Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ
ΤΑ ΕΥΡΙΣΚΟΜΕΝΑ.

FLAVII IOSEPHI HIEROSOLYMITANI SACERDOTIS

Opera quæ exstant, nempe

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBRI XX. Sigismundo Gelenio interprete.
DE BELLO IVDAICO LIBRI VII. (interprete, vt vulgò creditum est, Rufino Aquileiensi) quibus Appendicis loco accessit De vita Iosephi.
ADVERSVS APIONEM LIBRI II. ex interpretatione Rufini à Gelenio emendata.
DE MACHABÆIS, seu de imperio rationis LIBER I. cum paraphrasi Erasmi Roterodami.

Quæ Græcolatina EDITIO *Græcorum Palatinæ Bibliothecæ manuscriptorum Codicum collatione castigatior facta est.*

CVM INDICE LOCVPLETISSIMO.

GENEVÆ,
Apud Iacobum Crispinum.

M. DC. XXXIIII.

ILLVSTRISSIMO
PRINCIPI FRIDERICO V.
COMITI PALATINO AD RHENVM,
ELECTORALIS DIGNITATIS ET PALA-
tinatus hæredi, Bauariæ Duci, &c.

Domino meo Clementißimo.

FLAVII Ioſephi Helleniſtarum Iudæorum cùm eruditione, tum eloquentia facilè principis hiſtorica monumenta prælo meo excuſa, Princeps Illuſtriſſime, ad T.C. humiliter adfero. Sicut enim ſcriptorum eſt quæ honeſta ſunt & ſeculis profutura literis prodere: ita & in immenſo aliorum ſuper alios aceruatorum librorum cumulo typographorum intereſt laudabiles & bonæ frugis ſcriptores in lucem mittere rediuiuos, & aduerſus Zoilos potentium patronorum tutelæ committere. multiplex verò mihi cauſa fuit cur ad T.C. noſter confugeret Ioſephus: námque primùm tota operis πραγματεία de rebus eſt quæ à Principe cognoſcantur digniſſimis; ipſa nempe mundani Syſtematis diuina conſtitutione, humani generis ortu & propagatione, Patriarcharum vita, Moſaica Legiſlatione, politia Hebraica, monarchiarum, quæ olim orbem rexerunt, imperio, & aliis, quæ quatuor millium annorum hiſtoriam implent autoris & eo nomine apud Principes gratioſi, quòd nõ ex infimis literatorum ſubſelliis ad hæc ſcribenda prodierit terræ filius; ſed ex regio Haſmonæorum ſanguine oriundus, & primaria ſacerdotum inter Iudæos familia, cùm in adoleſcentia ad miraculum vſque in literarum ſtudio profeciſſet, iuuentutem rebus gerendis & bello, quod cum Romanis geſſere Iudæi, internecino exercuit Galilææ præfectus, conſilio & manu ęquè promptus, ætate verò prouectiori otium Romæ nactus ea literis mandauit, quæ literarum cognitione & vſu didicerat, vir cæteroquin Imperatoribus Veſpaſiano, Tito, Domitiano ob præclaras animi dotes acceptiſſimus. Verùm acceſſit & alia cauſa cur Ioſephum coram T.C. ſiſterem, beneficium quod tuæ

C.debeo,ob manuſcriptorum tuę electoralis Bibliothecæ codicum Ioſephi liberalem vſum, quem annuente primario noſtræ ætatis Philologo Iano Grutero, Bibliothecæ præfecto, impetrauit ſingulari ſua humanitate nobiliſſimus & eruditiſſimus IC^tus Marquardus Freherus Tuæ C. Conſiliarius. Sed quia in hoc autore excudendo longiùs proceſſeram cùm membranas conſecutus ſum, & multi aſſidua interpellatione vt quam primùm Ioſephum Græcè, publici iuris iterum facerem efflagitabant, quòd editionis Baſilienſis quæ ante LXVII. annos vnica prodiit, nullum exemplar ſupereſſet; hortantibus ceſſi, quorundam virorum doctorum notas, & varias lectiones eius qui manuſcripta excuſſit ſtudio collectas propediem peculiari volumine editurus. Cum itaque T.C. tuorúmque beneficio ſim adiutus C.T. patrocinio Ioſephum hiſtoricum Principe non indignum iure meritóque dedico, demiſsè rogans vt quemadmodum Titus Imperat. autorem libros ſuos ὠδὶ ἀλώσεως offerentem benignè admiſit, probauit, & Bibliothecæ ſuæ inſeri iuſſit; ita Ioſephum noſtrum clementi vultu T. C. accipiat; & in ſua perinſigni Bibliotheca quæ nobis calamo exarata exemplaria ſuppedita uit, vt emendatior prodiret, locum obtinere patiatur. Ipſe interim Deum Opt. Max. à quo eſt omnis antiſtatus in terris, ſupplex orabo vt det T.C. vitam prolixam, Principatum ſecurum, & quæcunque boni Principis vota ſunt.

Tuæ Celſitudinis ſeruus addictiſſimus

PETRVS ROVERIANVS

Typographus.

DE IO-

DE IOSEPHO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM TESTIMONIA.

EVSEBIVS PAMPHILI ECCLESIASTICÆ historiæ lib. 3. cap 9.

Ὁ ΙΩΣΗΠΟΣ ματθαίου παῖς, ἐξ ἱεροσολύμων ἱερεύς. αὐτὸς ὢν ῥωμαίοις πολεμήσας τὰ πρῶτα καὶ τοῖς ὑστέροις ἀναγκαίως ἀτυχῶν ἐξ ἀνάγκης, μᾶλλον δὲ, τῷ κατ' ἐκεῖνο καιρῷ ἰουδαίων. ὃ καὶ μόνοις τοῖς ὁμοεθνέσιν, ἀλλὰ καὶ παρὰ ῥωμαίοις γέγονεν ἀνὴρ ἐπιδοξότατος, ὡς αὐτὸν μὲν ἀναδέσθαι ἀνδριάντος ὅτι τῇ ῥωμαίων τιμηθῆναι πόλεως, τοὺς δὲ ἀναδεδεμένους αὐτοῦ λόγους βιβλιοθήκης ἀξιωθῆναι. ἔστι δὲ καὶ παρ' ἡμῖν ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας ἐν ὅλοις εἴκοσι κατατέθειται συγγράμμασι. τὴν δ' ἱεροσυλίαν τὸ κατ' αὐτὸν ῥωμαϊκοῦ πολέμου, ἐν ἑπτὰ λόγοις. ἃ καὶ οὐ μόνον τῇ ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ τῇ παρ' ἡμῶν φωνῇ καλῶς ἀναδοθῆναι αὐτὸς ἑαυτοῦ μαρτυρεῖ· ἄξιός γε ὢν διὰ τὰ ὑπὸ τῆς δίκης. ἕτερα δ' αὐτοῦ φέρεται ἀναδῆς ἄξια, δύο, τὰ περὶ τῶν ἰουδαίων ἀρχαιότητος. ἐν οἷς καὶ ἀπορρήσεις πρὸς ἀπίωνα τὸν γραμματικὸν καὶ ἰουδαίων πανυχίδα συνταξάντα λόγον πεποίηται καὶ πρὸς ἄλλους, οἳ διαβάλλειν καὶ αὐτοὶ τὰ πάτρια τῶν ἰουδαίων ἔθνους ἐπειράθησαν. Πεπόνηται δὲ καὶ ἄλλο ἐκ ἀγχιβὲς ἀναδρόμημα τῆς ἀνδρὶ πρέπει αὐτοπρεπέστατος λογισμῷ, ὃ τινὲς μακκαβαϊκὸν ἐπέγραψαν. τῆς γὰρ ἀγῶνας τῶν ἐν τοῖς ἔτεσι καλουμένοις μακκαβαϊκοῖς συγγράμμασιν, ὑπὲρ τοῦ εἰς τὸ θεῖον διαπρεπείας ἀνδρισαμένων ἐθνικῶν ἀναδέχεται. καὶ πρὸς τῇ τέλει δὲ τῶν εἴκοσι τῆς ἀρχαιολογίας ὑπεσημήνατο ὁ αὐτὸς, ὡς ἀπαρεγχειρημένος ἐν τέτταρσι συγγράψαι βιβλίοις καὶ τὰς πατρίους δόξας τῆς ἰουδαίων, περὶ θεοῦ τε τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ περὶ τῶν νόμων, διά τι κατ' αὐτοὺς τὰ μὲν, ἔξεσι ποιεῖσθαι, τὰ δὲ κεκώλυται. καὶ ἄλλα δ' αὐτοῦ ἀναδεδεμένα ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ μνημονεύει λόγοις.

IOSEPHVS Matthiæ filius, Sacerdos Hieroſolymitanus, non ſolùm ipſe Romanos in initio belli Iudaici oppugnauit, ſed cæteris præliis poſtea commiſſis neceſſitate coactus interfuit. Hic Ioſephus non ſolùm apud gentẽ ſuam, verùm etiam apud Romanos, Iudæorũ illius temporis facilè præſtantiſſimus habitus fuit, ita vt tũ ſtatuæ honore in vrbe Roma decoraretur, tum libri ab eo induſtria elaborati confectíque in bibliothecam, tanquam monumenta, meritò reponerẽtur. hic verò rerum Iudaicarum antiquitatem in viginti integros libros redegit. hiſtoriã item de bello Iudaico ſua ipſius ætate adminiſtrato, ſeptem libris conſcripſit. Quas res non Græco ſolùm ſermone, ſed patrio etiam ſe tradidiſſe, ſuo ipſius confirmat teſtimonio. Cui quidem propter reliquas res veriſſimè ab eo conſcriptas, etiam in hac cauſa fides iure debet adhiberi. Dicuntur etiam alij duo libri de Iudæorum vetuſtate ab eo accuratiùs elucubrati: in quibus non ſolùm contra Apionem grammaticum, qui id temporis in Iudæos vehementiùs ſuis ſcriptis inuehebatur, verùm etiam contra alios qui patria & auita Iudaicæ gentis inſtituta cõuiciis & ignominia afficere conabantur, ſtrenuè diſſerit. Eſt præterea aliud opus, non obſcurum ſanè, aut contemnendum, De ratione ſola mentis rectrice, ab eo elaboratum, quod quidam Maccabæorum propterea inſcribunt, quod grauia Hebræorum quorundam certamina, qui vitili & magno animo pro vera in Deum religione & pietate mortem oppetierunt (de quibus in libris qui vocantur Maccabaici ſermo inſtituitur) in ſe contineant. Porrò in extremo vigeſimo libro de Antiquitate, ille ipſe apertè indicat quo pacto patrias Iudæorum ſententias & opiniones de Deo, de eius eſſentia, & de legibus etiam, quamobrem eſſent quædam ex earum præſcripto libera & ſoluta ad agendum, alia autem vetita & interdicta, quatuor libris complecti inſtituiſſet. Itémque in ſuis ipſius ſcriptis alia opera à ſe ſtudio & induſtria elaborata memorat.

HIERONYMVS IN LIBRO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

IOSEPHVS Mattathiæ filius, ex Hieroſolymis ſacerdos, à Veſpaſiano captus, cum Tiberio filio eius relictus eſt. hic Romam veniens, ſeptem libros Iudaicæ captiuitatis imperatoribus patri filióque obtulit, qui & bibliothecæ publicæ traditi ſunt, & ob ingenij gloriam ſtatuam quoque meruit Romæ. Scripſit autem & alios viginti antiquitatum libros, ab exordio mũdi vſque ad decimum quartũ annum Domitiani Cæſaris, & duos κατὰ ἀπίωνος, aduerſus Apionem grammaticum Alexandrinum, qui ſub Caligula legatus miſſus ex parte

gentilium, contra Philonem etiam librum, vituperationem gentis Iudaicæ continentem, scripserat. Alius quoque liber eius qui inscribitur περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ, valde elegans habetur, in quo & Maccabæorum sunt digesta martyria. hic in decimooctauo Antiquitatum libro, manifestissimè confitetur, propter magnitudinem signorum, Christum à Pharisæis interfectum, & Ioannem Baptistam verè prophetam fuisse, & propter interfectionem Iacobi Apostoli, dirutam Hierosolymam. Scripsit autem de Domino in hunc modum: Eodem tempore fuit Iesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum, qui libenter vera suscipiunt: plurimos quoque tam de Iudæis quàm de Gentibus sui habuit sectatores, & credebatur esse Christus. Cúmque inuidia nostrorum principum, crucieum Pilatus addixisset, nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseuerarunt. Apparuit enim eis tertia die viuens. Multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus, & vsque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.

IDEM IN EPISTOLA AD MAGNVM ORATOREM ROMANVM.

IOsephus antiquitatem approbans Iudaici populi, duos libros scripsit contra Apionem Alexandrinum Grammaticum, & tanta sæcularia profert testimonia, vt mihi miraculum subeat, quomodo vir Hebræus, & ab infantia sacris literis eruditus, cunctam Græcorum bibliothecam euoluerit.

HERMIAS SOZOMENVS SALAMINIVS HISTORIÆ Ecclesiasticæ libro primo, cap. 1.

IOsephus Mattathiæ filius, vir cùm apud Iudæos, tum apud Romanos maxima nominis celebritate florens, testis est de vero Dei verbo locupletissimus.

Ἰώσηπος ὁ ματταθίου ἱερεύς, ἀνὴρ παρά τε ἰουδαίοις, καὶ ῥωμαίοις ὀνησιδοξότατος γεγόμενος, ἀξιόχρεως ἂν εἴη μάρτυς περὶ θεοῦ ἀληθείας.

EVAGRIVS ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ libro quinto, cap. 24.

LOngam Iosephus scripsit historiam, eámque refertam vtilitate cuiusque generis &c.

Πολλὰ Ἰώσηπος ἔγραψεν ἱστορίαν χρειώδη εἰς ἅπαντα τυγχάνουσαν.

PHOTIVS IN BIBLIOTHECA.

LEGI Iosephum Iudæum, De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Giscbalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi præditus est, ac gratiosus, tum etiam quum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiásque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdémque mox leniendi, est peritissimus.

ΑΝΕΓΝΩΣΤΗ Ἰωσήπου ἰουδαϊκὰ τὰ κατ' ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥτε τῆς Ἱεροσυλήμ ὅλη τέλει τῆς λόγων ἄλωσις, καὶ ἡ κατὰ μασάδας πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, ἡ τῆς Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἄλωσις· καὶ ἄλλων ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρημία. ἔστι δὲ αὐτὸ τὸ συνταγμα, ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετ' εὐχερείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῶναι. πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις, καὶ ὅπη χαρεῖς, κἂν ὅπη τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ δεξιὸς καὶ εὔρυθμος ἐν θυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα. καὶ γνωμολογικὸς δ', ὡς εἴ τις ἄλλος, ἐν πάσῃ τῷ λόγῳ ὥρᾳ σπουδῇ ἱκανώτατος, καὶ ἐγχείρᾳ πάθος, καὶ θεραπείᾳ δοκιμώτατος.

HIS ACCEDIT IOSEPHVS SCALIGER IN PROLEGOMENIS IN LIBROS DE EMENDATIONE TEMPORVM.

DIligentissimus καὶ φιλαληθέστατος omnium scriptorum Iosephus: de quo nos hoc audacter dicimus, non solùm in rebus Iudaicis, sed etiam in externis tutiùs illi credi, quàm omnibus Græcis & Latinis: Itaque desinat mirari doctus vir, cur tot eruditi, & nos quoque, qui non in illis eruditis, sed huius scriptoris lectione peregrini non sumus, tantum illi deferamus, cuius fides & eruditio in omnibus elucet.

AVTO-

AVTHORES QVORVM POTISSIMVM

testimonio partim comprobato, partim confutato Ioſephus historia ſua fidem facit.

Acuſilaus Argiuus
Agatharchides Gnidius
Alexander Polyhiſtor
Andreas
Apion grammaticus
Apollonius Molo
Apollodorus
Ariphanes
Ariſtæus
Ariſtoteles
Beroſus Chaldæus
Cadmus Mileſius
Caſtor Chronographus
Chæremon
Chœrilus poëta
Conon hiſto.
Demetrius Phalereus
Dius hiſto.
Ephorus
Eſtius
Euhemerus
Eupolemus.
Hecatæus Abderita
Hellanicus
Hermippus
Hermogenes
Herodotus
Heſiodus
Hieronymus Ægyptius
Homerus.
Iſidorus.
T. Liuius
Lyſimachus.
Manethon
Menander Epheſius
Mnaſeas Damaſcenus
Mochus.
Nicolaus Damaſcenus.
Pherecydes Syrius
Philon ſenior
Philoſtratus
Polybius Megalopolitanus
Polycrates
Poſidonius
Pythagoras.
Strabo
Thales
Theodotus
Theophilus
Theopompus
Theopraſtus
Thucydides
Timæus.
Zopyrion.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΡΩΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Προοίμιον τῆσ αἰτίασ τῆσ συγγραφῆς, καὶ τὸ σκοπὸν αὐτῆς προέχον. Κεφ. α
Τίς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων. Κεφ. β
Περὶ γλώσσης Ἀδάμου καὶ τῶν ἀπ' αὐτὸν δέκα γλωσσῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ. Κεφ. γ
Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, καὶ ὅν τρόπον νῶχος σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν εἰς τὸ συν-ναὰρ πεδίον. Κεφ. δ
Περὶ τοῦ πύργου βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων. Κεφ. ε
Ὡς οἱ νῶχε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν. Κεφ. ς
Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη. Κεφ. ζ
Ὡς ἄβραμος ὁ προφήτης ἐμοῦ ἐξελθὼν ἐκ τῶν χαλδαίων γῆς, κατέσχε τὴν τότε μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην. Κεφ. η
Ὅτι λιμοῦ τὴν χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀπῆρεν, καὶ ἀλεξήσας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον, ὑπέστρε-ψεν ὀπίσω. Κεφ. θ
Ἡ τῶν σοδομιτῶν ἀλαζονεία, ἀσυνείων αὐτοῖς ὑπερπατησάντων. Κεφ. ι
Ὡς ἄβραμος ὑπὲρ τοὺς ἀσυνείους ὑπερεπτύσας ἐνίκησεν, καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, καὶ τὴν λείαν ἣν ἔλαβον ἀφείλετο. Κεφ. ια
Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο χολωθεὶς αὐτοῖς, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον. Κεφ. ιβ
Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀβράμου παιδὸς, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ ἀράβων. Κεφ. ιγ
Περὶ ἰσάκου, ὃς ἦν γνήσιος ἀβράμου παῖς. Κεφ. ιδ
Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν. Κεφ. ιε
Ὡς ἐκ χαπτούρας ἀβράμῳ γαμηθείσης τὸ ξωγλοδυτῶν ἔθνος ἐγένετο. Κεφ. ις
Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς. Κεφ. ιζ
Περὶ τῶν ἰσάκου υἱῶν, ἡσαύου καὶ ἰακώβου καὶ γλυκέως αὐτῶν καὶ ἀπατεωνῆς. Κεφ. ιη
Ἰακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν διὰ τὸν ἀδελφοῦ φόβον. Κεφ. ιθ
Ὡς ἰσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν ἕβρωνι. Κεφ. κ

HÆC IN PRIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Proœmium cauſam ſcriptionis & ſcopum eius complectens. Cap. I.
Mundi creatio & Elementorum diſpoſitio. Cap. II.
De poſteritate Adami & decem ætatibus vſque ad diluuium. Cap. III.
De diluuio: & quomodo Noë in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Sennaar. Cap. IV.
De turri Babylonica, déque linguarum mutatione. Cap. V.
Quomodo Noë poſteri per totum terrarum orbem ſedes ſibi occupauerint. Cap. VI.
Quòd gentes ſingulæ à ſuis autoribus nomina traxerint. Cap. VII.
Quomodo Abrahamus generis noſtri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur. Cap. VIII.
Quòd fame Chananæam premente in Ægyptum eſt profectus: & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus. Cap. IX.
Sodomitarum clades ab Aſſyriis accepta. Cap. X.
Quomodo Abrahamus Aſſyrios aggreſſus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit. Cap. XI.
Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offenſus. Cap. XII.
De Iſmaële Abrahami filio, eiúſque poſteris Arabibus. Cap. XIII.
De Iſaco legitimo Abrahami filio. Cap. XIV.
Saræ Abrahami vxoris obitus. Cap. XV.
Quomodo è Chæturâ Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit. Cap. XVI.
De obitu Abrahami. Cap. XVII.
De Iſaci filiis Eſauo & Iacobo, & natiuitate eorum. Cap. XVIII.
De Iacobo metu fratris in Meſopotamiam profugo. Cap. XIX.
Mors Iſaci & ſepultura in Hebrone. Cap. XX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS.

Προοίμιον τῶν αἰτίων ἃ συγγεγραφῆς ἢ τὴν σκοπὸν αὐτῆς δηλοῦν.

Κεφάλαιον α'.

ΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις, ἃ μίαν ἢ δὲ τινὰ αὐτοῖς ὁρῶ τῆς ἀσεδῆς γινομένην αἰτίαν, ἀλλὰ πολλάς, καὶ πλείους ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τινὰ ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ὑπὲρ τούτου τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν. ἄλλοι δ', χάριν ἐκείνοις φέροντες, ὧν τινὰ ἀναγραφὴν ἔπραξαν συμβεβηκέναι, τὸν εἰς αὐτοὺς πόνον καὶ ὅσην δύναμιν ὑπέσχησαν. εἰσὶν δ' οἵ τινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῆς πράγματων ἀνάγκης, οἷς διαπεπτωκόσιν παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσῃ προσλαβεῖν. πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, προσήκειν τοῖς αὐτῆς ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν, αἱ τελευταῖαι δύο καμοὶ συμβεβήκασιν. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πεῖρᾳ μαθὼν ἐβιάσθην ἀναγκασθῆναι, ὕστερα τοῖς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένοις τοῖς ἀληθείαν. ταύτην δὲ τοῖς ἐνεστῶσιν ἐπεχειρίδιον πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν ἀσεδῆς. μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτεύματος, ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθερμηνευομένων γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον ἀναγράψαι,

PROEMIVM CAVSAM SCRIptionis & ſcopum eius complectens.

CAPVT I.

A *QVI ad ſcribendas hiſtorias ſe conferunt, non vnam neque eandem ſui propoſiti cauſam habere mihi videntur, ſed plures, eáſque multum inter ſe differe-*
B *rentes. quidam enim oſtentandæ eloquentiæ cauſa, gloriaque ex ea captandæ, ad hoc ſtudiorum genus ſe applicant. alij quo gratiam illis referrent, quorum res geſtas ſcribendas ſibi ſumpſerunt, nulli labori quantum in ſe fuit, pepercerunt. Sunt quos res ipſa compulit, vt quibus gerendis interfuerant, ea ſcripto complexa in*
C *vulgum proderent. nec defuerunt, qui res inſignes cognitúque dignas in obſcuro latere non ferrent, atque ideo narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex iam dictis cauſis poſtremæ duæ me quoque ad idem permouerunt. Bellum enim quod cum Romanis habuimus, & res vtrinque geſtas, ac denum euentum, quæ omnia præſens ipſe meo periculo didici, narrare coactus ſum propter quoſdam qui*
D *ſcriptis ſuis veritatem depranarunt. Præſens verò opus aggreſſus ſum, ratus Græcis omnibus cognitu non iniucundum fore. Complectetur enim vniuerſam noſtræ gentis antiquitatem, formámque reipublicæ, ex Hebraicis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem & antea, iam tum cùm hiſtoriam de bello ſcriberem, de-*

cere, vnde primum oriundi Iudæi, quàm varia fortuna vsi, sub quali legislatore ad pietatẽ cæteráſque virtutes instituti, quibus bellis per tot ſecula gestis, inuiti ad postremum contra Romanos bellum ſint pertracti: ſed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud propriè dicato opere exorſus vſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut vſu venit his qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quædam ac ſegnicies mihi inceſſit, tantam materiam in alienam ac peregrinam linguam traducturo: ſed fuerunt qui cupiditate cognoſcendi ad opus me adhortabantur, & præ cunctis Epaphroditus, vir cùm omnis generis diſciplinarum, tum verò rerum gestarum peritia cum primis auidus, vt qui ipſe in maximis negocijs & variis fortunæ caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturæ indolem præ ſe tuliſſet, inconcuſſumq́ virtutis ſtudiũ perpetuò retinuiſſet. Huic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid ac honeſtum molientium fautori, cùm me mei iam ſuppuderet, ſi viderer ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumq́ reſumpſi: ſimul hac quoque reputatione non leuiter permotus, quod & maiores olim noſtri exteris ſua benigne communicauerunt, & Græcorum nonnulli vehementi res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrauerunt. Itaque inuenio literis proditum, quod Ptolemæus ſecundus eius nominis rex, totus diſciplinis colligendiſq́ libris deditus, magnopere contenderit legem noſtram, eiuſque inſtituta, & viuendi formam præſcriptam, in Græcum eloquium transferri. Eleazarus autem pontificum noſtrorum nemini ſecundus, regi hanc vtilitatem non inuidit, reclamaturus omnino, niſi conſuetudinem haberemus à maioribus acceptam, res bonas & honeſtas celare neminem. Proinde mihi quoque conuenire duxi, vt & pontificis noſtri imitarer magnanimitatẽ: & hodie quoque regis illius multos perſimiles putarem, duntaxat quod ad diſcendi cupiditatem attinet. neque enim totam ſcripturã occupauit ille, ſed legem ſolam ei tradiderunt interpretes, qui ob hoc Alexandriam miſſi fuerant. Sunt autẽ innumera ſacris literis prodita, vt quæ quinque millium annorum hiſtoriã in ſe complectantur, in qua diuerſi ſunt inopinati caſus, varia belli fortuna, multa imperatorũ præclara facinora, multæ rerum publicarum mutationes. In vniuerſum autẽ ex huius potiſſimùm hiſtoriæ lectione cognoſcere licet, quòd his qui Dei voluntati obſequuntur, & leges bene latas trãſgredi verentur, omnia proſperè ſuccedũt ſupra quàm credi poſſit, & felicitas illis præmiũ à Deo proponitur. quòd ſi ab illarum diligenti obſeruatione diſcedant, neque conſilia eorum exitum inueniunt, & boni ipſorum opinione conatus in calamitates immedicabiles deſinũt. Quapropter iam nunc lecturos hæc volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, & legiſlatorem noſtrum probent,

A πίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ιουδαῖοι, & πόσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς θεὸν εὐσέβειαν & τ' ἄλλων ἀσκησιν ἀρετῆς, πόσοις τε πολέμοις ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τ' τελευταῖον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἐμοὶ ἡ περὶ τ' λόγου προβολὴ, καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον χωρήσας τ' ἰδίας αὖτις ἀρχῆς ἐν τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέξησα. χρόνῳ δὲ προϊόντες,

B ὅπερ φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι ἐγχειρημάτων, ἔκνωσε μοι & μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπόθεσιν, εἰς ἀλλοδαπὴν ἐμῶν καὶ ξένην διαλέκτου συνήθειαν. ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τ' ἰσοφείας ἐπ' αὐτὴν με προὔτεμπον. καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δ' χάρων ἐμπειρίας πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις ἐν αὐτὸς ὁμιλήσας πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δ' θαυμαστὴν φύσεως δηλῶν ἰσχύν. & προφέρειν ἀρετῆς ἀμεταχείριστον. τούτῳ δὴ πειθόμενος ὡς ἀεὶ τοῖς εἰς χρήσιμον ἢ καλόν τι ἄγειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι,

C καὶ ἐμαυτ' ἀρχειόμενος, εἰ δέξαιμι ῥᾳθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ θεῖ τὰ κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρῴωσθην. ἐπὶ κρείττονα πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ἀπαρέργως, ὥστε τ' ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τ' ἑαυτῶν ἤθελον, & περὶ τ' Ἑλλήνων,

D εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παρ' ἡμῖν ἐσπούδασαν. δῶρον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαῖος μὲν ὁ δεύτερος βασιλεὺς τοῦδε παιδείαν καὶ βίβλων συναγωγὴν ἀπεδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τ' ἡμέτερον νόμον, & τ' κατ' αὐτὸν διάταξιν τ' πολιτείας εἰς τ' Ἑλλάδα μεταβαλεῖν. ὁ δ' τ' παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων ὐδενὸς ἀρετῇ δεύτερος Ἐλεάζαρος τῷ τοῦδε βασιλεῖ ταύτης ἀποσαύσας τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησεν, πάντως αἰτησόντων αὐ, εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν τὸ μηδὲν φθονεῖν τῶν

E καλῶν ἀπόῤῥητον. καὶ μὴν τῷ δὴ φρέπειν ἐνόμισα, τὰ μὲν ἀρχιερέως μιμεῖσθαι τὸ μεγαλόψυχον, τῷ δ' βασιλεῖ πολλὰς ὁμοίως ὑπολαβεῖν καὶ νῦν ἐμὲ φιλομαθεῖς. ὐδὲ γὰ πᾶσαν ἐκεῖνος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῷ νόμῳ παρέδοσαν οἱ μεμφθέντες ὅτι τῷ ἐξήγησιν θεὸς τῷ Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δ' ὄξι δηλήμυρα ἀλλ' τῷ ἱερῶν

F γραμμάτων, ἅτε δὴ πενταχιλίων ἐτῶν ἰσοφείας ἐν αὐτοῖς ἐμπεριειλημμένης. καὶ πάντοια μὲν εἰσὶ πλάνοι πεμπτέτειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, & στρατηγῶν ἀνδραγαθίαι, & πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ συνόλου οὖν μάλιστά τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἰσοφείας ἐθελήσας αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι τοῖς μὲν θεῷ γνώμῃ κατακολουθοῦσιν, & τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσιν παραβαίνειν, πάντα κατορθούμενα πέρα τ' πίστεως, καὶ ζῆλος διαμονία πρόκειται παρὰ θεῷ. καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσιν

G τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πρᾶγμα, ζέονται δ' εἰς συμφορὰς ἀπήκοος ὅτι ποτ' ἂν ὡς ἀγαθὸν δρᾶν ἀποδόσωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην θεῷ προσανέχειν, τ' δοκιμάζειν τὸν ἡ-

bent,

μέτερον νομοθέτην, εἰ τιὴ φύσιν ἀξίως αὐτοῦ κατανόησεν, καὶ τῇ δυνάμει φρονήσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατίθεικεν, πάσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτὸ φυλάξας λόγον τῶν παρ' ἄλλοις ἀλήμονος μυθολογίας, καίτοι γε ὅσον ὅπω μήκει χρόνε καὶ παλαιότητι πολλὰ ἔχων ἄδεια ψεύδων πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλήθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν θεῶν, μήπω τὰς ἀνθρώπων πράξεις ἢ τοὺς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῷ ὄντι καὶ τὰ ἀναγκαῖα πρὸς ἰδιῶν ὁ λόγος καὶ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ, τοῦτο γὰρ ἀφ' ἑαυτῆς ποιήσων τὴν πραγματείας ἐπηγγειλάμεθα, οὐδὲν προσθεὶς οὐδ' αὖ ἀφελόμενος. ἐπειδὴ γὰρ πάντα ἀγαθὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀπήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως αὖ μή τινες τὴν ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ λόγων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰσχὺν αὖ ὅτι πάντων ἐκεῖνον ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ τε ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, θεοῦ πρῶτον φύσιν καταναοήσαι, καὶ τῶν ἔργων τὴν ἐκείνου θέαιν τῷ νῷ γλιχόμενον, ἵνα τὸ ἀφόδευμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι καθ' ὅσον οἷόν τε καὶ πειρᾶσθαι καλοκαγαθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' αὖ γένοιτο νοῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θεᾶς, ἵνα τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον ἀδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ πρὸ παντὸς ἕτερα διδαχθεῖεν, ὅτι πάντων πατήρ τε καὶ δεσπότης ὁ θεὸς ὢν καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομένοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοὺς ἔξω δὲ βαίνοντας ἀρετῆς, μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύσαι βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοὺς ἑαυτοῦ πολίτας, τῆς τῶν νόμων θέσεως ἐκ ἀπὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἦρξατο τοῖς ἄλλοις ὡδυπλησίως. ἀλλ' ὅτι τὸν θεὸν καὶ τιὴ τοῦ κόσμε κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν ἀναγαγὼν, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τὸ θεοῦ τὸ κάλλιστον ἐσμὲν ἄνθρωποι, ὅτι πρὸς τὴν δυσέβειαν ἔχειν ὑπακούοντας ῥᾳδίως ἤδη πρὸς πάντων ἔπεσθαι. οἱ μὲν ἂν ἄλλοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐκακολουθήσαντες, τὴν ἀνθρωπίνων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς θεοὺς τῷ λόγῳ τιὴ ἀρχαιότητα μεθέσεσαν, καὶ πολλὴν ἐπίτασιν εἰς κακίαν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ' ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ καθαρὰν τιὴ ἀρετὴν ἔχοντα τὸν θεὸν ἀποφήνας, ὡήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι μεταλαμβάνειν. καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας, μηδὲ πιστεύοντας ἀπαραιτήτως ἐκόλασεν. πρὸς ταύτην ἐν τιὴ ὑποθεσιν παιδεύσας τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους ὠφελήσειν. φασὶ γὰρ σκοπουμένοις ἔπος, ὑδὲν ἧττον ἄλογον αὐτοῖς, ἢ τὰ πρὸς τιὴ μεγαλειότητα τοῦ θεοῦ τὴν φιλανθρωπίαν ἀσύμφορον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει, σύμφωνον ἔχει τὸν λόγον. τὰ μὲν, ἀπὸ τομῆς τοῦ νομοθέτου ἀξίως, τὰ δ', ἀλληγορικῶς μὴ συμβαίνοντος. ὅσα δ' ἐξ ὑδείας λόγους συμφέρει, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μύθοις βουλομένοις καὶ τὰς ἀρχὰς ἐκάστου σκοπεῖν, πολλὴ ἡδονὴ αὖ ἡ θεωρία.

bent, si nataram, vt dignum est, consideraui t, & virtuti eius cõuenientes semper operationes assignauit, purámque suam narrationem ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruauit: tametsi quantum ad longitudinem tẽporis, rerũque vetustatẽ attinet, impunè poterat quælibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cũ ad tot retro secula etiã poëtæ ne Deorum quidem suorum natales, nedũ mortaliũ leges aut res gestas referre ausi fuerint. Sed hæc omnia procedens oratio accuratè suo quæque ordine docebit, ita vt nos facturos sumus polliciti, neque subtrahendo quicquam, nec addendo. Cæterùm quoniam fermè omnia pendent à Mosis legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo præfari, ne quem fortè cogitatio subeat qui factũ sit, vt quum operis inscriptio res gestas polliceatur; tam multa ad naturæ cognitionem spectantia scriptis nostris inseruerimus. Scire igitur oportet, quòd vir ille ante omnia necessariũ existimauit, vel vitam suã rectè dispositurο, vel aliis leges positurο, vt in primis naturæ Dei cognitionem habeat, atque ita consideratis eius operibus egregiũ illud exemplar imitari, quantum in suis viribus est, & sectari conetur. alioquin absque hac contemplatione neque legislatorem ipsum vnquã bonam mentem sibi paraturum, neque scripta eius vllum momentũ ad virtutẽ auditorum allaturа, nisi ante omnia discerent, quòd Deus cùm sit parens omnium ac Dominus, omniaq; cõtueatur, eis quidem qui se sectantur, felicem vitã donat: qui autem à virtutis tramite digrediuntur, illos maximis calamitatibus inuoluit. Hanc doctrinam ciues suos docere volens, non à pactis aut cõuentis & mutuo circa hæc iure leges est auspicatus, quemadmodum alij solẽt: sed ad Deum & mundum ab eo conditum erectos mente, & persuasos, quòd in terris pulcherrimũ Dei opus simus homines, cùm iam ad pietatem haberet obsequentes, facilè deinceps de reliquis omnibus edocuit. Itaque alij legislatores priscas fabulas sequuti, pudenda hominum peccata in deos suos verbis trãstulerunt, atque hoc pacto hominibus malis magnũ incitamentum ad malitiã addiderunt. at noster legislator posteaquã puram virtutem habere Deum docuisset, censuit pro se quẽmque adniti oportere, vt in partẽ eius aliquam peruenire possit: in eosq; qui neque sapiunt hæc, neque credũt, seuerè admodum animaduertit. Ad hoc igitur præscriptum volo lectorem hæc nostra examinare. namque sic considerantibus nihil vel absurdũ, vel Dei magnificentiæ indignum esse videbitur. omnia enim summa cõcinnitate iuxta vniuersi naturã sunt disposita, partim ita vt dignum erat à legislatore subindicata, partim decẽtissimis allegoriis cõuestita: partim etiã disertè expressa, nimirum quæcunque absque ambagibus erant proferenda: quorum causas si quis singilla-

tim considerare vellet, sublimis inde & valde philosophica speculatio exoriretur, in aliud tempus differenda. Quòd si Deus longiorem ætatem concesserit, absolutis quæ nunc tractamus, vt illa quoque perscribantur operam dabimus: nunc ad rerum seriem vertemus stylum, præmissis quæ Moyses narrat de mundo condito: ea è sacris codicibus ita vt inuenimus transsumpta, in hunc fermè modum se habent.

A εία, καὶ λίαν φιλόσοφος. ἰὼ ἐγὼ πεῖ ἐπερβαλοῦμαι θεῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μὴ ταύτῃ γεάψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἤδη ὅπῃ τὴν ἀφήγησιν τῶν πραγμάτων, μηδεὶς θαυμάσῃ ὧν περὶ τῆς τοῦ κόσμου καταστάσεως, εἴπερ Μωϋσῆς ταῦτα ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὕτως γεγραμμένα, ἔχει δὲ οὕτως.

MVNDI CREATIO, ET Elementorum dispositio.

B

Τὶς ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ ἡ διάταξις τῶν στοιχείων.

CAP. II.

Κεφάλαιον β.

Genesis 1

IN principio creauit Deus cœlum & terram. Hæc cùm in conspectum non veniret, alta caligine tecta, spiritúsque eam superne permearet, lucem Deus fieri iussit: quæ cum effulsisset, considerata tota materia, discreuit lucem à tenebris: & his nomen imposuit noctem, illam verò diem appellauit, vesperæ & mane vocabulo exordiis lucis & quietis indito. Atque hæc quidem prima dies extitit, Moyses autem vnam eam dixit. Cuius causam possem equidem & nunc reddere: sed quoniam promisi me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus hanc quoque rationem differam. Post hæc secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, discretum à cæteris, & in sublimi per se collocatum, glaciéque circumpactum, & humida ac pluuia natura ob terram irroratione iuuandam competenter temperatum. Tertia verò terram statuit, mari vndequaque circumfusam: eadémque die continuò plantæ simul & semina è terra sunt exorta. Quarta verò cœlum Sole ac Luna aliisque sideribus exornauit, mandato eis dato, vt suo motu & meatu temporum anni reuolutionem manifestè indicarent. Quinta verò die animantia, tum natatilia, tum per sublime volantia, per altum pérque aërem dimisit, copulata prius & ad congressus genituræ causa comparata, quo genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus condidit, masculo & fœmineo sexu distinctum: in hac verò hominem etiam finxit, atque ita mundum sex diebus vniuersum, & omnia quæ mundo continentur, Moyses facta esse dicit: septima autem requieuisse Deum, & ab operibus cessauisse. quamobrem etiam nos vocationem à laboribus per hanc diem celebramus, appellantes eam sabbatum: quæ vox requiem Hebræorum lingua significat. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis fabricatione in hunc modum differens:

ΝΑρχῇ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν. ταύτης ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν περιπεπομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτῷ ἄνωθεν ἐπιθέοντος, ἠνέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ θεός. C καὶ γενομένου τούτου, καταυοήσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρισε τότε φῶς, καὶ τὸ σκότος, καὶ τὴν μὲν ὄνομα ἔθετο νύκτα, τὸ δ' ἡμέραν ἐκάλεσεν, ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἡ πρώτη ἡμέρα, Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμὶ ἀποδοῦναι καὶ νῦν, ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν ἀπολογίαν ἁπάντων ἰδίᾳ συγγραφόμενος ἀποδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἑρμηνείαν ἀναβάλλομαι. μετὰ δὲ τοῦτο τῇ δευτέρᾳ τῶν ἡμερῶν, τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ὑπέτιθησιν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακείνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι, κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ καὶ νότιον αὖ καὶ ὑετώδη περὶ τὸ ἀπὸ τοῦ δέρσων ὠφέλιμον ἁρμονίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δ' ἕτέρᾳ, ἵσπερ τὴν γῆν, οὕτω καὶ τὴν θάλασσαν, κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν δένδρα τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλεν. τῇ δὲ τετάρτῃ, D διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις, κινήσεις αὐτοῖς ὑπαγορεύσας καὶ δρόμους, οἷς ἂν αὐτὸν ὁρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ, ζῶα τὰ κατ' αὐτὴν νηκτά τε καὶ μετάρσια, τὰ μὲν καὶ βάθους, τὰ δὲ διὰ ἀέρος ἀφῆκεν, συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει γονῆς ἕνεκα, καὶ τοῦ σπείρεσθαι, καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δ' ἕκτῃ ἡμέρᾳ, δημιουργεῖ τὸ τετράπουν γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας. ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν. καὶ τὸν E κόσμον ἐν ἓξ τοῦ πάσας ἡμέρας Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησι γεγενέσθαι. τῇ δ' ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐπιστροφήν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων καὶ ταύτῃ ἄγομεν τὴν ἡμέραν, προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα. δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν καὶ τῇ ἑβραίων διαλέκτῳ τὸ ὄνομα. καὶ δὴ καὶ φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μὴ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο περὶ τῆς τοῦ ἀνθρώπου κατασκευῆς, λέγων ὧδε τοὺς, ἔπλασ-

ἔπλασεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ, καὶ ψυχὴν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἐκλήθη ἄδαμος. σημαίνῃ δὲ τοῦτο κατὰ Ἰλωτὸν τὸν ἑβραίων πυῤῥόν, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς φυραθείσης ἐγένετο. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρεῖχε δὲ ὁ θεὸς τῷ ἀδάμῳ καὶ τὴν ἕνα τῶν ἄλλων ζώων θήλειά τε καὶ ἄρσενα ἀποδείξας μόνα. καὶ τοῖς ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλοῦνται. βλέπων δὲ τὸν ἄδαμον ἀκοινώνητον ὄντα καὶ ἑταιρείας πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, ὑπνῶδες αὐτῷ ἐπιβαλὼν καὶ κοιμωμένου πλευρὰν ἐξελὼν ἐκ αὐτοῦ ἔπλασε τὴν γυναῖκα. καὶ ὁ ἄδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ αὐτοῦ γεγονυῖαν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἑβραίων διαλέκτου καλεῖται γυνή. τὸ δὲ ἐκείνης ὄνομα Εὔα λέγεται, σημαίνει δὲ τοῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα. φησὶν οὖν ὁ θεὸς καὶ φυτεύσαι παράδεισον τρυφῆς τὸν πλούτου φυτῶν. ἐν τούτοις δὲ ἦν καὶ τὸ ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διαγινώσκεσθαί τε εἶναι τὸ ἀγαθὸν, καὶ τὸ κακόν. εἰς τοῦτον τε τὸν κῆπον εἰσαγαγὼν τόν τε ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, ἐκέλευσεν τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δὲ οὗτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμοῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ ὁ μὲν Φισὼν ὀνομαζόμενος, σημαίνει δὲ πληθυσμὸν τὸ ὄνομα, ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. διφάσιος δὲ καὶ πηγὴς ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν ἄπεισιν θάλασσαν. καλεῖται δὲ ὁ μὲν διφάσιος Φορὲθ σημαίνει δὲ ἤτοι σπασμὸν ἢ αὐθος. πηγὴς δὲ, διὰ λαβὴ ἐξ ἧς φέρεται τὸ μὴ στενότατος ὀξύ. γεὼν δὲ αὐτῆς ἀργύπτιε ῥέει. δηλοῖ δὲ τὸ ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν, ὃν δὴ νεῖλον ἕλληνες προσαγορεύουσιν. ὁ δὴ θεὸς τὸν ἄδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευσε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι, προειπὼν ἀφαμάρτους ἀπ' αὐτοῦ, ὅτε θρανῶν γευσόμενον. ὁμοφρονοῦσαν δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὅσοις συνδιαιτώμενος τῷ τε ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φιλοτεχνῶς μὲν εἶχεν, ἐφ' οἷς αὐτοὺς διδαμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ θεοῦ προαγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ προσπεσεῖσθαι προπαύσαντας, ἀπαρεῖδε κακοπόνως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως, ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τοῦ τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διαγνῶσιν, ἐλπίζομένους αὐτοὺς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον. καὶ προπαρεύει μὲν ὅτου τὴν γυναῖκα τοῦ ὄφεως πλανῆσαι. γευσαμένη δὲ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν ἄδαμον ἀπέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνίεσαν ἑαυτοῖς ἤδη γεγυμνωμένοις, καὶ σπεύδουσιν ἑαυτοῖς ἐπενόουν. τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχεν. φύλλοις οὖν αὐτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν. καὶ ζητοῦσι τὸν αἰδοῦς προσβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν διδαμονεῖν, ὡς ὂν πρότερον ἑαυτοὺς ἀνίζον δύοντες. τοῦ θεοῦ δὲ εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν ἄδαμος πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτοῦ φοιτῶν, σιωπηρὸς αὐτοῦ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει. τοῦ δὲ θεοῦ ἔκλυεν τὸ προσπίπτον, καὶ τὸν ἄρτιον ἐπιπλαγέντος, διὰ τὸν πρότερον ἡδόμενον τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει (οὕτω καὶ πρὸς ἃ). τοῦ δὲ, μηδὲν φθεγγομένου διὰ τὸ συγγνώσεσθαι αὐτοῦ προβαίνοντι τοῦ θεοῦ ἐντολὴν καὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, ἔφην ὁ θεὸς ἔγνωσο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον διδαίμονα καὶ κακῶν παντὸς βιώσεσθε ἀπαθῆ,

Finxit Deus hominem humo telluris ſumpta, immiſitque in eum ſpiritum & animam: homo autem hic vocatus eſt Adamus, ſignificat autem hoc Hebræorum lingua rufum: quandoquidem è rufa humo fermentata eſt factus. talis enim eſt intacta terra & vera. Statuit autem Deus coram Adamo diuerſa animalium genera tam maſculina quàm fœminina ei oſtendens: qui eis nomina indidit, quibus hodie quoque nominantur. Videns autem Adamum carentem ſocietate & conuictu fœminæ (nondum enim erat) mirantémq; quòd reliquę animantes ita ſe haberent: ſopito illi coſta vna exempta, mulierem ex ea formauit: móxque vt eſt adducta, ex ſe productam Adamus agnouit. Iſſa autem Hebræorum lingua vocatur mulier. huius autem nomen erat Eua, id ſignificat matrem omnium viuentium. Narrat præterea Deum hortum ad Orientem plantaſſe omni virenti planta: & in his fuiſſe arborem vitæ, & aliam ſcientiæ, per quam dignoſceretur bonum à malo. in hũc hortum cùm introduxiſſet Deus Adamum cum vxore, iuſſit eos plantarum curam habere. Rigatur autem hic hortus ab vno amne, vniuerſam in circuitu terram luſtrante, qui in quatuor diuerſos alueos finditur. Horum qui Phiſon nominatur (ea vox multitudinem ſignificat) ad terram Indiã delatus, in illud ſe pelagus exonerat, Græcis Ganges appellatus. Euphrates autẽ & Tigris in rubrum mare exeũt: quorum Euphrates vocatur Phora, id ſignificat vel diſperſionem vel florem. Tigris autẽ Diglath, quod interpretatur anguſtus ſimul & velox. Geon autem Ægyptum mediam ſecat: id nobis ad Oriẽte exortum ſignat, quem Græci Nilum appellare ſolent. Porrò Deus Adamum & vxorem de cæteris plãtis guſtare iuſſit, vna arbore ſcientiæ ſolùm illis interdixit, præmonitis ſi attigerint, confeſtim exitium eis affuturum. Cùm autem per id tẽpus nullam eſſet inter animalia diſſidium, & ſerpens familiariter cum Adamo ac vxore degeret, inuidebat eis felicitatẽ venturam, ſi iuſſis Dei parere perſeuerarent: & ratus in calamitatem caſuros, ſi mandata neglexiſſent, maliciosè perſuadet mulieri vt de arbore ſcientiæ guſtaret, aſſeuerans ineſſe ei vim dignoſcendi boni ac mali: de qua ſi guſtaſſent, beatam nihilóque deteriorem quàm Deum vitam acturos. atque hoc pacto mulierẽ ſubuertit, vt mandatum Domini contemneret: quæ guſtato arboris fructu, cibóque hoc delectata, etiam Adamo vſum eius perſuaſit. iámque ſe nudos eſſe ſentiebant, & de tegmento ſibi deſpiciebant. arbori enim acuminis & cogitandi vis inerat. Foliis igitur ficulneis ſeſe texerunt, atque ita conuelatis pudendis, videbãtur ſibi feliciores, qui inueniſſent quo prius carebant. Mox cum Deus in hortum veniſſet. Adamus antea familiariter cum Deo colloqui ſolitus, cõſcius ſibi iniuſtitiæ ſecedebat. Deus autem miratus cauſam ſcitabatur, quid ita prius delectatus ſua conſuetudine, nunc fugitaret ac latitaret. Illo verò tacente præ conſcientia non ſeruati præcepti, Deus ita infit: Equidẽ proſpexerã vobis, quomodo vitam felicem omníſq; mali expertẽ vi-

Gen. 2.

Gen. 3.

ueritis nulla nona cura in animo ſollicitati, omnibus quęcunq; ad vſum ac voluptatē conferunt, ſua ſpōte vobis proueuientibus, mea vnius prouidētia citra omnem veſtrum laborem aut ſolicitudinem: quibus fruentes vos neque ſenectus celeriter opprimeret, & vita diuturna quàm longiſſimè proferretur. tu verò hanc meam ſententiam ludibrio habuiſti, mandato meo contempto. non enim propter bonum aliquod taces, ſed propter malam conſcientiam. quare & ſenectus ocyor ſuperueniat, & vita veſtra minus ſit diuturna. Adamus autem excuſabat peccatum, & iram Dei deprecabatur, culpam in vxorem referens, & dicens, ab illa deceptum ſe peccauiſſe: at illa ſerpentem accuſabat. Tum Deus mulctauit eum, quòd muliebri cōſilio ceſſiſſet: terrámque nullos poſthac fructus ſponte proferre iuſſit: laborantibus autem & opere attritis alia dare, alia negare. Euam autem parturitionibus & hoc genus doloribus caſtigauit, eo quòd ipſa à ſerpente decepta Adamum eiſdem dolis illectum in calamitates cōiecíſſet. quin & ſerpenti vocem ademit, iratus ob malitiam qua erga Adamum eſt vſus: venenúmque linguæ eius indidit, & hoſtem eorum declarauit: admonuítque, caput eius plagis impetendum eſſe, tum quòd in hoc pernicies hominis ſita ſit, tum quod ipſa beſtia hoc pacto facillimè opprimatur: ad hæc pedibus priuatum trahi per terram, ac volui fecit. His pœnis impoſitis Deus Adamum & Euam ex horto in aliam regionem tranſtulit.

Cap. III.

De poſteritate Adami, & decem ætatibus vſque diluuium.

Gen. 4. NAti ſunt autem eis & filij mares duo, horum prior appellatus eſt Cain, quod interpretatur acquiſitio: Abel autem ſecundus, ea vox luctum ſignificat. Natæ ſunt eis etiam filiæ. Hi fratres ſuis quiſque ſtudiis intenti erant. Abel iuſtitiam colebat, & omnibus actionibus ſuis Deū præſentē ratus, virtuti operam dabat. paſtoralis autem eius erat vita. Cain verò quum alioquin etiam peſſimus eſſet, lucrumq; ſolum ſpectaret, terrā quoque arare primus excogitauit: ac poſtremo fratrem etiam interemit tali de cauſa. Quū viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Cain agri & arborū fructus obtulit, Abel lac & primogenita pecorum. Huius ſacrificiū Deo fuit acceptius, quòd ſponte naturæ genitis conſtaret, quàm ea quæ homo auarus & induſtrius per vim quandam à natura extorſerat. ideo Cain ægrè ferens prælatum ſibi à Deo Abelem, interfecit fratrem, & cadauere eius abdito, rem clàm fore putabat. Quo cognito Deus venit ad Cain, rogans de fratre, vbinam eſſet, multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tēpore cū ipſo verſari animaduertiſſet. Tum Cain anxius, nec habēs quod reſponderet Deo, primum ſe quoque demirari ait, quî factum ſit, quòd frater nuſquam compareat. Inſtante verò Deo, & accuratius inquirente, iam commotior negauit ſe pædagogum fratris, aut rerū eius obſeruatorem eſſe. Tum Deus coar-

μηδεμιᾷ ξενιζόμενος τ ψυχλὼ φεύγειδι, παύτων δ' ὑμῖν αὐτομάτων ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συμπλεῖ κ τιλὼ ἐμὲ ἀνιάτων πρόνοιαν χωρὶς ὑμετέρε πόνε καὶ ζαλαιπωρίας. ὧν παρόντων γῆρας τε θᾶττον ἂ ἐπέλθοι, & τὸ ζῆν ἐς μακρὸν ἂ ὑμῖν ἠνύετο. νῦν δ' εἰς ταύτλα μὲ τιλὼ γνώμλν ἐνύβρεισας ὠλιγώσας τ ἐμ τολῶν. ὁ γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τιλὼ σκοπλὼ ἄγεις, ἀλλ' ὅπ σωεισόπ ποπρός. ἄδαμος ὃ παρητᾶτο τ ἁμαρτίας αὐτόν, & παρεκάλει τ θεὸν μὴ χαλεπάνειν αὐτῷ, τ γυναῖκα τῆ γεγονότος ἀπώμνυ, κ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτάνειν. ὁ δ' αὖ κατηγόρει τῆ ὄφεως. ὁ ὃ θεὸς ἅττονα γυναικείας συμβελῆς αὐτὸν ἠνόμνυον ὑπεπίθ πιωεία, τιλὼ γλῶ ἂ ἐπ μὴ αὐτοῖς τὰ ἑαυτῆς ἀναδῶσειν αὐτομάτως εἰπών, πονῆσι ὃ κ τοῖς ἔργοις ξιβομένοις, τὸ μὲ παρέξειν, τὸ δ' οὐ ἀξιώσειν. οὕτω ὃ τοκετοῖς & τ ὀξ ὠδίνων ἀληδόσιν ἐκόλαζεν, ὅπ τὸν ἄδαμον οἷς αὐτλὼ ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν, τούτοις ὠλιγκερυσαμένη συμφορᾶς ἀφείλαβεν. ἀφείλετο ὃ καὶ τ ὄφιν τ φωνῆς, ὀργισθεὶς ὅπ κακοπθεία τῆ πρὸς τὸν ἄδαμον, κ ἰὸν ἐνέθηκεν ὑπὸ τιλὼ γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας αὐτοῖς, κ ὑποπτέμνω κ τ κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τῇτε κακοῦ τῇ πρὸς ἀνθρώπους κειμένε, κ τ τελευτῆς ῥᾴσης ζῴοις ἀμυνομένοις ἐσομένης. ποδῶν τε αὐτὸν ἀπερύσας, σύρεσθ κ τ γῆς εἱλικτώμενον ἐποίησε. κ ὁ μὲ θεὸς ταῦτα πρὸς ἄξας αὐτοῖς πάλιν, μετοικίζει τ ἄδαμον & τ σὺν τ κύπρ εἰς ἕτερον τόπον.

Κεφάλαιον γ'.

Περὶ γόνε ἀδάμου κ τῆ αὐτῆ δίκα γραιῶν τῆ μέχρι τ καπακλυσμοῦ.

Γίνον) δ' αὐτοῖς & παῖδες ἄῤῥενες δύο. πρεσπόρδυται δ' αὐτῆ, ὁ μὲ πρῶτος, καΐς. κτῆσιν ὃ τῆτο σημαίνει μεθερμλυόμνον τὸ ὄνομα. ἄβελ ὃ, ὁ δεύτερος. σημαίνει ὃ, πένθ τῆτο. γίνον) δ' αὐτοῖς & θυγατέρες. οἱ μὲ οὖν ἀδελφοὶ ἐχρῶντο δίκτηδεύμασιν. ἄβελος μὲ γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο, κ πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτὸ πρατόμνοις παρεῖναι τὸν θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προνοεῖτο. ποιμνικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτῷ. καΐς ὃ, τάτε ἄλλα πονηρότατος ἦν, κ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρούειν ἐπενόησεν πρῶτος. καὶ κτείνει καὶ τ ἀδελφὸν αὐτῷ ἐκ τοιαύτης αἰτίας. θῦσαι τῷ θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲ καΐς ἀπὸ τ γεωργίας & τῷ φυτῷ καρπους ἐπιλύσγκεν. ἄβελος ὃ γάλα, κ τὰ πρωτότοκα τ βοσκημάτων. ὁ θεὸς ὃ ταύτῃ μᾶλλον ἥδε) τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις κ κ' φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' ἐκ τοῖς κατ' ὀπίνοιαν ἀνθρώπε πλεονέκτε κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ καΐς παρωξυνθεὶς ὅπ τῷ πρωτεπιπᾶθαι τὸν ἄβελον ὑπὸ τε θεῦ, κτείνει τὸν ἀδελφὸν καὶ τὸν νεκρὸν αὐτῷ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπελάμβανεν. ὁ ὃ θεὸς σωεὶς τὸ ἔργον ἦλθεν πρὸς τὸν καΐν, πρὶ τε ἀδελφε πυνθανόμνος, ποῖπστε εἴη. πολλῶν γὰρ ἡμερῶν ἃ οἶδεν αὐτόν, τ ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτῷ βλέπων αὐτὸν ἀναστρεφόμνον. ὁ δὲ καΐς ἀποεύμνος, κ ἃ ἔχων ὅπ λέγοι πρὸς τὸν θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲ κ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον, ὅπ ταὐδελφῷ μὴ βλεπομένω. παρωξυνθεὶς ὃ τε θεοῦ λπαρῶς ἐγκειμένε κ πολυπραγμονοῦντος, ἃ κ ἔδ) παιδαγωγὸς οὐδὲ φύλαξ αὐτῷ, κ τῆ ὑπ' αὐτῷ πρατομένων ἔλεγε. ὁ ὃ θεὸς συωεὶς ἤλεγχεν ἤδη τὸν

guit

κῶν φονία τὰ ἀδελφῶ γλυόμενον. καὶ θαυμάζω φησὶν, A
εἰ τῶν αὐδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τὶ γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀ-
πολώλεκας τῇ ἓν ὅτι τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτ ἀ-
φίς, θυσίαν τε ὁλοκαυτώσαντα καὶ δι' αὐτ ἱκετεύσαντα
μὴ λαβεῖν ὁρμὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν. ἐωδεῖ
δι' αὐτὸν ἑπτά, καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτῷ τιμωρέσασθ καὶ
τ ἑβδόμῳ ἠπείλησε γλυκύ. καὶ τ γῆς ἐκείνης αὐτὸν
ἐκβάλλ σὺν τῇ γυναικί. ἦ ἦ, μὴ θηρίοις ἀλώμενος
ἁρπάσῃ δεδιότος, τοῦτον ἀπολῇ τ ἔρημον, ἐκ- B
λῦσ μηδὲν ὑφορᾶσθ σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰ-
τίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν αὐτῷ ἐκ θηρίων γλυκὺ
δ ἐσοῖτ, ὁδῷ πᾶσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς, καὶ σημεῖον ὃπλ-
βαλὼν ὡς γνώριμος αὖ εἴη προστάξειν ἀπέναγ. πολ-
λοὺ δ' ἐπελθὼν γῆν, ἱδρύε μ τ γυναικὸς κἀῖς,
παῖδα τόπον ὅτε καλούμενον, καὶ αὐτὸς ποιεῖται τὴν
κατοίκησιν. ἔνθα αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγλύοντο. ὧν ὃπλ νε-
θείσῃ ἦ τὶν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς C
κακίας, ἡδονὴν μ πᾶσαν ἐκποιέζων αὐτ τῷ σώ-
ματι, καὶ μεθ' ὕβρεως τῷ σωόντων δέει ταύτην ἔ-
χειν. αὔξων ἦ τ οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπα-
γῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονὴν καὶ λησείαν τοῖς ἐντυγχά-
νουσιν ἀνδραποδώδεσι, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑ-
πῆρχεν ὁλοκαυτευμάτων, καὶ τ ἀσεβισμοσύνῃ μ ἦ
πρότερον σωιέζων οἱ ἄνθρωποι μέζονα ὁλοκαύτωσιν καὶ
ταθμῷ μετεσήσατο, ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τ βίον, σκ
τ τέκνων ἀμαθίας, μὴ μεγαλόψυχον εἰς ἀνδρείαν D
ἀγαγών ὄρεσι τε γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείμα-
το, καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς
οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν ἦ ταύτην ἀπὸ
ἐνώσε τοῦ πρεσβυτάτε παιδὸς, ἐνώσαν ἐκάλεσεν.
ἐνώσε ἦ ἰαρέδος υἱὸς ἦν. ἐκ ἦ τούτε μαλέπλ, ἔγ-
γονεν παῖς μαθουσάλας. τοῦ ἦ λάμεχ, ᾧ παῖδες ὑ-
πῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐ-
τῷ φυέντες, σελλᾶς, καὶ ἀδᾶς. τούτων ἰώβηλος μ ἐξ E
ἀδᾶς γεγονὼς, σκιωᾶς ἐπήξατο, καὶ σκηναῖαν ἠ-
γάπησεν. ἰουβάλος ἦ ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν
ἤσκησε καὶ ψαλτήριον ἐκιθάραν ἐπενόησε. θόβελ
ἦ ἐκ τ ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας ὑπερβάλ-
λων τὰ πολεμικὰ διαφορετῶς μετῆλθεν, ἐκ τούτων
δὲ τὰ πρὸς ἡδονὴν τῷ σώματος ἐκποιέζων, χάλ-
κειάν τε πρῶτος ἐπενόησε, πατήρ τε θυγατρὸς γλυόμε
νος νααμᾶς ὀνόματι. ἐπεὶ ὁ λάμεχος τὰ θεῖα σα-
φῶς ἐζεπισάμενος, ἐώρα δίκην αὐτὸν ὑφέξοντα τ F
κατὰ ἀδελφοκτονίας, τοῦτο τ ἑαυτῷ συναιξὶν ἐποίησε
φανερόν. ἔτι κ ζῶντος ἀδάμου, κατὰ τοὺς ἐκγόνους πο-
νηροτάτους σωιέβη γλυκέως κ δι' ὀχλὴν κ μίμησιν,
ἄλλον ἄλλως χείρονα τελευτῶντα, πρός τε πολέμους
εἶχον ἀκρατῶς καὶ πρὸς λησείαν ὁρμήσεσαν. ἄλλος
δ' εἴτις ὀκνηρῶς εἶχε πρὸς τὸ φονεύειν κ ἄλλην ἀπο-
νοίαν, ἣν θρασὺς ὑβρίζων κ πλεονεκτῶν. ἀδαμος ἦ ὁ
πρῶτος ἐκ γῆς γλυόμενος, ἀπαντᾶ γὰ ἡ διήγησις τὸν
πρὸ αὐτῷ λόγον, ἀβέλ μ ἐσφαγμένα, κἀῖς ἦ δι' τ G
ἐκείνε φόνον πεφυγότος, παιδοποιίας ἐφίεντο. κ
δι' ὧν εἶχεν αὐτὸν γλυκέως ἔρως, ἔτη ζιακοντα ἤδη
κ διακόσια ἠνυκότα τ βίε. πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἐπτακόσια τελευτᾷ. γίνον) μὴ οὖν παῖδες αὐτ, ἄλλοι τε
πλείους κ σπθ. ἀλλὰ πρὸ μ τῶν ἄλλων, μακρὸν αὖ εἴη λέγειν, προφήσομαι ἦ μόνα τὰ τῷ ἀπὸ σπθ
διελθεῖν. ἔφαμεν γὰ ὅτι, κ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κείνου διανέμων ἀρετῇ ἐπετή-
δευσε. καὶ γλυόμενος αὐτὸς ἄρρενας μιμητὰς αὐτῷ τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. οἱ ἦ πάντες ἀγαθοὶ φυέντες,

guit Cain parricidij, mirari ſe dicens, quòd negaret ſe quicquam de fratre ſcire, quem ipſe interemiſſet, & ſupplicium quidem quod cæde commeruerat ei remittit, ſacrificio placato ne grauius in ſupplicem ſæuiret: ſed malè ominatus ei & poſteris ipſius, vſque ſeptimam progeniem puniturum ſe eſt comminatus: & ex illa regione extorrem vnà cum vxore fecit. Illo autem timente, ne oberrás in feras incideret, atque ita periret, ſecurum eſſe iuſſit quod ad hoc periculũ attinet, & impauidè terras peragrare: & ſigno ei iudito quo noſci poſſet, abire procul iuſſit. Cain autem multas regiones vnà cum vxore omenſus tandem Naidà condidit: id loci nomen eſt: atque illic ſedem optauit, vbi etiam liberos procreauit. Cæterum tantum adfuit vt hac caſtigatione in melius vitam mutauerit, vt peior etiam ſit factus, ſuis voluptatibus vel cum aliorum iniuria indulgens: & facultates domeſticas per vim ac rapinas accumulans, accitis vndecunque latrociniorum & nequitiæ ſociis, magiſter illis ad facinoroſam vitã eſt effectus. Adhæc ſimplicem hactenus viuendi rationem, excogitatis menſuris & põderibus immutauit, priſtinámque ſinceritatẽ & generoſitatem ignarã talium artium in nouam quandam verſutiam deprauauit. Primus agrorum terminos fixit, vrbemque extructam & communitã coactis in vnum domeſticis & clientibus inhabitandã tradidit. Enoſæ nomine impoſito ab Enoſo liberorũ natu maximo. Is Iaredũ genuit, ex quo Malalehel, & ex eo deinceps Mathuſala eſt progenitus. huic Lamechus fuit filius, qui liberos habuit ſeptuaginta & ſeptem, ex duabus ſuſceptos vxoribus, Sella & Ada. Ex his Iobel ex Ada natus, tabernaculis conſtructis paſtorali cultu ac victu fuit contentus. Iubal verò germanus eius muſicæ operam dedit, pſalteriúmque & citharam inuenit. Thobel autẽ vnus ex altera vxore prognatorum viribus excellens rẽ militarem egregiè tractauit, cuius artibus & opes ampliores, & victum lautiorem ſibi comparauit. quin & æreariam primus eſt commentus, & filiæ factus eſt pater vnius, nomine Naamæ. Porrò Lamechus diuini iuris non imperitus, videns pœnas ſe exoluturum parricidij à Caino perpetrati, vxoribus ſuis hoc indicauit. Cæterum ſuperſtite etiam tum Adamo, Caini ſoboles ſceleratiſſima euaſit, dũ poſterior quiſq; fit deterior. nec ſolum imitatur priorum vitia, ſed & ſuperat, interim nec à bellis, nec à latrociniis temperando: & qui à cædibus abſtinebant, alioquin auarè & ſuperbè inter ſuos viuebãt. Adamus autem qui primus è terra factus, vt ad illũ oratio noſtra recurrat, poſteaquam Abel eſſet mactatus, & Cain propter cædem ſolum vertiſſet, procreãdis liberis operam dedit, quòd magno prolis deſiderio teneretur, annos iã natus triginta ſupra ducentos: quibus cum acceſſiſſent ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. ex huius liberis quos complures habuit, fuit etiam Sethus. Sed quia de aliis longum eſſet narrare, de ſolo Setho mentionem faciam. hic à patre educatus, vbi eò ætatis venit, vt iam quod rectum eſt diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſe totum dedidit, & cùm ipſe vir optimus euaſiſſet, etiam nepotes ſui ſimiles poſt ſe reliquit. qui quoniã erãt omnes bona indole præditi,

& patriam abſque ſeditione incolebant, in perpetua felicitate vitam exegerunt. & fideralem ſcientiam ac cœleſtium rerum cognitionem excogitauerunt. ne autem inuenta ſua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perirent quam perno ſcerentur, ſcientes Adamum vniuerſalem rerum interitum præcecinisſe, vnum incendio, diluuio alterum, excitatis duabus columnis vtrique ſua inuenta inſcripſerunt: vt ſi lateritiam diluuio deleri contingeret. lapidea ſuperſtes hominibus diſcendi copiam faceret, & quæ inſcripta continebat, ſpectanda exhiberet. aiunt enim lapideam illam ab ipſis dedicatam, quæ & noſtris temporibus extat in terra Syria.

Cap. IV.

De diluuio. & quomodo Noe in arca cum familia ſeruatus habitarit in campo Senaar.

Genes. 5. 6 IN hunc modum per ſeptem generationes perſeuerauerunt vnum Deum colentes omnium rerum Dominum, ſempérque virtutis reſpectum habentes. Procedente dein tempore à patriis inſtitutis degenerarunt, neque humana iura ſeruantes, neque Deo conſuetos honores perſoluentes. & qui prius certatim virtutem exercuerant, poſtea duplo maiore ſtudio malitiam conſectabantur: atque ita Deum infenſum ſibi reddiderunt, nam multi angeli Dei cum mulieribus congreſſi progeniem procreauerunt inſolentem, & inducia roboris omne ius & fas contemnentem: quorum facinora non abſimilia his quæ de gigantib. Græci memorant, poſteritati ſunt tradita. Noë autem facta eorum moleſtè & indignè ferens, ſuadebat vt in melius voluntates ac opera ſua tranſmutarent: verum cum videret illos ſibi non patere, totóſque vitiorum dulcedini ſuccumbere, veritus ne & ſe & familiam ſuam interimerent, ſecedens cum ſuis in aliam regionem migrauit. tum Deus viri iuſtitia delectatus, non eius ſolum ſeculi homines extremæ malitiæ damnauit: ſed cum decreuiſſet vniuerſum humanum genus extinguere, aliúdque nouũ & à vitiis purum inſtaurare, primum vitam eorum breuiore ſpatio circumſcripſit, & abrogata longæuitate intra centum & vinginti annos coërcuit, dein continentem terrã in pelagi faciem tranſmutauit, atque ita genus illud aboleuit vniuerſum. Noë autem ſolus eſt ſeruatus, diuino oraculo viã euadendi & rationem edoctus talem. Arcam quatuor contignationum exſtruxit lõgitudine cubitorum ccc. latitudine l. patentẽ in altum cubitos xxx. in eam cum matre liberorum ſuorum, eorúmq; coniugibus conſcendit: impoſitis prius quę ad vitam ſuſtentandam forent vſui, & omne genus animantibus ad ſeminarium conſeruandum iugatim pro ſexus ratione introductis, & quibuſdam ex his ſeptenarium vſque numerum. erat autem arca tam tecto quàm lateribus firmis contra omnem vim tempeſtatum, & vndarum inſultum. In hunc modum ſeruatus eſt Noë cum familia, gentis ſucceſſione ab Adamo decimus. nam Lamecho eſt genitus, cui pater fuit Mathuſala. hic autem Enochi fuit filij Iaredi, Malahelo geniti, qui cum pluribus fratribus ex Cainane prognatus fuerat Enoſi filio. Enoſus verò Sethi filius erat, Adami nepos. contigit autem hæc vaſtitas anno ætatis Noë ſexcenteſimo, menſe ſecundo,

A γῆν τὸ ἅ αὐτὼ ἀσεβείας οἱ κατοφκήσαντες, δι' ἀμόνησαν μηδενὸς αὐτοῖς ἄχει τελευτῆς δυσπάλου μεγαυσάντος. σοφίαν τε ἅ περὶ τὰ οὐράνια ☪ τὴν τῶν ἁπάντων κόσμησιν ἐπενόησαν. ἐπεὶ ἡ τὸ μὴ ἀφανιγεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ δόγματα, μὴ ἡ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρτῶν, μεγαρικότος ἀφανισμὸν ἀδάμου τοῦ ὅλων ἔσεσθαι, ἅ μὲν κατ' ἰσχὺν πυρός, ἅ ἕτερον ἡ κατ' βίαν ☪ πλῆθος ὕδατος, στήλας δύο ποιησάμενοι, τοῦ μὲν ἐκ πλίνθου, ἅ δ' ἑτέρων ἐκ λίθων, ἀμφοτέρας ἐνέγραψαν τὰ δόγματα. ἵνα ☪ τῆς πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ ἐπομβείας ἡ λιθίνη μείνασα παρέχη μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα δηλῶσα. ἡ πλινθίνη δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀναπεθῆναι μένει δ' ἄχει τοῦ δεῦρο κατὰ τὸν συριάδα.

B

Κεφάλαιον δ'.

Ως ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο. καὶ ὅν πρόπον νῶχος σωθεὶς λαρίκαν μετὰ τῶν συγγενῶν κατῴκησεν ἐν τῷ σεναὰρ πεδίῳ.

C ΚΑΙ ἔτει μὲν ἑπτακοσιοστῷ ἐγένετο διέμενον θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην ἐπὶ τ ὅλων καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν ὑποβλέποντες. εἶτα προϊόντος ἅ χρόνου, μεταβάλλον ἐπὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τ παρῳχημένων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι τῷ θεῷ παρέχοντες, μήτε ἅ πρὸς ἀνθρώπους δικαίως ποιέμενοι λόγον. ἀλλ' ἰδίᾳ προέτερον εἶχον ἅ ἀρετῆς ζήλωσιν, διπλασίονα ἅ κακίας τότ' ἐπιδιδόμενοι δι' ὧν ἕκαστον. ἔνθεν αὐτοῖς ἅ θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι θεῶν γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβρεις ἐγέννησαν παῖδας, ☪ πάντος ἀφρόπας καλῶ, ὃς ἅ ὑπὸ τῇ δυνάμῃ πεποίθησιν. ὁμοῖα τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆσθαι λεγομένοις ὑφ' ἑλλήνων, ἡ ἔτοι δρᾶσαι ᾠδαδίδον. ὁ νῶχος ἡ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ παρατομένοις δυσχεραίνων ἡ ἀληθῶς ἔχων, ἔπειθεν ὅπῃ τὸ κρεῖττον ἅ δέχονται ☪ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' ἃ ἐπιδίδοντας ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ ἅ ἡδονῆς τ κακῶν κεκρατημένους, δείσας ☪ μὴ φονεύσωσιν αὐτὸν μετ' γυναικῶν ἡ τέκνων, ἡ τ τέτοις συνοίκων, ἐξεχώρησε τ γῆς. ὁ ἡ θεὸς ἅ τὸν μετ' δικαιοσύνης ἠγάπησε. κατεδίκαζε ἡ ἐκ ἐκεῖν μόνον τ κακίας, ἀλλὰ ☪ παῦ ὅσον ἰδίᾳ ἀνθρώπινον τότε δόξαν αὐτοῦ δραφθεῖραι, ἡ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν ὀπτημένου αὐτοῦ ἅ βίον, ☪ ποιήσας ἐν αὐτῷ ἃ ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἐκατ εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τ ἤπειρον μετέβαλε. ☪ οἱ μετ' ἔτους ἀφανίζον πάντες νῶχος ἡ σώζει μόνον, ὑποδεμένου μηχανὴν αὐτοῦ ἡ πόρον πρὸς σωτηρίαν ἅ θεοῦ, τοιαύτην. λάρναξ τετράγωνον κατασκευάσας, τὸ μῆκος πηχῶν διακοσίων, πεντήκοντα ἡ τὸ πλάτος, ἡ διάκοντα βάθος, εἰς ταύτην σὺν τῇ μητρὶ τ παίδων καὶ ἅ τούτων γυναῖκας ἐνέβη, τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ὑπουργήσειν ἔμελλεν ἐνθέμενος, ζῶά τε πανοία πρὸς διατήρησιν τῶν γένους αὐτοῦ, ἀρρενά τε καὶ θήλεα συνεκβαλλόμενος, ἀλλά τε τούτων ἑπταπλασίονα ἅ ἀριθμόν. ἣν δ' ἡ λάρναξ τοῖς τε τοίχοις καρτερὰ ☪ ἅ ὄροφον, ὡς μηδαμόθεν ὑπεκλύζεσθαι, μηδ' ἡπτᾶσθαι ἅ ὕδατος βίας. ☪ ὁ νῶχος μὲν ὕστερον μετ' τῶν οἰκείων διασώζεται, ἐπὶ δ' αὐτὸς μὲν, ὑπὸ ἀδάμου δίκαιος. λαμέχου γάρ ὄντος υἱός, ὃ πάππος ἐπὶ μαθουσάλας ὠνόμασται ὑπὸ ἡ ἐπὶ τῷ ἐνώσου ἅ ἰαρέδου, μαλελεὴλ ἡ ἰάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ κάϊνα τεκνίσται τῷ ἐνώσῳ συνὼ ἀδελφὰς πλείοσιν. ἐνώσου ἡ σὴθ υἱὸς ἐπὶ ἅ ἀδάμου. συνέβη ἡ τοῦτο τὸ πάθος κατ' τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἣ δὴ νῶχος τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δ' δεύτερῳ,

D

E

F

G

qui-

λῳ μὲ ὑπὸ μακεδόνων λεγομένῳ. μάρσουαν δ' ὑπὸ A
ἑβραίων. ἔστω γὰρ αἰγύπτιοι τ' ἐνιαυτὸν ἦσαν ἀμεταβόλως. μωϋσῆς δ' τ' νισὰν ὃς ὅτι ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ὅλι τ' ἑορτὰς ὥρισεν, κ' τοῦτον ἐξ αἰγύπτου τοῖς ἑβραίοις προσαγαγών. ἔθετ δ' αὐτῷ κ' πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν. ὅλι μίγνυσθε ὠναῖς Ϲ φράσεις καὶ τ' ἄλλων διοίκησιν, τ' πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τὴν δ' ἐπομβρίαν ἀρξαμένην φησὶν ἑβδομηκοστ' προσκειμένῳ μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνῳ δ' ἔθετ B
ὑπὸ ἀδάμ τ' πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρχε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἕξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ χρόνος ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις, σημαινόμενον μ' πολλῆς ἀκριβείας τ' τότε καὶ τοὺς χρόνους τ' ὀνομαζομένων ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς. ἀδὰμ μ' οὖν διακοσιοστῷ ἤδη καὶ ἑξηκοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς σηθ ἐγένετ). ὃς ἐνακοσία μὲν κ' τεσσαράκοντα ἐβιώσεν ἔτη. σηθος δ', κ' πέμπτον κ' ἑξηκοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν ἐνωσον. ὃς C
δ' ὠδέκα ζήσας ἔτη Ϲ ἐνακόσια, καταλιπὼν τῷ παιδὶ τ' τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν ἀποδίδωσι, τεκνώσας αὐτὸν ὡσὶ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔθετ ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. καϊνὰς δ' ἐνὼς δέκα καὶ ἐνακόσια, μαλέλεηλ υἱὸν ἔσχεν ἔτ' γενόμενον ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔθετ ὁ μαλέλεηλ ζήσας πέντε πρὸς ἐννενήκοντα Ϲ ὀκτακοσίοις ἐτελεύτησεν ἀφεὶς δὲ καταλιπὼν υἱόν. ὃς ἔτος ἤδη δεύτερον καὶ ἑξηκοστὸν κ' ἑκατοστὸν γλυκὺ μῆνος, ἐγέννησεν ἔνωχον εἰς D
δύο κ' ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις διώσας. ἔνωχον δ' ὁ υἱὸς διαδέχεται δ' γενηθεὶς πρὸ ἔτη δύο Ϲ ἑξήκοντα κ' ἑκατ' τ' πατρὸς αὐτῷ τυγχανόντος, ἔθετ ζήσας πέντε Ϲ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τετρακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον, ὅθεν καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸ ἀναγεγράφασιν. μαθουσάλας δ' ἐνώχου παῖς κ' ἔτος αὐτῷ γεγονὼς ἑβδομον Ϲ ὀγδοηκοστὸν κ' ἑκατοστὸν, λάμεχον υἱὸν ἔσχε, ἔτη γεγονότα δύο καὶ ὀγδοήκοντα Ϲ ἑπτακόσια. ᾧ τ' ἀρχὴν παρέδωκεν, αὐτὸς, αὐτ' καταχὼν ἐννέα Ϲ E
ἑξήκοντα ὅλι ἐνακοσίοις. λάμεχος δ' ἀρξας ἑπτὰ ἐπὶ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, νῶχον τ' πραγμάτων ἀποδείκνυσιν πρὸς αὐτὸν τ' υἱὸν, ὃς λαμέχῳ γλυκὺ μῆνος, δεύτερον Ϲ ὀγδοηκοστὸν ἕξ ἐνὼς ἐνακοσίοις ἔτεσιν ἤρξατο πραγμάτων. ταῦτα σωζόμενα τὰ ἔτη, τὸν προγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξέζεσε δ', μηδεὶς τὰς τελευτὰς τ' ἀνδρῶν, τοῖς δὲ αὐτῷ παισὶν Ϲ τοῖς ἐκείνων ὑπογόνοις συμπαρῆκτ'νον τ' βίον, ἀλλὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν μόνον ὁράτω. Ἐπισημαίναν- F
τος δ' τ' θεῦ, κ' ὕειν ἀρξαμένου, τὸ ὕδωρ ἡμέρας τεσσαρακοντα ὅλας κατεφέρετο ὡς ὅλι πήχεις πέντε καὶ δέκα τὴν γῆν ὑπερέχον. καὶ τοῦτο μὲν τὸ ἄπιον τῶν ἀφανισθῆναι πλείονας φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἐχόντας. παυσαμένου δ' τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέρας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ὡς μὲν ἑβδόμῳ, ἰσαμένου δ' μὲν ἑβδόμῃ. ἔπεσε δ' λάρνακος ἐπὶ ὄρεσι γαδείοις κ' τὴν ἀρμονίαν, σωζεῖς ὁ νῶχος, ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεασάμενος γῆν βεβαίαν ἐπὶ αὐτὴν, ἐπεὶ χερσότερας ἤδη γεγονεν ἐλπίδος, πρέμει. ὀλίγας δ' ὕστερον G
ἡμέρας μᾶλλον ὑποχωρουσῶν τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα, βουλόμενος μαθεῖν εἰ κ' τὰλλο τ' γῆς ἀπολελειμμένον ὑπὸ τ' ὕδατος, ἀσφαλές ὄζιν ἤδη ποδὸς ἔκβασιν. ὁ δ' πᾶσαν ὥραν ἐπὶ λιμναζομένῳ, ποδὸς νῶχον ἐπαπῆλθε. μ' δ' ἡμέρας ἑπτὰ ἄλλας πρὸ ἐπὶ

qui Dius à Macedonibus vocatur, ab Hebræis Marsonane. sic enim Ægyptij distinxerunt annum. Moses autem Nisan qui est Xanthicus, mensem primum in suis fastis ordinauit, quòd per hunc Hebræos ex Ægypto eduxisset. eundem etiam omnium quæ ad rem diuinam pertinerent, exordium fecit: alioqui quod ad nundinationes rerum venalium, reliquámque dispensationem anni attinet, nihil de pristino ritu innouauit. Vim autem imbrium cœpisse ait vigesima septima iam dicti mẽsis, post annum ab Adamo primo homine bis millesimum sexcentesimum quinquagesimum sextum. hoc spatium temporis relatum est in sacros codices, diligenter annotantibus priscis illustrium virorum tam natales quàm obitus. Adæ siquidem, qui nongentos & triginta vixit annos, cum esset triginta & ducentorum annorum, Sethus filius natus est. Sethus autem ducentesimo & quinto anno genuit Enosum. qui dum quinque & nongentis vixisset annis, Cainano filio suo rerum curam tradidit, quem genuerat anno centesimo nonagesimo. hic vixit annis decem & nongentis. Cainan cum vixisset decem & nongentis annis, Malalehelem filium dereliquit, quem genuit anno ætatis centesimo septuagesimo. Iste Malalehel cum vixisset quinque ac nonaginta & octingentis annis, defunctus est, Iaredum filium derelinquens, quem genuit quum sexaginta duorum & centum esset annorum. cui nouem & sexaginta & nongentis annis viuenti, Enochus filius successit, natus cum sexaginta duorum & centum annorum pater eius existeret. qui exactis trecentis sexaginta quinque annis, discessit ad Deum: vnde finis eius non inuenitur esse conscriptus. Matusala autem Enochi filius, quinto ei & centesimo natus anno, Lamechum filium habuit quum esset annorum octoginta septem & centum: cui tradidit principatum, quem ipse tenuerat annis nongentis sexaginta & nouem. Lamechus autem cum habuisset principatum annis septingentis & septem, Noë filium suum rebus præfecit: qui de Lamecho natus est agente annum ætatis secundum & octogesimum supra centesimum. quique quinquaginta & nongentis annis rerum administrationi præfuit. Hi anni in vnam summam contracti suprascriptum tempus conficiunt. Non sunt autem disquirendi obitus virorum illorum: cum liberis enim suis agebant vitam eámque vsque ad ipsorum nepotes extendebant: sed natales tantum eorum in hac ratione sunt spectandi. Cæterum Deus signo dato imbres emisit: qui cum nonaginta continuis diebus ruerent, ad quindecim cubitos aqua super terram extitit: quæ causa omnem salutem ademit, non habentibus quò se in tutum reciperent. centesima autem & quinquagesima die postquàm pluere desiit, tandem cœperunt aquæ sidere, mense septimo, vicesimo septimo die mensis. destituta deinde arca in vertice montis cuiusdam in Armenia, sentiens hoc Noë, aperuit eã: & videns circa ipsam aliquantulum terræ, meliore spe concepta paulisper quieuit. mox post paucos dies magis recedente aqua, emisit coruum, cupiens cognoscere si qua alia parte terrarum aquæ decessissent, vt tutò exscendere posset. at ille comperto totum adhuc stagnare, ad Noë est reuersus. is post septem dies co- Gen. 7. 8.

lumbam ad explorandum terræ ſtatum emiſit,quę A cum lutata & frondem oliuæ ferens rediſſet, intellecto terram à diluuio iam eſſe liberatam,poſtquàm alios ſeptem dies exſpectaſſet,animantes ex arca emiſit: & ipſe quoque cum liberis egreſſus, mactatis Deo victimis, epulabatur vnà cum familia. Apobaterion, id eſt egreſſorium, loco nomen Armeni fecerunt. Huius autem diluuij & arcæ meminerunt omnes barbaricæ hiſtoriæ ſcriptores, & in his Beroſus Chaldæus. narrans enim de hoc diluuio, ſic fermè ſcribit: Fertur autem & B nauigij huius pars in Armenia apud montem Cordyæorum ſupereſſe,& quoſdam bitumen inde abraſum ſecum reportare: quo vice amuleti loci eius homines vti ſolent. Meminit horum & Hieronymus Ægyptius, qui antiquitates Phœnicum ſcripſit, & Mnaſeas, & alij plures, quin & Nicolaus Damaſcenus lib. xcvi. de his rebus narrat in hæc verba: Eſt ſuper regionem Minyarum magnus mons in Armenia, nomine Baris, in quo multos profugos diluuij tempore ſeruatos ferunt,& quendam arca vectum in huius vertice hæſiſſe, ac reliquias lignorum eius longo tempore duraſſe. qui fortaſſis is fuit, de quo etiam Moſes ſcribit Iudæorum legiſlator.

Geneſ.8. Noë autem veritus ne Deus damnatis ad interitum hominibus,per ſingulos annos terram inundaret,victimis incenſis præcabatur vt in poſterum priſtinus rerum ordo maneret,& nulla tanta inciderent calamitas, per quam vniuerſum animalium genus in ſalutis periculum adduceretur: vtque affectis merito ſupplicio ſceleſtis, parceret innocentibus, quos ipſe ſuperſtites eſſe voluerit,& ſua ſententia abſoluerit. alioqui miſeriore conditione ipſos fore & grauius damnatos, ſi non in vniuerſum incolumes alteri diluuio reſeruarentur, & prioris pauorem ac ſpectaculum perpeſſi, & poſterioris exitio deſtinati. orabat igitur, acciperet ſacrificium propitius,néve vllam poſthac tantam iram contra terram conciperet, vt operibus ſuis eam excolerent, & vrbibus exſtructis feliciter vitam degerent, nullis commodis carentes quibus ante cataclyſmum fruebantur,& ad extremam ſenectutem longæuitatémque, qualis maiorum ſuorum fuerat, peruenientes.

His precibus finitis, Deus iuſtitia viri delectatus,votis eius annuit,negãs ſe deletis interitus,autorẽ fuiſſe: ſed ipſos ſibi ſuapte malitia debitas pœnas acciuiſſe. Si enim deletos cuperet, nunquam in hanc vitam eos introducturum fuiſſe. Potius enim eſſe ne dare quidem vitam, quàm eos quibus dederis perdere. ſed continuis, inquit, contumeliis quibus pietatem mihi debitam violabant, coëgerunt me vindictam de ſe ſumere. non ſum autem poſthac tam iracundè pœnas peccatorum exacturus, præſertim te deprecatore. quòd ſi quando maiores tempeſtates concitauero, cauete expaueſcatis ob vim imbrium. nunquam enim in poſterum aquæ terram ſunt inundaturæ. Iubeo tamẽ vt ab humana cęde puras manus abſtineatis,& *Geneſ.9.* qui contrà fecerit,ſeuerè puniatis. aliorũ animaliũ G vſum ad volũtatem ac libitum veſtrum permitto.

τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν ἀφῆκεν. ὑπαπελθούσης δὲ πεπλωμένης ἅμα, καὶ θαλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γλῶ ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρνακος ἐξαφῆκεν. αὐτός τε μετὰ τῶν γλυεᾶς ἐξελθὼν, καὶ θύσας τῷ θεῷ, συνδωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριον τὸν τόπον τοῦτον ἀρμένιοι καλοῦσι. ἐκεῖ γὰρ ἀναστὰθείσης τῆς λάρνακος, ἐπὶ νεῶ οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι. τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγράφοντες, ὧν ὅστι καὶ βηρωσσὸς ὁ χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν, ἔστω πῃ διέξεισι. λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῷ κορδυαίων ἐπὶ μέρους τι εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τὸ ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι πρὸς κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπασμούς. μέμνηνται δὲ τούτου, καὶ ἱερώνυμος ὁ αἰγύπτιος, ὁ τὰ ἀρχαιολογίαν τὴν φοινικικὴν συγγραψάμενος. καὶ μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς, ἐν τῇ ἑβδομηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ἔτως. ἔστιν ὑπὲρ τὴν μινυάδα μέγα ὄρος καὶ τοῦ ἀρμενίαν, βαρὶς λεγόμενον, εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας διὰ τὸ κατακλυσμὸν λόγος ἔχει σωθῆναι. καί τινα ἐπὶ λάρνακος ὀχεῖσθαι, ὅτι τὰ ἀκρόβατα ἀνεῖλαι, καὶ τὰ λείψανα τοῦ ξύλου ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. ἐγένετο δὲ αὐτὸς οὗτος ὃν τινὰ καὶ μωϋσῆς ἀναγράφειν ὁ τῶν ἰουδαίων νομοθέτης. νῶχος δὲ φοβούμενος μὴ καθ' ἑκάστου ἔτους ὑπακλύζῃ τὴν γῆν ὁ θεὸς φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱέρεια καύσας ἐδέετο τοῦ λοιποῦ τὸν θεὸν ἐπὶ τροφῇ μόνον δίκαιος, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ κινδυνεύσαι πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος. ἀλλὰ τεπιμορημένον τὰς πονηρὰς φύσεις ποιήσασθαι τῶν δὲ χρηστότητα παρειλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκελευσμένων. κακοδαιμονίας γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων καὶ χείρονα κατάδικασμένους, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τριπλῆ δὲ ἑτέρῳ κατακλυσμῷ, τὸ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἰσορίαν παθόντες, τὸ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν, δικαίως τε οὐκ αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπὶ τὴν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως τε τοῖς ἔργοις ταύτην προσλιπαρεσιῶντες, καὶ πόλεις ἀναστήσαντες, δικαιόνως ζῆν ἔχοιεν, καὶ μηδενὸς ὢν καὶ πρὸ τῆς ἐπομβρείας ἀπέλαυον ὑστερήσειεν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίᾳ μῆκος ὁμοίον τοῖς πάλαι ἐπερχομένοι. νῶχε δὲ ταύτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς δυνάς εἰς τέλος ἄξειν, ὅτε τοὺς διεφθαρμένους λέγων αὐτὸς ἀπολέσαι, κακίας δὲ τῆς οἰκείας ταύτην αὐτοὺς ὑποσχεῖν τὴν δίκην. ὅτ' οὖν εἰ γνωμένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει παρεγαγὼν αὐτοὺς εἰς τὸν βίον σῶφρον γὰρ εἶ, μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δοῦλα τούτοις διαφθείρειν, ἀλλ' ὡς ἐξεύρεζον εἰς τὴν ἐμὴν δόσεβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσατό με ταύτην αὐτοῖς ὑπηθῶαι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μὴ τοσαύτης ὀργῆς τὰς πιμωρίας ὅτι τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενον, καὶ πολὺ μᾶλλον σὲ θεραπεύσους. εἰ δὲ ὅτι πλέον ποτὲ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τὸ ὄμβρων τὸ μέγεθος. ἐὰ γὰρ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπακλύσει τὸ ὕδωρ. παραυτῶ μὲν ἴσως ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, καὶ δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας.

Domi-

χεῖσθαι ὑ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι πρὸς ἃ βούλεσθε
ἢ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. διαστάσας γὰρ ἀπάντων, ὑμᾶς
ἐγὼ πεποίηκα, τ τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, Ϲ ὅσα τὴν
μεταρσιον φύραν ἐχῇ καὶ φορὰν, χωρὶς αἵματος. ἐν
τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημαίνω δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσο-
μβρίου τῇ ἐμῇ τ ἴριν ἀποσημαίνων. τόξον γὰρ
ἐγὼ τ θεῦ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νόμισαν. καὶ ὁ μὲ θεὸς
ταῦτ' εἰπὼν ὑ ὑποχόμβους ἀπαλλάσσει. νῶχος δὲ
βιὺς μὴ τὼ ἐπομβρίαν πεντήκοντα ἢ τριακόσια
ἔτη, ἢ πάντα τ χρόνον τοῦτον ὑδ' ἀμφοτέρων ὀλιγαρχῶν,
τελουτᾶ, ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων ἢ πεντή-
κοντα. μηδὲις ὑ πρὸς τ νεωτέρων βίον, καὶ τ βραχύτητα
τ ἐτῶν ἃ ζῶμεν συμβαλὼν τ τῶν παλαιῶν, ψεύδη
νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα, τῷ μηδὲ νεω
τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ προσκτείνειν χρόνον τεκμηρόμε-
νος, μηδ' ἐκείνους εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος δ ζωῆς ἀφί-
χθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ
ἡγούμενοι, ἢ ὀλίγα τὸ τὰς ἕωθας ὕστερα πρὸς
πλείονα χρόνον ἔῃ, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐ-
τῶν. ἔπειτα καὶ διὰ ἀρετὴν Ϲ τ εὐχρηστίαν ὧν ἐπενόουν
ἀστρονομίας καὶ γεωμετρίας πλέον ζῶν τ θεὸν αὐτοῖς
ὠφελεῖν, ἅπερ ἐκ τοῦ ἀσφαλῶς αὐτοῖς προφπεῖν,
μὴ ζήσασιν ἑξακοσίοις ἐνιαυτούς. ὀλίγα τοσούτων γὰρ ὁ
μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μάρτυρέσι δέμοι τῷ λόγῳ
πάντες οἱ παρ' ἕλλησι καὶ ὅσα βαρβάροις συγγρα-
φάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ μανέθων ὁ τ
τ αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφὴν, καὶ ἑρμογὸς
ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συναγαγὼν, Ϲ μώχος τε Ϲ ἐσιάος,
καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ αἰγύπτιος ἱερώνυμος, οἱ τὰ φοινικὰ
συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις.
ἡσίοδός τε καὶ ἑκαταῖος, καὶ ἑλλάνικος, ἢ ἀκουσί-
λαος, καὶ πρὸς τούτοις ἔφορος καὶ νικόλαος ἱστοροῦσι
τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. πρὸς μὲν οὖν τού-
των, ὡς αὐ ἑκάστοις ἢ φίλον, ἔστω σκοπεῖσθαι.

A Dominos enim vos feci omnium tam terrestrium quàm natatilium & eorum quæ per sublime feruntur, absque sanguine: nam in hoc inest anima. Arcus cœlestis signum vobis erit cessaturę meæ iaculationis. nam iris arcus Dei apud illos habetur. His mandatis & promissis Deus abiit. Noë autem cum post diluuium superuixisset CCCL. annos, totúmque hoc tempus feliciter exegisset, defunctus est expletis annis in vniuersum DCCCCL. Nec est cur aliquis præsentem vitam, annorúmque eius paucitatem cum priscorum rebus conferendo fidem nobis abroget, aut quia nunc eam non peræquè prorogari videt, coniecturam hinc de illorum longæuitate faciat. Illi enim Deo chari quum essent, ipsiúsque recens etiam tum opificium, & commodiore victu ad diuturnitatem vterentur, merito per tam multos annos viuebant. Præterea tum propter studium virtutis, tum propter vtilitatem inuentarum artium, vt Astronomiæ, ac Geometriæ, Deus illis prolixiorem largitus est vitam: quarum certitudinem asse qui non poterant, si minus DC. annis vixissent. ex tot enim magnus annus constat. Attestantur autem mihi omnes qui Græcas barbaricásve antiquitates literis prodiderunt. Namque & Manetho Ægyptiarum rerum scriptor, & Berosus Chaldaicarum, adhæc Mochus, Hestiæus, Hieronymus Ægyptius, qui Phœnicum res prosequuti sunt, nobiscum consonant. Hesiodus quoque cum Hecatæo, Hellanicus & Acusilaus, Ephorus & Nicolaus, narrant priscos illos ad mille annos viram produxisse. De his igitur quisque vt sibi visum fuerit, accipiat.

B

C

D

E

Κεφάλαιον έ.

Περὶ τῆς πύργου βαβυλῶνος Θ, καὶ μιᾶς φωνῆς τῶν ἀνθρώπων.

Cap. V.

De turri Babylonica, déque linguarum mutatione.

Οἱ ὑ νῶχου παῖδες, ξεῖς ὄντες, σήμας, καὶ ἰάφθας,
καὶ χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τ ἐπομ-
βρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τ ὀρῶν
εἰς τὰ πεδία, τ ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο. καὶ τὰς
ἄλλας σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ
πεδία, καὶ ὀκνηρῶς ἔχοντας πρὸς τ ἀπὸ τ ὑψηλῶν
τόπων καταβασιν, ἐπῆσαν θρασύσαντες μιμητὰς
αὐτῶν γεγενῆς καὶ τὸ μὲ πεδίον εἰς ὃ πρῶτον αὐτὸς
κατῴκισαν, καλεῖται σιναὰρ. τὸ ὑ θεὸν κελεύσαν-
τος αὐτὸς εἰς πολυανθρωπίαν στέλλειν ἀποικίας [ἵνα
μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν
γεωργοῦντες ἀφθονίας ἀπολάβοιεν τ καρπῶν,] ὑπὸ
ἀμαθίας παρήκουσαν τ θεῦ, καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς
ἀπεπεσόντες, ἤχθοντο τ ἀμβρίας. ἐπεὶ γὰρ λίθων
νότητος πλῆθει, πάλιν ὁ θεὸς αὐτοῖς συνεβάλλε
ποιεῖσθαι τ ἀποικίαν. οἱ ὑ, ἃ κῆ τ ἀμφίεσιν τ ἐκεί-
νῳ νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τῷ δ' ἰσχὺ αὐτοῖς
τῷ οἰκείαν αἰτίαν δ εὐπορείας ὑπολαμβάοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσεπίθεσαν ὑ τῷ ἀθεΐαν δ τ θεῦ
γνώμης, καὶ τὸ κατ' ὄλεθρον ὑπονοῆν εἰς ἀποικίαν αὐτὸς παρορμᾶν, ἵνα διαφθείρῃς, ἀπιχθρότερος
ἡγοῖντο. ἐξῆρε ὑ αὐτὸς πρὸς τε ὕβριν τ θεῦ καὶ καταφρόνησιν ναυρώδης. ὡς ἰωνὸς μὲν ὢν χάμι τ νώχῳ,
τολμηρὸς δὲ καὶ κῆ χεῖρα ἡγεμών, ἐπῆλθεν αὐτὸς μὴ τῷ θεῷ δίδοναι τὸ δι' ἐκεῖνον ὑδ' ἀμφοτέρων, ἀλλὰ τὴν
ἰδίαν ἀρετὴν ταύτην παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. Ϲ πεῖσα ὑ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράμματα,

Gen. 10. Res verò Noë filij, Semas, Iaphetus, & Chamas, centum annis ante diluuium nati, primi relictis montibus planiciem habitare cœperunt & aliis recẽti etiam tum cladis memoria pauidis, nec audentibus à celsiore loco descendere, idem faciẽdi autores & exemplum fuere. Campo quem primum colere sunt aggressi, nomen est Senaar. Cæterum Deo iubente vt propagandi multiplicádíque generis gratia colonias deducerent, homines rudes non paruerunt: quamobrem calamitatibus implicati, offensum illum errore suo sunt experti. Cùm enim florerent iuuentutis multitudine, Deus rursum de colonia deducenda admonebat. Illi verò obliti se ipsius benignitate præsentibus commodis perfrui, totámque illam felicitatẽ suis viribus acceptam ferentes, dicto eius non fuerunt obedientes. Et quod peius erat, consilium de coloniis non fauorem numinis, sed insidias interpretabantur, videlicet quo facilius dispersi possent opprimi. Hanc superbiam Deíque cõtemptum excitauit in eis Nabrodes, nepos Chamæ, filij Noë, vir audax & manu prõptus, subinde iactás, nõ Deo, sed propriæ virtuti præsentem felicitatem eos debere: atque ita paulatim rem ad tyrannidem trahebat

F

G

ratus fore vt homines ad se deficerent à deo, si se illis ducem præberet, opem suam offerens contra nouum aliud diluuium intentantem. Turrim enim se ex ædificaturum, excelsiorem quàm quò aqua ascendere posset: & insuper maiorum suorum interitum vlturum. Vulgus autem facile Nabrodis placitis obtemperabat, ignauum ratus deo cedere: atque ita structuram turris occœperunt, nulli labori parcentes, nihilque sibi ad summam industriam reliquum facientes. Cúmque ingens esset operarum numerus, surgebat opus suprà quàm sperauerant. Crassitudo enim erat tanta, vt proceritatem obscuraret. Struebant autem lateribus coctis, ad firmitatem bitumine ferruminatis. Hanc eorum væsaniam videns deus, delere quidem omnes noluit, quando ne priore quidem clade ad meliorem mentem profecerunt: sed dissidium in eos immisit, linguis eorum variatis, ita vt ob diuersitatem sermonis mutuò se non intelligerent. Locus verò turris nunc Babylon vocatur, propter confusam linguam quæ prius omnibus ex æquo clara fuerat. Nam Hebræi confusionem nominant Babel. De turri autem hac, déque linguis hominum mutatis, meminit & Sibylla his verbis: Cùm vniuersi homines vno eloquio vterentur, turrim ędificauerunt excelsissimam, quasi ad cœlum per eam ascensuri. Dij verò procellis immissis turrim subuerterunt, & suam cuique linguam dederunt: quæ causa fuit vt vrbs ea Babylonis vocabulum acceperit. De loco autem qui Senaar in Babylonia nominatur, meminit Hestiæus hoc modo: Aiunt sacerdotes cladis eius superstites, Enyelij Iouis sacra ferentes, in Senaar Babyloniæ peruenisse.

A B C D

Cap. VI.

Quomodo Noe posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

Genes. 10 ILlo ex tempore dispersi sunt passim, propter diuersitatem linguarum coloniis nusquam non deductis, & quo quenque sors & deus tulit, eam terram cum suis occupauit, vt tam maritima quàm mediterranea cultoribus replerentur. Nec defuerunt qui conscensis nauibus ad insulas habitandas traiicerent. Porrò gentium quædam adhuc seruant deriuatam à suis conditoribus appellationem, quædam etiam mutauerunt, nonnullæ in familiarem accolis & notiorem vocem sunt versæ, Græcis potissimum talis nomenclaturæ autoribus. Hi enim posterioribus seculis veterem locorum gloriam sibi vsurpauerunt, dum gentes nominibus sibi notis insigniunt, dúmque tanquam ad suum ius attinerent, mores quoque proprios in illas inuehunt.

E F

Cap. VII.

Quòd gentes singulæ à suis autoribus nomina traxerint.

Genes. 10 ERant autem Noë filiorum liberi, in quorum honorem gentibus nomina imponebant, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Iapheto Noë filio filij fuerunt septem. Horum sedes à Tauro & Amano montibus incipientes, per-

G

μόνως ἅπαντας νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους παρὰ τῷ θεῷ, εἰ χερσὶν ἡμῶν τῇ αὐτοῦ δυνάμει δχετελοῖεν, ἀμυνεῖσθαί τε τὸν θεὸν πάλιν ἐπειλεῖ τὴν γλῶν ὅπλισασθαι θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβλύσαι δυνηθείη. μετελθόντα δὲ τὴν τῶν γονέων ἀπωλείας. τὸ δὲ πλῆθος προθύμως ἐπὶ τοῖς ναυηγοῦσι δόγμασιν ἕπεσθαι, δψλίαν ἡγούμενοι τὸ εἴκειν τῷ θεῷ. ἔτι δὲ πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες συμβῆς οὐδὲ προς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δὲ θάτερον ὕψος ἢ προσεδόκησαν αὐτῆς ὑπὸ πολυχρείας. τὸ μὲν τι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὡς ὑπ' αὐτοῦ μεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δὲ σὺν πλίνθοις ὀπτῆς ἀσφάλτῳ συμβεβημένῃς, ὡς αὖ μὴ ῥεῖν ῥέα. ὅτως δὲ μεμιμήτας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ θεὸς, ἀφανίσαι μὲν οὐ παντὸς ἠθέλησεν. ὅτι μὴ δι' ὑπὸ τῆς πρώτου ἀπολωλότων σωφρονισθεῖεν. εἰς ταῦτα δὲ αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ τὸν πύργον ᾠκοδόμησαν, νῦν βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσιν τῆ φωνῆ τὴν διάλεκτον πρώτου ἐναρχοῦς. ἑβραῖοι γὰρ τὴν σύγχυσιν, βαβὲλ καλοῦσι. φωνὴ δὲ τῆ πύργῳ τούτῳ καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ σιβύλλα, λέγουσα ὅτως. πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν τινὲς ὑψηλότατον, ὡς ὅπη τὸν οὐρανὸν ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ θεοὶ ἀνέμοις ὄπιπέμψαντες, ἀνέξεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκαν. καὶ διὰ τοῦτο βαβυλῶνα συμβῆναι πληθύειν τὴν πόλιν. φωνὴ δὲ τῆ λεγομένῃ συναὰρ, ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ χώρᾳ, μνημονεύει ἑκαταῖος, λέγων ὅτως. τῶν δὲ ἱερέων τοὺς διασωθέντας, τὰ τοῦ ἐνυαλίου διὸς ἱερώματα λαβόντας, εἰς συναὰρ τὴν βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς οἱ νῶχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπῴκησαν.

ΔΙέδραμον δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τὴν ἀλλογλωσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι, παντάχῃ. καὶ γῆν ἕκαστος κατελάμβανον ἣν ἐντυγχάνουσιν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἤγαγεν ὁ θεός. ὡς πληρωθεῖσαν πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον μεσόγαιόν τε καὶ παράλιον. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν. καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμήλιας προσηγορίας. ἔνια δὲ καὶ μεταβαλόν. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦσι τοῖς παρ' ἡμῶν τροπὴν ἔλαβον. ἄλλως δ' εἰσὶν οἱ τούτων κατασάντες ἄφνω. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὑτῶν γενόμενοι.

Κεφάλαιον ζ'.

Οὐ πᾶσι τοῖς ἐκ τῶν νῶχου παίδων τῶν οἰκουμένων προσηγορίαι.

ΗΣαν δὲ τῷ νώχῳ παίδων υἱοὶ ὧν ὅτι τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν, οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. ἰαφθᾶ μὲν οὖν τῷ νώχῳ παῖδες, ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δ' ἔτι ἀπὸ Ταύρου καὶ

in Asia

ἀμάνῳ τῷ ὄρων ἀρξάμβοι. ℂ προσῆλθον δὲ μὴ A in Asia ad amnem vsque Tanaim, in Europa vsque Gades, in terris hactenus vacuis occupatæ: quo factum est, vt ipsorum nomina gentibus imponerentur. Quos enim nunc Græci Galatas vocitant, Gomarenses olim dictos, Gomor condidit. Magoges verò Magogarum à se denominatorum fuit autor, qui ab ipsis vocantur Scythæ. Ex aliis Iapheti filiis Iauane & Mado, ab hoc Madæi descendunt, Græcis Medi nominati: à Iauane verò Ionia, totúmque Græcorum genus. Quin & Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nunc sunt Iberi: & Meschini à Mescho autore appellantur. Cappadocum enim appellatio noua est, veteris autem vestigium adhuc supersest. Vrbs enim est apud eos hodie quoque Mazaca, satis indicans intelligere volenti, hoc priscum fuisse genti nomen. Thires autem Thiras de se vocauit, quorum fuit princeps, eos Græci Thracas dicere maluerunt. Et tot gentes à Iapheti filiis sunt institutæ. Gomaris autem, trium liberorum parentis, vnus filius Aschanaxes originem Aschanaxis dedit, qui nunc Rhegmes à Græcis nominantur: Rhiphates verò Rhiphatæis, nunc Paphlagonibus: & Thygrammes Thygrammæis, quos Phrygas Græcis libuit vocare. Iauanis item trium filiorum vnus Alisas Alisæis vt originem ita nomen dedit, qui hodie sunt Æoles: parique modo Tharsensibus Tharsus. Sic enim olim appellabatur Cilicia: cuius rei signum est Tarsus vrbium eius celeberrima cæteraúmque princeps, prima nominis litera in tau mutata. Porrò Cherhimus insulam occupauit, tunc Chethimam, nunc Cyprum: quo factum est vt tum insulas omnes, tum pleraque loca maritima Hebræi gentili voce Chethim significent. attestatur mihi vna è Cypriis vrbibus, quæ adhuc nomen retinet. Citium enim vocatur ab his qui in Græcum sonum vocabula detorquent, ne sic quidem abludens à Chethimi nomine. Tot gentium fuere principes Iapheti filij nepotésque. Cæterum quod Græci fortassis ignorant prius dicam, deinde cœptam narrationem prosequar. Nomina illa decoris causa in Græcam formam mutari ad aurium voluptatem. nostrates enim huiusmodi forma non vtuntur: sed eandem apud nos perpetuo speciem obtinet, nec terminationem variant. Adamus certè nobis Adam vocatur, & Noë qui Græcis Nochos diceretur, eáque forma nullam variationem admittit.

Chamæ verò filij, Syriam & regionem Amano Libanóque montibus hærentem obtinuerunt, quicquid eius ad mare vergit occupando, & Oceanum vsque ditionis terminos proferendo. vocabula tamen partim omnino euanuerunt, partim ita deprauata sunt in diuersum, vt haud facile agnoscantur. ex quatuor enim Chamæ liberis Chuso nihil detrimenti tempus attulit. Æthiopes enim quibus præfuit, nunc quoque tam à seipsis: quàm ab Asianis omnibus Chusæi nominantur. Mesræis etiam sua mansit appellatio. Ægyptum enim Mestren, & Mesræos Ægyptios vocamus quotquot eam regionem incolimus. Quin & Libyæ colonos dedit Phutes, de suóque nomine Phutos dici voluit. extat & flumen in Mauritania hoc nomine:

ἀπὸ μὲν τῶ μαδαῖοι γίνονται, ἔθνος ὁ προς ἑλλήνων B
μήδοι κέκληνται. ἀπὸ δὲ ἰαυανὲ ἰωνία ℂ πάντες
ἕλληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ θοβήλους θό-
βηλος. οἵτινες εἰσὶ τοῖς νῦν ἴβηρες καλοῦνται. ℂ με-
σχινοὶ δὲ ἀπὸ μέσχα κτισθέντες. καππαδόκες μὲν
γὰρ ἀρτὶ κέκληνται. τὸ δὲ ἀρχαίας αὐτῆς προσηγο-
ρείας σημεῖον δείκνυται. πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς
ἔτι ℂ νῦν μάζακα, δηλοῦσα τοῖς συνιέναι δυνα-
μένοις ἔτος ποτὲ προσαγορευθὲν τὸ ἔθνος. θείρης C
δὲ θείρας μὲν ἐκάλεσεν ὧν ἦρξεν. ἕλληνες δὲ θρᾴ-
κας αὐτὸς, μετωνόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ἀπὸ
τῶ ἰαφέθου παίδων κατοικεῖται. γομέρου δὲ ζιῶν
ἡμῶν γηγενῶν, ἀχαναῖος μὲν ἀχαναίας ὠνόμα-
σεν, οἱ νῦν ῥηγῖνες ἀπὸ τῶν ἑλλήνων καλοῦνται, ῥιφάθης
δὲ ῥιφαθαίους τὰς παφλαγόνας λεγομένους. θυγράμ-
μης δὲ θυγραμμάνες. οἱ δόξαν ἕλληνι φρύγες ὠνο-
μάσθησαν. ἰαυανὰς δὲ τῶ ἰάφθου, τειῶν αὖτε παίδων
γηγενῶν, ἀλίσας μὲν, ἀλισαίους ἐκάλεσεν ὧν ἦρ- D
ξεν. ἀρολεῖς δὲ νῦν εἰσὶ. θάρσος δὲ, θαρσεῖς. ἔτος δὲ
ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ κιλικία. σημεῖον δὲ, θαρσὸς
δὲ παρ' αὐτοῖς τῆ πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη καλεῖ-
μηδόπολις ἔσα, τὸ ταῦ προς τὴν κλῆσιν, αὐτὶ τοῦ
θῆτα μεταβαλλόντων. χέθιμος δὲ, χεθιμὰ τὴν νῆσον
ἔχει, κίτφεος αὐτὴ νῦν καλεῖ). ℂ ἀπ' αὐτῆς νήσοι
τε πᾶσαι καὶ τὰ πλείω τῆ ὠκεανῆ θάλασσαν, χεθὶμ
ἀπὸ ἑβραίων ὀνομάζει). μαρτὶς δέμυς τὸ λόγυ, μία E
τῶν ἐν κύπρῳ πόλεων, ἰσχύσασα τὴ προσηγορείαν φυ-
λάξαι. κήπος δὲ ἀπὸ τῆ ἐξελλίπισάντων αὐτὴν
καλεῖται, μὴ δὴ ἔστω δίαφυγοῦσα τὸ χεθίμου τὸ ὄ-
νομα. ἰαφέθυ μὲν παῖδες τεσσ ἰώνοι, τοσαῦτα ἔχον
ἔθνη. ὁ δὴ ἴσως ὑφ' ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προσ-
πὼν τρέψομαι πρὸς τὴ ἀφήγησιν ἣν κατέλειπον.
τὰ δὲ ὀνόματα διὰ τὸ τὴ γραφῆς διαφεύγειν ἕλλήνι-
σαι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐπιξενουμένων. ἐν δὲ ἐπιχωρίοις
ἡμῶν ὁ τοιοῦτος αὐτῆ τύπος. ἀλλ' ἔν τε αὐτῆ χῆμος F
ℂ τελαυτὴ μία, νῶχος γέτοι, νῶε καλεῖται. καὶ τοῦτον
τὸν τύπον δὲ παντὸς πρεῖ χήματος. οἱ δὲ χάμυ παῖ-
δες τὸ ἀπὸ σοφίας ℂ ἀμάνῳ καὶ λιβάνῳ τῶν ὀρῶν γῆν
κατέχον, ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτέτραπτο
καταλαβόντες, ℂ τὰ μέχρι τῶν ὠκεανῶν ἐξιδιωσά-
μενοι. αἱ μὴν τοι προσηγορείαι, τῶν μὲν ℂ παντελῶς
ἐξίτηλοι γεγόνασιν. ἐνίων δὲ μεταβάλλουσαι καὶ με-
ταρυθμιζομένου πρὸς ἑτέρας δύσγνωστοι τυγχά- G
νουσι. πασάρων γὰρ χάμου παίδων γηγενῶν,
χεσαῖον μὲν οὐδὲν ἔβλαψεν ὁ χρόνος. αἰθίοπες
δὲ ὧν ἦρξεν ἔτι καὶ νῦν ἀπὸ ἑαυτῆ τὸ ℂ τῆ ἐν τῆ ἀσίᾳ πάντων χεσαῖοι καλοῦνται. ἐπρήθη
δὲ ℂ μεσραῖοις ἡ κατὰ τιὼ προσηγορείαν μνήμη. τιὼ γὰρ ἄγυπτον, μέσρεμ, καὶ μεσραῖους
τοὺς αἰγυπτίους ἅπαντες οἱ ταύτῃ οἰκοῦντες καλέομεν. ἔκπροσθε δὲ ℂ φοῦτις τιὼ λιβύην, φοῦτους
ἀπ' αὐτῆ καλέσας τοὺς ὁπιχρίους. ἔστι δὲ καὶ ποτάμος ἐν τῆ μαυρῶν χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα·

& complures apud Græcos historici eius mentionem faciunt, sicut adiacentis etiam regionis, quæ Phute dicitur. mutauit autem præsens nomen ab vno filiorum Mesræi qui vocabatur Libys. cur autem Africa sit dicta, paulo pòst docebimus. Quartus Chamæ filius Chananæus Iudæam nunc vocatam habitauit, gentémque suam Chanaan nominauit. Hi quoque liberos genuerunt, & in his Chusus filios sex. quorum é numero Sabas Sabæorum author fuit, & Euilas Euilæorum, qui nunc Getuli appellantur. Sabathes. verò Sabathenos, qui Græcis dicuntur Astabarri: Sabactas quoque Sabactenos instituit. Romus item Romæos condidit, & duos filios habuit. alter Iudas genti Iudæorum inter Occidentales Æthiopes originem dedit & nomen, Sabæus alter Sabæis. Nabrodes autem manens apud Babylonios tyrannidem arripuit, sicut iam ante diximus. Mesræi verò filij numero octo quantum terrarum à Gaza Ægyptum vsque patet possederunt, sed solius Philistini nomen ipsius regio seruauit. Palæstinam enim Græci eius portionem vocant. reliquorum, Lumæi, Enamiæ, Labimi, qui solus colonis in Libyam ductis regionem à se denominauit, tum Nethemi, Phæthrosimi, Chesloemi, Chephthomi, tam res quàm nomina sunt in obscuro. Bello enim Æthiopico, de quo suo loco dicetur, vrbes eorum sunt euersæ. Chananæo quoque filij fuerunt hi: Sidonius, qui & vrbem sibi cognominem condidit in Phœnice, Sidonem à Græcis vocatam. Amathus verò Amathen habitauit, quæ adhuc extat, & ab accolis Amathe vocitatur: tametsi hanc Macedones Epiphaniam ab vno è Regum successoribus denominauerunt. Arudæus Aradum insulam obtinuit, Arucæus Arcen vrbem in Libano sitam. cæterorum septem, Euæi, Chettæi, Iebusæi, Eudæi, Sinæi, Samaræi, Gergesæi, præter nomina nihil in sacris codicibus supereſt. nam Hebræi vrbes eorum exciderunt, quæ clades causam habuit hanc.

Genes. 9.

Postquàm terra finito diluuio in pristinam naturam est restituta, Noë cœpit eam colere: quàm cum vitibus conseuisset, suóque tempore vindemiasset, inuento vini vsu, sacris prius operatus epulabatur: ebriúsque factus ac sopore grauatus, parum decore nudatus iacuit, id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi teueriti parentem operuerunt. Sensit hoc Noë: & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamam quidem ditis deuouit, respectu sui sanguinis, sed tan-

Genes. 11.

tùm eius posteros: quas cum cæteri euasissent, Chananæi liberos vltio diuina est consecuta, sed de his rebus dicemus postea.

Semæ verò tertio Noë filio filij fuerunt quinque, qui Asiam vsque ad Indicum Oceanum incoluerunt, ab Euphrate propagandæ ditionis initio facto. Nam Elymus posteros reliquit Elymos, à quibus Persæ originem traxerunt. Assuras vrbem Ninum condidit, & subditos de se Assyrios denominauit, quorum opes præ cæteris efloruerunt. Arphazades eos qui nunc Chaldæi sunt Arphaxadæos nominauit, imperio gentis potius.

ὅθεν καὶ τοῖς πλείοσι τῶν ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τῆς ποταμίας καὶ τῆς ὁμοροῦσης αὐτῇ χώρας, φούτης λεγομένης. μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ὄντιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν μεσραΐμου υἱῶν ἑνός, λίβυος λεγομένου. μετὰ δὲ πολὺ δι' ἐρημίαν τινὰ αἰτίαν δι' ἣν αὐτοὺς καὶ ἀφεῖκαν ἀποικεῖσθαι συμβέβηκεν. χαναναῖος δὲ τέταρτος ὢν χάμου παῖς, τὴν νῦν ἰουδαίαν καλουμένην οἰκήσας ἀπ' αὐτοῦ τοῖς χαναναίοις ἐπωνύμους ἐποίησε. γίνονται μὲν παῖδες ἐξ αὐτῶν, χέσσυ μὲν ἐξ ὧν σάβας μὲν σαβαίους, δίλας δὲ διλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν γέτυλοι λέγονται. σαβέδης δὲ σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δέ, ἀσαβάρρει παρ' ἕλλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ σαβάκτης σαβακτηνούς. ῥώμος δὲ, ῥωμαίους ὠκησε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν. ὧν ἰούδας μὲν ἰουδαίοις αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν ἑσπερίων οἰκήσας ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε, σαβαίους δὲ, σαβαῖος. ναβρώδης δὲ χέσσυ υἱὸς ὑπομείνας πολὺ βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ ἑτέρωθί μοι δεδήλωται. τὴν δὲ μεσραΐμ παίδων ὀκτὼ γνωμένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ γάζης ἕως αἰγύπτου γῆν κατέχουσιν. μόνης δὲ φυλιστίνης τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε. παλαιστίνην γὰρ οἱ ἕλληνες αὐτὴν τὴν μοῖραν καλοῦσι. τὴν δὲ ἄλλων, λεμαίους καὶ ἐναμίαν καὶ λαβίμην τὸν μόνον καταικήσαντος ἐν λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος, νεθέμου τε καὶ φαθρωσίμου καὶ χεσλίμων καὶ χεφθώμου, ὧν τὰ ὀνόματα, οὐδὲν ὄγμα. ὁ γὰρ αἰθιοπικὸς πόλεμος, ὃν ἐν δηλώσομεν ὕστερον, ἀνάστατους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ χαναναίου παῖδες, σιδών, ὃς τὴν πόλιν ὁμώνυμον ἔκτισεν ἐν φοινίκῃ, σιδὼν δι' ὑφ' ἑλλήνων καλεῖται ἀμάθος δὲ ἀμάθην κατῴκησεν, ἥτις ἐστὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἀμάθη καλουμένη, μακεδόνες δὲ αὐτὴν ἐπιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἐπωνύμων ἐπωνόμασαν. ἀρουδαῖος δὲ ἄραδον τὴν νῆσον ἔσχεν. ἀρκαῖος δὲ, ἀρκὴν τὴν ἐν τῷ λιβάνῳ. τῶν δὲ ἄλλων ἑπτὰ, δυμαίου, χετταίου ἰεβυσαίου, εὐδαίου, σεναίου, σαμαραίου, πάλιν τῷ ὀνομάτων ἐν τοῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν. ἑβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέσπασαν τὰς πόλεις ἐν ταύτῃ αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας. νῶχος μὲν τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταφθείσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα χωρεῖ, καταφυτεύσας αὐτὴν ἀμπέλοις, ἰώμενα τὸ καρποῦ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐξύησε, καὶ παρὼν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος, θύσας ἐν εὐωχίαις ἐν μεθυσθεὶς δέ, εἰς ὕπνον καταφέρεται. γεγυμνωμένου δὲ κόσμος ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ὑπηγελῶν δείκνυσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι τὸν πατέρα. καὶ νῶχος ἀθυμούμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν, εὐδαιμονίαν εὔχεται. τῷ δὲ χάμα, δοῦλα τε συγγένειαν αὐτῷ μὲν ἐκατέρατο. τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων δυσπεφυλαγμένων τὴν ἀρὰν, τοῖς χαναναίου παῖδας μέτεισιν ὁ θεός. καὶ πρὸ μὲν τούτων, ἐν τοῖς ἑξῆς ἐροῦμεν. σῆμα δὲ τοῦ τρίτου τοῦ νῶχου υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες. οἱ τὴν μέχρι τοῦ κατ' ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικοῦσιν ἀσίαν ἀπ' ἀρξάντου τὴν ἀρχὴν πεποιημένοι. ἔλυμος μὲν δὴ, ἐλυμαίους περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας κατέλειπεν. ἀσσύριος δὲ, νίνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους, ἀσυρίους ἐπωνόμασεν, οἳ μάλιστα δυνάμενοι ἐπῆρξαν. ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν χαλδαίους καλουμένους, ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἀρχὰς αὐτοῦ ἀπὸ-

ἀπο-

αραμαίους ϗ, ἄραμος ἔσχεν, ὃς ἕλληνες σύρους προσαγορεύουσι, νῦν δὲ λύδους καλοῦσι, λύδους ϗ τότε, λούδας ἔκτισε. τοῦ δὲ ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, ὕσης μὲν κατέχει τὴν τραχωνίτιν ϗ δαμασκόν. μέσιν δ' ὅζει τὴν παλαιστίνην ϗ κοίλης συρίας. ἀρμωνίαν ϗ ὄτρος, ϗ γέθερις βακτριανούς, μήσας ϗ, μησαναίους. πασῶν φάραξ ἐν τοῖς νεῶν καλεῖ). ἀρφαξάδου δὲ γίνε) πᾶς, σαλής. τοῦ ϗ ἔβερος, ἀφ' οὗ τοῖς ἑβδόμοις ἑβραίοις ἀρχῆθεν ἐκάλεν. ἔβερος ϗ ἰεκτὰν καὶ φάλεγον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ φάλεγος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν διασμὸν τῆς οἰκήσεως πίπτε). φαλὲκ γὰρ τὴν μερισμὸν ἑβραῖοι καλοῦσιν. ἰόκτα δὲ τοῦ ἑβέρου παίδων ἦσαν ἰωὶ, ἑλμώδαδος, σάλεφος, ἀζερμωθὴς, ἰεραὴς, ἐδωράμ, ὐζαλος, δαήλης, ἤβαλος, ἐβημαήλος, σάφας, ὀφίρης, δίλας, ἰώβηλος ὅτοι ἀπὸ κώφλωσ ποταμῆς τῆς ἰνδικῆς ϗ τῆς θεοῦ αὐτοῦ συρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τοῦ σήμα παίδων ἱστορίαν. ποιήσομαι ϗ πρὸς ἑβραίων τὸν λόγον. φαλέγου γὰρ τοῦ ἑβέρου γίνε) πᾶς ῥαγαῦς τέτε δὲ, σερούχος, ὧν ναχόρης ὑὸς πίπτε). τέτε ϗ θαῤῥός. πατὴρ δ' ὅτος ἀβράμου γίνε). ὃς δέκατος μὲν ὢν ἀπὸ νώχου, δεύτερος δ' ἦτε καὶ εἰκοστὸς ὢν πρὸς διακοσίοις μησὶ τοῦ ἐπομβρείαν ἐγένετο. θαῤῥὸς μὲν γὰρ ἑβδομηκοστὸν ποιεῖ) τοῦ ἄβραμον. ναχόρης δὲ θαῤῥὸν, εἰκοστὸν αὐτὸς ϗ ἑκατοστὸν ἤδη γεγονὼς ἐγέννησε. σερούχῳ δὲ ναχόρης πίπτε), πρὸς ἔτος διάτεσσαρα καὶ τριακοστὸν ϗ ἑκατοστόν. ῥαγαῦ δὲ σεροῦχον ἔσχεν, ἔτη τριακοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ὁ δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ ῥαγαῦν φάλεγος ἔσχεν. ἔβερος δὲ, τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατοντάμνασι φάλεσον, γενηθεὶς αὐτὸς ἐπὶ σάλει, τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν. ὃν ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. σῆμα δὲ ὑὸς ἀρφαξάδης ἰωὴ, μεθ' ἕτη δώδεκα τῆς ἐπομβρείας γενόμενος. ἄβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφοὺς, ναχόρην, καὶ ἀράνην. τέτων ἀράνης μὲν καταλείπων υἱὸν λώτον, καὶ σάραν, καὶ μελχὰ θυγατέρας, ἐν χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει ὕρη λεγομένῃ τῆς χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτοῦ μέχρι νῦν δείκνυ). γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς, μελχὰ μὲν, ναχόρης σάραν δὲ ἄβραμος. θάῤῥος δὲ μισήσας τὴν χαλδαίαν διὰ τὸ ἀράνος πένθος, μετοικίζον) πάντες εἰς χαρὰν τὴν μεσοποταμίας. ὅπου δὲ θάῤῥον τελευτήσαντα θάπτουσιν, ἔτη διώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέτμητο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγένετο μέχρι τοῦ μωσέως γενέσεως. μεθ' ὃν ὅρος ἦν τοῦ ζῆν ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ θεοῦ, ὅσα καὶ μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. ναχόρη μὲν οὖν τὴν μελχᾶς, ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο, ὖζος, βαύζος, μαούηλος, ζάχαμος, ἄζαμος, φέλδας, ἰάδελφας, βαθουήλος. ὅτοι μὲν, ναχόρη παῖδες γνήσιοι. τάβαος γὰρ καὶ γάδαμος καὶ ταύας καὶ μάχας, ὧν ῥουμᾶς παλλακῆς αὐτοῦ γεγόνασι. βαθουήλῳ δὲ τοῦ ναχόρου γνήσιον παῖδα ὄντα, λάβανος ὑός. ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ λάβανος ὑός.

Aramæos Aramus tenuit, quos Græci Syros appellare malunt. qui verò Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam autorem generis habuerunt. Ex Arami verò quatuor liberis Vses habitator Trachonitidis fuit, Damasciique conditor. ea sita est Palæstinam inter & Syriam cognomine Cœlen. Armeniam Otrus tenuit. Getheris Bactrianos: Mesas verò Mesanæos: nunc Palmi castrum vocatur. Ex Arphaxade prognatus est Sales, ex hoc Heberus, à quo Iudæi Hebræi quondam appellabantur. Porrò Heberus Iuctam & Phalegum genuit, qui natus est dum habitationes distribuerentur. nam hæc vox Phalec partitionem Hebræis sonat. Iuctæ verò Heberi filio liberi fuerunt, Esmodadus, Salephus, Azermothes, Iraes, Edoramus, Vzalis, Daeles, Ebalus, Ebemaelus, Saphas, Ophires, Euilas, Iobelus. Hi à Cophene flumine Indiæ ad Assyriam vsque habitant. Hactenus de Semæ progenie sit dictum: nunc de Hebræis erit narratio. Ex Phalego enim Heberi filio prognatus est Ragaus: ex hoc Serugus, ex quo Nachores est genitus, & ex hoc Tharrus, hic Abrahami fuit pater, qui fuit decimus à Noë, & natus est post diluuium anno secundo supra ducentesimum & nonagesimum. siquidem Tharrus septuagesimo anno genuit Abrahamum. Nachores cum esset viginti & octo annorum genuit Tharrum. de Serugo autem Nachores nascitur circa annum trigesimum secundum. Ragaus factus est Serugi pater cum esset annorum triginta duorum. totidem verò annorum Phalegus genuit Ragaum. Heberus autem quarto & tricesimo ætatis anno genuit Phalegum, ipse de Sale prognatus annum nato tricesimum: quem Arphaxades genuit quinto & tricesimo ætatis anno. Semæ filius Arphaxades natus est post annos duos à diluuio. Abrahamus autem fratres habuit Nachorem & Aranen. Ex his Aranes relicto filio Loto, & filiab. Sara & Melcha, in regione Chaldæorum est mortuus, in vrbe quæ Vra Chaldæorum vocatur, & sepulchrum eius nunc vsque ostenditur. neptes verò ex fratre duxetunt coniuges, Melchan Nachores, Saram Abrahamus. Cæterùm cum Tharrus exosam haberet Chaldæam propter luctum Aranis, omnes simul migrauerunt Carras Mesopotamiæ, vbi etiam Tharrum defunctum sepelierunt, anno exactæ vitæ ducentesimo quinto. Iam enim paulatim subtrahebatur de vitæ spatiis, vsque ad Moysis ætatem: post quem CXX. annorum terminus Deo finitore est statutus, quantum temporis & Moyses ipse vixit. Itaque Nachores è Melcha octo filios suscepit, Vxum, Bauxum, Manhelem, Zachamum, Azamum, Pheldã, Iadelpham, Bathuelem. atque hi legitimi Nachoris filij fuere. nam Thabæum, Gadamum, Tauaum & Macham è Ruma concubina genuit. Porrò Bathueli vni è legitimis Nachoris filij nati sunt, Rebecca filia, & filius nomine Labanus.

Κεφάλαιον η'.

Ὡς ἄβραμος ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐξελθὼν ἐκ τῆς χαλδαίων γῆς, κατῴκησε τὴν μὲν χαναναίαν, νῦν δὲ ἰουδαίαν λεγομένην.

CAP. VIII.

Quemodo Abraham generis nostri autor è Chaldæorum terra profectus habitauit regionem quondam Chananæam, quæ nunc Iudæa dicitur.

ΑΒραμος δὲ, λώτου τὸν ἀράνου τοῦ ἀδελφῆς υἱὸν, τῆς ϗ γυναικὸς αὐτοῦ σάῤῥας ἀδελφὴν εἰσεποιήσατο γνήσιου παιδὸς ἀπορῶν. καὶ καταλείπει τὴν χαλδαίαν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε γεγονὼς ἔτη, τοῦ θεοῦ

ABrahamus verò Lotum Aranis fratris sui filium, Saræ coniugis suæ fratrem, adoptauit, quòd germano careret: & cùm iam esset annorum LXXV. monitus oraculo Chaldæam Gen. 12. 13.

terram mutauit Chananæa : quam & ipſe habitauit, & poſteris reliquit : vir ſapiens ex æquo & eloquens, & in coniectando ſagax. Cùmque ob virtutem eximiam ſapiens eſſet præ cunctis habitus, auſus eſt vulgo receptam de Deo perſuaſionem conuellere, & in melius vertere. Ergo primus omnium clara voce prædicauit, vnum eſſe Deum rerum vniuerſitatis conditorem : de cætero ſi quid ad felicitatem conferat, non noſtris nobis viribus, ſed illius vŏluntate contingere. Hoc verò ex terræ ac maris obſeruatione colligebat, tum eorum quæ circa ſolem ac lunam & reliqua ſidera videbat accidere : eſſe nimirum potentiam quandam quæ horum curam gerat, & omnia decenter adminiſtret. qua ceſſante nihil noſtris vtilitatibus ſeruiturum, cùm nihil ſuapte virtute polleat, ſed vniuerſa omnipotenti ipſius voluntati obſecundent. quapropter huic vni honorem deberi, huic gratias agi oportere. Quamobrem cùm Chaldæi Meſopotamitæque cæteri contra ſe inſurgerent, conſilium migrandi cœpit, & voluntate ac fauore Dei fretus terram Chananæam tenuit : vbi ſedibus poſitis Deo ſtruxit aram, & hoſtias mactauit. Meminit autem patris noſtri Abrahami Beroſus quoque, non tamen eum nominans, his verbis : Poſt diluuium autem decima ætate apud Chaldæos erat quidam iuſtitiæ cultor, vir magnus, & ſideralis ſcientiæ peritus. Hecatæus verò non meminit tantum obiter, ſed libro in hoc conſcripto res eius poſteritati tradidit. Nicolaus autem Damaſcenus in quarto hiſtoriarum ſic ſcribit : Abrahamus regnauit apud Damaſcum aduena, vt qui cum exercitu venerat è regione ſupra Babylonem ſita, quæ Chaldæorum dicitur. nec ita multò pòſt hinc quoque migrans cum ſuo populo, ſedem tranſtulit in terram tunc Chananæam, nunc verò Iudæam nominatam : eiúſque poſteritas ibi creuit in ingentem numerum, quorum res alibi ſum narraturus. Abrahami verò nomen etiam nunc eſt apud Damaſcenos celebre, & vicus oſtenditur, quem vocant Abrahami domicilium.

Cap. IX.

Quòd fame Chananæam premente, Abrahamus in Ægyptum eſt profectus : & ibi aliquantiſper commoratus, retro vnde venerat eſt reuerſus.

Gen. 12. 13. FAme deinde Chananæam terram inuadente, Abrahamus audita Ægypti vbertate, proficiſci illuc decreuit, tum vt copiis eorum frueretur, tum vt ſententiam ſacerdotum de diuinitate cognoſceret : aut ſecuturus illorum opinionem ſi modo melior eſſet, aut ipſe rectiora eis commonſtraturus. Cæterùm cùm & Saram ſecum duceret, veritus Ægyptiorum libidinem, ne fortè ob excellentem vxoris formam à rege interimeretur, artem commentus eſt talem. Fratrem eius ſe finxit, monita prius, vt ob præſentem neceſſitatem ſimulationi ſuæ ſubſeruiat. Vt autem ventum eſt in Ægyptum, id quod ſuſpicatus fuerat euenit:

κελεύσαντος εἰς τὴν χαναναίαν μετελθεῖν. ἐν ᾗ καὶ κατῴκησε, καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε, δ εἰκὸς ὢν συνιέναί τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροωμένοις, περί τε ὧν εἰκάσειεν ἀ δ' ἁμαρτὼν μᾶλλον. διὰ τοῦτο καὶ φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τ' ἄλλων ἠρξατο, καὶ τὸ περὶ τοῦ θεοῦ δόξαν ἰδίᾳ ἅπασι συμβάλλειν εἰ), καὶ νικῆσαι καὶ μεταβαλεῖν ἐγνω. πρῶτος γὰρ ἐν ὁλμᾷ θεὸν ἀποφαίνεται δημιουργὸν τῶν ὅλων ἑνὰ. τ' ἄλλα πάντα, εἰκάζει περὶ δυνάμεως σωτελεῖ, καὶ προσαγὴν τὴν τότε παρέχειν ἕκαστον καὶ οὐκατ' οἰκείαν ἰσχύν. εἰκάζει δὲ ταῦτα, τοῖς γῆς καὶ θαλάττης πάθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβαίνουσι. δι' ἀνάμεως γὰρ αὐτοῖς παρούσης καὶ προνοίας τὰ καθ' αὑτοὺς διατάξαι. ταύτης δ' ὑστερεῖν τας φανερὸν γίνεσθαι μηδ' ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι καὶ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τὰ κελεύοντα ἰσχὺν ὑπερβεῖν, ᾧ καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέμειν. διὸ ἅπερ χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων μεσοποταμιτῶν ἀσπασαίτων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν δοκιμάσας, καὶ βέλτιον ἢ βουθῆσαι τὰ θεῖα, τὴν χαναναίαν ἔσχε γῆν. ἱδρυθείς τε αὐτόθι βωμὸν ᾠκοδόμησε, καὶ θυσίαν ἐτέλεσε πρὸς θεόν. μνημονεύει δὲ τῶν πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου βραχέσι, οὐκ ὀνομάζων λέγων ὅπως. μὴ δὲ τὸν καταχλυσμὸν, δεκάτῃ γενεᾷ, πρὸς χαλδαίοις τοῖς περὶ δίκαιον αἰτίαν μέγας καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος. ἑκάτερος δὲ, καὶ τὸ μυθῶδες πλέον τι πεποίηκεν. βιβλίον γὰρ περὶ αὐτοῦ συνταξάμενος κατέλειπε. νικόλαος δὲ ὁ δαμασκηνὸς ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγει ὅτως. Ἀβράμης ἐβασίλευσε δαμασκοῦ ἐπὶ πολὺ στρατοῦ ἀφίγμενος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ βαβυλῶνος χαλδαίων λεγομένης. μετ' οὐ πολὺ δὲ χρόνον μεταναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ στρατῷ λαῷ, εἰς τὸ τότε μὲν χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ ἰουδαίαν μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύσαντες, μέχρι ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα. τοῦ δὲ Ἀβράμου ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ δαμασκηνῶν, τὸ ὄνομα δοξάζεται, καὶ κώμη ἀπ' αὐτοῦ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

Κεφάλαιον Θ.

Οὐ λιμοῦ τοῦ χαναναίων καταλαβόντος, εἰς αἴγυπτον ἀφῖκται, καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινὰ χρόνον ὑπέστρεψεν ὀπίσω.

ΛΙμοῦ δὲ ὕστερον τοῦ χαναναίαν καταλαβόντος, Ἀβράμος αἰγυπτίους δὲ δαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς αὐτοὺς ἐῶν προθυμεῖται, τά τε ἀφθονίας τῶν ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῷ ἱερέων ἀκεραιοτάτης ἐσόμενος, ὧν λέγοιέν τε περὶ θεῶν. ἢ δὲ κρείσσοσιν δύνασθαι καταλαβεῖν, ἢ μεταπαιδεύσειν, ἢ μεταπαιδεύσειν αὐτοὺς ὅτι τὸ βέλτιον αὐτὸς ἄμεινον φρονῶν. ἐπαγόμενος δὲ καὶ τὴν σάρραν, καὶ φοβούμενος τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας τῶν αἰγυπτίων, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύτην. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶ) προσεποιήσατο. καὶ ἐκείνην τοῦτο ὑποκρίνασθαι, συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς, ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀπέβαινε τοῦ Ἀβράμου καθὼς ἐπενόησε.

τὸ τε

τὸ πρῶ κάλλος ἐξεβοήθη τ γυναικὸς αὐτῦ. διὸ καὶ φαραώθης ὁ βασιλεὺς τ ἀιγυπτίων, ἐ τοῖς περὶ αὐτ λεγομένοις ἀρκεθεὶς, ἀλλὰ καὶ θιάσασθαι αὐτ ἠθέλησε, οἷός τε ἦν ἁψασθ τ σάρρας. ἐμποδίζει ἢ ὁ θεὸς αὐτῦ τ ἀδόκιμον ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ σάσει τ πρῶ πραγμάτων. καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, τίν μιῶν θεῶν τὸ δεινὸν αὐτ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν συμβεῖσα τῦ ξένου τὴν γυναῖκα. ὁ δ' φοβηθεὶς, πρῶτα τὴν σάρραν τίς εἴη ἢ πόθεν τοῦτον ἐπαγάγοιτο ἐρωτᾷ. πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, ἄδραγμον παρητεῖτο. νομίζων γὰρ ἀδελφὴν ἀλλ' ἐ γυναῖκα αὐτῦ πρεσβύσαι περὶ αὐτὸν συγγένειαν ποιήσασθ βελόμενος, ἀλλ' οὐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὡρμημένος, δωρεῖταί τε αὐτ πολλοῖς χρήμασι, κ συνεῖναι ἀιγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις, τήν τε ἀρετὴν κ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθ. τῶν γὰρ αἰγυπτίων διαφορὰς αἱρεσιομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐπιφανιζόντων νόμιμα, κ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις καὶ διεπτύου τοὺς λόγους, ἐς ἐποιοῦντο περὶ τ ἰδίων, κενοὺς κ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς οὖν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνουσίαις ὡς σοφωτάτοις κ δεινὸς ἀνὴρ, ἐ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ κ πεῖσαι λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειεν διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν προσδίδωσι. πρὸ γὰρ τ Ἀβράμου παρουσίας εἰς ἄγυπτον οἱ αἰγύπτιοι τέτταρα εἶχον ἀμαθῶς. ἐκ χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐπεφοίτησεν εἰς ἄγυπτον, ὅθεν κἀπῆλθεν κ εἰς τοὺς ἕλληνας. ὡς δ' εἰς τ χαναναίαν ἐφίκετο, μικρίζεται πρὸς λῶτον τὴν γῆν. τῶν δ' ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων πρὶ τ χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν, τὴν ἐπιλογὴν μόνοι κ τὴν αἵρεσιν ὑπερέπεσε τῷ λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τ ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένου ὑποώρειον ᾤκησεν ἐν τῇ ναβρὼ πόλει. παλαιοτέρα τε ἐστὶν ἐτέων ἑπτὰ, πρὸ τάνιδος τ αἰγύπτ. λῶτος δ' τ πρὸς τὸ πρόσθιον κειμένου, κ ποταμὸν ἰορδάνην εἶχεν, ἐκ ἔπροθεν τ σοδομιτ πόλεως. ἣ τό τε μὴ ὢν ἀγαθὴ, νῦν δ' ἠφάνισαι κ βέλησιν κ μισῆν θεῶν. τὴν δ' αἰτίαν, κ χώραν σημανῶ.

Κεφάλαιον ί.

Η τῶν σοδομιτῶν διαφθορὰ, ἀσσυρίων αὐτοῖς ἐπιστρατευσάντων.

ΚΑτ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἀσσυρίων κρατούντων τῆς ἀσίας σοδομίταις μὲν ἔδει τὰ πραγματα, εἰς τε πλῆθος ἐπιδεδοκότων αὐτῶν κ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς διῆπον πέντε τὴν χώραν, Βάλλας, βαρεὰς, σενάβαρος, κ συμμόβοσες, ὅτε βαλεῖν. βασιλικῆς μοίρας δὲ ἦρχον ἕκας ἰδίας. ὅθ τούτοις στρατεύσαντες ἀσσύριοι. καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τ σπαπᾶς ἐπολιόρκουν αὐτούς. σπαπᾶς δ' ἑκάστης μὲν εἰς ἐπιτεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ ἀσσύριοι φόρον ἐπέταττον τοῖς σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες καὶ τοῖς ἐπιταχθεῖσι φόροις τελοῦντες, ὑπέμειναν. τῷ δ' τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἀπέστασαν. καὶ ἐξαβάλλει στρατὸς ἀσσυρίων ἐπ' αὐτούς. στρατηγοῦντων μὲν φάλδου, ἀμιόχου, χοδολλογομόρου, θαργάλου. ἔτοι τὴν τε συμμαχίαν ἅπασαν διαπράσαντο, καὶ τοῖς τῶν μάντεων ἐπομένοις κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ σόδομα,

iam enim cõiugis pulchritudinem fama diuulgauerat. quamobrem Pharaotes gentis rex audita oculis suis cognoscere, ac muliere etiam potiri concupiuit. Huic malæ libidini Deus obstitit, pestilẽtia & seditione res regis infestans: consultique de remedio sacerdotes, quóve modo placãdum esset numen, hanc mali causam responderũt, quòd hospitis matrimonio iniuriã inferre parauisset. Rex territus primum scitatur, quænam sit quisve eius comes. cognita deinde rei veritate, Abrahamo satisfecit: sororem se putasse non vxorem, & affinitatem contrahere, non iniuriam inferre, voluisse: donatóque magna pecunia, potestatem fecit congrediendi cum præstantissimo quoque Ægyptiorum ac doctissimo: quo factum est vt virtutis nomine in maximam existimationem veniret. nam cùm ea gens in diuersos ritus & opiniones scinderetur, & per mutuum contemptum atque insectationem infensis inter se animis agerent, collisos inter se eorum de religione sermones & à seipsis confutatos vanissimos esse nihilque prorsus veritatis habere declarauit; ob has dissertationes in pretio habitus, vt qui magnam tam intelligendi, quàm eloquendi docendique facultatem præ se ferret, & numerorum scientiam & de sideribus benignè illis communicauit. nam ante Abrahami ad se aduentum Ægyptij rudes erant huiusmodi disciplinarum: quæ a Chaldæis ad Ægyptios profectæ, hinc ad Græcos tandem peruenerunt. Reuersus inde in Chananæam agros cum Loto diuisit. orta verò inter opiliones contentione de iure ac terminis pascuorum, arbitrium & optionem Loto permisit: ipse contentus relicta sibi portione agri submontani, domicilium elegit in oppido Hebrone. id septem annis est antiquius quàm vrbs Ægypti Tanis. Loto verò campi cesserunt, & planicies Iordani fluuio contigua, non longè à Sodomorum vrbe: quæ tunc bona & magna, nunc diuina vltione ac ira, vt ne vestigium quidem supersit, est delata: cuius rei causa mox suo loco dicetur.

Cap. X.

Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.

EOdem tempore cum Imperium Asiæ pènes Assyrios esset, & Sodomitarum res tam opibus quam numerosa iuuentute florebant, vt à quinque regibus administrarentur. hi erant Ballas, Bareas, Senabarus, Symoborus & Balin, suo quisq; regno præpositus. Hos Assyrij bello petierunt, diuisísque quadrifariam copiis sub quatuor imperatoribus, regionem illorum oppugnabant, commisso tandẽ prælio victores Assyrij Sodomitarum regibus tributũ imperauerunt. cúmque per duodecim annos imperata fecissent, & tributa soluissent, decimotertio defecerunt: quo factũ est vt noua in eos Assyriorũ expeditiõ fieret, ductu & auspiciis Marphedis, Ariochi, Chodollogomori, & Thargali. Hi & Syriam vniuersam rapinis vastauerunt & gigantum posteros perdomuerunt. cúmque in agrum Sodomorum esset ventum, castrametati sunt in

Genes. 14

valle puteorum bituminis. tunc enim putei fuerant in eo loco: mox verò Sodomis deletis, lacus ibi, quem à scatenti bitumine Asphaltitem dixere, repente extitit. eo de lacu paulo post dicemus. cæterum Sodomitæ cum Assyriis congressi, postegregiam pugnam editam, partim in acie ceciderunt, partim deditionem fecerunt, cum quibus & Lotus captiuus est abductus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

Cap. XI.

Quomodo Abrahamus Assyrios aggressus tam captiuos quàm reliquam prædam victor reduxit.

His auditis Abrahamus, tum Loti cognati, tum Sodomitarum amicorum ac vicinorum clade commotus, nil cunctatus in succursum eorum cum suis properauit: & quinta nocte hostem assecutus circa Danum (hoc alteri Iordanis fontium est nomen) oppressum ex improuiso facile superauit. Securi enim & incauti partim in cubilibus inermes sunt cæsi, partim præ temulentia pugnæ inutiles in fugam se conuerterunt, quos Abrahamus acriter à tergo sequenti quoque luce perurgens ad Soba Damascenorum compulit. Quo facto nemini dubium reliquit, victoriam non in multitudine militum, sed in bellatorum alacritate consistere, & virtutem nulli numero succumbere, vt qui cum domestica tricenaria cohorte, & insuper decemocto vernaculis, triúmque amicorum auxiliis tantum exercitum profligauerit, quotquot autem ex hac clade euadere contigit, cum ignominia domum se receperunt. Abrahamus verò captiuis incolumibus reductis, parta pace victor ad suos redit. redeunti rex Sodomitarum vsque in locum quem Campum regium vocant, gratulabundus occurrit: vbi à Solymæ vrbis rege Melchisedeco est exceptus. id nomen interpretatur, rex iustus. erat enim reuera talis, omnium consensu sacerdotio summi Dei ob iustitiam dignus habitus. Sed Solyma posterior ætas vocauit Hierosolyma. Hic Melchisedecus milites Abrahami hospitaliter habuit, nihil eis ad victum deesse passus: simúlque ipsum adhibitum mensæ meritis laudibus extulit, & Deo cuius fauore victoria contigerat, debitos hymnos vt sua pietate dignum erat cecinit. Abrahamus contra de manubiis decimas ei dono dedit. Rex verò Sodomorum Abrahamo prædam omnem cedens solos captiuos suæ regionis reposcebat. hanc conditionem ille non accepit, negans ad se quicquam inde rediturum, exceptis alimentis militum: amicis tãtum in prædæ partem admissis. hi erant Eschol, Ennerus, & Mambres. Hac viri virtute delectatus Deus: Non carebis, inquit, præmio quod pro tot rebus egregiè gestis tibi debetur. Quo respõdente, Et quã voluptatem ista præmia mihi afferre poterunt, cum hærede caream, (nondum enim pater factus erat) tum Deus & filium illi est pollicitus, & posteritatẽ ex eo tantam, quæ stellas cæli posset æquare

Gen. 14.

σραζ ωεδιύσι κ τὼ κοιλάδα τὼ λεγομένω φρέαζα ἀσφάλτυ. κατ' ἐκεῖνον δ τ καιρὸν φρέαζα λῶ ἐν τῷ τόπω, νυῦ μέντοι τ σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν, ἡ λεγομένη ἀσφαλτίτις. ωερὶ μὲν ἐν τ λίμνης ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τ ὑ σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς ἀσυρίοις κ καρτερᾶς τ μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ ὑ ἡ ἡμαλωτίσθησαν, σὺν οἷς κ λῶτος ἤχθη, τοῖς σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

Κεφάλαιον ια'.

Ως ἄβραμος ὅτι τοὺς ἀσυρίους ὑπερβαλόμενος ἀνέκτησε, κ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν σοδομιτῶν ἔσωσεν, κ τ λείαν ὧν ἔλαβον ἀφείλετο.

Ἄβραμος ὑ ἀκούσαντος τὼ συμφορὰν αὐτῶν, φόβος τε ἅμα ωερὶ λώτου συγγενοῦς ὄντος εἰσῆλθε, κ οἶκτος ωερὶ τῶν σοδομιτῶν φίλων ὄντων ἐλυπήνοντεν, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς διημάσας, οὐκ ἀνέμενεν. ἀλλ' ἐπειχθεὶς καὶ κ πέμπτην ὅτι ωεσὼν νυκτὸς τοῖς ἀσυρίοις ωερὶ δᾶνον, ἔστιν γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν ἰορδάνου ωηγῶν, ἐφθάσας ωρὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, ἔτι μὲν ἐν τ κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ' ὁπόσιον τῆς συμφορᾶς ἐχούσας, εἰ ὑ μήπω ωρὸς ὕπνον τεταγμένοι μάχεσθαι δ' ὑπὸ μέθης ἀδυνάτοι ἔφυγον. ἀβραμος ὑ διώκων εἵπετο, μέχρι καὶ δευτεραίας σωπλασεν αὐτοὺς εἰς σωβᾶ τ δαμασκηνῶν γῆς. ὁπηδ' εἶχας, ὅτι τὸ νικᾶν οὐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλὰ ωροθυμίᾳ τ μαχομένων, καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ ωαντὸς ἀριθμῶ, τεσσαράκοντα κ διακοσίοις κ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτῶ κ τρισὶ φίλοις, ζεύξιτε στρατῶ ωροσγενόμενος. ὁπόσοι ὑ αὐτῶν κ διέφυγον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν. ἄβραμος δὲ τοὺς σοδομιτῶν σώσας αἰχμαλώτους οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ ἀσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ λῶτον, ἀνέζευξεν μ' εἰρήνης. ἀπιόντι δ' αὐτῷ ὁ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, εἰς τόπον τινὰ ὃν καλοῦσι ωεδίον βασιλικόν. ἔνθα ὁ δ σόλυμα πόλεως ὑποδέχει βασιλεὺς αὐτὸν μελχισεδέκης. σημαίνει ὑ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος. κ λῶ ὑ τοιοῦτος ὁμολογουμένως διὰ ταῦτα αὐτῶ τ ἀρίστην, κ ἱερέα γενέσθαι τ θεῶ. τὼ μέντοι σόλυμα, ὕστερον ἐκάλεσαν ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε ὑ ὅσα ὁ μελχισεδέκης τῷ ἀβράμω στρατῷ ξένια, πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὑπηρχόντων παρέχει. κ ωρὸς τὼ δικαιοσύνην αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, κ τ θεὸν εὐλογεῖν, ὑποχειρίους αὐτῷ ποιήσαντα τοὺς ἐχθρούς. ἀβράμω ὑ διδόντος καὶ τὼ δεκάτην τῆς λείας αὐτῷ ωροσδέχεται τὼ δόσιν. ὁ ὑ τῶν σοδομιτῶν βασιλεὺς, τὼ μὲν λείαν ἔχειν ἀβράμον παρεκάλει. τοὺς δὲ ἀνθρώπους ὑπολαβεῖν ἠξίει, ὡς ωρὸς τ ἀσυρίων ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. ἀβράμω ὑ, οὐκ ἐφ' τῶτο ποιήσειν, ἀλλ' ἀν' ἀλλήλων ὠφέλειαν ἐκ τ λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξειν, πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτῶ γένοιτο. μοῖραν μέντοι τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῶ ωροσῆκεν τοῖς συστρατευσαμένοις. ἐκάλει δ' ὁ ἀβρὼν ὀνόματι, καὶ ἔνηρος, καὶ μαβρῆς. ἐπαινέσας δὲ αὐτῶ τὼ ἀρετὼ ὁ θεός. ἀλλ' οὐκ ὀλίγοις φησὶ μισθοῖς ἐς ἄξιόν ἐστιν ὅτι τοιαύτας δωρεαῖς κομίζεσθαι. τὸ ὑ ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη χάρις τούτων τῷ μισθῶν, οὐκ ὄντων οἳ δέξονται μετ' αὐτόν, ἔτι γὰρ ἄπαις, ὁ θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν ὡς ωλῆθος ἀστέρων αὐτῶ τοῖς ἀριθμοῖς ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν.

numero. His auditis lætus sacrificium Deo iussu ipsius obtulit. Porrò sacrificij ritus erat hic: mactata iuuenca trienni, capra trienni, ariete item trienni, cæteras victimas vt iussus fuerat diuisit, solis auibus exceptis. deinde priusquam erigeretur ara aduolantibus alitibus ad victimarum cruorem, oraculum redditur, prænuncians progeniem eius malos vicinos per annos CCCC. in Ægypto habituram: quo tempore grauiter afflictos, victoriam tamen de inimicis reportaturos, deuictisque Chananæis regionem eorum & vrbes occupaturos. Habitabat tum Abrahamus circa quercum quæ vocabatur Ogis. id agri nomen erat non longè ab vrbe Hebronc. Cæterùm ægrè ferens coniugis sterilitatem, supplex à Deo petiit vt prolem sibi masculam largiretur. Tum Deus de cætero quoque bene sperare illum iussit, vt qui non temerè Mesopotamiam reliquisset, atque insuper liberos ei non defuturos promisit. ibi Sara Dei monitu in thalamum eius adducit vnam famularum nomine Agaren, Ægyptiam genere, quo liberos sibi ex ea quæreret. & cùm vterum se gerere sensisset famula, cœpit contemptim habere Saram, ad principatum aspirans, quasi ad prolem suam dominatio peruentura esset. quapropter cùm Abrahamus vxori eam ad pœnam dedidisset, decreuit fugere, non ferens afflictionem: Deum que rogabat vt sui misereretur. Itaque per desertum abeunti occurrit angelus iubens vt ad dominos reuerteretur, fore enim eã meliore conditione, modo se modestè gerat, nunc enim ingratitudinis ac arrogantiæ pœnam luere: quòd si contemptis Dei iussis vlterius pergeret, præsens exitium eam manere aiebat. sin retro rediret, matrem futuram pueri, qui tandem regno eius regionis esset potiturus. Paruit famula, & reuersa ad dominos, veniam est consecuta: nec ita multo post Ismahelem peperit, ac si dicas exoratum, eò quòd Deus preces matris exaudierit: hunc Abrahamus sextum supra octogesimum annum natus genuit: cùm autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, nuncians quòd è Sara suscepturus esset filium. cum iussit vocari Isacum, addens prodituras ex eo gentes magnas & reges: eásque iure belli occupaturas vniuersam Chananæam à Sidone vsque Ægyptum. Iussit etiam genus ipsius, quod nolebat cum aliis permixtum, pudenda circuncidi, idque octaua die natiuitatis. causam verò nostræ circuncisionis dicam alibi. Consulente verò Abrahamo & de Ismahele, an esset victurus, responsum est, fore longæuum simul & multarum gentium parentem. Tum Abrahamus posteaquàm Deo gratias egisset, euestigio circuncisus est cum tota familia, similiter & Ismahel, annum tunc agens decimum tertium: ipse verò pater nonum iam agebat supra nonagesimum,

Gen. 16.

Gen. 17.

CAP. XII.

Quomodo Deus Sodomitarum gentem excidit flagitiis eorum offensus.

PEr idem tempus Sodomitæ diuitiis & abundãtia pecuniarum elati tã in homines contumelioſi erant, quàm erga Deum impij: quippe qui ne-

Gen. 18. 19.

ὁ μὲν ταῦτα ἀκούσας, θυσίαν προσφέρει τῷ θεῷ κελευσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ. ἦν δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος. δάμαλιν τελείαν ἔσφαττεν, ἐπὶ αἶγα ξατίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τελεῖον, καὶ ζυγόνα ἐφίει ἑραὶ, κελεύσαντος διεῖλε τῶν ὀρνέων ἑκάτερα δίχα. εἶτα πρὶν σπᾶν τὰ βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων, ὅτι θυμίαμα τοῦ ἄματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πονηρὰς αὐτοῖς τοῖς ἐκγόνοις εἶτονας ὅτι ἔτη τετρακόσια γεννησομένους καὶ τὴν Αἴγυπτον, ἐν οἷς κακοπαθήσαντας ἐφίεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ χαναναίων, ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις. Ἀβραμος μὲν κατῴκει περὶ τὴν ὠήτιν καλουμένην δρυῦ. ἔστι δὲ τῶν χαναναίας τὸ χωρίον, ἀπόρρωθεν τῶν Ἑβρωνίων πόλεως. δυσφορῶν δ' ὅτι γυναικὶ μὴ κυΐσκη, ἱκέτευεν τὸν θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος ἐκδέχεσθαι τὸ θεῷ ἢ θαρσεῖν αὐτὸν ἐκδεκελεύομένῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἀέθασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας ἠγμένον, καὶ παίδων ἰσομένων, σάῤῥα τῷ θεῷ κελεύσαντος ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπενίδων ἀγάριν ὄνομα, γένος ἔσαν αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ καὶ γενομένην ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν σάῤῥαν ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας ἐκδεησομένης εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. ἀβράμῳ δ' αὐτὴν ἐκδόντος τῇ σάῤῥα, δρασμὸν ἐπενόησεν, ἐχθομένη τὰς ταλαιπωρίας. καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευεν οἰκτον αὐτῆς λαβεῖν. ὑπαντιάζει δὲ δι' ἐρήμου φερούσαν αὐτὴν ἄγγελος, κελεύων πρὸς τὴν δεσπότας ἐπανιέναι. βίᾳ γὰρ μείζονος τὰ ξένα σωφρονῆσαι. καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶ τοῖς κακοῖς. ἐκδακούσασαν μὲν οὖν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐκδοτέρω χωρῆσαν, ἐλεγχθεῖσαν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δ' αὐτὴν ὀπίσω, γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς τῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος. τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τὰς δεσπότας, συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' ὀλὺ ἰσμάηλον, θεόκλυτον αὖ τις εἶποι διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν θεὸν τῆς ἱκεσίας. Ἀβράμῳ μὲν οὖν ἔκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ θεὸς ἐμφανὴς ἐγένετο. εἰς ἔναντον δ' αὐτῷ, καὶ ἐνεγκοσὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς, ἀπήγγελεν ὡς παῖς αὐτῷ ἐκ σάῤῥας, ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι, ἰσακον, ἀπὸ γέλωτος ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες, καθέξουσι τὴν χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ σιδῶνος μέχρις αἰγύπτου. προσέταξε δὲ τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος, βελόμενος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφερόμενον, ἀφιστάμενα τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ ἀφιστορήσω ἐν ἄλλοις ἀπλώσω. πυθομένῳ δὲ ἀβράμῳ καὶ περὶ ἰσμαήλου εἰ ζήσει, πολυχρόνιον τε ἀπεσήμαινεν ὁ θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα, καὶ ἄβραμος μὲν ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ θεῷ, ἀφιστάμενος ἀπεχρήσατο, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς ἰσμάηλος, ὃς κατ' ἐκείνου τὴν ἡμέραν ἑκκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνεγκοσὸν πρὸς τοῖς ἑνὶ ἐκαὶ ἀπῆλθον.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιβ'.

Πῶς τὸ σοδομιτῶν ἔθνος ὁ θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς εἰς ἁμάρτιον.

ΥΠὸ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ σοδομῖται πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες εἰς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῆς παρ' αὐτοῦ γενο-

que beneficiorum eius meminerant,& hospites a- A
uersabantur:denique mutuis etiam libidinibus se-
se incestabant. His rebus offensus Deus decreuit
superbiæ pœnas de illis sumere, & regionem eorũ
adeo vastam reddere, vt post hac nec plantas nec
fructum vllum produceret.His ita decretis de So-
domis,Abrahamus conspicatus tres angelos(sede-
bat enim ad quercum Mambræ pro foribus domi-
cilij sui) ratus esse hospites,assurgens salutauit eos,
rogauitque vt ad se diuertentes fruerentur hospi-
tio. illis verò annuentibus iubet panes ex simila B
fieri, & mactatum vitulum ac assatum sub quercũ
discumbentibus apposuit. at illi visi sunt ei come-
dere,& de vxore quærebant,vbinam esset Sara.quo
referente,intus eam esse;aiunt se aliquanto post re-
uersuros,eámque inuenturos iam matrem.mulie-
re autem arridente,& negante fieri posse vt liberos
gigneret ipsa nonagenaria, è marito centesimum
annum agente: non sustinuerunt amplius simula-
re:sed fassi sunt se Dei esse angelos:& quòd missi es-
sent,vnus nunciatum de filio, duo verò ad delẽdos C
Sodomitas.Quo audito Abrahamus indoluit pro-
pter Sodomitas,& surgens deprecatus est Deũ ne
promiscuè iustos cum iniustis perderet. Deo verò
negante quenquam Sodomitarum esse bonum, a-
lioqui si vel decẽ inter eos essent, omnibus remis-
surum fuisse pœnam, Abrahamus destitit, angeli
verò peruenerunt Sodoma.ciues autem cùm vidis-
sent adolescentes forma præstantes ad Lotum di-
uertisse, ad illudendum per vim ætati eorum sunt
versi. Loto verò suadente continerent se, neve in
probrum hospitum ruerent,sed hospitio suo non- D
nihil honoris haberent: aut si temperare sibi non
quirent,filias se pro illis eorum libidini exhibitu-
rum:ne sic quidem parere voluerunt. Deus autem
illorum audacia commotus ad iram,ipsos quidem
excæcauit,ne in ædes introitum inuenire possent.
cæterum Sodomitarum populum vniuersum ad
supplicium adiudicauit.Lotus autem ab ipso præ-
monitus de futuro excidio,discessit inde,assumpta
etiam vxore & duabus filiabus etiam tum innu- E
ptis.sponsi enim earum monentẽ de exeundo con-
tempserãt vt delirum qui talia diceret.Tum Deus
iaculatur telum in vrbem,eámque cum ipsis inco-
lis exurit, & agrum quoque pari deuastat incẽdio,
quemadmodum mihi iam dictum est in commen-
tariis quos de bello Iudaico prodidi.Cæterum Lo-
ti vxor inter abeundum subinde ad vrbem respi-
ciens,& curiosius cladem hanc contra mandatum
Dei spectans, in statutam salis est versa. dictum est
mihi iam & de illa:nam extat hodie quoque: ipse
verò cum filiabus in paruum quoddam rus cuasit, F
cui soli ignis omnia circumquaque vastans peper-
cit. id Zoor nunc vsque vocatur, sic paruum He-
bræorum lingua significãte.In hac solicitudine vi-
tam inopẽ aliquantisper toleruit.puellę verò vni-
uersum genus humanum extinctum ratæ,astu cir-
cumuento parente,cum inscio sunt congressæ,etr-
rantes ne totum genus deficeret. ex hoc congressu
nati sũt filij:maiori Moabus,quasi dicas è patre:iu-

μῶν ὠφελείων. ἔνιά τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλ-
λήλους ὁμιλίας ἀκρίτως ἐποιοῦντο. χαλεπώτατα οὖν ὁ θεὸς
τούτοις ὠργίσθη, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑβρεως αὐτοὺς,
καὶ τήν τε πόλιν αὐτῶν καταστρέψασθαι, καὶ τὴν
χώραν ἔτος ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἐπ, μήτε καρ-
πὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς αὐξάνεσθαι. ταῦτα τοῦ θεοῦ πεί-
ναντος περὶ τῶν σοδομιτῶν, ἄβραμος θεασάμενος ξένους
ἀγγέλους, ὑπάρχων ἐν πρὸς τῇ δρυῒ τῇ μαμβρῇ πα-
ρὰ τὴν θύραν τῆς οἰκίας αὐλῆς, καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἀ-
ναστάσατό τε εὐθέως, καὶ παρ' αὐτῶν καθεζομένων παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ὑπηρετούντων δ', ἄρτους
τε προσέταξεν ὑπ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον
θύσας, καὶ ὀπτήσας, ὑπέμισεν αὐτοῖς πρὸς τῇ δρυῒ
καταπεπταμένοις οἱ δ', δόξαν αὐτῷ παρέχοντες ἐδιόντων.
ἐπὶ δὲ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντο, ποῦ ποτ' εἴη
τυγχάνουσα ἡ σάρρα. τῷ δ' εἰπόντος ἐνδον εἶναι, ἥξειν
ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ σύντομον αὐτὸν ἤδη μητέρα
γεγονυῖαν. ἡ δ' γυναικὸς ὑπ τούτῳ μειδιάσασης,
καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν εἰποῦσης, αὐτῆς μὲν
ὑπερηκοντα ἐτῶν ἐχούσης, τοῦ δ' ἀνδρὸς ἑκατὸν, ὑπὲρ
κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμέμψαντο ἑαυτοὺς ὄντας
ἀγνώτους τοῦ θεοῦ, καὶ ὅτι προμηθείᾳ μὲν οὐκ ἔις, σημαίνων
περὶ τοῦ παιδὸς, δύο ὄν, σοδομίτας καταστρεφομένους.
ταῦτα ἀκούσας ἄβραμος, ἤλγησεν ὑπὲρ τοῖς σοδομί-
ταις, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευσε φθάσαι καλῶν, μὴ
τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονη-
ροῖς, τοῦ θεοῦ δ' φήσαντος, μηδένα εἶναι τῶν σοδομιτῶν ἀ-
γαθὸν, εἰ γὰρ ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν συγχωρεῖν ἅπασι τὸ
ὑπὲρ τοῖς ἁμαρτήμασι τιμωρίαν, ὁ μὲν ἄβραμος ἡσύ-
χαζεν. οἱ δ' ἄγγελοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν σοδομιτῶν
πόλιν. [καὶ ὁ λῶτος αὐτοῖς ὑπὲρ ξενίων παρεκάλει. λίαν
γὰρ ἐῶν περὶ τοὺς ξένους φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς ὢν
τῶν ἀβεάμου χρησάντων.] οἱ δ' σοδομῖται, θεασάμενοι
τοὺς νεανίσκους ὑπερβολὴν τῆς ὄψεως διαφέροντας,
καὶ μᾶλλον λώτου καταχθέντας, ὑπὲρ βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν
ὥρας ἐτεράπησαν. τοῦ δ' λώτου παραινοῦντος σω-
φρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξένων, ἀλλ' ἐ-
χειν αἰδῶ τῶν παρ' αὐτοῦ καταγωγῆς, εἰ δ' ἔχουσιν ἀ-
κρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτῶν ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ὑπὸ θυμί-
αις αὐτοῦ λέγοντος παρέξειν, ἠδ' ἕτως ἐπείθη-
σαν. ὁ δ' θεὸς ἀγανακτήσας αὐτῶν ὑπὲρ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθεῖναι τὴν εἴσοδον
τῶν εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν. σοδομιτῶν δ' κατέκρινε πάνδη-
μον ὄλεθρον. λώτος δ' τοῦ θεοῦ τὰ μέλλοντα τῶν σοδο-
μιτῶν ἀπώλειαν αὐτοῦ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο,
τήν τε γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι
παρθένοι ἀνάλαβών. οἱ γὰρ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τὴν
ἔξοδον, ἀπιθείαν ὑπικαλοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ λώτου λε-
γομένοις. ὁ δὲ θεὸς ὀργὴν σκήπτει εἶλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ συὺ
τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμπρασι καὶ τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει
ἀφανίζει, ὡς μοι καὶ πρότερον λέλεκται τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἀ-
ναγράφοντι πόλεμον. ἡ δ' λώτου γυνὴ παρὰ τὴν ἀνα-
χώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπηγορδύκοτος τοῦ θεοῦ τὸ
πρᾶγμα, εἰς στήλην ἁλὸς μετέβαλεν. ἰσόρροπος δ' αὐτὸς μὲν τοῦ θυγατέ-
ρων εἰς βραχύτι χωρίον κατέχων, ἀπεγράφην ὑπὸ τοῦ πυρός. ζόωρ ἔτι καὶ νῦν λέγε-
ται. καλέσι γὰρ ἕτος ἑ-
βραῖοι τὸ ἁλίγον. ἐν ταύτῃ τε ἀνθρώπων ἐρημίας, καὶ ξοφῆς ὑπερβολῆς ταλαιπώρως διῆγεν. αἱ δ' παρθένοι
πρὶν ἀφανισθῆναι τὸ ἀνθρώπινον ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζεσι δόλῳ ποιήσασαι λαθεῖν. ἐποίουν δ'
οὕτω ὑπὲρ τοῦ μὴ γῆν ἐρημωθεῖν. γίνονται δὲ παῖδες. ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας, Μώαβος. εἶποι δ' ἂν τις

δστὶ

ἀπὸ πατρὸς. ἄμμαγον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖ). γένους A
ἰὸν ἀποσημαίνῃ τὸ ὄνομα. κτίζῃ δ' αὐτ', ὁ μὲν μωα-
βίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος. ἀμμανίτας
δὲ ὁ ἕτερος. συρίας τὴν κοίλης ὄντιν ἀμφοτέρα, καὶ
λώτῳ μὲν, ὡσαύτην σωθεῖσι τὴν ὑπ' ὀδομιτῶν ἀνα-
χώρησιν γενέσθαι. ἄβραμος δὲ μετοίκησεν εἰς γέρ-
ραν τὴν παλαιστίνης, ὑπ' ἀδελφῆς ἐπαγόμενος γήματι
τὴν σάρραν, ὁμοίως τοῖς πρὶν ὑποπτευόμενος διὰ τὸ
φόβον. ἐδεδίει γὰρ ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν ἐπιχω- B
ρίων. ὃς καὶ αὐτὸς ἐρασθεὶς τῆς σάρρας, φθεῖρειν οἷός
τε ἦν. εἰργεν δ' αὐτὸν θυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς
αὐτῷ προσπεσούσης ὑπὸ θεοῦ, καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν
ἀπεγνωκότων, ὑπνώσας, ὄναρ ὁρᾷ μηδὲν ὑβρίζειν
τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ ῥᾷον δι' ἃ πεπόνθει, φράζει
προῒς φίλοις ὡς ὁ θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι
τὴν νόσον ὑπὲρ ἀκαδικίας τοῦ ξένου, φυλάσσων ἀνύβρι-
στον αὐτῷ τὴν γυναῖκα. μὴ γὰρ ἀδελφὴν οὖσαν ἐπά-
γεσθαι, νόμῳ αὐτῷ συνοικοῦσαν. ἐπαγγέλλεταί τε C
παρέξειν αὐτὸν ὑμνῶν, τὸ λοιπὸν ἀδεοῖς ἐκείνου
περὶ τὴν γυναῖκα γενομένῳ. ταῦτ' εἰπὼν, μεταπέμ-
πεται τὸν ἄβραμον, συμβαλόντων τῶν φίλων, καὶ
μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ὡς πεισομένης
τι τῶν ἀρρήτων ἐκέλευσε δεδιέναι. θεὸν γὰρ αὐτῷ κη-
δεσθαι, καὶ κῦρ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνῳ μεμνη-
κυῖαν ἀνύβριστον κομίζεσθαι. τοῦ γὰρ θεοῦ μάρτυρος ὄν-
τος καὶ τοῦ τῆς γυναικὸς σωφρονοῦντος, ἔλεγε μηδ' ἂν D
ἀφεχθῆναι τῆς ἀρχῆς εἰ γαμετὴν οὖσαν ἠπίστατο. ὡς
δὲ ἀδελφὴν ἀγόμενον οὐκ ἀδικεῖν. ὧδε καλεῖ γὰρ
φράσας ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸ θεὸν ὑμνῆν ποιεῖν.
παρ' αὐτοῦ τε μύειν βουλομένῳ, πᾶσαν ἀφθονίαν
ὑπάρξειν. ἀπιέναί τε παραιρέμενον, τάξεσι πομ-
πῆς, ἣν πάντων ὅσων καὶ χρῆζον πρὸς αὐτὸ ἀφίκοι-
το. τοῦτ' εἰπόντος, ἄβραμος ἵνα τὴν συγχύσιαν τῆς γυ-
ναικὸς ἐφυλάττῃ ἔλεγεν, ἀδελφὴν δὲ αὐτὴν εἶ) παῖ- E
δα, καὶ δίκαια διαύτης ὑποκρίσεως οὐκ ἀσφαλῆ τὴν
ὑπόληψιν ὑπολαβεῖν. ὅσα τε δὴ τὸ μηδὲν ἄπορον τῆς
νόσου γεγονέναι. προθυμηθῆναι δ' αὐτὸ περὶ τὴν
σωτηρίαν ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχειν, ἃ παρ' αὐτοῦ μέ-
νειν. καὶ ἀβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐτὸν νέμει
καὶ τὰ χρήματα, καὶ συνθέσθαι ἀδόλως πολιτεύ-
σασθαι, ὑπό τινος φρέατος ποιήμενος τὸν ὅρκον, ὃ βηρ-
σεβὰ καλοῦσιν. ὅρκιον γὰρ φρέαρ λέγεται αὖ. ἔστι δ'
ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασαι. γλύψαι) F
ἀβράμῳ μετὰ πολὺ ἃ παῖς ἐκ σάρρας, ὡς αὐτῷ
ὑπὸ τοῦ θεοῦ προεῖρηται). ὃν ἴσακον ὠνόμασε. τοῦτο γὰ-
λωτα σημαίνει. δηλοῖ δὲ τὸ τὴν σάρραν μειδιάσαι
τέλος φήσαντος αὐτὴν τῷ θεῷ, μὴ προσδοκῶσαν
ἤδη ἐκ τοῦ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν ἕξειν κά-
λλιστον. αὐτὴ μὲν γὰρ ἐνενηκοντα εἶχεν ἔτη ἑκατὸν δὲ
ἄβραμος. πίπτει) δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει.
ἐν οὐδεμιᾷ μετ' ὀγδόην ἡμέραν περιτέμνουσι, καθ' G
ἐκείνου μὴ τοσαύτας ἔθος ἔχουσιν οἱ ἰουδαῖοι
ποιεῖσθαι τὰς περίτομας.

niori Ammanus, quod nomen significat filium generis. Horum alter Moabitarum fuit autor, magnæ gentis etiam nostra ætate, alter verò Ammonitarum. vtrique Syriam Cœlen incolunt. Et in hunc modum Lotus reliquit Sodoma.

Abrahamus autem migrauit in Gerara Palæstinæ, Saram ac si sororem secum ducens, eadem arte qua quondam, nimirum insidiarum metu. timebat enim Abimelechum eius loci regem: qui & ipse amore Saræ captus, ea potiri cupiebat. eam cupidinem morbus grauis impediuit diuinitus immissus: atque ita medicorum ope destitutus, in somnis admonetur, abstineret se ab iniuria coniugis hospitis. mox cum meliusculè habere cœpisset, indicat amicis, quòd Deus sibi hunc morbum immisisset vindicans ius hospitis, & vxori eius ab iniuria cauens. non enim sororem esse, sed vxorem legitimam. Hæc locutus Abrahamum de consilio amicorum accersitum, securum esse de pudicitia coniugis iubet, Deum enim eius curam habere, cuius auxilio nihil turpe passàm se illi restituere. idque ita esse Deum testabatur, & mulieris conscientiam, ac ne expetiturum quidem eam fuisse, si nuptam esse sciuisset. ad hæc rogabat, vt æquo animo in se esset, Deúmque propitium redderet. Et siue apud se maneret, nihil ei defore: siue abire mallet, deductores est pollicitus, & omnia quorum causa ad ipsum venisset. Hæc locuto Abrahamus nec omnino fictam consanguinitatem aiebat: esse enim fratris filiam: & sine hac simulatione parum tutam peregrinationem credidisse. ac ne morbi quidem causam ei se fuisse excusabat. Quin & salutem regis sibi curæ futuram, & mansurum quoque cum illo libenter. tum rex tam agri quàm pecuniarum partem ei cessit: & conditiones pacis bona fide vtrinque seruandas dixit, fœdere cum eo super puteo quodam icto, qui Bersube vocatur. ea vox iuramenti puteum significat: & id nomen & hodie locus seruat. Nec ita multo post Abrahamus filium è Sara suscepit, iuxta promissa Dei, quem Isacum nominauit. Sic risus Hebræis significatur. siquidem risus Saræ, dum proles ei iam natu grandi præter expectationem promittitur, incauta fuit huius appellationis. ipsa enim erat nonagenaria, Abrahamus verò annorum centum, ipso anno quo Isacus est natus. eum octaua mox die circumcidunt, qui mos adhuc Iudæis durat, vt post totidem dies circuncisionem celebrent.

Gen. 20

Gen. 21

CAP. XXIII.

De Ismaele Abrahami filio, eiúsque posteris Arabibus.

ARabes verò post decimumtertium annum id faciunt. Ismahel enim gentis eorum autor Abrahamo è concubina natus, post tantum temporis est circumcisus, de quo iam dicendum. Amabat Sara Ismahelem ab initio, è famula Agare natum, non secus ac si ex se esset genitus, alebatur

Gen. 21

Κεφάλαιον κγ'.

Περὶ ἰσμαήλου τοῦ ἀγάρου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀράβων.

ΑΡαβες δὲ, μετ' ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἰσμαήλος γὰρ ὁ κτίστης αὐτῶν τοῦ ἔθνους, ἀβράμου γηθομένου ἐπὶ τῇ παλλακῇ, ἐν τούτῳ περιτέμνεται τῷ χρόνῳ, περὶ οὗ τὸν πάντα λόγον ποιήσομαι μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. σάρρα γὰρ γυνὴ θέλουσα τὸν ἰσμαήλου ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς ἀγάρης, τὸ μὲν πρῶτον ἐσεργάσατο, ἐπεὶ δὲν ἀπολείπουσα

enim in ſpem ſucceſſionis, verùm poſtquàm ipſa Iſacum peperit, non amplius æquum cenſebat Iſmahelem cum hoc educari: quippe qui natu maior, defuncto communi patre iniuriam ei facilè inferre potuiſſet. Suaſit igitur Abrahamo vt eum vnà cum matre aliquò ablegaret. Ille verò primum non aduertebat mentem ad Saræ conſilium rem atrocem ratus, puerum nondum adultum & mulierem egenam ablegare. tandem verò approbante Deo, Saræ voluntati paruit: puerúmque matri commiſit, nondum per ſe peregrinationi aptum: & dato eis vtre aquæ ac panibus, iuſſit ire quò eos neceſſitas duceret. & cùm defeciſſet commeatus, in anxietate erat mater. cúmque nihil aquæ ſupereſſet, depoſito ſub abiete puero animam agente, ne ſpectatrix eſſet expirantis vlterius pergebat. cui occurrens angelus Dei, & fontem in propinquo indicauit, & curam educandi pueri habere iuſſit. ſperandam enim illi eximiam felicitatem è ſalute Iſmahelis. tum verò mulier meliori ſpe concepta, cùm incidiſſet in paſtores, eorum benignitate miſeriam euaſit. Poſtquam autem ad virilem ætatem peruenit, vxorem ei coniunxit Ægyptiam genere, vnde & ipſa erat oriunda: ex qua Iſmahel duodecim ſuſcepit liberos. hi erant, Nabæothes, Cedarus, Abdeel, Edumas, Maſſamus, Mæmallus, Maſmeſus, Chodamus, Themanus, Ieturus, Napheſus, Calmaſus. hi quicquid terratum eſt Euphratem inter & rubrum mare habitant, Nabatææ nomine regioni indito. Sunt autem hi à quibus Arabes genitem ſuam ciúſque tribus denominauerunt, tum propter ipſorum virtutem, tum propter Abrahami autoritatem.

Cap. XIV.

De Iſaco legitimo Abrahami filio.

Genes. 22 Iſacum autem Abrahamus ſupramodum amabat vt vnigenitum, & quem in ſenectute Dei dono ſuſceperat. hunc affectum & benevolentiam parentum puer ipſe magis ac magis accendebat, omni virtuti deditus, & tam parentes quàm Deum colens: quo ſucceſſore omnium fortunarum relicto Abrahamus haud grauatim vita exceſſurus videbatur: id quod ipſi Dei benignitate contigit. Volens tamen pietatis eius periculum facere Deus, apparuit ei: enumeratiſque omnibus beneficiis in eum collatis, vt victoriam illi de hoſtibus olim cõceſſerit, vtque præſenti felicitate ſuo fauore frueretur, filium Iſacum poposcit vt ſacrificium & victimam ſibi offerret. iubebat autem vt in montem Morium ſubductum holocauſtum faceret. ſic enim pietatem eius illuſtriorem fore, ſi vel filij ſalutem voluntati diuinæ poſthaberet. Abrahamus verò nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia parendum ei per quem omnes viuerent, celans vxorem tam Dei mandatum, quàm ſuam de pueri cæde ſententiam, ac ne famulorum quidem vlli rem indicans, ne fortè aliquis ſibi obſtaculo eſſet, aſſumpto Iſaco

ἢ ὡς πρὸς ἴδιον εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ὅλῃ τῇ τῆς ἡγεμονίας διαδοχῇ. τικτούσῃ δὲ αὐτὴν τὸν Ἰσακον, ἐκ πολλῶν ἀνεψιῶν τούτῳ τὸν Ἰσμαήλον ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακουργεῖν αὐτὸν δυνάμενον τὸν πατρὸς αὐτοῖς ὑποθανόντος. ἔπειθεν οὖν τὸν Ἄβραμον εἰς ὑποψίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μὴ τὸν μητρὸς. ὁ μὲν οὖν κατὰ μὲν ἀρχὰς οὐ προσετίθετο τῇ αὐτοῦ γνώμῃ εἰς τὰ πρᾶγμα ἐπιτηδείαν ἐπιδεικνύειν, πάντων ὠμότατον ἡγούμενος εἶναι παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῷ ἀναγκαίων ἐκπέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ θεὸς παρῆν τοῖς ὑπὸ τῆς πάρρας προσαπορουμένοις, πεισθεὶς παραδίδου τὸν Ἰσμαήλον τῇ μητρὶ, μίαν δ' αὐτοῖς χορηγῶν δυνάμενον, ὕδωρ τὸ ἐν ἀσκῷ καὶ ἄρτον φερομένῳ ἐκέλευσεν ἀπίναι, ὁδηγοῦ τῇ ἀνάγκῃ χρωμένῳ. ὡς δ' ἀπῆσαν ὀπίλειπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κακοῖς ἦν. ὕδατος γὰρ ἀπορίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παιδίον ψυχορραγοῦν, ὡς μὴ παρέσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, πρόσω πορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τε φράζει πεπαυμένην, καὶ καλοῦσι προνοεῖν τοῦ παιδὸς. μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ προμηνύειν ἐκ τοῦ Ἰσμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθαρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις, καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, δι' αὐτῶν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν, διαφεύγει τὰς ταλαιπωρίας. ἀνδρωθέντι δ' τῷ παιδὶ, γυναῖκα ἄγεται, τὸ γένος ἀγνῶτα, τὸ γένος Αἰγύπτιον, ἐνθεν δ' ἦν καὶ αὐτὴ τὸ ἀρχαῖον. ἐξ ἧς παῖδες Ἰσμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες, Ναβαιώθης, Κήδαρος, Ἀβδέηλος, Νδουμᾶς, Μάσαμος, Μαῖμασος, Μάσμησος, Χόδαμος, Θεμανὸς, Ἰέτουρος, Ναφαῖος, Κάδμας. ἔτοι πᾶσαι τὰ ἀπ' εὐφράτου καὶ καθήκουσαι πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν κατοικοῦσι, Ναβαταῖοι τὴν χώραν ὠνομάσαντες. εἰσὶ δ' ἔθνος οὐ τὰ ἀσήθων ἔθνος, καὶ τὰς φύλας ἀπ' αὐτῶν καλοῦσι, δι' ἃ τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ δι' τὸ Ἀβράμου ἀξίωμα.

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ἰσάκου ὡς ἦν Γνήσιος Ἀβράμου παῖς.

Ἰσακον δ' ὁ πατὴρ Ἄβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα, καὶ δὴ γήρως κατ' εὐχὴν δωρεὰν αὐτῷ τὸν θεὸν γενόμενον. προσεκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν, καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν γονέων, καὶ αὐτὸς ὁ παῖς ὑπερπιστεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὸν τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ πρὸ τῆς τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπιτηδείως ἄβραμός τε τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν ἐν μόνῳ τούτῳ ὑφ' καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τῆς ζωῆς ἐπίθετο τότε μήτοι κατὰ τὸ θεοῦ βούλημα ἐτύγχανεν. ὃς διὰ πείρας αὐτὸν βουλόμενος λαβεῖν τὸν περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἰκὸς παρεσκευασμένος καταθυμοσάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσῃ, καὶ τὴν παρέσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἀσεβῆς ἔχῃ τὸν υἱὸν Ἰσακον, ἅτε τὸν αὐτῷ θύμα καὶ ἱερεῖον προσαγαγεῖν. ἐκέλευε δὲ εἰς τὸ μέσιον ὄρος ἀναγαγόντα, ὁλοκαυτῶσαι. ἔτως μὲν ἐμφανίσειν τοῦ περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ ᾧ θεῷ κεχαρισμένον. ἄβραμος δ', ὅτι μηδενὶ κείνων προσήκειν τοῦ θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων, ὁπλισάμενος πρὸς τοῦ τε τοῦ θεοῦ πρόσταξιν, καὶ ὡς εἶχεν αὐτὸς γνώμης περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς. ἀλλὰ μηδὲ τῷ οἰκετῶν τινὶ δηλώσας, ἐκολούετο γὰρ ἂν ὑπηρετοῦσα τῷ θεῷ, λαβὼν τὸν Ἰσακον

μὴ

μὴ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ὑποσάξας A
ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος. ¶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας
συνοδεύσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δ', ὡς κατόπτον ἤδη
αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόν-
τας, μόνῳ τῷ παιδὶ συνῆλθε εἰς τὸ ὄρος, ἐφ'
ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύε. ἤνε-
γκαν δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν
ἱερείου· ὃ δὲ ἰσάκης πέμπτον τε καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἄγον-
τος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντα, καὶ πυθόμενος τί B
¶ μέλλοι θύειν, ἱερεῖον μὲν παόντος. ὁ δὲ, τὸν θεὸν αὐτοῖς
παρέξειν ἔλεγεν, οὗ καὶ ἱκανὸν καὶ τὰ ὄντων εἰς δύ-
ναμιν ἀνθρώποις πᾶσαν ἄγειν, ¶ τὰ ὄντα τὰ ἐπ' αὐ-
τοῖς θαρρούντων ἀφελέσθαι. δώσειν οὖν καὶ ἐκείνῳ ἱε-
ρεῖον, εἴπερ δυνήσεται τῇ θυσίᾳ πᾶσαν τυχάνειν αὐτό. ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασο, καὶ τὰς χεῖρας
ἐπενεώχθη, ¶ ὦ δέσποτα, λέγει πρὸς τὸν υἱόν, ὦ παῖ,
μυρίας εὐχῆς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι πᾶσι θεῶν, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸ βίον, ἴσθι ὅτι μὴ πρὸ C
τοῦ σοῦ σε ἀπατεῶνος ἐφιλοτιμησάμην, ἀλλ' ἐφ' ᾧ
μᾶλλον δυσαμενήσῃ ὦμον, ὡς εἰ σὲ ἰδιωμιοῦ-
δρωμένον, καὶ τελευτῆσαι διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμαυ-
τοῦ καταλελείποιμι. ἀλλ' ἐπεὶ θεῷ τε βουλομένῳ σὸς
πατὴρ ἐγένου, καὶ πάλιν τούτῳ δοκοῦν ἀποθνή-
σκειν σε φέρει γενναίως τὴν καθιέρωσιν. τῷ θεῷ γὰρ πα-
ραχωρῶ ταύτης ἀξιώσαντι παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, ἀφ'
ὧν δυνήσῃ γέγονέ μοι πᾶσι καὶ σύμμαχος D
τοῦ δύνασθαι ἐπειδὴ γένῃ θεοῖς, ἀποθανοῖν, ἢ τὸν
κοινὸν ἐκ τοῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς ἰδίου θεῷ
τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας ἀποπεμπόμενον,
ἄξιον οἶμαί σε κείνοις αὐτοῖς, μήτε νόσῳ, μήτε πο-
λέμῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν ἃ συμπίπτειν πέ-
φυκεν ἀνθρώποις, ἀπαλλαγῆναι τοῦ βίου, μετ' εὐχῶν
καὶ ¶ ἱερουργίας ἐκείνῳ ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένῳ,
¶ παρ' αὐτῷ καθέζοντος. ἔσῃ τε μοι εἰς κηδεμόνα
καὶ γηροκόμον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀπατεφόμην, τὸν E
θεὸν ἀντὶ σαυτοῦ παρεχόμενον. ἴσας δ', πατρὸς γὰρ
ἐμοῦ οἷος τετυχηκότα γενναῖον ἔδει τὸ φόνημα εἶναι,
δέχεται πρὸς ἡδονὴν τοὺς λόγους. ¶ φήσας ὡς ἁδὲ
γενόμενα τὰ ἀρχῆθεν ἐμοῦ δίκαιον εἰ θεῷ καὶ πατρὶ
μέλλει κείσειν ἀπωθεῖσθαι ¶ μὴ παρέχειν αὐτὸ τοῖς
ἀμφοτέρων βουλήμασιν ἕτοιμος, ὅτε ¶ μόνον τὸ πα-
τρὸς ταῦτα προαιρούμενον μὴ ὑπακούειν ἄδικον ἐμοῦ,
ὥρμησεν ὅπι τὸν βωμὸν καὶ τὸ σφαγεῖον. κἂν ἐφάχθη
τὸ ἔργον μὴ σαφὲς ἐμποδὼν τοῦ θεοῦ. δοκῶ μοὶ ὀνομα- F
σεῖ τὸν ἄβραμον, εἴργων τὸ παιδὸς σφαγῆς. ἐγὼ
δὲ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνου, τὸ σφαγεῖον αὐτῷ
προτάξαι τοῦ παιδὸς ἔλεγεν, ὡς ἐκ πατέρα ἐποίη-
σεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τούτου βουλόμενον μὴ τοιαύτης
ἀσεβείας, ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτοῦ τὴν δίκαιοσύνην,
εἰ καὶ τοιαῦτα προσταττόμενον ὑπακούοι. μαθὼν δ'
αὐτοῦ τὸ προθυμον καὶ τὴν ἐμβολὴν τῆς θρησκείας, ἣν- G
δεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχει, ἐχ' ὑστερήσειν δ' αὐτοῦ
ἀεὶ πάσης τιμωρίας ¶ χρῆσιν ἀξιοῦντα, ἔσεσθαί
τε τὸν υἱὸν αὐτοῦ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα, δαιμόνως, παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις πράδώσειν
μεγάλην ἡγεμονίαν προειδήλετο τῷ γένῳ τῷ αὐτοῦ εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλεῖστον ὅπλοδώσειν καὶ μνήμην ἀγώνιον
αὐτοῦ ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις τήν τε χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένοις ζηλωτὰς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις,
ταῦτα ὁ θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐξ ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας αὐτοὶ σεσωσμένοι,

cum duobus ſeruis, impoſitiſque in aſinum rebus A
adſacrificium neceſſariis, proficiſcebatur ad mon-
tem, ac biduum quidem comitati ſunt eum ſerui.
tertia verò die cum iam in proſpectu eſſet mons,
relictis aliis in campo cum ſolo puero aſcendit in
montem, in quo pòſt Dauid templum conſtituit:
ferebántque ſecum quicquid ad ſacrificium perti-
net, abſque victima. Iſaco verò qui tum vigeſimum
quintum annum agebat, aram apparante, percon-
tantéque quidnam mactaturus eſſet nullam ha-
bens hoſtiam: tum ille Deum daturum aiebat, qui
potens eſſet hominibus & quæ non habeant largiri,
& quæ habeant adimere, ſi in illis fiduciam collo-
cent. daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi qui-
dem propitius eſſet his ſacris interuenturus. poſt-
quam autem ſtructa ara ligna impoſuerat, omnibus
apparatis ſic infit, Fili, mille votis te expetitum,
poſtquam in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac
ſollicitudine educaui, nihil beatius exiſtimans
quàm ſi te virum videre daretur, & tandem hære-
dem meæ ditionis relinquere. Sed quoniam Deo
viſum eſt vt te ſuſciperem, ac nunc rurſum vt te
amittam, fer generosè hoc ſacrificium. Cedo enim
Deo, qui è nobis hunc honorem repoſcit, pro per-
petuo fauore quo nos belli ac pacis tempore eſt
proſecutus. Nunc lege naturæ natus cum ſis vt
moriatis, non vulgarem habebis vitæ exitum, ſed
à proprio patre patri vniuerſorum Deo ſacrificio
ritu oblatus, ipſo vt credere par eſt indignum te
cenſente qui aut morbo, aut bello, aut alia quapiam
humana calamitate de vita decedas: ſed inter pre- D
camina & ſacra animam tuam exceptam apud ſe
collocabit: vbi memor cur te potiſſimum educa-
uerim ſenectutem meam ſuſtentabis, non quidem
per teipſum, ſed Deum mihi curatorem tuo loco
relinquens, tum Iſacus haudquaquam à tanto pa-
rente degener, libenter hæc verba accepit, negans
ſe dignum qui vnquam natus eſſet, ſi tam Dei quam
patris decreto reluctans, non alacriter ſe præberet
vtriuſque placitis: quandoquidem etiamſi pater
ſolus ita vellet, nefas eſſet non obſequi. iámque mi-
nimum aberat quin perpetraretur facinus, ni Deus
obſtitiſſet. Inclamat enim nomine Abrahamum,
neci pueri intercedens. non enim cupidine ſan-
guinis humani, pueri cædem imperaſſe, neque vt
quem patrem ipſe fecerat, liberis per impietatem
orbaret, ſed vt probaret eius animum, an etiam ta-
libus iuſſis pariturus eſſet. nunc cognita eius prom-
ptitudine ac præcellenti pietate, ratum ſe habere
quicquid illi ſe hactenus conceſſerat, non defutu-
ram autem nec in poſterum ſuam prouidentiam,
tam ipſi quàm eius generi. hunc quoque filium lon- F
giſſimo tempore victurum, vitáque feliciter exa-
cta filiis germanis & probis magnum principatum
relicturum. prædixit etiam fore vt genus eorum in
multas gentes creſceret, nec minus opibus quàm
numero augeretur: ipſorum etiam autorum eius,
generis memoriam fore ſempiternam, regione quo-
que Chananæa bello quæſita, vſque ad inuidiam
omnium exterarum gentium fortunatos fore. Hoc
oraculo reddito, Deus illis arietem ad victimam ex G
improuiſo præſto eſſe voluit. At illi ex inſperato

sibi redditi, auditáque tantæ felicitatis promissione, mutuo se complectebantur: mactata deinde victima incolumes ad Saram se receperunt: vixerúntque beati, omnes eorum conatus Deo prosperante.

Cap. XV.

Saræ obitus Abrahami coniugis.

Genes. 23. SAra autem non multo pòst moritur, cùm vixisset annos vigintiseptem supra centum. Sepulta est in Hebrone, Chananæis publicè ius sepulchri offerentibus. Abrahamus tamen maluit sepulturæ locum quadringentis siclis emere de Ephremo quodam Hebronensi ciue: vbi monumenta eius & posterorum sunt exædificata.

Cap. XVI.

Quomodo è Chetura Abrahamo nupta Troglodytarum gens prouenit.

Gen. 24. 25. POst hæc duxit Chæturam, ex qua nati sunt ei filij sex, viri prudentes & industrij, Zambranes, Iazares, Madanes, Madianes, Lusubacus, Suus: qui & ipsi filios habuerunt, Suo Sabacanes natus est & Dadanes. huic Latusimus, Asurus, Luures. Madanis verò fuerunt, Epha, Ophres, Anochus, Ebidas, Eldas. His omnibus filiis ac nepotibus Abrahamus deducendi colonias fuit autor, occupauerúntque Troglodyticam regionem, & Arabiæ Felicis quicquid ad rubrum mare pertinet. Fertur etiam quòd hic Ophres cum exercitu profectus occupauit Libyam, quam postea nepotes eius tenuerunt, Aphricam ab ipso denominatam. Attestatur huic opinioni & Alexander Polyhistor sic scribens: Cleodemus, inquit, propheta, cognomine Malchus, qui ad imitationem Mosis legislatoris Iudæorum historiam contexuit, narrat Abrahamum è Chætura aliquot filios suscepisse, ties nominatim recensens, Aphram, Surim, Iaphram. à Suri appellatam Assyriam. Ab Aphra verò & Iaphra vrbem Aphrem & regionem Aphricam nominatas. hos enim ductu Herculis in Libya militasse contra Antæum. Herculem etiam ex Aphræ filia genuisse filium Dedorum, ex hoc Sophonem prognatum, à quo Sophaces barbari habent nomen.

Isaco autem iam fermè quadragenario Abrahamus pater coniungere volens vxorem Rebeccam Nachoris fratris sui neptem, mittit maximum natu famulorum ad sponsalia, prius accepta fide obligatũ. modus verò deuinciendi fuit talis: Subditis alter alteri manib. sub femora, Deum ita testem inuocabant corũ quæ destinauerant. Misit etiam dona ad illos, vel rara illic vel nunquam antè visa. Profectus autem famulus diuturnum iter faciens, eo quòd difficilis esset trãsitus per Mesoporamiam, hyeme propter cœni altitudinem, æstate ob aquarũ inopiam, ad hæc propter latrocinia quæ vitari non poterant nisi à cautis, tandem peruenit ad vrbem Carras. & cũ veniisset in suburbium, incidit in complures puellas euntes aquatum: móxque intra se precatur, si Deo gratæ forent hæ nuptiæ, vt inter illas inueniretur Rebecca, ad quam filio desponsandam Abrahamus

Κεφάλαιον ιέ.

Περὶ σάρρας τῆς ἀβράμου γυναικὸς καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

Κ Αὶ σάρρα μὲν ὀ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, διώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν. θάπτεται δ' αὐτὴν ἐν χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν χαναναίων ἡ δημοσία αὐτῆς ἡ τάφος. ἀβράμης δ' ὠνησάμενος τὸ χωρίον, σικλῶν τετρακοσίων, παρ' ἐφρέμου τινὸς ἐπιχωρίου ἐφρωνίτου. ἐν τὰ μνημεῖα ἀβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ταύτην κατεσκεύασαν.

Κεφάλαιον ις'.

Ως ἐκ χαιτούρης ἀβράμῳ γαμηθείσης τῆς πρωτοτόκου αὐτῷ ἀβραμίτου ἔθνος ἐγένετο.

Γ Αμεῖ δ' αὐτὸς χαίτουραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, φῶς τε τοῦνος καρτερὸς καὶ δινοὶ σωσίενες, ζεμβράνης, ἰαζάρης, μαδάνης, μαδιάνης, λασούβακος, σοῦος. φίονται δὲ καὶ τέτταρες παῖδες. καὶ σοῦος μὲν, σαβακαΐνης γίνεται καὶ δαδάνης. τούτου δὲ, λατούσιμος ἄσσυρες, λεάρης. μαδάνου δὲ, ἤφας, ὤφρης, ἀνώχος, ἐβίδας, ἐλδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἐγγόνοις ἀβραμος ἀποικιῶν σόλους μηχανᾶται, καὶ πάντε ξωλλοδύπη καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν εὐδαίμονα ἀραβίας ὅσον ὅπη τὴ ἐρυθρὰν θάλασσαν καθήκει. λέγεται δὲ ὡς ἔτος ὁ ὤφρης στρατεύσας ὅπη τὴν λιβύην, κατέσχεν αὐτὴν, καὶ οἱ ἐγγονοὶ αὐτοῦ καθικόμενοι ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀνόματος, ἀφρικαν ἀπεσημήναντο. μαρτυρεῖ δέμου τῷ λόγῳ καὶ ἀλέξανδρος ὁ πολυΐστωρ, λέγων ὅτως. κλεόδημος φησιν ὁ προφήτης ὁ καὶ μαλχὸς, ὁ ἰσοραῖος τὰ κατὰ ἰουδαίων, καθὼς καὶ μωυσῆς ἱστόρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ τοῦ χαιτούρας ἀβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί. λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα ὀνομάζων ἕξεις, ἄφραν, σαρείμ, ἰάφραν. ἀπὸ σαρείμ μὲν, τὴν ἀσυρίαν κεκλῆσθαι. ἀπὸ δὲ τοῦ δύο ἀφράτε καὶ ἰαφρᾶ, πόλιν τε ἀφρᾶν καὶ τὴν χώραν ἀφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους δὲ ἡρακλεῖ στρατεύσαντος ἐπὶ λιβύην καὶ αὐτοῦ. γήμαντά τε τὴν ὄρραν θυγατέρα ἡρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς σέδωρον. τοῦτον δὲ γενέσθαι σοφῶνα, ἀφ' οὗ τοὺς βαρβάρους σόφακας λέγεσθαι. ἱστόρηκε δὲ καὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι γυναῖκα γνῆσίαν γαγέσθαι ὁ πατὴρ ἀβραμος ῥεβέκκαν ναχώρεω παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸ πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ὅπη τὴν μνησείαν, ἐγγυσάμενος μεγάλας πίστεσι. γίνονται δὲ αὗται τῶν τόπων, ὑπὸ τοῖς μηρὸς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ὀμνύναλδᾶν τὸν θεὸν μάρτυρα τῆς ἐσομένων ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, ἅτε τὸ ἀπανίον ἡ μηδόλως ὀπωρίζειν ἔτος ἀπερχόμενος χρόνῳ διὰ τὸ εἶ χαλεπὸν ὁδεύεσθαι τὴ μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δ' ὑπὸ αὐδείας, ἔτι δὲ καὶ λησταίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφυγεῖν οὐκ ἐνῆν μὴ θεόθεν τούτου τοῖς ἐδέουσιν, εἰς πόλιν ἀφικνεῖται καῤῥαν. καὶ γυόμενος ἐν τοῖς θεραπείοις, παρθένοις ἐντυγχάνει πλείοσιν, ἐφ' ὕδωρ βαδίζουσας. ὀχεταγωῦ τοῦ θεοῦ, ῥεβέκκαν ἣν τοῦ παιδὸς ἀβράμος μνησθ-

μης δυσάμφω ἐξαπίσαλκεν, εἰ κατὰ νοῦν τ αὐτῷ A
μέλλει ὁ γάμος ἔσεσθαι συνελτεῖσθαι, ἐν ἐκείναις δρεσθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτῷ, τ μ ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνησάμεναι, ἐκείνης ἢ αὐτῷ προσχύσης. καὶ ὁ μ ὅτι ταύτης ἐν διανοίᾳ, ὅτι τὸ φρέαρ προσγένοιτο, καὶ προσκαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ προσχεῖν. τῷ δ ἐπιφερομένων ἔτι χρηζόντων οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ ἐκείνῳ προσχεῖν. καὶ γὰρ ὁ δ ἄλυπον εἶ τὸ ὕδωρ μίαν ἐξ ἁπασῶν ἐκείνας τὸ τ πρὸς τ ξένον ὑπηρετεῖν B
δυσκολίας τινός. ἀλλ ὁ κοινωνήσῃ πρὸς ἀνθρώπους αὐτάς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μεταδῶσαι λέγουσαν. ἔτι παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ ἦ, ἐν ἐλπίδι μὴ τ ὅλων γνώμενος, βουλόμενος ἢ τὸν ἀληθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τὸ τ δυσχερείας αὐτὸν ἔτι τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ οἰκείᾳ πόνῳ τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐθέλοι ἐπιμεθαίνετό τε τίνων αὖ εἴη γονέων. καὶ κατόχεται αὐτοῖς γένησιν ταυτὸς παῖδός. ἔτι νυμφόσειαν φησιν ὡς αὐτοῖς δὴ κεχαρισμένον εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ πατ- C
δας αὐτῷ τεκομένῃ γνησίους. ἡ ἦ, ὁ δὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλα ἔτι τὸ γένος ἀπεσήμαινε. καὶ ῥεβέκκα μὴ φησιν καλεῖσθαι. πατὴρ δ ἐμοὶ βαθουήλος ἐστί, ἀλλ ὁ μ ἤδη τεθνηκεν λάβαν ἢ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τοῦτο οἶκε παντὸς σοὶ νῦν μητέρει προνοούμενος, ἔτι τ ἐμῆς παρθενίας ὑπομελόμενος. τούτων ἀκροασάμενος, ἔχαιρε τε τοῖς γεγονόσι ἔτι τοῖς εἰρημένοις, τ θεὸν ἅτινος ὁρῶν αὐτῷ τ ὁδοῦ σαφῶς συλ- D
λαμβανόμενον. καὶ προκομίσας ὁρμισκόν τε καί τινας κόσμους ἐς δαπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀπεδίδου τῇ κόρῃ ὅτι τῷ πιεῖν χάριτος ἀμοιβὲν εἴη λέγων, ἔτι γέρας δίκαιον τοιοῦτον αὐτὸν τυγχάνειν, ἀγαθοῦ προσφατὰς τοσαύτας παρθένους γενομένου. ἠξίστε παρ αὐτοῖς καταχθῆναι, τὸ προσωτέρω χωρεῖν τ νυκτὸς αὐτὸν σφαλερὸν μένοντι, κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ τισι δόξειν αὐτὸν ἀσφαλὲς εἶναι ἔφασκεν, ἢ E
τούτοις οἷς αὐτῆς ἐπιτρέφθη. τεκμαίρεσθαι ἢ ἔτι τοῦ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ φιλανθρωπίαν αὐτῆς ἔλεγεν, ὡς ὁ δυσχεράνουσιν, ἐκ τῆς πρὸς αὐτοῦ ἀρετῆς. ὁ δὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τ ξενίας τελέσας, καὶ δίκαιαις ἰδίαις χρησάμενος. ἡ ἦ, πρὸς μ τῆς τοῦ γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς, ἐρρῶσθαι αὐτὸν εἶπεν, ἐμέμφετο ἢ ὡς μικρολόγους ὑπειληφότα, πάντων γὰρ ἀμοιβὴ μεθέξειν. δηλώσασα μοί τοι λαβάνῳ πρότερον τοὺς ἀδελφοῦ, συγχωρησάντος ἄξειν αὐτὸν ἐλεγεν. F
ὡς ἓν τότε γενομένῳ παρῆν τ ξένον, τὰς μ καμήλους αὐτοῦ προσλαβόντες οἱ λαβάνους θεράποντες, ὑπεμέλουν. αὐτὸς ἢ δεῖπνησων ἠγάγετο σὺν αὐτῷ, καὶ μ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν ἔτι τὴν μητέρα τῆς κόρης ἄδελφος, θάρρει μοί ἐστιν υἱός. συγγενὴς δ ὑμέτερος. παχώρησε γὰρ τούτων τῶν παίδων ὠγυιαι πάππος, ἀδελφὸς ἐμοὶ ἀβράμου, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομήτριος. πέμπει δίνευ ἔστι πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ ἑαυτοῦ λαβεῖν πρὸς γάμον, ὃς G
γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, ἔτι μόνος ὅτι τοῖς πᾶσι τεθραμμένος ὧν τῷ μ ἐκεῖ γυναικῶν δυνατὸν αὐτῷ τ δόξαμονες ἀτέκνων λαβεῖν, ἀκήκοεν ἀγέσθαι. πρῶτα ἢ τὸ γένος, τ γάμον πολιτεύει τοῦτον. ἔτι τῷ ἀπροβόλῳ καὶ τῷ πρεσβύτῃ καὶ τῷ παιδὶ καὶ τ ὑμέτερον οἶκον δέον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τ πόλεως ἐγγύμεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσ-

eũ miserat: & hoc signo dignoscereturet, quòd cæteris negantibus ipsa potum roganti præberet. hæc secum volutans accidit ad puteum, poscens ab eis potum: illis verò causantib. aquam se non sine labore acquirere, quam domum deferant, nõ aliis præbeant: vna omnium obiurgats reliquiis negando eas vnquam inter homines versatas, quæ ne aquam quidem impartirent, benignè hospiti potum offert. at ille certa iam spe de euentu concepta, volens tamen verum cognoscere, collaudata prius virginis indole & benignitate, quæ vel cum sua fatigatione roganti submini strare non grauaretur. scisciatur ex quibusnam esset parentibus: gratulatus eis talem filiam, & imprecatus vt eam ex animi sententia viro probo elocarent, ex quo germanos ac legitimos liberos pareret. puella in hoc quoque ei gratificatura genus suum indicat. Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater verò fuit Bathuel, quo defuncto, Labanus frater meus & domum curat & matrem, meæ quoque virginitatis tutor. His cognitis homo gaudebat ob ea quæ sibi acciderant, quæque audiuisset, manifestò cernens Deum hoc iter prosperare. prolato deinde monili & aliis quibusdam ornamentis, quibus ætas ea delectatur, obtulit puellæ, dicens hanc esse gratiam & honorem pro communicato potu, ipsámque dignam quæ accipiat, cùm inter tot virgines bonitas eius emineat: rogabat etiam vt ad domesticos ipsius diuertere liceat, quandoquidem nocte iam appetente vlterius progredi non detur. ferre se mundum muliebrem magni precij, qui nusquam tutior esse possit quam apud eos quorum probitatem iam esset expertus. coniecturam enim se facere ex ipsius moribus, matrem quoque & fratrem pari humanitate esse præditos, neque grauatim hospitem admissuros, præsertim ipsis nec oneri nec sumptui futurum. ad hæc illa, bene eum de parentum humanitate coniectare, sed non rectè facere quòd tam illiberales suspicetur. omnia enim sine precio habiturum, indicaturam tamen prius Labano fratri. cuius permissu ipsum adducturam. quo facto postquam adduxit hospitem, serui Labani camelos curandos acceperunt, ipse verò ad cœnam eum secum duxit. qua peracta sic eum & matrem puellæ est allocutus: Abrahamus filius est Tharri, vester autem cognatus. Nachores enim tuorum matrona liberorum auus, Abrahami erat frater, eodem patre, eadémque matre prognatus. is nunc mittit me ad vos, postulans hanc virginem filio suo coniugem dari, quem legitimum habet vnicum, & ad omnium suarum facultatum hæreditatem educatum, cui cùm posset opulentissimam quamuis ex eius regionis fœminis deligere, non est ita visum: sed malens hunc honorem cognationis suæ habere, procurat has nuptias. cuius voluntatem nolite contemnere, diuino enim fauore præter alia quæ mihi feliciter in hoc itinere successerunt, & puellam hanc & vestras ædes inueni. propinquus enim iam oppido, conspicatus multas virgines puteum petentes, putaui vt in

μοι καὶ τὴν ὁδὸν ὑπλώτησε, καὶ τὴν παῖδα καὶ τ ὑμέτερον οἶκον δέον. ἐπεὶ γὰρ πλησίον τ πόλεως ἐγγύμεν, παρθένους ἰδὼν πολλὰς, ὅτι τὸ φρέαρ προσ-

hanc inciderem: quod & factum eſt. has igitur nuptias auſpice Deo conciliatas, vos quoque veſtra authoritate ratas habetote: & Abrahamum qui me tam accutate huc miſit, veſtro annutu honorate. Illi verò tum quòd rem tam optabilem approbarent, tum quòd Dei ſententiam accedere cognoſcerent, mittunt eam quibus poſtulabatur conditionibus: duxítque illam Iſacus, facultatum paternarum iam dominus.

CAP. XVII.

De obitu Abrahami.

Gen. 25. DEfunctus eſt autem Abrahamus non ita multo poſt, vir in omni virtute eximius, & pro ſua inſigni pietate Deo egregiè carus. Vixit annos CLXXV. ſepultus eſt in Hebrone iuxta vxorem Saram, communi cura filiorum ſuorum, Iſaci & Iſmaheliș.

CAP. XVIII.

De Iſaci filiis Eſao & Iacobo, & natiuitate eorum.

Gen. 25. DEfuncto autem Abrahamo, vxor Iſaci gerebat vterum: cuius mole creſcente in dies, anxius conſuluit oraculum. Reſponſum eſt, gemellos ei pariturum Rebeccam, & ab vtroque deſcenſuram gentem autori ſuo cognominem: & quæ minor videbitur, eam fore potiorem. nec multo pòſt, ſicut prædictum erat, naſcuntur ei gemini, quorum grandior à capite ad pedes erat hiſpidus. minor verò exeuntis ante ſe calcaneum retinebat. pater autem amabat ſeniorem Eſaum ex re cognomen habentem. nam Hebræi pilos vocant Seir. Iacobus verò iunior à matre amatur. Fame autem in ea terra graſſante, Iſacus volens ire in Ægyptum propter vbertatem regionis, peruenit Gerara, Deo ſic iubente. rex autem Abimelechus excepit eum, quia hoſpitij & amicitiæ ius inter eum & Abrahamum interceſſerat. cumque hominem initio magna beneuolentia proſequeretur, motus inuidia non potuit in eo affectu permanere. videns enim Deum Iſaco propitium, ſuúmque fauorem declarantem, expulit illum. at ille expertus mutatum præ inuidia, ſeceſſit non longè à Geraris in locum qui vocatur Fauces. ibi dum foderet puteum, paſtores irruentes aggreſſi ſunt armis opus impedire: ſed illo vltro cedente, viſi ſunt viciſſe, mox cùm alio loco fodere cœpiſſet, rurſum vi prohibentibus aliis Abimelechi paſtoribus, hunc quoque puteum imperfectum reliquit, prudenti conſilio meliorem occaſionem expectans. qua deinde oblata, rege ſponte fodiendi poteſtatem faciente, puteo Rooboth nomen impoſuit, quod ſignificat amplum. è prioribus verò alterum vocauit Eſcon, hoc eſt pugnam: alterum Syennam, hoc eſt inimiciriam. Itaque Iſaci potentia cum opibus in dies magis ac magis creſcebat. Abimelech autem ratus contra ſe fortunas Iſaci augeri, cum quo parum ſyncerè conſuetudinem habuerat, & qui ob ſimultatis ſu-

ηλυμίας, ἠυξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. ὁ δὴ γέρων. γάμον ἔν τισι θείας μηνυθόμενον ἐπιφανείας, καὶ ὑμεῖς κυρώσατε. Ϛ ἄβραμον μὲν τοσαύτης ἀποσκλήσαι ἀποδῆς, τῷ κατανόσαι τὸ κρεῖττον τιμήσατε. οἱ δ', καλὰ γὰρ ἐδόκει αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τὴν τε γνώμην τοῦ θεοῦ συνῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίει τὴν θυγατέρα. γαλεῖ τε αὐτὴν Ἰσαακος, τῷ φραγμάτων εἰς αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς χαπτούσας, εἰς τὰς ὑποικίας ἐξεληλύθησαν.

Κεφάλαιον ιζ.

Περὶ τοῦ ἀβράμου τελευτῆς.

ΤΕλευτᾷ δὲ καὶ ὁ ἄβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῷ θεῷ αὐτὸν ἀποδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὰ ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε, ἔρως τοῖς ἑκατόν. καὶ θάπτει ἐν ἑβρῶνι μετὰ τῆς γυναικὸς σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων ἰσάκου καὶ ἰσμαήλου.

Κεφάλαιον ιή.

Περὶ τῆς ἰσάκου γάμου, ἰσαύκου καὶ ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

ΙΣάκῳ δὲ μετὰ τὴν ἀβράμου τελευτὴν ἐκύει τὸ γυναῖον. καὶ τὸ μὲν γαστρὸς ὅτι μεῖζον ὀγκυμένης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν θεόν. φέρεται δ' αὐτῷ διδύμοις τέκνοις τὴν ῥεβέκκαν. καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη. τὸν δὲ μείζονα καὶ προτερήσειν τὸ δοκεῖν ἐλάσσονα εἶναι. πίπτει δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον καὶ θεόφρησιν τοῦ θεοῦ, δίδυμα παιδία. ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον, ὑπὸ κεφαλῆς ὅτι τοῖς πόδας, δασὺ θεσιασῶς ἦν. τὸ δὲ νεώτερον εἵπετο προϊόντος αὐτοῖς πέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, ἠσαῦ λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τὴν ἐξ ὑσώσεως. ἑβραῖοι γὰρ τὸ σῆθος, ἔξωμα λέγουσιν. ἰάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητρὶ θεοσφιλὴς ἦν. λιμοῦ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, ἴσακος δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς αἴγυπτον, τὴν χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ὅτι γεράρων ἀπῄει τοῦ θεοῦ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἀβιμέλεχος, καὶ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν ἀβράμου. καὶ πολλῇ πάνυ σπουδῇ πρὸς αὐτὸν διὰ οἰκείαν χρησάμενος κατ' ἀρχὰς, ὅτι ταύτης ὑπὸ φθόνου μείναι πρὸς τὸ παλαιὸν ἐκωλύετο. ὁρῶν γὰρ τὸν θεὸν τῷ ἰσάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτην πρὸς αὐτὸν ἀποδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοιοῦτος πάλιν ἐκ μεταβολῆς τὴν ὑπὸ τοῦ βασιλέως πειραθεὶς ἀβιμέλεχος, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὸν λεγόμενον φάραγγα χωρίον ὑπὸ μακρὰ γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ φρέαρ, ποιμένες ὑπαντήσαντες, εἰς μάχην ἐχώρησαν κωλύοντες τὸ ἔργον. καὶ μὴ βουληθέντος φιλονεικεῖν ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δ', ὤρυσεν ἕτερον. καὶ διασαμενῶν ἄλλων τινῶν ἀβιμελέχου ποιμένων, ἐκ τούτου καταλιπὼν, ἀπεχώρησεν, ὀργισθέντι λογισμῷ κτείνων αὐτοῦ τὴν ἀδελφιαν. ἔπειτα αὐτομάτως ὠθουμένου αὐτοῦ τὴν φρεωρυχίαν ἀνεπικώλυτον, ῥοωβὼθ τὸ φρέαρ ὠνόμασεν. εὐρύχωρον ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. τὸ δὲ ἕτερον καλεῖται. μάχης αἴτιος αὐτὸ φήσειε. τὸ δὲ δεύτερον, σύενναν. ἔχθραν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἰσάκῳ μὲν οὖν, ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν, ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. ἀβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτὴν φύσεως νομίζων τὴν ἴσακον, ὑποπτεύει μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως ἠλαττωμένης, ἐπὶ δὲ φανερᾷ

δὲ

ὴ ἐχθρᾳ τ̃ ἰσαὰκ ὑπεκς αἴτος, δείσας μὴ τ̃ θερτέρας A
αὐτῷ φιλίας ἀδὴν ὄφελος γίνη), θεὸς ἄμωαν ὧν
ἔπαθεν ἰσαὰκ ξαπένδης, φιλίαν ἀνωθεν ποιεῖ) θεὸς
αὐτὸν, ἵνα τ̃ ξρατηγῶν φίλον ἐπαγόμῳ. πάντων ὴ
τετυχηκὼς ὧν ἤξιε, δίδ τ̃ ἰσαὰκ χρηςότητα, ὀργῆς
θεοσφάτε θρεσβυτέραν χάειν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν
πατέρα μεγυημμένῳ θεοτιμήτος, ἀπῆρεν εἰς τὸν
ἑαυτῦ. τ̃ ὴ ἰσαὰκ παίδων, ἤσαυος, θεὶ ὃν μάλις α ὁ
πατὴρ ἐπ̃ κδ ἀκ, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ B
ἄδαν τ̃ ἥλωνος, ℭ ἀλιβάμεω τ̃ ἰσεβέωνος δυνα-
ςδύοντων ἐν χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας, ἑαυτὸν
ποιήσας τ̃ θεὸ τ̃ γάμον ἐξουσίας κύριον, ℭ μὴ ὴ τῷ
πατρὶ συμβαλλόμενος. ὁ δὲ γε ἐπέτρεψεν ἰσαὰκος
ἐπ' αὐτῷ τ̃ γνώμης γινομένης. ὁ γε δὴ αὐτῷ δι' ἡ-
δονῆς συνάψασθαι συγγένειαν θεὸς τοῖς ὁπηχωείοις.
ὁ δὲ λόμενος ὴ ἀνεχθὴς εἶ) τῷ παιδὶ κελεύων ἀ-
φίς ασθαι τῶν γυναικῶν, ἐκείνε στερᾶν. γηραὸς ὴ ὢν,
κὴ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, θεοσκα- C
λεσάμῳ τ̃ ἰσαῦ, κὴ τὸ γήρας εἰπών, ὡς κὴ δίκα τ̃
πρώτεως καὶ τῶ κατὰ τὰς ὄψ ς πάθης ἐμποδὼ ἦν
αὐτῷ θεραπεύειν τ̃ θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ὅπ̃
κυνηγέσιον, ℭ θηρασάμενον ὅσα αὐ' αὐτῷ δυνατὸν
γένη) θᾶσκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μὴ τῦτο ἐκτεύ-
σει τ̃ θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαν-
τα παρεῖναι τ̃ βίον. ἄδηλον μὴν ἦ) λέγων ὁπότε καὶ
τελευτήσειε. θεὸ ὴ τῦτε θᾶσαχεῖν αὐτῷ βέλεσ D
λέγων τὸν θεὸν ταῖς ὄψαῖς ταῖς ἐπ' αὐτῷ θᾶσα-
κκλημένον. ℭ ἰσαὰς μὲν, ὅτι τὸ κυνηγέσιον ἐξώρ-
μησεν. ἡ δὲ ῥεβέκκα τὸν θεὸν εἰς τὴν δύνοιαν ἀξιώ-
σα τῷ ἰακὼβ θᾶσακαλεῖν, καὶ θᾶσά τῷ ἰσαὰκ
γνώμῃ, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφους κατασφάξαντα,
δεῖπνον θᾶσκευάζειν. ὁ ὴ ἰακὼβ, ὑπηρετεῖ τῇ
μητρὶ πάντα παρ' αὐτῆς πεπεισμένος. ἐπεὶ δ' ὑ-
ποπτεύες ἴω τὸ δεῖπνον, ἐεύφε δέρματ τ̃ βραχίονα
θερικαλῶν ἵνα πις εύοιτο θᾶσά τῷ παρὶ δέ τῷ E
δασύτητα, ἴσαις ἦ). τὰ γε ἄλλα πάντα ὧν ὅμοιος,
δέ τὸ ἦ) δίδυμος, τύτῳ μόνῳ διέφερεν. καὶ φοβη-
θεὶς, μὴ πρὶν γεύεσθαι τὰς ὄψαὰς εὑρεθεὶς κακουρ-
γῶν εἰς ἐναντίον παρεξωέειν τ̃ πατέρα ποιήσασθ
ταῦτα, θεοσφέρε τὸ δεῖπνον τῷ παρί. ℭ ἰσαὰκος
ἐπαισθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, θεοσκα-
λεῖται τ̃ υἱόν. τὸ δὲ, τὸν βραχίονα θερτείναντος ὡ
τὴν ἀγέαν θερεβέβλητο, ταύτης ἐπαφώμενος, φω-
νῆς μὲν φησὶ ἰακώβ θᾶσαπλήσιον, κατὰ μέν τοι τὸ F
τ̃ τειχὸς βάθος, ἤσαις εἶναί μοι δοκεῖς. κὴ μηδὲν
ὑπολαβὼν κακοῦργον, δ ενωήσας, ξέτε) εἰς δύ-
χας θεὸς θᾶσάκλησιν τ̃ θεῦ. δέποτα, λέγων, παν-
τὸς αἰῶνος, κὴ δημίεργε τ̃ ὅλης ὑσίας σὺ γὲ πατεὶ τῷ
ἐμῷ μεγάλῳ ἰσχὺν θερϋθηκας ἀγαθῶν, ℭ ἐμὲ τ̃
παρόντων ἠξίωσας, κὴ τοῖς ἐξ ἐμῦ γινομένοις ὑπέχε
βοηθὸς δύμμης κὴ δωτὴρ ἀεὶ τῦ κρειττόνων ἔσεσθ.
τῦτ' οὖν κὴ βεβαίωσον. κὴ μὴ θεῖδής με δέ τ̃ πα- G
ρεῦσαν ἀδένειαν, δι' ἣν κὴ μᾶλλον σου δέομ
τυγχάνω. καί μοι παῖδα τῦτον δύμμη σῶζε, καὶ
παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ δαφύλατε, δυς αὐτῷ βίον
δαίμονα κὴ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοι δυνάμις πα-
ραφεῖν. ποιήσεις δ' αὐτὸν, φοβερὸν μ̃ ἐχθροῖς, φίλοις ὴ, τίμιον κὴ κεχαρισμένον. ℭ ὁ μ̃, νομίζων εἰς ἠσαῦν
ποιεῖσθ τὰς δύχας, παρεκάλ τ̃ θεόν. ἀρτι ὴ πέπαυ) τέτων, κὴ παρῆν ἠσαῖς ἀπὸ τ̃ θήρας, ℭ τ̃ δαμάτιας

spicionem, aliquantisper secesserat, veritus ne quando apud eum plus recens offensa quàm pristinæ amicitiæ memoria valeret, néve iniuriam acceptam vlciscereturr, profectus ad illum amicitiam cum eo renouat, vno è suis amicis arbitro adhibito. cùmque Isacus pro naturæ bonitate iniurias suas, paternæ amicitiæ libenter donaret, voti compos domum est reuersus. Alter autem filiorum Isaci, in quem pater erat propensior, quadraginta annos natus, duxit Adam Helonis, & Alibamen Esebeonis, dynastarum inter Chananæos filias, ídque autoritate propria, ne patre quidem consulto. neque enim ille permissurus erat, si filius sententiam ipsius expectasset, quippe qui non delectabatur affinitate eius regionis hominum: nolens tamen molestus esse filio, iubendo eum vt mulieres missas faceret, decreuit rem totam silentio transmittere. Sed cùm esset senex, & visu orbatus, accito filio, præfatúsque ætatem, per quam etiamsi cæcitatis calamitas non accessisset, non liceret sibi amplius Deum solito cultu venerari, iussit eum venatum ire. Cura, inquit, vt quod poteris capias, & para mihi cœnam: qua sumpta precabor Deum, vt tibi dignetur esse auxiliator & adiutor per omnem vitam tuam. nam meæ finis quàm longè absit incertus sum: qui prius quàm me opprimat, æquum est vt meis precibus Deum tibi faciam propitium. Vadit Esaus venatum: interim Rebeca malens Iacobo Deum propitium, etiam præter Isaci mentem, iubet eum hœdis ingulatis cœnam instruere. ille obsequitur matri, iussu ipsius omnia faciens, cœna verò parata, circumuolutis hœdino exuuio brachiis, vt contactis pilis Esaus crederetur: nam cætera omnino similis vt gemellus, hoc solo differebat: solicitus ne maturè in malo dolo deprehensus pro faustis precaminibus diras imprecationes reportaret, apponebat cœnam patri. at Isacus sentiens in voce non nihil peculiare, aduocat filium. illo verò protendente brachium hœdina pelle amictum: voce, inquit, propior es Iacobo, attamen ob pilositatem Esaus mihi videris. nec quidquam doli suspicatus, iam cœnatus ad Deum precibus inuocandum se vertit. Domine, inquit, omnium seculorum, & conditor omnium creaturarum, tu patri meo maxima bona pollicitus, etiam mihi præsentem felicitatem es largitus, meis quoque posteris propitium te fore, & maioribus beneficiis eos cumulaturum promisisti. hic tuus fauor perpetuus sit precor, néve me propter hanc debilitatem despicias, quæ facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua puerum hunc propitius, & ab omni calamitate illæsum custodi. da ei vitam felicem, & possessionem bonorum quæ in tua sunt potestate. fac eum formidabilem inimicis, apud amicos gratiosum. Sic ille Deum inuocabat, putans se Esao bene precari. vix absoluerat preces, cùm Esaus à venatu reuertit, & Isacus intellecto errore nihil tamen

est commotus. Esaus verò postulabat vt sibi quoque sicut fratri faceret. dum gante id patre, eo quòd omnes preces in Iacobum absumpsisset, lugebat quòd voti compos non esset. quin & pater mœrore eius motus, studiis quidem venandi, & robore corporis armorúmque præstantia celebrem fore prædicit, eámque gloriam tum ipsi tum eius posteris mansuram sempiternam: seruiturum tamen fratri.

Cæterùm cùm Iacobus timeret fratrem, ne pœnas à se exigeret ob circumuentum in votis faciendis patrem, mater eum huic periculo eximit: persuadet enim marito, Iacobo Mesopotamenam vxorem daret, propinquam genere. iam enim etiam Esaus dux erat Basemmathen Ismaelis filiam. Malè enim Chananæis volebant Isacus cum suis, priori affinitate offensi, in quorum gratiam filius Basemmathen duxit, quam postea magis quàm cæteras dilexit.

CAP. XIX.

De Iacobo metu fratris in Mesopotamiam profugo.

Gen. 28. IAcobus autem in Mesopotamiam missus à matre, ducturus auunculi sui Labani filiam, consentiente etiam patre iter faciebat per Chananæam: cúmque simultatem haberet cum ea gente, nolebat ad quenquam diuertere: sed sub dio quiescebat, lapide vice puluini capiti subiecto. cui dormienti visio talis est oblata. Videre videbatur scalam à terra ad cœlum pertingentem, & per eam species descendentes, supra humanam naturam augustas: & in summa scala Deum manifestè apparentem, & nominatim se his verbis compellantem: Iacobe, cùm sis patre bono, & auo ob suam virtutem celebri prognatus, non debes præsenti necessitati succumbere, sed meliora potius sperare. Meo præsidio magna te manet felicitas. nam & Abrahamum ego è Mesopotamia huc adduxi pulsum à cognatis, & patrem tuum beatum reddidi, nec tua conditio deterior est futura. quare bono animo hanc viam perge, fretus me deductore. eueniet ex tua sententia coniugium ad quod properas, accedent inde & liberi. eorum numerus erit magnus, & ipsi rursus maiorem prolem post se relinquent. his ego terræ huius imperium dabo, & eorum posteris, qui repleturi sunt terram omnem & mare quam latè sol aspicit. tu ne cede vlli vel labori vel periculo, tui curam mihi committens & nunc, & magis etiam in posterum. hoc oraculum Deus Iacobo reddidit: quo lætus vngit lapidem in quo dormienti tanta spes affulsit, & votum Deo facit sacrificaturum se illic, si incolumi & facultatibus aucto reditus contingeret: quod pòst reuertens soluit, omnium bonorum suorum decimis oblatis. honorem etiam loco addidit, Bethel nominato: quod Græcis domicilium Dei
Gen. 29. significat. Pergens deinde cœptum iter in Mesopotamiam, tandem peruenit Carras,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ιθ'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν μεσοποταμίαν, διὰ ἣν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ φόβου.

ΙΑκωβος δὲ εἰς τὴν μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μητρὸς, καὶ γάμου τε λαβαὶν θυγατρὸς τῆς ἐκείνης ἀδελφῆς, δηλώσασα ἰσάκῃ τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βελτίοσι τῆς γυναικὸς, διά τε χαναναίας ἐποροῦτο. καὶ διὰ τὸ φοβεῖσθαι τοὺς ὁπλίτας μῖσος παρ' ἑκάστοις ἐκείνῃ κατάγειν. ὑπαθρος δὲ νυκτὸς ἐγένετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτῆς συμφορουμένοις ὑπεθείς. καὶ τοιαύτην τοὺς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ. δόξας ἀναβαίνειν αὐτῷ κλίμακα γῆθεν ἐξ ἐξοχῆς ἐφικνουμένην τοῦ οὐρανοῦ βλέπειν, καὶ δ' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας σεμνότερον ἢ κατ' ἀνθρώπου φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν θεὸν, ἐναργῶς αὐτῷ φαινόμενον, ὀνόματί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιούτους λόγους. ἰάκωβε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθοῦ, καὶ πάππου δόξαν ἀρετῇ μεγάλης ἀναμένειν διὰ τοῖς παροῦσιν ἀ θεσπῆκεν, ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ἐπιδέξεταί σε μεγάλων ἀγαθῶν παρουσία, θεὸς τὸ παῦ κατὰ τὴν ἐμὴν διηκουσίαν. ἀναβαμόν τε γὰρ ἐγὼ σὲ τῆς μεσοποταμίας δεῦρο ἤγαγον ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα, ὧν οὐκ ἤττω μοῖραν εἰς σὲ καταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύου τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ πομπῷ χρώμενος. ἀνύσαντί γάρ σοι γάμος, ἐφ' ὃν ἐσπεύδαμεν. καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ πλῆθος αὐτῶν, ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν ὑμῖν αὐτῶν καταλιμπάνοντες. οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δίδωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσουσι πᾶσαν ὅσην ἥλιος ὁρᾷ γλυκὺ καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφορῶ μηδένα μήτ' ὄκλασιν τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμοῦ ποιουμένου τῆς σοὶ προσηκουσῶν προνοίαν, ἔντε τοῖς τοῦ, καὶ πολὺ πλεῖον ἐν τοῖς ὕστερον. ταῦτα μὲν οὖν ὁ θεὸς ἰακώβῳ προηγόρευε. ὁ δὲ, θειοτέρας γνώμης γενόμενος διὰ τοῖς εὐφημουμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τοὺς λίθους ὡς πλείστων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης. καὶ δύο τὴν ποιεῖται θυσίαν ἐπ' αὐτῇ, εἰ κτησάμενος εἶον ἀπαθὴς ἐπανίοι. τῷ δὲ θεῷ δεκάτην τῶν πεποιημένων ποιεῖται, ἔτος οὐδὲ ἀφικόμενος. τίμιόν τε κεῖνό τὸ χωρίον ὄνομα αὐτῷ ἐνθηλ θέμενος. σημαίνει δὲ τοῦτο θείαν ἕδραν καὶ τὴν τῶν ἐλλείων γλῶτταν. θεοῖον δὲ διὰ τὴν μεσοποταμίας χώραν παρεῖναι εἰς τοὺς χαῤῥαίους.

καὶ

καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις λαβὼν, καὶ παῖδας ἐφήβους, καὶ παρθένους, ὕδωρ τινος ἰδρυμένους φρέατος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτοῦ. εἰς τε λόγους αὐτοῖς ἀφικνούμενος εἴκειεν αὐτοῖς, εἰ τυγχάνουσι λάβανόν τινα παρ' αὐτοῖς εἰδότες ἔτι προϊόντα. οἱ δὲ, πάντες ὅτις ἀδαὴς ἔφασαν. οὐ γὰρ εἶ) τοιοῦτον ὡς τε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμποιμαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτοῦ, λίαν θαυμάζειν ὅτι μή πω παρείη. ὅθεν δὲ ταύτης μεμαθήκεις αὖ ἀκριβέστερον ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀκούσας προθεῖς. ταῦτα δ' αὐτῷ ἔτι λεγόντων, παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ὀπισπόσι τὴν ποιμένων καὶ διωκούσι τὰ ἰάκωβον αὐτῇ λέγοντες, ὡς ξένος τοῦτ' ἥκει τὰ περὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυθησόμενος. ἡ δὲ ἡδεῖσα ὑπὸ ὑπνώττοντος τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἰακώβου, αἰτήσειεν αὐτὸν, τίς τε ὢν, καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτούς, καὶ ὑπό τινος χρείας ἠγμένος. ἤχετο δὲ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δέομενος. ἰάκωβος δὲ, οὐχ ὑπὸ τῆς συγγενείας, οὐδὲ τῆς ἀγχιστείας ταύτης δυνοίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐκπεπλῆχθαί τε τῷ κάλλει ὁρῶν ἔτους ἔχουσαν, ὡς ὀλίγαις ἥβης τε γυναικῶν λιθίοιν. καὶ φησὶ. ἀλλ' ἐμοὶ, πρὸς σὲ καὶ πατέρα τὸν εἴπερ λαβάνης παῖς τυγχάνεις οἰκειότης ὅτι πρεσβυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως. ἐκ θαρρεῖ γὰρ ἀδελφὸς ἀββᾶμος ἀββᾶνης καὶ ναχὼρης ἦσαν ἡμῖν. ὧν βαθουήλου ὁ σὸς πάππος ναχώρου γέγονεν παῖς, ἀδελφὴ δὲ καὶ τῆς ἀββᾶνου σάββας, ἴσαχος ἐμὸς πατήρ. ἐγγύτερον δὲ καὶ πρότερον τοῦδ' ἡμεῖς τῆς συγγενείας ὁμόρδυμα πρὸς ἀλλήλους ἔχομεν. ῥεβέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, λαβάνης πατρὸς τοῦ σοῦ ἀδελφὴ, πατρός τε τοῦ ἐμοῦ καὶ μητρός. ἀκμὴν δ' ἰσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε καὶ σύ. καὶ νεῦ δεῦρο ἦκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὸν πρέπουσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀναπασόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνήμης ὁποίας φιλεῖ σωτυγχάνειν τοῖς νέοις περπεπυσμένη ὅθεν τοῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς ῥεβέκκας, καὶ τοὺς γονεῖς εὐμοίρους ποθοιοῦτας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα δυνοίας ἐνδακρυς γενομένη. περιβάλλει τὸν ἰάκωβον. καὶ καταπασαμένη, τοῦ διπλοῦτου καὶ μείζονι ἡδονῇ αὐτὸν κομίσαι τοῦ πατρὸς καὶ τῆς ὅτι τὰ οἰκίας ἅπασιν ἔλεγεν, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτοῦ κειμένῳ καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι. φαιδρύνεσθαι δ' αὐτοῦ πάντας αὐτάξιον ἀγαθοῦ. χωρεῖν τε σπεύδειν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐπιθέσθαι πρὸς αὐτὸν ἠγουμένη, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα. ταῦτ' εἰποῦσα. παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν λάβανον. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τοῦ μειρώου, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν φίλοις γενόμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ὀφθείς. μὴ γὰρ πολλὰς ἡμέρας ὁ λάβαν χαίρειν φῖ ἐπ' αὐτῷ παρόντι μείζονως ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειν ἔλεγε. τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τὰ παρ' αὐτοῦ διομένους, ἀνεπυθάνετο. παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἀπαμύνειν χρείαν. ἰάκωβος δὲ, πᾶσαν τὴν αἰτίαν αὐτῷ δηλοῖ. λέγων ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ ἠσαυῦ. ὧν ἐπεὶ τῷ τε πατρὸς δύχων δημόρτα σοφία τὸ μέρος εἰς αὐτὸν γνωμθῆναι, δεσποτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφηρημένον τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ βασιλείας καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ηὔξατο ταύτῃ τε εἶ) τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, καὶ κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν. πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τοῦ κατ' ἐκεῖνον συγγενοῖς ἡ μήτηρ παρεσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τὸ ἐμῆς φησὶν ἀποδημίας σὲ τε καὶ τὸν θεὸν παύεσθαι, θαρσοῦσαν τοῖς παροῦσι

A & cum pastores offendissent in suburbio, & adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes, popos cit potum. hinc orto sermone percontatus est an nosscent quendam Labanum suum popularem, si fortè adhuc sit superstes, aiunt omnibus sibi notum. neque enim talem esse vt ignotus esse possit. quin & filiam eius vnà pascere, demitaríque se quòd nondum adsit ex ea facile quæ cuperet cogniturum. vix hæc verba finierunt, cùm puella accedit comitantibus suis pastoribus. ei Iacobum ostendunt, dicentes hospitem de ipsius patre scisciatari. quæ puellariter gauisa Iacobi aduentu, rogabat quisnã & vnde ad eos veniret, & cuius rei causa: addès optare se vt possent illi gratificari, quacunque re opus haberet. Iacobus verò non tam cognatione aut huius affectu quam insigni puellæ forma captus, obstupuit, vt qui perpaucas viderat pulchritudine huic conferendas. Mihi, inquit, tecum & cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam sit vel tua ætas vel mea. Tharro enim Abrahamus, Aranes, & Nachores fuere filii, ex his Bathuelus tuus auus Nachoris fuit filius: Abrahami verò & Saræ Aranis filiæ Isacus meus pater est. & propinquior ac recentior necessitudo, qua sumus mutuò deuincti. Rebecca enim matei mea, Labani patris tui soror est eodem patre ac matre genita, itaque consobrini sumus ego & tu. & nunc venio salutaturus vos, cognationísque officia, ita vt par est, renouaturus. At illa memor eorum quæ de Rebecca ex patre, vt fit, audierat, sciénsque parentes desiderare aliquid de ea cognoscere, præ amore patris lachrymabunda ruit in collum eius, complexóque iuuene, optatissimam, inquit, & maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuæ obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens? cúmque nuncium cum quantauis felicitate non permutaret. tum iubet vt è vestigio se ad patrem sequatur, néve diutius eum hac voluptate fraudet. His dictis adduxit eum ad Labanum: & agnitus ab auunculo, tum ipse fuit securus iam apud suos. tum illis inexpectato aduentu magnam voluptatem attulit. Post aliquot autem dies Labanus gaudere se quidem eius præsentia magis quam verbis exprimere posset aiebat: rogabat tamen quamobrem venisset relictis parentibus ætate confectis, & qui ipsius obsequiis ægrè carerent. pollicebatur etiam benignitatem & operam suam in quacunque re opus haberet. Iacobus verò totam ei causam recensuit. Isaco esse filios geminos, se & Esaum. eum quia fraudatus sit patris fausta imprecatione per matris artem in se translata, cupere se interimere, quasi raptorem principatus à Deo destinati, & reliquorum votorum paternorum. hanc esse causam sui aduentus, & mandata matris, præsertim cùm omnes sint inter se consanguinei, sed propiore gradu mater. Sperare se in rebus angustis post Deũ præsidium maximũ in auũculo repertum.

Labanus contrà omnem illi humanitatem pollicetur, tum propter communes annos, tum etiam vt affectum sorori absenti debitum erga ipsum præsentem declararet, velle se eum gregum suorum magistris præficere: & quando ad suos reuerti libuerit, nec indonatum nec inhonoratum abiturum, quemadmodum tam propinquè cognatum deceat. ad hæc Iacobus, se verò libenter accipere conditionem quantumuis laboriosam, sed æquum esse mercedis loco sibi dari Rachelis coniugium: quam & ipsius virtutis causa diligeret, & quia eius opera in tale hospitium sit introductus, amor enim puellæ cogebat eum hanc mentionem iniicere. ibi Labanus ipso vultu lætitiam præferens, eius petitioni annuit, negans sibi optatiorem generum potuisse contingere: sed opus esse vt aliquandiu secum maneat. In Chananæam enim non missurum filiam: quin & sororis in tam longinquam regionem nuptum datę propemodum pœnitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conuentum. tot enim voluit seruire mercede apud socerum, vt dato virtutis specimine, magis cognosceretur quinam vir esset. cæterum elapso præstituto tempore Labanus epulum nuptiale apparat. noctu verò non sentiente Iacobo inducit in thalamum alteram filiam Rachele maiorem natu, faciéque non admodum liberali. at ille vino & tenebris fallentibus, congressus est cum ea. luce deinde cognito errore expostulauit cum Labano. ille veniam petebat necessitati, qua compulsus hoc fecerit. non malitiosè, inquit, Liam supposui, sed consuetudine regionis huius cogente. nihil tamen hoc oberit Rachelis coniugio, sed dabo eam tibi videnti ac scienti post alterum septennium. Passus est hoc sibi persuaderi Iacobus: nec enim aliter facere poterat amore puellæ deuinctus: & exacto altero septennio Rachelem duxit. Erant autem ambabus famulæ additæ à patre, Zelpha Liæ, Racheli Bala, nequaquam ancillæ, subditæ tamen. sed Liam malè habebat amor mariti, quo sororem prosequebatur, expectabátque post partum se fore in pretio: idque assiduis precibus à Deo contendebat. cúmque puer masculus natus esset, & maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit, quia sibi miseratione diuina contigisset. Sic enim interpretatur hæc vox. Aliquanto pòst nascuntur ei tres alij: Simeon, quod significat
Gen. 30. exorabilem ei fuisse Deum: Leui, quod est firmator societatis: Iudas, quod est gratiarum actio. Rachel autem verita ne propter fœcunditatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, iubet famulam suam Balam cum Iacobo cubare. ex ea nascitur puer nomine Dan, quasi dicas, Dei iudicium: & aliquanto pòst alter nomine Nephthalim, ac si dicas artificiosum: quòd mater arte certauerit cum sororis fœcunditate. Idem mox & Lia facit, sororis arte contra eam ipsam vsa, deducit suam famulam in sui mariti accubitum. ex ea quoque nascitur filius Gadas, fortuitum significante nomine: & post eum Aser, quod sonat

λάβαν ὁ κ) δι' τοὺς παρόντας ὑπηκρίτην πάσης αὐτῷ μεταδώσειν φιλανθρωπίας, κ) δι' τὴν μητέρα πρὸς ἣν τὴν διάνοιαν δι' ὃ δεῖ αὐτὸν ἀπαθῆ ἐνδείξασθαι κ) μὴ παρόντος. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε κ) παρανομίας τῆς τούτων ἀξιώσειν. κ) πρὸς τοὺς ἰδίους ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς ἐκέλευεν, μὴ δώρων ἐπανήξειν, κ) τιμῆς ἧς εἰκὸς ὄντι τυχεῖν τὸν ἔτους συγγμῆ. ἰακὼβος ὁ ταῦτα ἀκούσαντος, κ) φήσαντος ἡδέως ταύτην μὲν τὸν παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ἀναμένειν τὴν ἐκείνου. μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιοῦντος, τὸν ῥάχηλος γάμον δι' ἃ τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτοῦ τυγχανούσης, ὅτι μάλιστα τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκασε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους. λάβαν ὁ ἡσθεὶς τούτοις, ὑπισχνεῖται τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐν ἄλλον ἀμείνω γαμβρὸν δεξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μή τι παρ' αὐτοῦ μνοί τινα χρόνον, τοῦτο ποιήσειν. εἰς γὰρ χαναναίους οὐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα. μετεμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοῦ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τῷ δ' ἰακὼβι τούτοις συγχωρεῖσθαι, ἑπτὰ τοῦ χρόνου συμπίπτειν. τοσαῦτα γὰρ αὐτῷ κέκριται δοκεῖν διὰ πενθερᾶ, ἵνα τὴν ἀρετῆς πεῖραν λάβοι, ὅτι γνωσθῇ μᾶλλον τίς εἰη. κ) προσδεξαμένου τὸν λόγον, λάβανος χρόνου διελθόντος, προτίθησι τὴν διωχίαν τοῦ γάμου. νυκτὸς δ' ὑπηγομένης, ἀδὲν προσημαίνοντι τοῦ ἰακὼβι, παρακλίνει τὴν ἑτέραν τοῦ θυγατέρων τὴν πρεσβυτέραν τε τῆς ῥάχηλος, κ) τὴν ὄψιν οὐκ ἀνάρρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος τὸ μέθης καὶ σκότους, ἑπτὰ μεθ' ἡμέρας γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει λαβάνῳ. ὁ δ', συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πεφάξειεν. ἐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτοῦ τὴν λείαν παρηχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος γενεσημένου. τοῦτο μήτοι γε ἐδὲν ἐμποδίζειν πρὸς τὸν ῥάχηλος γάμον, ἀλλ' ὁρᾶν πάλιν ταύτην μετ' ἄλλης ἑπτετίαν. πείθεται δ' ὁ ἰακὼβος ἐδὲν γὰρ ἕτερον αὐτοῦ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέσχε. κ) διελθούσης ἄλλης ἑπτετίας, τὴν ῥαχήλαν παρέλαβεν. ἦσαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες τῶν πατρὸς δόντος. ζέλφαν μὲν, λείας. ῥάχηλος δ', βάλαν. δοῦλαι μὲν ἐδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δ' αὐταῖς. κ) τῆς λείας ἤπτετο δεινὸς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως ἀνδρὸς, προσδόκητε παίδων γενομένων ἕσεσθαι τιμίαν. ὅπερ καὶ ἱκέτευε τὸν θεὸν διὰ νυκτός. κ) γενομένου παιδὸς ἄῤῥενος, κ) δι' τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεγραμμένου αὐδὸς, ῥούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱόν. δι' ὅτι κατ' ἔλεον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γένοιτο. τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκνοῦται δ' αὐτῇ ζ υἱοὺς ἕτερον μετὰ χρόνον. συμεὼν, ἀκουσμαίνει δ' τὸ ὄνομα, τὸ ἐπήκοον αὐτῇ τοῦ θεοῦ γεγονέναι. εἶτα λευὶ. κοινωνίας οἷον βεβαιότης. μεθ' ὃν, ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. ῥαχήλα δ' φοβουμένη μὴ δι' τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττον παρὰ ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ, παρακλίνει τῷ ἰακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα βάλλαν. γίνεται δ' παιδίον ἐξ αὐτῆς, δᾶν. θεόκριτον αὖ τινες εἰποιεν, κατὰ τὴν ἑλλήνων γλῶτταν. κ) μετ' αὐτὸν νεφθαλείμ, δυμηχάνητος οἷον δι' ὃ τὸ αὐτὸν τυχάσθαι πρὸς τὴν δύτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ κ) λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον αὐτὸν τυχασαμένη. παρακλίνει γὰρ τὴν σωτῆς θεράπαναν. γίνε] δ' κ) ὁ τῆς ζελφῆς υἱὸς γάδας. τυχὸν αὐτὸς καλέσειεν αὐτὸν,

κ) μετ'

καὶ μετ' αὐτὸν, ἀσήρ. μανδραγορίτης λέγεται οὗ, ἐξ ὧν A
δοὺς ἀλλοτρίαν τῇ λείᾳ προσελάμβανεν. ῥουβήλου
δὲ πρεσβυτάτου τοῦ παίδων τοῦ ἰακὼβ λείας, μανδρα-
γόρου μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, ῥαχὴλ θεασαμένη
παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τὸ βρώματος
ζηλωμένη. ἡ δὲ ἀπροθύμως, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώ-
σασα ὅτι τὰ τιμᾶς αὐτῇ ἀφέλοιτο τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα,
ῥαχὴλ πεπαύκυια τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, συγχω-
ρῆσαι αὐτῇ τοιοῦτος ἔλεγε κοιμησομένῳ παρ' αὐτῇ B
κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν
χάριν, ἰακὼβ συνκαθεύδει τῇ λείᾳ, ῥαχὴλ χα-
ριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ. ἰσσάχα-
ρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον. ζαβελὼν δὲ
ἰσχυροποιούμενον διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν. δυσμήτηρ δὲ
δείνα. χρόνοις δὲ ὕστερον καὶ ῥαχὴλ γίνεται ὁ ἰώσηπος
υἱός. προσθήκην γενησομένου τινὸς δηλοῖ. τοῦτον ἅπαντα
τὸν χρόνον, ἔτη δὲ ὅσιν εἴκοσιν, ἐποίμανε τῷ πενθερῷ.
μὴ δὲ τοῦτον, αἰτίαν τὰς γυναῖκας ἀπαλλαβὼν ἀπαλλάττε- C
σθαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος,
κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τοὺς γυναικῶν οὐδ' ἀπέπεμ-
πεν, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὸν ἀποδημίαν. τοὺς δὲ ἐκ τῶν
πάλαι, ῥαχὴλ τοῖς τύποις τοὺς θεοὺς ἃς σέβειν πα-
τρίους ὄντας νομίζων λαβὼν, συναπελαύνει, συναποδιδράσκει
μὴ τῆς ἀδελφῆς, οὔτε ἑκατέρων παῖδες καὶ θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τι τις λαβὼν κτήσις αὐτοῖς. ἐπύ- D
θετο δὲ ἰάκωβος καὶ τοὺς βοσκημάτων τινὰ ἡμίσειαν, λα-
βὼν μὴ προειδυῖα κότου. τοῖς δὲ τύποις ἐπεφέρετο τὸ θεῶν
ἡ ῥαχὴλ, καταφρονεῖν μὲν τοιαύτης τιμῆς τοὺς θεοὺς
διδάξαντος αὐτὸν ἰακώβου, ἵνα δὲ εἰ καταλειφθείη
ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις προ-
σφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν. λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέ-
ραν μίαν γνοὺς τὸν τε ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τοὺς θυγα-
τέρων, δεινῶς παθὼν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μὴ δυνάμενος E
ἐπισχεῖν ὁρμὴν, καὶ καθ' ἡμέραν ἑβδόμην ὅτι πνος λόφου
λαμβάνει προσκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν ἑαυτῷ τὸ
νὺξ, ἡσύχαζεν. ὄναρ δὲ ὁ θεὸς αὐτῷ ὑπισχνεῖται, παρήνεσε
λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἥρεμεῖν, καὶ μη-
δὲν εἰς αὐτοὺς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν. αὐθαδὲς δὲ ποιεῖσθαι
πρὸς ἰάκωβον, αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ
καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ
εἰς μάχης. λάβανος δὲ τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τοῦ θεοῦ προ- F
ρήσεως γεγυμνωμένης, μεθ' ἡμέραν εἰς λόγους τὸν ἰακώ-
βον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐ-
πεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθεὶς, ἤρξατο κατηγορεῖν
αὐτοῦ, προφέρων ὅτι καὶ πένητα αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς
αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ δώμασι πα-
σαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. καὶ δὲ θυγατέρας τὰς
ἐμὰς συνεζεύξατο, τιμὴν δίκαιον σου τὸν πρὸς ἡμᾶς τοι-
οῦτος αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ, ὅτε τοῦ μητρὸς τοῦ
ἑαυτῆς καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγγενείας, ὅτε G
γυναικῶν ἃς ἔγημας, αἰδοῦς ποιησάμενος, οὐδὲ τέκνων
ὧν εἰμὶ πάππος, ἐλεήσομαι πολέμου νόμῳ, κτῆσιν
μοῦ ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ αἰσχυνεῖσας ὑποδρά-
μοις τὰ ζηλωτὰ, ἱερὰ τε πάτρια βαστάσας οἴκοι φε-
ρόμενος, ὑπό τε τοῦ ἐμοῦ. τιμηθέντα προγόνων καὶ ὑπ'
ἐμοῦ θρησκείας τοῦ αὐτῆς ἐκείνους ἀξιωθέντα. Καὶ ταῦτα μηδὲ οἱ πολεμήσαντες τοῖς ἐχθροῖς ἔδρα-
σαν, ἃ συγγλυκὺς σὺ καὶ τῆς μοῦ ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱός, θυγατέρων δὲ τοῦ ἐμοῦ πατὴρ, ξένος
δὲ καὶ ἐφέστιος τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγυμνωμένος ἔδρασας. Ταῦτα εἰπόντος λαβάνου, ἰακὼβος ἀπολογεῖτο,

beatificum, quòd mactam fœcunditate ſe Lia duceret. Porrò cum Rubelus filiorum Liæ maximus mandragoræ mala matri afferret, Rachel hoc viſo concupiuit hunc cibum, partémque à ſorore precario petiit. Illa verò denegante, iubentéque contentam eſſe quòd honoris prærogatiuam apud communem maritum haberet: Rachel mitigatura indignationem ſororis, ait ſe illi virum ceſſuram in ſequentem noctem. quam gratiam altera libenter accipiente, Iacobus cum Lia cubauit in Rachelis gratiam. Rurſum igitur ei filij naſcuntur: Iſſachares, quod nomen ſignificat ex mercede natum: & Zabulon, quod ſignificat pignus beneuolentiæ: prætérque filia Dina. Tandem etiam Rachel peperit Ioſephum filium: ea vox ſignificat additamentum. Hoc toto tempore, quod fuit annorum viginti, paſcuis ſoceri & gregibus præfuit. quo exacto, æquum eſſe Gen.31.
aiebat, vt cum vxoribus ad ſuos reuerteretur. Socero verò non permittente, clàm hoc facere cogitabat: pertentabátque animum vxorum: quomodo laturæ eſſent peregrinationem, quibus cùm gratum hoc eſſet, Rachel ſigillis etiam deorum patriæ religionis ſublatis, vnà cum ſorore fugiebat: ſimúlque vtriuſque liberi & famulæ cum ſuis filiis, aſportatis etiam totis quantæ erant facultatibus. Adducebat etiam Iacob dimidium pecorum, priuſquam Labam reſcire poſſet. ſigilla verò deorum ſecum ferebat Rachel: non quòd deos coleret, quorum contemptum à marito didicerat: ſed vt ſi fortè pater fugientes aſſequeretur, haberet quò confugeret veniam impetratura. Labanus autem poſt vnam diem cognito Iacobi & filiarum diſceſſu, indignatus perſequebatur eum cum valida manu, & ſeptima demum die deprehendit eos in quodam colle quieſcentes: quúmque eſſet diei ſerum, ab omni vi ſe continuit. per noctem verò Deus in ſomnis illi viſus vetuit ne quid in deprehenſum in fuga generum cum filiabus durius præ ira conſuleret: ſed potius fœdus cum eo feriret: néve paucitatem fugientium contemneret, alioqui ſe illis propugnatorem futurum. Sequenti verò luce Labanus Iacobum ad colloquium euocat, non diſſimulans oraculum: quúmque ille fidei eius ſe commiſiſſet, cœpit hominem accuſare, exprobans quòd pauperem omniúmque egenum ſuſcepiſſet, & de ſuis facultatibus abundè ipſi ſuppeditaſſet. Propterea filias, inquit, tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga nos tuam fore firmiorem. tu verò neque matrem tuam & communem ſanguinem, neque vxores apud nos ductas, neque liberos quorum ego auus ſum, reueritus non aliter quàm hoſtem me tractaſti. rapuiſti mea bona, filiabus vt parentem fugerent autor fuiſti: ſacra patria domum tecum portaſti, & apud maiores meos, & apud me in ſumma veneratione habita. & quæ vix hoſtis hoſti faceret, tu cognatus, è ſorore nepos, gener, hoſpes ac domeſticus conuictor mihi feciſti. Iacobus contrà pro ſe afferebat, non ſibi ſoli,

sed omnibus esse innatum patriæ desiderium, A æquúmque vt post tanti temporis moras tandem ad eam reuertatur. Quòd verò prædæ, inquit, abactæ crimen obiicis, ipse iniustitiæ sub alio iudice damnareris. Cùm enim gratiam mihi pro facultatibus tuis conseruatis & auctis debeas, an non iniquum est ægre ferre, quòd partem earum modicam vsurpauimus? certè quod ad filias attinet, scito non hoc lædendi animo à me factum, sed caritatis coniugalis hoc esse officium. sequuntur igi- B tur non tam me quàm suos liberos. Hæc pro se, retorquebat deinde accusationem in ipsum, quòd auunculus ac socer duris mandatis eum per annos xx. vexauerit. & illa quidem quæ nuptiarum spe tulerit, quamuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse: quæ verò postea secuta sunt, multo grauiora, quæ nemo nisi benevolus perferret. Etenim Labanus valde iniquè Iacobum tractauerat. videns enim eum in omnibus rebus à C Deo adiuuari, pollicebatur ei daturum se futuros fœtus, modo quicquid album nasceretur, modo quicquid nigrum. cùm verò magno numero nascerentur quæ Iacobo destinata essent, non seruabat fidem in præsens, sed in proximè sequentem annum promittebat, quò esset ad rem attentior, promittens quidem, eo quòd non speraret tantum prouentum, ac mox vbi prouenerat fallens. sacras tamen effigies permissum est inquirere. Rachel D autem cognito patrem permissa potestate vti velle, deponit sigilla in sarcinam cameli qua ipsa vectabatur: sedebátque desuper dicens mēstruis laborare: & Laban destitit amplius inquirere, credens filiam sic affectam non fuisse sacris propius accessuram. Post hæc offensæ veniam pollicetur, vicissim alter amorem filiarum, idque iureiurando sanciunt. Hoc fœdus ictum est super monte quodam, vbi columnam erexerunt aræ specie: vnde Galades E colli nomen factum, à quo Galadena terra est dicta. Post fœdus conuiuio celebrato, Laban ad sua rediit. Iacobo autem in Chananæam iter cœptum prosequenti visiones obueniebant, bonam spem in posterum facientes: cui loco Dei castra nomen indidit. Volens autem scire animum fratris erga se, præmisit diligenter cuncta exploraturos, timens eum propter veterem suspicionem: quos ita fratrem iussit alloqui. Vltro se patriam reliquisse, ne cum offenso fratre degeret, nunc credere tan- F tum temporis spatium satis valere ad reconciliationem, ideóque redire cum vxoribus ac liberis & facultatibus industria quæsitis, vt se & quicquid earum haberet illi dedat, quandoquidem nihil felicius existimet, quàm ea quæ Deus largitus est, cum fratre habere communia. His nunciatis Esaus vehementer exhilaratus, occurrit fratri cum cccc. armatis. At Iacobus, audiens eum obuiam properare cum tot armatis, extimuit valde. Deo tamen seruatore fretus G prouidebat pro tempore ne quid detrimenti acciperet, vtque suos ab iniuria defenderet.

μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τῷ θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, & μὴ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ καταλθεῖν εἰς ταὐτὸν· ὧν ὧ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς φησιν, ἀδικῶν αὐτὸς ἀν' ὑπευθείης ἐπ' ἄλλῳ κειτῇ. ὧν γὰρ ἧς ἐχρῆν σε χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος γενομένης, ὧν ταύτης πῶς οὐ δικαίως ἀγανακτήσεις τῆς δικαίων καλεπαίνων ἐμοὶ εἰ μοίραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν, ὥστε μέν τι γε τῆς θυγατέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμοῦ κακουργίαν ἀναναγκάσωσιν ἀπολειφθῆναι, ἀλλὰ κατ' εὐνοίαν δικαίαν οὗ γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἰῴ συμβῆναι. ἔσπονται δ' οἶκον ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον ὅσον τοῖς παροῦσιν ἑαυτῆς. καὶ ταῦτα μὲν ὧν τὸ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσεγκαλεῖ δ' καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο, ὅτι μηδὲς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτοῦ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ὀκτὰ γάμοις χαλεποῖς ἐκπυχώσειν, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταξών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῆς γάμων ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα, καίπερ χαλεπὰ κουφότερα ἔφασκε. φέρων δ', τὰ μὲν τοῖς γάμοις, καὶ ἅπαξ αὖ ἐχθρὸς ἔφυγε. κἀ δὲ σφόδρα κακούργως ὁ λάβανος ἐχρήσατο τῷ ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτοῦ τὸν θεὸν πρὸς ὅτι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπισχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἐὰν ὅτι μὲ ὅτι καὶ γένοιτο λευκόν, ποτὲ δ' τὰ μέλανα τῶν γινομένων. πληθυνόντων δ' τῶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἰακώβου πιθομένων, τοῦ μὲν εἰς τὸ παρὸν οὐκ ἐφύλαττεν πίστιν, εἰς ἔτος δ' παρέχειν ἐπηγγέλετο τὸ ἐξῆς, ὥστε τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως, κἀ ἐπαγγελλόμενος μὲ ὥστε τὸ δυσέλπιστον γένεσθαι τοσαῦτα ψευδόμενος δ' ὀκτὼ νομένοις. ὥστε μέν τι τῶν ἱερωμένων, σκέλδιον ἐρέσθαι ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ λαβάνου τοῦ ἔρεσθαι, ῥαχήλα πεισθομένη, καταπίθησι τοῖς τύποις εἰς τοῦ σάγου τῆς φερούσης αὐτοῦ καμήλου, σκαθέζεσθ δ' φάσκουσα τοῦ κατ' φύσιν κάθαρσιν αὐτῆς σχολεῖν. καὶ λάβανος μὲν, ἀφίσαται τὸ ὀκτάκλειον ἐρέσθης, ὡς ἂν οἰηθεὶς τοῦ θυγατέρα μὴ τοιούτοις πάθοις τοῖς τύποις προσελθεῖν. ποιεῖται δ' ὅρκους πρὸς ἰάκωβον μηδενὸς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων. ἀλλὰ χαίρειν ἀγαπήσειν αὐτὸ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστεις τὰς ὀκτὰ τούτοις ἐποιήσαντο γὰρ ὄρων τινῶν, ἐφ' οἷς στήλην ἀνέθεσαν κατ' βωμοῦ σχῆμα. ὅθεν γαλάδης λέγεται ὁ χωμός. ἀφ' ἧ νῦν γαλαδηνὴν καλεῖσι τοῦ γῆν. ἐστιαθέντων δ' ὀκτὼ τοῖς ὅρκοις, ὁ μὲν λάβανος, ἀπέζευξεν. ἰακώβῳ δ' εἰς τοῦ χαναναίαν πορεύοντι, φαντάσματα συνετύγχανεν ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα ὥστε τῶν εἰς ὕστερον. καὶ τὸ μὲν τόπον προσαγορεύει, θεοῦ στρατόπεδον. βουλόμενος δ' εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρονεῖ, τοὺς γνωσομένους ἔπεμπε μὴ ἀνευσεβείας προῦπεμψε, δεδιὼς αὐτὸν ὅτε τοῦ πορείαν ὑποψίαν. ἐντέλλατο δ' τοῖς πεμπομένοις λέγειν πρὸς τὸ ἡσαῦ. ὅτι νομίσας ἰάκωβος ἄδικον συνδιαπᾶσθαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ τὸ χώρας ἐκὼν ὑπεξέλθοι. κἀ νῦν τὸ χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἰῴ ὅτε ἀλλάκτου, ἐπαινέσοι, γυναῖκάς τε κἀ παῖδας ἐπαγόμενος μὴ τὸ ὥστε ἐντὸς βίᾳ, μὴ τὸ τιμιώτατον ἑαυτοῦ ἐκείνῳ ὧν δεδιὼς, ὅτι κεῖνῳ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ, τοῦ ἀδελφοῦ συμμεταλαμβάνειν τὸ ὑπὸ τὸ θεὸ δεδομένων. & οἱ μὲν, ταῦτα ἐδήλωσεν. ἡσαῦ δ' ὥστε χαρᾶς γένη), κἀ τοῦ ἀδελφοῦ ὑπλύτα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις. καὶ ἰάκωβος πυθανόμενος ἤκειν αὐτὸν, ἀναπτησόμενον μὴ τοσούτων ὁπλιτῶν, ὧν δείσας θεοῦ. τοῦ μὲν τοι θεοῦ τὴν ἐλπίδα τὸ σωτηρίας ἐπέρεπε

& πρό-

καὶ τροφὰς εἶχεν ἐκ τῆς παρόντων ὅπως αὖ αὐτὸς ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέλοιεν ἀδικεῖν. νέμας οὖν τοῖς σὺν αὐτῷ τοῖς μὲν προϋπεμπε, τοῖς δὲ λειπομένοις, ἅσσον ἐκέλευεν ἀκολουθεῖν. ὅπως εἰ βιασθείεν οἱ προπεμφθέντες ὑπὸ θυμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ, καταφυγὴν ἔχοιεν τοῖς ἑπομένοις. καὶ τοῦτον διατάξας τοῖς σὺν αὐτῷ τὸν τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τὰδελφῷ· ἡμιόνους δὲ ζυγὰ ἢ λίαν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς ληψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι πρὸς τὸ παραιτήσασθαι αὐτοῦ. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλλάγματος, ἵνα συνεχέστερον ἐπιτυγχάνοντες, πολλοὶ δοκῶσιν. ἀπὸ γὰρ τοῦ δώρου τὴν ὀργὴν, εἰ διαμένοι τε θυμωμένου. ἐπὶ μὲν τοι καὶ λόγοις χρησοῖς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν εἰρηκὼς τοῖς πεμπομένοις. ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας νυκτὸς ὑπηγουμένης ἐπίνει τοῖς σὺν αὐτῷ. ἐν χείματρόν τινα ἰάβαχχον λεγόμενον διαβεβηκότων, ἰακώβου ὑπολελειμμένου φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκείνου πρωκατάρχοντος τῆς μάχης, ἐκφοβεῖ τε τὸ φάντασμα, ὁ δὴ ἐν φωνῇ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγυμνασμένοις παραινοῦ, καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἀγγέλου γενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἠλίκου τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ τὸ μηδέποτε τὸ γῆρας ἐκλείψειν αὐτὸν, μηδ' ὑστέρου τινὰ τῶν ἀνθρώπων τὸ ἰσχύος ἔσεσθαι τὸ ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖν αὐτὸν Ἰσραὴλ. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, τὸν αἴτιος ἀπὸ ἀγγέλου θείου. ταῦτα μὲν τοι προὔλεγεν, ἰακώβου δεηθέντος. ἀφόρμους δὲ ἄγγελον εἶναι θεῖον, τίνα μοίραν ἔχει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ἰακώβος, φανήλον ὀνομάζει τὸν τόπον. σημαίνει δὲ, θεοῦ πρόσωπον. καὶ γυμνὸς ἀπὸ τοῦ μάχου ἀλγήματος αὐτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον τὸ πλατὺ, αὐτός τε ἀνέσχε τῆς τούτου βρώσεως, καὶ δι' ἐκείνου ἐδόκει ἡμῖν ὅτιν ἐπὶ δίμον πλησίον δὴ ἤδη τὸν ἀδελφὸν παραθαλάμους, κελεύει προϊέναι τοὺς γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτοῦ μὴ τοῦ θεραπαγνίδων, ἵνα πύρρωθεν ἀφορῶν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων εἰ τοῦτο θελήσειεν ἡσυχῇ. προσεπαίει δὲ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ αὐτοῦ γιγόμενον, ἐδέησε πρὸς αὐτὸν δόλιον φρονοῦντα. καὶ ὁ ἡσαῦ ἀπασάμενος αὐτὸν, ἀπήρετο τῶν παίδων τὸ ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἤξίει τε τότε τὸ παῦ μαθὼν πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸς τὸν πατέρα. ἰακὼβος δὲ προφασιζόμενος τὸν κόπον τῶν ὑποζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς σάειραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτο τὰ διάταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐχιχώσεως δασείαν. ἰακὼβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἐπὶ νεῶ σκηνὰς λεγομένας. ὅθεν εἰς σίκιμον παρὰ χαναναίων δι' ὅτιν ἡ πόλις. τῇ δὲ σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, θύνα ἡ θυγάτηρ λεᾶ ἰακὼβ μόνη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀφομένη τὸν κόσμον τῆς ἐπιχωρίων γυναικῶν. θεασάμενος δὲ αὐτὴν συχέμις ἐμμόρου τοῦ βασιλέως υἱὸς, φθείρας δι' ἁρπαγῆς, καὶ ἐρασθεὶς ἐρωτικῶς ἱκέτευε τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτὴν πρὸς γάμον τὴν κόρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τὸν ἰάκωβον, δεόμενος τῆς παιδὸς αὐτὸν συχέμι συζεύξαι δίναν κατὰ νόμον. ἰάκωβος δὲ, ὅτ' αὐτὸν ἐγένετο ἔχων δίκαιον τοῦ ἀξιώματος, ὅτε νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠξίωσεν ὑπερθέσθαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν πρὸς ὧν παρεκάλει. ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἰάκωβον ἐλπίζων παρέξειν τὸν γάμον. ἰάκωβος δὲ δηλώσας τοῖς παισὶ, τήν τε φθορὰν τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸ ἐμμόρου τὴν δίκην,

A Distributo igitur agmine alios procedere iussit, alios properè subsequi: vt si quis primos aggrederetur, ad sequens agmen haberent refugium: & hoc modo instructis qui circa se erant, præmittit quosdam ad fratrem cum muneribus. ea constabant iumentis multísque ac variis quadrupedibus, accipienti placituris propter raritatem. veniebant autem alij post alios, vt crebrius occurrentes plures quam pro numero viderentur: & credibile erat donis placatum remissurum iram, si qua adhuc esset reliqua. quin & illud mandatum est præmissis, vt blandè hominem alloquerentur. His ita per totam diem dispositis, noctu mouit agmen. Cúmque Iobacchum torrentem transissent, Iacobus aliquãtum ab agmine relictus incidit in luctam cum spectro, ipse prior lacessitus, erátque superior. exclamat igitur mactum virtute qui non quemuis aduersarium, sed angelum Dei viceB rit: idque illi esse magnæ felicitatis præsagium: genúsque eius nunquam defore, nec vllis vnquam humanis viribus posse opprimi. iusítque illum posthac vocati Israelem, quod Hebræis angelo reluctantem significat. Hæc sunt prædicta Iacobo, id ipsum roganti. Cùm enim sensisset angelum esse Dei, precatus est vt ex eo fatum C suum cognoscere liceret. His dictis spectrum euanuit. Iacobus verò lætus auditis, imposuit loco nomen Phanuel. id significat Dei faciem. sed quia latum neruum inter luctandum læsit, & ipse pòst eo cibo abstinuit, & nobis illo propter eum vesci non licet. Cognito verò fratrem iam non longè abesse, iubet vxores proD cedere per se quanque cum pedisequis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si eam frater mallet. ipse propior factus adorauit fratrem, non malè de se cogitantem. at Esaus eo salutato, interrogabat de turba mulierum ac puerorum: & cùm didicisset omnia, volebat eos deducere ad patrem. Iacobo verò excusante lasE situdinem iumentorum, reuersus est in Seiram. illic enim habitabat, vernacula lingua loco ab hirsutie sua denominato. Iacobus autem peruenit ad Scenas quas vocant, vetus nomen adhuc retinentes. inde profectus est Sicima, quæ est vrbs Chananæorum, & cùm esset celebritas apud Sicimitas, Dina vnica Iacobi filia venit in vrbem ad visendum cultum mulierum eius regionis. qua visa Sichemis Emmoris regis filius, raptæ stuprum obtulit. & correptus amore patrem suum rogauit, vt puellam vxorem habere liceret. Ille morem ei gerens, venit ad Iacobum, rogans vt filio suo Dinam in matrimonium collocaret. Iacobus verò qui neque negare poterat propter maiestatem rogantis, neque fas putabat alienigenæ filiam nuptum tradere, deliberandi spatium poposcit. Rex sperans Iacobum assensurum, abiit. Ille verò indicata filiis iniuria fororis, & Emmoris petitione, Gen. 34.

iussit eos consultare quid facto opus esset. maior pars hærebat incerti quid esset agendum. Simeon verò & Leuis vterini puellæ fratres tale consilium inter se capiunt. Obseruato festo die quo Sicimitæ voluptati & conuiuiis operam dabant, inuasis noctu custodibus sopitos contrucidant: atque ita facile vrbe potiti, mares vniuersos interimunt vnà cum rege ac filio, solis parcentes fœminis. quo facinore citra consensum patris perpetrato, sororem reducunt. Iacobum autem obstupefactum audacia tanta filiorum, indignéque ferentem, Deus per visum bono animo esse iussum, lustrare tentoria, sacrificiúmque quod olim post somnium illud in profectione Mesopotamena vouerat, persoluere imperat. itaque dum lustrat, incidit in Labani Deos: nesciuerat enim Rachelem eos furatam. his apud Sicima defossis in terram sub quadam quercu, profectus inde sacrificauit apud Bethela, vbi somnium illud diuinum viderat iter faciens in Mesopotamiam. Progressus deinde in agrum Ephratanum, Rachelem ibi ex partu mortuam sepelit, solam monumento cognatorum in Hebrone non illatam. Quam quum mirum in modum lugeret, infantulum nominauit Beniamin, eo quòd doloris causa matri fuerit. Atque hic est filiorum Iacobi numerus, mares duodecim, fœmina vna. ex his octo legitimi, è Lia sex, duo è Rachele: quatuor verò è pedisequis, è singulis duo: quorum nomina iam dixi.

Inde venit Hebronem in Chananæa sitam, vbi Isacus habitabat. Nec diuturnus fuit eorum conuictus.

CAP. XX.

Mors Isaci, & sepultura in Hebrone.

REbecca enim iam antè defuncta: Isacus quoque eam sequitur, non multo post filij reditum: & sepultus est à filiis iuxta vxorem in Hebrone, in monumento parentum suorum. Fuit autem Isacus vir Deo charus, & magna prouidentia dignus ab eo habitus, post Abrahamum patrem. valde longo etiam tempore vixit. Mortuus est enim exactis cum virtute annis octoginta quinque supra centum.

A ἠξίου βεβουλεῦσθαι τί δεῖ ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἠσύχαζον γνώμης ἀπορούμενοι. συμεὼν δὲ καὶ λεύις ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ πρὸς ἀλλήλους συνέθεντο τοιαῦτά τινα πρᾶξιν. ἦσαν ἑορτῆς, καὶ τῷ σικιμιτῶν εἰς αἴσιον καὶ διωχίαν τεταμμένων, νύκτωρ πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι, κτείνουσι κοιμωμένους. καὶ παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀναιροῦσι πάντα ἄρρενα, καὶ τὸν βασιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ. φείσονται δὲ τῶν γυναικῶν πρᾶξαντες ταῦτα δίκαια τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης ἐπαναγουσι τιμὴν ἀδελφήν. ἰακώβῳ δὲ ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τοὺς υἱεῖς, ὁ θεὸς φάσκων ἐπέλθοι θαρρεῖν. ἀγνίσαντα δὲ τὰς σκηνὰς, θυσίας ὅπερ ἔθος ἦν αὐτῷ πρῶτον ἀπιόντι εἰς τὴν μεσοποταμίαν, ὅτε τῇ ὄψει τοῦ ὀνείρου νύξας. ἁγνίζων οὖν τοῖς ἑπομένοις, ὑπετυγχάνει τοῖς λαβάνου θεοῖς. ἃ γὰρ ἠπίστατο λάθρᾳ τὸν ῥαχὴλ κλαπέντας. καὶ αὐτοῖς ἔκρυψεν ἐν σικίμοις εἰς γῆν, ὑπό τινα δρυῦν. ἀπάρας τε ἐντεῦθεν, ἐπὶ βεθήλοις ἔθυεν, ὅπερ τὸ ὄνειρον ἐθεάσατο χωρῶν πρότερον ὅτε τὴν μεσοποταμίας. ἐντεῦθεν δὲ πορρωτέω ἐπεὶ κατὰ τὴν ἐφραθαίων γένος, ἐνθάδε ῥαχὴλ ἐν τοκετῷ θανοῦσαν θάπτει, μόνῃ τὴν συγγενῶν δὲ ἐν χεβρῶνι τιμῆς ἐτύγχανεν. πενθήσας δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον, βενιαμεὶν ἐκάλεσε, δι' ἃ τὴν ἐπ' αὐτῷ γλυκυθυμίαν. ὠδυνᾶτο τῇ μητρί. ἦσαν ἰακώβῳ παῖδες οἱ πάντες. ἄρρενες μὲν, δώδεκα θηλεῖα δὲ, μία. τούτων ὀκτὼ γνήσιοι. ἐκ λείας μὲν ἓξ. δύο δὲ ἐκ ῥαχήλας. τέσσαρες δὲ, ἐκ τῶν θεραπαινίδων, δύο ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα προεῖπον. παρεῖναι δ' ἐντεῦθεν ὅπερ χεβρῶνα πόλιν ἐν χαναναίοις κειμένην. ἐνεῖ δὲ ἴσαακος τὴν διαιταν εἶχε. καὶ βεθχία μὲν ἀλλήλοις συνδιαζεύξασι.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἴσαακος τελευτήσας, ἐτάφη ἐν χεβρῶνι.

ΤΗν δὲ ῥεβέκκαν ἰάκωβος ἤδη κατέλαβε ζῶσαν. ἐνήσκει δὲ ἴσαακος ἔτη μὲν πολὺ τῆς ἀφίξεως τοῦ υἱοῦ. καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυναικὶ, ἐν χεβρῶνι. μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος αὐτοῖς. ἐγήμετο δὲ ἴσαακος, ἀνὴρ φιλόθεος, καὶ θεοσεβείας πολλῆς ἠσκημένος ὑπ' αὐτοῦ, μετ' ἄδειαν τοῦ πατρός. πολυχρονιώτατος δὲ. βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν μὴ ἀρκτῆς, ὅπως ἀπέθανε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς ἡσαῦς καὶ ἰάκωβος ἰσάκιδ παῖδες ὄντες, διείλαντο τὴν οἴκησιν. Ὅτι ἡσαῦς μὲν τὴν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν. Κεφ. α.

Ὡς ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων, ὀνειρώτων αὐτῷ προδεικνύοντων τὴν μέλλουσαν δι' αμφονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη. Κεφ. β.

Ὡς αὐτὸς ὕστερ εἰς αἴγυπτον προαθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, δι' ἃ τὸ προὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γνώμονος ὀπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς, τοῖς ἀδελφοῖς ἔσχεν ὑποχείριος. Κεφ. γ.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν γνωτῶν πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γνώμονα λιμόν. Κεφ. δ'.

Ὅσα τοῖς ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν, ἐπ' ἔτη τετρακόσια. Κεφ. ε.

Ὡς μωσέως αὐτοῖς ἡγουμένου, τὴν αἴγυπτον ἐξέλιπον. Κεφ. ς'.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διακομιζομένοις ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε. Κεφ. ζ.

HAEC IN SECVNDO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Esaus & Iacobus filij diuiserunt habitationem, & quòd Esao Idumæa, Iacobo Chananæa contigit. CAP. I.

Quomodo Iosephus Iacobi filiorum natu minimus propter somnia futuræ suæ fœlicitatis prænuntia in fratrum inuidiam incurrit. CAP. II.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit. CAP. III.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit. CHP. IIII.

De afflictionibus Hebræorum in Ægypto per annos cccc. CAP. V.

Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt. CAP. VI.

Quomodo mare scissum Hebræis Ægyptios fugientibus viam aperuit. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Quomodo Esaus & Iacobus Isaci filij diuiserunt habitationem, & quod Esao Idumea, Iacobo Chananæa contigit.

DEfuncto autem Isaco, filij partiti sunt inter se habitationem, nec ambo paternam retinuerunt: sed Esaus Hebrone fratri concessa habitauit in Saira, & Idumææ dominat⁹ est à sei pso denominatæ. Adomus enim cognominabatur ob causam talem. Olim adolescens etiam tum reuersus à venatu famelicus offendit fratrem coquentem sibiipsi in prandium lenticulam rubentem colore, quo magis etiam excitatus, rogauit vt expetitum sibi cibum traderet. at ille adiuuante fratris fame ius primogeniti pro cibo dare eum compulit: coactus enim inedia cessit ei suum ius, interposito iureiurando. Ob eius cibi colorem à colluſoribus adolescentibus Adomus est per ludibrium cognominatus. Adoma enim Hebræis significat rubens. id nomen post in regionem ipsius ditionis est deriuatum, quod Græci in mollius deflexerunt, Idumæam dicendo. Genuit autem filios numero quinque. ex his Iaus, Iolamus, & Coreus eadem matre Alibama natis: ex reliquis duobus Aliphazem Asa, Raguelem Mosametha ei peperit. Hos filios habuit Esaus, Aliphazæ item quinque legitimi filij fuere, Themanus, Omerus, Ophus, Iothamus, Ocanasus. Nam Amalecus erat nothus, è Thamna concubina genitus. Hi habitauerunt Idumææ regionem quæ Gobolitis dicitur, & eam quæ de Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Quondam enim latè patentem terram Idumææ nomen complectebatur, cuius partes à primis colonorum inductoribus denominatæ appellationes eas postea retinuerunt.

Gen. 35.

Gen. 36.

μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Πῶς ἴσαὰκ καὶ ἰάκωβος ἴσακου παῖδες ὄντες διείλαντο τὴν οἴκησιν, καὶ ἡσαῦ μὲν ἰδουμαίαν κατέσχεν, ἰάκωβος δὲ τὴν χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν ἰσάκης τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτοῦ μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐκ μὲν ἔλαβον ταύτην κατεῖχον. ἀλλ' ἡσαῦς μὲν, ὁ πρεσβυτέρας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν σειρᾷ διητᾶτο, καὶ τὴν ἰδουμαίας ἦρχεν, ὕτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ. ἄδωμος δ' ἐπονομάζετο, καὶ ταύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ὀνομασίας. ὅπου θήρας ποτὲ καὶ πόνου πρὸς τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν, ἔτι παῖς ὢν τὴν ἡλικίαν. ὀπτὸν δὲ τυχὼν ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ φακοῦ ἐσκυδακότος ἕως ἄκρου αὐτῷ ξανθὸν σφόδρα τὸ χρόαν, καὶ δι' αὐτὸ μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίου δοθῆναι αὐτῷ πρὸς ζωφοῦν. ὁ δὲ ἀποδώσειν τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τὴν φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε. κἀκεῖνος ὑπὸ τῆς λιμοῦ πεθαχθεὶς, ἀπέχωρεῖ τὸν πρεσβεῖον αὐτῷ μετ' ὅρκων. ἔνθεν δὴ καὶ τὴν ξανθότητα τοῦ βρώματος, ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν ἄδωμος καλεῖται, καὶ παιδίαν ὀνειδισθεὶς. ἄδωμα γὰρ ἑβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι. τὴν δὲ χώραν ὅτως πεσσηγόρευσεν. Ἕλληνες γὰρ αὐτὴν ὀπὸ τοῦ σεμνότερον ἰδουμαίαν ὠνόμασαν. γίνεται δὲ καὶ πατὴρ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν ἰάους μὲν καὶ ἰόλαμος, καὶ κόρηος, ἐκ γυναικὸς μιᾶς ἀλιβάμης τὸ γένος. τῶν δὲ λοιπῶν, ἀληφάζης μὲν, ἐξ ἄσης. ῥαγύηλος δὲ, ἐκ μοσαμήθης ὑπήρξαντο αὐτῷ γεγονότες. καὶ ἡσαῦ μὲν ἔτοι παῖδες ἦσαν. ἀληφάζη δὲ γόνου γνήσιοι παῖδες πέντε, θήμαν, ὄμηρος, ὄφις, ἰόθαμος, ὀκαναζος. ἀμάληκος δὲ νόθος· ὃν ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς, θαμνὰ ἐκάλεσε. ἔτοι κατῴκησαν τὴν ἰδουμαίας τὴν προβολίτην λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ ἀμαλήκου κληθεῖσαν ἀμαληκίτιν. πολλὴ δὲ γλιομένη ποτὲ ἡ ἰδουμαία, τότε πάσης αὐτῆς ἀπέστερεν ὄνομα, καὶ τοῖς διεφύλαξεν.

A

B

C

D

Κεφάλαιον β'.

Ως ἰώσηπος ὁ νεώτατος τῶν ἰακώβου παίδων ἐνυπνίοις αὐτῶν μεγαλοφυεστέροις τὸ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Cap. II.

Quomodo Ioſephus Iacobi filiorum natu minimus propter ſomnia futuræ ſuæ felicitatis prænuncia in fratrum inuidiam incurrit.

ΙΑκώβῳ ἢ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον οὐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ἐξέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς ἦν, βλέπτος ἰδεῖν καὶ ἀδένος γε ὑστέρως ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ἐπομόνως ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ συνῆναι. τοιαύτῃ δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτοῖς πρόνοιαν ἔσχε, καὶ τὸ εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς καὶ τῶν λυπηρῶν αὐτοῖς δοξάντων τὰ ἐπιβολὴν τῶν ἀγαθῶν σφαλεῖν, καὶ πεισαμένου τὸν ἀπ' ἀρχῆς τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως ἄρτον αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ἐπὶ τοιαύτης αἰτίας. ἰώσηπον ἐκ ῥαχήλας παιδοποιησάμενος ἰάκωβος. δεξά τε τῶν τοῦ σώματος εὐχλοΐαν καὶ δεξὰ ψυχῆς ἀρετῶν, φερωνύμως γε διέφερε, τῶν ἄλλων πλέον ἐκεῖνον ἠγάπα. τοῦτο δὲ ἀδελφῶν, ἥττε τὸν πατρὸς στοργὴν φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος ἥτε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος, τῷ τε πατρὶ καὶ τοῖς ἐμιμήσατο, εὐδαιμονίαν καταγγέλλοντα, ζηλοτυποῦντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων, τοὺς τῶν οἰκειοτάτων εὐφροσύνας. αἱ δ' ὄψεις, αἷς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν ἰώσηπος, τοιαῖδε ἦσαν. ἐκ τεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν δεξὰ τὸν πατρὸς ὅπως συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τὴν συνήθειαν ὑπερφερόντων καὶ τοὺς ὕπνους ὀνειράτων διαφέρουσαν ὄψιν. ἣν ὥσπερ ἐγερθεὶς, τοῖς ἀδελφοῖς ὡς κεκινῆσθαι αὐτῷ τὸ σημαινόμενον ἐξέθετο. λέγων ἰδεῖν δοκεῖ τὸ παρελθόντος νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα πυρῶν πρεμεῖν ἐφ' ἑαυτοῦ κατέθηκε τόπου, τὰ δὲ ἐκείνων προσπίπτοντα προσκυνεῖν αὐτῷ. ἐκ μέγεθος προσημάτων τὴν ὄψιν προλέγουσαν, ἐκ κατ' αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην τῷ μὲν ἰωσήπῳ, τότων ἐδεῖν, ὡς ἀγνώεμον τὸ ὄναρ αὐτοῖς διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν αὐτῷ παρελθεῖν εἰς τέλος ὧν ὑπενόουν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν. τῷ δ' ἐπ' αὐτῷ φθόνῳ προσφιλονεικήσαν τὸ θεῖον, δευτέραν ὄψιν ὑπεπέμπετο τῷ ἰωσήπῳ πολὺ τῆς πρώτης θαυμασιωτέραν. ἥ γὰρ ἥλιον, ἑδόξε τὴν σελήνην καὶ ἑνδεκα ἀστέρας τοὺς λοιποὺς ὑπὸ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν δεδιὼς τῶν ἀδελφῶν κακόηθος ὑφορώμενος, καὶ τούτων δυστυχηκότων, διεσάφησε, καὶ τί βέλεται σημαίνειν, φάσας δαιμόνων. ὁ δ' ἤδη τῷ ὀνείρατι. ἥ γὰρ προῤῥησιν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν, καὶ μὴ σοφίας ἐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ὅτι μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις εὐδαιμονίαν γε τῷ παιδὶ κατήγγελλον. καὶ πατρὸς ἦξεν θεῦ ζῶντος; καὶ ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθ τιμῆς καὶ προσκυνήσεως ἄξιον. τὴ μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον, μητέρα καὶ πατέρ, τὰ μὲν αὐξήσης πάντα καὶ τρεφούσης τὴν δ' ὑποπτεύοντες καὶ τὸν ἐμοὶ ἀντιδόξους εἰκάζων. τοὺς δ' ἀστέρας, τοῖς ἀδελφοῖς, τοσούτους ἔνδεκα ἔη), καθάπερ τοὺς ἀστέρας, ὑπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας. καὶ ὁ μὲν ἰάκωβος, τοιαύτην ἐκ ἀσυνέτως τὸν ὄψεως τὸν κρίσιν ἐποιήσατο. τοῖς ἀδελφοῖς τὸ ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετίθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ μέλλοντι τὰ σημαινόμενα δεῖν τὸν ὀνείρατον ἀγαθὰ ἥξειν ἀλλ' ὡς

IAcobus autem ad tantam felicitatem peruenit, ad quantam vix alius quiſquam. nam & opibus excellebat inter eius regionis homines, & propter filiorum virtutes beatus erat ac conſpicuus. nihil enim eis deerat, ſed induſtrij fuere omnes, & generoſa quadam fortitudine ſimul ac prudentia præditi. Tantam autem ipſius felicitatis curam gerebat cœleſte numen, vt etiam ex rebus, ſicut tum videbantur, aduerſis maximorum bonorum occaſionem præberet, & peripſum eiúſque liberos parentibus noſtris viam ad exitum ex Ægypto præſtrueret ac præmuniret. Ioſephum è Kachele ſibi natum pater tum ob corporis præſtantiam, tum ob animi virtutem (erat enim prudentiſſimus) præ cæteris liberis amabat. is parentis affectus odium & inuidiam fratrum in eum prouocauit. acceſſerunt eò ſomnia, quæ ſibi viſa patri ac illis indicauit magnæ felicitatis prænuncia, quæ res etiam coniunctiſſimos ad æmulationem facilè concitat. Viſiones autem Ioſephi fuere tales. Miſſus cum fratribus à patre ad colligendas fruges meſſis tempore, viſionem vidit, quæ non poterat exiſtimari vna ex iſtis vulgaribus quales in ſomnis obuerſari ſolent: eam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens viſum ſibi præterita nocte ſuum tritici manipulum ſtare loco, illorum verò manipulos accurrentes adorare eum: quod videbatur & amplam fortunam ipſi prænunciare, & fratres quoque in eius poteſtate futuros. At ille nihil tale Ioſepho ſunt interpretati, diſſimulantes ſe intelligere: ſed taciti precabantur irritum fieri præſagium, ipſúmque maiore etiam odio proſequebantur. Deus autem aduerſus eorum inuidiam contendens, alteram viſionem Ioſepho immittit, priore magis mirabilem. Vidit enim ſolem cum luna & vndecim ſtellis deſcendere in terram, & adorare ipſum. Hoc ſomnium in præſentia fratrum, nihil mali de illis ſuſpicatus, patri indicauit, rogans vt interpretari dignaretur quod ei non mediocri fuit voluptati. Præſagium enim ſomnij colligens, & ſapienter euentum coniiciens, gaudebat, eo quòd ingens filio felicitas portendi videretur: euenturum olim tempus quando tam à parentibus quàm à fratribus adoratione dignus haberetur. Intelligebat per ſolem ac lunam patrem & matrem, quòd altera augeret omnia & aleret, alter formam rebus & vim inderet. Porrò ſtellarum nomine fratres accipiebat, tum quòd numerus non diſcreparet, tum quia vim à ſole & luna habeatur. Et Iacobus quidem talem interpretationem non imprudenter attulit. Fratres autem Ioſephi valde contriſtauit id præſagium, haud aliter quàm ſi alieno caipiam hæc felicitas portenderetur, ac non fratri, cum quo pariter omnibus fortunis frui poſſent, tam felicitatis quàm generis ſocij:

decreuerúntque adolescentem tollere: & hoc consilio comprobato, frumentis iam collectis, contulerunt se cum pecoribus in Sicima agrum pascuis percommodum, non præmonito patre. atque ibi pastoricias curas obibant. At ille nemine à gregibus veniente, nec certi quicquam nunciante, de filiis solicitus ac mœrens, mittit Iosephum ad greges cogniturum res fratrum, & quid agant renunciaturum.

Cap. III.

Quomodo Iosephus in Ægyptum venditus à fratribus illustris ibi factus est, & fratres tandem in sua potestate habuit.

Gen. 37. ILli autem viso fratre aduentante grauiores sunt, non ob aduentum germani à patre missi, sed tanquam inimico in manus suas à Deo tradito: volebántque confestim eum interimere, neque præsentem occasionem elabi sinere. Rubelus autem inter hos natu maximus videns eos conspirasse, conabatur impetum eorum remorari, docens quantum facinus molirentur, & quantam inuidiam pariturum. Nefariam rem haberi tam Dei quam hominum iudicio cædem hominis vel non cognati, sed longè sceleratius esse necis fraternę reos deprehendi, quo sublato etiam in patrem eam iniuriam redundaturam, & matrem quoque in luctum ac diram orbitatem coniecturos. hos respicerent. reputantésque quantam eis calamitatem allatura sit mors filij tum probi tum natu minimi, abstinerent à tam nefario scelere. Deum quinetiam vererentur spectatorem ac testem consilij contra fratrem initi. hunc si à cœpto desistant, accepturum eorum pœnitentiam atque resipiscentiam: sin pergant, fieri non posse quin exigat ab eis parricidij pœnas, cùm nihil ipsius prouidentiam latere possit, siue in solitudine admittatur, siue in ciuitate. Vbicunque enim sint homines, existimandum ibi Deum quoque adesse. Sed & propriam conscientiam post tantum scelus illis aduersariam fore, eam nunquam abire, siue bona sit, siue talis qualis ipsorum foret si fratrem interfecerint. Addebat, ne læso quidem fas esse germanum occidere. Satius esse dare veniam amicis, sicubi non fecisse officium videantur. Iosephum verò ne peccasse quidem in illos, cuius ætas miserationem potius mereatur, & illos ipsos tutores ac protectores. Causam etiam cædis facinus eorum grauaturam, si videantur ob inuidiam fututæ felicitatis ei vitam ademisse, qua felicitate propter cognationem ipsis quoque frui licebat. Debere enim ita existimare, ipsorum esse quicquid Iosepho largitus fuerit. proinde cogitandum eo grauiorem fore indignationem Dei, si eum quem ipse omni bona fortuna dignum iudicasset interimendo, materiam diuinæ beneficentiæ subtraxerint. Hæc Rubelus & his plura commemorans conabatur eos absterrere à parricidio.

ἀδελφοῦ, καὶ ὧν συναπολαύσῃ αὐτοῦ εἰκὸς ἦν κοινωνὸς τῆς ἡγεμονίας, ὅπως τῆς δυσαρμονίας ἐσομένης. ἀνελεῖν τε ὥρμηκέσαν τὸ μειράκιον, καὶ ταύτῃ κυρώσαντες τὸ βουλευτήριον, ἐπειδὴ τὴν συνκομιδὴν αὐτοῖς πόρρω ἔχειν, ὅπου σιτομετροῦσι βαστάσαντες, χώραν δ' ἔστιν αὐτοῖς βόσκειν ἀγαθὴν θρέμματα καὶ νομὰς ἀκηράτους, αὐτὸ θι τῶν ποιμνίων ὑπομένουσιν, μὴ προσδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκείσε ἄφιξιν. ὁ δ', ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ τοῦ μηδὲν ὑπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι τινα τῶν περὶ τοὺς παίδων αὐτοῦ τὰ ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τῶν περὶ αὐτοὺς δόξαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὤν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τί πράττοιεν, σημανοῦντα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς Ἰώσηπος ὕστερος εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ὅμως τοῖς πρὸς αὐτὸν μίσεσι, καὶ χρώμενον ὑπ' ἐκείνων ὡς ἐλευθέροις, τοὺς ἀδελφοὺς ἔσχεν ὑπὸ χεῖρα.

Οἱ δὲ τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἡδέσθησαν μὲν, ἀλλ' ἐχ' ὡς ἐπ' οἰκείῳ παρουσίᾳ, καὶ παρὸς ἀπροσδόκητος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ τὸν χειρῶν αὐτῶν καὶ θείαν βέλτιον ἀποδοθέντα. ἀναιρεῖν τε ἤδη καὶ μὴ τὸν ὑπὸ σὺν ποσὶν ὑποβάλλεσθαι καιρὸν ὡρμήκεσαν. ἔστω δ' αὐτοῖς ῥᾴβηλος ὁρῶν ἐχόντως ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὁμονοητικῶς, ἐπειρᾶτο κατέχειν ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος, καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ μῖσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ θεὸν καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγνωσοῖς ἀνθρώπων χρῆσαι φόνον. πολὺ μὲν δὴ τοι μιαρώτερον τὸ, σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι ὦ πατήρτε ἀναρμοδίῳ συναδικεῖν, καὶ μήπερ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποτέρησιν οὐ κατ' ἀνθρώπινον νενομισμένου νόμον συνκαταπαῦσαι. τούτων δὲν αὐτοῖς αἰδῶ λαβόντας, καὶ τὰ λογισμοῦ τι καὶ πεῖσον τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου μαθεμένους, ἀποσχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν θεὸν δείσαντας ὡς θεατὴν ἅμα καὶ μάρτυρα ἤδη καὶ τοῦ βουλεύματος αὐτοῦ τοῦ ὅτι τὸν ἀδελφὸν γεγυμνωμένης. ἀποστάντας μὲν τοῦ πεφάξεως ἀναπήσαι μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἰξαντας. πορευθέντας δ' ὅπου τύχοιεν ἂν ἔσω λιμὸν εἰς ἀφορίαν καὶ ἀδελφοκτονίας δίκας μείναντας αὐτοῦ τὸν παντὸς παρεῦσαν πορθμοῦ, καὶ μήτε τὸν ἐπ' ἠρημίας περατουμένων ὑστερεῦσαν μήτε τῆς καὶ τὰς πόλεις. ὁ πᾶν δὲ ἄνθρωπος αὖ ἦν, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν θεόν. τό τε σωφρονοῦν αὐτοῖς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ὅπου τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγχον, ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοσοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσαι τὸν ἀδελφὸν ἀνελεῖσιν, ὄζειν ὑποδρᾶσαν. πορευτέον καὶ ταῦτα τοῖς πεφειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν ὄντα καὶ ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον. καλὸν καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ἔτι φίλοις, ὑφ' ὧν ἀμαρτεῖν ἐδόκουν. ἰώσηπον δὲ πονηρὸν εἰς αὐτοὺς γεγυμνωμένον, διαφθειρουσιν. ᾧ τὸ τῆς ἡλικίας ἀθενὲς μᾶλλον ἔλεον καὶ τὸ παρ' ὑμῶν αὐτῷ ἐφανίζειν κηδεμονίαν. ἤτε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως, πολὺ χείρονα τὴν πεφάξιν αὐτῷ πάθησι, διὰ φθόνον τῆς ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τῆς ζωῆς ἐξαναγκάσειν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ὑπολαύσουσι κοινωνοιοῦντες αὐτοῦ τῆς μετουσίας, ὡς ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἰδίᾳ γὰρ ἑῷ αὐτῷ ὑπολαμβάνειν ὅσα θεὸς ἰωσήπῳ δώσῃ περισσὰ ἢν τὴν ὀργὴν καὶ δίκαιον καλῶς ἔχειν, χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν. εἰ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κεκειμένον τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντας ἀφαιρήσοιτο τὸν θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσοιτο, καὶ ὁ μὲν ῥᾴβηλος ταῦτα λέγων καὶ φρονῶν τούτοις ἔπλειω, καὶ δόλῳ, ἐπῄρατο τοῖς τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτοὺς ἀποτρέπειν ἐπεί.

ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ὑπὸ τῶν λόγων ἐώρα γιγνόμενον, ἀλλὰ καὶ δεδοικὼς μὴ τὸν ἀπαίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτοὺς ὑπεκκέκαυκεν ποιῆσαι τῆς ἔργου τὸν ἀναίρεσεως. καὶ δὲ ἀμείνους μᾶλλον παρῄνεσε τὸν φῶτον, πειθὼ λέγων αὐτές. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τὰ ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, καὶ ἔσεσθαι σφόδρα κακοὺς οἷς νεῶν παραινεῖ ὠφελήσας. ἐν δὲ τούτοις εἰ καὶ τὸ ἔργον ἐφ' ᾧ ἀπέδοσαν, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀτόμοις κακόν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κυφότερον. ἠξίουν δὲ αὐτοὺς, αὐτόχειρας μὴ μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτῶν κερδαίνειν. σωφρονεσάντων δὲ τούτοις τὸν νεανίσκων, λαβὼν ῥοῦβηλος τὸ μεσαίτιον, καὶ καλύσας ἐκδήσας, ἤρεμα καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον, ἐκ δὲ ἱκανῶς ἀνύδρου λιθ. καὶ ὁ μὲν τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσετο κατὰ ζήτησιν χοιρίων τοῖς νομεῦσι ὑπεναντίων. ἰδόντας δὲ καὶ αὐτοὺς ὠνητὸν τὸν ἰακώβου παῖδων, ἐμπόρους ἰδὼν ἀραβας τῶν ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώμασί τε καὶ σύροις φορτία κομίζοντας εἰς αἴγυπτον ἐκ τῆς γαλαδηνῆς, μετὰ τὸν ἀναχώρησιν. τὸν ῥοῦβηλα τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς ἀραψὶν. ἐκεῖνόν τε, ὅτι πορρωτάτω γένους ὢν τοῖς ξένοις, ἑαυτοὺς τε τῶν μάσματος ἔσεσθαι ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν δὲ τοῦτο τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδοσθαι τὸν ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσι ἐπτακαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. ῥοῦβηλος δ', νύκτωρ ὅτι τὸν λάκκον ἐλθὼν σῶσαι τοῖς ἀδελφοῖς λαθὼν τὸν ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμμένῳ μὴ ὑπήκουσε, δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, κατεμέμφετο τοῖς ἀδελφοῖς. τὸν δὲ τὸ σφαχθὲν αὐτῷ φερασάντων, παύεται τῶν πένθους ὁ ῥοῦβηλος. ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπεσφάκτο, καὶ ποιήσαντες αὖ ἔξω τῆς ὑπονοίας ἔδοξαν τῷ πατρὶ γνωσθέντες ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἐνδεδυμένος ἀφῖκτο πρὸς αὐτοὺς ὁ ἰώσηπος, διαρρήκεσαν δὲ αὐτὸν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον, ἔδοξεν αὐτοῖς δίκαιον εἶναι ἅμα τεράτου μολυσαι, καὶ τῷ πατρὶ δεῖξαι φέροντας, ὡς αὖ ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῷ περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένον. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, ὅτ' οἴα κέχρηται συμφορᾷ, μεμαθηκέναι. χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοια εἴη, ὡς ἐσεσώτα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι, εἰ γε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξῆλθ. ὁ ἰακώβος δὲ ὅτι κυφοτέρας ὢν ἐλπίσιν ὡς ἰωσηπόδισμένον δῆθεν αὐτῷ τὸ φαγεῖν, τοῦτον μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δὲ αὐτῷ τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών, ἐκ δὲ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, ὡς ὅτι νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτος διάκειτο ὅτι τῷ μειρακίῳ, πενθῶν, καὶ ὡς ἑνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τὸν ἐξ ἄλλων σωφρονεσίας ἐστερημένος, ἔτος ἰωσηπόδισμένον τῷ κακῷ, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν εἰκάζων ὑπὸ θηρίων ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρεῖ, ὡς μὴ δ' ὑπὸ παίδων παρηγορεσθῆναι αὐτῷ ῥᾴον γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεῦσαι. ἰώσηπον δ', πωλεύμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος πέτεφρης ἀνὴρ αἰγύπτιος, ὅτι τῶν φαραώθ μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ. καὶ παιδείαν τε τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαφόρῃ χρήσασθαι κρείττονι τοῦ ὅτι δούλῳ τύχης ἐπέδειπεν. εἰσχωρεῖ τε τὴν καὶ τὸν οἶκον θεράποντα. ὁδὲ, τούτων τε ἀπέλαβε, καὶ πλείω ἀρετῶν ἢ πρὶν ὠφελεῖ αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν,

A Postquam autem nihil se proficere vidit, sed omnino ad cædem accensos, consulebat vt saltem modum necis mitiorem eligerent. Dissuasisse quidem se primum pro virili, sed quandoquidem semel decretum sit fratrem tolli, minus mali futurum si suo consilio pareant. Sic enim voluntatem eorum habituram effectum, leuiorem tamen ac minus malum, si ad cædem conferatur. Satius esse temperare à manibus, & proiectum in proximum puteum illic extingui sinere, vt saltem manus puras seruarent. In hanc sententiam itum est, abductúmque adolescentem Rubelus fune religatum demisit sensim in puteum: erat enim satis siccus. Quo facto abiit pascua quæsiturus. Iudas autem vnus è Iacobi filiis, conspicatus negotiatores Arabas Ismaelitici generis, aromata & Syriacas merces deferentes in Ægyptum è Galadena, profecto iam Rubelo consilium dedit fratribus vt extractum Iosephum venderent Arabibus. & illum enim hoc pacto ablegatum apud exteros morituru, & se impollutos permansuros: quo approbato, eximunt eum, & negotiatoribus vendunt viginti minis annos septendecim natum. Rubelus autem noctu ad puteum veniens insciis fratribus seruare Iosephum voluit. quo frustra inclamato suspicatus per suam absentiam interemptum, fratres incusabat: cognitóque quid accidisset, lugere desiit. his perpetratis fratres consultare cœperunt quomodo patris suspicionem à se alienarent. placuit tandem tunicam qua indutus Iosephus ad eos venerat, quámque demittendo in puteum detraxerant, laceratam prius sanguine hircino inficere, atque ita patri allatam ostendere, vt à feris deuoratum putaret. quo facto venerunt ad senem, non ignarum de infortunio filii, aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi acciderit: tunicam tamen hanc inuenisse laceram & cruentatam. quamobrem suspicari belluarum incursu perisse, si tamen eam indutus domo exiuerit. Iacobus autem qui hactenus leuius malum sperauerat, captiuum aliquò abductum puerum, opinionem hanc iam abiecit, euidens argumentum necis tunicam ratus: agnoscebat enim eam esse qua indutum miserat: iámque haud aliter quàm extincto se afflictans, lugebat tanquam vnicum, aliorum consolationem non admittens, quòd nihil dubitaret in itinere à feris deuoratum. Sedebat ergo sacco amictus, & neque filij consolando quicquam proficiebant, nec ipse luctum satietate remittebat. Iosephum autem de negotiatoribus emptum Petephres vir Ægyptius, qui Pharaothis coquis præerat, habuit liberaliter, quem & disciplinis ingenuorum erudiendum curauit, & victu commodiore quàm pro seruili conditione vti præcepit: denique totius domus curæ præposuit. ille verò fruebatur concessis, nec tamen innatam virtutem propter hanc sui status mutationem amisit: Gen. 39.

docuítque prudentiam aduerſanti fortunæ non ſuccumbere, ſi quis ea legitimè, & non ſecundis tantùm in rebus vtatur. Herilis enim vxor tum dexteritate eius tum forma in amorem illecta, ratáque ſi rem aperiter ſe faciliùs eò potituram, & in parte felicitatis habituram ſi contigeret ab hera ſe rogari, æſtimans eum magis ex præſenti conditione quàm ex immutabili morum generoſitate, concupiſcentia detecta mentionem de concubitu facit. at ille preces eius repulit, nefas ducens talem ei gratiam referre, quæ cùm tam benigni Domini contumelia & iniuria coniuncta eſſet. quin & ipſam hortabatur vt morbo ſuo repugnaret, negans vnquam ſe in hac re illi obſequuturum. Deſineret ſperare, quo potiri non liceat: ſic enim fore vt mala cupiditas facilè ſedetur. ſe quiduis potius perpeſſurum, quàm vt huic eius voluntati pareat. quamuis enim aduerſari heræ ſeruum non deceat, ipſam tamen rei fœditatem reclamare ne quid tale admittatur. Illam verò repulſa magis etiam accendebat, quòd non putaret Ioſephum pernegaturum: & non ceſſante morbo, ſecundas illi machinas admouere cogitat. Ergo publico feſto inſtante, cuius celebritatem fœminas quoque frequentare mos erat, fingit morbum apud maritum, captans ſolitudinem, & ad Ioſephum ſollicitandum opportunitatem. quam nacta ſupplex blanditiis talibus eum adoritur. Satius quidem erat primis precibus non repugnantem cedere, idque vel dignitati precantis deferre, vel amoris vehementiæ, qua cogente oblita me dominam ad tam abiecta verba deſcendi: ſapies tamen ſi vel nunc cedes, & prius erratum corriges. ſiue enim iterum rogari expectabas, iam facio accuratiùs etiam quàm antè. nam & ægritudinem ad hoc finxi, & feſti lætitiam tuæ conſuetudini poſthabui. ſiue priùs diffidebas, non tentari te maliciosè certo argumento colligere potes, quia in eadem voluntate perſto. quare aut præſentem voluptatem elige, & amanti obſequere, maiora etiam commoda expectans: aut odium meum & vindictam, ſi meæ gratiæ caſtitatis opinionem præferes. Nihil ea te iuuabit, mihi crede ſi ad maritum te deferam, & de ſtupro me appellatam dicam. quantumlibet tua veriora fuerint, meis verbis maiorem fidem habiturus eſt Petephres, quàm tuis. ad hæc verba lacrymáſque verborum teſtes, nec miſeratione induci, nec terrore cogi potuit, quo minus perſtaret in ſuo pudicitiæ propoſito: conſtantérque reſtitit intentanti iniuſtam afflictionem, malens acerbiſſima quæque ſufferre, quàm oblatis perfrui: non ignarus iuſto ſe dignum ſupplicio, ſi quicquam tale in mulieris gratiam admitteret. Ipſam quoque officij ſui monuit, iuríſque coniugalis ac conſuetudinis, iubens huius maiorem habere rationem, quàm momentaneæ libidinis: huic enim præſtò eſſe pœnitentiam, quæ factum quidem doleat, infectum tamen reddere non poſſit: adeſſe & timorem continuum, qui pro magno habeat non prodi ſuum dedecus:

ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατεῖν τῆς ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυναμένων, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς διαφθορὰς, τὰς ἐκ τοιούτων μόνον ἁρπαζομένων. ἡ δὲ τὴν ἀεὶ γυναικὸς, ὅλῳ τε τῷ σώματι, καὶ τοῖς περὶ τὰς ὄψεις ἀεὶ δεξιότητα ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, δυτύχημα ἡγησαμένου τὸ τὴν δέησιν αὐτῷ διαθεῖναι, ἀλλ' ὡρὸς τὸ ἐκεῖνα ἀφορώσης τὸν τότε διαλείας, καὶ ὡρὸς τὸν ἔρωτον ἀφορώσης τὸν καὶ ὧδε μεταβολὴν ὧδε μένοντα, τήν τε ὀπθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὰ ἀξίωσιν, ἐκείνας ὅσον εἰ) τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τοσαύτης ἠξιωκότος τιμῆς, ἀδικίαν συνίεσθαι καὶ ὑβρεῖν. ἀλλὰ κρατεῖν τὰ τῶν πάθους κἀκείνῳ ὧδε καλεῖ, τὸν ὑπόγνωσιν τοῦ ἕξεσθαι τὸν ὀπθυμίας προβαλλόμενος. ἐλπίσειεν γὰρ τε αὐτῇ τοῦτο μὴ παρέσης ἐλπίδος, αὐτὸς τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ πρὸς τὸ καταφθῆναι ἑαυτόν. καὶ δὲ εἰ τῇ δεσποίνῃ δ' ἄλλο ὄντα δεῖ ποιεῖν ἐναντίον μηδέν, ἢ πρὸς τοιαῦτα τῶν προσμάτων αἰτιολογίαν πολλὴν αὖ ἔχοι παραίτησιν. τῇ δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτρεπε τὸν ἔρωτα μὴ προσδοκώσῃ τὸν ἰώσηπον αἰτιᾶσθαι. καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν κακῶν πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προσεπιθυμεῖ καταργάσασθαι δημοτελὲς ἐν ἑορτῇ θυσάσης, καθ' ἣν εἰς τὸ παίγνιον τῶν γυναικῶν φοιτᾶν νόμιμον ἦν, σκηπτεῖ) νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τὸν ἰωσήπου. καὶ γλυκαινομένης αὐτῷ ταύτης, λιπαρωτέρως ἐπὶ τοῖς πρώτοις αὐτῷ προσλιέγηκατο λόγοις. ὡς καλῶς μὲ εἶχεν αὐτὸν μὴ τὸν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἰσαγαγεῖν καὶ μηδὲν αὐτοφρικέναι, κατά τε τὸν προσκαλέσασθαι ἐνόπλιον τῶν πάθους ἐπιβολὴν, ὑφ' ἣ διαδεῖν διαπονεῖσθαι ὅσα τὸν κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινωτέραν γεγένηται. φρονήσαί τε καὶ νεῦν ἄμεινον ἐνθυμεῖσθαι, καὶ τὸ ὀπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἀγνώμονι διορθώσειν). εἰ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο. ταύτην γεγονέναι καὶ μὴ πλείονος ἀνεβλῆς, νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι καὶ τὸν ἑορτῆς, καὶ τὸν παιγνίου τῶν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προσπέμψαι. εἰ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας αὐτέχρησε λογισμοῖς, τῷ μηδεμίαν κακουργίαν εἶ) κείνῃ σύμβολον τὸ τοῖς αὐτοῖς ὀπομένειν. προσδοκᾶν τε τὴν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν προθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γενόμενον. ἄμεινον ἦ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς ἀποσραφέντα τὰ ἀξίωσιν, καὶ τὸ χαρίζεσθαι τῇ δεσποίνῃ τὸν σωφροσύνης δόκιμον προσθέμενον. ἐγὼ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν ἕξαπίσης εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καταφυσαμένης πεῖραν ὀπὶ τοιούτοις προσέξειν ἢ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις πεπεφρηνέναι, ἢ τοῖς ἐκείνου, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀληθείας φέρηνται, ταῦτα λεγούσης τὸν γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ἔτε οἴκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ὅτ' ἐκβάλλασθαι φόβος, ἀλλὰ τὸν δέησιν αὐτέσχεν καὶ τὰ ἀπειλᾶς ἃ ἐνδέδωκε δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τὴν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον, ἢ τὴν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς αὖ αὐτῷ συνοίδῃ δικαίως ἀπολαυόμενος. γάμους τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τὸν ὡρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως. καὶ τέτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τὸν ὀπθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει. τὸν δὲ μὲν μετανοίαν ἐξέσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ γλυκανομένῳ, ἃ ὀπὶ διορθώσει τὴν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τὸ κατάφωσιν γλυέσθαι, καὶ χάριν τὸν λαβεῖν ἀγνουμένῳ τὸν κακοῦ. τὸν δὲ προς τὸν αὖ δεσποινίας ἀπόλαυσιν ἐκέσης ἀκίνδυνον.

ὡρὸς

καὶ θεὸς ἐπὶ πολλῷ τῷ ἀπὸ τῆ συνειδότος καὶ θεὸς τὸν θεὸν παῤῥησίαν ℭ θεὸς ἀνθρώπους. καὶ ὡς αὐτὴ μᾶλλον δεσπόσῃ, μείνασα καθαρὰ, ℭ δεσποίνης ἐξουσίᾳ χρήσηται θεὸς αὐτὸν ἀλλ' ὁ συνεξαμῤτάνοντος ᾠδεῖ. πολὺ γὰρ κρεῖττον εἶ θαρσεῖν ὑπομνωμόσιος, τοῖς δ' βεβιωμένοις, ἢ ὅτι λανθάνειν κακοπραγίᾳ. ταῦτα λέγων καὶ ἐπ πλείω τούτοις ὁμοια, τῷ τῆς γυναικὸς ὁρμῷ ὑπισχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ὑπερέφειν. ἥδε βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ ἀσουδῇ, καὶ ὑπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν ὑπομένουσα τὸ πείθειν ἠθελεν. ὡς δ' ἐξέφυγε ὑπ' ὀργῆς ἰώσηπος, καὶ θεσκαταλιπὼν τὸ ἱμάτιον, κατεχούσης αὐτὸν ἐκ τούτου, ἐξεπήδησε τῶ δωματίε, θεδεδεὶς γὰρμὴ κατείπῃ θεὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὕβρεως, θεμαλῶς ἐχνσαφθᾶσαι καταψύσασθαι θεὸς τὸν πετεφρὴ ἔγνω τὸ ἰωσήπου, ℭ τούτῳ τῷ ἔργῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτὴ δεινῶς ὑπεφαντμένε, θεφλαβεῖν γὰρ τῷ δραβολίῳ, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἠγήσατο. καὶ κεκάθιζο μὲ κατηφὴς ℭ αἰσχυμένη, τῷ ὅτι τῷ δραμᾶρτεῖν τ ὀπθυμίας λύπῃ ὡς ὅτι πεῖρα δραφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι γὰρ τἀνδρὶ καὶ θεὸς τ ὄψιν ταραχθέντι καὶ πεπυσμένῳ τῷ αἰτίαν, τ κατηγορίας ἰωσήπου κατήρξατο, καὶ τεθναίης εἶπεν ἄνερ, ἢ πονηρὸν δοῦλον κοίτῃ μιᾶναι τῷ σῷ ἐθελήσαντα κόλασον. ὃς, ἔδ οἷ ὢν εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον ἀφίκται μνηθεὶς ἐσωφρόνησεν, ἔδ' ὢν ἐκ τ σῆς χρηστότῆς ἔτυχεν. ἀλλ' ἀχαριστὸς ὢν ἀν εἰ μὴ πάντα παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβάλδυσε ὑβρίσαι γάμον τ σὸν, καὶ ταῦτα ἐν ἑορτῇ τῷ σῷ ὑποσίαν θεφυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μέτεισθ ἐδόκει θεότερον δρᾷ τ ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει καὶ ἐχὶ φύσει χρηστὸς ὢν τοιοῦτον δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν θαρελθεῖν ἐποίησεν ὡς δέον, ᾧ τῷ τῆς κτήσεως τῆς σῆς πίστιν καὶ τῷ οἰκονομίαν λαβεῖν ἐχθύετο. ℭ τῷ θρασυτέρων οἰκετῶν θεστιμηθεῖσαν ταύτῃ ℭ τ σῆς φαύειν γυναικος. παυσαμένη γὰρ τῷ γόων, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιάσασθαι καταλιπόντ αὐτό. πετεφρὴς γὰρ μήτε δακρύσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῷ τε θεὸς αὐτῷ ἔρωτι πλέον νέμων, ὅτι μὲν τῷ τ ἀληθείας ἐξέτασιν ἐκ ἐξέπετο. δοὺς γὰρ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δ' εἶ κατακείνας τὸν ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τῷ τῷ κακούργων εἱρκτῷ ἐνέβαλεν. ὅτι γὰρ τῇ γυναικὶ ℭ μᾶλλον ἐφέρετο, κοσμιότητα ℭ σωφροσύνῃ αὐτῆ μάρτυρῶν. ἰώσηπος μὲ οὖν πάντα ὅτι τῷ θεῷ ποιησάμενος τὰ θεῖ αὐτὸν, ὑδ' εἰς ἀπολογίαν ὑδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῷ γεγονότων ἤλωσιν ἐτράπη. τὰ δεσμὰ γὰρ καὶ τῷ ἀνάγκῃ σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῷ δεδωκότων θαῤῥῶν, τὸν τῷ αἰτίαν τ συμφορᾶς καὶ τῷ ἀλήθειαν εἰδότα θεὸν, ἕ πεῖραν τ θεογνοίας δὴ λάμβανεν. ὁ δὲ δεσμοφύλαξ τῷ ὑπιμέλειαν καὶ τ πίστιν αὐτῷ καταγνόσας ἐν οἷς ἔχειεν αὐτὸν, καὶ τὸ ἀξίωμα τ μορφῆς, ὑπανίετο τῷ δεσμῷ, ℭ τὸ δ' ἧττον ἐλαφρότερον ἐποίει. διάτῃ γὰρ χήσασθαι κρείττονι δεσμωτῷ ἐπέτρεπε. τῷ γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς θεῖ τὰ ἔργα ταλαιπωρείας, εἰς ὁμιλίαν οἷα φιλεῖ καὶ κοινωνίαν τῆς ὁμοίας συμφορᾶς ἐπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς αἰτίας ἐφ' ἃς κατακεκριθεῖεν ἀναπυθανομένων, οἰνοχόῳ τε βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργῆς δεδεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ ἰωσήπῳ τὰς πέδας,

at coniugalem consuetudinem & voluptatem habere securam, & conscientiæ fiduciam tam apud Deum quàm apud homines. quin & conducibilius esse, si impolluta manens habeat se herili iure subditum, potius quam flagitij communis conscium. satius enim esse conscientia rectè factorum, quàm peccati latebris fidere. his & aliis similibus verbis mulieris impetum retundere conabatur. eámque à praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. at illa vehementius instabat, & cum verbis nihil proficeret, iniectis manibus hominem ab obsequium cogere nitebatur. Ibi verò Iosephus intemperias mulieris vlterius non ferens, relicta etiam interula ex qua retinebatur, prosilit è cubiculo. Illa partim repulsæ dolore, partim metu ne suam petulantiam maritus cognosceret, decreuit prior Iosephum falsò deferre, & hoc pacto vindictam de eo sumere, dignum mulierbri astutia rata, si accusationem præoccuparet. itaque sedebat mœrens & perturbata, qui erat dolor ob frustratam libidinem, esse indignationē tentatæ pudicitiæ simulans. Marito autem reuerso, & ad hunc aspectum turbato, causámque scitante, Ne viuas, inquit, marite, ni sceleſtum seruum, cubile tuum violare conatum, digna pœna mulctaueris, oblitum & qualis in ædes nostras venerit, & quanta beneuolentia sit à te complexus: qui ingratissimus habendus ni omnibus modis frugi se approbaret, ne à coniugio quidem tuo iniuriam abstinuit. ídque die festo obseruata absentia tua, vt facile apparet, modestiam quam prius præ se ferebat, ab herili metu, non ab indole recta profectam. Quod vt auderet, à te præter spem ac meritum indulgente corruptus est. videns enim omnia tua bona fidei ac dispensationi suæ credita, grandioribúsque conseruis se præpositum, æquum putauit vxorem quoque tuam attrectare. & vt verbis fidem astrueret, protulit tunicam, quasi in colluctatione relictam. Petephres autem victus oratione ac lacrymis mulieris, & coniugis amori plus æquo tribuens, omissa ampliore veritatis inquisitione, collaudata priùs vxoris fide, audacis facinoris Iosephum damnatū in maleficorum carcerē coniecit: ob vxorísque pudicitiam magis sibi placebat, testis iam compertæ ipsius honestatis. Iosephus autem innocentiam suam IV. Deo committens, neq; se defendere curauit, ne- Gen. 40.
que rem ita vt gesta erat indicare: sed vinculorū necessitatē tacitus ferens, vna spe consolabatur, nimirū potentiorē esse Deum his qui se vinxerant, cuius prouidentiam cōfestim est expertus. Custos enim carceris tū fidem eius ac diligentiā in absoluendis operū pensis considerās, tū formæ dignitatē, soluit eū à vinculis, éamque miseriam aliquantò leuiorē reddidit: victu etiā commodiorē quàm reliquos vinctos vti permisit. Cæterum his qui in eodem erant ergastulo, quoties labor intermitteretur, confabulātibus ita vt solēt miseriarum socij, & inter se causam damnationis percontantibus, pincerna quidam regi charus, per iram ab illo ad compedes damnatus: familiaritatem cum Iosepho contraxit:

& quia prudentem existimauit, visum somnium ei exposuit, orans indicaret si quod subesset prætagium, deplorans suum infortunium, cui non satis erat regis indignatio, nisi per quietem etiam somniis diuinitus turbaretur. Aiebat enim se in somniis vidisse trium palmitum vitis vuas è singulis enatas pendere grandes iam & vindemiæ tempestiuas: easque se exprimere, subdente rege phialam. Colatum deinde mustum se obtulisse regi, illúmque libenter bibisse. Narrato hoc somnio rogabat vt si quid scientiæ datum à Deo haberet, interpres visionis esse dignaretur. Ille verò bono animo hominem esse iubet, & expectare intra triduum solutionem à vinculis, rege ipsius ministerium requirente, ad quod ei denuo sit redeundum. Interpretabatur enim vitem fructum mortalibus in bonum vsum afferre, quandoquidem eò conciliante fides ac amicitia inter ipsos santiatur, & inimicitiæ dissoluantur, adhæc molestiæ mœorésque vsu eius discutiantur, pro quibus lætitia succedat. Hunc ais, inquit, manibus tuis expressum accepisse regem. Scito igitur bonum tibi somnium oblatum, & significare miseriæ huius remissionem intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti in somniis. Tu verò memento mei postquam euentus hanc faustam prædictionem non falsam approbauerit: & iam liber ne despexeris nos in hac miseria, in qua relinquimur te ad prænuntiatam hanc felicitatem discedente. neque enim sontes in hæc vincula sumus compulsi, sed ob virtutem ac modestiam quasi malefici punimur, quòd potiorem habuerimus honorem domus in qua versamur, & eius qui nos huc contrusit, quam propriam voluptatem. Atque ita pincerna, vt par erat, lætus hoc interpretamento euentum expectabat. Alius verò quidam seruus pistoribus regiis præpositus, in eisdem vinculis degens cum pincerna, ex tam fausta Iosephi interpretatione spe concepta, quia & ipse somnium viderat, rogat eum quidnam sibi quoque præteritæ noctis visio portenderet: erat autem huiusmodi. Tria canistra, inquit, supra caput baiulare mihi videbar. ex his duo panibus erant plena, tertium carnibus & variis eduliis, qualia regibus apparari solent. Deuolantes autem alites absumpsisse omnia. ipso licet arcente nihil deterritas. His dictis simile priori præsagium expectabat. Tum Iosephus coniectura somnij facta, præfatúsque quòd mallet ei lætiora prænuntiare, quàm quæ somnium portenderet, dicit duos omnino dies vitæ ipsi superesse. Hoc enim significare canistra. tertia verò cruci suffixum ab alitibus deuorandum, quas à se arcere non posset. Nec aliter euenit vtrisque, quàm vt Iosephus prædixerat. Ad præscriptam enim in somniis diem rex natalium epulum celebrans, præpositum pistorum in crucem egit: pincernam vinculis exemptum ministerio pristino restituit. Iosephum autem post biennij tempus in miseria carceris exactum, nihil interim ab ingrato pincerna adiutum, Deus eripuit tali via ad libertatem præ-

A σωιηθέστερος αὐτῷ μᾶλλον ἐχρᾶτο, καὶ σωέστιᾷ δὲ αὐτὸ
ἐδόκει προσεύχεσθαι, ὅπως ἰδὼν, ἐξηγήσαιτο τὸν Ἑβραίων δη-
λοῦν, εἴτε σημαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασι-
λέως κακοῖς ἐπὶ τὸ θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων
φαντασίας προσίδοιτο. ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν καὶ
ὕπνος, ἐκ τριῶν κλημάτων πεφυκυίας ἀμπέλου βότρυς ἐξ
ἑκάστης ἀποκρεμαμένους μεγάλους ἤδη καὶ πρὸς ξυγητὸν
ὡραίους, καὶ ὅτι αὐτοὺς ἀποθλίβειν εἰς φιάλην ὑπέχον-
τος τοῦ βασιλέως. διηθήσας τε τὸ γλεῦκος, δοῦναι τῷ
B βασιλεῖ ποιεῖν, κἀκεῖνον δέξασθαι κεχαρισμένως. τὸ
μὲν ἐν ὠνειράμενον ἐδήλου τοιοῦτον ὄν. ἤξιε δ' εἴπερ με-
μοίρατο συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τοῦ ὄψεως.
ὁ δὲ, θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶν ἡμέ-
ραις ἀπολυθήσεσθαι τοῦ δεσμοῦ, τοῦ βασιλέως ποθή-
σαντος αὐτοῦ τὴν δεξιοσύνην, & πάλιν εἰς ταὐτὸν αὐτὸν ἐ-
πανάξειν καρπὸν δὲ ἐσήμαινεν ἄμπελον ἐπ' ἀγαθὸν
ἀνθρώποις προσφέρειν, ὅσα αὐτῷ τε ἐκείνῳ προσήκει,
C & πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμοῦ δύο, διαλύων μὲν ἔ-
χθρας, τὰ πάθη δὲ & τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσ-
φερομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὠφέλιμον. τὸν μὲν
οὖν ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων, χεροὶ τοῦ σαῖς προ-
σέσεσθαι τὴν βασιλέα. καλὼ δίκαιον ἔδοι σοι τὸ ὄψιν γε-
γονυμένου, & προμηνύσαν ἄφεσιν τοῦ παρούσης ἀ-
νάγκης, ἐν τοσαύταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν
καρπὸν ἐξύγησας καὶ τὰς ὕπνους. μέμνησο μὲν τοι τού-
των πειραθεὶς τοῦ προκαταγγέλλαντός σοι τὰ ἀγαθά.
D καὶ γνώμενον ἐν ἐξουσίᾳ, μὴ προΐδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς κα-
ταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν ἀπερχόμενος, οὐδὲ
γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμεν, ἀλλ' ἀρετῆς
ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τοῦ κακούργων ὑπομένειν κα-
τεκλείσθημεν, οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὴν ταύτ' ἡμᾶς ἐρ-
γασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τοῦ μὲν οὖν οἰνοχόου
χαίρειν καὶ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τε τοῦ ὀνείρατος
ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ προμένειν τοῦ δεδηλωμένου
τοῦ τελουτοῦ. δοῦλος δέ τις ὢν τοῦ σιτοποιῶν τετα-
γμένος τῷ βασιλέως, σωδεδεμένῳ τῷ οἰνοχόῳ, τοι-
αύτῳ ποιησαμένῳ τὸ ἰωσήπου προ τοῦ ὄψεως ἐκείνε τὴν
ἀποφασιν δύλπις ὤν, καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ὧδέ τεθεαμένος,
ἠξίωσε τὸν ἰώσηπον, φράσαι τι καὶ κἀκείνῳ δηλοῦν βέλε
τὰ δοξε τοῦ παρελθούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ὧδε γὰρ τοιαῦτα.
ξία φησὶ κανὰ φέρειν ὅτι τοῦ κεφαλῆς ἔδοξα. δύο μὲν ἀρ-
τέων πλέα, τὸ δὲ ζέτον ὄψα τε & ποικίλων βρωμάτων οἷα
βασιλεῦσι σκευάζεται. καταπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅ-
παντα δαπανῆσαι, μηδένα λόγον αὐτῷ ποιεμένους
ἀποτοδοῦτος. καὶ ὁ μὲν ὁμοίαν τοῦ προῤῥησιν ἔσεσθαι
τῇ τοῦ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ δὲ ἰώσηπος, συμβαλὼν τῷ
λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν, ὡς ἐβέλετ'
ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνεύτης αὐτῷ γενόμενος, & ἐχοίων τὸ
ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει. δύο τὰς πόσας ἔτι τοῦ ζῆν αὐ-
τὸν ἔχειν ἡμέρας. τὰ γὰρ κανᾶ τοῦτο σημαίνει. τῇ τρίτῃ
δ' αὐτὸν ἀναστανρωθέντα, βορᾶν ἔσεσθαι τοῖς πετει-
νοῖς οὐδὲν ἀμυύειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα
τέλος ὅμοιον οἷος ὁ ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε.
τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ προειρημένῃ, γενέθλιον τοῦ τυχὼς
ὁ βασιλεύς, τὸν μὲν ὅτι τῶν σιτοποιῶν ἀνεσύ-
ρωσεν. τὸν δ' οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀπολύσας, ὅτι τῆς

αὐτοῦ ὑπηρεσίας κατέστησεν. ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦντα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνο-
χόου καὶ μνήμιον τῶν προφρημένων ὠφελέμενον, ὁ θεὸς ἀπέλυσε δ' εἰρκτῆς, τοιαύτην αὐτῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχα-

νησά-

πσάμβυος. φαραώθης ὁ βασιλεὺς, ὑπὸ τ αὐτὴν ἐαυτέραν A
ὄψιν ἐνυπνίων θεασάμβυος δύο, ἡ μετ αὐτὴν τ ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μὲ ἡμνημόνευσε, τὴν ἢ ὀνειρά-
των κατέχει, ἀχθόμβυος δηὶ τοῖς ἐωραμβυοις. ἡ γὰρ
ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτα αὐτῷ. ἡ σωεκάλ μεθ ἡμέ-
ραν αἰγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρήζων μαθεῖν τὴν ὀ-
νειράτων τ κρίσιν. ἀποεωύτων δ ἐκείνων, ἐπ μᾶλ-
λον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τ ἢ οἰνοχόον ὁρῶντα τ φα-
ραώθη τ σύγχυσιν, ὑπῆρχε μνήμη τοῦ ἰωσήπε, B
ἡ τ περὶ τῶν ὀνειράτων σωυσίεως. καὶ προσελθὼν ἐ-
μήνυσεν αὐτῷ τ ἰώσηπον, τίνα τε ὄψιν ἰὼν αὐτὸς εἶδεν
ἐν τῇ εἱρκτῇ, ἡ τὸ ἀπόβαν ἐκείνε φράσαντος, ὅτι τε
σωφρονισθείη ὑπ τ αὐτέων ἡμέραν ὁ δηὶ τ σιτοποιῶν, κρέ-
μασθείη τοῦτο συμβήναι ἡ ἐξήγησιν ὀνείρατος ἰωσήπου
προειπόντος. δεδιὼς ἢ τοῦτον μὲ ὑπὸ πετεφρῆς τοῦ δηὶ
τ μαγείρων, ὡς δοῦλον. λέγει ἢ αὐτὸν ἑβραίων ἐν ὀλί-
γοις εὖ γῆρυς ἅμα ἐ τ πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μετα-
πεμψάμβυος, ἐ μὴ δέ τ ἀρτι κακοπραγίαν αὐτὸ κα- C
τασχὼν, μαθήσῃ τὰ ὑπὸ τ ὀνειράτων σοι δηλούμβυα.
κελεύσαντος ἐν τ βασιλέως εἰς ὄψιν αὐτῷ τ ἰώσηπον
ἄγεσθαι, τ μὴ ἥκειν ἄγοντες, τὸ κελευσθὲν μβυον
ποιῆσαι μὴ μελλήσαντες, ἡ τὸ προσταγμα τοῦ βασι-
λέως. ὁ ἢ, τ δεξιᾶς αὐτὸ λαβόμβυος, ὠνεανία φησίν. σὺ
γάρ μοι τυῶ ἄρις ἦ, ἐ σωέσιν ἱκανώτατος, ὑπὸ οἰκέ-
τε τῷ μοῦ μεμβρτύρησαι. τὴν αὐτὴν ἀγαθῶν ὧν ἡ τά-
τῳ μεταδέδωκας, ἀξίωσον φράσας ὅσα μοι κατὰ τὰς D
ὕπνες ὀνειράτων ὄψεις προδηλῶσι. βέλομαι δὲ σε
μηδὲν ὑπος ελλόμβυον φόβῳ, κολακεῦσαι ψεύδη λέ-
γῳ. ἡ τὸ προς ἡδονὴν. αἱ ταληθὲς σκυθρωπότερον ἦ.
ἐδόξα γὰρ πρὸς ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν βοσκομέ-
ας ἅμα ἡ μεγέθη διαφερούσας ἑπτὰ τ ἀριθμὸν, ἀπὸ τῆς νο-
ματος χωρεῖν δηὶ τὸ ἕλος. ἄλλας ἢ ταύταις τ ἀριθμὸν
πρόσπλησίας ὀκ τ ἕλες ὑπαντῆσαι, λίαν καπηχωμέ-
νας ἐ δεινὰς ὠφανθῆναι. αἳ κατεδίουσαι τὰς βοσκομέ-
ας ἐ μεγάλας, ἐδέν ὠφελουῆτο χαλεπῶς ὑπὸ τῆς λι- E
μοῦ πεζυχωμβυαι. μὴ ἢ ταύτῃ τῳ ὄψιν διεγερθεὶς
ὀκ τῆς ὕπνε, ἐ πεφοβημβυος, ἡ πότε εἶπ τὸ φαντα-
σμα παρ ἐμαυτῷ, σκοπῶν καταφέρομαι ἐ πάλιν εἰς
ὕπνον, ἐ δεύτερον ὄναρ ὁρῶ, πολὺ τ προτέρε θαυμα-
σώτερον, ὁ μᾶ ἐ μᾶλλον ἐκφοβεῖ ἡ ταραττῇ. σάχυας
ἑπτὰ ἑώρων ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἀνφυέσας, καρπβαρουῆτας
ἤδη ἐ κεκλιμβυας ὑπὸ τῦ καρποῦ, ἡ τ προς ἀμητὸν
ὥρας. ἡ τούτοις ἑτέρας ἑπτὰ σάχυας πλησίον ἀνφερνέν- F
τας ἡ ἀσθενεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἳ δαπανᾶν ἐ κατεσθίειν
τὰς ὡραίας βαπέντες, ἐκπλῆξίν μοι παρεῖχον. ἰώσηπος
ἢ ὑπολαβών. ὀνειρος μὲ δοῦ εἶπεν ὦ βασιλεῦ, καίπερ
ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθεὶς μίαν καὶ τ αὐτὴν ὑποσημαίνει
τελευτὴν τῷ ἐσομβυων. τό τε γὰρ τὰς βοῦς ἰδεῖν, ζῶον
ἐπ᾽ ἀρότρῳ πονεῖν γεγυμνασμένον, ὑπὸ τ χειρόνων κατε-
σθιομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων δαπανώ-
μβυοι, λιμὸν ἀρυῆσθαι καὶ ἀκαρπίαν δηὶ τοσαύτα προ- G
καταγγέλλουσιν ἔτη, τῖς ἴσοις προέτεσιν δυδαμονήσα-
σιν, ὡς τ τέτων δύφορείαν τ ἐτῶν ὑπὸ τ μὴ τοσοῦτον ἀ-
ριθμὸν ἴσον ἀφορείας ἀναλωθῆναι. γῆν ἢ ἡ ἀσαρὶς
τ ἀναγκαίων, σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον ἢ, αἳ δὲ
καπηχωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς χρείτονας, καὶ
ἰσχυσαι προελθῆναι. ὁ μέν τοι θεὸς, ἃ δηὶ τῷ λυπεῖν,
ἃ μέλλοντα τῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν. ἀλλ᾽ ὅπως προϊδωκότες, κρείττονας συνέσῃ ποιῶν τὰς πείρας

structa: Pharaothes rex cùm eadem nocte in somniis duas visiones vidisset, paritérque interpretationem earum: hanc oblitus, sola somnia retinuit, nihil lætum vt coniicere poterat significantia: conuocatísque prima luce doctissimis Ægyptiorum, interpretationem requirebat. Illis verò nihil explicantibus tanto magis rex turbabatur. Quo viso pincernam subit recordatio Iosephi, eiúsque in hoc genus coniecturis prudentiæ: & adito rege, indicauit ei de Iosepho, & de visione in carcere agenti sibi oblata, eiúsque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die pistorum præpositus cruci suffixus tanto magis fidem prædictionibus eius astruxerit. vinctum autem à Petephre coquorum præfecto, cuius esset seruus. ipsum autem dicere, apud Hebræos se genere ac parentibus cum primis claris natum. Hunc, inquit, euocari iubeto, néve contempseris hominem propter præsentem miseriam: clarè enim significata somniorum ex eo discere poteris. Confestim igitur accersitum rex, manúque apprehensum comiter his verbis alloquitur: Bone iuuenis, quandoquidem te prudentem iudicio famuli mei cognoui, enarra somniorum meorum præsagia, quemadmodum & illi enarrasti, rem gratissimam mihi facturus, caue autem vel metu quicquam suprimas, vel ad gratiam ac voluptatem loquaris, sed vera omnia, etiamsi fortasse non admodum læta. Visus sum mihi secundum flumen inambulare, videréque boues bene pastas & bene magnas numero septem à fluentis ad paludes progredi: & alias totidem à paludibus obuiam eis factas, vehementer extenuatas macie ac visu fœdas, quæ cùm deuorassent septem illas saginatas & magnas, nihil tamen profecerunt, miserè à fame vexatæ. Post hanc visionem experrectus è somno turbatúsque dum mecum agito quidnam sibi velint species per somnum obuersatæ, obrepente sensim sopore grauatus iterum obdormiui: iterúmque somnium vidi priore prodigiosius, quod me magis etiam turbat ac terret. Spicas septem videbam ab vna radice enatas, fruge grauatas & vertice pronas, messique iam maturas: iuxta quas totidem alias spicas languidas & præ roris inopia deficientibus similes: quæ cùm illas alteras ingentes ac pulchras absumpsissent, attonitum miraculo me reddiderunt. Ad hæc Iosephus, Somnium hoc Rex, duplici licet specie visum, vnum tamen & eundem euentum significat. Namque & boues animal aratro & labori natum, visæ ab exilioribus deuorari, & spicæ à deterioribus absumptæ, famem Ægypto & sterilitatem ad totidem prænunciant annos, ad quod priores vbertatis felicitatem: horúmque fertilitatem à totidem sequentium sterilitate absumendam. huic inopiæ non facile videtur prospicere & occurrere: id quod inde coniicio, quia macræ boues deuoratis pinguibus, satiari non potuerunt. Sed ista Deus, non vt terreat & contristet, prænunciat hominibus: sed vt præmoniti sibi prouideant, quo leuius imminenti malo

premantur. tu ergo si vberioris temporis pro- A
uentatu reposueris ac dispensaueris, insequen-
tem penuriam Ægyptus non sentiet. Cúmque
rex admiratus Ioſedhi prudentiam & sapien-
tiam, percontaretur quonam modo esset in fu-
turum prospiciendum vbertatis tempore, quo
tolerabilior fieret ventura sterilitas: monuit &
consuluit Ægyptiis vtendum parsimonia, &
quod præsenti vsui superesset ad futuram ne-
cessitatem reseruandum. suasit etiam vt indi-
cta professione frumenti, aratores iuberet id
in horrea condere, & quantum sat esset, & B
non amplius, populo distribueret. ibi rex tam
consilio quàm interpretatione Ioſephi col-
laudatis, ipsum huic dispensationi præficit, iu-
bétque prouidere quæcunque putaret in rem
esse vel ipsius regis vel populi: præfatus nemi-
nem sibi videri magis idoneum ad hoc consi-
lium exequendum, quàm ipsum eius author-
rem. qua potestate à rege auctus, accepto etiam
anulo regis signatorio, & iure purpuræ ge-
standæ, insidia curuli sublimis per Ægyptum C
circumuectabatur, frumentúmque comporta-
bat, tantum inde aratoribus demetiens, quan-
tum in alimenta & sementem sufficeret, ne-
mine sciente causam cur hoc faceret. Trige-
simum iam ætatis annum exegerat, in summo
apud regem honore habitus, & ob incredibi-
lem prudentiam Psonthomphanechus ab eo
cognominatus, quòd occultorum inuento-
rem significat: sed & coniugium nactus est
honoratissimum. Duxit enim rege connu- D
bium hoc procurante virginem Petephræ
Heliopolitani sacerdotis filiam, cui nomen e-
rat Asanethe: ex qua & liberos genuit ante a-
grorum sterilitatem. ex his maior dictus est
Manasses, quo nomine significatur obliuio,
quia meliorem fortunam nactus venit in
prioris obliuionem: iunior verò Ephræmes,
quod redditum significat, eo quòd maiorum
suorum libertati restitutus esset. Ægyptum
autem iuxta Ioſephi interpretamentum se- E
ptennio per diuitem affluentiam exacto, o-
ctauus annus fame infestabat, & quia malum
improuisum erat, promiscua multitudo grau-
iter laborans ad fores regiæ confluebat. Rex
Ioſephum accersit, qui mox frumenta diui-
dendo seruator populi citra controuersiam ex-
titit. nec solùm eius regionis hominibus fo-
rum aperuit, sed etiam exteris, existimans v-
niuersum genus hominum inter se cogna-
tum, & in rebus angustis fortunatiorum ope F
subleuari dignum. Et quoniam eadem cala-
mitas & Chananæam & reliquas orbis re-
giones premebat, Iacobus quoque omnes fi-
lios in Ægyptum frumentatum mittit, cùm
cognouisset quòd & exteris eo foro vti lice-
ret, solo Beniamine retento, quem è Rache-
le susceperat, vterinum Ioſephi fratrem. Qui
postquam in Ægyptum peruenere, Ioſe-
phum accedunt, mercatum sibi permitti ro-
gantes. nihil enim nisi ex ipsius sententia ge- G
rebatur. nam ne tum demum regem coluisse
proderat, si Ioſephi quidem gratia negli-
retur. Ille agnitis fratribus nihil tum minus
quam de se cogitantibus, quòd adolescens ab

τ κατηγελμένων. σὺ δ' ἴσως ταμιεύσάμενο τὰ γα θ' ἃ
τὰ κ τ ὡρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιήσῃς ἀεπαί-
θητον ἀγυπτίοις τὴν ἐπελθυσομένην συμφορὰν. θαυ-
μάσαντος ὃ τὸ βασιλέως τ φρόνησιν, κ τὴν σοφίαν τ
ἰωσήπου, κ πυθομένου τίνα ἕτερον αὐ προσεικονο-
μήσειεν ἐν οἷς τ δυσετηρίας καιροῖς τὰ πρὸ τ μ
ταύτην, ὡς αὐ ἐλαφροτέρα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας, υ-
ποτίθετο. κ συνεβούλευεν φείδεσθαι τ γ ἀγα-
θῶν & μὴ κ ὑ πρόνοιαν αὐτοῖς ποιεῖσθαι τοῖς ἀγυπτίοις
ὑπερέπειν. ἀλλ' ὅσον αὐ ἀναλώσουσιν ἐκ περιουσ,
ταῦτα τηρεῖν εἰς τὸν τ ἐνδείας καιρόν. ὑποτίθεταί τε
παρήνει λαμβάνοντα τὸν σῖτον πρὸ τ γεωργῶν,
τὰ δ' ἀρχὴ μόνον εἰς δεκατεσσαρὼ χορηγοῦντα. φαραώ-
θης δ' ἀμφοτέρων θαυμάσας ἰώσηπον, τῆς τε κρί-
σεως τ ὀνείρατο, & τ συμβουλίας αὐτ τὴν οἰκονο-
μίαν πρὸ δίδωσιν ὡς τε φείδεσθαι ἃ κ τ πλήθει
τ γ ἀγυπτίων καὶ τ βασιλεῖ συμφέροντα ὑπολαμ-
βάνοι, τ δ' ἐξουσίᾳ τὴν τ σφραγίδος ἐδίν, καὶ
περιάτην ἄριστον αὐτῆς ὑπολαβὼν ἡγήσεσθαι. ὁ δ,
ταύτης αὐτ τ ἐξουσίας ὑπὸ τ βασιλέως δοθείσης,
σφραγίδι τε χρῆσθαι τῇ αὐτ, καὶ πορφύραν ἐνδύεσθαι,
δι' τ γῆς ἁπάσης ἐλαιῶν ἐφ' ἁρμάτος, ἤγε τ σῖτον
πρὸ τ γεωργῶν, τ ἀρκοῦντα πρός τε αὐτοὺς καὶ
διαφορὴν ἑκάστοις ὑπομέτρων, μηδενὶ σημαίνων τὴν
αἰτίαν ὑφ' ἧς ταῦτα ἐπράττε. τελικοστὸν δ' ἔτος ἤδη τ
ἡλικίας αὐτ διελήλυθει, καὶ τιμῆς ἁπάσης ἀπέλα-
βε πρὸ τ βασιλέως. καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν,
ψονθομφανήχον, ἀποδὼν αὐτ πρὸς τὸ πρόσδοξον
τῆς σωτηρίας. σημαίνει δὲ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρε-
τήν. γαμεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον. ἄγεται γὰρ
πετεφρῆ θυγατέρα τ ἐν ἡλιοπόλει ἱερέων, συμπερά-
σαντος αὐτ τὸ βασιλέως, ἐπ παρθένον ἀσανέθ τὸ ὄ-
νομα. ἐκ ταύτης δ καὶ παῖδες αὐτ γίνονται πρὸς
τῆς ἀκαρπίας. μανασσῆς μ προσβύτερος. σημαίνει
δ' ὑπέρθεσιν, διὰ μνησθῆναι τὴν
ὑποτυχημάτων. ὁ δ νεώτερος, ἐφραιμὴς ὑποδιδοὺς
δ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ὑποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθε-
ρίᾳ τὴν προγόνων. τῆς δ ἀγυπτ κ τὴν ἰωσήπου τὴν
ὀνειράτων ἐξήγησιν, μακαριστῶς ἐπ ἑπτὰ διαδύσης,
λιμὸς ἤπλετο τὴν ὀγδόην ἔτει. καὶ διὰ τὸ μὴ προνο-
ηθημένους ὑπερβαίνειν τὸ κακὸν, πονήμενοι χαλεπῶς
ὑπ αὐτ πάντες εἰς τὰς τοῦ βασιλέως θύρας συνέρ-
ρεον. ὁ δ, ἰώσηπον καλεῖ, κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀ-
πεδίδοτο, μεγυημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τ πλή-
θης. καὶ τὴν ἀγορὰν ὑ τοῖς ἐγχωρίοις προὐτίθη μό-
νον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν, πάντας ἀν-
θρώπους κ συγγένειαν ἀξιοῦντος ὑπάρχειν τυγχά-
νειν ἰωσήπου πρὸ τὴν διαμονίᾳ χρωμένων. πέμ-
πει δ καὶ ἰάκωβος τῆς χαναναίας δεινῶς ἐπεζευχω-
μένης, πᾶσης δὲ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινὸν, εἰς
ὅσους ἅπαντας εἰς τὴν ἄγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πε-
πυσμένους ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν κ ξένοις. μόνον δ κα-
τέχε βενιαμὶν, ἐκ ῥαχήλας αὐτ γεγονότα, ὁμομήτριον
δὲ τ ἰωσήπου. οἱ μὲν οὖν εἰς τὴν ἄγυπτον ἐλ-
θόντες, ἐντυγχάνον τ ἰωσήπῳ χρήζοντες ἀγο-
ρᾶς. ἠδέν δὲ ἦν ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐφέπετο τ ἐ-
κείνου. ἐ δὲ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγένετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε κ τ ἰωσήπου τι-
μῆς ὑπεμελήθησαν. ὁ δ, γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς ἠδέν ἐνθυμουμένους περὶ αὐτ, ἀλλὰ τὸ μειράκιον μὲν

αὐτὸν

αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο ἦ προελθεῖν τ ἡλικίας A
καὶ τ χαρακτήρων ἐπηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς ἦ,
τῷ ἦ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος ὑπὸ εἰς ὑποψίαν ἐλθεῖν αὐ-
τοῖς δυναμένοις, διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τ
ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους
τε τ βασιλέως προσγράψων ἔλεγχον ἥκειν. καὶ πολλαχό-
θεν μὲ αὐτὸς συνελήλυθέναι, προφασίζεσθαι ἦ συγγέ-
νεσθαι. ὑ γὰρ ἂν δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοσούτους παῖδας καὶ
μορφὰς ἕτως ὑπερφανεῖς ἐκθρέψαι, δυσκόλως καὶ βα- B
σιλεῦσιν ἔστις τ τοιαύτης παιδοτροφίας. ἐπεὶ ἦ τ γνώ-
ναι τὰ κατ᾽ τ πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μὴ τὴν
ἰδίαν ἀπαλλαγήν, ταῦτ᾽ ἐπειρᾶτην, μαθεῖν τε βουλόμε-
νοι καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τ ἀδελφόν. ἐδεδίεσαν γὰρ μὴ κα-
κεῖνον ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν εἶεν ἀπεσπα-
σμένοι τῆς ὄψεως. οἱ δ᾽ ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίν-
δυνον τ μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆσθαι νομίζοντες, C μηδὲν
ὅλως τὰ ἀδελφῶ κατ᾽ νοῦν λαμβάνοντες. κατασείτες τὸ
πρὸς τὰς αἰτίας ἀπελογοῦντο, ῥεβέλλι προσηγορευό-
μενος, ὃς ἐν πρεσβύτατος αὐτῶν. ἡμεῖς γὰρ ἔφασαν, ὑ κατ᾽
ἀδικίαν δεῦρ᾽ ἤλθομεν, ὑδὲ κακουργήσοντες τὰ βασι-
λέως πράγματα. σωθῆναι ἦ χρήζοντες, καὶ καταφυ-
γὴν τῷ σωτηρίαν τ χάριν ἡμῶν κακῶν, τὴν ὑμετέ-
ραν φιλανθρωπίαν ὑπολαβόντες, ἃς οὐκ ἐπὶ πολίτας μό-
νον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ C ξένοις ἠκούομεν τὴν ἀγορὰν τοῦ
σίτου προτεθεικέναι, πᾶσι τὸ σώζεσθαι τοῖς δεομένοις D
παρέχειν διηγωνίσατο. ὅτι δ᾽ ἐσμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοι-
νὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν καὶ τ μορφῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ
πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ δ᾽ ἔστιν ἡμῶν ἰακω-
β ἀνὴρ ἑβραῖος. ᾧ γεγόμεθα δώδεκα παῖδες ἐκ γυ-
ναικῶν τεττάρων, ὧν πάντων παῖς ἐστιν, ἦμον δὲ δαί-
μονες. ἀποθανόντος ἦ ἑνὸς τ ἀδελφῶν ἰωσήφου, τὰ
πράγματα ἡμῖν ὅπη τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅτε δὲ πατὴρ
μακρὸν ἐπ᾽ αὐτῷ πένθος εἶρη). καὶ ἡμεῖς ὑπὲρ ὅπη E
τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τ περὶ βενιαμὶν ταλαι-
πωρίας, κακοπαθοῦμεν, ἥκομέν τε νυνὶ ἐπ᾽ ἀγορὰν σί-
του, τοῦ τε τῶ παιδὸς ἐπιμέλειαν καὶ τοῦ κ τὸν οἶκον
πρόνοιαν βενιαμὶ τῷ νεωτάτῳ τ ἀδελφῶν πεπισ-
κότες. δύνασαι ἦ πέμψας εἰς τ ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν,
εἰ ψευδές ἐστιν τ λεγομένων. καὶ ῥεβέλλι μὲ τοιούτοις
ἐπειρᾶτο πείθειν τ ἰώσηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω
φρονεῖν. ὁ ἦ τὸν ἰακὼβ ζῶντα μαθών, καὶ τ ἀδελφὸν F
ὃν ἀπολωλότα, τότε μὲ εἰς τοῦ εἱρκτοῦ αὐτοὺς ὡς ὅπη
πολλῆς βασανίσων ἐνέβαλεν. τῇ ἦ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν
προαγαγὼν αὐτοὺς, ἐπεὶ φησὶ δεῖ χρεί ζεσθε, μήτ᾽ ὅπη
κακουργίᾳ τῶν βασιλέως ἥκειν πράγματα, εἶναί τε
ἀδελφοί, καὶ πατρὸς ἕ λέγετε, πεισεταῦ με ταῦθ᾽
ὅτως ἔχειν, εἰ καταλείποιτε μοὶ ἐξ αὐτῶν ἕνα παρ᾽
ἐμοὶ μηδὲν ὑβρεικὸν πείσομενον, ἀπακομίσαντες δὲ
τὸν σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρός με,
τὸν ἀδελφὸν ὃν, καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ μεθ᾽ ἑαυτῶν ἄ- G
γοντες, τοῦτο γὰρ ἐσομ πίστωμα τῆς ἀληθείας. οἱ δ᾽ ὑ
μείζοσι κακοῖς ἦσαν, ἐκλαυσάν τε καὶ συνεχῶς πρὸς
ἀλλήλους ἀπωλοφύροντο τοῦ ἰωσήπου συμφορᾶν, ὡς
δίκη τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν βεβληθέντα τιμωρητὴς αὐτοῖς ἦ θεὸς
τούτοις προσπέσοιεν. ῥεβέλλος ἦ πολὺ ἐν ὑπὸ πλήττων

eis distractus iam per ætatem faciei lineamenta mutauerat, ac de tanta dignitate ne suspicari quidem poterant. tentare eos decreuit quali mente essent præditi. nam & frumenti emendi potestatem eis negauit, & pro speculatoribus comprehendi voluit, dicens conuenisse è diuersis regionibus, & cognationem simulare. qui enim fieri posse vt vir priuatus tot tam insignes filios educauerit, quæ felicitas vel regibus ratò contingeret. Id faciebat vt de patre cognosceret, quóve in statu per suam absentiam res eius interim fuerint, quídve de Beniamine sit factum. solicitus enim erat ne & eum quemadmodum se de medio sustulerint. at illos magnus pauor occupat, imminens periculum reputantes, & frustra se tantum iter emensos existimantes: cúmque crimen amoliendum viderent, Rubelus natu maximus sic communem causam agere cœpit. Nos neque speculatum huc venimus, neque regi damnum aliquod allaturi: sed dira fames cuius effugium quærimus, venire huc compulit fretos vestra humanitate, quos non ciuibus solis, sed exteris quoque salutem vobis debituris frumentum venale proposuisse audiuimus. Quòd autem fratres simus & ex eodem sanguine, vel facies nostræ argumento sunt, non admodum inter se variantes. Pater nobis est Iacobus vir Hebræus, qui nos duodecim è quatuor mulieribus suscepit, qui donec omnes essent incolumes, res nostræ satis prosperæ fuerunt. Cæterùm vno, cui Iosepho fuit nomen, absumpto, domesticæ fortunæ in peius labi cœperunt. Pater in perpetuo luctu est, cuius lamentatio non minus nos afficit, quàm olim suauissimi fratris immaturus interitus. nunc fumentatum venimus, patris cura Beniamini natu minimo commissa. Hæc ita esse, potes aliquo ad nostram domum misso cognoscere. Hæc Rubelus pro se ac fratribus, quò falsam Iosepho suspicionem eximeret, qui cognito patrem ac fratrem esse incolumes, iubet eos includi in carcerem, quasi per otium quæstioni admoturus. Post triduum deinde productis, quoniam, inquit, asseueratis vos in detrimentum regis ac regni non venisse, fratrésque esse ex patre quem nominastis, facietis mihi fidem hæc ita se habere, si relicto interim vno ex vobis apud me nihil durius passuro, cum frumento ad patrem profecti, rursum ad me reuertamini, adducétes vobiscum fratrem quem aiebatis illic relictum esse. hoc enim erit argumentũ vos nihil fingere. His verbis perculsi, ratiq; iam extremam calamitatem instare, lamentabantur fortunam suam, crebro iactãtes, adesse diras vltrices fratris per summam immanitatẽ oppressi. Rubelus insuper increpabat seram & inutilem eorum pœnitentiam, fortiter ferendã mala dictitans quæ Deus innocentiæ vindex in impios fratres immitteret. Talibus se inuicem alloquebantur, credentes linguæ Hebrææ gnarum interesse neminem: mœrebántque omnes tacti verbis Rubeli, & scelus perpetratum dam-

αὐτοῖς τ μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος ὑδὲν ἰωσήπῳ γίνε) φέρειν δ᾽ αὐτοὺς παῖ ὅπη κ πάθοιεν, κατ᾽ ἐκδικίαν
ἐκείνῳ δρῶντ αὐτὰ τὸ θεῖ, καρτερῶς ἤξίει. ταῦτα δ᾽ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, ὑχ ἡγεμόνι τ ἰώσηπον
γλώττης τῆς αὐτῶν συνίειν. κατήφεια ἦ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς ῥεβέλλου λόγους, κ τῶν πραγμάτων

nabant; ac si non ipsi essent autores facinoris, cui tùm iustissimam pœnam à Deo iudicabant infligendam. In hac anxietate constitutos videns Ioseph⁹, dissimulare fratrem vlterius non valens, quòd lacrymæ iam prorumperent, quas etiam tum celari volebat, subduxit se de medio. Nec multo pòst reuersus, retento Simeone qui interim obses esset dum fratres ad se redirent, frumentum emere permissos abire iussit, quum priùs vni è suis mandasset, vt pecunia quam pro frumento attulerant, clàm in sarcinas indita, potestatem abeundi eis faceret, peregit mandata famulus. Iacobi verò filij reuersi in Chananæam, renuntiauerunt patri quicquid eis in Ægypto acciderat, & quòd pro speculatoribus regni fuerint comprehensi: quúmque dicerent fratres se esse, & vndecimum domi relictum apud patrem, noluisse illos credere. relictum etiam Simeonem apud præsidem, donec Beniamin illuc profectus, verbis eorum fidem astrueret: postulabántque vt pater nihil solicitus iuuenem cum eis mitteret. Iacobo verò filiorum factum displicuit. & cùm ne Simeonem quidem illic relictum probaret, morte duriùs putabat etiam Beniamine priuari. ac ne Rubelo quidem rogante, filióque suos dedente, vt si quid Beniamini accidisset in itinere, in illos auus sæuiret, Iacobo vt assentiret persuaderi potuit. at illos quid agendum incertos magis etiam terruit pecunia reperta in saccis frumentariis. Cæterùm deficiente iam tritico, vrgente fame compulsus Iacobus deliberauit Beniaminem vnà cum reliquis mittere. non enim licebat eis in Ægyptum reuerti, nisi seruato pacto. Cúmque indies maior necessitas incumberet, & filij rogare non desinerent, adhuc tamen hæsitabat. Tandem Iudas vir natura vehemens cœpit liberiùs arguere patrem, quòd nimis de fratre solicitus esset, cui nihil præter voluntatem Dei posset accidere siue foris siue domi. se verò in certam perniciem tradi, dum ob inanem de puero curam vnicum à Pharaothe præsidium adimitur. habendam etiam rationem Simeonis incolumitatis, ne dum Beniaminem peregrinationi committere cunctantur, interim ille ab Ægyptiis occidatur. crederet Deo salutem filij: se certè aut cum saluum reducturum, aut illic vnà periturum. ac tum demum Iacobus cedens tradit eis puerum, & duplex frumenti pretium: addit & dona ferenda Iosepho ex prouentu Chananææ, balaninum vnguentum, stacten, terebinthum & mel: atque ita multis vtrinque fusis lacrymis à patre digrediuntur, sene miserè timente saluti filiorum, illis contrà solicitis ne per suam absentiam mœrori pater succumberet. in hoc dolore integrum diem exegerunt. mox pater afflictans se domi subsistit, illi in Ægyptum tendentes præsentem tristitiam spe melioris fortunæ leniebant. quò postquam est peruentum, apud Iosephum diuertunt, non parum soliciti, ne calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo prioris frumenti pretium secum ab-

Gen. 43.

μετάμελο⁹, ὥσπερ ἂ αὐτ῀ ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἐκεῖνον τ῀ θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ἕτερος ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ἐώσηπος, ὑπὸ τ῀ πάθους εἰς δάκρυα προὔπιπτε, & μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γνώσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει, καὶ δι' ἑλκυστίνδην, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτοὺς καὶ συμεῶνα καταλαβὼν ὅμηρον τ῀ ἐπανόδου τ῀ ἀδελφῶν λυπούμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τ῀ ἀπορίας τ῀ σίτου, προσέταξεν ἀπιέναι, κελεύσας τὸν ὑπηρέτην, ἀργύριον ὁ προ⁹ τ῀ ὠνὴν εἶναι τ῀ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθεῖναι, ἀπολύειν κἀκεῖνο κομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ συντεταλμένα ἐπραττεν. οἱ δ' ἰακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τ῀ χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατ' τ῀ αἴγυπτον αὐτοῖς συμπεσόντα. καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξειαν ἀφῖχθαι τ῀ βασιλέως. & λέγοντες ἀδελφοί τε εἶεν καὶ τὸν ἑνδέκατον οἶκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ ἀπισπούδαστον. ὡς κἀκεῖνον μὲν τὸν συμεῶνα παρὰ τῷ στρατηγῷ μέχρι βενιαμὶν ὡς αὐτὸν ἀπιὼν πίστις αὐτῷ τ῀ εἰρημένων παρ' αὐτοῦ γένοιτο. ἤξειν τε τὸν πατέρα μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοὺς τὸν νεανίσκον. ἰακὼβος δ' οὐδὲν ἧττον τ῀ τῶν υἱῶν πεπραγμένων. καὶ πρὸς τ῀ συμεῶνος & παρόντος, λυπηρῶς, εἶχε. καὶ λυπηρῶς φέρων, θανάτου ἠγεῖτο, προσιόντα καὶ τ῀ βενιαμίν. καὶ ὁ μὲ⁹ πατὴρ οὐδὲ ῥᾳθύμως διεμένε καὶ τοῖς αὐτοῦ παῖσδας αὐτοδιδόντος, ἵν' εἴ τι πάθοιτο βενιαμὶς κατ' τ῀ ἀποδημίαν ἀποκτείνειαν αὐτοὺς ὁ πάππος, πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δ', ὑπόπτως ὅτι τοῖς κακοῖς, καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἐτάραττε ταὐργύριον, σακκίοις τῶ σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τῶ δ' σίτου κομισθέντος ὑπ' αὐτοῦ ὀπλείποντος, καὶ τῶ λιμῶ μᾶλλον ἀπορουμένου, βιαζομένης αὐτὸν τ῀ ἀνάγκης, ὁ ἰακὼβος ἐκπέμπειν ἐγίνωσκε τὸν βενιαμίν, μὴ τ῀ ἀδελφῶν, ἃ δὲ ἰδίᾳ αὐτοῖς εἰς αἴγυπτον ἐλθεῖν, μὴ μὴ τ῀ ἐπηγγελμένων ἀπερχομένους. καὶ τῶ πάθους ἐν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένου, & τ῀ ἡμῶν δεομένων ἃ εἶχεν ὅτι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν. ἰούδα δ', θλιβερῶ τἄλλα τ῀ φύσιν ἀνδρὸς χρησαμένου πρὸς αὐτὸν παῤῥησίᾳ πρὸ τὰδελφῶ δ' εὐδοκίαν, καὶ τάτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν. προαχθήσε⁹ δὲ καὶ τὸν πρὸ τ῀ ἀδελφὸν ᾧ μὴ πάρεσαν ὁ θεὸς, τοῦτο δ' συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι. φανερὸν δ' ἔτος ἀπώλεσαν αὐτῷ μὴ καταδικάζειν, μηδὲ τὴν ὀργὴν φαρμάσσειν τ῀ βοφῆς δύοδον αὐτοὺς ἀφαιρεῖσθαι ἀλόγως πρὸ τ῀ παῖδος φερεπίζοντα φερεπίζειν δ' κὴ τ῀ συμεῶνος σωτηρίας, μὴ φεισθῆ τ῀ βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆται. πιστεύσας δ' πρὸ αὐτὸ τῷ θεῷ παραγνοοῦντος, & αὐτῷ, ὡς ἢ σῶον ἐσαναξόντες τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταφρέψοντος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον. πεισθεὶς ἰακὼβος παρεδίδου τὸ, βενιαμὶν, & τῶ τιμῶ τ῀ σίτου διπλασίονα, τῷ τε ὠνῇ τῶν χαναναίων γνωμένων τό τε τῆς βαλανίτου μύρου καὶ σάκτης τερέβινθόν τε καὶ μέλι δωρεὰς ἰωσήπῳ κομίζειν. πολλὰ δ' ἰδὼν ὠδύρατο τὸν πατέρα ὅτι τῆ τ῀ παίδων ὀξύθυμία δάκρυα κἀκείνων αὐτῷ. ὁ μὲν δὴ τοῖς υἱοῖς εἰ κομιεῖται σώοις ἐκ τῆς ἀποδημίας ἐφρόντιζεν. εἰ δ', οἱ τὸν πατέρα καταλάβοιεν ἐρρωμένον καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης κακοπαθέντα. ἢ μερίσιον δ' αὐτοῖς ἰούδᾳ τὸ πένθος. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς, ὑπέμενεν. οἱ δ', ἐχώρουν τ῀ ἐπ' αἴγυπτον, μὴ κρεῖττον & ἐλπίδος τῶν ὅτι τοῖς παροῦσιν λύσειν ἰώμενοι. ὡς δ' ἦλθον εἰς τῶν αἴγυπτον, κατάγονται μὲ ὠδῷ τὸν ἰώσηπον. φόβῳ δ' αὐτοὺς ἐχ' ὁ τυχὼν διετάραττε μὴ πρὸ τῆς τ῀ σίτου

A ὁπότε πηλῆς ἐγκλήματα λάβωσιν ὡς αὐτοί τι κακουργήκότες. Ϛ πρὸς τ' ταμίαν τῷ ἰωσήπῃ πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο. κατ' οἶκον τὲ φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακκίοις τὸ ἀργύεον, Ϛ πεῦ ἦκεν ἐπαναγόντας αὐτῷ τοῦτο. τῷ δ' μηδαμοῦ εἰδέναι φήσαντος, ἀπήνησαν τῷ δίοις, λύσας τὲ τ' συμεῶνα ἀπέλυσεν συνεσόμβιον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντας δ' ἐν τούτῳ καὶ ἰωσήπῃ ὑπὸ τ' θεραπείας τ' βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυθομένῳ περὶ τ' πατρὸς, ἔλεγον ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δ' μαθὼν περιόντα τ' βενιαμὶν, εἰ ζώει ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ δὶς ἐώρακὼς αὐτὸν ἀπέκρινεν. τ' δ' φήσαντος, τ' θεὸν ὅτι πᾶσιν εἰπὼν εὖ) προσάτην, ὑπὸ δ' πάθους περαγόμενος εἰς δάκρυα, μεδίσας μὴ δυσλόμενος καταφανὴς εὖ) τοῖς ἀδελφοῖς. ὅτι δεῖπνον τὲ αὐτοὺς παραλαμβάνει, καὶ κατακλίνοντας ὥτως ὡς καὶ πρὸ τῷ πατρί. πάντας δ' αὐτὲς ὁ ἰώσηπος δεξιόμενος, διπλασίοσι μοίραις τ' αὐτῷ παρακειμένων τ' βενιαμὶν ἐτίμα. ὅτι δ' μὴ τὸ δεῖπνον εἰς ὕστερον ἐξάποντο, κελεύσ τ' ταμίαν τὸν τε σῖτον αὐτοῖς δοῦναι μεμεζημένον, καὶ τ' τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σάκκοις. εἰς δ' τὸ βενιαμὶν φορτίον, καὶ σκύφον ἀργυεοῦν ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίησ δ' ταῦτα, δεσπεσίαν βουλόμενος τ' ἀδελφῶν λαβεῖν, πότερόν ποτε βοηθῶσι τῷ βενιαμὶν κλοπῆς ἀναγομένῳ καὶ δοκοῦντι κινδυνεύειν. ἢ καταλιπόντες ὡς ἐδὲν αὐτοὶ κεκακουργήκότες, ἀπίασι πρὸς τ' πατέρα, ποιησαμένους δ' τ' οἰκέτ τὰ ἐπὶ σταλμένα, μεθ' ἡμέραν ἐδὲν τούτων εἰδότες οἱ τ' ἰακώβ παῖδες, ἀπίσαν ἀπειληφότες τ' σεμεῶνα, καὶ δηλῆ χαρᾷ χαίροντες, ὅτι τε τούτῳ, καὶ πὶ τῷ βενιαμὶν ὑποκομίζειν τῷ πατρὶ καθὼς ὑπέσχετο. πρεπελαύνουσι δ' αὐτοὺς ἵππεῖς ἄγοντες τ' οἰκέτ ὃς ἐναπέθετο τῷ τε βενιαμὶν φορτίῳ τ' σκύφον. ταραχθέντες δ' ὑπὸ τ' ἀδοκήτ τῷ ἱππέων ἐφόδου, καὶ τὸν αἴτιον πυθόμενοι δι' ὃν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν οἱ μικρὸν ἔμπροσθεν τιμῆς κ) ξενίας τετυχήκασιν αὐτῷ πρὸ τε δεσπότ, κακίσους ἀπεκάλουν. οἱ μηδ' αὐτὸ τοῦτο κ) τὸν ξενίαν καὶ τὸν φιλοφρονούμενον τε ὠκνησαν εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι σκύφον δ' ᾧ φιλοτησίας αὐτοῖς πρόπινεν ἀράμενοι φέρειν, κέρδος ἄδικον τὸν τε πρὸς ἰώσηπον φιλίαν, τόν τε ἑαυτῷ εἰ φωραθεῖν κίνδυνον ἐν δευτέρῳ θέμενοι τιμωρίαν τοιοῦ αὐτοὺς ὑφέξειν ἠπείλουν ὃ λαθόντας τ' θεὸν, ἀπ' ἀποδραντας μ) τῆς κλοπῆς, κἂν τ' δρακονύμενον οἰκέτ διάλαθον. πιθανόν τε γὰρ τί παρεισιέντες εἶεν, ὡς ἂν εἰδότες, γνώσεσθαι μᾶλ. τοὶ κολαζομένους αὐτίκα. κ) ταῦτα κ) πρὸ τούτων εἰς αὐτὲς λέγων ὁ οἰκέτης, ἐνύβριζεν. οἱ δ', ὑπὸ ἀγνοίας τῷ περὶ αὐτοὺς ἐχλεύαζον ὅτι τοῖς λεγομένοις, κ) τ' κουφολογίας τ' οἰκέτ ἐθαύμαζον, ὅλως τὰ αἰτίαν ὑποφέρειν ἀνδράσιν, οἳ μηδ' τιμὴν τὸ σῖτο τιμὴν ἐν τοῖς σακκοῖς αὐτῷ εὑρεθεῖσαν κατέχον. ἀλλὰ πόμισαν μηδ' ἑνὸς εἰδότ τὸ πραχθὲν, ὁσοῦτον ὑποδεῖν τῇ γνώμῃ κακουργῆσαι. τῆς μὲν τοι γε ἀρπάσεως ἀξιοπιστέραν ὑπολαβόντες τιμωρίαν, ἐκέλευον ταύτην ζημιᾶσθαι. κἂν εὑρεθῇ τις ὑφηρημένος, ἅπαντας κολάζειν. ἐδὲν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν ὡς ἐδόκουν ἀκίνδυνον. οἱ δ', τιμωρίαν μ) ἠξίωσαν ποιήσασθαι. τιμὴν μέν τοι τιμωρίαν ἑνὸς ἕφασκον εἶ) τε τ' κλοπὴν εὑρεθέντος πεπονιέσθαι. τιμὴν δ' ζήτησιν ποιούμενοι, κ) πάντας τοὺς ἄλλους ἐπαφελθόντες κατὰ τὴν

stulerint: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes pecuniam domi repertam in frumento dum ſaccos exinaniunt, quam nunc bona fide reportarent. illo verò negante ſe vnquam eam pecuniam deſideraſſe, liberati hoc metu ſecuriores eſſe cœperunt. móxque Simeon iam liber inter fratres verſari eſt permiſſus. Interea Ioſepho ab officio reuerſo, dona ei offerunt, & ſcitanti de patre, bene valere aiunt. tum ille cognito Beniaminem ſuperesſe quem inter eos videbat, percontatur an is eſſet frater natu minimus: & audito quòd is eſſet, hoc tantùm effatus, Deum vniuerſis rebus prouidere, ſeceſſit nolens ab eis aduerti lachrymas, quas vlteriùs continere non poterat. Acceptos deinde conuiuio iuſſit ordine, quo apud patrem ſolebant diſcumbere: cúmque omnes comiter haberet, duplicibus partibus Beniaminem honorabat.

VI. Gen. 44.

Poſt cœnam autem illis iam cubantibus iubet diſpenſatorem frumentum admetiri quod aſportaturi erant, & precium rurſus in ſaccis abſcondere: in Beniaminis verò ſarcinam cyphum argenteum, quo ipſe præcipuè delectabatur, immittere. id faciebat volens experiri fratrum animum, eſſéntne adfuturi Beniamini reo furti, an illo relicto, ac ſi maleficium hoc nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. quæ vbi facta ſunt vt imperatum erat, prima luce omnium ignari filij Iacobi proficiſcuntur aſſumpto Simeone, læti tam huius reſtitutione, quàm Beniaminis reditu, quem patri ſe reducturos fidem dederant. & ecce agmen equitum repentè illos circumuenit, inter quos erat famulus qui cyphum in ſarcinam indiderat. illis verò turbatis inopinato incurſu, & rogantibus cur irruerent in viros quos paulò antè honore hoſpitij dignati fuerint: Ægyptij contrà ſceleratos inclamabant, qui huius ipſius beneficij, Ioſephíque comitatis immemores, auſi ſint pro talibus meritis iniuriam reponere. daturóſque furti pœnas, minitabantur. non fefelliſſe enim eos Deum, licet ad tempus miniſtrum menſæ fefellerint. & nunc rogitare ſatis ne ſani eſſent, quaſi verò neſciant ſtatim ſe ad pœnam rapiendos. his & ſimilibus verbis famulus præ cæteris inſultabat. at illi vt qui nihil de dolo compoſito ſciebant, conuiciabantur ei, demirari ſe hominis intemperias temerè obiicientis furti crimen eis viris, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerint, ſed ſecum reportauerint, cùm nullus de ea pecunia præter ipſos ſciret: tantum abeſſe vt data opera damnum inferre vellent: certiorem tamen rati inquiſitionem quàm negationem. iubent eos ſcrutari ſarcinas: nec recuſabant vniuerſi pœnas dare, ſi vnus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. tanta erat ſecuritas & innocentiæ fiducia. acceperunt illi conditionem inquiſitionis, ſupplicium tamen ſolius fore penes quem furtum inuentum fuerit. Inquiſitionem deinde aggreſſi, omniúmque ordine ſarcinas ſcrutati, poſtremo ad Beniaminem veniunt,

non quòd nescirent in eius sacco latere cyphum, sed vt accuratè officium facere viderentur. Itaque cæteri iam securi de se, de vno Beniamine adhuc nonnihil erant soliciti. sperabant tamen ne ipsum quidem in maleficio deprehendendum, adeò vt iam liberiùs indignarentur persecutoribus, per quorum importunitatem stetisset ne bonam partem itineris iam confectam haberent: vt verò Beniaminis sarcinam scrutati cyphum protulerunt, ad lamenta & ploratus continuò versi, tum fratrem deflebant mox furti supplicium daturum, tum suam ipsorum vicem, qui fidem de Beniaminis salute parenti datam præsenti casu fallere cogerentur. augebat etiam dolorem eorum, quòd cùm maximè euasisse omnia pericula videbantur, fortunæ inuidia peruenerint in tantam calamitatem. atque huius tam fratris quàm parentis infortunij se autores fatebantur, qui inuitum ac reluctantem ad puerum simul mittendum precibus importunis compulissent. Et equites quidem comprehensum Beniaminem ducebant secum ad Iosephum, sequentibus & reliquis fratribus. Tum ille videns fratre in carcerem contruso cæteros lugubri habitu adstare: Iráne, inquit, sceleſtissimi omnium vel meam humanitatem vel Dei prouidentiam contempsistis, vt tam nefarium facinus contra hospitem ac benefactorem vestrum auderetis? at illi vicarios se pro Beniamine ad supplicium offerebant: rursúmque Iosephi crebra mentio, felicem eum qui morte à vitæ calamitatibus sit exemptus, si tamen esset mortuus: quòd si viuat, qui dignus sit habitus ob cuius iniuriam Deus tam seuerè in ipsos vindicaret. patris quoque se pestem esse & infortunium maximum, cui ad veterem luctum recentem hunc afferrent. nec desinebat Rubelus denuò illis scelus eorum exprobare. Iosephus verò negabat se alios morari, quorum innocentiam compertam haberet, contentus vnius pueri supplicio. nam neque hunc dimitti in gratiam insontium æquum esse, neque illos alieni peccati pœnas persoluere. abirent quò vellent, se curaturum vt tutum iter facere liceat. his verbis grauiter ictos, cæteros præ dolore vox defecit. Iudas verò qui patri adolescentem mittere persuaserat, vir alioquin etiam strenuus, decreuit se pro fratris salute periculo obiicere. Fatemur, inquit, Præses, grauiter à nobis peccatum, suppliciúmque commeritos, quod parati sumus omnes luere, licet non omnium sit culpa, sed vnius natu minimi. sed quamuis salutem eius penè pro deplorata habeamus, vnica tamen effugij spes in clementia tua bonitatéque superest. quamobrem oramus vt non tam nostri commissi rationem habeas, quàm tuæ naturæ, & in hac causa non indignationem iustam, sed natiuam tuam bonitatem in consilium adhibeas: irámque magno animo comprimas, cui vulgares homines in magnis iuxta ac paruis rebus succumbere solent. dispice quæso num ex tua dignitate sit eos occidere, qui ipsi se dedunt ad pœnam, & salutem nonnisi precario tibi debere cupiunt, quam non nunc primùm tuæ benignitati sunt

A ἤρθυαν, ὅτι τὸν τελευταῖον βενιαμὶν ἦκον. ἐκ ἀγνοοῦντες, ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακκίον τὸν σύφωνα ἐκποκεκρυφότες, ἀλλ' ἀκεμβῆ τιλὶ ζήτησιν ποιεῖσθαι βουλόμενοι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὰ καθ' αὑτοὺς ἀπηλλαγμένοι δέους ἦσαν ἐν τῇ πρὸς τὸν βενιαμὶν φερντίδι τὸ λοιπόν. ἐθάρρουν δ' ὡς εὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας ὑρεθησομένης, ἐκκάιζόν τε τοὺς ὑπηδιώξαντας, ὡς ἠμποδίζοντας αὐτοῖς τιλὶ ὁδὸν δι' ἣν ἐμελλον ἤδη πρηκεκοφέναι. ὡς δὲ τὸ τῦ βενιαμὶν φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σύφωνα, εἰς οἰμωγὰς καὶ θρήνους ἄθυτους ἐτράπησαν. καὶ τὰς στολὰς ὑποκαταρρήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελφὸν ὅτι τῇ μελλούσῃ κολάσει τῆς κλοπῆς, αὐτούς τε ὀλωλόσιμμους τὸν πατέρα πρὸ τῆς βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δ' τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ, δόξαντας ἤδη ὀλωφυγεῖν τὰ συνθρωπικὰ ὀλαθονηθεῖσθαι. πρὸς δὲ πρὸ τὸν ἀδελφὸν κακῶν, καὶ τῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης αὐτοὺς ἀρίους ἔλεγον βιασαμένους ἄκοντα τὸν πατέρα συναποστεῖλαι. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς, ὡς λαβόντες τὸν βενιαμὶν, ἦγον πρὸς ἰώσηπον καὶ τοὺς ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ, τὸν μὲν ἰδὼν ἐν φυλακῇ, τοὺς δὲ πενθίμοις χίμασι, τί δή φησιν ὦ κάκιστοι φρονήσαντες ἢ πρὸς τῆς ἐμῆς φιλανθρωπίας, ἢ πρὸς τῦ θεῦ δ' πρόνοιας, τοιαῦτα πρᾶξαι εἰς δεσπότην καὶ ξένον ἐτολμήσατε; πρὸς δὲ ὡς δι δόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ὅτι τὸ σῶζεσθαι βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἰωσήπῳ ἀναμιμνησκομένων. κἀκεῖνον ὑποκαλούντων μακαριώτερον, εἰ μὴ τέθνηκεν ὅτι πρὸ κατὰ τὸν βίον ἀπηλλαγμένον συνθρωπῶν. εἰ δ' ὠφείλεσιν, ὅτι δ' ὡς τῦ θεοῦ κατ' αὐτοὺς ἀδικίας τυγχάνει. λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀληθείους τῦ πατρὸς ὅτι τῇ λύπῃ ἰῷ ἐπ' ἐκείνῳ μέλλει νιῷ ἔχει καὶ τιλὶ ὅτι βενιαμὶν προσθήσουσι. πολλὰ δ' ἰῷ κἀν ταῦθα ὁ ῥούβηλος, αὐτοῖς καθαπτόμενος. ἰωσήπου δ' τοὺς μὲν ὑπολύοντος, ὑδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δ' μόνῃ τῇ τῦ παιδὸς ἡμοσίᾳ λέγοντος. ὅτε γὰρ τοῦτον ὑπολύειν ὀλίγοις ὑδὲν ἐξαμαρτήσασι σῶφρον ἔλεγε. ὅτε συγκολάζειν ἐκείνοις τοῖς τιλὶ κλοπιλὶ εἰργασμένοις. βαδίζουσι δ' παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένου. τοῖς μὲ ἄλλοις, ἐκπλῆξις ἔλαβε καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία. ἰούδας δ' ὁ καὶ τ' πατέρα πείσας συμπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἄλλα δ' ἐρασθεὶς ὢν ἀνὴρ, ἰσχὺν τῆς τἀδελφῦ σωτηρίας ἔχειν ὡδαβαλέσθαι. καὶ δεινὰ μὲ εἶπεν ὦ στρατηγὲ τετολμηκέναι εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια, καὶ τῦ κόλασιν ὑποσχεῖν ἅπαντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡμῶν ἀλλ' ἑνὸς τῦ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δ' ἀπεγνωκόσιν ἡμῖν τιλὶ δι' αὐτῦ σωτηρίαν, ἐλπὶς ὑπολελεῖφθαι ὡδ' δ' σῆς χρηστότητος ἐγχωρεῖν τιλὶ τῦ κινδύνου φυγήν. καὶ νιῷ μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἁφορᾶν, μὴ δ' τὸ κακούργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τιλὶ σαυτῦ φύσιν, καὶ τιλὶ ἀρετιλὶ σύμβουλον ποιησάμενον αὐτὴ τῆς ὀργῆς, ἰῷ οἱ τἄλλα μικροὶ πρὸς ἰσχὺν λαμβάνουσι καὶ ὅτι τοῖς μεγάλοις μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι, γλυκὺ πρὸς αὐτιλὶ μεγαλόφρον. καὶ μὴ νικηθῆς ὑπ' αὐτῆς ὥστε ὑποκτεῖναι τοὺς οὐδ' αὐτοὺς ὡς ἰδίας ἐπὶ τῆς σωτηρίας αἰτιωμένους, ἀλλὰ σῶσαι σοῦ λαβεῖν αὐτιλὶ ἀξιοῦντας. καὶ γὰρ ὑδὲ νιῷ πρῶτον αὐτιλὶ ἡμῖν παρέξεις. ἀλλὰ τάχιον ἐλθεῖν ὅτι τιλὶ ἀγορὰν τῦ σίτου, καὶ

τὴν

τὴν ἔκπειραν τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀπορομίζειν καὶ τοῖς οἰκείοις ὅσα κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρῆναι ἔμελλεσω. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ θέλειν ἀπολλυμένοις ὑπ' ἐνδείας τῆν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρτεῖν καὶ περί τινὶ διφορεσίαν τινὶ ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γνωμένῳ φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέν τοι τρόπῳ δεδομένη. σέσωκας γὰρ οὓς εἰς τοῦτο καὶ ἔτρεφες, καὶ ψυχὰς ἃς ὑπὸ λιμοῦ κάμειν οὐκ εἴασας τηρήσεις ταῖς ἑαυτοῦ δωρεαῖς, ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοκοῦσάν τε ψυχὰς ἡμῖν καὶ φιλανθρώπειν δι' ὧν αὐτὰς μόνοις ἀποφυμένους, οἶμαί τε τὸν θεὸν, αἰτίαν ἐπιδιδοὺς ἀποφυμένους, εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τοῦ ἀρίστου φειδόντος, ἡμᾶς εἰς τοῦτο φείσησαν συμφορᾶς. ἵνα καὶ τῆν εἰς αὐτὸν ἀδικημάτων συγγνώσκων φανῆς τοῖς ἐπαγκοσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μόνους τοὺς κατὰ ἄλλου προφασιν δεομένους ἐπικουρίας φυλάξαι πρὸς δοκῆς. ὡς μέγα μὲν καὶ τὸ ποιῆσαι τινας δι' καταστάσεις εἰς χρείαν, ἡμεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς ὑπὸ τῆν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένον ἔγκλημα ὀφείλοντας. εἰ γὰρ τὸ φεῖσαι μικρῶν ζημιωμάτων, ἀφεῖναι τοὺς πλημμελήσαντας ἔπαινον ἐνεγκε τοῖς ἐπιδοῦσι, τό γε φεῖσαι τύπτων ἀόργητον, ὑπὸ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει γίνεται τῆν ἠδικηκότων, θεῖα φύσει προστέθη. καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν ὡς ὅτι παίδων ἀποβολῆς ταλαιπωρεῖ δικαίως ὅτι ἐκείνου τελευτῆς ὀδυνηδεστέρου, ἂν αὖ τοῦτ' καθ' ἡμᾶς ἕνεκα φεῖσαι τῆν σωτηρίας λόγοις ἐποιησάμεθα, εἰ μὴ ὄσον τῇ σῇ χαριζόμενος ἤθει σώζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι. καὶ τούτους οἱ λυπήσαντα τεθνηκότων ἐκ ἔχοντες, παρείχομεν αὖ αὐτοὺς πεισομένους ὅτι καὶ θελήσειας. νεῦσον, ἐ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεοῦντες, εἰ μὴ νέοι καὶ μὴ πω τῷ καὶ τὸν βίον ἀπολελαυκότες τεθνήξομεθα, τὸ δὲ τῷ πατρὸς λογιζόμενοι καὶ τὸ γῆρας οἰκτίσαντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοι τὰς δεήσεις προσφερόμενοι, ἐ παραιτούμεθα ψυχὰς ἑαυτῷ αἷς σοι τὸ ἡμέτερον κατόρθωμα πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ὅτε πονηρὸς αὐτὸς, ὅτε τοιούτους ἐσομένους ἐγίνωσεν, ἀλλὰ χρηστὸς ὤν, καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐκ ἀξιος. καὶ νεῦσον μὲ ἀποδημοῦντων, τοῖς ὑπὸ ἡμῶν φρονήσι κακοπαθεῖ. πυθόμενος δὲ ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπομένει δικαίως ταυτὶ πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν, καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταστροφῆς ὀρθώσεται διαχρησάμενον, καὶ κακὶ αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τῷ ζῆν ἀπαλλαγῆν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς ἀνδύσαντα αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταλαγεῖν. γνόμενος οὖν ἐν τούτῳ τῷ λογισμῷ, εἰ καὶ ἡ κακία σε παροξύνει νεῦν ἡ ἡμετέρα, τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρί. καὶ δυνηθῆτε πλέον ὁ πρὸς ἐκείνον ἔλεος, ἢ ἡμετέρας πονηρίας. καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον, καὶ τεθνηξόμενον ἡμῶν ἀπολωμένων ἀδίκως, τῷ πατέρων ὀνόματι ταυτὶ χαριζόμενος τὸν δωρεαί. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαντα τιμᾶς καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύσαν μὲ ἤδη τῆς προσηγορίας, ἀπαθῆς δ' ὑπ' αὐτῆ φυλαχθησόμενος ὑπὸ τῷ θεῷ τῷ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κ' κοινωνίαν κ' αὐτὸν ἢ ὀνόματος δυσεβεῖν δόξεις τῷ ἡμετέρου πατρὸς οἶκον λαβὼν, ἐφ' οἷς πέπονται τῆν παίδων στερόμενος. σὺν οὖν ἐμοὶ παρέχειν ἡμῖν ὁ θεὸς ζωὴν ἔχοντα ἐξουσίαν ἀφι-

acceptam laturi, ne committas vt illud beneficium tibi pereat, dum fami ereptis, & frumento liberaliter adiutis, etiam ad familiam eodem periculo laborantem domum alimenta perferendi potestatem fecisti. Eiusdem enim bonitatis est, seruare fame de vita periclitantes, & mortem meritis culpam condonare, quibus fortuna tuam beneficentiam inuidisse visa est. eadem planè gratia est, diuerso modo collata. Seruabis enim quos pauisti, & vitam quam præ fame deficere non es passus, denuo donabis, qno commendabilior sit tua clementia, dum & vitam donas, & per quæ vita retinetur. Quin etiam Deum ipsum existimo tibi hanc virtutis exerendæ materiam suppeditare: vt appareat te proprias quoque offensas beneficiendi voluntati posthabere, & non in solos innoxios egenos liberalem esse. Quamtumuis enim magna laus est opem ferre in rebus angustis, non minus tamen principem ornat clementia, præsertim in causa quæ ad ipsius iniuriam priuatim attinet. Si enim parua peccata remittentes merita laus sequitur, quid in capitali crimine iram cohibuisse, an non diuinæ clementiæ proximum videri debet? Quod nisi Ioſephi interitu compertum haberem quàm molestè ferat pater orbari filiis, non adeò pro salute nostra laborarem, nisi quatenus tibi clementiæ laudem conciliatura videtur: & si non haberemus quibus mors nostra luctum ac mœrorem sit allatura, æquo animo supplicium perferremus. Nunc verò quando non tam nostri nos miseret, tametsi iuuenes adhuc non multum fructum aut voluptatem vitæ percepimus: quàm parentis miseri, ætate curisq; confecti, has tibi preces illius quoque nomine offerimus, & vitam nobis donari oramus, supplicio per hodiernum malefactum obnoxiam. ille certè vir bonus est, nósque vt similes essemus genuit, dignus qui nunquam talem calamitatem experiatur, qui nunc ob nostram absentiam curis ac mœrore discruciatur. quòd si talem nostri interitus nũcium acceperit, simúlque ejus causam, non sustinebit amplius viuere: nostræ mortis infamia illius mortem approperabit, hoc ipso infeliciorem, quia ne nostri dedecoris rumorẽ sentiret, è viuis excessisse videbitur. His igitur perpensis tametsi ad iustam indignationem hoc scelere permotus, patri tamen vindictæ gratiã facito: & plus illius miseratio apud te valeat, quam nostra iniquitas. Defer hoc honoris senectuti eius, quæ si nobis orbetur, superstes durare nec volet nec poterit, defer tui parentis memoriæ, defer ipsi patris vocabulo quod tibi iam contingit, ita tibi Deus omnium pater hoc felix faxit ac perpetuum. quem & ipsum honorabis hac pietate propter commune nomen, si te calamitatis senis patris miseret, quam orbatum manere est credibile. Nunc tuum est, quæ nobis Deus dedit, cùm iure possis non auferendo iterum dare, & hoc pacto Dei benignitatem imitari, & hac parte similem ei fieri.

Cùm enim tantundem ad vtrunlibet valeas, A
præstat bene facere quàm malè, & potestate
contentum sui iuris non meminisse, sed tan-
tùm ad seruandos homines potentiam tibi da-
tam existimare, & quo pluribus salutem dede-
ris, hoc teipsum illustriorem fore, potes autem
fratri erroris venia data nos omnes seruare. ne-
que incolumes esse possumus nisi hoc incolu-
mi, neque domum absque hoc ad patrem re-
dire licet, sed hîc ferendum est quicquid frater
tulerit. neque enim aliam gratiam à te Præses B
petimus, si hanc non impetramus, quàm vt
nos eodem afficias supplicio, non secus ac sce-
leris socios. hoc enim satius fuerit, quàm si præ
mœrore nobis ipsi manus inferamus. Non ad-
dam iuuenem esse, & per ætatẽ nõdum satis sa-
pere, & talibus non grauatim veniã dari solere:
sed hîc finem dicendi faciam, vt siue damne-
mur, mihi imputetur non satis diligenter huic
causæ patrocinatõ: siue absoluamur, in solidum
hanc gratiam tuæ clementiæ ac bonitati de- C
beamus, cuius laudi hoc quoque accedet, quòd
non solum nos seruaueris, sed plura etiam quã
nos ipsi in causa nostra quæ pro nobis faciant
videris. Siue igitur plectere vis hunc, me vica-
rio ad supplicium accepto, patri eum remitti-
to. Siue ad seruitium addicere mauis, ego tuis
ministeriis magis sum idoneus, & ad vtrumuis vt vides magis paratus. His dictis Iudas
promptus ad quiduis pro fratris salute libenter
subeundum, accidens Iosepho ad pedes, quan- D
tum in se erat mollire ac placare iram conatur.
paríque modo & cæteri prosternuntur, pro
Beniamine sese offerentes. Iosephus autem pie-
tate victus & iam ægrè personam irati sustinens, ablegat alios qui tum aderant, vt sine ar-
Gen. 45. bitris à fratribus agnosceretur, cúmque soli es-
sent, aperit seipsum & infit: Pietatem vestram
& amorem quo fratrem prosequimini non lau-
dare non possum, quem maiorem comperio,
quàm expectaram, coniecturam faciens ex his E
quæ mihi olim accidertunt: in hoc enim hæc
omnia feci vt fraternæ beneuolentiæ caperem
experimentum, cuius quoniam egregium spe-
cimen edidistis, ne illud quidem in me com-
missum vestræ naturæ imputare libet, sed Dei
potius voluntati totum adscribo, qui vobis in
præsentia commoda procurauit, & maiora est
largiturus, si nobis propitius fauorem suum
non subtraxerit, quando igitur & patris inco-
lumitatem optatam magis quàm speratam co-
gnoui, & vos tales quales cupiebam erga fra- F
trem comperi, libenter iniuriæ olim mihi fa-
ctæ obliuiscor, malens vobis vt ministris di-
uinæ prouidentiæ in hoc tempus communi
nostræ vtilitati prospicientis gratiam habere,
quàm vestræ, vt tum videri poterat, malitiæ
meminisse. Vos quoque temporis illius im-
memores iubeo bono animo esse, & mali
consilij bonum euentum libenter ferre, ne-
que pudore præteriti erati quicquam con-
tristari. quid est enim cur vos malè ha- G
beat iniquæ quondam vestræ sententiæ po-
nitentia, quam frustratam esse iam videtis?
Læti igitur hac diuina dispensatione ite feli-

λέσθαι δοκῶν, ἢ μηδὲν ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χάριτι. τὸ
γὰρ ἐπ' ἀμφότερα δυνάμενος τετυχηκότα, μᾶλλον ταύ-
τῃ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι, ἢ παρὸν καὶ ἀπο-
λαύειν δι' αὐτὸ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δι' ὑπαρχούσης,
ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτρέφθαι τὸ σῴζειν
ὑπολαμβάνειν, & ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει μᾶλ-
λον αὐτὰ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ γὰρ πάντας ἡμᾶς σώσῃς
ταὐδελφῷ συγγνοὺς, ὥσπερ ὧν ἐτύχημεν. ὑδὲ ἡμῖν
βιώσιμα, ταῦτα κολασθέντες, οἷς γε πρὸς τὸ πατέ-
ρα μὴ ἔξεσιν ἀναστρέφεσθαι μόνοις, ἀλλ' ἐνθάδε δὴ
κοινωνήσαι τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τὸ βίᾳ. καὶ τοσού-
τῳ δεησόμεθα σφαττομένῳ καταλείποντος τὸν ἀδελφὸν ἡ-
μῶν ἀποθανεῖν, συγκολάσαι ἢ ἡμᾶς ὡς τῷ ἀδικήματος
κοινωνήσαντας. ὁ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ὑπὸ λύπης
τεθνηκότος ἑαυτοὺς ἀπολέσαι ἀλλοίως, ἀλλ' ὁμοίως αὐ-
τῷ πονηροὶ γεγόνοτες ἀποθανεῖν ἄτως. ἢ ὅτι μὲ καὶ νέον
ὄντ' ἡμάρτηκ' μήπω τὸ φρονεῖν ἐπείσθημεν, ἢ ὡς αὐθρώ-
πινον τοῖς ἑαυτοῦ συγγνώμην νέμειν σοι, καταλεί-
πων πεύσομαι περαίτερω λέγειν. ἴν' εἰ μὲ καταπεί-
σειας ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ
σωθρονέστερον ἡμᾶς. εἰ δ' ἀπολύσειας κἀκεῖνα τῇ
σαυτοῦ χρηστότητι συγγνοὺς ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, ὑ
σώσας μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ ἢ ὧν δικαιότερον μᾶλλον
φανούμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, & πλέον ἡμῖν αὐτῷ
ὠφελῇς ἡμετέρας νόησας σωτηρίας. εἰ τ' οὖν κτείνειν
αὐτὸν θέλῃς, ἐμὲ τιμωρησάμενος αὐτί τούτου, τῷ πα-
τρὶ τοῦτον ἀποπέμψον, εἴτε ἢ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦ-
λον, ἐγὼ πρὸς τὰς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμεί-
νων, ὡς ὁρᾷς, πρὸς ἑκάτερον τῶν παίδων ὑπάρχων. ἰού-
δας μὲν οὖν πᾶνθ' ὑπομένῃν ὑπὲρ τῆς ταὐδελφῷ σω-
τηρίας ἡδέως ἔχων, ῥίπτῃ πρὸ τῶν ἱκετῶν ποδῶν ἑαυ-
τὸν, εἴπως ἐκμαλάξειε τὸν ὀργὴν αὐτοῦ, ἢ κατα-
πραΰνειν ἀγωνιζόμενος. πρεσβύτερον ἢ ἢ οἱ ἀδελφοὶ
πάντες & προδιδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τ' βενιαμὶν ψυ-
χῆς ἀπολυμένους. ὁ ἢ ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τῶ
πάθους, & μηκέτ' δυνάμενος τὸν ὀργὴν φέρειν
ὑπόκρισιν, κελεύῃ μὲν ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας ἵνα
μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς ποιήσῃ φανερόν. διαχωρη-
σάντων ἢ, ποιεῖ γνώριμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, ἢ φη-
σίν. τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς & δυσοίας δ' πρὸς τ' ἀδελ-
φὸν ὑμῶν ἐπαινῶ καὶ πρείσσονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν
πρὸς ἐμοῦ βεβουλευμένων ἁλίσκω, πάντα ταῦτα ποιή-
σας ὅπῃ πείρᾳ δ' ὑμετέρας φιλαδελφίας. φύσει ἢ, ὑδὲ
πρὸς ἐμὲ νομίζω πονηρὸς γεγονέναι, θεῶ ἢ βουλήσει
τῷ τε νῦν πραγματευομένῳ τ' ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν,
καὶ τ' ἐς ὕστερον εἰ ὑμῶν ἡμῖν πρόσμενίν. πατρός τε
σωῦ σωτηρίαν ἐγνωκὼς ὑδ' ἐλπιθεῖσαν, ἢ τοιούτους ὑ-
μᾶς ὁρῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑδ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁ-
μάρτειν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι ἢ δ' ἐπ' αὐτοῖς μι-
σοπονηρίας, καὶ ὡς σωναιτίοις τῷ πρὸς θεὸν βεβουλευ-
μένων εἰς τὰ παρόντα χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς
τε βέλομαι καὶ αὐτοὺς λήθειν ἐκείνων λαβόντας ἡ-
δέσθαι μᾶλλον, τῆς τε ἀβουλείας εἰς τοιοῦτον ἐλ-
θούσης τέλος μὴ δυσφορεῖν αἰσχυνομένους ὅπῃ τοῖς
ἡμαρτημένοις. μὴ οὖν δόξῃ λυπεῖν ὑμᾶς τὸ κατ'
ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἢ ἐπ' αὐτῇ μετάνοια τῷ γε μὴ προσχωρῆσαι τὰ βεβουλευμένα. χαί-
ροντας οὖν δεῖ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις, ἅπιτε τοῦτο ἀπαλλάττοντες τὸν πατρὶ, μὴ καὶ ταῖς ὑπ' ὑμῶν

Pecu-

φεγγίσιν ἀναλωθεὶς ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς δ- A
δαιμονίας πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τῷ ἐμῷ καὶ μεταλα-
βεῖν τῆς παρόντων ἀγαθῶν ὑποθανών. αὐτὸν ἤ τέτον,
καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συ-
γγένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε. ἐ γὰ
ὑποδήμους εἶ τῆς ἀγαθῶν δεῖ τῆς ἡμετέρων τοῖς ἐμοῖ
φιλτάτοις, ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἔτι πενταε-
τίαν ὑπομένοντος. ταῦτ' εἰπὼν ἰώσηπος, περιβάλλει
τοῖς ἀδελφοῖς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ, τ δ'
ἐπ' αὐτῷ διεβεβλημένων τιμωρίαν ἐν αὐτοῖς ὑπολήψειν B
ἐδόκει τὸ ἀγνώμον τὰδελφῦ. καὶ τότε μ' ἦσαν ἐν δω-
χία. βασιλεὺς δ' ἀκέσας ἥκοντας παρὰ ἰώσηπον τοὺς
ἀδελφοὺς, ἥδετο μεγάλως, ὡς ἐπ' οἰκείοις ἀγαθοῖς
θεὶς ἀγαθῶν, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας οἵτε πλήρεις, καὶ
ἄργυρον χρυσὸν ὑποκομίζειν τῷ παῖδι. λαβόντας δ'
πλείω πρὸς τὰδελφῦ, τὰ μ' τῷ παῖδι φέρειν, τὰ δ' αὐ-
τοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας πλειόνων ἠξιωμένε βε-
νιαμὶν παρ' αὐτοῦ ἀπίεσαν. ὡς δ ἀφικομένων τῷ παίδων C
ἰακώβου τὰ περὶ τ ἰώσηπον ἐμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τ
θανάτου ἀφαπεφυγὼς ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγε, ἀλλὰ καὶ ζῇ
μετ' λαμπρᾶς δυναμοίας βασιλεῖ συνδιέπων τὴν αἴ-
γυπτον, καὶ τὴν ἅπασαν ἀρχὴν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ
ἐπιμέλειαν, ἅπερ μ' ἥδεν ἐδόκει τῷ ἐπηγγελμένων,
λογιζόμενος τὸ θεῖ τὴν μεγαλυρίαν καὶ τὴν περὶ
αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ τῷ μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν. ὥρμηδ
δ' ὡς τὸν ἰώσηπον.

ces patri hæc renunciaturi, ne forte illo con- A
sumpto immodica de vobis solicitudine, præ-
cipuus felicitatis meæ fructus intercidat, priu-
quam ille in conspectum meum veniat, & ho-
rum bonorum fiat particeps. quamobrem & ipsum & vxores ac liberos vestros totámque cognationem assumentes migrate vos huc volo. Non enim decet mihi charissimos ab hac mea felicitate abesse, præsertim fame quinque adhuc annis duratura. Hæc locutus complectitur fratres. illi verò in lachrymis erant ac mœrore, tanto maiore pœnitentia quod in tã bonũ fratrem peccauissent. mox conuiuium est secũtum. Rex autem cognito fratrum Ioſephi aduentu, quasi sibiipsi aliquid boni accidisset, lætatus est, donauitque eis currus onustos frumento & aurum ac argentum, munera ad patrem deferenda, qui pluribus etiam à fratre acceptis, partim patri, partim in singulos donatis, sed præcipuis Beniamini, reuersi sunt ad suos. B

Iacobus autem postquam ex filiis statum Ioſephi cognouit, quòd non solum mortem effugit, quam tandiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viuit cum rege administrans Ægyptum, & penè totam illius regionis gubernationem commissam habens, facilè ista credidit, cogitans tum magnificentiam Dei, tum erga se fauorem, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissum: nec diu moratus iter aggressus est ad Ioſephum properans. C

Κεφάλαιον δ'.

Η τῦ πατρὸς αὐτῦ μετὰ τ γενεᾶς πάσης, πρὸς αὐτὸν μετά-
βασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

CAP. IV.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit.

Ὡς δ κατέχεν ὅτι τὸ ὄρυγμα φρέαρ, θύσας αὐτόθι
τῷ θεῷ, καὶ φοβούμενος διὰ τὴν δυναμοίαν
τὴν ἐν αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ
οἰκήσει τῇ ἐν αὐτῇ, μὴ ἐκ τῆς εἰς τὴν χαναναίαν οἱ ἔκ- E
γονοι μετελθόντες κατάχωσιν αὐτὴν ὡς ὁ θεὸς ἦν ὑ-
πεχημένος, ἅμα τε μὴ δίχα βελήσεως θεῦ ὁρμωμένης τ
εἰς αἴγυπτον ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτῦ, πρὸς δ
τούτοις δεδιὼς μὴ πρεξέλθῃ τὸ βίε πρὶν εἰς ὄψιν
ἰωσήπου ἐλθεῖν, καταφέρεται γρέφων ἑαυτῷ
τῶν τὸν λογισμὸν εἰς ὕπνον. ὄψας δ ὁ θεὸς αὐτῷ,
καὶ δὶς ὀνόμασί καλέσας, πῶς θαυμάζω τίς ὄξιν. ἀλλ'
ὁ δίκαιον εἶπεν ἰακώβῳ θεὸν ἀγνοεῖσθ τ ἀεὶ πάντα F
τὸν βοηθὸν προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ
γενόμενον. σεσεμάκω τε γάρ σοι τ ἀρχῆς ἔτι τε παῖδος,
ἐγὼ παρεῖχον. καὶ κατ' ἐμὲ μὲν εὔνοιαν, εἰς τὴν μεσοπο-
ταμίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ
παίδων ἐπαγόμενος πλῆθος, καὶ χρημάτων ὀνήσησας.
παρέμεινά τε σε γλυκὺ πᾶσα τῇ ἐμῇ προνοίᾳ, καὶ ὃν ἀπο-
λωλεναι τῷ υἱῶν ἐδόκεις ἰώσηπον, τέτον εἰς ἀπόλαυσιν
μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τ αἰγύπτε κύριον ὡς ὁ- G
λίγω διαφέρειν τε βασιλέως ἐποίησα. ἵκω τε νῦν ὁδῦ
τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίε σοι τελευτὴν ἐν τ ἰω-
σήπε χερσὶν γλυκυσομένῳ προδηλῶν, καὶ μακρὸν αἰῶνα
τῷ σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ καταγγέλλων,
κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέσχημα. τέτῳ
θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰς τ αἴγυ-
πτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ παισὶ τοῖς τέτων ἀπηλλάττετο.

VT verò ventum est ad puteum iuramenti, oblato Deo sacrificio, cùm timeret ne filiis propter vbertatem Ægypti cupiditate habitandæ regionis captis, posteritas sua non rediret in Chananæam occupatura eam iuxta promissa Dei: néve inconsulto Deo migratione præsenti facta genus ipsius clade aliqua feriretur: ad hæc ne fortè ipse antequam Ioſephum aspicere contingat, ex hac vita eximatur: talia volutanti in animo & somno grauato Deus per visionem astitit, cúmque bis nominatim inclamauit. Quo rogante quisnam esset, an non agnoscis, inquit, Iacobe, Deum perpetuum tam tuum quàm tuorum maiorum protectorem simul & auxiliatorem? qui cótra patris tui propositum principem familię te constitui, & cum solus in Mesopotamiam profectus esses, effeci vt coniugium nactus fortunatum redires & liberis multis & facultatibus auctus: incolumem etiam progeniem tuam seruaui, & quem amisisse videbaris Ioſephum, ad tam sublime dignitatis fastigium euexi, vt non multum à rege Ægypti differat. Nunc quoque in hoc veni vt me ducem huius itineris habeas, vtque tibi prænunciem inter manus Ioſephi te è vita exiturum, & posteritatem tuam per multa secula potentem fore simul & illustrem, occupaturámque terram cuius ditionem ei sum pollicitus. Hoc somnio fretus eo libentiùs in Ægyptum cum filiis ac nepotibus properabat, qui erant in vniuersum LXX. *Genes. 46.*

Eorum nomina cùm ſint duriora, non eram adſcripturus, niſi propter quoſdam qui nos Ægyptios contendunt eſſe non Meſopotamenos. Ergo Iacobi filij fuere duodecim, ex quibus Ioſephus iam antea venerat. recenſendi ſunt nunc reliqui, cum ſua quiſque progenie. Rubeli fuerunt quatuor filij, Anoches, Phalles, Eſſaron, Charmiſus. Simeonis ſex, Iumilus, Iaminus, Puthodus, Iachenus, Zoar, Saar. Leuis quoque tres fuerunt, Gerſemis, Caathus, Mararis. Iudæ item tres, Sala, Phares, Zara, & duo filij Pharæ, Eſron & Amyrus. Iſſacharæ quatuor, Thulas, Phruras, Iobus, Samaron. Zabulonis tres, Saradus, Elon, Ianel. & hoc quidem genus è Lia, quæ ſecum ducebat filiam Dinam, quorum numerus triginta tres. Rachelis autem filij fuerunt duo, quorum alter Ioſephus filios habuit Manaſſem & Ephræmen. alteri vero Beniamini fuerunt decem, Boloſſus, Baccharis, Aſabel, Gela, Nemanes, Iſes, Aros, Nomphthis, Optais, Sarodus. iſti quatuordecim ſuperioribus additi, fiunt numero quadraginta ſeptem: & legitimum quidem Iacobi genus hoc fuit. è Bala verò famula Rachelis fuerunt Danus & Nephthalim, quem quatuor ſequebantur filij, Eleinus, Gunes, Sares, Hellimus: Dano verò vnicus erat filius nomine Vſis. his ad iam dictos additis, quinquaginta quatuor numerus expletur. Gades autem & Aſſerus nati fuerunt è Zelpha Liæ famula. ex his Gadem ſequebantur filij ſeptem, Zophonias, Vgris, Sunis, Zabros, Ærines, Erodes, Ariel. Aſſerum verò vna filia, & mares numero ſex, quorum nomina Iomnes, Eſſus, Iubes, Baris, Abarus, Melmiel. his quindecim adiectis ad prædictos quinquaginta quatuor ſupradictus numerus completur, annumerato etiam Iacobo. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas præcurrens id ſignificauerat) profectus obuiam ad Heroum oppidum illi occurrit: qui præ nimia lætitia minimum abfuit quin expiraret. ſed Ioſephus eum refouit, quamuis & ipſe præ gaudio periclitaretur, non tamen æquè ac pater. deinde iuſſo eo paulatim progredi, ipſe aſſumptis quinque fratribus properauit ad regem, nunciaturus adeſſe cum familia Iacobum. quo audito lætus ille percontatus eſt Ioſephum quibuſnam ſtudiis potiſſimum delectarentur. ait, paſtoralem artem callere, & nihil aliud exercere: idque eo conſilio reſpondit, ne fortè diſtraherentur, ſed vt vnà degentes curam patris haberent: tum ne qua æmulatio cum Ægyptiis interueniret ſi circa eadem cum illis ſtudia verſarentur. Nam ei genti non erat licitum greges aut paſcua curare. Iacobo autem ſalutatum ad regem perducto, poſt fauſtas ominationes acceptas, rogauit eum Pharao quantum temporis vixiſſet. & cùm audiſſet triginta ſupra centum annos natum, admiratus eſt hominem tam longæuum.

Geneſ. 47.

ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα δηλώσας τούτων, οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα διὰ τὴν δυσκολίαν αὐτῶν· ἵνα μὴ δι' ὧν ἥκιστα τοῖς ἐγχωρίοις συνολαμβάνουσιν ἡμᾶς οἱ τῆς μεσοποταμίας, ἀλλ' Αἰγυπτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μηδεμίαν τοῦ ὀνόματος. Ἰακώβῳ μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα. τούτων Ἰούδαιος ἤδη προαφήκετο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτου γεγονότας δηλώσομεν. ῥουβήλῳ μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες, Ἀνώχης, Φάλλης, Ἔσαρων, Χαρμίσος. συμεῶνος δ', ἓξ, Ἰούμηλος, Ἰάμινος, Πούθοδος, Ἰάχηνος, Σόαρις, Σάαρος. Λεΐδι δὲ τρεῖς γεγόνασιν υἱοί, Γήλσεμις, Κάαθος, Μαραεί. Ἰούδᾳ δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλαῆς, Φαρὲς, Ζάρας. οἱ δὲ δύο γεγονότες ἐκ Φαρέσου, ἕσρων καὶ Ἀμύρης. Ἰσσαχάρει δὲ τέσσαρες, Θυλαὶ, Φρουρᾶς, Ἰώβης, Σαμάρων. Ζαβουλῶν ἦλθε υἱοὶ, Σάραδον, Ἤλωνα, Ἰάηλον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος, καὶ αὕτη συναπῆγε Δεῖναν τὴν θυγατέρα αὐτῆς. τρεῖς δ' ἦσαν καὶ τεσσαράκοντα. ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ἰωσήπῳ μὲν γεγόνεσαν υἱοὶ, Μανασσῆς καὶ Ἐφράμης, Βενιαμῖν δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βολοασὸς, Βάκχαμις, Ἀσάβηλος, Γήλας, Ναμανῆς, Ἴσης, Ἀρὼς, Νομφθεὶς, Ὀπταῖς, Σάρσδος. ἦσαν τεσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοι, εἰς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ μὲν γνήσιον Ἰακώβου γένος, τοῦτο ἦν. ἐκ βάλας δὲ αὐτῷ γίνονται τῆς ῥαχήλας θεραπαινίδος, Δάνος, καὶ Νεφθαλής. ᾧ τέσσαρες εἶπον παῖδες, Ἐλλῖνος, Σουσὶς, Σάρης τε, καὶ Ἕλλιμος. Δάνῳ μὲν, μονόχρες ἦν παιδίον, Οὖσις. τούτων προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσάρων πληρῶσιν ἀριθμόν. Γάδης δ', καὶ Ἄσηρος, ἐκ Ζελφᾶς μὲν ἦσαν. ἡ λίας δ' αὖτη θεραπαινίς. παῖδες δ' ἐπήγοντο, Γάδης μὲν, ἑπτὰ, Ζοφωνίας, Ὀγὴν, Σουνὶν, Ζάβρων, Ἀηείνλω, Ἐρωὴδίω, Ἀρίηλον. Ἄσηρος τε ἦν θυγάτηρ, καὶ Ἀρσενες ἀριθμὸν ἓξ. οἷς ὀνόματα, Ἰωμνης, Ἄσσους, Ἰούβης, Βαρὶς, Ἄβαρός τε καὶ Μελμιήλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων καὶ προσιθεμένων τοῖς προειρημένοις πεντήκοντα καὶ ἕξιν ὁ προειρημένος ἀριθμὸς πληρῶται, μὴ συγκαταλεγομένου αὐτοῖς Ἰακώβου. μαθὼν δ' Ἰώσηπος προαγγελθὲν τὸν πατέρα, καὶ δὴ προελαβὼν Ἰούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφιξιν, ὑπαντησόμενος ἔξεισι καὶ καθ' ἡρώων πόλιν αὐτῷ συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτου τε καὶ μεγάλης γενομένης, μικρᾷ δεῖν ἐξέλειπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρισεν αὐτὸν Ἰώσηπος. ὑπ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς, ὡς μὴ ταὐτὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς. ὁ μὲν δὴ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πατρὶ γενόμενος ἥττων τῶν παίδων. ἐπειτα τὸν μὲν πρέμα κελεύσας ὑπεύειν, αὐτὸς δ' προλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν, ἐπείγεται πρὸς τὸν βασιλέα, φράσων αὐτῷ προαγγελθέν μὲν τοῦ γένους τὸ Ἰακώβου. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε, καὶ τὸν Ἰώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν, τίνι βίῳ διατρεπόμενοι, ὡς αὐτοῖς διατελῶσι τοῦτον ὑπερέφειε διάγειν. ὁ δ', ποιμένας αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ προσανέχειν, τοῦτε μὴ διαζευγνύντας, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ τυγχάνοντας ὑπιμελεῖσθαι τῶν πατρῶν προνοούμενοι, τοῦτε τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφιλεῖς, μηδὲν προσπίπτοντας τῷ αὐτῶν ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπροσρημένον ἦν προὶ νομὰς ἀνατρέφειν. ἦ δ' Ἰακώβου προαγγελθέντος τὸν βασιλέα, καὶ ἀσπαζομένου τε, καὶ κατυχομένου προὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ, ὁ Φαραὼ ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τὸν δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τεσσαράκοντα γεγονέναι φήσαντος, ἐθαύμασε τὸ μήκους τῆς ζωῆς τὸν Ἰακώβου

εἰ πόν

εἰπόντος δ᾽ ὡς ἥτλονα τῷ πρεσβύτῃ εἴη βιβιωκὼς ἔ- A
τη, συνεχώρησεν αὐτῷ ζῆν μὴ τῷ τέκνων ἐν ἡλιου-
πόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ καὶ οἱ ποιμένες αὐτῷ τὰς νομὰς
εἶχον. ὁ δὲ λιμὸς τοῖς αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ
δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε
τοῦ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπάρδοντος, ὃ γὰρ ἀνέβαινε, μήτε
ὄντος τοῦ θεοῦ. πρόνοιαν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῷ ὑπ᾽
ἀγνοίας πεποιημένων, καὶ τοῦ ἰωσήπου τὸν αἴτιον ὅτι
χρήματων αὐτοῖς διδόντος. ὡς δὲ ταῦτα αὐτοῖς ἀπέ- B
λειπε, τῷ βοσκημάτων ἐωνοῦντο τὸ σῖτον καὶ τῷ ἀν-
δραπόδων, οἷς δὲ καὶ γῆ τις ἦν, μοίρας ταύτην παρεχώ-
ρουν ὅτι τιμὴ τροφῆς. ἔτους τε τοῦ βασιλέως πάσης
αὐτῷ τὰ πρωτεῖα κυρίου μεταδιαθησαν
ἄλλος ἀλλαχόσε, ὅπως βεβαίαν ἔχωσι τοῦ βασιλεῖ
τὰ χώρας τούτων ἡ κτῆσις, πλὴν τῆς ἱερέων. τούτοις
γὰρ ἔμεινεν ἡ χώρα αὐτῆς. ἐδούλωτο δ᾽ αὐτῷ οὐ τὰ σώ-
ματα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας, καὶ τὸ
λοιπὸν εἰς ἀρχόμενα τὰ τροφῆς εὐπορίαν αὐτοῖς κατα- C
νάγκαζε. λωφήσαντος δὲ τοῦ κακοῦ, καὶ τοῦ ποταμοῦ
πλὴν γῆν ὑπιόντος, καὶ ταύτης τοῖς καρποῖς ἀφθό-
νως ἀναφερούσης, ὁ ἰώσηπος εἰς ἑκάστην ὡδηγούμενος
πόλιν, καὶ συλλέγων ἐν αὐταῖς τὸ πλῆθος, πλὴν τε γῆν
αὐτοῖς καὶ ἐκείνων ὡδὶ χωρουμένων βασιλεῖς ἔχειν ἐ-
δικαίωσε, καὶ καρπεῦσθαι μόνον εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο, καὶ
κτῆμα ἴδιον ἡγουμένοις φιλεργεῖν παρεκάλει, πλὴν
πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ἀνὰ τὰ D
χώρας ἧς δίδωσιν αὐτοῖς ἅπασαν αὐτῷ. τὴν δὲ παρ᾽ ἐλπί-
δα κυρίου τὰ γῆς καθισαμένους χαρά τε ἐλάμβανε,
καὶ ὑρίσατο τὰ πράγματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τό τε
ἀξίωμα τὸ ὡδὶ τοῖς αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον ὁ ἰώση-
πος ἀπειργάζετο, καὶ πλείω τὴν εὔνοιαν τοῦ βασιλεῖ
ὡδὶ αὐτῷ. ὅτε τὲ τελεῖν τὴν πέμπτην τῷ καρ-
πῶν νόμος ἔμεινε καὶ μέχρι τῷ ὕστερον βασιλέων. ἰά-
κωβος δὲ, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἐν αἰγύπτῳ διατρίψας,
καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθα- E
νεν, ἐπευξάμενος, τοῖς τε κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν
αὐτοῖς κατὰ προφητείαν πῶς μέλλει τῷ ἐν τῇ γῇ
αὐτῷ ἕκαστος καθοικεῖν τὴν χαναναίαν. τοῦτο δὴ καὶ
πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο. ἰωσήπου δὲ ἐγκώμιον
διεξελθὼν, ὅτι μὴ, μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ
καὶ πλέον χρηστός εἰς αὐτοὺς ἐγένετο δωρησάμενος αὐ-
τοὺς ἀγαθοῖς οἷς ὐδὲ δεσπότας τινὲς ἠμείψαντο, προ-
στάξε τοῖς ἰδίοις παισὶν ἵνα τοῦ ἰωσήπου παῖδας ἐφραί- F
μην καὶ μανασσὴν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται
διαιρέμενοι μετ᾽ αὐτῷ τὴν χαναναίαν, ὥσπερ ὧν ὕστερον
δωρεμένου. ἤξίου δὲ τοι καὶ ταφῆς ἐν χερρῶνι τυγχάνειν.
τελευτᾷ δὲ βιὺς ἔτη τὰ πάντα ἑκατὸν πεντήκοντα
καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐν
δυσεβείᾳ τῶν θεῶν, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τοι-
ούτοις ἀγαθὸν γεγονότα. ἰώσηπος δὲ συγχωρήσαντος
αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς χερρῶνα κο-
μίσας, ἐκεῖ θάπτῃ πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλο- G
μένων αὐτῷ συνυποστρέφειν, δέος γὰρ αὐτοῖς εἶχε μὴ τε-
θνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τὰ εἰς αὐτὸν ὑπ-
βουλῆς, ἐκ ἐπὶ ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτὸς
μετριότητα, μηδὲν ὑφορᾶσθαι πείθει, μὴ δὲ ἔχειν αὐτὸν
δι᾽ εὐσοφίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ᾽ ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο, καὶ πάσῃ πρὸς αὐτοὺς εὐνοίᾳ χρώ-
μενος ἐκ ἀπέλειπε. τελευτᾷ δὲ καὶ οὗτος, ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος,

cúmque ille adieciſſet maiores ſuos longioris ætatis fuiſſe, iuſſit eum cum filiis degere in Heliopoli, vbi etiam regij paſtores habebant paſcua. Fames autem creſcebat in Ægypto, nec aderat remedium, neque flumine agris rigante, non enim aſcendebat, neque vllis de cœlo pluuiis: ad hæc grauius erat malum, quia vulgo improuiſum, qui nihil parati habebat, neque Ioſephus frumentum dabat niſi numerata pecunia. quæ poſtquam defecit, pecudes ac mancipia pro frumento permutabant. quibus verò agri fuere, partem aliquam in precium alimentorum regi decidebant. cúmque ad hunc modum omnes eorum poſſeſſiones in ius regis deueniſſent, alius aliò migrabant, quo certius eſſet regium dominium. ſoli ſacerdotes immunitatem & agros retinuerunt. poſtremò hæc neceſſitas adeò non corpora ſolùm, ſed & animos gentis in ſeruitutem redegit, vt nihil turpe putarent quo victus vtcunque parari poſſet. poſtquam autem ceſſauit fames, & rigante flumine terra ad priſtinam fertilitatem rediit, Ioſephus regionis vrbes obeundo, conuocata per ſingulas multitudine, agrorum, quos regi ceſſerant, vſumfructum illis reſtituit, & adhortatus vt non ſecus quàm proprios colerent, iuſſit quintam partem fructuum regi pendere, quæ ei iure dominij deberetur. qui læti inſperata reſtitutione agrorum culturam ſtrenuè aggrediebantur. atque hoc pacto tum Ioſephi autoritas, tum gentis erga regem beneuolentia non mediocriter creuit: & ius quintæ partis frugum etiam penes regum poſteros ac ſucceſſores permanſit.

VIII. *Geneſ. 48. 49. 50.*

Iacobus autem cùm decimum ſeptimum annum in Ægypto exegiſſet, inter manus filiorum vitam finiuit, precatus eis priùs proſperitatem & abundantiam, & vaticinatus quòd ſingulorum poſteri in partem poſſeſſionis Chananææ terræ eſſent peruenturi, id quod factum eſt aliquanto pòſt tempore. præterea collaudato Ioſepho quòd oblitus iniuriam plura fratribus bona contulerit, quàm vel benefactoribus deberentur, mandauit ſuis filiis vt Ioſephi filios Ephræmen & Manaſſen in ſuum numerum admitterent diuiſuri ſorte Chananæam, quemadmodum poſtea dicetur. poſtremò rogauit vt in Hebrone ſepeliretur. Mortuus eſt autem cùm vixiſſet annos centum quinquaginta minus tribus, ex maioribus ſuis nulli pietate ſecundus, cuius digna præmia Dei benignitate eſt conſecutus. Ioſephus verò permittente rege deportatum patris corpus in Hebronem magnificè ſepeliuit. cæterum fratribus recuſantibus cum eo reuerti, quòd timerent ne defuncto patre in ſe vindicaret, cùm non amplius eſſet in cuius gratiam daturum veniam ſperarent, iuſſit eos poſito metu nihil mali ſuſpicari: & reductis ſecum magnas poſſeſſiones largitus eſt, nec vnquam eos ſumma beneuolentia proſequi deſtitit. Moritur autem & ipſe centeſimo & decimo vitæ anno exacto, vir admirabili virtute præditus, in omnibus negotiis prudens, & poteſtate bene vſus: quibus artibus factum eſt vt neque externum genus, neque calamitas de qua diximus,

quicquam offecerit quo minus ad ſummam dignitatem eueheretur. Reliqui etiam fratres vita feliciter exacta in Ægypto ſunt mortui, quorum corpora filij & nepotes in Hebronem relata ſepeliuerunt. Ioſephi autem oſſa poſtea tranſlata ſunt in Chananæam per Hebræos, dum ex Ægypto populariter migrarent. hoc enim ipſe adiuratis prius mandauerat. Sed & hoc & alia huius populi geſta narraturi, dicemus priùs cauſam propter quam ex Ægypto exiuerunt.

CAP. V.

De afflictionibus Hebræorum in AEgypto per annos CCCC.

IX. *Exod. 1.*

AEgyptij gens delicata & ad laborem ſegnis, voluptatibus ſolùm & captandis vndecunque lucris dedita, malè volebat Hebræis, quòd per inuidiam ferre æquo animo illorum felicitatem non poterat. videntes enim genus Iſraelitarum florere, & opibus labore atque induſtria quæſitis abundare, non ſatis tuta ſibi eorum incrementa exiſtimauerunt: & cùm iam Ioſephi beneficiorum memoriam tempus obliteraſſet, regnúmque Ægypti in aliam familiam demigraſſet, inhumane tractabant Iſraelitas & variis laboribus atterebant. nam & flumen in multas foſſas diducere ſunt iuſſi & mœnia exædificare, & aggeres exſtruere, quibus inundationes fluminis arcerentur. pyramidum etiam inſanis ſubſtructionibus vexabant gentem noſtram, cogendo varias artes ediſcere, & laboribus ferendis aſſuefcere. atque in hunc modum per CCCC. annos fuit laboratum, Ægyptiis id agentibus vt Iſraelitas nimio labore perderent, noſtris contra omnes difficultates eluctari conantibus. Exortum eſt deinde aliud quiddam, cur genus noſtrum magis etiam cuperent extinctum. Quidam ex eo genere hominum quos gens illa vocat ſacrorum ſcribas, quorúmque prædictionibus multum tribuit, prænunciat regi naſciturum per id tempus apud Iſraelitas quendam res Ægyptiorum olim grauiter afflicturum, Iſraelitas contrà euecturum, ſi modò ad ætatem adultam peruenerit. nam & virtute fore præcellentiſſimum, & gloria per omne æuum celebrem. Quo terrore percitus rex, edicit ex ipſius monitoris ſententia, quicquid maſculini ſexus inter Iſraelitas naſceretur, in flumen proiectum necari: obſtetrices etiam Ægyptias diligenter obſeruare partus Hebræarum ac parturitiones. Sic enim cautum putabat ne obſtetrices ob cognationem edictum regium contemnerent. propoſuit etiam pœnam ſi quis clàm ſeruare fœtus auderet, vt cum tota familia tolleretur. Grauis fuit hæc calamitas non eo ſolùm quia liberis orbabantur, & quia parentes ipſi miniſtri eorum interitus eſſe cogebantur: ſed futurum quoque tempus proſpicientes inconſolabiliter triſtabantur, certum generis exitium expectantes, quandoquidem & proles necabantur,

Κεφάλαιον ε.

Ὅσα πᾶις ἑβραίοις ἐν αἰγύπτῳ συμέβη κακοπαθοῦσι ἐτῶν τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις ξυφεσῆς καὶ ῥαθύμοις ἦσι φύσις πόνους, καὶ τῷ τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῇ περὶ φιλοκέρδειαν, σωέβη δ' ἀνῶς φύσις τοὺς ἑβραίους δρᾶτε θλῶσαι καὶ φθόνον τῆ δυσαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ φύσις τὸ πονεῖν δύφυίαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμφούσης, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τ' ἦσαν δὴ ὑπὸ ἰωσήπου τετυχηκότες, δρᾶ χρόνῳ μῆκος λήθῃ λαβόντες, καὶ τὴ βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελήλυθυίας, δῆνῶς ἐνύβριζον τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ ταλαιπωρείας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διωρυχὰς πολλὰς αὐτοῖς φροστάξαν δρᾶτε μεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως αἱ εἴργοι τὸ ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἔως ἐκείνων ἐπεκβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέζυχον ἡμᾶς τὸ γένος, ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γυμνάσθαι σωήθεις. καὶ τεσσαράκοντα μὲν ἐτῶς χρόνον ἐπ' αὐταῖς διλούσαν ταῖς ταλαιπωρείαις αὐτφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲ αἰγύπτιοι τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς ἰσραηλίτας ἐθέλοντες. οἱ δ', ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῆ ὀπιταγμάτων. ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς τοιούτοις, ἅμα μᾶλλον αὐξάσαι τὸ ἀφανισμὸν τὸ γένους ἡμῶν τοὺς αἰγυπτίους φροσῆλθέτο τοιάδε. τῶν ἱερογραμματέων τις, ἦν γὰρ ἦσαν οἱ τὰ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ τεχθήσεσθαί τινα τοῖς ἰσραηλίταις κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴ αἰγυπτίων ἡγεμονίαν. αὐξήσει δὲ τοὺς ἰσραηλίτας, ξαφεὶς. ἀρετῆ τε πάντας ὑπερβαλεῖ καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται. δείσας δ' ὁ βασιλεὺς, καὶ γνώμαις τοῖς ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γιγνηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τὴ ἰσραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν. φυλάσσειν τε τὰς ὠδῖνας τὴ ἑβραίων γυναικῶν, καὶ τοὺς ἐκτοὺς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ δὲ τούτων ἐκέλευον αὐτὰς μαιεῦσθαι, αἳ δὴ συνῆθες ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τὴ τοῦ βασιλέως βούλησιν. τοὺς μὲν γοῦν καταφρονήσαντας τὸ προστάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας τὸ τέκνον, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γυναικὶ προσέταξε· δεινὸν δὲν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ὃ καθὸ παῖδων ἀπεσερῶντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴ ἀπώλειαν ὑπῆρχον τῆ γινομένων. ἀλλὰ καὶ ἡ ὀπίνοια τὴ τῆ γυναικῶν ὀπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῆ πικτομένων, αὐτῶν δὲ ἀλυ-

λυθησομένων, χαλεπὸν αὐτοῖς καὶ δυσωδυνομένοις ἐποίει τὸ σωφρονεῖν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσας δὲ αὐτοὺς τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης καὶ μυείας τέχνας ὅτι τούτῳ μηχανησάμενος. ὅτε γὰρ παῖς ὢν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, φέρε δὴ λαθὼν τοὺς τοῦ βασιλέως φυλακὰς, καὶ ἀληθὴς ὅτι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεννηθησομένοις ὁ προφήτων εὑρέθη. ἀμαραφάμης, τῶν δὲ γεγονότων οὐδὲ τοῖς ἑβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους μὴ ἀναίρει τὸ ὑπερφησομένης νεότητος ὀλιγανθρωπήσῃ, καὶ χαλεπῶς ἐφ' ἑαυτῷ φέρων, σκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχανίαις ὢν. καὶ προὶς ἱκετείαν τοῦ θεοῦ ἔρπεται, οὐδὲ καλῶν οἶκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τὸ εἰς αὐτὸν θρησκείας οὐδαμοῦ πεφυκότων. δοὺς δὲ τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου κακοπάθουσι τὸν κάματον, καὶ τὸ ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους αὐτῷ ἐλπίδος. ὁ δὲ θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ προὶς τὴν ἱκετείαν ὑπακούσας ἐφίστατο τοῖς ὕπνοις αὐτῷ καὶ μήτε ὑπομιμνήσκειν αὐτὸν οἷος περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει. τὴν τε δυσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε δεῖν μήπω ἔχειν. καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν διωρησάμενος τὸ γένεσθαι τοσοῦτον πλῆθος αὐτοῖς ἐξ ὀλίγων. καὶ ἀσφαλῶς μόνον οὐ τὸ μεσοποταμίας εἰς τὴν χαναναίαν μεταχωρήσαι, τάττε ἄλλα καὶ τὸ γυναικὸς αὐτῷ προὶς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης προτεῖναι, ἔπειτα καὶ τὴν αὐτοῦ βάλησιν ἀγαθῆς προὶς τοῦτο γεννώσας παῖδας. καὶ καταλιπεῖν μὲν, ἰσμαήλῳ δὲ τοῖς ἐξ αὐτοῦ τὴν ἀράβων χώραν, τοῖς δὲ οὐ χαιτούρας τὴν ῥωγλοδύτην, ἱσάκῳ δὲ τὴν χαναναίαν. ὅσαπερ πολέμων καὶ τὴν ἐμὴν φησιν συμμαχίαν ὠδραγάθησε, κἂν ἀσεβεῖς εἶεν δόξητε δὲ διὰ μνήμης ἔχοντες. ἰάκωβον δὴ, καὶ τοῖς ἐχόμοφύλοις γνώσιμον εἶναι συμβέβηκεν, ὅπου τε μεγέθει τοῦ δυσωμενίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, δὲ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ κατέλειπεν. ἓξ μὴ ἑβδομήκοντα τὸν πάντων εἰς αἴγυπτον ἀφικομένων, ὑπὲρ ἑξήκοντά που μυριάδες ἤδη γεγόνασιν. νυῦ δέ με τὸ κοινὴ συμφέροντος ὑμῶν ἴσε προνοούμενον, καὶ τοῦ σῆς δυκλείας. ὁ παῖς γὰρ οὗτος, ἕ τὴν γένησιν αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρινάν ἀπολλύναι τὰ ἐξ ἰσραηλιτῶν πικτόμενα, σὸς ἔσαι. δὲ λήσεται μὲ τοῖς ἐπ' ὀλέθρῳ πεφυλάσσοντας. τραφεὶς δὲ πεδοδόξως, τὸ μὲ ἑβραίων γένος τοῖς παρ' αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσῃ. μνήμης δὲ ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαντα τεύξεται πεδὲ ἀνθρώπων, οὐχ ἑβραίοις μόνον, ἀλλὰ δὲ πεδοδοξοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμοῦ τοῦτο χαριζομένου σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σοῦ γενησομένοις. ἔσαι δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ ἀδελφὸς οὗτος, ὡς τε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου. ταῦτα δ' ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, ἀφυπνισθεὶς ὁ ἀμαραφάμης, ἐδήλωσε τῇ ἰωαχεβέλῃ. γυνὴ δ' ἦν αὐτοῦ. καὶ τὸ δέος ἐπὶ μεῖζον ἦγε τὴν τοῦ ὀνείρου προφάνησιν αὐτοῖς συνίστατο. ἐγὼ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνου διλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὅτι μεγέθει τοσαύτης δυναμένης ἐσομένης. τοῖς μὲν τοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ θεοῦ, πίστιν ὁ ἱκέτης παρεῖχε λαθόσης τὰς φυλακὰς ἔχει τὴν ὠδῖνων ὑπειληφώς, καὶ τὸ μὴ διαίας αὐτῇ προφανεσθαι τὰς ἀλγηδόνας. καὶ ζεῖς μὴν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφουσι, λανθάνοντες. ἔπειτα δείσας ἀμαραφάμης μὴ καταφωρὸς γένηται καὶ πρόσων ὅτι τὸ τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπολεῖται μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφανίσειεν.

& ipsis parentibus non multo post erat moriendum: atque ita in extremo infortunio constituti sibi videbantur. Sed nemo potest Dei voluntati resistere etiamsi infinitas artes in hoc comminiscatur. nam & puer de quo sacrorum scriba prædixerat, elusis regiis obseruatoribus clàm fuit educatus, & vatem non fuisse vanum euentus rei comprobauit. Amarames Hebræus vir inter suos nobilis, solicitus tum publico periculo ne gens defectu iuuentutis ad nihilum redigeretur, tum priuatim quòd domi prægnantem vxorem haberet, inopia consilij laborabat: & ad implorandum diuinum præsidium conuersus, orabat vt tandem miseraretur homines à quibus vnis perpetuo cultus fuerit: daretque finem præsentis afflictionis quæ toti generi perniciem minaretur. Deus autem precibus supplicis ad misericordiam flexus, astitit ei per somnum, iussitque in futurum bene sperare. Memorem se esse pietatis eorum à maioribus acceptæ, nec ipsis defutura præmia, sicut nec progenitoribus defuisse. Se enim illorum progeniem ad tam numerosam multitudinem auxisse: suo fauore Abrahamum solum è Mesopotamia in Chananæam profectum præter reliquas felicitates ex vxore antea sterili liberos suscepisse, & successoribus amplas regiones reliquisse, Ismaheli Arabiam, Chæturæ filiis Troglodytidem, Isaco Chananæam. Res etiam bello meis auspiciis feliciter ab eo gestas nunquam sine impietatis & ingratitudinis nota non meminisse potestis. Iacobi verò nomen etiam apud exteras gentes celebre est, tum ob eam felicitatem in qua ipse vixit, tum ob eam quæ posteris eius quasi hæreditario iure obtigit: qui à septuaginta viris patrem in Ægyptum comitatis oriundi iam ad sexcentorum millium numerum creuerunt. nunc quoque scito mihi cordi esse & publicam vestram incolumitatem, & priuatim tuam gloriam. puer enim iste cuius natiuitatis metu Ægyptij fœtus vestros ad necem damnauerunt, tibi nascetur: hic neque deprehendetur ab obseruatoribus, & postquam euaserit præter opinionem educatores nactus, suo tempore Hebræos ex Ægyptia seruitute liberabit, memoriámque sempiternam hoc præclaro facinore consequetur non apud suos tantum, sed & apud exteros, me istud beneficium in te tuósque posteros conferente. fratrem quoque talem habebit, qui dignus sit meo sacerdotio ipse & posteri eius in omne æum. His per visionem cognitis Amarames experrectus narrauit hoc Iochabeli vxori, quæ res vtrisque solicitudinem auxit, iam enim non puero tantum timebant, sed ne quo pacto promissa felicitas intercideret. sed mox oraculo fidem fecit mulieris partus, quæ tam facile est enixa vt obseruatores fefellerit, nihil sentiens eorum quæ in vulgaribus puerperiis sentiri solent. hunc infantulum per tres menses clàm nutrierunt. deinde Amarames veritus ne re deprehensa iram regis incurreret, ac mox & ipse vnà cum puero sublatus è medio promissionem Dei faceret irritam,

maluit ſalutem filij totam ipſius prouidentiæ committere, ratus etiamſi puer lateret, quòd tamen perdifficile erat, moleſtum tamen in continuo periculo viuere, non eius tantùm, ſed & ſuo. De Deo verò certam ſpem habebat, prouiſurum vt oraculi veritatem euentus indicaret. Hoc conſilium poſtquam ſatis placuit, excogitauerunt tale quiddam: lectulo è papyro contexto, quantus infantulum commodè capere poterat, bituminéque illito, ne aqua penetrare poſſet, indiderunt puerum: atque ita in flumen proiecti ſalutem diuinæ prouidentiæ commiſerunt. in hunc modum cùm à flumine deferretur, Mariame infantuli ſoror iuſſu matris ex aduerſo per ripam deſcendebat, obſeruatura quò tandem papyraceum illud vas deportaretur à flumine. Hîc verò manifeſtiſſimè Deus declarauit, nihil humana ſapientia, ſed omnia bonitate illius omnipotenti confici: eóſque qui propter vtilitatem ſuam aut ſecuritatem aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia, ſæpe tamen voti compotes non fieri: rurſum qui ſuam ſalutem Deo committunt, præter opinionem è mediis periculis emergere: quod & in hoc puero videre licet. Erat filia regi nomine Thermuthis. hæc dum ludit ad ripas fluminis conſpicata vas fluitans, miſſis natatorib. iubet lectulum ad ſe in ripam extrahi. quo vt iuſſum erat allato, mirè placuit puer, quòd eſſet magnus ac pulcher. Tanto enim fauore Deus Moyſen proſecutus eſt, vt eum fecerit ab illis ipſis nutriri & educari, qui propter eius natiuitatem reliquos quoque Hebræos perdendos decreuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quæ puero mammam præbeat. quo non admittente mammam, ſed aduerſante, idque cùm alia poſt aliam adduceretur: Mariame quaſi non data opera, ſed fortuito ad ſpectandum interueniſſet, Nihil agis, inquit, regina dum nutrices infanti adhibes alieni generis mulieres. quòd ſi Hebræam aliquam accerſeres, tum fortè popularis mammam admitteret. cúmque rectè monere videretur puella, iuſſa eſt ipſa hoc negotium exequi, & lactantem quampiam adducere: ac mox vſa permiſſa poteſtate, rediit adducens communem matrem, ignotam omnibus qui tum aderant. tum infans perquam libenter inhærere mamillæ viſus eſt: & rogante regina mulier commiſſi infantis curam ſuſcepit. & quia proiectus fuerat in profluentem, ab hoc caſu nomen eſt ſortitus. aquam Ægyptij vocant Mo, yſes verò ſeruatos, quare compoſita voce ex vtriſque nomen infanti fuit inditum, qui deinde citra controuerſiam prudentiſſimus Hebræorum euaſit, ita vt Deus iam antè prædixerat. erat enim ab Abrahamo ſeptimus. nam ipſe Amaramæ filius fuit, ſicut pater eius Cathi, hic verò Leuis, & Leuis Iacobi, qui ex Iſaco erat prognatus. hic autem Abrahami erat filius. puer autem non pro ætate proficiebat intellectu, ſed inter ludendum præ cæteris æqualibus ſapere videbatur. & quicquid ageret, noua quadam indole

ἔγνω μᾶλλον ὅτι τούτῳ ποιήσαιτο τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ φύσιν. τῷ τε λήσεσθαι φησὶν δικαίως, τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, εἰ καὶ κινδυνεύῃ, ἀ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως ξεφορμήσω, ἀλλὰ & αὐτῷ. τὸν δὲ θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκποιήσειν ἀσφάλειαν ἐπεὶ τοῦ μηδὲν ψεύδος γνώσεσθαι τῶν εἰρημένων. ταῦτα κατανοήσαντες, μηχανῶνται πλέγμα βίβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῇ ποιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρείας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ, τῷ γὰρ ὕδατι τὴν δύναμιν τῶν πλεγμάτων ἀποφεύγειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν, ἐντιθέασι τὸ παιδίον. καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες, εἴασαν ὅτι τῷ θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς ἀπελαβὼν ἔφερε. μαιᾶμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ κελευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς, αἰτιπαρεξίει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀφομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα δὲ διέδυξεν ὁ θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπίαν σώσεσιν, πᾶν δ' ὅτι δὲ βεληθείη φέρειν αὐτοῖς ἀγαθὸν τυγχάνον. καὶ διαμαρτάνοντας μὲν τοῖς ὑπὲρ ἰδίας ὠφελείας καὶ ἀσφαλείας ἄλλων κατακείνοντας ὄλεθρον δὲ πολλῇ φέρει τότε χρησαμένους ἀνοδῇ. σωζομένους δ' ἐκ ἀδοξοδόξου καὶ χεδὸν ἐκ μέσου τοῦ κακῶν διεισκομένους τὴν δύναμιν τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι καὶ φέρει τὸν παῖδα τοῦτον γνόμενον ἐμφανίζει τὸν ἰσχὺν τοῦ θεοῦ. θερμουθὶς δὲ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζουσα παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, δὲ φερόμενον ὑπὸ τοῦ ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐκπέμπει, κελεύσασα τὴν κοιτίδα φέρειν αὐτῇ ἐκκομίσαι. ἀδοξαζομένων δὲ τῶν ὅτι τούτῳ σαλεύεσθαι μὴ τὴν κοιτίδος ἰδοῦσα τὸ παιδίον, ὑφηπάσατο, μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους. τοσαύτην γὰρ ὁ θεὸς φέρει μωυσῆν ἐχρήσατο ἀνοδῇ, ὡς ὑπὸ πάντων τῶν καταψηφισαμένων δίκῃ τὴν αὐτοῦ γένεσιν καὶ τῶν ἄλλων ἐκ τῶν ἑβραίων γένους ἀπώλειαν ποιῆσαι ζοφῆς & ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γύναιον ἡ θερμουθὶς ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ μὴ προσεσομένῳ δὲ αὐτοῦ τῇ θηλῇ, ἀλλ' ὑποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ὅτι πολλῶν ποιήσαντος, ἡ μιριάμη παραγενομένη τοῖς γινομένοις, ἐκ ὧν τε ἐκ ἀδοκήτου δοκεῖν, ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, εἶπε μάτην βασίλισσα ταύτας ὅτι τροφῇ τοῦ παιδὸς μεταπέμπῃ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸν συγγένειαν ἔχουσιν. εἰ μή τίνα τῶν ἑβραΐδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας τοῖα αὐ προσοίσει θηλῇ ὁμοφύλῳ. δόξασαν δὲ καλῶς λέγειν ἐκέλευσεν τοῦτ' αὐτῇ ἐκποιήσαι, καὶ τῶν γαλακτοσῶν τινὰ μετελθεῖν. ἡ δὲ ταύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γνωσομένῃ. καὶ τὸ παιδίον ἀσμένισαν πῶς προσφύεται τῇ θηλῇ. καὶ διεθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύει τῇ τροφῇ τοῦ παιδὸς πρὸς τὸ παῦ. καὶ αὐτῷ τὴν ὀπτασιν ταύτην καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ δὲ ὕδωρ, μῶν οἱ αἰγύπτιοι καλοῦσι. ὕσης δὲ, τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. σωθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην ἔθεντο. καὶ διὸ ὁμολογουμένως καὶ τῇ τοῦ θεοῦ προῤῥήσει φησὶν ἑβραίων ἄριστος. ἄβραμος δὲ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. ἀμαραμὴ μὲν δὲ αὐτὸς διὸ παῖς. κάθι δὲ ὁ πατήρ. ὁ δὲ λεύι. & λεύι τοῦ ἰακώβου, ὃς διὸ ἰσαὰκ ἐγεννήθη. ἄβραμος δὲ ἔτει ἦν. σωσεσι δὲ ἐκ τῇ τοῦ ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ, τοῦ δὲ ταύτης μέτρου πολὺ κρείττω καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τῇ φρονήσει ἐν ταῖς παιδείαις.

καὶ

καὶ μειζόνων τὴν ὑπ' αὐδεὸς γλυκομένων ἐπαγγελίαν
εἶχε τὰ τότε θεατόμενα. καὶ ξιετῆ μὲ αὐτὸν γεγλυ-
μμένον, θαυμασὸν ὁ θεὸς τὸ τ' ἡλικίας ἔξηρε ἀνάσ-
μα. θεὸς ἦ κάλλος ὐδὲις ἀφιλοτίμητος ἰῶ ἔτως, ὡς
μωϋσῆ θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τ' ἀμορφίας.
πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συντυ-
χάνειν, ὥστε περιφέεσθαι μὲ τὸν τ' ὄψεως τὸ παιδός. ἀ-
φιέναι ἦ τὰ ἀναγκαζόμενα καὶ τῇ θεωρίᾳ προσαχο-
λεῖν αὐτό. καὶ γὰ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ πολλὴ καὶ ἄκρα-
τος περὶ αὐτὸν ἦσα, κατεῖχετο τοὺς ὁρῶντας. ὄντα δ'
αὐτὸν τοιοῦτον, ἡ θερμουθὶς παιδοποιεῖται, γονῆς γνη-
σίας ὐ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν μωϋ-
σῆν θεὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυέ τε τοῦτον, καὶ ὡς φερ-
πόμενον ὀμαθοχῆς εἰ καὶ βελήσει θεῦ μὴ τύχοι παιδὸς
γνησίε. θεὸς αὐτόν τε ἔλεγλε. ἀναθρεψαμένη παῖδα
μορφῇ τε θείαν καὶ φερνήματι γλυκάρον, θαυμασίως ἦ
αὐτὸν καὶ παρ' αὐτῆς τε ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος,
ἐμαυτῆς μὲ ἠγησάμενον παῖδα ποιήσασθαι, τ' ἦ σῆς βα-
σιλείας ὀμάδοχον. ταῦτα λέγουσα ταῖς τε πατρὸς χερ-
σὶν ἐπέθηκε τὸ βρέφος. ὁ ἦ ℭ λαβὼν καὶ θεοτερνισά-
μενος, κατὰ φιλοφρόνησιν χαίειν τ' θυγατρὸς ὀπη-
πάθησεν αὐτῷ τὸ ὀμάδημα. καταφέρᾳ δ' ὁ μωυσῆς εἰς
τὸν γῆν, θρεμμόμενος αὐτὸ καὶ νηπιότητα δηθεν. ἐπέ-
βαινέ τε αὐτοῦ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἔδοξεν οἰωνὸν ὅτι τῇ
βασιλείᾳ φέρᾳ. θεασάμενος δ' ὁ ἱερογραμματεὺς ὁ
καὶ τὸν γθρεσιν αὐτοῦ θεοεπὼν ὅτι ταπεινώσει τ' αἰ-
γυπτίων ἀρχῆς ἐσομένου, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι. καὶ δει-
νὸν ἀνεκραγών· εἶπε, βασιλεῦ, πῶς ἐκεῖνος ἐν κτείνα-
σιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ θεὸς ἀφόβοις εἰ μὴ τυρεῖ τῇ θεο-
παροῦσῃ τὸ γεγονότος, ὅτι βεβαίως ἠγεμονίᾳ τῇ σῇ καὶ
παῖδι τὸ διάδημα. τοῦτον ἀνελὼν, αἰγυπτίοις μὲ τὸ ἀπ'
αὐτοῦ δέος ἄνες. ἐβραίοις ἦ, τὸν ἐλπίδα τε δ' αὐτοῦ θάρ-
σους ἀφελῶ. φθαὶς δ' αὐτὸν ἡ θερμουθὶς ἁρπάσα-
σα, καὶ θεὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἰῶ ὁ βασιλεὺς, τοιοῦτον
αὐτὸν τοῦ θεοῦ ὠθάσαντος, ᾧ θεόνοια τ' μωυ-
σέως τ' σωτηρίας ἰῶ. ἐρέφετο οὖν, πολλῆς ὀπαμε-
λείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲ ἐβραίοις ἐπ' αὐτῷ
παρῆν ὀνέλπιστον εἰ θεὸς τὸν ὅλων. δ' ὑποψίας δ'
εἶχον αἰγύπτιοι τὸν ἀναστρεφῶ αὐτοῦ. μηδ' ἑνὸς ἦ ὄν-
τος φανεροῦ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, ἡ συγ-
γνοὺς δι' τ' εἰκαιοπάθειαν, ἢ τὸν ἄλλων τινός, ᾧ πλέον
ὑπὲρ ὠφελείας τῶν αἰγυπτίων ἐκ τοῦ θεοειδέναι θαρρεῖν
παρῆν, ἀπείχοντο τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ. μωϋσῆς μὲν
οὖν τῷ θερμηνῷ τρόπῳ γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς,
ℭ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὸν τοῖς αἰγυπτίοις τὸν
ἀρετὸν ἐποίησε, καὶ τὸ ὅπη ταπεινώσῃ μὲ τὴ ἐκείνων, ἐπ'
αὐξήσει ἦ τῶν ἑβραίων γενομένων, τοιαύτης ἀφορμῆς
λαβόμενος. αἰθίοπες, θεόπολοι δ' εἰσὶ τοῖς αἰγυπτίοις,
ἐμβαλόντες εἰς τὸν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦγον τὰ
τῶν αἰγυπτίων. οἱ δ' ὀργῇ ἑαυτοῦσιν ἐπ' αὐτοὺς, ἀ-
μυνόμενοι τ' καταφρονήσεως. ℭ τῇ μάχῃ κρατη-
θέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὸν οἰ-
κείαν διεσώθησαν φυγόντες. ἐπικολουθήσαν ἦ διώ-
κοντες αἰθίοπες, ℭ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ
κρατεῖν ἁπάσης τ' αἰγύπτε, τ' χώρας ὅπλοτέρον ἱππου-
σι, καὶ γευσάμενοι τ' ἀγαθῶν, ἐκεῖ αὐτῶν ἀπείχοντο. ὡς
ἦ τὰ γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ὐκ ἐτόλμων αἰ πισταθεῖν, προῦβησαν ἄχει μέμ-
φεως, καὶ τ' θαλάσσης, ὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων αὐτοχεῖν δυνηθείσης. τῶν ἦ κακῶ πιεζόμενοι, πρὸς χρη-

A res magnas olim gerendas præ se ferebat. post tertium verò annum ætatis admirandam gratiam ei Deus addidit. nemo enim erat adeò terricus, vt visa Moysis pulchritudine non obstupesceret: & persæpe accidebat vt dum gestatur ac circumfertur, obuios quosque in se cóuerteret, ita vt relictis seriis negotiis mallent præcellenti eius forma oculos pascere. Tanta erat puerilis gratia, vt inuiti homines ab hoc spectaculo discederent. quo factum est vt
B Thermuthis hunc sibi filium adoptauerit, cùm alioquin germanis liberis careret: allatúmque patri ostentabat, dicens de successore se cogitare, etiam si Deus illi nullum filium gignere dederit. Hunc puerum, inquit, ego educaui non minùs indole quàm pulchritudine diuina excellentem, quem Nilus ipse in sinum meum tradidisse videri potest, quem decreui adoptare mihi filium, tibi verò in principatu ac
C imperio successorem, & cum dicto patri infantem in manus imposuit. at ille postquam acceptum ad pectus appressisset, filiæ gratificaturus comiter diadema suum eius capiti imposuit. Moyses verò capiti pueriliter detractum prolabi in humum passus, pedibus etiam calcauit, id quod mox ominosum est visum, & regno nihil boni portendere. móxque ille sacrorum scriba qui natiuitatem eius Ægypto cladem allaturam prædixerat, occidere puerum volebat, vociferans: Rex, puer iste per cuius necem nobis securitatem Deus pollicetur, vati-
D cinium iam confirmauit, insultando tuo regno & diadema calcãdo. Hoc interempto tam Ægyptiis metum quàm Hebræis spem & fiduciam adimet. Thermuthis verò confestim eum eripit, rege quoque non inuito, cui Deus talem animum indiderat, Moysis saluti prouidens. itaque educabatur quàm accuratissimè. Quamobrem Hebræi quidem felicitatem suo generi sperabant, Ægyptiis verò suspecta erat hæc educatio. sed cùm nemo extaret vel è cognatis regiis vel ex aliis optimatibus, qui etiam si Moyses sublatus esset, magnopere videretur procuraturus Ægyptiorum commoda, abstinuerunt
E ab eius cæde.

Itaque sic natus, & sic educatus, postquam adolcuit, breui suæ virtutis specimen edidit, & X.
quantum momenti vel suis vel Ægyptiis esset allaturus, occasionem nactus talem. Æthiopes qui supra Ægyptum incolunt, agebant & ferebant facultates Ægyptiorum: illi moti indignatione ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: mox prælio commisso, partim in acie ceciderunt, partim in fugam turpiter compulsi retro ad suos
F se receperunt. quo successu elati Æthiopes fugientibus instabant, & ignauum rati si fortuna non vterentur, concepta spe subiugandæ Ægypti, latè eam populabantur: degustatáque prædæ dulcedine, non temperantes sibi ad maiora audenda accendebantur. cúmque vicinas regiones peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, pergebant vlterius Memphim vsque & mare, nulla ciuitate resistere valente. Quibus calamitatibus Ægyptij pressi,

mittunt qui remedium ab oraculis petant: A
cumque responsum esset, Hebræum in auxilium aduocandum, rex à filia postulat Moysen qui vniuersis copiis cum imperio præsit. paruit illa, sed priùs rege iureiurando obstricto, nihil in perniciem iuuenis machinaturum, pro magno hoc auxilium imputans, & sacerdotibus probro dans quòd non puderet nunc eius opem implorare, quem prius vt hostem occidendum esse monuerint ac iusserint. Moyses verò Thermutidis simul ac regis rogatu li- B
benter hoc negotium suscipit. quod factum gentis vtriusque vatibus lætitiam attulit. Ægyptij post partam eius virtute de Aethiopibus victoriam, occasionem sibi per dolum tollendi non defore sperabant: contrà Hebræi, Moyse copiis præposito, adfore sibi facultatem euadendi ex Ægyptia seruitute. Ille verò volens hostem opprimere priusquam de aduentu suo cognosceret, non per fluminis ripam, sed per
interiora terræ expeditionem fecit. qua in re C
satis declarauit quantum ingenio polleret ac prudentia. cùm enim hoc iter difficile esset præ multitudine serpentum (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam genera quæ nusquam alibi reperiuntur, noxios omnes & ipso aspectu horrendos, & in his quosdam volucres, vt non solùm humi latentes insidientur, sed & sublimes ex improuiso noceant) cõmentus est ad secutum iter exercitus stratagema dignum admiratione. vasa enim plexilia
non pauca è papyro in arcæ formam fieri cu- D
rauit, quæ completa ibibus secum deferebat. est autem hoc animal infestissimum serpentum generi. quapropter fugitant earum infectationem, & inter fugiendum sicut à ceruis retracti deuorantur. sunt autem mansuetæ alites, & contra solos serpentes feroces. de quibus nunc desino plura, vtpote apud Græcos non incognitis. postquam igitur ventum est in terram venenosis bestiolis scatentem, ibes illis immisit, quarum bona opera vsus, itinere im- E
punè peracto nec opinos Æthiopes inuasit: commissóque prælio fusos ac fugatos, & spe occupandæ Ægypti frustratos retro in suam regionem compulit. nec hoc contentus oppida illorum euertebat, & vbique magna cædes hostium patrabatur. quo factum est vt post hæc auspiciis Moysis feliciter gesta tantam alacritatem exercitus præ se ferret, vt nihil non laboris toleraturus videretur, iamque aut excidium aut captiuitas Æthiopibus immineret. F
ad vltimum compulsi in Saba regiam eius gentis, quam postea Cambyses Persarum rex de sororis suæ nomine Meroen appellauit, obsidione sunt cincti. erat autem penè inexpugnabilis, vtpote Nilo circumquaque cincta, accedentibus ad eius munitionem & aliis fluuiis Astapo & Astoborra, qui obiectu suo difficiliorem traiectum facerent. itaque sita in insula, & muro valido incluſa, non fluminibus
tantùm arcebat hostem, sed aggeribus, qui mœ- G
nia inter & flumina ad eorum inundationes prohibendas, instructi, ad hoc quoque tũ proderant quòd hosti etiam post superata flumina aditum ad vrbem oppugnandum negabant.

σμοὺς ἀγνῶτας καὶ μαντείας ζήτουντας. συμβαλόντος ὁ αὐτοῖς τὸ θεῖον συμμάχῳ χρήσασθαι τῷ ἐβασιλεῖ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα ὑφαρπάσαι τὸν μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ χρησόμενον. ἡ δ' ὅρκοις ποιησαμένῳ ὡς τε μηδὲν δόλιον κακὸν, ὑφαρπάσουσιν. ἀπὸ μεγάλης μὲν ἀνδρείας κείνουσα τὴν συμμαχίαν. καλέζουσα δὲ τοὺς ἱερεῖς κτεῖναι παραχρῆμα σπασάντας αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὃν ἡδυνῶτο νῦν χρήζοντες αὐτοῦ τὴν ὑπηκοΐας. μωϋσῆς δὲ, ὑπό τε τῆς θερμούθιδος ὑφαρπασθεὶς, καὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἡδέως παρεσκέυαται τὸ ἔργον. ἔχαιρεν δὲ οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. αἰγυπτίων μὲν, ὡς ἐκ τε πολεμίους τῇ ἐκείνου κρατήσοντες ἀρετῇ, καὶ τὸν μωϋσῆν τοῦ αὐτοῦ δόλῳ κατεργασάμενοι. οἱ δὲ τῶν ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένους τοὺς αἰγυπτίους διὰ τὸ μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ φθάσας πεῖν ἢ πυθέσθαι τοὺς πολεμίους τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τὸν στρατὸν ἀναλαβὼν ἦλθε, διὰ τῆς πόλεως ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν, ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτοῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπιδείξιν ἐποήσατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς ἔσης ὀφεων πλῆθος ἐρπετῶν (παμφορωτάτη γάρ ἐστιν, ὡς μὴ τὰ παρ' ἄλλοις τόπων ἐν ὀλίγῳ μόνη φέρειν, ἀλλὰ καὶ τὰ μὴ καλὰ τῆς ὄψεως ἀσυνήθεα διαφέρουσα, τινὰ δ' αὐτῶν ὄντα καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακουργεῖν, καὶ μὴ προεισομένους ἀσπαῖν ἀφύπτη γινόμενα) νοεῖ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τῷ στρατεύματος στρατήγημά θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλου κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώτατον δ' ἐστὶν ὄφεσι τοῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἐρπαζόμενοι καταπίνονται. χειρωθεὶς δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ πρὶν μὲν τούτων, παρεῖναι νῦν γράφειν, ἐκ ἀγνοουμένων τῶν ἑλλήνων τὸ εἶδος τὸ ἴβιδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐλθὼν τὴν θηριοτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο, τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ πρεσπολεμούσας χρωμένους. τέτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ἐδέ προσμαθὼν παρὰ τῶν ἀβίοφι. καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς εἶχον ὑπὲ τοὺς αἰγυπτίους, ἀφαιρεῖται. τάστε πόλεις αὐτῶν ὑπὲι καταστρεφόμενος, καὶ φόνου πολὺς τῶν ἀβιόσων ἐπεφάτετο. καὶ τὸ διὰ μωϋσῆν διαφαγίας γευσάμενον τὸ τῶν αἰγυπτίων ἐφάτυμα πονεῖν ἐκ ἐκαμνεν, ὡς καὶ ἀνδραποδισμοῦ καὶ παντελοῦς ἀναστάσεως τὸ κίνδυνον εἶ) τοῖς ἀβίοφι. καὶ τέλος, συνελαθέντες εἰς σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τῆς αἰθιοπίας, ὃν ὕστερον καμβύσης μερόην ὠνόμασεν, ἀδελφῆς ἰδίας τὸτο καλουμένης, ἐπολιορκοῦντο. ἦν δ' δυσπολιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τότε νείλῳ περιέχοντος αὐτὴν καὶ κυκλουμένῳ, ποταμῷ τε ἄλλων ἀναπλεῖ καὶ ἀσταβόρρα δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντων. ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὅσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ καρτεροῦ περιεχομένῳ, καὶ πρὸς μὲ τοῖς πολεμίοις πρόβλημα τοῖς ποταμοῖς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τῶν τειχῶν, ὡς τε ἀνεπίκλυστος εἶ) διαμένειν ὑπὸ πλημμύρας φερομένων, ἅπερ καὶ τοῖς περαιουμένοις τοὺς ποταμοὺς ἄπορον ἐποίει τὸ πόλεως τὸ ἄλωσιν

φέρον

φέροντι δίνιω ἀηδῶς τῷ μωϋσῇ τὸ στρατεύματος ἀργίαν, εἰς χεῖρας δὲ οὐκ ἐτόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι, συνέτυχέ τι τοιοῦτον. θαρβὶς θυγάτηρ ἦν τοῦ αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν μωϋσῆν πλησίον τοῖς τείχεσι παρατάσσοντα τὴν στρατιὰν καὶ μαχόμενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ τὴν διάνοιαν τῆς ἐγχειρήσεως θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε αἰγυπτίοις ἄπιστον ἀπεργασκόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δυσφορίας ὑπολαμβάνουσα, καὶ τοῖς αἰθίοψιν αὐχήσιν ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῶν κατορθωμένοις τὸν περὶ τῶν ὅλων κίνδυνον, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθεν αὐτῆς. καὶ αὐξόντος τοῦ πάθους, πέμπει περὶ αὐτὸν τῶν οἰκετῶν τοῖς πιστοτάτοις δηλεγομένη περὶ γάμου. προσδεξαμένου δὲ τὸν λόγον ὅτι τῶν πολεμίων τὴν πόλιν, καὶ ποιησαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατήσαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας, φθάνει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ κατὰ τὴν ἀναίρεσιν τῶν αἰθιόπων δυκαρισήσας τοῦ θεοῦ, συνετέλει τὸν γάμον μωϋσῆς, καὶ τοὺς αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν. οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ μωϋσέως, μίσος ἐκ τέτου πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἀπέσθαι τῶν κατ' αὐτὸ βελευμάτων ἠξίουν. ὑποπτεύοντες μὲν μὴ δι' τὴν δυσφορίαν νεωτερίσειεν κατὰ τὴν αἴγυπτον, διδάσκοντες δ' ἦ βασιλέα περὶ τῆς στρατῆς. ὁ δὲ καθ' αὐτὸν μὲν εἶχε τὴν τῷ πεύματος ὄπνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως, ἐπειχθεὶς ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷος τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ μωϋσέως αἱρέσει. φθάσας δὲ τὴν ὑπνοβουλίαν λαθὼν ὑπέξειση. καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται δι' τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοῖς ἐχθροῖς ἄπορός τε ἐν ξοφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν μαδιάνα ἀφικόμενος πρὸς τῇ μὲν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένην, ἐπώνυμον δ' ἑνὸς τῶν ἀβραὰμ γεγομένων ἐκ χαντούρας ἐῶν καθεσθεὶς ὅτι πηγῆς φρέατος, ἐκ τε κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει μεσημβρίας ὥσης ἡ πόρρω τῆς πόλεως. ἐν ταύθα αὐτῷ συμβὰν ἐκ θεοῦ εἰς διάπυσιν τῶν αὐτόθι συσκόσαι τοῖς ἀρετῇ αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παραχοῦσα. τῶν γὰρ χωρίων ἀνυδρων ὄντων, περιπλάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα, ὅπως μὴ ἐξαναλωμῶσι τὸ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἀναπίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ὅτι τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαί, ῥαγουήλου θυγατέρες ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις. αἱ τῶν τοῦ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν ἔχειν καὶ γυναῖκες ἐπιχώριον παρὰ τοῖς ξωγλοδύταις, φθασάσαι τὰ αὐτάρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀντλήσασαι ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις τοῖς ἑαυτῶν, εἰ πρὸς ἐνδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ὑπερβάντων δὲ ποιμένων, καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους ὡς αὐτοὶ τὸ ὕδατος κρατεῖν, μωϋσῆς δεινὸν ἡγησάμενος εἰ περιόψεται ἀδικουμένας τὰς κόρας ὑπὸ βίας τῶν ἀνδρῶν εἶσαν κρεῖττον ἡγεῖσθαι τὸ τῶν παρθένων δικαίου, τοῖς μὲν ἔρξαι πλεονεκτεῖν βουλομένοις, ταῖς δὲ παρέχειν τὴν δίουσαν βοήθειαν. αἱ δ' εὐαρεστηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τέως τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ξένου. παρεκάλουν τε μὴ μισθὸν αὐτῷ ἡγεῖσθαι τὴν δοθεῖσαν μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαν· ὁ δὲ, τὰς τε παῖδας ἀπι-

A Hìc cùm Moyſes deſidere exercitum ocioſum ægrè ferret, hoſte non audente manus conſerere, interim tale quiddam accidit. erat Æthiopum regi filia nomine Tharbis. hæc Moyſen mœnibus exercitum admouentem & egregiè dimicantem conſpicata, virtutémque viri admirata, qui & Ægyptiorum fortunam labantem in integrum reſtituiſſet, & Æthiopas modo victores in extremum periculum adduxiſſet, vehementi eius amore eſt correpta: quo in dies creſcente, mittit ad eum è ſeruis fidiſſimos B coniugium ſuum offerens. aſſenſit ille hac conditione iureiurando firmata, poſt vrbem ſibi traditam ducturum ſe eam vxorem: ac mox dicta factum ſequitur. Sæuitum eſt nihilominus in hoſtem, & actis Deo gratiis nuptiſque celebratis, Ægyptiorum exercitus victor domum eſt reductus. illi verò acceptæ ſálute odium pro gratia Moyſi repoſuerunt, & maioribus ſtudiis inſidias contra eum machinabantur: ſuſpicatíque ne rebus feliciter geſtis elatus res nouas in Ægypto moliretur, apud regem eum C cædis accuſauerunt. iam enim & ipſe ſuſpectũ hominem habere cœperat, partim inuidia motus ob bellum fortiter ac prudenter adminiſtratum, partim etiam metu alicuius cladis, ſollicitantibus huc & irritantibus indeſinenter ſcribis ac ſacrificis. Vt iam Moyſes minimo minus abeſſet à pernicie, opprimendus dubio procul, niſi rem olfaciens in ipſo temporis articulo ſe eláin ſubduxiſſet. & cùm vias obſeruari intelligeret, per ſolitudines fugam arripuit, quà euaſurum inimici minimè ſuſpicabantur: & quamuis alimenta nuſquam inueniret, inediam patientia ſuperabat. cúmque ad D vrbem Madienam peruenìſſet, in rubri maris litore ſitam, denominatam ab vno ex Abrahami & Chæturæ filiis, ſedens ad quendam puteum laſſitudinem ex laborioſo itinere contractam recreabat. Erat enim tempus meridianũ, & vrbem iam in proſpectu habebat. Hoc loco ei negotium incidit natum ex incolarum viuendi ratione, per quod & virtutem ſuam declarauit, & meliotis fortunæ occaſionem inuenit. cùm enim ea regio laboret aquarum inopia, paſtores operam dabant vt primi puteos occuparent, ne fortè exhauſta aqua ab E aliis, ipſorum pecora potu carere cogerentur. Veniunt igitur ad puteum ſeptem virgines ſorores, Raguelis ſacerdotis filiæ, qui in magno honore ab eius loci habitatoribus habebantur: quæ patris gregum curam gerentes, id quod etiam per fœminas apud Troglodytas ex more fit, hauſta aqua quantum ſatis videbatur, gregibus eam potendam in lacunas ad hunc vſum factas diffundunt. cúmque paſtores ſuperueniſſent, & repellendo puellas aquam ſibi vſurparent, Moyſes iniquum ratus non ferre opem iniuriam patientibus virginibus, & ſe inſpectante vim virorum plus pollere quàm ius puellarum, abactis vſurpatoribus auxilium F eis ita vt decebat præbuit. at illæ accepto beneficio poſtquam ad patrem venerunt, & paſtorum iniuriam, & quomodo ab hoſpite adiutæ fuerint, ei retulerunt: rogábántque ne illi hoc

XI.

beneficium periret. tum ille collaudata puellarum erga benefactorem gratitudine, iussit vt Moysen adducerent meritam gratiam recepturum. Qui vbi venit, indicauit ei quomodo ex filiabus cognouisset de auxilio quod eis tulerat, & virtutem eius admiratus, in non ingratos hoc beneficium collocatum aiebat. relaturum enim se gratiam, non modo parem, sed aliquanto maiorem, deinde adoptato in filium vnam ex filiabus nuptum tradit: ad hæc pecorum, ex quibus olim vniuersa barbarorum possessio constabat, curatorem eum ac dominum
XII. constituit. Hanc fortunam Moyses nactus apud Exod. 3. Ietheglæum, quod Raguelis cognomen erat, degebat apud socerum pascens pecora. aliquanto verò post, egit pastum greges in montem, qui dicitur Sina, omnium, in ea regione celsissimum, & pascuis valde commodum abundabat enim herba, eo quòd valgato rumore numen illic habitare, pastoribus hactenus inaccessus ob religionem loci fuerat. in eo monte mirabile vidit prodigium. ignis enim rubi fruticem depascere visus, nec frondes, nec flores, nec ramos quicquam læsit, cùm tamen inde maxima & flagrantissima flamma emicuisset. ille tam inopinato spectaculo non mediocriter attonitus magis etiam obstupuit, postquam vocem ex igne emissam & nominatim sibi vocato verba facientem audiuit: quibus & audaciam eius taxauit, qui non sit veritus locum hactenus ob religionem hominibus inaccessum calcare, & consuluit insuper vt quàm longissimè à flammis abscederet. & contentus quidem sit hac visione, non indignus ea propter suam ac maiorum suorum virtutem habitus, cæterùm vlterius nihil curiosè inquirat, prædixit etiam quantum honorem ac gloriam consecuturus esset apud homines diuino fauore assistente: iussitque confidenter in Ægyptum proficisci, futurum illic ducem ac ductorem Hebræorum multitudinis, & liberaturum cognatum populum ab iniqua eius gentis dominatione. Etenim habituri sunt, inquit, terram illam quam Abrahamus generis vestri princeps tenuit, & omnia bona eius percepturi, tua prudentia ad hanc felicitatem illos perducente. Sed fac memineris, vt eductis Hebræis ex Ægypto in hoc loco sacrificium gratiarum actionis ob felicem successum offeras. & oraculum quidem tale ex igne prodiit. Moyses verò tam visis quàm auditis territus infit, Potentiæ quidem tuæ Domine, quem & ego veneror & maiores mei coluerunt, non sum tam insanus vt parere dubitem: attamen non intelligo quomodo vir priuatus & nullis viribus præditus, vel meis persuadere potero vt relicta terra quam nunc habitant me ducem sequantur: vel etiamsi persuasero, quomodo Pharaothes sit cogendus vt illos exire permittat quorum opera & labore constat Aegyptiorum felicitas. Deus autem iussit illum securum esse de toto hoc negotio, se illi nunquam non adfuturum pollicitus, & siue verbis opus fuerit, vim persuadendi largiturum, siue operibus, virium satis additurum. mox iussit

A δέξατο δ' αὖθις τὸν διεργετικότατα αὐτοῦ, καὶ τὴν μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐλθοῦσαν ἀγαγὼν αὐτῷ τὰξόμνιον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν τῷ αὖθις τὴν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ὅτι τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὡς εἰς ἀναθήσους διεργεσιῶν κατατιθεῖ τῷ ὑπηκουείαν ἔλεγεν, ἀλλ' ἱκανοὺς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς ὀφειλῆς. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων δοὺς γάμον δίδωσιν. ἔτι τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν τοῖς B βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ὅτι μελητῷ καὶ διαπότιον. καὶ μουσῆς μὲν τοιοῦτον τυχὼν ἔσχε τὸν ἱεθγλάην, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ ῥαγουήλῃ, διῆγεν αὐτόθι ποιμαίνων τὰ ἐκείνου κτήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ὅτι τὸ σινᾶον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια· τοῦτο δ' ἔστιν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, πρὸς νομὰς ἄριστον ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ δὴ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνθουσιᾶν αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπ' κατανεμηθείσης πρότερον, ὑ δ' ὄλμόντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ συντυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτου νεμόμενον, τῷ δὲ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος ἀπὸ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, C τῶν ἐγκάρπων κλάδων ὐδὲν ἠφάνισεν, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὴ καὶ αὐτῷ μᾶλλον ἔδοσε τῷ ὄψιν ἀδόξαστον γενομένῳ. κατεπλάγη δ' ἔτι μᾶλλον, φωνῆς τε πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόματι καλέσαντος αὐτὸν καὶ ποιησαμένου λόγους, οἷς τότε θάρσος αὐτῷ δόντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπων πρότερον ἀφίκτο δι' τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμανεν, καὶ συνεβάλλειν τῆς φλογὸς πορρωτάτω χωρεῖν. D ἀρκεῖσθαι μὲν οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον, πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τούτοις ἀσεβέστερον. προσηύδαιεν δὲ τῷ ἐσομένῳ αὐτῷ δόξαν, καὶ τιμὴν ἀνθρώπων τῶν θεῶν συμπαρόντων. καὶ θαρρούντα ἐκέλευεν εἰς τὴν αἴγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς ἑβραίων πληθὺν ἐσόμενον, E τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τοὺς συγγενεῖς ἀπαλλάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσουσι φησὶ ταύτην διδαίμονα, καὶ ἄβρεμος οἴκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος. καὶ τῶν πάντων ἀπολαύσουσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σου καὶ τὴν σωτήριον αὐτοῖς ἡγουμένης. ἐξαγαγόντα μέν τοι τοὺς ἑβραίους ἐκ τῆς αἰγύπτου, θυσίας ἐπέλθειν εὐχαριστηρίους ἀφικομένων εἰς ἐκεῖνον ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲ ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται. μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς εἶδε καὶ πολὺ μᾶλλον οἷς ἤκουσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῇ σῇ δέσποτα, ἐὰν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν γενομένην, μανιοδέστερον δ' κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγοῦμαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰσχύος ἄπορος, ἢ πείσω λόγοις τοὺς οἰκείους ἀφέντας ἐὰν αὖτε κατοικοῦσι γῆν ἐπιθυμῆ μοι, πρὸς ἐὰν αὐτοὺς ἡγοῦμαι. καὶ ἐκεῖνοι πειθῶσιν, πῶς ἂν διασαίμην φαραώθην ὑπεξέλθαι τὴν ἔξοδον τούτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξουσιν εὐδαιμονίαν. ὁ

ὁ θεὸς αὐτῷ θαρρεῖν πάντων συνεβούλευε πειθὼ παρέξειν, ἐὰν δ' ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐπέλθειν δὲ τὴν βακτηρίαν ὅτι τὴν

γῆν

γλῶ ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπεχεῖτο λαμβάνειν. καὶ ποιή- A
σαντος, δράκων εἵρπεν, & συνειλούμενος ἀπειειδὼς,
ὡς διώκουσιν ἐπ' ἀμυνῆ τῷ καφαλῷ ἐπανέτεινεν. εἶ-
τα πάλιν βάκτρον ἐγένετο. μετὰ τοῦτο ἡ καθεῖναι τῷ δεξιὰν
εἰς τὸν κόλπον ἐφοτέταξεν. ὑπακούσας ἡ λαὸς καὶ
πάντα τῷ χεῖρα ὁμοίαν ἐφεκόμισεν. εἶτ' εἰς τὸ σύ-
νθες κατίσχνελδυθεὶς ἡ κ' πλησίον ὕδατος λαβὼν
ὅτι τῷ γῆν ἐπέχεαι, ὁρᾷ τῷ χεῖρα αἱματώδη γλυ-
μμένην. θαυμάζοντα δ' ὅτι τούτοις, θαρρεῖν παρεκε-
λεύετο, & βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον, B
καὶ σημείοις ἐφεῖς τὸ πιστεύεσθαι ἐφ' ἅπασι χρῆσθαι,
ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κ' τὰς ἐμὰς ἐντολὰς
ποιεῖς. κελεύω ἡ μηδὲν ἔτι μελλήσαντα ἀπιέναι εἰς
τῷ Αἴγυπτον, κ' νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπειγόμενον, &
μὴ τείβοντα τ' χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις
ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσιν. μωϋσῆς δ' ἐκ ἔχων ἀπι-
στεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον θεατὴς τε τούτων βε- C
βαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γλυόμενος, δεξάμενος αὐτὸ,
καὶ πειραθεῖναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ
δοθεὶς, ἐπιβάλλει μηδὲ ὀνόματος αὐτῷ γνῶσιν τῶ
ἰδίω φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μεταλαχὼν κ' ὄψεως
ἔτι, καὶ τῷ προσηγορίαν εἰπεῖν, ἵνα θύων ἐξ ὀνόμα-
τος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱεροῖς προσκαλῇ. καὶ ὁ θεὸς
αὐτὸ σημαίνει τῷ ἑαυτῶ προσηγορίαν, ἃ πρότε-
ρον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν, ὡς ἦς ἃ μοι θέ-
μις εἰπεῖν. μωϋσῆς μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα, ἃ τότε
μόνον ἁπαντὸς δ' ὁπότε δοκεῖν συνετύγχανεν. ἐξ D
ὧν ἁπάντων πλέον ὡς τῆς ἀληθείας τῷ πυεὶ νέμων,
καὶ τὸν θεὸν ἀμφὶ πάσατῷ ἔχειν πιστῶν,
τοῖς τε οἰκείοις σώζειν ἤλπιζεν, καὶ τοὺς αἰγυπτίους
κακοῖς ἐπιβαλεῖν. καὶ πυθόμενος τὸν τῷ αἰγυπτίων
τεθνάναι βασιλέα φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς
ἔφυγε, δεῖται ῥαγουήλου συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέ-
λειαν αὐτῷ τῷ συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπελθεῖν, καὶ
ἐπαλαβὼν τῷ σπουδήν, ἵν' γαμήκει τῇ ῥα- E
γουήλ θυγατέρα, καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας γήρ-
σον καὶ ἐλεάζαρον, ὥρμησεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. τῷ
ὀνομάτων τούτων γήρσος μὲν σημαίνει κ' ἐβραίων
διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην γῆν, ἐλεάζαρος ἡ, συμμά-
χου τῷ πατρώου θεοῦ χρησάμενον αὐτὸν αἰγυπτίους διά-
φυγεῖν. γλυομένων δ' αὐτῷ πλησίον τῷ ὀρῶν ὁ ἀ-
δελφὸς ἀαρὼν ὑπεμύησεν τῷ θεῷ κελεύσαντος, πρὸς
ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα καὶ τῷ F
θεῷ τὰς ἐντολάς. προσῆσι δ' αὐτοῖς ὑπεμίμνησκον
ἐβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι τῷ παρουσίαν αὐτῷ με-
μαθηκότες, οἷς μωϋσῆς τῷ σημείων, ἐπεὶ πιθανὸς
ἐν ἐμοῖ, παρέχειν τῷ ὄψιν. οἱ δ' ἐπ' ἐκπλήξεως
τῷ προσδόξαν αὐτοῖς γλυομένων ἀνθαρσοῦσι, καὶ
πρὸς τῷ ὅλων ἅπασαν ἐλπίδες ὡς θεῷ προσομμένου
τῆς ἀσφαλείας αὐτῷ. ἐπεὶ ἡ καταπειθεῖς εἶχεν
ἤδη τοῖς ἐβραίοις ὁ μωϋσῆς, κ' οἷς αὖ κελεύσῃ τού-
τοις ἀκολουθήσειν ὁμολογουμένους, καὶ τῆς ἐλευθε- G
ρίας ἐρῶντας, προσγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τῷ ἡ-
γεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, κ' ὅσα τε ὠφελήσαιεν
αἰγυπτίους ὑπὸ ἀθίστων καταφθειρομένους, κ' ἁρπα-
ζομένης αὐτῷ τ' χώρας ἐληλυθότα, στρατιᾷ κ' πόνοις χρη-
σάμενος ὡς περὶ οἰκείων. τὰς ἡ κινδύνων ὅτι τούτοις ὑπ'
αὐτῷ ἀμοιβὰς ἐ δίκαιος νομιζόμενος ἀπεδίδρασκεν:

vt virga in terrâ proiecta fidem promissorum acciperet. quo facto, draco humi repebat, & in spiras se conuoluens caput erigebat quasi repugnaturus si quis insequeretur: ac mox denuò in virgam est mutatus. post hoc manum in sinũ mittere iussus cùm paruisset, albam & colore calci similem exemit, quæ mox in pristinũ colorem rediit. iussus deinde aquam è propinquo haustam humi effundere, vidit in colorem sanguineum versam. Ad hæc stupentem vt confidat hortatur, cùm sciat maximum sibi adiutorẽ afforc. vtque apud omnes his prodigiis vtendo fidem illis faciat à Deo se missum, eiúsque iussu omnia facere. iret sine cunctatione, & festinus in Ægyptum properaret, neque die neque nocte iter intermittendo, néve diu tempus terendo longiorem Hebræis seruitutem & afflictionem redderet. Moyses autem nihil amplius dubitans de promissionibus, quarum certitudinem tot argumentis auditis & visis satis colligebat, precatus vt eándem potentiam in Ægypto, cũ exerta opus fuerit, experiretur: supplex illud etiam rogabat vt quem conspectu ac colloquio suo dignatus fuerat, ei nomen quoque suum volens ac libens indicaret, vt rem diuinã illi aliquando facturus nominatim eum ad sacrificium inuocare posset. tum Deus aperit ei suum nomen, numquã antea hominum vlli auditũ aut cognitũ, quod mihi eloqui nec ius nec fas esse arbitror. Moysi verò non tunc tantùm, sed quotiescunq; opus esset talium prodigiorũ facultas aderat, atque ita nihil dubitans de oraculi ex igne redditi veritate, déque Dei adiutoris fauore, magnam spẽ concepit fore vt tãdem & sui liberarentur, & Ægyptij insigni aliqua clade afficerentur. Cúmq; cognouisset Pharaothem Ægyptiorum regẽ sub quo ipse fugerat, esse defunctũ, à Raguele commeatum rogat; vt salua eius pace ac gratia liceat sibi in Ægyptum ob publicam cognatorum ac tribulium suorum vtilitatem proficisci: quo impetrato & assumpta quam ibi duxerat Raguelis filia, liberísque communibus, Gerso & Eleazaro, iter in Ægyptum arripuit: quorum nominum prius peregrinum significat, posterius, Dei auxilium; quòd diuina ope insidias Ægyptiorum euasisset. cúmque iam non longè à limitibus abesset, Aaron frater venit obuiam Deo sic iubente: cui mox indicauit quicquid in monte viderat, & omnia mandata quę diuinitus illic acceperat. mox vlterius progressus obuios inuenit præstantissimos quosque Hebræorum, qui aduentum eius præsenserant: & mox ne quid amplius de fide Moysis dubitarent, prodigia diuinæ voluntati attestantia sunt eis ob oculos exhibita: quibus præter omnem opinionem visis attoniti, sperare iam cœperunt prouidentiam Dei securitati illorum & incolumitati non defuturam. Atque ita obsequentiores nactus Hebræos, & in potestate ipsius se futuros pollicentes, accensos nimirum libertatis amore, ad nouum regem se confert. Ibi posteaquam commemorasset operam suam pro Ægyptiis contra Æthiopas contemptim agros eorum vastantes nauatam, laboréque exhaustos dum non aliter quàm pro suis popularibus bellum administraret, adiicit malam gratiam pro tot beneficiis sibi redditam. oraculum deinde in Sina monte acceptum re-

XIII.

Exod. 5. 7.

gi aperit nec non prodigia quibus de voluntate Dei confirmatus omnem hæsitationem posuerit, singillatim enumerat. addit deinde preces ne per incredulitatem Dei decretis obstaculo esse velit. cæterùm cùm à rege contemptim audiri se animaduerteret, exhibet illi speciem prodigiorum quæ in Sina viderat. Rex verò iratus sceleratum eum appellat, qui Ægyptiorum olim fugitiuus, nunc magicis præstigiis instructus ad reliquos decipiendos venerit. Habere se quoque sacerdotes qui eadem ostenta repræsentare possent, non minùs peritos huiusmodi artium: nec esse cur se Moyses iactare debeat, quasi solus diuina præ cæteris virtute polleat, atque ita apud rudem multitudinem quasi supra mortalem conditionem positus se venditet: confestimque cùm & ipsi suas virgas proiecissent, in dracones sunt versæ. Tum Moyses nihil his motus, ne ipse quidem, inquit, ignoro aut contemno artes Ægyptiorum, attamen quæ ego operor, tanto præstantiora esse aio, quàm illorum magiam, quanto interuallo res diuinæ humanas post se relinquunt. iámque manifestè declarabo non esse hæc præstigias veritatis specie parum cautis imponentes, sed ipsissimam Dei virtutem, argumentum omnipotentis illius voluntatis apud incredulos futuram: & cum dicto virgam in terram mittit, iubens vt fiat draco, quæ mox dicto parens Ægyptiorum virgas quæ draconum specie reptabant, vnam post aliam aggressa omnes ad vnam deuorauit. ac mox in pristinam speciem reuersam Moyses rursum sustulit. Rex autem ad indignationem magis quàm admirationem hoc facto commotus, cum nihil acturum respondisset, neque quicquam Ægyptiacis artibus profecturum, mandat operarum exactori qui Hebræis erat præpositus, vt de labore nihil eis remittat, sed grauioribus etiam quàm antea operum difficultatibus premat. at ille prius paleas eis ad lateres fingendos præbere solitus, posthac id facere desiit: sed interdiu detentos in opere noctu ad comportandas paleas dimittebat, pristini laboris onus conduplicaturus. Moyses autem neque minis regis à proposito deterrebatur, neque assiduis suorum querelis vt à cœpto desisteret vel minimum flectebatur: sed obfirmato contra vtrunque animo, in hoc totus erat, vt suos in optatissimam libertatem restitueret. Itaque denuo regem accedit, suadens vt dimittat Hebræos in Sina montem, illic Deo sacrificaturos. hoc enim ipsum iussisse, nec posse quenquam eius voluntati resistere. quapropter dandam operam ne fauorem eius contemnere videatur, vtque populo potestatem exeundi faciat, ne fortè contrà moliendo posthac culpam in se transferat, si quid ipsi tale acciderit, qualia Dei voluntati resistentibus euenire solent. Nam necessariò calamitates eos comprehendere; qui diuinam iram in se prouocauerint: & tum terram tum aërem illis infestum existere, tum procreationem filiorum parum feliciter procedere, elementis etiam ad vindicandum in eos concitatis. atque hæc mala non posse euitare Ægyptios, etiamsi Hebræos regionem eorum exire contingat, nisi hanc profectionem bona pace ipsorum impetrauerint.

Exod. 6.

τά τε κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος αὐτῷ συμπτυχόντα; καὶ πῶς τῇ θεῷ φωνὰς καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔδει αὐτῷ προσάξειν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα καθ' ἕκαστον ἐξετάθετο. παρεκάλει τὸ μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ θεοῦ γνώμῃ. χλευάσαντος δ' τοῦ βασιλέως μωϋσῆς, ἔργῳ παρεῖχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ σινᾶον ὄρος γιγνόμενα. ὁ δ', ἀγανακτήσας ποτὲ μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει, καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νεῦν ἐξ ἀπάτης αὐτῷ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ πρὸς τερατουργίας ἑτοίμας καταπλήξειν ὑπισχνούμενον. καὶ ταῦτ' ἄμα λέγων, τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ ἐπιδείκνυσθαι ὁρᾶν, ὡς αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν πρὸς τούτων ὑπεροψίαν, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἐμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς θεὸν δυνατὰ. τὸ δὲ ἐπ' αὐτῷ ἐπιδείξειν ἀναφέρων, πιθανὸς ὡς παρ' ἀπαιδεύτοις ὑπάρχειν. ἐπεμύων βακτηρίας δεόμενοι ἦσαν. μωϋσῆς δ' οὐ καταπλαγείς, ἐπ' αὐτὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς αἰγυπτίων σοφίας καταφρονῶ. τόσῳ μὲν τοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ θεατὰ τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρωπίνων διαφέρει. δείξω δ', ἐπ' κατ' ἀπάτην καὶ πλάνῃ τὰ ἀληθοῦς δόξης τιμῶν, καὶ δι' θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν φανόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ὅπι τῆς γῆς τὴν βακτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἦδη ἐπειθέτο καὶ τὰς τῶν αἰγυπτίων βακτηρίας οἱ δεόμενοι ἐδόκουν πρεπόντως κατιδεῖν, μέχρι πάσας ἀπλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ αὐτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται μωϋσῆς. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδέν τι μᾶλλον τούτῳ πεπαχθεὶς καταπλήττεται. πρόσορμισθεὶς δὲ μηδὲν αὐτῷ πρόχωρησεν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος, κελεύει τὸν ὅπι τῶν ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς ἄφεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τοῖς πρότερον κακοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ, ἀχνυμένους αὐτοὺς παρέχων εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον ἔτι παρεῖχεν. ἀλλ' ἡμέρας μὲν ὅπι τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν τὸ ἄχυμον, καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίου αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπωρίας δι' ἐκείνων χαλεπωτέρας γενομένης. ὁ δ' οὔτε πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἐκαμνεν, οὔτε πρὸς τὰς τῶν ἑβραίων μέμψεις ἐκάμπτου. τὴν τε ψυχὴν ἀδημονήσας πρὸς ἑκάτερον ὅπι τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπιβαρίζον τὴν ἐλευθερίαν ὑπῆρχεν. καὶ ἀθυμούμενος πρὸς τὸν βασιλέα ἐπειδὴν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς ἑβραίους ὅπι τὸ σινᾶον ὄρος, ἐκεῖ θυσίας τῷ θεῷ, τοῦτο δὲ αὐτὸν κεκελευκέναι, καὶ μηδὲν αὐτοπροσῆκτον οἷς ἐκεῖνος βούλεται. τὴν δ' ὁμηρίαν αὐτῷ πρὸς παντὸς ποιουμένου συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον, μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν ἀπασῶν πάσχειν ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν αὐτοπροσῆκτον θεοῦ πρόσαγμασιν. τοῖς δὲ χόλον ἐφ' αὐτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά. ἔστι γὰρ οὐ τούτοις, ἔστι ἀνὴρ φίλος, ἔστι γονεὺς τέκνων καὶ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειραθήσεσθαί τε τούτων αἰγυπτίους ἔφασκεν, μετὰ τὸ καὶ τῶν ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

τοῦ

τῶ ἢ βασιλέως ἀκφαυλίζοντος τοὺς μωϋσέως λό- A
γους, & μηδὲ μίαν ὅλη τροφὴν ἔτι ποιεμένοις, πάθη
δεινὰ τοῖς αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ ὅλα τὸ βέλεσθαι μωϋ-
σῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ὑπολῆ-
ψαι. καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις, μαθεῖν φυ-
λάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήση τὸ
θεῖον, μήδ' εἰς ὀργὴν προσέρηται ἀμωμήτους τῆς ἀ- B
δικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης θεοῦ
κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυναμένοις, καὶ
πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων ἐκ ἔχουσιν. οὐχὶ ἢ τὴν
χρόαν μόνον λῦμα τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς προσφερομένοις
ἀλγήματα & πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. λοιμὸς ἢ
τοιοῦτος μὲν αἰγυπτίοις, ἑβραίοις ἢ γλυκὺς καὶ πό-
τιμος, καὶ μηδὲν τῆ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος.
πρὸς οὖν τὸ προσδόξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ C
δείσας πρὸς τὴν αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς ἑβραίοις
ἀπιέναι. καὶ τῆ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώ-
μην μετέβαλεν, ἐκ ὑπιέμενον τὴν ἔξοδον αὐτοῖς.
ὁ ἢ θεὸς ἀγνωμονοῦντος, καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλα-
γὴν τῆς συμφορᾶς, ἐκ ἐπὶ σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλ-
λην τοῖς αἰγυπτίοις ὑπέφερε πληγήν. βατράχων
πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῆ ἐπεβόσκετο. μεσὸς
ἢ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς ἦν, ὡς διανεμομένους τὸ πο- D
τὸν τρὸ τῆ ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἀνα-
πιμπλαμένων καὶ σωδιαφθειρομένων τῶ ὕδατι. ἦτε
χώρα μεσὴ κακῆς ἦν ἰλύος, γλυμένων τε καὶ
ἀποθνησκόντων, τάς τε κατ' οἶκον αὐτῆ διάπτας
ἠφάνιζον ἐν βρότοις δυσκόμενοι καὶ ποσὶ, & ταῖς
δυναῖς αὐτῆ ὑπιπολάζοντες. ὡς τε χαλεπὴ ἦν & E
δυσώδης ἀποθνησκόντων τῆ βατράχων καὶ ἐν αὐτῆ
διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῆ κακῶν ἐλαυνο-
μένων τῆ αἰγυπτίων, τὸν μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βα-
σιλεὺς οἰκέσθαι τοῖς ἑβραίοις λαβόντα. καὶ προσχρῆ-
μα τοῦτ' εἰπόντος ἠφάνισε τῆ βατράχων τὸ πλῆθος,
& ἦτε γῆ & ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέ-
σαν. φαραώθης ἢ ἅμα τοῖς πάθοις ἀπηλλάχτο ἡ γῆ,
καὶ τῆς ἀτίας ἐπελέλησο, & τοὺς ἑβραίους κατεῖχεν. καὶ
ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσεις βελόμενος μα- F
θεῖν ἐκ ἐπ' ἐφίει τοῖς περὶ τὸν μωϋσῆν τὴν ἔξοδον,
φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ὑπεξέπων.
πάλιν οὖν ἄλλου κακοῦ προσβολῆ μετίει τὸ θεῖον
αὐτῆ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς αἰγυπτίοις ἐξώ-
θησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδον ἀναδιδομένων, ὑφ' ὧν
κακοὶ κακῶς ἀπόλλυντο, μή τε λυτροῖς μή τε χρίσε-
σι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γλῦς αὐτῆ δυνάμενοι.
& πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῆ αἰγυπτίων βασιλεὺς τα-
ραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῶ λαῶ, & G
τὴν ἀφχυΐαν ἢ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡ-
μίσους γὰρ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἔξοδον. καὶ πρὸς
τοῦτο τ πάθος λωφήσαντος, τέκνα & γυναῖκας ὅμηρα
τ ὑποστροφῆς αὐτῆ καταλιπεῖν αὐτὸς, ἠξίου προσε-
ταχρίαινε δὴ τ θεὸν νομίσας ἀπατήσειν αὐτῆ τ προ-

Rege verò nihili facìente verba Moysis, neque vel tantillum ad eius preces aduertente, grauissima mala in Ægyptios incubuerunt: quæ singulatim recensebo tum propter eorum nouitatem, tum vt eo magis appareat non vanas fuisse vatis nostri prædictiones: postremò quia hominum interest talia cognoscere, quo magis ea caueant, quibus irritatus Deus ad infligendas pœnas commoueri solet. Primùm amnis sanguineis *Exod.7.* fluentis prolabens, ad potus inopiam eos redegit, cùm præterea nullum fontem habeant. nec coloris tantùm id erat vitium, sed si quis siti coactus gustaret, confestim acri dolore corripiebatur: erátque talis Ægyptiis solis, Hebræis verò dulcis ac potabilis, & omnino pristinam naturam retinens. quo miraculo rex inops consilij, timens incolumitati gentis, permisit Hebræos abire. cúmque malum cessasset, rursum ad pristinam mentem rediit, sententiam suam reuocans. Deus autem motus hominis ingratitudine, qui nec à periculo liberatus vellet sapere, aliam *Exod.8.9.* plagam Ægypto infligit. Ranarum vis immensa terram eorum populabatur, refertus erat & fluuius, vt aqua inde non nisi sanie harum viciata hauriri posset, immorientibus earum plerisque & imputrescentibus. plena erat & terra turpi limo ex quo enascebantur, rursúsque in eundem resoluebantur: quin & domesticum victum fœdabant in esculentis atque poculentis nusquam non repertæ: & in cubilibus quoque passim oberrantes: ita vt omnia fœterent putore è ranis mortuis exhalante infecta. His malis cùm exagitarentur Ægyptij, rex iubet Moysen cum Hebræis abire quò velit: & quamprimum hoc dixit, euanuerunt ranæ, terráque simul & flumen in pristinam naturam sunt restituta. vix dum hoc malum cessauerat, cùm Pharaothes denuò mutatus, priorum oblitus retinere populum cœpit: & quasi aliarum etiam afflictionum naturas experiri vellet, negabat exitum quem prius concesserat timore magis compulsus quàm ex animi sui sententia. Rursum igitur Deus alia clade in hominem fraudulentum vindicat. pediculorum enim magna vis è corporibus Ægyptiorum scatebat, à quibus mali malè perdebantur, neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus extinguere eos valentes, Qua noua peste turbatus rex, & non magis ipso periculo quàm eius fœditate ac turpitudine territus, nequam cùm esset, ægrè dimidiata ex parte resipuit. Hebræis enim exire permissis, ac mox malo cessante, liberos & vxores reditus obsides ab eis exigebat. quo facto magis etiam Deum exasperat, putans se prouidentiam eius circumuenire posse, quasi Moyses & non potius Deus pœnas de Ægyptiis Hebræorum oppressoribus sumeret. Varias ergo & multiformes bestiolarum species immittit, quales nemo ante eam diem vnquam viderat, tan-

πονοιαν, ὥσπερ μωϋσέως, ἀλλ' ἐκ ἐκείνου τιμορέντος τ ἀγυπτον ὑπὸ τ ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυ-
ζόπων ὧν εἰς ὄψιν ἀδεὶς ἀπωλωτήκει, πρότερον τὴν χώραν αὐτῆ ἐχρισεν. ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο,

ta copia, vt tota regio malo hoc replereturpræ A quarum frequentia & homines plurimi extinguebantur, & terra nullo pacto coli poterat: & qui præsentaneum exitium euadebant, infecti tamen earum veneno à morbis corripiebantur. Rege verò ne tum quidem resipiscente vt voluntati diuinæ cederet, sed mulieres quidem cũ viris dimittente, pueros verò retinere volente, non defuerunt Deo variæ prioribus etiam grauiores pœnæ, quibus ob regis malitiam in vniuersam gentem seuerè animaduerteret: sed B exulceratis intus in cute corporibus miserabilem in modum non mediocris numerus absumebatur. Et cùm ne sic quidem rex resipisceret, grando nunquam antè in Ægyptio cœlo visa, tunc verò maior quàm apud alios hiberno tẽpore, aut in septentrionali regione, vere iam adulto supernè ruens omnes eorum fructus cõtriuit: & si quid intactum grando reliquit, nubes locustarum superuenientes ita absumpserunt, vt fructuum colligẽdorum spes Ægyptiis C omnibus omnino sit adempta. Quòd si rex stultus tantùm, & non etiam malus fuisset, poterat vel iam dictis cladibus admonitus resipiscere, vt tandem de aliquo tot malorum remedio cogitare inciperet. at Pharaothes tametsi non ita insaniebat vt causam non intelligeret, tamen tanta malitia pectus eius obsederat, vt adduci nullo modo posset quin Deo quasi per contentionem repugnare, & in publica cõ- D moda sciens volénsque peccare pergeret. itaque tandem Hebræis pueros etiam vnà cum mulieribus concedit, sed iussis vt bona sua Ægyptiis tanquam prædam relinquerent, eo quòd ex ipsorum bonis nihil post tot calamitates superesse conquerebantur. Moyse verò negante æquum postulari, alloqui non habituros vnde sacrificarent, atque hac controuersia diutius durante, tam densæ tenebræ omnisque E luminis expertes Ægyptiis sunt circunfusæ, vt prospectu in vniuersum priuati alij alio casu absumerẽtur, illo quoque metu imminente, ne fortè penitus ab ea caligine absorberentur. deinde his discussis, post tres dies ac totidem noctes, cùm nondum flecteretur Pharaothes vt liberum exitum petmitteret, his verbis eum Moyses aggreditur, Quousque repugnabis Dei voluntati, qui omnino vult ac iubet Hebræos dimitti, nec est aliud præter hoc remedium ad- F uersus mala quibus affligimini? Rex verò iratè ferens hanc dicendi libertatem, minatus est eũ capite plectendum, si posthac de hac re molestus esse pergeret. Respondit Moyses, se non amplius hac de causa verba facturũ, sed ipsum cum optimatibus Ægyptiis vltrò Hebræos rogaturum, vt quamprimum inde proficiscantur. atque his dictis abiit. Deus autem cum decreuisset adhuc vna plaga ictos Ægyptios cogere ad dimittendos Hebræos, iussit Moysen edicere populo vt paratum habeant sacrificium, præ- G paratum tertiadecima Xanthici mensis in quartamdecimam, qui apud Ægyptios Pharmuthi vocatur, idem Hebræis Nisan, & Macedonibus Xanthicus: vtque ipse Hebræos ducat omnia sua secum portantes. ille verò instructos prius ad profectionem, & per sodalitia distributos in vno loco continebat.

Exod. 10. 11. 12.

ϰὴ ἡ γῆ τῆς ὑπομελείας τῆς ἀφ' ἑαυτῆς γεωργῶν ἀπεστέρησε. εἰ δέ τι ϰὴ διέφυγε τιὼ ὑπ' ἐκείνους ἀπώλειαν, νόσῳ τοῦτο ϰαὶ τῇ αὐθρώπων ὑσομένων ἐδαπανᾶτο. τῷ ϑ φαραώθου μηδ' ὅπως εἴποντος τοῖς τοῦ ϑεοῦ βελήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲ γυναῖϰας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιούντος, ϰαταλίπεσθαι ϑ τοὺς παῖδας, ὡς ἠπόρει τὸ ϑεῖον τιὼ παντοίαν αὐτοῦ ποιϰίλοις ϰαϰοῖς μείζοσιν ἐνδεδημιϰόσι μεταρχόμενον ϐασανίσαι. ἀλλὰ γὰ δεινῶς αὐτοῖς ἐλϰουμένου τὰ σώματα τῆς ἐντὸς διαφθειρομένων, ϰὴ τὸ πολὺ τῆς ἀγυπτίων ἔϑνους ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης ϑ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένου τοῦ ϐασιλέως, χάλαζα μήτε ϑερείαν τοῦ ϰατ' ἄγυπτον αἰῶνος τοῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοίᾳ τῇ παρ' ἄλλοις ὥρᾳ χειμῶνος ϰατιόσης, μείζων ϑ τῆς ἀφ' ἑαυτῆς τοῖς τὰ ϐόρεια ϰαὶ τιὼ ἀρχὴν τεμόμενοις ἔαρος ἀϰμάζοντος ϰατενεχθεῖσα, τοὺς ϰαρποὺς αὐτῶν ϰατέϰλασεν. ἔπειτα φῦλον ἀϰρίδων ὀλοώτατον τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ ϰαταϐλαϐεῖσαν ἀπορὰν, ὥστε ϑερὸς ἀϰριϐὲς πάσας τοῖς αἰγυπτίοις τὰς ὑπὸ τ' γῆς τῆς ϰαρπῶν ἐλπίδας διολέσαι. ἤρϰει μὲ οὖν τὸν δίϰαν ποείας ἀνοῆσαι ϰὴ τὰ ϑερειρημένα τῆς ϰαϰῶν εἰς σωτηρίαν. τῷ συμφέροντος τὴν ὀρθοτομίαν ὠφελῆσαι. φαραώθης ϑ ὁ Τοσοῦτον ὑπὸ ἀφροσυνης, ὅσον ὑπὸ ϰαϰίας, ἀμαθόμενος τ' αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείϰει τῷ ϑεῷ, ϰὴ τῷ ϰρείττονος ἐπιϰὼν ϑεσπότης ἐμάχετο. ϰὴ ϰελεύει μὲ τὸν μωϋσιῆ, μετά τε γυναιϰῶν ἀπαγαγεῖν τοὺς ἑϐραίους. τιὼ ϑ λείαν αὐτοῖς ϰαταλιπεῖν ἐφαρμόσης αὐτοῖς τ' οἰϰείας. τῷ ϑ μωϋσέως ἐϰὶ δίϰαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν. δεῖν γὰ αὐτοὺς τῷ ϑεῷ τὰς ϑυσίας ἀπ' λείας ἐπενεγϰεῖν. ϰαὶ τελοῦμεν ὀϐὰ ταύτιω τὴν αἰτίαν τῷ χρόνου, σπότος ϐαθὺ ϰαὶ φύγγοις ἄμοιρον ϑεϊχεῖται τοῖς αἰγυπτίοις, ὑφ' ᾧ τὰς τε ὄψεις ὑποϰλειομένους ὑπὸ πϰυότητος οἰϰείως τε ἀποθνήσϰειν, σωϊϐαγεῖν ϰὴ διδύναι μὴ ϰαταποθῶσιν ὑπὸ τῷ νέφους. ἔπτα ταύτῃ διασεσαδιένος, μετὰ ἓξ ἡμέρας ϰαὶ τοσαύτας νύϰτας, ὡς ἐ μετανόει ϑεὸς τιὼ ἔξοδον τῆς ἑϐραίων ὁ φαραώθης, ϑερσελθὼν ὁ μωϋσῆς φησίν. ἄχει πότε ἀπειθὴς τῇ τοῦ ϑεοῦ ϒνώμῃ; ϰελεύει γὰ σὲ ἀπολύειν τοὺς ἑϐραίους, ὃ ϰὐϰ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῆς ϰαϰῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποιήσαντας. ὁ ϑ ϐασιλεὺς ὀργισθεὶς ὅτι τοῖς ϑεοειρημένοις ἠπείλησεν αὐτοῦ τιὼ ϰεφαλιὼ ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν ϑεὶ τοιούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ ϑερσέλθοι. μωϋσῆς ϑ αὐτὸς ὐϰ ἔφ ποιήσεσθαι ϑεῖ τούτων λόγους, ἔφησεν. αὐτὸν ϑ ἐϰεῖνον σιὼ ϰαὶ τοῖς πρώτοις τῆς ἀγυπτίων ϑρασϰαλίσειν τοὺς ἑϐραίους ἀπελθεῖν. ϰαὶ ὁ μὲ ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται. ὁ ϑ ϑεὸς δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς ἀγυπτίους ϰαταναγϰάσειν ἀπολύσαι τοὺς ἑϐραίους, ἐπέλυσε μωϋσιῆ ὠδαγωγίαν τῷ λαῷ ϑυσίαν ἑτοίμιν ἔχειν, ϑρασϰυσαμένους τῇ ϝισταδεϰάτῃ τοῦ ξανθιϰοῦ μιὼς εἰς τιὼ τεσσαρεσταδεϰάτιω. ὃς ὠδὰ μὲ αἰγυπτίοις φαρμοῦθι ϰαλεῖται, νεισὰν ϑ παρ' ἑϐραίοις. μαϰεδόνες δ' αὐτὸν ξανθιϰὸν ϑερσαγορεύουσιν. ἀπάγειν τοὺς ἑϐραίους πάντα ὑπομιζομένους. ϰὴ ὁ μὲ ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς ἑϐραίους ϑερὸς τ' ἔξοδον, ϰ διατάξας εἰς φρατρίας, ἐν αὐτῷ συνεῖχεν. ἑνὸς ϑ τῆς τεσσαρες ϰαιδεϰάτης, πάντας ϑερὸς ἔξοδον ἔχοντας, ἤθροον.

ἐν τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἥγνιζον, ὑσσώπῳ κόμας ἀναλαβόντες. καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἐκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νεὼ ἔτι καὶ τὸ ἔθος ἔτους θύομεν, τὴν ἑορτὴν πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ἐμβασία, διὰ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ὁ θεὸς αὐτὸς ἐμβὰς Αἰγυπτίοις ἐναπέσκηψεν τὴν νόσον. ἡ δὲ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεσε τὴν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις, ὡς συναλθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαπεμφθῆναι συμβαλόντων δὲ οὐδενὶ τῶν Ἑβραίων. καὶ μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπέναι παρεσκεύασεν, εἰ τὴν χώραν ἐξέλθοιεν παύσασθαι τὴν ἀγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δώρεις τε τοὺς Ἑβραίους τιμῶν, οἱ μὲν ὑπὲρ τάχους ἐξελθεῖν, οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὸν παρὰ αὐτοὺς συνήθειαν. καὶ οἱ μὲν, ἐξιέναι κλαίοντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαντο χαλεπῶς αὐτοῖς τὴν Αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ λητοῦς πόλιν ἔρημον οὖσαν ἐν τοῖς τότε. βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπτον. συντόμως δὲ ποιήσωμαι τὸν λόγον, ἐπορεύοντο τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς ὑποσιτίας δεῖν διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον διὰ βραχείας θερμότητος τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διεφέροντο. καὶ τούτους ὅπερ τελέσαντες ἡμέρας ἐχρήσαντο. πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταύτην τὴν ζωοφθορὰν ταμιευομένοις, καὶ πρὸς ἀναγκὴν ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον, αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε συμβάσης ἑορτὴν ἄζυμα ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μεταναστευσαμένων γυναῖκάς τε ἅμα καὶ τέκνα συνεπόμπευεν οὐκ ἀριθμητὸν ὄχλον. οἱ δὲ στρατιμώτατον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

A illucescente verò quartadecima omnes ad exitum animati sacrificabant, & sanguine domos lustrabant, aspersas hyssopo: & peracta cœna reliquias carnium exussérunt, tanquam exituri. vnde nunc quoque solemne manet nobis idem sacrificium, quâ festiuitatem vocamus pascha. id transitum significat, eo quòd Deus illa die præteritis illæsis Hebræis, Ægyptios morbo percussit. nam postis illa nocte absumpsit primogenita Ægyptiorum, vt agminatim ad B regiam cõcurreretur à proximis, vociferantib⁹ non amplius detinendos Hebræos. tum rex accito Moyse mandat vt abeant, ratus post eorum exitum regionem cessantibus calamitatibus subleuandam. donis etiam Hebræos honorabant, alij quò celeriùs discederent, alij propter vicinatis consuetudinem. atque hoc pacto exitum est, flentibus Ægyptiis & pœnitentibus ob præteritam malam tractationem. Iter autem faciebant per Latopolim tunc desertam: Babylon enim post eo loco est condita, Cambyse C Ægyptum vastante. cúmque abeuntes iter strenue continuarent, tertia die peruenerunt Beelsephontem ad rubrum mare sitam. cúmque nihil per viam inuenirent propter solitudinem, macerata farina & modico calore in panis speciem solidata se sustentabant: quo victu per triginta dies sunt vsi. neque enim plus commeatus Ægypto extulerant, atque eum ipsum parcè dispensabant ad necessitatem magis quàm ad D satietatem, quapropter in memoriam eius inopiæ festa per octo dies celebramus, quos vocamus azymorum. cæterum multitudo migrantium vnà cum liberis & vxoribus vix erat numerabilis, qui verò militarem ætatem habebant, sexcentorum millium numerum explebant.

Κεφάλαιον ς'.

Ως μωυσῆς αὐτοῖς ἡγούμενος τὴν ἄγυπτον ἐξέλιπεν.

CAP. VI.

E *Quomodo Moyse duce Ægyptum reliquerunt.*

ΚΑτέλιπον δὲ τὴν ἄγυπτον, μηνὶ ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ τῆς σελήνης, μετὰ ἔτη τριακόντα καὶ τετρακόσια καὶ τετρακοσιοστὸν ἤδη ἀβραμον εἰς τὴν χαναναίαν ἐλθεῖν. τὴν δὲ ἰακώβου μετανάστασιν εἰς τὴν αἴγυπτον γηρωμένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκαπέντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. μωϋσῆς δὲ γεγόνει τὸ ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη. ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀαρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπωκνόμιζον δὲ τὰ τῶ ἰωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκείνῳ τοῖς ὑοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος. αἰγύπτιοι δὲ ὅπῃ τοῖς ἑβραίοις ἐξελθοῦσι μετέοιεν. καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τοῦ μωϋσέως τέκνων γεγονότων ἐπ' αὐτοὺς, ἐγκαλέσαν ἀπέναι. καὶ λαβόντες ὅπλα κατεδίωκον, ἐλπίζοντες ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς, εἰ καταλάβοιεν. καὶ δὲ ἐκέτ' αὐτοὺς ἐνεδέξεσθαι τῷ θεῷ. τὴν δὲ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι. κατήσειεν δὲ ῥᾳδίως αὐτῷ ὑπέλαβον, ἀόπλων τε ὄντων καὶ τοῦ τῆς ὁδοιπορίας κακοπαθοῦντας. παρῆκαν δὲ ἀπαπειθανόμενοι ἢ χωρήσειαν ἐπὶ πολὺ τὴν δίωξιν, καίτοι χαλεπῆς οὔσης ὁδοῦ θεῖαν τῆς γῆς, ἀ στρατοπέδοις μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα. μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τοὺς ἑβραίους ἀπήγαγε, ἵν' εἰ μετανοήσαντες οἱ αἰγύπτιοι δίωξιν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας καὶ τῆς βάσεως τῶν ὁμολογημένων ὑπόσχοιεν.

Reliquerunt autem Ægyptum mense Xanthico, luna quintadecima, anno quadringentesimo trigesimo postquam Abraham pater noster in Chananæam venit: & post Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducentesimo decimoquinto. Moyses verò annum tunc agebat octuagesimum, & frater eius Aaron triennio erat maior. deferebant etiam secum ossa Iosephi, ita vt filiis suis mandauerat. Ægyptios autẽ pœnituit quòd Hebræos dimisissent: cumq; rex præ cæteris hanc rem ægrè ferret, totum præstigiis Moysis imputans, decretum est vt in eos irruerent. & correptis armis reliquóque apparatu, persequebantur, retracturi si possent assequi, non enim timendum ne Deus offendatur, cum iam semel exitus illis sit cõcessus. sperabant etiam facilè se in potestatem redacturos inermes & de via lassos. itaque obuium quemque rogantes quà tenderent, raptim insequebantur, tametsi per viam difficilem non solùm exercitibus, sed expeditis quoque viatoribus. Moyses autem hac Hebræos ideo duxit, vt si Ægyptij mutata sententia persequi eos vellent, pœnas malitiæ violatíque pacti persoluerent:

Exod. 12.

XIIII.

néue Palæstini, quos ob veterem simultatem infensos habebat, de hac profectione certiores fieri possent. est enim illorum regio Ægypto contermina. quapropter omissa via quæ in Palæstinam ducit, per desertum via dispendiosa ac difficili voluit Chananæam inuadere: obitérque iuxta Dei mandata, in montem Sina populum sacrificaturum adducere. sed vbi ad rubrum mare peruentum est, ecce Ægyptiorum multitudo circonfusa in arctum eos compellit. aderant enim sexcenti currus cum equitum quinquaginta millibus, & ducenta millia scutatorum peditum. hi vias omnes obsederant, quibus effugium Hebræis patere poterat, inter rupes & mare conclusis, quo loco mons præ aspretis inuius ad littus vsque procurrit. atque ita ne fugæ quidem spe relicta Hebræos mare inter & montem obsidione premebant, oppositis armatis quà exitus in campos aperiebatur. in hac locorum iniquitate conclusi, cùm nec obsidionem præ inopia tolerare, nec exitum ad fugam inuenire possent, nec arma adessent etiamsi maximè pugnare cuperent, nihil superesse videbant nisi vt turpi deditione saluti consulerent: quo factum est vt Moysen incusarent, obliti prodigiorum quibus libertatem eis Deus significauerat; minimúmque aberat quin propheta lapidato, cõtemptísque per incredulitatem pollicitationibus, deditione in pristinam seruitutem redirent. nam & lamentis mulierum ac puerorum exasperabantur, nihil nisi perniciem expectãtium, cum essent rupibus & mari & armatis circumcirca cincti, nec vlla spes effugij relinqueretur: Moyses autem efferata licet cõtra se turba nulli succumbens difficultati non cessabat eis prospicere, Deo fretus, quem post tot libertatis præsagia probabile non erat permissurum vt aut deleretur, aut in potestate inimicorum relaberentur. cúmque medius in concione constitisset, sic ad eos verba fecit. Si homo aliquis res vestras bene ac prudenter hactenus administrasset, oportebat & in posterum similem eius curam & diligentiam expectare: nunc postquã Deus ipse gubernandos vos suscepit, quantæ insaniæ fuerit eius opem non sperare, qui per me vltro vobis præstitit quicquid ad vestram salutem ac libertatem conferre videbatur? imò hæc ipsa difficultas & angustia magis vos ad sperandum accendere debuerat. ipse enim vos in arctum hunc locum concludi voluit, vt exranta necessitate præter vestram æquè ac hostium opinionem seruaret, atque in hunc modum declararet, non solùm potentiam suã, sed fauorem etiam quo vos perpetuò prosequitur. non enim in paruis rebus Deus propitius auxilium afferre solet, sed tum potissimùm quando spei supereſt minimum. ergo huius ope freti, qui potest & ex paruis magna facere, & horum potentiam debilem reddere, ne terreamini Ægyptiorum apparatu, neque propter fugam mari & montibus impeditam animum despondere. potest enim Deus & hos in planiciem & mare in terram vertere.

κὴ δζὰ παλαιστίνους δυσμενῶς ἔχοντας κ᾽ παλαιὰν ἀπέχθειαν ὖσαν ὁπωσοῦν ἐβελτίστο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμηρος γάρ ὅτιν τῇ τ᾽ αἰγυπτίων χώρᾳ. κὴ δζὰ τοῦτο, τ᾽ μὲ ἄγουσαν εἰς τ᾽ παλαιστίνην ὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν. ἀλλὰ δζὰ τ᾽ ἐρήμου πολλὴν αὐτοὺς ὁδὸν ☾ κακοπαθήσας ἠθέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τ᾽ χαναναίαν, ἔτι ὃ κὴ δζὰ τὰς ἐντολὰς τ᾽ θεῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τ᾽ λαὸν εἰς τὸ σπαῖον ὄρος ἐκεῖ ποιησοντας θυσίας. καταλαβόντες ὃ τοὺς ἑβραίους αἰγύπτιοι εἰς μέχλιν παρεσκευάζοντο, ☾ συνελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξακόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἶπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυρίοις, ☾ ὁπλίταις μυριάδες ἦσαν εἴκοσι. τάς τε ὁδοὺς ἀπεφράγνυσαν αἷς φεύξεσθαι τοὺς ἑβραίους ὑπελάμβανον, μεταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπορρωγάτων κὴ τ᾽ θαλάττης ὑπολαμβάνοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος ὑπὸ ταχύτητος ὁδοῦ ἄπορον. κὴ φυγὴς ὑπολαμβανόμενοι τοιαύτῃ ἐν τῇ παρεμβολῇ τῇ παρὰ θαλάττην τὸ ὄρος τοὺς ἑβραίους ἀπέφραττον τῷ στρατοπέδῳ κ᾽ σόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι, ὅπως τιμὴ εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοῖς ἀφηρημένοι. μή τ᾽ οὖν ὑπομένειν πολιορκημένων ἕνεκα τ᾽ ἐνδειαν τ᾽ ὑπαρχόντων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς ἀπορίαν ὁρῶντες, ὅπλων τε ἀπαιζόντες εἰ κὴ μάχεσθαι δόξειεν αὐτοῖς, ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντα ἀπωλέσθαι καθίστασαν εἰ μὴ παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς αἰγυπτίοις ἐθελουσίους. κὴ τ᾽ μωϋσῆν ἠτιῶντο, πάντων ὑπολελησμένοι τ᾽ ὑπ᾽ αὐτοῦ παρὸς τιμὴ ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων, ὡς ☾ τ᾽ παρφήτην τιμὴ παρορμῶντα ☾ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον, ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδόναι τε σφᾶς τοῖς αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν κὴ ὀδυρμὸς γυναικῶν κὴ παίδων παρ᾽ ὀφθαλμοῖς ἐχόντων τ᾽ ὄλεθρον, ὄρεσι κὴ θαλάττῃ παρικεκλεισμένων ☾ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ὁπαμόθεν ὢν τούτων ὑπονοούντων. μωϋσῆς ὃ κὴ περ ἀχριάνοντος παρὸς αὐτὸν τ᾽ πλήθους, ὅτ᾽ αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ παρὶ αὐτοὺς παρονοίᾳ, κὴ πρὸς θεὸν κατεφέρνει. τά τε ἄλλα παρὸς τ᾽ ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα παρεῖπεν παρεχηκότος, ☾ μηδὲ τότ᾽ αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γνωμένους ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. κὴ σας ὢν μέσους, ὑδὲ ἀνθρώποις εἶπεν καλῶς τὰ παρόντα πεπολιτευμένοις παρὸς ἡμᾶς δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς ὐχ ὁμοίοις ἐσομένοις παρὸς τὰ μέλλοντα. τ᾽ ὃ θεὸν νῦν ἀπογινώσκειν ὑμᾶς παρονοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη, παρ᾽ ἓ πάντ᾽ ὑμῖν ἀπλώτηκεν, ὅσα δι᾽ ἐμοῦ παρὸς σωτηρίαν καὶ τιμὴ ἀπαλλαγὴν τ᾽ δουλείας, ὑδὲ παρσδοκῶσιν ὑπερέβη. μᾶλλον ὃ χρὴν ἐν ἀπόροις γενομένους βοηθὸν ἐλπίζειν τὸν θεόν. ἐ κὴ τοῦτο εἰς ταὐτὸν ἡμᾶς παρενεκλεῖσθαι τ᾽ δυχωρίαν ἔργον, ἵν᾽ ἐξ ἀμηχάνων ὅτι ἔτ᾽ αὐτοὶ νομίζητε σωτηρίαν ἕξειν ἔνθ᾽ οἱ πολέμιοι, ὁ ἐν τούτων ῥυσάμενος τιμή τε ἰσχὺν ὑπολίξηται τ᾽ ἑαυτοῦ ☾ τιμὴ παρ᾽ ἡμᾶς παρόνοιαν. ὁ γὰρ ὑπὲ μικροῖς τὸ θεῖον τιμὴ ἑαυτοῦ συμμαχίαν ὖσαν δύνοιο δίδωσιν, ἀλλ᾽ ἐφ᾽ οἷς ἀνθρωπίνῃ ἐλπίδα μὴ βλέποι παρὸς τὸ κρεῖττον παρεῦσαν. ὅθεν τιστῷ βοηθῷ πεπεισμένοι, ᾧ δυνάμις ☾ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, κὴ τῇ τῶν πολεμίων ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ καταπεπλῆχθαι τιμὴ αἰγυπτίων παρασκευήν. μήσ᾽ ὅτι θάλασσα κάθοπεν ὑμῖν, ὁρᾶτε φυγῆς ὁδὸν ὐ παρέχοντα, δζὰ τοῦτ᾽ ἀπογινώσκετε τ᾽ σωτηρίας. γένοιτο γὰρ ἂν κὴ ταῦθ᾽ ὑμῖν πεδία τῷ θεῷ θελήσαντος κὴ γῆ τὸ πέλαγος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς ἡ θάλασσα τοῖς ἑβραίοις διωρυμένη ὑπὸ τοῦ αἰγυπτίων ἀσεβοῦς, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

ΤΟσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτοὺς ὅθι ἡ θάλαττα τοῖς αἰγυπτίοις ὁρώντων. ἐν ὅσῳ γὰρ ὄντων, καὶ τῷ πόνῳ τεταλαιπωρημένοι καὶ διώξεως, εἰς ἡ ὑστεραίαν τὴν μάχλιν ἀναβάλλεσθαι, καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ θεὸς τοῦ ἁμαρτεῖν μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων. σοὶ γὰρ αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖς ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τοῦ παρόντων, ἔστι καὶ ῥᾴδιον ἔστι κατ' ὄψιν ἐστὶν ἀνθρωπίνῳ. ἀλλ' ἤδη τὰ πάντως σωτήριον στρατῷ τοῦ καὶ τὴν σὴν βάλησιν ἀφέντι τὴν ἀγυπτίων σὸν ὄχλον σπουδάζειν. ἡμεῖς τε ἄλλων ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανῶν, εἰς σὲ μόνον καταφεύγομεν. καὶ εἰπὼν ταῦτα τὸν σῆς θεραπείας ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο ἂν τάχιστα τοῦτο σὸν ἐμφανίζον ἡμῖν δύναμιν. καὶ τὸν λαὸν ὑπὸ ἀπελπισίας καταπεπτωκότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάστησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ πρὸ τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν ἐκ ἀλλοτρίοις δὲ ἐσμὲν τοῖς ὑποπτεύοις. ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θαλάσσα, σὸν ἂν τὸ πρόπυλον ἡμᾶς ὁρᾷς. ὡς αὐτοῦ γένηται μὲν τοῦτο σοῦ κελεύσαντος, ἐπειρωθῶμεν καὶ τὸ πέλαγος. εἰ δὲ ἡμῶν ὑποδράσαι καὶ δὲ αἴρεις, δόξαν ἐμοὶ τὴν σὴν τοῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον. τοσαῦτα ὑπολαβοῦσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνέκοπη, καὶ εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὸν ἀφῆκε τὴν ὁδὸν ἐβεβήκοις εἰ καὶ φυγήν. μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ὑπεφάνειαν τοῦ θεοῦ, ὅτι πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τὰ ἰδίας ἠπείρου, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐβεβήκοις ἐπέλθοιεν ἐπειδὴ ἐκ θείας ὁδοῦ ποιεμένους τὴν πορείαν, καὶ τοῦ κινδύνου τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους καὶ χάριν ἔχοντας, ὅτι τὴν παράλογον ἔτους ἐξ αὐτοῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν. τοῦ δὲ ἐκ ὀκνοῦντων ἀλλ' ἐρρώμενων μᾶλλον ἀσμένως, ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, μένειν μὲν αὐτοὺς αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν ὡς ὅτι πρόδηλον ὅλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δὲ ἑώρων ἀβλαβῶς ὅτι τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυσχερὲς ἀπαντῆσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις πρεμήσοντος τὸ πελάγους. καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. ἑβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους, καὶ τὸ χεῖρον εἰς ταὐτὸ ξέβοντας ἔφθασαν εἰς τὴν ἀπέραντον γῆν ἀπαθεῖς σωφρονοῦντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεωτέρους συνέβαλλεν πρὸς τὴν διωξιν ὡς ἤδη καὶ αὐτοῖς πεισομένων εἰ. αἰγύπτιοι δὲ ἐλαττονὸν ἰδίαν ὁδὸν ἑβραίοις γεγυμνημένοις, ἀλλ' ἐκ κοινῶν ἐμβαίνοντες, καὶ μέχει σωτηρίας τὸ κεκινδυνευκότων πεποιημένοις, ἀλλ' ἐκ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις, χρῆσθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τοῦ αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας εἰς τοῦτο, ὅπερ ἔστιν πάλιν ἡ θάλασσα καὶ ἀνελαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατῶσα τοῖς αἰγυπτίοις. ὁμβροι τε ἀπ' οὐρανοῦ κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ σφοδραπομένης ἀστραπῆς, καὶ κεραυνοὶ ἂν κατηνέχθησαν, ὅλως δὲ ἁδὲν ἦν τοῦτο ἐπ' ἀπωλείᾳ καὶ μέλλων θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις ὃ μὴ τότε συνῆλθεν. καὶ γὰρ νὺξ αὐτοῖς ζοφώδης καὶ σκοτόμη κατέλαβεν. καὶ οἱ μὲν ὅπως ἀπώλοντο πάντες ὡς μηδὲ ἄγγελον τὰ συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέ-

Cap. VII.

Quomodo mare scissum Hebræis Aegyptios fugientibus viam aperuit.

HÆc effatus ad mare eos Ægyptiis spectantibus ducebat. Habentes enim eos sub oculis, quòd essent persequendo defatigati, pugnam in sequentem diem differre consultius putabant. vt verò ad extremum littus ventum est, tum Moyses sumpta virga Deum in auxilium supplex inuocat, dicens, Tu domine scis ipse quòd nec viribus nec artibus humanis vllum hinc nobis patet effugium: superest vt ipse salutem huic populo expedias, qui Ægypto relicta huc est delatus, tuam voluntatem tuámque fidem secutus. ad te solum omni alia spe, omni consilio destituti, confugimus: ad tuam tantùm prouidentiam respicimus, quæ sola nos iratis Ægyptiis eripere potest. succurre igitur properè, & potentiam tuam exere, & populum iam conclamatæ salutis ad fiduciam & spem excita, in difficultatibus constituti sumus, sed nostris non tuis. tuum est Domine hoc mare, tuus & mons qui nos claudit: & hic potest te iubente aperiri, & illud in terram verti. possumus & per aërem sublimes effugere, si ita nos seruari tibi placeat. hæc precatus, mare virga percutit: quo ictu repentè scissum, & retrorsum se recipiens, nudum solum Hebræis ad fugam capessendam relinquit. Moyses autem videns adesse Deum, & mare de suo solo cessisse, primus progreditur, hortatur Hebræos vt alacriter sequantur per viam diuinitus datam, & læti præterito periculo gratias agant ob tam incredibilem salutis rationem tam subito exortam. illis verò impigrè subsequentibus nimirum diuina ope fretis, Ægyptij primum insanire eos putabant in manifestam perniciem ruentes. postquam verò viderunt eos longè processisse, & impunè absque omni impedimento iter facere, impetu facto persequi eos cœperunt, quasi & ipsi tutum per mare iter habituri: & præmissis equitibus à littore descendebant: iámque in aduersum littus euaserant Hebræi, hostibus à tergo relictis, quos armis graues ipsa etiam miraculi nouitas non nihil est remorata: sed cùm incolumes illos terram tenere viderent, sibi quoque eundem euentum pollicebantur. Verùm fefellit eos hæc opinio, nescientes non quorumuis talem viam esse, sed Hebræorum tantùm, & fugientibus tantùm ad salutem patere, non hostibus qui eos perdendi animo insectarentur. ergo cùm iam vniuersus exercitus introgressus esset, refunditur iterum mare, & Ægyptios fluctibus inuoluit, ventis etiam eodem impellentibus: accesserunt & imbres de cœlo, & aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus, fulmina quoque deferebantur, & nihil omnino deerat eorum quæ ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam & nox eos caliginosa nimis ac tenebrosa comprehendit. atque ita totus ille exercitus est delerus, vt ne nuncius quidem cladis domum reuertere-

tur. Hebræi verò vix sui compotes erant præ gaudio ex tam inopinata salute concepto, accedente huc etiam hostium interitu, quo maior esset libertatis securitas, nemine superstite qui eos in seruitutem vindicare cuperet, & Deo ex professo illis auxilium submittente. quapropter tum sua salute, tum inimicorum supplicio læti magis quàm vlli antehac homines in hymnis & hilaritate totam noctem exegerunt: & Moyses carmen laudes Dei & ob præsentem fauorem gratiarum actiones continens hexametro versu composuit. Hæc ego vt in sacris codicibus inueni, ita figillatim conscripsi. Nemo autem mirari debet tanquam incredibilia, si priscis hominibus & ad malitiam etiam tum rudibus, de salute periclitantibus via per mare patuit, siue Dei voluntate, siue naturæ sponte: quandoquidem heri & nudiustertius Alexandri ductu Macedonibus Păphylium mare cessit, & aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cùm Deus eius opera ad destruendum Persarum imperium vti decreuisset: id quod omnes testantur qui res gestas illius regis scripto prodiderunt. Sed de his vt cuique libet ita sentiat. Postera verò die cùm æstus & ventus arma Ægyptiorum in littus expulisset, in quo tum Hebræi castra posuerant, Moses id quoque diuina prouidentia factum interpretatus, ne posthac inermes essent, collecta viritim distribuit: atque ita iam probè munitos ad Sina montem duxit, sacrificaturus ibi Deo, & munera pro salute populi oblaturus, quemadmodum iussum esse iam antè dictum est.

Exod. 8. 9.

ψαν. τοὺς δ' ἑβραίους ἐδὲ καταχεῖν ἰῶ ὅτι τῇ χαρᾷ τ῀ ὑπερδόξῳ σωτηρίας καὶ τῇ τ῀ πολεμίων ἀπωλείᾳ, βεβαίως νομίζοντας, ἐλευθερωθῆ τ῀ ἀναγκαζόντων δεδούλῳ διεφθαρμένων, καὶ τ῀ θεὸν ὕπτως ἐναργῶς ἐχόντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲ αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ὕτως ἐκφυγόντες, καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ὑπεδύντες κεκολασμένους, ὡς ὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῷ πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τ῀ νύκτα. καὶ μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τ῀ θεὸν ἐγκώμιόν τε καὶ τ῀ δικαίας δωρεᾶς εὐχαριστίαν πεποίηκεν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συνθήσιν. ἐγὼ μὲ ὖν ὡς κεῖτο ἐν τ῀ ἱερᾶς βίβλοις, ὕτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. θαυμάσῃ ὃ μηδὶς τ῀ λόγε τὸ ὑπερδόξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρους δύρεθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βέλησιν θεῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον, ὁπότε καὶ πρὸ τ῀ ἀλέξανδρον τ῀ βασιλέα τ῀ μακεδονίας χθὲς καὶ πρώϊον γεγονόσιν ὑπεχώρησεν τὸ παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλως ἐκ ἔχουσιν, παρέχειν τ῀ δι' αὐτ῀ καταλύσαι τ῀ περσῶν ἡγεμονίαν τ῀ θεῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς ἀλέξανδρε πράξεις συγγραφάμενοι. πρὸς μὲ οὖν τούτων ὡς ἐκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω. τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τ῀ αἰγυπτίων προσενεχθέντα τῇ ς῀ ἑστοπέδῳ τῇ ἑβραίων διὰ τὸ ῥᾷ καὶ τ῀ βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ μωϋσῆς καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδ' ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν καὶ τούτους διεπάσας τοῖς ἑβραίοις, ἦγεν ὅτι τὸ σίναιον ὄρος θύσων ἐκεῖ τῷ θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τ῀ πλήθους ἀποδώσων καθὼς αὐτῷ ℂ προείρητο.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΤΩ ΛΟΓΩ ΤΩΝ

Ιωσήπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγεν. Κεφ. α.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαλεκιτῶν καὶ συμμάχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείαν ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο. Κεφ. β.

Ποίας συμβουλὰς ῥαγουήλος τῷ γαμβρῷ μωϋσῆ ἔδωκεν. Κεφ. γ.

Πῶς μωϋσῆς ἀναβὰς εἰς τὸ σινᾶιον ὄρος, καὶ λαβὼν ὡδῷ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, τῷ λαῷ αὐτὰς παρέδωκεν. Κεφ. δ.

Περὶ τοῦ σκηνῆς ἣν μωϋσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ μεταφερομένη ναοῦ ἐδέν διαφερεν. Κεφ. ε.

Περὶ τῆς κιβωτοῦ, ἐν ᾗ μωϋσῆς τοὺς νομικοὺς πλάκας ἐναπέθηκεν. Κεφ. ς.

Περὶ ξαπίδος καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θυμιᾶ τῶν ἐν τῇ σκηνῇ. Κεφ. ζ.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τοῦ ἀρχιερέως στολισμοῦ. Κεφ. η.

Περὶ τοῦ τῶν ἀάρων ἱερωσύνης, καὶ ἃ τινα θεῖ ἑορτῶν καὶ ἱερουργιῶν νενόμισται. Κεφ. θ.

Νόμοι θεῖ θυσιῶν καὶ θεῖ καθαρμῶν. Κεφ. ι.

Νόμοι καὶ ἤθη θεῖ τοῦ πολεμικοῦ. Κεφ. ια.

Στάσις κατὰ μωϋσέως διὰ ἀπορίαν, καὶ τῶν στασιαστῶν πάλασις. Κεφ. ιβ.

Περὶ κατασκόπων οἳ διεσκέψαντο τὴν χαναναίων γῆν, καὶ ἐπανελθόντες τοῖς ἰσραηλίταις διέφθειραν. Κεφ. ιγ.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto in Sina montem eduxit. CAP. I.

De Amalecitarum & ſociorum clade, & præda quæ Iſraëlitis inde obtigit. CAP. II.

Raguelis conſilium quod genero ſuo Moyſi dedit. CAP. III.

Moyſes conſcenſo Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat. CAP. IV.

De tabernaculo per Moyſem in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portalis referebat. CAP. V.

De arca in qua tabulas legis Moyſes collocauit. CAP. VI.

De menſa & candelabro aureis, déque altaribus tabernaculi. CAP. VII.

De pontificali ac ſacerdotali ornatu. CAP. VIII.

De Aaronis ſacerdotio, & quæ leges ad feſta ac ſacrificia ſpecten CAP. IX.

Leges de ſacrificiis & purificationibus. CAP. X.

Leges belli & conſuetudines. CAP. XI.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. CAP. XII.

De ſpeculatoribus, qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt. CAP. XIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER TERTIVS.

CAP. I.

Quomodo Moyses populum ex Ægypto in Sina montem eduxit.

RECENTEM hanc lætitiam ex inſperato acceptæ ſalutis offuſcauit nonnihil itineris moleſtia, quo per deſerta in Sina montem ducebantur: quòd emetienda eſſet regio difficilis propter ciborum & aquarum extremam inopiam, & ne brutis quidem alendis, nedum hominibus idonea. erat enim toto ſqualida, & nihil omnino humoris habens; vnde fructus prouenire ſolent. talem autem viam neceſſariò ſunt ingreſſi. cùm aliam non poſſent: deferebántque ſecum aquam priuſquam deſertum intrarent hauſtam, duce ita præmonente. qua abſumpta puteos magno labore propter duritiem terræ fodientes aquabantur: ac ne ſic quidem vel ſatis bonam, vel quantum ſufficeret inueniebant. in hunc modum iter facientes perueniunt prima veſpera in locum quendam, cui propter aquas vitioſas nomen fecerunt Mar, amarorem vocabulo ſignificante: ibíque laſſis de via & commeatu quoque iam abſumpto inopiam ſentire incipientibus, diuertere placuit: inuitabat ad manendum puteus fortè repertus, qui tametſi tantis copiis non poſſet ſufficere: nonnihil tamen ſolatij propter naturam regionis præbebat. audiebant enim nihil aquæ in progreſſu ſe inuenturos, hæc ipſa quoque amara fuit & nulli potabilis, non homini ſolùm, ſed ne iumento quidem. Moyſes autem videns eis animum cecidiſſe, nec habens quod diceret. non enim erat res cum hoſte quem virtute repellere poſſet, ſed & viri & imbellis mulierum ac puerorum multitudo ex æquo periclitabantur, ægrè expediebat conſilium populi miſeriam ad proprium infortunium referens. ad hunc vnum enim concurrebant, mulierculæ infan-

Exod. 15.

A

Κεφάλαιον α'.

Πῶς μωϋσῆς τὸν λαὸν ἐξ αἰγύπτου ἐπὶ τὸ σινᾶιον ὄρος ἐξήγαγε.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ ἦ τοῖς ἑβραίοις τὸ σωτηρίας ὕπωχλυμμένης, δεινῶς ἐλύπῃ πάλιν αὐτὲς ἀχλυμένους ὅτι τὸ σινᾶιον ὄρος ἡ χώρα τελέως ἦσα ἔρημος, καὶ τὸ τε ποτὲς ἐφόλω αὐτοῖς ἄπορος, ἀπανίζουσα ἦ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔχαζον. καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὸ ἆδαρ ἐῖν ἐνδεὲς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ ὁδσιφν. φαφαρὰ γάρ ὅξιν καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ὐδὲν, ὅτι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. διαύτῳ ἦ ὅσων τὸ χώραν ἐξ ἀπάλκης ὠδεύον, ἑτέραν ἀπελθεῖν ἀκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τὸ ποτοδοιπορημένης ὕδωρ τῷ στρατηγῷ κεκελδυκότος. ἐ τότε δαπανηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν, ὀλιγόνως δὲ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ δυσεισκόμιστον ἦ πικρὸν ἀλλ' ὑ πότιμον ἰδ, καὶ ὅτε ἦ ἀπάνιον ἀφικνεῖνται ἦ τῶτον ὀδεύοντες τὸν ζόφον ποτὲ δείλην ὀψίαν εἰς μὲν τόπον, ὅτινες δὲ τὸ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. μὲν γὰρ ἡ πικρία λέγεται, καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ συνεχεῖ τὸ ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς ζοφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ τότ' αὐτὲς τελέως ὀλιγοψυχήσαντας. φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ ἦ μᾶλλον ἐμφανὲς, ὀλίγον αὐτὸ ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μήτοι παρέχον αὐτοῖς ἐλπίδα. ἐν ἐκείνοις δὲ ἐρημίαις τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἦκουον ἆδαὶ τὸ ἐξανύντων μηδὲν ἔμποθεν βαδίζουσιν ἔτι, πικρὸν ἦ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ἐ ἄποτον ἔτι, ἐκ ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον. ὁρῶν ἦ ὁ μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους καὶ τὸ πρόγματος τὸ ἀναπλήκτου, ὑ γὰρ ἐχθρὸς λῷ στρατὸς, ὡς τε τῷ βιαζομένῳ τὴν ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διαφθείρετο τότε γύναιον παῖδες τε καὶ γυναικῶν ὄχλος ἀσθενέστερος, τὴν ἐκείνων διδασκαλίας ἐν χαλεπωτέροις λῷ, τλῷ συμφορᾶν, τλῷ ἁπάντων ἰδίαν αὐτὸ ποιούμενος. καὶ γὰρ ὑδὲ ἐπ' ἄλλον τινὰ σωέβεχον, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες γύναια

ναμα μὴ ὕδωρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες ὕδωρ ἐκείνων, μὴ A
θεωρᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν τινα σω-
τηρίας. ἱκετεύειν οὖν ἔφασαν τὸν θεὸν, μεταβαλεῖν·
τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας εἰς πότιμον αὐτοῖς πα-
ρασχεῖν, καὶ καταπαύσαντος τὸν θεὸν τὴν χάριν, λαβὼν
ὑπὸ τὴν μασχάλην τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέ-
σιον, εἶτα μῆκος τὴν ξυλίνην ποιησάμενος, ἔπειτα με-
θεὶς εἰς τὸ φρέαρ, ἔπεισθε τοὺς ἑβραίους τὸν θεὸν ἐπήκοον
ὑπὸ τῆς δυσχῆς γεγονέναι, καὶ ὑπερχεῖσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς B
παρέξειν οἷον ἐπιθυμοῦσιν, ὡς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς ἀλλὰ σφοδρῶς ὑπουργοῦσιν. ἐρω-
μένων δ' αὐτῶν τί καὶ ποιοῦντων ἂν μεταβάλλοι τὸ ὕ-
δωρ, κελεύει τοὺς ἐν ἀκμῇ ὄντας ἐξαντλεῖν, λέγων
τὸ ὑπολειπόμενον ἔσεσθαι πότιμον αὐτοῖς παρεσκευα-
σμένοις τὸ πλείονος. καὶ οἱ μὲν ἐπόνουν. τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν
πληγῶν γεγυμνασμένον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον
ἦν. ἅπαντες δ' ἐκεῖθεν εἰς ἴλιον ἀφικνοῦντο, πόρρω- C
θεν μὲν ἀναθλῶντες ἐφθῶν. καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν. πλησιά-
ζουσα δ' ἀπελέγχετο πονηρά. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα δυσανξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι
δι' ὕδατος ὑπόρειαν φαφαρᾶς τοῦ παντὸς ὄντος χωρίου. ὅτε
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν δώδεκα ὄσων τὸ ἀριθμὸν νοτερόν τι
καὶ πρὸς ἀρδεύειν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλύσαι μηδ' ἀναρρεῖν, ἰκμάδες ἦσαν
ὀλίγαι. καὶ ἀμαυρούσης τὴν ψάμμον ὑδὲν ἀπλώτα. D
κἂν τι ἢ σάζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον δύσοσμον
ὑπὸ τοῦ θολερὸν εἶναι. καρπόν τε φέρειν οὐ δυνατὰ δένδρα διὰ ταῦτα ἐκ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ παρα-
σκευῆς. εἶχον δὲ ἐν ἀμφὶ τὸ στρατηγὸν, καὶ κατεβόων
αὐτοῦ, τὴν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι'
αὐτὸν πάσχειν λέγοντες. ζιακοσίοις γὰρ ὁδεύουσι ἡμέ-
ραις, ὅσα μὲν ἐπεφέρετο πάντα ἦσαν ἀναλωκότα. μη-
δενὶ δὲ συντυγχάνοντες δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅ- E
λων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν ἀχάνειαν ὄντες, καὶ
ἐν μνήμῃ εἶχον τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ θεοῦ
καὶ τοῦ μωϋσέως ἀρετῆς καὶ σωτέρας κωλυόμενοι, δι'
ὀργῆς τὸ στρατηγὸν εἶχον, καὶ λίθοις βαλεῖν αὐτὸν ὥρ-
μησαν ὡς ἀπιστότατον τοῦ ἐν ποσὶν συμφορᾶς. ὁδὸν δὲ
ὄντες ἀπρεπισμένῃ τῷ πλήθους καὶ πικρῶς ἐπ' αὐτὸν κα-
κηγμένῃ τοῦ θεοῦ θαρρῶν, καὶ τῷ σωτεσθαι τοῦ περὶ τοὺς
ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοών- F
των καὶ τὰς χεῖρας ὀπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ἐραθλῶν
τε κεχαρισμένος ὤν, καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτα-
τος, κατεπαύσειν ἤρξατο τοῦ ὀργῆς μὴ τῷ παρόντων αὐ-
τοῖς δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπρο-
σθεν εὐεργεσιῶν ὠφελημάτων. μηδ' ὅτι νεῶν πονεῖσι, τοῦ
θαυμάσιον ἐκβαλεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χάριτας καὶ δωρεάς, ὧν
μεγάλων καὶ ἐκ παραδόξου ἔτυχον γενομένων. προσ-
δοκᾶν δὲ καὶ τοῦ παρούσης ἀπαλλαγὴν ἀμηχανίας ἐκ
τοῦ θεοῦ κηδεμονίας. ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀ-
ρετὴν αὐτοῦ, πᾶς τε χαρτερίας ἔχειν καὶ μνήμης τῶν G
προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἐκεῖνα γένοιντο, ἀλλὰ τὰ ἐν
ποσὶν κακὰ, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἀεὶ χαλεποῖς. ἐ-
λέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ὅτε μὲν τὴν προ-
μηθίαν ὅτε μὲν τὴν μνήμην τῶν δι' γεγονότων, ὅτως
μὲν τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἐκείνου γνώμης καθ' ὧν ἐκλελοίπασι
τὴν ἀγνωσίαν καταφρονοῦντας, ὅτως δὲ πρὸς αὐτὸν
τὴν ὑπηρέτην αὐτοῦ ἀγαπεθέντας, καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς ἀλγυδωσάμενον πρὸ ὧν εἶπον τε καὶ πρᾶξαι καὶ ἐπο-

tibus opem implorantes, viri verò mulieribus, ne se despiceret, vtque salutis remedium aliquod quæreret. ad preces igitur versus orat vt Deus mutata aqua ex vitiosa potabilem reddat: quo annuente hanc gratiam, arripit frustum ligni fortè ibi iacens, & medium per longitudinem scissum in aquam mittens, docet Hebræos Deum exauditis precibus pollicitum daturum se aquam desiderantibus, si gnauiter iussa peragerent. quibus rogantibus quid facto opus sit vt aqua mutetur, iubet robustissimum quemque certatim puteum exhaurire, dicens, maiore parte euacuata reliquum potabile fore. quo facto aqua agitatione continua purior reddita, potum iam non aspernandum multitudini exhibuit. Hinc castris motis peruenerunt Ilym, agrum, vt primo aspectu è longinquo videbatur, non malum, ferebat enim palmas. vt verò propiùs est ventum, fefellit omnium expectationem. palmæ enim non plures erant quàm septuaginta, eæque non admodum proceræ propter loci ariditatem. nam ne à fontibus quidem rigabantur, qui duodecim eo loco erant, sed non ita largi vt emissis riuulis humiditatem terræ submministrarent. quare ad egerendam harenam versi in nullas venas incidere poterant, & si quid modicum distillaret, fossione turbatum inutile ad potum reddebatur. arbores quoque non multum fructum ferebant propter eandem aquarum inopiam: quamobrem exortum est murmur multitudinis contra ductorem, omnem miseriæ suæ causam in vnum illum conferentis. triginta enim dierum itinere confecto, commeatum omnem quem secum extulerant iam absumptum desiderabant, & cũ nihil alimentorum in terra deterra inuenirent, minimum à desperatione aberant: atque ita præsente egestate præteritorum tam Dei quàm Moysis beneficiorum memoriam excutiente, in iram concitati videbantur iamiam correptis saxis in imperatorem suum inuasuri, autorem interitus sibi clamitantes. at ille irritatam multitudinem & tam acriter in se concitatam animaduertens, fretus Deo & conscientia rei bona fide administratæ, prodit in medios vociferantes & saxa intẽtantes. cúmque singularem quandam gratiam in vultu præferret, popularique facundia cũm primis polleret, exorsus est iram eorum mitigare, obsecrans ne in præsentem necessitatem intenti omnium præteritorũ beneficiorum memoriam abiicerent: vtque à difficultate tunc premẽte animum ad Dei gratiam ac dona verterent, quibus toties præter opinionem cumulati fuissent, nunc quoque expectarent eum bonum exitum procuraturum, quem verisimile sit ad probandam eorum fortitudinem, patientiam & gratitudinem, vtque appareat præteritáne an præsentia plus apud eos possint, hanc rerum angustiam immisisse. cauendum igitur ne ob intolerantiam atque ingratitudinẽ diuino fauore indigni deprehendantur, qui & voluntatem ipsius quam secuti Ægyptum reliquissent, contemnant, & se ministrũ eius iniquis odiis persequantur, præsertim cum hactenus in nullo eorũ quæ Dei iussu gerenda susceperat deceptos se queri possint.

Exod.16.

Enumerat deinde fingillatim, quomodo afflicti fuerint Ægyptij dum eos contra Dei voluntatem detinere conarentur: quomodo idem flumen illis quidem cruentum & ad potum inutile, ipsis verò dulce fuerit ac potabile. quomodo ita refluo mari locum eis & viam ad effugium cedente, ipsi quidem per eam euadentes salutem sint consecuti, inimicos verò internecione deletos inspectauerint: & quomodo in eam vsque diem inermes, Deo præbente armorum quoque copiam sibi comparauerint: tum quoties ex ipsis interitus faucibus eos præter omnium opinionem incolumes Deus eripuerit, qui cùm semper sit omnipotens, ne tum quidem de ipsius prouidentia desperandum. quamobrem æquo animo ferenda omnia, cogitandúmque non esse serum auxilium quamtumuis differatur, quod rebus adhuc integris accipitur. & sic existimandum, non contemni à Deo sua pericula, sed fortitudinem explorari ac libertatis amorem, vt videat vtrum eius cupidine & ciborum & aquarum inopiam sustinere valeant, an potiùs more pecudum dominis in suum vsum pascentibus seruire malint. Se quidem non tam sibi priuatim timere, cui cæso iniustè nihil mali accidere possit: quàm ipsorum incolumitati, si per istam lapidationem facta & consilia Dei damnare videantur. His verbis furentes ad saniorem mentem reduxit, & iam ad facinus armatis saxa de manibus excussit. sed quoniam intelligebat non de nihilo coacitatos, ad preces & supplicationes confugit: & conscenta quadam specula, opem Dei rebus per inopiam afflictis deposcebat, in cuius solius manibus salus populi reposita esset: vtque propitius veniam daret populo duris rebus exasperato, & propter hoc more humano ab officio decedenti. Deus verò curæ sibi populum fore pollicetur, & opem quam peterent iamiam affuturam. His impetratis Moyses descendit ad multitudinem: illi verò animaduertentes promissionibus diuinis lætum, & ipsi posito mœrore vultus hilares sumpserunt. tum ille stans in medio concionis, ait se præsenti necessitati à Deo remedium afferre, nec ita multo post magna vis coturnicum, quod genus auium præ cæteris Arabicus sinus alit, superato interiacente mari longo volatu fessarum, qui alioquin etiam non est sublimis, in Hebræos defertur. illi verò cibos diuinitus oblatos certatim comprehendentes, remedium inopiæ quærebant: & Moyses rursum ad supplicationes vertitur, ob auxilium à Deo promissum simul atque exhibitum: qui ad hunc modum pastis, alia mox alimenta demisit. nam interim dum Moyses precabundus palmas attollit, ros de cœlo delabitur: qui cùm manibus eius hærens concreuisset, suspicatus ille hanc quoque alimoniam à Deo demitti, degustat: lætúsque re comperta, turbam ignaram & putantem hiberna tempestate ningere, monet opinione falli, nec vulgarem rorem de cœlo descendere, sed alimoniam, quæ ope alia destitutos periculo famis eximeret: ac mox prægustatum offert, vt experto crederent. illi verò ad eius exemplum nouo cibo læti fruebantur, qui suauitate ad mellis dulcedinē accedebat, aspe-

A λεὼ ϗ θεῦ κελεύσειεν. καταριθμεῖται ἓν πάντα, πῶς τε φθαρεῖεν αἰγύπτιοι κατέχειν αὐτὸς ὧδε τ ϗ θεῦ γνώμην βιαζόμενοι. ϗ πίνα ῥόον ὁ αὐτὸς ποταμος, ἐκείνοις μὲ αἷμα ἦν ϗ ἄποτος, αὐτοῖς ϑ πότιμος καὶ γλυκύς. πῶς τε ὁδὰ τ θαλάσσης ἀναφυγάσης αὐτοῖς προῤῥωτάτω, ϗ τ ὁδὸν ἀπελθόντες αὐτῇ ταύτῃ, σωθείησαν μὲ αὐτοὶ, τοὺς ϑ ἐχθροὺς ὀλεθρίως ἀπολωλότας. ὅτι τε ἀσπίζοντας ὁπλων εἰς ἀπορίαν ὁ θεὸς καὶ τούτων κατασήσειεν. τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῶ τῶ ὀλιγοφαρήσειν δόξαν γενέναι ϗ σώσειεν ὁ θεὸς ἐκ φοβερῶν, καὶ ὡς δυνάμις αὐτῶ μὴ ἀποκινώσειεν μηδὲ νῦν αὐτὸ τ προθυμίαν. ἀλλ' ἀοργήτως φερομένων, λογιζομένους μὲ τὸν ὀπισουείαν μηδὲ βεβαίαν γίνεσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, εἰ μὴ πρὸ πινὸς πειρασθῆναι δυσκόλως πάρεσιν. ἡγεμένους ϑ ὑ καὶ ὀλιγωρίαν μέλλειν τ τὸν θεὸν, ἀλλ' ὅτι πείρα τ ἀνδρείας αὐτῶ ϗ τ πρὸς τ ἐλευθερίαν ἡδονῆς. ἵνα μάθοι πότερόν ποτε ϗ ῥοφῆς ὑπερίαν καὶ ἀταίνιν ὑδάτος ὑπὲρ αὐτῆς ἐσὶ ἐνεγκεῖν γενναῖοι. ἢ δ' ἐλεύθερον μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τὰ βοσκήματα τοῖς κρατοῦσιν ϗ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρεσίας ἀφθόνως φερομένοις. δεδιέναι ϑ λοιπὸν ὑ χ ὅτως ὑπὲρ τ ἑαυτ σωτηρίας. πείσεσθαι γὰρ ὐδὲν κακὸν ἀδίκως ὑποθανών. ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆ μὴ δ' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλουσι λίθων τ θεὸν καθαιρεῖν νομισθῶσιν. ὅτως ἓν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς, ϗ τ μὲ τὸ βαλεῖν ὁρμῆς ἐπέσχεν, ϗ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἔξιψεν. παθεῖν δ' ὑκ ἀλόγως αὐτὸς δι' τ ἀνάγκλειν τοῦτο νομίσας, ἐγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τ θεῦ ϗ ὠφελήσειν ἑλθεῖν. ϗ ἀναβας ὅτι πινα σκοπιὰν ἠτοῦ πόρον πίνα τῶ λαῶ ϗ τ ἐνδείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῶ γὰρ ἦν τ σωτηρίαν αὐτῶ, ϗ ὑκ ἐν ἄλλῳ. σωζωνόσειν ϑ τοῖς νεῦ τὸν τ ἀναγκης τὸν τ λαῦ θεραπομένοις φύσῃ δυσαρέσῳ καὶ φιλαρπεῖ τῶ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς αἰ ἀτυχῆ γένοις ὄντος. ὁ ϑ θεὸς θεσπίσειν τε ἐπαγγέλλει ϗ παρέξειν ἀφορμὴν ἵν ζητῆσιν. μωϋσῆς ϑ τῦ θεῦ ταῦτ' ἀκούσας, καταβαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ ϑ, ὡς ἐώρων ϗ τ ἐπαγγελίας ταῖς ὧδε τῦ θεῦ γεγηθότα, μετέβαλλον ἐκ τ κατηφείας ὅτι τὸ ἱλαρώτερον. καὶ ϛας ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἤκειν ἔλεγε φέρων αὐτοῖς ὧδε τῦ θεῦ τ πρὸ τ ἐνεστηκότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. ϗ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆθος, φέρει ϑ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς. ὐδὲν ἕτερον ὁ ἀραβίος κόλπος, ἐφίπτα ϑ τ μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν, καὶ ὑπὸ κόπου τε ἅμα τ πτήσεως ϗ φερόμενον μᾶλλον τ ἄλλων ὄν, καταφέρει εἰς τοὺς ἑβραίους. οἱ ϑ συλλαμβάνοντες ὡς δωρεὰν αὐτοῖς τῦ θεῦ, ταύτῃ μηχανησαμένῳ τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ μωϋσῆς ἐπ' ὀλίγας φέρει τ θεῦ ταχεῖαν καὶ ὧδε τὴν ὑποφεσιν ποιησαμένῳ τὴν ὀπηκρειαν. διὸ ϑ μὴ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τ δωρεᾶς ϗ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμπεν ὁ θεός. αἰσχυντος γὰρ τ μωϋσέως τὰς χεῖρας ὅτι ταῖς ὀλίγαις, δέσμος κατηνέχθη. καὶ ϗ περιπεπυσμένης ταῖς χερσὶν μωϋσῆς ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς δωρεὰν ἥκειν αὐτοῖς ὧδε τῦ θεῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡσθεὶς τῦ πλήθους ἀγνοοῦντος ϗ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶ τῦ ἔτους τὸ γινόμενον, ἀπεδίδασκεν ὁ ϗ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπὸ ὀρανῦ καταφέρεσθαι τὴν δέσμον, ἀλλ' ὅτι σωτηρία τῇ αὐτῶ καὶ ὀλιγοσῇ. ϗ γὰρ ὁμόμνους τοῦτ' αὐτοῖς παρέσχε πιστεύειν. οἱ ϑ μεμυθυμένοι τ ϛρατηγὸν ἤδοντο τῷ βρώματι. μέλπ γὰρ ἰῶ τὴν γλυκύτητα

κύπτα καὶ τ̃ ἡδονὴν ἐνφερές. ὅμοιον δ τῇ τ̃ῦ ἀρωμάτων βδέλλῃ. τὸ δ μέγεθος τῷ κοριάνδρῳ σπέρματι. κ̀ ὡσὶ συλλογὴν λίαν αὐτ̀ ἐσπουδάκεσαν. ὠδαγγέλλε δ' ἐξ ἴσου ἀσσαρώνα, τ̃το δ' ὀξὶ μέζον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν. ὡς μὴ ὑπλεόνφονζος αὐτοῖς τ̃ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄποσον ἢ τὸ λαμβάνειν, δι' ἀλλὴν τ̃ῦ δυνατωτέρων πλεονεκτουίτων ὡσὶ τὴν αἵρεσιν. οἱ μὲ τοι πλέον τ̃ ποσθέσαγμένου μέζου συναγαγόντες οὐδὲν ὠφελιμώτερον εἶχον τ̃ κακοπαθῆσαι. ἀσσαρώνος γὸ οὐδὲν πλέον ὄφελισον. τ̃ δ' ὑποληφθέντος εἰς τ̃ ὀπιῦσαν, ὄνησις οὐδεμία λῶ διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων κ̀ πικρίας ἔτι θεῖον λῶ τὸ βρῶμα κ̀ ὠδάδοξον· ἀμυνόμενοι δ τοῖς ταύτῃ νεμομένοις τὴν ὑπ τ̃ῦ ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι δ κ̀ νυῦ ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ κ̀ τότε μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τ̃ ὀλοφυρμόν. καλοῦσι δ ἑβραῖοι τὸ βρῶμα τ̃το μάννα. τὸ γὸ μᾶν, ἐπερώτησις κ̀ τὴν ἡμετέραν ὀγλεκτὸν, τί τ̃τ' ἐστιν ἀνακρίνουσα. κ̀ οἱ μὲ χαίροντες ὅτι τοῖς ἀπ' ὑρανῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλουν. τ̃ῇ δ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τ̃ῇ ἐρήμῳ. ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς ραφιδὶν ἦκον παλαιπαρηθέντες ὑπὸ δίψους εἰς ἔσχατον, ἔν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδακα ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, κ̀ τότε παντάπασι ἄνυδρον διόντες τ̃ γῆν ἐν κακοῖς ἦσαν, κ̀ πάλιν δ' ὀργῆς τὸν μωυσῆν ἐποιοῦντο. ὁ δ, τὴν ὁρμὴν τ̃ πλήθους πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ὅτι λιτὰς ἔφεται τ̃ θεοῦ, ὠδάκαλόν ὡς τροφὶν αὐτοῖς ἔδωκεν ὑπορυμένοις, ὄντως κ̀ πότον ὠδάρκειν ὀλιγοδεησομένοις, κ̀ τ ὅτι τροφῇ χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος ὐδέν. νῦ δ' εἰς μακρὰν τ̃ ὄψεσθαι ἀπεβάλλετο, τ̃ῷ δ μωυσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν, κ̀ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ὐ προσδοκήσειεν. κ̀ κελεύει τ̃ῷ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ὧ ἐώρων αὐτόθι ὠδακειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν ὑπορίαν ὧν δέονται. φροντίζειν γὸ κ̀ τὸ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. κ̀ μωυσῆς ταῦτα λαβὼν ὠδὸ τὸ θεῖ ὠδαγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, προειμένον κ̀ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα. κ̀ γὸ ἤδη κ̀ ἐθεώρων αὐτὸν ὑπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ὑπολύειν αὐτοὺς κ̀ ταύτης τῆς ἀνάγκης τὸν θεὸν ἐλεγλυ, κ̀ κεχαρῆσθαι σωτηρίαν ὑδ' ἐλπισθεῖσαν, ὑκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τ̃ῷ δ πρὸς τὴν ἀνολὴν καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τ̃ ὄψους κ̀ τῆς ὁδοιπορίας τεταλαιπωρημένους ἀνάγκη γλυοῖς κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ μωυσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, κ̀ χαλάσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ κ̀ διαυγέσατον. οἱ δ τ̃ῷ ὠδαδόξῳ τ̃ μεγούτος καταπλάγησαν καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ ὄψος αὐτῆς ἐλυγρ. κ̀ πίνουσιν ἡδὺ κ̀ γλυκύτατον ἅμα, κ̀ οἷον αὖ εἴη θεῖ τὸ δῶρον δόντος. τόν τε οὖν μωυσῆν ἐθαύμαζον ὕτως ὑπὸ τ̃ θεῖ τετιμημένον, κ̀ θυσίας ἠμείβοντο τὴν τ̃ θεῖ πρὸς αὐτοὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δ ἐν τ̃ῇ ἱερᾷ ἀνακειμένῃ γραφῇ, τὸν θεὸν μωυσῆ πρόσταξαι ὕτως ἐν τ̃ πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

ctu verò ad aromatis similitudinem quod bdellium dicitur, magnitudine coriandri semine simile: cúmque pro se quisque certatim colligebant. sed mox edicto admonentur, vt ex æquo assaronis mensuram quotidie colligerent: non enim defore hoc cibi genus. quod eò factum est ne infirmioribus deesset, dum robustiores per auaritiam plus satis colligunt. quod si quis contempto edicto vltra præscriptū modum collegisset, plus defatigatus nihilo plus habebat quàm cæteri. quicquid enim vltra assaronem sequenti die supererat, inutile reddebatur, amaritudine ac vermibus corruptum: adeò diuinus & incredibilis erat hic cibus: cuius hæc natura est, vt qui hunc habet, alium non desideret. Quin & nostris temporibus tota ea regio genere hoc compluitur, quemadmodum olim in Moysis gratiam Deus id alimentum demisit. hoc Hebræi manna vocant. nam hæc vox man in nostra vernacula est percontatiua, quid hoc est interrogans. atque ita perpetuum gaudium ac securitatem per hunc cibum sunt adepti, quo per annos xl. deinceps sunt sustentati: tantum enim temporis in deserto hæserunt. Sed ex loco in quo hæc primum contigerunt castris motis, postquam in Raphidim peruenerunt extrema iam siti laborabatur eo quòd & præcedentibus diebus raros fontes inuenire datum est, & tunc in regionem omnino aquis carentem inciderunt. Rursum igitur Moysi irascebantur. ille verò declinato aliquātisper turbæ furore, ad deprecandum vertitur: rogans vt qui cibum in egestate dederat, nunc potum quoque in extrema necessitate largiretur tantùm non siti deficientibus, quandoquidem solus cibus in hoc rerum statu nihil proderat. Deus verò nihil cunctatus promittit Moysi daturum se fontem & aquarum abundantiam vnde minimè sperarent: iubétque vt virga feriens petram in conspectu sitam, inde peteret ea quæ desiderabant. velle se vt per otium & absque labore potum adipiscantur. His acceptis à Deo Moyses reuertitur ad populum præstolantem & intentis oculis se spectantem. iam enim videbant à specula descendentem. qui postquam reuersus est, ait Deum eos ex hac etiam necessitate liberaturum, & insperato modo salutem largiturum, fluuio de petra illa prorumpente. quo audito territis, si lassitudine ac siti enectis petra esset excidenda, Moyses ferit eam virga, quæ cuestigio dehiscens aquam euomuit copiosissimam simul ac limpidissimam. illi verò inopinato spectaculo attoniti, vel aspectu ipso recreabantur: móxque magna cum voluptate bibebant, quòd esset dulcis & qualem diuinitùs datam esse conueniebat. quapropter & Moysen plurimi faciebāt, quem Deo tàm carum viderent, & Deo pro accepto beneficio quas poterant per sacrificia gratias referebant. Testantur autem sacræ literæ in templo dedicatæ, quòd Deus Moysi prædixerit petram ex se aquam profluentem esse edituram.

CAP. II.

De Amalecitarum & sociorum clade, & præda quæ Israelitis inde obtigit.

Κεφάλαιον β.

Περὶ τῆς τῶν ἀμαληκιτῶν καὶ συμμαχων ἥττης, καὶ ὅσων ἐκ τῶν πολεμίων λείας ἰσραηλῖται ἐκτήσαντο.

I I. *Exod.17.* HEbræorum autem fama longè latéque diuulgata, rumoribúsque de his per omnes gentes circunquaque sparsis, non mediocris metus accolas eius regionis occupauit. & missis vltro citróque legationibus adhortabantur se inuicem, vt aut arcerent, aut delerent etiam si modo possent, aduentantem multitudinem. præcipui verò huius expeditionis instigatores erant qui Gobolitidem regionem & vrbem Petram incolunt, vocantúrque Amalecitæ, inter eas gentes pugnacissimi. horum reges & se inuicem & finitimos ad Hebraicum bellum concitabant, externum exercitum Ægyptiorum fugitiuos perniciem sibi struere dictitantes: quos non oportere contemni, sed priusquam vires eorum augeantur vberem aliquam regionem adeptæ, & fiducia ex ipsorum cessatione concepta priores bellum aggrediantur, tuto posse opprimi, consultúsque esse in deterto eorum conatus vlcisci, quam expectare dum vtribus bonis ac opulentis potiantur. Hoc enim esse prudentium, initiis aduersariorum potentiæ quàm primum obstare, nec expectare dum quotidianis successibus in maius augeatur, & potius curare ne in discrimen veniant, quam vt periculo eximantur. Post huiusmodi legationes decretum est communi cõsilio, vt Hebræos adorti prælio, repellere conentur. Nihil tum minus expectabat Moyses quam motum aliquem indigenarum: ergo cùm videret trepidare ac tumultuari populum, cui de improuiso & imparato cum instructissimo hoste confligendum erat: hortatur vt Dei sententia freti, cuius auspiciis libertatem seruituti præstulissent, nihil aliud quam victoriam cogitarent: néve reputarent quòd armis, pecunijs, cómeatu & aliis huiusmodi præsidijs sint inferiores: sed cùm Deum pro se contra hostes stantem habeant, tales animos conciperét ac si humanis etiam opibus essent longè superiores. nec ignorare illos quantus sit adiutor, toties in grauioribus malis expertos. hunc & hostibus esse infensum, & Hebræis propitium: cúmque fauorem satis declaratum dum famem ac sitim prodigiosè ab eis depellit, dum mari & monte inclusis insperatum effugium expedit. adhæc tanto magis ad victoriam aspirandum, quòd post hanc nihil sint desideraturi eorum quæ ad humaniorem victum pertinere videntur. Talibus dictis animato populo, conuocatísque tribunis & optimatibus, vniuersos & singulos hortatur, iuniores quidem vt grandiorum dicto audiant, hos verò vt omnes imperatoris sui nutus obseruent. at illi periculum contemnentes & conflictus cupidi, sperabant hanc pugnam miseriæ finem allaturam, & vltrò Moysen rogabant vt se confestim in hostem duceret, néve intempestiua cúctatione alacritatem militum hebetaret.

Τοῦ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος, ἤδη πολλὴν καθ' πάντας διαβεβωμένου, καὶ τοῦ περὶ αὐτῶν λόγου φοιτῶντος, ἐν φόβῳ συνέβαινεν ἐκ μικρῷ τοὺς ἐπιχωρίους εἶναι. καὶ προσβούλιοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν καὶ πρεσβεύεσθαι τοὺς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἀγάγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολίτιν, καὶ τὴν πέτραν κατοικοῦντες, οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς, ἀλλήλους τε καὶ τοὺς ὁμοίους ὅτι τὸ πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν, στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τὸ αἰγυπτίων ὑποδρανὲς δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες, οὐ δὲ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἰσχὺν λαβεῖν ἐλθεῖν εἰς διαφοράν, καὶ αὐτοὺς τὸ πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλὲς καὶ σῶφρον, δίκαιον αὐτοῖς καὶ πρὸ τῆς ἐρήμου, καὶ τῷ ἐν αὐτῇ πρὸ ἐτῶν ἀπαιτοῦντας. ἀλλ' οὐχ ἕτως ὅταν ταῖς πόλεσι ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ὑπερβάλλωσιν τὰς χεῖρας. οἱ δὲ ἀρχομένῳ δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ σωτῆναι μᾶλλον, ἢ οἱ προνόφασιν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τὸ πρέπον δικαιοῦσι νεμεσᾶν. οἱ δὲ εὐδημίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς πλησιοχώροις πρὸς ἀλλήλους προσβουλόμενοι χωρεῖν τοῖς ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην. μωυσῆ δὲ ἤδη προσδοκῶντι πόλεμον, ὑποείαν ἐν τῷ παραχρῆ ἐποίει τὸ τῶν ἐπιχωρίων. πανέντων ὅτι τὸν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν ἑβραίων πλῆθος, εἰ ὑποεία μὲν ὂν ἁπάντων, μέλλων δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς πᾶσι καλῶς ἐξηρτισμένους. ὧδε μυθίας σωτὸ μωυσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει τῇ τε θεῷ ψήφῳ πεπισδυκότας, ὑφ' ἧς εἰς τὸν ἐλευθερείαν ἠρεμοῦσι, κατανικήσειαν τοῖς πρὸς αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοῖς καθισαμένοις. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῷ στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀφθονστάτων, ὅπλων, χρημάτων, σοφῆς, τῷ ἄλλων ὧν πανέντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κενοσπουδίας ἐν τῇ πρὸς τὸ θεῖον συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι. τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον ἄοπλον ἀθενές, οἷον καὶ μηδὲν τοιούτων οἷοις αὐτοῖς σωτοῖς ἔστιν κινεῖσθαι βουλομένου τοῦ θεοῦ. εἰδέναι δὲ οἷος ἐστὶ δικαιοῦσθαι ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τὸν μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους, ἃ δὲ λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ δυμφύσιαν τοῦ πρὸς τὸ θεῖον νενικῆσθαι. νυῦ δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς τῆς ἁπάντων ὑποείας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῷ ἐχθρῶν κειμένης. καὶ μωυσῆς οὕτω τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις, συγκαλῶν τούς τε φυλάρχους καὶ τῷ ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε ἰδίᾳ καὶ κοινῇ ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις. τοὺς δὲ, ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ὅτι τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἡρμένοι. καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαι ποτὲ τῶν κακῶν, καὶ τὸ μωυσεῖ ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ὅτι τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς δ' ἀναβολῆς ἐμποδιζούσης τὴν προθυμίαν αὐτῶν.

τὸ δὲ

ὁ ἢ τ πληθύος ἀποκείνας πᾶν τὸ μάχιμον, ἰησοῦν ἐφί- A
στησιν αὐτῷ, ναυήκε μὲ υἱὸν φυλῆς τ ἐφραμίτιδος, ἀν-
δρειότατον ἢ κ πόνοις ὑποδεᾶ ἄγναρον, κ νοῆσαι τε
κ εἰπεῖν ἱκανώτατον, κ θρησκεύοντα τ θεὸν ἐπιτηδείως,
κ μωυσῆ διδάσκαλον τ περὶ θεὸν εὐσεβίας πεποιη-
μένον. ἄλλ τοῖς ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι πρὸ τοῦ ὕδωρ ἐ-
ταξε, πλείσων ὅπλ φυλακὴ παίδων τε γυναικῶν
τῶν τε περὶ παντὸς στρατοπέδου. κ νύκτα μὲν πᾶ-
σαν ἐν ἀγρυπνίᾳ ἦσαν, πλ τε ὅπλων εἵνα περὶ παντὸς B
λῶν ἀναλαμβάνοντες τοῖς στρατηγοῖς παρέχοντες, ὡς
ὁρμήσοντες ὅπ τ μάχιμον, ὁπότε κελεύσειν αὐτοῖς μω-
σῆς. διηγόρευε ἢ τε μωυσῆς ἀναδιδάσκων τ ἰησοῦν
ὃν τρόπον ἐπιτάξειεν τὸ στρατόπεδον. ἡγεμόνης ἢ ὑποφαί-
νειν τ ἡμέρας, ἀλλ τὸν τε ἰησοῦν ἀγαπᾶν μηδὲν
χείρονα φανῆναι κ τὸ ἔργον τ ὕσης περὶ αὐτὸν ἐλπί-
δος, δόξαν τε ἀλλ τ παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας πα-
ρὰ τοῖς ἀρχομένοις ὅπ τοῖς ἡγεμονεύοις. πλ τε ἑβραίων
τοῖς ἀξιολογωτάτοις ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη C
τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρώρμα. καὶ ὁ μὲ ἕτερος πα-
ρεσκεύαζε τ στρατὸν τοῖς τε λόγοις, καὶ τῇ ἀλλ πλ
ἔργων ἀγαθοποιΐᾳ ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος θεῷ τε κ
ἰησοῦ ἀγαθίδους τὸ σεάτημα. πρόσμισον ἢ οἱ
πολέμιοι καὶ χεροὶν ἰὼ ἡ μάχη, πρόθυμία τε καὶ
ἀλκὴ λυσμὸ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχει
μὲ οὖν μωυσῆς αὖθις αἴρας τὰς χεῖρας, τοὺς ἀμα-
ληκίτας κατεπόνουν οἱ ἑβραῖοι. τὸν οὖν πόνον τ ἀνα- D
στάσεως πλ χειρῶν ὁ μωυσῆς ἐχ ὑπομένων (ὁσάκις γὰ
αὖ αὐτὰς καθίη, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τοὺς οἰκείους
αὐτὸ συνέβαινεν) καλεῖ τόν τε ἀδελφὸν ἀαρῶνα,
καὶ τ ἀδελφῆς μαριάμης τὸν αὖ ὥρα ὄντα ὄνομα,
στάντας ἑκατέρωθεν αὐτὸ ὑπερατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ
μὴ ὑπεῖξαι κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τούτου
γνομένου κατακράτος ἐνίκων τοὺς ἀμαληκίτας οἱ
ἑβραῖοι. κ πάντες ἀπολώλεσαν αὖ, εἰ μὴ νυκτὸς ὑπι-
γνομένης ἀπέσχοντο τῦ κτείνειν. νίκλν ἢ καλλίστην E
τ καιροτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι. τ γὰ πλ
ὑπερατυσάντων σκεύασαν, κ τοὺς πρὸς οἴκους ἐφίκε-
σαν ὑπορήσαντες μεγάλων τ λαμπρῶν, ὧν ἐν τῷ
πονεῖν ἐπέτυχον ἀγαθῶν. ἐλόντες ἢ κ τὸ στρατόπε-
δον πλ πολεμίων πλούτου τε μεγάλου δημοσίᾳ καὶ
κατ ἰδίαν ἔχον, ὑπὸ τ ἀπαγκαίας τροφῆς πρότε-
ρον ὑποφωῶντες. ὑπῆρξε ἢ αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν
μόνον, ἀλλὰ τ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα πλ ἀγαθῶν αἰ- F
τία κατορθωθεῖσα ἡ προειρημένη μάχη. ὑ γὰ τὰ
σώματα μόνον πλ ὑπερατυσάντων ἐθούλωσαν, ἀλ-
λὰ κ τὰ φρονήματα, κ τοῖς πρώτοις ἅπασιν μετὰ
τοῦ σπείνων ἦσαν ἐθμόντο φοβεροί. αὐτοί τε πλύ-
τε μεγάλου δυνάμιν προσέλαβον. πολὺς μὲν γὰ ὁ
ἀργυρός τε κ ὁ χρυσὸς ἐγκαταλείφθη ἐν τῷ στρατο-
πέδῳ, κ σπάνι χαλκὸς οἷς ἐχρῶντο πρὸ τοῦ διαφ-
θαρ. πολὺ ἢ ὑπόπλεων πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε G
ὑφαντὰ τ κόσμοι ὡπλ τὰς ὁπλίσεις. ἥτε ἄλλη θε-
ραπεία κ κατασκευὴ σκεύεων, λεία τε παντοία κτη-
νῶν, κ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἐξοδ δικόσμ ἕπεσθαι.
φρονήματός τε ὑπερπλήσθησαν ἐπ ἀνδρείᾳ ἑβραῖοι.
καὶ πολλὴ μεταποίησις τοῦ ἀρετῆς αὐτοῖς, πρὸς
τε τὸ πονεῖν ἦσαν, ἐν τούτῳ πάντα λοιπὰ νομίζοντες εἶ). καὶ τούτοις μὲν τ μάχης τοῦτο τὸ πέρας. τῇ
ὑστεραίᾳ μωυσῆς τοὺς τε ἐπὶ λόφου τ πολεμίων, καὶ τὰς παντοδαπὰς φυγόντων συνέλεγε.

tum ille selectis è reliqua multitudine ad pugnam idoneis Iesum præficit Naueci filium è tribu Ephræmitide, virum manu ac consilio iuxta promptum, & pietate insignem & à Moyse præceptore hac parte non degenerantem. aliquot etiam cohortes ita disposuit ne ab aquatione intercludi possit, plures etiam ad præsidium castrorum & imbellis multitudinis reliquit. Per noctem deinde ad prælium se expediunt, & armis simul ac corporibus curatis, intenti signum classico per Moysen dari expectant: qui & ipse pernox cum Iesu consultabat, eúmque de instruendis ordinibus admonebat, appetente verò iam die, hortatur ducem vt spei de se conceptæ respondere studeat, & re feliciter gesta existimationem sibi apud milites comparare. similiter Hebræorum optimum quenque priuatim, ac mox omnes armatos verbis ad fortitudinem accendit. atque ita instructos & animatos Iesu & Deo committit, ipse montem ascendit. iámque ad manus ventum erat, pugnabatúrque strenuè, nec adhortationes mutuæ deerant: & quandiu Moyses erectas manus tendebat, Amalecitæ deteriore conditione prælia bant. Moyses verò extensione manuum lassatus, cúm obseruasset quotiescunque manus demitteret, toties suos non ferentes hostis impressionem cedere, iubet fratrem Aaronem, & sororis Mariames maritum Vronem, vtrinque astantes, manus sibi indesinenter sustinere, neque permittere vt per lassitudinem deferrentur. quo facto egregiè vicerunt Hebræi, fuisséntque internecione deleti Amalecitæ, nisi interueniente nocte fuga & latebris quidam eorum salutem sibi quæsissent. qua victoria non alia vel magnificentior vel magis opportuna maioribus nostris contigit. nam & occurrentem exercitum fuderunt ac fugauerunt, & omnibus circumquaque degentibus magnum terrorem incusserunt, & laboris præmium prædam opimam reportauerunt. nanque castris etiam hostilibus expugnatis publicè & priuatim sunt ditati, qui ad eam diem vix quotidianum victum sibi parare poterant. nec in præsens tantùm ea victoria profuit, sed in futurum etiam. non solùm enim corpora aduersariorum, sed animi quoque eo prælio sunt fracti: & omnibus circumquaque gentibus ex illo tempore facti sunt formidolosi. ipsis verò opulentiæ non mediocris accessio est facta. multum enim auri & argenti in castris fuit repertum, multa æramenta vel escaria vel coquinaria, magnus etiam pecuniæ signatæ numerus: ad hæc textilia & armorum ornatus, aliáque supellex castrensis & varia præda iumentorũ & impedimentorũ quæ exercitũ sequi solent. quin & audaciores multo successus hic Hebræos reddidit & fortitudinis ac industriæ magis studiosos, nihil non sibi pollicétes si virtutẽ strenuè colerẽt. Et hoc quidẽ præliũ talẽ exitũ est sortitũ. Sequẽti verò die Moyses cæsorũ cadauera spoliauit, arma quæ fugiẽtes abiecerãt collegit, & illis quorũ opera insignior fuerat præmia distribuit; Iesúmq; ducẽ pro concione collaudauit, milite per acclamationes laudem viri comprobante.

adeóque incruenta fuit hæc victoria vt ne vnus quidem ex Hebræis desideraretur, cùm hostilium cadauerum numerus præ multitudine incompertus manserit. Mactatis deinde pro gratiarum actione victimis, aram DEO VICTORI posuit, prædixitque internecione delendos Amalecitas, vt ne vnus quidem eius generis relinquatur, quòd Hebræos vltro armis aggressi essent, idque in deserto & inopia laborantes. postremò ducem exercitus victoriali epulo excepit. hoc fuit primum prælium post exitum de Ægypto, quo hostem lacessentem fortiter reiectum magna clade affecerunt: post quod per dies aliquot festis epiniciis celebratis, & quiete viribus reparatis, instructo agmine iter continuabant. iam enim creuerat armatorum numerus, & ad hunc modum paulatim procedentes, tertio mense postquàm ex Ægypto mouerant, ad montem Sina peruenerunt, in quo Moyses visionem ardentis rubi viderat, vt iam antè commemorauimus.

ἀρὶς δῦσι τε τιμὰς ἐδίδου, καὶ τ̃ στρατηγὸν Ἰησοῦν ἐκωμίαζεν, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀναθέμενον δ' ἑβραίων μ̃ ὐδεὶς. τ̃ δ' πολεμίων ὅσους ὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. θύσας δ' χαριστήρια βωμὸν ἱδρύσ) νικητ̃ον ὀνομάσας τ̃ θεὸν, προεφήτευέ τε παντελεθρία τὰς ἀμαληκίτας ἀπολεμήσειν, & μηδένα αὐτ̃ν ὑπολιφθησόμενον εἰς αὖθις, ὅτε τὸ ἑβραίοις ὅπλ στρατεύσασθαι, & ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῆ, καὶ ταλαιπωρουμένοις. τόν τε στρατηγὸν δωρεαῖς ἀπελάμβανεν. ἡ ταύτην μ̃ τ̃ μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τοὺς καταπολεμήσαντας αὐτ̃ν μ̃ τ̃ ἀγύπτ ψυομένην ἔξοδον, ἔτως ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δ' τὴν τ̃ δπνικίων ἑορτὴν ὁ μωυσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς ἑβραίους, μ̃ τ̃ μάχην προσῆγε σωτηριαζομένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προϊὼν κατ' ὀλίγον ἐν ξυμμύῳ μ̃ τ̃ ἐξ ἀγύπτ χίνησιν παρῆν δπὶ τὸ σινᾶον ὄρος, ἐν ᾧ τά τε πρῶτ τ̃ θάμνον αὐτ̃ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

CAP. III.

Raguelis consilium quod genero suo Moysi dedit.

III. Exod. 18.

CVM autem rei feliciter gestæ fama ad Raguelem quoque peruenisset, gratulabundus occurrit Moysen & Sepphoram & eorum liberos salutaturus. Is lætus soceri aduentu sacrificium instaurat, & populo epulum præbet prope rubum qui flagrationem illæsus euaserat. dum verò multitudo per suas quisque cognationes epulatur, Aaron cum suis assumpto & Raguele laudes diuinas concinebant, autorem salutis ac libertatis celebrantes: ducem quoque suum faustis carminibus prosequebatur, cuius virtute omnia sibi ex sententia successissent. Raguel quoque priuatim multa in populi laudem, multa in Moysis eius seruatoris cecinit, cuius auspiciis tot viti boni ac fortes regerentur.

IIII. Sequenti autem die Raguel videns Moysen multitudine negociorum obrui (finiebat enim lites quorum opus erat, omnibus ad ipsum deferentibus, & alio arbitro ius suum tenere se posse non existimantibus, & his etiam qui causam sub tali iudice perdebant æquo animo sententiam ferentibus) tunc quidem siluit, neminē volens impedire quo minus iustitia viri frueretur. vbi verò tandem à negociorū tumultu absolutum vidit, seductum seorsum quid facto opus esset docuit: consuluitque vt minores causas aliis cognoscendas cederet, ipse verò tātum reipublicæ negotia tractaret, non deesse enim Hebræis & alios diiudicandis litibus idoneos. curam verò tot milium salutis sustinere posse neminem, nisi Moysi, similem. itaque cum non ignores, inquit, tuas dotes, quæ toties populo periclitanti fuerunt vsui, tibi ipse parcens, permitte aliis vt ipsi inter se lites ex iure dirimant, tu verò diuino tantùm cultui deditus esto, quo facilius populum è præsenti necessitate eximas. Quin & illud pro virili consuluerim, vt lustratis ac recensitis copiis, eas in dena milia distribuas singulis huiusmodi legionibus suos duces præficiendo: eásque rursum in cohortes millenarias, quingenarias, centenarias & quinquagenarias partiaris

Κεφάλαιον γ'.

Πόλας συμβουλεύει ῥαγουήλ@ τ̃ γαμβρῷ μοιρεῖ ἔδωκεν.

ΚΑὶ ῥαγουήλος ὁ πενθερὸς τ̃ αὐτ̃ πυνθανόμενος δυσεξίαν, ἀσμένως ἀπλῦτα, τόν τε μωυσῆν ἡ τ̃ σεπφώραν δεχόμενος ἡ τοὺς παῖδας αὐτ̃ν. ἦδε) δ' μωυσῆς δπὶ τῇ τ̃ πενθερ̃ ἀφίξει. καὶ θύσας δυσχεῖ τὸ πλῆθος τ̃ θάμνου πλησίον, ὃς ἀναπεφλόγητ τ̃ πυρὸς τ̃ φλογώσιν. καὶ τὸ μ̃ πλῆθος ἡ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τ̃ δυσχίας μετελάμβανον. ἀρὰν δ' σεῦ τοῖς παροῦσιν ῥαγουῆλον προσλαβόμενος ὕμνους τ̃ θεὸν ἐις τ̃ θεὸν, ὡς τ̃ σωτηρίας αὐτοῖς ἡ τ̃ ἐλευθερίας ἄρτον, καὶ πρισλῦ γεγονημένου, ἡ τ̃ στρατηγὸν δυφήμησε ὡς ἡ τ̃ ἀρετ̃ ἐκείνου πάντων αὐτοῖς ἡ τ̃ νοῦ ἀπλουστάτου. καὶ ῥαγουῆλος πολλὰ μ̃ ἐγκώμια τ̃ πλήθους ἐποιεῖτο, ἔπειτα προς τ̃ μωυσῆν τ̃ δπὶ τῇ σωτηρίᾳ τ̃ φίλων ἀνδραγαθίας. τῇ δ' ὑστεραίᾳ θεασάμενος ὁ ῥαγουῆλος τ̃ μωυσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα (διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις πάντων ἐπ' αὐτὸν καθιζόντων, καὶ μόνον αὖ τῷ δικάζειν τυχεῖν ἠγεμένων, εἰ διαρτὴς αὐτοῖς ἔσοιτο ἡγοῖτο, καὶ πρὸς τοῖς ἡττομένοις κῦφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, ἡ δικαιοσύνῃ ὑ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζουσιν) τότε μ̃ ἡσυχίαν ἦγε μὴ βουλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δ' τῷ θορύβῳ προσλαβὼν, καὶ συμμοιρωθεὶς αἰδέσασθαι ἃ χρὴ ποιεῖν. καὶ συνεβούλευεν τ̃ μ̃ δπὶ τοῖς ἥττοσι ζηλωτοίας ἑτέρους σκηλῦαι. πρεῖ δ' πλ̃ μειζόνων καὶ τ̃ σωτηρίας τ̃ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσαι μ̃ γὰρ ἀγαθοὺς καὶ ἄλλους ἑβραίων δυνατὸν εἶναι. φεντήσαι δ' τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, ὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι, μὴ μωυσῆν γοῦμενον. ἀθανάτου γὰρ οὖ τ̃ ἀρετῆς φησιν αὐτῷ ἡ οἷος γένοιτο δπὶ τ̃ λαοῦ ὑπουργῶν τῷ θεῷ σώζειν, τ̃ μὴ πλ̃ ἐγκλημάτων διαφορὰν ὑπάρξειν αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἀλλήλων. σὺ δ' πρὸς μόνῃ τῇ τ̃ θεῷ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν ὁλοτέλει ζηλῷ οἷς αὖ τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορείας. ὑποθήκας δ' ταῖς ἐμαῖς πλ̃ αὐθρωπείων χρησάμενος, τὸν σεαυτὸν ἐξετάσεις ἀκριβῶς καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις. ἔπα κατὰ χιλίους. διαρήσεις δ' μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, & πάλιν εἰς ἑκατόν.

εἶτ'

ἐστ' εἰς πεντήκοντα, ἀρχοντάς τε ὁπὶ τούτοις τάξεως οἱ κὴ ἑξήκοντα μεριαθέντας διακοσμήσουσι, κὴ κῆ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμυμένους. ἔσῳ δέ τις ὁπὶ τούτοις εἰς τὴ θεοσπουδείαν ἀπὸ φ̃ τ' ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ ἢ δοκιμαθέντες ὑπὸ τῶ πλήθους πάντως εἰ) ἀγαθοὶ κὴ δίκαιοι, θεῖ τε τ' διαφόρων αὐτοῖς χειρῶσι, κἂν ἢ τι μεῖζον ὁπὶ τοῖς ἐν ἀξιώματι τὸ θεῖ τῶ πράγματος δύσκολον ὁπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσαγε δ' ὅπως ἀμφότερα, κὴ τῷ δικαίων ἑβραῖοι τύχοι), κὴ σὺ τῷ θεῷ θεοσεδρόων ὁμιλίσεως αὐ αὐτὸν ποιήσεις τῷ στρατῷ. Ταῦτα μαγήλου παραινέσαντος, μωυσῆς ἀσμένως θεοσήκατο τ' συμβουλίαν. καὶ ποιεῖ κὴ τῶν ὑποθήκων τῶν ἐκείνου, τῶ ζόπου τῶν ὁπίνων ἐκ ὑποκρυφόμενος, ἀ ἢ σφετερισάμενος αὐτῶν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρόντα τῷ πλήθει. καὶ ἐν ταῖς βιβλίοις ἢ μαγήλου ἐγραψεν, ὡς εὑρόντα τῶν διάταξιν τῶν θεοειρημένων, καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τὰληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε. φέρειν ὁπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλων εὑρημένα, ὡς τε τῶν μωυσέως ἀρετῶν κἀκ τούτου καταμαθεῖν. ἀλλὰ θεῖ μ̃ ταῦτης διαφόρως ἐν ἄλλοις τ' γραφῆς δηλώσομεν. μωυσῆς ἢ συγκαλέσας τὸ πλῆθος, αὐτὸς μὲν εἰς τὸ ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ σινᾶον ἔλεγεν, ὡς συνεσόμενος τῷ θεῷ καί τι λαβὼν παρ' αὐτῶ χρήσιμον ἐπανήξων πρὸς αὐτούς. ἐκείνους δ' ἐκέλευσεν πλησίον μεταστρατοπεδεύσαι τῷ ὄρει τῶν γειτνίασιν τῶ θεῶ θεσπεσάντας.

Κεφάλαιον δ'.

Πῶς μωυσῆς ἀναβαὶ εἰς τὸ σινᾶον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ θεοῦ τὰς τῶν δέκα λόγων πλάκας, πρὸς λαὸν αὖ τὰς παρέδωκεν.

ΤΑῦτα εἰπὼν, ἀφίκετο πρὸς τὸ σινᾶον ὑψηλότατον τῶν ἐκεῖ ὀρῶν τυγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶ μεγέθους καὶ τῶν κρημνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις ἢ μόνον ὐκ ἀναβατὸν, ἀλλ' ὐδ' ὡραθῆναι μὴ δίχα πόνε τῆς ὄψεως δυνάμενον, ἄλλως τε διὰ τὸ λόγον εἰ) θεῖ τοῦτον θεὸν ἐν αὐτῷ διατρίβειν φοβερὸν Ϲ ἀπρόσιτον. ἑβραῖοι ἢ κατὰ τὰς μωυσέως ἐντολὰς μετεσκήνουν κὴ τὰς ὑπωρείας τῶ ὄρους κατελάμβανον, ἡρμένοι ταῖς διανοίαις ὡς μ' τ' ἐπαγγελείας τῶν ἀγαθῶν ἐπ' θεῦτεινεν αὐτοῖς ἐπανήξοντος μωυσέως πρὸς τῶ θεῦ· ἑορτάζοντες ἢ τὸν σεπτὸν περιέμενον, ἀγνεύοντες τῶν τε ἄλλων ἁγνείαν Ϲ ἀπὸ ἀφροδισίας δ' γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοῖς προεῖπεν, καὶ πρὸς καλοῦντες τὸν θεὸν ὁμοῦ συμβαλόντα μωυσῆ δωρεὰν ὑφ' ἧς δ' βιώσονται. ταῖς τ' οὖν διάταξις ἐχρῶντο πολιτελεστέραις, Ϲ τῷ κόσμῳ γυναιξὶν ὁμοῦ τε καὶ τέκνοις ἐπιφανεστέρως ἠσκηντο. ὀκτὼ μὲν οὖν ἡμέρας διῳκοῦμενοι διῆγον. τῇ τετάρτῃ ἢ πεντὴ τὸν ἥλιον ἀναφανῆναι νεφέλη τε ὑφίζανε τῶ παντὸς στρατοπέδου τῶν ἑβραίων ἐ πρόσωπον τοῦτο ἰδοῦσιν ἡλούμενον, καὶ τὸ χωρίον ἐ τὰς σκηνὰς ἅπαν πεποιημένοις θεάγεσθαι. καὶ τὸ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντες, ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν κατήνεγκαν, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν. καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλουν τ' παρουσίαν φ̃ θεῦ οἷς μωυσῆς ἤθελεν ὁμιλοῦντος. Ϲ θεῖ μ̃ τούτων ὡς ἐβούλετο φρονεῖ τῶν ἕκαστος τ' ὑπευξομένων. ἐμοὶ ἢ ἀνάγκη ταῦτα ἱερεῖν καθάπερ ἐν τ' ἱερᾶς βίβλοις ἀναγέγραπ),

A

B

C

D

itémq; in manipulos triginta & viginti & decem commilitonum. tum deinde ita distinctis præfectos imponas, singulis appellatione à numero subditorum militum indita. Iudices autem viros virtute ac iustitia præstantes populi suffragiis creabis, qui de controuersiis eorum decernant, & si fortè quid grauius inciderit, eius cognitionem ad te relegent. atque hoc pacto neque Hebræorum quisquam suo iure fraudabitur, & tu sine interpellatione Deum colens fauorem eius propensiorem exercitui conciliabis. Hoc Raguelis consilium Moyses libenter admisit, fecitque quicquid ille monuerat, non sibi hoc commentum vsurpans, neque autorem eius celans, sed pro concione populo indicans cuius hoc inuentum fuerit. Quin & in libris suis Ragueli ascribit inuentionem ordinum militarium ac iudiciorum, malens dignos sua laude non fraudare, quàm sibi alienum decus vsurpare, vt hinc quoque virtutem ipsius coniicere liceat: de qua suis locis sæpe nobis dicendum erit. Interea dum his locis populus hæret, Moyses pro concione ait se ire in montem Sina collocuturum cum Deo, & aliquid vtile eis inde reportaturum: iubetq; vt ij si interim in propinquo castra metentur, viciniores Deo futuri.

E

F

G

Cap. IV.

Moyses conscenso Sina monte acceptas à Deo decem præceptorum tabulas ad populum reportat.

HIs dictis ascendit Sina montem omnium regionis eius celsissimum, & ob nimiam altitudinem cautésque præruptas non ascensus tantùm hominum, sed aspectus quoque ipsos defatigantem, vt non immerito propter numen incolens religiosus haberetur. Hebræi verò iuxta mandatum prophetæ motis castris radices montis occupant, suspensi animis quidnam boni ita vt promiserat, esset è Deo reportaturus: atque interim dum ductorem suum expectant, festos dies agebant, castitatem seruantes tum in cæteris, tum abstinendo à congressu mulierum per triduum, sicut ipsi fuerant, & assiduis precibus Deum solicitantes, vt propitius Moysem excipiens, donum sibi per eum aliquod mitteret, quod ad vitam bene ac feliciter degendam conducibile foret. interim & victu sumptuosiore vtebantur: & ornatu splendidiore vnà cum vxoribus ac liberis excolebantur: atque in hunc modum duabus diebus inter epulas exactis, appetente iam tertia nubes primum præter solitum supra tota castra Hebræorum sublimis pependit, tentoria quàm latè patebant contegens, reliquum cælum circunquaque clara serenitate obtinente: procellæ deinde cum imbre vehementi ruebant, & fulgura simul crebrò micantia terrebant, fulminaque elisa significabant Moysen ex sententia cũ Deo propitio conuenisse. Hęc lecturi vt cuique placuerit accipiant, mihi certè fas non fuit discedere ab illis quæ in sacra historia cõscripta habẽtur.

VI.

Cæterùm Hebræi visa insolita tempestate, eiúsque horrendo strepitu aures feriente, supra modum turbabantur. nam & rei nouitas terrebat, & rumor vulgatus de monte, quòd crebrò Deus eum inuiseret. quamobrem continebant se intra tabernacula mœsti, putantes actum de salute Moysis, & illo per iram Dei sublato, se quoque simile exitium manere. In tali rerum statu ecce tibi Moyses exultans lætitia, vultuque ipso animum gaudio gestientem præferens. quo conspecto repente metus omnis abiit, inque locum eius spes magni alicuius boni successit: nam & aër ad eius aduentum pristinam serenitatem recepit. Mox igitur concionem aduocat, audituram quæ mandata à Deo referat. quam vbi conuenisse animaduertit, è superiore loco, vt ab vniuersis audiretur, in hunc modum est affatus: Viri Hebræi, Deus optimus maximus, quemadmodum numquam antea vota nostra est aspernatus, ita hoc quoque tempore me legatum vestrum benignissimè excepit, & iam in castra vestra præsens ac propitius adest, præscripturus vobis viuendi rationem, qua nulla beatior ne cogitari quidem potest. quare per ipsum pérque eius magnifica opera vos obsecro, ne contemnatis quæ vobis dicturus sum, meam mediocritatem intuentes, quódque humanam linguam audituri estis: sed expendentes mandatorum bonitatẽ ac vtilitatem, agnoscite eius maiestatem, qui vt vestra commoda prouehat, me internuncio ad vos vti non est dedignatus. Non enim Moyses Amaramæ & Ioehabelis filius, sed is qui pro vestra salute Nilum sanguineis fluentis labefecit, & Ægyptiorum contumaciam tam variis calamitatibus fregit, qui per mare viam vobis muniuit, qui omnium egenis cibos cælitus excogitauit, qui potum desiderantibus é petra scatere iussit, à quo Adamus terræ ac maris vsumfructum accepit, per quem Noë diluuium effugit, per quem Abrahamus nostri generis autor ex errone possessor Chananææ terræ est factus, per quem Isacus confectis senio parentibus est natus, per quem Iacobus duodecim honestissimis filiis est ornatus, per quem Iosephus in Ægyptiorum præsidem euasit: is inquam vobis hæc præcepta largitur, ego nihil aliud sum quàm tanti numinis interpres. ea vobis sacrosancta erunt, & coniugibus ac liberis antiquiora. illis enim parendo beatam vitam agetis, fruẽtes terra fertili, mari tranquillo, progenie iuxta naturæ leges felici, eritíque hostibus vestris semper formidolosi. ego enim cum Deo coràm collocutus, immortalem eius vocem audiui: adeò illi cordi estis vos & generis vestri incolumitas. His dictis adducit populum cum liberis & coniugibus vt Deum loquentẽ eis audiant, & quid agendum docentem, ne dicta minus auctoritatis haberent, si per humanam linguam in animos eorum illaberentur. itaque omnes audiebant vocẽ è sublimi descendentem, vt nemo non intelligeret. Præcepta autem quæ Moyses duabus tabulis inscripta reliquit, non est fas totidem verbis euulgare, sententias tantũ eorũ indicabimus. Docet enim nos,

Exod. 20. *Primum præceptum, Deum esse vnum, & hunc solum colendum.*

Secũdũ, Nullius animalis simulacrũ adorandũ

Τοιός γε μὴν ἑβραίοις τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τὴν ἀκοὴν προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν. ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτοῖς. καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους ἀγγελτικὸς λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττεν. κατεῖχον δ' αὐτοὺς θεοὶ τὴν σπουδαίαν ἀχθόμενοι, καὶ τὸν τε μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες. ὅτε δ' αὐτοῖς διακεισμένοις ἐπιφαίνεται μωυσῆς χαίρων τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθεὶς τε ἐν αὐτοῖς ἀπαλλάσσει τὴν δείσεις αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεστήσατο τὰς ἐλπίδας, ἀθρόος τε καθάπερ ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὁλίσθησε παθῶν ἰδίων μωυσέως ἀθυμησάντων. ὅτι τούτοις οὐ συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ θεὸς εἶποι πρὸς αὐτόν. καὶ σεσωφρονισμένοις ἅπασι τὴν ὑψηλοῦ τινος ἄθεν ἐμέλλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι. ὁ μὲν θεὸς εἶπεν, ὦ ἑβραῖοι πατρίως καὶ πρότερον, ἀθμωνίς προσεδέξατό με. καὶ βίον τε ὑμῖν δαίμονα καὶ πολιτείας κόσμον ὑπαγορεύσας παρέσει καὶ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον. πρὸς γοῦν αὐτοῦ καὶ τῆς ἔργων, ἃ δι' ἐκείνων ἡμῖν ἤδη πέπραχται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων, εἰς ἐμὲ τὰ λέγοντα ἀφορῶντες, μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀνθρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τιμὴν δ' ἀριτιμὴν αὐτῶν καταυόησαντες ὅπτιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τῆς νεονικότος, καὶ ὅτι συμφέρει τῷ ἡμετέρῳ θεῷ ἐμὲ μὴ φθονήσαντος εἰπεῖν. ἐγὼ μωυσῆς ὁ ἀμβράμου καὶ ἰωχαβήλης υἱός, ἀλλ' ὁ τὴν νεῖλον ἀναγκάσας ἡματωθῆναι ὑμῶν ῥυλῶν καὶ ποικίλοις δαμάσας κακοῖς τὸ τῆς αἰγυπτίων φρόνημα, ὁ διὰ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν ἀνοίξας, ὁ καὶ τὸν ζοφερὸν ἐξ ἀέρος μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορημένοις, ὁ ποτὸν ἐκ πέτρας ἀναβλύσας ἀναίζουσιν, δι' ὃν ἄδαμος τὴν ἀπὸ γῆς τε καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει, δι' ὃν νῶχος ἐκ τῆς ἐπομβρείας διέφυγεν, δι' ὃν ἄβραμος ὁ ἡμετέρος πρόγονος ἐξ ἀλήτου τοῦ χαναναίων κατέσχεν γῆν, δι' ὃν ἰσακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσιν, δι' ὃν ἰακώβος δώδεκα παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη, δι' ὃν ἰώσηπος ἐδυναστάσατο τῆς αἰγυπτίων δυνάμεως, δοῦτ' ὑμῖν τούτοις χαρίζεται τοὺς λόγους δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν καὶ τέκνων ἀνδρειοτέροις καὶ γυναικῶν. δαίμονα γὰρ διάξετε βίον τούτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρπίμου, καὶ θαλάσσης ἀκειμάστου, καὶ τέκνων γονῆς κατὰ φύσιν πεπομένων. πολεμίοις ἔσεσθαι φοβεροί. τοῦ θεοῦ γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκήρατος ἀφθάρτου φωνῆς ἐγκύμων. ὅτος ἐκείνου τοῦ γένους ὑμῶν καὶ τῆς τούτου μέλει διαμονῆς. ταῦτ' εἰπὼν, προσάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις ὡς ἀκουσομένοις τοῦ θεοῦ διαλεγομένου πρὸς αὐτούς, ἵνα μὴ κλαπείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀθρόως εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκουον φωνῆς ὑψόθεν παλλομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα. καὶ λόγων οὓς μωυσῆς ἐν ταῖς δυσὶ πλαξὶν γεγραμμένους κατέλιπεν. οὓς ἐ θεμιτὸν ὄζιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεὸς ὄζιν εἷς, καὶ τοῦτον σέβεσθαι μόνον.

Ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώου ποιήσαντας προσκυνεῖν.

Ὁ τεί-

Ο τρίτος ἢ ὅτι μηδενὶ φαύλῳ τῷ θεὸν ὀμνύναι.
Ο ἢ τέταρτος ἁγιάζειν τὰς ἑβδομάδας αἰνα- A
παυομένους ἀπὸ παντὸς ἔργου.
Ο ἢ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν.
Ο ἢ ἕκτος ἀποχέσθαι φόνου.
Ο ἢ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν.
Ο ἢ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν ἁρπᾶν.
Ο ἢ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν.
Ο ἢ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίου ἐπιθυμίαν λαμ-
βάνειν.

Tertium, Non temere iurandum.
Quartum, Septimi diei ferias nullo opere profa-
nandas.
Quintum, Parentes honorandos.
Sextum, A cede abstinendum.
Septimum, Non adulterandum.
Octauum, Non committendum furtum.
Nonum, Non deponendum falsum testimo-
nium.
Decimum, Nihil alienum concupiscendum.

καὶ τὸ μὲ πλῆθος ἀπεγασάμενον αὐτῷ τῷ θεῷ ὡς ἐὼν B Hæc vbi multitudo læta ex ipso Deo sicut Moy- *Exod. 21.*
μωυσῆς διελέχθη χαίρον ὅτι τοῖς προειρημένοις τῷ ses prædixerat audiuit, dimissa est concio. Se-
συλλόγῳ διελύθη. τῇ δ' ἑξῆς φοιτῶντες ὅτι τ' σκηνὴν quentibus autem diebus sæpius ad ducis ten-
ἥξειν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ θεοῦ κομίζειν. ὁ δ' torium ventitantes postulabant vt etiam leges
τέτοις τε πίθεται, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ὧν αὖ πρόσχαιρεν ἔρ- eis à Deo deportaret. ille & in hoc eis gratifica-
γον ἐν τοῖς αὖθις ἀπομνημονεύσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τοὺς δ' πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν tus leges tulit, & quid quóve modo agendum
ἀναπέμπειν χρόνον, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιούμενος ἀ- esset per idem tempus præscripsit, sicut suo lo-
φήγησιν. ὕστερον δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων ὁ C co dicetur, sed maiorem legum partem in aliud
μωυσῆς πάλιν εἰς τὸ σινᾶον ὄρος ἀνίει προελθὼν τοῖς tempus differo, priuatim de his commentatu- *Exod. 24.*
ἑβραίοις. βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τ' ἄνοδον. καὶ χρόνῳ rus. Eodem ferè tempore Moyses rursum in Si-
ἐνομίζετο, τεσσαράκοντα δὲ ἡμέρας διῆγεν ἀπ' αὐ- na montem ascendit, prænonito antè populo:
τῶν, δόξος εἶχεν τοῖς ἑβραίοις, μή τι μωυσῆς πάθοι. καὶ τῶν nam & spectare eos ascensionem suam voluit.
συντυχόντων δ' ἐκεῖνον οὐκ ἔστιν ὃ ὅτως ἐλύπησεν αὐτούς, cúmque diutius moraretur, per XL. enim dies
ὡς τὸ νομίζειν μωυσῆν ἀπολωλέναι. μᾶλλον δὲ τοῖς ἀνθρώ- abfuit, cœperũt soliciti esse, ne quid grauius illi
ποις ἔθος. τῶν μὲ, ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις δεδω- accidisset. neque in tot ærumnis aliud quicquã
κέναι. καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν D eos sic contristauit, vt interitus Moysis opinio.
διακείμενοι. ταύτῃ τῇ φήμῃ ἐφέροντο. τῶν δ', πρὸς τὸ variabant enim rumores, dum alij deuoratum
θεῖον ἀνακεχωρηκέναι. τοῖς δ' σώφροσιν καὶ μηδὲν ἕτε- à bestiis iactant, maximè qui minus eum ama-
ρον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνουσι ἰδίαν, & bant. alij raptum à Deo videri malunt. qui ve-
τὸ θηρίοις δεδωκέναι ἀνθρώπινον ἡγουμένοις, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν μετασκευὴν δόξῃ rò prudentiores erant, inter vtranque senten-
τῶν παρόντων ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, περᾶν ἔχειν tiam ancipites, quòd alterum ab humanis casi-
οὕτως ὁ λογισμὸς ἐποίει. πρὸς ἅπερ ἠρημώθαι & κακο- bus non alienum, alterum viri illius virtuti cõ-
μόνως ὑπολαμβάνοντες οἷς τυχεῖν οὐκ αὖ ἄλλῳ δύναν- E uenientius videbant, ipsius sortem satis æquo
τὸ σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν. καὶ ὅτε τὸ ὑπονοεῖν animo ferebant: suam autem vicem dolebant,
αὐτοὺς εἶατο προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τὸν ἀνδρὰ, ὅτε quòd tali præside ac patrono essent orbati, qua-
μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφεῖν ἐδύναντο. τὸ δ' στρατόπεδον lem aliũ inueniri credebant impossibile: & ne-
οὐκ ἐθάρρουν μετάγειν μωυσέως αὐτοὺς ἐκεῖ προ- que solicitudo sperare eos sinebat, neque spe
θυμέως προειρηκότος. ἤδη δ' τεσσαράκοντα ἡμερῶν διε- adempta non dolere poterant. ac ne castra mo-
ληλυθυιῶν, καὶ τοσούτων νυκτῶν, παρῆν ἐδεδιὼς τοῖς ἀνθρώ- uere quidem audebãt, reditum expectare iussi.
ποις νενομισμένων γενόμενος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησεν τ' tãdem XL. diebus totidémque noctibus elapsis
στρατείαν ὅλην φανείς, καὶ τῷ τῶ θεῶ προθύμοις, ὧν εἶχε reuertitur, nullo interim humano alimento de-
πρὸς αὐτὸν ἀπεδήλου. τόν τε τόπον καθ' ὃν δαίμο- F gustato: aduentúq; suo tota castra ingenti gau-
νίσουσιν πολυτρόμως, λέγων αὐτὸν κ' ταύτας ὑπο- dio repleuit, diuinam prouidentiam illis adesse
θέσθαι τὰς ἡμέρας καὶ σκηνὴν ὅπ βέλεται χρύσθαι significans, & rationem bene ac beatè viuendi
αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτοὺς ἁγνόμενος, ὅπως se per eos dies didicisse. postularéque Deum vt *Exod. 36.*
μὴ μεταβαίνοντες ἀλλαχῆ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ tabernaculum ei faciant, quo descenderet quo-
μηκέτι δεώμεθα τ' ὅπ τὸ σινᾶον αὐόδου, ἀλλ' αὐτὸς ties placeret, quõd etiam migrantes secum cir-
ὅπι φοιτῷ συσκιὴν ἁγνὸν τυγχάνων ταῖς ὑμετέραις cũferre possent, vt non sit opus amplius in Sina
ἀγκαῖς. χρήσεται δ' ἡ σκηνὴ μήτε τῆς καταπετάσμ, ascendere, sed interuisitans crebrò & tantùm
οἷς αὐτὸς ὑπέδεξεν, ὑμῖν δ' ἀκάνθινος ἐχόντων πρὸς non cohabitans præstò sit votis eorum ac de-
τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυ- precationibus. mensuram quoque & formam
σιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, tabernaculi sibi præmonstratam, nihilque su-
ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεῖρα ἐδείκνυ ὅπ τὴν γεγραφὴν ἦν θεοῦ. pereſse nisi vt ad eius fabricam quam primùm
οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἐώρων καὶ οἷς ἤκουον τοῦ στρατηγοῦ, τ' κατὰ δύναμιν αὐτῷ σπουδῆς ἐ κατελείποντο. se accingerent. His dictis profert duas tabulas
ἀλλ' εἰσφέρουσιν ἀργυρόν τε καὶ χρυσόν, καὶ χαλκὸν ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ἧττον σπου- continentes decem præcepta inscripta, in sin-
δῆς παρεῖναι δι' ἡμέρων. ἀφθόνους τε τείχας καὶ δορὰς προβάτων, τὰς μὲν ὑακίνθου βεβαμμένας, gulis quina. erat autem Dei manus ea scriptu-
ra. Illi verò præsentia sermonéque Moysis læti *Exod. 35.*
pro se quisque certatim ad structuram taberna-
culi conferebant, aurum, argentum, cuprum,
materiam ligneam elegantem & contra cariem
firmam, pilos caprarum, & ouium pelles par-
tim hyacinthina partim pũnicea tinctura,

quasdam etiam candidas colore, & alias purpuræ flore infectas. adhæc lanas eisdem coloribus tinctas, & linum byssinum, lapillos quoque precioſos qui ad ornatum auro includi ſolent, atque inſuper vim magnam odoramentorum. nam huiuſmodi erat materia tabernaculi, quod nihil ab ambulatorio tẽplo & portatili differebat. ergò poſteaquam iſtæ ſpecies ambitiosè ſunt collatæ, viritim contribuentibus, nonnullis etiam plura quàm pro domeſticis facultatibus, architectos operi propheta præficit ex mandato Dei: ſed tales vt non alij deligendi fuerint, etiamſi populi ſuffragijs res commiſſa fuiſſet. Eorum nomina etiam nunc in ſacris codicibus extant: Beſelel ex tribu Iudæ, Vronis filius & Mariammes, quæ erat ducis ſoror, & Eliabus Iſmachi, tribus Danidis. plebs autem tanta alacritate operam & impenſam offerebat, vt edicto coercendi fuerint, & præconis voce admonendi non eſſe opus pluribus: ita enim fabricatoribus eſt viſũ, atque ita ſtructuram tabernaculi aggrediuntur, Moyſe & menſuram & magnitudinem deſignante, ſicut in monte ex Dei colloquio didicerat, tum quãtum inſtrumentum capere deberet ad vſum ſacrificiorum & ſacrorum miniſterium, ritè ac ordinatè præſcribente. nec minor fuit largitio mulierũ circa veſtes ſacerdotales, & cætera quę vel ad tabernaculi ornamentum vel ad diuinũ cultum attinere videbantur.

Exod. 36.

CAP. V.

De tabernaculo per Moyſen in terra deſerta facto, quod ſimilitudinem templi portatilis referebat.

Exod. 36. OMNIBVS autem paratis, & vaſis aureis, æramentis ac textilibus, Moyſes indicto feſto & ſacrificio pro cuiuſque opibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atriũ primo dimenſus latitudine L. cubitorum longitudine C. vallos æreos ſtatuit altos quinque cubita per longiora latera vicenos. & in poſtico latere X. In vno quoque inerant anuli, & capitella argẽtea, baſes verò auratæ mucronatæ, imæ haſtæ ſimiles, ex ære factę & in terram defixæ. anulis innectebantur funes, qui ab altero capite clauis æreis cubitalibus humi confixi ſingulos vallos firmabant, & contra ventorum vim tabernaculum muniebãt. Linteum deinde byſſinum molliſſimum circumtendebatur à capitellis ad baſes dependens, totúmque eum locum ſepiens, vt nihil à pariete differre videretur. atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. quartum verò latus L. item cubitorum totius operis erat frons, cuius ianua viginti cubita patebat, vtrinque habens geminatos vallos inſtar poſtium. ex argento hi quoque conſtabant præter baſes, quæ erant æneæ. ab vtroque autem latere ſtabant tres valli bene firmati. erant autem & illi linteo è byſſo contexto circumducti. ad ianuam verò pendebat velum viginti cubita longum, & quinque altum ex purpura byſſoque & hyacintho contextum

VII.

τὰς ἢ φοίνικι. αἱ ἢ, πορφύρας ἄνθος, ἑτέραι ἢ λαμπρὰν παρεῖχον τὴν χρόαν. ἔρια τε τοῖς περιττοτέροις αὐθεσι μεμολυσμένα, & λίνου βύσσου. λίθους τε οἷς ἐνδιδέμενοι χρυσίῳ καθάπτουσιν, ἀνθρώποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ. θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερεν. ἐν γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζεν ἡ σκηνή. ἡ δὲ ἐδὴν μεταφερομένη καὶ συμπαρομαθέντων ἑκάστῳ & ἀπὸ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, τοὺς ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησιν κατ' ἐντολὴν θεοῦ, οἷς & τὸ πλῆθος αὐ ἐπιτελέξαιτο τῆς οὐσίας ἐπ' αὐτῷ ὡρισμένης. τὰ ἢ ὀνόματα αὐτῶν, & γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἐστί. Βασάηλος μὲν υἱὸς τοῦ Οὐρὶ τοῦ Ἰούδα φυλῆς, ὁ ἢ μητρὸς τὸ ὄνομα ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ. Ἐλιάβος ἢ ἰσμαὴχου δανιδος φυλῆς. τὸ ἢ πλῆθος ἕτοιμον ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισμένοις ὑπῆλθεν, ὥς τε μουσῆς ἀνεῖρξεν αὐτοῖς, ὑποκηρύξαμενος ἀρκεῖν τοὺς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασι. ἐχώρουν οὖν ὅπη τὴν τοῦ σκηνῆς κατασκευὴν, καὶ μουσῆς αὐτοὺς ἑκάστα πρὸς τὴν μέτρων καὶ τὴν ὑποθήκην τοῦ θεοῦ καὶ τὸ μεγέθους ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκεν πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρεθήσοντα. ἐφιλοτιμοῦτο ἢ καὶ αἱ γυναῖκες πρός τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρηζεν τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ θεοῦ.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν μωυσῆς ἐποίησεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἣ ἐδὴν ναοῦ μεταφερομένῳ διέφερεν.

ΠΆντων ἢ ἑτοίμων γεγονότων χρυσίου τε καὶ χαλκοῦ, καὶ τῆς ὑφαντῆς, προεστὼν ἑορτὴν μωυσῆς καὶ θυσίας, κατὰ τὴν ἐκάστου δύναμιν, ἵσα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αὐθεῖον ἐμέτρησαμένους, τὸ μὲν οὖσες πεντήκοντα πηχέων, ἑκατὸν ἢ τὸ μῆκος, κάμακας ἔστησε χαλκέας πεντεπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῆς ὁμοίως ἑκατέρων. δέκα ἢ τῆς ἐν πλάτει κειμένων τὸ κατόπιν. κείκοι ἢ τῆς κάμακων ἑκάστη προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργυρία, βάσεις ἢ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς. χαλκαῖ ἢ ἦσαν ὅπη τῆς ἐρηισμένα. ἐξήπτετο ἢ τῆς κείκων καλῶδια τὴν ἀρχὴν ἦλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος σφηνωμένα. οἱ καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες τῇ ἐδάφους ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἐμελλον παρέξειν. σινδὼν δὲ ἐν βύσσου μαλακωτάτη ὅλα πασῶν ὑπῆεν ὑπὸ τῆ κιονοκράνῳ καπροῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη, περιφάττουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον, ὡς αὖ μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἕτοιμον μὲν εἶχον αἱ ξεῖς πλευραὶ τὴν πρόβολα. τῆς ἢ τετάρτης πλευρῶν, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πηχέων ἡ ἑτέρα μέτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀπεώλεσαν κατὰ πύλας, ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἰστήκεσαν καὶ μίμησιν πυλώνων. ὕλη δὲ αὐτῆς ἀργυρᾶς ἦν ὑπερχαλκωμένος πάρεξ τῶν βάσεων. χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν ἢ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἐσῶσαι, οἷς πυλοῦχοι ἐμβεβήκεσαν ἐρηισμένα. καὶ κατ' αὐτὸν ἢ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν κεκαμμένον. τὸ ἢ κατὰ τὰς πύλας μῆκος μὲν ὄντος πηχέων εἴκοσι, πέντε ἢ βάθους, ὕφος ἦν πορφύρας φοίνικας σὺν ὑακίνθῳ & βύσσῳ πεποικιλμένον,

πολ-

πολλῶν αὐτῷ συναναθουμένων καὶ ποικίλων ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυπῶντο μορφαί. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν ἀφιερωτήριον λοῦτρον χαλκοῦν, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον, ἐξ ἧς τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ὅπου νίπτειν, καὶ τοὺς ποδῶν καθαίρειν παρῆν. ἐν ᾧ μὲν δὴ αἰθρίᾳ τὸ ἀφίδρυμα τοῦτον τὸ ζόπον ἵδρυτο συγκεκοσμημένον. τὸ δὲ σκηνὴν ἴσην αὐτῷ καὶ μέσον. τετράμηκες πρὸς τὰς ἀνατολάς, ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν, ἀφίῃ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς, ὀργυιῶν ἐγήγερτο ἑκατόν. τὸ δὲ εὖρος ὀργυιὰς δέκα δύο εἰς ἦκεν. καὶ ὁ μὲν ἕτερος τοῖχος νότιος ἦν, ὁ δ' ἕτερος πρὸς δύσιν ἐτέτραπτο. κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατελήφθη. ἀπῆσθαι δ' αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι. τετράγωνοι μὲν. τὸ χῆμα εἰργασμένοι. εἰς δὲ πάχος διεσῶτες σπιθαμὴν τὸ ἡμίσους. τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ὑπερχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσαῖ, δι' ἃς τε πρὸς ἐνδοθεν καὶ πρὸς ἐντὸς μερῶν. δύο δ' αὐτῷ ἑκάστῳ προσῆσαν στρόφιγγες, ἐλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων. αἵτινες δ' ἀργυραῖ μὲν ἦσαν. πύλη δ' ἑκατέρα τέτταρα προσῆν, δεχομένη τὴν στρόφιγγα. τῇ δὲ κατὰ δύσιν τοίχῳ κίονες μὲν ἓξ ἦσαν. συνῆσαν δ' ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες ὡς τε μεμυκότων τῶν ἀριῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶ τοῖχον αὐτῷ τιὼ συνελθοῦσιν χρυσέων τότε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐντός. ἀπελόγει δὲ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς, εἴκοσι δὲ ἦσαν, καὶ παρεῖχεν πλάτος ζίτον ἀπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῷ, ὡς τε συμπληροῦσθαι τοὺς ζιάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῷ. κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον ἑπτὰ μὲν πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρέχονται συνεισελθόντες, αὖ ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πηχέως τεμνομένους, οὓς ἐγγωνίους ἔθεσαν, διπήχεις τοῖς μείζοσι ἡσκημένους. ἕκαστος δὲ τῷ κίονων κοῖλον εἶχε χρυσέον κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυῆ, ὡς περ ῥίζαις πισὶν ἐμπεπλεγμένος κατὰ τοῖχον πρὸς ἀλλήλους τε ξαμμένοι τιὼ προφάσεσιν. καὶ δι' αὐτῷ διήκουσι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι πέντε πηχέως ἑκάστης τὸ μέγεθος σύνδεσμος ἦσαν τῷ κίονων ἐμβαφῆσαι κατὰ κεφαλιὼ σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ στρόφιγγι κοχλιῶ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ ὄπισθεν μία φάλαγξ λοῦ δι' πάντων ἴσα τῷ κίονων, εἰς λοῦ ἐνέβαινον πλαγίαι αἱ τελευταῖαι τῷ σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρᾳ τοίχῳ τῷ διπήχεις ἑρῶν, κρατεῖσθαι σιὼ ἑαυταῖς γλυσμοῖς τοῦ θήλεος τοῦ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέν τοι πρὸς τὸ μὴ ὑπ' ἀνέμων κρεμάννυσθαι, μή τ' ἄλλης αἰτίας, τιὼ σκηνιὼ σωεῖχεν. ἀλλ' ἀκίνητον αὐτιὼ ἐν ἐρημίᾳ πολλῇ δι' φυλάσσειν ἔμελλεν. ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς ζία μέρη, μοῖρ δέκα πήχεας ἁρμοσμένους ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ὑπικειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δ' ἐνδοτέρω θεν αὐτῷ ἄδυτον λοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀεῖ το. τιὼ μὲν τοι διαμέζησιν τιὼ τοιαύτιω τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῷ ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶ. τὸ μὲν γὰ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῷ τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν λοῦ ἄβατον ὡς οὐρανὸς αὖ εἴη τῷ θεῷ. οἱ δ' εἴκοσι πήχεις ὡς περ γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἔτσι τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ ἐξ ἧ τιὼ εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἔστησαν χρυσοῦς χαλκείας βάσεσιν ἐφεστῶτας πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάννυσαν δὲ τιὼ σκηνιὼ ὕφεσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος

A variè picturatum exceptis animantium formis. intra ianuas autem erat aſperſorium æneum, baſi ex eadem materia ſuperpoſitum, vnde ſacerdotes manus abluerent, & pedes perfunderent. Hunc in modum ſeptum atrij ſe habuit. Tabernaculum autem ſtatuit in eius medio verſum ad Orientem, vt ſol ſurgens radios in illud mitteret: erátque longum cubita triginta, & latum duodecim. alter parietum erat auſtralis, alter ad ſeptentiones obuerſus, tergum ad occidentem ſpectabat, attollebatúrque tantum, quantum in latitudinem patebat. Erántque tabulæ ligneæ vicenæ ex vtroque latere, quadrangulæ, craſſitudine quatuor digitorum, latitudine vnius & dimidij cubiti, intus & extra laminis aureis contectæ: & ſingulis tabulis inerant cardines bini immiſſi per duas baſes quæ erant argenteæ, & in ſuis foraminibus tabularum cardines ſuſcipiebant. Parietis verò Occidentalis tabulæ ſex erant, intus & extra deauratæ, inter ſe omnes ita compaginatæ, vt vnus paries eſſe videretur. Ex lateribus autem tabulæ erant vicinæ, quarum latitudo habebat menſuram vniùs & dimidij cubiti, craſſitudo tertiam partem palmæ, & ita triginta cubita adimplebant. poſterioris verò parietis nouem cubitos ſex tabulæ faciebant: quibus coniunctæ ſunt aliæ duæ tabulæ, ex medio cubito ſectæ, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum. Singulæ verò tabulæ anulos habebant aureos, per exteriores frontes eminentes, velut quibuſdam radicibus confixos per ordinem, ad inuicem per circuitum reſpicientes: & per eos deaurati vectes immiſſi, ſinguli cubitorum quinque, tabulas coniungebant: intrabátque caput vectis vniuſcuiuſque in alio capite, in modum pyxidis: & poſt tergum parietum in longitudine poſitorum, vnus erat ordo, per tabulas omnes vadens, quo per vncinos vtriuſque parietis latera continebantur, incaſtrationibus factis & immiſſis ad inuicem. atque ita cautum eſt tabernaculo contra ventorum vim alióſve impetus, vt ſecurum & immobile conſiſteret. Intus autem diuiſa in tres partes longitudine, poſt decem cubita intima, ſtatutæ ſunt columnæ quatuor eodem opere & ex eadem materia factæ, ſimilibus baſibus impoſitæ, paribus interuallis per tranſuerſum diſſitæ: vltra has fuit adytum, reliquum verò tabernaculi ſacerdotibus patebat. atque hæc tabernaculi trifariam diuiſio, veniuerſitatis naturam referebat. nam tertia pars quæ intra quatuor columnas continebatur, ſacerdotibus inacceſſa cælum Dei quodammodo repræſentabat: viginti verò cubitorum ſpatium, tanquam mare & terra hominibus inacceſſibilis, ſolis ſacerdotibus concedebatur. à fronte verò quà aditus patebat, columnas ſtatuerunt quinque æreis baſibus innixas, poſt hæc vela ſunt per tabernaculum expanſa, è byſſo contexta, & purpureo, hyacinthino, puniceo coloribus diſtincta. horum primum

cubita decem qua qua versum patebat: quod per columnas est distentum, quæ aditum à reliquo spatio disparabant, & à conspectu hominum excludebant. totúmque hoc fanum vocabatur sanctum, aditum verò vltra IIII. columnas situm dicebatur sanctum sanctorum. fuítque hoc linteum omnis generis floribus quæ terra fert aliísque ornamentris picturatum, exceptis tantùm animãtium figuris. alterum autem velum magnitudine, colore, textura, priori par, circa ingressum sitas quinque columnas tegebat: quod à summo ad dimidium columnarum pendens ibi anulis sustinebatur, & accessum sacerdotibus subintrantibus præbebat. huic penè contiguum erat aliud velum magnitudine par, sed è lino contextum, anulis à funiculo per transuersum pendens, quod aliquando adducebatur, aliquando festis præcipuè diebus reductum populi prospectum admittebat. reliquis diebus, & maximè parum serenis obiectu suo picturatum illud velum à tempestatibus protegebat. vnde mos mansit etiam post templum exædificatum, vt velum huic simile in aditu prætenderetur. erant præterea decem aulæa quaternorum cubitorum latitudinis, longitudinis vicenûm octonûm cum vncinis aureis qui contiguorũ anulis ita inserebantur, vt coaptata vnum viderentur: quæ extensa fanum superne obtegebant, & parietes à lateribus & à tergo, minus vno pede ad terram pertingentia. erant & alia peripetasmata vndecim æquè lata, sed longiora, videlicet triginta cubitorum singula, è pilis eadem subtilitate qua illa è lana contexta: quæ tegmine suo vsque terram fusa instar thalami exhibebant, vno à fronte prominente, quod in hunc vsum supra denarium numerum erat adnexum. hæc rursus ab aliis è pellibus consutis contra æstus ac pluuiarum iniuriam protegebantur. quapropter è longinquo spectantibus res erat miraculo dignissima: colores enim tabernaculi non aliter micabant, quàm si cælum quis contueretur. cæterùm cilicia & pellicea vela ita pendebant, sicut illud circa fani introitum, ad arcendas tempestates obiecta.

Exod. 36.

CAP. VI.

De arca in qua tabulas legis Moyses collocauit.

VI. *Exod. 37.* TAbernaculo autem hunc in modum constituto, etiam arcam Deo sacram inferunt è materie natura valida & ab omni carie inuiolabili. hęc vernacula nostra lingua dicitur Heoron, figura tali. lõgitudo eius erat quinque palmorum, altitudo verò & latitudo trinũ palmorum, erátque intus & extra tota laminis aureis incrustata: & habebat tegmen aureis cardinibus coaptatum, nulla ex parte prominens, ex vtroque autem longiore latere inerant anuli aurei duo, totum lignum penetrantes, & per eos vectes aurati vtrinque traiecti, vt quoties opus esset quocunque transportari posset.

καφῆς συγκεκαμμένους. καὶ ὡρῶντο μὲν ἐκ πηχῶν δέκα πανταχόθεν, ὃ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ διαρῶντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῆς ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτον ἐν τὸ ποιεῖν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲ πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο. τὸ δὲ ἄδυτον τὸ ἐντὸς τ τεσσάρων κιόνων τ ἁγίε τὸ ἅγιον. ὡραῖον ἦ τὸ φάρος εἰθέσι παντοίοις ὅσα γῆθεν αἴρεται διαπεποικιλμένον, τοῖς τε ἄλλοις ἅπασι ἐνυφασμένον, ἃ κόσμος ἐστὶ μέλλον, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον ἦ τούτῳ ☾ τῇ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χροᾷ παραπλήσιον τοὺς ὅπη ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλεν καὶ γωνίαν ἑκάστε κίονος, κείκυ κατέχοντος αὐτὸ ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι ἡμίσεως τε κίονος. τὸ ἦ λοιπὸν εἴσοδος αἰέρτο τοῖς ἱερᾶ σὺν ὑποδυομένοις. ὑπὲρ ἦ τούτε λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρος, ἐφελκόμενον ἀπὸ κάλων ὑπηωτέρων τῇ κείκαν τῇ τε ὕφει καὶ τῇ κάλῳ διακονούντων, ποτέ τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν ἐμπροσθεν ἐκ εὐθὺ μὲν πρὸς τὸ καθοπλίζεσθαι, ἐκ μάλιστα ἐν ταῖς ὑπερθύμοις ἡμέραις. κατὰ ἦ τὰς λοιπὰς καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης πρόσπτασσόμενον, σκιερὸν ἐποίει τὸ ἐκ τ βαμμάτων ὕφος. ὅθεν δὴ παρέμενεν τὸ ἔθος καὶ τὸν ναὸν ἀκοδομησαμένων ἡμῶν, ὡς τε τλεῖ σινδόνα τοιούτῳ ζόπῳ προκεῖσθαι τ εἰσόδοις. δώδεκα δ' ἄλλα φάρεσι πηχῶν τὸ πλάτος τεσσάρων, τὸ ἦ μῆκος ὀκτὼ ☾ εἴκοσι, χρυσέως ἔχοντα γλυφὰς ὑπὸ σωαφῆ θήλυς τε καὶ ἄῤῥενος σωείλεκτο, ὡς ἐν εἶ δοκεῖν. εἰσὶ ὑφαντόμενα τῇ ναῷ, τότ' ἐφύπερθεν ἐσπίαζεν, καὶ τ τοῖχον τὰς πλευρὰν καὶ κατόπιν ἑστῶτας, ἀπὸ τ γῆς ὅσον πήχεως αἴχονται. ἴσαι ἦ τῷ πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μία πλείους τ ἀριθμὸν, τὸ ἦ μῆκος ὑπερβάλλουσαι. ξιάκοντα πήχεις δὲ ἦσαν, ὑφασμέναι δ' ἐκ τειχῶν ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τ ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τ γῆς κεχυμέναι, καθ' θύρας αὐτόματοι παραπλήσιον, ☾ πᾶς ἁδὺ παρεῖχον, τῇ ἐνδεκάτε φάρους εἰς τοῦτο παρειλημμένους. ἄλλαι δ' ἐπάνω τούτων ἑκδιφθέρων κατασκευασμέναι ὑπῆρχον, σκέπη καὶ βοήθεια τὰς ὑφαντὰς ἐν τοῖς καύμασιν, καὶ ὁπότε ὑετὸς εἴη γεγονυῖα. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανεν τοὺς πόῤῥωθεν θεωμένους. τ γὰ χροιᾷ τοῖς κατὰ τ ὐρανὸν συμβαίνουσιν ἡδὺν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ ἦ ἐκ τ τειχὸς καὶ τῆ διφθέρων πεποιημέναι κατῆσαν ὁμοίως τῇ πρὸς τὰς πύλας ὑφάσμασι, τό τε καῦμα καὶ τ ὑπὸ τῇ ὀμβρων ὕδωρ ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲ σκιὰ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τ κιβωτῦ ἐν ᾗ μωυσῆς τὰς νομικὰς πλάκας ἐγκατέθετο.

ΓΙνεται ἦ καὶ κιβωτὸς τῇ θεῷ ξύλων ἰσχυρῶν τὴν φύσιν, καὶ σήψιν παθεῖν ὑ δυναμένων. ἡ ἦ ὑπ' αὐτῶν μὲ καλεῖται καὶ τ ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ ἦ κατασκευὴ, τοιαύτη τις ἦν. μῆκος μὲ ἦν αὐτῆ πέντε σπιθαμῆς. τὸ δὲ εὖρος καὶ τὸ βάθος τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσοῦ ἦ τάντ' ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα ὡς ἀποκεκρύφθαι τλεῖ ξύλωσιν. περιῆγεν τὸ χρυσοῦς τὸ ἄνθεμα περιστεφόμενον εἶχεν θαυμασιῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ὐδέτερον μέρος ἐξοχαῖς τ ἁρμοσίαν λυμαινόμενον. ☾ καθ' ἕτερον ἦ τοῖχον τ ὀπτικῆς ἑρμηνεῖς ἦσαν δύο χρυσοῖ δύο τῦ παντὸς δηλοντος ξύλου. καὶ δι' αὐτῶν σωταλίδες ὀπὴ χρυσοῦ καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς αἱ ὑπ' αὐτῶν ὁπότε δεήσειεν ἀγεσθαι κινεῖσθαι.

A B C D E F G

νεμφήν. ἐγὼ δὲ ὅτι ζώοις ἐκομίζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῆς δ' ὑπερθέματος αὐτῆς ἦσαν περίσποροι δύο. χερουβεὶς δ' αὐτοὺς Ἑβραῖοι καλοῦσιν. ζῶα δ' ὁτὶ πετεινὰ μορφὴν δ' οὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια. μωυσῆς γ' φησὶν τῆς θεοῦ περίσποροις ἑωρακέναι. ταύτην τὰς δύο πλάκας ἐν αἷς τὰς δέκα λόγοις συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς ἑκατέραν ἀνὰ δύο δὲ καὶ ἡμίσου κῦ μέτωπον, ἐγκατέθετο, καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατεθησιν. A B

neque enim à iumentis vehebatur, sed sacerdotum humeris transferebatur. operculo autem eius impositæ erant effigies duæ, quas Hebræi Cherubes appellant, ea sunt animantia volucria noua specie nec vnquam cuiquam hominum visa: quæ Moyses in Dei solio viderat figurata. in hanc arcam reposuit tabulas decem præcepta continentes, in vtraque quina, & in singulis paginis duo cum dimidio, ipsamque arcam intra aditum recondidit.

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ τραπέζης καὶ λυχνίας χρυσῆς καὶ θωμοῦ θυμιατηρίου ἐν τῇ σκιωῇ.

Cap. VII.

De mensa & candelabro aureis, deque altaribus tabernaculi.

ΕΝ δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύετο ἀδελφικαῖς ὡμοιωμένην. τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν. τὸ δὲ πλάτος, ἐνὸς πήχεος, καὶ ἡμίσεως ἐν ὕψει τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες, τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τοῦ κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς δωρικοῖς προσίθησι τοῖς κλίναις ἐμφερεῖς. τὸ δὲ πρὸς αὐτῷ ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνετο δὲ καθ' ἕκαστον πλευρὸν, κοιλάνασά πως καὶ παλαιστὴ τὸ ἔδαφος, ἕλικος περιθέσις τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέσης τοῦ σώματος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος, καὶ ἄπωθεν τοῦ ὑπερέματος, δι' ὧν ἔσαν σχεδοὶ χρυσοῖ ξύλα τὰ πέρθεν ὄντες ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐτοῖς τὸ κῦ τοὺς κρίκας κοινωθέντας. ἁδὲ γὰρ εἰσὶν διπλοκεῖς, ἀλλὰ πρὶν συμβαλεῖν εἰς τὸ ἄνωθεν, εἰς περονίδας τοῦ ἀρχίου τελευτῶντες. ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ πρόσω ἔχον ἐνδύνει τὸν τράπεζαν, ἡ δὲ εἰς τοὺς πόδας, καὶ τούτοις κῦ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ὅπερ ταύτης ἐπίθεσθαι γὰρ ἐν τῷ ναῷ τετραμμένῃ πρὸς ἀρκτον ἡ πόρρω τοῦ μυχοῦ, διετίθεσαν ἄρτους τε δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἐπ' ἀλλήλοις κειμένους καθαροὺς πάνυ, τοῦ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρῶν. ὃ μέρος ἑβραίων ἑπτὰ κοτύλας ἀττικὰς ἔχει. ἐπῆν δὲ τοῖς ἄρτοις ἐπίθεντο φιάλαι δύο, χρυσέαι λιβάνου πλήρεις. μεθ' ἡμέρας ἑπτὰ, πάλιν οἱ ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν σαββάτῳ. τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν σάββατα καλοῦμεν. τοῦ δ' ἀρίστου ἐξ ἧς ταύτ' ἐπενοήθησαν, ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν. κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης τῆς πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῃ τρίχα πλησίον ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη, σκάπους ἑπταμυὴς ἔχουσα μυᾶς ἑκατόν. ἑβραῖοι μὲν καλοῦσιν κίγχαρες. εἰς δὲ τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαῖρα, καὶ κρίνα σὺν ῥοδίνοις καὶ κρατηριδίοις, ἑβδομήκοντα δὴ τὰ πάντα, ἐξ ὧν ὑπὸ μιᾶς βάσεως συνετέθη, πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ὅσας τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον κατανέμουσιν. ἀπαρτίζει δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, κατ' ἀλλήλας ἐν σοίχῳ ἐσκαμμένας. λύχνοι δ' ὑπέρκεινται αὐταῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, πρὸς πλανήτων τὸν ἀριθμὸν μιμούμενοι. ὁρῶσι δὲ εἴς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν λοξῶς αὐτῆς κλιμένης. μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον ὡς πρόσω θυμιατήριον, ξύλινον μὲν ἐξ ὧν καὶ τὰ πρότερα λεῖον σκύτει μὴ σπόμενα. στερεὰ δὲ προσηλάλατο αὐτῷ λεπὶς, πηχυαῖον μὲν καὶ πλευρὰν ἑκάστην τὰ πάντος. ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐχάρα χρυσέα ὑπὲρ ἀνισῶσα, ἔχουσα καὶ γωνίαν ἑκάστην στέφανον. καὶ τοῦτον δ' ἐν προσθύουσα χρύσεον, ᾧ καὶ κρίκοι καὶ σκυτάλιδες προσῆσαν αἷς κῦ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τοῦ σκιωῆς βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμεζημένος,

IN fano autem mensam collocauit Delphicis non absimilem, longitudine duûm cubitorum, latitudine vnius, altitudine palmorum trium. eam sustinebant pedes dimidia sui parte inferiore per omnia pedibus similes, quales lectis Dorienses addere solent: sed superne quadrangulares erant. habebátque circumquaque labrum quatuor digitis tam inferne quàm superne prominens. & per singulos pedes inerant anuli ferè circa summum pedem: adhibebantúrque vtrinque duo ceu manubria è ligno simillimo deaurata, quę non per circulum vtrunque vt vectes traiicebantur, sed fibulato morsu mensæ labrum superne, inferne pedis anulum comprehendendo, facultatem transferendi quocunque opus esset præbebant. hæc solebat deponi in fano versus Septentrionalem parietem non longè ab adito, & in ea disponebantur duodecim panes non fermentati, seni è regione sibi duobus ordinibus oppositi, mundissimi confecti è farina duorum assaronum, quæ mensura Hebræorum septem cotylas Articas continet. super panes autem ponebantur duæ phialæ aureæ thure plenæ. post septem verò dies alij panes inferebantur, festo quod nos vocamus sabbatum: cuius ritus causa alias est à nobis indicãda. Ex aduerso mẽsæ propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fusile sed non solido, pondo minarum cẽtum. hoc pondus Hebræi cinchares, Græci talẽtum sua lingua nominant: eráque distinctum globulis, liliis, malis punicis, craterculis ab vna basi in altum assurgẽtibus, in septem ramos diffissis iuxta numerum solis & reliquorũ planetarum. exibat autem in septem capita ordine inter sese respondentia: quibus imponebantur septem lucernæ secundum totidem planetarũ numerum: respiciúntque ad Orientem & Meridiem, candelabro obliquè posito. inter hoc & mensam, vt dixi, sita erat arula suffumigatoria, & ipsa è ligno imputribili, sed solida lamina circũquaq; cõtecta, cubitali in quadrũ latitudine, altitudine verò dupla. super qua stabat foculus corona aurea circũquaq; cinctus. cui anuli inerant cum suis vectibus quo per viam à sacerdotibus deportari posset. Sed & pro foribus tabernaculi erat ara alia hæc quoque lignea, laminis æreis intecta, in quadrum quinque cubita patens, altitudine trium cubitorum, inaurata,

I X.

X.

cratem pro foculo ſuperpoſitam habens. excipiebat enim terra quicquid ignitum ſupernè decidebat, quòd baſis nulla ſubeſſet, ad aram verò præſto erant infundibula & phialæ, thuribuláque & crateres cum inſtrumento alio rei diuinæ peragendæ accommodo, nihil non ex auro puriſſimo.

Exod. 38.

τὸ ὑ ὕψος ἕξι, ὁμοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείας λέπισιν ἐξησκημένος, διὰ τύφῳ τ ἐχάραν ἐμφερής. ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ὑπὸ τ ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τ βάσεως ἁπάντως ἐχ ὑποκειμένης. αὐτὴ δ' ἐπέκειτο τῷ βωμῷ οἰνοχόαι τε & φιάλαι σὺν θυίσκοις καὶ κρατῆρσιν ἦσαν. ὅσα τε ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χρύσεα πάντα ὑπῆρχεν. καὶ ἡ μὲ στολὴ τοιαύτη τε ἦν & τὰ φορεῖ αὐτὴν σκεύη.

CAP. VIII.

De Pontificali ac ſacerdotali ornatu.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ τῆς τῶν ἱερέων καὶ τῆς ἀρχιερέως στολισμοῦ.

XI. *Exod.* 39.

ET tabernaculum quidem cum paratu ſuo ic ſe habebat. nunc reſtat dicendum de veſtitu tam reliquorum ſacerdotum quos illi chaneas vocant, quàm pontificis, quem anabarchē nominant, ſic ſummum ſacerdotem ſignificantes: ac primum de vulgo ſacerdotum. Sacerdos ſacris operaturus purus iuxta legem & caſtus accedens ante omnia manachaſen quem vocāt induitur: quaſi dicas conſtrictorium. eſt autem ſubligar circa verenda, conſutum è byſſo retorto: in quod pedibus inſertis ſubducunt velut dimidiatas bracas, atque ita circum ilia conſtringunt. ſuper hoc induit linteam interulam byſſinam èduplicata tela cōfectam, chetomene noſtris vocatur, ſignificátque ea vox lineam. linum enim vocamus cheton. id indumētum eſt tunica talaris corpori aſtricta, habens manicas circa brachia & ipſas ſtrictas, quæ accingitur circa pectus paulò axillis inferius zona lata digitos quatuor intus inani, ita contexta vt ſerpentis exuuium videri poſſit. floribus etiam picturatur punicis, purpureis, hyacinthinis & byſſinis: ſtamen verò è ſola byſſo conſtat: quæ ſemel atque iterum circa pectus reuoluta ad talos vſque defluit, tantiſper dum ſacerdotes à ſacris feriantur: idque ad ornatum conferre videtur: cùm verò ſacris eſt miniſtrandum, ne ventilata ſit impedimento, ſuper humerum lęuum reiicitur: hanc zonam Moyſes nominauit abaneth, nos vocabulo à Babylonijs mutuato emiā dicimus. ſic enim illi nominant. ſed tunica nuſquam ſinuatur, habétque circa colium amplam aperturam, cuius oræ vncinis à pectore & à tergo committuntur, maſſabazanem vocant. ſuper caput autem geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput comprehendentem, ſed paulò plus quàm medium. hic vocatur maſnaemphthes. eſt autem tali paratu, vt videatur vitta linea ſæpe in orbem replicata & conſuta, quam ſuperne alia tela integit vſque ad frontem deſcendens, & per ſuperficiem verticis ſuturarum deformitatem occultans. hic adaptatur accuratè, ne inter ſacrificandum delabatur. Et ſacerdotum quidem ornatus in genere eſt talis. Pontifex verò vtitur quidem etiam hoc, nihil eorum quæ enumerauimus omittens, ſed ſuperinduitur hyacinthinam tunicam talarem, quam noſtrates methir nominant: aſtringítque eam zona coloribus ſupradictæ ſimili, niſi quòd auro intertexta.

Γίνον) ὃ καὶ τοῖς ἱερεῦσιν στολὴ, πᾶσι τε τοῖς ἄλλοις, ὃς χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ & τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν ἀναβαθμὸν ἀρχὴν θεσσαγορεύουσι. σημαίνει ὃ ἀρχιερέα. τ μὲ οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶ συμβεβηκεν. ὅταν ὃ θεσσὶν τοῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεὺς ἁγνευκὼς καὶ ὁ νόμος ἁγνείαν θεσσαγορεύει, πρῶτον μὲ θεωτίθεται τὸν μαναχασὴν λεγόμενον. βύλεται ὃ σωαχτῆρα μὲ δηλοῦν. διάζωμα δ' ὅτι θεὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἰργασμένον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὥσπερ ἀναζυρίδας. ὑποτέμνει ὃ ὑπὲρ ἡμισυ, & τελευτῶσαν ἄχρι τ λαγόνος θεὶ αὐτὴν ὑποσφίγγει. ὅπὶ ὃ τούτῳ λινοῦν ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χεθομμὴν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνῃ. χεθὼν γὰρ τὸ λινὸν ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔσι ὃ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν θεσλεγραμμένος τῷ στόματι, & τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατεσφιγμένος, ὃν ὅπιζώννυται καὶ σῆθος ὀλίγον τ μαχάλης ὑπὲρ ἄνω τ ζώνην θεκάγοντες πλατεῖαν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους. ἀγκώνας δ' ὑφασμένην ὡς τε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. αὐτὴ δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφανται φοίνικι & πορφύρᾳ μὲ ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα. σῆμον δ' ὅτι μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τ ἀρχὴν τ ἐλίξεως καὶ σέρνων, & θεσελθοῦσα πάλιν δεῖται. καὶ κέχυται μὲ πολλὴ μέχρι & τ σφυρῶν, ἵνα ὃ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐκερᾳῖ. θεὸς γὰρ δύσφορέπτφαν ὕπνος ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν ὃ ἀπτοδάζῃ θεὶ τὰς θυσίας δεῖ καὶ δράκονεῖν, ὅπως μὴ κινήμενος ἐμποδίζῃ θεὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ὅπὶ τὸ λαγὸν ὠμοφορεῖ. μανσῆς μὲ ἓν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν. ἡμεῖς ὃ ὧδὰ βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν, ὕπνος γὰρ θεσσαγορεύει παρ' αὐτοῖς. ἔοικε ὁ χιτὼν κολπῶσθαι μὲ ὑδαμόθεν. λαγαρὸν ὃ παρέχων τ θεσγχωτῆρα τ αὐχένος, ἀρτιδοσιν ἐκ τ ὤας, καὶ τ καὶ σέρνων & μετάφρενον. ἡρτημένας ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν κατακλεῖδα. μασαβαζανὴς καλεῖται. ὑπὲρ ὃ τ κεφαλῆς, φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ὑ δικτυούμενον εἰς πᾶσαν αὐτ, ἀλλ' ἐπολίσον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲ μασναεμφθής. τῇ ὃ κατασκευῇ τοιοῦτός ἐσιν ὡς σεφαὴν δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λιναῦν ταινία πεποιημένη παχεία. & γὰρ ὑπτιαστόμενον ῥάπτει) πολλάκις. ἔπεσα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκθεσέρχεται) δίπλωσα μέχρι μετώπου, τιλὶ τε ῥαφὴν τ ταινίας & τὸ ἀπ' αὐτῆς ἀφεθὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ ὃ τῷ κεφαλίῳ ζυγομένη ὑπέρεδον. ἥρμοσαι ὃ ἀκριβῶς ὡς μὴ θεῤῥυῆ πονοῦντος θεὶ τ ἱερουργίαν. καὶ ποία μὲν ὅσιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολή, δεδηλώκαμεν. ὁ ὃ ἀρχιερεὺς, κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ θαλλιπὼν ὐδὲν τῶν θεσειρημένων. ἐπενδυσάμενος ὃ ἐξ ὑακίνθου πεποιημένον χιτῶνα, ποδήρη δ' ὅσι & ἔοικε, μανδὺς καλεῖται καὶ τιλὶ ἡμετέραν γλῶσσαν, ζώνῃ θεσφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ θεῤῥυσις ἐν ὧδει ἐξαπεποικιλμένῃ χρυσοῦ σωυφασμένου.

καὶ

κῆ πέζαν δ' αὖπ' ποσσερράμβοι θύσανοι ῥοῶν ξό- A
πον ἐκ βαφῆς μεμιμμβοι ἀπήρτηντο, ἐ κώδωνες χρύ-
σεοι κῆ πολλοὶ ὑπεπήδευσιν τ' ἀμφιπερέιας, ὡς τε μέ-
σον ὑπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοΐσκον κῆ ῥοῶν
κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν οὗτος οὐκ ἐκ δυοῖν πεπτιμμά-
των ὡς τε ῥαπτὸς ὑπ' ὦμον ἑκ' κῆ τ' ἄλλα πλευ-
ρόν. φᾶρος δ' ἐν ὑπίμηκες, ὑφασμβον χιτῶν ἔχ' ἐροσ-
χωτῆρα πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα ποδὸς
τε τὸ στέρνον κῆ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὖπ' B
ποσσερέφθαι, ὡσ' ἢ μὴ διελέγχεσθ' τ' ὁμῆς τὸν
δυσπρέπειαν. ὁμοίως ἢ κῆ ὄθεν αἱ χεῖρες διείργονται
χιτὸς ὀξύ. ὑπὶ ἢ τούτοις ἕπεται ἐνδύεται τ' λεγόμβον
ἐφώδιον, ἑλληνικῆ δ' ἐπωμίδι ποσσοικότα. γίνεται
γὰ τοῦτον τ' τρόπον. ὑφανθεὶς ὑπὶ βάθος πήχυος ἔκ-
τε χρωμάτων παντοίων κῆ χρυσοῦ συμπεποικιλμβόυ
ποικτυκίαν τῷ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρί-
σιν τε ἠσκημβος καὶ τῷ παντὶ χήματι χιτὼν ἑἢ πε-
ποιημβος. τῷ ἢ δεχθέντι τὰ ἐνδύματος σωλῆσι ποίκι- C
λμα ἀτιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε κῆ ταῖς αὐτοῖς
τῷ ἐφώδει βάμμασι διειλυθισμβόν. ἐαυτὸν μὲ καλεῖ-
ται. σημαίνει ἢ τοῦτο κατὰ τὸν ἑλλήνων γλῶτταν λό-
γιον. πλησίον ἢ ἀκριβῶς τ' ἐφώδου ὅπερ ὑφάνοντες κῆ
σῆθος ἐξέλιπον. ἐνῆται δ' ὑπὸ κείκων χρυσέων αὖπ'
τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, κἀκείνῳ τῷ ἴσον ποσσεκοι-
νωμένων ῥάμματος ὑακίνθε, ὧ δαλιφθέντος εἰς τ'
ποὸς ἀλλήλους κατάδεσιν ταῖς κείκοις. ποὸς ἢ τὸ μὴ D
χαλαρὸν ἑἢ τὸ ἐν μέσῳ τῷ κείκων καταλιμπανόμβον, ῥαφὴν αὖπ' νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν.
πορποῦσι ἢ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῷ
ὤμων ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοῖς ὑπὶ θέον χρύσεον ἔ-
χοντες, ποὸς τὸ ταῖς ποσγνίσιν ὑπὶ σθειον ἑἢ. ἐγγέ-
γραπται ἢ τούτοις, τῷ ἰακώβε παίδων τὰ ὀνόματα
γράμμασιν ὑπιχωρίοις γλώσσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ
ἓξ τῷ λίθων ἑκατέρωθεν. οἱ ποσβύτεροι δ' εἰσὶ
κατὰ ὦμον τ' δεξιόν. ὑπάσιν ἢ κῆ τὸν ἑαυτοῦ λίθον E
δώδεκα, μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἐ κτη-
τὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ἐμβολὴν ὄντες. ἔ-
στι μὲ στι κατὰ στίχον ἓξ εἰς, ὑπὶ τεσσάρων διακείμβοι
γραμμῇ σὺν σκληται τῷ ὕφει. χρυσὸς δ' αὐτὰς ἐκ-
ποδὲρχεται τὰς ἑλίκας ἐντιθεὶς τῷ ὕφει ποὸς τὸ μὴ
διαῤῥεῖν ἅπας πεποιημβός. καὶ ἡ μὲ ποώτη τειὰς
ὅδε, σαρδόνυξ, τόπαζος, σμάραγδος. ἡ δ' ὑστέρα F
ἢ ἄνθρακα παρέχεται καὶ ἰάσπιν καὶ σάπφειρον.
τ' ἢ τρίτης λίγυρος μὲ ἀρχει, εἶτα ἢ ἀμέθυσος, ἀ-
χάτης ἢ τέτος, ἑνάτος ὢν ταῖς πᾶσι. τετάρτε ἢ
στοίχε χρυσόλιθος μὲ ποέκειται, μεῖ ἢ αὐτὸν ὄνυξ,
εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ὅδε. γράμμασι ἢ
ὑπετέτμηθ πᾶσι τῷ ἰακώβου υἱῶν, οὓς καὶ φυ-
λάρχους νομίζομεν, ἑκάστου τῷ λίθων ὀνόμασι
τετμημένου κατὰ τάξιν, ὡ ἕκαστον αὐτῷ γενέσε-
θαι συμβέβηκεν. τῷ οὖ κείκων ἀθενῶν ὄντων καθ' G
αὐτοὺς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους
δύο κείκοις μείζονας τῇ πέζῃ τὸ ἑαυτοῦ, ἧ περ
αὐτοὺς ἐποποὸς τὸ ξάχηλον ἐμβεβηκότας τῷ ὑφάσμα-

caeterùm ima vestis ornabatur limbo effigie malorum punicorum distincto, à quo tintinabula aurea sic dependebant, vt medium esset quodque malum punicum inter duo tintinabula situm, & tintinabulum inter duo mala punica. hæc tunica non constat è duobus segmentis, vt futuras habeat in humeris ac lateribus: sed vnica tela in longum contexta aperturam in summo habet non transuersam, sed in longum descendentem à tergo & ante vsque ad medium pectus: cui decoris causa assuta est fimbria ne scissura appareat. eodem modo quà manus exeruntur est scissa. Super hanc tertiam etiamnum induit vocatam ephoden, græcanicæ epomidi similem, ea fit hoc modo: ex variis coloribus auro intermixto ita contexitur, vt circa medium pectus lacuna quædam relinquatur, maniculis quoque ita extantibus vt planè tunica appareat. lacunæ verò inseritur frustum amplitudine palmi auro eisdémque coloribus quibus ephodes variegatum. id vocatur essen, ac si dicas rationale: quod ita quadrat, vt adamussim spatium illud circa pectus à texente relictum expleat. id committitur cum tunica anulis aureis per singulos angulos ex oris tunicæ ac essenis extantibus, intercurrente tænia hyacinthina: & nequid inter circulos hiet filo hyacinthino futuram explente. in vtroque autem humero singuli sardonyches auro inclusi fibularum vice epomidem adnectunt: his insculpta sunt Iacobi filiorum nomina literis vernaculis linguæ nostratis, in vtroque lapide sena, ita vt seniores dextrum humerum obtineant. quin & essenem ipsum duodecim gemmæ distinguunt, eximia vel magnitudine vel pulchritudine, ornatus hominibus propter enorme precium incomparabilis: cui ternæ per ordines quatuor inerant, consertæ coronulis aureis ita vt excidere non possent: in primo ordine, sardonyx, topazus, smaragdus: in secundo carbunculus, iaspis, sapphirus: in tertio lyncurius, amethystus, achates: in quarto chrysolitus, onyx, beryllus. his erant insculpta filiorum Iacobi nomina, quos tribuum autores habemus, ordine quo olim singuli nati fuerant. cùm autem per se illi quos diximus anuli sint infirmi, nec possint pondus gemmarum sustinere: alios duos maiores in extremitate rationalis quæ respicit ad collum, eminentes à textura fecerunt: qui suscipiant catenas aureas, opere plexili, venientes per fistulas quasdam ad extremitates humerorum: quarum catenarum summitas ascendens reducitur post tergum, & circulo qui est à tergo in epomidis fimbria connectitur: id quod præcipuè sustinet ephodem ne quo pacto defluere possit. essen autem assuta erat zona iam dictis coloribus & auro distincta,

τι ποιοῦσι, δεξομβίους ἀλύσεις εἰργασμβόας, αἳ σωπῶσαι κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυ-
σοῦ πεπλεγμβόαις συνάπτουσαι. ὧν τὸ ἄκρον ἀνεσγαμβόον, ἀνέβαινεν κείκῳ ποσεχόντι τῆς
νωτιαίας πέζης τ' ἐφώδου, κῆ τοῦτο ἵν' ἀσφάλεια τῷ ἑαυτοῦ, ποὸς τὸ μὴ ποσῤῥεῖν. ζώνη ἢ τῷ ἑαυτοῦ ποσσερέφθο βάμμασιν οἷς ποσεῖπον μετὰ χρυσίου ποσφόρης,

quæ totum complexa rursúmque supra futurum nodata, deorsum properadere inchoatur. omnes autem fimbriæ quibusdam oris fidulosis vtrinque includebantur. Porrò pileo quali cæteri sacerdotes vtebatur: super quem extabat alius consutilis ex hyacintho variatus. hunc aurea corona triplici ordine circumdabat, in qua spectabantur calyculi aurei, quales videmus in herba quæ apud nos vocatur daccharus, apud Græcorum herbarios hyoscyamus. quòd si quis aut visam aliquando nó satis animaduertit, aut nomine tenus auditam de facie non nouit, huic etiã describere eam non grauabor. herba est tres palmos sæpe in altitudinem excedens, napo similem radicem habens: vix enim hac parte est alia similior: folia verò apio. hæc è ramis emittit calyculum ipsis inhærentem. vesti úrque tunica quadam, quam exuit fructu ad maturitatem tendente. calyculus autem est quantus articulus minimi digiti, circunferentiam habens crateri similem. quod ipsum clarius faciam propter ignorantes. ima sui parte circa fundum dimidiato globo est rotunditate similis, mox in processu paulatim coarctatur, donec in extremitate rursum dilatatus in labrum exeat mali punici vmbilico incisuris simile, cui operculum orbiculare inhæret, quasi de industria tornatum, eminentes habens incisuras quas dixi, vt in malo punico, aculeatas & in acutos mucrones desinentes. continet autem sub operculo fructum per totum calyculum, herbæ fidentitidis semini similem. florem verò fert qui papaueris videri possit. eiusmodi corona ab occipitio circum tempora vtraque procedebat: nam frontem isti calyculi non ambiebant: sed oculorum quoddam latum aureum, quod sacris characteribus Dei nomen incisum habebat. atque hic erat pontificis ornatus. Proinde mirari succurrit, quomodo homines odio nos prosequantur propter perpetuam opinionem de nobis conceptam, quasi per impietatem numen contemnamus quod ipsi assiduo cultu venerentur. Nam si quis tabernaculi fabricam contempletur, & sacerdotis ornatum, & vasa quibus inter sacrificandum vtimur, comperiet legislatorem nostrum diuinum quendam virum fuisse & falso nobis impietatis calumniam impingi. in his enim omnibus repræsentatam quodammodo vniuersitatis rerum naturam inuenire licet, si quis non ociosè sed prudenter singula consideret. Nam & tabernaculum longitudine xxx. cubitorum trifariam partitus, & duabus partibus sacerdotibus permissis, quasi profano loco, terram & mare significat. hæc enim ab omnibus promiscuè calcantur, tertiam verò partem soli Deo adsignauit, eo quòd cælum hominibus sit inaccessibile. itidem per duodecim panes in mensa dispositos, annum significauit in duodecim menses diuisum.

ἢ ᾠδειοδίυσασα, δεῖται πάλιν ὑπὸ τῆ ῥαφῆ, κὴ κατακρημνᾶται. τοὶς δὲ θυσανοὶς χρυσέαι σείαγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι πάντας ἐμπυξίχεσιν αὖται. πίλος ὑ ἐπ' αὐτῳ μὴ ὁ κὴ πρόσθεν αὐτῳ, ὡδαπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερδῦσιν. ὑπὲρ αὐτὸν ὑ στεφαμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθε πεποικιλμένος. περιέρχεται ὑ στέφανος χρύσεος, ὃν φυσιοχίαν κεχαλκδυμένος. θάλλει δ' ἐπ' αὐτῳ, κάλυξ χρύσεος, τῆ δαυχαρίῳ βοτάνη παρ' ἡμῖν λεγομένη ὑπομεμιμημένος. ὑὸς ὑ κύαμον ἐλλιῶν οἱ περὶ ὑμᾶς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορδ'ουσιν. εἰ δέ τις ἢ θεασάμενος τὴν βοτάνην ἀμαθία τδτου ἀγνοεῖ τὴν φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ὑπισάμενος ἐκ ἰδὼν ἀναγνοείσειε, τοῖς ἔπω ὑ ἔχουσι σημανῶ τὸν τρόπον τδτον. βοτάνη μὲν ὅσιν ὑπὲρ τρεῖς πιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ ὕψος, τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι. ταύτη γὲ ἐκ ἂν ἁμάρτοι τὶς εἰκάζων αὐτήν. τὰ δὲ φύλλα τοῖς δρίζωμων. ἐκ μέσ τοι τῆ κλάδων αἴνισι κάλυκα περσεχῆ τῆ κλωνί. περίσι δ' αὐτὴν ἑλυτρεν, ὅπερ ἀποκείνεται καθ' αὑτὸ πρὸς τὸν καρπὸν μεταβάλλειν ὠρμένης. ὁ ὑ κάλυξ μεγέθος ὅσι σπυταλίδος τῆ μικροῦ δακτύλου, κρατῆει δ' ἐμφερὴς τὴν περιγεφύι. σημανῶ δὲ καὶ τδτο τοῖς οὐ μεμαθηκόσι. σφάιρης εἰς δύο μέρη τετμημένης περὶ τῆ πυθμένι, τὴν ἑτέραν ὁμὴν ἔχοι φυόμενος, ὑπὸ ῥίζης περιφερῆ. εἶτα σωιὸν κατ' ὀλίγον ὑποκοιλαινούσης δώρεωῦς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀνδρυώεται πάλιν ὠρέμα κατὰ χεῖλος ὁμοίως ὀμφαλοειδοῖας τετμημένος. ὑπίθεμα δ' αὐτῳ ἡμισφαίριον περιπέφυκε. καλεῖδῶς ἂν εἴποι τὶς τερνδμένον, ὑφανεσώσας ἔχων τὰς σὐζομὰς ἃς εἶπεν τῆ ροιᾷ ὡδαπλησίως βλασαίειν, ἀκανθώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ὑπολησύσας τὸ ἄκρον. φυλάτ̃ει δ' ὑπὸ τῆ ὑπιθέματι τὸν καρπὸν ὅλα περιόντος τῆ κάλυκος, ὄντα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηείτιδος ὅμοιον. ἀφίσιν δ' αἶθος τῆ τῆ μήκωνος πλαταγῶνι δ'ιμάμβυον δοκεῖν ἐμφερὲς εἶ). ἐκ τδτου μὲν στέφανος ἐκκεχάλκδυται ὅσον ὑπὸ τῆ ἰνίου πρὸς ἑκάτερον τῆ κροτάφων. τὸ ὑ μέτωπον, ἢ μὴ ἐφιελὶς ἐκ ἔπεισι, λεγέσθω γὲ ὅτως ὁ κάλυξ. πλαμὼν δ' ὅσι χρύσεος, ὃς ἱερσῖς γεάμμασι τῆ θεοῦ τὴν προσηγορίαν ὑπιτετυμμένος ὅσι. καὶ τοιοῦτος μὲν τῆ ἀρχιερέως ὅσι κόσμος. θαυμάσειε δ' ἂν τὶς τῆ ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀπέχθειαν, ὡς ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῆ τὸ θεῖον ὅπερ αὐτὶ σέβειν προειρῆται διατετελέκασιν ἐκηκότες. εἰ γάρ τις τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, ἢ τὸ ἱερέως ἰδοι τὴν στολὴν, τότε σκύβη οἷς περὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα, τόν τε νομοθέτην δύρήσει θεῖον ἄνδρα, ἐ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ τῆ ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκασα γὲ τούτων, εἰς ὑπομίμησιν κὴ διατύπωσιν τῆ ὅλων, εἶπις ἀφθόνως ἐθέλοι καὶ μετὰ σωιέσεως σκοπεῖν, δύρήσει γεγονότα. τὴν τε γὲ σκηνὴν τειάκοντα πηχῶν ὖσαν, νείμας εἰς τρία, ἐ δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερδῦσιν, ὥσπερ βέβηλον τινὰ ἐ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν ὑποσημαίνει. καὶ γὲ ταῦτα πᾶσιν ὅσιν ὑπίβατα. τὴν ὑ τρίτην μοῖραν, μόνῳ προσέφηνε τῆ θεῆ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶ) ἀνθρώποις. ὑπὲ τε τῆ ζαπρίζη τοῖς δώδεκα θεῖς ἄρτοις, ὑποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μοῖρας διηρημένον· τὴν ὑ

quod ipsum clarius faciam propter ignorantes.

τὴν ἡ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συν- A
κειμένην, τὰς τ' πλανητῶν δωδεκαμοιρείας ἠνίξατο. Ὁ
λύχνος γὰρ αὐτῆς ἐπὶ τῶν πλανητῶν τὴν φορὰν, ὃ-
σοῦτοι γὰρ εἰσὶ τὸν ἀριθμόν· τάτε γὰρ φασὶν οἱ τεσσά-
ρων ὑφανθέντα τ' τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ. ἥ τε γὰρ
βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, ἀλλὰ τὸ ἐξ αὐτῆς
αἰεὶ θάλαττα τὸ λίνον. ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ
πεφοινίχθαι τ' κόχλῳ τῷ αἵματι. τὸν γ' ἀέρα βάλεται
δηλοῦν ὁ ὑάκινθος. καὶ ὁ φοῖνιξ δ' αὖ εἰκὼ τεκμήριον τ'
πυρός. ἀποσημαίνει γ' Ὁ ὁ τῆς ἀρχιερέως χιτὼν τ' γῆν, B
λίνεος ὤν. ὁ γ' ὑάκινθος τ' πόλον, ἀστραπαῖς μ' καὶ βρο-
ταῖς ποικίλος ἀπεικασμένος, βροντὰς γ' κατὰ τὸν τῶν κω-
δώνων φόρον. καὶ τὴν ἐφαπτίδα τὸ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ
τεσσάρων γεγράφθαι, δεκτὴν τῷ θεῷ χρυσῷ συνυ-
φασμένην, κατ' ὀπώραν οἶμαι τ' περιφορὰν τῆς ἁπάσην
αὐγὴν. καὶ τὸν ἐσθῆτα ἀμφίμασον ὄντα τ' ἐφαπτίδος ἐν ἔρ-
πτῳ γῆς ἐταξε. καὶ γὰρ αὖτη, τ' μεσαίτατον τόπον ἔχει.
ζώνη τε περιφερὴς οὖσα τ' ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ C
ἐκεῖνος ἐπερείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ γ' Ὁ τὸν ἥλιον καὶ τ'
σελήνην τ' σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τ'
ἀρχιερέα. τὴν γ' δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε ζῳδίας
ἐθέλησοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν ὅλον ἀριθμὸν τῶν οἴκων
ὃν ζωδιακὸν κύκλον ἑλλήνες καλέσι, τ' κατ' ἐκεῖνο
γνώμης ἂν οὐκ ἁμάρτοι. Ὁ πίλος δέ μοι δοκεῖ τὸ θεά-
τὸ τεκμήριον, ὑακίνθινος πεποιημένος, ἐπεὶ γὰρ οὐ ἄλ-
λως ἐπιφανεπίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ θεοῦ, τῇ τε σε- D
φάνη ἡγλαϊσμένος, καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ δι' τὴν αὐγήν,
ἣ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μ' ὅτι τοσοῦτον
μοι δεδιηλύσθω, πολλάκις Ὁ ἐν πολλοῖς τὴν ἀρετὴν
τὸ νομοθέτου παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῷ πραγμάτων.

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τ' τῶ ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ ἅτινα περὶ ἱερῶν καὶ
ἱερουργιῶν νενόμικαι. E

ΩΣ γ' τὸ προειρημένον πέρας εἶχε, τ' ἀναθημά-
των μήπω καθιερωμένων, ὅπως αὐτὸς ὁ θεὸς μυσ-
τὴν τῷ ἱεροσύλῳ ἀαρῶνι τὰδελφὸν προσέταξε δῦ-
ναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιωτέρῳ τυ-
χεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε
ἀρετὴν αὐτοῦ Ὁ τὴν διάνοιαν διεξίει, καὶ ὡς κινδύνους
οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅ- F
πασιν αὐτῷ, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν προθυμον ἐνδεικνυ-
μένων, ἄνδρες εἶπεν ἰσραηλῖται, τὸ μ' ἔργον ἤδη τέ-
λος ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ θεῷ ἥδιστον ἦν, Ὁ δυνατὸν
ἡμῖν. ἐπεὶ δ' εἰδέτε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέ-
χεσθαι, δεῖ πρῶτον ἡμῖν τὸ ἱερατεύσαμένῳ καὶ ὑπη-
ρετήσοντος ταῖς θυσίαις Ὁ ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς Ὁ
ἔγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέψεως ἐπειτραπείσης, ἐμαυ-
τὸν αὖ τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκεινα, δι' τε τὸ φύσει πάν-
τας ἐμ φιλαύτους, Ὁ ὅτι πολλὰ ἐμαυτῷ κάμοντι G
πρὸς σωτηρίας τῆς ὑμετέρας συνοίδα. νεῦ δ' αὐ-
τὸς ὁ θεὸς ἀαρῶνα τ' τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκεινε, καὶ
τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν. εἰ-
δὼς ὡς ἔστ' ἐνδύσεται σολεὺ τῷ θεῷ καθωσιω-
μένῳ καὶ βωμῷ ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ προνοιαν ἱε-
ρείων. καὶ τὰς ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τ' θεὸν,

& cum candelabrum è ſeptuaginta partibus compoſuit, duodecim ſigna per quæ planetæ feruntur ſubindicauit: & per ſeptem ipſcernas impoſitas totidem planetarum curſum. vela quoque è quatuor coloribus contexta elementorum naturam deſignant. nam byſſus terram referre videtur, ex qua lini hoc genus prouenit: purpura verò mare, eo quod conchylij cruore ſit fucata. aërem verò hyacinthus repreſentare videtur: ſicut puniceus color ignem. quin & pontificis tunica cum ſit lintea, terram ſimiliter ſignificat: hyacinthus verò polum, per mala punica fulgetra referens, ſicut tonitrua per tintinabulorum ſtrepitum: è pomis etiam vniuerſi huius naturam indicat è quatuor coloribus contexta, quibus aurum acceſſit, ſicut ego interpretor, propter adiunctam rebus omnibus lucem. eſſen quoque in eius medio eſt inſertus, non aliter quàm terra medium mundi locum obtinet. Zona item qua cingitur, Oceani ſimilitudinem habet, qui vniuerſa circumplectitur. duo præterea ſardonyches in veſtitu pontificis pro fibulis additi, ſolis & lunæ ſignificationem habet. gemmarum etiam duodenarium ſiue ad menſes retuleris, ſiue ad parem partium numerum eius circuli quem Græci zodiacum vocant, nequaquam à vera coniectura aberraueris. pileus item cæli ſignificatio videtur eſſe, cùm ſit ex hyacintho confectus: alioqui non ſuſtineret Dei nomen: & corona illuſtratur aurea propter ſplendorem quo maximè Deus delectatur. atque hæc in hunc modum interpretati ſumus per occaſionem, ne latentem in his legiſlatoris ſapientiam vltro diſſimulare videremur.

CAP. X.

De Aaronis ſacerdotio, & leges quæ ad feſta ac ſacrificia ſpectant.

HIS ita peractis, priuſquam dedicarentur apparuit Deus Moyſi, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, ea virtute prædito vt merito præ cæteris eius ratio habenda videretur. qui aduocata concione, recenſuit virtutes illius, & quam ſtudioſus eſſet publicorum commodorum, pro quibus toties in ſalutis etiam diſcrimen venire non dubitaſſet. Cúmque omnes dicta eius comprobarent, & fauorem Aaronis vultibus ipſis præ ſe ferrent, Viri, inquit, Iſraelitæ, opera iam ſunt abſoluta, qualia vel Deus popoſcit, vel noſtræ facultates præſtare valuerunt: & quoniam ſcitis eum in hoc tabernaculo excipiendum, ante omnia proſpiciendum eſt quis ſit idoneus ſacerdotio, qui ſacra curet, & pro vobis vota faciat. quòd ſi res arbitrij mei fuiſſet, mihi ipſi honorem hunc adiudicaſſem; tum quòd ita natura comparatum ſit vt quiſque ſibi optimè velit, tum quòd mihi conſcius ſim laborum pro republica ſuſceptorum, quibus tale præmium, iure meo repoſcere poſſem. Nunc Deus ipſe cuius eſt ſacerdotium, Aaroni hunc honorem deferendum decreuit, eique ſui calculi prærogatiuam contulit, vt qui iuſtitia in toto populo præemineat: cui iam ante veſtem ſacratam & curam ſacrorum altariſq; ſui deſtinauit. is pro vobis vota faciet apud Deum,

Exod. 28. 29. 30. 40.

eò libentiùs exauditurum, quod & iam antè in vos est propensus, & propitiatorem habituri estis quem ipse in hoc elegit. Grata fuit hæc oratio populo, & suo quoque suffragio Dei comprobauit electionem. Erat enim Aaron propter genus & prophetiam & virtutem fratris honore hoc longè dignissimus, cui fuerunt eo tempore filij IIII. Nabadus, Abius, Exod. 37. Eleazarus, Ithamarus. Quicquid autem ex collatis ad fabricam tabernaculi superfuit, totum iussi sunt in vela tectoria tabernaculi & candelabri, & aræ in qua suffitus fieret, aliorúmque vasorum impendere, vt hæc dum in itinere transportantur, neque puluere neque pluuia aut alia quacunque iniuria lædi possent. Post hæc conuocato populo imperauit vt rursum contribuerent viritim dimidium siclum. siclus autem nummi genus est apud Hebræos, quales sunt tetradrachmi Attici. at illi sine mora paruerunt. quorum numerus fuit sexies centena millia, & insuper quinque millia quingenti quinquaginta: conferebántque id argentum soli ingenui ætatis annorum viginti & supra vsque ad annum quinquagesimum: quod mox in vsus tabernaculi est insumptum. deinde & tabernaculum & sacerdotes lustrauit in hunc modum. myrræ electæ siclos quingentos, treos tantundem, cinnamomi & calami (est & hæc odoramenti species) dimidium dicti ponderis concisa ac contusa iussit macerari in olei oliuarum hin: mensuræ nomen est quæ capit duos choas atticos: quibus permixtis, & arte vnguentariorum decoctis factum est vnguentum suauissimum: quo & sacerdotes, & totum tabernaculum vngens purificauit. Offerebantur deinde multa & varia super altare aureum adolenda preciosa valde, quorum naturam, ne sim prolixitate lectori molestus, recensere supersedeo. oportebat autem bis in die suffitum facere ante ortum & circa occasum solis: & oleum purificatum ad lucernas seruare, quarum tres in sacro candelabro per totam diem Deo lucebant, reliquæ sub vesperam accendebantur. Porrò omnibus iam absolutis, palmam artis fabrilis tulerunt Beselel & Eliabus. nam & aliorum inuenta excoluerunt, & ipsi multa de nouo inuenerunt: ex his tamen duobus præcellebat Beselel: insumptúmque est huic fabricæ tempus mensium septem: quo transacto primus annus ab exitu ex Ægypto est expletus. Initio verò sequentis anni mense Xanthico Macedonum, Hebræorum Nisan, nouilunio tabernaculum dedicatum est, & quicquid vasorum in eo fuerat. Statímque Deus indicauit gratum sibi esse & non superuacaneum laborem Hebræorum præsentem se fano suo hunc in modum declarans. cùm cœlum esset alias serenum, super solum tabernaculum caligo descendit, non quidem tanta quantæ solent esse hibernæ nebulæ, nec tamen tam tenuis vt aspectum humanum transmitteret:

Exod. 45.

ἡδέως ἀκουσόμενον, ὅτε κήδεται γένους τῶ ὑμετέρου, καὶ ὧδε αὐτὸς ὃν αὐτὸν ἐπελέξατο γενομένας προσδέχεται ταύτας. ἐβραῖοι δὲ πρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ θεοῦ χειροτονίᾳ. διὸ γὰρ ἀαρὼν ἀφ' ἑτέρου τὸ γένος καὶ τιμὴν ἀφικτείαν, καὶ τιμὴ ἀρετὴν ἀδελφῶ, πρὸς τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες, ναβαδος, ἀβιούς, ἐλεάζαρος, ἰθάμαρος. ὅσα δὲ τῷ πρὸς τιμὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν ἀφοσιωσάμενον διὸ προῆκτο, ταῦτ' ἐπέδωσεν εἰς φάρσι σκεπαστήρια τε σκηνῆς αὐτῆς καὶ τῆς λυχνίας καὶ θυμιατηρίου καὶ τῶ ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι, ὅπως κατὰ τὴν ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑετῶ μηδὲν μήτε κονιορτῶ βλάπτηται. τότε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν εἰσφορὰν αὐτὸ προσέταξεν εἰσφέρειν, σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ σίκλος νόμισμα ἑβραίων ὢν ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε μωυσῆς. καὶ τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων διὸ, ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πεντακισχίλιοι & πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ ἀργύριον τῶν ἐλευθερῶν οἱ ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἄχρι πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν σκηνὴν χρείας ἀνάλωτο. ἤγνιζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τοὺς ἱερέας τρόπῳ τοιῶτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ὑπλέκτου σίκλους πεντακοσίους, & ἴρεως ἴσους. κιναμώμου δὲ καὶ καλάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυμιάματος, ἡμίσειαν τῶν προτέρων ὁλκὴν κεκομμένα δύειν ἐκέλευσεν. ἐλαίου δὲ ἡλαίνου εἶν, μέτρον δ' ὅτι τοῦτο ὑπηχώειον, δύο χόας ἀττικοὺς δεχόμενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ μυρεψῶν χρῖσμα εὐωδέστατον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτοὺς τοὺς ἱερέας, & πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων ἐκάθαρσε. τὰ τε θυόμενα, πολλὰ δ' ὄντα καὶ ποικίλα κατὰ τὴν σκηνὴν ὑπὸ τῶ χρυσοῦ θυμιατηρίου, μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα συνεφέρετο. ὧν ὧδαλείφω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δ' ὄχλου γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας πρίν τε ἀνασχεῖν τὸν ἥλιον, καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευ. ἔλαιόν τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τοὺς λύχνους. ὧν τοὺς μὲν τρεῖς ὑπὸ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τὸν θεὸν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. τοὺς δὲ λοιποὺς πρὸ τῆς ἑαυτέραν ἅπτοντας. ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξεν ἄριστον τῶν δημιουργῶν βεσέληλος & ἐλίαβος. τῶν γὰρ ἐξευρημένων τοῖς πρώτοις, αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσεξεργάσασθαι, λαβεῖν τε ὑπήνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κατασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μὲν τὸ βεσέληλον συνέβη κριθῶν ἢ κρίθινον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθεν μηνῶν ἑπτά. καὶ μὴν τοῦτο ἀφ' οὗ τὸ ἀργύριον ἐξέλιπον, σκιαυτὸς αὐτοῖς φρῶτος ἐτελεύτα. ἀρχομένῳ δὲ τῷ δευτέρου ἔτους, μηνὶ ξανθικῷ κατὰ μακεδόνας, νισὰν δὲ κατ' ἑβραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιεροῦσι, καὶ παντ' ὅσα πρὸς αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται. ἐπέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ θεὸς ἡσθέντα τῷ ἔργῳ τῷ ἑβραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας· ἐφηνφανείᾳ τῆς χρήσεως, ἀλλ' ἐπεξενώθη & κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ, τὴν δὲ παρουσίαν οὕτως ἐποίησεν. ὁ μὲ ἠέρας καθαρὸς ἦν, ἐφ' ᾗ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, οὔτε βαθεῖ πάνυ νέφει καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥστε εἴ δόξει χειμέριον, ὅτε μὴν λευκὸν ἦτος, ὡς τε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι δ' αὐτὸ καταπονῆσαι.

ἐλαία ἦ ἀπ' αὐτῆς δ' ἐξοδος ἔρρει κῆ θεοῦ δηλοῦσα παρουσίαν τοῖς τῦτο καὶ βουλομένοις κῆ πεπιςδκόσι. μωυσῆς δὲ τοὺς τέκτονας οἵας εἰκὸς ἰδ δωρεᾶς τὰς τοιαύτα ἐργασαμένοις τιμήσας, ἔθυε ἐν τῇ τῆς σκηνῆς ἀϑείῳ κατὰ πρόσταγμὰ τῦ θεῦ, ταῦρον κῆ κριὸν ἑ ἔνειφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. κῆ δὴ λέγειν ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν μέλλω, τὰ προσόμενα περὶ τὰς ἱερυργίας ἐν ἐκείνοις δηλώσων, πρός τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβάνειν τῆς ἐρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος. κἀκ τῦ αἵματος τῦ τε θυμβρίων, τέλ τε σολέα τῦ ἀαρῶνος ἑ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν ἔρραινεν ἀφαγίσας, πηγαίοις τε ὕδασιν ἑ μύρῳ, ἵνα τῦ θεῦ γένωνται. ὅπερ μ' οὖν ἡμέρας ἑπτὰ, τῦτον τὸν τρόπον αὐτούς τε καὶ τὰς σολὰς ἐθεράπευε, τέλ τε σκηνέα, καὶ τὰ πρὸς αὐτέλειαν σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμιωμένῳ καθὼς εἶπον, κῆ τῷ αἵματι τ ταύρων ἑ κριῶν σφαγέντων, καθ' ἑκάςην ἡμέραν ἑνὸς κατὰ χρόνος. τῇ ἢ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἄλλήλοις ἀμιλλώμενοι ἑ ἐσβαλεῖν φιλοτιμούμενοι, τὰς θυσίας ἕκαςος ὑπέφερε τοῖς λεγομένοις ὑπακούων. ὑπκειμένων δὲ τῶν ἱερῶν τῷ βωμῷ ἀφρίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ὁρώμενον τῇ φλογὶ, πάντα ἐδαπάνα τὰ ὑπὸ τῷ βωμῷ· συνέβη ἢ κῆ ἀαρῶνι συμφορά τις ἐν τύτῳ, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γυναίως δ' ὑπ' αὐτῆς καρτερηθεῖσα. ὅτι καὶ τέλ ψυχὲ πρὸς τὰ συμπίπτοντα σφρὸς ἦ, καὶ κῆ βέλησιν τῷ θεῷ ἠγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῆ γὰρ ἡῶν αὐτῆ τεσσάρων ὄντων ὡς πρόσθεν, δύο οἱ πρεσβύτεροι, νάβαδος καὶ ἄβιούς, κομίσαντες ὑπὸ τὸν βωμὸν, ἐχ ὧν πρόσθεν μωυσῆς θυμάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαίθησαν τῷ πυρὶ ἐπ' αὐτοὺς τέλ ὁρμὲ βαλόντος κῆ τὰ σέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένου, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένου. κῆ οἱ μὲν ἔτως ἀπέθανον. μωυσῆς ἢ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς βασάξαντας τὰ σώματα, καὶ κομίσαντας ἔξω παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ ἢ αὐτοὺς τὸ πλῆθος χαλεπῶς ὑπὸ τῷ θανάτῳ πρὸ δόξαν ἔτω γεγονυμένῳ δυσχερῆ. μόνους ἢ μωυσῆς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἑ τὸν πατέρα μὴ φέρειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐξίωσε, προσκείναντας τέλ εἰς τὸν θεὸν τιμὲ τῷ περὶ αὐτοὺς σκυθρωπῦ. ἤδη γὰρ ἀαρὼν κῆ τέλ σολέα τέλ ἱερὰν ἠμφίεσο. μωυσῆς ἢ πᾶσαν τιμὲ παραπησάμενος, ἐᾷ ἐώρα τὸ πλῆθος· αὐτὸς παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνη τῇ θεῦ θεραπεία διετέλει. κῆ τ μ' εἰς τὸ σύναγον ἀνόδων ἀπείχετο εἰς ἢ τ σκηνέα εἰσιὼν ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδέετο πρὸ τ θεῦ, ἰδιωτεύων κῆ τῇ σολῇ καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βελόμενος τῆ πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῆ προνόμενος αὐτ βλέπεθαι. ἐπ ἢ τ πολιτείαν καὶ νόμοις ἔγραφε, καθ' ὃς κεχαρισμένως τῷ θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες. ταῦτα μέντοι κῆ τέλ ὑπαγόρδσιν τ θεῦ συνετάττετο. διέξειμι μ' οὖν περὶ τ πολτείας καὶ τῷ νόμων. ὁ μέντοι περὶ τῆς ἀρχιερέως σολῆς παρέλιπον διελθεῖν βέλομαι. ἐδαμόθεν γὰρ προφητῆ κακουργίας κατέλοιπεν ἀφορμέα. εἰ δέ τινες τοῦτοι γένοιντο παρεγχειρεῖν τῷ τῦ θεῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' ἐξ τὸν θεὸν προσταγχάνειν τοῖς ἱερεῦσι κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειεν, κῆ μὴ παρεῖναι, κῆ τῦτ' ἐχ ἱερεῖοις δῆλον ἐξ μόνον ἠθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ξένων, τοῖς προσταγχάνουσιν.

A iucundúsque ros distillabat ab ea, præsentiæ fidem populo astruens. Moyses autem distributis priùs in fabricatores tanti operis pro cuiusque merito præmiis, victimas mactabat in atrio tabernaculi iuxta præscriptum, taurum & arietem, hædúmque pro peccatis. Sed quo ritu hæc fieri soleant, dicam dum de sacrificiis tractabo, & quæ victimæ solidæ tradantur conflagrationi, & quæ iuxta legem in epulas cedant. Deinde *Leuit. 8.*
B sanguine victimarum ornatum Aaronis & filiorum eius aspersit, purificans eos fontanis aquis ac vnguento, vt Dei fierent sacerdotes. atque hoc modo per septem dies ipsos & vestes eorum curabat: tabernaculum item & eius vasa vnguento sicut iam dixi confecto, & sanguine taurorum & arietem alternis diebus iuxta genus suum mactatorum. octaua autem die festum indixit, & sacrificare vnumquenque *Leuit. 9.*
C pro facultatibus imperauit. at illi dicto parentes certatim & ambitiosè victimas offerebant, quibus super aram impositis subitò sponte sua ex illis ignis fulguris in morem emicuit, & inspectante populo omnia flamma absumpsit. Per idem tempus accidit Aaroni *Leuit. 10.*
quædam calamitas, paterno animo grauis, quam tamen generosè pertulit. erat enim vir fortis, & intelligebat hoc non sine Dei voluntate factum. Ex quatuor filiis quos dixi, seniores duo Nabadus & Abius, cùm in aram intulissent victimas non iuxta præscriptum Moysi, sed quales antea solebant, combusti sunt flamma in eos conuersa, & vultus
D ac pectora eorum depascente: nec succurri potuit quin ita occumberent. Moyses autem iussit patrem eorum ac fratres sublata cadauera extra castra deferre, atque ibi honorificè sepelire: totúsque populus inopinatam hanc eorum mortem luxit: solos fratres ac patrem Moyses voluit à mœrore abstinere, & potiorem Dei honorem quàm suam tristitiam habere. iam enim sacrum amictum Aaron gestabat. Cæterùm Moyses
E recusatis omnibus honoribus à populo sibi oblatis, totus cultui diuino erat deditus: & in Sina quidem non amplius ascendebat, sed in tabernaculum ventitans oracula quoties opus erat à Deo referebat, cultu & habitu priuati hominis vti perseuerans, neque quicquam præter reip. curam præ aliis sibi vindicans. Leges præterea scribebat & viuendi rationem, quam seruantes & Deo placere possent, & ipsi inter se socialiter pacatéque viuerent: atque hæc omnia Dei monitu faciebat. Di-
F cam autem & de illis legibus suo loco, nunc illud succurrit. quòd in mentione sacerdotalis ornatus omissum non oportuit. nam ea vestis omnem sub prophetiæ prætextu imposturarum occasionem ademit his qui illa vtebantur: liberúmque Deo vel adesse sacerdotibus vel non, omnibus & popularibus demonstrauit, & exteris, si qui fortè huic spectaculo interuenirent.

Ex lapillis enim quos pontifex in humeris geſtabat (ſardonyches erant, quorum naturam nulli non notam narrare ſuperuacuum puto) micabat alter quoties litatum eſſet, is qui dextrum humerum occupabat: tantúmque fulgorem emittebat vt procul etiam intuentibus conſpiceretur. idque præter naturam ſuam & conſuetudinem: quod certè admirationem meretur apud omnes, niſi ſi qui ex contemptu religionis ſapientiæ opinionem aucupantur. Sed mirabilius eſt quod nunc dicturus ſum. per duodecim gemmas, quas in pectore pontifex inſutas eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare Deus ſolebat. nam prius quàm exercitus ſe moueret, tantus fulgor ex eis emicabat, vt toti populo facilè innoteſceret, adeſſe Deum, opémque & auxilium ſuum inuocantibus eſſe allaturum. quapropter Græci quotquot à noſtra religione non abhorrent cùm hoc miraculum pro compertiſſimo habeant, ita vt negari non poſſit, eſſena vocant λόγιον, hoc eſt oraculum. Deſiit tam eſſen quàm ſardonyx fulgorem emittere annis ducentis ante quàm hæc commentaremur, irato Deo propter legum ſuarum præuaricationem: de quo aliàs opportunius dicetur. nunc cœptam narrationem deinceps proſequar. Tabernaculo dedicato, & omnibus quæcunque ad ſacerdotalem ordinem pertinebant ritè peractis, populus Deo in caſtrorum contubernium recepto lætus ad hymnos & ſacrificia ſe conuertit, non aliter quàm omnibus iam malis auerrúcatis, & omnia proſpera in poſterum ſperantes. donáque Deo tam priuatim quàm publicè per ſingulas tribus offerebant. Principes enim tribuum bini de ſuo conferentes plauſtrum cum duobus bubus contribuebant, vt ſex plauſtra tabernaculo per viam deuehendo inſeruirent: & præter hoc vnuſquiſque eorum obtulit phialam & trulleum & acerram. hæc decem daricos valebat, erátque odoramentis referta. trulleum verò & phiala, vtraque ſimul ducentos ſiclos pendebant, ſed phiala ſeorſim tantùm ſeptuaginta. hæc farina erant plena, oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtebantur. præterea vitulum & arietem cum agno anniculo in holocauſtum, & hircum pro peccatis. adhæc obtulit vnuſquiſque principum alias victimas quæ ſalutares vocabantur, per ſingulos dies boues duos & quinque arietes cum agnis anniculis & hædis. atque ita per duodecim continuos dies ſacrificauerunt, qualibet die vnus. Moyſes autem non amplius in Sina monte, ſed tabernaculum introgreſſus, conſulebat Deum de rebus agendis, & de ferendis legibus: quas meliores quàm vt ad hominem autorem referri debeant, poſteritas multis ſeculis ſeruauit, diuinitus datas credens: adeò vt eas nec in pace ob voluptatem, nec in bello ob neceſſitatem violare fas putarent. ſed de his nunc deſino. proprium volumen aliquando huic tractationi dicaturus.

Num.27.

τὴν γὰρ λίθων οἷς ὅπλῳ τὸν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα πρέπον, (σαρδόνυχες ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι πρόδηλον πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων) συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε θεῖς ἱερουργίας ὁ θεὸς παρίει τὸ πρᾶγμα τὸ ὅτι τὴν δεξιὰν τὴν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποπνεούσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὑπερέπεσεν ταύτης ὑπερβάσης τὴν λίθον. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τοῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' εὐφυλισμᾷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἐστὶ τούτου θαυμασιώτερον ἐρῶ. ἦν γὰρ τὰ δώδεκα λίθων οἷς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνεσημμένους τῇ ἐσθῆτι φορεῖ, νίκην μέλλουσι πολεμεῖν προσημαίνων ὁ θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπέστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγή, μήπω τὴν στρατιὰν κεκινημένην, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι) τὸ παρεῖναι τὸν θεὸν εἰς τὴν βοήθειαν. ὅθεν ἕλληνες οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη δι' τὸ μηδὲν ἀπολείπειν δυνάσθαι τούτοις, τὸν ἐσθῆτα λόγιον καλοῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅτε ἐσθὴς καὶ ὁ σαρδόνυξ τὸ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταῦτα ἐμὲ συγγράφειν τὸν γραφὴν, τὸ θεὸν δυσχεράναντος ὅτι τὴν παράβασιν τῶν νόμων, ὑφ' ὧν ἐρρυμίζετο δικαιότερον. ξένομαι δὲ νῦν ὅτι τὸν ἐξῆς λόγον. καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τοὺς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτὸν τὸν θεὸν ἐκείνην ἔχει), καὶ ζέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ ἀγνίσεις, ὡς ἅπασαν ἤδη κακοῦ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ πρὸς τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ὑπερθυμοῦντες. δωρεὰς τε τῷ θεῷ τὰς μὲν κοινὰς, τὰς δὲ καθ' ἰδίαν αὐτὸν ἔθεσαν καὶ φυλάς. οἵ τε γὰρ φύλαρχοι καὶ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσομίζουσιν, ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται καὶ τὴν σκηνὴν ὑπὸ ταῖς ὁδοιπορίαις. πρὸς τούτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει, καὶ ῥυβλίον, καὶ θυΐσκην. τὴν μὲν δεκαπλοῦς δέκα δαρεικοὺς ἀναμφίλεκτον, καὶ πλήρη θυμιαμάτων. τὸ δὲ ῥυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργυρᾶ δὲ ἀμφότερα, σίκλους μὲν αἱ δύο διακοσίας εἶλκον. εἷς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι διαπάλαιστοι. πλήρεις δὲ ἦσαν ἀλεύρων ἐλαίᾳ πεφυραμένων οἷς ὅπλα τῆς βωμοῦ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας. μόσχον καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ ἑτησίῳ ὁλοκαυτήσοντα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρρον τὸ ὑπὲρ παραπτώσεως ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καθ' ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας, καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἑτησίοις καὶ ἐρίφοις. ἔτοι μὲν δὴ θύουσιν ὅτι ἡμέρας δώδεκα καὶ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. μωυσῆς δ' οὐκ ἔτ' ἀναβαίνων ὅτι τὸ συνᾶγον ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀπεμάνθανε τὰ περὶ τῶ θεῶ περί τε τῶν παρόντων καὶ τῶν νόμων τὴν συντάξεως. οὓς κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν ἔθει δόξαντας τῷ θεῷ. ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ τινὸ ζυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην ἐβεμίους παραβῆναι τινὰ τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων, παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἐξιωτικὸς συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ί.

Νόμοι περὶ θυσιῶν καὶ περὶ καθαρμῶν.

Νῦν δ' ὀλίγων τινῶν ὑπομνησθήσομαι, τῶν ἐφ' ἁγνείας τε ἱερουργίας χειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐξαίφνης συμβέβηκε. δύο μὲν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τὸ μὲν οὖν ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμου συντελεῖσθαι, καὶ δύο γίνονται τρόποι. τὸ μὲν ὁλοκαυτοῦται πᾶν τὸ θυόμενον. τοῦτο γὰρ τῷ θεῷ σημεῖον ταὐτὸν ἔλαβεν. ἡ δὲ, χαριστήριός τε ὄσα καὶ κατ' εὐωχίαν δεῖται τῶν θυτικῶν. ἐρῶ δὲ περὶ τῶν πρώτων. αἴρει ἰδιώτης ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἄρνιον καὶ ἔριφον. ταῦτα μὲν ἐπέτεια. τοῖς δὲ βουσὶ ἐφεῖται θύειν καὶ τριετεῖς. ἄρρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τὸν κύκλον τῷ αἵματι δεύουσι τοῦ βωμοῦ οἱ ἱερεῖς, εἶτα καθαιροποιήσαντες, διαμελίζουσι, καὶ πάσαντες ἁλσὶν ὅλοις τὰ βωμοῦ αἰατιθέασι χιζῶν ἤδη πεπληρωμένων, καὶ πυρὸς φλεγομένου. τοῖς δὲ πόδας τοὺς ἱερείων, καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐκκαθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαριεῖσμα παρασκευάζουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερείων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲν τῶν ὁλοκαυτώσεως τρόπος ὅδε ἔχει. τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ὑπερτελοῦντες, τὰ αὐτὰ μὲν ζῶα θύουσιν, ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετείων πρεσβύτερα, ἄρρενα μέν τοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσαντες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν. τοὺς δὲ νεφροὺς καὶ τὸ ὑπόπλοον καὶ πάντα τὰ πιμελῆ, συὺ τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, καὶ συὺ αὐτοῖς τοῖν ὠμοῖν τοῦ ἀρνὸς ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὸ κνήμιον τὸν δεξιὸν τοῖς ἱερεῦσιν ἀφαιροῦντες, ὅτι δύο ἡμέρας δύωχοῦνται τοῖς καταλειπομένοις τοῦ κρεῶν. ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσι. θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τοῦ πρειηρημένου τρόπου τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδυνάτοι πορίζειν τὰ τέλεια θύματα θρέψασθαι ἢ ζευγόνας δύο. ὧν τὸν μὲν, ὁλοκαυτοῦται τοῦ θεοῦ. τὸν δὲ, τοῖς ἱερεῦσιν εἰς βρῶμα δίδοασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῶν θυσίας τῶνδε τῶν ζώων, ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐρεμνῶ. ὁ μὲν γὰρ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο πρόσταγμα, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν αὐτοῦ ἐτῶν προσφέρει. καὶ τοῦ μὲν αἵματι δεύει τὸν βωμὸν ὁ ἱερεὺς, ἐχώς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ὄχας. καὶ τοῖς τε νεφροὺς καὶ τὸν ἄλλον πιμελῆ συὸν τοῦ λοβοῦ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τοῦ βωμοῦ. οἱ δὲ ἱερεῖς, ταῖς τε δοραῖς ἀποφέρονται καὶ τὰ κρέα ἐπ' ἐκείνης δαπανήσαντες τὰς ἡμέρας ἐν τοῦ ἱεροῦ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὸν αὔριον ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτοῦ δὲ σωφρονῶν, καὶ μηδένα ἔχων τῶν ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος, ἐξ ὧν τὰ κρέα καὶ τὸ ἱερεῖον ὁμοίως οἱ ἱερεῖς αὐθημερὸν σιτοῦνται. οἱ δὲ ἄρχοντες ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκνενόμηνοι ταῦτα μὲν κομίζουσι τοῖς ἰδιώταις. ἀλλάττουσι δὲ τοῦ προσάγειν θύματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας. νόμος δὲ τοῖς ἰδιωτικοῖς τε καὶ τοῖς δημοσίαις θυσίαις, καὶ ἄλευρον ὑπιφέρεσθαι καθαρώτατον, ἀρνίῳ μὲν δεκαρώνου μέτρον. κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τοῦτο δὲ καθαιρεῖσθαι ὅτι τοῦ βωμοῦ μεμαγμένον ἐλαίῳ. καμίζεται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τοῦ πυθυμένος, ὅτι μὲν βοὸς εἴκοσι ἡμῖν. ὅτι δὲ κριοῦ, μέρος τοῦτο τέταρτον τοῦ μέτρου, τετάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἶν μέτρον ἀρχαῖον ἑβραϊκόν.

B

C

D

E

F

G

H 4

Cap. X.

Leges de sacrificiis & purificationibus.

NVnc paucas tantùm commemorabo, quæ ad purificationes & sacrificia pertineant: quandoquidem in sacrificiorum mentionem incidimus. Duo sunt sacrificiorum genera, priuatum & publicum. horum vtrunque duobus fit modis. Aut enim tota victima igni absumitur, quod ideo vocatur holocautoma. aut pro gratiarum actione persoluitur, & in epulum sacrum facientium vertitur. De priore prius sum dicturus. Vir priuatus holocautoma facturus, mactat bouem, agnum & hædum: & hos quidem anniculos, bouem verò licet mactare etiam grandiorem. Sed opus est vt sint omnia mascula quæ solida concremantur. his iugulatis sacerdotes aram circunquaque sanguine horum tingunt: deinde mundata membratim dissecant, & sale conspersa in aram imponunt, strue lignorum iam ardente. deinde pedes & intestina omnia diligenter primùm repurgata ad reliquum aceruum adiiciunt: tergora vero sacerdotibus cedunt. & holocautomata quidem ad hunc modum fiunt. Quum verò pro gratiarum actione sacrificant, eorundem generum animalia mactant, sed quæ vitio careant, & anniculis sint maiora, & mascula fœminis copulata. his iugulatis primum sanguine aram imbuunt, deinde renes & omentum & omnem pinguedinem cum fibra iecoris, & insuper caudam agni aræ inferunt. pectore verò ac dextro crure sacerdotibus concesso, reliquis carnibus per biduum epulum instruunt, & quæ superfuerint igni comburunt. idem ritus seruatur & in sacrificio pro peccatis. Sed qui victimas maiores non habent, par columbarum aut turturum offerunt, quarum altera fit holocautoma, altera sacerdotibus in cibum datur. Accuratiùs autem de his in libro de sacrificiis disseremus. Nam qui per ignorantiam peccauit, agnum & hædum fœminam eiusdem ætatis offert: sacerdósque sanguine non vt ante aram, sed cornua eius sola imbuit: renésque & reliquam pinguedinem cum fibra iecoris in aram inferunt. Sacerdotes verò tollunt sibi & pelles & carnes eadem die absumendas in fano. nam lex vetat quicquam in posteram diem reliquum facere. Qui autem sciens peccauit, nemine conscio, arietem offert lege ita iubente: cuius carnes in fano similiter sacerdotes eadem die consumunt. Principes quoque cum pro peccato sacrificant, eadem quæ plebeij offerunt, hac tantùm differentia, quòd victimas adducunt taurum & hædum masculum. Iubet etiam lex vt tam in priuatis quàm in publicis sacrificiis farina afferatur puriſſima, cum agno assaronis mensura, cum ariete duorum, cum tauro trium. hanc consecrant in altari oleo subactam. nam & oleum sacrificantes afferunt, cum boue hinis dimidium, cum ariete tertiam partem, cum agno quartam.

Leuit. 1.

Leuit. 3.

Leuit. 4. 5.

Leuit. 49.

Leuit. 2.

ea est mensura prisca Hebræorum, duos choas Atticos continens, qua oleum ac vinum metiuntur. nam vinum circa altare libant. Si quis autem non sacrificans ex voto similam offert, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit. reliquum eius sacerdotes in cibum sumunt, aut coctum: nam oleo subigitur, aut panibus inde confectis. quantumcunque autem sacerdos offert, totum comburi oportet. Vetat etiam lex offerri eadem die natum animal vnà cum genitrice, & aliàs quoque non nisi octauo à partu die admittit. Fiunt & alia sacrificia pro recuperanda valetudine, aut alia de causa, in quibus liba cum victimis insumuntur, ex quibus nihil in posteram diem relinqui fas est, sacerdotibus quoque partem suam inde sumentibus. Publicis verò impensis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari mane ac vespere. septima autem quaque die duos iugulant, eodem modo sacrificantes: & nouilunio præter quotidianas victimas duos boues cum agnis anniculis septem, & arietem: hædum verò pro peccato, si quid fortè per obliuionem omissum fuerit. Septimo item mense, quem Macedones hyperberetæum vocant, præter iam dicta taurum & arietem & septem agnos mactant, & hædum pro peccatis. decima deinde luna eiusdem mensis ieiunant vsque ad vesperam: sacrificantque eadem die taurum & arietes duos & agnos septem, & pro peccato hædum. adducunt autem duos præter hunc hædos: quorum alter viuus extra fines in desertum emittitur, in quem si quid mali propter peccata populo immineat auertatur. alterum verò in suburbanum in locum purissimum eductum cum ipsa pelle exurunt nihil omnino purgantes. & cum eo simul exuritur taurus, non à populo adductus, sed sumptu pontificis. quo mactato, & sanguine eius simul & hædi in fanum illato, aspergit digito tectum septies, totiesque pauimentum, rursúsque toties interiora fani circum altare: reliquum deinde circum altare maius, quod est sub diuo in atrio. deinde extremitates & renes & adipes cum fibra iecoris inferunt altari: pontifexque adiicit arietem de suo, solidum Deo conflagraturum. Eiusdem mensis decima quinta tempore iam in hibernum vergente tabernacula compingere iubentur per singulas familias contra ventura frigora quæ annus senescens afferre solet. quin & in patria tandem constituti, accedere in eam vrbem quam propter templum caput regionis sint habituri, & octo dies festos ducere, victimásque Deo solidas incendere, & simul pro gratiarum actione sacrificare, manibus interim gestantes ramos myrti, salicis & palmæ, ex quibus mala persææ dependeant. prima die sacrificium debet esse holocautoma ex tredecim bubus, & agnis vno pluribus, & arietibus duobus, addito hædo pro peccato. Sequentibus diebus idem numerus agnorum & arietum vnà cum hædo mactatur, sed per singulos dies vnum de numero boum detrahunt, donec ac septenarium perueniatur.

Num. 28. 29.

Exod. 23. Leuit. 23. Deut. 31.

A δυώταν ἢ δύο χόας ἀττικοὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνου παρῆγον. σπένδουσι ἢ περὶ τὸν βωμὸν τὸν οἶνον. εἰ δέ τις θυσίαν ἐκ δὴ τελῶν ἐπενέγκει κατ' εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βωμῷ δράκα, τὴν ἢ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς ζοφὴν λαμβάνουσιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύρεται, ἢ ἄρτους. ἱερέως ἢ κομίσαντος καὶ ὑποσπεῖν, ὁλοκαυτεῖν ἀναγκαῖον. κωλύει ἢ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ τὸ γεγωνικότος δὴ ταυτό. ὑδὲ ἄλλως ἢ πρὶν ὀγδόην ἡμέραν γλυκάνται διελθεῖν. γίνονται ἢ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ τῶν τὰς νόσους ἀλαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς αἷς πέμματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται. ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ὑδὲν ὑπολιπεῖν ὅσι νόμιμον, τῷ ἱερέων ἴδιον λαβόντων. ἐν ἢ τῷ δημοσίου ἀναλώματος νόμος ὅσιν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῷ αὐτοκτόνων, ἀρχομήνης τε ἡμέρας καὶ λυούσης. κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν ἥτις σάββατα καλεῖται, δύο σφάττουσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερουργοῦντες. τῇ δὲ νουμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁλοτελοῦσιν. καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπταυσίοις ἑπτὰ, καὶ κριόν. ἔκφορον ἢ δὴ παραγήσεσιν ἁμαρτάδων, εἶτι κατὰ λάθην γένοιτο. τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ ὃν μακεδόνες ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, πρόσθεντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ, θύουσι. ἢ ἔκφορον ὑπὲρ ἁμαρτάδων. δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην δέκης δύονται ἕως ἑσπέρας, θύουσιν δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρον τε ἢ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτά. καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔκφορον. πρόσαγουσι ἢ δύο πρὸς τούτοις ἐκφορᾶς. ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπόφειον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπασμὸς καὶ παραίτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐσόμενος. τὸν δ' ἐν τοῖς προσαγείοις εἰς καθαρίσταν ἄγοντες χοιρίον, αὐτόθι σὺν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ μηδὲν ὅλως καθάραντες. συγκαταφλέγεται ἢ ταῦρος, ἐκ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως ὠθουμένου. ἐκ δὲ σφαγίου, εἰς κομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐκφορᾶ, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις, τοῦ ἢ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν ἐκ πρὸ τὸν χρύσεον βωμὸν, καὶ τὸ λοιπὸν, περὶ τὰ μείζονα κρμίσας εἰς τὸ ἄθειον. πρὸς τούτοις τὰς ἐξοχὰς καὶ τοὺς νεφροὺς, καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος, ὑπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται ἢ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεύς, ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. τῇ ἢ πέμπτῃ ἀπὸ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, ξηραίνουσι τὸ λοιπὸν ἐκ καιρῷ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκιὰς πήγνυσθαι κελεύει καθ' οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ὅτι φυλακὴν ἐκ ἔτους. ὅταν τε παρίδων ὑπιτύχοιεν, παραγινομένους εἰς ἐκείνην ἐκ πόλιν ἢ δι' ἐκ ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἑορτὴν ἄγοντας, ὁλοκαυτούντε καὶ θύειν τῷ θεῷ τότε χαριστήρια φέροντας ἐν ἐκ χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν καλῇ φοίνικος πεποιημένην, τῷ μὲν τῷ ἐκ πρώτας προσόντος. ἐν ἢ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν ἐκ ὁλοκαυτώσεως θυσίαν, ἐν ἑπτὰ καὶ δέκα βοῶν, καὶ ἀρνῶν ἑνὶ πλειόνων, καὶ κριῶν δύο, καὶ ὡσαύτως ἀμνάδων ἐέφου προσπεμπούσι. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τῷ ἐέφῳ, θύεται.

ὑφαγ-

ὑφαιρεῦντες ἡ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῷ θεῷ, εἰς ἑ- A
αυτὰ καταντῶσιν. ἀΐονται δὲ ἀπὸ πάντες ἔργου
κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν, καὶ τότε καθάπερ εἰ-
ρήκαμεν, μόχον τε θύουσι καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑ-
πτά. ☪ ἐπὶ δὲ ἀμαρτημάτων παραιτήσεως, ἔριφον.
καὶ ταῦτα μὲ ἐβδομάσιν ταῖς σπονδὰς πηγνύσιν ὁπτε-
λεῖν ὅτι πάτριον. τῇ δὲ μιᾷ τῇ ξανθικῇ ὃς νο-
μὰς παρ' ἡμῖν καλεῖται, καὶ τὸ ἔτους ἐστὶν ἀρ-
χὴ, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην ἐν κριῷ τὸ B
ἡλίου καθεζῶτος, τούτῳ γὰρ τῷ μιᾷ τ' ὑπ' αἰγυ-
πτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν, καὶ τὴν θυσίαν ἣν
τότε ἐξιόντας αἰγύπτου θῦσαι προσῆκον ἡμᾶς πά-
σχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν νόμισε. ☪
δὴ τελοῦμεν αὐτὴν κατὰ φατρείας, μηδενὸς τῶν
τεθυμένων εἰς τὴν ὑπόλοιπον τιθεμένου. πέμπτῃ
δὲ καὶ δεκάτῃ ἄζυμα δεχόμεθα τὴν τε πάσχα, ἣ τῶν ἀ-
ζύμων ἑορτὴ, ἑπτὰ ἡμέρας ὅσα, καθ' ἣν ἀζύ-
μοις ζῶμεν. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταύταις C
σφάττονται δύο. καὶ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρ-
νες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται προσφερόμενοι τοῖς
πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς δωρέαν κα-
τὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι. τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν
ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτῃ δ' οὔσῃ αὕτη καὶ δεκάτῃ, τῶν
καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὰρ ἤνεγκαν πρότερον αὐ-
τῶν μεταλαμβάνουσι. ☪ τὸν θεὸν ἡγούμενοι τιμᾶν
δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' ἧς τῆς δυσπορίας τούτων ἔ- D
τυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῦ τῶν κριθῶν ὑποφέρουσι
τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῶν σαχῶν τὸ δέαγμα
☪ πίσαντες, ☪ καθαρὰς προς ἀλεσῶν τὰς κριθὰς
ποιήσαντες, τῶν βωμῶν ἀσσάρωνα προσφέρουσι τῷ
θεῷ. καὶ μίαν ἐξ αὐτοῦ δράκα ὑπερβάλλοντες τὸ λοιπὸν
ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι. καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ
ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ὑπὲρ τῶν ἀπαρ-
χῶν τῶν καρπῶν, ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ θεῷ. ἑβ-
δόμης ἑβδομάδος διαγενομένης μὴ ταύτῃ τῇ E
θυσίαν, αἵτινες εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι τεσ-
σαρακοντα ἑνέα, τῇ πεντηκοστῇ ἣν ἑβραῖοι ἀσαρθὰ
καλοῦσι, σημαίνει δ' τοῦτο πεντηκοστὴν, προσάγουσι τῷ
θεῷ ἄρτον ἀλφίτων μὲ πυρίνων, ἀσσάρωνας δύο, μὴ
ζύμης γενομένων. θυμάτων δ', ἄρνας δύο. ταῦτα μὲ γὰρ
τῷ θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι
σκευάζεται, καὶ καταλιπεῖν οὐδὲν ὅσον ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν
ὑπὲρ σωγκεχωρημένων. ὁλοκαυτοῦσι δυσμομένης μό- F
χους τε θύσει ἓξ, καὶ κριοὺς δύο, καὶ ἄρνας τεσσα-
ρεσκαίδεκα, ἐρίφους δ' δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ὅστι δ'
ἑβδομὰς τῶν ἑορτῶν, καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν
πόνων τῶν ὑπὲρ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν οὐ δίδοασιν. ἀλλ' ἐν
πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος ☪ τὸ τῆς ἀρχίας
ἀταλαίπωρον, καὶ προς δωρέας εἰσὶ τεθυκότες. ἐν
μέντοι τῷ κοινῷ σῖτος ὁπλος ζύμης ἄμοιρος, ἀσσάρωνες
δ' εἴκοσι ☪ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦνται, ὀπτῶν- G
ται δὲ ἀνὰ δύο ἀριθμοῦντες μὲν τὴν προ τῆς σαββάτου. τῇ
δ' σαββάτῳ πρωΐ, κομιζόντες ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ξανσίης τίθενται κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τεταγμένοι.
δύο δ' χρυσέων ὑποκειμένων πινάκων λιβανωτὸν μέντοι διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου σαβ-
βάτου. καὶ τότε μὲ αὖτ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δ', τοῖς ἱερεῦσι προς τροφὴν δίδονται,
καὶ τὸν λιβανωτὸν θυμιωμένου ὑπὸ τῆς ἱερᾶς πυρὸς, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα. λιβανωτὸς
δ' ἐστὶ ἐκείνου ἄλλος ὃν τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμά-
των, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλυσον ἐλαίῳ μεμιγμένον, ☪ πεπηγὸς ὀπτῆσαι βραχείᾳ.

Octauo die feriantur ab omni opere, mactantque sicut diximus vitulum & arietem & agnos septem, & pro peccatis hædum. Atque hæ sunt Hebræis cærimoniæ tabernaculorum, à maioribus acceptæ. Mense autem Xanthico, qui nostris Nisan vocatur, & annum exorditur luna quartadecima, solè arietem obtinente, quandoquidem hoc mense ab Ægyptiaca seruitute liberati sumus, sacrificium quod tunc exeuntes fecisse diximus pascha nominatum, quotannis instaurare lege iubemur: celebramúsque id per sodalicia, nihil è victimis in sequentem diem relinquentes, quæ est quintadecima & azymorum festiuitatis prima. nam hoc festum priori continenter succedit, durátque dies septem, per quos panibus non fermentatis vescuntur: & per singulos dies tauri iugulantur duo, aries vnus, agni septem. hæc holocautomata fiunt, additúrq; hædus pro peccatis in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda azymorum die, quæ est mensis huius decima sexta, frugibus demessis & hactenus intactis incipiunt frui: æquúmque ratí Deum huius vbertatis autorem per gratitudinem honorari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, hordeum deinde pinsunt, atque ita in alicæ modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pugillo vno in eam iniecto reliquum sacerdotum vsui cedit: & ex eo licitum fit publicas ac priuatas messes metere. primitiarum tempore agnus in holocaustum Deo mactatur. Post paschale sacrum elapsis septem septimanis, hoc est, quadraginta nouem diebus, quinquagesima quam à numero asartha Hebræi vocant, offerunt Deo panem è farinæ triticeæ duobus assaronibus cum fermento confectum, mactántque agnos duos: hæc oblata mox in cœnam sacerdotibus apponuntur, & eadem die sic vt nihil supersit absumũtur. cæterùm holocautoma faciunt è tribus vitulis, arietibus duobus, agnis quatuordecim, hædíque pro peccato duobus. Nullum autem festum ducitur absque holocauromate & laborum vacatione, sed in omnibus omnino hæc duo lex obseruari iubet: & post sacrificium in epulis degunt. ex publico præbetur panis non fermentatus ex farinæ assaronibus viginti quatuor. coquuntur autem bini pridie sabbati: & sabbato mane proponuntur in sacra mensa duobus ordinibus seni ex aduerso sese respicientes: atque ita cum duabus lancibus thure plenis permanent vsque in proximè sequens sabbatum. tunc demum alij pro illis recentes supponuntur, & hi priores sacerdotibus in cibum dantur: thus item igne adoletur, quo ad holocautomata vti solẽr, & pro eo quoque aliud cum panibus proponitur. Sacerdos autem de suo quotidie bis offert Deo farinam oleo maceratam, & modica coctura duratam:

Exod. 12. 13. 23. Leuit. 23. Num. 9. Deut. 16.

Leuit. 2.

estque demensum eius farinæ assaron vnus, huius dimidium mane, tantundem vespere, in ignem infert. Sed de his hactenus, quorum rationem aliàs diligentius explicabimus. *Leuit.8.* Cæterùm Moyses tribum Leuiticam à cætero populo exemptam, vt Deo sacrandam, fontanis aquis perennibus & solemni sacrificio purgauit: eique tabernaculum cum sacris vasis tartum tectum curandum commisit, iubens vt ad præscripta sacerdotum sacrum ministerium capesserent: atque eo tempore sacri & Deo dicati sunt habiti. Post hæc animalia discreuit, quæ ad cibum essent pura, & quibus vesci non liceret: de quibus aliquando per occasionem *Leuit.7.17.* dissereremus, quam ob causam aliorum esum permiserit, aliorum interdixerit. Sanguinis certè ideo vetuit, quòd hunc animam & spiritum putaret: neque animalis non occisi carnem ad cibum concessit. ad hæc reticuli & adipis caprini, ouilli & bubuli abstinentiam indixit. E- *Leui.12.13.* iecit etiam è cœtu & consuetudine hominum *14.15.* leprosos, & seminis profluuio laborantes: mulieres etiam quæ naturaliter purgantur versari inter homines vetuit, nec sibi post septimam diem puras haberi voluit. eum quoque qui cadauer curasset, per totidem dies à cœtu arcuit. si quis autem vltra hunc dierum numerum diuturniore pollutione teneatur, sacrificare iubetur agnas duas: quarum alteram sanctificare oportet, alteram sacerdotes accipiunt, eodem modo & pro gonorroico sacrificari mos est. qui verò per somnum genituram emisit, si se mergat in aquam frigidam, vt solet fieri post legitimæ vxoris congressum, pro puro habetur. Leprosos autem in perpetuum relegauit, tâquam nihil à cadauere differentes. quòd si quis pristinam valetudinem à Deo precibus impetrauerit, & in cutem sanitatis color redierit, hic variis sacrificiis Deo gratitudinem suam attestatur, de quibus alias dicemus. Quò magis ridenda est illorum fabula, qui dicunt, Moysem propter lepram ex Ægypto profugum, turbam eodem morbo laborantium in Chananæam duxisse. Nisi enim vanus ille rumor esset, nunquam Moyses in suam ignominiam talem legem tulisset, qualem etiam alio ferente, probabile erat ipsum reclamaturum: præsertim quum inter multas gentes leprosi versentur, & in pretio sint: & adeò nec relegentur, nec contemtim habeantur, vt & in expeditionibus militares dignitates, & in administratione reipublicæ ciuiles illis committantur, ac ne à templis quidem & sanis arceantur. Quid igitur vetabat, si tali vitio fuit infectus, quo minus apud multitudinem sibi parentem eas leges statueret, quæ ipsi honorem potius quàm detrimentum afferrent? Qua re manifestum fit quòd hæc per inuidiam de nobis fingantur. Moyses enim purus ipse & inter puros degens, ad honorem Dei talium legum autor esse voluit. Sed hæc quisque ita vt libitum fuerit accipiat.

καὶ εἰς μὴ ὄντιν ἀσσάρων τὸ ἀλδύεον. τούτου ἡ τὸ μὲν ἥμισυ τὸ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ὑπιφέρει τῷ πυρί. τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον, ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν. ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν πεποιῆσθαι. μωυσῆς ἡ τὴν λοιπὴν φυλὴν δ' πρὸς τὸν λαὸν κοινωνίας ὑφεξελόμενος ἱερεῖν ἐσομένην, ἡγνίζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀεννάοις, καὶ θυσίας ἃς ὅτι τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ θεῷ. τὴν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερά, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεποίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγουμένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσιν. ἤδη γὰρ τῷ θεῷ καθιέρωντο. καὶ πρὸς τὴν ζώων ἡ διέκρινεν ἕκαστον ὅσα ξέφοιντο, καὶ ἃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελεῖεν. πρὸς ὧν ἐν οἷς αὖ ἡμῖν ἀφορμὴ τ' γεγραῖς ψήνται, διελθούμεθα, τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς, τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλυσεν ἔδ), τὴν δ' προσέταξεν ἀπέχεσθαι. ἁπάντος μὲν τοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρδυσε τῇ χρύσιν, ψυχὴν αὐτὸ ἡ πνεῦμα νομίζων, καὶ κρεῶν τὰ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώου τῇ βρῶσιν διεκώλυσεν. ὑπέπλου τε ἡ στέατος ἀγνίᾳ καὶ προβατείου, ἡ τὰ τῇ βοῶν, ἀπέχεσθαι προεῖπεν. ἀπήλασε δ' τ πόλεως, ἡ τοὺς λέπρα τὰ σώματα κακωθέντας. καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας δ' ἃς ἡ τῇ κατὰ φύσιν ἔκκρισις ὑπῆι, μετέστησεν πρὸς ἡμέρας ἑβδόμας. μετὰ δὲ ὡς ἁγνὰ καθαρᾶς, ἐνδημεῖν ἐφῆσιν. ὁμοίως δ' ἡ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν, μετὰ τοσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δ' ἀριθμὸν τούτων τῇ ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι, θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν, καθαγίζειν δεῖ. τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δ' θύουσι καὶ περὶ τὸ τὴν γονὴν ῥεομένου. ὃς δ' ἂν κατὰ τοὺς ὕπνους ἀποκένωσε γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δ' λεπρεῖς, εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδὲν σωθιαιτωμένους, μηδὲ νεκροῦ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δέ τις ἐξικετεύσας τὸν θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χέραν, ὁ δὴ τοῖς ποικίλας ἀμοίβεται θυσίας τὸν θεὸν, πρὸς ὧν ὕστερον ἐροῦμεν. ὅθεν καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων μωυσῆν λέπρα κεκακωμένον, αὐτόν τε ἀπ' αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τὴν σκηπτοῦντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἠνσαμένων εἰς τὴν χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτο ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν μωυσῆς ὅτι τῇ αὐτῇ ἀπιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, οἷς ἥκιστα ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηρυμένων ἀσεβήσειν. καὶ ταῦτα δὴ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαυόντων, καὶ οὐ μόνον ὑβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ὅτι σημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὡς τ' οὐδὲν ἐκώλυε καὶ μωυσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χέραν ἦν, τῷ σοφῷ αὐτῷ πλήθει εἴλετο ἂν νομοθετήσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν ταύτην ἐρεῖσαι ζημίαν. ἀλλὰ δῆλον ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας φερόμενοι. μωυσῆς δ' τούτων καθαρὸς ὢν ὢν καθαροῖς τοῖς ὁμοφύλοις, περὶ τῶν νενοσηκότων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμὴν τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

Τὰς δ'

τὰς δὲ γυναῖκας ἐπειδὰν ἀνὴ τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν A εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχει τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ. διπλασίονας δὲ εἴ τὰς ἡμέρας ὅτι θηλυτόκιας νενόμικεν. εἰσιοῦσαι μὲν τοι μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ὅτι τελοῦσιν αἷς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν θεὸν διαλέγονται. ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεύσθαί τις αὐτῶ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀλεσμένης ἀσσάρωνα. καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ὅταν B βάλλοντες τῷ θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι διδόασιν εἰς προφύ. τὴν δ' γυναῖκα στήσας πρὸ ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, ἀφ' δὲ εἰσὶ τετραμμένας πρὸς τὸν νεών, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ὑπογράφει μὲν τῷ θεῷ τὴν προσηγορίαν διφθέρᾳ, κελεύει δ' ὀμνύειν μηδὲν ἠδικηκέναι τὸν ἄνδρα. ὠδαβᾶσαν δ' τὸ σῶφρον, τῷ δεξιῷ σκέλους ἔξαρθεν γνύεσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πεισθεῖσαν C οὕτως ἀποθανεῖν. αὐτὰρ ὑπὸ πολλοῦ τοῦ ἔρωτος ἡ τῆς δίκης τύτο ζηλοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ δίκαν τὴν ὑπόνοιαν εἰπὼν κεκινημένος, μὴν δεκάτῳ γνύεσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῷ δ' ὅρκων τελειωθέντων τῆς διφθέρας ἀπαλείψας τὸ ὄνομα, εἰς φιάλην σκεδάζει. προκομίσας τε ἐκ τοῦ ἱεροῦ γῆς εἴπ προσεύχοι, καὶ καταπάσας, σκεδᾶν δίδωσιν. ἢν δ' εἰ μὲν ἀδίκως συνεκλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελε- D σφορεῖται κατὰ τὴν γαστέρα. φοβουμένη δ' τὸν ἄνδρα ὅτι τοῖς γάμοις καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς ὅρκοις, μετ' ὀργῆς καταστρέφει τὸν βίον, τῷ τε σκέλους σκεδασθέντος αὐτῇ καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρου καταλαβόντος. καὶ τοῦτ μὲν τῷ θυσιῶν καὶ τῆς ἁγνείας τῆς ἐπ' αὐτῆς, ταῦτα μυσθῆς τοῖς ὁμοφύλοις προεῖπε. νόμους δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο. μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε, νομίσας δύσδαιμον τὸ πρὸς τοὺς γάμους ὑ- E μαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ταῖς τε πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶ γνησίους. καὶ τὸ μισεῖσθαι δ' μητρᾶσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νόμος ἀπεῖπεν. ὁμοίως δ' καὶ πατρὸς σωφροσύνας γαμετῆ, καὶ τηθαῖς καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς ἔκφαυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. σκώλυσε δ' καὶ γυναικὶ μεμιασμένῃ τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν. μηδὲ κτείνειν εἰς σωτηρίαν φοιτᾶν. μὴ δ' τὴν F πρὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, δίκαν τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὠφλημένους πρὸ νόμου. κατὰ δ' τῷ εἰς ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θανάτου ὤρισε τὴν τιμωρίαν. τῷ δ' ἱερέων καὶ διπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων γὰρ αὐτοῖς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προσέτι γαμεῖν τὰς ἑταιρικὰς σκώλυσε, μήτε δούλην μήτ' ἀκμάλωτον γαμεῖν αὐτοῖς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας, καὶ τὰς πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μήτε τὰς τῷ προτέρων ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς δημοσίᾳ ἀπίας ἀπηλλαγμένας. τὸν δ' ἀρχιερέα μὴ G τοι, μὲ τεθνηκότος αὐτὸς ἐξίωσε γαμεῖν γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνην δὲ αὐτῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅθεν μὲ νεκρῷ προσίασιν ὁ ἀρχιερεύς, τῶν λοιπῶν οὐ κεκωλυμένων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ καὶ ταῖς ἑαυτῶν προσιέναι μεθ' ἁγνείας. ἀφελεῖς δ' εἶ πᾶσαν ἀφέλκιαν. τὸν δ' μὴ ὁλόκληρον τῷ ἱερέων, νέμεσθαι πρὸς τοῖς ἱερεῖς σκέλους τὰ γέρα. ἀναβαίνειν δ' ὅτι τὸν βωμὸν, καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ναὸν σκώλυσε. μὴ μόνον δ' πρὸ τὰς ἱερουργίας καθαρεύειν εἶ, σπουδάζειν δὲ καὶ πρὸ τοῦ αὐτῶν βίαιον ὡς ταύτην ἀμεμπτον εἶ.

Cæterùm puerperas fanum introgredi vetuit, aut sacris interesse vsque in quadragesimum diem si fœtus sit masculus: quòd si fœmina sit, duplum eius temporis præscribitur. Ac ne post præstitutum quidem terminum intrant absque victimis, quæ partim Deo, partim sacerdotibus cedunt. Quòd si quis adulterij suspicionem de vxore habuerit, offert hordeaceæ farinæ assaronem, & immisso ex ea pugillo super altare, quod reliquum est, sacerdotibus vescendum datur. Deinde aliquis sacerdotum statuit mulierem ad portam, quæ est obuersa ad fanum: & inscripto primum Dei nomine in membrana, defert ei iusiurandum cum imprecatione, vt si pudicitiam læsisset, luxato crure dextro & ventre diffracto miserè moriatur: sin autem præ amore mimio, & præ zelotypia maritus ad iniquam suspicionem sit commotus, decimo mense infantem masculum pariat, peracto iuramento de membrana deletum nomen in phialam exprimit, & sumpto è fano puluere humi collecto, atque in poculum aspersio, ebibendum porrigit. mulier verò si iniustè est delata, prægnans facta maturè & feliciter enititur. quòd si & coniugalem fidem & Deum iurisiurandi testem fefellit, turpiter moritur, crure luxato, & ventrem aqua intercute inuadente. Hæc sunt quæ Moyses genti suæ de sacrificiis ac purificationibus præscripsit. Leges autem tulit tales. Adulterium in vniuersum prohibuit, ratus coniugum summam felicitatem, si fides ac pudicitia seruetur, & reipub. quoque interesse, vt liberi legitimi proueniant. Item incestum cum matre, aut nouerca, cum amita aut matertera, cum sorore nutúve, omnésque tales coitus vt nefarios damnauit. vetuit & cum muliere menstruum fluxum patiente congredi & cum brutis: damnauit etiam eos qui ex formosis maribus turpem voluptatem captarent: & qui contrà fecissent, capitalem pœnam inflixit. Sacerdotes autem duplo castiores esse voluit. hos enim non solùm prædictis legibus sicut reliquos teneri iussit, sed etiam non quamuis fœminam in coniugalem thorum admittere, non quæ corpore quæstum fecisset, non seruam aut captiuam, neque cauponariam aut stabulariam, neque à priore marito quacunque de causa repudiatam. Pontifici verò ne viduam quidem permisit, quod tamen cæteris sacerdotibus liberum reliquit: sed solum virginem ducere concessit, eámque seruare. Idem nec ad mortuum sinitur accedere, quod tamen cæteris est licitum, ad fratres & parentes ac liberos mortuos accedere. Iidem iubentur simplices esse, omníque fuco carere. Quicunque è sacerdotibus integer corpore non esset, partem quidem suam cum cæteris accipere sinitur, sed ad altare ascendere, & fanum intrare prohibetur. Nec solum in sacris obeundis puros esse oportet, sed vitam etiam irreprehensibilem præstare.

XIIII.

Num.5.

Exod. 22. Deut.17. Leuit.18. 20.21.29. Leuit.21.

quapropter qui sacrum amictum gestant, tantisper dum eo vtuntur, præter aliam castitatem, puritatem & sobrietatem à vino quoque interim arcentur. Victimæ etiam integri corporis mactantur, omníque vitio carentes. Hæc sunt quæ Moyses iam tunc vitæ suæ tempore obseruanda tradidit: quædam etiam in futurum, ipse licet in deserto degens, Chananæam terram tandem adeptis prospexit. Septimo quoque anno remissionem agris dedit, intactósque aratro & plantatione esse iussit, quemadmodum iam antè populo septima quaque die remissionem à laboribus dederat. quæ verò per hunc annum sponte sua terra protulerit, publica esse, & promiscui vsus iussit, & neque indigenam neque aduenam ab eis fructibus colligendis arceri: idémque obseruari post septimam annorum septimanam, qui numerus quinquaginta conficit: vocatúrque Hebræis quinquagesimus quisque annus Iobelus; in quo & debitoribus fænus remittitur, & serui manumittuntur, qui contribules cùm essent, legem aliquam violauerint, & supplicij vice in seruitutem vindicati fuerint. Agri quoque ad pristinos dominos ex hac lege redeunt hunc in modum. Instante Iobelo, quæ vox libertatem significat, conueniunt venditor agri, & emptor, computatísque fructibus ac expensis in agrum factis, si fructus maiores fuisse comperiantur, recipit agrum venditor. quòd si expensæ maiores fuerint, hoc quod deest recipiens emptor possessionem alteri cedit. sin vtraque paria fuerint, possessio ad veteres dominos reuertitur. idem ius est in domos quæ in vicis non munitis venduntur: diuersum verò de illis quæ intra oppidorum mœnia venduntur. Licet enim ante annum elapsum reddita pecunia domum recipere: quòd si integer annus interim abiuerit, emptori possessionis ius confirmatur. Has leges Moyses in castris in Sina populo tradendas accepit à Deo, móxque literis mandatas ad posteros etiam obseruandas transmisit.

Leuit.25.

CAP XI.

Leges belli & consuetudines.

XV. *Num.1.* LEgibus ad hunc modum digestis, ad rei militaris curam animum aduertit, de bellis futuris iam tum cogitans. indicit igitur censum tribuum excepta Leuitica: eiúsque cura principibus demandata, numerum eorum qui militari ætate essent, ad se referri iubet. Leuitæ enim sacri erant & immunes à militia. Censa sunt capita sexcẽta millia eorum qui arma ferre valerent, ætatis ab anno vigesimo vsq; quinquagesimum, & super hunc numerum MMMDCL. Pro Leui autem allegit inter autores tribuũ Manassen Ioseph filiũ, & Ephræmen pro Ioseph. Hos enim Iacobus in adoptionẽ à Ioseph impetrauerat, sicut suprà diximus. Cõpacto igitur tabernaculo in medium castrorũ illud acceperunt, tribus tribubus per latera singula tendentibus, inter quas viæ intercedebãt.

Num.2.3.4

ἡ δὲ ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ τῶν ἱερατικῶν στολῶν φορῆντες, ἀμωμοί τε εἰσὶ καὶ ἀεὶ πάντα καθαροὶ καὶ ἠφάλλοι, πίνειν οἶνον ἕως ἂν τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυμένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ μηδὲν λελωβημένα. ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τὸ αὐτῷ γλυόμενα μωυσῆς παρέδωκε. τῷ δ' αὖθις καὶ περὶ ὅτι τὴν ἐρημίας διατρίβων, ἀφενόησεν, ὡς ὅπως ἐπειδὰν τῶν χαναναίων λάβωσι τάδε ποιῶσι. δὶ ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δίδωσι τῇ γῇ, ἀπό τε ἀρότρου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοῖς δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὸν ἀπὸ τῶν ἔργων ἀφεῖπεν ἀνάπαυσιν. ὅτι τῷ αὐτομάτως ἀναδιδόντων ἀπὸ τῆς γῆς, κοινὸν εἶναι τοῖς θέλουσιν τῶν χρῆσιν, τῷ τε ὁμοφύλων καὶ τῷ ἀλλοτεροχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῷ φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο μὴ ἑβδόμῳ ἔτῳ ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μὲν ὄζιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δ' ὑπὸ ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς ἐνιαυτὸς, ἰώβηλος. ἐν ᾧ οἵτε χρεώσας τῷ δανείων ἀπολύονται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται. οὓς ὄντας ὁμοφύλους καὶ ἀδελφοὺς τὴ τῷ νομίμων, τῷ χήματι τῆ δουλείας ἀπόλαστα θαλάττον ἐκ ἀναδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ τοῖς ἀγροῖς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν ἑκατόταις τέτον τὸν τρόπον. ἐνιαύτος τῷ ἰωβήλε, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοὔνομα, συνέρχονται ὅτε ἀποδέμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πειράμενος, καὶ λογισάμενοι τοῖς καρποῖς, καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γεγενημένας, τῷ μὲν καρπῶν πλεονάζειν εὑρεθέντων, ἀποδέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος. τῷ δὲ ἀναλώμασι ὑπερβάλλοντος, ὑπὸ τῷ λείποντος καταβάλλων τὸ ἐκνέμενον, ἔξισται τῆ κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῷ τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς πρότερα νεμηθεῖσι. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ὅτι ταῖς οἰκίας νόμιμον ἐχύειν ἠθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεφραγμέναις. ἀεὶ γὰρ τῷ ἐν τῇ πόλει πεφραγμένων, ἐγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲ γὰρ πρὸ τῷ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν, καταβάλοι τὸ ἀργύριον ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδοῦναι. εἰ δὲ πλήρες γλυόιτο τὸ ἔτος, βεβαιοῖ τὴ κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτῃ μωυσῆς τὴ διάταξιν τῷ νόμων, ὧν ὑπὸ τὸ σίναγον καθιδρύκει τῇ σκηνῇ, ἐξέμαθε παρὰ τῷ θεῷ, καὶ τοῖς ἑβραίοις γραμμάτων παραδίδωσιν.

Κεφάλαιον ια'.

Νόμοι καὶ ἤδη περὶ τὰ πολεμικά.

ΕΠειδὴ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τῶν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τῷ σκηνῷ τὸ λοιπὸν ἐξάπτει, τὰ πολεμικῶν ἤδη καὶ νοῦν ἔχων ἀπάντων. προστάσσει δὲ τοῖς φυλάρχοις πᾶσι τῆς λευΐτιδος φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐπιμαθεῖν τῷ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἦσαν γὰρ οἱ λεύιται καὶ πάντων ἀτελεῖς. γλυομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῷ ὁπλιτεύειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τετρακίσιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὶ δὲ λευΐ, κατέλεξεν εἰς τὰς φυλάρχας, μανασσῆ τὸν ἰωσήφ παῖδα, καὶ ἐφραΐμ αὖτὶ τὸ ἰωσήπε. δίπους δὲ λεὼ αὐτὴ ἰακώβε. πρὸς ἰώσηπον, ποιητοὺς αὐτῷ διδάσκειν τοὺς παῖδας ὡς μὴ πρεσβύτερον. πηγαὶ δὲ τὸ σκηνῇ, μέσην ἀπελάμβανον ξίων φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάτερα διαστηνυμένων, ὁδοὶ δὲ μέσων ἐτέτμηντο.

μὴ πό-

καὶ κόσμος ἰῶ ἀγορᾶς, καὶ τῆ πωλουμένων ἕκαστον ἐν τάξι διέκειτο. καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν. ὑδενί τε ἄλλῳ, ἢ πόλι μεγάνις ἁμίλλη καθιδρυμένη ἐφάνη. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν, πρῶτοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον. ἔπειτα δὲ οἱ λεῦται πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξηριθμήσαν γὰρ αὐτοὶ, τὸ μὲν ἀρσενος ὅσον ἑξακοσίων εἶχεν ἡμέραν ἀγόμενον, δυσμύριοι δὲ χιλίοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ὑπερβάλλοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν χρόνῳ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοῖς ὡς ἐπιδημοῦντος ἐδόκει τοῦ Θεοῦ. ἑπομένης δὲ ταύτης, μετανίστασθαι. λύρα δὲ βυκάνης ἑπόμενον ἔχει ἀργυρέαν ποιησάμενος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖπον. στενὴ δ' ὅσον σύριγξ αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα. παρέχουσα δ' ὅσος ἀρκοῖ ἐπὶ τῷ στόματι, πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος, εἰς κώδωνα τὴ σάλπιγξι ὁμοπλησίως τελοῦν. ἀσώσερα καλεῖται κατὰ τὴ ἑβραίων γλῶσσαν. γίνονται δὲ δύο. ἡ τῆ μὲν ἑτέρᾳ, πρὸς ὁμοκέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τοῦ πλήθους πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀποσημήναντος ἔδει τοὺς ἀρχὰς συνελθεῖν, σκεψομένους περὶ τῶν οἰκείων. ἀμφοτέραις δὲ συμπνεῖ τὸ πλῆθος. ἡ δὲ σκηνῆς μετακίνησις ταῦτα ἐγίνετο, ἀποσημήναντος μὲν τὸ πρῶτον, οἱ πρὸ τῆ ἀνατολῆς ἐσκηνωκότες αἴροντο. ἡ πρὸς τὴ δευτέραν, οἱ πρὸς τῷ νώτῳ αὐτῆς καθεζόμενοι, εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῆ προϊόντων ἐξ φυλῶν ἐκομίζετο, καὶ τῆ ἑπομένων ἓξ. λεῦται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάντες ἦσαν. τρίτον δὲ σημήναντος, τὸ κατὰ λιβὰ τεταγμένων τῆ ἑσπερίων μέρος ἐκινεῖτο, καὶ τέταρτον τὸ κατὰ βορρᾶν. τῆ δὲ βυκάνης ἐχρῶντο κατὰ πᾶσι ἱερουργίαις, πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας καὶ τοῖς σαββάτοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὸ πάσχα λεγόμενον ὅπερ ἐστὶν ἑρμηνευόμενον.

Forum quoque rerum venalium eſt propoſitum, & merces ſuo quæque loco diſpoſitæ: aderántque opifices omnium artium in ſuis officinis, vt planè ciuitas videretur, huc atque illuc commeans. Loca autem tabernaculo proxima ſacerdotes occupabant, ac deinceps Leuitæ. Eorum (nam & hi ſeorſum ſunt recenſiti) numerus erat viginti tria millia, octingenti octoginta, maribus tantum, & qui trigeſimum à natiuitate diem excederent, in hunc cenſum venientibus. Et quandiu nubes ſuper tabernaculum perſeuerabat, tantiſper velut præſente Deo caſtra eodem loco manebant: quoties verò ſe aliò mouebat, tum etiam ipſi migrabant. Inuenit autem & buccinæ ſpeciem ex argento factæ talem. Canna erat tibia paulò craſſior, longitudine paulò minus cubitali, cuius os tantum patebat, quantum ad inflandum ſufficeret, deſinebátque in extremitatem campanulæ ſimilem, quemadmodum tuba. Aſoſtra vocatur hoc genus apud Hebræos. Duas tales fecit, quarum vna plebs ad concionem vocabatur, altera principes ad conſultandum de republica excitabantur: vtriſque verò clangentibus vniuerſus populus conuocabatur. Quoties verò tabernaculum moueretur, hic modus ſeruabatur. Primo ſigno canente qui in Orientali parte caſtrorum tendebant, excitabantur: ſecundo verò, qui à tergo tabernaculi tentoria ſua fixerant: deinde tabernaculum diſſolutum medium portabatur inter ſex tribus præcedentes, & alias ſex ponè ſequentes. Leuitæ verò tabernaculum circundabant. Ad tertium autem ſignum pars caſtrorum meridionalis mouebatur, & ad quartum ſeptentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in ſacrificiis, in quibus victimas cædi mos eſt, tam ſabbathis quàm cæteris diebus. Tunc etiam primum paſcha ſolennibus victimis eſt celebratum ex eo tempore quo in libertatem vindicati, Ægyptiorum dominationem effugerant.

Num. 9.

Num. 10.

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις κατὰ μωυσέως δι' ὑπερβολὴν, καὶ τῶν στασιαστῶν κόλασις.

CAP. XII.

Seditio contra Moyſem propter egeſtatem, & ſeditioſorum pœna. XVI. Num. 11.

ΚΑὶ βραχὺ διελιπὼν, ἀπανίσασθαι τὸ στρατὸν ὁρᾷ. καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας πρὸ ὧν δηλώσομεν, εἰς τὸ χωρίον εἰσερημώδη λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν ταραττεῖν ἄρχεται, καὶ τὸν μωυσῆν αἰτιᾶσθαι τῆ τε κατ' τὴν ὑποδημίαν αὐτῆ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆσαι, τὴν μὲν ὑπολείψειαν. αὐτὴ δὲ ἧς ὑπέσχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶσθαι ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν αὐανίζοντες. εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ὀπιλιπεῖν συμβαίη, πλέον ὑπολύμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἀδελφὸν καὶ δεινὰ λεγόντων, εἷς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε μωυσέως κατὰ τῆ πεποιημένων αὐτῆ πρὸς τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ὑποτιμᾶσθαι τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκεκίνητο, καὶ θορυβῶσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν μωυσῆν ἐστασίαζε. μωυσῆς δὲ θαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπῆρχε, καὶ περ ἀρχῶς ὑπ' αὐτοῦ ὅτως πρεσβευσμένους, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν κρεῶν, οὐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δὲ ὅτι τοῦτο, καί τινος ἐρομένου πόθεν ἐπὶ τοσούτους δυνήσεται μεγάσι τῆ παρεστώσι.

NOn multò poſt à Sina monte caſtra mouentur: & poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Iſeremoth: vbi denuò populus ſeditionib. agitari cœpit, & laborioſæ peregrinationis culpam in Moyſem cõferre. Illius ſuaſu ſe reliquiſſe regionem fertiliſſimam, & nunc non ſolùm eius vbertate carere, verumetiam pro ſperata felicitate in extremis miſeriis huc & illuc oberrare, aquarum inopia laborantes: & ſi manna quoq; aliquo caſu deficiat, proculdubio fame interituros. His addebant multa conuitia, quæ in virũ optimè meritum paſſim iactabãtur. exortus eſt interim vnus è populo, qui admonitos præteritorum Moyſi beneficiorum, bonam ſpẽ habere hortabatur, ne tum quidem opem diuinam fruſtra requiſituros. Vulgus autem his verbis vehementiùs concitatum, magis ac magis cõtra prophetam tumultuabatur. Qui videns ita deſperatos, iubet æquo animo eſſe, pollicendo ſe quãuis grauibus contumeliis immeritò petitum, copias tamẽ carnium eis exhibiturum, non in vnum tantũ diem, ſed in plures etiã. Illis verò credere nolentibus, quodam etiam rogante, vnde tot hominum millibus prouidere poſſit:

Deus,inquit,&ego,quantumuis malè apud vos audientes, nunquam tamen definemus veſtri curam gerere:idque breui eſtis viſuri. Vix hæc dixerat,cùm tota caſtra coturnicibus complentur quas aceruatim venabantur. Deus tamen non multo pòſt in Hebræorum inſolentiam ac maledicta animaduertit, non paucis è populo deſideratis. Nam & hodie locus ille nomen ex eo caſu inditum retinet, vocatúrq; Cabrotha-ba,quaſi dicas concupiſcentiæ monumenta.

CAP. XIII.

De ſpeculatoribus,qui explorata Chananæorum regione reuerſi Iſraelitis terrorem hoſtium incuſſerunt.

XVII. *Num.13. 14.*

MOyſes autem poſteaquam abductos inde adduxiſſet in locum humanæ habitationi parum aptum, non longè à finibus Chananæorum ſitum, qui dicitur Fauces,in concionem populum aduocat.Cúmque in mediis conſtitiſſet:Duo bona,inquit, Deus nobis dare decreuit,libertatem & felicis terræ poſſeſſionem:quorum alterum ex ipſius munificentia iam habetis,alterum quoque mox habituri.Sumus enim in Chananæorum finibus, à quibus adeò nulla ciuitas, nullúſve rex nos arcebit,vt ne vniuerſa quidem gens collatis in vnum viribus efficere hoc valeat. Ergo parati ſimus ad rem fortiter gerendam. neque enim ſine prælio regione ſua nobis ſunt ceſſuri, ſed poſt magna certamina victoriæ præmium erit. ante omnia mittendi ſunt ſpeculatores, qui & terræ vbertatem,& habitatorum potẽtiam explorent.Nos verò in primis concordiæ ſtudere oportet, & Deum adiutorem ac auxiliatorem noſtrum debito cultu proſequi.Hæc vbi locutus eſt,populus collaudato Moyſis conſilio,exploratores eligit,duodecim nobiliſſimos,ex vnaquaque tribu vnum.qui exorſi à partibus ad Ægyptum vergentibus, totam Chananæorum regionem perluſtrauerant, donec ad Amathen vrbem & Libanum montem peruenirent: exploratáque terræ ſimul & incolarum natura, reuerſi ſunt ad ſuos,quadraginta diebus in hoc negotium inſumptis.Et fructuum quidem pulchritudo quorum ſpecimen erat allatum,vbertáſque regionis quam audiebant,animos multitudinis ad bellum ſuſcipiendum erigebat. contra deterrebantur narrãtibus difficilem fore eius acquiſitionem,quòd flumina ſuperanda eſſent magna ac profunda,& montes ardui trãſcendendi,& vrbes mœnibus firmiſſimis cingantur.Apud Hebronem verò etiam gigantum progeniem ſe reperiſſe aiebant,atque ita exploratores cùm omnia maiora apud Chananæos inueniſſẽt,quàm quæ hactenus poſt exitum ex Ægypto viderant, ſuo timore reliquam etiam multitudinem data opera impleuerunt. Qui ex eorum narratione impoſſibile rati talem terrã acquirere,ſoluta cõcione domum reuerſi cum vxoribus & liberis lamentabantur, dicentes Deum verbis tantum multa polliceri, re autem omnino nihil auxilij præſtare.rurſúmque Moyſem incuſantes, in eum ſimul & fratrem eius Aaronem pontificem vociferabantur:atque ita totam noctem inquieti exegerũt,in vtrumque conuicia iactando. mane verò ad concionem concurrunt hoc animo. vt lapidatis Moyſe ac fratre, in Ægyptum retro vnde venerant reuerterentur.

A ὁ θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶν ἀκούοντες ὑμᾶς, οὐκ αὖθις ἀμῦναι κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ' ἐκ εἰς μακρὰν ἔσαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλα τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἠθροίζον αὐτὰς ὡς εἰκαίτερ. ὁ μὲν τοι θεὸς ἐκ εἰς μακρὰν μετέρχεται τὰς ἑβραίους ἐπὶ εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ ἐκ ὀλίγον πλῆθος αὐτῶν. καὶ νεῦ ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται καβρώθαβα, ὅ ὅτι ὄπιθυμίας μνημεῖα.

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Περὶ τῶν κατασκόπων, οἳ ἐξιορήσαντες τὴν χαναναίων γῆν, ἐπανελθόντες τοὺς ἰσραηλίτας ἐξεφόβησαν.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ μωυσῆς εἰς τὴν καλουμένην φάραγγα πλησίον οὖσαν τῆς χαναναίων ὀρείοις καὶ χαλεπῇ συνδιατάξας, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ κατασὰς, δύο φησὶ κρίναντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ παραχρῆν ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος, τὸ μὲν ἤδη δόντος ἔχετε, τὸ δ' ἤδη λήψεσθε. χαναναίων γὰρ ὅπῃ τῆς ὄρεως καθήμεθα. καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ὁπόντας ἐ μόνον ἐ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ τὸ πᾶν ἀθρόον αὐτῷ ἔθνος. ὡς γὰρ σκυλαζώμεθα οὐ πρὸς τὸ ἔργον. ἐ γὰρ ἅμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μεγάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δ' κατασκόπους, οἳ τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πόση δύναμις αὐτῆς. θεοῦ δ' πάντων ὁμονοοῦμεν, κἠ τὸν θεὸν ὃς ὄντι ὅτι πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, σχὰ τιμῆς ἐχωμεν. μωυσέως δ' ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τιμᾷς ἀμείβεται. κἠ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνωσιμωτάτων, ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἕνα. οἳ διεξελθόντες ὑπὸ τὸ ὄρος ἀγχίπολυ τὴν χαναναίαν ἅπασαν, ὅπῃ τε ἀμαθοῦ πόλιν κἠ λίβανον ἀφικνεῖνται τὸ ὄρος. καὶ τὴν τε τῆς γῆς φύσιν, κἠ τοὺς τὴν οἰκούντων ἀνθρώπων ἐξιορήσαντες παρῆσαν, τεσσαρακοντα ἡμέραις εἰς πᾶν καταχρησάμενοι τὸ ἔργον. ἔτι δ' κἠ καρποὺς ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομίζοντες τῇ τε τούτων ὡραιότητι καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος. φοβοῦντες δ' πάλιν αὐτὸ, τῷ τὴν κτήσεως ἀπορῶ, ποταμούς τε σχεδὸν λέγοντες ἀδυνάτους διὰ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, κἠ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύσι, κἠ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ βελῶν ὀχυρότητι. ἐν δὲ χεβρῶνι κἠ τοὺς γιγάντων ἔφασκον τοὺς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθαμβημένοι πάντων οἷς μὴ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' ἀγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν χαναναίαν, αὐτοί τε καταπεπλήγεσαν, καὶ τὸ πλῆθος ἕως ἔχειν ἐπειρῶντο. οἱ δ' ἄπορον ἐξ ὧν ἠκροάσαντο τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον, κἠ ὀχλυθέντες ἐπὶ τὴν ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ κἠ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον, ὡς οὐδὲν ἔργῳ τὸν θεὸν βοηθοῦντος, λόγῳ δ' μόνῳ ὑπισχνουμένου. κἠ τὸν μωυσῆν πάλιν ἠπῶντο, κἠ κατιδόων αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀαρῶνος τὸν ἀρχιερέως. καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μυρίαν τὴν εἰς τοὺς ἄνδρας βλασφημιῶν, ὀχλοῦσι τὴν νύκτα. πρωῒ δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνδραμόντες, δι' ἐννοίας ἔχοντες καταλῦσαι τόν τε μωυσῆν καὶ τὸν ἀαρὼν, ὅπῃ τὴν ἄγυπτον ὑποστρέφειν.

τῶν ὑ κατασκόπων ἰησοῦς ὁ τῦ ναυήχου παῖς φυλῆς ἐ- A
φραιμίτιδος, & χάλεβος ὁ ἰεφθὰ φυλῆς, φοβηθέντες χω-
ρῆσιν εἰς μέσους, & τὸ πλῆθος κατεῖχον θαρσεῖν δεόμε-
νοι, & μήτε ψευδολογίαις καταπλήττεσθαι τῦ θεῦ, μήτε πι-
στεύειν τοῖς ὀλίγοις μὴ ταληθῆ περὶ τῶν χαναναίων εἰρηκόσιν
ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς ὑπὲρ τῦ εὐδαιμονίαν & τὴν
κτῆσιν αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τὴν ὄρων
τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος, τοῖς ἀρετὴν ἠσκη-
κόσιν ἐμποδὼν ἵστασθαι πρὸς τὰ ἔργα. καὶ ταῦτα τῦ θεῦ B
συμπροθυμουμένου & ὑφηγουμένου αὐτοῖς. ἱκετεύουν οὖν
ἔφασαν ὑπὲρ τοῖς πολεμίοις, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας,
ἡγεμόνι τῷ θεῷ πεπιστευκότες καὶ ὁδηγοῦσι ἡμῖν ἑπό-
μενοι. & οἱ μὲ ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν κα-
ταπραύνειν τῦ πλήθους. μωυσῆς ὁ καὶ ἀαρὼν, πεσόντες
ὑπὲρ τὴν γῆν, τὸν θεὸν ἱκέτευον, οὐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας,
ἀλλ' ὅπως τὴν ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, καὶ κατα-
σκήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τὴν ἀμηχανίας τῶν ἀθρόως αὐτοῖς
παθῶν τεταραγμένην. παρῆν δὲ ἡ νεφέλη, ἡ C
σκιοῦσα ὑπὲρ τὸ σκηνὴν, ἐσήμαινε τὴν ἐπιφάνειαν τῦ θεῦ.
μωυσῆς ὁ θαρσήσας, παρρησίαν ὑπὲρ τὸ πλῆθος, ἡ τὸν θεὸν
ἐδήλη κινηθέντα ὑπὸ τὴν ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τιμω-
ρίαν, οὐκ ἀξίαν μὲ τῶν ἐγκεκλημένων, οἵαν ὁ οἱ πατέρες
ὑπὲρ νουθεσίας τοῖς τέκνοις ἐπιφέρουσι. παρελθόντι γὰρ εἰς
τὸ σκηνὴν αὐτῶ, & πρὸς τὴν μελλήσης ὑπ' αὐτῶ ἀπω-
λείας ἀποκλαομένῳ, τὸν θεὸν ὑπομνῆσαι μὲ ὅσα παθόν-
τες ἐξ αὐτῦ, καὶ πηλίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες, D
ἀχαρίστως πρὸς αὐτὸν ἠλγοῦντο. ὅτι τε νεῶ τῇ τῶ κατα-
σκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ τοῖς ἐκείνων λόγοις ἀλη-
θεστέρους τὴν ὑποχέσεως ἡγήσαντο τὴν αὐτῦ. καὶ ὅλα ταύ-
την τὴν αἰτίαν, οὐκ ἀπολεῖ μὲ ἅπαντας ὁσὶ ἐξαφανήσῃ τὸ
γλύος αὐτῦ, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχε ὅλα τιμῆς.
τὴν μὲν τοι χαναναίαν ὁ παρέξει γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὁδὲ τὴν
ἀπ' αὐτῆς εὐδαιμονίαν. ἀνεσίας ὁ ποιήσειν καὶ ἀπολύσας
ὅπη τὴν ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταδιώναι, τῆς
ἀθεμιτομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παισὶ μὲν τοι E
τοῖς ἡμετέροις ἀποδώσῃ τὴν γῆν ὑπέχετο. κἀκείνους τὴν
ἀγαθῶν, ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μετα-
σχεῖν, ποιήσῃ δεσπότας. ταῦτα ὁ μωυσέως καὶ τὴν τῦ θεῦ
γνώμην ὅλεχθέντος, ἐν λύπῃ & συμφορᾷ τὸ πλῆθος
ἐγένετο. & τὴν μωυσέως παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῶ
γενέσθαι πρὸς τὸν θεὸν, καὶ τὴν ἁμαρτίας τὴν κατὰ τὴν ἐρη-
μίαν ἀπαλλάξαντα, πόλεις αὐτοῖς ἀποδοῦναι. ὁ δὲ οὐκ
ἔφασκεν τὸν θεὸν διαύτως πεῖραν προσίσεσθαι. μὴ γὰρ F
κατὰ κουφότητα προσαχθῆναι τὸν θεὸν ἀνθρωπείως εἰς τὴν
ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτούς. ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον
αὐτῶ. οὐ δεῖ ὁ ἀπιστεῖν εἰ μωυσῆς εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύ-
τας μυριάδας ὀργιζομένας ἐκραύνε, καὶ μετήγαγε
εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἥττασθαι
τοῖς λόγοις αὐτῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε. μὴ πολλάκις
ἀκούσαντες, ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐ-
πέγνωσαν ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἀναπεισθέν. θαυμαστὸς ὁ ἡ
ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, ἡ τῆς ἰσχύος ἡ ἐκ τῦ πιστεύεσθαι πρὸς θεὸν G
αὐ εἰποιεν, οὐ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ὑπῆρξε μόνον. ἀλλὰ ἡ
νεῶ ἔτι νῦν ἐδεῖς ἐβεβαίων ὃς ἐκ ἧττον καθάπερ παρόντος αὐτῦ
ἡ κολάσοντος ἀν ἐκκοσμῆ πρόθαρσεῖ τοῖς ὑπ' αὐτῦ νο-
μοθετηθεῖσι κἂν λαθεῖν δύνωνται. & πολλὰ μὲ ἡ ἄλλα
τεκμήρια, ἡ ὡς ἀνθρωπον αὐτὸ δυνάμεως ὄντα,

A Quem euentum metuentes duo è speculatoribus, Iesus Nauechi filius ex tribu Ephræmitide & Chaleb ex tribu Iudæ, procedunt in medium, & populum compescunt, orantes vt bona spe sint, néve Deum insimulent mendacij, temere fidem habentes quibusdam, qui vanis sermonibus de rebus Chananæorum vulgatis multitudinem credulam territarent: quin potiùs eos sequerentur, qui illis regionem tam felicem acquirendi autores ac duces se præberent. neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstaturam viris fortiter rem gerere paratis, præsertim auspice Deo, & pro illis in acie præliaturo. Ite, inquiũt, posito omni timore alacres, Deóque freti, quà vos ducemus sequimini. Talibus verbis conabantur sedare tumultuantem populum: Moyses interim & Aaron procidentes in faciem supplicabant Deo, non pro sua salute, sed vt insanientem multitudinem ad sanam mentem reduceret, tot præsentibus & instantibus necessitatibus turbatam: cùm subitò nubes super tabernaculum exorta, adesse præsentem Deum significat.

XVIII. Quo viso Moyses animatus infert se in turbam, & vltro pœnam eis à Deo tanta insolentia prouocato minatur, non tamen quantam peccati enormitas merebatur, sed qualis esse solet paterna castigatio. Sibi enim tabernaculum ingresso, & internecionem populi cum lachrymis deprecanti, commemorasse Deum, quot & quantis beneficiis affecti ingrati esse pergerẽt, & quòd nunc speculatorum ignauia seducti, eorum verbis plus veritatis inesse putarent, quàm suis promissionibus. quamobrem non deleturum quidem totum illud quod cæteris mortalibus omnibus prætulisset: attamen terrã Chananæam eiúsque vbertatem illis non concessurum, sed sine lare & sine vrbe in deserto quadraginta annis erraturos, quo peccati pœnas exsoluant. Liberis tamen eorum terram illã daturum, eósque commodorum quibus patres se per intemperãtiam indignos redderent, dominos esse constituturum. His denunciationibus vulgus attonitum, totum se mœstitiæ dedidit, Moysémque obsecrabãt, vt deprecaretur Deum, quo reconciliatus peccatísque condonatis, vrbes hostiles eis traderet. Ille verò negabat Deum latum talibus se tentari precibus. Non enim temerè aut humano more ad hanc indignationem esse commotũ, sed iustam hanc sententiam protulisse. Non est autem incredibile, Moysem vnicum virum innumera penè hominum millia concitata sedauisse, quandoquidem Deus illi præsens placabiliorem faciebat multitudinem, sæpe iam suo malo expertam, conducibilius esse non repugnare diuinæ volũtati: & alioquin etiam vir ille dignissimus est admiratione, tum ob singularem virtutem, tum ob fidem non tantùm à seculi sui hominibus, sed à posteris etiam impetratam: quandoquidem hodie quoque nemo est Hebræorum, quin etiamsi latere possit, quasi præsentem reuereatur, & quasi pœnas exacturum, si quid præter decorum ab ipso præscriptum gesserit. Autoritatis eius plusquam humanæ argumẽta sunt plurima, & in his illud non minimum,

quòd quidam ex regionibus vltra Euphratem A
sitis ad honorem noſtri templi quatuor menſium iter magno ſumptu, nec ſine periculo emenſi, ſacrificióque peracto, non potuerunt tamen partem aliquam de victima conſequi, exiſtente aliqua cauſa, cur per leges noſtras id minùs liceret. Et quidam ne ſacro quidem facto, alij ſemiperfecto ſacrificio relicto, nonnulli ne templum quidem adire permiſſi, re infecta rediuerunt, malentes Moyſis legibus quàm B
ſuo propoſito obſequi: idque nemine redarguente, niſi propria conſcientia. Tantum valet ſemel concepta de hoc viro opinio, vt maior homine habeatur qui leges à Deo acceptas hominibus tradidiſſe creditur. Nuper etiam non longè ante Iudaicum bellum principatu Claudij, pontificatum apud nos Iſmaele obtinente, cùm tam valida fames regionem noſtram premeret, vt aſſaron quatuor drachmis veniret, & C
in feſtiuitate azymorum allati eſſent cori ſeptuaginta, hoc eſt medimni Siculi triginta & vnus, Attici verò quadraginta & vnus: nemo tamen ſacerdotum auſus eſt micam vnam inde comedere, tanta egeſtate premente, legem tantum & itam diuinam veritus, quæ in occulta etiam peccata grauiter animaduertere ſolet. Quare non eſt cur aliquis miretur quæ illo tempore ſunt geſta: quandoquidem etiam ſcripta poſteris ab illo relicta tantam vim & autoritatem obtinent, vt vel inimici noſtri fateantur quòd talem viuendi rationem Deus per D
Moyſem inſtituerit. Sed de his quiſque vt videbitur ſentiat.

ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μιλιῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες καὶ τιμὴν τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μὴ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες, οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν μωυσέως ἀπηγορευκότος, ὅτῳ τινὶ τῶν νομιζομένων, διὰ σκῆψίν τινα τοῖς συντυχόντος. καὶ οἱ μὲν, μηδὲ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμίεργους τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δὲ διὰ ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες, ἀπίασιν ὑπακούειν τοῖς μωυσέως θεσπίσμασι μᾶλλον, ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τῶν ἑαυτῶν θεσπιῳδοῦντες, καὶ τῶν ἐλέγξοντα περὶ τούτων αὐτοὺς, οὐ δεδιότες, ἀλλὰ μόνον τὸ συνειδὸς ὑφορώμενοι. ἔστως ἡ νομοθεσία τοῦ θεῖα δοκοῦσα τῶν ἀνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. καὶ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ δὲ τὸ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν κλαυδίου ῥωμαίων ἄρχοντος, ἰσμαήλου ὄντος παρ' ἡμῖν ἀρχιερέως ὄντος, καὶ λιμοῦ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος ὡς τεσσάρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομιθέντος ἀλδρῶν καὶ τριῶν ἑορτὴν τῶν ἀζύμων εἰς κόρους ἑβδομήκοντα (μέδιμνοι δ' ἔστι σικελοὶ μὲν εἰσὶν εἷς καὶ ξιάκοντα, ἀττικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς) οὐδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κείμενον ἐν φαγεῖν, τοσαύτης δυσερείας τὴν γῆν κατεχούσης, δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ἣν ὅτι οὐκ ἐξελέγκτως ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὡς τοῦ δεῖ θαυμάζειν περὶ τῶν τότε πεπραγμένων, ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ καταλειφθέντα τοῦ μωυσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχὺν ἔχει, ὥστε καὶ τοὺς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν ὅτι τὴν πολιτείαν ἡμῖν ὁ κατασκευάσας ὄντως θεὸς, διὰ μωυσέως καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων εἰς αὖθις τοῖ δοκεῖ διαλείψεται.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἑβραίων ἄηχα δ μωυσέως γνώμης, μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἥττα. Κεφ. α.
Στάσις κορέου καὶ τῶ πλήθους πρὸς μωυσέα καὶ τ ἀδελφὸν αὐτοῦ ὧδε δ ἱερωσύνης. Κεφ. β.
Ὡς οἱ τ δ ϛάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βέλησιν τοῦ θεοῦ, τιμὴ δ' ἱερωσύνου ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ. Κεφ. γ.
Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσι ὀκτὼ καὶ ϱιάκοντα. Κεφ. δ.
Ὡς σηχὼνα καὶ ὤγην τὼς ἀμορράων βασιλέας νικήσας μωυσῆς, καὶ τ ϛρατιὰ ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τ χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν ἑβραίων. Κεφ. ε.
Περὶ βαλάμου τοῦ μάντεως. Κεφ. ϛ.
Ὡς ὑπὸ μαδιηνίτας ἑβραῖοι ϛρατεύσαντες, ἐκρατήθησαν αὐτῶν. Κεφ. ζ.
Η μωυσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. Κεφ. η.

HÆC IN QVARTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Hebræorum inscio Moyse cum Chananæis pugna & cædes. CAP. I.
Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata. CAP. II.
Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum. CAP. III.
Quæ Hebræis in deserto per annos XXXVIII. obuenerunt. CAP. IV.
Quomodo Moyses deuicit Schonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias, & in sortem dedit eorum regionem duabus Hebræorum tribubus & dimidiæ. CAP. V.
De Balamo vate. CAP. VI.
De victoria Hebræorum aduersus Madianitas. CAP. VII.
Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER QVARTVS.

CAP. I.

Hebræorum in ſcio Moyſe cum Chananæis pugna & clades.

I. *Num.14.* HEbræos autem duram vitam in deſerto agentes, & multis miſeriis afflictos, nihil peius habuit, quàm quod Deus non ſinebat eos armis cum Chananæis experiri: nec iã amplius Moyſen audire volebant quieſcere iubentem, rati etiam ſine illius auſpiciis victoriam de hoſte ſe poſſe obtinere: accuſabántque eũ, quaſi hoc tantum agentem, vt in magna inopia conſtituti, ſemper ab illius conſilijs penderent: & omnino pugnare decreuerunt, auxilium Dei ſibi pollicentes, non tam Moyſis reſpectu, quàm quòd in eius tutela iam inde à maioribus eſſent: & quos prius ob pietatem dignos libertate duxiſſet, eis nunc quoque ſi rem ſtrenuè gerant, victoriam non negaturum. Satis ſibi virium aduerſus eas gentes, etiam ſi Moyſes Deum ab ipſis alienare conetur: omninóque expedire ſibi vt arbitratu ſuo potius rem gerant, quàm pro excuſſa Ægyptiorum ſeruitute Moyſis tyrannidem ſuſcipiant, eiuſque libidini ſeducti pareant, iactantis diuina colloquia, quibus vt Deo præ cæteris carus de rebus gerendis præmoneatur: quaſi verò non omnes ex æquo Abrahæ eſſent poſteri, vt vnus ſingulari gratia præſcientiam futurorum diuinitus habere debeat. Prudentium eſſe, vt contempta vnius hominis arrogantia, Deo potiùs promiſſori credentes, ad acquirendam eam regionem ſe expediant, neque diutius ſub Dei prætextu verba ſibi dari ſinant. Cogitandum de præſenti inopia quam loca deſerta grauiorem in dies reddant, & ductore Deo manus cum Chananæis quãprimum conſeri ẽdas, nec amplius aſſenſum legiſlatoris exſpectandum. Comprobata deinde omnium calculis hac ſententia, populariter in hoſtes vadunt: qui neque feroci eorum impetu,

Κεφάλαιον ά.

A Περὶ ὧν δίκα τῶν μωυσέως Ἑβραίων μάχη πρὸς χαναναίους καὶ ἧτ-

ΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κῶ τὸν ἐρημίαν βίος ἀνδρὶ ϛ χαλεπὸς ὢν, ἐπόνῳ, καὶ κωλύοντος τοῦ θεοῦ τὴν χαναναίων πεῖραν λαμβάνῳν. ἐγὼ ἠξίουν τοῖς μωυσέως πειθαρχοῦντες λόγοις ἠρεμεῖν. ἀλλὰ καὶ δίκα δ' παρ' ἐκείνοις προθυμίας κρατήσῃν αὐτοὶ τὴν πολεμίων νομίσαντες, κατηγόρουν μὲ αὐτῶ, καὶ θεραπευτέως μένειν αὐτοὺς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ δ' ἐξ αὐτῶ βοηθείας δέονται. πολεμεῖν δ' τοῖς χαναναίοις ὥρμηκεσαν, λέγοντες τὸν θεὸν οὐχὶ μωυσῆ χαριζόμενον ὑπισχνεῖσθαι αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῆ κηδόμενον αὐτῶν τ' ἔθνους δι' τοὺς προγόνους ὧν ἐπεξόπλυσε. καὶ δι' τὴν αὐτῶν ἀρετὴν, θαρσεῖν τε παρακελεύειν τ' ἐλευθερίαν, καὶ νεῦν βελομένους πονεῖν, ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον, εἴ τε καὶ κατ' αὐτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τ' ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶ μὴ σῆς ἐθελήσῃ τ' θεὸν, ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ὅτι τάχ' δ' παρ' ἀγνῶτων ἐξελθεῖν ὕβρεως, μωυσῆν τύραννον ἀπέχεσθαι, καὶ ζῆν θεοῖς τ' τότε βέλτιον ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῶ προσῆλθεν δι' τὴν ἡμετέρων κῶ τ' τρόπος αὐτὸν δ' νοιαν, ὡς οὐχ' ἁπάντων ἐκ δ' ἀφανοῦς γένους ὄντων, ἀλλ' ἄγονον ἵνα τοῦτον τῶ θεῶ παρεσκευάκοτος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα, παρ' αὐτῶ μανθάνοντα. δόξειν τε σωφρονεῖν εἴ τι δ' ἀλαζονείας αὐτῶ καταγνόντες, καὶ τῷ θεῷ πιστεύσαντες κτήσασθαι γῆν ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται θελήσουσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ δι' τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ θεοῦ κωλύοντι πορεύειν. τ' ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τ' ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἐπὶ ταύτην αὐτοῖς χεῖρα συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ὅτι τάχ' θεὸς τοῖς χαναναίοις μάχην ἥσειν ὠρμημένοι, τὸν θεὸν προσπαίοντες κρατησόν, ἀλλ' οὐχὶ τὴν τῶ νομοθέτου συνεργίαν προσμένοντες. ὡς οὖν ταύτ' ἄμφνον αὐτοῖς ἔδοξεν ἐκείνων, ἐπὶ τοῖς πολεμίοις ἐπῆλθον. οἱ μὲ ὑ κατα-

πλα-

τὰ παραλαμβάντες αὐτῶν τὴν ἔφοδον, καὶ δι' τὸν πλῆθυν, γενναίως αὐτοὺς ἐδέξαντο. πολὺ δὲ ἐβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα τῆς φάλαγγος αὐτῶν δεδιωγμένοις ἀκόσμως διακόμπον, εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε. καὶ τὰ παρ' ἐλπίδας δυσχώσας πανταπάσιν ἀθυμοῦν, καὶ δέον ἔτι χρηστὸν προσδόκα, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατ' μενῶν θεὸν πάθοιεν, προεξορμήσαντων ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνου δίκαι βοηθείας. μωυσῆς δὲ τοὺς μὲν οἰκείους ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβούμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες ἀπὸ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτοὺς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὸν στρατὸν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῆς χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον. καὶ τῷ πλήθους ὑπερέχοντος αὐτὸν πάλιν ἐκείνου, συνῆκε δὲ δίκαι τὸ αὐτοῦ προθυμίας ἐμποδὼν ἐρρωδηκὼς τοῖς προάγμασιν, ἀπαγαγὼν τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐν ταύτῃ νομίζων ἡσυχάσειν αὐτοὺς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν πρὶν ἢ θεὸς τὸ θεῖον τὸ εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν. ὅπερ δὴ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα θεὸς ταῖς κακοπραγίαις δυσαρέστοις ἔτι καὶ δυσπειθέσι, τοῦτο καὶ τοῖς ἰουδαίοις συνέπεσεν. ἐξηκοντάκις γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ δὴ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδὲν ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγέντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τὴν ἀπορίας καὶ τὰς συμφορὰς ἐξηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. φασὶς δὲ αὐτοὺς οἵαν οὐκ εἴσμεν, ἔτε παρ' ἕλλησιν ἔτε θεὸς βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν. ὑφ' ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας, ἔσωσε μωυσῆς, ὀλίγου μαχῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλευσθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. δεῖ δ' ὁ θεὸς τὴν ἡμέλησε τὸ μηδὲν αὐτοὺς παθεῖν τὴν δεινῶν. ἀλλὰ καὶ πρὸ εἰς τὴν νομοθέτην αὐτῶν ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐν ταλαῖς ἃς αὐτὸς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῆς ἐν τῷ σφαλεῖν αὐτοῖς ἀπαλγυνομένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τοῦ τε οὖν σάσιν καὶ ὅσα μετ' ταῦτα μωυσῆς ἐπολιτεύσατο, διηγήσομαι, προδιελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

neque immensa multitudine perterriti, irruentes in se excipiunt fortiter: & bona parte Hebræorum cæsa, reliquos turpiter vertere terga coactos insequendo, trepidos in castra compellunt. Ea clades præter omnium opinionem oblata vehementer animos multitudinis deiecit, peiora metuentis, cogitantísque ab irato numine immissam esse, eo quòd non expectato oraculo ad pugnam prorupissent. Moyses autem videns tum suos accepta clade consternatos, tum hostem victoria recenti elatum, veritus ne præsenti successu non contentus maiora moliretur, decreuit copias retro in desertum reducere. Cúmque populus posthac in ducis potestate se fore polliceretur, malo admonitus nihil absque ipsius consilio prosperè cessurum, motis castris itum est in desertum hoc animo, vt non prius contra Chananæos pugnam capesserent, quàm signo diuinitus accepto. Sed quemadmodum in exercitu ingenti vsu venit maximè rebus aduersis, vt difficiles se moderatoribus præbeant, ita Iudæis etiam idè accidit. Quum enim essent numero sexcenta millia, & vel in secunda fortuna parum tractabiles præfectis viderentur, tanto magis in egestate ac infortunio tam in se inuicem quàm in imperatorem suum exasperabantur. Quapropter tanta seditione est laboratum, quantam nec apud Græcos nec apud Barbaros vnquam fuisse accepimus. quæ res dubio procul in extremum iam periculum delatos perdidisset, ni Moyses oblitus acceptæ iniuriæ, quòd minimum abfuit quin lapidaretur, rebus labantibus opem attulisset. Ac ne Deus quidem curam eorum prorsus abiecit, sed tametsi contumelioses non solùm erga legis latorem, verùm etiam in mándata diuina per Moysem accepta, liberauit tamen è pernicioſissima seditione, cuius absque sua prouidentia non nisi tristissimus exitus expectari poterat. Hanc seditionem, & quemadmodum ea sedata Moyses rem administrauerit nunc dicemus, causa eius primùm exposita.

A

B

C

D

E

Κεφάλαιον ϛ'.

Στάσις περὶ τὸν τῶν ἱερέων θεὸν μωυσῆν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ θεὸν τὴν ἱερωσύνην.

CAP. II.

Seditio per Corem aduersus Moysem & fratrem propter sacerdotium excitata.

Κορῆς ἐβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλούτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δὲ εἰπεῖν καὶ δημοσίᾳ ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν μωυσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνου. καὶ δὴ φυλέτης ὢν ἐτύγχανεν αὐτῷ καὶ συγγενής. ἀχθόμενος ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτὸς πλουτεῖν ἐκείνου μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν καὶ γένος αὐτὸς ὑπέλαβε. προσῆλθε τοῖς λευίταις, φυλέται δ' ἦσαν καὶ μάλιστα προσῆλθε τοῖς συγγενέσι, κατεβόα. δεινὸν εἶναι λέγων μωυσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι, καὶ κακουργοῦντα κτήσασθαι ταύτην ὅτι προφάσει τοῦ θείου θεσπῳδεῖν, προσῆλθε τοῖς νόμοις μὲν τὰ δελφῷ τῶν ἱερωσύνην ἀαρῶνι δόντα, μὴ τοῦ κοινοῦ δόγματι τοῦ πλήθους ἀλλ' αὐτὸς ψηφισαμένου. τυραννὶς γὰρ τέρπω καταχαριζόμενον τὰς τιμὰς οἷς αὐ θελήσῃ, χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τότε λεληθότως ἐξυβρίζειν,

Cores vir genere & opibus inter Hebræos elatus, & populari quadam facundia præditus, videns Moysem in celso dignitatis constitutum, molestè ac inuidenter id ferebat. Cùm enim esset ex eadem tribu & cognatione, iniquum censebat se illi posthaberi, & diuitiis pollentiorem & genere nihilo inferiorem: multáque in illum apud contribules Leuitas & inter cognatos concionabundus vociferabatur, rem indignam dictitans, nec diutius ferendam, Moysem ambitiosis artibus sub prætextu cuiusdam diuinitatis cum aliorum iniuria suæ tantum gloriæ studere, & nuper præter ius & fas sacerdotium absque populi suffragio fratri Aaroni dedisse, & alias dignitates quasi tyrannide arrepta pro libidine distribuere. Grauem hanc esse iniuriam, quòd ita latenter se in dominationem insinuet, vt priusquam sentiri possit, populi libertas opprima-

F

G

tur. Qui enim principatu se dignum sibi sit conscius, eum volente ac persuaso populo sine vi ad tale fastigium aspirare. Qui verò bonis artibus eo peruenire desperent, à vi quidem abstinere ne bonitatis ac honestatis opinionem amittant, sed technis malitiosis ad id consequendum niti. Talium conatus in medium protractos puniri è republica esse, priusquam è clancularijs insidiatoribus aperti hostes euadant. Quam enim rationem Moyses afferre posset, cur Aaroni potissimum & filijs sacerdotium dederit? Si enim ex Leuitica tribu alicui honor is ex diuina voluntate deberetur, se merito fuisse præferendum, genere Moysi parem, ætate atque opibus potiorem: quòd si antiquissimæ tribus ratio haberetur, optimo iure viris Rubelitidis tribus dignitatem eam deferendã, Dathamo, Abironi, & Phalao, diuitiis iuxta ac ætate inter contribules præminentibus. Hæc Cores, videri volens reipublicæ curam habere, reuera hoc tantùm agens, vt concitato populo pontificatum inuaderet. Nec diu se intra vnam tribum hæ criminationes continuerunt, verùm sparsus paulatim rumor, dum quisque auditis de suo aliquid addit, totis iam castris peruagabatur: breuique eo res deuenit, vt ducenti quinquaginta è primatibus factionem Coræ sequerentur, qui omnes operam dabant, vt sacerdotium fratri Moysis ademptum in illum transferretur. populus præterea tam concitatus erat vt ad lapides conclamaretur: concurrebátque incondita multitudo in concionem, vbi stans ante Dei tabernaculum vociferabatur, tollendum tyrannum, & populum è seruitute eximendum, cui sub religionis prætextu dura imperata imponerentur. Deum enim, si ipse esset sacerdotis electo, aliquem dignum fuisse ad hunc honorem prouecturum, non eum qui multis esset merito post habendus: vel si Aaroni eum dare decreuisset, populi suffragio potius quàm fratris beneficio fuisse daturum. Moyses autem qui Coræ calumnias non ignorabat, videns populum irritatum nequaquam expauit: sed fretus conscientia rei bene administratæ, & sciens fratrem electione Dei peruenisse ad sacerdotium non sua gratia, prodiit in concionem: & quoniam non erat imperitus artium quibus vulgus tractandum est, ad Corem versus elata voce: Mihi, inquit, Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex istis, intenta in ducentos & quinquaginta viros manu, honore digni videmini: imò ne reliquam quidem concionem contemno, etiam si vobis diuitiis & cæteris dotibus non sint conferendi. Nam nec Aaron ideo sacerdotio potitur, quia ditior. Tu enim ampliores quàm vterque nostrûm, facultates possides. neque quia nobilior. Commune enim vniuersis genus nobis Deus voluit, cuius eundem cunctis autorem dedit. neque fraterno affectu motus quod aliis debebatur, fratri contuli. Nisi enim ius & fas præ oculis habuissem, nequaquam oblitus mei, dedissem alteri: cùm nemo sit mihi me ipso propinquior, & mihi non minus quã illi bene velim.

A ὅτι μὴ μόνον ἄκοντας, μὴ ὃ συνιέντας τ̃ ὀρθοβουλῆς τ̃ ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὃς τις γὰρ αὐτῷ συνοισθήσεται ὅτι λαβεῖν ἀξίῳ, πείθει τυγχάνειν αὐτὸν ἢ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θεσμωθόμενον. αἷς ὃ ἄποροι ἐπὶ τῷ δικαίᾳ τιμᾶσθαι βίαν

B ἢ ἀγαθοὶ βελόμενοι δοκεῖν ὑ θεσφέρκοι, τέχνῃ δ' ἢ κακουργοῦσι δυνατοί. συμφέρειν ὃ τῷ πλήθει τοὺς τοιούτους ἔτι λανθάνειν οἰομένους κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας, φανερὸς ἔχειν πολεμίους. τίνα γὰρ ἂν λόγον ὑποδῦναι δυνάμενος μωυσῆς, ἀαρῶνι τ̃ τοῖς υἱοῖν αὐτ̃ τ̃ ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲ γὰρ τ̃ λευίτιδος φυλῆς τὴν τιμὴν ὁ θεὸς ἔνειμεν, ἐγὼ ταύτης δικαιότερος τυγχάνω. ἠμεῖς μὲ ὁ αὐτὸς ὢν μωυσεῖ, πλείστῳ ὃ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰδὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τ̃ φυλῶν, εἰκότως αὖ ἡ ῥουβὴλ τὴν τιμὴν ἔχοι, λαμβανόντων αὐτὴν δαθάμου καὶ ἀβιαρέμου καὶ φαλαοῖς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντι τ̃ ταύτην τὴν φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων πρεσβύται. ἐβέλετο μὴν οὕτω ταῦτα λέγων ὁ κορῆς, τὸ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν. ἔργῳ ὃ εἰς ἑαυτὸν ἐπερεισματοῦτο τὴν

C πρόφ τὸ πλῆθος τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως, μετ' ὑποκρισίας πρὸς τοὺς φυλέτας ἔλεγε. προϊόντος δ' εἰς τοὺς πλείονας κατ' ὀλίγον τ̃ λόγου, καὶ τ̃ δ' ἀκροωμένων προσιέμενοι ταῖς κατ' ἀαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλαται τούτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ σωτεραγμοὶ τ̃ κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τ̃ πρώτων ἀνδρες, ἀποδύοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν μωυσέως ἀδελφόν, καὶ τετον αὐτὸν ἀτιμοῦν.

D ἀπηρέθιζο ὃ καὶ τὸ πλῆθος, καὶ βάλλειν τ̃ μωυσεῖ ὡρμήκεσαν, εἴς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μ̃ θορύβου καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τ̃ σκηνῆς τ̃ θεοῦ πάντες ἐβόων διώκειν τὸν τυραννον, καὶ τ̃ ἀπ' αὐτ̃ δουλείας ἀπαλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τ̃ θεοῦ προφάσει βίαια πρὸς ἀγματα κελεύοντος. τ̃ γὰρ θεὸν εἴπερ αὐτὸς ἐᾷ ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τ̃ ἄξιον ἂν εἰς τιμὴν προάγειν, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέρεσι ταύτην

E φέρεσθαι προνοεῖσθαι. κρίνοντά τε προέχειν ἀαρῶνι ταύτῃ, ὅτι τ̃ πλήθει ποιήσασθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' ἐκ ὅτι τ̃ ἀδελφ̃ καταλιπεῖν. μωυσῆς ὃ τὴν κορέα δι' ὀλίγων ἐκ πολλ̃ προϊδών, καὶ τ̃ λαὸν παροξυνόμενον ἰδὼν, ἐκ ἐδεισεν. ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τ̃ πραγμάτων καλῶς ἐβεβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κ τὴν τ̃ θεοῦ προαίρεσιν τ̃ ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὑ κ τὴν αὐτ̃ χάριν, ἧκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ

F πλῆθος ὑδένα ἐποιήσατο λόγον. πρὸς ὃ τὸν κορῆ βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν κ κ̃ ἄλλα κ πλήθεσιν ὁμιλεῖν δριμύς, ἐμοί φησιν ὦ κόρη, καὶ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀποδήλη ὃ τοῖς πεντήκοντα καὶ διακοσίοις ἀνδρας, τιμῆς ἀξίοι δοκεῖτε. καὶ τὸν ὅμιλον ὃ πάντα τ̃ ὁμοίας ἐκ ὑποστερῶ τιμῆς, κἂν ὑστερῶσιν ὦν ὑμεῖς ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως ὑπάρχετε. κ νυῦ

G ἀαρῶνι τὴν ἱερωσύνην ἐκ ἐποιησάμην πλούτῳ προεῖχε. σὺ γὰρ κ ἀμφοτέροις ἡμᾶς μεγάθει χρημάτων ὑπερβάλλεις σὺ μὲν οὐδὲ διγμεία. κοινὸν γὰρ ἡμῖν τοῦτ' ἐποίησεν ὁ θεὸς, τὸν αὐτὸν δοὺς προπάτορα. οὐδὲ δι' φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε τ̃ τὸ φέρον ἐδωκα τ̃ ἀδελφ̃. κ γὰρ εἰ μὴ προνοίζων τ̃ θεοῦ κ τ̃ νόμων τ̃ τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἑαυτ̃ παρεὶς δοῦναι παρέσχον ἑτέρῳ συγχύσεως ὢν ἑαυτ̃ τ̃ ἀδελφ̃, καὶ πρὸς ἑαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος.

καὶ

καὶ γὰρ ὅτε συνετὸν ἑαυτῷ τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτεθέντα τοῖς ἐκ τοῦ φθονεῖν, ἄλλῳ τὴν δόξαν τούτου δυσμενίαν χαρίζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε χρείττων ἢ κακουργεῖν, ὅτε θεὸς οὐκ ἂν προεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, ἢ σὲ ὑμᾶς ἀγνοοῦντας, ὅτι μὴ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς ὁπλεξάμενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτο αἰτίας ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν. ὁ μὲν ἐξ ἐμοῦ χάριτος λαβών, ἀλλὰ καὶ κρίσιν θεοῦ, καταπίθησιν αὐτοῦ εἰς μέσον ὑποδικάσιμον τοῖς βουλομένοις, οὐκ τὸ προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς ἀξιῶν ὑπεραπίστως, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι παρὰ αὐτοῦ προσδέεται, προπεμφθῆ. τοῦτο γέρας ἔχειν τὸ μὴ σασιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καὶ τοιοῦτον ὑμετέραν γνώμην αὐτῷ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ θεὸς, οὐκ ἁμαρτάνομεν τοῦτο τῶν βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἵν' ὃ καὶ τὸ μὴ προσέσθαι παρέχοντες οὗτοι τῷ τιμῷ ἀσεβεῖς. καὶ πάλιν ἀξιοῦντος ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τὴν ἐν αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ, παντάπασιν δύλογον. κρινεῖ τίνων πάλιν αὐτὸς, τίνας βούλεται τὰς ὑφ' ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ὁπιτελεῖν, καὶ προσεσάναι τῆς δυσεβείας. ἄτοπον γὰρ κωλύειν ἐφιέμενον τιμῆς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ τινι θύειν ταύτῃ ἀφελέσθαι τὸ θεόν. τῆς οὖν σάσεως καὶ τὰ δεῦρο τούτου παύσασθε. πρωὶ γὰρ ὅσοι τὴν ἱερωσύνην αὔριον ποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυμιατήριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ παρεῖτε. καὶ οὐ γὰρ κωλῶ, προσχωρήσας τῷ κρίσιν τῇ θεῷ, τὸ ὅπως τούτοις αὐτοῦ μόνοις ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποιεῖ τοῦ θεοῦ κρείττονα. προσήκων γὰρ κεκριμένος ἔτως ἐστὶ τὸ γέρως. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι καὶ ἀκρῶνα προσδέξασθαι συγκεκριμένον, γλῶς μὲν ὄντα τοῦ αὐτοῦ. μηδὲν γὰρ μεμφθῆναι τοῖς προσῆκον τῷ ἱερωσύνῃ προσφαγμένοις δυνάμενον, καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ θυμιωμένων ὑμῶν, ἅπερ αὐτὸ τὸ θυσίαν ἡδέως κρινεῖν ὁ θεὸς, δῆλον ὑμῖν ἱερεῖς κεχειροτονήσεται, τὸν ὅπως τὰδελφὸν ὁλαβολῆς κεχαρισμένον τὸ τιμῷ αὐτῷ ῥυόμενος. ταῦτα μωυσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τὰραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς μωυσῆν ὑποψίας. ἐπήνεσαν γὰρ τοῖς εἰρημένοις, καὶ δὴ καὶ ἐδόκει χρῆσαι πρὸς λαόν. τότε μὲν οὖν διαλύσει τὸν σύλλογον.

& alioqui qualis erat prudentiæ, me violati iuris reum facere, & huius facinoris præmium alteri cedere? Verùm & à mea probitate abfit tale scelus, neque Deus sustinuisset aut se contemni aut vos ignorare quid illi gratissimum facturi essetis. Ipse sacerdotem sibi elegit, ipse ab hoc crimine immunem me reddidit. Attamen licet non meo beneficio, sed diuina electione hunc honorem adeptus, non dubitat in medium depositum vestris suffragiis committere, nullam prærogatiuam postulans ex eo quòd hactenus eo sit legitimè functus, vt qui omni ambitione posita, malit vos sine seditione videre, tametsi vestris etiam calculis antè iam comprobatus. neque enim Dei voluntatem in hoc læsimus, quòd vestrum etiam assensum accedere voluimus. sed quod ille vltro detulit, salua pietate recusare non licuit: quemadmodum & illud æquum est, vt qui semel dedit, suum donum ratum ac perpetuum efficiat. Quamobrem iudicabit denuò quem velit pro vobis sacra facere, & pietatis vestræ antistitem esse. Iniquissimum enim fuerit: Corem per ambitionem obstare, quo minus liberam electionem sui sacerdotis habeat. Nihil est igitur quòd seditionibus turbemini, quantum ad hanc causam attinet. Cras manè cum sua quisque acerra & igne ac odoramentis adesto. Tu verò Cores, cede Deo, & calculum eius expecta, neque maiorem quàm Deus habeat, autoritatem tibi arroga: sed tu quoque inter cæteros huius honoris competitores iudicandus adesto, nec video cur vel Aaron à petitione debeat excludi, eodem genere natus, & qui iam in hac functione irreprehensibile sui specimen dedit. vbi verò conueneritis, coram toto populo suffitum facitote, & cuius sacrificium acceptius Deo fuerit, cum mea quoque autoritate confirmabo, méque ab hac calumnia collatæ per priuatam gratiam in fratrem summæ dignitatis exoluam. His auditis turba & tumultuari simul, & malè suspicari de Moyse destitit: & insuper consilium eius collaudauit tanquam è republica futurum: atque ita concio dimittitur.

Κεφάλαιον γ'.

Ως οἱ μὲν τῆς σάσεως καταύσαντες, διεφθάρησαν κρίσιν τοῦ θεοῦ, τὸν δ' ἱερωσύνῃ ἀαρὼν ὁ μωυσέως ἀδελφὸς κατέσχε καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Cap. III.

Quomodo seditionis concitatoribus diuina vltione extinctis sacerdotium Aaroni & filiis est confirmatum.

ΤΗ δ' ὑπερῃ συνῆλθον εἰς τὸν ἐκκλησίαν, προσδεξόμενοι τὴν θυσίαν, καὶ τῇ δ' αὐτῆς κρίσει τῆς προσῆκον ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' ἐξ θορυβώδη τὸν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῆς ἰσομοιρίας. καὶ τῆς μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ μωυσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν. τῆς δ' φερνίμων, εἰ προφυμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεισαν γὰρ, μὴ τὸ σάσεως προϊούσης ἀφανιδῆ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τὸ καταστάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῇ καταβοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ προσὸ τις εἴποιεν, προσ τοῦτο τῷ γνώμῃ ζέπων ἐθορύβει, πέμψας δὲ καὶ μωυσῆς προσ ἀδίεμον ὑπηρετὰς, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα,

Postera verò die reditur in concionem vt sacro facto interessent diuino iudicio, per quòd competitorum certamen erat dirimendum: erátque nonnihil tumultus, multitudine suspensa ad euentus expectationem, quibusdam Moysen in ordinem redigi cupientibus: qui verò prudentiores erant, seditionum finem exoptantibus, timebát enim ne actum esset de republica si vlterius seditio procederet. multitudo quoque natura nouarum rerum cupida, & ad obloquendum magistratibus prona, omnibus rumoribus circũferebatur. Moyses autem missis ad Dathamum & Abironem viatoribus, *Num. 16.*

iussit vt ad condictum venirent sacris interfuturi. postquam autem negauerunt se obtemperaturos, neque diutius passuros Moysi potentiam artibus malis quæsitam in populo augeri: his renunciatis assumptisque aliquot præstantioribus non est dedignatus ad contumacem Dathami factionem venire, sequentibus se libenter quos iusserat. Tum Dathamus cum suis audito Moysen cum primatibus ad se aduentare, progressi cum liberis & vxoribus ante tabernacula, expectabant quidnam acturus esset. B aderant etiam satellites qui arcerent eum si quid vi agere vellet. ille verò iam propior sublatis in cælum manibus, & elata voce vt à tota multitudine exaudiri posset, Domine, inquit, cæli & terræ ac maris, vt qui mihi testis es fide dignissimus, quòd quicquid hactenus feci, ex tua sententia feci, qui miseratus res Hebræorum perpetuus adiutor mihi fuisti, exaudi hanc orationem. tu enim scis omnia, ipsas etiam cogitationes hominum: quapropter nõ dedigna- C beris rei veritatem atque istorum ingratitudinem in medium proferre. Nosti sanè exactè & illa quæ natiuitatem meam præcesserunt, vita nimirum non audita: nunc in illis rebus testimonio tuo me subleua, quas isti cùm non ignorent, malè suspicari tamen non verentur. Ego cùm vitam agerem quietam, id quod mea virtute & tua voluntate Raguelisque soceri beneficio consecutus eram, tamen relictis eius voluptatibus & commodis meipsum totum D dedidi ærumnis pro isto populo perferendis: & primùm pro libertate eorum, nunc verò pro salute promptissimè magnos labores suscepi. Nunc ergo quoniam in suspicionem veni hominibus, qui mea cura ac prouidentia tot mala incolumes euaserunt, tu qui in igne illo ad montem Sina mihi apparuisti, & tua voce spectaculóque illorum prodigiorum me dignatus es, qui in Ægypto legatione tuo nomine fungi voluisti, qui Ægyptiorum opibus afflictis ser- E uitutem eorum effugere concessisti, & Pharaotis potentiam succumbere mihi fecisti, qui ignaris viæ per mare medium iter aperuisti, cuius postea fluctibus Ægyptios inuoluisti, qui inermes armis muniuisti, qui ex vitiosis fontibus potabiles reddidisti, & potum nobis inopia laborantibus è petra produxisti, cibúmque in terra non inuenientibus à mari attulisti, è cælo denique cibũ nũquam antè auditũ es largitus, qui legibus ac institutis rem nostram ornasti, F adesto mihi Domine iudex omnium ac testis incorruptissime, quòd neque munera à quoquam Hebræorum fauorem meum contra iustitiam captante admisi, neque pauperem bonã causam habentem propter aduersarium diuitẽ perdere litem sum passus, & nunc republica sincerissimè administrata in suspicionem culpæ, à qua sum alienissimus, venio, qua si fratri ob priuatum affectum & non tua voluntate sacerdotium tuum contulerim: ostende quòd omnia G tua prouidentia dispensantur, & nihil fortuitis casibus, sed tua voluntate ad effectum perueniat:

καὶ θεμιμύειν τ' ἱερουργίαν. ὡς δ' ἔτε ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ μωυσῆν ἀ θεὸν ἀφεῖσθαι καὶ τὸ λαὸν παντὸς ἐκ χαιρηρίας αὐξανόμενον, ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτοῖς τοῖς θεσβόλοις ἀξιώσας, ἀπήει θεὸς τοὺς θεὶ δαθάμην· ἐχ ἡγούμενος ἐῆ δεινὸν βαδίζειν θεὸς τοὺς ἀφανισαντας. οἱ ὃ ἀδὲν αὐτεπόντες ἠκολούθουν. οἱ ὃ θεὶ δαθάμην πυθόμενοι τὸν μωυσῆν μ' τῶν ἀξιολόγων σ' πλήθους θεὸς αὐτοὺς ὡδηγημένον, θεσελθόντες γυναῖξιν ἅμα καὶ τέκνοις θεὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί ἢ μέλλει ποιεῖν ὁ μωυσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν θεὶ αὐτοὺς ὡς εἰ βίαν τινα θεσφέροι μωυσῆς ἀμυνόμενοι. ὁ ὃ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν ἐρανὸν ἀναχὼν, γόνυς ἐκβοήσας ὡς ἀκούσοιτο πάση τῇ πλησίον γενέσθαι. δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' ἐρανῷ τε καὶ γῆς ἢ θαλάσσης. σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεθεγμένων μάρτις ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμη τῇ σῇ γίνεται τὰ πάντα, καὶ θρωμένοις μηχανὴν ἐξεπόρισας, οἷκτον ἐν πᾶσι δεινοῖς ἐβεβίων ποιησάμενος. ἐλθέ μοι τέτων ἀκεσατὴς τῶν λόγων, σε γὰρ ἔτε θεατόμενον, ἔτε νοηθὲν λανθάνει. ὡς τ' ἀδὲ φθονήσεις μοι σ' ἀληθείας, τιμὴ τέτων ἀχαρισίαν ὑπεθεσθεν θέμενος. τὰ μὲν οὖν θρεσβύτερα σ' ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον, ἐκ ἀκοῆ μαθών, ὅθεν ὃ αὐτοῖς παρὼν γνωμένοις. ἃ ὃ δὴ τέτου καὶ περ ὑπισχνούμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοῦσι, τέτων μοι γενὲ μάρτις. ἐγὼ βίον ἀθεάλυπτον κατασπάσμενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ ὃ βουλῇ, καὶ τέτο ῥαγδαίλε μοι τῶ πνεύσεσῦ καλαπόντος, ἀφεὶς τιμὴ ἐκείνων ὑπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τέτων καλαπωσίαις. καὶ θεότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν, νυῦ δ' ὑπὲρ τῆς στερήσεως μεγάλους ὑπέρχω πόνους, καὶ παντὶ δεινῷ τύμον ἀντάξας θεόθυμον. νυῦ οὖν ἐπεὶ κακηργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶν καμάτων ὑπάρχει τὸ θρεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς ὁ τὸ πῦρ ἐκεῖνόμοι φωνὰς καὶ τὸ σωῶν, καὶ σ' αὐτῶν φωνῆς ἀκεσατιμὴ τότε σήσας, καὶ θεατιμὴ τεφάτων ὅσα μοι παρέχειν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας, ὁ κελεύσας ἐκ' αἰγύπτου σαλεῖσαι, καὶ τιμὴ σιμὴ γνώμιμον τέτοις ἐμφανίσαι, ὁ τιμὴ αἰγυπτίων δυδαιμονίαν σείσας, καὶ σ' ὑπ' αὐτῶν δουλείας δεσμὸν ἡμῖν ὠδαχών, καὶ μακρεστέραν ἐμοῦ τιμὴ φαραώθου ποιήσας ἡγεμονίαν, ὁ γλῶ ἡμῖν ἀμαθῶς ἔχουσι τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος ☪ τ' ἀνακεκομμένην θάλασσαν τοῖς αἰγυπτίων ὑπικυμένας ὀλέθρεις, ὁ γυμνοῖς ἓσι, τιμὴ ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος, ὁ πανήμερος ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥύσας ὠδασκυάσας, καὶ τελέως ὑποδοῦσιν ἡμῖν σ' πέτρων ἐλθεῖν ποτὸν μηχανησάμενος, ὁ τῶν γῆθεν ὑποδυομένους εἰς τεφλὴν ὀμασίσας τοῖς ὑπὸ θαλάσσης, ὁ καὶ ἀπ' ἐρανῦ ζοφλὴν καταπέμψας ἃ θεότερον ἰσορροθεῖσαν, ὁ νόμων ὑπόνοιαν ἡμῖν ὑποθέμενος, καὶ διάταξιν πολιτείας, ἐλθὲ δίασσα τῶν ὅλων δικασῆς μου καὶ μάρτις ἀδωροδόκητος. ὡς ἔτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' ἑβραίων τινὸς κ' ἢ δικαίᾳ θεσπεμάμην, ἔτε πλέτῳ κατέκεινα πενίαν νικᾶν δυναμένην, ἔτ' δὴ ἐλάβη ἢ κοινῆ πολιτδυσάμενος, εἰς ἀλλοζιωτάτας τ' ἐμῶν ὑπιτδευμάτων ὑπνοίας πάρεμι, ὡς ἐχὶ σῦ κελεύσαντος ἀαρῶνι δὲς τ' ἱερωσύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὲν χαρίν. ὠδάσπσον ὃ ☪ νῦν ὅτι πάντα σῇ θεγνοίᾳ διοικεῖται, ☪ μηδὲν αὐτομάτως, ἀλλὰ κ' βέλησιν βεβδυόμενον τιμὴ σιμὴ, εἰς τέλος ἔρχεται.

ὅτι

ὅπῃ φροντίζεις τ' ἑβραίους ὀπισόντων μετελθὼν ἀβειρώνῳ & δαθάμῳ, οἳ σοῦ καταδικάζουσιν ἀλαζονείαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου. ποιήσεις δ' φανερὰν τῳ ἐπ' αὐτοῖς δίκῃ, ἔτι μεμψιόντων κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τοῦ ζῆν αὐτοὺς μετασήσας, μὴ δ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπινον ἐξελήλυθότας τοῦ βίου φανέντας νόμον. ἀλλὰ χαῖροι δεῖ αὐτοῖς ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν, ἵν' πατέρων γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἀπόδειξις ἂν ἰσχύος ἅπασι γένοιτο καὶ διδασκαλία, σωφροσύνης δ' εἰς τὰς ταῦτα πείσεσθαι δεῖ σοῦ δοξάζοντας ἐκ ὁσίᾳ. δύρεθείην γὰρ ἂν ἄτοπος, ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προσάσεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίληται τὰς κατ' ἐμοῦ δοξολάς, τοῖς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξειας κακοῦ. ὃν δ' ἐπηρεασάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσας ἐμόν. & δίκῃ εἰσπροξάμενος ὡδὲ τοῦ τ' σοῦ ἀδικῆσαι θελήσαντος λαὸν, τοῦ λοιποῦ βεβαίων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην σῶζε τ' πληθυῒ ἐπομένῃ τοῖς σοῖς προστάγμασιν, ἀπαθῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τ' τῶν ἡμαρτηκότων κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα ὡς ἀ δίκαιον ἐστὶ τ' ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας ἰσοπλίτας τιμωρίαν ἐκπίνειν. ταῦτα εἰπόντος & δαθαρύοντος, σείεται μὲ αἰφνίδιον ἡ γῆ. σάλῳ δ' ἀῶ αὐτῆς κινηθέντος ὥσπερ ἐξ ἀνέμου βίας σαλευομένῳ κύματος, πᾶς μὲ ἐδέησε ὁ λαός. πατάγῳ δ' καὶ σκληρᾷ ῥαγδύτος ἦχος καὶ τὰς ἐκείνων σκηνὰς, συμίζησιν ἡ γῆ. & πᾶν δ' ὅσα φύλα τότοις ἐν, ὑπολύσεγκεν εἰς αὐτὴν. ἠφανισμένων δ' ἔτως ὡς μηδ' ὀφθῆναί τινας γνῶναι, συνήλθε πάλιν τ' γῆς τὸ χεῖ ἐκείνοις κεχηνὸς καὶ καθίσαν, ὡς ῥᾳδ' εἰ πάθοι τι τ' προειρημένων φανερὰν ἐν τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲ ἔτως ἀπώλοντο, ὑπόδειξις τ' ἰσχύος τοῦ θεοῦ γιγνόμενοι. ὀδύρετο δ' αὖ τις, ἀ μόνον τ' συμφορᾶς αὐτὰς, καθ' αὐτὴν ὕσης ἀξίας οἴκτου, ἀλλ' ὅτι & τοιαῦτα παθόντων ἐφήθησαν οἱ συγγνεῖς. τ' γὰρ συντεταγμένων ἀναθόμενοι, προς τ' ὄψιν τ' συμβεβηκότος, ἐβεβήκειν τ' κείσιν. καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθείους ἀπολωλέναι τὰς δεῖ δαθάμῳ, ἀ δ' ἐλυποῦντο. μωυσῆς δ' καλεῖ τὰς δεῖ τ' ἱερωσύνης ἀμιλλωμένους, δι' τ' τῶν ἱερέων δοκιμασίαν, ἵν' ἃ προσδέξηται τ' θυσίαν ὁ θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ἢ κεχαρισμένος. συνελθόντων δ' πεντήκοντα & διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ & δι' πατέρων ἀρετὴν ἐπῄνητο ὑπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ δι' τ' αὐτῶν ἢ κἀκείνους ἀφελέσθαι τοῦ, προῆλθον καὶ ἀαρὼν & κορῆς. καὶ προ τ' σκηνῆς πάντες καθηγίαζον ὅπῃ τοῖς θυμιατηρίοις, ὅσα κομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δ' πῦρ ζοῦτον ὅσον ἀδὲ χαλεπόν τον ἰσόρησέ τις ἀδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν καὶ ὑποδρομὲν κύματος, ἔτε καὶ βίαν πνεύματος, ὗλης προς αὐτὸ ὑποξιβείσης αὐτομάτως ἐξεκρήσθη. ἀλλ' ὁποῖον θεοῦ κελεύσαντος ἀφθείη λαμπρὸν & φλογοειδέστατον. ἀφ' ἃ πάντες, οἵ τε δι' πεντήκοντα καὶ κορῆς ἀξαντες ἐπ' αὐτὰς, ἐφθάρησαν ὡς καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ἀφανῆ γενόμενα. περισώζεται δ' μόνος ἀαρὼν, μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τῷ τὸν θεὸν ἐν τ' ὃς ἐδέησε καμεῖν ἀπεσκληκότα. μωυσῆς δ' τούτων ἀπολωλώων, βουλόμενος τῳ τιμωρίαν αὐτῶν μνήμην παραδοθῆναι, καὶ τοὺς αὖθις ἐσομένους αὐτῷ μαθεῖν, ἐκέλευσεν ἐλεάζαρον τὸν ἀαρώνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν χάλκεον καταθέσθαι βωμὸν, ὡσπὲρ ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπαθον, &

& quòd res Hebræorum cordi tibi sint, iusta in Dathamum & Abironem animaduersione declara, qui te stupidum faciunt meis imposturis circumueniri iactantes. facies autem manifestam aduersus insanos gloriæ tuæ detractores vindictam, si non communi more intereant, ne quis nihil nisi humanum passos existimet, sed terra quam indigni calcant dehiscens cum familiis & facultatibus eos absorbeat. hoc modo & tua potentia omnibus apparebit, & exemplum posteris statuetur, ne quis secus quam pium est de tua maiestate sentire audeat, & meum ministerium ex tua sententia esse comprobabitur. Quòd si vera sunt crimina quæ in me congerunt, tum in meum caput ditæ vertant, illis quos execratus sum incolumibus. Atque ita exacta pœna à populi tui turbatoribus, reliquam multitudinem in pace, concordia, & mandatorum tuorum custodia serua intactam & expertem supplicij sceleratis hominibus debiti: quandoquidem alienum est à tua iustitia, illorum pœnas immeritam Israelitarum turbam dependere. Hæc cum lachrymis effato, terra horrendum repente contremuit, & vndante superficie, non secus quàm pelagus vento fluctuans, vniuersum populum terruit: immani mox sonitu eliso, quà seditiosi tendebant solum subsidit, & eodem momento omnes ad vnum absorbet: sublatisque in hunc modum profanis, hiatus ille ita rursum clauditur, vt ne vestigium quidem eius supereresset. Hic finis seditiosæ factionis, illustre argumentum diuinæ prouidentiæ simul & potentiæ, fuitque hic casus eò miserabilior, quòd adeò nemo ne propinquorum quidem aut cognatorum eos est miseratus, vt totus quantus erat populus, anteactorum oblitus, lætis acclamationibus Dei sententiam comprobaret, ac ne luctu quidem dignos, vt pestem ac perniciem popularium existimaret. Post Dathamum cum suis extinctum Moyses pontificatus æmulos conuocat, Deo denuo commissurus electionem, vt ei sit ratum sacerdotium, cuius sacrificium Deo gratissimũ apparuerit. Itaque conueniunt ducenti quinquaginta viri summo in precio semper apud populares habiti, tum quòd à maioribus omni virtute præclaris oriundi essent, tum quòd ipsi nequaquam degenerarent: cúmque his procedunt & Aaron & Cores: deinde stantes ante Dei tabernaculum adolebant acerris odoramenta quæ secum attulerant: cùm subito tantus ignis effulsit, quantum nec homines ipsi vnquam excitauerunt, nec in terris sponte ardentibus, nec in syluis per æstum austri flatu collisis & attritis excitatum viderunt, sed qualis diuinitus accendi poterat, fulgẽtissimus simul ac flagrantissimus: cuius vi ac impetu ducenti illi & quinquaginta vnà cum Core ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem reliquiæ comparerent: solus Aaron superfuit illæsus, vt manifestum esset diuinitus coortum hoc incendium. His ita absumptis, Moyses volens perpetuam eius supplicij memoriam ad posteros tradi, vt & illis non ignoraretur, iussit Eleazarum Aaronis filium acerras eorum affixas altari æreo consecrare, vt hoc monumento omnes terrerentur, qui cæleste

numen humanis dolis putant circumueniri posse.

Cap. IV.

Qua Hebrais in deserto per annos xxxviij obuenerunt.

Num.17. POst tam euidens argumentum cùm iam factis constaret, non ambitu, aut fratris gratia, sed diuino iudicio sacerdotium ad Aaronem peruenisse, sine vlla controuersia posthac illud tenuit: nec tamen ob hoc diu cessatum est à seditione, imò penè grauior priore est insecuta. nam ex talibus c usis ortum habuit, vt facile appareret longo tempore duraturam. Cùm enim semel animos hominum occupasset hæc persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, arbitrabantur Deum in gratiam Moysis ista facere. huic igitur imputabant omnia, tanquam non peccatorum odio Deus sæuiret, sed à Moyse solicitatus: ægréque ferebant quòd non solum impunè tot optimatum morte populum mulctasset, sed præmium etiam auferret confirmatum iam fratris pontificatum: quandoquidem nemo posthac eum affectaturus erat, cùm aliis id malè cessisse videret. adhæc cognati extinctorum agebant apud populum, rogantes vt superbæ & nimiæ Moysis potestati modum aliquem statueret. facile enim hoc illi esse. Tum ille maturè sentiens excitari turbas, veritus ne qui rursum res nouas molirentur, vnde magnum aliquod malum accidere posset, concionem aduocari iubet. & auditis postulatis nihil respondens ne magis irritarentur, hoc tantum principibus tribuum mandauit, vt virgas afferrēt tribuum nominibus inscriptas. eius enim fore sacerdotium, in cuius virga Deus signum ostenderit. quod vbi placuit, inscriptas attulerunt, cùm alij, tum Aaron, inscriptam habens in sua Leuiticam. eas Moyses acceptas in Dei tabernaculum depositi. sequenti verò die omnes protulit, quæ facilè agnoscebantur, quòd essent & à principibus qui attulerant, & à cætero populo notatæ: videbántque alias eadem specie manere, qua erant pridie, cùm eas Moyses acciperet, ex Aaronis verò ramos & germina esse exorta, & quod magis mirum amygdala matura, quòd virga ex hoc genus ligno constaret. hac nouitate spectaculi vulgus attonitum, omissis odiis quibus tam Moysem quam Aaronem prosequebatur, totum in admirationem diuini iudicij versum, ampliùs Deo repugnare desiit, ratúmque Aaroni sacerdotium esse voluit: atque ita tertio Dei calculo confirmatus nemine posthac contradicente fuit pontifex, & Hebræorum populus longis seditionibus agitatus hoc modo ad quietem tandem peruenit. Moyses autem posteaquam Leuiticam tribum diuino cultui dicatam, immunem à malitia fecisset, ne fortè in parandis ad vitam necessariis occupati, negligentiùs sacra tractarent, mandauit vt post armis ac Dei fauore quæsitam Chananæam ex oppidis eius quadragintaocto bona & pulchra Leuitis distribuerentur, cum agro mœnibus eorum contiguo duûm millium cubitorum, & insuper à toto populo de-

III.
Num.18.35
Leui.14.18
& 26.

ὅτι τῳ ἰσχυὸ τοῦ θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δυνάσθαι.

Κεφάλαιον λ'.

Τὰ συμβαίνοντα τοῖς ἑβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἕως ἐκπωλήσεως τειάκοντα.

ΚΑὶ ἀαρὼν μὲν, ὡς ἐπὶ τῇ μωυσέως χάριτι τὴν ἀρχιερωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ θεοῦ κρίσει φανερᾷ γνωρισθείσῃ τὴν ἰσότιμον ἤδη βεβαίως ἀπήλαυεν τιμῆς. τοῖς μέντοι πολλοῖς ἔσθ' ὅτε στασιάσασι πολλαχοῦ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν. ἐλάμβανε δὲ τὴν ὀργὴν τοῦ χείρονος ὑποκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς οὐδέποτε λήξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον προβαθυνθὲν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι πεπισθυκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας, ὡς ἐβούλοντο ταῦτα χωρεῖν εἰς μωυσοῦν χάριτος τοῦ θεοῦ πεποιῆσθαι. κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τοῦ ὀργὴν τοῦ θεοῦ γίνεσθαι τοσαύτην, ὡς ὅπως δι' ἕνα τὸν κολασθέντων ἀδικίαν, ὡς μωυσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοὺς μὲ διαφθαρῆναι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι πρὸς τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν. τὸ δὲ τίνων αὐδρῶν ὀλέθρῳ τὸν πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν πρὸς τὸ μηδεμίαν ὑποσχεῖν δίκην ἔτι καὶ τὸν ἱερωσύνῃ ἀναμφίλεκτον ταδελφῷ προσαρεῖν. ἵν' ἕνα γε δι' αὐτῆς ἄλλον ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτους ὁρῶντα κακῶς ἀπολωλότας. ἐπὶ γε μὲν καὶ προσῆν οἰκείων τοῖς διεφθαρμένοις δέησις ἐγίνετο πολλὴ τοῦ πλήθους μειῶσαί τι τοῦ μωυσέως μεγαλαυχίας. ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι. μωυσῆς δὲ, καὶ γὰρ ὀκ πολλοῦ σωτηρίαν ἀμφὶ αὐτοῦ ἠκροᾶτο τὸν θόρυβον, δείσας μήτι νεωτερήσωσι πάλιν, καὶ ῥιπταί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν. καὶ προελθὼν ἠκροᾶτο εἰς ἀπολογίαν ὁ καθ' ἁμαρτίαν, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὸ δὲ μόνον τοῖς φυλάρχοις προεῖπῶν, κομίζειν τὰ τῶν φυλῶν ὀνόματα βακτηρίας ἐπιγεγραμμένα. λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὸν ἱερωσύνῃ, ὅπερ αὖ ὁ θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, κομίζουσιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ἀαρὼν, ἐπιγράψας λαύτην ἐν τῇ βακτηρίᾳ. καὶ ταύτας μωυσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ θεοῦ κατατίθησι. τῇ δ' ὑπιούσῃ προσκόμισε τὰς βακτηρίας. γνώσιμοι δ' ἦσαν τότε αὐδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς, οἳ περ ἐνόμιζον, καὶ τῷ πλήθει. καὶ τὰς μὲ ἄλλας, ἐφ' ἕ περ αὐτὰς χήματος μωυσῆς παρέλαβεν, ὑπὸ τότε μεμψιμοιρίας ἔβλεπον. ἐκ δὲ ἀαρῶνος, βλαστούς τε καὶ κλάδους ἀναφυτὰς ἑώρων. καὶ καρπὸν ὡραῖον, ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ τότε τῷ ξύλῳ τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλαγέντες δ' ὑπὸ τοῦ παραδόξου τοῦ θείας, εἰ καί τι δι' μίσους ἦν ὁ μωυσῆς καὶ ἀαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἤρξαντο τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτῷ κεῖσθαι, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιδυφοβοῦντες τοῖς δεδομένοις τῷ θεῷ σωνεχόρων ἀαρῶνι καλῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲ, ὡς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ χρεοστονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν ἑβραίων στάσις πολλὰ ἀκμάσασα χρόνον, τέλος ἐπαύσθη τὸν ζόπον. μωυσῆς δ' ἐπεὶ πολέμιος στρατιᾶς ἦν τοῖς λαύιταν ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύουσα τὸν θεὸν, ἵνα μὴ δι' ὀκνηρίαν μηδὲ ζήτησιν τοῦ εἰς τὸν βίον ἀναλισκομένων ἀμελοῖεν τοῦ ἱερᾶ, καὶ βέλησιν τοῦ θεοῦ τὸν χαναναίαν κτησαμένους τοῖς ἑβραίοις, ἐκέλευε κατανεῖμαι τοῖς λαύιταις ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλάς. τὰ τε περὶ αὐτῶν γῆς διαγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τοῦ τείχων αὐτοῖς εἶναι. καὶ πρὸς τούτοις ἦ καὶ τὸν λαὸν ἐξ-

ταξε

ζει τ ἐπετείων καρπῶν δεκάτλω αὐτοῖς τε τοῖς λεύ- A
ταις, καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ πᾶσα τῷ
πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἔξιν. ἀναγκαῖον δ' ἡμῖν εἰπεῖν
ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια πᾶσι πάντων γίνεται, δηλώσας. τῶν
μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων, ἓξ καὶ δέκα πα-
εχωρῆσαι τοῖς λευίταις αὐτοῖς προσέταξε, καὶ τ δε-
κάτης ἧς πᾶσα τὸ λαὸς κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκά-
τλω αὐτοῖς ἀπονεῖζειν. ἔτι ἦ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν δί-
καιον τοῦ θεοῦ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρ- B
πῶν ἀποφέρειν. καὶ τ τραπόδων ἦ τῶν εἰς τὰς θυσίας
νενομισμένων τὸ γονηθὲν πρῶτον ἀῤῥεν ἢ καταθῦ-
σαι πᾶσαν εἶναι τοῖς ἱερεῦσιν, ὡς τε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖ-
σθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' ἃ νενομισμένων ἐσθίειν
παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεκαότας τῶν
πικτομένων σίκλον καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀποφέρειν, ἀνθρώ-
που ἦ πρωτότοκα πέντε σίκλους. ἐὰν ἦ ἀπαρχὰς αὐ-
τοῖς ἐκ τῆς τῶν τραπόδων κουρᾶς. τοὺς τε πετρίντας
τ σῖτον καὶ ἀρτοποιηθέντας, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινὰ C
χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτοὺς καθιερῶσιν ἀνιέναι πε-
ποιημένοι, ναζαραῖοι ἦ καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶ-
νον καὶ προσφερόμενοι, τούτων ὅταν τὰς τρίχας ἀφιε-
ρῶσιν ὅτι θυσίᾳ τε δρῶσι ταῖς κοιναῖς νέμεσθαι προὶς
τοὺς ἱερεῖς. ἐκ οἱ κορβᾶν αὐτοὺς ὀνομάσαντες τῷ θεῷ,
δῶρον ἦ τοῦτο σημαίνει κατὰ ἑλλήνων γλῶτταν, βεβλο-
μένοις ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλ-
λειν ἀργύριον, γυναικὶ μὲν τριάκοντα σίκλους, D
ἄῤῥενι ἦ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδέεσθαι τ ὠνε-
σμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι προὶ
τούτων ὡς βέλονται δοκιμάσαι. ἐὰν ἦ μὴ τοῖς κατ' οἶκον
θύουσιν ἀνωχίας ἕνεκα τ αὐτῷ ἀλλὰ μὴ θρησκείας ἀ-
νάγκλω κομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔντυρόν τε καὶ χαλκοῦν
καὶ τ δεξιὸν βραχίονα τῶν θύματος. καὶ τοῖς μ ἱερεῦσι
μωυσῆς τοσαύτλω παρέξων, λὼ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων
θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ προὶ ταύτης βί- E
βλῳ δεδηλώκαμεν, δ πορείαν ἐπενόησε. πάντων ἦ τοῖς
ἱερεῦσι τελουμένων, κοινωνεῖν διέταξε καὶ τοὺς οἰκετὰς
θυγατέρας καὶ γυναῖκας, ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημά-
των ἀποφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰ ἐν τῷ ἱερᾷ μό-
νοι δαπανῶσιν οἱ ἄῤῥενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν. ὡς ἦ
ταῦτα μὴ τλω σάσιν μωυσῆς διέταξεν, ἀρὰς μὴ πάσης
τ σπατιᾶς, ὅτι τοῖς τῆς ἰδουμαίας ὅροις ἦλθε, καὶ
πρέσβεις προὶς τὸν βασιλέα τῶν ἰδουμαίων πέμψας, F
κέλις ἦ ὁδὸν αὐτῷ διαβαίνειν καὶ ἔγγυας ἃς αὐτὸς ἐθέλοι
λαβεῖν, ὑπὲρ τῶν μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολο-
γῶν, ἀγορᾶσαί τε τροφὰς χορηγῆσαι, κἂν τιμλῷ τῷ
ὕδατος αὐτοῖς κελεύσει καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσ-
βεύσατο μωυσῆς οὐκ ἀρεσκόμενος, οὐδὲ συγχωρῶν τλῷ
ὁδὸν, ἔνοπλον τλῷ στρατιὰν ἀγαγὼν, προσαπλύ-
τα τῷ μωυσῇ κωλύσων αὐτοὺς εἰ τολμήσειαν βίᾳ
περαιοῦσθαι. καὶ μωυσῆς, ἄρχειν γὰ μάχης ὑ συμβᾶλ-
λοντος ὁ θεὸς χρωμένῳ, τλῷ δύναμιν ὑπανῆγε δι' G
τῆς ἐρήμου ἐκπεραίνων. τότε δὴ ἐ τλῷ ἀδελφλῷ
αὐτοῦ μελλόντλω τελευτᾶ τοῦ βίου καταλαμβάνει,
τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκέναι, ἀφ' οὗ τλῷ ἄργυρον κατέλιπε. μηνὸς ἦ ξανθικοῦ νουμηνίᾳ καὶ σελλίῳ.
θάπτουσι δ' αὐτλῷ δημοσίᾳ πολυτελῶς, ὑπὲρ πνος ὄρους, ὃ καλοῦσι, σείν. καὶ πενθήσαντα ὅτι τριάκοντα
ἡμέρας τὸν λαὸν, ἐκέλευσε μωυσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχον θηλείαν, ἀρότρου ἐ γεωργίας ἄπειρον,
ὁλόκληρον ἦ ξανθλῷ πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τοῦ στατηρίου προσαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρώτατον,

cimas annui fructus exegit Leuitis simul ac sacerdotibus conferendas: atque hi posthac eius tribus solennes reditus fuêre. Nunc dicendum quæ sint sacerdotum propria. ex quadraginta octo oppidis iussit vt Leuitæ concederent eis tredecim, & decimarum à populo quotannis acceptarum decimas penderent: præterea vt populus Deo primitias omnium fructuum è terra prouenientium offerret, & ex quadrupedibus quæ mactare fas est, primogenitum si masculum fuerit, sacrificandum sacerdotibus adducat, vt eo cum familia vescantur in vrbe sacra, pro eis verò quibus patria lex vesci vetat, dominus fœtus sicium cum dimidio dependat, pro homine verò primo genito quinque siclos, deberi eis etiam primitias tonsuræ ouium. & qui panes coquant liba aliquot eis præbere. Qui verò ex voto se consecrant, Nazaræi dicti *Num.6.* capillum alentes, & vinum non gustantes, cùm capillum consecrant victimas eorum sacerdotibus cedere. Item qui Corban seipsos nominant, hoc est Dei donum, si velint à ministerio ad quod se vltro obligauerunt dimitti, sacerdotibus pecuniam numerare, mulierem triginta siclos, virum quinquaginta. qui verò tantum pecuniæ non habuerint, hos sacerdotum arbitrio relinquendos. quin & siquis domi mactet ad priuatum epulum, non ob cultum diuinum, offerendum tamen sacerdotibus pecoris pectus & brachium dextrum. Tantum est quod sacerdotibus Moyses attribuit, prætérque quicquid pro peccatis populus offert, vt in proximè præcedente volumine diximus. Quicquid autem à populo sacerdotum ordini contribuitur, ex eo tam vxores quàm filias & famulos etiam participes esse voluit, exceptis quæ pro peccatis offeruntur. hæc enim in fano soli sacerdotio fungentes mares eodem die absumunt. His ita post seditionem dispositis castra *Num.20.* mouit, & cum omnibus copiis ad Idumeæ fines peruenit, legatis primùm ad regem præmissis. petebat ab eo tantum liberum transitum, paratus ipsius arbitrio fidem dare, sine cuiusquam iniuria iter se facturum: præterea forum rerum venalium suis exhiberi poscebat, persoluturus etiam aquæ precium, si rex ita iuberet. illè verò legatis re infecta dimissis, negatóque transitu, armatus cum exercitu est obuiam profectus, prohibiturus Moysem si vi viam aperire conarerur, at propheta consulto prius oraculo, & Deo non permittente vt ipse pugnæ principium faceret, retrorsum abduxit exercitum, per desertum iter facturus. Eodem tempore sorori eius Mariammæ vltimus vitæ dies aduenit, quadragesimo anno ex quo Ægyptum reliquerat, mensis Xantici luna prima: sepultáque est publico sumptu magnificè, super quodam monte qui appellatur Sein: & post mensirruum luctum lustrauit Moyses populum hunc in modum: Iuuencam laboris & aratri expertem, colore toto corpore rufam, *Num.19.*

paulum ante caſtra productam pontifex in loco puriſſimo mactauit, & ſanguinem ſepties digito aſperſit verſus Dei tabernaculum. deinde ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum in medium ignem iniiciunt, ſimúlque hyſſopum & lanam cocco tinctam. huius cinerem vniuerſum vir purus ac caſtus collectum reponit in locum puriſſimum: & quotquot poſthac funeſti purificatione opus habebant, paulum huius cineris in fontanam immittentes: & hyſſopi ramulum intingentes, aſpergebãt ie die tertia & ſeptima: quo facto pro puris poſthac habebantur. & hunc luſtrandi morem etiam in terra belli ſorte quæſita ſeruari præcepit. Cæterùm funeſto exercitu ita vt dixi luſtrato, per deſertum cum eo pergens Arabiam petiit. Cùmque veniſſet in agrum vrbis Arabum primariæ, quæ olim Arce, nunc Petra nominatur, hoc loco montem excelſum, quo ager claditur, Aaron conſcendit, præmonitus à Moyſe, quòd eſſet moriturus, & in conſpectu totius exercitus, ſtans in loco accliui, exutam pontificiam ſtolam Eleazaro filio tradidit, ad quem iure ætatis ſucceſſio pertinebat. atq; ita ſpectãte populo moritur, eodẽ ipſo anno quo ſororem amiſit, anno ætatis centeſimo vigeſimo tertio. dies mortis eius incidit in primam lunam menſis qui Athenienſibus hecatombæon dicitur, Macedonibus Ious, Hebræis ſabba. Luxit eum populus diebus triginta, & luctu finito, Moyſis ductu peruenit ad fluuium qui nominatur Arnon. is ex Arabiæ montibus exortus, deſertum medium peterrans, in Aſphaltitem lacum influit: Moabitas ab Amoræis diſterminans. éſtque hæc regio frugifera, & fructus quantum ſatis eſt incolis ſuppeditat. ad eius regem Sehonem miſit legatos Moyſes, qui tranſitum per regnum peterent, fidẽ daturus, quòd ſine detrimento vel agrorum vel colonorum militem traduceret: ſed perſoluturum precium rerum venalium ex æquo & bono, etiamſi potum aquæ ſine precio dare grauarentur. Sehon verò negato tranſitu, & armato ſuorum exercitu, vada Arnonis occupat, prohibiturus ſi Hebræi fluuium tranſire conarentur.

Num. 20.

IIII. *Num.* 21.

CAP. V.

Quomodo Moyſes deuicit Sehonem & Ogem Amoræorum reges, deleuitque eorum copias.

Num. 22. MOyſes autem poſtquam intellexit Amoræos hoſtilem in ſe animum gerere, haud ferendum contemptũ ratus, & videns Hebræos genus hominum intractabile, ocio ſimul & egeſtate facile adduci poſſe vt priſtinos tumultus ac ſeditiones renouarent, occaſionem eis adimere volens, conſuluit Deum, an bello viam aperire permitteret. Deo verò annuente, & victoriam inſuper pollicẽte, magnopere hac ſpe animatus, militem quoq; fiducia complet, clamitans adeſſe tempus quo pugnandi cupiditatem exſatiarent, auſpice Deo, & quò ſponte iam propenderent autoritate ſua compellente. at illi permiſſa poteſtate læti, arma corripiũt & eueſtigio inſtructa acie ad hoſtem properãt.

ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσέ τε καὶ τῷ αἵματος ἐπτάκις ἔρανε τῷ δακτύλῳ αὐτικρὺς τ' σκιωῆς τ' θεῦ. ἔπειτα κεφαλῆς ὡς εἶχεν ὅλης τ' δαμαλίδος σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς σώμασι, ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον. σωαγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τ' τέφραν ἀγνὸς ἀνὴρ κ' πάθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοῖς δὲ ὑπὸ νεκροῦ μεμιασμένοις, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν σκεύεντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηλὸν ἔρραγον ξύτη τε καὶ ἑβδόμῃ τ' ἡμερῶν, & καθαροὶ τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ ἐλλιθῶσιν εἰς τὰς κληρυχίας προσέταξε ποιεῖν. μὴ δὲ τ' ὅπλα τῷ σώματι τῆς ἀδελφῆς τ' στρατηγοῦ κάθαρσιν ποιεῖσθαι νομιζόμενα, ἀπῆγε τοῦ δύναμιν ἀφ' τ' ἐρήμου καὶ τ' ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον, ὃ μητρόπολιν αὐτῶν Ἄραβες νενομίκασι, προσεῖπεν μ' ἀρκέλαν λεγομένην, πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην, σκιαῦδα ὑψηλὸν προεκέχοντος ὄρους αὐτοῦ, ἀναβὰς ἀφῶν ἐπ' αὐτοῦ, μωυσέως αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάπαντες μὲν τὸ χωρίον, ἀποδύεται τ' ἀρχιερωσύνην στολὴν, & ἐνδὺς αὐτὴν ἐλεαζάρῳ τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν ἦγε τ' ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη ἐνεχθήσεται, θνήσκει, τ' πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορῶντος. τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε. βιοὺς δὲ ἔτη τὰ πάντα, ἕξ πρὸς τοῖς εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀποθνήσκει δὲ κ' σελεύκου νεμεσία, μηνὸς ὄντος ἐνδὰ μὲν ἀθηναίοις ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, λῶς δὲ ἐνδὰ μακεδόσι, σαββὰ δὲ παρ' ἑβραίοις. πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τῷ λαῷ ἑξακονθήμερον ἄγοντος, ὅτι τοῦτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν σκεῦθεν μωυσῆς τ' στρατὸν, παρῆν ὅτι ποταμὸν ἀρνῶν. ὃς ἐκ τ' τῆς ἀραβίας ὀρῶν ὁρμώμενος, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τ' ἀσφαλτίτην λίμνην σκεδίδωσιν, ὁρίζων τοῦ τε μωαβίτην καὶ ἀμωρραῖτην. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἴσον τοῖς παρ' αὐτοῖς ἀγαθοῖς ἱκανὴ φέρειν. πρὸς ἓν σίχωνα τ' βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε μωυσῆς τῷ στρατῷ δι' δόναι ὁδὸν ἐφ' ἃς ἂν θελήσωσι πίστεσιν, ὡς τε μηδὲν ἀδικηθεῖναι, μήτε τ' γῆν μήτε τοῖς σποικοῦντας ὧν σίχων ἐκράτει. τοῖς τε κ' τ' ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὸ σκεῦνον λυσιτελές, εἰ μὴ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πωρίσκηται σίχων ἐθέλοιεν. σίχων δ' ἀρνέμενος, ὁπλίζει τ' οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τὰς ἐβραίους διαβαίνειν τ' ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

Κεφάλαιον ε'.

Ως σιχῶνα καὶ ὤγην τοὺς ἀμορραίων βασιλεῖς μωυσῆς καὶ τὸν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατακληρονομεῖ αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς ἡμισείᾳ τῷ σφετέρῳ.

ΜΩυσῆς δ' ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τ' ἀμορραῖον ἠκηκεισμένον, ὅτε φρονήματος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω, καὶ τοὺς ἑβραίους τῆς ἀπραξίας, καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς σασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον ἀπαλλάξαι δυνηθέντες, ἤρετο τ' θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι. τῷ δ' θεῷ, καὶ νίκλαν ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τ' ἀγῶνα. καὶ τοῖς στρατιώταις παρώρμα νεῦν αὐτοὺς ἀξιῶν δι' τ' πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον.

ὁ δ' ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἰὼν ὀπίσσων ὅμοιος αὐτῷ, ἀλλ' A
αὐτός τε κατεπλάγη τοὺς ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ
παρέχουσα θάτερον αὐτοῖς δύσκολον εἶδος ἰδεῖν, τότ' αὖ
συνελέχθη πεφοβημένη. τοὺς πρώτους οὖν συνόδου
οὐκ ὑπομείναντες αἰτησίωαν καὶ δίξασθαι τοὺς ἑβραίους,
ἔφευγον, τοῦτο ἑαυτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες, ἢ τὸ μά-
χεσθαι παρίξειν. ἐθάρρουν γὰρ τοῖς πόλεσιν ὅσας ὀχυρὰς,
παρ' ὧν ἤδη αὐτοῖς ὄφελος οὐδὲν εἰς ταύτας συνδιωχθεῖ-
σιν. ἑβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνόησαν αὐτοὺς δρόμῳ εἰδον ἐκ- B
κεινζ, καὶ ὠλαλύσαντες αὐτῷ τὸν κόσμον εἰς φόβον
κατέστησαν. καὶ οἱ μὲν διωκόμενοι ἔφευγον ὅλη τῇ πό-
λεων. οἱ δ', οὐδὲ τοῦ δίωξιν ἐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς ἐφ-
επεπονήκεσαν ἐφεστηκότας ὁρῶσαι ἐφοβήθησαν ἐφόδιμοι.
καὶ σφενδόναις τε ἄφυκτοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς
ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι ὅλα τοῦ ὅπλοιν ὄσιν δύσα-
λῆ, κοῦφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες μετέθεον τοὺς πολε-
μίους. καὶ τοὺς πορρωτάτω τῆ συλληφθῆναι γενομένους τ C
σφενδόνας καὶ τοῖς ξέδμασι κατελάμβανον. φόνος τε
οὖν ἦν πολὺς, ἐ θαύμασιν ἐπόνων οἱ διαφυγόντες. ἔ-
καμνον γὰρ ὅτι διψῆ μᾶλλον, ἢ πνεῖ τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ
ὥρα θέρους ἦν. καὶ ὅτι θυμιᾶ τῷ πεῖν ὅτι ποταμὸν τοὺς
πλείους ὠδάκτησαν, καὶ ὅσοι συνεστραμμένοι ἔφυγε
πρὸς αὐτοὺς ἐβαλλον. καὶ πάντας αὐτοὺς ἀκοντίζοντες
ἅμα καὶ ξέδοντες διέφθειραν. ὑποδύεται δ' αὐτῷ ἐ
στιχὼν ὁ βασιλεύς. ἑβραῖοι γὰρ νεκρικὸν ἰσχύλθον καὶ λείαν
ἔλαβον, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῷ ἐκ γῆς εἶχον μεσῆς. D
ἔτι τῷ καρπῶν ὑπαρχούσης. καὶ διέξεισι πᾶσι ἀδεῶς
τὸ στράτευμα, σφενομὴ χρώμενον, ἀλισκομένων καὶ τ
πολεμίων. ὑδὲν γὰρ ὠδάτων τούτων ἰὼν ἐμπόδιον, τ μαχι-
μῶν παντὸς ὑπολωλότος. ἀμορραίους μὲ ἓν τούτῳ πάθος
κατέλαβεν, ὅτε φεύγουσαι δεινὸς, ὅτε ἀγαθὸς κ τὸ ἔρ-
γον γενόμενος. ἑβραῖοι δ' τ ἐκείνων γῆν παρελάμβανον.
ἔστι δ' χωρίον ζώων μεταξὺ ποταμῷ κείμενον, ὁμοίον
τῇ νήσῳ τ φύσιν ὑπάρχον, τῶ μὲν ἀρώνος ὑπὸ μεσημ-
βρίας οἰζοντος ἀκτὰς αὐτό, ἰοβάκχου δ' τ ἀρκτῴαν E
αὐτό πλυθὼν θειρᾴφοντος, ὃς εἰς τ ἰορδάνην ποτα-
μὸν ἐκβάλλων ἐκεῖνο κ τῷ ὁμάζος μεταδίδωσι. τὰ
μὲν τοι γε πρὸς τῇ δύσει τ χωρίου θείπουσι αὐτὸν ἰορ-
δάνος. ἔτος δ' ἐχόντων τ πραγμάτων, ὀπτάδης δ' τοῖς
ἰσραηλίταις ὢν ὁ γαλαδίτης γαυλανίτιδος βα-
σιλεὺς στρατὸν ἄγων, κ ἀπροόπτως μ' ὡς ὅτι συμμαχίαν
τ σίχωνος φίλῳ τυγχάνοντος, ἀδρὸν δ' ἐκεῖνον ἤδη
πεφαπολωλότα, καὶ ὅτος ἔγνω τοῖς ἑβραίοις εἰς μά- F
χην ἐλθεῖν, θρέσεσθαί τιν νομίζων, κ τ' ἀρετῆς ὅλῃ φ-
ραν βελόμενος λαβεῖν. ὁμῶρτων δὲ τ' ἐλπίδος, αὐτός
τε ὑποδύεται κ τῷ μάχῃ, καὶ σύμπας ὁ στρατὸς
αὐτοῦ διαφθείρε. μωυσῆς δ' τ ποταμὸν ἰόβακον περαι-
ωσάμενος, διέξεισι τῆς ὤγου βασιλείας τὰς τε πόλεις
καταστρεφόμενος, καὶ κτείνων πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας.
οἳ καὶ πλούτῳ διέφερον πάντων τῷ ἐν ἐκείνῃ ἠπείρᾳ δι
ἀρετὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. ὤγης δ', μέγεθός τε
καὶ κάλλος ἰδεῖν, οἷον ὀλίγοις σφόδρα. ἰδεῖν δ' κατὰ χεῖρα
ἡνυᾶρος ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῷ ἔργων εἶδ' τ μεγέθους κ τ' εὐρεπείας πλεονεκτήματα. τ δ' ἰσχὺν αὐτοῦ κ
τὸ μέγεθος ἐπεκμηνύσαι δ κλίνην αὐτοῦ λαβόντες ἐν ῥαββαθᾶ πόλει τ βασιλείων τ' ἀμμανίτιδος, τῇ μ'
κατασκευῇ, σιδηρέᾳ, τεσσάρων δ' πηχῶν τὸ δίεργε, μῆκει δ', τ' δ' πλάτους ἐνὶ πήχει μείζονα. τότε δίνευ
πάσσαλος, οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς ἑβραίοις ἐπέδωκε τὰ πράγματα, ἀλλὰ ἐν πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐ-
τοῖς ἄπορος ἀσφαλῶν ὑπῆρξε. ἐν δὲ πόλεις ἑξήκοντα, λαμπρῶς πάνυ τετειχισμένας ὑποτελεῖς ἐκείνῳ παρέλαβον.

Amoræus contrà vt vidit aduentantes, oblitus priſtinæ ferociæ, tum ipſe eſt territus, tum milites animos quos ante viſum hoſtem præ ſe ferebant, præ timore demiſerũt. Itaque vix primo conflictu excepto terga vertunt, in ſola fuga ſpem ſalutis reponentes. confidebant enim munitis vrbibus, quæ tamen nihil prorſus eis profuerunt. Nam Hebræi vt primum animaduerterunt hoſtes cedere, acriter inſtiterunt, turbatiſque eorum ordinibus, in extremam formidinem illos coniecerunt. Iámque totis campis ſparſi effuſo curſu alij alias vrbes petebant, nec alteri perſequendo fatigantur, imperfectam victoriam relinquere nolentes, ſed cùm eſſent funditores optimi, & eius pugnæ generis, quod omni telorum genere eminus geritur in primis periti, & expeditiores quàm vt armis grauarentur, aut pedibus fugatos aſſequebantur, aut glãdibus & iaculis, ſi quos celeriores timor fecerat. Itaque magna ſtrages editur: & ſi qui effugerant, cum vulneribus & ſiti conflictabantur. erat enim æſtas. Cúmque deſiderio potus ad fluuium agmine magno ferrentur, ab inſequentibus circumuenti eminus ſagittis ac iaculis sũt confixi: & inter cæteros Sehon rex cecidit. Hebræi verò cæſos ſpoliabant, prædas agebant, magna rerum copia fruebantur, quòd fructus nondum ex agris collecti eſſent, & milites totam regionem percurrebant impunè diripiendo, captiuóſque abducendo. nemo enim reſiſtebat. robore eius regionis in pugna abſumpto. Talis clades Amoræis accidit, qui nec conſilio prudenter, nec armis fortiter ſunt vſi. Hebræi verò terram eam occupauerunt, inter tres amnes inſulæ modo ſitam. Nam Arnonis ripæ meridionale eius latus terminat, Iobacchus verò ſeptentrionale, qui in Iordanem influens nomen amittit: Occidentalis tractus Iordane amne alluitur. In hoc rerum ſtatu exoritur Iſraelitis nouus hoſtis Oges Galadinæ & Gaulanitidis, regionum rex, in auxilium Sehonis amici & ſocij veniens: cuius res quum iam perditas videret, nihilominus victoriam ſperans, virtutis ſuorum ac hoſtium periculum facere decreuit. Qua ſpe fruſtratus & ipſe in prælio periit, & exercitum ad vnum eſt deletus. Moyſes verò Iobaccho fluuio ſuperato, regnum Ogis ingreſſus vrbem vnam poſt aliam ſubuertebat, habitatores internecione vaſtans, qui omnes eius terræ homines diuitiis & agrorum fertilitate ſuperabant. Oges etiam vir heroica ſpecie corporis, ne viribus quidem ac virtute fuit inferior. cuius roboris & ſtaturæ argumẽtum exſtabat in expugnata regia vrbe Ammanitidis regionis, dicta Rabatha: lectus erat ferreus quatuor cubitorum latitudine, nouem longitudine. Huius viri caſum non ſolum præſens Hebræorum felicitas eſt inſecuta, ſed in futurũ etiã maiorũ ſucceſſuũ illis cauſa eſt facta,

Sexaginta enim oppida egregiè munita de eius ditione ceperunt, & ex præda tam priuatim quàm publicè sunt locupletati. Post hæc Moyses castra Iordanem versus mouet, & campum magnum è regione Hierichûntis, ea est vrbs copiosa palmis abundans, & balsamum ferens. Iámque in tantum creuerant Israelitarum animi, vt nihil magis quàm pugnas ac prælia cuperent: & Moyses vtendum hac promptitudine suorum ratus, victimis Deo pro gratiarum actione mactatis, epulóque exercitui dato, partem eius armatam ad Madianitarum regionem vastandam misit, vrbésque gentis eius expugnandas, cuius belli origo talem causam habuit.

A Ἑξήκοντα γὰρ πόλεις εὐφυῶς ἐχυρωμένας ἐκ τῆς ἐκείνων ἐπικρατείας εἷλον, καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες διήρπασαν. μωυσῆς δὲ οὐδὲν πρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ὅπου τὸν ἰορδάνην καὶ τὸ μέγα πεδίον ἱεριχοῦντος ἀπέπιπτεν. πόλις δ' ἔστιν Ἰουδαίων αὕτη, φοίνικας τε φέρουσα ἀγαθὴ καὶ βάλσαμον πεμπομένη. ἤρχοντο δὲ φρονεῖν ἐφ' ἑαυτοῖς μέγα οἱ ἰσραηλῖται, καὶ τῷ θεῷ τοῖς πολέμοις ὅπλα θυμίαν ἐπιφέρειν. καὶ μωυσῆς, ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαιρήσιμα ἱερεῖα τῷ θεῷ, καὶ τὸν λαὸν διευωχήσας, μέρος τι τῆς ὁπλίτων ἐξέπεμψε, δεησόντας τὴν μαδιανιτῶν γῆν, καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. τὸν δ' ἐκπολεμηθῆναι θεὸς αὐτοῖς, αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

B

Cap. VI.

De Balamo vate.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ βαλαάμου τοῦ μάντεως, καὶ πλανοστόμου τῶν ὕδρεως.

Num. 22. 23. 24.

C Balacus Moabitarum rex, habens veterem amicitiam & societatem cum Madianitis, cùm res Israelitarum in tantum creteere videret, cœpit etiam de suo regno esse solicitus. Nesciebat enim Deum vetare, ne Hebræi quicquam vlterius præter Chananæam vsurpare appetãt: atque ita non satis consultè de rebus nouis cogitauit. & bello quidem aggredi elatos tot victoriarum successu non est ausus, obstare tamen volens ne vlterius procederent, legatos de communibus commodis ad Madianitas mittit. Illi ad Balamum quendam vltra Euphratem, nobilem in eis locis vatem, & sibi amicum, cum Balaci legatis mittunt etiam de suis honoratissimum quenque, rogantes vt veniret ad se, & diris impreeationibus Israelitas deuoueret. Vates legatis comiter exceptis, & hospitali mensæ adhibitis, consuluit Deum, quæ sit eius de Madianitarum postulatis sententia. qui cùm vetaret illis obsequi, reuersus ad eos, ait, sibi non deesse voluntatem illis gratificandi, sed obstare Deum, cuius beneficio debeat gloriam ex veris hactenus prædictionibus comparatam. nam exercitum illum quem ipsi execratum velint, esse Deo longè carissimum. dedítque consilium vt ob hanc causam ad Israelitas profecti, pacem cum illis quibuscumque conditionibus facerent. his dictis legationem dimisit. at Madianitæ Balaco maximis precibus vrgente, eadem de re denuò legatos mittunt ad Balamum: qui cupiens hominibus obsequi, Deum consulit. Deus verò offensus iubet vt legatis assentiatur, is ratus Deum hæc seriò iubere, cum legatis proficiscitur. inter eundum autem cùm ventum esset in viam quandam angustam inter duas macerias sitam, occurrit ei Angelus: quo animaduerso asina qua vehebatur declinans appressit eum ad alterum septum, nihilque mouebatur verberibus sessoris pressuram molestè ferentis: cúmque nec angelus de via cederet, nec vates verberandi finem faceret, tandem procumbens Deo sic volente humana voce Balamum incusat, quòd nunquam antehac læsus sæuiret in se, non intelligens Deum prohibere quo minus quibus cuperet obsequatur.

C Βάλακος ὁ τῶν μωαβιτῶν βασιλεὺς, φιλίας αὐτῷ παλαιὰς οὔσης καὶ συμμαχίας πρὸς μαδιανίτας, ὁρῶν τοὺς ἰσραηλίτας τοσοῦτο φυομένους εὐτυχίᾳ, καὶ περὶ τῶν αὐτοῦ πραγμάτων λίαν δύλαβὴς ἦν. καὶ γὰρ οὐδὲ πίστευσε γλῶ ἀλλὰ πολυπραγμονῶν τοὺς ἑβραίους ἀπηγορδύκοτος τοῦ θεοῦ κτήσασθαί τι χαναναίων καὶ θάττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ὅπως ταῖς δυσχερείαις, θεράσους τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένους ὑκ ἐκίνει, κωλύσαι δ' εἰ δύναιτο γλυκεῖς μεγάλως λογιζόμενος, πρεσβεύσας πρὸς μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. οἱ δ', ἦν γάρ τις ἀπὸ δύφράτου βάλαμος, μάντις ἄριστος τότε καὶ πρὸς αὐτοὺς ὁπηνδήσιος ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγους, κελεύοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως αὐτοῖς ἐπ' ὀλεθρίᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. κελεύσαντος δὲ τοὺς πρέσβεις, δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δειπνήσας, ἀνέκρινε τὸν θεὸν δύνοιαν τίς ὄφη αὐτῷ ἐφ' οἷς μαδιανίται κελεύουσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν εἶναι, ἀφικνεῖται πρὸς τοὺς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέον τυγχεῖν. τὸν δὲ θεὸν ἀπιλέγειν αὐτῷ τὴν πρεσβείαν δηλῶν ὃς αὐτὸν ὅτι τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν τούτων πρόρρησιν ἀγάγοι. τὸν δὲ στρατὸν ᾧ κατασκόπτειν αὐτὸν ἐλθεῖν κελεύουσι, δι' ὁσίας εἶναι τῷ θεῷ. συνεβούλευε, δέχεσθαι τοίνυν τὴν ἀρὰν παρ' αὐτῶν χωρεῖν, τὴν ἐχθραν τοῦ θεοῦ τοὺς ἰσραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε. μαδιανίται δὲ βαλάκῳ σφόδρα ἐγκειμένῳ, καὶ δῶρα λαμπρὰ προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν βάλαμον. κἀκεῖνος βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἀπήρετο τὸν θεόν. ὁ δὲ καὶ τὸ πείσας δυσχερέστερον, κελεύει μηδὲν ἀπιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δὲ ὑπολαβὼν ἀπεῖπε ταῦτα τὸν θεὸν κεκελευκέναι συναπῆναι τοῖς πρέσβεσι. καὶ ὁ τῶν ὄνον, ἀγγέλου θείου προσβαλόντος αὐτῷ, κατά τι τῶν στενῶν χωρίων ἀφειλημμένον ἀμαξιαίας ὕπλαῖς, ἢ ὄρος ἐφ' οὗ ὁ βάλαμος ὀχεῖτο συμβῆσαι τῷ θείῳ πνεύματος ὑπαντῶντος ἀπέκλινε τὸν βάλαμον πρὸς τὸ ἕτερον τῆς θειγκῶν ἀναβάσεως ἔχουσα τῆς πλησίον, ἃς ὁ βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸ θειγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τὸ ἀγγέλῳ ἢ ὄνος τυπτομένη ὑπλασε, καὶ βύλησιν θεοῦ φωνῇ ἀνθρωπίνῃ λαβοῦσα, κατεμέμφετο τὸν βάλαμον, ὡς ἄδικον ὄντα τὸν θεσπέσιον δεισιδαιμονίας μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ὑποφέρῃ, μὴ σοφὸς ὢν ὅτι νῦν καὶ θεοῦ πρόνοιαν οἷς αὐτὸς ἐπιδώσειν ὑπηρετεῖν εἴρηται.

Quæ-

παρατρομῶν δ' αὐτὸ διὰ τὸ δ' ὄνε φωνὴν ἀνθρώπινον ἵσαν, ὑπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργὴς ἐνεκάλει τῷ πληγῶν, ὡς ἐχὶ τὸ κτήνους ὄντος ἁμὲ τὴν ὁδὸν αὐτὸ διακωλύοντος ὧδε γνώμην τὸ θεὸ ἐλυομένην. καταδείσας ὁ βάλαμος, οἷος τε ἦν ἀναστρέφειν, ἀλλὰ θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὸ προκειμένην παρώρμησεν, προσάξας ὅπερ αὐτὸς ἐν αὐτῷ ποιήσειε, τοῦτο σημαίνειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα τὸ θεὸ κελεύσαντος, ἦκεν πρὸς βάλακον. δεξαμένε δ' αὐτὸν τὸ βασιλέως δορυφορῶς ἦξεν προσχθεὶς ὅτι τι τῶν ὁρῶν σκέψαιτο πῶς τὸ τῶν ἐθνέων ἔχει στρατόπεδον. βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικνεῖται τὸ μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῷ ἔκειτο τὸ στρατόπεδε σταδίους ἀπέχον ἑξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖνος, βωμούς τε ἐπέλυσεν ἑπτὰ δείμαντα τὸ βασιλέα, καὶ ἴσους ταύρους τε κριοὺς ἐθύασεν. ὑπουργήσαντος δὲ διὰ ταχέων τὸ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ θυθέντας, ὡς ἔφην ἰδεῖν σημαινόμενον. ὁ δὲ ὁ δαίμων ᾧ ὁ θεός τε δίδωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ ἡγεμόνα τῷ ἑαυτὸ προθυμίαν ἐπένδυσεν, ὡς ἁδέν ὅτιν ἀνθρώπειον γένος, ἢ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ὁπλισμάτων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κεκλήσεσθαι, καὶ πᾶσι βελτίοσιν αὐτῷ ταῦτα καταλείψειν, θεὸς μόνους ὑμᾶς ἀνθρώπους ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γένοισθε πάντων δυσμενέστεροι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζοντες. γῆν τε οὖν ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε καθέζεσθε, δουλώσασαν ἀεὶ πᾶσιν ὑμετέροις. καὶ τὸ θεῖ αὐτῷ κλέος ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. ἀρκέσεσε δὲ τῷ κόσμῳ θαῦμα εἶναι γῆ τῷ ἐφ' ὑμῖν ἑτέρε γένους οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν ὁ μακάριος στρατὸς ὅτι τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τὸ νῦν ὑμῶν ὀλίγων ἡ χαναναία χωρήσει γῆ. τῷ δ' οἰκουμένῳ οἰκητήριον δ' ἀῶνος εἶσε προκειμένην ὑμῖν, καὶ τὸ πλῆθος ὑμεῖς ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ὅτιν ὑδὶ ἀστέρων ἀριθμὸς ἐν οὐρανῷ. τοσοῦτοις δ' ἔσιν, οὐκ ἀπαγορεύσει τὸ θεῖον ἀφθονίαν μὲ παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορηγῶν, νίκην δ' καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως τὸ θεὸς ὑμᾶς πολέμου λάβοι, καὶ θεσσωθεῖεν ὡς τε εἰς ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὃ γὰρ αὖ ἀποστρέψει ἔτι ὁ νικηφόρος, ὃ δ' ὡς τε παῖδας ὀφρύναι καὶ γυναῖκας. τοσοῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ θεῖον ἐκ θεὸς προνοίας ἀνῆρται, ᾧ καὶ τὰ θεῖα μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα διδόναι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἐπεθείαζεν οὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. τῶ δὲ βαλάκου δυσχεραίνοντος, καὶ ὡς βαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν αἰτεῖ μεγάλων λάβοι δωρεῶν ὧδε τῷ συμμάχων ὑπικλοιοῦτος. ἐλθόντος γὰρ ὅτι κατάρα τῷ πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτοὺς ἐκείνους καὶ μακαριωτάτους ὑποφαίνειν ἀνθρώπων. τῷ βαλὰκ φησὶ, θεῖ τῷ ὅλων λογίζη καὶ δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι θεῖ τῷ τοιούτων σιγᾶν ἢ λέγειν ὅταν ἡμᾶς τὸ τὲ θεὲ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς βέλεται τῦτο καὶ λόγους ἐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ δ' μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ μαθόντα δεηθέντος ἐνταυθοῖ με προθύμως ἠγάγετε, ὡς διὰ τῦτο τὸ ἄφιξιν ἐποιησάμην, ἣν τέ μοι δ' οὐχῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τὸ δι' θυμίαν. κρείττων δ' ὁ θεὸς ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι διεγνώκειν, θεῖ τῷ ἀνθρωπείων παρ' ἑαυτῷ λαμβάνων, ὡς μὴ ταῦτ' ἄπερ ὑπαγορεύει

A Hoc prodigioſo aſinæ ſermone dum ille turba retur, appatuit ei angelus, obiurgans verberato rem, quòd iumentum non eſſet in culpa, ſed ipſe obſtaret iter contra Dei volũtatem facienti. Tum vates territus volebat retro abire: ſed Deus iuſſit eum pergere quò inſtituerat, modò ne quid aliter agat quàm diuinitus admoneretur. His mandatis perceptis ad Balacum peruenit: exceptúſque à rege honorificentiſſimè, voluit ad quẽdam montem deduci, vnde Hebræorum caſtra contemplari poſſet. Balacus verò ipſe cum regio comitatu deducit vatem in mõtem proximè imminentem, qui à caſtris ſtadia ſexaginta aberat. quibus conſideratis iubet regem ſeptem aras extruere, & totidem tauros ac arietes exhibere. Id vbi celeriter iuſſu regis eſt factum, mactat victimas, vt victoriam præſagire poſſet. deinde ſic fatur: Felices vos quibus Deus largam bonorum præbet copiam, & prouidentiam ſuam perpetuam ducem & auxiliatricem annuit. quoniam nullum eſt hominum genus, cui non innocentia morum, virtutíſque ac probitatis ſtudio ſitis anteferendi, liberos præſtantiores etiam ſucceſſores habituri, quãdoquidem Deus vos ſolos hominum complectitur, & vt omnium ſub ſole feliciſſimi ſitis proſpicit. quamobrem obtinebitis terram ad quam vos miſit, & poſteris veſtris in perpetuum poſſidendam relinquetis: & gloria veſtri nominis implebitur vniuerſa terra ſimul & mare, adeóque multiplicabitur gens veſtra, vt nulla non orbis regio veſtri ſanguinis homines admixtos ſit habitura. Beatus vos exercitus & admiratione digniſſimus, ex vno parente in tantum auctus. nunc vobis parum amplum pro dignitate ac numero domiciliũ Chananæa continget, ſed totum olim terrarum orbem habitationi veſtræ deſtinatum ſcitote, vt tam in inſulis quam in continente ſit vobis degendum præ multitudine ipſis cæli ſtelli numero æquiparãda. Cúmque tam innumeri futuri ſitis, nihilominus nihil vobis ad ſummam rerum copiam deeſſe patietur in pace, & in bello virtutem viris addet. inimicis noſtris in mentem veniat, vt hoſtes veſtri eſſe, & in vos arma ſumere velint. non enim reuerteretur è tali prælio victor, qui lætitiam coniugibus ac liberis afferat. Tanta vobis fortitudo diuino fauore contigit, qui ſolus poteſt & quod ſupereſt detrahere, & quod deeſt addere. Talia vates fatidica voce canebat, extra ſe raptus, & numine totus correptus, rege indignè ferente, & pacta non ſeruare clamitante, licet magnis muneribus ab amicis conductum: veniſſe eum ad execrãdum hoſtes, quos nunc mactos virtute ac pietate caneret. Ad quem vates: Putas, inquit, quoties fata ſunt aperienda, in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut taceamus afflati diuino ſpiritu? ipſe voces quales vult profert & oracula, nobis nec ſcientibus nec cogitantibus. Equidem ſatis memini ad quid precibus Madianitarum ſim adductus, cáque cauſa veni vt voluntati tuę morem gererem. Sed potentior eſt Deus quàm mea voluntas, qui contra Dei voluntatem

ad gratiam hominum loqui propoſueram. A quamprimum enim noſtrum pectus ſubintrat, nihil amplius noſtrum ibi remanet. ego certè nihil in horum laudem dicere in animo habui, nec quæ Deus eorum generi dare decreuit, commemoranda putaui: ſed numen illis propicium, quod gentis felicitati ſtudet ac gloriæ, pro deſtinatis hæc verba mihi ſubdidit. Nunc age, quando animus eſt tibi atque Madianitis rem gratam facere, quorum preces me non decet non admittere, alias aras erigamus & ſacra B inſtauremus, ſi fortè Deum flectere poſſim, vt execrationibus hoc genus hominum deuouere liceat. Cúmque Balacus id fieri permiſiſſet, ac ne iterato quidem ſacro poteſtatem deuouendi impetrauiſſet, collapſus in faciem pronus prædicebat quicquid euenturùm eſſet regibus & ciuitatibus clariſſimis, quarum quædam nondum conditæ videntur: quæ verò extant, earum res terra marique geſtæ ita prædictionibus reſponderunt vſque ad noſtram me- C moriam, vt facilis ſit coniectura, reliquum etiam eius oraculi non vanum fuiſſe euentum aliquando comprobaturum. Balacus autem ægrè ferens expectationem fruſtratam, ſine honore vatem ablegat. ille domum repetens, cùm iam Euphratem attigiſſet, accito Balaco & principibus Madianitarum: Balace, inquit, vóſque *Num. 25.* Madianitæ, quandoquidem neceſſe eſt vt vel præter Dei voluntatem vobis obſequar, Hebræorum quidem genus nunquam eſt interi- D turum, nec bello, aut peſtilentia faméque, aut alio caſu delebitur. Deus enim curam habet eius gentis à malis ſeruãdæ, ne quando talis clades incidat, qua vniuerſi de medio tollantur. interdum tamen quædam vitari non poterunt, quibus ad tempus afflicti, mox magis quàm antè florebunt, caſtigatione tali ad ſanitatem reuocati. quapropter ſi breuem victoriam de illis conſequi quæritis, hoc conſilio voti compotes efficiam. Filiarum formoſiſſimas, quæ pulchritudine ſua mentes eorum expugnare E poſſint, quantum fieri poteſt cultas ac ornatas mittite, vt circum caſtra obuerſentur, & iuuenibus complexus expetentibus faciles ſe præbeant: vbi verò cupidine captos viderint, ſubitò ſe proripiant. cúmque rogatæ fuerint vt maneant, non annuant niſi perſuaſis, vt relictis patriis legibus & cultu Dei à quo illas acceperunt, Madianitarum & Moabitarum deos venerentur. ſic enim Deum iratum ſibi reddent. F Poſt hæc monita abiit. Madianitis autem ita vt moniti fuerant filias mittentibus, Hebræorum iuuenes pulchritudine puellarum capiuntur: & in colloquium venientes rogant ne ſibi voluptatè ex earum pulchritudine capere inuideãt, néve conſuetudinem eorum auerſentur. Illæ libenter & verba iuuenum & complexus admittunt: iámque blanditiis illectos, & cupidine feruentes relinquere parant. tum illi triſtes mulierum diſceſſu, precibus inſtant ne ſe relinquant, G ſed futuræ coniuges & omnium facultatũ Dominæ apud illos maneant. hæc promiſſa iure-

τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δ' ἃ σκέπτεται βέλτιον. ἐὰν γὰρ ἐν ὑμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν σκέπτεσθαι ἡμέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸ στρατὸν τοῦτον, ὅτ' ἐπαινέσαι προσῆλθεν, ἔτ' ἐφ' οἷς τὸ θεῖον αὐτῷ ὁ θεὸς ἀγαθοῖς ἐμηχανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς ἔστ' ὢν, καὶ σπουδὴν αὐτοῖς δαίμονα εἶον καὶ πλέος ἀγῶνος ὠδάξειν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. νῦν δ', χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ δοκῶ σπουδὴς ἔσει μοι καὶ μαδιανίταις, ὧν ἀποσοβᾶσαί μοι τὴν ἀξίωσιν ἐκ δυνατὸς, φέρε βωμούς τε ἐπείσεις αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας ταῖς πρὶν ὠδαπλησίας ἀποτελέσωμεν, εἰ πείσαι τὸν θεὸν δυνατὸν εἶναι μοι τοῖς ἀνθρώποις ἀρᾶς ἐκδύσαι. συγχωρήσαντος δὲ τοῦ βαλάκου, δῖς μὲν τὸ θυμικὸν τοῦ θείου οὐκ ἐπένδυσε, τὰς κατ' αὐτοῦ ἰσοπλατεῖ ἀρᾶς. πεσὼν δ' ὅλῳ σώματι προεῖπεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσται καὶ ὅσα πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίαις μὲν οἰκεῖα πως συνέβαινε τοῦ ἀρχοῦ, εἴ τε καὶ προὔπαρξεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις γινόμενα τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ γῆς ἢ θαλάσσης εἰς μνήμην τοῦ ἐμοῦ. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίρεται αὐτίς ὅτι καὶ ἔσοιτο πρὸς τὸ μέλλον. βάλακος δ' ἀγανακτήσας ὅτι τῷ μὴ καταράτους ψεύσεσθαι τοὺς ἰσραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν βάλαμον μηδεμιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τὸν περαγοῦν τὸν εὐφράτην ῥεῖθρον, τόν τε βάλακον μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν μαδιανιτῶν, βάλακε φησὶ, καὶ τῶν μαδιανιτῶν οἱ παρόντες. χρὴ γάρ με καὶ ὠδὰ βέλτιον τῷ θεῷ χαρίσασθαι ὑμῖν. τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος οὐκ ἂν ὀλέθρῳ παντελεῖ καταλάβοι, ὅτ' ἐν πολέμῳ, ὅτ' ἐν λοιμῷ, καὶ σταιᾷ τοῦ ἀπὸ γῆς καρποῦ, ἔστ' ἄλλη τις αἰτία ὠδύλοφος διαφθείρει. φρόνοια γάρ ἐστιν αὐτοῖς τοῦ θεοῦ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαι τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ μὴ ἀπόλοιντο πάντες. συμπέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπεινωθέντες δοκοῦντες μᾶλλον αὐθήσεσιν ὅτι φόβῳ τοῦ ἐπαγαγόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς βραχὺ κομιεῖν κατ' αὐτοῦ κερδάναι πεθεῖτε, τύχοιτ' ἂν αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τοῦ θυγατέρων τὰς μάλιστα ὡραίους, καὶ διάσασθε μὴ νικήσαι τοῦ τοῦ ὁρώντων σωφρονοῦν ἱκανὰς δοκεῖ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορφίαν αὐτοῦ ὅτι τὸ μᾶλλον ὡραίους, πέμψατε πλησίον ἑσομένας τῶν ἐκείνων στρατοπέδου, μὴ δεομένοις συνεῖναι τοῖς νεανίαις αὐτοῦ προσάξατε. ἐπειδὰν δὲ κεχρωμένους ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν. μὴ ὠδὰ καλέντων μένειν μηδὲ προτρεπόντων ὑπνωδέτωσαν, πρὶν ἂν πείσωσιν αὐτοὺς ἀφέντας τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὴν τούτοις αὐτοῖς θέμενον τιμᾶν θεὸν, τοῖς μαδιανιτῶν καὶ μωαβιτῶν σέβωσιν. ὕστερος γὰρ αὐτοῖς τὸν θεὸν ὀργισθήσεται. καὶ ὁ μὲν τὸν ὑποθέμενος αὐτοῖς ὤχετο. τοῦ δὲ μαδιανιτοῦ πεμψάντων τὰς θυγατέρας κατὰ τὸν σκέπτεται παραίνεσιν, οἱ τῶν ἑβραίων ἀλίσκονται νέοι τὰ ὡραιότητος αὐτῶν. καὶ ὠδαγνόμενοι εἰς λόγους αὐταῖς, παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τὰ τῆς κάλλους αὐτοῦ ἀπολαύσεως, μηδ' ἐν τῆς

πλησιάζειν συνηθείας. αἱ δ' ἀσμένως δεξάμεναι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησάμενοι δ' αὐτὰς τὸ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τὰ ὑπὸ ἐπιθυμίας ἀκμαζούσης, ὡς ἀπαλλαγὴν ἐποιοῦντο. τὰς δ' ἀθυμία δ' ἡ πρὸς τὴν συναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε. καὶ λιπαρούντες ἐνέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν, ἀλλὰ γαμετὰς αὐτὰ ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ διαιτωμένας ἀπόδ' ἐχθησομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ὁμνύντες ἔλεγον καὶ

θεὸν

θεὸν μεσίτην ὧν ὑπῆρχον ὤμνυον ποιούμενοι, δακρύοντες τε
καὶ παντάχοθεν ἑαυτοὺς ἐλεεινοὺς τοῖς γυναιξὶ κατα-
σκευάζοντες εἶναι. αἱ δ' ὡς δεδουλωμένας αὐτὰς κατε-
γίνωσκον, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς σωφροσύνης ἐχομένας, ἤρξαντο
τοιάδε αὐτοὺς λέγειν, ἡμῖν ὦ νεάνισκοι νέοις, οἰκοθεν εἰσὶ
παρόντων, καὶ κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ τῶν γονέων
καὶ τῶν οἰκείων εὔνοια καὶ σπουδή. κατ' ἐπιθυμίαν δ' ἐνὸς ἑκάστου
τόδε ἐνθάδε διήκουσας ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἤκομεν, οὐδ'
ἐμπροσθούμεθα τὴν ὥραν τοῦ τε σώματος προσηκό-
μεθα τὴν ὑμετέραν ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ
δικαίους ὑπολαβόντας, ἑκόντες ὑμᾶς πιθόμενοι ξενίοις
δεξόμεθα, πειθομένοις ἐπιτιθέμενοι. καὶ νῦν, ἐπεὶ φατὲ προῖκα
φιλοσόφως ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι μελλόντων ἀναχωρεῖν,
ἀλλ' αὐτοῖς τὴν δέησιν ὑμῖν ἀποτρεψόμεθα. πίστιν δ' εὐ-
νοίας λαβόντες τὸν μόνιμον ἡμῖν ἀξιόλογον νομισθέντα, ἀγα-
πησόμεθα τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς γαμετὰς δεξάμενοι.
εἰ δὲ μή, καὶ τὴν ὑμετέρας ὁμιλίας λαβόντες, ἐπει-
θεῖ ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμψητε πρὸς τοὺς γο-
νεῖς. συγγνώσεσθαι τε ταῦτα φυλαττομένοις ἠξίουν. τοῖς
δ' ἐθέλουσι πίστιν δώσειν ὁμολογούντων, καὶ μηδὲν ἀπολεγόντων
ὑπὸ τῶν πρὸς αὐτὰς πάθους. ἐπεὶ ταῦ-
τα ὑμῖν ἔφασαν δόξαι), τίς δ' ἔθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς
ἅπαντας ἀλλοδιώτας χρῆσθαι, ὡς μὴ τὰς τροφὰς ὑμῖν
ἰδιοτρόπους εἶναι καὶ τὰ ποτὰ μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη
βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους
σέβειν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλο γένοιτο τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νεῖ
δόξης φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τῶν ἐσομένων, ἢ τὸ τοῖς αὐ-
τοῖς θεοῖς προσεύχειν. μεμψαίατο δ' ἂν εἰ γῆς εἰς ἣν
ἀφίχθαι τοῖς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς προσέπεσθε. καὶ ταῦτα τῶν
μὲν ἡμετέρων κοινῶν ὄντων πρὸς ἁπάντας, τῶν δ' ὑμετέρων
πρὸς μηδένα τοιάδε τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλε-
γον ἢ ταῦτα πᾶσιν ἡγητέον ἢ ζητεῖν ἀλλοῦ οἰκητήριον
ἐν ᾗ βιώσονται μόνοι καὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις. οἱ δ' ὑπὸ τῶν
πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγεσθαι ταῦτα ὑπολα-
βόντες, καὶ ὥσπερ δόντες αὐτοῖς εἰς ἃ προσεκαλοῦντο,
παρέβησαν τὰ πάτρια, θεοὺς τε πλείονας ἢ νομίσαν-
τες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ὑπαρχόντων τοῖς κα-
θισταμένοις προθήμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασιν
ἔχαιρον, καὶ πάντες εἰς ἡδονὴν τὴν γυναικῶν ὅπη τοῦ
παντὸς οὗ ὁ νόμος αὐτῶν σκέλλοντες ποιοῦντες διετέλουν.
ὡς δὴ παντὸς ἤδη τοῦ πρατοῦ τῆς ἀνομίας χωρεῖν τῶν
νέων, καὶ φάσιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῶν πρεσβέρας ἐμπε-
σεῖν, καὶ κίνδυνον παντελῆς τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας.
ἁπαξ γὰρ τὸ νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἀπλή-
στως ἐνεφορεῖτο. καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν δὴ πα-
τέρων ἀρετὰς ὑπάρχειν ἦσαν, σωφρονέστεροι ἦσαν. καὶ Ζαμ-
βρίας ὁ τοῦ συμεωνίδου ἡγούμενος φυλῆς, χρόνῳ σωφρο-
νεῖν μᾶλλον ἤδη τυγχάνει τῆς ἐκείνῃ δυνασθέντος
ἀνδρὸς καλυθῆναι ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῆς μωυσεῖ
δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ ψηφισθέντων, ἐπει-
σάσθαι αὐτὸν οὐ θύων τὰ πάτρια καὶ ξένων ἠγνῶτος
ἀλλόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῆς πραγμάτων, δέι-
σας μωυσῆς μὴ ἡδύτερα τὰ χείρω, συναγαγὼν εἰς ἐκ-
κλησίαν τὸν λαὸν, ὑδενὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνο-
μα, μὴ βουλόμενος εἰς ἀπόνοιαν πεῖσῆσαι τοὺς ἐκ τῆ
λανθάνειν μετανοῆσαι δυναμένους. ἔλεγε δ', ὡς ἐκ
ἐξὸν ἀρῶσιν ἐκ αὐτῆς οὔτε πατέρων τὸν ἡδονὴν
προτιμήσαντες τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτον διώ. προσήκειν δ' ὡς ἐπὶ καλῶς αὖ αὐτοῖς ἔχοι μεταβαλέσθαι,

A iurando confirmabant, Deum testem inuocando, & lachrymas fundendo, quo magis eas ad misérationem flecterent. tum illiæ postquam omnino captos & consuetudine sua deuinctos animaduerterunt, sic respondent: Optimi iuuenes, non desunt nobis domi nec amplæ facultates, nec parentum ac domesticorum affectus: neque inopia talium rerum huc ad vos venimus, aut formam corporis nundinaturæ preces vestras admisimus: sed persuasæ viros esse bo-
B nos hac hospitali gratia non dedignatæ qua vos opus habere videbamus, faciles nos vobis præbuimus. Nunc quandoquidem amare vos & abitionem nostrã molestè ferre asseueratis, ne has quidem preces auersabimur. quare si benevolentiæ coniugalis fidem dederitis, quæ sola nobis satisfacere potest, libenter vobiscum vt legitimæ nuptæ conuictureæ sumus. veremur enim ne libidine exsatiata, cum iniuria & contumelia nos retro ad parentes nostros ablegetis: cui nostræ solicitudini veniam vos dare æ-
C quum postulamus. Illis verò quolibet modò fidem daturos se pollicentibus, & nihil præ amore nimio recusantibus: quandoquidem, inquiunt, ita vobis videtur, & mores habetis ab omnibus aliis diuersissimos, vt cibis etiam propriis vestro more vtamini, nec potum cum aliis communem sustineatis, necesse est si vultis nobiscum vitam degere, deos nostros colatis: neque enim alio argumento persuadebitis
D amorem illum vos non fingere, nisi eosdem nobiscum deos adoretis. Nec absurdum fuerit aut vitio vertendum, si terræ in quam venistis peculiares deos colere malitis: præsertim cùm nostri per omnes regiones honorentur, vestrum nemo præter vos cultu dignetur aut ceremoniis. Aut igitur cæterorum more vobis est viuendum, aut alius orbis quærendus, vbi soli iuxta vestra instituta vitam agatis. At illi cupidine cæci dicta eorum comprobant, & quo trahebantur sequentes à religione patrum desciscunt, & plures deos credere inducti, sacra illis eius gentis ritu faciunt: cibis quoque indifferenter vtebantur, & in mulierum gratiam nihil non contra legem faciebant: vt iam tota castra iuuenum impietas inuaderet, & seditio priore peior gliscceret, & anita religio in extremum periculum deduceretur. iuuentus enim
E gustatis semel peregrinis moribus inexplebiliter in eos ferebatur: & si qui nobilitate à maioribus accepta præcellebant, vnà cum reliqua turba corrumpebantur. Zambrias etiam Simeonidis tribus princeps ducta Chosbi Madianitidis, Vri filia gentis eius dynastæ, iussus ab vxore, & contemptis in eius gratiam Moysis placitis, alieno ritu sacrificabat, & alienigena coniuge non dissimulanter se oblectabat. In hoc rerum statu Moyses veritus ne grauius aliquid
F sequeretur, aduocata concione, neminem quidem nominatim accusauit, nolens in desperationem adducere eos qui tantisper dum latere se putant, ad sanitatem reduci poterant: sed dicebat rem indignam, nec ipsis nec maioribus eorum decoram, quòd voluptatem pluris, quã Deum & religionem facerent. Expedire illis vt dum tempus est resipiscant, & non legum con-

temptu, sed compescendis prauis cupiditatibus fortes viros declarent. absurdum præterea dicebat, quòd cũ in deserto modestè vixissent, nunc in bona regione ita baccharentur: & quæ per inopiam quæsiuerant, nunc per affluentiã perditum irent. Talibus dictis conabatur iuuentutem corrigere, & ad saniorem mentem reducere. Tum Zambrias insurgens: Tu, inquit, Moyses, tuis legibus vtere, quibus iam longo vsu robur addidisti: quod ni fecisses, sæpe iam pœnas dedisses, & tuo malo non esse Hebræis imponendum didicisses. me certè nunquam ad tua tyrannica iussa obstrictum habebis, neque enim aliud hactenus, quàm sub legis ac religionis prætextu nobis seruitutem, tibi principatum malitiosis artibus adstruis, voluptatem nobis ac vitæ licentiam adimens, quæ liberorum sunt, & sub nullius imperio degentium. hoc enim vel Ægyptiaca seruitute fuerit grauius, in quemuis tuis legibus pro tuo libitu animaduertere, cùm ipse multo dignior sis qui puniaris, quandoquidem abrogatis quæ omnium consensus approbat, plus tua quàm cæterorum mortalium placita valere postulas. ego quæ nunc facio, quia benefacta iudico, ne fateri quidem in hoc cœtu grauabor, mulierculam alienigenam me duxisse. audis à meipso mea facta, vt ab ingenuo. neq; enim latere cupio. Sacra etiam diis facio præter consuetum, quia id æquum censeo, ex multis mihi veritatẽ quærere, & non sicut sub tyrannide viuere, de vnius tantùm fiducia pendentem. nemo mihi rem gratam fecerit, qui in rebus meis meipso plus arbitrij habere voluerit. Hæc Zambria pro se & quibusdam sui similibus afferente, populus quietus expectabat quónam audacia hæc esset cuasura, maximè quòd videret legislatorem amplius nolle contendere, ne hominem insolentem irritatiorem redderet. verebatur enim ne plures talis in loquendo impudentiæ imitatores facti, turbas in populo excitarent. Atque ita tum concio dissoluitur. ac fortasse vlterius malum hoc serpsisset, ni Zambrias maturè sublatus esset talem ob causam. Phinees tum aliis rebus, tum patris dignitate, iuuentutis facilis princeps, Eleazari pontificis filius, & Moysem magnum patruum habens, ægerrimè tulit Zambriæ contumaciam: cuius impunitate ne legum contemptus cresceret, vindicare in flagitiosos decreuit, non ignarus quòd exempla primatum in vtramuis partem plurimum valeant. Cúmque tanto esset animi & corporis robore, vt non temerè aliquid arduum aggrederetur, quod non etiam perficeret, ad Zambriæ tentorium vadit, & eodem ictu ipsum vnà cum Chosbi transfigit. quo exemplo iuuẽtus ad pulcherrimam virtutis æmulationem accensa, certatim in eiusdem criminis reos facit impetum, & bonam illorum partem ferro conficiunt, reliquos insecuta pestis sustulit, per iram numinis inflicta, & ne illis quidem pepercit, qui cùm iure cognationis talem suorum petulantiam cohibere deberent aut dissimulare aut accendere etiam maluerunt:

A τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν ἐκ τοῦ βιάζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἰκῇ τῆς ὀπιθυμίας εἶναι. πρὸς τούτοις ὁ δεῖλ' ὄλλογον ἔφασκε σωφρονήσαντας αὐτοὺς ὅτι τὴν ἐρήμιν, νεῶν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς εὐδείας διὰ δυσπορείαν αὖτις ἀπολέσθαι. κἀ ὁ μὲ ταῦτα λέγων, ἐπειρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, κἀ εἰς μετάνοιαν ἄγειν ὧν ἐπράττον. ἀνασὰς ὁ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, ἀλλὰ σὺ μὲν, εἶπεν, ὦ μωυσῆ, χρῶ νόμοις, οἷς αὐτὸς ἐπιθήκας ἐκ τῆς σωτηρίας ταύτην τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχομένους. ἐμοὶ μὴ τοῦτον αὖτις ἐχόντων τὸ ζόφον, πολλάκις ἂν ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ἐκ δικαίας λογίσεως ἐφεμένους. ἐμὲ δ' ἐκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ πρὸς ἀτοπίας τυραννικῶς λάβοις. ἐγὼ γὰρ ἄλλοτι μέχρι νεῶν ἢ πρόχημα νόμων Ϲ τοῦ θεῖ δουλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν ὁ σαυτῷ κακουργεῖς, ἀφαιρούμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ Ϲ τὸ κῦ τ βίον αὐτεξούσιον, ὁ τῷ ἐλεύθερον ὄζι κἀ δεσπότου ἐκ ἐχόντων. χαλεπώτερος δ' ἂν οὗτ' αἰγυπτίων ἐφεμένοις γένοιτο τιμωρεῖν ἀξιῶν κῦ τοῖς νόμοις τοῦ ἐκάστε πρὸς τὸ πεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολλοὺ δ' ἂν δικαιότερον αὐτὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάστοις ὁμολογούμενα καλῶς ἔχειν ἀφανίσας πρόρριζος, κἀ κῦ τ ἀπάντων δόξης ἰσχυρὰν τ ἑαυτοῦ κατασκευάκως. ἃ ὁ πράττω νυνὶ κείνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα πρὸς αὐτῷ ὁμολογεῖν ἐν τούτοις ἐκ ὀκνήσαμι. γυναῖόν τε ξενικὸν ὡς φῆς ἠγμαι. παρ' ἐμαυτοῦ γὰρ ἀκούῃς τὰς ἐμὰς πράξεις ὡς παρ' ἐλευθέροις. καὶ γὰρ ἐδὲ λαθεῖν προεθέμην. θύω τε θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζεται, δίκαιον ἡγούμενος ὧδ' ἀπὸ πολλῶν ἐμαυτοῦ πρᾶγματοῦσθαι τὴν ἀλήθειαν, κἀ ἐκ ὥσπερ ἐν τυραννίδι ζῶν τοῦ ὅλου ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τοῦ βίου παντὸς αἰωρτικότα. χαρίσηται αὖ ἐδεῖς κυρωτέρους αὐτὸν πρὸς ὧν πράξαμι γνώμης τ ἐμῆς ἀποφαινόμενος. τοῦ ὁ Ζαμβρίου ταῦτα πρὸς ὧν αὐτὸς τε ἠδίκει κἀ τοὺς ἄλλων τινὲς εἰπόντος, ὁ μὲ λαὸς ἠσύχαζε, φόβῳ τε τοῦ μέλλοντος, καὶ τ νομοθέτου ὁ ὁρῶν μὴ παρατέρω τοῦ ἀπόνοιαν αὐτοῦ προάγαγεῖν ἐν τῆς αὐτικρυς ὀργῆς θελήσαντα. πρεῖσαι δὲ μὴ πολλοὶ τ τοῦ λόγων ἀστοργίας αὐτοῦ μιμηταὶ γενόμενοι παράξωσι τὸ πλῆθος. κἀ ὀργίζεται μὲ ὅτι τοῦτοις ὁ σύλλογος. προελήλυθει δ' ἂν ὅτι πλεῖον ἢ τοῦ κακοῦ πεῖρα μὴ φθάσαντος Ζαμβρίου τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. φινεὲς γὰρ τότε ἄλλα τοῦ νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τοῦ πατρὸς ἀξιώματι τοὺς ἡλικιώτας ὑπερέχων, ἐλεαζάρε γὰρ τ ἀρχιερέως υἱὸς ὢν, μωυσέως δ ἀδελφοῦ υἱὸς, προαλησάς τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τοῦ Ζαμβρίου, κἀ πρὶν ἰσχυροτέραν γένεσθαι τοῦ ὕβριν ὑπὸ τ ἀδικίας, ἔργῳ τ δίκην αὐτοῦ εἰσπράξασθαι δόγνως, Ϲ κωλύσας δόμβλιῶσαι τοῦ ὠδυνομίαν εἰς πλείονας τοῦ ἀρξαμένων ὑ κολαζομένων. τόλμη δ' Ϲ ψυχῆς κἀ σώματος ἀνδρεία τοσοῦτον προῦχεν, ὡς μὴ προτερον εἴ τινι συσαίη τοῦ δεινῶν ἀπαλλάττεσθαι πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τ ἐπ' αὐτῷ λαβεῖν, ὅπι τ τοῦ Ζαμβρίου σκηνὴν ὠδαμένους αὐτόν τε παίων τῇ ῥομφαίᾳ Ϲ τὴν χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δ' νέοι πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τοῦ φιλονεικεῖν,

μιμηταὶ γενόμενοι τ φινεέσε τόλμης, ἀνῆρεν τὲς ὅπι τοῖς ὁμοίοις Ζαμβρεῖ τ αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲ οὖν καὶ ὑπὸ τ τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τ ὠδανομησάντων. ἐφθάρησαν δ πάντες Ϲ λοιμοῦ ταύτην ἐνεκήψαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ τ νόσον. ὅσοι τε συγγνεῖς ὄντες κωλύειν δέον ἐξώρμων αὐτοὺς ὅπι ταῦτα,

ἀδι-

ἀδικεῖν τὸ θεῖον δοκοῦντες ἀπέθνησκον. ἐπάλλευται μὲν οὖν ἐν τῇ τάξεως ἄνδρες ἐκ ἑλάττους τετρακισχιλίων καὶ μυρίων. τοῦτο ἢ ταύτης παροξυνθεὶς τὸ ἁμάρτημα μωυσῆς, ὅτι τῇ μαδιανιτῶν ὅλεθρον τῷ στρατιᾷ ἐξέπεμψεν. περὶ ὧν τὰ ἐπ' αὐτοὺς ἐξόδου μὴ μικρὸν ἐρῶμεν, ἀναδιηγησάμενοι πρῶτον, ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ὅτι τούτῳ τὸ θεῖον νομοθέτης γνώμῃ μὴ παρελθεῖν ἀνεγκλήτως. τὸν γὰρ βάλαμον, ὃν ψυλῆφ θέντα τοῦτο τῇ μαδιανιτῶν ὅπως ἐνδείσηται τοῖς ἑβραίοις, καὶ τοῦτο μὲν ἀδιανόητα θεία προνοία, γνώμῃ ἢ τοιαύθημον ἢ λεγομένων τὸ πολεμίων, ὀλίγου τὸ τῷ ἑβραίων πλῆθος διεφθαρῆ τοῖς ὑπὸ πεύμασι, νοσησάντων δή τινων ἐκ ταῦτα, μεγάλως ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτοῦ τὰς μαντείας καὶ παρὰ αὐτῷ σφετερίσασθαι τὸ ἐπ' αὐτοῖς δόξαν, καὶ ἐξιδιώσασθαι μηδενὸς ἂν ἡμῶν μάρτυρος τῷ διελέγχοντος, ἐκείνῳ τὸ μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τὸν ἐκ αὐτοῦ μνήμης ἠξίωσε. καὶ ταῦτα μὲ ὡς ἂν αὐτοῖς πιστὰ δοκεῖ, ὅτου σκοπεῖτωσαν. μωυσῆς ἢ ἐκ ὧν καὶ θεῖον, ὅτι τὸν μαδιανίτων γῆν ἔπεμψε στρατιᾶν, τοὺς πάντας ἀρχιλίους καὶ μυρίους ἐξ ἑκάστης φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὁπλεξάμενος, ἐ στρατηγὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε φινεές, ὃ μικρὸν ἔμπροσθεν ἐμπαθημὸν φυλάξαντος τοῖς ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὰ ὠδαμοῦντα τότως ζαμβρίαν πεφορτισμένον.

nec priùs deſtitit, quàm quatuordecim millia virorum deſiderarentur. Hanc ob rem Moyſes in Madianitas concitus, ad gentem internecione delendam exercitum miſit, de qua expeditione mox narrabimus, poſtquam quod omiſſum antè non oportuit, dixerimus. Balamum illum, qui à Madianitis accitus ad execrandos Hebræos, quo minus hoc faceret à Deo eſt prohibitus, nihilo ſecius tamen tale hoſtibus conſilium dedit, quo effectum eſt, vt quibuſdã infectis praua opinione, penè totius populi religio ſit corrupta: hunc inquam Balamum tanto honore dignatus eſt Propheta, vt oracula eius ſuis literis inſeruerit: cúmque nihil vetaret quin ea pro ſuis ederet, nec vllo teſte id factũ eius coargui poſſet, maluit eum debita apud poſteros memoria non fraudare. Sed hæc quiſque vt libuerit ita conſideret. Moyſes autem, vt dicere cœperam, in Madianitas miſit exercitum duodecim millium, ſingulis tribubus mille militibus imperatis: iíſque copiis Phineem præfecit, cuius opera leges vindicatas, & de Zambria violatore earum pœnas exactas paulò antè memorauimus. *Num.31.*

Κεφάλαιον ζ.

Ως ὅτι μαδιανίτας ἑβραῖοι στρατώσαντες διεφθείραν αὐτούς.

CAP. VII.

Hebræorum de Madianitis victoria, & Amoritæ regio quomodo à Moyſe duabus cum dimidiata tribubus conceſſa.

Μαδιανῖται ἢ προθυμούμενοι τὸ στρατηγὸν ὅτι σφᾶς ἐλαύνοντα, καὶ ὅσον ὀλίγου παρεσόμενον, ἠθροίζοντό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας ἢ προσεδέχοντο τοῖς πολεμίοις ἀσφαλισάμενοι, προεῖδον αὐτούς. ἐλθόντων ἢ καὶ συμβολῆς γενομένης, πίπτει τῷ μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον, οἵ τε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε ἦσαν, ὤχος τε καὶ σύρης, ἔτι ἢ ῥοβέης τε καὶ ὕβης. πέμπτος ἢ ῥέκεμος, ἐ πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἐξίωμα τῆς ἀράβων ἔχουσα γῆς. καὶ μέχρι νῦν τοῦ παντὸς τῆ ἀραβίᾳ τῆ κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα ἀρκέμη καλεῖται, πέτρα παρ' ἕλλησι λεγομένη. ζαπέντων ἢ τῶν πολεμίων, οἱ ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴ χώραν. καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτορας γυναῖκάν ἅμα ἠφανισμένας, κόραις τὰς παρθένους κατέλιπον, πλὴν μωυσέως φειδομένου. ὃς ἦγεν ἄγων τὸ στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείαν ἀφθονον, βόας μὲν ἑξακισχιλίους καὶ πεντακισμυρίας ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ὄνους ἢ ἑξακισμυρίους, χρυσοῦ ἢ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκεύης ἢ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. τοῦτο δὲ ἀδιανοήτως, ἐ ἀβρεσθέντες σφόδρα ἐτύγχανον ἡ χθισινὴ ἢ καὶ παρθένοι, πρὸς ἑπτακισχιλίας καὶ ἑξακισμυρίας. μωυσῆς ἢ μερίσας τῷ λείαν, τὸ πεντηκοστὸν ἐλεαζάρῳ ἔδωσι, ἐ τοῖς ἱερεῦσι. λαβίτας ἢ τ' ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος. τῷ ἢ λοιπῷ, νεμεῖ τῷ λαῷ. ἐ δηλον τὸν λοιπὸν ὑπ' ἀμόνως ἀφθονίας ἔτι ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, τοῦ μηδενὸς ἢ συνθρωπῶν τούτης ἐπολαύειν ἐμποδιζομένους. μωυσῆς ἢ γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, ἡδέως ἐκεῖνος ἐποιεῖτο παῖδα ὅτι τὰ τοῖς προφητείας, ἐ στρατηγὸν εἶπου ἀντὶ ἐμοῦ ἡμῶν, κελεύσαντος ἢ τῦ θεῦ τοῦτο τῷ προσασίαν ὑπιέναι τῷ πραγμάτων.

Madianitæ verò intellecto hoſtium aduentu, & quòd iam non longè abeſſent, & ipſi copias in vnum contrahunt, & quà in regionem ſuam irrupturos putabant, munito pro tempore aditu, præſto erant, impetus eorum pro viribus propulſaturi. Sed mox primo congreſſu tanta multitudo Madianitarum eſt cæſa, vt numerus cadauerum iniri non poſſet, ne regibus quidẽ ſeruatis. Hi fuêre Ochus, Sures, Robeas, Vbes, & quintus Recemus, à quo deductum nomen primaria vrbs Arabum & hodie retinet, Receme dicta, quam Græci Petram vocare malunt. Fuſis hoſtibus, Hebræi regionem ſunt populati, prædas abigendo, & incolas vnà cum mulieribus interimendo, ſolis parcentes virginibus: hoc enim Phinees à Moyſe mandatum acceperat. qui reducto incolumi ac illæſo exercitu, prædam quoque memorabilẽ retulit, boũ quinquaginta duo millia, & inſuper ſexaginta ſeptem, aſinorum ſexaginta millia, vaſorum aureorum & argenteorum magnum numerum, quibus in domeſtico ſupellectile vtebantur. Et enim pro opibus luxuriore victu delectabantur. Abductæ ſunt etiam virgines circiter triginta duo millia. Moyſes autem partitus prædam, quinquageſimam eius partem Eleazaro dedit & ſacerdotibus, & Leuitis alteriùs quinquageſimam: reliquum verò populo diſtribuit. quo factum eſt vt deinde ſuauiter viuerent, opibus virtute quæſitis, otium quoque ad fruendum nacti. Moyſes autem iam admodum ſenex Ieſum deſignauit, qui ſibi in Propheræ & ducis (ſi opus foret) muniis ſuccederet, Deo ita iubente vt hunc principatus ſucceſſorem faceret. *Num.27. Deut.3.*

Erat enim totius diuini atque humani iuris peritissimus, Moyse præceptore doctus. Per idem tempus duæ tribus, Gadæ & Rubeli, & dimidia Manassitis numero pecudum & aliis rebus abundantes, de communi consilio rogant Moysem, vt sibi extra sortem traderet Amoritidem terram, quæ non multò antè bello capta fuerat, esse enim pascuis vberem. Ille verò suspicatus eos prælia contra Chananæos metu detrectare, & curam pecudum ignauiæ prætexere, conuitio viros excipit, meticulosos simulatores dictitans: Velle eos in otio luxúque terram communi marte quæsitam possidere, & nolle arma cum cætero exercitu ferentes, terram vltra Iordanem à Deo promissam capere, deuictis gentibus quas ille pro hostibus haberi iusserat. Qui videntes eum iratum, ne meritò irasci videretur, respondent se neque per ignauiam pericula, neque per desidiam labores fugere, sed hoc tantum agere, vt præda in locis commodis relicta, expeditiores ad certamina fierent: paratósque se aiebant, si oppida ad tutelam liberorum & coniugum ac facultatum ipso dante acciperent, reliquum exercitum armatos quocunque ducerentur sequi, & communibus militare auspiciis. Tum Moyses comprobata eorum voluntate, aduocatóque Eleazaro pontifice & Iesu, cæterísque magistratibus, concedit illis Amoritidem hac conditione, vt simul cum cognato populo aduersus communem hostem bellum gerant, donec omnia ex sententia confecta fuerint, atque hoc pacto accepto quod petierunt, & extructis munitis oppidis, liberos & vxores atquè impedimenta in illis deponunt. Moyses quoque in eadem regione decem vrbes condidit, in illum quadraginta octo numerum computandas, in quarum tribus asyla sanciuit, illis tantum profutura, qui cæde non sponte commissa eo confugissent. Statuítque talibus exilij tempus, tantisper dum pontifex viueret sub quo cædes accidit. post cuius obitum redire in patriam permisit. Exilij verò tempore licere cuiuis è cognatis interempti homicidam impunè occidere, duntaxat extra vrbem refugij deprehensum: idque ius solis cognatis esse voluit, aliis non item. Cæterùm oppida refugij fuerunt hæc ad fines Arabiæ Bosora, in Galadena regione Arimanum, in Batanea de Gaulade man. & post captam Chananæam totidem ex Leuiticis oppidis iussu Moysis destinata sunt, vt hoc genus exulibus refugium & habitationem præberent. Eodem tempore cùm defunctus esset quidam è primatibus Manassitidis tribus nomine Salpades, liberis deterioris tantùm sexus relictis, tribules eius viri insignes Moysem consulunt, an filiarum eius in diuisione & sortitione agrorum ratio haberi debeat. Is respondit, si in domum tribulis nuptum darentur, sortem dotalem fore: sin mallent in aliam tribum elocari, sortem in sua tribu relinquerent. atque hac occasione instituit, vt cuique tribui suæ sortes perpetuò manerent. Quúmque iam de quadragesimo migrationis anno triginta tantùm dies superessent, aduocata concione ad Iordanem eo loco vbi nunc oppidum Abila visitur, agrum

Num.23.

Num.35.
Deut.4.19.
Ios.20.

Num.27.36.

VI.
Deut.4.

A ὁ ἦ ἱκανῶς, πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν, καὶ τὸ θεῖον μωυσέως ἐκδιδάξαντος. καὶ τότε δύο φυλαὶ γάδ τε καὶ ῥουβήλου καὶ τὸ μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων διαφερόντως εὐδαιμονοῦντες, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν μωυσῆν δέεσθαι τοῦ θεοῦ αὐτοῖς τὴν ἀμφέπειν ἀσφάλειαν, δοθῆναι δεόμενοι ἣν ἐβούλοντο. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δ' ὑπολαβὼν αὐτοὺς δεῖσαντας τὴν τῶν χαναναίων μάχην, φέρεσθαι δωρεπὴν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν ἀρῆσθαι, καὶ τοῦ στρατεύεσθαι, καὶ δειλίας ἀνάπλεως φέρεσθαι ὀνειδίσαντας. αὐτοὺς μὲν βούλεσθαι ξυφῶν ἀπόνως διάγοντας πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τῆς κτήσασθαι τὴν ἀντεμβάλειαν ὑπ' αὐτῶν γῆν. μὴ θέλειν ἦν συναραμένους τῶν ὑπολοίπων ἀγώνων, γῆν λαβεῖν αὐτοῖς τὴν ἰορδάνην ὁ θεὸς δωρήσεται ὑπεχόντας ταύτην λαβεῖν καταστρεψαμένους ἃς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ἐρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν B δικαίως ἠρέθισθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο, μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιεῖσθαι τὴν ἄρνησιν. ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ὑπηνδείοις καταλιπόντες, δύζωνοι πρὸς τοὺς ἀγῶνας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμους τε ἔλεγον αὐτοὺς κτησαμένους πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων C γυναικῶν καὶ κτήσεως αὐτοῖς δίδοντος σωσαπεῖναι τοὺς ἐχθρούς. καὶ μωυσῆς ἀρεσθεὶς τοῖς λόγοις, καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν ἀμφέπειν αὐτοῖς ὅτι πρὸ συμμαχήσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως κατασήσωνται τὰ πάντα. λαβόντες οὖν ὅτι τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἄλλα ὅσα συμφορεῖσθαι μέλλουσιν αὐτοῖς λοιμὸν ἀπόδοχα τοῦ πονεῖν ἀνέθεντο εἰς αὐτάς. οἰκοδομεῖ ἦν καὶ μωυσῆς τὰς δέκα πόλεις τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γνησομένας. ὧν ἕξεις ἀνέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φεύγουσιν. καὶ χρόνον ἔταξεν ἕως D φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δ' ἐάσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συγχωρεῖ τελευτήσαντα καθόδου, ἐχόντων ἐξουσίαν τῷ τὸ πεφονευμένου συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως, εἰς λοιὸν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα, ἑτέρῳ ἦν οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ ἦν πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε. βόσορα μὲν, ὅτι τῶν ὁρίων τῆς ἀραβίας. ἀρίμανον ἦν τῆς γαλαδηνῶν γῆς, καὶ γαυλαδηνῶν δὲ ἐν τῇ βατανεάδι. κτησαμένων ἦν αὐτῶν τὴν χαναναίων γῆν, ἕξεις ἑτέρας πόλεις ἐμελλον ἀναπληρώσεσθαι τὰ λευιτίδων πόλεων, τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμὸν μωυσέως ὁπλισαμένου. μωυσῆς ἦν προσελθόντων αὐτῷ τῶν ἀρχόντων τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ δηλούντων ὡς τεθνήκοι τις τῶν φυλετῶν ὁπλίσιμος ἀνὴρ σαλπαάδης ὄνομα, παῖδας μὲν ἀπολιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας δέ τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶ, εἰ μὲν μέλλοιεν τινι συνοικεῖν τῶν φυλετῶν, μετὰ τοῦ κλήρου πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. εἰ δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντο τινὸς φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πατρῴᾳ φυλῇ καταλιπεῖν. καὶ τότε μὲν ἐκέλευε τὸν κλῆρον ἐν τῇ φυλῇ διατάξαι. τῷ ἦ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἤδη διακόσιοι δὲ ἡμέρας συμπεπληρωμένων, μωυσῆς ἐκκλησίαν, ὅτε τὸν ἰορδάνην διαβαίνων, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν ἀβιλὴ,

φοι-

φοινικόφυτον δ'· ἔξι τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ A πάντος, λέγει τοιάδε.

habens palmetis consitum, vbi populum omnem præsto vidit, in hunc modum verba fecit. *Deut.4.*

Κεφάλαιον η'.

Η μουσίου πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

CAP. VIII.

Moysis leges, & quomodo ex hominibus est sublatus.

ΑΝδρες συστρατιῶται, καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ ταλαιπωρίας. ἐπεὶ τῷ θεῷ δοκοῦν ἤδη καὶ τοῦ γήρως χρόνον ἐπῆλθεν εἴκοσιν καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτοῖς ἄγομαι τῷ ζῆν ἀπελθεῖν, καὶ τὰ πέρα τοῦ ἰορδάνου προσχωρήσοντα ἐμέλλω βοηθὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος πολυόμνυος γὰρ τοῦτο θεοῦ, δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τοὺς ἐμοὶ καὶ ὑμετέρας εὐδαιμονίας προθύμους. ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν προσηματοῦσαι τὴν ἀγαθῶν διάλαυσιν, καὶ μνήμιον ἐμαυτοῦ γλυφόμενον ὑμῖν ἐν ἀφθονίᾳ τῆς κρείττονος. φέρε οὖν ἐπιθέμενος ὃν τρόπον ὑμεῖς τὰν εὐδαιμονήσητε, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῆς καταλείποτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιον ὡς ἀθέμενος, ἵνως ἀπέλθω τοῦ βίου. πῶς δ' ἔσεσθαι ἄξιος εἰμι, σχεδόν τε τὰς πρότερον ὑμῖν φιλοτιμίας, καὶ σχεδὸν τὸ τὰς ψυχὰς ὅτι τελευτῇ γνωμένας μετ' ἀρετῆς πάσης ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ἰσραήλ, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθῶν κτήσεως ἀρχή, θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔδωκε δοῦναί τε τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τὰ ἁμαρτανόντων εἰς αὐτὸν ἱκανός. ὧν παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βούλεται καγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἀξέπιστα μένος παραινῶ, ἐκ ἂν ὄντες μακάριοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀτυχήσητέ ποτε ἢ παύσησθε. ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ὑπάρχει ἀγαθῶν ἡ κτῆσις βεβαία μενεῖ, τῆς τε ἐόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ θεὸς βούλεται ἐπεσθαι, τούτοις πειθαρχεῖτε. καὶ μή τε νομίμων τε παρόντων ἄλλην φροντιμήσητε διάταξιν, μήτ' ἀσεβείας ἧς νῦν ἔχει τὸ θεὸν ἔχετε, καταφεύξεσθαι εἰς ἄλλον μεταστήσεσθε χρόνον. ταῦτα γὰρ φράζοντες, ἀλληλωμάτατοι μάχας διενεγκεῖν ἅπαντων ἔσεσθαι, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν ἀνάλωτοι. θεοῦ γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθοῦ, πάντων φθείρεσθαι ἄλογον. τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτὴ γὰρ πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρόσβιον ἐστίν. ἔστεται καὶ τιμὴ τῆς ἄλλων χαρίζεται φύσιος. ὡς δὲ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακάριον ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῷ ἀλλοφύλων πλέον δοξάζομένους, καὶ πᾶσι τοῖς αὖθις τιμὴ εὐκλειαν ὑμῖν ὑπάρξαι. τοῦτον δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῆς νόμων, οἷς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ θεοῦ συνετάξαμεν, κατήκοοι καὶ φύλακες γένησθε, καὶ μελετῶντες τιμὴ σεμνύνειν αὐτῆς. ἀπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ὅτι τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, ὡς ἐπιθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφρονούσης καὶ κόσμῳ τῆς πολιτείας καὶ ταῖς τῆς σεμνῶν ἀρεταῖς, οἱ φρόνοιαν ἕξουσιν ὑμῖν τοῦ συμφέροντος. θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας ὑμῖν καθ' ἃ βούλησιν καγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐνομίσθην, ἡ μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σήσει τιμὴ αὐτοῦ πρόνοια. ἀλλ' ἐφ' ὅσον αὐτοὶ βούλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προσάτιμον ἐν τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀπαδεύμασι μένοντες, ὅτι τοσοῦτον αὐτοῖς χρήσεσθαι τὴν προμηθείαν. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσοντας ἀρίστας, οἷς ἑπόμενοι, τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῆς φυλῆς, ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες οἱ ἀρχέσθαι καλῶς εἰδότες καὶ ἄρχειν ἥσονται παρελθόντες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ.

VIri commilitones, & longi laboris socij, quoniam Deus ita vult, & ætas CXX. annorum exacta postulat, vt ex hac vita discedã, & rebus vltra Iordanem gerendis interesse me Deo non est visum, æquum duxi, vt quantum ad vestram felicitatem attinet, ne nunc quidem officio desim: sed pro gratia mihi data prouideam, vt pro commonstrata ad eam via, sempiterna apud vos memoria dignus habear. Age igitur, vbi prius in quo tam vestra quàm posterorum beatitudo consistat indicauerimus, & hoc pietatis erga vos nostræ perpetuum monumentum reliquerimus, libentes ex hac vita decedamus. Fidem enim, sat scio, mereor, vel quòd antehac vestris commodis indesinenter seruiens nunquam vos fefelli, vel quòd anima prope exitum constituta in omni virtute ac veritate seipsa melior redditur. Filij Israelis, vna omnibus hominibus felicitatis est causa Deus propitius: quam solus dignis dare, & peccantibus in se auferre potis est. cui si vos tales præstiteritis, quales ipse postulat, qualesve ego ex ipsius sententia instituo, nunquã non macti virtute, æmulandíque omnibus eritis; sed & quæ iam contigerunt bona erunt perpetua, & quod deest breui consequemini. Tantùm voluntati diuinæ obsequimini, & mandatis eius parete: & neque legibus per me latis alias præponite, neque in religione per contemptum quicquam nouate. Quod si feceritis, bello præstantissimi inter omnes gentes, & omnibus hostibus insuperabiles eritis, nam auxiliante Deo minæ omnes facilè contemnuntur. Cæterum virtutis præmia magna per omnem vitam sunt proposita, & ipsa sibi primum est ac potissimũ præmium: deinde per hanc cætera bona facilè parantur: qua inter vos inuicem vtentes & vitam beatam ducetis, & gloriam tum apud exteros tum apud posteros immortalem consequemini. Hæc vobis sunt speranda, si leges monitu Dei me perferente scriptas nec ipsi violetis, nec alios violare patiamini, & harum intellectum ac vsum nunquam non meditemini. Ego verò commodis vestris lætus discedo, vósq; pietatis ac prudentiæ legibus, & virtuti ducum ac magistratuum commendo, qui incolumitatis ac felicitatis vestræ posthac curam sunt habituri. Deus autẽ sub cuius ductu hactenus egistis, & cuius fauori debetis quicquid vtilitatis ex me percepistis, non desinet vobis prospicere, sed quàm diu ipsum & pietatem colueritis, tã diu sub eius præsidio tuti permanebitis. Nec deerunt qui vobis optima monita suggerant, quibus parẽtes beati eritis, nimirũ pontifex Eleazarus & Iesus, & senatus ac primates tribuũ, quibus cauete vos difficiles præbeatis, scientes quòd qui bene parere nouit, etiam bene imperatus est vbi ad potestatem peruenerit:

néve in hoc libertatem ſitam exiſtimetis, ſi mãdatis principum ob murmutaueritis. nam hactenus in contumacia contra benefactores libertatem reponebatis: à quo vitiò ſi vos in poſterum ſeruaueritis, res veſtras in meliore ſtatu videbitis. Abſit autem vt ita in hos exaſperemini, quemadmodum aliquoties in me incanduiſtis. meminiſtis enim quòd ſæpius à vobis de ſalute periclitatus ſum quàm ob hoſtiſtibus. quod non exprobrãdi cauſa dico: nolim enim vos hac commemoratione in exitu vitæ contriſtatos relinquere, qui etiam tunc æquo animo vos tuli: ſed vt admoniti in poſterum ſapiatis, id quod in veſtram etiam rem futurum eſt. & ne in præpoſitos contumelioſi ſitis elati opum affluentia, quibus traiecto Iordane & occupata Chananæa potiemini. alioqui ſi per has inſolentiores facti in contumaciam & virtutis contemptum prolabamini, Deum fautorem nequaquam eſtis habituri, quem ſi veſtro merito inimicum vobis reddideritis, & terram virtute partam oppreſſi ab hoſtibus per ſummam ignominiam amittetis, & per totum quàm latè patet orbem diſperſi ſeruitute veſtra terras ac maria replebitis. quò ſi ventum fuerit, iam fruſtra pœnitebit patrias leges non ſeruaſſe. quare quo minus periculi ſit, ne illas violetis, poſt victoriam neminem hoſtium ſupereſſe patimini: idque rebus veſtris conducibilius exiſtimate, ne cum illis viuentes ad ſimilia ſtudia prolapſi patriam inſtitutionem corrumpatis. Præterea lucos & aras & templa quotquot habent ad vnum tolli iubeo, ferróque & flammis ita deleri, vt etiam memoria eorum omnis aboleatur. Sic enim bona veſtra tutiùs conſeruabitis. Verùm ne per ignorantiam meliorum natura veſtra in deterius deprauetur, Deo iubente & leges conſcripſi, & formam adminiſtrationis rerum tam publicarum quàm priuatarum, à quibus ſi nuſquam diſcedatis, mortalium omnium feliciſſimi eritis. Hæc loquutus tradit eis codicem, leges ſcriptas & inſtitura bene viuendi continentem. Illi verò ſoluebantur in lacrymas, & iam tum deſiderio ducis mœrebant: memoréſque quanta pericula pertuliſſet, quámque alacriter ſalutem ipſorum procurauiſſet: & de futuro ſoliciti, quòd non eſſent talem principem habituri, ac ne Deum quidem æquè propitium Moyſe non amplius deprecatore: tum pœnitentes eorum quæ in deſerto per furorem contra illum commiſerant, grauiſſimè dolebant: ita vt totus populus lacrymans nullam conſolationem admitteret. Moyſes verò ſolabatur eos, & iubens à lacrymis deſiſtere, ad leges accipiendas hortabatur, atque ita tum concio eſt diſſoluta. Nunc priuſquam ad reliqua tranſitum faciam, operæprecium duxi, leges talis latoris maieſtate ac virtute dignas hîc inſerere, quo lector cognoſcat, qualia ſint noſtra iam inde à priſcis ſeculis inſtituta. Extant autem omnia quæ ille vir ſcripſit, vt nihil ornatus cauſa liceat affingere: ſeriem tantum nouauimus, & leges quas ille ſparſim vt quamque à Deo retulerat,

Deut. 7. 11.

τλεύ τε ἐλλθειαν ἠγεῖδε μὴ τὸ πεσοχλαναχτεῖν οἷς αὖ ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πεφάτλειν ἀξιώσουσιν. νυῦ μὲν γὸ ἐν τῷ τοὶς δυεργέτας ὑβείζειν ἐν τούτῳ τλεὺ παῤῥησίαν τίθεδε. ὁ δὴ τῦ λοιποῦ φυλαττομένοις ὑμῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πεφάγματα. μηδὲ τλεὺ ἴσλω ὅτι τούτοις ὀργὴν ποτὲ λαμβάνετε, ἢ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε χρῆδαι. γινώσκετε γὸ ὡς πλειοτάκις ἐκινδυνεύδυσα ἐφ' ὑμῖν ἀποθανεῖν ὑπὸ τῦ πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὀνειδίζειν ὑμᾶς πεφιεθέμλν. ἐγὸ ἐπ' ἐξόδου τῦ ζλῦ δυχεραίνοντας καλαλπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν φέρων, μηδὲ παῤ ὃν ἔπαχον αὐτὰ καφεῖν ἐν ὀργῇ ἡλυόμνος. ἀλλ' ὡς τε τῦ σωφερνήσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τῦτ' ἀσφαλὲς εἶ) κὴ μηδὲν εἰς τοὺς πεφεσπόστας ἐξυβείσαι δλὰ πλῆτον, ὃς ὑμῖν πολὺς δλαβάσι τ' ἰορδάνλν, καὶ τλεὺ χαναναίαν κτησαμένοις πφοσήσται. ἐπεὶ πεφαχθέντες εἰς καταφέρνησιν ὑπ' αὐτῦ κὴ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωείας, ἀπολεῖτε κὴ τλεὺ δύναν τλεὺ πῦ θεῦ. ποιήσαντες ὃ τῦτον ἐχθρὸν τλεύ τε γλῦ λῦ κτᾶδε κρατηθέντες ὄπλοις ὑπὸ τῦ πολεμίων αὖθις ἀφαιρεθήσεδε μὴ μείζων ἐνείδων. κὴ σκεδαδέντες, δλὰ τῆς οἰκυμένης πᾶσαν ἐμπλήσετε τ' γῆν κὴ θάλασσαν τ' αὐτῦ δουλείας. ἐς αἳ ὑμῖν τούτων πείραν λαμβάνουσιν ἀνωφελὴς ἡ μετάνοια, κὴ ἡ τῦ ὑ φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βέλοιδε τέτοις ὑμῖν μὴν, τῦ πολεμίων μηδένας ὑπολείπεδε κρατήσαντες αὐτῦ. ἀλλὰ ταύτας ὅπολλλυσι κείνατε συμφέρειν, ἵνα μὴ ζώντων φδαγνυσάμενοι τῆς ἐκείνων ὑπηκδεύσεως, δλαφδείρητε τ' παῤῥώσαν πολιτείαν. ἔτι ὃ καὶ βωμοὺς κὴ ἄλση καὶ νεὼς ὀπόσους ἂν ἔχοιεν, καταῤῥίπτειν παραγνῶ κὴ δαπανᾶν πνεὶ τὸ ἦν ὑμῶν ὑπὲ τ' τλεὺ μνήμν. βεβαία γὸ ἂν οὕτως ὑμῖν μόνον ὑπάῤῥειεν ἡ τῦ οἰκείων ἀγαδῶν ἀσφάλεια. ἵνα ὃ μὴ δ' ἀμαδίαν τῷ κρείττονος ἡ φύσις ὑμῦν πεὸς τὸ χεῖρον ὀπονδύσῃ, σωέδηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορδύσαντός μοι τῷ θεῷ, καὶ πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον φυλάξαντες, πάντων δδ' αμονέσεδε κειδείντε. ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους, κὴ τλεὺ δάταξιν τ' πολιτείας ἀναγεγραμμένλν. οἱ ὃ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλλὺ ὀπιζήτησιν ἐποιοῦντο τῦ γραπτοῦ. μεμνημένοι τε ὧν κινδυνδύσει κὴ πεφθυμηθεῖσ τ πεὶ αὐτῦ σωτηρίας, κὴ δυσελπιστοῦντες πεὶ τ μελλόντων ὡς ἐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἥτ τε τῦ θεῦ πεφνοησαμένυ, δλὰ τὸ μωυσλῦ ἐζ) τὸν φδαχαλουῦτα, ὧν τε ὀπὶ τ' ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμλήσειαν αὐτῷ μεταυοῦντες, ἤλγουν. ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα πεφπεσόντα κρείττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῦ ποιῆσαι πάδος. μωυσῆς δ' αὐτοὺς παρηγόρει, καὶ τῦ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτοὺς χρῆδαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει. καὶ τότε μὲν ὕπνος διελύδησαν. βέλομαι ὃ τ πολιτείαν πεφῆναι εἰπὼν, τῷ τε μωυσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, κὴ μαδεῖν παρέξων δ' αὐτῆς τοῖς ἐντυγχάνουσιν, οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆδεν λῦ, ἔτως ὀπὶ τλεὺ τῦ ἄλλων ζήπεδαι διήγησιν γέγραπται ὃ παῤ ὡς ἐκείνος κατέλιπεν, ἐδὲν ἡμῦν ὀπὶ καλλωπισμᾶ πεφδέντων, ἐδ' ὅτι μὴ καταλέλοιπε μωυσῆς. νενωτείσαι δ' ἡμῖν τὸ κῦ γλῶς ἔκασα τάξαι. αὐτοφάλω γὸ ὑπ' ἐκείνε καταλειφθὲν γεγραφέντα, καὶ ὡς ἔκασόν τι φδᾶ τῷ θεῷ πύθοιτοτού—

τοῦτο χάριν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην προθέσθαι, μή τις ἡμῖν ἐκ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δ' ἕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. οἷς δ' κοινοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἡμῖν κατέλιπε, τούτοις ἐπιθέμην εἰς τὴν πρὸς ἑθῶν ἀπόδοσιν, ἣν συλλαμβανομένου τοῦ θεοῦ μοι τούτων ἡμῖν τὴν προαιρεσιν συντάξασθαι πρόκειται. ἐπεὶ δ' αὖ τὴν χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ σχολὴν ὀπὴ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. Ἱερὰ πόλις ἔστω μία τῆς χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ, καὶ δι' ἀρετὴν ὀπιφανεῖ, ἣν αὐ ὁ θεὸς αὐτῷ δι' ἀρετὴν ἐξέλητα. καὶ ναὸς εἷς ἐν ταύτῃ ἔστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων. οἱ κονιάματι χριθέντες διαφθορεῖς τε εἶεν καὶ καθάρσιοι πρὸς τὴν θέαν. ἐπεὶ δ' ὀπὴ τούτων πρόσβασις ἔστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ φανοῦς γνομένης. ἐν ἑτέρᾳ δ' πόλει, μήτε βωμὸς, μήτε ναὸς ἔστω. θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ ἐβραίων γένος ἕν. Ὁ δ' βλασφημήσας θεὸν, καταλυθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως ἐκ ἀφανῶς θαπτέσθω. Συνερχέσθωσαν δ' εἰς ἣν ἀποφαίνωσι πόλιν τὸν νεὼν τρεῖς τῶν ἐβδόμων τοῦ γῆς ἧς αὐ ἐβραῖοι κρατῶσιν, ὅπως τῷ θεῷ μὲν ὑπεργαθῶσι δύχαρις ὦσι, ἐκ θεῷ τὴν εἰς τὸ μέλλον εὐδαιμονίαν, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις δι' συνευδοκούμενοι φιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας ἐκ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ὑπολήψεων. τοῦτο δ' ἐκ ἂν τὴν ἀπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει δι' τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας. ἀνεπιμιξίας γὰρ ἀλλήλοις μίσους τας, ἀλλοτριωτάτοις αὐτοὺς νομισθήσεσθαι. Ἐσω δ' καὶ δεκάτη τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ἡμῖν, χωρὶς ἧς διατέτακται τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις δίδοσθαι. ἣν πωλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς θυσίας ὑπηρετεῖται καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι, τῷ ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχειν, ὑπὲρ τιμῆ τοῦ δεδωκότος ἀπολαύειν. Ἐκ μισθοῦ γυναικὸς ἠταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν. ἥδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῷ ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρω δ' ἐκ ἂν εἴη τῆς ὑπὲρ τοῖς σώμασιν ἀμοιβῆς. Ὁμοίως μηδ' ἂν ἐπ' ὀχθύσει κυνὸς ἤτοι θηρευτικοῦ, ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβοι τις μισθόν, ἐκ τούτου θύειν τῷ θεῷ. Βλασφημείτω δ' μηδεὶς θεὸν, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. Μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον ἢ τινι τῷ θεῷ, κειμήλιον λαμβάνειν. μηδεὶς ἐξ ὑμῶν καλῶς ἔ ἐξ ἐθίσεως λιτῆς σχολῆς φορείτω. Τοῖς δὲ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδείχθαι. Συνελθόντος δ' τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ὑπὲρ τῶν θυσιῶν δι' ἑπτὰ ἐτῶν, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνεστώσης ὁ ἀρχιερεὺς ὑπὲρ βήματος ὑψηλοῦ σταθεὶς, ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μήτε γυνὴ, μήτε παῖδες εἰρχέσθωσαν τοῦ ἀκούειν. ἀλλὰ μήτε οἱ δοῦλοι. καλὸν γὰρ τοῖς ψυχαῖς ἐγγράφοντας αὐτοὺς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, μηδέ ποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους.

scripsit, nos generatim in suos ordines digestimus, qua de re lector admonendus erat, ne si quis fortè ex contribulibus in hæc nostra inciderit, calumniam temere struat, quasi parum sincere scripta Mosaica tractantibus. Enumerabo autem eas potissimum leges quæ ad publicam institutionem, ritúsque gentiles pertinent: quæ verò ad priuatam consuetudinem aut contractus, vel cum exteris vel cum nostratibus spectant, in eum commentarium distulimus, quem de moribus & sacrorum causis Deo fauente scribere est animus. Postquam acquisita Chananæa terra, vrbibúsque conditis, victoriæ fructus securi carpere cœperitis, hæc mandata obseruando rem Deo gratam facietis, & partam felicitatem cõstabilietis. Vrbs sacra sit vna in regione Chananæa, in loco illustri & fertili, quam Deus per oraculum elegerit: & templum in ea sit vnum, & altare vnum ex lapidibus non politis, sed collectitiis constructum, quì inducti rectorio, decoram & mundam speciem præ se ferant: ascensúsque sit ad illud non per gradus, sed terra leniter per accliue aggesta: in alia verò vrbe nec altare sit vllum, neque templum. Deus enim vnus est, *Leuit. 4.* & Hebræorum genus vnum. Qui conuitium *Deut. 16.* Deo fecerit, lapidatus per diem pendeat: deinde ignominiosè & obscurè sepeliatur. In sacram vrbem & templum ter in anno conuentus fiat Hebræorum ex vniuersa eorum ditione, vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, & in futurum precibus eum demereantur, & per conuersationes ac conuiuia mutuam beneuolentiam alant. Expedit enim vt inter se noscantur, quibus idem est genus, quíque eisdem studiis delectantur. Id verò ex huiusmodi congressibus facilè contingit, dum aspectus & colloquia pertinaciter in animis hærent: sicut contrà qui nunquam conueniunt, eos alienissimos à se inuicè esse oportet. Sint præterea deci- *Deut. 18.* mæ fructuum seorsum ab illis quæ sacerdotibus ac Leuitis debentur, quibus in patria venditis, pecunia inde redacta in sacra vrbe insumatur in sacrificia & conuiuia. Æquum enim est ex prouentu terræ à Deo datæ in ipsius honorem hilariter agere. Ex mercede meretricis non est sacrificandum. neque enim quicquam Deum delectat cum iniuria coniunctum: neque maior est turpitudo, quàm quæ corporibus infertur. Similiter si quis mercedem pro admissura canis venatici aut pastoralis acceperit, nec inde quidem Deo sacrificare est licitum. Diis alienis nemo malè loquatur. *Exod. 22.* Fana externa non sunt spolianda, neque sacra donaria tollenda. Nemo veste è lino & lana contexta vtatur. est enim solorum sacerdotum. Septimo quoque anno, quando per Scenopegiæ festa apud Sanctam vrbem sacrorum causa conuenitur, pontifex è sublimi suggesto, vnde à tota multitudine exaudiri possit, legem pro concione legat: & neque mulieres neque pueri ab auscultando arceantur, imò ne mancipium quidem. Nam bonum est vt inscriptam in ani- *Deut. 5.* mis nunquam delendam memoria retineant.

sic enim minus peccabunt, non ignari quid A sit in lege decretum. Leges etiam vim maiorem obtinebunt in deliquentium conscientiis, dum sua placita minis interpositis in auditorum animas infigunt, ita vt nunquam non legis voluntas intus obseruetur, & quantas
Deut.6. pœnas contemptus eius incurrat. Pueri etiam ante omnia leges ediscant, qua disciplina nec honestior est alia, nec ad felicitatem conducibilior. Bis quotidie, ineunte die, & cùm itur cubitum, commemoranda summi Dei be- B neficia, quæ liberatis ex Ægypto præstitit. æquum enim est gratias agere quæ pro acceptis rependuntur, & in futurum tempus fauorem conciliant. Inscribenda sunt etiam foribus præcipua, & in brachiis ostentanda, & quæ potentiam eius ac beneficentiam indicant, circumferenda sunt inscripta in capite & brachio, vt vndiquaque conspicua sit Dei erga populum suum benignitas. Oppidatim præsint septem viri probatæ virtutis, & C iustitiæ cultores. Singulis magistratibus attribuantur duo ministri de tribu Leuitica. Quibus iudicandi sors obtigit in suis ciuitatibus summo in honore habeantur, vt præsentibus illis nec conuiciari liceat, nec asperius agere. Sic enim futurum est, vt assueti homines reuereri, ad pietatem quoque assuefiant, & tanto longius à contemptu numinis absint. Iudicibus quicquid visum fuerit, illorum sententia valere debet, nisi constet pe- D cuniis esse corruptos, aut manifestè coarguí possint non rectè decreuisse. Oportet enim sine lucri & dignitatis respectu iudicare, & iustitiam omnibus aliis rebus anteponere. Hæc enim iniuria in Dei contumeliam recidit, quasi verò is infirmior sit habendus, quàm illi quorum potentiæ metu præter ius fertur calculus. nam Dei potentia est iustitia. Ergo qui in magnatum gratiam præuaricatur, potentiores illos quam Deum fa- E cit. Quòd si iudices nesciant de negotio ad se delato pronunciare, sicut interdum accidit, in sanctam vrbem integram causam relegent: tum verò pontifex & propheta vnà cum senatu quod visum fuerit decernant. Vni testi fides
Deut.19. non habeatur, sed tribus, aut vt minimum duobus, quorum testimonium vita antè acta faciat verisimile. Mulieribus autem testimonium deponere non liceat, propter leuitatem ac temeritatem eius generis. Neque seruum hominem F testem esse liceat, propter animos degeneres: probabile enim est aut lucri causa aut præmetu non verum testimonium deposituros. Quòd si cui falso testi creditum fuerit, isque postea falsi coarguatur, ei pœnæ sit obnoxius, quam reus daturus erat, si grauante hoc testimonio condemnatus fuisset. Homicidio
Deut.21. in aliquo agro commisso, si autor nusquam compareat, neque suspicio sit à quopiam per odium occisum hominem, inquisi- G tio fiat summa cura propositis indici præmiis.

ὅπως γὰρ καὶ ἥδε ἁμάρτήσουσιν μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῷ ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων. εἰ τε νόμοι πολλὴν παρὸς ἁμαρτάνοντας ἀξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφόντων ἀλλὰ τῆς ἀκοῆς, ἃ κελεύουσιν. ὡς τε ἓν ἀλλὰ πάντος ἐνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῷ, ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς ἄποι γεγόνασι. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἄπον. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας ἀρχομένης τε τῆς αὐτῆς, καὶ ὁπότε πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυρεῖν τῷ θεῷ τὰς δωρεὰς. ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέχε, δικαίας ὅσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ χθονομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὴν τῷ ἤδη γεγονότων, ὅτι ὃ πρέπει τῷ ἐσομένων. ὑπογράφειν δ' καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν ὑπῆρξεν αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον ἀναφαίνειν. ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ὑποσημαίνειν δυνάται τὸ θεῖ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν φέρειν ἐγγεγραμμένα ὅτι τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ βραχίονος, ὡς περιβλέπον πανταχόθεν τὸ περὶ αὐτοῖς προθυμον τὸ θεῖ. Ἀρχέσθωσαν δ' καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτά. οἱ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προκοπκότες. Ἑκάστη δ' ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν λευιτῶν φυλῆς. Ἐσώσαν δ' καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ὀξέναι τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώμασι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν δύλαβεστέρους, ὡς τε τὸ θεῖ μὴ καταφρονεῖν ἀπεργαζομένης. Οἱ δ' δικάσαι ἀποφώνασθαι κύριοι περὶ τὸ δόξαντος αὐτοῖς ἔσωσαν, πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τοὺς αὐτοὺς δηλονότι διαφθορᾷ τὸ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλως τινὰ ἄπαν πρόφασιν καθ' ἣν ἂ καλῶς ἐλέγχει αὐτοὺς ἀποφωναμένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὅτ' ἀξιώματι προσῆκε φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ θεὸς ἂν ὅτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέσεσθαι ἐκείνων οἷς ἂν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκελεῦσθαι. τὸ γὰρ θεῖ ἰσχὺς ὅτι τὸ δίκαιον. Τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τὸ θεὸν δυνατωτέρους ποιεῖ. Ἂν δ' οἱ δικάσαι μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς ὡρισμένων ἀποφώνασθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀναπεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν. καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης, καὶ ἡ γερουσία, ἔτ τὸ δοκοῦν ἀποφανέσθωσαν. Εἷς δ' μὴ πιστεύεσθω μάρτις, ἀλλὰ τρεῖς, ἢ τὸ τελευταῖον, δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. γυναικῶν δ' μὴ ἔτω μαρτυρία διὰ κουφότητα καὶ θρασύος τῶν ἤθους αὐτῶν. Μαρτυρείτωσαν δ' μή τε δοῦλοι διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀζημίαν. οὐ ἢ διὰ κέρδος εἰκὸς, ἢ διὰ φόβον μὴ τἀληθῆ μαρτυρῆσαι. Ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτα ἐλεγχθείς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν. Ἂν δὲ προαχθέντος φόνου ἔν τινι χώρᾳ μὴ δειφθῇ ὁ ποιήσας, μήθ' ὑπονοεῖταί τις ὡς διὰ μῖσος ἀποκτείνας, ζητείτωσαν μὴν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπουδῆς μηνύτρα προτιθέμενοι.

μηδενὸς

μηδενὸς ἢ τῶν τοιούτων μιαίνοντος, αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπεφάνθη, καὶ
ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τοῦ τόπου
ὅπου κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἥτις δ' ἂν ᾖ πλησιέστατος πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, ῥιαμμοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀπεπτὴ δεῖον ἀεὶ ῥοῇ καὶ φυτοῖς χωρίον, τοὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοὸς, καὶ χέρνιβας ἁλόμενοι ἐπὶ κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ λεβίται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀπαδοποιήσωσαν τὰς χεῖρας ἐχεν ἀπὸ τοῦ φόνου. καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε ὁρωμένων παρατυχεῖν. ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἴλεω τὸν θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτον δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος. Ἀεὶ σοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὸν βίος, καὶ μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτῃ χρῆσθε, τοῖς νόμοις ἔχοντες διαπαντὸς, κατ' αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῖν εἶναι. Βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἕπου μὲν ὅστις ὁμόφυλος, πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, διαπαντὸς ἕπου. ὑπεξαιρείτω δ' ὅστις τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, πραττέτω δ', μηδὲν δίκα τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλῆθος διώκων χρημάτων, μηδ' ἵππων. ὧν αὐτῷ ὑπαρχόντων, ἐπιφανὴς ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο· κωλυέτω δ' εἰ τύραννον τι δρᾷ ἀσεβῆς ἔχοι γένεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέτω κινεῖν, μήτε οἰκείας, μὴ ταλλοτρίας πρὸς οὓς ἔστιν ἡμῖν εἰρήνη. φυλαττέσθω δ' ὥσπερ θεοῦ φῆφον βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἀντεῦθεν καὶ στάσεως γινομένων ἐν τοῖς πλεονεκτοῦσιν πρόσωπον χώρειν βάλεσθαι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μακρὰν εἶναι τὸ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν ὅρους τὸν ὅρον μεθαρμοσαμένους. Γῆν ὁ φυτεύσας πρὸ ἐτῶν τεσσάρων αὐ καρπὸν βάλῃ τὰ φυτὰ, μή τι τῷ θεῷ ἀπάρχας ἀντεῦθεν ἀποφέρεσθω, μή τ' αὐτὸς χρήσῃ, ἀ γὰρ κατὰ καιρὸν τοῦτον ὑπ' αὐτῶν ἀνεχθῆναι. διασαφῆσαι δ' ἡ φύσεως ἀώρως μήτε τῷ θεῷ ἁρμόζειν, μητ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. πρὸ δὲ τεταρτου ξυλᾶσθαι πᾶν τὸ γιγνόμενον, τότε γὰρ ὅσιον εἶναι, καὶ σωφρονῶν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέσθω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τῶν ἄλλων καρπῶν μετὰ τῶν φίλων δωχέμενος ἀναλισκέσθω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευσῶν γυναικῶν. πέμπτῳ δ' ἔτους, κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρποῦσθαι. Γῆν ἀμπέλοις καταφυτεύειν μὴ ἀπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ ἓν φυτὸν τοῦτο τὸ φυτὸν. καὶ τῷ ἐξ ἀέθλου πόνων ἀπηλλάχθαι. Βουσὶν ἀρωτῶν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζυγὸν ἄγοντας, ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη, καὶ ἐκείνοις ποιεῖσθαι τὰ ἄροτρον. ἔστω δὲ καθαρώτατα σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα, καὶ μὴ συνδυάζειν καὶ θήρια ἀπείρειν. ἀδικεῖ γὰρ τῶν ἀνομοίων κοινωνία χαίρειν τὴν φύσιν. Μὴ δὲ κτιλώσειν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δέος γὰρ ἐκ τούτου, μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα πρότερον λαβοῦσα. Δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν παραφθοπῆναι τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔστιν. ἀλλ' ὡς περὶ τῶν τυχόντων μέλει τοῖς νόμοις εἰδέναι προνοεῖσθαι τῶν κατ' αὐτοῦς ἀμέμπτου.

quòd si nullus existat index, magistratus oppidorum vicinorum agro in quo cædes est facta, & senatus conuenientes, metiantur à loco in quo iacet cadauer: & quod fuerit proximum oppidum, eius oppidani emptam iuuencam & abductam in tesqua nec sementi nec plantationi idonea neruis ceruicis abscissis cædant, & ablutis manibus supra caput iuuencæ sacerdotes & Leuitæ ac senatus illius oppidi, puras se manus ab ea cæde habere proclament, cámque nec fecisse se, nec, dum fieret interfuisse. inuocéntque Deum vt propitius factus nunquam posthac in ea regione tale malum accidere permittat. Optimum quidem est optimatum regimen, & in sic administrata republica viuere, nec est cur aliam eius speciem concupiscatis: sed præstat vt hac contenti in legum & vestra ipsorum potestate sitis. Satis enim est, Deum habere præsidem. Attamen si regis *Deut.17.* vos cupido cœperit, nemo sit nisi vestri generis & sanguinis, & cui iustitia sit cordi cum cæteris virtutibus. Is quisquis fuerit, plus legibus & Deo quàm suæ sapientiæ tribuat, nihilque præter pontificis ac senatus sententiam faciat: nec multas alat vxores, aut pecuniis equisve plurimis gaudeat: quarum rerum copia facilè contemptor legum posset euadere. & si talibus studiis plus æquo fuerit deditus, obstandum est ne potentior fiat quàm rebus vestris expedit. Terminos terræ mouere non est *Deut.19.* fas, nec propriæ, nec alienæ, dummodo pacatæ: sed religiosè cauendum, vt tanquam Dei calculus in æternum fixus maneat: quòd hæc præcipua causa sit bellorum & seditionum, si auaritia certis terminis non circumscribatur. Facilè enim legum præscripta transilit, qui terminis *Leuit.25.* cupiditatem suam cohiberi non patitur. Qui terram plantauerit, si plantæ ante quartum annum fructum protulerint, nec Deo primitias inde offerre oportet, nec in proprium vsum conuertere, intempestiuus enim est talis fructus: quicquid autem præmaturè à natura extorquetur, eius vsus nec Deo conuenit, nec domino. quarto verò anno colligat quicquid iam tempestiuum, & in sanctam vrbem deferat, & cum reliqui prouentus decimis in conuiuiis cum amicis consumat, & cum pupillis ac viduis. quinto demum anno arbitratu suo fructus colligat. Agrum vitibus consitum ne semines. sufficit enim quòd hanc plantam nutriat, nec opus est vt & aratro vexetur. Bubus aranda est terra, nec aliud animal cum eis subiugandum, sed eiusdem semper generis sub idem iugum agenda. Semina quoque debent esse pura & impermixta, nec duûm simul autrium generum sunt seminanda. abhorret enim natura communionem dissimilinm. Neque diuersi generis iumentorum coitus sunt admittendi. verendum enim ne hoc exemplo & ad homines contemptus generis sui perueniat. vt solent à minimis principiis res in peius proficere. Cauendum est autem magnopere, ne quid eiusmodi permittatur, ex cuius imitatione mores publici deprauari possint. quapropter ne leuia quidem leges dissimulant, dum officio suo nusquam deesse cupiunt.

Deut.24. Metentes & demessa colligentes ne spicilegium faciant, quin & de manipulis nonnihil egenis relinquant: vt hæc tanquam à fortuna obiecta in vsum suum conuertant & alimoniam. De vindemia quoque racemuli relinquantur pauperibus: similiter de oliuetorum fructu nonnihil, vt sit egenis quod colligant, quandoquidem de suo non possunt. non enim tantùm ex negligentiori collectione decedit, quantùm accedit è pauperum gratia. Deus etiam ad enutriendos fructus terram alactiorem faciet, si non quisque suis tantùm commodis prouideat, sed inopum quoque rationem habeat. Nec bubus in area triturantibus os obligandum est. non enim æquum est vetare laboris socios quo minus & fructuum sint participes. Nec à pomis maturis viatores sunt arcendi, sed sinendi vt tanquam propriis se satient: & siue indigenæ sint, siue exteri, libenter illis ad esum exhibenda sunt, auferre verò secum non liceat. Neque vindemiantes vetent obuios deguſtare ex his quæ ad torculat deferunt: iniquum enim fuerit de bonis à Deo concessis inuidere tantillum concupiscentibus, præsertim quum id anni tempus sit fertilissimum, & iuxta Dei ordinationem non diu duraturum. & si quis præ pudore cunctetur attingere, vt sumant hortentur, Israelitas quidem vt socios, & quibus propter cognationem liceat hoc facere, aduenas verò hospitalibus his munusculis dignentur, quæ ipsis Deus pro tempore præbuit. Non enim debet existimari detrimentum, quod liberali animo sumendum hominibus permittitur: quia non in hoc Deus abundantiam bonarum rerum largitur, vt his soli fruamur, sed vt de nostro alios etiam honoremus: volens hoc modo singularem erga Israelitas fauorem ac liberalitatem suam gentibus innotescere, dum id quod ipsis supereſt, benignè cum illis communicant. Qui verò contrà fecerit, plagas vna minus quadraginta publica scutica accipiens illiberalem hanc pœnam sustineat, eo quòd cùm esset ingenuus, lucro seruiens ipse suam dignitatem læserit. Rectum enim est vt cùm ipsi multa in Ægypto & deserto sitis perpessi, aliorum miserias non negligatis: & Dei benignitate amplas facultates consecuti, ex his nonnihil per compassionem egenis decidatis. Vltra duas decimas quas quotannis pendere iam iussi, alteram Leuitis, alteram in sacras epulas, tertia tertio quoque anno est conferenda, quæ
Deut.26. in egenas viduas & pupillos distribuatur. E fructibus primos prouentus in templum deferant, & pro accepta terra quæ eos tulit Deo gratiis actis, & sacrificiis iuxta legem ritè peractis, primitias sacerdotibus offerant. Hæc omnia vbi quis perfecerit, & vtrasque decimas tum quæ Leuitis debentur, tum quæ epulis attulerit, iter ingressurus consistat è regione templi, ante omnia Deo gratias agat: quòd ab Ægyptiorum graui seruitute liberatis terram vberem & amplam fruendam dederit.

A Ἀμῶντας δὲ καὶ συναιροῦντας τὰ θέρη, μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων τοῖς βίου σπανίζουσιν ἔρμαιον εἶναι καὶ δῶρον θεοῦ δεχτεσφόρον. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ξύλης ἀπολιπεῖν τὰς ἀπφυλλίδας τοῖς πένησι. καὶ ἐλαιώνων παρεῖναί τι τῆς καρποῦ θεοῦ συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. οὐ τοσαύτη γὰρ ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς ἀποβολὴ τοῖς δεομένοις γίνεται, ὅση χάρις ἐκ τῆς δεομένων ἔλθοι. τότε θεῖον τιὼ γεωργῷ παρεθυμότερον εἰς τὴν ἐκτροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσηται, μὴ τὰ καθ' αὑτοὺς μόνον ἀναλογιζόμενον λυσιτελῆ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλων δεχτοφῆς λόγον ἐχόντων. Μὴ γὰρ βοῶν ὁπότε ξίβοιεν τοὺς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ὅπως ἂν ἄλωνος, ἐγὼ δὲ εἶναι δίκαιον εἴργειν τοὺς συνεργασαμένους τὸ καρποῦ, καὶ ὥσει τιὼ γήϊνον αὐτὸ πονήσαντας. Μὴ γὰρ ὁπώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἀπέχεσθαι τοὺς ὁδὸν βαδίζοντας, ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπιπλᾶσθαι, κἂν ἐγγώριοι τυγχάνωσι κἂν ξένοι, χαίροντας ὅτι τοῦ παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡρείων μεταλαμβάνειν, ὑπιφέρεσθαι δὲ αὐτοῖς μηδὲν ἐξέρω. μηδὲ ζυγῶντες ὧν εἰς τὰς λισὰς κομίζουσιν εἰργέτωσαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐπεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθῶν ἃ κατὰ βούλησιν θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν, τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε ὔσης καὶ ἀσυδύσους ἀπελθεῖν, ὡς τοῦ θεοῦ κεχαρισμένον ἂν εἴη. κἂν ὑπ' αἰχμῆς τινας ὀκνοῦντας ἅψασθαι λαβεῖν ὧδε καλείτωσαν, ὄντας μὲν ἰσραηλίτας ὡς κοινωνοὺς δεσπότας δι' τιὼ συγγυίαν, ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώποις ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες ὧν ὁ θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχει. ἀναλώματα γὰρ ἐχ ἡγητέον ὅσα τις κατ' χρησότητα παρέχησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν, τὸ θεοῦ τιὼ ἀφθονίαν τ' ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐκ ὅτι τὸ καρποῦσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένου τοῦ τοιούτῳ τούτῳ τιὼ ἰδίαν ὥσει τὸν τοῦ ἰσραηλιτοῦ λαὸν εὔνοιαν, καὶ τιὼ χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλοῦ τὸ ὠφελίντος αὐτοῖς κἀκείνως μεταδιδόντων. Ὁ δὲ ὧδε ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾶ λειπούσας τεσσαράκοντα τοῦ δημοσίῳ σκύτει λαβὼν τιμωρίαν ταύτιω αἰχίσιω ἐλεύθερος ὑπομένετω. ὅτι τοῦ κέρδει δουλεύσας, ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει πεπειραμένοις ἐν αἰγύπτῳ συμφορῶν, καὶ κατὰ τιὼ ἐρημίαν, θεόνοιαν τοῦ ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι. καὶ τυχόντας εὐποιίας ἐξ ἐλέου θεονοίας τὸ θεῦ, τιὼ αὐτιὼ ταύτιω ἐξ ὁμοίω πάθες ἀπομεείζειν τοῖς δεομένοις. Τὰς δεκάτας τὰς δυοῖν, ἃς ἔτους ἑκάστου θεσπέσιον τελεῖν, τιὼ μὲν τοῖς λεύιταις, τιὼ δ' ἑτέραν θεοῦ τὰς δωχίας, τείτιω θεοῦ αὐτὰς κατὰ τὸ ἔτος τείτον συμφέρειν εἰς δαπάνησιν τοῦ σωζομένων, γυναιξί τε χήραις καὶ πᾶσιν ὀρφανοῖς. Τῶν δ' ὡραίων ὅτι κ πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γεωμόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομίζεσθαι. καὶ τὸν θεὸν εὐφρ δ' ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς ἰῶ αὐτοῖς κτήσασθ παρέχειν δυλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ὑπιφέρειν κελεύει ὑπιτελέσαντες, τούτων τὰ θεσπέλεια τοῖς ἱερεῦσι διδόσωσαν. ἐπφδὴ δ' ἂν ὁ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δεκάταις ἅμα ταῖς εἰς τοὺς λεύιτας, καὶ τὰς δωχίας ταῖς ἀπαρχὰς ἀπενεγκοχὼς, ἀπεῖναι μέλλῃ θεοῦ αὐτὸν οἰκαδε, σας αὐτικρυς τὸ τεμενίσματος, εὐχαεισησάτω μὲν τοῦ θεοῦ, ὅτι τοῖς ἀπ' αἰγύπτιων αὐτὸς ὕβρεως ἀπαλλάξας, γῆν αὐτοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι.

μάρτυ-

μάρτυρα μόνον ἢ ὡς τὰς τε δικάτας, καὶ τὰς μωσέως A testatú que decimas se iuxta Moysis legem soluisse, precetur Deum, vt tum sibi priuatim, tum
πλύσειε νόμους, ἀπισάθω τὸν θεὸν ἄμφω καὶ ἵλεων Hebræis publicè propitius & quæ bona hactenus dedit, conseruet: & pro sua potentia ac be-
αὐτοῖς ἀεὶ παντὸς εἶ), καὶ κοινῇ πᾶσιν ἑβραίοις διαμέ- nignitate augere etiam dignetur. Vbi ætas matu-
νειν, φυλάττοντα μὲ ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτή- ruerit, vxores ducant virgines ingenuas ex
σασθαι ἢ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι. γαμείτωσαν ἢ ἐν honestis parentibus prognatas. qui autem non
ὥρᾳ γάμου γιγνόμενοι, παρθένους ἐλευθέρας γενέων ἀ- ducit virginem, ne sibi coniungat alteri mari-
γαθῶν. ὁ ἢ μὴ μᾶλλον ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζυ- tatam, néve priorem eius virum contristet. An-
γνύσθω συνοικοῦσαν ἄλλῳ, μὴ ἢ λυπῶν τὸν πρότε- cillas ne ducant ingenui, ne adamatas quidem;
ρον αὐτῆς ἄνδρα. δούλας ἢ, μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐ- B decet enim cupiditatibus imperare: & ad reti-
λευθέροις, μηδ' αἱ ὑπ' ἔρωτος προς τοῦτό τινες ἐμ- nendam dignitatem id magnopere conducit.
βιάζονται. κρατεῖν ἢ τῆς ὑπιθυμίας τὸ δυνησόμενος, Neque meretrici sit ius nuptiarum, cuius pro-
καὶ τοῖς ἀξιώμασι προσφορον. Ἐπι μηδὲ ἡταιρημένῃ pter iniuriam suo corpori factam, nuptiale sa-
εἶ γάμον, ἧς δι' ὕβριν τῷ σώματος τὰς ὑπὲρ τοῦ γάμου crum Deus non admittit. atque hæc ita obser-
θυσίας ὁ θεὸς οὐκ ἀπροσδέκτους. γίνοιτο γὰρ ἂν οὕτω uari valde interest, ad hoc vt proles nascatur
τοῖς παισὶν τὰ φερόμενα ἐλευθέρια, καὶ προς ingenua, & ad studium virtutis erecta, si non
ἀρετὴν ὄρθια, εἰ μὴ τύχοιεν ὂν γάμων φαύλης ἀ- è turpi aut illiberali matrimonio sint prognati. Si quis aliquam pro virgine desponsatam *Deut.22.*
γρεῶν, μήδ' ἐξ ὑπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελθόν- postea talem non inuenerit, in ius vocatam
των. Ἔστις ὡς παρθένον μὴ ἦς δυσάμφω, ἔπειτα μὴ C accusét, afferátque argumenta quæ habet:
ταὐτὴν ὄψει, δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲ κατηγορείτω puellæ verò causam agat pater, aut frater, aut
χρήμφος εἰς ὑποδείξιν οἷς ἀν ἔχοι τεκμήρεσις. qui post hos genere videtur proximus. Et si
ὑπολογίσθω ἢ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὅς quidem puella fuerit absoluta, degat in accu-
ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τῷ γήρους. καὶ κεί- satoris coniugio, ísque nullum posthac dimit-
θεῖσα μὴν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατη- tendi eam ius habeat, nisi talem ipsi causam
γορήσαντι, μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνα ὑπο- præbuerit, quæ contradictionem non recipiat. cæterùm temeritatis & petulantiæ qua in-
πέμπεσθαι αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας tentum detulit, pœnas luat quadraginta vna
αὐτῷ ὦδάχοι, καὶ προς ἃς ἀνάγκη ἀντεπεῖν δίκην minùs plagis acceptis, & quinquaginta siclos
θείη. τῷ ἢ ὅλως καὶ προφανεῖς ἐναντιοῦσθαι D puellæ patri multæ nomine numerare cogatur. Quòd si vitiata fuisse coarguatur, si quidem plebeia fuerit, eo quòd parum solicitè
αἰτίαν καὶ δικαίαν προφέρειν ἐκπέσειν πλαγὰς τεσ- pudicitiam vsque ad nuptiarum tempus ser-
σαρακοντα μίας λειπούσης λαμβάνειν, καὶ πεντή- uauerit, lapidibus obruatur. quòd si ex sacer-
κοντα σίκλους ὑποτίνειν τῷ πατρί. αἰ δὲ ἐλέγξει dotibus prognata fuerit, viuens exuratur. Si *Deut.21.*
τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην, δημόσιος μὲν οὖσα τῷ quis duarum vxorum maritus propter amo-
μὴ σωφρόνως προσιέναι τῆς παρθενίας ἄχει νομίμων rem, aut formam, aut aliam quamuis cau-
γάμων καταλύεσθω. αἰ δὲ ἐκ ἱερέων ἢ γεγυνυμένη, sam, alteri plus beneuolentiæ honorísque de-
καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὄσαν τινὶ, καὶ τῆς μὲν tulerit, alteri verò minùs: si filius dilectæ iu-
ἑτέρας ὑπὲρ τιμὴν σφόδρα καὶ δύνοιαν κοιμᾶσθαι ἢ δὲ ἔρωσα E nior quàm ille ex altera natus, propterea quòd
ἕτερος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τὸν δὲ ἑτέρας ἐν ἐλάτ- sua mater in maiore gratia patris fuisset, po-
τονι μοίρᾳ τυγχανούσης, αἰ ὁ ἐκ τὸν ἀγαπωμένης παῖς stulet ius primogenituræ, vt duplicem facul-
γεγονὼς πρεσβύτερος ὢν τῷ ἐκ τὸν ἑτέρας φυεὶς, ἀ- tatum paternarum partem iuxta meas leges au-
ξιοῖ διὰ τὴν προς τὴν μητέρα τὸν πατρὸς δύνοιαν τὴν ferat, non permittatur. iniquum enim est eum
πρεσβείων τυγχάνειν ὡς τε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς qui sit natu grandior propter matrem negli-
πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διε- gentiùs à patre habitam suo priuilegio frauda-
ξάμην, μὴ συγκεχωρῆσθαι. ἄδικον γὰρ τὴ γήρσει ri. Qui virgini alteri desponsatæ stuprum ob- *Deut.22.*
πρεσβύτερον, ὅτι τὰ ἐκ μητρὸς αὐτῷ ἥττονα ἔπρᾳξε τῇ tulerit, si quidem persuasæ vt se præberet, si-
ἀγαθύσει τὸν πατρὸς τῷ ὀφειλομένων αὐτῷ σέρεσθαι. ὁ mul cum ea capitalis esto. fontes enim sunt
κόρῳ ἄλλῳ καταγυνηθέντι φθείρας, εἰ μὲ πείσας F ambo: hic quia puellæ persuasit vt liberali
προς τὴν φθορὰν συγκατάνευσον λαβὼν, ὑποθνησκέτω coniugio rem turpissimam anteponeret: hæc
σὺν αὐτῇ. ποιησεῖ γὰρ ὁμοίως ἑκάτερος, ὁ μὲ τὸ ἄρχιστον verò quia lucro aut voluptati succubuit; quòd
πείσας ἑκόντως ὑπομεῖναι καὶ προσπεῖσαι τοῦτο ἢ ἐλευ- si solitariam alicubi nactus, vi oppresserit; so-
θέρᾳ γάμου τὴν κόρῳ. ἢ ἢ ἔπρᾳξεν αὐτῷ πεισθεῖσα lus det supplicium. Qui virginem nondum de-
δι' ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος φρὸς τὸ ὕβριν. ἐὰν δέπερ μό- sponsatam constuprauerit, ipse ducat. quòd si
νη φθεῖσαν ἐύρῃ μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος pater puellæ nolit hanc ei nuptum tradere,
ὑποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω καταγυνηθεῖσαν, quinquaginta siclos iniuriæ precium nume-
αὐτὸς γαμείτω. ἰὼ ἢ τοῦ παῖδι τὸν κόρης μὴ δόξῃ G ret. Qui à coniuge quacunque de causa, vt sæpe
συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τῷ πατρὶ τὸν ὕ- hominibus vsu venit, disiungi postulat, scripto
βρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς τὸν συνοικούσης βεβλό- ei securitatem faciat, quòd eam nolit amplius
μενος ἀγαζυχθείσαν καθ' ἃς ὑποτοῦ αἰτίας, πολ- repetere. sic enim habebit potestatem alterius
λαὶ δ' αἱ τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο, χαίμμασι μὲ coniugis quærendi: alioqui diuortium non
ἐξεῖ τὸ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυρίζεσθαι. λά- permittitur. Quòd si & alterum offenderit,
βοι γὰρ ἂν ἔτους ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρᾳ. πρότερον γὰρ οὐκ ἐφεκτέον. εἰ ἢ μὴ προς ἑκόντων ἁμαρτεῖν

aut post eius mortem prior reducere eam voluerit, non licet vt ad eum redeat. Si cuius marius nondum susceptis liberis defunctus fuerit, frater mariti eam ducito: & filium ex ea natum defuncti nomine vocatum, sortis hæredem nutrito. nam hoc è republica erit, dum nec familiæ deficiunt, & possessiones apud cognatos remanent, mulieri quoque leuior fit calamitas, cùm prioris mariti coniunctissimo victura. quòd si frater nolit eam ducere, mulier senatum accedens testetur, quòd volentem eam in familia manere, & ex ipso liberos gignere, cum iniuria defuncti repulerit. Rogante verò senatu causam, siue magnam siue paruam afferat, huic tandem res euadet: vxor fratris soluto viri illius calceo, & consputa eius facie, merito hæc illum pati dicet, qui fratris defuncti memoriæ iniuriam fecerit. atque ita ille quidem è curia discedet, in omnem vitam notatus ignominia: mulier verò cui vult nubito. Si quis vel virginem vel maritatam captiuam abduxerit, eique legitime coniungi voluerit, non antè ius esto cubile eius tangere, quàm raso capite sumptóque lugubri habitu cognatos & amicos in bello amissos deplorauerit, vt ita mœrore satiata tum demum ad nuptiale conuiuium veniat. Bonum enim & iustum est, vt qui mulierem ex qua liberos gignat accipit, morem gerat eius affectibus, & non suæ tantùm voluptati indulgens, illius desideria negligat. Elapsis autem luctus triginta diebus, tot enim sapienti ad deplorandos caros sufficiunt, tum nuptiis dare operam liceat. Quòd si satiata concupiscentia pro coniuge eam habere dedignatus fuerit, nec pro serua quidem eam tractare ius habeat: sed quocunque mulier abire maluerit, liberam hoc faciendi potestatem habeat. Quicunque è iunioribus parentes suos contempserint, & debitum honorem præpudore aut contumacia reddere eis neglexerint, & insuper contumaces ac proterui in eos fuerint, hos primùm verbis parentes moneant. nam hos natura fecit idoneos iudices. dicántque non voluptatis causa in matrimonium se conuenisse, neque vt collatis in commune facultatibus opulentiores fierent: sed vt liberos acquirerent, qui se in senectute nutriant, & necessaria sibi suppeditent. Acceptos autem à Deo cum gratiarum actione ac gaudio, summa cura educauisse, nulli rei parcentes quæ ad eorum salutem & institutionem pertinere visa sit. nunc quoque quando iuuentutis erratis ignoscendum est, satis sit quòd officij hactenus oblitus es. proinde resipisce & cogita, quòd etiam Deus læsis parentibus offenditur, qui & ipse humani parens est generis, & ad se pertinere iniuriam existimat, quæ infertur hominibus cum quibus illi communis est appellatio. quin & lex talibus pœnam inclementer infligit, cuius absit vt tu facias periculum. His verbis si arrogantia iuuenum emendata fuerit, per inscitiam commissis debetur venia.

Deut. 25.

Deut. 21.

Deut. 21.

ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ πενθερὸς, μὴ ἐξέναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τέλει ἄτεκνον ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω, καὶ τὸν παῖδα τὸν πρωτόμορον τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τῷ κλήρου διάδοχον. τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων. καὶ ταῖς γυναιξὶ κουφισμὸν οἴσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν πρότερον ἀνδρῶν συνοικοῦσαις. ἐὰν δὲ μὴ βέληται γαμεῖν ὁ ἀδελφὸς, ὅτι τέλει γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ μάρτυρά-σθω τοῦτ' ὅτι βουλομένῳ αὐτέλει ὅτι τὸ οἶκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο ὑβρίζων τέλει τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην. ἐρομένης δὲ τὰ γερουσίας διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοδίους ἔχοι πρὸς τὸν γάμον, εἴτε μικρὰν εἴτε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ρε-πέτω. ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τὰ δελφοῦ τὰ σάνδαλα καὶ πτύουσα αὐτοῦ εἰς τὸ πρόσωπον, ἄξιον εἶ παρ' αὐτῆς λέγεται τυγχάνειν ὑβρίσαντα τέλει τοῦ κατοιχομένου μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπειτω τοῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον. ἡδὲ ὥσπερ αὖ βουληθῇ τινι τῶν δημοσίων, γαμείσθω. αὖ δ' ἀγχιμόλως τις λάβῃ παρθένον, εἴτε μὴ γε-γαμηκυῖαν, βουλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέσω δίκης ἁπάσης καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυγκε-μένου αὐτέλει μὴ πένθιμον χῆμα ἀναλαβοῦσα, ἀποθρηνῆ-σαι συγγενεῖς καὶ φίλους τοὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μά-χῃ, ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ὕστερος ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμους. καλὸν γὰρ ἐστὶ μὴ δίκαιον παιδοποιὸν ὠδὰ λαμβάνοντα, θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βέλτιον, ἀλλὰ τέλει ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον τοῦ κατ' αὐτέλει ἀμελεῖν πεφυκότος. τελευ-τόντα δ' ἡμερῶν ὅτι τριάκοντα διελθουσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ὅτι τοῖς δακρύοις αὗται τῶν φιλτάτων τοῖς φρο-νίμοις, τότε χωρεῖν ὅτι τὸν γάμον. διὰ ἐμπλαδείς τῆς ὅτι θυμίας ἐφρηφείδωσεν αὐτέλει γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξουσίαν ἐχέτω καταδουλοῦν αὐτέλει. ἀλλ' ὅπη βέλεται χωρεῖν ἀπείτω τοῦτο ἐλεύθερον ἔχου-σα. Ὅσοι δ' αὖ τῶν νεωτέρων ἀπειθοῦσι τοῖς γο-νεῦς, καὶ πρέλει αὐτοῖς μὴ νέμωσιν ἢ δι' ἀμελείαν ἢ διὰ συλλογήν, ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτούς, πρῶτον μὲν λό-γοις αὐτοὺς νουθετείτωσαν οἱ πατέρες. αὐτάρκεις γὰρ ἐπιφύκασιν ἔτοι δικασταί. σωφρονεῖν μὲν ἀλλήλοις, οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν τῆς χρημάτων αὐξή-σεως κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων γινομένων. ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκομήσουσιν αὐτούς, καὶ ὧν αὖ δέονται παρ' αὐτῶν ἕξουσι. γινόμενον δὲ μὴ χαρᾶς καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ χάριν εἰδέναι τέλει μείζονι ἀφορμαῖς ἀφ' ἁπλῆς ἀνεπιφθόνου, μηδενὸς φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ μὴ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τέλει σόλωνι καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων ἕνεκα χρησίμου. τοῦτο γὰρ συγγνώμαν δὲ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ὑποχρήσει ὅσα τῆς εἰς ἡμᾶς τι-μῆς ὀλιγώρησας. καὶ μεταβαλεῖ πρὸς σωφρονίσε-σιν, λογισάμενος καὶ τὸν θεὸν ὅτι τοῖς εἰς πατέρας τέλμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι μὴ αὐτὸς ὁ πατὴρ τοῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ συναπομυ-σαι δοκεῖ τοῖς τέλει αὐτέλει αὖτις πρόσοψιν ἔχουσιν, ἐκ ὧν πρόσωπον αὐτοῖς ἀφ' οὗ παίδων τυγ-χανόντων. καὶ νόμος κολάσεις χίσται τῶν τέκνων ἀπαράβατος, ἢ σὺ μὴ πειραθείης. κἂν μὲ τούτοις διαπαύσωσι τὸ τῶν νέων αὐθαδές, ἀπαλλαττέσθωσαν τοῦ ὅτι τοῖς ἠγνοημένοις ἀνέσεων.

ἔστω

οὕτως γὰρ ὅτε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες
δυτυχεῖς, ἐκ ἐπῄδοντες, ὅτε μὲν κολαζόμενον, ὅτε θυ- A
γατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῶ
σωφρονεῖν τὸ μηδὲν ἐῴη φαίνωσιν, ἐχθροὺς δ' ἀπόνδους
ποιεῖ τοὺς νόμους τοῖς σωεχέσι καὶ τῶν γονέων βλαπόμα-
σι, σφαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τύπτων ἔξω τῆς πόλεως τῶ πλή-
θους ἐπομφύμενος, καταλιθάζω. Καὶ μείνας δ' ὅλης τῆς ἡμέρας
εἰς θέαν τοῦ ἁπάντων, θαπτέσθω νυκτός. Οὕτως δὲ
καὶ οἱ ὑπωσοῦν ὑπὸ τῶν νόμων αἰρεθῆναι κατακει-
σθέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι, καὶ νεκρὸς μηδεὶς B
εἰς γῆς ἄμοιρος κείσθω περαιτέρω τῶ δικαίω τιμωρίαν
τιννύων. Δανείζειν δὲ ἑβραίων ὅτῳ τόκους ἐξέστω μηδε-
νί, μήτε βρωτὸν, μήτε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον προσοφείλε-
σθαι τοὺς ὁμοφύλους τοὺς τύχας, ἀλλὰ βοηθήσαντα ταῖς
χρείαις αὐτῶν, κέρδος εἶναι νομίζειν, τοῦ τ' ἐκείνων δύχα-
ειρίαν, καὶ τοῦ ἀμοιβοῦ τοῦ παρὰ θεοῦ χορηγησομένου
ὅτῳ τῆς χρησίμου. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτε
τινα τῶν καρπῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, καὶ νοῦν αὐτοῖς τῶν C
παρὰ τοῦ θεοῦ χορηγησάντων κομίζοντες, μεθ' ἡδονῆς
ἀποδιδότωσαν τοῖς δοῦσιν ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐ-
τῶν, καὶ πάλιν εἰ δεηθεῖεν ἕξοντες. Ἂν δὲ ἀναγκασθῶσιν
ὑπὸ τοῦ ἀποδοῦναι, μὴ πρὸς τοῦ οἰκίαν βαδίσαντας
ἐνεχυριάζειν πρὶν ἡ δίκη περὶ τούτου γένηται. τὸ δὲ
ἐνέχυρον ἀπεῖναι ἔξω. καὶ τὸν ὀφείλοντα κομίζειν δὲ
αὐτῷ μηδὲν ἀπολέγοντα τῆς μὴ νόμου βοηθείας ἐπ' αὐ-
τὸν ἥκοντι. κἂν μὲν ὄπορος ᾖ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατε-
χέσθω τοῦτο μέχρι τοῦ ἀποδόσεως ὁ δανειστής. ἂν δὲ πέ- D
νης, ἀποτιθέσθω πρὶν ἡλίου δῦναι, καὶ μάλιστα ἂν ἱμά-
τιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον, ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, φύσει τῶ
θεοῦ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. Μύλον δὲ καὶ τὰ περὶ
ταύτῳ σκεύη, μὴ ὑφεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον. ὅπως
μὴ ἐρώντας καὶ τῆς ζωῆς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ'
ἐνδείας πάθωσί τι τῆς χειρίστων. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲν
κλοπῆ, θανάτου ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ὑφε-
λόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. Κτείνας δὲ ὅτῳ τοῖς
κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις, ἀθῷος ἔστω κἂν εἰ ποῖς E
διωρύγματι τειχίῳ. Βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετρα-
πλοῦ τοῦ ζημίαν ἀποτινύτω, πλοῦ βοός. πενταπλοῦ
δὲ ἐπὶ τούτῳ καταβαλέτω. ὁ δὲ τὸ ἐπτήμιον ἀποδοῦ
μὴ δυνάμενος καταβαλέτω, δοῦλος ἔσαι τοῖς καταδικασθεῖσι.
Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἓξ ἔτη δουλευέτω, τῇ δὲ
ἑβδόμῳ ἐλευθέρως ἀφειέσθω. Ἐὰν δὲ τέκνον αὐτῷ
γενομένου ἐκ δούλης ᾖ τῆς πριαμένου, ἀλλὰ τοῦ δεσ-
ποίνης, καὶ τοῦ ποῖς τὰ οἰκεῖα φιλοπραγίαν δέλῃ δου- F
λεύειν, σὺν αὐτῷ ἰοβόλῳ, πεντηκοντόδρ δὲ σὺν αὐτός ὄζῃ, ἐ-
λευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τοῦ γυναῖκα ἐ-
λευθέραν ἐπαγόμενος. Ἐὰν δέ τις, ἢ χρυσίον ἢ ἀρ-
γύριον εὕρῃ κατ' ὁδόν, ὀπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκό-
τα καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τοῦ
ἐκ δ' ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν ἐκ ἀγαθοῦ ὑπολαμ-
βανέτω. Ὁμοίως δὲ καὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοί
τις, κατ' ἐρημίαν πλανομένοις, μὴ ὑρισθέντος τῶ κυ-
ρίου ὠφελῆσαι παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμε- G
νος τ' θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια. Μὴ ἐξεῖναι δὲ
παιδίαν κτηνῶν τινὶ κακοπαθουμένων ὑπὸ χειμῶ-
νος πεπονόσθαι ἐν πηλῷ. σωζέσθω δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν. Μιαίνειν δὲ
καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένοις αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλατὴ τοῦ ἑτέρου χρείαν.

hoc enim & ad legislatoris clementiæ laudem, & ad parentum felicitatem pertinet, si nec filium nec filiã legibus dare pœnas videant. quòd si hi sermones & præcepta nihil profecerint, sed cõtumacibus in parẽtes ausis pergat leges sibi infestas reddere, ab ipsis extra vrbem sequẽte turba productus obruatur lapidibus, & per totum diem omnibus ad spectandum propositus, nocte demum sepeliatur. Similiter & qui quomodocunque legibus damnati dant suppliciũ. Quin & hostes sepeliantur, nec mortuus quisquam expers terræ iaceat, vltrà quàm iustum est, pœnas exsoluens. Mutuum date ad vsuram Hebræorum nemini liceat, neque cibum neque potum, non enim iustum est reditus captare ex fortunis tribulium, sed præstat opem ferre illorum necessitatibus, & ad lucrum imputare eorum gratiarum actionem, & Dei retributionẽ, quæ huiusmodi beneficentiam solet consequi. Qui verò acceperint mutuò siue pecuniam, siue fructum aliquem aridum aut liquidum, vbi Deo fauente ex sententia fruges ipsorum prouenerint, alacres restituant eis qui mutuauerunt, quasi sua reponentes, & vsuri denuò si opus fuerit. Quòd si non pudeat eos non reddere, non sunt è domibus auferenda pignora, nisi iussu iudicum. & pignus foris est expectandum. is verò qui afferre debet, nihil cõtradicat ei qui cum legum auxilio ad se venit: & si quidem nõ inops fuerit, qui oppignerauerit, retineatur pignus, donec reddatur mutuum. sin autem pauper, restituat id creditor priusquam sol occidat, maximè si vestimentum pignus fuerit: vt habeat iturus cubitum. quandoquidem Deus à natura erga pauperes est misericors. Molam & instrumentum quod ad hanc pertinet non esto ius pignus capere: ne carentibus his si desit cibum parandi facultas, ob inopiam grauius aliquid accidat. Plagium qui commiserit, mulctator capite: qui verò aurum aut argentum subtraxerit, duplum restituito. Qui in furto deprehensum, aut parietem perfodientem occiderit, impune esto. Pecudem qui furatus fuerit, quadruplo mulctator, excepto boue. pro hoc enim quincuplum numerandum est. Qui verò mulctam soluere non valet, in seruitutem vindicetur. Qui tribuli in seruitutem est venditus, sexennio seruiat. septimo anno manumittatur. Quòd si in herili domo prolem è conserua susceperit, & propter suos affectus seruire maluerit, anno iubileo, is est quinquagesimus, liber esto, vnà cum filiis & vxore. Si quis aurum aut argentum in via inuenerit, quærat eum qui perdidit, per præconem indicato loco in quo inuenit: reddátque sciens non esse bonum ex alieno damno lucrum facere. Sic & de pecudibus, in quas errantes in desertо inciderit, si ignoretur Dominus, statim apud se reseruet, Deum testatus quòd aliena vsurpare non cupiat. Iumentum per tempestatem in luto hærens præterire non licet, sed subleuandum est non secus quàm proprium. Viam ignoranti commonstrare oportet, non per ludibrium risum captando alienas vtilitates impedire.

Deut. 23.

Deut. 24.

Deut. 22.

Absenti & surdo nemo malè loquitor. Percussus in rixa absque ferro, confestim vindicetur: idem patiente eo qui percussit, quod fecit. quòd si domum relatus complures dies ægrotauerit, deinde moriatur, qui percussit à cæde insons esto. sin autem reualuerit, & multa in ægritudine insumpserit, percusso quicquid interim dum decubuit impensum est dissoluat, prætérque mercedem medici. Qui mulierem vterum gerentem calce percusserit, si quidem mulier abortiat, pecunia mulctetur à iudicibus, quòd corrupto fœtu populum vno ciue diminuerit: & aliam præterea pecuniam det marito mulieris. quòd si illa moriatur, & ipse det pœnas capite: quando quidem vitam pro vita reponi iustum est. Venenum neque letale, neque alias noxium quisquam Israelitarum penes se habeat: quòd si habere deprehensus sit, morte mulctetur, & patiatur id quod facturus erat illis aduersus quos venenum parauerat. Qui excæcauerit quenquam, similia patiatur, priuatus quo priuauit alium, nisi is malit pecuniam accipere. nam ipsi lex permittit arbitrium æstimandi suum casum, si nolit haberi seuerior. Bouem cornupetam Dominus iugulet, quod si in area quenquam percussum interfecerit, ipse quidem obruatur saxis, indignus qui vel in cibum veniat. quòd si & dominus coarguatur nouisse ingenium eius, nec tamen cauisse, & ipse morte mulctetur, vt qui à boue necato mortis causa fuerit. Quòd si seruum aut ancillam bos interfecerit, ipse quidē lapidetur, dominus autem eius triginta siclos necati hero persoluat. Quòd si bos à boue alio ita percussus mortuus fuerit, vendantur tam mortuus quam qui percussit, & precium vtriusque inter se domini partiantur. Qui puteum aut lacum fodiunt, diligenter curent, vt iniectis tabulis operiantur, non vt aquatio non sit libera, sed vt absit periculum ne quid incidat. quòd si in talem fossam non clausam pecus alicuius illapsum moriatur, pretium eius domino restitui debet. tecta quoque circumsepienda sunt obicibus, qui non facilè prolabi sinant ac decidere. Depositum tanquam rem sacram qui accepit, diligenter custodiat, & nemo eius commissorem fraudare sustineat, neque vir, neque mulier, etiam si nemine coarguente ingentem auri vim lucrifacturus sit. in vniuersum enim danda est opera vt sua cuique conscientia sana sit, & huic testi approbari satis est quicquid laudem meretur apud homines. Præcipuus autem Dei respectus habendus est, quem nemo malus vnquam potest fallere, quòd si absque dolo malo cui commissum est id perdiderit, accedens ad septē illos iudices, iureiurando Deum testem faciat, quòd nihil sua voluntate aut malitia sit perditum, nec vsum se parte depositi, atq; ita absolutus abeat. quòd si vel minima commissorū parte vsus pòst perdiderit, ad redhibendum quod accepit, in solidum cōdemnetur. Idem ius esto de mercedibus quæ parantur labore corporis.

Deut. 24.

Ibidem.

Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸ ἐνεόν. Ἐν μάχῃ τὶς ὅπου μὴ σίδηρος πληγεὶς, ὠδαχθὲν μὴ ἐκδικείσθω ταὐτὸν παθόντος τοῦ ποιήσαντος. αὐ δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ὅτι πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ, ἀθῶος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δ' ἢ κἀ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάντ' ὅσα ὠφέλησε τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀπάλωσεν, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. Ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, αὐ μὴν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιείσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς ὠφέλησε τὸ ἀφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος. ἀποδότω δ' καὶ τῷ αὐθέντῃ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτοῦ χρήματα. θνησιμήσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω, ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τοῦ νόμου. Φάρμακον μήτε θανάσιμον, μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων ἰσοπληθῶς ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δ' κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω, τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν αὐ ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἐπαρεσκεύασμένον. Ὁ πυρώσας, παχέτω τὰ ὅμοια, στεφόμενος ὅπερ ἄλλον ἐξέρησε, πλὴν εἰ μὴ χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπυρωμένος, αὐτὸν τὸν πεπυρωκότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βούλεται γλυφθαι πικρότερος. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλυθεὶς ἀποθνησκέτω, μὴ δ' εἰς τοσοῦτον ἀζήμιος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δ' κ' ὁ δεσπότης ἐλέγχηται, προειδὼς αὐτὸ τὸν φύσιν, κ' μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω, ὡς αὐτὸς τῷ τοῦ βοὸς ἀπηρημένῳ γεγονημένος. Ἐὰν δ' δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲ καταλυθήτω. ἑξήκοντα δ' σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀπηρημένου. Βοῦς δ' ἐὰν ἕτερος πλήξας ἀποθάνῃ, πωλείσθωσαν κ' ὁ τεθνεὼς ὁ πλήξας, κ' τὸ τιμὼ τοῦ ἀμφοτέρων, οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, δπιμελὲς ποιείσθωσαν ὡς τὰ σανίσιν ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα, ἀχ ὅπως πινὲς εἰρήνης ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδὲς κίνδυνος, ὡς ἐμπεσουμένοις ἢ. εἰ δ' αὖ εἰς ὄρυγμα ἕτερον μὴ κλεισὸν ἐμπεσὸν βόσκημα τινὸς διαφθαρῇ, τὸ τιμὼ αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. Φυλαττέσθω δ' τοῖς σέλεσιν ἅπερ ὡς αὐτὶ τείχους ὄντα, ἀχ ἑάσῃ τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλειν. Παρακαταθήκην δ' ὥσπερ ἱερόν τι κτῆσιν χρῆμα ὁ φυλακὴν, φυλαχῆς ἀξιούτω. μηδεὶς ἀποσερήσας σωθείη τὸ πεπισδυκότα, μήτε ἀνὴρ, μήτε γυνή. μηδ' εἰ ζητοῦν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν καταφερῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸ ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲ γὰρ τὸ σωτειδὸς ἀπίσαμον τὸ αὐτῷ φερόμενον ἕκαστον δ' φεύγειν. κ' μάρτις ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει. μᾶλλον δ' τὸ θεὸν ὃν ἐθέλῃς ποτὲ ὠμὴν λαθαίνῃ. εἰ δ' μηδὲν ὑπίβολον ἰδὼν ὁ πεπισθυκὼς ἀπολέσθαι, ἀφιλόμνους ὑπὸ τοὺς ἑαυτοῦ κείτας, ὀμνύτω τὸν θεὸν, ὅτι μηδὲν ὠφελὰ τὸν αὐτοῦ βέλησιν ἀπόλοιτο κακίαν, οὐδὲ χρησαμένου τινὶ μέρει αὐτῆς, καὶ ὅτως ἀπεπαίπατος ἀπείτω. χρησάμενος δ' κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῆς πεπισδυμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὐκ ἀδίκως ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. Ομοίως δὲ τῷ ὠφελὰ καταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποσερήσῃ τῷ ὑπὸ στόματι τοῖς αὐτοῦ ἐργαζομένων, μεμνη-

μεμνήσθω ὅπ ἐκ ἀποστερητέον αὐθρὸς πένητος μι- A
σθὸν, εἰδότας ὡς αὐτὴ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημά-
των ὁ θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκώς. ἀλλὰ μη-
δὲν ἀναβαλλέσθω τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν
ἀπαίνειν, ὡς ὁ βουλομένου τοῦ θεοῦ τῆς ὀξ ὧν
πεπόνηκε χρόνου ὑστερεῖν τὸν εἰργασμένον. παῖδας
γὰρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν, ἀλλὰ δίκ τὴν
ἐκείνων αὐτῷ ἀρετὴν, οἴκτου μᾶλλον ἀξιοῦν, ὅπ
μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους φεύγειν ἀν
φαύλων. Οὐδὲ μὴν πατράσιν υἱῶν ἁμαρτίαν λογι- B
σέων, τὴν νέων πολλὰ ἀδικεῖ τὴν ἡμετέραν διδασκα-
λίαν αὐτοῖς ὑπεξεπόντων ἀφανίζε τὸ διδάσκε-
σθαι. Γάλλους ἐκτέμνεσθαι, καὶ σώδον φεύγειν
τὴν μετ' αὐτῷ, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὸν
τῆς παιδοποιίας καρπὸν, ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει
τῶν γένους ἡμῖν ὁ θεὸς παρέχει. ἐλαύνειν γὰ οὕτως,
ὡς ὅπ τέκνων σφαγῆ, καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύ-
τας τὸ ἐκείνων ἀναίτιον. δῆλον γὰ ὡς τῆς ψυχῆς C
αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετενομίσαντο πρὸς τοῦτο
καὶ τὸ σῶμα. ἀμοίως δὲ κ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέ-
ρας τοῖς ὁρῶσι. Μὴ ἐξεῖναι γ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε
ἀνθρώπου, μήτε τῶν ἄλλων ζώων. Αὕτη μὲν οὖν
ὑμῖν εἰρήνικη τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις
ἔσω. καὶ ὁ θεὸς ἁμένα ἀσφάλειαν αὐτῆς τὸν κό-
σμον παρέξεται. γένοιτο γ χρόνος μηδεὶς ἐς ὃς καμεῖ-
σθαι τι τούτων κ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ D
γ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον κ εἰς ἀβουλήτους ἢ κ πρὸ-
αἵρεσιν βραχὺ ἐκ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε ἐκ πρὸ
τούτων βραχέα προδιατάξωμεν, ὡς ἂ προειδό-
τες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων ἐπορεῖ-
τε, κ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες ἀπαρασκεύα-
στοι τοῖς καιροῖς προσπέσητε. γλυκὺ γὰ ὑμῖν ὁ θεὸς ἐ-
δωκε, πόνων καταφρονῆσαι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρε-
τὴν ἀσκημένους πολέμων νέμοιτο, κεκτημένοι αὐτὴν
μήτε ἀλλοφύλων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευσάντων, E
μήτε στάσεως ἐμφυλίου κατασχούσης ὑμᾶς. ὑφ' ἧς πάντα
πάσχουσι τοῖς ἑαυτῶν προσφέροντες, ἀπολεῖτε τὰ ἐκεί-
νοις νομισθέντα. χρώμενοί τε νόμοις οἷς ἀγαθὸς δο-
κιμάσας ὁ θεὸς προσδίδωσι διατελοίητε. ἔργον δ' ὅπ
ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑμῖν ἢ ὕστερον ὅπ παίδων ὑμε-
τέρων γένηται, πρὸ θεοῦ ἄφοβον προσθεῖν. μέλ-
λοντας γ πολεμεῖν πρὸς βίαν ἐκ κήρυκας πέμπειν
πρὸ τῆς ἐκείνοις πολεμίας. πρὸ γὰ τῶν ὅπλων, καλὸν
εἶ χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅπ ἐκ στρα- F
τιὰν πολλὴν ἔχοντες κ ἵππους ἐκ ὅπλα, ἐκ πρὸ τούτων
ὑμνοῦσι τὸν θεὸν κ σύμμαχον, ὅμως ἀξιοῦτε μὴ ἀναγ-
κάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοὺς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἁρπαζομέ-
νοις ἀβέλητον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. ἐκ πεῖ-
σθέντων δὲ καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθε,
φρονοῦντας ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύι διαφέροντι. εἰ δ' ἀδικεῖν
ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγὸν μὲ αὐτο- G
κράτορι χρώμενοι τῷ θεῷ, ὑποστρατηγὸν γ χειροτονή-
σαντες ἕνα τὴν ἀρετὴν προέχοντα. πολυαρχία γὰ πρὸς
τοῖς ὀξέως τὸ φαύλην ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον ἔῃ,
κ βλάπτην πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δ' ἄγειν κα-
θαρὸν ἐκ πάντων τῶν ῥώμη σωμάτων, καὶ ψυχῆς ἀτολμίᾳ διαφερόντων. τὸ γ δειλὸν ἀποκείναν-
τας, μὴ τοῖς πολεμίοις φόβα τὸ ἔργον ξαπὲν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τοὺς τε νεωστὶ δεημένους οἰκίας,

A Cauendum ne quis virum pauperem mercede
sua defraudet, memor quod is vice agri & fa-
cultatum hoc à Deo sortitus sit. proinde non
procrastinanda solutio, sed eadem die reddenda, cum constet Deum nolle vt operarius *Ibidem.*
laboris sui fructu careat. Liberi ob parentum
iniquitatem puniendi non sunt, nimirum pro-
pter suam virtutem digniores miseratione,
quòd è talibus nati sint, quàm odio propter
illorum vicia. Neque patribus peccata filio-
rum sunt imputanda, qui contempta paren-
B tum disciplina multa sibi permittunt facere.
Spadones abominare & auersare, qui virilita-
te & genitura se ipsi priuauerunt, quam nobis
Deus ad incrementum & multiplicationem
addidit. Procul arcendum est hoc genus, quòd
non modò posteritatem quantum in se est, sed
multò antè propriam innocentiam ac purita-
tem perdidit. Satis enim constat, quòd effœ-
minato primum animo etiam corpora habent
C muliebria. similiter abhorrere oportet quic-
quid inter portenta ducitur. Castrare nec ho-
minem licet, nec vllum aliud animal. Hæ pa-
cis leges & instituta sunto, & Deus propitius
inconcussam eam & imperturbatam conser-
uabit. absit autem vt vllum tempus veniat
quod hæc innouet & in contrariam formam
transferat. Quoniam autem necesse est homi-
nes vel sponte vel inuitos in turbas ac perí-
cula incidere, age etiam de his pauca præci-
piamus, vt scientes quid opus facto sit, cum
D vsus erit in promptu habeatis salutaria consi-
lia, nec sitis hac parte imparati in ipso tem-
poris articulo. Faxitque Deus vt terram quam
vobis pro labore vestro ac virtute dedit, in pa-
ce & tranquillitate colentes possideatis, nec
hostibus incursantibus, nec domestica sedi-
tione turbante, quæ abrogatis patrum legi-
bus & institutis, in contrariam disciplinam
vos inducat: vtque in perpetua legum à Deo
comprobatarum obseruatione permaneatis.
E Bella verò vel vobis vel vestris posteris geren-
da, extra fines Deus auertat. Cæterùm cùm *Deut. 20.*
bellum instabit, caduceatores primùm ad de-
stinatos hostes sunt mittendi. decet enim ante
arma verbis ad eos vti, docendo quòd quam-
uis & copiæ vobis adsint numerosæ, & equi,
& arma, & super omnia Deus auxiliator pro-
pitius, mauultis tamen non cogi ad bellum, neque ex rebus illorũ direptis ingrata lucra quæ-
rere. Et si quidem quod æquum est persuaderi
F sibi patiantur, præstat pacem inuiolatam serua-
re: quòd si plus suis viribus tribuentes ius in ar-
mis reponant, exercitum contra eos educite,
imperium Deo committentes, creato vno ali-
quò forti viro qui vicarius illi sit, & quasi pro-
imperator. multorum enim imperium non
modò moram affert rebus strenuè gerendis, sed
non rarò plus nocet quàm prodest. Delectus
autem habendus est virorum tantùm robore tã
G animi quàm corporis præstantium: ignaui verò minimè admiscendi, ne dum res armis geri-
tur, in fugam auersi hostium conditionem po-
tiorem faciant. Immunes autem sint à militia,

qui ædificata noua domo nondum integrum annum illa sunt vsi: tum qui plantata vinea nondum ex ea fructus perceperunt: & præter hos qui desponsata vxore nondum eam domum duxerunt: ne harum rerum desiderio sibi parcentes, & seruantes se relictis voluptatibus, in gratiam vxorum parum fortiter rem gerant. Castris autem positis cauete ne quid asperè ac crudeliter faciatis: & oppugnaturi vrbem si desit materies ad machinatum fabricam, ne deglabretis terram frugiferas arbores excidendo: sed parcite, non ignorantes in vsum hominum ista creata, & si vox eis daretur expostulatura vobiscum, quòd cùm ipsa belli causa non fuerint, iniustè affligantur, mutatura domicilium si liceat, & alò migratura. Victores in prælio facti eos qui in aduersa acie steterunt cædite, cæteros tributarios futuros seruate, excepta Chananæorum gente. Hi enim cum totis familiis sunt delendi. Cauete autem, maximè in bello, vt neque mulier habitu virili vtatur, neque vir stola muliebri. Hæc sunt instituta quæ Moyses reliquit. Leges verò antè quadragesimo anno conscriptas tradidit, de quibus in aliis commentariis dicemus. Sequentibus deinceps diebus, nam continenter conciones aduocabat, faustis eos precationibus Deo commendauit, sicut contrà diris imprecationibus eos deuouit, qui neglectis legibus aduersus earum præscriptum agerent. deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod scriptum reliquit in sacro volumine, continens prædictionem futurorum, iuxta quam omnia facta sunt, atque fiunt, euentis nusquam non congruentibus. Hæc volumina & arcam sacerdotibus tradidit, in qua decem illa præcepta in duabus tabulis scripta reposuerat, & præter ea tabernaculum. populo etiam mandauit, vt occupata terra & fixis sedibus, non obliuisceretur iniuriæ ab Amalecitis acceptæ: sed expeditione in eos suscepta pœnas repoſceret pro damnis in deserto sibi illatis. Capta autem Chananæa, & plebe eius vt par est deleta, aram erigere iussit ad solem Orientem obuersam, non procul à Sicimis vrbe inter duos montes, dextrum Garizeum, sinistrum Gibalem: diuisásque copias in senas tribus super duobus montibus consistere, & vnà cum illis Leuitas ac sacerdotes. & primùm illos in Garizeo precari omnia fausta leges Dei & religionem seruantibus, & Moysis constitutiones non violantibus, alteros verò acclamationibus hoc approbare: & rursum his precantibus illos acclamare, deinde pari modo transgressoribus execrationes inferre, succinentes sibi inuicem, ab alteris dicta combrobantes. & tam faustas ominationes quàm deuotiones in lites retulit, vt in perpetuum cuiuis eas discere liceat: quæ tandem huic aræ inscriptæ sunt ex vtroque latere, quà populus iussus est stare, & holocautomata offerre, & post eam diem nunquam alias victimas imponere: neque enim fas esse. Hæc sunt quæ Moyses præcepit, & quæ Hebræorum gens indesinenter obseruat.

Deut.22.

Deut.30.31. 32.33.34.

οἷς ἔπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, ἢ φυτεύσαντας, οὔπω δὲ καρπῶν μετεχηκότας, ἐάν κατὰ χώραν. καὶ τοὺς μνηστευσαμένους δὲ, ἢ νεωστὶ γεγαμηκότας, μὴ πάθῳ τῶν φειδόμενοι τοῦ ζῆν καὶ τηρεῖν ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν ἐθελοκακήσωσι περὶ τὰς γυναῖκας. στρατευσάμενοι δέ, προνοεῖτε μήτι τῷ δυχερεστέρων ἐργάσασθε. πολιορκοῦντας ἢ ξύλων ἀπορουμένους, εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν, ἡμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῷ ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς αὖ ἀπορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς οὐδὲν αἴτια γεγονότα τοῦ πολέμου πάσχοι κακῶς ἀδικίαν, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦν καὶ μεθίκησαντα αὖ καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες ἢ τῇ μάχῃ τοὺς ἀπηλαξαμένους κτείνατε, τοὺς δ' ἄλλους, ἐς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴν τῶν χαναναίου ἐθνοῦς, τούτους γὰρ πανοικὶ χρὴ ἀφανίσαι. φυλάσσετε ἢ μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὡς τε μήτε γυναῖκα αἰδεικῆ σκευὴ χρῆσθαι, μήτε ἀνδρὶ στολῇ γυναικεία. πολιτείαν μὲν οὖν ταύτην μωυσῆς κατέλιπε. νόμους δ' ἔτι πρότερον τεσσαράκοντα ἔτεσι γεγραμμένους ἐδίδασκε, πρὸς οὓς ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. ταῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίαζεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδασκε καὶ κατάρας ὅτοις μὲν καὶ τοὺς νόμους ζηλοῦσιν, ἀλλὰ παραβαίνουσι τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξαμέτρου αὐτοῖς ἀνέγνω, ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῇ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προφήτην ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνῃ διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παρέδωκε τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ κιβωτῷ, εἰς ἣν καὶ τοὺς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο καὶ τὸν σκηνήν. τῇ τε λαῷ παρεύεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθῃ λαβεῖν τὴν ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς, τιμωρίαν ἀπολαβεῖν, ὧν ὅτε τὴν ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας ἢ τὸν χαναναίαν γῆν, καὶ πᾶσαν ἀφανίσαντας τὸν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸ δωμὸν τε ἀνασῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τεθραμμένον, ὑπὸ ῥόῤῥω τῶν σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀρεῖν, γαριζείου μὲν τοῦ ἐν δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐν λαίων γιβάλου προσαγορευομένου. μεμιθεῖσαν ἢ τὸν στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ὅτι τῶν δυοῖν ὀρεῖν ἀνασῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ὅτι τοῦ γαρίζειν ἡγουμένους εὐχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὸν τῶν νόμων φυλακὴν ἀποδέξειν, ὧν τε μωυσῆς εἶπε μὴ παραβαινομένους, εὐφημεῖν ἢ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τὰς προηγουμένας ἐπαινεῖν. ἔπειτα καὶ ταῦτα τοῖς παραβησομένοις κατάρας πιθέσθαι, συμφωνούσας ἀλλήλαις ὅτι κυρώσει τὰ λεγομένων. ἀνέγραψε ἢ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε σκλίπειν τὴν μάθησιν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἣ καὶ σαφῆ φησι τὸν λαὸν θύσαι τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οὐκ ἐπενεγκεῖν ἱερείων ἑτέρων· ἐν γὰρ εἶ νόμιμον. ταῦτ' οὖν μωυσῆς τε διέταξε, καὶ τὸ βεβαίων ἔθνος, ἀκόλουθα τούτοις ποιοῦν διατελεῖ.

τῇ δ' ὑ-

τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀδέσποτα, ὅρκου τῷ νόμων αὐτοὺς φυλακὴν ποιήσαιτο. καὶ τῆς τοῦ θεοῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογισαμένους, μηδὲν εἰς αὐτοὺς μήτε συγγνώμης χαριζομένους, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλῳ καθάπαξ αἰτίαν κρείττονα τῆς τῷ νόμων φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας ἀδικίας τούτους. ἀλλ' αὖ τε τις τῷ ἐξ αἵματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἅπερ πόλις, ἀμύνειν αὐτοῖς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν, καὶ κρατήσαντας μὴ ἐξ αὐτῶν ἀναστᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῷ ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν, λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βέλτιστον ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνύναι. καὶ τὸ μὴ πλῆθος ὠμύνειν. ἐδίδασκε δὲ αὐτοὺς, ὡς αἱ θυσίαι τῷ θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γίνοιντο. καὶ ὅπως αἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν, τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προεφήτευσε δὴ καὶ ἁπασῶν μουσέων παρόντος ἐπὶ πάντ' ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας, ἔν τε πολέμοις καὶ κατ' εἰρήνην νόμοις σωτηθείς. καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμποιούμενος ἀναλογιζόμενος προεῖπεν ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, ὅτι παραβαίντες τὴν αὐτοῦ θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὁπλοῦντε αὐτοῖς πολεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις. καὶ τὸν νεὼ καταπεσθῆναι, καὶ καταπραθέντας δουλεύειν ἀδέσποτον ὑπὲρ ἓνα ληψομένους οἶκτον ὑπὲ τῆς συμφορᾶς αὐτῶν. μετανοήσειν δ' αὐτοὺς ὅτι μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα πάσχοντας. ὁ μὲν γὰρ θεὸς ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πολίτας ὑμετέρους ἀποδώσει, καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δ' τὴν τούτων ἀποβολὴν, οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις. παρομόσας δὲ τὸν ἰησοῦν ὅτι τοῖς χαναναίοις στρατιὰν ἐξαγαγεῖν ὡς τοῦ θεοῦ συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπιχειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν. ἐπεὶ φησὶ πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήνδε μοι τὴν ἡμέραν ἀπέδωκε, χάριν μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ. προνοίας τε τῆς ὑμῶν, οὐ οὐχ ἁπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμετέρων ἐποιήσατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττόνων. ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν διάνοιαν τὸ ὅτι τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φρονήσαι λαμβάνοντι συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν δυνατὸν ἡμῖν. μᾶλλον δ' αὐτὸς οὗτος ὁ τοῦ ἀφήσειν αὐτῶν δώσοις καὶ τὰ τέλη χαριζόμενος ὑποστρατηγῶν χρώμενός μοι καὶ ὑπηρέτῃ, ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν ὠφελεῖν ἠθέλησε. αὐθ' ὧν προθυμηθῆναι τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ θεὸς τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδιδοὺς, καὶ καταλειπὼν εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε τὸν τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους τιμᾶν ὧν τε παρέχηκε, καὶ μὴν δύνηται ἔτι παρέξει δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲ ἐχθρὸς καὶ ἄνθρωπος νομοθέτης ὑβριζομένων αὐτοῦ τῶν νόμων τοῦ μὴ τιμωμένων. θεοῦ δὲ μὴ προεραθέντα χαλεπαίνοντος ἐὰν ἀμελουμένων νόμων οὓς αὐτὸς γνησίους ὑμῖν ἔδωκε.

Postridie populo cum vxoribus & liberis in concionem collecto, ne mancipiis quidem exclusis iureiurando eos ad legum custodiam adstrinxit, vtque Dei voluntatem diligenter expendentes, neque cognationis gratiam, neque periculorum metum, neque vllam aliam causam tanti facerent, vt eam potiorem legibus ducentes, ab earum præscriptis discederent, sed siue consanguineorum vnus aliquis, siue vrbs quæpiam, circa eas turbare aliquid, aut statum earum labefactare conetur, priuatim & publicè illis periclitantibus auxilium ferrent. quam si vicissent, à fundamentis vt desertricem reuellerent, & ne solum quidem ipsius si fieri possit superesse paterentur. sin verò id efficere non valerent, nec pœnas meritas exigere, saltem testarentur se impietati alienæ non consentire. hæc populus in foro iureiurando firmauit. Post hæc docebat eos quomodo sacrificia Deo gratiora fierent: & quomodo expeditiones suscipiendæ, captato signo ex lapillis de quibus iam diximus. Sed & Iesus superstite etiam tum & præsente Moyse vaticinatus est quicquid pro salute populi gesturus erat, vel foris bello administrando, vel domi ferendis legibus: & ad viuendi rationem recens institutam eos præparans, diuino monitu se præsagire aiebat, quòd si patriam religionem violarent, clades non effugerent. nam & regionem ipsorum armis exterorum opplendam, & vrbes diruendas, & templum incendendum, & ipsos sub hasta victoris venundandos, seruituróque gentibus quæ afflictorum nulla miseratione tangerentur: ac tum demum seram atque inutilem erratorum pœnitentiam acturos. Deum tamen ipsorum conditorem, & vrbes suis ciuibus & templum populo redditurum. Hæc autem fore, vt non semel tantùm amittant, sed sæpius. Deinde Moyses exhortatus Iesum vt in Chananæos exercitum duceret, affuturúmque cœptis eius Deum pollicitus, & populo omnia fausta ominatus: Quoniam, inquit, ad patres nostros abeo, & Deus hanc mihi diem abitus præfiniuit, gratias illi viuens adhuc & vobis præsentibus ago pro cura ac prouidentia quam de rebus vestris hactenus habuit, non solum depellendis aduersis, sed commodis etiam largiter exhibendis: & quia laborem meum ac solicitudinem dum vestrum statum in meliorem fortunam reducere conor, propicius semper adiuuit: imò verò ipse & exorsus est rem & absoluit, me ministro vsus & vicario in obeundis quæ ad vestram felicitatem pertinere visa sunt. Quapropter æquum est, vt priusquam decedam, eius potentiæ, qui & in posterum vobis non deerit, dignas laudes rependam, méque hoc debito exoluam, vestræque memoriæ commendem, quòd hunc solum colere & venerari conuenit, & leges eius habere in precio, vt quæ omnibus reliquis donis iam acceptis, aut in posterum à propicio conferendis, longè sint anteponendæ. Grauis enim aduersarius est vel homo legislator, si cõstitutionibus suis autoritatem adimi sentiat. Dei verò indignationem absit vt experiamini, quæ legibus ipsius contemptis excitari posset.

Deut. 29.

Deut. 31.

Deut. 33. 34.

Hæc postrema verba Moyse loquente, & singulis tribubus sua fata aperiente, vniuersa multitudo in lacrymas erupit, vt & mulieres plangentes dolorem ob futuram ipsius mortem cóceptum declararent, quin & pueri præ mœroris impotentia plorantes, præ se ferebant, quòd tanta esset viri virtus ac magnificentia, vt ne illam quidem ætatem latere posset. Itaque certamen quoddam erat inter minores & grandiores, vtros maior haberet mœstitia. alteri enim intelligentes quali orbarentur antistite, futuram suam conditionem lamentabantur. alteri hoc ipsum lugebant, quòd priusquam eius virtutem satis degustassent, iam carendum eo, seq; destituendos videbant. Quantus autem fuerit populi ploratus & querimoniæ, coniecturam capere licet ex eo quòd tum prophetæ accidit. Quamuis enim persuasissimum semper habuit, non esse instante morte dolendum, vt quæ præter Dei voluntatem ac naturæ leges nō veniat, viso tamen affectu populi, à lachrymis temperare non valuit: dùm verò eò proficiscitur, vbi dispariturus erat, omnes cum fletu sequebantur. Tum Moyses his qui longius aberant manu mota significauit vt consisterent: propiores autem rogabat, ne excessum suum lacrymabilem facere pergerent, cum fletu prosequendo. Illi verò & hanc extremam gratiam ei referendam existimantes, vt quemadmodum cupiebat seorsum secederet, continuerunt se inter se lacrymantes. Solus autem senatus eum deduxit, & pontifex Eleazarus, & imperator Iesus. Vt verò in monte Abari vocato constitit, qui celsus è regione Hierichuntis attollitur, & conscendentibus latè Chananææ terræ prospectum exhibet, senatum dimisit. Cúmque post mutuos complexus Eleazaro ac Iesu vltimum vale diceret, inter loquendum repentina nube circundatus in vallem quandam est ablatus. In sacris autem voluminibus scripsit se mortuum, veritus ne propter excellentem eius virtutem à Deo raptum prædicarent. Vitæ eius tempus vniuersum centum viginti annorum fuit, cuius tertiam partem in imperio exegit, vno mense minus. Mortuusq; est vltimo anni mense, die prima mensis qui à Macedonibus Dystrus dicitur, à nostris verò Adar: vir omnium quotquot vnquam fuêre prudentissimus, & qui consilia bona optime nosset exequi: adhæc eloquentia & in tractãdo populo gratia & dexteritate incomparabilis: affectus quoque ita semper in potestate habuit, vt omnino illis carere videretur, & nomina tantùm eorum ex his quæ in aliis hominibus conspiceret, cognita habere. Imperator idem cum primis bonus, vates verò qualis nemo alius, vt omnia eius verba vim oraculorum obtinerent. Quapropter triginta diebus eum luxit populus, cui nunquam quicquam tristius accidit, quàm tunc prophetæ mors. nec in præsens tantummodo sui desiderium reliquit, sed maximam apud omnes existimationem quotquot scripta eius euoluere contigit, dum eius virtutem ex illis æstimant. Atque hæc sunt quæ de Moysis exitu dicenda habuimus.

μωυσέως ὁ ταῦτα πρὸς τελευτὴν εἶπε φήσαντος, καὶ μετ' εὐλογίας ἐκάστη τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ μέλλοντα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα προὔπεσεν, ὡς καὶ τὰς γυναῖκας σφροτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες ὁ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλλον ὡς ἀσθενέσεσι κρατεῖν λύπης ἐδήλουν ὅπ τὴν ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτοῖς τὴν ἡλικίαν σωίεσαν. ἰδὼ ὁ κατ' ὄπινοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν, ἄμιλλα ἦν λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷα στέρεσιν τὸ κηδεμόνος προὶ τὰ μέλλοντος ἀπεθρηνοῦσιν. τοῖς δὲ καὶ προὶ τούτῳ τὸ πένθος ἰδών, καὶ ὅπι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτοῦ. τοῖ δ' ὑπερβολὴν ἦν τῆ πλήθους οἰμωγῆς καὶ τῆ ὀδυρμῷ τεκμήρετο αὖ τις ἐκ τῆ συμβαίντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μηδὲν ὅπι μέλλοντη τελευτῇ καταφεῖν, ὡς καὶ βέλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεῆ καὶ φύσεως νόμον, ὅπι τοῖς ὑπὸ τῶν λαὸν προαιρουμένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. πορδυομένῳ δ' ἔτθεν ἔ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ μωυσῆς, τοὶς μὲ πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε. τοὶς δ' ἐγγὺν λόγοις παρεκάλει μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυωτὸν ἀπαλλαγὴν ἐπομένους. οἱ δὲ καὶ τοῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κοὶ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἐφεῖναι, κατέχουσιν αὐτοὺς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερουσία προὔπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς. ὡς δ' ὅπι τῷ ὄρει τῷ ἀβαρεὶ καλουμένῳ ἐχώρει, τοῦτο δ' ὑψηλὸν ἱεριχοῦντος αἴπικρις κεῖται, γλῶ ἀρίστην τῆ χαναναίων καὶ πλείστων παρέχων τοῖς ἐπ' αὐτῷ κατοπτεύειν, ἀπέπεμπε τὴν γερουσίαν. ἀσπαζομένῳ δὲ κὴ τὸν ἐλεάζαρον αὐτῷ κὴ ἰησοῦν, κὴ προσομιλουμένῳ αὐτοῖς ἔτι, νέφος ἀφνίδιον ὑπερῆρε αὐτῷ σαίος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῷ περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσουσιν εἰπεῖν. ἐβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον, ἐτῶν εἴκοσι κὴ ἑκατόν, ὧν ἦρξε τὸ ἥμισυ μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῇ ὑς' ἀτῷ μηνὶ τὲ ἔτους, ὑπὸ μὲν μακεδόνων, δύσρυ καλουμένῳ, ἀδὰρ δὲ ὑφ' ἡμῶν νουμηνία. σωίσει τε τοὺς πώποτ' ἀνθρώπους ὑπερβαλὼν, κὴ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νοηθεῖσιν. εἰπεῖν τε κὴ πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. πάτε ἄλλα κὴ τῶν παθῶν αὐτοκρατέστερ ὡς μηδὲ ἐκείνῃ τὶ τούτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτοῦ, καὶ γινώσκειν μόνον αὐτῶν τὴν προσηνοείαν ἐκ τῆ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτοῦ. καὶ στρατηγὸς μὲ ἐν ὀλίγοις, προφήτης δ', οἷος οὐκ ἄλλος, ὥς θ' ὅπι αὖ φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτοῦ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τῆ θεῆ. πενθεῖ μὴν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς, ἐφ' ἡμέραις τριάκοντα. λύπη δ' οὐκ ἄλλη κατέσχεν ἑβραίους τὸ μέγεθος, ὅση τότε μωυσέως ὑποθανόντος. ἐπόθουν δ' αὐτὸν, οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτοῦ, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ὄπιζήτησιν, τὸ θεῖον αὐτοῦ τῆ ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. κὴ τὸ μὲν κὴ μωυσῆ τέλος, τοιοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΗ ΠΕΜΠΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας πρὸς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, τοῖς φυλαῖς διέθετο τὴν γῆν καταχληρουχήσας, διανεμηθεῖσαν ταῖς φυλαῖς. Κεφ. α.

Ως ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, ὑβριζόντων οἱ ἰσραηλῖται τοὺς πατρίους νόμους, μεγάλων ἐπιφέρονται συμφορῶν. καὶ στασιάσαντων ἡ βενιαμῖτις διεφθάρη φυλὴ, χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων. Κεφ. β.

Πῶς μὴ ταύτην τὴν κακοσεβείαν ἀσεβήσαντας αὐτοὺς, ὁ θεὸς ἀσυμφοίοις ἐδούλωσεν. Κεφ. γ.

Ἡ δὲ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γνωμθήν. Κεφ. δ.

Οτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμαρτεν εἰδωλόθυτα μωαβίταις καὶ ὑπὸ τούτοις ἰουδοῦς τὴν δουλείας ἀπαλλάγη. Κεφ. ε.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδουλωσαμένων ἠλευθερώθησαν ὑπὸ βαραὰκ καὶ δεββώρας. Κεφ. ς.

Οτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις ἐνίκησαν τε, καὶ τὴν χώραν ἐπάκωσαν ἐπιόντι. Κεφ. ζ.

Ως γεδεὼν αὐτοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ ἀμαληκιτῶν. Κεφ. η.

Οτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γνώμμοι δεχόμενοι τοῖς πέριξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἰκανῷ χρόνῳ. Κεφ. θ.

Περὶ τῆς σαμψῶνος ἀνδρίας καὶ ὅσων κακῶν ἄιτιος παλαιστίνοις ἐγένετο. Κεφ. ι.

Ως οἱ υἱοὶ ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν, ἐν τῇ πρὸς παλαιστίνους μάχῃ. Κεφ. ια.

Ως ὁ πατὴρ αὐτῶν ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN QVINTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Iesus Hebræorum imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus. CAP. I.

Quomodo post mortem imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionib. in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis D c. tantum fuere superstites. CAP. II.

Quomodo propter impietatem in Assyriorum seruitutem à Deo populus Israelitarum est traditus. CAP. III.

Libertas per Cenizum reddita. CAP. IV.

Quomodo populus rursus à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus. CAP. V.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi. CAP. VI.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt. CAP. VII.

Quomodo Gedeon populum liberauit. CAP. VIII.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt. CAP. IX.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit. CAP. X.

Quomodo filij sacerdotis Elis à Palæstinis in prælio sunt cæsi. CAP. XI.

Quomodo Elis audita filiorum cæde, & arcæ amissione prouolutus de throno exspirauit. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER QVINTVS.

CAP. I.

Quomodo Iesus Hebræorum Imperator debellatis ac cæsis Chananæis terram eorum sorte diuisit tribubus.

POst Moysem, quemadmodum dixi, ex hominibus sublatum, officiúmque memoriæ viri exhibitum, sedato luctu, Iesus iubet copias ad expeditionẽ instrui: mittitque exploratores in Hierichuntem, quo mentem eorum & vires cognosceret: castra deinde mouet maturè Iordanem traiecturis. mox conuocatis Rubelidis & Gadidis tribuum principibus, atque etiam Manassetidis: nã & huic tribui dimidiatæ Amoræam habitare permissum erat, quæ fuit Chananæ pars septima: reuocauit eis in mentem quid Moysi fuissent polliciti: rogauítque vt in eius gratiam qui ne vltimo quidem vitæ tempore prospicere eis defatigatus est, & propter communem vtilitatem, alacriter præstarẽt quæ promiserant. illis verò imperata haud grauatim facientibus armatis quinquaginta millibus, ab Abila ad Iordanem sexaginta stadia castra promouit: quæ postquam metatus est, commodùm speculatores aderãt, omnibus apud Chananæos exploratis. ignoti enim à principio, totam illorum vrbem per ocium considerauerũt, & mœnia qua parte magis aut minùs erant munita, & portarum quænam assultum minùs ferre possint, & capi essent faciliores, nec quisquam obuiorum spectantibus singula fuit molestus dum curiositatẽ hospitũ consuetam interpretãtur, nec hostile adhuc quicquam suspicãtur. vt verò sub vesperam secesserunt in quoddam diuersorium non longè à mœnibus, in quod primùm fuerant deducti, iámque cœna peracta de reditu cõsultabãt, indicatũ est regi cœnanti, venisse speculatũ quosdã è castris Hebræorum,

A

Κεφάλαιον ά.

Ως ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν ἑβραίων πολεμήσας τοὺς χαναναίους, καὶ κρατήσας αὐτῶν, πῶς μὲν διέφθειρε, πῶς δὲ γῆν κατεκλήρωσε ταῖς φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ ὃν τὸν θεοφορημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, ἰησοῦς ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ὅπως στρατιὰν ἑτοίμην εἶεν τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς ἱερεχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν, καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξήγαγε τὸ στρατὸν, ὡς καὶ αὐτὸς διαβησόμενος τὸν ἰορδάνην. ἀναγκαλεσάμενος δὲ τοὺς τῶν ῥουβήλιδος φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τοὺς τῶν γαδίδος καὶ μανασσίτιδος ἡμισείας (ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ φυλῇ τὴν ἀμορραίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο τῶν χαναναίων γῆς ἑβδόμου οὔσης μέρος,) ὑπεμίμνησεν ἃ ὑπέσχοντο μωυσῆ. καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῷτε ἐκείνου θεραπείᾳ μηδὲν ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτοὺς καμούσῃ, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι, παρέχειν αὐτοὺς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμους. τῶν δὲ ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς ἀβίλης ὅπη τὸν ἰορδάνην ἔξεισι γαδίους ἑξήκοντα. καὶ στρατοπεδεύσαντος αὐτοῦ οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν, τό τε τειχῶν, ὅσα χαρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν ξόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἳ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀθέσφατον συνέφερον. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἱστορίαν ξένοις προσπίπτοντας, ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' ὑπὸ διανοίας πολεμίων. ὡς δὲ ἠλιομανὴς ὀψίας, ὑποχωροῦσιν εἴς τι καταγώνιον τοῦ τείχους πλησίον, εἰς ὃ κατέπεσον ἀσπονδοποιησάμενοι, καὶ δεῖ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ φρουρὶς ἦν, μανύουσι τῷ βασιλεῖ καὶ δεῖπνον ὄντι, κατασκεψάμενοί τινες τὴν πόλιν ὑπὸ τῷ τῶν ἑβραίων στρατο-

σφετεροπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῇ τῆς ῥαχάβης A
κατηγορίᾳ, μετὰ πολλῆς τῆ λανθάνειν προνοίας
ὑπάρχειν. ὁ δὴ διὰ τάχους πέμψας πρὸς αὐτοὺς, ἐκέ-
λευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι
τίνες βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον
αὐτῶν ἡ ῥαχάβη, λίνου γὰρ ἀγναλίσας ὅτι τῷ τεί-
χους ἔψυχε, τοῖς μὲν κατασκόποις εἰς ταύτας ἀπο-
κρύπτει. τοῖς δὲ πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῦ βασιλέως ἔλε-
γεν ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρόσθεν ἢ δυσὶν B
τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖν.
οὓς εἰ φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῦσιν ἢ κίνδυνον τῷ βα-
σιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπονον ἂν λαβεῖν διωχθέν-
τας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ὅπως αὐτοὺς ὑπελθούσης, ἀδένα ὑπονοήσαντες δόλον, ἀπῆλθον, ἀδὲ ἐρευ-
νήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες καθ'
ἃς ἐνόμιζον αὐτοὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι,
καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν φερούσας, ἀδένι γνω- C
είσματι ἐνετύγχανον, παύονται τῦ πονεῖν. τῦ
δὲ θορύβου καταςαλέντος ἡ ῥαχάβη καταγαγοῦσα
τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑ-
πέλθοι σωτηρίας, ἀλοῦσαν γὰρ ὑποκρύπτουσαν αὐ-
τοὺς, ἐὰν δ' ἀφεῖναι τὴν ἐκ τῦ βασιλέως τιμωρίαν,
ἀλλὰ παντοίᾳ αὐτὴν ὀλέσθαι κακῶς, ὠδηκαλέ-
σασα δὲ μνήμης ἔχειν ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς χανα-
ναίων γῆς κατασάντες, ἀμοιβὴν ἀπίσαι δικαίων
τῆς ἀρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευσεν ὅπῃ τὰ οἰκεῖα, ὁ- D
μόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν & τὰ αὐτῆς ὅταν ἢ πό-
λιν ἑλόντες, φθείρασι πάντας τοῖς ἐν αὐτῇ κῇ τὸ ψή-
φισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γνόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τῦ θεῦ διδαχθῆσαν. οἱ ἦ, κῇ ἢ παρόντων
αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν. κῇ ὦρει ἢ αὖθις ὤμνυον
ἔργῳ τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἰώσηφ δ' ἂν ἀφθη)
μελλήσης ἁλίσκεσθαι ἢ πόλεως, συνεβάλλοντο κτῆσιν
τε ἢ αὐτῆς κῇ τοῖς οἰκείοις ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον
ἀποθεμένῃ ἐγκαθεῖρξαι, σφὸ τῆ θυρῶν ἀνατείναντας E
φοινικίδας. ὅπως ἰδὼν ἢ οἰκείαν ὁ στρατηγὸς φυλάτ)
κακῶς ποιεῖν. μεμύσειν γὰρ αὐτῷ ἔφασαν ἀδὲ τὸ σὸν
σώζεσθαι σφθυμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῆ σῶν,
σύ τε ὐκ αἰ ἡμῖν ἐπενέγκῃς αἰτίαν. τὸν τε θεὸν ὃν ὁμωμό-
καμεν παραιτώμεθα, μηδενὶ ὡς ὅπῃ ὠδηβάρησι τὰς
ὅρκους δυσχερᾶναι. καὶ οἱ μὲ ταῦτα συνθέμενοι, ἐχώρουν
ἀδὲ τῆ τείχους καθημάσαντες ἑαυτούς. καὶ ἀδεισθέντες F
σφὸς τοὺς οἰκείους ἠδήλωσαν ὅσα σφᾶξαντες ὅπῃ τῆς
πόλεως ἦκον. ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ
γερουσίᾳ φράζει τὰ τοῖς σκοποῖς ὁμοθέντα σφὸς τὴν
ῥαχάβην. οἱ δ' ἐπεκύρωσαν τὸν ὅρκον. δεδότος ἦ τὸ στρα-
τηγοῦ τὴν διάβασιν, μέγας γὰρ ὢν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύ-
ματι, ὅτε γεφύρας πορδτὸς, ἢ γὰρ ἐξ ἀνάπτυ σφό-
τερον, βουλομένοις τε γεφυροῦν, ὐκ ἦσαν χρόνῳ πα-
σὰ τῷ πολεμίων ὑπελάμβανε, πορθμῷ τε μὴ τυγ-
χανόντων, ἀδάβατον αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται θεὸς ποιή-
σειν τὸν ποταμὸν μειώσας αὐτὸ τὸ πλῆθος. & δύο ὄντων G
ἡμέρας ἱσῶν, διεβίβαζε τὸν τε στρατὸν κῇ τὴν πληθὺν
ἅπασαν τοιούτῳ τρόπῳ. σφόσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες. ἔπειτα οἱ λεῖται, τὴν τε
σκηνὴν καὶ τὰ σφὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἶπον δ' ἦ τοῖς λεῖταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς
ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, & διδιὼς σφὶ αὐτῷ μὴ βιασθεῖεν ὑπὸ τῦ ῥεύμα-
τος. ὡς δ' ἦ τοῖς ἱερεῦσι σφῶτοις ἐμβάσιν, πορδτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τῷ μὲν βάθους ἐπεχομένου,

& nunc diuertẽtes apud Rachaben hoc tantùm curare quomodo latenter se subducant. Ille verò confestim mittit qui eos comprehendant quæstioni admouendos vt causam aduentus sui aperiant. quos vbi aduentare Rachabe cognouit, fortè enim lini manipulos siccabat in mœnibus, speculatores his contexit. missis autem à rege dixit, hospites quosdam ignoros paulò ante solis occasum apud se cœnatos discessisse, qui si suspecti essent regi, quasi detrimentum aliquod reipublicæ allaturi, paruo negotio posse ab insequentibus de via retrahi. Tum illi decepti à muliere, quam seriò loqui putabant, ne perscrutati quidem diuersorium abierunt, & excurrentes per vias quibus verisimile erat eos discedere, & quæ ad flumen ducebant, vestigio nullo inuento, frustra laborare destiterunt. Sedato autem tumultu Rachabe deductos de mœnibus, & admonitos quanto suo periculo saluti eorum consuluisset, vt quæ in dolo deprehensa pœnam capitis cum tota familia regi erat datura, rogatósque vt occupata terra Chananæa memores beneficij gratiam sibi rependerent pro accepta salute, iussit vt bono animo abirent: iureiurando prius delato, quod expugnata vrbe, & aliis iuxta ipsorum decretum internecioni traditis: mulieri salus manebit incolumis. hunc enim euentum sibi Deum iam ante significasse. illi & in præsens ei gratias agunt, & in futurum abundè relaturos iureiurando confirmant, & hoc consilium dant, vt cùm præsenserit vrbem expugnandam contractis facultatibus & propinquis intra diuersorium, vestem coccineam pro foribus expandat. imperatorem enim edicto inhibiturum, ne quis eam domum lædere audeat, quo datæ sibi salutis gratiam recipiat. quòd si aliquis ex eius propinquis in pugna caderet, ipsi culpam fore non suam: neque se ad eius incolumitatem præstandam iureiurando teneri velle. His conditionibus discessum est, cum se fune de mœnibus demisissent: reuersique ad suos rem totam vt erat acta narrauerunt. Tum Iesus pontifici Eleazaro cum senatu indicat quid exploratores Rachabæ iurauerint: eorúmque autoritate iusiurãdum ratum est habitum. Imperatore autem solicito de traiectu: amnis enim auctus aquis fluebat, & cùm pontem non haberet, ne fabricari quidem hostis passurus videbatur, nec naues vllæ præsto aderant: Deus se illis transitum procuraturum promisit, fluentis eius imminutis. Itaque Iesus postquam duos dies expectasset, copias omnes ad hunc modum in vlteriorem ripam traduxit. Sacerdotes cum arca agmen præcedebant, post eos ibant Leuitæ portantes tabernaculum & vasa sacrificiis destinata. Sequebatur deinde totum agmen in suas tribus distinctum, receptis in medium mulieribus ac pueris, quo tutiores essent ab impetu fluminis. Vt verò sacerdotib. primis ingressis vadabile est visũ, quòd & aqua decreuisset, *Iosuæ 3.*

& glarea non amplius vi vndarum voluereturſed ſtabile ſolum exciperet veſtigia, omnes iam intrepidè vadum tranſibant, tale redditum cernentes quale Deus promiſerat. ſteterúntque in aluei medio Sacerdotes, donec tranſiret multitudo, & in tuto conſiſteret. quod vbi factum eſt, & ipſi egreſſi fluuium, liberum ei ſolitum curſum reliquerunt: qui confeſtim auctus, ad priſtinam aquarum molem rediit. Exercitus autem quinquaginta ſtadia progreſſus, ad decimum à Hierichunte ſtadium caſtrametatus eſt. Ioſua.4.5. Porro Ieſus ara exſtructa è lapidibus quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, vt monumentum eſſet prodigioſè refrænati fluminis, ſacrum in ea Deo fecit: & paſchæ ſolemnitas eo loci celebrata eſt omnibus rebus iam affluentibus, quarum penuria hactenus laboratum fuerat. nam & ſegetes Chananæorum maturas tum demetebant, & alias prædas abigebant. eodem enim tempore & manna eis defecerat, poſt annum ex quo ea primùm vti cœperant quadrageſimum. Cúmque hæc omnia ſecurè & impunè Iſraelitæ facerent, nuſquam occurrentibus Chananæis, ſed intra mœnia præ metu ſe continentibus, expugnare vrbes eorum Ieſus decreuit. Itaque prima die feſtiuitatis, ſacerdotes arcam geſtantes, ſtipati armatorum cuſtodia, acceſſerunt ad vrbem ſeptem cornubus clangendo, & ad virtutem ſuos adhortando circumambulabant mœnia ſenatu comitante, nec aliud quicquam faciendo, quàm quòd inflarent cornua, retro in caſtra reuertebantur. Cúmque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus contractis in vnum copiis, reliquo populo conuocato, lætum illis affert nuncium, vrbem ea die ſine labore capiendam, Deo hanc in poteſtatem ipſorum tradente, & ruentibus ſua ſponte mœnibus facilem aditum aperiente. Iuſſitque omnes occidi quotquot in manus militum deuenirent, & neque laſſitudine, neque miſeratione, neque prædæ cupidine à cædibus auocari, aut effugium vllum hoſtibus permittere: ſed quicquid ſpiritum vitalem habet extinguere, nihil in prædam aut proprium emolumentum ceſſurum reſeruãdo. Quicquid autem auri ac argenti repertum fuerit, in vnum comportari voluit, vt primitiæ ob rem feliciter geſtam ſpolia de primum capta vrbe Deo dedicarentur: ſolam autem Rachaben cum ſua cognatione ſeruari, propter iuſiurandum, ab exploratoribus acceptum. Hæc locutus inſtructum exercitum ad muros admouet. vrbem deinde rurſum circumambulant, præcedentibus cum arca ſacerdotibus, & cornuum claſſico militem ad aggrediendum opus incitantibus. cúmque ſepties luſtrata pauliſper conſtitiſſent, collapſa ſunt mœnia, nec machinis admotis, nec vlla alia vi ab exercitu illata. Hebræi verò nullo negotio per ruinam irrumpentes in Hierichuntem omnes promiſcuè cædunt, inopinato mœnium caſu conſternatos, & ſubitaneo ſtupore ad pugnam inutiles. paſſimque cadaueribus viæ ſternebantur, nullum nec præſidium nec effugium incolis inuenientibus, ita vt ne fœminis quidem parceretur ac pueris.

τῆ δὲ καχλήκος τῆ μὴ πολιὰ ἔδ, μὴ δ' ὀξυὰ τ ροιῶ ὥδ' ὑποφέρειν αὐτὸν τῇ βίᾳ ὅπὶ τὲ ἐδάφους κειμένου, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπορεύοντο τὸν ποταμὸν οἷον αὐτὸς ὁ θεὸς προεῖπε ποιήσειν, τοῖς τότε καταναοῦσιν. ἔστησαν δὲ ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς ἕως οὗ διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰ φαλῆς ἀβλαβοῦν τύχη. πάντων δ' διαβάντων, ἀνέστησαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθεραν ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς, ὑδὶς ἐμβαίνων αὐτὸν τῇ ἑβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος. οἱ δὲ, πεντήκοντα προελθόντες στάδια, βάλλονται στρατόπεδον ὑπὸ δέκα σταδίοις τῆς ἱεριχοῦντος. ἐνοις δὲ, τότε ὠμὸν, ὃν ἐκ τῆ λίθων ἕκαστος ἀνείλετο τῆ φυλάρχων ἐκ τὲ ὑυθῆ τὲ προφήτου κελεύσαντος ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τ ἀνακοπῆς τὲ ῥεύματος, ἔθυεν ἐπ' αὐτῆ τῷ θεῷ. καὶ τὴν φάσκα ἑορταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων ὧν αὐτοῖς προτέρων συνέβαινε ἀναπίζειν, τότε ῥαδίως ὑπορεσιῶντες. τόν τε γὲ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῆ χαναναίων ἐθέριζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον. τότε γὲ αὐτοὺς Ϲ ἡ τῆς μαίνης ἐπελελοίπει ζοφὴ, χρησαμένους ὅπὶ ἔτη τεσσαράκοντα. ὡς δ' ταῦτα ποιουμένων τῆ ἰσραηλιτῶν, ἐκ ἐφέρετο οἱ χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκεῖν αὐτὺς ἰσχὺς ἔγνω. ἐν τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ, τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες περὶ αὐτὴν ἐν κύκλῳ, μέχρις τι τῆ ὁπλιτῶν φυλάτιον λῶ. οἱ καὶ προσῆσαν ἐπὶ κέρασιν αὐτῆ σαλπίζοντες, ἐν παρεκάλεσεν τ στρατὸν εἰς ἀλκὴν περιώδευόν τε τὸ τεῖχος ἑπομένης τ γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὲ ἀδὲν ἐποίησαν θρασύτερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐν τότο ὅπὶ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν ἰσχὺς σωναγαγὼν, ἐν τ λαὸν ἅπαντα, τὴν ἄλωσιν αὐτῷ τ πόλεως ὑπεγράψατο. ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς τὸ θεὸ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τὲ πόνε τὲ σφετέρε τ τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μὴν τοι πάνθ' ὅν τινα οὐ λάβοιεν παρεκελεύετο. καὶ μήτε κάμνοντας ὑποδιῶαι τὲ φόνε τ πολεμίων, μήτε ἐλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε θρὶ ἁρπαγὴν γνωμένους θρισορᾶν φεύγοντας τὲς ἐχθρές. ἀλλὰ τὰ μ ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτὲς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἀν ἀργυρος ἢ κὴ χρυσὸς, ταῦτα σκέλδε συναγομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τ καθορθωμένων τῷ θεῷ τηρεῖν ἐκ τ πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας. σώζειν δ' μόνην ῥαχάβην κὴ τ γένεαν αὐτῆς, διὰ τοὺς γνωμένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους. ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τ στρατὸν, προσῆγε ὅπὶ τ πόλιν. θρισαν δ' πάλιν τ πόλιν ἡγουμένης τ κιβωτῆ Ϲ τῆ ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοχυούντων τ δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ θρισελθόντων ἐπάλξεις, καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς, μήτε ἄλλης βίας αὐτῆ προσενεχθείσης ὑπὸ τ ἑβραίων. οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῆ, πρὸς τὸν θρόδρομον τ τείχους ἀναζοπλῶ καταπεπληγότων, καὶ τὸ φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἄμυναν ἀχρείου γενομένου. ἀπηρημῶτο δ' οὐδ' ἐν ταῖς οἰκίαις ὑποσφαττόμενοι. παρητεῖτο δ' ὐδὲν αὐτοῖς, ἀλλὰ πάντες ὑπόλλυντο ἄχει Ϲ γυναικῶν καὶ παιδίων.

Ϲ νε-

Ⓒ νεκρῶν ἡ πόλις ἰῶ αἰάπλεως, Ⓒ διέφυγεν ὐδέν. τὴν A
ἢ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν καὶ τὴν χώραν. κ᾽ τ᾽ ρα-
χάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦ-
σαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι. καὶ θεὸς αὐτὸν ἐσῶς ἀ-
χθέσιν, χάριν ἔχειν ὡμολόγει τ᾽ σωτηρίας τῶν κατα-
σκόπων. καὶ μὴν τ᾽ ἀνδρείας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀ-
μοιβαῖς οὐχ ἥττονα φανήσεσθαι. δωρεῖται δ᾽ αὐτὴν ὑ-
θὶς ἀργοῖς, κ᾽ δι᾽ τιμῆς εἶχε τ᾽ ἁπάσης. τῆς ἢ πόλεως,
εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσκαπτε. Ⓒ κ᾽ τῶν οἰκη- B
σόντων εἴπις πορθηθεῖσαν ἐγείρειν ἐθέλησειεν ἀρὰς ἐ-
θετο, ὅπως, θεμελίοις μ᾽ τειχῶν βαλλόμενος, σερηθῇ
τῶ πρώτω παιδὸς, τελειώσας ἢ τ᾽ νεώτατον τῶν παίδων
καταβάλη. τ᾽ ἢ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς
ὕστερον ἐροῦμεν τὸ πρεῖ αὐτῶ πάθος γλυόμενον. ἀπέ-
φερεν δ᾽ ἐπὶ πλῆθος ἐκ τ᾽ ἀλώσεως σωματοξέϊστον, ἀργύ-
ρου τε καὶ χρυσῦ, Ⓒ θεὸς ἐπὶ χαλκοῦ, μηδενὸς ὠδα-
βαΐτος τὰ δεδογμένα, μηδ᾽ εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ C
διαπαρσαμένων. καὶ ταῦτα μ᾽ ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν, εἰς
τοὺς θησαυροὺς ὠδαδίδωσιν κατατίθεσθαι. Ⓒ ἱεριχοῦ
μ᾽, τόπον ἀπάλεθρ᾽ τ᾽ τεῖπον. ἄχαρος δέ τις, ζεβεδίου
παῖς ὤν, ἐκ φυλῆς ἰούδα, δρᾶν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ
χρυσῦ μ᾽ πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν ἢ χρυσᾶ σαδμὸν
ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡνιασμένος εἰ
ὁ κινδυνεύσας πύραθ᾽ κέρδος τοῦτο τ᾽ ἰδίας χρείας ἀ-
φελόμενος, δοιᾶς φέρων τῷ θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὦ-
ρυγμα βαθὺ ποιήσας τῇ αὐτῷ σκιᾷ κατώρυξεν εἰς D
τοῦτο, λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας ἕτω καὶ τ᾽
θεόν. ἐκλήθη ἢ ὁ τόπος ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν ἰησοῦς
γαλγάλ. σημαίνει ἢ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάν-
τες γὰρ τ᾽ ποταμὸν, ἐλεύθεροι αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τ᾽ αἰγυ-
πτίων κ᾽ δ᾽ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρείας ἐνόμισαν. μ᾽ ἢ
ἡμέρας ὀλίγας τ᾽ ἱεριχουῦντος συμφορᾶς, πέμπει χι-
λίους ὁπλίτας ἰησοῦς εἰς αἴναν πόλιν ὑπὲρ τ᾽ ἱεριχοῦ-
ντος κειμένην. οἱ συμβαλόντων αὐτοῖς τ᾽ αἰνατῶν τρα- E
πέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ Ⓒ εἰκοσι. τοῦτ᾽ ἀγ-
γελθὲν τοῖς ἰσραηλίταις, λύπην τε μεγάλην Ⓒ δύπην
ἐποίησεν ἀθυμίαν. ὐ κ᾽ τὸ οἰκεῖον τ᾽ ἀπολωλότων, καὶ
τοιγὰρ πάντων ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ ἀσυδῆς ἀξίων δι-
εφθαρμένων, ἀλλὰ κ᾽ ἀπόγνωσιν. πεισθέντες γὰρ ἤδη τ᾽
γῆς ἐγκρατεῖς εἶ), καὶ σφῶν ἔξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν
στρατὸν ἕτως τοῦ θεοῦ προϋπεσχημένου, τεθαρρηκότας
ὠδαδόξως ἑώρων τοὺς πολεμίους. καὶ σάκκοις ἐνενε-
δύντες, δι᾽ ὅλης τ᾽ ἡμέρας ταῖς κολαῖς ἐν δακρύοις ἦσαν
καὶ πένθει, βροφῆς ὐδὲ μίαν διαζήτησιν ποιούμενοι. μέ- F
χρόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι. βλέπων ἢ
ἕτως ὁ ἰησοῦς τὴν τε στρατιὰν καταπεπληγμένην, κ᾽ ὠφε-
λεῖ τ᾽ ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παρ-
ρησίαν λαμβάνει θεὸς τὸν θεόν. ἡμεῖς γὰρ εἶπεν, οὐχ'
ὑπ᾽ αὐθαδείας θεοῆχθημεν ὡς ταυτὶ ὑπάρξαθαι
τοῖς ὅπλοις τ᾽ γῆν, ἀλλὰ μωυσέως τοῦ σοῦ δούλου θεὸς
τοῦθ᾽ ἡμᾶς ἐπεχείρησεν ὃς δι᾽ πολλῶν τεκμηρίων ἐπη-
γγείλατο κτήσασθαι παρέξειν ἡμῖν τήνδε τ᾽ γῆν, κ᾽ τ᾽ στρατὸν
ἡμῶν ἀεὶ τ᾽ πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείττονα. τ- G
ὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποσχέσεις ἡμῖν ἀπλήρωτα τὰς
σὰς. νῦν ἢ ὠδὰ δόξαν ἐπαγκότες, κ᾽ τῆς δυνά-
μεως τινὰς ἀποβαλόντες, ἐπεί τε τούτοις ὡς ὐ βεβαίων
τῶν ὠδῶν σοῦ, κ᾽ ὧν θεοῆπτε μωυσῆς ἀπεχόμεθα,

repletáque trucidatis vrbs & postremò incensa rogum defunctis præbuit, in agros quoque pari sæuiente incendio. Rachaben verò cum domesticis qui in diuersorium confugerant, exploratores periculo exemerunt: ac mox ad Iesum adductæ, gratiæ sunt ob seruatos speculatores actæ, dicente se meritis illam præmiis remuneraturum. móxque agris donatam, in honore postea semper habuit. Reliquias autem vrbis quæ incendio supererant, ferro diruit, diris execratus quisquis semel vastatam instaurare aggrederetur: nimirum vt prima fundamenta iaciens orbaretur filio primogenito, & absoluto opere natu minimum è liberis amitteret. Nec irritam esse voluit Deus imprecationem, sicut suo loco dicetur. E direptione autem ingens vis argenti ac auri, atque etiam æris in vnum aceruum est redacta, nemine edictum non obseruante, aut sibi prædam ac lucrum inde quærente. Eas manubias Iesus sacerdotibus in thesauros reponendas tradidit. Ac Hierichuntis quidem excidium in hunc modum se habuit.

Achar autem quidem Zebediæ filius ex tribu Iudæ, nactus paludamentum regium totum ex auro contextum, & massam auri trecentorum siclorum pondo, & iniquum ratus si nullum periculi precium ad se rediret, sed oblatum à fortuna lucrum Deo nihil talibus rebus opus habenti offerret, intra tentorium in cauum profundum defodit, putans sicut commilitones ita & Deum se posse fallere. Erant tum castra in loco qui vocatur Galgala, voce libertatem significante. transgressi enim fluuium, tandem se & ab Ægyptiis & ab ærumnis in deserto exantlatis liberatos existimabant. Paucis autem pòst diebus quàm Hierichûs est excisa, mittit Iesus tria millia militum ad vrbem Ainam supra Hierichuntem sitam: qui cum Ainatis prælio congressi, & in fugam versi, triginta sex è suis desideraverunt. Huius incommodi accepti nuncius postquam in castra peruenit, maiorem quàm pro cæsorum numero mœstitiam attulit: non tam propter amissos, tametsi omnes viri fortes & honore digni fuerant, quam propter desperationem. Credentes enim se iam ea regione potitos, & illæsum exercitum habituros vt Deus promiserat, nunc mirum in modum elatos hoc successu animos hostium videbant. Itaque saccos induti per totam diem hoc habitu in luctu ac lacrymis perseuerabant: nullâque interim corporum curandorum ratione habita, totos se dolori dediderant. Iesus autem videns exercitum sic affectum, & nihil læti amplius sperantem, cum fiducia Deum alloquitur: Nos, inquit, non nostra temeritate adducti sumus, vt terram hanc armis subigere conaremur, sed Moyses seruus tuus ad hoc nos excitit, cui multis attestantibus prodigiis pollicitus es, traditurum te nobis hanc terram possidendam, & exercitum nostrum ope tua fretum semper in conflictu aduersariis fore superiorem, atque harum promissionum euentum non semel iam sumus experti. Nunc autem præter opinionem clade accepta & militibus aliquot desideratis, hoc casu territi, & de promissis tuis ac Moysis hæsitantes,

Ios. 7. 8.

& à præliis abſtinemus,& poſt talia belli exordia nihilo feliciores progreſſus ſperare poſſumus. Tu ergo Domine,potes enim,fer opem, & præſentem mœrorem victoriam largitus adime,deſperationémque in futurum attonitis exime.Talibus exorabat Deum Ieſus,in faciem humi prolapſus. Reſponſum deinde accipit; ſurgeret & luſtraret exercitum pollutum ſacrilegio & violata religione. hanc enim cauſam eſſe præſentis calamitatis: inquiſitione autem facta & pœna à ſacrilego exacta, Iſraelitarum fore victoriam. hoc oraculum Ieſus populo indicat,& vocato Eleazaro pontifice ac magiſtratibus ſortem per ſingulas tribus mittebat.cúmque ſors in Iudæ tribum cecidiſſet, rurſum per cognationes eius mittebatur. & cum in Zachariæ cognatione maleficium eſſet inuentum, eam rurſum viritim examinantes, Acharem deprehenderunt.qui videns non eſſe locũ tergiuerſandi contra diuinum indicium, furtum faſſus res furtiuas in medium protulit: C móxque affectus ſupplicio, noctu ignominioſæ ſepulturæ traditur, quemadmodum ſolent damnati iudicio publico. Ieſus autem luſtratum exercitum ad Ainam ducit, & noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, diluculo hoſtem ad certamẽ prolicit.illis verò audacter ob proximam victoriam irruentibus, ſimultata fuga procul eos ab oppido abſtrahit, fuſum hoſtem exiſtimantes, & quaſi victoria iam parta inſolescentes. poſtquam autem ſubitò conuerſis D copiis in faciem illis obſtitit, & aliis qui in inſidiis latebant ex compoſito ſignum datum eſt, coorti celeri curſu ad Ainã feruntur, & auerſam eius portam occupant, pleriſque ciuium è muris ſuorum vt tum putabant victoriam ſpectantibus,vrbémque ingreſſi ſine diſcrimine cædem ingentem edunt. Interim alia parte Ieſus obuios in fugam vertit:qui vrbem petentes integram adhuc rati, vbi hanc quoque ab hoſte captam ac cum vxoribus ac liberis in E cenſam animaduerterunt, per agros diſpalati, cùm ſibi inuicem præſidio non poſſent eſſe, alij aliis in locis ſunt oppreſſi. Poſt hanc Ainatarum cladem magna multitudo puerorum & mulierum atque mancipiorum capta eſt,& ſupellex ſine numero:pecudum item greges non modici,& inſuper ſignata pecunia multa: erat enim ea regio prædiues, atque hæc omnia Ieſus inter milites partitus eſt in eis caſtris quæ 11. habuit ad Galgala. Cæterùm Gabaonitæ qui F *Ioſue 9.* non longè à Hieroſolymis habitant, cognito Hierichuntiorum & Ainatarum caſu, iámque in ſe iturum hoſtem ſuſpicati, Ieſum quidem precibus flectere non tentauerũt, fruſtra eas fore putantes apud eum qui internecinum bellum cum Chananæis gereret: ſed maluerunt vicinos Cepheritas & Cathieremitas in ſocietatem aſciſcere, dicentes nec ipſos poſſe euadere periculum niſi maturè prouiderent: quòd ſi ſuum conſilium ſequantur, non G deeſſe remedium. Quod vbi perſuaſerunt, mittunt legatos ad Ieſum de fœdere, quos

A καὶ χεῖρες ἡ τῶν μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς αὐτὰ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτη σωτυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δυνάμις γάρ σοι τούτων ἴασιν δοῦναι, πύθι παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν νίκῃ τῷ παρόντι φυγόμενος, καὶ δεῖξον τῶν αὐθις δύσελπις ἀχθομένοις ἔτος τὸ λοιπὸν ἀγαθοῖς ἔξελε. ταῦτα μὲν ἱκετεύει τὸν θεὸν πεσὼν πρῶτα τὸν θεόν. ἀναπιάσαντος δὲ αὐτὸν ἀναστῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ καθαίρειν τὸ στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης. ἀφ' ὧν δὲ ταῦτα τῷ θεῷ τῶν αὐτῆς ἥπτατο συμπεσεῖν. ἀναζητηθέντος δὲ τοῦ δράσαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ πορίζεσθαι τῶν πολεμίων. φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν ἰησοῦς, καὶ καλέσας ἐλεάζαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοῖς ἐν τέλει καὶ φυλῇ ἑκάστῃ. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς δηλουμένου, καὶ φρατείας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆρον ταύτης. τὸ δὲ ἀληθὲς τοῦ κακουργήματος, φεῖται τῷ σαχαρίᾳ συνήθειαν δείσαντο. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γινομένης, λαμβάνουσι τὸν ἄχαρον. ὃς δ' ἐκ ἔχων ἐξαρνος εἶναι δεινῶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ ἐπιορκήσαντος, ὁμολογεῖ τε τῷ κλοπῇ, καὶ τὰ φώτια παρῆψε εἰς μέσον· καὶ ἅπτ μὲν ὕδατι ἀναμιγεῖς, ἐν νυκτὶ ταφῆς ἀτίμου καὶ καταδίκῳ προσηκούσης τυγχάνει. ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν λαὸν, ἐξῆγεν ὅπῃ τῷ αἴνᾳ αὐτοὺς, ἐν νυκτὸς τὰ πρὸ τῷ πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας, ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δ' μὴ θεάσας αὐτοῖς δόλῳ τῷ πρότερον νίκῃ ὑπόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τῶν τείχων τούτῳ μακρὰν αὐτὺς τ' πόλεως, διώκειν οἰομένους, καὶ ὡς ὅπῃ νίκη καταφρονοῦντας. ἐπεὶ δ' ἀναστρέψας τ' δύναμιν καὶ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ, σημεῖα τε δοὺς ἃ πρὸς τὰς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετέταχτο, καὶ κείνους ὅπῃ τῷ μάχῃ ἐξανίστησιν. οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τῷ πόλιν τῶν ἔνδον πρὸς τείχεσιν ὄντων, ἐνίων δ καὶ πρὸς θέαν τῶν ἔξω τ' γνώμῃ πρεσβυτέρων. καὶ οἱ μ τῷ πόλιν ἥρεσιν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκτεῖνον. ἰησοῦς δ, τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας διασάμενος φόβῳ ἐπέπτωκεν. συνελαυνομένοις δὲ ὡς εἰς ἀπέραντον τῷ πόλιν, ἐπεὶ τούτῳ ἐχομένῳ ἐώρων, καὶ καταπυθομένῳ ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, δόλῳ τ' ἀγρῶν ἥκειν σκεδασθέντες, ἀμυνεῖν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δ' συμφορᾶς τοὺς αἰνάτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἁλῶ, καὶ γυναικῶν, καὶ θεραπείας, καὶ τ' ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά. καὶ δὴ πλήσιον ἦν τὸ χωρίον. καταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις ἰησοῦς διένειμε, θυόμενος ἐν γαλγάλοις. γαβαωνῖται δ' κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς ἱερειχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς αἰνάταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, ἱκεσίᾳ μὲν οὐδαμαλεῖν ἐ διέγνωσαν. ἔστι δὲ τοὔξεδαί τινος τ' μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ἀλέθρῳ τῶ χαναναίων ἔθνους παντὸς πολεμοῦντες αὐτοῖς. κεφιρείτας δ' καθιερημένους γείτονας ὄντας αὐτοῖς ὅπῃ συμμαχίαν παρεκάλουν, ἐπ' αὐτὺς δραφοῦξαδς τ' κίνδυνον λέγοντες εἰ φθάσειν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῷ ἰσραηλιτῶν. συμπείσαντες δ' αὐτὺς, διέγνωσαν δρᾶσθαι τῶν δύναμιν αὐτῶν. πρεσβευομένων δ' τὺς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς ἰησοῦν

φιλίαν

φιλίαν ἀσεισμθύους, ὡς μάλιστα τῷ πολιτῶν ἐδοκίμουζον ἱκανοὺς συνέξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτὸς χαναναίους δυσφαλὲς ἡγούμενοι, ἠμφισβήτουν ἢ τ' ἀλήθειαν ὑπολαμβάνοντες εἰ λέγοιεν ἑαυτὸς μὴ συνοικεῖν κατὰ μηδὲν χαναναίους, ἀλλὰ πορρωτάτω τέτων καθιστᾶν, ἵνα τε κῇ πᾶσιν τῆς ἀρετῆς αὐτῷ, πολλῷ αὐξάντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τῷ λόγου ζήτει τὸ σχῆμα ὑποδείκνυον. τὰς γὰρ ἐσθῆτας καινὰς ὅτε ἔχοιεν οὗτος, ὑπὸ τῷ μήκους τῆς ὁδοιπορίας, αὐτοῖς τεθίφθαι. ξυχῆτας γὰρ εἰς τὸ τοιῦτον πιστεῦσαι σφὲς αὐτὸς δύσπιστος ἔλαβον. φάντες οὖν οἱς μέσοις ἔλεγον εἰς πιμφθῆναι ὑπὸ τῷ γαβαωνιτῶν καὶ τῷ ἄλλοιων πόλεων, πλεῖστον ἀπέχοσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμθυοι σφὲς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάντειον αὐτοῖς ὀξὶ συνθήκας. μαθόντες γὰρ ὅτι θεῦ χάριτος κῇ δωρεᾶς τὴν χαναναίων αὐτοὺς γῆν κτήσασθαι δέδοται, τέτοις τ' ἔλεγον ἤδεσθαι, κῇ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῷ γενέσθ. κῇ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες κῇ ὑποδεικνῦντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας, παρεκάλουν ὅπ συνθήκας καὶ φιλίαν τοῖς ἐθνεσίοις. ἰησοῦς ἢ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς ἂν εἶεν τῶν χαναναίων ἔθνος, ποιεῖται σφὲς αὐτοὺς φιλίαν, κῇ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετ' τ γερουσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλους κῇ συμμάχους, καὶ μηδὲν μοχλεύσειν κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ὑποπτήσαντος τῷ πλήθους. κῇ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ὀξ ἀπάτης, ἀπέσεσαν σφὲς ἑαυτούς. ἰησοῦς ἢ τῆσδε τῆς χαναναίας στρατεύσας εἰς τὸν ὑπώρειον, καὶ μαθὼν οὐ πόρρω τῷ ἱεροσολύμων τοὺς γαβαωνίτας κατῳκημθύους, καὶ τῷ γένος ὄντας τῷ χαναναίων, μεταπεμψάμθυος αὐτῷ τοὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῷ δ' ἂν ἄλλῳ ἀφορμὴν στοιχείας ἔχειν ἢ ταύτην σφὲροσποιζομθύων, καὶ ὀξ τῦτο κῇ ἐπ' αὐτὸν ὀξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα ἐλεάζαρον καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ δημοσίους αὐτοὺς δικαιωμάτων ποιεῖν ὅπ τῷ μὴ παραβῆναι τὸν ὅρκον, ὑποδεικνύουσιν ἢ τοιῦτος. ὁ οἱ μὲν δ' καταλαβόσης αὐτοὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν κῇ ἀσφάλειαν ἔσεσθαι. τῶν ἢ τῷ ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ὅπ τῷ μετατάξασθαι σφὲς τὸν ἰησοῦν τοὺς γαβεωνίτας, ὁ τοὺς τῷ πλησίον ἐθνῶν παραλέσαντος βασιλέας συνάρασθαι τῷ κατ' αὐτῷ πολέμῳ, τέτους παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες ἢ ἦσαν, οἱ γαβεωνίτας ἰδόντες, ὁ στρατοπεδευσαμθύους ὅπ πρὸ τῷ πόλεως ἐν ἀπόθεν παρασκευάζεσθαι σφὲς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμαχον ἰησοῦν. ἐν τέτοις γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ σφέτερα, ὡς ὑπὸ τ τέτων, ὀπολεῖσθαι σφόδρα. ὑπὸ ἢ τῷ ἐπ' οἰκέτῳ τῷ χαναναίων γένες στρατεύσαντων συνῆσθαι δξ τὸν ἑλληνικὸν φιλίαν ὑπολαμβάνειν. ὁ ἰησοῦς παντρεπῆ ποιεῖται ὅπ τὸν βοήθειαν, κῇ δι' ἡμέρας ὁ νυκτὸς αὐσας, ὀρθρίος σφεσβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει. κῇ τραπεῖσιν ἐπετο διώκων δξ χωρίων ὀπαλινῶν. ὑπόσφ καλεῖται. ἔνθα καὶ τὸν τῷ θεῦ συνεργίαν ἔμαθεν, ὑπομιμήσαντος αὐτῷ θεσπεσίοις τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν κῇ τὸν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον ὡσὰν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ὑπιχῇ τὸν τῷ ἐθνεσίων σφοθυμίαν συνέπεσεν. ὡς τε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας ἰησοῦς ἐν τινι κρυπτομθύους σπηλαίῳ κατὰ μαχαίδα, ὁ κολάζει πάντας.

maximè credebãt ad negocium conficiendum idoneos. Qui periculosum rati si se Chananæos fatererentur, & multò tutius si nihil sibi cum illis commune dicerent, sed longè diuersas sedes habere: aiunt se fama viri excitos multorum dierum iter fecisse, & hoc esse verum ex habitu comprobant. vestes enim quas viam ingressuri nouas induissent, longo itinere detritas sumpserant enim tritas data opera, vt vetustimilia dicere viderentur. Hoc habitu in concionem ingressi dicunt se missos à Gabaonitis & vicinis vrbibus, vt saluis patriis institutis, in amicitiam eorum venirent. comperto enim quòd Deus gratuito munere Chananæorum terram illis concessisset, gratulati se eis, & ius ciuitatis petere. his dictis, & ostentatis vestibus in signum longi itineris, orabant vt in fœdus & amicitiam admitterentur. Iesus autem credens eorum verbis quòd Chananæi non essent, recipit eos in fidem & amicitiam: & Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis ac sociis, & nihil contra eos iniustum molituros, approbante id fœdus vniuerso populo. hoc astu voti compotes domum ad suos sunt reuersi. Iesus autem exercitu ducto in submontanum Chananæ tractum, cùm audisset Gabaonitas non longè à Hierosolymis habitare, & esse Chananæorum generis, euocatis eorum honoratioribus, fraudem eorum incusabat. illis verò excusantibus non alium se modum salutis quærendæ habuisse, & ideo ad dolum versos necessitate cogente: Eleazarum pontificem & senatum conuocat. cúmque decretum esset non violandam fidem iureiurando sancitam, sed publicis ministeriis deputandos, in hac conditione postea sunt habiti: atque hoc pacto imminenti periculo se subtraxerunt. Cæterum cùm rex Hierosolymitarum indignè ferret Gabaonitas ad Iesum defeciisse, & quatuor proximarum gentium reges ad bellum contra eos gerendum acciuisset, Gabaonitæ vidêtes se peti, & hostes castris circa quendam fontem non longè ab vrbe positis, ad oppugnationem expediri, Iesum in auxilium aduocant. nam eò tum res deuenerat, vt ab his perniciem expectarent, in illis verò qui ad excidium Chananæorum venerant, propter nouam amicitiam, vnicam spem salutis reponerent. Tum Iesus cum toto exercitu in succursum properans, die & nocte itinere facto, diluculo parantes oppugnationem adoritur: cúmque terga vertissent, per decliue fugientes est persecutus. Bethora is locus dicitur. Interfuisse huic prælio diuinum auxilium euidentibus prodigijs apparuit, cælo tonante & crebris fulminum ictibus, grandine insuper maiore solito ruente. accessit & illud nunquam antea visum, quòd dies factus est longior, ne interuentu noctis victori hostis eriperetur. quo factum est vt Iesus reges istos caperet in spelunca quadam latebras quærentes iuxta Macchida, de omnibúsque supplicium sumeret. Ioſ.10.

creuisse autem eam dies vltra consuetum, extat relatum in sacra volumina quæ in templo sunt asseruata. Debellatis in hunc modum regibus qui Gabaonitas inuaserant, Iesus in Chananæ montana ducit exercitum: & magna in ea regione cæde edita, prædáque abacta, exercitum reducit in Galgala. cúmque latè per circunquaque sitas regiones rumor de rebus Hebræorum fortiter gestis spargeretur, déque stupenda multitudine cæsorum, excitati sunt in eos reges Libani accolæ, & ipsi Chananæi generis: & quantum Chananæorum campestria colit adscitis Palæstinis castra posuerunt ad vrbem Galilææ Berotham non longè à superiore Cædesa, quæ etiam in Galilæorum agro sita est. erántque omnes hæ copiæ, peditum trecẽta millia, equitum decem millia, currum viginti millia: quæ tanta hostium multitudo, adeo tam ipsum Iesum quàm cæteros Israelitas terruit, vt præ metu minimum à desperatione abessent. Sed cùm Deus exprobrasset eis formidinem, & quòd eius præsidio se non iam tutos putarent, pollicitúsque victoriam, equos captiuos eneruari & currus incendi iussisset: concepta ex his promissis fiducia, ducit in hostem, quem die quinto adeptus pugnandi copiam facit. fitque conflictus validus, & strages maior quàm vt facilè credi possit est edita. in fuga quoque plurimi ceciderunt, vt præter paucos totus hostilis exercitus interierit. reges etiam ad vnum omnes sunt cæsi, adeóque iæuitum est in victos, vt hominibus sublatis in equos ferrum exercerent, & currus exurerent. Totam deinde regionem peruagatus est, neminéque audente congredi, expugnabat oppida, & quotquot ad manus suas perueniret interficiebat. Iámque quinto huius belli anno exacto Chananæorum nemo supererat, nisi si qui in loca munitissima confugerant. Iesus autem castris è Galgalis in montana translatis sacrum tabernaculum in vrbe Siluntе fixit: quòd is locus propter pulchritudinem visus sit idoneus, in quo tantisper maneret, dum maior commoditas ædificandi templi se præberet. Inde cum omni populo profectus versus Sicima, altare ita vt Moyses præceperat statuit: & diuiso exercitu, in Garizæo monte dimidium eius collocauit & in Gibale alterum dimidiũ, in quo altare erat cum Leuitis ac sacerdotibus. vbi mactatis victimis, execrationibúsque peractis & in altari insculptis, in Siluntem sunt reuersi. Iesus autem iam senex, cùm videret Chananæorum vrbes penè inexpugnabiles, tum propter situm natura tutum, tum propter munitiones ad frustrandos hostium conatus arte additas: nam cognito Israelitarum ex Ægypto exitu, & quod ad suum excidium properarent, toto illo tempore in muniendis oppidis occupati fuerant: conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. cúmque frequens concursus factus esset, res hactenus fortiter ac feliciter gestas recensuit, quales par erat Dei auspiciis à populo religiosissimo geri:

Ios.11.

III.

Ios.13.14.18

ὅτι ἡ τὸ μῆκος τ ἡμέρας ἐπέδωκε τότε ϗ τῶ σωμήθοις ἐπλεόνασε, δηλῶται δὲ τῆ ἀναγεμμένων ἐν τῶ ἱερῶ γραμμάτων. κατεστραμμένων δ ἔτους τῆ φυλῆ τοὺς βασιλέας, οἱ τοῖς γαβεωνίταις πολεμήσοντες ἐστράτευσαν, ἐπανίει πάλιν ὁ χαναναίας ὅπῃ τιλὼ φοβηλὼ ἰησοῦς. ϗ πολιὼ τῆ ἐν αὐτῆ φόνον ἐργασάμενος, ϗ λείαν λαβών, σταρὶῶ εἰς τὸ ἐν γαλγάλοις στρατόπεδον. τῶ δ φυλὴ ὁ ἐβεραίων ἀρετῆς λόγον πολλῶ φοιτῶντος εἰς τοὺς φυλοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῆ ἀπολωλότων πλῆθος. καὶ στρατεύουσιν ἐπ αὐτοὺς οἱ φυλὲ λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες χαναναῖοι. ϗ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τ χαναναίων παλαιγίνους σταθμὰ λαβόντες στρατόπεδ δύσει πρὸς βηρώθη πόλει τ γαλιλαίας τῆς ἄνω καμήσης ὑ πόρρω. γαλιλαίων δ ὅτι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῶ δ στρατῶ παντὸς, ὁπλιτῆ μ ἦσαν μυριάδες ϛ ἑβδομήκοντα. μύριοι δ ἱππεῖς ϗ ἅρματα δυσμύρια. καπλήτει δ τὸ πλῆθος τ πολεμίων αὐτόν τε ἰησοῦν, καὶ τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ πρὸς τ ἐλπίδα τῶ κρείττονος δύλαβες ἐρῶς εἶχον δι ὑποβολὴν τ θείου. τῶ θεῶ δ ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τ παρ αὐτῶ βοηθείας ποθοῦσιν, ὑποχωμήσου τε τὰς ἐχθρὰς νικήσειν, καὶ κελεύσαντος ἵππους τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τῶ θεῶ γλυόμενος, ἐξώρμησεν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. καὶ δι πέμπτης ἡμέρας ἐπ αὐτοὺς ἐλθὼν, σωμάπτει. καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, ϗ φόνος κρειττόνων πίστεως ὧδε τοῖς ἀνεσωμένοις. διώκων τ ὅπῃ πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πῶν τὸ στράτευμα τῆ ἐχθρῶν σταλιὼ ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον. ὡς τε τῶν ἀνθρώπων ὅπλα λοιπὸν μὴ πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους ἵππους αὐτῆ αἴρει, καὶ τὰ ἅρματα ἀνεπίμαχα. τήν τε χώραν ἐπ ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῆσοντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν, ἀλλὰ πολιορκίᾳ τὰς πόλεις αἴρων, καὶ πάλιν ὅτι λάβοι φονεύων. ἔτος ὃ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, ϗ χαναναίων οὐκέτ ἀδεὲς ὑπολέλειπτο, πλιὼ εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. ἰησοῦς ὁ ἀν τῆ γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας, εἰς τιλὼ ὄρειον ἱερὰν τ ἱερὰν σκηνιὼ, ϗ σιλῶν πόλιν. ὀπτιόριον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἕως οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ θραύσματα παράσχῃ. ϗ χωρήσας ἐντεῦθεν ὅπῃ σικίμων σὺν ἅπαντι τῆ λαῆ, βωμόντε ἴσησιν ὅπου προεῖπε μωυσῆς. ϗ νείμας τ στρατιὰ, ὅπῃ μ τῆ γαιζεῖ ὄρει τ ἡμισείαν ἴσησι. ὅπῃ ὁ τῆ γιβήλω τ ἡμισείαν, ἐν ᾧ ϗ ὁ βωμός ὅστι, καὶ τὸ λευιτικὸν ϗ τὰς ἱερέας. ὑσάντες ὁ καὶ ἀρὰς ποησάμενοι, ϗ ταύτας ὅπῃ τῆ βωμῆ γεγραμμένας καταλείποντες, εἰς τιλὼ σιλῶν ἀνέζευξαν. ἰησοῦς δ ἤδη γηραιὸς ὢν, ϗ τὰς τῆ χαναναίων πόλεις ὁρῶν ἐκ δυαλώτους ὑπό τε τῆ χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τ τῆ τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῆ πόλεων πλεονεξίᾳ φιλοβαλλόμενοι πρόσθεν τὰς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δ' ὑπόγνωσιν τῶ λαβεῖν (ϗ γὰρ ἐπ ὀλέθρῳ τῆ ἑαυτῆ οἱ χαναναῖοι μαθόντες, τὰς ἰσραηλίτας ποιησομένους τ ἔξοδον τ ἀπ αἰγύπτου, πρὸς τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκεῖνον ἅπαντ ἦσαν τ χρόνον) συναγαγὼν τ λαὸν εἰς τ σιλῶν ἐκκλησίαν παρήγγειλε. ϗ ἀποδὴ συμβαμόντων, τότε ἤδη κατορθωμένα ϗ τὰς γεγυμνασμένας προέξεις ὡς εἰσὶν ἄρισαι, ϗ τῶ θείου τῶ ὠφελήσαντος αὐτὰς ἀξίαι, ϗ τ ἀρετῆς τῆ νόμων οἷς κατακολουθοῦσιν ἔλεγε,

βασι-

βασιλεῖς τε ξιάκοντα καὶ ἕνα ζλμήσαντας αὐτοῖς εἰς A
χεῖρας ἐλθεῖν κεκρατεῖσθαι δηλῶν, ζ στρατιὰ ὅση πο-
τὲ κατελήσασα τ αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχλιν σωπ-
ψειν ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γλυεαὶ αὐτοῖς ὑπο-
λελεῖφθαι. τῶν ὃ πόλεων, ἐπειδήπερ αἱ μὲ ἐαλώκεσαν,
πρὸς ἃς ὃ δεῖ χείνε καὶ μεγάλης πολιορκίας δεῖ τὴν
τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ τλιὸ ὅτι ζαύτη τῶν οἰκητό-
ρων πεποίθησιν, ἤξιε τοὺς ὲπ τ περέας τῦ ἰορδάνυ συ-
νεξορμήσαντας αὐτοῖς, ζ τῶν κινδύνων συναραμβίκς, B
ὄντας συγγλμεῖς ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάειν
αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας. ἕνα τε κῆ φυ-
λλὴ ἀρετῆ πρεῦχειν μὴ τυρηθέντα πέμπειν. οἳ τλιὸ
γῆν ὲμεξησόμβοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες
δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος. ζ ἐπ-
σοις μὲν τούτοις ποιησάμβος τοὺς λόγους, συγκάτα-
νον ἔχεν τὸ πλῆθος. καὶ ἄνδρας τοὺς ὲμεξησομβύσς
τλιὸ χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, δόγδοις αὐτοῖς τινας C
γεωμετρείας ὀπτῆμονας, οὓς ταλήθες ὲκ ἤμελλε λή-
σεσθαι δεῖ τλιὸ τέχνλιν. ὑπολας δοὺς ὑποτάσσαν τ
τε δυδαίμονος διαμέξον γῆς, καὶ τ ἧσον ἀγαθῆς. ἡ
γὰ φύσις τ χαναναίων γῆς, τοιαύτη τίς ὅστν. ὡς ἰδόντι τὶς
ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα. καὶ
συγκεινόμβα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, παυδαίμονα νομισθη-
σόμβα. τοῖς ὃ ἰεριχουντίων χωρίοις δόγδαλλόμε-
να, ζ τοῖς ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανισόμβα. καὶ
τοι παντελῶς ὀλίγλιν αὐτῶν εἰ τλιὸ γῆν συμβέβηκε, ζ D
ταύτης ὀρειλιὸ τλιὸ πόλλιν, ἀλλ' ὑποβολῆ εἰς καρ-
πῶν ἀφθονίαν τε καὶ κάλλος ὲκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας.
ζ διὰ τῦτο πιπτοὺς μᾶλλον ἢ μεμψοῖς τοὺς κλήρους
εἶ δεῖν ὑπέλαβε, πολλάκις ἑνὸς πλέθρου καὶ χιλίων
ἀναξίαν γλυομβύν. οἱ ὃ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες, δέκα ὄ
ἦσαν, περιοδεύσαντες τε κῆ τιμησάμβοι τλιὸ γῆν ὲν ἑβ-
δόμῳ μλιὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς σιλωῦντα πόλιν,
ἔνθα τλιὸ σκηνλιὸ ἐςάκησαν. καὶ ἱπποις ἐλεάζαρόν τε E
κῆ τ γερυσίαν καὶ σιὼ τοῖς φυλάρχοις δόγδαβὼν,
νέμει τοῖς ἐννέα φυλαῖς, κῆ τ μανασσιτῶν τοῖς ἡμίσε-
σι, κατὰ μέγεθος ἐκάσης τῶν φυλῶν τλιὸ μέρησιν
ποιησάμβος. κληρώσαντος ὃ αὐτὸ, ἡ μὲν ἰούδα λα-
χοῦσα πᾶσαν αἱρεῖταν τλιὸ καθύπερθεν ἰουδαίαν, πα-
ρατείνουσαν μὲν, ἄχει τῶν ἱεροσολύμων. τὸ δ' δυ-
σες, ἕως τ σοδομίτιδος λίμνης καθήκυσαν, ἐν ᾗ τῷ
κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν, ἀσκάλων ζ γάζα. συμεωνὶς
δὲ, δευτέρα γὰ λῶ, ἔλαχε τ ἰδουμαίας τ ἀργύπλῳ τε κῆ F
τῇ ἀραβίᾳ πρόσορον ὖσαν. βενιαμίταις ὃ, τλιὸ ὑπὸ
ἰορδάνυ ποταμοῦ ἔλαχον. ἄχει θαλάσσης μὲν τὸ μῆ-
κος. τὸ ὃ πλάτος, ἱεροσολύμοις ὁριζομβύλιν κῆ βεθήλοις.
σενόταλος ὃ ὁ κλῆρος ὢν τῶν δεῖ τλιὸ τ γῆς ἀρετλιό.
ἱεριχοῦντα γὰ, καὶ τλιὸ ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον.
ἡ δ' ἐφραίμου φυλὴ, τλιὸ ἄχει γαδάρων ὑπὸ ἰορδά-
νου ποταμοῦ μικυουμβύλιν ἔλαχεν. δόρειαν ὃ, ὅσον G
ὑπὸ βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελδυτᾶ πεδίον. τ μα-
νασσίτιδος οἱ ἥμισες, ὑπὸ μὲν ἰορδάνου μέχει δώρων
πόλεως, πλάτος ὃ ὅπι βηθσάνων, ἡ νεῦ σκυθόπο-
λις καλεῖται. καὶ μετὰ τοῦτοις ἰσάχαρις, κάρμη-
λόν τε ὄρος, κῆ τ ποταμὸν τῶ μήκους ποιησαμβύν τέρ-
μονα. τὸ δ' ἰταβύριον ὄρος, τῶ πλάτους. ζα-
βουλωνίταις δὲ, τλιὸ μέχει γλυπτοαείπιδος, καθήκουσαν δὲ πρὸς κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον.

reges triginta & vnum auſos manus conſerere deuictos, exercitúſque potentiſſimos prælio ſuperatos, internecione cæſos, vt ne reliquiæ quidem generis ſupereſſent. cæterùm quoniam ex vrbibus aliæ captæ eſſent, aliæ munitiores & ob hoc obſtinatiores longa oppugnatione opus haberent, cenſuit eos qui ex regione vltra Iordanem ſita in cōmunem expeditionē profecti fuerant, & propter cognationem ſocios periculorum ſe adiunxerant, gratiis priùs actis ad proprias ſedes remittendos. deinde ex ſingulis tribubus ſingulos teſtatæ probitatis viros eligendos, qui regionem totam permenſi bona fide & abſque dolo magnitudinem eius renunciarent. In eam ſententiam itum eſt ab vniuerſo populo: móxque eos viros miſit ad metiendam terram adiunctis ad eos quibuſdam geometriæ peritis, qui propter hanc ſcientiam errare ac falli non poterant: híſque mandata dedit, vt æſtimationem agrorum iuxta bonitatem terræ facerent. nam Chananæa natura talis eſt, vt videre liceat campos magnos & frugum ac fructuum feraciſſimos, qui collati ad aliam terram admodum vberes videri poſſent: quòd ſi iidem ad Hierichuntinum aut Hieroſolymitanum agrum conferantur, iam non magni precij videbuntur: cùm tamen hi agri parui ſint & bona ex parte montani, ſed quantum ad fertilitatem attinet, nullis aliis ſecundi, hanc ob rem voluit iuxta æſtimationem potius quàm iuxta menſuram ſortitionem fieri, quòd nonnunquam vnum iugerum pro mille aliis valeat. Decemuiri autem huic negotio deſtinati perluſtrata regione & æſtimatione terræ peracta, ſeptimo menſe reuerſi ſunt ad eum in Silumtem, vbi tum tabernaculi ſedes erat. Tum Ieſus aſſumpto Eleazaro cum ſenatu ac tribuum principibus diuiſit regionem nouem tribubus & Manaſſitarum dimidiæ parti, cuique tribui pro eius magnitudine agrum admetiens. cúmque ad ſortes ventum eſſet, tribui Iudæ obuenit tota ſuperior Iudæa pertinens vſque Hieroſolyma. latitudo verò eius Sodomiticum lacum attingebat. in hac ſorte vrbes erant Aſcalon & Gaza. Secundò loco Simeonis ſortiti ſunt Idumææ partem Ægypto & Arabiæ conterminam. Beniamitæ deinde regionem ſortiti ſunt, quæ à Iordane amne vſque mare protenditur. latitudo verò eius patet Hieroſolyma inter & Bethela. anguſtiſſima autem hæc ſors fuit, propter agri bonitatem. Hieroſolyma enim & Hierichuntem acceperunt. Ephræmi autem tribus terram à Iordane vſque Gadara in longum protenſam ſortita eſt, in latum patentem à Bethelis vſque magnum campum. Manaſſetidis item dimidia pars agrum à Iordane vſque Dora vrbem, latitudine vſque Bethſana, quæ nunc Scythopolis vocatur. Poſt hos Iſacharis in longum patentem à flumine vſque Carmelum montem, latitudinis verò mons Itabyrius fuit terminus. Zabulonitæ vſque Geneſaritem lacum terram Carmelo & mari contiguam ſunt ſortiti.

Quæ autem regio post Carmelum sita est con- A uallis ex re nomen habens tota Aseritis cessit quà ad Sidonem est obuersa. In hac portione fuit vrbs Arce, alio nomine Actipus. Quæ verò ad Orientem spectant vsque Damascum vrbem & superior Galilæa Nephthalitis obtigit, vsque Libani montem & Iordanis fontes qui ex hoc monte oriũtur, quà fines sunt Arces vrbis versus septentriones sitæ. Porrò Danitæ adepti sũt quicquid vallis ad Occidentem solem, vergit, Azoto & Doris terminati. horum est Iamnia B & Gitta, & totus ager qui ab Acarone pertingit vsque montem à quo Iudæ tribus initium fecit. Ad hunc modum sex gentium à filiis Chananei denominatarum regionem Iesus diuisit, & nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit. Amoræam enim & ipsam ab vno ex filiis eius dictam Moyses iam ante duabus cum dimidia tribubus diuiserat, vt supra diximus. Sidoniorum autem, Arucæorum, Amathæorum & Aritheorum agri nihil ad hanc C *Lib. 4. c. 7.* diuisionem pertinuerunt. Cæterùm Iesus ætate iam defecta cùm non valeret consilia sua per se exequi, & qui vicem eius gerebant, negligentiùs rempublicam administrarent, præcepit vnicuique tribui, vt ex sua sorte Chananæorum reliquias tolleret. In hoc enim consistere & ipsorum securitatem, & disciplinæ ac religionis incolumitatem: idque eos non ex Moysi tantùm monitis, sed suomet experimento didicisse: deinde vt Leuitis triginta octo destinatas vrbes redderent, iam enim decem in Amoræa trans flumen acceperant. ex his in tribus profugis receptacula sunt instituta. nihil enim magis erat curæ, quàm vt nusquam à Moysis præscriptis recederetur. hæ fuerunt, in tribu Iudæ Hebron, in Ephræmi Sicima, in Nephthalitide Cedesis, quæ est in superiore Galilea, pòst hæc quod de præda reliquum erat diuisit: supererat enim permultum. vnde non mediocris diuitiarum accessio & publicè & priuatim facta est. tantum erat auri & vestimentorum ac E reliquæ supellectilis, tantum etiam iumentorum ac pecudum, vt numero comprehendi non possent. Post hæc aduocato in concionem exercitu, ad eos qui ex regione vltra Iordanem sita vnà militabant numero quinquaginta millia, in hanc sententiam locutus est: Quoniam Deus & pater qui est dominus Hebræorum generis, terram hanc & acquirere dedit, & in perpetuum mansuram nobis promisit: vósque opem vestram indigentibus ex mandato Dei F alacriter & impigrè præstitistis, æquum est cùm iam nihil arduum supersit, missionem vobis dari & promptitudine vestra non abuti: quandoquidem certi sumus, si in posterum sit opus, nihilò segniùs operam vestram nobis paratam fore. Itaque gratias vobis agimus quod socij periculorum esse voluistis, rogamúsque vt in hac mutua beneuolentia perseueretis, memores amicorũ G & quòd vos quoque vestras possessiones nostris auxiliis parastis, sicut nos ad hanc felicitatem Deo fauẽte & vobis adnitentibus peruenimus,

τλὴ ὑ ὑπὸ τῆ καρμήλε, κοιλάδα περσαγορδυμβίλω δὲ τὸ καὶ τοιαύτλω ἔθ), ἀσπείτας φέρονται πᾶσαν τλὴ ὑπὸ σιδῶνος τετραμμβίλω. ἀρκὴ ὑ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῆ ἐν τῆ μεείδι ἡ καὶ ἀκπποις. τὰ ὑ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμβία μέχει δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν, νεφθαλίτας παρέλαβον, ἕως τῆ λαβάνου ὄρεις, κὴ τῆ τῆ ἰορδάνου πηγῶν ἀ τλὴ ὁρμλὴ ἐκ τῆ ὄρεις ἔχεσαν, ἐκ τῆ καθήκοντος τοῖς ὄρεσις κατὰ βόρεια πόλεως ἀρκῆς παρεκεύσης. δανίτας ὑ, τῆς κοίλης ὅσα πρὸς δυόμβον τέτραπλαι τὸν ἥλιον λαγχάνουσιν ἀζώτω καὶ δώρεσις ὁριζόμβοι. ἰάμνιαί τε πᾶσαν κὴ γιτλαὶ, ἀπ' ἀκάρωνος ἕως τῆ ὄρεις, ἐξ ἧ ἰούδα ἦρξε φυλή. καὶ ἐξ μ ἔθνη τῆ υἱῶν τῆ χαναναίε φέρονται τλὴ ἐπωνυμίαν διεῖλεν ἕτερος ἰησοις, καὶ τλὴ γλῶ ταῖς ἐνέκα κὴ τῆ ἡμισείᾳ φυλαῖς ἔδωκεν νέμεδαι. τλὴ γδ ἀμορεῖπν, καὶ αὐτλὴ ἕτερος ἀφ' ἑνὸς τῆ χαναναίου παίδων καλουμβίλω μωυσῆς ἤδη πρεσειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ φυλαῖς καὶ τῆ ἡμισείᾳ. τῶτο ὑ καὶ πρόπερσεν δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ σιδῶνα, καὶ ἀρυκαίους, ⁊ ἀμαθέους, καὶ ἀεριθέους, ἀδιακόσμητα λῶ. ἰησοῦς δὲ, τῆ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πρᾴτειν ὅσα κὴ νοήσειεν, τῆ τε μετ' αὐτὸν τλὴ ἡγεμονείαν ὠδιαλαβόντων ἀμελῶς πρᾶξάντων τῆ κοινῆ συμφέροντος, παρήγγελλε φυλῆ ἑκάᾳ, τῆ γῆρους τ χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῆ κατακεκληρωμβίνη γῆ. τλὴ γδ ἀσφάλειαν αὐτοῖς ⁊ τλὴ φυλακλὴ τῆ παρίων ἐθῶν, ἐν μόνῳ τούτῳ ⁊ μωυσλῆ αὐτοῖς ἔθ) πρεσειπεῖν, ⁊ τῶτ' αὐτοῖς πεπρεῖδαι. καὶ ταῖς λδυίταις ὑ τὰς ὀκτὼ κὴ ξιάκοντα πόλις ὑποδιδόναι. πρεσειλήφεισαν γδ ἤδη κὴ τλὴ ἀμορεῖαν τὰς δέκα. τούτων ξεῖς ὑπονέμει ταῖς φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς. πολλὴ γδ λῶ πρόνοια, τῆ μηδὲν ὧν μωυσῆς διέταξε ὠδιαλιπεῖν. τ μὴ οὖν ἰούδα φυλῆς χέβρωνα. σίκιμα ὑ τ ἐφραίμου. τ νεφθαλίτιδος ὑ κεδέσιν. ἔστ ὑ κὴ τ καθύπερθεν γαλιλαίας τῶτο χωρίον. νέμει ὑ καὶ τ λείας ὅσα λῶ ἔτι λοιπά. πλείστη δ' ἐγγόνει. κὴ μεγάλως πλούτοις πρεσεβέβλητο καὶ κοινῆ πάντες κὴ κατ' ἰδίαν ἕκαστος χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτων καὶ τ ἄλλης ὑποσκδῆς ἕνεκα. τεσσαράδων ὑ πλήθης, ὅσων ἠδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν λῶ προσγλυμμύε. μετὰ δὴ ταῦτα, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τ ἰόρδανον κὴ τ ἀμοραίαν ἱδρυμβίοις, συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται, ἔλεξε τάδε. ἐπεὶ ὁ θεὸς κὴ πατὴρ δεσπότης τ ἑβραίων γλύς, γῆν τε κτήσασδαι ταύτλω ἔδωκε, ⁊ κτηδεῖσαν εἰς ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέχηται. συνεργείας ὑ τ παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολλὴ τ ἐκείνε δεομβίοις, αὐτοὺς εἰς ἅπαντα προθύμοις ἐδώκατε, δίκαιον ὑμᾶς μηδενὸς ἔτι δυσκόλου προειμβίνοντος ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν, φείδδαι τ προθυμίας ὑμῶν, λῶ εἰ κὴ πάλιν δέησειεν ἡμῶν αὐτῆς, ἄοκνον ἔχομβ εἰς τὰ καταπείζοντα, καὶ μὴ τοῖς νεῶ καμοῦσαν αὖδις βεαδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν σεσπέρασδε κινδυνων. καὶ ὐχὶ νεῦ μόνον ἀλλὰ εἰς πᾶν οὕτως μβίνοντες ἀγαδοὶ μεμνῆσδαι τῆ φίλων, καὶ πρόσθε τῆ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῆ ὑμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε τλὴ ὑπόλαυσιν τῆ ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαδῶν δι' ἡμᾶς ἀναβάλλεσδε, κὴ ποιήσαντες εἰς ἃ νῦν δύνασθε χάτες ἡμβ, ἐπεὶ ἕτως ἐπείγατε αὐτ, μεταλαμβάνν, γέγονε

γένους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῆς σωῆς ἡμῖν πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξόμενοι καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ὄντι πλέον, ἡ παρ' ἡμῶν εὔνοια, καὶ πρὸς ὅτι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν πρόθυμον. ἔτι γὰρ ὧν μωυσῆς προεῖπεν ἀπολείφθητε, καταφρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ὅτ' ἔζη ἀδῆν, ἐφ' ᾧ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ἡμᾶς ὅτι τὰς πληρεχίας ἀπολύομεν. Ϲ ὠφελήσομεν μηδένα τῆς πρὸς ἡμᾶς συγγνώμης ἄρον ὑπολαμβάνειν. μηδ' ὅτι μεταξὺ ποταμὸς ἔστος ἔζιν ἑτέρους ἡμᾶς νομίσητε καὶ οὐχὶ ἑβραίους. ἀπάντες γὰρ ἐσμὲν οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦντες. θεός τε εἷς τοῖς τε ἡμετέροις προγόνοις καὶ τοῖς ὑμῖν αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον. ἃ τῆς θρησκείας ὀπτέον ἐδαφ καὶ πολιτείας δεῖ, ὧν αὐτὸς ἐκ μωυσέως διέταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τούτοις, καὶ τὸ θεῖον παρέξοντος ἐξ Ϲ σύμμαχον ἑαυτόν. ἀπεραπέντων δ' εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἄπροσφιλοῦς τῷ θεῷ ὑμῖν. ταῦτα εἰπὼν καὶ καθ' ἕνα τοῖς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε. προὔπεμπε δ' αὐτοὺς ὁ λαὸς οὐκ ἀδακρυτὶ Ϲ μόλις ἀλλήλων ἀπελύθησαν. καὶ διαβάντα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε ῥουβήλις φυλὴ καὶ γάδις, καὶ ὅσοι τοῦ μανασσητῶν αὐτοῖς συνείποντο, βωμὸν ἵδρυνται τῆς ὄχθης ἱδρύονται τὸ ἰορδάνης, μνημεῖον τοῖς ἐπειταγλησομένοις, καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τοὺς πέραν κατοικησομένους οἰκειότητος. ἀκούσαντες δ' οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοῖς ἀπολυθέντας, ὑ μετ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης αἴρησαν αὐτὸν, ἀλλ' ὅτι νεωτερισμοῦ Ϲ ξενικῶν εἰσαγωγῆ θεῶν, οὐκ ἠθέλον ἀπιστεῖν. ἀλλὰ πρὸς τὴν θείαν θρησκείαν τοῦ ἀγαβολοῦ πιθανοῦ νομίζοντες, ἐνόπλοι ἦσαν. ὡς ἐπ' ἀμυνῇ τοῦ τ βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τ ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τ παράτροπῆς τ πατρίων ἐθῶν. καὶ γὰρ ἐδόκει τ συγγνώμειαν αὐτοῖς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τ τ ἀρχιερατικὸν, ἀλλὰ τὸ τοῦ θεοῦ βελτιὸν, καὶ ᾧ ἕπεσθαι τιμώμενος χαίρει. Ϲ οἱ μὲν, ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἰησοῦς Ϲ ὁ ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος Ϲ ἡ γερουσία, λόγοις συμβαλόντες ἐπόπειραν αὐτῶν τ γνώμης λαβεῖν. πρῶτον. ἔπειτ' αὖ κακοηθῆ μάθωσι τ διάνοιαν αὐτῶν, τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, φινεέσιον τ ἱερέα ἐλεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τ ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς ἑβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες, τ βωμὸν ὅπη τ ὄχθης τ ποταμοῦ διαβαίτες ἔστησαν. ὡς δ' περαιωσαμένων, Ϲ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησίαν συνελέγησας φινεέσιος, μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν ἔλεγεν, ἢ ὡς τε λόγοις ὑπομηθείας γενεθείσης πρὸς τὰ μέλλοντα. πάλιν, ὑ πρὸς τὸ μέγεθος τ παρανομίας ἀποδόντας δίκης ἐπ' ὅπλα καὶ τ ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς ὃ τὸ συγγνώμης καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις αὖ σωφρονῆσαι σκοπήσαντας ὅτου ποιήσαιντο τοῦ πρέσβειαν, ἵνα τοῦ αἰτίαν μαθόντες ὑφ' ἧς πρόσχητε τ βωμὸν κατασκάψαι, μήτε προπέσεις δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς, καὶ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως ἀμυνώμεθα τῆς ἀγαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ὑ γὰρ ἠξιώμεν ὑμᾶς πεῖρα τῆς τοῦ θεοῦ γνώμης ἐντὸς γεγενημένους, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν ἔδωκεν ἀκριβατὰς ὑπάρχοντας, ἀγαζυχθέντας ἡμῖν Ϲ παρόντας εἰς τ ἴδιον κλῆρον,

nec id sine vestræ operæ præmio: quandoquidem ex hac militia ditati estis, multúmque prædæ, auri, & argenti referetis, & super omnia nostram beneuolentiam ad referendam vicem nunquam non promptam ac paratam. Nam & Moysis mandatis satisfecistis, non contempta autoritate mortui, & nihil vobis ad nostram gratiam promerendam reliquum fecistis. Lætos igitur vos ad vestras possessiones dimittimus, hoc vnum rogatos, vt nullum terminum existimetis cognationem nostram dirimere: néve propter flumen medium alios nos putetis quàm Hebræos. Omnes enim Abrahæ stirps sumus, qui vel hanc vel illam ripam incolimus. vnus Deus tam nostros quam vestros maiores in hanc lucem protulit: cuius leges ac religio per Moysem instituta diligenter obseruanda sunt. hoc enim pacto futurus est adiutor & propicius: sicut contrà si in alienos ritus degenerauerimus, & ipse nos auersabitur. Hæc locutus & singillatim primatibus populóque in commune dicto vale, ipse quidem eodem loco restitit: reliqua autem multitudo vniuersa cum lacrymis eos deducebat, & ægrè à se inuicem diuellebantur. Itaque traiecto fluuio Rubelis tribus & Gadis & quotquot Manassitarum eos sunt secuti altare super ripam Iordanis erigunt, monumentum posteris & signum coniunctionis cum reliquis qui vltra Iordanem incolunt. Quo audito apud cæteros Israelitas, cùm altare exstructum scirent, non etiam quo animo, putabant eos nouata religione alienorum numinum cultum velle introducere: & temerè hac suspicione violatæ religionis moti, arma corripuerant vindicaturi patrios ritus, & pœnas à violatoribus exacturi. existimabant enim non tam cognationis ac dignitatis eorum qui in hoc erat crimine, quam diuinæ voluntatis rationem habendam. atque ita irati ad expeditionem se accinxerunt. Iesus verò & pontifex Eleazarus cum senatu cohibebant eos, dicentes verbis prius quàm armis rē aggrediendam, & sciscitandū qua mente id fecerint: & si fortè malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis impetendos. mittunt igitur eò legatos, Phineesem filium Eleazari, & cum eo decem honoratos in populo, qui cognoscant quid sibi volentes altare in ripa construxissent. Vt verò traiecto flumine, & conuentu aduocato Phineeses in concione constitit: Maius, inquit, vestrum delictum est quam vt verbis tantū castigari debeat. attamen non culpæ magnitudine moti repente ad arma conclamauimus vt pœnas sumeremus, sed respectu cognationis, & ea spe quòd fortasse admonitione ad sanitatem reduci possitis, legationem ad vos suscipimus, vt cognita causa extructi altaris, nō temerè armasse nos in vos videamur, si piis rationibus adducti id feceristis: sin autem in culpa sitis, iustam vltionem violatæ pietatis inferamus. Vix enim credere potuimus, vos qui perspectam Dei sententiam habetis, & legum eius auditores estis, disiunctos à nobis & in vestram possessionē reuersos;

IIII. Ios. 12.

quam Deo ferre acceptam debetis, cuius pro- A
uidentia vobis contigit, beneficiorum ipsius
oblitos, & relictis tabernaculo, arca, & altari
patrio, externos deos complecti ac Chana-
næorum impietati accedere. Sed venia dabi-
tur, si resipiscatis, & non ad maiorem insaniam
prolabamini, ad domesticarum legum reue-
rentiam reducti. Quòd si in malè cœptis obsti-
natè persistatur, non grauabimur vllum labo-
rem pro legum defensione suscipere, sed ad has
simul & Dei honorem tuendum flumine traie- B
cto, pro Chananæis habitos, non secus atque il-
los exterminabimus. Cauete enim putetis quia
extra limitem nostrum estis, extra potestatem
etiam Dei vos euasisse: vbiubi estis, omnia sunt
illius, nec licet ius eius ac iudicium effugere.
Quòd si putatis locum vobis ad rectè sapien-
dum esse obtaculo, præstat nouam agrorum
diuisionem facere, & hanc regionem pecoribus
compascuam relinquere. Satius est vt resipisca-
tis, & à nouitatibus mutato proposito desista- C
tis: rogamúsque vos per salutem liberorum ac
coniugum, & quicquid habetis carissimum, ne
nobis belli suscipiēdi necessitatem imponatis,
contra quos minimè volumus. In hac enim
concione & consultatione situm est, vtrum pa-
ce nostra & vestris affectibus perpetuò frui ma-
litis, à nobis persuasi, an vos & vestra omnia
belli periculis exponere. Postquam hæc Phi-
neeses dicere desiit, qui concioni præerant, pro D
communis causæ defensione hæc attulerunt:
Viri fratres, nos neque è cognatione deficere
volumus, neque in religione cuius nequaquam
pœnitet, quicquam innouare. Vnum Deum no-
uimus Hebræis omnibus communem, & alta-
re eius æreum quod est ante tabernaculum, nec
aliud vnquam nostras excipiet victimas.
Nam hoc quod nunc ereximus, quòdque
vestræ suspicioni ansam præbuit, non ad E
Deum sacrificiis placandum extructum est,
sed vt perpetuum argumentum exstet no-
stræ necessitudinis, nósque patriæ religionis
admoneat, non vt vos suspicamini, violandæ
religionis sit initium. & hanc fuisse nobis ex-
truendi causam, Deus ipse testis esto ido-
neus. quapropter meliorem posthac de nobis
opinionem habetote, absítque vt nos affines e-
xistimetis ei crimini, cui quisquis ex Abrahæ
posteris se obnoxium fecerit, & à patriis mo- F
ribus ac ritibus degenerauerit, absque capita-
li pœna expiari non valeat. His auditis Phi-
neeses, collaudatáque eorum constantia, re-
uersus ad Iesum, rem totam apud populum
exposuit. qui lætus quòd nec delectu opus
esset nec ciuili sanguine, gratias egit Deo
per sacrificia: móxque soluto conuentu, re-
uersis ad sua singulis, ipse apud Sicima elegit
domicilium. Anno autem pòst vigesimo iam
decrepitus, accitis oppidatim honoratioribus,
& cum senatu magistratibus, tum ex plebe
quotquot erat commodum, vbi vidit omnes G
adesse: primùm Dei beneficia in memoriam il-
lis reuocat plurima, per quę ex rebus afflictis in
tantas opes tantámque gloriam peruenerant.
hortatur deinde vt dent operam vt Deum
in posterum æquè habeant propicium,
cùm sciant eius beneuolentiam non a-
liis retineri posse quàm pietatis artibus.

Ios. 23. 24.

ὃν κατὰ χάριν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου φιλίᾳ ἡμᾶς
προγονίας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, & τῆν συν-
ηλεῖ καὶ τῆν κιβωτὸν καταλιπόντας, καὶ βωμὸν ὃς ἡ-
μῖν πάτριος, ξενικοὺς θεοὺς ὑπιφέρειν τοῖς χαναναίων
κακοῖς προσεκχωρηκότας. ἀλλ' ὑδὲν ἀδικεῖν δό-
ξετε μεταγνόσαντες καὶ παραγένεσθε μὴ μενέντες, νό-
μων ὧν πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην λαβόντες. αἰ δ'
ὑπομένετε τοῖς ἡμαρτημένοις, ἐ παραγησόμεθα τὸν
ὑφ' ἡμῶν νόμων πόνον. ἀλλὰ περαιούμενοι τὸν ἰόρ-
δανον τούτοις βοηθήσομεν, καὶ προς αὐτοῦ τοῦ θεοῦ,
μηδὲν ὑμᾶς χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες,
ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνοις διαφθειρόντες. μὴ γὰρ νομίσητε
τοῦ διαβήσεσθαι τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ δυνά-
μεως ἔξω γενέσθαι. παντα χῆ δ' ἐν τοῖς τούτου ἐ-
στί. καὶ ὑπὸ δεσποτείαν τῆν ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τῆν ἀπ'
αὐτοῦ δίκην, ἀδυνατον. εἰδ' οἴεσθε τῆν ἐνθάδε
παρουσίαν ὑμῖν ἐμπόδιον εἶ τὸ σωφρονεῖν, ὑδὲν κω-
λύσει πάλιν τῆν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι καὶ ταύτην
ἐκείνης μηλόβοτον. ἀλλ' ἀποίησατε σωφρονήσαντες,
καὶ ὅτι ναροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι. καὶ
ὠδε καλέμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ
ὠδε χεῖν ὑμῖν ἀνάγκην ἀμυνάσθαι. ὡς σὺ τῆς
ὑμετέρας αὐτῶν σωτηρίας, & τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν
τῆδε τῆ ἐκκλησία κειμένης, ὅπως βελθύεσθε, λόγοις
ἠτιθῶν συμφέρειν ὑπολαβόντες, ἢ πείσαν ἔργων καὶ
πολέμου φειμένειν. τοσαῦτα τοῦ φινεέσου διαλε-
χθέντος οἱ προεστῶτες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος
αὐτὸ πᾶν ἠρέσαντο ὠδὲ τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπο-
λογεῖσθαι, καὶ μήτε συγγνώμης τ' πρὸς αὐτοὺς ἀπος ήσε-
σθαι, μήτε κῆ νεωτερισμὸν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν ἔλε-
γον. ἀλλὰ θεόν τε ἕνα γινώσκειν τ' ἑβραίοις ἅπασι κοι-
νόν. & τ' πρὸς τ' σκιωῆς βωμὸν χάλκεον, ὦ τὰς θυσίας
ποιήσειν. τ' μὲν τοι γε νεῶ ἀνασταθέντα, δι' ὃν κῆ ὑποπτοι
γενόμενοι, καὶ κῆ θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον ἦ ὅπως
εἴη, & τεκμήριον εἰς τ' αἰῶνα τ' πρὸς ὑμᾶς οἰκειότητος,
κῆ ἀνάγκη τοῦ σωφρονεῖν & τοῖς παῖσιν ἐμμένειν, ἀλλ'
οὐχὶ ὠδαβάσεως ἀρχὴ ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῶν
τοῦ ὅτι τοιαύτη τ' βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γένοιτο ὁ
θεὸς ἀξιόχρεως. ὅθεν ἀμείνονα ὠδὲ ἡμῶν ἔχοντες ὑπό-
ληψιν, μηδὲν καταγνώσεσθε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλης εἶ
δίκαιοι πάντες ὅσοι τ' ἀβραάμου γένους ὄντες νεωτέροις
διαχειρῶσιν ἔθεσι, & τοῦ συνήθους ξόπου παρηλλαγμέ-
νοις. ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ φινεέσης, παρῆν πρὸς
ἰησοῦν, κῆ τὰ παρ' αὐτοῦ ἀπήγγειλε τοῦ λαοῦ. ὁ δ' χάρων
ὅτι μηδεμία ἀνάγκη σφατολογεῖν αὐτοὺς μέλλει, μηδ'
εἰς αἷμα κῆ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κ' ἀνδρῶν συγγενῶν,
χαρεὶς πείσας ὑπ' τούτων τοῦ θεοῦ θυσίας ἐπετέλει. κῆ
διαλύσας μ' ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κλησυ-
χίας ἦσοις αὐτὸς ἐν οἰκίμοις δίῆγε. ἔτει δ' ὕστερον
εἴκοσι, ὑπ' γήρους ὢν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀ-
ξιώματος μάλιστα τ' πόλεων, & τὰς ἀρχὰς & τὰς γερ-
σίας, & τὸ πλῆθος ὅσον ἐῶ ἐφικτὸν αὐτοῦ συναγαγών,
ἐπεὶ παρῆσαν, τάς τε γερσίας τοῦ θεοῦ ἀνεμίμνησκεν
αὐτούς. πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινῆ χήματος εἰς τοῦτο
δόξης & εὐσεβείας προελθοῦσι. φυλάττειν τε τ' τοῦ θεοῦ
προαίρεσιν, ἔχουσαν ὕπως πρὸς αὐτοὺς, παρεκάλει, κῆ
τῆ δυσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς δαμῶσιν τὸ θεῖον.

αὐτοῦ

αὐτὸς ϗ καλῶς ἔχειν ἀπέραντ μέλλοντ ζῆν παράγει- A
σιν αὐτοῖς τοιαῦτ καταλιπεῖν. κἀκείνους ἠξίου δι' μνή-
μης ποιήσασθαι τ παραίνεσιν. ϗ ὁ μὲν, τοσαῦτα
πρὸς τοὺς παρόντας διαλεχθεὶς, τελευτᾷ, βιὺς ἑκατὸν
ἔτη ϗ δέκα. ὧν μωυσεῖ μὲν ὑπὲρ διδασκαλίας τ χρησί-
μων συνδιέζησε τοσαυτάκοντα. στρατηγὸς δ' μετὰ τοῦ
ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πέντε ϗ εἴκοσι. ἀνὴρ δ' οὔτε
συνέσεως οὐκ ἐνδεὴς, οὔτε τοῦ τὰ κατὰ πόλεμον πρὸς τοὺς
πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις B
ἄκρος. πρός τε τὰ ἔργα ϗ τοὺς κινδύνους δραστήριος καὶ
μεγαλόψυχος, φρονταδοῦσαί τε τὰ κατ' τ εἰρηνικὰ δε-
ξιώτατος, ϗ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τ ἀρετὴν ἁρμόσασθαι.
θάπτεται δ' ἐν πόλει θαμνᾷ τ ἐφραὶμ φυλῆς. ἐπὶ τούτοις
δ' κατ' αὐτὸν τ καιρὸν ϗ ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, φινεέ-
σης τοῦ παιδὸς τ ἀρχιερωσύνην καταλιπών. ϗ μνη-
μεῖον αὐτοῦ καὶ τάφος ἐν γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει. μετ' δ'
τ τούτων τελευτὴν φινεέσης προφητεύει κατ' τ τοῦ θεοῦ
βούλησιν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν χαναναίων γένους τῇ ἰουδαίᾳ C
φυλῇ προσχεῖν τ ἡγεμονείαν. ϗ δὲ τοῦ λαοῦ δι' ὀλί-
γου ἐν μαθεῖν τι τοῦ θεοῦ δοκεῖ. καὶ προσλαβοῦσα τ
συμφωνίαν, ἐφ' ᾧτε ἐξαρεθέντων τῶν ἐκείνων ἐκείνα τε-
λῶν, τοὺς ἐν αὐτῇ κληρουχίᾳ τοῦτο ποιῶσιν.

Κεφάλαιον ϛ.

Ὡς ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ προλαβόντες οἱ ἰσραηλῖται τοὺς D
πατρίους νόμους μεγάλων ἐπιτράπησαν συμφορῶν, ϗ σπανιώτα-
τοι ἡ συγκαμὶς διεφθάρη φυλὴ χωρὶς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Χαναναῖοι δ' ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον
τ καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατ'
ζεβέκιλον αὐτοὺς ὑπέμενον, τοῦ βασιλεῖ τῶν ζεβεκιλεων
ἀδωνιβεζέκῳ τιμὴ ἡγεμονείαν ἐπιφέροντες. τὸ δ' ὄνομα
τοῦτο σημαίνει, βεζεκιλεῶν κύριος. ἀδωνὶ γὰρ τὴ ἑβραίων
γλώττῃ, κύριος λέγεται. ἤλπιζόν τε κρατήσειν τ ἰσρα-
ηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνάναι ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐ- E
τοῖς ἰσραηλῖται, ταῖς δυσὶ φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμα-
χέσαντο λαμπρῶς. ϗ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους,
ἐνέβαλόν δ' τὸ λοιπὸν ϗ διώκοντες αἱροῦσι τ ἀδωνι-
βέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν φησὶν, ἀλλ' ἐκ
εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι θεὸν ἔμελλον τάδε πεπονθὼς
ἃ κατ' δυοῖν ϗ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξας πρότε-
ρον ἐκ ἐνέβαλλον. καὶ ζῶντα μὲν νομίζουσιν ἐν ἱερο-
σολύμοις. τελευτήσαντα δ', γῇ θάπτουσι. καὶ δίξεσαν F
αἱροῦντες τὰς πόλεις. πλείστας τε λαβόντες ἐπολιόρ-
κουν ἱερουσάλυμα. ϗ τ μὲν κάτω λαβόντες συὺ χειρὶ
πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας, χαλεπὴ δ' ἐν ἡ
καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθεῖσα, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ
φύσει τοῦ πεδίου. ὅθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς χεβρῶνα,
ϗ ταύτην ἑλόντες, κτείνουσι πάντας. ὑπελείπετο δ' τὸ τ
γιγάντων ἔτι γένος, οἷ δὴ σωμάτων μεγέθη, ϗ μορφὰς
οὐδὲν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας, φόβητρον
ἦσαν θέαμα, καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυνται δ' ἔτι G
ϗ νῦν τούτων ὀστᾶ, μηδὲν τοῖς κατὰ πίστιν ἐρχομένοις ἑοι-
κότα. ϗ τοῦτο μὲν τοῖς λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν
μετὰ τῶν δισχιλίων πηχῶν. τιμὴν δ' γῆν χαλέβῳ δω-
ρεὰν ἔδοσαν, κατὰ μωυσέως ἐντολάς. οὗτος δ' ἦν τῶν
κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε μωυσῆς εἰς τ χαναναίαν.

Suum enim fuisse vt priusquam decederet, illos officij commonefaceret. postremò rogauit vt hanc admonitionem boni consulerent, essentque eius perpetuo memores. post hãc concionem naturæ debitum exoluit anno vitæ cẽtesimo decimo: quorum XL. sub Moyse magistro minister ipsius exegit, & post eius obitum vigintiquinque reipublicæ præfuit, vir incomparabili tum prudentia tum eloquentia, adhæc in re imperatoria fortis & impiger, nec minus in pace bonus & vtilis: denique in quauis virtute eximius. Sepultus est in oppido Thamnà tribus Ephræmitidis. per idem tempus moritur & Eleazarus pontifex, Phineesi hæreditarium relinquens sacerdotium. sepulturæ & eius monumentum impositum exstat in vrbe Gabatha. Post horum obitum consultus Phineeses à populo de voluntate Dei, cuiúsnam foret imperium in bello Chananæo, respondit iubere Deum vt Iudæ tribus ductu bellum gererent, quæ mox assumpta Simeonide, his conditionibus rem aggressa est, vt sublatis è sua ditione hostium reliquiis, tum tributariis, in alterius tribus extirpantibus huius generis reliquiis, vicem rependeret.

CAP. II.

Quomodo post mortem Imperatoris Israelitæ neglectis patriis religionibus in extremas calamitates inciderunt, & exorto ciuili bello ex vniuersis Beniamitis Dc. tantum fuere superstites.

AT Chananæi, quorum res tum erant satis integræ, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos expectabãt, ductu loci regis Adonibezeci. id nomen Bezecenorum dominum significat. Adoni enim Hebræorum lingua dominus dicitur. Hi spem victoriæ reponebant in hoc, quòd Iesus Dux Israelitarum esset defunctus. aduersus hos quos dixi, duæ tribus egregiè pugnauerunt: & cæsis decem millibus, dum reliquos fugientes insequuntur, Adonibezecum ceperunt. qui manibus ac pedibus truncatus, agnouit diuinam iustitiam, septuaginta & duos reges antea in hunc modum à se mulctatos confessus. sic affectum detulerunt non longè à Hierosolymis, vbi fato functum terræ mandauerunt. deinde circa oppida bellum circumferebant: quorũ bona parte capta Hierosolyma sunt adorti. Et capta inferiore eius parte, omnes habitatores terræ contrucidauerunt, at superior natura loci & munitionibus est defensa. quare oppugnatione in Hebronem translata, vrbéque vi capta, in oppidanos omnes sæuitum est. apud hos in eam diem superstites erant quidam è gigantum genere, statura & specie cæteris mortalibus dispares, visu simul & auditu horribiles, quorum ossa adhuc ostenduntur, qualia vix credant qui non viderunt ipsi. Hoc oppidum Leuitis honoris gratia concessum est cum illis duobus cubitorum millibus: reliquum eius agrum Chalebo dono dederunt, iuxta mandatum Moysis. fuerat hic vnus è speculatoribus, quos Moyses in Chananæam præmiserat. *Ios.21.*

Habita est ratio Iethræ quoque Madianitæ, olim Moysis soceri, cuius posteris ager est attributus, quia relicta patria comites se adiunxerant, & in deserto ærumnarum socij fuerant. expugnatis montanis oppidis, in campestria & maritima descēdentes prædictæ duæ tribus Ascalonem & Azotum de Chananæis ceperunt. Euasit autem eos Gaza & Accaron, quod in planicie sitæ & abundantes curribus, inuadentes se malè mulctatos facile reiiciebant. Atque ita hæ duæ tribus magnis opibus bello acquisitis domum se receperunt, & arma deposuerunt. Beniamitæ verò in quorum sorte erant Hierosolyma, tributo impositio habitatoribus eius pacem dederunt: & in posterum alteri à cædibus, alteri à periculis feriati, ad culturam agrorum vtrique se contulerunt. Beniamitarum exemplo motæ reliquæ tribus, & ipsæ idem fecerunt, & tributis contenti pacem Chananæis dederunt. Ephræmi verò tribus cùm assidendo Bethelis multo tempore ac labore impenso nihil proficeret, in cœpris tamen pertinaciter durauit. tandem comprehenso vno ciuium qui in vrbem importabat necessaria, fide data & accepta, & iureiurando firmata, intromissos clàm ipsum cum familia seruaturos, proditione eius facti sunt voti compotes: cæsisque reliquis omnibus præter hos quibus salus ex pacto debebatur, ipsi posthac vrbis dominium habuerunt. Omisso deinde bello Israelitæ omnes agriculturæ tantùm operam dabant: atque ita pace longa emolliti, voluptati magis quàm honestati studebant, disciplinæ ac legum diuinarum immemores. qua iniuria Deus commotus per vatem admonet eos non è sua sententia hosti Chananæo parcere, quamobrem fore vt aliquando per occasionem pro intempestiua clementia crudelitatem eis reponerent. at illis, tametsi territis oraculo, bellum tamen non libebat suscipere, tum quòd multa è Chananæo perciperent commoda, tum quòd ob luxum ad laborem non essent idonei: deprauata iam reipublicæ forma, & autoritate optimatum inualida, dum nec senatus vt antè legitur, nec magistratus solemnes creantur: dúmque relicta cura status publici, omnes priuatis tantùm lucris sunt dediti. In tanta licentia perturbatio grauis incidit, & qua mox bellum ciuile exortum est, quod hanc causam habuit.

VI.

Vir è plebe Leuitica, in Ephræmitarum ditione habitans, duxit vxorem natam in oppido Bethlemis, quod ad tribum Iudæ attinet. hanc cùm vehementer ob formam amaret, parū respondere in amore ægrè ferebat. hinc orto dissidio, mulier continuas expostulationes non ferens, relicto marito mense quarto ad parentes reuertitur. is coactus desiderio, & ipse venit ad soceros, quorum opera missis querelis cum vxore in gratiā reuertitur. eo loci quatuor dies exegit, comiter à puellæ parētib. habitus. quinta cū decreuisset domū repetere, post meridiem ita ingreditur. cunctantes enim parentes filiam dimiserūt, nec nisi meliore diei parte trāsacta. comes erat vnus famulus, & mulier vehebatur

Iud. 19.

διδόασι· ὁ δὲ τοῖς ἱέθρα τὸ μαδιανίτου ἀποχωρήσας, μουσέως γὰρ ὢν γαμβρὸς, χώραν ἔνα νέμοιντο, τιμὴν δὲ παρέδοσαν καταλειπόντες ἠκολούθησαν ἐκείνοις. Ἐ σωθέντας αὐτοῖς ὅτι τὴν ἐρήμου. ἡ δὲ ἰούδα φυλὴ Ἐ συμμαχίς, ταῖς μὲν κατὰ τὸ ὀρεινὸν τῆς χαναναίας πόλις εἶλον, τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ ἀσκάλωνά τε Ἐ ἄζωτον. διαφθείρᾳ δὲ αὐτὰς γάζα καὶ ἀκκαρῶν, πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐποίουν τοῖς ἐπελθόντας. καὶ οὐδὲ μὲν αἱ φυλαὶ μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν διαμεινάσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ καταπίθην τὰ ὅπλα. βενιαμίται δ', τέκνων γὰρ ὢν ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν σωεχώρησαν φόρους τελεῖν. καὶ ἔτους παυσάμενοι πάντες, οἱ μὲν τὰ κλέπτειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐργάζεσθαι τὴν ἠχόλουν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, τιμὴ βενιαμίτην μιμησάμεναι ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεσμένοις ἀρκούμενοι φόροις ἐπέτρεπον τοῖς χαναναίοις πολέμοις ἔχειν. ἡ δὲ ἐφραὶμ πολιορκοῦσα βηθηλὰ τέλος ἐδὲν ἄξιον τῷ χρόνῳ καὶ τῷ πόνων ηὗρεν τὸ πολιορκίας. οἱ δὲ καὶ περ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσκαρτέρουν. ἐπειδὴ συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ὅτι κομιδῇ τῷ ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ σῶζειν δόντι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε Ἐ τὰς συγγενεῖς αὐτοῦ. μαθεῖνες δὲ τοῦτο ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν ἔτως προδοὺς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων. οἱ δ', ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν. καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους, μαλακῶς εἶχον οἱ ἰσραηλῖται, τὸν δὲ γῆς καὶ τῶν ταύτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ἐπιδιδόντων, ὑπὸ ἐυφορίας καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου ὀλιγώρησαν, καὶ τὰ πολιτείας τῶν νόμων ἐκεῖτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκρασταί. παρῆν δὲν ὅτι τούτοις τὸ θεῖον, ἀναρεῖ πρῶτον μὲν ὡς φείσαιντο ὧν ἀπὸ τὴν αὐτῶν γνώμην τῶν χαναναίων. ἔπειθ' ὡς ἐκείνοι χρήσαιντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ἀμότητι καιρὸν λαβόμενοι. οἱ δ', καὶ πρὸς τὰ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, δυσθύμως εἶχον. καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν, ἀνδρῶς, πολλά τε ἀπὸ τῶν χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη δι' τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι. καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διεφθάρθαι, καὶ τὰς γερουσίας οὐκ ἀπεδείκνυσαν, οὐδ' ἀρχὴν ἄλλην οὐδὲ μίαν τῶν πρώτων νενομισμένων. ἦσαν δ' ἐν τοῖς ἀκρισι ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν προσδεδωμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἀδιαφθαν, ὡσεὶ αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, Ἐ προσήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας. λαβίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῶν ἐφραὶμ κληρουχίας ὤν, Ἐ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ βηθλεμῆς. τῆς δ' ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ὄζει τὸ χωρίον. ἐρῶν δ' σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἠττημένος, ἠτύχει τῆς παρ' ἐκείνης ἐκ ὁμοίων πραΰμους. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένου τῷ πάθει, σκέψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐλίνοντο. καὶ τέλος, ἡ γυνὴ πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς ᾤχηνε, μηνὶ τεταρτῳ. χαλεπῶς δ' φέρων ὁ ἀνὴρ ὅτι τῷ ἔρωτι, ἦλθε πρὸς τοὺς πενθερούς. καὶ δεξαμένους τὰς μέμψεις, καταλλάττει πρὸς αὐτήν. καὶ τέσσαρας μὲν ἡμέρας πρὸς αὐτόθι διατάττα, φιλοφρονουμένων αὐτὸν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπέναι πρὸς αὐτὸν, πρὶ δείλης ἔξεισι. βεάδιον δὲ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὸν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τελοῦντος ἐποιοῦντο. θεραπόντων δ' αὐτοῖς εἰς εἵπετο.

καὶ ὁ-

καὶ ὄνος λῶ αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὀχεῖτο τὸ γυναῖον. νομιζόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ ἱερόσολυμα, σαδίους δὴ ἐληλύθησαν ἤδη τεσσάκοντα, συνεβάλλετο ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ἐν πόρρω πολεμίων ὄντας, τὸ καιρῷ πολλάκις ὄπισθαλὲς ὑποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δὲ ἐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις αὐθεάσι ξενοδοκεῖσθαι. χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις. ἀλλὰ παρελθόντας εἴκοσι σάδια, εἰς οἰκείαν ἄξιον καταγεσθαι πόλιν. καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς γαβαὲ, φυλῆς τῆς βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας ὔσης. καὶ μηδενὸς ὅπῃ ξενίαν τῷ κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν προσκαλουμένου, παρεσύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, ἦν μὲν ἐφραμίτιδος φυλῆς ὤν, ἐν δὲ τῇ γαβαὲ διαπόμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἤρετο, καὶ δι' ἃς αἰτίας σελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γυναῖον δὲ πρὸς τῶν γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπεῖναι. τὴν δὲ οἴκησιν ἐσπάνιν συγχωρεῖν ἐν τῇ ἐφραμίῳ πλησχία. ὁ δὲ παρεσβύτης, καὶ δι' τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενισθησόμενον ἦγε. νεανίαι δέ τινες τῶν γαβαλιτῶν, ὅπῃ δ' ἀγοραῖς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν ὡραιότητα θαυμάσαντες, ἐπεὶ πρὸς τὸν παρεσβύτην κατηγμένον ἔμαθον, καταπαρεσκευάσαντες δ' ἀσθενείας, καὶ δ' ὀλιγότητος, ἦκον ὅπῃ τὰς θύρας. τοῦ δὲ παρεσβύτου προσκαλουμένου ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ παρασφέρειν βίαν μὴ δὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν προσκόπτοντα τὸν ξένον, παραγμάτων ἀπαλλάχθαι. ὡς δὲ συγχωρεῖ τε λέγοντος, καὶ λευίτην μὲν παρεσβύτου, καὶ δρᾶσειν αὐτοῖς δοκοῦντα ὑφ' ἡδονῆς εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν δὲ δικαίως καὶ κατεγέλων, ἠπείλουν δὲ ἀποκτενεῖν αὐτὸν, ἐμποδίζοντα τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, εἰς ἀνάγκην παρεισπίπτοντος, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ξένοις ὑποδιδεῖν ὑβριζόντων, τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα αὐτοῖς παρεχώρει, πληρῶσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῖς λέγων, νομιμώτερον δίκαν εἰς τοὺς ξένους ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσαι ἐς ἐπεξέρχεσθαι τούτῳ τῷ ἐσπέρῳ νομίζων. ὡς δὲ ἤδεν ἡ παρεδίς τὴν ὅπῃ τοῖς ξένοις συνεδίδοσαν, ἀλλὰ συνεκεῖτο ταύτην παραλαβεῖν ἀξιοῦντες, ὁ μὲν, ἱκέτευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον. οἱ δὲ ἁρπασάμενοι, καὶ παρελθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τὴν ἡδονῆς, ἀπῆγαγον πρὸς αὐτοὺς τὴν γυναῖκα. καὶ δι' ὅλης νυκτὸς ἐμπλησθέντες τὴν ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ, τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ὅπῃ τὴν ξενίαν. καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθει, καὶ τὴν μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὰνδρὶ, τοῦτον δὲ μάλιστα τοῖς γεγυμνωμένοις ἔχειν αἴτιον ἐλογίζετο, καταπεσοῦσα, τῷ ψυχῷ ἀφῆσιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ καταχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο, παραμυθησάμενος ἡδέως, ὡς ἐκ ἐξ ἑκουσίου γνώμης αὐτῷ παρόν τὴν ξενίαν αὐτῷ. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, ὀπισθέμενος τὸν κτείνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα, νομίζει πρὸς αὐτόν. καὶ διελὼν αὐτὴν καὶ μέλας εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζουσι λέγειν τοῖς ἀρίστοις τὸν τελευτῆς γυναικὶ, καὶ τὴν βίαν ταῖς φυλαῖς. οἱ δὲ ὑπὸ τὸ ὄψεως, καὶ τῆς ἀκοῆς τὸν βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον μὲν ἡδονὴ τοιοῦτον πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτου καὶ δικαίας εἰς τὴν στάσιν

cúmque emensi triginta stadia non longè abessent à Hierosolymis, famulus dabat consilium vt aliquo diuerterent: ne si nox iter faciẽtes opprimeret, in aliquod incommodum incíderent, præsertim propinquis hostibus, cum serotina hora etiam amicorum loca suspecta facere soleat. marito non placuit alienigenarũ vti hospitio. nam Chananæi tum vrbem tenebant, malebátque progressus viginti stadia ad sui generis homines diuertere. in hoc consentientibus omnibus, peruenit in Gabam tribus Beniamitidis serò admodum, cúmque in foro inueniret neminem qui se inuitaret ad hospitium, senex quidam è rure domum repetens, Ephræmita genere, sed Gabæ habitans, casu repertum interrogat, quisnam sit, & cur crepusculo demum cœnam è foro peteret. ille se Leuitam ait, & vxorem à parentibus domum reducere, & in Ephræmitarum ditione se habere domicilium. Tum senex respectu cognationis ac tribus, & quod fortè oblatus hospes visus est, ad se deducit hominem. Gabaeni verò quidam iuuenes qui mulierculam in foro viderant, mirati eius formam, postquam ad senem illum diuertisse cognouerunt, contempta imbecillitate & solitudine, venerunt ad ianuam: cumque sene vt abirent, & vim abstinerent ac iniuriam, postulabant vt exhibita hospita quieti suæ cõsuleret. cúmque ille contrà diceret cognatam esse, & Leuitidem, peccaturos eos grauiter, si propter voluptatem leges violarent, iuuenesque iura contemnerent ac deriderent, cædem minantes si obstare libidini eorum pergeret, senex ait se filiam eis permittere, vt saluo hospitali iure cupiditatem explerent, volens quantũ in se erat tutos ab iniuria præstare, quos exceperat. illis verò pertinaciter hospitam expetentibus, & hãc omnino accipere volentibus, supplex orabat ne quid contra leges committerẽt: at illi furẽtes vi raptam mulierem domum abducunt, cúmque ei per totam noctem ad satietatem illusissent, diluculo dimiserunt: quæ ita miserè affecta ad hospitium reuertitur: & præ nimio dolore ac verecundia, non audens in mariti conspectum venire, quòd hũc indignissimè rem laturum putaret, humi collapsa expirauit. Leuita ratus sopore oppressam, & nihil grauiùs suspicans, excitare conabatur. consolaturus eo quòd non sponte se ad stuprum præbuisset, sed vi in alienas ædes abrepta. vt verò defunctã sensit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine se gerens, cadauer iumento impositum domum reportat: & membratim diuisum in partes duodecim, ad singulas tribus misit, mandans perferentibus, vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, & de eorũ violentia. Tum verò illi punctã tali antè viso vel audito spectaculo ad indignationẽ gra- *Iud. 20.*
uiter cõmoti, & iusto furore perciti apud Silũ

conuentum faciunt, & congregati ante taber- A
naculum, Gabaenos hoſtiliter armis impetere
decernunt. Hunc impetum ſenatus cohibuit,
ſuadens non ita temere cognatis bellum infe-
rendum, priuſquam verbis agerent de crimi-
nibus, quando ne in exteros quidem ob iniu-
riam acceptam armari leges permittunt, niſi
legatis prius de ſatisfactione miſſis. rectum igi-
tur eſſe ad Gabaenos mittere qui ſontes ad ſup-
plicium depoſcant: qui ſi dedantur, horum pœ-
na contentos eſſe debere. ſin contumaces fue- B
rint, bello in eos vindicandum. Itaque mittun-
tur ad Gabaenos accuſaturi eos iuuenes qui
vim pudicitiæ mulieris intulerant, & poſtula-
turi vt pro violatis legibus morte iuſtas pœnas
penderent. Gabaeni verò non dediderunt iu-
uenes, arbitrati ſibi pudendum ſi alienis impe-
ratis metu belli parerent, cum multitudine ac
virtute nulli ſe cedere videri vellent: erátque
magnus apparatus totius tribus, cùm cæteri nõ
defuturos ſe promitterent, ſi quis eos vi & ar- C
mis aggredi vellet. Quæ poſtquam Iſraelitis à
Gabaenis renuntiata ſunt, iureiurando ſanciũt,
neminem ex ſuis viro Beniamitæ filiam tradi-
turum in cõiugem: & acriore bello perſecuturos
ſe eam tribum, quàm maiores eorum Chananæos
perſecuti ſint. Et confeſtim eduxerunt
contra eos exercitum quadringentorum mil-
lium armatorum. Beniamitæ verò habuerunt
vigintiquinque armatorum millia, & inſuper
ſexcentos. ex eo numero fuere quingẽti fundi- D
tores peritiſſimi, qui læua manu feriebant. ita-
que commiſſo apud Gabam prælio, egregiè vi-
cêre Beniamitæ, cæſis ex aduerſa acie viginti
duobus millibus. & fortaſſe plures cecidiſſent,
niſi nox prælium diremiſſet. atquè ita Beniami-
tæ læti ſe intra mœnia receperunt, Iſraelitæ ve-
rò in caſtra inſperata clade attoniti. Sequenti
die prælium inſtauratur, & Beniamitis rurſum
vincentibus, decemocto millia cadunt ex parte
Iſraelitarum, quo factum eſt vt caſtra metu de- E
ſererent, profectíque Bethela, quæ vrbs non lõ-
ge aberat, poſtridie ieiunio peracto ſupplicaue-
runt Deo per Phineeſem pontificem vt ab ira
deſiſteret, & contentus duabus cladibus victo-
riam & robur contra hoſtem concederet. Deus
verò precibus eorum annuit. & per eũdem va-
tem fauorem eſt pollicitus. Ergo diuiſis bifariã
copiis, dimidiam partem noctu circa vrbem in
inſidiis collocant, reliqua in aciem producta F
cum Beniamitis manus conſerunt, móxque vt
impares paulatim pedem referunt. eo magis
Beniamitæ inſtant ſponte cedentibus quo lon-
gius hoſtem ab vrbe abſtraherent, ita vt etiam
illi qui in vrbe propter ætatem imbellem reli-
cti fuerant, procurrerent quaſi prædæ futuri ſo-
cij. poſtquàm autem ſatis longè à mœnibus diſ-
ceſſum eſt, Hebræi reuerſi in pugnam ſignum
dant inſidiatoribus: qui mox coorti cum cla-
more hoſtem à tergo inuadunt. Senſerunt illi
ſe deceptos, & cùm conſilium in ancipiti metu G
non ſuppeteret, in conuallem quãdam eõpulſi,

συλλεχθέντες, καὶ περὶ τῶν σκηνῶν ἀθεσιθέντες, εἰς ὅπλα
χωρεῖν δίδυς ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς γαβαηνοῖς,
ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτοὺς ἡ γερουσία, πείσασα μὴ
δεῖν ἐξέως ἔτους πρὸς τοὺς ὁμοφύλους ἐκφέρειν πόλε-
μον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων,
τὸ νόμου μηδ' ὑπὸ τοὺς ἀλλοφύλους ἐφιέντος δίκα πρεσ-
βείας καὶ τοιαύτης πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τοὺς
δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν
ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένους πέμψαι πρὸς τοὺς γα-
βαηνοὺς ἐξαιτουμένους τοὺς αἰτίους. καὶ παρεχομένων μὲ,
ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει. καταφρονησάντων δὲ, τό-
τε τοῖς ὅπλοις αὐτοὺς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς
τοὺς γαβαηνοὺς κατηγορεῖντες τῆς νεανίσκων τὰ περὶ τ
γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τοὺς δράσαν-
τας μηδὲ νόμιμα, δικαίους ὄντας, αὐτ' αὐτῶν
ἐκείνων ὑποθανεῖν. οἱ δὲ γαβαηνοὶ, ὅτε τοὺς νεανίσκους
ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν πρόσ-
ταγμασιν ἡγοῦντο πολέμου φόβῳ, μηδενὸς ἀξιοῦντες
εἰ) χείρους εἶν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε
δι' εὐψυχίαν. ἦσαν δὲ ἐν εὐδαιμονίᾳ μεγάλῃ καὶ τῆς
ἄλλων φυλετῶν. σωματενοηθησαν γὰρ αὐτοὺς ὡς ἀμυ-
νόμενοι βιαζομένους. ὡς δὲ ταῦτα ἠγγέλθη τοῖς ἰσρα-
λίταις τὰ εὐδὰ τῷ γαβαηνῶν, ὅρκους ποιοῦνται μη-
δένα σφῶν ἀνδρὶ βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγα-
τέρα· στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτοὺς μᾶλλον αὐτοῖς δ' ὀργῆς
ὄντας, ἢ τοῖς χαναναίοις τοὺς προγόνους ἡμῶν παρειλή-
φαμεν ἡγουμένους. εὐδαιμόνημα τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτοὺς
τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν. βενι-
αμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ
ἑξακοσίων. ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίους ταῖς λαιαῖς τ χει-
ρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὡς τε καὶ μάχης πρὸς τῇ γαβᾶ
γενομένης, ἔπεσον οἱ βενιαμίται τοὺς ἰσραηλίτας, ἄν-
δρες τε πίπτουσιν αὐτῶν εἰς δισμυρίους καὶ χιλίους.
ἐφθάρησαν δ' ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτοὺς ἐ-
πέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲ βενιαμί), χαί-
ρουσιν ἀνεχώρησαν εἰς τ πόλιν, οἱ δ' ἰσραηλίται κατα-
πεπληγότες ὑπὸ τ ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ὑπε-
ρῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ βενιαμίται κρατοῦσι, καὶ
ἀνῄρουσι τ ἰσραηλιτῶν ὀκταχιλίους καὶ μυρίους. καὶ δεί-
σαντες τ φόβον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. ὡδαγόμε-
νοι δ' εἰς βεθήλα πόλιν ἔγγυς χειμάρρου, καὶ νηστεύσαν-
τες κ τ ὑστεραίαν τ θεὸν ἱκέτευον δι' ἱερέως τ φινεέσου τ ἀρχιε-
ρέως παύσασθαι τ ὀργῆς τ πρὸς αὐτούς. καὶ ταῖς δυσὶν
αὐτῷ ἥτταις ἀρκεσθέντα, δωσῶν νίκην καὶ κράτος κ
τῷ πολεμίων. ὁ δὲ θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα δι' φι-
νεέσου προφητεύσαντος. ποιήσαντες οὖν τ στρατιὰν δύο
μέρη, τὴν ἡμισείαν περιλοχίζουσι νυκτὸς πρὸ τὴν
πόλιν. οἱ δ' ἡμίσεις, σωέβαλλον τοῖς βενιαμίταις, ὑπε-
χώρουν τε ἐγκειμένων. καὶ ἐδίωκον οἱ βενιαμίται τῶν
ἑβραίων ὑποφευγόντων ἠρέμα, καὶ ὅπη πολὺ θελόντων
εἰς ἄπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωρεῖν εἵποντο, ὡς
κ τοὺς ἐν τῇ πόλει προσεύτας καὶ νέους ὑπολειφθέν-
τας δι' ἀσθένειαν σωεδραμεῖν αὐτοῖς πάντας βουλο-
μένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ
ἑβραῖοι. ὅπως ἁφέντες δ' ἴσαντα εἰς μάχην, κ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις οὖσι τὸ σημεῖον ἄρωσιν ὁ συ-
νήκειτο. οἱ δ' ἐξαναστάντες, μετὰ βοῆς ὥπεσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δ', ἅμα τε αὐτοῖς ἠπατημένους
ἤθοντο, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ σωεστήκεσαν. καὶ εἰς τι κοῖλον σωελαθέντας κ φαραγγώδες χωρίον,

περι-

φεισάντες κατηκόντισαν, ὡς τε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ἔστι δ' συσραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, & διὰ μέσου ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, ἔφυγον ὅπῃ τὰ πλησίον ὄρη, καὶ καταλαχόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες πλὴν δισμυρίων ὄντες, καὶ πενταχιλίων ἀπέθανον. οἱ δ' Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβαὰ ἐμπιπράσασιν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἀρρένων τοὺς μὴ ἐν ἀκμῇ διεχρήσαντο. τάς τε ἄλλας τοῦ Βενιαμιτῶν πόλεις ταῦτα δρῶσιν, ἔτους ἦσαν παροργισμένοι, καὶ ἰάβισιν τῆς Γαλαδίτιδος οὖσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τοῦ Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῆς τάξεων ἐκέλευσαν ἀνελεῖν, καὶ φονεύσαι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ὅπῃ τοιοῦτον ὑπ' ὀργῆς θεοῦ ἐχθησαν τοῦ κυ τὴν γυναῖκα πάθει θεσλαβόντες καὶ τὸ κυ τὴν αἵρεσιν τοῦ ὁπλιτῶν. μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τοῦ τῶ Βενιαμιτῶν συμφορᾶς. καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς θεσέθεντο, καὶ τι ἵνημα παθεῖν αὐτοὺς ἀξιοῦντες εἰς τοὺς νόμους ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τοὺς διαφυγόντας αὐτοῦ ἑξακοσίους, διὰ πρεσβυτῶν ἐκάλουν. καθίδρυτο δ' ὅπῃ πέτρας τινὸς ῥοᾶς καλουμένης κυ τὴν ἔρημον. οἱ δ' πρέσβεις, ὡς ἐκ ἐπείνοις τοῦ συμφορᾶς μόνοις λελυπημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῦ συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾴως ἔπειθον φέρειν, καὶ συνελθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῶς τοῦ Βενιαμίτιδος φυλῆς ὀλεθρον τό γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσαιθαι. συγχωρεῖτόμου δ' ὑμῖν ἔλεγον, τῷ ἀπάσης τοῦ φυλῆς γένους, καὶ λείαν ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε. οἱ δ' τοῦ καθ' ἑαυτοὺς θεοῦ ψήφῳ λελογισμένων κατ' ἀδικίαν τῷ αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, καπέσαν εἰς τὸ πάτριον φυλὴν, πεθόμενοι τοῖς θεσπαλαιμένοις. οἱ δ' Ἰσραηλῖται γυναῖκας αὐτοῖς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ἰαβίτιδας. ὧδε δ' τοῦ διακοσίων ἐσκόπουν ὅπως καὶ κείνοι γυναικῶν δύπορήσαντες, παιδοποιῶνται. λελυπημένοις δ' αὐτοῖς ὅρκων ὡς τε μηδενὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα θεὸ τῶ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τοῦ ὀμωμοσμένων ὡς ὑπ' ὀργῆς ὠμόσαντες οὐ γνώμη καὶ κείσει, τοῦ θεοῦ μηδὲν ἐναντίον ποιήσειν εἰ φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δύνηθεῖεν, τάς τε ὁπορκίας ἐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης ὀμόσαντας, χαλεπὰς εἶ καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακοῦργα βουλεύσωσι. τῆς δ' γερουσίας θεὸς τοῦ τὰς ὁπορκίας ὅσιον κρετλιασάσης, ἔφη τὶς τούτοις γυναικῶν ἀποδοσίαν ἔχειν ἐκεῖθεν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δ' τίνα ὁπόσον, ἔφη, ἐστὶ, τελεῖ τὸ ἔτους εἰς σιλὼ συνιόσιν ἑορτὴ κυ πανήγυριν αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες. ταύτην κυ ἁρπαγὴν ἐφείδω γαμεῖν Βενιαμίτας αἷς ἂν δύνηθεῖεν, ἡμῖν ἔτι θεξεπομένων ἔτε κωλυόντων. θεὸς δ' τοὺς πατέρας αὐτῶν δυσχεραίνοντας, καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων. ὅτι τε δεῖ τὸ ὀργῆς ὅπῃ Βενιαμίτας ἐφεῖναι χρησαμένοις αὐτῇ καὶ θάττον ἀμέτρως. καὶ οἱ μὲ τούτοις πειθέντες, ψηφίζονται τὸ δὲ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενιαμίταις. ἐνστάσης δ' τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν διακόσιοι, κυ δύο καὶ ξεῖς θεὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους ἔν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἐμέλλον.

circundatis expeditioribus qui eminus pugnare assuerant, telis ferarum in morem sunt cõfixi. Sexcenti tantùm euaserunt incolumes: qui conglobati & facto cuneo, ferociter per medios hostes eruperent: & in montem quendam fuga delati natura loci se tutati sunt. reliqui omnes ceciderunt, numero circiter viginti quinque millia. Israelitæ verò Gabam incenderunt, & mulieres atque impuberes contrucidauerunt. pari modo & in alias Beniamitarum vrbes sæuitum est: adeóque indignatio iusta eos efferauerat, vt ad expugnandum etiam Iabisum Galaditidis vrbem quæ auxilium contra Beniamitas negauerat, duodecim selecta millia mitterent. qui potiti vrbe occiderunt tam viros quàm mulieres & pueros, seruatis tantùm quadringentis virginibus. Tantus erat dolor ac furor ob perpetratum in mulierem scelus, recentibus etiam cladibus exasperatus. qui postquam resedit, subsecuta est pœnitentia dum vna se tribu diminutos reputant. & quamuis iustis animis oppressos censerẽt, vt qui contra diuinas leges peccauerant, ieiunium tamen indixerunt ob eorum exitium. Sexcentos quoque illos qui effugerant, missis legatis reuocãr. hi petram quandam, quæ Rhoa dicitur, in deserto occupauerant. Legati verò apud illos tam ipsorum quàm suam cladem conquesti, quod infectum esse non poterat, suaserunt æquo ferrent animo, & ad sui generis reliquos aggregarentur, néve quantum in se esset, vniuersam tribum Beniamiticam irent perditum. Licere enim illis pace sua tribus totius agros recipere, & prædam insuper quantam possent abigere. At illi agnoscentes suam iniustitiam iusto Dei iudicio damnatam, reuersi sunt in suæ tribus ditionem, parentes suorum hortatibus. Israelitæ verò dederunt eis in vxores quadringentas illas virgines Iabiticas. de reliquis verò deliberabant vnde illis vxores ad sufficiẽdam prolem parari possent. cùm enim ante initium belli iureiurando cautum esset ne quis filiam in Beniamiticam tribum elocaret, non deerant qui negligendum id sacramentum consulerent, quòd ab ira profectum esset, non à iudicio. Nõ ingratam rem Deo fore si quo modo prouideatur, ne integra tribus pereat: & periuria non quãdò necessario fiunt periculosa esse ac grauia, sed cum ausu malitioso committuntur. Cùm verò senatus succlamatione periurii mentionem abominaretur, extitit quidam qui diceret habere se consilium, quomodo saluo iureiurando Beniamitis vxores possent contingere. Proferre deinde id à senatu iussus: Singulis, inquit, annis nobis mos est apud Siluntem ad celebritatem conuenire, in quo comitatu sequuntur & coniuges & filiæ. Harum quotquot potuerint rapere Beniamitis impune sit vobis nec iubentibus nec prohibentibus. quod si patres eatum ægrè tulerint, & vindictam postulauerint, dicemus ipsos in culpa esse, qui filias negligenter custodiuerint: & quod non oportet iræ in Beniamitas nimis indulgere, qua iam antè plus satis contra consanguineos sint vsi. In hanc sententiam concessum est, decretúmque vt liceat Beniamitis vxores rapto quærere. Instante autem festo ducenti illi [illegible] ante vrbem insidiabantur aduentantibus virginibus inter vineta & per alias latebras.

illæ verò nihil ſuſpicantes luſitando ſecurè iter A
faciebant. iuuenes autem coorti diſperſas cor-
ripiebant: atque hoc pacto quæſitis nuptiis, a-
griculturæ inſudantes, dederunt operam vt ad
priſtinam felicitatem aliquãdo redire poſſent.
Quo factum eſt vt Beniamitarum tribus, quæ
minimum ab internecione abfuit, prudẽti hoc
Iſraelitarum conſilio ſeruaretur: móxque ma-
gnis incrementis tam numero quàm opibus eſt
VIII. aucta. Hic finis fuit belli Beniamitici. Nec feli-
Iud.18. cior per idem tempus fuit Daniana tribus, tali B
fortuna vſa. Iſraelitis iam deſuetis armorum
exercitio, & in colẽdis agris tantùm occupatis
Chananæi in contemptum gentis collegerunt
copias: non quòd ſibi timerent, ſed vt illata He-
bræis aliqua memorabili clade, ſecuriùs in po-
ſterum ſuas vrbes habitarent. & coniuratione
facta, magnóque numero peditum armato, ad-
iunctis etiam curribus, Aſcalonem & Accaro-
nem in ſotte Iudææ ſitas in partes ſuas traxerũt,
& alias pleraſque campeſtres ciuitates: ita vt C
Danitæ in montana compellerentur, ne pedem
quidem vbi ponerent in campeſtribus haben-
tes. qui cùm nec bello eſſent pares, nec pro nu-
mero ſatis agrorum haberent, miſerunt ex ſuis
quinque viros in mediterranea, diſpecturos nũ-
quem locum inuenirent deducendis colonis i-
doneum. illi à campo magno Sidonis iter vnius
diei progreſſi, non longè à Libano & minoris
Iordanis fontibus inuento agro bono ac fertili, D
rem totam ſuis renuntiant. qui mox cum e-
xercitu illo profecti condiderunt vrbem Dana,
cognominem vni è Iacobi filiis, & à ſua tribu
denominatam. Iſraelitarum autem res in dete-
rius prolabebantur, quòd neque ad laborem
ſe exercerent, neque pietatem colerent. luxa-
to enim reip. ſtatu, magna licentia pro ſuo
quiſque libito viuebat, vt domeſtica Chanæo-
rum vitia iam totam gentem impunè inunda- E
rent.

Cap. III.

Quomodo propter impietatem in Aſſyriorum ſeruitutem à Deo populus Iſraelitarum eſt traditus.

Iud.3. HAnc ob rem irato Deo, felicitas populi
multis laboribus acquiſita, per luxum ac F
voluptatem breui diſperiit. Bello enim à Chu-
ſarte rege Aſſyriorum petiti, & in acie multos
amiſerunt, & oppidatim infeſtati, aut vi aut de-
ditione in poteſtatem eius venerunt. Tributis
deinde iniquioribus grauati, & alias varias in-
iurias ferre ſunt coacti per annos octo, quibus
exactis in hunc modum ſunt libertati reſtituti.

Cap. IV.

Libertas per Cenizum reddita. G

Ibid. ERat in tribu Iudæ Cenizus vir induſtrius &
magnanimus, hic oraculo monitus ne pa-
teretur Iſraelitas diutius tales miſerias perfer-
re, ſed vt ad audendum pro libertate accende-
retur, aſcitis paucis quibuſdam periculorũ ſo-
ciis, quos præſentis ſtatus tædebat, & mutatum

αἰ ὁ μὴ παιδιᾶς ἀδὲν ὑφορῶσαι δὴ ἐξ τῆς μελλόντων
ἀφυλάκτως ὅδευον. οἱ ὁ σκεδασθέντων εἰχονῦ ἐξανα-
σάντες. κὴ ἔτοι μ ἔτεσι γαμήσαντες, ἐπ ἔργα τ γῆς ἐ-
χώρησαν, κὴ σφόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν εἰς τ προτέραν
δὲ αμονίαν ἐπανελθεῖν. βενιαμιτῶν μ οὖν ἡ φυλὴ κιν-
δυνδύσασα τελέως ἀφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ ζό-
πῳ κ τ ἰσραηλιτῶν σοφίαν σώζεται. ἰωὐθησέ τε πα-
ραχρῆμα, κὴ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος ⸫ τὰ ἄλλα πάντα
ἐποιήσατο τ ὀπίδοσιν. ἔδοξε μ οὖν ὁ πόλεμος, ἔτεσι παύ-
εται. ὁμοια ὁ τούτοις παθεῖν καὶ τλὺ δανιαλὺ συνέβη
φυλῇ, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν
ἰσραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τλὺ ἐν τοῖς πολέμοις
ἄσκησιν ⸫ προὸς τοῖς ὁρίοις ὄντων τ γῆς, χαναναῖοι κα-
ταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιήσαντο δ ὑναμιν. ἐδὲν μ
αὐτοὶ πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς ὁ βεβαίαν τ πεπί-
σειν κακῶς τὺς ἑβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ ἀδείας
λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε συμπα-
ρεσκεύαζοντο, ⸫ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν. αἵ τε πόλεις
αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τ ἰδία φυλῆς τ ἀσκάλωνα κὴ
ἀκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ
πεδίῳ. κὴ δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν,
ἰδὲ ὀλίγον αὐτοῖς ὑπόβατον τῷ πεδίῳ καταλιπόντες. οἱ
δ' ἔτε πολεμεῖν ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε οὐκ ἔχοντες ἀρκῆ-
σαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τ μεσόγαιον,
κατοψομένους γῆν, εἰς ἣν μετοικήσαντο. οἱ δ' ὡ πόρρω
τῆ λιβάνου ὄρεσι κὴ ἐλαιῶνος ἰορδάνου τ πηγῶν κατὰ
τὸ μέγα πεδίον σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς
προελθόντες, ⸫ καταskεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν κὴ πάμ-
φορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν. οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ
πίζουσιν αὐτόθι πόλιν δάνα, ὁμώνυμον τῷ ἰακώβου
παιδί, φυλῆς δ' ἐπωνύμων τ αὐτῶν. τοῖς δ' ἰσραηλί-
ταις προὔβαινεν ὑπὸ τε ἀπειρείας τ πονεῖν τὰ κακὰ καὶ
ὑπὸ τ θεῖον ὀλιγωρείας. μετακινηθέντες γὸ ἅπαξ
τῆ κόσμῳ τ πολιτείας, ἐφ ἕτερον τὸ ῥοὺς τὸ καθ' ἡδο-
νὴν κὴ βούλησιν ἰδίαν ἐβίουν, ὡς καὶ τῶν ὁπηχωρούν-
των ἤδη τοῖς χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς μετὰ ταῦτα τὸν καταφρονήσαντες αὐτοὶ ὑπὸ
Σύρων ἀσυρίοις ἐδουλώθησαν.

ΟΡγίζεται τίνων αὐτοῖς θεός. κὴ ἰὼ σὺν πόνοις μυ-
ρίοις δὲ αμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον
δι' ᾠφλίαν. στρατεύσαντος γὸ ἐπ' αὐτοὺς χουσάρθα τῆ τ
ἀσυρίων βασιλέως πολλὰς τε τῶν ᾠδαζαμιτῶν
ἀπώλεσαν, ⸫ πολιορκήσαντες κ' κρατος ἠρέθησαν. εἰσὶ
δ' οἱ διὰ φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν, φόρους
τε τῷ δήμῳ μείζονας ὑπέταξάντες ἐτέλουν, κὴ ὕβρεις
παντοίας ὑπέμενον, ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ἔ-
τους ἠλευθερώθησαν.

Κεφάλαιον δ'.

Η διὰ κενίζου αὐτοῖς ἐλευθερία γεγένηται.

ΤΗς ἰούδα φυλῆς τὶς, κενίαζος ὄνομα, δραστήριος
ἀνὴρ, κὴ τὸ φρόνημα γενναῖος, χρηναὶ αὐτῷ μὴ
θεωρᾶν ἐν τοιαύτη τοὺς ἰσραηλίτας ἀνάγκη κειμένους,
ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτοὺς ἐξαιρεῖσθαι τόλμαν, ᾠδα-
σκαλασάμενος συλλαμβανεῖσθαι τ κινδύνων τινὰς αὐτῷ
(ἀλί-

(ολίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ὅπι τοῖς παροῦσιν ἐτύγχανε καὶ θεοδυμία μεταβολῆς) πρῶτον μὲν τιὼ παρ' αὐτοῖς ὢσαι φρενᾶν τὸ χυσάρδη ἀμφιθέρει. θεσπιζομένων δ' πλειόνων τῷ συναγωνιζομένων, ἐπὶ τῷ μὴ διαμάρτειν τοῦ τὰ ἀρῶτα ὑπὸ χθονίου, μάχῃ τοῖς ἀσυνείοις συνάπτουσι. καὶ θεοὶ τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπωσάμενοι, περαιῶσι τὸ διφεάτην ἐβιάζοντο. κανίαζος δ', ὡς ἔργῳ πείραν αὐτοῦ λαμβάνει τοῦδε τῆς πλήθυς ἀρχιὼ, ὡς τε κρίνειν τὸ λαόν. ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς πάλιν ὁ λαὸς ἐδουλώθη μοαβίταις, καὶ ὑπὸ ἰούδου ἐλευθερίας ἀπολλάγη.

Τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ πάλιν τὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσησε πράγματα. καὶ τοῦ μὴ δίκαι τιμᾶν τὸν θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν, ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦντο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τὴν ἀκοσμίαν τε καὶ τὴν πολιτείαν, ἔγλωνα τοῦ μοαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον θεὸς αὐτοὺς ἐξεγεῖραι. καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτοὺς κρατήσαντα, καὶ τοῖς φρονήμασι τῶν ἄλλων διαφέροντα, ὥστε ἄξιον τὸν παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ὑποτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλεον, ὑδέν τε εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν. εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ θεὸς τῶν ἐφ' οἷς ἔπαθον, καὶ τὴν ἱκεσίαις αὐτοῦ ὑποπλαθεὶς, ἀπήλλαξε δ' ὅπι τοῖς μοαβίταις ὕβρεως. ἠλευθέρωσε δὲ τοῦτων δ' βενιαμίτου φυλῆς νεανίαν, ἰούδην μὲν τὄνομα, γένει τε παλεῖς, ἀλλ' ἀνδριότατον, καὶ τῷ σώματι θεὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατότατος, τὴν χειρῶν τιὼ ἀριστερὰν ἀμείνων, ἀπὸ ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατώκει μὲν ἐν ἱεριχοῦντι καὶ αὐτός. συνήθης δὲ γένετο τῷ ἔγλωνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ἐπιχώμιος. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς θεοῖς τὴν βασιλέα θεοσφιλῆ τυγχάνειν αὐτόν. καί ποτε συῶν δυοῖν οἰκέτας δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει θεμένος εἰσήει θεὸς αὐτόν. ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀθεῖντο αἱ φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ θρὸς ἄριστον τεθαμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ ἔγλωνι ὁ νεανίσκος, διέξιβε δ' ἐν τινι δωματίῳ δεξιῶς θεὸς θέρος ἔχοντι, θρὸς ὁμιλίαν ἐξαίρετο. μόνοι δ' ἦσαν τοῦ βασιλέως καὶ τὸς ἐπιστάντας τῷ θεραπόντων ἀπέναι κελεύσας, δέξατο θρὸς ἰούδου ὁμιλεῖν. καθεῖστο δ' ὅπι θέρος, καὶ δέος εἰσῆλθε τὸν ἰούδου μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δεύτερα πληγὴν. αἴσησιν ἐν αὐτὸν, ὄνθρ εἰπὼν ἔχειν τι θεοπάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τοῦ θεοῦ. καὶ ὁ μὲν θρὸς τὴν χαρὰν τοῦ ἐνθέατος ἀνεπήδησεν ὑπὸ τοῦ θρόνου. πλῆξας δ' αὐτὸν ὁ ἰούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι θεοσκλείσας τὰς θύρας. οἵτε θεράποντες ἠρέμουν εἰς ὕπνον τραφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ἰούδης τοῖς ἱεριχουντίοις ἀποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τὴν ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δ', ἀσμένως ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦσαν. καὶ διέπεμπον εἰς τιὼ χώραν τοὺς ἀποσημαίνοντας κέρασιν. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ θεοὶ τὸν ἔγλωνα πολιὼ μᾶλλον ἐπεὶ δὲ θεὸς ἑαυτοῦ ἦν, δείσαντες μήτι νεώτερον εἴη θεὶ αὐτὸν γεγονός, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον.

cupiebant, primo præsidium suis à Chusarthe impositum interficit: tūmque primus successus valuit, vt indies crescente suorum numero iam aperto marte, hosti pares videretur. itaque congressi cum hoste vno prælio se in libertatē asserunt. reliquiæ fusi & fugati exercitus vltra Euphratem se recipiunt. Cenizus verò egregiè nauatæ operæ præmium principatum à populo accepit, nomine Iudicis: in quo postquam annos quadraginta exegit, vita defunctus est.

CAP. V.

Quomodo populus rursum à Moabitis est subiugatus, & per Iodem è seruitute exemptus.

POst cuius mortem vacante principatu res Israelitarum rursum in peius ruere cœperunt: idque tanto magis quòd nec Deo debitum honorem nec legibus obedientiam exhiberēt: quæ res in causa fuit, vt Eglon Moabitarum rex opportunos ad iniuriam ratus, bello adoriretur. exceperunt tamen eum aliquot præliis, sed omnibus victi ferocia posita iugum acceperunt, tributarij facti. Rex victor translato Hierichuntem domicilio, modis omnibus plebem vexauit, ita vt in summa miseria per annos xviij. degerent. Deus autem calamitatibus eorum & supplicationibus flexus: à dura dominatione eos liberauit in hunc modum. Iodes filius Geræ, tribus Beniamiticæ, iuuenis ad quoduis egregium facinus & animo & vtraque manu ex æquo promptus, habitabat ipse quoque apud Hierichuntem. Is in familiaritatem Eglonis se insinuauit, crebris muneribus hominem sibi concilians, & eo nomine amicis etiam regiis gratus. accidit vt semel cum duobus famulis dona ferens, pugione prius subter sagum ad dextrum femur accinctus, ad regem introgrederetur. erat autem ætas & diei medium, quo remissiùs agebatur custodia, partim propter æstum, partim satellitibus occupatis circa prandium. iuuenis igitur oblatis Eglonis muneribus, quū tum in æstiuo quodam cubiculo morabatur, confabulari cum eo cœpit. erant autem soli, quia rex familiariter cum Iode colloquutus famulicium ablegauerat. sedebátque in sella, & Iodes verebatur ne fallente ictu plagam non satis lethalem inferret. Iubet igitur eum surgere, dicens habere se somnium, quod ex Dei mandato regi sit indicandum. cúmque ille audiendi cupidus alacriter assurrexisset, Iodes inflicto in cor pugione, & relicto in vulnere, exiuit clausis priùs foribus. regij famuli interim quiescebant dormire eum putantes. Iodes verò Hierichuntiis re clam indicata, autorem se illis libertatis vindicandę præbuit. illi verò libenter hęc accipientes, & illi confestim arma capiebāt, & cornicines per totā eā regionē dimittebāt. Sic enim illic multitudinem conuocari mos erat. Eglonis autem domesticos diu latuit quod acciderat. sed cùm iam adueseraseeret, veriri ne quid noui homini accidisset, ingressi sūt in cubiculū;

cúmque mortuum inuenissent, hærebant inopes consilij: & priusquam satellitium conglobatur, Israelitarum turba superuenit. ex his pars in vestigio confodiuntur, pars alia, circiter millia decem, fuga Moabiticam regionem petunt. Eos Israelitæ præoccupato Iordanis transitu, in fuga intercipiebant, maximè circa ipsa vada, ita vt ne vnus quidem incolumis euaderet. Atque ita Hebræi Moabitarum imperium excussérunt: Iodæ autem huius felicitatis autoris is honor consensu multitudinis est habitus, vt confestim princeps declaratus sit. eum principatum per annos octuaginta obtinuit, vir alioquin etiam laude dignissimus: post quē Sanagarus Anathi filius electus in imperium, vix toto vertente anno vitam finiit.

Cap. VI.

Quomodo sub Chananæorum imperium redacti, & per Baracum in libertatem sint repositi.

IX. *Iud. 4.* Israelitæ verò, quos præteritę calamitates nihilo castigatiores reddiderant, in pristinam impietatem, atque inobediētiam relapsi, priusquam satis à Moabitica seruitute respirassent, imperio Iabini Chananæorum regis subiugati sunt. Is regiam habens apud Asorum, quæ vrbs sita est super Samachonitem lacum, peditum alebat millia trecenta, equitum decem, præterque currus bellicos habebat ter mille. His copiis præfectus Sysares primus inter amicos regios, congressus cum Israelitis in tantam desperationem res illorum adduxit, vt libenter incolumitatem tributaria seruitute paciscerentur, quam per viginti annos ferre sunt coacti, præ nimia seruitute caput non audentes attollere, etiam Deo sic volente, quo nimiam gētis contumaciam & ingratitudinem retunderet. Qui tandem resipiscentes, & agnita calamitatum causa, nimirum quod à legum contemptu proficiscerentur, Deboram quandam prophetidem adeunt: nomen hoc apem Hebræis significat: rogantes vt precibus Deum ad miserationem flectat, ne ita patiatur eos à Chananæis opprimi. Deus autem exoratus salutem illis annuit, imperatore designato Baraco, viro tribus Nephtalitidis, cius nomen interpretatur fulgur. Debora autem accersito Baraco, iubet eum delectu habito, & conscripta decem millium virorum exercitu in hostem ducere. Satis enim esse tot ad victoriam, quam Deus oraculo promiserit. Baraco verò negante se accipere imperium, nisi & illa vnà secum administratura id esset: illa cōmotior, Tu, inquit, mulieri cedis honorem, quem Deus te habere voluit, ego verò non recuso, & conscriptis decem millibus, castra posuerunt ad montem Itabyrium. occurrit mox eodem Sysares, rege suo sic iubente, & non longè ab hoste cum exercitu consedit. Baracum autem & Israelitas multitudine hostium territos, & in tutiora se recipere volentes, retinuit Debora, iussítque eadem die prælio decernere. Victoriam enim penes ipsos fore, & Deum subsidium & opem allaturum. Itaque commissa pugna vehemens imber mixtus grandine superuenit, quem ventus in aduer-

θεόν. συνῆσαν σαῦ ἡ προσομηλύντων αὐτῷ ὄμβρος ὄπιγέται μέγας ἡ ὕδωρ πολύ, ☪ χάλαζα.

τὸν

ἡ νεκρὸν δρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστησαν. ἡ φρὶν τ φρυκὸν συσραφῶσαι, τ ἰσραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. ☪ οἱ μὲ ὠδαχρῆμα αἰαιρῦνται. οἱ ὃ εἰς φυγὴν ζέπον) ὡς ὅπι τ μωαβιτὴν σταθησόμβοι. ἦσαν ὃ ὑπ' μυρίους. ἡ ἰσραηλίται προκατειληφότες τῶ ἰορδάνε τ διάβασιν, διώκοντες ἐκτεινον. ἡ κ τ διάβασιν πολλὺς αὐτῶν ἀναρῶσαν. διέφυγέ τε ὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶ. ☪ οἱ μὲ ἑβραῖοι τότῳ τῷ τρόπῳ τ ὑπὸ τοῖς μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. ἰώδης ὃ τ αἰτίας ταύτης πυνθεὶς τῇ τε πλήθους ἀπανίος ἡγεμονίᾳ τελευτᾷ τ ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα κατασχών, αἰὴρ κ δίκα τῆς προειρημένης πρόξεως, ἐπαίνε δίκαιος τυγχάνειν. ☪ μ τέτον, σανάγαρος ὁ ἀνάθε παῖς αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐν τῷ πρώτῳ τ ἀρχῆς ἔτει κατέστρεψε τὸν βίον.

Κεφάλαιον ς'.

Ως χαναναίων αὐτοὺς καταδυλωσαμένων ἠλθυθρώθησαν ὑπὸ ζαράκου.

ΙΣραηλίται ὃ πάλιν, ὑδὲν γὰ ὅπι διδαχῆ τε κρείτονος ἐλάμβανον τ πρότερον δυτυχημένων, ὑπό τε τ μήτε σέβειν τ θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις, πρὶν ἢ κ τ ὑπὸ μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ ἰαβίνε τε τῆ χαναναίων βασιλέως καταδυλοῦνται. ἐδέδη γὰ ἐξ ἀσώρε πόλεως ὁρμώμενος, αὐτὸν δ' ὑπάρχειται τ σαμαχωνίτιδος λίμνης, στρατῷ μὲ ὁπλιτῶ ἑξακόσια ἅρματα ἔφερε μυριάδας, μυρίους ὃ ἱππέας, χιλιάδας ὃ ἀρμάτων δύπορει. ταύτης ἐν στρατηγῶν τ δυνάμεως σεσαρής, τιμῆς τ πρώτης ὢν παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰσραηλίτας, ἐκάκωσε δεινῶς, ὡς τε αὐτοῖς ὁπιτάξαι τελεῖν φόρους. εἴκοσι μὲν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἐδύσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖν ὑπὸ τ δυσχρίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τὸ θεῖ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τ ὕβριν, καὶ τ πρὸς αὐτὸν ἀσεβημοσύνην. ☪ μεταθέμβοι τὸ λοιπὸν, σωφρόνως συνδιδαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τ πρὸς θεοσεβείας τῶν νόμων ὑπάρξαι, δεδόκασι τινὰ προφῆτιν, μέλισσαν ὃ σημαίνῃ τὸνομα κ τ ἑβραίων γλώσσαν, ἱκέτευον δεηθῆναι τὸ θεὸ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, ☪ μὴ ὑπερεισδῦναι ὑπολλυμένους αὐτὰς ὑπὸ χαναναίων. ὁ ὃ θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς. κ στρατηγὸν αἱρεῖται ζαράκον τ νεφθαλίδος ὄντα φυλῆς. ζάρακος δέ ἐστιν ἀσραπὴ κ τ ἑβραίων γλῶσσαν. μεταπεμψαμένη δ' ἡ δεβόρα τὸν ζάρακον, ὁπλίξασα τ νέων μυρίους ἐπέλθε χωρεῖν ὅπι τὰς πολεμίους. ὑποχειρίαν γὰ ταύτην τ θεὸ προφρονέστος ☪ νίκην ὑπισημήναντος. ζαράκης ὃ φαμένε μὴ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, σὺ μὲ εἶπε, γυναικὶ δίδας χωρεῖς ἀξιώματος ὃ σοι δέδωκεν ὁ θεός. ἐγὼ ὃ ὑ παραστήσομαι. ☪ συναθροίσαντες μυρίους ἐστράτοπεδεύσαντο πρὸς ἀταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα ὃ αὐτοῖς ὁ σισάρης τ βασιλέως κελεύσαντος. κ στρατοπεδεύον) τ πολεμίων ὐκ ἄπωθεν. τοὺς δ' ἰσραηλίτας ☪ τ ζάρακον καταπλησσόντας τὸ πλῆθος τ πολεμίων, κ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ δεβόρα κατεῖχε τλὼ συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσα τλὼ ἡμέραν. νικήσειν γὰ αὐτοὺς καὶ συλλήψεσθαι τ

τὸν τε ὑετὸν καὶ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν χαναναίων αὐτοῖς τὴν ὄψιν αὐτῶν ἀποστρέφων, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οὔτε ὁπλίται ἀπὸ τοῦ κρύους χρῆσθαι ταῖς χερσὶν ἠδύναντο. τοῖς δ' ἰσραηλίταις ἥδιστόν τε ἐβλάστησε καὶ ὀπίσω γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν καὶ βοηθείας τοῦ θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον. ὥς τε εἰς μέσους ὠσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν ἰσραηλιτῶν, οἱ δ' ὑπὸ τῶν οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπεσον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ὑποθανεῖν. σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ ἁρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γινομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται πρός τινα γυναῖκα Κενεταίαν γυναῖκα ἰάηλ ὄνομα. ἣ κρύψαι τε ἀξιώσαντα δέχεται. καὶ ποτὸν αἰτήσαντι γάλα δίδωσι διεφθορὸς ἤδη. ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέθυ καταφιλέσεσιν, εἰς ὕπνον ἕπεται. ἡ δὲ ἰάηλ κοιμωμένῳ σιδήρεον ἦλον ἐλάσασα σφύρῃ δι' ἀκροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς πρὸ τοῦ βάραχον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπιδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. ὅπως μὲν ἡ νίκη αὕτη πρώτη καὶ τὰ ὑπὸ δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα. βάραχος δὲ στρατεύσας ἐπ' ἄσωρον, ἰαβίνου τε ὑπατιάσαντα κτείνει. καὶ τὸ στρατηγοῦ πρωτεύοντος, καθελὼν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν στρατηγεῖ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

A

B

C

Κεφάλαιον ζ.

Ὅτι πολεμήσαντες ἀμαληκῖται τοῖς ἰσραηλίταις οἰκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπὶ ἑπτά.

D

ΤΕλευτήσαντος δὲ βαράκ καὶ δεβώρας, καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα μαδιηνῖται προσκαλέσαντες ἀμαληκίτας τε καὶ ἄραβας, στρατεύουσιν ὅπως τοὺς ἰσραηλίτας. καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας. καὶ τὸν καρπὸν διώσαντες, τὴν λείαν ἀπήγαγον. τοῦτο δὲ ποιοῦντες ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τοῦ ἰσραηλιτικοῦ ἀνέσαλπτο τὸ πλῆθος, καὶ τὰ πεδία ἐξεχώρουν. ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν ὅτι τοὺς πολεμίους διέφυγε, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ μαδιηνῖται, καὶ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δ' ἦν καὶ ἀσανὶς τροφῆς, καὶ τροπὴ πρὸς ἱκεσίαν τοῦ θεοῦ σώζειν αὐτοὺς προσκαλουμένους.

E

Κεφάλαιον η.

Ὡς γιδεὼν αὐτοῖς ἦλθε σῶσαι.

F

ΓΕδεὼν ὁ ἰάσε παῖς, μανασσηΐδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγμασι σιτοῦ φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὸν ληνὸν ἔκοπτε. τοῖς γὰρ πολεμίοις ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιεῖν ὅτι τῆς ἀλῴας. φαντάσματος δ' αὐτῷ φανέντος νεανίσκου μορφῇ, καὶ φύσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τοῦ θεοῦ. τυγχάνων τοῦτο γοῦν ἔφη τεκμήριον τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ μέγιστον, τὴν νῦν αὐτὸν ἀλῴας χρήσασθαι. θαρσεῖν δὲ προσκαλουμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὸν ἐλευθερίαν ἀναστάζειν, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε. τὸν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε, πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ὀλιγοστὸν ἀδυνατίσειν. ὁ δὲ θεὸς, αὐτὸς ἀναπληρώσειν τὸ λεῖπον ἐπαγγέλλεσθαι,

sos Chananæorum vultus ingerens,& prospectum adimens, inutiles eorum iaculatores ac funditores reddidit: atque etiam scutati manibus rigentibus præ frigore gladios vix retinebant. Israelitas verò tempestas à tergo imminens non solum minus offendebat,sed alacriores etiam faciebat manifestatio Dei præsentis ac fauentis signo accensos.itaque rupta aduersa acie, turbatisque ordinibus ,ingentem hostium stragem ediderunt.atque ita pars talis Israelitis cedebãt,pars à suomet ipsorum equitatu ac curribus proterebantur. Sysares verò vt vidit suos terga vertere desiliens à curru , fuga delatus est ad quandam mulierem Cenetidẽ nomine Ialen.quæ latebras petentem excepit, & potum poscenti lac acidum exhibuit: quòd ille cùm auidius ingurgitasset, in somnum est solutus, quem Iale aggressa,ferreum clauum sopito per tempora adegit malleo,móxque Baracianis superuenientibus,solo affixum ostendit. atque ita mulier iuxta Deboræ præsagium autor fuit victoriæ. Baracus autem ducens ad Asorum, Iabinum obuiam factum interfecit: & cæso rege,ac vrbe solo æquata,quadraginta annis imperium Israelitarum tenuit.

CAP. VII.

Quomodo Amalecitæ deuictis Israelitis regionem eorum per septem annos vastauerunt.

DEfunctis autem Baraco & Debora eodem ferè tempore, paulo pòst Madianitæ sóciis Amalecitis & Arabibus expeditionem cõtra Israelitas fecerunt,& cõgredi ausos magno prælio vicerunt : vastatisque frugibus prædam abegerunt.cúmque idem per cõtinuos septem annos facerent,Israelitas in montana compulsos campestri solo cedere coegerunt.qui spelũcis & subterraneis ędificiis excauatis,quicquid hostium violentiam euadere poterat,intrò receptum asseruabant. Nam Madianitæ per æstatem facientes expeditionem , hyeme agros colere Israelitas permittebãt,vt possent denuò labores eorum vastare.Itaque in perpetua fame ac egestate viuebant, nec iam vllum supererat præsidium nisi in precibus ad Deum & supplicationibus. *Iud.6.*

CAP. VIII.

Quomodo Gedeon populum liberauit.

PEr idem tempus Gedeõ Iasi filius , vnus ex primatibus tribus Manassetidis,manipulos frugum clàm in torcular comportatos flagellabat. non enim ausus est propter hostem propalàm hoc in area facere. cúmque spectrum ei adolescentis specie se obtulisset , & felicem ac Deo charum appellauisset.respondens,Hoc inquit,meæ felicitatis argumentum est maximũ, quòd torculari nunc vtor pro area. illo contrà iubẽte vt bono esset animo,& de libertate vindicãda cogitaret,negabat fieri posse.nam & tribum suam cuiuis alteri cedere numero,& se inuenẽ esse,& tam arduis negotiis imparẽ. Deus aũtquicquid deesset se suppleturũpollicebatur, *Ibidem.*

& victoriam Israelitis daturum, modò ipse imperium assumere non grauaretur. Hanc rem Gedeon cum quibusdam iuuenibus communicauit, qui libenter credentes oraculo, sine mora effecerunt, vt præstò essent decem millia militum, ad quiduis pro libertate audendum paratissima. Gedeoni autem Deus in somnis apparens, dixit homines tali esse ingenio, vt sibi placentes nemini vt cedant virtute cedere, & victoriam sibi potius quàm Deo tribuant, nimirum magnis copiis freti. vt igitur sciant rem totam pendere ab ipsius auxilio, iussit vt circa meridiem cùm æstus feruet maximè, exercitum ducat ad fluuium, & quotquot procumbentes biberent, eos viros fortes crederet. quotquot autem trepidè ac tumultuariè potum sumerēt, sic existimaret, eos metu hostium hoc facere. quòd posteaquam ita vt iussus est fecit, trecenti inuenti sunt cum perturbatione aquam sumere, cauis manibus ori admouendo. imperauitque Deus vt his assumptis hostem inuaderet. Gedeone verò solicito, quia mandatum acceperat à Deo, noctu illos adoriri, volens ei metum omnem eximere, iussit vt assumpto vno milite, clàm accederet ad Madianitarum tentoria, ab illis enim accepturum occasionem fiduciæ. vadit ille quò iussus est, vno tantùm comitante famulo. cúmque ad quoddam tabernaculum adrepsisset, offendit infomnes in eo milites, & quendam commilitoni narrantem somnium, ita vt à Gedeone quoque exaudiri posset. erat autem tale: Visus erat sibi videre massam ordeaceam, præ vilitate homini fastidiendam, per castra prouolui, & primò regis tentorium, mox cæterorum omnium prosternere. qui respondit interitum exercitus significari, addens vnde hoc ita colligeret. inter omnes, inquit, fruges ordeum est sine controuersia vilissimum: & inter omnes Asiaticas gentes non facilè reperias viliorem quàm hodie sūt Israelitæ, vt merito cōferri possint hordeo. hi nunc, autore Gedeone, contraxerunt copias, & res nouas moliuntur. ergo quia dicis te vidisse illam massam tentoria nostra subuertentem, vereor ne Deus Gedeoni triumphum de nobis concedat. Gedeon autem audito hoc somnio plenus bona spe & fiducia, edicit suis vt omnes in armis essent, edoctis de visione quam in castris hostium audiuerat. fecerunt illi quod imperatum est accensi hoc signo ad quiduis laboris aut periculi subeundum. tū Gedeon circa quartam fermè vigiliam suos in hostem ducit trifariam in tres cohortes diuisos. erant autem centenariæ. gerebántque singuli amphoras vacuas. & in eis faces ardentes, vt clā possent hostem inuadere nihil tale expectantem, & in dextris cornu arietinum vice tubæ: hostium castra latè patebant, eo quòd camelorum magnum numerum haberent: & cum iuxta gentilitates distributi tenderent, omnes tamen intra eundem ambitum continebantur. Hebræi verò à duce ante præmoniti, cum iam non longè ab hoste abessent, dato inter se signo cornibus sonantes, & confractis amphoris, sublatóque militari clamore, certi Deum adesse Gedeoni, cum facibus in castra impetū faciunt.

Iud. 7.

καὶ νίκλω παρέξειν Ἰσραηλίταις αὐτὸ στρατηγοῦντος. τοῦτ' οὖν διηρύθμιος ὁ θεὸς τοῦ ὕπνου ἔδειξε. καὶ παράδειγμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον λῦ τὸ στρατιωτικὸν μυείων ἀνδρῶν. ὕπνος δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ θεὸς τῷ Γεδεῶνι, τὸν τε ἀνθρωπίνιον φύσιν αὐδοφίλαυτον ὄσαν ἐδήλου, καὶ πρὸς τὸ ἀρετῇ διαφέροντας ἀπεχθανομένην. ὅπως τε τὸ νίκλω παρέντες τῷ θεῷ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες, καὶ πρὸς τὸν πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τὸ αὐτὸ τὸ ἔργον, σωεβάλλει μεσοῦσαν τὸν ἡμέραν, ἐν ἀκμῇ τὸ καύματος ὄντος, ἄγειν τὸν στρατιὰ ἐπὶ τὸν ποταμόν. καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας καὶ ἕως πίνοντας, δύψυχους ὑπολαμβάνειν. ὅσοι δ' ἂν ἐπὶ δυσμενῶς καὶ μὴ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος ὃ κῦ τὰς τοῦ θεοῦ ὑποθήκας τοῦ Γεδεῶνος, ἑκατὸν σὺν ἄνδρες δυσὶ θήσαν ταῖς χερσὶ μὴ φόβῳ προσφερομένοις τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ θεὸς τούτοις ἐπαγόμενον, ὑπερχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευσεν ὑπὸ τὸ Ἰορδάνε μέλλοντας εἰς τὸν ὑπεῖσαν περαιοῦσθαι. Γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεζομένου, καὶ δὲ νυκτὸς ὑπερχειρεῖν αὐτῷ ὁ θεὸς προσιρήκει, τ' δίοις αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος, κελεύει προσλαβόντα τ στρατιωτῶν ἕνα, πλησίον χωρεῖν ταῖς παρεμβολαῖς σκηνάς. παρ' αὐτῶν δὲ ἐκείνων λήψεσθαι φρόνημα καὶ θάρσος. πεσθεὶς ὃ εἰη, φερύραν τ ἑαυτὸ θεράποντα ὡδε λαβών. καὶ πλησιάσας σκηῇ τινὶ καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας. καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηρύθμιον τῷ συσκιάζουσι, ὡς τε ἀκούειν τ Γεδεῶνα. τὸ ὃ ἐσθιστον ἄρτου μάζαν ἐδόκει κυλίνδει ὑπ' δυτελείας ἀνθρώποις ἀβρωτον, δὲ τὸ στρατόπεδον κυλιομένῳ, τῷ τὸ βασιλέως σκηνῇ καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῷ στρατιῷ πάντων. ὁ ὃ, σημαίνειν ὅλεθρον τὸ στρατὸ τῷ ὄψιν ἐκείνῃ, λέγων ὅθεν, τοῦτ' αὐτῷ σωφθεῖν ἐπῆλθε. πᾶν τὸ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον, δυτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν. τὸ δ' ἀσιανὸ παντὸς τὸ Ἰσραηλιτῶν ὄντων ἰδεῖν νῦν ἀτιμοτέρων νομιζομένων, ὅμοιον ὃ τῷ κῦ κρίθινῳ ὄντι. κὴ τὸ ὡδε τοῖς Ἰσραηλίταις νῦν μεγαλοφρονοῦσι, τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ἐπεὶ ἐν τ μάζαν φῆς εἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀναξέπεσαν, δέδια μὴ ὁ θεὸς Γεδεῶνι τ καθ' ἡμῶν νίκην ὑπενένευκε. Γεδεῶνα ὃ ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε. καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶ) τοὺς οἰκείους, διηνσάμυνος αὐτοῖς καὶ τὸν τ πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ ὡδαγελλόμενα προσπιμαθέντες ὑπὸ τῷ δεδηλωμένων ἦσαν. καὶ κῦ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν, προσῆγε τῷ αὐτὸ στρατιὰ Γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτόν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐκόμιζον ὃ πάντες ἀμφορέας κενοὺς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῷ γένῃ). καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ κέρας, ἐλεῶντο ὃ τὰ τοῖς αὐτὶ σάλπιγγος. χωρίον ὃ πολὺ κατεῖχε τὸ τ πολεμίων στρατόπεδον. πλείστων γὰρ αὐτοῖς εἶ) συνέβαινε κάμηλον. καὶ κῦ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δ' ἑβραῖοι, προσειρημένου αὐτοῖς ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῷ πολεμίων, ἐν συνθήματος σάλπιγγί τε ἠχήσαντες καὶ τοῖς ἀμφορέας κατεάξαντες, ὁρμῆσαι μὴ τῷ λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν θεῷ Γεδεῶνι βοηθήσαντος,

τοῦτ'

τῶτ' ἐποίησαν. παραχὴ ὃ λαμβάνει τὰς ἀνθρώπους ἐπὶ πύπτοντας, & δείματα. νῦξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ θεὸς τῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο ὃ ἀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων. οἱ δὲ πλείους, ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τὴν γλῶσσαν διαφωνεῖν. ἅπαξ ὃ καταστάντες εἰς παραχὴν, πᾶν τὸ προσυχὸν ἀνῄρουν, νομίζοντες ἐξ) πολέμιον. ὁ φόνος τε πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας τὰ γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν. καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ χαράδρᾳ προειλημμένῳ ὑ δυναμένους διαπεφάναι χωρίῳ. καὶ προσιόντες, κτείνουσιν ἅπαντας, & δύο τοὺς βασιλέων, ὠρηβόν τε καὶ ζίβον. οἱ ὃ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τὰς προλειφθέντας τῆς στρατιωτῶν ἀναγόντες, ἦσαν ὡς μύριοι & ὀκτακισχίλιοι, στρατοπεδεύον) πόρρω πολὺ τῶν ἰσραηλιτῶν. γεδεὼν δ' ὐκ ἀπηγορδύκει πονῶν, ἀλλὰ διώξας μὴ παντὸς τῦ στρατῦ & συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους. & τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, ζεβὶν καὶ ἐζαρβουνὶν, αἰχμαλώτους λαβὼν ἤγαγε. ἀπέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, μαδιηνιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς ἀράβων, ἐξὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ χρυσὸς & ἄργυρος καὶ ὑφὴ & κάμηλος, καὶ ὑποζύγια λαμβάνεται τοῖς ἑβραίοις. γεδεὼν ὃ εὐδαιμόνως εἰς ἐφραὶμ τὴν ἑαυτῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν μαδιηνιτῶν βασιλέας. ἡ δ' ἐφραίμους φυλὴ, τῇ γεδεῶνος δυσφορίᾳ δυσχεράνεσα στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκησαν, τὸ μὴ προσταλαιπωρεῖν τὰ ὑπερχείρησιν αὐτοῖς τὴν τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. γεδεὼν ὃ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, ὐκ αὐτὸς ἐλεγεν αὐτοκρατῶς χρησάμενος λογισμῷ, τοῖς ἐχθροῖς ὑπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τῦ θεῦ κελεύσαντος. τὸ ὃ νίκην ὐκ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευσάντων ἐξ). & τότοις παρηγορήσας αὐτῶν τὰ ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τὰς ἑβραίους ὠφέλησε τὸ ὑπὲρ τῶν πολεμίων δυσφορίας. ἐμφυλίῳ γὰρ αὐτοὺς σάσεως ἀρχὴν μέλλοντας ἐρρύσατο. τὸ μὲν τοίνυν εὔβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἔτισεν, ὡς δηλώσομεν καὶ καιρὸν ἴδιον. γεδεὼν ὃ τὰ ἀρχὴν ὑποθέσθαι βεβούλητο, βιασθεὶς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βεβαιῶν αὐτοῖς τὰ δίκαια καὶ πρὸς τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτὸν τελειόμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν ἐφραὶμ τῇ πατρίδι θάπτεται.

Qua arte, accedẽtibus diuinitus nocturnis terroribus, tanta inter semisomnes consternatio exoritur, vt incomparabiliter plures mutuis vulneribus, quàm hostili ferro caderent, quòd diuersæ linguæ homines eadẽ castra haberent. semel enim pauore confusi, omnes obuios pro hostibus trucidabant. Tantæ cædis & Gedeonis victoriæ rumor vbi ad cæteros Israelitas peruenit, correptis armis fugientem hostem insequuntur: quem adepti circa loca torrentibus impedita hærentem circumueniunt, & quotquot ad manus venêre occidunt, interque cæteros reges etiam duos, Oribum & Zibum. Qui verò superfuere duces cum reliquiis exercitus fermè decem & octo millia hominum, quantum potuerunt procul ab hoste castris locum ceperunt. Nec Gedeon defessus cum totis copiis eo properat, & iterum congressus postremo hoc conflictu ad vnum omnes trucidat, & reliquos duos duces capit, Zebim & Hezarbunim. his præliis cæsa sunt Madianitarum & cæterorum Arabum qui eis auxilio venerant circiter centum vigiti millia: præda etiam magna, auri, argenti, textilium, camelorum, & iumentorum Hebræi sunt potiti. Gedeon verò reuersus in patriam suam Ephram, supplicium sumpsit de Madianitarum regibus. Cæterùm Ephræmi tribus iniquo animo ferens Gedeonis bonam fortunam bello eum petere decreuit, eò quod insciis ipsis hostem esset aggressus. Gedeon vir in omni virtute summus, modestè respondit, se non suo arbitratu hostem absque illis aggressum, sed iussu diuino. Victoriam tamen nihilo minus illorum esse, quàm suam ipsorum qui militassent: atque his verbis sedata eorum ira, non minùs profuit Hebræis quàm rebus prosperè gestis, obstitit enim ne ciuile bellum exoriretur. huius tamen superbiæ tribus hæc pœnas dedit, sicut suo loco dicemus: porrò Gedeon cum vellet imperium deponere compulsus est id retinere per annos quadraginta, dicendo ius & litibus finiendis occupatus populo ratum habente quicquid ille in causis controuersis pronunciaret. in senecta deinde mortuus, apud Ephram in patria sepelitur.

Iud.8.

Κεφάλαιον θ'.

ὅτι μετὰ τὸν γεδεῶνα πολλοὶ ἡγεμόνες διέδοχοι τῆς πείξ ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

CAP. IX.

Quomodo aliquot successores Gedeonis cum gentibus circumquaque finitimis bella gesserunt.

ΠΑῖδες ὃ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα, πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας, νόθος δ' εἷς ὁ παλλακῆς δρόμας, ἀβιμέλεχος ὄνομα, ὃς μετὰ τὸν τῦ πατρὸς τελευτὸν ἀναχωρήσας ὅπι σίκιμα πρὸς τοὺς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς, ἐντεῦθεν γὰρ ἦν, καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἷ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ πατρῷον οἶκον, κτείνει πάντας τοὺς ἀδελφοὺς, πλὴν ἰωθαΐε. σώζεται γὰρ οὗτ' διαφυγὼν δυτυχήσας. ἀβιμέλεχος ὃ εἰς τυραννίδα τὰ πρῶγμάτα μεθίσησι, κύριον αὐτὸν ὅτι βέλεται ποιεῖν, αὐτὸ τῶν νομίμων ἀποδείξας, & δεινῶς πρὸς τοὺς τῦ δικαίου προϊσαμένους ὠκπικραινόμενος.

HAbuit autem filios legitimos quidem septuaginta, non ex vno matrimonio susceptos, nothum verò vnum ex cõcubina Druma, cui nomen Abimelechus. is defũcto patre profectus Sicima, vnde mater fuit oriunda, adiutúsque à maternis cognatis pecunia, cum videret malis artibus insignes: & ad quodvis facinus promptos, vnà cum eis ad paternas ædes reuersus, omnes fratres interemit, excepto vno Iorhane. hic enim fuga incolumitatem quæsiuit. Abimelechus autem occupata semel tyrannide omnia pro suo libitu, nihil iuxta legum præscripta gerere, omnibus iustitiæ defensoribus inuisus æquè ac infestus.

XII. *Iud.8.9.*

Iraque dum quodam tempore publica in Sicimis festiuitas celebraretur, ad quã plebs vniuersa conuenerat, frater eius Iothanes, quem fuga seruatum diximus, conscenso monte Garizeo qui Sicimis imminet, & sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo præbente, rogauit vt pauca verba audire dignarentur. Cúmque illi magis etiam silerent intenti, dixit quòd arbores olim humana voce vsæ, in conuentu ad id habito rogauerunt ficum, vt imperium in eas acciperet. Recusante autem illa, quòd contenta honore quem propter fructus suos percipiebat, non requireret alium: arbores non destiterunt principem quærere: visúmque est viti hunc honorem deferre. ea verò totidem verbis quot ficus recusauit, & simili modo etiam olea. itum est deinde cum eisdem postulatis ad rubum. cuius lignum ad ignaria valet. Is respondit: Si serió me regem poscitis, sub vmbra mea requiescite. sin autem insidias mihi struitis, egrediatur ignis ex me, & absumat vos. Hæc inquit Iothanes, non risus mouendi causa vobis fabulor, sed quia maximis beneficiis à Gedeone affecti, sustinetis Abimelechum necatis fratribus principatum vsurpare, cuius ingenium nihil ab igne differt. Hæc locutus recessit, & per triennium in latebris montium vixit, Abimelechi potentiam fugitans. Nec ita multo post, Sicimitæ pœnitentia ducti eorum quæ in filios Gedeonis patrauerant, Abimelechum ex vrbe & tota tribu expulerunt. Ille verò cogitabat quomodo ciuitatẽ aliqua clade afficeret. cúmque instaret vindemia, non audebant colligere fructus, metuẽtes ne quid incommodi ab Abimelecho acciperent. Fortè per eosdem dies contulerat se eo cum armatorum manu & cognatis quidam princeps nomine Gales. hunc exorauerunt Sicimitæ vt tantisper sui custodiam susciperet, dũ vindemia peragitur: cœperúntque securè fructus conuehere, & per sodalitia cœnantes audebant apertè in Abimelechum cõuitia iactare. & principis cognati dispositis circa vrbem insidiis, multos ex Abimelechianis in eas præcipitatos interficiebant. Zebellus verò quidam è Sicimitarũ primatibus, hospes Abimelechi, per nuncium ei significauit, quomodo Gales populum cõtra ipsum irritaret: hortatus etiam vt insidias ei ante vrbẽ tenderet. se enim Galem illò adducturum: atque ita fore facilè vt inimico gratiam qualẽ meretur referat. quo facto curaturum se, vt eum populo reconciliet. cúmque Abimelechus locũ insidiis aptum cepisset, & Gales cum Zebello in suburbanis negligentiùs ageret, conspectis repente armatis exclamat, Zebelle hostem video. illo respondente vmbras esse cautium, iam propiores cernens, imo non vmbræ sunt, inquit, sed virorum cohors. ad hæc Zebellus, nónne tu Abimelecho ignauiam obiicis? quin igitur ostendis qui vir sis, & armis hominem aggrederis? Gales verò turbatus excipit primum impetum: cúmque suos inferiores animaduerteret, amissis aliquot, cæteros intra mœnia recipit. Zebellus arrepta oc-

καί ποτε δημοτελοῦς σικίμοις ἔσης ἑορτῆς, καὶ τοῦ πλήθους παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωθάμης, ὃν καὶ ἀλαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀπελθὼν ὅπῃ τὸ ὄρος τὸ γαιρίζειον, ὑπερέκειται δὲ τῶν σικίμων πόλεως, ἐμβοήσας εἰς ἐπήκοον, τοῦ πλήθους ἡσυχίαν αὐτῷ παρεχόντος, ἠξίου μαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἠνοιμένης δὲ σιγῆς, εἶπεν ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδου γενομένης αὐτοῖς δεῦρο εἶναι συκῆς ἀρχὴν αὐτοῖς. ἀρνησαμένης δ' ἐκείνης, ἀλλὰ τοῦ μὲν τιμῆς τῆς ὅπῃ τοῖς καρποῖς οἰκείας ὕσης ἀπολαύειν, οὐχ ὑπ' ἄλλων ἐξωθεν προσγινομένης, τὰ δένδρα δ' ὅπῃ τὸ ἀρκεῖσθαι φρονήσεως ἐκ ἀπελείπετο, ἐδόκει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τινὶ τιμὴν προσφέρειν. καὶ ἡ ἄμπελος κεχειροτονημένη τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις παρῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῇ ἐλαίᾳ ποιησαμένοις, ῥάμνος, ἐδεήθη δὲ αὐτῶν ὡς τε προσλαβεῖν τὴν βασιλείαν τὰ δένδρα, πυθομένη ἢ ἀγαθὴ προσφέρειν τὸ ξύλων ὄζιν, ὑπισχνεῖται τῷ ἀρχῷ ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀσκιον ἔχειν. δεῖ μὴν σοι σωτζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τῷ σκιᾷ. εἰ δ' ὀλεθρεύειν ἐπ' αὐτῇ φρονῶν, ὑπὸ τῶ ἐνόντος πυρὸς δαφθαρεῖν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκά φησι λέγειν, ὅτι ἢ πολλῶν ἀγαθῶν ἐκ γεδεῶνος πεπειραμένοι, προσιόρωσιν ἀβιμέλεχον ὅπῃ τῆς ὅλων ὅτια πραγμάτων σὺν αὐτοῖς τοὺς ἀδελφοὺς ἀποκτείναντες. ὃν πυρὸς ἐδὲν δοίσειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, ὑπεχώρησεν καὶ διητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὄρεσι, δεδιὼς ἐπ' ἔτη ξία τὸν ἀβιμέλεχον. μετ' ὀλίγον ἢ δ' ἑορτῆς οἱ σικιμῖται, μετενόησαν γὰρ ὅπῃ τοῖς γεδεῶνος υἱοῖς προφονευθεῖσι, ἐξελαύνουσι τὸν ἀβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς φυλῆς. οἱ ἢ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφρόντιζον. τῇ δ' ὥρας τῆς τῶ ζυγᾶν γεγενημένης ἐδέδισαν συλλέξαι τὸν καρπὸν προϊόντες, μήπι δράσας κακὸν αὐτοῖς ἀβιμέλεχος. ὑπεδημισάν τος ἢ πρὸς αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς γάλε, συνοπλίταις καὶ συγγενέσι τοῖς αὐτοῦ, φυλακὴν οἱ σικιμῖται δόντα προσέχειν αὐτοῖς, ἕως ἂν ξυγήσωσι. προσδεξαμένου ἢ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προσθέσαν τὸ γάλης συν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅτε οὖν καρπὸς μὲν ἀσφαλείας συνάγε), τὸ δειπνοῦντες καὶ συμμορείαν φανερῶς ἀπειτόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν ἀβιμέλεχον. οἵτε ἄρχοντες ἐνέδραις καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν, πολλοὺς τῶν ἀβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον. Ζεβελλος δέ τις τῶν σικιμιτῶν ἀρχων, ξένος ὢν ἀβιμελέχου, ὅσα παρεξύνε γάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῷ, καὶ παρήνε λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως. πείσειν γὰρ γάλλιν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν. καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὡς τε ἀμύνεσθαι, ἡνομένου γὰρ τούτου, ἀγγελιαφόρους αὐτῷ μηνύειν πρὸς τὸν δῆμον. ὅτε σὺν ἀβιμέλεχος ἐπάθισεν ἐνέδραις. ὁ γάλης ἀφυλακτότερος διέβη ὅπῃ τὰ πρόσω εἴη, καὶ ζεβέλλης σὺν αὐτῷ. ἰδὼν ἢ ὁπλίτας ὑπεφειμένους γάλης πρὸς ζεβέλλαν ἔλεγεν ἄνδρας αὐτοῖς ἐπείναι καθωπλισμένους. ὁ ἢ σκιὰς ἐδ) φαμένου τὰ πέρᾶν, πλησίον ἤδη ἡνομένων, τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ὁ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' ἐδ) λόγον δ' ἀνδρῶν. ὁ ζεβέλλης, ὁ σὺ μὴν ὅτι φησὶν ἀβιμέλεχῳ κακίαν ὑπακαλεῖς; τί ὃν ἐκ ὑπεδείκνυσαι τὸ σὸν σῆς ἀρετῆς μέλεθος εἰς μάχην αὐτοῦ συμβαλών; γάλης ἢ θορυβούμενος, σωσάπῃ τοῖς ἀβιμελέχου. καὶ πίπτουσι μὲ τινες τοῦ αὐτοῦ. φεύγει δ' αὐτὸς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος, καὶ ζεβέλλης πολιτεύε) γάλλιν ἐκβαλὼν ἐκ τῆς πόλεως,

κατα-

κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τοὺς ἀβιμελέχῳ στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. ἀβιμέλεχος δὲ πυθόμενος ἐξελθοῦσι αὐθις καὶ ξυμπτὸν τοῖς σικιμίοις, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ πρὸς τῇ πόλει, καὶ περιλθόντων, ἢ μὲν ἥμισυ μοῖρα τὸν στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοῖς πολίταις. οἱ δ' ἄλλοι διαδραμόντες μέθ' ἑαυτῶν· πανταχῇ τε φόνος ἦν. καὶ κατασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, ἅλας καὶ τῇ ἐρημίαν αὐτῆς ἐπέσπειρε. καὶ σικιμίται πάντες ὅσοι ἀπώλοντο. ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸ κίνδυνον, ὅτε συλλεχθέντες ὅλη τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχῆσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀβιμέλεχος μαθὼν, ἐλθεῖν ἐπ' αὐτὴν μὴ δυνάμεως. καὶ φακελοὺς ὕλης ξηρᾶς περιβάλλων τῷ χωρίῳ δι' αὐτοῦ φέρων ταύτὸ πιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης τὴν πέτρας τοῖς ξύλοις, ἐν κύκλῳ πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει, καὶ μεγίστῃ αἴρουσι φλογὶ. καὶ διαφθείρει μὲν ὅπη τῆς πέτρας ἐδύνατο, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ τρισχιλίους καὶ χιλίους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἱκανόν. καὶ σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε μείζονος, καὶ δ' ἐπ' αὐτῇ λύπης γλυκυμένης, πλεῖον ὅτι καθαιρεῖ ἐπ' ἀνδρὸς ἐχθροῦ συνήθεσι κακὸν τελικοῦτον. ἀβιμέλεχος δὲ τοῖς σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τὰς ἰσραηλίτας, μειζόνων ἐφιέμενος δῆλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιγράφων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν συὸ δὴ θήβας. καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς αἱρεῖ. πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλη, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. καὶ αὐτὸν πλησίον ἑρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ θραύσμα τι μύλης βαλοῦσα κατὰ κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ ὁ ἀβιμέλεχος ὑπασπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτὸν, μὴ τὸ γυναικὸς ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ὁ μὲν τὸ πρόσταχθὲν ἐποίει. ὁ δὲ τοιαύτην ἀφ' ἧς εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὠδικήσατο ποινὴν ἔδωκε καὶ τῇ εἰς σικιμίους αὐτῷ τετολμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν ἰωθαμίου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μὲν τοι συὸ ἀβιμελέχῳ δρᾶτόμενα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν ἀνεχώρησεν ὅπη τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ ἰσραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν ἰαείρης ὁ γαλαδηνὸς ἐκ τῆς μαναστίτιδος φυλῆς ὠδικαίωσε, ἀνὴρ τάτε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθοὺς ἀποκεκυημένος. τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους καὶ τῆς κατὰ τὴν γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔζησε δὲ καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταγών, τελευτᾷ γηραιός. καὶ ταφῆς ἐν κάμῳ πόλει τῆς γαλαδηνῆς ἀξιοῦται. πάντα δὲ τὰ τῆς εὐφραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τῆς νόμων ἐφέρετο. καταφρονήσαντες αὐτῆς ἀμμανῖται καὶ παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν. καὶ τὴν περαίαν ἅπασαν καταγόντες, καὶ ὅλη τὴν τῆς λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. ἐβραῖοι δὲ σωφρονισθέντες ἀπὸ τῆς κακῶν εἰς ἱκετείας ἐτράποντο τοῦ θεοῦ. καὶ θυσίας ἐπιφέροντο πολλὰς καλοῦντες αὐτὸν μεταδιάσαντα, καὶ πρὸς τὴν δίκην αὐτῆς ὑπαχθέντα παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ θεὸς μεταβαλλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἀμμανιτῶν δὲ στρατὸς ὅπου τὴν γαλαδηνὴν, ὑπελύπουν οἱ ὁπλῖται πρὸς τὸ ὄρος διόμενοι τῆς στρατιᾶς ὄντος,

A

B

C

D

E

F

G

casione, calumniatus eum quasi volēs malè pugnasset, effecit vt vrbe pelleretur. cæterùm Abimelechus cognito quòd Sicimitæ ad vindemię reliquum exituri essent, insidias circa vrbem disponit. cúmque prodissent, tertiam suorum partem occupare portas iubet ne ciuibus reditus in vrbē pateret, cæteri verò dispersos circūueniunt. Itaque vbique plurima cædes patrabatur. & vrbe capta primo impetu ac solo æquata, saléque in ruinis eius seminato, tum demum militem inde abduxit. atque ita Sicimitæ sunt deleti. Quotquot autem per regionem dispalati periculum euaserant, collecti denuo, petra quadam occupata, locum natura munitum muro insuper cingere volebant. Sed hoc consilium præuenit Abimelechus, qui quàm primùm id cognouit, exercitum eò adduxit, & arrepto fasce arido, iussísque cæteris idem facere, breui petram strue lignorum circumdedit: subiectóque igne, & fomentis ingestis flammam ingentem excitauit, ita vt nemo euaderet, sed vnà cum vxoribus & liberis absumerentur. numerus virorum fuit circiter mille quingentos, præter imbellem turbam satis magnam. Tale fuit Sicimitarum exitium, dolendum sanè, nisi quòd meritas pœnas dederunt ingratitudinis erga virum optimè de se meritū. Abimelechus autem Israelitis Sicimitarum internecione perterritis, videbatur nō fore præsenti fortuna contentus, neque priùs conquieturus quàm vniuersos perderet. mox enim exercitū ad Thebas duxit: & capto ex incursu oppido, circa turrim quandam restitit, quæ quòd esset non mediocris, populo fuit receptaculum. hanc expugnaturus cum propius ianuam accessisset, mulier fragmine molæ demisso caput subeuntis ferit. ad quem ictum humi collapsus rogauit armigerum vt se occideret, ne mulieris manu periisse diceretur. quo facto fratribus debitas impietatis pœnas exsoluit simul & crudelitatis, qua in Sicimitas vsus est: quæ quidem clades iuxta Iothanis præsagium illis accidit. cæterùm exercitus duce mortuo, miles in suas quisque domos reuersus est.

Israelitarum deinde gubernacula Iairus Galadenus de tribu Manasseticle suscepit, vir tum rebus cæteris, tum numerosa prole felix. triginta enim filios habuit, equites egregios, & Galadenæ oppidorum principes. is cùm viginti & duos annos in principatu vixisset, iam senex defunctus, in Camone vrbe Galadenę est sepultus. Res autem Hebræorum rursum in peiore statu erant, legibus autoritatem suam non amplius obtinentibus. qua occasione arrepta Ammonitæ & Palæstini cum valido exercitu regionem eorū ingressi, omnia rapinis vastabant: & occupatis locis vltra Iordanem, traiicere flumen & reliquam regionem inuadere parabant. Hebræi verò calamitatibus castigati supplices opem diuinam implorant: & victimis numen placare conati, rogabant vt iram finiret, aut certè moderatiùs exerceret. Deus autem iam propitius, auxilium eis non negauit. Igitur Ammanitis Galadenam cum exercitu ingressis, incolæ eius regionis obuiam illis cum armis veniunt, sed imperatore carebant.

Erat autem quidam Iaphthes, vir patris virtute celebris, qui proprios milites alebat: ad hunc missis nunciis rogabant vt in auxilium veniret, promittentes se perpetuum copiarum imperiū ei tradituros. ille non admisit preces, causatus quod nullam opem ei tulerint, dum à fratribus manifestam iniuriam pateretur. Cùm enim non *Iud. 7.* esset eadem matre natus, sed externa quam pater amore captus in ædes induxerat, contempta eius solitudine eiecerunt hominem. tunc autem in Galadena degebat, omnibus quotquot ad se venirent stipendia soluens. Tandem exoratus, & iureiurando accepto imperium copiarum penes se fore, militem suum cum eis coniunxit. Et cùm maturè quicquid facto opus erat prouidisset, exercitu in vrbe Masphaca collato, mittit legatos ad regem Ammanitarum, expostulatum quòd res alienas inuaderet. Qui missis aliis oratoribus respondit, ipsos potius iniquè agere, qui Ægyptiorum fugitiui alienis bonis incubarent: postulátque vt de regione Amoræa decederent, quæ ad maiorum suorum ditionem pertineat. Contrà Iaphthes negabat eum meritò queri de adepta quondam Amoræa, sed magis gratiam debere pro Ammanitide relicta. potuisse enim Moysen & illam occupare. Se verò agris nequaquam cessurum, quos annis iam trecentis Deo volente tenuissent, & potiùs litem hanc armis direpturum. His dictis legatos dimisit, ipse votum fecit, si victoria potiretur, sacrificaturum se quicquid domum reuerso primùm occurrisset. congressus deinde cum hoste vicit egregiè: fugientésque persecutus est vsque vrbem Maniathen. & ingressus regionem Ammanitidem multas vrbes deleuit, præda militi concessa: finémque seruituti imposuit quam sua gens per annos decem & octo pertulerat, fortunatior militiæ quam domi. redeunti enim obuiam facta est filia virgo, præterquam nullos alios liberos habuit. Ingemuit pater, ictus dolore nimio: dein conquestus de importuno officio, indicauit victimam esse Deo destinatam. at illa non illibenter accepit, gratulatoriam se fore pro victoria patris & ciuium libertate hostiam. vnum rogauit, vt sibi liceret iuuentutem suam cum æqualibus per bimestre tempus deplorare, atque ita voto patrem soluere. quo impetrato, ad præfinitum terminum pater mactatam holocautoma obtulit, neque legitimum neque Deo gratum sacrum faciens, nec quicquam pensi habens quid fama de hoc facto locutura esset. Petitus post hæc bello ab Ephræmi tribu, quòd sine illis in Ammanitas expeditionem fecisset, & nunc solus præda simul & gloria frueretur: primo excusauit, nec ignorasse eos quòd consanguinei bello premerentur, nec auxilium attulisse, quod vel non vocatos ferre decebat, vltro deinde accusauit, quòd iniquè facerent, qui non ausi hostem aggredi, nunc contra cognatos ferocirent: postremò minatus est, pœnas sibi Deo volente daturos, si insanire pergerent. vt verò nihil se verbis proficere sensit, accito è Galadena exercitu venientes excepit: plurimis-

A Λῶ δέ τις ἰάφθης, ἀνὴρ δυνάτ τὰ πραγέαν ἀρετλὼ δύνατος
B Ⓒ δι' οἰκείαν αὐτδ σραπαν λῶ ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι ϖδαχεῖν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τ χρόνον τλὼ ἰδίαν ἡγεμονείαν. ὁ δ' ὑ ϖρσίεται τλὼ ϖδάκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶ ἀδελφῶν ἀδικουμένῳ ϖρφανῶς. ὑ γὸ ὄντ ὁμομήτριον αὐτοῖς, ἀλλὰ ξένον ϖρὸ τλὼ μητέρα δι' ἐρωτικλὼ ὅτι θυμίαν ἐπαχθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τ πατρὸς, ἐξέβαλον καταφρονήσαντες δι' αὐτὸ ἀθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ γαλααδίτιδι καλεμένῃ χώρᾳ, πάντας τὸς ὁποθεν ἂν ϖδαμορμένους ϖρὸς αὐτὸν ὑπὸ μισθῶ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτὸν ἢ ὁμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τ ἡγεμονίαν ἐστράτευε. ἢ ποιησάμενος ὀξείαν τ τῶ ϖραγμάτων ϖρόνοιαν, ἐν πόλει μασφάκῃ καθίσας τ στρατὸν, ϖρεσβείαν πέμπει ϖδὸ τ ἀμμανίτην, ἀπαιτῶν τ ἀλώσεως. ὁ δ', ἀντιπέμψας ἠπιάτο τ ἰσραηλιτῶν τ ἔξοδον τ ἀπ' Αἰγύπτ, ἢ τ ἀμοραίας αὐτὸς ἠξίω ϖδαχωρεῖν, ὡς παζώας ὄσης ἀρχῆθεν. ὑποκινόμενος δ' ὁ ἰάφθας, ὡς ὅτε τῆς ἀμοραίας τοῖς ϖρογόνοις αὐτῶν δικλόγως ἐγκαλοῦσι, χάειν τε μᾶλλον τ ἀμμανίτιδος αὐτοὺς ἔχειν ὀφείλοσι παρεθείσης. δυνατὸν γὸ μωυσεῖ ἢ ζαύτλω λαβεῖν. παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰκὼν γῆς, λῶ θεῦ κατακτησαμένου μ' ἑκατὸν ἔτη νεμόντας, μάχεσθαι ϖρὸς αὐτοὺς ἔφησεν. Ⓒ τὸς μ' ϖρέσβεις ζαῦτ' εἰπὼν ἀϖέλυσεν. αὐτὸς D δ' ὁξάμβυς νίκλω, ἢ θυσιάσειν ὑποχόμβυς αὖ ζῶος εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, ἢ πᾶν ὅ τι Ⓒ πρῶτον αὐτῷ συντύχειν ἱερουργήσειν, συμβαλὼντε νικᾷ ϖδαπολύ. ἢ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως μανιάθης. καὶ δηϐὰς εἰς τλὼ ἀμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς, καὶ λείας ἤλασε. καὶ τὶς οἰκείους δουλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ζαύτλω ὑπομείναντας. ἀτασρέφων δ' συμφορᾶ ϖδιπίπτει κατ' ὀδὲν ὁμοία τοῖς καταρθωμένοις αὐτῷ. ὑπεύπιτσε γὸ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ, μονογλὼς δ' λῶ ἐπ παρθένος. ὁ δ' ἀνοιμώξας ὅτι τῷ μεγέθει τῶ πάθους, κατεμέμφετό τ ϖδὲ τλὼ ὑπάντησιν ασεδῆς τλὼ θυγατέρα. καθιερῶσαι γὸ αὐτλὼ τῷ θεῷ. τῇ δ' τὸ συμβησόμενον ἐκ ἀπδῶς ϖρσέπεσεν, ὅτι νίκῃ τῶ πατρὸς καὶ ἐλθυθερία τῷ πολιτῶν τεθνεξομένῃ. παρεκάλεσε δ' δύο μλῶας αὐτῇ ϖδαχόντα ϖρὸς τὸ μὴ τῷ πολιτῶν ὀποθρλωῆσαι τλὼ νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ δύχλ. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν ϖρειρημένον χρόνον, μετὰ τῦτον διελθόντα θύσας τὴν παῖδα ὡλοκαύτωσεν, ὅτε νόμιμον, ὅτε τῷ θεῷ κεχαρισμένῳ θυσίαν ὅλητελῶν, μὴ δηϐασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ ϕρυησόμενον οἷον τὸ ϖραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι. τ δ' ἐφεάμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατδσάσης ὅτι μὴ κοινωνήσαι ϐ τ ἐϖ' ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος ἢ λείαν ἔχοι, ἢ τλὼ ὅτι τοῖς ϖεραγμένοις δόξαν, ϖρῶτον μὲν ἔλεγλε ὡς ὅτε λάθοιεν αὐτοὺς οἱ συγγλυεῖς πολεμούμενοι, καλεμένοί τε ϖρὸς συμμαχίαν ὑ ϖδαγλύοντο, δέον ἢ ϖρὸ δήσεως ἐγνωκότας ἐπειχθλῶαι. ἔπειθ' ὡς ἄδικα ϖράτλεν ὅπιχειρεῦσι τοῖς πολεμίοις ὑ τλμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ὅπι ἢ τοῖς συγγλυέας ὡρμικότες. ἠπείλη τε σὺν τῷ θεῷ λήψεσθαι δίκλω παρ' αὐτῷ αὖ μὴ σωφρονῶσιν. ὡς δ' ὐκ ἔπεισεν, ἀλλὰ σωέβαλεν αὐτοῖς ἐλθῆσι μ' ϖραπᾶς, ἢ μετάμεμπτος ὢν τῆς γαλααδίνης ἐλήλυθει, φόνοντε πολλὼ αὐτῷ εἰργάσατο, καὶ διὼ-

καὶ δισχιλίους ξαπέντας φεύγοντας μέρει τινὶ φεύγειν ἁλμυρῷ τῷ Ἰορδάνῃ τὰς διαβάσεις, κτείνει φεῦ δισχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας. αὐτὸς ἦρξας ἔτη, τελευτᾷ καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι σεβεί. ἡ γαλαδινῆς δ' ἐστὶν αὐτῷ. τελευτήσαντος ἦ ἰάφθα, ἣ ἀρχὴν ἀψαίης ὠβδαλαμβανει, φυλῆς ὢν ἰούδα, ἐνθ- λείμων ἦ πόλεως. τούτῳ ἦ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα. ξιάκοντα μὲ ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ ἦ θυγατέρες, ὧς κὴ πάντας ζῶντας κατέλιπε. τὰς μὲ ἀνδράσιν ἐκδοὺς, οἷς ἦ, γυ- ναῖκας ἠγμῶος. φεῦξας δ' ἑπτὰ ἐν τῷ ἐπταετεῖ χρο- μῷῳ χρόνῳ λόγου Ϛ μνήμης ἄξιον, γηραὸς ὢν ἀπέθα- νε. καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει. ἀφρανοῖς δ' ἔτος ἀποθανόντος, ἐδ' ὁ μετ' αὐτὸν ὠβδαλαβὼν τὴν ἡγεμονείαν ἦλων ἐτῶν ἔτη δέκα καταχὼν αὐτὴν, φυλῆς ὢν τ ζαβυλῆς ἐφεξέτη ἀνυδῆς ἄξιον. ἀβδὼν ἦ ἦλω- νος παῖς, φυλῆς μὴν τ ἐφραμίτιδος, πόλεως ἦ τ φα- ραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀποδειχθεὶς μετ' ἦλων, μόνης αὖ τ δυπαιδίας μνημονεύθειν, δέχ τὴν εἰρήνην Ϛ τὴν ἄδειαν τῆ φεύγειν, λαμ- φεὼν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος, ἑῆς δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τ ἥμιεαὶ καταλειπόντες ξιάκοντα, ἦλαυνέ τε σὺν αὐτοῖς ἕως ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀείσοις γεξυπημένοις, κὴ πάντας ὑπὲρ ζῆς ἀπολιπὼν. ἐνήσκει δὲ γηραὸς, Ϛ ταφῆς ἐν φαρέθῳ λαμπρῶς τυγχάνει.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ι'.

Περὶ τῶν Ϛμψῶνος ἀνδρείας καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος παλαισίνοις ἐγένετο.

Μετὰ ἦ τοῦτον παλαισῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τ ἰσραηλιτῶν. κὴ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθερωθῆναι τ ἀνάγκης, τούτῳ τῷ τρόπῳ. μανώχης τὶς δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄρχος Ϛ τ παλαιάδος ὁμολογούμενος ῥώ- μης, εἶχε γυναῖκα ἐν εὐμορφίᾳ φερέβλεπτον, καὶ τ καθ' αὐτὸ διαφέρειν. παίδων δ' ἐ γινομένων αὐτῷ, δυσφο- ρῶν ὅτι τῆ ἀπαιδίᾳ, τ θεὸν ἱκέτευεν, ὅπι τὸ φερόμενον συνεχῶς φοιτῶν μὴ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διδασκάλῳ αὐτοῖς γνησίαν. μέγα δὲ ὅτι τοῦτο φέρον. ἰὼν ἦ καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ὅτι τῆ γυναικὶ, Ϛ διὰ τοῦτο ζη- λότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ ἦ τῆ γυναικὶ, φάντασμα ὄπιφανὲς ἄγγελος τοῦ θεοῦ νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, Ϛ διαγελιζόμενος αὐτῷ παιδὸς γονὴν κὴ θεοῦ φοίτησιν, καλῶς τε καὶ ῥώμην ὄπιφανοῦς, ὑφ' ᾧ ποτήσειν παλαισίνους ἀνδρειμώνῃ, παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν. ἔσαι δ' αὐτῷ φοῦς ἄλ- λο μὲν παῦ ποτὸν ἀπροφὴ, τοῦ θεοῦ τοῦτο φρασά- ντος, φοῦς ὕδωρ ἦ μόνον οἰκειότης. κὴ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν, ὤχετο, κατὰ βύλησιν ἐλθὼν τοῦ θεοῦ. ὁ ἦ τανδρὶ ἀβδαχμομένῳ τὰ ὠβδὰ τοῦ ἀγγέλου ἐκδιηγήσατο, ἐκθαυμάζουσα τοῦ τε νεανίσκου τὸ κάλλος κὴ τὸ μέγε- θος, ὡς ἐκεῖνον ἐν τῇ ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κὴ ζηλο- τυπίαν φοιτῶσαν καὶ ὑπόνοιαν τινὰ ἐν τοιούτοις πάθοις γινομένην. ὁ ἦ θεομήν τινὰ ἄλογον τ' αἰδοῦς λύ- πην σαλεῦσαι, τ θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγε- λον, ὡς αὖ κὴ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὀφθεῖν. Ϛ παραίνει) πάλ- plurimúmque in conflictu cæsis, & postquam in fugam versi sunt, præmissis qui vada Iordanis occuparent, intercluso effugio, circiter quadraginta duo millia hominum peremit. ipse expletis sex principatus annis defunctus sepelitur in patria sua Sebei, quæ sita est in regione Galadena. Huic in principatu successit Apsanes, natus è tribu Iudæ, ex Bethlemis oppido. huic liberi fuêre LX. mares XXX. totidem deterioris sexus, quos omnes superstites reliquit, has nuptas, illos vxoribus cura & opera sua coniunctos. cũque nihil memorabile in principatu septenni gessisset, admodum senex diem obiit, in patria sua sepultus. Helon post hunc assumpsit principatum, tribu Zabulonita: quo per decennium functus, nec ipse quicquam gessit memoratu dignum. Qui deinde successit Abdon Efielis filius tribu Ephræmita, ex vrbe Pharathone, nihil præter numerosam prolem habet memorabile, alioqui per summam securitatem & pacem quæ sub eo floruit, nulla data est ei rerum fortiter & glorioſè gerendarum occasio. Filios habuit quadraginta, nepotes triginta: atque egregiis equitibus septuaginta comitatus circumuectabatur, quos omnes superstites reliquit. Mortuus est iam senex, & in Pharathone magnificè sepultus.

Cap. X.

De Sampsonis fortitudine, & quanta mala Palæstinis fecerit.

XIII. *Iud.* 13.

Post huius mortem Palæstini superauerunt Israelitas, & tributa ab eis exegerunt per annos quadraginta. Ab ea miseria liberati sunt in hunc modum: Manoches quidam vir inter Danitas optimus, patriæ suæ sine controuersia princeps, vxorem habuit eximia pulchritudine suspiciendam supra omnes eius ætatis fœminas: ex qua cùm nihil liberorum susciperet, ægrè ferens orbitatem, in suburbanum suum quod erat in campo magno cum vxore ventitans, crebris precibus solicitabat Deum, vt daret sibi liberos. Insaniebat autem in vxorem præ amore, erátque vehementer zelotypus. Cùmque aliquando sola ageret mulier, spectrũ se illius oculis obtulit angelus Dei specie iuuenis pulchri & magni, lætum nuncium afferens fore vt fauore Dei nascatur eis filius, pulcher & insigni robore: qui vbi ad virilem ætatem peruenerit, cõpescendam esse ab eo Palæstinorum insolentiam. iussítque ne capillitium ei detõderetur, vtque Deo sic volente ab omni alio potu abstineret, sola aqua contẽtus. postremò addẽs à Deo se missum abiit. illa marito reuerso angeli verba indicat, mirè prædicans iuuenis staturam & pulchritudinem, ita vt vir tali laudatione motus ad zelotypiam, nonnihil de vxoris pudicitia male suspicari inciperet. quæ volens hũc marito stultum mœrorem adimi, supplex Deum rogauit, vt iterum angelum mittere dignaretur, quò ille à coniuge etiam posset cõspici: & impetrata hac gratia, rursũ in suburbano versantibus apparuit angelus soli mulieri,

illa rogat vt pauliſper maneat dum virum adducit, quo permittente, cum Manoche mox ad eum ruertitur. quo viſo, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi quoque eadem indicaret. illo reſpondente, ſatis eſſe quòd mulier ſciat: iubet quiſnam eſſet dicere: vt nato filio referre ei gratiam & munus aliquod donare poſſint. negauit ille ſibi opus muneribus, nec enim horum cauſa de filio lætum ſe attuliſſe nuncium. cúmque iterum rogaretur vt ſaltem hoſpitalem tractationem admitteret, non annuit. tandem exoratus vt pauliſper maneret dũ aliquid affertur, cùm mactaſſet hædum Manoches, coquẽdúmque vxori dediſſet, paratis omnibus iuſſit deponi in petra & panes & carnes abſque vaſculis. quo facto virga quam geſtabat carnes attigit: confeſtímque flamma emicante cum panibus abſumptæ ſunt, & angelus fumo tanquam vehiculo in cælum aſcendere ab eis viſus eſt. Manoche autem ſolicito ne quid periculi immineret ex aſpectu numinis, vxor bono iubet eſſe animo, affirmans, magno ſuo bono Deum ſe vidiſſe: cúmque concepiſſet, diligenter mandata retinuit. Nato deinde infanti Sampſon eſt nomen inditum. quod robuſtum ſignificat, qui mox egregia animi ac corporis indole præditus, promiſſo capillitio victúſque ſobrietate diuinum neſcio quid præ ſe ferebat.

Iud.14. Cúmque adoleuiſſet, comitatus parentes in Thamnam vrbem Palæſtinorum conuentus tempore, implicitus amore puellæ indigenæ, rogauit ſuos parentes, vt id connubium procurarent. quibus excuſantibus quòd diuerſi eſſent generis, quódque religio vetaret eiuſmodi nuptias, vicit iuuenis pertinacia, effecitque vt virgo ſibi deſponderetur. crebrò deinde ſponſam interuiſens, in itinere in leonem incidit, nec tamen eius occurſum declinauit licet inermis, ſed nudis manibus adortus beluæ fauces eliſit, eúmque cadauer in dumetum viæ vicinum abiecit. aliquot pòſt diebus eandem viam ad puellam remetiens, offendit examẽ apum mellificare in leonis pectore, & ſumptis inde tribus fauis eos cum cæteris muneribus adamatæ obtulit. Ad nuptias deinde celebrandas Thamnitas connocat, qui quòd vires eius haberent ſuſpectas, honoris ſpecie triginta aſſectatores ex æqualium numero iuueni adhibent iuſſos obſeruare nequid auderet. Conuiuis deinde vt ſit hilareſcentibus ait ſe quæſtionem propoſiturum ſuis ſodalibus, quam ſi intra ſex dies ſoluerent, cuique ſindonem ſe daturum & tunicam. qui tum quod ſagaces videri cuperent, tum quòd lucrum non faſtidirent, iubent eum proponere. Ille, Ex voraci, inquit, cibus prodiit, & ex immiti ſuauitas. in his explicandis cùm hæſiſſent triduo nec proficerent, puellam aggrediuntur minis ſimul & precibus vt expiſcata ſecretum è marito indicium ſibi faceret. ille repulſis aliquandiu blandiciis, cum rogandi finem non faceret,

ἡ δ' ὀπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς αὐ ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσας μέτεισι τὸν μάνωχον. ὁ δὲ, θεασάμενος, ὑδ' ὅτως ἐπαύετο τ' ὑποψίας. ἠξίωσέ τε Ⓒ αὐτῷ δηλοῦν, ὅσα τῇ γυναικὶ μυθύσειεν. ἀρνέσειν γ' φράσαντος ταῦτα μόνα εἰδέναι, τὶς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τὸ παιδὸς γενομένου χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν ἀνθάψωσι. τὸ δὲ, μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ὑδὲ γὰ κατὰ χρείαν ταῦτα διαγγελίσασθαι φοβεῖ τῆς τὸ παιδὸς γονῆς. τὸ γ', μεῖναι ἀνθαλουμένου τὸ ξενίων μεταχεῖν, οὐκ ἐπείσθησε. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρεμένου δημεῖναι ὡς αὖ ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἕλαφον τὸ μανώχου, Ⓒ τέτον ὀπτᾶν τῇ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν ἕτοιμα φαγεῖν, προσέταξεν ὅπι τ' πίτυρας ὑποθέσθαι τοῖς τε ἄρτοις καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῇ ῥάβδῳ ἡ εἶχε τῶν κρεῶν. τὰ δὲ, λαμπαίνος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο. Ⓒ ὁ ἄγγελος ἐκ τῆς καπνῆς ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς ἔρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. μανώχου γ' φοβέμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τ' ὄψεως τῆς θεᾶς γένοιτο, θαρσεῖν ἡ γυνὴ παρεπελεύετο. ὅπι γὰ συμφέρειν τι τῷ αὐτῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς ὠράθιῶαι. κ' κύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐπέλων, καὶ γενόμενον τὸ παιδίον, σαμψῶνα καλέσιν. ἰσχυρὸν δ' ὀνομαίνει τὸ ὄνομα. αὔξεσθ δ' ὁ παῖς ῥᾳδίως κ' ἄνλος ἦν ὑπὸ πνεύματος θείε τινὸ διάταν σασεσπυίης καὶ τ' τῶν τειχῶν ἀνέσεως. ἀφικόμενος γὰρ μετ' τ' γονέων εἰς θαμνὰ πόλιν τ' παλαιστινῶν, παντηχόρεως ἀγομένης, ἐρᾷ παρθένε τῶν ἐπιχωρίων. καὶ ὑδ' παρακελεύεται τοῖς γονεῦσι, ἀγαθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τινὶ κόρῃ. τῶν γ' ἀνιεμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶν, τὸ θεῖ κ' τὸ ἑβραίων συμφέρειν ἐπινοουμένου τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηςθέσαθαι τινὶ παρθένον. συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὸ ὑλώδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ, ῥίπτει τὸ θηρίον. πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τινὶ κόρῃ, ἐπιτυγχάνῃ σμήνει μελισσῶν ἐν τῷ στήθει τὸ λέοντος ἐκείνε γενομένων. κ' ἀνελόμενος τεῖα μέλητος κηρία συνὶ τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε δίδωσι τῇ παιδί. τῶν γ' θαμνιτῶν ὑδὲ τινὶ δυνοχίαν τινὶ τ' γάμων, ἑστία γὰ αὐτοὺς ἅπαντας, διὰ δέος τῆς ἰσχύος τὸ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τοῖς ἀκμαιοτάτοις λόγῳ μνὶ ἑταίρεις ἑσομένοις, ἔργῳ γ' φύλακας μήπ ὑδὲν κινεῖν ἐθελήσειε, τὸ ποτὲ προβαίνοντος κ' παιδιᾶς ἕνεκα, οἷα φιλεῖ ὑδὲ τοῖς τοιούτοις καιροῖς, ὁ σαμψὼν εἶπεν. ἀλλὰ προβάλλοντός ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τέτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ ποιούμενοι τινὶ ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνέσεως κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρεσθε παρ' ἐμοῦ. φιλοτιμουμένων γ' ὁμῶ τε συνιέναι δόξαι καὶ κέρδος ὀρᾶσθαι κ' λέγειν ἀξιούντων, φησὶν. ὅπι τὸ πάμβορον ἐξῆλθεν βορᾶν ἡδίαν ἐξ αὐτε καὶ πάνυ ἀνδρὸς ὄντος. τῷ δ' ὅπι ξεῖς ἡμέρας ὑ δυνασθέντων ἐξευρεῖν τὸ νοούμενον, ὑδὲ καλούντων γ' τινὶ κόρῃ μαθεῖσαν ὑδὲ τὸν ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνύσαι, καὶ δὲ ἠπείλουν αὐτινὶ ἐμπρῆσαι τέτο μὴ ὑδὲ ποιῆσαι, ὁ σαμψὼν ἀνούμενος δ' κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μ' πρῶτον αἰτεῖχεν. ἐγκειμένης δ' αὐτῆς, κ' εἰς δάκρυα προπίπτούσης, Ⓒ τεκμήριον τιθεμένης δ' πρὸς αὐτινὶ δυσνοίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μηνύει τὰ περὶ τινὶ αἴνιξιν αὐτῇ τὸν λέοντος, ξία βασάσας μέλητος κηρία κομίσειν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ὑδὲν ὑφορώμενος ἀλλοῖον, σημαίνει τὸ πᾶν, ἡδ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς ἀνθρώποις.

καὶ οὐδὲ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν πρόβλημα λόγον αὐτοῖς διασαφεῖν, πρὶν ἢ δυεῖν θατέρῳ τὸν ἥλιον συναλθόντες, φασὶ, οὔτε λέοντος ἀνδρειότερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, οὔτε μέλιτος ἥδιον μάλιστος χρωμένοις. ὁ δὲ Σαμψὼν εἶπεν, οὐδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸ προβλητέον λόγον. καὶ τοῖς μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος ἀσκαλωνιτῶν τοῖς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῖς συντυγχάνουσι. τὴν δὲ γαμετὴν ἐκείνου παραιτεῖται, καὶ ἡ πατὴρ ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνοικεῖν αὐτοῖς φίλῳ συμφοιτήσαντι γεγονότι. πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην, Σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω συὶ αὐτῇ παλαιστινοῖς μετάρχεσθαι. θέρους δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμιμέσσας, ἐξαφίησιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν παλαιστινῶν, καὶ φθείρεται μὲν ἅπαντες αὐτοῖς ὁ καρπός. παλαιστινοὶ δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τοῖς ἄρχουσιν εἰς θαμνὰ, τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς συγγενεῖς ζῶντας κατέφρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας. Σαμψὼν δὲ πολλοὺς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν παλαιστινῶν ἀποκτείνας αὐτὴν κατῴκει. πέτρα δέ τις ὀχυρὰ, τῶν ἰούδα φυλῆς. παλαιστῖνοι δὲ ἐστράτευον ὅπη τὴν φυλήν. τῶν δὲ ὑ δικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτοὺς εἰσπράξεσθαι παρὰ τῶν Σαμψῶνος ἀμαρτημάτων, φόνους αὐτοὺς τελοῦντας, εἰ βούλονται μὴ ἔχειν αἰτίαν ἔφασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, αἰσχυνόμενοι βουλόμενοι τυγχάνειν, παρῆσαν ὅπη τὴν πέτραν χιλίοις ὁπλίταις. καὶ καταμεμψάμενοι τῶν εἰς παλαιστινοὺς αὐτοῖς τελουμένων ἀνδρῶν ἅπαντα τὸν χρόνον τῶν ἑβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν δυναμένους, ἥκειν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δώσειεν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκόντα τὸν ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιήσειν φοβερώτερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν φυλετῶν τίθησιν ἐξουσίᾳ. κἀκεῖνοι δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον πρὸς δουλοσύνην τοῖς παλαιστίνοις. καὶ ἐνυβρίζων κατὰ τὸ χωρίον, ὃ σιαγὼν καλεῖται νῦν δέ, τῆς Σαμψῶνος ἀνδραγαθίας ἐπ' αὐτῷ ἐνυβρίζων, πάλαι δ' ἐν ἀνώνυμον, ἐκ ἄφνω ἐσπαράξας τῶν παλαιστινῶν, ἀλλ' ὑπαντώντων μὲν χαρᾶς καὶ βοήσεως ὅπη κατορθωθησομένοις οἷς ἐβούλοντο, διαῤῥήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα πρὸς ποσὶν ὕσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥσατο. καὶ παίων αὐτοὺς, κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους φεύγειν τραπομένους. Σαμψὼν δὲ μείζω ἢ κατὰ ὅπη τούτῳ φονῶν, ὑ δὲ θεὸς συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέτριψε τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τὸ παρ' αὐτοῖς δέος αὐχῶν. διψοις δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς κατασχόντος, καταινῶν ὡς ὑδέν ὄντι ἀνθρώπινος ἀρετὴ, τῷ θεῷ πάντα προσεμαρτύρει. καὶ καθικέτης μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι. δεῖσθαι δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν καὶ ῥύσασθαι τὸν κακῶν. πρὸς οὖν τὰς ἱκεσίας ὀπλισθεὶς ὁ θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας αἴνισιν ἡδεῖαν καὶ πολλὴν.

& lacrymans gratam se illi negare, tandem nihil suspicans rem totam de leone aperit, & vnde tres illos fauos nactus fuerit. illa iuuenibus prodit omnia. ergo cùm præfinita soluendæ quæstioni dies adesset, ante solis occasum conuenientes: Neque leone, inquiunt, quicquam occurrenti immitius, neque melle gustãti suauius. Ibi Sampson subiecit, neque muliere dolosius, quæ vobis quæstionem nostram aperuit. Nihilominus illis persoluit quæ promiserat, spoliatis quibusdam Ascalonitis, quos fortè per viam inuenit obuios: sed iratus mulieri remisso nuncio res suas sibi habere iussit ac gerere. at puella contempta, vt vicissim illi moueret stomachum, nupsit eius sodali qui priores nuptias conciliauerat. Hac contumelia commotus Sampson decreuit de tota gente pœnas sumere: & commodum maturis segetibus tempus iam messis aderat. ergo comprehensis trecentis vulpibus, & facibus ad caudas earum annexis, per arua Palæstinorum omnes dimisit, quibus passim discurrẽtibus totus frugum prouentus momento ferè temporis concrematus est. Quo cognito gentis principes, & quid Sampsonem ad perpetrandum facinus mouerit, missis in hoc satellitibus, Thamnam vxorem quondam eius cum cognatis, damni dati reos prius factos, viuos exusserunt publicè. Sampson autem in Palæstinos latè grassatus cædibus, ad habitandam Ætam se contulit. ea est petra bene firma, in tribu Iudæ sita. At Palæstini totam tribum bello impetunt: quibus bellum deprecantibus, quòd nec Sampsonis culpæ essent affines, nec de solenni tributo quicquam diminuerent, responsum est non absoluendos ab hoc crimine ni Sampsonis deditionem facerent. Illi volentes hanc suspicionem à se amotam, armatis tribus millibus ad petram veniunt, & expostulantes quod suis facinoribus Palæstinos Hebræis infensos redderet, qui irritati facilè possent toti genti magnam aliquam cladem rependere, dicentéque in hoc se venisse vt comprehensum illis dederent, postulabant vt consensu ipsius facere hoc sibi liceat. qui iureiurando accepto nihil præterea molituros, sed hosti tantùm deditionem faciendam, descendens de petra in cognatæ gẽtis potestatem se permisit: & illi vinctum priùs duobus funibus, Palæstinis tradendum ducebant. cúmque ventum esset ad locum, qui obscurus ante nunc ex Sampsonis facinore inclaruit, Maxilla nominatus, nec procul abessent à castris hostium, procurrentibus obuiam Palæstinis, & lætitiam re ex sententia gesta clamore testantibus: Sampson abruptis repente vinculis, arreptáque maxilla asini quæ fortè iacebat præ pedibus, in medios hostes irruit: qua feriens quotquot assequi potuit, circiter mille interfectis cæteros metu dare terga compulit. qua victoria plus satis elatus, & opis diuinæ immemor, cùm totum sibi tribueret, quòd maxilla tantum armatus fudisset ac fugasset hostiles copias, ingenti siti oborta, confessus nihil esse quantas libet vires humanas, Deo victoriam acceptam retulit, supplexque rogauit vt arrogantiæ data venia, succurreret & periculo se eximeret. nec irritæ fuere preces, sed copiosus fons subito è quadam petra

Iud. 15.

prorupit. loco Maxillæ nomẽ Sãpſon impoſuit, quod in hodiernũ vſque durat. Poſt hoc præliũ
Iud. 18. iam Paleſtinos contemnens venit Gazam, & in publico diuerſorio egit. quo audito Gazęorum magiſtratus, ne clam abire poſſet, ſtationes pro portis collocãt. Sampſon verò qui inſidias maturè ſenſerat, circa mediam noctem ſurgens, portas cum ipſis clauſtris ac vectibus, cæteróque paratu reuulſas, & humeris impoſitas, in montem qui eſt ſupra Hebronem perlatas depoſuit. paulò verò pòſt à patriis inſtitutis deſciſcere & in peregrinos mores degenerare incepit, quod ei omnium malorum fuit principium. cùm enim meretricem quandam Palæſtinam adamaſſet, nomine Dalalen, cõſuetudine eius delectabatur. Quamobrẽ qui apud Palæſtinos rerum potiebantur accedunt eam, & magnis pollicitationibus inducunt vt eliciat è Sampſone cauſam tanti roboris, propter quod inuictus haberetur ab hoſtibus. Aſſenſit illa, & cùm prima occaſio data eſt inter compotationem & muliebres blanditias extollens eius res geſtas, omni aſtu vtebatur vt cognoſceret cur tantopere virtute excelleret. Sampſon verò adhuc mentis compos eiſdem artibus cõtra mulierem vtens: ſi ſeptenis, inquit, vitibus flexilibus reuinctus fuero, fiam nihilo aliis fortior. Tacuit illa, rem ita ſe habere putans: communicatóque ſuper hoc cum magiſtratibus conſilio, incluſáque in penitiore domus parte manu militum, bene potum ac ſopitum accuratè vt ab ipſo didicerat vinxit: deinde excitato indicat adeſſe quoſdam qui illum vellẽt aggredi, ille ruptis virgeis vinculis ad reſiſtendum ſe expedit. Mulier tunc fruſtrata paulò poſt aliam opportunitatẽ nacta, grauibus querelis aggreſſa eſt virum, quòd amanti non ſatis fidens, celaret eam id, quòd maximè ſcire cuperet, ac ſi neſciat tacere, quicquid alios ſcire amaſio ſuo non expedit: rurſúmque ſimili figmento eluſa eſt, cum ſeptem funibus alligatum perditurum ſe vires diceret. experta enim hoc quoque nihil effecit: cúmque vrgere non deſiſteret tertiò mulierem ludificatus eſt, dicens capillos ſuos oportere implecti licio, atque ita parari vincula. ac nè hoc quidem verum experta, poſtremò adhibitis omnibus artibus non priùs rogandi finem fecit, quàm fatali iam neceſſitate inſtante victus importunitate Sampſon in gratiam mulierculę ſuum ipſe ſecretum prodidit. Deus, inquit mei curam habet, & eius prouidentia natus hanc comam alo, cuius tonſuram ipſe mihi interminatus eſt. nam in eo capillitio totas ſibi vires conſiſtere. Hoc cognito, neſcienti comam deraſit, & hoc pacto imbecillem factum inimicis prodidit, repugnare amplius non valentem. illi orbatum oculis & vinctum abduxerunt. Procedente deinde tempore cùm iam capillus repullularet, cúmque ſolenne Palæſtinis adeſſet epulum, conſidentibus optimatibus in quodam fano cuius tectum duabus columnis ſuſtinebatur, accitus eſt & Sampſon vt miſero inter compotandum illuderent. qui hoc extremum malum exiſtimans, quòd illuſores vlciſci non quiret, iubet puerum à quo manu ducebatur, vt ad illas columnas ſe acclinet, iam, vt tum ſimu-

A ὅθεν ὁ σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον σιαγόνα. καὶ μέχει τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται, μετὰ δὴ ταῦτα τὸν μάχλον σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν παλαιστινῶν, εἰς γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἐν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες ὁ τῶν γαζέων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ μὲν εἰς τὰς πύλας ἐπέδρας κατ-
B ελαμβάνουσιν, ὅπως ἐκεῖθεν μὴ λάθῃ. σαμψὼν δὲ, ἐπεὶ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς, τὰς πύλας σὺν αὐταῖς τε φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅσα τε ἄλλα περὶ αὐτὰς ἦν ξύλωσις, ἀράμενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὕπερ ἑβρωνος ὄρος φέρων κατατίθησι. παρέβαινε δ' ἤδη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν διαιταν παρεχόμενος ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν. καὶ τοῦτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακοῦ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἐταιριζομένης ἀδὰ τοῖς
C παλαιστινοῖς ἐραθεὶς δαλάλης σωλῶν αὐτῇ. καὶ τῶν παλαιστινῶν οἱ τὰ κοινὰ φρονοῦντες προσελθόντες πρὸς αὐτὴν, πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν ἀδὰ τοῦ σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄληπτός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δ' ἀδὰ ποτὲ καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς προφάσεις αὐτοῦ, ἐπεχεῖτο μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον προὔχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ σαμψὼν, ἐπ' ἐμὲ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἐᾷ, αἰτιᾶται τὴν δαλάλην φάρμακα, εἰ κλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ προειλῆσθαι δυναμένοις, ἀδυνατίστερος ἂν πάντων εἴη. ἡ δ', τότε μὲν ἡσύχασεν. ὑποσημειώσασα δὲ τοῖς ἄρχουσι παλαιστινῶν, ἐνήδρευσεν τῇ προτιθεῖσαν ἔνδον τινας, καὶ
D καθεύδοντα μεθύοντα, κατέδει τοῖς κλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον. ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐδήλωσε παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δ', ῥήξας τὰ κλήματα βοηθεῖν ὡς ἐπιρχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ συνεχῶς ὁμιλοῦσα αὐτῇ τῆς σαμψῶνος, δεινῶς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ μὴ πίστιν δυνοίας τ' πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ
E δεῖται, ὡς ἐ στησομένης, ὅσα μὴ γνώσεσθαι συμφέρειν οἴδεν αὐτῷ. τῇ δ' πάλιν ἀπατῶντος αὐτὸν καὶ φήσαντος, ἑπτὰ κώλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ποιήσασα, ὑδὲν λύυσε, τρίτον συνφλεῦσαι τὰς κόμας αὐτοῦ ἐμήνυεν. ὡς δ' ὑδὲ τούτου ἠνομένου ἀληθὲς πυθέσθαι, δυομένης τελευταῖον ὁ σαμψὼν, ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ ἁλῶναι, χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ δαλάλῃ, ἐμοῦ φησὶ ὁ θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γηθεὶς, κόμην
F ταύτην τρέφω παρεγγυήσαντος μὴ ἀποκείρειν τὸ θεῖον. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν ταύτης αὔξησιν ἀδὰ μονήν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ γενήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, ἀδαδίδωσι τοῖς πολεμίοις, ἐκ ἐτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἐφοδον αὐτῆς. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν. προϊόντος δ' τοῦ χρόνου, ἤυξατο ἡ κόμη τῆς σαμψών. καὶ ἑορτῆς οὔσης τοῖς παλαιστινοῖς δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν τ' αὐτοῦ διωχουμένων, οἶκος δ' ἦν δύο κιόνων στηρίγμασιν αὐτὸς τὸν ὄροφον, ἄγει μεταπεμψαμένων ὁ σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν ἀδὰ τ' ποτόν. ὁ δ' ὑστερον τ' κακῶν ὑπολαμβάνων τὸ μὴ δύνασθαι ὑβρίζομε-

νος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα ποιεῖ, πρόσεσθαι παύσασθαι χρῆζειν εἰσαῦθις ὑπὸ κόπου, τοῖς κίο-

κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσφαδεὶς αὐ- A
τοῖς ὃ τὴν καταβάλλῃ ἡ οἰκον, αἰαξαπέστων τῶν κιόνων,
τετρακισχιλίους ἀνδράσιν, οἱ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς ὢν καὶ
σαμψών. καὶ τὸ μὲν ζῶντι κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν
ἰσραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δ' ἄξιον τὴν ἀρετὴν καὶ
τὴν ἰσχύος, καὶ τῷ μὲν τελευτῶντι μεγαλόφρονος τὴν ἀν-
δρα, καὶ ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευτᾶν πρὸς τοὺς πο-
λεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ φύσει τῶν
ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων ὄσῃ. μαρ- B
τυρεῖν δ' ἐκείνῳ τὴν εἰς τὰ ἄλλα πάντα τὴν ἀρετὴν πρέπουσαν. οἱ δὲ συγγενεῖς ἀράμενοι τὸ σῶμα ἀπὸ Σαπφούσης
ἐν σαρεσᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

labatde,fatigatum.quibus admotus sic eas cō-
cussit, vt subuersæ totius ædificij ruinam traherent, quatria millia hominum sunt oppressa, & inter cæteros ipse Sampson. His finis viri fuit,exacto principatus anno vigesimo,admirā di ob incomparabilem animi simul ac corporis fortitudinem,qua in hostium perniciem vsque ad extremum halitum vsus est. Nam quod à muliere deceptus est, humanæ infirmitati conuenit,pronæ ad eiusmodi vitia. cætera dignus sempiterna memoria virtutis nomine.cognati verò eius cadauer in patriam reportatum apud Saraſam oppidum monumento maiorum intulerunt.

Κεφάλαιον ιά.

Ως οἱ ἱερεῖς ἱσφάγησαν ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων μαχόμενοι.

Cap XI.

Quomodo filij ſacerdotis Elis à Paleſtinis in prælio ſunt cæſi.

C

Μετὰ δὲ τὸν σαμψῶνος τελευτὴν ἐπῆλθε τὴν ἰσραηλιτῶν, ἡλὶς ὁ ἀρχιερεύς. ὑπὸ τούτου λαμοῦ ἡγουμένου Ἀβιμέλεχος ἐκ βηθλεμῶν, ἔστι δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἀπῴκει τῶν δυνατῶν μὲν δυνάμενος, τέκνα τε γυναῖκα ναομὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγονημένους, χελλίωνα καὶ μάλλωνα ἐπαγόμενος εἰς τὴν μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας D μωαβίτιδας, χελλίωνι μὲν ὀρφὰν, ῥηθὴν δέ, μαλλίωνι. δεκαβάντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅτε Ἀβιμέλεχος ἐτελεύτα αὐτὸν οἱ παῖδες δ' ὀλίγον τελευτῶσι. καὶ ἡ ναομὶς πικρῶς ὑπὸ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὸ τῶν φιλτάτων ἐρημίαν οὐκ ὑπομένουσα, δι' οὓς καὶ τὴν πατρίδος ἐξελήλυθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπεπυθάνετο χωρεῖν. οὐκ ἀπαρτέφιον δ' ἔζευξε γυνάμφας αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ παραζυμφη E βιλομένας συνεξορμᾶν πείθειν ἐδύναντο. ἀλλ' ἱκετευόντων ἐξαμήν γαμεν δυτυχέστερον αὐταῖς ἢ διμερτήκεσαν παισὶ τὴν αὐτῆς γαμηθεῖσαν, καὶ τὰ ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ πρὸς αὐτὴν ἤτιος ὄτι, μένειν αὐτόθι ἀξιοῦσαι, συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βιληθείας πραγμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιποῦσας. ἡ μὲν ἐν ὀρφὰ μένει. τὴν δὲ ῥηθὴν μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε κοινωνὸν παντὸς τοῦ προσυχόντος γινομένου. ἐλθοῦσαι δὲ ῥηθὴν μετὰ τὴν πενθερᾶς εἰς τὴν βηθλεέμων, F βόοζος ἀβιμελέχου συγγενὴς ὢν ξενίζει. καὶ ἡ ναομὶς προσαγορεύοντων αὐτὴν ὀνόματι τὴν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε μάρα καλοῦντά με. σημαίνει δὲ κατ' ἐβραίων γλῶσσαν, ναομὶς μὲν δυτυχίαν, μάρα δὲ ὀδήνην. ἀμπεῖ δὲ ὄντος ἐξήνεν καλαμησομένῳ κατὰ συγχώρησιν τὴν πενθερᾶς ἡ ῥηθὴ, ὅπως ξοφῆς ἀπορῶν, καὶ εἰς τὸ βοόζου τυχὸν ἀφικνεῖται χωρίον. ὀφθεὶς δὲ βόοζος μετ' ὀλίγον, καὶ θεασάμενος τὸν κόρον, αὐτίκεν τὸν ἀγροκόμον G φησὶ τὸν παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἀπαλλαγεὶς ὑπεπτοήμενος ἐδήλου τὴν διανοίαν. ὁ δέ, τὸν μὲν τὴν πενθερὰν δυνοίας ἅμα καὶ μνήμης τῆς παιδὸς αὐτῆς ὡς συνοίκησεν ἀσπασάμενος, καὶ δεξάμενος αὐτὴν πείραν ἀγαθῶν, καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν ἐκ ἐᾶσεν, θερίζειν δὲ πῶν ὅτι καὶ δύναται καὶ λαμβάνειν ὁπόσον, προσέταξε τῷ ἀγροκόμῳ μηδὲν αὐτὴ διακωλύειν. λαμβάνειν, ἀρίστου τε παρέχειν αὐτῇ καὶ πότου, ὁπότε σπένδοιτο τοὺς θερίζοντας.

POst Sampſonis autem obitum præfuit Iſraelitis Elis pontifex, in cuius principatu tames valida eam regionem inuaſit.quam non ferens Abimelechus Bethlemorum ciuis,quòd oppidum eſt tribus Iudæ,aſſumpta vxore Naami, & filiis communibus Chellione & Mallone,in Moabiticam terram migrauit. cumq; ibi proſpera fortuna vteretur, filiis ſuis vxores dedit eius gentis fœminas,Chellioni Orphā,Ruthem Malloni.exacto autem decennio Abimelechus cum filiis breui tempore alius poſt alium obiit. quo caſu Naamis in maximū mœrorem coniecta,deſolata à chariſſimis quorum conſuetudinem amori patriæ prærulerat, mutato pro re conſilio reuerti ad ſua decreuit.iam enim res patriæin meliori ſtatu eſſe perceperat. nurus autem eius non ſuſtinebāt ab ea diuelli, & velit nolit comitari eam volebant. at illa precata eis felicius coniugium, quàm in quo cum filiis ſuis vixiſſent, & in reliquis rebus proſperitatem, & docens quòd in ſe nihil eſſet opis, rogabat vt manerent, neve relicta patria in euentum incertum ſequi miſeram ſocrum cuperent. His monitis Orpha paruit:Ruthem verò nolentem manere, cuiuſuis fortunæ futuram ſociam ſecum ſocrus abduxit. Quæ poſtquam vnà peruenerunt Bethlema, Bozus Abimelechi cognatus eas excepit hoſpitio.cúmque Naamis à ciuibus ſuo nomine appellaretur,iuſtiùs,inquit, vocaretis me Maram.ſignificat autem Hebræorum ſermone Naamis felicitatem, Mata dolorem. Et cùm eſſet meſſis tempus, Ruthe permiſſu ſocrus exibat ad ſpicilegium,vt cibos ſibi pararent,caſúque in Bozi rus deuenit. qui cùm paulò poſt ſuperueniſſet,conſpicatus puellam,de ea villicum percontatur. is denarrauit omnia domino,quæ paulò antè ex ipſa cognouerat. qui exoſculatus in ea beneuolētiam erga ſocrum,& affectum erga defunctum maritum, noluit ſpicilegio contentam eſſe, ſed permiſit vt ſibiipſi metereturquantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam prohiberet, & vt vnà cum meſſoribus prandium ac potū ei præberet.

XIV. *Ruth.1.*

Ruth.2.

Ruthe verò acceptam ab eo polentam seruauit A
socrui, & vespere cum frugibus collectis simul
attulit: sed & Naamis seruauerat sibi quasdam
partes ciborū, quos ei vicini contulerāt. narrat
deinde socrui, quid ei Bozus dixerit: auditóque
ex ea quòd cognatus esset, & propter pietatem
forsan curam earum habiturus, exiuit etiam se-
quentibus diebus ad spicilegium cum Bozi an-
Ruth.3. cillis. post aliquot dies iam hordei tritura per-
acta venit Bozus in suum rus, & cubabat in a-
rea. hoc cognito cogitauit Naamis in rem am- B
barum fore si Ruthe cum eo cubaret: misitque
eò Ruthem dormituram ad pedes eius. quæ ne-
fas rata non parere socrui, fecit quod iussa est.
ac primò non sensit hoc Bozus altum dormiēs,
sed circa mediam noctem experrectus, sen-
tiénsque eam vnà cubare, quæsiuit quænam es-
set, edidit illa nomen, & famulam se in eius po-
testate dixit. Tacuit ille tum, sed mane summo
priusquam famuli ad opus surgerent, excitatam
iussit hordei quantum ferre posset capere, & C
priusquam aliquis eam ibi dormisse videat, ad
socrum redire, cauendos enim tales rumores,
maximè si non de nihilo oriantur. Cæterùm
meum, inquit, consilium est hoc. rogabis eum
qui tibi propinquior est quàm ego, an te vxore
opus habeat. quòd si aiat, sequeris eum: sin mi-
Ruth.4. nus, mea legitima coniux eris. Hæc verba vbi
renunciauit socrui, bonam spem habuerunt,
Bozo res earum curæ futuras. circa meridiem
verò reuersus ille in oppidum, senatum coire D
fecit: ac mox Ruthem & cognatum illum ac-
ciuit. Qui postquam venit, Abimelechi, inquit
Bozus, & filiorum sortem possides. fassus est al-
ter possidere se, idque iure propinquitatis. Tum
Bozus, ergo non ex parte tātùm legum memi-
nisse oportet, sed omnia iuxta præscriptum ea-
rum facere. ecce adest mulier, quam si vis pos-
sessionem agrorum retinere, lex te ducere iu-
ber. at ille Bozo & sortem & mulierem cessit,
quandoquidem & ipse defunctorum esset co-
gnatus. Sibi enim iam & vxorem esse & liberos. E
Id Bozus apud senatum contestatus iussit mu-
lierem accedere illum, & iuxta legem calceum
ei detractum in faciem incutere. quo facto Bo-
zus duxit Ruthem, & anno elapso natus est il-
lis infans masculus. hunc Naamis nutricans
Obedem de consilio mulierum nominauit, si-
bi in senectute constitutæ inseruiturum. nam
ea vox Hebræis inseruientem significat. ex O-
bede prognatus est Iessæus, ex hoc Dauid rex,
qui posteris suis regnum reliquit per viginti & F
vnam ætates duraturum. Hæc necesse habui de
Ruthe narrare, volens Dei potentiam ostende-
re, cui facile est etiam vulgares homines ad
amplissimam dignitatem perducere, sicut per-
duxit Dauidem ex mediocribus maioribus o-
riundum. Porrò Hebræi per hoc tempus
XV. rebus suis iam labantibus, bellum Palæ-
1.Reg.2. stinis inferunt ob causam talem: Eli ponti-
fici duo filij fuerunt, Ophnes, & Phineēses.

ῥέθη δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτὴ ἐφύλαξε τῇ ἐκύρᾳ, καὶ παρῆν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῆς ϛαχύων. ἐτετηρήκει ἢ αὐτῇ καὶ ἡ νααμὶς ἀπὸ μοίρας βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτνιῶντες. διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ βόζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενής ἐστι, καὶ ζῆλα αὐδ' ὑσέβειαν παρενοήσειεν αὐτῇ, ἔξεισι πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ἐπὶ καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ βόζου θεραπαινίσιν. ἐλθών τε μετ' ὀ πολλὰς ἡμέρας καὶ βόζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ὅτι τῆς ἅλῳος ἐπάθλου. τοῦτο πυθομένη ἡ νααμὶς, τεχνᾶται παρακατακλίναι τ' ῥοῦθην αὐτῷ, καὶ δ' ἔσεσθαι χεῖρον αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί. καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνωσομένῳ αὐτῷ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ ἢ, πρὸς ὀδὲν δ' αἰτιλέγειν τῇ ὑπὸ τ' ἐκύρας κελευομένων, ὅσον ἠνέγκατο, παρέστησε, καὶ παραυτίκα μὴν λανθάνει τ' βόζον βαθέως καθυπνωκότα. προσελθοῦσ' ἢ πρὸς μέσην νύκτα, καὶ ἀφθόμενος τ' ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τ' δ' εἰπούσης τ' ὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὴν ἡσυχίαν ἄγει. ὀρθρίου ἢ πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἀρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, προσειπεῖρας αὐτὴν, κελεύει τὴν κριθῶν λαβοῦσαν ὅτι τ' δύναιτο, πορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐκύραν πρὶν ὀφθῆναι πισὶν αὐτόθι κεκοιμημένην. φυλάττεσθαι γὰρ σάφρον τ' ὅτι τοιούτοις ὀλιβολιὴ, καὶ μάλιστ' ὅτι γεγονόσι. πρὸς μὴν τοῦ τε παντὸς ἕνεκα φησὶν ἔσαι, ἐρωτᾶν τ' ἔγγιστα ἐμοῦ τῆς γῆς τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμεῖν ὀφὶν αὐτήν. καὶ λέγοντι μ' ἀπολυθήσεις ἐκείνῳ. παραστημένην ἢ, νόμῳ σε συνοικοῦσαν ἐξομαι. ταῦτα τῇ ἐκυρᾷ δηλωσάσης, εὐθυμία κατεῖχεν αὐτὰς ἐν ἐλπίδι, τὸ πρόνοιαν ἐξειν αὐτῇ βόζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τ' ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τὴν τε γερουσίαν συνῆγεν. καὶ μεταπεμψάμενος ῥέθην, καλεῖ καὶ τ' συγγενῆ. καὶ παρόντος φησὶν, ἀβιμελέχου καὶ τῶν υἱῶν αὐτὸ κλήρων κρατεῖς; ὁμολογήσαντος ἢ, συγχωρεῖσθαι τῶν νόμων κ' ἀγχιστείαν. ἐκ οὖν, φησὶ ὁ βόζος, ἐξ ἡμισείας δ' εἶ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτοῖς μᾶλλον. ἰδοὺ γὰρ δεῦρ' ἥκει γυάγον, ὅπερ εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ ἢ βούζω καὶ τὸ κλήρῳ τ' γυναικὸς παραχωρεῖ, συνῆκεν μὴν ὅτι τ' αὐτῷ τῶν τελευτηκότων, εἰ ἢ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτὸ, καὶ παῖδας ἤδη. μάρτυρόμενος οὖν ὁ βόζος τὴν γερουσίαν ἐπέλυσε τῆ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον τ' τύπῳ εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γηρομένῳ τούτου, βόζος γαμεῖ τὴν ῥέθην, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς μετ' ὀλιγοτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ νααμὶς πιθανευμένη κ' συμβουλείαν τῶν γυναικῶν, ὠβήδην ἐκάλεσεν ὅτι γηροκομίαν τ' αὐτῆς τραφησόμενον. ὠβήδης γὰρ κ' δηλέκτον τὴν ἑβραίων ἀποσημαίνῃ δεκλόων. ὠβήδου ἢ γίνεται ἰεσσαῖος, τούτου δαβίδης ὁ βασιλεύς, τ' παισὶ τοῖς αὐτὸ καταλειπὼν τ' ἡγεμονείαν, ὅτι μίαν κ' εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μ' πρὸ ῥέθην, ἀναγκαίως διηγησάμην, ὅπως δείξαι βουλόμενος τ' τοῦ θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παράγειν ἐφικτόν ὄστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν κ' τοὺς ὁπωτυχόντας, εἰς οἷον αὐτὸς ἤγαγε κ' δαβίδην ἐκ τοιούτων γενόμενον. ἑβραῖοι ἢ τ' προαγμάτων αὐτοῖς ὑπεντεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐπέφερουσιν παλαιστινοῖς, δι' ἃς τοιαύτην αἰτίαν. ἦν τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν, ὀφνῆς τε καὶ φινεέσης.

ἦσαν

οὗτοι καὶ θεὸς ἀνθρώπους ὑβρεις ἀγρύμενοι, καὶ θεὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδικος ἀπείχοντο παντὸς ἀνομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφειδοντο τῆς γερῶν καὶ τιμῆς, ἃ ἦ ἐλάμβανον αὐτοῖς, ἁρπαγῆς τε ἔτι, γυναῖκας τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ παρθενομένας ὑβριζον φθορᾶς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς ἢ δώροις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δὲ ὑδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῷ. ὁ τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς προτερημένοις, τότε πλῆθος ἐδυσφόρει. καθάπερ δὴ φράζει τιν ἐσομένην συμφορὰν ὁ θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ, παρά τε ἡλεί, καὶ σαμουήλῳ τῷ προφήτῃ παιδὶ τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς ὑοῖς πένθος ἦγε. βέλομαι ἢ τὰ περὶ τὸ προφήτου πρότερον διεξελθών, ἔπειθ' ὕστερα τὰ περὶ τοὺς ἡλεί παῖδας εἰπεῖν, καὶ τιν δυσχίαν τιν τῷ παντὶ τῷ λαῷ ἐβραίων γενομένην. ἑλκάνης, λευίτης ἀνὴρ, τὴν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τὴν ἐφραίμ κληρουχίας, ῥαμαθαὶ πόλιν κατοικῶν, ἐγάμει δύο γυναῖκας, ἄνναν τε καὶ φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τιν δ' ἑτέραν ἄτεκνον οὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀριθμοῦντι ἢ μὴ τὴν γυναικῶν τὸ ἑλκάνῃ εἰς σιλὼ πόλιν θύσαι, ἐν ταύθα δὴ ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν, καὶ πάλιν καὶ τιν δυσχίαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, ἄννα θεασαμένη τοὺς τὰ ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρι προσεμαθησαμένους, εἰς δάκρυά τε προὔπεσε, καὶ τὰ ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τὰ μονάσεως. καὶ τῆς ταν ἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τιν σκηνὴν ὡχετο τὸν θεὸν ἱκετεύσα δωρεᾶν γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν δὴ δικαιοσύνην τοῦ θεοῦ, δίκαιαν καὶ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. δεξαμενίσης δὲ δὴ τὰς εὐχὰς πολὺν χρόνον, ἦλθε ὁ ἀρχιερεύς, καθεύδοντος δὲ τοῦ θεοῦ τὰ σκηνῆς, ὡς παρεμύησαν ἐκέλευσεν ἀπιέναι. τῆς ἢ πεῖν ὕδωρ φαμένης, λυπουμένης δὲ δὴ παίδων ἀπορίᾳ τὸν θεὸν ἱκετεύειν, θαρσεῖν παρεκελεύετο παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὰ θεοῦ καταγγέλλων. εὐχομένη δὲ ἄελπις ὡρὸς τὸν ἄνδρα, ζοφερὰ χαίρουσα προσιόντι ἐγένετο. καὶ ἀναστρεφάντων εἰς τιν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν σαμουήλον προσαγορεύουσι. θεαίτητον αἴ τις εἴποις. παρῆσαν οὖν σὺν τῷ παιδὸς θύσοντες δεκάτας τε φέροντες. ἀναμνησθεῖσα δὲ ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ὑπὲρ τοῦ παιδὸς γενομένης, παρεδίδου ἦλί, ἀναστηθεῖσα τῷ θεῷ προφήτῃ γενησόμενον. κόμην τε οὐδὲ ὥπω ἀφεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ μόνον. καὶ σαμούηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε ξεφόρητος. ἑλκάνῃ δὲ καὶ ἄννης υἱεῖς τε γίνονται, καὶ θυγατέρες, σαμούηλος ἢ πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προφητεύει. καὶ ποτε κοιμωμένου ὀνόματι ἐκάλεσεν ὁ θεός. ὁ ἢ νόμισας εἶναι τὸ ἀρχιερέως προφωνῆσαι, προσγίνεται πρὸς αὐτόν. ὁ φαμένου ἢ καλέσαι τὸ ἀρχιερέως ὁ θεὸς οὐ θυγατέρες τοῦτο ποιεῖ. καὶ ἦλι διαναστάντος, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν σαμούηλε, σιγὴν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον. θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι προθύμως ἔχω· καὶ τ θεῖ φθεγξαμένου πάλιν ἀκούσας, ἤξιε λαλεῖν ὅτι τοῖς χρεμένοις, ἃ δὲ ὑστερήσειν αὐτὸ ἐφ' οἷς αὐ θέλησθε δικαιοῦν. καὶ ὁ θεὸς ἐπεί φησι προδατυχάνῃς, μέντοι συμφορὰν ἰσοπαλίταις ἰσομόρῳ λόγῳ μείζονα, καὶ πίστεως τοῖς παρατυχάνουσι. καὶ τοῖς ἡλεῖ ἦ παῖδας ἡμέρᾳ μιᾷ τεθνηξομένους,

hi contra omne ius & fas omnia sibi licere volebant: nec contenti honorariis muneribus, etiam à rapinis non abstinebant: mulierum insuper, religionis ergo cōfluentium ad sacrum locum pudicitiam, vel vi vel dōnis expugnabant, ita vt nihil à tyrannorum moribus differrent. hanc insolentiam iuuenum & pater ipse magnoperè detestabatur, diuinam vltionem nunquam non expectans, & populus iniquissimè ferebat. pōstquam autem illorum exitum Deus & patri & Samueli prophetæ etiamnum puero prædixit, tum verò non aliter quam defunctos filios lugebat. Sed priusquam de clade in qua sunt absumpti dicam, quædam de hoc propheta narranda sunt. Helcanes Leuita vir ingenuus Ramatham vrbem in sorte Ephræmitarum habitans duas vxores habuit, Annam & Phenannam: ex quarum posteriore liberos suscepit, nihilominus alteram quanquam sterilem diligens. Is cùm sacrificatum venisset in Siluntem, vbi tunc Dei tabernaculum fuisse diximus, & de epulo partes vxoribus ac liberis distribueret, Anna videns alterius liberos cum matre considentes, in lacrymas prorupit; admonita orbitatis & solitudinis. cúmque consolationem mariti non admitteret, abiit in tabernaculum supplicatura, votúmque factura, ablata sterilitate matrem factam primum filium se consecraturam, ad ministeria Dei non vulgari more educatum. In huiusmodi precibus longas moras protrahentem animaduertens Elis pontifex, qui ante tabernaculum sedebat, tanquam parum sobriam iussit abire. quæ cum respondisset, aquam se potare, sed mœstam quòd liberis careat, precibus à Deo sterilitatis remedium petere, bono animo eam esse iussit, pollicitus habituram ex Dei munificentia filium. tum demum hilaris ad maritum reuersa, cibis antè præmœrore fastiditis vsa est. in patriam deinde reuersa, breui vterum gerere cœpit, mox vbi pariendi tempus aduenit enixa filium Samueli nomen indidit, quasi dicas exoptatum à Deo. cúmque parentes gratias acturi Deo pro accepto filio, & sacrificaturi redissent, simúlque decimas ex more afferētes, mulier voti rea puerum Eli tradidit, Deo consecratum, prophetámque futurum. itaque & comam alebat, & aqua tantùm in potu vtebatur, degebátque circa fanum, cuius ministeriis educabatur. Heltanæ autem alij præterea filii ex Anna nati sunt, & filiæ tres. Portò Samuel exacto anno ætatis duodecimo Prophetam agere cœpit. Quadam enim nocte dormientem Deus nomine vocauit. tum ille ratus à pontifice se vocari, accurrit ad eum. Quo negante à se vocatum, Deus idem tertiò fecit. Tum Elis rem perspiciens ait: Ego mi Samuel, nunc quoque vt antè filui, sed Deus te vocat. quapropter præsto esse te respondе. Itaque rursum Deo vocante, rogauit quid iuberet, paratum se ad ministerium offerens. Tum Deus: Quando, inquit, præsto es, audi imminere Israelitis cladem maiorem quam credibile est, & filios Elis ambos vna die perituros;

1. Reg. 3.

& ſacerdotium meum migraturum in familiam Eleazari. Elis enim pluris fecit ſuos filios quam meum cultum, idque ne cum ipſorum quidem commodo. hoc oraculum cùm ab adiurato extorſiſſet pontifex, alioqui ſe non contriſtaturo certiorem iam expectationem exitij filiorum habuit. Samuelis autem gloria magis ac magis creſcebat, omnes eius prædictiones veras euẽtu approbante. Per idem tempus Palæſtini ſuſ-
XVI. 1. *Reg.* 4. cepta expeditione contra Iſraelitas, caſtrametati ſunt apud vrbem Amphecam: & nemine ibi occurrente vlterius proceſſerunt. tandem congreſſi prælio, Hebræorum circiter quatuor millia peremerunt, reliquis trepidè in caſtra compulſis. Quamobrem Hebræi periculum extremum inſtare putantes, mittunt ad pontificem atque ſenatum qui poſtulent arcam in aciem proferri, vt eius præſentia freti hoſtem ſuperent, ignari eum qui ſententiam ſemel aduerſum eos tulerat fore vt vincerentur, maiorem eſſe quàm arcam, quæ propter ipſum erat veneranda. Venit igitur arca in exercitum, & cum ea pontificis filij accepto à patre mandato, ſi amiſſa arca viuere ſuſtineant, ne vnquam in conſpectum ſibi veniant. quorum Phineeſes iam ſacerdotio fungebatur, patre propter ſenium honorem concedente. Vehementer autem Hebræis arca animos addidit, victoriam in hac ſitam exiſtimantibus: contra hoſtes metuebant ne arca Iſraelitis eſſet præſidio. attamen vtrorumque expectationem euentus fefellit. Nam poſt conflictum ſperata Hebræis victoria, Palæſtinis contigit: & quam cladem hi timuerant, eam Hebræi paſſi, cognouerunt fruſtra ſe in arca fiduciam collocauiſſe. namque primo impetu in fugam ſunt verſi, in qua triginta hominum millia ſunt amiſſa, inter quos pontificis filij ceciderunt: & arca quoque in hoſtium poteſtatem deuenit.

καὶ τῷ ἱερωσύνῃ μεταλλοιωθέντα εἰς τὸ ἐλεαζάρου οἰκίαν. ἦλις γὰρ τ' ἐμῆς θεραπείας μᾶλλον τὰς ὑοὺς ἢ τὸ σύμφερον αὐτοῖς ἠγάπησε. ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτῷ τὸν θεσπίτην, ἃ γὰρ ἐβούλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων, ἔτι βεβαιοτέραν εἶχεν τὴν θεσπιδοξίαν τ' τῶν τέκνων ἀπωλείας. συμφύλου δ' ἦν ὄντος ὅτι πλεῖον ἡ δόξα πάντων ὧν θεσπίτευσεν ἀληθῶν βλεπομένων. κατὰ τοῦτον δὴ τ' καιρὸν παλαιστινοὶ στρατεύσαντες ὅπι τοὺς ἰσραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν ἀμφεκαν. δεξαμένων δ' ἐξ ἐλάττου τῶν ἰσραηλιτῶν, συμπίπτουσιν εἰς τὸν ἐχομένων. καὶ νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ κτείνουσι μὲν τῶν ἑβραίων εἰς τετρακισχιλίους. τὸ δ' λοιπὸν πλῆθος συνδιώκουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. δείσαντες δ' ὦδε τῶν ὅλων οἱ ἑβραῖοι, πέμπουσιν ὡς τὸν ἱερουσίαν & τ' ἀρχιερέα τὸν κιβωτὸν τοῦ θεοῦ καλοῦντες κομίζειν, ἵνα παρούσης αὐτῆς ὡδὶ παρατασόμενοι, κρατῶσι τῶν πολεμίων, ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ὄντων ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τ' συμφορὰν τ' κιβωτοῦ, δι' ὃν & ταῦτα συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὐδ' ἡ κιβωτὸς, & οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ὑπειλαντος, εἰ ληφθείσης τ' κιβωτοῦ ζῆν ἐθέλουσιν εἰς ὄψιν μὴ παραγίνεσθαι. φινεέσης δ' ἤδη καὶ ἱερατεύοντος τοῦ πατρὸς αὐτῷ παρακεχωρηκότος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ὑπῆγετο πολὺ τοῖς ἑβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τ' κιβωτοῦ θρασυνομένοις τῶν πολεμίων. καταπλήττοντο δ' οἱ πολέμιοι, δεδιότες τ' παρουσίαν τ' κιβωτοῦ τοῖς ἰσραηλίταις. ὡς μὲν τοίνυν γε ἑκατέρων θεσπιδοξίας, οὐχ ὁμοίων ἀπολύτησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ὡς μὲν ἤλπιζον νίκᾳ ἑβραῖοι, τῶν παλαιστινῶν αὐτὴ γίνεται. ὡς δ' ἐφοβοῦντο ἥττᾳ ἦσαν, τοιούτοις ἑβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ὅτι τὴν κιβωτὸν τεθαρσηκότας. ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων. καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς. ἡ τε κιβωτὸς ἤχθη πρὸς τῶν πολεμίων.

CAP. XII.

Quomodo Elis audita filiorum cede & arcæ amiſſione prouolutus de throno exſpirauit.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἦλις ἀκούσας τὸν τῶν υἱῶν συμφορὰν, ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

Ibidem. HAnc cladem & arcæ captiuitatem poſtquam in Siluntem Beniamita quidam iuuenis ægre ſeruatus è prælio renunciauit, tota vrbe repleta luctu, Elis pontifex, qui ad alteram portam ſublimis in ſella ſedebat, audito eiulatu ſuſpicatus id quod res erat, noui aliquid mali ſuis accidiſſe, iuuenem accerſit. cúmque audiſſet euentum prælij, tam militum quàm filiorum cladem ſatis æquo animo tulit, vt qui Deo prænunciante iam antè hæc præſciuerat. Solent enim longè grauius afficere quæ præter expectationem accidunt. Vt verò etiam arcam in hoſtium poteſtatem factam cognouit, inſperato malo ictus, & doloris impatiẽs, prolapſus è throno exhalauit animam, vitæ anno nonageſimo octauo, principatus XL.

Ἀπαγγελθείσης δ' τῆς ἥττης εἰς τὸν σιλὼ, & τ' ἀχμαλωσίας τ' κιβωτοῦ, [βενιαμίτης γὰρ αὐτοῖς τις ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετδυκὼς τῷ γεγονότι,] πένθους ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. & ἦλις ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλοῦ θρόνου, ἀκούσας οἰμωγῆς, & νομίσας νεώτερόν τι πεπρᾶχθαι περὶ τοὺς οἰκείους, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἔγνω τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾳδίως ὅπι τε τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς συμπολεμοῦσι περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς αἰσθητικῶς ὦδὲ τοῦ θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προφητικῶς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ ὦδὲ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δῆνά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἤκουσεν ἠχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπεσεῖν, ὠδυνήθη, καὶ ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τ' θρόνου, πεσὼν ἀπέθανε, ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τέτταρα καὶ τεσσαράκοντα κατάρχων τὴν ἀρχήν.

Ἐπὶ-

θήσειε ἢ κατ' ἐκεῖνον τὴν ἡμέραν Ϛ ἡ φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ὅτι τῇ πενθερὸς δυσυχίᾳ. κυήσῃ δὲ αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν κὴ ζήσαντα ἰωαχάβην προσηγόρευσαν, σημαίνει ἢ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα, ἀφ' ἧς τὴν προαπισθεῖσαν δύσκλειαν τότε τῷ στρατῷ. ἦρξε ἢ φινεέσου ἤλι, ἰθαμάρ τῷ ἑτέρῳ τῷ ἀαρῶνος υἱῶν οἰκίας. ἡ γὰρ ἐλεαζάρου οἰκία, τὸ πρῶτον ἱερᾶτο, παῖς παρὰ πατρὸς ὅπλα δεχόμενοι τὴν τιμήν. ἐκεῖνός τε φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτὴν παραδίδωσι. μεθ' ὃν ἀβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτῷ τὴν τιμὴν ὁ βοκλαβών, παιδὶ αὐτοῦ βόζει τὸ ὄνομα αὐτὸς αὐτὴν καταλεῖπει αὐτῷ. παρ' ὃν διεδέξατο ὄζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν ἤλι ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, ἀφ' οὗ νῦν λέγω ὁ λόγος, Ϛ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῆς κῆ τῆς σολομῶνος βασιλείας χρόνων. τότε ἢ οἱ ἐλεαζάρου, πάλιν αὐτὴν ἀπέλαβον.

A Eadem die Phineesis quoque alterius è filiis vxor obiit, non valens superesse mariti infortunio. Peperit ea filium septimestrem quidem, vitalem tamen, cui ob acceptam ignominiam Ioachabes fuit nomen, quam ea vox apud Hebræos significat. Primus autem hic Elis ex Ithamari familia, qui fuit alter Aaronis filius, pontificatum obtinuit. nam antè in Eleazari familia fuit hoc sacerdotium, quod filius à patre per manus accipiebat. ille enim Phineesi id tradidit, quod mox filius & successor eius Abiezeres filio suo Boceiæ reliquit: ob hoc Ozis filius eius accepit: post quem Elis sacerdotio potitus est, de quo nunc loquimur: quod mansit eius generi vsque ad Solomonis tempora, quando ad Eleazari familiam rursum rediit.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΚΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Φθορὰ παλαιστινῶν καὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ πίνα ξόπον ἀπέστειλαν αὐτὴν τοῖς ἑβραίοις. Κεφ. α.
Νίκη ἑβραίων, σαμουήλου στρατηγοῦντος. Κεφ. β.
Ὡς σαμουήλος διὰ τὸ γήρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς υἱοῖς παισὶ ταῦτα ἐνεχείρησεν. Κεφ. γ.
Ὡς ὁ καλῶς προϊσαμένων ἐκείνων τὴν ἀρχῆς τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι. Κεφ. δ.
Ἀποδεῖξις βασιλέως σαούλου τοῦ Κισαίου, κελεύσαντος τοῦ θεοῦ. Κεφ. ε.
Σαούλου στρατεία διὰ τοῦ ἀμμανιτῶν ἔθνους, καὶ νίκη. Κεφ. ς.
Ὡς στρατεύσαμένοι πάλιν διὰ τοὺς ἑβραίους, οἱ παλαιστινοὶ ἠττήθησαν. Κεφ. ζ.
Σαούλου πρὸς ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη. Κεφ. η.
Ὅτι σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, δαυίδην ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν θεοῦ. Κεφ. θ.
Ὡς καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ, διὰ σαούλου βασιλεύοντος. Κεφ. ι.
Μονομαχία δαβίδου πρὸς γολίαθον, καὶ ἧττα τῶν παλαιστινῶν. Κεφ. ια.
Ὡς θαυμάσας τὴν δαβίδην τοῦ ἀνδρείας, συνῴκησεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα σάουλος. Κεφ. ιβ.
Ὅτι τὸν δαβίδην, ὁ βασιλεὺς ἐπεβούλευσεν ἀποκτεῖναι. Κεφ. ιγ.
Ὡς πολλάκις καὶ δαβίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ σαούλου διέφυγε. καὶ σάουλον δὶς ὑπ' αὐτῷ γνόμενον, ὡς τε ἀπολεῖν, ἐφείσατο. Κεφ. ιδ.
Ὡς στρατεύσαμένων παλαιστινῶν διὰ τοὺς ἑβραίους, ἠττήθησαν οἱ ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν σάουλος ἀπέθανε μετὰ τῶν παίδων μαχόμενος. Κεφ. ιε.

HÆC IN SEXTO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti Arcam Hebræis remiserint. Cap. I.
Victoria Hebræorum ductu Samuelis. Cap. II.
Quomodo Samuel deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit. Cap. III.
Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit. Cap. IV.
Saulus iubente Deo Rex declaratur. Cap. V.
Sauli victoria contra Ammanitas. Cap. VI.
Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur. Cap. VII.
Victoria Sauli contra Amalecitas. Cap. VIII.
Samuel ad Dauid regiam potestatem, ex Dei mandato, clàm transfert. Cap. IX.
Quomodo nouam expeditionem aduersus Hebræos, Saulo regnante, Palæstini susceperunt. Cap. X.
Singulare certamen Dauidis & Goliathi, secutáque Palæstinorum clades. Cap. XI.
Saulis Dauidis fortitudinem admiratus, filiam ei in matrimonium collocat. Cap. XII.
Quòd rex Dauidi necem sit molitus. Cap. XIII.
Quomodo Dauid aliquoties insidias regis ægrè elapsus bis tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit. Cap. XIV.
Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit. Cap. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΚΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEXTVS.

Κεφάλαιον ά.

Φθορὰ παλαιστινῶν ὑπ' αὐτῆς, ὑφ' ἑνὸς ἕκαστον ἀπέπεμψαν τὴν κιβωτὸν πρὸς Ἐκραίους.

A

CAP. I.

Quomodo Palæstini peste & fame coacti arcam Hebræis remiserunt.

ΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ παλαιστινοὶ τὴν τῶν ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ θεὸν τὸν αὐτῶν θεὸν ὡσπέρ τι λάφυρον, δαγὼν δ' ἦν οὗτος ἐκάλειτο, πεθέασι. τῇ δ' ὑπαύσῃ, πάντες ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἡμέρας ἀρχὴν εἰσιόντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν θεὸν αὐτῶν, ὑπτιον καίουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν. ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἐφιστᾶσιν αὐτὸν ὅπου ταύτης, δυσφορήσαντες ὅτι τῇ μεγίστῃ μοίρᾳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες πρωΐ τῆς δαγὼν, καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ὅπου τῆς προσκυνουμένης τὴν κιβωτὸν χήμασος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον δὲ ὑπὸ δυσεντερίας πάθους χαλεποῦ, καὶ τὴν αἵρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἔντερα ἀναφέροντες, ἐξεμοῦντες ἀμβλεβρωμένα, καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ὑπὸ τῆς χώρας, μυῶν πλῆθος ἀνελθὸν ὑπὸ τῆς γῆς κατέβλαπτε, μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχώμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν οὐ δυνάμενοι, σωτηρίαν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ ταύτης αὐτοῖς ἀναχεῖν, ἔκριναν τὴν τε ἧτταν καὶ τὴν ταύτης ἀγχμαλωσίαν, ἐκ τῶν ἀγαθῶν μεγίστην. πέμψασαν ἐν πρὸς τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς ἀπολαβεῖν. τοῖς δ', ἐκ ἀπόδης ἡ τῶν ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν. ἀλλ' ὑποψίαν τε αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεκόμισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν ἀζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν ἀσπαλωνίτας. μένει δ' οὐδὲ παρ' ἐκείνοις. ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἁλισκόμενοι, πρὸς τὰς ἐκόμους ἀπολύουσι πόλεις.

B

C

D

PARTA de Hebræis victoria, sacráque arca quemadmodum diximus capta, Palæstini cum cæteris spoliis Azotum eam referunt, & in fano dei sui Dagonis inter donaria collocãt. Sequẽti verò die mane venientes vt adorarent deũ suum, inuenerunt eum è basi excidisse, & pronũ prostratum ante arcã: quòd ægrè ferẽtes, in pristinum locum eum reponunt. cúmque sæpius illuc accedentes, semper prostratum & adorabundum reperirẽt, stupor maximus ac perturbatio totum populũ inuasit. postremò grauissima pestis Azotiorũ vrbem atque agrum adorta est. correpti enim dysenteria cruciabiliter moriebantur, nõnulli interanea vitiata morbóq; corrosa euomebant. Ager verò totus scatebat muribus, qui omnia vastantes, nec segetibus parcebant, nec cæteris fructibus. His calamitatibus Azotij pressi, nec valentes amplius tolerare, intellexerunt arcã in causa esse, & victoriã cum eiusmodi spoliis luctuosam sibi contigisse. miserunt igitur ad Ascalonitas, postulantes vt arcam in ipsorum vrbẽ transferrent: qui non grauatim Azotiorum legationi annuẽtes. cupidè arcã ad se receperũt. móxque eisdẽ quibus illi malis laborauerunt: cũ arca enim simul etiam calamitates sunt trãslatę. Itaque hinc quoq; ablegata est ad alios, sed ne apud illos quidẽ permãsura. agitati enim eisdẽ pestibus, ad vicinas vrbes eã transmittebãt.

1. Reg. 5.

atque in hunc modum quinque Palæſtinorum vrbes peruagata eſt arca, veluti tributum per ſingulas pœnam violatæ religionis exigens.
1.Reg.6. Quæ defeſſæ tot malis, & aliis exemplum factæ ne arcam reciperent talia hoſpitij præmia referentem, nihil ſupereſſe videbant, quàm vt bono aliquo modo à ſe eam ablegarent : & cùm conueniſſent quinque ciuitatum principes, Gittæ, Accaronis, Aſcalonis, Gazæ & Azoti, diſpiciebant quid facto opus eſſet. Ac primum viſum eſt remittendam eſſe arcam ad ſuos, cuius captiuitatem Deus vlciſceretur, quum tot mala ſimul cum ea regionem ingreſſa homines & agros vaſtare non deſinant. Nec defuerunt qui huic ſententiæ contradicerent, negantes hæc imputanda captiuæ iſti arcæ: cuius ſi tanta vis eſſet, aut ſi omnino Deo cara fuiſſet, nunquam illam in diuerſæ religionis hominum manus deuenire permiſiſſet : ſuadentéſque vt hos caſus æquo animo ferrent, & ſic cogitarent, hæc omnia non aliunde quàm à natura prouenire : quæ & corporibus & terris & plantis & cæteris potentiæ ſuæ ſubditis per certas temporum vices huiuſmodi mutationes ingenerare ſolet. Sed vicit ſententia probatæ prudentiæ hominum, qui tunc aptiora ad propoſitum negotium cenſere videbantur. His neque remitti arcam placuit, neque retineri. ſed pro quinque ciuitatibus quinque ſtatuas aureas dedicari Deo in teſtimonium gratitudinis, quòd eius fauore ſeruati eſſent ex ea peſte quam humanis remediis euadere fuerit impoſſibile: & totidem mures aureos addi illis ſimiles qui agris vaſtitatem intulerunt. His omnibus in loculum incluſis & ſuper arcam impoſitis plauſtrum ei nouum fabricari : vaccas deinde nuper enixas plauſtro ſubiungi, incluſis domi earum vitulis, ne ſint impedimento matribus, & vt fœtuum deſiderio magis properent. ipſas verò deduci in triuium arcam vehentes, atque ibi relinqui vt quamcunque velint viam ineant. Et ſi quidem ad Hebræorum regionem ſe verterint, ad eámque perrexerint, credere arcam fuiſſe calamitatum cauſam : ſin aliò deflexerint, retrahendas ex itinere, indubitato argumento nihil in hac ineſſe virium. hoc conſilium omnibus calculis eſt approbatum, quod mox opere ſunt exſecuti: & paratis quæ diximus, productóque in triuium plauſtro ac ibi relicto ipſi retrorſum diſceſſerunt.

καὶ τοῦτον προσέρχεται τὸν τρόπον, τὰς πέντε τῶν παλαιστινῶν πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τοὺς πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δι' αὐτὴν ἔπαθον. ἀπειρηκότες οὖν τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλίαν γινόμενοι, καὶ μὴ προσδέχεσθαι τὴν κιβωτὸν πάλιν πρὸς αὐτοὺς ὅτι τοιούτῳ μισθῷ οὐ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ τρόπον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. οὐ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, γίττης, ἀσκάλωνος καὶ ἀσκάλωνος, ἐπὶ ὃ χάζης, καὶ ἀζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. οὐ τὸ μὲν πρῶτον, ἐδόκει τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ἀφιλοκίνδυνος αὐτὴν τῷ θεῷ, οὐ συνεπιδημήσαντων αὐτῇ διὰ τοῦτο τοὺς δεινοὺς, καὶ συνεισβαλλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτούς. ἦσαν δ' οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας. ἐν δὲ ταύτῃ εἶναι τὴν δύναμιν ὑγιῆ καὶ τὴν ἰσχύν. ἐν δὲ αὖ ποτ' αὐτῆς κηδομένους θεοῦ ὑποχείριον ἀνθρώπους γενέσθαι. ἡσυχάζειν δὲ καὶ περιμένειν ἔχειν ὅπη τοῖς συμβεβηκόσι παρήνουν, ἀτίμαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν φύσιν, ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι κατὰ χρόνων περιόδους πάσχει τοιαύτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς περὶ τῶν μάλις γνώμας ἀνδρῶν ἔντιμα τοῖς ἐπάνω χρόνοις σωθέσι καὶ φερούσῃ πίστις δυμῶν συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξαίτων ἁρμόζοντος λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμψειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν. ἀλλὰ πέντε μὲν ἀδριαίτας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσοῦς ἀναθεῖναι τῷ θεῷ χαριστήριον, ὅτι περιενόησεν αὐτῷ τ' σωτηρίας καὶ κατέχειν ἐν τῷ βίῳ δίκαιον μόνους ἐξ αὐτοῦ παθήμασιν, οἷς ἐκεῖνοι ὠνείδιζον. τοσούσδε δὲ τ' ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῷ καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς καὶ θέντας ὅπη τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν καταστρώσασθαι. καὶ βίας ὑποζεύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν μὴ τοῖς μηδάσιν ἐμποδὼν ἐπόμεναι γένωνται, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιοῦνται τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τ' κιβωτὸν φερούσας ὅπη ξιόδου καταλιπεῖν, αὐτοῖς ὅπῃ ξέφαντας ἢ βέλοι) τὴν ὁδὸν ἀνελθεῖν. κἂν μὲν τ' ἑβραίων ἀπίωσιν, καὶ τὴν τούτων χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν. αἰ δ' ἄλλην τράπων), μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει. ἔκεινάν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις δῦναι τὴν γνώμην σκύρωσαν. καὶ ποιησάντες μὲν τὰ προειρημένα, προάγουσι τὴν ἅμαξαν ὅπη τὴν τριόδου, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν.

CAP. II.

Victoria Hebræorum ductu Samuelis.

Ibid. VAccis autem veram viam ingreſſis, & rectà non aliter quam ſi deducerentur tendentibus, principes Palæſtinorum ſequebantur, cupientes cognoſcere quò peruenirent, & vbi plauſtrum ſiſterent. Vicus eſt quidam in tribu Iudæ, nomine Bethſama. huc poſtquam venerunt vaccæ, tametſi pulchram planitiem ante ſe haberent, vlterius tamen non ſunt progreſſæ, ſed ibi plauſtrum ſtatuerunt:

Κεφάλαιον ϛ'.

Νίκη ἑβραίων σαμουήλου στρατηγοῦντος.

Τῶν δὲ βοῶν τ' ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγουμένων τινῶν αὐτῆς ἀπιθανῶν, οἱ τ' παλαιστινῶν ἄρχοντες ἠκολούθουν πέρατα σκοποῦντες καὶ ποῦ τινας ἥξουσι βουλόμενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ὀνόματι ἰσὰ φυλῆς βαθσάμη ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες. καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐνδεξαμένου, πανόντας πρόσω χωρεῖν, στήσασαν τὴν ἅμαξαν αὐτόθι.

θέα δὲ

θέα ἦ ἰὼν τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ ἀσμενεῖς ἐγένοντο. Θέρους γὰρ ὥρᾳ πάντες ὅτι τάχιστα συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγῆτε, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῆς χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον δίδυς ὅτι τάχιστα ἀμάξαν. καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τοῖς ἀσφάλτας εἶχε καὶ τοὺς μῦας πεθέασιν ὅτι τινος πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ θεῷ, καὶ κατολοκαυτώσαντες. καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν παλαιστινῶν ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω. ὀργὴ δὲ χόλος τῷ θεῷ μέτεισιν, ὡς τε ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς βαθσαμίτης κώμης ὡς οὐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ παρελθόντας αὐτὴν βαλεῖν ἀπέκτεινεν. ἐκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται. καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειραν, οἷον εἰκὸς ὅτι θεοπέμπτῳ κακῷ. καὶ τὸν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. τῷ τε μὴ μεῖναι τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίους δοφαίνοντας αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ὅτι ἀποδίδοται τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν παλαιστινῶν. κἀκεῖνοι γνόντες τοῦτο, ἀπῳκίζουσιν εἰς καριαθιαρεὶμ πόλιν τοῖς βηθσαμίταις. ἔνθα τινὸς λευίτου τὸ γῆρας, ἀμιναδάβου δόξαν ἔχοντος ὅτι δικαιοσύνῃ καὶ τῇ θρησκείᾳ καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ θεῷ τόπον ἐν ᾧ κατῴκει δίκαιος ἀνήρ. ἐπετράπουν δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τούτου παῖδες, καὶ τῆς ὁμιλείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι παρῆσαν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ καριαθιαρεὶμ, ποιήσασα πόθῳ τοῖς παλαιστινοῖς μυῖας τέτρατας. τῇ δὲ λαῷ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν εἶχεν ἡ τῶν καριαθιαρειμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπὶ εὐχαῖς καὶ θυσίαις τραπέντος τῷ θεῷ, καὶ πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν πρὸς αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης σαμούηλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς δικαίως πρὸς ὕπνον ἔχοντας εἰπεῖν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ᾤετο μάλιστα τὴν δίκαιον αὐτῶν προτρέψεσθαι καὶ πεῖσαι. ἄνδρες γὰρ εἶπεν οἷς ἐπὶ νῦν βαρεῖς μὲν πολέμιοι παλαιστινοὶ, θεὸς δ' ἀμάχητος ἄρχεται γίνεσθαι καὶ φίλος, οὐκ ὀπροθυμίᾳ ἐλευθερίας δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν αὖ ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. ἐὰν δὲ βούλεσθε μὴ μεῖναι πρὸς ὀργὴν ἔχοντες ἐξ ὧν τοιοῦτοι δέδεμνῶσιν, ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι. καὶ τὴν πονηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν, καὶ θεραπεύοντες αὐτὸν ὅλας ταῖς δικαιοσύναις προσέρπειδε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες δικαιότερον. ταῦτα γὰρ ὑμῖν πᾶσαν ἄξει τὰ ἀγαθὰ, ἐλευθερίας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων. ἃ λαβεῖν οὐδ' ἅπλοις, ὅτι σωμάτων ἀλκαῖς, ὅτι πλήθει συμμέχων δυνατόν ἐστιν. ἃ γὰρ τούτοις ὁ θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος. ἐγκρυπτὸς δ' αὐτοῦ τῆς ὑποσχέσεων, ἐγὼ γίνομαι. τοῦτ' εἰπόντος ἐπευφήμει τὸ πλῆθος ἡδέως τῇ παραινέσει. καὶ κατέδυσεν αὐτὸ παρέξειν κεχαρισμένων τῷ θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ σαμούηλος, εἰς τινα πόλιν λεγομένην μασφάτην. κατοπτεύομενον τοῦτο σημαίνῃ κρῆναι ἑβραίων γλῶττας. ἐντεῦθεν ὑδρευσάμενοί τε ἀπένδουσι τῷ θεῷ, καὶ ἄσιτοι διατελοῦσιν ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐπὶ δίκας ἐρέποντες. οὐ λανθάνουσι δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἐπεὶ συναχθέντες.

ad quod ſpectaculum à vicanis mox cum gratulatione eſt cõcurſum. Cùm enim eſſet æſtas, & fruges ex aruis comportarentur, vt viderent arcam, præ gaudio mittentes opus è manibus, ad plauſtrum illud properabãt. demptam deinde arcam, & vas quod ſtatuas illas ac mures continebat, in petra quadam quæ in campo exſtabat, depoſuerunt: & accitis victimis peractóque ſacrificio ſplendidè epulati, plauſtrum ſimul ac vaccas holocautoma Deo fecerunt: quo viſo principes Palæſtinorum retro ad ſuos ſunt reuerſi. Cæterùm indignatio Dei Bethſamitas inuaſit, ex quibus ſeptuaginta occidit, quòd cùm non eſſent ſacerdotes, profanis manibus contrectare arcam ſint auſi. quæ res lætitiam vicanorum nouo luctu nonnihil obſcurauit, eò magis quòd ſuos non fatali morte, ſed diuina vltione extinctos deſiderabant. quamobrem indignos ſe ducentes qui hoſpitium arcæ præberent, mittunt nuncios ad vniuerſos Hebræos, qui certiores faciant de arca à Palæſtinis reddita. illi re cognita transferunt eam in Cariathiarim, vrbem vicinam Bethſamitis, atque ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iuſtitiæ celebrem, in ædibus eius collocant, idoneum ſacrario locum exiſtimantes vbi vir iuſtus haberet domicilium, cura arcæ commiſſa eſt eius filiis, quam per viginti annos cum ſumma laude geſſerunt. tot enim annos in Cariathiari manſit, quatuor ſolis menſibus apud Palæſtinos detenta. 1. Reg. 7. 11.

Cúmque populus toto hoc vicẽnio votis & ſacrificiis operam daret, magnámque religionem & cultus diuini curam præ ſe ferret, propheta Samuel animaduerſa eorum promptitudine, putans ſe nactum occaſionem adhortandi ad libertatem, & bona quæ illam ſequuntur, orationem & tempori accommodans & negotio, verba in hanc fermè ſententiam ad eos fecit: Viri Iſraelitæ, quandoquidem nec hoſtis infeſtus eſſe deſinit, & Deus veſtris precibus flexus propitius eſſe incipit, oportet non votis tantum libertatem expetere, ſed eò totis viribus incumbere, vt vel nunc tandem illa potiri contingat. Cauete ergo ne veſtriſmet moribus hac indigni reddamini, ſed pro ſe quiſque colat iuſtitiam: expulſiſque omnibus vitiis ex animo, purgatas mentes ad Deum conuertite, & in eius veneratione conſtanter perſeuerate. hæc enim facientibus breui omnia bona venient, & in primis noua libertas & victoria de hoſtibus: quæ neque armis, neque robore corporum, neque copiarum multitudine conſequi licet. non enim his rebus Deus præmia propoſuit, ſed probitati ac iuſtitiæ: qui veſtram expectationem non fallet, mihi credite. Hanc adhortationem alacris populus fauſtis acclamationibus excepit, promptum ſe offerens ad omnia quæcunque Deus velit ac iubeat. Samuel autem edixit vt conuenirent in oppidum Maſphatim, quæ vox conſpicuum ſignificat. ibi hauſta aqua libauerunt Deo, & indicto vnius diei ieiunio publicè ſupplicatum eſt. Nec latuit Palæſtinos Hebræos circa Maſphatim congregari, ſed confeſtim cum magno exercitu affuêre,

ἀλλὰ μαθόντες ἔτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν,

sperantes se illos nec opinos posse opprimere. A quapropter trepidi ad Samuelem concurrunt, consilium dubiis rebus petentes, nihil dissimulantes non esse sibi satis vel virium vel animi ad confligẽdum cum tam potente hoste, à quo toties victi discessissent: & libenter quieturos si liceat, ne vltro sibi perniciem accersere videantur. conuenisse se ad supplicationes & sacrificia, vtque sacramento ad militiam adigerentur: nunc imparatis & inermibus imminere hostem, vt nulla spes salutis supersit, ni Deus B à propheta exoratus periclitantes in tutelam accipiat. Ille iubet eos securo animo esse, neque enim auxilium Dei defore. & mactato agno lactente, rogat Deum vt in se sperantes protegat, & à vi Palæstinorum tutos faciat: néve patiatur iam iterum ab eodem hoste cladem accipere. hac victima egregiè litatum est, & Deus præsens ac propitius insignem victoriam annuit. Sed priusquam totam flamma absumeret, nondum sacro peracto, hostis in con- C spectu aciem explicat, rem factam se habere putans, interceptis Iudæis imparatis ad pugnam, & tantùm non inermibus, vt qui non in hoc in eum locum conuenerant. At longè aliter accepti sunt quàm crederent, etiamsi quis prædixisset. Primum enim terra nutante Deo sub pedibus eorum intremuit, & vacillante vestigio nutabant, nonnulli etiam in improuisos hiatus prolabebantur, deinde fulminibus crebris attoniti, & ignitis fulguribus oculos D ac manus semiustulati, vt ne arma quidem retinere possent, in fuga spem totam ponebant. tum subito Samuel in perturbatos irruit, cæsisque plurimis, reliquos vsque Corthæos (id loco nomen est) persequi non destitit. & fixo ibi suæ victoriæ fugæque hostium termino, qui trophæi vice esset, appellauit eum Fortem, in signum donatæ à Deo contra hostem fortitudinis: qui post hanc cladem nunquam bellum instaurare est ausus, sed cohibente metu & E accepti incommodi memoria intra fines suos se continuerunt: & inuersis rerum vicibus, eorum ferocia in partes victoris transiit. Nec his contentus Samuel crebris expeditionibus & multis cædibus eos vastauit, donec omnino superbiam gentis perdomaret. agrum etiam quem prælio victis Iudæis abstulerant, quam latè inter Gittam & Accaronem patet, armis recepit. Reliqui verò Chananæi pacem eo tempore cum Israelitis habebant. F

CAP. III.

Quomodo Samuel, deficientibus per ætatem viribus, rerum administrationem filiis suis commisit.

SAmuel autem rebus populi compositis, & iurisdictis conuentibus per terras vrbes institutis, ipse singulis annis bis eas obibat, & iura G reddebat. multoq; tempore hãc præcipuam curã habuit, vt patriis legib. resp. administraretur,

μεγάλη σφαγὴ καὶ δυνάμει κατ' ἐλπίδα τῆ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ ὅλῳ σκύασμῳ ὀλιγοστοῖς τοῖς ἑβραίοις ἐπέρχονται. καὶ συμπίπτει δι' αὐτοὺς τοῦτο, ἡ εἰς παραχρῆμα ἄγει καὶ θέος. καὶ δρομάντες πρὸς σαμούηλον, ἀναπεπωκότες τὰς ψυχὰς αὐτῷ ὑπὸ φόβου τῆ προσόψεως ἵππης ἔφασκον, καὶ δι' τοῦτο ἱκετεύειν ἵνα μὴ κινήσωμεν τινὶ τῶ πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναβοῶντος ἡμᾶς ἐπ' ὠχὰς καὶ θυσίας καὶ ὄρκους, γυμνοῖς καὶ αὐόπλοις ἐπεστράτευσαν οἱ πολέμιοι. ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας ἡμῖν, ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ θεοῦ ἱκετεύοντος ὑπὲρ σοῦ παρρησιάζεσθαι ἡμῖν ἀσφαλείας παλαιστινῶν. ὁ δ' θαρρεῖν τε παρεκέλευεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τῶ θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἀρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῆ ὅλων θύει. καὶ παρακαλεῖ τῶ θεὸν ὑπερέχειν αὐτῆ τινὶ δεξιᾶ, ἐν τῆ περὶ παλαιστινὰς μάχη, καὶ μὴ παιδεῦσαι δεύτερον αὐτοὺς δυσχήσαντας. ἐπήκοος δ' γίνεται τῶν ἀχῶν ὁ θεὸς, καὶ προσδέχεται, ὁλοκαυτοῦντος δ' συμμάχω τῆ διανοίᾳ τινὶ θυσίαν, ὅπως δὴ νίκην αὐτοις καὶ κράτος. ἔτι δ' ὅλη τῶ καιρῶ τινὶ θυσίαν ἔχοντος τῶ θεῶ, καὶ μήπω πᾶσαν δλοκ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προσῆλθεν ὁ τῶ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύναμις, καὶ παρατάσσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης ὡς ἀπλημμελούντων ἐν ἀπορίᾳ τῆ ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς δὴ μάχην ἐκείνοις ἀπηρτισμένων. προπίπτουσι δ', οἷς ἁδὴ εἰ προὐλεγέτης, ῥᾳδίως ἐπείσθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ θεὸς κλονεῖ σεισμῷ. καὶ τινὶ γῆν αὐτοῖς ὑποτρεμον καὶ σφαλερὰν κινήσας πέποιεν, ὡς σαλευομένης τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διεμαμένης εἰς ἔνια τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βεγκαῖς ἀλαλάξασι, καὶ ἀλαπύξας ἀστραπὰς, ὡς καταφλέξας αὐτῶν τὰς ὄψεις ἀφειλάμψας, καὶ τῆ χεῖρας ἐκκρεμάσας τὰ ὅπλα γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δ' σαμούηλος μὲν τῆ πλήθους, καὶ πολλοὺς κατασφάξας, κατακολουθεῖ μέχρι κορράων τόπου τινός, ἔστι λεγομένου. καὶ κατασήσας ἐκεῖ λίθον ὥσπερ ἆθλον τῆ νίκης καὶ τῆ φυγῆς τῆ πολεμίων, ἰσχυρὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τῶ θεῶ γνωμένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος. οἱ δὲ μετ' ἐκείνου τινὸς πληγὴν, ἐκ ὑπερετάλασαν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας. ἀλλ' ὑπὸ θέους καὶ μνήμης τῆ συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὅθεν δὴ λῶ πάλαι θαρσοῦς τοῖς παλαιστινοῖς ὅτι τοὺς ἑβραίους, τότ' ἐκείνων μὲν τινὶ νίκην ἐγένετο. καὶ σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἀναιρεῖ πολλοὺς, καὶ τὰ φρούρια αὐτῆ εἰς τὸ παντελὲς καθεῖλε. καὶ τινὶ χώραν ἀφαιρεῖται λῶ τῆ ἰουδαίων ἀπέτεμον τὸ φρούριον κρατήσαντες τῆ μάχη. αὐτὴ δ' λῶ μάχη πόλεως ἀκκάρωνος ἀπὸ τῆ γίτης ὅρων ἐκτείνεται. Ἦν γὰρ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς ἰσραηλίταις τὰ ἐπιτήδεια τῆ χαναναίων.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς σαμούηλος δι' ἡλικίαν ἀδυνατῶν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτῶ παισὶ ταῦτα ἐπιτρέπει.

Ὁ δὲ προφήτης σαμούηλος, διακοσμήσας τὸν λαὸν, καὶ πόλιν αὐτοῖς ἑκάστοις, εἰς ταὐτὸν ἐπιλύσεν συνερχομένους ἐπὶ τῆ θεῶ ἀλλήλοις χρῆσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δ' δὲ τὸ ἔτους ἑκάστου περιερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς. καὶ πολλῶ ἐβεβήδει δυνομίαν ὅτι χρόνον πολιῶ.

ἔπειθ'

ἔπειθ' ὑπὸ γήρας βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη A
θεραπεύειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν
θεοσασίαν τῦ πλήθους παραδίδωσιν. ὧν ὁ μὲν πρω-
τότοκος ἰωήλος θεσπιῳδιῶ. τῷ δὲ νεωτέρῳ ἀβία ὄνο-
μα ἦν. θεσέταξε δὲ τὸ μὲν ἐν βεθήλῳ πόλει καθε-
ζόμενον κρίνειν, τὸ δ' ἕτερον ἐν βαρσυβαί, μερίσας τὸν
ὑπακουόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφὲς ὅτι πα-
ράδειγμα καὶ τεκμήριον, τὸ μὴ τὸ τρόπον ὁμοίους τοῖς
φύσαι γίνεσθαί τινας. ἀλλὰ τάχα μὲν χρηςὺς καὶ με- B
ρίους ἐκ πονηρῶν. τότε μέν γε φαύλους ἐξ ἀγαθῦ παρέ-
χον αὐτοὺς ἁμαρτάνοντας. τῷ γὰρ τὰ παρὸς ὀλιγωρῆσαι δικαίων
ἐκβεβηκόμενοι, καὶ τὸ ἐναντίον ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ
λημμάτων αἰσχρῶν καθυφίεντο τὸ δίκαιον. καὶ τὰς κρί-
σεις καὶ ὁ παρὸς τ' ἀληθείαν, ἀλλὰ θεὸς τὸ κέρδος ποιού-
μενοι, καὶ θεὸς ἑαυτοῖς καὶ θεὸς δίαιτας πολυτελεῖς
ὑπονενοσηκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντία ταῦτα ἐθεράσαν
τῷ θεῷ. δεύτερον δὲ τῦ θεοφιλῆ πατρὶ αὐτῶν, ὃς πολ- C
λοῖς τοῖς τὸ πλῆθος εἰς δίκαιον ἀεισθὲν εἰσφέρετο καὶ
θεόπεμπτον.

Κεφάλαιον δ'.

*Ως οὐ καλῶς θεοῖς ἀφῶν ἀκόλουθα τὰ ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ'
ἔργης ἠτήσατο βασιλέα.*

Ὁ δὲ λαὸς ὀχυροῖζόντων εἰς τὴν θεσπέραν κα-
τάσχεσιν καὶ πολιτείαν τ' τῦ θεοφήτυ παίδων, D
χαλεπῶς τε τοῖς θεατρομένοις ἔφερε, καὶ θεὸς αὐτὸν
συνεχέχυσι. διέτεινε δ' ἐν ἁρμαθὰ πόλει. καὶ τάς τε
τῶν ἰῶν ἀδικημάτων ἔλεγον. καὶ ὅτι γήραος αὐτὸς ἤδη
καὶ παρειμένος ὑπὸ τῦ χρόνυ, τῶν θεσγμάτων ἐκεῖ τὸν
αὐτὸν θεοεσάγειν δύναται ζόπον. ἐδόκουν τε καὶ ἱκέτευον
ὑποδεῖξαί τινα αὐτῷ βασιλέα, ὃς ἄρξει τῦ ἔθνους καὶ
τιμωρήσηται παλαιγίνους, ὀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας
τῶν θεοτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν E
σαμοῦηλον οἱ λόγοι διὰ τὴν σύμφυῶν δικαιοσύνην καὶ
τὸ θεὸς τοὺς βασιλέας μῖσος. ἠτήπτο γὰρ δεινῶς τῆς
ἀριστοκρατείας, ὡς θείους καὶ μακαρίους ποιῦσης τοὺς
χρωμένους αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φρονήσεως καὶ
βασανίσυ τῆς ὅλη τοῖς ἐμπειρόταις, ὅτι ζοφῶς ἐμνημόνευ-
σεν ὅτε ὕπνυ. διόλης γὰρ νυκτὸς, τρέφων τὰς περὶ
τῶν θεσγμάτων ἐννοίας διεπαρτέρει. ἔχοντι δ' οὕ-
τως, ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ καταμυθεῖται μὴ
δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος. ὡς οὐκ ἐκεῖνον F
ὑπερφανήσαντας ἀλλ' αὐτόν, ἵνα μὴ βασιλεύσῃ μό-
νος. Ταῦτα δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἀπ' αἰ-
γύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μὲν γὰρ οὐκ
εἰς μακρὰν μετάνοιαν αὐτοὺς ὑπόπτονον. ὑφ' ἧς οὐδὲν
ἧττον ἔσαι τῶν ἐσομένων. ἐλεγχθήσονται δ' καταφθονήσαντες, καὶ βύλας οὐκ δικαίσους θεὸς
ἐμὲ καὶ τὴν σὴν θεοφητείαν λαβόντας. κελεύω
δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν ἂν ἐγὼ θεοείπω βασιλέα,
θεοδηλώσαντα ποίων τε πειραθήσονται βασιλευ- G
μένοι κακῶν, καὶ ὁλαμῶς τυραννίδων ἐφ' ἃ ἂν αὐτοὺς
μεταβολή. ταῦτα ἀκούσας σαμοῦηλος, ἅμα
ἅπας συγκαλέσας τοὺς ἰουδαίους ἀποδεῖξαι αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν. ἔφη δ' δεῖν πρῶτον αὐτοῖς
ἐνδιημήσασθαι τὰ θεσπεσθέντα βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνεχθήσονται κακοῖς. γινώσκετε γὰρ ὅ-
τι πρῶτον μὲν ὑμᾶς ἀποστήσουσι τὰ τέκνα. καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἁρματηλάτας ἐκ κελεύσουσι,

Deinde senio grauante, vt consuetis muniis III.
sufficere non posset, filiis suis principatum & 1. Reg. 8.
curam reip. tradidit: quorum seniori Iohel, iuniori Abia, nomen erat: mandauitque vt alter in Bethelis, alter in Barsabe ius diceret, partito populo, & sua cuique iudici parte attributa. In his manifestum exemplum exhibitum est, non semper patribus similes nasci filios, sed interdum ex malis bonos, sicut tunc contrà ex bono mali prognati sunt. Relictis enim paternis institutis diuersissimam viam ingressi, munoribus corrupti iustitiam opprimebant, & in iudicando non tam veritatis quàm lucri respectum habebant, solutique in luxum ac delicias, tum Dei voluntatem, tum patris contemnebant, cui nihil magis erat cordi, quàm vt in populo iustitia vigeret quàm maximè.

CAP. IV.

Quòd populus offensus Samuelis filiorum moribus, regem sibi dari postulauit.

POpulus autem videns rempub. cura & diligentia prophetæ optimè constitutam, labefactari per filiorum eius impotentiam, vehementer offensus ad patrem concursum fecit, qui tum habitabat in vrbe Ramatha: & commemoratis filiorum eius iniquitatibus, quodque ipse iam senio debilis, more solito præesse administrationi rerum non posset, obnixè precabatur vt regem aliquem declararet, qui toti genti cum imperio præsit, & à Palæstinis illatæ toties iniuriæ pœnas debitas exigat. Hæc populi voluntas vehementer Samuelem contristauit, qui propter innatam iustitiam non amabat regiam potestatem vt nimiam. Valde enim optimatum gubernatione delectabatur, non aliam ad felicitatem populi conducibiliorem existimans. adeóque res hæc hominem solicitum habuit, vt nec cibum nec somnum præ cura caperet, sed per totam noctem se in lecto versaret, multa interim animo volutans. Sic affecto Deus se videndum præbuit, consolatus eum ne postulata populi ægrè ferat: dicens non tam ad ipsum pertinere hanc contumeliam, quàm ad se, quem nolint sibi solum esse regem: idque moliri cœpisse iam inde ex quo primùm ope sua ex Ægypto sunt educti. verum non multo pòst futurum est, inquit, vt eos consilij huius serò pœniteat: quando nec factum infectum esse poterit, & ipsi suam ergà me æquè ac te ingratitudinem damnabunt. Nunc iubeo te eis creare regem quem ego designauero: idque prius quàm facias, præmonebis quantum malorum sibi vltro ascisscant, protestaberisq; eos te inuito ad mutationē status in deterius properare. His auditis Samuel, mane conuocatis Iudæis, declaraturum se illis regem promisit, addens velle se prius indicare, quæ erunt sub regibus ferenda, & in quantis incommoditatibus erit viuendum. Scitote ergo primùm quòd à vobis abstrahent vestros liberos, & alios aurigas sibi facient,

alios equites & ſatellites & curſores, & tribunos ac centuriones: & alios item opifices, armorum ſuorum ac curruum aliorúmque inſtrumentorum fabros: præterea villicos agrorum ſuorum & aratores, & vinearum foſſores: & nihil eſt quod non cogentur facere more mancipiorum quæ pecunia parantur. Filias quoque veſtras facient ſibi vnguentarias, & culinarias, & panificas: & ad alia miniſteria compellent, quæ ancillæ neceſſariò verberum formidine obeunt. poſſeſſiones etiam veſtras vobis ablatas eunuchis ſuis & ſatellitibus donabunt, & pecorum greges vnicuiuis è ſuis largientur. &, vt compendio dicam, ſeruietis vnà cum omnibus veſtris regi, non ſecus atque domeſtici eius famuli. cúmque hæc omnia patiemini, veniet vobis in mentem huius meæ prædictionis, & pœnitentia tacti ſupplices Dei miſerationem implorabitis, vt vos à regibus liberet. verùm ille non admittet eas preces, ſed repulſos ſinet dare pœnas inconſultæ temeritatis. His præmonitionibus multitudo erat ſurda, nec à propoſito dimoueri poterat, contemptis omnibus, quæ Samuel in rem eorum afferebat: ſed vrgebat obſtinatè vt miſſa futuri cura regem crearet: quandoquidem niſi regis ductu vindicare ſe de inimicis gentibus non valerent, nec eſſe abſurdum, ſi cùm finitimi omnes regnentur, & ipſi eandem reipub. formam accipiant. Samuel verò videns ſe prædictionibus ſuis parum proficere, ſed pertinaciter eos in ſententia manere: Nunc, inquit, abite domum quiſque ſuam, & cum tempus erit accerſam vos, quàm primùm cognouero, quem vobis regem Deus dare velit.

τοὺς δὲ ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δεσμεῖς ἢ ἄλλως κὴ χιλιάρχους. ποιήσουσι ἢ τεχνίτας ὁπλοποιοὺς, κὴ ἁρματοποιοὺς, καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεωργούς τε κὴ τ ἰδίων ἀγρῶν ὀπτηλητὰς, κὴ σκαπανεῖς ἀμπέλων. κὴ οὐδέν ἐστιν ὃ μὴ κελεύομένοι ποιήσουσιν, ἀνδραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. κὴ τὰς θυγατέρας δ' ὑμῶν, μυρεψοὺς ἀποφανοῦσι Ϲ ὀψιποιούς, Ϲ στεποποιούς. κὴ παν ἔργον ὁ θεραπαινίδες ἐξαναγκὴς πληγὰς φοβέμεναι κὴ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτήσιν ἢ τλὴ ὑμετέραν ἀφαρπάσονται, καὶ ταύτλω δυνάχοις καὶ σωματοφύλαξι δωρήσονται. καὶ βοσκημάτων ἀγέλας ταῖς αὐτῆ θεραπαινεμοῦσιν. σωελόντι δ' εἰπεῖν δουλεύσετε μὴ πάντων τῆ ὑμετέρων τῆ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῆ οἰκέταις ἴσοι γενόμενοι. Ϲ μνήμλιν ὑμῖν τῶνδε τῆ λόγων γενήσει κὴ τὸ πάσχειν αὐτά. κὴ μεταγνώσοντες ἱκετεύσετε τ θεὸν ἐλεῆσαί τε ὑμᾶς κὴ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγλὼ τῆ βασιλέων. ὁ δ' ὐ θεὸς δέξεται τὰς δεήσεις, ἀλλὰ ὧδε πέμψας ἐάσει δίκλω ὑποφέρειν ὑμᾶς τ αὐτῆ κακοβελίας. ὢ δ' ἄρα κὴ θεὸς τὰς θεοῤῥήσεις τ συμβησομένων αὐόητον τὸ πλῆθος κὴ δύσκολον ἐξελεῖν τ διανοίας κεῖσιν ἤδη ὧδε τῆ λογισμῆ καθιδρυμένλν. οὐδὲ γὰρ ὅπισγράψησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῆ σαμουήλε λόγων. ἀλλ' ἐνέκειντο λιπαρῶς, Ϲ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βασιλέα, κὴ μὴ φειδεῖσθαι τῆ ἐσομένων. ὅτι γὰρ τιμωρία τ ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σεῶ αὐτοῖς ἔχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον ἐν τῆ πλησιοχώρων βασιλευομένων τλὼ αὐτλὼ ἔχειν αὐτὸς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς μηδ' ὑπὸ τῆ θεσπιεσμένων ἀπεσταμμένους ὁ σαμουήλος, ἀλλ' ὀπιμένοντας, νεῦμῆ μὴ εἶπεν ἅπιτε θεὸς αὐτοὺς ἕκαστος. μεταπέμψω ἢ ὑμᾶς εἰς δίον, ὅταν μάθω ὧδε τῆ θεῆ, τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

CAP. V.

Saulus iubente Deo rex declaratur.

1. *Reg. 9.* ERat quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus & laudatis moribus, nomine Cis. huic erat filius, nomine Saulus, egregia tum ſtatura tum ſpecie, quibus reſpondebat & animus. Hic Cis cùm eximias aſinas, quibus præ cæteris iumentis delectabatur, à reliquo grege aberrantes amiſiſſet, filium cum vno famulo ad eas quærendas miſit. qui cùm perluſtrata ſua tribu eas non inueniſſet, ad alias venit: & cùm nuſquam comparerēt, decreuit redire, ne patri ſolicitudinis cauſa fieret. & dum non longè à Ramatha oppido iter faciunt, famulo admonēte habitare ibi prophetam veridicum, cúmque omnino conſulendum eſſe: ſic enim ſcituros quid actum eſſet de aſinabus: reſpōdit, nihil ſe habere quod mercedem diuinationis daret. iam enim viaticum eſſe conſumptum. & dicente famulo, ſupereſſe quadrantem ſicli, cúmque dari poſſe, neſciebant enim prophetā mercedes non accipere, itum eſt ad illum: inuentíſque circa portam virginibus aquatum euntibus interrogant vbinam ſit prophetæ domicilium. quæ indicatis ædibus, iubent properare prius quàm eat ad cœnam. præbere enim eum epulum, & nihil eſſe in mora niſi vt ille primus accumbat.

Κεφάλαιον έ.

Βασιλέως Ϲαούλ ὑπόδυξις καὶ θέσις τῆ θεοῦ.

ΗΝ δέ τις ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἀνὴρ δυνατὸς κὴ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, κὶς ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. λῶ ἢ νεανίας τὴν μορφλὼ ἄριστος, καὶ τὸ σῶμα μέγας, τότε φέρνημα καὶ τλὼ δυάνοιαν ἀμείνων τῆ βλεπομένων. σάυλον αὐτὸν ἐκάλεν. ἦν δὲ ὁ κὶς ὄνων αὐτῆ ἐκ τ νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν, ᾤετο γὰρ αὐτὰς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῆ κτημάτων, τ νῦν μεθ' ἑνὸς θεράποντος δεῦρὶ ζήτησιν τῆ κτλνῶν ἐξέπεμπε. ὁ ἢ δεῦρὶ τλὼ πάτριον ᾤκλθε φυλλὼ ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο. ὐδ' ἐν ταύταις ἐντυχὼν, ἀπείναι διεγνώκει, μὴ ποιήσῃ ᾧ αὐτὸ τῆ παῖδ λοιπὸν τλὼ φερνίδα. τ δ' ἑπομένῳ θεράποντος, ὡς ἐγένοντο κὶ τ ἀσαμαθὰ πόλιν, ἐν ᾗ προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντες ἀληθῆ, Ϲ θεὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβελεύοντος. γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτῆ τὸ ᾧ περὶ τῆ ὄνων τέλος. ὐθὲν ἔχειν πορευθέντας εἶπεν αὐτὶ τ προφητείας ὃ καὶ ᾧ συμβῶσιν αὐτῆ. κεκενωμένας γὰρ ἤδη τ ἐφοδίων. τῶ δ' οἰκέτε τεταρτον αὐτῆ παρεῖναι σίκλε φήσαντος κὴ τῶτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τ μὴ λαμβάνειν τ προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, ὧδε γινόμενον. κὴ θεὸς τ πύλας ᾧ τυχόντες παρθένους ἐφ' ὕδωρ βαδίζούσας ἐρῶσιν αὐτὰς τῶ προφήτε τ οἰκίαν. αἱ ἢ, σημαίνουσι, κὴ ταχὺ δεῖν παρελεύσεσθε πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταλυθῆναι. πολλοὶ γὰρ ἐσιέναι κὴ προσκαλίνεσθαι τ κεκλημένων. ὁ ἢ σα-

ὁ δὲ σαμουήλος ἐφ' τούτῳ πολλοὺς ὅτι τῷ ἑσπέραν τότε συνήγαγε. διομόσας γὰρ κατ' πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τὸ θεοῦ, προειπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμήνυσεν. πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, κατὰ τοῦτο τῷ ὥραν. αὐτὸς μὲν ὅτι τὸ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν ἡγεῖσθαι. πληρωθέντος δ' αὐτῷ, καταβὰς ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δὲ τῷ σαούλῳ, καὶ ὁ θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλλοντα. σαοὺλος δὲ προσιὼν τῷ σαμουήλῳ. ἐκ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνύειν τοῦ οἰκίαν τὸ προφήτου. ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ σαμουήλου φήσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ὅτι τὸ δεῖπνον ὡς τῶν ὄντων ἐφ' ὧν τοῦ ζήτησιν ἐκπεμφθεὶς σεσωσμένων, πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχών, ἀλλ' ἥττων εἶπεν ἐγὼ δίκαιος ταύτης τῆς ἐλπίδος ἐκ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πατρίας ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατρίων. σὺ δὲ παίζεις καὶ γέλωτά με τίθεσαι περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν ὀφαλεγόμενος. ὁ δὲ προφήτης, ἀγαγὼν αὐτὸν ὅτι τοῦ ἑστιασιν καταπλίνει, καὶ τὴν ἀκόλουθον ἐπάνω τῶν κεκλημένων. ἦσαν δ' ἡσαν ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν. προφάσει δὲ τοῖς ὀφικόνοις ὡδηφείναι τῷ σαούλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆλθ, οἱ μὲν ἀναστάντες ἀπῆλυον πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι. ὁ δὲ σαοὺλος ὡδὲ τῷ προφήτῃ συνῷ τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ σαμουήλος ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης προύπεμψε. καὶ γλυόμενος ἔξω τ' πόλεως ἐκέλευε, τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν. ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος. καὶ ὁ μὲν σαοὺλος ὑποπέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον κατέχει τ' τῆς νεανίσκου κεφαλῆς. καὶ καταπασάμενος, εἶδε φησὶ βασιλέα ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένος ὅτι παλαιστινοὺς τε καὶ τῶν ὑπὸ ἑβραίων ἄμυναν. τούτων δὲ ἕξει σοι σημεῖον ὅ σε βούλομαι προγνώσθη. ὅταν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ ξεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνῆσαι τῷ θεῷ πορευομένους εἰς βεθήλα. ὧν τ' μὲν τρῶτον, τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομίζοντα. τὸν δεύτερον ἕειφον. ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέρων ἀκολουθήσει. ἀσπάσονται δέ σε ξένοι φιλοφρονήσονται, καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο. σὺ δὲ λήψῃ. κακεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ ῥαχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου συμβαλεῖς τῷ σεσωσθαί σου τὰς ὄνους διαγελεμένῳ. ἐπὶ τ' ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς γαβαθὰ, προφήταις ἐκκλησιάζουσιν ὑπαντήσῃ. καὶ γλυόμενος ἔνθεος, προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς, ὡς πάνυ δ' ὀπιναιοῦ ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαι τε καὶ θαυμάζειν, λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο δύναμονίας ὁ κίσου παῖς παρῆλθεν; ὅταν δὲ σοι ταῦτα γλύπτα τὰ σημεῖα, τὸν θεὸν ἴσθι μετ' σοῦ τυγχάνοντα. ἀσπασάμενος τε τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς γάλγαλα ὑπ' ἐμοῦ ἵνα χαρισήεια θύσωμεν τῷ θεῷ. φράσας ταῦτα καὶ προειπών, ὑποπέμπει τὸν νεανίσκον. τῷ σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν σαμουήλος ἀπλώτησεν. ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ ἀβιναδοῦ, καὶ τὸ ἐκείνων τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἐσεργόμενος, αἰρομένου τοῦ τ' ὑποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὸν γεγονότων, τῷ μὲν ἄλλων οὐδὲν ἀπεκρύψατο, οὐδ' ὡς ἀφίκοιτο ὡδὲ σαμουήλον τὸν προφήτην, οὐδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σεσῶσθαι τοὺς ὄνους ἔφασκε.

Samuel autem hac ipsa de causa conuiuas vocauerat. nam pridie cum per totam diem precatus esset Deum, vt certiorem se redderet quem creaturus esset regem, in crastinum se id facturum pollicitus est: circa eandem enim horam missurum se Beniamitam quendam iuuenem. quam ob rem sedebat in solario, expectans præfinitum tempus: quo peracto ad cœnam se conferebat. cúmque Saulum offendisset, Deus inspirauit ei, hunc esse futurum principem. Saulus verò accedens eum salutatum prius rogat vbi propheta habitet, hospitem enim se hoc ignorare. cúmque ille respondisset, se eum esse, & ad cœnam duceret, dicens non asinas tantum quas quæreret saluas, sed omnium omnia bona in potestatem eius fore: supra spem, inquit, meam sunt ista Domine. neque enim ea est mea tribus, quæ reges proferat, & familia mea humilior est aliis familiis. tu verò ludis me, & maiora quàm pro mea conditione loqueris. Propheta autem deductum eum ad conuiuium accumbere fecit, & famulum supra alios vocatos. erant hi septuaginta numero. iussitque ministris vt Saulo portionem regiam apponerent. cúmque iam hora dormiendi adesset, alii quidem surgentes domum quisque suam reuertebantur, Saulus verò apud prophetam cum famulo pernoctauit. & cùm primum dies illuxit, Samuel excitatum eum in viam deduxit. Postquam autem egressi sunt vrbem, monuit vt famulo præcedere iusso, ipse paulisper subsisteret. esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. tum Saulus famulum ablegat, & propheta deprompta lecytho caput iuuenis oleo perfundit, simulque regem salutat, Deum ei honorem hunc ratum facere dicens, pro tutela Hebræorum, quorum iniurias bello Palæstinis illato vlcisci debeat. hæc ita fore hoc argumento cognoscere poteris. In hoc itinere offendes tres homines religionis ergô tendentes ad Bethela: quorum primum videbis ferre tres panes, secundum hædum. hos tertius sequetur vtrem vini baiulans. hi tibi comiter salutato dabunt panes duos, & accipies. inde venies ad Rachelis monumentum, vbi occurret tibi qui nunciet inuentas esse asinas. Inde progressus ad oppidum Gabatha, in cœtum prophetarum incides: & correptus diuino spiritu, vnà cum illis prophetabis, vt quotquot hæc viderint, attoniti miraculo dicant, vnde hæc felicitas Cisi filio? his signis visis certo scito Deum esse tecum: & saluta patrem tuum & cognatos. Venies autem Galgala, me accersente, vt pro his Deo pacificas hostias immolemus. His prædictis dimisit iuuenem: & quicquid prædictum est occurrit ei in hoc itinere. Postquam autem domum rediit, percontante cognato suo Abenaro, quem præ cæteris diligebat, quomodo successisset peregrinatio, nihil illum celauit, ne hoc quidem quòd apud prophetam fuisset, & ex eo cognouisset inuentas esse asinas.

1. Reg. 10.

de regno tantùm tacuit, ne ea res vel credita inuidiam, vel non credita vanitatis opinionem ei contraheret. quamuis enim & amicus esset & cognatus, tutius tamen ac consultius arbitratus est silentium, reputans credo humanæ naturæ infirmitatem, quòd nemo constans in amore, sed etiamsi manifesto diuino suffragio felicitas contingat, tamen alios sibi præferri iniquè & inuidè ferunt. Porrò Samuel populum in oppidum Masphatim conuocat, & cùm frequentes adesse videret, in hanc sententiam alloquitur, Hæc iussit me Dominus suo nomine ad vos perferre, Ego vos in libertatem vindicaui, primùm Ægyptiorum seruos: deinde à vicinis regibus toties victos ac subiugatos. pro quibus beneficiis hanc mihi gratiam reponitis, quod abrogato mihi quantum in vobis est imperio, quasi nesciatis vtilissimum esse homini à Deo regi, vnum è vestro numero digniorem existimatis, qui vobis præsit: qui subditis tanquam pecudibus pro sua libidine vtens, quidlibet in quemuis licere sibi volet. non enim fieri potest, vt homo erga hominem sic affectus sit, quemadmodum ego erga à me ipso conditum. Eia quando plus apud vos potest temerarius animi impetus quàm vel religio vel beneficiorum memoria, digeratur multitudo per tribus & familias, & fiat sortitio. Quo facto Beniamiticæ tribus sors exiit. dein familiarum nominibus in vrnam coniectis, Metri familiæ sors obuenit, postremo cùm viritim sortitio fieret Saulo Cisi filio regnum sortito obtigit. Iuuenis verò qui hoc præciebat, abdiderat se, videri volens inuitus ad regnum accedere. Tanta fuit præditus modestia simul & temperantia, vt cum plerique vel modica felicitate potiri vix sui præ lætitia sint compotes, & omnibus se ob oculos ingerant: hic tot populorum rex declaratus ac dominus, non modo non ostentaret se, verùm etiam è subditorum conspectu subduceret, vt non absque negotio posset inueniri. cúmque nusquam comparente Saulo omnes essent soliciti, hæsitantes quidnam fieri oporteat, propheta precibus Deum appellat, vt latebras indicet, desideratúmque iuuenem exhibere dignetur. quòd vbi impetratum est, mittit qui eum adducant: & postquam venit, in medio populi iuuenem statuit vniuersis conspicuum, vt qui humeris tenus supra omnes excelleret, & ipsa statura maiestatem regiam præ se ferret. Tum propheta: Hunc vobis Deus dat regem, contemplamini quantum omnibus præeminet, quàm sit hoc honore dignus. Cúmque populus acclamasset, Viuat rex: propheta conscriptis in libro omnibus quæ illis sub regia dominatione erant euentura, recitauit ea populo rege præsente, & librum in tabernaculum Dei reposuit, vt esset apud posteros prædictionis suæ monumentum. His ita perfectis, dimissóque populo, ipse reuersus est Ramatha in patriam. Saulum verò in natale oppidum Gabatha redeuntem multi boni viri comitabantur, vt nouo regi debitum officium præstantes. Sed plures mali & factum hoc eorum vitio vertebant,

A

B

C

D

E

F

G

σιλεῖ τιμὴν νέμοντες. πονηροὶ δὲ πλείους, οἱ καταφρονοῦντες αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐλλιάζον,

ὧδε ὃ τῆς βασιλείας καὶ τῷ κατ' αὐτὴν, ἃ καὶ φθόνον ἀκυρώμενα & ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν. καὶ ὑδὲ πρὸς δύνοιαν σφόδρα δικαιωτέα εἶ & πλειοτέρων τῶν ἀφ' ἅματος ὑπ' αὐτῆς σερνόμενον, ἀσφαλὲς ἡ σοφὸν ἔδοξε μὴ ὑεῖν, λογισάμενος οἷμαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα ταῖς ἀληθείαις ἐστὶν, ὅτι βεβαίως οὐδεὶς δύνατος, οὔτε φίλων οὔτε συγγενῶν, οὐδ' ἀχεῖ τῶν ὧδὰ τῷ θεῷ λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑσφορὰς κακοήθεις τυγχάνουσιν ἤδη καὶ βάσκανοι. σαμούηλος ὃ, συγκαλεῖ τὸ λαὸν εἰς μασφαθὰ πόλιν, καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸ διατίθεται λόγους, ὃς κατ' ἐντολὴν φράζειν ἔλεγεν τοῦ θεοῦ. ὅτι τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκεῖνος ὠδαχότος, καὶ ἐκ πολεμίους δουλώσαντος, ἀμνημονήσειαν τὸ δυεργεσιῶν. καὶ τὸν μὴ θεὸν ἀποχειροτονῆσι τῆς βασιλείας, ἐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τοῦ πάντων ἀρίστου θεοῦ σατεῖσθαι. θεὸς ὃ πάντων ἄριστος. ἀγεμόνα δ' ἔχειν ἀνθρωπον βασιλέα. ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑποτεταγμένοις καὶ βέλησιν & ὀπιθυμίαις & τῆ ἄλλων παθῶν ὁρμὴν χρήσεται, ἃ ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορούμενος. ἀλλ' ἐκ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῆ ἀνθρώπων γένος ὕστα ἁρπαγῆσαι ἀπεδάσει. ὁ θεὸς ὃ κατ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν κἀδοτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν καὶ κεκράτηκεν ἡ τοῦ θεοῦ ὕβρις, ἔρχεσθε πάντες καὶ φυλὰς τε καὶ σκῆπτρα, & κλήρους βάλλετε. πιπτόντων ὃ τοῦτο ἐβραίων, ὁ δ' βενιαμίτιδις κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης ὃ κληρωθείσης ἔλαχεν ματεὶς καλουμένη πατρία, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχάνει ὁ κισσαίου βασιλεύειν παῖς σαοὺλος. γνοὺς ὃ τοῦτο ὁ νεανίσκος φθάσας ἐκ πεδῶν αὐτὸν ποιεῖ, μὴ βελόμενος οἶμαι δοκεῖν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην, ὡς τε τῆ πλείστων ὧδὶ ὀπὶ μικρᾶς δυσφημίας τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς τὸ πᾶσι γνώσθαι φανερὸς ἐκ ἐφιεὶς τοιοῦτον ὀπὶ βασιλεία, & τῆ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐθνῶν ἀποδειχθεῖσαν δεσπότις. ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως αὐτὸν τῆ βασιλεύσομένων ἐξέπλεψε, & ζητεῖν αὐτὸν καὶ ὧδὲ τοῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων καὶ φρεντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ σαοὺλος, ὁ προφήτης ἱκετεύει τὸν θεὸν, δεῖξαι ποῦποτ' εἴη, καὶ ὧδαχεῖν εἰς ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν ὃ ὧδὰ τοῦ θεοῦ τὸν τόπον ἔνθα κέκρυπται ὁ σαοὺλος, πέμπει τοὺς ἄξοντας αὐτόν. καὶ ὠδαγόμενον ἵστησι μέσον τοῦ πλήθους. ὑψηλὸς ὃ ἀπάντων, καὶ τὸ ὕψος ἐπὶ βασιλικώτατος. λέγει ὃ ὁ προφήτης, τοῦτον ὑμῖν ὁ θεὸς ἔδωκε βασιλέα. ὁρᾶτε ὃ ὡς καὶ κρείττων ἔστι πάντων, καὶ τ' ἀρχῆς ἄξιος. ὡς ὃ ἐπιφήμισε τῆ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι κακὰ γράψας αὐτοῖς ὁ προφήτης, ἀνέγνω τοῦ βασιλέως ἀκροωμένου. καὶ τὸ βιβλίον τίθησιν ἐν τῆ τοῦ θεοῦ σκηνῆ, τῆς μετέπειτα γνώσεως μάρτυριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ σαμούηλος, ἀπολύει τὸν πλῆθον. καὶ αὐτὸς ὃ εἰς ἁρμαθὰ ὧδαγίνεται πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. σαοὺλ δ' ἀπερχομένῳ εἰς γαβαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνῆρχοντο πολλοὶ μὲ ἀγαθοὶ τὴν προσήκουσαν βα-

ϗ ὅτε δίκης παρεσχήκεσαν, ὅτ' ἀν αὐτὸν Ⓒ λάθρᾳ τὸ A
ἀρίστου ἀφεῖναι τὸν σαοῦλον ἐπιθυμῶ. μεινὶ δ' ὕστερον ἀρχὴ δ'
ὧν ἁπάντων αὐτὸς τιμῆς ὁ παρὸς ναασσὴν πόλεμος τὸν
ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἔβαλε γὰρ πολλὰ κακὰ τοῖς πέραν τοῦ
ἰορδάνου ποταμοῦ κατοικημένοις τῶν ἰσραηλιτῶν ἔθνεσιν,
μετὰ πολλῆς Ⓒ μαχίμου στρατιᾶς ἐμβαλὼν ἐπ' αὐτούς. ϗ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν ὑπάγοντα. ἐφ' ᾧ
Ⓒ δίκα παρὸς τὸ παρὸν αὐτοῖς χειρωσάμενος. σοφία δ' ϗ
ὀλιγωρία, παρὸς τὸ μηδ' αὖθις δύνασθαι τοὺς B
τ' ὑπ' αὐτὸν δουλείαν ἐκφυγεῖν, ἀδενεῖς ποιῶν. τῶν
γὰρ ἢ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων
πολέμου νόμῳ, τοῖς δεξιοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέκοπτε.
ἐποίει δ' τοῦτ' ὅπως ἡ ἀρίστευσις αὐτοῖς ὄψεως ὑπὸ τῶν
θυρεῶν καλυπτομένης, ἄχρηστοι πανταλῶς εἶεν. Ⓒ ὁ μὲν
τῶν ἀμμανιτῶν βασιλεὺς ταῦτ' ἐργασάμενος τοῖς πέραν
τοῦ ἰορδάνου, ὅτι τοὺς γαλαδίτους λεγομένους ἐπεστράτευσε. Ⓒ στρατοπεδευσάμενος παρὸς τὴν μητρόπολιν τῶν C
πολεμίων, ἰαβὴς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει παρὸς αὐτοὺς
πρέσβεις, κελεύων ἢ ὡς δουλείαν σφᾶς αὐτοὺς ὅτι τῶν
τοῖς δεξιοὺς αὐτῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκήσας
ἀπειλεῖ, ϗ τὰς πόλεις αὐτῶν ἀνάστατον. τοῖς δ' ἀφ-
ικομένοις ἐπ' αὐτοῖς εἴη, πότερόν ποτε βραχύ τι τοῦ σώματος
ἀποτομεῖν θέλουσιν, ἢ πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ γαλα-
δῖται καταπλαγέντες, παρὸς μὲν ἕτερον μὴ ἐτόλμησαν
ἀθὲν εἰπεῖν, ὅτ' εἰ Ⓒ δουλεύσουσιν αὐτῷ, ὅτ' εἰ
πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβεῖν ἠξίωσαν, D
ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους, Ⓒ βοηθείαν συμμαχεῖν αὐτοῖς. ϗ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια,
πολεμοῦσιν. εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, Ⓒ δώσουσιν αὐτῷ ἔφασκον ὅτι τοῦ παθεῖν ὅ τι αὐτὸς βούλῃ. ὁ δὲ
ναασσὴς καταφρονήσας τὴν τῶν γαλαδιτῶν πλῆθος, Ⓒ
τ' ἀπορίαν αὐτῶν, δίδωσι τὴν ἀνοχὴν, ϗ πέμπειν παρὸς οὓς αὐ θέλωσι συμμάχους ἐπιφέρει.
πέμψαντες οὖν δύο ἐκ πόλιν τῶν ἰσραηλιτῶν ἐφιστᾶσι τὰ Ⓒ τοῦ ναασσὴ, Ⓒ τ' ἀμηχανίαν ἐν ᾗ κατε- E
στήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα ϗ λύπην ὑπὸ τ' ἀπορίας τῶν
παρὸς τοὺς ἰαβισηνοὺς παρῆκθησαν. Ⓒ πέρα τούτων ἐδὲν
αὐτοῖς ἄλλο παράτεινε φαίνεσθαι τοῦ δίος. ὀδυρομένων δ'
τῶν ἀγγέλων ϗ ἐν τῇ σαοῦλι τῶν βασιλέως πόλει, ϗ
τοὺς κινδύνους ἐν οἷς εἴη συμβαίνει τοὺς ἰαβισηνοὺς φρά-
σαντας, ὁ μὲν λαὸς ταῦτα τοῖς παρῶτοις ἔπαθεν. ἀνδρία-
τα γὰρ τ' ἀπορίαν τ' τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ σαοῦλος, ὑπὸ τῶν
παρὸς τ' ἰωαργὲν ἀφικνουμένων ἔργων εἰς τὴν πόλιν, F
ὑπετυφάσθη κλαίοντι τοῖς αὐτοῦ πολίταις. ϗ πυθόμενος
τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως ϗ κατηφείας αὐτῶν, μαν-
θάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. ϗ ὀργὴ ἔνθεος ἐγένετο,
ἐπιπέμπει μὲν τοὺς ἰαβισηνοὺς, ὑποχθονίους αὐτοῖς
ἔξει βοηθοὺς τὴν τριτιτῶν ἡμερῶν, ϗ πρὶν ἥλιον
ἀνασχεῖν, κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα ϗ σωτῆρας ἢ-
δη ϗ τῶν φόβων ἀπαλλαγὴν ὁ ἥλιος ὑπάρχειν
ᾖδη. ὑπομένειν δ' ἐκέλευσε τινας αὐτῷ, πομπὸν G
τ' ὁδοῦ.

& ipsi contempto rege nullis vel muneribus vel obsequiis gratiam eius demereri conabantur. Mense autem post acceptum regnum elapso, exortum contra Naasen Ammanitarum regem bellum apud omnes ex æquo autoritatem illi parauit. Hic enim diu Iudæis vltra Iordanem habitantibus infestus, postremò cum magno & forti exercitu regionem ingressus vrbes eorum subiugare cœpit: nec contentus libertatem in præsens abstulisse, vt omnem rebellandi materiam in futurum adimeret, tam vltro deditis, quam vi subactis dextrum oculum eruebat: vt quoniam scutum sinistro prospectum negat, omnino inutiles bello fierent, hoc modo tractatis trans amnem incolentibus in Galadenam exercitum duxit: & castrametatus ad primariam regionis vrbem, cui nomen est Iabes, oratores eò misit, qui conditiones offerrent, vt aut deditione facta dextris oculis orbentur vt alij: aut internecionem hominum & oppidorum excidium expectent. eligerent ipsi vtrum mallent, paruam corporis particulam decidere, an in omnium facultatum simul & vitæ discrimen venire. Tam ancipiti optione territi Galadeni, nec hostile responsum dare ausi sunt, nec pacatum: sed inducias septem dierum petierunt, vt missis ad consanguineos nunciis postularent auxilium. & si impetratum fuerit, bellum gerant. sin minus, promittebant se deditionem facturos quacunque conditione hosti liberet. Naases autem qui Galadenos contemnebat, non grauatim inducias dedit, permissis vndecumq; suppetias implorare. qui eueſtigio per omnes Israelitarum vrbes nuncios dimiserunt, significantes se minis Naasis in extremam desperationem adductos. sed quocunque illi venirent tantundem metus quantum mœroris afferebant, vt nemo se mouere auderet. cæterùm cùm ad regiam quoque venissent, & ibi etiam populus sicut in aliis oppidis afficeretur, nil aliud quàm mœrens, Saulus rure domum reuertens, & animaduersa mœstitia populi, scitatus satin' salua res esset, & quæ noua causa tristitiæ: ex nunciis omnia cognouit. mox percitus diuino afflatu, ire eos iubet, & Iabesenis referre, se tertia die venturum auxilio: & ante solem exortum hostes profligaturum, vt exoriens Ammanitas fusos ac fugatos, miseros verò ciues periculo exemptos inspiciat. atque his mandatis, aliquot ex eis retinuit, quibus itineris ducibus vti decreuerat.

V.

1. Reg. 11.

CAP. VI.

Saulis victoria contra Ammanitas.

VOlens autem pœnæ formidine populum ad Ammaniticum bellum excitare, quò celerius conueniret, boum qui fortè ab opere veniebant neruos succidit, idem passuros minatus qui postridie eum armis ad

1. Reg. 11.

Κεφάλαιον ς'.

Σαοὺλ στρατιὰν ἀθροίζει κατὰ τῶν ἀμμανιτῶν. ϗ νικᾷ

ΒΟυλόμενος ὁ φόβῳ ζημίας τ' λαὸν ὅπως τ' παρὸς ἀμμανίτας ὁπλίσηται πόλεμον, ϗ συνελθεῖν αὐτὸς
ὀξύτερον, ἀποτεμὼν τ' αὐτὸ βοῦν τὰ νεῦρα, τοῦτο ἐφάβισεν ἠπείλησε τοὺς ἀπαντῶντας, εἰ μὴ παρὸς τ'

Iordanem non afforent, ſecuturi quocunq; ipſe ac propheta ducerent. Eo metu effectum eſt vt cùm omnes ad præfinitum tẽpus præſto eſſent, recenſitis apud Balam oppidum copiis, inuenirentur ſeptingenta millia confluxiſſe, abſq; tribu Iud: æquæ ſola armauit LXX. millia. Tranſgreſſus dein Iordanem & decem ſchœnotũ ſpatium nocte vna emenſus, antè ſolis ortum quò deſtinarat peruenit: & diuiſo trifariam exercitu, vndiquaq; hoſtem nihil tale expectantẽ aggreditur: & acriter pugnando ingenti ſtrage edita inter cæteros Naaſen regem occidit. Hæc victoria Sauli nomẽ apud omnes Hebræos in clytum reddidit, fama longè latéq; fortitudinẽ viri celebrãte. Si qui enim erant qui priùs eum contemnerent, tunc mutata in diuerſum opinione nullo non honore dignum prædicabant. nam non contentus Iabeſenos ſeruaſſe, in Ammanitarum regionem irruptione facta totam vaſtauit, & ditato ex præda exercitu, gloriosè domum reuerſus eſt. Populus verò nimio gaudio geſtiẽs, placebat ſibi quòd talem regem eſſet nactus, & illis qui inutilem fore dixerãt inſultabat, rogitans vbi nunc eſſent iſti contemptores, & ad ſupplicium eos depoſcens. & alia mulcta iactabat, vt ſolet multitudo, quoties in aliqua felicitate conſtituta cõtra autorum eius aduerſarios irritatur. Saulus interea ſtudiũ quidem ac beneuolentiam eorum collaudabat, ſed iureiurando affirmauit non paſſurum vt quiſquam è cõſanguinea multitudine tam feſto die rapiatur ad ſupplicium: periniquum enim eſſe victoriã à Deo datam ciuili ſanguine polluere: ſed magis decere vt poſitis odiis diem epulis ac hilaritate tranſigant. Poſt hæc Samuele monẽte opus eſſe alteris comitiis per quæ Saulo rata fiat regni poſſeſſio, cõuentus fit apud oppidum Galgala. ibi rurſum inſpectante tota multitudine propheta vnxit Saulum ſacro oleo, atque iterum regem conſalutari fecit. Ita factum eſt vt mutato reipublicæ ſtatu regia dominatio introduceretur. Sub Moyſe enim & diſcipulo eius Ieſu, qui tum exercitui cum imperio præfuit, optimates rem adminiſtrabant. poſt cuius mortem octodecim annis populus ſine ſummo magiſtratu vixit: deinde rurſum ad priſtinã reginminis formam redierunt, qui belli gerendi ſcientia & fortitudine præcelleret, ſupremum iudicem cõſtituendo. quam ob rem totum hoc tempus, quo talis ſtatus durauit, appellauerunt Iudicum. Samuel autem propheta priuſquam comitia diſſoluerentur ſic eſt allocutus populum: Adiuro vos per maximum Deum, qui vobis optimos illos fratres Moyſem & Aaronem miſit, & patres veſtros ex Ægypto eduxit: vt abſque pudore ac metu omnive affectu alio, libere dicaris, nunquid contra ius & æquum fecerim, vel proprij lucri cupiditate, vel in alterius cuiuſquam gratiam. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut aliud quid tale accepi: cùm tamen huiuſmodi munuſcula quæ in quotidianum victum cedunt, ab vltro dantibus ſumere, vitio verti non ſoleat: aut ſi cuius iumento ad meas neceſſitates vſus ſum.

ἰόρδανον ἀπλησμόνως καὶ τὴν θήκην ἅπασαν ἀπαντήσουσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσουσιν αὐτῷ καὶ συμφυλάξουσι τῷ προφήτῃ, ὅπου ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγῃ. τῶν δὲ διὰ λάβειαν τῆς καταπιγαλμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον χρόνον συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν βαλὰ τῇ πόλει τὸ πλῆθος. εὑρίσκει δὲ τὸν ἀριθμὸν χωρὶς τῆς ἰούδα φυλῆς, οἷς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένους. τῆς δὲ φυλῆς ἐκείνης, ὅσαι ἦσαν ἐπὶ μυριάδες. ἐξεβαὰς δὲ τὸν ἰορδάνην, καὶ φοίνικα δίκην δι' ὅλης τῆς νυκτὸς αὐτοῖς ὁδὸν, φθάσει μὲν ἥλιον αἴροντα. τειχῶν δὲ τὸ στρατόπεδα διελὼν, ὑπεπίπτει παντάχοθεν ἀφυλάκτως ἐκ προσδοκίας τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλους τε πολλοὺς ἀνῄρτησε τῶν ἀμμανιτῶν, καὶ ναάσσην τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπεσήχθη τῷ σαούλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς ἐβραίους διήγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ὑπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ δὲ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτὸν καταφρονοῦντες, τότε μετέγνωσαν ὅτι τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ὁ δὲ ἤρκησεν αὐτῷ τοὺς ἰαβισίωνος στενοχωρίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἀμμανιτῶν ὑπερατείνασαν χώραν, πᾶσαν αὐτῶν καταστρέψεται. καὶ πολλῶν λαβὼν λείαν, λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς ὑφ' ἡδονῆς τῷ σαούλῳ καθορθουμένῳ, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τοὺς ὑδὲν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων, πῦ νυῦ εἰσὶν ἕτοι καὶ δώσουσιν δίκην. καὶ πάνθ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' ὀργῇ μισοπρόμους πρὸς τοὺς ἐξουθενίζοντας ἕναγχος τοὺς τύπτων αἰτίους. σαοῦλος δὲ, τύπτων μὲν παύεσθαι τὴν ὀργὴν καὶ τὸν πρὸς αὐτὸν προθυμίαν. ὤμοσε δή μή τινα φονεῦσαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρεμένων ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φύραι καὶ φόνῳ, πρὸ ἐν ταύτῃ χρῆσθαι αὐτοῖς. πρέπειν δὲ μᾶλλον ὁμονοοῦσι μισοπρόμους ἑορτάζειν. συμφυλὴ δὲ φύσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας σαοῦλον τὸν βασιλέαν ὑπευρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς γαλγαλὰ πόλιν. ἐπέλθοσι γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖ ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ἐρωτῶντος τὸ πλῆθος ὁ προφήτης χρίει τὸν σαοῦλον τῷ ἀγίῳ ἐλαίῳ, καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ ἔτους ἡ πρὸ ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ὅτι γὰρ μωυσέως καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς, ἀειστοκρατέμενοι διετέλουν. μὴ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτῶν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δίκα καὶ πρὸς τύπους ἐκτὸς, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέχει. μὴ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν, πρὶ κὴ πόλεμον ἀείσῳ δόξαντι γενήσεσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν ἅπαν πρὸ ἄλων δικάζειν ὑπερβέποντες. κὴ δὴ τοῦτο τὸν χρόνον τῶν τῆς πολιτείας, κριτῶν ἐκάλεσαν. ἐκκλησίαν δὲ συμφύλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν ἑβραίων, ἐπόμνυμι φησὶν ὑμῖν τὸν μέγιστον θεὸν, ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ μωυσῆν κὴ ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, κὴ τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐξήρπασεν αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας, μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζόμενος μήτε ὑποστειλαμένους φόβῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει παραχωρήσαντας εἰπεῖν, τί μοι πέπρακται σκαιὸν κὴ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα ἢ πλεονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μόχθον ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσπεφύμμενον ἃ πρὸς τροφὴν ἀπέμισσον δοκεῖ λαμβάνειν. ἢ εἴ τινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὲν ὑπαναλώσας χρείαν ἐλύπησα τοῦτον

τύπων ἐν τι κατειπεῖν παρόντος ὑμῖν τοῦ βασιλέως. οἱ A
ἡμέτεροι μηδὲν τούτων ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι, προσῆκεν ἡσθῆναι ὁσίως καὶ δικαίως αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι. σαμουήλου δὲ τοῦτο ἀπάντων αὐτοῖς τῆς μαρτυρίας ἡμούσης, ἐπεὶ δεδώκατέ μοι φησὶν τὸ, μηδὲν ἄτοπον ἐν ὑμῖν περὶ ἐμοῦ δικαιοῦσθαι λέγειν, φέρε νῦν μετὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἠσεβήσατε εἰς τὸν θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. δικαίως μὲν οὖν ὑμᾶς προσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γένους ὑμῶν ὁ πάππος ἰακώβος δεῦρο λιμὸν εἰς αἴγυπτον ἦλθε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ὀλιτεκνωθεισῶν, B
ἃς εἰς δουλείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ αἰγύπτιοι, ὁ θεὸς δυξαμένων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐτοῖς, ῥύσασθαι τὰ ἀνάγκης τὸ πλῆθος, μωυσέως αὐτοῖς καὶ ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς. οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τοῦδε τοῦ χωρίου οὗ νῦν ἔχετε. καὶ πύπτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ θεοῦ, προδεδώκατε τοῦ θρησκείαν καὶ τοῦ εὐσεβεῖν. C
ὁ μὲν, ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γινομένους, ἠλευθέρωσε. πρῶτον μὲν ἀσσυρίων καὶ τὰ ἐκείνων ἰσχύος ὑπερτέρους ἀπεργασάμενος. ἔπειτα, ἀμμανιτῶν κρατῆσαι ποιήσας καὶ μωαβιτῶν, καὶ τελευταίων παλαιστίνων. καὶ ταῦτα ὁ βασιλέως ἡγουμένου διεσφάξατε, ἀλλ' ἰεφθάκ καὶ γεδεωνος στρατηγούντων. τίς οὖν ἔχει ὑμᾶς αἰτία, συγχεῖν μὲν τὰ θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ εἶναι θέλειν; ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀποδείξω τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο. ἵνα μὲν οὖν σημεῖον φανερὸν ὑμῖν D
ποιήσω τὰ θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυχεραίνοντα τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσω τοῦτ' ὑμῖν τὸν θεὸν αὐτὸν ποιήσαντα διὰ σημείων ἐναργῶς. ὀλίγον δέπω πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα χειμῶνα συγχυθέντα θέρους ἀκμῇ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὰ θεὸν παρέξω. τοῦτο νῦν ὑμῖν ὑπογνῶναι. καὶ ταῦτα εἰπόντος προς τὸ πλῆθος τοῦ σαμουήλου, βροντὴς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπαὶς καὶ χαλάζης καταφορά, τοῦ τε προφήτου προ πάντων ἀληθεῖαν, ὡς τεθαμβηκότας αὐτοὺς καὶ E
προδεδεῆς γνωμένους, ἀμύστανεν τε ὁμολογεῖν, καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφήτην ὡς πατέρα γενόμενον τοῦ θεοῦ αὐτοῖς δυμενῆ κατασῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τοῦ ἁμαρτίαν, ἣν προς οἷς ἐξύβεισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσεξειργάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ προκαλέσειν τὸν θεὸν συγγνώμην προ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβούλευε μὴν δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς. καὶ μνημονεύειν F
ἀεὶ τοῦ δεῖν τοῦ προβαίνειν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόντων. καὶ τῶν σημείων τοῦ θεοῦ καὶ τῆς μωυσέως νομοθεσίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς καὶ μετὰ τοῦ βασιλέως εὐδαιμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἔλεγεν ἥξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ἐκ θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ σαμουήλος μὲν ταῦτα τοῖς ἑβραίοις προφητεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐκ δευτέρου τῷ σαούλῳ τὴν G
βασιλείαν.

in his & similibus si quem offendi, nunc rege præsente dicite. Acclamatum est vno ore, nihil tale eum fecisse, sed sanctè & iustè principatum gessisse. Tum ille, Gaudeo nullas esse vestras de me querelas, at ego habeo nonnihil quod conquerar, si vera loqui licet: quæ tamen iniuria magis ad Deum attinet, quem certè hoc facto valde offendistis, quòd alium regem popoſcitis. oportebat enim vos meminisse, quòd auus vester Iacobus, LXX. solis hominibus ve- 1.Reg.7.
stri generis comitatus, fame coactus in Ægyptum deuenit. Cúmq; ibi in multa millia propagata esset eius progenies, eáque graui & contumeliosa seruitute ab Ægyptiis premeretur, inuocantibus vestris patribus, absque vllo rege Deus tantam multitudinem eripuit, missis in hoc Moyse & Aarone fratribus, qui vos in hanc terram induxerunt, quam nunc possidetis, & tamen post talia beneficia non semel prodidistis veram pietatem ac religionem. Nihilominus subiugatos ab hostibus liberauit, dum eius ope vicistis primùm Assyriorum potentiam, deinde Ammanitarum ac Moabitarum, & postremò Palæstinos. atque hæc omnia confecistis non regũ auspiciis, sed ductu Iephthæ & Gedeonis. Quæ igitur dementia vos impulit, vt detrectantes imperium Dei, sub rege esse malletis? Gessi tamen vobis morem, eo declarato, quem ipse elegit. Vt autem manifestè sciatis Deum vobis iratum, nec ei placere in regnum versam vestram rempublicam, dabo euidens signum diuinitus. Qualem enim nunquam quisquam æstatis medio vidit in hac regione tempestatem, talem nunc impetrabo à Deo, quæ verbis meis fidem astruat. Vix ea fatus erat, cùm tanta vis tonitruum ac fulgurum & grandinis ingruit, vt attoniti extremáque timentes fatérentur se peccasse, & per insciti am in hunc errorem prolapsos, rogarentque prophetam vt paterno affectu eos complexus, in gratiam Dei placati reponeret, & quemadmodum aliorum antea, huius quoque peccati veniam impetraret. pollicitus est ille rogaturum se pro eis Deum, & exoraturum: simulque consilium dedit, vt probi ac iusti esse perpetuo studerent, nec vnquam obliuiscerentur, in quantas clades & calamitates ob neglectum virtutis incidissent. meminissent præterea prodigiorum Dei legúmque per Moysem latarum, si caram haberent vel suam ipsorum vel regis incolumitatem. quod si hæc negligerent, prædixit grauem vltionem tam ipsis quàm regi non defore. atque ita denuo confirmato in regno Saulo, conuentum missum fecit.

CAP. VII.

Palæstini Hebræos bello aggressi vincuntur.

REx autem delectu habito, cõscriptísq; tribus millibus, duo millia sibi voluit esse satellitiũ, cũ quibus ad habitandũ Bethela se contulit: reliquos Ionathæ filij satellites esse iussit, VII. 1.Reg.13.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς σαπυσάμενοι πάλιν ὑπὸ παιδὸς ἑβραίοις οἱ παλαιστινοὶ ἡττήθησαν.

Οὗτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τῆς πλήθους ὡς μὲν χιλιάδας, τὰς μὲν δισχιλίους ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ, λαβὼν αὐτὸς διέζευξεν ἐν πόλει βεθήλῳ. ἰωνάθης δὲ τοῦ παιδὸς τοὺς λοιποὺς ὡς τε σωματοφυλακεῖν αὐτῷ,

quem misit in Gabam. ille verò expugnauit ca- A
strum quoddam Palæstinorum non longè in-
de distans. Qui enim Gabam tenebant, perdo-
mitis Iudæis arma ademerunt, & occupatis op-
portunis locis præsidiis ea communiuerunt,
& omni prorsus ferri vsu eis interdixerunt.
quamobrem si quando agricolis opus esset ali-
quo ferramento, puta vomere aut ligone, aut
alio ad colendum agrum necessario, à Palæsti-
nis instrumentum erat petendum. Vt verò au- B
dierunt expugnatum castrum, indignati &
non ferendam contumeliam dictitantes, ar-
mant contra Iudæos trecenta millia peditum,
currudm triginta millia, equitum sex millia: &
castrametati sunt ad oppidum Machmam. His
cognitis rex Saulus profectus est Galgala: &
dimissis præconibus per totam ditionem, e-
dicit, vt qui saluam vult libertatem populi,
contra Palæstinos arma capiat: dissimulans in-
terim eorum potentiam, & negans tales esse
vt timeri debeant. sed vbi certo compertum C
est maximum esse hostium numerum, metus
omnes Sauli subditos occupat: & pars in spe-
luncas ac loca subterranea se abdunt, plures
verò vltra Iordanem fugiunt, quæ regio à Ga-
dis & Rubeli tribubus tenebatur. Saulis au-
tem accersit prophetam, vt de communi con-
silio res geratur. Ille renunciat, debere eum eo-
dem loco manentem comparare victimas: se
enim post septem dies venturum, vt immola-
tis sabbatho victimis, cum hoste prælio decer- D
natur. at ille expectauit quidem quantum pro-
pheta iusserat, sed non per omnia fuit obediens.
Cùm enim cunctari prophetam cerneret, & se
paulatim à militibus deseri, victimas ad altare
obtulit. Cúmque nunciatum esset prophe-
tam aduentare, honoris causa obuiam ei pro-
diit. Ille malè factum dixit, quòd neglectis suis
mandatis, se absente preces & sacrificia quæ
Dei voluntate facienda erant pro populo te- E
mere occupasset. Saulo verò excusante, expe-
ctasse se ad statutum dierum numerum: sed
cùm milites audito hostem relicta Machma
petere Galgala, metu se desererent, necessitate
cogente properasse ad sacrificium: Consultiùs,
inquit, propheta, fecisses, si mihi paruisses, &
præ nimia festinatione Deum, cuius ego men-
tis interpres sum, non contempsisses. nam per
obedientiam & tibi diuturnitatem regni, &
posteris successionem parare poteras. Ita Sa- F
muel offensus regis facto domum est reuer-
sus. Saulus autem cum sexcentis tantùm mi-
litibus & Ionatha filio venit in vrbem Ga-
baonem. horum maior pars non erat armis
instructa, quòd ea regio nec ferrum habe-
ret, nec armorum fabros: quod cura Palæsti-
norum cautum fuisse diximus. hi diuiso tri-
fariam exercitu, per totidem vias regionem He-
bræorum ingressi omnia populabantur, spe- G
ctante Saulo rege cum filio, nec valente pro-
hibere hostem, propter suorum paucitatem,

εἰς γάβας ἐπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τῶν παλαιστινῶν ὀ πόρρω γαβάλλων. οἱ γὰρ τὰς γάβας παλαιστινοὶ καταιρεφόμενοι τοῖς ἰουδαίοις, τότε ὅπλα αὐτοῖς ἀφηρεθῆτο, & τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο. καὶ σιδηροφορεῖν μηδαμῆ τι καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. & ὅτε ταύτῃ τὸ ἀπορήσοιν οἱ γεωργοὶ εἴποτε δέοιτο αὐτοὺς ὁπισκευάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μαχέλλιν ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς παλαιστινοὺς ταῦτ' ἐποιοῦντο. ὡς ὑ ἠκούσθη τοῖς παλαιστινοῖς ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις, ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὸν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ὅπλ τοὺς ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἁρμασι δὲ ἑξισμυρίοις, ἵππων δ' ἑξακισχιλίαις ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει μαχμᾶ. τοῦτο σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς γάλγαλα καταβαίνει πόλιν. καὶ δι' πάσης κηρύσσει τ χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν, ὅπ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς παλαιστινούς. τὴν δ' ὠὰμιν ἐκφαυλίζων αὐτῶν καὶ δι' ὀργισμῶν ὡς ἐκ ἀξιόλογον ὄσ' ὡς τε φοβεῖσθαι δι' ἀκκινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. καταυοήσαντες ὑ τὸ πλῆθος τ παλαιστινῶν οἱ τῆ σαούλ, κατεπλάγησαν. καὶ οἱ μὲν, εἰς τὰ σπήλαια & τοῖς ὑπονόμοις ἐκρυψαν αὐτές. οἱ πλείους ὑ, εἰς τὴν πέραν τῆ ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὐτὸς δ' ἐν γάλγαλοις καὶ ῥαβήλου. πέμψας ὑ σαούλ πρὸς τὸν προφήτην ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τῆ πολέμου καὶ τῆ προσμίξεων. ὁ ὑ, προεμάνειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ προσκυλάζειν θύματα. μὴ γὰρ ἡμέρας ἐπὶ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τ ἡμερῶν, ἐπειδ' ἅπας συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. & προεμάνει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέσταλεν. ἐκ ἐτ μὲν ἔσχε διατρεῖν τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς εἶδεν βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν ὑ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγε. ἐπεὶ ὑ τ σαμούηλον ἥκουσε προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁδ' ἐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι προσκούσαντα ὧν ἐπέσταλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν, ἣν κ' βέλτιον μνομένην τοῦ θείου τὰς δίκας & τὰς θυσίας τὰς ὑπ. τοῦ πλήθους προλαβών, καιρὸς ἐπεσπερχήσειε καὶ προπετὴς μνόμενος. ἀπολογουμένου ὑ τοῦ σαούλ, κ' προμηνύοντος μὲν τὰς ἡμέρας, ἃς ὤφειλε λέγοντος, ὑπὸ ὑ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τοῦ αὐτοῦ στρατιωτοῦ διὰ φόβον στρατοπεδίας τ ἐχθρῶν ἐν μαχμᾶ κ' ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς γάλγαλα καταβάσεως, δι' ἱερεῖα πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ σαμούηλος. ἀλλὰ σύφησιν εἰ δίκαιος ἦθα κ' μὴ παρήκουσας ἐμοῦ μήδ' ὧν ὑπέθετό μοι θεὸς τ παρόντων ὁ θεὸς ὀλιγώρησας, ταχύτερος ἂ σωτῆρα τοῖς πράγμασι γενοῦ, σοί τ' αὐτοῦ πλεῖσον ἂν βασιλεῦσαι χρόνον ἐξενόμισε, & τοῖς σοῖς ἐκγόνοις. & σαμούηλος μὲν ἀχθόμενος ὅπ τοῖς γεγνημένοις, ἀνεχώρησε παρ' ἑαυτόν. σαοὺλος δὲ εἰς γαβαὼν πόλιν ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτῆ μόνον ἦκε σὺν ἰωνάθῃ τῷ παιδὶ. τούτων ὑ οἱ πλείους ἐκ εἶχον ὅπλα, τ χώρας ἀναιρέσης σιδήρου καὶ τῆ ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. ἐ γὰρ εἶων οἱ παλαιστινοὶ ταῦτα εἶ), καθὰ κ' μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελόντες ὑ εἰς ξία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ παλαιστινοὶ, κ' κ' τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν ἑβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλέποντων τε σαούλ τὸν βασιλέως αὐτῶν, καὶ τὸν παιδὸς ἰωνάθου, ἀμαυρά τι τῇ γῇ, μετ' ἑξακοσίων γὰρ μόνων ἦσαν, ἐ δυναμένων.

καθε-

καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρ- A
χιερεὺς ἀχίας ὑπόγονος ὢν ἠλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὅτι θεω-
ρῶν ὑφηλῶς, & τὴν γῆν λελατομημένην ὁρῶντες, ἐν ἀγωνίᾳ
δεινῇ καθεστήκεσαν. συντίθεται δὴ ὁ σαοὺλ παῖς τοῦ
ὁπλοφόρου, κρύφα παρελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ τῶν πολεμίων
παρεμβολὴν εἰσδραμεῖν, & ταραχὴν ἐμποιῆσαι & θόρ-
ρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου προθύμως ὑπισχνου-
μένου ποιήσειν ὅπερ ἂν ἐκεῖνος ἐθέλῃ, καὶ ἀποθανεῖν δέοι, προσ-
λαβὼν τὰ τῆς ἀνισκιᾶς σκεύη καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ B
βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τοῦ πολε-
μίων στρατόπεδον, ὅπερ κρημνοῖς, τισὶν ἀκραις εἰς λεπτὸν
ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτρας ἐν κύκλῳ προσεφα-
νέσης, ὥσπερ προβόλοις τὰς ὑπαιχμίσεις ἀπορραχόν-
μενον. ἔνθεν σκεύβαινεν ἠμελημένως τὰς φυλακὰς τοῦ
στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει προσεῖναι τοῦ χωρίου τὴν
ἀσφάλειαν, & πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι καὶ σκαιὸν
καὶ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον C
εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἰωνάθης παρεθάρρυνε ὁπλοφόρον.
καὶ προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβ-
βῶσι κελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον
τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε. ἐὰν δὲ φθέγξονται μηδὲν ὡς
ἐκαλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐ-
τοῖς τοῦ στρατοπέδου τοῖς πολεμίοις, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς
ἡμέρας, ἰδόντες οἱ παλαιστινοὶ, πρὸς ἀλλήλους ἔλε-
γον, ὡς τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς
ἑβραίους. καὶ πρὸς ἰωνάθην τὸν ὁπλοφόρον αὐτοῦ, δεῦτε D
ἔφασαν ἐλθέτε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησάμεθα
τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τῷ φωνῇ ὁ τοῦ
σαοὺλ παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, παραυτίκα
μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ οὗπερ ὤφθησαν τόπου τοῖς πολε-
μίοις. ὡς δ' ἐμφανὴς ἦν τοῦτον ὅτι τὸν πέραν ἦκεν,
ἔρημον ὄντα τῶν φυλαττόντων διὰ τὸν ὀχυρότητα. κα-
κεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας, ἐβιά-
σαντό τε τοῦ χωρίου φύσιν ὡς ἀνελθεῖν, ὅτι τοῖς πολε-
μίοις. ὑπεπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνουσι E
μὲν εἴκοσιν. ταραχὴν δὲ καὶ ἐκπλῆξεως αὐτοῖς ἐνέβα-
λον. ὡς τινας μὲν φυγεῖν τὰς παντοπλίας ἀπορρίψαν-
τας. οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς διὰ τὸ ἐκ
πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους, &
ἐδόκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἑβραίους καὶ τοῖς
δύο μόνοις, εἰς μάχην ἐξάπονθ. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ ἀπαν-
θησαν κλεπόμενοι. τινὲς δὲ φεύγοντες καὶ τὴν στρατιὰν
ἀθρόοι κατακρημνίζοντο. τοῦ δὲ σαοὺλ κατασκό- F
πων, τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν παλαιστινῶν φρα-
σάντων τῷ βασιλεῖ, σαοὺλος πρῶτα μὲν αὐτὸς εἰς τὴν αὐτὴν
κεχωρισμένος. ἀκούσας δὲ τὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλο-
φόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἀρχιερέα λαβόντα τὸν ἀρχι-
εφοδικὸν φόλιν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων.
τοῦ δὲ, νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος καὶ τῶν πολεμίων φράσαντος,
ἐπεξέρχεσθαι τοῖς παλαιστινοῖς, & τὰ παραγμένους προσ-
βάλλειν καὶ φονεύειν ἀλλήλους. προσφέρουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ
πρόσφατον εἰς τε τοὺς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμ- G
φυγόντες, ἀκούσαντες ὅτι νικᾷ σαοῦλος. ἡδομένων δὲ
ὡς μαχίμων ἤδη τῶν ἑβραίων, δῆλον τοῖς πολεμίοις κα-
τὰ πᾶσαν ἐσπαρτισμένοις τὴν χώραν. εἶτε δὲ ὑπὸ τῆς ὅτι τῇ νίκῃ χαρᾶς ὕπνος ἡδομένης, συμβαίνει δὲ
μὴ κρατεῖν τὸ λογισμοῦ τοὺς ὕπνος δυστυχήσαντας, εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, οἷς δεινὸν προσπίπτει, καὶ πολλὴν
αὐτὴν ἔχει τὴν μέμψιν ἔργον. βουλόμενος γὰρ αὐτοῦ τε τιμωρῆσαι & δῆλον ὑπολαβεῖν ὡς τῆς παλαιστινῶν

Occupauerant enim collẽ quendam cum pontifice Achia, qui fuit vnus ex Elis pontificis posteris, & videntes suorum res impune agi & ferri, grauiter angebantur quòd in se nihil esset præsidij. Filius verò Saulis cum armigero suo conspirat, vt clàm ingressi castra hostium tumultum aliquem & trepidationem in eis excitarent: & famulo omnem operam in quemuis euentum pollicente, etiam si mori oporteat, soli à colle descendentes versus hostium castra iter faciunt. ea sita erant in loco prærupto, qui tribus angulis in longum excurrebat, rupe circumquaque cincta, ceu munimento contra insultus hostium. Quapropter negligentiùs custodiebantur, quia propter naturam loci non solùm ascendere, sed ne accedere quidem tutum videbatur. Ergo postquam eò accesserunt, Ionathas confortabat armigerũ ad hostem aggrediendum. Si nos, inquit, viderint, iusserintque ascendere, omen victoriæ recipiendum est, quod si tacuerint, neque nos vocauerint, reuertamur. Cúmque propiùs ad hostilia castra accederent apparente iam die, Palæstini vbi hoc viderunt inter se dicebant: ex antris & cuniculis prorepunt Hebræi, deinde Ionathæ cum armigero inclamabant, Venite huc daturi pœnas audaciæ. Quam vocem Sauli filius cupidè arripiens, vt indubitatum omen victoriæ, tunc quidem recessit è loco in quo conspecti fuerant, sed ex alia parte ad rupem accedentes propter situm incustoditam, magno labore difficultate loci superata euaserunt ad hostem. aggressíq; sopitos viginti ex his interfecerunt, & totum exercitum stupore ac consternatione repleuerunt, vt abiectis armis in fugam se darent. plerique verò non noscitantes inter se, quòd ex multis gentibus conflati essent, pro hostibus se inuicem inuadebant: & cùm non putarent duos tantùm Hebræos in castra penetrasse, mutuo marte cadebant. quidam metu vulnerum in præcipitia aut ipsi ruebant, aut vt fit in turba tumultuante, alij ab aliis protrudebantur. Cúmque renunciatum esset regi per speculatores tumultum esse in castris Palæstinorum, interrogauit Saulus, num aliquis è suis abesset: & audito filium cum armigero abesse, iubet pontificem sumpto sacerdotali habitu de futuris vaticinari. Quo respondente victoriam Deum & hostium cladem promittere: ducit militem in Palæstinos, & perturbatos adoritur, iam ante ipsos inter se depugnantes. quo audito, qui antè in speluncas & subterranea se abdiderant, & ipsi prorumpentes militibus Sauli se agglomerant. iámque ad decem millia creuerant, hostémque tota ea regione palantem infectabantur. ibi rex siue nimio gaudio parum sui compos, quòd difficile sit eximiam felicitatem moderato animo ferre, siue per insciti am, dignum quiddam reprehensione admisit. Volens enim meritas pœnas à Palæstinis ad satietatem repetere,

1. Reg. 14.

VII.

ditis deuouit eum,quicunque intermissa cæde ante noctem cibum caperet,nolens ante tenebras insequendi & cædendi finem facere.Paulò pòst cùm delati essent ad quandam syluam Ephræmiticæ tribus referrã apibus,filius Sauli qui non exaudiuerat patris imprecationes,eásque consensu populi ratas habitas,fauum fortè nactus expressum inde mel edebat:& monitus quòd pater additis execrationibus interdixisset ne quisquam cibum ante solis occasum sumeret,edere quidem destitit: negauit tamen rectè id à patre factum.maiore enim vi & alacritate hostem persecuturos fuisse,si corpora cibo recurauissent, & longè plures assecuturos fuisse ac trucidaturos. Itaque cæsis Palæstinorũ multis millibus, sub vesperam demum eorum castra diripiunt:& inter cæteram prædam magna pecudum copia reperta mactant, carnibúsque nondum à cruore purgatis vescuntur: quod è vestigio regi à scribis renunciatum est, vulgus militum in Deum peccare, & carnes etiã tum cruentas coquere ac edere. Tum Saulus iubet saxum grande in medium prouolui: edicítque vt super illud pecudes iugulent, néve carnes cum sanguine comedant,quia factum hoc Deo displicet. cui edicto cum omnes parerent,statuit ibi altare, & impositis victimis holocautoma Deo incendit: idque altare omnium primum à Saulo extructum est, cúmque eadem nocte priusquam vires & animos resumerent, hostium reliquias vellet conficere, & miles haud grauatim imperata faceret, magnam præ se ferens alacritatem, accito pontifice iubet eum diuinam super hoc voluntatem quærere, an sibi reliquum hostilem exercitum delere permittatur. Pontifice verò negante Deum responsum velle reddere: Non temere est,inquit rex, hoc Dei silentium, qui antehac vltro solebat quod facto esset opus consulere: sed oportet aliquod latens in nobis peccatum esse, quo offensus tacet. Sed iuro per eum ipsum, quòd etiam si filius meus Ionathas peccatum id commisisset, vt Deum placem, capitis pœnam abeo exigam, non secus quàm si de quouis nihil ad cognationem meam pertinente supplicium sumendum sit: tum acclamante multitudine vt hoc faciat,vniuersos confestim in vnum locum statuit:& ipse cùm filio seorsũ, stans,sorte deprehẽsurus quis in culpa sit.cúmque sors Ionatham indicaret, interrogat quid fecisset,& cuius peccati sibi esset conscius.tum ille,Equidẽ pater,nihil aliud scio,nisi quod heri dum hostem persequor,edicti tui nescius de fauo degustaui. Saulus verò iurat se eum occisurum,pluris quàm genus aut naturam aut affectus, iusiurandum faciens. Ille ne præsenti quidem periculo territus, magno ac generoso animo se præbuit. Nihil,inquit,deprecor pater. Libenter enim hanc mortem fero, quæ te religione soluat, dum prius tam magnificam victoriam videre contigit. maximum enim mihi fuerit solatium, Palæstinorum insolentiam ab Hebræis esse perdomitam.

ἐπαρᾶται τοῖς ἑβραίοις ἵν' εἴπις ἀποχόμβους τῶ φονεύειν τὰς ἐχθρὰς φάγοι, ☪ μὴ μέχρις ἡ νὺξ ἐπελθῆσα τ ἀναρέσεως καὶ τ διώξεως αὐτοῖς παύσῃ τῆ πολεμίων, δεῖν ἐπάρατος ἦ. τ ὃ σαῦλε τῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγχύονζο βαθυὶ κ μελισσῶν γέμοντα, τ δ' ἀφραίμου κληρυχίας, ὁ τῦ σαύλου παῖς, ὐκ ἐπακηκοὼς τ τῦ πατρὸς ἀρᾶς, ὐδὲ τ ἐπ' αὐτῆ τῦ πλήθους ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὶ κηρίον τῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ ὃ γνοὺς ὅτι μ' δ' εἰνῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα τροφῆς πρὶν ἡλίε δυσμῶ, ἐαθίων μὴ ἐπαύσατο. ἔφη ὃ ὐκ ὀρθῶς τῦτο κωλύσαι τ πατέρα, μ' μείζονος δ' ἰσχύος ἂν ☪ προθυμίας διώκοντας, εἰ ξοφῆς μετελάμβανον πολλ῀ πλείονας καὶ λαβεῖν τ῀ ἐχθρῶν ☪ φονδσαι. πολλαὶ δ' ἦν κατανόφαντες μυριάδας τ παλαγσινῶν, δείλης ὀψίας ὅτι δ῀αρπαγὴν ἦ στρατοπέδου τ῀ παλαγσινῶν ζέπον). ☪ λείαν πολλὴν καὶ ζοσκήματα λαβόντες, κατασφάζυσι ☪ ζαῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται ὃ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τ γραμματέων ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τ θεὸν ἁμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι, καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς ἐαθίον. κ ὁ σαῦλος κελδύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον. κ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτὸν τ ὄχλον τὰ ἱερεῖα. κ τὰ κρέα μὴ σὺν τ῀ αἵματι δαίνυσθαι. τῦτο γὰρ ὐκ ἦ) τῷ θεῷ κεχαρισμένον. τῦτο ὃ πάντων κ τ προσταξιν τῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵσησιν ἐκεῖ ζωμὸν ὁ σαῦλος, κ ὠλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ θεῷ. τῦτον πρῶτον ζωμὸν κατεσκδασεν. ἄγειν δ' δθὺς ὅτι τ παρεμβολὴν τ πολεμίων ὅτι τ δ῀αρπαγὴν τ ἐν αὐτῇ βελόμενος πρὶν ἡμέρας, καὶ τῷ στρατιωτῶν ὐκ ὀκνούντων ἐπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἀ προάγει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλδὺς ἀχίτωβον τ ἀρχιερέα, ἐκέλδυσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βασίσασιν ὅτι τὸ στρατόπεδον τ ἐχθρῶν δ῀αφθείραι τοὺς ἐν αὐτῷ ῾υσχαίοντας. εἰπόντος ὃ τῦ ἱερέως, μὴ ἀποκείνεσθαι τ θεόν. ἀλλ' ὐ δίχα ἀρᾶς εἶπεν ὁ σαῦλος πιωθαυμένοις ἡμῖν φωνὴν ὐ δίδωσιν ὁ θεὸς, ὃς προήγαγεν αὐτοῖς προμεμίωσε πάντα, κ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔσι τ λαθραῖον ἐξ ἡμῶ ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν ἄπιον τ σωτῆς. ☪ ὄμυμί γε τῦτον αὐτὸν ἦ μὲν καὶ ὁ παῖς ὁ ἐμὸς ἰωνάθης ἦ τὸ ἁμάρτημα τῦτο ἐργασάμενος ἀποκτείνῃ αὐτὸν, ☪ τ θεὸν ὕτως ἱλάσασθε, ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοξίᾳ κ μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τ ὑπ῀ αὐτῷ δίκῃ ἀπελάμβανον. τ ὃ πλῆθος τῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, ῾υμαχῆμα πάντας ἵσησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσατω ὃ καὶ αὐτὸς σὺν τ῀ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, κ κλήρῳ τὸν ἡμάρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. κ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς ἦ) ἰωνάθης. ἐπερωτώμενος ὃ ὑπὸ τ πατρὸς τί πεπλημμέληκε. καὶ τί προῒ τ βίον ὐκ ὀρθῶς ὐδὲ ὁσίως αὐτῷ δ῀αφορεσαμένῳ συνέγνωκε, πάτερ εἶπεν, ἄλλο μὴν ὐδὲν, ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τλὼ ἀρὰν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου. σαῦλος δ' ἀποκτείνειν αὐτὸν ὄμυσι κ τ γλυκύτητος ☪ τῆς φύσεως ☪ τῷ φίλτρων προτιμήσας τ ὅρκον. ὁ δ' ὐ καταπλήττεται τλὼ ἀπειλὼ ῾ῦ θανάτου. ῾υδαρσηκάμενος ὃ δικαίως καὶ μεγαλοφρόνως, ὐδ' ἐγώ σε φησὶν ἱκετεύσω φείσασθαί μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπό τε τ δυσεβείας γινόμενος, ☪ ὅτι νίκη λαμπρᾶ. μέγιστον γὰρ ῾υδαμύθιον τὸ καταλιπεῖν ἑβραίους παλαγσινῶν κεκρατηκότας.

ὅτι

ὅπ τέτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε & συνέπαθεν. ὠμοσέ τε μὴ φθείσεσθαι τ ἄρτον τ νίκης, ἰωνάθλου ἀποθανόντα. καὶ τ μὲν ἔτους ἐξαρπάζεσι τ τῦ πατρὸς ἀρᾶς. αὐτοὶ γ δίκας ὑπὲρ τῦ ναυίσκου ποιοῦνται τῷ θεῷ, ὡς τ αὐτὸν ἀπολύσαι τῦ ἁμαρτήματος. καὶ ὁ σαῦλος εἰς τ ἑαυτῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει γ δυτυχῶς & τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χειρῶται τὸ ἀμμανιτῶν καὶ μωαβιτῶν, καὶ παλαιστινοὺς, ἰδουμαίους, ἀμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τ ὤβας. ἦσαν γ παῖδες αὐτῷ ἓξ μὲν ἄρσενες. ἰωνάθης καὶ ἰησοῦς κ μέλχισος. θυγατέρες γ, μερὸβ καὶ μιχαάλ. στρατηγὸν γ εἶχε, τὸν τῦ θείου παῖδα ἀβιώαρον. πῆρος δ' ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. πῆρος γ καὶ κὶς ὁ σαύλου πατήρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, ἐροὶ δ' ἀβελίου. υἱὸς γ καὶ πλῆθος ἁρμάτων σαύλῳ, κ ἱππέων. οἷς δ' αὐ πολεμήσεις νικήσας ἀπηλλάσσετο, καὶ τοὺς ἑβραίους εἰς διαφορὰς κ μεγάλας δι' ἀμονίας ἤγαγε, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν γ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τῦ σώματος ἐποιεῖτο.

Hac iuuenis indole omnis multitudo ad dolorem & miserationem flexa est, iurántque non laturos se vt occidatur Ionathas autor tam luculentę victoriæ. atque ita iuuenem irato patri eripiunt, & vota Deo faciunt vt ipsum immunem à peccato faciat. Saulus victor domum reuertitur, cæsis circiter sexaginta millib. hostiũ. Feliciter deinde regnauit, & contra finitimos Ammanitas & Moabitas, Palæstinósque & Idumæos & Amalecitas, & regem Obæ multas res gessit prosperè. Habuit autem liberos mares tres, Ionatham, Iesum, Melchisum. Filiæ fuerũt ei Merob & Michaal. Copiarum imperium dedit patruo li Abenaro. Is Neri fuit filius. Nerus verò & Cis Sauli pater germani fuêre Abeliæ filij. Abundabat autem & equitatu & curribus, & cum quocunque hoste congressus semper victor reuertebatur, ita vt Hebræorum res ad felicem statum perduxerit, & potentiam eorum in tantum auxerit, vt omnibus finitimis essent formidabiles. ex iuuentutis verò numero robore ac specie præstantissimum quenque in suum deligebat satellitium.

Κεφάλαιον ή.

Σαιύλου κατὰ Ἀμαληκίτας πόλεμοι & νίκαι.

Cap. VIII.

Victoria Sauli contra Amalecitas.

VIII. 1. Reg. 15.

ΣΑμουήλος γ προσαγορεύμενος πρὸς τ σαῦλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τῦ θεοῦ ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ ὅτι βασιλέα προχείρατο αὐτὸν ἁπάντων ὁ θεὸς ἀπέδειξε, κ δι' ὃ τοῦτο πεποίηται καὶ καθήκουσαν αὐτῷ γνώμην, ὡς αὐτὸς μὲν ἔχοντος τιμὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῦ γ θεῦ κ τ κατ' ἐκεῖνα κ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τ θεὸν, ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τοὺς ἑβραίους ἀμαληκῖται διέθηκαν κ τ ἔρημον, ὅτε ἐξελθόντες ἀπ' αἰγύπτου εἰς τ γῆν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλλοντο χώραν, κελεύει πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς ἀμαληκίτας, & κρατήσαντα μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν. ἀλλὰ πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν κτείνειν καὶ νηπίων, καὶ βοιαύτῃ ὑπ' ὀργῆς τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰργάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φέρεσθαι γ μή τε ὑποζυγίων μήτε τ ἄλλων κοσμημάτων εἰς ὠφέλειαν κ κτῆσιν ἰδίαν. ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ θεῷ, καὶ τὸ ἀμαληκίτου ὄνομα τ μωυσέως κατακολουθήσαντα ἐντολῆς ἐξαλεῖψαι. ὁμολογεῖ γ ποιήσειν σαῦλος τὰ προσταττόμενα· κ γ πειθαρχίαν τ πρὸς τὸν θεὸν, ἐκ τῶν ποιήσασθαι τ πρὸς τοὺς ἀμαληκίτας στρατηλογιζόμενος εἰ μόνον, ἀλλὰ κ τ εὐπορίαν, κ τὸ τάχος ἀναβολῆς ἀ προσούσης ἐπὶ μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τ δύναμιν, κ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν γαλγάλοις, δείσας τ ἰσραηλιτῶν ἔξω τ ἰδίων φυλῆς, φησὶ τετρακοσιοστὰς μυριάδας. ἡ γ φυλὴ καθ' αὑτὴν ὄγδοη στρατιώτας ἐσμύριοι. σαῦλος δὲ ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν ἀμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ὅπου τὸν χείμαρρον τίθησιν, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν & κυκλουμένους ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τοὺς πολεμίους καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγουσιν ἐπακολουθῶν. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τῦ θεῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι, τῶν ἀμαληκιτῶν προσέβαλε.

Samuel autem ad Saulum veniens, ait se ad illum missum à Deo, vt eum commoneaceret electione Dei cæteris eum in regno prælatum, atque ideo par esse vt ei morem gerat in omnibus: quandoquidem ipse præsit populis, Deus autem & regibus & cæteris rebus omnibus. Hæc igitur, inquit, sunt mandata Domini. Quoniam Amalecitæ Hebræos in deserto multis affecerunt iniuriis, dum egressi ex Ægypto in eam quam nunc tenent regionẽ proficiscũtur, oportet iusto bello in eos vindicare, & deuictos internecione delere, sæuiréque in omnem sexum ac ætatem, & has illis pro iniuriis patribus olim illatis pœnas rependere: ac ne iumentis quidem aliísque pecudibus parcere, aut inde quicquam prædæ nomine vsurpare, sed omnia Deo sacra esse, vt iuxta Moysis præceptum Amalecitarum nomen è rerum natura deleatur. Pollicitus est Saulus facturum se omnia: & ratus obedientiam in hoc consistere, si non pareret tantùm, sed etiam quàm celerrimè mandata exsequeretur, confestim omnes vndique copias contrahit, & recensito apud Galgala milite, absque tribu Iuda circiter quadringenta millia comperit: quæ tribus ex suo tantùm delectu præbuit triginta millia. Saulus autem Amalecitarum terram cũ exercitu irrumpens, pluribus locis insidias circa torrentem disposuit, vt non solùm marte aperto eos infestaret, sed ex improuiso etiam per vias circumuentos opprimeret. Postremò magno prælio in fugam versos non priùs persequi destitit, quam ad vnũ omnes ferro tolleret. Quod opus posteaquam ita vt diuinitus prædictum fuerat successit, oppidatim bellum circũferre cœpit:

quorum aliquot machinis, alia cuniculis & operibus, nō nulla fame, siti aliisque modis cùm expugnasset, vsque ad mulieres & pueros cædibus grassatus est, nec crudele nec inhumanum hoc ratus: primùm quòd in hostem sæuiret, deinde quòd iussu Dei, cui non parere periculosum est. Cepit etiam regem hostium Agagum, cuius magnitudinem ac pulchritudinem corporis miratus, seruare cum decreuit, idque non ex Dei sententia, sed victus affectu proprio inconcessam miserendi licentiam suo periculo sibi vsurpans. Deus enim ita Amalecitas oderat vt ne infantibus quidem parceret, quos natura ipsa miseratione cæteris digniores esse voluit. Saulus autem regem ipsum hostium, & malorum omnium Hebræis autorem seruauit, pluris eius formam quàm Dei mandata faciēs. Hoc eius peccatum imitatus est mox populus. & ipsi enim iumentis ac pecoribus peporcerunt, in prædam contra Dei mandatum abactis, pecunias etiam cæteráque opes diripuerunt, nihil perdentes nisi contemptibile. Itaque deuictis omnibus à Pelusio, quæ vrbs est in Ægypti finibus, vsque ad rubrum mare, totam eam regionem Saulus vastauit, sola Sicimitarum gente intacta, qui in Madianæ terræ mediullio habitant. Hos ante belli principium admonuit per nuncios, vt secederent, néve res suas cum Amalecitarum rebus miscerent, ne ex eo bello & ad ipsos cladis aliquid perueniret. Studere enim se eorum incolumitati, propter cognationem quæ illis cum Raguele Moysis socero intercedebat.

IX. Atqui ita Saulùs ac si nihil esset prætermissum ex iis quæ propheta iuxta Dei voluntatem de bello gerendo mandauerat, sed omnia fuissent ad vnguem obseruata, lætus victoria domum reuertitur. Deus autem offensus est quòd regi erat parcitum, & quòd populus pecudes in prædam verterat, cùm ipse neutrum permisisset. Iniquum erat cuius ope victoria contigisset, eius mandata contemni, etiam si is mortalis aliquis rex fuisset. Admonens igitur ea de re prophetam, ait se pœnitere Saulum elegisse, qui non curet iussa sua exequi, sed malit quicquid ipsi visum fuerit facere. His auditis Samuel vehementer conturbatus, per totam noctem fusis precibus Deum Saulo conciliare conabatur. At ille quantumlibet à propheta rogatus veniam regi non annuit, quòd non placeret, peccata donari in gratiam deprecatoris: quæ non aliunde magis nascantur, quàm ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis gloriam aucupantur, imprudentes maiorem delinquendi ansam offerunt. Postquam igitur Deus preces prophetæ non admisit, & satis apparuit flecti eum non posse, prima luce Samuel ad regem, Galgalis tum agentem, proficiscitur. hunc quàm primùm rex vidit, accutrens salutauit, dicens se gratias agere Deo pro victoria: omniáque iuxta voluntatem eius esse peracta. Tum Samuel:

καὶ τὰς μὲ μηχανήμασι τὰς ὃ ἐρύμασιν ὑπενέμησε καὶ τείχεσιν ἐξωθεν αὐτοκοδομημένοις, τάς ὃ λιμῷ & δίψει, τὰς ὃ ἄλλοις ζόπτις ἐκπολιορκήσας, καὶ λαβὼν κῆ κεφάτος ὅπι σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχάρισεν, οὐδὲν ὠμὸν οὐδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον ἡγησάμενος φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν πολεμίους ζῶντα δρῶν, ἔπειτα πρόσχημα θεᾶ ὧ τὸ μὴ πείθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει ὃ καὶ τ' βασιλέα τ' ἐχθρὸν ἄγαλμα αἰχμάλωτον. ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν, οὐκ ἐπὶ τούτοις ποιῶν κῆ βέλησιν τῦ θεῦ, πάθει ὃ νικώμενος ἰδίῳ, & χαριζόμενος ἀκαίρως τοῖ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ θεὸς ὅπως ἐμίσησε τὸ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. σαοὺλος ὃ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τ' ἡγεμόνα τῶν εἰς ἑβραίους κακῶν ἔσωσε, τ' μνήμης ὧν ἐπάξειν ὁ θεὸς, τὸ τῦ πολεμίου κάλλος ὑπεροφθεὶς ποιησάμενος. σωεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρεῖν αὐτὰ τοῖ θεοῖ κελεύσαντος, τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸν πλοῦτον ἐξεφόρησαν. εἰ δέτι μὴ αὐτοῖς ἄξιον ἦν ὧν τε κτήσασθαι, διέφθειραν. νικήσας ὃ σαοὺλος ἀπαίσας τοὺς ἀπὸ πηλουσίου τ' αἰγύπτιν καθήκοντας ἕως τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὸν τῶν πολεμίων, πλὴν λιπὼν τὸ τῶν σικιμιτῶν ἔθνος. ἔτοι γὰρ ἐν τῇ μαδιανῇ χώρᾳ, μέσοι καθοίκηται. θεὸς ὃ τ' μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς ἀμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας ῥαγουήλ τε μωυσέως πενθερῷ, σώζειν αἰτίαν ἔχειν. κῆ σαοὺλος μὲν ὡς μηδενὸς πλημμελοῦς ὢν ὁ θεσπίτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν θεὸς ἀμαληκίτας ἀνᾳρεῖν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ὅπι πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις, νενικηκὼς τοὺς πολεμίους, οἰκαδε θεὸς αὐτὸν ὑπέστρεψε χάριν ὅπι τοῖς καθορθωμένοις. ὁ ὃ θεὸς, ἄχθε) τῇ τε τ' βασιλέως τ' ἀμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, κῆ τῇ τῶν βοσκημάτων διαφθορᾷ τε πλήθους, ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῷ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν κῆ θεραπεύεσθαι τ' ἐχθρῶν, ἐκείνῳ τ' ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι ὃ κῆ ὑπὸ μικρέως, μηδὲ ὡς ἀνθρωπον βασιλέα. μετανοεῖν οὖν ἔλεγε θεὸς τὸν θεσπίτην σαμοῦηλον, ὅτι τῷ χθες τονῆσαι βασιλέα τ' σαοὺλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύσι θεράποντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βουλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαμοῦηλος συνεχύθη, καὶ δ' ὅλης τ' νυκτὸς ὠδε καλεῖν ἤρξατο τ' θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ σαοὺλῳ κῆ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ ὃ τ' συγνώμην ἐκ ἐπένδυσεν εἰς τ' σαοὺλον αἰτεμένῳ τῷ θεσπίτῃ, λογισάμενος οὐκ εἰ) δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλου τινὸς φύεσθαι μᾶλλον, ἢ τῦ καταμαλακίζεσθαι τοὺς ἀδικουμένους. ἀνθρωμένους γὰρ δόξαν ὑπεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτοὺς ταῦτα γινώσκοντας. ὡς οὖν ἀπείσειεν ὁ θεὸς τῇ τῦ θεσπίτου δεήσει κῆ ὅλος ἐῶ μὴ μεταμελόμενος, ἅμ' ἡμέρᾳ σαμοῦηλος εἰς γάλγαλα ἀφικνεῖται θεὸς σαοὺλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς θεοτρέχει, κῆ καταπασάμενος, τῷ θεῷ φησὶν εὐχαριστῶ, δόντι μοι τ' νίκην. ἅπαντα μέν τοι τὰ κεκελευσμένα ὑπ' αὐτοῦ πεπράχθαι. σαμοῦηλος ὃ θεὸς τοῦτ' ὑπολαβών,

πόθεν

πόθεν οὖν ἀκούω θρεμμάτων ἔφη, καὶ ἀναζυγὴν βοῶς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ ἦν, τὸν λαὸν τοῦτα εἰς θυσίας ἀπεκρύψατο τετηρηκέναι. τὸ μὲν οὖν γε τῷ ἀμαλικιτῶν γένος ἅπαν ἐξαφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν. ἐ περιλείπεσθαι ἄλλον μηδένα, θεὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν πρόσταττε μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. θεὸν δὲ τί δεῖ ποιεῖν βουλόμενα θεὸς ἀλλήλους ἔφασκεν. ὁ ἦν προφήτης, οὐχὶ θυσίαν ἔλεγεν ἥδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἐ δικαίοις. ἔστι δὲ ἃ ἐστι, οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, ἐ μηδὲν ἄλλο προσχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τὸ θεῖον κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ οὐχ ὅταν αὐτοῦ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπειθῆ δοκῇ. ἥδεται γὰρ οὐχ ὑποταττομένοις μόνον ἀλλὰ καὶ ἑκοῦσι τοῦ θεοῦ καταμένουσιν ἱερεῖα, ἔστ' ἂν πόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένων προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' ἀμέμπτως, ἀλλ' ὑποτρέφεται, καὶ δείπνατα τῆς ποιμενίας, οὐκ εὐσεβείας ἡγεῖται. τοῖς δ' ἐν ἐ μόνον τὰ ὑπερ αὐτῶν φθεγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ θεὸς ἀγαπᾶσθαι ἔχουσι, καὶ τιθηναῖς μᾶλλον ἢ ἀνδράσιν αὐτὰ τὰ τέκνα ἀφωμοιωμένοις ὑπτιάζεται. ἐ ἔστι θυσίαν ὑπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ ἀνδράσιν ἦ καὶ ἡ λύπη, πείρας ἥδιον ἢ πρὸς τὸν πλουσιώτατον δίκης. σὺ τοίνυν ἴδι σαυτὸν δ' ὀργῆς ὅτι τῷ θεῷ κατεφρόνησας γὰρ κατωμόλησας ὧν ἐπέσφαλε. πῶς οὖν οἷς ἢ θυσίαν αὐτὸν προσβλέψῃ ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένου, πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ θεῷ. προσδόκα τοίνυν ἢ βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος ἐ ἢ ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τῶν ἀναχόντος σοι θεὸν ταύτην ἠμέλησας. σάκλος ἦ ἀδικεῖν ὡμολόγησε ἐ ἢ ἁμαρτίαν οὐκ ἠρνεῖτο. ἀναβλῶναι γὰρ τὰς ἐντολὰς τῷ προφήτῃ. καὶ μὴν τοῦ γε θεοῦ καὶ ἢ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαφθείρουσας αὐτοὺς ἢ λείαν μηδ' ὅπωσιν. ἀλλὰ συγγνώσεται, καὶ προῖοι ἴδι. φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τοῦτον ἁμαρτεῖν. παρακαλῶ ἦ ἢ προφήτην ὑποστρέψαντα θυσίας χαριστηρίους ὑπιλίσαι τῷ θεῷ. ὁ ἦν, ᾧ γὰρ ἑώρα ἢ θεὸν ἀλλαττόμενον, ἀπεῖχε πρὸς αὐτόν.

A Qui fit igitur quod voces iumentorum & pecudum in castris audio? Respondit rex, populũ hæc ad sacrificia reseruasse, sed gentem Amalecitarum internecione iuxta mandatum delectam, nemine superstite. Solum se captiuum adducere eorum regem, de quo ex prophetæ consilio se decreturũ. Ad hæc propheta respondit, non sacrificiis delectari Deum, sed viris bonis ac iustis. hos autem esse qui voluntati & mandatis eius obsequuntur, nihilque à se rectè fieri putant, nisi quod iuxta eius præcepta fiat. Cõtemptum enim eius consistere non in non sacrificando, sed in non obediendo: & qui non obediunt, vnicúmque hoc & verum sacrificium non offerunt, ab his Deum nec multas saginatas victimas, nec donaria ex auro argentóve fabricata vel postulare vel admittere: sed auersari hæc vt malitiæ magis quàm pietatis argumenta. Contra qui id solùm meminerunt quod ab ipso iussum est, & mori mallent quàm inde discedere, his delectari, ac ne victimas quidem ab his requirere, quòd si eriam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: meru tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

B

C

D

E

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι σαμουὴλ ἄλλον ἀποδείκνυσι βασιλέα ἀντὶ σαοὺλ ἔτομα.

Cap IX.

Samuel ad Dauidem regiam potestatem transfert.

F Σαοὺλ ἦ, κατασχεῖν βουλόμενος τὸν σαμουήλου, ἐλλαμβάνει τὸ ἱμάτιον, καὶ διαῤῥήσσει. καὶ ἐκεῖνος δὲ τὸ μὲν ὁρμῆς ἀπεῖναι τὸν σαμουήλου γλυκερῶς, διαμαρτύρεται τὸ ἱμάτιον. τῷ ἦ προφήτῃ τὴν βασιλείαν οὕτως αὐτοῦ διαῤῥαγήναι φάσκοντος, καὶ λήσεσθαι ταύτην, ἀγαθὸν καὶ δίκαιον. ἐμμένειν γὰρ τοῖς θεῷ αὐτοῦ κεκεμμένοις, ὡς τὸ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὸν ἀνθρωπίνην πάθους ὄντως ἐκτὸς θείας ἰσχύος. ὁ δὲ σαοὺλ, αἰσθόμενος μὲ ἔλεγε, καὶ ἠξίου ἦ ποιῆσαι τὰ συνήθη μὴ διαφθαρῆναι. τιμῆσαί γε μὲν αὐτὸν παρεκάλει τοὺς ὁρῶντας σὺν αὐτῷ προσκυνῆσαι τὸν θεὸν προσκεκληκώς. ἐδόκει δὲ τοῦτο συμφέρειν αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ θεῷ. ἄγαν ἦ καὶ ὀπ' ἀμαλικιτῶν βασιλεὺς ὤκνησε πρὸς αὐτόν. καὶ πιστευθεὶς μὴ πῶς ὀπ' ἐκείνου ἀθανάτου, ἐδόκει, ὡς αὐ πολλαὶ μητέρες ἐθρήνουν ὑπὸ τέκνοις ὀλωλόσι καὶ πένθος ἄγειν ἐκέλευσε, ἔτους ὁλυμπιάδος ὑπὸ σαυτῷ διαφθαρέντι τὸ μητέρα. καὶ κελεύει προσκύνημα αὐτὸν ἐν γαλγάλοις

G Quòd si eriam sacrificare aliquid libuerit, pauperem honorem gratiùs ab his accipere, quàm à quocunque alio vel ditissimo. Tu igitur, inquit, scito te in iram Dei incurrisse: contempsisti enim & neglexisti mandata eius. Nam quibus oculis putas eum inspecturum sacrificium ex rebus perditioni destinatis, nisi fortè idem esse putas, perire, & immolari Deo? Quapropter expectabis amissionem regni & huius potestatis, qua elatus contra autorem tuę felicitatis mandata eius neglexisti. Saulus autem fassus est se peccasse & malè fecisse, quòd verbis prophetæ non paruisset: meru tamen coactum se id fecisse, quòd non auderet militem prædæ cupiditate accensum cohibere. Sed da veniam, inquit, & propitius esto. Cauebo enim in posterũ, ne in simile peccatum incidam. Rogabatque vt maneret tantisper, dum pacificas hostias pro se offerret. Ille verò qui præuidebat Deum nulla flectendum victima, abire incepit.

TVm Saulus retinere cum volens iniecit manum in pallium: & quia Samuel properantiùs discedebat, scissura facta est in vestimento. cúmque prophera dixisset, sic scindendum eius regnum, & peruenturum ad virum iustum & bonum. Deum enim in proposito manere, neque similem esse homini natura mutabili: Saulus fatebatur Deum sibi meritò infensum, sed factum infectum fieri non posse. Rogabátque saltem hoc honoris sibi haberet, vt Deum simul in præsentia populi adoraret. Fecit ei hanc gratiam Samuel, & vnà cum illo adoratum iuit. Post hæc adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. qui cùm, ô mortem amaram, exclamasset, audiuit à propheta: Quemadmodum ra mulris Hebræorum matribus cæsis earum filiis lamenta & luctum attulisti, ita æquum est vt ipse matri tuæ mœstitiam afferas: iussítque eum ibidem in Galgalis

interficiipſe verò reuerſus eſt Ramatham. Rex verò tũ demũ ſentiẽs in quæ mala offenſo Deo peruenisſet,ad Gaba regiam proficiſcitur, quod
1.Reg.16. nomen collem ſignificat: nec poſt illam diem vnquam in prophetę conſpectum venit.Samueli verò vicem eius moleſtè ferenti, Deus hanc curam mittere iuſſit, & aſſumpto ſacro oleo Bethlema proficiſci ad Ieſſæum Obedæ filium, & ex eius filiis eum vngere,quem ipſe indicaſſet ſibi regno dignum videri.Cúmque propheta diceret vereri ſe,ne ſi Saulus hoc ſenſerit, vel per inſidias vel etiam aperta vi perniciem ſibi moliretur,iuſſus hac de re ſecurus eſſe, ad dictũ oppidum peruenit. Eo loci magno hominum concurſu ſalutatus eſt, quærentibúſque aduentus cauſam,ſacrificatum ſe veniſſe dixit.Peracto ſacro Ieſſæum ad epulas vnà cum filiis conuocat:vtróque natu maximo eximia ſtatura ac forma iuuenc,coniiciebat inde hunc eſſe regnaturum.Sed hac parte non eſt aſſequutus Dei prouidentiam.Percontanti enim an hunc iuuenem vngere deberet, quem ipſe admiratus dignum regno ducebat, reſponſum eſt, non eadem ſpectare Deum quæ homines.Tu,inquit,viſa iuuenis pulchritudine,iam ſatis dignum principatu exiſtimas, apud me verò non eximiæ corporis formæ præmium eſt regnum,ſed animi virtuti, & eum requiro qui hac ſit perfectè excultus, pietatéque ac iuſtitia,obedientia & fortitudine animum exornatus.His auditis propheta iubet Ieſſæum filios omnes oſtendere: móxque & alij quinque adfuerunt.horũ nomina iuxta ætatis ordinẽ ſunt hæc:Eliabus,Aminadabus,Samma,Nathanaael,Rael,Aſamus. His quoq; viſis, qui nihilo deteriores forma erant, propheta rogat Deum,quiſnam ex his eligendus eſſet,& auditò quòd nullus, ſciſcitatur ex Ieſſæo, num quos præterea liberos habeat. Quo reſpondente,eſſe etiam vnum nomine Dauidem, qui curam gerat gregum, propheta iubet vt confeſtim voceturnon enim licitum eſſe abſque illo ſacrum epulum celebrari. qui poſtquam accitus à patre venit, adoleſcens colore flauus, & martium quiddã tuens, alioqui liberali ſpecie, tum propheta ad patrem verſus ſubmiſſa voce, Hic eſt,inquit,quem regnare Deo viſum eſt, & cum dicto accumbit,& proximum ſibi adoleſcentem collocat,ac deinceps patrem cum reliquis filiis. Depromit deinde ſacrum oleum, quo delibutum Dauidem in aurem admonet, Deum ita velle vt regnum in populum obtineat;præcipítque vt iuſtitiam colat,& operam det,ne vnquam à mandatis Dei diſcedat: Hoc enim pacto & regnum eius fore diuturnum, & familiam vniuerſam illuſtre nomen conſequuturam; Palæſtinos quoque ab illo ſubigendos, & cum quibuſcunque gentibus congreſſus fuerit, ſemper victorem redituru, inſignémque inde gloriam tam ſibi paraturum quàm poſteris relicturum. Poſt mandata Samuel domum proficiſcitur, ſimúlque numen deſerto Saulo ad Dauidem commigrat.

ὑποθανεῖν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς ἁρμαθὸν πόλιν ἀπαλλάσσεται. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος ὢν πεπραγθεῖν κακῶν ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει γαβά· σημαίνει ἢ βουνὸν ἐρημωθύμενον τὸ ὄνομα. καὶ μετ' ἐκείνην οὐκ ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. σαμουὴλος ἢ λυπουμένῳ τῷ περὶ αὐτοῦ, παύσασθαι μὲν τῆς φροντίδος ἐκέλευσεν ὁ θεὸς. λαβόντι ἢ τὸ ἄγιον ἔλαιον, εἰς βηθλεεμῖτιν ἀπελθεῖν πόλιν, πρὸς ἰεσσαῖον παῖδα ὠβήδου, καὶ χείσαι τῷ ἡμῶν αὐτοῦ ὃν ἂν αὐτὸς ὑποδείξῃ βασιλέα γυμνούμενον. ὁ ἢ, δειλαβεῖσθαι φήσας μὴ τοῦτο μαθὼν σαοὺλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτόν, ἃ καὶ φανερῶς, ὑποθεμένου τοῦ θεοῦ κἀ δόντος ἀσφαλείας ἑαυτὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦλθε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε ἢ ἥκειν ἵνα θύσῃ τῷ θεῷ. πεισάσης οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ὅπως τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτοῦ τὸν πρεσβύτατον τῷ ἡμῶν δυμεζέθη καὶ καλὸν, εἰκάσας ἐκ τῆς δυμορφίας τοῦτον εἶ) τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. ἁμαρτάνει ἢ τῆς τοῦ θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χείσει τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον ὃν αὐτὸς ἐτεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν, ἃ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώποις εἶπε καὶ θεόν. ἀλλά σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδὼν τοῦ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶ). ἐγὼ ἢ δὲ σωμάτων δυμορφίας ἔπαθλον ποιοῦμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς, κἀ ζητῶ ὅς πις ταύτης ὀρθῶς τελέως δωρεπὴς, δυσεβείᾳ κἀ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ κἀ πειθοῖ ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς σωίσασθαι κάλλος κατακεκοσμημένος. ταῦτα φράσαντος τοῦ θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν ἰεσσαῖον δεῖξαι τοὺς υἱοὺς ὑποδείξας. σαμούηλος. ὁ δὲ, πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν, ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος, ἐλίαβος, ὁ δεύτερος ἀμιναδάβος, σάλαμος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος, ναθαναήλος, καὶ ῥάηλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος ἄσαμος. ἰδὼν ἢ καὶ τούτους ὁ προφήτης, μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου ταῖς μορφαῖς, ἐπηρώτησε τὸν θεὸν τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκεῖνα, πιυθάνεται ἡ ἰεσσαίου μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος ἢ εἶ) δαβίδην τοιοῦμα, ποιμαίνειν ἢ καὶ τὰ τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ὀπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει. καταπλαγῶσαι γὰρ εἰς τὴν διωχίαν οὐκ εἶ) δυνατὸν αὐτοῖς ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ δαβίδης μεταπεμφθεὶς ὑπὸ τῆς πατρὸς, παῖς ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς ἢ τὰς ὄψεις καὶ καλὸς ἄλλως, ὅτος ὅσιν εἰπὼν ἡσυχὴ φωνὴ αὐτὸν σαμούηλος ὁ βασιλεύειν ἀρίσας τῷ θεῷ. καταπλίνει μὲ αὐτὸς, καταπλινεῖ ἢ ὑπ' αὐτὸν τὸν νεανίσκον καὶ τὸν ἰεσσαῖον μὴ καὶ τοὺς παίδων. ἐπεὶ δὲ λαβὼν ὁρῶντος τοῦ δαβίδου τὸ ἔλαιον, ἀλήφθη αὐτὸν, κἀ πρὸς τὸ ἐνεργέμενα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦτ' ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ θεὸς ἤρται. παρῆν ἢ εἶ) δίκαιον καὶ κατήκοον αὐτοῦ τῆς προσταγμάτων. ὅτως γὰρ αὐτοῦ ὠφελημένους τὴν βασιλείαν ὅτι πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ εὐβάπτον ἡμέραν. καταστρέψασθαι δὲ καὶ παλαιστινοὺς, καὶ οἷς αἰεὶ ἔθνεσι πολεμῆ, νικῶντα, κἀ πρώτων τὸν μάχην, κλέος τε ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν κἀ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν. καὶ σαμούηλος μὲν ἀπαλλάσσεται ταῦτα παραινέσας, πρὸς ἢ τὸν δαβίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὼν σαοὺλον.

Ϲ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισαμένῳ, ὁ σαοὺλ ἦν πρόπερ ἐπάθη δεινὰ ὑπ' αἰμόνια, πνιγμοῖς αὐτὸν καὶ σφαγάλας ὑποφέροντα, ὡς τοῖς ἰατροῖς ἄλλως μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ὀπτοεῖν, εἰ δέ τις ὀξὺν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ὑπὸ κιννύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας ὁπόταν αὐτῷ προσίῃ τὰ δαιμόνια, καὶ θεραπεύεσθαι, ποιεῖν γὰρ κεφαλῆς ἐξάντα ψάλλειν, καὶ τοῖς ὕμνοις ὑπολέγειν· σαοὺλ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, ὀπτάδειν βηθλεέμῃ πόλει τεθεᾶσθαι ἰεσσαίου μὲν υἱόν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καλόν, τὰ δὲ ἄλλα πολλῆς ἀνεσθῆς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ᾄδειν ὕμνους, καὶ πολεμίοις ἄνδρα. πέμψας πρὸς τὸν ἰεσσαῖον ἐκέλευσεν ὅπως ἐλθὼν αὐτὸς τὸν δαβίδην, τὸν ποιμνίων ἀποσπάσαντα. θέλειν γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν περὶ τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν ἀνδρίαν ἀκούσας τῶν νεανίσκων. ὁ δὲ ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱόν, καὶ ξένια δοὺς, κομίσαντα τῷ σαούλῳ. ἐλθόντος δέ, ἤσθη. καὶ ποιησάμενος ὁπλοφόρον, ἅτε πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμόνων ταρασσομένους ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοῖς ὕμνοις, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κιννύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτῷ γίνεσθαι τὸν σαοὺλ. πέμπει οὖν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδα ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτῷ τὸν δαβίδην κελεύων. ἥδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι. τὸν δ' οὐκ ἀντεῖπεῖν τῷ σαούλῳ, συνεχώρησε καὶ ἔσχεν.

A quo factum est vt hic conceptò diuino spiritu prophetare inciperet, Saulus verò in morbum dæmoniacum incideret, ita vt præfocari ac strangulari videretur, nec aliam opem inuenirent medici, quàm si quis peritus excantator adhiberetur: monuerúntque vbique inquirendum, qui quoties rex à dæmone agitaretur, stans ad caput eius voce ac fidib. sacros hymnos caneret. Cúmque rex sine mora quæri talem mandasset, quidam ex astantibus ait se apud Bethlema vidisse filium Iessæi, adolescentem liberali forma, & præter aliam honestam institutionem hymnos ad citharam canere doctum, ac ne militarium quidem exercitiorum rudem. Mittuntur ergo ad Iessæum abducturi Dauidē à gregibus: nunciántque patri, regem audita adolescentis tam forma quàm virtute, cupere ipsum videre. Paruit Iessæus, simúlque munera per filium regi misit. Cúmque venisset confestim à rege admodum læto in satellitium assumitur, in magno apud eū pretio habitus. Quoties enim à dæmone agitaretur, vnicum erat in excantatione remedium: & solus Dauid hymnos ad cynniram accinens, regem ad sanam mētem reducebat. Impetratum est igitur à Iessæo, vt filium apud regem degere pateretur, quandoquidem tantopere eius præsentia delectabatur.

Κεφάλαιον ί.

Αλλη στρατια παλαιστινῶν ὀπὶ τοὺς ἑβραίους.

Χρόνοις δ' ὕστερον πολλοῖς οἱ παλαιστινοὶ συνελθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ὅπλοις τοῖς ἰσοπαλίταις, καὶ μεταξὺ σωχοῦς καὶ ἀζηκοῦς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν ὁ σαοὺλ, καὶ ὄπι τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς παλαιστινοὺς τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ὄπι ὁμοίως δέ τινος ὄχθης αὐτικρὺ τῆς καταληφθείσης ὑπὸ τοῦ σαοὺλ στρατοπεδεύσαντες. διέσησε δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τῶν ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς δὲ τις τῶν παλαιστινῶν στρατοπέδου, γολίαθος ὄνομα, πόλεως δὲ γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος, ἐν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ φύσει τοῦ στόματος ἀναλογοῦντα περικείμενος, θώρακα μὲν ἐνεδέδυτο σαθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνήμας χάλκεας ὁποίας εἰκὸς ἐν ἀνδρὸς ὕπτα σαδαδόξῳ τὸ μέγεθος σκεπάσαι μέρη. δόρυ δὲ ἐν, ὡς κέφορ βάσαγμα δέξιας, ἀλλ' ὄπι τῶν ὤμων αὐτὸ αἴρων ἐφερεν. εἶχε δὲ καὶ λόγχην, ἑξακοσίων σίκλων. εἵποντο δὲ πολλοὶ βασάζοντες τὰ ὅπλα. σὰς τοίνυν ὁ γολίαθος ἐπὶ μέγεθος τῆς παρατάξεως, ἐθολοῦτο τε ἀφίκετο μεγάλως, καὶ πρὸς τὸν σαοὺλ καὶ τοὺς ἑβραίους λέγει· μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνων ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τοῖς στρατιὰν ἡμῶν συμπεσοῦσαν κακοπαθεῖν; δότε δὲ ὅς τις ἐμοὶ μάχεται τὴν ὑμετέρων, καὶ βεβαιώσει τὸ τοῦ πολέμου τέλος ἐν τῇ νενικῆσθαι. δηλώσει γὰρ ἐκεῖνος τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν νικήσας γένηται. πολὺ γὰρ κρεῖττον ἑνὸς καὶ σωφρονίσαι τὸν ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὁπλίσθαι ἅπαντας. ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐρχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τοὺς αὐτοὺς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ἐδιέλιπε προκαλούμενος ὅπι τοῖς προειρημένοις τοὺς πολεμίους, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸ σαοὺλ

Caput X.

Expeditio nona Palæstinorum contra Hebræos.

ALiquanto autem pòst Palæstini conscripto numeroso exercitu bellum Israelitis inferunt: & castra inter Sochum & Azecum oppida metantur. nec Saulus cunctatus ducto in hostem exercitu effecit, vt prioribus castris relictis in munitiorem quendam collem è regione Israelitarum Palæstini se conferrent, valle quadam inter vtrosque intercedente. In hanc è castris hostium descendit Gittæus Goliathus, vir prodigiosa statura: quatuor enim cubitos vno palmo superabat, vastos artus conuenienti armatura protectus. Thorax quinque millia siclorum pendebat, huic moli respondebat & galea & ocreæ. prægrandem etiam hastam non dextra gestabat, sed humero sustinebat, sexcentorum siclorum ferro cuspidatam. ponè sequebatur armatorum phalanx. Hic cùm inter vtranque aciem cōstitisset, immani voce sublata: Quid opus est, inquit, Hebræi ancipitem Martis aleā vos subire? Date mihi aduersarium & duorum periculo decernatur, penes vtros futura sit victoria: vt quorum miles succubuerit, alterius partis iugum ex pacto suscipiant. præstat enim vnum aliquem, quàm totum exercitum, in periculum adducere. Hæc locutus retro ad suos reuertitur. Sequenti die rursum procedens eisdem verbis est vsus, atque ita per quadraginta dies prouocare hostē prædictis conditionibus non destitit, stupēte Saulo

XI. 1. Reg. 17.

cum vniuerso exercitu: qui prodibant quidem in aciem, sed à neutris initium pugnæ fiebat. Ad hãc expeditionem profecturus Saulus Dauidem remiserat patri, contentus tribus aliis eius filiis, qui tum signa regia sequebantur, isque ad gregum curam intermissam se receperat. Sed dum bellum ducitur magis quam geritur, missus à patre venit in castra, visurus quo in statu res essent, & fratribus necessaria portaturus. Interim Goliathus ex more progreditur, & iam insolentior exprobrat, ne vnumquidem esse inter Hebræos qui in singulare certamen descendere audeat. Fortè tum Dauid cum fratribus colloquebatur de patre & rebus domesticis, auditísque barbari conuiciis grauiter commotus, se paratum dixit vt hostem excipiat. At Eliabus maximus fratrum obiurgat hominem, per impetitiam rerum supra quam ætatem eius deceat ferocientem, addens satius esse vt ad patrem ac greges quàm primùm reuertatur. reueritus est Dauid fratrem, nihilominus apud alios milites professus est sibi non deesse animum ad singularem pugnam, ita vt celeriter ad regem de hoc sit perlatum. quare accitus & iussus quid vellet dicere, Non est, inquit, rex cur abiiciamus animos aut formidemus. Ego congressus cum hoste insolentiam eius compescam, & elatum ac ferocientem prosternam, & ex terribili deridendum reddam: tantóque erit tua simul & tuorum illustrior gloria, quòd ab adolescente magis quàm viro hostis deuictus videbitur. Saulo verò laudante generosum eius animum, nec tamen audente rem tantam tam teneræ ætati committere: Nõ est, inquid, quod dubites: nam hæc Deo fretus polliceor, cuius fauorem iam non semel expertus sum. Quum enim paternos greges pascerem, raptum agnum ex ore leonis recepi, ipsámque feram in me impetum vertentem cauda correptam, solóque afflictam occidi: neque mitiùs tractaui vrsum greges inuadentem: & hanc quoque belluam nihilo pluris facio, qui cùm in Deum atque homines conuicia euomat, non patietur cæleste numen impune hoc illum auferre, sed meis eum manibus perdomabit. Effecit tam prompta audacia iuuenis vt rex omnia fausta precatus ad pugnam eum mitteret, instructum prius thorace regio simúlque ense ac galea. Tum Dauid qui armis gestandis non assueuerat, grauari se his magis quam muniri sentiens. Tuus sit, inquit, hic ornatus, qui gestare eum es idoneus: mihi famulo tuo permitte meo arbitratu pugnam capessere, & cum dicto arma deponit, baculúmque tantùm assumit: & coniectis in peram quinque lapidibus de glarea torrentis, funda dextram armatus in hostem properat. Hunc apparatum postquam vidit barbarus, adeò contempsit, vt per ludibrium percontaretur,

καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας. τὸν δὲ πολέμιον σπουδὴ τοῖς ἑβραίοις καὶ τοῖς παλαιστινοῖς, σαοὺλος ἀπέστειλε τὸν δαβίδην πρὸς τὸν πατέρα ἐπανιόντα, ἀρκούμενος αὐτοῖς τοῖς τρισὶν υἱοῖς, οἷς ὅπλα συμμαχίαν καὶ τοὺς κινδύνους ἐπέμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὅπως τὰ πόιμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων φυλάξοιτο. μετὰ δὲ πολὺ ἦρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἑβραίων παραγενόμενος ὑπὸ τῶν πατρὸς, κομίσαι τι τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τι φρονοῦσιν. τὸν δὲ γολιάθου πάλιν ἐλθόντος καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ὅστις ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς ὃς εἰς μάχην ἐκπέμψει ἑαυτὸν ὁλμᾶ καταβῆναι. μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν δαβίδης ἤκουσεν ὧν ἐπύθετο ὁ πατὴρ, ἀκούσας θλασφημοῦντος τὸν στρατιὰν καὶ κακίζοντος τὸν παλαιστινὸν ἠγανάκτησε καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτὸς εἶπεν ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦτο ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, θλιμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῶς τοῦ πράγματος εἰπών. ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ πόιμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταφθεὶς δὲ τῶν ἀδελφῶν, ὑπεχώρησεν, εἰς πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' οὗτοι τῷ σαούλῳ τὴν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τι βέλεται καὶ λέγειν, μὴ ταπεινὸν εἶπεν ἔσω φρόνημα, μηδ' ὑλαβὲς ὦ βασιλεῦ. καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου χωρήσας αὐτῷ δίχα μάχης, καὶ τὴν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' ἐμαυτῷ λάβω. γένοιτο μὲν αὐτὸς ἕτω καταγέλαστος ἔνδοξον ἂν τὸ σὸν στράτευμα, εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμεῖν ἤδη δυναμένου καὶ πεπυρωμένου τὴν τάξιν καὶ μάχας, ἀλλ' ὑπὸ παιδὸς ἔτι δεκέντος καὶ ταύτην ἔχοντος ἡλικίαν δοθαίοι. τοῦ δὲ σαούλου, τὸ μὲν θλιμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀψυχίαν θαυμάζοντος, ὁ θαρρύνοντος δὲ αὐτὸν δίχα τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἀθενέστερον εἰς δίχα ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος, ταῦτ' εἶπε δαβίδης ἐπαγγέλλομαι τῷ θεῷ θαρρῶν, ὅτι μετ' ἐμοῦ πεπείσεσθαι γὰρ αὐτὸς τὴν βοηθείας. λέοντα γὰρ ἐπελθόντα με ποτὲ τοῖς ποιμνίοις, καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τὸν θηρός. αὐτὸν δὲ ὁρμίσαντα ἐπ' ἐμὲ, τὸν ἱερὰς βασάσας, καὶ πρεσπρήξας τῇ γῇ, δίχα φείδεσθαι. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκτον ἀμυνόμενος δίχα πέπαθεμαι. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἷς τῶν θηρίων, ὃν δίζων ἐκ πολλῶν τοῦ στρατιὰν καὶ βλασφημοῦντα ἡμῶν τὸν θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ ποήσει. τῇ προθυμίᾳ δὲ ἐπιτεινεῖν καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον ἡγεῖσθαι τέλος ἕξειν. τοῦ δὲ θεοῦ σαοὺλος δύξαμενος, ἀπιέναι φησὶ πρὸς τὴν μάχην. καὶ προελθεῖν αὐτὸν τοῦ αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσασθαι τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ δαβίδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων, οὐκ ἐγεγύμναστο γὰρ, οὐδ' ἦν μεμαθηκὼς φέρειν ὅπλα, ταῦτα μὲν εἶπεν ὦ βασιλεῦ, σὺς ἔσω νόμος τοῦ καὶ βαστάζειν δυναμένου. συγχώρησον δὲ ὡς δούλῳ σου, καὶ ὡς ἐγὼ βέλομαι μαχεσθῆναι. πίθησι οὖν τὰ ὅπλα, καὶ τὴν βακτηρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάρρου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ἐπὶ τὸν γολίαθον ἐπορεύετο. καταφρονῶν δὲ ἅτις ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον, καὶ προσέσκωπτεν, ὡς οὐκ ὄσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμικε ταῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι. οἷς δὲ κυὼς ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα.

μὴ αὐ-

μὴ αὐτὸν αὐτὴ ἀνθρώπου κυνὰ εἶ) δοκεῖς; ὁ δ' ἐχὶ ζύλου, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκείνατο. κινεῖ ὁ θεὸς ὀργὴν τ' Γολίαθον, καὶ ἀρὰς αὐτῷ πίθει) ἐκ δ' θεοσηγορίας τῶ θεῦ. καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτῦ ζῴοις ὀπηγείοις καὶ ζῴοις μεταρσίοις διαπασασθ. ἀμείβε) δ' αὐτὸν ὁ Δαβίδης. σὺ μὲ ἐπέρχῃ μοι ἐν ῥομφαίᾳ Ϛ δόρατι καὶ ἐν θώρακι. ἐγὼ ὁ χωρῶν ὅτι σὺ, τ' θεὸν ὡπλισμαι, ὃς σέ τε Ϛ τ' πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ τ' ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα ζῴοις ὁμοφύλοις κυσὶ παραβαλῶ. μαθήσονται ὁ πάντες ὅτι πεφύκην ἑβραίων τὸ θεῖον, Ϛ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τοῦτο ὅτι τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη πᾶσα δόξα καὶ δύναμις ἀωφελὴς, θεὸ μὴ παρόντος. ὁ ὁ παλαιστινὸς, ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος βάδην ὅτι τὸν Δαβίδην ἐπήλατο, καταφρονῶν καὶ πεποιθὼς γυμνὸν ὁμῶ καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ὀπόνως ἀναιρήσειν.

num se canem putaret, qui armis ad canes arcendos aptis instructus ad pugnam prodiret. Imo cane viliorem, respondit Dauid. quo dicto commotus Goliathus, fanda & infanda conuiciatus, minatus est se cadauer eius frustratim feris alitibúsque pabulo sparsurum. Tum Dauid, Tu me inuadis hasta tua confisus ac thorace & gladio: mihi verò pro armatura Deus est, qui te ac tuum exercitum nostris manibus hodie deleturus est. auferam enim tuum caput, & reliquum truncum canibus tui similibus laniandam relinquam: & discent omnes quòd Deus curam Hebræorum habet, ciúsque prouidentia vires nobis simul atque arma suggerit: sicut contra vbi eius fauor deest, nullus apparatus proficit. Interim Palæstinus armis grauior quam vt procurrere posset, magnis passibus in iuuenem ac inermem contemptim ferebatur.

Κεφάλαιον ιά.

Μονομαχία Δαβίδου πρὸς Γολίαθον καὶ ἧτα τῶν παλαιστινῶν.

Cap. XI.

Singulare certamen Dauidis & Goliathi, sequutáque Palæstinorum clades.

Ἀπαντᾷ ὁ νεανίσκος μὴ συμμάχῳ μὴ βλεπομένῳ τῶν πολεμίων. θεὸς δ' ἦν ἐκεῖ. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τ' πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τῶ χειμάρρου λίθον ἕνα, Ϛ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ βάλλει ὅπι τὸν Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τ' ἐγκεφάλου τὸ βληθέν. ὡς δ' ὑθὶς καρωθέντα πεσεῖν τ' Γολίαθον ὅτι τ' ὄψιν. δραμὼν δ' ἐφίσατ) τῷ πολεμίῳ κειμένῳ, καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν οὐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τ' κεφαλὴν αὐτῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἥττα Ϛ φυγὴ γίνε) παλαιστινοῖς. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἔρριμμένον, καὶ ὡς τ' ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διέγνωσαν. ἀλλ' ἀρχὰ Ϛ ἀκόσμῳ φυγῇ ὡδαδόντες αὐτὺς, ἐξαρπάζειν τ' κινδύνων ἐπῆρῶντο. σάυλος ὁ καὶ πᾶς ὁ τ' ἑβραίων στρατὸς, ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν ἐπ' αὐτύς. Ϛ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῆς ἱππίου ὁείων Ϛ τ' πυλῶν τ' ἀσκάλωνος, καὶ θνήσκουσι μὲ τ' παλαιστινῶν εἰς ἑξακισχείλιοι, διὸ ὁ ζοσυῖται ἐξαμαρτίαν γίνονται. σάυλος ὁ ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτ', διαρπάζει τὸ χαράκωμα καὶ ἐνέπρησεν. τ' ὁ κεφαλὴν τῶ γολιάθ Δαβίδης εἰς τ' ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, Ϛ τ' ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ θεῷ. φθόνον ὁ Ϛ μῖσος τῶ σαύλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζουσι. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μὲ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον αἱ μὲ γυναῖκες, ὡς πολλὰς σάουλος ἀπώλεσε παλαιστινῶν χιλιάδας, αἱ παρθένοι ὁ, ὡς μυριάδας Δαβίδης ἀφανήσει. τούτων δ' ἀκούων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲ ἔλαττον τ' μαρτυρείας αὐτὸς λάβοι, τὸ ὁ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀπατεθείη τῷ νεανίσκῳ, καὶ λογισάμενος μηδὲν ἧττος μὲ λαμπρὸν δύφημίας ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν Δαβίδην. καὶ τ' μὲν πρώτης τάξεως, ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτὸ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον, μεζασήσας, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δοὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεστέραν ὁ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβούλετο γὰρ εἰς τοὺς πολεμίους αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδυνίοις τεθνηξόμενον. Δαβίδης δὲ παντα χοῦ τὸν θεὸν ἐπαγόμενος ὅπου ποτ' ἀφίκοιτο, κατόρθου καὶ διαφερόντως ἐβλέπετο,

Hvic Dauid impigrè occurrit, occultum adiutorem Deum secum in certamen ducens: & promptum è pera in hoc selectum è torrente vnum lapidem, funda rotatum tanta vi in aduersam hostis frontem infligit, vt ad cerebrum vsque penetrauerit: quo ictu sopitus Goliathus in faciem est prostratus. Accurrit victor alacris, & quòd ipse inermis esset, suo sibi gladio barbarum obtruncat: tantúmque in eo momenti fuit, vt è vestigio Palæstini terga verterent. Videntes enim præstantissimum ex suis iacere, nullam amplius spem superesse rati, turpi ac ignominiosa fuga periculo se eximere conabantur. Tum Saulus & vniuersus Hebræorum exercitus sublato militari clamore in trepidos irruunt, & quotquot assequi poterant cædentes, vsque ad Gittæ fines ac portas Ascalonis persequuntur. Ceciderúntque Palæstinorum triginta millia, & duplo plures sunt vulnerati. Saulus verò à persequendo reuersus castra hostium diripit ac incendit. Caput autem Goliathi Dauid in suum tentorium reportauit & gladium eius Deo consecrauit. 1. Reg. 18.

Motus deinde inuidia Saulus cœpit clàm Dauidem odisse, hac potissimum occasione. Cùm enim victor cum exercitu reuerteretur, honoris causa obuiam venerunt ei mulierum ac puellarum chori ad cymbala ac tympana canentes. Mulierum cantio fuit, Saulum millenos hostes profligasse: virginum item, Dauidem decies millenos sustulisse. Itaque audiens decuplo potiores victoriæ partes adolescenti tribui, & ratus post tam glorioſum testimonium nihil ei superesse sperandum nisi regnum, suspectum eum habere cœpit: & parum tutum putans armatum circa se versari, ex satellite tribunum fecit, non tam illius honori quàm suæ securitati consultum volens, vt sæpe hostibus obiectum aliquis casus è medio tolleret. Dauid autem nusquam diuina ope destitutus, quocunque mitteretur tẽ feliciter gerebat:

vt ob eximiam fortitudinem non ſolum apud populum glorioſus fieret, ſed etiam Sauli filia virgo amore eius caperetur, ita vt ne patrem quidem latere id poſſet. Nactum enim ſe ampliorem inſidiarum tendendarum occaſionem putans, renunciantibus puellæ amorem, libenter ſe illam ei traditurum reſpondit, futuram periculorum & exitii cauſam. Promitto, inquit, filiæ coniugium, ſi ſexcenta hoſtium capita aſferat. Scio illum honoris auidum, & ex periculis gloriam petere non recuſaturum, ſed fortiter Palæſtinos inuaſurum: id quod mihi bonũ erit & commodum. ſic enim ſine mea infamia ſublatus ſecuritatem nobis afferet. Mittit deinde domeſticos qui Dauidis mentem pertentarent, quomodo erga puellæ coniugium ſit affectus. Qui cùm indicaſſent ei, quòd ob gratiam qua cùm apud regem tum apud populum polleret, Saulus generum ſibi eum deſtinaſſet: Vobis, inquit, fortaſſis mediocris res videtur generum regium fieri, mihi certè non item, qui conſcius mihi ſum quàm plebeiis ortus ſim natalibus. Quo renunciato Saulus ad domeſticos: Dicite, inquit, nihil me morari pecunias aut dona quæ ſponſæ offerat. hoc enim vendere fuerit filiam magis quam elocare. Sed cupere generum, fortitudine aliiſque virtutibus præcellentem, quales in ipſo iam comperi. poſcere autem pro nuptiis filiæ non aurum aut argentum quod è paternis ædibus afferat, ſed cladem Palæſtinorum, & ſexcenta eius gentis virorum capita. Nam & mihi nullum aliud tali munere optabilius: & filiæ fuerit honorificum non vulgaria dona iſta accipere, ſed in matrimonium viri ſpectatæ ac teſtatæ fortitudinis conuenire. Quibus auditis Dauid putans ſyncerè à rege affinitatem ſuam expeti, nihil cunctatus neque expendens negocij difficultatem, cum ſuo ſodalitio ad imperata exequenda properat: & hic quoque vt in cæteris propitiũ numen expertus, rem ex ſententia conficit. Cæſis enim plurimis hoſtium, ſexcenta capita abſciſſa ſignum victoriæ ad regem retulit, promiſſi eum admonens.

2. Reg. 17.

CAP. XII.

Saulus Dauidis fortitudinem admiratus filiam ei in matrimonium collocat.

1. Reg. 19.

SAulus autem non valens tergiuerſari, quòd turpe duceret vel mentiri, vel prætextu affinitatis inſidias & perniciem per mandata tam periculoſa viro forti ſtruxiſſe videri, collocat ei filiam nomine Melcham.

XII. Nec tamen hæc neceſſitudo animum regis immutauit. Videns enim fauorem Dauidis & apud Deum & apud populum augeri, parũ tutum hoc exiſtimauit vel regno ſuo vel vitæ: & cùm durũ eſſet vel de alterutro periclitari, tollere hominem decreuit: eiúſque necis Ionathã filium cum domeſticorum fidiſſimis miniſtros

ὡς δ' ὑφροllιὼ τῆς ἀνδρείας τὸν τε λαὸν αὐτῷ ἐραῖ καὶ τιὼ σαύλε θυγατέρα παρθένον ἔτι ὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τῷ πάθους ὑφηκρεάζωιτος ζηυέσθαι φανερὰν καὶ ἀβλεθιὼαι πρὸς τ πατέρα. ὁ δ' ὡς ἀφορμὴ χρησόμενος τ ὅτι δαβίδην ὑπιθυλῆς, ἡδέως ἤκουσε, καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τιὼ παρθένον πρὸς τὸ τ ἔρωτα μιμυσαντας αὐτῆς ἔφη, ζηυσόμενον ἀπωλείας, καὶ κινδύνων ἄπιον αὐτῷ ληφομένῳ. καταγέλλω γὸ εἶπεν αὐτῷ τὸν τ θυγατρός μι γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς τῶν πολεμίων. ὁ ὴ, καίπερως ὕπο λαμπρᾶς προτιθέντος, καὶ θυλόμενος ἐπ' ἔργῳ πλέονα βόλῳ καὶ ἀπίσω λαβεῖν κλέος, ὁρμήσει μᾶλ ὅτι τιὼ προῖξιν, ἀβλαφθαρήσεται ὑ ὑπὸ τ παλαιστινῶν, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν ἀσφαλεπῶς, ἀπαλλαγήσομαι γὸ αὐτῷ δ' ἄλλων αὐτὸν, ἀλλ' ὑχὶ δ' ἐμαυτῦ κτείνας. ἀβέπειραν ὑ τ τῦ δαβίδου ἀβανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τ κόρλιν. οἱ δ' ἤρξαντο ἀβαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅτι σέρνοι μ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σάυλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας. βέλε) δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τ θυγατέρα. ὁ ὑ, μικρὸν ἆρα ὑμῖν εἶπε δοκεῖ γαμβρὸν ζηυέσθαι βασιλέως. ἐμοὶ δ' ὑχὶ τοιῦτον φάντασμα, μέλυσα ὀντι ταπεινᾷ, καὶ δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ. σάυλος ὑ αἰτιάσεται αὐτῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τ δαβίδ ὑποκρίσεις. ὑ χρημάτων ἔφη δεῖσθαί μι φράζετε αὐτῷ, ὑδὲ ἐδνῶν. ἀπεμπολᾶν γάρ ὅσιν ὕτως τ θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν. γαμβρῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τ ἄλλιν ἀρετὴν πᾶσαν, ἳν ὁρᾶν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βέλεσθε δή μοι παρ' αὐτῷ λαβεῖν, ἀντὶ τῦ γάμου τ θυγατρὸς, ὑ χρυσὸν, ὑδ' ἄργυρον, ὑδ' ὅπως ταὐτ' ἐκ τ πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ, παλαιστινῶν ὑ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῷ ἑξακοσίας. αὐτῷ τε γὸ ἐμοὶ τύτων ὑδὲν αἰ ὕτε ποθεινότερον ὕτε λαμπρότερον δῶρον ζηυοίσθ. τῆτε παιδίμου πολὺ τ νενομισμένων ἐδνῶν ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιύτῳ καὶ μύρτυρεμένῳ τιὼ πολεμίων ἥτταν. κομισθέντων ὑ τούτων πρὸς τ δαβίδην τῶν λόγων ἡδεὶς, τ σάυλον ἐαυτῦ δανείναι νομίζων αὐτῷ θεὶ τ συζηυείαν, ὑδὲ βελόμενος μείνας, ὑδ' εἰ δυνατὸν ἦ δύσκολον ἔτι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ θεινοῆσαι, ὥρμησεν δύθις μᾶ τ ἑταιρίας ὅπι τοὺς πολεμίους, καὶ τ ὑφ' τῷ γάμῳ κατηζελμένῳ θεᾶξιν. ὁ θεὸς γὸ ἰῶ ὁ πάντα ποιῶν δύμῆρη καὶ δυνατὰ, δίδοται τῷ δαβίδη. κτείνας γὸ πολλοὺς, κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τ βασιλέα, δῷ τ τύτων ὑπιδείξεως, τὸν αὐτὸ τύτων γάμον ἀπαιτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ἠγαμήσατο τὸν δαβίδ ὁ σαὶρὴς συνῳκίσεν αὐτῷ τιὼ θυγατέρα σάυλος.

ΣΑυλος ὑ ὐκ ἔχων αὐαφυγεῖν ὃ τ ὑπερκειμένων, αἰσχρὸν γὸ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσασθαι δοκεῖν, ἢ δι ὑπιβυλὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτοις ὑπιχείρων ὁ δαβίδης ἀναποθάνῃ τ γάμον ἐπιζηλῶσθαι, δίδωσιν αὐτῷ θυγατέρα μελχὰν ὀνόματι. ἔμελλε δ' ὐκ ὅτι πολὺ τοῖς ζηλωτυπουμένοις ἐμμενεῖν σάυλος ἆρα. ὁρῶν γὸ τ δαβίδην θεῷ τε θεᾷ, καὶ θεᾷ τοῖς ὄχλοις ἀσπαζόμενον, κατὰ δίσιν, καὶ τ φόβον ὐκ ἔχων ὑποκρύπτεσθαι θεὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρῳ στερηθεῖναι συμφορὰ δίκη, κτείνειν τ δαβίδην διενοήτ. καὶ θεοτάσει τ αἱρέσιν αὖτ, ἰωνάθη τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις

A B C D E F G

τοῖς οἰκετῶν. ὁ δ', τὸν πατέρα τὸν ὅτι τῷ Δαβίδῃ μεγάλης θαυμάσας, οὐκ ὅτι μείζοις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀνοίας, ἀλλ' ὅτι θανάτῳ ζημιώσης, καὶ τὸν παντὸς ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταδήλως, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ παιδὸς ἀπόρρητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μοῦ τοι φυλάσσεσθαι ζημιώσης ἐκποδὼν τὴν ὅλην ἡμέραν. αὐτὸς δὲ ἀπασάσεσθαι τὸν πατέρα. καὶ τὸν καιρὸν καθαφανέντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ ταύτην ἐκφαυλίσειν, ὡς οὐδεὶν ἐπ' αὐτῇ κτείνειν τοσαῦτα μὴ ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, δυσμενῆ δὲ αὐτοῦ γεγενημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ὅτι τοῖς μεγίστοις ἀμαρτήμασιν εἰκότως δίκαιος. δηλώσω δέ σοι τὸν τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαβίδης δ' πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσαι τὸν τοῦ βασιλέως ὄψεως.

A

B

Κεφάλαιον ιγ'.

Οτι ὁ βασιλεὺς ἐπιβούλευσεν ἀποκτεῖναι τὸν Δαβίδην.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς τὸν σαοὺλ ἰωνάθης ἐλθών, ὡς ἱλαρόντα καὶ χαίροντα κατέλαβον, ἤρξατο λόγον αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαβίδ ποιεῖσθαι. τί καταγνοὺς μικρὸν ἢ μεῖζον ἀδίκημα ὦ πάτερ προστάξας ἀνελεῖν ἄνδρα, μέγα μὲν αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ πρὸς τῶν παλαιστινῶν τιμωρίαν, ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης ἀπαλλάξαντα τοὺς ἑβραίων λαόν, ἐφ' ὅτι τεσσαράκοντα ἡμέρας ὑπέμεινε, μόνος ὁλομοῦ ὑπὸς ἦναι τοῦ τὸν πολεμίων προσκλησιν. ἃ μὴ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσους ἐπετάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν. λαβόντα δ' ὅτι τούτῳ γέρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἀλγινότερος αὐτοῦ γένοιτ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ἃ διὰ τὴν ἀρετὴν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγένειαν. συναδικεῖται γὰρ αὐτοῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τὸν συμβιώσεως εἰς ὄψιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦτα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς δυσγένειαν μεγάλην διεργασάμενον τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτι σοι τοῦ πονηροῦ πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομένων, τὰ μὲν ἐξέβαλεν. εἰρήνην δ' ἀπ' αὐτοῦ τῇ ψυχῇ σου παρέχει. δευτέραν δ' τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐπίκλησιν. ἀγαθὸν γὰρ τούτων ὑπολελεῖφθαι. τούτοις παρηγορεῖται τοῖς λόγοις σαοὺλ, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαβίδην ὄμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου, ὁ δίκαιος λόγος. ἰωνάθης δ' μεταπεμψάμενος τὸν Δαβίδην, σημαίνει τε αὐτοῦ χρησά καὶ σωτήρια τὰ ὑπὲρ τοῦ πατρός. ἄγει δ' πρὸς αὐτὸν, καὶ παρέμεινε τῷ βασιλεῖ Δαβίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

C

D

E

F

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως πολλάκις Δαβίδης κινδυνώσας ὑπεξανῆν ὑπὸ σαοὺλ διέφυγε, καὶ σαοὺλ δὶς ἐπ' αὐτῷ ζημιώσει ὡς τε αἰτεῖν οὐ δυνηθέντα.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, τῶν παλαιστινῶν στρατευσαμένων πάλιν ὅτι τοὺς ἑβραίους, πέμπει μὲν στρατιὰς τὸν Δαβίδην πολεμήσοντα τοῖς παλαιστινοῖς. καὶ συμβαλὼν, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνοδον πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ σαοὺλ, οὐχ ὡς ἥλπισεν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς δυσθυμίας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ὑπισφαλέστερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου προάξεων γινόμενος.

G

esse voluit. Qui demiratus patris inconstantiam, quod non solum amare talem iuuenem desiuerit, sed mortem etiam eius expeteret, tum propria beneuolentia, tum virtute hominis motus, secretam patris voluntatem ei nunciat: simúlque consulit, vt saluti suæ maturè fuga prospiciat, neu in sequentem diem vsquam in propinquo appareat. Interim, inquit, ego, patrem salutabo, & nactus occasionem de te mẽtionem iniiciam, & cognita indignationis causa, refellere eam conabor. Nullã enim existere posse idoneam rationem, cur optimè & de republica & de rege meritus opprimi debeat. Nam etiam si quid peccatum sit, oportere hoc pristinis eius meritis donari. post colloquium autem certiorem te de patris animo faciam. Paruit huic consilio Dauid, séque quàm primum è conspectu regis subtraxit.

Cap. XIII.

Quòd rex Dauidi necem sit molitus.

Sequenti autem die Ionathas patrem accedens, cùm hilarem ac lubentem eum offendisset, cœpit de Davide verba facere. Pater, inquit, quánam in re vel magna vel parua læsus iubes interfici virum, qui tantum momentum ad salutem nostram attulit, nec minus ad cladem Palæstinorum: quíque quadraginta dierum ignominia populum Hebræum vindicauit, solus prouocato hosti opponere se ausus? idem postea relato præscripto capitum numero, honoris causa sororem meam in matrimonium accepit. quò magis lugubris fiat nobis eius mors, non solùm ob virtutem, sed etiam ob necessitudinem? Iniuria enim hac ad filiam quoque tuam pertinet, quę priùs viduitatem quàm coniugij fructus experietur. Hæc igitur reputans sine te flecti ad mitiora, néve sæuias in virum primùm optimè de familia nostra meritum, quando te dæmoniaco morbo miserè vexatum pristinæ sanitati restitutum seruauit deinde qui in perpetuos nostros hostes tam egregiè vindicauit. Indecorum enim fuerit horum omnium obliuisci. His persuasus Saulus, iurat filio, posthac omnem iniuriam à Dauide abstinere se velle. Vicit enim æquitas iram ac formidinem. Ionathas autem accito Dauidi indicat mollitum patrem iam nihil magis quàm salutem ipsius cupere: reductúmque in aulam patri reconciliat, vt solita officia circa eum quemadmodum antè obiret.

Cap. XIV.

Quomodo David aliquoties insidias regis egrè elapsus, his tamen eum in potestatem suam redactum interficere non sustinuit.

Per idem tempus Palæstinis bellum redintegrãtibus, Dauid cum exercitu contra illos mittitur: breuíque victor magna eorũ strage edita ad regem reuertitur. At non ita exceptus est ab eo vt sperabat, vtq; post rẽ feliciter administratã excipi oportebat: sed successu mœstus, eius felicitatẽ periculosã sibi fore existimabat.

Cumque rursum intemperiis vt antè agitaretur, accitum in cubiculum in quo decumbebat spiculum manu tenens, iussit psalmos ac hymnos incantare, & illo iussa exequente, spiculum in eum iaculatus est. quòd cum Dauid flexu corporis declinasset, domum refugit, ibique per totam eam diem mansit. Noctu verò misit rex qui vsque mane ædes eius seruarent, ne clàm elaberetur, vt in iudicium euocatum capitali sententia damnaret. Melcha autem eius vxor & regis filia vbi patris voluntatem cognouit, accurrit ad maritum, quanto is in periculo esset, ipsáque vnà cum eo renuncians, quo fine viuere nec vellet nec posset. Cauc, inquit, ne te sol hîc deprehendat, aut nusquam posthac te videbit. sed fuge dum per nocturnas tenebras licet, quas Deus ad tuam salutem longiores faciat. alioqui scito quòd si te pater inuenerit, sine mora est interfecturus. His dictis fune per fenestram demissum periculo exemit. deinde parato lecto tanquam ægrotanti, stragulis iecur capræ recens exemptum subiecit, diluculôque venientibus, quos pater ad Dauidem miserat, ostendit lectum opertum, & quòd palpitatione iecoris stragula moueri viderent, maritum ægrum anhelare persuasit, addens totam noctem inquietam eum exegisse. Quod vbi renunciatum est regi, ea nocte in aduersam valetudinem incidisse, iubet sic vt erat cum afferri, omnino enim illi moriendum esse. qui cùm reuersi ac retecto cubili artem multebrem tandem deprehendissent, rem totam ad regem deferunt. & cùm pater expostularet quòd inimicum sibi eripuisset, excusationem verisimilem commenta est. Ait illum mortem sibi minitari nisi pareret ac adiutaret comminatum: itaque venia se dignam quæ hoc non sponte fecerit, sed necessitate compulsa. debere enim illi cariorem esse vitam filiæ, quàm inimici interitum. atque ita veniam consequitur. Dauid autem fuga elapsus peruenit ad propheram Samuelem in Ramatha: cíque rem omnem quo erga se animo rex esset indicat, & quàm minimum abfuerit quin spiculo ab eo traiectus fuerit: ídque cùm neque regem vlla in re læsisset, neque in bello segniter aut improuidè se gessisset, sed fauente Deo cuncta ex sententia confecisset. atque hoc ipsum esse quod Saulum ad inuidiam ac odium magis excitaret. Propheta verò cognita regis iniquitate, relicta Ramatha nauidem ad quendam locum deducit, cui nomen Galbaath: ibíque aliquandiu cum eo habitauit. Vt verò nunciatum est regi Dauidem apud prophetam agere, mittit armatos qui eum comprehensum ad se pertrahant. Qui postquam ad Samuelem venerunt, offendunt eum in cœtu prophetarum: móxque eodem spiritu afflati, & ipsi prophetare cœperunt. Hoc audito Saulus alios eò mittit, Dauidem comprehensuros. quibus cùm idem quòd prioribus accidisset, rursum alios mittit. cùmque tertii quoque prophetico spiritu corripe[illegible] iræ impotens ipse eò properat.

ἐπεὶ ἡ πάλιν προσελθὼν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εὑρύβει & σωετάραττε, καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε, τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ᾄδειν αὐτόν. ἐκεῖνα ἡ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, ἀφῆκεν ἀμβλὺς ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προσδόμβλυς ὁ Δαβίδης ἐξέκλινε. φεύγει ἡ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι. νυκτὸς ἡ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τοῦ ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθη παντελῶς ἀφανὴς γιγόμενος, ἵνα ὡς δεδικασμένος εἰς τὸ δικαστήριον, καὶ κρίσει ὡς δὲς ἀποκτείνῃ. μελχὰ ἡ γυνὴ Δαβίδου θυγάτηρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὸ τοῦ παρὸς μαθοῦσα βούλημα, τῷ ἀνδρὶ παρεῖσα ἡ δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα, ὑδὲ γὰρ αὐτὴ ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου ἐρημωθέντος. καί μή σε φησὶν ἥλιος ἐνταυθοῖ καταλάβοι. ὑγὰρ ἔτ' ὀφεταί σε. φεῦγε ἡ, ὡς τοῦτο σοι δύνατα ᾠδαχεῖν ἡ παροῦσα νύξ. καὶ ποιήσει δέ σοι ταύτην ὁ θεὸς μακροτέραν. ἴδι γὰρ σαυτὸν αὖ δρεπῆς ὑπὸ τοῦ παρὸς ἀπωλέμενον. καὶ καθιμήσασα ἡ διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκυλάσασα τὴν κλίνην, ὡς δὴ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ὀπιβολάμοις ἧπαρ ἀγρὸς, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ παρὸς αὐτῆς πέμψαντος ὀπὶ τὸ Δαβίδην, ὠχλῆσθαι διὰ τὴν νυκτὸς εἶπε, τοῖς παρεῖσιν ὀπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ προσήματι τὴν ἧπατος σαλεύοντι τὴν ὀπὶ τὸ ὀπιβόλαιον πεσοῦσαμένην τὸ καταξείμενον τὸν Δαβίδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγειλάντων ἡ τῷ πεμφθέντων ὅτι ἠγύοιτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ἔτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες ἡ καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην. καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς δυσέντες, ἀπήγγειλεν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ παρὸς αὐτῷ ὅτι σώσειε μὴ τὸν ἐχθρὸν, κατασοφίσαιτο δι' αὐτὸν, ὑπολογίαν σκήπτεται πιθανήν. ἀπειλήσαντα γὰρ αὐτὸν ἀποκτείνειν, ἔφησε τυχεῖν ἂν τοῦ δέους τῆς πρὸς τὸ σωθῆναι συνεργίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώμης καλῶς ἔχειν αὐτῇ κατὰ ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομένης. ἐ γὰρ ὅτως ἔλεγεν οἴμην τὸν ἐχθρὸν ἐζήτει ἀποκτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι & συγχινώσκει μὴν τῇ κόρῃ σαοὺλος. ὁ δὲ Δαβίδης σκηφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην σαμούηλον εἰς ἁρμαθά, καὶ τὰ ὀπιβουλῆ αὐτῷ τῷ τοῦ βασιλέως ἐδήλωσε. καὶ ὡς ᾠδὰ μικρὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δόρατι βληθεὶς ἀποθανόν, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γιγόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τοὺς πολεμίους ἀγῶσιν ἀνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τοῦ θεοῦ μου & ὀπιτυχής. τὸ δὲ λῷ ἄπορον σαούλῳ τὰ πρὸς Δαβίδην ἀπεχθείας. μαθὼν δ' ὁ προφήτης τῷ τοῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν ἁρμαθαΐ, ἄγων ἡ τὸν Δαβίδην ἐπί τινα τόπον γαλβααθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβεν σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ σαούλῳ ᾠδὰ τοῦ προφήτην τυγχάνων ὁ Δαβίδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν σαμούηλον, καὶ καταλαβόντες προφήτῃ σκηνὴν, τοῦ θείου μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ὀπὶ τὸν Δαβίδην. κἀκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἑτέρους. προφητευόντων ἡ καὶ τῷ τρίτων, τελεύτων ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, σαμούηλος πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν.

ἐλθὼν

ἐλθὼν ὁ θεὸς αὐτὸν σάυλος, ὑπὸ πολλῶ πνεύματος A
ἐλαυνόμενος, ἔκφρων γίνεται. καὶ τὸν ἐδῶπα θεωδύσας
αὐτὸν, κατακλισὸν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυ-
κτὸς, σαμουήλου τε καὶ δαβίδου ἐλεπόντων. ἰωνάθης
δ' ὁ σαύλε παῖς, ἀφικομένε πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν δα-
βίδου, ἐπὶ τῆς τε πατρὸς ὑποδυομένε δόλε λῆς,
ἐπὶ λέγοντος, ὡς ἐδὲν ἀδικήσας, ὑπ' ἐχθρῶν ἀπεδέ-
ζοιτο ὑπὸ τε πατρὸς εἰπεῖ φονεύθηναι. μήτε αὐτῷ
τε δ' ὑποτοπῶν πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς δια- B
βάλλουσιν εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τᾶτο πράττοντες. ἀλλ'
αὐτῷ προσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ τοιᾶτον ἐπ'
αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. φράσας γὰρ αὐτῷ περὶ τάτου
καὶ σύμβολον ἀναλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τ' ἄλλα
πράττοντα. ὁ δ' ὤμνυεν ἢ μὴν ὕπως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ'
ἤδη προνοεῖν αὐτῷ μᾶλλον ἢ καταφρονοῦντ' ὅτι τά-
ληθέσι τοῖς λόγοις. τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν ὅταν ἢ
θεάσηται πεφονευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν
δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν C
πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ διάθεσιν. λυπηθεὶς δ' ἐφ'
ὅτῳ πισωσαιμήν τὴν τε σαύλου προαίρεσιν ἰωνά-
θης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτῷ δέλεται τυχεῖν. ὁ δ', οἶδα
γὰρ ἔφη πάντα σε χαρίζεσθαί μοι, καὶ παρέχειν ἐθέ-
λοντα. νουμηνία μὴν εἰς τὴν ὑπόκωσιν ἔστιν, ἔθος δ'
ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο-
κεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθά-
νων διαμένω. σὺ δ' ὑπερζητήσαντος αὐτὸ, λέγε πορευ- D
θῆναί με εἰς τὴν πατρίδα βηθλεέμα, ἑορτὴν μου τῆς
φυλῆς ἀγούσης. πρεσταθεὶς, ὅπ σύ μοι συγκεχώρηκας.
κἂν μὲν οἷον εἰκὸς καὶ σωφρονῶς ἔχει λέγειν ὅτι φίλοις
ὑποδημοῦσιν, εἰπὼν ἀγαθῶς βεβάδικεν εἶπεν, ἴσθι μηδὲν
ὕπουλον παρ' αὐτῷ εἰ μὴ ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως
ὑποπτεύηται, τᾶτ' ἔσαι τεκμήριον τὸ κατ' ἐμοῦ βεβε-
λλυμένον. μεμύσεις δέ μοι τὴν διάνοιαν τὴν τε πα-
τρὸς, οἵπτω τε νέμων τᾶτο καὶ φιλίᾳ, δι' ὧν πίστεις τε
παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε ἐμοὶ δοῦναι δε- E
σπότης ὢν οἰκέτῃ σῷ. εἰσὶ δ' ἀρίστεις τι ἂν ἐμοὶ πονη-
ρὸν, αὐτὸς ἄγελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα. πρὸς ὃ τὸ τε-
λευταῖον δυχερέσας τ' λόγων ἰωνάθης, ποιήσειν ταῦτ'
ἐπηγείλατο, κἀκ τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτῷ, καὶ τὴν
ἀπέχθειαν ἐμφανίζων ὑποκείνεται μεμύειν. ἵνα δ'
αὐτῷ θάῤῥῃ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαθρον
καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἐδὲν παρήσειν ὑπὲρ τ' δαβίδου
σωτηρίας ὤμνυε. τὸν γὰρ θεὸν εἶπε τᾶτον ὃν πολλὰ ὁ-
ρᾶς καὶ παντα χᾶ κεχυμένον, καὶ πεῖν ἐρημωθῆναί F
με τοῖς λόγοις τὴν διάνοιαν ἤδη μου ταύτην εἰδότα,
μάρτυρα ποιοῦμαι τὸν πρὸς σὲ σωθηκῶν, ὡς ἐκ
ἀπίσω τὸν πατέρα πολλάκις αὐτῷ τῆς προαιρέσεως
δοκιμείαν λαμβάνων, πεῖν ἢ καταμαθεῖν εἴ τίς ἐσι
καὶ σοὶ τοῖς ὑπερθίοις αὐτῷ τῆς ψυχῆς νόσος. κα-
ταμαθὼν δ' ἐκ ἀποκρύψομαι, καταμηνύσω δ' πρὸς
σὲ, καὶ πρᾶον ὄντα καὶ δυσμενῶς διακείμενον. οἶ-
δεν δὲ ταῦτ' ὁ θεὸς, ὡς αὐτὸν εἴη μετὰ σοῦ δοκῶ G
νατος δ' χομαι. ἔσι μὲν γὰρ νῦν, καὶ ἐκ ἀπολείψει
σε. ποιήσει δ' τοὺς ἐχθροὺς αὖθ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, αὖτ'
ἐγὼ, χρείτονα. σὺ μόνον μεμνῆσθαι τούτων, κἂν
ἀποθανεῖν μοι γένηται, τὰ τέκνα μου σώζε. ἐπὶ τοῖς
ὑπὲρ τ' παρόντων μοι ἀμοιβὴν, εἰς ὀπίσω κατάθου. ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπολύει τὸν δαβίδ, ἤν,

iámque non longè ab eo loco remotus, prius quam in conſpectum Samuelis veniret, eius opera & ipſe prophetam agere incepit. Cúmque ad deſtinatum locum peruenisſet, alienatus à mente, abiectóque veſtitu nudus per diem ac noctem in conſpectu Dauidis & prophetæ iacuit. Paulò pòſt ad Ionatham Dauid peruenit, multa de patris eius inſidiis conquerens, quòd ſe nihil tale meritum totis viribus opprimere cuperet. Ille verò rogabat ne vel ipſe hoc temerè ſuſpicaretur, vel aliis fortè ſuggerentibus talia facilè crederet: ſed ſibi ſoli fideret, cui compertum ſit nihil mali patrem cõtra ipſum moliri, alioqui indicaturum eum ſibi fuiſſe, cùm abſque ipſius conſilio nihil agere ſoleat. Contrà Dauid iureiurando aſſeuerabat ſe vera dicere, obteſtabaturque vt mallet credere ac ſaluti amici proſpicere, quàm contemptis eius verbis tanquam vanis tum demum fidem haberet, poſteaquam extinctum vel viderit vel audiuerit. Nam patrem talia conſilia ideò cum ipſo non communicare, quòd non ignoret mutuam beneuolétiam quæ inter ipſos intercedat. Quare triſtis quòd iam perſuaſus eſſet, percontatus eſt quánam in re poſſet illi gratificari. Tum Dauid: Scio, inquit, quòd bene mihi velis, & gratificari cupias. Cras erit prima luna & ſolenne regis conuiuium, cui me quoque adhibere ſolet. quare ſi ita videtur extra vrbem in agro clàm te præſtolabor. tu verò cùm requiſiuerit me, dic profectum in patriam Bethlema, vt interſim feſto quod mea tribus celebrat: idque permiſſu tuo factum. Quòd ſi vt mos eſt de amicis, dixerit, feliciter profectus ſit, ſcito illum nihil mali aduerſum me in pectore coquere. Sin autem aliter reſponderit, hoc erit tibi iniqui in me animi argumentum. indicabíſque mihi rem, ita vt præſenti mea calamitate mutuáque noſtra amicitia dignum eſt, quam fide in hoc data & accepta dominus cum ſeruo tuo voluiſti inire. qua ſi me indignum aut erga parentem tuum iniurium cenſes, nihil expectaris eius iuſſis iam nunc me tuo gladio confodito. Hæc vltima verba grauiter ferens Ionathas, facturum ſe poſtulata promiſit: & ſi quid patrem malè de ipſo cogitare deprehenderit, indicaturum. & quo maiorem ei fidem faceret, educto ſub diuum iureiurando confirmat, nihil ſe non tentaturum quod ad ſalutem ipſius pertineat. Deus, inquit, qui hanc vniuerſitatem quam latè vides implet ac moderatur, quique priuſquam eloquar mentem meam nouit, teſtis eſto iniit inter nos fœderis, quódque non prius patris voluntatem ſcrutari deſiſtam, quàm compertum habuero ecquid latentis odij aduerſum te conceperit: & quicquid deprehendero, ſiue amicum, ſiue infenſum, confeſtim tibi ſignificabo. Nouit Deus quòd ipſum tibi perpetuò propitium precor, vtque ſemper tuas res proſperet, quemadmodum & nunc facit, & poſthac facturus eſt. & ſiue pater meus ſiue ego tibi aduerſer, tu tamen illius ope nunquam non victor euades. Tu verò memor eſto huius noſtri affectus: & ſi me perire contingat, liberos meos ſerua, & mihi debitam gratiam in illos colloca. Poſt hoc iuſiurandum Dauidem dimittit,

1. Reg. 20.

iussum in certum agri locum secedere, in quo se exercere solebat. cognito enim patris animo venturum se illuc vnà cum puero: & si, inquit, emissis tribus ad scopum iaculis, collecta puerum referre iussero, iacere enim ante ipsum: scito nihil triste à patre timendum. quòd si contrarium me dicere audieris, patrem quoque contrario modo affectum existima. vtcunque tamen ceciderit, ego dabo operam ne quid tibi secus quàm velimus accidat. Tu cùm lætiora tempora venerint, fac memor sis horum, & liberos meos commendatos habeto. His Ionathæ promissionibus confirmatus Dauid ad constitutum locum proficiscitur. Sequenti verò die qua fuit nouilunium, rex de more castè ac purè ad cœnam venit. cúmque filius Ionathas dexter illi accumberet, alterúmque latus Abenares exercitus imperator clauderet, videns Dauidis locum vacuum tacuit, suspicatus eum ideo abesse, quòd à congressu vxoris non esset purus. sed cùm ne postridie quidem adesset, sciscitatus est ex filio, qua de causa neque tunc neque hesterna die adfuisset solennibus epulis Iessæi filius: Respondit ille profectum in patriam ad solennem tribus eius festiuitatem, commeatu à se impetrato. Quinetiam me, inquit, ad hoc epulum inuitauit, & si tibi idem videtur, ibo. nosti enim quanta beneuolentia hominem prosequar. Hic iam non amplius odium suum Saulus apud filium dissimulare potuit, & euidenter patuit quàm infesto esset in Dauidem animo. iurgio enim adortus filium, desertorem eum patris ac hostem appellauit, sociumque & adiutorem Dauidis. Nec pudere eum quòd nullo parentum respectu cum inimicis conspiret, & non possit induci vt credat nunquam securè regnaturos incolumi Dauide. simúlque iubet, vt hominem accersat, daturum debitum supplicium. cúmque filius quæreret, ob quam culpam eum capite plectere vellet, non iam intra verba iram continens protipuit se, & nactus alicunde spiculum impetum in filium fecit: perpetrassetque impium facinus, ni intercursu amicorum fuisset cohibitus. atque ita manifestè malignum & infestum erga Dauidem animum apud filium prodidit, cùm minimum abfuerit quin suis ipsum manibus propter illum perimeret. Ac tum quidem regius filius è conuiuio profugus, oblitus epularum, tum suum periculum, tum amici iam neci destinati vicem dolens, in mœrore noctem exegit: & prima luce ante vrbem in agrum prætextu exercendi se, sed re vera vt amico indicaret omnia, processit. peractísque in iaculatione his quæ promiserat, ablegatóque in vrbem comite puero, solitudinem nactus ad colloquium Dauidis properat. qui vt primum in conspectum est datus, procumbens ad eius pedes seruatorem suum salutauit. ille erectum à terra complectitur, atque ita æquales duo in mutuis amplexibus hærentes iniquam sortem suam deplorabant, quæ illis suauissimam consuetudinem inuideret, & inuitissimos à se inuicem distraheret, quod illis morte nihilo mitius videbatur.

εἰς τινα τόπον ἀπελθεῖν τῶ πεδίω φήσας, ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνοὺς γὰρ τὰ ϖαρὰ τοῦ πατρὸς, ἦξεν ϖρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖνος ἐπαγόμενος παῖδα. κἂν ξία ἀκόντια βαλὼν ὅπῃ τὸν σκοπὸν κεμίσαι τῷ παιδὶ ϖροσάσω τὰ ἀκόντια, κεῖσθαι γὰρ ἔμϖροσθεν αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον ϖαρὰ τοῦ πατρός. ἂν δὲ ταναντία τούτων ἀκούσῃς μου λέγοντος, τὰ ἐναντία ϖαρὰ τοῦ βασιλέως ϖροσδόκα. τῆς μὲν σοι γε ἀσφαλείας τόδε παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον. ὅπως δὲ μηδὲ τούτων ϖαρὰ τοῦ πατρὸς ἀμελήσῃς, σκόπει, καὶ τοῖς ἐμοῖς μου γοῦν χρήσιμος. Δαβίδης μὲν οὖν ταῦτας λαβὼν ϖαρὰ Ἰωνάθου τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον ἀπηλλάγη χωρίον. τῇ δ' ἐρχομένῃ, νεομηνία δ' ἦν, ἀγνίσας ὡς ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεύς, ἔκλινεν ὅπῃ τὸ δεῖπνον. καὶ ϖαραθεάντων αὐτὸν, τὸν μὲν παιδὸς Ἰωνάθου ἐκ δεξιῶν, ἀβενήεσθαι δ' τὸν ἀντιστρατηγοῦ ἐκ τοῦ ἑτέρου, ἰδὼν τὸν τοῦ Δαβίδου καθέδραν κενὸν, ἡσύχασεν, ὑϖονοήσας ὡς καθαρεύουσά οἱ αὐτὸν ἀϖὸ συνουσίας ὑσερεῖν. ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τοῦ νεομηνίας ὡσαύτως, ἐϖυνθάνετο ϖαρὰ τοῦ παιδὸς Ἰωνάθου, ὅπου καὶ τῇ ϖαρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τοῦ δείπνου καὶ τῆς ἑσιάσεως ὁ τοῦ Ἰεσσαίου ϖαῖς ἀϖολέλειϖται. ὁ δὲ ϖεϖροῦσθαι καὶ ταῖς συνθήκαις ἔφησεν αὐτὸν εἰς τὸν ἑαυτοῦ ϖατρίδα, τὴν φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ὅϖερ ἐνέφανεν αὐτῷ. ϖαρακαλέσαι μοὶ καὶ τοῦτον ἐλθεῖν ὅπῃ τὸν θυσίαν. κἂν συγχωρῇς φησιν ἀϖέρχομαι, τὴν δὲ δύνοιαί μου τὸν ϖρὸς αὐτὸν ὅϖῃσασαι. τότε τὸν ϖρὸς Δαβίδην τοῦ πατρὸς Ἰωνάθης ἐϖέγνω δυσμένειαν, καὶ ϖαντὸς τὸν ὅλον αὐτοῦ βίλησιν εἶδεν. ὁ γὰρ κατέχει τοῦ ὀργῆς σκέλος, ἀλλὰ βλασφημίᾳ ἐξ αὐτομόλων γεγυμνασμένον καὶ ϖολέμιον ἀϖεκάλει, καὶ κοινωνὸν τῆς Δαβίδου καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὸν μητέρα αὐτοῦ, ταῦτα φρενοῦντα, καὶ μὴ βελόμενον ϖειθαρχεῖν τοῦτ' ὅπ μέχρι ἐ ϖαῖς Δαβίδης ὅϖισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταϖέμψας ζητεῖσθαι αὐτὸν ἔφησεν ἵνα δῇ δίκην. ὑϖοτυχόντος δ' Ἰωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις, καὶ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὸν ὀργὴν ὁ σκέλος ἐξέλυσεν. ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ, ἀϖεϖήδησεν εἰς αὐτὸν ἀϖοκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον οὐκ ἔδρασε δεδιὼς τὸν τοῦ φίλων. φανερὸς δ' ἐγένετο τοῦ ϖαιδὶ, μισῶν τὸν Δαβίδην, καὶ δεδιέναι ϖοιῶν, ὡς ϖαρὰ μικρὸν δ' ἐκεῖνον αὐτόχειρ καὶ τοῦ ϖαιδὸς γεγονέναι. καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως ϖαῖς ἐκϖεϖηδήσας ὑϖὸ τοῦ δείϖνου, καὶ μηδὲν ὑϖὸ λύϖης ϖροσενέγκασθαι δυνηθείς, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ ϖαρὰ μικρὸν ἀϖολέσθαι, τοῦ καταικείδεσθαι δ' ὑϖὸ θανεῖν Δαβίδην ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, ϖρὸ τῆς ϖόλεως εἰς τὸ ϖεδίον, ὡς γυμναζόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῷ φίλῳ τὸν τοῦ πατρὸς δόξαν ὡς σωϑείη ϖρόσεισι. ϖοιήσας δὲ ὁ Ἰωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἐϖόμενον ἀϖολύει εἰς τὸν ϖόλιν ϖαῖδα, ὁ δ' ἐρημίᾳ τῷ Δαβίδῃ ϖαρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτοῦ. καὶ λόγος. ἅμα φανεὶς δ' εὐθὺ, ϖίϖτει ϖρὸς τοῦ Ἰωνάθου ϖοδῶν, καὶ ϖροσκυνῶν σωτῆρα αὐτὸ τῆς ψυχῆς ἀϖεκάλει. ἀίσσει δ' ὑϖὸ τῆς γῆς αὐτὸν, καὶ ϖεριλαβόντες ἀλλήλοις, μακρὰ ϖεϖαυάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τὸν τ' ἡλικίαν ὑϖοθρηνοῦντες αὐτοῦ καὶ τὸν ἐφθονημένην ἑταιρείαν, καὶ τὸν μέλλοντα δυσχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν.

μόλις

μόλις δ' ἐκ τῶν θρήνων ἀπαυσάμενοι, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων, ἀλλήλοις ἀποκαλυσάμενοι, διελύθησαν. Δαβίδης δ' φυγὼν τὸ βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς νωβαὶ ἀφικνεῖται πόλιν πρὸς ἀχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ὅτι τε μόνον ἥκοντα ἰδιῶτην, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ, μήτ' οἰκέτων παρόντα, ἐθαύμασε, καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα ἕπεσθαι σὺν αὐτῷ, μαθεῖν ἠθέλησεν. ὁ δ', προῦξεν ἀπόῤῥητον ἐπίστευσε γὰρ πρὸς τὸν βασιλέως ἔφη, εἰς ὧν συμπράξας αὐτῷ βιαιότερον μαθεῖν ἐκ εἴσει. τοὺς μὲν γὰρ ἐμοὶ τὸν τόπον ἀπαντᾶν προστάξαι. ἠξίει δ' λαβεῖν ἐφόδια. φίλος γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον ἀπράκτου, καὶ πρὸς τὸ παρὸν συλλαμβανόμενος. τυχὸν δ' τούτων, εἴτε καὶ ὅπλων τι μὴ χείρας, ῥομφαίαν ἢ δορύπον. παρῆν δ' καὶ σαοὺλ δοῦλος γνώμης σύρος, δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τοῦ βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεύς, ἔχειν μὲ αὐτὸς ὑδὲν εἶναι τοιοῦτον. εἰ δ' τὸ γολιάθ ῥομφαίαν, ὃν ἀποκτείνας τὸ παλαιστὴν αὐτὸς ἀνέθηκε τῷ θεῷ. λαβὼν δ' ταῦτα ὁ δαβίδης, ἔφυγε τῆς ἑβραίων χώρας εἰς γίτταν διέφυγε τῶν παλαιστινῶν, ἧς ἄρχοις ἐβασίλευσεν. ὑπονοηθεὶς δ' ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, φανερὸς αὐτῷ γενόμενος μεμυσόντων ἐκείνων ὅτι δαβίδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας παλαιστινῶν μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θανῇ, τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ σαοὺλ παρ' ἐκείνου πειρᾶται μανίαν λύσαι, ὡς ἀφεὶς κατὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δ' ὅσα σωίζησι μανίας πίσιν παρὰ τῶν γιττῶν βασιλεῖ γενόμενα τὸ νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προσελθὼν ὡς ἔφερεν πρὸς αὐτὸν ἀγάγειν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν δαβίδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν. διασωθεὶς δ' ἔνθ' ἐκ γίττης, εἰς τὴν ἰούδα παρεγένετο φυλήν. καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀδυλλάμῃ πόλει ἀπολαύσας διατρίβων, πέμπει πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἀλλ' αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δ', μετὰ πάσης συγγενείας ἦκον πρὸς αὐτόν. καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἡ χρεία ἢ φόβος ἐκ σαοὺλ τοῦ βασιλέως, συνέῤῥυσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνων δεσπόζοντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγίνοντο δ' οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. θαῤῥήσας δ' ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συμμαχίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται, πρὸς τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, καὶ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν προσδέξασθαι ἕως ἂν γνῶ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος ἔχειν παρεκάλει. καταπαύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν, καὶ πάσης τοὺς γονεῖς τοῦ δαβίδου τιμῆς, παρ' ἐν ἐτύγχανον παρ' αὐτοῦ χρόνον ἀξιώσαντος. αὐτὸς δ' τὸν προφήτην κελεύσαντος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κλεσυχίαν τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ προχωρήσας εἰς σάειν πάλιν ἐν αὐτῇ κατέμεινε. σαοὺλ δ' ἀκούσας ὅτι μὴ πλήθους ὀφθείη δαβίδης, ἐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν. ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τὴν εὐβολίαν, ὑδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀναπλήσειν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ βουνὸν ἔτι τὸ βασίλειον ἔχει, καὶ καθίσας ἐπ' ἀσφαλοῦς, τόπος δ' ἦν τις ὑπὸ τὴν ὕπαιθρος προσαγορευόμενος, τιμῆς πολιτικῆς ἕνεκα αὐτὸν ἕσης τάξεως, καὶ τῶν σωματοφυλάκων, λέγει πρὸς αὐτούς. ἄνδρες ὁμόφυλοι, μέμνησθε μὲ οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν,

ac vix tandem multis lamentis exatiati, obtestatique se inuicem vt mutuæ fidei perpetuò meminissent, digrediuntur. Inde Dauid fugiens infestissimum regem, in oppidum Nobam ad Achimelechum sacerdotem peruenit: qui solum neque famulitio stipatum, neque amicis comitatum aduenisse videns, motus admiratione tantæ solitudinis causam percontatus est. tum ille secreta mandata à rege se habere dixit, ad quæ peragenda nullo comitatu opus esset. nam famulos in constituto loco sibi occurrere iussos. popposcit autem ab eo viaticum. sic enim & amici officium facturum, & ad præsens negotium opem collaturum. quo impetrato, armorum etiam aliquid petiit, aut hastam aut gladium. Fortè autem aderat quidam Sauli seruus natione Syrus, nomine Doecus, regiarum mularum curator. Pontifex verò negauit sibi esse quicquam armorum. esse tamen ibi Goliathi gladium, quem occiso Palæstino Deo consecrauerat. Hoc accepto Dauid extra ditionem Hebræorum aufugit in Gittam Palæstinorum, apud quam regnabat Anchus: vbi agnitus à regis ministris, & indicio ad regem perlato, hũc esse Dauidem qui tam multa Palæstinorum millia neci dederit: veritus ne ab eo perimeretur, & in periculum, quod apud Saulum effugerat, apud hunc incideret, furorem ac rabiem simulat, ita vt ore spumam emitteret, & alia signa insaniæ præ se ferret, quibus morbo fidem apud Gittenſium regem astrueret. qui iratus famulis quòd mẽte captum hominem ad se adduxissent, iussit vt quàm primùm eiiceretur. Hoc pacto è Gitta cùm euasisset, in tribum Iudæ peruenit, & agens in spelunca quæ est in agro Adullamæ, misit ad fratres qui eos doceret, vbinam ipse moraretur. at illi cum tota cognatione se ad eum contulerunt, nec non & alij multi aut rerum nouarum cupidi, aut Saulum timentes, ad eum vltro confluxerunt, operam suam ad omnem eius nutum offerentes. quorum numerus ad quadringentos creuit. quorum multitudine ac ope fretus, relicto eo loco ad Moabitarum regem proficiscitur, rogátque hominem vt parentes ipsius intra regni sui fines tantisper reciperet, dum res eorum in meliore statu collocarentur. Quo impetrato, & parentibus in magno honore apud regem quandiu illic manserunt habitis, ipse iussu prophetæ relicto deserto in tribum Iudæ se cum suis transtulit, apud Sarim oppidum se continens. Quòd postquam ad Saulum delatum est, Dauidem cum armatorum manu esse conspectum, in non mediocrem metum ac perturbationem regem coniecit. Sciens enim eius magnanimitatem ac fortitudinem, aliquid magnum moliturum suspicabatur, quod rebus regis aut periculum, aut certè difficultatis ac laboris plurimum afferret, conuocatísque amicis & ducibus & vniuersis suis tribulibus ad regiam vrbem Gabam, sedens in loco cui nomen Aruum, adstante honoratissimo quoque & toto satellitio. sic eos est affatus: Viri contribules,

XIII. 1. Reg. 21.

1. Reg. 22.

scio vos meminisse quantis à me affecti sitis beneficiis, & agri locupletati, & honoribus ac præfecturis aucti. Rogo igitur num plura & maiora munera à Iessæi filio expectetis. scio enim vos omnes in illum propensiores, initio facto à Ionatha filio, qui & vobis huius sententiæ autor est. non enim me latent clandestina inter illum & Dauidem icta fœdera: neque quòd consilio & opibus aduersariorum partes contra me adiuuat. Vos autem nihil hæc cura tangit, sed quieti quò res euasura sit expectatis. Post hæc regis verba cæteris silentibus, solus Doecus Syrus mularum regiarum curator respondit, vidisse se Dauidem in Noba oppido, quò cùm ad pontificem Achimelechum venisset, ab eo de euentu rerum oraculum accepisse, adiutúmque commeatu & gladio Goliathi armatum, quò volebat deductum esse. Accitus est mox cum tota cognatione pontifex: cui rex, Qua nostra iniuria prouocatus excepisti Iessæi filium, & regis insidiatorem armis atque commeatu instruxisti? aut cur etiam de futuris oracula ei reddidisti? Non enim ignorabas, quòd propter odium quo familiam meam prosequitur, hinc aufugerit. Pontifex autem nihil horum inficiatus, liberè fassus est hæc se non tam Dauidi præstitisse quàm ipsi regi. Excepi, inquit, non vt inimicum tuum, sed vt fidissimum ministrum & tribunum, & quod maius est generum, ac propinqua necessitudine coniunctum. quis enim putaret eum qui hoc honore à te dignatus sit, inimicum esse, ac non potiùs cum primis beneuolum? Consultus etiam de diuina voluntate, non nunc primùm ei respondi, sed aliàs quoque sæpenumero. Cúmque se diceret à te missum ad arduum negocium properare, non suppeditare quæ requirebat, ad tuam magis quàm ad illius iniuriam pertinere iudicabam. Quare non est quod de me malè suspiceris, aut si quid noui nunc Dauidem moliri audiuisti, ob exhibitam à me humanitatem, fauere me illi aduersum te cogites. in amicum enim ac generum & tribunum tuum collatum volui, quicquid officij in illum contuli. His verbis Saulus fidem habere noluit, quòd plus apud eum metus periculi valeret quàm excusatio quantumuis iusta. itaque circumdatum armatis cum tota familia iubet contrucidari. cúmque illis religio esset viros Deo sacros ferro violare, Doecum Syrum eam cædem perpetrare mandauit. qui assumptis ad hoc aliquot sui similibus facinorosis, pontificem cum tota cognatione interfecit: quorum numerus erat trecenti octuaginta quinque. móxque missi sunt à rege Nobam sacerdotum oppidum, qui contrucidatis ad vnum habitatoribus, nullo vel ætatis vel sexus respectu, postremò flammis eam deleuerunt: ex qua clade vnicus tantùm

IX. Abimelechi filius, nomine Abiatharus seruatus est: idque totum iuxta oraculum Dei Eli pontifici olim redditum contigit, quo prædictum erat, propter filiorum iniquitatem eius posteritatem aliquando interituram. Rex autem Saulus tam sæuo facinore perpetrato,

ὅτι δ' ἀγρῶν τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῆς τῆς ἐν τῷ πλήθει καὶ τάξεων ἠξίωσα· πιυθάνομαι τοιγαροῦν εἰ μείζονας τούτων δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσδοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσέθεσθε, τύμβοῦτε παιδὸς Ἰωνάθου αὐτά τε ὄντως φρονήσαντες καὶ ὑμᾶς ταῦτα πείσαντες. ἐγὼ γὰρ ἀγνοῶ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς Δαβίδην αὐτῷ γεγυμνωμένας. ἐπεὶ ὅτι σύμβουλος μὲν καὶ συνεργὸς Ἰωνάθης ὅτι τῷ κατ' ἐμοῦ συντεταγμένων. μέλει δ' ὑμῖν οὐδενὶ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀποβησόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε. σιωπήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων. Δόηκος δ' ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων εἶπεν, ὡς ἴδοι τὸν Δαβίδην εἰς νωβαὶ πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλθόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφητεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια, καὶ τὴν ῥομφαίαν τοῦ Γολιάθου, πρὸς οὓς ἐβούλετο μετ' ἀσφαλείας πορεύεσθαι. μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν συγγένειαν σαοὺλος, τί παθὼν εἶπεν ἐξ ἐμοῦ δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαίου παῖδα προσεδέξω, καὶ σπίτιον μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὄντι τῆς βασιλείας ὑπεβάλου; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἐχρημάτιζες; ἐγὼ γὰρ δή σε φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν ἐμὸν οἶκον ἐλαύνειν. ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐᾶν ἄρνησιν ἐπάγειν τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα πεποιηκέναι ὡμολόγει, καὶ Δαβίδην χρηστὸν μόνον, ἀλλ' αὐτῷ. πολέμιον γὰρ οὐκ εἰδέναι ἔφασκε, πιστὸν δ' ἐν τοῖς μάλιστα δοῦλον καὶ χιλιάρχον, καὶ τοῦτων μεῖζον, γαμβρόν τε ὄντα καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐκθεσίς παρέχειν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς διανοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἀείσοις. προφητεύσαι δ' οὐ νυῦ πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι. φήσαντι δ' ὑπὲρ σοῦ πεμφθῆναι καὶ πολλὴν ἀπουδὴν ὅπῃ πρᾶξιν, τὸ μηδὲν παθεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον αὐτὸν ἐπιλέγειν, ἢ ἐκείνῳ πρὸς αὐτοῦ ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νυῦ ἀκούεις Δαβίδην ἐγχειρεῖν πρὸς ταῦτα τῷ τότε μου δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς. φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σοῦ καὶ χιλιάρχῳ παρέχον, καὶ πολεμίῳ. ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεύς, οὐκ ἔπεισεν τὸν σαοὺλον, ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος, μηδ' ἀληθῶς πιστεύειν ὑπολογίᾳ. κελεύει δ' τοῖς ὁπλίταις, προσαθεῖσιν αὐτὸν, μὴ τῆς γλυκείας ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥοῦντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τοῦ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον δεδιότων μᾶλλον, ἢ τὸ προσταχθὲν τοῦ βασιλέως, τῷ σύρῳ δόηκῳ προσέταξεν τὸν φόνον. καὶ προθυμῶς ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος, ἀποκτείνει τὸν ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γλυκεῖαν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δ' ὁ σαοὺλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων νόβαν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, καὶ γυναικῶν οὐ νηπίων, ἀλλὰ ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος, αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς ἀχιμελέχου, ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μὲν δὴ οὕτως συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ ἠλί, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰς

τὸν ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι τοῖς ἐκγόνοις. σαοὺλος δὲ ὁ βασιλεύς, ὡμὸν ἔργον διαπεραξάμενος,

καὶ γε-

καὶ ἡμέρᾳ ὅλῃ ἀρχιερατικῆς ἀποφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ὄφει ὑπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ὄπι γήρᾳ συνὼ, καταβαλὼν δὲ τὴν τοῦ πάλαι λεὼ πατρίδα καὶ τροφὸν τῆς ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπιλέξατο, καὶ μόνῳ εἰς τοῦτο φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέχων καὶ καταγνῶναι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον, ὅτι μέχρις ἂν μὴ εἰσιν ἰδιῶταί τινες καὶ ταπεινοὶ, τῆς μὲν δικαιοσύνης χρῆσθαι τῇ φύσει, μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ὅταν εἰσὶ καὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦ νοὸς καὶ τῆς ψυχῆς ἔχωσι. τότε δὴ καὶ πρὸ τοῦ θείου πᾶσι δίκαιον ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεσι, καὶ οὐ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ φαινόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν ἀφ' ὧν μέλλει ταῦτα ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μεταδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ὄπι σκιᾷ προστιθέασι τὰ ἤθη καὶ τοῖς τρόποις ὑποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τολμαν, ὑπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτι μάλιστα δεῖ τὸ δυσβείας αὐτοῖς καὶ τῆς δικαιοσύνης ἔγγυα τῷ φθονεῖσθαι γεγυμνῶσθαι, καὶ πᾶσι φανερῶς ἐφ' οἷς εὖ νοήσωσιν ἢ προάξωσι καθεστῶσι, τὸ δ' ὡς ὑπὲρ βλέποντος αὐτοὺς τοῦ θεοῦ, ἢ δι' ἀγὰ τὴν ἐξουσίαν δεδιότος, οὔτως ὑπαρρινῆσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δὴ καὶ ἢ φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ στέργωσιν ἀλόγως, ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρεστὰ τῷ θεῷ δοκοῦσι. τῷ δὲ μελλόντων λόγος αὐτοῖς ὐδὲ εἷς. ἀλλὰ τιμῶσι μὲν, πολλὰ ταλαιπωρήσαντας, τιμήσαντες δ', φθονοῦσι. καὶ ὑποφαινόντες εἰς ὑπιφάνειαν, καὶ ταύτης ἀφαιρεμένους μόνον τοῖς τετυχηκόσι, ἀλλὰ δι' αὐτὸν καὶ τὸ ζῆν ὄπι πονηρᾶς αἰτίας, καὶ δι' ὑποβολὴν αὐτῷ ἀπιθάνως κολάζουσιν, ὐκ ἐπ' ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ὅτι δι' ἀβολᾶς καὶ κατηγορίας ἀβασανίστους, ὑδὲ ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ὑποπτεύειν δύνανται. τοῦτο σαοὺλος ἡμῖν ὁ κισαίου παῖς, ὁ πρῶτος μετὰ τὴν ἀειστοκρατείαν καὶ τὴν ὄπι ταῖς κειταῖς πολιτείαν ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τεσσαρακοσίους ὑποκτείνας ἱερέας καὶ προφήτας ἐν τῇ πρὸς ἀχιμέλεχον ὑποψίᾳ. ὑπικαταβαλὼν δ' αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τὸν συνέσπερ πνὶ ναὸν ἀνελάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατασῆσαι· τοσούτοις μὲν ἀνελὼν, μείνας δ' ἑνὸς, ὑδὲ τὴν πατρίδα αὐτῷ πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους ἡγεῖσθαι. ὁ δὲ ἀβιάθαρος ὁ τοῦ ἀχιμελέχου παῖς ὁμόνος δεξαμένην συνθεὶς ἐκ τῆς φυγῆς τῷ ἀπὸ σαούλου φονευθέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς δαβίδην, τὴν τῷ οἰκείων αὐτῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς αἵρεσιν. ὁ δὲ ὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα πρὸ αὐτοῦ ἐσόμενα ἰδὼν τὸν δόηκον. ὑπονοήσαι γὰρ δεδιδήκεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχιερέα τῷ βασιλεῖ. καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτὸς αὐτὸν ἠτιᾶτο. τὸ μέντοι δι' αὐτόθι καὶ σαοὺλ δεδιέναι, ὡς ὐκ ἐν ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ἢ πρὸς ἐκεῖνον. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀκούσας ὁ δαβίδης τοὺς παλαιστινοὺς ἐμβεβληκότας εἰς τὰ ἁλωνιὰ τῶν κειλανιτῶν χάρακα, καὶ ταύτῃ διαρπάζοντας, δεδόκει ἑαυτὸν στρατηγὸν ὑπ' αὐτοὺς,

stirpe pontificia internecione deleta, neque teneram ætatem miseratus, neque grandæuos reuereritus, insuperque ciuitate quam patriam ac alumnam sacerdotum & prophetarum singulari priuilegio Deus elegerat, solo æquata, satis declarauit quàm prauum sit hominum ingenium. Tantisper enim dum humiles sunt atque plebeij, quia non audent, neque liberum est naturæ obsequi, æqui ac boni viri esse videntur, mirumque quoddam iustitiæ studium præ se ferunt: quin & pietatem interea colunt, Deumque omnibus actionibus nostris interesse, omnes denique cogitationes intueri persuasum habent. sed simul atque ad potentiam & imperium prouecti sunt, exutis pristinis moribus, & tanquam in scena mutato habitu, nouáque persona assumpta, in omnem audaciam & insolentiam diuinaúmque æquè ac humanarum rerum contemptum prolabuntur. & cùm ad superandam inuidiam maximè illis opus est pietate & iustitia, cúmque omnes eorum non actiones solùm, verumetiam voluntates in conspicuo sint omnibus propositæ, tum maximè tanquam aut dissimulante Deo, aut & ipso potestatem eorum formidante, in subditos debachantur. & quicquid aut per inanem metum, aut odium vel fauorem irritationabilem decernunt, id tum hominibus ratum, tum Deo quoque ipsi probatum esse existimant: futurorum verò prorsus nullum nec respectum nec rationem habent. Quotquot enim in eorum gratiam plurimos labores exhauriunt, eos primum euehunt, deindeiam honoratos per inuidiam non solùm dignitatibus priuant, sed per calumniam etiam sæpe opprimunt, non considerantes quàm meritò, tantúmque temerariis delationibus absque vlla probatione fidem adhibentes: & sæuiunt non in quos oportet, sed in quos ipsis sæuire est facilè. Hæc ita esse manifestum exemplum in Saulo Cisi filio nobis est exhibitum, qui primus post sublatam optimatum administrationem ac iudicum supremum magistratum rex Hebræorum creatus, propter suspectum Achimelechum trecentos sacerdotes & prophetas interfecit: cæsósque excidio vrbis obruit: & quantum in se fuit summi Dei fanum sacerdotibus sacrísque ministeriis orbauit, post tam numerosam cædem ne patriam quidem eorum & seminarium superesse passus. Abiatharus autem Achimelechi filius, qui solus generis sui superstes cædem sacerdotum euaserat, ad Dauidem fuga delatus, familiæ cladem & patris interitum ei renunciauit. at ille iam ante se hoc præsagiuisse dicebat, cum illic Doecum videret: faciléque suspicatum, calumniam pontifici apud regem struendam: ægerriméque ferebat quòd ipse tanti mali occasionem præbuisset. simúlque iussit, vt apud se maneret, quod nusquam tutiores latebras inuenire posset. Per idem tempus cum indicatum esset Dauidi Palæstinos in Cillanorum agrum irrupisse, cúmque quantus est populari, decreuit illos adoriri, consulto priùs prophe-

1. Reg. 23.

an Deus victoriam annueret: confirmatúsque oraculo, & cum sua cohorte hostem aggressus magna cæde repulit, prædáque ex hostico egit, & Cillanis præsidio fuit dum fruges ex areis conuecherent. Resciuit hoc maturè Saulus. nam rei feliciter gestæ fama contineri non potuit quin latè propagata ad regias quoque aures permanaret, non sine ipsius Dauidis laude. Quo nuncio lætus rex putauit se iam rem factam habere, audiens inimicum se intra vnius oppidi mœnia conclusisse, & diuinitus hanc occasionem opprimendi eius datam dictitans, edicit populo vt Cillam propere circumuentam tam diu premant obsidione, donec Dauidem in potestatem redactum interficiant. At ille oraculo admonitus, nisi maturè suis rebus consuleret, fore vt Cillani eius deditione ab ira regis se redimant, relicta vrbe in desertum se cum quadringentis armatis contulit, ibique collem quendam munitum insedit, nomine Engelain. Saulus autem cognito quòd Dauid non amplius apud Cillam esset, expeditionem eam omisit. Dauid verò ex deserto in Cænam locum agri Zipheni se cum suis transtulit: quò etiam Ionathas regis filius præsto fuit salutaturus amicum, & de futuris collocuturus. Hortabatúrque eum vt bene speraret, néve præsentibus difficultatibus defatigatus cederet. omnino enim regnaturum eum, & vniuerso Hebræorum populo præfuturum. Tales autem felicitates non solere ociosis contingere. Renouatísque fœderibus & sancita sub Deo teste in omnem vitam amicitia, additísque diris execrationibus in eum qui prior à pactis recederet, illum eo loci reliquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse verò domum suam repetiit. Zipheni verò gratiam regis captantes, certiorem eum faciunt, Dauidem in agro suo morari: pollicebantúrque suam operam, vt in manus regis traderetur. occupatis enim quibusdam faucibus, nullum reliquum illi fore effugium. Saulus verò hominibus collaudatis, gratiísque actis quòd inimicum sibi indicassent, cumulatè se illis beneficium repositurum, pollicitus, misit qui diligenter quærerent Dauidem, omnésque deserti latebras perscrutarentur: dicens se breui cum exercitu secuturum. Atque ita Zipheni duces se regi ad perquirendum eum & comprehendendum obtulerunt, studium suum erga ipsum non indicio tantùm declaraturi, sed omnibus viribus conando vt in potestatem redactum regi traderent. Sed non habuit successum iniqua eorum cupiditas, quibus cùm nullum periculum ex silentio immineret, per adulationem & auaritiam virum pium & præter ius ad mortem quæsitum, regi se tradituros erant polliciti. Dauid enim cognita eorum malicia, simúlque regis aduentu, relictis locorum angustiis in quibus tum versabatur, enasit ad magnam petram quæ sita est in deserto Simonis. Nec Saulus destitit illum insequi.

εἰ ὁ θεὸς ὥῤῥᾳ τῷ προφήτου πυθόμενος ὑπῆρξέναι νίκην. τὸ γὰρ, σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ὅτι τοῖς παλαιγινοις μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνοντι αὐτῶν πολλοὺς ἐξέχει, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ ὠφελημένας τοῖς κιλλανοῖς ἕως ἐς τὰς ἀλόνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. σαοῦλῳ γὰρ τῶν βασιλεῖ μεμύνται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα ἐπ' ἔμενε παρ' οἷς ἐγένετο. φήμη δ' ὅτι πῶς εἰς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τῶ βασιλέως ἀφικνοῖτο, αὐτό τε συνίς αἰον καὶ τὸν συμποιητὴν. χαίρει γὰ σαοῦλος ἀκούσας ἐν κίλλᾳ τὸν δαβίδ ιν. καὶ θεὸς ἤδη χρηστὸν ταῖς ἐμαῖς ὑπαίθετο αὐτὸν ἐπῶν, ἐπεὶ καὶ συνελαύνασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῶν λαῶν πανταχόθεν προστάξει ὅπως τὴν κίλλαν ἐξορμῆσαι, καὶ πολιορκήσαντα, καὶ ἑλόντα τὸν δαβίδην, ἀποκτεῖναι. ταῦτα δ' ἀμαθόμενος ὁ δαβίδης, καὶ μαθὼν ὥῤῥᾳ τὸ θεῖ ὅτι μένουσι παρ' αὐτοῖς οἱ κιλλίται ἐκδώσουσι τῶν σαούλῳ, ὥῤῥαβὼν τοὺς τριακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς ζιφελαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα ὥῤῥᾳ τῶν κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας. δαβίδης δ' ἐκεῖθεν ἄρας, εἰς τινα τόπον καινὴν καλουμένην τῆς ζιφαίας παρεγένετο. εἰς ὃν ἰωνάθης ὁ τῦ σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῶ καὶ καταπασάμενος, θαῤῥεῖν τε ἐκέλευε καὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι. βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν καὶ πᾶσαν τὴν ἑβραίων δυνάμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῶ. φιλεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἀπαντᾶν πόνοις. πάλιν δ' ὅρκους ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους διανοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπεμάσατο παραβαίνει τὰ συγκείμενα καὶ μεταλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλίπει μικρὰ τῶν φροντίδων καὶ τῦ δίους ὑπερφίσας. αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ γὰ ζιφαῖοι χαριζόμενοι τῶ σαούλῳ, μηνύουσιν αὐτῶ παρ' αὐτοῖς δαπατεῖσθαι τὸν δαβίδ ιν. καὶ παραδόσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῶ ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς ζιφίνης στενῶν ἐκ ἐᾷ φυγεῖν αὐτῶ πρὸς ἄλλους. ὁ γὰ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, τὸν ἐχθρὸν αὐτῶ μεμηνυκόσι. καὶ εἰς μακρὰν ἀμύ ναθαι τῆς διανοίας ὑποχόμενος, αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν δαβίδ ιν, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας. αὐτὸς δ' ἀπολειθήσειν ἀπεκείνατο. καὶ οἱ μὲν δὴ τὴν θήραν καὶ τὸν σύλληψιν τῦ δαβίδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπουδάζοντες μὴ μόνον τῶν μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῶ τὴν δύναμιν, ἀλλὰ καὶ τῶν παρασχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν, φανερωτέραν κατασήσειν. διημέρευον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς διανοίας, οὐ μικρὸν κινδυνεύειν ἐμέλλον ἐν τῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῶν σαούλῳ φιλοτιμίας. ὀργὴ δὲ κολακείαν καὶ κέρδους προσδοκίαν ὥῤῥᾳ τῦ βασιλέως, αὐδεμίαν θεοφιλῆ καὶ πρὸς δίκην ζητούμενον ὑπὲ θανάτου καὶ λανθάνειν δυνάμενον, διέβαλλον, καὶ ὥῤῥαδίσειν ὑπέχοντες. γνοὺς γὰ ὁ δαβίδης τὴν τῶν ζιφαίων κακοήθειαν, καὶ τὴν τῦ βασιλέως ὁρμὴν, ἐκλείπει μὲν τὰ στενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φθάνει δ' ὑπὲ τὸν μεγάλιν σπίτεραν τὴν ὄσαν ἐν τῇ σίμωνος ἐρήμῳ. ἤρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν σαοῦλος.

καὶ γὰ

κὴ γὰρ τὼι ὁδὸν, ἀναχωρήσαντα ἐκ τῆς γενεᾶς, μαθὼν A
τὸν Δαβίδην, ὅτι τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆ-
ρεν. ἀπιθανέστατον δὲ τὸν σαοὺλον ἀπὸ τ διώξεως
τῶ Δαβίδου μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι παλαι-
στινοὶ, πάλιν ὅτι τὼι τῆς ἑσπερίων ἐς ἐσχατιὰν χώραν
ἀκουσθέντες. ὅτι γὰρ τούτους ἀπέστρεψε, φύσει πολεμίους
ὄντας, αὐτοὺς ἀμυνάσθαι κρίνας ἀναγκαῖον ἦν, ἢ
τὸν ἴδιον ἀπουδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν, ἐᾶσαι τ
γῆν κακωθεῖσαν. κὴ Δαβίδης μὲν ὕστερος, ὡς ἀφ-
λόγου τὸν κίνδυνον διαφυγὼν εἰς τὰ γενέα τ ἐγγα-
δλιτῶν ἀφικνεῖται. σαοὺλῳ δὲ ἀναβαλόντι τοὺς πα-
λαιστινοὺς, ἦκον ἀπαγγέλλοντες περὶ τὸν Δαβίδην ὡς
τοῖς ἐγγαδλιτοῖς διατρίβειν ὄρεσι. λαβὼν ὁ τελχίλιους
ἀνδρὰς ὁπλιτικοὺς, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. κὴ γλῶμβος
ἐ πόρρω τῆς τόπου, ὁρᾷ ἀφ' ὁδὸν τινὰ ἀπλατῆ βα-
θὺ κὴ κοῖλον εἰς πολὺ καὶ μῆκος αἰωρὰς Ꞓ πλά-
τας, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαβίδην μετὰ τῆς τετρα-
κοσίων κεκρύφθαι. ἐπεισόμβως οὖν ὅτι τῆς κῆ φύ- C
σιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεασθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῆς μὴ
Δαβίδου, κὴ φράσαντος τῶ θεασαμένου πρὸς τὸν ἐ-
χθρὸν αὐτῆ ἀφ' ὧ τῶ θεῶ καιρὸν ἔχειν ἀμυνῆς, κὴ
συμβουλεύοντος τὸ σαοὺλ ὑποτεμεῖν τινὰ κεφαλὴν, κὴ
τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι κὴ θαλαττωσίας,
αἰασας ὑποτέμνει τινὰ πτέρυγα τῶ ἱματίου μόνα ὁ σαοὺ-
λος ἀμπείχετο. μεταγνόησας ὁ Δαβὶδ, ὡ δίκαιον εἶ-
πε φονεύειν τὸν ἑαυτῶ διατόκου, ὡδὲ τὸν ὑπὸ τ θεῶ D
βασιλείας ἀξιωθέντα. κὴ γὰρ εἰ πονηρὸς ὢν εἰς ἡ-
μᾶς, ἀλλ' οὐκ ἐμὲ δεῖ τοιοῦτον εἶ) πρὸς αὐτὸν. τῶ ὁ
σαοὺλου τὸ ἀπλατον ἐκλειπόντος προσελθὼν ὁ Δα-
βίδης αἰσχεχθῆ, ἀκούσας σαοὺλον ἀξιῶν. ὅπως φο-
βούμενος ὁ τῶ βασιλέως, προσπιστεύσαι αὐτὸν πιστὸν
ὅτι προσωπον ὡς ἔθος, καὶ φησι, ὡ πονηρὸς ὢ βα-
σιλεῦ κὴ ψευδεῖς πλάττουσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ
τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις τὸ πιστεύειν αὐ-
τοῖς, τοὺς δὲ φιλτάτους δ' ὑπονοίας ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς E
ἔργοις σκοπεῖν τινὰ ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ μὲν
γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ὑποδείξις διανοίας τὰ πεπραγ-
μένα. κὴ λόγος μὲν ὑπ' ἀμφότερα πίπτειν ἀληθής
τι Ꞓ ψευδής. τὰ δ' ἔργα, συμπλεῖ ὑπ' ὄψει τινὰ διάνοιαν τίθησι. τίνων, ἐκ τούτων καλῶς ἔχειν με
πρὸς σὲ, Ꞓ τὸν σὸν οἶκον, ἐμοὶ πιστεύσαι δεῖ, κὴ μὴ
τοῖς κατηγορεῦσιν, ἃ μήτε εἰς νοῦν ἐμβαλόμενος, μήτε
δυνάταν γενέσθαι, πρὸς θέμενον διώκειν τινὰ ἐμὲ
ψυχὴν, κὴ μηδὲν, μήθ' ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἔχειν F
διαφορᾶς, ἢ τινὰ ἐμὲ ψυχὴν κὴ ἀναίρεσιν, ἓν
ἀδίκως μετεπορεύη. πῶς γὰρ ψευδῆ πρὸς ἐμοῦ δέ-
ξαι εἰληφας ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς,
οὐκ ἀσεβεῖς τὸν θεὸν, ἄνθρωπον τίμιον αὐτῆ
τιμωρῆσαι δυνάμενον κὴ πρὸς σοῦ λαβεῖν δί-
κην, καὶ μὴ θελήσαντα μηδὲ τῆ χειρὶ χρησάμε-
νον, ὃν εἴ σοι κατ' ἐμοῦ πρέπτουσιν, ἐκ ἂν αὐτὸς πα-
ρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νομίζων πολέμιον. ὅ- G
τε γὰρ σου τὼι πτέρυγα τῶ ἱματίου ἀπέτεμον, τότε
σου τὼι κεφαλὼι ἢ δυνάμην. ὑπιδείξας δὲ τὸ
βάκος ἰδεῖν, πῶς δίκαιον παρεῖχεν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀπεχό-
μην δικαίας ἀμυνῆς φησίν. σὺ δ' μόνος ἄδικον ἐκ ἀφῆ κατ' ἐμοῦ φέρων. θεὸς οὖν δικάσει, κὴ
τὸν ἑκατέρου τρόπον ἡμῖν ἐλέγξει. σαοὺλος δ' ὅτι τῆ ἀφροσύνῃ τῆς συντυχίας θαυμάσας;

cognito enim inter eundum quòd superatis faucibus euasisset, ad alterum petræ latus peruenit: futurúmque erat vt Dauid circumuentus comprehenderetur, nisi rex trepidis nunciis reuocatus esset, qui Palæstinos in ditionem eius hostiliter irrupisse adferebant. Satius enim iudicauit hos perpetuos ac germanos hostes vlcisci, agrísque suis quò minus vastarentur opem afferre, quàm studio capiendi inimici, regionem illis populandam prodere. atque ita Dauid præter omnium opinionem seruatus ad fauces agri Engadeni se contulit. Saulo autem post reiectos Palæstinos nunciatum est, Dauidem intra fines Engadenorum morari, moxque assumptis tribus armatorum millibus ex omni exercitu selectis, properè eos 1. Reg. 24
ad locum indicatum duxit. cúmque non longè abesset, offendit speluncam longo recessu opacam, & in peniriore sinu latè patentem, in qua tum fortè Dauid cum sua cohorte delitescebat: in eámque solus ad requisita naturæ se insinuauit. Animaduersum est id continuò ab vno è Dauidis comitibus, qui cùm eum moneret tempus vltionis offerre Deum, nec esse negligendam occasionem tot ærumnas finiendi abscisso infestissimi regis capite, laciniam tantùm regij pallij præcidit: indignum ratus in proprium dominum sæuire, quem Deus ipse ad imperij fastigium electione sua prouexerat. nec enim par esse iniuriis certare cum eo, qui immeritum extinguere cuperet. Egresso deinde è spelunca Saulo, Dauid quoque in apertum progressus regem inclamat, & cùm ad agnitam vocem se conuertisset, ex more priùs adoratum sic alloquitur: Quam iniquum est rex, te calumniatoribus patulas aures præbentem, & vanissimis hominibus fidem adhibentem, de amicis spectatis suspicari, quos ex ipsorum factis potiùs indicare oportebat: verba enim vel falsa possunt esse vel vera: sed nullum apertius de animo quàm ex factis argumentum potest colligi, quemadmodum nunc quoque iudicare potes, num temere illis credideris, qui eius criminis me apud te reum faciunt, quòd ne in mentem quidem vnquam venit: & in tantum te exasperauerunt, vt nocte atque die nihil magis quàm de mea pernicie cogites. Annon vides vanissimam esse tuam opinionem, qua persuasus es me familiæ vestræ inimicum, tuæque in primis necis esse cupidum? Aut quibus oculis Deum putas immanitatem tuam aspicere, qui hominem ad cædem expetis, oblata vindictæ tali occasione tibi parcentem, quam ipse nactus nunquam elabi è manibus finisses? Nihilo enim maiore negocio caput tibi præcidere poteram, quàm hanc vestis laciniam. Simúlque pannum protulit, qui verbis fidem astrueret. Ego certè ne iustæ quidem vltioni indulsi, & tu iniustas simultates contra me exercere non vereris. Sed horum Deus iudex erit, probabitque vter nostrûm æquioribus moribus sit præditus. Tum Saulus demirans è quanto periculo esset seruatus,

modestiáque ingenis atrocitus, ingemuit, si A
milémque gemitum referente Dauide, rex se
iustiùs gemere fatsus est. Tu enim, inquit, mul-
tórum bonorum causa mihi fuisti, ego contrà
tibi multarum calamitatum autor. Et nunc
quoque declarasti te à priscorum æquitate non
degenerem, qui inimicos in solitudine ad iniu-
riam expositos nacti, incolumes dimittere ma-
luerunt. Itaque hodie manifestè cerno regnum
tibi à Deo repositum, & sub tuum imperium
vniuersam Hebræorum gentem concessuram. B
quamobrem postulo vt iureiurando fidem mi-
hi facias, te rerum potitum oblituoni iniurias
meas traditurum, & familiam meam saluam
esse passurum. pollicitus est id Dauid interpo-
sito iureiurando, atque ita regem in regnum
remisit. In idem tempus mors Samuelis pro-
phetæ incidit, viri qui suo merito in maximo
semper apud Hebræos precio fuerat: illustréque
virtutis ipsius ac suæ obseruantiæ populus te- C
stimonium edidit, dum defuncti exequias &
pulturam magnifico sumptu concelebrat: &
postquam iusta exoluit in Ramatha patria se-
pulto luctum in longum tempus prorogat,
non quasi in publico mœrore, sed quasi ad vi-
num quemuis propriè hæc orbitas pertineret.
fuerat enim vir ad omnem iustitiam ac bonita-
tem à natura compositus, & ob has virtutes
Deo longè acceptissimus. Præfuit populo post
Elis pontificis obitum primùm solus annis D
duodecim, deinde Saule regnante annis decem
& octo. cuius extremi dies in hæc, vt dixi, tem-
pora inciderunt. In locis autem in quibus tum
Dauid versabatur erat Ziphenus quidam in
oppido Emma, vir locuples & multorum gre-
gum dominus. habebat enim in pascuis ouium
tria millia: & capras mille: & ab his Dauid
omnem iniuriam abstinuit, graniter interimi-
natus suis ne vel cupiditate vel egestate, vel la-
tendi ipe impulsi quicquam violarent, sed plu- E
tris iustitiam facerent, & Dei voluntatem, cui
nunquam placuerunt, qui in alienas res manus
quidè inicerent. in hac disciplina suos conti-
nebat, putáns se in hominem probum & sua be-
neuolentia dignum hoc officium collocare.
Nabalus verò (hoc erat viro nomen) homo e-
rat agrestis & malis moribus præditus, sed ho-
nestæ ac prudentis & elegantis mulieris mari-
tus. Ad hunc Dauid pecora tondentem decem
è suis misit salutatum, qui illi in multos annos F
eam felicitatem ominarētur, simúlque rogarēt
vt è facultatibus suis aliquid communicaret,
cùm è pastoribus intelligere posset, quòd lon-
go iam tempore in solitudine versati adeò ni-
hil detrimenti attulerint gregibus, vt custodes
eorum fuisse potiùs videri possint. Quicquid
autem in Dauidem conferet, in hominem
grauem ac memorem collaturum. Ad hæc po-
stulata homo suo more himis durè dedit res-
ponsum. Percontatus enim quis esset Dauid, vt G
audiuit esse Iessæi filium: Nunc, inquit, fugitiui
relictis dominis insolenter ac superbè se ge-
runt. Quibus renunciatis Dauid iram accen-
sus, quadringentis armatis assumptis, & du-
centis ad custodiam impedimentorum relictis
(iam enim trecentorum manum coegerat)

ἢ τὴν τῶν ποιμνίων μεθ' ἡσυχίας καὶ φύσιν ἐπλαγιάσε;
ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ παρ' ἐκείνου ποιήσαντος, αὐτὸν οὐ
δίκαιον εἶναι ἀπεκείνατο. σὺ μὲν γάρ φησιν ἀγαθῶν
αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δέ σοι συμφορῶν. ἐπιδείξω
δ' ἡμᾶς ἔτι τὴν ἀρχαίων ἔχοντα σωτῆρα δικαιοσύνην,
οἳ τοὺς ἐχθροὺς ἐν ἐρημίᾳ λαβόντας, σώζειν παρήγ-
γειλαν. πέπεισμαι δὴ καὶ σοὶ τὴν βασιλείαν ὁ θεὸς
φυλάττει, καὶ παρέμμενέ σε τῶν πάντων τῆς ἑβραίων κρά-
τος. δός δή μοι πίστεις ὁρκοις, μή με τὸ ἦθος ἐξαφα-
νῆσαι, μηδέ μοι μνησικακοῦντα τοῖς σοῖς γόνοις ἀπωλέ-
σαι· τηρῆσαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν οἶκον. ὁμόσας δ' καθὼς
ἠξίωσε, δαβίδης, σαύλου μὲν εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε
βασιλείαν. αὐτὸς δ' μετὰ τῆς συνούσης εἰς τὴν μαδηρῶν
ἄνβα γενέσθαι. ἀποθνήσκει δ' κατ' αὐτὸν καιρὸν καὶ σα-
μούηλος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὑπὲρ τῆς τυχούσης ἀπολαύων
τιμῆς παρὰ τοῖς ἑβραίοις τιμῆς. ἐπεφάνησε γὰρ τὴν ἀρετὴν
αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, τὸ πέν-
θος, ὅθ' ἡ πόλεως χρέος ὁ λαὸς ἦγετο, καὶ ἡ περὶ τὴν
ταφὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τῶν νομιζομένων ἀναπλήρωσιν φι-
λοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτουσι καὶ αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι
ἁρμαθᾷ, καὶ ὅτι πολλὰς πάνυ ἡμέρας ἔκλαυσαν, ἡ κοι-
νὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοφύλου τελευτῇ, ὡς εἰς οἰ-
κεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγένετο δ' αὐτὸν δίκαιος καὶ χρη-
στὸς τὴν φύσιν, καὶ ὅλα τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ θεῷ. ἦρ-
ξε δὲ καὶ πρόσθεν τοῦ λαοῦ, μὴ τὴν ἀλλὰ τὸν ἀρχιερέως τε-
λευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δὲ σαύλου τοῦ
βασιλέως, δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν περὶ σα-
μούηλον, τοῦτο τὸ πέρας ἔσχεν. ἰὼν δέ τις τῶν ζιφλιτῶν,
ἐκ πόλεως ἐμμὰ, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος. χιλι-
λίων μὲν γὰρ αὐτῷ ποίμνη προβάτων ἐτέμνετο, χιλίων
δ' αἰγῶν. ταύτα δαβίδης ἀσινῆ τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ
παρήγγειλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ὀλιθυμίας,
μήτε ὑπὸ ἀνδρείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἐρημίας, ἢ τῷ δυνά-
σθαι λανθάνειν κατα βλάπτειν. τούτων δ' ἁπάντων
ἐπάνω τιθέσθαι τὸ, μηδὲν ἀδικεῖν. καὶ τὸ τῶν ἀλλοτρίων
ἅπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ προσέχειν τῷ θεῷ. ταῦ-
τα δ' ἐδίδασκεν αὐτοὺς οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίζε-
σθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προθυ-
μίας. ἦν δ' νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς
καὶ πονηρὸς τοῖς ἤθεσι τὴν δυσκολίαν, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως
πεποιημένος τὸν βίον, γυναικὸς ἀγαθῆς καὶ σώφρο-
νος καὶ τὸ εἶδος ἀπουδαίας λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν
νάβαλον τοῦτον κατ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν,
πέμψας ὁ δαβίδης ἄνδρας δέκα τῶν σὺν αὐτῷ, δι'
ὧν τοῦτον αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ σωφρονίζεται τοῦτο ποιεῖν
ἐπ' ἔτη πολλά. ὠφελεῖν δ' ὀξὺ ὧν δυνατὸς ὄζιν
αὐτῷ παρακάλει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι
μηδὲν αὐτοὺς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῷ τε καὶ
τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολλὰ ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρί-
βοντες ἤδη χρόνον. μεμνῆσθαι δ' ἐδέη δαβίδη παρε-
σκευάσμενος. ταῦτα δ' τῶν πεμφθέντων διαγγειλάντων
πρὸς τὸν νάβαλον, ὅπως ἀνθρώπως σοφὸς καὶ σκλη-
ρῶς ἀπείπησε. ἐρωτήσας γὰρ αὐτοὺς τίς ὁ δαβίδης,
ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν ἰεσσαίου, νεῶ ὄντα εἶπε μεγαλο-
φρονέσθαι ἐπ' αὐτοὺς οἱ δεσπόται καὶ σεμνύονται, τοὺς
λιποῦσι καταλειπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῷ φρο-
σάντων ὁ δαβίδης, καὶ τετρακοσίους μὲν ὡπλισμέ-
νους αὐτοῦ κελεύσας ἕπεσθαι, ἑξακοσίους δ' φύλακας τῶν σκευῶν καταλειπών, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους,

ὅτι δ'

ὅλη τὸν ναβαλον ἐβάδιζεν, ὁμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν A
οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. ἡ γὰρ ἄχθε-
σθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριτος εἰς αὐτούς, μηδὲν ἐ-
πίδοις πολλῇ φιλανθρωπίᾳ πρὸς αὐτὸν χρησαμέ-
νοις, ἀλλ' ὅτι καὶ προσβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε,
μηδὲν ὑπ' αὐτῆς λελυπημένος. δούλου δέ τινος
τῆς τὰ ποίμνια φυλασσόντων τὰ τοῦ ναβάλου, πρὸς
τὴν δέσποιναν μὴν αὐτοῦ, γυναῖκα δ' ἐκείνου, κα-
τειπόντος ὅτι πέμψας ὁ δαβίδης αὐτῆς πρὸς τὸν αὖ- B
δρα, μηδενὸς τύχοι τῆς μετείων, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὑ-
βριστὴν βλασφημίας δεινᾶς, πάσῃ πρὸ αὐτοὺς προ-
νοίᾳ καὶ φυλακῇ τῆς ποιμνίων χρησάμενος. γεγονέναι
δ' τοῦτο ὅλη τῇ κακῇ τῇ τοῦ δεσπότου. καὶ ταῦτ' ἐκεί-
νου φήσαντος, ἀβιγαία, προσηγορεύετο γὰρ οὕτως, ὅπ-
λισαμένη τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ
μηδὲν εἰποῦσα τῷ ἀνδρὶ (ἐνόσει γὰρ μέθης ἀναίσθη-
τος ὢν) ἐπορεύετο πρὸς δαβίδην. καταβαινού-
σης δ' αὐτὰ τὰ σεσηρότα τοῦ ὄρους ἀπλώτησε δαβίδης μὲν τετρα- C
κοσίων ὅπλα ναβάλου ἐφόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν
ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ὅλη πρόσωπον,
προσεκύνει. καὶ τῆς μὲν ναβάλου λόγων ἐδεῖτο μὴ
μνησικακῆσαι. ἡ γὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνό-
ματι. νάβαλος δὲ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν, ἀ-
φρονέστατον δηλοῖ. αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσα-
σθαι τοὺς προφθέντας ὑπ' αὐτῆς. διὸ συγγίνωσκέ μοι
φησὶν, καὶ τῷ θεῷ χάριν ἔχε κωλύοντί σε μιαιφονίᾳ D
ἀνθρωπίνῳ ἅψασθαι. μένοντα γάρ σε καθαρὸν, ἐκεί-
νος αὐτὸς ἐκδικήσει τοὺς ἐκ τῆς πονηρᾶς. ἃ γὰρ ἐκθέ-
σεται καλὰ νάβαλον, ταῦτα καὶ ταῖς τῆς ἐχθρῶν σου
κεφαλαῖς συμπεσεῖ, γένοιτο δ' ἐμμανής μοι, κείνας ἀ-
ξίων, τὰ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι. καὶ τὸν θυμὸν
καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ὅτι τὸν ἀδελφὸν μου καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ,
εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ
φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασι-
λεύειν. ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀλλὰ σὲ φησιν E
ὦ γύναι, θεὸς ἔμπροσθεν ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον.
ἡ γὰρ ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες, ἐμοῦ τὸν οἶ-
κον τὸν ναβάλου ἔτι τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέ-
σαι, καὶ μηδένα ὑμῶν ἀπολείψειν, ἀπὸ ἀνδρὸς πονηροῦ
καὶ ἀχαρίστου πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ἑταίρους γεγο-
μένου. νεῦσον ἢ φθάσασα προέλαβες καταμειλίξα-
σθαί μου τὸν θυμὸν, κινδυνεύει σοῦ τῷ θεῷ. ἀλλὰ νά-
βαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νεῦσον ἔτι σὲ τῆς τιμωρίας, ἡ F
φύξεται τὴν δίκην, ἀλλ' ὁ τέρπος αὐτὸν ἀπολεῖ, λα-
βὼν ἀρτίαν ἄλλην. ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυ-
ναῖκα. ἡ δ', εἰς τὸν οἶκον ἐλθοῦσα, καὶ καταλαβοῦ-
σα τὸν ἀδελφὸν μετὰ πολλῶν, διωχούμενον καὶ πε-
κραιωμένον ἤδη, τότε μὲν οὐδὲν τῶν γεγενημένων διε-
σάφει. τῇ δ' ὑποὺσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσασα,
παρεθλίβη, καὶ πᾶν ἐν αὐτῷ νεκρωθλίβη τὸ σῶμα ὑπὸ
τοῦ λόγου καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐπόησε. καὶ δέκα
ἢ πλείους διαζήσας ἡμέρας, τὸν βίον κατέστρεψε ὁ G
νάβαλος. ἀκούσας δ' αὐτὰ τὴν τελευτὴν ὁ δαβί-
δης, ἐκδικηθλίβη μὲν ὑπὸ τοῦ θεοῦ καλῶς αὐτὸν ἔλε-
γλε. ἀποθανεῖν γὰρ νάβαλον, ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας,
καὶ δοῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰν ἔχοντι τὴν δε-
ξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τοὺς πονηροὺς ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑ-
περορῶντα, δίδοντα δὲ, τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς, ἀξίαν ἀποφέροντα τὴν πονηρίαν.

contra Nabalum proficiſcebatur, iuratus quòd ea nocte & familiam eius & omnes opes eſſet euerſurus. Neque enim ſe tam ægrè ferre, quòd homo ingratus officij nihil rependeret, quàm quòd vltro conuiciis ſe impeteret, nulla vnquam affectus iniuria. Interea quidam è ſeruis paſtoribus ad heram ſuam, illius vxorem venit, nuncians quòd Dauid à marito eius modicum quiddam poſtulans non ſolùm nihil impetrauerit, ſed conuiciis etiam non ferendis ſit appetitus, cùm tamen in eam diem ſemper greges eius intactos præſtitiſſet: eamque inſolentiam domini poſſe illi magnam aliquam calamitatem afferre. Hoc audito Abigæa (id nomen mulieri fuit) oneratis aliquam multis aſinis, & variis xeniis in ſarcinas congeſtis, inſcio marito & per temulentiam ſopito, ad Dauidem properat: eíque in vallis cuiuſdam deſcenſu contra Nabalum armatorum agmen ducenti fit obuiam. Quem poſtquam appropinquare vidit, de iumento deſiliit, & prona in faciem adorabunda deprecata eſt ne verbis Nabalis moueretur, qui reuera eſſet id quod vocabatur. Nabalus enim Hebræorum lingua vocatur inſipiens. Excuſabàtque ſe neminem eorum vidiſſe, qui ad maritum miſſi fuerant. Quare obſecro, inquit, da veniam, & age gratias Deo, qui per me tibi obſtitit, quominùs humano ſanguine manus polluas. Si enim incontaminatus à cæde permanſeris, ipſe pro te pœnas ab his qui te læſerunt exacturus eſt. Quod enim Nabalum manet infortunium, inimicorum tuorum contingat capitibus. Tu verò propitius hæc mea munuſcula admitte, & iram qua meritò in maritum meum es commotus, in meam gratiam remitte. Decet enim clementia & humanitas eum cui fata regnum deſtinauerunt. Ille verò muneribus acceptis: Profectò, inquit, Dei voluntate ad nos hodie veniſti: alioqui craſtinam diem non videres. iuraui enim me hac nocte domum veſtram ſubuerſurum, & neminem ſuperſtitem relicturum ex familia hominis ingrati, ac in me meóſque contumelioſi. nunc verò Deus tibi in mentem immiſit, vt maturè occurrens furorem meum delinires. Nabalus autem tametſi propter te veniam nunc conſequitur, pœnam tamen non euadet, ſed ſui mores per aliam occaſionem perdent hominem. Hæc locutus mulierem dimiſit. Ea domum reuerſa offendit maritum cùm æqualibus compotantem, iámque vino grauem, ideóque tum nihil eorum quæ geſſerat indicauit. ſequenti verò die poſteaquam ſobrio rem totam expoſuiſſet, in tantum mœrorem eum coniecit, vt toto corpore ſideratus decima pòſt die mortem obiret. Quòd vbi Dauidi relatum eſt, meritas pœnas Deo perſoluiſſe eum dixit. ſuapte enim malicia perditum, & vltioni ſubiectum, idque incontaminatis eius manibus qui iniuriam acceperat: Atque hoc quoque exemplo didicit, neminem ſceleſtum vindictam Dei poſſe euadere, nec humanas res à Deo neglectas ferri temerè: ſed bona bonis, & malis quod illis dignum eſt rependi.

Moxque missis ad vxorem eius nunciis, acciuit eam in legitimum thorum coniugem sibi inducturus. quæ præfata priùs se indignam vt vel pedes eius contingeret, cum omni tamen suo paratu venit: & vxoris loco posthac habita est, hunc honorem ab eo consecuta tum propter modestiam bonósque mores, tum propter eximiam formæ gratiam. Habuerat autem Dauid & ante coniugem, ex Abesaro oppido oriundam. Nam Melcham Sauli filiam prius Dauidi nuptam pater Liso Pheltiæ filio elocauit, in oppido Gethla habitanti. Nec ita multò pòst
1. *Reg.* 26. Ziphenorum quidam renunciauit Saulo, Dauidem rursum in eorum regione esse, & si velit adiutare, posse eum comprehendi. at ille cum tribus millibus militum eò proficiscitur: & superueniente nocte castrametatus est in quodam loco, cui nomen Sicella. Dauid autem cognito quòd rex contra se cum armis veniret, speculatoribus missis iussit vt se certiorem faceret, quonam vsque processisset. cúmque audisset eum esse apud Sicellam, noctu ignaris suis omnibus, duobus tantùm comitatus, Abisæo sororis suæ Saruiæ filio, & Achimelecho Chettæo, in castra hostium penetrat. Dormientéque Saulo & circum eum satellitio, simúlque imperatore copiarum Abenero, in tentorium regium insinuatus, neque regem agnito eius cubili ex spiculo interficere sustinuit, neque Abisæum accensum ad facinus permisit: sed cohibuit admonitum nefas esse regem diuino suffragio creatum interimere, quamtumuis malum: eius enim esse in eum vindicare, qui regnum dedisset. vtq; aliquod signum esset, quòd nactus potestatem regis opprimendi, non esset ea vsus, ablato spiculo & lecytho aquali, quæ iuxta cubile sita erant, nemine sentiente castra exiuit, intrepidè & quasi per ocium inter sopitos versatus, partim nocturnis tenebris, partim audacia propria fretus. transgressúsque torrentem, & conscenso montis vertice vnde facilè poterat exaudiri, inclamatis Sauli militibus & imperatore eorum Abenero è somno eos excitat. & cùm imperator nominatim appellatus scitaretur quisnam esset qui se vocaret, sic respondit: Dauid ego sum Iessæi filius, à vobis profugus. Sed quî factum est vt tu vir tantus & inter amicos regios maximè honoratus, tam negligenter domini corpus custodias, vt dormire malis quàm curam salutis eius gerere? Capitalem enim culpam admisistis, qui paulo antè quosdam è nostris clàm in castra regia subrepentes non sensistis. Vide igitur quónam deuenerit spiculum regium, & aquæ lecythus: & disce quantum flagitium sit commissum. Saulus autem agnita Dauidis voce, & cognito quòd adeptus eum à somno & custodum negligentia proditum, non tamen interfecit, cùm id iure suo facere potuisset, gratias se illi habere pro salute concessa professus est. hortabatúrque vt bono esset animo: nihílque mali in posterum timens, ad proprias ædes reuerteretur. Compertum enim habere, non sibi ipsi salutem suam cariorem esse quàm Dauidi.

A
B
C
D
E
F
G

πέμψας δ' αὐτὸ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσεσαν ζηλωτὴν ποιησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δ' ἀναξία μὲν ἔφη ζ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐκείνου, πρὸς δὲ τοὺς παρόντας ἔλεγεν, ὅμως ἡ μὴ πίστις τ θεραπείας ἦκε, ζ σωφρόνησε μὴν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τ τιμὴν καὶ δόξαν τ ζόπον σώφρονα ὄντα ζ δίκαιον, τυχοῦσα δ' αὐτῆς, ζ δι' τὸ κάλλος. εἶχε ζ Δαβίδης γυναῖκα πρότερον, ἣν ἐξ Ἀβεσάρης πόλεως ἔγημε. Μελχὰν ἡ τὴν Σαούλου τοῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γημομένην τῷ Δαβίδου γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῆς Φελτίης υἱὸς Λισᾶς σωιέζδοξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλαΐς. μὴ ταῦτα πρὸς ἐλθόντες τοὺς Ζιφλιωῶν, ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλῳ, ὡς εἴη πόλιν Δαβίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, ζ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δ', μὴ τελίλιον ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν. κὴ νυκτὸς ἐπελθόντος, ὅπι στρατοπεδεύσειν ὅπου τινὶ τόπῳ, συνέλλα λεγομένῳ. Δαβίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαοῦλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐκέλευσε δηλοῦν αὐτῷ ποῦ τ χώρας Σαοῦλος ἤδη παρεληλύθει. τῶν δ' ἐν συνέλλα φρασάντων, δι' αὐτομόλων δι' ἀλαθῶν τοὺς ἰδίους, κὴ εἰς τὸ τ Σαοῦλος στρατόπεδον ὡδήγησε, ἐπιγόμβρος τ ὢν τ ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρυίας ἀβισάου, κὴ ἀχιμέλεχον τ χετταῖον. τοῦ δὲ Σαοῦλος κοιμωμένου, ζ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τ ὁπλιτῶν, ζ τ στρατηγοῦ ἀβεννήρου κειμένων, ὁ Δαβίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ὅτ' αὐτὸς αἴρει τ σάυλον, ἐπιγνοὺς αὐτοῦ τ κοίτην ὢν τοῦ δόρατος. τοῦτο δὲ αὐτῷ ὠδηγήκει. ὅτι τὸν ἀβισάον θυμούμενον φονεῦσαι, κὴ θεὸς τοῦτο ἐφυλάξατο. ἀλλὰ τ ὑπὸ τοῦ θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶ δίκην ἀποκτεῖναι κἂν ἦ πονηρός, ἦξεν δὲ αὐτῷ ὠδηγὰ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σωὶ χεύρῳ τὴν δίκην, ἐπόχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δ' τοῦ κτεῖναι δ' ωὐηθεὶς ἀπέχεσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ κὴ τ φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ σαύλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δ' κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ ἡμέρου δι' ὑπνος αὐτῷ ζ τῆς τόλμης, διέθηκε τοὺς τοῦ βασιλέως. δι' αβὰς δ' τὸν χείμαρρον, καὶ ὅπι τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρεως ὅθεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐμβοήσας τοῖς στρατιώταις τοῦ σαύλου, καὶ τῷ στρατηγῷ ἀβεννήρῳ, δι' ανίσησιν αὐτοὺς ἐν τοῦ ὕπνου. τοῦτόν τε ἐφώνει κὴ τ λαόν. ἐπακούσαντος δ' τοῦ στρατηγοῦ, κὴ τὶς ὁ καλέσας αὐτὸν ὅστιν ἐρωτῶν, Δαβίδης εἶπεν ἐγώ, παῖς μὲν ἰεσσαίου, φυγὰς δ' ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δή ποτε, μέγας τε ὤν, ζ τὴν ὡρώτην ἔχων ὠδὴν τῷ βασιλεῖ πιμὴν, ὕπως ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; κὴ ὕπνος ἡδίων ἔστι σοι τ τούτου σωτηρίας ζ προνοίας. θανάτου γὰρ ταῦτα ἄξια κὴ τιμωρίας, οἵγε μικρὸν ἔμπροσθεν εἰσελθόντας τινὰς ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον ὅπι τ βασιλέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον οὖν τὸ δόρυ τοῦ βασιλέως, κὴ τ φακὸν τοῦ ὕδατος, ζ μαθήσῃ πλείονα ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον. σαῦλος δ' γνωρίσας τ τοῦ Δαβίδου φωνὴν, κὴ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐτὸν ἕκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου ζ τ τῆς φυλακούσης ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτὸν ἀνελών, χάριν ἔχειν αὐτῷ τ σωτηρίας ἔλεγε, καὶ παρεκάλει θαῤῥοῦντα κὴ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν δι' αὐτοῦ φοβούμενον ἀναχωρεῖν ὅπι τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἅπας ἀγαπήσειν ὡς ὑπ' ἐκείνου σέρεται.

ὃς τὸν μὲν φυλάττειν αὐτὸν δυνάμενον, καὶ πολλὰ A
δίγματα τῆς εὐνοίας παρεχημένον ἐλαύνοι καὶ ζοσύ-
τον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τὰς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγω-
νίας, ἠνάγκασε ζητεῖν φίλων καὶ συγγνωμῶν ἔρημον. αὐ-
τὸς δὲ ὁ παύστας πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σωζόμενος, ἀδε-
τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνων. ὁ δὲ
δαβίδης, ἀπιστοῦντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ
τὸ φακὸν τοῦ ὕδατος, ἐπιστώσας ὡς ὁ θεὸς ἑκατέρου τὰ ἴδια
φύσεως καὶ τὴν κατ' αὐτὴν πεπραγμένην ἕξιν B
δικαιοῖ, ὃς ὅτε καὶ κύριον παρεῖσαν ἀποκτεῖ-
ναί σε συνήθεις, ἀπεκρύβην οἶδε. καὶ σαοὺλ μὲν ἀπή-
ρατον ἀφαγὼν τὰς δαβίδ χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια
καὶ τὰ οἰκεῖα ἀπηλλάττετο. φοβηθεὶς δὲ δαβίδης, μὴ μό-
νων αὐτόθι συλληφθῇ τοῦ τε σαοὺλ, συμφέρειν ἐκεῖ-
νην εἰς τὴν παλαιστίνην ἀναβαὶ, διατείβειν ἐν αὐτῇ. καὶ
μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἱ περὶ αὐτὸν ἦσαν, ἀνδρῶν) πρὸς
ἀγχοῦν τὸν γίτθης βασιλέα. μίαν δ' ἐν αὐτῇ τῶν πέντε C
πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς αὐ-
τοῦ, καὶ δόντος οἰκητήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο
γυναῖκας, αχιμάαν καὶ ἀβιγαίαν, διῆγεν ἐν γίτθῃ. σαοὺ-
λης δὲ ταῦτα ἀκούσαντι, λόγος ἦν ἐπ' ἐν τῷ πέμπειν ἐπ'
αὐτὸν ἢ καθίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεύσας ἀδημονεῖν
ἐπ' ἐκείνῳ ὁρώμενον συλλαβεῖν αὐτὸν ἀπεδύσατο. D
δαβίδη δὲ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῷ γιττῷ μένειν.
ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῷ ἐπειδὴ φιλανθρώ-
πως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τόπου τι-
νὰ τῆς χώρας δοὺς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ
διαρρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἴη.
δίδωσι δ' ἀγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ, σεκέλλαν κα-
λουμένην. ἐν βασιλεύσας ὁ δαβίδης ἀγαπῶν, ἴδιον
κτῆμα ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν
τούτων, ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος ὃν κατῴκη-
σεν δαβίδης ἐν σεκέλλᾳ τῆς παλαιστίνης ἐγένετο μῆνες
τέσσαρες καὶ ἡμέραι εἴκοσιν. καὶ ἐπερχόμενος E
ἐδήου τοῖς πλησιοχώροις τῶν παλαιστίνων σαρρί-
της καὶ ἀμαληκίτας διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν, καὶ
λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρε-
φεν ἀνθρώπων γὰρ ἀπεῖχετο, δεδοικὼς μὴ καταμηνύ-
σωσιν αὐτὸν πρὸς ἀγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μὲν δὴ
τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τῷ δὲ βασι-
λέως πυθομένῳ, ποῦ ποτε θέμενος τὴν λείαν ἀπῆ-
λασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῶν ἰουδαίων τεταγμένοις, F
καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν ἐπῶν, πείθει τ' ἀγ-
χοῦν φρονῆσαι ἅπαξ. ἦλπισε γὰρ εὖδ', ὅτι δαβίδης ἐ-
πολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῆν
χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ κατοικοῦντα. καὶ ὁ τὸν αὐτὸν καιρὸν,
τῶν παλαιστινῶν ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας στρατιᾷ ἐπη-
γουμένων, καὶ πρεσβεύσαντων πρὸς τοὺς συμμάχους
ἅπαντας ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς
ῥεγγάν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ὁρμᾶν ὅτι τοὺς
ἑβραίους, ὁ τῶν γιττῶν βασιλεὺς ἀγχοῦς, συμμαχήσαν- G
τα τὸν δαβίδην αὐτοῦ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν, ὅτι τοὺς ἑ-
βραίους ἥξειν. τῷ δὲ προθύμως ὑποχομένου, καὶ φή-
σαντος ἐπιδώσειν καιρὸν, ἐν ᾧ τιμὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ
τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν, καὶ ποιήσειν αὐ-
τὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τῶν υἱῶν, καὶ τοῦ ἀγῶνος τὸ πρὸς τοὺς πολεμίους καὶ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς
ἐπηγγείλατο, τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑπερέχειν τὸ προθύμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

Se enim seruatorem suum, hominem spectatæ per multa officia beneuolentiæ, in exilium actum, & sæpe in capitis discrimen abductum, amicorúmque consuetudine orbarum persequi non desistere. illum verò pro hostili infectatione salutẽ sibi reponere. Tum Dauid iussit vt mitteret qui & spiculum & lecythum reportarent, hoc attestatus, quòd Deus futurus esset vtriusque naturæ & morum ac gestorum iudex, cui notum esset, quòd ea quoque die pepercisset inimico, quem in manu erat interficere. Atque hoc modo Saulus iam iterum clementia Dauidis incolumis è manibus emissus, retro in regiam se recepit. Cæterùm Dauid veritus ne si diutius in eis locis hæreret tandem comprehenderetur, consultius putauit in Palæstinam transire, & illic degere: quod cùm cæteris quoque visum esset, vnà cum sexcentorum manu ad Anchum se contulit regem Gittæ, vnius è quinque eius gentis ciuitatibus: vbi domicilio accepto à rege cum duabus vxoribus Achima & Abigæa habitauit. Saulus autem certior factus posthac destitit contra eum aut proficisci aut militem mittere, videns id sibi iam bis malè cessisse, minimúmque abfuisse quin captando caperetur. Dauidi autem non placuit in vrbe Gitta manere, sed petiit à rege vt ad pristinam erga se hospitalitatẽ hoc quoque adiiceret, & agri partem ad incolendum ei cum suis attribueret. Vereri enim se ne intra mœnia morando onerosus Gittensibus videatur. annuit eius precibus rex, & vicum quendam nomine Sicellam ei donauit, quem Dauid postea regnum adeptus adeò dilexit, vt suam & posterorum priuatam possessionem in perpetuum esse voluerit: qua de re aliàs fusius dicturi sumus. totum autem tempus quo Dauid apud Sicellam vixit, fuerunt menses quatuor, additis viginti diebus. ex eo loco clancularijs excursionibus Palæstinæ gentis vicinos sibi Saritas & Amalecitas infestabat, magnas iumentorum & camelorum prædas abigens. mancipia enim non abstrahebat, veritus ne horum indicio res ad Anchum regem perferretur. De manubijs autem munera mittere ad regem solebat. quo percontante vnde eas prædas ageret, meridionalem Iudæorum regionem campestrem incursare se respondens, regi facilè persuasit vt crederet quod verum esse vehementer cupiebat. sperabat enim Dauidem si hostiliter gentem propriam tractasset, præcluso reditu semper posthac obnoxium se habiturum. Et parabatur tum bellum in Hebræos communi Palæstinorum decreto, indicto omnibus eius nominis socijs die ad conueniendum in Rengam, vbi collectum exercitum Anchus in hostem ducturus erat: & inter cætera auxilia Dauidem cum sexcentorum cohorte euocauerat. quo promptè operam pollicente, & dicente adesse tempus referendæ hospitalis gratiæ, rex contrà quo magis eũ sibi deuinciret, promisit se eum re bene gesta in summo apud se honore habiturum, & satellitio suo præpositurum.

1. *Reg.* 27.

XIV.

1. *Reg.* 28.

CAP. XV.

Hebræi à Palæstinis magno prælio vincuntur, in quo Saulus rex vnà cum filiis fortiter pugnans occubuit.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς ἐστρατοπεδεύσαντο παλαιστινοὶ πάλιν ὅπλα πρὸς Ἑβραίους καὶ ἡττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ, καὶ ὁ Σαοὺλ ἀνῄρηται αὐτὸς σὺν τοῖς παισὶ μαχόμενος.

SAulus autem è regno ſuo diuinos omnes & ventriloquos ac ariolos cæteroſque ſimilis vanitatis homines eiecerat, ſolis prophetis retentis: cúmque audiſſet Palæſtinos Sonnam vſque vrbem progreſſos caſtra ibi metatos, & ipſe cum ſuis copiis illuc occurrit: & iuxta mõtem quendam Gelboe dictum caſtra è regione hoſtium poſuit. vbi non mediocris trepidatio illum inceſſit, reputantem hoſtilem exercitum viribus longè præcellere: qua de re ſolicitus ad oraculum Dei confugit, euentum prælij ſciſcitans. Deo autem ſilente magis etiam territus prorſus animum deſpondit, præſagiens cladem imminere, poſteaquam Deus præter ſolitum auxiliatricem manum ſubtraheret. quæri nihilominus imperat mulierculam quampiam ventriloquam, & manes elicere callentem, quo vel ſic rerum euentum prænoſceret: nam ventriloquorum genus euocatis defunctorum animabus per eas futura ſciſcitantibus prædicunt. cũque indicio cuiuſdam familiaris ſui comperiſſet eſſe talem mulierculam in oppido Endoro, ignaris omnibus mutato regio habitu, aſſumptíſque duobus fidiſſimis famulis ad Endorum & mulierem fatidicam proficiſcitur: rogátque eam vt diuinet, educátque ad ſuperos animam viri cuius ipſe voluerit. illa autem repugnante & negante ſe edictum regis contemptura, qui hoc diuinaculorum genus à ſuo regno arceat: & obteſtãte ne nulla iniuria laceſſitus inſidias ſibi ſtrueret, quo deprehenſa veritas artes attrectare ad ſupplicium raperetur: iurauit neminẽ hoc reſciturum, neque ſe reſponſum cum aliis communicaturũ, ſed fore eam extra omne periculum. Vt verò iureiurando perſuaſa eſt non timere, iuſſit eam Samuelis animam excitare. quæ cùm neſciret quiſnam fuiſſet Samuel, ab inferis hunc euocat. quo in cõſpectum veniente, mulier ſpecie viri diuina & veneranda perterrita ac ſtupefacta, verſa ad regem, nónne, inquit, tu es Saulus rex? hoc enim ex Samuele didicerat. Quo annuente & rogante trepidationis cauſam, ait ſe videre aſcendentem virum diuina quadã ſpecie præditum. percontante deinde qua effigie quóve habitu eſſet ac ætate, ait ſenem eſſe venerandum, habitu ſacerdotali amictum. Agnouit rex Samuelem eſſe, & procidens adoratione ſalutauit. anima autem Samuelis interrogante quam ob cauſam elici ac ſuis moueri ſedibus iuſſerit, neceſſitate ſe huc adactum conqueſtus eſt. imminere enim grauem hoſtium exercitum, & ſe inopẽ eſſe cõſilij deſtitutum à Deo, neque per vates, neque per ſomniorum viſiones futura præſignare dignãre. quapropter ad eum ſe cõfugiſſe, cui res ſuas ſemper curæ fuiſſe ſit expertus. Samuel verò adeſſe iam regi extremum vitæ diem præuidens, ſuperuacaneum reſpondit ex ipſo futura ſcitari, cùm à Deo deſtitutum ſe agnoſcat. Audi ta-

Ἔτυχε δὲ σαοὺλος ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς τοὺς μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους ἐκ πάσης τῆς ἰδίας χώρας ἐκβεβληκὼς ἔξω τῆς θεσπιῳδοῦ. ἀκούσας δὲ τοὺς παλαιστινοὺς ἤδη παρόντας καὶ ἐγγὺς τῆς σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ θεασάμενος θεὸς ὄρει τινὶ γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀπικρὺ τῆς πολεμίων. ταραττει δ' αὐτὸν ἐκ ὡς ἔτυχεν ἰδόντα ἡ τῆς ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη. καὶ τὸν θεὸν δεῖται τῆς θεσπιῳδοῦ πρῶτα μὲν τοῦ μάχης, καὶ τῶν μὲν ταύτῃ ἐσομένων τέλους θεσπιεῖν. ἐκ ἀποκεναμένου δὲ τοῦ θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ σαοὺλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέστετε, τὸ κακὸν οἷον εἰκὸς ἀπαρρήτως αὐτῷ καὶ χεῖρα τοῦ θεοῦ θεωρούμενος. ζητεῖ οὖν αὐτῷ κελεύει γυναῖόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἀνακαλέσασθαι, ὡς ἂν τοῦτο γνωσόμενος εἰ καὶ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πεφασμένα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος αὐάγειν τὰς νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτοῦ θεσπίζει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μεμυθευμένης δ' αὐτῷ θεραπαίνης τοῦ οἰκετῶν εἶναί τι γυναῖον τοιοῦτον ἐν πόλει ἐνδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπελθὼν τοῦ βασιλικοῦ ἐσθῆτα, δύο θεραπαλαβὼν οἰκέτας οἷς ἥδει πιστοτάτους ὄντας, ἦκεν εἰς τὸ ἐνδωρεῖον πρὸς τὴν γυναῖκα. καὶ παρεκάλει μαντεύεσθαι καὶ αὐάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ὅπερ αὐ αὐτὸς εἴποι. ἡ δὲ γυναικὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ἀ καταφρενήσειν τὸ βασιλέως, ὃς τοῦτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ἀφ' αὐτὸν δὲ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐπιορκοῦντα δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δὴ δίκην, ὤμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλων ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δὲ ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδιέναι, κελεύει τὴν σαμουήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δὲ ἀγνοοῦσα τὸν σαμουήλον ὅς τις ἦν, καλεῖ τοῦτον ἐξ ἅδου. φανέντος δὲ αὐτῇ, θεασαμένη τὸ γύναιον αἰδέσιμον καὶ θεοφιλῶς ἐσταλμένον, ἐ πρὸς τὸ ὄψιν ἐκπλαγῇ, ἀ σύ φησιν ὁ βασιλεὺς σαοὺλος; ἐδήλωσε γὰρ αὐτὸν ὁ σαμουήλος. ὀπτανδύσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ἐσταλμένην αὐτῆς ἐσμοῦ πόθεν γένοιτο, βλέπειν ἔφη ἀνελθόντα θεῷ τινὰ τὴν μορφὴν ὅμοιον. τὸ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεαθέντος ἐ τὴν ἡλικίαν καλύσαντος. γέροντα μὲν ἤδη ἐνδόξον ἐσήμανεν, ἱερατικὴν δὲ θεικείμενον διπλοΐδα. ἐγνώεσαν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς, τὸν σαμουήλον ὄντα, καὶ πεσὼν ὀπὶ τὴν γῆν, προσάζετο ἐ θεοσεκύνησε. τοῦ δὲ σαμουήλου ψυχῆς πυθομένης δι' τί κινήσειν αὐτὴν καὶ ἀναχθῆναι ποιήσῃ, τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους ὁπλεῖσθαι παρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μήτε θεοῤῥήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ θεοφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων. καὶ διὰ τοῦτο ὅπι σε τοῦ ἀεὶ ἐμοῦ θεοπονοσαμένου κατέφυγον. σαμουήλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ὁρῶν, θρασὺν μὲν εἶπεν εἶπι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τοῦ θεοῦ

τῷ θεῷ καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκυε γε μὴν, ὅτι βασι- A
λεύσας δεῖ Δαβίδ λιν, καὶ κατορθώσας τὸν πόλεμον. σὲ δὲ
τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ ζῆν ἀπολέσαι, τῷ θεῷ μὴ διακού-
σαντα, ἐν τῷ πρὸς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντο-
λὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσέ σοι καὶ
ζῶν. ἴδοι δοῦναι καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γε-
νησόμενον, καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ὑπὸ
τὰ μάχης μετ' ἐμοῦ γυμνούμενον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ σαῦ-
λος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο. καὶ κατενεχθεὶς B
εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτε διὰ τὸ προαπεσοῦσαν ἐκ τοῦ διηνε-
κοῦς ὀδύνην, εἴτε διὰ τὸ ἐνδειᾶν, ἐκ γὰρ προσεπι-
κεῖτο ἑπτὰ τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτὶ, ῥᾳδίως
κατενεύκαι. μόλις δ' ἑαυτῷ γυνὴ γενόμενον, συνηνάγκασεν
ἡ γυνὴ γεύσασθαι, ταύτην αἰτουμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χά-
ριν, ἀντὶ τῆς ἀθεμίτου μαντείας ἣν ἐκ θεοῦ αὐτῇ
ποιήσασθαι διὰ τὸ ἐξ αὐτοῦ φόβον ἀνοσιωμένην τὸν νόμον,
ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, ἑστιάσαι τε C
αὐτοὺς ἀθεμίτως καὶ ἑορτὴν, ὡς ἂν τὸν ἰσχὺν συλλε-
ξάμενος, εἰς τὸ τοῦ οἰκείων ἀποσωθῆναι στρατόπεδον. αὐ-
τειχόντα δὲ καὶ τελέως ἀπεσταλμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας,
ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἕνα σιτηθὲν
καὶ τὸν κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιούμενον ὑπ'
αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις, καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυ-
ομένη τοῦ κτήματι, καταφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα
θεράπουσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτῆς καὶ αὐτῇ παρατί-
θησι. καὶ σάουλος μὲν ὀψὲ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπε-
δον. δίκαιον δὲ ἀποδέξαι τῆς φιλοτιμίας τὴν γυναῖκα, ὅτι D
καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι τοῦ βασι-
λέως, παρ' ἧς αὐτῇ τὰ κατὰ τὸν οἶκον εὖ ἀμείνω καὶ
ἡδαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὴ πρότερον τεθεαμένη, οὐκ
ἐμπεσεῖν ἀνήκησεν τὸ δυσχήμης ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης,
οὐκ ἀπεστράφη δὲ ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ
γεγυμνασμένον. ἀλλὰ συνεπάθησέ τε, καὶ παρεμυθήσατο,
καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν ἀνδρῶς προσῆγεν, καὶ τὸ μό-
νον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ, τοῦτο παρέσχεν ἑκουσίως. E
φιλοφρόνως, οὐδ' ὡσπερ δυσχερείας ἀμοιβῆς τινὸς γεγυμ-
νασμένης, ἅτε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη, τελευτήσοντα
γὰρ αὐτὸν ἠπίστατο, φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὸν ἀγαθόν
τι παρεσκευασμένους φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἀπαλύνων
λαβεῖν ὄφελος τοῦτο προθεραπεύοντων. καλὸν οὖν
ὄν μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν δὴ πάντας τοὺς ἐν χερσὶ
γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον, μηδὲ μᾶλ-
λον τι προσήκειν τῶν ἀνθρώπων γένει τούτου, μηδ'
ἐφ' ᾧ τὸν θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξομεν. καὶ F
τὰ μὲν πρὸς τὴν γυναῖκα, ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὴν
δὲ πόλεσι καὶ δήμοις, καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προ-
σήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ὃ προαχθήσονται πάντες ἀρε-
τὴν διώκειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν πα-
ρασχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι πολλοῖς καὶ βασιλεῦσιν
ἐθνῶν, καὶ ἄρχουσι πόλεων, ὁπλοτυμίαν καὶ ἀνδρῶν τῶν
καλῶν ἐπιθήσοντα, καὶ πρὸς τε τοὺς κινδύνους, καὶ τὸν ὑπὲρ
τῆς πατρίδος θάνατον προφερομένου, καὶ πάντων κα- G
ταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δὲ αἰτίαν τοῦ λόγου
τούτου, σάουλον τὸν τῆς ἑβραίων βασιλέα. δεῖ γὰρ καὶ περ
εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον,
τῷ προφήτῃ προσερηκότος, ἐξ ἐγνω φυγεῖν αὐτὸν, ἀλλ'
φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοῖς οἰκείοις τοῖς πολεμίοις,

men, inquit, in fatis esse vt David assumpta regia dignitate bellum ex sententia conficiat, te verò & principatum & vitam simul amittere, eo quòd in bello quod contra Amalecitas gessisti obediens Deo non fueris, & quæ tibi per me etiam tum viuum mandauit neglexeris. Scito igitur & exercitum tuum ab hoste profligandum, & te vnà cum filiis in prælio cadentem cras mecum futurum. His auditis Saulus obmutuit præ mœstitia, & in humum collapsus est, sine ob subitaneam tristitiam viribus deficientibus, siue ob inediam, quod ea nocte ac præterita die corpus cibo recurare neglexisset. tandem cùm ægrè ad se ipsum redisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret, hanc gratiam ab ipso reposcens officij, quod per interdictas artes non sine suo periculo poscenti præstiterat, priusquam sciret hunc ipsum esse qui interdixit. pro quo beneficio hoc tantùm repoſcebat, vt mensa apposita vires refoueret, quo ad exercitum redire valeret. reſistentem verò & cibum omnem præ desperatione auersari pergentem, tantùm non adegit improbis precibus vt assentiretur. cúmque vnicum haberet vitulum domi à se educatum mulier quotidianis operis victum sibi parans, & nihil præterea possidens, hoc mactato carnes coctas ipsi & famulis apposuit. Saulus verò eadem nocte in castra est reuersus. Mirari succurrit hoc loco mulieris huius comitatem ac liberalitatem, quæ tametsi à rege artem exercere vetita qua victum parare assueuerat, hominem numquam antè visum, immemor totam alendi se rationem per hunc sibi ademptam, non auersata est, vt hospitem & ignotum, sed commiserata & consolata, ad fastiditum cibum sumendum adhortata est: & quod solum mulieri pauperi superfuit, promptè ac libenti animo apposuit, nec gratiam pro beneficio rependens, nec officio fauorem regis captans, quæ iamiam moriturum præsciebat: cùm tamen homines natura ita comparati simus, vt tum demum officiosos esse libeat, quando aut pro meritis gratia est rependenda, aut ipsi demereri quempiam cupimus, quem cumulatè aliquando beneficium repositurum speramus. Egregium igitur exemplar beneficentiæ nobis exhibuit, ostendens nihil esse potius quam in necessitate constitutos subleuare, nihil quod hominem magis deceat, nihil quod Deum æquè conciliet, & ad benefaciendum nobis prouocet. atque hæc de muliere illa dixisse sufficiat. Nunc aliam quandam admonitionem scriptis meis iuuat inserere, cùm populis ac gentibus profuturam, tum præcipuè viris eximiis & ad gloriam natis incitamento futuram ad virtutem: quandoquidem hæc sola in sempiterna memoria sui cultores collocare valens, magnum calcar ad honesta studia tam regibus gentium, quàm ciuitatum magistratibus debet subdere, vt contemptis periculis atque etiam certa morte, nihil durum pro patria subire ac sustinere subterfugiant. Quod vt faciam opportunè Sauli Hebræorum regis illustre exemplum flagitat. Hic enim licet futuri gnarus, & de obitu suo præmonitus à propheta, noluit tamen eum vitare, & ob vitæ cupiditatem exercitum hosti prodere,

atque hoc modo regiam maiestatem dehonestare: sed cum liberis totáque familia periculo se obiiciens, pulchrum existimauit in prælio pro suo subditis imperio pugnando cadere, & filios in eiusdem laudis societatem assumere, potiùs quàm superstites relinquere, incertum qualésnam futuros. Sic enim existimauit, loco posteritatis perpetuam laudem & immortalem memoriam sibi futuram. Quamobrem hic mihi verè iustus & fortis ac prudens fuisse videtur, & si quis huic similis fuit aut futurus est, huic virtutis testimonium ab omnibus reddi æquum censeo. Nam illos qui cum certa victoriæ incolumitatísque spe bellum aggrediuntur, posteaquam magnificum aliquid gesserint, non censeo meritò fortitudinis titulis insigniri ab historicis aliísque scriptoribus. Sed quamuis & illis sua laus debeatur, soli tamen generosi ac fortes periculorúmque contemptores iure dici possunt, qui Saulum æmulantur. Quid enim magni est communem martis aleam 1. Reg. 11. subire, & inter spem ac metum fluctuando, si fortuna affulserit fauore eius vti? contra nihil lætum sperantem, & præscium quòd necesse sit in pugna cadere, & intrepidè tamen & imperculso animo fato minanti occurrere, id verò generosi & fortis viri facinus ego censeo. Hæc est Sauli nostri laus, qui exemplo est omnibus veræ gloriæ amatoribus, vt si honesti apud posteros nominis rationem habent, idem sibi si quando vsus veniat proponant: in primis autem regibus, quibus propter fortunæ sublimitatem adeò nõ licet esse ignauis, vt turpe sit etiam mediocritatem fortitudinis non excedere. Possem quidem etiam plura in hoc argumento de Sauli generositate dicere: verùm ne videar immodicus, eò vnde digressi sumus reuertar. 2. Reg. 29. Palæstinis copias vndique contrahentibus, delectúque per singulas gentes ac regna & satrapias habito, nouissimus venit cum suo milite rex Anchus, quem secutus est Dauid cum sexcentorum cohorte, quem vbi viderunt Palæstinorum duces, percontabantur regem vndénam venirent Hebræi, aut à quo vocati. Is respondit Dauidem iram domini sui Sauli fugientem, à se exceptum, nunc vt gratiam hospiti referat, vtque de Saule vindictam sumat, in auxilium venisse. at illis non probabatur, quod veterem hostem in auxilium acciuisset: suadebántque vt eum retrò remitteret, ne fortè cladem aliquam ipsis afferat. facilè enim habiturum occasionem se reconciliandi domino, si hostibus eius detrimẽtum aliquod attulerit. Quare prospiciendum esse in futurum, Dauidémque cum sua cohorte ad agros à rege illi assignatos remittendum. Hunc enim esse illum Dauidem virginibus cantatum, quòd plurima Palæstinorum millia deleuisset. Visum est regi quoque Gittæ rectè illos monere: móxque accito Dauide: Equidem, inquit, fidem tuam ac virtutem compertam habens socium huiusexpeditionis te assumpsi, sed cæteris ducib. hoc nõ probatur.

καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα, ἀλλὰ παραδοὺς αὐτὸν παντοίοις μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο ἕν), πεσεῖν μὴ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλειπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαπὸν γενήσονται τὸ τέρπον. ἐμοὶ δοκεῖ γὰρ ὁ τοιοῦτος τὸν ἔπαινον καὶ τὸ ἀγήρω μνήμην ἕξειν. οὗτος οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γένηται, τοῦτῳ μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ, καρποῦσθαι πάντων ἀξιῶ. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ὅτι πόλεμον ἐξελθόντας ὡς καὶ κρατήσοντας καὶ σώους ἐπιστρέψοντας, ἐπειδὰν τι δύστυχες λάμψωσιν, ἃ μοι δοκῶσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τοῦτον ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσὶ κἀκεῖνοι, τυγχάνειν ἀποδοχῆς. οὔψυχοι γὰρ καὶ μεγαλόψυχοι, καὶ τοὺς δεινῶν καταφρονητὰς μόνοις δικαίως ἂν λέγοιντο φαίης οἱ σαοῦλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ εἰδότας τὰ μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μελλόντι προδόντας αὐτοῖς, ἐπ' αὐτὰ σαλεύειν, ἀσθενῶς ἔτους γενναῖον, καὶ ἔργα πολλὰ δυστυχήσαντας τύχωσι. τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ δυστυχίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας, ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ τοῦτο παθεῖν μαχομένους, εἶτα μὴ δὲ φοβηθῆναι, μὴ δὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι προγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρεῖα ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κείνου. σαοῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, δηλονότι ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον δύφημίας γλιχομένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν. μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς δυνατὸν τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς οὐ μόνον οὐ κακοῖς εἶ) προσεῖναι τοῖς ἀρχομένοις, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρηστοῖς. ἐπὶ τούτων πλείω προσεῖναι σαοῦλε τὸν δύψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλλως ἡμῶν χορηγησάσης τῆς ὑποθέσεως, ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπροσκάλως αὐτοῦ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπαίειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τοῦτο ἐξέβην. κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν παλαιστινῶν ὡς προεῖπον, καὶ κῶν ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατραπείας ἐξαριθμουμένων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν ἀγχοῦς, μετὰ τῆς ἰδίας στρατιᾶς. μετ' αὐτὸν δ' ὁ δαβίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν παλαιστινῶν, πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δαβίδην ἔλεγεν εἶ), τὸν φυγόντα σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι, καὶ νυῦν τὸ χάριτος ἀμοιβὴν ἐπιθεῖναι βουλόμενον, καὶ τιμωρήσασθαι τὸν σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δὲ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἀνδρα παρειληφὼς ὅτι συμμαχίᾳ πολέμιον. καὶ ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοῖς φίλοις ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τοῦ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσαντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὁ δὴ καὶ προορώμενον εἰς τὸν τόπον ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶ) δαβίδην ὃν ἀφίσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας παλαιστινῶν ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν γιτῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος, καλέσας τὸν δαβίδην. ἐγὼ μὲν μαρτυρῶ σοι πολλοῦ περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ δύνοιαν, καὶ ὅτι τὸ σύμμαχον ἐπαγόμην, ἐδόκει ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'

ἀλλ' ἄπιθι μεθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ἀνοήσας ἄλλο· πλὴν ἐκεῖ φύλαξόν μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐτὴν τὴν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο, συμμαχίας μέρος καὶ δαβίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τοῦ γὰρ βασιλεύς, ἦκεν εἰς σίκελλα. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς συμμαχήσων τοῖς παλαιστινοῖς ἀπῆλθε, τὸ τοῦ ἀμαληκιτῶν ἔθνος ἐπελθὸν, ἄρει τὴν σίκελλαν καὶ κράτος, καὶ ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην τε καὶ αὐτῆς ἐκείνης καὶ τὴν ἄλλης τοῦ παλαιστινῶν χώρας λαβόντες, ἀνεχώρησαν. ὡς δὲ παρεγένετο εἰς τὴν σίκελλαν καταλαβὼν ὁ δαβίδης, καὶ διαρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς ἑαυτῶν, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, διερρήγνυ δὴ τὰ ἱμάτια. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ὅτι τοσοῦτον περιῆν τοῖς κακοῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπλεῖστα ἤδη καὶ τὰ δάκρυα. σκιὰν δύνασθαι δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων ἀλγεινότερον ὅτι τὰς αἰχμαλωσίας τοῦ γυναικῶν καὶ τοῦ τέκνων ἀποθανεῖν. αὐτοῦ γὰρ τοῦ γεγονότος ἠπιώτατο. ἀναχὼν δὲ ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὰ δέοντα περὶ τὸν θεὸν εὐσεβήσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάριν ἐνδύσασθαι τὰ ἱερατικὰ στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν θεόν, καὶ προφητεύσας εἰ διώξαντι τοῖς ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν, καὶ σώσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι δὲ τοὺς ἐχθρούς. τὸ δὲ ἀρχιερέως δώσειν κελεύσαντος, ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, εἵπετο τοῖς πολεμίοις. ὡδηγούμενος δὲ ὑπό τινα χειμάρρουν, βύσελον λεγόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ προσπεσὼν, ἀγυπτίῳ μὲν τὸ γένος, ὑπὸ ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, ξηρὰ δὲ ἡμέρας ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, φωτὸν αὐτὸν ποτοῦ καὶ τροφῆς παρασκευάμενος καὶ ἀναλαβὼν ἐπύθετο, τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ, γένος μὲν ἐσήμαινεν, ἀγύπτιος ὤν. καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ δεσπότου κατ' ἀρρωστίαν ἑπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τοῦ καταφρονησάντων καὶ διαρπακότων ἀλλά τε τὰ ἰουδαίας καὶ τὴν σίκελλαν ἐπιχειρήσαντος ὡς ὁ δαβίδης οὕτω δὴ τοῖς ἀμαληκίτας ὁδηγῶν, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς δὴ γῆν ἐρριμμένους, καὶ τοὺς μὲν ἀεὶ σπουδὴν, τοὺς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένους ὑπὸ τοῦ οἴνου, καὶ τοῦ λαφύρων καὶ τὰ λείας ἀπολαβόντας, ὅπως ἂν ἀφυλάκτως, πολλὴν αὐτοῦ φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ διωχεῖσθαι τεθαμμένοι, πάντες ἦσαν δυκατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ τετρακοσίων ὡδηγημένων, ὅπη καταλαμβανόμενοι παρ' αὐτῶν, ἀνῃρέθησαν, καὶ παρέσυρεν αὐτοῦ τὰ σπάθα καὶ τὴν τόξων τὸ ἅμμα, τοὺς δὲ δεξιουμένους ἀλλήλοις ταῖς προσπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίοις δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τοῦ ἀκράτου κατενηνεγμένοις. οἱπόσοι δ' ἐφθησαν προενθέμενοι τὰς παρόπλιας ἐκ ἐπαρτίας αὐτοῦ σφῶν, τούτους μὲν οὐκ ἦν ἀχερῶς τοῦ γυμνῶν καταπεπτωκότας ἀπέσφαττε. διέμενον δὲ, οἱ σὺν τῷ δαβίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναιρεσιώτες ὑπὸ φωτὸς ἕως ἑαυτέρας, ὡς μὴ προεκλειφθῶσι τοῦ ἀμαληκίτου πλείονας ἢ τετρακοσίους. ἐπὶ αὐτοὶ δὲ σὺν ἡμέρᾳ καμήλοις ὑποβάντες διέφυγον. ἀνέστρεψε δὲ τἄλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, καὶ τὰς τε αὐτοῦ γυναῖκας καὶ τὰς τοῦ ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναστρέφοντες ἦκον ὑπὸ τὸν τόπον, ἔνθα ἑξακοσίους μὲν διωκομένους αὐτοῖς ἐπέταξαν, κατέλειπον ὑπὸ τοῦ σκιδῶν, οἱ μὲν τετρακόσιοι, τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας

quare confestim agrum quem tibi donaui, repete, nihil de voluntate nostra dubitans: ecillic esto præsidio meæ regioni, ne interim dum cum exercitu absum, hostes aliqui eam per occasionem inuadant. hoc enim pacto non minus amici ac socii præstiteris officium. Paruit Dauid, & ad Sicellam se recepit. Sed interim dum Palæstinorum castra sequeretur, Amalecitarum gens expugnata & incensa Sicella, prædaque tam inde quàm ex vicinis Palæstinorum agris abacta, in suam regionem reuertebatur. Dauid autem vicum suum vastatum inueniēs, omnibúsque direptis vtramque etiam vxorem abductam, & pari modo commilitonum vxores ac liberos cum cætera præda abactos, doloris impatiens scidit vestimenta sua: & adeò huic calamitati succubuit, vt non priùs flere ac lamentari suam & suorum vicem desineret, quàm lacrymæ eum deficerent. nec multum aberat quin ab iratis ob iacturam coniugum & liberorum militibus saxis impeteretur, quòd in ipsum causam tanti mali reiiceret. Postquàm autem à mœrore se recollegit, & animam ad Deum erexit, rogauit pontificem Abiatharum vt sumpto sacerdotali amictu Deū consuleret, & oraculum referret, num Deus concessurus sit assecuto Amalecitas vxores ac liberos recipere, pœnásque de hoste sumere: pontifice verò iubente persequi, assumptis sexcentis armatis quantum potuit per vestigia hostium properauit. cúmque ad torrentem quendam nomine Basselum peruenisset, incidit in quendam Ægyptium errantem, iámque inopia & fame deficientem, qui toto triduo per desertum impastus oberrauerat. hunc cibo & potu priùs refocillatum, rogat cuius esset, & qua natione. is respondit se Ægyptium genere, à domino relictum in itinere, quòd propter languorem non posset agmen consequi eorum qui vastata Sicella finitimisque locis domum se recipiebant. Itaque hoc ductore Dauid vsus ad persequendos Amalecitas, assecutúsque eos in terram proiectos, & partim prandium sumentes, partim iam temulentos, & rebus ex præda quæsitis se oblectantes, ex improuiso irruens, magnam eorum stragem edidit. Inermes enim, & nihil tale expectantes, & epulis tantum ac compotationibus intenti, facilè ab armatis conficiebantur. alij enim instructi mensis accubantes, cruore appositos cibos inundabant, alij propinantes sibi inuicem opprimebantur, nonnulli verò somno iam ac vino sopiti: & si qui se interim armare potuerunt; non múlto maiore negocio quàm cæteri cædebantur. durauit enim ea cædes à prandio vsque ad vespetam, vt ex omnibus Amalecitarum copiis egrè quadringenti celeritate cæterorū ab internecione sint exempti. cæterùm præda omnis est recepta, vxorésque tam ipsius quàm Dauidis commilitonum. Remetientes autem iter postquam ad eum locū peruenerunt vbi ducentos minus expeditos ad custodiam impedimentorum reliquerant, quadringenti illi nolebant eos in prædæ partem admittere,

quòd per ignauiam in persequendo hoste delassati fuissent, aiebát atque contentos esse oportere receptis vxoribus ac liberis. Hanc eorum voluntatem iniquam Dauid pronunciauit. Par enim esse, vt victoria diuinitus concessa, receptísque ex hoste spoliis, vniuersi milites ex æquo fruerentur, maximè cùm reliqui impedimenta interim asseruauerint. ex eo præiudicio mos in posterum obtinuit, vt tantundem ex præda cederet iis qui pugnę interfuerunt, & iis qui interim circa impedimentorum custodiam sunt versati. Reuersus deinde Sicellam Dauid, per totam tribum Iudæ partes ex præda ad amicos & familiares misit. atque in hunc modum circa Sicellam & in persequendis Amalecitis res gesta est. Interea Palæstini acri prælio cum hoste congressi, & superiores facti, plurimos ex aduersa acie sternunt. ibi Saulus & filij contra hostem egregiè certantes, & hoc tantùm agentes ne inulti caderent, vtque honestis vulneribus confecti luctuosam hosti victoriã relinquerent, totam vim hostium in se conuerterunt: & circunuenti multitudine, magna circa se strage Palæstinorum edita postremo & ipsi hostium telis sunt obruti. fuerunt autem Sauli filij, Ionathas, Aminadabus & Melchisus. post quorum casum vniuersus Hebræorum exercitus profligatur: dúmque nullo ordine trepidi fugiunt, instantibus à tergo barbaris ingens cædes est perpetrata. Saulus quoque stipatus suorum caterua fugiebat: in quem Palæstini immissis sagittariis & iaculatoribus, omnes paucis exceptis confixerunt. ipse verò post multa fortia facinora edita, grauatus vulneribus, vt iam nec subsistere, nec sibi ipse manus inferre valeret, obsecrauit armigerum vt se ferro transfigeret, priusquam viuus in hostium potestatem fieret. quòd cùm armiger ob maiestatis reuerentiam detrectaret, ipse admoto ad pectus proprij gladij mucrone in eum incubuit. & cùm deficientibus viribus traiicere se non posset, circunspiciens iuuenem proximum rogat, quísnam esset: audi óque esse Amalecitam, orat vt se iuuaret efficere, quòd ipse suis manibus non quiret. qui postquam eius optata exsecutus est, ademptis aureis armillis & corona insigni regio, quantum potuit festinus inde se proripuit. armiger autem regius conspecta Sauli nece, ipse quoque se iugulauit. parimodo & vniuersum eius satellitium vnà cum domino suo cecidit, circa montem qui nominatur Gelboe. Qua clade audita ab Hebræis qui vallem vltra Iordanem sitam habitant, quíque campestres vrbes tenent, quòd Saulus rex cùm filiis & exercitu in prælio cecidisset, relictis suis oppidis in munitissimas quasque vrbes confugerunt: quæ Palæstini deserta nacti, facilè occupara ipsi posthac incoluerunt. Die verò quæ prælium proximè consecuta est, dum cæsorum cadauera spoliant, inciderunt in Sauli filiorúmque eius corpora, quibus exutis capita etiam præciderunt:

1. Reg. 13.

A ἐκ ἠξίουν αὐτοὺς ὑπομείζειν, ὁ συναπολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακιθέντας περὶ τὴν δίαξιν, ἀγαπήσειν ἢ σεσωμένας τὰς γυναῖκας ὑπολαμβάνοντας ἕλεγον. Δαβὶδης ἢ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῷ ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἶη γὰρ ἄξιος τὰ θεῖα παθὼν χάριτος αὐτοῖς ἀμυνάσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, νομίσασθαι ἢ πάντα αὐτῷ πᾶσιν ἐξ ἴσα τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν. Ϛ ταῦτ' ὑπὲ φυλακὴν τῶν σκευῶν μενάμποτον. καὶ ἐξ ἐκείνου, νόμος ἔθος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα τ' αὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάσσοντες. γενόμενος δ' ἐν σικέλλα Δαβίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις, ὑπομνήσεως τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν σικέλλων πόρθησιν, καὶ ἁμαληκιτῶν αἵρεσιν, ὧδε ἐγένετο. τῶν ἢ παλαιστινῶν συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσιν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ πολλοὺς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων. σάουλος ἢ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, Ϛ οἱ παῖδες αὐτοῦ, γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ὑποθανεῖν, καὶ παμβόλως ἀλκιμενδυσάμενοι τοῖς πολεμίοις δ' ὅλης αὐτοῖς δόξης ὑποκειμένης, ὑδὲν γὰ προειμένοτερον τούτου εἶχον, ὑπερφέρεσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα. καὶ προεκκλωθέντες ὑποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν παλαιστινῶν καταβαλόντες. ἦσαν ἢ οἱ σαοὺλ παῖδες, ἰωνάθης, καὶ ἀμινάδαβος, καὶ μελχισούς. τούτων πεσόντων, ξέπεται τὸ τῶν ἐβραίων πλῆθος. καὶ ἀκοσμία Ϛ σύγχυσις γίνεται Ϛ φόνος ὑπερμέτρων τῶν πολεμίων. σάουλος ἢ φεύγει, καρτερὸν σῖφος ἔχων περὶ αὐτὸν, καὶ τῶν παλαιστινῶν ὑπερεμφαίνεται ἀκοντιστὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ὑποβάλλει πλὴν ὀλίγων. αὐτὸς ἢ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ ξαύματα λαβών, ὡς μηκέτι δύνασθαι χαρτερεῖν, μηδ' ἀντέχειν ταῖς πληγαῖς, ὑποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύσῃ ἢ τὸν ὁπλοφόρον, ἀπασάμενον τ' ῥομφαίαν, ξαυτῷ αὐτὸ δηλάσαι πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ θελήσαντος ἢ τὸ ὁπλοφόρου κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν ἀπασάμενος, καὶ στήσας ὑπὸ τὸ ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν. καὶ μὴ δυνάμενος ὧσαθαι μηδ' ἐπερείσας δι' αβάλλειν αὐτῷ τὸν σίδηρον ὑπερφέρεται, καὶ νεανίσκου τινὸς ἐξώτος, πυθόμενος τὴς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς ἀμαληκίτης ὄν, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, δι' ἃ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, ὧδε φέρειν αὐτῷ τελευτὴν οἷαν αὐτὸς βούλεται. ποιήσας ἢ τοῦτο, καὶ περιελόμενος ὧδε τὸν βραχίονα αὐτοῦ χρυσὸν καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ ποδῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁπλοφόρος σάουλον αὐτοκρατῆ, ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' ὑδεὶς τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον γελβοὲ ὄρος. ἀκούσαντες ἢ τῶν ἑβραίων οἱ τὴν κοιλάδα πέραν τοῦ ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι σάουλος πέπτωκε, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, Ϛ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ὑπόλωλε, καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις εἰς ὀχυρωτάτας ἔφυγον. οἱ ἢ παλαιστινοὶ, τὰς καταλελειμμένας ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν. τῇ δ' ὑπαύσῃ σκυλεύοντες οἱ παλαιστινοὶ τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς,

B

C

D

E

F

G

ὑπετυγχάνουσι τ σαούλῃ, Ϛ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες, ὑποτέμνουσιν αὐτῶν τὰς κεφαλάς,

Ϛ κτ

καὶ ἐν πᾶσιν ὁρίοις τῆς χώρας, πέμψαντες ὅτι A
πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν παναπλίας αὐτῶν,
ἀνέθηκαν εἰς τὸ ἀσταρτεῖον ἱερόν. τὰ δὲ σώματα αὐτῶν
ἐκρέμασαν, ἐπὶ τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν
Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισσᾷ
πόλει τῆς Γαλααδίτιδος κατοικοῦντες ὅτι λελώβηνται τὰ
σαοὺλ νεκρὸν, καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμε-
νοι ἐπιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότα-
τοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες, ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν B
ἀλκίμοις καὶ ψυχαῖς φέρει, καὶ διὰ ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύ-
σαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσάν. καὶ παρελθόντες τὸ
τείχος τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα σαοὺλ
καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, κομίζουσιν εἰς Ἰαβισσὰν, μηδενὸς τῶν
πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάν-
των διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισηνοὶ πανδημεὶ κλαύ-
σαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας
τόπῳ, ἀρούρης λεγομένῃ. καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ
σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἦγον κοπτόμενοι
καὶ θρηνοῦντες τὸν βασιλέα καὶ τοὺς παίδας αὐτοῦ, C
μήτε ποτῷ, μήτε ζοφῆς γευσάμενοι. τέλος σάκλος τὸ
τέλος ἔσχε φονεύσαντος σαμψήλ, διὰ τὸ ὠμὰ κεῖ-
σαι τοῦ θεοῦ τὴν ἐπ' ἀμαληκίταις ἐντολήν. καὶ ὅτι τὸν ἀχι-
μελέχ τὸν ἀρχιερέως γένεσι, καὶ ἀχιμέλεχον αὐτὸν,
καὶ τὴν ἀρχιερέων πόλιν ἀπέκτεινε. ἐβασίλευσε δὲ, σαμυ-
ὴλ ζῶντος ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα. τελευτήσαντος
δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ σάουλος μὲν, ὅτου κατέστρεψε τὸν βίον.

& dimissis in hoc per totam suam regionem certis hominibus, hostes cecidisse nunciauerunt: quorum arma in templo Astartes dedicauerunt: porrò corpora eorum circa mœnia vrbis Bethsanæ, quæ nunc est Scythopolis, crucibus affixerunt. Quod posteaquam auditum est in Iabissa vrbe regionis Galaditidis, truncata esse Sauli ac filiorum cadauera, rem indignam rati eos extremo exsequiarum honore fraudari, aliquammulti fortissimi & audacissimi egrediuntur (alit enim hæc vrbs homines robustos ac feroces) factóque per totam noctem itinere, ad Bethsanæ mœnia peruenientes, demptis Sauli & filiorum corpotibus Iabissam ea deportauerunt, nemine hostium arcere eos aut aggredi propter virtutem ipsorum audente. Iabissenî autem populariter eos deploratos in celeberrimo agri sui loco sepeliuerunt, & indicto ob regis & filiorum cædem luctu ac ieiunio dierum septem in lamentis & planctu eos exegerunt. His finis fuit Sauli iuxta Samuelis vaticinium, propterea quòd mandata Dei de bello contra Amalecitas gerendo non est exsecutus, & quia trucidato cum tota cognatione Abimelecho pontifice, vrbem quoque pontificalem subuertit. Regnauítque viuente Samuele annis decem & octo, & post mortem eius annis viginti: quo tempore exacto, eum quem diximus vitæ finem est sortitus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως δαβίδης μὲν ἀπ' μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν χεβρῶνι πόλει, τῶν δ' ἄλλων πλήθους, ὁ σαούλου παῖς. Κεφ. α.

Οπ ἰεβόσθε φονευθέντος ὑπὸ τῶν φίλων, ἅπασαν τ' βασιλείαν δαβίδης παρέλαβεν. Κεφ. β.

Ως πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, κ' λαβὼν τ' πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐκ̣ώκισε δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους. Κεφ. γ.

Οπ δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν. Κεφ. δ.

Ως τοῖς πρόσθεν ἔθνεσι στρατεύσας δαβίδης, κ' χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτοῖς τελεῖν. Κεφ. ε.

Ηγωμοχία πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη. Κεφ. ς.

Πῶς ὑπὸ τοὺς μεσοποταμίους, στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν. Κεφ. ζ.

Οπ τῷ πρὸς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ στασιασάντων, ὑπὸ παιδὸς ἐξεβλήθη τ' ἀρχῆς. Κεφ. η.

Ως στρατεύσας ἀβεσάλωμος ὑπὸ τὸν πατέρα δαβίδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. θ.

Πῶς δαβίδης εἰς τ' βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, κ' ἔζησεν εὐδαιμόνως. Κεφ. ι.

Ως ἐπὶ πρεσβύτου, σολομῶνα τ' υἱὸν, ἀπέδειξε βασιλέα. Κεφ. ια.

Τελευτὴ δαβίδου, καὶ ὅσα πρὸ παιδὸς εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ κατέλειπεν. Κεφ. ιβ.

HÆC IN SEPTIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet. Cap. I.

Ieboſtho amicorum inſidiis interfecto, vniuerſum regnum ad Dauidem deuenit. Cap. II.

Dauid vi captis Hieroſolymis Chananæos inde eiicit, vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit. Cap. III.

Dauid Palæſtinorum bello impetitus apud Hieroſolyma victoriam illuſtrem conſequitur. Cap. IV.

Dauid ſubactis finitimis gentibus tributa illis imponit. Cap. V.

Damaſceni à Dauide vincuntur. Cap. VI.

Quomodo Dauid Meſopotamios vicerit. Cap. VII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt. Cap. VIII.

Abeſalomus contra patrem profectus cum exercitu perit. Cap. IX.

Quomodo Dauid regno reſtitutus feliciter vixit. Cap. X.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit. Cap. XI.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit. Cap. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER SEPTIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ὡς Δαβίδης ἐν Ἑβρῶνι μιᾶς φυλῆς ἐβασίλευσεν ὁ χειρῶνι, τῶν δὲ ἄλλων φυλῶν ὁ Σαούλου παῖς.

A

CAP. I.

Dauid apud Hebronem vnius tribus rex creatur, in reliquis Sauli filius paternum regnum obtinet.

ΣΥΝΕΒΗ ἢ ταύτῃ μάχῃ τὴν Ἰσραηλιτῶν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Δαβίδης τοὺς Ἀμαληκίτας νικήσας, εἰς Σικελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτοῦ δύο ἡμέρας ἐχοντος ἐν τῇ Σικέλλᾳ, τῇ τρίτῃ ὡς ἀφίκετο B ἄφασσθεὶς ὑπὸ μάχης τῆς πρὸς Παλαιγίνους ὁ τὸν Σαοῦλον ἀνελὼν, τήν τε ἐσθῆτα διερρηγμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα διεχέμενος. ὁ Δαβὶδης προσκυνήσας αὐτὸν, πόθεν ἥκοι ἐπυνθάνετο, ὁπόθεν δ' εἴη τῶν Ἰσραηλιτῶν μάχης ἐλέγετο. ἤλπιζε δ' αὐτὸν ἐκ τύχης αὐτῆς τὸ τέλος ἐπίστασθαι, πολλῶν μὲν ἀναιρεθεισῶν τοῖς Ἑβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Σαοῦλ, μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς ὡς δὴ τυχὼν τῇ ἔσοπτῃ τῶν Ἑβραίων, ὁ τοῦ βασιλέως πρόφυγόν παρών. ὃν ὁ κτείνας, μᾶλλον ἂν ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνοιτο C ζῶντα, ὡς δὲ καλεθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τὴν ῥομφαίαν γὰρ αὐτοῦ ὑπερεσόντα, ἀλλὰ τῶν βασιλικῶν ἀφθολλεῖν αὐτὸν ἀδυνήσαι καταρράσασθαι. καὶ σύμβολα τῆς ἀναιρέσεως ἐπεδείκνυε, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσοῦν τοῦ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ φερόμενος τὸν Σαοῦλ πεζὸν καμόντα αὐτῷ Δαβίδης ἵππον, μηκέτ' ἄπορον εἶναι, ἀλλ' εὐαρμοστεῖν τοῖς πεζοῖς τοῦ Σαούλου θανάτου βλέπων, καταῤῥηγνύς μὲν τὴν ἐσθῆτα, κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων, διεκαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ποιεῖ δ' αὐτῷ καὶ λύπην ὁ Ἰωνάθης, πιστότατός τε ὢν φίλος αὐτῷ, καὶ σωτηρίας ἄπορος γεγενημένος. τοσαύτην δὲ ἐπεδείξατο D ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοῦλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ὅτι τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ ὑποτείνασθαι κολάσαι. φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτοῦ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη παντὸς ἀμαληκίτης γένος, ἐπέλαβεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους, καὶ ἐπιτάφιους ἐπαίνους

HOc prælium in eum diem incidit, quo Dauid de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. tertio autem post eius reditum die, elapsus è prælio Sauli interfector, scissa veste, capútque sparsus cinere, ad Dauidem peruenit: adoratóque eo, interrogatus vnde veniret, è conflictu Israelitarum ait se venire. id fuisse illorum partibus infortunatum, cæsis multis Hebræorum millibus, & insuper rege cum filiis post eam pugnam desiderato. atque se nunciare suis oculis visa, cùm fortè in fugientem cum suis regem incidisset, quem à se rogatu ipsius cæsum fatebatur, ne viuus in manus hostium veniret: cùm enim in gladium incubuisset, non potuisse seipsum præ multitudine vulnerum interficere. eius deinde cædis argumenta certissima ostendebat, armillas aureas, & insigne regium, quæ ipse mortuo detraxerat, vt Dauidi afferret. At ille tam certis indiciis credere coactus, scidit vestimentum, & in fletu ac lamentis totam diem cum amicis exegit. accedebat ad mœroris cumulum Ionathas Sauli filius fidissimus eius amicus, & salutis ipsius non semel autor. Tanta autem fuit Dauidis virtus & erga Saulum beneuolentia, vt quamuis sæpius capitalibus eius insidiis appetitus, non solum ægerrimè tulerit eius interitum, verumetiam interfectorem illius affici supplicio iusserit. Præfatus enim quòd ipse sui accusator extiterit, regis cædem professus, & per hoc Amalecitæ filium se declarauerit, duci hominem mandauit. præterea lamentationes & epitaphia

2. Reg. 1.

in laudem Sauli & Ionathæ compoſuit, quæ in hodiernum vſque diem leguntur. His extremis officiis honorato rege, luctúque finito, cóſuluit Deum per prophetã, quámnam ex vrbibus Iudæ tribus habitandam ſibi concederet. cúmque reſponſum eſſet Hebronem concedi, relicta Sicella eò commigrauit, ambabus vxoribus illò adductis, & cohorte domeſtica: móxq; tota tribus ad eum locum confluens, regem eum communi ſuffragio declarauit. Audito deinde quod Saulum cum filiis Iabiſeni in Galaditide regione ſepeliſſent, miſit illuc qui collaudato eorum facinore, gratiam illis referendam ſuo nomine pollicerentur, ſimúlque nunciarent, quòd Iudæ tribus regem ſe conſalutaſſet. Interea Sauli copiarum præfectus Abenerus filius Neri, vir ſtrenuus, & ad magnas res obeundas natus, quàm primum cognouit cecidiſſe regem & Ionatham, alióſque duos eius filios, properè in caſtra delatus, reliquum ex omnibus filiis nomine Ieboſthum periculo eripit, & ſuperato vnà cum illo Iordane, totius populi regem eum conſtituit, excepta tribu Iudæ: regiámque ei elegit apud locum qui Hebraicè Manalis dictus, interpretatur caſtrum. inde profectus eſt cum dilectiſſimo milite, vt prælio cum Iudæ tribu decerneret, iratus quòd Dauidem regem creauiſſent. Huic occurrit Ioabus Satuiæ Dauidis ſororis filius, natus ex patre Suri, duos ſecum fratres, Abiſæum & Aſaelem, vniuerſúmque Dauidis exercitum ducens: & cùm circa quendam fonticulum apud vrbem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad prælium explicat. Cúmque Abenerus dixiſſet cupere ſe experiri vtrius partis præſtantiores milites eſſent, ex pacto vtrinque duodeni ad certamen ſunt deſtinati. qui progreſſi inter vtramque aciem, emiſſis priùs pilis, gladios ſtringunt: comprehéſíſque aduerſariorum capitibus, latera & illi feriebant, donec mutuis vulneribus ad vnum ſe conficerent. quo facto exercitus etiam conflixerunt, & poſt acre certamen, partes Abeneri ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi, ſed tergis eorum hærens hortabatur ſuos vt ne defatigarentur: idémque etiam fratres eius faciebant, præcipuè iunior Aſael ob eximiam pedum pernicitatem celebris, & non ſolùm cum hominibus, ſed cũ equis etiam curſu contendere ſolitus. is tũ Abenerum rectà inſequebatur, nec in ſiniſtram nec in dextram deflectens. Conuerſus autem Abenerus, & impetum eius fruſtrari volens, primùm vnius militis armatura cum eo depaſci voluit, vt perſequi deſineret. deinde rogabat ne ſe in hanc neceſſitatem adduceret, vt illo interfecto, in fratris eius conſpectum poſthac venire non auderet. cúmque ille his verbis nihil moueretur, ſed perſequi pergeret, ita vt verſa haſta fugiebat, imminenti lethale vulnus infligit, vt in veſtigio concideret. qui ve-

2. Reg. 2.

A σαούλου καὶ ἰωνάθου, ὅσοι καὶ μάχεις ἐμοῦ δέξαμβάνεσθαι. ἐπεὶ ὁ θεὸς ἐξετάμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος ὁ τῆ πένθους, ἤρετο τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφήτου τίνα δίδωσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῶν ἰούδα καλουμένης φυλῆς. φήσαντος δ' αὐτῷ δοθῆναι χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν σικέλλαν, εἰς ἐκείνην ἀπῆρε, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ. συνελθὼν ὁ πρὸς αὐτὸν ἅπας

B ὁ τῆς φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν σάκλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν ἰαβείσῳ τῆ γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτος ἀποδώσειν αὐτοῖς πρὸς τοὺς τεθνηκότας εὐσεβῆς ὑπισχνούμενος, ἅμα δὲ καὶ

C δηλῶν, ὡς ἡ ἰούδα φυλὴ κεχειροτονήκοιτο αὐτὸν βασιλέα. ὁ δὲ τοῦ σαοὺλου μὲν ἀρχιστράτηγος ἀβέννηρος, νήπιος ἦν παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἐγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπεισχθη εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ τὸν ὑπολειπόμενον ἐξαρπάσας ἰόν αὐτοῦ, ἰέβοσθος δ' ἐκαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ παντὸς ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ

D τῆς ἰούδα φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, καὶ μὴν τὴν ὑπερκώμιον γλωσσίας, μανάλιν. καὶ ὁ τοῦ ἑλλήνων, παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν ἀβέννηρος μὲν τῆς στρατιᾶς ὁπλέκτου συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τοῦ ἰούδα φυλῆς πρωταγεσύμβοις, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν δαβίδην. ἀπέκτεινε δ' αὐτὸν ἰώαβος, ὁ σαρείας μὲν παῖς, παντὸς ὁ σοφὸς, ὢν δ' ἀδελφῆς δαβίδου γεγονὼς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μᾶλλον τοῦ ἀδελφῶν ἀβισαίου καὶ ἀσαήλου, καὶ πάντων τοῦ δαβίδου ὁπλιτῶν. ἐπεὶ

E πρωτυχὼν ὅτι τινος κρείττονος ἐν γαβαὼ πόλει πρὸς τάσεται πρὸς μάχην. τὸν δ' ἀβέννηρα φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειότερος στρατιώτας ἔχει, συνῆλθεν παρ' ἀμφοτέρων δυοκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες δ' ἵππων εἰς τὸ μεταξὺ τῶν στρατιῶν οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς εἰς ἀλλήλους ἀφέντες, ἀπῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτούς, ἔπαιον εἰς

F τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἕως οἱ πάντες ὡσαύτως ἐν συμπτώματος ἀπώλοντο. πεσόντων δ' τούτων, συνέρρηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιὰ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἐνικήθησαν οἱ τοῦ ἀβέννηρου. καὶ διώκοντας οὐκ ἀνίει διώκων ὁ ἰώαβος, ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο ἀδιαλείπτως τοῖς ὁπλίταις ἐπιόντας ἔπεσθαι καὶ μὴ κάμνειν ἀναγκάζων, οἵτε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο. καὶ ὁ διαφανέστερος τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος ἀσαήλος, διὰ τε ποδῶν ὠκύτητα κλέος εἶχεν. οὐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον καταδιώκων εἰς ἄμιλλαν λέγουσι τοῦ δραμεῖν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἀβέννηρος ἐθαύμαζεν νεανίου ῥώμης τὸ ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς

ἀδίτεσον ἐγκλειθεὶς τῆ μερῶν. ὑπισχνουμένου δὲ τοῦ ἀβέννηρου, καὶ καταφιλήσαντα τὸν ὁμιλεῖν αὐτῷ περιωμόσου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος ἑνὸς τῆ ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὸν πανοπλίαν. πάλιν δ' ὡς οὐκ ἐπείθετο τοῦτο ποιεῖν, καταλαβεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ὑπολέσῃ τὸν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν. ὁ δὲ προσέμενον ὁ τοῖς λόγοις, ἀλλ' ὑπομείναντα τῆ διώξει φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τοὐπίσω καιρίως, ἀπέκτεινεν.

οἱ ὁ

οἱ ἢ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν ἀβέννηρον, ὡς ἦλθον ἕως τοῦ A
τόπου ὃ κεῖται σωρεύσαντες τὸν ἀσαήλον, ἔστησαν τὸν πε-
ρὶ, ἐκ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐδίωκον. ὁ ἢ ἰώαβος αὐτὸς καὶ
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἀβισαῖος, παραδραμόντες τὸ σῶμα,
καὶ τὸν πλείονος ὅλου τὸν ἀβέννηρον ἀπωδὴν αἰτίαν τοῦ θα-
νάτου τοῦ ἀδελφοῦ ὀργὴν λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ σφοδρο-
μίᾳ χρώμενοι, μέχρι τόπου τινὸς, ὀμματον καλοῦσι, ἐ-
δίωξαν τὸν ἀβέννηρον, ἤδη πρὸς δυσμαῖς ὄντος ἡλίου. ἀνα-
βὰς δ' ὅπι τινα βουνὸν, ὡς ἔστη ἐπ' ἐκείνου τοῦ τόπου B
μετὰ βενιαμίτιδος φυλῆς, αὐτούς τε κατεσκέπετο καὶ τὸν
ἀβέννηρον. τότε ἢ ἀνακραγόντος καὶ φήσαντος μὴ δεῖν
ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν.
ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀσαήλον, ὃς παραγ-
γοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βλαβῆναι
ἀνάγκαν. συμφρονήσας δὲ ἔπαυσεν ἡγεμὼν μέρος
τούτοις τοῖς λόγοις ὁ ἰώαβος ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι
σημαίνας τοῖς στρατιώταις, καὶ τὸν ὅπι πολὺ διώξεως ἐπέ-
σχε. καὶ δὴ μόλις ἐπ' ἐκείνης κατεστρατοπεδεύσατο τῇ τό- C
τε τὴν νύκτα ταύτην. ἀβέννηρος ἢ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας
καὶ περαιωσάμενος τὸν ἰορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται
πρὸς τὸν ἐν σαάλε παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς ἱέβοσθον.
τῇ δ' ἐχομένῃ, τοὺς νεκροὺς ἐξαριθμήσας, ἅπαντας
κηδεύσεν. ἔπεσον ἢ, τῶν μὲν ἀβέννηρος στρατιωτῶν, ὡς ἑξα-
κόσιοι καὶ ἑξήκοντα. τῶν ἢ δαβίδ, δέκα πρὸς τοῖς ἑνδέκα,
καὶ ἀσαήλος. ἃ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐπέδειξεν ἰώαβος καὶ
ἀβισαῖος εἰς βηθλέεμ, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ D
μνήματι, πρὸς δαβίδην εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. ἦρ-
ξατο μὲν οὖν, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς ἑβραίοις ἐμφύ-
λιος πόλεμος. καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ, τῶν μὲν μᾶλ-
λον δαβίδ, κρείττονων ἀεὶ γινομένων, καὶ πλέον ἐν τοῖς κιν-
δύνοις φερομένων, τῶν ἢ σαούλ παίδων, καὶ τῷ ὑπηκόων
αὐτῷ, καὶ πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμένων. ἐγένοντο
ἢ καὶ τέτων τῶν χρόνων καὶ παῖδες τῷ δαβίδῃ, τὸν ἀριθ-
μὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος
ἐκ μητρὸς ἀχίνας γεγόνως, ἄμνων ἐκαλεῖτο. ὁ ἢ δεύ- E
τερος, ἐκ γυναικὸς ἀβιγαίας, δανίηλος. τῷ τρίτῳ δ'
ἐκ τῆς θολομαΐου θυγατρὸς μαχάμης φυὴν τοῦ γεσι-
ρῶν βασιλέως ἀβισάλωμος ὄνομα. τὸν δὲ τέταρτον,
ἀδωνίαν ἐκ γυναικὸς ἀγγίτης φερεσπορήσας. τὸν πέμ-
πτον ἢ ἔκτον γεγενῆσαν καὶ γαλα ἐπωνόμασε. τοῦ δ'
ἐμφυλίου πολέμου συνεχῶς, καὶ συμπιπτόντων εἰς ἔρ-
γα καὶ μάχην πυκνῶς μετ' ἐκατέρου τῆς βασιλείας,
ἀβέννηρος ὁ τοῦ σαούλ στρατοῦ ἀρχιστράτηγος, συνετός F
τε ὢν καὶ σφόδρα δύνασιν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας
συμμαχίαν τῷ ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν. καὶ διέμενεν ἐ-
πὶ τοῦ χρόνου τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν
ἐγκλήμασι γενόμενος ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς
συνέλθοι τῇ σαούλ παλλακῇ, ῥᾳδιοφανῆ μὲν τοῦτο μα,
σιβάθῳ θυγατρὶ, καὶ κατεμεμφθεὶς τοῦ ἰεβόσθου, ἀπει-
λήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὑπὸ δικαίων τῷ παρ' αὐτοῦ
τυγχάνοι, πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτὸν χρώμενος, ἐ- G
πείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς δαβίδην μετενε-
γκεῖν, διαδιδόναι δ' ὡς ἐν ὀλίγῳ τὴν ἰσραὴλ ῥᾳδίως
καὶ σαούλου ἀρχῆς τῆς πρὸς ἰορδάνῃ, ὀλίγῳ ἢ τοῦ αὐτοῦ στρατηγίας τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβί-
δην, λαβεῖν ὅρκους τε καὶ πίστεις παρ' αὐτοῦ ἔφη, ἢν μὲν ἔξει αὐτὸν παῖδα καὶ φίλον ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τῶν σαούλ μὲ ἅπα-
σαν παρὰ δόξαν, αὐτὸν ἢ δικαίως ἐξέσεσθαι πάσης χώρας βασιλέα. τῶν ἢ δαβὶδ τὰ ποιησαμένου τὰς ὁμολογίας, ἤδη
καὶ ἐφ' οἷς ἀβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ ὁρκίων τελείων παρεσχεῖν τὰ συνθηκῶν ἀξιώσαντος,

rò cum eo Abenerum insectabantur: postquam ad locum in quo Asael iacebat peruenerunt, obliti amplioris persecutionis circum cadauer constiterunt. Ioabus autem & frater eius Abisæus, præter exanime corpus cursu prouecti, incitatique ira extincti fratris, mira pernicitate ac alacritate vsque ad solis occasum persecuti sunt Abenerum, & vsque locum qui ab aquæ ductu nomen accepit. hic in loco eminentiore cõsistit, Abenerũ cum Beniamitis fugientem prospiciens. qui cùm exclamasset, satis iam indignationi indultum, nec esse viros consanguineos improba insectatione cogendos omissa fuga in certamen redire: culpam enim penes fratrem eius Asaelem esse, quod monitus ab insequendo desistere noluisset, & ideo ictus cecidisset; vilius est nõ malè admonere: móxque Ioabus dato receptui signò suos cohibuit: & in eo loco castris positis pernoctauit. Abenerus verò continuato per totam noctem itinere trans Iordanem in Iebosthi regiam se contulit. sequenti die Ioabus recensitis cæsorum cadaueribus omnes sepultura dignatus est. ceciderant autem ex Abeneri exercitu tirentri sexaginta: Dauidis nouemdecim, prætérque Asael: cuius cadauer Bethlema reportatum fratres cum patriis monumentis intulissent, ad regem suum in Hebronem sunt reuersi. Hoc fuit inter Hebræos ciuilis belli initium, quod aliquandiu durauit, sed ita vt Dauidis partes magis ac magis proficerent, contrà eorũ qui sub Sauli filij degebãt imperio, in dies deteriores fierent. Interea Dauid sex filios è totidem vxoribus suscepit, quorum natu maximus è matre Achima natus, Amnon dictus est. Secundus ex vxore Abigæa Daniel. Tertius ex Machama filia Tholomæi natus regis Gessitorum, nomine Abesalon. Quartus Adonias ex vxore Angite susceptus, quintum verò & sextum Gertheſam & Galam nominauit. Porrò post conflatum ciuile bellum, & crebros partiũ conflictus, præcipuum monumentum fuit in Abenero, qui quòd esset vir prudens, & ad popularem gratiam factus, multitudinem in officio continebat, vt longo tempore in fide Iebosthi permanerent. Deinde verò insimulatus apud eum quòd consuetudinem haberet cum concubina eius Ræspha filia Sibathi, & ea de causa obiurgatus, dolore & indignatione motus quasi non bona gratia sibi pro fideli studio redderetur: minatus est se regnum ad Dauidem translaturum, & declaraturum quòd Iebosthus non tam propria virtute aut prudentia regno trans Iordanem potiretur, quàm ipsius bellicis artibus, & eximia in eam diem fide. móxque misit in Hebronem ad Dauidem qui suo nomine fœdus cum eo ferirent, hac conditione vt inter præcipuos regis amicos reciperetur, si populo ad defectionem à filio Sauli concitato, efficeret vt Dauid ab vniuersis Hebræis rex agnosceretur. Quii cum vehemẽter hoc nuncio lætus conditionem accepisset,

1. Reg. 3.

& quò magis ratum esset fœdus, postulasset vt Melcholen vxorem ad eum remitteret, quam magno suo periculo & annumeratis Saulo sexcentis Palæstinorum capitibus emerat: ante omnia remisit eam abstractam à Pheltiæ coniugio, adiuuante etiam Iebostho. nam & huic Dauid scripserat, æquum esse vxorem sibi restitui. deinde conuocatis senioribus populi, & præfectis militiæ in eam sententiam locutus est apud eos, remoratum se quidem illos quo minus relicto Iebostho ad Dauidem desciscerent: nunc autem libenter se hoc illis permissurum, quandoquidem certo comperisset hunc per Samuelem prophetam totius Hebræorum gentis regem diuino iudicio designatum esse, eundémque vatem præcecinisse, quòd huius ductu vindicandum sit in Palæstinos, nec alio rege sub iugum Israelitarum eos posse subigi. His auditis seniores & præfecti, certi iam in eorum sententiam Abenerum trãsisse, Dauidi in posterum apertè studuerunt. Supererat vt & Beniamitæ in hanc sententiam concederent, quòd ex hac tribu esset Iebosthi satellitium. ad quosquum eadem verba fecisset, ac ne illos quidem reniti animaduertisset, cum viginti fermè comitibus ad Dauidem proficiscitur, vt præsens fœdus initum confirmaret: tum quia quisque in rebus suis, sibi magis quàm alij fidit, tum quia volebat certiorem facere, quid in causa eius cum senioribus & ducibus egisset, & quòd ipsam quoque Beniamiticam tribum in partes ipsius traduxisset. à quo comiter exceptus, & splendidis ac sumptuosis epulis per aliquot dies adhibitus, tandem petiit vt dimitteretur, traducturus ad eum exercitum, & quod promiserat re exhibiturus, & quasi in manum imperium gentis ei traditurus. Vix ad hæc promissa exsequenda missus à Dauide Hebronem exiuerat, cùm Ioabus copiarum imperator peregrè rediens illuc aduenit: cognitóque quòd Abenerus icto cum Dauide fœdere paulo antè abisset regnum ei tradi curaturus: veritus ne is primùm inter amicos locum obtineret, autor illi factus regij fastigij, & alioqui vir prudens in consiliis capiendis, & rerum momentis obseruandis: ipse verò deteriori conditione esse inciperet, & præfectura copiarum priuaretur, malum & iniquum consilium concipit. ac primùm calumniis eum aggressus, persuadere conatur regi, vt caueat sibi, neque fidem illius verbis adhibeat. Nihil enim illum non tentare quo regnum Sauli filio constabiliat: & nunc structis dolis aduenisse, & optatis potitum, cum certa spe insidiis circumueniendi Dauidis abire. Postquam autem frustra se verba fundere animaduertit, ac ne tantillum quidem regem his moueri, mutato consilio facinus audax mente concipit, & certus hominem tollere, mittit confestim qui curtim per eius vestigia viam carperent, & assecuti cum Dauidis nomine reuocarẽt, quasi per obliuionem quiddam maximè ad rem pertinens illi significare omisisset. Abenerus autem postquam hæc audiuit ex nunciis in loco cui nomen Besira xx. stadiis ab Hebrone dissito, nihil eorum quæ euentura erant suspicatus ad vrbem reuertitur. Cui obuiam factus ante mœnia Ioabus, humanissimè exceptum summam

A ἀναιρήσαντα πρὸς αὐτὸν μελχόλλω τ γυναῖκα, μὴ θέλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτ κινδύνοις καὶ παλαισινῶν κεφαλαῖς ἑξακοσίαις, ἃς ὑπ' αὐτῆς ἐκόμισε τῷ παρ-
σαύλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τ μελχόλλω, ἀποσασάσης
φελτίης, τ τε συνοικουῦτος αὐτῇ, καὶ πρὸς τοῦτο καὶ ἰεβό-
θε συμπρεύξαντος. ἐπιγράφει δὲ αὐτῷ δαβίδης τὴν
γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δ καὶ τοὺς
μεγιστᾶνας τ πλήθους καὶ ταξιάρχους, λόγους ἐποιή-
σατο πρὸς αὐτοὺς, ὡς ἔχοντας ἑτοίμως, ἄπος λῦναι μὲν
B ἰεβόθε, δαβίδῃ δ προθέσθαι, ταύτης ἀποτρέψειν τῆς
ὁρμῆς. νῦν μέν τοι γε ὀκνῖζέποι χωρεῖν εἰ βέλοι). ἐπὶ δὲ
εἰδέναι τ θεὸν ἀλλ' σαμουήλε τ προφήτου, δαβίδην
χρεστονήσαντα, πάντων ἑβραίων βασιλέα. προφῆναι
δ' ὅτι παλαισινοὺς ἀμεῖνος αὐτὸς τιμωρήσει), καὶ ποιήσ
κατήκους ὑποχθονίους. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ πρεσβύτε-
ροι καὶ ἡγεμόνες, ὡς ἐπ' ἀβέννερος γνώμην ἰὼν εἶχον αὐτῷ
πρὸς τ προαγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ δαβί-
δ φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθόντων δ τύτων, ἀβέν-
C νερος συγκαλεῖται τ βενιαμίτην φυλὴν, οἷ δὲ ἐπ' ταύτης
ἅπαντες ἰεβόθε σωματοφύλακες ἦσαν, ἐπ' ταῦτα πρὸς
αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντιρρόντας ἑώρα, προ-
τιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, ὡδαλαβὼν ὡς εἴκοσι τοὺς
ἑταίρων, ἦκε πρὸς δαβίδην, τοὺς ὅρκους παρ' αὐτῷ λη-
ψόμενος αὐτός. πιστότερα δὲ τοῦ δι' ἄλλε θεατζμέ-
νων ὅσα δ' αὐτῷ ἕκαστοι ποιεῖσθαι εἰ) δοκεῖ, καὶ πρόσθι
D τοὺς ἡγουμένους αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας, καὶ
τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένε δ' αὐ-
τὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ
ξενίσαντος ὅπ συχνὰς ἡμέρας, ἐξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγα-
γεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ ὡδα-
δώσῃ τ ἀρχήν. ἐκπέμψαντος δ' τ δαβίδε τ ἀβέννερον,
ὐδὲ ὀλίγον διαλιπὼν εἰς χεβρῶνα ἦκεν ἰώαβος ὁ ἀρ-
χιστράτηγος αὐτῦ, ἐπ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν
E ἀβέννερος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ὅπ
συνθήκας καὶ ὁμολογίας τ ἡγεμονείας, δείσας μὴ τὸν
μ' ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσῃ) τάξει, συνεργὸν τε
τ βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τ' ἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν
πράγματα καὶ τοῖς καιροῖς ὑποδραμεῖν, αὐτὸς δ' ἐ-
λαττωθεὶς καὶ τ στρατηγείας ἀφαιρεθεὶς, κακοῦργον ἐπ'
πονηρὰν ὁδὸν ἄπεισι. καὶ πρῶτον μ' ὅπως χρὴ διαβάλ-
λειν αὐτὸν πρὸς τ βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ
μὴ προσέχειν οἷς ἀβέννερος συνίθεται. πάντα δὲ
F ποιεῖν αὐτὸν ὅπ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ σαύλε παιδὶ τ
ἡγεμονείαν. ὅπ ἦ ἀπάτη καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόν-
τα, μεθ' ἧς ἐβούλετο νεῶ ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῷ
καταστασιάζομένῳ ἀπελθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν
δαβίδην τύτοις, ὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, ἔρπειν
ταύτης ἐλπιδοφόρου ὁδὸν, καὶ κεῖνας ἀβέννερον ἀπο-
κτανῶν, πέμπει τοὺς ὑπισχνούμενους. οἷς καταλαβοῦσι
προσέταξεν αὐτὸν καλεῖν ἐπὶ τὸ δαβίδε ὀνόματος, ὡς
ἔχοντος αὐτῷ τινὰ περὶ τ προαγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ
μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. ἀβέννερος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τ ἀγγέλων, κατέλαβον δὲ αὐτὸν ἐν τό-
πῳ τινὶ ὑπαίθρῳ καλυμένῳ, ἀπέχοντι τ χεβρῶνος σα-
δίοις εἴκοσι, μηδὲν ὑπειδόμενος τ συμβησομένων ὑ-
πέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πόλῃ ὁ ἰώαβος,

benenuo-

καὶ δεξιωσάμενος, ὡς μάλιστ' οἷόν τε φίλος (ὑποκρί-
νων) γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τὸ ὀπιθεν λῆς
τὰ τῷ ἀληθῶς ἀγαθῶν οἱ θεώμενοι ἐγχειρεῖν τῶν
ἀτόπων) ὑποσπᾷ μὲν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ
διαλεξόμενος. ὡς δ' ἀγαγὼν ἐς τὸ ἐρημότερον τῶν πύ-
λης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν ἀδελφῷ, παρασάν-
δαλος τὸ μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ
μὲν ἀβίνηρος τοῦτον ἐνεδρευθεὶς τὸ τρόπον ὑπὸ ἰωά-
βου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος ἀσαὴλ τὸν ἀ-
δελφὸν ὃν διώκοντα καλῶν ἀβίνηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ
πρὸς τὴν χεβρῶνι μάχῃ. ὡς δ' ταληθὲς εἶχε, δείσαντος
μὲν τὸ στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τοῦ βασιλεῖ τιμῆς,
μὴ τοῦτον μὲ αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δ' παρὰ δαβίδου τὸ
πρώτιλα τάξιν ἀβίνηρος. ἐν τούτων οὖν τις κατανοήσειεν,
ὅσα τὸ πολλὰ τολμῶσιν ἄνθρωποι πλούτου ἕνεκα
τὸ ἀρχῆς, τὸ τὲ μηδενὶ τούτων ἀδιαχωρήσαι. κτήσασθαι
καὶ αὐτὰ πεθοιῶντες, δεῖ μυρίων κακῶν λαμβάνουσι. τὸ
δείσαντες ὑποβαλεῖν, πολλῷ χείρωσι τὸ βέβαιον αὐ-
τῶν τὸ ἀδήμονῆς πρεπούσιν, ὡς ἐχ ὁμοίως δεινὸν τυ-
χαίνοντος ποείσασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, τὸ συ-
νήθη τοῖς ὑπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς χρώμενον, ἐπὶ ταύτην ἀπο-
λέσαι, ἢ δὲ ἐπιβολὴν ἔχοντος συμφορᾶς. διὰ τοῦτο καὶ
χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσι ἔργα πάντες
φόβῳ τοῦ ὑποβαλεῖν. ἀλλὰ πρὸ μὲν τούτων ἐν βραχέ-
σιν ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. δαβίδης δ' ἀκούσας ἀπηρημένον
τὸν ἀβίνηρος, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχήν. ἐμαρτύρατο δ'
πάντας ἀνατείνων εἰς τὸν θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτε
κοινωνὸς εἴη τοῦ ἀβινήρου σφαγῆς, ὅτε κατ' ἐντολὴν καὶ
βούλησιν ἰδίαν ὑποθοῖτο. ἀρὰς δ' κατὰ τοῦ πεφονευκότος
αὐτὸν δεινὰς ἐτίθετο, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, τοὺς συμπρά-
ξαντας, ὑποθυμίους ἐποιεῖτο τοῖς ὑπὸ τοῦ τετελευτηκό-
τος ποιναῖς. ἔμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαν ἀπὸ τὰς πίστ[ε]ις
καὶ τοὺς ὅρκους οὓς ἔδωκεν ἀβινήρῳ τὸν εἰρηνᾶσθαι. πρὸς-
ταξε μὲν τοι γε παντὶ τῷ λαῷ, κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν
ἄνδρα, καὶ τοῖς νομιζομένοις τιμᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα, πρὸ-
ρήξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δὲ σάκκους. ταῦ-
τα δὲ ποιεῖν, προάγοντας τὸν κλίνιν. αὐτὸς δ' ἐφείπετο
μετὰ τῶν γερουσιαστῶν τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτό-
μενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τὸ τε πένθος τὸ
πρὸς τὸν ζῶντα, καὶ τὸν ὅτι τεθνηκότα λύπῃ, καὶ ὅτι μὴ κατὰ
τὸν αὐτοῦ γνώμην ἀπῆρεν. θάψας δ' αὐτὸν ἐν χεβρῶνι
μεγαλοπρεπῶς τὸ ὁπταφίοις τε συγχαλάμενος θρή-
νοις, αὐτὸς ὅτι τὸ τάφου σας πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ
παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. ἔτους δ' αὐτὸν ὁ ἀβινήρ συνέ-
σχεθανάτος, ὡς μηδὲ ξοφὸν ἀναγκάζοντων αὐτὸν τῶν
ἑταίρων λαβεῖν. ἀλλ' ὥμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἀχρὶ ἡ-
λίου δυσμῶν. ταῦτ' δύνοιαν αὐτῷ πᾶσι τὸ πλῆθος ἐμύ-
νησεν. οἵ τε δὴ πρὸς τὸν ἀβίνηρος φιλοσόργως διακείμε-
νοι, σφόδρα αὐτὸ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ὑποθανόντα, καὶ
φυλακὴν τὸ πίστεως ἠγάπησαν, ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώ-
σαι τὸν νομιζομένων ὡς συγγυῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐ-
χθρὸν ἡγούμενον ὑβρίσαι ἀκόσμως ἅψῃ, καὶ ἠμελημένῃ
τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ὑπλήρωσε καὶ ἡμέρᾳ τὸν φύσιν ἔχαιρε,
τὸν αὐτὸν ἐκόσμει λογιζόμενος πρόνοιαν εἰς αὐτὸν τὸ βα-
σιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν ἀβινήρου
πλεῖστον ἐώρα. πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα δαβίδην γλί-
χεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν ἱκανὸς, ὡς ἀθεὶς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτοῦ φονευθῆναι τὸν ἀβίνηρος.

beneuolentiam præ se ferens, (vt sæpe fit cùm ab obtexendas insidias malum aliquod facinus molientes summam bonitatem simulant) seorsum à cætero comitatu seducit, quasi secretius aliquid cum eo colloqui vellet: atque ita abductum in locum portæ solitarium, vno tantùm fratre Abisæo præsente stricto ferro per ilia traiicit. Hunc exitum habuit vir egregius, insidiis à Ioabo interceptus, vt ipse videri volebat in vltionem fratris Asaelis, quem in prælio ad Hebronem commisso Abenerus pertinaciter se insequentem interemerat. re autem vera quòd miserè timeret, ne honore quem obtinebat privaretur, Dauide imperium exercitus in Abenerum transferente. Hinc sanè videre licet, quàm nihil non audeant homines ambitioni & auaritiæ dediti, dum nemini cedere volunt. Nam & dum cupitis potiri properant, non dubitant quoduis perpetrare facinus: & ne quod semel nacti sunt amittant, maiora etiam non reformidant: sic existimantes, leuius incommodum esse ad summum fastigium non peruenire, quàm ab assuetis iam bonis excidere, ideóque plus illis semper audaciæ superest, dum timent ne pristina felicitate priuentur. Sed de his satis est paucis admonuisse. Porrò Dauid audita Abeneri nece vehementer indoluit, sublatáque ad cælum dextera magna voce protestatus est, quòd nec iubente se nec conscio cædes ea fuerit commissa. ad hæc diris imprecationibus autorem necis huius execratus, & familiam eius & facinoris socios præiudicio suo damnauit. Valde enim solicitus erat, ne videretur hoc contra fœdus cum Abenero ictum fuisse admissum, edixítque vt totus populus defleret ac lugeret virum, & solennibus funeralibus ei parentaret, scissis vestibus & saccos indutus: atque hoc modo exequias frequẽtari voluit, quas & ipse vna cum honoratioribus ac præfectis deduxit, planctu & lachrymis satis indicans vel beneuolentiam erga viuum, vel mœrorem ob defunctum, quódque præter ipsius voluntatem interemptus fuerit, quin & magnificè apud Hebronem sepultum, ac epitaphio à se composito honoratum, stans super monumentum primus deplorauit, suóque exemplo cæteros ad idem faciendum prouocauit. adeóque grauiter Abeneri morte affectus est, vt nullis amicorum precibus ad gustandum ea die cibum adduci potuerit, sed iuratus iejunium vsque ad solis occasum seruauerit. quod sanè non mediocrem ipsi gratiam apud multitudinem conciliauit. Nam quotquot erant Abeneri studiosi vehementer hunc defuncti extremum honorem & seruatam ad vltimum fidem probauerunt, quòd omnia in eum contulisset quæ in amicos conferri solent, & non vt inimicum aliquando neglectæ & ignominiosæ sepulturæ tradidisset: tum considerantes pro se quisque egregiam regis benignitatem, eandem sibi quoque ab illo pollicebantur. atque hoc modo optimè Dauid famæ suæ consuluit, nemine amplius suspicante ipsius voluntate cæsum fuisse Abenerum. quin & priuſ-

quam multitudo quæ ad funus celebrandum A conuenerat digrederetur, docuit eos quantum ipse in animo vulnus accepisset, quantúmque totus populus detrimentum amisso viro in rebus bellicis tam consilio quàm manu præstantissimo. Sed Deus, inquit, qui vniuersa gubernat, necem huius inultam non sinet. Is mihi testis esto quòd in Ioabum & Abisæum animaduertere non valeo, qui apud exercitum penè plus possunt quàm ego ipse. pœnam tamen diuinitus infligendam non effugient. Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit. B

CAP. II.

Iebostho amicorum insidiis interfecto, vniuersum regnum ad Dauidem deuenit.

II. 2. *Reg.* 4

IEbosthus autem Sauli filius morte eius aut ita grauiter hoc tulit, quod priuatus esset vito consanguineo, qui præcipuus autor ei C fuerat vt in paternum regnum succederet, mirúmque in modum ob hanc causam se afflictauit. Nec ipse diu superstes fuit, sed à filiis Hieremmonis Banaotha & Thanno per insidias est oppressus. Hi enim cùm essent Beniamitæ genere, & inter præcipuos optimates, existimantes si Iebosthum interficerent, magna se munera à Dauide accepturos, & aut amplas præfecturas aut aliud quid honorificum apud eum per hoc factum se consecuturos, nacti D solum Iebosthum in cubiculo meridiantem, videntésque nec satellitum quenquam adesse, neque ianitricem vigilare, sed & ipsam partim lassitudine, partim æstu in somnum solutam, subintrogressi ad eum, dormientem interemerunt: præcisóq; e capite, & per totam noctem ac diem itinere continuato, tanquam à læsis properantes ad eum quem magno beneficio demeruissent, Hebronem peruenerunt: ostensóque Dauidi Iebosthi capite, commenda- E bant ei suam operam ac beneuolentiam, quòd regni æmulum de medio sustulissent. Sed multum eos spes sua fefellit: neque enim pro eorum opinione illos excepit rex. Sceleratissimi, inquit, & iamiam pœnas daturi, an nesciebatis quòd à me operæ præmium Sauli interfector retulerit, qui ad me coronam eius auream apportauerat? & ille quidem rogatus hoc ei præstiterat, ne ab hostibus caperetur. Aut fortè alium me iam factum credebatis, vt mutatis F moribus delectarer viris maleficis, & domini cædem tanquam beneficium oblatum complecterer: idque occiso à vobis in suo lecto viro iusto, qui neminem vnquam læsit, vos verò maximæ etiam beneuolentiæ, summísque honoribus prosecutus est. quapropter eadem opera & illi pœnas violatæ fidei dabitis, & mihi iniquæ de me opinationis, quem putastis de tali Iebosthi cæde libenter auditurum. Neque G enim alio modo grauiùs existimationem meam lædere potuistis. Hæc locutus iussit eos exquisitissimis tormentis excruciatos supplicio dedi: caputque Iebosthi cum omni honore funeratum in Abeneri monumentum intulit. His ita finitis vniuersi Hebræorum

ἔλεξε ὁ Δ θεὸς τὸ πλῆθος, ὡς αὐτῷ μὲν ἡ τυχοῦσα χρήσοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθοῦ τετελευτηκότος, ἡ μικρὰ ὁ τοῖς ἑβραίων στρατηγοῖσι βλάβη, στερηθέντων αὐτὸν σώζειν δικαίως τε ἀρίστου καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένου. ἀλλὰ θεὸς μὲν εἶπεν, ᾧ μέλει πάντων ἐκ ἐάσει τοῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. ὅπως ἀδὼ ὁ, ὡς ἐδὲν ἰώσαιον καὶ ἀβιασάμενον τοῖς σαρκεῖα παῖδας ποιεῖν. ἱκανός εἰμι, πλέον ἐμοῦ δυναμένους, ἀλλ' ἀποδώσει τ ἁμ τ τολμημένων αὐτοῖς ἀμοιβὴν τὸ θεῖον. καὶ ἀβεννῆος μὲν εἰς τοῦτο κατέστρεψε τέλος τ βίου.

Κεφάλαιον Γ.

Οτι τῶ ἰεβόδου φονεὺς γενόμενος ὑπὸ δυσὶ φίλων, ἅπασαν ἡ σαοὺλεως δαβίδης παρέλαβεν.

ΑΚέσας ὁ τῷ τελευτῷ αὐτὸς ὁ σαοὺλ παῖς ἰεβόδου, ἀ φερέως ἤνεγκεν, ἀνδρὸς ἐστερημένος συγγενοῦς καὶ τ βασιλείαν αὐτῷ ὠφελοῦντος. ἀλλ' ἐφρενάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ ἀβεννήου θάνατος. ἐκ ἐπεβίω δ' ἐδὲ αὐτὸς πολὺν χρόνον. ἀλλ' ὑπὸ τῷ ἱερεμμωνος υἱῶν, βαναόθα, τῷ ὁ ἑτέρῳ θαννος ὄνομα ἦν, ὑπεβουλευθεὶς ἀπέθανεν. ἦσαν γὰρ ὄντες, τὸ μὲν γένος βενιαμῖται, τ ὁ πρώτοις τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς αὖ ἀποκτείνωσιν τ ἰεβοῦθον, μεγάλων παρὰ δαβίδ ἐ τεύξονται δωρεῶν, καὶ στρατηγίας ἢ τινος ἄλλης πίστεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον δύοντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τ ἰεβοῦθον, καὶ μήτε τοῖς φύλαξι παρόντας, μήτε τ θυρωρὸν ἐγρηγορῦαν, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ ὑπό τε τῦ κόπου καὶ τ ἐργασίας ἧς μετεχειρίζετο καὶ τῦ κάυματος εἰς ὕπνον καταπεσοῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συνέβαινε κατακεκοιμῆθαι τ σαοὺλ παῖδα, κτείνουσιν αὐτόν. καὶ τῷ κεφαλῷ ἀποτεμόντες, καὶ δ' ὅλης τ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ποιησάμενοι τῷ πορείαν ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικημένων, πρὸς τὸν λυπούμενόν τε τὴν χάριν, καὶ παρέξοντα τῷ ἀσφάλειαν, εἰς χεβρῶνα παρεγένοντο. καὶ τῷ κεφαλῷ ἐπιδείξαντες τῷ δαβίδ τὴν ἰεβόδου, σωτῆρας αὐτοὺς ὡσεὶ δύνοις, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ καὶ τ βασιλείας ἀπαγωνιστὴν ἀπηρκότας. ὁ δ' ὡς ἐκ ἤλπιζον ἔτυχε αὐτῷ προσεδέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἶπεν, ὦ κάκιστοι, καὶ ὠδαχρῆμα δίκην ὑφέξοντες, ἐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τ σαοὺλ φονέα, καὶ τὸν νομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτῷ στέφανον ἠμυνάμην, καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τῷ αἱρέσιν, ἵνα μὴ συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβεβλῆσθαί με, καὶ μηκέτ' ἐν τὸν αὐτὸν ὑποπτεύσατε, ὡς χάριν κακοῦργοις αὐδρᾶσι, καὶ χάριτας ἠγήσασθαι τὰς κυριοκτόνους ὑμῖν προφέρεις, ἀπηρκότων ὅτι τ αὐτῷ κοίτης αὖδρα δίκαιον, καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς ὁ δι' πολλῆς δυνοίας καὶ τιμῆς ἐρημώσαντα. διὸ, δώσετε ποινὴν μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τὸν νομίσαντας ἡδέως ἔχειν με τῷ ἰεβόδου τελευτῷ, τοῦτον ἀνελεῖν. ἃ γὰρ ἐδικαιώσασθε μάλλον ἀδικήσαι τῷ ἐμῷ δόξαν τοῦθ' ὑπολαβόντες. ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰκίαν αὐτοὺς αἰκισάμενος, διεχρήσατο. καὶ τῷ ἰεβόδου κεφαλῷ, ἐν τῷ ἀβεννῆι πάφῳ πάντων ἀξιώσας ἐνθῆναι. τούτων ὁ τοιοῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες οἱ τῦ λαοῦ τῷ ἑβραίων φρω-

πρῶτοι πρὸς τὸν Δαβίδην εἰς χεβρῶνα, οἵτε χιλίαρ- A
χοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐτοῖς, τιμὴ τὰ
ξύνοδα αὐτῶν ἐπὶ καὶ σαοὺλ ζῶντος εἶχον πρὸς αὐτὸν ὑπο-
μιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν ἠμύνοντο τότε χιλίαρ-
χον πρῶτος ὁ ἀδελφὸν, ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ
ἦλθε σαμουήλου τοῦ προφήτου χρηστοηθείη, καὶ παῖδες αὐ-
τοῦ, καὶ ὡς τὴν ἐβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισα-
μένῳ παλαιστινοὺς δέδωκεν ὁ θεὸς ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ,
ζώντης τε διαδήλως τὴν προθυμίαν αὐτοὺς, καὶ ὠφελη- B
καλέσας ἠξιοῦσεν, ἐὰν δὲ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τῶν
τοιούτων ἔργων, καταδωκήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἐπεμ-
ψε τὸν λαὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς
ἰούδα φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φο-
ρεμύτες ὅπλα θυρεὸν καὶ σιδηρᾶν. ὅτοι δὲ, τῶν σαοὺλ
παιδὶ παρέμενον. τούτων δὲ χωρὶς ἡ ἰούδα φυλὴ, τὸν
δαβίδην ἀπέδειξε βασιλέα. ἐκ δὲ τοῦ συμεῶνος φυλῆς,
ἑπτακισχίλιοι καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τοῦ λευίτου, τετρακισχίλιοι C
ἑπτακόσιοι, ἔχοντες ἄρχοντα ἰωδάμον. μεθ' οὗτον δὲ ὁ
ἀρχιερεὺς σάδακος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγε-
μόσιν. ἐκ δὲ τοῦ βενιαμίτου φυλῆς, ὁπλίται τετρακισχί-
λιοι. ἡ δὲ φυλὴ πρὸς ἐμένων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ἰούδου τοῦ σαοὺλ
τινὰ βασιλεύσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τοῦ ἐφραίμου φυ-
λῆς, δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, οἱ τῶν δυνατωτάτων καὶ
κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τοῦ μανασσίτου φυλῆς
τοῦ ἡμίσους, μύριοι ὀκτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τοῦ ἰσσαχάρου φυ-
λῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁ- D
πλίται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τοῦ ζαβουλῶνος φυλῆς, ὁπλι-
τῶν ἐπιλέκτων, πέντε μυριάδες. αὕτη δὲ ἡ φυλὴ μόνη
πᾶσα πρὸς δαβίδην συνῆλθεν. ὅτοι πάντες τὸν αὐτὸν
ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τοῦ γάδου φυλῆς. ἐκ δὲ τοῦ νεφθαλί-
του φυλῆς, δισμύριοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώ-
μενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δ' ἡ φυλὴ ἀριθ-
μητὸς ὅσα, ἐκ δὲ τοῦ δανίτου φυλῆς, ἐκλεκτοὶ δισμύ-
ριοι ἑπτακισχίλιοι. ἐκ δὲ τοῦ ἀσηέρου φυλῆς, μυριάδες E
τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο φυλῶν τῶν πέραν τοῦ ἰορδάνου, καὶ
τοῦ λοιποῦ τοῦ μανασσίτου φυλῆς ὁπλισμένων θυρεῷ
καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώ-
δεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ φυλαὶ, ῥομφαίαις ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ
τὸ πλῆθος, εἰς χεβρῶνα πρὸς δαβίδην συνῆλθε, μεθ'
ὅλης προθυμίας στρατιᾶς καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν
πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τοῦ δαβίδου βασιλεύειν ἐκύ-
ρωσαν. ὅτι δὲ ξεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος τοῦ λαοῦ, καὶ κα- F
τευοχηθέντος ἐν τῇ χεβρῶνι, ὁ δαβίδης μεθ' ἁπάντων
ἐκεῖθεν ἀρᾶς, ἦκεν εἰς ἱερουσόλυμα. τῶν δὲ κατοικούντων
τὴν πόλιν ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν ὅτοι χαναναίων,
ἀποκλῄσαντων αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπιραμένους
τὰς ὄψεις καὶ τὰς βάσεις καὶ πᾶν τὸ λελωβημένον σι-
δήρου ὑπερβαλόντων ὑπὲρ τοῦ τείχους, καὶ λε-
γόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τοὺς ἀναπήρους, ταῦ-
τα δὲ ἐφρόντιζον καταφρονοῦντες τῆς τοῦ τειχῶν ὀχυρό-
τητος, ὀργισθεὶς, πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ ἱεροσόλυμα. καὶ G
πολλῇ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος ὡς διὰ τοῦτ'
αὐτοῖς ἐλεῖν, διότι ἐμφανίζων τιμὴν ἴσχυε, καὶ καταπλῆξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις
τρόπον διέκεινται πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει καὶ κάτω τὴν
κάτω πόλιν. ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς
ὑποχέσει καὶ χερῶν ἐβασιλεὺς προθυμοτέρους
ὅπως τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσας, καὶ τῷ δόρατι τῷ ὑποκειμένων φαράγγων ὅπως τὴν ἄκραν ἀναβαίη,

proceres Hebronem ad Dauidem conuenerunt cum tribunis ac præfectis, seque & sua omnia illi dediderunt, commemoratis priùs veteribus officiis, quæ in eum viuente etiam tum Saulo contulissent, & quòd tribunum tunc regium in summo honore habuissent, & quòd diuino suffragio per Samuelem prophetam rex vnà cũ suis filiis declaratus esset: eique soli destinatum esset vt perdomitis Palæstinis Hebræorum rebus perpetuam salutem ac securitatem afferret. 2. Reg. 5.
At ille collaudato eorum studio, hortatúsque vt in cœptis permanerent, fore enim vt nunquam eos pœniteat, conuiuio & omni comitate exceptos remisit ad populum in regiam adducendum. Conuenerunt itaque ex tribu Iudæ armatorum sex millia octingenti, scuta & lanceas gestantes, qui hactenus Sauli filium secuti fuerant, & sine quibus hæc tribus Dauidi regnum decreuerat. ex tribu Simeonis septem millia & centum eo amplius: ex tribu Leuitica quatuor millia septingenti cum principe suo Iodamo. cum his erat pontifex Sadocus cum viginti duobus cognatis principibus. ex tribu Beniamitide armati quater mille. Hæc enim tribus adhuc sustinebat credens aliquem ex genere Sauli regnaturum. Ex tribu Ephræmi viginti millia & octingenti, viri animis & viribus præstantes. Ex dimidia tribu Manassitide millia decem & octo. Ex tribu Isachar ducenti futurorum præscij, & armatorum viginti millia. Ex tribu Zabulon armatorum lectissimorum quinquaginta millia. Hæc enim tribus sola vniuersa ad Dauidem confluxit. hi omnes eadem armatura vtebantur, qua tribus Gadi. Ex tribu Nephthalitide insigniores & ductores mille, scuto & hasta armati. quos sequebatur reliqui tribules eorum, multitudo penè innumerabilis. Ex tribu Danitide selectorum viginti septem millia. ex tribu Aseri quadraginta millia, ex duabus autem tribubus trans Iordanem habitantibus & reliquo tribus Manassitidis armatorum scuto & hasta galeáque ac gladio viginti duo millia. Reliquæ quoque tribus gladiis vtebantur. Hæ fuerunt copiæ quæ in Hebronem ad Dauidem sunt collectæ cum magno commeatu frumenti & vini, cæterorúmque ad victum commodorum, omnéque communi sententia regnum ei ratum ac firmum esse voluerunt. cúmque triduo illic festa celebrassent, epulisque operati essent, Dauid cum omnibus his copiis Hierosolyma est profectus. Iebusæi verò qui tum vrbem incolebant, Chananæorum & ipsi generis, clausis ad eius aduentum portis, & in mœnibus quotquot erant cæci vel claudi, aut alioqui mutili in contemptum regis collocatis, dictitabant hos ad arcendum hostem sufficere, freti munitionum firmitate. Quo ludibrio ad iram concitatus, oppugnationem aggreditur: & cùm strenua militum opera vteretur, omnibus adnitentibus vt vnius vrbis expugnatione cæteris si qui similiter pertinaces essent, metus incuteretur, vi inferiorem vrbis partem occupat. Resistente autem sola arce, decreuit propositis honoribus ac præmiis militem ad rem alacriter gerendam excitare: III.

promisitque ei qui per subiectam vallem inarcem euasisset,totius exercitus imperium se cõmissurum. & cum eo certatim omnes enitérentur,cupiditate summæ præfecturæ accensi, Saruiæ filius Ioabus alios præuenit, & conscẽsa arce clamore sublato à rege promissum copiarum imperium repoposcit.

Cap. III.

Dauid vi captis Hierosolymis Chananæos inde populariter eiicit,vrbémque Iudæis victoribus inhabitandam tradit.

Electis deinde ex arce Iebusæis,& instauratis Hierosolymis, rex ea, ciuitatem Dauidis appellauit, ac per omne regni sui tempus domicilium inibi habuit,cæterum tempus quo apud Hebronem solius tribus Iudæ rex fuit,septem anni fuêre,& mẽses sex,postquam autem Hierosolymis regiam sibi aptauit,in dies magis ac magis res ei ex voto succedebant,Deo prouidente vt ea vrbs egregiis accessionibus quàm celeberrima redderetur. Per idem tempus Iramus legatione in hoc missa in amicitiam ac societatem Dauidis est receptus: misitque ei dono materiam cedrinam & architectos ac fabros,qui regiam ei Hierosolymis exædificarẽt. Dauid autem superiorem vrbis partem & arcẽ in ea conditam in vnum corpus redegit, cingẽdúmque eisdem munitionibus Ioabo demandauit. Igitur primus Dauid Iebusæis inde electis,à se ciuitatem denominauit.Nam tempore Abrahami generis nostri auroris Solyma vocabatur.nec desunt qui affirment etiam apudHomerum Solymorum nomine hanc vrbem intelligẽdam. templum enim iuxta Hebræorum linguam nominatum est hac voce,securitatem significante.Totum autem hoc tempus ex quo Iesus Hebræorum aduersus Chananæos imperator,deuictæ regionis agros suis diuisit, postquem Israelitæ nunquam barbaros ex Hierosolymis eiicere valuerunt,vsque ad hanc Dauidis expugnationẽ anni fuêre quingẽti & quindecim.Nec prætermittendus est per filẽtiũ Orphonas vir inter Iebusæos opulentus,cui in expugnatione Hierosolymorum parcitum est à rege,tum propter perpetuã eius erga Hebræos beneuolentiam,tum quia priuato quodam officio demeritus est eũ,vt paulo pòst magis opportuno loco indicabimus.Dauid deinde alias quoque vxores duxit, & concubinas sibi adiũxit,filios etiam vndecim suscepit, quorum nomina,Amnas,Ellus,Sebas,Nathan, Solomon, Iebar,Eliel,Phalna, Ennaphen, Ienas, Eliphal, & præterea filiam Thamaram. Horum nouem ex legitimis coniugibus nati sunt,duo verò postremi è concubinis.Thamara autem Abesalomi germana fuit.

Cap. IV.

Dauid Palæstinorum bello impetitus apud Hierosolyma victoriam illustrem consequitur.

IIII. Palęstini autẽ cognito quòd Hebrẽi Dauidẽ regẽ creassent,collecto contra eos exercitu & occupata conualle quæ dicitur Gigãtum nõ procul Hierosolymis sita,castra ibi posuerunt.

ἡ ταύτῃ ἑλόντι, στρατηγείαν ἅπαντος τ̃ λαῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων ὁ φιλοτιμυμένων αἱρεθῆναι, ἡ μηδένα πόνον ὑπομένντων ὑφίσασθαι δ' ὑπεθυμίαν τ̃ στρατηγίας, ὁ σαρυία παῖς ἰώαβος ἐφθη τοὺς ἄλλους, ἡ ἀνεβόησεν ἀναβαὶς, πρὸς τ̃ βασιλέα, τ̃ στρατηγίαν ἀπαιτ̃ν.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς πολιορκήσας ἱεροσόλυμα δαβίδης, ἡ λαβὼν τὴν πόλιν ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς χαναναίους, ἐνῴκησεν δ' εἰς αὐτὴν ἰουδαίους.

Ἐκβαλὼν ὁ τοὺς ἰεβουσαίους ἐκ τ̃ ἄκρας, ἡ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν δαβὶδ ἐκ προσηγόρευσε, ἡ τ̃ ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέζιβε βασιλεύων. ὁ ὁ χρόνος ὃν τ̃ ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν χεβρῶνι, ἑπτὰ ἔτη ἑπτὰ, ἡ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας ὁ βασίλεια ὄντα τὰ ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρους ἀεὶ ἡ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τ̃ θεῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ ἡ λαμβάνειν ὑπίδοσιν. πέμψας ὁ πρὸς αὐτὸν ἱέραμος ὁ τυρίων βασιλεὺς, φιλίαν ἡ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ ἡ ξυλα κέδρινα ἡ τεχνίτας ἄνδρας τέκτονας ἐ οἰκοδόμους, οἳ κατεσκεύασαν βασίλειον ἐν ἱεροσολύμοις. δαβὶδης ὁ, τήν τε ἄνω πόλιν προσλαβὼν, ἡ τ̃ ἄκραν συνάψας ἐν αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα. ἡ προσετείχισας ὑπομελητὴν τ̃ τειχῶν κατέστησεν ἰώαβον. πρῶτος οὖν δαβίδης τοὺς ἰεβουσαίους ἐξ ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτ̃ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ὅτι γὰρ ἀβραάμου τ̃ προγόνε ἡμῶν, σόλυμα ἐκαλεῖτο. μ̃ ταῦτα ὁ αὐτὴν φασί τινες ὅτι ἡ ὅμηρος ταῦτα ὀνόμασεν σόλυμα. τὸ γὰρ ἱερὸν, τὰ σόλυμα κ̃ τ̃ ἑβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ὅ ὅ ἐστιν, ἀσφάλεια. ἓν ὁ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τ̃ ἰησοῦ τ̃ στρατηγοῦ ὅτε χαναναίους στρατείας, ἡ τ̃ πολέμε καθ' ὃν κρατήσας αὐτ̃ κατένειμε ταύτην τοῖς ἑβραίοις, ἡ ἐκ ἔτι τοὺς χαναναίους ἐκβαλεῖν ἐξ ἱεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ ἰεραπλίται, μάχεις ἓ δαβίδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια ἡ πεντεκαίδεκα. ποιήσομαι ὁ ἡ μνήμην ὀρφόνα, πλούσιε μὲν ἀνδρὸς τ̃ ἰεβουσαίων, ἐκ ἀναιρεθέντος ὁ ἐν τῇ ἱεροσολύμων πολιορκίᾳ τοῦ δαβίδου διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἑβραίους εὔνοιαν αὐτ̃, ἡ τινὰ ἡ χάριν ἡ ἀποδόσιν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἓν μικρὸν ὕστερον διηγήσεσθαι σημανῶ. ἔγημε ὁ ἡ ἄλλας γυναῖκας, πρὸς ταῖς ὕσαις αὐτ̃ δαβίδης, ἡ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο ὁ ἡ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, ὧς προσηγόρευσεν, ἄμας, ἔμνους, ἐβαννάθαν, σολομὼν, ἰεβὰρ, ἐλιλὶ, φάλνα, ἰωναφὶ, ἰεναὲ, ἐλιφαλέ. ἔτι ὁ ἡ θυγατέρα θαμάραν. τούτων, οἱ μὲν ἐννέα, ἐξ ὑδρυίδων ἦσαν γεγονότες ὧς ὁ τελευταίους εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τ̃ παλλακίδων. θαμάρα ὁ ὁμομήτριος ἀβεσαλάμῳ ἦν.

Κεφάλαιον δ'.

Οτι δαβίδης στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν παλαιστινοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἐνίκησεν.

Γνόντες δ' οἱ παλαιστινοὶ τὸν δαβίδην βασιλέα ὑπὸ τ̃ ἑβραίων ἀποδεδειγμένον, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυμα, ἡ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τ̃ γιγάντων καλουμένην, τόπος δέ ἐστιν ἐ πόρρω τ̃ πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται.

ὁ ὁ

ὁ δὴ τῶν Ἰουδαίων βασιλεὺς (οὐδὲν γὰρ αὐτῷ πρόφητείας, καὶ τοῦ κελεῦσαι τὸν θεὸν, καὶ πρὸ τοῦ ἐσομένων λαβεῖν ἐγνωκὼς) ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν) ἐκέλευσε τὸν ἀρχιερέα τὰ δοκεῖ τῷ θεῷ, καὶ πολεμεῖν ἔσαι τὸν μάχης τέλος προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ὅπι τοὺς παλαισινούς. καὶ ἀθρόμιξις συμβολῆς, αὐτὸς κατ' ὄπιν ἀφνιδίως ὄπισθεν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ εἰς φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολάβη δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῶν παλαισινῶν στρατείαν ἐλθεῖν ὅπι τοὺς ἐβραίους, τῷ τάχει δὲ ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ὅπλων ἐξαθλῆσαι γενναῖον, μηδὲ μάρτυρίας ἄξιον, σοχαζόμενος αὐτῷ τὴν βαρύτητα καὶ τὴν ἀγχυνίαν, ἀλλὰ γινωσκέτω συρίαν ἅπασαν καὶ φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸν πολέμου κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἰδὼν αὐτὸν, τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ὑποβαλόσι μυριάδας, μὴ μείζονος ὑπέναι τοῖς ἐβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει, καὶ ταύτας πάσαντες τὰς μάχας, ξιπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ δαβίδη, καὶ εἰς ταυτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ τὸν βασιλέως τὸν ἰσραηλιτῶν ἐρωμένου τὸν θεὸν, πρὸ τοῦ πρὸ τοῦ μάχου ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλουμένοις κλαυθμῶσι κατέχειν τὰς στρατιὰς, καὶ ἀποθεν μὴ ἴσοι τὸν τῶν πολεμίων στρατοπέδου. κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἀρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι, μὴ πνέοντος αἰέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὃν αὐτῷ καιρὸν προεῖπεν ὁ θεὸς παρεῖναι, ἰδὼν ὅπιχων ἐφ' ἑτοίμου ἤδη καὶ φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ἐπὶ γὰρ ὑπέμειναν αὐτὸν οἱ τῶν πολεμίων φάλαγγες, ἀλλ' δύθις ὑπὸ τὴν συμβολῆς τραπέντας ἐκέκειτο κτείνων. καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχει πόλεως γεζαρών, ἥδε ἔστιν ὅρος αὐτῷ τὴν χώρας, διαρπάσας αὐτῷ τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν ὄρων ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῷ διέφθειρεν. ἐκ τοῦ δὲ ὑποβαίνος καὶ ταύτης τὴν μάχης τὸ τέλος, ἔδοξε δαβίδη συμβαλοῦσαι μὲν τῷ γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τῷ ὁμοφύλων ἐξ ἁπάσης τὴν χώρας πρὸς αὐτὸν, τοὺς ἐν ἀκμῇ τὴν ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας, καὶ προθέντα εἰς καιὰθιαρεὶμ, μεταπομίσαι τὸν θεὸν κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς ἱερουσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὸν, θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γὰρ ἐπὶ σαοὺλου βασιλεύοντος ταῦτ' ἐπράξεν, οὐκ ἂν δεινὸν ἔδεν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τὸ λαὸ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, ἐδοκίμασεν ὁ βασιλεὺς ὅπι τὸν κιβωτὸν, καὶ βασάξαντες ἐκ τῆς ἀμιναδάβ οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ὀπισθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὸν, ἕλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μὴ τῶν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν θεὸν, καὶ ᾄδοντες πᾶν εἶδος μέλους ὀπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κεχυσμένων καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὸν κιβωτὸν εἰς ἱερουσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς χειδῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου προῆλθε, τελευτᾷ ὀζᾶς, κατ' ὀργὴν τοῦ θεοῦ. τῶν βοῶν γὰρ ὑπωδυσάντων τὸν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὴν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὧν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ὑποθανεῖν ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ λαὸς, ἐδυσφόρησαν ὅπι τῷ θανάτῳ τοῦ ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος ἐν ᾧ ἐπλήγη, ἔτι νῦν ὀζᾶ διακοπὴ καλεῖται.

Iudæorum verò rex nihil inconsulto Deo solitus agere, iussit pontificem qui tunc quoque de euentu belli polliceretur prædicere. à quo postquam læta omnia didicit, incunctanter & ipse exercitum contra hostes eduxit: & commisso prælio, ipse à tergo eos ex improuiso adortus, partim occidit, partim in fugam compulit. Nemo autem suspicetur modicum aut ignauum fuisse Palæstinorum exercitum, qui tum Hebræos inuaserat, coniecturam inde faciens, quòd non magno negocio sit profligatus, nulla prius memorabili re gesta: sed sciat vniuersam Syriam ac Phœnicen consociatis armis auxiliũ illis tulisse: quę causa fuit vt toties victi, tam multis millibus desideratis, denuò bellum maioribus viribus redintegrarent: quandoquidem post præsentem quoque cladem triplicato exercitu Dauidis ditionem inuaserunt, & eodem quò priùs loco castrametare sunt ausi. Rege verò iterum de euentu oraculum consulente, respondit pontifex, in sylua quæ fletus cognominata non longè ab hoste aberat, exercitum cõtinendum, nec prius ad pugnam educendum, quàm sylua nullo perflante vento suapte sponte agitaretur. quòd vbi primùm obseruatum est, & Deus maturè præsentiæ suæ signum dedit, nihil moratus ad paratam iam & indubitatam victoriam est progressus, nam ne primum quidem impetum hostilis acies sustinuit, sed mox vt ad manus ventum est terga vertit. nec segniùs Hebræus institit, fodiendóque terga fugientium, & multos prosternendo, vsque Gezara, quod oppidum in vtrorumque confinio situm erat, victos est insecutus. itum est deinde ad castra expugnanda, vbi non magno labore ingenti præda potiti, deos etiam eorum confractos diripuerunt. Et quia iam iterum contra hostem res feliciter gesta erat, visum est regi de communi seniorum & optimatum ac tribunorum consilio omne suæ tribus robur ex tota eorũ ditione conuocare, & itidem sacerdotes ac leuitas, atque ita profectos vnà ad oppidum Cariathiarim, arcam Dei ex eo loco Hierosolyma transportare, omnémque diuinum cultum cum sacrificiis & ceremoniis à maioribus acceptis, in posterum in hac vrbe celebrari. Si enim sub Saulo sacra non fuissent neglecta, nunquam talem cladem populum accepturum fuisse. Conuentu igitur sicut decretum fuerat habito, rex ad transferendam arcam accedit: quam sacerdotes ex ædibus Aminadabi elatam, in plaustrumque nouum impositam, subiunctis bubus, fratribus eius & liberis ducendam permiserunt. Præcedebat rex, & cum eo multitudo, sacros hymnos canentes, & omne genus patriorum carminum, & ad variorum instrumentorum musicorum pulsum saltitantes, accedentibus & tubis & cymbalis, atque ita arcam Hierosolyma deducentes. postquam autem ventum est ad locum cui nomen Chidonis area, manifesta numinis ira Oza quidam exanimatus est: bubus enim exorbitantibus plaustrum & arca inclinata, Oza cùm non esset sacerdos ausus manum sustentandi causa admoliri, in vestigio exspirauit, & loco nomen reliquit, qui inde vsque hodiernum Ozæ percussio vocatur.

2. Reg. 6.

Tum Dauid territus & cogitans se fortè idem passurum quod Oza, si ad se in vrbem arcam reciperet, quandoquidem ille manu tantùm in eam extensa morte mulctatus sit, supersedit illam Hierosolyma inducere: diuertènsque paulùm in villam hominis cuiusdam iusti nomine Obadami, genere Leuitæ, apud hunc eam deposuit. quæ per tres integros menses hoc hospitio vsa, rem Obadami familiarem auxit, eiúsque domum multis felicitatibus cumulauit. Rex autem cognito quòd Leuita is ex paupere & humili repentè vsque ad inuidiam eorum qui incrementa eius viderant felix extitisset, nihil amplius mali veritus, arcam in vrbem suam transtulit hac pompa, vt à sacerdotibus deportaretur, deduceretúrque à septem chotis à se in hoc institutis & ordinatis, & rege ipso interim cinnyram pulsante ac plaudente, ita vt Michole vxor eius, Sauli prioris regis filia, factum hoc improbaret. quæ vbi intra vrbem illata est, reposuerunt eam in tabernaculum à Dauide in hunc vsum erectum. In ea festiuitate sumptuosè ac splendidè sacrificatum est, & totus populus exceptus conuiuio, vt tam mulieribus quàm viris ac pueris in singulos distribueretur libum panis subcinericij, & laganum frixum, & frustum de victima. atque his epulis populo pasto ipse domum reuertitur. Huic occurrens Michole vxor, filia Sauli, omnia precata est illi, quæcunque Deus propitius largiri solet, reprehendit tamen quòd præter decorum tantus rex saltasset, ita vt in conspectu seruorum suorum & ancillarum partes quasdam inter saltandum denudarit. at ille non pudere se huius facti respondit, quòd sciret gratum esse Deo qui eum & patri ipsius mulieris & aliis omnibus prætulisset: cantaturúmque se ei sæpius ac saltaturum, nihil curantem, quàm indecorum hoc aut ipsi aut ipsius ancillis videatur. Hæc Michole ex Dauidis coniugio nullos filios peperit, sed ex alio marito, cui pater à priore abstractam tradidit, quinque liberos genuit, vt suo loco dicetur. Cæterùm rex videns res suas quotidianis successibus per Dei fauorem proficere, peccare se putauit, quòd cùm ipse habitaret in alta regia cedrinis trabibus extructa, & omni exornata artificio, arcam pateretur in tabernaculo iacere: itaque decreuit exædificare Deo templum, quemadmodum Moyses prædixerat. communicatóque super ea re consilio cum Nathane propheta, cùm is autor esset proposita exequendi, polliceretúrque Deum opem ad hoc laturum, auidior etiam struendi templi factus est. Sequenti verò nocte Deus Nathani per visionem apparuit, iubens vt Dauidi nuntiaret, gratam quidem sibi esse eius voluntatem, quòd primus omnium de ædificando templo cogitauerit: non tamen se permittere vt is qui multis bellis implicitus hostili sanguine manus polluerat, sacratissimum fanum construeret. Verumtamen postquam longam vitam rex ad vltimam senectutem prouectus felici fine clauserit, exstruendum esse templum à filio eius & successore,

2. Reg. 7.

δείσας ἡ ὁ δαβίδης κὴ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῇ ὀζᾷ δεξάμενος τλὺ κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνε διὰ μόνον ἐξέτεινεν τ χεῖρα πρὸς αὐτλὺ ἔτους ὑποθανόντος, ὐκ εἰσδέχε μὴ αὐτλὺ πρὸς ἑαυτὸν εἰς τ πόλιν, ἀλλ' ἐκνεύσας εἰς τι χωρεῖον ἀνδρὸς δικαίυ ὠβαδάμυ ὄνομα, λεύίτυ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τ κιβωτ τίθησιν. δπιμένει δ' ὅπι ἓξ ὅλους μῆνας αὐτόθι, Ϛ τ οἶκον τ ὠβεδάμυ κύξησέ τε Ϛ πολλῶν αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκύσας ἡ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συνέβη ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ τενίας κὴ ταπεινότητος ἀθεώρητος εὐδαίμων κὴ ζηλωτὸς πᾶσι τοῖς ὁρῶσι Ϛ πιστευθησομένοις τ οἰκίαν αὐτῷ, θαρσήσας ὡς εὐεργέτης κακῶν πειρασθησόμενος, τ κιβωτὸν πρὸς αὐτὸν μετακομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βαστάζόντων αὐτλὺ, ἑπτὰ ἡ χορῶν ἐς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κινύρᾳ παίζοντος κὴ πεστευῦτος, ὡς τε κὴ τ γυναῖκα μιχαλλὺ σαύλε ἡ θυγατέρα τῦ πρώτυ βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες ἡ τ κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τλὺ σκηνλὺ ἣν δαβίδης ἔπηξεν αὐτῇ, κὴ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς κὴ εἰρηνικὰς αἰλέγκε. κὴ τὸν ὄχλον ἑστιᾷ πάντα, κὴ γυναιξὶ κὴ ἀνδράσι κὴ νηπίοις ἑκάστοις κολλυρίδα ἄρτυ καὶ ἐχαρίτλυ κὴ λάγανον ταγλυισὸν Ϛ μελίσκε θύματος. κὴ τ μὲν λαὸν ἔστε κατευωχήσας ἐπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς τ οἶκον τ αὐτῦ ἐπανέγνετο. ἐπασάσα δ' αὐτῷ μιχάλη ἡ γυνὴ, σαύλου ἡ θυγάτηρ, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, κὴ ἐπὶ τῷ θεῷ γίνεσθαι ἥτε πάνθ' ὅσα ἐπεύχεῖν αὐτῷ δυνατὸν, ἀμφεῖ τυγχάνοντ. καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀρχεύμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, κὴ γυμνύμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως κὴ ἐν δούλοις Ϛ θεραπαινίσιν. ὁ δ' ὐκ αἰδεῖθ ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν Ϛ τῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῷ ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις κὴ χορεῦσαι μηδένα τῦ δόξαι τοῖς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν κὴ αὐτῇ τὸ γενόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ μιχάλη αὐτὴ, δαβίδη μὲν συνοικοῦσα, παῖδας ὐκ ἐποιήσατο. γαμηθεῖσα ἡ ὕστερον, ᾧ παρέδωκεν αὐτλὺ ὁ πατὴρ ὁ σαύλος, τότε ἀποφασάσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ πρὶ μὲν τούτων κὴ χώραν δηλώσομεν. ὁρῶν ἡ ὁ βασιλεὺς κὴ πᾶσαν τὰ πεφύκοτα αὐτῷ ἡδὺν ἡμέραν ἀμείνω ἐκ τῆς τῦ θεῦ εὐνοήσεως, ἐνόμιζεν ὑπερφρονεῖν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρυ πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε, κὴ καλλίσλυ τλὺ ἄλλλυ κατασκευὴ ἔχουσι, θεωρᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην. καὶ ἐβούλετο τῷ θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς μωυσῆς προεῖπεν. καὶ πρὶ τούτων ναθαία τῷ προφήτῃ διαλεχθείς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅπερ ὥρμητο προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τῷ θεῷ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συμφέροῦ παρόντος, ἔχειν ἤδη πρὶ τλὺ τῦ ναῦ κατασκευὴν προθυμότερον. τῦ θεῦ ἡ κατ' ἐκείνλυ τλὺ νύκτα τῷ ναθαία φαίνετος λέγειν τῷ δαβίδῃ, ὡς τλὺ μὲν προαίρεσιν αὐτῷ καὶ τλὺ ὁρμὴν ἀποδέχεται, μηδένος μὲν πρότερον εἰς νοῦν βουλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι, τῦ ἡ ταύτλυ τλὺ δόξαν λαβόντος. οὐκ ὀφείλει δὲ, πολλοὶς πολέμοις ἠγωνισμένῳ Ϛ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ, ποιῆσαι ναὸν αὐτῷ. μετὰ μὲν τοι γε τὸν θάνατον αὐτὸ, γενόμενος καὶ μακρὸν αἰῶνος βίον, ἔσεσθαι τ ναὸν ὑπὸ τῦ παιδὸς τῦ μετ' αὐτὸν τλὺ βασιλείαν παραληψομένου, κληθη-

κλῆθησόμενον ὁ σολομῶν. ὃς προσήσθη τὴν προνοίαν
ὡς παιδὸς ἐπ' αὐτῷ κατεπηγγέλλετο, τὸ μὲ βασιλείαν τέκνων
ἐκγόνοις φυλάξων, καὶ εὐδαιμόνων αὐτὸν ἀμαρτόντα τύχῃ
νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ. μαθὼν ταῦτα ὁ προφήτης
δαβίδης, καὶ εὐχαρὶς ἡδόμενος ὅτι τοῖς ἐκγόνοις
αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν
οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἰσόμενον καὶ εὐβόητον, πρὸς τὴν
εὐβοτὸν εὐθηνίαν, καὶ πίστιν ὅτι προσόψιον, ἠξίωτο
προσκυνεῖν, καὶ εὐθὺ πάντων ἐχαρίσηται τῷ θεῷ, ὧν
τε αὐτὸς παρέσχηκεν ἤδη ἐκ ταπεινῆς καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονείας τε καὶ δόξης ἀναγαγών, ὧν
τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχετο τὴν προνοίας, ἰσὰ ἐ-
βεσίων καὶ τούτων ἐλπιδείας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰ-
πὼν καὶ τὸν θεὸν ὑμνήσας ἀπηλλάττετο.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ὠκὺς ἐθνικὰ στρατεύσας δαβίδης, καὶ χρημάτων, φόρον ὑπέβαλε αὐτοῖς τελεῖν.

ΔΙαλιπὼν ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ὅπως τοὺς παλαιστινοὺς ἐκστρατεύσειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾳθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν ἡγούμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὸ στράτευμα, καὶ παρασκευάσας μάχῃ τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτοῖς, ἀφικόμενος ἐπὶ τὴν ἱεροσολύμων, ὅτι τοὺς παλαιστινοὺς ἦκε. κρατήσας δὲ αὐτοῖς τῇ μάχῃ καὶ πολλὴν τὴν χώραν ἀποτεμόμενος, καὶ προσοίσας ὅτι τῇ τῶν ἑβραίων, ὅτι τοὺς μωαβίτας ἐπὶ πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲ δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας διέφθειρε. τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ὑποτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ὅτι ἀδράζαρον τὸν ἀράβων μὲν ὄντα, βασιλέα δὲ τῆς σωφηνῆς ἐστράτευσε. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ τῷ ἐπὶ τὸν εὐφράτην ποταμὸν, τὸν μὲν πεζὸν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους. τῶν δὲ ἱππέων, ὡς πενταχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια. καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα φυλακῆς ἀπέλιπεν αὐτῷ.

Κεφάλαιον ς'.

Ἡ ἡμερὰ πρὸς δαμασκηνοὺς δαβίδου μάχη, καὶ νίκη.

ΑΚούσας δὲ ὁ δαμασκοῦ καὶ σύρων βασιλεὺς ἄδαδος, ὅτι πολεμεῖ δαβίδης τὸν ἀδράζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μὲν δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δὲ ὡς πρόσθεν συμβαλὼν πρὸς τὴν εὐφράτην ποταμόν. πάσας δὲ τῇ μάχῃ, καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν τῆς στρατιᾶς. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν ἑβραίων ἀναιρούμενοι τὸν ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ τούτου τοῦ βασιλέως καὶ νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὧδε. μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγχωρίων τις ἄδαδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας δαμασκοῦ τε καὶ τῆς ἄλλης συρίας, ἐξω φοινίκης ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ ἐξενήνεγκας πρὸς δαβίδην βασιλέα τῶν ἰουδαίας, καὶ πολλαῖς μάχαις κριθεὶς, ὑστάτῃ τε πρὸς τὸν εὐφράτην ἐν ᾗ ἠγωνίσατο ἀρίστῳ ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρείᾳ.

qui vocandus esset Solomon. cuius non aliter quàm filij curam se habiturum pollicebatur, regnúmque per posteros eius continuaturum: quòd si quid peccauerit, pœnam nō vltra morbos & terræ sterilitatem processuram. His ex propheta cognitis Dauid lætus, quod iam sciret posteris suis imperium permansurum, & familiam suam fore illustrem ac celebrem, ad aream se contulit: procidénsque in facie adorauit Deū gratias agens pro omnibus beneficiis acceptis, quòd se ex humili pastore ad tantum rerum fastigium tantámque gloriam euexisset: próque promissa posteris etiã suis felicitate, perpetuáque prouidentia qua res Hebræorum augere atque ornare non desineret, atque ita gratiis actis, hymnóque decantato à tabernaculo digressus est.

Cap. V.

Dauid subactis finitimis gentibus tributa illis imponit.

NOn multo deinde interiecto tempore expeditionem in Palæstinos decreuit, ablegato omni ocio & segnicie, vt quemadmodum Deus prædixerat, deuictis hostibus pacatum regnum successoribus relinqueret. Et indicta die militibus ad conueniendum, iussísque omnibus vt quàm instructissimi ad bellum essent, vt satisomnia parata existimauit, profectus Hierosolymis in Palæstinam peruenit: hostibúsque magno prælio victis, & bona agrorū parte mulctatis, hísque agris Iudæorum terræ contributis, in Moabitas bellum traduxit. eorum copias ita concidit, vt tertia tantum pars superesset, quam in deditionem accepit. His quoque annuo tributo impósito contra Adrazarum Arachi filium mouit, Sophenorum regem: cum quo ad Euphratem congressus, viginti peditum millia, equites quinquies mille occidit. currus etiam mille cepit, ex quibus incensis reliquis, centum solos sibi reseruauit. V. 2. Reg. 8.

Cap. VI.

Damasceni à Dauide vincuntur.

INterim Adadus Damasci & Syrorum rex audito quòd Dauid Adrazaro bellum intulisset, cum esset eius amicus ac sócius, cum valido exercitu in auxilium eius ptoperat, speráns sẽ bellum ab eo depulsurum. cúmque & ipse non procul Euphrate cum Dauide conflixisset, prælio victus magnam exercitus partẽ amisit: Desideratis enim ex eius acie viginti millibus, reliqui fuga saluti suæ consuluerunt. Huius Adadi etiam Nicolaus in quarto historiarum suarum libro, in hæc verba meminit. Lõgo deinde pòst tempore indigenatum quidam nomine Adadus, cæteris porentior, Damasci & reliquæ Syriæ præter Phœnicen regnum obtinuit. Hic bello inter eum & Dauidem Iudæorum regem exorto, crebris prælijs cum eo conflictatus, in postremo, quo apud Euphratem victus est, multis editis facinoribus regẽ se & viriũ & animi robore præstãtissimum declarauit:

Idem de posteris quoque eius narrat, quòd quasi per manus alius ab alio regnum simul & nomen acceperint. Illo, inquit, defuncto, posteri eius ad decimam vsque generationem regnum obtinuerunt, quisque à suo patre cum imperio nomen accipiens, quemadmodum apud Ægyptios Ptolemæi. ex his potentissimus ordine tertius instaurato bello abolere volens ignominiam aui temporibus acceptam, expeditione contra Iudæos facta Samariam vastauit. Nec à vero aberrauit hac parte: hic est enim ille Adadus, qui Achabo apud Israelitas regnante, Samariam inuasit. de quo suo loco dicturi sumus. Porrò Dauid peragrata cum victore exercitu Damasco & reliqua Syria, totam sub imperium redegit, dispositisque opportunis in locis præsidiis, & tributo imposito, domum est reuersus: & ceu trophæum aureas satellitium Adadi pharetras reliquámque eorum armaturam Deo Hierosolymis cónsecrauit. has postea Susacus Ægyptiorum rex, victo Roboam huius nepote, spoliata vrbe cum multis aliis diuitiis exportauit. Sed hæc postquam ad ea tempora ventum fuerit dicentur. Hebræorum autem rex fauore numinis vtens, & fortunam belli sequens, præcipuas Adrazari vrbes aggressus est, Bertæam & Machonem: caique vi expugnatas diripuit. in his magna vis auri & argenti reperta est: & præter hæc æris genus, quod auro preciosius est habitum: ex quo postea Solomon fecit magnum illud vas mare appellatum, & pulcherrima polubra, cùm templum adornaret. Amathenorum autem rex audita Adrazari clade, quódque exercitum amisisset, timens sibi, decreuit in fidem & amicitiam Dauidis vltro venire: misitque ad eum Adoramum filium, qui victoriam de communi inimico ei suo nomine gratularetur, & in societatem atque amicitiam recipi peteret, & munera offerret, antiqui operis vasa aurea & argentea & ærea. Dauid verò inita amicitia cum Thæno (sic Amathenes vocabatur) & acceptis muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate tractatum dimisit. munera verò illa cum alio auro ex manubiis captarum vrbium redacto, autori victoriæ Deo dedicauit. qui non solùm quoties ipse rex bellum administraret rem prosperabat: verumetiam misso in Idumæam Abisæo Ioabi summi copiarum ducis fratre, illius ductu Idumæos perdomari concessit. Decem enim & octo ex illorum exercitu millia in acie ceciderunt: & occupata præsidiis recens capta regione, rex non ex agris tantùm, sed viritim etiam tributa exegit. Erat autem natura iustus, & in reddendo iure verum tantùm & æquum respiciebat. exercitui verò vniuerso Ioabum præfecerat, à commentariis habuit Iosaphatum Achili filium. Designauit etiam ex Phineesi familia Sadocum pontificem cum Abiatharo. amicus enim ei erat. Scribam verò Sisam constituit. Benaiam Ioiadæ filium satellitio suo præposuit:

πρὸς τούτοις ὁ αὐτὸς ἀπὸ τῶν προγόνων αὐτὸν φησι, ὡς μὴ τὴν ἀρχὴν τελευτῶν, ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων, καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων ἔτους. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου, διάδοχοι ὄντι δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστου τὸ παρόν, ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τοὔνομα τοῦτο ἀναδεχομένου ὥσπερ οἱ Πτολεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς, ὁ τέτος ἀναμαχέσασθαι βουλόμενος τὴν προπάτορος ἥτταν, στρατεύσας ἐπὶ Ἰουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νεῶ σαμάρειαν καλουμένην. ὁ δὴ μέντοι τῆς ἀληθείας, οὐδὲ γὰρ ἔστιν ἀδαὰδος ὁ στρατοσάμενος ἐπὶ σαμάρειαν, ἀχάβου βασιλεύοντος τῶν ἰσραηλιτῶν, οὗ ἐν καιρῷ χώραν ὕστερον ἐροῦμεν. δαβίδης δὲ στρατοσάμενος ἐπὶ δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποίησατο. καὶ φρουρὰς ἐν τῇ χώρᾳ καταστήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε, καὶ τάς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας ἃς οἱ τοῦ ἀδάδου σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ θεῷ εἰς ἱερουσάλυμα. ἃς ὕστερον ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς σουσακος στρατεύσας ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ῥοβοάμου ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ὄγκον τῶν ἱεροσολύμων ἐξεφόρησε πλοῦτον. ταῦτα μὲν ὖν ὅταν ἔλθωμεν ὅτι τὸν οἰκεῖον αὐτῷ τόπον, δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, τοῦ θεοῦ συμπνέοντος αὐτῷ, καὶ ταῖς πολέμοις σωκατορθοῦντος, καὶ τὴν καλλίστας τῶν ἀδραζάρου πόλεων ἐπεστράτευσε, βεττάμ καὶ μάχωνι. καὶ λαβὼν αὐτὰς κατακράτος διήρπασε. χρυσοῦς δὲ ἐν αὐταῖς εὑρέθη πάμπολις καὶ ἄργυρος. ἔτι δὲ καὶ χαλκὸς, οὗ τοῦ χρυσοῦ κρείττονα ἔλεγον, ἐξ οὗ καὶ ὁ σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος θάλασσαν ὀνομαζόμενον ἐποίησε, καὶ τοὺς καλλίστους ἐκείνους λεπτῆρας ὅτε τῷ θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν. ὡς δὲ ὁ τῆς ἀμαθηνῆς βασιλεὺς, τὰ μὲν τὸν ἀδράζαρον ἐπύθετο, καὶ τὸν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας μὲν αὐτὸς, καὶ τὸν δαβίδην ὡρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνοὺς ἐπήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀδώραμιν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ μὲν δὴ, τὸν ἀδράζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι χάριν ἔχειν ὁμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος, ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα σκεύη τὰ ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. δαβίδης δὲ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν ἄνδρα, τέτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς ἀμαθηνῆς, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτὸν τὴν μὲν τιμὴν τῶν δοθέντων ἐκτίσας ἑκατέρως. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον ὧν ἐκ τῶν πόλεων εἵλκυσε καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ θεῷ. ἐκ αὐτῶν δὲ πολεμουμένων μόνων, καὶ τὸν στρατιὰς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέχειν ὁ θεὸς, ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτὸν μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν ἰδουμαίαν, ἀβεσσαῖον τὸν ἰωάβου τοῦ αὐτοστρατηγοῦ ἀδελφὸν, δι' ἐκείνου τῶν ἰδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους ἀβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν ἰδουμαίαν ἅπασαν φρουρᾶς καταβὰν ὁ βασιλεὺς, φόρους ἐπέθετο τῆς χώρας, καὶ τῆς ἐκάστου κεφαλῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἐπῆν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. τὸν στρατηγὸν δὲ ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν ἰωάβον. ὃν δὲ τῷ ὑπομνημάτων, ἰωσάφατ τὸν υἱὸν αχίλου κατέστησε. ἀπέδειξε δὲ ἐκ τῆς φινεὲς οἰκίας τὸν σάδωκον ἀρχιερέα μετ' ἀβιαθάρου, φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ. γραμματέα δὲ σεισαν ἐποίησε. βαναίᾳ δὲ τῷ ἰάδου, τὴν τῷ σωματοφυλάκων ἀρχὴν ἐπέδωσιν.

οἱ δὲ

οἱ ὃ πρεσβύτεροι πάντες αὐτῷ, θεὶ τὸ σῶμα ἢ τ τύ- A
που φυλακὴν ἦσαν. ἐμνήθη ὃ ἢ θεὸς ἰωνάθαν τὸν
σαύλ παῖδα σωθηκῶν ἢ ὅρκων, ἢ τῆς ἐκείνε θεὸς
αὐτὸν φιλίας τε ἢ ασεδῆς. θεὸς γὰ τοῖς ἄλλοις ἅπα-
σιν ἀγαθοῖς οἷς εἶχεν, ἔτι ἢ μνημονικώτατος τῷ δ
ποιησάντων ὧδε τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. ἢ ἔτις
ἐκ τ γλύκος αὐτε σώζεται, ᾧ τὰς ἀμοιβὰς ὠφέλησαν ἰω-
νάθη τ ἑταιρείας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἠλθ-
θερωμένε μὲν ὑπὸ σαύλ, δυναμένε ὃ γνώσεσθαι τοῖς B
ἐκ τ γλύκος αὐτῷ θεμένοις, εἰ τινα ἐχθ λείπ-
τῷ ἰωνάθη θεραπόντων ζῶντα, ἢ νομίσαντα τὰς
τῷ δεργετῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε
ὧδε ἰωνάθε. φήσαντος δ ὑὸν αὐτε θελειπεσθαι,
μεμφιβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις. τῆς γὰ
τροφὸς, μὴ τὸ θορυβωδες ἀκθῆναι τ παῖδα τῶ παιδὸς
ἐκ τ πάππου ἐν τῇ μάχῃ πεσόντος, ἁρπασαμένης ἢ
φυγούσης ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι ἢ βλα- C
βῆναι τὰς βάσεις. μαθὼν ὅπε τε ἢ θεὸς τινι χρήσειεν,
πέμψας θεὸς τ μάχειρον εἰς λαβαθὰ πόλιν, ὧδε
τοῦτο γὰ ὁ τῶ ἰωνάθε παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται
θεὸς αὐτόν. ἐλθὼν ὃ ὁ μεμφίβοσθος θεὸς τ βασιλέα,
πεσὼν ὀπὶ θρόνον θεοσεκύνησεν αὐτῷ. ὁ ὃ δαβί-
δης, θαῤῥεῖν τε θεοτάττων ἢ τὰ βέλτιω θεοσδοκᾶν.
δίδωσι δ αὐτῷ ἢ τὸν παῖδα οἶκον, ἢ πᾶσαν τὴν ὐ-
σίαν ἣν ὁ πάππος αὐτε σάυλος ἐκτήσατο. συσιτόν τε
ἐκ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶ), ἐκ μηδὲ μίαν ἡμέραν D
ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τῷ ὃ παιδὸς
θεοσκυνήσαντος ὀπί τε τοῖς λόγοις ἢ ταῖς δωρεαῖς,
καλέσας τ σιβὰ, τὸν τε παθρῶον οἶκον ἔλεγε δεδωρεῖ-
σθαι τῷ παιδὶ, ἢ πᾶσαν τὴν σαύλ κτῆσιν. αὐτόν τε
ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτῷ τὴν γῆν ἢ θρεφόμε-
νον, ἀπάντων τὴν θρόσοδον εἰς ἱερουσάλυμα κομίζειν.
ἄγεται δ αὐτὸν καθ ἑκάστην ἡμέραν ὀπὶ τὴν αὐτῷ
τράπεζαν. αὐτὸν τε τὸν σιβὰ ἢ τοὺς υἱοὺς αὐτῷ, ἦσαν
δ ἕπτὰ πεντεκαίδεκα, ἢ τοὺς οἰκέτας αὐτῷ, τὸν ἀριθ- E
μὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται μεμφιβόσθῳ.
ταῦτα δ κατεξαμένε τῶ βασιλέως, ὁ μὲν σιβὰς θεοσ-
κυνήσας, ἐκ πάντα ποιήσειν εἰπὼν, ἀνεχώρησεν. ὁ δὲ
ἰωνάθε παῖς ἐν ἱερουσολύμοις κατῴκει, σωθεσιώμενος
τῷ βασιλεῖ, ἢ πάσης ὡς υἱὸς αὐτῷ θεραπείας τυγχά-
νων. ἐχθρὸς δ αὐτῷ ἢ παῖς, ὃν μίχανον θεοσηγόρευ-
σε. ἢ οἱ μὲν θελειφθέντες ἐκ τῶ σαύλ γένος καὶ
ἰωνάθε, τύπον ἔτυχον ὧδε δαβίδου τῷ πρῶ. πο-
λυτήσαντος ὃ κατ ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῶ ἀμμανιτῶν F
βασιλέως ναάσε, φίλος δ ἦν αὐτὸς αὐτῷ, ἢ δεξα-
μένε τὴν βασιλείαν αὐτῷ παῖδος, πέμψας δαβί-
δης θεὸς αὐτὸν, παρεμυθήσατο. φάσκων τε φέρειν ὀπὶ
τῷ θανάτῳ τῶ πατρὸς παραίνων ἢ τὴν αὐτὴν φι-
λίαν μένειν ἣν θεὸς ἐκεῖνον ἦν τότε θεοσδοκᾶν. οἱ ὃ
τῷ ἀμμανιτῶν ἄρχοντες, κακοήθως, ἀλλ᾽ ὑ ἢ τὸν τῶ
δαβίδου τρόπον ταῦτ᾽ ἐδέξαντο. ἐκ παρώτρυναν τὸν
βασιλέα λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τ χώρας
δαβίδην ἢ τ αὐτῷ δυνάμεως ὀπὶ θεφάσει φιλαν-
θρωπίας. φυλάττεσθαι τε συνεβούλευον ἢ μὴ θεο-
σέχειν τοῖς λόγοις αὐτε, μὴ ἢ σφαλεὶς, ἀπαρηγορή-

omnes regis seniores filij inter patris satellites versabantur. His ita ordinatis venit illi in mentem amici quondam Ionathæ, fœderisque mutui quod inter eos intercesserat. nam inter cæteras omnes virtutes hanc quoque habuit, quòd egregiè memminerat beneficiorum quæ vnquam accepisset. Igitur scitatus est num quis superesset ex amici genere, cui gratiam referre posset pro iucundissima olim cum Ionatha acta consuetudine. cúmque abductus esset ad eum quidam è libertis Sauli, qui poterat superstites noscere, percontatus est num posset aliquem indicare ex Ionathæ genere viuum, cui pro beneficiis à veteri amico perceptis gratiam reponere quiret: quo respondente superesse filium eius Memphibosthum, pedibus claudum: eo quòd nutrix audita clade in qua pater eius & auus ceciderant, dum rapto puero trepidè fugit prolapsum ex humeris læserat: diligenter peruestigauit, vbinam & apud quos educaretur. quo comperto misit in Labatham oppidum ad Machirum (id altoris nomen fuit) qui eum adducerent. Memphibosthus verò postquam ad regem peruenit, procidens in faciem adorauit illum. móxque iussus est bonō animo esse, & omnia quæ cuperet de benignissimo rege sibi polliceri, & auitam domum cum prædiis ad illam pertinentibus accepit: iussúsque est ad eandem cum rege mensam accumbere, & nulla die conuiuio non interesse. Cúmque adolescens lætus promissionibus & muneribus regis gratias agens adorauisset, rex accito Siba, ait se adolescenti paternam domum cum omnibus auitis possessionibus donasse: iussítque eum villicatione agrorum suscepta, omnes reditus Hierosolyma referre. Post hæc singulis diebus cum mensæ adhibuit: & Sibam cum quindecim filiis & viginti seruis Memphibostho largitus est. His ita ordinatis, Siba adorato rege, omnia se facturum pollicitus, discessit. Ionathæ verò filius posthac Hierosolymis habitauit, conuictor regis, nec aliter quàm si ipsius filius esset tractatus, filium etiam ex se genitum Michanum nominauit. Atque hoc honore Ionathæ posteri à rege fuêre affecti. Cæterū cum per idem tempus Ammanitarum rex Naasses, socius & amicus defunctus esset, filiúsque in regnum paternum successisset, Dauid per legatos officiosè eum consolatus est, hortatus vt æquo animo patris obitum ferret, eandémque quàm pater expertus fuerat, amicitiam è se expectaret. Priores verò Ammanitarum, secus quam de Dauide suspicari par erat, malitiosè hanc legationem missam interpretati sunt, cōcitauerúntque regem, dicentes Dauidem speculatores regionis & opum eius sub officij prætextu misisse. proinde cauēdum ab illis, & verbis eorum non credendum, ne fortè deceptus in aliquam immedicabilem cladem sese coniiciat. At rex Ammanitarum Naasses ab optimatibus contra rei veritatem persuasus, cū iniuria legatos Dauidis reiecit. Rasis enim media ex parte eorū barbis, præcisóque dimidio vestimētorum, factis non verbis animū suū declarauit,

VI. 1. Reg. 10.

τῳ συμφορᾷ θεμπέσῃ. ταῦτ᾽ ἦν δόξας πυθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχουσιν ἢ τἀληθὲς ἔχειν ὁ τ ἀμμανιτ βασι-
λεὺς ναάσε πᾶς, τοῖς ὧδε τ δαβίδε πεμφθέντας φρόσθεν χαλεπῶς θεμύθευσε. ξυρήσας γὰ αὐτῶν τὰ
ἥμισυ τ γνείων ἐκ τὰ ἡμίσυ τῶν ἱματίων θεμέτρων, ἔργοις ἀπέλυσε κομίζοντας ἃ λόγοις τὰς ὑποκείσθαι.

Quam rem Dauid indigniſſimè tulit, nihil diſ- A
ſimulans non neglecturum ſe iniuriam cum
contumelia coniunctam, ſed bello vindicatu-
rum in Ammanitas, & pœnas violatæ contra
ius gentium legationis à rege eorum exacturũ
Quod poſteaquam perlatum eſt ad regis barba-
ri neceſſarios, & copiarum eius præfectos, con-
ſcij ſibi violati fœderis, ac debitam pœnam me-
tuentes, & ipſi ad bellum ſe parabant. & miſſis
legatis ad Syrum Meſopotamenorum regem
cum mille talentis ſocietatem eius has merce- B
de impetrauerunt, adducto in ſuas partes & Su-
ba. Hi reges habebant peditum viginti millia,
conduxerunt etiam regem Michæ regionis, &
quartum nomine Iſtobum, qui & ipſi viginti-
duo millia militum in armis habebant.

CAP. VII.

Quomodo Dauid Meſopotamios deuicit.

C

NOn terruit tamen Dauidem Ammanita-
rum apparatus & inita cum regibus ſocie-
tas, Deo fretum: & ſcientem quòd bonam cauſ-
ſam haberet, iuſſíſque armis iniuriam ſibi illa-
tam vlciſceretur. Itaque Ioabo commiſſa bel-
li adminiſtratione, cum lectiſſimo milite eum
contra hoſtem miſit: qui mox ad primariam D
eius gentis vrbem caſtra admouit. Hoſtibus ve-
rò vrbem egreſſis, & duas ſeorſim acies expli-
cantibus: alteram quæ ex auxiliis conſtabat, in
patenti campo: alteram verò quæ Ammanita-
rum gentis erat, pro portis quæ Hebræos ſpe-
ctabant: Ioabus hoc animaduerſo & ipſe ad mi-
litares artes confugit. & aſſumptis fortiſſimis
militum, ipſe Syro aliiſque regibus ſe oppo-
ſuit: reliquis Abiſæo fratri traditis, iuſſit vt cõ-
tra Ammanitas aciem dirigeret: admonito prius E
vt ſi videret Syros ſibi præualere, adducto pro-
perè ſuo militè ſuccurreret. idem ſe facturum
ſi ipſum Ammanitas ægrè ſuſtinere continge-
ret. cum his mandatis dimiſſo fratre, hortatúſ-
que vt generosè & alacriter rem gereret, darétque operam ne quam ignominiam acciperet,
ipſe Syros aggreditur. qui cùm aliquantiſper
magna vi reſtitiſſent, multis ſuorum cadenti-
bus terga vertere ſunt coacti. quo viſo Amma- F
nitæ territi, Abiſæum cum ſuo milite aduentã-
tem non expectauerunt, ſed moti ſociorum e-
xemplo intra mœnia refugerunt. atque ita Ioa-
bus malè mulctatis hoſtibus victorem exercitum Hieroſolyma reduxit. Nec tamen ea cla-
des Ammanitarum effecit, vt experti ſe impares
in poſterum quieſcerent, ſed miſſis nunciis ad
Chalamam Syrorum tranſeuphratenſium regẽ
eius auxiliã mercede conduxerunt. Huius vicẽ
in exercitu gerebat Sabecus, qui conſtabat ex
octoginta peditum, equitum verò decem milli- G
bus. Tum Hebræorum rex intellecto quòd de-
nuo tam magnas copias Ammanitæ contra ſe
parauiſſent, nolens amplius per legatos cum eis
bellum gerere, ipſe cum vniuerſo exercitu Iot-
danem tranſgreſſus illis occurrit, & commiſſo
prælio victor euaſit, cæſis peditum quadragin-
ta, equitum verò ſeptem millibus. Sabecus quo-
que hoſtiũ imperator in eo prælio vulnus acce-
pit à rege, ex quo poſtea curã nõ admittẽte mo-

ἰδὼν ὁ Δαβίδης ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑπὲρ
ἐσομένος τὴν ὕβριν καὶ τὸν προπηλακισμόν, ἀλλὰ πο-
λεμήσων τοῖς ἀμμανίταις, καὶ πρωείαν αὐτῷ τῶν ἀδι-
κημάτων εἰς τοὺς πρεσβύτας εἰσπραξόμενος τὸν βασι-
λέα. συνέντες δὲ οἱ τε αἰχμάλωτοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρε-
σπονδήκασι καὶ δίκην ὧν τούτων ὀφείλουσιν, προπα-
ρασκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον. καὶ πέμψαντες πρὸς σύρ-
ον τὸν τῆς μεσοποταμίτιδος βασιλέα χίλια τάλαντα,
σύμμαχον αὐτὸν ὅλῃ τέχνῃ ἐποιήσαντο τῆς μάχης, παρεκά-
λεσαν δὲ σουβαί. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν
μὲν μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν τῆς ἀνω μὲν
καλουμένης χώρας βασιλέα. καὶ τέταρτον, ἴσοβον ὄνο-
μα. καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δυσχιλίους ἵππέας.

Κεφάλαιον ζ.

Πῶς Δαβίδης ὅπλοις τοὺς μισοπροβόλους τραπέντας ἀπράτησεν αὐτῷ.

ΟΥ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν ἀμμανι-
τῶν δύναμιν ὁ Δαβίδης, τῷ θεῷ πεποιθὼς τὸ
δικαίως αὐτοὺς αἰθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν. καὶ
Ἰωάβου τὸν ἀπιστράτηγον, δοὺς αὐτῷ τὴν στρατιᾶς τὸ ἀκ-
μαιότατον ἐξ αὐτῆς ἐπεμψε πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ
μητροπόλει τῶν ἀμμανιτῶν ἀραμαθᾶ κατεστρατοπεδεύ-
σατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων καὶ ταξαμένων
ἐκ ὁμοῦ, διχῇ ἦν, τὸ μὲν γὰρ ὅπλοις ἦν τῷ πεδίῳ
κατ' αὐτὸ ἐτάχθη. τὸ δὲ τῶν ἀμμανιτῶν στράτευμα, πρὸς
τὰς πύλας αὐτῆς τῆς ἐβραίων. ἰδὼν τοῦτο Ἰωάβος, ἀπ-
εμηχανᾶτο. καὶ τοῖς μὲν ἀσθενεστάτοις ὅπλοις ἐξάμενος,
ἀπέωθε στάσει τῷ σύρῳ, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸ βασιλεύ-
σι. τὸ δὲ ἄλλο τάγμα δοὺς ἀδελφῷ, τοῖς
ἀμμανίταις ἐπέλθειν ἀπέωθε στάξαι. εἰπὼν αὐτῷ τὰς
σύριος ἤδη βιαζομένους αὐτὸν καὶ πλέον δυναμένους,
μεταγνόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν αὐτῷ. τὸ δὲ αὐτὸ
τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτὸς, εἰ ὑπὸ τῶν ἀμμανιτῶν αὐτὸν
κατεπονούμενον θεάσοιτο. προπεμψάμενος οὖν τὸν
ἀδελφὸν, καὶ παρακαλέσας δυψύχως καὶ μὴ προθυ-
μίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνῃ φοβερωτέρους προπε-
σούσης ἀγωνίσασθαι, τὴν μὲν ἀπέλυσε τοῖς ἀμμανίταις
μαχησόμενον. αὐτὸς δὲ τοῖς σύροις συνέβαλε. καὶ πρὸς ὀ-
λίγον ἀπεχόντων αὐτῷ χαρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν
ἀπέκτεινεν Ἰωάβος, ἅπαντας δὲ Ἰωάγκασεν εἰς φυγὴν
τραπῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ ἀμμανίται, καὶ δείσαντες τὴν
ἀβεβαιότερον, καὶ τὰ μετ' αὐτὸ στρατιᾶ, οὐκ ἔμειναν. ἀλλὰ
μιμησάμενοι τοὺς συμμάχους, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον.
κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ἰωάβος ἐπανῆλθεν πρὸς
τὴν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε. τοῦτο τὸ πάθος τοὺς
ἀμμανίτας οὐκ ἔπεισεν ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ μανθάνοντας τοὺς
κρείττονας, ἡσυχίαν ἄγειν. ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς
χαλάμαν τὸν τῆς πέραν εὐφράτου σύρων βασιλέα,
μισθῶν τοῦτον ὅπλοις συμμαχίαν. ἔχοντα μὲν ἀπιστρατη-
γὸν σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτώ. καὶ ἱππέων μυ-
ρίους. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν
τοὺς ἀμμανίτας τοσούτῳ δύναμιν συνηθροικότας,
οὐκέτι δι' στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν. ἀλλ' αὐ-
τὸς συὶ ἀπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποτα-
μὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην,
ἐνίκησε. καὶ αἱρεῖ μὲν αὐτῷ πεζῶν μὲν εἰς τέσσα-
ρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔτρωσε δὲ,
καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν χαλάμα σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀ-
πέθανεν.

σθαν. οἱ ᾗ μεσοποταμῖται τοιῦτο γνοὺς τῷ τέ- A
λει τ μάχης, αὐτοὺς δαβίδῃ παρέδωσαν, ᾗ δῶρα ἔ-
πεμψαν αὐτῷ. ☾ ὁ μ ὥρᾳ χ μῆνος αἰσρεψεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. ἀρχομένῳ ᾗ ἔαρος, ἔπεμψε τ αὐτοκρατο-
ρὰ ἰωάβον πολεμήσοντα τοῖς ἀμμανίταις. ὁ ᾗ τὴν τε γῆν
ἅπασαν αὐτῶν ἐπερχόμενος διέφθειρε, ᾗ αὐτοὺς εἰς τ
μητρόπολιν συγκλείσας ἀφαμαθὰ ἐπολιόρκει. σωέπε-
σε ᾗ ᾗ δαβίδῃ πάθος μ δεινὸν, ὅτι δικαίῳ ☾ θεοσε-
βεῖ, ᾗ τοῖς πατρίοις νόμοις ἀκριβῶς φυλάσσοντι. θερισά- B
μενος γὰρ δίκης οὐσίας ἀπὸ τ σίτου τῶν βασιλείων ἐν
ᾧ περιπατῶν κατ ὀροφὴν τ οἴκου, εἶδε γυναῖκα
λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς οἰκίᾳ ψυχρῷ ὕδατι, καλλίστω
τὸ εἶδος ᾗ πασῶν διαφέρουσαν. ὄνομα αὐτῇ λὼ βηερ-
σαβέ. ἥττητό τε τῷ κάλλους τ γυναικὸς, ☾ τ ἐπιθυ-
μίας κατασχεῖν ἠδυνήθη, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὴν, συνέρχε). γνοὺς δ᾽ ἐγκύα τ γυναῖκα, καὶ
πεμψάσης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι
σκέψηταί τινα τῷ λαθεῖν ὁδὸν, ἀποθανεῖν γὰρ αὐτὴν κ C
τοῖς παρ᾽ ἡμῖν κριθῆναι νόμοις μεμοιχευμένην. μεταπε-
μψάμενος μὲν τ ἰωάβου ὁπλοφόρον ἐκ τ πολιορκίας, αὐ-
δρα ᾗ τ γυναικὸς, ἰδίαν ὄνομα. κ ἀσπασάμενον,
ἀφεί τε τῆς σρατιᾶς κ τ πολιορκίας ἀπέχειν. λέγοντος
ᾗ πάντα κ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεπραγμένα,
βασάσας ἐκ τ δείπνου μέρη, πρόσδοσιν αὐτῷ, καὶ
κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσα-
σθαι σὺν αὐτῇ. ὁ ᾗ ἰδίας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρε- D
κομίσθη ᾗ τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις ὁπλοφόροις. ὡς
ᾗ γνοὺς ταῦθ᾽ ὁ βασιλεὺς, ἀπέκρινεν αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς
αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐλθοι μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα
ἐλθοι δι᾽ ὅσουτου χρόνου, πάντων ἀνθρώπων ταύτην
ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἐξ ἀποδημίας. ὁ δ᾽ οὐκ ἔφη δίκαιον εἶπε, τὴν συσκηνοῦσαν αὐτῷ, ☾ τῇ σρα-
τηγοῦ χαμαὶ κοιμωμένων ἐν παρεμβολῇ καὶ τὴν τῶν
πολεμίων χώραν, μὴ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύε-
σθαι καὶ ξυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα, μείναι τὴν ἡμέραν ἐκεί- E
νην προσέταξεν, ὡς τὴν ὑπῆσαν ἀπολύσων αὐτὸν
πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. κληθεὶς δ᾽ ὅτι δεῖπνον παρὰ
τῷ βασιλέως ἰδίας καὶ μέχρι μέσης προελθὼν ἐν
τῇ πόρτῳ δεξιουμένῳ τῷ βασιλέως αὐτὸν ὑπέπιπτες
ταῖς προπόσεσιν, ὑδὲν ἧττον πάλιν πρὸς τὴν τῷ βασι-
λέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναι-
κὸς ὑπθυμίαν. ὅπι τούτῳ ᾗ δυσαναχετήσας ὁ βασι-
λεὺς, ἔγραψε τῷ ἰωάβῳ κολάσαι πρὸς ἅπασιν τὸν F
ἰδίαν. ἀμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου. καὶ τὸν τρόπον τ πε-
μοείας, ἵνα μὴ γνῶσι φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεληθείς,
ὑπέθετο. ᾗ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε
μέρος τῆς πολεμίων τάξαι, ☾ καθ᾽ ὁ κινδυνωδὴς μα-
χόμενος, ἀπολειφθεὶς μόνος. τοὺς γὰρ συμπαραστάτας
ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς μάχης μνομένης ἐκέλευσε. ταῦτα
γράψας καὶ σημειώμενος τῇ αὐτοῦ σφραγῖδι, τῷ
ὑπηρέτῃ ἔδωκεν ἰδίᾳ κομίσαι πρὸς ἰωάβον. δεξά- G
μενος ᾗ τὰ γράμματα ἰωάβος, καὶ τὸν τῶν βασι-
λέως πρόκριτον ἀναγνούς, καθ᾽ ὃν ἤδει τόπον τοῖς
πολεμίοις αὐτῷ χαλεποὺς γνομένους, κατὰ τοῦτον ἔ-
στησε τ ἰδίαν, δοὺς αὐτῷ τινας τ ἀρίστων τῆς σρατιᾶς. αὐτὸς δ᾽ ἁπάσῃ τῇ δυνάμει πρὸς ὑποβοηθήσειν ἔ-
φησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀναῤῥῆξαντες τι τ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τ πόλιν. ὄντα δ᾽ αὐτὸν γνναῖον σρατιώτην, ᾗ
δόξαν ἔχοντα πρό τε τῆς βασιλεῖ καὶ παρὰ τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλ-
λὰ μὴ πρὸς ἀγανακτεῖν ἠξίει. τῷ ᾗ ἰδίᾳ προθύμως ὑπηρέτης τὸ ἔργον, τοῖς μετ᾽ αὐτὸ προθυμουμέ-

ri eum contigit. Meſopotamitæ deinde cognito tam triſti pugnæ euentu, ſine mora legatione ad Dauidem cum muneribus miſſa, deditionem fecerunt. quæ ita appetente iam hyeme Hieroſolyma eſt reuerſus. Vere autem ineunte, Ioabum ad bellum Ammaniticum miſit. Is longè latéque vaſtatis hoſtium agris, compulſos eos in Rabatham gētis metropolim obſidione cinxit: Quo tempore Dauid tametſi vir iuſtus ac pius & patriarum legum obſeruator diligens, in graue tamen peccatum incidit. Cùm enim vergente iam die in ſolario regiæ more ſolito deambularet, proſpexit in vicinis ædibus mulierem frigida lauantem, inſigni forma præcellentem, cui nomen Bethſabe: victúſque eius pulchritudine, & à concupita ſibi temperare non valens, accitam ad ſe complexus eſt. Paulò poſt mulier grauidam ſe ſentiens, nunciat regi vt diſpiciat quomodo factum hoc latere poſſet, alioqui publicis legibus adulterii damnatam ſupplicium daturam. Rex itaque accerſitum ad ſe ex caſtris Ioabi armigerum maritum mulieris, Vriam nomine, de exercitu, & quomodo oppugnatio procedat, percontatur. quo referente omnia cedere ex ſententia, partes ei de ſua cœna obtulit, iuſſítque vt profectus ad vxorem apud illam pernoctaret. at ille non ita fecit, ſed imbi in regia & inter ſatellites regis noctē eam exegit. quo cognito rex ſciſcitat eſt ex eo, quamobrem tanto poſt tempore domum reuerſus, ad vxorem non iuiſſet, ídque præter communem omnium hominum morem, quicunque peregrè ad ſuos redeunt. reſpondit ille, non eſſe æquum vt interim dum imperator tuus & commilitones in hoſtili ſolo in caſtris humi cubitant, ipſe in vxoris amplexibus ſe oblectet. hæc locutum manere inibi ea quoque die iuſſit, ſequenti ad vicarium ſuum ducem dimiſſurus. vocatus deinde ad cœnam, & rege de induſtria crebrioribus propinationibus inuitante ab ebrietatem vſque progreſſus, nihilominus tum quoque pro foribus regij cubiculi pernoctauit, nullo vxoris deſiderio tactus. hanc ob rem indignatus rex ſcripſit Ioabo vt in Vriam pœnam meritum animaduerteret: modúmque puniendi indicauit, ne manifeſtum fieret ſuo iuſſu hoc factum. iuſſit enim vt quà primum periculi eſſet hoſti opponeretur, moxque à ſociis, quo facilius opprimi poſſet, deſtitueretur. his ita ſcriptis, & proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriæ commiſit ad Ioabum perferendam, qui receptis literis, & cognita regis voluntate, quem locum maximè ab hoſtibus infeſtari ſciebat, in eo collocaturus Vriam, adiunctis illi lectiſſimis aliquot militibus, pollicitus eſt ſe cū toto exercitu affore, ſi qua parte muri ſuffoſa aditū intra vrbē patefeciſſent: hortatus eū vt exiſtimationi quam tum apud regem, tum apud commilitones ſibi parauerat reſpondens, libenter potius quàm grauatim iuſſa capeſſeret. cúmque Vrias magna alacritate demandatum munus ſuſcepiſſet, manipulo illi adiungendo clā imperauit,

VII. 2. Reg. 11.

vt cùm primùm occurrentibus hostibus vigeri hominem viderent, deserto illo in tutum se reciperent. Itaque cum Hebræi fecissent assultum ad mœnia, veriti Ammanitæ ne ab illa parte hostis murum occuparet, fortissimus quisque recluſa repente porta magno impetu erumpunt. quod vbi viderunt qui circa Vriam versabantur, memores Ioabi mandatorum, vno agmine sese retrorsum receperunt. Solus Vrias quòd puderet contra quàm promiserat assignatum locum non tueri, in se ruentes sustinuit, ferróque exceptos interemit non paucos, donec circumuentus cum aliquot aliis, quos ignaros consilij pudor idem in officio continuerat, non inultus occubuit. His ita gestis Ioabus regi per nuncium significat, quòd non ferens obsidionis moras, oppugnatione adortus mœnia, amissis aliquammultis infecta re in castra redire sit compulsus. mandarat autem nuntio, si regem hoc factum ægrè ferre sentiret, vt de Vriæ quoque morte renuntiaret: id quod etiam euenit. Rex enim his cognitis malefactum aiebat, quod aperta vi mœnia tentassent, opportuisse enim machinis ac cuniculis aditum moliri, maximè cùm Abimelechus Gedeonis filius domesticum exemplum illis esse debuerit, qui Thebis turrim vi capere conatus, saxo ab anicula misso ictus turpiter vitam amisit, vir alioqui fortissimus, quòd inconsultè difficillimum oppugnationis genus esset aggressus. Vtilissimum autem in re militari quid aliis bene aut secus cesserit considerando, cùm simile periculum incidit, hæc sequi, illa fugere. postquam autem indignabundo de Vriæ quoque morte relatum est, irasci desiit: iussítque Ioabo renunciari, vulgare esse id incommodum, nec à natura belli alienum, cuius hæ sint vicissitudines. debere tamen eum in posterum cautiùs rem administrare, & aggeribus ac machinis expugnatam vrbem solo æquare, & habitatores eius ad vnum neci dedere. Cum his mandatis nuncius ad Ioabum properè se recepit. cæterum Bethsabe audita mariti morte per aliquot dies eum luxit: vbi verò à mœrore ac lacrymis destitit, sine mora eam rex coniugem sibi ascíuit: ex qua mox puer masculus ei natus est. Has nuptias Deus nequaquam æquis oculis inspexit, sed iratus Dauidi, cùm prophetæ Nathani per visum nocturnum se obtulisset, regem grauiter incusauit. propheta verò qui esset vir festiuus ac prudens, reputans reges quoties suis affectibus rapiuntur, non magnum iuris respectum habere solere, comminatione numinis ad tempus dissimulata, maluit illum blanda oratione aggredi, in hunc modum sententiam eius exploraturus. Duo viri, inquit, eandem vrbem incolebant: alter prædiues multorumque armentorum & gregum dominus: alter vnius tantum ouiculæ possessor, eam vnà cum pueris suis domi quotidianis cibis alebat, non alio affectu quam si esset filia. cum verò hospes diuiti superuenisset, ille parcens suis pecoribus nullum in amici gratiam mactare voluit: sed abstracta per vim ouicula pauperis,

2. Reg. 12.

νοις, ἰδίᾳ καταλιπεῖν ὅταν ὀξορμήσωσιν ἴδωσι τοὺς πολεμίους ἐδήλωσεν. προσλαβόντων δ' οὖν τὴν πόλειν ἐβραίων, δείσαντες οἱ ἀμμανῖται μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν ἡ ἐλία σωέβαινε τετάχθαι, φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσπαίμψοι τοῖς ἀνδρειοτάτοις αὐτῶν ἢ τὴν πύλην ἀνοίξαντες, ἀφνιδίως καὶ μὴ ῥώμης δρόμου πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἐπεξῆλθον. ἰδόντες δ' αὐτοὺς οἱ σὺν τῷ ἐλία, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. ἀφορμηθεὶς δ' ἐλίας φυγεῖν καὶ τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοῖς πολεμίοις, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος ἀναιρεῖ μὲν ὀλίγους κυκλωθεὶς ἢ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων. τούτων ὕστερον γνομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν εἰσταλάμενος αὐτοῖς, ὡς ἀπωδύσαι μὲν ταχέως ἐλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν ἢ τῷ τείχει, καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη. προσευθῆναι ἢ τούτοις αὐτὸν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς ἐλέγχειν, καὶ τὸν ἐλία θάνατον. τὸν δ' βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα φῆναι τῷ ἀγγέλων, δυσφορήσαντος, φάσκοντος ἁμαρτάνειν αὐτὸς τῷ τείχει προσβάλόντας, δέον νομίμοις καὶ μηχανήμασιν ἐλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἐχούσας φῆναι δεῖγμα τὸν γεδεώνος υἱὸν ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπεὶ τὸν θήβας πῦργον ἐλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναικὸς πέτρῳ κατέπεσε, καὶ ἀνδρικώτατος ὢν, διὰ τὸ δυσχερέσατον τῆς ἐπιβουλῆς, αἰσχρῶς ἀπέθανεν· ἃ μνημονεύοντας, ἔδει μὴ προσπέσαι τῷ τείχει τοὺς πολεμίων. ἄριστον γὰρ ἁπάντων ἐν πολέμῳ προαχθέντων καλῶς καὶ ὡς ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν. ἐπεὶ δ' ἤτοι ἔχοντι καὶ τὴν ἐλία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύειν μὲν τὴν ὀργῆς. ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσε λέγειν ἀνθρώπινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῆς πολέμου φύσιν ἔχειν τοιαύτην. ὡς τε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις δυνατὸν εἶναι συμβαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις. τὸ λοιπὸν μέντοι γε προνοεῖν τῶν πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ὑπολαμβάσωσι κατ' αὐτὸν, ἀλλὰ χώμασι καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκίσαντας καὶ ὠδάξησαμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, πάντας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ. καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, ταῦτα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἐντεταγμένα κομίζων πρὸς ἰώαβον ἀπῄει. ἡ δὲ, τοῦ ἐλία γυνὴ βεεθσαβὴ, τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρὸς πυνθανομένη, ἐπὶ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε. παυσαμένης δὲ τοῦ λύπης καὶ τῷ ἐπὶ ἐλία δακρύων, ὁ βασιλεὺς δείσας ἀγάγετο γυναῖκα. καὶ παῖς ἄῤῥην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται. τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπείδεν ὁ θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν δαβίδην, τῷ προφήτῃ νάθαν φανεὶς κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ νάθαν, ἀνὴρ θεῖος ὢν καὶ σωφρονικὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλεῖς ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμουσι, τὰς μὲν ἁμαρτὰς τοῦ θεοῦ γεγυμνωμένας ἀπειλαῖς ἠσυχάσειν ἔκρινεν. ἄλλοις δὲ λόγοις χρησοῖς πρὸς αὐτὸν διεξῆλθε. καὶ δή τινα τρόπον, ὡς ἑκάστῳ τι φρονεῖ, ποιήσας σαφὲς αὐτῷ παρεκάλει. δύο γὰρ ἔφησεν ἄνδρες τὴν αὐτὴν κατῴκηκεν πόλιν. ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀγέλας ἡμιόνων τε καὶ θρεμμάτων, καὶ βοῶν. τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τέκνων αὐτὸς ἀνέτρεφε σωσιαιτώμενος αὐτῇ τὰ σῖτα καὶ φιλοσοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος. ἤ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ τὸ μὲν ἰδίων ἀγέλην ἐκεῖνος βοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας διωχῆσαι τὸ φίλον. πέμψας ἢ τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέσφα-

πεπρᾶσθαι, καὶ ταύτην ἀδικηθῆναι εἰς ἔλεον τοῦ ξένου. A
σφόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος Δαβὶδ τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὃς δὴ τὸ ἔργον τοῦτο ἐτόλμησεν ἀπεφαίνατο, καὶ τὸ τετραπλοῦν τε ἀπαιτῆσαι τοῦ ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. νάθαν δ' ὑποτυχὼν αὐτὸν ἔλεγεν ἐκεῖνον εἶναι τοῦ ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὐτοῦ κεκερμάτιον τολμήσαντα μέγα καὶ δεινὸν ἔργον. ἀνεκάλυπτε δὲ αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὸν ὀργὴν τοῦ θεοῦ ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βα- B
σιλέα τοῦ ἐβραίων δυνάμεως, καὶ τῆς ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον. ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸς τοῦ ἐκ τῆς σαοὺλ χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας αἷς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο, καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ὃς ἀλλοτρίαντε γήμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τοῦ ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειν ἐνδοὺς τοῖς πολεμίοις. δώσειν οὖν αὐτὸν ἀπὸ τούτων δίκας τῷ θεῷ. καὶ βιαθήσεσθαι μὲν αὐτοῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' C
ἑνὸς τῶν υἱέων. ὑπενδελεθήσεσθαι δ' ὑπ' αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύβα τοῦτο δ' ἐφάνταζε, φανεραὶ τοῦ ἐπ' αὐτοῦ δίκαι ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δ' ὑπὸ καὶ τοῦ παιδάριον ὃ ἐξ αὐτῆς γεγεννημένον. ταραχθέντος δ' ὑπὸ τούτοις τοῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβησαι λέγοντος, εἰ δὲ ὁμολογουμένως θεοσεβής, καὶ μηδὲν ἁμάρτων ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν θείας γυναῖκα, οἰκτειρεῖν ὁ θεὸς καὶ D
δι' ἀλλάττειν φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μεταγνοοῦντι δὲ περὶ τὸν γεγεννημένον, καὶ ἔτι καλεπῶς ἔχειν ἔφασκε. καὶ νάθας μὲν ταῦτα τοῦ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε. τοῦ δ' ἐκ τῆς θείας γυναικὸς γεγενημένου παιδὸς Δαβίδην, νόσον ἐνσκῆψαι καλεπὴν τὸ θεῖον. ἐφ' ᾧ δυσφορῶν ὁ βασιλεύς, ἔφη μὲν ὅτι ἡμέρας ἑπτά, καί τοι γε ἀναγκαζόντων τοῦ οἰκείων ἐδεήσατο. μᾶλλον δὲ περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ὅτι σάκκου καὶ γῆς ἔκειτο, τὸν θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας, σφόδρα E
γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὸ μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τοῦ ἡμερῶν τελευτήσαντος τὸ παιδός, ἐκ τόλμων τοῦ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόσχηται καὶ ῥοφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς αὖ ὅτι τέκνου πόθῳ τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος ἔτους ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν σκάκει. ταραττόμενον δ' ἀναθόμενος τοῦ οἰκετοῦ ὁ βασιλεύς, καὶ ταῦτα παθόντων ἀμάλιστα συγκρύψαι τι θέλεσι συμβαίνει, σαφεῖς ὅτι F
τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν ταληθές, αἴσθεται. καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν, εἰς τὸ σκηνὴν τοῦ θεοῦ προσῆλθε. καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ προσπαθέναι, πολλὰ ὅτι τοῦ προσελθόντα τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τοῦτον ὅτι νοσοῦντι τοῦ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμῶς τετελευτηκότος ἐπράττε. τήν τε αἰτίαν δεηθέντες ὑπο- G
ξέναι πρῶτον αὐτοῖς πύθεσθαι παρεκάλουν εἰπεῖν τὸ γεγεννημένων, ὁ δ', ἀμαθεῖς εἰπὼν αὐτοὺς ἐδίδασκεν, ὡς ἔτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς, ἔχων ἐλπίδα σωτηρίας αὐτοῦ δεόντως πάνυ ἐποίει, τὸν θεὸν ἡγούμενος τούτοις δυμῇ καταστήσειν. ἀποθανόντος δ' ἤδη χρείαν ἔχῃ λύπης ματαίας. ταῦτ' εἰπόντος, ἐπήνεσαν τοῦ σοφίαν καὶ τὴν δίκαιοιαν τοῦ βασιλέως. σωελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ βεβαθσαβῇ, ἔγκυον αὐτοῦ ἐποίησε. καὶ γενόμενον ἄρρεν παιδίον, σολομῶνα προσηγόρευσε, νάθα τοῦ προφήτου κελεύσαντος. ἰώαβος δὲ, τῇ πολιορκίᾳ τοὺς ἀμμα-

iugulatam & apparatam hoſpiti appoſuit. His verbis rex grauiter commotus, ſceleſtum hominem illum facinus hoc auſum pronũtiauit, iuſtúmque eſſe vt quadruplum pro adempta ouicula reſtituatur, & ipſe inſuper capite plectatur. Tum Nathan incunctanter ſubiecit, ipſum eſſe qui hac pœna dignus ſit, ſuopte iudicio nefarij ſceleris damnatus. ac tum demum illi expoſuit in quantam indignationem numinis incurriſſet, cuius fauore vniuerſæ gentis Hebræorum rex conſtitutus, circumquaque vicinarum etiam gentium earúmque multarum & magnarum dominium conſecutus eſſet: nõ ſemel antea liberatus è Sauli manibus, nunc cùm eiuſdem benignitate aliquot legitimas vxores habeat, contempto omni humano ſimul atque diuino iure, alienam eum duxiſſe vxorem, marito ipſius interfecto & hoſti prodito. Igitur affore diuinam vltionem, & ipſius quoque mulieres ab vno è filiis per vim conſtuprandas, & ipſum inſidiis ab eodem appetendum, vt pro clàm admiſſo peccato, in propatulo pœnas perſoluat. quin & puerum ex ea natum ſine mora eſſe interiturum. territo autem per hanc denunciationem rege, vehementérque perturbato, & cum lacrymis fatente ſe peccaſſe in Deum (erat enim vir pius, & qui hoc vno excepto in tota vita nihil admiſerat) placatus Deꝰ recepto in gratiam promiſit & regnum & vitam ei ſeruaturum ſe eſſe. poſt pœnitentiam enim non ampliùs ſe iraſci. Atque ita Nathan poſtquam futura regi aperuiſſet, domum reuertitur. Porrò infans ex vxore Vriæ natus Dauidi, immittente Deo graui morbo corripitur, cuius vicem mœſtiſſimus pater dolenter ferens per ſeptem dies à familiaribus induci non potuit vt vllum cibum deguſtaret: ſed atratus & ſacco amictus, humi proſtratus iacebat, & à Deo ſalutem pueri precabatur. Nimis enim eius matrẽ diligebat. ſeptima verò die mortuo puero, familiares nõ audebant hoc regi indicare, veriti ne re cognita pertinaciùs etiam à cibo reliquáq; cura corporis abſtineret deſiderio defuncti infantis, cuius morbũ tam impotẽter tuliſſet. qui cùm turbatam familiam ſentiret, & aliquid mali celari, facilè intellexit extinctum puerum: accitóque vno è famulis poſtquam veritatem cõperit, cõfeſtim ſurrexit: lotus deinde ſumptáque veſte candida, ad Dei tabernaculum properauit poſthac iuſſis famulis vt cœnã ſibi apponerent præter omnem opinionem. admirationi fuit omnibus cognatis & domeſticis, ſtupẽtib. quòd cùm nihil horũ ęgrotãte puero feciſſet, nunc poſt eius obitũ omnia ſimul faceret: impetratáque prius licẽtia, cauſam ſuſcitabantur. Tũ ille: Nõ intelligitis, inquit, quòd dum puer viueret, de ſalute eius ſperans, nihil non faciebam quo Deum flecterem: nunc poſtquam is obiit, ſuperuacaneum ſit inaniter mœrore confici. His auditis omnes ſapientiam eius laudauerũt. nec ita multo pòſt Bethſabe grauida exactis legitimis naturæ menſibus filium ei pepetit, quem Nathanis monitu Salomonem nominauit. In-

terea Ioabus Ammanitas acri obsidione premebat, præcisis aquæ ductibus, & commeatibus interceptis, ita vt fame simul & siti laboraretur, ab vnico enim puteo spes eorum pendebat, ac ne hoc quidem ad satietatem vtebantur, parcè aquam dispensantes, ne fortè in totum deficeret. Hęc Ioabus per literas regi significauit, hortans vt ad excidium vrbis ipse veniret, & hunc quoque titulum victoriis suis apponeret. qui collaudato ducis officio fidéque, assumpto secum exercitu ad deuastandam Rabatham proficiscitur: eámque mox vi captam militi diripiendam permisit. ipse verò ex præda nactus est Ammanitarum regis auream coronam talentum pendentem, & precioso sardonyche insignem, quâ postea capite gestare solitus est. nec non & alia multa ac magni precij præda in ea vrbe potitus est. viros verò eius excruciatos prius ad vnum interemit: nec mitius alias Ammanitarum vrbes tractauit, pari modo expugnatas. Post hanc victoriam domum reuerso graue quiddam accidit ex tali causa: Filiam habebat adhuc virginem, formosissimas quasque mulieres pulchritudine vincentem, Thamaram nomine, ex eadem qua Abesalomus genitrice natam. huius amore correptus Amnon filiorum Dauidis natu maximus, cùm propter virginitatem ipsius & asseruationem potiri ea non posset, adeò passione hac conflictabatur, vt non aliter quàm ex morbo lentam tabem ac pallorẽ sibi contraheret. id malum deprehendit Ionathas quidam eius cognatus & amicus, vir prudens & magni consilij. videns enim Amnonem à natiua corporis habitudine indies magis ac magis deficere: accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. Suspicari enim se amatoriã quãdam esse hanc passionem. quo fatente sororem germanam sibi adamatam, consilium dat, quomodo optatis potiri valeat. suasit enim vt simulata ægritudine, simulatque pater visendi causa illum accessisset, roget vt sororem ad se mittat, cuius ministeriis releuatus eò citius conualescere possit. Paruit Amnon, & cum nihil cunctatus decubuisset, simulare morbum cœpit. Dein cùm pater officiosè inuisens percontaretur de valetudine, petiit sororem ad se mitti. ea postquam iussu patris accita venit, postulauit vt suis manibus colyphia frixa afferret. Sic enim libentiùs se comesturum. quæ in conspectu fratris farina subacta, formatisque colyphiis ac frixis, iuueni obtulit. at ille non ea gustauit, sed famulis mandauit, vt quotquot pro foribus cubiculi obuersarentur, submouerent, dicens se absque strepitu quiescere cupere, quo facto iussit sororem in intimum conclaue paratam cœnam inferre. quod cum puella fecisset, apprehensæ suadere cœpit vt sui copiam faceret. At puella exclamat: Abstine vim frater, abstine. nefas est te rem tam turpem perpetrare. Desine à tam flagitiosa concupiscentia, quæ nihil præter dedecus & infamiam toti familiæ nostræ afferre potest, aut si resistere ei non vales, à patre tibi hoc impetrandum est. non per vim extorquendum. at ille amore feruens non paruit,

VIII. 2. Reg. 13.

A B C D E F G

νίζας ἰσχυρῶς ἐκάκωε, τήν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος, καὶ τ̃ ἄλλων ἀπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτ̃ καὶ ξοφῆς, ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτηντο, καὶ τοῦτο ὥστε μὴ πλέως αὐτοὺς ἀπολειπεῖν τ̃ πηγὴν ὀλιγωλέστερον χρώμενοι. γράφει ὢν τ̃ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ὅπως τ̃ αἱρέσιν τ̃ πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τιὼ νίκην αὐτὸς ἐπιγράφειη. ταῦτα ἰωάβης γράψαντος, ἀποδεξάμενος τ̃ διανοίας καὶ τ̃ πίστεως ὁ βασιλεύς, παραλαβὼν τ̃ στρατιὰν αὐτ̃ δύναμιν, ἦκεν ὅπως τ̃ ῥαβαθᾶς πορθήσων. καὶ κρατήσας ἑλὼν ἁρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δ', τ̃ τ̃ βασιλέως τ̃ ἀμμανιτ̃ λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσ̃ τάλαντον, καὶ πολυτελ̃ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ὅπως τ̃ κεφαλ̃ς Δαβίδης. πολλὰ δ' καὶ ἄλλα σκύλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα εὗρεν ἐν τ̃ πόλ. τοὺς δ' αὐτ̃ρας αἰχισάμενος διέφθειρε. ταῦτα δ' καὶ τὰς ἄλλας τ̃ ἀμμανιτ̃ πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κρατος. ἀναστρέψαντος δ' εἰς ἱεροσόλυμα τ̃ βασιλέως, παῖς μοι αὐτ̃ τ̃ οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτηρ ἦν αὐτ̃, παρθένος μ̃ ἔτι, τ̃ δ' κάλλος ὑπερεπ̃ς, ὡς ἁπάσας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, θημάρα ὄνομα, τ̃ δ' αὐτ̃ς ἀδελφὸν μητρὸς κοινωνικ̃. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τ̃ Δαβίδ τ̃ παίδων ἀμνὼν ἐρασθείς, ὡς ὅτε ἐξὸν τ̃ παρθενείαν αὐτ̃ς, ὅτε ἐξὸν τ̃ φυλακὴν τυχεῖν τ̃ ὀπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπ̃ς διέκειτο. καὶ τότε σ̃μα τ̃ ὀδύνης αὐτὸν κατεδιέσης καταχαίνετο καὶ τ̃ χρόαν μετέβαλεν. δ̃λος δ' ταῦτα πάσχων γίνεται ἰωνάθῃ τινὶ συγγενεῖ καὶ φίλῳ, σοφὸς δ' λῶ εἶναι ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τ̃ διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν ὢν καθ' ἡμέραν ὠχρίαν τ̃ ἀμνῶνα καὶ κ̃ φύσιν ἔχοντα τ̃ σ̃ματι, προσελθὼν ἠρώτα φράσαι τ̃ αἰτίαν αὐτ̃. εἰπάζην μὲν τοίνυν αὐτὸς ἐλεγλν ἐξ ἐρωτικ̃ς ἕξεως ἔχειν αὐτ̃ ὀπιθυμίας. τ̃ δ' ἀμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ὅτι τ̃ ἀδελφ̃ς ἐρᾷ τυγχανούσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτ̃ καὶ μηχανὴν εἰς τὸ προσημέρασθαι τ̃ δικταίων ὑπέθετο. νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρήνεσεν. ἐλθόντα δ' πρὸς αὐτὸν τ̃ πατέρα, πέμψαι τ̃ ἀδελφὴν αὐτ̃ δειπνοποιήσουσαν, ἐκέλευσε παρακαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τ̃ νόσου. ταῦτα μυηθεὶς καταπέπαυτο ὁ ἀμνὼν ὅπως τ̃ κλίνην, νοσεῖν προσποιεῖτο καὶ τὰς ἰωνάθου ὑποθήκας. παραγενομένου δ' τ̃ πατρὸς καὶ σπεπομένου πῶς ἔχει, τ̃ ἀδελφὴν ἐδέετο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' Δαβὶδ ἐκέλευσεν ἀχθῆναι. πρόσω δ' προστάξειν ἄρτους αὐτ̃ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργουμένη. προσισθὰς γὰρ ἡδέως ἐν τ̃ ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέποντος τὰδελφ̃ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσηύξατο αὐτ̃. ὁ δ' τοῦτο μὴ ἐκ ἐπαύσατο. προστάξας δ' τοῖς οἰκέταις παραπησθαι πάντας πρὸ τ̃ δωματίου, βέλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου ἐξ ταραχ̃ς ἀπηλλαγμένον. ὡς δ' τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, τιὼ ἀδελφὴν ἐκέλευσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτ̃ παρενεγκεῖν. ποιήσασα δ' τοῦτο τ̃ κόρης, λαβόμενος αὐτ̃ς, συνελθεῖν αὐτ̃ πεῖθεν ἐπεφράσατο. ἀναπηδ̃σα δ' ἡ παῖς ἀλλὰ μὴ σύγε τοῦτο βιάσῃ με, μὴ δ' ἀσεβήσας ἔπειτεν ἀδελφ̃ τὰς νόμους παραβαίς, ἐξ δ' ἀγνὴ περιβαλὼν σαυτ̃ αἰσχύνη. παῦσαι δ' ἔτως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ὀπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος ἐξ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμ̃ν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε ἐξ τότε ἀγαπηθ̃ναι τ̃ παρ' συγχωρήσειν δ' ἐκείνον, ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλόμενη τ̃ ὁρμὴν αὐτ̃ ἀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν ἀναφυγεῖν.

ὁ δ'

ὁ δ' ἐ πείθη), τῷ ἔρωτι καιόμενος, Ϲ τοῖς τῆ παίδος κόσμοις μιαπτόμενος διάζεται τ ἀδελφήν. μῖσος δ' ἀθέως μᾶ τ ὕβριν εἰσέρχεται τ ἀμνῶνα, Ϲ φοβούμενος ἀπέλυσεν αὐτὸν ἀπέναι. τ ἢ χείρω τὴν ὕβριν ἢ ὅτε τοῦτο ἀπεκάλυσε, οἱ διασταλμένος αὐτὸς μηδ' ἄχρι νυκτὸς ἔτι ἔφη μεῖναι, ἀλλὰ φλογερὸν μα ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειν ἡμέρα ἢ φωτί, ἵνα Ϲ μάρτυσι τῆς αἰσχύνης φεύγοι, προστάξειν αὐτῇ ἐκβαλεῖν τὴν οἰκέτην. ἡ ἢ, φοβουμένη ὅπ τὴν ὕβριν ἢ τὴν βίαν γλωμένη, φερρήξασα τὸν χιτῶνα (ἐφόρουν γὰ αἱ τὸ ἀρχαίων παρθένοι χειριδώτους ἄχρι τῶν σφυρῶν ποδὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας) ἢ σποδὸν κατεχαμάζη τ κεφαλῆς, ἀπέρχεται δι' πόλεως βοῶσα Ϲ ὠδυρομένη τὴν βίαν. φοβουμένων δ' αὐτῆς ἀδελφὸς ἀβεσάλωμος, ἀκήκοει πάνος αὐτῆ δεινῶ συμβάντος ἔτυς ἔχει. κατεσπούσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τ ὕβριν, ἠνυχάζειν ἢ μετρίως φέρειν παρῄνει, ἢ μὴ νομίζειν ὑβρίσθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ ἢ πεισθεῖσα παύεται τ βοῆς, ἢ τῶ πρὸς πολλοὺς τὴν βίαν ἀναφέρειν. ἢ πολὺν χρόνον χηρεύουσα παρ' ἀβεσαλώμω τῷ ἀδελφῷ διεκαρτέρησε. γνοὺς ἢ τῶθ' ὁ πατὴρ δαβίδης τοῖς μὴ πεπραγμένοις ἤχθετο. φιλῶν ἢ τὸν ἀμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατος γὰ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠνάγκαζετο. ὁ ἢ ἀβεσάλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν, ἢ λαθραίων καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῷ τ ἁμαρτίας ὑπεπόδιον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ παῖσ μᾶσι διελήλυθε δεύτερον. ἢ μέλλων ὅπ τὸν τῷ ἰδίων κυρεῖν ἑορτὴν θρεμμάτων εἰς βελσεφῶν, πόλις δέ ἐστιν αὐτῇ τ ἐφραὶμ κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. παραιτησαμένου δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς δωροξενίαν παρεκάλεσε. πέμψαντος ἢ, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσεν ὁπλίσκα ἴδωσι τὸν ἀμνῶνα μέθη παρεσκευασμένον ἢ κάρῳ, νύσαντος αὐτῷ φονεύσωσι, μηδένα φοβηθέντες.

Κεφάλαιον ἡ.

ὡς τῷ πρὸς τὸν οἰκίαν αὐτῷ συμπάντων, ὑπ' παιδὸς ἀναιλήθη τ ἀρχῆς.

ΩΣ δ' ἐποίησαν τὸ προσταχθέν, ἔκπληξις ἢ ταραχὴ τοῖς ἀδελφοῖς λαμβάνει. Ϲ δύσαντες πρὸς ἑαυτῷ, ἐμπεδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ ἀβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ προσήγγελλεν. ὁ δ' ὡς ὅπ παῖσιν ὁμοῦ τοσούτοις ἀπολωλόσι, ἢ τῶθ' ὑπ' ἀδελφῶ, ἡ λύπης κατὰ τὸ κτεῖναι δυναμένης πικρότερον συναρπαγεὶς ὑπὸ τῶ πάθους, ὅτε τὸν αἰτίαν ἀνέκειτο. ἔτ' ἀλλόπ μαθεῖν οἷον εἰκὸς τηλικούτου προσηγγελμένου κακοῦ, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίαν ἔχοντος προσιέμενον. ἀλλὰ καταῤῥηξάμενος τὸν ἐσθῆτα, ἢ ῥίψας αὐτὸν ὅπ τὸν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τοὺς ἡῶς ἅπαντας. ἢ τοὺς ἀποθανεῖν δεδηλωμένους, καὶ τ ἀπηρκότα. ὁ ἢ σαμᾶ τῶ ἀδελφῶ αὐτῷ παῖς ἰωνάθης, ἀνεῖναί τι τ λύπης παρεκάλει. ἢ μὴ πρὸς ἄλλων μὴ πῆς δεῖν ὡς τεθνᾶσιν. ἀδὲ γὰ αἰτίαν δείκνειν ὑπολαμβάνει. πρὸς ἀμνῶνος δ' ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰ δι' τὸν ἡμέρης ὕβριν ἀποκτεῖναι τὸν ἀβεσάλωμον τὸν αἵρεσιν τοῦ ἐκείνου.

A sed libidinis œstro percitus reluctantem per vim opprimit: atque post oblatum vitium, in contrarium mox affectum vertitur, & exosam ac fastiditam conuiciis aggressus iubet vt è vestigio se inde faceſſat. quæ cùm hanc iniuriam priore grauiorem diceret, quòd constupratam vel vsque ad noctem illic manere nō patiatur, sed confestim extrudat clara adhuc luce, vt turpitudinis suæ testibus occurrat; mandauit famulò vt eam eiiceret: illa verò scissa talari tunica, qualibus tum regiæ puellæ ex more velabantur, & cinere caput sparsa, per mediam vrbem discedebat, vim sibi illatam quæritando. in quam sic affectam cùm Abesalomus frater incidisset, scisciratus est quid mali haberet quòd ita se afflictaret. cúmque illa de stupro rem totam ei denarrasset, solatus eam hortabatur vt æquo animo factum hoc ferret, nec ad iniuriam suam pertinere putaret, cùm à fratre sit vitiata: quibus verbis placata puella vociferari ac quiritari desiit: & deinde aliquammulto tempore in cœlibatu apud Abesalomum fratrem perseuerauit. His cognitis Dauid pater vehementer indoluit, sed quia diligebat Amnonem vt filiorum natu maximum, non sustinuit illi molestus esse. Porrò Abesalomus graue odium eius in pectore celabat, opportunitatem vindictæ expectans. iámque alter annus abierat, ex quo pudicitiæ sororis eius illusum est: & cùm esset iturus in Belsephon, quod est oppidum tribus Ephremiticæ, ad tondendos suos greges, inuitauit patrem ac fratres ad solenne conuiuium. quo excusante quòd nollet eum grauare, rogauit vt pace eius liceret filiis proficisci. quo impetrato suis iniunxit, vt quam primùm animaduertissent Amnonem temeto grauatum, neminem veriti ad nutum suum illum trucidarent.

B

C

D

E

CAP. VIII.

Quomodo per inteſtinum familiæ diſſidium Dauid à filio regno pulſus eſt.

VT verò perpetratum est quod mandauerat, stupor & trepidatio fratres occupat: & sibi quisque timens, correptis equis cursu ad patrem ferebantur. Interim quidam præueniens, omnes ab Abesalomo cæsos nunciat. qui non aliter quàm par erat amissis simul tot filiis, idque fratris scelere, graui dolore ictus, ne causam quidem rogauit: neque expectato nuncio in re propter facinoris magnitudinem incredibili, totum se luctui tradens, conscissa veste humi proſtratus iacebat, deplorans non magis quos peremptos acceperat, quàm ipsum interfectorem. Ionathas verò Samnæ fratris eius filius hortabatur vt moderatiùs doleret, negans se de morte cæterorum credere: nec enim causam facti inuenire posse: de solo Amnone dicens diligentiùs perquirendum. nā de hoc probabile esse, quòd memor iniuriæ sororis frater in eū talc aliquid ausus sit:

F

interea ſonitus aduentãtium equorum, & quorundam eos præcurrentium, omnes in ſe conuertit. hi fuêre filij regis, qui relicto conuiuio profugerant. ibi pater occurrit flens flentibus, ex inſperato videns quos paulo antè extinctos acceperat. denuóq; gemitus ac lacrymæ inſtaurantur, his fratrem, rege filium fœdè trucidatum deplorantibus. At Abeſalomus in Geſura ad maternum auum fugit, eius regionis dynaſtam, ibíque toto triennio permanſit. Cùm autem Dauidi animus eſſet Abeſalomum ad ſe reuocare, non ad ſupplicium, ſed vt eum apud ſe haberet: iam enim ira reſederat: vltro huc propenſum Ioabus imperator ſuis artibus impulit. mulierculam enim quandam grandẽ natu ſubornat, quæ lugubri cultu ad regem accedens, aiebat inter duos ſuos filios ruri agentes rixam exortam adeò increuiſſe, vt cùm ſoli eſſent, ac nemo adeſſet qui diuimeret, alter ab altero ictus exſpirauerit: rogabatque hanc gratiam, vt quoniam cognati eius qui interfectus eſt alterum ad cædẽ expeterent, ſaluti eius conſuleret, ne reliqua ſpe ſuæ ſenectutis orbaretur. neque enim aliud remedium ſupereſſe, ſi nullum apud regem inueniret, nam nihil eſſe quod illos compeſcere queat, præter maieſtatis regię reuerentiam. Cúmque rex poſtulatis eius annuiſſet, hæc verba ſubiecit: Tuæ quidem benignitati rex gratias ago, quòd ſenectutẽ meam & tantùm non orbitatem miſeraris: ſed quo certior ſim de tua clemẽtia, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe, & indignationem contra eum depone: alioqui quomodo poſſem de conceſſa hac mihi gratia non dubitare, cùm ipſe adhuc ob ſimilem iniuriam filio infenſus eſſe pergas? At cuius eſt prudentiæ, vno contra voluntatem amiſſo, vltro necem alterius addere? Tetigit mox regis animum ſuſpicio, perſonam à Ioabo eſſe ſubornatam: & cognito ex anicula rem ita ſe habere, accerſit Ioabum, dicens eum aſſecutum quod cupiebat, liceréque vt Abeſalomum reducat. Non enim amplius ſe in eum ſtomachari, ſed totam indignationem præteriiſſe. At ille adorato rege, & verbis eius libenter acceptis, eueſtigio Geſura properauit, & aſſumptum ſecum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit. Rex verò audiens filium aduentare, miſit qui ei denunciaret, ne adipſum accederet, nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſtatim ſuſtineat. Ille ita vt iuſſus eſt deuitato patris conſpectu, intra domeſticos parietes cum ſuo famulitio ſe continebat. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter mœrorem, vel quòd non ea tractatione vteretur qua vti regium iuuenem par erat: ſed tã forma, quàm ſtatura quoſuis in maximis deliciis agentes ſuperabat. Tanta autem fuit eius cæſaries, vt intra octauum quemque menſem ad ducentos ſiclos, hoc eſt ad quinq; pondo accreſceret. Ad hunc modum priuato cultu per biennium Hieroſolymis habitauit: natíque ſunt ei filij tres, & vna filia formoſiſſima, quę Salomonis filio Roboamo poſtea nupſit, & filium ei nomine Abiam peperit.

2. reg. 14.

μεταξὺ ἡ κτύπος ἵππων ⸫ θόρυβος προϊόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τ βασιλέως παῖδες, οἱ δεδραπέτες ἀπὸ τ ἑστιάσεως. ὑπαντᾶ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνῶσι, λυπούμενος, καὶ παρ' ἐλπίδα ὁρῶν οὓς ἀκμὴν μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ὧν ἡ πᾶσα πάντων δάκρυα καὶ κόνος, τῷ μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τῷ βασιλέως δ' ὡς ὑπὸ παιδὶ κατεσφαγμένῳ. φεύγει δ' ἀβεσάλωμος εἰς γεσύρα πρὸς τὸν πάππον τ πρὸς μητρὸς, δυναστεύοντα τ ἐκεῖ χώρας, καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ καταμένει. τῷ δ' δαβίδου προαίρεσιν ἔχοντος ὑπὲρ τ υἱὸν ἀβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ὑπὲρ τιμωρίᾳ κατελυσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη σωὶ αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τῷ χρόνου λελωφήκει. πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν ἰώαβος ὁ αὐτοστρατηγὸς παρώρμησε. γύναιον γάρ τι τῶν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. φάσκον ὑπὲρ τ ἀγροικίας αὐτῇ φιλονεικίαν ζωπυρέντων, ἀδελφὸς τῷ κατατραῦσαι δυναμένου φανέντος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγῆναι καὶ θανεῖν. ἠξίει τε τῷ συγγνῶναι ὑπὲρ τ αὐτοκτόνα ὡρμηκότων ⸫ ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τῷ σωτηρίαν αὐτῆς τῷ παιδός, καὶ μὴ τοὺς ὑπολοίπους τ γηροκομίας αὐτῷ ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι. τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τοὺς βουλομένους ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐ γὰρ ἐφέξειν ἐκείνους ἄλλῳ τινὶ τ προυδῆς, ἢ τῷ παρ' αὐτῷ φόβῳ. τῷ δ' συγκαταινέσαντος οἷς τὸ γύναιον ἱκέτευσεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, χάριν μὲν εἶπεν οἶδα σῷ τῇ χρηστότητι καθικτείσαντί μου τὸ γήρας καὶ τῷ παιδὶ μικρὸν ἀπαιδίαν. ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ παρὰ τ σῆς μοι ἡ φιλανθρωπίας, τῷ σαυτῷ παιδὶ πρῶτον καταλλάγηθι, καὶ τ πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν πεισθείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδοικέναι τῷ χάριν, αὐτίκ' οὐ μέχρι νῦν ἐφ' ὁμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. κἀνοῦτον δ' ἂν ἐθ' προσθεῖναι τῷ παιδὶ γνώμῃ ἀποθανόντι καὶ ἄλλον ἑκουσίως. σωθεὶς δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ἦσαν τῷ σκέψιν ἐξ ἰωάβου καὶ τ τούτου προυδῆς, καὶ ἐπειδὴ πᾶσι τῆς προσβύτιδος πυθόμενος ἔτος ἔχον τ ἀληθὲς ἔμαθε, προσκαλεσάμενος ἰώαβον, ὅπως τυχεῖν τε τῶν προκειμένων καὶ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ἐ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τῷ ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφηκέναι. ὁ δ', προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ τοῖς λόγοις ἀπασάμενος ἐξώρμησεν εἰς τῷ γεσύρα παραυτίκα, καὶ τὸν ἀβεσάλωμον πάλαι λαβὼν, ἧκεν εἰς ἱεροσόλυμα. προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε πάλαι ὁμόμενον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν μὴ χωρεῖν, ἕως γὰρ ἂν ἔτως ἔχειν ὡς τ δίκης ἰδεῖν κατελθόντα. ⸫ ὁ μὲ, τοῦτο δ' παῖδος κελεύσαντος, ἐξέκλινε τ ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τ πάλαι τῷ οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. ἐκ δὲ βεβλαπτο δι' εἰς τὸ κάλλος ὑπό τε τ λύπης καὶ τ μὴ τυγχάνειν τ προσηκούσης ἂν μελείας ὑφ' βασιλέως. ἀλλ' ἔτι ἐξεῖχε καὶ διέφερε πᾶν τὸ εἶδος, καὶ τοῦ μεγέθους τ σώματος καὶ τοὺς ἐν πολλῇ ξυφῇ διαγωνιοῦντας ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μὲν τοίνυν τὸ βάθος τ κόμης αὐτοῦ, ὡς μόλις αὐτ ἡμέραις ὀκτὼ, σταθμὸν ἕλκυσαν σίκλοι διακόσιοι. ὅτοι δέ εἰσι πέντε μνᾶ. διέφερε μὲν τοιγ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἔτη δύο, ξιῶν μὲν ἀρρένων παῖς γιγνόμενος, μιᾶς δ' θυγατρὸς τ μορφὴν ἀρίστης, ᾗ ὁ σολομῶνος υἱὸς ῥοβόαμος ὕστερον λαμβάνει, ⸫ γίνε παιδίον ἐξ αὐτῆς, ἀβίας ὄνομα,

πέμ-

πέμψας δὴ ὁ Ἀβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτοῦ A
τελέως καταπραΰναι τὸ πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως
αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι διαλαλῆσαί τι
καὶ πρὸς εἰπεῖν. καταμελήσαντος δ' Ἰωάβου, τῷ Ἰ-
δίων τινὰς ἀποστείλας, τὴν ὁμορροῦσαν αὐτῷ χώραν
ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς
τὸν Ἀβεσάλωμον ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυ-
θόμενος. ὁ δ' ἔφη πρᾶγμα τοῦτ' εἶπεν δοῦναι ἀγα-
γεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον ἀμελοῦντα τῶν ἐν- B
τολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διάλλαξῃς ἐποιήμην.
καὶ δή σου δέομαί, παρών, ἡμερῶσαί μοι τὸν μεμ-
ηνότα, ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τῆς φυγῆς κεῖνο τὴν
κάθοδον, ἐπὶ τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος. πει-
θεὶς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτῷ κατοικτει-
ράσας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς
περὶ τοῦ παιδὸς, ὅπως αὐτὸν ἥδεως διαθήσοιτο, ὡς
δυνατὸν καλέσαι πρὸς αὐτόν. τοῦ δ', ῥίψαντος αὐτὸν C
ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῆς ἡ-
μαρτημένων ἀνήσειν τε, καὶ τὴν γεγονότων ἀμνησίαν ἐ-
παγγέλλεται. ὁ δ' Ἀβεσάλωμος, ὀλίγων αὐτῷ τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως ἀποβαίνων, πολλοὺς μὲν ἵππους,
ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δ' ἅρματα ἐκέκτητο. καὶ
ὁπλοφόρους περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθριος πρὸς τὰ βασίλεια
παρεγίνετο. καὶ τοῖς ὑπὲρ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐ-
λαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς τε φίλῳ τὸ μὴ D
συμβέλους ἀγαθοὺς εἶ τῷ πατρὶ, τάχα δ' αὐτῷ καὶ
ἀδίκως ἐπαγκόπτοντι τὴν κρίσιν, δύνοιαν αὐτοῦ παρὰ
πάντων κατεσκεύασε, λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταύτην
ἔσχε τὴν ἐξουσίαν, πολλοὺς αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν δύνα-
μιν. τούτοις δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔ-
σχειν ἤδη τὴν φιλίαν τοῦ ὄχλου δύνοιαν ὑπόμιξε, μὴ ὑ
τοῦ πατρὸς αὐτὸ καταλλαγὴν τεσσαρῶν ἐτῶν ἤδη πα-
ρελελυθότων, ἐδεῖτο πρόσελθών, εἰς Χεβρῶνα συγ- E
χωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ. φεύ-
γοντα γὰρ τοῦτο δύξαιεν τοῦ δαβίδου τὴν ἀξίωσιν ἀφεύγειν,
πορεύειν, καὶ πολὺς ὑπισυνέρρευσεν ὄχλος, ὅτι πολλοὺς
αὐτὸ δεδεμένους. παρὼν δὲ καὶ ὁ δαβίδου σύμβουλος
ὁ γελμωναῖος ἀχιτόφελος, καὶ δεκάσιοι τινὲς ἐξ αὐτῆς
ἱεροσολυμιτῶν, οὐκ εἰδότες μὲν τὸ ὑπὲρ χείρησιν, ὡς δ' ὑπὲ-
θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀπο-
δείκνυται, τοῦτο ψευδῶς στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη
ταῦτα δαβίδῃ, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τὰ πρὸς τὸ παι- F
δὸς ἠκέσθη, δείσας ἅμα καὶ τὴν ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐ-
τὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲν ὑπὸ τῶν ἡμαρτημένων
συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐκείνων πολὺ χείρωσι
καὶ πρὸς νομωτέρεσιν ἐπεβάλετο, βασιλείᾳ φρῶτον μὲν
ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδομένῃ, δεύτερον δ' ἐπ' ἀφαιρέσει τοῦ
γεγωνότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ ἰορδάνου.
καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλων τοὺς ὑπιστοτάτους, καὶ πε-
ρὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογισάμενος αὐτοῖς
καὶ πρὸς πάντων ὑπισχόμενος κειτῇ τῷ θεῷ, καταλιπὼν G
τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν
ἐκ τῆς ἱεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύ-
μως. αὐτῷ συνεξορμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁ-
πλιτῶν, οἳ καὶ τὸν φρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνησαν ὅτε ἔζη σαοὺλος. τὸν δ' ἀβιάθαρον καὶ σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας,
συναπαίρειν αὐτῷ διεγνωκότας καὶ λευίτας ἅπαντας, μὴ τὸν κιβωτὸν μηδὲν ἕπεσθαι ἔπεισεν, ὡς τοῦ θεοῦ καὶ
μὴ μεταχωρούσης αὐτῆς ῥυσαμένου. ἐνετείλατο δ' ἑκάστῳ τῶν γνωρίμων, λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ.

Deinde misit ad Ioabum rogans, vt se penitus in paternam gratiam reducat, & impetret vt sibi liceat patrē inuisere, & alloqui. quod quum Ioabus facere cunctaretur, agrum eius vicinum per quosdam è suis incendio vastari iussit. Is quum re cognita ad Abesalomum venisset, expostulanti quo suo merito damnum ab eo accepisset: respondit se hoc stratagemate illum ad se elicere voluisse, quandoquidem mādata de conciliando sibi patre negligeret. quam obrem, inquit, nunc te præsentem obsecro, vt placatum mihi reddas genitorem, quandoquidem molestior est mihi reditus in patriā quàm exilij fuerat, si ille in indignatione sit pertinax. Tum Ioabus his verbis inductus, & vicem eius miseratus, deprecatus est regem pro illo, & tam accurratè & feliciter eius causam egit, vt flexus ad pietatem confestim eum acciri iuberet. Qui cùm supplex illi ad genua veniam peccati petens procidisset, suâ manu erecto obliuionem omnium anteactorum est pollicitus. Porrò Abesalomus in integram gratiam patris receptus breui magnum equitatum & multos currus sibi comparauit, & satellitium armatorum quinquaginta: & per singulos dies manè regiam frequentans, eos qui ius illuc petentes causa cadebant, comiter appellabat: dictitánsque malos adesse patri consiliarios, aut etiam ipsum in ferenda sententia lapsum, popularem auram ita captabat. His artibus conciliatis sibi populi studiis, certus iam de eius fauore, quarto post reconciliationem anno orauit patrem, vt cum bona eius gratia Hebronem ad vota quæ in exilio conceperat persoluenda abire sibi liceat: permissúque eius profectus, mox vndique plurimos ad se acciuit, ita vt cateruatim illò confluerent. Inter cæteros affuit etiam Dauidis consiliarius Achitophel Gelmonæus, & ducenti Hierosolymitæ; non quidem conscij conspirationis, sed quasi ad sacrificium euocati: nec mora stragemate succedente, rex ab vniuersis consalutatur. Cæterum Dauid audita ex insperato filij tyrannide, impia hominis audacia perculsus, qui immemor condonatæ prioris noxæ, multò sceleratiora consilia cepisset, primum vsurpandi regni, quod patri diuinitus datum sciret, deinde ipsius genitoris tollendi, decreuit vltra Iordanem in loca tutiora se recipere: conuocatísque amicorum intimis, & collocutus cum eis de insolentia filij, totum negotium iudici Deo committens, reliquit regiæ custodiam decem pellicibus, & Hierosolymis excessit, cùm alia multitudine magna alacritate prosequente, tum præcipuè sexcentorum cohorte, quæ etiam regnante Saulo à latere fugitantis nusquam discesserat. Abiatharum verò & Sadocum pontifices, & quicquid Leuitici generis aderat, simul abire cupientes, arcámque asportare, bonis rationibus manere persuasit, dicens sine arcæ præsidio diuina ope è periculis se seruandum: simúlque mandauit vt de omnibus quæ inciderent per clancularios nuncios se certiorem facerent.

IX. 2. Reg. 13.

fidelem enim operam in talibus negotiis præ-
ſtiterunt filij pontificum, Sadochi Achimas &
Abiathari Ionathas. Ethæo quoq; Gittæus nul-
lis regis monitis adduci potuit vt maneret, quò
magis illuſtris fuit eius erga regem fides ac be-
neuolentia. Aſcendenti autem per cliuum oli-
ueti montis, omnibus circa eum lacrymãtibus
renunciatum eſt etiam Achitophelem mutatis
ſtudiis in partes Abeſalomi cõceſſiſſe: quo vix
aliud triſtius ei inhac calamite accidit quam-
obrem precatus eſt Deum, vt Abeſalomi ani-
mum ab Achitophele alienaret. verebatur enim
ne eius conſiliis contra ſe vteretur, viri pruden-
tiſſimi & oculatiſſimi in diſpiciendo quid fa-
cto opus eſſet. Quumque in verticem montis
peruenifſet, reſpiciebat ciuitatem, & cum mul-
tis lacrymis non aliter quàm regno eiectus
Deum precabatur. ibi offendit virum in amici-
tia conſtantem, nomine Chuſim. hunc conſpi-
catus ſciſſo amictu & caput cineribus oppleto,
& mutabilitatem rerum deplorantem, ſo-
latus eſt pro tempore iuſſum æquo animo pre-
ſentem ſtatum ferre: ac poſtremo obnixè pre-
catus eſt, vt ſimulato Abeſalomi partium ſtu-
dio, diligenter ſecreta eius perſcrutaretur, &
Achitophelis conſiliis ſemper ſe opponeret: ſic
enim cum magis partibus profuturum, quàm
ſi vnà maneret. atque ita perſuaſus à Dauide, eo
relicto Hieroſolyma ſe cõtulit: quò paulò pòſt
etiam Abeſalomus peruenit. Interim Dauid
paulùm progreſſus obuiam habuit Sibã Mem-
phibofthi ſeruum, quem ipſe ad curam prædio-
rum amici filio donatorum miſerat, agentem
præ ſe duos aſinos neceſſariis ad victum onu-
ſtos. Is obtulit ei vt quicquid vellet ſibi ac ſuis
acciperet, ſimúlque rogatus vbinam Memphi-
boſthum reliquiſſet, Hieroſolymis relictum
reſpondit. ſperare enim eum rebus turbatis, fo-
re vt ob Sauli meritorum memoriam ipſe ſuf-
fragiis populi rex crearetur. quamobrem indi-
gnatus, omnia quæ priùs domino eius cõceſſe-
rat, Sibæ eſt largitus: dicens hunc digniorem
quàm illum vt talibus poſſeſſionibus fruatur.
Hac liberalitate Siba gauiſus eſt. Dauidi verò
iuxta locum Bachoram ſuperuenit cognatus
Sauli nomine Semeis, filius Geræ, ſaxis eum ſi-
mul & conuitiis impetens: cúmque amici eum
protegerent, magis etiam exaſperatus ad con-
uitia, ſanguinarium & multorum malorum
cauſam appellabat, iubens vt impurus ac exe-
crabilis regione excederet: gratiáſque agebat
Deo, quòd per proprium filium pœnam pec-
catorum ab illo exigeret, & eorum quæ o-
lim in dominum ſuum commiſerat. Hac tam
ſæua petulantia concitatis omnibus ad indi-
gnationem, Abiſæo verò etiam interficere Se-
meim volente, Dauid eos cohibuit, negans
addendam ad præſentia mala noui alicuius
motus occaſionem. Nihil, inquit, moror hunc
rabidum canem, & Deo cedo, qui eum in
nos immiſit. Mirum verò ſi hæc ab iſto pati-
mur, quando etiam filius pietatis eſt oblitus.
Sed hæc miſericordi Deo curæ erunt, cuius fa-
uore tandem inimici nobis ſuccumbent. His
dictis continuabat iter, contempto Semei par-
te alia montis curſim cum conuitiis affectante.

2. Reg. 16.

πιστοὺς δ' ἔχει πρὸς πάντα ξηλωτάς, παῖδας ἀχίμα-
νον μὲν σαδώκου ἰωνάθου δ' ἀβιαθάρ. ἐθὶς δ' ὁ
γιτθαῖος, συνεξώρμησεν αὐτῷ, διασαίνων τῷ δα-
βίδου ζήλωσιν. μένειν δὲ αὐτὸν ἀπείπειθεν, ἐξ ὧν τῶν
μᾶλλον δύνοις αὐτῷ κατηφαίη. ἀναβαίνοντος δ' αὐτοῦ
ἀπὸ τῆς ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσί, καὶ πάντων
συνὼ αὐτῷ δακρυόντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ ἀχιτόφελος
συνὼ τῷ ἀβεσαλώμῳ, ἐς τὰ τούτου φρονῶν. ἐπέτεινε
δ' αὐτῷ τὸ λυπηρόν, τῶτο ἀκουσθέν. καὶ τὸν θεὸν
ἐπεκαλεῖτο δάκρυος, ἀπαλλοτριῶσαι τὴν ἀβεσα-
λώμου διάνοιαν ἀπὸ τὸν ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ
μὴ πάνσοφα συμβουλεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρε-
νήρης καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ὀξύτατος. γλυκάμενος δ'
ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀφεσκόπει τὴν πόλιν, ἐς μὴ
πολλῶν δακρύων ὡς αὖ βασιλείας ἐκπεσὼν, ἠυχετο
τῷ θεῷ. συνελάμπει δ' αὐτῷ φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος,
χουσὶς ὄνομα. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμέ-
νον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, ἐς ὀλιγωρίαν
τῆς μεταβολῆς, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης
παρεκάλει. καὶ τέλος, ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν
ἀβεσάλωμον ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τά τε ἀπόῤῥη-
τα τῆς διανοίας αὐτῷ καταμηνῦσαι, καὶ ταῖς ἀχιτοφέλου
συμβουλίαις ἀντιφέρεσθαι. ἐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν
αὐτὸν συνερχόμενον, ὅσον παρ' ἐκείνῳ γλυκόμενον. καὶ ὁ
μὲν πεισθεὶς τῷ δαβίδῃ, καταλειπὼν αὐτὸν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ἐ πολὺ ἐς
ἀβεσάλωμος. ὀλίγον ὕ τῷ δαβίδῃ προελθόντι σι-
βᾶς ὁ τῦ μεμφιβόσθου δοῦλος συνελάμπεν. ὃν προ-
νοσόμενον ἅπερ ἄλκει τὴν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ
ἰωνάθου τῦ σαύλου παιδὸς υἱῷ, μὴ ζῶντος ὄνων κα-
ταπεφορτημένων τοῖς ὑποζυγίοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε
λαμβάνειν, ὧν αὐτός τε καὶ οἱ συνὼ αὐτῷ δέοιντο. πυν-
θανομένων ὕ ποῦ καταλέλοιπε τὸν μεμφίβοσθον, ἐν
ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι
βασιλέα δι' τὴν ὑπάρχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην
ὧν διεργάσησαν αὐτοὺς σαύλος. ἀγανακτήσας δ' ὅτι
τούτῳ πάνθ' ὅσα τῷ μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε, σιβᾷ
χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκεῖνα ταῦτ'
ἔχειν αὐτὸν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν σιβᾶς προεχαρὴς
λεῖ. δαβίδῃ ὕ γλυκόμενῳ κἀ χώραν ὅτε καλύμενον
τόπον, ἐπέρχεται τῷ σαύλε συγγενὴς ὄνομα σεμεεί,
υἱὸς ὕ γηρᾶ. καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει.
ὥθεις αἴτιον ὕ τῶν φίλων καὶ σκεπόντων, ἔτι μᾶλλον
βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνον, καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν
κακῶν ὀνοκαλῶν. ἐκέλευε ὕ καὶ σ' ἵης, ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπά-
ρατον, ἐξεῖναι ἐ τῷ θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογεῖ σ' βα-
σιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ δι' ἃ παιδὸς ἰδίου τ' ἰσχ-
ὼν ἥμαρτεν εἰς αὐτὸ διαστότου δίκην αὐτῷ εἰσπράξα-
μένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ὁρμισμένων ὑπ' ὀργῆς,
ἐ μάλιστα ἀβισαΐου δεηθήσεσθαι βιαζομένῳ σεμεεὶ,
δαβίδης αὐτὸν σ' ὀργῆς ἐσχε, μὴ τοῖς παροῦσι κα-
κοῖς ἕτερον προσεξεργασώμεθά φησι κρατίστερον ἀ-
φορμήν. ἐ γὰρ δὴ ἂ προσλυσσῶντός μοι τότε κυνὸς
αἰδὼς τὴν ἢ φρονῆσαι ἰσχύει. τῷ θεῷ ὕ εἶκω, δ' ὃν σβέσει
ἐφ' ἡμᾶς ἀπεκόπη. θαυμάσειν δ' ἐδὲν ὑπὸ τούτου
με ταῦτα πάσχειν, ὅπου γε ἐ παιδὸς ἀσεβοῦς πεισθέ-
σομαι. ἀλλὰ ἴσως οἴκτος ἡμῶν ἐκ τῦ θεῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν, τότε βελτίωσαντος. λύπει δ'
οὐ τὴν ὁδὸν ἐ φρονίζων τῷ σεμεεὶ πᾶσαν τὸ ἕτερον μέρος τῦ ὄρους διαῤῥέχοντος καὶ κακηγορεῖν πάρε-

καὶ διαβὰς τὸν Ἰορδάνην, ἀνελάμβανε τοὺς ἰδίους ἐνταῦθα κεκοπωμένους. Ἀβεσαλὼμου δὲ καὶ Ἀχιτοφέλους τοῦ συμβούλου εἰσελθόντων εἰς Ἱεροσόλυμα, συνῆν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαβὶδ ὁ φίλος ἦλθε πρὸς αὐτούς. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν εὐηύχετο τῷ βασιλείαν εἰς αἰῶνα, καὶ αὐτὸν παρεῖναι πάντα χρόνον. φήσαντος δὲ ἐκείνου πρὸς αὐτόν, τί δήποτε φίλος ἐν τοῖς νεωμάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγονὼς, πρὸς ἅπαντας εὔνους δύξας, καὶ σοὶ αὐτῷ νεωστί ἐστιν, ἀλλὰ καταλιπὼν ἐκεῖνον, μεταβαίνεις πρὸς αὐτόν. δεξιῶς ὑποκείνεται καὶ σοφίσας, εἶπε γὰρ ἑπέσθαι ὁ ἐν αὐτὸν τῷ θεῷ, καὶ τῷ παντὶ πλήθει. Τούτων οὖν μοῦ σοῦ δέσποτα γεγυμνωμένων εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἔλαβες παρὰ τοῦ θεοῦ. τῷ αὐτῷ μοὶ δίκῃ πίστιν καὶ δύναμιν ἐνδείξομαι, πρόθυμος εἶναι φίλος, ἣν οἶδά με τῷ πατρί σου παρεσχημένον. ἀγανακτεῖν δ' οὐδὲν προσήκειν τοῖς πρεσβύταις, καὶ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβηκε, μεμάθηκε δὲ καὶ τὸ αὐτῆς, ὑπ' ὢν παραλαβόντος. Ταῦτα λέγων ἔπεισεν, ὑπέπτων γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτόφελον, συνεβουλεύετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρῄνεσε, δίκης τὸν πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. οὕτω γὰρ παρέσεσθαι τὸν λαὸν ἐλεγε, πρὸς ὕστατα ὡς ἀδιάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ὄντα, καὶ μὴ πολλῆς συστρατεύσεως προθυμίας ὑπὲρ τοῦ πατρός. μέχρι γὰρ δεῦρο φανερὰν ἔχθραν ἀναλαμβάνειν δεδιέναι, προσδοκῶντας ὑμᾶς ὁμονοῆσειν. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτοῦ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ὑπὲρ τοῦ βασιλείου, καὶ πλῆθος ὁρῶντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τὰς τοῦ πατρὸς παλλακάς. Ταῦτα δ' ἐγίνετο κατὰ τὴν νάθαν προφητείαν, ἣν τοῦ Δαβὶδ ἡ σημαίνων τὰ ἐκ τῆς παιδὸς ἐσομένην ὕβριν προεφήτευσε.

A Delatus deinde ad Iordanem, suos ex itinere fatigatos ibi recolligebat ac reficiebat. Interim Abesalomo cum Achitophele consilario Hierosolyma ingresso, concursu populi salutantis ad eos facto, inter cæteros etiam Dauidis amicus ad eos venit, & adorato nouo rege, precatus est illi perpetuum hoc imperium. Rogatus deinde ab eo, quid ita cùm hactenus inter præcipuos ac fidissimos patris amicos esset habitus, nunc deserto illo ad se transiret: cordatè respondit, non esse Dei voluntati & populi consensui repugnandum. Hos, inquit, tibi studentes, ego quoque meritò sequor. à Deo enim regnum hoc accepisti. quòd si in tuorum numerum recipere dignatus fueris, quam fidem & benevolentiam patri tuo me præstitisse nosti, eandem tibi præstabo. Nemo enim præsentem statum iniquè ferre debet, quando non in aliam familiam regnum translatum est, sed in eadem manet, filio succedente. His verbis iuueni omnem suspicionem exemit. Aduocato deinde Achitophele consultabatur quidnam esset agendum. Is suasit vt cum paternis pellicibus congrederetur. Sic enim populum constantiùs in partibus perseueraturũ, sublata reconciliationis spe: & promptè contra patrem militaturum. Nam hactenus non libenter eos inimicos se illi profiteri, veritos ne pax inter patrem & filium coeat. Paruit iuuenis, iussitque famulis, vt in regia tentoriam sibi erigerent; inspectante populo, in quod ingressus cum pellicibus patris concubuit. Idque totum iuxta Nathanis prophetæ vaticinium euenit, quod Dauidi futurum, vt ab vno è filiis oppugnaretur prædixerat.

B

C

D

Κεφάλαιον Θ'.

Ως στρατεύσας Ἀβεσαλὼμος ὑπὲρ τοῦ πατρὸς Δαβὶδ, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ.

E

Ποιήσας δὲ Ἀβεσαλὼμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφέλους, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύειν ἠξίου περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μυρίους δ' αὐτὸν ὁπλίτας αἰτήσαντος ἐκείνου, καὶ τὸν πατέρα κτείνειν αὐτοῦ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ στόλους ἀναχωρεῖν ὑποχομένου, καὶ βέβαιον τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, Δαβὶδ μηκέτι ζῶντος. ἀρεσθεὶς τὴν γνώμην μεγαλαυχεῖται τῇ χρεία, τὸν Δαβίδου ἀρχιφίλου. ὅπως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐμάλει. καὶ τοῦ Ἀχιτοφέλους γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ περὶ αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ συνιδὼν ὅτι γλυμμένων ὧν Ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, καὶ δεινοῦ ὄντος Δαβὶδ συλληφθεὶς ἀποθανεῖν, ἐναντίαν ἐσκέψατο γνώμην εἰσφέρων. ὁ γὰρ ἀγνοεῖς εἶπεν ὦ βασιλεῦ, τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ σοῦ αὐτῷ νεῖν ὄντων ἀνδρείαν. ὅτι καὶ πολλοὶ πολέμοις πεπολέμηκε. καὶ πάντοτε κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλαχεν. νῦν δὲ εἰκὸς αὐτὸν ὅτι στρατοπεδεύσειν μόνον, στρατηγήσαι γὰρ ἀκριβούστατον, καὶ προσδοκῆν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων. ἀλλὰ καὶ τὸ ἑαυτοῦ ἀπολωλὼς τοὺς ἰδίους εἰς τινα τῶν αὐλώνων αὐτὸν ὑποκρύψει, ἢ πρὸς πέτραν τινὰ λοχήσει. συμβαλόντων δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνους πρὸς μικρὸν ὑποχωρήσουσι. θαρρήσαντες δ' ὡς τοῦ βασιλέως αὐτοῖς ἐγγὺς ὄντος ἀπισπάσονται.

Cap IX.

Abesalomus contra patrem profectus cum exercitu perit.

HOc Achitophelis consilium executus, iterum postulat quid de belli ratione censeat. Respondit ille, oportere sibi attribui decem millia lectorum militum. Cum his se profectum interfecturum patrem, atque ita partibus suis incolumitatem, & ipsi securum imperium eadem opera, Dauide sublato, pariturum. Hac sententia delectatus accersit Chusim Dauidis amicorum principem: sic enim eum ille vocabat: & exposito Achitophelis consilio, quid ipsi videretur quærebat. At ille intelligens quòd hoc modo Dauid in potestatem redactus facile occidi posset, contrariam sententiam attulit: Scis, inquit, rex virtutem patris, & eorum qui illum sequuntur, quòd in multis conflictibus semper victor euasit. Profectò veteranus bellator artibus contra nos vtetur, & intellecto nostrorum aduentu, noctu vallem aliquam cum parte militum insidebit, aut post rupem aliquam delitescet. Deinde nostris exercitum eius inuadentibus paulatim illi pedem referent, expectantes occasionem dum regi propiores facti totis viribus in pugnam redeant. 1. Reg. 17.

interim ille ex improuiso superueniens, suis animum addet, nostris verò metum ac consternationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, tanè melius, & Achitophelis opinionem missam fac. ac potiùs edicto per totam Hebræorum regionem copias contra patrem collige: quæ vbi in vnum conuenerint, imperium earum tu ipse assume, néve alterius fidei committas. Facilè enim illum deuinces, si in aperto campo assequaris, quòd ille paucos circa se habeat, tu verò tam multa millia virorum, qui dari sibi occasionem cupiunt declarandi quàm sint tui nominis studiosi. quòd si pater intra mœnia cuiuspiam oppidi se concluserit, machinis ac cuniculis id expugnabimus. In huius sententiam itum est, Abesalomo autore consilio Achitophelis prælatam: sed hoc ipsum Deus effecit, vt Chusis consultor magis placeret. qui properè ad pontifices Sadocum & Abiatharum veniens, suum & Achitophelis consilium eis exposuit, quódque ipsius comprobatum sit: petiit deinde vt hæc Dauidi per nuncios significarent, adhortarentúrque eum, vt sine mora Iordanem transiret: ne fortè filius mutata sententia persequatur eum, & priusquam in tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem iam antè curauerant, vt extra vrbem latérent filij, renunciaturi Dauidi quid in vrbe agatur. ad hos igitur fidam famulam miserunt, afferentem quid Abesalomo decretum sit: mandarúntque vt quantum possent properarent Dauidi hæc indicaturi. qui cursu stigio cum patrum mandatis, vt pios ac fidos ministros decebat, nihil sibi ad summam celeritatem reliquum facientes, ad Dauidem properabant. Vix duo stadia promouerant, quum à quibusdam equitibus conspecti, apud Abesalomum deferuntur: qui mox ad capiendum eos misit. Senserunt hoc maturè pontificum filij, & diuertentes à via publica in propinquum vicum agri Hierosolymitani nomine Bocchuram se dederunt, ibíque mulierem quandam rogauerunt vt se absconderet. ea mox demissis per funem in puteum, os eius velleribus contexit: rogatáque à superuenientibus persecutoribus num eos vidisset, conspectos sibi non negauit. accepto enim à se potu statim abiuisse dicebat: & si modo alacriter persequantur, fore vt eos comprehendant. Illi diu frustra persequuti, retro sunt reuersi. Mulier verò vbi hoc animaduertit, & non esse ampliùs periculum iuuenibus ne capiantur, per funem rursum extractos cœptum iter continuare iussit. Illi quanta poterunt festinatione ad Dauidem peruenerunt, & omnes Abesalomi conatus illi renuntiauerunt: qui suos confestim Iordanem transire edicit, quamuis nox esset, nihil cunctari passus. Porrò Achitophel vbi suum alterius consilio posthabitum vidit, conscenso iumento Gelmonem patriam petiit. Ibi conuocatis omnibus domesticis, exposuit eis quæ Abesalomo consuluerat, addens quoniam non persuasisset, certo se breui periturum.

Ἐ μεταξὺ τούτων μαχομένων ὁ πατὴρ ὑπερησθεὶς ἐχάρησε, τοῖς μὲ ἀνυχίαν πρὸς τοὺς κινδύνους ἐπιδεικνύσει, τοὺς ἢ σοὺς, καταπλήξεται. ἐπῄνει δὴ τότε καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλίαν τοῦ λογισμοῦ. Ἐ τοὺς ὑπηνοὺς ἀρύσα, ἵ μὲ ἀχιτοφέλους γνώμην παραίτησαι, πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τὴν ἐβραίων, παρεσκεύασεν αὐτοῖς τὴν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς σου σπουδαίαν. Ἐ ἐδηλώθη τὴν δύναμιν, τὸ πολέμου μέγου σφοδρὸς, καὶ μὴ πιστεύσης τοῦτον ἑτέρῳ. νικήσειν γὰρ ἐφάσκα ῥᾳδίως αὐτὸν, αὐ ἐν φανερᾷ καταλάβῃς ὄντα μετ' ὀλίγων αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλομένων τὴν σὴν σπουδὴν ὑπερβάλλεσθαι καὶ σπουδήν. αὐ δ' ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν ἀφικνεῖσθαι, μηχαναῖς καὶ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν. ταῦτ' εἰπὼν ἐδοκίμασε μᾶλλον ἀχιτόφελον, τῆς γὰρ ἐκείνη γνώμης ἡ τούτου ἐφηκέσθη παρ' ἀβεσαλώμῳ. θεὸς μὲν τοίνυν τὴν τοῦτου διάνοιαν τὴν τὲ χουσὶ συμβουλὴν τότε ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν. αὐδύσας ἢ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας σάφωνον καὶ ἀβιάθαρον, τήν τε ἀχιτοφέλους γνώμην ἐξέπεμψεν αὐτοῖς Ἐ ἃ αὐτὸς, καὶ ὅπι δέδοκται ταῦτ' ὑπ' αὐτοῦ παραγνωσθέντα φράζειν, ἐκέλευσε μηνύσαι πέμψας Δαβίδῃ καὶ φανερὰ ποιεῖν τὰ συμβουλευόμενα. Ἐ πρὸς σπουδαιότατα τάχους διάβασιν ἃ Ἰορδάνην, μὴ μεταγνοὺς ὁ παῖς αὐτὸς δόξειεν ὁρμήσειν, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας καταλάβῃ. οἱ ἢ ἀρχιερεῖς ἐξεπέμποντες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διαπομίσωσι πρὸς τὸν Δαβίδην τὰ πεπραγμένα, πέμψαντες δὴ πιστὴν θεραπαινίδα πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαν τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ ἀβεσαλώμου, πεφοβημένοι μὴ σπουδῆς ταῦτα Δαβίδῃ σημήνῃ. οἱ δ' ὐδὲν εἰς αἰτίαν βολὰς Ἐ μέλλοντα ἐφορίσθεντο. λαβόντες ἢ τὰς τῶν πατέρων ἐντολὰς, δυσβεῖς ἅμα καὶ πιστοὶ γένοντο ἐκείνοις, καὶ τὸ ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὸ ὀξύτητα κείνοντας ἄρισον εἶναι ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαβίδῃ. γεωμυρύγες δ' αὐτοὺς ἀπὸ σαδίων τὸν πόλεως δύο, θέοντάς τινες ἱππεῖς καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν ἀβεσάλωμον. ὁ δ' ὀλίγοις ἔπεμψε τοὺς συλληψομένους. νοήσαντες ἢ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχιερέων παῖδες, ἐκβαπέντες τὸν ὁδοῦ, ἐδιάβησαν εἰς κώμην τινὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἐπ' ἀπωδὴν καλουμένην. ἔδωκαν. βοχώρης ὠνόμα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδέξατο τινὸς κρύψαι καὶ διαφυγεῖν αὐτοὺς τὸν ἀσφάλειαν. ἡ ἢ καθιμήσασα τοὺς νεανίσκους εἰς φρέαρ Ἐ πλάκας ἐπέθηκεν ἐρίων ὑπεβάλλουσα, ὡς ἦκον οἱ διώκοντες αὐτούς, Ἐ ἐπὶ αὐτῷ ἀπῆκεν εἰ θεάσαιτο, ἰδεῖν ἐκ ἠρνήσατο. ἀπόντας γὰρ παρ' αὐτῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μὲν οὖν σπουδαίως διώξουσι, καταλήψεσθαι ἐπέλευσεν. ὡς δ' ὑπὸ πολὺ διώξαντες ἐκ κατέλαβον, ἀνέστρεψαν ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτοὺς ἀναζεύξαντας ἡ γυνὴ καὶ μηδένα φόβον τοῖς νεανίσκοις ἐπ' αὐτῷ ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν ἐπεκειμένην ὁδὸν αὐτοῖς παρεκελεύσατο. καὶ πολλῇ σπουδῇ καὶ χεῖρες χρησάμενοι ἐπὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαβίδην. καὶ πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' ἀβεσαλώμου βεβουλευμένα. ὁ ἢ, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην, τοὺς μὲν ἑαυτοῦ ἐπέστησεν ἡ-

δη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ἀνεῖναι δι' αὐτοῦ. ἀχιτόφελος ἢ, τὴν γνώμης αὐτοῦ παραδεδομηθείσης, ὄνον ἐπιβὰς τὸν κτήνους ἐξώρμησεν εἰς γελμῶνα τὴν πατρίδα. καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν ἀβεσαλώμῳ, ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε. καὶ εἰς ἃ πεισθεὶς, φανερὸς ὢν εἰς μανερὰν ἀπολούμενος.

Δαβί-

Δαβίδην ἢ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε καὶ ἐπανήξειν δὴ A
τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν ἔφησεν εἶναι τῷ ζῆν αὐτὸν
ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ ἀπολωλέκειν
αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαβίδη, ὃς καθόλου πάντα συμ-
φέροντα ἀβεσαλώμῳ ζητοῦντι ἐξελεχθείς, καὶ παρελθὼν
εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήγξατο αὐτόν. καὶ τὸν μὲν
Ἀχιτόφελον, ταύτῃ θανάτου δικαίως αὐτὸν ἠμύναντο, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευσαν οἱ προσήκον-
τες. ὁ δὲ Δαβίδης, διαβὰς τὸν Ἰόρδανον κατὰ τὸ προσ- B
ῤήγματος, εἰς παρεμβολὰς καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτην
πόλιν ἀφικνεῖται. δέχονται δ' αὐτὸν ἁπάντων μάλιστα πάν-
τες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυγῆς,
καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας διαγωγῆς. ἦσαν δ' ἔτοι
Βερζέλαιος ὁ γαλααδίτης, καὶ σιφὰρ ὁ τῆς ἀμμανίτιδος
δυνάστης, καὶ μάχειρος, ὁ τῆς γαλααδίτιδος χώρας
πρῶτος. ἔτοι πᾶσαν αὐτῷ, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν ὑπηρεσίαν
διῆσαν παρέχον, ὡς μήτε κλίνας ὑπολείπειν ἐστρω-
μένας, μήτε ἄρτους καὶ οἶνον, ἀλλὰ καὶ θυμόστων ἀφθο- C
νίαν χορηγήσαι, καὶ τῷ εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα κεκοπιακόσι
καὶ πρὸς ἄριστον χρησίμων διαπορίαν διαρκῆ παρασχεῖν.
καὶ οἱ μὲν σὺν τούτοις ἦσαν. ἀβεσάλωμος δ', ἀθρόαν μὲ-
γάλην στρατιὰν τῷ ἐβραίων ὑπὸ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς
τὸν Ἰόρδανον ποταμὸν, καὶ πόρρω κατέζυξε τῆς παρ-
εμβολῆς ἐν τῇ γαλααδίτιδι χώρᾳ, κατασήσας στρατη-
γὸν πάσης τῆς δυνάμεως ἀμασαὶ, εἰς τὴν Ἰωάβου τά-
ξιν. ἦν δὲ συγγενὴς αὐτῷ. πατὴρ μὲν γὰρ Ἰεθάρου. μητρὸς D
δ', Ἀβιγαίας. αὕτη δὲ καὶ σαρουΐα Ἰωάβου μητρὶ ἀδελφὴ
ἦσαν Δαβίδου. ὡς δ' ἐξαριθμήσας τοὺς σὺν αὐτῷ Δα-
βίδης, ὡσεὶ τετρακισχιλίους εὗρεν ὄντας, οὐκ ἔγνω μένειν
ποτ' ἐπ' αὐτὸν ὁ ἀβεσάλωμος ἐλθὴν. προσθεὶς δὲ τοῖς
ὑπὸ χιλιάρχοις καὶ διελὼν εἰς ἴσα μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ
μὲν, τῷ στρατηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβῳ. τὸ δὲ, τῷ ἀδελφῷ
αὐτοῦ Ἀβεσαΐῳ. τὸ δὲ τρίτον μοῖραν ἐπεχείρησεν ἐθάρῳ,
συνήθει μὲν ὄντι καὶ φίλῳ, ἐκ δὲ τῆς γενέτιδος πόλεως ὑπάρ- E
χοντι. βελόμενον δὲ συνεκστρατεύειν αὐτὸν οὐκ εἴασαν οἱ
φίλοι, γνώμην καταχόντες σοφωτάτην. νικηθέντες μὲν γὰρ
σὺν αὐτῷ, πᾶσαν ἀποβαλεῖν ἐλπίδα χρησίμου ἔφασκον.
αὖ δὲ ἡττηθέντες ἑνὶ μέρει τῆς δυνάμεως, τῷ λοιπῷ
θεὸς αὐτὸν φύγοιεν, ἀμείνονα φρονηματίζειν αὐτὸν
ἰσχύι. ὑποπτήσειν δὲ καὶ τοὺς πολεμίους εἰκὸς ὄξιν ἄλλο
μετ' αὐτῷ στράτευμα εἶναι. ἡσθεὶς δὲ τῇ συμβουλείᾳ ταύ-
τῃ, ὠφέλειν μὲν αὐτὸν οὐ τὴν παρεμβολὴν ἔκρινεν. ἐκπέμ-
πων δὲ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς στρατηγοῖς ὅπως τὸν πόλεμον F
παρεκάλει θεοθυμίαν ἐναποδείξασθαι, καὶ πίστιν καὶ μνή-
μην εἴ τινος μείζονος ἔχοντος παρ' αὐτοῦ ἔτυχον. φείσα-
σθαι δὲ καὶ τοῦ παιδὸς ἀβεσαλώμου, κρατήσαντας ἡπιόλῳ,
μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτήσαντος αὐτοῦ. καὶ
ὁ μὲν νίκην αὐτοῖς ἐπεύξατο, ἐκπέμπει τὴν στρα-
τιάν. Ἰωάβης δὲ καταξάντος τὴν δυνάμιν αὐτοῦ
τὸν πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν πε- G
ριβεβλημένῳ δρυμὸν, αὐτεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ ἀβε-
σάλωμος. καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χει-
ρῶν τε καὶ τόλμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο. τῷ
μὲν, ὑπὲρ τῆς τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαβίδην πα-
ρασκευαζόντων καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρωμένων. τῷ
δ' ἵνα μὴ καὶ ταύτην ἀβεσάλωμος ἁμαρτὼν καὶ δι'

Dauidem enim omnino ſuperiorem hoc bello fore, & amiſſum regnum recepturum eſſe. Præſtat igitur, inquit, magno animo, vt virum ingenuum decet, è vita exire, quàm Dauidi ob filio nauatam contra eum operam, excarnificãdum ſe præbere. His dictis in penitiſſimas ædes digreſſus, ſeipſe ſuſpendit. atque ita Achitophelem, ſuopte iudicio tali morti addictum, cognati eius laqueo demptum funerauerunt. Cæterùm Dauid ſuperato vt diximus Iordane, peruenit Caſtrum, pulcherrimam ac munitiſſimam eius tractus vrbem. Ibi cum ſumma beneuolentia ab omnibus eius regionis optimatibus exceptus eſt, partim præſenti hominis neceſſitate motis, partim reuerentia priſtinæ felicitatis, fuerunt autem hi Berzellæus Galadita, & Siphat Ammanitidis dynaſtes, & Machirus Galaditidis regionis primas. Hi quicquid ad victum pertinebat, largiter regi cum ſuis præbebant, vt nec lecti ſtrati eis deeſſent, nec panis ac vinum, quin & carnium copia ſemper aderat, & quicquid vel ad alimoniam, vel ad laſſitudinis refectionem opus eſſet. Interim Abeſalomus coacto grandi contra patrem exercitu, & traiecto Iordane amne, conſtitit non longè à Caſtro oppido Galaditidis, loco Ioabi præpoſito exercitui cognato eius Amaſa. prognatus enim erat patre Iotharſa, & matre Abigæa. hæc verò & Saruia Ioabi mater, ſorores erant Dauidis. Rex autem recenſitis qui circa ſe erant, 2. Reg. 18.
comparatóque numero circiter quatuor millium, decreuit non expectare dum Abeſalomus prior ipſum aggrediatur, ſed creatis tribunis, diuiſóque in tres partes exercitu, vnam Ioabo imperatori attribuit, alteram fratri eius Abiſæo: tertiam tradidit Ethæo, amico quidem & familiari, ſed è Gitta oriundo. Ipſum autem volentem adeſſe in exercitu amici prohibuerunt, idque prudentiſſima ratione. Si enim eo præſente vincerentur, nihil ſpei reliquum fore. quòd ſi vna parte exercitus victi, cùm cæteri ad ipſum refugiſſent, reparandarum virium facultatem non defore. alioquin etiam hoſtem ſuſpicaturum, alium exercitum circa regem eſſe. Placuit hoc conſilium: itaque perſuaſus apud Caſtrum manſit. ſed dum amicos ad pugnam dimitteret, obteſtabatur vt memores omnium acceptorum beneficiorum ſtrenuam ac fidelem operam ſibi nauarent: & vt poſt victoriam filio parcerent, ne occiſo illo, aliquid mali in ſeipſum ſtatueret: atque ita precatus illis victoriam, exercitum emiſit. Cæterùm cùm Ioabus ex aduerſo hoſtium aciem ſuam explicuiſſet in planicie ſyluam à tergo habente, Abeſalomus quoque ſuos contrà eduxit: & congreſſi, acritérque pugnantes multa vtrinque præclara facinora edebant: his dummodo Dauid regnum recipiat, quiduis periculi magno animo contemnentibus: illis contrà ne Abeſalomus & hoc priuetur, & patri inſuper audaciæ pœnas det, nihil non vel facere vel pati paratis. Iidem cùm numero longè præſtarent, ignominioſum ducebant tanto paucioribus Ioabi militibus ſuccumbere;

contrà regij vt tot millia profligarent omni ope connixi, tandem vt erat dignum veteranis & rei militaris peritissimis hostem terga vertere coegernnt. fugientes deinde per saltus & abrupta insequendo, alios captiuabant, alios trucidabant, ita vt multo plures in fuga caderent quàm in prælio. Interfecta sunt enim ea die fermè viginti millia. Plurimi autem in Abesalomum ferebantur, insignem tam pulchritudine quàm statura corporis. Is veritus ne viuus caperetur, conscensa multa regia effuso cursu fugiebat. Cúmque per agitationem ventilaretur capillitium, asperæ arboris prominenti ramo inopinate implicitum iuuenem suspendit. Iumentum enim vehementi impetu ferebatur, non aliter quàm sessorem gerens. at ille sublimis in ramo retinebatur, ne hostem effugeret. Quod animaduersum quidam è militibus Dauidis indicauit Ioabo: eóque quinquaginta siclos promittente si illum confoderet, respondit, Nec si duo millia daturus esses, facerem hoc domini mei filio, maximè cùm omnibus nobis audientibus parci iuueni sit precatus. At ille iussit vt indicaret ubinam pendentem viderit, móxque defixo in cor telo eum interemit. Armigeri verò Ioabi circumsistentes ab arbore eum detraxerunt, & proiectum in hiatum profundum ac obscurum cõgestis saxis obruerunt, ita vt tumuli forma extaret. Deinde quum receptui cecinisset Ioabus, suos à persequendo cohibuit, parcẽdum ciuili sanguini ratus. Porrò Abesalomus erexerat sibi in valle regis columnam marmoream cum inscriptione, duobus stadiis à Hierosolymis dissitam, quam voluit vocari Manum Abesalomi, dicẽs quòd etiamsi liberos eius perire contingat, in hac tamen nomen ipsius esset mansurum. Habuit enim tres mares, & vnam filiam Thamaram, quemadmodum iam antè diximus: quæ Dauidis nepoti Roboamo nupta, Abiam eius successorem peperit: sicut pòst loco suo copiosiùs dicetur.

A ἀρχικύλω γὰρ αὐτοὺς ἔστησε εἴκοσι μυριάδων. τ̃ δ̀ Δαβίδου στρατιωτ῀ ἦν τ῀ν τοιούτων μυριάδων τριακοσίων οἱ Δαβίδου, γνώμη τε προὔχοντες, καὶ τ῀ῌ τ῀ῦ πολεμικῶν ἐπιστήμη. φεύγοντας δ̀ ἀλλ᾽ ἀλλαχ῀ καὶ φαραγγων, ἐπόμενοι τοῖς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δ̀ ἀνῄρουν, ὡς φεύγοντας πεσεῖν πλείονας ἢ μαχομένους. ἔπεσον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ᾽ ἐκείνης τ῀ῆς ἡμέρας. οἱ δ̀ τ῀ῦ Δαβίδου πάντες ὥρμησαν ὅπῃ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ αὐτοῖς ὑπό τε τ῀ῦ κάλλους καὶ τ῀ο῀ῦ μεγέθους ἐγίνετο. δείσας δ̀ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, βλέπας τ῀ῆς ἡμιόνου τ῀ὸ βασιλικῆς, ἔφυγε. φερόμενος δ̀ μ῀ῦ ῥύμης, καὶ ὑπὸ τ῀ῦ σάλου καὶ τ῀ῆς κινήσεως κοῦφος ὢν ἐμπλακείσης αὐτ῀ῷ τ῀ο῀ῦ κόμης σχοινῖ δένδρῳ μεγάλοις ὑπολυκλάδοις ἐκτεταμένῳ, ὥστε δόξαι ἀκρεμόνα. καὶ τὸ μὲν κτῆνος ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ὑπεκείμενον τ῀ὸ διαπότιον ἐπὶ φέρον ἐχώρει πρόσω τέρω. ὁ δ᾽ ἐκ τ῀ῆς κλάδων ἐωρῶμενος ἐκρεμᾶτο τοῖς πολεμίοις. τοῦτο τὴς ἰδὼν τ῀ῷ Δαβίδου στρατιωτ῀ῷ, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους αὐ αὐτ῀ῷ δεδωκέναι τῷ στρατηγοῦ φήσαντος εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον, καὶ᾽ εἰ δισχιλίους εἶπεν ἐμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ᾽ ἂν διέθηκά μου τ῀ὴ῀ν θυγατρὸς παῖδα, καὶ ζῶντ᾽ ἐκείνου πάντων ἡμ῀ῶν ἀπεχόντων φείσασθαί σε τῶ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δ̀, κελεύσας αὐτ῀ῷ δεῖξαι ποῦ κρεμάμενον ἴδοι τ῀ὸ Ἀβεσάλωμον, ζεύξας καὶ τ῀ῆς καρδίας, ἀπέκτεινεν. οἱ δ̀ τὰ τ῀ῦ Ἰωάβου νομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παρεισάντες τ῀ὸ δένδρον καταπῶσι τ῀ὸ νεκρόν. καὶ τ῀ὸ μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, βάλλουσιν αὐτ῀ῷ λίθους, ὡς ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῶμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν. στήλλας δ̀ ἀναπλήσαι ὁ Ἰωάβος ἀπέσχετο τῶ διώκειν τοὺς οἰκείους στρατιώτας τιμῶ τ῀ῷ πολεμίων δυνάμιν, φειδόμενος τ῀ὸ ὁμοφύλων. ἔστησε δ᾽ Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλλω λίθου μαρμαίνου δύο σταδίοις ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ὃν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα. λέγων, ὡς καὶ τ῀ῷ τέκνων αὐτ῀ῷ ἐξαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μενεῖ τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτ῀ῷ ἄρρενα μὲν τρία, θυγάτηρ δ̀ μία θαμάρα τοὔνομα, ὡς προειρήκαμεν. συνοικήσας δ᾽ αὐτῆς τ῀ῷ Δαβίδου ὑὸν ῥοβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ ἐξαδέξόμενος τιμῶ βασιλείαν Ἀβιᾶ. Ἐ ὡς μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν.

B

C

D

E

Cap. X.

Quemodo Dauid regno restitutus feliciter vixit.

DEfuncto Abesalomo populus eius domũ quisque suam dilapsus est. Achimas verò Sadoci pontificis filius adito Ioabo, rogauit vt sibi permitteret ad Dauidem ire, nunciaturo læta omnia, quódque diuina ope ac prouidentia victoriam sit consequutus. Negauit hoc imperator, dicens non conuenire vt antehac afferre læta solitus, nũc de morte filij regem certiorem faceret: iussitq; eum ibi manere. sed vocato Chusi illi mãdauit, vt omnia quæ sciret ad regem perferret. Achima verò denuo rogante, vt ipse mitteretur, victoriam tantùm nunciaturus, non etiam Abesalomi mortem, passus est eum hoc facere. Is viam compendiosam ingressus soli sibi notam, Chusi anteuertit.

F

G

Κεφάλαιον ι΄.

Πῶς Δαβίδης εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀπῆλθε, καὶ ἔζησεν ἀδαμώτως.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς, εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη. Ἀχιμᾶς δ̀ ὁ σαδώκου τ῀ο῀ῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβῳ προσελθὼν, ἐδέετο αὐτ῀ῷ τ῀ὸν νίκην ὑπεξέλθαι πορευθέντι Δαβίδῃ μηνύσαι, καὶ ὅτι τ῀ὸ θεῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας, διαγελίσασθαι. Ἐ τὸν μὲν ὁ προεῖπεν εἰπὼν αὐτ῀ῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ χρῆσθαι μόνον, νῦν ἀπέναι δηλώσοντα θάνατον τ῀ῆς βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτ῀ῦ, μένειν δ᾽ ἠξίει. καλέσας δ̀ τ῀ὸν χοῆσιν, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν᾽ ὅπερ αὐτὸς εἶδε, τοῦτο μηνύσειε τ῀ῆς βασιλεῖ. τὸ δ᾽ ἀχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ὅπῃ τιμῶ ἀγγελίαν ἀφεῖναι, σὺν μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τ῀ῆς νίκης, παρεχέσειν δὲ σοὶ τ῀ὸν Ἀβεσαλώμου τελευτῆς, ἐπέτρεψεν αὐτ῀ῷ τιμῶ πρὸς τὸν Δαβίδην ἄφιξιν. καὶ τιμῶ ὑπερφυεστέραν ἐρβαλεῖν τ῀ῆς ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτιμῶ ἐγίνωσκε, τὸν χουσὶ φθάνει. καθε-

καθεζομένῳ ὴ δαβίδ ἐν μεταξὺ τῆς πυλῶν. Ὁ δὲ σκοπὸς ἐπὶ τὸν τέγος τῆς πύλης ἐπορεύθη πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἶδε τὸν ἄνδρα μονάζοντα. καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· εἰ μονάζων ἐστὶν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, εὐαγγελία ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ ἐστιν. καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος καὶ ἐγγίζων. καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἄλλος ἄνθρωπος μονάζων ὀπίσω αὐτοῦ. καὶ ἐβόησεν ὁ σκοπὸς καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ· καὶ ἰδοὺ ὁ δρόμος τοῦ πρώτου ὡς δρόμος Ἀχιμάας υἱοῦ Σαδώκ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἀγαθὸς οὗτος ἀγαθὸν ἀγγελίαν ἀγγελεῖ. καὶ ἐβόησεν Ἀχιμάας καὶ εἶπε τῷ βασιλεῖ· εἰρήνη. καὶ προσεκύνησε τῷ βασιλεῖ τῷ προσώπῳ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός σου, ὃς παρέδωκε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπαίροντας τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐν τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ Ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπεν Ἀχιμάας· ἐθορύβησα τὸν θόρυβον μέγαν τοῦ ἀποστεῖλαι Ἰωὰβ τὸν δοῦλον τοῦ βασιλέως καὶ τὸν παῖδά σου, καὶ οὐκ οἶδα τί ἐστιν. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· παραστὰς στῆθι ὧδε. καὶ παραστὰς ἔστη. καὶ ἰδοὺ Χουσὶ ἦλθε καὶ εἶπε· πυθέσθω ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς τὴν ἀγγελίαν, ὅτι ἔκρινε σήμερον κύριος ἐκ χειρὸς πάντων τῶν ἐγειρομένων ἐπὶ τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ Χουσί· εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ Ἀβεσσαλώμ; καὶ εἶπε Χουσί· γένοιτο ὡς τὸ παιδάριον τοῦτο τοῖς ἐχθροῖς τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως καὶ πάντες οἱ ἐγειρόμενοι ἐπὶ σὲ εἰς κακά. καὶ ἐσίγησεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἀνέβη ἐπὶ τὸ ὑπερῷον τῆς πύλης καὶ ἔκλαυσε· καὶ οὕτως ἐποίει πορευόμενος· υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, τίς δῴη τὸν θάνατόν μου ἀντὶ σοῦ; καὶ ἀπηγγέλη τῷ Ἰωὰβ ὅτι ὁ βασιλεὺς κλαίει καὶ πενθεῖ ἐπὶ τῷ Ἀβεσσαλώμ. καὶ ἐγένετο ἡ σωτηρία ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς πένθος παντὶ τῷ λαῷ· ἤκουσε γὰρ ὁ λαὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ λεγόντων πάντων ὅτι λελύπηται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. καὶ ἐκλάπη ὁ λαὸς τοῦ εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει ἐν τῷ κλαπῆναι τὸν λαὸν ἐν τῷ πολέμῳ ἐν τῷ φεύγειν αὐτοὺς ἐν αἰσχύνῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς φωνῇ μεγάλῃ· υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου υἱέ μου. καὶ εἰσῆλθεν Ἰωὰβ πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον καὶ εἶπε· κατῃσχύνθη σήμερον πρόσωπα πάντων τῶν δούλων σου τῶν σωσάντων σήμερον τὴν ψυχήν σου καὶ τὴν ψυχὴν τῶν υἱῶν σου καὶ τῶν θυγατέρων σου καὶ τὴν ψυχὴν τῶν γυναικῶν σου καὶ τὴν ψυχὴν τῶν παλλακῶν σου, τοῦ ἀγαπᾶν σε τοὺς μισοῦντάς σε καὶ μισεῖν τοὺς ἀγαπῶντάς σε· καὶ ἀνήγγειλας σήμερον ὅτι οὐκ εἰσὶν σοι ἄρχοντες καὶ παῖδες· ὅτι ἔγνων σήμερον ὅτι εἰ Ἀβεσσαλὼμ ἔζησε καὶ πάντες οἱ τεθνηκότες ἐσήμερον ἤρεσαν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τότε, ὅτι ἔγνων σήμερον ὅτι οὐκ ἄρχοντες καὶ παῖδες εἰσὶν σοι· ὅτι ἔγνων σήμερον ὅτι εἰ Ἀβεσσαλὼμ ἔζησε καὶ πάντες οἱ τεθνηκότες ἐσήμερον ἤρεσαν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τότε, ὅτι ἔγνων σήμερον ὅτι οὐκ ἄρχοντες καὶ παῖδες εἰσὶν σοι· καὶ νῦν ἀνάστηθι καὶ ἔξελθε καὶ λάλησον ἐπὶ τὴν καρδίαν τῶν δούλων σου· ὅτι κατὰ κυρίου ὀμνύω ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, οὐ μὴ αὐλισθῇ μετὰ σοῦ ἀνὴρ τὴν νύκτα ταύτην· καὶ ἔσται τοῦτο σοι κακὸν ὑπὲρ πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐπῆλθέν σοι ἐκ νεότητός σου ἕως τοῦ νῦν. καὶ ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάθισε τῇ πύλῃ. καὶ πᾶσι τῷ λαῷ ἀνηγγέλη λέγοντες ὅτι ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς ἐκάθισε τῇ πύλῃ· καὶ ἦλθε πᾶς ὁ λαὸς ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. καὶ Ἰσραὴλ ἔφυγε τὸν ἄνδρα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν πάσαις ταῖς φυλαῖς Ἰσραὴλ ἐκρίνοντο λέγοντες· ὁ βασιλεὺς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ αὐτὸς ἐξεῖλατο ἡμᾶς ἐκ χειρὸς ἀλλοφύλων, καὶ νῦν ἔφυγεν ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ Ἀβεσσαλώμ· καὶ Ἀβεσσαλὼμ ὃν ἐχρίσαμεν ἐφ' ἡμᾶς ἐν πολέμῳ ἀπέθανεν· καὶ νῦν τί ὑμεῖς σιωπᾶτε τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα; καὶ λόγος παντὸς Ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὁ βασιλεὺς Δαβὶδ ἀπέστειλε πρὸς Σαδὼκ καὶ πρὸς Ἀβιάθαρ τοὺς ἱερεῖς λέγων· λαλήσατε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους Ἰούδα λέγοντες· ἵνα τί ὑμεῖς ἔσεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ; καὶ λόγος παντὸς Ἰσραὴλ ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἀδελφοί μου ὑμεῖς, ὀστᾶ μου καὶ σάρκες μου ὑμεῖς· καὶ ἵνα τί ὑμεῖς ἔσεσθε ἔσχατοι τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα; καὶ τῷ Ἀμεσσαὶ εἴπατε· οὐχὶ ὀστᾶ μου καὶ σάρξ μου εἶ σύ; οὕτως ποιήσαι μοι ὁ θεὸς καὶ οὕτως προσθείη ἐὰν μὴ ἄρχων δυνάμεως ἐνώπιόν μου πάσας τὰς ἡμέρας ἀντὶ Ἰωὰβ. καὶ ἔκλινε τὴν καρδίαν πάντων τῶν ἀνδρῶν Ἰούδα ὡς ἀνὴρ ἑνός· καὶ ἀπέστειλαν πρὸς τὸν βασιλέα· ἐπιστράφητι σὺ καὶ πᾶς ὁ λαός σου. καὶ ἐπέστρεψεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ Ἰορδάνου· καὶ Ἰούδας ἦλθεν εἰς Γαλγὰλ τοῦ πορευθῆναι εἰς συνάντησιν τοῦ βασιλέως τοῦ διαβιβάσαι τὸν βασιλέα τὸν Ἰορδάνην. καὶ Σεμεεὶ υἱὸς Γηρᾶ υἱὸς Ἰεμενεὶ ἐκ Βαουρείμ ἔσπευσε καὶ κατέβη μετὰ τῶν ἀνδρῶν Ἰούδα εἰς συνάντησιν τῷ βασιλεῖ Δαβίδ· καὶ χίλιοι ἄνδρες μετ' αὐτοῦ ἐκ Βενιαμίν· καὶ Σιβὰ παῖς οἴκου Σαοὺλ καὶ οἱ δεκαπέντε υἱοὶ αὐτοῦ καὶ οἱ εἴκοσι παῖδες αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ· καὶ διέβησαν τὸν Ἰορδάνην ἔναντι τοῦ βασιλέως. καὶ ἐπορεύθη τὸν πόρον τοῦ διαβιβάσαι τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ Σεμεεὶ υἱὸς Γηρᾶ ἔπεσε κατὰ πρόσωπον τοῦ βασιλέως ἐν τῷ διαβῆναι αὐτὸν τὸν Ἰορδάνην· καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα· μὴ λογισθείη μοι κύριός μου ἀνομίαν καὶ μὴ μνησθείη ὃ ἐποίησεν ὁ παῖς σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξῆλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐκ Ἰερουσαλήμ, τοῦ θέσθαι τὸν βασιλέα εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ· ὅτι ἔγνω ὁ παῖς σου ὅτι ἐγὼ ἥμαρτον· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἦλθον σήμερον ἐν πρώτοις ἐν παντὶ οἴκῳ Ἰωσὴφ τοῦ καταβῆναι εἰς συνάντησιν τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως. καὶ ἀπεκρίθη Ἀβεσσὰ υἱὸς Σαρουΐας καὶ εἶπε· μὴ ἀνθ' οὗ τοῦτο ἀποκτανθήσεται Σεμεεὶ ὅτι κατηράσατο τὸν χριστὸν κυρίου; καὶ Δαβὶδ εἶπε· τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν υἱοὶ Σαρουΐας ὅτι ἐγένεσθε μοι σήμερον εἰς διάβολον; καὶ ἀποκτανθήσεται σήμερον ἀνὴρ ἐν Ἰσραήλ; ὅτι οὐκ οἶδα ὅτι σήμερον ἐγὼ βασιλεύων ἐπὶ Ἰσραήλ. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς πρὸς Σεμεεί· οὐ μὴ ἀποθάνῃ. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς. καὶ Μεμφιβοσθὲ υἱὸς Σαοὺλ κατέβη εἰς συνάντησιν τοῦ βασιλέως· καὶ οὐκ ἐποίησε τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐποίησε τὸν μύστακα αὐτοῦ καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ οὐκ ἐπλύνατο ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς ἕως τῆς ἡμέρας ἐν ᾗ ἐπέστρεψεν ἐν εἰρήνῃ. καὶ ἐγένετο ὡς ἦλθεν εἰς Ἰερουσαλὴμ εἰς συνάντησιν τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· ἵνα τί οὐκ ἐπορεύθης μετ' ἐμοῦ Μεμφιβοσθέ; καὶ εἶπεν· κύριε βασιλεῦ, ὁ παῖς μου ἐξηπάτησέ με· ὅτι εἶπεν ὁ παῖς σου· σάξω μοι τὴν ὄνον καὶ ἐπιβήσομαι ἐπ' αὐτὴν καὶ πορεύσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως· ὅτι χωλός ἐστιν ὁ παῖς σου· καὶ διέβαλε τὸν παῖδά σου πρὸς τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα· καὶ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ὡς ἄγγελος τοῦ θεοῦ· καὶ ποίησον τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου· ὅτι οὐκ ἦν πᾶς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου εἰ μὴ ἄνδρες θανάτου τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ· καὶ ἔθου τὸν παῖδά σου ἐν τοῖς ἐσθίουσιν ἐπὶ τῆς τραπέζης σου· καὶ τίς ἔστιν ἐμοὶ ἔτι δικαίωμα καὶ τί ἔστι μοι ἔτι τοῦ βοᾶν πρὸς τὸν βασιλέα; καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς· ἵνα τί λαλεῖς ἔτι τοὺς λόγους σου; εἶπα· σὺ καὶ Σιβὰ μεριεῖτε τὴν ἀγρόν. καὶ εἶπε Μεμφιβοσθὲ πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ γε πάντα λαβέτω ἐπειδὴ ἦλθεν ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ Βερζελλὶ ὁ Γαλααδίτης κατέβη ἐκ Ῥωγελλὶμ καὶ διέβη τὸν Ἰορδάνην μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ προπέμψαι αὐτὸν τὸν Ἰορδάνην. καὶ Βερζελλὶ ἦν πρεσβύτης σφόδρα ἐτῶν ὀγδοήκοντα ἐτῶν· καὶ αὐτὸς διέθρεψε τὸν βασιλέα ἐν τῷ καθῆσθαι αὐτὸν ἐν Μαναείμ· καὶ ἦν ἀνὴρ πλούσιος σφόδρα. καὶ εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα· ἵνα τί ἐγὼ ἥκω μετὰ τοῦ βασιλέως; ἔτι ἐγὼ ἐν ἐμαυτῷ ἐν ἔτεσιν ἐγὼ καὶ πῶς ἀκούσεται ὁ παῖς σου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως; ἔτι ἐγὼ ἐν ἐμαυτῷ ἐν ἔτεσιν ἐγὼ καὶ πῶς ἀκούσεται ὁ παῖς σου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως; καὶ νῦν ὁ παῖς σου

ita vt hoc audito vniuersus populus ad salutandum eum concurreret. Dum hæc ita geruntur, qui ex Abesalomi exercitu cladi superfuerunt, domum reuersi nunciis oppidatim dimiserunt, admonentes quantum beneficium à Dauide accepissent, & quomodo post multa ac magna bella in libertatem ab eo vindicati fuissent: & quàm iniquè hoc electo alteri regnum commisissent: itaque debere eos, extincto quem elegerant, Dauidem rogare, vt omissa ira in gratiam populum suum recipiat, & quemadmodum antea curam reipublicæ susceperat. De hac re crebri nuncij veniebant ad regem: isque mox Sadoco & Abiatharo pontificibus per literas mandauit, vt principes tribus Iudæ compellent, turpe illis esse, alias tribus ante eos in regnum Dauidem reponere, maximè cùm is tribulis sit ac consanguineus. pari modo Amasam imperatorem eos alloqui iussit, qui fieret quòd cùm esset ipsius ex sorore nepos, exercitui non persuaderet, vt Dauidi regnum in manus reddat. Sperandam autem illi non solùm veniam, quæ iam contigisset, verùm etiam vniuersarum copiarum præfecturam, quam Abesalomus ei concesserat. Pontifices verò tum principes dictæ tribus sunt alioquuti, tum Amasam ostenta regis pollicitatione in partes ipsius traduxerunt. Ac primùm contribules Dauidis incunctanter per legatos eum in regnum reuocant: quorum exemplo simul & Amasæ autoritate moti cæteri Israëlitæ & ipsi idem faciunt, atque hæ legationes ad eum Hierosolymis excipiendum confluebant. Sed singulare Iudæ tribus officium extitit, quæ vsque Iordanem amnem illi occurrit. eodem præsto fuit Semeis filius Geræ, sequentibus mille viris è tribu Beniamitica: necnon Siba libertus Sauli comitatus quindecim filijs & seruis viginti. Hi vnà cum tribu Iudæ ponte ripas flumnis iunxerunt, vt rex cum suis absque negocio transire posset. Vt verò ad Iordanem peruenit, salutatus est à tribu Iudæ: & Semeis in pontem progressus, accidensque ad regis pedes, rogabat veniam commissorum, vtque infensus sibi esse desineret, néve recepta potestate in se primum animaduerteret: reputansque id quoque, quòd erroris pœnitentia ductus, primus ipse reuertenti occurrisset, In hunc modum supplicanti ac misericordiam imploranti Abisæus Ioabi frater: Satin hoc, inquit, putas ad effugiendum supplicium, quod maledico in regem diuinitus electum ore es commeritus? Tum rex ad eum versus: Desinite Saruiæ filij, néve nouas turbas ac seditiones excitate. Sic enim vos existimare volo, hanc esse mihi adjtialem regni diem, quamobrem iuro me omnibus omnem pœnam remittere, qui quocunque modo in maiestatem meam peccauerunt, neque in quenquam ea de causa animaduersurum esse. tu quoque Semei bono animo esto, nihil de supplicio sollicitus. At ille, adorato rege, cœpit eum præcedere.

A ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν ἀκούσαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ καταστάδαν. ⁋ ταῦτα μὲν οὕτον ἐγε-
τὸν τρόπον. οἱ δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν
ἐβραίων μετ' ἀβεσαλώμου νόμιμοι παρ' ἑαυτοῖς ἕ-
καστοι διέπεμπον κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐ-
τοὺς ὧν δύναιτο αὐτοὺς δαβίδης, καὶ τῆς ἐλευ-
θερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων πολέμων αὐ-
τοῖς πολέμων παρέσχε. μεμφόμενοι δ' ὅτι τῆς βα-
σιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐνεχείρη-
σαν. καὶ νεωτέρου τε ὄντος καὶ ἀσθενοῦς ὑπ' αὐ-
τῆς ἠγεμόνος, ὃν καλοῦσι δαβίδην, παύσασθαι
μὲν τῆς ὀργῆς, δίκαιον ἂν πρὸς αὐτοὺς ἔχειν. τὴν δ'
ἀπαγμάτων, καθὼς ἤδη καὶ πρότερον ποιεῖσθαι
πρόνοιαν τὴν βασιλείαν ἀπολαβόντα. ταῦτα μὲν
οὖν συνεχέσεσιν ἀπηγγέλλετο τῷ δαβίδῃ. κἀκεῖνος
ἤδη ἤτοι ἔπεμψε πρὸς σάδωκον καὶ ἀβιάθαρον
τοὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχουσι τῆς ἰούδα φυλῆς δι-
λεχθῶσιν, ὡς αἰσχρόν ἐστιν αὐτοῖς, ἄλλας φυλὰς
πρὸ ἐκείνης δαβίδην χειροτονῆσαι βασιλέα, καὶ
ταῦτ' ὑμῶν συγγενῶν ὄντων, καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν
αἷμα κεκληρωμένων. τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἀμασᾷ τῷ
στρατηγῷ προσέταξεν αὐτοῖς λέγειν, ὅτι τῆς ἀδελφῆς
υἱὸς ὢν αὐτὸ μὴ πείθει τὸ πλῆθος δαβίδῃ τὴν βα-
σιλείαν ἀποδοῦναι. προσδοκᾶν δὲ παρ' αὐτοῦ, μὴ
δίκαια λαγχάνειν μόνον, τοῦτο γὰρ ἤδη γέγονεν, ἀλλὰ καὶ
τὴν ἁπάντων τε λαοῦ στρατηγίαν ἕξειν αὐτὸ καὶ ἀβε-
σάλωμος παρέσχεν. καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν
τοῖς τῆς φυλῆς ἄρχουσι διελέχθησαν. οἱ δὲ τὸν ἀμε-
σὰν ἔπεισαν τὰ ὦδε τοῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰ-
πόντες ἐγχειρεῖν τοῖς ἴσον αὐτοῦ φρονῆσαι. καὶ πεί-
θει γε τὴν φυλήν, ὥστε μηχάνημα πέμψαι πρὸς δα-
βίδην πρέσβεις, ὡς καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπα-
νελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐ-
ποίουν οἱ ἰσραηλῖται, πρόξενα μὲν τοῦ ἀμεσᾶ τὴν
μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς ἱεροσόλυ-
μα παρεγίνοντο. πάντας δὲ τοὺς ἄλλους ἔφθασεν ἡ
ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν ἰορδάνου ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ
βασιλεῖ. καὶ ὁ γέρα παῖς σεμείας, μετὰ χιλίων ἀνδρῶν,
οἷς ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπῆγετο. καὶ σιβᾶς ὁ
ἀπελεύθερος σαούλου, ⁋ οἱ παῖδες αὐτοῦ πεντεκαί-
δεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετ' οἰκετῶν εἴκοσι. ἕτοι σὺν
τῇ ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐνεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷσα
διάβῃ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦκεν ἐπὶ
τὸν ἰορδάνην, παρασταὶς μὲν αὐτὸν ἡ ἰούδα φυλή. προ-
σέπεσε δ' ἀναβὰς ὅπι τὸν γέφυραν σεμείας, καὶ κατα-
χὼν αὐτοῦ τοὺς πόδας, ἐδεῖτο συγγνώναι τε τῆς εἰς αὐ-
τὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνεῖαν ποιεῖν αὐτῶν, μηδὲ τῦ-
τον πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν ἐν ὀξυτάτῃ γιγό-
μενον. λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοήσας ἐφ' οἷς ἐσφάλη
πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. ταῦτα δὲ ἀπο-
βολωῦτος αὐτοῦ ⁋ οἰκτιζομένου, ἀβεσσαῖος ὁ ἰωάβου
ἀδελφός, διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν ὡς τεθνηξῆ βλασφημή-
σας τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ κατασθένθα βασιλεύειν; δαβί-
δης; δ' ὑπισχνεῖται εἰς αὐτόν, ὡς παύεσθ' εἶπεν ὦ σαρκία
παῖδες. μὴ κινήσῃ τι πάλιν ἡμῖν καινὰς ὅπι ταῖς πρώ-
ταις ταραχὰς καὶ στάσεις. ὡς γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς προσῆκεν ὅτι σήμερον ἀρχομαι τῆς βασιλείας. διὸ πᾶ-
σιν ἀφίεναι τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ μηδένα τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύ τε
εἶπεν ὦ σεμεία, θάρρει. καὶ δείσης μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος. ὁ δὲ, προσκυνήσας αὐτὸν προῆλθ-
ἀπλεύ-

ἀπλώτησε ἢ αὐτῷ ☪ ὁ σαοὺλ ἰωνὸς μεμφίβοσθος, A ῥυσδάντε τ ἐσθῆτα ϖδικείμενος, ☪ τ κόμιν βαθεῖαν κ̀ κατημελημμένην ἔχων. μ̀ γὰρ τ δαβίδου φυγὴν, ὅτε ἀπεκείρατο λυπούμενος, ὅτε καθῆρε τὴν ἐσθῆτα, καταχείνας αὐτὸ συμφορὰν ταύτην ὅλη τῆ τῦ βασιλέως μεταβολῆ. διεβέβλητο ἢ καὶ ὑπὸ τῦ ὄντος σιβᾶ ϖδὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀναστὰς γὰρ αὐτῦ ☪ ϖδοκωμήσαντος, ἤρξατο ϖυνθάνεσθαι τί δή ποτ' ὐ συνεξῆλθεν αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς. ὁ δ' ἀδίκημα τῦτ' ἔλεγεν εἶναι σιβᾶ. κελεύσαντος γὰρ παρασκευάσασθαι τὰ ϖδὸς τὴν ἔξοδον ὑκ ἐφρόντισεν, ἀλλ' ὥσπερ ἀϊδεστράτου τινὸς, ὕτως παρῆκουσεν. εἰ μή τοι γε τὰς βάσεις εἶχον ἐρρωμένας, ὐκ ἂν ἀπολείφθην σε, χρῆσθαι ϖδὸς τὴν φυγὴν ταύτας δυνάμενος. ὐ τῦτο ἢ μόνον ἠδίκησέ μου τὴν ϖδὸς σὲ δεσπότην δυσέβειαν, ἀλλὰ κ̀ ϖδοδιέβαλε, καὶ διέψυσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τύπτων ὐδὲν ἡ δίκαια ἢ σὴ ϖδοίσεται, δικαία τε ὖσα, κ̀ τὴν ἀλήθειαν μὴ ἰσχύειν τε βέλεται, κ̀ τὸ θεῖον ἀγαπῶσα. μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τῦ πάππου τῦ μῦ, ☪ τ ὅλης ἡ ὧδ' ἡλικίας ὀφειλέτης εἰς ἐκεῖνα ὑπολωλείαν, σὺ μέτριος κ̀ χρηστὸς ἐφάνης, τότε μάλιστα πάντων ἐκείνων λήθην ϖοιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ἐκ' αὐτῷ τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον ἢ σὸν ἐκείνας ἐμὲ καὶ ὅλη τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ ὐδὲν ἀπέλειπον τῷ συγγνώμων τὰ μάλιστα τιμωμένου. ταῦτ' εἰπόντος, ὅτε τ μεμφιβοσθον ἔγνω κολάζειν, ὅθ' ὡς καταψευσάμενον τὸν σιβὰ δικάζειν. ἀλλ' ἐκ' μὲν τὸ σιβᾶ ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρισάμενος φήσας, αὐτῷ ἢ συγγνώσκειν ὑπέσχετο, τῆς ὐσίας αὐτῷ τὸ ἥμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ ἢ μεμφίβοσθος, πάντ' ἐχέτω μὲν εἶπεν ὁ σίβας, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ, σε τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν. βερζέλλον δὲ τὸν γαλααδίτην ἄνδρα μέγαν κ̀ καλὸν, κ̀ πολλὰ E παρεχόμενον ἐν ταῖς παρεμβολαῖς αὐτῷ, διαβίβην τε ϖροπέμψαντα μέχρι τ̃ ἰορδάνου, παρεκάλει συνελθεῖν ἕως τῦ ἱεροσολύμων. γηροκομήσειν γὰρ αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς παντὸς ἀπηλλεῖσθαι, καὶ ϖοιήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ ἢ, πάθῳ τῷ οἴκοι παρῆτῦτο τὴν μετ' αὐτὸ ἡλικίαν βίβην, κ̀ τὸ γῆρας λέγων ὐ τοιῦτον αὐτῷ τυγχάνειν ὡς τε ἀπολαύειν τῷ ἡδέων, εἰς ὀγδοήκοντα ἔτη ϖροβεβηκότος, ἀλλ' ὡς τε καταλύσεως ἤδη κ̀ ταφῆς ϖοιεῖν, ὅλη ταύτην ἡξίου βουλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολαῦσαι. ὅτε γὰρ τ ϖοφῆς ὅτε ποτῦ σεμνίαν ἡλικ τὸν χρόνον. ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ κ̀ τὰς ἀκοὰς ἤδη ϖρὸς αὐλῶν ἦχους κ̀ μέλη τῷ ἄλλων ὀργάνων ὅσα ϖρῷ βασιλεῦσι τέρπει τοὺς ἐνδιατριβομένους. ὅτως δὲ λυπαρῶς διαμένων, σὺ μὲν εἶπεν, ἀπολύω, τὸν δὲ ἀχίμαανον υἱὸν, ἄφες μοι, πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῷ ἀγαθῶν. καὶ βερζέλλος μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ ϖροσκυνήσας τὸν βασιλέα, κ̀ ϖάντων ἀποδεξάμενος αὐτῷ τέλος ὢν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε ὑπέστρεψεν. ϖαραγίνεται δ' εἰς γάλγαλα δαβίδης, τὸ λαὸ παντὸς ἤδη τὸ ἥμισυ ϖερὶ αὐτὸν ἔχων, καὶ τὴν ἰούδα φυλήν. ἀφικνουῦνται δ' εἰς γάλγαλα, ϖρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας ϖρῶτοι, μ̀ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν ἰούδα φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα ϖρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσαν,

Post hæc Memphibosthus Sauli nepos ei venit obuiam, sordidatus & promisso ac neglecto capillitio. ex quo enim rex profugerat, neque comam totondit, neque vestem purgauit, calamitatem eius non secus quàm propriam ferens: ad hæc à suo procuratore apud regem falso delatus fuerat. Is post salutatum & adoratum regem interrogatus ab eo, qua de causa non simul exisset, socius fugæ futurus: respondit Sibam esse in culpa. Hunc iussum parare ad B profectionem necessaria, verba sua non aliter quàm alicuius mancipij contempsisse: alioquin, inquit, si pedibus integris fuissem, & ad profectionem his vti potuissem, nunquam abs te relinqui passus fuissem. Nec contentus meam erga te domine pietatem impedisse, insuper maliciosè ac mendaciter me detulit. Sed bene noui quòd tua prudentia tales calumnias non admittat: quum sis iustus, & Deum ac veritatem cui tantopere studes diligas. Cùm enim in grauissimis periculis aui mei temporibus versatus sis, licerétque tibi de tota familia nostra eo nomine pœnas sumere, quæ tua C bonitas est ac modestia, omnes acceptas iniurias obliuioni tradidisti, retenti etiam tum earum memoria summam potestatem assecutus. præterea in amicorum ordinem allectum, & mensæ tuæ quotidianum conuiuam adhibitum, nihilo deteriore conditione quàm vnum quem è maximè necessariis apud te esse D voluisti. his auditis neque Memphibosthum punire libuit, neque an Siba calumniator fuerit cognoscere. sed præfatus cuncta se eius bona Sibæ largitum, veniam tamen illi & dimidiæ partis restitutionem promisit. Tum Memphibosthus: Habeat sibi totum Siba, mihi satis est te in tuum regnum restitutum esse. Berzellæum deinde Galaditam virum magnum ac bonum, cuius benignitate belli tempore adiutus fuerat, deducentem se Iordanem vsque, E rex rogauit vt simul Hierosolyma proficisceretur: pollicitus eum parentis loco se habiturum, nihilque illi defore quo extremæ eius ætati refouendæ sit opus. at ille excusauit, rem domesticam conuictui regio præferens: dicens se iam octuagenarium non posse regiæ voluptatibus perfrui, iam de absoluendo extremo vitæ actu & sepultura solicitum: roganſque vt sibi cum bona regis gratia liceat suo more domi viuere: quandoquidem iam per ætatem non amplius vllam è potu, aut cibo voluptatem capiat, & aures obturatas habeat ad sonos tibiarum cæterorúmque instrumentorum, quibus aulici regij se oblectare solent. Quo ita instanter rogante: Te, inquit, dimitto: hunc verò Achimanum filium mecum abire finito. Omnium enim bonorum meorum particeps erit. Tum Berzellæus relicto filio, & adorato rege, omniáque fausta illi precatus, domum est reuersus. Dauid F autem Galgala peruenit, iam dimidium totius populi circa se habens, & Iudæ tribum integram. Eò venerunt ad illum primores eius regionis, sequente magna hominum multitudine: incusabántque Iudæ tribum, quòd inscijs cæteris ad regem se contulisset,

cui omnes simul vnanimiter occurrere debuerint. Principes verò tribus Iudæ rogabant vt æquo animo ferrent quòd præuenti essent. Exhibitum enim hoc officium propter cognationem, qua deiunctum sibi feruentioribus studiis prosequerentur. neque enim se hac de causa vlla munera accepisse, vt meritò ægrè ferre debeant, seriùs se ad illum peruenisse. Non tulerunt hoc dictum cæterarum tribuum principes: Demiramur, inquiunt, fratres, quod regem vobis propriè cognatum vindicatis, ac si non omnium nostrum cognatus sit habendus, quem omnibus nobis ex æquo Deus præesse voluit. ergo cum totus populus vndecim partes habeat, vos vnicam, tantóque potiores simus, præter æquum fecistis, quod nobis nescientibus ad regem venistis. In hac principum altercatione exortus est vir quidam malus ac seditiosus, Sabæus filius Bochoriæ, tribus Beniamitidis: qui sublata voce in medio multitudinis exclamauit: Non est nobis pars apud Dauidem, nec hæreditas apud Iessæi filium: Simúlque cornicine iusso canere bellicum, omnes relicto Dauide illum sunt secuti, sola Iudæ tribu circa eum manente, à qua mox in regiam Hierosolymorum est deductus. Vbi concubinis cum quibus filius Absalomus congressus fuerat, in alias ædes traductis omnia benignè vt antè administrari iussit, ipse verò posthac non amplius eis est vsus. Amasam deinde exercitui præposuit, dignitate in hunc collata, quæ prius Ioabi fuerat: iussitque vt collectis quantis posset è tribu Iudæ copiis post triduum ad se veniret, vt eum tradito exercitu cum imperio contra Bochoriæ filium mitteret. Quo ad colligendum militem profecto, quum in ea re occupatior maturè non rediret: tertia die rex Ioabo dixit, non esse in rem publicam dilationem Sabæo concedi: ne fortè instructior factus plus damni det, plúsque exhibeat negocij, quàm modò Absalomus exhibuisset. Non est, inquit, vlterius expectandum, sed cum his quæ nunc ad manum sunt copiis, & sexcentorum cohorte, cum Abisæo fratre hostem persequere: & vbicunque illum adeptus fueris, da operam vt prælio decernatur, & caue ne occupatis munitis vrbibus multorum nobis certaminum & laborum materiam præbeat. Ioabus nihil cunctatus paruit, & assumpto fratre ac cohorte, reliquísque qui tum Hierosolymis aderant militibus, contra Sabæum, raptim exercitum ducit. Cúmque Gabaonem, qui vicus quadraginta stadiis à Hierosolymis abest, peruenisset, obuiam ei factus est Amasa magnum exercitum adducens. Ibi Ioabus thorace munitus, accintúsque gladio, accedente ad complectendum Amasa, de industria gladium sibi è vagina elabi passus est: eoque mox à terra sublato, & altera manu barba Amasæ ceu deosculandi prehensa, improuiso ictu ventrem ei perfodit, hominémque confecit: facinus sanè impium,

A ὡς δεῖν ὁμοῦ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπατείαν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς ἰούδα φυλῆς, μὴ δυσχεραίνειν αὐτοῖς ἠξίουν εἰ προληφθέντας. καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον σπουδάζοντες, καὶ σπεύδοντες φθάσαι. οὐ μέντοι γε διὰ τὸ προελθεῖν δῶρά τινα λαβεῖν αὐτούς, ἵν' ἔχωσιν ὀλίγα τούτῳ δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες. ταῦτα γὰρ οἱ ἰούδα φυλῆς ἡγεμόνων ἐπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἀρχόντες, οὐκ ἠνύχασαν. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν ἔφασαν ὦ ἀδελφοί, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ὑποκλοπεύοντας μόνον συγγενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τῷ ἁπάντων ἐξουσίαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαβεῖν, πάντων ἡμῶν ἴσῃ συγγενὴς κείνεται. καὶ διὰ τοῦτο μὴ λαὸς ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν δ' ὑμεῖς οὐ προσβύτεροι ἐσμὲν, οὐδὲ ἐποιήσατε δίκαια κρύφα καὶ λελαθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα. τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, αὖθις τὰς ποικίλας, καὶ σάσιν χαίρων, ὄνομα σαβαῖος, υἱὸς βοχορεὶ τῆς B Βενιαμείτιδος φυλῆς, σαῖς ἐν μέσῳ πρὸς τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν, ὅτ' ἔχει τις ἡμῖν οὐδὲ δαβίδου μοῖρας, οὔτε κλῆρον οὐδὲ τῷ ἰεσσαῖ παιδί. καὶ μὴ τοὺς λόγους συλλαβόντας κέρσαι, σημαίνει πόλεμον πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ σὺν αὐτῷ ἀκολουθήσαν σκεύῃ, δαβίδην καταλιπόντες μόνη δ' αὐτῷ παρέμεινεν ἡ ἰούδα φυλὴ, καὶ κατέσπασεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν ἀβεσάλωμος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα πρὸς ἀξίας αὐταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἐπιμελομένοις, αὐτὸς δ' οὐκ ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν ἀμεσαὶ στρατηγὸν, καὶ τῷ τάξιν αὐτῷ ἐφ' ἧς ἰώαβος ἦν δίδωσιν. ἐκέλευσε δὲ στρατιὰν ὅσην δύνασθαι συναγαγόντα ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς, μετὰ ἡμέρας τρεῖς, ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα παραδοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν υἱὸν βοχορεί. ἐξελθόντος δὲ τοῦ ἀμεσαὶ, καὶ μὴ τῷ ἀθεσίαν τῆς στρατιᾶς βραδύνοντος, ὡς οὐκ ἐπαινῶν, τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰώαβον ἔλεγεν, οὐκ εἰ σύμφορον αὐτοῖς τῷ σαβαῖῳ διδόναι. μὴ γὰρ μείζονι πόλει ἐπιθήσεται, μείζονα κακῶν καὶ πραγμάτων ἄπορα ἢ ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέσπειρεν. μὴ οὖν μέλλωμεν τοῦτον ἐπὶ μηδὲν, ἀλλὰ τῷ ὄντι ὡς λαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς ἑξακοσίους μὴ ἀφέσωμεν τῷ ἀδελφῷ σου, δίωκε τὸν πολέμιον. καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, πειρῶ θᾶττον συμβαλεῖν. καὶ οὐδὲν αὐτὸν φθάσας, μὴ πόλεως ὀχυρᾶς κατάλαβόμενος, ἀχῶνας ἡμῖν καὶ πολλοὺς ἱδρῶτας παρασκευάσῃ. ἰώαβος δ' οὐκ ἐπ μέλλειν ἔκρινεν. ἀλλὰ τόν τε ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἑξακοσίους παρέλαβε, καὶ ὅση λοιπὴ δεύτερος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐστάθη καλέσας, ἐξώρμησεν ὀπίσω τὸν σαβαῖον. ἤδη δ' ὁ σαβαῖος, κώμη δ' ὄνομα αὐτῇ σαδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν ἱεροσολύμων, γεγυμνωμένος, πολλῷ ἀμεσαῖ δυνάμει ἀφικόμενος, ἀπλήτιστον αὐτόν. προϊζωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδυόμενος ἰώαβος, προσιόντος ἀσπάσασθαι τῷ ἀμεσαῖ, φιλοτέχνως τῷ μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐποίησεν ἐκπεσεῖν. βασάσας δ' αὐτὴν ὑπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τὸν ἀμεσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τῷ γενείου λαβόμενος, οὐ προσιόντα εἰς τὴν γαστέρα πλῆξαι ἀπέτεινεν, ἕρπον ὑποπεσόντα παντελῶς αὐτόν,

ἀγαθὸν

ἀγαθὸν νεανίαν συγχρῦ & μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλο- A quòd bonum & cognatum iuuenem immerentem propter æmulationem summæ præfecturæ & regiæ gratiæ sustulit. Hac enim de causa iam ante Abneri quoque cædem perpetrauerat. Sed illud facinus propter honestum prætextum fraternæ vltionis dignius venia videbatur: in Amasæ verò cæde nihil tale habuit quod prætenderet. Cæso autem imperatore pergebat ad Sabæum debellandum, vno relicto apud cadauer. hunc iussit proclamare ad exercitum, Amasam iure cæsum meritas pœnas dedisse: qui verò partes regis fouerent, Ioabum & fratrem Abisæum eius duces sequi debere. Iacente verò in via corpore, & tota multitudine ad id confluente, & vt fieri solet cum admiratione circumstante, custos translatum illud in villam quandam longe à via remotam deposuit, & veste contexit. quo facto omnes Ioabum sunt secuti. Is quum per totam Israeliticam regionem Sabæum esset persecutus, indicio cuiusdam cognouit eum esse in munita quadam vrbe, nomine Abelmachea. qua obsessa & circumuallata, iubet militem muros eius suffodere & euertere: valde enim irascebatur quòd portas ei clausissent. Mulier autem quædam honesta & prudens, videns patriã in extremo periculo, conscensis mœnibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. qui postquam processit: Deus, inquit, reges & imperatores creat, vt deletis Hebræorum hostibus in pace Israelitas contineant: tu verò nulla in re læsus, primariam Israelitarum vrbem expugnatum venisti. Tum ille abominatus eius verba, & meliorem sibi mentem precatus, negauit se vel vnum è plebe occisum cupere, tantum abesse vt vrbem tam egregiam excisam velit: & si ad supplicium dedatur Sabæus Bochoriæ filius, regi rebellis, omissa oppugnatione confestim se deinde exercitum abducturũ. His auditis mulier Ioabum rogat vt paulisper sustineat, pollicita illi caput hostis statim è mœnibus deiiciendum: móxque ad ciues reuersa: Vultis, inquit, mali malè perire cum liberis ac coniugibus propter hominem malum & ignotum, cúmque pro Dauide, cuius tanta in vos extant beneficia, regnare, & vnam hanc vrbem tam valido exercitui resistere? Quibus rebus persuasi, præciso capite Sabæi, ad milites Ioabi hoc deiiciunt: confestímque signo receptui dato dux obsidionem soluit: & Hierosolyma reuersus denuo vniuersis copiis imperator præficitur. Banaias quoque satellitibus & sexcentorum cohorti à rege præponitur, Adoramus quæstor tributis recipiendis constituitur. Sabathes & Achilaus Commentariensium fiunt principes. Susa scribis præpositus, pontificatus quoque Sadoco & Abiatharo mansit.

Post hæc fame regionem premente, rex supplex à Deo petiit, vt populum miseratus causam atque remedium tanti mali ostendere dignaretur. Responsum est per prophetas, postulare Deũ vt Gabaonitæ vindicentur, quos Saulus rex deceptos præter ius & fas interfecerat; XII. 2. Reg. 21.

καὶ τὸν ἀδελφιδοῦν & κατὰ τῆς βασιλεῖ πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. ἤδη γὰρ τοῦτο καὶ τὸν ἀβίνηρον ἐφόνευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτῷ τὸ πρόφασιν ἀδελφικῆς τιμωρίας ἔχον παρεσκάλυμμα. ἀποκτείνας δὲ & στρατηγὸν, εἰκόνα τὸν σαβᾶον καταλιπὼν ἕνα πρὸς τὸν νεκρὸν, βοᾷν ἐπεκελάμβανος πρὸς τοὺς στρατιώτας, ὅτι τεθνηκε μὲν Ἀμασᾶς δικαίως, καὶ μετ' ἀρετῆς πολεμῶν. εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ & στρατηγῷ ἰωάβῳ, καὶ ἀμυνεῖτε τοῦ τούτου ἀδελφοῦ. κειμένου δὲ τοῦ σώματος ὅπου & ὁδοῦ, & παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ οἷα ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον ἑστάμενοι, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ φύλαξ, καὶ κομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδοῦ, τίθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτου γενομένου, πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ ἰωάβῳ. διώξαντι δὲ αὐτῷ ἤδη πάσης & ἰσραηλίτιδος χώρας τὸν σαβᾶον, δηλοῖ τις ἐν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτὸν ἀβελμαχέα λεγομένῃ. παρεγγυόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας & πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ἀπορύσειν ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν & ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς ἔσχε θυμόν. γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάτας ἤδη τὴν παρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβαν ὀπὶ τὸ τεῖχος, προσπαλέσαι δεῖ τὸν ὁπλίτην τὸν ἰωάβου. προσελθόντος δὲ ἤρξατο λέγειν. ὡς ὁ θεὸς τοὺς βασιλεῖς & τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς ἑβραίων ἀφέλωσι & παρέχωσιν αὐτῆς εἰρήνην ἀπάντων. σὺ δὲ ἀπεδάζῃς μητρόπολιν ἰσραηλίτιδα καταβαλεῖν & πρεσβῦσαν, μηδὲν ἀδικοῦσαν. ὁ δὲ ἱλεουμένῃ διέχεται τὴν θεὸν αὐτῇ δεόμενον. αὐτὸς δὲ ἔτος ἔχειν εἶπεν, ὡς μηδένα τῶν λαῶν φονεῦσαι, ἀλλ' ὅπι πόλιν ἐξελεῖν βέλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέν τι παρ' αὐτῆς τὸν αἰτήσαντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν σαβᾶον υἱὸν & Βοχορέως, παύσεσθαι τῆς πολιορκίας καὶ τῶν στρατιᾶν ἀπάξειν. ὡς δὲ ἤκουσεν ἡ γυνὴ παρὰ τοῦ ἰωάβου, μικρὸν ὑπισχεῖν δεηθῆναι, τῶν δὲ κεφαλῶν διθέως αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι τῶν πολεμίων, καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ βέλεσθαι, εἰποῦσα, κακοὶ κακῶς μὴ τέκνων ἀπολέσθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου πονηροῦ καὶ μηδὲ τοῖς ὅσι γνωρίμου, καὶ τοῦτον ἔχειν αἰτὶ δαβίδου τοσαυτάκις εὐεργετήσαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ τηλικαύτην αἱρεῖν μίαν πόλιν, πεισθέντες & κεφαλὰς ἀποτεμόντας & σαβᾶ, ῥίψαι ταύτην εἰς τὸ ἰωάβου στρατευμα. τούτου γενομένου σημάνας ἀνακλητικὸν ὁ τοῦ βασιλέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παρεγγυόμενος εἰς ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρατηγός. καθίσαι δὲ καὶ βαναίαν ὁ βασιλεὺς ὅπι τῶν σωματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, ἀρχιερέα δὲ ἐποίησεν ὅπι τῶν φόρων, καὶ σαβάθιον καὶ ἀχίλαον, ὅπι & ὑπομνηματογράφων, σουσὰν δὲ γραμματέα, σαδώκην δὲ καὶ ἀβιαθαρίν, ἀπέφηνεν ἱερεῖς μὲν ὄντας & αὐτοὺς χάριτος λιμῷ φθειρομένης, ἱκέτευσε δαβίδης & θεὸν, ἐλεῆσαι & λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτῷ καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι & νόσου. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων βέλεσθαι τὸν θεὸν σκέψεως τυχεῖν τοὺς γαβαωνίτας, οὓς σαοὺλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἀσέβησεν ἐξαπατήσας,

& iusiurandum quod illis olim Iesus imperator & senatus iurauerat, violauerat. Quamobrē si Gabaonitis pro cęsis ciuibus pœnas quas ipsi voluerint exigere, permittat rex, fore vt placatus Deus populum è præsenti calamitate eximat. quod posteaquam ex prophetarum relatione compertum est, accītis Gabonitis percontatus est quid à se peterent: qui cùm septem è Sauli progenie deposcerent ad supplicium, rex perquisitos eis tradidit, Memphibostho tamen Ionathæ filio parcens. his acceptis Gabaonitæ, vt libitum est in eos animaduerterunt: confestimque pluente Deo terra posito squalore ad pristinam felicitatem rediit, populúsque copia rerum vt antè fruebatur. Aliquanto pòst rex bello Palæstinos adortus, & prælio cum eis congressus, dum victos auidius persequitur, vltra cæteros solus est longiùs proiectus. hunc iam lassulum conspicit Acmon filius Araphi, vnus è gigantum sobole, indutus loricam circulis confertam, & lanceam gerens trecenos siclos pendentem, accinctúsque gladio: & conuersus è fuga haud dubiè confecisset regem, ni Abisæus Ioabi frater repentè superueniens eum protexisset iam prostratum, & hostem trucidasset. quo regis periculo grauiter commotus est exercitus, & duces iureiurando eum deuinxerunt, ne in posterum cum aliis interesset prælio, ne si propter fortitudinem & audaciam humanam aliquid ei contingeret, populus ea felicitate quam ex ipsius administratione percipiebat orbaretur. Cúmque post hanc pugnam Palæstini ad Gazam vrbem conuenissent, rex quamprimùm hoc cognouit, exercitum contra eos confestim ire iussit. in hac expeditione egregiam laudem ob præclara facinora edita meruit Sobacchis Chettæus, vnus è fortissimis Dauidis militibus. complures enim qui se de gigantum genere iactabant, & viribus eximiis insolescebant, orco tradidit, præcipuus autor victoriæ quam tunc Hebræus de hoste reportauit. Redintegrantibúsque bellum Palæstinis, & nouo exercitu in eos misso à rege, optimè se gessit Nephanus cognatus Iesus. singulari enim certamine cum fortissimo Palestinorum congressus, occiso illo effecit vt reliqui terga verterent: multíque hostium in ea pugna sunt desiderati. Nec ita multo pòst rursum castrametati sunt ad quoddam oppidum non procul Hebræorum finibus: fuítque in eo exercitu vir statura cubitorum sex: cui seni digiti erant in manibus ac pedibus. Huic ex regis exercitu Ionathas Samæ filius solus se opposuit, stratóque aduersario maximum momentum ad victoriam attulit, & ipse fortissimi viri laudem retulit. nam & hic barbarus oriundum se à gigantibus iactabat. Hoc prælium cum gente fuit vltimum, non ausa postea se contra Israelitas mouere. Cæterùm Dauid perfunctus iam bellis ac periculis, & in altissima pace degens, vario genere carminum odas & hymnos in honorem Dei composuit, partim trimetro versu, partim pentametro: instrumentísque musicis comparatis docuit Leuitas ad pulsum eorum laudes Dei decantare, tam sabbatis diebus, quàm in cæteris festiuita-

2. Reg. 22.

καὶ τοὺς ὅρκους αὐτοῖς οὓς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας. ἐὰν δίκην δίκαιον τῷ αὐτοὶ θέλουσιν οἱ γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων ταύτην αὐτοῖς παραχωρῆσαι, ἀγαλλιάσεσθαι, καὶ τὸν ὄχλον ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο. ὡς οὖν ταῦτα τῷ προφήτῃ ἔμαθεν ὑπὲρ ζητεῖν τὸν θεὸν, μεταπέμπεται τοὺς γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλοιτο τυχεῖν, ἐπηρώτα. τοῦ δὲ ἐκ τῆς γλύφης τὸ σαοὺλ παραλαβεῖν ἑπτὰ παῖδας ἀξιωσάντων θεὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, μεμφόμενος φεισάμενος τὸν ἰωνάθου παιδός. παραλαβόντες δὲ οἱ γαβαωνῖται, τοὺς ἄνδρας ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δὲ ὕειν παραχρῆμα ὁ θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀναλαβεῖν ἀπολύσας τὸ πρότερον αὐχμοῦ, καὶ πάλιν εὐθηλύνσεν ἡ τῶν ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δ' μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ παλαιστινοὺς, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς, καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. ὁ γλυφόμενος ἔκλυτος, ὤφθη ὑπό τινος τῶν πολεμίων, ἀκμῆτος μὲν τὸ σῶμα, ἀράφα δὲ παιδός. ὃς ἐπὶ μὲν μὴ δύνασθαι τοῦ μάντων. ἔχων δὲ ξυστὸν, ἐπὶ τὸν λαβὶδ συνέλαυνεν σαθρὸν, τριακοσίους σίκλους, ὁ θώρακα ἀλυσειδωτὸν, ὁ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ὑπισχνεῖσθαι ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα, παρεῖτο δὲ ὑπὸ τὸ κόπτειν. ὑπεφαίνεις δ' ὀξύφρυης ἀβεισαῖος ἰωάβου ἀδελφὸς, τὸν βασιλέα μὲν ὑφῄρπασε φεύγειν κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. λύσιμος δ' ὑπὸ παρ' ὀλίγον κινδυνεύσας ὁ βασιλεὺς χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθὼν τι τῶν ὅλων, σβέσῃ τὸ λαὸν τὸ ἐπ' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξουσι πολλοὺ βιώσαντος χρόνου. σωσελθόντων δὲ τῶν παλαιστινῶν εἰς γαζαραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιάν. ἡλίσθησε δὲ τότε καὶ σφόδρα εὐδοκίμησεν σοβαχὶς ὁ χετταῖος, εἷς τῶν περὶ δαβίδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχμήτων περόνης τοὺς γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ φρονήσαντος, ἀπὸ τε τῆς νίκης τοῖς ἑβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸν ἥττονα, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ παλαιστινοὶ, καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς δαβίδου πέμψαντος, ἡλίσθησε νεανίας ὁ συγγενὴς ὠπέ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν παλαιστινῶν ἀπέκτεινεν αὐτὸν, ὁ τοὺς ἄλλους εἰς φυγὴν ἔτρεψε. πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι, δίαλφθόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τὸ ὅρος τῶν ἑβραίων χώρας ἐκ ἀπαύστου. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν. δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῶν βάσεων ὁ τῶν χειρῶν, ἑνὶ πλείοσι ἔσχε τοῦ κατὰ φύσιν. ὃν δ' ἐν πεμφθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ δαβίδου στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχεῖ ἰωνάθης ὁ σαμαΐου, καὶ τὸν ἀνελέτε αὐτὸν, ὁ τῶν ὅλης νίκης ροπὴ γλυόμενος, δόξαν ἀρίστου ἀπηνέγκατο. καὶ δεῖ γὰρ ὁ παλαιστινὸς πύγμαχος τῶν μάντων ἀπόγονος εἶ. μὴ ἢ ταύτῃ τῇ μάχῃ, οὐκ ἔτι τοῖς ἰσραηλίταις ἐπολέμησαν. ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ δαβίδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρου ποικίλου. τοὺς μὲν γὰρ τετραμέτρους, τοὺς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὀργανά τε ψαλμῳδίας ἐδίδαξε τοὺς λευίτας ὑμνεῖν τὸν θεὸν.

κατὰ

κατά τε τ̃ τ̃ καλυμμένων σαββάτων ἡμέραν, ἡ κ τὰς A
ἄλλας ἑορτάς. ἡ ἢ τ̃ ὀργάνων ἐστὶν ἰδέα ζιαύτη τις τὸν
ξόπον. ἡ μ̃ κιννύρα, δέκα χορδαῖς ἐζημμένη, τύπτεται
πλήκτρῳ. ἡ ἢ νάβλα, δώδεκα φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δα-
κτύλοις κρούε). κύμβαλά τε ἰῶ πλατέα κ μεγάλα
χάλκεα. κ ὡδὲ μ̃ τάττων ὅτι ζοσ̃τον ἡμῖν ὡς τε μὴ
τελέως ἀγνοεῖν τιὼ τ̃ῷ παρειρημένων ὀργάνων φύσιν,
ἀρκούντως λέλεκ). τ̃ῷ ἢ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ ὡδὲ
αὐτὸν ἀνδρεῖοι. τούτων δ' οἱ ἀξιοσημότατοι κ λαμπροὶ
τὰς ψυχὰς, ὀκτὼ ☪ ζιάκοντα. ὧν πέντε μόνον διηγή- B
σομαι τὰ ἔργα. φανερὰς γὰρ ☪ τὰς τ̃ ἄλλων ἀρετὰς ἀρκέ-
σουσιν ἅτοι ποιῆσαι. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν ἕτοι καὶ χώραν ὑ-
πάγεσθαι κ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μ̃ οὖν,
Ἰασαμος ὑὸς ἀχεμαίου. ὃς πολλάκις εἰς τ̃ ὡδ̃ταξιν
ἐμπεσὼν τ̃ῷ πολεμίων, ἃ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος,
πρὶν ἀναιρεσίους αὐτ̃ῷ κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἰῶ ἐλεά-
ζαρος ὑὸς δωδέως, ὃς ἰῶ μ̃ τ̃ βασιλέως ἐν ἀρασάμῳ
ἅτος ποτε, τ̃ ἰσραηλιτ̃ῶν καταπλαγέντων τὸ πλ̃ῆθος τ̃ C
παλαισινῶν ☪ φυγόντων, μόνος ἔμεινε. ☪ συμπεσὼν
τοῖς πολεμίοις, ἀπέκτεινεν αὐτ̃ῶν πολλοὺς, ὡς ὑπὸ τ̃ αἵ-
ματος ψυχρολουθῆσαι τ̃ ῥομφαίαν αὐτὸ τ̃ῇ δεξιᾷ, κ
τοὺς ἰσραηλίτας ἰδόντας τεθαμμένους ὑπ' αὐτ̃ῶν παλαι-
σινέας, καταβάντας διώξαι, κ θαυμασιῶ κ ἀβοήτῳ
τότε νίκῃ ἀρασθ, τ̃ῷ μ̃ ἐλεαζάρῳ κτείνοντος, ἑπομένους
ἢ τ̃ πλήθους κ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεθέντους. ξίτος ἢ
ἰῶ, ἰλᾶ μ̃ῷ ὑός, σεβαῖς ἢ ὄνομα. κ οὗτ' ἐν τοῖς ψυ- D
παλαισινοὺς ἀγῶσιν, εἰς τόπον σιαγόνα λεγόμενον αὐτ̃ῷ
ὡδ̃ταξαμένων, ὡς οἱ ἑβραῖοι πάλιν τ̃ δύναμιν φο-
βηθέντες οὐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στρατεύμα ☪ τά-
ξις, κ τοὺς μ̃ αὐτ̃ῷ κατέβαλεν, τοὺς δ' ἐκ καρτερήσαντος
αὐτ̃ῷ τ̃ ἰσχυῖ κ τ̃ βίαι, ἀλλ' εἰς φυγὴν ὑποστραφέντας
ἐδίωξε. ταῦτα μ̃ ἔργα χρῶν, ☪ μάχης οἱ ζεῖς ἐπεδεί-
ξαντο. καθ' ὃν ἢ καιρὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντος τ̃ βασι-
λέως, ἐπῆλθεν ἡ τ̃ῷ παλαισινῶν δύναμις πολεμήσαι,
δαβίδης μ̃ ὅτι τ̃ ἀκρόπολιν ἀπῆλθεν ὡς ψειρικα- E
μῶν, πρὸ σώματος τ̃ θεῖ ὡδὲ τὸ πόλεμον. ὁ ἢ τ̃ ἐχθρῶν
παρεμβολῆς ἐν τῇ κοιλάδι κέμμης, ἡ μέχρι πόλεως
βηθλεὲμ διατείνει, σαδίους ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴ-
κοσι, ὁ δαβίδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ εἶπεν ἐχόμε-
νον τ̃ῇ πατρίδι μου, κ μάλιστα τὸ φρέαρ τ̃ῷ πρὸς τ̃ῇ
πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτ̃ῷ πιεῖν αὐτὸ
κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειν, ἢ εἰ πολλὰ χρήματα δι-
δοίη. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ ζεῖς ἄνδρες ἦσαν, ὡδ̃ χρῆμα
ἐνθυμούμενοι, κ διὰ μέσου τ̃ῶν τ̃ῷ πολεμίων ὁρμήσαν- F
τες στρατοπέδου, ἦκον εἰς βηθλεὲμ, κ τὸ ὕδατος ἀρυ-
σάμενοι, πάλιν διὰ τ̃ παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς
τὸν βασιλέα, ὡς τοὺς παλαισινοὺς καταπλαγέντας αὐ-
τ̃ῷ τὸ θεῖον καὶ τιὼ δύψυχίαν, ἠρεμῆσαι, καὶ μηδὲν
ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι καταφρονήσαντας τ̃ῆς ὀλιγότη-
τος. κομισθέντος ἢ τ̃ ὕδατος ἐπ ἔπιεν ὁ βασιλεύς, κιν-
δύνῳ καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι,
κ διὰ τοῦτο μὴ πρέπειν αὐτὸ πιεῖν. ἔπεισε ἢ ἀπ
αὐτ̃ῷ τ̃ῷ θεῷ, κ ὡδὲ τ̃ῆς σωτηρίας τ̃ῷ ἀνδρῶν δύχα-
ριστήσας αὐτ̃ῷ. μ̃ τούτοις ἰῶ ἰωάβου ἀδελφὸς ἀβισαῖος. καὶ γὰρ οὗτ' μιᾷ ἡμέρᾳ τ̃ῷ πολεμίων ἑξακο-
σίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος βαναίας, ὁ ἱερεὺς τ̃ῷ γμέι. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν δυσημῶν ἐν τῇ
μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετιὼ ἐκρότησεν αὐτ̃ῷ. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς αἰγυπτίου τὸ γμος, θαυμαστ̃ὸ τὸ
μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὁπλισμένον τ̃ῷ δόρατι, τὸ ἐκείνου λαβὼν ἀπέκτεινε. προελόμενος
γὰρ αὐτὸν ἄκοντα καὶ ζῶντ' ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο.

tibus. ſpecies autē inſtrumētorū hæ fuēre: cinnyra decē chordis intenditur, & plectro pulſatur: nabla duodecim ſonos continet, ſed digitis carpitur: cúmq. his aderant & cymbala ærea, bene magna atque lata: quod ſanè de prædictorum inſtrumentorū natura, ne prorſus ignorētur, dixiſſe ſufficit. Porrò rex fortiſſimos viros circa ſe habuit, ſed maximè inſignes præclaris facinoribus, xxxviii. quorum quinque tantùm virtutē commemorabo, facili ex his de reliquis coniectura. tales enim erant hi qui poſſent vel regiones ſubigere, vel magnas gētes debellare. Primus Iſſæmus filius Achemęi, qui non ſemel in aciem hoſtium ituens non prius à cæde abſtitit, quàm nongentos occideret. Poſt hunc Eleazarus filius Dodeiæ, qui fuit cum rege in Araſamo. hic in quodam prælio Iſraelitis multitudine hoſtium territis & in fugā verſis, ſolus locū ſuū non deſeruit: & congreſſus cū hoſtib. multos interfecit, adeò vt cruore gladius eius ad dexterā adglutinaretur: quo viſo reuerſi in prælium Iſraelitæ cedentem iam hoſtem vrgēdo admitādam ac celebratam victoriam retulerunt, Eleazaro ſternente, vulgo verò militum proſtratos ſpoliāte. Tertius erat Illi filius Sebas. hic quoq. cum bello Paleſtino in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerſo conſtituiſſent, Hebræique rurſum territi loco cederent, ſolus in aciei vicem hoſti ſe oppoſuit: & non paucis letho datis, reliquos impreſſionem eius non ſuſtinētes, & in fugam effuſos inſectatus eſt. Hæc fuerūt facinora quæ hi tres in prælijs ediderūt. Eo verò tempore, quo rege Hieroſolymis agēte Palæſtinorum exercitus vſque ad vrbem acceſſit, & dum ille cōſulturus Deū de bello, arcē aſcendit, in ea valle caſtra metatus eſt, quæ xx. ſtadiorum ſpacio vſque Bethlema pertinet: dicente ad amicos: O quam bonam aquam habemus in patria mea, maximè in ciſterna portæ vicina: ô ſi quis eam mihi afferret, id certè mallem quàm multum argēti acciperet: tres iſti his auditis eueſtigio excurrerunt, & cùm per media hoſtiū caſtra Bethlema peruenīſſent, hauſta aqua per eādē viā ad regē ſunt reuerſi, attonitis audacia tanta barbaris, nec auſis paucitatē eorū contēnere. eā aquam rex bibere noluit, dicens periculo ſanguinis emptam, & ob hoc ſibi non conuenire: ſed Deo inde libauit, gratias agens pro virorum incolumitate. Poſt hos erat Ioabi frater Abiſæus, qui vna die ccc. hoſtes interemit. Quintus Banaias, genere ſacerdos, hic prouocatus à duob. fratrib. virtute inter Moabitas illuſtribus, vtrūque cōfecit. Rurſum ex prouocatione cū miræ ſtaturę Ægyptio certans, inermis cum armato, haſta ex ipſius manibus extorta hominem confodit: quo inſignior fuit victoria, quod adhuc viuenti adēptis armis, priùs cum ſpoliauit, mox propriis armis occidit. Eſt & aliud eius facinus, quod iam dictis, quātum ad animoſitatem vel præferri poteſt, vel certè conferri. Quum enim ningeret, leo in

2. Reg. 23.

quendam puteum illapsus est: cuius os quòd A angustum esset, videbat breui fore vt id niuibus oppleretur, atque ita desperato exitu, & salute rugire occœpit. Banaias autem fortè fortuna iter faciens, accurrit ad rugitum bestiæ: & cùm descendisset in puteum, repugnantem ictu baculi quem gerebat exanimauit. nec deteriores virtute fuerunt reliqui triginta tres. Cæterùm

XIII. Dauid volens cognoscere quantus millium
2. Reg. 24. numerus recenseri posset in populo, oblitus præceptorum Moysis, qui prædixerat quoties B censeretur populus in singula eius capita pendendum Deo semisiclum, iussit Ioabum imperatorem vt iret ad censum peragendum. quo excusante nihil opus esse, nihil motus coegit sine mora ad imperata exequenda proficisci. Ioabus autem assumptis ad hoc negocium principibus tribuum & scribis, obita tota Israelitarum regione, & cognito quanta esset populi multitudo, post nouem menses & viginti dies Hierosolyma reuersus ad regem nu- C merum ei populi reddidit, absque tribu Beniamitica: quam nondum ad censum vocauerat. sicut nec Leuiticam. Rex enim interim pœnituit, agnoscens in Deum se peccasse. Erat autem reliquorum Israelitarum numerus nongenta millia, duntaxat eorum qui ad militiam essent idonei. In Iudæ verò tribu quadringinta millia censebãtur. Prophetis deinde referentibus ad Dauidem quòd Deum offendisset, supplex orare cœpit, vt propitius redditus facti D huius daret veniam. Qui exoratus Gadum prophetam ad eum misit, tres optiones offerentem, vt ex his quam mallet eligeret, aut famem per septennium duraturam, aut bellum per tres menses iniquo Marte cum hoste gerendum, aut pestilentiam per triduum inter Hebræos sæuituram. Illo verò hærente ac turbato propter difficilem inter hæc mala electionem, & propheta vrgente ad celerem responsionem, ut Deo renunciare posset: rex cogitans quòd si E famem peteret, sui magis quàm aliorum rationem habuisse videri posset: quandoquidem ipsi nihil periculi esset multum frumenti in horreis habenti, illis non item: quod si per tres mẽses ab hoste vinci elegisset, sic quoque sibi consuluisse, qui arces & fortissimam circa se cohortem haberet: optauit malum regnantibus æquè ac regnatis commune, in quo omnibus par metus imminet: præfatus melius esse incidere in manus Dei, quàm in manus hostiũ. Hæc ita vt audiuit propheta Deo renũcianre, pestilẽtia in Hebræos ingruit, ita vt variis modis absumerẽtur, nec facilè esset morbum cognoscere. Mors enim vna erat, sed plurimis & incõpertis causis homines rapiebat, alius enim post alium efferebatur, & clanculũ obrepẽs malũ celeriter exitium afferebat. quidam enim repentè cum vehementi dolore, & amaro cruciatu animam exhalabant. alij paulò lentiore vexati malo ne curationem quidem ferre poterãt, sed inter of- G ficio medicorũ expirabãt. alij subitò tenebrisob oculos obortis, ceu præfocati exanimabantur.

προσαιθμῆσαι δ' αὖ τις αὐτὸ τ τῶτο τοῖς προφη-
μένοις προέξεσι, ἢ ὡς ῥᾴων αὐτῷ κατ' ὀλυχίαν, ἢ
ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τ θερ. λέων εἰς πινα λάκκον ὀλι-
σθὼν ἐνέπεσε. σενῦ δ' ὄντος τῦ χομίκ, δῆλος ἦν ἀφα-
νὴς ἐσόμενος, ἐμφερεχθύτος αὐτῷ τῇ χιόνι. πόθεν οὖν ὑ-
δένα βλέπων ἐξόδε κὴ σωτηρίας, ἐβρυχᾶτο. τῦ δ' θη-
ρὸς ἀκούσας ὁ βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, κὴ προς τ βοὸν
ἐλθὼν, καταβὰς εἰς τὸ χόμιον, πλήξας αὐτὸν μαχό-
μενον τῇ μὴ χειρὸς ξύλῳ, ᾧπαξ χρῆμα ἀπέκτεινε. κὴ
οἱ λοιποὶ δ τριάκοντα ἦρξεν, τοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρ-
χον. ὁ δ βασιλεὺς δαβίδης, βυλόμενος γνῶναι πόσα
μυριάδες εἰσὶ τῦ λαῦ, τῇ μωύσεως διτολῶν ἐκλαθό-
μενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ
ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῷ τῷ θεῷ τελέσῃ ἡμίσικλον, προσ-
έταξεν ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τ ὄχλον
ἐξαριθμῆσαι. τ δ' ἐκ ἀναγκαῖον εἶ) φήσαντος τῦτο
ποιῆσαι, ἐκ ἐπείθη, προσέταξε δ μηδὲν μελλήσαντι,
βαδίζειν ὅπῃ τιλὶ ἐξαριθμήσειν τ ἑβραίων. ἰώαβος δ,
τοῖς ἄρχοντας τ φυλῶν προσλαβὼν τ γραμματεῖς,
ὅπως τ τ ἰσραηλιτῶν χώραν, κὴ τὸ πλῆθος ὅσον ἕκα-
στος κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τ βασι-
λέα, μὴ μιῶς ἐννέα τ ἡμέρας εἴκοσι. κὴ τ ἀριθμὸν ἀ-
πέδωκε τῷ βασιλεῖ τ λαῦ, χωρὶς τ βενιαμίτιδος φυ-
λῆς, ἐξαριθμῆσαι δ αὐτὴ ἐκ ἐφθασεν, ἀλλ' ὐδὲ τιλὶ
λοιπῷ φυλῇ. μετενόησε δ ὁ βασιλεὺς εἰς τ θεὸν ἁ-
μάρτων. ἰῶ δ τ ἄλλων ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐννήκοντα
μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν κὴ στρατεύεσθαι δυναμένων. ἡ
δ' ἰούδα φυλὴ, καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦ-
σαν. τ δ προφητῶν δηλωσάντων τῷ δαβίδῃ ὅτι δι' ὀρ-
γῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο κὴ παρακαλεῖν
ὑμνῆσθαι κὴ συγγνώσειν ἡμάρτηκότι. γάδον δ τ
προφήτην ἔπεμψεν ὁ θεὸς πρὸς αὐτὸν, δεῖς αἱρέσεις
κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξῃ τούτων ἰῶ αἷ δοκιμάσῃ, πό-
τερον θέλῃ λιμὸν χρόνου κῆ τ χώραν ὅτι ἔτη ἑπτά. ἢ
δεῖς μιῶς πολεμίους, ὥστε τ ἐχθρῶν ἥττησθαι. ἢ
λοιμὸν ἐνσκῆψαι κὴ νόσον ὅτι δεῖς ἡμέρας τοῖς ἑβραίοις.
ὁ δ' εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσών,
ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἰῶ συνεχυμένος. τ δ προφήτης,
τῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης χρόνου φήσαντος, καὶ κελεύσαν-
τος ἀποκρίνασθαι τάχεως ἵνα ἀπαγγείλῃ τ αἵρεσιν αὐτῦ
τῷ θεῷ, λογισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἱτήσειεν,
ἔδοξε τῦτο πεποιηκέναι τοῖς ἄλλοις, αὐτὸ μὲ ἀφόβως,
ὅτι πολιὰ αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, σπείνοις δ
βλαβερῶς. αὖ δ' γε ἕλῃ) τοὺς δεῖς μιῶς νικωμένοις
αὐτοῖς, ὅτι τοὺς ἀνδρειοτάτους ἔχοι περὶ αὐτὸν καὶ φευ-
γεια, καὶ ὅλε τῦτο μηδὲν φοβούμενος εἵλετο τ πόλεμον,
ἠτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι κὴ τοῖς ἀρχο-
μένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεται, προειπὼν
ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τ θεῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν, ἢ
τὰς τῷ πολεμίων. ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγ-
γελε τῷ θεῷ. ὁ δ, τὸν λοιμὸν καὶ τιλὶ φθορὰν ἔπεμψε
τοῖς ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὑ μονοῤῥόως. ὑδ' ὥστε
ῥᾴδιον καταυοῆσαι γινέσθαι τιλὶ νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲ
κακὸν, ἓν ἰῶ. μυρίαις δ' αὐτοὺς ἀπίαις κὴ προφάτοις
ὑδ' ὅπνοῆσαι δυναμένοις αἰήρπαζεν. ἄλλος γὰρ
ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο. κὴ λανθάνον ἐπερχόμενον τὸ δεινὸν, ὀξείαν τιλὶ τελυτιλὶ ἐπέφερε. τῷ μὲν αἰφνι-
δίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν κὴ πικρᾶς ὀδύνης τιλὶ ψυχιλὶ ἀφιέντων. ἐνίων δ κὴ μέρη μορίων τοῖς πα-
θήμασι, κὴ μηδ' εἰς κηδείαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν, εἰς τὸ παντελὲς διαπανωμένων.

οἱ δ'

οἱ δ' ἀφνίδιον σπότοις αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόντος, θεωρηταῖς ἀποίμωζον. ἔνιοι δὲ τῶν οἰκείων τινὰ κηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελέστῳ τῇ ταφῇ. ἀπώλοντο δ' ἀρξαμένης ἕωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτούς, ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, τὸ δεινὸν κακοῦσθαι πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δὲ εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δὶ αὐτοῦ φερόμενον ὅπλα τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ μαχαιρῶν ἐπανασπώμενον, εἶπε πρὸς τὸν θεὸν, ὡς αὐτὸς εἴη δίκαιος ποιμὴν κολασθῆναι ὁ ποιμανθείς, τὰ δὲ πρόβατα σώζεσθαι μηδὲν ἐξαμαρτόντα. καὶ μεταβάλλει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκήπτειν, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ. κατανύσας δὲ ὁ θεὸς τὴν ἱκετείας, ἐπαυσε τὸν λοιμόν. καὶ πέμψας Γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναβῆναι καὶ θυσιαστήριον εἰς τὴν ἅλω τοῦ Ἰεβουσαίου ὀρεννᾶ, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαβίδης δ' ἀκούσας, οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ὅθεν ἐπέμφθη ὑπὸ τοῦ θαλλομένου αὐτῷ τόπον. ὀρέννα δὲ τὸν σῖτον ἀλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντα ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ, τὸ μὲν γένος, Ἰεβουσαῖος, φίλος δὲ ἐν τοῖς μάλιστα Δαβίδου. καὶ δὴ τοῦτ' αὐτὸν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ὅτε τὴν πόλιν κατεστρέφετο ὡς μικροῦ ἐμποδὼν ἐδηλώσαμεν. τῷ δὲ ὀρεννᾷ πυθομένῳ τί παρεῖη πρὸς τὸν δοῦλον ὁ δεσπότης, εἶπεν ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ κυρίῳ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω εἶναι, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκάρπωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἡδέως δέχεσθαι τὴν θυσίαν προέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτὸν τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν. τιμὴν δ' αὐτὸν ἀξίαν λαμβάνειν παντὸς, εἰ δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τοῦ δὲ ὀρεννᾶ φήσαντος ποιεῖν ὅπερ βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω. καὶ οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερεύσατο καὶ ὡλοκαύτωσε, καὶ θυσίας εἰρηνικὰς. καταφανεὶς δὲ τούτοις τὸ θεῖον, καὶ πάλιν ἵλεως γίνεται. σωθεὶς δὲ εἰς ἐκεῖνον ἀγαγεῖν τὸν τόπον ἅπαντα τὸν ὑὸν αὐτοῦ Ἰσαακον ὥστε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἐπισφάττεσθαι τοῦ παιδὸς κριὸν ἐξάφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ ἅβραμος, αἰτὶ τοῦ παιδὸς ὡς προειρήκαμεν. ὁρῶν δ' ὁ βασιλεὺς Δαβίδης τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν θεὸν ἐπήκοον γεγονημένον, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἔκρινε τὸν τόπον ἐκεῖνον ὅλον βωμὸν προσαγορεύσαι τοῦ λαοῦ παντὸς, καὶ οἰκοδομήσαι ναὸν τῷ θεῷ. ταύτην ἐσχόρως ἀφῆκεν εἰς τὸ γυμνούμενον τὴν φωνήν. ὁ δὲ θεὸς τὸν προφήτην ὑποσείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομήσειν αὐτοῦ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι. μεθ' ἣν ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἀριθμηθῆναι τοὺς παροίκους, καὶ εὑρέθησαν εἰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ὀκτακισμυρίους. τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἐφ' ἁμάξαις τοὺς λίθους. καὶ χιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπέστησεν. ἐτίμησε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθη σταθ,

A nonnulli interim dum aliquem domesticorum funerant, sepultura nondum absoluta commoriebantur. quo factum est vt à matutina hora vsque ad prādium hac peste septuaginta millia hominum sint absumpta. Iámque genius à Deo missus Hierosolyma petebat, eam quoque vrbē simili malo afflicturus. Tum rex saccum indutus & humi prostratus, supplex orabat Deum vt pestem sedaret, & iam mortuis contentus de cætero quiesceret. inter has preces sublatis oculis, cernens genium per aerem stricto gladio Hierosolyma petentem, exclamat ad Deum: se esse pastorem pœna dignum, cęterùm greges nihil commeruisse. Effunderet iram in se ac suā familiam, & innocenti populo parceret. Deus autem admissa supplicatione pestem repulit: missóque ad eum Gado propheta, mandauit vt confestim ascenderet in aream Oronnæ Iebusæi, & extructo altari, inibi sacrificaret: qui mādatum hoc non neglexit, sed mox ad destinatū B locum se contulit. Oronna verò circa triturā frugum occupatus, vt regem vnà cum omnib⁹ filiis peraccedentem vidit, occurrens adorauit eum. Erat autem genere quidem Iebusæus, sed inter præcipuos amicos Dauidis: quę causa fuit vt capta vrbe nihil illi molestū acciderit, quēadmodum superiùs diximus. Hoc percontāte, quamobrem herus ad seruum accederet, ait se velle aream eius emere, vt in ea domino altare construeret, & sacra faceret. at ille & aream & aratra & boues & holocautomata gratis largiri se dixit, precatúque vt Deus libens ac propitius hoc sacrificium admittat. Rex verò gratam sibi eius simplicitatem ac magnanimitatem professus, voluit vt precium acciperet. Iniquum enim esse de gratuitis offerre sacrificium. Orōna verò dicente facturum se quicquid rex vellet, aream hanc de eo quinquaginta siclis emit. extructó que ibi altari, sacrificia & holocautomata super eo perfecit, & hostias pacificas obtulit. quo festo Deus placatus, propitius, vt antè, est redditus. Erat autem is locus in quem olim Abrahamus filium vt holocautoma faceret adduxerat, & cùm iamiam iugulādus esset puer, aries repentè astans altari apparuerat: qui pueri vice fuerat mactatus, vt iam antè scripsimus. Dauid autem cùm animaduertisset se exauditū, & gratum fuisse sacrificium, decreuit totum illum locum altare uniuersi populi appellare, & Deo templum ibi exædificari: quam eius vocē Deus in futurum ratam esse voluit. mox enim propheta ad eū misso, illic templum extruendum prædixit a filio, quem regni successorem esset relicturus.

Post hanc prophetiam iussit rex numerari inquilinos, & inuenta sunt eorum centum octoginta millia. ex his constituit lapicidarum octoginta millia: reliquos ad conuehēdos lapides deputauit, ex quibus tria millia & quingentos operariis præfecit. magnam quoq. vim ferri ac ęris ad horum operum vsum congessit, materiémque cedrinam multam & prægrādē, XIV.

Tyriis & Sidoniis hanc ſuppeditantibus, à quibus huius copiam impetrauerat, dicebátque ſuis amicis, hæc ideò ſe apparare, vt filio ſucceſſuro materiam ad ædificandum relinqueret, & non tum demum eam comportare neceſſe habeat, adhuc per ætatem rudis talium negotiorum, ſed omnibus in promptu ſit: is facilè opus perſoluat.

CAP. XI.

Dauid ſe viuente Solomonem filium ſuum regnum auſpicari voluit.

ACCITO deinde Solomoni filio mandauit, vt quamprimùm regnum adeptus eſſet, templum Deo conſtrueret, dicens, ſe id voluiſſe quidem, ſed oraculo prohibitum, quòd propter crebra bella cruentus haberetur: prædictúmque ſibi id ædificium à fatis deſtinatum filiorum natu minimo, qui Solomon eſſet appellandus: quem non aliter quàm filium patri: ipſi Deo curæ futurum: atque etiam totam Hebræorum regionem hoc principe felicem fore, & inter cætera bona, id quod omnium eſt potiſſimum, pacem habituram, vt pote alienam nõ tantum ab externis bellis, verùm etiam ab inteſtinis ſeditionibus. Ergo, inquit, quandoquidẽ à Deo deſignatus es rex, antequam natus, da operam vt alioquin etiam dignus ſis eius prouidentia, pietatem colens, & iuſtitiam atque fortitudinem, & præcepta eius legéſque per Moyſem traditas obſeruans, & ab aliis eas violari non permittens: & inſuper templum, quod te regnante ſtrui ſibi voluit, cura vt ſicut debes ei reddas, nihil detertitus operis magnitudine. omnia enim ante obitum parata tibi relinquã. Scito ſanè auri quidem collecta decem millia, argẽti verò talentorum centum millia: æris itẽ ac ferri tantum congeſti, quantum vix numero comprehẽdi poſſit: & adhæc lapidum ac lignorum materiam copioſiſſimam. Habes præterea multa millia fabrorum lignariorum & cẽmentariorum: & ſi quid his defuerit, tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto carus eris Deo, eúmque perpetuum protectorem habebis. Poſt hæc adhortatus eſt principes populi, vt in ea ſtructura filium adiutarent, & ſecuri de omnibus aduerſantibus, cultui tantùm diuino vacarent, percepturos enim pro hac pacem & bonũ ac legitimum reipublicæ ſtatum, quæ præmia piis ac iuſtis Deus ſolet reddere. Poſtquam autẽ abſolutum fuerit templum, iuſſit arcam in eo reponi, cæterámque ſacram ſupellectilẽ, cuius receptaculo iam pridem templum debuerat extrui, niſi patres mãdatum Dei neglexiſſent, qui præceperat vt quamprimùm hoſtilem terram occupaſſent, tẽplũ illi exædificarent. Hæ fuerũt Dauidis adhortationes, tã ad filiũ, quã ad principes. Pręgrauãte aũt iã ſenio, & corpore per ætatẽ frigeſcẽte, alſioſus factus eſt, vt ne iniectis quidem multis ſtragulis calefieret: cúmque ex cõmuni medicorũ cõſilio decretũ eſſet, vt lectiſſima è formoſis totius regionis virginib. cũ rege cubaret: hoc. n. fore cõtra frigus remediũ, foueẽte eum puella, inuẽta eſt in vrbe vna fœmina omniũ eius ætatis pulcherrima, Abiſace nomine, quę cũ rege cubitãs, nihil aliud quã recalfaciebat eũ: nã enim præſentio ad venereas res elãguerat. ſed de hac virgine paulo pòſt incidet

XV. 2. *Reg.* 1.

τυείων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων ἢ σιδωνίων. ἐπεσάλκει γὰρ αὐτοῖς ὁ πρὸ ξύλων χορηγίαν, πρός τε τοὺς φίλους ἔλεγε ταῦτα ὑποδιδάζειν νεῷ, ἵνα τῷ μέλλοντι παιδὶ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν, ἑτοίμων ὁ ὕλων ὁ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καταλείπῃ, ἢ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὢν, & πρὸ τούτων ἀπειρος ἔργων διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρασκευὴν ἔχων, ὅπως τελῇ τὸ ἔργον.

Κεφάλαιον ιά.

Ὡς δαβίδης ἔτι ζῶν τὸν σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ΚΑλέσας ὖν ὁ παῖδα σολομῶνα, καθοσιωσάμενος τὸν ναὸν αὐτὸν τῷ θεῷ σκέλουσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν. λέγων, ὡς αὐτὸ βεβούλευτο κωλύσαι ὁ θεὸς, ἅμα τε & πολέμοις πεφυρμένον. προεῖπε δ' ὅτι σολομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, παῖς νεώτατος, ἢ τοῦτο κληθησόμενος τοὔνομα, ὃν προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς πατὴρ ἐπηγγέλλετο. τὴν δ' ἐβραίων χώραν, δαίμονα καταστήσειν ἐπ' αὐτῷ, τῆς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς ἢ δὴ τῷ μείζω πάντων εἰρήνῃ ἢ πολέμων ἀπαλλαγῇ ἢ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ προ τῆς ἡμέρας ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρῶ τά τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτου προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαιος ἢ ἀνδρεῖος, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ & τοὺς νόμους, οὓς διὰ μωυσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ τοῖς ἄλλοις μὴ ὠδὸν βαίνειν ὑπίσχεπε. τὸν ὖ ναὸν ὃν ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος, εἴλετο αὐτῷ γενέσθαι, αὐτόθεν ὑποδομῶν τῷ θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου, μηδὲ ὑποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γάρ σοι, πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὴ, χρυσοῦ μὲ τάλαντα σωρειλεγμένα, μύρια. δέκα ὖ ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν ὖ & σίδηρον, ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα. ξύλων ὖ & λίθων, ὕλην ἄφθονον. ἔχεις ὖ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας ἢ τεκτόνων. αὐ δέπ τύπους σοι προσδέῃ, σὺ προθήσεις. νομοθέτου τοίνυν τούτοις, ἄρίστος ἐσῃ τῷ θεῷ αὐτὸν ἔχων προστάτην. προὸς παρεκελεύσατο ὖ & τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τῇ οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, ἢ πάντων ἀδεεῖς ὄντας τῶν κακῶν, προὸς τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς αὐτὶ τούτων εἰρήνην & εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ θεὸς ἀνθρώπους. οἰκοδομηθέντος ὖ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν ὑποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, προὸ πολλοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῷ & ἐντολῶν τοῦ θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μ' τὸ τὴν γῆν ταύτην καθαρεῦν, οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ. ταῦτα μὲν προὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ δαβίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη. προεσβύτερος ὖ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσειρὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδ' ὑπὸ τῆς ὁπτοβολῆς ὑπὸ πολλῶν ἱματίων γλυμοῦσθαι ἀναθερμαίνεσθαι. συνελθόντων ὖ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ὑπὸ ἀπάσης τῆς χώρας ζητηθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ, τοῦτο γὰρ αὐτῷ προὸς τὸ ῥῖγος ἐσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τὴν κόρης, ζητήσεται ὑπὸ πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, ἀβισάκη τοὔνομα. ἣ συγκοιμωμένη τῷ βασιλεῖ, συνεθέρμαινεν αὐτὸν μόνον. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν προὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γυναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ προὶ μὲν ταύτης τῆς παρθένου, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ ὖ τέταρτος

A B C D E F G

τος ὑὸς δαβίδ, νεανίας ὡραῖος, καὶ μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτοῦ αἰγιθῆς γεγονώς, ἀδωνίας ὁ τεσσαρακοντάμηνος, ἐμφερὴς ὢν ἀβεσαλώμῳ τὴν ὄψιν, αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο. καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγε, ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρματα πολλὰ, καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς τεθριππάμενος. ταῦτα ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν, οὐδ' ἐπεῖχεν αὐτὸν τῆς τεθραμμένης, οὐδ' ὁτιοῦν μᾶλλον τῶν τοιούτων τεθάρρηκεν τεθνήξεσθαι. συνεργοὺς δ' εἶχεν ἀδωνίας, τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἀβιαθάρην. μόνοι δ' αὐτῷ ἀντετάττοντο, ὁ ἀρχιερεὺς σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης νάθαν, καὶ βαναίας ὁ ὁπὶ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ σεμεΐς, ὁ δαβίδ φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τῷ δὲ ἀδωνίᾳ παρασκευασαμένῳ δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς σολομῶνος, παραλαβόντος δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν ἰώαβον, καὶ ἀβιάθαρον, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα καὶ νάθαν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ὁπὶ τῶν σωματοφυλάκων βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐκ ἐκάλεσεν ὁπὶ τὴν ἑστίασιν. τοῦτο πρὸς τὸν σολομῶνος κατεμήνυσε μητέρα βεθσαβεὲ, νάθαν ὁ προφήτης, ὡς ἀδωνίας βασιλεύσει, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ δαβίδης. συμβεβούλευέ τε σώζειν αὐτὴν, καὶ τὸν παῖδα σολομῶνα βασιλεύειν. μεταξὺ δὲ ἀδωνίας τῷ ἀρχιερεῖ ἤδη παρελάβοι. ταῦτα δὲ τοῦ βασιλέως δεξαμένου ὁ προφήτης ἐπεισελθόντα καὶ αὐτὸς ἔφησε, καὶ τοῖς λόγοις αὐτῆς ὑπεμαρτυρήσειν. ἡ δὲ βεθσαβὲ, προσθεῖσα τοῦ νάθαν, πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προσκυνήσασα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ καθὰ ὁ προφήτης ὑπέθετο διεξέρχεται, τότε δεῖπνον τῷ ἀδωνίᾳ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κεκλημένους ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἰώαβον τὸν ἀρχοντα, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ χωρὶς σολομῶνος, καὶ τοὺς αἰαγκαίων αὐτοῦ φίλων μεμυήσασα. ἔλεγε τε τὸν λαὸν ἀφορᾶν τίνα χειροτονήσῃ βασιλέα. παρεκάλει τε καὶ νοεῖν ἔχειν, ὡς τε μὴ τῷ ἀπαλλαγὴν αὐτοῦ βασιλεύσας, αὐτήν τε καὶ σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει. διαλεγομένης δ' ἔτι τῆς γυναικὸς, ἀγγελίαν οἱ τῶν δωματίων παρεστῶτες, ὅτι βέλεται νάθας ἰδεῖν αὐτόν. τοῦ δὲ βασιλέως ἐπιδέξασθαι κελεύοντος εἰσελθὼν, εἰ τιμᾶσθαι τὸν ἀδωνίαν βασιλέα, καὶ προσκυνεῖν τὸν ἀρχοντα ἐπιτηδείως ἔχοι. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν παρασκευάσαι δεῖπνον, κεκληκέναι τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ πάντας χωρὶς σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν ἰώαβον, οἱ μετὰ κρότου καὶ παιδιᾶς διωχυμένοι πολλῆς ἀφώνου αὐτοῦ συνδυχῶν τὴν ἡγεμονίαν. ἐκάλεσέ τε ἔστε ἐμὲ, ἔστε τὸν ἀρχιερέα σάδωκον, ἔστε βαναίαν τὸν ὁπὶ τῆς σωματοφυλάκων. δίκαιον δ' εἶναι ταῦτα γνώσεσθαι ἅπαντας, εἰ καὶ τὴν σὴν γνώμην ἐχρῆτο. ταῦτα τοῦ νάθα φήσαντος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν βεθσαβεὲ πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τοῦ δωματίου, τοῦ προφήτου παραγενομένου. εἰσελθοῦσα δὲ ἡ γυναικὸς ἐλθέσης, ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν μέγιστον θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου σολομῶνα βασιλεύσειν, ὡς καθεστεῶν ὤμοσα, καὶ τοῦτον ὁπὶ τοῦ μοῦ καθήσεσθαι θρόνου. καὶ τοῦτ' ἔσαι σήμερον. προσκυνησάσης δὲ αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὰν ἀξιαμένης αὐτοῦ βίον σάδωκον μεταπέμπεται τὸν ἀρχιερέα, καὶ βαναίαν τὸν ὁπὶ τῆς σωματοφυλάκων, καὶ παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν νάθαν τε τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὸν αὐλὸν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβάσαντας τὸν υἱὸν

mentio. Cæterum quartus filius Dauidis iuuenis pulcher & magnus, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, Abesalomo quod ad ambitionem attinet similis, de occupando regno cogitare cœpit, & cum amicis egit vt sibi principatum deferrent: parauitque sibi currus multos & equos, & quinquaginta viros stipatores: id quod pater videns, nec obiurgauit eũ, nec cõpescuit, ac ne scitatus quidem est, quid sibi vellet talis apparatus. A diutores autem habebat Adonias Ioabum imperatorem & pontificem Abiatharum. Soli autem conatibus eius resistebant, pontifex Sadocus, & propheta Nathan, & Banaias præfectus satellitum, & Semeis Dauidis amicus, & manus fortissimorum. Porrò Adonias paratis in suburbano epulis, ad fontem qui est in hortis regiis, & inuitatis illuc omnibus fratribus excepto Solomone, assumpsit secum & imperatorem Ioabum & Abiatharum & principes tribus Iudæ. Eos verò qui pontificis & Nathanis prophetæ & Banaiæ satellitum præfecti partium erant, ad hoc conuiuium non vocauit. Hoc Solomonis matri Bethsabæ propheta Nathan indicauit, Adoniam regnare insciente Dauide: suasítque vt tam propriæ saluti quam filij regno consuleret: ingressáque ad Dauidem sola diceret ei, quòd ipse quidem iurasset post se regnaturum Solomonem, & interim Adonias regnum occupasset. Hæc loquenti cũ rege se quoque superuenturum propheta pollicitus est, & verbis eius testem futurum. Paruit Bethsabe, & regem adiit. Quo adorato impetratáque dicendi copia, omnia sicut propheta submonuerat indicauit, expositúque ordine quẽadmodum Adonias epulum adornauerit, & Abiatharum pontificem Ioabúmque principem exercitus vocauerit, & filios regios absque Solomone ac eius necessariis amicis. addebat etiã totum populum suspensum expectare, quémnam esset successorem declaraturus: vt cogitet rogans, quòd se defuncto mori necesse esset tam ipsam quàm Solomonem filium. Adhuc ea loquente cubicularij nunciant Nathanem venisse vt regem viseret: statímque admissus percontabatur, num hodie regem, declaret Adoniam, & principatum suum in illum transferat. Parato enim splendido conuiuio, vocatos ab eo filios eius omnes excepto Solomone, & præter hos Ioabum imperatorem: hos omnes suauiter epulantes cum plausu & alacritate faustis acclamationibus perpetuum imperium nouo regi ominari. Sed neque me, inquit, vocauit, neque Sadocum põtificem aut Banaiam satellitio tuo præpositum. quare æquum est vt ab omnibus sciatur, num hæc gerantur ex tua sententia. His auditis rex iubet acciri Bethsaben, excesserat enim cubiculo propheta veniẽte. qua introgressa: Iuro, inquit, tibi maximum Deum, regnaturum tuum filium, vt iam antè iurani, eúmq. in solio meo sessurum, ídque hac ipsa die. Ad quæ verba cùm mulier adorato rege longam ei vitam esset precata, Sadocum accersit pontificem & Banaiam præfectum satellitum: quibus mox venientibus iubet vt assumpto Nathane propheta & cohorte regia, impositóque filio ipsius Solomone in mulam regiam, extra

vrbem illum deducerent ad fontem qui vocatur Gion: vnctúmque ſacro oleo regem declararent. hoc autem munus Sadoco pontifici & Nathani prophetæ iniunxit: mandauítque vt inuecto per mediam vrbem præcinente tubicine proſequentium multitudo acclamaret: In ęternum Solomon rex in ſolio regno ſedeat, vt notum fiat vniuerſo populo, regem eum à patre declaratum. Solomoni verò præcepta imperandi dedit, vt iuſtè ac piè præſit tum Iudæ tribui, tum vniuerſo Hebræorum populo. Poſt hæc Banaias Deum Solomoni propitium fieri precatus, cum cæteris ſine mora eum in regiam mulam imponit: & deductum extra vrbẽ ad fontem, oleóque vnctum, rurſum in eam cũ fauſtis acclamationibus introducunt, vt multos annos in hoc principatu feliciter exigat: móxque adductum in regiam in ſolio paterno collocant. quo facto populus totus ad conuiuia feſtiuitatémque animum aduertit, choris & tibiis ſeſe oblectatus, vt præ concentu inſtrumẽtorum terra ſimul ac aer reſonaret. Vt verò has voces Adonias & eius conuiuę audiuêre, vehementer ſunt perturbati: & Ioabus imperator negauit ſibi placere vel ſonitum illum vel tubam. Cúmque nemo frueretur appoſitis, ſed omnes cogitabundi accumberent, accurrit ad eos pontificis Abiathari filius Ionathas: & cùm Adonias libenter viſum iuuenem bonum nuncium ominatus eſſet, ordine illis rem totam de Solomone & regis voluntatem expoſuit. quo audito præripiunt ſe omnes è conuiuio, & ſuã quiſque domum diffugiunt. Adonias autẽ veritus ne rex factum eius iniquo animo ferret, ſupplex ad altare confugit, & hoc apprehenſo ſe tutabatur. quod vbi ad Solomonem eſt perlatum, quódq; rogaret fidem ſibi dari de obliuione huius iniuriæ, & ſecuritate impunitatis: clementer ſimul ac prudenter præteriti quidẽ errati veniam ei conceſſit, ſed præmonito vt caueret in poſterum: alioqui ſi amplius aliquid nouare deprehenderetur, ipſum ſibi cauſam exitij futurum. miſit deinde qui illum ex aſylo educerent. qui cùm veniſſet, nouúmque regem adoraſſet: iuſſit eum domum ſuam abire nihil ſolicitũ, ac in reliquum curare vt vir bonus ſit, quandoquidem hoc ipſi maximè expediat. Dauid autem volens eum totius populi regem declarare, conuocat principes Hieroſolyma, vnà cum ſacerdotibus ac Leuitis. quibus recenſitis inuenit eorum qui trigeſimum annum excederent xxxviii. millia: ex quibus deſignauit cuſatores ædificij templi ter mille ſupra viginti millia: iudices vero populi & ſcribas eorum ſex millia: ianitorũ verò domus Dei quatuor millia. tantumdémque eorum qui hymnos Deo canerent, & inſtrumentis muſicis à Dauide, vt diximus, in hoc præparatis vterentur. Hos diuiſit in cognationes, & ſeparatis à reliqua tribu ſacerdotibus, vigintiquatuor eorum cognationes inuenit: ex Eleazari familia ſexdecim, ex Ithamari octo. inſtituitque vt vna cognatio miniſtraret Deo per dies octo, à ſabbato vſque ſabbatum: atque ita ſortitio facta eſt omnium cognationum in præſentia Dauidis & Sadoci ac Abiathari põtificum & omniũ prin-

A αὐτῷ σολομῶνα ὅτι τῷ βασιλικῷ ἡμίονον, ἔξω τ πόλεως ἀγαγεῖν ὅτι τ πηγὴν τῷ λεγομένῳ γιών. ☾ ἐπειχέσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον, ὅπ δείξαι βασιλέα. τοῦτο ὃ ποιήσαι προσέταξε σάδωκον τ ἀρχιερέα, καὶ ναθαν τὸν προφήτην, ἀκολουθοῦντάς τε προσέταξε διὰ μέσης τ πόλεως, τοῖς κέρασιν ὅπισαλπίζοντας βοᾶν, εἰς ἀμῶνα τὸν σολομῶνα τ βασιλέα καθίσαι ὅτι τῷ βασιλικῷ θρόνῳ. ἵνα γνῶ πᾶς λαὸς ὅπ δεδογμένον αὐτ ὑπὸ τ πατρὸς βασιλέα. σολομῶνι δ' ἐπέταλτ προϊ τ ἀρχῆς, ἵνα δικαίως καὶ δικαίως προσῇ τ τῷ ἐβραίων ἔθνους παντὸς καὶ τ ἰούδα φυλῆς. βαναία ὃ δέξαμένῳ τ θεὸν σολομῶνι δυμῷ γηρέσθαι, μηδὲ μικρὸν διαλείποντας, ἀναβιβάζουσιν ὅτι τῷ ἡμίονον τ σολομῶνα. καὶ προάγοντες ἔξω τ πόλεως ὅτι τῷ πηγήν, ☾ τῷ ἔλαιον χείσαντες εἰσῆγον. εἰς τῷ πόλιν ἐπιφημοῦντες, καὶ τ βασιλείαν αὐτῷ γηρέσθαι πολυχρόνιον δίχομένοι. καὶ παραγάγοντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζουσιν αὐτ ὅτι τῷ θρόνῳ. ☾ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' δωχίαν δίδις ἐτράπη ☾ ἑορτῇ, χορδῶν καὶ αὐλοῖς ἱερπόμενος, ὡς ὑπὸ τ πλήθους τῷ ὀργάνων ἅπασαν προσηχεῖσθαι τῷ γῆν καὶ ἀέρα. ὡς δ' ἤκουσε τῆς βοῆς, ἀδωνίας τε ☾ οἱ παρόντες ὅτι τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν. ὁ τε στρατηγὸς ἰώαβος ἔλεγε μὲν οὐκ ἀρέσκειν τοῖς ἤχοις οὐδὲ τῇ σάλπιγγι. προσκειμένῳ δ' τῷ δείπνῳ, καὶ μηδενὸς γηρομένῳ, πάντων δ' ἐπ' εὐνοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχεται πρὸς αὐτοὺς ὁ τῷ ἀρχιερέως ἀβιαθάρου παῖς ἰωνάθης. τῷ δ' ἀδωνία θεασαμένῳ τὸν νεανίαν ἡδέως, καὶ προσσεπόντος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἐδήλου πάντ' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν σολομῶνα, καὶ τ δαβίδ τ βασιλέως γνώμην. ἀναπηδήσαντες δ' ὐ τῷ συμποσίῳ ὅτε ἀδωνίας ☾ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφυγον πρὸς ἑαυτοὺς ἕκαστοι. φοβηθεὶς δ' ἀδωνίας τὸν βασιλέα προῆλθε τῷ γενομένῳ, ἱκέτης γίνεται τῷ θυσιαστηρίῳ, ὃ δὴ προεῖχεν ἑλλαβόμενος. δηλῶται τοῦτο σολομῶνι προπεμπόμενος, ☾ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐτ λαβεῖν, ὡς τε μὴ μνησικακήσαι, μηδ' ἐργάσασθαί δῆνον αὐτὸν μηδέν. ὁ δ', ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως, τ μὲ τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῶον. εἰπὼν δ' εἰ ληφθείη τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τ τιμωρίας ἔσεσθαι, ☾ πέμψας αὐτὸν ἀπίησιν ἀπὸ τ ἱκετείας. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τῷ ἰδίαν οἰκίαν ἀπελθεῖν ἐκέλευσε μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τῷ λοιποῦ παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν, ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρειν ἥξιου. ὁ δὲ σολομὼν ὁ δαβίδης, παντὸς τῷ λαῷ ἀποδείξας τ ἰδίαν βασιλέα, συγκαλεῖται τοὺς ἄρχοντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας. ἐξαριθμήσας ὃ τούτους πρώτον, ἐτέθη τ ἀπὸ τριάκοντα, τρισμύριοι ὀκτακισχίλιοι, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ὑπομνήστας τ οἰκοδομίας τῷ ναοῦ, δισμύριοι τετρακισχίλιοι. κριτὰς ὃ τῷ λαῷ ☾ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχίλιοι, πυλωροὺς ὃ τετρακισχίλιοι τῷ οἴκῳ τῷ θεῷ. καὶ τοσούτους ὑμνοδοὺς τῷ θεῷ, ἀδόντας τοῖς ὀργάνοις οἷς δαβίδης κατεσκεύασε καθὼς προεῖπαμεν. διεμέρισε δ' αὐτοὺς καὶ πατριὰς, καὶ χωρίσας ἐκ τ φυλῆς τοὺς ἱερεῖς δύο τούτων ἐπέστησε τέσσαρας πατριάς. καὶ ἐκ μὲν τ ἐλεαζάρου οἰκίας, ἐκκαίδεκα. ἐκ δὲ τ ἰθαμάρου ὀκτώ. διέταξε δ' μίαν πατριὰν διακονεῖσθαι τῷ θεῷ, ὅτι ἡμέρας ὀκτὼ, ὑπὸ σαββάτου, ὅτι σάββατον. καὶ ἔτους αἱ αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώ-

σαντο, δαβίδ τε παρόντος, καὶ σαδώκου καὶ ἀβιαθάρου παρόντων τ ἀρχιερέων, καὶ πάντων τ ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν

μὴν ἀναβάσα πατριὰ ἐγράφη πρώτη. ἡ δ' δευτέρα ἀνωλέθρως ἄχρι τῆς εἴκοσι τεσσάρων. καὶ διέμενεν ἕως ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τὴν λευίτιδος φυλῆς, εἴκοσι μέρη ἐς τέσσαρα. καὶ κληρωσαμένων καὶ τὸν αὐτὸν ἀνέβησαν τρόπον τῆς ἱερέων ἐφημερείσιν, ὅπερ ἡμέρας ὀκτώ. τοῖς δ' ὑπολοίποις τῆς μουσέως ἐπέμψεν. ἐποίησε δὲ αὐτοὺς φύλακας τῶν θησαυρῶν τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ σωέβη τοὺς βασιλεῖς ἀναθεῖναι. διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ τῆς λευίτιδος φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι δουλεύειν νύκτα καὶ ἡμέραν τῷ θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε μωυσῆς. μὴ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν σκηνὴν εἰς δώδεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ χιλιάρχαις. εἶχε δὲ ἑκάστη τῶν μοιρῶν, δισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, οἷς ἐκέλευσε παρεδρεύειν καὶ διάκονα τῆς ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης σολομῶνι τῷ βασιλεῖ σὺν τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχοντας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδη καὶ δίκαιον, ὅπερ ὄντως τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῶν, καὶ ἀγρῶν ἄλλως, καὶ κτηνῶν, ὧν ἐκ ἀναγκαῖον ἡγησάμενον μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων. ὡς δ' ἑκάστα τούτων καὶ τὰ εἰρημένου διέταξε τέρπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντας τῶν ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῶν διαιρέσεων, καὶ τοὺς ὑπὲρ πάσης στρατείας ἢ κτήσεως τῶν βασιλέως ταταλμένους, σὰς ἐφ' ὑψηλοτάτου βήματος ὁ βασιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· Ἀδελφοὶ καὶ ὁμοεθνεῖς. γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ θεῷ διανοηθείς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀργύριον ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ θεὸς ἐκώλυσέ με διὰ τὸ πρόφητα νάθαν, διά τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πολέμους ἐν τῷ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὴν δεξιάν. τὸν δ' υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκευάσαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῶν πρόσθεν ἡμῶν ἰακώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἵστε τὸν ἰούδαν ὑποδεχθέντα βασιλέα, καὶ ἐμὲ τῶν ἀδελφῶν ἓξ ὄντων πρεσβύτερον καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ μηδένα τούτων δυσχεράναντα, ἄτοπα ἂν ἔχω λέγω τοῖς ἐμαυτοῦ παῖδας, μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους σολομῶνος τὴν βασιλείαν παρειληφότος, ἀλλ' ὑπισχνουμένους ὡς ὁ θεὸς αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν ἕκαστον. δεινὸν γὰρ θεοῦ θέλοντος ἐκ ἀλλοτρίῳ κρατοῦντα δουλεύειν. χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ τοιούτῳ τυχόντα τῆς τιμῆς προσήκειν ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τὰς ὑποσχέσεις τοῦ θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ταύτην ἅπασαν τὴν χώραν ἀπολιπεῖν, καὶ τὸν ἅπαντα ταύτην διαμεῖναι χρόνον, ἕως αὐτὸς ἐπηγγείλατο παρέξειν ὅτι σολομῶνος βασιλέως. ἔσται δὲ αὐτὰ βέβαια, καὶ καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον σαυτὸν καὶ φύλακα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων ὥστε κεῖνα. εἰ δὲ μή, τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα διαβαίνων. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς τούτοις ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, πάντων ὁρώντων ἔδωκε σολομῶνι, θεμελίων καὶ οἴκων καὶ ὑπερώων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ πυλῶνες τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος ἔμελλοντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὴν σταθμὸν ὥρισεν. πρὸς παρώρμησε δὲ

cipũ, & cuius prima ſors exiit, deſcripta eſt cognatio prima, & poſt hãc ſecunda, deincépſque vſque vigeſimam quartam: quæ quidem diuiſio durat vſque in hodiernum diem. Leuiticã quoque tribum in partes vigintiquatuor diuiſit: & ſortitione facta, & illis quemadmodum ſacerdotibus octoni miniſterij dies obuenerunt. Præcipuus autem honos Moyſis poſteris eſt habitus. Conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, & donariorum quæ reges ſolẽt dedicare. inſtituítque vt vniuerſa Leuitarum tribus & ſacerdotes per ſuas quiſque vices interdiu noctúq; circa cultum diuini numinis verſarentur, ſicut olim à Moyſe præſcriptum fuerat. Poſt hæc totas copias in duodecim partes digeſſit, eíſque tribunos, centuriones & præfectos aſſignauit. continebat quæque pars millia vigintiquatuor: voluítque vt ſingulæ ſingulis menſibus ſtationem agerent circa regiam Solomonis, vnà cum tribunis ſuis ac centurionibus: & cuique ſuum ducem præfecit, virum iuſtum & ſpectatæ bonitatis. quin & theſauris & vicis & agris, eorúmque cultoribus, & armentis cum ſuis paſtoribus præfectos attribuit, quos nominatim recenſere neceſſe non habeo. Poſtquam autem omnia ſicut diximus ordinauit, aduocatis in concionem magiſtratibus Hebræorum & tribuum principibus, & ducibus quos ſingulis exercitus ſui partibus præpoſuerat, adhæc omnibus qui negotij & facultatibus regiis præerant, è ſuggeſtu celſiore in hũc modum multitudinem eſt allocutus: Fratres & populares, notum vobis eſſe volo, quòd cùm voluiſſem templum extruere, multum auri eum in vſum & argenti centum millia talentorum comparaui. ſed Deus ipſe per prophetam Nathanem me vetuit, eo quòd bellis quæ pro libertate veſtra geſſi, dextram hoſtili cruore contaminauerim: & filium meum regníque ſucceſſorem templum ſibi iuſſit extruere. Nunc igitur quandoquidem ſcitis quòd etiam maiores noſtri Iacobi filij cùm duodecim eſſent, Iudas tamen conſenſu omnium principatũ obtinuit, & mihi cùm ſex fratres eſſent, poſthabitis illis Deum ad me regnum detuliſſe, nec eorũ quenquam id factum iniquè tuliſſe: ita ego quoque poſtulo, vt Solomone imperium conſecuto, cæteri mei filij nec contra illum nec inter ſe inuicem ſeditiones agitẽt, ſed ſcientes hunc diuinitus electum, libẽter eius dominio ſint ſubiecti. Cùm enim æquum ſit, ſi deus ita velit, vel externos ferre dominos, quanto magis gratulari & fauere decet fratri, non ſecus quàm eiuſdem honoris participes. Ego ſanè nihil magis in votis habeo quàm vt promiſſiones dei deducantur ad effectum, & felicitas quæ hanc regionem ſub Solomonis regno manet, quamprimùm totam eam occupet, & in perpetuum in ea duret. Quod quidem dubio procul ita futurum eſt, & omnia rectè euenient, ſi te fili mi pietatis & iuſtitiæ, patriarúmque legum cuſtodem geras: alioquin ſi hæ non ſeruentur, nihil niſi triſte eſt expectandum. Hoc ſermone finito inſpectantibus omnibus Solomoni templi deſcriptionem ac formã dedit, in qua fundamenta & cellæ tam inferiores quàm ſuperiores, earúmque numerus & quantitas ac capacitas deſignabatur: tum quo pondere quæque vaſa tam aurea quàm argentea fieri deberent præfiniuit,

hortatúſque eſt eum vt ſummam diligentiam ad hoc opus adhiberet: ſimúlque principes & tribum Leuiticam, vt eum adiuuarét, tum propter ætatem nondum ſat maturam, tum quia diuinitus & ad regnum eſſet electus, & ad templum ædificandum, quam quidem fabricam nequaquam fore difficilem, præparata per ſe iam antè materia, multis auri talentis, plurimis item argenti, & trabibus fabrorúmque ac cæmentariorum multitudine, & ſmaragdis aliíſque omnis generis gemmis. Poſtremò nunc ſe in hunc vſum ex proprio fiſco erogare alia tria millia talentorum auri puriſſimi, ad exornandum adytum & currum Dei cherubinos, quos oporteret ſupra arcam ſtare eámque protegere. Poſtquam autem Dauid finem loquendi fecit, ſecuta eſt magna alacritas principum & ſacerdotum, & tribus Leuiticæ, de ſuo quoque conferentium, & multa liberaliter ac magnificè pollicentium. obtulerunt enim ſe contributuros talentorum auri quinque millia, & ſtateres decem mille. argenti verò centum millia, ferri quoque talentorum multa millia. & ſi cui lapillus aliquis erat precioſus, afferebat & tradebat in theſauros reponendum: quorum curæ præpoſitus erat vnus è Moyſis poſteris nomine Ialus. Ea res magna voluptate affecit totum populum, & maximè Dauid viſa principum ac ſacerdotum reliquorúmque omnium promptitudine, elata voce Deum laudauit, patrem ac conditorem huius vniuerſitatis appellitans, fabricatorémque rerum tam humanarum quàm diuinarum, & præſidem ac gubernatorem generis Hebræorum, eorúmque felicitatis & regni ab ipſo ſibi commiſſi. Poſt hæc precatus omni populo bona omnia, priuatímque filio mentem bonam & iuſtam, omníque virtute præditam, iuſſit vt populus quoque Deo laudes perſolueret. Illi verò proſtrati humi Deum adorauerunt: verſi deinde ad Dauidem, pro omnibus ei bonis, quæ ipſo regnante perceperant, gratias egerunt. Sequéti verò die ſacrificia ſunt inſtaurata, mille vitulis, mille arietibus, mille agnis in holocautoma oblatis: ad pacifica quoque ſacrificia multis millibus victimarum mactatis: & tota ea die rex vna cum omni populo feſtiuitati operam dedit: Solomónque denuò eſt inũctus & legitimus rex declaratus: ſimulq; Sadocus pontifex totius multitudinis deſignatus. Deducto deinde in regiam Solomone, & in ſolio paterno collocato, ex ea die in poſterum obedientes ei fuerunt.

A B C D E F

CAP. XII.

Mors Dauidis, & quantum filio ad ſtructuram templi reliquerit.

XVI. 3. *Reg.* 2.

PAVLO autem pòſt Dauid accedente ad ſenium morbo, videns iam inſtare ſibi mortem, accito Solomone ſic illum eſt affatus: Ego, fili, fato vocante ad patres meos abeo, & viam omnibus qui nunc ſunt, quíve pòſt erunt communem ingrediór, quam remetiri non licebit. nec quid in hac vita geratur reuiſere. Quapropter viuens adhuc & morti vicinus iterum atque iterum te moneo quæ & antè conſului, vt iuſtus ſis erga ſubditos, & pius erga Deũ, qui te hoc regno cohoneſtauit: vtq; cuſtodias præcepta eius & leges, quas nobis per Moyſé demiſit:

G

Κ λάοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ πρὸς τὸ ἔργον. καὶ τοὺς ἀρχοντας καὶ τὴν τῶν λευιτῶν φυλὴν, συναγωνίσασθαι, δι' ἣν τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι τὴν οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, καὶ τὴν βασιλείας προεστάτην. δύμορφη δ' αὐτοῖς καὶ ἐσφόδρα ὑπήκοον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφαινεν αὐτῷ. πολλὰ μὲν τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου καὶ ξύλα καὶ τεκτόνων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη πρὸς ταῦτα σκευασαμένῳ, σμαράγδου τε καὶ παντὸς ἰδίας λίθου πολυτελοῦς. καὶ νεῦ δ' ἐπὶ τὴν ἰδίας ἀρχῆς δέκα μύρια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἐλέσθαι εἰς τὸ ἄδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τοῦ θεοῦ τοὺς χερουβεῖς οὓς ἐφεστάναι δεήσει τὴν κιβωτὸν καλύπτοντας. σιωπησάντος δαβίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων, καὶ ποιουμένων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοφρενεῖς ἐγίνετο. χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια. καὶ στατῆρας μυρίους. ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα. καὶ σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος ἦν πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τοὺς θησαυροὺς. ὧν ἐπεξόντα θυσεν ὁ μωυσέως ἔκγονος ἴαλος. ὅτι τούτοις, ἥδετο τε ὁ λαὸς ἅπας. καὶ δαβίδης τὴν αὐθαδίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν καὶ τὸν θεὸν ὑλογεῖν ἤρξατο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ ἡγεμόνα τῶν ὅλων ἐπικαλῶν, καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόμισεν προεστάτην τε καὶ κηδεμόνα ἡθῶν ἑβραίων καὶ τούτων δὴ ἀμφοτέρων, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ὅτι τούτοις δίκαιος ἦν τε πάντα λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ σολομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆς μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος ὑλογεῖν τὸν θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ὅτι τὴν γῆν προσεκύνησαν. ὑχαρίστησαν ᾧ καὶ δαβίδῃ πρὸ πάντων ὧν αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἐδεδώκει λαβόντες ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, θυσίας τῷ θεῷ παρέσχοσαν, μόσχους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλίους ἀμνοὺς, οἷς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν ᾧ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θυσίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων καταφάξαντες. καὶ δι' ὅλης ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ. Κ σολομῶν, δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξαν αὐτὸν βασιλέα. καὶ σάδωκον, ἀρχιερέα τῶν πληθύος ἁπάσης. εἶς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες σολομῶνα, Κ καθίσαντες αὐτὸν ὅτι θεσμὸς τοῦ παρ' ἐκείνης τὴν ἡμέρας ὑπήκοον αὐτῷ.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τελευτᾷ δαβίδης καὶ ἔσα τῷ παιδὶ εἰς τὸν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ κατάλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον ᾧ χρόνον, Κ δαβίδης καταπεσὼν εἰς νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, καλέσας τὸν σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιάδε· ἐγὼ μὲν ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τοὺς ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν τε νῦν ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορεύομαι, ἐξ ἧς οὐκέτι θ' οἷόν τε ἐπανελθόντα, γνῶναί τι κῦρ τοῦ βίου προϊέμενον. διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ὄντως τὸ τελευτᾶν, παραινῶ σοι ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφθην συμβεβουλευκὼς, δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβεῖ δὲ πρὸς τὸν τοῦ βασιλείαν δεδωκότα θεόν. φυλάττειν δ' αὐτὸν τὰς ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ μωυσέως κατέπεμψε ἡμῖν,

ἡμῖν, & μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπιθυμίᾳ, μήτ' A
ἄλλῳ πάθει τοιούτῳ τούτων ἀμελήσαι. τὸ γὰρ τοῦ
θείου τοὺς σαυτὸν εὔνοιαν ἀπωλεῖς, ἂν βαίης τὰ νόμι-
μα, μὴ τοὺς ἅπαντ' αὐτοῦ τὸ ἀγαθὸν ἀποστρέψῃς τοῦ-
νοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸν παρέχων, οἷόν σε εἶναί τε δεῖ,
καγὼ σὲ παρακαλῶ, καθέξῃς ἡμῶν τὴν βασιλείαν τῷ γέ-
νει, & οἶκος ἄλλος ἑβραίων ἐκ αὖ δεσπόσει, ἀλλ' ἡμεῖς
αὐτοὶ διὰ τὸν παντὸς αἰῶνος. μέμνησο δὲ & τὴν ἰωάβου τοῦ
στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείναντος διὰ ζηλοτυπίαν
δύο στρατηγοὺς δικαίους & ἀγαθούς, ἀβεννῆρον τὸν νήρου B
παῖδα, καὶ τὸν ἀμεσσαὶ υἱὸν ἰεθράνι. ὧν ὅπως αὖ σοι δόξῃ,
τὸν θάνατον ἐκδίκησον, ἐπεὶ & κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώ-
τερος ἰώαβος ὢν, μέχρι νεῦ τὸν δίκαιον διέφυγε. παρακα-
λῶ δέ σοι, καὶ τοὺς βερζελλᾶ τοῦ γαλαδίτου παῖδας, οὓς
ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ προθυμίᾳ τοῦτο ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις.
ὑποκατάρχομαι γὰρ εὐποιίας, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πα-
τὴρ αὐτῷ παρὰ τοῦ φυγεῖν ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμαι. καὶ τὴν
γῆραν ἐν ὑμῖν σεμνεῖν, τὸν ἐκ τοῦ βενιαμίτιδος φυλῆς, ὃς C
πολλὰ βλασφημίσας με παρὰ τοῦ φυγεῖν ὅτ' εἰς παρεμ-
βολὰς ἐπορεύομαι, ἀπήντησε ὅτε τὸν ἰορδάνου, καὶ πίστις
ἔλαβεν ὡς μηδὲν αὐτὸν παθεῖν τότε, νυνὶ ὑποζητήσας
αἰτίαν δίκαιον, ἀπώλεσα. ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ
περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων, καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ ὃς ἤδη
πεπαιδείας ἀξίως ἐβεβιωμένος, ἀπέθανεν, ἐτῶν μὲν βιώσας
ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν χεβρῶνι τῶν ἰούδα
φυλῆς καὶ ὑπνας ἓξ, ἐν ἱεροσολύμοις δέ, ἁπάσης τῆς χώρας, D
ξία καὶ τριάκοντα. οὗτος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πάσαν ἀ-
ρετὴν ἔχων ἐφ' ἑαυτῷ τῷ βασιλεῖ, καὶ ὅσα τῶν ἐθνῶν στο-
πεῖαν ἐμηχανήσατο πρόσθεν. ἀνδρεῖος τε γὰρ ἦν,
ὡς ἐκ ἄλλος τις, ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶ-
τος ὑπὲρ τοῖς κινδύνοις ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι πα-
ρακελευόμενος τοῖς στρατιώταις ὑπὲρ τὰς προφάσεις, ἀλλ'
ἐκ τοῦ προφανοῦς ὡς δεσπότης, νοῆσαί τε καὶ σωφρονεῖν
καὶ περὶ τῶν μελλόντων, καὶ τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἐ-
πανώρθωτος, σώφρων, ὑπήκοος, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμ- E
φοραῖς ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος, ἃ μόνοις
ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν ἔδοξε προσῆκε. μηδὲν ὅλως πα-
ρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἀνύβριστον, ἢ τὸ πρὸς τὴν δίκης
γυναῖκα. κατέλιπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον ἐκ ἄλλος βασι-
λεύς, ἀφ' ἑβραίων ἢ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ
παῖς σολομὼν ἐν ἱεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς τε ἄλ-
λοις οἷς προὐκηδεῖτο νομίζει βασιλικῶν ἅπασι, καὶ δὴ
& πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν F
ὑποβολὴν τεκμήρασθαι αὐτὸς ῥᾳδίως ἐκ τῶν λεχθησο-
μένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ διακοσίων, ὑρκανος
ὁ ἀρχιερεύς, πολιορκούμενος ὑπὸ αὐτιόχου τοῦ εὐσεβοῦς
ὀνομαζομένου, ἵνα ἡ δημοσία, ἐκλόμενος χρήματ' αὐτῷ
δοῦναι, ὑπὲρ τὴν λῦσαι τὴν πολιορκίαν, καὶ τὴν στρατιὰν ἀπα-
γαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ ἀπορῶν, ἀνοίξας οἶκον τινὰ τοῦ
δαβίδος μνημάτων, καὶ βασάσας διχίλια ταλαντα μέ-
σης ἔδωκεν αὐτίοχῳ, & διέλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν.
καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ διεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολ- G
λῶν διαγενομένων, πάλιν ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον
ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. τῶν μὲν τοι γε
θηκαις τῶν βασιλέων εὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ
ὑπὸ τὴν γῆν μηχανικῶς κεκρυμμέναι πρὸς τὸ μὴ φα-
νερὰς εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν, ὅπη τοσοῦτον ὑπόσχῃ διεδηλῶσθαι.

& caue ne vel gratia vel assentatione aut cupiditate aliáve affectione ad neglectum earum deflectas. Nequaquam enim Dei fauorem poteris retinere, nisi seruaris eius legibus, alioqui suam prouidentiam à te auertet. Quòd si talem te erga eum exhibueris, qualem decet, & qualem optamus, efficies vt regnum in familia nostra maneat, & nulla vnquam alia domus præter nostram in Hebræos dominationem obtineat. Memento etiam iniquitatis Ioabi, qui propter æmulationem duos duces iustos ac bonos interemit, Abenerum Neri filium, & Amasam filium Iethranis. in eum tuo arbitratu animaduertes, quandoquidem hactenus pœnam euasit, quòd meipso esset potentior. Commendo tibi etiam Berzellæi Galaditæ filios, quos mea causa omni honore ac studio prosequeris, non conferens in eos beneficium, sed referens, pro officiis quæ pater illorum in me exulem liberaliter congessit, & per quæ nos sibi debitores effecit. præterea Geræ filium Semeim Beniamitam, qui me pulsum multis affecit conuitiis quãdo Castrum petebam, móxque ad Iordanem occurrens fidem incolumitatis tunc à me impetrauit, nunc occasionem rationabilem nactus punito. His mandatis filio de Repub. & amicis, & eis quos punitos volebat, expirauit, exactis septuaginta vitæ annis, postquam regnasset apud Hebronem tribui Iudæ imperitans annos septem, & menses sex, Hierosolymis verò vniuersæ regionis rex annos triginta tres, vir optimus, & omnibus virtutibus præditus, quas regem tot gentium incolumitati prospicientem habere oportebat. Nam fortis erat vt nemo alius, & in certaminibus pro subiectorum tutela susceptis primus se periculis obiiciebat, exemplo suo militem ad præclara facinora excitans & non tanquam dominus pro imperio ad officium cogens. Idem in consiliis prudentissimus, & egregiè callens quid in præsens, quidve in futurum conduceret, adhæc sobrius, mitis, begninus erga calamitosos, iustus, humanus, quę quidem, præcipuæ sunt regum virtures. nec in tanta potestate vnquam ab æquitate deflexit, nisi quod ad Vriæ vxorem attinet. Tantas præterea diuitias hæredi reliquit, quantas nullus alius rex vel Hebræorum vel aliarum gentium. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnificè, præter solénia illa in regum funeribus, inlatis etiam in monumentum eius maximis diuitiis, quarum magnitudinem facilè sit coniectare ex hoc quod dicemus. Nam post annos MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho, cognomine Pio, Demetrij filio, volens pecuniam ei dare, vt abducto exercitu obsidionem solueret, nec valens aliunde sumere, aperta cella monumenti Dauidis, & prolatis inde tribus talentorum millibus, eorúmque parte Antiocho numerata, oppugnationis periculo se exemit, sicut & alibi indicauimus. Ac rursum post multos annos elapsos Herodes rex alia cella aperta magnam pecuniam sustulit. ad loculos tamen qui regum cineres continent, neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erãt sub terram conditi, vt ab ingredientibus monumentum inueniri nequirent. Sed de his hactenus dixisse sufficit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΓΔΟΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν ἀδελφοκτονήσας, τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε. Κεφ. α.

Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τοῦ πλούτου, καὶ ὅτι πρῶτος τῶν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. β.

Ως πολυτιμησάντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστη τῶν παίδων αὐτοῦ τῷ ροβοάμῳ, τῶν δέκα φυλῶν ἱεροβοάμου ἀποδειξάντων βασιλέα, τῶν δὲ δύο φυλῶν ὁ υἱὸς ἐβασίλευσεν. Κεφ. γ.

Ως σούσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ κατασχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετήνεγκεν. Κεφ. δ.

Στρατεία ἱεροβοάμου τοῦ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τὸν ροβοάμου, καὶ πόλεις, καὶ ὅτι τὸν ἱεροβοάμου γυναῖκα βασίνης τὸν ὄνομα ἀλαθείας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κεφ. ε.

Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος αὐτῶν ἀσάνου τοῦ ἀβιὰ παῖδος, καὶ ἀλαθεύσαντος τὸν στρατόν. Κεφ. ς.

Ως τῆς ἀβιασαρὼ γυναῖκα ἀλαθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄχαβος. Κεφ. ζ.

Ως ἄδηρ δαμασκοῦ καὶ συρίας βασιλεὺς ἐπὶ ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττήθη. Κεφ. η.

Περὶ ἰωσαφάτου τοῦ ἱεροσολύμων βασιλέως. Κεφ. θ.

Ως ἄχαβος ὑπὸ συρῶν στρατευσάμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ καὶ αὐτὸς ἀπώλετο. Κεφ. ι.

HÆC IN OCTAVO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Quomodo Solomon regnum adeptus, inimicos expulerit. CAP. I.

De Sapientia Solomonis & prudentia, & diuitiis, quódque primus Hierosolymis templum ædificauit. CAP. II.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens Hieroboamum decem tribuum regem fecit: Roboamus verò duabus imperauit. CAP. III.

Susacus Ægyptiorum rex, captis Hierosolymis, diuitias eius vrbis in Ægyptum transportauit. CAP. IV.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades: & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit. CAP. V.

Æthiopum irruptio in agrum Hierosolymitanum sub Asano, & exercitus eorum interitus. CAP. VI.

Basanæ stirpe sublata apud Israelitas Zamares, & post hunc Amarinus & Achabus filius regnum obtinent. CAP. VII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur. CAP. VIII.

De Iosaphato rege Hierosolymorum. CAP. IX.

Achabus à Syris bello lacessitis in prælio victus occiditur. CAP. X.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER OCTAVVS.

Κεφάλαιον ά. A

Ως σολομὼν τὴν βασιλείαν παρελαβεν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀπέκτεινε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν δαβίδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσων ἀγαθῶν αἴτιος γεγόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τῇ περὶ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ διαδόχον, καὶ τοῦ θεοῦ βάλοντος καὶ θέσπισαντος δεῖν τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπηύφημησεν οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτῆσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πεφασμένα, καὶ παρὰ γήρως ἀφικέσθαι λιπαρῆ καὶ πανευδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν. ἀδωνίας δέ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ζῶντος, ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν καταλαβεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα βηθσαβεὲ, καὶ φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ μὴ δεῖται χρείας τινὸς παρ' αὐτοῦ ἀφίκηται, καὶ δηλοῦντος ὡς ἥδεως παρέξομένης, ἤρξατο λέγειν, ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὴ καὶ δι' ἐκεῖνον καὶ διὰ τοῦ πλήθους προαίρεσιν οὖσαν αὐτοῦ. μεταβάσης δὲ πρὸς σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς καὶ τὴν τοῦ θεοῦ γνώμην σέργειν καὶ ἀγαπᾶν τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ τοῖς παροῦσιν ἥδεσθαι πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν δεηθεῖσαν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τοῦτο τῇ παρὰ συγκοιμωμένῳ πρὸς γάμον αὐτῷ ἀβισάκην. ἃ γὰρ πεισάσαι τὸν πατέρα δι' ἐκεῖνο γῆρας αὐτῇ, μὴ γνῶναι δ' ἔτι παρθένον. ἡ δὲ βηθσαβεὲ, καὶ δεηθεῖσαν ἀποδώσειν ὑπέσχετο, καὶ καταπέμψασα τὸν γάμον δι' ἀμφοτέρα, τό τε βασιλέως χαρίσασθαί τι βουλομένῳ, καὶ δεησομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ ὠρὴ, δύελπις ἀποκλαίεται παρὰ τὸν γάμου. ἡ δὲ, τῇ σολομῶνος μητρὶ, δύθεως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν υἱόν, δι' ἃ παρεκελεύσατο ἐρωτήσειν τὸν βασιλέα περὶ τοῦ γάμου. καὶ θεασάμενος αὐτὴν ἐκ τοῦ πρόσω καὶ ἀναστὰς, ἐπεὶ παρῆλθε αὐτῷ εἰς τὸν οἶκον ἐν ᾧ ἐκάθητο, καὶ προσκυνήσας αὐτὴν ἐκέλευσε καθίσαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθί-

B C D E

Cap. I.

Quomodo Solomon regnum adeptus inimicos expulit.

DE Dauide igitur & eius virtute, quantorúmque bonorum fuę genti autor fuerit, & quantis bellis feliciter gestis senio cõfectus decesserit, in proximo volumine docuimus. Cæterùm posteaquam Solomon filius, ætate etiã tum iuuenis, regnum adeptus ex sententia patris & decreto diuini numinis in solio consedit, populus quidem totus, vt nouis regibus solet, faustis acclamationibus precatus est ei perpetuam rerum felicitatem, & post regnum bene administratum diuturnam senectutem. Adonias verò qui etiam viuente patre occupare conatus est regnum, accessit ad regis matrem, eámque blandè salutauit. Qua quærente nunquid veniisset quòd opera súa opus haberet, omniáque benignè pollicente, orsus est dicere, ipsam quoque nosse, quòd tam ætatis prærogatiua, quàm populi consensu regnum sibi deberetur. sed quoniam Deo visum sit id transferre in filium eius Solomonem, se quoque libenter ferre illius dominationem, & contentum esse præsenti conditione. rogauit deinde vt apud fratrem pro se intercederet, eíque persuaderet vt bona eius pace liceat sibi ducere Abisacem eum patre cubare solitam. Esse enim adhuc virginem, quòd pater præ senio congredi cum ea non valuisset. Bethsabe verò promisit operam suam in hoc negotio, & de hoc coniugio bene cum sperare voluit, tum quòd rex vltro fratri gratificari cuperet, tum quòd eò preces matris essent accessuræ: atque ita plenum spe hominem dimisit: móxque ipsa ad filium properauit, colloquutura de eo quod Adoniæ petenti promiserat. cui cùm rex occurrisset, complexúque eam excepisset, deducta in cubiculum in quo tum erat regia sella, sedit, iussitque alteram matri à dextris poni.

3. Reg. 2.

Quę postquam consedit, Vnam, inquit, gratiam A
fili petenti mihi annue, neque tuo renutu tri-
stiorem facias. Respondit ille, iuberet, quicquid
vellet, pium enim esse, matri quidlibet cõcede-
re: nec oportuisse eam sic præfari, ac si negaturũ
suspicaretur, sed certam impetrandi spem habe-
re. tum illa rogat, vt virginem Abisacem Ado-
niæ fratri nuptum tradat. At rex iratus dimisit
matrem, dicens Adoniam maiora moliri, mi-
sarique se quòd nõ eadem opera postularet, vt
regnum ei tanquam natu grandiori cederet, B
quando Abisacæ coniugium expetat, habens a-
micos potentes, Ioabum imperatorem copiarũ
& Abiatharum sacerdotem. Móxque accito
Banaia præfecto satellitum, mandauit ei vt A-
doniam fratrem interficeret. Vocato deinde A-
biatharo sacerdote, Te, inquit, supplicio exi-
mũt tum alij labores acti cum meo patre, tum
illud præcipuè, quòd vnà cum eo arcã transtu-
listi. Hæc autem pœna tibi erit Adoniæ partes
sequuto, vt neque hîc maneas, neque in cõspe- C
ctum meum venias: sed abi in patriam tuam, &
illic rure viue. atque ibi vsque ad mortem dege,
quandoquidem talia commisisti, propter quæ
indignus es vt honoribus fruaris. Ob hanc ita-
que causam ablatus est sacerdotalis honor à
domo Ithamari, sicut Deus Eli prædixerat auo
Abiathari, & trãslatus est in genus Phineesis ad
Sadocum. Cæterùm eo tempore quo pontifica-
tus in Ithamari domo fuit, post Elim primum
ex ea familia pontificem, ex Phineesis gente D
priuatam vitam egerunt hi: filius Ioséphi pon-
tificis Boccias, & huius Ioathamus, Ioathami
verò Maræothus, & Maræothi Arophęus, Aro-
phæi Achitobus, cuius fuit Sadocus, qui pri-
mus Dauide regnante pontifex est creatus. Por-
rò Ioabus imperator audita nece Adonię, valde
extimuit. eius enim amicitiam magis quàm re-
gis coluerat, & ideo non immeritò malè sus-
picans ad altare confugit, impunitatem se in-
de quæsiturum existimans, propter notam re- E
gis erga Deum pietatem. Qui posteaquam de
Ioabo renuntiatum est, misit Banaiam qui cita-
ret eum ad suum tribunal causam dicturũ. Ioa-
bus autem negabat se fanum relicturum, sed i-
bi potiùs quàm aliàs moriturum. Hoc eius re-
sponso per Banaiam accepto, rex iussit vt inibi
caput eius ita vt vellet abscinderetur, & hãc pœ
nam lueret pro duobus imperatoribus, quos
cõtra omne fas ac nefas peremerat. Corpus ve-
rò sepeliri, vt peccata eius apud pósteros ma-
nerent, ipse verò ac pater innocentes essent quod F
ad Ioabi mortem attinet. Banaias verò exequu-
tus mandatum, ipse in imperium copiarum ei
successit. Post hęc abrogato Abiatharo pon-
tificatu, rex solum Sadocũ id sacerdotium ob-
tinere voluit. Semei deinde imperauit, domo
Hierosolymis extructa inibi apud se manere,
interdicto Cedronis torrentis transitu: aut si
secus fecerit, esse capite mulctandum, nec con-
tentus interminatione, iureiurando ho- G
minem ad id mandatum seruandum adegit.

σας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθλῖφαι τῇ μηρῷ. κα-
θεωθῆσα δ' ἡ Βεθσαβῆ, μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ χάριν αἴτη-
μαί σε κατάνευσον κ) μηδὲν ἀχαρνήσῃ δύσκολον
μὴ ἢ σκυθρωπὸν ἀπεργάσῃ. ὁ δὲ σολομῶς φοβεῖ-
ται κελεύοντος, πάντα γὰρ ὅσιον εἰ μητρὶ παρέχειν, καὶ π
φοσμεμψαμένῃ τ ἀρχιὼ ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη
βεβαίας τ τυχεῖν ὧν αἰτοῖ πιεῖται τοὺς λόγους, ἀλλ'
ἀρνησιν ὑφορωμένη. δοῦναί τ παρθένον αὐτὸν ἀδισάκιω
ἀδωνίᾳ τἀδελφῷ. φοὸς γάμον πάρεκάλει. λαβὼν δ
φοὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τ λόγον, ὑποπέμπε μ τὴν
μητέρα, μείζονων δ' ὀρέγεσθαι φοαγμάτων εἶπὼν ἀ-
δωνίαν, κ) θαυμάζειν πῶς ἐ ὠδυχωρῆσαι κ τ βασι-
λείας ὡς φοσβυτέρῳ ὢν δικαλεῖ, τ γάμον αἰτῶ τὸν
ἀβισάκης ἀρτυμνῶν, φίλους ἔχοντι δυνατοὺς, ἰσάβαρον τ
στρατηγὸν, κ) ἀβιάθαρον τ ἱερέα. κ) μεταπεμψάμενος
βαναίαν τὸν ὅπλ τ σωματοφυλάκων ὑποκτεῖναι φοσ-
έταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν ἀδωνίαν. καλέσας δ τὸν ἀ-
βιάθαρον τὸν ἱερέα, θαυμάτε μὴ εἶπε, ῥίψαι σε τὰ π
ἄλλα ὅσα τῷ πατρί μου συνέκαμες, κ) ἡ κιβωτὸς, ἣν συν
αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τ τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν
ταλαμνῶ μ' ἀδωνία κ) τὰ σὰ φρονήσαντι, μήτε
ἐνθάδε ἴθι, μήτε εἰς ὄψιν ἀπαντᾶν τλῶ ἐμῶ, ἀλλὰ
εἰς τλῶ παρίδα πορεύθεις, ἐν τοῖς ἀγροις ζῆθι, κ) τῦ-
τον ἄχρι τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἁμάρτων τὸ μηκέτ' ἐξ
δικαίως ἐν ἀξίᾳ. καταλύεται μὲν οὖν ὑπὸ τ ἱερατικῆς
τιμῆς ὁ ἰθαμάρου οἶκος δι' τλῶ φοτερημμένων αἰτίαν,
καθὼς τῷ ἀβιαθάρου πάππῳ φοεῖπεν ὁ θεὸς ἡλί
μετέβη δ' εἰς τὸ φινεέσου γένος, φοὸς σάδωκον. οἱ δ
ἰδιωτεύσαντες ἐν τῷ φινεέσου γένους, καθ' ὃν καιρὸν
εἰς τὸν ἰθαμάρου οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, ἀλλ
φρώτου ταύτλω δικαλαβόντος, ἦσαν ἕξοι. ὁ τῦ ἀρ-
χιερέως ἰωσήπου υἱὸς, βοκκίας. τούτου ἦ ἰωάθαμος,
ἰωαθάμου ἦ μεραίωθος, μεραιώθου ἦ, ἀεσφᾶος, ἀεσφᾶ
ἦ, ἀχίτωβος, ἀχιτώβου ἦ, σάδωκος, ὃς φρῶτος ὅτι
δαβίδου τ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο. ἰσάβος ἦ ὁ στα-
τηγὸς, τ ἀναίρεσιν ἀκούσας τλῶ ἀδωνίᾳ, φοεδεδὴς ἐγέ-
νετο. φίλος γὰρ λῶ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ σολομῶ-
νι. κ) κίνδυνον ἐν τούτου, δι' τλῶ φοὸς ἐκεῖνον δύνοιαν
ἐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ὅπ τὸ θυσια-
στήριον. ἀσφάλειαν ἦ ἐνόμιζεν αὐτῷ φοεῖναι ἐν τ
φοὸς τὸν θεὸν δυσεβείας τῦ βασιλέως. ὁ δ, ἀπαγγει-
λάντων αὐτῷ τλῶ ἰωάβου γνώμλω, πέμψας βαναίαν,
ἐκέλευσεν ἀναστήσαντα αὐτὸν ὅπ τὸ δικαστήριον ἄγειν
ὡς ὑπολογησόμενον. ἰώαβος δ' ἐκ ἔφη καταλείψειν τὸ
ἱερὸν, ἀλλ' αὐτῷ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ.
βαναίου δ τ ὑπόκρισιν αὐτῷ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος,
φοσέταξε σολομὼν ἐκεῖ τλῶ κεφαλλῶ αὐτῷ ὑπο-
τεμεῖν καθὼς βέλεται, κ) ταύτλω λαβεῖν τλῶ
ἴδλω, ὑφ' τῷ δύο στρατηγῶν, οἷς ὁ ἰώαβος ἀνο-
σίως ἀπέκτεινε. θάψαι δ' αὐτῷ τὸ σῶμα, ὥπως τὰ
μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλείπῃ τὸ γένος τὸ
ἐκείνου, τῆς δ ἰωάβου τελευτῆς, αὐτός τε κ) ὁ πα-
τὴρ ἀθῶοι τυγχάνωσι. κ) βαναίας μὲν τὰ κελευ-
θέντα ποιήσας, αὐτὸς ὑποδέκτης στρατηγὸς πάσης
τῆς δυνάμεως. σάδωκον δ ποιεῖ μόνον ὁ βασιλεὺς εἰς
τὸν ἀβιαθάρου τόπον ὃν μετεσήσατο. σεμεὶ δ' ὧδε φοσέταξεν, οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν ἱεροσο-
λύμοις αὐτῷ φοσεδρεύοντα, κ) μὴ διαβαίνειν τὸν χειμάρρον κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. ὡδικούσῃ δ
τούτῳ, θάνατον ἔσεσθαι τὸ φοσῖμον. τῷ δ μεγέθει τ ἀπειλῆς, κ) ὅρκοις αὐτὸν φοσηνάγκασεν ποιήσασθ.

σεμεῖς

σεμέϊς ἢ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ σολομὼν ἔχειν φήσας κὴ ταῦτα ποιήσῃ προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τ' διατριβὴν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων ἢ ἐτῶν τριῶν ἀπέστειλε δύο δ' ἕλους ἀποδράντας αὐτὸν ἐν Γίτθῃ τυγχάνοντας, ὥρμηται ὅπως τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντος ἢ μετ' αὐτῶν, ὁ βασιλεὺς ἀγθόμενος, ὡς κὴ τ' ἐντολῶν αὐτῷ καταφρονήσαντος, κὴ τὸ μεῖζον τ' ὅρκων τὰ θεῖα μηδὲ μίαν ποιησαμένου φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε. κὴ καλέσας αὐτὸν, ὃ σὺ φησιν ὤμοσας μὴ καταλήψειν ἐμὲ, μηδὲ ἐξελθεῖσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; οὐκ αἰ ἀποδράσης τ' ἐμπορίας δίκην, ἀλλὰ ἐ ταύτης ἐ ὧν τὸν πατέρα μου πρὸ τ' φυγὴν ὕβρεισας τιμωρήσομαί σε ποτηρὸν γλυκάνοντα, ἵνα γνῶς ὅτι κερδαίνουσιν οὐδὲν οἱ κακοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τὰ δικήματα κολαζόμενοι, ἀλλὰ παντὶ τῷ χρόνῳ ᾧ νομίζουσιν ἀδικεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, αὔξεται κὴ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς, ἣν αἰ παρ' αὐτίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν. ἐ σεμέϊν μὲν κελεύσθεις βαναίας ἀπέκτεινεν. ἤδη ἢ τ' βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ σολομὼν, κὴ τ' ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τ' φαραώθ τ' τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. ἐ κατασκευάσας περὶ τείχη τοῦ ἱεροσολύμων, πολλῷ μείζω κὴ ὀχυρωτέρα τοῦ πρόσθεν ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ὀπὶ πολλῆς εἰρήνης. μηδ' ὑπὸ τ' νεότητος πρός τι δικαιοσύνην κὴ φυλακὴν τῶν νόμων, κὴ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ παλαιστὴν ἐπέσειλε βλαπτόμενος. ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τῶν χρόνοις προβεβηκότες, κὴ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μὴ πολλῆς ἀκριβείας ὑπερτελῶν.

A

B

C

D

Semeis verò professus sibi gratissimum hoc regium mandatum, & iuratus facturum se imperata, patria relicta Hierosolymis domicilium habuit. Triēnio dein exacto, cùm audisset duos fugitiuos suos apud Gittam agere, retracturus eos illuc proficiscitur. Rex autem posteaquam intellexit eum vnà cum illis reuersum, ægrè tulit non præscriptum modò suum contemptim habitum, sed sacramētum etiam Dei violatum. Accitóque mox, Nónne tu, inquit, iurasti te nunquam me derelicturum, neque ex hac vrbe in aliam commeaturum? non euades pœnam periurij, vir pessime, sed lues etiam illa quæ olim per petulentiam in patrem meum eiectum es debacchatus: vt scias quòd nihil lucrentur nocentes etiam si non statim post peccatū puniantur. sed per omne tempus quo propter impunitatem securi sibi videntur, crescit illorum pœna, quam iamdudum sunt promeriti. atque ita Semeim iussu regis Banaias interfecit.

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ τ' σοφίας σολομῶνος, κὴ τ' συνέσεως, κὴ τῆς αὐτοῦ κὴ ὅτι πρῶτος τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

CAP. II.

De sapientia Solomonis, & prudentia, & diuitiis, quid que primus Hierosolymis templum ædificauit.

ΕΓνω δ' εἰς χεβρῶνα πορευθῆναι σολομῶνος, ὅπως τ' χαλκῆν θυσιαστήριον τὸ κατασκευασθέντος ὑπὸ μωυσέως, θύσαι τῷ θεῷ. κὴ χίλια τ' ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τοῦτο ἢ ποιήσας μεγάλως ἐδόξε τ' θεὸν τετιμηκέναι. φανεὶς γὰρ αὐτῷ κατ' ὕπνους ἐκείνης τ' νυκτὸς, ἐκέλευσεν αἰτεῖσθαί τινας αὐτὸ τῆς εὐσεβείας δώσειν αὐτῷ δωρεάς. σολομὼν ἢ, τὰ κάλλιστα κὴ μέγιστα κὴ θεῷ προσφέρειν ἥδιστα, κὴ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα τὸν θεὸν ᾔτησεν. οὔτε χρυσὸν οὔτε δ' ἄργυρον, οὐδὲ τ' ἄλλον πλοῦτον ὡς ἄνθρωπος κὴ νέος ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι. ταῦτα γὰρ οὐδὲν νενόμισεν πρὸς τοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἄξια, κὴ θεῶ δῶρα εἶναι. ἀλλὰ δός μοι φησὶ δέασπτα νοῦν ὑγιῆ, κὴ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τὸν σὸν δικαίως κρίνω. τούτοις ἥδη τοῖς αἰτήμασιν ὁ θεὸς, ἐ τὰ τε ἄλλα πάνθ' ὧν ἐκ ἐμνήσθη πρὸς τοῦ σολομῶνος, δῶσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, ἐ πάντων συνέσιν ἐ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλην τινὰ ἀνθρώπων ἔχειν ὔτε βασιλέων ὔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε κὴ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὅπως πλεῖστον ὑπάρχοιτο χρόνον, αἰ δίκαιός τε ὢν διαμένῃ ἐ εὐσεβὴς μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τὸν θεὸν σολομῶνος ἀκούσας, ἀνεστήσατο εὐθὺς τ' κοίτης. ἐ προσκυνήσας αὐτὸν, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα, κὴ πρὸς τῆς σκηνῆς μεγάλας ὁλοκαύστους θυσίας, κατευώχησε τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

Solomō autem sublatis iam inimicis, regnóque constabilito, Pharonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem: instauratísque Hierosolymorum mœnibus maioribus multo & munitioribus, in tranquillissima pace Rempublicam deinde administrauit, nihil impeditus iuuenili ætate, quo minus vel iustitiam coleret, & leges custodiret, vel mandata, quæ à patre morituro acceperat, exequeretur: sed non secus ac si grandis natu esset, maturæque iam prudentiæ, omnibus rebus diligentissimè prospiciebat. II. 3. Reg. 3.

VIsum est autem ei Hebronem petere, & super altare æreum à Moyse fabricatum sacrificare, mille victimarum holocautomatis cælesti numini oblatis: qui honor Deo fuit acceptissimus. illa ipsa enim nocte cùm in somnis ei conspiciendum se præbuisset, iussit eum postulare quicquid donorū pro hac pietate rependi sibi cuperet. Solomon verò pulcherrimū quiddam ac maximum petiit: quod & Deus libentissimè largitur, & homini est vtilissimum. Non enim aurum aut argētum aut alias id genus diuitias vt homo iuuenis petiit. nam hæc sola vulgo hominum videntur expetenda, hęc sola diuina munificentia digna. Sed da mihi, inquit, Domine, mentem sanam, & intellectū bonum, vt his acceptis populū hunc verè ac iustè iudicare, valeam! Hac postulatione delectatus Deus, pollicitus est se etiam quæ non petierat additurum, diuitias & gloriam, sed antè omnia talem intellectum ac sapientiam, qualē antehac nemo habuerit vel regum vel priuatorum. Adhæc conseruaturum regnum in eius familia per multas ætates, modò iustus esse pergat, Deóque per omnia parere, & paternis vestigiis incedere, præcipuas eius virtutes imitando: His diuinitus auditis Solomon è stratis se proripuit, & adorato Deo Hierosolyma est reuersus: & mactatis antè tabernaculum plurimis victimis, epulum omnibus suis exhibuit:

Per eosdem dies iudicium ad eum delatum est arduum, cuius exitum inuenire fuit difficile. Rem autem controuersam de qua lis erat, necessarium duxi indicare, vt qui hæc legent, difficultatem decernendi intelligant: & si quando tale quippiam inciderit, ad exemplar solertiæ regiæ difficultatem disquirendi sibi comparet. Duæ mulieres quæstus meretricij venerunt ad eum, quarum altera quæ iniuriam pati videbatur, sic est exorsa: Ego, Rex, & mulier hæc habitamus in eodem cubiculo. Accidit autem vt ambæ eadem die, eademque hora infantes masculos pareremus. Post triduum ista iuxtà cubantem suum infantem per somnum oppressit, & sublato è meo gremio infante meo, mortuū illum dormienti mihi in sinum imposuit. Illucescente die mammam præbere volens infanti meum non inueni, sed istius mortuum vidi iuxta me iacentem: id quod certissimis indiciis deprehendi: & quia repetens meum filium nihil profeci, ad tuum auxilium domine confugi. nam quia propter solitudinem nemo est qui coarguat, pertinaciter quod meum est abnegat. Tum rex interrogat alteram, ecquid habeat quod accusationi huius opponat. Illa negante se hoc fecisse, & asseuerante suum esse superstitem infantem, alterius verò mortuum: neminéque inueniente quid decerni posset, sed omnibus vt in re obscurissima cæcutientibus, solus Rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus, tam viuo quàm mortuo, vocat quendam è satellitibus, imperatque vt stricto gladio puerum vtrumque secet in duas partes: quo vtraque dimidium accipiat tam viui quā mortui. Hanc sententiam totus populus tacitè damnabat vt puerilem: sed interim cùm vera mater exclamasset, non ita faciendum, sed potiùs alteri addicendum infantem: sibi enim sat esse si viuum videat, etiam si alienus existimetur: altera verò parata esset, ex alieno dolore crudelem voluptatem capere, animaduertens rex has postremas voces non fingi, ei quæ exclamauerat infantem adiudicauit, quòd hęc reuera mater esset, alterius verò malitiam damnauit, quod & suum perdidisset, & amicæ infantem perdere conaretur. Visum est hoc populo insigne argumentum regiæ prudentiæ simul & sapientiæ, & ex illa die non secus quàm diuina mente prædito obtemperabant. In tota autem sua ditione præfectos & duces habuit hos: Toparchiæ Berthlemis, quæ sortem Ephræmi complectebatur, præerat Vres. Ea verò in qua Dora sunt & regio maritima, parebat Aminadabo Solomonis genero. Magnus cāpus erat sub Banaia filio Achili, cuius præfecturæ contributa erat & ea regio quæ vsque Iordanem pertinet. Galaditicam & Gaulaniticam vsque montem Libanum, vrbésque in eis sexaginta magnas ac pene munitas Gabaris administrabat. Achinadabus Galilææ toti Sidonem vsque præerat, habens & ipse in matrimonio Solomonis filiā nomine Basimā. Maritimā verò quæ est circa Arcen Banacates obtinebat.

3. *Reg.* 4.

A Ταύτας ὁ τὰς ἡμέρας κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦλθεν δυσχερὴς, ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν διὰ βάθους ἦν. τὸ δὲ πρᾶγμα ὧδε εἶχεν ἐξ ἀνάγκης ἡμῖν δηλῶσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιοῦτον μεταξὺ πραγμάτων γινόμενοι, λάβωσιν ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας τὸ, ῥᾳδίως ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ζητουμένων δυνηθῆναι. δύο γυναῖκες ἑταίραι τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν. ὧν ἡ ἀδικεῖσθαι δοκοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο, οἰκῶ μὲν εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, μετ' αὐτῆς ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφοτέρας ἡμῖν ὑπὲρ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν καὶ τῷ αὐτῷ ὥρᾳ ἄρρενα παιδία. τείτης δ' ἡμέρας διελθούσης, ὑπνοιμηθεῖσα τῷ αὐτῆς παιδίῳ αὕτη, τοῦτο μὲν ἀπέκτεινεν. ἐπεὶ δὲ ζωμὸν ἐκ τοῦ νεκροῦ μεταφέρει, Β τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθησιν. ὀρθρινὴ δὲ θήλῃ ὀρέξαι βουλομένῃ τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν οὐκ ἔδωκεν. τὸ δὲ C ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι ὠδαπείμενον. ἀκριβῶς δὲ κατανοήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἀπαιτοῦσά τε ἐμὸν υἱόν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα, κατυπέφυγα δέοντα ὑπὲρ τῶν ὠδῖνά σε βοήθειαν. τὸ δὲ εἷς μόνας, Β μηδένα τὸν ἐλεγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρονοῦσα, ἰσχυρῶς ἀντεμβάλλει ὠδαμέως. ταῦτ' εἰπούσης ὁ βασιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγειν ἔχοι. τῆς δὲ ἀντεμβάλλης τοῦτο πεπεισμένης, τὸ δὲ παιδίον τὸ ἑαυτῆς ζῶν λεγούσης, τὸ δὲ τ' ἀπαιδίας πεθνηκέναι, μηδενὸς ὑπονοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' ἀμίγματι ὠδῖνι τὴν εὕρεσιν αὐτῷ πάντων ἀγχίνοια τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νεκρὸν Β τὸ ζῶν παιδίον μεταπέμπεται τινα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ ἀσάμβολον προστάξας τῷ μαχαίρᾳ, ἀμφότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέραν λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦτο ζῶντος καὶ τὸ τετελευτηκότος. ὑπὸ τούτῳ, πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίων τὸν βασιλέα, μεταξὺ δὲ τ' μὲ E ἀληθοῦς μητρὸς αἰσχρουργούσης τοῦτο μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ ὠδαδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης. ἀρκεῖσθαι γὰρ βλέπειν αὐτὸ ζῶν κἂν ἀλλότριον δοκῇ. τῆς δὲ ἑτέρας ἐχούσης ἑτοίμως διαιρεσίμουν ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ πρὸς ἔτι βασανιθῆναι Β αὐτῷ ἀξιούσης, ὁ βασιλεὺς ὑπονοίᾳ τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγνημένας, τῇ μὲν ἀσχρουργούσῃ τὸ παιδίον προσέκεινε. μητέρα γὰρ αὐτὸ ἀληθῶς εἶναι. τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, καὶ τὸ τῆς φίλης ἀπωδαζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σοφίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος. καθ' ἑκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν αὐτῷ προσεῖχον. κρατηθεὶς δ' αὐτῷ καὶ ἡγεμόνες ἅπασαν τὴν χώραν ἀπάσης, οἵδε. τῆς μὲν ἐφραίμου κληρουχίας, ἦρις. ὑπὸ δὲ τῆς βενιάμης τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. τῷ δὲ τῷ δώρων Β τῷ ὠδαλίαν ἀβιναδάβος εἶχεν ὑπ' αὐτῷ γαμπρὸς τῷ σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ μέγα πεδίον ἦν ὑπὸ βαναΐα τῷ ἀχίλε παιδί. προσυπῆρχε δὲ Β τῆς ἄχρι ἰορδάνου πάσης. τῷ δὲ γαλααδίτῃ καὶ γαυλωνίτῃ ἕως τοῦ λιβάνου ὄρεσι καὶ πόλεις ἐξήκοντα μεγάλας Β ὀχυρωτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, γαβαρὶς ἐλεῖπεν. ἀχινάδαβος δὲ, τ' γαλιλαίας ὅλης, ἄχρι σιδῶνος ἐπεξόπλους, συνοικῶν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ σολομῶνος βασίμα τὄνομα. τ' δὲ ὧδε ἀρχὴν ὠδαλίαν εἶχε βαναχάτης.

σαφά-

σαφάτης δὲ, τὸ ἰταβύριον ὄρος καὶ κάρμηλον, καὶ τὴν γαλιλαίαν ἄλλῃ τῷ ποταμοῦ ἰορδάνου χώρᾳ, ὅπῃ δὲ τούτων πάσαν ἐπετέτραπτο. συνεὶς δὲ τῆς βενιαμίτιδος κληρουχίαν ἐγκαχειρισμένος. ταβάρης ἦν εἶχε τιὼ πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν. ὅπῃ ἦ τούτων εἰς πάλιν ἀρχὴν ἀποδέδεικτο. θαυμασιὼ ἦ ὅπῃδοσιν ἔλαβεν ὅτε τῷ ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ ἰούδα φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τιὼ τῆς γῆς ἐπιμελείαν. εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περιπαθῶς, καὶ μᾶλλόν τι ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀκραιφνῶς ἡμφιεσμένοι, πρὸς τὸ σωαύξειν ἕκαστος τὰ οἰκεῖα καὶ ποιεῖν ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν. ἦσαν ἦ ἕτεροι τῷ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τὰ τε σύρων γῆς καὶ τῷ ἀλλοφύλων, ἥπερ ἰῶ ἀπ' εὐφράτου ποταμοῦ διήκουσα μέχρι τῆς αἰγυπτίων, ἐπῆρχον ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τῶν ἐθνῶν. συνετέλουν ἦ καὶ τῇ τραπέζῃ καθ' ἡμέραν, καὶ τῷ δείπνῳ τοῦ βασιλέως σεμιδάλεως μὲν κόρους ἑξήκοντα. ἀλεύρου δὲ ἑξήκοντα. σιτηρεσίου ἦ βόας δέκα καὶ νομάδας βόας εἴκοσι. καὶ σιτηρεσίου ἄρνας ἑκατόν. ταῦτα πάντα παρῆν τῷ ἐπ' ἄγρας ἐλάφων λέγω καὶ βοβάλων, καὶ τῷ πτηνῶν καὶ ἰχθύων, ἐνομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. τοσοῦτον ἦ πλῆθος ἰῶ ἀρμάτων σολομῶνι, ὡς τέσσαρας ἐπὶ μυριάδας φατνῶν τῶν ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς ἦ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δισχίλιοι καὶ μύριοι. ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις, περὶ βασιλεῖ παρεσκήνουν ἐν ἱεροσολύμοις. οἱ ἦ λοιποὶ, κατὰ τὰς βασιλικὰς διεσπαρμένοι χώρας, ἐν αὐταῖς κατέμενον. ὁ δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁ τιὼ τοῦ βασιλέως δαπανῶν πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἐχορήγει τὰ ὀπτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον. τοσαύτη δὲ ἰῶ ὁ θεὸς σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὡς τε τοὺς ἀρχαίους ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους. καὶ μηδὲ τοὺς αἰγυπτίους, οἷς πάντων σοφίᾳ διενεγκεῖν λέγονται, συλλογισμοὺς λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλεῖσον ἀρετῆς ἐπιβάτας τοῦ βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε ἦ καὶ διήνεγκε σοφίᾳ καὶ τῷ καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς ἑβραίοις ὅπῃ δεινότητι. ὧν ἃ παρελθόντα μνήσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν ἦ, ἄθαμος καὶ ἄιμανος καὶ χαλκεὸς, καὶ δόδανος, υἱοὶ ἡμάωνος. συνετάξατο ἦ καὶ βιβλία ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους χιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἴδους δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν ἦ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τετραπόδων ἁπάντων ζώων καὶ τῶν πτηνῶν, καὶ τῶν ἑρπετῶν. καὶ μίαν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέτασον. ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἐφιλοσόφησεν, καὶ τιὼ ὅπως ἡμῖν τῷ ἐν αὐταῖς ἰδιωμάτων ἄκρον ἐπεδείξατο. παρέσχε δὲ αὐτῷ μαθεῖν ὁ θεὸς, καὶ τιὼ κατὰ τῷ δαιμόνων τέχνιν εἰς ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδὰς τε συνταξάμενος ἃς παραμυθεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδούμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν ἐπιδιώκουσι. καὶ αὕτη μέχρι νυῦ παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖσον ἰσχύει. ἰσόρριζα γάρ τινα ἐλεάζαρον τῷ ὁμοφύλων, ἐνωπιασπασῶ παντὸς καὶ τῷ ἰῶν αὐτῶ, καὶ χιλιάρχων καὶ ἄλλης στρατιωτικῆς πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τάδε. ὁ ἦ τῆς θεραπείας τρόπος, τοιόσδε ἰῶ. προσφέρων τὴν ῥίζαν τῷ δαιμονιζομένῳ ἀπὸ τοῦ δακτύλιον, ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγῖδι ῥίζας ἧς ὑπέδειξε σολομών, ἔπειτα ἐξείλκεν ὀσφραινομένῳ ἀπὸ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον.

Saphates Itabyrium montem & Carmelum, totámque inferiorem Galilæam. Subeæ Beniamitica ditio fuit commissa. Tabares regionem trans Iordanem sitam sub se habuit. & rursum his omnibus vnus præerat princeps. Mirádum autem in modum per id tempus auctæ sunt res Hebræorum, & tribus Iudæ, populo ad agrorũ colendorum studium conuerso. Pace enim potiti, & nullis bellicis tumultibus distracti, ad hæc optatissima libertate auidè perfruentes, in hoc potissimùm erant intenti, vt suas quisque facultates augeret, & maioris precij faceret. Erant præterea regij alij præfecti, qui Syrorum cæterorúmque barbarorum Euphratem inter & Ægyptum incolentium gubernabant regiones, tributa ex eis colligendo. Hi barbari conferebant in quotidianos regiæ mensæ sumptus similæ coros triginta, farinæ sexaginta, saginatos boues decem, & pascuales viginti, & saginatos agnos centum. præter capturas venationum, quæ constabant ceruis ac bubalis, prętérque aues & pisces. Tãtam etiam curruum multitudinem habebat, vt quadraginta millia præsepium numerarentur, in quibus equi iugales alebantur. & absque his equitatus ei fuit duodecim millium, quorum media pars Hierosolymis circa regem versabatur, reliqui verò sparsim per villas regias degebãt. & qui regiis impensis prærat, idem etiam equis necessaria suppeditabat, eò quòd conuehendo vbicumque rex habitaret. Tanta autem fuit sapientia & prudentia quam Solomon diuinitus acceperat, vt omnes priscos superaret, atque etiam Ægyptios, qui omnium sapientissimi habentur, longè post se relinqueret. præcellebat etiam eos qui per idem tempus in maxima opinione sapientię fuerunt apud Hebræos, quorum nomina non tacebo. Fuerunt autem hi: Athanus, Æmanus, Chalceus, Dodanus, filij Hemaonis. Composuit etiam libros Odarum & Carminum quinque supra mille, & parabolarum ac similitudinum libros ter mille. cuilibet enim speciei plantarum suam adhibuit parabolam, ab hyssopo vsque cedrum; idem fecit de pecoribus & cęteris terrestribus animantibus, natatilibúsque & quæ per aerem feruntur. nullius enim horum naturam ignorauit, aut inscrutatam reliquit: sed circa omnes philosophatus est, & scientiam proprietatum earum summam præ se tulit. quin & eam rem diuinitus consecutus est ad vtilitatem & medelam hominum, quæ aduersus dæmones est efficax. Incantationes enim composuit, quibus morbi pellũtur: & cõiurationum modos scriptos reliquit, quibus cedentes dæmones ita fugantur, vt in posterum nunquam reuerti audeant: atque hoc sanationis genus nunc vsque plurimum apud nostrates pollet. Vidi. n. ex popularibus meis quendã Eleazarũ, in prędętia Vespasiani & filiorũ & tribunorũ reliquorũq; militũ, multos arrepticios percurãtẽ. Modus verò curationis erat hic. Admoto narib. dęmoniaci anulo, sub cuius sigillo inclusa erat radicis species à Solomone indicatę, ad eius olfactũ per nasũ extrahebatur dęmo-

nium:& collapſo mox homine,adiurabat id ne A amplius rediret,Solomonis interim mentionē faciens, & incantationes ab illo inuentas recitans. Volens dein Eleazarus his qui aderant oſtendere ſuæ artis efficaciam, non longè inde ponebat poculum aut polubrum aqua plenum: imperabátque dęmonio hominem exeunti vt his ſubuerſis ſignum daret ſpectantibus quòd reliquiſſet hominem. quo facto nemini dubiū erat quanta fuiſſet Solomonis ſcientia & ſapientia.quamobrem libuit hoc quoque narrare, vt omnibus nota ſit eximia regis huius natura: quámque charus Deo fuerit, & in omni genere virtutum excellentiſſimus. Porrò Ty- B
3. Reg. 3. riorum rex Iromus audito quòd Solomon patri in regnum ſucceſſiſſet,vehementer eſt gauiſus:nam Dauidis amicus fuerat, & per legatos ſalutato gratulatus eſt præſentem felicitatem. per quos Solomon ſcripſit ad eum in hunc ferè modum.Solomon Iromo regi:Scito patrem meum cùm voluiſſet ædificare templum Deo, C bellis aſſiduis impeditum.neque enim priùs à ſubiugandis hoſtibus deſtitit,quàm omnes ſibi tributarios redderet. Ego verò gratias habeo pro pace qua nunc fruimur, & præſenti otio decreui vti ad extruendum cœleſti numini domicilium.id enim à me fabricandum,iam antè patri meo Deus prædixit: quamobrem rogo vt aliquos vnà cum meis mittas in montem Libanum,ad materiem cædendam: quandoquidē hanc artem Sidonij melius callent quàm no- D ſtrates. mercedis autem quanta huiuſmodi operariis perſoluenda ſit, te arbitrum facio. Eam epiſtolam Iromus libenter legit, Solomonique in hunc modum reſcripſit. Rex Iromus regi Solomoni. Gratia Deo quòd tibi paternum principatum tradidit, viro ſapienti & omni virtutum genere prædito. Quare cùm nihil mihi gratius accidere potuerit, voluntati tuæ libens obſequar. Exciſis enim multis & magnis trabibus cedrinis atque cy- E pariſſinis,per meos ad mare deducendas curabo:eoſdémque iubebo vt compactis ratibus ad quemcunque volueris tuæ regionis locum eas appellant,vnde pòſt per tuos Hieroſolyma deportentur. Tu verò hanc nobis gratiam reponeS, vt exportandi ad nos frumenti poteſtatem facias,quo vt pote inſulares maximè indigemus. Harum literarum exemplaria hodiéque durant,tam in noſtris quàm Tyriorum annalibus: & ſi cui libuerit hæc certiùs cognoſcere, impetrata à publicorum commentario- F rum cõſeruatoribus viſendi copia, comperiet eorum ſcripta conſonare cum his quæ à nobis produntur.quod ideo admonui, vt qui hæc legunt, ſciant nos nihil veris affingere, neque veriſimilia quædam & ad delectationem accommoda narrationi noſtræ interſerere, atque deinde poſtulare, vt lector nihil amplius diſquirendo fidem nobis habeat: quandoquidem in hac commentatione à decoro diſcedere abſque nefario ſcelere non licet. quapropter non G recuſamus quin ſcripta noſtra reiiciantur, niſi talia ſunt vt eorum veritas validiſſimis argumentis approbari poſſit.Cæterum Solomō rex acceptis regis Tyriorum literis, & facilitatem eius & beneuolentiam collaudauit, & inſuper quibus ipſum cupere intellexit, præmiis eū eſt

ἢ πεσόντος δ' ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν ἐπανελθεῖν ὥρκιε, σολομῶνός τε μεμνημένος, ἢ τὰς ἐπῳδὰς ἃς συνέθηκεν ἐκεῖνος ὑπολέγων. βυλόμενος ὑ πεῖσαι ἢ ὠφελῆσαι τοὺς ἀδυστυχοῦντας ὁ ἐλεάζαρος, ὅτι ταύτην ἔχει τ' ἰσχύν, ἐπίθετο μικρὸν ἐμπροσθεν ποτήριον πλήρες ὕδατος ἢ ποδανιπτῆρα, ἐκ τοῦ δαιμονίου προστάττων ἐξιόντι τοῦ ἀνθρώπου, ταῦτ' ἀναῤῥῆψαι καὶ ὠφελῆσαι ὑπογνώναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τ' ἄνθρωπον. μνομῶν ὑ τούτω, σαφὴς ἡ σολομῶνος καθίσατο συνέσις ἐκ σοφία. διὸ ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τ' φύσεως ἢ θεοφιλὲς, ἢ λάθῃ μηδένα τ' ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως ὧδε πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐξαβολὴ, ὧδε τούτων εἰπεῖν ἐφήχθημεν. ὁ ὑ τῶν τυείων βασιλεὺς ἑιρώμος, ἀκούσας ὅτι σολομὼν τ' τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ἐχαρήσθη. φίλος γὰ ἐτύγχανε τῷ δαβίδῃ. ἢ πέμψας πρὸς αὐτὸν, ἠσπάζετο τε ἐκ συνέχαιρεν ὅτι τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ὅτις ἔλλειὴ πρὸς αὐτόν. Σολομὼν εἰρώμῳ βασιλεῖ. ἴσθι μου τ' πατέρα βυληθέντα κατασκευάσαι τῷ θεῷ ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων ἢ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κεκωλυμένον. ἐ γὰ ἐπαύσατο πρότερον τοῖς ἐχθροῖς καταστρεφόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησεν. ἐγὼ ὑ χάριν οἶδα τῷ θεῷ τ' παρούσης εἰρώνης, ἢ δι' ταύτην δυσχολῶν, οἰκοδομῶ τῷ θεῷ βώμαν τ' οἶκον. ἢ γὰ ὑπ' ἐμοῦ τέτο ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπεν ὁ θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τῶν ἐμῶν εἰς λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰ τὴν ὕλης, ὅτις ἡμερόεσσαν ἔχουσι τ' ἡμετέρων σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν ἂν ὁρίσῃς τοῖς ὑλοργοῖς παρέξω. ἀπαγγοὺς ὑ τ' ὅπισολὴν εἰρώμος, ἢ τοῖς ἑπτὰ ἐπαλμοῖς ἡδεῖς ἀπεγράφῃ τῷ σολομῶνι. Βασιλεὺς εἰρώμος, βασιλεῖ σολομῶνι. τ' μὲ θεὸν δόλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τ' πατρῴαν παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ ἢ πᾶσαν ἀρετὴν ἔχοντι. ἐγὼὑ τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπουργήσω τὰ ἐπὲς αλμοῖα. τεμὼν γὰ ξύλα πολλὰ ἢ μεγάλα κέδρα τε ἐκ κυπαρίσσα, δέξῃ τῷ ἐμῷ ὅπι θάλασσαν καταπέμψω καὶ κελεύσω τοῖς ἐμοῖς κεδίαν πλῆξαι μύας εἰς ὃν ἂ βυληθῇς τόπον τ' αὐτοῦ χώρας πλύσαντας ὑποθέσθαι, ἐπῳθὼ οἱ σοὶ δέξονται εἰς ἱεροσόλυμα. ὅπως παρέχῃς ἡμῖν αὐτὶ τούτων σῖτον, ᾧ δέξῃ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φερέτισον. δέξαμένῳ δ' ἄχρι τ' τίμεσεν, τὰ τῷ ὅπισολῶν τούτων ἀπῳγραφα, ἐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βιβλίοις, ἀλλὰ ἢ τοῖς τυείοις. ὡς τ' εἴτις θελήσειε τὸ ἀκριβὲς μαθεῖν, δεηθεὶς τ' ὑπὶ τυείων γραμματοφυλακίων δημοσίων, εὕρει συμφωνέντα τοῖς εἰρημένοις ὑφ' ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα ὑφ' οὗ διεξῆλθον βυλόμενος γνῶναι τοὺς ἐντυγχανομένους, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τ' ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς πισι ἢ τοῖς ἀπίστοις ἢ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν δέλαμβάνοντες, τὴν μὲν ἐκτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πις δ' ἐσθ' ὅτι ἀξιῶμεν. ὁ δὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν κατεξανισαμένοις τὸ πρέποντος τ' θεωρητείας, ἀθῴους ὑπάρχειν. ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑποδοχῆς τυγχάνειν ἀξιοῦντες, εἰ μὴ μετ' ἀποδείξεως ἢ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνάμεθα τὴν ἀλήθειαν. ὁ ὑ βασιλεὺς σολομὼν, ὡς ἐνόμισθη τὰ ὠφελῆ τῶν τυείων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπήνεσε, ἢ οἷς

καὶ οἷς ἤξίωσε, τούτοις αὐτὸν ἠμείψατο. σίτου μὲν αὐτῷ A
κατ' ἔτος πέμψας διχιλίους κόρους, καὶ τοσούτους ἐλαίου
βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χωρῆσαι ξέστας ἑβδομή-
κοντα ἕξ δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον ἕξ οἴνου παρῆκεν. ἡ μὲν
οὖν εἰρήνη φιλία ἕξ συλομῶνος ἀπὸ τούτων ἐπὶ μᾶλλον
ηὔξησε, καὶ δέκα μῆνες ὡμολόγησαν εἰς ἄπαν. ὁ δὲ βασι-
λεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ φόρον ἐργάτας ξισμυ-
ρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐ-
τὴν σωνετῶς. μυρίους γὰρ ἐποίησε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα B
ἕνα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι παρεκελεύσατο ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις οὗ πάλιν οἱ δισμύ-
ριοι τὴν ἐργασίαν πληρώσωσι καὶ τὸν ὁρισμὸν χρόνον.
ἔπεμπε δὲ ἕτος σωνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις ἀεὶ τετάρ-
της μῆνας ἀπαντᾶν ἐπὶ ἔργον. γίνεται δὲ ἑπτερόπους φόρος τότε ἀδώρεμος. ἦσαν δὲ ἐν τῷ παρείκων, οὓς
Δαβίδης κατελελοίπει, τῷ μὲν ἀριθμῷ ἑβδομήκοντα καὶ
λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες. τῷ δὲ
λατόμων, ὀκτάκις μύριοι. τούτων δὲ ὅπως ἀεὶ ἑξα- C
κόσιοι καὶ χιλιάδες. ἐφέστασαν δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς
τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τῶν ναῶν θεμελίους. ἁρμόσαν-
τας δὲ ὡρῶτον καὶ σωνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, καταχομί-
ζειν ἔτος εἰς τὴν πόλιν, ἐξῆν δὲ τοῦτο ἀ Δαβὰ τῷ οἰ-
κοδόμων τῷ ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ εἰρήνης
ἐπεμψε τεχνιτῶν. τῆς δὲ οἰκοδομίας τῶν ναῶν σολομὼν
ἤρξατο, τετάρτον ἤδη τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων μὴν
δεύτερον, ὃν μακεδόνες μὲν ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, ἑβραῖοι D
δὲ ἴαρ, μῆ ἔτη τετρακόσια καὶ ἑνενήκοντα καὶ δύο, τῆς
ἀπ' ἀρχῆς τῷ ἰσραηλιτῶν ἐξόδου. μετὰ δὲ χί-
λια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς ἀβράμου εἰς τὴν χαναναίαν ἐκ
τῆς μεσοποταμίας ἀφίξεως. ἀπὸ δὲ τῆς ἐπομβείας
μῆ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα. ἀπὸ δὲ τῆ
πρώτου γενηθέντος ἀδάμου ἕως ἧ τὸν ναὸν ᾠκοδόμη-
σεν ὁ σολομών, διελήλυθε τὰ πάντα ἔτη χιλία καὶ
ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι E
χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἦδη, τῆς ἐν τύρῳ βασιλείας
ἐνδέκατον ἐνεστήκει εἰρώμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως τύ-
ρου εἰς τὴν οἰκοδομίαν τῶ ναῶ διαγέγονε χρόνος ἐτῶν
τεσσαράκοντα καὶ διακοσίων. βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ
θεμελίους ὁ βασιλεὺς ὅτι μήκιστον τ' γῆς βάθος, ὕλης
λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρόνον αὐτέχειν δυναμένης. οἵ
τε τὴν γῆν συμφύεσθαι ἔμελλον καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα
τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς ἔσεσθαι, καὶ διὰ
τὴν κάτωθεν ἰσχύν, οἷς ἀπόνως τὸ μέγεθος τῷ ἐποι- F
κοδομηθησομένων, καὶ κάλλους πολυτέλειαν, ἡ βάρος
ἂν ἔμελλον ἐκ ἂν ἧττονα ἐν τῷ ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμου τε χάριν καὶ τῆς μεγαλουρ-
γίας, ἐπινοεῖτο, ἀνήκαστον δὲ αὐτὸν ἄχει τῆς ὀρφῆς
τῆ λευκῆ λίθω πεποιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἓξ ἐκά-
κοντα πηχῶν, τῷ δὲ αὐτῷ, καὶ τὸ μῆκος, δέκα δὲ ἐπ-
κοσι. κατὰ τοῦτο δὲ ἄλλος ἓξ ἐναντίον ἴσος τοῖς μέ-
τροις. ὥστε ἐν τὸ πᾶν ὕψος τῷ ναῷ, πηχῶν ἑκατὸν ἕ G
εἴκοσι. τετράπλο δὲ πρὸς τὴν αἰατολήν. τὸ δὲ πρόπυ-
λον αὐτῷ, πρόσπνσαν δὲ πήχεις εἴκοσι τὸ μῆκος,
πρὸς τὸ δέκα τῆ μήκους τεταγμένου. ἦχον δὲ πλά-
τος, πήχεις δέκα. ὕψος δὲ ἀνεστηκὸς, πηχῶν
ἑκατὸν εἴκοσι. πρὸς οἰκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ
τριάκοντα θαλάμους οἰκους. οἱ συνοχήν τῆ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ πυκνότητα καὶ πλήθος ἔξωθεν
προκείμενοι. καὶ δὴ καὶ τὰς εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασαν. ἕκαστος δὲ τῶν οἴκων τούτων,

remuneratus, frumenti annuos bis mille cõros mittendo, & totidem olei bados. badus autem capit sextarios 72. parem quoque vini modum illi exhibuit. Et ab his initiis amicitia regũ horum exorta, maioribúsque incrementis aucta, in tantum adoleuit, vt in perpetuum firma duraverit. Solomon autem à populo suo millia xxx. operariorum exegit, prudenter inter eos operas partitus, quo minus labor sentiretur. Decem enim millia iussit in Libano syluam per mensem integrum cędere, ac deinde per duos alios domi interquiescere, dum reliqua viginti millia suum opus absoluunt, ita vt quarto demum mense labor ad primos illos decies mille rediret. His omnibus Adoramus est præpositus. Præter hos erant in opere inquilini illi quos Dauid eò destinauerat, conuectores saxorum cæteręque materiæ LXXM. & cæmentarij LXXXM. magistríque horum termille & c c. iis mandatum fuerat vt saxa prægrandia excíderent in vsum fundamentorum templi, eaque in monte priùs in quadrum dedolata, ita demum in vrbem conueherent: ídque non modo indigenis, sed & missis ab Iromo opificibus erat iniunctum.

Exorsúsque est Solomon fabricam hanc anno regni sui quarto, secundo mense, quem Macedones Artemisium vocant, Iar verò Hebræi, annis DXC. duobus postquam Israelitæ Ægypto excesserant: mille & xx. annis post Abrahami ex Mesopotamena regione in Chananæam migrationẽ: post diluuiũ verò annis MCCCCXL. quòd si ab Adamo creato vsque templi ædificationem temporum ratio subducatur, comperientur anni MMMCII. Initium verò fabricandi templi in annum vndecimum regni Iromi incidit, apud Tyrum regnantis, quę condita est CCXL. annis antequam templum extrueretur. Iecit igitur rex in altissimam terræ profunditatem fundamẽta templi è faxis validissimis, quæ contra omnem temporum iniuriam resistere possent, ita vt cùm contigua terra coalita solũ ac firmamentum imponendis substructionib⁹ præberent, & propter inconcussam soliditatem facilè molem ędificij cum paratu ornamentorum sumptuosissimo perferrent, non minorem admirationem habitura, quàm quæ supernè ad amplitudinem, pulchritudinem & magnificentiam operis per artifices allaborata sunt. extruxerúntque illud vsque lacunar ex albo lapide. Huius ædificij altitudo fuit cubitorum sexaginta, & totidem longitudo, latitudo verò viginti. Super hoc autem erat aliud ędificium pari mensura, ita vt tota altitudo templi centum viginti cubitis constaret. versum autem erat ad Orientem. Et porticus in aditu eius erat viginti cubitorum longitudinis, iuxta mensuram latitudinis templi, lata cubitos decem, surgens in altum cubitis centum viginti. In circuitu deinde templi construxit triginta cellas, quæ inter se constipatæ externè parietes templi fulciebant. erántque inter se peruiæ, & patebant singulæ in longum vigintiquinque cubitos, ac totidem in latum,

III. 3. Reg. 6.

& viginti cubitis attollebantur. Super has alia
A series cellarum erat extructa, super quam rursum aliæ, omnes inter se numero & amplitudine pares, ita vt coniunctæ inferius ędificium æquarent altitudine. Nam superius non erat circumædificatum. fuerunt autem omnia cedro contecta. Et cellæ quidem suum quæque tectũ habebant, non proximo contiguum. reliquum ex longissimis trabibus erat consertum, ad vtrunque latus pertingentibus, ita vt ipsi parietes hoc pacto confibulati firmiores redderentur. His trabibus subnexa erant laquearia politissima, cælaturis & bracteis aureis ornata. Parietes etiam cedrinis tabulis auro illitis erant incrustati, ita vt omnia reniterent auro, & intrantium oculos fulgor vndique occurrẽs perstringeret. Tota verò structura ex lapidibus politissimis constabat, ita ad vnguem inter se quadrantibus, & commissuris oculos fallentibus, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiusuis fabrilis instrumenti vestigium appareret, sed connata potius omnia quàm arte congesta viderentur. Porrò ascensum in superiorem templi partem sic commentus est rex, vt cochleam in hunc vsum crassitudini parietis includeret. Hæc enim pars non habebat ab Oriente magnam ianuam vt inferior, sed à lateribus inerant parua hostiola, nec parum ad firmitatem conferebant tabulæ cedrinæ se inuicem complectentes, & crassis catenis inter se constrictæ. Diuiso deinde in duas partes fano, penetrale eius viginti cubitorum nulli fecit accessibile, reliquum quadraginta cubitorum spatium in vsum sacerdotum consecrauit: & in pariete adytum à reliquo corpore separante fores apposuit cedrinas, has quoque cælatas & inauratas. eas prætexuit velis picturatissimis, hyacinto, purpura, cocco, byssóque splendidissimo ac mollissimo distinctis. Post hæc in adyto viginti cubitos quaquauersum patente dedicauit duos cherubinos ex auro solido, vtrumque quinque cubitorum altitudine. vterque duas alas habebat ad quinque cubitos protensas: quapropter non longo seiunctos interuallo statuit, vt vna ala australem parietem attingeret, altera septentrionalem: reliquæ duæ sese contingentes in medio sitam arcam protegerent. Hæ cherubicæ effigies quánam specie fuerint, nemo vel coniicere potest vel eloqui. Pauimentum etiam templi constrauit laminis aureis. Ianuæ demum fores altitudini parietis
F proportione conuenientes addidit, latas cubitos viginti, & auro illitas. Atque vt compendio dicam, nihil tam intus quàm foris omisit, quod non inauraret. Oppansum est præterea aulæum & huic ianuæ, simile illi quod interior ianua habuit. Cæterùm porticus nihil tale habebat. Post hæc Solomon
3. Reg. 17. accersiuit Tyro ab Iromo artificem nomine Chiramum, filium mulieris Nephthalitidis, patre Tyrio ab Israelitis oriundo, operariũ insignem in quauis materia, sed præcipuè
G in auro & argento ac ære. Huius opera vsus est

δύο εἶχεν εἴκοσι πέντε πήχεις. μῆκος ἦ τὰς αὐτοὺς, εὖρος ἦ εἴκοσι. ἐπωκοδόμει το ἦ τούτοις ἄνωθεν οἴκοι ἕτεροι, ☾ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῷ ἴσοι κ) τοῖς μέτροις ☾ τῷ ἀριθμῷ, ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτοὺς λαβεῖν τ κάτωθεν οἰκων ὡδ' ἁπλήσιον. ὁ γὰρ ὑπέρωος ὐκ ἦν πεπωκοδομημένος. ὀρόφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρος. κ) τοῖς μ' οἴκοις ἴδιος θύρα ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τοῖς πλησίον ἐ σωτάπλων. τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ εἴσοδος ἀλλήλων δεδωμημένη μικίσας θυρίδος, κ) διοικήσας ἁπάντων ὡς τοὺς μέσους τοίχους ὑπ' αὐτῷ συγκεκλεισμένους ξύλων ἐρρωμένες ἕνεκεν δι' ἃ τοῦτο γίνεται. τοὺ δ' ὑπὸ τὰς θυρίδας τοίχους κέδρινας διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐπιτορνεύσαν, ὡς τε σίλβειν ἅπαντα τ ναὸν ☾ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῷ εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αἰγῆς τοῦ χρυσοῦ παντα χόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τοῦ ναοῦ οἰκοδομία, κ) πολλοὺ τέχνου ὐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγίνετο συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ κ) λείως. ὡς μήτε σφύρας, μήτε ἄλλου τινὸς ἐργαλείου τεχνικοῦ τοῖς κατανοοῦσιν ἐργασίαν δηλοῦσθαι. ἀλλὰ δίχα τ τύπων χρήσεως πᾶσαν ἡρμῶσθαι τοὺ τοῦτον ὕλην φερομένους. ὡς ἐκεῖσε τοὺ ἁρμονίαν αὐτῆς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῷ ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτέχνησεν ἦ βασιλεὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν ὑπερῶον οἶκον ἀνάβασιν ἐκ τοῦ ἔξω τοῦ τοίχου. ἐ γὰρ εἶχον θύραν μεγάλου κατὰ τὴς ἀνατολὴς ὡς ἔχειν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῷ πλευρῶν ἦσαν αἱ εἴσοδοι δι' μικρῶν παρὰ θυρῶν. διέλαβε ἦ τὸν ναὸν κ) ἔνδοθεν κ) ἔξωθεν, ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις. ὡς τε αὐτ' ὀχυρωμάτων κ) ῥώμης τοῦτον αὐτοῖς χρῆσθαι. διελὼν ἦ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μ' ἔνδοθεν οἶκον, εἴκοσι πηχῶν ἐποίησεν ἄδυτον. τὸν ἦ, τεσσαράκοντα πηχῶν ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτειχὼν ἦ τὸν μέσον τοῖχον, θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολυτελῆ ἐργασάμενος, κ) ζωρείαν ποικιλίαν. καταπέτασε ἦ ταύτας ὑφέσιν δυσὶ σειραῖς ἀτοις, ἔξ ὑακίνθου ☾ πορφύρας ☾ κοκκίνου πεποιημένους. ἐ μέντοι, ἀλλὰ κ) βύσσου λαμπροτάτης κ) μαλακωτάτης. αἰθέριον δ' εἰς τὸ ἄδυτον εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῷ δ' αὐτῷ κ) τὸ μῆκος, δύο χερουβεὶς ὁλοχρύσους πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἦσαν ἑκατέρων πτέρυγες, ὧν πέντε πήχεις ἑκατέρα μοῖρα. διὸ ἐ μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς αἴρεσθαι. ἵνα τῷ πτερύγων, τῇ μὲν, ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου. τῇ δὲ, κατὰ βορρᾶ. αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτοῖς συνάπτουσαι, τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῷ τῇ κιβωτῷ σκέπη τυγχάνωσι. τὰς ἦ χερουβεὶς, ἐδεῖς ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν ἐδ' εἰκάσαι δυνατὸν. κατέγρωσε δὲ κ) τοῦ ναοῦ τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυσοῦ. ἐπέθηκε ἦ κ) τῇ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, θύρας πρὸς τὸ ὕψος τοῦ τοίχου συμμέτρημένας, δύο ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι. κ) ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἐδὲν εἴασε ☾ ναοῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν ᾧ μὴ χρυσὸς λῦ. κατεπέτασε ἦ κ) ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ ἦ ☾ προναοῦ πύλη, πέντε ἐδὲν εἶχε. μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρου σολομὼν παρὰ ἰρώμου τεχνίτην, χείραμον ὄνομα. μητρὸς μ' ὄντα, νεφθαλίτιδος τὸ γένος. ἐκ δὲ ταύτης ὑπῆρχε δ' φυλῆς. πατρὸς ἦ τυρίου, γένος ἰσραηλίτου. ἐπὶ, ἅπαντος μ' ὅτου σημείου εἶχεν ἔργου. μέλλουσα ἦ, τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι κ) ἄργυρον κ) χαλκόν.

ὑφ'

ὑφ' ἓ δὴ κ) σαῦτα κ) τλὼ τῦ βασιλέως βάλησιν τὰ σφὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε γ) ὁ χείραμος ἐξ κ) σύλες δύο χαλκοῖς ἔσωθεν τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. λῶ γ) τὸ μ) ὕψος τοῖς κίοσιν, ὀκτωκαίδεκα πηχέων. ἡ δὲ σφείμεζος, δέκα κ) δύο πηχῶν. χωνδυτὸν γ) ἐφεκατέρα κεφαλῆ κεῖτον ἐφεστήκει τὸ ὕψος ὂν πέντε πήχεις ἐγγεγραμμένον. ᾧ σφιέκειτο δίκτυον ἐλάτη χάλκεον σφιπεπλεγμένον καλύπτειν τὰ κεῖτα. τούτου γ) ἀπήρτητο κ) δισοιχίαι, κ) ῥοαὶ διακόσιαι. τούτων τῶ κίόνων, τὸν μὲν ἕτερον κ) τλὼ δεξιὰν ἵστησε τῷ σφοπυλαίῳ σφοσεύδα, καλέσας αὐτὸν ἰάχειν. τὸν γ) ἕτερον κ) τὸν ἀερισερὸν, ὀνομάσας αὐτὸν, βοάζ. ἐχώνδυσε γ) κ) θάλασσαν χαλκλὼ εἰς ἡμισφαίριον ἐγγεγραμμένον, σκλήθη γ) τὸ χαλκούργημα, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. λῶ γὰρ ὁ λετὴρ τλὼ διάμετερον πηχῶν δέκα, κ) ὅπὶ παλαιστιαῖον πάχος κεχωνδυμένος. ὑπεί εισο γ) κ) τὸ μεσαίτατον τῦ κύτους σφεῖρα σφειλημμένη εἰς ἕλικας δέκα. λῶ γ) τλὼ διάμετερον πήχεος. σφειεσήκεσαν γ) σφεὶ αὐτλὼ μόχοι δώδεκα, σφὸς τὰ κλίματα τῷ τεσσάρων αἰόλμων βλέποντες, καθ' ἕκασον αὐτῷ ῥεῖς, ἔστω τὰ ὀπίσθια νενδυκότες, ὥςτ' αὐτοῖς ὄπικαθέζεσθαι ἡμισφαίριον, κ) σφειαγωγὴν ἔνδον ὄπιθεν. ἐδέχετο δὲ ἡ θάλασσα, βάδους διχιλίους. ἐποίησε γ) κ) λουτῆρων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. ζύτων ἑκάστη μῆκος γεγόνει πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἐξ. σωνεκέκλειτο γ) τὸ ἔργον κ) μέσσις τετορνδυμένον, ἕτινες τέσσαρες ἦσαν κιονίσκοι κ) γωνίαι ἐς ὧτες τετράγωνοι, τὰ πλάσεα τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέσσις ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. λῶ γ) ταῦτα τειχῆ διηρημένα, ἑκάστω γ) χώραν δέος ἐπέσχεν εἰς ὑπόδεκσιν κατεσκευασμένον. ἐφ' οἷς ἐτετόρδατο, πημὲν λέων, πημὲ ταῦρος, & ἀετός. ὅπὶ γ) τῷ κιονίσκων ὁμοίως ἐξείργασο τοῖς κ) τὰ πλάσεα τε τορνδυμένοις. τὸ γ) σαῦ ἔργον ὅπὶ τεσσάρων ἐωρυόμενον ἔχοχῶν εἰς ἥκει. χωνδυτοὶ δ' ἦσαν ἔτοι, πλήμνας κ) αὐτυγας πήχεως κ) ἡμίσυ ἔχοντες τλὼ διάμεζον. ἐθαύμασεν αἴ τις τὰς ἀψίδας τῷ τεχχῶν θεασάμενος, πῶς συντετορδυμένας κ) τοῖς πλαγίοις τῷ βάσεων σφοσλωσμένας ἁρμονίως τ' αὐτυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δ' ὅμως ἕτεος ἔχυσαν. τὰς γ) γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὦμοι χειρῶν ἀνατεταμένων. οἷς ἐπεκάθητο σφεῖρα κ) κλισὶν ὄπικειμένη τὸν λουτῆρα ταῖς χερσὶν ἐπαναπαυόμενον ἀετῦ & λέοντος αὐταῖς ἐφηρμοσμένων, ὡς σύμφυτα ταῦτ' εἶ) δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ γ) τούτων φοίνικες ἦσαν τετορδυμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῷ δέκα βάσεων ὑπῆρχε. σφοσεξειργάσατο γ) κ) κυθεσγαύλους δέκα λετῆρας τροχύλους χαλκοῦς, ὧν ἕκασος ἐχώρει τεσσαράκοντα χόας. τὸ γὰρ ὕψος εἶχέ τεσσάρων πηχῶν, κ) ἴσοτον ἀπ' ἀλλήλων αὐτοῖς διεσήκει τὰ χείλη. πίθησι γ) τοὶς λετῆρας τούτους ὅπὶ τῷ δέκα βάσεων τῷ κλιθεισῶν μεχωνώθ. πέντε γ) λετῆρας ἐξ ἀερισερῦ μέρεσις τῦ ναοῦ. ἐτέτραπτο γ) τῦτο κ) βορέαν ἄνεμον. κ) τοσοῦτοις ἐν τῦ δεξιοῦ σφὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τλὼ ἀνατολήν. κατὰ δ' αὐτὸ κ) τλὼ θάλασσαν αἰέθηκε. πληρώσας γ) ὕδατος, τλὼ μὲν θάλασσαν ἀπέδεξεν εἰς τὸ νίπτειν τοὶς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας κ) τοὶς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ὅπὶ τὸν βωμόν. τοὶς γ) λουτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῷ ὁλοκαυτουμένων ζώων, κ) τοὶς πόδας αὐτῷ.

in omnib⁹ quæ artificiosè in tẽplo fieri voluit. Is fecit duas columnas æreas crassitudine quatuor digitorum, altas decem & octo cubitos, quarum circumferentia duodecim cubitos cõplectebatur. his imposita erant capitella fusilia liliata, proceritate quinque cubitorum: quibus circundata erant reticulaærea, quæ operiebãt lilia, dependebántque inde duæ series malorum punicorum ducentorum numero. Has columnas posuit in aditu vestibuli, alteram à dextris nominatam iachin, alteram à sinistris nominatam boz. Fecit etiam vas aheneum fusile semiorbis specie, quod propter capacitatem appellatum est mare. Erat enim labrum patens per dimetientem lineam in cubitos decem, crassitudine palmari. eius meditullium sustinebatur spira decies replicata, cuius dimetiens linea fuit cubitalis. Id labrum circũstabãt duodecim iuuenci ad tractus quatuor ventorũ obuersi terni, quorum postica subsidebant, vt eis orbiculare illud vas incumberet, in medio sui depressius. Capiebat autem hoc mare congiorum tria millia. Fecit præterea labrorum decem bases æreas quadrangulas. harum quæque longitudine fuit cubitorum quinque, latitudine quatuor, altitudine trium. huius operis partes seorsim fabricatæ sic compingebantur. Quatuor erant columellæ per totidem angulos dispositæ quadrangulæ, quibus latera basium vtriusque inserebantur: erant autem hæc tripartita, & inter iuncturas cælaturis distincta, alibi leonis effigie, tauri alibi aut aquilæ. Columellæ quoque eisdem cælaturis erant ornatæ. Totum verò opus quatuor rotis suspendebatur, quæ fusiles erant, habebántque modiolos & radios, sesquicubitali inter vtramq; extremitatem interuallo. erátque mirum videre rotarum circumferẽtias, quomodo lateribus basium coaptatæ cantis suis insistebant. Angulos autem supernè continebant fusiles humeruli manuum extensarum. his imposita erat spira, cui labrum inserebatur, ita vt manibus sustineri videretur: qua parte effigies leonum & aquilarum sic erant adaptatæ, vt connatas putares, interuenientibus inter eas palmarum arbusculis. Atque hæc fuit decem basium structura. Deinde ex eodem ære fecit decem labra rotunda conchæ specie, quorum quodque capiebat congios quadraginta. erat enim altitudo quatuor cubitorum, & tantundem spatij patebat inter margines. Ea labra decem illis basibus imposuit, quas mechenoth sua lingua appellabant. horum quinque ad sinistrum latus templi septentrionale collocauit, totidem ad dextrum australe, ita vt Orientem spectarent: quo loco etiam mare illud dedicauit. Omnibus deinde aqua repletis, mare quidem in eum vsum assignauit, vt inde sacerdotes templum ingredientes manus ac pedes abluerent, ad altare ascensuri: labra autem vt eorum aqua purgarentur intestina ac pedes animantium ad holocautoma destinatorum.

Fabricauit etiam altare æreum viginti cubitorum longitudine, totidem latitudine, altitudine decem, in quo holocautomata incenderentur. Fecit item vasa eius ex ære omnia, lebetes & amulas, tenacula & harpagones & reliqua, auri fulgorem referentia. Mensas quoque multas dedicauit rex, & in his vnam magnam auream, in qua proponebantur sacri panes: reliquæ non multo deteriores diuerso modo factæ sustinebant phialas & pateras aureas vigesies mille, argentearum quadraginta millia. Candelabrorũ item fecit decem millia, iuxta præceptum Moysis: ex quibus vnum in templo dedicauit, vt interdiu luceret iuxta legem: & mensam vnam impositos panes habentem, sitam ad septẽtrionale templi latus ex aduerso cãdelabri. id enim ad australe latus, collocauerat. medium autem inter vtrũque locum obtinebat altare illud aureum. Hæc omnia continebat anterior illa tẽpli pars quadraginta cubitos longa & velo disparata ab adyto. illò enim arca erat inferenda. Cantharorum autem vinariorum octoginta millia rex comparauit, & phialarum aurearum millia decem, argentearum verò alterum tantum. Lancium item aurearum ad offerendam in eis similam maceratam ad altare, octoginta millia, duplum verò argentearum. Craterarum quoque in quibus similam oleo subigebant, sexaginta millia aurearum, & alterum tantum argentearum. Mensurarum verò quales Moysi hin vocantur, & assaron, aurearum erant viginti millia, & duplicatus numerus argentearum. Acerræ quoque aureæ quibus odoramenta in templum inferri solent, erant numero viginti millia: & aliæ quibus deferebatur ignis à magno altari in paruum intra templum situm quinquaginta millia. Paratæ erant & sacerdotales vestes in vsum pontificum, annumeratis talaribus & epomidibus atque logio cum suis gemmis in viriuersum mille. Corona verò in qua Moyses Dei nomen inscripsit, vnica fuit, & vsque in hodiernum permansit. Stolas autem sacerdotales è byssio fieri curauit, cũ decies mille zonis purpureis, & rubarum quales Moyses præscripsit ccm. Item alias stolas byssinas Leuitis hymnorum cantoribus, numero ducenta millia. Instrumentorum præterea musicorum, quæ naula & cinnyræ vocantur in vsum hymnodiarũ ex electro confecit quadringenta millia. Quæ omnia Solomon ad honorem Dei magnificè parauit, nullis parcens sumptibus: sed omni liberalitate vsus hæc in thesauris Dei condidit: Circumdedit deinde templo septum quoddam trium cubitorum altitudine, quod nostra lingua gison vocamus, excluſurum profanam multitudinem, & solos sacerdotes admissurum, extra hoc septum erat fanum, porticibus magnis ac latis cinctum, & portis altis patens: quarum singulæ singulos ventos spectabant, & foribus auratis claudebantur, in hoc fanum cuilibet è populo, puro modò ac casto, & præscriptorum legis obseruanti accessus patebat. Dici autem non potest, ac vix etiam oculis credi, quàm mirandum fuerit illud exterius fanum. vallibus enim expletis, tam profundis, vt ad prospectũ oculi caligarẽt, & aggesta ad quadringẽtos cubitos ter-

A κατεσκεύασε ὁ δὲ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν ἐίκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσοῦτον εὖρος, τὸ δ' ὕψος δέκα, πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δ' αὐτὸ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας, ἐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας καὶ ἅρπαγας, καὶ πᾶν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίου χρυσοῦ καὶ τὸ κάλλος. ἐκαπέζωσε τε τὸ πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς, καὶ μίαν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐπίθεσαν τοὺς ἄρ-

B τους τῷ θεῷ. καὶ ταύτης πλατυτέρας μυρίας πρὸς αὐ ἑτέρῳ ἔσπῳ χρυσῆς. ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ αὐτόνδυα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τεσσαρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν μωυσέως πρόσταγμά. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν ἵνα καίηται καθ' ἡμέραν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. καὶ τράπεζαν μίαν ὑπεστρωμένην ἄρτοις πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέκρυ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ

C νότον ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς, μέσον αὐτῶν ἐκεῖτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τοῦ περιφράκτου πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἦν κιβωτὸς ἐμελλε κεῖσθαι. οἰνοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρύσεων δέκα. ἀργύρεας δὲ διπλασίονας. πινάκων δὲ χρύσεων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς πεφυραμένης σεμιδάλεως τῷ βωμῷ μυριάδας ὀκτώ, τούτων δ' ἀργυρᾶς διπλασίονας. κρατῆρας δ' οἷς ἐκέφυρον τὴν σεμίδαλιν μετ'

D ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους. ἀργυρέους δὲ, δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ τῆς μωυσέως εἶν καὶ ἐσσάρων σκαμμόνια, χρύσεα μὲν δισμύρια. ἀργύρεα δὲ, διπλάσιονα. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ ἐν οἷς ἐκόμιζετο θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως ἄλλα θυμιατήρια, οἷς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ πῦρ ὅτε τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν ἐν τῷ ναῷ, πεντακισμύρια. στολὰς δὲ ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη εἰς ἣν μωυσῆς τὸν θεὸν ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμεινεν ἄχρι τῆσδε

E τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς, ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἑκάστην πορφύρεας μυρίας, καὶ σαλπίγγων καὶ μωυσέως ἐντολὴν, μυριάδας εἴκοσι. καὶ στολὰς τοῖς ὑμνῳδοῖς τοῖς λευίταις ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται ναύλαι καὶ κιννύραι ἐξ ἠλέκτρου κατεσκεύασε, τετρακισμύρια. ταῦτα

F πάντα ὁ σολομὼν εἰς τὴν τοῦ θεοῦ τιμὴν πολυτελῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε μηδενὸς φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ πρὸς τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γείσου μὲν καὶ τὴν ὀπιχώριον γλῶτταν, θειγκὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς ξηῶν πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς

G τ' εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένον αὐτὸ τοῖς ἱερεῦσι σημαίνοντα. τότε δ' ἔξωθεν ἱερὸν ὠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι στοὰς ἐγγείους μεγάλας καὶ πλατεῖς, καὶ πύλας ὑψηλὰς εὐεσταλμένας. ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν ἀνέμων τέτρασται χρυσέαις πλειομένη θύραις εἰς τοῦτο τοῦ λαοῦ πᾶσιν οἱ διαφέροντες ἀγνείᾳ καὶ καθαρότητι τῶν νομίμων εἰσπέσειν θεμιτὸν ἦν καὶ λόγῳ παντὶ ἀπόρρητον, μᾶλλόν τις εἰπεῖν καὶ τοῦ ὕψους, τὸ τέ-

τρων ἔξωθεν ἱερόν. μεγάλας γὰρ ἐμφορήσας φάραγγας, αἷς ἦν βάθος ἀπέφθον καὶ δὴ πόνῳ νοσάντας ἰδεῖν, καὶ ἀνα-

καὶ ἀναβιβάσας εἰς τριακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐφ' ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο κατεπέδασε. καὶ δὴ τοῦτο ὑπῆρθεν ὂν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τοῦ ναοῦ. περιελαμβάνει δ' αὐτὸ καὶ στοὰς διπλᾶς μὴν τὸ κατασκεύασμα, λίθου δ' αὐτοφυοῦς τὸ ὕψος κίοσιν ὑπερηφάνοις ὁρᾶσθαι δ' αὐτὰς ἦσαν ὑπὸ κέδρου φαιὸν ὀμμασιν ὀξυσμένοις. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ λίτρῳ πάσας ἐπίστωσεν ἐξ ἀργύρου. τὰ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ κάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων, καὶ τῆς εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἕτεσιν ἑπτὰ συνετέλεσας, καὶ πλούτου καὶ εὐθυμίας ὑπερβολὴν ἐξήνεγκεν πομπάμενος ὡς οὐ τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἂν τοῦ παντὸς κατασκευασθῆναι χρόνῳ ταῦτα ἐν ἔτεσιν ὀλίγῳ. τοῦ δὲ μεγέθους συνεκτιμήσας τὸν ναὸν συμπεραινθῆναι, πράψας τὴν ἡμέραν καὶ πρεσβυτέρους τῶν ἑβραίων, ἐπέλυσεν ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὁμολογοῦντα τὸν ναὸν καὶ μεγαλομοῦντα τοῦ θεοῦ κλῆσιν εἰς αὐτόν. καὶ ἑορταζηλθείσης εἰς τὰ ἱεροσόλυμα πάσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνῆλθον. ὑπὸ μὲν τῶν ὑπηκοείων θυεῖ, ὑπὸ δὲ τῶν μακεδόνων ὑπερβερεταίῳ λεγομένῳ. συνέδραμε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον, καὶ ὁ τῆς συνοπτηλίας καιρός, ἑορτὴς σφόδρα παρὰ τοῖς ἑβραίοις ἁγιωτάτης καὶ μεγίστης. βαστάσαντες οὖν τὸν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, μὴν μουσῆς ἐτάξατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν θυσιῶν τοῦ θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. προσῆγον δὲ μυρίαι θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ λοιποί). ἀπονοσάντες τε καὶ πολλῶν ἱερείων ἅμα τὴν ὁδὸν καταντλέντες, καὶ θυμιῶντες ἄπειρόν τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν προειρημένον ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τοῖς προῤῥωτάτω τυγχάνουσιν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γνωρίζειν ὑπόνοιαν θεοῦ καὶ κατοικισμὸν κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, εἰς νεοδμήτον αὐτοῖς καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ ὑπ' ὑμνούντες ὑπὸ χορεύοντες ἕως εἰς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμον. τότε μὲν ἦν τοῦ ζόφου τὸ κιβωτὸν μετάνεστον. ὡς δὲ εἰς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετανεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη, μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς, μεταξὺ τῶν χερουβεῖν τὸ δύο κατέθεσαν. αἱ δὲ τοὺς θαρσεῖς συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τεχνίτου κατασκευασμέναι, τὸ κιβωτὸν ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινὶ καὶ θόλῳ κατεσκέπασαν. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς οὐδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, αἳ τοὺς δέκα λόγους τοὺς ὑπὸ τοῦ θεοῦ λαληθέντας ἐν σταμνίῳ ὄρους ἐγγεγραμμένους αὐτοῖς ἔσωζον. τὸ δὲ λυχνίαν καὶ τὴν ἑστίαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τοῦ ναοῦ πρὸ τοῦ ἀδύτου, καὶ ταῖς αὐταῖς τόποις, ἃς καὶ τότε ἐν τῇ σκηνῇ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀπέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀπτέρως τὴν θύραν, ὡς ἀνοιχθείσης αὐτὸ κατανοεῖσθαι ἐξ καὶ βλέπειν τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν θυσιῶν πολυτελείαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο. ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὸν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πλῆμμα νεφέλης ὁ σκληρὸν, ὑδατῶδες ὥρᾳ χειμῶνος ὑστὸ γέμων ἴσως), κεχυμένον δὲ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσέρρυει. καὶ τὰς μὲν ὄψεις τοῦ ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους ἐπισκότει. τὰς δὲ διανοίας τὰς ἁπάντων, φαντασίαν καὶ δόξαν παρεῖχεν, ὡς τοῦ θεοῦ κατοικήσοντος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατασκιάσοντος ἤδη ὂν αὐτοῦ. καὶ οἱ μὲν διὰ ταύτης εἶχον αὐτὸν τὴν ἐννοίας. ὁ δὲ βασιλεὺς σολομὼν ἐξεστηκὼς, ἔτυχε γὰρ καθεζόμενον, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν θεὸν

eam vertici montis, in quo templum extructũ A
est æquauit: atque hoc modo factum est vt area
fani cum solo templi æquaretur. hãc cinxit du-
plicib. porticibus, quas columnę è natiuo saxo
sustentabant, & laquearia cedro expolita tege-
bant. Fores verò habebant omnes ex argento IIII.
fabricatas. His tam magnis ac pulchris operib. 3. Reg. 8.
& donariis septennio perfectis, non ad opulen-
tiæ modò, sed & celeritatis ostentationem: quæ
enim ætatem integram hominis poscere vide-
bantur, tam breui si ad magnitudinẽ cõferatur
tempore erãt absoluta: Solomon rex per litteras B
iussit magistratus ac seniores Hebræorum totũ
populum Hierosolyma congregare, ad spectã-
dum templum, & ad transferendam illuc arcã
Deo sacratam: denuntiatáque omnibus profe-
ctione Hierosolymitana, septimo demum mẽ-
se conuenerũt, qui nostratibus est thuri, Mace-
donibus hyperberetæus: incidítque in idem tẽ-
pus scenopegia, festum apud Hebręos sanctissi-
mum & maximum. Tollentes igitur arcam, &
tabernaculum quod Moyses construxerat, & C
omnia vasa ad ministerium sacrificiorum Dei
parata, transportauerunt in templum: accesse-
rúntque illò cum victimis tam rex quàm vni-
uersus populus ac Leuitæ, libaminibus & mul-
to hostiarum sanguine viã perfundentes, & in-
finitam vim odoramentorum adolentes, vt cir-
cumquaque totus aër suauitate repletus etiam
longè remotis sentiretur, constanti omnium o-
pinione, aduentare Deum ad inhabitandum re-
cens extructum ac dedicatum sibi locum. nam
neque hymnos canentibus, neque choreas du- D
centibus, lassitudo est oborta, dum ad templum
peruenirent. atque in hunc modum arca est
translata. Quum verò iam in adytum inferri de-
beret, reliqua quidem multitudo abscessit, soli
verò baiulantes sacerdotes inter duos cherubi-
nos eam deposuerunt: quę effigies coniunctis
alarum extremitatibus (sic enim artifex eas fe-
cerat) arcam velut sub vmbella aut tholo pro-
texerunt, cõtinebat hęc nihil aliud quàm duas
tabulas lapideas, quę decem præcepta, Dei ore
in monte Sina prodita, insculpta eis conserua- E
bant. Candelabrum autem & mensam & altare
aureum statuerunt in templo ante adytum, eis-
dem locis in quibus in tabernaculo priùs sita
fuerant: vbi quotidianas hostias offerebant. Cę-
terùm altare æreum pro foribus templi est po-
situm, vt apertis illis in conspectu esset sacrifi-
ciorum magnificentia. reliquum verò vasorum
instrumentum omne in vnum congestum, in-
tra templum est repositum. Postquam autem
omnibus quę ad arcam attinebant ritè peractis
sacerdotes sanctuarium exiuerunt, repente glo-
bus nebulę, non asper, nec qualis hiberno tem-
pore grauidus pluuia condensatur, sed diffusus
ac temperatus in templum influxit: & primò
sacerdotum visum vt vix se inuicem cernerent
obscurauit, deinde in omnibus eam cogitatio-
nem excitauit, quòd Deus in templum descen-
dens, præsens ac libens hoc domicilium sibi o-
ptaret. His talia voluentibus animo, rex qui tũ
fortè sedebat, assurrexit: verbísque & se & Deo

dignis cæleſte numen eſt allocutus. Tu qui- A
dem, inquit, ſempiternam domum habes Do-
mine, nec ignoramus te tibi ipſi hanc vniuerſi
molem condidiſſe, quæ cælo, aëre, terra & ma-
ri conſtat: quam totam imples, nec tamen ab
ea caperis. hoc verò templum ideo tuo nomini
adornauimus, vt in hoc ſacrificiis ac precibus
in cælum miſſis tibi propitio litaremus, certo
perſuaſi quòd & hîc ades, & nuſquam interim
abes. Cùm enim omnia videas, audias omnia,
nihil obſtabit hæc ædes quo minus vbicunque B
te dignum eſt habites, à nemine alienus, & om-
nibus proximus, præcipuè his qui te deſiderant
nocte diéque præſens ac propitius. His voci-
bus Deum precatus, vertit orationem ad po-
pulum, docens eos de potentia Dei ſimul &
prouidentia. Hunc Dauidi ſuo patri futura,
quæque euenerint, quæque euentura ſint præ-
dixiſſe: hunc ipſi nondum nato nomen impo-
ſuiſſe, quo vocandus eſſet: quódque paterni re-
gni ſucceſſor templum ei ædificaturus eſſet C
prænunciaſſe. ergo cùm vaticinium magna ex
parte euentu ſit comprobatum, debere eos
Deo laudes afferre cum gratiarum actione, &
de promiſſionibus futuræ felicitatis nihil du-
bitare, quibus iam nunc fidem aſtrui con-
ſpicerent. His affatus multitudinem rex, rur-
ſum ad templum vertit oculos, & extenſa ad
multitudinem dextera: Operibus quidem, in-
quit, impoſſibile eſt hominibus gratiam Deo D
pro acceptis beneficiis reddere. Nullius enim
rei diuinum numen indiget, nimirum maius
quàm cui tales retributiones conueniant. ſed
hoc vno quo nos cæteris animantibus præ-
ſtantiores voluiſti, laudare nos maieſtatem
tuam decet, & pro his quibus familiam meam
atque Hebræorum populum dignatus es, ne-
ceſſe eſt gratias agere. Qua enim re magis vel
parum propitius placandus, vel in fauore es E
retinendus, quam voce, quam ex aëre hauri-
mus, & per hunc rurſum aſcendere nouimus?
Quapropter gratias tibi ago, primùm quòd
patrem meum ex obſcuro loco ad tantam glo-
riam euexiſti: deinde quòd mihi ipſi in præſen-
tem diem omnia quæcunque promiſeras præ-
ſtitiſti: precórque vt in poſterum largiaris quæ
Deus hominibus caris largiri poteſt, & fami-
liam noſtram in ſempiternum augeas: quem-
admodum patri meo & viuo & mortuo es F
pollicitus, quòd apud nos regnum ſit perman-
ſurum, & per innumeras ſucceſſiones propa-
gandum. Hæc igitur nobis concede, ſimúlque
meis omnibus virtutem qua potiſſimum de-
lectaris. Ad hæc ſupplex oro, vt aliquid de tuo
ſpiritu ad hoc templum incolendum deducas,
vt nobis appareat, in terris quoque te degere.
Alioquin tibi paruum eſt domicilium vniuer-
ſum hoc cæli conuexum, nedum hoc quale-
cunque templum. Tu tamen hoc vt propitium
integrum ſeruato à vi hoſtium, oro & tãquam G
poſſeſſionis tuæ curam gerito. Et ſi quando po-
pulus in peccatum prolapſus, ob hoc te affligé-
te aut ſterilitate terræ, aut peſtilentia, ſimiliue
malo mulctatus fuerit, qualibus in pietatis præ-
uaricatores ſoles animaduertere: ac deinde af-
fluens ad tuum templum ſupplex cõfugerit, ſa-
lutem votis expetens: exaudi tanquam præſens,

οἷς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, & καλῶς
εἶχεν αὐτῷ λέγειν. σὺ γὰρ εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις,
ὦ δέσποτα, καθ' ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα τὸν οὐρανὸν
οἶδαμεν καὶ ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, διὰ ὧν ἅπαντων
ἐδὲ τούτοις ἀρκούμενος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατε-
σκεύασα τὸν ναὸν ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰς δυ-
χὰς θύοντες καὶ καλλιερούντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν
ἀέρα. καὶ πεπεισμένοι δίχα τελοίημεν ὅτι παρῇ, καὶ μά-
λιστα ἐκ ἀφέσηκας ἐξ οὗ σαυτοῦ. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἐ-
φορᾷς & πάντα ἀκούειν, ἐδὲ ναοῦ ὅπως σοι θέμις οἰκεῖν
ἀπολείπῃς τοὺς πάντας, μᾶλλον δὲ πᾶσιν ἐγγὺς εἶ. μάλ-
λιστα δ' ἐκάστῳ καὶ βουλομένῳ καὶ δίχα νυκτὸς καὶ ἡμέρας
συμπαρῇ. ταῦτ' ὀπιθεώσας πρὸς τὸν θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς
τὸ πλῆθος τοὺς λόγους, ἐμφανίζων τοῦ θεοῦ τὴν δύναμιν αὐ-
τοῖς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὅτι Δαβὶδ τῷ πατρὶ, πρὸ τῶν μελλόν
των ἁπάντων καθὼς ὑπεβέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γε-
νόμενα) τὰ λείποντα δηλώσειε, καὶ ὡς αὐτὸς ὀπιθεὶς ὄνο-
μα τῷ μέλλοντι γεγυμνωμένῳ, καὶ τὶς μέλλοι καλεῖσθαι
πρόπαις. καὶ ὅτι τὸν ναὸν θεῷ ᾠκοδομήσειεν αὐτῷ βα-
σιλεὺς μὴ τὸ τοῦ παιδὸς τελοῦντι γηρώμενος. ἃ βλέποντας
καὶ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν ὑπερέχειν, τὸν θεὸν ὑμνο-
λογεῖν ἀξίους. καὶ μὴ πρός τινος ὑπονοήσαι ὧν ὑπέκειται
πρὸς δύναμιν ὡς ἐκ ἐσομένων, πίστας ἐκ τῶν ἤδη
βλεπομένων. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βα-
σιλεὺς, ἐφορᾷ πάλιν εἰς τὸν ναόν. & τὰ δεξιὰ εἰς τὸν ὄχλον
ἀνασχών. ἔργοις μὲν εἶπεν ὁ δυνατὸν ἀνθρώποις ὑπὲρ ὧν
θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπρεπὲς γὰρ τὸ
θεῖον ἀπαίτων χρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ᾧ γὰρ τὰ ἄλλων
ζώων ὑπὸ σὲ δέσποτα κρείττονες γεγόναμεν, τοῦτο τιμὰ
σὲ ὑμνεῖν μεγαλοφυΐᾳ πρέπει, & πρὸς τὰ ὑπηργμέ-
νων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον, καὶ τὸν ἑβραίων λαὸν δύνα-
εισεῖν ἀνάγκη. πίνι καὶ ἄλλῳ ἱλάσασθαί τε μειωῦντα, καὶ
δίχα μύρου δὲ μὴ δεξιώτερόν ὄζειν ἡμῶν, ἢ φωνῆ, ἢ οἷς
ἀέρος ἔχομέν τε, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀνιέσαι οἴδαμεν.
χάριν οὖν ἔχειν αὐτῆς ὀφείλω σοι, πρῶτά τε τὸν πατέρα
πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην ἀνήγαγες δόξαν.
ἔπειτ' ἐμοὶ τὰ αὐτὰ μέχρι τῆς παρούσης ἡμέρας
ἃ προεῖπας πεποίηκότι. δέομαί τε τὰ λοιπὰ χορηγεῖν
ὅσα θεῷ δύναμις ἀνθρώποις ὑπὸ σὲ τεταγμένοις, καὶ
τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν, ὡς καὶ ὡμολό-
γησας Δαβὶδ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ πρὸ τοῦ
τελευτῆσαι, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ, & τὸ ἐκείνου
γένος αὐτοῦ διαδοχὰς ἀμείψει μακρίας. ταῦτ' οὖν
ἡμῖν ἐπάρκεσον, καὶ πᾶσι τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ᾗ συγχαί-
ρεις ἐνδείκνυ. πρὸς δὲ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα
τοῦ σοῦ πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν & ὑπὲρ
γῆς ἡμῖν φαίνῃ. σοὶ μὲν γὰρ μικρὸν οἰκητήριον καὶ
τὸ πᾶν οὐρανός. καὶ γὰρ καὶ τοῦτον ὄντων κύτος, οὐχ ὅπ
γε θεοῦ ὁ τυχὼν νεὼς ἀλλὰ φυλάσσειν τε ἀπόρθητον
ὡς ἴδιον ἐκ πολεμίων εἰς ἅπαν, καὶ πρέπειν ὡς οἰ-
κείᾳ κτήματος ἐνδέχεται. κἂν ἁμάρτῃ ποτὲ ὁ
λαός, ἐπεσεῖται πληγῇ τινι κακωθῇ δίχα τινὸς ἁμάρτοι
ἐκ σοῦ γῆς ἀκαρπίᾳ καὶ φθορᾷ λοιμικῇ εἴ τινι τούτων
τῶν παθημάτων, οἷς σὺ τοὺς ἐνδεεῖς τι τ' ὁσίων με-
τέχειν, καὶ καταφύγῃ πᾶς ἀθεωθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκε-
τεύων σε καὶ σωθῆναι δέομενος, ἐπήκοος αὐτοῦ γενόμενος
ὡς ἔνδον ὢν ἐλέησης καὶ τὰ συμφορῶν ἀπαλλάξῃς.

Τοῦ-

ταύτῃ δ' ἐχ ἑβραίοις μόνον δίδομαι ὧν δεῖ σοῦ τιμὴ A
βοήθειαν ἐὰν σφαλεῖσιν, ἀλλὰ δὲ καὶ ἂν ὑπὸ περάτων τῆ
οἰκουμένης τινὲς ἀφίκονται, καὶ ὁπόθεν, παρὰ σὲ ἐπόμενοι
καὶ τυχεῖν τινὸς ἀγαθῶν λιταρευσόμενοι, δὸς αὐτοῖς ἐπή-
κοος γενόμενος. ἵνα γὰρ καὶ πᾶσιν πάντες ὅτι σὺ
μὲν αὐτὸς ἐβουλήθης παρ' ἡμῖν κατασκευασθῆναί σοι
τὸν οἶκον. ἡμεῖς δ' ἐκ ἀπανθρωποι τὴν φύσιν ἐσμεν,
οὐδ' ἀλλοτρίως πρὸς τοὺς ἐκ ὁμοφύλους ἔχομεν, ἀλλὰ
πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σοῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν ἀ- B
γαθῶν ὄντων, ὑπάρχειν ἠθελήσαμεν. εἰπὼν ταῦτα, καὶ
ῥίψας ἑαυτὸν ὅτι τὴν γῆν, καὶ ὅτι πολλὴν ὥραν προσ-
κυνήσας, ἀναστὰς ἀπὸ θυσίας τῷ βωμῷ προσῆγε. καὶ γε-
μίσας τῆ ὁλοκλήρων ἱερείων ἐναρξάμενα τὸν θεὸν ἤ-
δησε ἤγουν τὴν θυσίαν προσδεχόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ
αἴθρας ἀφανισμὸν καὶ πάντων ὁρώντων ὅτι τὸν βωμὸν
εἶχεν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ κατεδέσατο. ταύτης δὲ τῆς
ὀπτασίας γενομένης, ὁ μὲν λαὸς ὅλος ἐπὶ τοῦτ' εἰκά- C
σας ἐὰν τῆς ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ ἀγαθευθῆς ἐσομένης. καὶ
ἠδεῖς προσκυνεῖ πεσὼν ὅτι τοὔδαφος. ὁ δὲ βασιλεὺς
ὑμνεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος ταὐτὸ εἰπεῖν παρώρ-
μα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τοῦ θεοῦ πρὸς αὐ-
τοὺς εὐμενείας, δι' ἃ ὁμοίους δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνειν ἀεὶ τοῦ
παρ' ἐκείνου, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ὑπὸ πά-
σης φυλάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ,
καὶ τὰς ἐντολὰς τηρεῖν ἃς διὰ μωυσέως αὐτοῖς ἔδωκεν
ὁ θεὸς διαμενούσας. ἔσεσθαι γὰρ ἅπας οὕτω τὸ ἐ- D
βραίων ἔθνος, καὶ παντὸς ἀνθρώπων βίους μακαριώ-
τερον. παρεκάλει τε μεμνῆσθαι ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ
παρόντα ἀγαθά, τούτοις αὐτὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μεί-
ζω καὶ πλείω κατασήσουσι. ἐὰν γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον
δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην, διὰ ταῦτα προσῆκεν
ὑπολαμβάνειν. εἰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἅπας μέγα τὸ
κτήσασθαί τι τῆ ἐκ ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ πε-
ποιησθέντα καὶ μηδὲν ἀμπρτεῖν εἰς ἐλάττωμα αὐτῆ. ὁ μὲν
οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆθος, διά- E
λυει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ἱερὰ τε ἑαυτοῦ καὶ
πάντων ἑβραίων. ὡς μόχοις μὲν καταθύσας μυρίους
καὶ δισχιλίους, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν
δὲ ναὸν τότε πρῶτον ἔγνωσαν ἱεροπρεπῶς κατεσκευασμένον. καὶ κα-
τευωχήθησαν ἐν αὐτῆ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ἑβραῖοι. ἐπὶ δὲ καὶ τὴν ἀκλινοστημίαν καλουμένην ἑορ-
τὴν, πρὸ τοῦ ναοῦ λαμπρῶς καὶ μεγαλοφρόνως ὅτι ἑπ-
τὰ ἡμέρας ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς σὺν ἅπαντι τῆ λαῆ F
κατευωχούμενος. ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ὑποχρέωντες
ταῦτα, καὶ μηδὲν οἱ δεῖ τὴν περὶ τὸν θεὸν εὐσέβειαν,
πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι τοῦ βασιλέως ἀπολύσαντας ἀπῆ-
σαν, εὐχαριστήσαντες τῆ βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐ-
τοὺς προνοίας, καὶ ὧν ἐπεδείξατο ἔργων, καὶ δεξάμενοι
τῆ θεῆ παραχεῖν αὐτοῖς εἰς πολὺν χρόνον σολομῶ-
να βασιλέα. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο μὴ χαρᾶς
καὶ παιδιᾶς, ὕμνοις εἰς τὸν θεὸν ᾄδοντες, ὡς ὑπὸ
τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ὅτι τὰ οἰκεῖα πά-
σας αὐσας. καὶ οἱ μὲν τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν G
ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλ-
λος ἰσορήσαντες αὐτῆ, καὶ θυσιῶν ἐπ' αὐτῆ μεγά-
λων καὶ ἑορτῆ μετειλαβόντες εἰς τὰς αὐτῆ ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅτε δ' ἐκήρυττεν τῆ βασι-
λεῖ κατὰ τοὺς ὕπνους, ἐσήμαινεν αὐτῷ τῆς δυχῆς ἐπήκοον τὸν θεὸν γεγονέναι. καὶ ὅτι φυλάξοι τε τὸν ναὸν,
καὶ διαπαντὸς ἐν αὐτῆ μένοι τῆ ἐκγόνῳ αὐτοῦ καὶ τῆς ἁπάσης πληθύος τὰ δίκαια ποιούσης.

& miseratus eos è calamitatibus eripe. Nec solis Hebræis errantibus hanc opem à te precor: sed etiam si ab extremis orbis finibus aliqui venerint, aut vndecunque profecti in hoc loco boni quippiam impetrare a te voluerint, exoratus illis largire. Sic enim omnibus erit euidens, quòd & tu hanc ædem apud nos tibi extrui voluisti, & nos nec inhumani sumus, nec alienigenis iniqui, sed libenter ferimus te communiter omnibus tum opitulatorem esse, tum bonarum rerum omnium largitorem. Hæc locutus & pronus humi stratus, cùm aliquandiu adorauisset surrexit, hostiáque ad altare adhibuit: quumque id solidis victimis repleuisset, litatum Deo manifesto argumento cognouit. Ignis enim ex aere emicans, omnibúsque inspectantibus in altare delapsus, correptas victimas absumpsit: ad quod prodigium populus haud dubiam coniectuam fecit, in eo templo numen esse habitaturum, & præ gaudio procidens in solum, vnanimiter adorauit. Rex autem ad laudes Dei versus, multitudinem ad idem hortabatur, quandoquidem signa vidissent eius beneuolentiæ: precandum admonens, vt perpetuò talem se exhibeat, & mentem eorum puram ab omni peccati labe custodiat in iustitia & religione, quo possint præcepta per Moysem diuinitus tradita constanter obseruare. Sic enim fore genus Hebræorum felicissimum omnium, & cæteris mortalibus longè beatius. Simulque iubebat eos meminisse, quòd quibus artibus parauissent tanta bona, eisdem & hæc retenturi essent, & alia maiora atque cumulatiora quæsituri. Neq; enim aliter existimandum, quàm iustitiæ ac pietatis merito hæc illis contigisse. esse autem facilius parare quæ desint, quàm parta tueri, & cauere ne vllum detrimentum admittatur. His affatus multitudinem rex, concionem dimisit, factis primum factis tam pro se quàm pro populo: mactauítque vitulorum duodecim millia, agnorum cētum & viginti millia: nam tum primùm templum victimarum cruore imbutum est, & omnes Hebræi cum liberis ac vxoribus epulo sunt excepti. Præterea scenopegię festum ante templum splendidè ac magnificè rex per quatuordecim dies celebrauit cum vniuerso populo epulatus. Peractis autem his omnibus, & nullo pietatis officio prætermisso, dimissi sunt suum quisq; domum, actis priùs regi gratiis, pro bene curata republica, & pro tantis operibus absolutis, precatíq; vt eis omnipotens Deus in longum tempus Solomone rege frui concederet. Faciebant autem iter gaudentes ac gestientes, hymnóque sacros canentes, ita vt præ gaudio nullum viæ tædium in reuertendo sentirent. Cæterùm illata in templum arca, & spectaculo tam elegantis & ampli ædificij publicè exhibito, festí que diebus inter sacra & epulas exactis, cùm iam singuli ad suas vrbes essent reuersi, rex in somnis est admonitus, gratũ Deo fuisse eius sacrificium, & vota exaudita esse. quódque seruaturus esset suum templũ, & semper inhabitaturus, donec ipsius posteri cum subiecto populo iustitiam colerent: 3. Reg. 9.

in primisque ipsum si à paternis præceptis nusquam discederet, ad summum felicitatis fastigium euehendum, & genus eius per continuatas successiones ei regioni præfuturum, nec vnquam è Iuda tribu regem defore. Quòd si prodito & obliuioni tradito pietatis studio, ad externarum religionum ritus se transferret, radicitus eum excindendum: & neque generis ipsius reliquias mansuras, neque Israelitas calamitatem euasuros: sed bellis & aliis innumeris cladibus afflictos, & è patrio solo extorres, peregrè apud exteras gentes oberraturos. Templum verò quod tum recens extructum esset, Dei permissione à barbaris direptum atque incensum iri, vrbe insuper hostili manu diruta: ita vt vbique sparso earum calamitatum rumore, & multis ob earum magnitudinem ægrè credentibus, finitimi demiraturi sint, & interrogaturi, qua de causa Hebræi in tantam nunc indignationem incidissent, quum antea eius ope ad maximas diuitias, maximámque gloriam essent euecti. Quibus reliquias gentis responsuras, quòd propter peccata sua & patriarum legum præuaricationem hæc omnia contigissent. Hæc illi per somnium denuntiata sacræ literæ continent.

V. Absoluta autem templi fabrica, quæ septennio, vt dictum est, durauit, regiæ structuram est aggressus, quam vix tertiodecimo anno consummauit. neque enim tantam curam huic operi, quantam ædificando templo impendit. Sed illud quidem amplum licet, & plus quàm credi possit celebre, cooperanti Deo intra iam dictum tempus perfectum est: regia verò tametsi multum magnificentiæ templi cederet, quòd neque materia eius tanto antè præparata fuisset, & regi non Deo structeretur domicilium, eo tardius ad finem est perducta. Et hæc tamē pro dignitate fortunarum regis ac gentis est exædificata. Operæprecium autem fuerit totum eius ordinem ac dispositionem indicasse, vt ex eius descriptione totam amplitudinem lector colligere ac considerare possit, Basilica erat magna & pulchra multis columnis suffulta, quam ad causas forenses agitandas, & lites decernendas condidit, capacem multitudinis quæ eò ius peteret, longam cubitos centum, latam quinquaginta, altam triginta. hanc sexdecim columnæ quadrangulæ sustinebant, tectam opere Corinthiaco, additis parilibus postibus cum valuis cælatis ad ornamentum loci simul & munimentum. In eius medio fuit ædes alia, quadrata, lata triginta cubitos, columnis validis suffulta: & in ea tribunal magnificum, vbi Rex iura solebat reddere. Huic ædificio coniuncta erat domus in vsum reginæ facta, & aliæ aulæ quò se negotiis peractis animi causa conferebant, omnes cedrinis tabulis constratæ: partim saxo quadrato decemcubitali constructæ, partim ita vt solent regiæ vel templa, incrustatæ precioso marmore, quod è locis eo nomine celebribus apportatur.

αὐτὸν ὃ πρῶτον ἐμμένοντα τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπῴδηκεν ἔλεγλε εἰς ὕψος καὶ μέγεθος δόξαμφίας αὐξῆσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν ἀεὶ τῆς χώρας τοὺς ἐκ τῶν γόνων αὐτῷ καὶ τῆς Ἰούδα φυλῆς. προεῖδόντα μὲν οὖν τὰ ὑπηνεμόμενα καὶ λήθῃ αὐτῷ ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, προῤῥίζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τῶν γόνων τὶ λείψανον αὐτῷ ἐάσειν, μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρόψεσθαι. πολέμοις δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις. καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπήλυδας ἀλλοφύλους κατασήσειν. τὸν δὲ ναὸν τὸν νεὼ οἰκοδομηθέντα κατηφανισθήσεσθαι τοῖς ἐχθροῖς πραδιδόντα καὶ διαρπαγησόμενον. καταπάλιν ὃ καὶ τὴν πόλιν χερσὶ τῶν πολεμίων. καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτοῖς κακά, καὶ πολλῆς δ' ἀπορβολὴν μεγέθους ἀπιστίας, ὡς τοὺς περοικοῦντας ἀκούοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν καὶ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δι' ἣν ὕπως ἐμισήθησαν ἑβραῖοι τῷ θεῷ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτῷ παραχθέντες. καὶ πρὸς τῶν ὑπολειπομένων ἀκούειν, ὁμολογουμένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατρίων νομίμων πραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν θεὸν εἰπεῖν, κατὰ τοὺς ὕπνους ἀναγέγραπται. μεῖ ὃ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, ἔτεσιν ἑπτὰ καθὼς προειρήκαμεν γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισὶ καὶ δέκα μόλις ἀπήρτισεν. ἐ γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον, ὃν περ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα καὶ θαυμαστῆς δόξης καὶ πραδόξου τετυχηκός, ἔτι καὶ θεοῦ συνεργοῦντος εἰς ὃν ἐγίνετο, τοῖς προειρημένοις ἔτεσιν ἔλαβε πέρας. τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τοῦ ναοῦ καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι φιλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι, βεβαίως ἰσχύει. καὶ αὐτὰ μὲν οὐκ ἀξιολόγως κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς ἑβραίων χώρας ἐκ τοῦ βασιλέως οἰκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν, καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὕπως ἐκ τούτου σοχάζεσθαι καὶ συνορᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν. οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἠρηρεισμένος, ἐν οἷς τὰς κρίσεις ἐκ τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ἐσοδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι συμπασαν τὴν ἀνθρώπων ὅπη δίκας συνελθυθότων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲ πηχῶν τὸ μῆκος, δέκα ὃ, πεντήκοντα. τὸ δ' ὕψος τριάκοντα. τόσοι μὲ τετραγώνοις ἀντιλημμένον ἑκκαίδεκα πᾶσιν. ἐστεγασμένον ὃ κοεινθίως. ἰσομέτρεις ὃ φλιαῖς, καὶ θυρώμασι τειγλύφοις, ἀσφαλῶς ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἕτερος ὃ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κὴ ὅλου τοῦ πλάτους τεταγμένος, τετράγωνος. δ' ἔσος πηχῶν τριάκοντα, ἀέτωμις ἔχων ναόν, παχέσι σύλοις ἀνατεταμένον. ἦν ὃ ἐν αὐτῷ ἐξέδρα ἀφωρισμένη, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ παρέζυκτο κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ, καὶ τὰ λοιπὰ τὰ πρὸς τὴν διαιταν, καὶ τὰς ἀναπαύσεις οἰκήματα, μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων κατάλυσιν, ἐσκωμμένα πάντα σανίσι τετμημέναις ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν, οἰκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἕτερα ὃ πρὸς τοῖς τοίχοις καὶ πολυτελεῖ κατημφιεσμένα εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλέων οἴκων θεωρίᾳ ἢ μεταλλάξεται τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπαγόμενα.

¶ τὸ μὲ

καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτοῦ κάλλος ὅλῃ τεσσαρακοντόρυφον ἦν ὑπερμεγέθη. ὑφ' ὧν ἐπεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα σύσκια τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐπικρεμαμένοις αὐτοῦ πετάλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑαλβολλεῦ λεπτότητος καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ λίθον. τὸ δ' ἄλλο μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν κατατετοικιλμένον χρώμασι καὶ γλαφαῖς. πρὸς καταστάσεσι δὲ πρὸς τούτοις ἄλλά τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ καὶ σταὰς μακίστας, καὶ ἐν κάλλει τοῦ βασιλείων λειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον οἶκον εἰς ἑστιάσεις, καὶ συμπόσια χρυσοῦ πρέπλεω. καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα τέτον ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύασο. δύσκολον δ' ἐστὶν καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ βασιλείων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ, τό τε τοῦ ἀνειγμένου εἰς ἀέρα κάλλος, καὶ τὰ ἄλλα πρὸς θεωρίαν ἐπιτερπέστατα, καὶ θέρους ὑποφυγὴν καὶ σκέπην εὐ τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν τὴν ὅλην οἰκοδομίαν ἐκ λίθου λευκοῦ, καὶ κέδρου, καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐποιήσατο. τοῖς δ' ὀρόφοις καὶ τοῖς τοίχοις τοῖς ἐγκλειομένοις χρυσοῦ λίθοις δ' ἐνθέσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναὸν τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσαντο δὲ καὶ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγέθη, σφαῖραν, ἐν κατασκευῇ βήματος. ἔχοντα μὲν, ἐξ ἀναβαθμοὺς, ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑτέρου μέρους δύο λέοντες ἐφεστήκεισαν, τοσούτους ἄνωθεν ἄλλους παρεστῶτας. τὸ δ' ἐνήλατον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἀναχόμεναι τὸν βασιλέα. ἀνεκέκλειτο δ' εἰς μάχην πρότομον τὰ κατ' ὄπιν αὐτοῦ βλέποντος, χρυσῷ δὲ ἅπας δεδεμένος. ταῦτα ὁ Σολομὼν εἰκοσαετίᾳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτοῦ χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον ὁ τοῦ Τυρίων βασιλεὺς Ἴρωμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνεύεγκεν, ἔτι δὲ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος. ἀντεδωρήσατο δὲ καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν Ἴρωμον, σῖτον τε κατ' ἔτος πέμπων αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα ἤδη τὸ νῆσον οἰκεῖν ὡς καὶ παρειρήκαμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸ ἀριθμὸν, ἀπόρρω τῆς Τύρου κειμένας ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ καταγνοὺς Ἴρωμος, καὶ δυσαρεστήσας τὴν δωρεάν, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἔλεγεν. καὶ ἐκ τότε μεσηγορεῖται Χαβαλὼν γῆ. μεθερμηνευόμενον δὲ τὸ Χαβαλὼν εἰς φοινίκων γλῶτταν, ἐκ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λύσεις αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τοῦ Τυρίων βασιλεὺς, ἐπιζητῶν ὅπως αὐτῷ τούτους σαφηνίσῃ, καὶ τῆς ἀπορίας τοῦ ἐν αὐτοῖς ζητουμένου ἀπαλλάξῃ. τὸν δὲ, δεινὸν ὄντα καὶ σοφὸν, ὐδὲν τούτων παρῆλθεν, ἀλλὰ πάντα νικήσας τῷ λογισμῷ, καὶ μαθὼν αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἀνεφώνησε. μέμνηται δὲ τούτων τοῦ δύο βασιλέων, καὶ μνημονεύσας ὁ Μένανδρος ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς φοινίκων διαλέκτου τὰ Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν ἑλληνικὴν φωνὴν, λέγων ὧδε. τελευτήσαντος δὲ Ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν παρ' αὐτοῦ υἱὸς Ἴρωμος, ὃς βιώσας ἔτη πεντήκοντα ἓξ, ἐβασίλευσε ἑξήκοντα καὶ τέσσαρα. οὗτος ἔχωσε τὸ δυτικὸν χωρίον, καὶ τὸν τε χρυσοῦν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς ἀνέθηκεν. ἔτι τε ὕλην ξύλων ἀπελθὼν ἤνεγκεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομένου Λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθελὼν τε τὰ ἀρχαῖα ἱερὰ

A Et tribus quidem ordinibus aulæis Babylonicis prætexebantur: quartus verò sculptorum admirabile artificium ostentabat, in quo effictæ erant variæ arborum ac plantarum species, frondibus & foliis tanta subtilitate expressis, vt agitari quodammodo viderentur. Reliquum verò quod supererat vsque ad lacunar, opere albario tectum, & discoloribus picturis erat variegatum. Præter hæc erant & alia cubicula ad voluptatem facta, & porticus ad ornatum regiæ longissimæ, in quibus splendidissima triclinia referta auro, vt quæ aurea supellectili ad omne regij conuiuij ministerium erant instructissima. Difficile est enumerare amplitudinem ac varietatem aulæarum, tam maiorum quàm mediocrium, tum quæ sub terra latebant, quæve in aërem elegantissimè attollebantur. In summa totum ædificium è marmore candido & cedro, & auro atque argento constabat: dispositis per parietes & laquearia variis lapillis auro inclusis, quemadmodum & in ornatu templi factum fuerat. Quin & ex ebore factum erat prægrande solium cælatum, specie tribunalis, quòd sex gradibus ascendebatur, in quorum singulis extremitatibus leonum effigies erant impositæ, totidem aliis supernè imminentibus. qua verò parte rex insidebat, manuum effigies eum excipiebant: & quà reclinabatur, dimidiatus erat iuueneus tergum suum respiciens: totumque tribunal auro coagmentatum erat. Hæc opera Solomon viginti annis perfecit, conferente magnam auri vim, maiorem argenti Iromo Tyriorum rege, & præter hæc cedri atque pinus materiem. Sed & ipse maximis donis Iromum est remuneratus, singulis annis frumentum ei mittens & vinum atque oleum, quibus maxime opus habebat, vt diximus, eo quòd insulam incoleret. Præterea Galilææ oppida numero viginti non procul à Tyro dissita ei donauit: quæ cùm ille perlustrata satis consideraſſet, & non valde probasset, renuntiari iussit Solomoni, sibi non esse opus eis oppidis, & ex eo terra Chabelon est appellata: voce Phœnicum lingua, id quod displicet significante. Quæstiones etiam ænigmaticas Tyrius rex ad Solomonem transmisit, rogans vt eas explicaret, & dubitationem sibi omnem eximeret. At ille callens huiusmodi rerum ac natura prudentissimus, nihil inexplicatum relinquebat: sed omnia ratione peruincens, & perscrutatus eorum intellectum, apertissimè declarabat. Meminit horum duorum regum & Menander, qui è Phœnicum lingua annales Tyriorum in Græcum sermonem est interpretatus, in hunc modum scribens: Defuncto Abibalo successit in regnum filius Iromus, qui vixit annos quinquaginta tres, & regnauit annos xxxiiii. hic aggessit ad insulam agrum qui dicitur amplus, & auream columnam in Iouis delubro dedicauit: idem materiem multam in monte Libano excidit ad contegenda templa,

& demolitus antiqua templa Herculi & Astartæ noua instaurauit: primusq; Herculi statuam erexit mense Peritio. Deinde expeditione contra Eyceos suscepta, quòd debita tributa non persoluerent, subactis illis victor est domum reuersus. Huius temporibus erat Abdemonus adolescens, qui problemata à Solomone Hierosolymorum rege iniuncta dissoluebat. Meminit & Dius sic scribens. Abibalo defuncto filius eius Iromus regnum excepit. Is Orientalem vrbis partem aggeribus auxit, & eo pacto pomœria protulit. templum quoque Iouis Olympij, quod antè separatum erat, medio spatio repleto aggeribus cum vrbe coniunxit, & aureis donariis ornauit. conscenso deinde Libano materiem ad structuram templorum cæcidit. Addítque Solomonem Hierosolymorum regem ad hunc Iromum ænigmata misisse, solutionem eorum postulantem: quòd cùm ille non valuisset, magna pecunia mulctatum esse. Deinde per Abdemonem quendam virum Tyrium proposita explicuisse, & ipsum alia proposuisse: in quibus soluendis cùm Solomon hæreret, maiorem etiam pecuniam eum illi remisisse. Et Dius quidem ita scribit. Cæterùm rex cùm videret mœnia Hierosolymorum turribus & propugnaculis ad securitatem egere, nec ea dignitati vrbis satis respondere, & muros instaurauit, & turres magnas in eis erexit.

VI. Condidit etiam vrbes vel præcipuis annumerandas, Asorum & Magedonem, & tertiam Gazara Palestinæ vrbem, quam Pharao rex Ægypti bello aggressus expugnauerat, occisi que ad vnum habitatoribus diruerat, ac deinde filiæ suæ Solomoni nuptæ dono dederat. quamobrem denuo rex eam exædificauit, quòd esset natura munita, & ad bella reiúmque nouitates opportuna. Nec procul inde alias duas vrbes condidit, quarum altera Betachora, altera Baleth vocabatur. necnon & alias ad secessus voluptarios aptas ob aëris temperiem fructuúmque vbertatem, & perennibus aquis irriguas. Ingressus deinde in desertum quod est super Syriam, eiusque regionis potitus, vrbem ibi maximam condidit, duorum dierum itinere à superiore Syria distantem, ab Euphrate verò vnius. ad magnam autem Babylonem inde sex dierum via protendebatur. Quare autem à reliquis cultæ Syriæ partibus hæc vrbs tam procul habitetur, causa est hæc, quod mediterranea per desertum petentibus, ibi demum fontes ac putei reperiuntur. Hac igitur vrbe extructa, & mœnibus validissimis cincta, Thadamoram eam appellauit, quo nomine etiam nunc à Syris vocitatur. Græci Palmiram nominant. Atque hæc fuerunt per id tempus Solomonis opera. Nunc quoniam video multos quærere, quî factum sit vt omnes Ægyptiorum reges à Minæo illo qui Memphin condidit, quique multis annis auum nostrum Abrahamum præcessit, vsque ad Solomonis tempora, per mille trecentos & amplius annos Pharaones dicti sint,

καὶ ναὸν ᾠκοδόμησε τῷ ἡρακλέους, καὶ τ' ἀσάρτης. ῥωτος τε τῷ ἡρακλέους ἔγερσιν ἐπεποίητο δὲ τῷ πεντεκαιδεκάτῳ μηνί. τοῖς τε νῦκέοις ὕβρισαντεύσατο μὴ ἀποδιδοῦσι τὰς φόρους, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὖτις, ἀνέστρεψε. ὅτι τούτου ὧν ἀβδήμονος παῖς νεώτερος, ὃς ἀεὶ ἐνίκα τὰ προβλήματα, ἃ ἐπέταττε σολομών, ὁ ἱεροσολύμων βασιλεύς. μνημονεύει δ' καὶ δίος, λέγων ὧδε. ἀβιβάλου τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτῷ ἴρωμος ἐβασίλευσεν. οὗτος τὰ πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μεῖζον τὸ ἄστυ ἐποίησε. καὶ τὸ ὀλυμπίου διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυτὸ, ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον, συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυσοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν λίβανον, ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δ' τυραννοῦντα ἱεροσολύμων σολομῶνα πέμψαι φησὶ πρὸς τὸν ἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξίωσιν. τὸν δὲ, μὴ δυνηθέντα λῦσαι τὰ αἰνίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ὀπτιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δ' ἀβδήμονά τινα τύριον αὐθις τὰ προτεθέντα λῦσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προβάλλειν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν σολομῶνα, πολλὰ τῷ ἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα. καὶ δίος μὲν ὧδε εἴρηκεν. ἐπεὶ δ' ἑώρα τὰ τῶν ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλεὺς, πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δέομενα καὶ τῆς ἄλλης ὀχυρότητος, πρὸς δὲ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἡγεῖτο δεῖν καὶ τοὺς προβόλους εἶναι, ταῦτά τε προσεπεσκεύαζε, καὶ πύργοις αὐτὰ μεγάλοις προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δ' καὶ πόλεις ταῖς βαρυτάταις ἐναειδήμους, ἀσωρόν τε καὶ μαγεδών, τὴν δὲ τὴν δ' γαζαρὰ τὴν τῆς παλαιστινῶν χώρας ὑπαρχοῦσαν, καὶ φαραὼν ὁ τῶν αἰγυπτίων βασιλεὺς προσδυσάμενος καὶ πολιορκήσας, αἱρεῖ καὶ κράτος, ἀποκτείνας δ' πάντας τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν, κατέσκαψεν, εἶτα δωρεὰν ἔδωκε τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ δὴ αἰτίαν ἔσχεν ὁ βασιλεὺς αὐτῇ οὖσαν ὀχυρὰν φύσει δὲ πρὸς πολέμους καὶ τὰς τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυναμένην. ἐκ πόρρω δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις, βηθαχόρα τὴν ἑτέραν ὄνομα ἦν, ἡ δ' ἑτέρα, βαλεθ ἐκαλεῖτο. πρὸς κατεσκεύασε δ' καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τρυφὴν ἐπιτηδείας ἐχούσας τῇ τε τῶν ἀέρων εὐκρασίᾳ, καὶ τοῖς ὑραίοις ὕδασι, καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδείσεις. ἐμβαλὼν δ' καὶ εἰς τὴν ἔρημον τὴν ἐπαίω συρίας καὶ καταχὼν αὐτὴν, ἔκτισεν ἐκεῖ πόλιν μεγίστην, δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω συρίας διεστῶσαν, ἀπὸ δ' εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δ' τῆς μεγάλης βαβυλωνίας, ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. ἄστυ δ' τὴν τὴν πόλιν ἔτους ἀπὸ τῶν οἰκειοτέρων μερῶν τῆς συρίας ἀπωνείδαν, τὸ κατωτέρω μὲν ὑδαμοῦ τῆς γῆς ὕδωρ εὑρίσκεσθαι, πηγὰς δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τῷ τόπῳ εὑρεθῆναι φρέατα. ταύτην οὖν τὴν πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ὀχυρωτάτοις περιβαλὼν, θαδαμόραν ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τῶν ἐγχωρίων. οἱ δ' ἕλληνες αὐτὴν παλμυρᾶν. σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν πράττων διετέλει. πρὸς δ' τοὺς ὀπτιζήσαντας, ὅτι πάντες οἱ τῶν αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ μενάους τοῦ μέμφιν οἰκοδομήσαντος, ἕως ἔτους πολλοῖς ὕστερον ἐγένετο τοῦ πάππου ἡμῶν ἀβραάμου, μέχρι σολομῶνος, πλειόνων ἐτῶν τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελελυθότων, φαραόνες ἐκλήθησαν,

ἀπὸ τοῦ

ὑπὸ τῶ μὴ τοὺς ἐν τοῖς μεταξὺ χρόνοις ἀρξάντος βασιλέως Φαραὼ τὴν προσηγορίαν λαβόντες, ἀναγκαῖον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω καὶ ποιήσω τὸ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ κατ' αἰγυπτίους βασιλέα σημαίνει. οἶμαι δ' αὐτοὺς ἐκ παίδων ἄλλους χωμφίους ὀνόμασιν, ἐπειδὰν ἤ βασιλεῖς γένωνται, τὸ σημαῖνον αὐτῶν τ ἐξουσίαν καὶ τὴν πάτριον γλῶτταν μεταλαμβάνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλεῖς, ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔλαβον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως. Ῥωμαίων δ' αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἀπ' ἄλλων κεκλημένοι ὀνομάτων, καίσαρες καλοῦνται. τῆς ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τ προσηγορίαν αὐτοῖς θεμένης, ἀλλ' οὐχ ὡς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ἐπιμένοντες. νομίζω δ' καὶ Ἡρόδοτον τὸν ἁλικαρνασέα διὰ τοῦτο μετὰ μικρὸν τὸν οἰκοδομήσαντα μέμφιν τεσσαράκοντα καὶ τετρακοσίους βασιλέας αἰγυπτίων ψεύδεσθαι λέγοντα, μὴ δηλώσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα, ὅτι Φαραώθες ἐκαλοῦντο. καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευούσης λέγει Νίτωκριν νικαύλιν καλῶν. δῆλον, ὡς τῶν μὲν ἀρρένων βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς δὲ γυναικὸς οὐκ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐτῆς τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ δ' καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηστικοῖς ἡμῶν βιβλίοις δοῦναι, ὅτι μετὰ Φαραώθα τὸν σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς αἰγυπτίων ἐκλήθη. καὶ ὅτι ὕστερον ἦκε πρὸς σολομῶνα ἡ προσηγορευμένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς αἰγύπτου καὶ τῆς αἰθιοπίας. ταῦτα μὲν οὖν ταύτης, μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. νυνὶ δ' τούτων ἐπεμνήσθην, ἵνα φανερὰς ποιήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία, καὶ τὰ παρ' αἰγυπτίοις ταῦτα πολλῶν ὁμολογούμενα. ὁ δ' βασιλεὺς σολομὼν, τοὺς ὑπὸ τὴν χαναὰν οὐχ ὑπακούοντας (οἱ δ' ἐν λιβύῃ διέτειναν ὄρει καὶ μέχρι πόλεως ἀμμάθης) ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρον αὐτοῖς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ὑπ' αὐτῷ ἐξελέγετο. τῶν δ' ἐβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν, οὐδ' εἰς δοῦλον ἔθνη πολλὰ τῶ θεοῦ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίον ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητικὸν, ἐκείνους καταλέγειν εἰς τοῦτο τὸ χρῆμα. ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἱππέων στρατηγούμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες ἦσαν. τῶν δὲ χαναναίων, οὓς εἰς τὴν ἱκετείαν ἀπήγαγε, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῷ ἐπιτροπὴν εἰληφεσαν ὑπὸ βασιλέως, ὡς τε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς στρατηγίας ἐφ' ἃς ἂν αὐτῷ ἔχρηζεν. ἐναυπηγήσατο δ' ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ αἰγυπτιακῷ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔν τινι τόπῳ λεγομένῳ ἀσιωγάβερος. αὕτη δὲ βερενίκη καλεῖται, ἐπόρρω εἰλαπῆς πόλεως, ἣ χώρα τὸ πρὶν ἰουδαίων ἦν. ἔτυχε δ' καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς ὕλης ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ βασιλέως. ἄνδρας δὲ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ὅσους ἡμόνας ἐπεμψεν ἑκατοὶς ὡς ἐπόλυσε, πλεύσαντας μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκονόμων εἰς τὴν πάλαι μὲν σωφείραν, νυνὶ δὲ χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς ἰνδικῆς ὄσιν. αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα. τὴν δὲ τῆς αἰγύπτου καὶ αἰθιοπίας τότε βασιλεύουσαν γυναῖκα,

à quodam rege nomine desumpto: operæpretium existimo eorum ignorantiæ mederi, & manifestam huius appellationis causam reddere. Pharao regem Ægyptis sonat. Opinor autem ipsos à pueritia nominibus aliis discretos, quamprimùm reges creati fuerint, potestatis eius nomen patriæ linguæ vernaculum assumere. Nam & Alexandrini reges aliis priùs nominibus vocati, post assumptum regnum vocati sunt Ptolemæi à primo eius vrbis rege: & Romanorum imperatores alioquin gentilia nomina habentes, Cæsares appellantur, principatus & honoris vocabulo, posthabito illo priore quod à parentibus hæreditarium in eos demanauit. Et hinc est, ni fallor, quòd Herodotus Halicarnasseus cùm cccxxx. reges post Minæum Memphis conditorem deinceps successisse dixerit, nomina eorum non recensuit, quia Pharaones vocati sint omnes. Cùm enim post hos mulier imperium arripuisset, nomen eius ponit Nicaulen: nimirum ea de causa, quòd soli mares huius appellationis essent capaces, & non etiam fœmina, oportuit peculiare ipsius nomen dicere. Ego verò in nostræ gentis commentariis reperi, quòd post Solomonis socerum Pharaonem, nemo Ægyptiorum regum ampliùs hoc nomine sit vocatus: & quòd post illum venerit ad Solomonem iam dicta mulier, quæ tum Ægypti simul ac Æthiopiæ regnum obtinebat. Sed de hac paulo pòst dicemus: nunc verò ideo hæc memoraui, vt ostenderem nostros libros & Ægyptiorum in multis consentire. Solomon autem rex reliquias Chananæorum quæ Libanum montem vsque ad vrbem Amathen colebant, & imperium eius detrectabant, sub ditionem suam redactas tributa pendere coegit, & per singulos annos certum numerum seruorum & colonorum qui per agros distribuerentur exegit. Hebræorum enim nemo ad seruiles operas adigebatur: nec erat æquum, vt cùm tam multas gentes Deus sub eorum imperium subdidisset, ex his potius quàm deuictis eiusmodi conditionis homines censerentur: sed omnes arma & currus atque equos & rem militarem tractare malebant. Chananæis verò quos ad seruitutem abduxit, sexcentos præfectos præposuit, qui procuratores essent regij, & sua cuique opera atq; negotia præscriberent. Quin & classem rex in Ægyptio sinu ædificauit, in quodam loco ad mare rubrum, qui nominatur Asiongaber. Hæc nunc Berenice vocatur, nõ procul ab Elana vrbe, quæ regio tum in Hebræorum ditione censebatur. Et in hac quoq; classe munificentia Iromi regis amici fuit vsui. Viros enim gubernatores & nauticæ rei peritos ei misit quotquot voluit, qui nauigantes cum regiis procuratoribus in regionem Indiæ, olim Sophiram, nunc Auream terram nominatam, aurum illi adferrent. hi collectis circiter quadringentis talentis retro ad regem sunt reuersi. Interim ad Ægypti Æthiopiæque reginam, 3. Reg. 10.

mulierem ſapientiæ ſtudioſam, & cætera quo- A
que egregiam. Solomonis virtute ac ſapientiæ fama delata, cupiditas eam inceſſit coràm hominem viſendi: ſic enim fore vt experimento, non rumoribus crederet, qui ſæpenumero falſi, eum quòd toti à fide renunciantium pendeant, paulò pòſt euaneſcunt: decreuítque ſuſcepta longinqua peregrinatione illius ſapientia perfrui, & de rebus arduis cum eo diſſerere. Venit igitur Hieroſolyma ſplendido & opulẽto apparatu. Adducebat enim ſecum camelos B
onuſtos auro & variis aromatibus lapillíſque preciosis. Rex verò honorificentiſſimè exceptam, & in cæteris comiter ac liberaliter habuit, & propoſitiones illius pro ſua prudentia facilè explicans, opinione citius diſſoluebat. At illa ſtupebat ad regis ſapientiam, tanto maiorem experta quàm audierat: magiſque etiam admirabatur regiam tam elegantem ac magnificam, & tam bellè diſpoſitum ędificiorum ordinem, quòd hîc quoque ingenium regis con- C
templaretur. Sed nihil magis mirata eſt quàm aulam, cui cognomen Saltus Libani, & quotidianos conuiuiorum ſumptus tam dapſiles, apparatúmque miniſterij. nam & cultu erant decentiſſimo, & perquam ſcitè omnia miniſtrabant. Nec minor fuit admiratio dum quotidiana ſacrificia videret, quantáque cura & religione ſacerdotes ac Leuitæ circa ea verſarentur. Hæc quotidie contemplando vehementer D
admirabatur, id quod nec diſſimulare potuit, ſed apud regem ingenuè falſa eſt, quantoperè huiuſmodi ſpectaculis afficeretur. Omnia, inquit, rex, quæ auditu percipiuntur, cunctantiùs credere ſolemus: ſed de tuis bonis, quæ vel intra te ſunt repoſita, ſapientia videlicet ac prudentia, vel tam amplum regnum tibi ſuppeditat, non vana fama ad nos perlata eſt: ſed quum eſſet vera, non reſpondiſſe tamen eam tuæ felicitati nunc præſens video. Quamuis enim auribus perſuadere conabatur, non po- E
tuit tamen res ita pro dignitate repræſentare ſicut nunc oculis noſtris ſubiiciuntur. de me quidem fatendum eſt, quòd cùm de fide eius hæſitaſſem, ne fortè aliquid affingeret, nunc longè maiora eis conſpexi. Macti tanta felicitate Hebræi, macti amici ac familiares tui, quibus perpetuo ſapientia tua frui datum eſt. Laudandus Deus qui regionem hanc & habitatores eius adeò dilexit, vt te regem eis præ- F
ficeret. Nec contenta verbis indicaſſe quanti regem faceret, etiam muneribus ſuam erga illum obſeruantiam teſtari voluit. Viginti enim auri talenta ei donauit, & aromatum vim magnæ æſtimationis, lapillorúmque precioſiſſimorum. Aiunt etiam quòd balſami plantam, cuius hodiéque ferax eſt noſtra regio, illius reginæ munificentiæ ferri acceptam oporteat. Nec minora fuêre quæ ipſa à rege recepit, op- G
tione etiam illi permiſſa, nihil enim roganti negatum eſt, ſed libentiùs quàm illa peteret largiens, inſignem præ ſe tulit liberalitatem.

σοφίᾳ διαπεπονημένον καὶ τἆλλα θαυμαστὸν, ἀκούσασαν τὴν σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φήμην, ὅπη θυμία τὸ ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῆ ὑσημέραι τῶν ἀεὶ λεγομένων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πειθοῖ μὲν οὐ τῆς πείρας, ἀλλ' ἀφ' ὧν τῆς ἀκοῆς, ἵν' εἰκὸς ὅτι καὶ ψευδῆ δόξη συγκαταπίθεσθαι καὶ μεταπεῖσαι πάλιν, ἅπερ δὲ ὅτι τοῖς ἀπαγγέλλουσι κεῖται, θέλουσα πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν διέγνω, μάλιστα καὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ βεβαιοῦσθαι λαβεῖν πεῖραν, αὐτίκα προτείνασα, ἃ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦκεν οὖν εἰς ἱεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου ὑπερβολῆς. ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων ποικίλων καὶ λίθου πολυτελοῦς. ὡς δ' αὐτίκα ἀφικομένην ἡδέως ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα πρὸς αὐτὸν φιλότιμος ἦν. καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος, θᾶττον ἢ προσεδόκα τὴν ἐπέλυτο. ἐπεὶ δ' ἐξεπλήττετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ σολομῶνος ὅτου ὑπερβάλλουσαν αὐτὸν καὶ ἃ ἀπορουμένην τῇ πείρᾳ κρείττω καταμαθοῦσα. μάλιστα δ' ἐθαύμαζε τὰ βασίλεια τότε κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους. οὐκ ἦττον ἢ τῆς διατάξεως τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τοῦ βασιλέως καθεώραν φέρουσαν. ὑπερεξέπληττε δ' αὐτὴν ὅτε οἶκος δρυμῶν ἐπικαλούμενος λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθημέραν δείπνων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς ὑποδοχῆς αὐτοῦ καὶ διακονίας. ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ὄψεως αὐτῶν περὶ τὴν διακονίαν διαφερόντως. οὐκ ἦκεν ἢ καθ' ἡμέραν ὁλοτελούμενα τῷ θεῷ θυσίαν, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν περὶ αὐτὰς ὑπηρεσίας. ταῦτ' ὀφθεῖσα καθ' ἡμέραν ὑπερεθαύμαζε, καὶ καταχεῖν ἐδυνήθη τὴν ἔκπληξιν τῶν βλεπομένων, φανερὰν ἐποίησεν αὐτὴν θαυμασιῶς διακειμένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰπεῖν ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν προφερομένων ἡττημένη. πάντα μὲν γὰρ εἶπεν ὡς βασιλεῖ τὰ δι' ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα, μετ' ἀπιστείας ὑπεδέχετο. τῷ δ' σῶν ἀγαθῶν ὧν αὐτὸς τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λέγω δὲ τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δίδωσιν, ὑ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς διῆλθεν, ἀλλ' ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπέφηνεν ἧς ὁρῶ νυνὶ παροῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πείθειν ἐπεχείρει μόνον. τὸ δ' ἀξίωμα τῶν πραγμάτων, ἐκ ὅτου ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εὖ συνίησιν. ἔγωγ' οὖν, ὑπὲρ τῶν ἀπαγγελλομένων ὑπὲρ πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπιστεύθην πίστιν δοῦσα, πολλῷ πλείω τούτων ἰσόρροπα. καὶ μακαρίσαι τε τοὺς ἐμοὺς πολίτας εὐ) ποιοῦσα, δούλους τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέραν τὴν σῆς σοφίας ἀκροώμενοι διατελοῦσιν. ὁλογήσειν αἴτιος τὸν θεὸν ἀγαπήσαντα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ὅτως ὡς τὸ σὸν ποιῆσαι βασιλέα. ὡδαγήσων δὲ καὶ διὰ τῶν λόγων, ὅτως αὐτὴν διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καὶ ταῖς δωρεαῖς τὴν διάνοιαν αὐτῆς ἐποίησε φανεράν. εἰκοσι μὲν γὰρ αὐτῷ τάλαντα ἔδωκε χρυσοῦ. ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθον πολυτελῆ. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τοῦ σπορίμου ῥίζαν ἣν ἔτι νῦν ἡμῖν ἡ χώρα φέρει, δούσης ταύτης τῆς γυναικὸς ἔχομεν. αὐτεδωρήσατο δ' αὐτὴν σολομὼν πολλοῖς ἀγαθοῖς. καὶ μᾶλλον' ὧν κατ' ὄψιν ἐθελήσατο, ὧν γὰρ ἐδεῖτό τι δεηθεῖσα λαβεῖν ἀπῆρεν, ἀλλ' ἑτοιμότερος ὢν αὐτὸς καὶ τὴν οἰκείαν ἐκαλεῖτο προαίρεσιν, ἅπερ ἐκείνη τυχεῖν ἤξιον προσιέμενος τὴν μεγαλοφροσύνην ὑπεδείκνυτο,

Ὧν μὲ

καὶ ἡ τῆς Αἰγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας βασίλισσα, A
ἐν περιφανείᾳ τυχοῦσα, καὶ μεταδιδοῦσα πάλιν τοῦ
βασιλεῖ τοῦ παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψεν. καὶ
ἦν τὸ αὐτὸν καιρὸν κομιδέντων ἀπὸ τῆς χρυσῆς καλου-
μένης γῆς λίθων πολυτελοῦς τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων
πεύκινων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τοῦ ναοῦ Ϲ
τοῦ βασιλείου κατεχρήσατο, Ϲ ᾠδοῖς τὴν μουσι-
κῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιννύρας τε καὶ ναύλας, ὅπως
ὑμνῶσιν οἱ λευῖται τὸν θεόν. πάντων ἦν τοῦ πώποτε κομι- B
σθέντων αὐτῷ, κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἰσηχθέντα, Ϲ
μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν. ὑπολάβοι δ' μάθοις ὅτι
τὰ τῆς πεύκης ξύλα τοῖς νεῶν εἴδεσι λεγομένοις, καὶ ταύ-
την ὑπὸ τῶν πανεσκοπούντων τὴν περισκοπὴν ὅτι κα-
τοπλήξει τοῦ ὀνειρώδους λαμβάνουσι ἐξιν ᾠδαπλήσια.
ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν εἰδέαν ἐμφερῆ τοῖς συνήθεσι γίνεται.
λευκότερα δὲ ὄντα καὶ γίλβοντα πολέων. τοῦτο μὲν πρὸς τὸ
μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοῆσαι. μηδὲ τὴν φύσιν τῶν ἀλη- C
θοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὸ βασιλέως χρείαν ἐμπεσεῖν
μὴ αὐτῆς, δύνασθαι εἴη καὶ φιλάνθρωπον δηλῶσαι νο-
μίσαντες εἰρήκαμεν. ὁ δὲ τοῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῶν κομι-
δέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια ἑξήκοντα καὶ ἓξ, μὴ
συγκαταριθμουμένων Ϲ τῶν ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ὠνηθέν-
των, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας ὕπαρχοι Ϲ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἐχώνευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακο- D
σίων κατεσκεύασε θυρεῶν αἷς σίκλοις ἀγόντων ἑξα-
κοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγούσης ἑκά-
στης μνᾶς χρυσίου τριῶν. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶ-
κον τοῦ δρυμοῦ τοῦ λιβάνου καλούμενον. ἐκ μὲν, ἀλλὰ Ϲ τὰ
σκεύη διὰ χρυσοῦ Ϲ λίθου τὰ πρὸς τὴν ἐστίασιν
ὡς ἐνὶ μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε καὶ τὰ ἄλλα
τῆς σκευῆς διαφυλείαν χρυσέαν ἅπασαν ἐμηχανήσα-
το. ἐδεῖτο γὰρ ἰδεῖν ὅτι τὴν ἀργύρου διάφορον ἦν πάλαι ἐω-
νημένου. πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, αἷς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ ταρσι- E
κῇ λεγομένῃ θαλάττῃ κατασήσας, ἀπάλειν εἰς τὰ ἐν-
δύτερα τῆς ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορείαν παρεσκεύαζεν. ὧν
ἐξεμπολωμένων, ἀργυρᾶς Ϲ χρυσᾶς ἐκομίζετο τοῦ
βασιλεῖ. καὶ πολὺς ἐλέφας ἀβιοπές τε καὶ πίθηκοι. τὸν δὲ
πλοῦν ἀπιέσαί τε καὶ ἐπανερχόμενα χρόνῳ ἔτεσιν
ἴσον. φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν χώραν
περιῆρχετο δεδοξωκυῖα τὴν σολομῶνος ἀρετὴν Ϲ σο- F
φίαν, εἰς ὃν τε πανταχῆ βασιλέας ὀπτὴν θυμοῦν εἰς ὄ-
ψιν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, τοῖς λεγομένοις δὲ ἐπορθολὴν
ἀπεσκευάζετο, καὶ δωρεὰς μεγάλας προσεμφανίζειν
τὴν πρὸς αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον δὲ αὐτῷ, σπουδὴν χρυ-
σοῦ Ϲ ἀργυρᾶ, καὶ ἀλικρυσῆς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων
ὄχλον πολλὰ, καὶ ἵππους καὶ ἡμιόνους, καὶ τῆς ἀχθοφόρων
ἡμιόνων, ὅσοις καὶ ῥώμη καὶ κάλλει τὸ τῶν βασιλέως
ὄχλον δὲ διαθήσειν ἐπιλέγοντο, ὡς τε τοῖς ἔσω αὐτῷ
πρόπυλον ἁρμόσαι καὶ ἵππους ἐν τῇ πεμπομένῳ προ-
σθέτα πᾶσαν τῆς ἁρμόσεως ἀριθμὸν, τετρακοσίοις
πλεονάσαι. ἦν γὰρ αὐτῷ πρότερον, χίλια, ὑπῆρχον G
γὰρ αὐτῷ διακισμύριοι ἵπποι. ἠσκήσατο δ' ὕστερον, πρὸς δό-
ξαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκφερεστέρους ἄλλους
εἶναι συμβαλεῖν αὐτοῖς, μήτε ἀκυπόδεσι, ἀλλὰ κρείττους τε πάντων ὁρᾶσθαι, καὶ ᾠδαμῶς ἀποδεῖν αὐτῷ εἰς
τὸν ἐξώστην. ἐκεκόσμητο δ' αὐτοὺς καροὶ ἀναβάτορες, νεότητι μὲν ὡραίων αἰδοίων, διαπρεπεσάτῃ, τῷ δ' ὕψει ἔντες ἀφειδοποιοί, καὶ πολὺ τῆς ἄλλων ὑπερέχοντες, μηκίσας μὲν καθειμένους χαίτας, ἐν-
δεδυμένους δὲ χιτῶνας ἐκ τῆς τυρίας πορφύρας. ὑπῆρχε δὲ χρυσίου καθ' ἡμέραν αὐτῷ ἐπίσοδος ταῖς
κόμαις, ὡς σίλβειν αὐτῷ τὰς κεφαλὰς τῆς αὐγῆς τοῦ χρυσίου πρὸς τὸν ἥλιον ἀνταναπλωμένης.

Atque ita Ægyptiorum regina, datis simul & acceptis amplissimis muneribus in patrium solum reuertitur. Per idem tempus allatis ex Aurea sicut vocant terra gemmis & lignis pineis, ex hac materie rex fulcra templi ac regiæ fecit, eiusque parte vsus est ad instrumenta musica, cinnyras & nabla, quibus Leuitæ diuinos hymnos solent accinere. nunquam enim antehac tam elegans apportata fuerat. Sed nemo sic cogitet, quæ nunc pinea ligna vocantur, quæve ad alliciendos emptores hac appellatione mangonizant negociatores, illis esse similia. illa enim aspectu ficulneam materiem referunt, nisi quòd candidiora sunt & fulgentiora: id quod admonere officij nostri duximus, ne quis per ignorantiam in his discernendis fallatur, quandoquidem res Solomonis in huius materiei mentionem nos induxerunt. Eadem classis attulit regi auri talenta DCLXVI. non annumerato quod priuatim negociatores mercati sunt, nec eo quod toparchæ & reges Arabiæ dono illi miserunt. Ex eo fecit ducenta scuta fusilia singula sexcentos siclos pendentia, & trecentos clypeos, quorum singuli trecentas minas penderent, atque hæc omnia in aulâ Saltus Libani vocata reposuit. Sed & pocula ex auro solido parauit, & è lapide pretioso; & in vsum conuiuij singulari arte fabrefacta, reliquámque omnem suppellectilem regiam ex auro fieri curauit. Nullum enim tum argento in commerciis erat precium. Multa enim nauigia rex in mari quod vocatur Tarsicum habuit, quæ ad remotas gentes merces varias deferre instit, pro quibus exportatis aurum & argentum regi ferebant, multumque eboris, & mancipia Æthiophica & simias. Ea nauigatio in itu ac reditu triennium integrum absumebat. Fama etiam celebertima per omnes circumquaque regiones de Solomonis virtutibus ac sapientia diuagabatur: qua exciti plerique reges, quò certiores de iam dictis fierent, visendi eius cupidine flagrabant, & exquisita munificentia studiosos eius se declarabant. Mittebantur vasa tam aurea quàm argentea, & vestes purpureæ, & omne genus aromata: equi præterea currusque & muli subuehendis sarcinis, qui vel robore vel pulchritudine regi placituri videbantur: vt ad eum equorum ac curruum numerum, quem iam antè habuerat, ex donaticiis quadringenti currus accederent. Habuit enim priùs currus mille, equorum viginti millia. hi cum pulcherrimi fuêre, tum ad cursum exercitatissimi, vt collati ad cæteros omnes post se relinquerent. His decus addebant equites, flos iuuentutis, procera statura, promissoque capillitio conspicui, & tunicas è sarrana purpura induti. ad hæc ramentis auri capillum quotidie spargebant, vt ad solarium radiorum contactum fulgor à capitibus eorum reflecteretur.

VII.

Hi armati & pharetris ſuccincti regium currum ſtipabant, quo ſublimis inuectus, & amictus veſte candida, mane ſolebat vrbem egredi. Aberat ab Hieroſolymis duorum ſchœnorum ſpacio prædium nomine Hettan, hortis & inductis fontibus amœnum ſimul ac opulentum. in eum locum vectari delectabatur. Diuina autem quadam diligentia ac prouidentia rebus in omnibus vtebatur, & cùm eſſet elegantiarum amator, ne viarum quidem curam prætermiſit, ſed & harum quotquot Hieroſolyma regiæ ſedem ducebant, ſilice conſtrauit, tum vt vltro citróque commeantibus eſſent faciles, tum ad oſtentandam hac quoque parte principatus ſui magnificentiam. Diſtributiſque oppidatim curribus, & in ſingula certo numero ad alendum præfinito, circa ſe quidem paucos reſeruauit: loca verò vbi alebantur, curruum oppida appellauit. Argenti etiam tantam copiam Hieroſolymis eſſe fecit, quanta fuit ſaxorum: & cedros arbores antehac nunquam in Iudæa viſas, in campis eius adeò multiplicauit, vt Moros numero æquarent. Mandauit etiam negociatoribus Ægyptiacis vt equos venales ad ſe adducerent, in ſingulas bigas ſexcentarum argenti drachmarum precio conſtituto: quos deinde ad Syriæ reges & tranſeuphratenſes mittere ſolebat. Cumque eſſet omnium regum glorioſiſſimus & piiſſimus, & opibus ac prudentia omnes ſuperaſſet, qui ante illum rem Hebræorum adminiſtrauerant, deterior factus eſt ante obitum: & à patriis moribus deſciſcendo, indignum antè geſtis rebus vitæ exitum habuit. Nam inſaniens in mulieres, & in rebus venereis immodicus, non contentus ſuæ regionis mulieribus, multas externæ originis duxit, Sidonias, Tyrias, Ammanitidas, Idumæas: atque ita contemptis ſemel Moyſi inſtitutis, quæ non niſi gentis eiuſdem coniuges permittebant, illarum deos colere cœpit, amori earum hoc tribuens. Atqui hanc ipſam rem legiſlator præcauere voluerat, ne per hanc occaſionem peregrinis implicarentur ritibus, néve relicto patrij numinis cultu, ad illarum religiones ſe transferrent. Sed hæc Solomon contempſit, voluptate irrationabili victus: ductíſque vxoribus è principibus virtíſque illuſtribus prognatis ſeptingentis numero, & concubinis trecentis, & in his Ægyptiorum regis filia adeò conſuetudine earum eſt captus, vt ritus earum imitaretur, quo magis illis hoc argumento fidem amoris ac beneuolentiæ faceret. ætate deinde prouectior, & mente iam paulatim ſeneſcente, magis etiam patriæ religionis oblitus cultum Dei ſui neglexit, & mulierum exterarum ritibus aſſueuit: quamuis iam antè quoque à præſcripto legum diſceſſerat, quando æreas boum effigies baſi maris illius addiderat, ſicut ſolio ſuo leonum pòſt appoſuit. Nam neque illa fas erat facere. Cumque domeſticum haberet exemplum pulcherrimum parentis virtutem, & gloriam quam propter pietatem ad poſteros reliquerat,

3. *Reg.* 11.

Τούτων δὲ αὐτὸν ὄντων ὁ βασιλεὺς καθοπλισμένων καὶ τάξα ἐξηρτημένων, ἐφ' ἅρματος αὐτὸς ὀχεῖτο, ἐσθῆτι λευκῇ ἠμφιεσμένος ἐαθῆτα, πρὸς ἕω ἔθος εἶχεν ἐξορμᾶν. ἦν δ' χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἱεροσολύμων ὁ καλεῖται μὲ ἦτταν, εὐδαιμόνιος δ' καὶ πάμφορον ἐπιφοίταις ὀπτηρέταις ὁμοῦ καὶ πλούσιον. εἰς τοῦτο τὰς ἐξόδους ἐρεύμενος ἐποιεῖτο. θεία δ' δὴ πάντα προνοίμενος ὑπνοίᾳ τε ἐπ' ἀκουσῇ, ἐπλίαν ὢν φιλόκαλος, ὁδὲ τῶν ὁδῶν ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς ἀγούσας εἰς ἱεροσόλυμα βασίλειαν ὅσαν, λίθῳ κατέστρωσε μέλανι, πρός τε τὸ ῥᾴδιον εἶναι τοῖς βαδίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξίωμα τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμείσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς τε ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν πρὸς αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα. τὰς δὲ πόλεις ταύτας, ἁρμάτων προσηγόρευσε. τοῦ δ' ἀργυρίου ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεύς, ὅσον ἦν μὴ τῶν λίθων, καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων ἀπρόσιτον ὄντων ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων πλῆθει τὰ τ' ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις αἰγύπτου κομίζουσιν αὐτῷ, παρέχειν, τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου. αὐτός τε τοῖς τῆς συρίας βασιλεῦσιν καὶ τοῖς πέραν εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς. ἡνιόμενος δ' πάντων βασιλέων εὐδοξώτατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτῳ διενεγκὼν τῶν πρὸ αὐτοῦ τινὶ ἑβραίων ἀρχῇ ἐχρήσατο, καὶ ἐπέμεινε τούτοις ἄχρι τελευτῆς. ἀλλὰ καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, εἰς ἐναντίον οἷς προῃρήκαμεν αὐτὸν τέλος κατέστρεψεν. εἰς δ' γυναῖκας ἐμμανεὶς καὶ τινὶ τῶν ἀφεδισίων ἀκρασίαν, ὑπὲρ τὰς ὑπερχωρίους μόνον ἠρέσατο, πολλὰς δ' καὶ οὐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γάμους, σιδωνίας καὶ τυρίας, καὶ ἀμμανίτιδας, καὶ ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τοὺς μωυσέως νόμους, οἳς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν ταῖς ἐκ ὁμοφύλοις, τοῖς δ' ἐκείνων ἤρξατο θρησκεύειν θεοῖς, ταῖς γυναιξὶ καὶ τῶν πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπειδομένου τοῦ νομοθέτου προεπόντος μὴ γαμεῖν τοῖς ἀλλοτριοχθονίους, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακέντες ἐθεσι τῶν πατρίων ἐκπροσῶσι, μηδὲ τοῖς ἐκείνων σέβουσι θεοὺς, παρέντας τιμᾶν τὸν ἴδιον. ἀλλὰ τούτων μὲν καταμέλησεν ὑπενεχθεὶς εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ σολομών. ἀγαγόμενος δ' γυναῖκας ἀρχόντων καὶ διασήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς ἑξακοσίας, ἦσαν δ' ταύτης καὶ τοῦ βασιλέως τῶν αἰγυπτίων θυγατέρα, δυσὶ μὲν ἐπεπείκει πρὸς αὐτῶν ὡς τε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις, καὶ τῆς δυνοίας καὶ φιλοσοργίας ἰσαγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα τὸ βιοῦν ὡς αὐταῖς πάτριον ἦν. προβαινούσης δ' τῆς ἡλικίας καὶ τὸ λογισμοῦ διὰ τὸν χρόνον ἀδενῶς ἔχειν πρὸς τινὰ μιμεῖσθαι τῶν προγόνων ἐπιτηδευμάτων, ἔτι μᾶλλον τοῦ ἰδίου θεοῦ κατωλιγώρησε. τοὺς δ' τῶν γάμων τῶν εἰωθισάντων τιμῶν διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δ' ἁμαρτεῖν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι πρὸς τινὰ τῶν νομίμων. ὅτε τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῶν ὑπὸ τὴν θαλάττην ἀναθήματι, καὶ τῶν λεόντων τῶν πρὸς τὸν θρόνον τὸν ἴδιον. ὁδὲ γὰρ αὐτὰ ποιεῖν ὅσιον. κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τινὰ ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτῷ συνέβη καταλειπεῖν διὰ τινὰ πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν.

ὁ μι-

οὐ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τοῦ θεοῦ κατὰ A
τοὺς ὕπνους φανέντος & τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἁπλεῶς ἀπέθανεν. ἦκεν οὖν ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ θεοῦ πεμφθεὶς, ὅτι λανθάνειν αὐτὸν δοκῖ τοῖς πατρομίμοις λέγων, ὅτ' ὄντι πολὺ χαρίσεται τοῖς μετελθοῦσιν ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὴν ἐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ τῷ πατρὶ διαβίδ ἡ τοῦ θεῖον αὐτὸν ὑπέσχετο διάδοχον ποιήσειν ἐκείνου. τελευτήσαντος δ' τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, ἐκ ἅπαν- B
τα μὴν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα δὲ φυλὰς μόνας ἕνδεκα τοῖς αὐτοῦ τοῦ δούλου, δύο δ' καταλειπὼν τῷ υἱωνῷ τοῦ διαβίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον ὅτι τὸν θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔκτισεν ἐβεβλήθη. ταῦτα ἀκούσας σολομὼν, ἤλγησε, καὶ σφοδρῶς συνεχύθη, πάντων αὐτῷ κακῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ζηλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐρχομένων ποτηρᾶν. οὐ πολὺς δ' διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατήγγειλεν ὁ προ- C
φήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πόλεμον ἐπ' αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἤγειρεν ὁ θεὸς, ἄδερον μὲν ὄνομα. τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐχθρας, λαβόντα τοιαύτην. παῖς ἦν ἐκ τοῦ ἰδουμαῖος, γένους δὲ βασιλικῶν σπερμάτων. καταφυγόντος δ' τὴν ἰδουμαίαν ἰωάβου τοῦ διαβίδου στρατηγοῦ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἀκμῇ καὶ φέρειν ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μηνὶ ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν φαραώνην τὸν αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δ' φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκον τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώ- D
ραν εἰς διατροφήν. καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ, λίαν ἠγάπα. ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτοῦ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν, ὄνομα θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος, τοῖς τὰ βασιλέως παισὶ συναπετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν διαβίδου θάνατον ἐν αἰγύπτῳ, καὶ τὸν ἰωάβου, πρεσβευθὼν ἐδεῖτο τοῦ φαραώνος ἀπιέναι αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δ' βασιλέως ἀπαγορεύοντος, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν E
ἐπιθυμεῖ καταλιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ ὠδυνηρῶν, τότε μὲν ἐκ ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δ' τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη σολομῶνι τὰ πράγματα κακῶς ἔχειν ἤρχετο διὰ τὰς πρεσβυτικὰς ὠδινομίας, καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐταῖς τοῦ θεοῦ, συγχωρήσαντος τοῦ θεοῦ φαραώνῃ; ὁ ἄδερος ἦκεν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ἀποστῆσαι τοῦ σολομῶνος, κατεῖχετο δὲ φρουραῖς πολλαῖς καὶ ἐκ ἐλάδθετος δ' αὐτὰς οἱ ἐπ' ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἀρὰς ἐκεῖθεν, εἰς τὴν συρίαν ἀφίκετο. συμβαλὼν δ' ἐκεῖ F
πὶ ῥαζαρῳ μὲν τοὔνομα, τὸν δ' τῆς σωφηνῆς ἀποδεδραικότι βασιλέα ἀδραζαρον διαστῆσαν ὄντα, καὶ λῃσόμενον τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας, ἔχοντι φόβῳ αὐτὸν σίφος λῃσεικὸν, ἀναβαίνει. καὶ καταρχὰς τὴν ἐκεῖ συρίαν, βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυσαι. καὶ καταπρέχων τὴν τῆς ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς, & διήρπαζε σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἄδερος συνέβαινε πάσχειν τοῖς ἐβραίοις. ὠφελήθησαν δὲ σολομῶνι, καὶ τῶν ὁμοφύλων τοῖς ἱεροβοάμου υἱὸς ναβάταίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γενομένην αὐτῷ τοῖς προφήταις ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ ὑπὸ τοῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησεν, ὅτε τοῖς ἱεροσολύμοις τὸν κύκλον προσέβαλεν.

disscedens ab eius imitatione, idque bis in somnis monitus sequi paterna vestigia, mortem inglorius oppetiit. Venit itaque ad illum propheta missus à Deo, dicens neque clàm esse eius impietatem, neque diutius impunitam fore: viuo tamen regnum non auferendum, quando patri eius diuinitus sit promissum non alium successorem futurum: sed post hunc defunctum, filium pœnas daturum: ita tamen vt non vniuersum regnum deficeret, sed decem solæ tribus seruo ipsius cederent, reliquæ duæ penes nepotem Dauidis remanerent, idque ipsius aui respectu, & vrbis Hierosolymorum, in qua Deus templum sibi elegisset. His auditis Solomon vehementer perturbatus indoluit, omni felicitate, qua hactenus suspiciebatur, in contrarium vergente. Nec multum temporis post hanc prophetæ denunciationem est elapsum, dum hostis ei Deo sic volente exortus est, cui nomen Aderus, regi infensus ob causam hanc. Idumæus fuit genere, & è regio stemmate. Cúmque Ioabus copiarum Dauidis Imperator Idumæam subigeret, omnibus eius gentis qui per ætatem arma ferre possent internecione intra semestre deletis, hic etiamnum adolescentulus ad Pharaonem Ægyptiorum regem euasit, ab eo comiter exceptus, & domum & agros ex quorum reditibus viueret, munificentiam illius est consecutus: & postquam adoleuit tam carus ei factus est, vt rex coniugis suæ sororem, nomine Taphinem, nuptum ei traderet: ex qua filius natus, cum regis liberis est educatus. Porrò accepto in Ægypto de Dauidis & Ioabi morte nuncio, regẽ adiuit rogans vt sibi in patriã reuerti permitteret. Rege autem percontante quid illi deesset, quáve sua iniuria prouocatus relinquere amicum benemeritum cuperet, & si non semel id petitum, impetrare tamen tunc nequaquam valuit. Sed cùm iam res Solomonis labare inciperent, Deo impietatem eius non ampliùs ferente, cuius nutu Pharao difficilem se hactenus præbuerat, Aderus impetrato à suo rege commeatu Idumæam reuertitur. & cùm non posset gentem suam ad defectionem à Solomone perpellere, eo quòd validis præsidiis impositis in officio contineretur, nec liceret impune res nouas ibi moliri, profectus inde in Syriam se contulit. Vbi cùm incidisset in quendam Razarum, qui desciuerat à Sophenæ rege Adrazaro, & eas terras cum latronum manu incursionibus populabatur, societatem cum homine iniit: cuius ope occupata ea parte Syriæ, rex declaratus, Israelitarum ditionem crebrò irrumpendo, viuo adhuc Solomone rapinis omnia miscebat & cædibus. Et quasi parum esset Hebræis vnus hostis externus, domi extitit qui Solomonem infestaret Hieroboamus Nabataei filius, veteri quodam oraculo ad res nouandas excitatus. Cùm enim patre orbatus adolescens adhuc à matre educaretur, Solomon animaduersa generosa eius indole, præfecit eum fabricæ murorum, quando Hierosolyma mœnibus cingebat.

Eius operis curam tanta solertia gessit, vt rex comprobata hominis industria, præmio dignum ducens, eum Ioſephi tribui præficeret. Ad quam dum Hieroſolymis egreſſus iter faceret, obuiam ei ſit propheta nomine Achias Silunte oppido oriundus. Is ſaluratum eum de via paulùm ſeduxit in rus quoddam diuertens, in quo tum nemo alius aderat: ſciſſoq; in duodecim fruſta pallio, quo ipſe amiciebatur, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, præfatus Deum hoc iubere. Ille, inquit, ſciſſo imperio Solomonis, eius filio, propter promiſſionem Dauidi factam, tribum vnam cum altera ei contigua daturus eſt: tibi verò decem propter Solomonis peccatum, qui mulieribus & diis earum totum ſe deuouit. Quare ſciens cauſam propter quam Deus ab illo eſt alienatus, iuſtitiam colito, & legum perpetuus cuſtos ac cõſeruator eſto, cùm pietatis ac religionis præmium maximum tibi ſit propoſitum, nimirum vt tantus euadas, quantum ſcis Dauidem priùs fuiſſe. His prophetæ verbis erectus ad ſpes magnas Hieroboamus, cùm eſſet alioqui ambitioſo & inquieto ingenio, quamprimum in ſuam prouinciam peruenit, non immemor præſagij prophetici ſolicitare populum cœpit, vt à Solomone deficeret, ipſiq́ue principatum deferret. Cuius conatibus & inſidiis cognitis Solomon volebat eum comprehenſum occidere. At ille ad Suſacum Ægypti regem profugus & præſens periculum euaſit, & manendo illic vſque Solomonis obitum regno ſe Iſraëlitico incolumen ſeruauit.

CAP. III.

Solomone defuncto populus à Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem facit,

SOlomon autem iam admodum ſenex moritur, exactis regni annis octoginta, vitæ verò nonaginta quatuor: ſepelitúrque Hieroſolymis, omnium regum felicisſimus & opulentisſimus atque prudentisſimus, excepto peccato ad quod iam ſeneſcens à mulieribus eſt pertractus, de quo & conſecutis mox Hebræorum calamitatibus ſatis dictum eſt. Cæterùm
VIII. 3. Reg. 12. defuncto Solomone, & ſuccedente in principatum eius filio Roboamo quem è Noma Ammanitici generis muliere ſuſceperat, mox quidam è proceribus in Ægyptum miſerunt, qui Hieroboamum reuocarent, qui cùm ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboamus eodem peruenit. Placuit enim conuentu Iſraelitarum illic habito, regnum de populi conſenſu accipere. Accedunt itaque illum principes populi vnà cum Hieroboamo, rogantes vt aliquid de ſeruitio remitteret, & patre ſuo vellet eſſe mitior. Graui enim illius iugo ſe preſſos fuiſſe. Sic enim firmius ei fore imperium, ſi amari mallet quàm metui. Ille poſt triduum ad poſtulata reſponſurum ſe pollicitus, ſtatim in ſuſpicionem venit, quòd ſine mora votis eorum non annuiſſet.

ἔτους ὑ τῷ ἔργων πεφενόησεν, ὡς τε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξαιτο, & γέρας αὐτῷ στρατηγίαν ὅπη τ ἰωσήπου φυλῆς ἔδωκεν. ἀπερχομένῳ ὑ τῷ ἱεροβοάμῳ κατ' ὄνειρον τ προφήτην ἐν τ ἱεροσολύμων, σωλεύτησε πεφήτης, ἐκ πόλεως μὴ σιλὼ, ἀχία ὑ ὄνομα. ἡ πεσαγορδίσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τ ὁδοῦ μικρὸν ἀποκλίνας εἰς τὸ χωρίον, εἰς ὃ παρῆν μηδὲ εἷς ἄλλος. χίσας δ' εἰς δώδεκα φάρση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἐπ' αὐτὸς φορεῖ βεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν ἱεροβόαμον λαβεῖν τὰ δέκα, προφπὼν ὅτι ταῦτα ὁ θεὸς βέλεται, ἡ χίσας τὴν σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲ τῷ τούτου δι' τ πρὸς δαβίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν ἡ τ ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι. σοὶ ὑ, τὰς δέκα, σολομῶνος εἰς αὐτὸν ἐξαμαρτόντος, ἡ τὰς γυναῖξὶ, ἡ τοῖς ἐκείνων θεοῖς αὐτὸν ἐκδεδωκότος. εἰδὼς οὖν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μετατίθησι τὴν ἀπ' γνώμην ὁ θεὸς σολομῶνος ὁ θεὸς, δίκαιος ἔσο, ἡ φύλαττε τὰ νόμιμα, πρεκειμένου σοὶ τῆς δυσεβείας ἡ τ πρὸς θεὸν τιμῆς ἄθλα μείζονα τῶν ἀπάντων, γνήσεσθαι τηλικούτῳ, ἡλίκον οἶδα δαβίδην γενόμενον. ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τ πρόφητ λόγοις ὁ ἱεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας ἡ μεγάλων ὑπεθυμητὴς πραγμάτων, ἐκ ἠρέμει. γνόμενος ὑ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, ἡ μεμνημένος τ ὑπὸ ἀχία δεδηλωμένων, δι' ὧν ἀναπείθειν ἐπεχείρει τ λαὸν ἀφίστασθαι σολομῶνος, ἡ κινεῖν ἡ πράττειν εἰς αὐτὸν τ ἡγεμονίαν μαθὼν ὑ τὴν δύνοιαν αὐτ' ἡ τὴν ὑπάβυλλον ὁ σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν, αὐτὸν ἀπελεῖν. φθάσας ὑ τὸν ἱεροβόαμος, πρὸς σύσακον φεύγει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα, ἡ μέχρι τῆς σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μείνας, τότε μηδὲν ὑπ' αὐτ' παθεῖν ἐκέρδησε ἡ τὸ βασιλέως φυλαχθῆναι.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τελευτήσαντος σολομῶνος, ὁ λαὸς ἀπέστη τῶ παιδὸς αὐτ' τῶ ῥοβοάμου, τὴν δέκα φυλῶν ἱεροβόαμον ἀποδείξας βασιλέα.

ΑΠοθνήσκ ὑ ὁ σολομὼν ἤδη γηραιὸς ὢν. βασιλεύσας μὲ ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας ὑ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται ὑ ἐν ἱεροσολύμοις. πάντας ὑπερβάλλων δυναμενίᾳ τε & πλούτῳ ἡ φρονήσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς, παρεμόησε. πρὸ ὧν ἡ τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων ἑβραίοις, εἰς κακὸν ἔτεσι ἔδοξέ μοι διασαφῆσαι. μὴ ὑ τὴν τοῦ σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξαμένου τὸν παιδὸς αὐτ' τὴν βασιλείαν ῥοβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονώς, νόμιμα τοιοῦτο, πέμψαντες δῆθεν εἰς τὴν αἴγυπτον οἱ τῶν ὅλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τ ἱεροβόαμον. ἀφικομένου ὑ πρὸς αὐτοὺς εἰς σίκιμα πόλιν, ἡ ῥοβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθεῖν τοῖς ἰσραηλίταις, ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τῷ λαῷ, ἡ ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες αἰτεῖναί τι τῆς δουλείας αὐτοῖς, ἡ χρήσεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἡ χρηστότερον τῷ πατρός. βαρὺν γὰρ ὑπ' ἐκείνῳ ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. δυνήσεσθαι ὑ ἔσεσθαι πρὸς αὐτὸν, ἡ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν δι' τὴν ἀπείκειαν, ἢ δι' τ φόβον. ὁ ὑ μὴ ζεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρινεῖσθαι περὶ ὧν ἠξίουν, ὕποπτος μὲ δι' ὃ γίνεται, μὴ πρόφασιν ἀπορρήτου δόξας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονὴν.

πρὸς-

πρέπειν γὰρ ἡλικίαν τὸ χρηστὸν καὶ φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐν νέῳ. ἐδόκει δ' ὅμως καὶ τὸ βελτίω σκοπεῖν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι. συγκαλέσας οὖν τοὺς πατρῴους φίλους, ἐσκοπεῖτο μετ' αὐτῶν, πῶς ἁπαλῶς δεῖ ποιήσασθαι τὴν ὑποκρισιν πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ἅτε εἰκὸς τοὺς νέους καὶ φύσιν ὄχλων εἰδότας, παρῄνουν αὐτῷ φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον, ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον. χειρώσεσθαι γὰρ ὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ πρᾳότερον καὶ ὀλίγον μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὸν ὕτως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὸ παῦν, εἰ μὴ πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γνῶναι βασιλέα, γνώμην ἀπεσείφη, τῷ θεῷ ποιήσαντος οἶμαι καταλειφθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας γὰρ τὰ μειράκια τὰ συντεθραμμένα, καὶ τὴν τοῦ πρεσβυτέραν αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπών, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοῖς ἐκέλευε λέγειν. τὰ γὰρ, ὅτε μὲν νεότης, ὅτε ὁ θεὸς ἠρέμα τοῦτο τὰ κρείττω, παρῄνεσαν ὑποκρίνεσθαι τῷ λαῷ, τὸν βραχύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι παχύτερον, καὶ εἰ σκληρυσυχίας ἐπειράθησαν ἐκείνου, πολὺ μᾶλλον αὐτὸ λήψεσθαι πείραν δυσκόλως, καὶ εἰ μάστιξιν αὐτοὺς ἐκεῖνος ἐνεθέτει, σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸν προσδοκᾶν. τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξας πρέπειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ὑπόκρισιν, ὡς συνῆλθεν ἀκμάζουσαν τὸ πλῆθος τῇ ξίτῃ τῶν ἡμερῶν, μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος λέγοντος ἀκούσαί τι τοῦ βασιλέως ἐπιδεκάτου, οἰομένου δεῖν καὶ φιλάνθρωπον, τοῦ τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεὶς τοῦ τῶν φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο καὶ τοῦ τοῦ θεοῦ βέλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν ἀχίας. πληγέντες γὰρ ὑπὸ τῶν λόγων, ὡς ὑπὸ σιδήρου βαλήσαντες, ὡς ὅτι πείρα τοῖς εἰρημένοις ἦλθεν ἄκμασαν, καὶ μέγα πάντες ἐμβοήσαντες ἐκέτι οὐδὲν αὐτοῖς ἔτι συγγνώμης πρὸς δαβίδην καὶ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ μετ' ἐκεῖνον ἔφασαν τοῦ ἡμέραν. ὥστε χωρεῖν δ' αὐτῶν μόνον τὸν ναὸν, ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκύασεν εἰπόντες, καταλείψειν ἠπείλησαν. ὕτως δ' ἔχον πικρῶς τοῦ ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ὑπὲρ τῶν φόρων ἀδώρημον ἵνα συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις, εἶτα προπετεῖς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ὦν αὐτοῖς, ποιήσειεν μαλακωτέρους, οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλὰ βαλόντες αὐτὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τοῦτ' ἰδὼν ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθος, δείσας, μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐμβὰς ἁρμάτος, ἔφυγεν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ ἡ μὲν ἰούδα φυλὴ, καὶ ἡ βενιαμὶς, χειροτονοῦσιν αὐτὸν βασιλέα. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἀπὸ ἐκείνης τῆς ἡμέρας τῶν δαβίδου παίδων ὑποσαν, τὸ ἱεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν προφημάτων κύριον. ροβόαμος δ' ὁ σολομῶνος παῖς, σκηνὴν ποιήσας τὸ δύο φυλῶν, ἃς εἶχεν ὑπηκόους, οἷς τε ἐκ λαῶν ὀκτὼ καὶ δέκα παρ' αὐτῶν στρατὸν μυριάδας ὀπλιτῶν, ἐξελθεῖν ὅπως τὸ ἱεροβόαμον καὶ τὸ λαὸν, ὅπως πολεμήσας, ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δ' ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τὸ προφήτου ποιήσασθαι τὴν στρατείαν, ἃ γὰρ ἔδει δίκαιον τοῖς ὁμοφύλοις πολεμεῖν, οὐκ ἔλεγε. καὶ ταῦτα καὶ τὸ τοῦ θεοῦ προαίρεσιν τὸ πλήθους ὑποστάσεως γεγυμνωμένης, ἃ κατεξῆλθε. διηγήσομαι δ' πρῶτον ὅσα ἱεροβόαμος ὁ τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἐπραξεν, εἶτα δὲ, τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ ροβοάμου τοῦ τῶν δύο φυλῶν βασιλέως γεγυμνωμένα διηλώσομεν. φυλαχθεὶς γὰρ οὐ ὕτως ἄρχει παντὸς τῆς ἰσοδείας τὸ ἀκίνητον.

A Decere enim eius ætatem putabant procliuem esse ad benemerendum. non nihil tamen spei suberat: quòd non statim essent repulsam passi. Interim ille conuocatis paternis amicis consultabat quale responsum populo dari oporteat. qui quum bene ipsi cuperent, & vulgi naturam probè callerent, suaserunt vt comiter populum alloqueretur, & posito aliquantisper fastu regio ad captandam multitudinis gratiam se accommodaret. hac enim arte captos facilè illum amaturos, quòd natura ita comparatum sit, vt subiecti delectentur regibus mansuetis, & de suo fastigio nonnihil se demittentibus. Ibi Deus sine dubio mentem ademit homini, cui tam vtilis in omne tempus sententia, certè ad præsens ambienti regnum necessaria, non probabatur: sed accitis æqualibus suis iuuenibus, & exposito seniorum consilio, quid ipsis videretur, proferre iussit. Illi, quia nec per ætatem poterant, nec Deus sinebat vtiliora cernere, authores ei fiunt sic ad populum respondendi: minimum digitum ipsius crassiorem esse quàm patris lumbi fuerint: & si ab illo duriter habitos se putarent, duriùs etiam in posterum tractandos esse: & si ab illo scuticis cæsi fuissent, expectandum vt ab ipso scorpionibus flagellarentur. His delectatus rex, & ratus decere maiestatem principatus tale responsum; postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, omnibus expectatione suspensis, & existimantibus benignum aliquid sibi proponendum, omisso amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit, non sine Dei voluntate, vt Achiæ vaticinium suus euentus sequeretur. Icti enim velut ferro tam duris verbis, non secus ac si à minis ad rem iam esset peruentum, per indignationem vno ore exclamant, nihil sibi futurum ampliùs cum Dauidis progenie, haberet ipse templum quod pater extruxisset, manifestè defectionem præ se ferentes. Adeoque pertinax ira fuit, vt Adoramum quæstorem regium, missum ad excusandum iuuenilis linguæ petulantiam, placandósq; concitati vulgi animos, ne auditum quidem lapidibus obruerint. Quo facto Roboamus ratus, id quod erat, se in famulo saxis impetitum, veritúsque ne conceptum semel odium in ipsius caput effunderetur, trepidè conscenso curru quantum potuit Hierosolyma properauit. Et Iudæ quidem ac Beniamis tribus communibus suffragiis regem eum eligunt: reliqua verò multitudo, ex illo die alienata à progenie Dauidis, Hieroboamo imperium detulit. id Roboamus ægrè ferens, conuentu duarum tribuum sibi subditarũ indicto, & delectu CLXXX. millium habito, conatus erat reliquas decem vi ad officium retrahere; nisi Deus per prophetam interfuisset, admonens nefas esse ciuile bellũ mouere, præsertim cùm Deo volente populus ab eo defecisset. Nunc prius Hieroboami Israelitarum regis gesta, ac tum demum res Roboami duarum tribuum regis dicemus, serie narrationis ita postulante.

Ergo Hieroboamus regia Sicimis constructa, A inibi domicilium optauit: nec eo contentus, apud Phanuelam vrbem aliud ædificauit. Nec multo pòst instante Scenopegia, cogitans secum, quòd si permitteret populo Hierosolymitanam profectionem, & festi illic celebrandi potestatem faceret, populus captus religione templi & ceremoniis, facile mutata voluntate, séque relicto ad priorem regem accedere posset, ídque non dominationi suæ tantùm, verumetiam vitæ periculosum foret, statuit hoc B modo rebus suis consulere. Duas vitulas ex auro fecit, & constructis totidem delubris, altero apud Bethela, altero apud Danam, quod oppidum situm est ad minoris Iordanis fontem, effigies illas vtrobique consecrauit: & conuentu indicto decem tribuum quibus ipse præerat, pro concione in hunc modum eas est allocutus: Viri populares, notũ vobis existimo, quòd nullus locus Deo est vacuus, & quòd is nullo certo loco includitur: sed vbique vota exaudit, vbique cultores suos respicit. Quare non placet C mihi, hoc tempore vos Hierosolyma vrbem infensam longo itinere proficisci religionis ergò. Homo illud templum statuit, quemadmodum & ego duas aureas vitulas consecraui, alteram in Bethelis, alteram in Dana, vt pro locorum opportunitate ex propinquioribus oppidis ad eas confluentes, illic Deum ritè adoretis. Nec deerunt sacerdotes ac Leuitæ ex vobis per me designati, ne quid Leuiticam tribum & Aaronis progeniem desideretis. Ergo quicunq; ex vobis sacerdotium ambit, vitulum & arietem D Deo mactet, quo ritu ferunt etiam primum sacerdotem Aaronem creatum esse. His verbis populũ decepit, autor ei factus patriæ religionis deserẽdæ: quæ causa fuit Hebræis omnium calamitatum, vt bello ab exteris gentibus deuicti, postremò in captiuitatẽ abducerẽtur, sicut suo loco dicetur. Porrò appetente iam septimi mensis festiuitate, volens & ipse apud Bethela eam celebrare, sicut à duabus tribubus Hierosolymis celebrabatur, ante vitulam altare po- E suit: móxque assumpta pontificis persona cum suis sacerdotibus ad illud ascendit. Cúmq; iam holocautomata in conspectu totius populi pararet incendere, Deo mittẽte superuenit à Hierosolymis propheta nomine Iadon. Is in mediam multitudinem progressus, audiente rege
3. Reg. 13. ad altare sermonem vertit. Altare, altare, hæc dicit Dominus. Exorietur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, is mactabit super te falsos sacerdotes illius temporis, & impostorum F ad impietatem populum seducentium ossa super te incendet. Et vt nemini dubium sit prædictionem hanc non esse vanam, prodigio confirmabitur. Rumpetur altare hoc, & adipes victimarum in eo congesti in humum effundentur. His prophetæ verbis irritatus rex, intendit in eum manum, iubens hominem comprehendi: móxque sideratum brachium diriguit, vt reducere manum non posset, torpente membro haud secus quàm si esset ex- G anime. Altare quoque dituptum impositas victimas effudit, ita vt vates Dei prædixerat.

ὁ τοίνυν ἱεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν σικίμῃ πόλει, ἐν ταύτῃ τῷ διαιτᾶν εἶχε. κατεσκεύασε δὲ κὴ ἐν φανουήλῃ πόλει λεγομένῃ. μετὰ πολὺ δὲ τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνίσταμένης μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἐὰν ὑπεξέλθῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τῷ θεῷ εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντι, καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν ἄγοντι, μεταστῆσαι ἴσως, κὴ φιλιαθὲν ὑπὸ τε ναοῦ κὴ τῆς θρησκείας τὸν ἐν αὐτῷ θεὸν, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προσχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, κὴ κινδυνεύσαντά τε ἡγούμενος τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ὑπερχόμενόν τε τοῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, κὴ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσούτους, ἕνα μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει, τὸν ἕτερον δὲ ἐν δάνῃ, ἡ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τοῦ μικροῦ ἰορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν εἰρημένων πόλεσι ναΐσκῳ. καὶ συγκαλέσας τοὺς δέκα φυλαρχῶν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τούτους ποιούμενος τοὺς λόγους, ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι πᾶς τόπος ἔχει τὸν θεὸν, κὴ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένον χωρίον ἐν ᾧ πάρεστιν. ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει κὴ τοὺς θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἐμοὶ δοκεῖ νεῶ ἐπείγειν ὑμᾶς εἰς ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν πόλιν μακρὰν ὄντος ὁδὸν προσκυνεῖν. ἄνθρωπος κὴ κατεσκεύασε τὸν ναὸν, ἐποίησα κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐπωνύμους τῷ θεῷ, κὴ τὴν μὲν ἐν βηθήλῃ πόλει καθιέρωσα, τὴν δὲ ἐν δάνῃ, ὅπως ὑμῖν οἱ τούτων ἔγγιστα τῆς πόλεων κατῳκημένοι προσκυνῶσιν εἰς αὐτὰς ἀπερχόμενοι τὸν θεόν. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν κὴ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν κὴ λευίτας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε λευίτιδος φυλῆς κὴ τοῦ ἀαρῶνος υἱῶν. ἀλλ' ὁ βουλόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσιέτω μόχον τῷ θεῷ κὴ χειρὶ, ἃ δὴ τὸν πρῶτον ἱερέα φασὶν ἀαρῶνα πεποιηκέναι. τοσαῦτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, κὴ τὸν πάλαι θρησκείας ἀποστάντας, ἐποίησε παραβῆναι τοὺς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τοῦτο τοῖς ἑβραίοις, κὴ τοῦ πολέμου κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμαλωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κὴ χώραν δηλώσομεν. ἐνιαύσιος δὲ ἑορτὴς ἑβδόμῳ μηνὶ, βουλόμενος δὲ αὐτὸς ἐν βηθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἑορτάζον δὲ αἱ δύο φυλαὶ ἐν ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως. ἡγούμενος δὲ αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ὅτι τὸν βωμὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δὲ ὑπιφέρειν τὰς θυσίας, κὴ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τοῦ λαοῦ παντὸς, προσγίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ ἱεροσολύμων προφήτης, ἰάδων ὄνομα, τοῦ θεοῦ πέμψαντος. ὃς σταθεὶς ἐν μέσῳ τῷ πλήθει τοῦ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυσιαστήριον ποιούμενος τοὺς λόγους, ὁ θεὸς ἔσεταί τινα προλέγει ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ὑπὲ σοῦ θύσει τοῖς ψευδιερεῖς τοὺς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γενησομένους, κὴ τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων, κὴ ἀσεβῶν, ὑπὲ σοῦ καύσει. ἵνα μὴ ζώντες πισθῶσι ἔτοι τοῦθ' ὕστερος ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προφερῶ γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ θυσιαστήριον καὶ χρῆμα, κὴ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτοῦ πιμελὴ τῶν ἱερείων, ὑπὲ γῆν χυθήσεται. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παροξυνθεὶς ὁ ἱεροβόαμος, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα κελεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δὲ ἡ χεὶρ, ἀθρόως παρείθη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν. ἀλλὰ νεναρκηκυῖαν κὴ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ κὴ τὸ θυσιαστήριον, κὴ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ, καθὼς προεῖπεν ὁ προφήτης.

μαθὼν

μαθὼν ὁ ἀληθῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ θείαν ἔχοντα προγνω- A
σιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆναι τοῦ θεοῦ ἀναζωπυρῆσαι
τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. καὶ ὁ μὲν ἱκέτευσε τὸν θεὸν τοῦτ' αὐτῷ πα-
ρασχεῖν. ὁ δὲ τοῦ χεῖρος τὸ καὶ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων
ἐπ' αὐτῇ τὸν προφήτην παρεκάλεσ δεῖπνῆσαι παρ' αὐτοῦ.
ἰάδων δὲ ἔφη, μὴ χρῆσομαί σοι εἰσελθεῖν πρὸς αὐτόν, μηδὲ
γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδατος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ
αὐτοῦ τὸν θεὸν ἀπεῖρηκέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως μὴ
δι' αὐτῆς ποιήσῃ τὴν ὑποστροφὴν, ἀλλὰ δι' ἄλλης ἐφα- B
σκε. τοῦτον μὲν οὖν ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τὴν ἐγκρατείας.
αὐτὸς δὲ ἦν ἐν φόβῳ, μεταβολὴν αὐτοῦ τῶν προσῤῥήσεων
ἐν τῷ προφρημένῳ, μὴ ἀγαθὴν ὑπονοῶν. ἦν δέ τις ἐν
τῇ πόλει ποτὲ ψευδοπροφήτης, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ ἱε-
ροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ τὰ πρὸς ἡδονὴν λέ-
γοντος. ἔκειτο τότε μὲν κλινήρης ἦν διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ γήρως
ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ διηγησάντων τὰ περὶ τοῦ
παρόντος ἐξ ἱεροσολύμων προφήτου, καὶ τῶν σημείων τῶν C
γενομένων, καὶ ὡς παρεθεῖσαν αὐτῷ τὴν δεξιὰν ἱεροβόα-
μος, ἀξαμένου πάλιν ἐκείνην ζῶσαν ἀπολάβοι. δείσας
μὴ παραδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος ὧδε τῷ βασιλεῖ,
καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παισὶν
αὐτοῦ ὑποστρῶσαι τὸν ὄνον, καὶ ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ
ποιῆσαι. τῶν δὲ ποιησάντων ὃ προσετάγησαν,
βηνὰς ἐδίωξε τὸν προφήτην. ὡς καταλαβὼν ἀναπαυό-
μενον ὑπὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς ὑψη- D
λῆς πανάσσατο πρῶτον. εἶτα ἐμέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν
εἰσελθόντα καὶ ξενίων μεταλαβόντα. τῷ δὲ φήσαντος κε-
κωλύσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ γεύσασθαι ὧδέ τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ
τῇ πόλει, ἀλλ' ἐκεῖ παρ' ἐμοὶ πάντως ἀπηντηκέναι σοι
τὸ θεῖον ὧδ' ἀθεεὶ ξάπελεν ἔφη. προφήτης δὲ εἰμὶ
καγὼ, καὶ τοῦ αὐτοῦ σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας.
καὶ πάρειμι νεῦον ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεὶς ὅπως ἀγάγω σὲ
πρὸς ἐμαυτὸν ἐξιασόμενον. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθεὶς,
ἀνέστρεψεν. ἀρίστων δ' ἐπὶ τῷ φιλοφρονουμένου, ὁ θεὸς
ὑπεφαίνετο τῷ ἰάδωνι. καὶ καταβάντα τὰς ἐντολὰς αὐ- E
τοῦ, τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλεγε. καὶ πορευομένῳ ἐδήλου. λέοντα
γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπερχομένῳ, συμβαλεῖν ἔφασαν,
ἀφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, καὶ τὸν ἐν τοῖς παρῳδοῖς μνήμασι
ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐγίνετο οἶμαι κατὰ τὸ τοῦ θεοῦ
θέλημα, ὅπως μὴ προσέχοι τοῖς τοῦ ἰάδονος λόγοις ἱε-
ροβόαμος ἐλπίζων ψεύδεσθαι. πορευομένῳ δὲ τῷ
ἰάδωνι πάλιν εἰς ἱεροσόλυμα, συμβάλλει λέων. καὶ κα-
ταπατήσας αὐτὸν ὑπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέκτεινε. καὶ τὸν μὲν ὄνον F
οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παρακαθεζόμενος δ', ἐφύλαττε
καὶ ἐκεῖνον, καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχρις ἂν τινες τῶν ὁ-
δοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν τοῦ
ψευδοπροφήτου. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας κόμισεν εἰς τὴν
πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῆ μὲν κηδείας ἠξίωσεν, ἐν-
τειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ὑποθανόντα, σωὶ ἐκείνῳ
θάψαι. λέγων, ἀληθῆ μὲν εἰ πάντ' ὅσα προεφήτευσε
κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν ἱερέων, G
καὶ τοῦ ψευδοπροφήτου. ὑβεισθήσεσθαι δ' αὐτὸς μὴ
τὸν τελευτὴν ὑδὲν σωὶ ἐκείνῳ ταφεὶς, τοῦ ὀστῶν ἀνα-
σπασομένων. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα
ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς πρὸς τὸ
θεῖον τοῦ ἱεροβοάμου καὶ τί δήποτ' ἐταράχθης εἶπεν ὑπὸ τῆς τοῦ ἀνδρὸς λόγων; ὡς ἂν καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον
αὐτοῦ καὶ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, δι' ἣν ἐσώθη ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτου ἄξιον ὑπεκάλων, ἤρξατο ταύτην
ὑπὸ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακουργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τὸ ψευσμένου χρώμενος λόγοις ἐλαττῶσαι αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν.

Ibi rex videns hominem veridicum esse ac diuinum, rogauit eum, vt Deum exoraret, quò affectæ dextræ vigorem pristinum redderet. quod cùm ita factum esset, lętus recepta sanitate, rogabat prophetam vt cum eo prandere dignaretur. excusauit Iadon negans se in ea vrbe panem aut vinum sumpturum. id enim sibi cõtra interdictum Dei non licere. vetitum etiam ne per eandem viã reuertatur qua venerat. Rex autem miratus viri continentiam, eo magis de se cœpit esse solicitus, ex his quæ viderat & audierat, parum felicem rerum suarum exitum augurans.

IX. Erat in ea vrbe malus quidam pseudopropheta, quem Hieroboamus in honore habebat, seductus ab illo omnia ad gratiam loquente. hic tum decumbebat, quòd esset senio languidus, cúmque audisset à filiis de aduẽtu prophetæ à Hierosolymis, & prodigiis per eum patratis, & quòd Hieroboamus emortuam dextram ad illius preces sanam recepisset: veritus ne rex de hospite melius quàm de se opinaretur, mandauit filiis vt cuestigio asinum stratum ad iter sibi expedirent. quibus impigrè iussa executis conscenso iumento per vestigia prophetæ properabat. quem assecutus interquiescentem sub quercu patula & vmbrosa primò salutauit: deinde expostulauit cum eo quòd non ad se diuertisset, hospitalitate fruiturus. quo referẽte vetitum se à Deo, ne apud quenquam in ea vrbe cibum sumeret. Certè apud me, inquit, licuit sumere, nam ego quoque propheta sum eiusdẽ cuius tu cultor numinis. & nunc ipsius iussu venio, te ad nos adducturus, & prandio hospitali excepturus. Tum vates mentienti credens reuertitur. Adhuc autem illis prandentibus, & familiari sermone se oblectantibus, Deus apparuit Iadoni, pœnam inobedientiæ, pœnæq; modum denuncians. Fore enim vt in itinere à leone discerpatur, nec in paternũ monumentũ inferatur. Hæc autem Deo volente contigisse opinor, quo minus apud Hieroboamum Iadonis verba fidem inuenirent, de mendacio suspecti. Nam redeunti Hierosolymam leo factus obuiã detractum de iumẽto necauit, nihil lęso asino, imò & illum & prophetę cadauer seruabat accubans, donec viatores quidam rẽ visam pseudophrophetæ renunciauerunt. Tum ille filiis in hoc missis corpus eius in vrbem reportauit, inibique magnificè sepeliit, monitis filiis vt se quoq. post mortẽ in idẽ monumẽtũ inferrent. Vera. n. esse quæcũq. ille præcecinisset, de vrbe illa & altari, & sacerdotibus ac pseudoprophetis. ad se autem nullam post mortem iniuriam peruenturam, propter communem cum illo sepulturam confuso ossium discrimine. Post iusta funebria prophetæ reddita, & iniuncta filiis mandata, cùm esset vir malus & impius, Hieroboamum adit: & quid ita, inquit, istius fatui turbatus es sermonibus? Illo verò de altari & sua ipsius manu referente, ac verè hominem Dei vatémque optimum vocitante, cœpit hanc eius opinionem malitiosè labefactare, & probabilibus rationibus rei veritatem offuscare.

Aiebat enim præ lassitudine manum eius obtorpuisse, dum altari infert victimas, ac deinde post quietem pristinum vigorem recepisse. Altare quoque recētis etiam tum structurę, quòd tot ac tantarum victimarum molem non ferret, disruptum concidisse. Postremò vatis mortem indicat, à leone essenecatum: adeò nihil diuinum nec in vita nec in verbis eius fuisse. His dictis regi persuasit, & mentem eius à Deo & iustis ac piis operibus in totum auersam in extremam impietatem præcipitauit. In tantum enim posthac contra omne ius ac fas debacchatus est, vt nihil aliud quęreret, quàm quomodo in dies magis ac magis semetipse nouis scelerib⁹ superaret.

X. Sed hoc omisso de Solomonis filio Roboamo iam dicendum. Is duarum tribuum regno potitus, vrbes munitas & magnas cōdidit, quarum nomina hæc: Bethleem, Ethame, Thecos, Bethsur, Socho, Odolam, Ipa, Maresa, Zipha, Adorem, Lachis, Azeca, Saræm, Elom, Hebron, omnes in tribu Iudæ sitæ. Alias deinde æquè magnas in Beniamitica sorte muniuit, singulisque sua præsidia & præfectos imposuit, frumēto, vino, oleo, cæterisque commeatibus abundè instructis. Scutorum etiam & lancearum tantum numerum fabricari curauit, quantus multis millibus sufficeret. Ad hunc Hierosolymis degentem è tota Israelitarum ditione confluxerunt sacerdotes & Leuitæ, quotquot è reliqua plebe erant boni ac iusti patrias suas relinquebant, vt Hierosolymis Deum colere liceret, offensi Hieroboami tyrannyde, qui eos ad suarum vitularum adorationem vi adigere volebat. quo factum est vt Roboami regnum integro triennio talibus accessionibus crescceret. Qui cùm ex priore matrimonio cognatæ cuiusdam mulieris tres liberos suscepisset, superduxit postea cognatam aliam, Macham è Thamare Abesalomi filia primogenitam, ex qua Abiæ pater factus est, & quamuis etiam ex aliis vxoribus liberos haberet, prę omnibus tamē amauit Macham. erant enim ei legitimæ vxores octodecim, concubinæ verò triginta: & ex his viginti octo filij, filiæ verò sexaginta. Abiam verò Machę filium successorem sibi designauit, eiusque fidei thesauros suos & munitissimas quasque vrbes credidit. Sed vt plerunque solēt mortales fortuna blandiēte corrumpi, Roboamo quoque idem accidit. Videns enim sui regni tanta incrementa, ad iniustas & impias actiones deflexit, factus contemptor veræ religionis, ita vt etiam populum in imitationem sui pertraheret: quandoquidem ea est rerum humanarum natura, vt cùm principum ac magistratuum moribus etiam subditi deprauētur, quorum modestia ceu norma corrigi debebāt, & pro virtutibus vitia eorum sequantur: alioquin nisi eadem quæ reges faciant, improbare facta illorum videntur: sicut sub Roboamo cōtigit, populo leges ac pietatem egregiè cōtemnente, ne iustitiæ studiis regem suum offenderet.

ὅπλ χφρεῖ γδ πείθῃν αὐτ̃ ὡς ὑπὸ κόπ⸗ μ̃ ἡ χεὶρ αὐτ̃ναρκήσῃε βασάζουσα τὰς θυσίας. εἶτ̓ ἀνεθεῖσα πάλιν, εἰς τ̃ αὐτὴν ἐπανέλθοι φύσιν. τὸ ỹ θυσιαστήριον οὐ κανὸν ἡ δεξάμ⸗νον θυσίας πολλὰς ἡ μεγάλας, ῥαγὲν ἡ πᾶσι δῆλα βάρος τ̃ ἐπενλωεγμ⸗νων. ἐδήλ⸗ δ̓ αὐτ̃ ἡ τ̃ θανάτου τ̃ τὰ σημεῖα ταῦτα προφητεύσας, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπωλοῖτο. ἅπερ ὐδὲν ἧττ̓ εἶχεν, ἢτ̓ ἐφθέγξατο προφήτ⸗. ταῦτ̓ εἰπὼν, πείθει τ̃ βασιλέα, ἡ τ̃ δίκαιον αὐτ̃ τελέως ἀποστρέψας ἀπὸ τ̃ θεῦ ἡ τ̃ μ̃ δικαίων ἔ θείων ἔργων ὅλη τὰς ἀσεβεῖς προέξεις παρώρμησεν. ἅπερ δ̓ ὀξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον ἡ παρενόμησεν, ὡς ὐδὲν ἄλλο καθ̓ ἡμέραν ζητεῖν, ἢ τί καινὸν ἡ μιαρώτερον τ̃ ἤδη τετολμημένων ἐργάσηται. ἔ τὰ μὲν πρὸ ἱεροβοάμ⸗, ὅπῃ τῷ παρόντος ἡμῖν διελήλυθεν. ὁ ỹ σολομῶνος υἱὸς ῥοβοάμης, ὁ τ̃ δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προεκήρυξμ⸗, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς τε ἡ μεγάλας, Βηθλεέμ, ἡ Ἠταμέ, ἔ Θεκωὲ, ἡ Βηθσὺρ, ἡ σοχὼ, ἡ ὀδολάμ, ἡ εἰπὰν, ἡ μῶρησαν, ἡ Ζιφᾶ, ἔ Ἀδωραὶμ, ἡ λαχεῖς, ἡ Ζηκᾶ, ἡ σαραὶμ, ἡ Ἠλὼμ, ἡ Χεβρῶνα, ταύτας μ̃ ἐν τῇ ἰούδα κληρυχίᾳ πρώτας ᾠκοδόμησε. κατεσκεύασε ỹ ἔ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ βενιαμίδι κληρυχίᾳ. ἡ τ̃χίσας, φρυρεᾶς τε κατέσπεσεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτον τε πολὺν ἔ οἶνον ἡ ἔλαιον, τάτε ἄλλα πρὸς δ̓αρκειαν ἐν ἑκάστῃ τ̃ πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο, πρὸς ỹ τούτοις θυρεοὺς ἡ σειρομάστας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον ỹ οἱ πανταχ̃ τῆς ἰσραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτ̃ εἰς ἱεροσόλυμα ἡ λαόν, ἡ εἴ τινες ἄλλοι τ̃ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ ἡ δίκαιοι, κατέλειπον τὰς αὐτ̃ πόλεις ἵνα θρησκεύσωσιν ἐν ἱεροσολύμοις τ̃ θεὸν, ὃ γδ ῥᾴδιως εἶχον προσκυνεῖν αἰχμαζώμ⸗οι τὰς δαμάλεις ἃς ἱεροβοάμης κατεσκέασε. ἡ ἠὔξησαν τ̃ ῥοβοάμ⸗ βασιλείαν ἐπ̓ ἔτη ξία. γήμας ỹ συνῳκῆ πνα ἡ ξεῖς ποησάμ⸗νος ἐξ αὐτ̃ παῖδας, ἦγετο ὕστερον ἔ τ̃ ὁσ τ̃ ἀβεσαλώμ⸗ θυγατὸς θαμάρης, μαχαίλ⸗ ὄνομα ἡ αὐτὴν ὕσαν συνῳκῆ. ἡ παῖς ἄρρ⸗ν ἐξ αὐτ̃ς αὐτ̃ γίν⸗ται, ὃν ἀβίαν προσηγόρευσε. τέκνα ỹ εἶχεν ἔ ἐξ ἄλλων γυναικῶν, πλείονα. πασῶν ỹ μᾶλλον ἔστερξε τ̃ μαχαί. εἶχε ỹ, τὰς μ̃ νόμῳ συνοικούσας αὐτ̃ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα. παλλακὰς ỹ, ξιάκοντα. ἡ υἱοὶ μ̃ αὐτ̃ γεγόνεισαν, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. θυγατέρες ỹ ἑξήκοντα. διάδοχον δ̓ ἀπέδειξε βασιλείας, τὸν ὁσ τ̃ μαχαίης ἀβίαν. καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτ̃ ἡ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ὅπῃς δῴη. ἄριον δ̓ οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν ἡ ἀνομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τ̃ παραμάτων μέγεθος, καὶ ἡ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτ̃ τροπή. τὼ γδ βασιλείαν αὐξανομέν⸗ον ὅτω βλέπων ῥοβοάμης, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐξεβάπη προέξεις, ἡ τ̃ τ̃ θεῦ θρησκείας καταπεφρόνηκεν, ὡς καὶ τ̃ ὑπ̓ αὐτ̃ λαὸν μιμητὼ γν⸗σθαι τ̃ ἀνομημάτων. συνδιαφθείρεται γδ τὰ τ̃ ἀρχομένων ἤθη, τοῖς ἡγεμόνων τρόποις. ἡ ὡς ἔλεγχον τ̃ ἐκείνων ἀσελγείας τ̃ αὐτ̃ σωφροσύνῃ ᾤοντο πέμποντες, ὡς ἀρετῇ ταῖς κακίαις αὐτ̃ ἐπονται. ὁ γδ ἔνεσιν ὑποδέχεσθαι δοκεῖν τὰ τ̃ βασιλέων ἔργα, μὴ ταῦτα προέτοντας. τοῦτο τοίνυν συνέβαινε ἡ τοῖς ὑπὸ ῥοβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦσιν αὐτ̃ ἡ ἀνομοῦσιν, ἀσυδάζειν μὴ προσκρούσωσι τ̃ βασιλεῖ θέλοντες εἶ δίκαιοι.

Κεφάλαιον ΔΙ'.

Ὡς σύσακος ὁ αἰγυπτίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ ἱεροσόλυμα, καθεῖλεν τὴν πόλιν καὶ ἔλαβεν αὐτῆς εἰς αἴγυπτον μετωίκισιν.

ΤΙμωρὸν ἦν τῷ εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ θεὸς ὑπαπέμπει τὸν αἰγυπτίων βασιλέα σύσακον. ὃν καὶ ὁ πλανθεὶς ἡρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ σεσώρευκεν πρὸς σέσωστριν. οὗτος γὰρ ὁ σύσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς ῥοβοάμου βασιλείας, ὑπεστράτευσε μυρίοις πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτοῦ χίλια καὶ ἑξακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξεκολεύθη. ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξήκοντα πεζῶν δὲ μυριάδες τετρακόσιαι τὰ τάττων τὰς πλείστας λιβύας ἐπήγετο καὶ αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυροτάτας τῆς ῥοβοάμου βασιλείας ἀμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοῖς ἱεροσολύμοις. ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ ῥοβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὸν σουσάκην στρατιάν, καὶ τὸν θεὸν ἱκετευόντων, δύναμιν νίκης καὶ σωτηρίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπεφσαν τὸν θεὸν ἀχθῶναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης σαμμαίας ἔφησεν αὐτοῖς τὸν θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτοὺς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, λύθησαν τὰς ψυχάς καὶ ἔπεισον. καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογοῦνται πάντες ὧμωσαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ θεὸς ὑπερόπτευε γυμνοῦσθαι τοῦ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέοντας τὰ νόμιμα. καταδὼν δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς ἔτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπεν πρὸς τὸν προφήτην. ποιήσειν μέντοι γε τοῖς αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἧττον ἀπονώτερον, ἢ θεῷ. παραλαβὼν δὲ σύσακος ἐμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου ῥοβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τὴν γνωμένας συνθήκας, ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. ἐφείλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τὰς ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε σολομὼν ὁ βασιλεύς. οὐκ εἴασε δὲ καὶ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε δαβίδης τῷ θεῷ, λαβὼν ἁπάσας τὰς τοῦ σωφήνης βασιλέως. καὶ τὰ ποιήσας, ἀνέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ ἁλικαρνασσεὺς ἡρόδοτος φησὶ μόνον τὸ τοῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὄνομα, καὶ ὅτι ἄλλοις τε πολλοῖς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τῶν παλαιστίνων συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἐμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. φανερὸν δὲ ὅτι τὸ ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχειρωμένον ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων. λέγει δὲ ὅτι σύρας κατέλιπεν ἐν τῇ γῇ ἐμαχητὶ καταδόντων αὐτοὺς ἀφθόνως γυναικῶν ἐγχράφας. ῥοβοάμος δὲ αὖτις παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς, ἐμαχητὶ τὴν πόλιν. φησὶ δὲ καὶ αἰθίοπας παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν περιτομήν. φοίνικες δὲ καὶ σύριοι οἱ ἐν τῇ παλαιστίνῃ, ὁμολογοῦσι παρ' αἰγυπτίων μεμαθηκέναι. δῆλον δ' ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τὸν ἐν παλαιστίνῃ σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅτι αὐ αὐτοῖς δοκῇ. ἀναχωρήσαντος δὲ σουσάκου, ῥοβοάμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῆς χρυσῶν θυρεῶν καὶ τῆς ἀσπίδων χαλκέα ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῆς βασιλέως φύλαξιν. αὐτὸς δὲ τὰ μὲν στρατηγίας ὑπάνοιας, καὶ δ' ἐν τοῖς πρόγμασι λαμπρότητος ἄρχειν, ἐβασίλευσεν ἐν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ ἄδεει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν ἰεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτά,

Cap. IV.

Susacus Aegyptiorum rex captis Hierosolymis dimittas eius vrbis in Aegyptum transportauit.

HAnc contumeliam Deus per Susacum Ægyptiorum regem vltus est, cuius res gestas Herodotus per errorem Sesostri adscribit. hic enim Susacus quinto anno Roboami regni numerosissimum exercitum contra illum adduxit: in quo fuisse ferunt currus MCC. equitũ LXM. peditum CCCCM. eius miles maximè ex Afris constabat ac Æthiopibus. Irrumpens igitur in Hebræorum regionẽ, munitissimas Roboami vrbes sponte deditionem facientes in fidem suam recepit, quibus præsidio firmatis postremo Hierosolyma est aggressus. Roboamus verò vnà cũ suis à Susaci exercitu obsessus, versus ad supplicationes exorare Deum nõ potuit, vt victoriã annueret. Samæas quoque propheta eos terruit, dicens Deum minari deserturum se illos qui cultum ipsius priores deseruerant. quamobrem consternati, & videntes nullã salutis spem reliquam, omnes confiteri cœperũt, iure se à Deo propter impietatem ac legum neglectum destitutos. Deus autem videns eos sic affectos, & peccata sua cõfitentes, per prophetam denuntiauit, nolle se eos perdere, subditurum tamen Ægyptiis, vt experiantur vtrum cõmodius sit, Deo seruire an homini. Susacus autem Roboamo propter metum dedente vrbem, conditiones non seruauit: sed deprædatus templum, thesauros tum Deo sacros tum regios expilauit, exportata innumera auri atque argenti multitudine, ac ne scrupulo quidẽ relicto. Detraxit etiam aurea scuta & clypeos, quos Solomon rex fecerat: ac ne pharetras quidem aureas reliquit, quas Dauid dedicauerat, à Sophenę regẽ acceptas: atque ita cum opima præda domũ est reuersus. Meminit autẽ huius expeditionis etiam Halicarnassensis Herodotus, in nomine tantũ errans, & quòd peruasis multis aliis gentibus etiam Palæstinam Syriam subiugarit, hominibus non expectata vi deditionem facientibus. Apparet autem satis quòd nostram gentẽ dicere velit ab Ægyptio subactam. narrat enim hunc columnas reliquisse apud eos qui prius quàm Martẽ experirẽtur deditionẽ fecissent, in quibus pudẽda muliebria inscupta fuerint. Roboamus aũt is fuit rex noster, qui vrbẽ antequã oppugnaretur dedidit. Idem ait Aethiopas quoque ab Ægyptiis circuncisionem virilium didicisse. Phœnicas enim & Syros Palæstinos fateri se hanc ab Ægyptiis accepisse. Constat autem quòd nulli alij circuncidantur in Palæstina Syriæ præterquam nos. Sed de his quisque suo arbitratu sentiat. Post Susaci discessum Roboamus pro scutis & clypeis aureis parem æreorum numerum refecit, eaque scutariis & excubitoribus suis assignauit: & sine vlla memorabili expeditione, aut præclaro facinore, quietus regni sui tempora elabi passus est, metu cohibente, eò quòd perpetuum illi esset cum Hieroboamo dissidium. Vixit annos LVII. ex quibus decem & septem in principatu exegit,

vir arrogans ac insipiens, vt qui propter spretũ paternorum amicorum consilium tantam ditionem amisit. Sepultus est Hierosolymis in regiis conditoriis. In regnum paternum Abias successit octauum iam supra decimum agens annum, Hieroboamo apud decem tribus regnũ obtinente.

XI. Et quoniam huius regis exitum diximus, superest vt quis Hieroboami finis fuerit consequenter subnectamus. Is nullum neque modum neque finem impietatis faciens, singulis diebus aras in excelsis lucis extruebat, & sacrificos his è vulgo assignabat: Hanc suam contumeliam, dignamque tanta impietate pœnam, non multo pòst Deus in caput ipsius atque familiæ vertit. Cúmque filius eius Obimes illo tempore ægrotaret, iussit vxorem suam mutato cultu, sumptóque priuato habitu, ad Achiam prophetam proficisci. esse enim hunc virum in prædicendis futuris mirificum, à quo ipse olim regnum sibi deberi cognouisset. mandauítque vt quasi peregrina de filio percontaretur, ellétne præsentem morbum euasurus. Illa habitu mutato, ita vt à marito iussa fuerat, in Siluntem vbi tum Achias degebat, peruenit. Iámque aduentante ad illius ædes muliere, cæcutiéti præsenio Deus apparuit, indicans & quòd Hieroboami vxor ad eum veniret, & quid ad interrogata respondendum sit. Et cùm iam proforibus esset priuatam hóspitem simulans, exclamat: Ingredere Hieroboami coniux, quid teipsam celas? Deum certè latere non potes, qui me de aduentu tuo præmonuit, mandauítque quid tecum locui debeam. Vade igitur ad maritum, & hæc Dei verbis ei renuncia. Quoniam te magnum è paruo & nihili reddidi, & abscisso à Dauidis familia regno, tibi illud dedi: tu contrà immemor horum beneficiorum fusiles deos quàm me colere maluisti: ideò delebo te & tuum genus, & cadaucra vestra à canibus atque alitibus deuorabuntur. constituam enim regem super populum meum, qui neminem è Hieroboami genere superstitem est relicturus. Nec populus erit expers vltionis, sed excidet è terra bona hac, & in transeuphratenses regiones dispergetur, quia regis impietatem est imitatus, & deos ab illo factos adorat, relictis meis ceremoniis. Tu verò mulier ad maritum propera, hæc illi renunciatura. Filium enim mortuum reperies. nam te vrbem ineunte, ille è vita exiturus est: sepelieturque defletus à toto populo, & publico luctu honoratus. Solus enim hic è Hieroboami familia bonus exístit. Hoc oraculo mulier territa se proripit, & toto itinere futuram filij mortem iam tum deplorans, plangénsque misera properat propter maritum eadem opera filio fatum accelerans, quem non nisi mortuum visura erat: reuersáque domum illum quidem ita vt propheta prædixerat, exanimem reperit, regi verò cuncta ordine renuntiauit.

3. Reg. 14.

A βασιλεύσας δ' αὐτῷ, ἐπαναιρήσεται τὸν τόπον ἀλαζὼν ἀνὴρ & ἀνόητος, ἡ δηλ. τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρώοις φίλοις, τ' ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν ἱεροσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τ' βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τ' βασιλείαν, ὁ υἱὸς Ἀβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος ἱεροβοάμου τὸν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μέν, ὅσον ἔχει τέλος. τὰ δ' ὑπὲρ ἱεροβοάμου ἀκόλουθα τούτων ἔχομεν πῶς καταστρεψε τὸν βίον διεξελθεῖν. οὗτος γὰρ οὐ διέλειπεν οὐδὲ ἠρέμησεν εἰς τὸν θεὸν ἀσεβείζων,

B ἀλλὰ καθημέραν ὅπου τῶν ὑψηλῶν βωμοὺς αἴρας, καὶ ἱερεῖς ἐκ τ' πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει. ταῦτα δ' ἐμελλεν οὐκ εἰς μακρὰν τ' ἀσεβήματα καὶ τ' ἐπ' αὐτῷ δίκην εἰς τ' αὐτοῦ κεφαλὴν, καὶ πάσης αὐτοῦ τ' γενεᾶς ζημίωσειν τὸ θεῖον. κάμοντος δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸν παιδὸς ὃν ὀβίμιλον ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτοῦ προστάττει, τ' στολὴν ἀποθεμένην, & σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς ἀχίαν τὸν προφήτην. εἰδὼς γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα, περὶ τ' μελλόντων προειπεῖν. καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον διαλεχθέντα. παραγενομένην δ' ἐκέλευσε περὶ τ' παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, εἰ διαφεύξεται τὴν νόσον. ἡ δ' μεταλλάξασα μορφὴν, καθὼς αὐτῇ προστάξει ὁ ἀνὴρ, ἦκεν εἰς σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ ἀχιάς. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένην διὰ τὸ γῆρας, ὑπεφάνης ὁ θεὸς, ἀμφότερα αὐτῷ μηνύει, τήν τε ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς

D αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ περὶ ὧν πάρεσιν ἀποκρίνασθαι. παρεισάσης δ' τ' γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν, εἴσελθε ὦ γύναι ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις σαυτήν; τὸν γὰρ θεὸν ὑ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην τε μοι φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προστάξε τινας ποιήσομαι τοὺς λόγους. ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα, ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν. ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ & μηδενὸς ὄντος ἐποίησα, & ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τ' δαβίδου γένους σοὶ ταύτην ἔδωκα. σὺ δ' τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν ἐμὴν θρησκείαν καταλειπὼν, χωνδυὰς θεοὺς καταδυάσας ἐκείνους ἐτίμας. ἔτως σε πάλιν καθαιρήσω. καὶ πᾶν ἐξολοθρεύσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν ποιήσω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἀχειρίστως τ' ὑπ' ἐμοῦ λαοῦ παντὸς, ὃς νῦν ἀπολείπει τὴν ἱεροβοάμου γένους. μεθέξει δ' τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τοὺς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τοῖς τὴν βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς

F ὑπ' αὐτοῦ γενομένους προσκυνεῖ θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλειπόν. σὺ δ' ὦ γύναι, ταῦτα διαγγέλλουσα ἀπιθι πρὸς τὸν ἄνδρα. τὸν δ' υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σοῦ γὰρ εἰσιούσης εἰς τὴν πόλιν, ἀπολείψει τὸ ζῆν αὐτόν. ταφήσεται δ', κλαυθεὶς ὑπὸ τ' πλήθους παντὸς, κοινῇ τιμηθεὶς πένθει. & γὰρ μόνος τ' ἐκ τ' ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς εὑρεθήσεται. ταῦτα οὖν προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ τεταραγμένη, καὶ τῷ τ' προειρημένῳ παιδὸς θανάτῳ προσλαγὼν,

G θρηνοῦσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τὸ τέκνον κομίζεσθαι τελευτὴν, ἀθλία τῷ πάθους ἐπείγετο κακοῖς ἀμηχάνοις, καὶ σπεύδῃ μὲν ἀτυχεῖ χαρομένη διὰ τ' υἱόν. ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θάπτειν ὄψεσθαι νεκρὸν, ἀναγκαία δ' ἦν διὰ τ' ἀνδρα, καὶ παραγενομένη, τὸν μὲν ἐκπεπνευκότα καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης εὗρε, τῷ δ' βασιλεῖ, πάντα ἀπήγγελε.

Κεφάλαιον έ.

Στρατία ιεροβοάμου ἐπὶ τὸν υἱὸν ῥοβοάμου, καὶ ἥττα, καὶ ὅτι βασάνης τὸν ιεροβοάμου γένους ἐξολοθρεύσας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

A

CAP. V.

Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio & clades, & quòd Basanes Hieroboami generis extirpator, ipse regnum occupauerit.

IεροβόαμοςB ἡ ὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλῷ ἀριθμοῦ στρατιᾶς, ὅτι τὰ ῥοβοάμου παῖδα τῶν δύο φυλῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς ὑφαιρεθέντα μόνον ἀβίαν ἐξεστράτευσε πολεμήσων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλικίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τοῦ ἱεροβοάμου, φοβὸς αὐτὸν ὑπέλαβεν, ἀλλ' ὑπὲρ

Deum in hanc ſententiam Abias verba facit ad Iſraeliticum populum, interim à Hieroboamo pars copiarum occultè miſſa à tergo Abianotũ conſpicitur: qui circumuentos ſe videntes non mediocriter ſunt territi. Ibi Abias bono animo ſuos eſſe iubet, omnémque fiduciam in Deo ponere. illum certè nullis hominũ inſidiis circumueniri. Ad hanc regis vocem redditus eſt militi animus: & inuocata ope numinis, ad ſacerdotum claſſica ingenti clamore ſublato alacritatis indice in hoſtem irruunt. Nec defuit cæleſte auxilium, quod hoſtium vigorem retudit, Abianis longè præpollentibus. Tantam enim ſtragem ediderunt, quanta in nullis vel Græcorum vel Barbarorum inuenitur commentariis. Cæſis enim quingentis millibus memorabilem apud omnes poſteros victoriam retulerunt: & vrbes eorum munitiſſimas vi captas deripuerunt, Bethlen cum ſua ditione, itémque Iſanam & huic coniunctam ditionem. Poſt eam cladem Hieroboami vires omnino fractæ fuêre, quandiu Abia fuit ſuperſtes. Defunctus enim eſt non multo poſt victoriam, exacto tertio principatus ſui anno: ſepultúſque eſt Hieroſolymis in maiorum ſuorum conditoriis, relictis filiis viginti duobus, filiabus ſexdecim. is liberorum numerus è mulieribus XIV. ei ſuſceptus eſt. In regnum ſucceſſit filius Aſanus, matre Machæa genitus, quo regnante Iſraelitarum regio decenni pace potita eſt. Atque hæc ſunt quæ de rebus Abiæ ſunt prodita. Mortuus eſt deinde etiam Hieroboamus rex decem tribuum, cùm regnaſſet annis vingintiduobus, ſecundo iam anno regni Aſanici exacto. Eius loco imperauit filius Nadabus paternæ malitiæ ac impietatis æmulus, eóque in principatu biennium exegit. Quo tempore ducto exercitu ad Gabatho Palæſtinorum vrbẽ putabat ſe eam obſidione poſſe capere. Interim quidam è domeſticis eius amicis Baſanes Macheli filius inſidiis interceptum occidit, & arrepto regno totam eius ſtirpem excidit, euenítque iuxta prophetæ vaticinium, vt qui ex Hieroboami cognatis in vrbe trucidabantur, à canibus laniati abſumerentur: qui verò in agris, ab alitibus. Atque in hunc modum Hieroboami familia debitas impietatis & ſcelerum pœnas exoluit.

CAP. VI.

Aethiopum irruptio in Hieroſolymitanum agrum ſub Aſano, & exercitus eorum interitus.

XII. ASanus autem Hieroſolymorum rex vir erat moribus honeſtiſſimis præditus, & cæleſtis numinis obſeruantiſſimus, quique nihil vel cogitaret vel faceret niſi pietati ac naturæ legibus conſonum. is correxit quicquid erat in ſuo regno vitioſum, ſublatis omnibus exoticis immunditiis. habuítque in exercitu lectiſſimorum virorum ſcutatorum ac haſtatorum ex tribu Iudæ trecenta millia: ex tribu item Beniamitica ſcutatorum & ſagittariorum ducẽta quinquaginta millia. Eius regni anno decimo Zaræus Æthiopum rex cum maximo exercitu contra eum venit, ducens peditum nõ-

Ταῦτα μὲ ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐπὶ δ' αὐτὰ λέγοντος, λάθρᾳ τινὰς τῆς στρατιᾶς ὁ ἱεροβόαμος ἔπεμψε περικυκλωσομένους τὸ ἀβίαν ἐκ πόνου ἐξ ὀπίσω τῆς στρατοπέδου μερῶν. μέσος δ' αὐτὰ περιληφθεὶς τῆς πολεμίων, ἡ μὲ στρατιὰ κατέδεισε, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπέπεσεν. ὁ δ' ἀβίας παρεθάρρυνε τ' τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐν τῷ θεῷ παρεκάλει. τῦτον γὰρ ἐκ κυκλῶθῆς πρὸς τ' πολεμίων. οἱ δ' ὁμῦ πάντες ὑπεκαλεσάμενοι τ' παρὰ τ' θεῦ συμμαχίαν, τῇ ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαίνοντων, ἀλαλάξαντες ἐχώρησαν ὅπῃ τοὺς πολεμίους. ἐπὶ τῇ μὲ, ἔθραυσε τὰ φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ θεός. τλὺ δ' ἀβία στρατιὰν, ἐφθαρτέραν ἐποίησεν. ὅσους γὰρ ἐφ' ἑπτὰ ἐμνημονεύθη φόνος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἐπ' ἐλλήνων ἔτι βαρβάρων, τοσύτους ἀποκτείναντες τ' ἱεροβόαμι δυνάμεως, θαυμασλῶ ἐπὶ ἀγαθύτων νίκην παρὰ τ' θεῦ λαβεῖν ἠξιώθησαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τ' ἐχθρῶν κατέβαλον, καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἕλοντες κατασκαφέντος, τήν τε βηθήλιν καὶ τ' ἐπαρχίαν αὐτ', καὶ τ' ἰσανὰν, καὶ τ' ἐπαρχίαν αὐτῆς. ἐπὶ ἱεροβόαμος μὲ, ἐκ ἔτι μετ' αὐτὸν τ' ἡτ[τ]αι ἴσχυσεν ἐφ' ὅσον ἀβίας περιῆν χρόνον. τελυτᾷ δ' ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον δήσας, ἔτη βασιλεύσας ἑπτὰ καὶ δέκα τ' ἐν ἱεροσολύμοις, ἐν ταῖς προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δ' ἐξ αὐτοῦ μὲν δύο ἐπὶ εἴκοσι θυγατέρας δ' ἑξκαίδεκα. πάντας δ' τούτους ἐκ γυναικῶν δεκατεσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸ τ' βασιλείαν ὁ υἱὸς ἄσανος. καὶ ἡ μητὴρ τῦ νεανίσκου, μαχάρα ὄνομα. τούτῳ τελευτήσαντος, ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῆς ἰσοφιλοῦς εἰρήνης, ὅπῃ ἔτη δέκα. καὶ τὰ μὲ πρὸς ἀβίαν τ' ῥοβοάμου τὸ σολομῶνος, ἕτως παρειλήφαμεν. ἐτελύτησε δ' καὶ ἱεροβόαμος ὁ τῆς δέκα φυλῶν βασιλεύς, ἄρξας ἐπὶ δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ναδάβος, δεύτερον ἔτος ἄγων τ' βασιλείας ἀσανᾶ διελήλυθότος. ἦρξε δ' ὁ τῦ ἱεροβόαμι παῖς ἐπὶ δύο, τῷ πατρὶ τ' ἀσέβειαν καὶ τ' πονηρίαν ἐμφερὴς ὤν. ἐν δ' τούτοις τοῖς δυσὶ ἔτεσι στρατευσάμενος ὅπῃ γαβαθὼ πόλιν παλαιστίνων ἔσαν πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν ἐπεχείρησεν. ὑπὸ βουλυθεὶς δ' ἐκεῖ τινὸ φίλυ τινὸς βασάμυ ὄνομα, μαχείλου δ' παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς μὲ τλὺ τελευτὴν αὐτῷ τ' βασιλείαν ἐφθλαβών, ἅπαν τὸ ἱεροβόαμι γένος διέφθαρε. καὶ σωσέβη καὶ τλὺ θεῦ προφητείαν, τοὺς μὲ ἐν τῇ πόλει τῆς ἱεροβόαμι συγγενῶν ὑποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν ἁρπαχθῆναι καὶ διαπανθῆναι, τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς, ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν ἱεροβόαμι οἶκος, τ' ἀσεβείας αὐτῷ καὶ τῆς ἀνομημάτων ὑπέσχεν ἀξίαν δίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Αἰθιόπων ἔκστρατεία ἐπὶ τοὺς ἱεροσολύμοις βασιλεύοντος ἀσανᾶ, καὶ διαφθορὰ τῦ στρατοῦ αὐτῶν.

ΟΣ δ' τ' ἱεροσολύμων βασιλεὺς ἄσανος ἦν, τ' τρόπον ἄριστος καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρᾶττων μήτε ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τλὺ δ' σέβειαν εἶχε καὶ τλὺ τῆς νομίμων φυσικλῆ τλὺ ἀναφορά. κατώρθωσε δ' τλὺ αὐτῦ βασιλείαν ἐκκόψας ἔτι ποτὲ ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος, στρατῦ δ' εἶχεν ὁπλιτικῆς ἀνδρῶν ὡπλισμένων. θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐν μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, μυριάδας τεσσαράκοντα, ἐν δ' τῆς βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξότας, μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δ' αὐτῦ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει ζαραῖος ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐπι-

ἐπτακοσίας μὲ πλέον μυριάσιν, ἱππέων ἢ ἅρμα, ἐπὶ
κοσίοις δ' ἅρμασι. Καὶ μέχρι πόλεως μαρήσας, ἔστι δ'
αὕτη τῆς ἰούδα φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτὸν μὴ τὸ οἰκείας δυ
νάμεως, ἀπήντησεν ἄσανος. καὶ αὐτὸν ἰδὼν τάξας αὐτὸς τὸ
στρατὸν, ἔν τινι φάραγγι σαφαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως
ὀλίγον ἄπωθεν, ὡς εἶδε τὸ τῶν ἀριθμὸν πλῆθος, ἀναβοήσας,
τίνιλιν ἤτει τὸν θεὸν τῆς νίκης, καὶ τοὺς πολλαπλασίονας τῶν
ἐναντίων πολεμίους. αὐτὸς γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας ἔλεγεν,
ἢ τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ δυναμένῃ καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπερ
γάσασθαι κρείττους τῶν πλειόνων, καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν
ἰσχυρῶν, ἀπαντῆσαι πρὸς μάχην τοῖς ζαραίτου. ταῦτα
λέγοντος ἀσανέως, τίνιλιν ἐσημαίνει ὁ θεός. καὶ συμβα
λὼν μάχῃ χαρᾶς τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ μαχομένους ὑπὸ τοῦ θεοῦ πολλοὺς
ἀπέκτεινε τῶν αἰθιόπων. καὶ ζαπίνας εἰς φυγὴν ἐτίτρωσκεν
ἄχει τὸ γεραίτικος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἁρπαγῆς,
ὅτι τὴν ἀφθονίαν τῶν πολεμίων, ἦλθον γὰρ σφόδρα, ἐχάρη
σαν, καὶ τὰ περιβόλους αὐτῶν, ὡς πολὺν μὲν ἐκφορῆσαι
χρυσὸν, λείαν τε ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ
βοσκημάτων ἀγέλας. ἄσανος μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ
στρατιὰ διαύτην ἦλθε τὴν θεοῦ τίνιλιν λαβόντες καὶ ἀφί
λεως, ἀνέστρεφον εἰς ἱεροσόλυμα. ἐλθόντων δὲ
αὐτοῖς ἀπλήστως καὶ τὸν ὁδὸν ἐποιήσατο ὠδήτης ἀζαρίας ὄνομα
ἔχων ἐπιχεῖν καλύσας τὰ ὁδοποιεῖα, ἤρξατο λέγειν
πρὸς αὐτούς, ὅτι ταύτης εἶεν τὰ νίκης ἐκ τοῦ θεοῦ τετυ
χότες, ὅτι δικαίως καὶ ὁσίως αὐτοὺς παρεῖχον, καὶ πάντα
καθ' ἕλκυσιν τοῦ θεοῦ ἐποιοῦντες. ἐπιμένουσι μὲν οὖν
ἔφασκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μὴ διαφο
ρωτίας παρέξειν τὸν θεόν. ἐὰν δὲ λίπωσι τὴν θρησκείαν,
ἅπαντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι. καὶ γνώσεσθαι χρόνον
ἐπεῖτον, ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς ἐυρεθήσεται προφήτης ἐν
τῷ ὑμετέρῳ ὄχλῳ, ἐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων.
ἀλλὰ καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται, καὶ τὸ ἔθνος καὶ
πάσης ἀναρίθμητος γῆς ; ἔμπλεων βίου καὶ ἀλύτην ἐκφο
ρήσομεν. κακῶν δ' αὐτοῖς ἔχειν συνεβάλλετο ἀγαθοῖς
γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τὸ θεοῦ.
ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς, ἐχάρησαν, καὶ πολ
λὴν προθυμίαν ἐποιοῦντο, κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν
τὸ θεῖον. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ
τῶν ἐρημίων ἐπιμελησομένους. καὶ ταῦτα μὲν ἀσανέως τὸ
βασιλέως τῆς δύο φυλῶν ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ἐπαινέ
σει δ' ὅτι τὸν τὸ πλήθους τῆς ἰσραηλιτῶν βασιλέα βα
σάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν ἱεροβοάμου ἰὸν ναβαδου,
καὶ καταχόντα τὴν ἀρχήν. ἐδεῖτο γὰρ ἐν θαρσῃ πόλει
διατρίβων, καὶ ταύτην οἰκητήριον πεποιημένος, ἔτεσι
μὲν εἰβασίλευσεν ἔτη κ' τέσσαρα. ποιητὴς δ' καὶ ἀσε
βὴς ἦν ἱεροβοάμου καὶ τὸν ἰὸν αὐτοῦ ζηλώσας, πολλὰ
καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν θεὸν ἐξύβρισεν.
ἐς αὐτὸς πέμψας γραμμὴν τὸν προφήτην προσέπτε
σεν αὐτῷ πᾶν ἔθνος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν
ἱεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξελεύσεσθαι, ὅτι
βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ ζηλούμενος, ἐκ παιδίου τὴν ἀρ
χαιότητα τῆς δικαίως προτιμῶντας τὸ πλῆθος καὶ δυσ
βεῖς. ἅπερ αὐτοῖς προῆλθον τοῖς ἐκ τούτου ἀγαθοῖς, ὑ
πέτεια τῆς θεοῦ φιλανθρωπίας. τὸν δὲ κάκιστον ἱεροβοάμου ἐμι
μήσατο, καὶ τὴν ψυχὴν ἀπολωλυῖαν τῆς ἐκείνου τὴν πο
νηρίαν ἀνεδέξατο. εἰς πεῖραν δ' ἦλθεν ἐπάσης τῆς ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν ἔλεγεν, ὁμοίων αὐτοῦ ζηλούμενον. ἐκ
τούτου δὲ προφασιζόμενος τὸ μέλλοντα αὐτοῦ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τῆς ζηλωτείας ὅτι τοῖς πολεμηθεῖσι, καὶ
πρὸς τὸ λοιπὸν ἠθύμησεν, ἵνα μὴ μᾶλλον ποιητὴς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ πρὸς τῶν παρωχημένων ἐν τῷ τότε γῆν

A genta millia, equitum centum millia, adiunctis trecentis curribus. Huic progresso vsque Maræsam, quæ est vrbs ditionis Iudæ, occurrit Asanus: & instructa contra eam acie non procul ab vrbe in quadam valle, cui nomen Saphatha, vt vidit ingentem Æthiopum multitudinẽ exclamauit Deum inuocans, orásque vt victoriam sibi contra tam multa hostium millia dignetur annuere. Venisse se ad dimicandum cum Zaræo sola illius ope fretum, qui paucos plurium, & imbecilles fortium victores posset reddere. Hæc precanti Deus victoriæ signum obtulit: quo viso rex alacris cum hoste conflixit, cæsí que plurimis, reliquos terga vertentes vsque in agrum Gerarenum persequutus est. Versi deinde à cædibus ad rapinas Gerara capiunt ac diripiunt. Idem & in castris hostium factum est: vnde multum auri egestum est, prædáque abacta camelorum, iumentorum, & greges pecorum. Tanta victoria diuinitus parta ditati omnes reuertuntur Hierosolyma: iámque non longè aberant quum illis prophe-
B ta Azarias fit obuiam. is posteaquam agmen consistere iussit, orsus est dicere, hanc victoriam diuino fauore eis contigisse propter seruatam iustitiam ac pietatem, & quia semper Dei voluntati obtemperauissent. Quòd si ita vt cœperant pergerent, in posterum quoque victorias de hoste & vitam fortunatam eiusdem fauore illis expectandam: sin verò à religione
C desciuerint, omnia contraria illos manere: sequuturúmque tale tempus, in quo neque propheta verax in populo repetiatur, neque sacerdos iustitiæ cultor. Túncque & vrbes eorum subuertendas esse, & gentem per omnes terras dispergendam, erronumque more vitam acturam nullis certis sedibus. Quapropter hortabatur vt dum tempus esset probitati studerent, & diuinum fauorem sibiipsis non inuiderent. His auditis rex vnà cum populo gauisi sunt, dederuntque operam & publicè & priuatim vt religio tarta tecta maneret, dimissis à rege per totam regionem à quibus hoc negotium diligenter curaretur. Nunc relictis in hoc statu Asani duarum tribuum regis rebus, reuertor ad Ba-
D sanem Israelitarum regem, qui Nadabo Hieroboami filio ce so regnum eius occupauerat. Hic in Tharse vrbe electo domicilio vigintiquatuor annis regnauit, sceleratior, magique impius quàm vel Hieroboamus vel illius filius afflictor populi, & aduersus Deum contumax. Quapropter misso ad eum Gimone propheta
E prædixit se totum ipsius genus excisurum, & eisdem quibus priùs Hieroboamum cladibus profligaturum: eo quòd rex à se constitutus ingratus fuisset, nulla in administrãdo regno pietatis aut iustitiæ ratione habita. quibus virtutibus nulla vel vtilior populo, vel Deo gratior: sed sceleratissimi Hieroboami factus imitator, omnib. eius vitiis se cõtaminasset. Cui quum similis esse voluerit, merito etiam similem exitum habiturum. At Basanes posteaquã cognouit imminentes pro scelere sibi ac suo generi
F calamitates, non hoc curauit vt correctior in 3. Reg. 16.

A a 4

posterum & anteactorũ pœnitens placato nu- A
mine vitaret exitium. sed velut proposito præ-
mio si strenuè pergeret, ac si per prophetã am-
pla spes proposita, non calamitas denuntiata
esset, seipso factus nequior indies data opera
scelus scelere cumulabat. Postremò cum exer-
citu aggressus est vrbem non ignobilem Ra-
mathonem, distantẽ quadraginta stadiis à Hie-
rosolymis. quam captam muniebat, vt eam se-
dem belli faceret, vnde sui milites excursionib⁹
regnum Asani vastarent. Veritus autẽ eius co- B
natum Asanus, & cogitans quàm multa damna
suæ regioni relictus apud Ramathonem exer-
citus inferre posset: misit ad regem Damasce-
norum legatos cum pecuniis, ambiens eius so-
cietatem, & admonẽs quòd paterna inter ipsos
intercederet amicitia. At ille & pecuniam li-
benter accepit, & societatem cum eo iniit, re-
licta Basanis amicitia: móxque suos duces iu-
bet cum exercitu in illius ditionem proficisci,
& vrbes hostiliter infestare: qui sine mora a- C
lias incenderunt, alias diripuerunt, videlicet
Achionem, Danam, & Abelmanem. His auditis
Israelitarum rex, omissa munitione Ramatho-
nis, ad suas res tuendas reuersus est. Asanus au-
tem è conuecta ab illo materia duo firma op-
pida in eo loco condidit, quorum alteri nomen
Gaba, alteri Maspha. Nec postea Basanes bellũ
instaurare valuit, fatali morte præuentus: sepul-
túsque est in Arsane oppido. In regnum succes-
sit illius filius Elanus. Hic post alterum regni D
annum periit per insidias cæsus à Zamare sui
equitatus dimidiæ partis magistro. Epulantem
enim apud Osam suum procuratorem immissa
equitum turma facilè oppressit, per absentiam
tam præfectorum quàm militum, qui tum om-
nes in obsidione Gabathonis Palæstinorum vr-
bis occupati fuêre.

Cap. VII.

Basana stirpe sublata apud Israelitas Zamares, E
& post hunc Amarinus & Achabus fi-
lius, regnum obtinent.

DEinde ex magistro equitum factus rex,
totam Basanæ stirpem iuxta Gimonis va-
ticinium extinxit. Eodem enim modo eius fa-
milia radicitus interiit propter impietatẽ, quo
Hieroboami progeniem internecione absum-
ptam diximus. Interea qui Gabathonem obsi-
debat exercitus, audito regis casu, & quòd Za- F
mares occisi à se regnum inuasisset, & ipse A-
marino imperatori suo regnum detulit: qui so-
luta Gabathonis obsidione ad Tharsen regiam
properat, eáque expugnata vi potitur. Zamares
videns vrbem sine præsidio, in intimam regiam
se recepit, subiectóque igne simul cũ ea se quo-
que cócremauit, regni sui die septimo. Quo fa-
cto confestim populus in diuersa studia scissus
est, aliis Thamanũ, aliis Amarinũ regnare volẽ- G
tibus. Cuius factio quum tãdem vicisset, occiso
Thamano solus totius populi regnum obtinet.

μετανοήσας συγγνώμης τυγχάνῃ θεοῦ τύχοι. ἀλλ' ὥσπερ
οἱ προκειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπ' αὐτῷ πονοῦσιν, ἐλλείπουσι δὲ τοῦτο ἐνεργοῦντες, ὅτου κρατήσας προφητικοῦ αὐτῷ τὰ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μείζοσι κακοῖς, ὀλέθρῳ γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείᾳ, χείρων ἐγένετο. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς πρὸ αὐτὸν πόνοις προστίθει τὸ τελειότατον, τὴν στρατιὰν τῶν Γαλαβιτῶν πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν τινὶ τῶν ἐξ ἀφανοῦς ῥᾳδιουργῶν τρόπῳ, στάσεων ἀπεχούσῃ ἱεροσολύμων τεσσαράκοντα. καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὡχύρωσε προθυμοτάτως καταλιπεῖν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὁρμώμενοι τὴν Ἀσάνου βασιλείαν κακώσωσι. φοβηθεὶς ὁ Ἄσανος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ πολέμου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν ῥαμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῴα φιλία πρὸς ἀλλήλους ἦν αὐτοῖς. ὁ δὲ χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν Ἄσανον φιλίαν. καὶ πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τὰ ἰδίας δυνάμεως ἐπέλυε κακοῦν αὐτάς. οἱ δὲ, τὰς μὲν ἐπέμπρησαν. τὰς δὲ διήρπασαν πορθοῦντες, τὴν τε ἰωαὶν λεγομένην, καὶ Δάνα, καὶ Ἀβελλάνην. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, τὸ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὴν ῥαμαθῶνα ἐπαύσατο. μὴ δὲ ἀπορῆς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. Ἄσανος δὲ, ὃν τὰ Γαλαβιτῶν ὑπ' αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεις ἀπήγαγεν ἐν αὐτῷ τόπῳ δύο χαρτερὰς, ἡ μὲν Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ, μασφά. καὶ μὴ ταῦτα μὲν καλῶν ἓν ἔσχεν ὁ βασάνης τὰ ὅπη τὸν Ἄσανον στρατιᾶς, ἐφθάσθη δὲ ὑπὸ τοῦ χρεών. καὶ θάπτεται μὲν ἐν ἀρσανῇ πόλει. Διαλαμβάνει δ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παῖς ἥλανος. ὃς δὴ ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ, φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ὑποβολῆς ζαμάρου τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευοχηθέντα δὲ αὐτὸν Διὰ τὴν οἰκονόμου αὐτοῦ ὠμότητα, πείσας ὑποδραμεῖν τὴν ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινάς, ἀπέκτεινε δὴ αὐτὸν μεμνωμένον τῆς φυλῆς αὐτοῦ ὁπλίτης καὶ ἡγεμόνων. ἔτοι γὰρ ἅπαντες φυλῆς τὴν πολιορκίαν τὴν γαβαθῶν ἐλύοντο τῶν παλαιστινῶν.

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς τῶν Ἀσάνου ἡγεμόνων διαφθαρέντων, ἐβασίλευσεν τῆς ἰσραηλιτῶν ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἄχαβος.

Φονεύσας γὰρ τὸν ἥλανον ὁ ἵππαρχος ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει. καὶ πᾶσαν τὴν βασάνου ἡγεμονικὴν τιμὴν φυλὴν διαφθείρει. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτοῦ φθορίζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὸν ἱεροβοάμου διαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ γὰρ πολιορκοῦσα τὴν γαβαώνων στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸν ἡγεμόνα αὐτῆς ἀμβρῖνον ἀποδείξει βασιλέα. ὃς ὑπὸ τῆς γαβαώνης ἀναστήσας τὸ στρατὸν, εἰς θαρσὶν ὡδήγησεν τὸ βασίλειον. καὶ περιβαλὼν τῇ πόλει, κύκλῳ κρατεῖ. ζαμάρης δὲ τὴν πόλιν ἰδὼν ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς βασιλείων. καὶ ὑποπρήσας αὐτὰ, συγκατέκαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. λέγει δ' ὦδὶ ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαός. καὶ οἱ μὲν αὐτῆς θάνατον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν ἀμβρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τοῦτον ἄρχειν ἀξιοῦντες, ἀποκτείνουσι τὸν θάνατον,

καὶ

καὶ πάντες βασιλεύει ὁ Ἀμαρεῖνος τὸ ὄχλω. Ἰσαχος δὲ ἢ A
ἔτει τ᾽ Ἀσάνα βασιλείας, ἦρξεν ὁ Ἀμαρεῖνος ἔτη δώδε-
κα. τούτων τὰ μὲ ἓξ, ἐν Θαρσὴ πόλει, τὰ δ᾽ λοιπὰ, ἐν
Μαρέωνι, ὑπὸ ἢ ἑλλήνων σαμάρεια καλεμένη. προση-
γόρευσε δ᾽ αὐτὴν αὐτὸς Σαμάραιον, ἀπὸ τ᾽ τὸ ὄρος ἀ-
πολομένε αὐτῷ, ἐφ᾽ ὃ κατεσκάσασε τ᾽ πόλιν, σαμάρεον.
διέφερε δ᾽ οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτὸ βασιλευσάντων, ἢ τῷ
χείρων αὐτῶν εἶ. ἅπαντες γὰρ ἐζήτουν πῶς ἄπος ποιῶσιν
ἀπὸ τ᾽ θεὸν τὸν λαὸν, ὥϊς καθ᾽ ἡμέραν ἀσεβήμασι. καὶ B
δι᾽ τοῦτο δ᾽ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ
μηδένα τῶ γένες ὑπολείπειν. ἐτελεύτησε ἢ ☾ οὗτ᾽ ἐν
σαμαρείᾳ. διαδέχε᾽ δ᾽ αὐτὸν ὁ παῖς Ἄχαβος. μαθεῖν
δέ ἐςιν ἐκ τούτων ὅσῳ τὸ θεῖον ὑπερφυῶς ἔχει τ᾽ ἀν-
θρωπίνων πραγμάτων. ☾ πῶς μὲ ἀγαπᾷ ὥϊς ἀγα-
θοὺς, μισεῖ ἢ ὥϊς μοχθηροὺς, καὶ προῤῥίζοις ὀπόλλυσιν.
οἱ μὲν γὰρ τῷ ἰσραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ
διὰ τὴν ἀνομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ C
πολλοὶ κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν καὶ τὸ γένος
αὐτῶν. ὁ δ᾽ τ᾽ ἰεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς
Ἄσανος, ☾ δι᾽ εὐσέβειαν ☾ δικαιοσύνην, εἰς μακρὸν καὶ
εὐδαίμον ἦλθε τὸ θεῦ προήχθη γήρας, καὶ τεσσαρά-
κοντα καὶ ἓν ἀρξας ἔτος, ἀμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαν-
τος δ᾽ αὐτὸ, διεδέξατο τ᾽ ἡγεμονείαν ὁ υἱὸς, Ἰωσαφάτης,
ἐκ γυναικὸς Ἀβίδας τοὔνομα γεγονυῖας. τοῦτον μι-
μεῖτην Δαβὶδ τ᾽ προπάτορα κατά τε ἀνδρείαν καὶ δι-
κέσθαι ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπέλαβον. ἀλλὰ τὰ μὲν D
μὲ τούτε τῦ βασιλέως ἀκατηγόρητα νεῦ λέγειν. ὁ δ᾽ Ἄ-
χαβος ὁ τ᾽ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, κατοικεῖ μὲ ἐν σαμα-
ρείᾳ. τ᾽ δ᾽ ἀρχὴν κατέσχεν, ἕως ἐτῶν εἴκοσι ☾ δύο. μηδὲν
ἐννόησας τῷ θεῷ αὐτὸ βασιλέων, εἰ μὴ, ὅσα γε πρὸς τὸ
χεῖρον, καθ᾽ ὑπερβολὴν πονηρίας ἐπενόησεν. ἅπαντα
δ᾽ αὐτῷ τὰ κακουργήματα, καὶ πλεῖσα τὴν πρὸς τὸ θεῖον
ὕβριν ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλισα τὴν ἰεροβοάμου
ζηλώσας ἀνομίαν. καὶ γὰρ ἔλαφ᾽ δαμάλεις, τὰς ὑπ᾽ E
ἐκείνε κατασκευασθείσας προσεκύνησε. καὶ τούτοις
ἄλλα παράδοξα ἐμηχανήσατο. ἔγημε ἢ γυναῖκα,
θυγατέρα Ἰεζαβὴλ τῦ τυρίων καὶ σιδωνίων βασιλέως,
ἣ Ἰεζάβελ ἐκλήθη ὄνομα. ἀφ᾽ ἧς ὥϊς ἰδίοις αὐτῆς θεοῖς
προσκυνεῖν ἔμαθεν. ἦν ἢ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ
πολυπειρόν. εἰς τοσαύτην δ᾽ ἀσέλγειαν ☾ μανίαν προέπε-
σεν, ὡς τε ☾ ναὸν τῷ τυρίων θεῷ, Βὴλ προσαγορεύε-
σιν, οἰκοδόμησε, καὶ ἄλσος παντοίων δένδρων κατεφύ-
τευσε, κατέστησε ἢ καὶ ἱερεῖς ☾ ψευδοπροφήτας τούτῳ F
τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς πολλοὺς ὥϊστοις προὶ αὐτὸ
εἶχεν, οἰόις καὶ πονηρία πάντας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ
αὐτό. προφήτης δέ τις τ᾽ μεγίσε θεῦ ἐν πόλεως θεσ-
βίτης τ᾽ γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ,
προλέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν
ἐκείνοις τοῖς ἔτεσι μήτε δέσον καταπέμψειν εἰς τὴν
χώραν, εἰ μὴ φανέντος αὐτό. καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνε-
χώρησεν εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιήμενος διὰ χει- G
μάῤῥω πνὶ τὴν διαῤῥιβίν, ὀξ ἧς καὶ τὸ ποτὸν εἶχε. τὴν
καὶ ῥοφὴν αὐτῷ καθ᾽ ἡμέραν κόρακες προσέφερον.

Trigesimo anno regni Asani regnauit Amarinus annis duodecim, sex Tharsæ, reliquos sex Mareone, quæ à Græcis Samaria dicitur. Ipse Samaræum vocauit, à Samaro, de quo mõtem emerat, in quo vrbs sita est. Hic nihil à priorib. regib. differebat, nisi quòd illis fuit sceleratior. Omnes enim hoc tãtùm agebant, vt populum quotidianis impietatibus à Deo abalienarent. Quapropter iratus Deus effecit vt alius alium tolleret, & cum toto suo genere extirparentur. Hic Samariæ diem suum obiit, succedente Achabo filio. Hinc certè videre licet quàm curæ sint Deo res hominum, & quomodo bonos diligat, malos contrà funditus eradicet. Israelitarum enim reges propter impietatem breui tẽpore alius ab alio cũ totis familiis sublati sunt. Asanus verò Hierosolymorum duarúmque tribuum rex ob pietatẽ ac iustitiam feliciter Dei fauore vitẽs ad extremam peruenit senectam, & post vnum & quadraginta regni annos bona morte decessit. cui mox Iosaphatus successit filius, ex Abida matre natus, omnium testimonio proauitæ pietatis ac fortitudinis æmulus, quibus Dauidem sanctissimum regem retulit, quemadmodum pòst dicetur.

Cæterùm Achabus Israelitarum rex habitauit Samariæ vbi viginti duobus annis regnum tenuit, nihil de priorum regum institutis mutans, nisi si quid fortè deterius commentus est. Omnium enim impietates repręsẽtauit ac scelera, sed Hieroboami præcipuè. nam & vaccas ab eo consecratas adorauit, & alias super hanc, impietates addidit. Vxorem præterea duxit filiam Ithobali, Tyriorum ac Sidoniorum regis, cui nomẽ Iezabela: móxq. ab ea domestic os illius deos colere didicit. Erat hęc mulierc ula au dax & temeraria, adeóque impotentis insaniæ, vt nõ verita sit tẽplũ Beli deo Tyriorum exędificare, & lucum omnis generis arborum plantare: cui etiam sacerdotes & falsos vates instituit. Quin & ipse rex hoc genus hominum frequens circa se habere delectabatur, dementia & malitia omnes antè se reges superans. Hunc propheta quidam Dei maximi è Thesbone Galaditica vrbe oriundus adiit, dicens eum prænunciare, quòd nec pluuiam illis daturus sit, nec rorẽ, donec ipse vates non cõpareret. Additóque iureiurando quo magis rẽ confirmaret, secessit ad tractũ australẽ, vbi ad torrentẽ quẽdã degebat, vnde potũ haberet. Nã cibus ei quotidie per coruos afferebatur. qui postquã ob inopiã imbriũ exaruit, iubẽte Deo profectus est Sareptã, quod oppidũ Tyrũ inter & Sidonem situm est. Illic enim se mulierem viduam inuenturum præmonitus fuerat, quæ alimenta suppeditaret. Iámque non longe à porta aberat, quum videt mulierem operariam ligna colligentem: & significante Deo hanc fore eius altricem, salutatam prius rogauit vt aquam potabilem afferret abeuntémque iam reuocans, & panem portare iussit. Iurauit illa nihil sibi domi esse præter v-

XIII.

3. Reg. 17.

ὑπεξῃρημένου ἢ τ᾽ ποταμῶ δι᾽ ἀνομβρίαν, εἰς σαρεφθὰ πόλιν ἐκ ἀπωθεν τ᾽ σιδῶνος καὶ τύρε, μεταξὺ δὲ
κειτα, ὠδαγόνε ἢ τ᾽ θεῦ κελεύσαντος. ἐρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χήραν, ἥτις αὐτῷ παρέξῃ ζοφάς. ὧν δ᾽ ὁ
πόρρω τ᾽ πύλης, ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τῦ ἢ θεῦ δηλώσαντος ταύτην εἶ τ᾽ μέλλουσαν αὐ-
τὸν διαθρέφειν, προσελθὼν ἤτησατο. ☾ κομίσαι ὕδωρ παρεκέλευσεν ὅπως πίῃ. καὶ πορευομένης μεταλ-
λησάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκέλευσε. τῆς δ᾽ ὁμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν ἀλεύρου δράκα,

nicũ farinæ pugillum & olei paululum: veniſſ- A
que ſe eò vt collectis lignis ſibi ac filio pané co-
queret, quem vbi comediſſent fame abſumere-
tur, quandoquidem nihil ſupereſſet aliud. Tum
propheta, Vade, inquit, bono animo lætiora
ſperans: & primùm mihi paululũ paratum affer.
polliceor enim tibi nunquam in vaſe illo fari-
nam defore, nec oleum in fidelia, donec Deus
det pluuiam. Paruit mulier, & quæcunque pro-
pheta petierat fecit: deincépſque & ſibi & filio
& hoſpiti ſat alimentorum habuit. neutrum e- B
nim horum defecit, quandiu durauit ſiccitas.
Meminit autem huius inopię pluuiarum etiam
Menãder in geſtis Ithobali Tyriorum regis ſic
ſcribens. Hoc regnante etiam pluuiarum defe-
ctus fuit ab Hyperberetæo menſe vſque ad in-
ſequentis anni Hyperberetæum continuus, qui
cùm ſupplicationes indixiſſet, ſequuta eſt ma-
gna vis tonitruũ. Hic Botrym in Phœnice con-
didit, & Auzaten in Africa. His verbis dubio
procul ſiccitatem factam ſub Achabo, cuius tẽ- C
pore Ithobalus apud Tyrum regnauit, Menan-
der in ſuos commentarios retulit. Mulier autẽ
illa prophetæ hoſpes cùm filius eius morbo
præualente expiraſſet, eiulans & voces quas do-
lor exprimebat emittens, querebatur de aduen-
tu hominis qui peccata eius detexiſſet, ideò
mulctatam ſe filij morte dictitans: Ille conſo-
labundus iubet eã ſibi tradere filium, breui re-
cepturã viuum: acceptúmque mox in propriũ
cubiculum detulit: quo depoſito ſuper ſuũ le- D
ctulum, exclamauit ad Deum, non bonam hoſ-
pitij gratiam altrici relatã extincto ipſius pue-
ro: rogabátque vt remiſſo ſpiritu vitam ei reſti-
tueret. Itaque Deo genitricem miſerãte, & pro-
phetæ gratificante, ne vi leretur infortuniũ ſe-
cum in hoſpitium intuliſſe, præter omnem ex-
3. *Reg.* 18. pectationem recepit puer ſpiritum. At illa gra-
tias egit vati, dicens nunc demum ſe agnoſcere
diuinæ mentis interpretem. Paulo deinde pòſt
Dei iuſſu ad Achabum proficiſcitur, indicatu- E
rus ei venturam pluuiam. Erat tum fames per
totam regionem, & magna rerum ad victũ ne-
ceſſariarum penuria, vt non ſolùm hominibus
panis deeſſet, verùm etiam equis cæteriſque iu-
mentis terra negaret pabulum: tanta erat vbiq.
ſiccitas. Rex igitur vocato diſpẽſatore Obedia,
cui iumentorum curam mandauerat, iuſſit vbi-
que fontes & torrentes perquirere, ſi cubi inue-
niretur herba ad ſecandum iumentis pabulum.
Cúmque multum quæſitus propheta Elias nuſ- F
quam compareret, iuſſit Obediam quoque ſe
ſequi. Partitis deinde itineribus, aliam rex, aliã
diſpenſator viam ingreditur. Erat autẽ vir pius
& quo tempore Iezabel regina in prophetas
ſæuiebat cædibus, centum ex eis in cauernis
ſubterraneis abdiderat, pane & aqua ſuſtentã-
dos. Huic à rege digreſſo Elias occurrit, & ex
percontatione agnitus à venerabũdo ſalutatur.
Mox propheta mandãte vt aduentũ ſuum regi G
nũciet: quo, inquit, meo merito me mittis ad
eum qui te vbique gentium ad necẽ perquirit?

ἡ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθ᾽ ἦ συνειλεχῶαν τὰ ξύλα, ἵνα
φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ ἡ τῷ τέκνῳ ἄρτον. μεθ᾽ ὃν,
ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ὄντος
ἐλέγῳ. ἀλλὰ θαρσοῦσα εἶπεν ἀπιθι, ἡ τὰ χρείσω
ποησάσθω, ἡ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ δεῦρο κόμι-
σον. προλέγω γάρ σοι μηδέποτε ὑπολείψειν ἀλεύρων
ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ᾽ ἔλαίᾳ τὸ κεράμιον, μέχρις ἂν
ὕσῃ ὁ θεός. ταῦτ᾽ εἰπόντος τῦ προφήτου, ὠδηγημένη
πρὸς αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα, ἡ αὐτή τε ἔσχε καὶ τὸ
τέκνῳ ἐχορήγει τ᾽ ἀλεξοφιλῶ ἡ τῷ προφήτῃ. ἐπέλειπε
δ᾽ ἤδη αὐτοὺς τέτων, ἄχρις ὅ ἡ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο.
μέμνη᾽ ἦ δ᾽ ἀπομβείας ταύτης, ἡ μνάσδρος ἐν ταῖς
Ἰθοβάλε τῦ τυρίων βασιλέως πράξεσι λέγων ἔτως.
ἀβροχία τε ἐπ᾽ αὐτῦ ἐγένετο, ἀπὸ τῦ ὑπερβερεταίου
μηνός, ἕως τῦ ἐχομένε ἔτους ὑπερβερεταίε. ἱκετηρίαν δ᾽
αὐτῦ ποησαμένε, κεραυνοὶ ἱκανοὶ βεβληκέναι, ἐξ ὧν
πόλιν βότρυν ἔκτισε τ᾽ ὀπὶ φοινίκῃ. ἡ αὐζατεῖ ἐν λι-
βύῃ. ἡ ταῦτα μὲν δηλῶν τὴν ἐπ᾽ ἀχάβε γενομένην
ἀπομβείαν, ᾗ γὰ τῦτο ἡ Ἰθόβαλος ἐβασίλευε τυ-
ρίων, ὁ μνάνδρος ἀναγέγραφεν. ἡ ἡ γυνὴ πρὸς ἣν ὁ λό-
γος τέτων εἴρηται, ἡ τ᾽ προφήτην ἀλεξίφαρμα, τῦ παιδὸς
αὐτῇ καταπεσόντος εἰς νόσον, ὡς ἡ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι
ἡ δόξαι νεκρὸν, ἀνακλαιομένη ἡ φωνὰς οἵας ὑπηχῆ-
σε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηπίατο τ᾽ παρ᾽ αὐτὴν παρου-
σίας τ᾽ προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆς,
ἡ δι᾽ τῦτο τῦ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ ἦ παρεκελεύ-
ετο θαρρεῖν ἡ ἀπαδοῦναι τ᾽ υἱὸν αὐτῆς. ζῶντα γὰ αὐτὸν
ἀποδώσειν. ἀπαδούσης οὖν αὐτῆς, βαδίσας εἰς τὸ
δωμάτιον ἐν ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, ἡ καθεὶς ὅπ᾽ ἐπὶ
κλίνης, ἀνεβόησε πρὸς τ᾽ θεὸν, ὡ καλῶς ἀμείψαθαι τ᾽
ὑποδεξαμένην ἡ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαιρε-
σάμενον. ἐδεῖτό τε τ᾽ ψυχὴν εἰ ἀπέμψαι πάλιν τῷ παι-
δὶ ἡ ἀπαθανεῖν αὐτὸν τὸν βίον. τῦ ἦ θεῦ κατοικτειρή-
σαντος μᾶ τ᾽ μητέρα, βουληθέντος ἦ ἐκ τῦ προφήτῃ
χαρίσασθαι, τὸ μὴ δόξαι πρὸς αὐτὴν ὅπ᾽ κακὰ παρεῖ-
ναι, ἀπὸ πᾶσαν προσδοκίαν ἀνεβίωσεν. ἡ δ᾽ ἀχα-
ρείστει τῦ προφήτῃ. ἡ τότε σαφῶς ἔλεγε μεμαθηκέναι
ὅτι τὸ θεῖον αὐτῦ ἀληθές ἦ). χρόνε δ᾽ ὀλίγου διελθόν-
τος, ἀπαγίνε᾽ πρὸς ἄχαβον τὸν βασιλέα, ἡ βέλτιον
τῦ θεῦ, δηλώσων αὐτῷ τ᾽ γλυκύμενον ὕετον. λιμὸς ἦ
τότε κατεῖχε τὴν χώραν ἅπασαν, ἡ πολλὴ τῦ ἀναγ-
καίων ἀπορία, μὴ μόνον ἀνθρώποις ἄρτον ἀπαίζειν,
ἀλλὰ ἡ τ᾽ γῆν μηδ᾽ ὅσα τοῖς ἵπποις ἡ τοῖς ἄλλοις κτή-
νεσι πρὸς νομὴν ὅτι χρήσιμα δι᾽ τ᾽ ἀπομβείαν ἀπο-
διδόναι. τὸν οὖν ὑπιμελώμενον αὐτῦ τῶν κτημάτων,
προσκαλεσάμενος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε ζητεῖν πη-
γὰς τῶν ὑδάτων, ἡ τοὺς χειμάρρους, ἵν᾽ εἴπου παρ᾽ αὐ-
τοῖς εὑρεθείη πόα, ταύτῃ εἰς τροφὴν ἀμισάμενοι τοῖς
κτηνέσιν ἔχωσι. ἡ διεπέμψας ἡ πᾶσαν τὴν οἰκου-
μένην τοὺς ζητήσοντας τὸν προφήτην ἠλίαν, ἐφ᾽ ὅρῳ
συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκεῖνον αὐτῷ. δόξαν οὖν ἐξορ-
μᾶν αὐτοῖς μερισάμενοι τὰς ὁδοὺς, ὅτε ὠβδίας ἡ ὁ
βασιλεὺς ἀπέπεσεν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνέβαι-

νεν ἦ κατ᾽ ὀργὴν ἰεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τῶν προφητῶν ἀποκτείνειν, τὸν ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπη-
λαίοις κρύψαι προφήτας, ἐκ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον χορηγηθέντα μόνον ἡ ὕδωρ. μονωθέντι δ᾽ αὖ ὑπὸ τῦ
βασιλέως ὠβδίᾳ, συνέβησαν αὐτῷ ὁ προφήτης ἠλίας. ἐκ πυθόμενος παρ᾽ αὐτῦ τὶς εἴη. ἡ μαθὼν,
προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ ἦ πρὸς τ᾽ βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε ἡ λέγειν, ὅτι παρείη πρὸς αὐτόν. ὁ ἦ τί κα-
κὸν ὑπ᾽ αὐτῦ πεπονθὼς πρὸς τ᾽ ἀποκτεῖναι ζητοῦντα ἐκ πᾶσαν ἐρευνήσαντα ἡ γῆν, πέμπειν αὐτόν.

ὅτι

ὁπ μηδένα τόπον κατέλιπεν εἰς ὃν ἐκ ἀποστείλῃ τοὺς ἀνάξοντας εἰ λάβοιεν ὅπῃ θανάτῳ. ℭ ὁ δ' ὀλιγαβεῖδαμ πρὸς αὐτὸν ἔφασκε μὴ τ θεῦ φανέντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπέλθοι τόπον. εἶτα δ' ἐμοῦ τὸν αὐτὸ πέμψαντος τῷ βασιλέως, ℭ μὴ δυναμένου δρᾶν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθανῇ. προσηκεῖν οὖν αὐτὸ τ σωτηρίας παρακάλει, τ δὴ τοὺς ὁμοτέχνους αὐτῷ ἀσεβῆ λέγων, ὅπ σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, ἰεζαβέλας πάντας τοὺς ἄλλως ἀπηρημένους, κ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς ℭ ζε- B φομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δ', μηδὲν δεδιότα βασιλέα σκέλδιε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ἐνόρκους, ὅπ πάντως κατ' ἐκεῖνον ἀχάβῳ φανήσεται τ ἡμέραν. μεμύσαντος δ' τῷ βασιλεῖ τῷ ὠβεδίᾳ τ ἡλίαν, ὑπολύπησεν ὁ ἀχαβος. κ δ' ἤρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς εἴη ὁ τ ἑβραίων λαὸν κακώσας, κ τ ἀκαρπίας αἴτιος γεγονημένος. ὁ δ' ἐδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἅπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, κ τὸ ἔθνος αὐτῷ, ξενικοὺς εἰσεγκλωσχότας τῇ χώρᾳ θεοὺς, κ τούτοις σέβοντας, τ ἴδιον αὐτῶν ὃς μόνος C ὄντι θεὸς, ἀπολελοιπότας. νεῦ μοῦ τοίνυ ἀπελθόντας σκέλδιε πάντα τ λαὸν εἰς τὸ καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸν, κ τοὺς προφήτας αὐτοῦ, κ τοὺς τ γυναικὸς εἰσπόνων ὅσοι τ ἀριθμὸν εἰσιν, ℭ τοὺς τ ἄλσεων προφήτας ὡς τετρακοσίους τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δ' συνέδραμον πάντες εἰς τὸ προειρημένον ὄρος, ἀχάβ δ' ἀπέμψαντος, σταθεὶς αὐτ ὁ προφήτης ἠλίας μεταξύ, μέχρι πότε διπρημένοις αὐτοὺς τῇ διανοίᾳ ℭ τ δόξαις, ἔφασ βιώσῃν ἔφασκε. νομίσαντας μ γὰ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ ℭ μόνον, ἔπεσθ τούτῳ, κ τ ἀπόλαυσιν αὐτοῦ παρλύει. μηδὲν δ' τοῦτον ἡγεμένους, ἀλλὰ πρὸ τ ξενικῶν ὑπφληφότας, ὡς ἐκείνους δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβούλευε κατακολουθεῖν. τῶ δ' πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀπομνομένου, κέλευσεν ἠλίας πρὸς διάπειραν, δ τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχύος, κ δ τ ἰδίας, μόνος ὢν αὐτὸς προφήτης, ἐκείνων δ' τετρακοσίους ἐχόντων, λαβεῖν αὐτὸς τε βοῦν. ℭ ταύτην θύσας ὁλοθώσαι ξύλοις, πυρὸς ἐκ ὑ- E φαφθέντος. καὶ ἐκείνους τοῦτο ποιήσαντας ὁπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνακαῦσαι τὰ ξύλα. γυμνοῦσι γὰ τότε, μαθήσεσθ τότε τ ἀληθῆ φύσιν τοῦ θεοῦ. ἀρέσασης δ' δ γνώμης, ἐκέλδυσεν ἠλίας τοὺς προφήτας ἐκλεξαμένους βοῦν, πρώτους τε θῦσαι, κ τοὺς αὐτῶν ὁπικαλέσασθαι θεούς. ἐπεὶ δ' ἐδὲν ἀπώλυτο πρὸς δ' δ' ὀχῆς κ τ ὁπκλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, σκοπῶν ὁ ἠλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτοὺς ἐκέλδυε τοὺς θεούς. ἢ γὰ F ὁποδημεῖν αὐτοὺς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ὀρθρου τοῦτο ποιούντων μέχρι μέσης ἡμέρας, κ τεμνόντων αὐτοὺς, μαχαίραις ℭ σιδηραῖς κ τὸ πάτριον ἔθος, μᾶλλον αὐτὸς ὁλοτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλδυσε τοῖς μ ἀναχωρῆσαι, τοὺς δ' ἐγγὺς προσελθόντας πρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρα τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τῶ δ' ὄχλου προσελθόντος, λαβὼν δώδεκα λίθους, κ φυλὴν τῶ λαῶ τῶν ἑβραίων, ἀνέστησεν ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, κ πρὸς αὐτὸ G δέξαμένῃ ὤρυξε βαθυτάτην. κ συνθεὶς τὰς χίζας ὅπ τ βοὸς, ℭ κατ' αὐτῶν ὁπθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ὑπὸ τ χρείας ὑδρίας προστάξε πληρωθείσας ὕδατος, κατασκεδάσαι τ θυσιαστηρίου, ὡς ὑπερβάλλῃ αὐτὸ ℭ τὴν δέξαμένην ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δ' ποιήσας, ἤρξατο δεῖσθαι τοῦ θεοῦ ℭ καλεῖν αὐτόν, κ ποιεῖν τοῦ πεπλανημένου πολεῖ ἤδη χρόνον λαοῦ, φανερὸν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ ἀέρος, τῶ πλήθους ὁρῶντος, ὅπ τὸν βωμὸν ἔπεσε,

Quis enim locus est ad quem attracturos te nō misereri? Nunc fieri potest, vt dum ego regem adeo, te Dei spiritus quo agitaris alio rapiat. & rex te non reperto frustratus in caput meum sæuiat. Noli esse in meo periculo tam securus, quum scire possis quàm sim studiosus tui similium, qui centum Dei homines furori Iezabelis eripui, & nūc eis in latebris alimenta suggero. Propheta contrà iubet vt nihil metuēs regem adeat, sacramento interposito se quoque eadem die in eius conspectum venturum: Quo indicio postquam Achabus Eliam adesse didicit, in occursum eius properat: & cum indignatione, Tun' ille es, inquit, Hebræorum turbator? túne sterilitatis huius autor? At ille nihilo blādior, ipsum & eius familiam cum suis externis sacris causam malorum omnium asseuerat, inuectis peregrinis numinibus, & pro abrogato veri Dei cultu suppositis. Mox iubet vt eat, & totum populum in Carmelum montem ad se conuocet, simúlque suos & vxoris vates, quorū numerum etiam non tacuit: præterea lucorum prophetas quadringentos plus minus. Vt verò omnes acciti à rege ad constitutum locum cōfluxerunt, Elias in medio consistit, &, Quousque, inquit, inter vtrunque vacillabitis? Si enim Deum nostrum verum & solum creditis, hunc & mandata eius sequimini: quòd si non huic, sed externis diuinos honores deberi existimatis, illos igitur recipite. Populo verò nihil ad hæc respondente, Elias postulat, vt quo certiore argumēto vel proprij vel alienorum probetur potentia, solus ipse Dei sui vates contra illorum trecentos contendat, accepto boue, & in lignorum struem impositō, sed núllo igne subdito. idem oportere & illos facere, atque ita inuocare suos deos, vt ligna velint accendere. Hoc enim pacto veram Dei naturam dignosci posse. Quæ sententia postquam placuit, iubet Elias prophetas illos electo boue priores sacrā rem facere, & sua nominatim inclamare numina. Cúmque suis precibus & inuocationibus nihil proficerent, ludens Elias, altiùs eos iubet vocem attollere, si fortè aut peregrè absint aut dormiant. Illis verò à mane vsque meridiem frustra inclamantibus, & more patrio cultris ac lanceolis sua corpora incidentibus, cùm iam suæ vices sacrificandi venissent, amotis sacrificis illis faniticis iussit vulgum propiùs obseruare, ne fortè clàm ignem admoueret: qui postquam accessit, acceptis duodecim lapidib⁹, iuxta numerum tribuum Israeliticarum altare ex eis instaurauit, fodítque circū illud fossam bene profundam. & coaptata super altare structe lignorum victimáque desuper imposita, quatuor hydrias fontana aqua plenas super altare iussit effundi, ita vt fossa quoque repleretur aquis superfluentibus. Quibus peractis, cœpit inuocare Deum, precaríque vt erranti iam diu populo ostendat suam potentiam: & ecce adhunc illo orante, ignis repente de cælo in altare

lapsus inspectante populo tum victimam tum aquam omnem circumfusam absumit, ita vt locus fieret aridus. Quo viso Israelitæ prostrati in terram vnum Deum adorant, hunc maximũ & solum verum confitendo: cęteros nihil aliud esse quàm nomina vanis stultorum hominum opinionibus ficta: móxque comprehensos eorum prophetas interficiunt, Elia sic iubente: qui & regem abire ad prandium iussit, nec esse amplius solicitum: breui enim visurum pluuiã: quo abeunte Elias verticem Carmeli conscendit, & cùm humi desedisset, caput genibus applicuit, iussítque famulum ascenso quodã scopulo ad mare prospicere, & indicare sicubi nubem excitari viderit. Paruit ille non semel ascenso scopulo, sed nihil se videre retulit. Tandem septimò reuersus ait se vidisse in aëre nescio quid nigricans, humano vestigio non amplius. Quo audito Elias mittit eum mox ad Achabum, iubẽs vt rex properè in vrbem redeat, prius quàm profusus imber occupet. Qui postquam ad Iesraelam vrbem cœpit tendere, sine mora offuscato aëre & inuoluto nubibus procella mixtus imber superuenit: & propheta correptus numine regium currum vsque Iesraelam Azari vrbem currens prosequutus est.

3.Reg.19. Iezabela verò Achabi vxor audito prodigio per Eliam patrato, quódque prophetas ipsius omnes interfecisset, misit ad eum nuncios, minando se illum occisuram, quemadmodum ipse prophetas occiderat. Et Elias territus fugit in vrbem Bersube, quæ est in extremis tribus Iudæ finibus, Idumeę contermina: relictóque ibi famulo, ipse in desertum abiit. Cúmque precatus esset mortem, quòd non esset cæteris melior, vt illis absumptis ipse vitæ cupidus esse debeat, sub arbore quadam obdormiit: & excitatus à quodam, surgens inuenit aquam ac cibum appositum. & cùm comedisset collectis ex hoc cibo viribus, ad Sinæum vsque montem peruenit, in quo Moyses à Deo legem accepisse proditur: vbi nactus amplam quandam specum, ingressus habitare illic decreuit. Allapsa deinde ad aurem eius voce incertum vnde profecta, percontante quamobrem relicta vrbe desertum coleret: ait se occisis externorum deorum vatibus persuasisse populo, quòd vnicus sit Deus, qui ab omnibus coli debeat: & ob id factum ad supplicium se à regina expeti. Mox eadem voce iussus in crastinum sub diuum prodire auditurus quid opus facto sit: sequenti luce è spelunca prodiit. Ibi & terræmotus eius aures perculit, & oculis se candens ignis fulgor obtulit. sequutóque mox silentio, diuina voce nihil terreri præsentibus iussus est. neminem enim inimicorum fore illius compotem: mandatúmque mox vt domum reuersus declaret populi regem Ieum Nemessæi filium: apud Damascum verò Syrorum Azaelem: & pro se prophetam Elizæum constituat, ex Abela vrbe oriundum. Impios enim pœnam daturos, alios Ieu regi, alios Azaeli. His auditis Elias in regionem Hebræorum reuertitur: & quum offendisset Saphati filium Elisæum arantem cum quibusdam

A τλὼ θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναλωῶαι τὸ ὕδωρ, κ̀ φαφαρὸν γλυέσθαι τὸν τόπον. οἱ δ' ἰσραηλῖται τῶν ἰδόντες, ἔπεσον ὅπ τλὼ γῆν Ϲ προσκυνοῦσιν ἕνα θεὸν, καὶ μέγιστον κ̀ ἀληθῆ μόνον ὁμολογοῦντες. τοὺς δ' ἄλλους ὀνόματα τοῦ ψεύδους καὶ ἀνοήτου δόξης ἐποιημῶα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν κ̀ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, ἡλία τοῦτο παραινέσαντος. ἔφη δ' καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον μηδὲν ἔτι φροντίσαντα. μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν θεὸν ὑόντα. Ϲ ὁ μὲν ἄχαβος, ἀπηλλάγη. ἠλίας δ' ὅπ τὸ ἀκρωτήριον τοῦ καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, κ̀ καθίσας ὅπ τῆς γῆς, προσρείσας τοῖς γόνασι τλὼ κεφαλήν. καὶ τὸν θεράποντα ἐκέλευσεν ἀνελθόντα ὅπῃ τινα σκοπιὰν εἰς τὸ θάλασσαν ἀποβλέπειν. κἂν εἰδῇ νεφέλην ἐγειρομῶην ποθὲν, φράζειν αὐτῷ. μέχρι γὰρ τότε καθαρὸν εἶ) σωέβαινε τὸ ἀέρα. τοῦ δ' ἀναβάντος, κ̀ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδομον ἤδη καθίσας ἰσραηλίτην, μελανόμῶον εἶπέ τι τῶν ἀέρος, ὡ πλέον ἰχνος ἀνθρωπίνου. ὁ δ' ἠλίας ταῦτα ἀκούσας, πέμπει πρὸς τὸν ἄχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τλὼ πόλιν ἀπέρχεσθαι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. κ̀ ὁ μὲν εἰς ἰσραὴλ πόλιν ᾤχετο. μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἀέρος ἀχλύσαντος, κ̀ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεύμα τε λαῶαν ὀπῃνικα), κ̀ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης ἔνθεος γλυόμῶος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς ἰσραηλίας ἀζαροῦ πόλεως συνέδραμε. μαθὼν δὲ ἡ τοῦ ἀχάβου γυνὴ ἰεζάβελα, τότε σημεῖα τὰ ὑπὸ τοῦ ἠλίου γλυόμῶα, κ̀ ὅτι τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὁρμωθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλους, ἀπειλοῦσα δ' αὐτῷ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τοὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. φοβηθεὶς δ' ὁ ἠλίας, φεύγει εἰς πόλιν βερσουβεὲ λεγομῶην. ἔπ' ἐσχάτης δ' ἐστὶν αὕτη τῆς χώρας τῆς τῶν ἰούδα φυλῶν ἐχόντων κ̀ τὸ ἰδῦμαίων γῆν. καταλειπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. δύξάμῶος δ' ἀποθανεῖν, ὡ γὰρ δὴ κρείττων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῶν γλίχη), κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινὸς, ἀνασὰς δείσκῃ ᾤδαχθμῶῳ ἀυτῷ ζοφὸν κ̀ ὕδωρ. φαγὼν δὲ κ̀ συλλεξάμῶος ἐκ τῆς ζοφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ σινᾶον καλούμῶον ὄρος ᾤδαχνε), ὅ μωυσῆς τοῖς νόμοις ᾤδᾳ τοῦ θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεσι κ̀ διατέλει ποιούμῶος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν. ἐρωμῶός δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεῖη καθαλεῖπὼν τλὼ πόλιν, ἐκεῖσε. δι' ἃ τὸ, κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῆς ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη θεὸς ὃν ἅπαντες ἐθρήσκευσαν ἔφησε, ζητεῖν δὲ ὅπ τούτῳ προσῆκε τιμωείαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δ' ἀπάσας προσελθεῖν εἰς τὸ ὑπαθρον τῇ ὑπούσῃ, γνώσεσθαι γὰρ ὅτῳ τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. Ϲ σεισμοῦ τε ἐπακούει, κ̀ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γλυομῶης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γνησίοις αὐτὸν ᾤδακελεύε), κρατήσειν γὰρ ᾀδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. προσέταξέ τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τὸν πλήθους βασιλέα ἰηοὺν τὸν νεμεσσαίου παῖδα. ἐκ δαμασκοῦ δὲ τῆς σύρων ἀζάηλον. αὐτὸ δ' αὐτῷ τῶν προφήτων ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτοῦ γλυπτὸν ἐκ πόλεως ἀβελᾶ. διαφθερεῖ δὲ τῶν ἀσεβῶν ὄχλον, τοὺς μὲν, ἀζάηλος, τοὺς δ' ἰηοῦς. ὁ δ' ἠλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας, εἰς τὴν ἑβραίων χώραν. Ϲ τὸν σαφάτου παῖδα ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα,

Ϲ μετ'

καὶ μετ' αὐτὸ τινας ἄλλους, ἐλαυνόντας ζεύγη δώδε- A
κα, προσελθὼν ἐπέρριψεν αὐτῷ τὸ ἱδίον ἱμάτιον. ὁ δ'
ἐλισαῖος εὐθέως προφητεύειν ἤρξατο. καὶ καταλιπὼν
τοὺς βόας, ἠκολούθησεν ἠλίᾳ. δεηθεὶς δ' συγχωρῆσαι
αὐτῷ τοὺς γονεῖς ἀσπάσασθαι, μὴ κελεύσαντος τοῦτο
ποιεῖν, ὑποταξάμενος αὐτοῖς εἵπετο. καὶ λοιπὸν ἠλίᾳ τὸν ἅ-
παντα χρόνον τοῦ ζῆν ὑπηρέτης καὶ ὁμαθητὴς καὶ οἰκέτης, καὶ τὰ πρὸς
τοῦτον τοιαῦτα λοιπά. ναβούθου δέ τις
ἀπὸ πόλεως ἀζαρὴς, ἀγροῦ εἶπτων ὢν τοῦ βασιλέως πα- B
ρακαλοῦντος αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμῆς ὅσης βούλεται τὸ πλη-
σίον αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἀγροῦ, ἵνα σιτάρκη ἐν αὐτοῦ ποιήσῃ
κτῆμα. εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματα λαβεῖν, ὑπερέποντος
ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινὰ τῶν ἐκείνου. τοῦτο μὲν οὐ φησι
ποιήσειν. αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν κατοικίαν θεῖναι, λοιπὸν ἐκλη-
ρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὡς ἐφ' ὕβρει τῇ μὴ
τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, ἔτε λουτρὸν προσε-
νέγκατο, ἔτε τροφήν. ἡ δὲ ἰεζαβέλης ἡ γυναικὸς αὐτοῦ
πυθομένη ὅτι λυπεῖται, καὶ μήτε λούεται, μήτε ἄρι- C
στον αὐτῷ προσάπτεται, μήτε δεῖπνον, διηγήσατο αὐτῇ τὴν
ναβούθου σκαιότητα. καὶ ὡς χρησάμενος ὑπεικέσι πρὸς
αὐτὸν λόγοις, καὶ βασιλικῆς ἐξουσίας ὑποδεεστέρως ἔχοι
θεῖν μὴ τυχὼν ὧν ἤξιε. ἡ δὲ, μὴ μικροψυχεῖν ὅτι τοῦ-
τοις παρεκάλει. παυσάμενον δὲ τὴν λύπης, ὅτι τὴν σωμάτων
τροφὴν τοῦ σώματος προήσεται. μελήσειν γὰρ αὐτῇ περὶ
τοῦ ναβούθου τιμωρίας. καὶ δὴ χρῆμα πέμπει γράμ-
ματα πρὸς τοὺς ἐπέχοντας τὴν ἰσραηλιτῶν, ἐν τῷ D
ἀχάβου ὀνόματος. νηστεῦσαί τε κελεύουσα, καὶ ποιησαμέ-
νους ἐκκλησίαν προκαθῆσαι μὲν αὐτῶν ναβούθον. εἶτα γὰρ
αὐτὸν λίθους ὀπαφοῖς. δὲ δασκολασαμένους δὲ τρεῖς
βλιηεῖς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτῷ ὡς τὸν
θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσαι,
καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τὸν ὄχλον. καὶ ναβούθου μὲν ὡς
ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὕπως καταμαρτυρηθεὶς βλασ-
φημήσας τὸν θεόν τε καὶ ἄχαβον βαλλόμενος ὑπὸ τοῦ
πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ ἰεζάβελα, E
εἵπετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ κληρονομεῖν τοῦ ναβούθου
ἀμπελῶνος προῖκα ἐκέλευσεν. ὁ δὲ ἄχαβος ἥδη τοῖς
γεγυμνωμένοις, καὶ ἀναπηδήσας ὑπὸ τὸν κλίνης, ὡρμᾶτο
ἥκειν τὸν ἀμπελῶνα τὸν ναβούθου. ἀγανακτήσας δὲ ὁ θεὸς,
πέμπει τὸν προφήτην ἠλίαν εἰς τὸ ναβούθου χωρίον, ἀ-
χάβῳ συμβαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν προειρημένων ἐρη-
σόμενον, ὅτι κτείνας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τοῦ χωρίου
κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀδίκως. ὡς δὲ ἦκε πρὸς αὐτὸν, F
εἰπόντος τοῦ βασιλέως ὅτι βούλεται χρήσασθαι αὐτῷ, ἀ-
γροῦ δὲ ὄντα ὅτι ἀμπτήματι ληφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ
ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὸν ναβούθου νεκρὸν ὑπὸ κυ-
νῶν διαπνηθῆναι συνέβη, τότε αὐτοῦ αἷμα, καὶ τὸ τῆς
γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ παῖδας αὐτοῦ τὸ γένος ὀπολεῖσθαι,
τοιαῦτα ἀσεβήσαι τετολμηκότος, καὶ πολλὰ τοὺς πατρίους
νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότος. ἀχάβῳ δὲ, λύπη τῆ G
προειρημένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελος, καὶ σακκίον
ἐνδυσάμενος, γυμνοὺς τοῖς ποσὶ διῆλθε, καὶ ἀπόμενος
τροφῆς, ἀνομολογούμενος τὰ ἡμαρτημένα, καὶ τὸν θεὸν
ὕπως ἱλεούμενίζων. ὁ δὲ ζῶντος μὲν αὐτοῦ πρὸς τὸν
προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τιμωρίαν, ἐπεὶ τοῖς γε τετολμημένοις μετανοεῖ. τελέσειν δὲ
τινὰ ἀπειλὴν ὅτι τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀχάβου. καὶ ὁ μὲν προφήτης ταῦτ' ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

aliis impellentibus iuga duodecim, acceſſit & ei pallium ſuum iniecit: qui eueſtigio prophetare occœpit, relictis quebubus, ſectator Eliæ factus eſt. Rogauit tamen vt priùs ſibi liceret parentibus valedicere, quo impetrato illum ſequutus eſt, indiuiduus poſt hæc minister ac comes. Et prophetæ quidem huius res ita ſe habuerunt.

Cæterùm Nabuthus quidam ciuis vrbis Azari, quum prædium haberet regiis fundis contiguum, ſæpe rogatus ab Achabo vt ei quãtolibet precio venderet rus finitimum, adiungendum regio: aut ſi mallet vnum aliquod è regiis pro eo ſibi eligeret: negauit ſe id facturum, gratius enim ſibi eſſe, è paternis agris fructus percipere. Rex non aliter quàm ſi ſuam poſſeſſionem amiſiſſet, quia non licebat alienam occupare, contriſtatus, nec lauare voluit, nec cibum ſumere. Iezabela verò ſcitante quid acciderit, vt nec balneum admittat, & cœnam æquè ac prandium faſtidiat, quàm ruſticus ſit Nabuthus ei denarrat. Vſum ſe apud eum comi ſermone, & infra regiam maieſtatem demiſſo, pro qua humanitate nihil niſi repulſam retuliſſe. Mulier contra hortatur vt magno ſit animo, & mœrore miſſo ad conſuetam corporis curam redeat: ſe daturam operam, ne Nabuthus hanc contumeliam impunè auferat. Móxque literas Achabi nomine ſcriptas mittit ad Iſraelitarum præcipuos, hoc argumento: Iubebantur indicto ieiunio concionem aduocare, & in ea primùm locum Nabutho propter illuſtre genus attribuere. Deinde ſubornatis tribus viris nihil non auſuris, horum teſtimonio conuictum eum blaſphemiæ populo lapidandum obiicere, atque hoc modo de medio tollere. Id quod ita vt regina ſcripſerat factum eſt: & Nabuthus tali teſtimonio conuictus Deo ac regi feciſſe conuitium, à populo eſt ſaxis obrutus. Quod vbi Iezabelæ relatum eſt, regem accedit, ſuadétque vt ſine ſuo ſumptu vinetorum Nabuthi hæreditatem capeſſat: & ille exiliens præ gaudio, ad viſendum id prædium eueſtigio ſe confert. Deus autem iratus Eliam mittit, vt regi in eo rure occurrat, rogétque quid ita occiſo vero domino eius prædij hæreditatem iniuſtè ſibi vſurparet. Quem vbi àd ſe venientem vidit, turpe ratus obiurgari, prior faſſus erratum, ad ſatisfaciendum ipſius arbitratu ſe obtulit. Tum vates prædicit, loco vbi Nabuthi cadauer à canibus abſumptum eſt, fundendum & regis & reginæ ſanguinem, & totum eorum genus delendum propter tam crudele ſcelus, quo ciuem contra ius per calumniam oppreſſerat. Tum demum Achabum eius facinoris pœnitentia ſubiit, & indutus ſaccum, nudiſque pedibus à cibo abſtinuit, peccatum confitens, & Deum ita placare cupiens. Deus verò per prophetam denuntiat, ſe quidem vſque poſt eius obitum dilaturum vindictam, quandoquidem ſceleris pœniteat: minas tamen vanas non fore, ſed Achabi filium pro commiſſis pœnas daturum.

XIV. 3. Reg. 21.

CAP. VIII.

Adadus Damasci & Syriæ rex bis contra Achabum ducto exercitu profligatur.

3. Reg. 20.

DVm hæc circa Achabum geruntur, eodē tempore Adadi filius Syrorum & Damasci rex contractis è toto regno suo copiis, ascitisque vltra Euphratem trigintaduobus sociis regibus, contra Achabum duxit, qui intelligēs se imparem eius copiis, à congressu quidem abstinuit, sed coactis ex agris in vrbes munitissimas omnibus ipse mansit intra Samariam. Cincta enim erat mœnibus firmissimis, & alioquin videbatur expugnatu difficilis. Syrus autem cum exercitu eò venit, & obsessam vrbē oppugnare cœpit. missoque caduceatore ad Achabum, petiit vt sibi liceret legatos ad eum mittere, proposituros quidnam peteret: quo impetrato cùm venissent legati, ita vt illis mandatum erat, aiunt Achabi diuitias & liberos & vxores esse Adadi. quod si ipse quoque fateatur & permittat ei quicquid libuerit ex his sumere, abducto exercitu regem obsidionem soluturum. Achabus verò iubet legatos regi suo renunciare, & ipsum & suos omnes, facultatésque vniuersas in potestate illius fore. Post hanc legationem rursum aliam Syrus misit, postulans vt quandoquidem ipsius confessione omnia sua essent, admitteret crastina luce mittendos in hoc famulos, eisque liberum faceret regiam & amicorum ac cognatorum domos scrutari, & auferre quicquid in eis inuentum fuerit pulcherrimum. Reliqua quæ illis non placuerint, sibi haberet. Achabus lætus secunda legatione Syri, aduocata concione, dicit se libenter pro pace & ciuium incolumitate vxores ac liberos suos, omnésque facultates proprias fuisse traditurum. Hoc enim prima legatione Syrum petiisse. Nunc verò misisse eum famulos qui omnium ædes scrutentur, & nihil in eis quod sit pulcherrimum relinquant, nimirum belli ansam quærentem: vt quandoquidem sciat propter amorem ciuium paratum rebus suis non parcere, occasionem belli ex illorum rebus arripiat, facturum se tamen, quicquid ipsis visum fuerit. Reclamauit tota concio contemnendum esse cum suis mandatis insolentem barbarum, & bellum alacriter gerendum. Accitis igitur legatis hoc responsū referendum dedit, quòd primis postulatis nunc quoque consentiat securitatis ciuium gratia, posteriora non admittat. atque ita eos dimisit. Hoc responso commotus ad iram Adadus tertiò legatos mittit cum minis: ferocem eum esse fiducia mœnium, se verò parem illis aggerem excitaturum, si vel pugillum terræ singuli milites conferant: volens eum copiarum multitudine perterrefacere: Achabo verò respōdēre, inter armatos non verbis sed factis decernēdum, legati reuersi cœnanti tum fortè cum triginta sociis regibus responsa referunt. Ille euestigio mandat circūuallari vrbē & aggerē erigi,

Κεφάλαιον ή.

Ως Ἅδαδ βασιλεὺς Δαμασκοῦ καὶ συρίας ἅπασης δὶς ἐπ' Ἄχαβον στρατευσάμενος ἡττᾶται.

ΤΩν δὲ περὶ τὸ Ἄχαβον ὄντων τοιούτων καὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὁ τοῦ Ἀδάδου υἱὸς, βασιλεὺς τῆς Συρων καὶ Δαμασκηνῆς, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, συμμάχους τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας πεποιήμενος ξιάκοντα καὶ δύο ἐστράτευσεν ὅπη τὸν Ἄχαβον. ὁ δὲ ὡς ὅμοιος αὐτῷ τὰ στρατιᾶς, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο, πάντα δ' εἰς τὰς ὀχυροτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ χώρᾳ, αὐτὸς ἔμενεν ἐν Σαμαρείᾳ. τύχη γὰρ αὕτη λίαν ὀχυρὰ περιβέβλητο, καὶ τἄλλα, δυσάλωτος ἐδόκει. ὁ δὲ σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἧκεν ὅπη Σαμάρειαν, καὶ περικαθίσας αὐτῇ τὸν στρατὸν, ἐπολιόρκει. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς Ἄχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς δέξασθαι παρ' αὐτοῦ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τὸ βούλημα. τῇ δ' ἰσομεινῇ βασιλέως πέμψαντος ὃν ἐξήτησατο, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις ἔλεγον κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως, τὸν Ἄχαβον πλεῖστον, καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας ἀδάδου τυγχάνειν. αἰ δ' ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτοῦ τούτων ὅσα βούλεται συγχώρησιν, τὸν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσει τῆς πολιορκίας. ὁ δ' Ἄχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἀπέλυσεν προδυθεῖσι λέγειν αὐτοῦ τῷ βασιλεῖ, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες, κτήματα εἰσὶν αὐτοῦ. ταῦτα δ' ἀπαγγελάντων, πέμπει πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν αὐτὸν ὁμολογῆσαι εἰ πάντα τὰ ἐκείνου δέξασθαι τοὺς πεμφθησομένους εἰς τὸ δοθῆναι ὑπ' αὐτοῦ δούλους, οἷς ἐρεύνησει, τά τε βασίλεια, καὶ τοὺς τῶν φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευσε δίδοναι πᾶν ὅ τι ἂν ἐν αὐτοῖς θαυμάσῃ κάλλιστον. τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἱ καταλείψειν. Ἄχαβος δ' ἀγαθεὶς, ὅτι τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ τὸ τοῦ βασιλέως, σωναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος ἔλεγεν, ὡς αὐτὸς μὲν ἕτοιμος εἴη καὶ σωτηρίας αὐτῷ καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας προέσθαι τῷ πολεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάσης ἀποχωρῆσαι κτήσεως. ταῦτα γὰρ ὅτε πρώτως ἐπρεσβεύσατο πρῶτον ὁ σύρος. νυνὶ δ' ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε πάντων οἰκείας ἐρευνῆσαι, καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτων, φάσιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν, εἰδὼς, ὅτι τῷ μὲν ἐμαυτοῦ δι' ὑμᾶς οὐκ ἂν φεισαίμην, ἀφορμὴν δ' ἂν τοῦ τῶν ὑμετέρων ἀνδρῶν προαγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν. ποιήσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα. τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν ὑπακούειν τῶν κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταφρονεῖν, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοῖς οὖν πρεσβεύσασι ἀποκεκριμένος λέγει ἀπελθεῖν, ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιωθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ, καὶ νυνὶ ἐμμενῆ τῆς πολιτικῆς ἀσφαλείας ἕνεκα. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον ἀξίωσιν οὐκ ὑπανύει, ἀπώλυσεν αὐτούς. ὁ δὲ Ἄδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τρίτον ἔπεμψε πρὸς Ἄχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν ὑψηλοτέρους τῆς τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χώματα ζητοῦντας ἐπιχώριον αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις, καὶ δράκα γῆν λαμβάνεσθαι. ἐμφανίζων αὐτοῦ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ καταπλαττόμενος. τῷ δ' Ἀχάβου μὴ καυχᾶσθαι δεῖν ἀποπολεμοῦντος καθοπλισμένου, ἀλλὰ τῇ μάχῃ προϊέναι ἡμόμενον, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ διπνοοῦντα καταλαβόντες τὸν βασιλέα μετὰ ξιάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἐδήλωσαν αὐτοῦ τοῖς ἀποκρισιν. ὁ δ', ἀθρόως τῶν στρατιᾶς, καὶ προσκαρτερεῖν τοῖς πόλε-

καὶ χώ-

καὶ χώματα βάλλειν, καὶ μηδένα ξόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἐν δὲ ἄχαβος τέτων θεατὴς ὢν ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ, σωζόμενος τῇ λαφ. θαῤῥεῖ ἢ καὶ τὸ φόβων ἀπολύει), θεσπίτης τινὸς αὐτῷ θεοπρεπῶς, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν θεὸν ὑπισχνεῖσθαι ποιήσειν τὰς τοσαύτας τῇ πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. πυθομένων δέ, διὰ τίνων αὖ ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων, εἶπε, τῶν ἡγεμόνων, ἡγουμένου σὺ διὰ τὴν ἀπειρίαν ἐκείνων. καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς ἀριθμήσαν δὲ ὡς διακόσιοι καὶ ἑξήκοντα δύο, μανθάνειν τὸν σύεσιν θεὸς δώσειαν καὶ ἄνεσιν τεθαμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τοὺς παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν ἀπηγγελκότων τῷ ἀδάδῳ, πέμπει τινὰς ὑπαντησομένους, ἐντειλάμενος αὐτοῖς εἰς μάχην ὡσὶ θεοπρεπεῖς, ἵνα δήσαντες ἀγάγωσι πρὸς αὐτόν, αἰ δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως τοῦτο ποιῶσιν. εἶχε δὲ ἐτοίμην ἄχαβος καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶν ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνουσι τοὺς ἄλλους ἄχει τῷ στρατοπέδῳ διώκοντες. ἰδὼν δὲ τούτους νικῶντας ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφίησι τὴν ἄλλην στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, ἀφυδρίως ἐπιπεσοῦσα τοῖς σύεσι, ἐκράτησεν αὐτῶν. ἐδόκει δὲ προσεδόκων αὐτοὺς ἐπιξελάσεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὡς τε τὰς παντοπλίας ἐν τῷ στρατοπέδων φόβους καταλιπεῖν, καὶ τὴν βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. ἄχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς σύεσι λοῦσεν, αἵματι ῥῶν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ, πλῆτος δὲ λοῦ οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου, τά τε ἅρματα τῶν ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβών, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τῶν δὲ θεσπίτου ἀδάδου φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἑτοίμην ἔχειν, ὡς τῷ ὀπόταν πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ αὐτὸν τοὺς σύεσιν, ὁ μὲν ἄχαβος, πρὸς τούτοις λοῦ. ὁ δὲ ἄδαδος, διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μεθ ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβάλλετο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, πῶς ἂν ὀπίσω στρατεύσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. οἱ δὲ ἐν μὲν τοῖς ὄρεσιν οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς. τὸν γὰρ θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο νικᾶν ὑπ αὐτῶν. κρατήσειν δὲ ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τοῦτο, τοὺς μὲν βασιλέας οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα. τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταγράφειν, αὐτὸ ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα. εἰς δὲ τὴν ἀπολωλότων τάξιν, στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς ἔτος διακόσμησε τὴν δύναμιν. ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθε ἐπὶ τοὺς ἑβραίους, καὶ γενόμενος πρὸς πόλει τινί, ἄφικτο δὲ αὐτὴ μὲν, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύει πεδίῳ. ἄχαβος δὲ ἀπαντήσας αὐτῷ μὴ τῆς δυνάμεως, ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δὲ λοῦ ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπωθεβαλλόμενον. τῷ δὲ θεσπίτου θεοπρεπῶς αὖθις πάλιν, καὶ νικήσειν τὸν θεὸν αὐτῷ φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ κἂν τοῖς πεδίοις ὑπαρχουσαν ὅπερ οὐκ εἴη) δοκεῖ τοῖς σύεσι, ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀπιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δὲ ὑστάτῃ τέτων, ὑπὸ τὸ ὄρθριον θεοπρεπῶν ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων, καὶ διατεταγμένων πρὸς μάχην, αὐτεπεξῆλθε καὶ ἄχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλὼν, καρτερᾶς δὲ μάχης γενομένης, ἔτρεψε τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν.

& nullam oppugnandi rationem prætermitti. Interim Achabus cum omni populo minimũ à desperatione aberat. Sed hunc timorem ei propheta quidam superueniens exemit, dicens Deum polliceri, daturum se victoriam de tam multis hostium millibus. Rogatus deinde per quos hæc victoria contingeret: Per filios, inquit, principum, sed te regente illorum imperitiam. Accitis igitur principum filiis, qui triginta duo erant supra ducentos, cognito quòd Syrus ad epulas & luxum se dedisset, patefactis repentè portis emittit iuuenes. Id postquam ei per speculatorem est significatum, mittit quosdam eis obuiam cum his mandatis, vt siue pacati veniant, siue pugnatum, vinctos ad se pertrahant. Interim Achabus etiam reliquum militem intra mœnia paratum cum armis habuit. Filij verò principum congressi cum excubiis, multis occisis reliquos vsque ad castra persequuti sunt. Quod vbi succedere Israelitarum rex animaduertit, vniuersum reliquum exercitum emittit. At illi repentino impetu in Syros delati, facilè eos profligant, nihil tale expectantes. quo factum est vt in ebrios & inermes impingerent, ita vt relicta in castris armatura fugerent, & rex ipse præceleri equo vix euaserit. Achabus verò longo spacio Syros persequutus est, cędendo quotquot assequi datum est. Direptis deinde opulentis castris, auro & argento refertis captis etiam equis Adadi & curribus, domum in vrbem reuersus est. Cæterùm propheta monente vt in sequentem etiam annum paratus sit, & exercitum in promptu habeat, reuersurum enim Syrum iterum, rex omni ope bellum apparat. Porrò Adadus seruatus è clade cum reliquiis exercitus, aduocatis amicis, consultabat quomodo cum Israelitis bellum gerere debeat. Illi suaserunt non esse posthac cum eis in montanis confligendum. Deum enim eorum in talibus locis pollere, & ideo se nunc ab eis victos. Sed si in campestribus committatur prælium, facilè se superiores fore. Præterea consuluerunt vt dimissis regibus quos secum in expeditionem duxerat, copias eorum retineret, & satrapas illis præficeret, supplemẽtumque in sua ditione tam equitum quam peditum conscriberet. Placuit regi consilium, dedítque operam vt talis apparatus fieret. Mox vbi primum veris signum se protulit, exercitum in Hebræos duxit, & quum peruenisset propè oppidum Apheca, in magno campo castra posuit. Achabus verò cum suis copiis obuiam illi progressus, castra cum castris contulit, quamuis numero militum longè inferior. Superueniente deinde propheta, & victoriam pollicente, vt hostis contra quàm opinabatur sentiret Deum Israelitarum non minus potentem in campis quàm in mõtibus, per sex dies à neutris castris quicquam motum est. Septima verò quum hostis pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque suos ex aduerso instruxit.

Nec mora collatis signis acriter vtrinque pugnatum est, donec Syri non ferentes Hebræorum vim terga verterent. quibus impigrè victoriam prosequentibus, confusum agmen trepidè fugientium equitum, peditum, curruũ, à seipsis proculcatum obterebatur, non multis pro tanto numero in Aphecam amicam vrbem euadentibus: qui & ipsi murorum ruina oppressi sunt circiter viginti septem millia, in prælio verò centum millia hostium ceciderunt. Adadus aliquot fidissimis famulis comitatus in quandam subterraneã cellam se abdidit, quibus clementiam Israelitici regis prædicantibus, & spem veniæ facientibus, si consueto supplicum habitu ad eum mitterentur, permissi sunt hoc facere. Illi induti saccos, & restibus capita redimiti, qui tum priscus apud Syros supplicandi mos fuit, Achabum adeunt, & salutis tantùm gratiam petere Adadum significant, dedititicium eius in perpetuum futurum. Tum ille gratulari se ei dixit, quòd è pugna euasisset, fratrisque loco eum se habiturum pollicitus est. Famuli accepta sacramenti fide nihil mali passurum, producunt è latebris hominem, & adducunt ad Achabum, qui tum sublimis curru vehebatur. Et quum adorasset, Achabus porrecta dextra in currum eum sustulit, exceptúmque osculo iussit esse bono animo, & nihil se indignum timere. Adadus actis gratiis quàm longa sibi vita daretur memorem se fore huius beneficij professus est, redditurúmque Israelitici iuris vrbes, quas maiores eius armis occupauerant: & facturum ei liberam potestatem commeandi Damascum, sicut pater ipsius idem ius Samariæ habuerat. Fœdere deinde icto, & iureiurando firmato, Adadus egregiè donatus in suum regnum remissus est. Post talem Sirorum contra Israelitas expeditionis exitum propheta quidam, nomine Michæas, accessit ad quendam Israelitam iussitque eum vt vulnus sibi in caput infligeret, addẽs Deum ita velle. Qui quum parere nollet, daturum inobedientiæ pœnam prædixit, & leonis incursu periturum. Quod quum ita euenisset, alterum propheta adiit, idem imperans. A quo incunctanter ictus, & verticem saucius, obligato capite venit ad regem, dicens se commilitonem eius esse, & à tribuno captiuum quendam asseruandum accepisse: quo fuga elapso periclitari se nunc ne interficiatur ab eo qui illum tradiderat, quandoquidem hoc interminatus sit si captiuus effugeret. Respondente verò Achabo meritò id passurum, soluto capite agnoscendum se Michæas præbuit. Hac autem arte vsus est, quo maiorem vim verbis suis adderet. Ait enim Deum in regem animaduersurum, quòd Adadum hominem impium & contra diuinitatem contumelios dictis furentem elabi permisisset. Futurum enim vt ipse ab eo cui pepercit interficiatur, & populus eius ab exercitu. Rex libertate prophetæ offensus, iubet eum in carcerem coniici, & vehementer ea prædictione contristatus domum se recipit.

A

B

C

D

E

F

G

ἡ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δ', ἡνίκα τοῦτ' ἐφάνησαν, ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἴσχυσαν δ' ὀλίγοι διαφυγεῖν, εἰς τ' ἄφεκα πόλιν αὐτοῖς, ἀπέθανον δ' ἡ αὐτοὶ ὑπὸ ταιχέων αὐτοῖς ἐμπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δ' βασιλεὺς τῶν σύρων ἄδαδος, φεύγων μετά τινος πιστότατα τῶν οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἴκησιν ἐκρύβη. τέκτων δ', φιλανθρώπως ἡ ἐλεήμονας ἔχ' φησάντων τοὺς τ' ἰσραηλιτῶν βασιλέας, ἡ δυνήσεσθαι τῶν σωνήθη ζόανα δ' ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐλπίδα ἀχάβου λαβεῖν εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς, πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀφῆκεν. οἱ δ', σάκκους ἐνδυσάμενοι, ἡ χοινίκια τ' κεφαλᾶς περὶ θέμενοι, ἅπερ ἐν τῷ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ σύριοι, πρὸς ἄχαβον παρεγένοντο, ἡ δεῖσθαι τ' ἄδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δοῦλον αὐτῷ δ' χάριτος ἡγησόμενον. ὁ δ', σωνήδεσθαι φήσας αὐτῷ πρεσβύτῃ, ἡ μηδὲν ἐν τῇ μάχῃ πεπονθότι, πιμῶ ἡ δύνοιαν ἵν' αὖτις ἀδελφῷ προσφιλοτέχνως κατεπηγγείλατο. λαβόντες δ' ὅρκους παρ' αὐτοῦ μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι παρελθόντες ἐκ τῆς οἰκίας ἐν ᾗ ἐκέκρυπτο, ἡ προσάγουσι τῷ ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δ', προσεκυνήσεν αὐτῷ. ἄχαβος δ' ὑπηδοὺς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ὑπὸ τὸ ἅρμα, ἡ καταφιλήσας, θαρρεῖν ἐκέλευσε ἡ μηδὲν τ' ἀτόπων προσδοκᾶν. ἄδαδος δ' εὐχαρίστει, ὡς παρ' ὅλον τὸν τε ζῶν χρόνον ὑπομνημονεύειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. ἡ τὰς πόλεις τῷ ἰσραηλιτῷ ἃς ἀπώλεσαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο. ἡ δαμασκὸν, ὡς τε ἐξελαυνεῖν εἰς αὐτὴν, καθὼς ἡ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνῆσεν. ὀμοῦντων δ' αὐτοῖς ὅρκων ἡ συνθηκῶν, πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ ἄχαβος, ἀποπέμπει εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. ἡ τὰ μὲν πρὸς τῆς ἀδάδου τοῦ σύρων βασιλέως στρατείας, ὅτι ἄχαβον ἡ τοὺς ἰσραηλίτας, τοιοῦτον εἶχε τὸ τέλος. προφήτης δέ τις μιχαίας τοὔνομα προσελθὼν ἑνὶ τῷ ἰσραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο δὲ ποιήσειν, ἡ βλάψειν τοῦ θεοῦ. τοῦ δ' μὴ πειθέντος προφῆπεν αὐτῷ πληγήσεσθαι, διὰ τὸ θεοῦ προσαγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνοντος δ' τούτου τῷ ἀνθρώπῳ, προσεῖπεν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὸ προσάσσων. πληγέντος δ' ἐκείνου, ἡ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κρᾶνιον, καταδησάμενος τ' κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ λέγων αὐτῷ, συστρατεῦσθαι, ἡ φυλακὴν τινὰ τ' αἰχμαλώτων παραλαβεῖν ὑπὸ τῶν ταξιάρχων. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τ' παραδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπειλήσας δὲ αὐτῷ εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτενεῖν. δίκην δ' φήσαντος ἀχάβου τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν, ὑπεμνώσκεται ὑπ' αὐτοῦ μιχαίας ὁ προφήτης ὡς κέχρηται δ' σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ ἡγουμένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ θεὸς ἀφέντα αὐτ' διαφυγὴν τῶν τιμωρίαν ἄδαδον βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, ἡ ποιῆσαι αὐτ' ὑπ' ἐκείνου, τὸν δ' λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' ἄχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τ' μὲν, ἐγκλεισθέντα φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν. συσκευαζόμενος δ' αὐτὸς ὑπὸ τοῖς μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

Κεφάλαιον Θ'. A CHAP. IX.

Περὶ ἰωσαφάτου τῦ ἱερουσλύμων βασιλέως.

De Ioſaphato rege Hieroſolymorum.

ΚΑὶ ἄχαβος μὲν ἐν τούτοις λῶ, ἐπάνειμι ἐπὶ τὸν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰωσάφατον. ὃς εἰς ἡσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν τοῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τῦ ἰούδα χώρᾳ κατασήσας, οὐδὲν ἦττον ὑπὸ ἀβιᾶ τῦ πάππου καταλειφθείσας τῆς ἐφραὶμ πλεοναζούσης, ἱεροβοάμου βασιλεύοντος τῆς δέκα φυλῶν, φεύγειν ἠνάγκασεν. ἀλλ' εἶχεν ὑμνεῖν τε καὶ σεμνύειν τὸ θεῖον, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ πᾶσι καὶ προσευχὰς τῷ θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ πέριξ βασιλεῖς δωρεαῖς, ὡς πλεῖστον τε ποιῆσαι βαθύπλουτον, καὶ δόξαν ἀραθῆ μεγίστην. ζῆτῳ δὲ καὶ βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοὺς ἱερεῖς τὰ χώρας, ἐπέλθειν τὴν γῆν ὠφελήσοντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν θεὸν αὐτὸν διδάξαι καὶ πόλεις τοὺς μωυσέως νόμους, καὶ φυλάττειν τούτους, καὶ ἀσεβάζειν τὴν θρησκείαν τῦ θεῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος ἦτος, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. οὔτε προχώρει διετέλουν σήργοντες τὸν ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες. οἱ δὲ παλαιστινοὶ, ταχτὰς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ ἄραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἀρνας ἑξήκοντα καὶ ἑπτακοσίους. ἐκ ἐλάφων τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὀχυρώσαν, ἄλλας τε καὶ βαρεῖς, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν, καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους πλέιστα. μία δὲ ἐκ μὲν τῆς ἰούδα φυλῆς, στρατὸς ὁπλιτῶν μυριάδας ἑπτακαίδεκα, ὧν ἐδραῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχεν, ἰωαννῆς δὲ, μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν, καὶ τῆς βενιαμῖτιδος φυλῆς εἶχε τοξότων πελτῶν μυριάδας εἴκοσι. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ὁπλιτῶν ὀκτωκαίδεκα τὸ πλῆθος τῦ βασιλεῖ προσέπεμψε πάρεξ ὧν εἰς τὰς ὀχυροτάτας διέπεμψε πόλεις. ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ ἰωσάμῳ τῷ ἀχάβου θυγατέρα τὴν δέκα φυλῶν βασιλέως, γοθολίαν ὄνομα. παρεδίδου δ' αὐτὸν μὴ χεῖρον τινὰ εἰς συμμαχίαν, φιλοφρόνως ἄχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀπολυθήσοντα στρατὸν ἐξένισε λαμπρῶς, σίτου τε καὶ οἴνου καὶ θυμάτων ἀφθονία. παρεκάλεσε δὲ συμμαχῆσαι κατὰ τὴν σύρων βασιλέως, ἵνα τῷ ἐν γαλαδίτιδι πόλιν ἁρπάσαντα ἀφελῆται. τῦ δὲ πατρὸς αὐτὸ πρῶτον τυγχάνοντος, ἀφῃρῆσθαι τὸν ἐκείνου πατέρα. τῦ δὲ ἰωσαφάτου τῷ βούλεσθαι ἐπαγγειλαμένου, καὶ δὴ σὺν δυνάμει αὐτῷ, μὴ ἐλάττονι τῆς ἐκείνης, καὶ μεταπεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ ἱεροσολύμων εἰς σαμάρειαν, προεξελθόντος ἔξω τῆς πόλεως αὐ δύο βασιλεῖς, καὶ καθίσαντος ἑκάτερον ἐπὶ τοῦ ἰδίου θρόνου ἐκάστους, τοῖς εἰκόσι στρατιώταις τὸ στρατιωτικὸν διέτιμον. ἰωσαφάτης δὲ ἐπέλθοιεν εἴ τινές εἰσι προφῆται, καλέσαντ' αὐτοὺς ἀναπεῖναι, εἰ δεῖ τῆς ἐπὶ τὸν σύρων ἐξόδου, οἱ συμβουλεύσουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν αὐτῷ ποιήσασθαι στρατιάν. ἐδ' εἰρήνη καὶ φιλία τότε τῷ ἀχάβῳ πρὸς τὸν σύρων ὑπῆρχεν, ἐπὶ ζῆλα τι ἐξαμείνασα, μᾶλλον δὲ λαβοῦσα αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρις ἐκείνης τὸν ἡμέρας.

HActenus de Achabi rebus, nunc ad Ioſaphatum Hieroſolymorum regem reuertor: qui auctо ſuo regno, & præſidiis per vrbes ditionis ſuæ diſpoſitis, ne illas quidem ſine præſidio reliquit, quas Abias auus in ſorte Ephræmitica de Hieroboamo decem tribuum rege ceperat. Hic rex perpetuò propitium & auxiliatorem Deum habuit, quòd eſſet vir iuſtus ac pius, & per ſingulos dies dabat operam vt aliquid gratum Deo faceret. Quo factum eſt vt & ipſi à circumquaque vicinis regibus multus honos haberetur, id quod miſſitandis ad eũ muneribus declarauerunt, vt hinc quoque tam diuitiæ regis quàm fama non mediocre crementum caperent. Anno autem regni ſui tertio conuocatis principibus & ſacerdotibus eius regionis, iuſſit eos obire vniuerſam ditionem, & populum oppidatim leges Moyſis, earúmque obſeruãtiam atque religionis cultum docere. quod adeò libenter ciues complexi ſunt, vt certamen huius ſtudij inter eos ſuſceptum videri poſſet. Finitimæ quoque gentes conſtanter hunc regem amabant, pacem inuiolatam cum eo ſeruantes. Palæſtini etiam ordinaria tributa perſoluebant, & Arabes annuos ſexcentos triginta agnos, parémque hœdorum numerum. Muniuit etiam magnas vrbes ac validas, & exercitus armis bene inſtructos contra hoſtem aluit: ex tribu Iudæ ſcutatorum trecenta millia, quibus præerat Edraus, Ioannes verò ducentis millibus. Idem dux habebat ex tribu Beniamitica ſagittatorum peditum ducenta millia. alius præterea dux nomine Ochobatus ducebat centum octoginta ſcutatorum millia abſque militibus, qui per oppidorum præſidia fuêre diſpoſiti. Duxit deinde filio ſuo Ioramo Achabi decem tribuum regis filiam Gotholiam. Cúmque libuiſſet ei Samariam inuiſere, benigniſſimè ab Achabo exceptus eſt, atque etiam militia quæ ſuum regem comitabatur, publicè exhibito frumento, vino & carnibus. rogatúſque eſt ab Achabo, vt contra Syrorum regem arma cum eo coniungeret, ad recipiendam vrbem Ramatham in regione Galaditica, quam de ipſius Syri patre ceperat. Ioſaphato verò auxilium pollicito, quòd non minorem haberet exercitum, & Samariam accitis à Hieroſolymis copiis, progreſſi extra mœnia duo reges, & ſedente in ſuo quiſque ſolio, ſtipendia militibus numerabant. Ioſaphatus verò cenſebat (ſi qui prophetæ eſſent) accerſendos, & conſulendos de expeditione quæ contra Syrum parabatur, an & illis videretur eo tempore ſuſcipienda. Etenim Achabo amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiſerat vſque in illam diem.

CAP. X.

Achabus à Syris bello lacessitus in prælio victus occiditur.

ACHAB verò accitis suis prophetis numero quadringẽtis iussit eos ex Deo scitari, an daturus sit regi bellum contra Adadum mouenti victoriam, & vrbis dominium propter quam bellum instaurare placuit. Prophetis verò bellum suadentibus: vincendum enim Syrum, & in potestatem venturum, quemadmodum antea: Iosaphato suboluit fucus ex eorum verbis, & quòd falsi vates essent: percõtatusque est Achabum, num quem alium præterea prophetam habeat, vt certiùs etiam futura præscire valeant. Respondit ille, esse quidem & alium, sed sibi inuisum, quòd malum euentum prædicat, foréque vt ipse à Syrorum rege occisus pereat, & ob eam causam in carcerem eum nunc esse inclusum. Eum vocari Michæam Iemblæ filium. Iosaphato verò postulante eum produci missus cubicularius prophetam adduxit: qui inter eundum ei indicauerat, cæteros omnes prophetas victoriam regi prædicere. Respondit vates, sibi non licere contra quàm Deus moneat mentiri, sed dicturum se quicquid ex eo de rege cognouerit. Vbi verò ad regem peruenit, adiuratus vt vera loqueretur: ait sibi Deum ostendisse Israelitas fugientes, & insequentibus Syris dispersos, non aliter quam greges sublatis pastoribus. Hoc quoque significare Deum dicebat, quòd cæteris incolumibus redeuntibus, solus Achabus in prælio cadere debeat. Hæc loquuto Michæa, versus ad Iosaphatum Achabus: Nónne, inquit, modò tibi dixi quam malè mihi velit iste. Michæa verò constanter asseuerante se nihil nisi iussu Dei prædicere, illum verò spe victoriæ solicitari à pseudoprophetis ad bellum, in quo ipsi cedendum sit, rex attentiùs cogitare cœpit. Interea Sedecias quidam vnus è pseudoprophetis in medium progreditur, negans curandum quid Michæas garriat. nihil enim veri eũ prædicere, argumento esse prædictionem Eliæ, qui sine dubio melius quàm iste futura cerneret. illum enim prædixisse, apud Iezraelam in Nabuthi suburbano lambendum à canibus regis sãguinem, quemadmodũ lampsissent cruorem Nabuthi opera ipsius lapidati à populo. perspicuum igitur esse istum mentiri, qui longe præstantiori prophetæ non vereatur cõtrarium dicere, quòd perituus sit rex ab hinc die tertia. sed mox fore euidentius etiam quàm verax sit aut afflatus diuino spiritu. Percussus, inquit, à me in faciem, arefaciat mihi dexteram, sicut Iadon fecit Hieroboamo, cùm cõprehẽdi eum propheram iussisset. Puto enim te audiuisse quòd hoc ita factum sit. & cum dicto inflixit ei alapam. cúmq; ei nihil mali propter hoc accideret, securus iam Achabus non amplius dubitauit copias contra Syrum ducere. vincebat enim opinor, fati vis, plus fidei falsis quàm veris prophetis astruens, & causas ad futurum euentum præstruens. Sedecias verò aptatis sibi ferreis cornibus, dicit Achabo, Deum significare ventilandã cornibus vniuersam Syriã. Michæa contrà asseuerante breui fore vt Sedecias

Κεφάλαιον ε'.

Ως Ἄχαβος ὑπὸ Σύρων στρατευσάντων ἐπῆλθε τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑλέσας δ' Ἄχαβος τοὺς αὐτοῦ προφήτας, τετρακοσίους τὸ ἀριθμὸν ὄντας, ἐπέλυσεν ἐρεσθαι τὸν θεὸν, εἰ δώσων αὐτῷ στρατευσαμένῳ ὅπως τὸν Ἀδάδον νίκην καὶ καθάρσιον πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλεμον. οἱ δὲ προφῆται συμβουλεύσαντες ἐκστρατεῦσαι. κρατήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι ὑποχείριον αὐτὸν ὡς τὸ πρῶτον. σωεὶς δὲ τοῖς λόγοις Ἰωσαφάτου, ὅτι ψευδοπροφήτας ἐώρα τυγχάνοντας, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ καὶ ἕτερός τις εἴη προφήτης τοῦ θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμεν περὶ τῶν μελλόντων. ὁ δ' Ἄχαβος, ἔφη, μισεῖν ἑαυτὸν καὶ προφητεύοντα, καὶ προφητεύοντα ὅτι τελευτήσει νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σύρων βασιλέως, καὶ διὰ τοῦτο ἐν φυλακῇ νεῶ αὐτὸν ἔχει, καλεῖσθαι δὲ Μιχάαν, υἱὸν Ἰεμβλαίου. τοῦ δ' Ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆναι, πέμψας δοῦλον ἄγει τὸν Μιχάαν. κἀκεῖνος ὁ δοῦλος ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοῖς ἄλλοις προφήτας, νίκην τῷ βασιλεῖ προειρηκέναι. ὁ δ' οὐκ ἐᾶν αὐτῷ καταψεύδεσθαι τοῦ θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅπερ ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βασιλέως αὐτὸς εἴπῃ. ὡς ἦκε πρὸς τὸν Ἄχαβον, καὶ λέγειν αὐτῷ τἀληθῆ ἠξίωσεν, ἐδείξατο τοὺς Ἰσραηλίτας φεύγοντας ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν Σύρων, καὶ διασπαρτιζομένους, καθάπερ ποιμένων ἀπεστερημένων τὰ πρόβατα. ἔλεγέ τε σημαίνειν τοῖς μὲν, μετ' εἰρήνης ἀναστρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ. ταῦτα φήσαντος τοῦ Μιχάα πρὸς Ἰωσάφατον, ὁ Ἄχαβος, ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδήλωσά σοι τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ πρός με δόξαντα. τοῦ δὲ Μιχάα εἰπόντος, ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ θεοῦ προλεγομένων, καὶ ὡς παρωρμήσειεν αὐτὸν οἱ ψευδοπροφῆται, ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ ὅτι δεῖ πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον, αὐτὸς μὲν ἐν εἰρωνείᾳ. σεδεκίας δέ τις τῶν ψευδοπροφητῶν προελθὼν, τῷ μὲν Μιχάᾳ μὴ προσέχειν παρήνει. μὴ λέγειν γὰρ αὐτὸν ἀληθές. τεκμηρίοις δὲ ἐχρήσατο οἷς ἠλίας προεφήτευσεν ὁ τούτου κρείττων τὰ μέλλοντα σωιδεῖν. ἐν γὰρ τούτοις ἔλεγε προφητεύσαντα ἐν Ἰεζαρᾷ πόλει, ἐν τῷ ναβουθαίου ἀγρῷ τὸ αἷμα αὐτοῦ κυνὰς λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ ναβὲθ τοῦ δι' αὐτὸν καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δῆλον οὖν, ὡς ἔοικε ψεύδεται τῷ κρείττονι προφήτῃ τἀναντία λέγων, ὑπὸ ἡμερῶν ἓξ ἐκ φάσεως ταύτης τελευτήσειν. γνώσεσθαι δ' εἰ ἐπ' ἀμφότερα ἐστὶν ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος τὴν δύναμιν ἔχει. διὸ καὶ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαψάτω με τὴν χεῖρα, ὥσπερ ἰάδων τὴν ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκήκοας γὰρ οἶμαι τοῦτο πάντας ἡμᾶς. ὡς οὖν πλήξαντος αὐτὸν τὸν Μιχάαν, σωιέναι μηδὲν παθεῖν, Ἄχαβος θαρρήσας ἄγειν τὴν στρατιὰν προὔθυμος ἦν ὅπως τὸν σύεον. ἐπὶ τὰ δὲ οἶμαι, τὸ χρεὼν, καὶ πιθανοτέρους ποιεῖ τοὺς ἀληθῆ, τοῖς ψευδοπροφήταις, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. σεδεκίαν δ', σιδήρεια ποιήσας κέρατα λέγει πρὸς Ἄχαβον, θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν κατασκέψαι συρίαν, Μιχάαν δ' μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰπόντα

τὸν

τὴ σεδεκίαν ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψῃ, A
ζητοῦντα φυγεῖν τὴ ψευδολογίας τὴ δίκην, ἐκέλευσεν
ὁ βασιλεὺς ἀπαχθέντα φυλάττειν πρὸς ἀχάμωνα
τὸν τῆ πόλεως ἄρχοντα, κὴ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου κὴ
ὕδατος αὐτῆ σφιγατότερον. κὴ ἄχαβος μὲ, κὴ ἰωσάφα-
τος ὁ τῆ ἱεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυ-
νάμεις, ἦλασαν εἰς ἀραμάθ τὴν γαλααδίτιδος.
ὁ δὴ τῆ σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτῆ τὴ στρατείαν, ἀπε-
πήγγειλε αὐτοῖς τὴν αὐτῆ σφαγήν. κὴ ὐκ ἄποθεν τῆ ἀρα- B
μάθης στρατοπεδεύει. συνέβαινε δὴ, ὅτε ἄχαβος κὴ ἰωσά-
φατος, ὑποθέσθαι τὸ βασιλικὸν χῆμα. τῆ δὴ ἱεροσολύ-
μων βασιλέα, τὴν αὐτῆ στολὴν ἔχοντα σωτῆρα ἐν τῆ πα-
ρατάξει κατασοφιζόμενον τὰ ὑπὸ τὸ μιχαίου προφη-
μένα. ὅρᾳ δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν κὴ δίκα τὸ χήματος. ὁ μὲ
γὸ ἀδαδος ὁ τῆ σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῆ στρατῆ
ἄρχ τῆ ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων αἱρεῖν, μόνον δὴ τῆ
βασιλέα τῶν ἰσραηλιτῶν. οἱ δὴ σύρες, τῆς συμβολῆς C
γενομένης, ἰδόντες τὸν ἰωσάφατον ἐσῶτα πρὸ τῆ τά-
ξεως, κ τοῦτον εἰκάσαντες εἶν τὸν ἄχαβον, ὥρμησαν ἐπ'
αὐτὸν, κὴ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν
μὴ ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης
δὲ ἠοῖς ἄχει δείλης ὀψίας γενομένης, μαχόμενοι καὶ
νικῶντες, ἀπέκτειναν ἑδένα κῆ τῆ βασιλέως ἐν τά-
λλοις, ζητοῦντες τὴν ἄχαβον ἀπελεῖν μόνον, κὴ δύρειν ἀ
δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τῆ ἀδάδου ἄμανος
ὄνομα, τοξεύσας εἰς τοὺς πολεμίους, πεῴσκῃ τὴν βασιλέα D
δὲ τῆ θώρακος, κῆ τῆ πνεύμονος. ἄχαβος δὴ τὸ μὲ συμ-
βεβηκὸς ὐκ ἔγνω ποιῆσαι τῷ στρατεύματι φανερὸν μὴ
ταπείνωσαν. τῆ δὲ ἡνίοχον ἐκέλευσεν ὅπισθέν μ τὸ
ἅρμα κ ἐξηγαγεῖν τῆς μάχης. χαλεπῶς γὸ βεβλῆσθαι
κ ἡμείως. ὁδυνώμενος δὴ, ἕως ὅδη τὸ ἅρματος, ἄχει
δύοντος τῆ ἡλίε, κ λιποθυμήσας, ἀπέθανε. κ τὸ μὲ
σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν
εἰς τὴν παρεμβολήν. διηλώσαντος δὴ τῆ στρατοκήρυκος ὅτι E
τέθνηκεν ἄχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια. κομίσαντες
δὴ τὸν ἄχαβον νεκρὸν εἰς σαμάρειαν, ἐκεῖ θάπτουσι. κ τὸ
ἅρμα ἐκπλυνάντες ἐν τῆ ἰεζάρα κρήνῃ, ὧ δὴ καθη-
μαγμένον τῷ τῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν ἡλία προ-
φητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὸ κύνες, ἀπελιχμήσαντο
τὸ αἷμα. αἱ δὲ ἑταιριζόμεναι, ἐν τῆ κρήνῃ τὸ λοιπὸν
λούονται τοῦτο διατελοῦσι. ἀπέθανε δὲ ἐν ῥαμαθῶνι,
μιχαίου τοῦτο προειρηκότος. συμβαίνειν οὖν ἀχάβῳ τὴ
ὑπὸ τὴ δύο προφητῶν εἰρημένων, δεῖ μέγα τι τὸ θεῖον F
ἡγεῖσθαι, κὴ τιμᾶν αὐτὸ παντάχε κὴ σέβειν, κὴ τῆς ἀλη-
θείας μὴ τὰ πρὸς ἡδονὴν κὴ βέλησιν πιθανώτερα δο-
κεῖν. ὑπολαμβάνειν δὲ ὅτι προφητείας, κὴ τὴ δίκη τῶν
τούτων προγνώσεως ὠδὲν ὄφελος, παρέ-
χοντος ἑαυτὸ τοῦ θεοῦ, τὶ δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε
πάλιν ἐν τῶν τὸν βασιλέα ἡγουμένων σοχαζο-
μένους προστῆκε τῶν χρεὼν ἰσχύ, ὅτι μηδὲ προ-
γινωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ἔστι. ἀλλ' ὑπέρχεται
τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύον χρησάς, αἷς εἰς τὸ πόθεν αὐτῆ κρατήσῃ προσάγῃ. φάνη δὲ κὴ
ἄχαβος ὑπὸ τούτου τῶν ψευδοπροφητῶν ἀπατηθείς, ὡς ἀπιστῆσαι μὲ τοῖς προλέγουσιν τῶν ἥτταν. τοῖς δὲ τὰ πρὸς
χάριν προφητεύσασι πειθθείς, ὑπεθανεῖν. τοῦτον μὲν οὖν ὁ παῖς ὀχοζίας διεδέξατο.

è cella in cellã fugiat latebras quæritãs ne luat
pœnas vaniloquij, iratus rex iubet eum apud
Achamonẽ magistratum vrbis haberi in custo-
dia, nec aliud quicquam præter panem & aquã
ei præberi. Atque ita duo reges versus Rama-
tham cum copijs profecti sunt. quo audito rex XV.
Syriæ cum exercitu eis occurrens, non procul 3. Reg. 22.
à Ramatha castra posuit. Conuentum autem e-
rat inter reges socios, vt Achabus priuato ha-
bitu versaretur in prælio, Hierosolymitanus
verò sumpto Achabi cultu staret in acie, quo
facilius Michææ vaticinium eluderent. sed in-
uenit eum fatum etiam sine insignibus. Ada-
dus enim mandauit per tribunos militi, vt ne-
minem alium occideret, sed solum regem Isra-
elitarum. Syri verò primo congressu videntes
Iosaphatum stantem ante aciem, rati esse A-
chabum impetu facto eum circumuenerũt: sed
postquam è propinquo cognouerunt esse aliũ,
omnes se retro receperunt. à mane autem vsque
ad vesperam pugnantes & vincentes occide-
bant neminem, sicut eis mandatum fuerat, solũ
Achabum ad necem quærendo, nec tamen in-
ueniendo. tãdem vnus ex Adadi famulis Ama-
nus nomine, missa in incertum sagitta, regem
per thoracem in pulmonem sauciat. Achabus
autem noluit hoc scire suum militem, ne terga
verteret: sed aurigam iussit currum extra præ-
lium cuehere, quòd graue ac lethale vulnus ac-
ceperit. Cúmque vehementer cruciaretur, per-
stitit tamen in curru vsque ad solis occubitum,
& tandem profluuio sanguinis viribus deficiẽs
interiit. iámque appetente nocte Syri se in ca-
stra recipiunt: & quamprimùm per caduceato-
rem de Achabi morte cognitum est, solutis ca-
stris domum quisque reuertitur. Cadauer regis
Samariam relatum, illuc sepulturæ traditur. &
cùm currus regius cruore fœdatus ad Iezarę fõ-
tem esset ablutus, veritatem Eliæ prædictionis
euentus comprobauit. Canes enim lambebant
eius sanguinem: & meretrices posthac ex eo
fonte aquabantur. Mortuus autem est apud Ra-
matham, iuxta Michææ vaticinium. Ergo quo-
niam vtriusque prophetæ prædictionem euen-
tus consecutus est, veneranda sunt illorum o-
racula, eísque semper plus oportet tribuere,
quàm eorum qui ad gratiam loquuntur ser-
monibus: nec aliter existimare quàm quòd ni-
hil sit illis vtilius, quandoquidem per ea diui-
nitus monemur quid cauere debeat. Quin & ea
reputatio hoc loco subit animum, quòd insu-
perabilis sit fati necessitas, quæ etiamsi præscia-
tur, præcaueri tamen non potest: sed tamdiu
homines sibi vana spe blandiuntur, donec in
illius casses incidant. nam hoc quoque Achabo
fatale fuerat, vt prænuntiantibus cladem non
crederet, & à prophetantibus ad gratiam dece-
ptus, in mortem rueret. cui in principatum O-
chozias filius succedit.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ϛρατευσάμενος ὁ ἀχάβου παῖς, ἰώραμος ὅτι μωαβίτας, κρατήσειεν αὐτοῦ. Κεφ. α.

Ως ἰώραμος βασιλεὺς τοῦ ἱεροσολυμιτῶν, τιμὴ ἀρχῇ πᾶσαν λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν. Κεφ. β.

Οπ ϛρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν ἀράβων, ἥτε δύναμις αὐτοῦ πᾶσα διεφθάρη καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάρεξ ἑνὸς ὄντος ἔτι νηπίου, καὶ σφεῖς τούτοις αὐτὸς ἀσεβὴς γενόμενος, κακῶς τὸν βίον κατέϛρεψε. Κεφ. γ.

Στρατεία τοῦ ἰωράμου τοῦ ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅτι τοὺς σύρους. Κεφ. δ.

Ως ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τῆς ἱππάρχου καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας. Κεφ. ε.

Οπ ὁ ἰηοὺς ἐβασίλευσε τοῦ ἰσραηλιτῶν ἐν σαμαρείᾳ ἔτη εἴκοσιν, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ὅτι γυναῖκα τέσσαρας. Κεφ. ϛ.

Ως γοθολία, τοῦ ἱεροσολυμιτοῦ ἐβασίλευσεν ὅτι ἔτη πέντε. καὶ αἰτιῶν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς ἰώδας, τὸ ὀζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν. Κεφ. ζ.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι τοὺς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι τοὺς ἱεροσολυμίτας ϛρατείαι. Κεφ. η.

Ως ἀμασίας, ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, ϛρατευσάμενος ὅτι ἰδουμαίους, καὶ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν. Κεφ. θ.

Ως ἀμασίας πολεμῶν πρὸς τὸν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώασον, ἥττητο. Κεφ. ι.

Καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ ὀζίας, τὰ πέρυξ ἔθνη ἐχειρώσατο. Κεφ. ια.

Οπ ϛρατεύσαντος ἀράσιν ὁ δαμασκῶν βασιλεὺς ὅτι ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκασεν ἀχάζιον τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα ἀσσυρίων, πεῖσαι τοῦτον αὐτὸν, ὅτι δαμασκὸν ϛρατεύσασθαι. Κεφ. ιβ.

Ως καὶ κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκοῦ. καὶ διέφθειρε μὲν αὐτοῦ τὴν βασιλέα. τοὺς δὲ ἀνθρώπους αἰχμήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ. Κεφ. ιγ.

Ως σαλμανάσαρος ὁ τοῦ ἀσσυρίων βασιλεὺς, εἷλε καὶ κράτος τιμὴ σαμάρειαν, καὶ τὰς δέκα τοῦ ἰσραηλιτῶν φυλὰς εἰς τιμὴ μηδίαν κατῴκισας ἐκ τῆς περσίδος τὸ τοῦ κυθαίων ἔθνος εἰς τιμὴ ἐκείνων μετήγαγε χώραν. Κεφ. ιδ.

HÆC IN NONO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat. CAP. I.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit. CAP. II.

Quomodo inuadentibus Ioramum Arabibus, exercitus eius deletus fuerit, ac filiis peremptis, vnico excepto adhuc infante, postremo ipse Deo inuisus miserâ morte sublatus sit. CAP. III.

Expeditio Iorami Israelitarum regis aduersus Syros. CAP. IV.

Ioramus à Ieu magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanorum rex Ochozias. CAP. V.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum vsque quartam generationem eius progenies. CAP. VI.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, quâ post sextum annum cæsâ pontifex Ioadus Ochoziæ filium regem constituit. CAP. VII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones. CAP. VIII.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contrà Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit. CAP. IX.

Amasias pugnans contra Ioam Israelitarum regem vincitur. CAP. X.

Quomodo Amasiæ filius Ozias vicinas gentes subegerit. CAP. XI.

Rasè Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante Achazes eorum rex magnis muneribus missis coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere. CAP. XII.

Assyriorum rex vi expugnatâ Damasco, & occiso rege, populum traducit in mediam, aliis gentibus Damascum in coloniam deductis. CAP. XIII.

Quomodo Salmanassar Assyriorum rex, Samariâ expugnata, decem Israelitarum tribus in Mediam transtulerit, & Cuthæos in eorum regionem migrare iusserit. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER NONVS.

Κεφάλαιον ά. A **Cap. I.**

Ὡς στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβου παῖς Ἰώραμος ὑπὲρ Μωαβίτας κρατήσειεν αὐτῶν.

Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superat.

ΙΩΣΑΦΑΤΗ δὲ τῷ βασιλεῖ, ἀναχωροῦντι εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τοῦ πρὸς Ἄχαβον τὸν τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ὃν ἀδάδῳ τῷ Σύρων βασιλεῖ πολεμοῦντι ἀναχὼν ἐβοήθησε, προσῆλθε μὲν ὁ προφήτης σωτυχὼν ἠπάτησε τὸν πρὸς Ἄχαβον συμμαχίας ἀνθρωπον ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. τὸν μὲν θεὸν, ἀνδρὸς μὲν οὐ τοιούτου δικαίου ῥύσασθαι μέν τοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν ὄντα ἀγαθὸν ἐλεῆσαι καὶ τῆς πολεμίων. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἀγαθοῖς καὶ θυσίαις ὁ βασιλεὺς ἐπέτρεψε τῷ θεῷ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὁρμήσας περιερχόμενος ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐκδιδάσκων, τάττε νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως ὑπὸ τοῦ θεοῦ δοθέντα, καὶ τὴν δοσίβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτὸν, παρεκελεύσατο μηδενὸς ἕνεκα ὡς τοῦ δικαίου προνοουμένους, κρίνειν τοῖς ὄχλοις, μήτε δώρων, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ἐξουσίᾳ διὰ πλοῦτον ἢ διὰ γένος ἐπιδοκιμάζειν. βεβαιοῦν δ' ἅπασι τὸ ἴσον, ὑπισχνούμενος ὅτι, καὶ τῶν κρύφα πραττομένων, ἕκαστον ὁ θεὸς βλέπει. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις κριτὰς, ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ ἐκ τῶν λευιτῶν, καὶ τῶν τῶν ἀρχόντων τοῦ πλήθους ἐπιφανῶν. παραινέσας δὲ μὴ μελεῖν καὶ δικαίας ποιεῖσθαι πᾶσας μὲν τὰς κρίσεις. αἳ δὲ πρὸς μειζόνων διαφορὰν ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πέμψωσι πρὸς αὐτοὺς πόλεων, τούτων δὲ μετὰ πλείονος σπουδῆς ἀποφαίνεσθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ τὰς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τὸν τε ναὸν ἔχειν τοῦ θεοῦ συμβέβηκε καὶ δίαιταν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσήκειν αὐτοῖς καὶ δικαιοτάτας. ἄρχοντας δὲ

IOsaphato autem regi post suppetias contra Adadum Achabo latas Hierosolyma reuertenti propheta Ieus occurrens, reprehendit eum, quòd cum homine impio & scelerato arma coniunxisset. Deũ enim indignè tulisse hanc societatem: seruasse tamen eum propter suam bonitatem, licet malè, quod non debuerat, fecerit. Post eam admonitionem rex supplicationibus & sacrificiis Deo conciliato, vniuersam suam ditionem perlustrauit, populum leges diuinitus per Moysem traditas, & cultum pietatis docendo: constitutísque oppidatim magistratibus hortatus est eos, vt solius iustitiæ respectu habito ius populis dicerent, nec muneribus corrupti, nec magnatum aut diuitum captantes gratiam: omnibúsque quod æquum est redderent, scientes quòd etiam occulta Deus inspiciat. Hæc cùm per singulas duarum tribuum vrbes docuisset, Hierosolyma reuersus hîc quoque iudices è sacerdotum ac Leuitarum ordine, & è primatibus optauit, & hos prius monitos vt iustè & accuratè iura populo redderent. Quòd si grauiores controuersiæ deferrentur ad eos ex aliis cognatis vrbibus, de horum negotiis maior etiam diligentia decerni voluit: quòd eam vrbem maximè æquitatis seruantem esse deceat, in qua & templum simul haberetur & regia. eius summos magistratus ex amicorum

4. *Reg.* 3. 2. *Paralip.* 19.

numero præposuit, Amasiã sacerdotẽ, & ex Iudæ tribu Zabadiã. Per idẽ tempus Moabitæ & Ammanitæ cum Arabum auxiliis bellum inferunt, & ad Engaddam vrbem Asphaltitæ lacui vicinam castra metantur, trecentis stadiis à Hierosolymis dissitam, cuius ager egregia palmeta fert, & balsamum. Iosaphatus autem cùm audisset hostes superato lacu in regnum suum iam irrupisse, territus concionem aduocat: & ad templum versus Deum inuocat, vt tantum virium & roboris ei suggerat, quantum satis sit ad sumendam de hoste pœnam audaciæ. In hoc enim templum id extructum à maioribus, vt quoties ab externo hoste immineat periculum, ibi populus coràm numen præsens inuocet, diuináque ope adiutus inuasores suos malè mulctatos arceat, volentes quæ semel diuina munificentia contigêre, per vim ad se retrahere. Sic precatus est lacrymans, accedente eodem totius populi cum vxoribus & liberis supplicatione. Ibi Iaziel quidam propheta exortus è media concione exclamat, Deum preces exaudiuisse, & ipsum pugnaturum se polliceri pro suæ religionis hominibus. Mox edicit vt in crastinum se parent, ituri obuiam hostibus, & occursuri eis Engaddam inter & Hierosolyma, ad quendam cliuum, cui nomen Sis, voce Hebræis significante eminentiam. Ibi non fore opus vt cum hoste confligant, sed pugnantem tantùm pro se Deum quieti ipsi spectatores considerent. Post hoc oraculum rex & totus populus prostrati in faciem gratias agendo adorabant Deum, & Leuitæ organis suis hymnos canebant. Diluculo verò progressus rex in solitudinem subiectam oppido Thecuæ, admonuit multitudinem, credendum esse prædictioni propheticæ, & non struendam quidem aciem, sed in primo agmine constituendos sacerdotes cum tubis, & Leuitas cum cantoribus, agendáque Deo gratias, non aliter quàm liberata iam ab hoste patria. Placuit omnibus regis consilium, idque mox etiam exequuti sunt. Deus verò terrorem & consternationem immisit Ammanitis & eorum sociis, ita vt alij in alios ruentes hostiliter in se inuicem debaccharentur tanto furore, vt ne vnus quidem ex tot millibus reliquus fieret. Iosaphatus verò prospiciens in vallem in qua castra hostium fuerant, cùm totam videret refertam cadaueribus, lætus tam inopinato Dei auxilio, quòd sibi citra sudorem & sanguinem victoria contigisset, permisit suo militi castra diripere, & spoliare cadauera: tantáque fuit multitudo vt ægrè per integrum triduum omnia spolia legerent. Quarta verò die congregatus totus populus in quandam conuallem, potentiam & auxilium Dei debitis concelebrauit laudibus: à quo facto postea locus nomen inuenit, vt in perpetuum Conuallis laudationis appellatus sit. Inde reuersus cum exercitu rex Hierosolyma, per aliquot dies in sacrificiis occupatus fuit, ac epulis. Quin & in exteras gentes tam mirificæ victoriæ fama perlata, eam regi sãctitatis ac pietatis opinionem conciliauit,

αὐτῷ ἀποδείκνυσιν, ἀμασίαν τὸν ἱερέα, καὶ ζαβαδίαν ἐκ τῆς ἰούδα φυλῆς ἐταίρους. ὁ μὲν βασιλεὺς, τέτον τὸν τόπον διέταττε τὰ θεάματα. καὶ ἦ τ αὐτὸν καιρὸν, ἐστράτευον ἐπ' αὐτὸν μοαβίται καὶ ἀμμανίται, συμπαραλαβόντες καὶ ἀραβῶν μεγάλην μοῖραν, καὶ κατεστρατεύοντο πρὸς ἐγγαδδὶ πόλιν κειμένην πρὸς τῇ ἀσφάλτιδι λίμνῃ, τεσσαράκοντα ἀπέχουσαν σταδίους τῆς ἱεροσολύμων. ἐμαντεύετο ἦ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ κάλλιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀκούσας ἦ ἰωσαφάτης ὅτι τὴν λίμνην διαβαίνοντες οἱ πολέμιοι, ἐμβεβλήκασιν ἤδη εἰς τ βασιλευομένην ὑπ' αὐτὸ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγει τ δῆμον τῆς ἱεροσολυμίτιδος εἰς τὸ ἱερόν. καὶ στὰς κατὰ πρόσωπον τ ναοῦ πύχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν θεὸν παραρχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὡς τε τιμωρήσασθαι τοὺς ὅπλ στρατεύσαντας. καὶ δὲ τέτο δηλῶν τοῖς τὸ ἱερὸν καταπεπλασμένοις αὐτῷ, ὅπως ὑπερμαχῇ τ πόλεως ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτὸ ἐλπήσαντας ἐλθεῖν ἀμελήσῃ, οἱ τὴν ἐπ' αὐτὸ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι πάρεισιν αὐτοῖς. ταῦτ' ἐχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν ἦ τὸ πλῆθος, γυναῖξίν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευον. ἰαζίηλος δέ τις θεοφίτης παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, πρός τε πλήθει λέγων, καὶ πρὸς βασιλέα, τὸν θεὸν ἐπακοῦσαι τῇ δεήσει, καὶ πολεμήσειν αὐτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγέλλεσθαι. θεσπίζει ἦ τῇ ὑστεραίᾳ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις ὑπαντᾶν. δυήσειν γὰρ αὐτοὺς μεταξὺ ἱεροσολύμων καὶ ἐγγάδης ἀναβάσεως, λεγομένῃ δι' ἐρημίας. καὶ μὴ συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σαίτα ἦ μόνον ὁρᾶν, πῶς αὐτοῖς μάχεται τὸ θεῖον. τῷ ἦ θεοφίτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ὅτι θεόσταστον, νὺχαείσωσαν τῷ θεῷ καὶ θεοσεκύνουν. οἱ ἦ λευῖται, τοῖς ὀργάνοις διετέλουν ὑμνοῦντες. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ θεοσελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ἔρημον, τὴν ὑπὸ κάτω θεκόας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθος, ὡς δεῖ πίστιν ἔχειν τοῖς ὑπὸ τ θεοφίτου εἰρημένοις, καὶ μὴ θαρσαίνεσθαι μᾶλλον αὐτοῖς εἰς μάχην. θεσπισαμένου ἦ τοῖς ἱερεῖς μὴ τῇ σαλπίγγων, καὶ λευίτας μὴ τῇ ὑμνούντων, δὲ χαίρειν ὡς ἤδη ῥυσαμένῳ τὴν χώραν ἡμῶν θεὰ τῶν πολεμίων. ἤρετο δὲ ἡ τ βασιλέως γνώμη. καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἐποίησαν. ὁ ἦ θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοῖς ἀμμανίταις. οἱ ἦ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους ἀποκτεῖναι, ὡς ἐκ τ τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. ἰωσαφάτης δὲ ἀναβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινε στρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδὼν, ἤδη μὲν ὅτι τῇ θεοδόξῳ τῆς τ θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασι αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτὸ τὴν νίκην ἔδωκεν. ἐπέστρεφέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παρεμβολὴν τῶν ἐχθρῶν καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ὅτι ζῶντες ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον. τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν διηρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ ἦ συναθροισθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἴς τινα κοῖλον καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τ θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνήσων, ἀφ' ἧς καὶ θεσπιῳδίας ἔσχεν ὁ τόπος, κοιλὰς εὐλογίας. ἐκεῖθεν δ' ἀναγαγὼν τ στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς ἱεροσόλυμα, ζέπεται πρὸς εὐωχίαις καὶ θυσίαις ὅτι πολλὰς ἡμέρας μὴ μόνον τῶν πολεμίων αὐτῷ διαφθορὰν, ἀκηδεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι πᾶσιν ὅτοι κατεπλάγησαν αὐτὸν,

ὡς

ὡς φανερῶς αὐτὸν τοῦ θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ ἰωσαφάτης μὲν ἔκτοτε μετὰ λαμπρᾶς δόξης ὅτι τὰ δικαιοσύνη καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείαν διῆγεν. ἦν δὲ φίλος καὶ τῷ ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν κοινησας ὅπι κατασκευῆ πλοίων, εἰς τὸν πόντον πλευσοῦν, καὶ τὰ ὅτι θρᾴκης ἐμπόρια, δηλήμονα κτήματος. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ πλείοσιν ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ἰεροσολύμων βασιλέα ἰωσαφάτην ἔτως εἶχεν. ὁ δὲ ἀχάβου παῖς ὀχοζίας, ἐβασίλευε τῶν ἰσραηλιτῶν, ἐν σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ πάντα ὅμοιος τοῖς γεγενῆσιν ἀμφοτέροις, καὶ ἱεροβοάμῳ τῷ πρώτῳ βασιλεύσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμένῳ. τελευτᾷ δὲ βασιλεύων ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν μωαβιτῶν ὑφίστατο βασιλεὺς αὐτῷ, καὶ τοὺς φόρους οὓς ἔπεμπεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἀχάβῳ χορηγῶν ἐπαύσατο. συμβὰν δὲ τὸν ὀχοζίαν καταβαίνοντα διὰ τῶν στέγης τὸ οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν ἀκκάρων θεὸν μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυθέσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. φανεὶς δὲ ὁ τῶν ἑβραίων θεὸς ἠλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτοῦ τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα, πυθέσθαι αὐτοὺς εἰ θεὸν ὁ ἰσραηλιτῶν λαὸς ἴδιον οὐκ ἔχει ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ὁ βασιλεὺς αὐτῶν περὶ τῆς σωτηρίας πυθησομένους. ἐκέλευσέ τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ δι' ἀφροσύνην τὸν νόσον. τὸν δὲ ἠλίαν ποιήσαντος δὲ προσέταξεν ὁ θεὸς, ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, ὡς δὲ χρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὴ προσωτέρω χωρεῖν, ἀναστρέψαντας δὲ σὺν λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ ἰσραηλιτῶν θεοῦ, ὅτι κάκιον ἕξει νόσος. τὸν δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτοῦ τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασυν, καὶ ζώνην περιειλημμένον δερματίνην. σωεὶς δὲ ἐκ τούτων ἠλίαν εἶδον τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον, καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀχθησομένους πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἠλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ὅτι τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβαίνειν ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα. κελεύοντος δὲ ταῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειεν, ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δὲ εἰπὼν πρὸς αὐτὸν ὅτι πείρᾳ τοῦ προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, δύξασθαι πῦρ ἀπ' οὐρανοῦ πεσὸν ἀπολέσαι τοὺς στρατιώτας καὶ αὐτὸν, δύχεται, καὶ ὀργὴν κατενεχθεὶς, δι' ἀφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τὴν δὲ ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ὅτι τὸν ἠλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσοις τὸν πρῶτον ἀπέστειλεν. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβεῖν αὐτὸν εἰμὴ κατέλθοι βουλόμενος, δύξαμένου κατ' αὐτοῦ πῦρ διεχρήσατο καθὼς τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθανόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τοῦτον ὁ βασιλεὺς, τέλος ἐξέπεμψεν. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν, καὶ λίαν ὑπεικὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ὅτι τὸν τόπον οὗ συνέβαινεν ἦν ἠλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γνώσεσθαι δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως δι' ἀκόντων προσάξαι παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸς αὐτὸν πεμφθέντες, οὐκ ἐκόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν αὐτῶν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεήσας δὲ ταῦτα ἀκούσας αὐτὸν ἦξιε σὺν αὐτῷ παραγίνεσθαι ὁπλίτας, καὶ καταβαίνειν πρὸς τὸν βασιλέα.

A vt res eius ſub diuini numinis tutela eſſe pro comperto crederent : manſitque vſque extremum eius diem hæc perſuaſio. Erat autem amicus & Achabi filio, qui tum Iſraelitis præerat: cum quo inita ſocietate parandarum nauium, quæ merces in Pontum peterent, ac emporia Thraciæ, iacturam fecit haud minimam. Nauigia enim abſumpta ſunt naufragiis, quòd non bene regerentur præ magnitudine. Quo factum eſt vt hæc cura vacauerit in poſterum. Atque hactenus de Ioſaphato.

B Achabi verò filius Ochozias regnauſt apud Iſraelitas, & regiam Samariam, vir peſſimus, & vtrique parenti omnino ſimilis, & Hieroboami primi Iſraelitarum ſeductoris æmulus. Eius regni anno ſecundo Moabitarum rex defecit, & tributa quæ patri eius ſolitus erat, pendere amplius detrectauit. Accidit autē vt Ochozias de ſolario domus ſuæ deſcendens per gradus prolaberetur, morbóque ex hoc caſu contracto Accaronem ad Myriodis (id deo nomen erat) oraculum ſcitaturus de incolumitate mitteret. Hebræorum verò Deus Eliæ prophetæ mandauit, vt nunciis ab eo miſſis occurrens percontaretur, an Iſraelitæ proprium Deum non haberent, quandoquidem rex ad alienum mitteret de ſalute interrogaturos : iuberétque eos reuerti, & regi dicere eum nō reualiturum. Quod quum Elias feciſſet, nunciis his auditis confeſtim ad regem reuerſi ſunt. Quod demirāte celeritatem reditus, & cauſam quærente, aiūt ſibi occurriſſe virum quendam, & vetuiſſe vlterius progredi : iuſſiſſéque renunciarent ſuo regi Iſraelitarum Dei nomine, quòd morbus in peius proficiet. Rege verò iubente vt ſibi figuram hominis illius deſignarent, dicebāt hominem eſſe hiſpidum & cingulo coriaceo præcinctum. Qui cùm intellexiſſet Eliam per hæc deſcriptum à nunciis, miſit ad eum attrahendum centurionem cum quinquaginta militibus. Is repertum in montis vertice deſcendere iuſſit, & ad regem venire. In hoc enim ſe miſſum, vt niſi ſponte ſua faciat, vi coactum eò pertrahat. Ille præfatus ſe prodigium editurum, quo verus propheta noſceretur, & igne ad ſuas preces cælitus miſſo ipſum vnà cum militibus, conflagraturum, malum hoc eis imprecatus eſt, móxque candens turbo delatus centurionem & eius comitatum perdidit. quorum clade ad regem perlata, iratus alium centurionem cum totidem militibus ad Eliam mittit: qui & ipſe cum prophetæ minatus vim eſſet, ni volens ſequeretur, & hunc ad preces eius ignis abſumpſit quemadmodum alterum. Quo cognito rex miſit tertium. Is quòd eſſet cordatus & manſuetis moribus, poſtquam peruenit ad locum vbi tum erat Elias, & amicè eum ſalutauit: Non ignoras, inquit, quòd vt regis mandato pateam inuitus ad te venio, ſicut & illi qui ante me venerunt. Miſertus igitur mei & horū militū volens ac libens deſcēde, nóſque ad regē ſequere.

II. 4. Reg. 1.

Tum Elias delectatus viri ciuilitate & modestis moribus, descendit ac secutus est. Perductus deinde ad regem, afflatus numine: Hæc, inquit, dicit Dominus: Quia me pro Deo non habuisti, quem de morbo tuo veri nihil prædicere posse putasti, & ad eum qui Accaronitis colitur de valetudine consulendum mittere maluisti, scito te moriturum. Nec multum exinde tempus elapsum, dum ita vt Elias prædixit decedens, quod liberis careret, Ioramo fratri succedenti locum fecit, homini patrem cùm aliis vitiis, tum maximè impietate referenti. Omisso enim sui Dei cultu, totum se externis religionib. dedidit, vir alioqui nō ignauus, & ad res gerēdas satis industrius. Hoc regnante Elias ex hominib. exēptus est, nec in hodiernū vsque mortaliū quisquā scire potuit quisnā fuerit eius exitus. Discipulum reliquit Elisæum, sicut iam antè diximus. De hoc Elia, & Enocho qui fuit antè vniuersale diluuium, in sacris libris legimus quidem exemptos esse è consuetudine mortalium, mortuos tamen esse nemini vnquam fuit cognitum. Cæterùm Ioramus accepto post fratrem regno, Moabitarum regi Misæ bellum inferre statuit, tributum nolenti reddere, quod Achabo patri antea solucbat, intonsarum pecudum annua ducenta millia. Ergo postquam domi parauit exercitum, Iosaphatum quoque per nuncios solicitauit, vt quandoquidem amicus esset paternus, auxilia mitteret parantibus bellum contra Moabitas, qui tum recens à suo regno defecerant. At ille non se solùm vēturum auxilio promisit, sed Idumæorum etiam regem, sibi obnoxium, in eam expeditionem pertracturum. Ioramus vbi renunciatum est ei de talibus auxiliis, venit Hierosoma, & splendidè ab eius loci rege exceptus, cùm de communi sententia visum esset per Idumeæ deserta, qua minimè hostis expectaret, iter facere, cum aliis duobus regibus Hierosolymis profectus est, videlicet cum hospite, & cum rege Idumæorum. & circuitu facto, die septima ducibus itineris aberrantibus, in tantā iumenta & milites aquarum penuriam inciderunt, vt omnibus tantum non desperantibus Ioramus doloris impatiens exclamaret ad Deū quānā sua culpa tres reges sine prælio in Moabitarum regis manus traderet? Iosaphatus contrà, vt virum pium decebat, consolabatur eum: iussitque perquiri, num quis in exercitu propheta adesset, per quem quid faciendum Deus posset consuli. & indicante quodam famulo, vidisse se ibi Eliæ discipulum Elisæum Saphati filium, suasu Iosaphati tres reges ad illum vadunt: quúmque ad illius tabernaculum venissent, quod fortè extra castra fixerat, rogabant quid futurum esset de exercitu, præcipuè Ioramus. At ille iussit vt absisteret, nec molestus esse pergeret, sed potius patris ac matris prophetas consuleret, illos enim esse veridicos: rex precibus vrgebat, vt responsum daret, & periclitantes seruaret. At ille iurauit se ei non fuisse responsurum, nisi hoc faceret in gratiam Iosaphati viri probi & pij

III. 4. Reg. 3.

A ἀποδεξάμενος ὁ τ δεξιότητα τ λόγων & τὸ ἀστεῖον τῶ ἤθους ὁ ἠλίας, καταβας ἠκολούθησεν αὐτῶ. ὁ δ Ἰωράμου ὁ τοῦ βασιλέα, προεφήτευσεν αὐτῶ κ τ θεὸν ἐδήλω λέγω. ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸ ὡς οὐκ ὄντος θεοῦ, κ τοῦ τ νόσον οὐδὲν ἀληθὲς προφητεῖν δυναμένου, φῶς ὁ τ ἀκκαρωνιτῶν ἔπεμψας παρ αὐτὸν πυθανόμενος ποδαπὸν ἔσεσθαι τὸ τέλος τ νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξη. & ὁ μὲν, ὀλίγου σφόδρα χρόνου διελθόντος, καθὼς προεῖπεν ἠλίας ἀπέθανε. διαδέχεται δ' αὐτὸ τ βασιλείαν,

B ὁ ἀδελφὸς Ἰώραμος, ἅπαις γὰρ κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δ Ἰώραμος ἔζη, τῷ πατρὶ τ πονηρίαν ζηλώσαμενος, κ ἀσέβειαν πρὸς τὸν θεόν. παρεὶς γὰρ τὸν τοῦτον θρησκεύειν, τοῖς ξενικοὺς ἐσέβετο. ἦν δ τἄλλα δραστήριος. κατ ἐκεῖνον δ τ καιρὸν, ἠλίας ὑπ ἀνθρώπων ἠφανίσθη. κ ὑδρὶς ἔγνω μέχρις τ σήμερον αὐτοῦ τ τελευτῶ. μαθητὴν δ' ἐλισσαῖον καταλειπεν, ὡς & πρότερον ἐδηλώσαμεν. πρὸς μὲν τοι γε ἠλία κ ἐνώχλει τὰ ἡδομένα

C πρὸς τ ἐπιμέλειας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγεγραπται βίβλοις, ὅτι γεγόνασιν ἀφανεῖς. θάνατον δ' αὐτῶν, οὐδεὶς οἶδεν. ὑπολαβὼν δ τ βασιλείαν Ἰώραμος, ὅτι τ Μωαβιτῶν ἔγνω στρατεύειν βασιλέα, μισαὴλ ὄνομα, φόρους τελοῦντα ἀχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων συὶ τοῖς πώλοις. συναθροίσας οὖν οἰκείαν δύναμιν, ἔπεμψε κ πρὸς Ἰωσαφάτην, παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτῶ τῷ πατρὶ,

D συμμαχῆσαι πόλεμον ὅτι τοῖς μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, ὅπως αἱ τὰς αὐτοῦ τ βασιλείας. ὁ δ' ἡμίσειαν αὐτὸς βοηθήσῃ ὑποσχέθη, ἀλλὰ κ τὸν Ἰδουμαίων τὸν βασιλέα συναγωνίσῃ ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν στρατεύσαι. Ἰώραμος δ' ἥδετο τοῖς αὐτοῖς τῷ παρὰ τὸ Ἰωσαφάτου πρὸς τ συμμαχίας κομισθέντων αἰ παρὰ Ἰωβὰν τινὲς αὐτῶ στρατιαὶ ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα, κ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Ἱεροσολυμιτῶν, δίζαν αὐτοῖς δῷη τ ἐπὶ

E μου τῆς Ἰδουμαίας ποιήσασθαι τινὰ ἐφοδοιπορίαν ὅπῃ τοὺς πολεμίους, ἡ γὰρ πρόσοδος αὐτοὺς ταύτῃ ποιήσασθαι τ ἔφοδον, ὥρμησαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῆς Ἱεροσολύμων. ὁ τε τούτων αὐτῶν, κ ὁ τῆς σαμαρείας κ ὁ τῆς Ἰδουμαίας. κ κυκλώσαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀποριαν ὕδατος τοῖς τε κτήνεσι & τῇ στρατιᾷ ἐνέπεσον, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτοῖς τῶν ἡγουμένων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δ' τὸν Ἰώραμον, κ

F οὗτος λύπης ἐνέβαλε πρὸς τὸν θεὸν, τί κακὸν ἁπασάμενος ἀγάθοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἀμαχητὶ παραδώσοντας αὐτοὺς τῷ μωαβιτῶν βασιλεῖ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν Ἰωσαφάτης δίκαιος ὤν, κ πέμψαντα εἰς τὸ στρατόπεδον ἐκέλευσε γνῶναι εἴτις αὐτοῖς τῶ θεοῦ προφήτης συνελήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ θεοῦ, τί ποιητέον ἡμῖν ἐστιν. οἰκέτου δέ τινος τῶν Ἰωράμου φήσαντος ἰδεῖν αὐτόθι τὸν ἠλίαν μαθητὴν Ἐλισσαῖον σαφάτου παῖδα, πρὸς αὐτὸν ἀπίασιν οἱ

G τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραινέσαντος. ἐλθόντες δ' ὅπῃ τῶν σκηνῶν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἔξω τῆς παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ὅπῃ τῆς στρατιᾶς. μάλιστα δ' ὁ Ἰώραμος. τοῦ δ, μὴ διοχλεῖν αὐτῷ φήσαντος, ἀλλὰ πρὸς τοὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κ τῆς μητρὸς βαδίζειν προφήτας, εἰ γὰρ ἐκείνους ἀληθεῖς, ἐδεῖτο προφητεύειν καὶ σώ-

ζειν αὐτούς. ὁ δ' ὀμώσας τ θεὸν οὐκ ἂν ἀποκριθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ἰωσαφάτην ὅσιον ὄντα καὶ δίκαιον.

ἀχθέν-

ἀχθέντος τε ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε δὲ αὐτὸς, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γθυόμενος προστάξε τοῖς βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάῤῥῳ πολλὰς ὠρύξαι βόθρους. ὅτε δὲ νέφος, ὅτε πνεύματος γθυομένου, ὅτε ὑετῷ καταῤῥαγήτω, ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τὸν στρατὸν καὶ τὰ ὑποζύγια σωθῆναι ὑμῖν ὑπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσται δὲ ὑμῖν οὐ τοῦτο μόνον ῥᾴδιον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ στέψει τῶν ἐχθρῶν καὶ καλλίσας καὶ ὀχυροτάτας πόλεις λήψεσθε τῶν μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν κόψετε, τὰ δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξετε. ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ ὑστεραίᾳ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν, ὁ χειμάῤῥους σφοδρῶς ἐῤῥύη. πολὺ δὲ ὑπὸ τριῶν ἡμερῶν ὁδοῦ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ τὸν θεὸν ὕσαι συνέπεσεν, ὡς τε δύρειν τὸ στράτευμα, καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δὲ ἤκουσαν οἱ μωαβῖται τοὺς ἑῆς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντας, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιεμένους τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτῶν δύθις συλλέξας στρατιὰν ἐπέλθοι, διὰ τῶν ὀρῶν συμβάλλεσθαι τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβαλόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνατολῶ τὸ ἡλίου τὸ ἐν τῷ χειμάῤῥῳ ὕδωρ (καὶ γὰρ ἦν μακρὰν ἀπὸ τῆς μωαβιτίδος) αἱματι τῷ χρὼ ὅμοιον, τότε δὲ μάλιστα πρὸς τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψοφῆ δόξαν πρὸς τῶν πολεμίων ἐλάμβανον ὡς ἀπεκτεινοκότων ἑαυτοῖς δι' ἀλλήλους, καὶ τὸ ποταμοῦ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ὅπως ἔχειν ὑπολαβόντες ἤξίωσαν αὐτοὺς ὅτι διαῤῥαγῶ τῶν πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ὡρμήσαντες ὡς ὅτι ἑτοίμου ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαφθείρεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὐτη. πρὸς αὐτῶν γὰρ τῶν πολεμίων οἱ μὲν αὐτοῦ κατεκόπησαν. οἱ δὲ, διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατασκάψαντες τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληθυόντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν σωδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι κατακράτος, ὥρμησε μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθὼν διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτοὺς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀφεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, ἐκ ἠδυνήθη φυγεῖν, ὀπίτυχάνει δὲ ὀπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δὲ εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ὑπογνώσεως, καὶ δεινῆς ἀνάγκης διεσώσατο. τὸν γὰρ τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ὅπι τὸ τεῖχος, ὡς τε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκάυστωσιν τῷ θεῷ. θεασάμενοι δὲ αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατώκτειραν τὴν ἀνάγκης. καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν, διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέστρεφεν. ἰωσαφάτης δὲ ἀνδραγαθούμενος εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν, ὀλίγον ὑπεβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀπέθανε, ζήσας ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. τῆς δὲ ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν ἱεροσολύμοις. καὶ γὰρ ἐμιμήσατο τὸν δαβίδου ἔργον.

A Accito deinde psalte quodam, sic enim vates postularat, eo psallente correptus diuino spiritu, iussit reges in alueo torrentis multas fossas facere. nam absque vento & pluuia visuros alueum repletum aquis, ita vt militi & iumentis abundè potu supperente, nullum ampliùs à siti periculum timeatur. Nec hoc solùm, inquit, vobis à Deo continget, sed & copias hostium eius ope profligabitis, & arbores excidetis, & regionem vastabitis, & fontes ac riuos obturabitis. Hæc loquuto propheta, sequenti die prius quàm sol oriretur, torrens magno impetu ferri cœpit, auctus imbribus, qui in Idumæam trium dierum itinere inde distantem demissi fuerant: vt & iumentis & militi largissima adesset potus copia. Rex autem Moabitarum vt audiuit tres reges contra se aduentare, à deserto inuasuros, excita omni sua militia, iussit eos in finibus occurrere, ne clàm in ditionem suam impetum facerent. qui videntes ex oriente sole aquam in torrente (non procul enim à terra Moabitide aberat) colore sanguineam, quòd eo tempore maximè aqua radiis icta rutilet, falsò opinati sunt hostes propter sitim in semetipsos arma vertisse, & eorum sanguinem per torrentem defluere: & cum hac persuasione regem suum adeuntes, rogabant vt eos ad diripienda hostilia castra ire permitteret. quo impetrato ruentes velut ad paratam prædam, ad Hebræorum castra perueniunt. Sed valde eos sua spes frustrata est. Coorientibus enim in eos vndique hostibus partim cæsi sunt, partim dispalati fugiendo ægrè in terram suam euaserunt. Reges verò agros Moabitarum ingressi, dirutis oppidis totam regionem prædis abactis exhauserunt, & rura eorum iglarea torrentis operierunt, & optimas quasque arbores exciderunt, fontésque aquarum obturauerunt, mœnibus vbique solo æquatis. Rex ipse compulsus in quandam vrbem, & obsessus, veritus ne expugnata illa caperetur, erumpere cum septingentis equitibus tentauit, qua parte negligentiores excubiæ visæ sunt. quod vbi præter spem non successit, in vrbem reuersus rem extremæ necessitatis & desperationis aggreditur. seniorem enim filium qui regni successor destinatus fuerat, productum in mœnia, toto hostili exercitu inspectante holocautoma Deo sacrificat. Reges verò hoc viso tantam necessitatem miserati, & humanarum vicissitudinum memores, soluta obsidione domum quisque suam reuersi sunt. Iosaphatus verò post hanc expeditionem pacatus quidem, sed non diu Hierosolymis superuixit, exacto vitæ anno sexagesimo, regni vigesimo quinto: sepultúsque est in ea vrbe magnificè, quemadmodum Dauidis imitatorem sepeliri decuit.

B C D E F G

CAP. II.

Ioramus Hierosolymorum rex principatum adeptus fratres & paternos amicos interficit.

EFiliis quos complures reliquit superstites, Ioramus natu maximus patris voluntate in regnum successit, cum Israelitarum rege commune nomen habens, vxoris suæ fratre, qui Achabi fuit filius, & tum recens à Moabitico bello Samariam reuersus Elisæum secum adduxerat. Eius prophetæ res memorabiles è sacris libris huc transcriptas inserere nostræ narrationi operæpretium duximus. Obediæ vxor, qui Achabi dispensator fuerat, tunc vidua Elisæum adiit, dicens nec ipsum ignorare quòd ea persecutione qua Iezabela in prophetas sæuiebat, maritus eius centum ex eo numero seruauerat: quos vt alere clàm posset, multum æris alieni contraxerat. nunc illo defuncto, creditores & ipsam & liberos in seruitutem velle rapere. quapropter orabat vt ob hoc mariti benefactum eius misertus opem aliquam præsentem afferret. Quo scitante ecquid domi haberet, nihil se habere ait prætèr olei paululum in fidelia. tum propheta iubet illam ire, & acceptis commodato à vicinis vacuis vasis compluribus, foribúsque cubiculi clausis, in omnia oleum id indere. Deum enim repleturum omnia. Paruit mulier, & repletis ad vnum omnibus, ad prophetam reuersa, rem totam illi retulit. Ille consuluit vt diuendito oleo, debitum creditoribus redderet. aliquantum enim de olei pretio superfore, quod ad liberorum alimenta valeat. atque in hunc modum mulier à creditorum molestia liberata est.

4. Reg. 6. Idem Ioramum per nuncios admonuit, vt locum quendam caueret, in quo à Syris occidere eum volentibus insidiæ positæ fuerant. Quo factum est vt ille præmonitus venatum non iret. Adadus autem frustratis insidiis indignatus est, ratus à suis detectas: & vocatis domesticis per conuitium proditores appellauit, minatus etiam mortem, eo quòd rem solis creditam hostis per eos cognouerit. Quodam autem respondente, non rectè eum facere quòd proditionis amicos insimularet, & suspicaretur ab ipsis detectos qui ad hostem intercipiendum missi fuerant: sed scire debere, quòd Elisæus propheta nihil non indicet, prodátque vel occultissima consilia: iussit eos per nuncios explorare, in quánam vrbe Elisæus habitet: renunciatúmque est ei apud Dothaim hominem degere. Ac mox illuc aliquot equitum turmas misit cum curribus, qui Elisæum comprehenderent: qui noctu vrbem circumuentam circumquaque custodiebant. Diluculo autem minister prophetæ re cognita, quòd hostes vellent eum capere, trepidè accurrens hoc illi indicat. At ille famulum ponere metum, & bono animo esse hortatus est, & ipse interim securus & fidens diuino auxilio:

Κεφάλαιον Γ'.

Ὡς ἰώραμος βασιλεὺς τῶν ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν παρὰ πατρὸς λαβών, τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς πατρῴους φίλους ἀπέκτεινεν.

ΚΑτέλειπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανοὺς, ὧν ἀπέδειξε, τὸν πρεσβύτερον ἰώραμον. τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τοῦ μητρὸς ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῆς ἰσραηλιτῶν, ἀχάβου ἦν παιδί. ὃν δὴ νοσοῦντα μωαβίτιδος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς στρατείαν, εἶχε σὺν αὐτῷ ἐλισαῖον τὸν προφήτην, ὃς τὰς προῤῥήσεις βύλομαι διελθεῖν. λαμπροὶ γὰρ εἰσὶ καὶ ἰσορεῖας ἀξίαι, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν. προσελθοῦσα γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν ὠβδιοῦ, τοῦ ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα εἰπεῖν, ὡς εἰκὸς ἀγνοεῖ πῶς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς τοὺς προφήτας ἐθεράπευσεν, ὑπὸ δὲ ἀχάβου γυναικὸς ἰεζαβέλας ἀναιρουμένους ἑκατόν. ἔλεγε γὰρ, ὡς αὐτοὺς λανθανόμενον ζαφλεῖναν κεκρυμμένους. ἐκ μὲν τοῦ τὴν αἰδῶ τελέως ἀπολωλέναι γυνὴ ὑπὸ τῆς δυνειῶν αὐτὴν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν. παρεκάλει τε βοηθεῖν τελέως ἐργασίαν τινὰ δοῦναί τε καὶ διδάσκειν τινὰ βοήθειαν. πυθομένου δ' αὐτοῦ τί ἔχοι ὅπη τῆς οἰκίας, ἄλλο μὲν οὐδὲν ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν ταμείῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθεῖσαν ἐπέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενὰ, καὶ θύρας ἀποκλείσασαν τῷ δωματίῳ, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον. τὸν γὰρ θεὸν πληρώσειν αὐτά. τῆς δὲ γυναικὸς τὸ πελλυθέντα ποιούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισαῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα. ἡμῖν δὲ καὶ ἀσφαλέστερον εἶναι τῆς τιμῆς τὸ ἔλαιον, ἢ πρὸς ἑκατέρῳ τέλει τῆς πίστεως καθεστάναι. καὶ ἐλισαῖος μὲν ἔτος ἀπήλλαξε τῆς χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς δανειῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν. ἐλισαῖος δὲ ταχέως πρὸς ἰώραμον ἐκπεσεῖν φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραγγέλλων, ἐν᾽ᾧ δὲ ἐν αὐτῷ σύεσι τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν αἱρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ὡς ὑπὸ τοῦ θείου ὥρμητο τῷ προφήτῃ πειθόμενος. ἄδαδ δὲ, τῆς ὑπερβυλῆς ἐξαμάρτειν, ὡς τῷ ἰδίων αὐτῷ καταμηνυσάντων τοῦ ἐπίδρας πρὸς ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τῷ δοκρίνειν αὐτῷ, καὶ θαλάττον ἢ πείθει, φανερὰς τῆς ὑπουργήσεως, μόνοις ἐκείνοις ὑπὸς ὑσι, τῷ πολεμίῳ γνωριζῆς. φησάντος δέ τινος τῷ παρόντων μὴ ῥᾳδιοδοξεῖν αὐτὸν, μηδὲ ὑπονοεῖν αὐτῷ ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατειρηκότων τοῦ ἴσασιν ἢ τῷ ἀπαγορεύοντων αὐτόν. ἀλλὰ γνώσεσθαι ὅτι ἐλισαῖος ὄζιν ὁ προφήτης ὁ πάντα μεμυῶν αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ βεβουλευμένα, προσέταξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει διατρίβει τυγχάνων ὁ ἐλισαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν ἄδαδ ὅπη τὴν πόλιν δύναμιν πολλῶν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν ἐλισαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς κύκλῳ τοῦ πόλιν πᾶσαν φυλαξάντες εἶχον ἐν φρουρᾷ. ἅμα δ᾽ ἕω τάδε μαθὼν ὁ τοῦ προφήτου δίακονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν ἐλισαῖον, ἐδήλωσεν αὐτῷ μὴ βοᾶς καὶ τάχος δ᾽ ἐαυτὸν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῇ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῆν, ἀδεὴς ἐὼν.

παρα-

παρεκάλει τε τὸν δοῦλον πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν δύνα- A
μιν θαρσοῦς ἐμφανίσαι τ' αὐτοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν ὡς
δυνατόν. ὁ δὲ θεὸς, ἐπήκοος τοῦ δικῶν τῶ προφήτου
γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τοῦ θεράποντι
περὶ τὸν ἐλισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν.
ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, ἀναθαρσεῖσαι δὲ πρὸς
τιμὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. ἐλισσαῖος δὲ
μετὰ ταῦτα, καὶ τοὺς τοῦ πολεμίων ὄψεις ἀμαυρώσαι τὸν
θεὸν παρεκάλει, ἀχλυῶ αὐταῖς ὑπιβαλόντα ἀφ' ἧς B
ἀγνοήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένου δὲ καὶ τούτου πα-
ρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς, ἐπηρώτησε τίνα ζητοῦν-
τες ἦλθον. τοῦ δὲ, τὸν προφήτην ἐλισσαῖον εἰ-
πόντων, ὡδήγησεν ὑπέχεθ, εἰ πρὸς τὴν πόλιν ἐν ᾗ
τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν, ἡγουμέ-
νου τοῦ προφήτου τὰς ὄψεις ὑπὸ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν
ἀθρόαν ἐπεσκοτισμένοι ἀπεδάζοντες εἵποντο. ἀγαγὼν δ'
αὐτοὺς ἐλισσαῖος εἰς σαμάρειαν, ἱσταμένου μὲ τοῦ βασι-
λέως προστάξαι κλεῖσαι τὰς θύρας, C ὡς εἶσηκαν τοῖς
σύσις τὴν αὐτοῦ δύναμιν. τοῦ θεοῦ δὲ πυξάθ καθαρᾶ
τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλυῶ αὐτῶν ἀνελεῖν.
οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφέντες, εἶδον αὐ-
τοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει
δὲ σὺν τῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τοῦ σύρων οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ
θείῳ καὶ ὑπερδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τὸ βασι-
λέως ἰωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύ-
σειεν αὐτοὺς κατακοπῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν D
ἐλισσαῖος. τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμου, ἀποκτεί-
νειν ἔλεγε δίκαιον. τούτοις δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι
τὴν ἐκείνου χώραν. θείᾳ δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ἐκ
εἰδότας ἐλθεῖν. συμβεβλῆσθαί τε ξενίων αὐτοῖς μετα-
δόντα καὶ ξαπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. ἰωράμος μὲ
οὖν τοῦ προφήτου πειθόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ
πάνυ φιλοτίμως τοὺς σύρους, ἀπέλυσε πρὸς ἀδελφὸν
τὸν αὐτοῦ βασιλέα. τοῦ δ' ἀφικομένων καὶ δηλω- E
σάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ ἄδερ
τὸ ὑπερδόξον καὶ τοῦ θεοῦ τὴν ἰσχυρὰν ὑπο-
φαίειαν καὶ δύναμιν, C τὸν προφήτην ὡ τὸ θεῖον ἔν-
τος ἀναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν ἐκέτι λέγω τὴν
ἰσχυρὰν ὑπεχειρεῖν βασιλεῖ τὸν ἐλισσαῖον δεδοι-
κώς. φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τ' στρα-
τιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων προέχεσθαι τοῦ πολεμίων.
καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ὑπὸ τὸν F
ἰωράμον. ὃς ἐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶ) τοῖς
σύσις, ἐνέκλεισεν αὐτὸν εἰς τὴν σαμάρειαν, θαῤ-
ῥῶν τὴν τοῦ τειχῶν ὀχυρότητι. ἄδερ δὲ λογισάμενος
αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ C μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ
μήτοι καὶ ταύτῃ τοῦ ὑπηνέμου ἀδρασήσασθαι τοὺς
σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολόρκει τὴν πόλιν. ὅτου δὲ
ἐπέλειπε τὸν ἰωράμον ἡ τοῦ ἀναγκαίων ὑπο-
ρία, ὡς δὲ τὴν ἀδροβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ σα- G
μαρείᾳ προσθῆναι, ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νο-
μίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δὲ ἀργυρῶν νο-

rogauitque Deum, vt ad conficmandum famulum præsentem se & auxiliatorem ostenderet. Tum Deus exoratus speciem magni equitatus & curruum circa Elisæum famulo videndam exhibuit, ita vt animatus his suppetiis, nec ipse quicquam timeret amplius. Polt hæc vates iterum Deum orauit, vt obscuraret oculos hostiũ, caligine tenuilla præ qua agnoscere ipsum nequeant: & impetrato hoc quoque, dedit se in medium illorum, interrogans quem quærerẽt: quibus respondentibus, Elisæum prophetam se quærere, pollicitus est hunc se traditurum eis, si ad vrbem in qua esset ipsum sequerentur. atque ita, qui & oculis & mẽte à Deo cæcati fuerant, ducentem incunctanter secuti sunt. quos vbi Samariam perduxit, Ioramum regem iussit portas claudere, & Syris suum militem circumdare: precibus deinde rursum ad Deum missis impetrat, vt hostium oculis caliginẽ illam tolleret. at illi recepta oculorum acie, conclusos se animaduertunt in mediis hostibus. cúmque attoniti & inopes & consilij hærerent in tam prodigioso negotio, rege quærente ex propheta, an iaculis eos deberet configere, id quidem facere vetuit. solos enim bello superatos hostes occidi fas esse. at hos ne læsa quidem ipsius ditione, Dei voluntate & potentia ignaros omnium eò loci esse perductos. consuluit igitur vt hospitali mensa refectos incolumes abire permitteret. Itaque Ioramus prophetæ monitis obsequens, liberaliter ac splendidè tractatos Syros ad regem eorum Adadum remisit. Illi re- IV.
uersi omnia quæ eis contigêre suo regi rẽnuntiant: qui in tanto prodigio manifestam Dei potentiam admiratus, simúlq; vatis diuinitatem; nihil posthac contra Israelitarum regem clàm molitus est: sed decreuit aperto Marte rem gerere, potẽtiorem se ratus, & numerosioris exercitus dominum: comparatísque ingentibus copiis, vniuersas contra eum educit. qui putans se imparem, si collatis signis res ferro gerenda sit, intra Samariam se cõtinuit, fretus vrbis munitionibus. Adadus verò cogitans, si non machinis, fame tamen eam se in potestatem redacturum, oppugnationem aggreditur. Tanta autem Ioramus laborabat rerum inopia, vt propter nimiam indigentiam intra Samariam veniret octoginta denariis argẽteis caput asini, & quinque denariis Hebræi columbini stercoris sextarium vice condimenti emerent: nihilq; magis verebatur rex, quàm ne quis fame adactus; & non ferens inopiam, vrbem hostibus proderet. quamobrem per singulos dies obibat ipse mœnia & excubias, dispiciens ne quis in vrbẽ clàm admitteretur, & singulari diligentia huiusmodi occasiones adimens. Cùmque mulier quædam exclamasset, Miserere domine, putãs eam aliquid cibi petere commotus ira malè precatus est ei, negans sibi esse vel areas vel torcularia, vnde ipsi impartiri posset aliquid:

μίσματος, ξέσιον κόπρου ἀστερῶν ἐπὶ ἀλῶν ὠνεῖσθαι τοῖς ἐβραίοις. ἰὼ δ' ἐν φόβῳ μὴ δικὰ τὸν λιμὸν
πρόσθ' τις τοῖς ἐχθροῖς τ' πόλιν ὁ ἰώραμος. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπιφοιτῶν τὰ τείχη καὶ τοὺς φύλα-
κας μήτις ἔνδον εἴη παρ' αὐτῷ σκεπτόμενος. καὶ τοῦ βλέπεσθαι καὶ φρουτίζειν ἀφαιρούμενος καὶ τοῦ βέλεσθαί
τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ ζώντην τις τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀναβοησούσης δέ τινος γυναι-
κὸς, δέσποτα ἐλέησον. νομίσας αὐτὴν τι μέλλειν αὐτῷ τοῦ πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπιφέρεται αὐτῇ
τὸν θεὸν, καὶ μήτε ἀλῶας αὐτῷ, μήτε ληνοὺς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι καὶ πρόσοιτο αὐτῇ δορυφόρῳ.

illa verò dicente nihil se eiusmodi petere, nec ob cibum molestam esse, sed vt litem inter se & aliam mulierem finiat: iubet quid rei sit exponere. Mulier ait se cum amica quadam vicina pactam, vt quandoquidem nullum aliud adsit contra famem remedium, iugulatis infantibus (nam vtrique erat filiolus) vnum atque alterum diem hoc cibo se alerent. Se priùs suum occidisse, quo hesterna die consumpto in communem alimoniam, alteram illam mulierem à pacto discedere, & suum abscondidisse filium. Perculsus vehementi dolore Ioramus vestem sibi conscidit, & exclamans hoc demum defuisse ad calamitatum summam, ita contra prophetam accenditur, tollendum dictitans qui in tantis malis nullum dignaretur à cælesti numine impetrare subsidium: confestímque mittit qui caput illi amputet. Et ille quidem ad cædem eius properabat, Elisæum verò regis ira non latuit: sed domi sedens cum discipulis, Ioramus, inquit, homicidæ filius misit qui caput mihi adimat. nunc aduentum eius obseruate, vt dum erit pro foribus opponatis vos, & obiectis foribus illum remoremini. mox enim rex ipse aderit, mandati iam pœnitens. Illi ita vt iussi sunt hominem venientem excludunt: móxque Ioramus ad se reuersus, & veritus ne cædes acceleretur, quantum potuit, ad Elisæum properat, interuentu suo cohibiturus missum à se hominem, & vatem periclitantem seruaturus. quò vt ventum est, incusare eum cæpit, quòd in tantis calamitatibus se cum ciuibus dispiceret, nec vllum à Deo peteret remedium. Tum propheta promittit in crastinum eadem hora qua tum rex ad se venerat, futuram magnam rerum ad victum necessariarum abundantiam, ita vt publicè in foro vno sicło væniret satum similæ, & vno æquè sicło duo sata hordei. His dictis rex cum suo comitatu supra modum exhilaratus est, propter expertam toties prædictionum fidem, tum quoque nihil addubitans, & præsentem difficultatem spe futuri subleuans, amicus autem quidam regius, tertiæ copiarum eius parti præpositus, cui tum rex fortè familiariter incumbebat, Non credibilia, inquit, polliceris, mi vates, & sicut absurdum sit sperare similæ ac hordei pluuiam, ita nec quod tu dicis mihi fit verisimile. Tum propheta: Videbis ipse, ne dubita, sed videbis modò, non frueris etiam. Hæc prædictio effectum talem habuit. Mos erat apud Samaritas, vt lepra impurati extra mœnia degerent: & tum quoque quatuor numero hac de causa extra portas habebant domicilium. Hi cùm propter sæuientẽ famem nihil ex vrbe ciborum acciperent, & siue in vrbem reditus daretur, siue domi se continerent, fame sibi percundum certò intelligerent, decreuerunt se hostibus committere: vt siue eis parceretur, viuerent: siue sæuire hostis mallet, certè leuius mortis genus incurrerent. Hæc sententia postquàm comprobata est, noctu eunt ad castra hostium.

4. *Reg.* 7.

τῆς δ' ἀδενὸς μὴ χρήζειν εἰπύσης τούτων οὐδ' ὀνο-
χλεῖν ζοφῆς ἕνεκα. κειθεῦσαι δ' ἀξιύσης πρὸς ἄλλω
γυναῖκα. κελεύσαντος λέγειν ἢ διδάσκειν ὅτι ὧν
ὄπιζητεῖ. σεωθῆκαι ἔφη ποιήσασθαι μὴ τ' ἑτέρας γυ-
ναικὸς γειτνιώσης αὐτῇ ἢ φίλης τυγχανέσης, ὅπως
ἐπεὶ τὰ τῆ λιμοῦ ἢ τῆς ἐνδείας ἰῶ ἀμήχανα, θύσε-
σάμεναι τὰ τέκνα, ἰῶ δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον,
ἀνὰ μίαν ἡμέραν θρέψωμεν ἀλλήλας. καγὼ φησι
πρώτη ζύμον κατέσφαξα. ἢ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέ-
ραν, τούμὸν ἑτεφήμεν ἀμφοτέραι. ἡ δ' ἀθέλεται
ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ ὧδε βαίνει τὴν σεωθῆκεν, καὶ
τὸν ἱὸν ἀφανῆ πεποίηκε. τὰτ' ἐλύπησε σφοδρῶς ἰώ-
εμον ἀκούσαντα, ἢ ῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, ἢ
δεινὸν ἀνβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ὅτι τὸν πεφήτην ἐ-
λισαῖον πληρωθεὶς, ἀπελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅπ μὴ
δεῖται τῆ θεῆ πόρρω αὐτοῖς ἢ δι' αφυγὴν τῆν πεπεχό-
των κακῶν δουῶαι. τόν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῆ τ κε-
φαλὴν, ὧδε ἐξέπεμπε. ἢ ὁ μὴν ὅτι τὴν ἀνάιρεσιν ἠ-
πείγετο τῆ πεφήτη. τ' ὃ ἐλισαῖον ἀπ ἐλαθεν ἡ τ βα-
σιλέως ὀργή. καθεζόμενος δ' οἰκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν
τοῖς μαθηταῖς, ἐμαῦσεν αὐτοῖς, ὅπ ἰώεμος ὁ τῆ φο-
νέος ἰὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσοντα αὐτῆ τ κεφαλήν.
ἀλλ' ὑμεῖς φησιν, ὅταν ὁ τῆτο πρεσαχθεὶς ἀφίκηται,
ὧδε φυλάξαθε εἰσίεναι μέλλοντα πρεσαπωθλίψαι
τῆ θύρα ἢ κατασχεῖν. ἀκολαθήσει γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐ-
μὲ ὧδε ὀχλούμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβαλθυμένος.
Ϛ οἱ μὲ τὸ κελευθὲν ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῆ βασι-
λέως ὅτι τὴν ἀνάιρεσιν τῆ ἐλισαίε ἐποίησαν. ἰώεμος
δ' καζυγοῖς τ' ὅτι τ πεφήτη ὀργῆς, ἢ δείσας μὴ
φθάσῃ κτείνας αὐτ ὁ τῆτο πρεσαχθεὶς, ἔπαυσε κω-
λύσας ἐλθεῖν τ φόνον, ἢ δι' σῶσαι τ πεφήτην. ἀφι-
κόμενος δ' πρὸς αὐτὸν, ἠπίατο ὅπ μὴ ὧδε τῆ θεῆ λύ-
σιν αὐτοῖς τῆν παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ὅπως ὑπ'
αὐτῆν φθειρομένους ὁρᾷ. ἐλισαῖος δ', εἰς τὴν ὑπου-
σαν ἐπηγγέλλετο κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἢ ὁ βασι-
λεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθ πολλὴν εὐπορίαν ζο-
φῆς. ἢ πεσθήσεσθ μὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλε δύο κριθῆς
σάτα. ὠνεῖσθαι δ' σεμιδάλεως σᾶτον σίκλε. ταῦτα τὸν
τ' ἰώεμον ἢ τοὺς παρόντας εἰς χαρὰν πρετρεφε. πι-
σεύειν γὰρ τῆ πεφήτῃ δι' τὴν ὅτι τοῖς πρεπεπειρα-
μένοις ἀληθειαν ὐκ ὤκνεν. ἀλλὰ ἢ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐν-
δεὲς τ' ἡμέρας Ϛ ταλαίπωρον ἡ πρεσδοκωμένη κῆφον
αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δ' τ' ῥίτης μοίρας ἡγεμὼν τῆ βασιλεῖ
φίλος ὢν, ἢ τότε φέρων αὐτ ἐπερηρεισμένον, ἅπερ εἶ-
πε λέγεις ὦ πεφῆτα. ἢ ὥσπερ ἀδύνατον ἐγχέαι τὸν
θεὸν ἐξ ὐρανῆ καταρύπτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως,
ὅτως ἀμήχανον Ϛ τὰ νῦν σοῦ νεῦ εἰρημένα γενέσθ. Ϛ
ὁ πεφήτης πρὸς αὐτὸν, ζῶντα μὲ εἶπεν ὄψῃ τῆτο γε-
βαίονται τὸ τέλος. ὁ μεταλήψῃ δ' ἀδενὸς τῆν ὑπαρ-
ξάντων. ἐξέβη δίνευ τῆτον τὸν τρόπον τὰ νῦν ἠλισ-
σαίε πρεειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ σαμαρίᾳ, τοὺς λέ-
πραν ἔχοντας ἢ μὴ καθαρεῖς ὑπὸ τῆν ἐνοίκων τὰ σώ-
ματα, μένειν ἔξω τ πόλεως. οἵνδρες οὖν τ ἀριθμὸν
τέσσαρες, δι' ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῆν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μηδενὸς αὐτοῖς δι' τὴν ὑπερβολὴν τῆ
λιμοῦ ζοφὴν ἐπιφέροντος, εἰσελθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι δι' τὸν νόμον, κἂν ὁτιζαπῆ δὲ αὐ-
τοῖς δι' αφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τῆ λιμοῦ λογισάμενοι, τῆτο δὲ πεισεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπο-
ρεία ζοφῆς, ὧδε δουῶαι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκειναν. ὡς εἰ μὲ φείσαιντο αὐτῆν ζησόμενοι. εἰ δ' ἀναιρε-
θείεν, δι' θανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, νυκτὸς ἦκον εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῆν πολεμίων,

ἤρχε-

ἤρχετο δ' ἤδη τοῖς στρατοῖς ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ θεὸς, A
καὶ κτύπον ἁρμάτων καὶ ὅπλων ὡς ἐπερχομένης φωνὴν
τοῖς ἀκοαῖς αὐτῶν ἐνῆχεν, καὶ ταύτην ἑτέροις φέρειν
φέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπόνοιαν. ἐμέλετο τοίνυν τὸν τέλε-
πον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὡς τὰς φωνὰς ἐκλιπόντες
στρατόπεδον πρὸς τ' ἀλλήλους λέγοντες ὡς Ἰωράμου
ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς μισθωσάμενος συμμάχους,
τόν τε τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸν τῶν νήσων, ἐπ'
αὐτοὺς ἄγει. πρεσβύτων γὰρ αὐτοῖς, ἐπακούειν τὸν κτύ- B
που. ταῦτα λέγουσιν ὁ ἄδερ, καὶ γὰρ αὐτὸς προεφοίτα
ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῷ πλήθει, προσέχε. καὶ μὴν
πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ παρ-
εμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, καὶ πλοῦτον
ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ γὰρ λεπροὶ οἱ ἐκ
τῆς σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν σύρων στρατό-
πεδον, ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γλυκό-
μενοι πρὸς τὴν παρεμβολὴν, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφθο- C
νίαν ἔβλεπον οὖσαν. καὶ παρελθόντες ἦσαν εἴσω, καὶ ὁρμή-
σαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡς δ' ἕνα εὗρον ἐν μέσῳ,
φαγόντες καὶ πόντες ἐβάσασαν ἐσθῆτα, καὶ πολὺν χρυ-
σὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆς ἔκρυψαν. ἔπειθ'
εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως τὰ ἐν αὐτῇ
πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκις, μηδε-
νὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰπόντες ἀνα-
κεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατοίκωσιν ἑαυτῷ μὴ
ταῦτα δηλοῦντων τῷ Ἰωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ D
μὲν ἐλθόντες πρὸς τὸ τῆς σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀνα-
βοήσαντες πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ
περὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι γὰρ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς
τοῦ βασιλέως φύλαξι. παρ' ὧν μαθὼν Ἰώραμος, μετα-
πέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας. πρὸς οὓς
ἐλθόντας ἐπέδραν ἐτέχνα ὑπονοεῖν ἔλεγε τὴν ἀνα-
χώρησιν τοῦ τῶν σύρων βασιλέως, ἀπογνόντος ὑμᾶς τῷ
λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφυγότων ὅτι διαρ-
παγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς ἀφυλάκτως ὑπεπέ- E
σῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτούς, ἅμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν.
ὅθεν ὑμῖν παραινῶ, δύο φυλακὰς ἔχειν αὐτὴν, φρον-
τίσαντας τῶν τοῖς πολεμίοις ἀνακεχωρηκέναι. φήσαντος
δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ σωτηριώτατα ὑπονοήσειε.
πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσαντος δύο τῶν ἱππέων τοὺς
τὴν ἄχει Ἰορδάνην πᾶσαν ἐξερευνήσοντας, ἵν' εἰ ληφθέν-
τες ὑπολοχώντων τοὺς πολεμίων διαφθαρεῖεν, φυλα-
κὴν τῇ στρατιᾷ γένωνται, τῷ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐ- F
τοῖς ἀνυπόπτως προελθοῦσιν. προσαπεθνήσκει δὲ φη-
σὶ τοῖς ὑπὸ τὸ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἱππεῖς, καὶ ὑπὸ
τοῦ ἐχθρῶν ληφθέντες ἀπώλοντο. ἀρεσθεὶς γὰρ τῇ
γνώμῃ τότε τοὺς κατοφλομένους ἔπεμψεν. οἱ γὰρ, κενὴν
μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἰδόντες, μεστὴν δὲ στολῶν καὶ ὅ-
πλων δέους. ἅ δὴ τὸ κοῦφοι πρὸς τὸ φοβεῖν εἶναι, ῥί-
πτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, ὅτι δὴ διαρ-
παγὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξαφῆκεν· ὀλι-
γὰς δὲ ἡδὲν ἡδὲ ὀλίγον ὠφελοῦντο, ἀλλὰ πολὺν μὲν
χρυσὸν. πολὺν δ' ἀργυρον. ἀγέλας γὲ παντοδαπῶν G
κτηνῶν. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάδας καὶ κριθῆς,
ἧς ἡδ' ὄναρ ἤλπισαν ὑπερτυχόντες, τῷ μὲν προ-

Ea nocte Deus Syros exterruit, immisso in aures eorum sonitu quasi curruum & armatorum aduentantium, adeò vt crescente magis ac magis suspicione consternati è totis castris ad regem suum concurrerent, dicentes adesse reges à Ioramo conductos, regem Ægypti & regem insularum: iam enim exaudiri eorum strepitum. Hæc nunciantibus Adadus credidit, quòd & ipsi aures inani sonitu pulsarentur vt cæteris: & per summam trepidationem omnes sine ordine ad fugam se expediunt, relictisque intra castra & equis & iumentis, & diuitiis maximis totam spem salutis in fugiendo collocant. Leprosi verò illi Samaritæ venientes in castra Syrorum in ipso valli aditu ingens silentium & magnam rerum copiam deprehendunt, progressique vlterius, & ad vnum quodpiam tentorium delati, postquam ne vnum quidem adesse viderunt, refecti primùm cibo ac potu, veste & multo auro se onerant, eam prædam extra vallum elatam in quodam loco abdunt: mox alterum tentorium aggressi faciunt similiter vt priùs: idque quater fecerunt, nemine interim conspecto. Vnde facilè coniectantes de abitu hostium, damnabant suam negligentiam, quòd non hæc Ioramo & ciuibus indicassent mox à principio. quapropter ad mœnia Samariæ properant, & inclamatis custodibus discessum hostium eis significant. illi portò excubitoribus regiis idem renuntiant. Rex cognito negotio amicorum & ducum consilium aduocat. ait rem sibi suspectam, ne astu simulato abitu Syri sibi insidias struant, desperantes fame vrbem expugnari posse: vt si ad diripienda castra quasi fuga deserta procurrant, repentè coorti cæsis direptoribus vrbem etiam facilè occupent. quare suam sententiam esse, vt diligenter eam contra insidias muniant, & cauti sint, neque temere credita fuga hostium procurrendo periculosè obiiciant. Hoc consilium quidam laudauit vt prudens: addiditque sibi videri mittendos duos equites qui omnia Iordanem vsque explorent: qui si fortè intercipiantur, cautiores fore cæteros, ne & ipsi temerè progressi circumueniantur: nec duorum equitum fore grauem iacturam, quos fortassis alioquin fames absumeret. id regi placuit, & euestigio misit qui omnia dispicerent. illi renunciant nihil se per viam reperisse hostium, sed passim iacere arma iactata, & frumentum reliquásque sarcinas, quo expeditiores fugerent. his auditis rex multitudinem ad castrorum direptionem emittit. nec fuit vulgaris præda, sed auri & argenti plurimum, & varia iumentorum genera, præterea tantum inuenerunt frumenti atque hordei numerum, quantũ nec in somnis sperare poterant, vt mox omnes præteritæ famis obliuio caperet. tanta enim fuit abundantia, vt duo sata hordei siclo emerentur, & eodem pretio satum similæ, iuxta Elisæi vaticiniũ. satum autem continet modium Italicum & dimidium. solus autem hac copia non est adiutus præfectus ille tertiæ partis militiæ. constitutus enim ad portam à rege,

τέρων κακῶν ἀπηλλάγησαν. ἀφθονίαν δ' εἶχον ὡς ὠνεῖσθαι δύο μὲν σάτα κριθῆς σίκλου. σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλου καὶ τοῦ ἡμίσους Ἰταλικοῦ. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὠνατο τῶν ἀγαθῶν ὁ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταστὰς γὰρ ὑπὸ τὴν βασιλέως τοῦ τῆς πύλης,

vt cohiberet proruẽtis multitudinis impetum, ne se inuicem conculcando obtereret, ipse hoc passus est: atque ita interiit, quemadmodum Elisæus prædixerat, cum prænunciantí annonæ abundantiam nollet credere. Rex autem Syrorum Damascũ reuersus incolumis, vbi cognouit diuinitus immisso terrore se vnà cum exercitu in fugam coniectum, & vanum fuisse quod de aduentu hostium crediderant, ratus omnino aduersum se habere numen, per animi ægritudinem in morbum etiam corporis incidit. cumque per idem tempus Elisæus Damascum inuiseret, hoc cognito fidissimum è familiaribus suis Azaelẽ honoris causa ei misit obuiam, non sine muneribus, scitaturum quisnam futurus esset morbi exitus, & num euasurus esset hoc periculum. Azael assumptis XL. camelis quicquid optimum ager Damascenus ferr, & quicquid in regia fuit eximium, in eos imposuit: & obuiam factus Elisæo, reuerenter eum salutat, dicens se ab Adado rege missum vt offerret ei munera, & de morbo consuleret, num quod leuamen sperare debeat. propheta nuncio nihil mali renũciare iusso, tantùm moriturum regem indicat. id famulus regius dolenter accepit. Elisæus verò flebat, & multis manabat lacrymis, prospiciens quanta mala passurus esset suus populus post Adadi obitum: Azaele deinde rogante causam tristitiæ, Fleo, inquit, quòd me Israelitarum misereat, tam multis à te afficientur cladibus: nam optimos ex eis interficies, & munitissimas eorum vrbes incẽdes, & infantes ad saxa allides, & dissecabis prægnãtes mulieres. Azaele verò dicente, & vnde mihi vires vt hæc faciam, ait sibi diuinitus significatũ, quòd ipse regnaturus sit in Syria. Itaque Azael reuersus ad suum dominum, melius eum habiturum nunciat: & sequenti die reti vuido in eũ iniecto, præfocati à se regiam occupat, vir alioquin strenuus, & gratiosus apud Syrorum ac Damascenorum multitudinem: quo factum est vt vsq; in præsens tam Adadus quàm Azael eius successor diuinis apud Syros colãtur honoribus, tum propter aliam beneficentiam, tum quia magnificè templis extructis Damascenorum vrbem ornatiorem reddiderint. eorum enim effigies quotidianis pompis honorant, & antiquitatem iactant, nescientes quòd non admodum sint veteres, & nondum centum supra mille annos ab eorum ætate interceſſerint. Cæterum Ioramus Israelitarum rex audita morte Adadi, à continuis pauoribus respirauit, lætus tandem aliquando licere sibi in pace viuere.

4. Reg. 8.

V.

Alter verò Ioramus qui Hierosolymis imperitans eodem, vt dixi, nomine censebatur, mox vt principatum iniit, à cædibus fratrum & paternorum amicorum potestatem auspicatus, videbatur cum Israeliticis regibus certamen suscepisse, ne inferior haberi posset, quantum ad impietatem attinet, nactus ad hoc magistram idoneam Gotholiam vxorem: quæ fuit Achabi filia, à qua externorum numinum cultũ didicit.

4. Reg. 8.

ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁρμῆς, καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ἀθρόμενοι συμπατηθέντες ἀπολεῖσθαι, ταῦτ' αὐτὸς ἔπαθε. καὶ τέτον ἀποθνήσκει τὸν τρόπον, τῷ τελευτῷ αὐτῷ θεραπεύσαντος ἐλισσαίε, ὅτι τοῖς ὑπ' αὐτῷ θεοῖς ἡ ἐσομένης ἀπωλείας τῆς ἐκπηδήσεως λεγομένοις, μόνος ἐξ ἁπάντων ἐκ ἐβλήθη. ὁ δὴ τῆς Σύρων βασιλεὺς ἄδερος δεχθεὶς εἰς δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῷ πᾶσαν εἰς τὸ δίος καὶ τῷ ταραχῷ ἐπιόντα ἐβάλλειν, ἀλλ' ἐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐλήφετο, σφόδρα τῷ δυσμενῆ τὸν θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐπδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς δαμασκὸν ἐλισσαίου τῷ θεσπίτου, γνοὺς ὁ ἄδερ, τὸν πιςότατον τῷ οἰκετῷ ἀζάηλον ἐπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, & δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἐρέσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ δυνήσοιτο ἐκ αὐτῆς κινδυνον. ἀζάηλος δὲ μὴ καμήλων τεσσαράκονθ' ἀριθμὸν, αἷς τὰ κάλλιςα & τὰ τιμιώτατα, τῷ ἐν δαμασκῷ γινομένων, καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλείῳ ἔφερεν δῶρα, συμβαλὼν τῷ ἐλισσαίῳ, καὶ θεσπαζόμενος αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ ἄδερος τὸ βασιλέως πεμφθέντα θεὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι καὶ πύθεσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴον ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ θεσπίτης, τὸ μὲν ἀζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν. ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τὸ βασιλέως, ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας. ὁ δὲ ἐλισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, θεσορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἐμελλε κακά, μᾶλλον τὸν ἄδερος τελευτὴν. ἀπαγγείλαντος δ' αὐτῷ ἀζάηλε τὴν αἰτίαν τὸ συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῷ ἰσραηλιτῷ ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῷ τοὺς ἀρίσους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν βαπολεῖς, θεσρηγνὺς πέτρας, τὰς δ' ἐγκύους ἀπαῤῥήξεις γυναῖκας. τῷ δ' ἀζάηλε λέγοντος, πῦρ γὰρ ἰχνὶ ἐκ ἐμοὶ τηλικαύτην ἐξ συμβέβηκεν ὡς τε ταῦτα ποιῆσαι, τὸν θεὸν ἔφησεν αὐτῷ δεδηλωκέναι τῷδ' ὅτι τῆς συρίας μέλλοι βασιλεύειν. ἀζάηλος μὲν οὖν ἐκπλαγηθόμενος θεὸς τὸν ἄδερα, τῷ μὲν τὰ βελτίω θεὶ τῆς νόσε κατήγγειλε. τῇ δ' ὑπαίσῃ δίκτυον ὑπεβαλὼν αὐτῷ δλίβεσθαι, τὸν μὲν σεσηλὴ διέφθειρε, τελευτᾷ δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δρασ ήειός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων ἐκ τῷ σύρων δύναμιν καὶ τὸ δήμου τῷ δαμασκηνῶν. ὑφ' ᾧ μάχεται νεῖν αὐτὸς τε ὁ ἄδερ καὶ ἀζάηλος ὁ μετ' αὐτὸν ἀρξας, ὡς θεοὶ τιμῶσιν ἀγὰ τὰς ἀνοργησίας καὶ τῷ ναῶν τὰς οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῷ δαμασκηνῶν πόλιν. πέμπουσι δ' αὐτοὶ καθ' ἑκάσην ἡμέραν δῆτε τιμῆ τῷ βασιλέων, καὶ σεμνύονται τὴν τύτων ἀρχαιότητα, ἐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροι εἰσι, & ἐκ ἔχουσιν αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῷ ἰσραηλιτῷ βασιλεὺς ἰώραμος ἀκύσας τὴν ἄδερος τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῷ φόβων, καὶ τὸ δίος ὃ δι' αὐτὸν εἶχεν, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος. ἰώραμος δὲ ὁ τῷ ἰσραηλύμων βασιλεὺς, καὶ τέτῳ δὲ ἴδιον καθὼς θεσειρήκαμεν ἐμπεσόντων ὄνομα, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, δίδυς ὅτι σφαγὴν τῷ ἀδελφῶν αὐτῷ, καὶ τῷ πατρίων φίλων οἳ καὶ ἡγεμόνες ἦσαν ἐχώρησεν, τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν βασιλείαν δ' πονηρίας ἐντεῦθεν ποιησάμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῷ τῶν ἰσραήλ βασιλέων, οἳ πρῶτοι παρενόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῷ ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴν τῷ θεῷ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὰ, καὶ δὴ & ξενικοὺς θεοὺς θεσκυνεῖν, γοθολία θυγάτηρ τὸ ἀχάβε συνοικήσασα δ' αὐτῷ.

καὶ ὁ

καὶ ὁ μὲν θεὸς ἀφανίσαι τὴν τοῦ θεοῦ διαβεβαίωσιν οὐκ ἐβούλετο τοῦτο τὸ γένος ἐξαφανίσαι. ἰωσαμος δὲ ἐκίνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν καινοτομῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῆς θρησκείας ἐθισμῶν. ὑπὸς αὐτῶν δὲ αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς Ἰδουμαίων, καὶ τὸ μὲν πρότερον ὑποτεταγμένων βασιλέα, ὃς ὑπήκουεν αὐτῷ τοῦ πατρὸς, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ κατασήσαντες, ἰωσαμος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἱππείου καὶ τῆς ἁρματείου, νυκτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε. Τοῖς μὲν πρώτοις τῆς αὐτοῦ βασιλείας διέφθειρε, παρρησίᾳ δὲ ὑπῆλθεν. οὔπω μέντοι τοῦτο ποιήσας ἠδύνατο. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ, καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην λαβίναν νεμόμενοι. μᾶλλον δὲ ἅπας ἐμμανὴς ὡς τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν ὄρη τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα προσκυνεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις θεοῖς. Ταῦτα δὲ αὐτῷ πράττοντι καὶ τελέως ἐμβεβληκότι τῆς θρησκείας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' ἠλιοῦ τοῦ προφήτου θέσπισμα, ἢ τὸν θεὸν ἐδήλου μεγάλου παρ' αὐτοῦ ληφθήσεσθαι πλήγματος, ὅτι τῆς μὲν ἰδίων πατέρων μιμητὴς οὐκ ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ ἰούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας ἱεροσολύμων ἀφέντας τὴν οἰκείαν τοῦ θρησκείου θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα, καθὼς καὶ ἄχαβος τοὺς ἰσραηλίτας ἐβιάσατο. ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς ἀπεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε τιμωρίαν, ἣν αὐτῷ τούτων ὑφέξειν ἐμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὅλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τεθνήξεται νόσῳ τῶν ἐνδύων, ὅτι πολὺ βασανισθεὶς, καὶ τῆς ἐντέρων αὐτοῦ ἐξοβολιᾷ τῆς ἔντος ἀφοδοῦς ἀπορρύντων. ὡς αὐτὸν ὁρῶντα τὴν αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθήσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ἕτερος ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου ἀφ' τῆς θρησκείας ὁ ἠλίας.

A Et quamuis Deo certum esset seruare quæ Dauidi promiserat, Iosamus tamen indies nouis superstitionibus irritare eum, & populi regionem deprauare non destitit. Accidit interim vt Idumæi ab eius imperio deficerent, cæso rege suo qui Iosaphato hactenus paruerat, & nouo in eius solium imposito: quam iniuriam vlturus Ioramus cum equitatu qui tum ad manum erat, & curribus in Idumæam noctu irrupit: & exustis vicis finitimis non est ausus vlterius progredi. nec tamen hac expeditione quicquam profecit, nisi quòd plures defectiones secutæ sunt, excutientibus eius iugum & illis qui Labinam regionem incolunt. Tantus autem fuit hominis furor, vt adigeret populum lucos in editis montibus sitos conscendere, & aliena numina colere. Cui sic insanienti & prorsus oblito instituti patrij, affertur ab Elia propheta epistola, vindictam Dei minitans, quòd contempto patrum suorum exemplo, ad sectandam Israeliticorum regum impietatem se contulerit: nec hoc contentus etiam Iudæ tribum & Hierosolymorum ciues impulerit relicta patria religione ad externos ritus desciscere, & effigies hominum colere, quemadmodum & Achabus sibi subditos compulerat. ad hæc quòd fratres & alios viros bonos ac iustos interfecisset. pœna etiam qualis immineret in eisdem significabatur literis, hostilis manus quæ in populum regis & domesticam familiam desæuiret, nec liberis parcens nec vxoribus. Ipsum quoque lento ventris profluuio vexatum, intestinis simul paulatim effluentibus, serò per hoc peccatum agnoscentem, miseram efflaturum animam. atque hoc fuit argumentum epistolæ, quæ illi Eliæ nomine est reddita.

B

C

D

Κεφάλαιον γ'.

Ὅτι στρατιωτῶν ἐπ' αὐτὸν ἀφίκετο, ὅτι δυνάμις αὐτοῦ πᾶσα διέφθαρτο, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πάντες ἐκτὸς ἑνὸς ἔσφαγησαν, καὶ θεὸς τούτοις αὐτὸς ἀσεβῆ ἠμείψατο, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

Cap. III.

Exercitus Iorami deletur ab hostibus, & filij perimuntur, vnico excepto, postremò ipse misera morte tollitur.

E

Μετ' οὐ πολὺ ἦλθε στρατὸς ἀράβων τῶν ἐγγὺς τῆς αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ ἀλλοφύλων, εἰς τὴν ἰωσάμου βασιλείαν ἐνέβαλε. καὶ τὴν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως. ἐπὶ δὲ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κατέσφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ περιελείφθη τῶν παίδων ὀχοζίας ὄνομα. μὴ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τοσαύτης ῥημάτων ὑπὸ τοῦ προφήτου ὅτι πλείσων νοσήσας χρόνον, ἐπέσκηψε γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργὴν, ἐλεεινῶς ἀπέθανεν, ὁρῶν αὐτοῦ τὰ ἔντος σπαργανα. ἐφεύρεσε δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαός. λογισάμενοι γὰρ οἷμαι τὸν οὕτως ἀποθανόντα, καὶ μείων θεοῦ, μὴ δὴ κηδείας τῆς βασιλικοῦ πομπούσης ἄξιον εἶ τυχεῖν, ἔστε ταῖς παροῦσαις ἐπικήδευσαν αὐτὸν θήκαις, ἔστε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ἐπὶ. ὠδοδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῆς ἱεροσολυμιτῶν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ὀχοζίᾳ.

F

G

Nec multo pòst exercitus Arabum qui versus Æthiopiam incolunt, cum aliis Barbaris Iorami regnum inuadit, qui & regionem omnem, & ipsam regiam diripuit, iugulatis etiam vxoribus eius ac liberis. vnicus tantum fuit superstes, ægrè elapsus è manibus hostium, Ochozias nomine. post hanc publicam calamitatem, & ipse in morbum incidit, sicut ei iam antè prædictum fuerat. id malum in ventrem eius ingruit, vt manifesto diuinæ iræ indicio miserabiliter periret, videns quotidie per ventrem intestina defluere. quin & populus insultauit eius cadaueri, facilè inde coniectans, quàm inuisus Deo fuisset homo nefarius, nec eum regio funere dignatus est, nec paterno monumento intulit. Vixit annos quadraginta, regnauit octo. populus Hierosolymitanus Ochoziam in paternum solium imposuit.

CAP. IV.

Damascenorum rex Israelitarum regem bello impetit.

VI. ISraelitarum autem rex Ioramus sperans post Adadi mortem Ramatham Galaditicam vrbem se posse recipere, magno priùs facto apparatu exercitum ei admouet. In ea oppugnatione sagitta ictus à quodam Syro non lethaliter, in Azaram vrbem se recepit curandi vulneris gratia, relicto in obsidione Ramathæ toto exercitu, cui Ieum Amasiæ filium præfecerat, qui illam vi expugnatam recepit. erat autem ei propositum percurato vulnere Syros bello aggredi. Interim Elisæus dato vni è discipulis suis sacro oleo, misit eum Ramatham, vt eo delibutum Ieum regem appellaret, dicerétque se autoritate diuina regem eum eligere, mandatis etiam quibusdam aliis, iussit eum fugientis more iter facere, nemine abitus eus conscio. Ille vbi ad destinatam vrbem peruenit, offendit Ieum fortè sedentem medium inter duces exercitus, ita vt Elisæus fore prædixerat: accedénsque ad illum, ait se cum eo velle colloqui. & cùm surgens secutus ipsum esset in conclaue, iúuenis depromptum oleum in caput eius effudit. Deus, inquit, te regem elegit in perniciem Achabi generis, & vt vlciscaris prophetarum eius sanguinem, qui à Iezabela contra omne fas occisi sunt: vt quemadmodum priùs Hieroboami & filij ipsius Nabadi, ac mox Basani familiæ propter impietatem interiêcte funditus, ita nunc nullum semen maneat reliquum ex Achabi genere. Atque hæc locutus è conclaui se proripuit, nolens à quoquam conspici. Ieus autem statim in consessum ducum rediit. Percontantibus autem illis, qua de causa venisset iuuenis, & insanum videri dicentibus: rectè, inquit, coniecturam facitis. nam insani verba locutus est. illis verò magis etiam exponi sibi quid esset orantibus, regnum populi sibi à Deo delatum, ait illum dixisse. Hæc vbi prolocutus est, vnusquisque ducum detraxit sibi pallium. quibus congestis in speciem solij, & ipso superimposito, tubis & cornibus iusserunt signa canere, Ieum, nouum regem consalutantes faustis acclamationibus. Ille decreuit cum exercitu Iezraelam vrbem petere, vbi tum, vt iam diximus, Ioramus curabat vulnus, quod in Ramathensi oppugnatione acceperat. Veneratque cò per officium cognationis etiam Hierosolymorum rex Ochozias, quòd esset sororis eius filius, vt quomodo se habeat vulnus inuiseret. Quos vt Ieus repentino accessu opprimeret, edixit vt è suis militibus nemo Ioramo indicium faceret: hoc enim eximium fore argumentum, quòd bona fide regnum sibi detulerint.

4. *Reg.* 9.

A B C D E F

Κεφάλαιον δ'.

Σπατία τῶ ἰωράμου ἰσραηλιτῶν βασιλέως ὅπῃ τοὺς σύρους.

ΙΩραμος ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, μὴ τολμῶν ἀδεεὶς τελευτῶντι, ἐλπίσας ἀραμάθην πόλιν τῆς γαλααδίτιδος ἀφαιρήσεσθαι τοὺς σύρους, στρατεύει μὲ ἐπ' αὐτοὺς μὴ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν ᾗ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν σύρων ὑπ' ἀμαρείας, ἀνεχώρησεν εἰς ἀζαρὶν πόλιν, ἰασθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα, καταλιπὼν ἐν τῇ ἀραμάθῃ τοῖς στρατοῖς ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀμασὶ παῖδα ἰηοῦν. ἤδη γὰρ αὐτοῖς εἵλῃφει κῦρος. προῄκετο δ' αὐτῷ μὴ τοῖς θεραπείαν, πολεμεῖν τοῖς σύροις. ἐλισσαῖος δ' ὁ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δοὺς αὐτῷ τὸ ἄλειμμον ἔλαιον ἔπεμψεν εἰς ἀραμάθην χρίσοντα τὸν ἰηοῦν, καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα, ἀλλά τε πρὸς τούτοις εἰπεῖν ὑπισχνεῖται ἐπελεύσει, καὶ τέρπω φυγῆς ποιήσασθαι τοὺς πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δ' ἡλισσαῖος ἐν τῇ πόλει, τὸν ἰηοῦν δυρίσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς ἐλισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δ' ἔφη, βούλεσθαι πρός τινων αὐτῷ δι' ἀγγελίας. τὸν δ' ἀναστάντα, καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν θεὸν ἔφησε χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ οἴκου τοῦ ἀχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ ἰεζαβέλας ἀδικῶς ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ ἱεροβοάμου τοῦ ναβαταίου παῖδες καὶ βάασα προῤῥιζος δι' τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθείη σπέρμα τῆς ἀχάβου οἰκείας. καὶ ὁμὼ ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ ταμιείου, σπουδάζων μηδενὶ τῶν ὅπῃ τῆς στρατιᾶς ὁρμηθῶσι. ὁ δ' ἰηοῦς προελθὼν ἤκουεν ὅπῃ τὸν τόπον ἔνθα μὴ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθίζετο. πυνθανομένων δ', καὶ φράζειν αὐτοῖς ὠδὰ καλούντων τι παρὰ αὐτοῦ ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, ἦ παραπαίνειν λεγόντων αὐτόν. ἀλλ' ὀρθῶς γε εἰκάσατε, εἶπε. καὶ δὴ τοῖς λόγοις μεμιλωτὸς ἐποιήσατο. σπουδαζόντων δ' ἀκούσαι καὶ δεομένων, ἔφη τὸν θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῶ πλήθους εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἕκαστος παρευθὺς αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον, καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον ἰηοῦν εἶ βασιλέα. ὁ δ', ἀναστάσας τῶν στρατιᾶν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ὅπῃ ἰώραμον, εἰς ἰσσραέλαν πόλιν, ἐν ᾗ καθὼς προείπομεν, ἐθεραπεύετο τῶν πληγὴν, ὧν ἔλαβε πρὸς τῇ ἀραμάθῃ πολιορκίᾳ. ἔτυχε δ' καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοζίας ἀφιγμένος πρὸς τὸν ἰώραμον. ὑὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ τῆς ἀδελφῆς ὡς ἡ προειρήκαμεν. ὑπισχνέῖτο δ' πῶς ἔχοι ἐν τῷ ξαύματος δι' τὴν συγχύσειαν ἐληλύθει. τοῖς δ' βουλόμενος ἀφνιδίως τοῖς πρὸς τὸν ἰώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίει μηδένα τῶν στρατιωτῶν ὑποδραπέτα μιῶσαι ταῦτα τῷ ἰωράμῳ, τέως ἔσεσθαι λαμπρὰν ὑπόδειξιν αὐτῷ τ' δυνοίας, καὶ τοῖς δρασείοντας ἕτως ὑποδείξαι αὐτὸν βασιλέα.

Κεφα-

Κεφάλαιον έ.

Ὡς ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ ἰηοῦ αἱρεθεὶς τῆ ἱππαρχω, ἢ ἡ ἡρωὰ αὐτοῦ. ἢ ὁ τῶν ἱεροσολύμων βασιλεὺς ὀχοσίας.

A

Cap. V.

Ioramus à Ieu Magistro equitum cum tota stirpe occiditur, & cum eo Hierosolymitanus rex Ochozias.

Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἡθέντες, ἐφύλαττον τὰς ὁδοὺς, μή τις εἰς ἰεσραέλα δραλαθὼν μιωύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. ἢ ὁ μὲν ἰηοῦς, τῷ ἱππέων δπιλεκτοὺς αἰαλαβὼν, ἢ καθίσας ἐφ' ἁρμάτος, εἰς τλὺ ἰεσραέλα ἐπορεύετο. ἠγγομένῃ δὲ ἐγγὺς ὁ σκοπὸς ὃν ὁ βασιλεὺς ἰώραμος καθεσήκει, τοὺς ἐρχομένους εἰς τλὺ πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους προσελαύνοντα τὸν ἰηοῦν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ προσελαύνεσαν ἱππέων ἴλλν. ὁ δὲ δύθις ἐκέλευσεν ἀπαντησόμενόν τινα ἱππέων ὑπαντησόμενον, ἢ τίς ἔστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν ἰηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα πρὸ τὸ εἰ τῷ σεσοπέδῳ. πιωθαίνεσθαι δὲ ζῶντα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μᾶλλον πρὸς τούτων πολυπραγμονεῖν ἐκέλευσεν, ἑπεσθαι δ' αὐτῷ. ζῇ δ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν ἰωράμῳ τὸν ἱππέα συγκαταμιγῆναι τῷ πλήθει τῷ προσιόντων, σὺν ἐκείνοις ὡδηγήσαντα. πέμψαντος δὲ κ δεύτερον τὸ βασιλέως, ταὐτὰ ποιεῖν προστέταξεν ἰηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐδήλωσεν ὁ σκοπὸς ἰωράμῳ, τελευταῖον αὐτὸς ὀπιβὰς ἁρματος σὺν ὀχοζίᾳ τῷ τοῦ ἱεροσολύμων βασιλεῖ, παρὰ δὲ αὐτὸς ὡς ἐσπμῷ ἐμπροσθεν ὀφούλος αὐτὸν, ὡς ἂν ζαύματος ἔχοι δρᾶ συγχύσεαν, ἐξήλθεν ὑπαντησόμενος. χολαίτερόν τε κ μετ' δυαξίας ὥδευεν ἰηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ ναβώθ τὸν ἰωράμου, ἐπιωθαίνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ πρὸς τὸ σεσοπέδον. βλασφημήσαντος δὲ πικρῶς αὐτὸν ἰηοῦ, ὡς κ τλὺ μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν κ πόρνλν δποκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τλὺ δρόμον αὐτοῦ, κ μηδὲν ὑγιὲς φρονεῖν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς ὀχοζίαν ἐνέδρα κ δόλῳ κατεσκευάσθαι. ἰηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν, καταβάλλει, τὸ βέλος δρᾶ τῆς καρδίας διεχθέντος. κ ἰώραμος μὲν δύθις πεσὼν δπὸ γόνυ τλὺ ψυχλν ἀφῆκεν. ἰηοῦς δὲ προστάξε βαδάκῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥίψαι τὸν ἰωράμου νεκρὸν, εἰς τὸν ἀγρὸν τὸ ναβώθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς ἐλία προφητείας λγ' ἀχάβ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν ναβωθον δποκτείναντι προεφήτευσεν, ὡς δπολεῖται αὐτός τε κ τὸ γένος αὐτοῦ, ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα δὲ καθεζομένους ὀπισθεν τ ἁρματος τὸ ἀχάβ λέγοντος ἀκούσαι τὸ προφήτου. ὁ δὴ τοῦτο συνέβη γενέσθαι, κ τλὺ προῤῥησιν τ ἐκείνου. πεσόντος δ' ἰωράμου, δείσας πρὸς τῆς ἑαυτοῦ στρατηγείας ὀχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξένευσε, λήσεσθαι τὸν ἰηοῦν ὑπολαβών. ὁ δὲ δπισθεξάμενος κ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταλιπὼν δ' τὸ ἅρμα, κ δπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν ἰηοῦν εἰς μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπεύόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. κομισθεὶς δ' εἰς ἱεροσόλυμα, τ' ἐκεῖ ταφῆς τυγχάνει, βασιλεύσας μὲν ἑνιαυτὸν ἕνα, πονηρὸς δ' κ χείρων τὸ πατρὸς γενόμενος.

MIlites verò læti imperata faciunt, & omnes vias obsident, ne quis ad Ioramum illis insciis peruenire, & quid agatur renunciare valeat. Ieus interim stipatus equitum lectissimis, ad Iesraelem sublimis curru properè vehitur, quo iam appropinquante, speculator à rege constitutus vt venientes in vrbem obseruet, vbi vidit Ieum cum turmis aduehi, renuntiauit Ioramo aduentare agmen equitum. illi eueſtigio mittit quendam equitem qui occurrat & cognoscat quisnam veniat. ad quos vbi accessit eques, rogat quid agatur in exercitu. regem enim scire cupere. Ieus iubet illum nihil de hac re esse solicitum, & vt sequatur se cum aliis. hoc speculator cùm vidisset, renunciat Ioramo equitem illum admixtum agmini iter facere cum illis. mox & alterum à rege missum Ieus idem iubet facere. vt verò & hoc per speculatorem Ioramus didicit, postremò ipse conscenso curru cum Ochozia Hierosolymorum rege, quem vt cognatum inuisendi gratia illò venisse diximus, exiuit illi obuiam. nam lentè & composito agmine Ieus incedebat. Hunc Ioramus in suburbano Nabuthi nactus, rogat satin saluæ sint res in exercitu. à quo amatulento conuicio exceptus, & veneficæ meretricis filius appellatus, facilè cogitans nihil sani eum habere in animo, flexis habenis cœpit fugere, dicens Ochoziæ, circũuentos se dolo ac insidiis. Ieus verò sagitta per cor transfixũ de curru eũ præcipitat. mox Badaco tertiæ partis exercitus præfecto imperat, vt cadauer Iorami in Nabuthi agrum proiiciat, propheriam Eliæ in mentem ei reuocans, qua patri huius Achabo prædixerat, fore vt aliquando ipse & eius familia in eo loco pereat. id enim se tum ex ore prophetæ audisse, cùm post tergum Achabi in eodem curru sederet. id quod etiam ita vt prædictum fuerat euenit. Cæso autem Ioramo, Ochozias suæ quoque saluti metuens, currum in aliam viam deflexit, latere se Ieum existimans. At ille assecutus eum ad quendã cliuum, sagitta ictum sauciat. qui relicto curru equum properè conscendit, & continuato cursu delatus est in Magedonem oppidum, vbi paulo pòst ex eo vulnere mortuus, relatúsque Hierosolyma, illic sepultus est, cùm regnasset anno vno, patre suo longe sceleratior.

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι ὁ ἰηοῦς ἐξανέλυσε τὸν ἰσραηλιτῶν ὡς σαμαρείᾳ δμηρίσιν, ἢ οἱ παῖδες αὐτοῦ δπὸ ἡρωὰς πάντας.

Cap. VI.

Ieus inter Israelitas regnat apud Samariam, & post eum usque quartam generationem eius progenies.

Τοῦ δὲ ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς ἰεσραέλα, ποσμησαμένη ἡ ἰεζαβέλα, ἢ σάσα δπὶ τὸ πύργου, καλὸς εἶπε δοῦλος ὁ δποκτείνας τὸν δεσπότλν. ὁ δὲ ἀναβλέψας πρὸς αὐτλν, ἐπιωθαίνετο τίς εἶη.

IEu verò veniente Iesraelam Iezabela ornatu regio stans in turri, ô seruum egregium, inquit, qui dominũ suum occidit. Ille suspiciens rogauit eã quænam esset, iubẽs ad se descẽdere.

tandem eunuchis ipsius imperat, vt eam de turri dent præcipitem. quæ inter cadendum cruentaris mœnibus, vbi solum attigit ab equitibus conculcata & obtrita periit. post hæc Ieus ingressus regiam cum amicis refecit se ab itinere, mandauitque Iezabelæ famulis vt eam sepelirent in honorem generis, quòd nata esset è regibus: qui nihil reliquum inuenerunt de cadauere, præter manus & faciem, consumptis cæteris à canibus. his auditis Ieus admiratus est Eliæ mentem diuinam, qui eam reginam in hac ipsa vrbe malè perituram prædixerat. Et quia septuaginta liberi Achabi apud Samariam educabantur, binas eò literas Ieus, alteras ad eorum pedagogos, alteras ad vrbis magistratus, misit: in quibus hortabatur, vt quandoquidem arma, viri, equi & currus illis non deessent, creato ex eo numero rege qui per ætatem maximè videri posset idoneus, in domini interfectores vindicent. Id faciebat, vt experiretur quomodo Samaritæ erga se animati essent. Magistratus autem & pædagogi lectis literis extimuerunt, & cogitantes se huic qui duos maximos reges oppresserat, esse impares, rescripserunt ipsum esse dominum, se verò imperata eius paratos facere. Ille rursum rescripsit, ergo Achabi filiorum capita præcisa ad se mitterent. Tum magistratus accersitis adolescentum altoribus imperant, vt occisis illis præsecta capita ad Ieum transmittant. illi nihil miserti iussa peregerunt, & congesta in vasis quibusdam plexilibus capita Iesraelam miserũt. Quæ cùm cò perlata essent, renuntiatur cœnanti cum amicis regi, adesse Achabi filiorum capita. ille ante portam ex vtroque viæ latere aceruos ex eis iussit construi: quo facto, diluculo ad ea visenda progressus, vertit se ad populum: & si ego, inquit, cum coniuratis dominum meum interfeci, istos omnes quis interfecit? Volebátque eis persuasum, quicquid Achabi generi accidisset, non volente solùm, sed prænuntiante etiam Deo factum, qui hoc fore iam ante per Eliam vatem ostenderat. Deinde occisis quotquot etiam apud Iesraelitas ex ea cognatione inuenirentur, versus Samariam iter ingressus est. Et cùm incidisset in cognatos Ochoziæ regis Hierosolymorum, rogauit quónam tenderent. Aiunt se venire salutatum Ioramum, & cum eo regem suum Ochoziam. nesciebant enim vtrunque ab eo necatum. ille hos quoque comprehensos iubet interfici, duos & quadraginta numero. Paulo pòst occurrit ei vir bonus & iustus, nomine Ionadabus, vetus amicus ipsius: qui post mutuam salutationem multis verbis prædicauit eius facinora, quod ex sententia Dei fecerit omnia, dum impiam Achabi familiam extirpat radicitus. Ieus verò suasit ei vt conscenso curru quo ipse vehebatur, simul intraret Samariam. Visurum enim quòd nemini malo parceret, sed falsos vates ac sacerdotes,

4. *Reg.* 10.

καὶ καταβάσαν ἦκειν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε. καὶ τέλος τοῖς δυνάσταις προστάττει αὐτῷ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δ', τότε τοῖχος προσέρραναι τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων ἔθανε. Τούτων δὴ γλυμμένων παρελθὼν ἰοὺς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τοῦ ὁδοῦ ἀνέκτατο, προσάξας τοῖς οἰκέταις ἰεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος. ἦν γὰρ ἐκ βασιλέων. εὗρον δ' ἐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσαχθέντες πλὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀνεσκημένα. τοῦ δ' ἄλλο πᾶν, ὑπὸ κυνῶν ἦν διεσπαρμένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ ἰοὺς, ἐθαύμασε τὴν ἡλίου προφητείαν. ἔδει γὰρ αὐτὴν εἰς ἰσραέλα προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον. ὄντων δ' ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, ἐφορμούντων δ' ἐν σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ὑπηρέτας ἰοὺς, τὸν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὸν δ' ἑτέραν, τοῖς ἄρχουσι τῶν σαμαρέων, λέγων ὡς τὸν ἀνδρειότατον τῶν ἀχάβ παίδων, ἀποδείξειν βασιλέα. καὶ γὰρ ἁρμάτων τὸ ἀνδρειότατον αὐτοῖς εἶ) πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ σφαγὰς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν. καὶ ταῦτα ποιήσαντας, εἰς ἀφέλειαν εἶναι τὸν ἀποστόλου. ταῦτα δ' ἔφη, δι' ἀπειλὴν βουλόμενος λαβεῖν τῶν τοῦ συμμάχων δύναμις. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μεγίστων ἐκράτησε βασιλέων, αἰτίαν ἔφασαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ αὐτὸς κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀπάγγειλεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τοῦ ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας, πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες, μεταπεμψάμενοι τοὺς ἐφεῖς τοῦ παίδων, προσέταξαν ἀποκτείνασιν αὐτοὺς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν καὶ πέμψαι πρὸς ἰοῦν. οἱ δ' ἐδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐποίησαν. καὶ σωρεύοντες εἰς πύλας πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς, ἔπεμψαν εἰς ἰσραέλα. κομισθεισῶν δ' τούτων, ἀγγέλλεται δεῖπνοῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ ἰοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τοῦ ἀχάβου παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρου μέρους σκέλυσεν ἐξ αὐτῶν αἴρεσθαι βουνούς. γλυμμένου δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ πρόεισιν ὀφόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ὅτι τὸν δεσπότην τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε. τούτοις δὲ πάντας οὐκ αὐτὸς ἀπελεῖν. γινώσκειν δ' αὐτοὺς ἐξ ἰοὺ τῆς ἀχάβου γλυφῆς, ὅτι πάντα κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ καθὼς ἠλίας προεῖπεν ἀπόλωλε, προσδιαφθείρας δ' καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἰσραηλίτας εὑρεθέντας ἐκ τῆς ἀχάβου συγγενείας εἰς σαμάρειαν εἰσπορεύετο. κατὰ δ' τὴν ὁδὸν, τοῖς ὀχοζίου συμβαλὼν οἰκείοις τοῦ βασιλέως τῶν ἰερουσολύμων ἀνέκρινεν αὐτοὺς τί ποτε παρεγένοντο. οἱ δ' ἀπαντήσαντες τε ἠσθησαν καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα ὀχοζίαν ἦκειν ἔφασκον. οὐ γὰρ ἤδεισαν αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους. ἰοὺς δ', καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προστάττει, ὄντας τὸν ἀριθμὸν, τεσσαράκοντα δύο. σωσαντα δ' αὐτῶν μὴ τούτους, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος ἰωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτοῦ πάλαι γενόμενος. ὃς ἀπαντήσας αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο, πάντα πεποιηκέναι κατὰ βούλησιν θεοῦ, τὸν οἰκίαν ἐξαφανίσαντα τὸν ἀχάβου. ἰοὺς δ' ἀναβάντα ὅτι τὸ ἅρμα, συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς σαμάρειαν παρεκάλει, λέγων ὑπδείξειν, πῶς ἑκὼν φείσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας & τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς

καὶ τοὺς ἀπατήσαντας τὸ πλῆθος, ὡς τιμὴ μὲν τῇ A
μητρὶ τοῦ θρησκείαν ἐγκαταλειπεῖν, τοῖς δὲ ξενικοῖς θεοῖς προσκυνεῖν, παμπόνηρα. κάλλιστον δ' ἂν θεαμάτων, καὶ ἥδιστον εἶδος εἰ χρὴ καὶ δικαίῳ κολαζομένους πόνῳ. τούτοις πειθόμενος ὁ Ἰωνάδαβος ἀνέβαινε εἰς τὸ ἅρμα, εἰς συμμαχίαν ἀφιγμένος. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς Ἀχάβου συγγενεῖς ἀπέκτεινε βιαιότατος, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν, μηδ' ἱερέων τῶν Ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν ἀφυγεῖν, ἀπάντων B καὶ ὅλως πάντας αὐτοὺς συνείλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν ἔφη, διπλασίονας ὢν Ἄχαβος θεῶν εἰσηγήσατο θεραπείας, καὶ τοῖς ἐκείνου ἱερεῖς καὶ προφήτας ἥξιου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας καὶ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἀπιτελεῖν τοῖς Ἀχάβου θεοῖς, τὸν δ' ἀπολιφθέντα τῶν ἱερέων, θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ γὰρ θεὸς Ἀχάβου, Βααὶλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν κατ' ἣν ἔμελλε παύσειν τὰς θυσίας, ἀπέπεμψεν εἰς πάσαν τιμὴν τῆς ἰσοπλησίου χώρας, τοῖς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱε- C ρεῖς τοῦ Βααὶλ, καὶ ἐκέλευσε τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσιν ἐνδύματα. λαβόντων γὰρ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ φίλου Ἰωναδάβου, μήτις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος ὢν καὶ ξένος, ἐρευνήσας προσέταξεν. ἐκέλευσε γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον προσπτύσασθαι. τῶν δ' εἰσόντων μὲν ἀδεῶς παρεῖναι ξένον, κατάρξασθαι δὲ τῶν θυσιῶν, ἐφίστησιν ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας οἷς ἦδει πιστοὺς τῶν ὁπλιτῶν. κελεύσας αὐτοῖς D προσκτείνειν τοῖς ψευδοπροφήταις, καὶ πάσῃ τοῖς πατρίοις ἔθεσι τιμωρεῖν παλαιὰ ἤδη χρόνον ὠλιγωρημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν ἀφαιρεθησομένων τὰς ἑαυτῶν ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τοίς τε ἄνδρας πάντας κατέσφαξαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως ἐμορήσαντες, ἐκάθηρεν ὕπνος ὑπὸ τῶν ξενικῶν θεῶν τιμὴν συμμαχίαν. ἔδοξε γὰρ ὁ Βααὶλ, τυφλὸν λίθος εἶναι θεός. Ἄχαβος δὲ τῷ πατρῴῳ θεραπεύειν βουλόμενος χαλκοῦσθαι ἐποίησε τυφλὸν ὄντα βασιλεῖ καὶ σιδωνίων, ναὸν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν E ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἦξίου. ἀφανισθέντος δὲ τούτου τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοῖς ἰσοπλησίοις ἐπέτρεπε. ταῦτα δ' ἐφαπτόμενος καὶ προσπαίων ὁ κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς δι' ἐτῶν τεσσάρων ἡμᾶς τοῖς παῖσιν αὐτοῦ βασιλεύσειν τῆς ἰσοπλησίου. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοῦν ἐν τούτοις ὑπῆρχε.

F

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς γοθολία τῆς Ἰερουσαλὴμ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη ἑπτά, καὶ αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς τὸν Ἰζίου παῖδα βασιλέα ἀπέδειξεν.

ΓΟθολία ἡ Ἀχάβου θυγάτηρ, ἀκούσασα τὸν Ἰωράμου ἀδελφὸν καὶ τὸν Ὀχοζίου τοῦ παιδὸς, καὶ τὸν G θάνατον τῆς βασιλείων ἀπώλειαν, ἐπέφρασε μηδένα τῶν ἐκ τοῦ Δαβίδου καταλειπεῖν οἴκου, πᾶν δὲ ἐξαφανίσαι τὸ γένος ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτοῦ βασιλεὺς ἐπὶ γένοιτο. καὶ τοῦθ' ὡς μὲν ἤκιστα διεφεύξατο. διασῴθη γὰρ εἷς υἱὸς Ὀχοζίου, τέσσαρα γὰρ τούτῳ τῷ πολέμῳ διέφυγεν. Ἰωὰς Ὀχοζίου ὁμοπάτριος ἀδελφὴ Ἰωσαβεὲθ ὄνομα. ταύτην σὺν τῷ ἀρχιερεῖ Ἰωάδᾳ.

qui populo seducto autores fuerint relicta patria religione externa sacra suspiciendi, ad vnum omnes supplicio dederet. iucundissimum spectaculum fore viro bono, inspicere malos dantes meritas pœnas anteactorum scelerum. Paruit regi Ionadabus, & eodem curru cum eo Samariam peruectus est. At Ieus quantum cognatorum Achabi diligenti inquisitione facta inibi reperit, omnes ad mortem adegit. cumque cuperet neminem è falsis prophetis & sacerdotibus profanis euadere, dolo vniuersos circumuenit. Conuocato enim populo ait se omnes Achabi religiones duplicare velle, idque vt ex sententia sacerdotum ipsius & prophetarum fiat, debere omnes eius ordinis ad se conuenire. Celebrandum enim solennibus victimis diem festum Bali: quo nomine Achabi Deus vocatur. ab ea festiuitate si quis sacerdotum abfuerit, capitale fore. dimissis deinde per omnem Israelitarum ditionem qui sacerdotes ad statum diem Samariam deducerent, iussit omnibus vestes donari. eas cùm accepissent, venit in ædem vbi erant, Ionadabo etiam comitatus, & adhibuit qui scrutarentur ne quis alienus admixtus sit: nolle se dicens, vt sacris eorum alienus ac profanus vllus sese ingerat. illis verò negantibus quemquam talem adesse, & iam sacra sua quærentibus aggredi, foris octoginta viros e fidissimis armat: quibus mandat vt pseudoprophetas omnes interimant, & patrios ritus tam diu neglectos vlciscantur, interminatus quicunque aliquem eorum elabi permiserit, vicarium pro illo moriturum. Illi verò omnes ad vnum necauerunt. & regia ipsa incensa vrbem externis sacris profanatam purificauerunt. Istę Bal Tyriorum deus erat, quem Achabus in gratiam Ithobalis Tyriorum ac Sidoniorum regis fecerit sui coluit, templo ei Samariæ dedicato, & prophetis cum reliquo cultu assignatis. huius sacris abrogatis Ieus, aureas tamen vaccas Israelitis adorare permisit. Nec tamen ingrata Deo fuit eius in impios animaduersio, qui per prophetam suum significauit, per quatuor generationes posteros eius apud Israelitas regnaturos.

CAP. VII.

Gotholia per summum nefas Hierosolymis regnum occupat, qua post sextum annum cæsa pontifex Ochozia filium regem constituit.

DVm Ieus homines nefarios in hunc modum persequitur, Gotholia regis Achabi filia comperta filij morte & generis sui pernicie, decreuit etiam è Danidis familia neminem superstitem relinquere, ne quis huius sanguinis posthac Hierosolymis regnum obtineat: id quod quantum in ipsa fuit perfecit. Seruatus tamen est vnus Ochoziæ filius ad hunc fermè modum. Erat Ochoziæ germana soror, Iosabetha nomine, pontifici Ioadæ nupta. VII. 4. Reg. 12.

hæc regiam ingressa, cùm inter cæsorum cadauera latentem nutricis opera anniculum puerum Ioasum deprehendisset, ablatum furtim domi in suo cubiculo abdidit, & solo marito conscio sex annis in templo clàm aluit, quàm diu Gotholia Hierosolymorum & duarum tribuum regnum tenuit. Septimo demum anno Ioadus cum quinque centurionibus coniurat, vt communicatis operis ademptum Gotholiæ regnum ad puerum transferant: datáque & accepta silentij fide spei pleni negocium hoc modo aggrediuntur. centuriones Ioado ad hoc facinus adsciti peragrata tota regione sacerdotes ac Leuitas & aliquot in suis tribubus potentiores Hierosolyma nomine pontificis euocatos secum adducunt. ille habere se vtile reipublicæ consilium ait, aperturúmque eis, si id apud se continere velint: opus enim esse non silentio tantùm, sed etiam auxilio. Cúmque sacramentum ab eis accepisset, tutò se posse quicquid vellet dicere, producto puero Dauidici generis quem alebat: Hic est, inquit, rex vester, ex illa natus familia, quam scitis Deum prædixisse regnaturam in perpetuum. Itaque censeo tertiam vestrûm partem custodiam eius in templo agere, tertiam item omnia templi loca opportuna occupare: eam verò quæ supersit, pretentem portam qua igitur in regiam seruare. reliqua verò multitudo in templo inermis sit, neque quenquam cum armis intrare sinite, qui non sit sacerdos. præterea certos è sacerdotibus ac Leuitis selectos mãdauit satellitij more strictis gladiis regem stipare, & si quis armatus in templum irrumpere ausit, incunctanter occidere, & posito omni metu seruandi tantùm regis curam gerere. illi approbato pontificis consilio tem statim aggrediuntur. Ioadus verò aperto armamentario, quod Dauid in templo instruxerat, distribuit centurionibus & sacerdotibus ac Leuitis quantum ibi hastarum inuenit & pharetrarum, & si quod aliud armorum genus aderat. atq; ita armatos templo circundedit confertis inuicem manibus, vt ab ingressu quos interesse non oportebat excluderent. adductoque in medium puero, corona regia caput redimitum, & inunctum sacro oleo regem pronunciat. populusquoque gaudens simul & plaudẽs faustis acclamationibus vitam & victoriam nouo regi congeminat. Tumultus hic & acclamationes præter spem ad aures Gotholiæ venientes effecerunt, vt vehementer perturbato animo cum satellitio prosiliret à regia. Venientẽ deinde in templum ipsam quidem sacerdotes admittunt, sed armatos cum sequentes arcuerunt illi, qui ad hoc ipsum templo à pontifice circumdari fuerant. Cæterùm Gotholia postquam puerum vidit in suggestu stantem, redimitúmq; corona regia discissa veste sua, magno clamore iubet interfici insidiatorẽ, & occupatorem tyrannidis. Ioadus cõtrà accitis cẽturionibus, iubet mulierem arripi, duciq; in torrentem cedronis, atque illic pœnas luere.

εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοῖς ἀπεσφαγμένοις τὸν ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ παιδίον ἐναύσιον, ἐγκεκρυμμένον δύο ἔτη μετὰ τῆς τροφούσης, βαστάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον, ἀπέκλεισε. καὶ λανθανόντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε, καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰωαδος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε γοθολία τῆς ἱεροσολύμων, καὶ τῆς δύο φυλῶν. τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενος παρὰ ἰωάδος πέντε τοὺς ἀριθμοὺς ἑκατοντάρχας, καὶ συμπείσας αὐτοὺς συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐγχειρεῦσιν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμφυλάξειν ποιήσας, καὶ λαβὼν ὅρκους οἷς τὸ ἀσφὲς ἔδοξε τῶν συνεργούντων βεβαιότατα, τὸ λοιπὸν ἐθάρρει ταῖς κατὰ τῆς γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἄνδρες οἷς ὁ ἱερεὺς ἰώαδος κοινωνοὺς τῆς πράξεως παρελήφει, προβιβάσαντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν φυλῶν προεστηκότας, ἦκον ἄγοντες εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δέ, πίστιν λαβὼν αὐτοὺς ἔνορκον, ἣν μὲν φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσιν ἀπόῤῥητον παρ' αὐτοῦ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως δεόμενον· ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτοῖς λέγειν ὁμωμοκότων ἐχώρει, τὸν ἀδελφιδοῦν ὃν ἐκ τοῦ δαβίδου γένους ἔτρεφεν, ὅδε ὑμῖν, εἶπε, βασιλεύς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας ἧς ἐξεθέσπισεν ὑμῖν προρρηθῆναι βασιλεύσειν ἀεὶ τοῦ παντὸς χρόνου. παραγγέλλω δὲ τῷ τρίτῳ ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, τῷ δὲ τετάρτῳ τὰς φυλακὰς ἐφεστάναι τοῦ τεμένους ἁπάσας. ἡ δὲ μὴ ταύτῃ ἐχέτω τῆς ἀνοιγομένης καὶ φερούσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω. μηδεὶς δ' ὁπλίτην εἰσελθεῖν ἐάσητε ἢ μόνον ἱερέα. προσδιετάξατο δὲ τούτοις μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασιλέα, τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπασπισμένους δορυφορεῖν τε τὸν δὲ ὁλμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖσθαι παραυτίκα, δείσαντες δὲ μηδένα ὑφαμεῖναι τῇ φυλακῇ τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβούλευσε τούτοις πειθόμενοι, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλουν. ἀνοίξας δὲ ἰώαδος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην τοῦ δαβίδου κατεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἅπαν θ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φαρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλου κατέλαβε. καὶ καθωπλισμένους ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν συναφεστῶτας τῷ χείρε καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ὑπερισταμένοις οὕτως ὑποτειχίσαντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν. καὶ τῷ ἐλαίῳ χρίσας ἰώαδος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος χαῖρον καὶ κροτοῦν εὐθὺς ἐβόα σώζεσθαι τὸν βασιλέα. τῆς δὲ θορύβου καὶ τῶν ἐπαίνων γοθολία παρ' ἐλπίδας ἀκούσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μὴ τῆς ἰδίας ἐξεπίδοιτο σφαγῆς ἐν τῷ βασιλείῳ. ὀδαξυομένη δ' εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τοὺς δ' ἑπομένους ὁπλίτας εἴρξαν εἰσελθεῖν οἱ προεστῶτες ἐν κύκλῳ τοῦ ναοῦ τὸ ἀρχιερέως τοῦτο προσετάγμενοι. ἰδοῦσα δὲ γοθολία τὸν παῖδα ὑπὸ τῆς σκηνῆς ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν προκείμενον στέφανον, προῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀνακεκράζουσα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ὑπερβαλοῦσαν αὐτῇ, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφελέσθαι προσδιάσαινα. ἰώαδος δὲ καλέσας τοὺς ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀγαγόντας τὴν γοθολίαν εἰς τὸ φάραγγα τοῦ κεδρῶνος, ἀνελεῖν ἐκεῖ.

μὴ δὲ

μὴ γὰρ βέλεσθαι μιαίνειν τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτηρίαν πεμφθησομένων. προσέταξε δή, κἂν βοηθῶν τις προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀνελεῖν. λαβόμενοι τοίνυν τῆς ἐπιβολῆς οἱ προσεταγμένοι τὴν αἰτίαν αὐτῆς ὅτι τὴν πύλην τῶν ἡμιόνων τοῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο. ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν ἐπιβολίαν τοῦτον ἐστράτηγει τὸν τρόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τοὺς ὁπλίτας Ἰωάδος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκωσεν ὑποδεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ προνοεῖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας, καὶ ὅτι πλεῖον ἀρχῆς. ἐπεὶτ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν θεὸν, καὶ μὴ παραβαίνειν τοὺς μωυσέως νόμους, δοῦναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα εἰσδραμόντος τὸν τοῦ Βααλ οἶκον, ὃν ἡ γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τοῦ πατρίου θεοῦ, τιμῇ δὲ τοῦ ἀχάβου, κατέσκαψαν, καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτοῦ Μαθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δ' ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τοῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις ἐπέτρεψεν ἰωάδος κατὰ τὴν διάβιβον τοῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτοὺς δὶς τὴν ἡμέραν ἐπιτελεῖν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολούθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν λευιτῶν τινας καὶ πυλωρὸς ἐπὶ φυλακῇ τῶν τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λανθάνοντα. τούτων δὲ ἕκαστα διδάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀγαγὼν τὸν βασιλέα εἰς τὸ βασίλειον, καὶ καθήσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπηύφημησέ τε τὸ πλῆθος, καὶ πρὸς ἡδονὰς τραπέντες ὅτι πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας, ἡ μόνη τοίνυν πόλις, ὅτι τὴν γοθολίαν ἀπεθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ἰὼν δὲ ἰώασος ὅτε τὸν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτά. μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα σαβία, πατρίδος δὲ βηρσαβεέ. πολλὰ δ' ἐποιήσατο τοὺς νόμων φυλακὴν, καὶ πρὸς τὰ τοῦ θεοῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, ὥστε πάντα χρόνον ὃν ὁ ἰώασος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρελθὼν εἰς ἡλικίαν δόντος τοῦ ἀρχιερέως. ἐξ ὧν καὶ ἄρσενες αὐτῷ καὶ θήλειαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν βασιλέως ἰωάσου ὡς τὴν τῆς γοθολίας ἐπιβολὴν διέφυγε, καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

A neque enim fas esse templũ veneficæ supplicio pollui. mandauit etiam, si quis ei conetur ferre suppetias, & ipsum patiter interimi. Illi igitur quibus hoc demandatum est, eductã extra portam mulorum regis illic interficiunt. Vt verò conspiratio contra Gotholiã successit, Ioadus conuocato populo ac militibus in templu, omnes sacramento ad fidem regis adegit, incolumitati ipsius tuendæ, regnóque augendo daturos operam. eodem iureiurando mox regem astrinxit ad diuini numinis reuerentiam, & ad B obseruationẽ legum, quas Moyses cœlitus acceptas ad populum pertulit. post hæc ad ædem Baali sacram concurritur, quam Gotholia cum marito Ioramo constructerat, in veri Dei cõtumeliam, & ad Achabi gratiam: eam populus à fundamentis diruit, & Mathanem qui tum sacerdotium eius tenuit, trucidauit. Templi verò curam & custodiã sacerdotibus ac Leuitis iuxta Dauidis regis institutum Ioadus commisit, iussitque vt bis singulis diebus solenne offerrent sacrificium, & suffitum iuxta præscripta legis facerent. Deinde quosdam è Leuitarum numero ianitores ad custodiã templi constituit, ne quis pollucus posset intrò subrepere. Hæc vbi ad hunc modum disposuit, cum centurionibus & ducibus totóque populo ex templo Ioasum in regiam deduxit: cumq. collocato in solio denuò alacriter acclamatum esset, populus ad epulas conuersus festiuitatẽ per aliquot dies egit, omnibus sceleste mulieris cædem libenter ferentibus. Erat Ioas cùm in regnum adsciretur annorum septem, matre natus Sabia, ex oppido Bersabe oriunda. fuit autẽ legum & diuini cultus obseruantissimus, toto tempore quo Ioadus fuit superstes: duxitque vxores duas postquam ætate maturuit, conciliante coniugium eodem pontifice: ex quibus vtriusque sexus liberos suscepit. Atque hactenus de Ioaso quomodo elapsus ex insidiis Gotholiæ, tandem regnum assecutus est.

4. *Reg.* 12.

Κεφάλαιον ή.

Αζαήλου τοῦ δαμασκηνῶν βασιλέως ὅτι πρὸς ἰσραηλίτας, καὶ ὕστερον ὅτι πρὸς ἱεροσολυμίτας, στρατεία.

Cap. VIII.

Azaelis Damascenorum regis contra Israelitas, ac mox contra Hierosolymitas expeditiones.

VIII. 4. *Reg.* 13.

Ἀζάηλος δὴ ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς πολεμῶν τοῖς ἰσραηλίταις, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτῶν ἰηοῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν ἰορδάνου χώρας, τὰ πρὸς τὴν ἀναβολὴν τὴν ῥουβηνιτῶν, καὶ γαδιτῶν, καὶ μανασσιτῶν, ἔτι δὲ καὶ τὴν γαλααδίτιν καὶ βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοῖς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. ὑπὸ γὰρ ἔφθη αὐτὸν ἐποιῶ ἀμυνάσθαι κακουῦτα τὴν χώραν, ἀλλὰ καὶ τῷ εἰς τὸ θεῖον ἀφροσύνης ἡλόμενος, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε βασιλεύσας ἐπὶ τῶν ἰσραηλιτῶν ἐτῶν καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών. τὸν δὲ τῶν ἱεροσολύμων βασιλέα ἰώασον ὁρμή τις ἔλαβεν τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τῷ θεῷ, καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας ἰώαδον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ἀφ' ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργυροῦν, ὃ ὅπως κελεύει καὶ ἀναπείσουσι τὸν ναὸν, καταλυθέντος ὑπὸ τοῦ ἰωράμου καὶ γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς.

A Azael autẽ Syrorum rex bellum cum Israelitis & Ieo rege eorũ gerẽs regionis trãs Iordanẽ sitæ orientales tractus vastauit, qui à Rubenitis & Gaditis atq; Manassitis colebãtur. nec nõ Galaditicam & Batanæã, omnia rapinis miscens, & incendiis, ac ne ab hominum quidem cæde temperans quotquot in eius manus inciderent. Neque enim Ieus arcere eum à populationibus potuit, contemptor & ipse numinis religionumque & legum à maioribus per manus acceptarum toto regni sui tempore, quod fuit annorum XXVII. quo exacto mortuus apud Samariam est sepultus, Ioaza filio successore principatus relicto. Ioasum autem Hierosolymorum regem instaurandi templi cupido subiit: vocatóque pontifice Ioado iussit eum per totam suam ditionẽ Leuitas & sacerdotes dimittere, qui in singula capita semisiclum argenti exigerent in vsũ eius instaurationis, eò quòd sub Ioramo & Gotholia, & eorũ liberis tuẽdi & sarciẽdi templi cu-

ra penitus abiecta fuerat. Pontifex verò hoc nō A
fecit, sciens neminem libenter argentum ero-
gaturum: sed anno regni vigesimotertio rege
incusante quòd voluntati suæ non obtempe-
rasset, & iubente in futurum templi reparatio-
ni prospicere, tale quiddam ad colligendā pe-
cuniam commentus est, quod non grauatim tu-
lit populus. arcam parauit ligneam, in qua be-
ne clausa vnum tantùm foramen supernè reli-
quit. eam cùm in templo iuxta altare deposuis- B
set, iussit quemque pecuniæ quantū liberet per
foramen immittere, in templi instaurationem
conferendæ. id populus tulit æquissimo animo,
& multum auri atque argenti certatim contu-
lit. arcam verò singulis diebus præsente rege
exinaniebant scriba gazophylacij & sacerdos
eius custos, numeratáque pecunia & recondita
rursum vnde sustulerant reponebant. & cū pri-
mùm videretur collatum quantum fat esset, pō-
tifex & rex conduxerunt fabros & cæmētarios, C
& trabes magnas pulchertimæ materiei cōpa-
rauerunt. instaurato deinde templo, quicquid
ex collato auro & argento superfuit (superfuit
autem non parum) id totum in crateras, can-
tharos, pocula, & alia vasa insumptum est: insu-
perq; quotidianis sacrificiis altare adolebatur.
atque hæc tantisper dum Ioadus vixit diligen-
ter accurata fuerunt. illo autem post annum æ-
tatis centesimum & trigesimum defuncto, & D
ob probitatem ac iustitiam insignem, tū quòd
Dauidici generis seruator fuisset, in regum mo-
numenta illato, rex Ioas à pristina religionis
cura facilè desciuit: móxque & primates popu-
li ad eundum modum deprauati sunt, vt nihil
apud eos potius haberetur quàm contemptus
iuris ac iustitiæ. Deus verò indignatus propter
hanc regis & cæterorum mutationē misit pro-
phetas qui contestarentur eos, & à præsenti ma-
litia compescerent. illi verò tam insano affectu
eam complectebantur, vt neque exemplis ma-
iorum qui propter contemptum legum cum to- E
tis familiis perierant, neq. prophetarum cōmi-
nationib. moti resipiscerent, & ad relicta ho-
nesta studia reuerterentur. Quin & Zachariam
pontificis Ioadi filium rex in ipso templo saxis
iussit obrui oblitus patris eius beneficiorum tā-
tum, quia propheta diuinitus constitutus, pro
cōcione populū & regem adhortatus ad iustiti-
am, graues pœnas illis minatus est, si moniti pa-
rere cōtēnerēt. Moriēs tamē Zacharias testē &
iudicem Deum inuocauit, quòd pro bono F
consilio & patris sui beneficiis, à Ioa mortis a-
marū præmiū sibi repēderetur. Nec diu debita
regi pœna dilata est. Azael enim Syrorum rex
impressione in regnū eius facta, & Gitta primū
direpta atque euersa mox ipsum Hierosolymis
desidentem adortus est. Tum Ioas conterritus
omnes thesauros Dei priorúmque regum ex-
hausit, & cum eis detracta templo donaria mi
sit ad Syrum, tanti pacem redimens & securita- G
tem, ne oppugnatus in extremūrerum suarum
discrimen adduceretur. Ille tā ingenti pecunia
corruptus, vim exercitus à regia vrbe abstinuit.

ὁ δ' ἀρχιερεὺς, τοῦτο μὲ ἐκ ἐποίησε, σωρεὺς ὡς ἐδεὶς δυ-
γνωμόνως προήσεται τὸ ἀργύριον. τείτῳ ἢ κ εἰκο-
στῷ τ βασιλείας ἔτει μεταπεμψαμένω τὸν βασιλέως
αὐτόν τε κ λύτρας, κ ὡς ὠδικήσαντας ὧν προσέ-
ταξεν ἀπαμύνε, κ πελθύσαντος εἰς τὸ μέλλον προ-
νοεῖσθαι τῆς ὀπισθοδομῆς τοῦ ναοῦ, σρατηγήματι χρῆται
πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ
πλῆθος ἡδέως ἔσχε ζυτῶ. ξύλινον κατασκευάσας θη-
σαυρὸν, κ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν
ἐποίησεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐπέ-
λθυσεν ἕκαστον ὅσον βούλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς
ὀπῆς, εἰς τὴν ὀπισθοδομὴν τ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς
δ' διετέθη. κ πολὺν ἀργυρον κ χρυσὸν φιλοτιμούμενοι
ἐ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες ἢ τ θησαυρὸν ἐ
παρόντος τ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον
ὅ τε γραμματεὺς κ ἱερεὺς τὴν γαζοφυλακίων, ἔπειτ'
εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. κ τοῦτο ἐποίουν ἑκάσης
ἡμέρας. ὡς δ' ἀπορρώντως τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν
τὴν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθούμενοι λατόμους κ οἰ-
κοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς ἰωαδος κ ὁ βασιλεὺς ἰωασος, κ
ὅπ ξύλα μεγάλα ἐ τ καλλίστης ὕλης. ὀπισθοδομηθέν-
τος ἢ τοῦ ναοῦ, τ ὑπολειφθέντα χρυσὸν κ ἄργυρον, κ
ὁλύρας ἢ ἰῶ, εἰς τε κρατῆρας κ οἰνοχόας κ σκπτώ-
ματα ἐ τὰ λοιπὰ σκεύη κατεχρήσαντο, θυσίας τε
πολυτελεῖσιν ὁσημέραι τ ἑωμὸν παίοντες διετέλουν.
κ ταῦτα μὲν ἐφ' ὅσον ἰωάδος χρόνον ἔζη, τῆς προσ-
κούσης ἐτύγχανε σεβδῆς. ὡς δ' ἐτελεύτησεν ἐκεῖ,
ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν κ τριάκοντα, δίκαιος ἢ ἐ κρη-
στὸς γενόμενος καὶ ἐτάφη ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν
ἱεροσολύμοις, ὅτι τῷ δαβίδου γένους τὴν βασιλείαν
ἐκτήσατο, προέδωκεν ὁ βασιλεὺς ἰωασος τὴν ὀπη-
μέλειαν τὴν πρὸς τ θεόν. συνδιεφθάρησαν δ' αὐτῷ
κ οἱ τὸ πλῆθος πρωτεύοντες, ὡς τε πλημμελεῖν εἰς
τὰ δίκαια, κ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄρισα ἔχ). δυσε-
βείας δ' ὁ θεὸς ὅτι τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως ἐ τῶν
ἄλλων, πέμπει τοῖς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε
τὰ πραττόμενα, κ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ
δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα κ δεινὴν ὀπιθυμίαν ἀρὰ ταύτης
εἶχον, ὡς μήτε ὅσα οἱ πρὸ αὐτῶ ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ
νόμιμα πανοικὶ κολασθέντες ἔπαθον, μήθ' ὅσα οἱ προ-
φῆται προῦλεγον πεισθέντες μετανοῆσαι. κ μετελθεῖν
ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα διαμνησθέντες ἐτάφησαν. ἀλλὰ
κ ζαχαρίαν υἱὸν τοῦ ἀρχιερέως ἰωάδου λίθοις ὁ βασι-
λεὺς ἐπέλθυσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῆς
τοῦ πατρὸς αὐτῷ δυεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι τοῦ θεοῦ
προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος σας ἐν μέσῳ τῷ
πλήθει, συνεβούλευεν αὐτῷ τε ἐ τῷ βασιλεῖ τὰ δίκαια
πράττειν, ἐ ὅτι πιμελείαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πει-
θόμενοι, προῦλεγε. τελευτῶν μὲν τοι ζαχαρίας, μάρ-
τυρα κ δικαιωτὴν ὧν ἔπαθε τὸν θεὸν ἐποιεῖτο, αὐτὰ
λοιπὸν συμβολαία κ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρέχεν ἰωά-
σῳ πικρῶς κ βιαίως ἀπολλύμενος. ἐδωκε μὲν τοιγ'
ὃν εἰς μάχαιρ ὁ βασιλεὺς δίκαιον ὧν παρεωράμη-
σεν. ἐμβαλόντος γὲ αζαήλου τῶν σύρων βασιλέως εἰς
τ χώραν αὐτῷ, κ τ τε γίτταν καταστρεψαμένου κ λεπλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύῃ εἰς ἱεροσόλυμα. φοβη-
θεὶς δ' ὁ ἰωάσος, πάντας κενώσας θησαυροὺς, κ τοὺς τῷ θεῷ θησαυρούς, κ τοὺς τῶν βασιλέων ἐ τὰ ἀναθήματα καθελών,
ἔπεμψε τῷ σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μὴ ἢ κινδυνεύειν περὶ τ ἄλλων. ὁ ἢ πεισθεὶς τῇ τ
χρημάτων ἀφθονίᾳ, τ στρατιὰν ἐκ ἐπήγαγεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, νόσῳ μέν τοι χαλεπῇ περιπεσὼν ὁ ἰωάσος,

ὅτι θε-

δπθυμῶν αὐτῷ τ φίλων τῦ ζαχαρίυ, οἱ τὸν θάνατον ἐπεδικῆντες ἰωάδυ παιδὸς, ἐπεβύλδυσαν τῷ βασιλεῖ, κ διεφθάρη πρὸς αὐτῷ. κ θάπτε) μ ἐν ἱερουσολύμοις, ὐκ ἐν τ θήκαις τ βασιλικῶν τ προγόνων, ἀσεβὴς νομόμενος. ἐβίωσε δ ἔτη ἑπτὰ κ τεσσαράκοντα.

A

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Κεφάλαιον Θ'.

Ὡς ἀμασίας ὁ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς στρατεύσας μὲν ἐπὶ ἰδυμαίους κ ἀμαληκίτας ἐνίκησεν.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

B

Ἠν δ βασιλείαν αὐτῷ διαδέχε) ἀμασίας ὁ παῖς. εἰκοσαέ δ κ πρώτῳ τ ἰωάσυ βασιλείας, παρέλαβε τ τ ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἰωάζας ὁ τ ἰηῦ ὁς ἐν σαμαρείᾳ, κ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα κ ἑπτά, τὸν μ πατέρα ὡσ αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος ἀσεβήσας, κ οἱ πρῶτοι τῦ θεῦ καταφρονήσαντες. ἑταπείνωσεν δ αὐτ κ συνέσειλεν ἐκ τ τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν σύρων βασιλεὺς εἰς ὀπλίτας μυρίους κ πεντακοσίους ἱππεῖς στρατεύσας ἐπ αὐτὸν, πόλεις τε μεγάλας κ πολλὰς αὐτῦ ἀφελόμενος, κ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ διαφθείρας. ταῦτα δ ἔπαθεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν λαὸς, κ τὴν ἐλισσαίε προφητείαν, ὅτε αἰζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν σύρων κ δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὧν ὁ ἐν ὑποψίᾳ ὢν τοῦ κρείττονος ἰωάζας, ὑπ δέησιν κ ἱκετείαν τῦ θεῦ κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν αἰζάηλου χειρῶν αὐτὸν ἀδαμαλῶν καὶ μὴ προϊδεῖν ὑπ ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δ θεὸς, κ τ μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, κ πεισθεὶς μᾶλλον τοῖς δυναμένοις τελέως ἀπολλύειν, δοκοῦσι αὐτῷ, δίδωσιν αὐτῷ τ ἐκ τ πολέμου κ τῶν κινδύνων ἀδειαν. εἰρήνης δ ἡ χώρα λαβομένη, ἀνέδραμέ τε πάλιν εἰς τ προτέραν κατάστασιν, κ δῃλώσε. μεθ δ τ ἰωάζου τελευτὴν, ἐπεδέχε) τ ἀρχὴν ὁ ὑὸς αὐτῦ ἰωὰς, ὃς ἑβδόμῳ ἤδη κ ζ ἐνιαυτὸν ἔτος βασιλεύοντος ἰωάσυ τ ἰούδα φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἐν σαμαρείᾳ τῶν ἰσραηλιτῶν. καὶ γὰ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν ἱεροσολυμιτῶν βασιλεῖ. κ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἐξκαίδεκα. ἀγαθὸς δ ἦν ὡς οὐδὲν ὅμοιος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ ἐκεῖνον δ τ καιρὸν ἐλισσαίε τ προφήτου, γηραιᾷ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, εἰς δ νόσον ἐμπεπτωκότος, ἧκεν ὁ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὀψομενόμενος. κλαύσαντα δ αὐτὸν ἐν ἐκ τοῦ ὅπλα, κλαίειν ἤρξατο, καὶ ποτνιᾶσθαι, πατέρα τε αὐτὸν προκαλεῖν, ἅ ὅπλον. δ αὐτὸν γὰ μηδέποτε χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τ ἐκείνου προφητείας ἁμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων, νῦν δ ἀπεῖναι μὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ ἐχθρωσομένους τοῖς σύοις κ τοῖς αὐτῶν πολεμίοις, ὅτ αὐτῷ τοίνυν ζῆν ἔτι ἀσφαλὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ καλῶς ἔχειν κ συνεξορμᾶν αὐτῷ κ συναιρεῖν τὸ βίε. ταῦτα ἀδυρόμενον ἐλισσαῖον παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα. κ τόξον ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθέν, ἐντεῖναι τοῦτο. παύσαντος οὖν δωρεπὲς τῦ βασιλέως τὸ τόξον, ὁπλαβόμενος αὐτὸς, ἐκέλευσε τοξεύειν. τοῦ δ βέλη αὐτῷ προσμόσε, εἶτα ἀγανασμόσε, πλέον μὲν εἶπεν ἀφεὶς, ὡς ῥίζων αὖ τὴν τῶν σύρων βασιλείαν ἐξοῦλες. ἐπεὶ δ τρισὶν ἡκέβολος μόνοις, τοσούτους καὶ μάχας κρατήσεις, συμβαλὼν τοῖς σύοις, ἕως τὴν χώραν, ὡς ἀπέτεμον τῦ σοῦ πατρὸς ἀνακτήσῃ. κ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ ἀκούσας ἀπηλλάγη, μικρ ὑπολυ δ κ ὁ προφήτης ἀπέθανεν. ἀνὴρ, ὅτι δικαιοσύνῃ ἀγαθὸς κ φανερῶς ἀναδειχθεὶς ὑπὸ τῦ θεῦ. θαυμαστὰ γὰ κ παράδοξα ἀπὸ τῆς προφητείας ἐπιδείξατο ἔργα,

C

D

E

F

G

Ioas tamen graui morbo implicitus, amicis Zachariæ pœnas dedit, qui ne filius pōtificis maneret inultus, per insidias eum sustulerunt. Sepultúsque est Hierosolymis, nec tamen propter impietatem dignus habitus qui regiis monumentis inferretur, cùm vixisset annos XL. & septem.

Cap. IX.

Amasias rex Hierosolymitanus exercitu contra Idumæos & Amalecitas ducto victor euadit.

IN regnum successit ei filius Amasias. Anno autem Ioasi vigesimoprimo apud Israelitas & Samariam Ieo successit filius Ioazas, in quo principatu exegit annos XVII. patri nequaquam similis, sed magis primis eius regni regibus impius, qui palàm omnem contemptum cælestis numinis præ se tulerunt. Huius copias rex Syriæ tãtopere attriuit, vt ex numeroso exercitu non plus quàm decem millia peditum, & quites quingenti superessent: qua expeditione multas magnas vrbes illi ademit, & hostiũ non mediocres strages edidit. Hæc autem Israelitis acciderunt secundum Elisæi vaticinium, quo tempore Azaeli etiam prædixit, quòd necato domino Damasci ac Syriæ regnum esset occupaturus. In hac temporum difficultate Ioazas ad preces & supplicationes confugit, orãs Deũ vt se è manibus Azaelis liberet, nec ab eo subigi patiatur. Deus autẽ qui nõ solùm perpetuam innocentiam, verumetiam resipiscentiam fauore complectitur, & cùm perdere possit si velit, castigare mauult, exoratus eripuit eũ è belli periculis: & regio pacem nacta ad pristinum felicitatis statum breui rediit. Post obitum Ioazæ Ioas filius regno Israelitarum apud Samariam potitur, trigesimoseptimo anno regni Ioæ regnantis in tribu Iudæ. nam & iste eodem quo Hierosolymitanus nomine vocabatur: tenuítque regnum annis XVI. Hic optimus vir erat, nihil paterni ingenij referens: & cùm Elisæus iã admodum senex in morbum incidisset, visendi causa eum adiit: quem animaduertens extremum spiritum ducere, flere cœpit, & lamentari, patrem & clypeum appellitans: quòd eo viuo armis contra hostem opus non fuerit, sed ipsius prædictionum beneficio semper inuicti euaserint. Nunc illum è vita discedere, se verò exarmatũ Syris & aliis hostibus obiici, quamobrem adepto tali præsidio, sibi quoq; optabilius vnà cũ illo hanc etiã relinquere. His querimoniis motus Elisæus, regẽ consolatus afferri arcũ postulat, eumque regẽ iubet intendere: deinde iniecta in eum manu iubet iaculari. & cũ emissis tribus telis destitisset: Si, inquit, plura misisses, poteras totum Syrorum regnum excindere. nunc quia tribus solis contentus fuisti, totidem præliis vinces Syros, & regionẽ quam tuo patri ademerunt recipies. His auditis rex abiit, & propheta paulo pòst defunctus est, vir inclytæ iustitiæ, & citra controuersiam Deo longè charissimus. multa enim & miranda diuinæ mentis argumenta exhibuit,

quorum memoria apud Hebræos durat clarissima. sepulchro etiã honoratus est magnifico, quale decuit hominem numini diuino acceptissimum. Contigit autem aliquando vt latrones occisi à se viatoris cadauer in monumentũ eius abderent, quod mox reuixit à contactu prophetæ corporis. Atque hæc fuerunt & vidi & defuncti vatis opera. Azaele autem rege extincto, ad Adadum filium Syriæ regnum hæreditario iure peruenit. Huic Ioas Israelitarum rex tribus præliis victo omnem eam regionem abstulit, quæ vrbes ac vicos de patre ipsius captos complexa est: quod & ipsum Elisæus iam antè prædixerat. postquam verò etiam Ioas fato functus est, Hieroboam eius filius excepit imperium.

Cap. X.

Amasias pugnans contra Israelitarum regem Ioam vincitur.

IX. SEcundo autem anno Ioę regis Israelitarum regnum accepit Amasias Hierosolymis & in tribu Iudæ, matre natus vrbis regiæ ciue, appellata Iudan. mirum autem in modum iustitiam colebat, tametsi ætate adhuc iuuenis. Regni administrationem exorsus à necis paternæ vindicta, qui amicorum insidiis sublatus fuerat. eósque omnes in potestatem redactos affecit supplicio, parcens tamen ipsorum liberis, iuxta leges à Moyse præscriptas: qui iniquum censuit pro parentum culpis à liberis eorum pœnas reposcere. Post hæc delectu habito in tribu Iudæ & Beniamitica, cõscripto flore iuuentutis, vt pote ætatis annorum plus minus viginti, cẽturiones his copiis idoneos attribuit, deinde misit ad Israelitarum regem qui viginti scutatorum millia conducerent stipendio talentorum argenti centum annumerato. decreuerat enim contra Amalecitarum & Idumæorum atque Gabilitarũ gentes exercitum ducere. iamq; propediem moturus erat in eos, cùm interueniens propheta dimittere Israelitas consuluit. esse enim hoc hominum genus impium, & cladem certam imminere oraculo se monitum, si talibus rex vtatur auxiliis. alioqui Deo fauente vel modica manu deuinci posse hostiles exercitus. Rege autem ægre ferente, quia iam publicè stipendium Israelitis numerauerat, hortatus est propheta vt Dei voluntatẽ sequeretur, quo propitio nõ defore pecuniã. illos itaque dimisit, præfatus se donare illis quicquid mercedis nomine accepissent, & cum domesticis tantum copiis cõtra prędictas gẽtes profectus est. Quibus vno prælio victis interfecit x. millia, & totidẽ millia captiuorũ abducta in magnã petram quæ imminet Arabiæ, eo loco per rupes præcipitata necauit: atq; ita victor cum opima præda domũ rediit. Interea viginti illa Israelitarũ mercenariorũ millia, ignominiosã rati suã missionẽ ac si pro inutili dãnata esset eorũ opera, impetũ in eius regnũ faciũt: & progressi vsq; Bethsemera, regionem populati sũt, abacto magno iumentorũ numero, cæsisq; tribus colonorũ millibus. Amasias verò post victoriã factus insolẽs autorem eius Deum cœpit habere contemptui, & pro eo venerari asportata de Amalecitis

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀμασίας πολεμῆσ τοὺς τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἰώαζον ἐνίκησεν.

ΔΕυτέρῳ δ' ἔτει τ ἰωάσου βασιλείας τ ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν ἀμασίας ὁ ἰούδα φυλῆς ὢν ἱεροσολύμοις, μητρὸς ὢν ἰούδαν τοὔνομα, πολίτιδος ἧ τὸ γένος. θαυμασίως ἧ δικαίᾳ προσενόᾳ, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ὅτι τὰ φονεύματα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον ἰωάσᾳ τιμωρῆσαι τῷ παρὸ, τοὺς ὀλεθρεύσαντας αὐτοῦ φίλους κολάσαι, καὶ τούτους μὲ συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε, τοὺς ἧ παῖδας αὐτῶν, ὑδὲν εἰργάσαντο δεινὸν, ἀπόλυσθαι ποιῶν τοῖς μωυσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐᾷ κολάζειν δι' ἁμαρτίας πατέρων τέκνα πολάζῃ. ἔπεστα στρατιὰν ὁπλέξας ἐκ τ ἰούδα φυλῆς καὶ βενιαμίτιδος τ ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ σταθεῖσας εἰς ἑκατοντάρχους κατέστησε. πέμψας ἧ καὶ πρὸς τ τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα μισθῶται δέκα μυριάδας ὁπλιτῶν, τάλαντον ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς ἀμαληκιτῶν ἔθνεσι ἐ ἰδουμαίοις καὶ γαβιλιτῶν ὁπισταπέυσασθαι πόλεμον τε πρὸς τ στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τ τ ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπολῦσαι συνεβούλευσεν. εἰ γὰρ ἀσεβῶν, ἧ γὰρ θεὸν ἥξειν αὐτῷ προλέγῃ χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις. προεἰσομένῳ ἧ τῷ πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνιζόμενον δεδιὼς τῷ θεῷ. δυσφορήσαντος ἧ τὸ βασιλέως ὅτι τῷ ὀφειλὼν τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς ἰσραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ θεῷ δοκεῖ, χρήματα δ' αὐτοῦ πολλὰ παρ' αὐτοῦ γενήσεσθαι. ἐ τοὺς μὲ ὀπολύει, χαλεπῶς ἧ μισθὸν εἰπών· αὐτὸς ἧ μὲ τῆς οἰκείας δυνάμεως ὅτι τὰ προειρημένα τῷ ἐθνῶν ἐσφέρουσι. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲ ἀπέκτεινε, ζωντας ἔλαβεν, οὓς ὅτι τὸν μεγάλων ἀγαγὼν πέτραν, ἥπερ ἔστιν ὅτι τὸν ἀραβίαν, ἐπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν. ἀπήγαγέ τε λείαν πολλὴν καὶ πλοῦτον ἄφθονον ἐκ πάντων ἐθνῶν. ἀμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῷ ἰσραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθοσάμενος, ἀγανακτήσαντες ὅτι τούτῳ, ἐ νομίσαντες ὕβρει εἰ ἧ ἀπόλυσιν, ἐ γὰρ αὐτὸ παθεῖν μὴ κατεγνωσμένους, ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν ἧ χώραν, καὶ πολλὰ μὲ ἔλαβον ἐπιζύγια, χιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν. ἀμασίας ὁ τῇ νίκῃ ἐ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθείς, ἧ μὲ τοῦτον ἄγιον αὐτῷ θεὸν γενόμενον, εὐφορᾶν ἤρξατο. ὡς δ' ἐκ τ ἀμαληκιτῶν

χώρας

χώρας ἐνόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελ- A
θὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, θαυμάζειν ἔλεγεν εἰ τούτοις
ἡγεῖται θεοῖς, οἵτινες τοὺς ἰδίους, παρ' οἷς ἐτιμῶντο μηδὲν ὠ-
νησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τοὺς ἐκείνοις, ἀλλ' ὑπ'
εἰδὼν πολλοὺς τε αὐτῷ ἀπολλυμένους, καὶ τοῖς αἰχμα-
λωτισθέντας. κακομοίρας γὰρ εἰς Ἱεροσόλυμα τούτῳ τῷ
τρόπῳ, καθὼς αὖ τις τῶν πολεμίων τινὰς ζωγρήσας ἤγα-
γε. τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν
ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτῷ κολάσειν, B
εἰ πολυπραγμονήσει. καὶ ὁ μέν, ἡσυχάζειν ἔφη. ὑπὲρ ἀμε-
λήσων δ' ὧν ἐπεχείρησε νεωτερίζων τὸν θεὸν προσύ-
λεγεν. ἀμασίας δέ, κατέχειν αὐτὸν ὅτι τῆς δυσραξίας ἐ-
δυσάμενος, εἰς ὠφέλειαν τοῦ θεοῦ λαῶν εἰς αὐτὸν ἐξύβρι-
ζεν, ἀλλὰ φρονηματισθείς, ἔγραψεν ἰάσῳ τῷ τῶν Ἱερο-
σολυμιτῶν βασιλεῖ, κελεύων ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πάντι τῷ
λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ,
Δαβὶδ καὶ Σολομῶνι. ἢ μὴ βουλόμενον δίγνωμονεῖν εἰ-
δέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς κριθησόμενον. αὐτέγραψε C
δὲ ὁ ἰώασος τάδε. βασιλεὺς ἰώασος βασιλεῖ ἀμασίᾳ. ἦν
ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει κυπάρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄ-
κανος αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισσον ἐπεμψε μνησθεὶς
τῆς θυγατρὸς αὐτῆς πρὸς γάμον τῷ παιδί. μετ-
αξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρερχόμενον κα-
τεπάτησε τὴν ἄκανον. τοῦτο οὖν ἔσται σοι παράδειγμα
τοῦ μὴ μείζονα ἐφιέσθαι, μηδ' ὅτι τὴν πρὸς ἀμαλη-
κίτας μάχην εὐτύχησας, ὀλίγην γανυόμενος σαυ- D
τῷ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου κινδυνώσεις ὄπαππον. ταῦτα δὲ
ἀκούσας ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τὴν τοῦ σχήματος παρ-
ῳώθη, τοῦ θεοῦ παρορμῶντος αὐτὸν οἶμαι πρὸς αὐτήν,
ἵνα τῷ παροινηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ἀπολάβῃ. ὡς
δ' ἐξῆλθε μὴ τῆς δυνάμεως ὅτι τὸν ἰώασον, καὶ συνά-
πτειν μάχην ἔμελλον, τὸ ἀμασίου στράτευμα φόβος
ἀφνίδιος ἐκ κατάπληξις οἵαν θεὸς εἰκὸς ἦν πέ-
μπουσιν, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. καὶ πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, διέ-
σπαρέντων ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῷ, μονωθέντα τὸν ἀμασίαν, E
λαφυρίων συμβαίνει πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον.
ἠπείλησε δ' αὐτῷ θάνατον εἰ μὴ πείσειε τοὺς Ἱεροσο-
λυμίτας ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μὴ δ'
ὁπλίτας εἰς τὴν πόλιν. καὶ ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης ἐκ
θεοῦ τὸ ζῆν δέους, ἐποίησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον.
ὁ δ' ἀκούσας τὸ τεῖχος ὡς τὸ τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ'
ἅρματος εἰσήλασε διὰ τοῦ ἀγκοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα τὸν F
ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριος τε τούτῳ τῷ τρό-
πῳ γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων, τοὺς τοῦ θεοῦ θησαυροὺς
ἀνείλετο, καὶ ὅσος ἦν τῷ ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν
τοῖς βασιλείοις ἐξεφόρησε. καὶ ὕστερον αὐτὸν ἀπολύσας
τῆς αἰχμαλωσίας, ἀνέζωσεν εἰς εὐημερίαν. ταῦτα
δὲ ἐγένετο περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ
δεκάτῳ τοῦ ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα ἐπιβουλ-
λευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς Λάχεσαν πό- G
λιν, ἀναιρεῖται δ' ὑπὸ τῶν ἐπιβέλων πεμψάντων ἐκεῖ
τοὺς ἀποκτενοῦντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν σῶμα κομίσαν-
τες εἰς Ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. κατέσχε δ' ὁ ἅπας ἀμασίας τὴν βίον, ἀπὸ τοῦ νεωτερισμοῦ τῆς
πρὸς τὸν θεὸν ὀλιγωρίας, βιώσας μὲν ἔτη τέτταρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐννέα καὶ εἴκοσι.

numina. Quamobrem à propheta conuentus est, mirari se dicente si hos deos crederet, qui cultoribus suis nihil opis afferre valuerint, nec eos ab Hebræorum virtutes præstiterint, sed tanquam ad se non pertinétes cædi & captiuos trahi passi sint. quin & ipsos belli iure abductos inter reliquam captiuorum turbã Hierosolyma peruenisse. Rex his verbis ad iram percitus iussit illum hac de re esse quietum, minatus supplicium si negotiis alienis miscere se pergeret. tũ ille se quidem quieturum dixit, Deum tamẽ vltorem huiusmodi nouitatibus non defore. Nec multo pòst Amasias felicitatem suam, cuius tamen autorem Deum non agnoscebat, nõ capiens, sed fastu inflatus, scripsit Ioæ regi Israelitarum, vt ipsius imperata faciat cum suo populo, sicut antehac idem populus maioribus eius Dauidi, & Solomoni paruit: quòd si nolit vltro facere officium, bello esse decernendum de imperij iuribus. Ad hoc Ioas in hæc verba rescripsit. Rex Ioas regi Amasiæ. Olim in eodem monte Libano cupressus erat & carduus: hic à cupresso filiam petiit filio suo dari coniugem. Interim bestia quædam superueniens cõculcauit carduum. Hoc exemplum te moneat, ne maiora quàm par est appetas, néve propter recentem de Amalecitis victoriam elatus, & te & regnum tuum incertæ committas aleæ. His lectis Amasias magis etiam ad bellum concitatus est, Deo, sicut fas est credere, instigante, vt tandem meritas impietatis pœnas exolueret. Vbi verò in conspectum hostium venit, instructa vtrinque acie, tantus repentè pauor ac consternatio diuinitus milites eius inuasit, vt priusquàm manus conferrentur, iam terga verterent: & aliis aliò diffugientibus, desertus à suis Amasias in hostis potestatem veniret: qui mortem illi minatus est, nisi efficeret, vt Hierosolymitæ apertis portis se cum victore exercitu admitterent. ea necessitate & vitæ amore adactus persuasit ciuibus vt hostem reciperet. At ille dirutis ad trecentorum cubitorum spaciũ mœnibus, curru per id intestitium triumphabundus inuectus est, captiuum præ se agens Amasiam: & hoc modo factus vrbis dominus, Dei thesauros abstulit, & quicquid auri vel argenti in regia repertum est, totum asportauit: ac tum demum demisso rege reuersus est Samariam. Hæc Hierosolymitis contigerunt anno regni Amasiæ decimo quarto. Appetitus tandem amicorum insidiis fugit in vrbem Lacheis: nec tamen euasit, illuc quoque insecutis insidiatoribus, à quibus interfectus est. Corpus Hierosolyma relatum, & regia magnificentia funeratum est. Tam miserum autem exitum habuit propter nouatas religiones & pietatis contemptum post exactum annum vitæ quinquagesimum, regni verò vicesimum nonum, Ozia filio regni successore.

CAP. XI.

Quomodo Ozias vicinas gentes subegerit.

Κεφάλαιον ια΄.

Ως ὀζίας τὰ πλείω ἔθνη ὑχυρώσατο.

XI. DEcimoquinto autem anno regni Amasiæ Hieroboamus Ioæ filius apud Israelitas
4.Reg.14. regno potitus est, quod per annos quadraginta obtinuit in eadem qua maiores eius Samariæ regia. Hic rex cùm esset vehementer impius, totúsque idolis deditus, nihil sibi non permittens, Israelitis etiam innumeras calamitates attulit. Ei propheta Ionas prædixit, quòd deuictis Syris ditionem suam esset ampliaturus, prolatis eius terminis ad septentriones vsque Amathen vrbem, ad meridiem verò vsque Asphaltitem lacum. his enim olim terminis Chananæa terra finiebatur, iuxta Iesu imperatoris definitionem. quo oracvlo excitatus Hieroboamus, totos eos tractus ademptos Syris ad suum regnum addidit, nihil fallente Ionæ vaticinio. Sed quoniam pollicitus sum me bona fide res Hebræorum prodituru̇m, nō dissimulabo quid de hoc propheta in sacris codicibus inuenerim.
Iona 1. Iussus enim à Deo proficisci in regnum Nini, & illic prædicare, quòd imperium illud perituru̇m esset, non ausus est hoc facere: sed putans se posse Deum effugere, conscenso apud Ioppē nauigio petebat Tarsum Ciliciæ: exorta autem vehementi tempestate, ita vt periculum esset ne nauis mergeretur, gubernator & nautæ, atque ipse etiam nauclerus vota pro incolumitate faciebant: Ionas verò solus operto capite iacebat, nihil quemadmodum alij faciens. cúmq; turbantibus procellis fluctus magis ac magis crescerent, suspicati aliquem è vectoribus esse in causa, decreuerunt sortitò quærere quisnam ille sit. quo facto, sors prophetæ obtigit. percōtantibus quisnam esset, vel quid haberet negotij, ait se Hebræum esse, & prophetam Dei maximi, consuluitque vt ipsum in mare iacerent, si vellent præsens periculum euadere: se enim esse propter quem tempestas sæuiat. At illi primùm quidem non audebant hoc facere, impium facinus ducentes, hominem hospitem, qui vitam suæ fidei concredidisset, in tam manifestum exitium mittere. tandem vrgente periculo & nauim tantùm non mergente, partim prophetæ autoritate, partim suopte metu compulsi, in mare eum proiiciunt. Et tēpestas quidem sedata est, Ionam autem ferunt à ceto deuoratum post triduum in Euxinum pontum reuomitum, viuum & toto corpore illæsum. vbi impetrata à Deo erratorum venia, ad Nini vrbem profectus est, & cùm in loco vnde exaudiri poterat constitisset, prædicauit quòd paulo pòst amissuri essent imperium Asiæ: & cum hoc dicto abiit. Hæc de eo sic retulimus, vt inuenimus in commentariis. Hieroboamus autē exactis feliciter in suo principatu XL. annis mortuus apud Samariam sepelitur, Zacharia filio
4.Reg.14.15 successore. Ozias itē successit Amasiæ anno regni Hieroboami decimoquarto, & apud Hierosolyma duabus tribubus præfuit, natus ma-

Διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς ὀζίας ζωὸμα. πεντεκαιδεκάτῳ ἔτει τ ἀμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῆς ἰουδαίας ἰωάσου υἱὸς ἱεροβόαμος ἐν σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα· ἔτους ὁ βασιλεὺς, τὰ μὲν εἰς τ θεὸν ὑβριστὴς ἦ καὶ δεισιδαίμονος δ' ἦν ἐς ἄγαν ἐγένετο, εἰδώλα τε σεβόμενος, καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχρᾶν ἔργοις, τὰς τ λαοῦ τ ἰουδαίων, μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτῳ προεφήτευσέ τις ἰωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοῖς σύροις αὐτὸν κρατῆσαι τ ἐκείνων δυνάμεως, & πλατυῦναι τ αὐτοῦ βασιλείαν, τοῖς μὲν κατ' τ ἄρκτον μέρεσιν, ἕως ἀμάθης πόλεως, τοῖς δ κατ' τ μεσημβρίαν, ἕως τ ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τ χαναναίας ἦσαν, καθὼς ὁ στρατηγὸς ἰησοῦς προὔθετο. στρατεύσας οὖν ὅπῃ τοῖς σύροις ὁ ἱεροβόαμος, καταστρεψάμενος πᾶσαν αὐτοῦ τ χώραν ὡς προεφήτευσεν ἰωνᾶς. ἀναγκαῖον δ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῆς προγμάτων ἱστορίας ὑπεκτιθέμενος, ὅσα κατ' αὐτὸν τὸν προφήτην τοῦτον εὗρον ἐν ταῖς ἁγίαις βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. καλυθεὶς γὰρ ὅθεν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν νίνυ βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γνώμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τ ἀρχὴν ὀπολέσει, δείσας οὐκ ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν θεὸν, εἰς ἰόπην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβαὰς, εἰς ταρσὸν ἔπλει τῆς κιλικίας. ὑπολαμβάνει δ χειμῶνος σφοδροτάτου & κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται & ὁ κυβερνήτης, καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος, δύχας ἐποιοῦντο χαριεῖσθαι εἰ ἀφαιροῖντο τ θάλασσαν. ὁ δ ἰωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὧν τοῖς ἄλλοις ἐώρα ποιοῦντας, μιμούμενος. αὐξόντος δ' ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γιγνομένης ὑπὸ τ πνευμάτων τ θαλάσσης, ὑπονοήσαντες ὡς ἐνδέχεταί τινα τῆς ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνέθεντο κλῆρον, τοῦτον ὅς τις ποτ' εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων οὖν ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων τε πόθεν τε εἴη καὶ τί μετέρχοι, τὸ μὲν γένος ἔλεγεν, ἑβραῖος εἴη, προφήτης δ τοῦ μεγίστου θεοῦ. συνεβούλευεν οὖν αὐτοῖς εἰ θέλοιεν ἀποδρᾶσαι τ παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος, αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δ, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων κρίνοντες ἀσέβημα εἶναι ξένον ἄνδρα καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὰν ἥκειν ἀπώλειαν ἐκείνην. τελευταῖον δ' ὑπερβαλλομένης τοῦ κακοῦ, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος βαπτίζειν τ σκάφους, ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου τοῦ περὶ τ ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τ θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἐξαλήν. τὸν δ, λόγος ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα ξηρὰς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν εὔξεινον ἐκβεβαθηκέναι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ θεοῦ δηθείς, συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῆς ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν νινάου πόλιν. καὶ στὰς ἐπὶ πολὺ ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάλιν ἀποβαλεῖσι τὴν ἀρχὴν τῆς ἀσίας, καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δ τὴν προῦσαν διήγησιν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην. ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μετὰ πάσης δυσδαιμονίας τὸν βίον διήγαγεν, & ἀρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. & θάπτεται μὲν ἐν σαμαρείᾳ. διαδέχεται δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν, ὁ υἱὸς ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δ τρόπον καὶ ὀζίας ὁ τοῦ ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον προς τοῖς δέκα βασιλεύοντος ἱεροβοάμου, τ δύο φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν ἱεροσολύμοις,

μητρὸς

μητρὸς αὐτῶ, ἀχίας μὲν τοὔνομα, ἀστὴς ἦ τὸ γένος. ἀγαθὸς A
δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, & μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι
τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος ἦ καὶ
ἐπὶ παλαιστινοὺς, νικήσας μάχῃ, πόλεις αὐτῶν ἔλαβε
καὶ κράτος, ἐτὶ καὶ ἀμμίαν, καὶ κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τεί-
χη. μετ' ἦ ταύτην ἐστράτευσεν ἐπὶ τοὺς τὴν αἰγύπτῳ
γειτνιῶσιν ἄραψι. καὶ πόλιν κτίσας ἐπὶ τ' ἐρυθρᾶς θα-
λάσσης, κατέσκεσεν αὐτὴν φρουρὰν. ἔπειτα τοὺς ἀμμα-
νίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρους αὐτοῖς εἰσάξας τελεῖν, B
καὶ πάντα μέχρι τ' αἰγυπτίων ὅρων χθρωσάμενος, τ' ἱε-
ροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τὸ λοιπὸν τ' ἐπιμέλειαν. ὅσα
γὰρ τ' τείχων, ἢ ὑπὸ τ' χρόνου κατέβλητο, ἢ ὑπὸ τ' ὀλι-
γωρείας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, ταῦτα τε ἀνῳκοδόμη-
σε καὶ κατεσκεύασεν, ὅσα τε ἐν κατεσκαμμένοις, ὑπὸ τ' τῶν
ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως ὅτε τ' πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχ-
μάλωτον τ' ἀμασίαν εἰσῆλθεν εἰς τ' πόλιν. πρὸς τοῖς οἰκο-
δόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς πεντήκοντα πηχῶν καθ'
ἕκαστον. καὶ φρέατα δ' ὑπερέτεινε τοῖς ἐρήμοις χωρίοις. C
πολλοὺς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἐν δ' αὐτῷ καὶ ὑποζυ-
γίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρόν τι πλῆθος. φύ-
σεως γὰρ ἐν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργικὸς δ' ὢν σφό-
δρα τ' γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντοδαποῖς
πηλίκων ἀπέρμασι. στρατιὰς δ' εἶχεν ἐπιλέκτους πρὸ
αὐτοῦ μυριάδας ἑπτὰ καὶ χιλιάκοντα. ἦσαν δὲ καὶ
ταξίαρχοι καὶ χιλίαρχοι γενναῖοι καὶ τ' ἀλκὴν αὐτοῖς παρ-
έσχε, τ' ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγα τὴν D
ὅλην στρατιὰν & ὥπλισε, ῥομφαίαις δορὶ ἑκάστῳ, καὶ θυ-
ρεοῖς καὶ θώραξι χαλκοῖς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας. ἔτι δὲ
& πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκίας
κατεσκεύασε. πετροβόλα τε καὶ δορυβόλα & ἁρπάγας,
καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια. γαυρούμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντά-
ξει & θράσει, διεφθάρη τ' διάνοιαν ὑπὸ τῦ τύφου,
καὶ χαυνωθεὶς θνητῇ φύσει τ' ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅ-
παντα ἄφρονος τ' χρόνον ἰσχύος ὠλιγώρησεν. αὐτὸς δ' E
ἐπὶ μὲν τ' θεὸν εὐσέβεια, καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα. ὤλι-
σθεν δ' ὑπ' ὑπερηφανίας, καὶ κατηνέχθη πρὸς τὰ τῦ
παρόντος ἁμαρτήματα. πρὸς ἃ πρὸ ἐκείνου ἡ τῶν ἀγαθῶν
λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων, ἃ συνη-
θίζετο προσλῶσα καλῶς αὐτῷ ἠγάλλυ. εἰσιὼν δ' ἡ-
μέρας ἑβδόμης, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἄγουσιν, εἰς τὸ
ἐπιτήδειον σολὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέμενος ἐπιθυσιάσων
ἐπὶ τ' χρυσῦ βωμοῦ τῷ θεῷ. τῦ δ' ἀρχιερέως ἀζαρίου, F
ὄντων σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν ἃ
μὴ ἔξον ἐπιθύειν εἶπον. μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν
τοῖς ἐκ τ' ἀαρῶνος γένους. καταβοώντος γ' ἐκείνου καὶ μὴ
παρανομεῖν εἰς τ' θεόν. ὀργισθεὶς, ἠπείλησεν αὐτοῖς
θάνατον, εἰμὴ τλὴ ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δ', σεισμὸς
ἐπλόησε τ' γῆν μέγας. καὶ ῥῆξαι τὸν ναὸν, φέγγος ἡ-
λίου λαμπρὸν ἐκέλαμψε, & τῇ τ' βασιλέως ὄψει προ-
σέπεσεν. ὡς τῷ μὲν δίκαιος λέπρα ἐπιφανεῖν, πρὸ δὲ
τ' πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ ἐρωγῇ τ' ὄρους ἀπορρα-
γῆναι τὸ ἥμισυ τῦ καὶ τ' δυσμὰς, καὶ κυλισθὲν πεσόντας G
σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι. ὡς τάς τε πα-
ρόδους ἐμφραγῆναι, καὶ τοὺς βασταδίσους τοὺς βασι-
λικούς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένην τὴν ὄψιν τῦ βα-
σιλέως ὑπὸ τ' λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἐφεστῶτά τε αὐτῷ
τλὴ συμφορὰν, καὶ ἐπέλθοντ' ἐκείνῃ τῆς πόλεως, ὡς
ἐναγῆ. ὁ δ' ὑπ' αἰσχύνης τῦ συμβεβηκότος δεινῶ καὶ τῦ μηκέτ' αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ καλούμενον ἐποίει,

tre Achia, ciue & ipsa Hierosolymitana. Hic erat natura bonus ac iustus, & magnanimus, prouidendíque rebus solers & industrius. is suscepta expeditione in Palæstinos, prælio victor vrbes eorum vi cepit, Gittam & Iamniam & earum mœnia diruit. alia deinde expeditione duxit in Arabas Ægypto vicinos: & condita vrbe ad mare rubrum, præsidium in ea posuit. post hæc Ammanitis subactis, tributóque genti præfinito, & omnibus locis vsque ad Ægypti terminos in potestatem suam redactis, in posterum ad curam vrbis se contulit. quicquid enim mœnium vel vetustate labefactum erat, vel superiorum regum incuria, totum instaurauit: atque eam etiam partem, quam Israelitarum rex Amasia patre huius capto diruerat, quando vrbem victor ingressus est. his addidit non paucas turres cētum quinquaginta cubitorum altitudinis & arces aliquot in locis minus frequentatis ad tutelā dispositas: aquæ ductus quoque non paucos extruxit. habuit etiam iumentorum aliarumque pecudum infinitam penè multitudinem, quòd regio esset apta pascuis. cúmque admodum esset agriculturæ studiosus, terram variis arborum cæterarúmque plantarū generibus excoluit. habuit præterea selectorū militū trecenta septuaginta millia, quibus præerant centuriones ac tribuni viri generosi & inuicto robore præditi ad duo millia numero: edocuitque exercitum phalangis ordinē struere in aciem, & arma singulis distribuit, gladios, clypeos, & thoraces æreos, arcus etiam & fundas. præterea machinas fecit multas ad expugnanda oppida, quibus vel saxa vel tela emitteret, harpagones quoque & alia instrumenta his similia. Dumque in his studiis & paratib⁹ versatur, corruptus est arrogantia, & inflatus mortali potentia, immortalem illam ac sempiternā cœpit non magnificare, nec religionis nec pietatis admodum obseruans, ita vt ad paternam impietatem videretur proclitior, ad quam & ille prolapsus fuerat, quòd fortunæ fauorem & perpetuos successus in rebus maximis moderatè ferre nesciret. Et cùm veniisset solennis festi celebritas, sumpto sacerdotali habitu, ingressus templū ad aureum altare Deo suffitum facturus, astitit. Accurrit eò mox Azarias pontifex octoginta sacerdotum globo stipatus, & regem cōpescuit, vociferans ac negās hoc illi fas esse, sed solis sacerdotibus datum suffire, qui sint ex Aaronis genere. iubebátque vt exiret, & Deū talibus factis prouocare ad iram desineret. Tum rex commotus mortem illis ni quiescerent minatus est: & ecce tibi terra vehementer concutitur, fissóque supernè templo ràdius solis os regis improbum ferit, quod cuestigio lepra cōtactum est. accessit huic & aliud prodigium, quòd eodem terræmotu ante vrbem in loco qui dicitur Eroge, dimidium montis ad Occidentem vergentis reuulsum, per quatuor stadia volutū, obiectu demum Orientalis mōtis constitit, obstructa via publica, & oppressis ruina hortis regiis. Sacerdotes verò postquā in facie regis leprā animaduerterunt, diuinitus inflictā ei plagam indicauerunt, & vt tanquā pollutus & im-

puratus vrbe cederet admonuerunt. at ille pudore calamitatis iam modestior, paruit, superbiæ cum impietate coniunctæ tam miserabili pœna mulctatus. & cùm aliquandiu priuatus extra vrbem vixisset, filio Iothamo rempub. administrante, mœrore tandem cõfectus obiit anno ætatis sexagesimo octauo, regni quinquagesimo secundo, sepultúsque est in suis hortis in monumento solitario. Israelitarum autẽ rex Zacharias Hieroboami filius vix sexto regni mense exacto, ab vno è suis purpuratis per dolum occiditur. Selesmus is fuit Iabesi filius, qui occupata vacua Zachariæ cæde regia, trigesima pòst die malè partum regnum malè perdidit. Manaemus enim dux exercitus, qui per id tempus apud Thapsam vrbem erat, audito Zachariæ casu, cum omnibus copiis properè venit Samariam, & prælio victum Selesmum interfecit: dein autoritate propria sumptis regni insignibus, Thapsam cum exercitu victore profectus est. oppidani verò obfirmatis portis noluerunt regem admittere. at ille vt in defectores sæuiens totum circumquaque agrum vastauit, & postremò vrbẽ quoque vi cepit: & quòd esset Thapsensibus infensus, omnes ferro confecit, ne teneræ quidem ætati parcens, & nihil sibi ad extremam crudelitatẽ reliquum faciens. quæ enim ne in barbaros quidem deuictos perpetrare fas fuerit, ea in sui generis homines sibi permisit. nec mitior fuit postea toto decẽnio quo Israelitis præfuit. petitus deinde bello ab Assyriorum rege Phullo, non ausus est cum eo in certamen descendere, sed pactus mille talẽtis argenti, maturè se ab ea vexatione redemit. hãc summam Manaemo populus contulit. exactis x. drachmis in singula capita. Nec multò pòst mortuus, Samariæ sepultus est, Phaceia regni hærede relicto. is patri crudelitate persimilis, duobus tantùm annis regnauit: quibus exactis in conuiuio cum amicis trucidatus est, insidiis Phaceiæ tribuni, qui Romeliæ fuit filius. obtinuit autẽ hic Phaceias principatum annis xx. dubium impius magis an iniustus. Huius tẽpore Theglaphalassar Assyriorum rex Israelitas aggressus, subacta Galadica regione, & quicquid trans Iordanem colitur, vicináque Galilæa, & Cydida, & Asora, colonos abstractos in suum regnum traduxit, de quo hoc loco hactenus. Porrò Iothamus Oziæ filius regnauit in tribu Iuda & Hierosolymorũ regia, natus matre vrbani generis nomine Ierasa. Huic regi nulla virtus defuit, erga Deum pio, iusto erga homines, & reipub. studioso. quicquid enim instauratione opus habebat, diligenter sarciẽdum curauit. in templo vestibulum refecit & porticus mœnium partem labantẽ restituit, & additis magnis ac firmis turrib⁹ communiuit. Ammanitas etiã prælio deuictos tributa pendere coegit, annua talẽta cẽtũ & tritici coros decies mille, & totidẽ hordei. In tãtúmque regnũ auxit, vt tã domi felix esset, quã foris formidabilis.

τῆς ἰδίας ἀνθρωπίνης ἀγνοίας καὶ τῆς ἐξ ἐκείνου εἰς τὸ θεὸν ἀσεβείας ταλαίπωρος ἔτι καὶ οἰκτρὰ ὑπομείνας δίκας. Χρόνον μὲν τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτου τὸν βίον ζῶν, τοῦ παιδὸς αὐτῷ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος, ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας ἀπέθανεν, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα. τέκνων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκπνεύσαντος δὲ μόνος, ὃν ἐκ τῆς ἑαυτῆς κήπους. ὁ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἓξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινός, σαλούμου τοὔνομα, ἰαβήσου δὲ υἱοῦ. ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, ἐπὶ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὸν κατέσχε ἑκατόν. ὁ δὲ στρατηγὸς μαναήμης κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἅρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦκεν εἰς σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἀναιρεῖ τὸν σάλουμον. καὶ βασιλέα καταστήσας ἑαυτὸν, ἐκεῖθεν εἰς θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλοῖς κλείοντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὸν πάντα ἐξεπύρωσε χώραν καὶ τὴν πόλιν καὶ κρατῶν λαμβάνει πολιορκίᾳ. φέρων τε χαλεπῶς ὅτι τοῖς ὑπὸ τὸν θαψιατῶν προσχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσαντο, μηδὲ νηπίων φεισάμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν καὶ καταφρόνησιν ἐκ δὲ ἀγριότητος. ἃ γὰρ οὐδὲ τοῖς ἀλλοφύλων τινὰς σὺν γνώσει δράσειαν ἀθλίως ζημιούμενοι ὑποχείριοι, ταῦτα τοῖς ὁμοφύλοις ἔτεσι εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τοῦ τρόπου τούτου ὁ μαναήμης ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν φύλλου τὸν ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπιστὰ τοῖς ἀσσυρίοις. πείσας γὰρ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνιόντες τὸ πλῆθος μαναήμῳ, φέρειν κατὰ κεφαλὴν δραχμὰς πεντήκοντα. τελεσάντων δὲ μὴ ταῦτα, κινδυνεύσαι μὲν ἐν σαμαρείᾳ. καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν φακείαν δι' ἀδόκητον. ὃς τὴν τοῦ πατρὸς κατάκλησιν ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἦρξεν. ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, φακείου τινὸς ὃς αὐτῷ χιλίαρχος ὑπεβουλεύσαντος αὐτῷ, παῖς δὲ ῥομελίου. κατέσχε δὲ οὗτος ὁ φακείας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, καὶ ἀσεβὴς τὰ εἰς θεὸν καὶ ἄδικος. ὁ δὲ τῆς ἀσσυρίων βασιλεὺς θεγλαφαλάσαρ τοὔνομα, ὅπως εὐτυχήσῃ τοῖς ἰσραηλίταις. καὶ τὴν τε γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν τὴν γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ κύδισσαν, καὶ ἄσωρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῶν ἀσσυρίων βασιλέως, ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω. ἰούδαμος δὲ ὁζίου παῖς, ἐβασίλευσε τῆς ἰούδα φυλῆς ἐν ἱεροσολύμοις, ᾗ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ ἱερούσης. οὗτος ὁ βασιλεὺς οὐδεμιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν θεὸν, δίκαιος δὲ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ὑπῆρχεν. ὑπομελὴς δὲ περὶ τὴν τοῦ πόλιν. ὅσα γὰρ ὑπισχνεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξεργάσατο. σοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἱδρύσας καὶ περιβόλαια. τὰ δὲ καταπεπτωκότα τοῦ τείχους ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ εὐσταλεῖς οἰκοδομήσας. καὶ τὴν ἄλλων εἴ τι καὶ τὴν βασιλείαν ἠμελεῖτο, πολλὴν ὑπεροφὴν ἐποιεῖτο, στρατιώσας δὲ καὶ ὅπλα τοὺς ἀμμανίτας καὶ κρατήσας αὐτῶν ἐν τῇ μάχῃ, ἐπέταξεν αὐτοῖς φόρους καὶ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. αὔξησε δὲ ἅπασαν τὴν βασιλείαν, ὡς τὰ ἀκαταφρόνητον αὐτὴν ἐκ τοῦ πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

ὧν

λῶ δέ τις κῆ τοῦτον τ' καιρὸν προφήτης ναοὺμος τοὔνο- A
μα, ὃς περὶ τ' ἀσσυρίων καταστροφῆς κῆ τ' νίνυ προφη-
τεύων ἔλεγεν ὅτως. ἔσαι νινύας κολυμβήθρα ὕδατος
κινεμένη, ὅτως δ' ὁ δῆμος ἅπας ταραττόμενος, κῆ κλυ-
δωνιζόμενος οἰχήσε) φεύγων λεγόντων πρὸς ἀλλή-
λους, ϛῆτε δ' μείνατε, κῆ χρυσὸν αὐτοῖς κῆ ἀργύριον ἁρ-
πάσατε. ἔσαι δ' ὑδρὶς βυθισόμενος. σώζειν γὰρ αὐτὴν ἐ-
θελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα. δεινὴ γὰρ
αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἔσται δ' θρῆνος, πάρεσίς τε τῆ B
μελῶν, αἵ τε ὄψεις ὑπὸ τοῦ φόβου μέλαιναι τελέως αὐ-
τοῖς γλήσουσ). ποῦ ἦ ἔσαι τὸ κατοικητήριον τῆ λεόντων
κῆ ἡ μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ θεὸς νινύα, ὅτι ἀφα-
νίσω σε, κῆ οὐκέτι λέοντες ἐκ σοῦ πορεύσονται ὅπλα ἄξουσι
τῆ κόσμῳ. κῆ ἄλλα ἦ πολλὰ πρὸς τούτοις, ἃ προφή-
τευσεν ὄφθη ὁ προφήτης περὶ νινύης, λέγειν οὐκ ἀναγ-
καῖον ἡγησάμην. ἵνα ἦ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὀχληρὸς
δόξω, παρέλιπον. συνέβη ἦ πάντα τὰ προφητηθέντα
περὶ νινύης, μῆ ἔτη ἑκατὸν κῆ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν C
οὖν τούτων, ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιβ'.

*Ως στρατεύσαντος Ἀράσου ὁ δαμασκοῦ βασιλεὺς ὀθὶ ἱεροσολυ-
μίτης ἰωάσ ἔλαβεν αχάζιος τὴν βασιλείαν τὴν βασιλέα ἀσσυ-
ρίων ὀθὶ δαμασκὸν στρατεύσαι.*

Ὁ δ' ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἓν κῆ τεσ-
σαράκοντα, βασιλεύσας δ' ἓξ αὐτῆ, ἐκκαίδε-
κα θάπτε) δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις. ἔρχεται δ' D
εἰς τ' υἱὸν αὐτοῦ αχάζιον ἡ βασιλεία, ὃς ἀσεβὴς ἅτος εἰς
τ' θεὸν γινόμενος, κῆ τοὺς πατρίους ὠβδιβὰ νόμους, τοὺς
ἰσραηλιτῆ βασιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν ἱεροσο-
λύμοις ἀνασήσας, κῆ θύων ἐπ' αὐτῆ τοῖς εἰδώλοις,
οἷς κῆ ἴδιον ὁλοκαύτωσε παῖδα, κῆ τὰ χαναναίων ἔθη,
καὶ τούτοις ἄλλα ὠβδιβλήσια διεπεράσατο. ἔχοντος
δ' ἔτος καὶ μεμψύστος, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆ
σύρων καὶ δαμασκηνῶν βασιλεὺς ἀράσης, κῆ φακείας
ὁ τῆ ἰσραηλιτῆ. φίλοι γὰρ ἦσαν. ϛ συνελάσαντες αὐ- E
τοῖ εἰς ἱεροσόλυμα, ὀθὶ πολιὸρκουν χρόνον
δ' ἀπὸ τῆ τειχῶν ὀχυρότητα μηδὲν ἀνύοντες. ὁ ἦ τῆ
σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θα-
λάσσῃ πόλιν ἠλάθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ὑποκτείνας,
ἐγκατῴκησεν αὐτῇ σύριος. τοὺς δ' ἐν τοῖς φρουρίοις
ὁμοίως κῆ τοὺς πέριξ ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν
πολλὴν ἀπελάσας εἰς δαμασκὸν, μῆ τῆς στρατιᾶς
ἀπέζουξεν. ὁ ἦ τῆ ἱεροσολυμιτῆ βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς F
σύριος ἐπ' οἴκου πεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξίωμα
χος εἶ) τῆ τῆ ἰσραηλιτῆ βασιλεῖ, τὴν δύναμιν ἐπ'
αὐτὸν ἐξήγαγε, καὶ συμβαλὼν ἐνικήθη κῆ μιῶν τῷ
θεῷ, ἐπ' ὀθὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτὸς πολλοῖς ἅμα καὶ
μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτὸ μυριάδες κατ' ἐκεί-
νην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῆ ἰσραηλιτῆ ἀπῃρέθησαν. ὧν
ὁ στρατηγὸς ζαχαρίαν τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβο-
λῇ τ' βασιλέως αχάζη, ἀμίας ὄνομα, καὶ τὸν ὕπερ-
τον τ' βασιλείας ἀπάσης ἐρεικάμ, κῆ τὸν τῆς ἰούδα φυ- G
λῆς στρατηγὸν ἔλκανα, αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ
τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, γυναῖκας καὶ παῖδας ἀ-
πήγαγον, ϛ πολλὴν λείαν ἁρπάσαντες, ἀνεχώρησαν
εἰς σαμάρειαν. ὠβήλας δέ τις ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ
πρὸ τῆ τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἐ δῶ τὴν οἰκείαν ἰσχὺν ἐδήλου γενέσθαι.

Hoc regnante propheta quidam extitit, Naumus nomine, qui de Assyriorum & Nini subuersione hæc verba vaticinatus est. Ecce Niniue piscina aquarum fluctuans, ita & populus eius omnis turbatus & fluctuans fugiet. dicentque, state, state, eripite aurum, eripite argẽtum. & nemo valet. mallent enim vitam seruare quã facultates. occupabit enim eos graue dissidium & lamentatio, & dissolutio membrorum, & facies eorũ præ pauore fient luridæ. Vbi erit posthac domicilium leonum, & mater catulorum leoninorum? Dicit tibi Niniue dominus: Delebo te, nec posthac amplius leones ex te egressi mundo imperitabunt. & alia multa de Niniue in hanc sententiam prophetauit, quæ nunc nõ est necesse repetere, alioquin molestus videri possem lectorem plus æquo onerans. Euenerũt autẽ omnia quæ de Niniue prædicta sunt, post annum cxv. Et de his quidem hactenus. XII.

Cap. XII.

Rase Damascenorum rege Hierosolymitas bello vexante, Achazes eorum rex coactus est Assyriorum regem in Damascenos immittere.

IOthamus autẽ è viuis abiit ætatis anno xli. cùm regnasset annos sexdecim: & quo in regius conditoriis depositus, regnum ad Achazen eius filium hæreditario iure peruenit. qui erga Deum impiissimus, omnium, & patriarum legum desertor, ad imitationem Israeliticorum regum se contulit, aras Hierosolymis erigens, & in eis idolis sacrificãs, quibus etiam propriũ filium holocautoma obtulit ritu Chananæorũ, & his similia multa perpetrauit. Hunc ita insanientem duo simul reges, Rases Damascenorũ & Phacies Israelitarum, bello aggrediuntur: erant enim amici & socij: & compulsum Hierosolyma multum diuque frustra oppugnauerũt, quòd vrbs esset munita egregiè. Interea Syriæ rex ad mare rubrũ Elam vrbem occupat, & necatis eius habitatoribus Syrorum coloniam eò deduxit. Multis item arcibus expugnatis, & magno Iudæorum numero interfecto, cum exercitu ex manubiis ditato domũ reuersus est. Hierosolymitanus autem rex postquam cognouit Syros abiisse domum, putans se Israelitarũ regi non inferiorem viribus, eduxit contra eum copias. & cùm irato Deo commisisset prælio propter tot impia facinora victus est. centum enim & viginti millia tunc ceciderunt de Hierosolymitarum exercitu. In eodẽ prælio Zacharias supremus dux Israelitarũ cũ Amia filio Achazæ cõgressus, superatũ occidit, & patri modo Ericã prætorianorũ præfectum adeptus interemit, & Elcanam tribus Iudæ copiarum ducem viuum in potestatem suam redegit, magnum præterea captiuorum vtriusque sexus numerum è Beniamitica tribu abegerunt, & opima præda ditati reuersi sunt Samariam. Obelas autem quidã qui in ea vrbe per id tempus propheta erat, occurrens illis ante mœnia, magna voce hanc victoriam non ipsorum virtute partã asseuerabat, 4. Reg. 16. XIII.

sed quòd Deus regi Achazæ iraſceretur. incu- A
ſabátque eos quòd non contenti præſenti feli-
citate, auſi ſint homines ex tribu Iudæ ac Be-
niamitica conſanguineos ſuos captiuos abduce-
re: & ſuadebat vt hos illæſos domum remitte-
rent. quod ni faciant, Deum ab illis pœnas exa-
cturum. poſt hanc admonitionem Iſraelitæ in
concionem conuenientes deliberant quid fa-
cto opus eſſet. Exurgens autem quidam magnæ
inter ſuos autoritatis, Barachias nomine, cum
aliis tribus, negabāt ſe paſſuros vt ciues ſui ca- B
ptiuos in vrbem introducerent, ne fortè om-
nes ex æquo diuina vltio perderet. ſatis eſſe præ
teritorum peccatorum, in quæ prophetæ cla-
mitent, etiamſi nulla noua accedat impietas.
His auditis milites, permiſerunt illos, quicquid
vellent, arbitratu ſuo agere. Tum prædicti viri
aſſumptos captiuos exemerunt vinculis, & cu-
ratis eorum corporibus, adiutos viatico remi-
ſerunt domum incolumes. nihilo minus qua-
tuor hi deduxérunt eos vſque Hierichuntem & C
vlterius, cúmque non longè abeſſent à Hiero-
ſolymis, repetierunt Samariam.

CAP. XIII.

Aſſyriorum rex vi expugnata Damaſco, & occiſo rege, populum traducit in Mediam aliis gentibus Damaſcum in coloniam deductis.

4. *Reg.* 16. 17. ACHazes autem rex hac clade ab Iſraelitis affectus, miſſa ad Aſſyriorum regem Theglaphalaſſarem legatione, auxilium ab eo petiit contra Iſraelitas & Damaſcenos atque Syros, magnam pecuniam illi pollicens, in præſens etiam magnifica munera mittendo. Quam legationem poſtquam audiuit, ipſe in auxilium Achazæ profectus eſt, & vaſtata Syria, expugnatáque Damaſco, Raſem quoque regem occidit. Damaſcenos verò in ſuperiorem Mediam populariter traduxit: & pro illis quaſdā Aſſyriorum gentes in agrum Damaſcenum repoſuit. E Iſraelitarum deinde terram populatus, multos ex ea captiuos comprehendit. Poſt Syros ad hunc modū tractatos, rex Achazes ſublato quātum erat auri & argenti in regiis theſauris, atque etiam in ipſo templo & donariis quotquot erant pulcherrima, hæc ſecum deferens venit Damaſcum, & ſicut antè pactus fuerat, omnia regi Aſſyriorum tradidit, actíſque pro beneficio gratiis reuerſus eſt Hieroſolyma. Erat autē hic rex tam ſtultus & incogitans, vt quamuis hoſtiliter cum Syris diſſideret, illorum tamen F deos colere non deſineret, ſed in eorū ceremoniis, tanquam victoriā inde ſibi pollicens, pietatém collocare pergeret. poſt cladem verò acceptam, Aſſyriorum venerari cœpit numina, quiduis potius adoraturus, quàm verum & à maioribus acceptum Deum, cuius indignatione vt tum vinceretur factum eſt. In tantum autem religionis contemptum prolapſus eſt, vt ſpoliatum priùs donariis templum clauderet, G ne illud ſolennibus ſacrificiis honorare liceret. poſt has inſanas impietates tandem moritur, cùm vixiſſet annos triginta ſex, & ex his regnaſſet ſedecim, relicto hærede Ezecia filio.

δλλ' ὁ θεὸς χόλον ὃν εἶχεν ἐπ' Ἄχαζον τ βασιλέα. κ) κατεμέμφετο, τῇ μ) δυσεφορίᾳ τῇ κατ' αὐτὸ μὴ ἀρκεθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας τοὺς ἐκ τ ἰούδα φυλῆς & βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβάλλετό τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς. ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δ) πᾶς ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τ ἐκκλησίαν συνελθὼν, ἐπεσκέπτετο περὶ τούτων, ἀναστὰς δέ τις βαραχίας ὀνόματι τῶν δοκιμωτάτων ἐν τῇ πολιτείᾳ, & ἄλλοι μετ' αὐτὸν ἓξ, ἔλεγον μὴ ὑπερίδειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τ πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τ θεοῦ. μέγα γὰρ ἀποχρῆν τὸ περὶ αὐτὸν ἡμᾶς ἁμαρτεῖν, ὡς οἱ προφῆται λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήματα δρᾶν. ταῦτα δ' ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. λαβόντες οὖν οἱ προειρημένοι ἄνδρες τοὺς αἰχμαλώτους, ἐλυσάν τε & ὑπομελείας ἠξίωσαν, κ) δόντες ἐφόδια, εἰς τ οἰκείαν ἀπέλυσαν ἀβλαβεῖς. ἐγγὺς ἦν τῆς κ) τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθον, κ) μέχρις ἱεριχοῦντος πέμψαντες ἐκ ἄπωθεν τ ἱεροσολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς σαμάρειαν.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς κ) κράτος ἔλαβεν ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς δαμασκὸν κ) διέφθειρε μὲν αὐτὸν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀναστήσας εἰς μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν δαμασκῷ.

Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς ταῦτα μαθὼν ὑπὸ τ ἰσραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τ τ ἀσσυρίων βασιλέα θεγλαφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ βοηθεῖν παρεκάλει πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς ἰσραηλίτας, & σύρους κ) δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἔπεμψε δ' αὐτῷ κ) λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δ, τ πρεσβέων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος ἀχάζῃ, κ) στρατεύσας ἐπὶ τοὺς σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, & τ δαμασκὸν κ) κράτος εἷλε, κ) τ βασιλέα ῥαάσην ἀπέκτεινε. τοὺς δ' δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τ ἀσσυρίαν. & ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν ἀσσυρίων μετασήσας τινὰς, εἰς τ δαμασκὸν κατῴκησε. τὴν δ τῶν ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλοὺς ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξαμένῳ τοὺς σύρους, ὁ βασιλεὺς ἄχαζος ἄρας τὸν χρυσὸν, ὃς ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, κ) τ ἀργυρον, & τὰ ἐν τῷ ναῷ τ θεοῦ, κ) εἴτι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο διασάσας ἦκεν ἔχων εἰς δαμασκὸν, κ) ἔδωκε τῷ τ ἀσσυρίων βασιλεῖ κ) τὰς ὁμολογίας, κ) πάντων αὐτῷ χάριν ἔχειν ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἐφ' ὅλ' ἔτος ἀσπόνδους κ) τ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ὢν ὁ βασιλεὺς, ὡς τ' ἐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τ σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτῷ προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρεξομένους αὐτῷ τ νίκην. ἡττηθεὶς δ πάλιν, τοὺς ἀσσυρίων ἤρξατο τιμᾶν θεοὺς, κ) πάντας ἐώκει μᾶλλον τιμήσων, ἢ τὸν παρ' ὧν κ) ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τ ἥττης ὀργιζόμενος ἐφ' ἅπασι. διὸ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ καταφρονήσεως ἦλθεν, ὡς & τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τὰς νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ὑπὲρ αὐτοῦ, κ) θεῖναι τῷ ἀναθημάτων αὐτόν. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ κ) ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἑκκαίδεκα. τ υἱὸν δ' ἐξεκίαν διάδοχον καταλιπών.

ἀπέ-

ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν A
βασιλεὺς Φακέας, ὃν ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ φίλου τινὸς
ὠσπερ τοιεύομεν. ὃς χρόνῳ τινὶ βασιλεύσας ἐπ' ἔτη ἐννέα,
πονηρός τε ἦν, καὶ τῷ πρὸς θεὸν ὀλίγωρος. στρατεύει δ'
ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς σαλμανάσαρος, καὶ
κρατήσας αὐτοῦ, τὸν θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἵλεων ὄντα ἀμάχητον
ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ
τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας ὠσηέ,
ἐβασίλευσεν ἐζεκίας ὁ ἐν ἱεροσολύμοις, ἀχάζου υἱός, καὶ
ἀβίας ἀσῆς τὸ γένος. φύσει δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία
καὶ θεοσεβής. οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν
παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ
τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τῆς θρησκείαν τοῦ θεοῦ.
ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας,
ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λέγων, ὡς ἀγνοεῖτε μὲν ὡς δι' B
τὰς τῶν πατέρων ἁμαρτίας τὰ μὲν ὠφειλόμενα τοῦ θεοῦ
σέβη τιμὴν πολλῶν ἐπεισέβητε, καὶ μεγάλων
κακῶν διαφθαρέντες ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δίκαιου, καὶ ἀπαπει-
θέντες ὃς αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεὸς τούτοις προσκυ-
νεῖν. παραινῶ δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δίκαιον
τὸ ἀσεβεῖν, τούτῳ μὲ ἤδη λήθῃ ποιήσασθε, καθαρὰν δ'
αὐτοὺς ἐκ τῶν προτέρων μιασμάτων, τούς τε ἱερεῖς καὶ
λευίτας, καὶ συνελθόντας ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ κα-
θάραντας αὐτὸ τῶν ἐξ ἔθους θυσίας, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ
πάτριον ἀναγαγέσθαι τιμήν. ἅπαν γὰρ τὸν θεὸν ἵλεων C
ποιήσαμεν, ἀφέντες τὴν ὀργήν. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ βασιλέως,
οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὸ ἱερόν. καὶ διῤῥαντίσαντες τὰ σκεύη τοῦ
θεοῦ, καὶ τὰ μιάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βω-
μῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν
ὑπ' αὐτὸν χώραν, καλεῖ τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα τὴν
τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα. πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει
χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων ἀνομίας. ἐξαπέστειλε
δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας προτρε-
πόμενος αὐτοὺς ἀφέντας τὸν ἀρτι βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν E
ἐπανελθεῖν εὐσέβειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν θεόν. καὶ γὰρ ἐπι-
τρέπειν αὐτοῖς ἀφιγμένοις εἰς ἱεροσόλυμα, τὴν τῶν
ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν, καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦ-
τα δ' ἔλεγε, παραινῶν οὐχ ἁπλῶς ὑπακούσειν αὐτῷ, εἰ
μὴ θέλωσι, τὸ δ' ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα μακαρίους
γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, ἀφιγμένων τῶν πρέσ-
βεων, καὶ διηλωσάντων αὐτοῖς τὰ ἀφ' τοῦ ἰδίου βασι-
λέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, F
ὡς αὐτόπτους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως
ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πάσονται μὴ
μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ θεοῦ διέτριβον. καὶ
τελευταῖον συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ
μέχρι τούτου αὐτοῖς ἤρκεσε παρανομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ
χεῖρα τῶν προειρημένων ἐπενοοῦντο. καὶ οὐ πρότερον
ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἁλισκο-
μένους τῆς ἀσεβείας ὁ θεὸς ἐποίησεν ὑποχειρίους. καὶ
ταῦτα μὲν τότων, αὖθις δηλώσομεν. πολλοὶ μέν τοι G
τῆς μανασσίτιδος φυλῆς καὶ ζαβούλου καὶ ἰσσαχάρου πεισθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέ-
βειαν μετεβάλλοντο. καὶ ἦσαν πάντες εἰς ἱεροσόλυ-
μα πρὸς ἐζεκίαν συνέδραμον ὅπως τῷ θεῷ προσ-
κυνήσωσιν. ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς ἐ-
ζεκίας ἀναβὰς εἰς ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ
παντὸς, ἔθυσεν αὐτῷ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἐρίφους τοσούτους. ὑπέθεντες δὲ τὰς χεῖρας

Quo tempore etiam Phaceas Iſraelitarum regnum cum vita amiſit, cæſus per inſidias cuiuſdam ex charioribus ſibi aulicis, cui nomen Oſeas, qui cùm regnum ſcelere quæſitum per annos IX. obtineret, vir fuit peſſimus, nihil pietatis Deo deferens. In hùc duxit exercitum Aſſyriorum rex Salmanaſarus, & quia Deum non habebat propitium, deſtitutum eius auxilio facilè ſubiugauit, & præfinita tributa coegit pendere. Quarto autem anno regni huius Oteæ Ezecias Hieroſolymis regnum adeptus eſt, Achazæ ex Abia Hieroſolymitana muliere filius. is erat ingenio bono & iuſto ac pio prædituſ. nam ſtatim ab initio principatu nullam magis neceſſariam vel vtilem tam ſibi quàm ſubditis curam exiſtimauit, quàm religionis ac diuini cultus. quamobrem aduocata populi & ſacerdotum Leuitarúmque concione, ſic fertur ad eos verba feciſſe: Ne ipſi quidē ignoratis quòd propter peccata patris mei, & nō redditos Deo debitos honores, in multas & magnas calamitates incidiſtis, quia per extremam dementiam paſſi eſtis vobis perſuaderi, vt eos quos ille deos putabat coleretis. Ergo quandoquidē veſtro malo didiciſtis quàm pernicioſa res ſit impietas, horror vt illa obliuioni tradita purificetis vos à præteritis pollutionibus vnà cum ſacerdotibus & Leuitis, ac tum demum conuenientes aperiatis templum, & luſtratum priùs expiatúmque ſacrificiis legitimis in priſtinum honorem & reuerentiam reſtituatis. hoc enim pacto placatum Deum & propitium habebimus. His regis monitis accenſi ſacerdotes templum aperiunt, & eiectis inde inquinamentis, adornatiſque ſacris vaſis, victimas patrio ritu in altare inferunt. Rex verò dimiſſis per totam ditionem ſuam nuntiis, populum Hieroſolyma ad azymorum celebritatem cōuocat multo iam tempore intermiſſam propter impiam ſuperiorum regum incuriam. Quin & Iſraelitas per nuncios hortatus eſt, vt relictis conſuetis ſuperſtitionibus ad priſcam illam pietatem & veri Dei cultum redirent. Se enim illis permiſſurum vt Hieroſolyma venientes azymorū feſtum vnà cum ſuis ciuibus celebrent. Hęc autem ſe ſuadere non vt ſuum negotium ageret, ſed ipſorum vtilitatis gratia, quos beatos fore, ſi huic conſilio paruerint. Iſraelitæ verò audito quid legati à ſuo rege afferrent, adeò mentem non adhibuerunt, vt eos ludibrio habuerint, & prophetas quoque eodem cōhortantes, & præmonentes quantæ calamitates inſtarēt, ni maturè ad pietatem redirent, reſpuerint: quos poſtremò comprehenſos necauerunt. nec his facinoribus contenti ad peiora etiam ſunt prolapſi, ita vt non priùs deſiſterent, quàm ob extremam impietatem Deus vltor in poteſtatem hoſtiū eos tradidit, ſicut ſuo loco dicetur. Multi tamen è Manaſſitica tribu & Zabulonis atq. Iſacharis prophetarum monitis parētes ad pietatē ſunt conuerſi, atque hi omnes Hieroſolyma ad Ezechiā cōfluxerūt, vt Deū adorarēt. Poſtquā aūt ea multitudo cōuenit, rex aſcēſo tēplo vnà cū principib. & populo, immolauit pro ſe tauros ſeptem, & totidē arietes, parémque hircorum numerum. & cùm primùm manus in

capita victimarum imposuissent tam rex quam principes, sacerdotibus mactandas reliquerũt. illi verò iugulabant, & solidas concremabant, Leuitarum corona circumstante cum instrumentis musicis, & diuinos hymnos canente, quemadmodum olim Dauid eos psallere docuerat. reliqui verò sacerdotes accinebant buccinis. Interea populus & multitudo humi in faciem prostrati Deum adorabant. post hæc sacrificauit boues septuaginta, arietes c. agnos cc. populo verò ad epulum largitus est boues B dc. & reliqui pecoris tria millia. Cúmque omnia ritè sacerdotes perfecissent, rex lætus epulabatur cum populo, agentes Deo gratias. Instante verò azymorum festo, paschale sacrum facientes, alias deinceps victimas mactabãt per continuos dies septem. populo etiam, præter eũ numerum, quem ipsi mactauerunt, taurorũ duo millia pecorum septem millia rex de suo largitus est. hanc liberalitatem imitati principes mille tauros eis dederunt, & pecora mille quadringenta. nec vllum festum tam magnificè est celebratum à Solomonis temporibus in eum vsque diem. peracto festo vrbem egressi totam regionem lustrauerunt, ipsa quoque Hierosolyma ab omni idolorum spurcitie munda reddiderunt. Quotidiana deinde sacra iuxta legem rex de suo fieri mãdauit, & sacerdotibus ac Leuitis à populo decimas reddi cũ primitiis fructuum, vt possent esse circa diuinum cultum assidui. Quo factum est vt populus omne genus D fructuum conferret Leuitis & sacerdotib": rex verò horum apothecas & promptuaria condidit, vnde singulis partes distribuerentur cum vxoribus & liberis, atque in hunc modum pristinus cultus restitutus est. His ita cõstitutis rex Palæstinis bellum intulit, & parta victoria omnes eorum vrbes à Gitta vsque Gazam suæ ditioni adiecit. Interea rex Assyriorum per oratorem ei denunciat, omnem eius regionem se subiugaturũ, nisi tributa, quę priùs pater ipsius, E penderet. Ezecias verò minas eius non magni fecit, fretus Deo suáque pietate, ac propheta Esaia, per quem futura cognoscebat. & hactenus de hoc rege.

A τ κεφαλὰς τ ἱερέων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς κ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἀφῆκαν. κ οἱ μ ἔθυόν τε κ ὁλοκαύτουν. οἱ δ λεῦται ὡσιες ὦτες ἐν κύκλῳ μ τ μουσικῶν ὀργάνων, ἦδον ὕμνους εἰς τ θεὸν, καθ' ἑψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τ δαβίδ. οἱ δ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες, ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δ ἡμουμένων, δπὶ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ τε βασιλεὺς κ τὸ πλῆθος προσεκύνουν τ θεόν. ἔπειτα θυσ μ βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους. τ πλήθ δ πρὸς δωρεὰν ἐχαρίσαντο βῆς μ ἑξακοσίους, τὰ δ λοιπὰ θρέμματα χιλία. κ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀκολέθως ἐποίησαν τ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδύμησε, δωρεῖτο μ τ λαῷ, τ θεῷ χάριν ὁμολογῶν. ἐορτάσας δ τ τῶν ἀζύμων ἑορτὴν, θύσαντες τ λεγομένων πάσχα, τὰς ἄλλας τὸ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν, ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τ δ πλήθει πάρεξ ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μ δισχιλίους, θρέμματα δ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν, χιλίους μ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δ χίλια. ἑορτὴν τεσσαράκοντα. κ τοῦτον τὸν τρόπον ὑπὸ σολομῶνος τ βασιλέως ἐκ ἀχθεῖσα ἡ ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς κ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. ὡς δ τὰ πρὸς τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγνισαν αὐτὴν, κ τ πόλιν δ παντὸς ἐκάθαραν μιάσματος εἰδώλων. τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ὑπετελεῖτο προστάξε κ τ νόμον, κ τοῖς ἱερεῦσι κ λεύταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τ πλήθους ἀναδίδοσθαι, κ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἀεὶ τῇ θρησκείᾳ προσαμένωσι, κ τ θεραπείας ὦσιν ἀχώριστοι τ θεῷ. κ τὸ μ πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι κ τοῖς λεύταις. ὑποθήκας δ κ ταμεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἐκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων κ λευιτῶν, κ πᾶσιν αὐτοῖς κ γυναιξί. κ ἔτι πάλιν εἰς τ ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δ τὸν προειρημένον χρόνον ὁ βασιλεὺς κατασκάμμους, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς παλαισίνους, κ νικήσας, κατέσχε ἁπάσας τὰς ὑπὸ γάζης μέχρι γίττης πόλεις τῶν πολεμίων. ὁ δ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτῶν καταστρέψασθ τ ἀρχὴν, εἰ μὴ τοὺς φόρους, οὓς ὁ πατὴρ αὐτῶ τὸν πρῶτον ἐτέλει, τούτους ἀποδώσ. ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, τῶν μ ἀπόρων ἐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δ ὅτι τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, κ τῇ προφήτῃ ἡσαΐᾳ, παρ' ᾧ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπιστάσθαι. κ ὧδε μὲν ἡμῖν ὅπ τ πρόσθεν ἐχέτω τὰ κατὰ τοῦτο τῦ βασιλέως.

CAP. XIV.

Salmanasar capto Israelitarum rege, & decem tribubus translatis in Mediam, Cuthæos in eorum regionem migrare iubet.

F

XV. 4. *Reg.* 17. SAlmanasar autem Assyriorum rex compertò quòd Israelitarum rex misisset clàm legationem ad Soam Ægyptiorum regem, inuitans eum ad societatem contra ipsum ineundam, iratus duxit exercitum contra Samariam, anno Oseæ regni septimo, & nõ receptus ab eo, post tertiũ obsidionis annũ vrbẽ vi cepit, anno eiusdẽ regis nono, Ezecię verò Hierosolymorũ regis anno septimo: extinctóque funditus Israelitarũ imperio, populum traduxit in Mediã & Persidẽ,

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς σαλμανάσαρ ὁ τ ἀσυρίων βασιλεὺς τὸν τῶν ἰσραηλιτῶν βασιλέα ἀπέκτεινε, κ εἰς τὰς δέκα φυλὰς εἰς μηδίαν κατῴκισε, κ τῶν ἰουδαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετῳκίσατο χώραν.

ΣΑλμανασάρης δ' ὁ τ ἀσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τ ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ὡς εἴη, πέμψας κρύφα πρὸς σηὼ τ τ αἰγυπτίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ὅπ συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτῶ, παρεσκευασθεὶς, ἐστράτευσεν ὅπ τ σαμάρειαν ἐτῷ ἑβδόμῳ τ ὠσηὲ βασιλείας. κ δεξαμένης δ' αὐτὸν τῆς βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἶλε κ κράτος τ σαμάρειαν, ἔνατον μ ἔτος ὠσηὲ βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' ἐζεκίου τῦ τῶν ἰουδαίων βασιλέως. καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἀΐδιον ἀφεῖλε, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν μηδίαν καὶ περσίδα, ἐν οἷς

G

ἐν οἷς καὶ τὸν βασιλέα ὠσηλῶ ζῶντα ἔλαβε. Ⓒ μετα- A
σήσας δὲ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ χώθου τόπου τινός,
ἐστὶ δὲ ἐν περσίδι ποταμὸς τὸ ἔχων τοὔνομα, κα-
τῴκισεν εἰς τὴν σαμάρειαν, καὶ τὴν τῶν ἰσραηλιτῶν
χώραν. μετῴκησαν οὖν αἱ δέκα φυλαὶ τῶν ἰσραη-
λιτῶν ἐκ τῆς ἰουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων
πεντηκόντα ἑπτά, ἀφ' οὗ χρόνου τὴν ἄγυπτον ἐξελ-
θόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώ-
ραν. ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος ἰησοῦ ἐτῶν ὀκτακοσίων. ἀφ' οὗ δὲ B
ἔπεσαν ὑπὸ ροβοάμου τοῦ δαβίδου υἱωνοῦ τὴν βα-
σιλείαν ἐσχισμένην παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον
δεδήλωται, ἔτη ὀκτὼ καὶ πεντακόσια πεντήκοντα, μείων
ἑνὸς, ἡμέραι ἑπτά. Ⓒ τέλος μέντοι ἰσραηλίτας
τοῦτο κατέλαβε παραβαίνειν τοὺς νόμους, Ⓒ παρανο-
σοῦντας τῷ θεσπίτῃ, οἳ προεῖλεγον πάντα αὐτοῖς
τὰ συμφορὰν, μὴ παυσαμένοις τῆς ἀσεβημάτων.
ἦρξε δὲ αὐτοῖς τῆς κακῶν ἡ στάσις ἣν ἐστασίασαν πρὸς
ροβόαμον, τὸν τούτου δοῦλον ὑποδείξαντες βασιλέα, C
ὃς εἰς τὸ θεῖον ὑβριστὴς ὤν, ἐχθροὺς αὐτοῖς τοῦτο ἐποί-
ησε μιμησαμένοις τὴν ἐκείνου παρανομίαν. ἀλλ'
ἐκεῖνος μὲν ἧς ἦν ἄξιος δίκης ταύτην ὑπέσχεν. ὁ δὲ
τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολέμῳ τήν τε συ-
ρίαν πᾶσαν καὶ φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τούτου τοῦ βα-
σιλέως, ἐν τοῖς τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἐ-
στράτευσε δὲ ὅτε τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς ἐλου-
λαίου. μαρτυρεῖ δὲ τούτῳ καὶ μένανδρος, ὃς τῶν D
χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀναγραφὴν, καὶ τὰ τῶν
τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτ-
ταν, ὅπως ἐδήλωσε. καὶ ἐλουλαῖος ὅστις ἦν, ἐβασί-
λευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. οὗτος, ὅπως αὖτων κιτταίων,
αἰσθόμενος, στρατεύεται αὐτοῖς πάλιν. ὅτι τούτους
πέμψας ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐφῆλθε φοινίκῃ
πολέμῳ ἅπασαν. ὃς τῆς αὐθαιμίας εἰρήνην, μὴ πάν-
των ἀνεχόμενος ὀπίσω. ἀπέστη τε τυρίων, σιδῶν καὶ ἄρ-
κη καὶ πτόλεμα τύρος, Ⓒ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις, αἳ τῶν E
ἀσσυρίων ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ τυρίων οὐκ
ἀποζωγρούντων, πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ὑπέστρεψε,
φοινίκων συμπληρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ
ὁπλίτας ὀκτακοσίους. οἳς ἐμπλεύσαντες τύριοι ναυ-
σὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τὰς ἀντιπάλων διαφθαρεισῶν,
λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἀνδρας εἰς πεντακοσίους. ἐ-
πετάθη δὲ πάντων ἐν τύρῳ τιμὴ διὰ ταῦτα. ἀναζεύ-
ξας δὲ ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, κατέσπασε φύλακας
ὅπῃ τὸ ποτάμιον, καὶ ὑδραγωγῶν οἱ διακωλύσουσι τυρίους F
ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι πέντε γενόμενον, διαρτέρησαν
πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν. καὶ τὰ μὲν ἐν τοῖς τυρίων
ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ τὰ σαλμανασάρου τοῦ
ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν. οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς
σαμάρειαν χωθαῖοι, ταύτην δὲ ἐκρῶντο μέχρι δεῦρο
τῇ θεσπῳδείᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς χουθᾶς καλουμένης
χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶν ἐν τῇ περσίδι,
καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα, ἕκαστοι κατ' ἔθνος ἴδιον G
θεὸν εἰς τὴν σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δὴ ἦσαν,
καὶ τούτους καθὼς ἐν πάτριον αὐτοῖς σεβόμενοι
παρεξιώσι τὸν μέγιστον θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λοι-
μὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ὃ φθειρόμενοι καὶ μη-
δεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θρησκεύειν τὸν μέγιστον θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον

cum quo etiã Oseas rex viuus captus est. Deinde migrare iussa quædam Persica gente ex eo tractu qui ab amne Chutho denominatur, sedes ei designauit in agro Samariæ, cæteráque Israelitarum regione. Migrauerunt igitur decem tribus Israelitarum ex suis sedibus post annos DCCCCXLVII. ex quo maiores eorum Ægyptum egressi armis ea loca suæ ditionis fecerunt: post principatum Iesu annis octingentis. post defectionem verò à Roboamo Dauidis nepote ad Hieroboamum, de qua suprà diximus, annis CCXL. mensibus septem, diebus septem. atque hic fuit finis Israelitarum, qui neque legi subditi esse voluerunt, neque prophetas audire, prænunciantes adesse pro foribus hanc calamitatem, ni ab impietate desisterent. omnium autem horum malorum initium fuit illa seditio, per quam à Roboamo defecerunt, seruo ipsius in locum eius rege constituto: qui contemptis diuinis legibus, & populo per suum exemplum ad eandem iniquitatem pertracto, indignationem cælestis numinis eis conciliauit, & ipse quoque meritas pœnas non effugit. Porrò Assyriorum rex cum armis totam Syriam & Phœnicen peragrauit, & nomen eius in Tyriorum annalibus scriptum inuenitur. bellauit enim contra Tyrum regnante ibi Elulæo, attestante etiam Menandro, qui in suis chronicis, ex Tyriorum annalibus in græcam linguam translatis sic scribit. Is deinde qui Elulæus nominabatur, regnauit annos triginta sex. hic deficientes Gittæos cum classe eò profectus sub imperium suum retraxit. contra quos misso exercitu Assyriorum rex Phœnicen totam inuasit: facta deinde pace, cum copiis domum reuersus est. paulo pòst Sidon, Arce, Palætyrus cum multis aliis oppidis à Tyriis ad Assyriorum regem defecerunt: & cùm soli Tyrij facere eius impetrata detractarent, reuersus est contra eos cum sexaginta nauibus, quas Phœnices instruxerunt, impositis etiam octogintis remigibus. Quibus occurrẽtes Tyrij cum duodecim nauibus disiecta hostili classe, quingentos ex ea captiuos abduxerunt, quo facinore nõ mediocrem rei nauali gloriã sibi comparauerunt. Reuertens autem rex Assyrius, custodes ad fluuium & aquæ ductus disposuit, qui aquari Tyrios prohiberent: quod cùm per continuos quinque annos fieret, coacti sunt effossis puteis inde se sustentare. Hæc sunt quæ in Tyriorum annalibus de Salmanasare Assyrio scripta inueniũtur. Cæterùm noui Samariæ coloni Chuthæi, sic enim tum appellabantur, quod à Persidis regione Chutha, & flumine Chutho essent traducti, cùm quinque gentium essent, totidem deos patrios secum attulerunt, quos ritu suo colentes Deum maximum ad indignationem irritauerunt. Exorta est enim sæua pestilentia, à qua cùm populantur, nullam inuenientes opem oraculo admoniti sunt, vt Deum maximum colerent: nam hoc illis

præsentem salutem allaturum esse. missis igitur ad regem Assyrium legatis, petierunt vt sacerdotes aliquot è captiuis Israelitis ad eos remitteret. quo facto legem & Dei colendi rationem ab eis edocti diligenter eum cœperunt colere: móxque cessauit pestilentia, permanéntque nunc quoque in ea religione Chutæi vocati Hebræis, Græcis verò Samaritę, qui pro præsenti semper conditione temporum mutabiles, quoties feliciter degere Iudæos viderint, cognatos se eorum appellant, vt pote à Iosepho oriundos, & hac ratione sanguine illis coniunctos. quando verò in rebus aduersis eos aspiciunt, nihil ad se pertinere aiunt, nec illis quicquam deberi beneuolentiæ, cùm ipsi ex longè remotis gentibus ad ea loca venerint: de quo aliàs dicetur opportuniùs.

A αὐτοῖς ὀν ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἀσσυρίων ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς ἐκ τῶν ἁλόντων αἰχμαλώτων τοὺς ἰσραηλίτας πολεμήσους, ὅπως εἴλαμ. πέμψαντος δὲ τά τε νόμιμα, καὶ τὴν περὶ τὸν θεὸν τέτον ὁσίαν διδαχθέντες θρησκεύουσιν αὐτὸν φιλοτίμως. καὶ τῆ λοιμοῦ παῦλαν ἐπύθοντο. χρώμενοί τε τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἤθεσι διατελοῦσιν, οἱ καὶ μὴν τὴν ἐθνικὴν γλῶτταν χουθαῖοι, κατὰ δὲ τὴν ἑλλήνων συμβέβηκε. οἱ θεὸς μεταβολὴν καὶ συγχύσεων ὅταν μὴν ὁρῶντας ἐλέπωσι τοὺς ἰουδαίους συγχύσεις ἐπικαλοῦσιν, ὡς δὲ ἰωσήπου φυέντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς θεὸς αὐτοὺς ἔχοντες οἰκειότητος. ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδωσιν, ἐδαμόθεν αὐτοῖς θεοσήκειν λέγουσιν, ἀλλ' οὐδὲν δίκαιον ἐδὲν αὐτοῖς διανοίας ἢ ἤθους, ἀλλὰ μεβίκους ἀλλοεθνεῖς ἐπαφαίρουσιν ἑαυτούς. θεὲ μὴν οὐδὲ τούτων ἔξομεν δικαιότερον εἰπεῖν.

B

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΕΚΑΤΩ ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἱσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Σεναχηρείβου τοῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατεία εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως ἐζεκίου. Κεφ. α.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τοῦ ἀσσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ ἀναζεύξας οἴκαδε, ὑπὸ βουλῆς τῶν ἰδίων τέκνων ἀπέθανεν. Κεφ. β.

Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μετ' εἰρήνης ἄρχων ἐζεκίας ἐτελεύτησε, διάδοχον τῆς βασιλείας μανασσῆν καταλιπών. Κεφ. γ.

Ὅτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς, καὶ νικήσαντες αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον, εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν. Κεφ. δ.

Ὡς τὸν αἰγυπτίων βασιλέα νεχάον, στρατευσάμενον ὅπι βαβυλωνίους, καὶ ποιούμενον διὰ τῆς ἰουδαίας τὴν ὁδὸν κωλύων ὁ βασιλεὺς ἰωσίας ἠπάντα, μάχης δ' ἡμομένης, θαυμασίας κομισθεὶς εἰς ἱεροσόλυμα τελευτᾷ. καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωάζην ἀπέδειξαν οἱ ἱεροσολυμῖται βασιλέα. Κεφ. ε.

Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς συρίαν, τὸν βασιλέα ἰωάκιμον, φίλον ἑαυτῷ ποιήσασθαι καὶ σύμμαχον. Κεφ. ς.

Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ βαβυλωνίου πάλιν ἰωάκιμος ἐφρόνησε τὰ τοῦ αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ ναβυχοδονόσορος, τὸν μὲν ἰωάκιμον ἀπέκτεινεν, ἰωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα. Κεφ. ζ.

Ὅτι μετανοήσας καὶ στρατεύσας ὅπι ἱεροσόλυμα, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου γίνεται, καὶ δεδεμένος ἑαυτόν. Κεφ. η.

Ὅπως σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν ὁ βαβυλώνιος. Κεφ. θ.

Ἱεροσολύμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβυχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα. Κεφ. ι.

Ὡς ναβουχοδονόσορος τελευτήσας, διάδοχον κατέλιπε τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν, καὶ ὡς κατέλυεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς ἰουδαίοις καὶ τούτου τοῦ χρόνου, καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. Κεφ. ια.

HÆC IN DECIMO IOSEPHI HISTORIARVM DE Antiquitate Iudaica libro continentur.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio. CAP. I.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit. CAP. II.

Ezecias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manassæ filio regnum reliquit. CAP. III.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursus in regnum suum restituitur. CAP. IV.

Quomodo Nechao Ægyptiorum regi contra Babylonios per Iudæam exercitum ducere volenti prohibiturus occurrerit Iosias, ac pugna commissa, vulneratus & Hierosolyma reductus obierit: eiusque filium Ioazin Hierosolymitani regem constituerint. CAP. V.

Nabuchodonosorus rex Babyloniorum inuadens Syriam, Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit. CAP. VI.

Post discessum Babyloniorum Ioacimum Ægyptiorum rebus rursum fauentem Nabuchodonosorus cum exercitu reuersus interficit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit. CAP. VII.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum abducit. CAP. VIII.

Sedecias Hierosolymorum rex à Babylonio constituitur. CAP. IX.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam. CAP. X.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum rex Iudæorum apud Babylonios habuerint. CAP. XI.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

CAP. I.

Senacheribi Assyriorum regis expeditio Hierosolymitana, & Ezeciæ regis oppugnatio.

Κεφάλαιον ά.

Σπατία τῦ ἀσσυρίων βασιλέως στρατηγίβου εἰς ἱεροσόλυμα, ϗ πολιορκία τῦ βασιλέως ἐζεκίου.

4.Reg.18. EZecię duarum tribuum regis anno quartodecimo Senacheribus Assyriorum rex cum instructissimo exercitu eũ aggressus est, omnésque vrbes vi cepit, quotquot sunt in Iudę tribu & Bęiamitica. Iámq; ducturus erat Hierosolyma, cùm ad illũ venit legatio, imperata facturum, & tributa soluturum promittés. Senacheribus verò auditis legatis decreuit omisso bello postulata regis admittere, & pollicitus est, si argenti talẽta trecenta, auri triginta accepisset, pacatum se abiturum, iureiurando interposito quòd ab omni iniuria temperaturus esset. His persuasus Ezecias exhaustis thesauris mittit eam pecuniã, ratus hoste remoto posthac sine periculo se regnaturum. Accepit Assyrius pecuniam, sed pacta non præstitit: nam profectus ipse cũ copiis contra Ægyptios & Æthiopes, Rapsacẽ ducem cum duobus aliis ad continuandum Hierosolymitanum bellum reliquit. collegarum nomina erant Tharata & Anacharis. vt verò admoto mœnibus exercitu castrametati sunt, per nuncium postulauerunt, vt Ezecias ad se prodiret in colloquiũ. ille quod sibi metueret prodire nolens, tres intimos amicos misit, Eliacimum procuratorem, & Somnæum, & Ioachum à commentariis. hi cùm prodiissẽt, ante duces constiterunt. quos intuitus Rapsaces iussit regi suo referre hæc: quòd magnus rex Senacheribus scire vult, quo fretus dominum suum refugiat, & obedire nolẽs exercitum in vrbem non recipiat. an fortè Ægyptiis,

A

B

C

ΕΖΕΚΙΟΥ τῦ τῷ δύο φυλῶν βασιλέως, τέταρτον ἤδη ϗ δέκατον ἔτος τ ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῷ ἀσσυρίων βασιλεὺς σεναχήρειβος ὄνομα, στρατεύει μ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ αὐτόν. ϗ κράτος τὸ ἁπάσας αἱρει τὰς πόλεις τὰς τῆς ἰούδα φυλῆς, ϗ βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ ἄγειν τὴν δύναμιν ὅπ ἱεροσόλυμα, φθάσει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτόν, ϗ ὑπακούσεσθαι, ϗ φόρον ὃν αὐ τάξηται τελέσειν ὑπισχνούμενος. σεναχήρειβος ϑ μαθὼν τὰ παρὰ τῷ πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἀξίωσιν προσδέχεται, καὶ ἀργυρίε μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσίου ϑ τριάκοντα λαβών, φίλος ἀναχορεῖν ὡμολόγει, πίστεις δοὺς τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκους, ἢ μὴν ἀδικήσας μηδὲν αὐτὸν ὕστερος ἀναστρέψειν. ὁ δ ἐζεκίας πεισθεὶς, ϗ κενώσας τοὺς θησαυροὺς, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολέμου, ϗ τῶν περὶ τῆς βασιλείας ἀγώνος. ὁ ϑ ἀσσύριος λαβὼν ταῦτα, τῷ μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν, ἀλλ αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' αἰγυπτίους, ϗ αἰθίοπας, τὸν ϑ στρατηγὸν ραψάκην μ πολλῆς ἰσχύος σὺν ϗ δυσὶν ἄλλοις τῷ ἐν τέλει κατέλειπε, παρθήσοντας τὰ ἱεροσόλυμα. τούτων ϑ τὰ ὀνόματα, θαραρὰ ϗ ἀνάχαρις ἦν. ὡς δ ἐλθόντες πρὸ τῷ τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ ϑ, αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ προῆσι, ξεῖς ϑ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις φίλοις αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας ὑπέρτερον ἐλιακίμην ὄνομα, ϗ σομνᾶον, ϗ ἰωάχον τὸν ὑπὲ τῷ ὑπομνημάτων. οὗτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀπαντικρὺς τ ἡγεμόνων τ στρατιᾶς τ ἀσσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς ραψάκης, σκέλλουσιν ἀπελθόντας ἐζεκία λέγει, ὅτι βασιλεὺς μέγας σεναχήρειβος πιστεύει αὐτῷ τινι θαρρῶν ϗ πέποιθως φάναι δεῖν αὐτὸ, ϗ ἀπειθεῖν μὴ θέλῃ, ϗ τῶν στρατιᾶν αὐτῦ ἐθέλειν τὴν πόλιν. ἢ δεῖ τὸς ἀγυπτίους, τῶν

τὴν ἑαυτῆ στρατιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῷ καταγωνίσασθαι. εἰ δὴ τοῦτο θεοσδοκᾷ, δηλοῦ αὐτῷ ὅτι ἀνόητος ὀφείλει, καὶ ὅμοιος ἀνθρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερείδόμενος τεθλασμένῳ, πρὸς τὸ καταπεσεῖν ἐπὶ καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεῖς ἤθετο τὸ κλάδος. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βουλῇ θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν πεποίηται, ὃς αὐτῷ καταστρέψασθαι καὶ τὴν ἰσραηλιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ τοὺς ἀρχομένους ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ. ταῦτα δὴ τὸν ῥαψάκλου ἑβραϊστὶ λέγοντα, τῆς δὲ γλώττης εἶχεν ἐμπείρως, ὁ ἐλιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακοῦσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ, συρισὶ κελεύει ἡσύχιον. σιωπῆς δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐτοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτοῦ δέος, μείζονι καὶ διατόνῳ τῇ φωνῇ χρώμενος ἀπεκείνατο αὐτῷ ἑβραϊστὶ λέγων, ὅπως ἀκούσαντες τὰ τοῦ βασιλέως πρόσταγματα πάντες τὸ συμφέρον ἕλωνται παραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τε καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι μεταχρώμενοι ματαίαις, ἀντέχειν πείθετε. εἰ δὲ θαρρεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώσεσθαι νομίζετε, διχιλίους ἂν τοῖς ἐμοὶ παρόντας ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν ὑμῖν παρέχειν ἑτοίμως εἰμι, οἷς ἰσαρίθμους ὁπλίτας δόντες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοιτε, οὐτοις μὴ δῶτε. τί τοιαῦτα βραδύνετε μεταδιδόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ ληψομένοις ἡμᾶς καὶ μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἐκούσιον τῆς μεταδόσεως, ἀσφαλὲς ὑμῖν. τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμωμένοις ὅτι κίνδυνον, καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται. ταῦτ' ἀκούσαντες ὅτι δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τοῦ στρατηγοῦ τὰ ἀσυνείων λέγοντος, ἀπήγγελλον ἐξεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, τὴν βασιλικὴν ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, καὶ χοῦν ταπεινὸν ἀναλαβών, τῷ πατρίῳ νόμῳ πεσὼν ὅτι πρόσωπον, τὸν θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθῆσαι τῇ μεθημέρᾳ ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας λιπαρεῖ. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν τοῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ θεοῦ παρεθάρρυνε καὶ τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, προλέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας, ἀναχωρήσειν αἰσχρῶς, καὶ οὐχὶ μεθ' ἕνὸς εἰσὶ θράσους. τὸν γὰρ θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν γὰρ τὸν βασιλέα τῆς τῶν ἀσυρίων στρατιᾶς ἐσομένου διαμαρτόντα τοῦ ὅτι τὸν αἰγύπτιον προσμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ προῴλεγεν. ἔτυχε δὲ ὑπὸ τοῦ αὐτὸν καιρὸν καὶ γενεαρχῶν τῶν ἐζεκίᾳ ὁ ἀσυρίων ὕπαρχος, ὃν αἰσθόμενος αὐτὸν ἔλεγεν ὑπολαμβάνοντα τὸν ὑπ' αὐτοῦ διαφθαρῆναι δουλείαν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένου. ἐπεῖλει δὲ πανολεθρίᾳ διαφθείρειν αὐτὸν παραλαβών, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτῷ δέξηται τὸν στρατιὰν εἰς ἱερουσαλήμ. ταῦτ' ἀναγνοὺς, καταφρονεῖ διὰ τὸν ὑπὸ θεοῦ πεποίθησιν. τὰς δὲ πύλας εἰς τὸν ναὸν εἶσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ θεῷ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ποιησαμένου πρὸ τῆς πόλεως, καὶ τῆς ἁπάντων σωτηρίας, ἡσαΐας ὁ προφήτης ἐπήκοον αὐτὸν ἔφασκε γεγονέναι, καὶ τὰ παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ ἀσυρίου. τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἀδεεῖς τῷ ὑπ' αὐτοῦ γλυφομένους γεωργήσειν μετ' εἰρήνης, καὶ τῷ ἰδίων ὁπωρισθήσεσθαι κτημάτων, οὐδὲν φοβουμένους. τῷ δὲ χρόνῳ διελθόντος, καὶ ὁ τῶν ἀσυρίων βασιλεὺς διαμαρτὼν τῆς ὑπὸ τοῖς αἰγυπτίοις ὑπεροχῆς,

sperans ab illis posse exercitum regium deleri: id quidem si speret, dubio procul cum despere, & similem esse homini qui fragili arundini nititur, qua non solùm non sustineatur, sed læsus etiam manum transfigitur. Scire autē eū oportere, quòd non sine Dei voluntate facta sit hæc expeditio, qui sicut antè de Israelitis victoriam dedit, ita nunc quoque Ezeciam cum suis subditis Assyriorum armis velit succumbere. Hæc Rhapsace Hebraicè dicente, cuius linguæ peritus erat, Eliacimus timens ne multitudo his auditis pauore consternaretur, rogauit eum vt loqueretur Syriacè. Ille satis intelligens quid alter metueret, maiore etiam voce Hebraice respōdit: debere eos audire mādata regis, & quod in rem ipsorum sit, deditionem facere. Satis, inquit, scio quòd vos & vester rex populum vana spe seducentes, vt resistat suadetis. quod si quid audetis, & putatis vos posse exercitu nostrum à mœnibus repellere, promptus sum vos duobus equorum millibus instruere: vos datis totidem sessoribus vires vestras ostendite. sed non potestis dare quos non habetis. Quid igitur cūctamini dedere vos validioribus, qui vos possunt vel inuitos vi capere? maximè cum spontanea deditio tuta sit: contrà cùm fit à coactis, periculo calamitatis non careat. Hæc cùm audissent ex duce tam legati quàm populus, ad regem etiam perlata sunt. Ille perculsus habitum regalem exuit, & saccum indutus humili specie, vt mos est patrius, in faciem procidens Deo supplicat, vt cùm alia spes nulla adsit, opem & salutem afferat. Missis etiam ad Esaiam prophetam amicis aliquot & sacerdotibus, rogauit vt pro communi salute precibus Deum solicitet ac sacrificiis, vt frangens nimias spes hostium, misereatur sui populi. Paruit propheta, & mōnitus oracvlo iussit regem atque amicos bono esse animo, prædicens hostem sine prælio victū discessurum cum ignominia, & posituram feroces animos. Deum enim ei moliri perniciem. Ipsum quoque Senacheribum non succedente expeditione Ægyptiaca domum reuersum, ferro esse interiturum. Fortè autem acciderat vt eodem tempore venirent ab eo literæ ad Ezeciam, in quibus stultum eum dicebat, quòd putaret se posse seruitutem effugere eius qui tam multas gentes perdomuerit: minabatúrque internecionem omnibus, nisi sponte patefactis portis exercitum intra Hierosolyma reciperent. Has lectas contempsit propter fiduciam quam in Deo collocauerat, & epistolam complicatam in templo reposuit. Iteratis deinde supplicationibus quibus vēbis salus Deo commendata est, Esaias exoratum esse retulit, nec esse ea tempestate oppugnationem metuendam ab Assyrio. Instare enim feliciora tempora, quibus securi possint agros suos in pace colere, & possessionum suarum cutam habere timentes neminē. Procedente autem tempore Assyriorum rex frustrari suos conatus videns infectis rebus

4. Reg. 19.

rediit ex causa tali. Multum temporis contriuit in apparanda oppugnatione Pelusij: iámque aggerem penè mœnibus æquauerat, & videbatur assultum propediem facturus, cùm audiuit aduentare Tharsicem regem Æthiopum, Ægyptiis laturum suppetias, & per desertum copias ducere, vt improuisus adoriatur Assyrios. Territus igitur hoc rumore Senacheribus properè inde cum suis abiit. Herodotus autem hunc contra Vulcani sacerdotem bellum gessisse dicit, nimirum quòd idem & rex esset & sacerdos. Oppugnãs, inquit, Pelusium, hac de causa obsidionem soluit. Rex Ægyptius implorauit opem sui numinis: quod exoratũ magnum Arabi incommodum attulit. nam & in hoc errat quòd pro Assyrio scribit Arabem. Vna, inquit, nocte murium vis tanta extitit, vt hostium arcus & reliqua arma corroderent: quod factum est vt exarmatus rex à Pelusio suum exercitum abduceret. Berosus autem Chaldaicarum rerum scriptor Senacheribi regis meminit: & quòd apud Assyrios regnauerit, totámque Asiam atque Ægyptum bello infestauerit, his verbis narrat.

IV.

Cap. II.

Quòd Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, & quòd rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.

SEnacheribus autem ab Ægyptiaco bello reuertens offendit ibi exercitum, quẽ sub Rapsacis imperio reliquerat, peste diuinitus immissa deletum, prima nocte posteaquam vrbem oppugnare cœperat, absumptis cum ducibus & tribunis CLXXXV. millibus militũ. qua clade territus, & de reliquis copiis solicitus, maximis itineribus in regnum suum contendit, ad regiã quæ Ninus dicitur. Vbi paulo pòst per insidias seniorum è filiis suis, Adramelchi & Selennari, vitam amisit, occisus in ipso templo Atasci, quem præcipuo cultu dignabatur. quibus ob parricidium à popularibus pulsis, & in Armeniam fugientibus, Assarachodas minor filius in regnum successit. Atque hic fuit huius expeditionis exitus.

Cap. III.

Exercias ab infestatione Assyriorum liberatus cùm aliquandiu vixisset in pace, decedens Manasse filio regnum reliquit.

III. 4. Reg. 20. EZechias autẽ præter omnẽ opinionẽ liberatus periculo, vota pro incolumitate Deo persoluit quandoquidẽ manifestũ erat huius solius ope hostem partim peste deletum, partim metu simili exitij ab oppugnatione vrbis absterritũ. Dúmque totus circa Dei cultũ occupabatur paulò pòst in grauẽ morbũ incidit, ita vt à medicis pro deplorato haberetur, nec amicis quidquam melius sperantibus: nec tam vitæ periculum angebat regem, quàm quòd sine liberis decedente generis successio in eo deficere videbatur, & regnũ sine legitimo hærede futurũ.

ἀνωφελὲς ἀπεχώρησεν ἐπ' οἴκου, διὰ αἰτίαν τοιαύτην· πολὺς αὐτῷ χρόνος ἐτρίβετο περὶ τὴν πλησίον πολιορκίαν, καὶ τῶν χωμάτων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσιν ἦγεν, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν ἀρχιθύτην βασιλέα Θαρσικὸν πολλὴν ἄγοντα δύναμιν ὅτι συμμαχίαν τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκει, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν Ἀσσυρίων ἐμβαλεῖν. Ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς συναχηρίβος, ὅτι τὸν ἱερέα τὸν Ἡφαίστου πρατῦσαι ἔλεγεν, ὡς θεὸν ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐλθὼν ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου. πολιορκῶν δὲ τὸ πλήσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. νύξατο δ' ὁ βασιλεὺς, τῶν Αἰγυπτίων τὸν θεὸν, ᾧ ἡγεμόμενος ὑπήκοος ὁ θεὸς, πλημμελῶς ἐνοσηκότα τὸν ἀραβι. πλανᾶται γὰρ καὶ τοῦτο ἱστορῶν ὡς ἀσυρίων λέγων τὸν βασιλέα, ἀλλ' ἀράβων. μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ μιᾶ νυκτὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν ἀσυρίων. καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἐχόντα τὰ τόξα τὸν βασιλέα, τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ἀπὸ τοῦ πλησίον. καὶ ἱστορεῖ. βηρωσὸς δ' ὁ τὰ χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ σεναχηρίβου, ὅτι τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐστρατεύσατο τῇ ἀσίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, λέγων ἅτινες.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν ἀσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν εἰς Νίνον ἐπανελθὼν ἐν Ἀδραμελέχου τοῦ τέκνου ἀπέθανεν.

Ὑποστρέψας ὁ σεναχήρειβος ἀπὸ τῶν Αἰγυπτίων πολέμων ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα, καταλαβὼν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ῥαψάκη δύναμιν, τῷ θεῷ λοιμικῶς ἐνοσήσαντος αὐτῶν τῶν στρατῶν νόσον, καὶ τὴν πρώτην τῆς πολιορκίας νύκτα, διεφθείρον μυριάδες ὀκτακισχίλιοι καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχαις. ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δέος αἰῶνα κατασταθείς, καὶ δείσας τὸν στρατὸν παντὶ, φεύγει μὲν τὸ λοιπὸν δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν νίνε προσαγορευθεῖσαν. καὶ διαρρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων ἀδραμελέχου καὶ σελενναρὺ, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀπετέθη, τῷ ἰδίῳ ναῷ ἀράσκη λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν φυγαδευθέντες ὅτι τὸν φόνον τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἀρμενίαν ἀπῆραν. διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν σεναχηρίβου ἀσσαραχόδδας. καὶ τὰ μὲν τῶν ἀσυρίων στρατὸς τῶν ἱεροσολυμίτας τέλος, τοιοῦτο συμβὰν ἠρίσθη.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς τὸν μεθεξῆς χρόνον μετὰ εἰρήνης διέγων ἐζεκίας ἐπολιτεύσατο διαδεχομένου βασιλείας μανασσοῦ καταλιπών.

ΕΖεκίας δ' ὁ βασιλεὺς ὡς ἀδοξίας ἀπαλλαγεὶς τῶν φόβων, χαριστήριος σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπετέλεσε τῷ θεῷ, μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τὸν πολεμίων, τοὺς μὲν διαφθειρούσης, τοὺς δὲ φόβῳ τῶν ὁμοίως τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ὑπὸ τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν θεὸν, μετ' οὐ πολὺ, νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπέγνωσο μὲν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν. χρῆσον δὲ περὶ αὐτοῦ ἤδη τοῖς θεσπιῳδοῖς ἤδη οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένῳ, καὶ ὅτι μέλλοι τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γνησίας διαδοχῆς.

κόμιων

κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τ̃ δυσχοίας μάλιστα Ⓒ ὀδυρό- A
μενος ἱκέτευε τ̃ θεὸν αὐτ̃ ζωῆς ὀλίγον προσθεῖναι
μοῖραν τέκνων γονῆς, ἢ μὴ θέσπιεσεν ἢ πατὴρ τέκνων
γένηται), τ̃ ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλείπειν. ἐλεήσας δ'
αὐτὸν ὁ θεὸς, ἢ τ̃ αἰτίας ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ λυπεῖ τὸ
μέλλειν στέρεσθαι τ̃ ἐκ τ̃ βασιλείας ἀγαθῶν ἀδύρετο
τ̃ ὑστερηθεῖσαν τελευτὴν, ὅτι χρόνον ζωῆς αὐτ̃ δεηθεὶς
προσέθηκεν, ἀλλὰ τ̃ παῖδας αὐτ̃ γνησίους τοῖς ὑποδε-
χομένοις τ̃ ἡγεμονείαν ἐκείνου, πέμψας Ἡσαΐαν τ̃ προ-
φήτην, ἐκέλευσε δηλῶσαι αὐτ̃ ὅτι λαφοῦσι) τ̃ νόσον μ̃ B
ζῆς ἡμέρας, Ⓒ βιώσει) μετ' αὐτὴν ἔτη πεντηκοντάδεκα
ἢ παῖδας αὐτ̃ γνήσιον). Ταῦτα τ̃ προφήτου φήσαντος
κατ' ἐντολὴν τ̃ θεοῦ, λυθῆναι ἐκέλευσε τ̃ νόσον, ἢ
τὸ προσδόξιον τ̃ ἐπηγγελμένων ἀπίστων, σημεῖόν τι
Ⓒ τεκμήριον αἰτῆσαι τ̃ Ἡσαΐαν, ἵνα αὐτ̃ πιστὸν
λέγοντι ταῦτα ἥκοντι προσθῇ τ̃ θεῖ. τὰ γὰρ προσδόκητα
ἢ μείζω τ̃ ἐλπίδος, τοῖς ὁμοίοις πίστιν φέρειν.
ἐρωτήσαντος δ' αὐτὸν, τί βούλεται) σημεῖον γνῶναι, τ̃ ἥλιον C
κλῖναι, ἐπειδὴ σκιαὶ ὑπὸ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας
ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅτι τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι
τόπον ποιήσας αὐτῷ πάλιν προσθεῖναι. τ̃ δ' προφήτου
τ̃ θεὸν προκαλέσαντος, ὡς τε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἐπιδεῖ-
ξαι τ̃ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, λύθεις λυθεὶς τῆς
νόσου, ἀνέβη εἰς τὸ ἱερὸν, ἢ τ̃ θεῷ προσηύξατο,
ὀλίγας ἐποιήσατο. ἐν τούτῳ τ̃ χρόνῳ, σωθεὶς τ̃ τ̃ ἀστυ-
είων ἀρχῶν ὑπὸ μηδῶν καταλυθείσας. δηλώσω δ' ἐν D
τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δ' τ̃ βαβυλωνίων βασιλεὺς, βα-
λάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν ἐζεκίαν πρεσβεις
δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἰ) παρεκάλει ἢ
φίλον. ὁ δ' τοῖς πρεσβευταῖς ἡδέως ἀποδεξάμενος, Ⓒ
ἐς ιασάμενος, ἢ τοὺς θησαυροὺς δηλώσας αὐτοῖς, ἢ τ̃
τ̃ ὅπλων πλῆθος, ἢ τ̃ ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην
ἐν λίθοις εἶχε ἢ χρυσῷ δῶρά τε δοῦς κομίζειν τ̃ βα-
λάδῳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ἡσαΐου δ' τ̃ προφήτου E
πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, Ⓒ συνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ
παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τ̃ βασιλέως ἐλ-
θεῖν αὐτούς. δηλώσας δ' πᾶσι αὐτοῖς, ὅπως εἰδότες τ̃
πλοῦτον ἢ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σοχαζόμενοι, σημαί-
νειν ἔχωσι τ̃ βασιλεῖ. ὁ δ' προφήτης ἐπεστυχὼν, ἤρε-
σθαι φησὶ ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς βαβυλῶνα συ τοῦτον
μεταπεθησόμενον τ̃ πλοῦτον, ἢ τοὺς ἐκγόνους δουλεύσε-
σομένους, Ⓒ ἀπολέσαντας τ̃ ἀνδρας εἶ), τ̃ βαβυλω- F
νίων δ' κλδούσης βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τ̃ θεόν. ὁ
δ' ἐζεκίας λυπηθεὶς ὅτι τοῖς εἰρημένοις, ἴσως μὲ ἐκ ἂν
βούλεσθαι τοιαύτας συμφορᾶς τὸ ἔθνος αὐτ̃ πρεπτε-
σεῖν. ἐπεὶ δ' ἐκ ἦν) δυνατὸν τὰ τ̃ θεῷ δεδογμένα με-
ταβαλεῖν, ἠυχετο μέχρις τ̃ αὐτ̃ ζωῆς εἰρήνην ὑπάρ-
ξαι. μνημονεύει δ' τ̃ τῶν βαβυλωνίων βασιλέως βαλά-
δα βηρωσσός. ὧν δ' ἔδει ὁ προφήτης ὁμολογουμένως
θεῖος ἢ θαυμάσιος τ̃ ἀληθείαν, πεποιθὼς τ̃ μηδὲν G
ὅλως ψεύδεις εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγρά-
ψας βίβλοις, κατέλειπεν ἐν τῷ τέλους γνωρισθησό-
μενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. ἢ οὐκ ἔδει μόνος ὁ προ-
φήτης, ἀλλὰ ἢ ἄλλοι δώδεκα τ̃ ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν. Ⓒ πᾶν εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γίνε) παρ' ἡ-
μῖν, κ) τ̃ ἐκείνων ἀποβαίνει προφητείαν. ἀλλὰ τούτων μ̃ αὖθις ἐξαγγελλόμενα ἕκαστον. ὅπως δ' ὁ
προεῖπεν χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐζεκίας, Ⓒ πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ πεντηκοστὸν μ̃ ἢ
τέταρτον ἔτος τ̃ ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δ' βασιλεύσας ἢ ἑπτά.

hoc igitur mœrore potissimum confectus, supplex cum lacrymis Deum rogauit, vt tantisper differretur vitæ terminus, donec procrearet sobolem, néve nondum factus pater eximeretur numero viuentium. Misertus autem Deus, idq; eo libentiùs quòd non sibi doleret regni voluptates adimi, sed successorem tantùm germanum principatus quæreret, misso ad eũ propheta Esaia, iussit nũtiari quòd post triduũ morbum euaderet: & superuiuens annos 15. nonnisi relicto hærede filio decederet. Hæc cũ propheta ita vt iussus erat ad regẽ perferret, ob magnitudinẽ morbi & inopinatũ nuncium dubitans, prodigiosum aliquod signum ab Esaia postulat, vt certò posset credere, missum illum ad se à Deo nuncium. quæ enim supra spem & rationẽ esse videntur, eorum solet hoc pacto cõfirmari veritas. Et rogãte propheta quódnam signum exhiberi sibi postulet, voluit vt quando vmbra in suo solario iam ad decimã lineam processerat, per totidem lineas reuerti eam faceret. Et cùm Deus hoc dedisset prophetæ precibus, viso ita vt voluit tam insigni prodigio, confestim recepta sanitate ad tẽplum ascendit, & adorato Deo vota persoluit. Circa eadem fermè tempora imperium Assyriorum per Medos dissolui contigit, de quo dicemus alibi. Babyloniorum autẽ rex Baladas missis ad Ezeciam legatis cum muneribus, inuitauit eum ad societatem & amicitiam. Ille exceptis legatis comiter, & conuiuio regali adhibitis thesauros etiam ostendit, & apparatum armorum, & quicquid precioſum auro constabat ac gemmis: atque ita cum donis remisit ad Baladam. Aditus deinde ab Esaia, rogatúsque quinam essent qui venerant: ait è Babylone missos à rege venisse: ostendisséque se illis omnia, vt visis diuitiis colligentes ex his ipsius potentiam, regi suo renunciare possent certiùs. tum propheta respondens: Scito, inquit, quòd hæ diuitiæ paulo pòst transferentur in Babyloniam, & posteri tui vitilitate amissa eunuchi seruient regi Babylonio. Hæc enim prædicit dominus. Ezecias contristatus hac prædictione, ait se quidem malle gentem suam in eam calamitatem non incidere, sed quando aliter visum sit Deo, precari vt saltẽ ipse possit in pace quod reliquum vitæ exigere. Huius quoque Baladæ Babyloniorũ regis Berosus meminit. Cæterum propheta hic cùm esset diuinus, & vsque ad miraculum veridicus, certus se nihil à vero alienum dixisse, omnia sua vaticinia scripto tradita reliquit posteris, vt ex euentu certitudo eorum posset intelligi. nec hic solus id fecit, sed alij præterea duodecim: & quicquid vel mali vel boni nobis euenit, totum illorum respondet oraculis. sed hos aliàs singillatim percensebimus.

Ezecias porrò cùm quãtum iam diximus superuixisset in pace, obiit post annum vitæ quartum & quinquagesimum, regni verò nonum & vigesimum. III.

CAP. IV.

Manasses à Chaldæorum ac Babyloniorum rege captus, post aliquantum temporis ab eo rursum in regnum suum restituitur.

4. Reg. 21. HVius successor Manasses filius, ex matre Achiba Hierosolymitana ciue natus, omissis paternis studiis contrarium vitæ institutum tenuit, nullam impietatem prætermittens, sed per omnia iniquitates Israelitarum imitans, quos Deus propter peccata perdidit. ausus est etiam scelestus templum Dei profanare, atque adeò totam vrbem & reliquam ditionem quàm latè patuit. Exorsus enim à Dei contemptu, in omnes quotquot erant in Hebræis iustos grassabatur cædibus, ne prophetis quidem cruentas manus abstinens. nam & ex horum numero per singulas dies aliquem afficiebat supplicio, vt Hierosolyma inundarentur sanguinibus. His tam nefariis facinoribus concitatus Deus ad iracundiam, mittebat vnum post alium prophetam ad regem simul atque populũ, per quos eadem illis comminabatur calamitates, quas propter contemptum religionis fratres ipsorũ Israelitæ aliquanto antè perpessi fuerant. At illi nolẽtes fidem habere illorum sermonibus, per quos moniti si paruissent, imminentia mala vitare poterant, re tandem veritatem eorum experti sunt.

Cùm enim in eisdem perseuerarent moribus, hostem illis Deus immisit regem Chaldæorum & Babyloniæ. is misso in Iudæam exercitu, regionem totam depopulatus, Manassẽ quoque dolo interceptum & abductum, perpetuò pœnæ habuit obnoxium. Tum demum miser malo suo doctus admissam culpam agnouit, & vt hostem humanum ac clementem experiretur, à Deo precibus petiit. Nec Deus se præbuit inexorabilem, sed misertus exaudiit supplicem: quem post aliquantum temporis spatium Babylonius domum remissum in pristinum principatum restituit. Cæterùm clementia victoris postliminio reuersus Hierosolyma, dedit operam si posset abolere priorum peccatorum etiã memoriam, mutatis moribus totus conuersus ad religionis studia. Nam & vrbem lustrauit, & templum consecrauit denuò: & in reliquum totus fuit in eo vt gratitudinem Deo posset approbare, & quod viueret eius retinere beneuolentiam. Idem facere populum quoque docuit, memor in quale incidisset infortuniũ ob perperam administratam rempublicam. Adornato etiam altari, ex præscripto Moysis solennes obtulit super eo victimas. Restitutis in veterem statum religionis ritibus, ad munienda Hierosolyma curam transtulit, ita vt reparatis antiquis mœnibus noua illis circundaret, & turres excitaret altissimas, suburbanásque arces cum aliis necessariis tum in primis commeatibus muniret. Adeóque in melius mutatus est, vt ex quo Deum colere cœpit, toto vitæ tẽpore prædicatus sit beatissimus. Cúmque vixisset annos LXVII. in viuis esse desiit, exactis in regno annis quinque & quinquaginta. Sepultus est in hortis propriis: regnum excepit

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι γραπτέον ὅτι τὸν μανασσῆν οἱ χαλδαίων καὶ βαβυλωνίων βασιλεῖς αἰχμάλωτον αὐτὸν ἤγαγεν, καὶ μετὰ πολλὸν χρόνον εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν πάλιν ἀπέλυσαν.

Διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ μανασσῆς ὢν μήκους ἀχιβας ζώνημα πολίτιδος γενὼς, ἀπεστράφη μὲν αὐτὸν τὸν πατρῷον ὑπηνδυμάτων, καὶ τὴν ἐναντίαν ἐτράπετο, παῦ εἶδος πονηρίας ὑπεδεξάμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς ἀθεράπευτον, ἀλλὰ μιμούμενος τὰς τῶν ἰσραηλιτῶν ἀνομίας, οἳ εἰς τὸν θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο. μιαίνει δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ εἰς τὸν θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς ἑβραίοις ἀπέκτεινεν. ἀλλ' ἐδὲ τῷ προφήτῃ ἔσχε φειδώ. καὶ τίνων δὲ τινας καθ' ἡμέραν ἀνῄρει, ὡς τῷ αἵματι ῥεῖσθαι τὰ ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ὁ θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὸ πλῆθος, δι' ὧν αὐτοῖς ἀπείλησε, τὰς αὐτὰς συμφορὰς ἃς συνέβη προπεσεῖν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν ἰσραηλίταις εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲ λόγοις οὐκ ὤφελον παρ' ὧν ἠδύναντο κερδῆσαι τὸ, μηδενὸς προσαθῆναι κακοῦ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα τῷ προφήτῃ. ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοῖς ἐκίνει, λαὸν τὸν βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλέως, ὃς στρατείαν ἐπέμψεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, τὴν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὴν βασιλέα μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ὃν ἐβούλετο τιμωρίαν εἶχεν ἀπροχείριον. ὁ δὲ μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἵοις κακοῖς ὄῃ, καὶ πάντων ἄμπον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ λαβέσθαι αὐτοῦ φιλανθρώπου καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τ' ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ θεὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. χωρόμενος δ' εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τῷ μὲ πρότερον ἁμαρτημάτων περὶ τὸν θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐπανόρθωσε εἰ δυνατὸν αὐτοῦ γένοιτο τ' ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβαλέσθαι ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ, χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν δικαίῳ πρὸς ὅλον τὸν βίον. ταῦτα δὲ αὐτὰ πρᾶττειν τὸ πλῆθος ἐδίδαξε, μεμαθηκὼς οἷα πρὸ μικροῦ ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. διῳκοδόμησε δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπιτελεῖ καθὼς διέταξε μωυσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν ἐν δεῖ τρόπον καὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν. ὡς τε παλαιὰ τείχη μὲ πολλῆς ὑπεκδυάσας αὐθις, καὶ ἕτερα αὐτοῖς ὑπεβαλεῖν, ἀναστήσαι τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε περὶ τῆς πόλεως φρούρια, τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ στίφεσι πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς ταῦτα μεταβολῇ χρησάμενος, ἕως τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακάριος ὑπὸ τῶν καὶ ζηλωτὸς ἐκείνου τὸ χρόνου λογιζόμενος, ἀφ' οὗ τὸν θεὸν ἀσεβεῖν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον. βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῦ κήποις. ὁ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ παρέρχεται ἄμμωσον. μητρὸς ἐμαλσεμμηθ

μὴν ὄνομα τετυχηκότα. ἐκ δὲ πόλεως Ἰαβάτης ὑπαρχούσης. οὗτος μιμησάμενος τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν, ἀπέθανεν ὑπὲρ τὸν οἰκείας τοῦ αὐτοῦ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν, ἔτη δύο. μετῆλθε δὲ αὐτοῦ τὸ πλῆθος τοὺς φονεῖς, καὶ τῷ τε παιδὶ συμπάντων τὴν ἀμοιρὸν, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Ἰωσίᾳ παραδίδωσι, ὀκταετεῖ τὴν ἡλικίαν ὄντι.

Amos filius, natus matre Emalsema, oriunda ex Iabate oppido. Hic imitatus iuuenilia fui patris opera, & à similibus non abstinens facinoribus, maturè dedit pœnas, domi à suis oppressus familiaribus vix dum exacto anno vitæ quarto & vigesimo, regni verò secundo. Ineius interfectores animaduertit populus, ipsum in paternum monumentum intulit, & regnum eius filio Iosiæ nominato tradidit, octotum annorum puero.

Κεφάλαιον ε.

Περὶ Ἰωσίου.

Ἡ μὴτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκὲθ, Ἰεδὴ δὲ τοὔνομα, τῇ δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν οὐ γεγονώς, ἀλλὰ Δαβὶδ τοῦ βασιλέως ὑπομνήμασιν ἐπιτηδεύμασιν τε σκοπῷ τε κανόνι πρὸς τὸν ὅλης τοῦ βίου ἐπιτηδεύσεως κεχρημένος. γνώμῃ δὲ ἐπὶ μυοκαιδέκατον, τὴν δυσέβειαν καὶ τὴν ἀνομοσυνὴν ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε καὶ παρήνει τὸν πρὸς τὴν εἰδώλων δόξης καὶ θεῶν ὄντων ὑποψίας, σέβειν τὸ πάτριον θεῖον. τότε τὴν προγόνων ἐπισκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτηθέντα διόρθου σπουδῇ ὡς αὖ ὁ φρονιμώτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος. ὅσα δ' ἐλλείποντα οὐ γεγονότα, καὶ κτῆσαι, ἐφύλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἐπράττε, σοφίᾳ καὶ διανοίᾳ τοῦ φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πειθόμενος συμβουλίᾳ καὶ παραδόσει. τοῖς γὰρ νόμοις ὡς αὖ κατακολουθῶν ἔτυχε περὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τὸ περὶ τὸ θεῖον δυσεβείας, διαδεῖν τε συνέβαινε, διὰ τὸ τῶν τούτων παρανομίαν μὴ τυγχάνειν. ἀλλ' ἐξεφανίσθαι, πρεπὸν γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τότε ἄλση τὰ τοῖς ξενικοῖς ἀνειμένα θεοῖς, ἐξέκοψε καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν κατέσκαψεν, εἴτι δ' ἂν ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο, περιῤῥείζων, κατέσφαξε. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ, τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς πρὸς αὐτοὺς δόξης, εἰς τὸ τοῦ θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε. καὶ τὰς συνήθεις ἐπιφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ ἀπέδειξε. ἦν τινας κειτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς αὖ διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πρόσταγματα, πρὸς παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς ἐκ ἔλασσον αὐτὸ περιέποντες. διαπεμψάμενος ἐπὶ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοῖς βουλομένοις εἰσφέρειν κομίζειν, ὡς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχει. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων, τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησι τόν τε ἐπὶ τῆς πόλεως ἁμαρτίαν, καὶ τὸν γραμματέα σαφᾶ, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἐλιακίαν. οἳ μηδὲν ὑποθέσει μὴ δὲ ἀναβολῇ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ὅσα πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, εἴχοντο τοῦ ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτους ἐπισκευασθεὶς, τὴν τοῦ βασιλέως δυσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν. ὄγδοον δὲ ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων, πέμπει πρὸς ἐλιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περισσὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν. ἔτι δὲ καὶ ὅσος αὖ ἦ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προσομοίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. προσομίζων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς ἐλιακίας, ἐντυγχάνει ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τοῦ μωυσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ προσομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ σαφᾷ, ὁ δὲ ἀναγνοὺς, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα,

Hvius mater fuit ex oppido Boscetа, Iedа nomine, ipse indole optima, & ad virtutem natus Dauide rege exemplari & regula totius vitæ sibi proposito. quàm primùm enim duodecimum annum ætatis attigit, egregium edidit pietatis ac iustitiæ specimen. Autor enim fuit populo, vt abiectis erroribus, & relicta de falso creditis diis persuasione, conferrent se ad cultum patrij numinis. Et retractatis maiorum suorum institutis, quicquid peccatum esset corrigebat, tam prudenter adhibitis remediis, quâ si esset ætate maturissima. quæ verò decenter se habere inuenit, immota seruauit, & imitatus est. Hæc autem faciebat tum per innatam sapientiam, tum etiam seniorum monitis & cõsiliis. Sequendo enim legum ductum in ordinanda republica & cultu diuini numinis aberrare non potuit, à quibus recedentes priores aliquot reges seipsos perdiderant. Itaque obeundo tam vrbem quàm regionem totam, lucos externis diis dedicatos excidebat, & aras eorum diruebat, & donaria quæ eis à maioribus consecrata fuerant, per ludibrium detrahebat: atq; ita populum à vana opinatione ad vnum Dei cultum conuertit: & consueta holocautomata cæteráque sacrificia super altare obtulit. Constituit etiam certos magistratus, & morum cẽsores, qui priuata quoque negocia sic disponerẽt, vt in omnibus non minorem iustitiæ quàm vitæ ipsius rationem haberẽt. dimissis deinde per totam suam ditionem nunciis iussit vt quicunque vellent conferrent aurum & argentum in reparationẽ templi, idque suo quisque arbitratu, vt nemo grauaretur: & allatis pecuniis curam sumptuum in templum sartum tectũ præstandũ cõmisit Amasi præfecto vrbis, & Saphani scribæ, & Ioatæ commentariensi, & pontifici Eliaciæ. qui omissis moris & dilationibus, adhibitis architectis, & suppeditatis omnibus rebus ad reparationem necessariis, incumbebant operi: atque ita instauratum est templum & ipsum regiæ pietatis argumentum futurum. Anno deinde regni sui XVIII. iussit Eliaciam pontificem pecunia (quæ instaurationi superfuit) in massas conflata crateras inde & libatoria, phialásque ad ministeria templi confieere: præterea quicquid auri argentíve in thesauris esset, id quoque prolatum in eosdem vsus conuertere: pontifex autem dum promit aurum, fortè incidit in sacros libros Moysis in templo repositos: eos prolatos dedit scribę Saphani, qui cùm eos perlegisset, regem adiit, & quæ impe-

Cap. V.

De Iosia rege.

4. Reg. 22.

rasset omnia facta indicauit. præterea libros recens inuentos ei legit. Qua lectione audita rex scidit sibi vestem, & cõuocatis intimis aliquot amicis, iplóque scriba, & Eliacia pontifice, misit eos ad prophetissam Oldam, vxorem Sallumi, viri clari ac nobilis, vt persuaderent ei Deũ placare, & propitium genti suæ reddere. timendum enim esse ne propter neglectas à maioribus leges Moysis graues casus immineant, néve eiecti patrio solo in externis regionibus destituti omnibus commodis miserè vitam finiant. Auditis regiis mandatis prophetissa iubet ei renunciari, quòd Deus semel contra eos sententiam tulerit, quæ nullis supplicationib⁹ irrita fieri possit: vt populus eiiciatur propriis sedibus, & omnibus præsentibus cómodis propter non seruatas leges mulctetur. quandoquidem concesso ad resipiscendum tãto temporis spatio, ne prophetarum quidem hortatibus ad saniorem mentem reuocari potuerit, debitas impietatis pœnas prædicentium: & ideò decretum id mutari non posse, vt ipso euentu discant esse Deum, & in prophetarum eius prædictionibus nihil inesse mendacij, quibus certam suã voluntatem hominibus indicare solet. attamẽ propter bonitatem regis dilaturum Deum aliquantisper imminentem calamitatem: sed ab eius obitu præfinita iam antè mala in populum missurum. Hoc mulieris vaticinium regi renunciant, qui ad eam missi fuerant. ille circum omnia oppida missis nunciis, iussit Hierosolyma conuenire sacerdotes ac Leuitas, & omnes omnis ætatis homines. & cùm congregati essent omnes, primùm eis sacros libros legit. deinde stans in editiori loco in medio populi, sacramento adegit vniuersos ad cultum diuini numinis, & seruandas leges Mosaicas: quod illi magno consensu facturos se receperunt. móxque sacra facientes & mactantes victimas Deũ precabantur vt propitius adesse dignaretur. Postremò iussit pontificem, si quod vas in templo supereſſet à maioribus dicatum idolorum externorum vsui, vt inde eiiceretur: & cùm non pauca essent collecta, omnibus incensis cinerẽ eorum dispersit. denique sacerdotes idolorum à genere Aaronis alienos interfecit. His apud Hierosolyma peractis exiuit peregrè, & quicquid per totam regionem in honorem externorum numinum à Hieroboamo dedicatum inuenit, deleuit funditus: & ossa pseudoprophetarum super altare, quod primus Hieroboamus extruxerat, combussit: sicut superius diximus, iã tum cùm super eo Hieroboamus sacra faceret, interuenisse prophetam, & in præsentia totius populi prænũciasse, quòd vnus ex Dauidis progenie, nomine Iosias, hoc esset facturus: cuius prædictionis euentus post annos trecentos sexaginta vnũ secutus est. Post hæc inuisit & alios Israelitas, qui captiuitatem & seruitutem Assyriorum euitauerant, eisque persuasit vt omissis impiis actionibus, & religionibus externis, Deum maximũ ritu patrio colerẽt, eiq; soli adhærerent. nec hoc cõtentus oppidatim ac vicatim per domos scrutatus est, ne quid suspectũ int⁹ delitesceret. quadrigas etiã solis, quas superiores reges in vestibulo tẽpli cõsecrauerunt.

4. Reg. 23.

Τοὺς ἀλλοφύλους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε. τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσσεβεῖν, καὶ τούτῳ θεσπιζόντων μὴ μετανοήσαντας, τῇ τε θεσπιδὶ τῇ τοῦτο παραγγειλάσῃ σωφρονεῖν, καὶ τὰ ὁσιωτάτοις ἀσεβήμασι τιμωρίαν θεσπιζόντων, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι ὁ θεὸς ὄντως, καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τούτων ὧν αὐτοῖς διὰ τῆς θεσπιδὸς κατήγγειλε, πάντας αὐτοὺς ποιήσειν. διὰ αὐτὸν μὴν τοι δίκαιον ἡγούμενον ἐφέξειν ἐπὶ τὰς συμφοράς. μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου τελευτὴν, τὰ κατεψηφισμένα πάθη τοῖς ὄχλοις ὑπέμενεν. οἱ μὲν οὖν τῆς γυναικὸς θεσπιῳδούσης, ἐλθόντες ἀπήγγελλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ θεσπέμψας πανταχοῦ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς λευίτας, πᾶσάν τε ἡλικίαν θεσσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῷ πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους. ἔπειτα σας ὅπη τῶν βημάτων ἐν μέσῳ τῷ πλήθει, ὄρκους ὑπεποιήσατο καὶ πίστεις ἀνέλαβεν, ἢ μὲν θρησκεύσαι τὸν θεὸν καὶ φυλάξας τοὺς μωυσέως νόμους. οἱ δὲ θεθύμως τε ἤνεσαν, καὶ τὰ παραγγελθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσπασαν. θύοντές τε ὡς δαχθῆναι ἐκαλλιεροῦντο τὸν θεὸν ἱκέτευον, δυμὸν καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δὲ ἀρχιερέα θεσπέταξεν εἴπερ θεῖόν τι ὑπὸ τῆς θεσπρόνων σκηνῆς τοῖς εἰδώλοις, καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκευὴν ἐν τῷ ναῷ τοῦτο ἐκβαλεῖν. σκευασθεισθέντων δὲ πολλῶν καταφρήσας αὐτὰ τῷ ποδὶ αὐτῆς διέσπειρε. τοὺς ἱερεῖς τῆς εἰδώλων, ἐκ ὄντας ἐκ τοῦ ἀαρῶνος γένους ἀπέκτεινε. ταῦτα δὲ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις διαθεασάμενος, ἦκεν εἰς τὴν χώραν. καὶ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ ἱεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῆς ξενικῶν θεῶν, ἠφάνισε. καὶ τὰ ὀστᾶ τῆς ψευδοθεσπιδὸς ὅπη τοῦ βωμοῦ ὢν κατεσκεύασε θρῶντος ἱεροβοάμου, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ θεσπίτου καταλυθέντα θεὸς ἱεροβοάμου θυσιάζοντος αὐτοῦ, καὶ πάντος ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, θεσκαταγγέλλα τὰ γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ διαβίδου γένους, ἰωσίας τοὔνομα, ποιήσει τὰ θεθεσπρωμένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέτη. μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς ἰωσίας πορευθεὶς ἐπὶ θεὸς τοὺς ἄλλους τῆς ἱερουσαλὴμ, ὅσοι τιμὴ ἀχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν ὑπὸ τῆς ἀσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς θεσέξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς θεὸς τὸν πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν, δυσσεβεῖν, καὶ τούτῳ θεσπανέχειν. τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς κώμας ἠρώτησε καὶ τὰς πόλεις, μήτις ἔνδον ἔχοι τι τῆς εἰδώλων ὑπονοῶν.

ὁ μὲν

ε μὴν, ἀλλὰ κ τὰ τοῖς βασιλ δομβίοις ἱερεῖα ἄρμα- A
τα ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, κ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον ἦν
ὃ προσεκύνει ὡς θεῷ ἐβάσ ασε. κ καθαρίσας ἔτι τὴν
χώραν ἅπασαν εἰς ἱεροσόλυμα τ λαὸν συνεκάλεσε,
καὶ εῖ τ ἄζυμον ἑορτὴν, κ τ πάσχα λεγομένην ἤγα-
γεν, ἐδωρήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, προβατίνους ἐρίφους
ϛ ἄρνας, ἑπτακισμυρίους, βοῦς δ' εἰς ὁλοκαυτώματα τρι-
χιλίους. παρεῖχον δ ϛ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι ὑπὲρ τὸ πά-
σχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἄρνας διχιλίους ἑξακοσίους. κ τοῖς B
λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ προεστῶτες
αὐτῶν, βοῦς δ πεντακοσίους. κ γνομένης ἔτους ἀφθόνου
τ ἱερείων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς νομι-
σθεῖσι νόμοις, ἐκφέρειν τῶν ἱερέων ἐξηγουμένων τοῖς ὄχλοις.
τῶν μηδεμίαν ἄλλην ἔτους ἀγχθῆναι τοῖς ἐβραίοις ἑορ-
τὴν ἀπὸ τῶν σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων ἄρτον ἀζύ-
μων, πάντα κ νόμοις ϛ κ τ ἀρχαίαν ἐξηκριβωκέναι τῆς
πατρίου συνηθείας ὑπερβεβληκέναι. ζήσας δ' ἐν εἰρήνῃ
μ' ταῦτα ἰωσίας, ἔτι τε κ πλούτῳ κ τῇ ἄλλῃ πᾶσιν C
δόξῃ, κατέστρεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς συμβαλὼν ὁ νεχάων τῷ τῶν βαβυλωνίων βασιλεῖ, κ ὑποστρέ-
φων εἰς ἄγνωστον ἦλθεν εἰς ἱεροσόλυμα, κ αἰτιάζεται τὸν ἀδελφὸν
αὐτοῦ ἰωάκιμον ἀποδεῖξε βασιλέα.

NΕχάως ὁ τ αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐλείας στρατιὰς
ἐπὶ τ εὐφράτην εἴλασε ποταμὸν, μήδοις πολε-
μῶν κ τοῖς βαβυλωνίοις, οἱ τ ἀσσύριον κατέλυσαν ἀρ-
χὴν, τ δ' ἀσίας βασιλεῦσαι, πόθον εἶχεν. γνομένης δ' D
αὐτοῦ μ' μήδην πόλιν, ὧν δ' αὐτὴ τ ἰωσίᾳ βασιλείας,
μ' δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν ἀφ' τ ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας
τ ὁδὸν τοὺς μήδους ἔλασιν. πέμψας δ κήρυκα πρὸς αὐτ
ὁ νεχάως, οὐκ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ὅπῃ τ εὐ-
φράτην ὁρμικέναι. μὴ παρεξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευεν ὥ-
στε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ὃ διέγνωκεν.
ἰωσίας δ προσίετο τὰ πρὸς τὸν νεχάω, ἀλλ' ὅπως ἔ-
χειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τ οἰκείαν διέρχεσθαι, τ πε- E
φρονημένης ἀλαζονίας οἴμαι εἰς τοῦτ' αὐτὸν παροξύνασης, ἵνα
λάβῃ πρόφασιν καθ' αὐτοῦ. διϊσταμένοντος δὲ
αὐτοῦ τ δύναμιν, κ ἐφ' ἅρματος ὑπὸ κέρως ὅπῃ κέρας
ὀχεμένην, τοξεύσας τις αὐτὸν τ αἰγυπτίων, ἔπαυσε τῆς
πρὸς τ μάχην σπουδῆς. τῷ τραύματι γὰρ βεβιασμένος
ὢν, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι τὸ στράτευμα, ϛ ὑπέστρεψεν
εἰς ἱεροσόλυμα. τελευτᾷ δ' ἐν τ πατρῴᾳ τῶν εἴων, F
κ κηδεύε μὲν ἐν τ παρῴαις θήκαις μεγαλοπρεπῶς,
βιώσας μὲν ἔτη ϛ ἑξηκονταεννέα, βασιλεύσας δ τούτων, ἓν
κ ϛ ἑξήκοντα. πένθος δ ἐπ' αὐτῷ μέγα τῷ λαῷ παν-
τὸς ἦχθη πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου κ κατηφοῦντος.
ἱερεμίας δ' ὁ προφήτης, ὑπηκρόειον αὐτοῦ συνέταξε
μέλος θρηνητικὸν, ὃ κ μέχρι νυῦ ἄδεται. ἔστι ὁ
προφήτης, κ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δεινὰ προεκήρυξε, ἐν γράμμασι καταλιπών, ϛ τ νυῦ ἐφ' ἡμῖν γε-
νομένων ἄλωσιν, τὸν τε βαβυλωνίων αἵρεσιν. ὃ μόνον
δ ἔστι προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ κ ὁ
προφήτης ἱεζεκίηλος, ὃς πρῶτος μετὰ τούτων δύο βι- G
βλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δ οἱ δύο τῷ γένει
ἱερεῖς, ἀλλ' ὁ μὲν ἱερεμίας ἐν ἱεροσολύμοις διῆγε,
ἀπὸ τεσσαρακαιδεκάτου ἔτους τῆς ἰωσίου βασιλείας, ἕως
οὗ κατεσκάφη ἡ πόλις κ ὁ ναός. τὰ μὲν οὖν συμβαίνοντα μετὰ τοῦτον τὸν προφήτην, κ χώραν ἀπολώσο-
μεν. τελευτήσαντος δ ἰωσίου καθὼς προειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται ἰώαζος

& ſi quid aliud diuinis honoribus vulgus im-
peritũ dignabatur, de medio ſuſtulit. Cæterùm
luſtrata ad hunc modum regione vniuerſa, po-
pulum Hieroſolyma conuocauit ad celebrandũ
feſtum azymorum, quod dicitur paſcha: dedit-
que populo ad epulum de ſuo triginta hædo-
rum & agnorum millia, & boum tria millia:
principes quoque ſacerdotum contulerunt ſa-
cerdotibus ad idem feſtum agnorum duo mil-
lia & ſexcentos: & ſimiliter Leuitis eorum pri-
marij dederunt agnorum quinque millia, bo-
ues quingentos. cúmque tanta eſſet victimarũ
copia, immolabantur omnes iuxta leges Moy-
ſis, ſacerdotibus ei curæ præpoſitis, & exemplo
ſuo reliquo populo præeuntibus, & quòd à Sa-
muelis prophetæ temporibus in eam vſque diẽ
nulla talis feſtiuitas celebrata fuerit, cauſa eſt
quia tum omnia iuxta præſcripta legum & an-
tiquas conſuetudines peragebant.

Poſt hæc Ioſias cùm pace, diuitiis & gloria VI.
floruiſſet, vitæ finem habuit huiuſmodi.

CAP. IV.

*Nechao rege Ægypti contra Babylonis per Iu-
dæam exercitum ducere volente, Ioſias vetare co-
natus prælio victus occiditur.*

NEchaos Ægypti rex magnis delectibus
habitis copias ad Euphratem duxit con-
tra Medos & Babylonios, qui Aſſyriorum im-
perium euerterant, volens ſibi Aſiæ regnũ quæ-
rere. Cúmque proceſſiſſet vſque Menden, oppi-
dum dictionis Ioſiæ, oppoſuit ſe ei, vetans per
ſui iuris regionem iter contra Medos facere, tũ
Nechaos caduceatore miſſo, ait ſe non illum
petere bello, ſed ad Euphratem properare. non
eſſe ſibi imponendam neceſſitatem præter pro-
poſitum cum obſtante dimicandi. Ioſias autem
verbis Ægyptij nihil mouebatur, ſed perſeue-
rabat in ea ſententia, vt per ſuam ditionem vo-
lenti ducere tranſitum pernegaret, fato opinor
ad hanc arrogantiam vrgente hominem, vt oc-
caſionem aduerſus eũ inueniret. Dum enim a-
ciem inſtruens curru ab vno cornu ad alterum
vehitur, Ægyptius quidam ſagitta icto bellan-
di ſtudium exemit. ſaucius enim & cruciatum
non ferens, iuſſo exercitu deflectere, Hieroſoly-
ma reuertitur: vbi ex eo vulnere eſt mortuus.
Sepultus eſt magnifico funere in monumentis
patrijs, cùm vixiſſet annos triginta nouẽ, re-
gnaſſet triginta vnum. Luxit eũ populus mul-
tis diebus lamentis, & triſtitia mortẽ eius pro-
ſequens. Hieremias etiam epicedium ei ſcripſit
lugubri carmine, quod nunc quoque extare vi-
demus. hic propheta & inſtantem vrbi captiui-
tatem Babyloniam, & noſtri etiam ſeculi cla-
des prædictas mandauit literis. Nec ſolus ille
hæc vaticinatus eſt multitudini, ſed & prophe-
ta Hiezeciel, qui primus duos libros hoc argu-
mẽto ſcriptos reliquit. erãt aũt hi duo ſacerdo-
talis generis, quotũ Hieremias vixit Hieroſoly-
mis, ab anno 13. regni Ioſiæ vſque dũ templum
vnà cum vrbe eſt dirutũ: cuius ſuo loco mentio-
nẽ faciemus. Porrò mortuo quemadmodum di-
ximus Ioſia, regnum ſuſcepit filius eius Ioazus,

anno ætatis vigesimo tertio, regiâ habens Hierosolymis. Hic matre natus Amethala, impiis & impuris fuit moribus.

VII. Hunc Ægyptiorum rex à bello reuertens accersitum ad se in vrbem Syriæ Samatham vinxit, & fratri eius seniori, eodem patre nato, Eliacimo nomine regnum tradidit, Ioacimi nomine prius illi indito. regioni verò eius cētum argenti talentorum tributum imposuit, & vnius talenti auri. atque ita Ioacimo tributario facto, Ioazum secum in Ægyptum abduxit, vbi mortuus est cùm regnasset menses tres, dies decem. Mater autem Ioacimi vocata est Zabuda, nata est oppido Abuma. hic quoque malitioso fuit ingenio, nec erga Deum pius, nec mitis erga homines.

Cap. VII.

Nabuchodonosorus inuadens Syriam Ioacimum ad amicitiam & societatem suam pertraxit.

ANno autem quarto ex quo is regnare incepit, quidam Nabuchodonosorus apud Babylonem regno potitus cum instructissimo exercitu Carchabesam ad Euphratē sitam petiit bellum inferens Ægyptio Nechao, qui tum tōti Syriæ dominabatur. at ille cognito Babylonij conatu, non contempsit hostem, sed cum validis & numerosis copiis ad Euphratem ei se opposuit. & collatis signis cum eo congressus amissis multis millibus coactus est cedere: Babylonius autem superato Euphrate, totam Syriam Pelusium vsque subegit, Iudæa sola excepta. Quarto deinde regni Nabuchodonosori anno, Ioacimi verò octauo, Babylonij Iudæis bellū inferūt magnis viribus, dira minantes ni tributa pendant quemadmodum reliqui Syriæ habitatores. At ille timore suadēte pacem mercatus pecuniis, integro triennio imperata tributa persoluit. 4. Reg. 24.

VIII. Inductus deinde ad vanas spes rumoribus expeditionis Ægyptiorum contra Babylonios, & negato tributo, expectatione sua frustratus est. nā Ægyptij bellum instaurare non ausi sunt: id quod propheta Hieremias quotidianis monitis prædicere non destitit, frustra eos spem in Ægyptiorum præsidio ponere. Imminere enim vrbi certam subuersionem à Babyloniis, & Ioacimo regi captiuitatem. Sed hæc vaticinia quòd nemo eis moueretur, nemini proderant. Etenim tam vulgus quàm proceres contemptim hæc audiebant, & irati malè ominanti, prophetam apud regem accusabant, deposcentes eum ad supplicium. Delata demum re ad regium senatum, maxima pars vt improuida calculis suis eum damnauit. pauci verò quidam sapientiores è regia prophetam dimiserunt, autoréque fuerunt etiam aliis ne in eum sæuire pergerent. Adducebántque rationem, nō hunc solùm mala vrbi prædicere, sed & Michæam antè talia prædixisse, & multos alios quorū nemo à sui temporis regibus aliquid esset passus, sed omnes vt Dei vates habiti sint in precio.

μόνον τῶτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους ὧν ἀδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ θεοῦ τιμῆς ἔτυχε.

τούτοις

Τοῦτο μὲν οὖν ἐν ἱεροσολύμοις ἐβασίλευσε μητρὸς Ἀμεθάλης, ἀσεβὴς ὢν καὶ μιαρὸς τὸ ἦθος. ὁ δὲ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μεταπέμπεται τὸν Ἰώαζον πρὸς αὐτὸν εἰς σαμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς συρίας, καὶ τὴν μὲν ἐλευθερίαν ἔδωκε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὁμοπατρίῳ ὄντι Ἐλιακίμῳ τὴν βασιλείαν ἀποδίδωσι, μετονομάσας αὐτὸν Ἰωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν, ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἐν ᾧ χρυσίου. καὶ τὸ μὲν ἐτέλει ὁ Ἰωάκιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων, τὸν δὲ Ἰώαζον ἀπήγαγε εἰς Αἴγυπτον, ὃς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ Ἰωακίμου μήτηρ, καλεῖτο Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δὲ Ἰουμαᾶς. ἐτύγχανε δὲ οὐ τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἡμερικός.

Κεφάλαιον ζ'.

Ναβουχοδονοσόρου στρατεία εἰς συρίαν, καὶ ὡς τὸν Ἰωάκιμον φίλον ἐποιήσατο ἢ καὶ σύμμαχον.

ΕΤους δὲ αὐτοῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τῆς ναβουχοδονόσορος ὄνομα, ὃς ὑπὸ τῶν αὐτῶν καμεῖν μὴ μεγάλης παρασκευῆς ὅτι καρχαβησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δὲ αὕτη πρὸς τῷ εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν αἰγυπτίων νεχάῳ, ὑπὸ τούτῳ δὲ ἦν ἅπασα ἡ συρία. μαθὼν δὲ τὸν βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν ὑπ' αὐτῷ στρατείαν ὁ νεχάως, ἐξῆλθε αὐτὸς ἀντιτάξασθαι. ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν ναβουχοδονόσορον ἀμυνόμενος, ὥρμησεν ὅπως τὸν εὐφράτην συμβολῆς γενομένης ἱππεῖ καὶ πλήθει καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. νικᾷ δὲ τὸν εὐφράτην ὁ βαβυλώνιος, καὶ ἄχρι πηλουσίου πορεύεται λαμβάνων συρίαν πᾶσαν ἐκτὸς ἰουδαίας. τεσσαρεσκαιδεκάτῳ δὲ ἔτει βασιλεύοντος ἤδη τοῦ ναβουχοδονόσορου, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν ἰωάκιμον τὸν τῆς ἰουδαίας ὁ βαβυλώνιος, καὶ τὴν μὲν ἐπαρχίαν ἔσχεν ὁ ἰωάκιμος τῷ τὸν εὐφράτην ὑπήκοον ἔχειν τὸν ἄρχοντα, καὶ στρατεύει μὴ πολλῆς δυνάμεως ὅτι θεὸς ἰουδαίοις ὁ βαβυλώνιος, φόβους αὐτῷ τὸν ἰωάκιμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὰς ἀπειλὰς, καὶ τὴν εἰρήνην αἱρησάμενος τῷ χρήματον λύσιν αὐτῷ φόρους, οὓς ἔταξεν ὅπως ἐτῶν τρία. τῷ δὲ ἑξῆς στρατεύειν τοὺς αἰγυπτίους ἀκούσας ὅτι τὸν βαβυλώνιον, καὶ θέλει φόρους αὐτῷ μὴ δοὺς, διεψεύσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ αἰγύπτιοι πεισθέντες τὴν στρατείαν οὐκ ἐθάρρησαν. ταῦτα δὲ ὁ προφήτης ἱερεμίας πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τὰς τῶν αἰγυπτίων ἐλπίσι πεφυκέναι, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τὸν βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ ἰωακίμῳ τῷ βασιλεῖ χειρωθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ταῦτ' εἰς ὀδὴν χρήσιμον οὐκ οἴεται τὴν σωθησομένων ἐλέγετο. καὶ γὰρ τὸ πλῆθος καὶ οἱ ἄρχοντες, ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς οἰωνιζομένῳ καὶ τὸν προφήτην τὸν ἱερεμίαν ἠτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες δίκην κατεψηφίσαντο πρὸς πρεσβείαν ἠξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔλεγον τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ καὶ ἀπέγνωσαν τὴν πρεσβυτέρων. οἱ δὲ σοφῆς ὄντες διανοίας, ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθεῖναι κακὸν τὸν ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡς

τούτοις καταπραϋνάντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις ἐρρύ- A
σαντο τ̃ κατεψηφισμένης αὐτ̃ κολάσεως τ̃ ἱερεμίαν,
ὃς ἁπάσας τὰς αὐτ̃ προφητείας συγγραψάμενος, νη-
στεύοντος τ̃ δήμου, καὶ συγκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ μηνὶ
ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους ἰωακίμου βασιλείας, ἀνέγνω
τοῖς βίβλον, ἵν' προεἰδὼς τὰ μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ
πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἧττον συντεταχώς. ἀκού-
σαντες δ' οἱ ἡγεμόνες, λαμβάνουσι παρ' αὐτ̃ τὸ βιβλίον,
καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε ☪ τὸν γραμματέα βαρεχον B
ἀποδρᾶναι ἑαυτοὺς ποιῆσαι μή που δῆλοι γένωνται. τὸ δὲ
βίβλιον αὐτὸ, φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ πυ-
θόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτ̃ γραμμα-
τέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ
καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέρρηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ
ἔφλεξε. ζητηθέντας δὲ τὸν τε ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμμα-
τέα βαρεχον ἐκέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολα-
σθησομένους. ἔτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτ̃ τὴν ὀργήν. C

Κεφάλαιον ή.

Ὡς ναβυχοδονόσορος τὸν ἰωακίμον πάλιν τὰ τῶν αἰγυπτίων φρο-
νήσαντα ἀπέκτεινεν, ἰωαχίμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτ̃
κατέστησε βασιλέα.

Μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον στρατεύσαντα ἐπ' αὐ- D
τὸν τὸν τῶν βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, καὶ
τὸ δέος τὸ ὠφθὲν τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφή-
του. τούτους ἀδεῶς νομίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδὲν ὑπο-
κλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δὲ εἰς αὐτὰ, οὐκ
ἐφύλαξε τὰς πίστεις, ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει
διαφέροντας τῶν ἱεροσολυμιτῶν ἀπέκτεινε μετὰ τοῦ βα-
σιλέως ἰωακίμου, ὃν ἀταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ
τῶν τειχῶν. τὸν δὲ υἱὸν αὐτ̃ ἰωάχιμον κατέστησε βασι-
λέα τῆς χώρας καὶ τ̃ πόλεως. τοὺς δ' ἐν ἀξιώματι ἕξ-
χιλίους ὄντας τ̃ ἀριθμὸν, αὐτοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν E
ἀπήγαγε εἰς βαβυλῶνα, ἐν δὲ τούτοις καὶ ὁ προφήτης
ἰεζεκίηλος παῖς ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον ἰωάκιμον τὸν
βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τεσσαράκοντα,
βασιλεύσαντα δὲ τέτταρα ἐνδέκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐ-
τοῦ τ̃ βασιλείαν ἰωάχιμος, ὃν μητρὸς μὲν νοσῆς ὄνο-
μα, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μησὶν ἕξ ἡμέρας
δέκα. F

Κεφάλαιον θ'.

Ὅτι μαζανάθης, ἐγκρατὴς τοῦ ἰωαχίμου θεὶς δόντος
ἑαυτὸν γίνεται.

Τὸν δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλέα, δόντα τοῦ βασι-
λείαν ἰωαχίμῳ, ὧδε χρῆμα ἔλαβε δέος. ἔ-
δεισε γὰρ μὴ μνησικακήσας αὐτ̃ τῆς τοῦ πατρὸς ἀναι-
ρέσεως, ἀποστήσῃ τοῦ χώραν αὐτ̃. πέμψας τοιγαροῦν G
δύναμιν πολιορκεῖ τὸν ἰωάχιμον ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις.
ὁ δὲ φύσει χρηστὸς ὢν καὶ δίκαιος, ὡς ἠξίου τοῦ πό-
λιν κινδυνεύουσαν δι' αὐτὸν ὁρῶν. ἀλλὰ ἀπαρα-
τοῦ μητέρα ☪ τοὺς συγγενεῖς, ὧδε διδοῖ τοῖς

atque hoc pacto lenitis animis diuersa sententium effecerunt vt reuocatis suffragiis propheta eximeretur supplicio: qui conscriptis omnibus suis prophetiis, ieiunanti populo & in templum congregato, nono mense quinti anni regni Ioacimi legit eum librum, continentem quid templo & vrbi eiúsque populo deberet accidere. His auditis principes ei librum adimunt, simúlque iubent tam ipsum quàm eius scribam Baruchum è medio secedere, vt omnes lateat vbi sint: librum verò ad regem pertulerunt. qui præsentibus amicis iussit scribam librum sumere & legere. quo lecto iratus conscidit eum, & iniectum in ignem exussit: iussítque Hieremiam & Baruchum ad se adduci daturos supplicium. sed illi iam se iræ eius subduxerant.

CAP. VIII.

Nabuchodonosorus Ioacimum rursum Ægyptiorum rebus studentem interfecit, & Ioachimum eius filium pro eo regem constituit.

NOn multo pòst venientem cum exercitu Babylonium regem excipit in vibe, territus prophetæ prædictionibus. quòd enim ab eo sibi non timeret, neque excluſit, nec ad bellum se parauit. At ille receptus non seruauit fidem, sed florem iuuentutis Hierosolymitanæ vnà cum ipso rege interfecit: quem etiam insepultum extra mœnia iussit proiici: & pro eo Ioachimum filium regem vrbis & regionis constituit. eorum verò qui in aliqua dignitate fuerant, in captiuitatem abduxit Babylonem tria millia, in quibus fuit etiam tum puer Hiezeciel. Hic finis fuit Ioacimi regis, qui vixit annos triginta sex, regnauit vndecim. Successor autem eius Ioachimus, natus matre Hierosolymitana nomine Nosta, regnauit menses tres, dies decem.

CAP. IX.

Babylonius mutata sententia Ioachimum obsidet, deditúmque vltro captiuum Babyloniam abducit.

BAbylonium autem regem statim dediſſe Regnum Ioachimo pœnituit. Verebatur enim ne memor patris per iniuriam occiſi, regionem ad defectionem perpelleret. Missò igitur exercitu Hierosolymiseum obsedit. qui cùm esset natura bonus & iustus, non sustinuit periclitantem propter se vrbem despicere: sed matrem & cognatos missis à rege ducibus tradidit obsides, icto in hoc cum eis fœdere, quòd nec vrbi mali aliquid inferrent, nec ciuibus. Sed tum quoque ne per integrum quidem annum fides seruata est, Babylonio rege violante eam, & mandante per literas suis ducibus, vt omnem iuuentutem captiuam ex vrbe abducerent, IX. 4. Reg. 25.

πεμφθεῖσιν ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου στρατηγοῖς ὅρκους παρ' αὐτ̃ λαβὼν ὑπὲρ τ̃ μηδὲν μητ' αὐτοὺς παθεῖν
μήτε τοῦ πόλιν, οἷς αὐτὸς ὀμόσειεν τὴν πίστιν ἐμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτοῦ βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ
τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους νέους τοῦ ἡλικίαν;

& quicquid ineſſet artificum, & vinctos ad ſe adducerent. fuerunt́que hi omnes decem millia numero, & octingenti triginta duo, & in his Ioachimus cum amicis ac matre, qui à rege in cuſtodia ſunt habiti.

A

CAP. X.

Sedecias Hieroſolymorum rex à Babylonio conſtituitur.

B

PRo Ioachimo autem Sedeciam eius patruum regem conſtituit, iureiurando aſtrictum quòd nihil in ea regione eſſet nouaturus, nec iuuaturus Ægyptios. is erat annorum viginti & vnius cùm principatum acciperet, natus eadem matre qua fratre Ioachimus, ſed iuſti ac decori negligens, vt qui æquales quoque circa ſe haberet impios. quin & totus populus in eandem ſolutus eſt licentiam. Quamobrem ſæpenumero Hieremias propheta illum adiit, obteſtans vt omiſſis impietatibus iuſtitiæ cu- C ram gereret: néve aut ducibus mentem adhiberet, quòd eſſent mali plerique, aut falſis prophetis crederet, eum decipientibus, & pollicentibus non oppugnaturum amplius vrbem Babylonium vincendumque bello petitum ab Ægyptiis. hæc enim non verè dici, nec euentura eſſe vnquam. Sedecias verò tantiſper dum audiebat prophetam agnoſcebat eum vera dicere, & in rem ſuam eſſe ſi illi fidem adhibeat: ſed per amicos rurſum deprauabatur, & abduD cebatur à prophetæ conſiliis in diuerſum quocunque vellent. Sed & apud Babylonem Iezeciel eodem tempore vaſtationem templi prædicebat, eámque prædictionem etiam Hieroſolyma tranſmiſit. quibus vaticiniis Sedecias hac potiſſimùm de cauſa noluit credere. In cæteris enim omnibus inter ſe concinebant, quòd & vrbs vi capietur, & Sedecias ipſe captiuus abducetur. in hoc verò diſcrepare videbatur Iezeciel, quòd negaret Sedeciam viſuE rum Babylonem, cùm Hieremias aſſeueraret, omnino futurum vt captiuum cum Babylonius rex ſecum abduceret. quare cùm hic diuerſa dicere eos videret, ne illa quidem vera putabat in quibus conſentirent: etiamſi euentus omnia vera fuiſſe comprobauit, ſicut aliàs opportuniùs dicetur. Igitur cùm per octo annos ſocius Babyloniorum fuiſſet, violato fœdere ad Ægyptios defecit, ſperans ſi cum illis vires cõiungeret, Babylonium neceſſario ſucF cumbere. Quo cognito Babylonius exercitum contra eum duxit: vaſtatáque regione, & occupatis arcibus ad ipſa Hieroſolyma oppugnanda acceſſit. Ægyptius autem audito in quibus anguſtiis eſſet Sedecias ſocius, aſſumpto valido exercitu Iudæam petiit, volens obſidionem ſoluere. At Babylonius intermiſſa obſidione, obuiam illi profectus, vno prælio victum tota Syria expulit. Mox verò vt obſiG dio ſoluta eſt, pſeudoprophetæ Sedeciam deceperunt, vanum iactantes quòd à Babyloniis regi eiúſque ſubditis inſtaret belli periculum,

καὶ τεχνίτας, δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν. ἦσαν δὲ ἅπαντες, εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακοντα δύο. καὶ τὸν ἰωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τούτους κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν φυλακῇ.

Κεφάλαιον ι'.

Ὅπως ὁ βαβυλώνιος σεδεκίαν τὸν ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα κατέστησεν.

Τὸν δὲ θεῖον τοῦ ἰωαχίμου σεδεκίαν, ἀπέδειξε βασιλέα, ὅρκους παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἢ μὲν φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μὴ δὲ τοῖς αἰγυπτίοις δυνήσειν. σεδεκίας δὲ ἦν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, ὁμομήτριος μὲν ἰωακίμου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, τῆς δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ἐπρόπτης. καὶ γὰρ οἱ καθ' τὴν ἡλικίαν ὄντας ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ἤβελε. διὸ καὶ ὁ θεοφόπτης ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐδεήθη αὐτοῦ κελεύων, τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας, καὶ παρανομίας καταλείπειν, θεραπεύειν δὲ τὸν δίκαιον, καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ δὲ ἐν αὐτοῖς πονηροί, θεραπεύειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατῶσιν αὐτὸν πεποιθέναι, ὡς οὐκέτι πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ βαβυλώνιος, καὶ ὡς αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ νικήσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' οὕτως ὀφείλοντα ψεύδεσθαι. ὁ δὲ σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἤκουε τοῦ θεοφόπτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ καὶ σωτήρια πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεποιθέναι. διεφθείρετο δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι καὶ δῆμον ἀπὸ τοῦ θεοφόπτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. θεοφόπτευσε δὲ καὶ ἰεζεκίηλος ἐν βαβυλῶνι, τὰς μελλούσας τῇ πόλει συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ταῖς δὲ θεοφητείαις αὐτῷ σεδεκίας ἠπίστησεν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοῖς θεοφόπταις ἀλλήλοις εἰπεῖν σωτήρια, ὡς τε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται. διεφώνησε δὲ ἰεζεκίηλος εἰπὼν, ἐκ ὄψεσθαι βαβυλῶνα τὸν σεδεκίαν, τῷ ἱερεμίᾳ φάσκοντος αὐτῷ ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλέα. καὶ διὰ τὸ, μὴ ταυτὸν αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ θεὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς διὰ ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγουσι γνοῖς, καὶ τὰ πάντα αὐτῷ καὶ τὰς θεοφητείας ἀπιστῆσε, ἅπερ δικαιότερον δηλώσομεν. τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς βαβυλωνίους δὴ ἔτη ὀκτὼ καταλυών, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτοὺς πίστεις, καὶ τοῖς αἰγυπτίοις προσιδὼν καταλύσειν τοὺς βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἃ μετ' ἐκεῖνον ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτοῦ, καὶ τὰ φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦκε καὶ τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτίκα. ὁ δὲ αἰγύπτιος ἀκούσας ἐν οἷς ὄντι ὁ σύμμαχος αὐτοῦ σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ βαβυλώνιος ἀφίσταται τῆς ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς, εἰς φυγὴν ἐξ ὅλης διώκει τῆς συείας. ὡς δὲ ἀνεχώρησεν ὁ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, ἐξεπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν σεδεκίαν λέγοντες, οὔτε τὸν βαβυλώνιον αὐτὸν ἐπὶ πολεμήσειν καὶ τοῖς ὁμοφύλοις,

ἐπὶ

ὅτε ἀναςήσειν ἐκ τ οἰκείας εἰς τλὺ βαβυλῶνα. μ̃ A
πάντων ἧ ἥξειν ζὺς αἰχμαλώζους τ̃ τ̃ ναὸ σκευῶν,
ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τ̃ νεώ. τὰ ἐναντία ἧ τού-
των ἡ ἀληθ̃ παρελθὼν ὁ ἱερεμίας ψεφφήτευσεν,
ὡς ὑπ̃σι μὴ κακῶς καὶ ἐξαπατ̃σι τὸν βασιλέα.
ψ̃δε ἧ τ̃ αἰγυπ̃ίων ὠδὲν ὄφελος, ἀλλὰ
νικήσας αὐτοὺς ὁ βαβυλώνιος, ὑπ̃ςρατεύειν εἰς τὰ ἱε-
ροσόλυμα μέλλει. καὶ πολιορκήσει τε ἡ τ̃ λιμ̃
διαφθαρεῖ τ̀ δ̃μον, ἡ ζοὺς ψ̃δαλειφθέντας αἰχ- B
μαλώτους ἕξει, ἡ τὰς ὁσίας διαρπάσει, ἡ τὸν ἐν τ̃
ναὸ πλοῦτον ἐκφορήσας ἐπὶ Ͼ αὐτὸν ἐμπρήσει, ἡ
καθαιρήσει τλὺ πόλιν. καὶ δουλώσομ̃ αὐτῷ ἡ
ζοῖς ἐκγόνοις αὐτ̃ ὅπ̀ ἔτη ἑβδομήκονζα. παύσουσι
δ̀ ἡμᾶς τότε τ̃ς ἐπ᾽ αὐτοῖς δουλείας πέρσαι τε καὶ
μ̃δοι, καταλύσαντες βαβυλωνίους. ἀφ᾽ ὧν εἰς τήν-
δε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομ̃ τὸν ναὸν πάλιν, Ͼ τὰ
ἱεροσόλυμα καθαιρήσομ̃. ταῦτα λέγων ὁ ἱερε-
μίας ὑπὸ μὴ τ̃ πλειόνων ὑπ̃σβύετο. οἱ ἧ ἡγεμό- C
νες ἡ οἱ ἀσεβεῖς, ὡς ἐξεςηκότα τ̃ φρενῶν αὐτὸν
ὕπως ἐξεφαύλιζον. δόξαν ἧ αὐτῷ που εἰς τὴν παρ̃-
δα ψ̃δαφ̃έσθαι λεγομ̃ίω ἀναθῶ, ςασίους ἧ ἀ-
πέχουσαν ἱεροσολύμων εἴκοσι, σωτυχὼν κ̃ τὴν ὁδὸν
τ̃ ἀρχόντων τὶς, συλλαβὼν κατέχε, συκοφαντ̃ ὡς
ψεὸς ζοὺς βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ ἧ ψευδ̃ μ̃
ἐκεῖνον ἔλεγ̃ ἀτίαν ὑπιφέρειν αὐτῷ, βαδίζειν δ᾽ αὐ-
τὸν ἔφασκεν εἰς τλὺ πατρίδα. ὁ δ᾽ ὐ πειθεὶς, ἀλλὰ D
συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγ̃ εἰς δίκ̃ ψεὸς τοὺς ἄρχον-
τας, ὑφ᾽ ὧν πᾶσαν αἰκίαν ἡ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυ-
λάττετο ψεὸς τιμωρίαν. ἡ χρόνον μὲν τινα δι᾽ ἧ̃, ὕπως ἀδίκως πάσχων τὰ ψεσηκόντα ἔτ̃ δ᾽ ἐπάτ̃
τ̃ς σεδεκίου βασιλείας, Ͼ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τ̃ δεκάτου
μ̃νὸς, ςρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τ̃ βαβυλωνίων βασι-
λεὺς ὅλῃ τὰ ἱεροσόλυμα, Ͼ ψεσκαθήσας αὐτῇ μ̃σὶν
ὀκτωκαίδεκα, μετὰ πάσης πολιορκεῖ φιλοτιμίας. E
συνεπέθετο δ᾽ εἰς ζαυτὸ πολιορκουμ̃ίοις τοῖς ἱερο-
σολύμοις, δύο τὰ μέγιςα τ̃ παθῶν, λιμὸς Ͼ φθο-
ρὰ λοιμικὴ, ἐνσκηψάντων σφοδρῶς. ἐν ἧ τῇ εἱρκτῇ
τυγχάνων ὁ ψεφήτης ἱερεμίας ἐκ ἡσύχαζεν, ἀλλ᾽
ἐπεκέρᾳει, ἡ σπ̃ύασε παραμ̃ῶν τ̃ πλήθ̃ δέξαδαι
τὸν βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ
αὐτοὺς πανοικὶ τοῦτο ψοήξαντας, εἰ ἧ μὴ δι̃φθαρήσε-
σθαι. ψοὔλεγε δ᾽ ὡς εἰ μ̃ ὑπομ̃ίει τὶς ἐν τῇ πό- F
λει πάντως ἀπολεῖται θατέρωσε λιμ̃ δαπανηθεὶς,
ἢ σιδήρῳ τ̃ τ̃ πολεμίων. εἰ ἧ φύγει ψεὸς ζοὺς πο-
λεμίους, δι̃αδράσεται τὸν θάνατον. ὡδὲ ἐν αὐτοῖς ἧ ὄν-
τες τοῖς δεινοῖς ὑπ̃συον οἱ ζαῦτ᾽ ἀκούοντες τ̃ ἡγεμό-
νων, ἀλλὰ μετ᾽ ὀργ̃ς ἀπ̃γελλον ἐλθόντες ψεὸς τ̀
βασιλέα, ἡ κατηγορ̃ώντες, ἡ ἠπ̃ώντο τὸν ψεφήτ̃
ὡς μεμ̃ιρόζα, Ͼ τὰς ψυχὰς αὐτ̃ ψεοκατακλ̃ώντα,
ἡ ταῖς τ̃ χειρῶν καταγελίαις ψεθυμον ἐκλύον- G
τα τὸ πλήθος. ἕτοιμον γὰρ εἶ αὐτὸ ὑπ᾽ αὐτ̃ ἡ τ̀ πα-
τρίδος. ὁ ἧ ἀπειλεῖ ψεὸς τοὺς πολεμίους φεύγων, ἁ-
λώσεσθαι λέγων τλὺ πόλιν, ἡ πάντως ἀπολεῖσθαι. ὁ
ἧ βασιλεὺς αὐτὸς μ̃ ὑπὸ χρηςότητος ἡ δικαιοσύνης, ὠδὲν ἰδί̃ παρεξιών, ἵνα ἧ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπει-
χθάνῃ) ψ̃δε ζοῦτον καιρὸν ἀντιψοάττων τ̃ ψεαιρέσει, τὸν ψεφήτ̃ ἐφ̃κεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅτι αἱ̃θέ-
λωσιν. οἱ ἧ τοῦτο ἐφέντος αὐτοῖς τ̃ βασιλέως, δύθις εἰς τ̀ εἱρκτλὺ εἰσελθόντες, ἡ ψ̃δαλαβόντες αὐτὸν, εἰς
πνα λάκκον βορβόρᾳ πλήρη καθιμήσαντο, ὅπως ἰδί̃ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ ἧ ψεὸ τ̃ αὐχένος ὑπὸ
τ̃ πλήθους ψειρεθεὶς, ἐν ζούτοις λ̃ῶ. τ̃ δ᾽ οἰκετ̃ τὶς τ̃ βασιλέως, ἐν τιμ̃ῇ τυγχάνων, ἀθίοφ τὸ ἦθος,

quòd vetransferendi essent è suis sedibus in Babyloniam. imò etiam captiuos redituros esse cum omnibus vasis, quibus rex templum spoliauerat. At Hieremias aduersus regem omnia vera & his contraria prænuntiat, dicens eos regem decipere, nihilque commodi sperandum ab Ægyptiis. sed victis illis Babylonium copias ad Hierosolyma reducturum, & quotquot oppugnationi ac fami superfuerint, captiuos abducturum: direptisq; omnium facultatibus, & exhaustis templi diuitiis, in vrbem simul & templum ferro ac flammis sæuiturũ, nullo sacri aut profani discrimine. Et seruiemus, inquit, ei posterisque eius per annos LXX. à qua seruitute Persæ & Medi nos eripient, extincto Babyloniorum imperio. quorũ ope dimissi, & huc reuersi templum ædificabimus denuò, & Hierosolyma restituemus. Hæc dicens Hieremias plerisque persuadebat: principes verò & impij velut furiosum contemnebant. Cúmq; aliquãdo libuisset ei natale solũ Anathoth reuisere, quòd à Hierosolymis XX. stadiis est dissitum, quidam è magistratibus in itinere fortè obuius cõprehensum detinuit, calumnians quòd ad Babylonios vellet transfugere. propheta contrà negauit eum verum crimen afferre, sed ire se in patriam. at ille nihil eius verbis motus, duxit eum ad magistratus in iudicium, à quibus diu tortus & excruciatus seruabatur ad supplicium, & aliquanto tempore coactus est viuere in his afflictionibus. Anno autem nono regni Sedeciæ, decima die mensis decimi, Babylonius rex iterum exercitum admouit Hierosolymis: & cõtinuata per XVIII. menses obsidione, modis omnibus expugnare vrbem conatus est. præter externam autem oppugnationẽ duobus grauibus malis intus impugnabatur ciuitas, fame simul & pestilentia vehementer grassantibus. Interim Hieremias in carcere non quiescebat, sed clamabat ad multitudinem, apertis portis recipiendum Babylonium: nam hoc facto seruãdos esse vnà cum totis familiis, alioquin sine remedio perituros. addebat manentibus in vrbe hostili ferro aut fame pereundũ. qui verò ad hostẽ perfugerint, mortem euasuros. At principes ne malis quidem pressi audire volebant, sed irati ad regem omnia deferebant, incusabántq; prophetam vt furentem, & frangentem sibi animos, & obnunciandis calamitatibus omnem populi promptitudinem & alacritatem enerũantem. illos enim paratos pugnare pro patria, hunc verò minari tristia, & dicere expugnatam vrbem omnino subuertendã esse. Rex verò suopte quidem ingenio nõ exacerbabatur: sed ne in principum inuidiam tali tempore incurreret volũtati eorum resistens, permisit eis vt de propheta quicquid liberet facerent: quo impetrato cõfestim carcerem petentes, exemptum inde in quẽdam cœnosum puteum per funem demiserunt, vt ibi præfocatus moreretur. ille verò vlque collum mersus ibi manebat. interim quidã è seruis regis charioribus, genere Æthiops,

renunciat domino quid prophetæ acciderit, dicens non rectè principes statuisse & amicos, quòd vatem in cœnum demerserint, & grauiorem quàm quæ in vinculis erat expectanda, mortem homini excogitauerint. His auditis rex pœnitentia prioris consilij, quòd principibus prophetam in potestatem tradiderat, iubet Æthiopem triginta socios è suo famulitio sibi assumere, funémque capere, & quicquid ad viri incolumitatem opus sit, & quantum potest propere è puteo Hieremiam extrahere. tum Æthiops assumptis quemadmodum iussus erat sociis, extractum è cœno permisit abire liberum. Accitus deinde clàm ad regem, interrogatus est ecquod posset diuinitus afferre ad rem præsentem remedium. ille habere se ait, sed neminem crediturum sibi, aut præceptis suis optemperaturum. Sed omnes, inquit, amici tui quasi maleficum cupiunt me perdere. & vbi nunc sunt impostores illi qui negabant Babylonium amplius rediturum? Quamobrem vere or apud te veritatem promere, ne fortè in vitam meam sæuias. Sed cùm rex iureiurando confirmasset, nec se illum interfecturum, nec amicos id facere passurum, fretus accepta fide, consuluit vt vrbem Babyloniis dederet. ita enim se internuncio iubere Deum, si modò velit incolumis esse, & imminens periculum euadere, & cauere ne vrbs solo æquetur, templumque tradatur incendio. Ni faciat, ipsum fore omnium malorum causam tam sibi ac suæ familiæ, quàm vniuerso populo. Tum rex, se quidem cùpere facere quæ vates in rem communem consuleret: sed timere amicos qui iam ad Babylonios transfugerant, ne ab illis accusatus apud regem traderetur supplicio. at propheta addebat illi animum, vanum eum timorem esse dictitans. nihil enim mali passurum, si ciuitatem dederet, ac nè vxores quidem eius & liberos: mansurum etiam templum incolume. Hæc locutum Hieremiam rex dimisit: iussum nemini ciuium communicatum inter ipsos consilium prodere, ac ne principibus quidem indicare, si cognito collocutos se esse, percontarentur, cúrnam esset à rege accersitus: sed prætexendum quòd venerit rogatum, ne posthac amplius haberetur in vinculis. id quod factum est à propheta: volebant enim scire quánam de causa accessisset ad Sedeciam.

τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ, φάσκων ἐκ ὀρθῶς ταῦτα τοῖς φίλοις καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτὸ πεποιηκέναι, καταποντίσαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τὸ δεῖν τὸν δίκαιον θανάτου πικρότερον ἔτους ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ παραδόσει τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τοὺς βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ χοινίκια, καὶ πᾶν ὃ τις τῷ τὸ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μετὰ ταχέος ἀνελκύσαι τὸν Ἱερεμίαν. ὁ δὲ Αἰθίοψ, παραλαβὼν οἷς ἐπετάγη, ἀπέστασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην καὶ διέφηκεν ἀφύλακτον. μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐκέλευε· ἔχειν μὲν ἔλεγε, πίστιν δὲ ἐπὼν, ἂν δὲ παραινέσας, ἀκουσθήσεσθαι, ἀλλ' ὡς δὴ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον, ἀπολέσαι διέγνωσαν οἱ σοὶ φίλοι φησί. καὶ ποῦ νῦν εἰσιν οἱ τὸν Βαβυλώνιον ἐκ ἐφ' ἡμῖν ὅπως ἀπατεύσειν φάσκοντες καὶ ἀπατῶντες; δύλαβοῦμαι δὲ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με κατακείνης θανάτῳ. τοῦ δὲ βασιλέως, ὅρκοις αὐτῷ δόντος, ὡς ἔτε αὐτὸς αὐτὸν αἰκιεῖται, ἔτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τε τῇ λεγομένῃ πίστει, σωτηρίαν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις. ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγε, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν. καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τὰ συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βέλεσθαι μὲν αὐτὸν ἔφη, ποιεῖν ἃ παραινεῖ καὶ λέγει σωσίσειν αὐτῷ γινόμενα. δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν φίλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κολασθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑπονοεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγε. βέλτιστος γὰρ κακὸν πειρασθήσεσθαι, πάντα δόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, ἔτ' αὐτὸν ἔτε τὰ τέκνα, ἔτε τὰς γυναῖκας· ὠφελεῖν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἁπασθῆ. καὶ τὸν μὲν Ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα, ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προσέταξε δ' αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ξενεγκεῖν, ἀλλὰ μὴ δῆτοις ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ μεταπεμπτὸν γεγονέναι πιθανόν τι κληθεὶς εἴπει πρὸς αὐτὸν φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη, μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνῃ καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπιθανόντος δὲ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῷ ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι. ταῦτα μὲν ὕστερος ἐλέχθη.

Cap. XI.

Captis Hierosolymis Nabuchodonosorus populum traducit in Babyloniam.

INterea Babylonius pergebat in oppugnandis acriter Hierosolymis, exstructis aggeribus, & erectis turribus, è quib⁹ arcebat propugnatores stantes in mœnibus. multos enim aggeres circumquaq. excitauerat, vrbis muro altitudine pares. Nec seguiter interim defendebatur vrbs, ciuibus nec fami nec pesti succúbentibus,

Κεφάλαιον ιά.

Ἱεροσόλυμων ἅλωσις, καὶ ὡς ὁ ναβουχοδονόσορος τὸν δῆμον μετῴκισεν εἰς βαβυλῶνα.

ΤΗς δὲ πολιορκίας τῶν ἱεροσολύμων ὁ βαβυλώνιος ἐντεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο, πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀφ' αὐτῶν ἀνεῖρε τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας, καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἤγειρε χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερεν οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ ὅτε πρὸς τὸν λιμὸν, ὅτε πρὸς τὴν νόσον τὴν λοιμικὴν.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ παρ' ἔνδον τὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῷ πα- A
θῶν, τὰς ψυχὰς ἐῤῥωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς
τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατα-
πλησσόμενοι, ἀλλ' αὐτὰ μηχανήματα παρ' ἐκείνων αὐ-
τοπροσοπτοῦντες, ὡς εἰ τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς βαβυλω-
νίοις, & τοῖς ἱεροσολυμίταις, τῆς ὀξύτητος καὶ συ-
νέσεως, τῷ μὲν πλέον ἐν ταύτῃ συνηθλῶσαι τὴν αἵρε-
σιν οἰομένων εἶ) τῆς πόλεως, τῷ δ' ἢ τὴν σωτηρίαν ἐκ
ἐν ἄλλῳ πυθομένων, ἢ ἐν τῷ μὴ καμεῖν αὐτοφυεῖσ- B
κοντας οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται
μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν, ὅτι μέχρις ἐνιαυ-
τοῦ καὶ, ἕως ἐδιαφθάρησαν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καὶ τῶν βε-
λῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἠκόντιζον οἱ πο-
λέμιοι. ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου
βασιλείας, τοῦ τετάρτου μηνὸς τῇ ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. εἵλον
δ' αὐτὴν οἱ ἡγεμόνες τῶν βαβυλωνίων, οἷς ὄνομα ἦν
πολιορκίαν ὁ ναβουχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν ῥεβλαθᾷ C
διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα ἔστιν ἐπι-
ζητήσειν γνῶναι, οἵ τινες τὰ ἱεροσόλυμα πορθήσαντες
ὑπέταξαν, νηργαλέασορ, ἀρίμαντος, ἐμεγάσορ, να-
βώσαρις, ἐχαραμψαρίς. ἁλώσης δὲ τῆς πόλεως τοῖς
μέσῳ νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελ-
θόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνοὺς ὁ σεδεκίας ὁ βασιλεύς,
σὺν ἁλαλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας, & τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως D
διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φρα-
σάντων δὲ τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς βαβυλωνίοις,
ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν. καταλα-
βόντες δὲ ἐκ ἄπωθεν ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν.
οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ σεδεκίᾳ,
ἐπεὶ τοῖς πολεμίοις ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες
αὐτὸν διεσκεδάσθησαν, ἄλλος ἄλλαχόσε, & σῴζειν ἑ-
αυτὸν ἕκαστος ἔγνω. προδοθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀ- E
λίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων &
τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. βλασφημού-
μενοι δ' αὐτὸν, ὁ ναβουχοδονόσορος, ἀσεβῆ καὶ πα-
ρανομώτατον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρὸ
αὐτοῦ λόγων, οὓς ἐποιήσατο, σῴζειν αὐτῷ τὴν χώραν
ὑποχόμενος. ὠνείδιζε καὶ ἀχαρισίαν, παρ' αὐτοῦ μὲ λα-
βόντα τὴν βασιλείαν, ἰσχύοντα δὲ αὐτὴν ἴσαν ἀφελό-
μενον ἐκείνῳ δοῦναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει καὶ
τῷ βλασφόντος. ἀλλὰ μέγας εἶπεν ὁ θεὸς, ὃς μισήσας F
σε τὸν τρόπον, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ
τούτοις πρὸς σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τοῖς ἰδίοις ἐκέλευσε
βλασφημᾶν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτόν τε σεδε-
κίου καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τοῦ σεδεκίου, δήσας ἤγαγεν
εἰς βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ ἱερεμίας τε
καὶ ἰεζεκίηλος οἱ προφῆται προεφήτευσαν αὐτῷ, ὅτι
συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν βαβυλώνιον, καὶ λα-
λήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, & ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς G
ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν ἱερεμίας εἶπε. συ-
λληφθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς βαβυλῶνα, ταύτην οὐκ εἶ-
δε καθὼς ἰεζεκίηλος προεῖπε. ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ θεοῦ φύσιν τοῖς ἀ-
γνοοῦσιν εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τ' ὄντι καὶ πολύτροπος, & πάντα κατ' ὥραν ἀπαντᾷ τεταγμένως, ἅτε
δὴ γνώσεσθαι προλέγει. τήν τε τοῦ ἀνθρώπου ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς προιδεῖν οὐδὲν ἐάσθησαν
τῷ ἀποβησομένων, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶ), τήν δ' αὐτῶν
πεῖραν διαφυγεῖν. οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ δαβίδου γένους βασιλεύσαντες, οὗτος κατέστρεψαν τὸν βίον,

sed obduratis animis omnia mala perferentibus, ac ne machinis quidem hostium territi, alias contrà machinas excogitabant, vt inter se vtrique non viribus solùm certarent, verumetiam artibus, dum illi his potissimum sperant se vrbem posse capere, hi salutem suam in eo putant consistere, si non cessent nouis commentis illorum conatus ludificari. atq; id certamen durauit per mẽses decem & octo, donec tandem succubuêre, partim inedia victi, partim superne è turribus telorũ multitudine oppressi. Capta est autem vrbs vndecimo anno regni Sedeciæ, quarti mensis die nona. ceperúntque eam duces Babyloniorum, quibus Nabuchodonosorus oppugnationem commiserat, dum ipse apud Reblatha degeret. quòd siquis requirat eorum ducum etiã nomina, sunt hæc: Nergelear, Aremantus, Emegar, Nabosaris, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, & ducibus ac reliquis hostibus in templum ingressis, Sedecias rex vbi hoc sensit, assumptis vxoribus, liberis, ducibus & amicis, fugam arripuit per fauces quasdã angustas in deserti. quod cùm Babylonij cognouissent transfugarum indicio, sub autoram aggressi sunt eos persequi, & assecuti eos non procul à Hierichunte circumuenerunt. Amici verò & duces fugæ comites visis è propinquo hostibus, relicto Sedecia dissipati sunt quà quemque tulit spes effugij. Ipse penè desertus cum vxoribus ac liberis & paucis amicis in hostium potestatem deuenit, & mox ad regem perductus est. Quem postquam in conspectu habuit Nabuchodonosorus, impium & fœdifragum vocare cœpit, promissionum immemorem, quòd regi seruare illam regionem esset pollicitus. exprobrabat etiam ingratitudinẽ, quòd cùm à se accepisset regnum Ioacimo fratri debitum, acceptа potestate abusus esset in autorem beneficij. Sed magnus est, inquit, Deus qui te propter mores tuos pessimos in manus meas tradidit. His verbis cum Sedeciam increpuisset, euestigio iussit ipso & aliis captiuis inspectãtibus filios eius & amicos trucidari. Deinde ipsum excæcauit, Babylonem secum abducendum. Atq; ita vtriusque prophetæ prædictiones, tam Hieremiæ quàm Iezecielis, quamuis ab illo contemptæ, euentu non vanæ fuisse comprobatæ sunt. quòd captus abducetur ad Babylonium, & coràm eo loquetur, & oculis suis faciem eius videbit, Hieremias prædixit. quòd verò cæcatus primò cum Babylonem perductus esset videre eam non potuit, Iezecielis fuerat vaticinium. Quæ quidem ignorantibus satis declarare possunt Dei naturam, quàm varia sit & multimoda, omnia tempestiuè disponens, & futura præsignificans: sicut humanæ inscitiæ & incredulitatis insigne exemplum hîc eminet; per quam non licuit eis futuram calamitatem euitare, vt ne cauerent quidem fatum ineluctabile. Atq; hic fuit Dauidici generis regum exitus, qui vnus & viginti regnauerunt deinceps:

idque temporis ſpacium quingentos & quindecim annos continet, & menſes inſuper ſex cum diebus decem: annumeratis viginti annis primi regis Sauli, qui fuit tribus alterius. Cæterùm Babylonius poſt victoriam Nabuzardanem ducem miſit Hieroſolyma cum mandatis, vt templum ſpoliatum incenderet, regia quoque ſimiliter cremata vrbem à fundamentis diruere, populum in Babyloniam traduceret. Qui cùm eò peruenisſet vndecimo Sedeciæ regni anno, è templo vaſa omnia tam aurea quàm argentea ſuſtulit, & labrum quoque illud grande quod Solomon dedicauerat. præterea columnas illas æreas cum ſuis capitulis, & menſas aureas atque candelabra. His ſublatis templum incendit menſis quinti die prima, anno regni Sedeciæ vndecimo, regni verò Nabuchodonoſori XVIII. deinde & regiam incendit, & vrbem diruit. Incenſum eſt autem templum annis ex quo extructum fuerat elapſis CCCCLXX. menſibus ſex, & diebus decem additis. exactis à tranſmigratione ex Ægypto annis MLXII. menſibus ſex, diebus decem. A diluuio autem vſq; ad templi deuaſtationem interceſſerunt anni MDCCCCL. menſes ſex, dies decem. Ab Adamo item condito vſque ad hunc templi caſum tria millia annorum elapſa ſunt, & inſuper DXIII. menſes ſex, dies decem. Tantus cenſetur annorum numerus, quo temporis ſpacio quid & quando geſtum ſit, ſuo quæque ordine explicauimus. Dirutis Hieroſolymis, & populo migrare iuſſo, dux regius captiuos fecit hos, pontificem Saream, & qui poſt hunc ſecundum inter ſacerdotes locum tenebat, Sephemam: tres præfectos cuſtodiæ templi, eunuchum primarium regis cubicularium, cum ſeptem aliis regiis amicis: præterea ſcribam regium, & alios principes viros ſexaginta, quos omnes vnà cum ſpoliis templi perduxit ad regem ſuum agentem tunc Reblathis, quæ eſt Syriæ ciuitas. Rex verò pontificem & principes in ea vrbe iuſſit capite plecti, reliquam captiuorum multitudinem & in his Sedeciam ipſe Babylonem perduxit. Ioſadocum etiam pontificem vinctum ſecum duxit, Sareæ pontificis filium, quem modò Reblathis affectum ſupplicio diximus. Nunc quoniam regum genus & eorum ſucceſſionem ordine recenſuimus, conueniens duxi etiam pontificum enumerare nomina, qui regum tempore per continuatas ſucceſſiones ſummum adminiſtrauerunt ſacerdotium. Ergo primus omnium in templo receptus à Solomone extructo pontifex fuit Sadocus, cui filius Achimas ſucceſſit. poſt Achimam Azarias, & poſt hunc Ioramus. poſt Ioramum Iſus, & deinceps Axioramus, Phideas, Sudeas, Iulus, Iothamus, Vrias, Nerias, Odeas, Saldumus, Elcias, Sareas, Ioſadocus qui captiuus Babylonem pertractus eſt. hi omnes quaſi per manus traditum ſacerdotium filij parentum ſucceſſores acceperunt, continuata generis ſerie. Cæterùm rex Babylonem reuerſus

Anni mundi.

εἴκοσι μὴ καὶ εἷς ἡμόμφοι, μέχει τῦ πλδ Ταίου βασιλέως. ἔτη ὃ πάντες βασιλδύσαντες, πενταπόσια καὶ δεκατέσσαρα, καὶ μιῶας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα, ἐξ ὧν εἴκοσι τιὶ ἀρχιὶ κατέχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς σαούλος, ἐκ φυλῆς τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων. ὁ ὃ βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτῦ στρατηγὸν ναβουζαρδάνιν εἰς ιερσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν, πρησάξας ἅμα καὶ καταπρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τιὰ τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τιὶ βαβυλωνίαν μεταστῆσαι. ὃς ἡμόμφος ἐν τοῖς ιερσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας, συλᾶ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τῦ θεῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ δὴ καὶ τὸν μέγαν λουτῆρα, ὃν σολομὼν ἀνέθηκεν, ἔτι γε μιὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοὺς & τὰς κεφαλὰς αὐτῦ, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, αὖθις τὸν ναὸν μιὶ πέμπτῳ, τῇ νουμιμίᾳ ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς σεδεκίου βασιλείας ὀκτωκαιδεκάτῳ ὃ τῆς ναβουχοδονοσόρου. ἐνέπρησε ὃ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τιὶ πόλιν κατέσκαψεν. ἐμπρήσθη ὃ ὁ ναὸς, μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, & μιῶας ἓξ καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧς κατεσκευάσθη. τῇ δ' ἐξ ἀρχαίου μεταναστάσει τῦ λαῦ, τότε μὲν ἔτη χίλια ἑξηκονταδύο, μιῶες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ ὃ καταχλυσμῷ μέχει τῆς τε ναῦ πορθήσεως, χρόνος μὲν ὁ πᾶς ἐπτὰ χιλίων ἐνακοσίων πεντήκοντα, μιῶ ἓξ, ἡμερῶν δέκα. ἐξ ἧς ὃ ἐγένετο ἄδαμος μέχει τῦ ὠδὶ τὸν ναὸν συμβαίνειν, ἔτη ὅσα τετρακίσια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μιῶες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσῦτον μὲν οὖν τὸ ταύτων τῦ ἐπῦ πλῆθος, ὅσον ὃ ἐπεσάχθη, καθ' ἕκαστον τῦ συμβεβηκότων διελθόντες μέρος. ὁ ὃ στρατηγὸς τῦ τῦ βαβυλωνίων βασιλέως, καθελὼν τὰ ιερσόλυμα, & τὸν λαὸν μεταναστήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους τὸν ἀρχιερέα σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ιερέα σεφενίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ιερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς ὃ ἦσαν ἔτοι, & τὸν ὅπῃ τῦ πλείσων δυνατόν, καὶ τοὺς φίλους τῦ σεδεκίου ἑπτὰ, καὶ τὸν γραμματέα αὐτῦ, & ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα. οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν κόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς ῥεβλαθὰ πόλιν τῆς συρίας. ὁ ὃ βασιλεὺς, τὸ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῦ ἡγεμόνων, ἀπέλυσεν ἐκεῖ τὰς κεφαλὰς ὑποτμεῖν. αὐτὸς ὃ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς βαβυλῶνα. δέσμιν δ' ἐπέθετο καὶ ἰωσάδδικον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν σαρέα τῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ βαβυλώνιος ἐν ῥεβλαθᾶ πόλει τῆς συρίας, ὡς καὶ πρόσθεν ἡμῖν δεδήλωται. ἐπεὶ ὃ τὸ ἔθνος διεξήλθομεν τὸ τῦ βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν διελώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμιν καὶ τῦ ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα. καὶ τίνες ἦσαν οἱ τιὶ ἀρχιερωσύνιν καταδέξαντες ὅπῃ τοῖς βασιλεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν σάδδικος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τῦ ναῦ, ὃν σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς ἀχιμᾶς διαδέχεται τιὶ τιμιὶ. καὶ μῦ ἀχιμᾶν, ἀζαρίας. τοῦτον ὃ ἰωάραμος. τῦ ὃ ἰωαράμου ἶσος, μετ' αὐτὸν ἀξιώραμος. τοῦτον ὃ φιδίας, τῦ ὃ φιδίου σουδίας. τῦ ὃ σουδίου, ἰοῦλος. τῦ ὃ ἰούλου, ἰώθαμος. ἰωθάμου ὃ οὐρίας. οὐρίου ὃ, νηρίας. τῦ ὃ νηρίου, ὠδίας. τοῦτον ὃ σαλδοῦμος, σαλδούμου ὃ, ἐλκίας, ἐλκίου ὃ σαρίας, τῦ ὃ ἰωσάδδικος ὁ ἀχιμαλωτισθεὶς εἰς βαβυλῶνα. ἔτοι πάντες παῖδες ὧν ἀπὸ πατρὸς διεδέξατο τιὶ ἀρχιερωσύνιν. ὠδηγημόμφος ὃ εἰς βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς, σεδε-

σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ἐν εἰρκτῇ, θάψας ἤ αὐτὸν βασιλικῶς. τὰ σκεύη τὰ ἐν τῷ ἱεροσολύμων συληθέντα τῷ ναῷ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς. τὸν ἤ λαὸν κατῴκησεν ἐν τῇ βαβυλωνίδι χώρᾳ. τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τοῦ δεσμοῦ. ὁ ἤ στρατηγὸς ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλειπεν, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα, γοδολίαν ὄνομα, αἰχάμου παῖδα τοῦ δὲ γεγονότων, ὃς καὶ B δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρον ἐνιαυσίου. ἱερεμίαν ἤ τὸν προφήτην, λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεισεν εἰς βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ ἀποδημῆσαι. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χορηγεῖν. εἰ ἤ τοῦτο μὴ βέλεται, δηλοῦν αὐτῷ τοῦ μένειν διέγνωκεν, ἵνα τοῦτο ὅπως εἰδῇ τοῦ βασιλεῖ. ὁ ἤ προφήτης, ὡς ἔπεσθαι ἤθελεν, ὅτ' ἀλλαχόσε τοῦ μένειν, ἡδέως δ' εἶχεν ὅπη τοῖς ἐγχωρίοις τῆς πατρίδος, C καὶ τοῖς ταλαιπωρίαις αὐτῆς ὀλοφύρασθαι λειφθείσης. γνοὺς δ' αὐτὸ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῷ γοδολίᾳ προσέταξε, ὃν κατέλειπεν, πᾶσαν αὐτοῦ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγείαν ὅσων ἂν δέηται, δωρησάμενος ἤ αὐτὸν δωρεαῖς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας μασφαθᾶ καλουμένῃ, ὡδε καλέσας τὸν ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν βάρουχον, νέου ἤ παῖδα ἐξ ὁπλίσεως σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφέροντος πεπαιδευμένον. ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκεμένων ἱεροσολύμων φυγόντες, ἐπειδὴ τοῖς βαβυλωνίοις ἥκουσαν ἀνακεχωρηκότας, συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν γοδολίαν εἰς μασφαθᾶ. ἡγεμόνες ἤ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, ἰωαάνης υἱὸς καρέου, καὶ E ἰεζανίας, καὶ σαρέας. καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐν δὲ τῷ βασιλικῷ γένει, ἦν τις ἰσμαήλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος, ὃς πολιορκουμένων τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἔφυγε πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα βαάλιν, καὶ συνδιῆγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν γενομένους αὐτοῦ γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτόθι μηδὲν δεδιότας τοὺς βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν, ὑπὲρ πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς F διεβεβαιοῦτο καὶ πρὸς ταύτῃ λέγων αὐτὸν ἔχειν ὡς εἴπερ ἐνοχλοίη, τεύξεσθαι τῆς προθυμίας, συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βέλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀνακτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν προτρέπει. ὡδασκάλιζεν ἤ αὐτοὺς ἕως ἔτι καιρὸς ἦν, σῖτον ℭ οἶνον ℭ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι δαψιλῆ τὸν χειμῶνος ἐφέξειν. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτοὺς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας, εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον. διαδεδομένης ἤ φήμης, εἰς G τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι ὑπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας γοδολίας ἐδέξατο φιλανθρώπως, ℭ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργοῦσι κατοικεῖν ἐφῆκεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ βαβυλωνίῳ, συνέδραμον αὐτοὶ πρὸς τὸν γοδολίαν, ℭ τὴν χώραν κατῴκησαν. καταγνόντες ἤ τὴν χώραν, καὶ τὴν τοῦ γοδολίου χρηστότητα καὶ φιλανθρωπίαν ἰωαάνης ℭ οἱ μετ' αὐτὸν ἡγεμόνες, ὑφηγήσαντο αὐτὸν, καὶ βαάλιν τὸν τῶν ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμπειν ἰσμαήλον ἀποκτενοῦντα δόλῳ κρυφίως,

A Sedeciam in carcere vsque ad mortem eius detinuit, mortuum tamen regia funeris pompa elatum sepeliit. vasa quibus Hierosolymitanum templum spoliauerat, suis consecrauit numinibus. populo in Babylonia sedes attribuit. pontificem è vinculis exemit. Nabuzardanes autem dux qui populum captuum abduxerat, transfugas & pauperes illic reliquit, duce illis præpositio nomine Godolia, Aicami hominis nobilis filio, viro æquo & bono. His imperauit, vt pro agris quos ad culturam acceperant, certum tributum regi penderent. Prophetæ quoque Hieremiæ è carcere exempto suasit vt iret secum Babylonem: iussum enim se à rege, vt ei necessaria omnia præbeat. Quod si sequi nolit, diceret vbinam habitare cuperet, vt de hoc regem per literas certiorem possit reddere. Propheta verò neque ducem sequi voluit, neque aliò ad habitandum ire, contentus habitare in ruinis patriæ, & eius miseras reliquias colere. At dux voluntate eius cognita, Godoliæ quem ibi relinquebat commẽdauit hominem, mandans ne quid ei deesse pateretur: donatóq; vate magni precij muneribus, ipse quoque domum profectus est. Hieremias autem domicilium elegit apud oppidum Masphatam, impetrata priùs a Nabuzardane gratia, vt secũ è carcere dimitteretur etiam Baruchus Neri filius, insigni familia natus, & in patria lingua egregiè doctus. Nabuzardanes itaque his peractis Babylonem reuertitur. Illi autem qui obsidionis Hierosolymitanæ tẽpore diffugerant, posteaquàm Babylonios recessisse audiuerunt, vndique collecti venerunt ad Godoliam Masphata. Eorum principes erãt, Ioannes Careæ filius; & Iezanias & Sareas, & nonnulli alij: præterq; hos Ismael quidam ortus regio genere, vir alioquin malus & dolosissimus, qui tempore obsidionis profugerat ad Bathalem regem Ammanitarum, & apud eum per id tempus moratus fuerat. His igitur ad se venientibus, Godolias suasit vt ibi manerent, nihil timentes à Babyloniis. posse enim eos impunè regionem colere. interpositóque iureiurando paratum fore suum auxilium si quis molestaretur, consuluit vt vnusquisq; habitaret in quo vellet oppido, dicens missurum se vnà aliquot è suis, & daturum operam vt diruta instaurentur, & habitentur denuò. illos verò debere donec tempestiuũ est, curare ne frumentum & vinum ac oleum desit in futuram hyemem quo sustententur. hæc locutus permisit quemque arbitratu suo quem liberet locum incolere. Quæ fama postquàm ad circumuicinas Iudææ gentes peruenit, quòd profugos ad se venientes Godolias magna humanitate exciperet, & agros eis colendos assignaret, impositio certo tributo quod pẽderetur Babylonio, vndiq; concursum est ad eũ, & cœperunt regionem colere. Ioannes autem cùm aliis principibus videntes regionem coli multum amauerunt Godoliam propter bonitatem eius & humanitatem: admonuerúntque eum quòd Bathales Ammanitarum rex ideo misisset Ismaelem, vt ipsum clàm dolo interficeret,

XLI.

& principatum inter Israelitas occuparet, cùm sit è genere regio: securum autem fore ab insidiis, si eis permittat Ismaelem clàm occidere. Vereri enim se, ne si ipse insidiis præoccupatus fuerit, reliquiæ Israelitarum in totum pereant: ille verò respondit se non dissimulaturum tales insidias aduersum hominem affectum à se beneficio. non enim esse verisimile eum qui in tanta inopiæ necessitate nihil mali fecerit, nunc contra omne fas erga benefactorem tam ingratum esse, vt cui circumuento insidiis non posset sine scelere non succurrere, eum sua manu interimere conetur. Attamen etiamsi vera essent quæ deferrent, emori esse satius, quàm hominem qui salutem suæ fidei commisisset, opprimere. Itaque Ioannes cum cæteris frustra hoc conatus persuadere abiit. post dies inde triginta venit ad Godoliam in Masphata Ismael comitatus amicis decem: vbi inter hospitales epulas dum se comiter poculis inuitant, hospitem mero grauem & somnolentum aduertens, cum decem illis sociis adortus interfecit, nec difficilè fuit cæteros conuiuas similiter affectos confodere: quibus necatis adiuuante nocturno tempore per totum oppidum grassati sunt promiscuis cædibus tam in Iudæos quàm in Babylonios milites securos & passim dormientes. sequenti verò die venerunt cum muneribus ex agris ad Godoliam circiter octoginta, omnium inscij quæ acciderant. quos videns Ismael intrò vocauit ad Godoliam, & introgressos clauso palatio trucidauit, cadaueráque eorum in puteum quendam, ne essent conspicua, demersit. Soli autem ex eo numero seruati sunt, qui rogauerunt ne se prius occideret, quàm ei quædam occultata in agris traderent, supellectilem & vestes atque frumentum. quibus promissis motus, aliquot ex eis pepercit. plebem verò Masphatensem cum mulieribus & pueris abduxit: & in his etiam Sedeciæ filias, quas Nabuzardanes apud Godoliam reliquerat. His perpetratis ad Ammanitarum regem profectus est. Ioannes autem cum cæteris ducibus audita Masphatensium clade, & morte Godoliæ, indignissimè tulerunt, & assumptis suis quisque militibus, Ismaelem hostiliter persecuti sunt, eúmque apud fontem Hebronensem deprehenderunt. quibus visis captiui Ismaelis læti, rati id quod erat auxilium sibi venire, omnes ad Ioannem transfuerunt. Ismael autem cum octo tantum comitibus ad Ammanitarum regem perfugit. Cæterùm Ioannes assumptis quos Ismaeli eripuerat, cum eunuchis & mulieribus atque pueris peruenit in locum qui Mandra dicitur, ibíque ea die manserunt. Voluerunt inde proficisci in Ægyptum, timentes Babylonios, ne irati propter cædem præfecti in ea regione à se constituti, in illos sæuirent.

ὅπως αὐτὸς ἀρχὴν τῆς ἰσραηλιτῶν, εἰ) γὰρ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλικοῦ. ῥύεσθαί γε μὲν τῆς ὑπουλῆς ἔλεγον αὐτὸν, ἂν αὐτοῖς ἔφη κτεῖναι τὸν ἰσμαήλου ὡς ἀδένος γνωσομένους. ἀδύνατον γὰρ ἔφασκον μὴ φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνου, παντελῆ ἀπώλειαν ἥψασθαι τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν ἰχύος, ὃ δὴ αὐτοῖς ὠμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς δὴ πεπονθότος, ὑπὸ βουλῆς τοιαύτης ἐμφανίσειν. ἦ γὰρ εἰκὸς εἶ), ἂν δὲ τηλικαύτην ἐρημίαν ὧν ἔχρησε μὴ δυναμένοις, ἵνα μὴ πονηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ αἴσιον εὑρεθεῖεν, ὡς τὸ μὲν ἀδίκημα, τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ὑπὸ βουλευσάμενον σῶσαι, ἀπευδάσαι δὲ αὐτὸν, αὐτόχειρα ζητῶν αὐτῷ γενέσθαι. ἦ μὴν, ἀλλ' εἰ ταῦτα ἀληθῆ δεῖν δοκεῖ, ἄμεινον ἔφασκεν ὑποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον καὶ πίστιν εὐσεβείας τὴν ἰδίαν σωτηρίας, καὶ ὧδε καταθέμενον αὐτῷ, ἀσεβῆσαι. καὶ ὁ μὲν ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δ' ὀλιγοστοῦ ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ἥκουσι πρὸς γοδολίαν εἰς μασφαθὰ πόλιν ἰσμαήλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, οἷς λαμπρὰ ξενίζει καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν ἰσμαήλου, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ οὕτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης ὁ ἰσμαήλος, ἀναπηδήσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ὑποσφάττει τὸν γοδολίαν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, κατακειμένους ἐν συμποσίῳ. καὶ μετὰ τοῦτον τοῦτον ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ πόλει ἰουδαίους, καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῷ στρατιωτῶν. τῇ δ' ὑπούσῃ μετὰ δώρων ἦκον πρὸς γοδολίαν τῶν ὑπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δ' αὐτοὺς ἰσμαήλος, εἰσιοῦσι καλεῖ πρὸς γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ὑποκλείσας τοὺ αὐλίου, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεθῆναι παρεκάλεσαν, πρὶν τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν ἀποδῶσι, ἐπιπλά τε καὶ ἐσθῆτας καὶ σῖτον. ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων ἰσμαήλος. τὸν δ' ἐν τῇ μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν, ἐν οἷς καὶ τὰς βασιλέως θυγατέρας, ἃς ναβουζαρδάνης ὁ τῶν βαβυλωνίων στρατηγὸς, ἀπὸ γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπεραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ἀκούσας δ' ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ ἰσμαήλου, καὶ τὸν γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν, καὶ τοὺς ἰδίους ἕκαστος ἀπὸ λαβὼν ὁπλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν ἰσμαήλον, καὶ καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν χεβρῶνι. οἱ δ' αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ ἰσμαήλου, τὸν ἰωάννου ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν ἰωάννου ἀνεχώρησαν. ἰσμαήλος μὲν οὖν μετ' ἀνδρῶν ὀκτὼ, φεύγει πρὸς τὸν ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ ἰωάννης ἀφελαβὼν οὓς ἀπέσωσεν ἐκ τῶν ἰσμαήλου χειρῶν, καὶ τοὺς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ νήπια, εἰς τινα τόπον μαάδαν λεγόμενον ἀφικνεῖται, καὶ τοῦ μὲν ἡμέραν ἐκείνην, ἐπέμεινεν αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες, εἰς ἄγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ βαβυλώνιοι, μείναντας ἐν τῇ χώρᾳ ὑπὸ γοδολίᾳ τοῦ καταστάντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος, ὀργισθέντες πεφονευμένου

ὄντων

ὅπων δ' δὴ ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ, ἰωαάννης ὁ τοῦ καρέᾳ, & οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τοῦ θεοῦ, ὅπως ἀμηχανῆσιν αὐτοῖς, περὶ τοῦ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὀμόσαντες ποιήσειν, ὅτι ἂν αὐτοῖς ὁ ἱερεμίας εἴπῃ. ὑποχομένου δὴ τοῦ προφήτου δέκατον ἡμέρᾳ αὐτοῖς προς τὸν θεὸν, σωέβη μὴ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι ἰωαάννῃ & τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι, καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μένουσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ, παρέσαι, καὶ προνοίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν βαβυλωνίων οἷς δεδίασιν ἀπαθεῖς. πορευομένους δὲ εἰς αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα δηλήσειν ὀργισθεὶς ἂ κὴ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν οἴδατε παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ ἰωαάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὸν θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, ἐκ ὧν ἐπισθύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τινὸς ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει, χαριζόμενον ὃ βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ καταψεύδεσθαι μὲν τοῦ θεοῦ, πείθειν δ' μένειν αὐτόθι, ὡς αὖ ὑπὸ τῶν βαβυλωνίων δηλοφθαρῶσι. παρακούσας οὖν ὅτε λαὸς & ὁ ἰωαάννης τῆς τοῦ θεοῦ συμβουλίας, ἵν' αὐτοῖς δηλ τὸ προφήτου παρῇσεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἄγων κὴ τὸν ἱερεμίαν κὴ τὸν βαρούχον. ἡγουμένων δ' αὐτῷ ἐκεῖ, σημαίνει τὸ θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ὅπῃ τοὺς αἰγυπτίους τὸν βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἄλωσιν τῆς αἰγύπτου, κὴ ὅτι, ὅσοι μὲν αὐτῷ ὑποκτείνῃ. τοῖς δὲ, αἰχμαλώτοις λαβὼν, εἰς βαβυλῶνα ἄξει· κὴ ταῦτα σωέβη. τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς ἱεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ὅστι τρίτον κὴ εἰκοστὸν τοῦ ναβουχοδονοσόρου, στρατεύει ὁ αὐτὸς ὅπῃ τὴν κοίλην συρίαν. & καταχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε κὴ ἀμμανίτας κὴ μωαβίτας, ποιησάμενος ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν αἴγυπτον καταφερόμενος αὐτῶν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, καταστήσας ὃ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν ἰουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγε εἰς βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν ἑβραίων ἔθνος ἐν τούτῳ τέλει γενόμενον παρειλήφαμεν· ὅς ἐλθὸν πέραν τοῦ εὐφράτου. ὑπὸ ἀσυρίων μὲν δὲ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ὑπὸ σαμαρείας, βασιλεύοντος ὡσηέ. ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν βαβυλωνίων κὴ χαλδαίων βασιλέως, κὴ ὃς ὑπελείφθη τῶν ἱεροσολύμων ἁλόντων. σαλμανασάρης μὲν οὖν ἀναστήσας τοὺς ἰσραηλίτας, κατῴκησεν αὐτ' αὐτῶν τὸ χουθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδοτέρω τῆς περσίδος καὶ τῆς μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ὑδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν κατῴκισε. καὶ δηλ τοῦτ' ἔρημος ἰουδαία πᾶσα κὴ ἱεροσόλυμα κὴ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸ δ' σύμπαντα χρόνου, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας, ὅπῃ τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἔτη ρ λ' μιῶν ἐξ, ἡμέρας δέκα σωέβη γενέσθαι. ὁ δὲ τῶν βαβυλωνίων βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος τοὺς δυνατωτάτων λαβὼν τῶν ἰουδαίων παῖδας, & τοὺς σπερμάτου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ & ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, κὴ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δ' αὐτὸ κὴ τοὺς ἐν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεστρέψατο λιφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας δραθεὶς, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτοῦ εἰς δίαιταν, ἐπαίδευε δ' κὴ τὰ ὁπλιτικά,

priùs tamen consulendum Hieremiam rati, accedentes eum rogauerunt vt hæsitantibus oraculum expediret quidnam faciendum sit, iurati facturos se quicquid illic iusserit. cúmq; propheta operam suam esset pollicitus, decima demum die Deus apparens iussit vt Ioanni & cæteris ducibus diceret: si manserint in ea regione, auxilio futurum, & prouisurum ne quid incommodi à Babyloniis quos timebant accipiant. Sin in Ægyptum mallent iter facere, curam eorum relicturum, infensúmque tali calamitate affecturum eos, quali paulo antè fratres eorum castigatos esse viderint. Hæc diuinitus monenti prophetæ noluerunt credere, quòd ex Dei sententia iuberet eos manere: sed putauerunt eum falsò verbis suis Deum prætexere, re autem vera loqui in gratiam Baruchi discipuli, ne possint Babyloniorum iram effugere. Contempto igitur Dei consilio quod per prophetam dederat, Ioannes & reliqua multitudo in Ægyptum abiit, abducto simul Barucho & Hieremia. Quò postquàm peruentum est, Deus significauit prophetæ fore vt Babylonius exercitum ducat in Ægyptum: iussitque prædicere populo, quòd capietur Ægyptus, & ibi partim interficientur, partim captiui Babylonem abducentur: id quod etiam factum est. quinto enim post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosori vigesimus tertius, cum magnis copiis inuasit Cœlen Syriam. qua subacta bellum gessit contra Ammanitas & Moabitas, & his quoque perdomitis Ægyptum hostiliter est ingressus: occisóque qui tunc regnabat, & alio rege constituto, repertos ibi Iudæos rursum captiuos Babylonem abduxit. Hæc fuit fortuna Hebræorum, vt accepimus, bis vltra Euphratem traductorum. nam per Assyrios decem tribus è Samaria sunt abductæ, regnante Osea, deinde reliquæ duæ per Nabuchodonosorum Chaldæorum & Babyloniorum regem captis Hierosolymis. Sed Salmanasar in vacuas Israelitarum sedes deduxit gentem Chuthæorum, qui priùs in intima Persidé & Media fuerant, Samaritæ deinde vocati à regione in quam demigrauerunt. rex verò Babylonius pro abductis duabus tribubus nullam gentem in eam regionem reposuit: quo factum est vt Iudæa cum Hierosolymis ac templo per L X X. annos deserta maneret. tẽpus autem totum quod inter decem tribuum captiuitatem & duarum reliquarum transmigrationé intercessit, anni fuêre centum triginta, & menses sex, dies decem. Cæterùm Nabuchodonosorus selectis nobilissimis Iudæorum pueris, & Sedeciæ regis cognatis, qui & florè ætatis & decore formæ fuêre conspicui, pædagogos eorum curæ assignauit, exectis quibusdam ex eo numero, quemadmodum solitus est facere & aliarum gentium deuictarum formosis adolescentibus: præbebátque eis de sua mensa victum, XII.

& Chaldæorum disciplinis instituendos curabat ac literis, in quibus sanè profecerunt plurimum. in his erant quatuor de Sedeciæ genere, admodum pulchri & egregio præditi ingenio, quorum nomina, Daniel, Ananias, Misael, Azarias. his Babylonius mutauit nomina, & pro Daniele Baltasarem, pro Anania Sedrachem, pro Misaele Misachem, pro Azaria Abdenago appellari iussit: eosque ob egregiam indolem & non mediocrem eruditionem vehementer charos habuit. Cúmque visum fuisset Danieli cum cognatis victitare duriùs, & à regiæ mensæ abstinere eduliis, atque adeò ab animatis omnibus, accesserunt Aschanem eunuchum qui curæ eorum erat præpositus, rogantes, vt quæ mittebantur à rege in suos vsus conuerteret, ipsis legumina tantùm & palmulas in alimenta præberet, & si quid aliud præterea vellet inanime. se enim aliis fastiditis talem victum appetere. ille verò ait se gratificari eis cupere, sed vereri ne hoc rex deprehendat extenuatis ipsorum corporibus, & immutata specie, quòd necesse sit vt habitudo & color rationi victus respondeat: idque magis fore conspicuum ex collatione aliorum qui alantur delicatiùs: atque ita propter eos adduci se posse in capitis periculum. Itaque nacti Aschanem nondum admodum difficilem, persuadent vt saltem per decem dies hoc eis permittat experiendi gratia: quòd si corpora eorum nihilo deterius inde habuerint, in eodem victu perseuerare, qui compertus sit innoxius. sin autem detrimentum aliquod inde acceperint, minus speciosi facti quàm alij, ad pristinam diætam eos reduceret. vt verò apparuit non solùm non lædi eos talibus, sed habitiores præ aliis & maiores inde fieri, vt cum eis non essent conferendi qui cibis vescebãtur regiis, sed Daniel cum sociis potius delicatam vitam agere videretur, ex eo tẽpore securè Aschanes partes quæ de regia mensa mittebantur pueris, sibi retinebat, & illis apponebat quæ iam diximus. Illi verò vt pote puros iam habentes animos & ad percipiendas disciplinas idoneos, atque etiam firmiora ad laborem corpora, quòd neque illi læderentur aut grauarentur varietate deliciarum, neque hæc simili de causa emollirẽtur, facilè omnem perdidicerũt doctrinam tam Hebraicam quàm Chaldaicam: sed præcipuè Daniel peritus talium artium, coniectandis quoque somniorum significationibus studuit, visiones etiam diuinas videre solitus. Exacto autem biennio post Ægypti populationem Nabuchodonosorus cùm vidisset mirandam visionem, cuius etiam euentum Deus ei in somnis indicauerat, mox vt è stratis surrexit eius oblitus est. Accersitis igitur Chaldæis, & magis ac vatibus, ait se somnium vidisse, & quoniam oblitus sit quale fuerit, velle vt & somnium sibi indicent, & eius significationem. Illis autem respondentibus hoc supra humanas vires esse,

Daniel. 2.

καὶ τὰ τῶν χαλδαίων ἐξεδίδασκε γράμματα, ὅσα δ' αὐτοὶ σοφίαν ἱκανοὶ, ὡς ἐπὶ λῶ ἐκέλευσε διαφέρειν. ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τῆς σεδεκίου γένους, τέσσαρες καλοὶ τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις, ὧν ὁ μὲν δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δ' ἀνανίας, ὁ δ' μισαήλος, ὁ δ' τέταρτος ἀζαρίας. τούτοις ὁ βαβυλώνιος μετονόμασε καὶ ἐπέταξεν ἑτέρους ὀνόμασι, καὶ τὸν μὲ δανιήλον, ἐκάλει βαλτάσαρον, τὸν δ' ἀνανίαν σεδράχην, μισαήλον δ' μισάχην. τὸν δ' ἀζαρίαν ἀβδεναγώ. τούτοις ὁ βασιλεὺς δι' ὑπερβολὴν φιλίας καὶ εὐνοίας τῆς ἐπὶ τὸν παίδευσιν τῶν γραμμάτων καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γιγνομένους, εἶχεν ἐν τιμῇ καὶ στέργων διετέλει. δόξαν δ' δανιήλῳ μὴ τῶν συγγνωῶν σιτηρεσιῶν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν ἀρχιτῷ τῶν τιμελειαν αὐτῷ ὑπετεταμμένῳ δύνοιχω, τὰ μὲ ὦδε τῦ βασιλέως αὐτοῖς νομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δ' αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς δίαιτεσφιῶ, καὶ εἴπ τῶν ἀψύχων ἕτερον βούλοιτο. πρὸς γὰ τῶν τοιαύτῶν δίαιταν αὐτοῖς σκευασείδαι, τῆς δ' ἑτέρας ἀφιστασθαι. ὁ δ', εἰ μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγε αὐτῷ τῇ προαιρέσει, ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδηλοι τῷ βασιλεῖ γινόμενοι, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχύτητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτήρων, συμμεταβαλεῖν γὰ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ, καὶ μάλισα τῶν ἄλλων παίδων δυπαθούντων, ἐλεγχθέντες ἄρτιοι κινδύνου καὶ τιμωρείας αὐτῷ κατασῶσιν. ἔχοντα δίνευ πρὸς τοῦτο διλαβῶς τὸν ἀρχιπλῶ, πείθουσιν ὅτι δέκα ἡμέρας ταύτα δοθῆναι αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, ἐκ μὴ μεταβαλλούσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, δηλοῦν τοῖς αὐτοῖς ὡς ὐδὲν ἔτι εἰς αὐτλῶ βλαβησομένων. εἰ δ' μειωθέντας ἴδοι ἐκ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ὅτι τὴν προτέραν αὐτοῖς δίαιταν ἄγειν. ὡς δ', ὃ μόνον ὐδὲν αὐτοὺς ἐλύπει τῶν τροφῶν ἐκείνῳ προσφερομένους, ἀλλὰ κὴ τῶν ἄλλων διαφέρεσθαι τὰ σώματα, κὴ ἐντεῦθεν μείζονες γίνοντο, ὡς τοὺς μὲν ἐν δεσμοῖς ὑπολαμβάνειν, οἷς τῶν βασιλικῶν συνέβαινεν ἐν χορηγίαν, τοὺς δ' μὴ τὰ δανιήλου, δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μὴ ἀδείας ὁ ἀρχιπλῶ ἀμὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δ' αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς κὴ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς δοκεῖ τοῦτο καθαρῶν κὴ πρὸς τῶν παιδείαν ἀκραιφνῶν γεγυμνασμένων, κὴ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν δυπονωτέρων, ὅτε γὰ ἐκείνας ἐλωβοῦτο κὴ βαρείας εἶχον ὑπὸ ξυφῆς ποικίλης, ὐδὲ ταῦτα μαλακώτερα δοκῶν αὐτὴν αἰτίαν, πᾶσαν ἑτοίμως ἀξέμαθον παιδείαν, ἥπερ ἐπὶ τῶν ἑβραίοις καὶ τοῖς χαλδαίοις. μάλισα δ' δανιήλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, καὶ κρίσεις ὀνείρων ἐπιστάμενος, καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγίνετο. μὴ δ' ἔτος δεύτερον τ' αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμασὸν, ὃ τῶν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κὴ τοῖς ὕπνοις ἐδήλωσεν ὁ θεὸς, τοῦτο μὲν ὅπλαν θάνεται, δραμὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δ' τοὺς χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους, καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἶπ τε ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγε αὐτοῖς. κὴ τὸ συμβεβηκὸς πρὸ τῶν λήθην ὧν εἶδε μικρόν, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν ὅπ τε ἦν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δ', ἀδυνάτον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' ὑρεῖν, εἰ δ'

εἰ δ' αὐτοῖς ἔκθοιτο τὴν ὄψιν τοῦ ἐνυπνίου φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θανάτου ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προστάξας δὴ πάντας αὐτοῖς ἀναιρεθῆναι, ποιήσας τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιὴλος δ' ἀκούσας ὅτι προστέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, προσεισιν ἀρίοχῳ τῷ τοῦ ὑπὲρ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχοντι πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἰς προχείρως ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς, καὶ χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλῶσαι ὑπολειπόμενοι, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρῃτήσαντο αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτην τὴν ἀναίρεσιν ὑπερθέσθαι. ἐλπίζειν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δ' ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ δανιὴλον ἀξιοῦν. ἡδὺ δὲ μᾶλλον κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ὑπερθέσθαι, ἕως γνῷ τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ δανιήλου· ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἱκετεύει τὸν θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τοῖς μάγοις καὶ τοῖς χαλδαίοις, οἷς δεῖ καὶ αὐτοὺς σωθῆναι, ῥύσασθαι τῆς τοῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δηλῶσαι ἧς ὁ βασιλεὺς ὑπέλαβε δι' ἣν παρελθούσης νυκτὸς, ἰδὼν κατὰ τοὺς ὕπνους. ὁ δὲ θεὸς ἅμα τοῖς τε κινδυνεύουσιν ἐλεήσας, καὶ τὸν δανιὴλον τῆς σοφίας ἀγασθέντα, τότε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς αὖ καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτοῦ μάθοι. δανιὴλος δὲ γνοὺς ἀληθῆ τοῦ θεοῦ ταῦτα, προσευξάμενος αἴσεται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τοὺς μὲν ἀγνῶτας ἤδη τοῦ ζῆν καὶ πρὸς τὴν τεθνεῶσαν τὴν δόξαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν ἐπὶ τὰς περὶ τοῦ βίου διήγειρεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ θεῷ μετ' αὐτοῦ ἔλεον λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, γνωμένης ἡμέρας προήγετο πρὸς τὸν ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἠξίου πρὸς τὸν βασιλέα. δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βούλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελθούσης νυκτός. εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα δανιὴλος, παρῃτεῖτο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων χαλδαίων καὶ μάγων. ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὑρεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτὸ μέλλοι λέγειν. ἐπὶ γὰρ ἐμπειρίαν, ἀλλ' ὅτι τὴν ὄψιν αὐτῷ μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τοῦτο γίνεσθαι. ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς φησὶν ὁ θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθανεῖν, δεηθέντι πρέπει τε τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, καὶ τὸ ὄναρ ἃ τε κρίσιν αὐτοῦ φανερὸν ἐποίησεν. ἐχ ἧττον γὰρ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σοῦ μὴ ζῆν λύπης, πρὸ ἐκ τῆς αὐτοῦ δόξης ἐφρόντιζον, ἀδίκως ἔτους ἄνδρας καὶ ταῦτα καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς, ἀποθανεῖν κελεύσαντος, οἷς οὐδὲν μὴ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προστέταξας, ὅσῃ τοῦ ἔργον θεοῦ, τοῦτ' ἀπήτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοίνυν προσηκόντως πρέπει τε, τῆς ἀρχῆς τοῦ κόσμου παντὸς, μὴ σὲ, καταπονηθέντα βουλόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ θεὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὄναρ ἔδειξε τοιοῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριάντα μέγαν ἑστῶτα. ἦν τοῦ μὲν κεφαλὴν συμβαίνειν ἐκ χρυσίου, τοὺς δὲ ὤμους καὶ τὰς βραχίονας ἀργυροῦς, τοῦ δὲ γαστέρα καὶ τοὺς μηροὺς, χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας, σιδηροῦς.

quòd si exponeret visionem somnij, pollicentibus interpretationem, minatus est mortem nisi somnium etiam indicarent: & cùm negarent se id posse, necari omnes imperat. Tum Daniel audito quòd omnes sapientes iussisset occidi, & inter hos se quoque cum suis cognatis esse in periculo, adit Ariochum regij præfectum satellitij: rogauítque causam cur ita rex statuisset in omnes sapientes & magos atque Chaldæos animaduertere: & cognitò quòd cùm oblitus esset somnij, iussisseríque eos id sibi indicare, nec illi potuissent, ad iram commotus sit, impetrauit vt præfectus vnius noctis dilationem magis à rege peteret. spem enim sibi esse, Deum ea ipsa nocte exoratum indicaturum esse id somnium. quæ Danielis postulata cùm per Ariochum regi essent renunciata, iussit eædem magorum differri, tantisper dum huius promissi fidem experiretur. puer verò cum sociis digressus in suum cubiculum, per totam noctem supplex Deum precibus solicitauit, vt rem sibi aperiret, & magos cum quibus & ipsi periclitarentur, ab ira regis eriperet, manifestata sibi visione quam rex præterita nocte visam elabi è memoria passus sit. Deus autem & periclitantes miseratus, & Danielis sapientia delectatus, tam somnium quam eius interpretationem ei notam reddidit, vt hanc per eum rex cognosceret. Ille hac reuelatione lætus, surgens fratribus eam indicat, iam desperantibus vitam, & tantùm de morte cogitantibus; hortatúrque vt tranquillo sint animo, & de vita melius sperare non dubitent. Cum quibus actis Deo gratiis quòd ætatem eorum esset miseratus, Ariochum adit initio diei, rogans vt se ad regem ducat, indicaturum ei somnium quod proxima ante hanc nocte viderat. Ad quem ingressus primùm deprecatus est eam opinionem, quasi ipse Chaldæis & magis esset sapientior, quòd nemine illorum valente inuenire somnium, ipse id esset indicaturus. non enim sua peritia, vel quòd intellectu alios præcellat, id fieri: sed Deus, inquit, nos de vita periclitantes miseratus est: rogantíque mihi pro mea populariúmque vita, & somnium & eius significationem aperuit. neque enim tam me sollicitum habuit ea tristitia, quòd à te indigni vita essemus iudicati, quàm metus de existimatione tuæ gloriæ, cùm tot viros bonos & honestos necari iuberes, idque iniuria, quòd non esset humana sapientia comprehensibile quod mandabas, solo Deo valente præstare quod cuperes. Ergo cùm hæc te cura teneret, quisnam post te potiturus esset orbis imperio, dormienti tibi Deus volens omnes regnaturos ostendere, tale immisit somnium: videbaris tibi videre statuam grandem stantem, cuius caput erat aureum, humeri ac brachia argentea, venter & femora ærea, crura ac pedes ferrei.

deinde saxum vidisti abruptum à monte in
statuam illam incidere, & hanc deiectam con-
terere, vt nulla eius pars maneret integra,
sed aurum, argentum, æs & ferrum abiret in
minutiorem farina puluerem: cúmque in-
gruente venti vi diffiatum in terras diuersissi-
mas. Saxum verò illud tam magnum acce-
pisse incrementum, vt quantum est terrarum
sua mole opprimeret. Et hoc quidem est quod
vidisti somnium, quod in hunc modum in-
terpretari oportet. Aureum illud caput te si-
gnificat, & alios reges ante te Babylonios.
duæ verò manus & humeri duo portendunt,
quòd à duobus regibus vestrum imperium de-
lebitur. illorum quoque imperium alius ab
occidente veniens tollet è medio, amictus ar-
mis æreis. Huius quoque vires debellabuntur
ab alio ferro simili, cui propter naturam fer-
ri nihil poterit resistere, quòd ea sit auro, ar-
gento ac ære validior. adiecit & de saxo in-
terpretationem Daniel, sed mihi hoc narra-
re non libuit, cuius propositum est præterita,
non etiam futura, scribere. quod si quis
veritatis auidus non desistit inquirere, futuro-
rum quoque obscuros euentus cupiens disce-
re, det operam vt Danielis librum perlegat,
qui habetur inter sacras literas. Porrò Na-
buchodonosorus his auditis agnoscens suum
somnium, attonitus est Danielis indole, &
procidens in faciem, cum non aliter quàm
Deum adorauit, diuinis iuuenem dignatus
honoribus. Nec hoc contentus impositio ei
Dei sui nomine, vniuersæ ditioni suæ præpo-
situm esse voluit, cum cóque simul eius con-
sanguineos: qui ob hæc inuidiosi facti in pe-
riculum inciderunt, offenso rege propter cau-
sam talem. Rex fabrefacta aurea statua, alta
sexaginta, lata sex cubitos, in campo magno
Babylonis eam statuit: quam dedicaturus con-
uocauit ex omni sua ditione principes, essque
mandauit, vt quamprimùm tuba dari signum
audierint, procidentes in faciem adorent sta-
tuam. quod qui non fecerit, pœnam propo-
suit vt coniiciatur in ardentis fornacis incen-
dium. Cùm igitur omnes audito tubæ signo
adorarent eam statuam, Danielis cognati ne-
gauerunt se hoc facturos, quòd nollent pa-
trias leges transgredi. móxque delati, & in ig-
nem coniecti diuina seruati sunt prouiden-
tia, & præter omnium opinionem euaserunt
mortis periculum. Ignis enim eos non attigit,
sed quasi sentiens iniustè in fornacem conie-
ctos, pepercit, & non exeruit vim suam in
iuuenes, Deo inuicta flammis faciente horum
corpora: quæ quidem res magis etiam eos re-
gi commendauit, quòd probos & Deo charos
esse animaduerteret: quo factum est vt semper
in maximo apud eum honore haberentur. Non
multò deinde pòst, rursum aliud dormiens rex
vidit insomnium, quòd priuatus regno vi-
tam acturus esset inter bestias, & post exactum
eo modo septennium, denuò restituendus esset
in pristinum imperium. quo viso rursum con-
uocatis magis percontatus est quid significet.

Daniel 3.

Daniel 4.

ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπῤῥαγέντα, ἐμπε-
σεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα, συντεί-
ψαι, καὶ μηδὲν αὐτοῦ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ
χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὸν σίδηρον, καὶ τὸν χαλ-
κὸν, ἀλοῦσαν λεπτότερον γενέσθαι. καὶ τὸν μὲν ἀνέ-
μου πνεύσαντος σφοδρότερου, ὑπὸ τῆς βίας ἁρ-
παγῆναι διαπαρθῆναι. τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι δοκεῖ-
ν, ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι.
τὸ μὲν οὖν ὄναρ ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν, ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ,
τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε δήλ-
λου, καὶ τοὺς σοῦ βασιλεῖς βαβυλωνίους ὄντας. αἱ δὲ
δύο χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν, ὑπὸ δύο καταλυ-
θήσεσθαι βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν. τὴν δὲ ἐκεί-
νων ἑτέρας τις ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει, χαλκῆν ἡμ-
φιεσμένος. καὶ ταύτην ἄλλη παύσει τὴν ἰσχὺν, ὁμοία
σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ εἰς ἅπασαν ὁμοίαν τῷ σιδήρῳ
φύσιν, εἰ δὲ αὐτῶν στερρότεραν τῆς τε χρυσοῦ καὶ τοῦ
ἀργυροῦ καὶ τοῦ χαλκοῦ. ἐδήλωσε δὲ καὶ ὡς τοῦ λίθου
δανιήλος πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐμοὶ μὴ καὶ ἔδοξε ταῦτα ἐ-
σορᾶν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγραμμένα συγγράφειν,
ἀ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντα. εἰ δέ τις τῆς ἀληθείας ζη-
λωτὴς ἀκριβῶς πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ ὧδε τὰ
ἀδήλων εἰδήσεται βούλεσθαι μαθεῖν, ἀναλαβάτω
τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τοῦ δανιήλου, εὑρήσει δὲ ταῦτα ἐν
τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβοχοδονόσο-
ρος ἀκούσας ταῦτα καὶ θαυμάσας τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη
τὴν τοῦ δανιήλου φύσιν. καὶ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡ
τρόπῳ τὸν θεὸν προσκυνεῖσι, τούτῳ τὸν δανιήλου
ἠνάγκασε, καὶ θύειν δὲ ὡς θεῷ προσέταξεν. ἐ μὲν,
ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτοῦ τοῦ ἰδίου θεοῦ θέμε-
νος, ἁπάσης ὑπέτρεπεν τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ, εἰς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας, εἰς
κίνδυνον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκεχύ-
σαντας δι' αἰτίας τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας
χρύσεον ἀνδριάντα, πηχῶν τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλά-
τος δὲ ἕξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῶ βαβυλῶνος
πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιερωῦν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης
ἧς ἦρχε γῆς τοὺς φρώτους, φρῶτον αὐτοῖς προστάξας,
ὅτε σημαίνοντος ἀκούσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόν-
τας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα. τοὺς δὲ μὴ ποιήσαν-
τας, ἠπείλησεν εἰς τὸν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κά-
μινον. πάντων οὖν τὸ σημαίνοντος ἐπακούσαντων τῆς
σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τῶ δα-
νιήλου συγγενεῖς δὲ ποιήσαντα τοῦτο φασὶ, μὴ βουληθέν-
τας παραβαίνειν τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγ-
χθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σῴζον-
ται προνοίᾳ, καὶ παρὰ δόξαν ἅπαντας θαυμάζουσι τὸν θά-
νατον. ἐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ λογισμὸν
οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αὐτὸ βληθῆναι οὐκ
ἥψατο, φείσασθαι δ' ἀθενὲς ἰὼ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τοὺς παῖ-
δας, τῷ θεῷ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν ὡς τε μὴ
διαπονηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς παρασκευάσαντος. τοῦ-
το σωέσησεν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ ὡς δικαίους καὶ θεο-
φιλεῖς. διὸ μετ' πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τι-
μῆς διετέλουν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ
καὶ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν. ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς, μετ' θηρίων ἔξει τὴν διαιταν, καὶ ἑπτὰ
ἔτεσιν οὕτως ὅπως τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τύ-
ραν, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸ, καὶ τὸ σημαῖνει λέγειν ἠξίου.

τῷ μ

τῆ μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὸν τοῦ ἐνυπνίου A Eius intellectum nemo alius inuenire & regi
διάνοιαν εὑρεῖν οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ, Δανιὴλ indicare potuit, solus Daniel quid portende-
μόνος δὲ καὶ ταῦτα ἔκλινε, καὶ καθὼς εἶδέ τε ret coniectura assecutus est: & qualem hîc
αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διατείνας γὰρ ὅπως τῆς ἐρη- prædixit, talis etiam euentus affuit. nam cum
μίας τὸν προειρημένον χρόνον ἀδεὴς βλημόσυντος in solitudine tempus prædictum exegisset, ne-
ἐπιβήσεται τοῖς πράγμασιν ἀφ' ἑαυτοῦ παρασκευάσας, mine septennio toto audente inuadere domi-
δεηθεὶς τοῦ θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς nium, exorato Deo rursum in regnum suum
αὐτὴν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕ- restitutus est. Nemo autem mihi vitio debet
τως ἕκαστα τούτων ἀπαγγέλλοντι ἀφ' τῆς γραφῆς, B vertere, quòd hæc ita vt in antiquis libris inue-
ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἀνέκαθεν βιβλίοις. καὶ γὰρ ἐν- nio, scriptis meis insero. Talibus enim cri-
θυς ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, πρὸς τοὺς ἐπιζητήσοντας minatoribus dudum occurri in initiis huius
τὶ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμενος historiæ, palàm profitens me tantùm Hebrai-
μόνοντα μεταφράζειν τὰς ἑβραίων βίβλους εἰπὼν εἰς corum voluminum in Græcam linguam inter-
τὴν ἑλλάδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθεὶς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' pretem: & quæ illic continentur bona fide rela-
ἀφαιρεῖν ὑπισχνούμενος. ὁ δὲ βασιλεὺς ναβυχοδονόσο- turum me promisi, nec addentem quicquam
ρος, ἔτη τεσσαρακονταετία βασιλεύσας, τελευτᾷ de meo, nec auferentem etiam. Cæterùm Nabu-
τὸν βίον. ἀνὴρ δεσπότης καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασι- C chodonosorus cùm regnasset annos XLIII. vi-
λέων εὐτυχέστερος γενόμενος. μεμνηται δ' αὐτοῦ τῶν tam finiit, vir industrius, & prioribus regibus
πράξεων ἡ Βηρωσσὸς ἐν τῇ ἕκτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν, λέ- longè fortunatior. Meminit eius & Berosus in
γων οὕτως. ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ ναβουχοδο- tertio rerum Chaldaicarum libro his verbis.
νόσορος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἔντε ἀργύ- Pater autem Nabuchodonosorus audito quòd XIII.
ρῳ καὶ τοῖς περὶ τὸν κοίλον συρίαν καὶ τὸν φοινίκιον Satrapa quem Ægypto & Canæ Syriæ Phœni-
τόπους, ὑπὸς άτης αὐτοῦ γέγονεν, ἀδυνάμενος αὐ- ciæque præfecerat, à se defecisset, cùm non pos-
τὸς ἐπὶ κακοπαθεῖν συστήσας τῷ ναβυχοδονοσόρῳ ὅτι set amplius ferre labores militiæ, tradita iu-
ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐ- D niori Nabuchodonosoro copiarum parte, iussit
τόν. συμμίξας δὲ ναβουχοδονόσορος τῷ ὑποσάτῃ καὶ hunc contra illum proficisci. qui collatis si
ἀποταξάμενος, αὐτὸς τε ἐκράτησε, καὶ τὴν χώ- gnis cum defectore congressus, & ipsum deui-
ραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὸν αὐτοῦ βασιλείαν cit, & regiones eius ad suum imperium retra-
ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ ναβουχοδονοσόρῳ συνέ- xit. Interea pater Nabuchodonosorus apud Ba-
βη κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι ἐν τῇ βαβυ- bylonem morbo absumptus est, cum regnasset
λωνίων πόλει, μεταλλάξαι τὸν βίον, ἔτη βασι- annos XXI. Nabuchodonosorus vero non mul-
λεύσαντι εἰκοσιέν. αἰθόμενος δὲ μετ' ὀλίγον E to pòst patris morte cognita, & constitutis Æ-
χρόνον τὸν τοῦ πατρὸς τελευτὸν ναβουχοδονοσό- gypti ac reliquarum regionum negotiis, de-
ρου, καὶ καταστήσας τὰ κατὰ τὸν αἴγυπτον πράγ- mandataque amicis cura captiuorum Iudæo-
ματα καὶ τὸν λοιπὸν χώραν, καὶ τοὺς αἰχμαλώ- rum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum
τους ἰουδαίων τε καὶ φοινίκων καὶ σύρων, καὶ τῶν traducendorum in Babyloniam cum exercitu
κατὰ τὸν αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας ποσὶ τῷ & impedimentis, ipse cum paucis per deser-
φίλων μετὰ τῆς ἁρύτητος δυνάμεως καὶ τῆς tum Babylonem properauit. Et cùm assumpsis-
λοιπῆς ὠφελείας ἀνακομίζειν εἰς τὸν βαβυλωνίαν, set regni administrationem, quæ interim pe-
αὐτὸς ὁρμήσας ὀλιγοστὸς ἀφ' τῆς ἐρήμου παρεγένετο nes Chaldæos fuerat, & ab eorum primo ser-
εἰς βαβυλῶνα. ἀναλαβὼν δὲ τὰ πράγματα, F uata erat in eius reditum, factus est totius pa-
διοικούμενα ὑπὸ τῶν χαλδαίων, καὶ διατηρου- terni imperij dominus. ac primùm omnium
μένου τὸν βασιλείαν ὑπὸ τοῦ βελτίστου αὐτῶν, κυ- captiuos recens adductos per opportuna Ba-
ριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν byloniæ loca in colonias distribuit: deinde
αἰχμαλώτοις ἀναγνωμένοις, συνέταξεν διοικίας spoliis bello partis Beli templum & alia quæ-
ἐν τοῖς ἐπιτηδειοτάτοις τῆς βαβυλωνίας τόποις. αὐ- dam magnificè exornauit. auxit etiam & repa-
τὸς δ' ὑπὸ τῶν ἐκ τοῦ πολέμου λαφύρων, τό τε τοῦ rauit antiqua vrbis ædificia, munito & flumi-
βήλου ἱερὸν καὶ τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τὴν nis alueo, ita ne hostes eo possent vti ad ciuita-
τε ὑπάρχουσαν ἐξ ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν περι- tis incommodum. Tres quoque murorum am-
σάμενος, καὶ ἀναγκάσας, πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι G bitus intra vrbem extruxit, & totidem foris
τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν ἀναστρέψαντας ὅπῃ circũdedit, omnes è coctilibus laterculis. cúm-
τὴν πόλιν καταστρατεύειν. περιεβάλετο δὲ τρεῖς μὲν que memorabilibus operibus ciuitatem mu-
ἔνδον πόλεως περιβόλους, ἕξεις δὲ ἔξω, τοῦτο δὲ τῆς ὅπλης πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν πόλιν, καὶ nisset, & portas in templorum modum orna-
τοὺς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροφορεπῶς, κατεσκεύασεν ἐν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασιλεῖα set, paternæ regiæ cõtiguam extruxit aliam re-
ἐχόμενα αὐτῶν. ὧν τὸ μὲν ἀνάθημα καὶ τὸν λοιπὸν πολυτέλειαν, περιττὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. giam, cuius substructiones & reliquam magni-
πλὴν ὅσον τε τὰ μεγαλεῖα καὶ ὑφήφανα συνετελέσθησαν ἡμέρας δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς ficentiam fortè superuacaneum esset dicere: ve-
βασιλείοις τούτοις, κιονόλιθινα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν ὄψιν ὁποδεῖ ὁμοιότατα τοῖς ὄρεσι. rum silere non possum, quòd tam amplum &
superbum ædificium intra quindecim dies ab-
solutum est. In hac regia moles saxeas forni-
cibus suspendit, montium speciem referentes,
superne consitas variis arborum generibus,

atque ita celebratos illos pensiles hortos absoluit, eo quòd vxor educata in Media concupisset quandam patriæ suæ similitudinem. Horum hortorum etiam Megasthenes in quarto rerum Indicarum volumine meminit, vbi ostendere conatur quòd hic rex virtute & rerum gestarum magnitudine Herculem longè à tergo reliquerit. subiugasse enim eum & vrbem Africæ primariam, & bonam partem Hispaniæ. Sed & Diocles in secundo rerum Persicarum libro eius regis mentionem facit, & Philostratus tam in Phœnicum quàm in Indorum historiis, quòd hic rex per tredecim annos Tyrum oppugnauerit, regnante apud eam vrbem Ithobale. Atque hæc sunt quæ de hoc rege apud historicos inuenio.

CAP. XII.

De successoribus Nabuchodonosori, & quòd Cyrus eorum imperium in Persas transtulit, & quomodo se tum res Iudæorum apud Babylonios habuerint.

CÆterùm post Nabuchodonosori obitum Abilamarodachus eius filius regnum suscepit, qui mox Hierosolymorum regem Iechoniam è vinculis dimisit, & inter necessarios amicos habuit, multis muneribus donatum, & apud Babylonem regiæ suæ præfectum. Pater enim eius fidem non seruauerat Iechoniæ, qui se ei cum vxoribus & liberis totáque cognatione sponte tradiderat, respectu solius patriæ, quam nolebat per vim expugnatam dirui, sicut antè diximus. Abimalarodacho post decimumoctauum regni sui annum defuncto Nigliſar filius successit, cúmque regnasset annos quadraginta, vitam cum morte mutauit. continuata deinde successione ad Labosordachum filium regnum peruenit: apud quem cùm nouem tantùm mensibus hæsisset, post mortem eius transit ad Balthasarem, qui Babyloniis Naboandel nominatur. Huic bellum intulerunt Cyrus Persarum rex & Darius Medorum, à quibus dum intra Babylonem oppugnatur, mirabilis quædam & prodigiosa visio ei contigit. Discumbebat cœnans in ampla quadam aula, magno apparatu vasorum argenteorum quæ regiæ mensæ adhiberi solent, accumbentibus etiam concubinis & purpuratorum præcipuis. Deinde cùm ita collibuisset, iubet è suo templo atferri vasa Dei, quæ spoliatis Hierosolymis Nabuchodonosor in vsum suum veritus vertere, in Dei sui templo reposuerat. Ipse verò iam mero calens ausus est ex eis potare, verba interim contumeliosa in Deum proferens: & ecce ibi videt manum è pariete prominentem, & in eo syllabas quasdam scribentem, qua visione territus conuocauit magos & Chaldæos, & totum hoc genus quod apud Barbaros prodigiorum & somniorum interpretationem profitetur, postulans vt sibi enarrent id quod erat scriptum.

Daniel. 5.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ως ναβουχοδονόσορ τελευτήσας ἀβίλαδαχον κατέλιπε τῆς ἐπιβολῆς τὸν υἱόν, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη Ἰουδαίοις καὶ τῶν τόπων τῶν χωρίων τοῖς βαβυλωνίοις.

ΜΕτὰ δὲ τὸν ναβουχοδονόσορα τελευτῶν ἀβιλαμαρώδαχος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει ὃς λύει τὸν δεσμὸν Ἰεχωνίου βασιλέως Ἰουδαίων καὶ ἀφεὶς τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων εἶχε πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δούς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ἕνα τῶν ἐν τῇ βαβυλῶνι βασιλείων. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ἰεχωνίᾳ, παραδοὺς μὲν γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν καὶ τὴν πατρίδος, ὡς ἂν μὴ κατασκαφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προειρήκαμεν. τελευτήσαντος δὲ ἀβιλαμαρωδάχου μετὰ ἔτη ὀκτωκαίδεκα τῆς βασιλείας, νιγλίσαρος ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει. καὶ καταχὼν αὐτὸν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται ἡ βασιλείας ἡ διαδοχή, καὶ μείωσιν ποιήσασα παρ' αὐτοῖς τοῖς πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτοῦ μεταβαίνει πρὸς βαλτάσαρον τὸν καλούμενον ναβοανδήλον παρὰ βαβυλωνίοις. ὅπερ τέτον σφατεύσει κῦρος τε ὁ περσῶν βασιλεὺς, καὶ δαρεῖος ὁ μήδων, καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν βαβυλῶνι, θαυμάσιόν τι καὶ τερατῶδες ὄναμα συμβῆναι. κατέκειτο δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκύφων ἦν πολὺς ἀργυρος, εἰς ἑτοιμασίαν πεποιημένων βασιλικῶν, καὶ παλλακίδων καὶ φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομιδῇ μὲν παρὰ τὸν ἴδιον νοῦν, τὰ τοῦ θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας ναβουχοδονόσορος ἐξ ἱεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μόνον, εἰς δὲ τὸν αὐτοῦ ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι, μεθύων πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν θεὸν, ἐν τοῖς τείχους ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τοῦ τοίχου πινακὶς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτο γένος ὅσον ἦν ἐν τοῖς βαρβάροις, τά τε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυνάμενον, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσωσι τὰ γεγραμμένα. τοῦ δ'

τῆς ἢ μάγων ὑδὲν δύσκειν, ὑδὲ συνίειν λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ὅπ τῆ ὠδῆ δόξῃ λύπης, καὶ πᾶσαν σκήρυξε τὴν χώραν, τῆ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῆ δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπερχύμενος, στρεπτὸν περιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν, ὡς οἱ τῆ χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γνωμένου τὸ κηρύγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες & φιλοπονησάμενοι περὶ τὴν εὕρεσιν τῆ γραμμάτων, ὑδὲν ἔλαττον ἀπόρησαν. ἀθυμοῦντα δὴ ὅπ τούτῳ θεασάμενος τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτῆ, ὠδῆ θαρσύνειν ἤρξατο, καὶ λέγειν, ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ἐπὶ τῆ ναβουχοδονοσόρου πορθήσαντος ἱεροσόλυμα δανιήλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα, καὶ μόνῳ τῆ θεῆ γνώριμα, ὃς ναβουχοδονοσόρῳ τῆ βασιλεῖ μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν περὶ ὧν ἔχρηζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν, ἥξει παρ' αὐτῆ πιυθησόμενος περὶ τῆ γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῆ ἐκ δεόντων αὐτὰ καθικνεῖσθαι, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ θεῶ σημαινόμενον. ταῦτ' ἀκούσας, καλεῖ τὸν δανιήλον ὁ βαλτάσαρος. καὶ δηλεχθεὶς ὡς πύθοιτο περὶ αὐτῆ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῆ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἀμὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ὄπινοιαν ἔρχεται, φράζειν αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μηνύειν ἠξίει. τὸν γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, & χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτῆ ἀρχῆς μέρος, τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῆ δημοσιώτατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πιυθανομένοις. δανιήλος ἢ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίει, τὸ γὰρ σοφὸν & τὸ θεῖον, ἀδωρόδοκητον εἶναι, & θεῖκα τοὺς δεομένους ὠφελεῖν. μηνύειν ἢ αὐτῆ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δι' αὐτῆ τοῦ βίου. ὅτι μηδὲ οἷς ὁ θεὸς αὐτὸς ἐκ τὰς εἰς θεὸν ὕβρεις ἐκολάσθη, τούτοις ἔμαθεν ἀσεβεῖν, καὶ μηδὲν ἴσον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι, ἀλλὰ & ναβουχοδονοσόρα μεταξὺ τοῦ εἰς θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μὴ πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἐλεηθέντος, ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ ἐκ τούτων τὸν θεὸν ὡς τὴν ἅπασαν ἔχοντα δύναμιν καὶ θεσπούμενον τῆ ἀνθρώπων μέχρις οὗ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων. & πολλὰ μὴν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς ἢ σκεύεσιν αὐτῆ μὴ τῆ παλλακίδων δυνικονεῖτο. ταῦτα οὖν ὁρῶντα τὸν θεὸν ὁρμηθῆναι αὐτῆ, & ἐκ τ' γεγραμμένων θεοκαταγνῶναι, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλου ἢ τὰ γεγραμμένα τάδε. μάνη, τοῦτο δ' ἕλεγεν ἑλλάδι γλώσσῃ σημαίνοιτ' ἂν ἀριθμός, ὥσπερ τῆς ζωῆς σου τοσοῦτον χρόνον, καὶ τῆς ἀρχῆς πεπλήρωκεν ὁ θεὸς, καὶ θεῖναι ὅτι σοὶ βραχὺν χρόνον. θεκὲλ, σημαίνει τοῦτο σαθμόν, ὅσας οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ θεὸς, ἤδη καταφερόμενον δηλοῖ. φαρὲς, καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ καὶ ἑλλάδα γλῶσαν. κλάσει διαιρεθεῖ σε τὴν βασιλείαν, καὶ μήδοις αὐτὴν καὶ πέρσαις ἀφανεῖ. δανιήλε ἢ ταῦτα σημαίνειν τῆ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῆ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν βαλτάσαρον οἷον εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ χαλεποῖς τοῖς δηλωμένοις λύπη καὶ συμφορᾶ κατέλαβεν. ὁ μὲν ὡς πρόφητη κακῶν αὐτῆ γενομένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν οὐ δίδωσιν,

magis autem negantibus se eius intellectum inuenire, rex ob rei nouitatem mœstus ac solicitus, præconis voce per totam suam ditionem publicauit: quicunque mentem earum literarum interpretari posset, datutum se ei torquem aureum, & purpureæ vestis vsum, quali Chaldæorum reges vtuntur, atque insuper tertiam regni sui partem. Post hoc præconium maior etiam fit magorum concursus, certatim sensum literarum scrutantibus, nihil tamen proficientibus. Videns autem tristem hac de causa regem eius auia, solari eum cœpit, dicens esse quendam captiuum Iudæum per Nabuchodonosorum vastatis Hierosolymis abductum, virum sapientem, qui possit obscura & soli Deo nota perquirere. hunc Nabuchodonosoro quæ opus erat interpretatum, cùm id eo tempore posset alius nemo. rogabátque vt accito illo percontaretur quid sibi velint hæ literæ, vt coarguta cæterorum inscitia, etiamsi triste sit, prodigium id intelligatur. His auditis Baltasar accersit Danielem: & præfatus se resciuisse de eius sapientia, deque spiritu diuino quem habeat, & quòd solus sit idoneus interpretandis quæ aliorum cognitionem effugiunt, rogauit vt sibi enarret quid scriptura illa significet, pollicens operæ præmium vsum vestis purpureæ torquemque aureum, & ditionis suæ partem tertiam, vt sapientia eius insignita talibus honoribus, illustris fiat apud omnes qui honoris causam scisciando cognouerint. Daniel autem recusatis muneribus, quòd his diuinitus concessa sapientia corrumpi nequeat, sed indigentes gratis iuuare parata sit, ait scripturam hanc vitæ finem prædicere: eo quòd ne proaui quidem calamitate, quam ille incurrit ob contemptum numinis, doctus sit pietatem colere, & nihil moliri quod sit supra naturam hominis. Nabuchodonosorum enim ob impietatem damnatum ad victum ferinum, post multas preces miserante Deo restitutum ad hominum conuersationem & pristinum imperium, ac dein per totam vitam agnouisse & laudasse Dei virtutem & prouidentiam. hunc verò oblitum domestici exempli, voces impias iactasse in Deum, & potasse è sacris vasis vnà cum suis pellicibus. Ob hæc iratum Deum per has literas denunciare qualem sit habiturus vitæ exitum. Sic enim interpretanda singula. Mane, hoc est numerus, significat dinumeratum esse iam dierum tuæ vitæ ac regni numerum, & perbreue tempus superesse. Thecel, quod est pondus, appensum à Deo regni tui tempus iam ad finem vergere. Phares, quod est fragmen, fractutum Deum tuum regnum, & partes eius in Medos ac Persas distribuendas. Hac interpretatione accepta rex non poterat non vehementer tristari, attamen Danieli suam munificentiam non subtraxit tanquam malorum prænuncio, sed dona quæ pollicitus est exhibuit,

sic cogitans, quod non bona audierit, sui fati culpam esse, non prophetæ: imò illum boni viri officio functum esse, qui sic interpretatus sit vt erat euenturum, tametsi parum lætus euentus sequeretur. Non multum autem abiit temporis, dum & ipse & vrbs in Cyri Persarum regis potestatem deuenit. Sub Baltasare enim capta est Babylon, anno regni eius decimoseptimo. Hic finis fertur posterorum Nabuchodonosori. Darius autem cùm extingueret Babyloniorum imperium, adiutus à Cyro suo cognato, annum agebat sexagesimum secundum, qui fuit Astyagis filius, apud Græcos alio vocatus nomine. Hic etiam Danielem prophetam assumptum secum duxit in Mediam, cúmque maximo honore apud se habuit. erat enim vnus è tribus summis satrapis, qui sub se habebant alios CCCLX. satrapas. tot enim à Dario primùm instituti sunt.

XIIII. *Daniel.6.* Itaque cùm tam charus & honoratus apud regem esset, vt qui ei tanquam diuino libenter de quouis negocio consulenti pareret, non effugit cæterorum incidiam, quemadmodum fieri solet inter eos qui aliquem sibi à rege præferri non patiuntur æquo animo. cúmque æmuli occasionem calumniæ contra eum quærerent, nullam vnquam eis præbuit. cùm enim esset contemptor pecuniarum & omnium munerum, turpe sibi ducens etiam pro beneficio licitam gratiam recipere, nullam accusandi ansam inuenire poterant. nec tamen destiterunt quærere quomodo honore deiectum è medio tollerent. & cùm animdauertissent Danielem quotidie ter Deo supplicare precibus, commenti sunt occasionem qua eum possent perdere: aditóque Dario renuntiant ei, visum esse satrapis eius & principibus, per trigenta dies populo dari intermissionem: quibus nec ab ipso, nec à quoquam hominum aut deorum quicquam precari liceat: & si quis contra hoc commune decretum faxit, eum in foueam leonum coniici. Rex verò non perspiciens eorum malitiam, quòd Daniel hoc commento peteretur, ait sibi placere hoc decretum: pollicitúsque se id confirmaturum, edictum proposuit in publicum quo satrapatum decretum promulgabatur. Id cùm omnes præ metu seruare conarentur, magnum fuit vbique silentium. Daniel verò nihil hæc curabat, sed more solito stans in conspectu omnium, adorabat Deum suum & deprecabatur. Tum satrapæ nacti occasionem quam dudum captauerant, regem adeunt properè, Danielémque accusant, quòd contempto edicto solus ex omnibus deos precari ausus sit, idque non ob pietatem, sed ob hoc ipsum quòd obseruari se sciret ab æmulis. Et cùm regem ob nimiam erga Danielem beneuolentiam etiam mandati sui contemptori facilè veniam daturum crederent,

A ἀλλὰ πάσας παρέχε, τὸ μὴ ἐφ' οἷς διεθήσονται λογιζόμενος, ἴδιον αὐτοῦ καὶ τῆς προφωμένης ἀλλ' οὐχὶ τοῦ προφητεύσαντος εἶη. τὰ δ' ὁμολογημένα κεῖνα αὐδεὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ συμφορὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ὕπατος ἐκεινομετ' ὀλίγων ἦν χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, κύρου τοῦ περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. βαλτάσαρες γὰρ ὄζιν ἐφ' οὗ τὴν ἄρχην τῆς βαβυλῶνος συμβῆναι γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ, ἔτη ἑπτακαίδεκα. τὴν μὲν οὖν ναβουχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων, τὸ τέλος τοῦτον παρειλήφαμεν γενόμενον. δαρείῳ δὲ τὴν καταλύσαντι τὴν βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἓν ἔσχηκὸς δεύτερον ὅτε τὴν βαβυλῶνα εἷλεν. ὃς ἦν ἀσυάγου υἱός. ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς ἕλλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα. ὃς καὶ δανιῆλον τὸν προφήτην λαβών, ἦγαγεν εἰς μηδίαν πρὸς αὐτόν, καὶ πάσης αὐτὸν τιμῆς μετεδίδου, εἶχε συνήθη αὐτόν. τὴν τελῶν δὲ σατραπῶν ἦν, οἷς δεδώκει τὴν ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν σατραπῶν κατέστησε. τοσούτους γὰρ ἐποίησε δαρεῖος. δανιῆλος δὲ οὗτος ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾷ παρὰ τὸν δαρείου, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον πεπιστευμένος ἐφαίνετο. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῷ ἕτεροι ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τὴν ἀφ' ὧν πεπίστευτο ἐπ' αὐτοῦ διοικήσεσιν παρὰ τὸν δαρείου, παρεῖχεν ἀρχὴν ὑδρίαν. οὐ γὰρ ἠμέλουν ἐπαινῶ καὶ παντὸς λήμματος φειδόμενον, ἀΐχιστος αὐτῷ δοκῶν, καὶ ὑπὲρ ὧν δεδεῖσθαι καλῶς πρὸς τὸ λαβεῖν, ὑδρὶ ἰώμενον τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων ὕρισιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς ὑδρὶ εἶχον ὁ κατεσπόρης αὐτῷ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημειώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτῷ τιμὴν ἀρχὴν καὶ διαβολῆ, τοῦτον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν δανιῆλον, τὰς τῆς ἡμέρας περισκοπούμενον τὸν θεὸν, πρόφασιν ἔγνωσαν ὕρικέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν δαρεῖον ἐλθόντες, ἀπήγγειλαν αὐτῷ ὡς τοῖς σατράπαις αὐτοῦ ἐν ἡμέροις δόξειεν ὅπι τριάκοντα ἡμέρας αἰτεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτοῦ τις, μήτε τοῖς θεοῖς δέομενος αὐτοῦ τι δυνήσεται εἴη. τὸν μὲν τοίνυν αὐτῷ προβαίνειν ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τὴν λεόντων ἔκεινον ῥίψαι λάκκον ἀπολέμενον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ὑδρὶ ὅπι τὸν δανιῆλον ταῦτα κατασκευασμένους ὑπονοήσας, ἀρέσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῷ ἔφη δεδογμένοις. καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προστίθησι προέγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. τοὺς δὲ ἄλλοι πάντες φυλαττόμενοι μὴ προβλῶσι τὰ προσάγματα, ἠρέμουν. δανιῆλῳ δὲ φοιτῆς ὑδὲ ποσὶν τρίτον ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἰσάμενος ἤυχετο τῷ θεῷ, πάντων ὁρώντων. οἱ δὲ σατράπαι τὰ ἀφορμῆς αὐτοῖς ἦν ἐπαυδάζον λαβεῖν ὅπι τὸν δανιῆλον προφανεῖσης, δίδυς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν ὡς προβαίνοντος μόνου τοῦ δανιήλου τὰ προσταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς. καὶ τοῦτ' ὀ δι' ἀσέβειαν ἀλλὰ δι' ἀμέλειαν καὶ ὀλιγωρίαν ὑπὸ τοῦ φθόνου. ὑπὸ γὰρ μείζονος ἧς προσεδόκων διανοίας τοῦτο ποιεῖν τὸν δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τὴν ἐκείνου προσαγμάτων, συγγνώμην ἑτοίμην ἔμενον, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ δανιήλῳ, ὑ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον,

ῥίπτειν

ῥίπτειν ἢ αὐτὸν ἠξίουν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας ἢ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἀδὲν μὴ πάθοι δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν δυθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα, καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ὑπὲρ τῦ στόμα κείμενον αὐτῦ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν. καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῦ Δανιήλου. μετ' ἡμέραν ἢ ἀναστας ὑπὸ τὸν λάκκον ἦλθε, καὶ σωζομένῳ τέως σφραγίδα δύρων, ἣ σημειώμενος τὸν λίθον καταλελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε καλῶν τὸν Δανιήλον, πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τῦ δ' ἐπακύσαντος τῦ βασιλέως, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τῦ λάκκου τῦ θηρίων. οἱ ἢ ἐχθροὶ θεασάμενοι τὸν Δανιήλον, μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, διὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τέως τύτου φείσεσθαι, ὐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι. πεπληρωμένους ἢ τοὺς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψεσθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τότ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ ἢ μισήσας αὐτοὺς τῆς πονηρίας, ὡς βληθησῶνται μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς τῦ Δανιήλου προστάξειν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ δι' κόρον αὐτοῖς ὐ προσθίξουσιν οἱ λέοντες μάθοι. σαφὲς ἢ ἐγένετο Δαρείῳ τῶν σατραπῶν ὡς βληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιήλον. οὐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεπαίσατον ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτοὺς ὐ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθον ἀφθόνων κρεῶν ἐμπλησμένους, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δὴ γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις αὐτὴ ζώοις πρὸς πωρείαν γένοιτο, τὸ θεῖ προσαγορευμένου. διαφθαρέντων οὖν τῶν ὑπερβουλευσάντων τὸν Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλης ἔπεμψε τῇ χώρᾳ ἐπαινῶν τὸν θεὸν ὃν Δανιήλος προσεκυνεῖ, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶ ἀληθῆ, καὶ τὸ παν κράτος ἔχοντα. ἔχε ἢ καὶ τὸν Δανιήλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ἕνεκα ὀθόσημος & λαμπρὸς τὸ δόξῃ τῷ θεοφιλὴς εἶ Δανιήλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς μηδικοῖς βαρὶν, ὑπερπέσαντόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον. ἢ μέχρι δεῦρο μὲν ὅτι καὶ σώζεται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατασκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτῶν ἡμέρας ἰσορρεῖ γεγονέναι. οὕτως ναρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταυτὸν ἀνθρώποις καὶ παλαιύεται, καὶ τῷ ἰσχνὰ λυόμενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, καὶ τῷ δυσρέπειαν μοναγόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βαρεῖ τούς τε μήδων βασιλεῖς, καὶ περσῶν καὶ παρθων ἄχει τὸ δεῦρο. καὶ ταυτῷ πεπιστευμένος, ἰουδαῖός ἐστιν ἱερεύς, & τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον ἢ τὸν ἄνδρος τύτου καὶ ὁ μάλιστα θαυμάσαιτο. τίς αὐ ἀκήκοας, διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ ὡς δόξης ὡς ἐνί τινι τῶν μεγίστων δυτυχήθη περὶ τῷ, καὶ ὡς τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμή τε καὶ δόξα ὡς τῷ βασιλέων καὶ τῷ πλήθους, καὶ πλυτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία ὅσα δὴ συγγεγράμμενος καταλέλοιπεν,

hoc ipso magis accensi ad inuidiam, inflexibiles ad clementiam, postulauerunt vt iuxta latam legem coniiceretur in leonum foueam. Darius autem sperans ope diuina eripiendum à bestiis, hortatus est eum vt præsentem casum æquo ferret animo: & postquam eò coniectus est, cùm obsignasset lapidem qui ori foueæ incumbebat vice ostij, domum reuersus est, totámque eam noctem sine cibo & somno exegit de amici salute solicitus. diluculo autem surgens ad foueam se contulit, & inuento illæso signaculo quo lapidem obsignauerat, per apertam fenestram superne Danielem inclamauit, quærens an adhuc saluus sit. Ad quam vocem cùm ille respondere illæsum se & incolumem, iussit eum è fouea bestiarum extrahi. inimici verò eius videntes ei nihil mali accidisse, noluerunt hoc Dei prouidentiæ tribuere, sed causam referentes in leonum saturitatem, ausi sunt etiam apud regem hoc asserere. at ille offensus eorum malitia, iussit multum carnium obiici leonibus, & illis iam saturatis inimicos Danielis in foueam coniici, vt appareat si propter saturitatem eos non attingat, ac tum demum euidentissimum fuit vatem ope diuina esse seruatum. nam nemini ex eis pepercerunt, sed non secus ac si fuissent famelici, & alimentis caruissent, sine mora eos dilaniauerunt. acuit autem feratum rabiem non vexatio famis quæ iam eis exempta fuerat, sed obiectorum malitia, Deo sic volente, vt ne bruta quidem eam impunitam sinerent. Cùm igitur ad hunc modum vatis insidiatores perissent, Darius rex per totum suum imperium nuncios dimisit qui Danielis Deum prædicarent, hunc esse solum verum & omnipotentem Deum asseuerando. ipsum deinde vatem in maiore etiam quàm ante honore habuit, primum inter amicos locum ei tribuens. qui cùm ab omnibus Deo charus existimaretur, & propter hanc de se opinionem esset illustrissimus, ædificauit apud Ecbatana Mediæ turrim, opus pulcherrimum, & singulari admiratione dignum, quod in hodiernum vsque durat, & spectantibus recentissimæ structuræ videtur, ac si ea ipsa die qua spectatur esset absolutum: tantam nouitatis speciem, & tam integram pulchritudinem habet, nihil omnino à tam longo tempore læsam, præter aliorum ædificiorum consuetudinem, quæ æquè atque homines vetustatis iniuriam sentiunt, nec firmitatem solùm, sed etiam decorem sensim deperdunt. Mos autem durat vsque in præsens tempus vt in ea turri sepeliantur Medorum reges & Persarum atque Parthorum: eiúsque custodia sacerdoti Iudaici generis hodiéque concreditur. Quod autem in hoc viro præcipua dignum est admiratione, silentio non præteribimus. omnis enim eximia felicitas vt prophetæ excellentissimo ei contigit, & viuenti tam apud reges quàm apud populum gratioso, & post obitum sempiternam memoriam consecuto. libri enim eius quos conscriptos reliquit,

etiam nunc apud nos leguntur, qui nobis certam fidem faciunt, quòd Deus cum eo colloquia miſcuerit. non ſolùm enim futura prædixit quemadmodum alij prophetæ, verumetiam tempus quo euentura eſſent præfiniit. & cùm alij prophetæ calamitates prædicerent, ideóque malam gratiam apud reges & multitudinem vulgarem inirent, hic bonarum rerum vates fuit, vt propter fauſtam ominationem quidem beneuolentiam omnium ſibi conciliaret, propter euentuum verò certitudinem fidem ſibi apud vniuerſum mortalium genus compararet. Extat enim in eius ſcriptis vnde maximè illius prophetiæ certitudo poteſt colligi. ait enim ſe apud Suſa primariam Perſidis vrbem cũ ſodalibus prodiſſe in campum, & ibi terræ motu repentino exorto, diffugientibus metu amicis ſolum eſſe derelictum, ſeipſum quoque conſternatum in faciem & manus procidiſſe. ibi acceſſiſſe quendam excitantem ſe & iubentem vt ſurgeret ac videret quæ poſt multa ſecula euentura eſſent ſuis ciuibus. ſurgenti deinde oſtenſum eſſe arietem magnum enata habentem multa cornua, & in his vltimum cæteris celſius. verſis deinde ad Occidentem oculis, vidiſſe ſe hircum delatum per aërem concurriſſe cum ariete, & bis cornibus ictum proſtrauiſſe humi & conculcaſſe pedibus. deinde vidiſſe enatum è fronte hirci cornu maximum, quo defracto erupiſſe pro eo quatuor alia, obuerſa in ventos ſingulos. & ex his etiam aliud minus exortum ſcripſit, quod poſtquam eſſet adultum, Deus qui hæc oſtendebat dixit geſturum bellum contra gentem ipſius, & vrbem vi expugnaturum, & ceremonias templi conturbaturum, ſacrificiáque vetiturũ per dies MCCXCVI. hæc eſt viſio quam in campo apud Suſa ſe vidiſſe ſcripſit: eámque Deum ſic interpretatum eſſe. Arietem ſignificare Perſarum & Medorum regna, cornua verò futuros in his reges, & horum vltimum deſignari per cornu vltimum. hunc enim fore diuitiis & gloria præſtantiſſimum. Per hircum verò indicari, & fore aliquem è Græcorum regibus, qui cum Perſa bis congreſſus eum prælio ſuperet, totúmque eius imperium occupet. Per cornu verò illud magnum ex hirci fronte extans primum regem ſignificari, & per aliorum quatuor pro illo pullulationem, & ad quatuor terræ tractus ſingulorum verſionem, ſucceſſuros oſtendi, poſt primi regis mortem, & regni inter eos partitionem. hos neque filios eius neque alioqui ad cognationem ipſius pertinentes, multis annis per orbem habitatum regnaturos: ex híſque exoritutum quendam regem, qui bellum gerat cum gente Iudæorum & legibus, & formam inſtitutæ iuxta has reipublicæ auferat: ſpoliatóque templo victimas in id induci per triennium prohibeat. quæ quidem calamitas genti noſtræ ſub Antiocho Epiphane accidit, ita vt futurum Daniel ante multos annos ſcripſerat. Eodem autem modo ſcripſit & de Romanorum imperio.

Daniel.8.

ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νυῦ, καὶ πίστις ἔκ τε αὐτῶν, ὅτι θεοῦ ὡμίλει τῷ θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προεφητεύων διετέλει καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται. καὶ τῷ προφητῷ τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτον δυχεραινομένων ὑπό τῷ βασιλέως καὶ τῷ πλήθους, θεοῦ πάλιν ἀγαθὸν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς. ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῷ προλεγομένων, εὔνοιαν ὑπάρχειν ἅπασι παρὰ πάντων. ἀπὸ δὲ τῶν τέλους αὐτῶν, ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος, παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀποφέρεσθαι. καταλιπὼν δὲ γεγραφὰς, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς ἀκριβοῦς αὐτῶν προφητείας καὶ ἀπαράλλακτον, ἐπίσης δῆλον. φασὶ γὰρ αὐτὸν γενόμενον ἐν σούσοις, ἐν τῇ μητροπόλει τῆς περσίδος, ὡς ἐξῆλθεν εἰς τὸ πεδίον μετ' ἑταίρων αὐτοῦ, σεισμοῦ καὶ κλόνου τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου. καὶ καταληφθεὶς μόνος, φυγόντων τοὺς φίλων, καὶ πεσόντα μὲν ὅπι σῶμα προσχθεὶς ὑπὸ τὰς δύο χεῖρας, πνεῦμα δ' ἀναμένειν αὐτόν, καὶ μεταξὺ κινδύνου ἀνακύπτειν, καὶ τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι τοῖς πολίταις ἰδεῖν μετὰ πολλὰς γενεάς. ἀνασεῖσαι δ' αὐτὸν, δεξιθεῖαν κεῖσθαι σημαίνει μέγαν, πολλὰ μὲν ἐκπεφυκότα κέρατα, τελευταῖον δὲ αὐτῷ ὑψηλότερον ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὸν δύσιν, θεάσασθαι δὲ κριὸν ἀπ' αὐτῆς δ' ἀέρος φερόμενον, συρράξαντα τῷ κερατι. καὶ τοῖς κέρασι ἀπράξαντα δὲ, καταβαλεῖν αὐτὸν ὅπι τοῦ γῆς, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν, ἐκ τοῦ μετώπου μέγιστον ἀναφύντα κέρας, ἐκ κλασθέντος ἀναβλαστῆσαι τέτταρα, καθ' ἕκαστον τῷ ἀνέμων τεταμμένα. ἐξ αὐτῷ δ' ἀναφῦναι καὶ ἄλλο μικρότερον αὐξηθῆναι. ὃ αὐξῆσαι ἐλπίδι αὐτῷ ὁ τοσαῦτα ὑπιδεικνὺς θεὸς, πολεμήσειν αὐτοῦ τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ πόλιν αἱρήσειν κατὰ κράτος, καὶ συγχεῖν, τά τε τοῦ τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας κωλύσειν ὅπι ἡμέρας α σ ϟ ς. Ταῦτα μὲν ἰδεῖν, ἐν τῷ πεδίῳ τῷ ἐν σούσοις ὁ δανιὴλος ἔγραψε. κρῖναι δ' αὐτῷ τοῦ ὄψιν τοῦ φαντάσματος ἐδήλου τὸν θεὸν ὅτως. τὸν μὲν κριὸν, βασιλείας τὰς περσῶν καὶ μήδων σημαίνειν ἔφασκε. τὰ δὲ κέρατα, τοὺς βασιλεύειν μέλλοντας. τὸ δὲ ἕκατον κέρας σημαίνειν τὸν ἕκατον βασιλέα. τοῦτον γὰρ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον δηλοῦν ὡς ἐκ τῷ ἑλλήνων τὴς βασιλεύσων ἔσαι, ὃς τῷ πέρσῃ συμβαλὼν δὶς, κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ καταλήψεται τοῦ ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρατος τοῦ ἐκ τῷ μετώπῳ τοῦ τράγου, τὸν πρῶτον βασιλέα, καὶ τοῦ τῷ τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τοῦ πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῷ διαστροφὴν ἐσεσθαι, τοὺς διαδόχους μὴ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτοὺς τῆς βασιλείας, ὕστερον δὲ παῖδας αὐτῷ τούτους ὄντας, ὕστερον συγχύσεις, πολλοῖς ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βασιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τὸ ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐτῷ, καὶ τοῦ καὶ τούτοις ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συλήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη ξία κωλύσοντα ὑπιπλεσθῆναι. καὶ δὴ ταῦτα ἐμοῦ συνέβη τὸ ἔθνος παθεῖν ὑπ' αὐτόχυ τοῦ ὀπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ δανιὴλος, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἐμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον δανιὴλος καὶ περὶ τῷ ῥωμαίων ἡγεμονίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι

καὶ ὅτι ναὶ αὐτῷ ἐρημωθήσεται. ταῦτα πάντα ἐκεῖνος θεῷ δείξαντος αὐτῷ συγγράψας, κατέλιφεν, ὡς τοῖς ἀναγινώσκουσι, καὶ τὰ συμβάντα σκοποῦντας θαυμάζειν δεῖ τῇ τοῦ θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλου, καὶ τοὺς δεισιδαιμονεῖν ἐπὶ τούτων δεδιότας πεπλανημένους, οἳ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν θεὸν ἐξ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τοῖς πραγμάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου πρὸς ἀνθρωπίνην τῆς ὅλων οὐσίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' εἶναι φροντίδος τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀπρονόητος εἴη τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ ταῖς ναυσὶ ἐρήμοις κυβερνητῶν καταδυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, καὶ τὰ ἅρματα ἀνιέντα μὴ ἐχόντα τοὺς ἡνιοχεύοντας συντριβέντα, ὑπὸ τῆς ἀπροσκόπτου φορᾶς ἀπωλόλει καὶ διεφθείρετο. τοῖς γοῦν προειρημένοις ὑπὸ Δανιήλου, δ' ἔκεισι μοι σφόδρα ἀληθοῦς δόξης ἁμαρτάνειν, εἰ τῷ θεῷ μηδεμίας ἔμελε τῶν ἀνθρωπίνων ὑποφαινόμενοι προνοίαν. ἐγὼ γὰρ αὖ κἀτεῦθεν προφητείαν συνέβαινεν, εἰ αὐτομάτου τινὶ τὸν κόσμον ἅπαντα ὁρῶμεν ὑποβαίνοντα; ἐγὼ μὲν οὖν ἐκεῖ τούτων ὡς ἔσχον καὶ γέγραφα; εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βελτίονα ἐκεῖνον, ἀνεγκλητον ἔχέτω τοῦτο ἐπεσγνωμοσύνῃ.

& quantam vastitatem illaturi essent nostris hominibus. Hæc omnia diuinitus sibi demonstrata scripto tradidit, & posteris legenda reliquit, vt videntes euentum non discrepare à prædictionibus, Danielem mirentur ob tam insignem honorem illi à Deo habitum: simúlque Epicureorum error coarguatur, qui prouidentiam è vita eiiciunt, & Deo regimen rerum nolunt permittere, nec credunt vniuersitatem à beata illa & immortali essentia vel conseruari vel gubernari, sed sine rectore & curatore mundum suopte impetu ferri asseuerant. qui si ita vt illi autumant careret præside, quemadmodum naues sine gubernatoribus videmus procellis & fluctibus obrui, currúsque aurigis destitutos euerti ac confringi: ita & ipse perderetur immoderato impetu. Quamobrem dum Danielis vaticinia considero, non possum non damnare istorum inscitiam, qui Deo negant curæ esse res mortalium. quî enim fieri potuit vt prophetiis eius responderet euentus, si temere in mundo gererentur omnia? Verùm ego hæc ita vt inueni in literas retuli: quòd si quis mauult diuersam opinionem sequi, id per me quidem erit illi integrum.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς, τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἀπὸ βαβυλῶνος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέτρεψεν αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα. Κεφ. α

Οτι διεκώλυσαν αὐτοὺς οἱ τῦ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκευάσαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γινόμενοι τοῖς ἔργοις. Κεφ. β

Ως κύρου τελευτήσαντος, καμβύσης ὁ παῖς αὐτοῦ παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἀπηγόρευσε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν. Κεφ. γ

Οτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπε βασιλεύσας περσῶν ἐτίμησε τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος, καὶ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν. Κεφ. δ

Ως μετ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ξέρξης, οἰκείως πρὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη. Κεφ. ε

Οτι βασιλεύοντος ἀρταξέρξου μικρῶ πρὸ τῶν ἰουδαίων πᾶν τὸ ἔθνος σὺν διαβολῆ ἀπώλετο δι' ἀμανίου δόλον. Κεφ. ς

Ως βαγώας ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐξύβρισεν. Κεφ. ζ

Οσα ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος εὐηργέτησεν αὐτοὺς, κρατήσας τῆς ἰουδαίας. Κεφ. η

HÆC IN VNDECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Cyrus Persarum rex Iudæos Babylone dimissos pristinas sedes repetere permittit, collatâ eis in ædificationem templi pecuniâ. CAP. I.

Regij duces & Satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent. CAP. II.

Cyro mortuo, Cambyses eius filius & successor Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet. CAP. III.

Darius Hystaspis filius Persarum regnum adeptus Iudæorum gentem in honore habet, & templum ædificat. CAP. IV.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia. CAP. V.

Quomodo Artaxerxe regnante parum abfuit, quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur. CAP. VI.

Bagoses penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium multis iniuriis Iudæos afficit. CAP. VII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit. CAP. VIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER VNDECIMVS.

Κεφάλαιον ά.

Ὡς κύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἀπολύσας ἐκ βαβυλῶνος καὶ τὴν οἰκείαν, ἐπιτρέψαι αὐτοῖς οἰκοδομῆσαι τὸν ναὸν δοὺς αὐτοῖς χρήματα.

CAP. I.

Cyrus Persarum rex Iudeos Babylone dimissos pristinas sedes permittit repetere, collata eis in ædificationem templi pecunia.

ΤΩι δ πρώτῳ ἔτει τῆς κύρου βασιλείας, τοῦτο δ' ἦν ἑβδομηκοστὸν ἀφ' ἧς ἡμέρας μετανασταθεῖσαν τὸν λαὸν ἡμῶν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς βαβυλῶνα συνέπεσεν, ἔλέησεν ὁ θεὸς τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν συμφορὰν ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων. καὶ καθὼς προεῖπεν αὐτοῖς διὰ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, πρὶν καταπαυθῆναι τὴν πόλιν, ὡς μὴ τὸ δουλεῦσαι ναβουχοδονοσόρῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ, καὶ ταύτην ἀποιμεῖναι τὴν δουλείαν ὑπὲρ ἔτη ἑβδομήκοντα, πάλιν αὐτοὺς εἰς τὸν πάλαι διακατασήσει γῆν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομήσουσι, καὶ τῆς ἀρχαίας ἀπολαύσουσιν εὐδαιμονίας, ταῦτ' αὐτοῖς παρέσχε. προερμήσας γὰρ τὸν κύρου ψυχὴν, ἐποίησεν αὐτὸν γράψαι κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσίαν, ὅτι κύρος ὁ βασιλεὺς λέγει. ἐπεί μοι ὁ θεὸς ὁ μέγιστος, ὃν οἱ κατοικοῦντες ἀπέδειξε βασιλέα, πείθομαι τοῦτον εἶναι ὃν τὸ τοῦ ἰσραηλιτῶν ἔθνος προσκυνεῖ. καὶ γὰρ τοῦτόν προεῖπεν ὄνομα διὰ τῶν προφητῶν, καὶ ὅτι τὸν ναὸν αὐτοῦ οἰκοδομήσει ἐν ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἰουδαίᾳ χώρᾳ. ταῦτα δ' ἔγνω κύρος, ἀναγινώσκων τὰ βιβλίον, ὃ τὰ αὐτοῦ προφητεύσας ὁ ἡσαΐας κατέλιπε, προέτεινε σί. δεῖ γὰρ ἐν ὑπορρήτῳ εἰπεῖν ταῦτα λέγειν τὸν θεὸν, ὅτι βούλομαι κύρον ἐγὼ ὃν πολλῶν ἐθνῶν καὶ μεγάλων ἀπέδειξα βασιλέα, πέμψαι μου τὸν λαὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν γῆν, καὶ οἰκοδομῆσαί μου τὸν ναόν. ταῦτα ἡσαΐας προεφήτευσεν ἔμπροσθεν ἢ καταπαυθῆναι τὸν ναὸν, ἔτεσιν ρμ'. ταῦτ' οὖν ἀναγνόντα τὸν κύρον, καὶ θαυμάσαντα τὸ θεῖον, ὁρμὴ τις ἔλαβε καὶ φιλοτιμία ποιῆσαι τὰ γεγραμμένα. καλέσας τε τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίων, συγχωρεῖν αὐτοῖς ἐφη βαδίζειν εἰς τὴν αὐτῶν πατρίδα, καὶ οἰκῆσαί τε τὴν πόλιν ἱερουσαλημ,

DRIMO autem anno regni Cyri, qui fuit trãsmigrationis nostræ Babylonicæ septuagesimus, miseratus est Deus captiuitatem & calamitatem ærumnosi illius populi: & sicut illis per Hieremiam prophetam ante dirutam vrbem prædixerat, quòd postquam seruierint Nabuchodonosoro eiúsque posteris per annos septuaginta, rursum eos restituturus esset in patriam, & ædificato templo redituri essent ad felicitatem pristinam, ita eis omnia præstitit. Excitato enim ad id Cyri animo, effecit vt ille in hunc modum per vniuersam Asiam scriberet: Hæc dicit Cyrus rex: Quoniam me Deus maximus orbis regem cõstituit, hunc illum esse credo quem Israelitarum adorat populus. Is enim meum nomen per suos prophetas prædixit, & quòd templum eius ædificaturus sim Hierosolymis in terra Iudæa. Hoc autem Cyrus cognouit ex lectione libri qui Esaiæ prophetias continet, ducentis & decem annis ante ipsius ætatem conscriptas. Hic enim secretum hoc Deum sibi indicasse dixit, quòd vellet Cyrum, quem multarum ac magnarum gentium regem declaraturus esset, remittere populum suum in terram Iudæam, & templum suum ædificare denuò. Hæc Esaias prædixit centum quadraginta annis antequam templum deuastatum est. Quibus lectis rex admiratus vatis diuinitatem correptus est cupidine exequendi quæ scripta legerat: conuocatísque clarioribus apud Babylonem Iudæis, ait se illis permittere vt proficiscantur in patriam, vrbemque Hierosolyma,

1. Esdr. 1.
3. Esdr. 2.

& Dei templum ædificent denuò. Nã & ipsum Deum futurum illis auxilio, & se scripturum vicinis Iudææ dutibus ac satrapis, vt conferant eis aurum & argentum ad templi fabricam, & victimas ad sacrificia. Hoc mandato à Cyro accepto, duarum tribuum principes, Iudæ & Beniamiticæ, simulque Leuitæ & sacerdotes, propere Hierosolyma se conferũt: multi enim maluerunt manere apud Babylonem, non sustinẽtes possessiones suas relinquere. Quò cùm peruenissent, omnes amici regij fuerunt eis auxilio, conferebántque ad templi structuram alij aurum, argentum alij, nonnulli pecudum & equorum multitudinem: soluentésque vota quibus damnati fuerant, offerebant solennes victimas, quasi vrbem denuò conderent, & pristinum patrij ritus vsum reciperent. Nam & vasa quibus olim templum spoliauerat Nabuchodonosorus, per Cyrum tunc è Babylone remissa fuerant. ea Mithridati ærarij regij præfecto tradita sunt perferenda ad Abassarem, asseruanda apud eum dum templum ædificaretur: cui mandatum est quàm primum id absolutum esset, mox ea sacerdotibus & magistratibus populi redderet in templum restituenda. quin & epistolam ad Syriæ satrapas in hæc verba scripsit. Rex Cyrus Sisinæ & Sarabasanæ S. Iudæis qui regionem meam habitant permisi, vt quicunq; vellent in propriam patriam reuerti vrbem denuò conderent, & templum Dei Hierosolymis ædificarent eodem quo priùs loco. misi autem eò etiam ærarij mei præfectũ Mithridatem, & Zorobabelem principem Iudæorum, vt fundamentis iactis templũ superstruant altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, faciantque tres ordines è lapide polito, & vnũ ligneum è materie quam fert ea regio: similiter & altare super quo sacrificent Deo: quos sumptus omnes de meo volo fieri. Vasa quoq; quæ Nabuchodonosorus rex de templo prædatus est, mitto per Mithridatem ærarij præfectũ & Zorobabelem Iudæorum principem, vt ea perferant Hierosolyma, & in templum Dei restituant: quorum numerus est hic: pyxteres aurei L. argenti CCCC. thericlea pocula aurea L. argentea CCCC. situlæ aureæ L. argenteæ D. libatoria aurea XXX. argentea CCC. phialæ aureæ XXX. argẽteæ MMCCCC. præterea vasa alia magna mille. Concedo etiam eis eosdem reditus quos maiores eorũ soliti sunt accipere, in precium pecudum, & vini & olei drachmas ducenta quinque millia quingentas, & in similam artabas bis mille quingentas, atque hæc è Samariæ tributis præberi volo. immolabúntque sacerdotes has victimas iuxta Moysis legẽ Hierosolymis, & inter sacra precabũtur Deum pro salute regis eiúsque generis, vt regnum Persarum incolume maneat. Qui verò per inobedientiam hæc mandata nostra irrita habuerint, eos in crucem agi volo, & facultates ipsorum fisco nostro attribui. Atque hoc fuit epistolæ argumentum. Numerus autem eorum qui captiuitate conuenerant Hierosolyma XLII. millia fuêre, & insuper CCCCXXII.

καὶ τὸν τοῦ θεοῦ ναόν. ἐσεσθαι γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῦτον σύμμαχον, αὐτόν τε γράψειν τοῖς γειτονεύουσιν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ τῷ Ἰουδαίων, ἡγεμόνων καὶ σατραπῶν, ἵνα συμβάλωνται χρυσὸν αὐτοῖς, καὶ ἀργυρον εἰς τὴν οἰκοδομίαν τοῦ ναοῦ, καὶ ποὸς τούτοις θρέμματα ποὸς τὰς θυσίας. ταῦτα κύρου καταγγείλαντος τοῖς ἰσραηλίταις, ἐξώρμησαν οἱ τῶν δύο φυλῶν ἄρχοντες τῆς Ἰούδα & τῆς βενιαμίτιδος, οἵ τε λευῖται καὶ ἱερεῖς, εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. πολλοὶ γὰρ κατέμειναν ἐν τῇ βαβυλῶνι, τὰ κτήματα καταλιπεῖν ἀ θέλοντες. καὶ ὠφελημένοις αὐτοῖς οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι πάντες ἐβοήθουν καὶ συνεισέφερον εἰς τοῦ ναοῦ κατασκευὴν, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δ' ἀργυρον, οἱ δ' βοσκημάτων πλῆθος σὺν ἵπποις, καὶ τὰς τε δυνὰς ἀπεδίδοσαν τῷ θεῷ, καὶ τὰς νομιζομένας κατὰ τὸ παλαιὸν θυσίας ἐπετέλουν, ὥσπερ ἀναπτερομένης αὐτοῖς τῆς πόλεως, καὶ ἀναβιώσης τῆς ἀρχαίας ποὸς θεὸν θρησκείας σωτηθείσης. ἀπέπεμψε δ' αὐτοῖς κύρος καὶ τὰ σκεύη τοῦ θεοῦ, ἃ συλήσας τὸν ναὸν βασιλεὺς ναβυχοδονόσορος εἰς τὴν βαβυλῶνα ἐκόμισε. παρέδωκε δ' ταῦτα φέρειν μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι αὐτοῦ, ποοσάξας δοῦναι αὐτὰ ἀβασσάρῳ, ὅπως φυλάττῃ μέχει τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ. τελεσθέντος δ' αὐτοῦ, ὠφελῆσθαι τοὺς ἱερεῦσι καὶ ἄρχουσι τοῦ πλήθους, εἰς τὸν ναὸν ἀποδοθησόμενα. πέμπει δ' καὶ ὑπισολὴν ποὸς τοὺς ἐν συρίᾳ σατράπας κύρος, τάδε λέγουσαν. βασιλεὺς κύρος σισίνῃ καὶ σαραβασάνῃ χαίρειν. ἰουδαίων τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ χώρᾳ κατοικούντων ἐπέτρεψα τοῖς βουλομένοις εἰς τὴν ἰδίαν ἀπελθοῦσι πατρίδα, τήν τε πόλιν οἰκοδομεῖν, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομῆσαι τὸν ἐν ἱεροσολύμοις τοῦ θεοῦ, ὅπερ τοῦ αὐτοῦ τόπου ἐφ' οὗ καὶ ποότερον. κατέπεμψα δέ μου καὶ τὸν γαζοφύλακα μιθριδάτην, καὶ ζοροβάβηλον τὸν ἄρχοντα τοῦ ἰουδαίων, ἵνα θεμελίοις βάλωνται τοῦ ναοῦ, καὶ οἰκοδομήσωσιν αὐτὸν, ὕψος μὲν πῆχεις ξ'. τὸ δ' αὐτὸν καὶ τὸ εὖρος. λίθοις μὲν ξεστοῖς τρισὶ ποιησάμενοι δόμοις. καὶ ἕνα ξύλινον ἐγχώριον. ὁμοίως δὲ καὶ θυσιαστήριον ἐφ' οὗ θύσωσι τῷ θεῷ. τὴν δὲ εἰς ταῦτα δαπάνην, ἐκ τῶν ἐμαυτοῦ χρύσεσθαι βούλομαι. & τὰ σκεύη δ' ἃ ἐσύλησεν ἐκ τοῦ ναοῦ ναβυχοδονόσορος ὁ βασιλεὺς, ἔπεμψα ὠφελοῦσι μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι, καὶ ζοροβαβήλῳ τῷ ἄρχοντι τῶν ἰουδαίων, ἵνα ἀγαγόμενοι σὺν ἐκείνοις ἱεροσόλυμα, καὶ ἀποκατάστησωσιν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ. ὁ δ' ἀριθμὸς αὐτῶν ἐστι τοιοῦτος. ψυκτῆρες χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι ύ. θηκίκλεια χρύσεα ν. ἀργύρεα ύ. κάδοι χρύσεοι ν'. ἀργύρεοι φ'. ἀποσπεῖα χρύσεα λ. ἀργύρεα τ'. φιάλαι χρύσιναι λ'. ἀργύρεαι ϐύ'. σκεύη ἄλλα μεγάλα χίλια. συγχωρῶ δ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἐκ προγόνων εἰθισμένων τιμεῖν, κτηνῶν καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου, δραχμὰς εἴκοσι μυριάδας πεντακισχιλίας καὶ πεντακοσίας, καὶ εἰς σεμίδαλιν πυρῶν ἀρτάβας ϐφ'. κελεύω δὲ τοῖς τούτων χορηγίαν, ἐκ τῶν τ' σαμαρείας γίνεσθαι φόρων. ποιήσουσι δὲ τὰ ἱερεῖα ταῦτα καὶ τοῖς μωσέως νόμοις οἱ ἱερεῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ποοσφέροντες εὔχονται τῷ θεῷ ποὸς σωτηρίας τε τοῦ βασιλέως & τοῦ γένους αὐτοῦ, ὅπως ἡ ποερσῶν βασιλεία διαμένῃ. τοὺς δ' ὠφελουσάντας τούτων καὶ ἀχυρώσαντας, ἀνασωσθῆναι βούλομαι, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἶναι βασιλικάς. καὶ ἡ μὲν ὑπισολὴ ταῦτ' ἐδήλου. τῶν δ' ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας σωθέντων εἰς ἱεροσόλυμα, μυριάδες ἦσαν δ'. καὶ δισχίλιοι υξϐ'.

Κεφά-

Κεφάλαιον ε'.

Ὅτι ἰουδαίους διεκώλυσαν οἱ τῆ βασιλέως ἡγεμόνες κατασκάψαι τὸ ἱερὸν, ἐμποδὼν γεγράφθαι τοῖς ἔργοις.

ΒΑλλομένων δὲ τοὺς θεμελίους τῆ ναῦ, καὶ ὠκοδομεῖτο οἰκοδομὴ αὐτὴ λίαν ἐπιφανεστάτη, τὰ ὠκοδομημένα ἔθνη, καὶ μάλιστα τὸ χωθαίων, οἷς ὑπὸ τῆς περσίδος καὶ μηδικῆς ἀρχῆς σαλμανασάρης ὁ τῆ ἀσσυρίων βασιλεὺς κατῴκισεν ἐν σαμαρείᾳ, ὅτε τὸν τῆ ἰσραηλιτῆ λαὸν αἰχμάλωτον ἐποίησε, παρεκάλουν τοὺς σατράπας καὶ τοὺς ὑπομελομένους, ἐμποδίζειν τοὺς ἰουδαίους περὶ τε τὴν τῆς πόλεως ἀνάστασιν, καὶ τὴ τοῦ ναοῦ κατασκευήν. οἱ δὲ καὶ χρήμασι διαφθαρέντες ὑπ' αὐτῆ, ἀπημπόλησαν τοῖς χωθαίοις τὸ ὠφελεῖν τοὺς ἰουδαίους ἀμελεῖς καὶ ῥᾳθύμους τῆς οἰκοδομίας. κύρου γὰρ ὠφελεῖ τε ἄλλοις ἀσχοληθέντι πολέμοις ἄγνοια τούτων ἦν, καὶ στρατευσαμένῳ ὅτι μασαγέτας δῃώσας τελευτῆσαι τὸν βίον. καμβύσου δὲ τοῦ κύρου παῖδος τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, οἱ ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ καὶ ἀμμανίταις, καὶ μωαβίταις, καὶ σαμαρείᾳ, γράφουσιν ὑπομνήματα καμβύσῃ δηλοῦσαν τάδε. δέσποτα οἱ παῖδές σου, ῥᾳθύμος ὁ πάντα τὰ ὠφελοῦντα γράφων, καὶ σεμέλιος ὁ γραμματεὺς, καὶ οἱ τὴν βουλὴν τῆς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ κειτάμενόν σε δεῖ βασιλεῦ, ὅτι οἱ ἰουδαῖοι οἱ εἰς βαβυλῶνα ἀναχθέντες, ἐληλύθασιν εἰς τὴν ἡμετέραν, καὶ τὴν τε πόλιν ὑπὸς ἄτλου πονηρὰν οἰκοδομοῦσι, καὶ τὰς ἀγορὰς αὐτῆς, ὑπισχνοῦνταί τε τὰ τείχη καὶ ναὸν ἀνεγείρουσι. ἴσθι μὴν τοίνυν τούτων γινομένων, ὅτε φόρους αὐτοὺς τελεῖν οὐκ ὀμοῦσιν, οὔτε ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἀλλὰ καὶ βασιλεῦσιν αὐτῆς ἔσονται, καὶ ἄρχειν μᾶλλον ἢ ὑπακούειν ἐθελήσουσιν. ἐνεργουμένων οὖν τῆ ὠφελεῖ τὸν ναὸν καὶ ταῦτα ζωμένων, καλῶς ἔδοξεν ἔχειν ἡμῖν, γράψαι σοι βασιλεῦ, καὶ μὴ ὠφελεῖν, ὅπως ὑπισκέψῃ τὰ τῆ πατέρων σου βιβλία. εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτοῖς ἀποστάτας καὶ τῆ βασιλέων ἐχθροὺς ἰουδαίους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῆ, ἣ δὴ τοῦτο καὶ νῦν ἠρημώθη. ἔδοξε δὴ ἡμῖν καὶ τοῦτο σοι δηλῶσαι, ἀγνοούμενον ἴσως, ὅτι τῆς πόλεως οὔσης συνοικισθείσης, καὶ τὸν κύκλον τῆ τειχῶν ἀπολαβούσης, ἀποκλείεταί σοι ἡ ὁδὸς ἡ ὑπὸ κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς καμβύσης ὁ κύρου οὐκ ἐπέτρεψε τοῖς ἰουδαίοις οἰκοδομῆσαι τὸν ναόν.

ΑΝαγνοὺς δὲ ὁ καμβύσης τὰ ὑπισχνούμενα, καὶ φύσει πονηρὸς ὤν, κινεῖται ὠφελὸς τὰ δηλωθέντα, καὶ γράφει τάδε λέγων. βασιλεὺς καμβύσης ῥαθύμῳ τε γράφοντι τὰ ὠφελοῦντα, καὶ βελσεμῳ, καὶ σεμελίῳ γραμματεῖ, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς συνεστῶσι, καὶ οἰκοῦσιν ἐν σαμαρείᾳ καὶ φοινίκῃ, τάδε λέγει. ἀναγνοὺς τὰ πεμφθέντα παρ' ὑμῶν γράμματα, ἐκέλευσα ὑπισκέψασθαι τὰ τῆ ὠφελόντων μου βιβλία. καὶ εὑρέθη ἡ πόλις ἐχθρὰ βασιλεῦσιν αἰεὶ γεγενημένη, καὶ στάσεις καὶ πολέμοις οἱ ἐνοικοῦντες ὠφελματουσάμενοι. καὶ βασιλεῖς αὐτῆ ἔγνωμεν δυνατοὺς καὶ βιαίους, ὠφελογήσαντας κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην. ἐγὼ τοίνυν ὠφελέταξα μὴ συγχωρεῖν τοῖς ἰουδαίοις ἀνοικοδομεῖν τὴν πόλιν,

CAP. II.

Regij duces & satrapæ Iudæos ab ædificatione templi prohibent.

HI dum templi fundamenta iaciunt, & in hoc ædificando toti sunt, circùm finitimæ gentes, præcipuè Chuthæi, quibus olim è Perside ac Media traductis Salmanasar Assyriorum rex in Samaria Israelitis inde sublatis nouas sedes dederat, rogabant satrapas & eos quibus commendata erat hæc ædificatio, vt Iudæos impedirent, quo minùs vrbem ac templum instaurare valeant. Illi verò pecuniis etiam corrupti, vendiderunt Chuthæis suam circa demandatum officium cessationem & negligentiam, Cyro nescíente vtpote distracto in alia negocia, qui demum Massagetico bello periit. Cambyse deinde in paternum principatum succedente, ex Syria & Phœnice Ammanitarúmque & Moabitarum ac Samaritarum regionibus redditur ei talis epistola. Domine, serui tui, Rathymus commentariensis, & Semelius scriba, & magistratus Phœnices ac Syriæ. Cognoscere te oportet rex, quòd Iudæi qui Babylonem traducti fuerant, in regionem nostram venerunt, & ciuitatem ob defectionem meritò deletam restituunt, foruúmque rerum venalium reparant, etiam mœnia & templum extruunt. quòd si ità pergere sinantur, scito eos nec tributa persoluturos amplius, nec imperata facturos. opponentes enim seipsos regibus imperare potius quàm seruire conabuntur. Quando igitur iam feruet templi ædificatio, visum est nostri officij non dissimulare hoc negotium, & admonere vt inspicias maiorum tuorum commentarios, inuenturus in eis Iudæos regum desertores & hostes, vrbémque ipsorum ob hoc crimen desolatam ac dirutam. quin hoc quoque admonendus es, quòd si hæc vrbs incolatur denuo, mœniúmque ambitum absoluat, intercludetur tibi via in Phœnicem & cauam Syriam.

I. II. 1. *Esdr.* 4.

CAP. III.

Cambyses Iudæos ab ædificando templo omnino prohibet.

CAmbyses autem lecta epistola, cùm esset alioquin etiam natus ad malitiam, grauiter commotus rescripsit hoc modo. Rex Cambyses Rathymo commentariensi, & Belsemo, & Semelio scribæ, & reliquis Samariæ ac Phœnices habitatoribus hæc dicit. Lectis quas misistis literis, iussi inspici maiorum meorum commentarios, vbi inuentum est vrbem istam semper inimicam fuisse regibus, habitatoresque eius seditiosos perpetuò studuisse concitandis bellis & rerum nouitatibus. quódque reges habuerint potentes ac violentos, qui cótinuis tributorum exactionibus, Phœnicem & cauam Syriam vexauerint. Ego igitur iubeo non permitti Iudæos vrbem denuò condere,

ne per hanc occasionem crescat eorum malitia, qua concitati hactenus rebelles fuerunt regibus. His literis perlectis Rathymus & scriba Semelius cum collegis cuestigio conscensis equis properarunt Hierosolyma, ducentes secum magnam hominum multitudinem, prohibuerúntque Iudæos ne vrbem & templum ædificare pergerent. Itaque dilatum est id opus per annos IX. vsque in secundum annum regni Darij Persarum regis. Cambyses enim cum per sexennium regnasset, subacta interim Ægypto, reuertens ab ea expeditione, apud Damascum est mortuus.

III. Sublatis deinde Magis qui post eius obitum regnum per integrum annum occupauerant, septem illæ Persarum familiæ Hystaspis filium Darium communibus suffragiis rem declarauerunt.

μὴ ὅτι πλέον αὐξιωθῆ τῆ τ καρδίας αὐτῶ, ἢ χρήμωι πρὸς τοὺς βασιλεῖς διατετελέκασι. τούτων ἀναγνωσθέντων τῆ γεμμάτων, ὁ ῥάθυμος ἢ σεμέλιος γεμματεὺς, ⁊ οἱ τούτοις συντεταγμένοι ἀθυμήσαντες ἵπποις, ἐπέβησαν εἰς ἱεροσόλυμα, πλῆθος ἐπαγόμενοι πολύ. ἢ διεκώλυσαν οἰκοδομεῖν τοὺς ἰουδαίους τὴν πόλιν ἢ τὸν ναόν. ἢ ταῦτα μὲν ἐπεχέθη τὰ ἔργα μέχρι τῆ δευτέρου ἔτους τῆς δαρείου βασιλείας τῆ περσῶν ἐπ' ἄλλα ἔτη θ'. καμβύσης γὰρ ἓξ ἔτη βασιλεύσας καταστρεψάμενος ἐν τούτοις τὴν αἴγυπτον, ἐπανερχόμενος ἐτελεύτησεν ἐν δαμασκῶ. μὴ ὢν τὴν τῆ μάγων αἵρεσιν, οἳ μὴ τ καμβύσου θανάτου τὴν περσῶν ἀρχὴν ἐνιαυτὸν κατέχον, οἱ λεγόμενοι ἑπτὰ οἶκοι τῆ περσῶν, τὸν ὑστάσπεως παῖδα δαρεῖον ἀπέδειξαν βασιλέα.

CAP. IV.

Darius Hystaspis filius Iudais templum ædificat.

1.Esdr.5.6. IS adhuc priuatus vouerat Deo si regnum adipisceretur, quicquid sacrorum vasorum apud Babylonem esset, remissurum se in templum Hierosolyma: & fortefortuna per illud tempus venerat ad eum à Hierosolymis Zorobabel, qui captiuorum Iudæorum dux declaratus fuerat. nam erat vetus regis amicus. quamobrem inter satellites cum aliis duobus assumptus, speratum honorem consecutus est. Primo autem sui regni anno Darius splendido ac magnifico apparatu excepit tam domesticos suos quam Medorum ac Persarum satrapas, prouinciarúmque præsides ab Indis vsque ad Æthiopas, & præfectos copiis per CXXVII. satrapias. Cúmque ad satietatem epulati, discessissent cubitum ad suum quisque diuersorium, Darius post breuem in lecto quietem à somno relictus, nec valens redormiscere, cœpit fabulari cum tribus satellitibus: & qui proponendam à se quæstionem verius ac prudentius soluerit, ei præmium fore promisit vsum purpuræ, & aurei poculi: in cubatu quoq; ac vectatione vsurum instrumento aureo, & tiara byssina ac torque aureo: & in consessu habiturum locum regi proximum, annumeratum inter gentiles regios. post hæc promissa quærit ex primo nũ vinum maximè polleat, ex secundo num reges, ex tertio num mulieres, an fortè veritas magis quàm hæc omnia. his ad inquirendum propositis siluit. Mane verò accersiuit megistanas & satrapas ac toparchas, residénsque vbi solebat iura reddere, iubet satellitum illorum quenque coram toto cœtu respondere ad quæstionem sibi propositam quid ipsi videatur verius. Tum primus eorum sic exorsus est vini prædicare potentiam. Viri illustrissimi, equidem vino potẽtiæ palmam tribuere haud dubito, dum eius virium hinc coniecturam capio. Animaduerto enim quòd quorumuis potantium mentem subuertit, & vel regis animum sic afficit,

Κεφάλαιον δ'.

Ὅτι δαρεῖος ὁ ὑστάσπου τὸν ναὸν ἰουδαίοις ᾠκοδόμησεν.

Οὗτος ἰδιώτης ὢν ηὔξατο τῆ θεῆ εἰ γένοιτο βασιλεὺς πάντα τὰ σκεύη τῆ θεοῦ, ὅσα νῦν ἔτι ἐν βαβυλῶνι, πέμψειν εἰς τὸν ναὸν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀφικόμενος πρὸς δαρεῖον ἐξ ἱεροσολύμων ζοροβάβελος, ὃς τῆ αἰχμαλώτων ἰουδαίων ἡγεμὼν ἀποδέδεικτο. πάλαι γὰρ ἦν αὐτῶ φιλία πρὸς τὸν βασιλέα. ᾧ δὴ ⁊ σωματοφυλακεῖν αὐτὸν μετ' ἄλλων δύο κελεθεὶς ἄξιος, ἀπέλαβεν ἃς ἤλπισε τιμάς. τῆ δ' ὡρῴτῳ τ βασιλείας ἔτει δαρεῖος ἐποδέχεται λαμπρῶς, ⁊ μὴ πολλῆς ἀθροσκόπης, τούς τε ἀπὸ αὐτὸν ⁊ τοὺς οἴκοι γεγονότας, ⁊ τοὺς τῆ μήδων ἡγεμόνας ⁊ σατράπας τ περσίδος, ⁊ τοπάρχας τ ἰνδικῆς ἄχρι τ αἰθιοπίας ⁊ τοὺς στρατηγοὺς τ ρκζ σατραπῶν. ἐπεὶ δὲ κατευωχηθέντες ἄχρι κόρυ ⁊ πλησμονῆς, ἀνέλυσαν κοιμηθησόμενοι παρ' αὐτοῖς ἕκαστοι, δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν ὅπι τ κοίτην, ⁊ βραχὺ τ νυκτὸς ἀναπαυσάμενος, ἐξύπνος γίνεται. ⁊ μηκέτι καταδαρθεῖν δυνάμενος, εἰς ὁμιλίαν ἐξέπεσε μετὰ τῆ ἑῶν σωματοφυλάκων, ⁊ τῆ λόγου ἐρωτῶν, ἀπὸ ὧν αὐτὸς ἀπαλλάττειν μέλλει, τὸν ἀληθέστερον ⁊ σωφρονέστερον, τούτῳ γέρας δώσειν ὑπερκείμενα νικητήριον, πορφύραν ἐνδύσασθαι, ⁊ ἐν σκιπώμασι χρυσοῦς πίνειν, ⁊ ὅτι χρυσίου καθεύδειν, ⁊ ἅρμα χρυσοχάλινον ⁊ κίδαριν βυσσίνην, ⁊ περιαυχένιον χρυσοῦν. ⁊ μετ' αὐτὸν ἕξειν πρωτεῖα διὰ τὴν σοφίαν, ⁊ συγγενὴς μου ὀνομασθήσεται. ταῦτας ἐπαγγειλάμενος αὐτοῖς παρέξειν τὰς δωρεὰς, ἐρωτᾷ μὲν τὸν πρῶτον οἱ ὁ οἶνος ἰσχύει, τὸν δεύτερον δ', εἰ οἱ βασιλεῖς, τὸν τρίτον δ' εἰ αἱ γυναῖκες, ἢ ταῦτων μᾶλλον ἡ ἀλήθεια. ταῦτα προτεθεὶς αὐτοῖς ζητεῖν ἡσύχασεν. ὁ δὲ πρῶτος μεταπεμψάμενος τοὺς μεγιστᾶνας ⁊ σατράπας ⁊ τοπάρχας τῆς περσίδος ⁊ μηδίης, ⁊ καθίσας ἐν ᾧ χρηματίζειν εἰώθει τόπῳ, τῆ σωματοφυλάκων ἕκαστον ἐκέλευσε πάντων ἀκουόντων ἀποφήνασθαι τὸ δοκοῦν αὐτῶ περὶ τῆ προκειμένων. ⁊ ὁ πρῶτος ἤρξατο λέγειν τὴν τῆ οἴνου δύναμιν, ὅτι πάντα ἀνθρώπων ἐμφανίζων. ἄνδρες γὰρ εἶπεν, ἐγὼ τὴν ἰσχὺν τῆ οἴνου πειραγόμενος, πάντα ἀνθρώπων ἐνορῶ τρόπον. σφάλλει γὰρ τῆ πίνοντων αὐτὸν ⁊ ἀπατᾷ τὴν διάνοιαν, ⁊ τὴν τῆ βασιλέως,

τῆ τῆ

τῆ τῦ ὀρφανοῦ ἢ δεομένου, ὁμοίαν πάθοι, ἢ τῶ τῦ δούλε διεγείρει πρὸς παῤῥησίαν τὸ ἐλεύθερον. ἅπτε τὸ πένητος, ὁμοία γίνεται τῆ τ πλουσίε. μεταποιεῖ γὰρ ἢ μεταλλυνᾶ τὰς ψυχὰς ἐν αὐταῖς ῥεόμενος, καὶ ἥν μ ἐν συμφορᾶ κεκτημένοις, σβέννυσι τὸ λυπᾶν, τοὺς δ ἀλλότρια χρέα λαβόντας, εἰς λήθην ἄγει, ἢ ποιεῖ δοκεῖν αὐτὺς ἁπάντων πλουσιωτάτους, ὡς μηδὲν μ μικρὸν φθέγγεσθαι, ἀλαζόνων δ μεμνῆσθαι ἢ τ τοῖς δεδαμένοις πρὸς τὸ πίνειν ὀνομαζόντων. ἔτι γε μὴν στρατηγῶν καὶ βασιλέων ἀναθήτους ἀπεργάζεται, ἢ φίλων ἢ συγγενῶν ἐξαίρει μνήμην. ὁπλίζει γὰρ τοὺς ἀνθρώπους, ἢ κ τ φιλτάτων, ἢ δοκεῖν ποιεῖ πάντων ἀλλοτριωτάτους. ὅταν νήφαντες τύχωσι, ἢ καταλίπῃ δι' ἃ τ νυκτὸς αὐτοὺς ὁ οἶνος κοιμωμένους, ἀΐσασι μηδὲν ὧν ἔπραξαν ὧδε τ μέθην εἰδότες. τούτοις ἐγὼ τεκμαιρόμενος δείσειε τ οἶνον ὑπερκρατοῦντα πάντων ἢ βιαιότατον. ὡς δ' ὁ πρῶτος ὑποφωνήσας τὴ τ ἰσχὺς τῦ οἴνου τὰ προειρημένα ἐπαύσατο, ὁ μετ' αὐτὸν ἤρξατο λέγειν περὶ τ τῦ βασιλέως δυνάμεως, ταύτην ὑποδεικνὺς τὴν ἰσχυροτάτην ἢ πλέον τῶν ἄλλων δυναμένην, ὅσα βίαν ἔχει ἢ σωίειν δοκεῖ. τὸν δ τρόπον τ ὑποδείξεως ἐντεῦθεν ἐλάμβανεν. ἁπάντων μὲν εἶπεν ἀνθρώπους περικρατεῖν, οἳ καὶ τ γῆν καταναγκάζουσι ἢ τ θάλασσαν ἐπισπᾶσθαι χρησίμην αὐτοῖς πρὸς ἃ θέλουσι. τούτων δ' ἄρχουσιν οἱ βασιλεῖς, ἢ τοῖς ἀργύριον ἔχουσιν. οἱ δ τὸ κρατίστου ἢ ἰσχυροτάτου ζῶα διασώζοντες, αὐτὺς πέρβλητοι τοῖς δύναμιν ἔτι ἢ τοῖς ἰσχὺν εἰκότως ἂν εἶεν. ἀμέλει πολέμους ὅπου τάττοντες καὶ κινδύνους τοῖς ἄρχομένοις, ἀκούονται, καὶ πέμποντες αὐτοὺς ὅπου τοὺς ἐχθροὺς, καταπειθεῖς δι' ἃ τ ἰσχὺν τοῖς αὐτῶν ἔχουσι, ἢ ὅρη μὲν κατεργάζεσθαι τείχη δι' ἀπρᾶν ἢ πύργους καθαιροῦσι. ἢ κτείνεσθαι δ οἱ καθαιρεθέντες ἢ κτείνειν ὑπομένουσιν, ἵνα μὴ τὰ τῦ βασιλέως δόξωσι φυγαδεύειν πρόσταγματα. νικήσαντες δ τοῖς ὠφελείαν τὴν ἐκ τ πολέμου τῷ βασιλεῖ νομίζουσι. οἱ μὴ στρατευόμενοι δ, ἀλλὰ γῆν ἐργαζόμενοι ἢ ἀγοραῖοι, ὅταν πονήσαντες καὶ πᾶσαν τ τῶ ἔργων ταλαιπωρείαν ὑπομείναντες, θερίσωσι ἢ τοὺς καρποὺς συνέλωσι, τοὺς φόρους τῷ βασιλεῖ κομίζουσιν. ὃ δ' αὖ δεῖ εἰπεῖν ἢ κελεύσῃ, τοῦτο δι' ἀνάγκης οὐδὲν ὑπερβαλλόμενον γίνεται. ἐπειδ' ὁ μ ζυφῆς ἀπάσης καὶ ἡδονῆς ἀναπιμπλάμενος καθεύδει, φυλάττει δ ὑπὸ τῶν ἐπιτυχόντων, ἢ ὡσανεὶ δεδεμένων ὑπὸ τ φόβε. καταλιπεῖν γὰρ οὐδεὶς τολμᾷ κοιμώμενον, οὐδὲ τῶ ἰδίων ἀναχωρήσας, ποιεῖται πρόνοιαν. ἀλλ' ἓν ἔργον ἡγούμενος ἀναγκαῖον τὸ φυλάττειν τ βασιλέα, τούτῳ προσμένει. πῶς οὖν οὐκ ἂν ὁ βασιλεὺς δόξειεν τῶν πάντων ἰσχὺν ὑπερβάλλειν, ᾧ τοσοῦτο πλῆθος πείθεται κελεύοντι σιωπήσαντος δ τούτε, ἔφη τ τῶ γυναικῶν καὶ τῆς ἀληθείας ὁ τρίτος Ζοροβάβελος διδάσκειν αὐτοὺς ἤρξατο, λέγων ὅτως ἰσχυρὸς μὲν καὶ ὁ οἶνος ἢ ὁ βασιλεὺς, ᾧ πάντες ὑπακούουσιν, ἀλλὰ κρείττους τῇ δυνάμει τούτων αἱ γυναῖκες. τὸν τε δὲ βασιλέα γλυκὺ παρηγάγῃ εἰς τὸ φῶς, καὶ τοὺς φυτεύσαντας ἀμπέλους ἃ ποιοῦσι τὸν οἶνον, γυναῖκες εἰσὶν αἱ τίκτουσαί τε καὶ ἐκθρέφουσαι. καθ' ὅλε δ' οὐδέν ἐστιν, ὃ μὴ ὧδε τούτων ἔχομεν. ἢ δὲ τὰς ἐσθῆτας αὗται ὑφαίνουσιν ἡμῖν, καὶ τὰ κατ' οἶκον διαπονοῦσιν, ὥστε ἄνευ γυναικῶν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀποδυσχεραίνειν. ἀλλὰ χρυσὸν πολὺν κτησάμενοι ἢ ἄργυρον, καὶ ἄλλο τι τῶν πολυτελῶν, ἢ κατιδεῖν ἄξιον, ὅταν ἴδωμεν εὔμορφον γυναῖκα,

A vt non ſe cus quàm puer aliquis parentibus orbus curatoris egeat: ſeruum quoque ſuæ conditionis oblitum ad dicēdi libertatem cōcitat', & pauperi addit animos diuitis. mutat enim & regenerat animas quas ſubingreditur. nam & calamitoſorum extinguit triſtitiam, & ære alieno atque vſuris oppreſſos facit aliquantiſper videri ſibi omnium ditiſſimos, vt obliti ſui nihil ſonent humile, ſed talenta crepent, & alia fortunatorum verba magnifica. præterea tam ducum quàm regum illis ſenſum ac metum eximit, & omnem amicorum ac familiarium memoriam armat enim homines vel aduerſus chariſſimos, eóſque facit videri alieniſſimos. cúmque edormito temeto per noctem ſobrij fuerint redditi, ſurgunt omnino inſcij quæ eis per ebrietatem patrata ſunt. quo fit vt his argumentis perſuaſ°, vinum ducam rem omniūlōgè potētiſſimam ſimul & violētiſſimā. Poſtquā primus prolata ſua de vino ſententia dicendi finē fecit, tū ſecūdus cœpit extollere poteſtatē regiā, huius vires aſſeuerans eſſe maximas omniū quæ intellectu ac potētia prædita ſunt. id conatus eſt probare his rationibus. Omnium rerum penes homines eſſe imperium, qui & terras & maria ad quoſcūque vſus ſeruire ſibi adigunt. at ipſis hominib° reges imperitare, eíſque quidlibet pro ſuo mandare arbitrio. proinde qui in fortiſſimū animalium habeat dominium, eorum vim ac virtutē meritò exiſtimandā inſuperabilem. quid quòd dum ad bella pericula ſubditos mittunt, omnes eorū imperata obſequēter faciūt, ſiue dū per eos obiiciūtur hoſtib. ſiue dū cogūtur cū mœnib. ac turrib. atq. adeo cū montib. ipſáque rerū natura bellum gerere ipſorū iuſſu parati vel occidi vel occidere, dum ne videantur à regiis mandatis vſque digredi? parta deinde victoria, belli commoda vniuerſa ad regem redeunt. Iā verò qui alieni à militia dant agris colēdis operā, poſt lōgos labores & ſudores comparatis fructibus regi tributa perſoluunt: & quicquid ille iuſſerit, hoc neceſſariò ſine mora perficitur. Interim ille expletus omnibus deliciis & voluptatib. dormit in cubiculo, excubantib. ante fores ſatellitibus, & ceu vinctis metu nuſquā diſcedētibus. nemo enim audet dormiente illo relicto abire ad curanda propria negocia, ſed vnā hanc curā putans neceſſariam, in hac vna eſt aſſiduus. Et quî fieri poteſt, vt non is ſit omnium potentiſſimus, cui tanta hominum multitudo paret per omnia? His peroratis ſucceſſit tertius Zorobabel, dicturus de mulieribus & veritate, quarum vis quanta ſit, quamque præpolleat cæteris rebus omnib. ſic docere aggreſſus eſt. Confeſſū eſt & vinū pollere plurimū, & regē cui omnes obtemperant, maior tamen eſt potentia mulierum. nam & rex per mulierem in lucem hanc productus eſt, & eos qui vites colendo vinum nobis afferunt, mulieres & educant & pariunt: nihil eſt omnino quod non illis acceptū ferendum ſit. nam & veſtimenta nobis texūtur harū opera, & rei domeſticæ cura his eſt concredita: nec vllo pacto poſſumus carere fœminis. ſed licèt argento multo abundemus & auro, precio-

sísque rebus aliis,simul atq. mulierem formosam cõspexerimus, neglectis illis omnibus inhiamus in visæ pulchritudinem, & libenter ei bonis cedimus, modò adamata forma frui liceat. Relinquimus etiam parentes ac patriam, & vel amicissimorũ sæpenumero propter mulieres obliuiscimur:ac ne commori quidem cũ illis refugimus.addam & aliud argumẽtum earum potentiæ non minimum, quicquid terra marive longo labore quæsitum nónne totum hoc mulieribus committimus?Ipsum etiam regem tantarum rerum dominum vidi aliquando ab Apame Rapsacis Themasini filia, concubina sua cædi alapis,nec hoc tantùm ferre, sed vt sibi detractum diadema capiti illa suo imponeret,ridentem cum ridẽte,& irata illa mœrẽtem, & adulatoriè se ad affectus illius attemperando humiliter satisfaciẽtem si quid eam offensam animaduerteret. Interim dum satrapæ mirabundi alij in aliorum vultus inter se mutuò coniiciunt oculos, Zorobabel ad veritatis laudes fecit transitum.Dixi,inquit,&declaraui quantum mulieres polleant,verùm tamen nec hæ,nec rex veritati vllo modo conferendus est. Namcùm terra sit maxima,cælũ item immensæ altitudinis,& sol celeritatis ineffabilis,cúmque hæc Dei voluntas gubernet ac moueat, qui Deus iustus est & verax, consequitur vt veritas sit rerum omnium longè potentissima, contra quã iniustitia nihil omnino valeat.præterea reliqua omnia quantũuis pollere videãtur, mortalia sunt,& celeres habent exitus, veritas verò immortalis est atq. sempiterna.Quin & ea quæ ab illis percipimus, nec mortalia sũt,nec iniuriæ tẽporũ aut fortunæ reciprocis vicibus obnoxia,sed iusta & legitima secretáque ab omni labe iniustitiæ.his dictis Zorobabel sermoni finem imposuit.Acclamãte verò auditorio quòd dixisset optimè,& quòd sola veritas vim omnis senij vel mutationis expertẽ habeat,iussit cũ rex postulare aliquid ex his quæ paulo antè vltro fuerat pollicitus.Libẽter.n.se cõcessurũ,vt viro sapienti,& qui prudẽtia vincat cæteros. quare posthac,inquit,assessor meus eris, receptus inter cognatas mihi necessitudines. His auditis admonuit eũvoti,quo se obligauerat si adipisceretur potestatẽ regiã:id autẽ erat,denuò cõdere Hierosolyma,&ibiDei tẽplũ instaurare,ac deinde sacra vasa olim per Nabuchodonosorũ inde sublata,& Babylonẽ perlata,restituere.Hæc est, inquit,mea postulatio,quã nũc mihi permittis

IV.

sapiẽtẽ me virũ iudicãs. Tum rex lætus assurgẽs excepit eũ oscu|o,móxq.scripsit toparchis & satrapis,iubẽseos deducere Zorobabelẽ,eósq.qui vnà profecturi erãt ad instituẽdã & absoluẽdã tẽpli fabricã.Mãdauit etiã per literas Phœnices ac Syriæ magistratib. vt materiã cedrinã in Libano excisã deportarẽt Hieros.& instaurãtẽ eã vrbẽ adiutarẽt:in quib.literis hoc quoq. adscriptũ erat,iubere & velle regẽ liberos esse oẽs Iudæos quotquot ex captiuitate Hierosolyma postliminio redierint. & procuratores suos ac satrapas vetuit quicquam in regios vsus à Iudæis exigere:& quantúmque agrorum occupare valeant, permisit eos immunes à tributis colere. Idumæis etiam & Samaritis atque Syriæ Cauæ habitatoribus imperauit,vt agros qui aliquãdo Iudæorum iuris fuissent antiquis possessoribus

πάντα ἐκεῖνα ἀφέντες, τῷ εἰδέᾳ τ̃ ὀρθείσης προσεχλεύαμεν, ⁊ ὑπομένομεν ἕως ἂν χορήσαῃ τ̃ ὄντων ἡμῖν, ἵνα τ̃ καλλιες ἀπολαύσωμεν ⁊ μεταλάβωμεν. εἶτα καταλείπομεν ἢ κὴ πατέρα ⁊ μητέρα ⁊ τ̃ θεοφιλεστάτην χώραν, ⁊ τ̃ φιλτάτων λήθην πολλάκις ἐχόμεν ἀπὸ τ̃ γυναικῶν, κὴ ταῖς ψυχαῖς ἀφίεναι μεθ' αὐτ̃ καρτερεῖν ἡμᾶς ἔστιν ἃ μάλιστα τ̃ ἰσχυρ̃ τ̃ γυναικῶν καταγνόντες. ἐκπονοῦντες ⁊ πᾶσαν θαλαττοπορίαν ὑπομένοντες κὴ ἀέρος κὴ θαλάσσης, ὅταν ἡμῖν προσβάλωσί τινα ἐκ τ̃ πόνων, αὐτὰ φέροντες, ὡς δεσποίναις τ̃ γυναιξὶ διδόαμεν, κὴ τ̃ βασιλέα ἢ τ̃ τοσοῦτον κύριον εἶδον ποτὲ ὑπὸ τῆς ῥαβδούχου τῆ θεμασίου παιδὸς ἀπάμης, παλλακῆς δ' αὐτ̃, ῥαπιζόμενον, κὴ τὸ διάδημα ἀφαιρουμένης, κὴ τῇ ἰδίᾳ κεφαλῇ προστιθείσης ἀνεχόμενον, κὴ μειδιῶσης μειδιῶντα, ὀργιζομένης ἢ σκυθρωπάζοντα. κὴ τῇ τ̃ παθῶν μεταβολῇ κολακεύοντα τ̃ γυναῖκα, ⁊ διαλλάττοντα ἐκ τ̃ σφόδρα ταπεινὸν αὐτὸν ποιεῖν εἴποτε δυσχεράνουσαν ἐβλεπεν. εἰς ἀλλήλους ἢ ἀφορώντων τ̃ σατραπῶν κὴ ἡγεμόνων περὶ τ̃ ἀληθείας ἤρξατο λέγειν. ἀπέδειξα μὲν εἰπών, ὅσον ἰσχύουσιν αἱ γυναῖκες. ἀθενέστεραι ἢ ὅμως κὴ αὗται ⁊ βασιλεῖς τ̃ ἀληθείας ὑπάρχουσιν. εἰ γὰρ ἔστιν ἡ γῆ μεγίστη κὴ ὑψηλὸς ὁ οὐρανός, κὴ ταχὺς ὁ ἥλιος, ταῦτα ἢ πάντα κινεῖται κ̃ βούλησιν τ̃ θεοῦ, ἀληθινὸς δέ ὅστιν οὗτος ⁊ δίκαιος, ἀπὸ τ̃ αὐτ̃ αἰτίας δεῖ κὴ τ̃ ἀλήθειαν ἰσχυροτάτην ἡγεῖσθαι, κὴ μηδὲν πρὸς αὐτὴν τὸ ἄδικον δυνάμενον. ἔτι γε μὴν τὰ μὲν ἄλλα, θνητὰ κὴ ὠκύμορα ἔστι συμβέβηκε, τ̃ ἰσχυ̃ ἐχόντων. ἡ ἀλήθεια ἢ ἀθάνατον ἔχει μένος κὴ αἰώνιον. παρέχει ἢ ἡμῖν ἐκ ἄλλο χρόνῳ μεμαγμένον, ἀ δὲ πρεσβείαν ἀφαιρετὴν ὑπὸ τύχης, ἀλλὰ τὰ δίκαια κὴ τὰ νόμιμα, διαφείνουσα ἀπ' αὐτ̃ ἄδικα κὴ ἀπελέγχουσα. κὴ καταπαύει μὲν ὁ Ζοροβάβελος τ̃ πρὸς τ̃ ἀληθείας λόγον. ὑπερδοκήσαντος ἢ τ̃ πλήθους ὡς ἄρισα εἰπόντος, κὴ ὅτι τὸ ἀληθὲς ἰσχυ̃ ἀξιέπλεον κὴ ἀγήρω μόνον ἔχοι πρωτόταξεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς αἰτήσασθαί τι παρέχειν ὧν αὐτὸς ἐθ̃ ὑπερημφιέσατο. δῆλον γὰρ ὅτι σοφῷ, κὴ τ̃ ἄλλων μᾶλλον φανέντι συνετῷ. συγκαθεδήσῃ δέ μοι φησὶ κὴ κληθήσῃ συγγενὴς ἐμός. ταῦτ' εἰπόντος, ὑπέμνησεν αὐτὸν τ̃ εὐχῆς ἣν ἐποιήσατο, εἰ λάβοι τὴν βασιλείαν. αὐτὴν δὲ ἐθ̃ ἀνοικοδομῆσαι μὲν ἱεροσόλυμα, καθασιάσαι ἢ ⁊ αὐτοῖς τὸν τ̃ θεοῦ ναὸν, ἀποκατασῆσαι ἢ κὴ τὰ σκεύη ὅσα συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν. κὴ τοῦτο ἔφη τοὐμὸν αἴτημά ὅστιν ὃ μοι νυῦ ὑπερέσεως αἰτήσασθαι, πεισθέντι σοφῷ καὶ συνετῷ. ἡσθεὶς δὲ τούτοις ὁ βασιλεὺς, καὶ σας κατεφίλησέ τε αὐτὸν, κὴ τοῖς τοπάρχαις ⁊ σατράπαις γράφει, κελεύων προπέμψαι τὸν Ζοροβάβελον, κὴ τοὺς σὺν αὐτ̃ μέλλοντας ἀπὸ τ̃ οἰκοδομῆ ἐξιέναι τ̃ ναοῦ. ἐπέστειλε ἢ κὴ τοῖς ἐν συρίᾳ καὶ φοινίκῃ, ξύλα κέδρινα κατακομίζειν ἐκ τ̃ λιβάνου τεμόντας εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ συγκαθαιρεῖν αὐτ̃ τὴν πόλιν, καὶ πάντας ἐγγράψαι ἐλευθέρους ἐφ' οἷς εἰς τὴν ἰουδαίαν τ̃ ἀχμαλώτων ἀπελθόντας, κὴ τοὺς ὑπερέπους καὶ τοὺς αὐτ̃ σατράπας κωλύειν ὑπάρχειν τοῖς ἰουδαίοις τὰς βασιλικὰς χρείας, αἵπερ τε πᾶσαν λεὼ ἂν καθαρὰν διαπαθῶσι τ̃ χώρας, ἀτελῆ φόρων αὐτοὺς νέμεσθαι. προστάττει ἢ καὶ τοῖς ἰδουμαίοις καὶ σαμαρείταις καὶ τοῖς ἐκ τ̃ κοίλης συρίας ἀφεῖναι τὰς χώρας αἷς τ̃ ἰουδαίων

ἰουδαίων κατῆχον, καὶ σεσοτὴ τάλαντα τετρακόσια A redderent, atque insuper L. talenta in fabricam
εἰς τ̀ οἰκοδομίαν τ̃ ἱερ̃ δοθλῶαι, δύειν ἦ αὐτοὺς τὰς templi conferrent. ipsis autem iuxta patrias le-
νενομισμένας θυσίας ἐπέτρεψε, & τ̀ χορηγίαν ἅπασαν ges sacra facere permisit, & quæ in hunc vsum
κὴ τ̀ ἱερὰν στολὴν ἡ θεραπόυσι τὸν θεὸν ὅτε ἀρχιερεὺς essent necessaria, sacráque vestes in quibus pon-
κὴ οἱ ἱερεῖς ἐν τ̃ ἰδίων γίνεθαι, κὴ τοῖς λδίταις τὰ ὄργα- tifex & cæteri sacerdotes rem diuinam faciunt,
να οἷς ὑμνῶσι τὸν θεὸν, κὴ τοῖς φύλαξι τ̃ς πόλεως & τ̃ de suo præberi voluit, necnon etiam organa
ταῖ, σεσόταξε κλήρους γ̃ς δοθλῶαι, κὴ κ̓ ἕκαστον quibus Leuitæ sacros hymnos accinunt, & cu-
ἔτος ὠρισμένον τ̀ σεὸς τὴν τ̃ βίου χρείαν ἀργύριον. stodibus vrbis atque templi certas terræ portio-
πέμψας ἦ καὶ τὰ σκεύη κὴ πάντα ὅσα κύρος σεὸ αὐτ̃ B nes assignari iussit, ac in singulos annos pro a-
ἐβελήθη σὲ τ̃ς τ̃ ἰουδαίων ἀποκαθ̃ς ἀσεως, ταῦτα limentis certam pecuniam. denique de remis-
κὴ δαρεῖος διετάξατο. τυχὼν ἦ τούτων σὺν θ̃ τ̃ βασι- tendis sacris vasis, déque Iudæorum restitutio-
λέως ὁ ζοροβάβελος, ἐξελθὼν ἀπὸ τ̃ βασιλείων, κὴ ne, confirmauit omnia quæ priùs Cyrus decre-
ἀναβλέψας εἰς τὸν ὐρανὸν, ὡμολόγησεν ἤρξατο τ̃ θε- uerat. Zorobabel autem hanc gratiã à rege con-
τ̃ σοφίας καὶ τ̃ ἐπ̀ αὐτ̃ νίκης, ὡ δαρεῖος παρόντος secutus, quàm primùm egressus est regiam, sus-
ἔλαβεν. ὁ δὲ αὖ τούτων ἀξιωθῶαι, μὴ σ̀ φησὶ δίκαιος piciens in cælum gratias agit Deo, quòd coram
τυχὼν δόμ̃ς. ταῦτ̀ οὖν σὺν τ̃ παόντων ὠμολο- rege inter concertatores visus sit sapientior, cõ-
γησάμενος τ̃ θε̃, & σὺν τὰ μέλλοντα δηθεὶς αὐτὸν C fitens totum hoc diuini esse beneficij: pera-
παρέχειν ὁμοίως, ἦκεν εἰς βαβυλῶνα. κὴ τοῖς ὁμοφύλοις ctáque gratiarum actione, precatus vt & in
ἀπηγγέλισατο τὰ σὺν θ̃ τ̃ βασιλέως. οἱ ἦ ἀκούσαντες, posterum propitius esse pergeret, Babylonem
ὠμολόγησεν μὲν τ̃ θε̃ πάλιν αὐτοῖς ἀποδιδόντι τὴν profectus est, lætum popularibus suis nun-
πάτριον γλῶ. εἰς ἦ πότον κὴ κώμους ἁπέντες, ἐφ' ἡ- cium afferens. Quo audito primùm gratias e-
μέρας ἑπτὰ, διήγαγον ὠμολόγουν κὴ τ̀ ἀνάκτησιν καὶ gerunt Deo pro reddita sibi patria: deinde
παλιγγενεσίαν τ̃ς πατρίδος ἑορτάζοντες. ἔπειτα τοῖς ad epulas & compotationes versi, per huiusmo-
ἀναβησομένοις εἰς τὰ ἱεροσόλυμα ἡγεμόνας σὺν τ̃ πα- di hilaritates continuos septem dies exegerunt
τρίων φυλῶν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, κὴ ὑποζυγίοις ἐ- ob receptam patriam seu natalitiam festiuita-
πελέξαντο. οἱ δαρεῖος συμπέμψαντος ἕως τ̃ ἱεροσο- D tem denuò celebrantes. deinde duces Hieroso-
λύμων ᾠδεύον μ̃ χαρᾶς καὶ ξυφῆς, ψαλλόμενοι καὶ lymitanæ profectionis ex sua quemque tribu
καταυλούμενοι κὴ σεμφοφούμενοι τοῖς κυμβάλοις. elegerunt comparatis & iumentis quæ vxores
σεπέμψε ἦ αὐτοὺς καὶ τὸ ὑπολοιπόμενον τ̃ ἰουδαίων ac liberos vehrent: deducentibúsque quos Da-
πλῆθος μ̃ παιδιᾶς. κὴ οἱ μ̀ ἔτους ἀπήσαν ἐξ ἑκάσης rius ad hoc ipsum miserat, gentiliter viã eme-
παιδιᾶς ἀριθμὸς ὄντες ὠρισμένοι. ἐμοὶ ἦ οὐκ ἔδοξε τὰ tiebantur hilares, personantibus omnia tibiis,
τ̃ πατρίων καταλέγειν ὀνόματα ἵνα μὴ τ̀ τ̃ ἀναγ- & cymbalis perstrepentibus, prosequente per
νωσκόντων ἀχάνοιαν τ̃ς σωαφ̃ς τ̃ σεγμάτων lusum ac lætitiam & reliqua Iudæorum mul-
ὑπὸ πάσας, δυσπαρακολούθητον αὐτοῖς ποιήσω τ̀ διή- E titudine. nam certus numerus è singulis cogna-
γησιν. τὸ ὁ κεφάλαιον τ̃ ἀπερχομένων ἐτῶν ιβ'. τὼν tionibus selectus proficiscebatur: quas nomi-
ἰλικίαν γεγονότων, σὺν τ̃ς ἰουδα φυλ̃ς κὴ βενιαμίτιδος natim percensere non libet, ne interrupta nar-
ὧν μυριάδες υ ξ β'. καὶ ὀκτακισχίλιοι. λδῖται δὲ rationis serie lectori tædium afferam. hoc tan-
τέσσαρες & ἑβδομηκόντα. γυναικῶν ἦ ἀναμὶξ καὶ tùm dicam compendio, fuisse pubertatẽ egres-
παιδίων σώματα ὧν τετρακισμύρια ἑπτακόσια sorum quater mille millia, & sexcenta viginti
τεσσαράκοντα δύο. πάρεξ ἦ τούτων λδῖται μ̃ ἦσαν ὑ- octo millia, duntaxat ex tribu Iudæ & Beniamitica. Leuitarum enim sequebantur quatuor
μνωδοὶ ρ κή. πυλωροὶ ἦ ρί. δοῦλοι ἦ ἱερεῖ τπβ'. ἄλλοι millia & septuaginta. promiscuæ verò multitu-
τε σεὸς τούτοις λέγοντες μὴ εἶ τ̃ ἰσραηλιτ̃, ὡ F dinis puerorum ac mulierũ numerus erat qua-
δυνάμενοι ἦ ἐπιδεῖξαι τὸ γένος αὐτ̃ ξνβ'. ἐξεβλή- draginta millia DCCXLII. præterea Leuitici ge-
θησαν ἦ κὴ ἐκ τ̃ ἱερέων ἐκ τ̃ς τιμ̃ς ἠμφιεσμένοι γυναῖ- neris cantores aderant CXXVIII. ianitores
κας, ὧν ὕστ' αὐτοὶ τὸ γένος εἶχον εἰπεῖν, ὕστ' ἐκ τ̃ς CX. sacri serui CCCXXII. ad hæc qui di-
γενεαλογίας τ̃ λδιτ̃ καὶ ἱερέων ἀνεθήσαν. ἦσαν cebant se Israelitas, nec tamen poterant appro-
δὲ ὡς φησί. τὸ ἦ τ̃ θεραπόντων πλῆθος, εἵποτο bare genus suum sexcenti quinquaginta duo.
τοῖς ἀναβαίνουσιν εἰς ἱεροσόλυμα ἑπτακισχίλιοι τετρα- reiecti sunt etiam ex ordine & honore sacerdo-
κόσιοι τεσσαράκοντα ἑπτὰ. ψάλται ἦ καὶ ψάλτειαι tali quotquot duxerant vxores, quarum genus
σμέ. κάμηλοι υλέ. ὑποζύγια φκέ. ἡμιόνων ἦ τ̃ς κα- nec ipsi indicare poterant, nec in Leuiticis & sacerdotalibus genealogiis inueniebatur, erant
τηριθμημένης πλήθους ὧν, ὁ σαλαθιήλ υἱὸς ζοροβάβελος, & τ̃ γόνων τ̃ δαβίδ, γεγονὼς & τ̃ς G autem numero DXXV. Sequebatur etiam seruitiorum multitudo septem millium CCCXXXVII. cantores etiam & cantatrices CXXV. cameli CCCCXXXV. iumenta DXXV. Dux autem multitudinis quam modò recẽsui, fuit Salathielis filius Zorobabel, ex tribu Iudæ & stirpe Dauidis natus, & cũ eo Iesus Iosedeci pontificis filius, & Mardochæus ac Serebæus: hi duo tribuliũ suffragiis ad ducatum electi, qui etiam cõtulerunt in sumptus huius profectionis minas auri centũ, argenti verò quinquies mille. atque in hũc modum sacerdotes ac Leuitæ & pars quædam populi Iudæorum, qui tum apud Babylonem erat ad habitãda Hierosolyma sunt deducti, reliqua verò multitudo paulisper discedẽtes prosecuta,

domos quisque suas rediit. Septimo autem mẽ- A
se postquam Babylonem exiuerant, Iesus pon-
tifex & Zorobabel princeps, dimissis circum
oppida nunciis è tota regione populum Hiero-
solyma conuocauerunt, cupidè ad mandatum
eorum conuenientem: & ædificauerunt altare
in quo priùs fuerat loco, ad offerenda Deo sa-
crificia iuxta leges per Moysem traditas. Quæ
dum faciunt, non æquis oculis aspiciebantur à
finitimis gentibus, quibus exosi erant omnib⁹.
Celebrauerunt autem etiam Scenopegiam per B
idem tempus, iuxta legislatoris præscripta, &
post hæc oblationes & quotidiana sacrificia, vi-
ctimásque sabbatorum atque omnium sanc-
tarum festiuitatum. tum qui vota vouerãt, redde-
bant ea sacrificantes à nouilunio mensis sep-
timi. Deinde templi ædificationem sunt aggressi,
expendentes multas pecunias in cæmentarios
& fabros, & multum alimentorum in cibos
eorum qui conuehebant materiem. Hoc enim
Sidonij facilè ac libenter faciebant, trabes ce- C
drinas de Libano deferentes, quibus mox in ra-
tes compactis, in Ioppensem portum eas per-
ducebant, ita vt primùm à Cyro, & tum iterum
à Dario iussi fuerant. Hæc fiebant anno à redi-
tu Iudæorum secundo, mense secundo, quando
iactis templi fundamentis prima die Decem-
bris cœperunt superstructe: præposuerúntque
operi curando Leuitarum quotquot vigesimũ
annum attigerant, & Iesum cum filiis ac tribus D
fratribus, & Zolimielem Iudæ fratrem, Abina-
dabi filium, eiúsque filios: quibus summa cura
& diligentia commissum negotium tractanti-
bus, celeriùs opinione crescebat templi ædifi-
cium. Id vbi factum est, accedentes sacerdotes
ornatu suo cũ tubis, & Leuitæ Asaphiq́ue pro-
genies canebant sacros hymnos, in Dei laudem
à Dauide quondam institutos. Sacerdotes autẽ
& Leuitæ cognationúmque principes ætate
prouectiores, qui & illud priùs templum vide- E
re meminerant magnum & opulentum, & hoc
recèns pro præsentium fortunarum tenuitate
deterius fieri animaduertebant, reputãtes quã-
tum ab illa prisca felicitate abesset, oborta inde
mæstitia temperare à lacrymis non poterant:
vulgus autem contentum erat præsenti tem-
plo, vt quod nulla priorum temporum compa-
ratione seipsum cruciabat, nec vllum detrimẽ-
tũ factũ quibat animaduertere. cõtrà seniorum
ac sacerdotum multo deteriore conditione res F
suas esse existimantium gemitus, vix concentu
tubarum obscurari poterat. Samaritæ autem
inimici auditis tubis, & lætantium atque do-
lentium promiscuis vociferationibus, accurre-
runt volentes causam discere: & cognito quòd
Iudæi è captiuitate Babylonica postliminio re-
cepti templum instaurarent, adeunt Zorobabe-
lem ac Iesum, principesque cognationum po-
stulantes vt eos admitterent ad templum com-
muni sumptu ædificandum. Nam se quoq. aie-
bant Deũ colere, & eius gloriati nomine, reli- G
gionísque eius studiosos fuisse iam inde ab illo
tempore quo Salmanasar Assyriorũ rex è Chu-
thia & Media gentẽ eam in loca illa trãstulerat.

εἰς τὰς ἰδίας ἀπεχώρησαν πατρίδας. ἑβδόμῳ ἢ μηνὶ ἀφ'
ὅτου βαβυλῶνος ἐξῆλθε, συνελθόντες ὅτι ἀρ-
χιερεὺς αὐτῶν ἰησοῦς καὶ ζοροβάβελος ἄρχων, τοὺς ἀπὸ τῆς
χώρας συνήγαγον εἰς ἱεροσόλυμα παντδημεί, μηδὲν
περιθυμίας ἀπολιπόντας, καὶ κατασκευάσαντες θυσια-
στήριον, ἐφ' οὗ καὶ πρότερον ἐν ἀποικοδομημένου τόπου
ὅπως τὰς νομίμους ἀναφέρωσι θυσίας ἐπ' αὐτοῦ τῷ θεῷ
κατὰ τοὺς μωυσέως νόμους. ταῦτα ἢ ποιοῦντες, ἐκ ἦσαν ἐν
ἡδονῇ τοῖς περιχώροις ἔθνεσι, πάντων αὐτοῖς ἀπεχθα-
νομένων. ἤγαγον ἢ καὶ τὴν σκηνοπηγίαν κατ' ἐκεῖνον τὸν
καιρὸν, ὡς ὁ νομοθέτης περὶ αὐτὴν διετάξατο. καὶ προσ-
φορὰς μετὰ ταῦτα, καὶ τοὺς καθεμένους ἐνδελεχισμοὺς, καὶ
τὰς θυσίας τῶν σαββάτων καὶ πασῶν τῶν ἁγίων ἑορτῶν.
οἱ τε πεποιημένοι τὰς εὐχὰς ἀπεδίδοσαν θυσίας ἀπὸ
νουμηνίας τοῦ ἑβδόμου μηνός. ἤρξαντο ἢ καὶ τοῦ οἰκοδο-
μίας τοῦ ναοῦ, πολλὰ τοῖς τε λατόμοις καὶ τέκτοσι χρή-
ματα δόντες, καὶ τὰ πρὸς τροφὴν τῶν εἰσαγομένων. τοῖς
τε σιδωνίοις ἠδὺ καὶ κέρδος ἦν, τότε κέδρινα καταγοῦσι
ἐκ τοῦ λιβάνου ξύλα, δήσασιν αὐτὰ καὶ σχεδίαις πηξαμέ-
νοις, εἰς τὴν ἰόππης κομίζειν λιμένα. τοῦτο γὰρ πρῶτον
μὲν κύρος ἐκέλευσε, τότε ἢ δαρεῖος κελεύσαντος ἐγέ-
νετο. ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς εἰς ἱεροσόλυμα καθόδου, τῷ
ἰουδαίων μηνὶ δευτέρῳ καθαρισμοῦ, συνεῖχετο ἡ
τοῦ ναοῦ κατασκευὴ, καὶ τοῖς θεμελίοις ἀγείραντες τὴ
νουμηνίᾳ τοῦ δεκεμβρίου μηνὸς, τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπω-
κοδόμουν, περισπάμενοι τῷ ἔργων, λευίταί τε τοῖς
εἴκοσιν ἔτος ἤδη γεγονότας, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ,
καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ ζωλιμηλ τοῦ ἀδελφοῦ ἰούδα τοῦ ἀμι-
ναδάβου, καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ μὲν ναὸς, πάσῃ σπου-
δαμένων σπουδῇ τῷ τιμῶ ὑπερέλαμπεν εἰσκεχυσμένων,
θαῦμα ἢ παρεσχήκεσαν αἱ τῆς ἔλαβε τέλος. ἀπαρτι-
σθέντος ἢ τοῦ ἱεροῦ, μετὰ σαλπίγγων οἱ ἱερεῖς τε συνήθεσι
στολαῖς κεκοσμημένοι, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ἀσάφου παῖ-
δες, ἅπαντες ὕμνουν τὸν θεὸν, ὡς τὰ εἰς αὐτὸν δίκαια
δαβίδης κατεδείξε πρῶτος. οἱ δ' ἱερεῖς καὶ λευῖται
καὶ τῶν πατρίων οἱ πρεσβύτεροι, τὸν πρότερον ναὸν τοῖς
μνήμαις ἀναπολοῦντες μέγιστόν τε καὶ πολυτελέστατον,
καὶ τὰ γεγονημένον ὁρῶντες ὑπὸ πλουσίας συνθέσεσι
τῶν πάλαι κατασκευαζόμενον, ὅσον εἶεν τὰ ἀρχαῖα δυ-
σαρμονίας ὑποβεβηκὸς καὶ τὰ ἀξίας τοῦ ναοῦ λογιζόμε-
νοι, κατήφουν καὶ τὰ ὅπῃ τούτῳ λύπης κρατεῖν ἐδυνά-
μενοι, μέχρι θρήνων καὶ δακρύων προήγοντο. ὁ ἢ λαὸς
ἠγάπα τοῖς παροῦσι, καὶ τὸ μόνον οἰκοδομῆσαι τὸ ἱερὸν,
τῶν πρότερον ὄντος ἐδένα λόγον ποιούμενος, ἐδ' ἀνά-
μνησιν, ἐδὲ πρὸς τὸν σύγκρισιν ἐκείνῳ βασανίζων
αὐτὸν, ὡς ἐπ' ἐλάττοσιν οἷς ὑπέλαβεν. ὑπερφώνει δὲ
τῶν τῆς σαλπίγγων ἦχον, καὶ τὸν τῶν πλήθους χαρὰ,
ἡ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἱερέων ἐφ' οἷς ἐδάκρυον ἐλατ-
τοῦσθαι τὸν ναὸν τῶν καταστάφέντος, οἰμωγή. τῆς ἢ βοῆς
τῶν σαλπίγγων ἀκούσαντες οἱ σαμάρειται, ἐτύγχανον
γὰρ ἀπεχθανόμενοι τῇ τε ἰούδα φυλῇ καὶ τῇ βενια-
μίτιδι, συνέδραμον τὸν αἰτίαν τῶν θορύβου μαθεῖν
θέλοντες. γνόντες ἢ τοὺς αἰχμαλωτισθέντας εἰς βα-
βυλῶνα τῶν ἰουδαίων ἀνακτίζοντας τὸ ἱερὸν, προ-
σῆσαν τοῦ ζοροβάβελῳ, καὶ ἰησοῦ καὶ τοῖς ἡγουμένοις
τῶν πατρῶν, ἀξιοῦντες αὐτοῖς ὑπερπλῶαι συνκατασκευάσαι τὸν ναὸν, καὶ κοινωνῆσαι τῆς οἰκοδομίας. σεβόμεθα
γὰρ ἐκ ἔλαττον ἐκείνων τὸν θεὸν ἔφασκον, καὶ τοῦτον ἐπικαλούμεθα. καὶ τὰ θρησκείας ἐσμὲν ὑπὸ ἀσσυρίων
χρόνου ἀφ' οὗ σαλμαναζαρης ὁ τῶν ἀσσυρίων βασιλεὺς, ἐκ τῆς χουθίας ἡμᾶς μετήγαγε καὶ μηδίας, ἐνθάδε.

Τύποις

τύπους αὐτῷ ποιησαμένων τὰς λόγους, ζοροβάβελος καὶ A
Ἰησοῦς ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ οἱ τῶν πατρικῶν ἡγεμόνες τῶν Ἰσραηλιτῶν, φησὶν αὐτοῖς ἔφασκον. τὸ μὲν οἰκοδομίας αὐτοὺς ἀδύνατον εἶναι κοινωνεῖν, αὐτῷ φησὶν ἀχθέντων καταστρεψάσαι τὸν ναὸν, πρότερον μὲν ὑπὸ κύρου, νῦν δὲ ὑπὸ δαρείου. προσκυνεῖν δὲ αὐτοῖς ἐφέναι, καὶ τοῦτο μόνον εἶναι κοινὸν εἰ βούλονται φησὶν αὐτοὺς, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀφικνουμένοις εἰς τὸ ἱερὸν σέβειν τὸν θεόν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ χουθαῖοι, τὴν δὲ προσηγορίαν οἱ σαμαρεῖται ταύτην ἔχουσι, παρακάτησαν B
πείθουσι τὰ ἐν συρίᾳ ἤδη τῷ σατραπῶν διηλῶαι τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν πρὸ βραχέος προτέρων, εἰ δὲ βούλοιτο μεῖναι αὐτὸν, δύνασθαι τοῦτο τῷ ναῷ κατασκευῆ, καὶ ἀποδάζουσι φησὶ αὐτοῖς τοῖς ἰουδαίοις ἀναβολὴν καὶ ζημίαν προσγενήσεσθαι. καὶ ὁ τὸν καιρὸν τοῦτον, ἀναβαίνων εἰς ἱεροσόλυμα σισίννης τῆς τῆς συρίας καὶ φοινίκης ἐπάρχου, καὶ σαραβαζάνης μετὰ καί τινων ἑτέρων, καὶ τοῖς ἡγεμόνας τῶν ἰουδαίων ἱερέων, τίνος αὐτοῖς συγχωρήσαντος ἔτους C
οἰκοδομοῦσι τὸν ναὸν, ὡς φεύγοιεν αὐτὸν εἶναι μᾶλλον ἢ ἱερὸν, καὶ τί δήποτε τὰς τοὰς καὶ τὰ τείχη περιβεβλήκασι τοῖς πόλιν σφόδρα ὀχυρὰ ζοροβάβελος καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰησοῦς, δούλους μὲν αὐτοὺς ἔφασαν εἶναι μεγίστου θεοῦ. τὸν δὲ ναὸν τοῦτον αὖτις κατασκευασθέντα ὑπὸ βασιλέως αὐτῷ δυδαίμονος, καὶ πάσας ὑπερβάλλοντος ἀρετῇ, πολλῷ δαπανῆναι χρόνον. ἐπεὶ δὲ τῶν πατέρων ἀσεβησάντων εἰς τὸν θεὸν, ναβουχοδονόσορος ὁ βαβυλωνίων καὶ χαλδαίων βασιλεὺς, ἑλὼν τὴν πόλιν κατὰ D
κράτος αὐτοῦ τε καθεῖλε, καὶ τὸν ναὸν συλήσας ἐνέπρησε, καὶ τὸν λαὸν μετῴκησεν αἰχμάλωτον, μεταγαγὼν εἰς βαβυλῶνα, κύρος ὁ μετ' αὐτὸν τῆς βαβυλωνίας περσίδος βασιλεὺς, ἔγραψεν οἰκοδομηθῆναι τὸν ναόν. καὶ πάντα ὅσα μετῳκίσθη ἐξ αὐτοῦ ναβουχοδονόσορος ἀναθήματα σκεῦη, ζοροβαβέλῳ ἀπέδωκε καὶ μιθριδάτῃ τῷ γαζοφύλακι προστάξας κομίσαι εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάλιν εἰς τὸν ἴδιον ὑποκατασῆσαι ναὸν οἰκοδομηθέντα. τοῦτο δὲ ἐπέστειλεν ἐν τάχει γραφάς, ἀβάσαρον κελεύσας ἀναβαίνειν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ ποιήσασθαι πρόνοιαν. ὃς μὴ τὸ λαβεῖν ἀπὸ κύρου γράμματα ἀπαγγέλλοντος, ἀλλὰ τοῖς θεμελίοις καταβάλλειν. καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατασκευαζόμενος μέχρι καὶ τοῦ δεῦρο, δηλῶ τῷ τῶν ἐχθρῶν κακοπραγίαν ὅτι ἀτελής. εἰ τοίνυν βούλεσθε καὶ δοκιμάζετε, γράψατε ταῦτα δαρείῳ, ὅπως ὑπομνήσαντος τὰ τῶν βασιλέων ὑπομνήματα, εὕρῃ μηδὲν ἡμᾶς ὧν λέγομεν καταψευσαμένους. ταῦτα εἰπόντων τοῦ ζοροβάβελου καὶ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ σισίννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τῷ μὲν οἰκοδομίαν ὑπεῖχεν οὐ διέγνωσαν, ἕως ἂν ταῦτα δηλωθῇ δαρείῳ. ἀπέγραψε δὲ αὐτῷ περὶ τούτου ἐγγράψαι. τῶν δὲ ἰουδαίων κατεπεπηχότων καὶ διδόντων μὴ μεταδόξῃ τοῦ βασιλεῖ περὶ τῆς τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ναοῦ G
κατασκευῆς, ὄντες κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον δύο προφῆται παρ' αὐτοῖς ἀγγαῖος καὶ ζαχαρίας, θαρρεῖν αὐτοὺς παρώρμων, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῶν περσῶν ὑφορᾶσθαι δύσκολον, ὡς τοῦ θεοῦ ταῦτα προλέγοντες αὐτοῖς. πεδύοντες δὲ τοῖς προφήταις, ἐνετάμβως εἶχοντο τῆς οἰκοδομίας, μηδεμίαν ἡμέραν ἀνιέμενοι. δαρεῖος δὲ τῶν σαμαρειτῶν αὐτῷ γράψαντων, κατηγορούντων δηλαδὴ τῆς ἰουδαίων, ὡς τὴν τε πόλιν ὀχυροῦσι, καὶ τὸν ναὸν φεύγειν προσοικοδομοῦσι μᾶλλον ἢ ἱερὰ κατασκευάζουσι, λεγόντων δὲ μὴ συνοίσειν αὐτῷ τὰ γινόμενα, καὶ προσθήκας ὑποδεικνυόντων τοῦ καμβύσου δὲ ὧν ἐκώλυσεν ἐκεῖνος οἰκοδομεῖν τὸν ναὸν,

Ad quæ postulata illi de communi sententia responderunt, ad simul ædificandum admitti eos non posse, cùm & priùs Cyrus, & nunc Darius ipsos ædificare iusserint: licere tamen eis ibi adorare. idque facere vetari eorum neminem, ac ne cæterarum quidem gentium quenquam cũ omnibus hominibus eò venientibus templum ad adorandum pateat. His auditis Chuthæi, sic enim nos Samaritas appellamus, indignè tulerunt: & instigauerunt Syriæ gentes, vt Satrapas rogarent quemadmodum sub Cyro primum ac mox sub Cambyse, vt templi ædificationẽ impediret. Iudæorúmque conatus & diligentem circa hoc opus operam quoad liceret de industria remorarentur. Per idem tempus ascendit Hierosolyma Sisines Syriæ ac Phœnices præfectus, & Sarabazanes cum quibusdam aliis, rogauerúntque Iudæorum principes, cuius permissu templũ sic ædificarẽt, vt arx potiùs quàm fanum existimari possit: & cur tam firmis mœnibus & porticibus vrbem cinxissent. Responderunt Zorobabel & Iesus, seruos se esse Dei maximi, cui templum hoc extructum à quodã eius gentis rege fortunatissimo & in omni virtute excellentissimo per multas ætates incolume steterit. Deinde ob maiorum suorũ impietatem per Nabuchodonosorum Babyloniorum & Chaldæorum regem expugnata & deleta vrbe, templóque spoliato ac incenso, & populo in captiuitatem Babylonicam abducto, Cyrum qui Persidis & Babyloniæ regno potitus sit, regio diplomate mandasse templi instaurationẽ, & donaria vasáque per Nabuchodonosorũ sublata tradidisse Zorobabeli & Mithridati ærarij sui præfecto, vt ea deportarẽt Hierosolyma, rursúmque in templum instauratum reponerẽt. eiusdem enim regis mandato Abassarum missum ad eam vrbem, vt daret operam vt id templum primo quoque tempore absolueretur. eũ acceptis regiis literis confestim venisse, & fundamenta iecisse. atque ex eo tempore nunquam inimicas gẽtes interturbare ædificationem, atque impedire destitisse. Quare si illis ita videretur, scriberent Dario, vt inspectis regiis cõmentariis manifestum fiat vera ipsos omnia dicere. His auditis Sisines & alij cum eo, noluerunt ædificationem inhibere inconsulto Dario, sed confestim ei de hac re scripserunt. Iudæis autẽ solicitis & metuentibus ne regem pœniteat iussisse reparari Hierosolyma, duo prophetæ qui tum erant in populo, Aggæus & Zacharias bono animo eos esse iubebant, nec à Persis quicquam timere: quandoquidem ipsi compertam haberent super hac re Dei voluntatem: quibus credens populus assiduus erat in opere, nulla die id intermittens. Cúmque Samaritæ Darió scripsissent, accusantes Iudæos quòd vrbem muniant, templúmque arci quàm fano similius extruãt: asseuerantes non esse hoc in rem regis, & ostendentes Cambysis epistolã,

per quam eam ædificationem impediuerat & A
vetuerat, ratus non esse rebus suis tutam aut vtilem: postquam etiam Sisinis & collegarum de eodem negotio literas accepit, iussit regios commentarios super hac re consuli: & inuentus est apud Ecbatana castrum Mediæ liber, in quo hæc scripta continebantur.

Anno primo regni sui Cyrus rex decreuit, vt templum Dei cum altari Hierosolymis ædificaretur altitudine cubitorum LX. & totidem latitudine, quod haberet ordines è lapidib⁹ po- B
litis tres, & ligneum vnum è materie quam fert ea regio: & sumptus in hoc ex ærario regis præberentur. Sed & vasa templi quæ Nabuchodonosorus sustulerat, reddantur & reportentur Hierosolyma. Vtque cura eius negotij sit penes Abassarem Syriæ ac Phœnices præfectum eiúsque collegas, qui abstinerent quidem ipsi ab eis locis, seruos verò Dei Iudæos & eorum principes sinerent templum struere: ipsi verò adiutarent eos in hoc opere de tributis suæ prouin- C
ciæ, & ad sacrificia quoque suppeditarent, tauros, arietes, agnos, hædos, similam, oleum, vinũ, & cætera quæ sacerdotes postulauerint, qui deprecaturi sint Deum pro salute regis atque Persarum. Quicunque autem contra mandatum hoc facere ausus fuerit, is vt comprehensus in crucẽ agatur, & facultates eius fisco addicãtur. inibi etiam addita erat execratio, vt quicunque eius templi ædificationẽ vetare voluerit, Deus eum feriat, atque hoc modo iniquitatem eius D
cohibeat. Hæc cùm Darius in Cyri commentariis inuenisset, rescripsit Sicini & collegis eius hoc modo: Rex Dari⁹ Sisini magistro equitum & Sarabazani cæterísque magistratibus S. Mitto ad vos exemplar epistolæ Cyri, quam in ipsius commentariis inueni: volóque vt omnia fiant, quemadmodum in ea continentur. Valete. Ergo cognita ex his literis voluntate regis, Sisines & reliqui decreuerunt eam per omnia sequi. itaque susceptа cura sacræ fabricæ, adiuuabãt Iudæos magistratúsque illorum & prin- E
cipes, & magnis omnium studiis proficiebat templi ædificatio iuxta mandata Cyri & Darij, prophetantibus interim Aggæo & Zachariа: absolutúmque est intra septennium. Anno autem regni Darij nono, vigesimatertia die mensis vndecimi, qui nostriis dicitur Adar, Macedonibus Dystrus, sacerdotes ac Leuitæ cũ reliqua Israelitarum multitudine obtulerũt sacrificia pro renouata post captiuitatem pristina felicitate próque recepto nouo templo, tau- F
ros centum, arietes ducentos, agnos cccc. hircos XII. pro peccatis totidem tribuum: constituerúntque Leuitæ iuxta Moysis leges ex ordine suo ianitores per singulas portas. ædificauerant enim Iudæi porticus quoque quibus templum circumquaque includebatur. Instante deinde azymorum festo, mense primo, qui Macedonibus est Xanthicus, nobis verò Nisan, confluxit totus populus ex oppidis in vrbem: G
celebrauerúntque id festum casti ac puri vnà cum coniugibus ac liberis ritu patrio, & victimam paschalem immolantes decimaquarta lu-

μαθὼν παρ' αὐτῶ ἐκ ἀσφαλῆ τοῖς πράγμασιν αὐτὸ τὸν τῶ ἱεροσολύμων ἀποκατάσασιν ἔσεσθαι. ἐπεὶ κ τὰ ωδε τὰ σισίνε κ τ συ ἀυτῶ κομιζόμενα αἰτήσω γράμματα, προσέταξεν ἐν τοῖς βασιλικοῖς ὑπομνήμασι ζητηθῆναι τὰ περὶ τόπων. ☾ εὑρέθη δ' ἐν Ἀβατάνοις τῆ βαρει τῆ ἐν μηδία βιβλίον, ἐν ᾧ τάδε ἦν ἀναγεγραμμένα. ἐν τῶ πρώτω τ βασιλείας ἔτει κύρος ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε τ ναὸν οἰκοδομηθῆναι τ ἐν ἱεροσολύμοις, κ τὸ θυσιαστήριον, ὕψος μ πηχῶν ἐξήκοντα, δύος ὧ τῶ αὐτῶ, δρε δόμων λιθίνων δύο ξεστῶν ζείων, ☾ ξυλίνε δόμου ἑνὸς ἐγχωρίε. καὶ τ ἐς ταῦτα δαπάνην ἐκ τῶ τὸ βασιλέως γίνεσθαι διετάξατο. προσέταξε δ ☾ τὰ σκεύη ἃ συλήσας ναβυχοδονόσορος εἰς βαβυλῶνα ἐκόμισεν, ἀποδοθῆναι τοῖς ἱεροσολυμίταις. τίω δ ὑπομέλειαν τόπων ἔδωκε βαασαρέ τῶ ἐπάρχω, κ τ συρίας τε κ φοινίκης ἡγεμόνες, κ τῶ ἑταίρων αὐτὸ ὅπως αὐτοὶ μ, ἀφέξονται τῶ τόπου. τοῖς δ' ἄλλοις τ θεῶ ἰουδαίοις κ ἡγεμόσιν αὐτῶ, ἐπιτρέψωσιν οἰκοδομηθῆναι τ ναὸν. κ συλλαβέσθαι δ προσ τὸ ἔργον διετάξατο, καὶ τῶ φόρου τ χώρας ἧς ἐφέτεροι πρόσκοντο, τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις εἰς θυσίας λόγον, ταύρους καὶ κριοὺς κ ἄρνας κ ἐρίφους, καὶ σεμίδαλιν κ ἅλας κ οἶνον, κ τ ἄλλα ὅσα ἂν οἱ ἱερεῖς ὑπαγορεύσωσιν. δύναν δ' ἂν σωτηρίας τῶ βασιλέως καὶ παίδων. τοὺς δ' ἀπειθήσαντας ἢ ἐπεξαλεμῶν, συλλαβὼν ζημίας ἐκέλευσεν ἀνασαυρωθῆναι, καὶ τίω οὐσίαν αὐτῶ εἰς τὸ βασιλικὸν καταταγῆναι κῆσιν. ☾ κατηύξατο πρὸς τούτοις τῶ θεῶ, ὅπως εἴπε ὑπεχειρήσειε διακωλῦσαι τὸν οἰκοδομίαν τῶ ναῶ, βαλὼν αὐτὸν ὁ θεὸς, ὑπέχη τῆς ἀδικίας. ταῦτ' εὑρὼν ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τῶ κύρου δαρεῖος, ἀντιγράφει τῶ σισίνη, καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶ τάδε λέγων. βασιλεὺς δαρεῖος σισίνη τῶ ἱππάρχη, καὶ σαραβαζάνη καὶ τοῖς ἑταίροις αὐτῶ χαίρειν. τὸ ἀντίγραφον ὑμῖν ὑπόκολλῆς, ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εὑρὼν τῶ κύρε, ἀπέσταλκα. κ βέλομαι γίνεσθαι ταῦτα, καθὼς ἐν αὐτῶ δηλοῦται. ἐρρῶσθε. μαθόντες οὖν ἐκ τῆς ὑπόκολλῆς ὁ σισίνης καὶ οἱ σὺν αὐτῶ τίω τ βασιλέως θεραπευτὴν, ταύτη τὰ λοιπὰ ἀκόλουθα ποιεῖν διέγνωσαν. ἐπεσάπιω οὖν τῶ ἱερῶν ἔργων συλλαμβανόμενοι τοῖς πρεσβυτέροις τ ἰουδαίων, ☾ τῶ γερόντων τοῖς ἀρχοσι. ☾ ἰούνετο κ πολλὰ ταχέως ἡ κατασκεύη τε ναοῦ, προφητευόντων ἀγγαῖε καὶ ζαχαρίε, κ τὰ προσάγματα τ θεῶ κ μ βελήσεως τῆς κύρου τε καὶ δαρείε τῶ βασιλέων. ᾠκοδομήθη δ' ἐν ἔτεσιν ἑπτά. τὸ δ' ἐνάτου τ δαρείε βασιλείας ἔτους, εἰκάδι ☾ ξίτη μηνὸς ἑνδεκάτου, ὃς καλεῖται παρ' ἡμῖν μὴν ἄδαρ, ὧδε ὑμακεδόσιν δύσεως, προσφέρουσι θυσίας οἵ τε ἱερεῖς ☾ οἱ λευῖται, καὶ τὸ ἄλλο τῶ ἰσραηλιτῶ πλῆθος, ἀνανεωτικὸς τῶ προτέρων ἀγαθῶν μ τίω ἀγαμαλωσίαν κ τὸ ἱερὸν ἀναληφθὲν ἀπειληφέναι, ταύρους ρ. κριοὺς σ'. ἄρνας υ'. χιμάρους ιβ. κ φυλλεῖ, τοσαῦτα γὰρ εἰσιν αἱ τῶ ἰσραηλιτῶ φυλαί, ὧν ἠμάρτησαν ἑκάστη. ἀνέστησάν τε κ τοὺς μωυσέως νόμους, οἵ τε ἱερεῖς καὶ λεῦται, θυρωροὶ ἐφ' ἑκάστε πυλῶνος. ᾠκοδομήκεσαν δὲ οἱ ἰουδαῖοι, κ τὰς ἐκ κύκλω τε ναοῦ στοὰς τὸ ἐνδοθεν ἱερὸ. ἐστάσης δὲ τῆς τῶ ἀζύμων ἑορτῆς, μηνὶ τῶ πρώτω, κ μ μακεδόνας ξανθικὸν λεγομένω, κ ὃ ἡμᾶς νισὰν, συνερρύη πᾶς ὁ λαὸς ἐκ τῶ κωμῶν εἰς τὴν πόλιν, ☾ τίω ἑορτίω ἤγαγον ἀγεθύοντες μετὰ γυναικῶν ☾ τέκνων τῶ πατρῴω νόμω,

κ τὴν

καὶ τ̃ πάσχα σεσταγροδυομένω θυσίαν τ̃ῇ τετάρτῃ καὶ δεκάτῃ τ̃ αὐτ̃ μηνὸς ὑπετέλεσαντες κατευωχήθησαν ὅτι ἡμέρας ἑπτὰ, μηδεμιᾶς φειδόμενοι πολυτελείας. ἀλλὰ Ϲ τὰς ὁλοκαυτώσεις ὑπεφέροντες τ̃ῷ θεῷ, καὶ χαρισηρίους θυσίας ὑπιτελῶντες, αἰθ' ὧν αὐτοὺς τὸ θεῖον πάλιν εἰς τ̃ πάτριον γῆν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ νόμους ἤγαγε, καὶ τ̃ τ̃ περσῶν βασιλέως δ́χάνοιαν δυμ̃ῆ κατέσησεν αὐτοῖς. καὶ οἱ μ̃, ὡσ̃ τούτων ὑπιδαψιλυόμενοι τ̃ θυσίας καὶ τ̃ῇ σεῖ τ̃ θεὸν φιλοτιμίᾳ, κατώκησαν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι ἀριστοκρατικῇ μετ' ὀλιγαρχίας. οἱ γὰ ἀρχιερεῖς σεσηκέσαν τ̃ῷ σεσγμάτων, ἄρχοις δ' ἔθνους ἀσαμωναίε σωέβη βασιλεύειν ἐκγόνοις. σεὸ μὲν γὰ τ̃ αἰχμαλωσίας καὶ τ̃ς ἀναβάσεως, ἐβασιλεύοντο ὑπὸ σαύλε σρῶτον ἀρξάμενοι Ϲ δαβ́δε, ὅτι ἐτη φλβ́, μηνας ς, ἡμέρας ί. σεὸ δ' τ̃ῷ βασιλέων τ̃των ἀρχοντες αὐτοὺς διεῖπον, οἱ σεσταγροδυόμενοι κεῖται Ϲ μόναρχοι καὶ τὸτον πολιτευόμενοι τὸν βίον ἐτεσι πλέον ἢ φ δίηγαγον μ̃ μουσιῶ ὑποθανόντα καὶ ἰησ̃ν τὸν σρατηγόν. καὶ τὰ μ̃ σεὶ τ̃ῷ ἀνασωθέντων ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἰουδαίων ἐν τοῖς κύρε Ϲ δαρείε χρόνοις, ἐν τούτοις ὑπ̃ῆρχεν. οἱ δ' σαμ̃ρεῖς ἀπεχθῶς σεὸς αὐτοὺς καὶ βασκαίνως διακείμενοι, πολλὰ κακὰ τοῖς ἰουδαίοις εἰργάσαντο, πλούτῳ τε πεποιθότες, καὶ συγχύσιαν σεσποιούμενοι τ̃ῷ περσῶν, ἐπειδήπερ ἐκείθεν ἦσαν, ὅσα τε καὶ ἐκελεύσθησαν ἐκ τ̃ῷ φόρων ὑσὸ τ̃ βασιλέως εἰς τὰς θυσίας τελεῖν τοῖς ἰουδαίοις, παρέχειν οὐκ ἤθελον. τοὺς τε ἱππάρχους ἀνδράζονσας εἰς τὸ ὃ καὶ σωφρονοῦντας εἶχον, ἄλλα τε ὅσα βλάπτειν ἢ δι' αὐτ̃ῆ ἢ δι' ἑτέρων ἠδύναντο τοὺς ἰουδαίους, οὐκ ἀπώκνουν. ἐδόξεν οὖν σρεσβευσαμένοις τοῖς ἱεροσολυμίταις σεὸς τὸν βασιλέα δαρεῖον, κατηγορῆσαι τ̃ῷ σαμ̃ρειτ̃ῷ. καὶ σρεσβεύσει ζοροβάβελος καὶ ἄλλοι τ̃ῷ ἀρχόντων τεσσαρες. ὡς δ' ταῦ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἃς κ̃ῆ τ̃ σαμ̃ρειτ̃ῷ ἐπέφερον, ἔγνω παρὰ τ̃ῷ σρέσβεων ὁ βασιλεὺς, δοὺς αὐτοῖς ὑπισολὴν, κομίζειν σεὸς τοὺς ἱππάρχους τ̃ σαμ̃ρείας καὶ τὴν βελὴν ἀπέπεμψε. τὰ δ' γεγραμμένα ἦν τοιάδε. βασιλεὺς δαρεῖος, ταγέναῖ καὶ σαμβαβᾶ τοῖς ἱππάρχοις σαμ̃ρειτ̃ῆ, σαδράκῃ καὶ βοβήλωνι, καὶ τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτ̃ῆ τοῖς ἐν σαμ̃ρείᾳ. ζοροβάβελος καὶ ἀναίας Ϲ μ̃ρδοχαῖος, ἰουδαίων σρεσβευταὶ ἠπιῶντο ὑμᾶς ὡς ἐνοχλοῦντας αὐτοῖς σεὸς τὴν οἰκοδομίαν τ̃ῦ ναῦ, καὶ μὴ χορηγοῦντας ἃ σεσέταξα ὑμῖν εἰς τὰς θυσίας τελεῖν αὐτοῖς ἀναλώματα. βούλομαι οὖν ὑμᾶς ἀναγνόντας τὴν ὑπισολὴν, χορηγεῖν αὐτοῖς ἐκ τ̃ βασιλικ̃ῆ γαζοφυλακίε τ̃ῷ φόρων τῆς σαμ̃ρείας, πάντ' ὅσα σεὸς τὰς θυσίας αὐτοῖς ὄσι χρήσιμα, καθὼς οἱ ἱερεῖς αἰτ̃σιν, ἵνα μὴ διαλείπωσι καθημέραν θύοντες, καὶ ὧδ' ἐμ̃ καὶ σερσῶν εὐχόμενοι τ̃ῷ θεῷ. καὶ ὑπὲρ βίε ὑπισολὴ, ταῦτα σεσείχον.

Κεφάλαιον έ.

Οτι ξέρξης ὁ δαρέε υἱὸς σεὸς τοὺς ἰουδαίους διετέθη.

ΔΑρείε δ' τελευτήσαντος ὡδ' ἀλαβὼν τ̃ν βασιλείαν αὐτ̃ παῖς ὁ ξέρξης, σκληρονόμησεν αὐτ̃ καὶ τ̃ σεὸς θεὸν δυσέβειά τε καὶ τιμήν. ἅπαντα γὰ ἀκολούθως τ̃ῷ παῖ τὰ σεὸς τ̃ θρησκείαν ἐσοίησε, καὶ σεὸς τοὺς ἰουδαίους ἔχε φιλοτιμώτατα. καὶ ἐκεῖνον δ' τ̃ καιρὸν ἀρχιερεὺς ἦν ἰησ̃ῆς παῖς, ἰωακείμος ὄνομα. ὑπ̃ῆρχε δ' Ϲ ἐν βαβυλῶνι δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δόξης ὑπολαύων ἀγαθῆς ὡδὲ τ̃ῷ πλήθε, σρῶτος ἱερεὺς τ̃ λαῦ καλούμενος

Hh 4

A na epulati sunt per continuos dies septem, nullis sumptibus parcentes, holocaustomata etiam offerentes, & agentes gratias Deo, qui eos tandem antiquæ patriæ & eius legibus ac ritibus restituerit, deflexo ad benignitatem ac clementiam regis Persici animo. atque ita summa liberalitate in re diuina vsi incoluerunt Hierosolyma, instituta ea reip. forma, quæ per optimates administratur. penes pontifices enim fuit summa autoritas, donec Asamonæorum gens mutato rerum statu regnum obtinuit. ante captiuitatem enim iam inde à Sauli & Dauidis téporib. egerunt sub regibus per annos DXXII. menses sex, dies decẽ. & ante hos æquè monarchæ res administrauerunt appellati iudices, qui reipub. status plus quàm quingentis annis durauit post Moysis & Iesu imperium. Hoc igitur modo habebant se Iudæi in patriam restituti sub Cyro & Dario regibus. Samaritæ autẽ infensa gens & inuida, multis molestiis eos afficiebant, freti opibus, & affectantes cognati Persarum videri, quod inde essent oriundi. nam quæ iussi erant, ex tributis in sacrificia conferre grauabantur, magistris equitũ interim conniuentibus: & quacunque in re vel per se, vel per alios poterant nostram gentem lædere, nullam occasionem prætermittebant. Visum est itaque senatui populoque Hierosolymitano legationem ad regem Darium mittere, & Samaritas accusare: cuius legationis caput fuit Zorobabel, assumptis aliis quatuor collegis. Cæterùm rex cognitis criminibus quæ per legatos Samaritis obiiciebantur, dedit eis literas perferendas ad magistros equitum eius prouinciæ, & ad senatum Samaritanum, in quibus hæc continebantur. Rex Darius Tangaræ & Sambabæ magistris equitum apud Samariam, & Sadracæ ac Bobeloni reliquisque eorum conseruis. Zorobabel, Ananias, & Mardochæus Iudæorum legati accusauerunt vos, quòd molesti fueritis templum ædificantibus, quódque non præbeatis impensas in sacrificia, quas me iubente præbere illis debueratis. Volo igitur vt lecta hac epistola præbeatis eis ex regio ærario in quo tributa Samariæ seruantur, quicquid sacrificiorum vsus postulat, vt non desinentes quotidie sacrificare tam pro me, quàm pro Persarum gente deprecentur.

Cap. V.

Xerxis Darij filij in Iudæorum gentem beneficia.

DEfuncto autem Dario successit Xerxes filius, sicut regni ita & pietatis paternæ hæres. nihil enim ex patris institutis circa diuinum cultum mutauit, & Iudæos summma beneuolentia prosecutus est. Hoc regnante pontifex erat Ioacimus Iesu filius: apud Babylonem verò degentium Iudæorum primarius sacerdos erat Esdras, V. 1. *Esdr. 7.*

B

C

D

E

F

G

ὃς ἐπεὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινεν ἐν τ̃ῷ ἱερῷ, ὁ θεὸς ἐμήνισεν αὐτοῖς καὶ σαρέδωκεν αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς ἔτη ἑβδομήκοντα.

vir iustus,& de quo optimus rumor fuit apud populum.is cùm esset legum Mosaycarum peritissimus,in regis amicitiam peruenit. & cùm decreuisset proficisci Hierosolyma, secúmque aliquos è Babyloniis Iudæis ducere,petiit à rege cõmendatitias ad Syriæ satrapas literas,quas & impetrauit hoc modo scriptas. Rex regum Xerxes Esdræ sacerdoti,& lectori legis Dei, S. Decretum est à me & septem meis consiliariis, vt quicunque in regno meo de Israelitis & sacerdotibus eorum ac Leuitis voluerit tecũ Hierosolyma petere,per meam benignitatem hoc ei liceat facere,& inuisere Iudæam iuxta Dei legem: vtque Israelitarum Deo dona perferatis, quæ ego & amici vouimus. præterea facio tibi potestatem auferendi omne aurum & argentũ quantumcumque populus tuus per totam Babyloniam degens offerre voluerit, quo emantur victimæ super altare Dei vestri immolandæ:& fabricandi ex auro ac argentó vasa quæcunque tu & fratres tui volueritis. Sacra quoque vasa quæ tibi dantur,Deo tuo dedicabis:& si quid aliud in hunc vsum opus fuerit, pro tua prudentia fieri curabis, & de nostro fisco eos sumptus facies. quin & præfectis ærarij apud Syriam & Phœnicem te commendaui,scribens eis, vt quicquid Esdras sacerdos & lector legis Dei petierit, sine mora dent.Et vt Deus propitius sit mihi & meis liberis, volo vsque centum coros tritici Deo secundum legem dari. Vobis quoque magistratibus præcipio,vt à nemine sacerdotum,Leuitarum,sacrorum cantorum, ianitorum, sacrorum seruorum quicquam exigatis, néve vlla onera eis imponatis. Tu verò Esdra iuxta concessam tibi diuinitus sapientiam constitue iudices, qui per Syriã ac Phœnicen iura reddant populo legem tuam scienti: quin & nescientes docelibere,vt quisquis legem Dei vel legem regiam violauerit, mulctetur pecuniis, aut etiam dãnetur capite, vtpote qui non per ignorantiam, sed per contumaciam peccauerit. Vale. His literis acceptis Esdras gauisus adorauit Deum, & gratias egit, illi benignitatem regiam acceptam referendam, & illum maximè dignum cui gratiæ agantur existimans.Aduocata deinde Iudæorũ concione qui apud Babylonẽ degebant,& perlecta epistola,ipsam quidem retinuit:exemplar verò eius in Mediam ad omnes suæ gentis homines transmisit. qui cognita regis erga Deum pietate,& erga Esdram beneuolẽtia,omnes vehemẽter sunt lætati:multi verò ex eis assumptis suis facultatibus Babylonem venerunt,cupientes reuerti Hierosolyma. reliqua Israelitarum multitudo assuetum iam domicilium noluit relinquere.quapropter duæ tantùm tribus per Asiam & Europam sub Romano degunt imperio:decem autem tribus nũc quoque vltra Euphratem sũt,infinita hominum millia, quæ vix est numero comprehendere. Cæterùm ad Esdram magna multitudo conuenit tam sacerdotum & Leuitarum, quam ianitorum sacrorumque vel cantorum vel ministrorum.Ille verò omnes qui ex captiuitate in patriam reuerti volebant ad Euphratem congregauit:

ἔσδρας. ὃς τ̃ μωυσέως νόμων ἱκανῶς ἔμπειρος ὢν, γίνε) φίλος τῷ βασιλεῖ ξέρξῃ. γνοὺς ὴ αἰχμαλωσίας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, κ) ἐπαγαγόμ) τινας τ̃ ἐν βαβυλῶνι τυγχανόν των ἰουδαίων, παρεκάλεσε τ̃ βασιλέα, δ ῆναι αὐτῷ πρὸς τοὺς σατράπας τ̃ συρίας ὑπιστολὰς, ἀφ᾽ ἧς αὐτοὺς γνωρισθήσε) τὴς εἴη. ὁ ὴ βασιλεὺς γράφ) πρὸς τοὺς σατράπας ὑπιστολὰς τοιάσδε. βασιλεὺς βασιλέων ξέρξης, ἔσδρᾳ ἱερεῖ κ) ἀναγνώστῃ θείου νόμου χαίρειν. τ̃ ἑαυτῦ φιλανθρωπίας ἔργον ἔ) νομίσας τὸ, τοὺς βελομένους ἐκ τ̃ τῶν ἰουδαίων ἔθνους, κ) ἱερέων κ) λευιτῶν ὄντων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, σὺν ἁπαίρῃ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τῦτο προσέταξα. κ) ὁ βελόμενος ἀπῆται, καθάπερ ἔδοξέ μοι κ) τοῖς ἐμοῖς φίλοις, ὅπως κ) τ̃ ἰουδαίαν ὑπισκέψων) τῷ νόμῳ τ̃ θεῦ ἀκολούθως, κ) ἀπενέγκωσι δῶρα τῷ ἱερωσυνήῳ θεῷ, ἅπερ ἠυξάμεθα ἐγώ τε κ) οἱ φίλοι, ἔ ἀργύριον ἔ χρυσίον ὄσον ἂν εὑρεθῇ ἐν τῇ χώρᾳ τῷ βαβυλωνίων ὀνομασμένον τῷ θεῷ τῦτο πᾶν εἰς ἱεροσόλυμα κομισθῆναι τῷ θεῷ εἰς τὰς θυσίας. ταῦτα τε ὅσα βέλῃ ἐξ ἀργύρου κ) χρυσοῦ κατασκευάσαι, ποιεῖν ἐξέσω σοι μ̃ τ̃ ἀδελφῶν. κ) τὰ δεδομένα σοι ἱερὰ σκεύη ἀναθήσεις. κ) ὅσων ἂν ὑπάνοιαν λάβῃς, κ) ταῦτα προσεξεργάσῃ, τ̃ εἰς αὐτὰ δαπανήσων ἐκ τ̃ βασιλικῆς ποιήμενος ταζοφυλακίας. ἔγραψα ὴ ἔ τοῖς ταζοφύλαξι, τ̃ συρίας κ) τ̃ φοινίκης, ἵνα τ̃ παρὰ ἔσδρα τοῦ ἱερέως κ) ἀναγνώστου τῷ τοῦ θεοῦ νόμου ὑπισχνέονται ὑπιμεληθῶσιν. ὅπως ὴ μηδεμίαν ὀργὴν ἐπ᾽ ἐμὲ λάβῃ τὸ θεῖον ἢ τοὺς ἐμοὺς ἐκγόνους, πάντα αἰτῶ κ) μέχρι τ̃ πυροῦ κόρων ἑκατὸν ὑπιτελεῖσθαι τῷ θεῷ κ) τ̃ νόμου. κ) ὑμῖν ὴ λέγω ὅπως τοῖς ἱερεῦσι κ) λευίταις κ) ἱεροψάλταις καὶ θυρωροῖς κ) ἱεροδούλοις κ) γραμματεῦσι τ̃ ἱερᾶς, μήτε φόρους ὑπιτάξητε, μήτε ἄλλο μηδὲν ὑπιβάλλειν ἢ φορτικὸν εἰς αὐτοὺς γνῶναι). κ) σὺ ὴ ἔσδρα κ) τ̃ τοῦ θεοῦ σοφίαν ὑποδείξον κεῖται, ὅπως δικάσωσιν ἐν συρίᾳ ἔ φοινίκῃ πάσῃ, τοὺς ὑπισχνουμένους σε τὸν νόμον. ἔ τοῖς ἀγνοοῦσι ὴ παρέξεις αὐτὸν μανθάνειν, ἵν᾽ αἴ τις τῷ ὁμογενῶν σε καταβαίνῃ τὸν τοῦ θεοῦ νόμον ἢ τὸν βασιλικὸν, ὑπόχρεα τιμωρίαν ὡς ὑ κατ᾽ ἄγνοιαν αὐτὸν παραβαίνων, ἀλλ᾽ ὡς ὑπισχνούμενος μᾶλλον, ὀλιγωρῶν ὴ παρακούων ἔ καταφρονῶν. κολασθήσονται ὴ ἢ θανάτῳ ἢ ζημίᾳ χρηματικῇ. ἔῤῥωσο. λαβὼν ὴ ἔσδρας ταῦτα τὰ ὑπισχνούμενα, ὑφηγήθη κ) τῷ θεῷ προσκυνεῖν ἤρξατο, τῆς τοῦ βασιλέως παρὸς αὐτὸν χρηστότητος ἕνεκεν ἅπερ ὁμολογῶν γεγονέναι, κ) ὅτι τοῦτο τὰ πᾶσαν αὐτῷ χάριν ἔλεγεν οἰσόμενα. ἀναγνοὺς ὴ ἐν βαβυλῶνι τὰ ὑπισχνούμενα τοῖς αὐτόθι παρούσιν ἰουδαίοις, αὐτὰ μὲν κατέχε. τὸ ὴ ἀπόγραφον αὐτῆς, καθὼς πάντας ἔπεμψε τοὺς ὁμογενεῖς, τοὺς κ) τὰ μηδίαν ὄντας. μαθόντες ὴ ἔτι τοῦ βασιλέως κ) τὰ παρὰ τὸν θεὸν δυνάμεις, καὶ τὰ παρὰ τὸν ἔσδραν δύναμιν, ἅπαντες μᾶ ὑφηγάπησαν. πολλοὶ ὴ αὐτῷ καὶ τὰς κτήσεις ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς βαβυλῶνα, ποθοῦντες τὰ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα κάθοδον. ὁ ὴ πᾶς λαὸς τῷ ἱερωσυνήῳ, κ) χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλαὶ ἔ) συμβέβηκεν ὑπ᾽ τε τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης, ῥωμαίοις ὑπακούουσας. αἱ ὴ δέκα φυλαὶ, πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι, κ) ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. πρὸς ὴ ἔσδραν ἀφικνουμένους, ἱερέων κ) λευιτῶν, ἔ θυρώρων, καὶ ἱεροψαλτῶν ἔ ἱεροδούλων, πολλοὶ τὸν ἀριθμόν. συναγαγὼν ὴ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας εἰς τὸ πέραν τῆς εὐφράτου,

κ) ξεῖς

καὶ τοῖς ὑπολοίποις ἡμέρας, ὑγιείαν αὐτοῖς παρήγγειλεν, ὅπως εὐχὰς ποιήσωσι τῷ θεῷ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τοῦ μηδὲν καὶ τὴν ὁδὸν παθεῖν ἄτοπον, ἢ ὑπὸ πολεμίων, ἢ τινὸς ἄλλου δυσκόλου συμπεσόντος αὐτοῖς. φθάσας γὰρ ὁ ἔσδρας εἶπε τῷ βασιλεῖ, ὅτι δώσει αὐτοῖς ὁ θεὸς. καὶ κατήξίωσεν ἱππεῖς αὐτὸν αἰτῆσαι τοὺς συμπέμψοντας. ποιησάμενοι γὰρ τὰς εὐχάς, ἄραντες ἀπὸ τοῦ Διαφόρα δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς τοῦ ἑβδόμου ἔτους τῆς Ξέρξου βασιλείας, παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα μηνὶ πέμπτῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους. καὶ δὴ καὶ χρήματα τοῖς γαζοφύλαξιν ὁ ἔσδρας (ἔσαν γὰρ τοῦ τῶν ἱερέων γένους) παρέσησε τὰ ἱερὰ χρήματα. ἀργυρίου τάλαντα χίλια. σκεύη ἀργυρᾶ, τάλαντον ρ'. χρυσὰ σκεύη τάλαντα κ'. χαλκᾶ σκεύη χρυσοῦ κρείττονα, ζυθμοῦ τάλαντα ιβ'. ταῦτα γὰρ ἐδωρήσατο ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σύμβουλοι αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐν Βαβυλῶνι μένοντες Ἰσραηλῖται. ὧν δωρεῶν ταῦτα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ ἔσδρας, ἀποδοὺς τῷ θεῷ τὰς ἐκ τοῦ ὁλοκαυτώσεως νενομισμένας χιλιάδας θυσίας, ταύρους ιβ'. ὑπὲρ κοινῆς τοῦ λαοῦ σωτηρίας. κριοὺς καὶ ἀρνας οβ'. ἐρίφους εἰς παράτισιν τῶν ἁμαρτημάτων ιβ'. ὧν ἦν τὰ βασιλέως οἰκονόμοις καὶ τοῖς ἐπάρχοις τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, τὰ γράμματα τοῦ βασιλέως ἀπέδωκεν. οἱ γὰρ τὸ μὲν ἔθος ἀθεῖν ὑπ' αὐτοῦ ποιεῖν ἀπέκλινον ἔχοντες, ἐτίμησάν τε τὸ ἔθνος, καὶ μέχρις ἔτι καὶ νῦν αὐτοῦ χρείαν συνήργησαν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ αὐτὸς ἐβουλεύσατο ἔσδρας. μεμεχάρισται δ' αὐτῷ κεῖνος αὐτὸν ἄξιον οἶμαι τοῦ θεοῦ τῆς βουληθέντων δι' ἀρετὴν καὶ δικαιοσύνην. χρόνῳ γὰρ ὕστερον προσελθόντων αὐτῷ τινῶν καὶ κατηγορούντων ὡς τινες τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν ἐμβεβήκασι τῇ πολιτείᾳ, καὶ λελύκασι τοὺς πατρίους νόμους, ἀλλοεθνεῖς γυναῖκας καὶ τὸ ἱερατικὸν γένος συγκεχύκασι, δεομένων δὲ βοηθῆσαι τοῖς νόμοις, μὴ κοινῇ δεῖ πάντας ὀργὴν λαβεῖν, πάλιν αὐτοὺς εἰς συμφορὰς ἐμβάλῃ, διέρρηξε μὲν ἐσθῆτα, λύσας τὴν ἐσθῆτα, καὶ τοῦ κεφαλῆς ἀφελόμενος, καὶ τὰ γένεια ὑβρίζων, ὅτι τὴν γῆν τε ἑαυτὸν ἔρριψεν ὅτι τῷ τὴν αἰτίαν ταύτην λαβεῖν τοῖς πρώτοις τοῦ λαοῦ. λογιζόμενος δ' ὅτι ἐὰν ἐκβαλεῖν αὐτοὺς τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προσήκοντα τέκνα ὑπ' ἀνηθήσει), διέμενεν ὅτι ἡ γῆς κεῖμενος. συνέτρεχον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ μέτοικοι πάντες, κλαίοντες καὶ αὐτοί, διὰ τὴν γεγονυῖαν λύπης συμμεταλαμβάνοντες αἰτίας. ἀναστὰς ὁ ἔσδρας, καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀρχαίως μὲν ἔλεγεν εἰς αὐτὸν ἀναβλέψας διὰ τὰ ἡμαρτημένα τοῦ λαοῦ, ὃς τὰ μὲν ἐξέβαλε τοῖς πατράσιν ἡμῶν διὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν συμπεσόντα. παρεκάλει δὲ τὸν θεὸν ἀπέρματι καὶ λείψανον ἐπὶ τότε συμφορᾶς αὐτοῦ καὶ ἀχμαλωσίας φείσασθαι, καὶ πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τὴν οἰκείαν γῆν ἀποκαταστήσαντα. λαβεῖν οἶκτον αὐτοῦ, καὶ συγγνωμονήσαι τοῖς νεωστὶ ἡμαρτημένοις, ἄξια μὲν θανάτου ποιοῦσιν, εἰ δ' ὅτι τῇ τοῦ θεοῦ χρηστότητι καὶ τούτοις ἀφεῖναι τὴν κολάσεως. καὶ ὁ μὲν ἐπαύσατο τῆς δυσχῶν. θρηνούντων δὲ πάντων ὅσοι πρὸς αὐτὸν συνῆλθον γυναιξὶ καὶ τέκνοις συνῆλθον, ἀχώνιός τις ὀνόματι, πρῶτος τῆς Ἱεροσολυμίτιδος προσελθών, αὐτοῖς μὲν ἀμαρτεῖν ἔλεγεν, ἀλλοεθνεῖς συνοικήσαντας γυναῖκας. ἐπειδὴ δ' αὐτὸν ἐξορκίσας πάντας, ἐκβαλεῖν αὐτὰς, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γεγονότα. κολασθήσεσθαι δὲ τοὺς μὴ ὑπακούσαντας τῷ νόμῳ. πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ ἔσδρας, ἐποίησεν ὀμόσαι τοὺς φυλάρχους τῆς ἱερέων καὶ τῆς λευιτῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν, ἀποστεῖλαι τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα κατὰ τὴν ἀχωνίου συμβουλήν. λαβὼν δὲ τοὺς ὅρκους, ἀπῆλθε

vbi peracto triduano ieiunio, votisque pro incolumitate & felici itinere conceptis (recusauerat enim deductores equites, dicens Deo salutem suorum curæ futuram) iter ingressi die duodecima primi mensis anno regni Xerxis septimo, peruenerunt Hierosolyma eiusdem anni mense quinto. & contiuò sacerdotibus gazophylacij custodibus Esdras sacram pecuniam tradidit, argenti talenta sexcenta quinquaginta, vasa argentea talentorum centum, vasa aurea talentorum viginti, vasa ærea auro melliora pondo talentorum XII. Hæc enim erant dona regis eiúsque amicorum, & Israelitarum Babylone manentium. quo facto obtulit Deo secundùm legem holocaustomata, tauros XII. pro communi salute populi, arietes & agnos LXXII. hircos pro peccatis XII. procuratoribus etiam regiis, & præfectis Phœnices ac Syriæ scriptas à rege reddidit epistolas: qui cùm eis non parere non possent, omni honore gentem nostram prosecuti sunt, & in omnibus necessitatibus eis fuerunt auxilio. Et consilium quidem huius migrationis ab Esdra profectum est, successum autem felicem Deus addidit, vt equidem reor, viri huius virtutem ac pietatem respiciens. Aliquanto deinde pòst comperit quorundam indicio, quòd quidam è vulgo sacerdotum & Leuitarum parum seruauerint instituta & leges patrias, & deductis alienigenis vxoribus ordinem sacerdotalem confuderint: rogatúsque ab eis vt ferret auxilium legibus, ne Deus propter paucos iratus omnes denuò communi clade feriat, scidit vestem præ tristitia, vellens capillos & barbam, & humi se prosternens, eo quòd primores populi deprehensi essent in tali crimine: & cogitans non esse audituros, si iuberet eos vxores cum liberis eiicere, nolebat se à terra attollere. Itaque concurrerunt ad eum quotquot erant bonæ mentis, & vnà flebant addentes se socios eius tristitiæ. Esdras autem sublatis ad cælum manibus: Me quidem, inquit, pudet ad cælum oculos attollere, dum cogito quòd populus ne maiorum quidem suorum cladibus admonitus à peccando abstinet: tu tamen clementissime Deus nostri misertus seminarium aliquod & reliquias superstites cõserua, quas Hierosolyma in auti quam patriam reducere dignatus es: & da veniam præsentis erroti, mortem quidem commeritis, verùm tamen in tua bonitate sperantibus. Dum ita pius sacerdos lacrymatur cum eo cœtu qui ad eum conuenerat mixtus ex viris & mulieribus atq; pueris, accessit eò quidam primarius Hierosolymita nomine Achonius, cõfitens illos peccasse qui alienigenas vxores duxerint: suasitque ei vt omnes adiuraret, vt vxores cum nota ex illis prole abiicerent: & si quis legi parere nollet, in eum animaduerteret. qui secutus viri cõsiliũ, exegit super hac re iusiurandũ à principibus Leuitarum & sacerdotum & ærarijs Israeliticarum. quo facto exiuit tem-

plũ & cõtulit se in domiciliũ Ioãnis & Eliasibi, A ibíque totã eã diẽ ieiunus præ mœrore exegit. Proposito deinde edicto vt omnes è captiuitate reuersi intra biduum aut triduum Hierosolyma conuenirẽt,& quisquis per cõtemptũ nõ adfuerit intra præscriptũ tẽpus,vt excommunicetur,bonáque eius sacro ærario addicãtur, intra triduum cõuenerũt vtriusq.tribus homines, vigesima die noni mensis, quem Hebræi Thebethum, Macedones Appellæũ nominant. cúmque consedissent in superiore parte tẽpli præsentibus etiam senioribus,& frigus propter anni temp° esset molestũ,surgẽs Esdras accusauit 1.*Esdr.* 10. eos qui cõtra leges duxissent vxores alienigenas.núc si velint rẽ Deo gratã & sibimetipsis vtilem facere,ablegãdas esse vxores eiusmodi.acclamatũ est facturos id oẽs æquo animo,sed esse earũ nõ paruũ numerũ,&,tẽpus esse hybernũ, nec posse rem eam intra vnã aut alterã diẽ perfici.itaque opus esse vt negociũ hoc differatur C aliquãtisper,& tũ demũ principes aliquot qui sint alieni ab hac culpa,cũ selectis vndecunque senioribus inquisitionẽ faciãt eorum, qui contra legis præscriptũ vxores duxerint.cõtenserũt oẽs in eã tẽtiã,&prima die mensis decimi cœpta inquisitione,quæ durauit vsque primã diem mensis sequẽtis,inuenerũt multos tã exlesu põtificis cognatione quã ex cæteris sacerdotibus ac Leuitis & aliis Israelitis,qui & vxores & natos ex eis liberos sine mora abiecerunt, pluris D faciẽtes legũ obseruantiã, quã naturales affect° quãtũuis violentos:móxque ad placãdũ Deũ arietes immolauerũt.quorũ nomina recẽsere nõ est necesse.atq.ita Esdras hoc erratũ circa connubia correxit, & malã in hoc consuetudinem emẽdauit,vt in posterũ hæc reformatio stabilis ac firma permaneat. Septimo autẽ mẽse dũ scenopegiæ festũ celebratur,& fermè totus popul° cõuenit, accedẽtes ad patentem templi partem E quæ Oriẽtalẽ portã spectat,rogauerunt Eldram vt eis legem Moysis legeret:quod & fecit,stans in medio multitudinis,à mane vsq.meridiẽ. ex qua lectione non solũ in præsens & futurũ discebant quid esset iustum,sed etiã præteritorum memoriam retractantes lacrymabantur sic cogitãtes,quòd nullas calamitates fuissent perpessi,si præscripta legis diligẽter obseruassent. Esdras autẽ vidẽs eos ad hũc modũ affectos,iussit vt domum abirent:esse.n.festum,nec licere ea die flere.quin potius hortabatur vt ad epulas F versi,ita vt festo die decet, hilariter agerent: & hac anteactorũ pœnitentia in futurum se munirent, ne in similes casus incurrerent. at illi sequẽtes eius monita cœperũt re vera festũ agere, quod cùm per octo dies fecissẽt,digressi sunt in proprias patrias,magnam gratiam Esdræ habẽtes ob reformatam rempublicam: quo factum est vt post cõparatam sibi apud populum e- G gregiam gloriam senex vita defunctus apud Hierosolyma sit magnificè sepultus.Quo tẽpore cùm etiam Ioacimus pontifex esset mortuus, filius eius Eliasimus in sacerdotium ei successit.

ὥρμησεν ὁ τῶ ἱερῶ εἰς τὸ παστοφόριον Ἰωαννε τ̃ Ἐλιασίβε, ἡ μηδενὸς ὅλως δῆλα τ̃ λύπλω γευσάμενος ἐκείνλω τ̃ ἡμέραν διήγαγλ αὐτόθι, ἡ μομλμένε ὑ κηρύγματος ὡς τ̃ πάντας τοὺς ἀπὸ τ̃ αἰχμαλωσίας συνελθεῖν εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς τ̃ λ̃ ἐν δυσὶν ἢ ξισὶν ἡμέραις ἐκ ἀπαντησάντων, ἀπαλλοξιωθησομένων τ̃ πλήθους, ἡ τ̃ οὐσίας αὐτ̃ λ̃ ἡ τ̃ τ̃ λ̃ πρεσβυτέρων κείσιν ἀφιερωθησομένης, συνῆλθον οἱ ἀπ̀ τ̃ ἰουδαϊκῆς ἡ βενιαμίτιδος ἐν τεισὶν ἡμέραις, εἰκάδι τῶ ἐννάτε μηνὸς, ὃς ἡ μ̃ ἐβδομίους τεβέθ, ἡ ὑ μακεδόνας ἀπελλαῖος καλεῖται. καθισάντων ὑ ἐν τ̃ ὑπαίθρω τῶ ἱερῶ, παρόντων ἅμα ἡ τ̃ λ̃ πρεσβυτέρων, ℭ ὑπὸ τῶ κείους ἀηδῶς διακειμένων, ἀναστὰς ἔσδρας, ἠπάτο σκείνες, λέγων ὡς ἀνομήσαι γήμαντας ἀπ̀ ἐξ ὁμοφύλων. νυῦ μὴ τοι γε ποιήσειν αὐτοὺς, τ̃ μ̃ θεῷ κεχαρισμένα, συμφέροντά ὑ αὐτοῖς, ἀποπεμψαμένους τὰς γυναῖκας. οἱ ὑ ποιήσειν μὴ τῶτο πάντες ἐξεβόησαν, τὸ ὑ πλῆθος ἐῖ πολύ, ℭ τ̀ ὥραν τ̃ ἔτους χειμερίον, ἡ τὸ ἔργον ἀ μιᾶς, ἀ ὑ δευτέρας ὑπάρχειν ἡμέρας. ἀλλ' οἵτε ἡγεμόνες τότοις, ἡ οἱ συνοικοῦντες τοῖς ἀλλοφύλοις, ὡς δῆλα ἐθαύμασαν, λαβόντες χρόνον, ἡ πρεσβυτέρους ἐξ ἑ αὐ θελήσωσι τόπου, τοὺς συνεπισκεψομένους τὸ τ̃ λ̃ γεγαμηκότων πλῆθος. καὶ τῶτο δόξαν αὐτοῖς, ἀρξάμενοι τῆ νεμηνίᾳ τῶ δεκάτου μηνὸς ἀναζητεῖν τοὺς συνοικοῦντας τ̃ ἀλλοεθνέσιν, ἕως τ̃ τῶ μηνὸς τῶ ἐχομένε νεμηνίας, ποιησάμενοι τ̃ ἐρώτναν, πολλοὺς ἐκ τε τ̃ λ̃ τῶ ἱησοῦ σκηνόνων τῶ ἀρχιερέως, ἡ τ̃ λ̃ ἱερέων ἡ λευιτ̃ λ̃ καὶ ἰσραηλιτ̃ λ̃, οἳ ἡ τὰς γυναῖκας ἡ τὰ ἐξ αὐτ̃ λ̃ γεγονημένα, τ̀ τ̃ λ̃ νόμων φυλακῆς ἢ τ̃ λ̃ πρὸς αὐτὰ φίλξεων ποιούμενοι πλείονα πόνον, λύθησ ἐξέβαλον. ℭ θυσίας ἐξομολογίζοντες τ̀ θεὸν ἐπωλύεγκαν, κεῖνς καθαθύσαντες αὐτῶ. τὰ ὑ ὀνόματα αὐτ̃ λ̃ λέγειν, ἐκ ἔδοξεν ἡμῖν ἀναγκαῖον ἐῖ. τὸ μ̀ οὖν ἁμάρτημα τὸ πρὸς τοὺς γάμους τ̃ προειρημένων, ὕστος ἐπανορθώσας, ἔσδρας, σκαθάιρσε τ̀ ταῦτα συνήθειαν, ὡς ταύτλω τῶ λοιπῶ μόνιμον ἐῖ. τῶ ὑ ἑβδόμω μηνὶ τ̀ σκηνοπηγίας ἑορτάζοντες, ἡ χαρὰν παντὸς τῶ λαῶ συνελήλυθότος ἐπ' αὐτλω, ἀπελθόντες εἰς τὸ ἀνάμπλον τῶ ναῶ πρὸς τ̀ πόλλω τ̀ ὅτι τὴν ἀνατολὴν ἀποβλέπουσαν, ἐδιδάχθησαν τῶ ἔσδρα τοὺς νόμους αὐτοῖς ἀναγνωσθῆναι τοὺς μωυσέως. ὁ ὑ μέσος τῶ πλήθως σταθεὶς ἀπέγνω, ἡ τῶτο ἐποίησεν ἀπ' ἀρχομένης ἡμέρας ἕως μεσημβρίας. οἱ ὑ ἀκούσαντες ἀναγνωσκομένων τ̃ νόμων, δίκαιοι μὴ πρὸς τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον ἐδιδάσκοντο ἐῖ, πρὶ ὑ τ̃ λ̃ παρωχημένων ἐδυσφόρεσεν, καὶ μέχρι τῶ δακρύειν προήχθησαν, ἐνθυμούμενοι πρὸς ἑαυτοὺς, ὅτι μηδὲν ἂ τ̃ λ̃ πεπειραμένων κακῶν ἔπαθον εἰ τὸν νόμον διεφύλαττον. ὁ ὑ ἔσδρας ὕτως ὁρῶν αὐτοὺς ἔχοντας, ἐπέλυσεν ἀπέναι πρὸς αὐτὰς καὶ μὴ δακρύειν. ἐῖ γὰ ἑορτλὼ καὶ μὴ δεῖν ἐν αὐτῆ κλαίειν, ἀ γὰ ἑξεῖναι. προετρέπετο ὑ μᾶλλον πρὸς εὐωχίαν ὁρμήσαντας, ποιεῖν τὰ πρόσφορα τῆ ἑορτῆ καὶ χαρισμένα, ἡ μετάνοιαν καὶ λύπλω τ̀ ὅτι τοῖς ἔμπροσθεν ἐξημάρτημένοις, ἀσφαλᾶή τε ἕξιν ἡ φυλαχλὼ τῶ μηδὲν ὅμοιον συμπεσεῖν. οἱ ὑ ταῦτα ἔσδρα παραγνοῶντος ἑορτάζειν ἤρξαντο. ℭ τῶτο ποιοῦντες ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ ἐν ταῖς σκηναῖς, ἀνεχώρησαν εἰς τὰ οἰκεῖα, μ̃ ὕμνων τῶ θεῶ, τῆς ἐπανορθώσεως τ̃ λ̃ περὶ τὸ πολίτλμα ὡς δεδογμένων ἔσδρα χάειν εἰδότες. ᾧ συνέβη μ̃ τλὼ ὡς ἐφ' τ̃ λαῶ δόξαν γηραιὸν τελευτῆσαι τὸν βίον, ἡ ταφλῶαι μ̃ πολλῆς φιλοτιμίας ἐν ἱεροσολύμοις. ὑπὸ ὑ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ℭ ἰωακεὶμ τῶ ἀρχιερέως τεθνηκότος, παῖς αὐτ̃ ἐλιάσιμος τλὼ ἀρχιερωσυνλω διεδέξατο.

τ̃ λ̃ ὑ

τῷ ὑ αἰχμαλωτισθέντων τὶς ἰουδαίων οἰνοχόος τῦ βα- A
σιλέως ἀρταξέρξου, νεεμίας ὄνομα, ἠρώτα αὐτὸν περὶ τῆς
μητροπόλεως περσῶν σώσων, ξένων τινῶν ἀπὸ μακρᾶς
ὁδοιπορίας εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντων ἐπακούσας ἑβραϊστὶ
πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, προσελθὼν αὐτοῖς, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἶεν ὡδαμῶς ὑποκειναμένων
δ' ἥκειν ἐκ τ ἰουδαίας, πῶς αὐτῷ ἔχει τὸ πλῆθος καὶ ἡ B
μητρόπολις ἱεροσόλυμα, πάλιν ἤρξατο πυνθάνεσθαι.
κακῶς δ' ἔχειν εἰπόντων, βεβλῆσθαι γὰρ αὐτῷ εἰς ἕδαφος
τὰ τείχη, καὶ τὰ πύλας ἔθνη πολλὰ ὑφαπθέναι κακὰ τοὺς
ἰουδαίους, ἡμέρας μὲ καταξηχόντων τ χώραν καὶ ἁρπα-
ζόντων, νυκτὸς κακῶς ἀπεργαζομένων, ὡς πολ-
λοὺς ἐκ τ χώρας καὶ ἐξ αὐτῷ ἱεροσολύμων αἰχμαλώ-
τους ἀπῆχθαι, καὶ τὰς ὁδοὺς πλήρεις δεισκεδῶς καθημέ-
ραν νεκρῶν, ἐδάκρυσεν ὁ νεεμίας, ἐλεήσας τ συμφορᾶς
τοὺς ὁμοφύλους. ἀναβλέψας εἰς τ οὐρανὸν, ἄχει τίνος C
εἶπεν ὦ δέσποτα ἰσχύσῃ ταῦτα πάσχον τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ὥστε ἀσπαγμα πάντων καὶ λάφυσιν γενόμενοι; δάκρυ-
βοντός δ' αὐτ πρὸς τὴν πύλην καὶ ταῦτ' ἀποδυσαμένου
προσελθὼν τὶς ἤγειλεν αὐτῷ μέλλειν ἤδη κατακλί-
νεσθαι τ βασιλέα. ὁ δ' ὀθεὶς ὡς εἶχε μὴ ἀπολουσάμενος,
δάκρυσι πόσων ἔπαυσε τῷ βασιλεῖ τ ὀπὶ τῦ πότε δά-
κρυσι. ὡς ὑ μὴ τὸ δεῖπνον ὁ βασιλεὺς διεχύθη, καὶ ἡ-
δέως αὐτ ὁρώμενος ἀπέβλεψεν εἰς τὸν νεεμίαν, κα- D
τεσκυθρωπακότα θεασάμενος, δι' ἃ τὶ κατηφὴς εἴη ἀνέ-
κραγεν. ὁ ὑ τῦ θεῦ δεηθεὶς χάριν τινὰ καὶ πειθὼ πα-
ρασχεῖν αὐτῷ λέγοντι, πῶς φησὶν ὦ βασιλεῦ δύναμαί σοι
μὴ βλέπειν τοιῦτος, μηδὲ τ ψυχὴν ἀλγεῖν, ὅπου τῆς
πατρίδος μου ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ τάφοι καὶ μνήματα
προγόνων τ ἐμῶν εἰσὶν, ἀκούω βεβλῆσθαι καὶ τ γῆς τὰ
τείχη, καὶ τὰς πύλας ἐμπεπρησμένας αὐτ; ἀλλὰ χα-
ρεισαί μοι πορευθέντι τὸ τεῖχος ἀναγεῖραι, καὶ τῦ ἱερῦ τὸ
λοιπὸν προσοικοδομῆσαι. ὁ ὑ βασιλεὺς, δίδωσι τὴν E
αὐτῷ τ δωρεὰν κατανεῦσε, καὶ πρὸς τοὺς σατράπας κο-
μίσαι γράμματα, ὅπως τιμῆς τε αὐτὸν ἀξιώσωσι, καὶ
πᾶσαν ὑποδέξωσι χορηγίαν, εἰς ἅπερ βούλεται. πέμψαντο
δέ φησι λυπούμενος, καὶ χάριν ἡμῖν τ λοιποῦ δράκοντ.
ὁ μὲ ὖν νεεμίας προσκυνήσας τῷ θεῷ, καὶ τῷ βασιλεῖ
τ ὑποχέσεως δυχαριστήσας, τὸ κατηφὲς τ προσώπου
καὶ συγκεχυμένον, ἀπεκάθηρε τῇ τῦ ἐπαγγελμένων
ἡδονῇ. καλέσας ὑ αὐτὸν τῇ ὑστεραίᾳ, δίδωσιν αὐτῷ πρὸς F
σαδαῖον ὑπερόλην κομίσαι τὸν τ συρίας καὶ φοινίκης καὶ
σαμαρείας ἔπαρχον, ἐν ᾗ πρὸς τε τ τιμῆς τὸ νεεμίου, καὶ
χορηγείας τ εἰς τὴν οἰκοδομίαν ἐπῆρε ἄλκει. ἡμέρους οὖν
ὄντος ἐν βαβυλῶνι, καὶ πολλοὺς τῦ ὁμοφύλων ἐθε-
λόντας ἀκολουθοῦντας αὐτῷ προσλαβὼν, ἦκεν εἰς
ἱεροσόλυμα, πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἤδη βασιλεύον-
τος ξέρξου. δείξας τῷ θεῷ τὰς ὑπερόλας ἀποδί-
δωσι τῷ σαδαίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπαρχοις, καὶ συγ-
καλέσας πάντα τὸν λαὸν εἰς ἱεροσόλυμα, στὰς ἐν μέσῳ G
τῷ ἱερῷ, τοιούτοις ἐπιήσατο πρὸς αὐτοὺς λόγοις. ἄν-
δρες ἰουδαῖοι, τὸν μὲ θεὸν ἴστε μιμούμενοι τῦ πατέρων
ἀβραάμου, καὶ ἰσαάκου, καὶ ἰακώβου, θαυμάζο-
μαι, καὶ διὰ τῆς ἐκείνων δικαιοσύνης, ἐκ ἐγκαταλεί-
ποντα τιμῶ ὑμῶν πρόνοιαν ἀμέλει, σωτήρησέ μοι
τὰ τ βασιλέως λαβεῖν ἐξουσίαν ὅπως ἡμῖν τὸ τεῖχος ἀνασήσω, καὶ τὸ λείψανον τ ἱερῦ τελέσω. βούλομαι
δ' ὑμᾶς τ τ γεγονότων ἡμῖν ἐν θεῶν δυσμένειαν σαφῶς εἰδότας, καὶ ὅπ πρὸς τ οἰκοδομίαν εἰ μάθοιεν
ἡμᾶς πρὸ ταύτῃ φιλοπονουμένους, ἐνεσόμενοι καὶ πολλὰ πρασματεύσονται πρὸς αὐτῶν ἡμῖν ἐμπόδιον,

Cæterùm quidam ex captiuis Iudæis, pincerna regis Xerxis, Neemias nomine, deambulans ante primariam Persarum vrbem Susa, cùm hospites quosdam post lõgum iter exactum in vrbem aduentantes Hebraicè inter se cõfabulari animaduertisset, accedens ad eos rogabat vndénam venirent. & audito quòd è Iudæa, rursum scitatus est, quomodo se haberet ille populus & caput eorum Hierosolyma. Quibus malè se habere dicentibus, quòd eius mœnia diruta essẽt, & circunuicinæ gentes multa mala Iudæis inferrent, die noctéque agros excursionib. ac rapinis populãtes, & multos ex ea regione atque adeò ex vrbe ipsa captiuos abducẽtes, ita vt passim per vias reperiantur cadauera: fleuit Neemias motus populariũ suorum miseriis: & sublatis oculis ad cœlum, Quousque, inquit, patieris Domine gentem nostram tãtis malis opprimi, vt simus præda omnium? cunctante verò ille apud portam & ob hæc lamentãte, & accedens quidam nũciauit ei, regem iam accubitũ ire. ille confestim ita vt erat non abluta facie ad ministerij sui functionem properat. Rex verò post cœnam iam hilarior videns Neemiam subtristem, rogabat quid esset in causa. tum ille Deum priùs precatus vt suadæ gratiã priùs verbis suis adderet: Qui possum, inquit, rex alium vultum sumere, aut mœrorem è corde ponere, quando audio patriæ meæ Hierosolymorũ, in qua extant sepulchra maiorum meorũ ac monumenta, & portas incẽsas esse & disiecta mœnia? Sed oro hanc vnam gratiam mihi cõcede, permitte mihi vt profectus illò muros eius extruam, & quod deest ad fabricam templi suppleam. At rex petitioni eius annuit, simúlq. literas ad satrapas commendatitias, vt & honorẽ ei haberent, & præberẽt quicquid cuperet, quare desine, inquit, tristari, & posthac libẽs nobis ministra. Ibi Neemias adorato Deo, actisq. regi pro tam ampla pollicitatione gratiis, abstersо à vultu omni mœrore, frontem exporrexit præ lætitia. Sequẽti verò die accitus, accepit literas regias, quas Sadæo Syrio, Phœnices, ac Samariæ præfecto redderet: in quibus mandabatur de honore Neemiæ habendo, & de præbendis ei quibus ad ædificandũ opus sit. cùm igitur Babylonẽ venisset, & multos à popularibus vltro se adiungentes comites assumpsisset, tãdem peruenit Hierosolyma, anno regni Xerxis vigesimoquinto: & ostendens priùs suis literas, Sadæc magistro equitũ collegisq. eius reddidit. cõuocato deinde Hierosolyma vniuersopopulo, stãs in medio tẽpli sic eos est allocutus: Viri Iudæi scitis quòd Deus optimus maximus memor maiorũ nostrorũ Abrahami, Isaaci & Iacobi, eorúmque pietatis, quaillos quõdã, eadem nos quoq. prouidentia dignatur: & ecce illius fauore nũc apud regẽ obtinui, vt mihi permitteret mœnia restituere, & quod supereст ad absoluẽdũ tẽplũ perficere. Quãobrẽ nũc ita faciẽdũ cẽseo, vt quoniã non ignoratis quá infensas habeamus gẽtes vicinas, & quòd cognita vestra in ædificando diligẽtia nihil nõ molirẽtur, quo vestros conatus quantum in se erit impediant,

2. Esd. 1.

2. Esd. 2.

primùm forti animo ſitis, & omnem fiduciam collocetis in Deo qui facilè reſiſtet illorum importunis inimicitiis: deinde nec die nec noctu operis ſtructuram intermittatis, ſed omni cura id opus continuetis, quandoquidem nunc maximè tempeſtiuum eſt hoc facere. Hæc locutus continuò iuſſit magiſtratus dimetiri mœnia, & operas partiri in populum, attributo certo modo in ſingulos vicos & oppida: pollicituſque ſe quoque cũ domeſticis velle adiutare impigrè, cõcione dimiſit. Iudæi verò eius autoritate permoti ad opus ſe expediebant: quæ appellatio tũ primùm illis & regioni eſt indita, quãdo à Babylonia ſunt reuerſi, quia Iudæ tribus iam olim
2. Eſdr. 4.6 ea loca occupauerat. Eius rei fama vbi ad Ammanitas & Moabitas Samaritaſque & Syriæ Cauæ incolas perlata eſt, iniquiſſimè tulerunt, nec vmquam ceſſauerunt inſidiari & conatus ipſorũ impedire: interceptiſque multis Iudæis, tentauerũt ipſum Neemiam per cõductitios ſicarios tollere. crebros etiam terrores eis incutiebant, rumores ſpargentes quaſi magni diuerſarum gentium exercitus eos eſſent inuaſuri, ita vt parum abfuerit quin hoc metu ab incepto opere deſiſterent: Neemiam verò nihil horum ab inſtituto deterrere potuit, ſed ſtipatus aliquot ſatellitibus intrepidè pergebat, præ nimio ſtudio nullum laborem ſentiens. eam autẽ ſalutis propriæ curam nõ ideo habuit, quòd mortẽ timeret, ſed quia certò ſciebat ſe extincto ciues ſuos non reparaturos mœnia. iuſſitque in poſterum ædificatores accinctos opus facere. & cæmẽtarius quidem non ſine gladio erat, ſimilitérque qui materiam ei ſuggerebat: ſcuta verò non longè inde in promptu eſſe voluit, & tubicines interuallo quingentorum paſſuum, vt ſicubi ſe hoſtes aperuiſſent, ſigna canerent, vt populus arreptis armis reſiſteret, néve inermis ab hoſte poſſet opprimi. ipſe verò noctu circũquaque vrbem obibat, nunquam defeſſus aut opere aut duritia victus & excubiis, nec cibo nec ſomno vtens niſi quantum poſtularet neceſſitas: atque ad hunc modũ perdurauit duobus annis & tribus menſibus. tãtũ enim tẽporis elapſũ eſt donec abſoluerẽtur mœnia, 28. regni Xerxis anno, menſe 9. Permunita deinde vrbe Neemias & populus Deo ſacrificauerunt, & 8. dies in epulis tranſegerunt. quæ res vbi Syriæ gentibus eſt audita, graues indignationes in eis commouit. Neemias autem videns nõ ſatis magnam in vrbe populi frequentiã, perſuaſit circunquaq. vicinis ſacerdotibus & Leuitis vt migrarent in vrbem inibi habitaturi, extructis eis de ſuo domiciliis: & agricolarum plebem decimas in vrbem cõferre iuſſit, vt eſſet vnde Sacerdotes ac Leuitæ viuerẽt, nec auocarentur à diuino cultu ac cæremoniis: quod quidem illi perlibẽter fecerunt: & hoc pacto factũ eſt vt vrbs magis frequentaretur in poſterum. Poſt hæc & alia multa honeſta & laude digna opera Neemias iam ſenex defunctus eſt, vir ad virtutem & iuſtitiã natus, & in populares ſuos beneficentiſſimus relicto ſẽpiterno ſui monumento in Hieroſ. mœnibus. atq. hæc ſunt quæ Xerxe regnãte geſta ſunt.

θαῤῥεῖν πρὸς τὸν θεὸν πρῶτον, ὡς μὴ πρὸς τῶν ἐκείνων ἀπεχθῶς ἔχοντα σπουδήν, μήτε δι' ἡμέρας μήτε νυκτὸς αὐτοῖς ἀνιέναι τὴν οἰκοδομίας, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ χρωμένους, συνέχειν τὸ ἔργον, ὡς γε καιρὸς ἐστὶ τοῦτο ἴδιος ὄντα. ταῦτα εἰπὼν, ἐκέλευσεν διθεῖς τοὺς ἀρχοντας μερῆσαι τὸ τεῖχος, μὴ ὀκνεῖσθαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, μὴ κόπου μὴ πόλεως, μὴ τὸ ἑκάστοις δυνατόν. ἐπεσχόμενος δὲ μὴ αὐτὸς μὴ τῶν οἰκετῶν συλλήψεως πρὸς τὴν οἰκοδομίαν, θέλουσι τὴν ἐκκλησίαν. μὴ ἰδιάζοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε ἡ χώρα τὴν προσηγορίας αὐτῆς μετέλαβον. ἀνύσαντες δὲ τὰ τῶν τειχῶν οἰκοδομιὼ ἀπολοιπόμενα ἀμαυῖται καὶ μωαβῖται καὶ σαμαρεῖται, καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ νεμόμενοι, χαλεπῶς ἔφερον, καὶ διετέλουν ἐπιβουλὰς αὐτοῖς συντιθέντες τὰ προαιρέσιν αὐτῶν ἐμποδίζοντες. πολλούς τε τῶν ἰουδαίων ἀπέκτειναν, καὶ αὐτὸν ἐζήτουν τὰ νεεμίαν ἀφανεῖραι μισθούμενοι τινας τῶν ἀλλοφύλων, ἵνα αὐτὸν ἀπέλωσιν. εἰς φόβον δὲ καὶ ταραχὴν αὐτοῖς ἐνέβαλον, καὶ φήμας αὐτοῖς διέφερον, ὡς πολλῶν ἐπιστρατεύσει αὐτοῖς μελλόντων ἐθνῶν. ὑφ' ὧν ἐκταρασσόμενοι, μικρὰ τὰ οἰκοδομίας ἀπέτρεπον. τὸ δὲ νεεμίαν, ἐδὲν τούτων ἐξέπεσε τὰ σπουδῆς τὰ περὶ τὸ ἔργον, ἀλλὰ σῖτος τὴ φυλακῆς ἕνεκα τῶν σώματος περιβαλλόμενος, ἀξίνας ὑπέμενεν, ὡσὰ δὲ εἰς τὸ ἔργον ὅπλα θυμίας ἀναλωθησόμενα καὶ τὰ ταλαιπωρείας. ὕπνος τε συνέβαινεν ὑπὸ καιρὸν καὶ περιττῶς τὰ σωτηρείας εἶχεν, ἐχλοφοβούμενος τὸ θεάτον, ἀλλὰ περιῆν ὅπ μὴ τὸ αὐτὸ γελοῖον, ἐκ ἔτ' αὐτὸ τοῖς πολίταις ἀναγκαῖον ἦ τὰ τεῖχη. ἐκέλευσε ἦ ἐξῆς τοὺς οἰκοδομοῦντας ὅπλα περιζωννυμένους ἐργάζεσθαι. καὶ ὁ μὲ οἰκοδόμος μάχαιραν εἶχε, καὶ ὁ τὴν ὕλην ἀναλαμβάνων. θυρεὸς δ' ἦγετο αὐτῷ ἐκέλευσε κεῖσθαι, καὶ σαλπιγκτὰς ἀπὸ πενταχοσίων ἔστησε ποδῶν, παρεγγύας αὐτοῖς ὅπ φαίνοιν οἱ πολέμιοι, τοῦτο σημαίνειν τοῦ λαοῦ, ἵνα ἁπλισμένοι μάχωνται, καὶ μὴ γυμνοῖς αὐτοῖς ἐπιπέσωσιν. αὐτὸς ἦ νύκτωρ περιήρχετο τὰ πόλεως τὸ κύκλον, ἐδένα κάμνοντα ἐν τοῖς ἔργοις, ἐδὲ τῇ διαίτῃ καὶ τοῖς ὕπνοις, ἐδένα τούτων πρὸς ἡδονὴν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάγκην ἐχρῆτο. καὶ τούτην ὑπέμενε τὰ ταλαιπωρείαν, ἐπ' ἔτη β καὶ μῆνας δ'. ἐν τούτῳ γὰρ τοῦ χρόνῳ τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνῳκοδομήθη τὸ τεῖχος, ἐδόθῃ καὶ εἴκοσι τῷ ξέρξῃ βασιλείας ἔτει, μηνὶ θ'. τέλος ἦ τῶν τειχῶν λαβόντων, νεεμίας καὶ τὸ πλῆθος ἔθυσαν τοῦ θεοῦ χάριν τὰ τούτων οἰκοδομίας. ἦν δὲ πολὺ ἐφ' ἡμέρας ἡ διωχύμενοι. τὰ μὲ ἔνθεν τὰ ἐν τῇ συρίᾳ κατοικεῖται, τὰ τῶν τειχῶν οἰκοδομίας πέρας ἔχειν ἀκυθείσης, ἐδυσφόρει. νεεμίας ἦ τὸν πόλιν ὁρῶν ὀλιγανθρωπευμένην, τοὺς ἱερεῖς καὶ λευίτας παρεκάλεσε, τὰ πείσῃ πόλιν ἐκλιπόντας, μετελθεῖν εἰς τὸν πόλιν καὶ μένειν ἐν αὐτῇ, κατασκευάσας τὰς οἰκίας αὐτοῖς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων. τὸν τε γεωργοῦντα λαὸν τὰς δεκάτας τῶν καρπῶν ἐκέλευσε φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἵνα ῥᾳθύμως διὰ παντὸς ἔχοντες οἱ ἱερεῖς καὶ λεῖται, μὴ καταλείπωσι τὴν θρησκείαν. καὶ οἱ μὲν, ἡδέως ὑπήκουσαν οἷς ὁ νεεμίας διετάξατο, πολυανθρωπτέραν ἦ τὴν πρὸ ἱεροσολύμων πόλιν ἔτους σωθέντ γενέσθαι. πολλὰ ἦ καὶ ἄλλα καλὰ, καὶ ἐπαίνων ἄξια φιλοτιμησάμενος ὁ νεεμίας, ἐτελεύτησεν εἰς γῆρας ἀφικόμενος. ἀνὴρ ἦ ἐγένετο χρηστὸς τὰ φύσιν καὶ δίκαιος, καὶ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς φιλοτιμότατος, μνημεῖον αἰώνιον αὑτοῦ καταλιπὼν τὰ τοῦ ἱεροσολύμων τεῖχη. ταῦτα μὲν οὖν ὅπ ξέρξῃ βασιλέως ἐγένετο.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον ς'.

Ὅτι Ξαμβύσσης ἀρταξέρξου, μικρὰ τὸ ἰουδαίων πᾶν γένος ἐξανδραποδίσατο διὰ Ἁμάνου δόλου.

Cap. VI.

Quemodo Artaxerxe regnante parum abfuit quin tota Iudæorum gens Amani dolo extingueretur.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ ὁ τούτου, ἡ βασιλεία εἰς τὸν υἱὸν Κῦρον ἣν ἀρταξέρξεω ἕλληνες καλοῦσι, συνέβη μεταβολὴν. τούτου τοῦ περσῶν ἔχοντος ἡγεμονίαν, ἐνέδησε τὸ τῶν ἰουδαίων γένος ἅπαν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπολέσθαι. τοῦ δ' αἰτίαν μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ἐπείγει γὰρ τὰ τοῦ βασιλέως διηγήσασθαι πρῶτον, ὡς ἔγημε ἰουδαίαν γυναῖκα, τῶν γένους ὄντων τοῦ βασιλικοῦ, ἣν καὶ σῶσαι τὸ ἔθνος ἡμῶν λέγουσι. παρελάβετο γὰρ τὴν βασιλείαν ὁ ἀρταξέρξης, καὶ κατασήσας ἀπὸ ἰνδίας ἄχρις αἰθιοπίας τοὺς σατράπας, ἑκατὸν εἰκοσιπέντε ὄντων ἀρχόντων, τῷ τρίτῳ τῆς βασιλείας ἔτει, τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς τῶν περσῶν ἔθνη καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ ἐπιδεξάμενος εἰσία πολυτελῶς, οἷον εἰκὸς ἦν βασιλεῖ τοῦ πλούτου ἐπιδεικνυομένῳ τὴν ὑπερβολὴν ποιήσασθαι ὅτι ἡμέρας ρπ'. ἔπειτα τὰ ἔθνη καὶ τοῖς ὑπηκόοις αὐτοῦ ἐν σούσοις ὅτι ἡμέρας κατευώχησεν ἑπτά. τὸ δὲ συμπόσιον ἦν αὐτοῖς τὸν τρόπον τοῦτον γενόμενον. σκηνώματα πήξαμενος ἐν χρυσέοις καὶ ἀργυρέοις κίοσιν, ὑφῆνα λίνεα καὶ πορφύρεα κατ' αὐτοῦ διεπέτασεν, ὡς τε πολλαὶ μυριάδας καταπλήσθαι. διηκονοῦντο δὲ ἐκπώμασι χρυσέοις καὶ τοῖς ἐκ λίθου πολυτελοῖς εἰς τέρψιν ἅμα καὶ θέαν πεποιημένοις. ὑπεστάθη δὲ καὶ τοῖς ἐγχωρίοις μὴ διάζεσθαι πίνειν τὸ ποτὸν αὐτοῖς συνεχῶς ὑποφέροντας, ὡς καὶ ἐκ πέρσας γίνεται, ἀλλ' ἐπιτρέπειν αὐτοῖς, καθ' ὃ βούλεται τοῦ καταχειμένου ἕκαστος φιλοφρονεῖσθαι. ἐξαπέμψας δὲ καὶ κατὰ τὴν χώραν παρήγγειλεν ἀνεῖσθαι τοῦ ἔργου ἀφεμένους, καὶ ἑορτάζειν ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πολλῆς ἡμέρας. ὁμοίως τε τὴν γυναικῶν ἡ βασίλισσα ἄσκησε συνῆγε συμπόσιον ἐν τοῖς βασιλείοις. ἐπιδεῖξαι βουλόμενος ἐσιωμένοις ὁ βασιλεὺς, πέμψας ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ συμπόσιον ἥκειν κάλλει τὰς γυναῖκας ἁπάσας ὑπερβάλλουσαν. ἡ δὲ φυλακὴ τοῦ παρὰ πέρσαις νόμων, οἳ τοῖς ἀλλοτρίοις βλέπεσθαι τὰς γυναῖκας ἀπηγόρευκασιν, οὐκ ἐπορεύετο πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πολλάκις τοὺς διὰ χρόνου ἀποστέλλοντος πρὸς αὐτὴν, οὐδὲν ἧττον αὐτὴ μένειν παρητουμένη τοῦ ἄφιξιν. ὡς εἰς ὀργὴν παροξυνθέντα τὸν βασιλέα, λῦσαι μὲν τὸ συμπόσιον. κελεύσαντα δὲ καὶ τοὺς ἑπτὰ τοῦ περσῶν, οἳ τὸν τοῦ νόμων ἐξήγησιν ἔχουσι παρ' αὐτοῖς, καλέσαντα κατηγορεῖν τῆς γυναικὸς καὶ λέγειν, ὡς ὑβρισθείη παρ' αὐτῆς. πληθέντα δὲ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ συμπόσιον, ὑπήκουσεν οὐδ' ἅπαξ. προστάττει δ' οὖν δηλοῦν τίνα κατ' αὐτῆς νόμον ὀφείλουσιν. ἑνὸς δὲ ἐξ αὐτοῦ μουχαίου ὄνομα εἰπόντος, ἐκ αὐτοῦ μόνῳ γεγονέναι τοῦ ὕβρεν, ἀλλὰ πᾶσι πέρσαις, οἷς κινδυνεύεται καταφρονηθεῖσι ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἄρχεσθαι τὸν βίον. ἐδήμοσιε γὰρ τοῖς συνοικοῦσιν αἰδοῦς αἰδῶ ποιοῦσαν, ὑπόδειγμα τοῦ τὴν βασιλίσσης ἀφροσύνην πρὸς σὲ τὸν κρατοῦντα ἁπάντων, ἔχουσα. ὑπαχθεὶς δὲ τοῦ οὕτως ἐκβεβιάζουσαν αὐτὸν ζημιῶσαι μεγάλῃ ζημίᾳ, καὶ τοῦτο ποιήσαντα, διέγνω τοῖς ἔθνεσι τὰ πρὸς τῆς βασιλίσσης κεκυρωμένα, ἔδοξε τοῦ ἀνάστου ἐκβαλεῖν, καὶ δοῦναι τοῦ ἐκείνης τιμοῦ ἑτέρᾳ γυναικί.

EO mortuo regnum ad filium eius Cyrum, quem Græci Artaxerxen nominant, peruenit, quo apud Persas regnante in maximum periculum genus Iudæorum adductum est, ne cum vxoribus ac liberis deleretur, ob causam quam paulo pòst referemus. prius enim quædam de ipso rege dicenda sunt, quî factum sit vt vxorem duceret Iudæam fœminam ex regio genere natam, quam etiam nostræ gentis seruatricem fuisse ferunt. Artaxerxes enim post susceptum imperium, & constitutos ab India vsque Æthiopam CXXVII. satrapas, anno regni tertio amicos & duces gentium Susis accepit epulo sumptuosissimo, vt decebat regem opulentum magnificos centum octoginta dierum apparatus ostentantem: cui plurimæ gentes, & earum legati, per continuos septem dies interfuerunt. id erat instructum in hunc modum. Tabernaculum fixit suffultum aureis & argenteis columellis, prætextum telis linteis & purpureis, multorum millium capax. in eo ministrabatur aureis & gemmeis poculis, ad delectationem simul & miraculum factis. Mandauit etiam ministris, ne quem more Persarum ad bibendum cogerent, sed arbitratu suo quenque appositis frui sinerent. dimissis etiam per totam ditionem nunciis edixit vt feriati ab operibus festum pro incolumitate regni diebus aliquot agerent. Regina quoque Vaste pari modo mulierum in regia celebrauit conuiuium: quam rex ostendere conuiuis cupiens ad se accersiuit, pulchritudine omnes mulieres superantem. illa verò volens Persarum leges seruare, quæ vxores vetant ab aliis præter domesticos conspici, non iuit ad regem: & cum non semel ad eam eunuchos ea de causa misisset, nihilominus in negando fuit peruicax. qua obstinatione mulieris offensus rex, dimisso conuiuio septemuiros illos, penes quos apud Persas legum est interpretatio, conuocat: & apud eos vxorem contumaciæ ream peragit, quòd toties vocata ab ipso in conuiuium, ne semel quidem paruisset: iubétque, quid sit iuris, proferre sententiam. Quorum vnus Muchæus cum pro sententia diceret, non ipsi soli factam iniuriam, verumetiam Persis omnibus, quibus periculum instet ne despecti ab vxoribus inhonestam vitam degant in posterum: quando nulla posthac maritorum futura sit reuerentia, dum cæteræ exemplum à reginæ superbia sumunt, nihil veritæ contra omnipotentem regem contumaciter agere: suaderétque tam contumacem erga ipsum multari grauissimè, idque decretum per omnes gentes promulgari: visum est repudiari Vasten & honorem transferri in aliam mulierem.

Rex verò qui vehementer eam amabat, nec dis A
iungi ab ea ferebat, nec tamen retinere propter
legem poterat, mœrens quòd volũtati suæ non
Esth. 2. liceret satisfacere. Quã in anxietate videntes
eum amici, consulunt vt inutilem mulieris a-
morem ex animo eiiciat, & facta per totum
orbem formosarum virginum perquisitione,
quam aliis prætulerit optet sibi coniugem. no-
ua enim inducta prioris aboleri posse desi-
derium, & eius recenti consuetudine amorem
paulatim distractum in totum posse euanesce- B
re. Probauit rex consilium, móxque mandauit
certis hominibus vt forma celebres virgines
ex toto regno selectas ad eum adducerent. id
mandatum illis diligenter exequentibus in-
uenta est Babylone Esther puella vtroque pa-
rente orbata, quæ apud patruum Mardochæum
educabatur. is erat tribus Beniamiticæ, vnus ex
Iudæorum primatibus. hæc puella præ cæteris
omnibus excellebat pulchritudine, & gratiis
vultus in se oculos conuertebat. itaque vni C
eunuchorum commendata, tractata est apud
eum delicatissimè, odoramentis atque vn-
guentis preciosissimis quibus principes fœ-
minæ corpus curare solent, quotidie delibu-
ta. atque hac tractatione per sex menses vsæ
sunt quadringintæ numero virgines. quando
verò satis iam curatas existimabat, & regis lec-
to tempestiuas, vnam singulis diebus mitte-
bat ad eum, qui pòst complexus eam ad eun-
dem eunuchum remittebat. Perducta verò E- D
sthere delectatus eius consuetudine, & amore
correptus, legitimam coniugem eam sibi ad-
iunxit, nuptiásque celebrauit anno regni sui
septimo, mense XII. qui Ader dicitur: dimi-
sitque quos Agaros vocant, per omnes gen-
tes nuptiale festum eis indicens. Ipse verò Per-
sas & Medos, & primates aliarum gentium ac-
cepit conuiuio nuptiali per mensem integrum:
& ingressæ regiam vxori diadema imposuit:
atque ita cum ea conuixit, nunquam interro- E
gata quónam esset nata genere. patruus verò
eius & ipse Babylone Susa migrauit, ibique
degens obuersabatur quotidie circa regiam,
scisciians, de puella quomodo se haberet. di-
ligebat enim eam haud secus quàm propriam
filiam. Rex autem legem tulit, vt nemo è do-
mesticis, inuocatus eum accederet, tantis-
per dum sederet in regio solio: adhibitis in
hoc etiam lictoribus cum securibus, vt si quis
contrà faceret, plecteretur capite. rex inte- F
rim virgam tenebat auream, quam quoties a-
liquem ex inuocatis venientibus seruare vel-
let, porrigebat ad eum: itáque virgæ contac-
tu eximebatur periculo. Et de his quidem
hactenus dixisse sufficit. Aliquanto deinde
post cùm Bagathous & Theodestes eunuchi
conspirassent contra regem, Barnabazus al-
terius seruus genere Iudæus, deprehensas insi-
dias patruo reginæ indicat. at Mardochæus
per ipsam regi insidiatores prodidit. rex verò
territus, veritatem per quæstiones inuenit:

ἀχθεί μενος δὲ ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτὴν ἐρωτικῶς καὶ
μὴ φέρων τὴν ἀχάριστιν, καταλλαγῆναι πρὸς αὐτὴν ἀχ
τὸν νόμον οὐκ ἐδύνατο. λυπούμενος δ' ὡς ἐπ' ἀδυ-
νάτοις οἷς ἤθελε διετέλει. βλέποντες δ' αὐτὸν οὕ-
τως ἔχοντα καλεπῶς οἱ φίλοι συνεβούλευον, τὴν μὲν
τῆς γυναικὸς μνήμην καὶ τὸν ἔρωτα μηδὲν ὀφελού-
μενον ἐκβαλεῖν. ζητῆσαι δ' ἑτέραν καθ' ὁ-
λην τὴν οἰκουμένην, παρθένους ἁρπακτὰς, ὧν τὰς
προσηκούσας ἔχειν εἰς γυναῖκα. σβέννυσθαι γὰρ τὸ
πρὸς τὴν ἑτέραν φιλόστοργον ἑτέρας ἐπεισαγωγὴν, καὶ
τὸ πρὸς ἐκείνην ἄγνοιαν ἀποστῶμεν καὶ μικρὸν γε-
νέσθαι τῆς συνουσίας. πεισθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ ταύ-
τῃ, προσέταξε πᾶσιν ὁπλιξαμένοις τοὺς ἐνδοξοτάτους
ἐπ' ἀμορφίᾳ τῆς εἰς τὴν βασιλείαν παρθένους ἀγαγεῖν
πρὸς αὐτόν. συναχθεισῶν δὲ πολλῶν, εὑρέθη τις ἐν
βαβυλῶνι κόρη, τῷ γονέων ἀμφοτέρων ὀρφανὴ τὸν
θεῖον μαρδοχαῖον, τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὄνομα αὐτῇ, τροφο-
μένη. ἦν δ' αὐτῷ ἐκ τῆς βενιαμίτιδος φυλῆς, τῶν
δὲ ἀρχόντων ἐν τοῖς ἰουδαίοις. παισὶν δὲ τὸν ἐκεῖ-
θεν συνέβαινε, τοῦτο γὰρ αὐτῷ ὄνομα αὐτῇ, τὴν κάλλει διε-
φέρειν, καὶ τῷ χάριν τῷ προσώπου τὰς ὄψεις τῶν θεω-
μένων μᾶλλον ἐπείγεσθαι. ἐκδεδοθεῖσα δὲ αὕτη τῷ
τῶν εὐνούχων εἰς ἐπιμέλειαν, πάσης ἐτύγχανε προ-
νοίας, ἀρωμάτων ἀφθονίᾳ καὶ πολυτελείᾳ τῶν ἀλειμ-
μάτων, ὧν χρήζει τὰ σώματα, καθαρθομένη. καὶ τού-
των ἀπέλαβον ἐπὶ μῆνας ς'. τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν
ὄσαι. ὅτε δὲ ἐνόμιζεν ἀποχρῶντας τῷ προειρημένῳ
τῷ ἐπιμέλειαν ἔχειν τὰς παρθένους, καὶ τὸ βαδίζειν
αὐτὰς ἐπὶ κοίτην βασιλέως ἀξίας ἤδη γίνεσθαι, καθ'
ἑκάστην ἡμέραν ἔστεμπε τῷ βασιλεῖ συνεσομένην. ὁ
δὲ πλησιάζων δίδυς ἀπέπεμπε πρὸς τὸν εὐνοῦχον.
ἀφικομένης δὲ τῆς ἐσθήτος πρὸς αὐτὸν ἠδεῖς αὐτῇ καὶ
πεσὼν τῆς κόρης εἰς ἔρωτα, νομίμως αὐτὸν ἄγεται
γυναῖκα. καὶ γάμον αὐτῆς ποιεῖ τῷ δωδεκάτῳ μὲν
ἐβδόμου ἔτους τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀδίρῳ καλουμένῳ.
διέπεμψε δὲ τοῖς ἀγχίσεις λεγομένοις εἰς πᾶν ἔθνος,
ἑορτάζειν αὐτοῖς τοὺς γάμους σὺν γέλωτι. αὐτὸς δὲ
πέρσας καὶ τοὺς μήδους καὶ τοὺς ἀρίστους τῶν ἐθνῶν εἰ-
σίᾳ ὅτι μῆνα ὅλον ἐπὶ τοὺς γάμους αὐτοῦ. εἰσελθόντος
δὲ εἰς τὸ βασίλειον, διετίθησιν αὐτῇ τὸ διάδημα. καὶ
συνῴκησεν ὅπως ἐθέσει, μὴ ποιησάσης φανερὸν αὐτῷ
τὸ ἔθνος ἐξ ὅπερ εἴη τυγχάνουσα. μεταβὰς δὲ καὶ
ὁ θεῖος αὐτῆς ἐπὶ τὰ βαβυλῶνος εἰς συῦσαν τὴν περσί-
δος, αὐτόθι διῆγεν ἑκάστης ἡμέρας, πρὸς τοῖς βασι-
λείοις διατείβων, καὶ πυνθανόμενος περὶ τῆς κόρης
πῶς διάγει τὸν τρόπον. ἐτέρπετο δὲ αὐτῷ, ὡς αὐτῆ θυγα-
τέρα. ἐθήκατο δὲ καὶ νόμον ὁ βασιλεὺς ὥστε μηδένα τῶν
ἰδίων αὐτῷ προσιέναι μὴ κληθέντα, ὁπλίταις ὅπῃ τῷ
θρόνου καθέζοιτο. προεστήκεσαν δὲ τὸν θρόνον αὐτῷ
πελέκεις ἔχοντες ἄνθρωποι, πρὸς τὸ κολάζειν τοὺς
προσιόντας ἀκλήτους τῷ θρόνῳ. καθῆτο μὲν τοι λί-
θον χρυσέαν ἔχων αὐτὸς ὁ βασιλεύς. ἵν' ὅταν τινὰ
σώζειν ἤθελε τῶν ἀκλήτως προσιόντων, ἐκτείνας
πρὸς αὐτὸν ὁ δὲ, ἀπτόμενος αὐτῆς, ἀκίνδυνος ἦν.
καὶ πρὸ μὲν τούτων, ἀκηκοώτως ἡμῖν διήλλακται. χρόνῳ δ' ὕστερον ὑπερβαλόντων τῷ βασιλεῖ βαγα-
θὼ καὶ θεοδέσου, βαρνάβαζος τῶν εὐνούχων οἰκέτης τοῦ ἑτέρου, τὸ γένος ὢν ἰουδαῖος, συνεὶς τὴν
ὑπουλίαν, τῷ θείῳ κατεμήνυσε τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. μαρδοχαῖος δὲ ἀχ τῆς ἐσθήτος, φα-
νερὸς ἐποίησε τῷ βασιλεῖ τοὺς ὑπουλεύοντας. ταραχθεὶς δὲ ὁ βασιλεὺς, τάληθὲς ἐξεύρε-
καὶ τοὺς

καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀπέσωσε, τῷ δὲ Μαρδοχαίῳ A
τότε μὲν οὐδὲν παρέσχεν ὡς ἀντίῤ τῆς σωτηρίας χάριτος,
μόνον δὲ αὐτοῦ τὸ ὄνομα τοῖς τὰ ὑπομνήματα
συγγραφομένοις ἐκέλευσε σημειώσασθαι, καὶ παρα-
μένειν αὐτὸν τοῖς βασιλείοις, ὄντα φίλον ἀναγκαῖ-
ον τῷ βασιλεῖ. ἀμὰν δὲ Ἀμαδάθου μὲν ἦν γένος, τὸ
δὲ ἔθνος Ἀμαληκίτης, εἰσιόντα πρὸς τὸν βασιλέα,
προσκυνοῦσιν οἵ τε ξένοι καὶ πέρσαι. ταύτην αὐτῷ
τὴν τιμὴν ἀπαξέρξης κελεύοντος ἠνέγκατο. Μαρδο- B
χαῖος δὲ ἀπὸ σοφίας καὶ τῶν οἰκοθεν αὐτῷ νόμων οὐ προσ-
κυνοῦντος ἄνθρωπον, ὡς φυλάξας ὁ Ἀμάνης, ἐ-
πυνθάνετο πόθεν εἴη. μαθὼν δὲ αὐτὸν ὄντα Ἰουδαῖον,
ἠγανάκτησε, καὶ πρὸς αὐτὸν εἶπεν. ὡς οἱ μὲν Ἕλλη-
νες πέρσαι, προσκυνοῦσιν αὐτόν, οὗτος δὲ δοῦλος ὤν,
οὐκ ἀξιοῖ τοῦτο ποιεῖν. καὶ τιμωρῆσαι θελήσας τὸν Μαρ-
δοχαῖον, αὐτὸν μὲν ἀτιμάσασθαι πρὸς κόλασιν ὠδοῦ δὲ
βασιλέως μικρὸν ἡγήσατο, τὸ δὲ ἔθνος αὐτοῦ διέγνω C
πᾶν ἀφανίσαι, καὶ γὰρ φύσει τοῖς Ἰουδαίοις ἀπηχθάνετο, ὅτι
καὶ τὸ γένος τῆς Ἀμαληκιτῶν ἐξ ὧν ἦν αὐτὸς, ὑπ' αὐτῶν
διέφθαρτο. προσελθὼν οὖν τῷ βασιλεῖ κατηγορῶν λέ-
γων, ἔθνος εἶναί τι πονηρὸν, διεσπαρθαι δὲ τοῦτο καὶ ὑπ'
αὐτοῦ βασιλευομένης οἰκουμένης, ἄμικτον, ἀσύμφυ-
λον, ἔτι θρησκείαν τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ἔχον, ἔτι
νόμοις χρώμενον ὁμοίοις, ἐχθρὸν δὲ καὶ τοῖς ἔθεσι, καὶ
τοῖς ὅλοις δεύμασι τῆς σῆς λαοῦ καὶ ἅπασιν ἀνθρώποις. D
τοῦτο τὸ ἔθνος, εἰ ποτε θέλεις τοῖς ὑπηκόοις διεργεσίαν
καταθέσθαι, κελεύσεις ἀφόριζον ἀπολέσαι, μηδέ τι
αὐτοῦ λεῖψανον καλιπεῖν, μηδ' εἰς δουλείαν τινῶν φυ-
λαχθέντων, μή τε ἀρχμαλωσίαν, ἵνα μήποτε μὴ ζημιω-
θῇς τοῖς φόροις τοὺς παρ' αὐτῆς γινομένους, ἐκ τῆς ἰδίας
οὐσίας αὐτὸς ἐπηγγείλατο μυριάδας δώσειν ταλάν-
των ἀργυρίου δέκα. ὅπου καὶ κελεύσῃ. ταῦτα δὲ τὰ
χρήματα παρέχειν ἑτοίμως ἐλεγεν, ἵν' ἀπὸ τούτων εἰρη-
νεύσῃ τῆς κακῶν ἡ βασιλεία. Ταῦτα τοῦ Ἀμάνη ἀξιώ- E
σαντος, ὁ βασιλεὺς καὶ τὸ πρόσχημον αὐτοῦ χαρίζεται, καὶ
τοῖς ἀνθρώποις ὡς τε ποιεῖν αὐτοῖς ὅτι βούλεται. τυχὼν
δὲ ὧν ἐπεθύμει Ἀμάνης, ὡδὲ χρῆμα πέμπει δόγματι-
κὸν ὡς τοῦ βασιλέως εἰς ἁπάσας τὰ ἔθνη ὡρισμένον τοῦτον
τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης τοῖς ἀπὸ ἰνδι-
κῆς ἕως τῆς αἰθιοπίας ἑκατὸν καὶ εἴκοσι σατραπῶν ἄρχουσι, τά-
δε γράφει. πολλῶν ἐθνῶν ἄρξας, καὶ πάσης τῆς οἰκου-
μένης κρατήσας οἰκημένης, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐξουσίας
ὑπερήφανον μηδὲ σκαιὸν εἰς τοὺς ἀρχομένους ἀναγκα- F
θεὶς ἁμαρτεῖν, ἀλλ' ἐπιεικῆ καὶ πρᾶον ἐμαυτὸν ὠδηγη-
κὼς καὶ πρεσπεπαίμενος εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς, ἐ-
ζήτουν πῶς εἰς ἅπαντα τοῦτον ἀπολαβεῖν αὐτοῖς γέ-
νοιτο. τῇ δὲ τῆς σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης παρ' ἐμοὶ
τῆς πρώτου μοίραν δόξης καὶ τιμῆς ἔχοντος, καὶ μετ' ἐμὲ
διὰ πίστιν καὶ βεβαίαν ὁμοιαν ἀμάνῃ, καὶ ἀμοι-
κῶς ὑπὸ δείξαντός μοι παντάπασιν ἀνθρώποις ἁπαν-
μίχθαι δυσμενὴς ἔθνος. καὶ τοῖς νόμοις ἀλλόκοτον. καὶ τοῖς G
βασιλεῦσιν ἀνυπόστακτον. καὶ παρηλλαγμένον καὶ τοῖς ἔθε
σι, καὶ μοναρχίαν μισοῦν, καὶ δύσνουν τοῖς ἡμετέροις
πράγμασι, κελεύω τοὺς δηλωμένους ὑπὸ τοῦ διατε-
θέντος μου πατρὸς ἀμάνου, πάντας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις
ἀπολέσαι, μηδεμίαν φειδῶ ποιησαμένους, μηδ' ἔλεος πλέον ἢ τοῖς ἐναντιωμένοις πειθέντας ὠδηκῦσαι τῇ
χαμματτῇ. καὶ τοῦτο γενέσθω βούλομαι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ δεκάτῃ τοῦ ἰβ μηνὸς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους. ὅπως οἱ πανδο-
χεύσαντες ἡμῖν πολέμιοι, μιᾷ ἡμέρᾳ διαφθαρέντες, τοῦ λοιποῦ μετ' εἰρήνης ἡμῖν τὸν βίον διάγειν παρέχωσι.

& illis in crucem suffixis, Mardochæo tunc quidem pro salute tua quam ei debebat præmij nihil persoluit, tantùm nomen eius in commentarios suos referri iussit & annotari, ipsum verò versari in regia, receptum inter amicos regis necessarios. In eam regiam quoties Aman filius Amadathis genere Amalecita ad regem veniebat, adorabant eum omnes tam Persæ quàm exteri, idque ipsius Artaxerxis iussu. Mardochæo verò propter patriam institutionem non adorante hominem, ille cùm hoc obseruasset, percontatus est cuias esset. & audito esse Iudæum, iratus exclamauit, rem indignam, cùm ingenui Persæ adorarent eum, seruum istum dedignari idem facere: volénsque pœnas de Mardochæo sumere, parum putauit ipsum ad supplicium deposcere, nisi gentem eius vniuersam perderet, quòd esset natura Iudæis infestus: quandoquidem Amalecitarum gens, ex qua ipse erat, à Iudæis victoribus extincta fuerat. Igitur adito rege orsus est accusationem, esse gentem quandam malam, sparsam per vniuersum ipsius regnum, insociabilem, abhorrentem à cæteris hominibus, diuersis ceremoniis & legibus vtentem, infensam & moribus & studiis reliquorum populorum, & totius mortalium generis. Hanc gentem, inquit, si vis subditis tuis gratum facere, extirpabis funditus, nemine vel captiuo vel seruo superstite relicto. & ne quid inde tuis tributis decedat, de meis bonis promitto tibi XX. talentorum argenti millia, libenter tanta pecunia cariturus, modò regnum tuum repurgetur ab ista hominum colluuie. Hæc Amane poscente, rex & argentum illud ei se remittere dixit, & homines eos concedere, vt de illis ipse arbitratu suo statueret. Aman autem voto potitus, confestim edictum nomine regis per omnes nationes euulgat in hanc sententiam: Rex magnus Artaxerxes CXXXII. satrapis qui Indiam inter & Æthiopiam prouinciis præsunt, hæc scribit. Consecutus imperium tot gentium, & orbis quàm latè volui dominio potitus, cùm nihil superbum aut sæuum in subditos admitterem, sed mansueto ac miti moderate eos regimine, & pacem in primis ac iuris tutelam procurarem, cogitaui quomodo hæc bona possent eis manere perpetua. Admonitus igitur ab amico propter prudentiam & iustitiam mihi semper præ cæteris honorato, & ob egregiam fidem secundum post me locum obtinente Amane, esse permixtam hominum generi gentem inimicam, & suis quibusdam legibus vtentem à cæteris diuersis, inobedientem regibus, & deprauatam moribus ac ritibus, nec monarchiam nec negocia nostra probantem, volo ac edico, vt hos ab Amane mihi parentis loco habito indicatos cum vxoribus & liberis perdatis, nemini eorum parcentes, neque miserationi plus quàm nostro edicto tribuentes: idque fieri iubeo decima tertia die duodecimi mensis præsentis anni: vt vna die deletis in totum nostris hostibus in posterũ pace ac securitate frui nobis liceat.

Esth. 3.

Hoc edicto oppidatim per totam regionem A sparso, omnes ad Iudæorum internecionem in diem præscriptum sese expediebant, idemque studium erat & Susis in vrbe regia. Rex interim & Aman conuiuiis vacabant & compotationibus, perturbata ciuitate & futuri expectatione suspensa. At Mardochæus re cognita, scissis vestibus, opertus sacco & sparsus cinere ferebatur per vrbem, iniquum facinus clamitans, maximam gentem internecioni esse addictam: & vociferando talia vsque regium palatium delatus, ibi demum constitit. B non enim fas erat illum tali habitu in regiam ingredi. nec alius erat Iudæorum habitus aut affectio in cæteris vrbibus quacunque regiæ literæ perlatæ fuerant, omnibus ob denuntiatam sibi cladem lugentibus & lamentantibus. Vt verò reginæ nunciatum est, Mardochæum in tam miserabili habitu stare pro foribus palatij, perturbata hoc rumore misit qui ei vestimenta mutarent. Qui cùm id recusaret facere, quòd nondum C cessasset causa propter quam eum habitum sumpserat, vocatum ad se eunuchum Achratheum, qui tum fortè aderat, misit ad eum, scitatum quid mali accidisset homini, vt talem cultum sumeret, ac ne ipsa quidem rogante vellet deponere. ibi Mardochæus omnem causam eunucho exponit ordine, & quòd edictum regium per vniuersam ditionem esset diuulgatum, & quantam vim pecuniæ pollicitus sit A- D man, vt internecionem eius gentis à rege redimeret. ad hæc exemplar edicti Susis propositi ad reginam perferendum ei tradidit, adiectis mandatis, vt supplex regem aditet super hoc negocio, nec grauaretur pro ihcolumitate tuæ gentis ad tempus infra dignitatem sese demittere, & deprecari eius periculum. Amanem enim, cuius secunda sit post regem dignitas, incitare eum crebris contra Iudæos accusationibus. Hoc cognito regina rursum Mardochæo E nunciat, nec vocatam se à rege, & capitale esse inuocatum ad eum irrumpere, nisi ipse incolumitatem donare volens, virgam auream protenderet. his enim solis impune esse, quibus hoc fortè contingeret. Quibus ille auditis rursum per eundem eunuchum orat eadem, dicens non oportere eam respectum habere salutis propriæ, sed potius vniuersi generis. si enim hoc nunc facere negligat, Deum quidem omnino laturum suis auxilium, ipsam verò cum sua fa- F milia daturam pœnas eis quos tunc contemneret. Tum Esther non mutato nuncio iubet patruum Susis concionem Iudæorum aduocare, & pro reginæ salute triduanum ieiunium indicere: se quoque idem facturam pollicita cum ancillis domesticis, ac tum demum vel contra legem adituram regem, & mortem etiam libenter perlaturam si ita vsus veniat. Paruit ille reginæ & indicto suis publico ieiunio, G ipse quoque supplex Deum precatus est, ne populum suum deleri permitteret, sed quemadmodum antea sæpe saluti eorum prospexisset,

Esther. 4.

τούτου κομισθέντος τὸ πρόσταγμα εἰς τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν, ἕτοιμοι πάντες ὅλοι τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπώλειαν καὶ παντελῆ ἐξολέθρευσιν, εἰς τὴν προτεθειμένην ἡμέραν, ἐγίνοντο. ἐπαυδᾶτο δ' τοῦτο, καὶ ἐν τοῖς σούσοις. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς καὶ ὁ Ἀμάνης, πρὸς δ' ωχίας καὶ πότους ἦσαν, ἡ δὲ ταραχὴ δ' ἰὼν ἡ πόλις. ὁ δὲ Μαρδοχαῖος μαθὼν τὸ γινόμενον, περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ σάκκον ἐνδυσάμενος, καὶ καταχεάμενος σποδιᾶς, διὰ τῆς πόλεως ἐφέρετο, βοῶν ὅτι μηδὲν ἀδικήσαντα ἔθνος ἀναιρεῖται. καὶ τοῦτο λέγων ἕως τῶν βασιλείων ἦλθεν, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἔστη. οὐ γὰρ ἐξῆν εἰσελθεῖν αὐτῷ τοιοῦτον προκειμένῳ σχῆμα. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίησαν ἐν τοῖς πόλεσιν Ἰουδαῖοι, ἐν αἷς τὰ πρὸ τούτων προστέτακτο γράμματα, θρηνοῦντες καὶ τὰς καταγελωμένας αὐτοῖς συμφορὰς ὀδυρόμενοι, ὡς δ' ἀπήγγειλαν τινὲς τῇ βασιλίσσῃ τὸν Μαρδοχαῖον ἐν ἕτερον οἰκτρῷ σχήματι πρὸ τῆς αὐλῆς ἑστῶτα, ταραχθεῖσα πρὸς τὸν ἀκοὴν, ἐξέπεμψε τοὺς μεταμφιέσοντας αὐτόν. ὑ πειθέντος δ' ἀποδύσασθαι τὸν σάκκον, ὑ γὰρ ἐφ' ᾧ τοῦτον ἀναγκασθεὶς λαβεῖν δεινῶς πεπαῦσθαι τοῦτο, προσκαλεσαμένη τὸν εὐνοῦχον ἀχραθαῖον, καὶ γὰρ ἐτύγχανεν αὐτῇ παρὼν, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον γνωσόμενον τίνος συμβεβηκότος αὐτῷ σκυθρωποῦ πεισθεὶ, καὶ τὸ σχῆμα τοῦτο προκείμενος, ὑ δ' αὐτῆς ἀπαλλούσης, ἀπέθετο. ὁ μὲν Μαρδοχαῖος, ἐπιδείξας τῷ εὐνούχῳ τὴν αἰτίαν, πᾶν γράμμα τὸ κατὰ τῶν Ἰουδαίων εἰς ἅπασαν τὴν ὑπὸ τῷ βασιλεῖ χώραν διαπεμφθὲν, καὶ τὴν χρημάτων ὑπόσχεσιν, ἣ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἔθνους ὡμόσατο κατὰ τοῦ βασιλέως Ἀμάνης. δοὺς δ' αὐτῷ καὶ τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐν σούσοις προτεθέντων, κομίσαι τῇ ἑσθήρᾳ, καὶ περὶ τούτων διηγήσασθαι τῇ βασιλίσσῃ ἐντέλλεται, καὶ σωτηρίας ἕνεκεν τοῦ ἔθνους μὴ ἀδοξῆσαι λαβεῖν χῆμα ταπεινὸν, ᾧ παραστήσεται τοὺς Ἰουδαίους κινδυνεύοντας ἀπολέσθαι. τὸν δὲ τὴν δευτέραν ἔχοντα τῷ βασιλεῖ τιμὴν Ἀμάνην, κατηγορήσαντα τῶν Ἰουδαίων, παροξυνομένην κατ' αὐτῶν τὸν βασιλέα. Ταῦτα γνῶσα, πέμπει πάλιν πρὸς Μαρδοχαῖον ἀπαγγέλλουσα, ὅτι μήτε κληθεὶσα πρὸς τὸν βασιλέως, καὶ ὁ εἰσερχόμενος πρὸς αὐτὸν ἄκλητος, ἀποθνήσκει, πλὴν εἰ μή τινα σώζειν βουλόμενος προτείνειεν τὴν χρυσῆν ῥάβδον. ᾧ δὲ ἂν τοῦτο ποιήσειεν ὁ βασιλεὺς ἀκλήτῳ πρὸς αὐτὸν εἰσελθόντι, οὐκ ἀποθνήσκει μόνος, ἀλλὰ συγγνώμης τυχὼν σώζεται. Μαρδοχαῖος δ' τούτοις κομισάντος αὐτῷ τὰ δυνούχου πρὸς τῆς ἑσθήρας τοὺς λόγους, ἀπαγγέλλειν ἐκέλευσεν αὐτῇ, μὴ τὴν ἰδίαν ὅτι σκοπεῖν σωτηρίαν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους. εἰ γὰρ ἀμελήσειε τούτου νῦν, ἔσεσθαι μὲν αὐτῇ βοήθειαν πρὸς τοῦ θεοῦ πάντως, αὐτὴν δ' καὶ τὸν πατρῶον οἶκον αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὀλιγωρηθέντων διαφθαρήσεσθαι. ἡ δ' ἑσθήρ, ἀπέστειλε πρὸς Μαρδοχαῖον τὸν αὐτὸν πέμψασα διάκονον, εἰς σοῦσα πορευθέντα, τοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους εἰς ἐκκλησίαν συναγαγεῖν. καὶ νηστεῦσαι πάντων ὑποχομένους ὑπὲρ αὐτῆς ὅτι ἓξ ἡμέρας. τὸ δ' αὐτὸ ποιήσασαν μετὰ τῶν θεραπαινίδων, τό τε προσελθεῖν πρὸς βασιλέα παρὰ τὸν νόμον ὑπισχνεῖτο, κἂν ἀποθανεῖν δέῃ, τοῦτο ὑπομένειν. καὶ Μαρδοχαῖος μὲν καὶ τὰς τῆς ἑσθήρας ἐντολὰς, τόν τε λαὸν ἐπαινέσας νηστεύσαι, καὶ τὸν θεὸν σφῶν αὐτοῖς ἱκέτευσε, μηδὲ νῦν ὑπερίδειν αὐτοῦ τὸ ἔθνος ἀπολλύμενον, ἀλλ' ὡς καὶ πρότερον αὐτοῦ πολλάκις προνοήσας, καὶ ἀ-

καὶ ἁμάρτοιμι σωθήσομαι, & τοῦτο αὐτὸ ῥύσασθαί με τῆς κατηγορουμένης ἀπωλείας. εἰδὲ γὰρ ἁμαρτὼν τὸ κινδυνεύσει ἀκλεὴς ἀποθανεῖν, ἀλλ' αὐτὸν ἕνεκα τιμῆς τῆς ἁμάρτω ὀργῆς, ὅτι μὴ προσκυνήσας μόνῳ σοὶ δέοντα φησὶ τιμὴν παρεῖχον, ταύτην ἑαυτῷ προσχεῖν ὑπέμεινα, ὀργισθεὶς ταῦτα καὶ τὴν μὴ προσβαίνουσαν τοῖς σοῖς νόμοις ἐπιχαίνασαν. τὰς δὲ αὐτὰς ἠρᾶτο καὶ τὸ πλῆθος φωνὰς, προσκαλοῦμαι προσέχοντά τι καὶ θεὸν τῆς σωτηρίας αὐτῷ, καὶ τοῖς ἐν ἀπόνοιᾳ ἐλπίσι ἰσραηλίτας ἐξελέσθαι τῆς μελλούσης συμφορᾶς. καὶ γὰρ προοφθαλμοὺς αὐτὴν εἶχον, ἤδη καὶ προσεδόκων. καὶ λαβέσθαι ἱκέτευε τῶν θεοῦ τοῦ πατρίου νόμου, ῥίψασα κατὰ τῆς γῆς ἑαυτὴν, καὶ πυθομένη ἑσπέρα προῆλθεν, καὶ τροφῆς καὶ ποτοῦ καὶ τῶν ἡδέων ἀπολαύσασα, τρισὶν ἡμέραις ἥτει τὸν θεὸν ἐλεήμονα μόνῳ αὐτῷ, δεῖξαι δὲ ὀφθεῖσαν τοῦ βασιλέως, πρὸς μόνῳ τοῖς λόγοις προσκαλοῦσαι, τὸ τοῦ εἴδους ἀφανὲς πιστεύσειν τ' προσώπου ὄσαν, ἵνα ἀμφοτέροις καὶ πρὸς τὴν παράπτοιαν τ' ὀργῆς εἰπὼν παροξυνθεὶς πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς χρήσαιτο, καὶ πρὸς τὴν συμπροθυμίαν τῶν ὁμοεθνῶν, ἐν τοῖς ἐχάτοις σαλεύοντας ἤδη τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ ἰουδαίων, καὶ ἀπωλείαν αὐτοῖς τὴν μέλλουσαν, ἐπὶ ὀλιγωρηθῶσιν ὑπ' αὐτοῦ κατασκευάσαντας. ταῦτα ἱκετεύουσα τὸν θεὸν ὅπως ἓξ ἡμέρας, ἀποδύεται μὲν τὴν ἑαυτῆς ἐκείνην, καὶ τὸ χρῆμα μεταβάλλει, κοσμησαμένη δ' ὡς ἐχρῆν τὴν βασίλισσαν, σὺν δυσὶ θεραπαίναις, ὧν ἡ μὲν ὑπερεισομένη αὐτὴν κρύφως ἔφερεν, ἡ δ' ἑπομένη, τὸ βαθὺ τῆ ἐνδύματος & μέχρι τ' γῆς κεχυμένον ἄνεσις ἀπαώρει τοῖς δακτύλοις, ἤκει πρὸς τὸν βασιλέα, μεστὴ μὲν τὸ πρόσωπον ἐρυθήματος, πρόσωπον δ' καὶ σεμνὸν ὑπεστιλμένη τὸ κάλλος. εἰσῆει δ' πρὸς αὐτὸν μετὰ δίους. ὡς δὲ κατὰ πρόσωπον αὐτὴ καθεζομένη ὅτι τῆ θείου μένος τὸν βασιλικὸν ἀνεκεκμένον κόσμον, ὃς ἦν ποικίλης μὲν ἐσθῆτος, χρυσοῦ δ' καὶ λίθων πολυτελῶν, φοβερώτερον καὶ δι' αὐτὰ μᾶλλον θεασαμένη, καὶ τι κἀκείνου προσιόντος αὐτῆ ἀπλήστερον, καὶ ἀχανέσαν μόνῳ τὸ τ' ὀργῆς τοῦ προσώπου, πάρεσις δ' ἀδὴς αὐτῆ ὑπὸ δίους λαμβάνει, καὶ τοῖς ἄγαν πλέον ἴσον ἀχανὲς ἐπέπεσεν. ὁ δὲ βασιλεὺς καὶ βέλπιον αἷμα τῆ θεῆ, τὴν δ' ἀγνοίαν μετέβαλε. καὶ δείσας ἀεὶ τ' γυναικὸς μὴ καὶ πάθη τι τῶν χειρόνων ὑπὸ τοῦ φόβου, ἀνεπήδησεν ἀπὸ τοῦ θρόνου, καὶ ταῖς ἀγκάλαις αὐτὴν ὑπολαβὼν ἀνεκτᾶτο, κατασταζόμενός τε καὶ προσομιλῶν ἡδέως, καὶ θαρρεῖν προσκαλῶν & μηδὲν ὑποπτεύσειν σκυθρωπὸν ὅτι πρὸς αὐτὸν ἀκλητὸς ἦλθοι. τὸν δὲ νόμον τοῦτον πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι τὴν ὁμοίως αὐτὸν βασιλεύσαν, πᾶσαν ἔχειν ἄδειαν. ταῦτα λέγων, τὸ σκῆπτρον αὐτῆς ἀνεπείθει τῆ χειρὶ, καὶ τὴν ῥάβδον ἐξέτεινεν ὅτι τ' αὐχένα αὐτῆς ἅψαι τὸν νόμον, ἀλλαβεῖν αὐτὴν ἀπολύων. ἡ δὲ ὑποθυμιάσασα, δέσποτα εἶπεν, οὐκ ἔχω σοι τὸ αἰφνίδιον τ' συμβεβηκότος μοι ῥᾳδίως εἰπεῖν. ὡς γὰρ εἶδόν σε μέγαν καὶ καλὸν καὶ φοβερὸν, δίδυς ὑπερχώρει μου τὸ πνεῦμα, & καταλειπόμην ὑπὸ τῆς ψυχῆς. μόλις δ' αὐτῆς καὶ ταῦτα φθεγγομένης, καὶ μ' ἀθυμίας, αὐτόν τε ἀγωνία καὶ ταραχὴ καταλάμβανε, καὶ τὴν ἐσθῆτα δι' ψυχεῖν & τὰ κρείττω προσδοκᾶν παρεθάρρυνεν, ὡς αὐτὸ καὶ τὰ ἥμισυ τῆς βασιλείας εἰ δέοιτο τούτων χωρήσοντος αὐτῆ. ἡ δὲ ἐσθὴς ὅτι ἐσίασιν αὐτὸν μετὰ ἀμάνου τοῦ φίλου πρὸς αὐτὴν ἐλθεῖν ἠξίωσε. παρεσκευάκειναι δὲ αὐτὴ δεῖπνον ἑλκυῆ. ὡς δ' εἰσέδυσε καὶ παρῆσαν, μεταξὺ πίνων,

& indulsisset peccatorum veniam, tum quoque eos à denunciato liberaret periculo. non enim sua culpa se venisse in discrimen infamis supplicij, sed ideo sæuire Amanem ira percitum, quòd soli Deo debitum adorationis honorem à se non tulerit, & propter diuinarum legum reuerentiam integrè seruatam, vniuerso generi moliri perniciem. Similes erant preces totius populi rogantis Deum vt eorum saluti prospiciat, & totum genus Israeliticum imminenti cladi eximat, quam videbantur sibi habere præ oculis. Regina quoque supplicabat more patrio humi in faciem prostrata, & amicta vestitu lugubri, per triduum abdicato cibo & potu & omnibus deliciis: rogabátque miseratus daret ei apud regem quali maximè opus esset facundiam, & maiorem quàm vnquam antè formæ gratiam, vt modo vtroque permotus rex ad clementiam, & in ipsam fiat indulgentior, & popularibus suis in extremo periculo constitutis patrocinantem æquis oculis aspiciat. Vtque in rege odium inimicorum ingeneret, omniúmque imminentium in eorum perniciem, ni ipse auertat infortunium. His precibus solicitata per triduum diuina miseratione, denuo mutat habitum: & sumpto cultu qui reginam deceat, cum duabus pedissequis, quarum altera sustinebat innixam leniter, altera à tergo sinuosam & fluentem in terram vestem summis attollebat digitis, ad regem venit, rubore genas suffusa, & maiestate mixtâ venustatem præferens, nec omnino à metu libera. Quem vbi conspexit sublimen in solio, insignémque cultu distincto auro & gemmis ac vnionibus, horror quidam eam repente subiit: & fortè roruiùs eam ac subirato vultu inspexerat: móxque attonita fluentibus membris in sustinentem ad latus totam se reiecit. Rex autem non dubium quin voluntate Dei mutatus extimuit, & solicitus ne quid grauius coniugi accideret, è solio se proripuit: blandéque in vlnas exceptam refouebat suaui alloquio, iubens bono animo esse securam quòd immocata venerit. legem enim illam latam esse in subditos. ipsi verò vt regni sociæ, licere omnia. Hæc locutus sceptrum in manum eius iuserut, & cerviceni eius virga permulcens aurea, legis metu omnino fecit liberam. Illa hoc pacto refocillata: Domine, inquit, eloqui non possum, quid mihi repente acciderit. vt enim te conspexi tanta majestate verendum, continuò refugiens interius defecit me animus. & cùm hæc verba ægrè languida & exili voce protulisset, magis etiam solicitus solari eam cœpit prolixius, paratum se quiduis gratificari pollicens, vel si dimidium regni sibi deposceret. Esther autem hoc tantùm rogauit, vt ad cœnam sibi paratam conuiua cum Amane amico veniret. Quod cùm annuisset, ambóque venissent,

Esth. 5.

inter pocula vxorem iubet dicere quidnam peteret. nihil enim non impetraturam, etiamsi regni partem cuperet: illa in craſtinum differre ſe petitionem dixit, ſi modò liberet ei redire cum Amane ad conuiuium. id verò libēter annuente rege, Aman admodum lætus abiit, quòd ſolus tali honore dignatus ſit, vt cum rege vocaretur à regina ad conuiuium, quod nemini alteri contigerat, & cùm obiter in palatio videret Mardochæum excanduit, quòd nullus ab eo ſibi honor exhiberetur: reuerſúſq; domum aduocata vxore Zaraza, & amicorum cohorte, apud eos denarrauit honorem, in quo eſſet tam apud regem quàm apud reginam. nam cùm ea die ſolus cum rege apud eam cœnaſſet, in craſtinam quoque ſe vocatum eſſe. vnum ſibi eſſe permoleſtum, quòd Mardochæum Iudæum videret in palatio. cúmque Zaraza diceret, oportere eum trabem quinquaginta cubitorum parare, & mane petita à rege poteſtate Mardochæum in eam crucem tollere: comprobata ea ſententia iuſſit familiares curare vt eiuſmodi trabs erigeretur in ſuo palatio, parata ad Mardochæi ſupplicium: id quod etiam mox factum eſt. Deus autem irriſit Amanis ſpem improbam, cui ſciebat euenturum longè aliud. Nam ea ipſa nocte ſomnum regi ademit: qui nolens vigiliæ tempus perdere: ſed malens in aliquod regni negocium id impendere, iuſſit ſcribam allatis commentariis res tam à ſe quàm à maioribus geſtas legere. quo legente, intellexit quendam ob rem egregiè geſtam donatum amplis poſſeſſionibus in regione, cuius nomen erat aſcriptum: alium ob fidem munera accepiſſe precij maximi. tandem ventum eſt ad eum locum, qui continebat Bagathoi & Theodeſtis eunuchorum coniurationem, Mardochæi detectam indicio. quo lecto cùm ſcriba ad aliud deinceps tranſiret, inhibuit eum rex, percontatus an non ſit adſcriptum redditum ei aliquod præmium. illo verò negante quicquam tale ſcriptum, iuſſit eum deſinere, & quota noctis hora eſſet ſcitatus eſt abeo, cuius hoc erat officium: & audito quòd eſſet iam diluculum, mandauit vt viſerent quiſnam amicorum adeſſet pro palatij foribus, ſibíque renunciarent. fortè autem Aman aderat, qui ſolito citius venerat, rogaturus Mardochæi ſupplicium. famulis verò renunciantibus Amanem eſſe pro foribus, iuſſit eum intro vocari. cui ingreſſo, Cùm ſciam, inquit, amicum te mihi præ cunctis beneuolum, rogo dā mihi conſilium, quomodo poſſim pro mea magnificentia honorare quendam mihi admodum carum hominem. tum Aman cogitans quancunque ſententiam protuliſſet, in rem ſuam fore, quòd ipſe præ cæteris regi carus eſſet: indicauit ei quòd putabat optimum his verbis: Si vis hominem, quem tibi ais dilectum, cumulare inſigni gloria, fac vt equo vehatur veſtitus ſicut tu, & aureo torque ornatus: & vnus aliquis ex intimis tuis amicis præconis ſpecie præcedat, clamans per totam vrbem quòd ſic honorabitur quem rex honorare voluerit.

Eſth. 6.

A τλὼ ἐλθέειν ἐπέλθοιεν αὐτῷ δηλοῦν τι βούλεται, μηδενὸς γὰρ αὐτυχήσειν, μηδ' αἰ τὸ μέρος τῆς βασιλείας ἐθέλοιτο λαβεῖν. ἡ δ' εἰς τλὼ ὕστερον ἀναβάλλεσθαι φάζειν αὐτῷ τλὼ αὐτῆς βούλησιν, εἰ πάλιν ἔλθοι πρὸς αὐτλὼ μετὰ ἀμάνου πρὸς ἐσίασιν. τῷ δὲ βασιλέως εὐνοχομήσαντος, ὁ ἀμάνης ἔχαλθε περιχαρὴς, ὅτι τᾷ μόνον ἠξιώθη συνδειπνεῖν τᾷ βασιλεῖ ἀλλὰ τῇ ἐσθῆτι. καὶ ὅτι μηδεὶς ἄλλος τοσαύτης τυγχάνει παρὰ τοῖς βασιλεῦσι τιμῆς. ἐδὼν δ' ἐν τῇ αὐλῇ μαρδοχαῖον καθημενάντησεν, ἀλλὰ δὲ αὐτῷ παρ' αὐτῷ θεασαμένου πρὸς τιμὼ ἐχθρὼν. ἦ περελθὼν πρὸς αὐτὸν, τλὼ γυναῖκα ζαρέζαν ἐκάλεσε καὶ τοὺς φίλους. ὧν παρόντων διηγεῖτο τιμὼ, ἃς ὑ παρὰ τῦ βασιλέως ἀπόλαυσι μόνε, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς βασιλίσσης. καὶ γὰρ σύμμεσον ὡς δειπνήσειε παρ' αὐτῇ μόνος σὺν τῷ βασιλεῖ, ἐλπὶς πάλιν εἰς τλὼ ὕπνωσαν. ἔλεγέ τι μὴ ἀρίσπεδαι, μαρδοχαῖον ὁρῶντα ἐν τῇ αὐλῇ τὸν ἰουδαῖον. τῆς δ' γυναικὸς αὐτῦ ζαρέζας εἰπούσης κελεῦσαι ξύλον πηχῶν ν', καὶ πρωὶ παρὰ τῦ βασιλέως αἰτησάμενον ἀνασαυρῶσαι τὸν μαρδοχαῖον, ἐπαινέσας τὴν γνώμην, προσετάξε τοῖς οἰκέταις ξύλον ἑτοιμασαμένοις, ἕπεσθαι τῦτο ἐν τῇ αὐλῇ πρὸς τιμωρίαν μαρδοχαίε. καὶ τῦτο μὲν ἐν ἕτοιμον. ὁ δὲ θεὸς καταγελᾷ τ' ἀμάνου πομπεῖας ἐλπίδος, καὶ τὸ συμβησόμενον εἰδὼς, ἐτέρπετο τῷ ἐνυπνιαζομένῳ. τῦ γὰρ βασιλέως ἀφ' νυκτὸς ἀπείρης ἀφῃρεῖτο τὸν ὕπνον. ὁ δ' ἐβούλετο ἀργῶς ἀπολέσαι τλὼ ἀκρυπνίαν, ἀλλ' εἴς τι τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαφερόντων αὐτῷ ἀναλῶσαι, τὸν γραμματέα κομίσαντα καὶ τῶν πρὸ αὐτῦ βασιλέων τὰ ὑπομνήματα καὶ τῶν ἰδίων πράξεων, ἀναγνῶναι αὐτῷ προσετάξεν. κομίσαντος δὲ καὶ ἀναγνόσποντος, εὑρέθη τις δι' ἀρισείαν ἐν τινι γέρας εἰληφὼς χώραν, ἧς καὶ τὸ ὄνομα ἐγέγραπτο. ἕτερον δὲ δεκάπισιν δωρειᾶς τετυχηκότα μυρίων, ἦλθε καὶ ὅτι βαγαθῶ καὶ θεοδέστει τοῖς ἐπιβεβλδίσασι δύσχους τῷ βασιλεῖ, ὧν μαρδοχαῖος μηνυτὴς ἐν γενόμενος. φθάσαντος δὲ μόνον τῦτο τὸ γράμματέως, καὶ μεταβάντος εἰς ἑτέραν πράξιν, ἐπέσχεν ὁ βασιλεὺς, πυθόμενος εἰ μηδὲν ἔχει γέρας αὐτῷ δεδομένον ἀναγεγραμμένον. ὁ δ' ὡς ἔφη μηδὲν εἴη, κελεύσας ποιχάζειν, τίς εἴη τῆς νυκτὸς ὥρα παρὰ τῷ δηλ τούτῳ τεταγμένον ἐπυνθάνετο. μαθὼν δ', ὡς ὀρθρός ἐστιν ἤδη, προστάξε τῷ φίλων ὃν ἂν πρὸ τ' αὐλῆς θρῶσιν ἤδη παρόντα, τῦτον αὐτῷ δηλοῦν. ἔτυχε δ' ὢν ἐν τῇ αἰμάνου διανοίᾳ. δᾶτον γὰρ τῆς συνήθους ὥρας ἐλθόντι, δεῖ τῷ μαρδοχαίου θανάτου δησόμενος αὐτῷ. τῶν οὖν θεραπόντων εἰπόντων, ὅτι ἀμάνης εἴη πρὸ τ' αὐλῆς, κελεῦσαι αὐτὸν εἰσκαλέσαι. εἰσελθόντος δ', φίλον εἶπεν εἰδὼς σε ἐμαυτῷ μόνον ἄνουν, συμβουλεῦσαί μοι ὃ μαλλον, πῶς ἂν τιμήσαιμι τινα σεμνόν ὑπ' ἐμοῦ σφόδρα, τ' ἐμαυτῷ μεγαλοφροσύνης ἄξιον. ὁ δ' ἀμάνης λογισάμενος ἐν ἑαυτῷ ὁ δὲ γνώμην ἄριστον ἂν ἕξειν ἐαυτῷ, φιλεῖσθαι γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῦ βασιλέως μόνον, ἀν ὧντο ἄριστον εἶναι, ταύτην φανερὰν ἐποίησεν. εἶπε γὰρ, εἰ βούλοιτο τὸν ἄνθρωπον, ὃν φῄς ἀγαπᾶν, δόξῃ θεμελιῶσαι, ποίησον ἐφ' ἵππου βαδίζειν, τλὼ αὐτλὼ ἐσθῆτα σὺν φορεμάτα, καὶ θεμιαυχένιον χρυσοῦν ἔχοντα. καὶ θεράποντα τῷ ἀναγκαῖον φίλων ἕνα, κηρύσσειν δὲ ὅλης τῆς πόλεως ἐπὶ ταύτης τυγχάνει τῆς τιμῆς, ὃν ἂν ὁ βασιλεὺς τιμῶν.

B

C

D

E

F

G

ὁ μ

ὁ μὲν οὖν ἀμάνης, ταῦτα συνεβούλευεν, οἰόμενος εἰς αὐτὸν ἥκειν τοῦτο τὸ γέρας. ὁ δὲ βασιλεὺς ἡσθεὶς τῇ παραινέσει, προσελθὼν φησί, ἔχεις δὲ κατὰ τὸν ἵππον, καὶ τὴν στολὴν, καὶ τὸν στέφανον, ὃν ἐφίππιον μαρδοχαῖον τὸν ἰουδαῖον, καὶ ταῦτα σκεύασον ὡς, κήρυττε προάγων αὐτὸν τὸν ἵππον. σὺ γὰρ ἔφη μοι φίλος εἶναι λέγεις, κἀγὼ δόξαιμ' ἂν χρηστὸς σύμβουλος ἡγεῖσθαι, τούτων ἢ σοὶ παρ' ἡμῶν ἔσται σεσωσμένη μοι τὴν ψυχήν. τούτων ἀκούσας ὁ ἀμάνης πάσαν ἐλπίδα, τὴν δόξαν ἐνενόησε, καὶ πλησμὸς ἦν ἀμηχανίας, ἔζωσε ἄγων τὸν ἵππον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ χρυσοῦν περιαυχένιον. καὶ τὸν μαρδοχαῖον ὁρῶν πρὸ τῆς αὐλῆς, σάκκον ἐνδεδυμένον, ἐκέλευσεν ἀποθέμενον ἐνδύσασθαι τὴν πορφύραν. ὁ δὲ οὐκ εἰδὼς τἀληθὲς, ἀλλὰ χλευάζεσθαι νομίζων, ἐκέλευε πάντων ἀνθρώπων ἔπειτα, ὅταν ἡμῖν ταῖς συμφοραῖς ἐπιγελᾷς; πεισθεὶς δὲ ὡς ὁ βασιλεὺς αὐτῷ γέρας τοῦτ' εἶναι δεδωκὼς, ἀντὶ δ' σωτηρίας, ἣν αὐτῷ παρέσχε, τοὺς τότε ἐπιβουλεύσαντας εὐνούχους ἐλέγξας, ἐνδύεται τὴν πορφύραν, ἣν ὁ βασιλεὺς ἀεὶ φορῶν διατελεῖ, κἀκεῖθεν τὸ περιαυχένιον, κἀπιβὰς ὑπὸ τὸν ἵππον, ἐν κύκλῳ περιεῖπε τὴν πόλιν, ἀμάνε προάγοντος & κηρύσσοντος, ὅτι τοῦτ' ἔσται τῷ βασιλέως, ὃν ἂν τιμᾷ κἀτιμῶν ἄξιον δοκιμάσῃ. ἐπεὶ δ' ἐπέβαλλον τὴν πόλιν, ὁ μὲν μαρδοχαῖος, εἰσιόντι πρὸς τὸν βασιλέα, ἀμάνης δ' ὑπ' αἰσχύνης πρὸς αὐτὸν οὐ προσήνετο, καὶ μετ' ὀλοφύρων τὴν γυναῖκα καὶ τοὺς φίλους τὰ συμβεβηκότα διηγεῖτο. οἱ δ' ἐκέτ' ἀμύνασθαι τὸν μαρδοχαῖον ἔλεγον δυνήσεσθαι, τὸν γὰρ θεὸν ἐκ σοῦ αὐτῷ. ταῦτα δ' τούτων ἔτι πρὸς ἀλλήλους ὁμιλούντων, ἦκον οἱ τῆς ἑσθῆτος εὐνοῦχοι τὸν ἀμάνην ὅτι τὸ δεῖπνον ἐπισπεύδοντες. σαβουχάδας τε τὸν εὐνοῦχον εἷς, ἰδὼν τὸν σανὸν ἐν τῇ ἀμάνου οἰκίᾳ πεπηγότα, ὃν ὅτι μαρδοχαῖον παρεσκεύακεσαν, κἀκ πυθόμενος παρά τινος τῶν οἰκετῶν ὅτι τὸ τοῦτον ἕνεκα ἑτοιμασάμενοι, γνοὺς δ' ὡς ὅτι τὸν μὲν βασιλίσσης θεῖον, τὸν γὰρ ἀμάνην μέλλειν αὐτὸν αἰτεῖσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως πρὸς τιμωρίαν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγεν. ὡς δ' ὁ βασιλεὺς μετὰ τοῦ ἀμάνου δωρηθεὶς, ἤξιε τὴν βασίλισσαν λέγειν αὐτῷ τίνος βούλεται δωρεᾶς ὅπως τύχοι ὡς πληρώσων ὑπὲρ αὐτὴν ὅτι ἐπιθυμίαν ἔχει, τὸν τοῦ λαοῦ κίνδυνον ἀποδύρετο, κἀ πρὸς ἀπώλειαν ἔλεγε μετὰ τοῦ ἔθνους ἀπολεῖσθαι, διὸ κὰ ποιεῖσθαι περὶ τούτων τοὺς λόγους. ἐὰ γὰρ εἰς δουλείαν πιπρᾶν ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπεμπολησθῆναι. μέτριον γὰρ τοῦτο τὸ κακόν. παρεκάλει τε τούτων ἀπαλλαγῆναι. ἐρωτήσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τίνος εἴη ταῦτα τολμήματα, κατηγόρει τὸ λοιπὸν ἤδη φανερῶς ἀμάνου, καὶ τοῦτον ὄντα πονηρὸν ἐπ' αὐτοὺς, κατεσκευακέναι τὸν βωμὸν ἔλεγε. ταραχθέντος δὲ πρὸς τοῦτο τοῦ βασιλέως, καὶ ἀναστήσαντος ἐκ τοῦ κότου ἐν τῷ συμποσίου, τῆς ἑσθῆτος ὁ ἀμάνης ἤρξατο δεῖσθαι, κὰ παρακαλεῖν συγγνώμην τῶν ἡμαρτημένων. συνῆκε γὰρ αὐτὸς ἐν κακοῖς ὤν. ὅτι τε τῆς κλίνης αὐτῆς ἐπεσόντος, κὰ τοῦ βασιλέα παροξυνθέντος, εἶναι ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων κὰ βιάζεσθαί μου τὴν γυναῖκα ἐπιχειρεῖς, ἀμάνε δὲ πρὸς τοῦτο καταπλαγέντος, κὰ μηδὲν ἔτι φθέγξασθαι δυνηθέντος, κὰ σαβουχάδας ὁ εὐνοῦχος παριὼν κατηγόρει τοῦ ἀμάνου, ὡς δέοι σανὸν ὅτι τῆς οἰκίας αὐτοῦ παρεσκευασμένον ὅτι μαρδοχαῖον.

A Id consulunt Aman putans hunc honorem non alij deberi quam sibi. Rex verò lætus: Ergo, inquit, vade, & sumpto equo, veste ac torque, Mardochæum Iudæum quære, & sic ornatum equo insidentem ipse præcede; agens prætonem interim. nam tu amicus es intimus, & consilium quod dedisti exequeris optimè, debetur enim honor hic meæ vitæ conseruatori. His præter omnem spem auditis vix fuit compos animi, & cùm non haberet quid aliud faceret, exiuit cum equo, purpura & torque aureo: inuentúmque ante aulam Mardochæum

B sacco amictam, iussit eo deposito induere purpuram. Qui veritatem rei nescius, sed illudi sibi putans: Scelestissime, inquit, adeóne calamitati nostræ insultas? Persuasus tandem quòd rex hoc ei præmium pro accepta salute redderet, próque detectis eunuchorum insidiis, induit purpuram qua rex ipse vti est solitus: &

C ornatus torque, conscensóque equo vrbem obequitabat, præcedente Amane & clamante: Sic honorabitur quem rex honorare voluerit. Perlustratá deinde vrbe, Mardochæus ad regem ingreditur. Aman verò præ pudore domum se contulit, & cum fletu vxori ac amicis quæ contigerant narrauit. Respõderunt illi, ademptam iam ei omnem occasionem vindicandi in Mardochæum, quandoquidem illi manifestè Deus sit propitius. Hæc illis adhuc colloquentibus,

D venerunt Estheris eunuchi, Amanem sine mora ad cœnam vocaturi: quorum vnus Sabuchadas visa cruce defixa in ipsius ædibus, quæ parata erat Mardochæo, scitatúsque è quodam famulo in quem vsum parata sit: vt cognouit quòd reginæ patruo, quem Aman volebat à rege ad supplicium deposcere, tũc quidem siluit. *Esth. 7.*

Cæterùm postquam rex cum Amane suauiter epulis acceptus, iussit reginam indicare quidnam eum sibi largiri cuperet, accepturam quicquid petierit: cœpit deplorare periculũ sui po-

E puli, dicens se ad interitum cum tota sua gente deditam, & ideo nunc ea de re verba facere. Neque enim se negotia eius interpellaturã fuisse, si in amaram seruitutem vendi eos iussisset, quòd mediocrem hanc calamitatem duceret: nũc verò orare, vt se ab imminenti clade eripiat. Quærente autem rege, quisnam hoc moliretur, iam apertè accusando in Amanem inuecta est, dicens hunc, quòd pessimè erga eos affectus esset,

F autorem talis consilij. Tum rex turbatus recepit se in hortos è conuiuio: & Aman paratum sibi iam intelligens infortunium, cœpit apud reginam erratum suum agnoscere, & precari veniam: simúlque in lectum eius procubuit. Interim superueniens rex, & hoc viso magis etiam commotus: Scelestissime, inquit, etiam vim vxori meæ inferre vis? Amane autem ad hanc vocem exterrito, & ne hiscere quidem valente, ibi verò Sabuchadas eunuchus acce-

G dens accusabat Amanem, quòd in ædibus eius inuenisset crucem Mardochæo paratam.

id enim sibi compertum ex ipsius famulo, cùm ad inuitandum eum veniſſet. eſſéque eam crucem altam quinquaginta cubitos. Quo audito rex decreuit non alio ipſum afficere ſupplicio, quàm quòd in Mardochæum excogitauerat: iuſſitque vt confeſtim in eam crucem ſublatus necaretur. Subit hîc mihi admirari diuinam potentiam, iuſtitiámque ac ſapientiam vel ex hoc facto colligere, qui non ſolùm Amanem merito ſupplicio tradidit, verumetiam pœnam *Eſth.8.* in alterum excogitatam in caput inuentoris illo inſcio conuertit. Atque ita Aman immodicè amicitia regis vſus periit, & facultates eius reginæ donatæ ſunt. Mardochæus autem à rege accitus, qui iam cognatum eſſe coniugis ex ipſa didicerat, anuullũ accepit à eo qui priùs Amani fuerat concreditus. regina verò poſſeſſiones Amanis ei largita eſt. rogauit deinde regem vt Iudæis præſentem de vita metum adimeret, docens eum de Amanis Amadathis filij literis, ſparſis quàm latè pateret imperium, neque enim ſe poſſe viuere, niſi & patria ſalua & ſuis popularibus. rex autem pollicitus eſt nihil ipſa inuita ſe mandaturum, neque voluntati eius vlla in re contrà iturum. Permiſit etiam vt ipſius nomine quicquid vellet de Iudæis ſcriberet, & regio ſigillo obſignatas literas per omnes prouincias dimitteret. confirmatas enim regio ſignaculo, autoritatem habituras apud omnes qui eas legerint, & contradicturum eis neminem. Accitis igitur ſcribis regiis, iuſſit eos pro Iudæis ſcribere ad magiſtratus omnium gentium, quæ ſitæ ſunt Indiam inter & Æthiopiam ſub centum x x v 11. ſatrapis. quarum literarum exemplum hoc fuit: Rex magnus Artaxerxes magiſtratibus noſtris fidelibus S. Multi elati magnitudine honoris & beneficiorum quæ ex nimia conferentium bonitate percipiunt, non ſolùm erga inferiores exercent ſuperbiam, verumetiam contra ipſos autores beneficij non verentur inſolescere, quantum in ſe eſt tollentes omnem omnino gratitudinem, quæ vſquam eſt inter homines: & corrupti inopinata felicitate, abuuntur ea contra illos, per quos eam adepti ſunt, nec Deum quidem timentes, cuius numen putant ſe poſſe fallere. Ex his quidam propter amicitiã præpoſiti cum poteſtate adminiſtrandis publicis negotiis, priuatis indulgẽt odiis: & decipiẽtes eos quos penes ſummum eſt imperium, falſis criminibus ac calumniis efficiunt vt indignentur innoxiis, atq; ita miſeros adducunt in ſalutis periculum: id quod non è priſcis exẽplis aut fama auditis vobis poteſt eſſe ſuſpicuum, ſed ex facinore quod ſub noſtris admiſſum eſt oculis: vt poſthac non oporteat mentem adhibere qualibuſcunque criminibus vel potiùs calumniis, ſed de cognitis cauſis iudicare: & ſi quidem peccatũ ſit, ſeuerè animaduertere: ſin contrà, abſoluere: & rebus non verbis credere. Nanq; Aman filius Amadathis, genere Amalecita, & externi non Perſici ſanguinis

τοῦτο γὰρ αὐτῷ συνθαπτομένῳ τὸν οἰκέτην εἰπεῖν, ὅτι καλέσων αὐτὸν ὀλίγου τὸ δεῖνον ἔλθοι πρὸς αὐτόν. ἧς δὲ τὸν σταυρὸν ἔλεγε, ἐν πήχεων τὸ ὕψος. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας, οὐκ ἄλλῃ τιμωρίᾳ φθεῖραι ἔκρινε τὸν ἀμάνην, ἢ τῇ κατ' Μαρδοχαίου κατασκευῇ. καὶ παλίνους ἐνθυμήματα αὐτὸν ἐξ ἐκείνου ταυτοῦ πράττειν, διανοεῖσθαι. ὅθεν ἐπέρχεταί μοι τὸ θεῖον θαυμάζειν, καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ δικαιοσύνην καταμανθάνειν, μὴ μόνον τὰ ἀμάνου παλαίσαντος πονηρίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ κατ' ἄλλου μεμηχανημένα τιμωρίαν, ταύτην ἐκείνου ποιήσαντος ἔργῳ. καὶ τοὺς ἄλλους μαθεῖν ἅπαντας γνῶναι παρεσκεύασε, ὡς ἃ κατ' ἄλλου τις παρασκευάσῃ, ταῦτα παθὼν καὶ αὐτὸς φῶτον ἑτοιμασάμενος. ἀμάνης μὲν οὖν ἀφῃρέθη παρὰ τοῦ βασιλέως χρώμενος τιμῇ, τοῦτον διαφθαρὲν τρόπον. τὴν δὲ οὐσίαν αὐτοῦ, ἐχαρίσατο τῇ βασιλίσσῃ. Μαρδοχαῖον δὲ ὁ βασιλεὺς μετεκαλέσατο, ἔγνω δὲ ἤδη ὑπὸ τῆς γυναικὸς αὐτῷ τὸ πρὸς αὐτὸν συγγενὲς ἐσθέν, ὃν ἔδωκεν ἀμάνη δακτύλιον, τοῦτον Μαρδοχαίῳ δίδωσι, δωρεὰν δὲ καὶ ἡ βασίλισσα Μαρδοχαίῳ, τὴν ἀμάνου κτῆσιν, καὶ δίκην τοῦ βασιλέως, ἀπαλλάξαι τοῦ περὶ τῆς ζωῆς φόβου τὸ τῆς Ἰουδαίων ἔθνος, ἀπολῦσαι τὰ γεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν ὑπὸ ἀμάνου τοῦ Ἀμαδάθου. τῆς γὰρ πατρίδος αὐτῆς ἀφθαρείσης, καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀπολομένων, οὐκ ἂν ἀνασωθῆναι τὸν βίον. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο μηδὲν ἀχαρὲς αὐτῇ ἐπιτελέσειν, μηδ' οἷς βούλεται ἐναντίον ἔσεσθαι. γράφειν δὲ ἃ βούλεται περὶ τῶν Ἰουδαίων ἐκείνῳ ἐκ τοῦ βασιλέως ὀνόματος, καὶ σημανάμενον αὐτὸ τῇ σφραγῖδι, πέμπειν εἰς πᾶσαν τὴν βασιλείαν. τοὺς γὰρ ἀναγνωσομένους τὰς ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ σημαντῆρος ἀσφαλισμένας ἐπιστολὰς, οὐδὲν δεῖ τῶν ἐγγεγραμμένων ἐναντιώσεσθαι. μεταπεμφθέντας οὖν τοὺς βασιλικοὺς γραμματεῖς ἐκέλευσε γράφειν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων, τοῖς τε οἰκονόμοις καὶ ἄρχουσι ἀπὸ Ἰνδικῆς ἕως τῆς Αἰθιοπίας, ρκζ σατραπῶν ἡγουμένοις. τὰ δὲ γεγραμμένα, τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. Βασιλεὺς μέγας ἀρταξέρξης, τοῖς ἄρχουσι καὶ τὰ ἡμέτερα φρονοῦσι, χαίρειν. πολλοὶ δι' μεγάλης εὐεργεσίας καὶ τιμῆς, ὧν δι' ὑπερβολὴν χρηστότητος τῶν παρεχόντων ἐπαρθησάμενοι, οὐκ εἰς τοὺς ὑποδεεστέρους μόνον ἐξυβρίζουσιν, ἀλλ' ἤδη αὐτοῖς ἀδικεῖν ὡκνησαν τοὺς εὐεργετοῦντας, τὸ δύσχαρι ἐξ ἀνθρώπων ἀναιροῦντες. καὶ δι' ἀπειροκαλίαν τῶν οὐκ ἐξ ὧν ὑπεστάθησαν ἀγαθῶν, κόρον εἰς τοὺς ἀρίστους ἀφέντες, λήσεσθαι τὸ θεῖον ὅτι τούτοις νομίζουσι, καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ διαφυλάξεσθαι δίκαιον. ἔνιοι δὲ τούτων πρὸς ἀσεβῆ πρᾶγμάτων ὑπερπεσόντες παρὰ τῶν φίλων, καὶ μῖσος ἴδιον ἔχοντες πρός τινας, συναλογισάμενοι τοῖς κρατοῦσιν φθόνον ἀρτίως καὶ διαβολὰς ἔπεισαν καὶ μηδὲν ἀδικοῦντων ὀργὴν ἀναλαβεῖν, ὑφ' ἧς ἐκινδύνευσαν ἀπολέσθαι. τοῦτο δὲ οὐκ ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων μόνον ἀκοῇ γνωρίμων ἡμῖν, ὅτως ἰδίᾳ ὄψιν ἔχον, ἀλλ' ἐκ τῶν παρὰ τοὺς ἡμετέρους ὄψεις τετολμημένων, ὡς διαβολὰς μὲν καὶ καταιτιάσεις μὴ προσίεσθαι ἐπὶ τοῦ λοιποῦ, μηδ' οἷς ἕτεροι πείθειν ἐπιχειροῦσι, κρίνειν ὅσα τις αὐτὸς οἶδε πεπραγμένα, καὶ κολάζειν μὲν αὐτὸν ἢ τοιαῦτα, χαρίζεσθαι δ' αὖ ἑτέρους ἔχῃ, τοῖς ἔργοις αὐτοῖς, ἀλλὰ μὴ τοῖς λέγουσι προσέχειν. ὡς μὲν οὖν ἀμάνης, ἀμαδάθου μὲν παῖς, ἀμαληκίτης δὲ τὸ γένος, ἀλλότριος ὢν τοῦ περσῶν αἵματος,

ὑπεξανα-

ὑπὲρ ἐνωθεὶς ἡμῖν ἀπήλαυσε τῆς πρὸς ἅπαντα χρη- A hospitij iure primùm receptus, deinde per nostram bonitatem in tanto honore habitus, vt
στότητος, ὅπι τοσοῦτον ὡς πατέρα μου τὸ λοιπὸν προσαγορεύεσθαι, καὶ προσκυνούμενον ὑπ' patris appellatione eum dignaremur, & adorari iuberemus, atque secundum post nos locum obtinere, felicitatem suam ferre non
ἐμοῦ τὰ δεύτερα τῆς βασιλικῆς παρὰ πάντων τιμῆς ὑποφέρεσθαι, τὴν δ' τυχίαν οὐκ potuit, neque sobria mente magnitudinem
ἠνέγκεν, οὐδὲ σώφρονι λογισμῷ τὸ μέγεθος τῆς ἀ- honoris metiri: sed regno meo struxit insi-
γαθῶν ἐταμίευσεν, ἀλλὰ τῆς βασιλείας ἐπεβού- dias, & eo cui vitam & imperium debeo, be-
λευσέ με καὶ τῆς ψυχῆς τὸν ἄριστον αὐτῷ τ' ἐξου- B nefactore ac seruatore Mardochæo priuare me
σίας, ἀφελέσθαι τὸν διεργέτην μου καὶ σωτῆρα Μαρ- voluit, simúlque vitæ ac regni socia Esthere,
δοχαῖον, καὶ τὴν κοινωνὸν ἡμῶν τότε βίου Ἐσθ' ἀρ- malis artibus petitis ad interitum. Sic enim
χῆς ἐθήρευε, κακούργως καὶ μετὰ ἀπάτης πρὸς ἀ- orbato mihi hominibus amicissimis, impe-
πώλειαν αἰτησάμενος. Οὕτω γάρ με τῷ τρόπῳ rium postremò voluit adimere. Ego verò quo-
τῶν δυσσεβούντων ἐρημώσας, ἐβούλετο τὴν ἀρχὴν εἰς niam à scelesto homine destinatos neci Iu-
ἄλλους μεταβαλεῖν. ἐγὼ δ' Οὐ τοὺς ὑπὸ τοῦ ἀλιτηρίου dæos non malos esse compertum habeo, sed
πρὸς ἀπώλειαν ἐκδοθέντας ἰουδαίους, ὑ πονηρὰ optimis institutis viuere, ac Deum colere eum
καταγνόντας, ἀλλὰ τὸν ἄριστον πολιτευομένους τρό- C qui & maioribus meis & mihi largitus est &
πον, καὶ τῷ θεῷ προσευχομένους, ὃς ἐμοί τε καὶ Οἷς seruat hoc imperium, non solùm absoluo eos
προγόνοις ἡμῶν τὴν βασιλείαν διεφύλαξεν, ὑ μόνον à pœna quæ prioribus continetur literis, per
ἀπολύω τῆς ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ ἀμάνου γραμμάτων τιμωρίας, οἷς ποιήσετε καλῶς μὴ προσ- Amanem ad vos transmissis, quibus mentem
έχοντες, ἀλλὰ καὶ τιμῆς αὐτοὺς ἁπάσης τυγχάνειν adhibere non debetis: verumetiam volo vt eos
βούλομαι. καὶ τὸν ταῦτα κατ' αὐτῶν μηχανησάμενον, omni honore persequamini, nam eum qui his
πρὸ τῶν πυλῶν τῶν ἐν σούσοις ἀνεσταύρωσα μετὰ perniciem molitus est, cum tota familia pro
τῆς γυναικὸς, τῷ πάντα ἐφορῶντος θεῷ, ταύτην portis Susorum in cruces suffixi, omnipoten-
αὐτῷ τὴν δίκην ἐπιβαλόντος. καλῶ δ' ὑμᾶς τὸ te Deo iustissimas pœnas à scelesto exigente.
ἀπήγγελτον τῆς ἐπιστολῆς ἐκθέντας εἰς ἅπασαν τὴν D Iubeóque vt transcriptis in plurima exempla
βασιλείαν, Τοὺς ἰουδαίους ἀφεῖναι Οἷς ἰδίοις νόμοις χρω- & per totam nostram ditionem vulgatis his li-
μένους, ζῆν μετ' εἰρήνης, καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς ὅπως teris, Iudæos sinatis suis legibus in pace viue-
τοὺς ἐν οἷς ἠτύχησαν καιροῖς ἀδικήσαντας αὐτοὺς, ἀ- re: eísque ferre auxilio, vt possint pœnas sume-
μυνῶνται, τῇ ιγ τοῦ ιϐ μηνὸς, ὅς ἐστιν Ἀδὰρ, τῇ αὐ- re de illis qui eorum aduersis temporibus in-
τῇ ἡμέρᾳ. ταύτην γὰρ αὐτοῖς ὁ θεὸς, ἀντὶ ὀλεθρίας, D iurias eis facere ausi sunt: idque decimatertia
σωτήριον πεποίηκεν. ἔσῳ δ' ἀγαθὴ μὲν Οἷς δυσὶν die mensis duodecimi qui est Adar: quando-
ἡμῖν, ὑπόμνησις δ' τῆς ὑπερβαλόντων κο- quidem Deus eam diem per internecina salu-
λάσεως. εἰδέναι μὲν Οἷ γε βούλομαι, Ἑ πόλιν καὶ tarem eis esse voluit: quæ quidem felix sit iis
πᾶν ἔθνος, κἂν τῆς γεγραμμένων τινὸς ὠλιγωρήσῃ, qui nobis bene cupiunt, & monumentum vl-
ὅπι κῆρυξι καὶ σιδήρῳ δαπανηθήσεται. τὰ μὲν Οἷ tionis de insidiarum machinatoribus. Notum
γεγραμμένα, περιενήχθη καθ' ὅλης τῆς ἡμῖν ὑπηκόου esse volo omnibus & vrbibus & gentibus,
χώρας, καὶ ὠδησκαλίσθησαν πάντες εἰς τὴν quòd quæcunque aliquid ex his quæ nunc
προγεγραμμένην ἡμέραν, ἵνα Οἷς ἐχθροῖς με- mandamus per inobedientiam facere neglexe-
τέλθωσιν. οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς οἱ τὰς ὑπηκόους ἀγκο- rit, ferro & igni vastabitur. atque hæ literæ pro-
μίζοντες, ἅθις ἐξορμήσαντες τ' προκειμένην ὁδὸν E ponantur per vniuersam nostram ditionem, &
ἤλαυνον. ὁ δ' Μαρδοχαῖος ὡς ἀναλαβὼν τὴν βασιλικὴν accingant se vtique in præscriptam diem, vt se
στολὴν, Ἑ τὸν στέφανον τὸν χρυσοῦν, Ἑ τὸν στρεπτὸν πε- de inimicis suis vindicent. Cum his literis con-
ριθέμενος προῆλθεν, ἰδόντες αὐτὸν ἅπαντες τετιμη- tinuò veredarij per omnes vias dimissi sunt.
μένον ὑπὸ τοῦ βασιλέως οἱ ἐν σούσοις ὄντες ἰουδαῖοι, Mardochæum verò cultu regio coronáque au-
κοινὴν ὑπέλαβον τὴν δωρεὰν αὐτῶν. χαρὰ δ' καὶ rea & torque ornatum è palatio prodeuntem
σωτήριον φέγγος ἐπιθεμένων τῆς τοῦ βασιλέως γραμ- vt videret Iudæi, felicitatem eam sibi quoque
μάτων, καὶ Οἷς κατὰ πόλιν τῆς ἰουδαίων, καὶ Οἷς κατὰ communem interpretati sunt. Ingens præter-
χώραν ἐπέσχεν. ὡς πολλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἀγὰ ea gaudium, quasi noua salutis luce oborta,
τὸν ἐκ τῶν ἰουδαίων φόβον περιτεμόμενα τὴν αἰδῶ, dum per singulas vrbes proponuntur regiæ li-
τὸ ἀκίνδυνον αὐτοῖς ἐκ τούτου περαγματεύσεσθαι. G teræ, Iudæos omnes quotquot vel oppida vel
καὶ γὰρ τοῦ ιϐ μηνὸς τῇ ιγ, ὃς κατὰ μὲν Ἑβραίοις Ἀ- agros habitarent occupauit: ita vt multi alia-
δὰρ καλεῖται, κατὰ δὲ μακεδόνας δύστρος, οἱ κο- rum gentium, metu eorum circuncidentes ve-
μίσαντες τὰ τοῦ βασιλέως γράμματα ἐδήλουν, ὅ- renda, securitatem sibi hoc pacto quærerent.
πως καθ' ἣν ἡμέραν αὐτοὶ κινδυνεύειν ἔμελλον, ἐν Nam ad decimamtertiam diem mensis duo-
decimi, qui Hebræis Adar, Macedonibus Dy-
stus dicitur, perlatæ literæ regiæ animabant
Iudæos, vt qua die ipsis imminebat exitium,
ea in inimicos impune sæuirent. quo factum
est vt procuratores, magistratus, satrapæ, ty-
ranni, reges in precio Iudæos haberent, omni-
bus modestiam indente metu ex Mardochæo.
post diuulgatas enim vbique regias literas,

ταύτῃ Οἷς ἐχθροῖς ἀπολέσωσιν. οἱ δὲ ἄρχοντες τῶν σατραπῶν καὶ οἱ τύραννοι καὶ οἱ βασι-
λεῖς καὶ γραμματεῖς, εἶχον ἐν τιμῇ τοὺς ἰουδαίους. ὁ γὰρ ἐκ Μαρδοχαίου φόβος ἐπῆγε αὐτοῖς
σωφρονεῖν. τῶν δὲ γραμμάτων τοῦ βασιλικοῦ, ἃ πάσης τῆς ὑπ' αὐτῷ χώρας γνωμῶν σωίπτουσιν,

etiam apud Susa interfecerunnt Iudæi ex inimicis suis circiter D. homines: & cùm rex coniugi indicaret cæsorum inter mœnia numerum: nã incompertum esse quantus sit in aliis ciuitatibus, rogarétque ecquid amplius vellet, potituram enim cupitis: rogauit illa vt permitteret Iudæis sequenti quoque die in reliquias inimicorum ad eundem modum desæuire, & decem Amani filios in crucem agere: & id quoque Iudæis concessum est, rege nolente Estheri in vlla re contradicere. At illi rursum cateruatim decimaquarta Dystri discurrentes, occiderunt fermè trecentos ex aduersariis, ne minimum quidem attingendo ex eorum facultatibus: per alia verò oppida eodem Iudæorum incursu perierunt LXXV. millia eorum qui pro inimicis sunt habiti: quæ cædes decimatertia die patrata est, sequentem verò festis attribuerunt epulis. apud Susa quoq; quartamdecimam sequentis mensis per festos cœtus celebrauerunt: vnde hodie quoque per totum orbem Iudæis hi dies festi sunt, & partes de conuiuiis sibi mittunt inuicem. Scripsitque Mardochæus omnibus sub Artaxerxis dominio degentibus Iudæis, vt vniuersi hos dies festos agerent, & posteritati quoque traderent, vt sempiternum id festum ad perpetuam rei memoriam maneat. Æquum nanque esse, vt cùm per eos dies dolis Amanis in salutis discrimen adducti sint, tam suæ liberationis, quàm de inimicis vindictæ memoriã celebrẽt, & pro tanto beneficio Deo agant gratias. Quamobrem ea festa per eos dies obseruant, Phuræa vocantes, quasi conseruatoria. Cæterùm Mardochæus illustri loco apud regem fuit, vir præpotens, regi administrationis, reginæ verò etiam vitæ socius: quorum opera Iudæorum res floruerunt suprà quàm vel speare poterant. Atque hæc ferè sunt quæ sub hoc rege genti nostræ euenêre memorabilia.

ὡς τε καὶ τοὺς ἐν σούσοις Ἰουδαίους ἀπεκτόνας τῇ ἐχθρῶν ὠδὲ πεντακοσίους. τὸ δὲ βασιλέως τῇ ἀπολωλότων ἐν τῇ πόλει δηλώσαντος τὸν ἀριθμὸν ἑαυτῇ, καὶ ὠδὲ τῇ ὅπῃ δ' χώρας τί ποτ' εἴη γεγονὸς ἀγνοοῦντος, ἐπὶ τούτοις ἐπ' αὐτοὺς ψευδῆ βέλτιον πιθανολογῆσθαι δοκεῖ, παρεκάλουν βασιλέα ἐξουσίαν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὴ ὑπόσην ἡμέραν ἐπιτρέψαι τοῖς ἐναπολειπομένοις τῆ ἐχθρῶν, καὶ τοὺς δέκα τῶ Ἀμάνου παῖδας ἀνασταυρῶσαι. καὶ τοῦτο μὲν προσέταξε τοῖς Ἰουδαίοις ὁ βασιλεύς, μηδὲν ἀπολείπειν ἑαυτῇ βουλόμενος. οἱ δὲ πάλιν συναφέντες τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ δύστρου μηνὸς, ἀπέκτειναν τῆ ἑκατὸν ὡς τριακοσίους. καὶ ἐδήλωσαν τῆ ἐκείνους ὑπαρχόντων ἠψαντο κτημάτων. ἀπέθανον δὲ καὶ ὑπὸ τῆ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν Ἰουδαίων, τῆ ἐχθρῶν αὐτοῖς, ἑπτακισμύριοι καὶ πεντακισχίλιοι. καὶ τούτους μὲν ἀπέκτειναν τῇ ἑπτακαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς, τῇ δὲ ἐχομένῃ ἑορτάσιμον ἐποίησαν. ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς σούσοις Ἰουδαῖοι τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἐχομένου τοῦ μηνὸς, συναθροισθέντες διωχήθησαν. ὅθεν καὶ πᾶν πάντες οἱ ἐν τῇ οἰκουμένῃ Ἰουδαῖοι τὰς ἡμέρας ταύτας ἑορτάζουσι διαπεμπόμενοι μερίδας ἀλλήλοις. ἔγραψε δὲ Μαρδοχαῖος τοῖς ἐν τῇ ἀρταξέρξῃ βασιλείᾳ ζῶσιν Ἰουδαίοις, ταύτας φυλάσσειν τὰς ἡμέρας, καὶ ἑορτὴν ἄγειν αὐτὰς, καὶ τοῖς ἐκγόνοις παραδοῦναι, τοῦ μὲν πάντα διαμενεῖναι τὸ χρόνον τὴν ἑορτὴν, ἵνα τοῦ μὴ λήθῃ παραπολέσθαι. μελλήσαντας γὰρ αὐτοὺς ἐν ταύταις διαφθαρῆναι ταῖς ἡμέραις ὑπὸ ἀμάνου, δίκαιον ποιῆσαι, οἱ διαφυγόντες μὲν τὸν κίνδυνον ἐν αὐταῖς, τοῖς δ' ἐχθροῖς τιμωρησάμενοι, παρατηρήσονται αὐτὰς δυχαρεῖς ὄντες τῇ θεῷ. διὰ ταῦτα μὲν Ἰουδαῖοι τὰς προειρημένας ἡμέρας ἑορτάζουσι, προσαγορεύοντες αὐτὰς φρυραίους. ὁ δὲ μαρδοχαῖος, μέγας τε ἦν καὶ λαμπρὸς παρὰ τῇ βασιλεῖ. καὶ συνδιῆγεν αὐτῷ τῷ ἀρχῷ, ἀπολαύων ἅμα τῆς κοινωνίας τοῦ βίου τῇ βασιλίσσῃ. ἦν δὲ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις τὰ πράγματα δι' αὐτοὺς ἀμείνω πάσης ἐλπίδος. καὶ τὰ μὲν τούτων βασιλεύοντος ἀρταξέρξου συμβαίνοντα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον.

CAP. VII.

Bagoses, penes quem Artaxerxis iunioris exercitus fuit imperium, multis iniuriis Iudæos affecit.

VII. POst Eliasibi autem pontificis obitum, sacerdotium eius Iudas filius iure suscepit hæreditario: & huic quoque defuncto successit Ioannes filius, qui in causa fuit, vt Bagoses Artaxerxis copiarum imperator templum pollueret. idem dux etiam tributa Iudæis imposuit, vt prius quàm quotidianas hostias offerrẽt, in singulos annos ex publico quinquaginta drachmas penderent: idque ita ob hanc causam accidit. Erat Ioanni frater Iesus. huic quòd amicus esset Bagoses, põtificatum se daturum est pollicitus. hac fiducia Iesus cùm liberiùs cum fratre in templo altercaretur, re vsq; rixam progressa, tantam bilem mouit fratri vt ab eo per iram interficeretur. quæ quidem impietas fuit longè maxima, præsertim in homine sacerdote: & quod grauius est, nullum tale impietatis exemplũ extat vel apud Græcos vel apud Barbaros.

Κεφάλαιον ζ'.

Ὡς βαγώσης, ὁ ἀρταξέρξου τοῦ νεωτέρου στρατηγὸς, πολλὰ κακὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐργάζεται.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ ἀρχιερέως ἐλιασίβου, τῷ ἀρχιερωσύνῃ ἰούδας ὁ παῖς αὐτοῦ διεδέξατο. πολυτήσαντος δὲ καὶ τούτου τῷ τιμίῳ ὁ ἰωάννης υἱὸς ὢν αὐτοῦ παρέλαβε, δι' ὃν καὶ βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ λαοῦ ἀρταξέρξου, τὸν ναὸν ἐμίανε. καὶ φόρους ἐπέταξε τοῖς Ἰουδαίοις, πεντὴ τὰς καθημερινὰς ὑπὲρ αὐτοῦ θυσίας, ἀφ' ἁρπᾶ ἑκάστε τελεῖν αὐτοὺς δημόσια δραχμὰς πεντήκοντα. τούτου δὲ τῷ αἰτίαν ἰούδας σωιέδη γλυκέως. ἀδελφὸς δὲ τῷ ἰωάννη ἰησοῦς. τούτῳ φίλῳ τυγχάνοντι ὁ βαγώσης ὑπέσχετο τῷ ἀρχιερωσύνῃ παρίξειν. ὑπὸ ταύτης οὖν τῆ πιστοθήσεως ἰησοῦς ἐν τῷ ναῷ διενεχθεὶς τῷ ἰωάννῃ, παρώξυνε τὸν ἀδελφὸν, ὡς τε αὐτὸν ἀνελεῖν ἀγρῷ τὸν ὁρμῇ. τηλικοῦτον δὲ ἀσέβημα δέδρακεν κατ' ἀδελφοῦ τὸν ἰωάνην ἱεραμβίου, δεινὸν δὲ. καὶ τὸ δεινότερον, ὡς μήτε παρ' ἕλλησι, μήτε παρὰ βαρβάροις ἀμὸν ἔτι καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα γεγονέναι.

τὸ μ̄

τὸ μὴ τοι θεῖον ἐκ ἠμέλησεν, ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς δι' αὐτὸ τοῦτο τὴν αἰτίαν ἐδουλώθη, καὶ ὁ ναὸς ἐμιάνθη ὑπὸ περσῶν. βαγώσης ὁ στρατηγὸς ἀρταξέρξου γνοὺς ὅτι ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἰουδαίων ἰωάννης τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ἐν αὐτῷ ἐν τῷ ἱερῷ ἐφόνευσεν, δύθις ὕβρισας τοῖς ἰουδαίοις, μὴ θυμοῦ ἤρξατο λέγειν, ἐτολμήσατε ἐν τῷ ὑμετέρῳ ναῷ φόνον ἐργάσασθαι. πειρωμένῳ ὁ αὐτὸς εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἐκώλυον αὐτόν. ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, πῶς ἐκ ἐγὼ καθαρώτερος εἰμὶ τῦ ἀνῃρημένου ἐν τῷ ναῷ; καὶ τούτοις τοιαῦτα μυθεύμενος τοὺς λόγους εἰς τὸν ναὸν εἰσέρχεται. ταύτῃ μὲν οὖν χρησάμενος τῇ ὕβρει βαγώσης, τοὺς ἰουδαίους ἔτεσιν ἑπτὰ ὑφ' ἑαυτῷ ἐποιεῖτο τελευτῆς μετῆλθε. καταστρέψαντος δὲ τὸν ἰωάννου τὸν βίον, διαδέχεται τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἰαδδοῦς. ἦν δὲ τούτῳ ἀδελφὸς μανασσῆς ὄνομα, ᾧ συναβαλλέτης ὁ πεμφθεὶς εἰς σαμάρειαν ὑπὸ δαρείου τῦ τελευταίου βασιλέως, σατράπης, χουθαῖος τὸ γένος, ἐξ ὧν δὲ οἱ σαμαρεῖς εἰσὶν, εἰδὼς λαμπρὰν οὖσαν πόλιν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ πολλὰ τοῖς βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἐν τῇ κοίλῃ συρίᾳ καθιεροῦσι τοῖς ἐν αὐτῇ βασιλεῦσι φόρους τελοῦντας, ἀσμένως συνῴκισε τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, νικασὼ καλουμένῳ, οἰκείως τὴν ἑλληνίαν, ὅμηρον αὐτοῦ γενήσεσθαι, φεύγοντος τὴν ὑπὸ τῦ τοῦ ἰουδαίων ἔθνους πάντος δίκαιαν.

A Deus certè hanc iniuriam non dissimulauit, sed & populus hac de causa libertatem amisit, & templum pollutum est à Persis. Nam Bagoses dux cognito quòd pontifex proprium fratrem in templo interemisset, superueniens Iudæis iratus clamitabat, Ausi estis scelesti in templo vestro cædem perpetrare? & cùm conatus templum ingredi arceretur: Quid, inquit, an me putatis impuriorem quam cadauer quod iacet in templo? & his dictis ingressus est: atque hac occasione per septennium eius cædis pœnas à Iudæis exegit. Mortuo deinde Ioanne, pontificatum accepit filius eius Iaddus. huic quoque frater fuit Manasses nomine: cui Sanaballetes missus in Samariam à Dario rege vltimo satrapa, Chuthæus genere, vnde & Samaritis origo est, sciens insignem esse vrbem Hierosolyma, regésque eius multa negotia tam Assyriis quàm Syris exhibuisse, libenter nuptam dedit filiam Nicaso, ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Iudæorum gente amicitiæ.

B

C

Κεφάλαιον ἡ.

Ὅτι ὁ μακεδόνων βασιλεὺς ἀλέξανδρος τοὺς ἰουδαίους εὐηργέτησεν.

Cap. VIII.

Quanta Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

D

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν, καὶ φίλιππος ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς ἐν αἰγαίαις ὑπὸ παυσανίου τοῦ νεαίρου, ἐκ δὲ τῦ τῶν ὀρεστῶν γένους δολοφονηθεὶς, ἀπέθανε. διαλαβὼν δὲ ὁ παῖς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀλέξανδρος, καὶ διαβὰς τὸν ἑλλήσποντον, νικᾷ μὲν τοὺς δαρείου στρατηγοὺς, ὅτε γαυνικὰ συμβαλῶν αὐτοῖς. ἐπελθὼν δὲ τῇ λυδίᾳ, καὶ τὴν ἰωνίαν δουλωσάμενος, καὶ τὴν καρίαν ὁπλισάμενος, τοῖς ἐν παμφυλίᾳ τόποις ἐπέβαλε, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. οἱ δὲ τῶν ἱεροσολύμων πρεσβύτεροι, δεινοπαθοῦντες ὅτι τῷ τὸν ἰάδδου τῦ ἀρχιερέως ἀδελφὸν ἀλλοφύλῳ συνοικοῦντα μετέχειν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐσασάζον πρὸς αὐτόν. ἠθροῦτο γὰρ τὸν τούτου γάμον, ὅτι βάθραν τοῖς βλασφημεῖν περὶ τὰς τῶν γυναικῶν συνοικήσεις βουλησομένοις ἡγήσεται. καὶ τῆς πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους αὐτοῖς κοινωνίας ἀρχὴν τότε ἔσεσθαι. ὑπάρξαι μὲν τοι καὶ τὴν πρώτης αἰχμαλωσίας αὐτοῖς καὶ τῶν κακῶν αἴτιον, τὸ περὶ τοὺς γάμους πλημμελῆσαί τινας καὶ ἀγαγέσθαι γυναῖκας ἐκ βαρβαρικοῦ. ἐπέλθων οὖν τὸν μανασσῆν διαζεύγνυσθαι τῆς γυναικὸς, ἢ μὴ προσιέναι τῇ θυσιαστηρίῳ. τὸν δ' ἀρχιερέως ἀναιρεῖσθαι τοὺς τῶν λαῶν, καὶ εἴργοντος τὸν ἀδελφὸν τοῦ βωμοῦ, παραλυόμενος ὁ μανασσῆς πρὸς τὸν πενθερὸν σαναβαλλέτην, σίργειν μὲν ἔλεγεν αὐτὸν τῷ θυγατέρα νικασὼ, τὴς μὲν τι ἱερατικῆς μεγίστης οὔσης ἐν τῷ ἔθνει, καὶ τῶν ἡγεμονευούσης, οὐ βούλεσθαι δι' αὐτὸν σέρεσθαι. τὸν δὲ σαναβαλλέτου μὴ μόνον τηρήσειν αὐτῷ τὸν ἱερωσύνην, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν παρέξειν δυνάμιν καὶ τιμὴν ὑπερκειμένου, καὶ πάντων ἀποδείξειν ὧν αὐτὸς ἐπῆρχε τόπων ἡγεμόνα, βουλόμενον συνοικεῖν αὐτῷ τῇ θυγατρὶ, καὶ λέγοντος οἰκοδομήσειν ναὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ὅτι τὸ μεγέθη ὅσος τὸ κατὰ σαμάρειαν,

E

F

G

Alexander Macedonum rex in Iudæos beneficia contulerit.

PEr idem tempus Philippus Macedonum rex apud Ægæas oppidum à Pausania Cerastæ filio ex Orestarum gente insidiis interceptus periit. Eius filius Alexander paternum regnum adeptus traiecto Hellesponto congressus ad Granicum flumen cum Darij ducibus vicit egregiè: subacta deinde Lydia & Ionia, ductóque per Cariam exercitu inuasit in Pamphyliam sicut alibi dictum est. Hierosolymorum autem seniores ægrè ferentes Iaddi pontificis fratrem & quodammodo collegam duxisse externi generis fœminam tumultuabantur, rati gradum factum ad antiquandas patrias leges de connubiis, atque ita fore vt paulatim misceantur profanis gentibus. nam & prioris captiuitatis & malorum quæ secuta sunt causam fuisse, quòd quidam contra legem peccantes duxissent vxores non sui generis. postulabant igitur vt Manasses aut dimitteret vxorem, aut non amplius ad altare accederet. Et cùm pontifex quoque ab altari eum arceret, profectus Manasses ad Sanaballetem socerum, se quidem amare dixit filiam eius Nicaso, nolle tamen propter eam priuari sacerdotio, qui honor & gentilitius sit ipsi, & apud Iudæos semper in maxima existimatione fuerit. Ad hæc cùm Sanaballetes respondisset, se illi non sacerdotium tantùm seruaturum, sed & pontificatum paraturum, & totius suæ prouinciæ principem eum facturum, modò filiã suam vxorem retineat: ædificaturúmque templum Hierosolymitano simile in monte Garizin, qui imminet Samariæ reliquis montibus celsior:

idque polliceretur ex consensu regis Darij se facturum: elatus tali spe Manasses mansit apud socerum, putans se pontificatum dante rege consecuturum. Iam enim Sanaballetes erat senior. Cúmque multi sacerdotes & Israelitæ intricati essent eiusmodi coniugiis, non leuiter, turbabatur Hierosolymorum respublica. omnes enim hi defecerunt ad Manassem, Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum & domicilia, ac modis omnibus adiutante ambitionem generi. Quo tempore Darius audito quòd Alexander traiecisset Hellespontum, & prælio victis ad Granicum suis satrapis vlterius procederet, contractis tam pedestribus quàm equestribus copiis, decreuit Macedonibus occurrere priusquam totam Asiam sibi subiicerent. Itaque vltra Euphratem traducto exercitu, & superato Tauro monte Ciliciæ, statuit in ea prouincia hostem excipere prælio. Sanaballetes autem lætus descensu Darij, aiebat se mox præstiturum Manassi pollicita, quàm primùm rex reuerteretur post victoriam. persuasum enim erat non ipsi tantùm, sed & omnibus Asiaticis, ne primùm quidem congressum expecturos Macedonas, tanto inferiores numero: sed longè alius fuit euentus quàm ipsorum opinio. Rex enim collatis cum Macedonibus signis victus est, & magna exercitus parte amissa, matre etiam & vxore cum liberis in hostium potestatem redactis, fugit in Persidem. Alexander verò, in Syriam veniens cepit Damascum, & occupata Sidone Tyrum quoque oppugnabat: scriptísque ad Iudæorum pontificem literis petebat auxilium, & vt forum rerum venalium præberet exercitui: & vt quæ priùs Dario conferre sit solitus, nunc det Macedonibus, prælata eorum amicitia: fore enim vt illum non pœniteat. cúmque pontifex nunciis respondisset, sacramento se obligatum Dario, ne arma contra eum sumeret, idque ratum fore quàm diu ille vixerit: iratus Alexander Tyri quidem oppugnationem non omisit, qua breui potiturus videbatur: minatus est tamen haec capta mox se ducturum contra pontificem, vt omnes discant, cui iusiurandum seruari oporteat. quare non parcens labori tandem Tyrum expugnauit, & constitutis in ea rebus Gazam profectus, in ea Babemesem Persici præsidij præfectum obsedit. Interea Sanaballetes ratus iam adesse tempus, à Dario defecit: & assumptis octo millibus de sua prouincia, in Alexandri castra se contulit. cúmque offendisset eum Tyri oppugnationem aggredientem, & suam prouinciam eius fidei commisit, & hunc pro Dario dominum libenter agnouit. à quo obuiis manibus exceptus, liberè iã quid vellet elocutus, ait se generum habere Manassem, laddi Iudæorum pontificis fratrem: eum sequi multos illius gentis homines, & velle in sua prouincia templum extruere. idque fore in rem ipsius regis,

VIII.

ὁ τῶν ἄλλων ὁρῶν ὅσιν ὑψηλότατον, καὶ ταῦτα ποιήσειν ἐπαγγελλομένῳ μὴ δ' ἀρείᾳ γνώμης τῷ βασιλέως· ἐπαρθεὶς ταῖς ὑποσχέσεσιν ὁ μανασσῆς, παρέμενε τῷ σαναβαλλέτῃ, τ' ἀρχιερωσύνῃ οἰόμενος ἕξειν δ' ἀρείᾳ δόντος. ἐ γὰρ συνέβαινε τὸν σαναβαλλέτην ἤδη πρεσβύτερον εἶν. πολλῶν δ' ἱερέων καὶ ἱεραπλητῶν τοιούτοις γάμοις ὑπεπεπλεγμένων, κατεῖχεν ἡ μικρὰ ταραχὴ τοὺς ἱεροσολυμίτας. ἀφίστατο γὰρ ἅπαντες πρὸς τὸν μανασσῆ, τῷ σαναβαλλέτου χορηγοῦντος αὐτοῖς καὶ χρήματα, καὶ χώραν εἰς γεωργίαν καὶ κατοίκησιν ἀπομερίζοντος, καὶ παντὶ τρόπῳ τῷ γαμβρῷ συμφιλοκαλοῦντος. κατὰ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν δ' αρεῖος ἀκούσας, ὅτι τὸν ἑλλήσποντον διαβὰς ἀλέξανδρος, καὶ τοὺς σατράπας αὐτοῦ τῇ κατὰ γενικὸν μάχῃ νικήσας, πρόσω τερῶ χωρεῖ, σατραπεῖ ἱππικῷ τὸ καὶ πεζικῷ συμπάθεσιζεν, ἀπαντήσαι διανοεῖσθαι τοῖς μακεδόσι πρὶν πᾶσαν αὐτοὺς διϊόντας καταστρέψασθαι τὴν ἀσίαν. περαιωσάμενος οὖν τὸν διφράτην ποταμὸν, καὶ τὸν ταῦρον τὸ χιλίκιον ὄρος ὑπερβὰν, εἰσω τῆς χιλικίας τοὺς πολεμίους ὡς ἐκεῖ μαχουμένους αὐτοῖς, ἐξεδέχετο. ἡδεὶς δὲ τῇ δαρείου καταβάσει ὁ σαναβαλλέτης δὴθὺς ἔλεγε τῷ μανασσῆ τὰς ὑποσχέσεις τελεῖν, ὡς αὐ δ' αρεῖος κρατήσας τῶν πολεμίων ὑποστρέψῃ. πέπειστο γὰρ ἐκ αὐτὸς μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ, μηδ' εἰς χεῖρας τοῖς πέρσαις ἥξειν τοὺς μακεδόνας δι' τὸ πλῆθος. ἀπέβη δ' ἐχ ὡς πρόσδοκων. συμβαλὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς τοῖς μακεδόσιν ἡττήθη, καὶ πολλὴν τῆς σατραπείας ὑπολέσας, ληφθέντων αἰχμαλώτων αὐτοῦ μητρὸς καὶ γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων, ἔφυγεν εἰς πέρσας. ἀλέξανδρος δ' εἰς συρίαν διαβὰς, δαμασκὸν αἱρεῖ. καὶ σιδῶνος κρατήσας, ἐπολιόρκει τύρον. ἱκέσιον τε ὑποκείλας γεάμματα πρὸς τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα, συμμαχίαν τε αὐτῷ πέμπειν, καὶ ἀγορὰν τῷ στρατεύματι παρέχειν, καὶ ὅσα δ' αρεῖος πρότερον ἐτέλουν δῶρα, τοῦτο διδόναι, τὴν μακεδόνων φιλίαν ἑλόμενον, ἃ γὰρ μετανοήσειν ὑπὲρ τούτοις. τῶ δὲ ἀρχιερέως ὑποκειμένου τοῖς γεαμματοφόροις ὡς ὅρκοις εἴη δ' αρείῳ δεδωκὼς, μὴ βασιλεύειν ὅπλα κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτοις ἕως αὖ ᾖ δαρεῖος ἐν τοῖς ζῶσι μὴ παραβήσεσθαι φήσαντος· ἀκούσας ἀλέξανδρος παρωξύνθη, καὶ τὴν μὲν τύρον οὐκ ἐκείνῃ καταλιπεῖν, ὅσον οὐδέπω μέλλουσαν αἱρεῖσθαι. παροξυνόμενος δ' ταύτῃ, ἠπείλησε στρατεύειν ἐπὶ τὸν ἰουδαίων ἀρχιερέα, καὶ διδάξειν πάντας πρὸς τίνας δεῖ αὐτοῖς φυλακτέον τοὺς ὅρκους. ὅθεν πονικώτερον χρησάμενος τῇ πολιορκίᾳ, λαμβάνει τὴν τύρον. κατασπάσμενος δ' τὰ ἐν αὐτῇ, ἐπὶ τὴν γαζαίων πόλιν ἦλθεν. καὶ τὴν τε γάζαν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ φρούραρχον ὄνομα βαβημήσιν, ἐπολιόρκει. νομίσας δ' καιρὸν ὀπτήδειον ἔχειν ὁ σαναβαλλέτης τ' ὑποβολῆς, δαρείου μὴ ἀπόντος. καὶ λαβὼν ὀκτακισχιλίους τῶν ἀρχομένων παρ' αὐτοῦ, πρὸς ἀλέξανδρον ἦκε. καὶ καταλαβὼν αὐτὸν ἀρχόμενον τῆς τύρου πολιορκίας, ὧν τε αὐτὸς ἄρχει τόπων ἐλεγε αὐτὸν δεδιδόναι τούτοις, καὶ διατοῦτο αὐτὸν ἔχειν ἥδεως ἀπὸ δαρείου τε βασιλέως. ἀσμένως δ' αὐτὸν προσδεξαμένου, θαρρῶν ἤδη φεύγει τ' προκειμένων ὁ σαναβαλλέτης αὐτῷ λόγοις προσέφερε, δηλῶν, ὡς γαμβρὸν μ' ἔχοι μανασσῆν, τε τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέως ἰαδδοῦ ἀδελφόν. πολλοὺς δ' καὶ ἄλλους αὐτῷ συμπαρόντας τῶν ὁμοεθνῶν θέλειν ἱερὸν ἐν τοῖς ὑπ' ἐκείνῳ τόποις ἤδη κατασκευάσαι. τοῦτο δ' εἶ καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρειν, εἰς δὲ

εἰς δύο διαιρεῖσθαι τὴν Ἰουδαίων δύναμιν, ἵνα μὴ ὁμογνῶν A τὸ ἔθνος, μηδὲ σωφρονοῦντες εἰ νεωτερίσωσί ποτε, χαλεπὸν ᾖ τοῖς βασιλεῦσι, καθάπερ καὶ πρότερον τοῖς Ἀσσυρίων ἄρξασιν ἐγίνετο. συγχωρήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, πᾶσαν εἰσενεγκάμενος σπουδὴν ᾠκοδόμησεν ὁ Σαναβαλλέτης τὸν ναόν, καὶ ἱερέα τὸν μαναασσῆ κατέστησε, μέγιστον γέρας ἡγησάμενος, τοῖς ἐκ τοῦ θυγατρὸς γεγονόσι τοῦτ' ἔσεσθαι. μιῶν δὲ ἐπιλειπούσῃ τῇ πέμπτῃ πολιορκίᾳ διελυθότων, καὶ δύο τῇ ἁλώσει, ὁ μὲν Σαναβαλλέτης ἀπέθανε. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος B ἔσπευδε τὴν ἅλωσαν, ὅπως τάχιον τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀναβαίνῃ· ὁπότε δὲ ἀκούει. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰδὼν δοὺς τῷ θεῷ ἀκέσας, ἵνα ἐν ἀγωνίᾳ καὶ δέει, πῶς ἀπαντήσῃ τοῖς μακεδόσιν ἀμηχανῶν, ὁρίζομένου τοῦ βασιλέως ὅπη τῇ πέμπτῃ ἐπιφανείᾳ, ὡδηγεῖλας οὖν ἱκεσίας τῷ λαῷ, καὶ θυσίαν μετ' αὐτοῦ τῷ θεῷ προσφέρων, ἐδεῖτο ὑφαπασίσαι τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ἐπερχομένων κινδύνων ἀπαλλάξαι. καθ' ὕπνους δὲ τῷ μὲν θυσίαν ἐχρημάτισεν αὐτῷ καὶ τοῖς ὕπνοις ὁ θεὸς θαρρεῖν, καὶ στεφανοῦντας τὸν πό- C λιν, ἀνοίγειν τὰς πύλας. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις λευκαῖς ἐσθῆσιν, αὐτὸν δὲ μετὰ τῶν ἱερέων τὴν νομίμοις στολαῖς ποιεῖσθαι τὴν ὑπάντησιν, μηδὲν προσδοκῶντας πείσεσθαι δεινόν, προνοουμένου τοῦ θεοῦ. ἐγρηγορὼς δὲ ὁ τοῦ ὕπνου, ἐχαίρε τε μεγάλως αὐτὸς, καὶ τὸ χρηματισθὲν αὐτῷ πᾶσι μηνύσας, καὶ ποιήσας ὅσα κατὰ τοὺς ὕπνους αὐτῷ παρηγγέλη, τῷ τε βασιλέως παρουσίαν ἐξεδέχετο. πυθόμενος δὲ αὐτὸν, ἀ- D πέρρω τῆς πόλεως ὄντα, προέσει μὲν τοὺς ἱερέων καὶ τὸ πολιτικὸν πλῆθος, ἱερατικῇ καὶ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων ἐθνῶν ποιόμενος τὴν ὑπάντησιν εἰς τόπον τινὰ σαφὰ λεγόμενον, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο μεταφερόμενον εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν σκοπιὰ σημαίνει, πάτε δὲ ἱεροσόλυμα καὶ τὸν ναὸν ἐνεῖθεν συνέβαινεν ἀφορᾶσθαι. τῶν δὲ φοινίκων καὶ τῶν ἀκολουθούντων χαλδαίων, ὅσα βασιλέως ὀργὴν εἰκὸς ὑπέρφευγεν αὐτοῖς, τήν τε πόλιν διαρπάσειν, καὶ τὸν ἀρ- E χιερέα μετ' αἰκίας ἀπολέσειν λογιζομένων, τὰ ἐναντία τούτων ἐγίνετο. ὁ δὲ ἀλέξανδρος ἐπὶ πόρρωθεν ἰδὼν, τὸ μὲν πλῆθος ἐν τῇ λευκαῖς ἐσθῆσι, τοὺς δὲ ἱερεῖς προεσῶτας ἐν τοῖς βυσσίναις αὐτοῦ, τὸν δὲ ἀρχιερέα ἐν τῇ ὑακινθίνῃ καὶ διαχρύσῳ στολῇ, καὶ ὅπου ἡ κεφαλῆς ἔχοντα τὴν κίδαριν καὶ τὸ χρυσοῦν ἐπ' αὐτῆς ἔλασμα, ᾧ τὸ τοῦ θεοῦ ἐγέγραπτο ὄνομα, προσελθὼν μόνος προσεκύνησε τὸ ὄνομα, καὶ τὸν ἀρχιερέα πρῶτος ἠσπάσατο. τοῦτο δὲ ἰουδαίων πάντων ὁ- F μοῦ μιᾷ φωνῇ τὸν ἀλέξανδρον ἀσπασαμένων, καὶ κυκλωσαμένων αὐτὸν, οἱ μὲν τῶν συρίας βασιλεῖς καὶ οἱ λοιποὶ ταῦτα ποιήσαντος, κατεπλάγησαν καὶ διεφθάρθαι τὰ βασιλεῖ τὴν διάνοιαν ὑπελάμβανον. παρμενίωνος δὲ μόνου προσελθόντος αὐτῷ καὶ θαυμάζοντος, τί δήποτε προσκυνήσειεν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων ἁπάντων αὐτὸς προσεκυνήσθη τοῦτον εἶπε προσεκυνήσα, τὸν δὲ θεὸν ὃν τιμᾷ ἀρχιερωσύνῃ αὐτὸς τετίμηται. τοῦτον δὲ καὶ κατ' G τοὺς ὕπνους εἶδον ἐν τῷ νῦν σχήματι, ἐν Δίῳ τῆς μακεδονίας τυγχάνων, καὶ πρὸς ἐμαυτὸν διασκεπτόμενόν μοι πῶς ἂν κρατήσαιμι τῆς ἀσίας παρεκελεύετο μὴ μέλλειν, ἀλλὰ θαρσοῦντα διαβαίνειν. αὐτὸς γὰρ ἡγήσεσθαί μοι τῆς στρατείας, καὶ τὴν περσῶν καταλύσειν ἀρχήν. ὅθεν ἄλλον μὲν οὐδένα θεασάμενος ἐν τοιαύτῃ στολῇ, τοῦτον δὲ νῦν ἰδὼν καὶ τῆς κατὰ τοὺς ὕπνους ὑπομνησθεὶς ὄψεώς τε καὶ παρακελεύσεως, νομίζω θείᾳ πομπῇ τὴν στρατείαν πεποιημένος, δᾴδιον νικήσειν, καὶ τὴν περσῶν καταλύσειν δυνάμιν, καὶ πάντ' ὅσα κατὰ νοῦν ἕξει μοι προχωρήσειν.

si diuidatur Iudæorum potentia: ne fortè de communi sententia rebellantes multum negotij regibus faceſſant, quemadmodum ſoliti ſunt Aſſyrijs imperantibus. quod vbi impetratum eſt omni ope adnitens templum ædificauit, & Manaſſem eius ſacerdotem conſtituit, ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relictum ſe exiſtimans. Septem autem menſibus in Tyri oppugnatione, & Gazæ duobus abſumptis, Sanaballetes fato functus eſt: Alexãder verò expugnata Gaza Hieroſolyma properè petiit. Iaddus verò pontifex poſtquam hoc audiuit, ſolicitus hærebat inops conſilij, nec inueniens quomodo regem deberet excipere, iratũ eo, quòd antea neglexiſſet imperata eius facere. Ergo indictis populo ſupplicationibus, & immolatis Deo victimis, ad opem eius confugit, illi publicam ſalutem commendans. Proxima deinde poſt ſacrificiũ nocte, in ſomnis ei Deus apparuit, iubens vt bono eſſet animo, & coronata vrbe portas aperiret, vtque populus in albis veſtibus prodiret obuiam, ipſe verò cum reliquis ſacerdotibus ſolenni cultu ſui ordinis, ſecuri de Dei prouidentia. Experrectus autem è ſomno lætus ciuibus hoc oraculum indicat, & paratis omnibus vt in ſomnis præmonitus fuerat, regis aduentum præſtolabatur: & cùm renunciatum eſſet eum iam non procul ab vrbe abeſſe, progreſſus eſt cum ſacerdotib° & vrbana multitudine pompa quadam noua & venerabili vſque ad locum qui dicitur Sapha, quæ vox ſpeculam ſignificat, quòd ibi & vrbs & tẽplũ in proſpectu ſit. Et cùm Phœnices ac Chaldæi ſperarent ſibi licere quicquid iratus rex poſſet permittere, direptionem vrbis, & pontificis exquiſitum ſupplicium, planè contrarium euenit. Alexander enim vt vidit è longinquo candidatum populum, & ſacerdotes ante agmẽ in amictu byſſino, pontificémque in ſtola hyacinthina auro diſtincta, tiaram in capite geſtãtem cum præfixa aurea lamina inſculpta Dei nomine: ſolus ad eum accedens nomen illud adorauit, & ſalutauit pontificem. Iudæis autem omnibus vno ore Alexandrum conſalutantib°, & in orbem cingentibus, Syriæ reges & reliqui obſtupuerunt, vix credentes regem mentis cõpotem: ſolus Parmenio propius accedens rogauit familiariter, quid ita cùm ipſe adoraretur ab omnibus, nunc adoraret Iudæorum pontificem. At ille non hunc ſe adoraſſe reſpondit, ſed Deo, cuius pontifex eſſet, honorem eũ exhibuiſſe, hunc enim, inquit, vidi & antea hoc ipſo habitu, cùm adhuc eſſem in Dio Macedoniæ qui me deliberantem quomodo Aſiam poſſem ſubigere, hortatus eſt forti eſſe animo, & ſine mora exercitum traiicere. nam ſuo ductu potiturum me Perſarum imperio. Quapropter quia nunc primùm talem habitum vidi, agnoſcens hunc & viſionis memor quæ me ad hanc expeditionem impulit, puto me non ſine numine in Darium exercitum ducere, & breui fore victoriæ compotem: & ſublato Perſarum imperio, ceſſura mihi omnia ex ſententia.

Hæc locutus ad Parmenionem & comiter cõplexus pontificem. deducentibus ſacerdotibus in vrbem peruenit. & aſcendens in templũ immolauit Deo ex ſacerdotis præſcripto, ac pontifici quoque ſuum honorem exhibuit. Oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quẽdam Perſas debellaturum ſignificat, hunc ipſũ ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinẽ. Sequenti verò die vocatis eis iuſſit vt quicquid vellent peterent. Pontifice autem petente vt patriis legibus viuere ſibi liceat, vtque ſeptimo quoque anno concederetur eis tributorum immunitas, conceſſit omnia. Rogantibus deinde vt eos quoque Iudæos, qui Babyloniam ac Mediam colerẽt, ſineret vti inſtitutis propriis, hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturũ ſe eſt pollicitus. Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent ſaluis ſuis ritibus ſequi eius militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolyma actis, mouit inde in alias propinquas vrbes exercitum. cúmque ab omnibus amicè exciperetur, Samaritæ quorũ tunc caput erat Sicima fita ad mõtem Garizin, & habitata à deſertoribus gentis Iudæicæ, vidẽtes quòd Alexander Iudæos tractaret tam magnificè, decreuerunt ſe quoque Iudæos profiteri. Sunt enim Samaritæ hoc ingenio, vt & ante diximus, in rebus Iudæorum afflictis, negant ſe cognatos, veritatem tunc dicendo. cùm verò affulgere eis fortunam viderint, confeſtim in ſocietatem irruunt, attinere ad ſe affirmando, & à Ioſepho eiúſque filiis Manaſſe & Ephræmo ſeriem generis ſui deducendo. Igitur ſplendido apparatu & magnam alacritatẽ præ ſe ferentes, regi occurrunt penè in Hieroſolymitano agro: collaudatiſque ab Alexandro omnibus, Sicimitæ eum adeunt, aſſumptis ſecum militibus quos Sanaballetes miſerat: rogantes vt inuiſat ipſorum vrbem, & illud quoque templum præſentia ſua honoret. ille pollicitus eſt hoc in reditu ſe facturum. cúmque poſtularent vt ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur, nam ne ſe quidem in eo ſeminare: quæſiuit quinam eſſent qui hoc rogarent. illis verò dicentibus, Hebræos quidem ſe eſſe, ſed Sicimitas vocari à Sidoniis: iterum quæſiuit an Iudæi eſſent. Negantibus illis: equidem, inquit, Iudæis id conceſſi, reuerſus tamen & re diligentiùs cognita faciam quod æquum videbitur, atque hoc pactò Sicimitas dimiſit. Sanaballetis autem milites iuſſit vt ſe in Ægyptum ſequantur: ibi enim ſe agros eis diuiſurum: id quod paulo pòſt fecit in Thebaide, iuſſis ei regioni eſſe præſidio. Poſt obitum autem Alexandri, imperium quidem eius inter ſucceſſores eſt diuiſum: templũ verò in Garizin monte ſitum manſit incolume, & ſi quis apud Hieroſolymitas aut illiciti cibi ſumpti, aut violati ſabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimitas cõfugiebat, 'calumniam ſe paſsũ dictitans. Eodẽ verò tẽpore etiam Iaddus pontifex obierat, Onia filio ſucceſſore: atque in eo ſtatu res Hieroſolymitanę tũc fuêre.

A ταῦτ' εἰπὼν πρὸς τὸ παρμενίωνα, καὶ ἀσπασάμενος τὸν ἀρχιερέα, σὺν ἱερεῦσι καὶ ἄλλοις τοῖς ἱερουργοῦσιν, εἰς τὴν πόλιν παραγίνεται. καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ἱερὸν, θύει μὲν τῷ θεῷ καθ' τὰ πάτρια ὑφήγησιν. αὐτὸν δὲ τὸν ἀρχιερέα ἀξιοπρεπῶς ἐτίμησε. δείξαντος δ' αὐτῷ τὸ δανιήλου βίβλον, ἐν ᾗ περὶ τῶν ἑλλήνων κατέλυσεν τὸ περσῶν ἀρχεῖον ἐδήλου, νομίσας αὐτὸς εἶναι ὁ σημαινόμενος, τότε μὲν ἡδέως ἀπέλυσε τὸν πλῆθος. τῇ δ' ὑστεραίᾳ συγκαλέσας ἅμιλλον, ἐκέλευσεν αὐτοὺς αἰτεῖσθαι δωρεὰς ἃς ἂν αὐτοὶ θέλωσι. τοῦ δ' ἀρχιερέως αἰτησαμένου, χρήσασθαι τοῖς πατρίοις νόμοις, καὶ τὸ ἕβδομον ἔτος ἀνεισφόρον εἶναι, συνεχώρησε πάντα. συγκαλέσαντος δ' αὐτοῦ ἵνα καὶ τοῖς ἐν βαβυλῶνι καὶ μηδίᾳ ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ὑπάρξῃ νόμοις χρήσασθαι, ἀσμένως ὑπέσχετο ποιήσειν ἅπερ ἠξίωσεν. εἰπόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πλῆθος εἴ τινες αὐτῷ θέλοιεν στρατεύειν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν ἐμμένοντες καὶ κατ' ταῦτα ζῶντες, εὐτόλμως ἔχειν ἐπαγγελλομένου, πολλοὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατείαν ἠγάπησαν. ὁ μὲν οὖν ἀλέξανδρος ταῦτα διοικησάμενος ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, ἐξεστράτευσεν ὅπη τὰς ἐχομένας πόλεις. πάντων δ' αὐτὸν πρὸς οἷς ἀφίκετο φιλοφρόνως ἐκδεχομένων, σαμάρειται μεγίστοις τότε τὸ σῶμα ἔχοντες, κἀμοῦ πρὸς τὴν γαριζὶν ὄρος, καὶ κατοικημένου ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν τῶν ἰουδαίων ἐθνους, ἰδόντες ὅπως τοὺς ἰουδαίους ἀλέξανδρος ὑπὸ λαμπρῶς τετιμηκεν, ἔγνωσαν αὐτοὺς ἰουδαίους ὁμολογεῖν. εἰσὶ γὰρ οἱ σαμάρειται τοιοῦτοι τὴν φύσιν, ὡς ἤδη που καὶ πρόσθεν διεληλύθαμεν. ἐπὶ μὲν τῶν συμφορᾶς ὄντας τοὺς ἰουδαίους, ἀρνεῖσθαι συγγενεῖς ἔχειν, ὁμολογοῦντες τότε τὴν ἀλήθειαν. ὅταν δέ τι θεῖον αὐτοὺς λαμπρὸν ἴδωσιν ἐκ τύχης, ἐξαίφνης ὑπισχνοῦσιν αὐτῶν τῇ κοινωνίᾳ, προσήκειν αὐτοῖς λέγοντες, καὶ τῶν ἰωσήπου γεγενεαλογημένων αὐτοὺς ἐκγόνων ἐφεστάναι καὶ μάλιστα. μετὰ λαμπρότητος οὖν καὶ πολλῇ διαπύρῳ προθυμίᾳ, ἀπαντήσαντες τῷ βασιλεῖ, μικροῦ δεῖν ἐγγὺς τῶν ἱεροσολύμων. ἐπαρίσαντος δ' αὐτοῖς ἀλεξάνδρου, οἱ σικιμῖται προσῆλθον αὐτῷ πρὸς ἀναβόντες καὶ ὃς σαναβαλλέτης πρὸς αὐτὸν στρατιώτας ἀπέστελε. καὶ παρεκάλουν ἀναβαίνοντα πρὸς τὴν πόλιν αὐτῶν τιμῆσαί τε τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερόν. ὁ δ' ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ὑποστρέφων ἔφη ὑπέχειν πρὸς αὐτούς. ἀξιοῦντων δ' ἀφιέναι τὸν φόρον αὐτοῖς τὸ ἑβδομαιτικὸν ἔτος. ὑπὸ δὲ αὐτοὺς πεῖραν ἐν αὐτῷ, τίνες ὄντες τοῦτο ἀναλαβεῖν ἐπιθυμοῦσιν. τοῦ δ' εἰπόντος, ἑβραῖοι μέν εἰσι, χρηματίζειν δ' οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, πάλιν αὐτοὺς ἐπηρώτησεν εἰ τυγχάνουσιν ἰουδαῖοι. τοῦ δ' οὐκ εἰδέναι φαμένου, ἀλλ' ἔγωγε εἶπεν ἰουδαίοις ταῦτ' ἐδωκα. ὑποστρέφας μοῦ τότε καὶ διδαχθεὶς ὑφ' ὑμῶν ἀκριβέστερον, ποιήσω τὰ δόξαντα. τοῖς μὲν οὖν σικιμίταις ὕστερον ἀπετάξατο. τοῖς δὲ τοῦ σαναβαλλέτου στρατιώταις ἐκέλευσεν ἕπεσθαι εἰς αἴγυπτον. ἐκεῖ γὰρ αὐτοῖς δώσειν κλῆρος γῆς. ὃ καὶ μετ' ὀλίγον ἐποίησεν ἐν τῇ θηβαΐδι φρουρεῖν τὴν χώραν αὐτοῖς προστάξας. τελευτήσαντος δὲ ἀλεξάνδρου, ἡ μὲν ἀρχὴ εἰς τοὺς διαδόχους ἐμερίσθη. τὸ δ' ὅπη τὸ γαριζὶν ὄρος ἱερὸν ἔμφυτον εἰ δέ τις αἰτίαν ἔχει πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις κοινοφαγίας, ἢ καὶ ἐν τοῖς σάββασι παρανομίας, ἢ τινος ἄλλου τοιούτου ἁμαρτήματος, παρὰ τοῖς σικιμίταις ἔφυγε λέγων ἀδίκως ἐσκευλῆσθαι. τελευτήσει δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἰαδδοῦς, καὶ τῷ ἀρχιερωσύνῃ ὀνίας ὁ υἱὸς αὐτοῦ παρελήφει. τὰ μὲν δὴ περὶ τοὺς ἱεροσολυμίτας, ἐν τύποις ἐτύγχανον ὄντα.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΔΩΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ κὴ ἀπάτῃ καθελαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα, κὴ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατώκισεν. Κεφ. α

Ως ὁ υἱὸς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ κληθεὶς φιλάδελφος, τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλε, κὴ πολλὰς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ αὐτῶν χαριζόμενος, κὴ ἀναθήματα πολλὰ ἀνέθηκε τῷ θεῷ. Κεφ. β

Πῶς ἐτίμησαν οἱ π' ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, κὴ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν. Κεφ. γ

Ἐκ τ' γέμομένης ἀτυχίας ἐπανόρθωσις ὑπὸ ἰωσήπου τοῦ τωβίου ποιησαμένου φιλίαν πρὸς πτολεμαῖον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. δ

Φιλία κὴ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τ' ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων. Κεφ. ε

Στάσις τῶν δυνατῶν ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, κὴ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον τὸν ἐπιφανῆ. Κεφ. ς

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὁπὶ ἱεροσόλυμα, τὴν τε πόλιν παρέλαβε, καὶ τ' ναὸν ἐσύλησεν. Κεφ. ζ

Ως ἀντίοχε κωλύσαντος τοῖς παρ' ἑωθεν νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνος ἀσαμωναίου παῖς ματθίας κατεφρόνησε τῶν βασιλέως, κὴ τοὺς ἀντίοχε στρατηγοὺς ἐνίκησε. Κεφ. η

Ματθίε τελευτὴ, γηραιε δ' ὄντος ἤδη, καθ' ἑκάστου ἔτους τ' τ' στρατιωτῶν προεστάναι τοῖς παισίν. Κεφ. θ

Ως ἀντίοχε στρατηγὸς ἀπολλώνιος, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς; ἀπέθανεν. Κεφ. ι

Η σίλωνος κὴ γοργίε στρατηγία ὁπὶ τὴν ἰουδαίαν κὴ ἥττα, κὴ διαφθορὰ τῶν στρατῶν. Κεφ. ια

Ὅτι στρατευσάμενοι ἰούδας κὴ σίμων, ὁ μὲν ὁπὶ ἀμμανίτας, καὶ τ' γαλαδίτην, ὁ δ' σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁπὶ τυρίους κὴ πτολεμαεῖς, ἐκεράτησαν αὐτῶν. Κεφ. ιβ

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐπελθὼν ἐν πέρσαις. Κεφ. ιγ

Ως ἀντίοχος ὁ ἐπικληθεὶς εὐπάτωρ στρατευσάμενος ὁπὶ ἰουδαίους μὴ λυσίε, κὴ νικήσας ἐπολυόρκει ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐγκλείσας. Κεφ. ιδ

Ὅτι πολλῶν χρόνων τὴν πολιορκίαν ξιβομένων, φιλίαν ποιησάμενος πρὸς ἰούδαν, ἀναιρετῶς ἀνεχώρησεν ἐκ τ' ἰουδαίας ὁ ἀντίοχος. Κεφ. ιε

Ως βακχίδης ὁ δημητρίε στρατηγὸς, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς ἰουδαίοις, ἀναιρεθεὶς αἰσχρῶς πρὸς τὸν βασιλέα. Κεφ. ις

Ως νικάνορ μὴ τ' βακχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῷ στρατῷ. Κεφ. ιζ

Ὅτι πάλιν ὁπὶ τὴν ἰουδαίαν βακχίδης ἐκπεμφθεὶς, ἐνίκησεν. Κεφ. ιη

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος. Κεφ. ιθ

HÆC IN DVODECIMO IOSEPHI ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ptolemæus Lagi filius dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit. CAP. I.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis in gratiam Eleazari sacerdotis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat. CAP. II.

Quomodo honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & in ciuitatibus ab illis conditis ius ciuium eis concessum sit. CAP. III.

Iosephus Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus. CAP. IV.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Pontifice Iudæorum. CAP. V.

Iudæi seditionibus agitati, Antiochi opem inuocant. CAP. VI.

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolyma exercitu, occupatóque eius vrbis dominio, templum etiam spoliauerit. CAP. VII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus, solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus. CAP. VIII.

Matthias obit senio confectus, rerum administratione filiis relicta. CAP. IX.

Apollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur. CAP. X.

Silonis & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades. CAP. XI.

Quomodo diuisis copiis Iudas Ammanitas, Simon verò eius frater Tyrios & Ptolemaidenses superarit. CAP. XII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus. CAP. XIII.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet. CAP. XIV.

Quomodo longo tempore in obsidione consumpto, Antiochus cum Iuda fœdus fecerit, & ex Iudæa discesserit. CAP. XV.

Bachides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus infecto negotio ad suum regem reuertitur. CAP. XVI.

Nicanor post Bachidem dux contra Iudam missus, vnà cum vniuerso exercitu perit. CAP. XVII.

Bachidis denuò missi contra Iudæam victoria. CAP. XVIII.

Quomodo Iudas prælio victus occubuerit. CAP. XIX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DVODECIMVS.

CAP. I.

Ptolemæus Lagi dolo occupatis Hierosolymis cum reliqua Iudæa, multos inde in Ægyptum traduxit.

ALexander Macedonum rex in suam potestatem redacto Persarum imperio, & constitutis vt iam dictum est Iudæorum rebus, vitam finiit. Imperioverò in multos successores distracto, Antigonus Asiam occupat, Seleucus Babylonem cum vicinis gentibus, Lysimachus Hellespontum, Macedoniã Cassander, Ptolemæus Lagi Ægyptum. Qui dũ seditionibus agitãtur, & de imperio cõtendunt durante longo bello, & vrbes multæ afflictæ sunt, & habitatores earum plurimi per diuersa præliorũ certamina desiderati sunt: id quod tota Syria tum passa est sub Ptolemæo Lagi, quem præter meritum Soterem appellabant. Is & Hierosolyma occupauit, dolo tamen circumuẽta. Ingressus enim vrbem sabbato velut sacrorũ gratia, Iudæis nec arcentibus quòd nihil hostile suspicarentur, & alioquin eum diem in ocio & quiete agentib⁹, sine difficultate potitus dominio, acerbè eam & inclementer tractauit. Attestatur nobis Agatharchides Cnidius, qui successorum Alexandri res gestas conscripsit, superstitionem nobis exprobrans, quòd propter eam libertatẽ amiserimus. Sic. n. scribit: Est gẽs quæ Iudæorum dicitur, vrbẽ incolẽs magnam & bene munitã, nomine Hierosolyma. hãc passi sunt in Ptolemæi potestatem peruenire: & dum propter superstitionem grauãtur arma sumere, grauem dominum receperunt. Et Agatharchides quidem de nostris hominibus hæc prodidit. Cæterùm Ptolemæus multos captiuos ex montano Iudææ tractu & Hierosolymorum vicinia, Samariáque & Garizin monte in Ægyptum traductos iussit sedes ibi figere: & cùm Hierosolymitas pertinacissimè iurisiurandi fidem seruare cõpertum haberet ex responsõ quod Alexandri

Κεφάλαιον ά.

Ὡς πτολεμαῖος ὁ λάγου δόλῳ καὶ ἀπάτῃ σαββάτου λαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα καὶ τὴν ἰουδαίαν, πολλοὺς ἐξ αὐτῆς εἰς αἴγυπτον κατῴκισεν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ μὲν οὖν ὁ τῶν μακεδόνων βασιλεὺς, καταλύσας τὴν περσῶν ἡγεμονίαν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἀνοήμονα κατασκευάσας ἔθνη, τελευτᾷ τὸν βίον. μεταπεσούσης δὲ εἰς πολλοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀντίγονος μὲν τὰς ἀσίας ὑπερατεῖ, σέλευκος ὁ βαβυλῶνος καὶ τοὺς ἐκεῖ ἐθνῶν, λυσίμαχος ὁ τὸν ἑλλήσποντον διέπων, τοῦ μακεδονίαν εἶχε κάσανδρος, πτολεμαῖος ὁ λάγου τοῦ ἀγύπτου ἐπῆφ. σασιαζόντων δὲ τούτων, καὶ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων περὶ τῆς ἰδίας ἀρχῆς, πολέμους τε συνεχεῖς καὶ μάχας συνέβαινε γίνεσθαι, καὶ τὰς πόλεις κακοπαθεῖν, καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγῶσιν ὑποβάλλειν τὴν οἰκητόραν, ὡς καὶ τοῦ συρίαν ἅπασαν ὑπὸ πτολεμαίῳ τῷ λάγου, σωτῆρος τότε χρηματίζοντος, τὰ ἐναντία παθεῖν ἐπὶ τῇ ὑπολήψει. κατέσχε δὲ καὶ ἱεροσόλυμα, δόλῳ καὶ ἀπάτῃ χρησάμενος. εἰσελθὼν γὰρ σαββάτοις εἰς τὴν πόλιν ὡς θύσων, μήτε τῶν ἰουδαίων αὐτὸν ἀμυνομένων, διὰ γὰρ ὑπονοίαν πολέμου, καὶ διὰ τὸ ἀνύποπτον καὶ τοῦ ἡμέραν ἐν ἀργίᾳ καὶ ῥαθυμίᾳ τυγχανόντων, ἀπόνως ἐγκρατὴς γίνεται τῆς πόλεως, καὶ πικρῶς ἦρξεν αὐτῆς. μαρτυρεῖ δὲ περὶ τούτου καὶ ἀγαθαρχίδης ὁ κνίδιος, ὁ τὰς τῶν διαδόχων πράξεις συγγραψάμενος, ὀνειδίζων ἡμῖν δεισιδαιμονίαν, ὡς δι' αὐτὴν ἀποβαλόντων τὴν ἐλευθερίαν, λέγων ὧδε. ἔστιν ἔθνος ἰουδαίων λεγόμενον, οἳ πόλιν ὀχυρὰν, καὶ μεγάλην ἔχοντες ἱεροσόλυμα, ταύτην ὑπὸ πτολεμαίῳ γενομένῳ, ὅπλα λαβεῖν οὐ θελήσαντες, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀγαν δεισιδαιμονίαν, χαλεπὸν ὑπέμειναν ἔχειν δεσπότην. ἀγαθαρχίδης μὲν ἐν τούτοις περὶ τοῦ ἔθνους ἡμῖν ἀπεφήνατο. ὁ δὲ πτολεμαῖος πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπὸ τε τῆς ὀρεινῆς ἰουδαίας καὶ τῶν περὶ τὰ ἱεροσόλυμα τόπων, καὶ τῆς σαμαρείτιδος, καὶ τῶν ἐν γαριζὶν, κατῴκισεν ἅπαντας εἰς αἴγυπτον ἀγαγών. ἐπιστεύθησαν δὲ τοῖς ἀπὸ τῶν ἱεροσολύμων, φρουρεῖν τε τὸν ὅρκον φυλακὴν καὶ τοὺς πίστεις βεβαιοτάτους ὑπάρχοντας, ἐξ ὧν ἀπεκείναντο ἀλεξανδρεῖς,

προσβαλοντα μὴ τοὺς αὐτοὺς, μὴ τὸ κρατῆσαι δ' ἀρείᾳ τῇ μάχῃ, πολλοὺς αὐτῶν εἰς τὰ φρούρια καταλοχίσας, καὶ τοῖς μακεδόσιν ἐν ἀλεξανδρείᾳ ποιήσας ἰσοπολίτας, ὅρκους ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ὅπως τοῖς ἐκγόνοις τὴν παραδεδομένην τὴν πίστιν διαφυλάξωσιν. ἐκ ὀλίγοι δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων ἑκουσίως εἰς τὴν Αἴγυπτον παρεγένοντο, διά τε ἀρετῆς τὸ τόπων αὐτοὺς, καὶ διὰ τὸ πολεμαίου φιλοτιμίας, προσκαλουμένης. φάσεις μέν τισι τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν πρὸς τοὺς σαμαρείτας, τὸ πάτριον ἀγωνίζεσθαι ὑπὲρ τῶν ἐθῶν ἀποστάζειν προαιρουμένοις ἐγένοντο. καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν. τοῖς μὲν ἱεροσολυμίταις τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν ἅγιον εἶναι λεγόντων, καὶ τὰς θυσίας ἐκεῖ πέμπειν ἀξιούντων. τοῖς δὲ σαμαρείταις εἰς τὸ γαριζὶν ὄρος κελευόντων.

A

B

Κεφάλαιον Β.

Ως πτολεμαῖος ὁ φιλάδελφος τοὺς ἰουδαίων νόμους εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶτταν μετέβαλεν, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν, καὶ ἀναθήματα πολλὰ εἰς τὸν θεὸν.

C

ΕΠειτα τὴν βασιλείαν τῆς αἰγύπτου διαλαβὼν ὁ φιλάδελφος κατασχὼν αὐτὴν ἐπ' ἔτη ἐνὸς δέοντος τεσσαράκοντα, τόν τε νόμον ἠρμήνευσε, καὶ τοὺς δουλεύοντας ἐν αἰγύπτῳ τῷ ἱεροσολυμίτῃ ἀπέλυσε τῆς δουλείας, ὄντας δώδεκα μυριάδας, ἐξ ἁπάσης τοιαύτης. δημήτριος ὁ φαληρεὺς, ὃς ἦν ἐπὶ τῶν βιβλιοθηκῶν τοῦ βασιλέως, σπουδάζων εἰ δυνατὸν εἴη πάντα τὰ κατὰ τὴν οἰκουμένην συναγαγεῖν βιβλία, καὶ συνωκείωτο, εἴπερ μόνον ἀκούσειε σπουδῆς ἄξιον ἢ ἠδύ τῇ τοῦ βασιλέως προαιρέσει, μάλιστα δὲ ἕνεκα τῆς συλλογῆς τῶν βιβλίων εἶχε φιλοκάλως, συνηγωνίζετο. ἐρωτηθεὶς δ' αὐτὸν ποτὲ τὸν πτολεμαῖον, πόσας ἤδη μυριάδας ἔχει συνηθροισμένας βιβλίων, τῷ μὲν ὑπαρχόντων εἶναι ὡσεὶ εἴκοσι, ὀλίγου δὲ χρόνῳ, εἰς πεντήκοντα συναθροίσειν, μεμηνῦσθαι δ' ἐλέγετο αὐτῷ πολλὰ εἶναι καὶ θεῖα τοῖς ἰουδαίοις τὰ παρ' αὐτοῖς νομίμων συγγράμματα, σπουδῆς ἄξια καὶ τῆς βασιλέως βιβλιοθήκης, ἃ δὲ οἰκείων χαρακτῆρσι καὶ τῇ διαλέκτῳ γεγραμμένα, πόνον αὐτοῖς ἐκ ὀλίγον παρέξειν εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταβαλοῦσιν. δοκεῖ μὲν δὲ εἶναι τῇ ἰδιότητι τῶν σύρων γραμμάτων ἐμφερὴς ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν, καὶ τῇ φωνῇ ὁμοίαν αὐτοῖς ἀπηχεῖν, ἰδιότερον δὲ αὐτὴν εἶναι συμβέβηκεν. ὑδὲν οὖν ἐλέγε κωλύειν καὶ ταῦτα μεταβαλόντα, δύνασθαι γὰρ τῆς εἰς ταῦτα χορηγίας δυπορηθέντα, ἔχειν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ καὶ τὰ παρ' ἐκείνοις. δόξας οὖν ὁ βασιλεὺς ἄριστα τὸν δημήτριον φιλοτιμούμενον εἰς τὸ πλῆθος αὐτῷ τῶν βιβλίων ὑποτίθεσθαι, γράφει τῷ τῶν ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ταῦτα γίνεσθαι. ἀριστέας δέ τις φίλος ὢν ἐν τοῖς μάλιστα τῷ βασιλεῖ, καὶ σπουδαζόμενος ὑπ' αὐτοῦ διὰ μεριότητα, πολλάκις μὲν καὶ πρότερον ἔγνω παρακαλέσαι τὸν βασιλέα ὅπως ἀπολύσῃ τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὴν βασιλείαν ἦσαν αὐτοῦ. καιρὸν δὲ ἐπιτήδειον εἶναι τοῦτον δοκιμάσας τῆς δεήσεως, πρώτοις μὲν τοῦτο διαλέγεται τοῖς ἀρχισι τῶν σωματοφυλάκων, σωσιβίῳ τε τεραντίνῳ καὶ ἀνδρέᾳ, συναγωνίσασθαι μὲν ὧν ἐντυγχάνειν μέλλει τῷ βασιλεῖ παρακαλῶν αὐτούς. προσλαβὼν οὖν καὶ τὸν τῶν προειρημένων γνώμην ὁ ἀριστέας, προσελθὼν τῷ βασιλεῖ λόγοις τοιούτοις ἐποιήσατο. ἐπεὶ ἀπατωμένους ἡμᾶς ὑπὸ βασιλέως ὁρῶμεν, ἀλλὰ τἀληθὲς ἀπελέγχειν. τοὺς δὲ τῶν ἰουδαίων νόμους ἐκ μεταγράψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑρμηνεῦσαι διενοήθημεν εἰς τὸ σοὶ πεχαρισμένον

D

E

F

G

legatis post Darij cladem dederant, multa ex eis præsidia disposuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam ius ciuitatis pari cum Macedonibus conditione dedisset, sacramento omnes deuinxit, seruaturos fidem posteris eius qui tã multa ipsis crediderat. Non pauci præterea reliquorum Iudæorum sponte in Ægyptum migrauerunt, partim vbertate terræ allecti, partim Ptolemęi erga suã gentem liberalitate. Seditiones tamen continuæ fuerunt inter eorum posteros & Samaritas, institutа patria pertinaciter retinẽtes: pugnabántque inter se iugiter, dũ Hierosolymitani suum templum sanctissimum esse affirmant, & victimas à Iudæis nõ alibi mittendas: Samaritæ contrà in montem Garizin eas mitti debere contendunt.

Cap. II.

Ptolemæus Philadelphus Iudæorum legem in Græcam linguam vertit, & multis eius gentis captiuis dimissis, donaria multa Deo in templo eius dedicat.

POst hunc Philadelphus assumpto Ægypti regno, quod per annos vndequadraginta tenuit, & legem transferri in Græcam linguam curauit, & Hierosolymitas in Ægypto seruientes liberos dimisit, numero cẽtum viginti millia, idque ex huiusmodi causa. Demetrius Phalereus regiarum bibliothecarum præfectus, dabat operã, vt, si fieri posset, omnes totius orbis libros colligeret, coemens quotquot vbicunq. audisset cognitu dignos aut cupiditati regis gratos, cuius præcipuum erat in congerendis codicibus studium. hic rogatus aliquando à rege quãm multa millia iam comparasset, ait se iam habere circiter ducẽta millia, sed breui habiturum quingenta millia: præterea compertũ sibi certis indiciis multos esse apud Iudæos, qui leges eorum scriptas contineant, dignos cognitu & bibliotheca regia: esse que scriptos ipsorũ lingua & literis, & exhibituros negotium his qui velint eos in Græcum sermonẽ vertere. Videri quidem quandam cum Syrorum lingua & charactere similitudinem, habere tamen multa peculiaria. Nihil igitur vetare, quin & illa ex Hebræo traducta, cùm non desint sumptus, in bibliothecam suã referat. Tum rex collaudato Demetrij circa conquirẽdos libros studio, scribit Iudæorum pontifici, vt curet hoc negocium ex sententia sua confici. Interea quidam Aristæus ex intimis regis amicis, & ob modestiam admodum carus, cùm iamdudum animum haberet rogare eum vt Iudæos in suo regno libertati restitueret: ratus adesse iam optimã occasionẽ supplicandi, primum cũ præfectis satellitib. Sosibio Tarentino & Andrea consilium hoc communicat, multum obtestatus vt preces suas apud regem quantum possunt adiutent: & postquã intellexit ipsis quoque rẽ cordi esse, adito rege sic cum allocutus est: Quia non decet nos rex verum dissimulare, sed ingenuè proloqui: cum hoc agamus vt Iudæorum leges non transcribantur tantũ, verùmetiam vertantur, quónam honesto prætextu id facere possumus,

dum tam multi eius hominum generis in regno tuo seruiunt? Quos certè non alienum fuerit à tua bonitate ac magnificentia liberare à præsenti miseria: quandoquidem is qui tuum gubernat imperium, earum legum autor noscitur, quantum mihi sanè de ea re inquirenti peruestigari potuit. Conditorem enim huius vniuersitatis eundem quem illi nos quoque colimus, Iouem nominantes, nimirum quòd iuuet vitam omnium. Quapropter vel Deum reueritus, quem illi eximio, præ cæteris mortalibus cultu venerantur, redde eis patriam, vt in natali solo liceat eis vitam exigere. Nec est quod suspiceris rex, me vel genere vel tribu eis propinquum has preces offerre in illorum gratiam atque commodum: sed quum omnium hominum idem Deus sit opifex, & sciam illi placere beneficentiam, ideo tibi nunc supplico. Ibi rex libenti ac hilari vultu illum aspiciens, & quot tandem putas millia, quibus opus sit hoc beneficio? Tum Andreas, qui & ipse aderat, dixit esse circiter centum viginti millia. Ad hæc rex, Paruáne igitur tibi Aristæe videtur hæc quam poscis liberalitas? Sosibio verò & cæteris præsentibus, dignum esse ipsius magnificentia dicentibus, pro accepto regno hanc Deo reponere gratiam: lætus hoc eorum consensu iussit, vt quãdo militi stipendium numerauerint, pro singulis captiuis qui apud eos sint drachmas centum viginti annumerent, atque hoc suum decretum publico edicto propositurum se est pollicitus, quo tam Aristæi petitio quàm Dei voluntas fiat confirmatior. In eo comprehẽdebantur non hi solùm quos pater aut eius exercitus abduxerat, sed illi quoque qui vel antè vel pòst in seruitutem abstracti fuerant, & cùm eam vindictam libertatis dicerent plusquam quadringenta talenta poscere, ne hæc quidem impendere grauatus est. Eius edicti exemplar, quo illustrior fiat regis magnanimitas, libet hoc loco adscribere. Quicunque ex militia patris nostri Syriam ac Phœnicen incursauerunt & subacta Iudæa mancipia inde in regionem nostram eiúsque vrbes abducta diuendiderunt, atque etiam quicunque vel antè vel pòst diuenditi sunt, hos omnes liberos volo fieri, próque singulis mancipiis centum viginti drachmas recipere, milites quidem vnà cũ cætero stipendio, reliquos verò à mensariis regiis. Censeo enim hos præter patris mei voluntatem, & præter omnem æquitatem in captiuitatẽ abductos militum licentia, qui vastata Iudæa sui commodi causa in Ægyptum abstraxerunt hãc multitudinem. Quapropter iustitiæ respectu, & commiseratione eorum qui à potentioribus per vim opprimuntur, iubeo Iudæos omnes, qui seruitutem seruiunt, dimitti liberos, iam dicta summa heris eorum pro libertate reddita, & absque dolo malo huic nostro mandato satisfieri. Volo autem hoc edictũ proponi per triduum ex quo allatum fuerit, & interim heros profiteri huiusmodi mãcipiorũ numerũ: id enim & mihiipsi profuturũ existimo, si ad me delatum fuerit, quot sint.

νον, τίνι λόγῳ χρώμενοι τοῦτο φέξαιμεν ἄν, πολλῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ σῇ βασιλείᾳ δουλεύοντων; οἷς τῇ σαυτοῦ μεγαλοψυχίᾳ καὶ χρησότητι ποιῶν ἀκολούθως ἀπόλυσον τῆς ταλαιπωρίας, τιμῶν βασιλείαν σε διέποντος τοῖς νόμοις αὐτοῖς θεῦ, καθὼς ἐμοὶ πολυπραγμονήσαντι μαθεῖν ὑπῆρξε. τὸν γὰρ ἅπαντα συνιστάμενον θεὸν, ὃν ἡμεῖς σεβόμεθα, ζῆνα καλοῦντες αὐτὸν ἐτοίμως, ἀπὸ τοῦ σύμπαντι ἐμφύειν τὸ ζῆν τὸ ἁπλῶσαν αὐτὸ νοήσαντες. ὅθεν εἰς τιμὴν τοῦ θεοῦ, τοῖς ἐξαίρετον τὸ εἰς αὐτὸν θρησκείαν πεποιημένοις, ἀπόδος αὐτοῖς τὴν πατρίδα, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ βίον ἀπειλῆφόσιν. ἴσθι μὴν τοῦτο ὦ βασιλεῦ, ὡς ὅτε γένοιτο παρόντων αὐτοῖς, ὅτε ὁμόφυλος αὐτῷ ὢν ταῦτα φέρει αὐτῷ ἀξιῶ· πάντων ἢ ἀνθρώπων δημιούργημα ὄντων τοῦ θεοῦ, καὶ γινώσκων αὐτὸν ἑδόμενον τοῖς δύποιοῦσιν, ὅτι τοῦτο καὶ σοὶ φίλον. ταῦτα εἰπόντος τοῦ ἀρίσταγε, ἀναβλέψας εἰς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς ἱλαρᾷ καὶ γεγηθότι τῷ προσώπῳ, πόσας ἔφη ὑπολαμβάνεις τὸ ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας; ὑποτυχόντος ἢ ἀνδρέου, παρεισήκειν δέ, καὶ φήσαντος ὀλίγῳ πλείονας ἑσεσθαι τῶν ἑνδεκα μυριάδων. ἢ μικρὰν ἄρα ἡμᾶς εἶπεν ἀρίσταγε δωρεὰν αἰτεῖς; σωσιβίῳ ἢ καὶ τοῖς παροῦσιν φησάντων ὡς ἄξιον αὐτὸν δεῖ τὸ αὐτὸ μεγαλοψυχίας τῷ παρεσκηκότι τιμᾶν βασιλείαν θεῷ χαρίσασθαι ποιήσασθαι. διαχυθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἐκέλευσεν ὅταν τοῖς στρατιώταις ἀποδίδωσι τὸ μισθοφορικὸν, καὶ ὑπὲρ ἑκάστου τῶν παρ' αὐτοῖς αἰχμαλώτων καταβαλεῖν δραχμὰς ἑκατὸν εἴκοσι. καὶ ταῦτ' ἦν ἤδη, προτεθεῖναι γράμματα ὑπέσχετο μεγαλοπρεπῶς ἔχοντα, καὶ τὸ ἀρίσταγε προαίρεσιν βεβαιοῦντα, καὶ πρὸς ταύτῃ τιμᾶν τὸ θεῖον βούλησιν. καθ' ἣν οὐ μόνον τοῖς ὑπὸ τὸ παρὸς ἀχθείσας αὐτοῦ καὶ τὸ ἐκείνου στρατείας ἀπολύειν ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς προϋπάρχοντας ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ εἴ τινες αὖθις εἰσηχθησαν, πλειόνων ἢ ἑξακοσίων ταλάντων τὸ ἀπολυτρώσεως χρήσασθαι φαμένων, ταῦτα τε συνεχώρει. καὶ τὸ αὐτόγραφον τοῦ προστάγματος, εἰς δήλωσιν τοῦ βασιλέως μεγαλοπρεπείας ἔγνων διαφυλάξαι, ὧν ἦν τοιοῦτο. ὅσοι τῶν συστρατευσαμένων ἡμῖν τῷ παρεῖ, τήν τε συνείαν καὶ φοινίκην ἐπέδραμον, καὶ τὴν Ἰουδαίαν καταστρεψάμενοι, σώματα λαβόντες αἰχμάλωτα, διεκόμισαν εἰς τε τὰς πόλεις ἡμῶν καὶ τὴν χώραν, καὶ ταῦτα ἀπεμπόλησαν, τούς τε πρὸ αὐτῶν ὄντας ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ καὶ εἴ τινες νεωστὶ εἰσηχθησαν τούτους ἀπολύσασαν οἱ παρ' αὐτοῖς ἔχοντες, ὑπὲρ ἑκάστου σώματος λαμβάνοντας δραχμὰς ρκ', οἱ μὲν στρατιῶται μὴ καθ' ὁμωνίων, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης κομιζόμενοι τὰ λύτρα. νομίζω γὰρ αὐτοὺς καὶ πρὸς τὴν τοῦ παρὸς προαίρεσιν καὶ πρὸς τὸ θεῖον αἰχμαλωτίσθαι. τὴν δὲ χώραν αὐτῶν διὰ τὴν στρατιωτικὴν αὐθάδειαν πεκακῶσθαι. καὶ διὰ τὴν εἰς αἰγυπτον αὐτῶν μεταγωγὴν, πολλὴν ὠφέλειαν ἐκ τούτου τοῖς στρατιώταις γενόμενα. τὸ δίκαιον ἐν σκοπῶν καὶ τοὺς καταδυναστευομένους πρὸς τὸ προσῆκον ἐλεῶν, ἀπολύειν κελεύω τοὺς ἐν ταῖς οἰκετείαις ὄντας Ἰουδαίους, τὸ προγεγραμμένον κομιζομένους παρ' αὐτῶν κεφάλαιον τοὺς κεκτημένους. καὶ μηδένα περὶ τούτων κακουργεῖν, ἀλλ' ὑπακούειν τοῖς προστεταγμένοις. βούλομαι δὲ τὰς προγεγραφὰς, ἀφ' ἧς ἐξεπέμφθησαν ὑπὸ ξεῖς ἡμέρας ποιεῖσθαι, πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῷ ὑπάρχοντας, πρὸς διακρινώτας αὐτοῖς καὶ τὰ σώματα. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς ἐμαυτοῦ πράγμασιν ἡγοῦμαι συμφέρειν. προσα-

προσαγγελλέτω ὁ τοὺς ἀπειθήσαντας ὁ βιβλόμβυος, ὧν τὰς οὐσίας εἰς τὸ βασιλικὸν κτῆσιν ἀνεχθῆναι βούλομαι. τότε ὁ τῷ προστάγματος ἀνενεχθέντος τῷ βασιλεῖ, καὶ τὰ μὲ ἄλλα ἔχοντος, μόνε ὁ λείποντος τῷ περὶ τῷ πρότερον καὶ τ αὖθις εἰσπραχθέντων ἰουδαίων μὴ διεστάλθαι, προσέθηκεν αὐτὸς μεγαλοφρόνως καὶ τὸ περὶ τούτων φιλάνθρωπον. καὶ τ τῷ φόρων δόσιν οὖσαν ἀθρόαν ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις τ ταγμάτων διαμερίσαι, καὶ τοῖς βασιλικοῖς ξαπεζίταις. χιλιάδες ὁ τούτε, ταχέως ἐν ζ ταῖς πάσαις ἡμέραις τέλος εἴληφε τὰ δοχθέντα τῷ βασιλεῖ. τάλαντα ὁ ὑπὲρ ξ καὶ ὑ τῷ λύτρων ἐγένοντο. καὶ γὰρ τῷ νηπίων εἰσέπραττον οἱ διάτοται τὰς κ καὶ ρ δραχμὰς, ὡς τὸ βασιλέως καὶ ὑπὲρ τούτων διδόναι κελεύσαντος ἐν τῷ προσγράψαι ὑπὲρ ἑκάστε σώματος λαμβάνειν τὸ προειρημένον. ἐπειδὴ ὁ ταῦτ ἐχώρει καὶ τιμὴ τ βασιλέως βέλησιν μεγαλοπρεπῶς, ἐκέλευσε τὸν δημόσιον ἀναδοθῆναι καὶ τὸ περὶ τῆς τῷ ἰουδαϊκῶν βιβλίων ἀπαγραφῆς δόγμα. ἁδὲν γὰρ εἶπε τοῖς βασιλεῦσιν φυλονόμητο, πάντα ὁ μᾶ πολλῆς ἐπιμελείας ἐπράττετο, διὸ καὶ τὸ τ εἰσόδους ἀντίγραφον καὶ τὸ τῷ ὅπλων κατατάξαι, καὶ τὸ πλῆθος τῷ ἀπεσταλμένων ἀναθημάτων, καὶ τὸ ἐφ ἑκάστε καταδιαθεῖν, ὡς ἀκριβέστατα εἰ τιμὴ τὸ τεχνίτε τοῖς ὁρῶσι μεγαλουργίαν, καὶ δι᾽ τ τῷ κατασκευασμάτων ἐξοχὴν, τὸν ἑκάστε δημιουργὸν εἰ δυνατὸς γνώριμον, τῆς μὴ τοιᾶσδε εἰσόδους τὸ ἀντίγραφον, ὑπῆρχε τοιοῦτον. βασιλεῖ μεγάλῳ δωρᾶ δημητρίε. προσταξάντος σου ὦ βασιλεῦ, περὶ τε τῷ ἐπιλειπόντων, εἰς ἀναπλήρωσιν τῆς βιβλιοθήκης συγγεγραμμένων ὅπως σωαχθῇ, καὶ περὶ τῷ διαφερόντως ὁπωσοῦν τῆς δεούσης ἐπιμελείας τύχῃ, πάσῃ κεχρημένος περὶ ταῦτα σπουδῇ, δηλῶ σοι τὰ τῆς ἰουδαίων νομοθεσίας βιβλία λείπειν ἡμῖν σωὶ ἑτέροις. χαρακτῆρσι γὰρ ἑβραϊκοῖς γεγραμμένα καὶ φωνῇ τῇ ἐθνικῇ, ἔστιν ἡμῖν ἀσαφῆ. συμβέβηκε δ᾽ αὐτὰ, καὶ ἀμελέστερον ἢ ἔχει σεσημάνθαι, διὰ τὸ βασιλικῆς ὕπω τετυχηκέναι προνοίας. ἐστὶ ὁ ἀναγκαῖον εἶ καὶ ταῦτα δῆλά σοὶ, δηλωθησόμενα. φιλοσοφωτέραν γὰρ καὶ ἀκέραιον τ νομοθεσίαν εἶ συμβέβηκεν ὡς αὐ ὄσαν θεῖ. διὸ καὶ τοὺς ποιητὰς αὐτῆς, καὶ συγγραφεῖς τῷ ἱστοριῶν, οὐκ ἐμπεδῶναι φησὶν ἑκαταῖος ὁ ἀβδηρίτης, οὐδὲ τῷ κατ᾽ αὐτὸν πολιτευσαμένων ἀνδρῶν, ὡς ἁγνῆς ὔσης, καὶ μὴ δίον αὐτὸν βεβήλοις στόμασι διασαφεῖσθαι. εἰ οὖν σοι δοκῇ βασιλεῦ, γράψεις τῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ ὅπως ἀποστείλῃ τῷ πρεσβυτέρων ἐξ ἀφ᾽ ἑκάστης φυλῆς, τοὺς ἐμπειροτάτους τῷ νόμων, ἀφ᾽ ὧν τὸ τῷ βιβλίων σαφὲς καὶ σύμφωνον εὖ μαθόντες, καὶ τὸ κ τὴν ἑρμηνείαν ἀκριβὲς λαβόντες τῷ προσταγμάτων, ἀξίως ταῦτα τῆς σῆς προαιρέσεως σωαγάγωμεν. τοιαύτης οὖν τ εἰσόδους γνωμοθῆς, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν ἑλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ τῷ ἰουδαίων γραφῆναι περὶ τούτων, ἅμα καὶ τιμὴ ἄφεσιν τῷ δουλευόντων παρ᾽ αὐτοῖς ἰουδαίων δηλοῦντας αὐτῷ. καὶ πρὸς σκεύη ὁ κρατήρων καὶ φιαλῶν καὶ σπονδείων, ἔστεμψε χρυσᾶ μᾶ ὁλκὴς τάλαντα ν. λίθων ὁ πολυτελῶν ἀσυλλόγιστόν τι πλῆθος. προσέταξε καὶ τοὺς φύλακας τῷ κιβωτῷ, ἐν αἷς ἐτύγχανον οἱ λίθοι, τιμὴ ἐκλογὴ τοῖς τεχνίταις αὐτῷ ἅ πρ αὖ ἐθελήσωσιν εἴδους ὑπερέχειν. διετάξατο ὁ καὶ νομίσματος εἰς θυσίας καὶ τὰς λοιπὰς χρείας πρὸς ἑκατὸν τάλαντα τῷ ἱερῷ δοθῆναι. διηγήσομαι ὁ τὰ κατασκευάσματα, καὶ τὸν τρόπον τῆς δημιουργίας αὐτῷ,

mo. Eum verò qui parêre noluerit, cuiuis deferre liceat, mulctandum facultatibus quæ fisco noſtro debẽt cedere. Hoc edictum cùm primum oblatum eſſet regi, nec tamẽ diſertè cautum eſſet illis quoque, qui vel antè vel pòſt capti fuerant, liberaliter & illis indultum eſt eadem regis beneficentia: iuſſitque vt ex collectis iam tributis diſtribueretur pecunia in militem & in menſarios regios. Quo facto, intra ſeptem dies peractum eſt quicquid rex iuſſerat, impenſis in redemptionem quadringentis ſexaginta talentis: quia domini exigebant & pro infantibus illas cẽtum viginti drachmas, quaſi regis edictum etiam hos complecteretur, vbi adſcriptum erat pro ſingulis mancipiorum capitibus eam ſummam numerandam. Hæc vbi ex ſententia regis magnificè ſunt peracta, iuſſit Demetrium euulgare decretum de tranſcribendis Iudæorum codicibus. nihil enim temerè fiebat à regibus, ſed omnia diligenter præmeditata: quapropter & ſuggeſtionis exemplar & epiſtolarum in commentarios relatum eſt, & multitudo miſſorum donariorum, & quòd à quoque factum eſt, vt primo aſpectu pateat ex ipſis operibus tam autorum quam artificum præſtantia. Suggeſtionis ſane exemplar fuit tale, Regi magno Demetrius. Quia mandaſti rex vt quod deeſt tuæ bibliothecæ ſuppleamus, & libros qui hactenus noſtram inquiſitionem effugerunt perquiramus, nihil mihi ad ſummam circa hoc negocium diligentiam reliquum faciens, ſcire te velim inter eos quos adhuc deſideramus eſſe Iudæorum legis codices. Hebraicis enim characteribus & vernacula ipſorum lingua ſcripti cùm ſint, intelligi à nobis non poſſunt. ſunt etiam negligentius quàm par eſt habiti, eo quòd nondum eis regia prouidentia contigit. neceſſe eſt autem vt & hos habeas diligenter accuratos. Sapientiorem enim & ſinceriorem legiſlationem continent, vtpote diuinitus proditam. Et hæc eſt cauſa, vt Hecatæus Abderita refert, cur nullus vel poëta vel hiſtoricus mentionem eius legis faciat, aut virorum qui iuxta eius præſcriptum res ſuas adminiſtrauerunt: quod ſacroſancta ſit, & profano ore tractari non debeat. Itaque ſi idem tibi videbitur rex, ſcribes Iudæorum pontifici, vt mittat ſenos ex ſingulis tribubus ſeniores, legum earum peritiſſimos, ex quorum interpretatione apertum ac conſonum ſenſum eorum librorum accipientes, dignum aliquid tuo deſiderio colligamus. Ad hanc igitur ſuggeſtionẽ iuſſit rex ſuos, vt ad Eleazarum Iudæorum põtificem de hac re ſcriberent, ſimúlque per eaſdem literas certiorem facerent de Iudæis per Ægyptum priſtinæ libertati redditis. præterea ad faciendos crateres & phialas ac libatoria, miſit auri talenta quinquaginta, & gemmarũ copioſam multitudinem: iuſſítque cuſtodes arcarum in quibus gemmæ ſeruabántur, liberam artificibus electionem permittere. mandauit etiam pecuniæ pro ſacrificiis & reliquis templi vſibus centum talenta erogari. Dicam autem & opera & eorum ornatum

vbi primùm exposuero exemplar epistolæ scriptæ ad Eleazarum pontificem, qui hoc sacerdotij fastigium hoc modo consecutus est. Onia pontifice defuncto filius ei Simon successit, Iustus cognominatus, quòd & Deũ piè coleret, & ciues summa perequeretur beneuolẽtia. Quo mortuo, superstite vnico filio paruulo, frater eius Eleazarus, de quo nunc est mentio, pontificatũ assũpsit, cui Ptolemæus hoc modo scripsit. Rex Ptolemæus Eleazaro pontifici salutem. Multis Iudæis in regno meo degentibus, quos Persæ dum rerum potirentur captiuos eò pertraxerãt, pater meus eos in precio habuit, aliorum opera in militia vsus amplis stipendiis conductorũ, aliis etiam castellorum custodia per Ægyptum assignata vt essent terrori indigenis. Ego verò postquam principatũ adeptus sum, cùm in cæteros benignitate sum vsus, tũ maximè in tuos ciues: quorũ supra c. millia in libertatẽ vindicaui, restitutis de meo preciis eorũ possessorib. ex his per ætatem idoneos allegi in militiam: nonnullos quorum fides id mereri videbatur, inter aulicos meos accẽsui, ratus nullum gratius me Deo posse offerre donarium, pro ea prouidentia qua me dignatus est rebus præficere. Ergo vt & his & reliquis per totum orbẽ Iudæis gratum faciam, visum est mihi legem vestram in Græcam linguã vertere, & ita versam in Bibliothecam meam reponere. Bene igitur facies, si idoneorum delectu per tribus habito, ex vnaquaque sex viros bonos iam seniores ad nos miseris, qui per ætatem legum periti, possint præstare bonos interpretes. Spero enim si hoc ex sententia successerit, maximam gloriam nos inde acquisituros. Mitto autem qui tecum de hac re agant, Andream præfectum satellitum, & Aristæum, mihi charissimos: per quos etiam primitias donariorum templi & victimarum misimus, talenta argenti centum. Rescribes autem quicquid volueris, facturus nobis rem gratissimam. Hac epistola accepta, Eleazarus rescripsit quàm potuit honorificẽtissimè. Pontifex Eleazarus regi Ptolemæo S. Si vales cum regina Arsinoe communibúsque liberis, nostræ quoque res se habent optimè: Acceptis tuis literis gauisi sumus plurimum ob egregiam tuam voluntatem. aduocatáque concione eas legimus, testes pietatis qua colis Deum maximum. ostendimus etiam phialas quas misisti aureas viginti, argenteas triginta, & crateras quinque, & mensam dedicandam, centúmque illa talenta quæ in victimas & alios templi vsus attulerunt Andreas & Aristæus amici tui charissimi, viri boni ac docti, tuáque amicitia dignissimi. quare scito nos tibi gratificaturos etiã si quid præter ingenium nostrum facere oporteat. prouocati enim beneficiis in ciues nostros collatis non debemus segnes esse ad referendam gratiã. Quamobrem continuò pro te sororéque tua & liberis & amicis hostias obtulimu, & populus vota fecit pro felici rerum tuarum successu, & pro pacato regni tui statu, vtque hæc legis versio tam felix tibi sit quàm cupis maximè.

μὴ τὸ προσηνὲς ἅπαν τὸ ὑπάρχον δι' ὀλιγωρίαν τῆς γραφείσης ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ, ταύτῃ λαβόντι τιμὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπαίτιος. τελευτήσαντος οὖν τὸν ἀρχιερέως, ᾧ παῖς αὐτῷ σίμων γίνεται ὀφθαλμὸς ὁ μὲν δίκαιος ὀπισθεὶς, ὀφλέ τε τὸ πρὸς θεὸν εὐσεβὲς καὶ τὸ πρὸς τοὺς ὁμοφύλους εὔνουν. ὑπολιπόντος δὲ τοῦτον, καὶ νήπιον υἱὸν καταλιπόντος τὴν κληθεῖσαν οὐσίαν, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐλεάζαρος, περὶ οὗ τὸν λόγον ποιούμεθα, τὴν ἀρχιερωσύνην παρέλαβεν, ᾧ γράφει πτολεμαῖος τοῦτον τὸν τρόπον. βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐλεαζάρῳ τῷ ἀρχιερεῖ χαίρειν. πολλῶν ἐν τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ κατῳκισμένων ἰουδαίων, οὓς αἰχμαλωτιδεύσας ὑπὸ περσῶν ὅτ' ἐκράτουν, οἰόμενος πατὴρ ἐτίμησε, καὶ τοῖς μὲν εἰς τὰ στρατιωτικὰ κατέταξεν ὅπλα μείζοσι μισθοφορίαις, πιστὴν ἡγούμενος ἐν αἰγύπτῳ σωὴν αὐτῷ, τὰ φρούρια καὶ τὴν τούτων φυλακὴν παρέθετο, ἵνα τοῖς αἰγυπτίοις ὦσι φόβητρα. τῷ δ' ἀρχὴν ἐγὼ φιλανθρώπως ἐχρησάμην, μάλιστα δὲ τοῖς σοῖς πολίταις, ὧν ὑπὲρ δέκα μὲν μυριάδας αἰχμαλώτων δεδωκότων, ἀφέλυσα τοῖς δικαίοις αὐτῶν ἐκ τῆς ἐμῆς λύτρα καταβαλών. τοὺς δὲ ἁρμόζοντας ταῖς ἡλικίαις, εἰς τὸν στρατικὸν κατάλογον κατέταξα. τινὰς δὲ τῶν φίλων ἡμᾶς καὶ τῶν ἐμῶν αὐλῆς πρώτων εἶδον δυναμένων, ταύτης ἠξίωκα νομίζων ἥδιον τῷ θεῷ τὸν ὑπ' ἐμοῦ προνοίας ἀνάθημα τοῦτο καὶ μίσησον ἀνατεθῆναι. βουλόμενος δὲ καὶ τούτοις χαρίζεσθαι, καὶ πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην ἰουδαίοις, τὸν νόμον ὑμῶν ἔγνων μεθερμηνεῦσαι, καὶ γράμμασιν ἑλληνικοῖς ἐκ τῶν ἑβραϊκῶν μεταγραφέντα, καὶ εἶναι ἐν τῇ ἐμῇ βιβλιοθήκῃ. καλῶς οὖν ποιήσεις ὁπλεξάμενος, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐξ ἑκάστης φυλῆς ἤδη πρεσβυτέρους πέμψας, οἳ καὶ διὰ τὸν χρόνον ἐμπείρως ἔχουσι τοῦ νόμων, καὶ δυνήσονται τὴν ἑρμηνείαν αὐτῶν ἀκριβῆ ποιήσασθαι. νομίζω γὰρ τούτων ὁπτελεσθέντων, μεγίστην δόξαν ἡμῖν περιγενήσεσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι περὶ τούτων διαλεξομένους ἀνδρέαν τὸν ἀρχισωματοφύλακα καὶ ἀριστέαν, ἐμοὶ τιμιωτάτους. δι' ὧν καὶ ἀπαρχὰς ἀναθημάτων εἰς τὸ ἱερὸν καὶ θυσιῶν καὶ τῆς ἄλλων ἀποστέλλω, τάλαντα ἀργυρίου ρ'. καὶ σὺ δ' ἡμῖν ὁπισέλλων, περὶ ὧν ἂν ἐθέλῃς, ποιήσεις κεχαρισμένα. τὸν οὖν ὁπισολῆς τοῦ βασιλέως κομισθέντος πρὸς ἐλεάζαρον, ἀντιγράφει πρὸς αὐτὸν ὡς ἐνῆν μάλιστα φιλοτίμως. ἀρχιερεὺς ἐλεάζαρος βασιλεῖ πτολεμαίῳ χαίρειν. ἐῤῥωμένων σοι τῶν καὶ τῆς βασιλίσσης ἀρσινόης καὶ τῶν τέκνων, καλῶς ἡμῖν ἔχει πάντα. τὴν δ' ὁπισολὴν λαβόντες, μεγάλως ἥσθημεν ὅτι τῆς προαιρέσεώς σου καὶ σωσάσθαντες τὸ πλῆθος, ἀνέγνωμεν αὐτὴν, ἐμφανίζοντες αὐτοῖς ἣν ἔχεις πρὸς τὸν θεὸν εὐσέβειαν. ἐπεδείξαμεν δ' αὐτοῖς καὶ τὰς φιάλας ἃς ἔπεμψας χρυσᾶς κ'. καὶ ἀργυρᾶς λ'. καὶ κρατῆρας ε'. καὶ τράπεζαν εἰς ἀνάθεσιν. ἃ τε εἰς θυσίαν καὶ εἰς ὁπισκάλυψιν ὧν αὐ δέηται τὸ ἱερὸν, τάλαντα ρ'. ἅπερ ἐκόμισαν ἀνδρέας καὶ ἀριστέας οἱ τιμιώτατοί σου τῶν φίλων, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ παιδείᾳ διαφέροντες, καὶ τῆς σῆς ἀρετῆς ἄξιοι. ἥδει δ' ἡμᾶς τὸ σοὶ συμφέρον καὶ ἡμῖν φίλα φύσιν, ὑπομνήσαντας. ἀμείβεσθαι γὰρ ἡμᾶς δεῖ τὰς σὰς εὐεργεσίας πολυμερῶς εἰς τοὺς ἡμετέρους πολίτας κατατεθείσας. δῶρα οὖν ὑπὲρ σοῦ καὶ τῆς ἀδελφῆς σου καὶ τῶν τέκνων καὶ φίλων προσηγάγομεν θυσίας, καὶ τὸ πλῆθος δυνάμενοι ἐποιήσαμεν εὐφρανθῆναί σοι τὰ κατὰ νοῦν, καὶ φυλαχθῆναί σου τὴν βασιλείαν ἐν εἰρήνῃ, τῶν τε τοῦ νόμου μεταγραφῶν, ὅτι συμφέρειν τῷ σοὶ λαβεῖν ὁ προαιρούμενος ὁπλέ-

ἐπιλέξαμεν ἢ κὴ πρεσβυτέρους ἄνδρας ἐξ ἑκάστης φυλῆς, οὓς πεπόμφαμεν ἔχοντας τὸν νόμον. ἔσαι ἢ τῆς σῆς εὐσεβείας κὴ δικαιοσύνης τὸ, μεταγραφέντα τὸν νόμον εἰς ἡμᾶς ἀποπέμψαι μετ' ἀσφαλείας τῶν κομιζόντων. ἔρρωσο. ταῦτα μὲν ὁ ἀρχιερεὺς ἀντεγραψεν. ἐμοὶ δ' οὐκ ἀναλογὸν ἔδοξεν εἶναι τὰ ὀνόματα τῶν ἑβδομήκοντα πρεσβυτέρων, οἳ τὸν νόμον ἐκόμιζον, ὑπὸ Ἐλεαζάρου πεμφθέντες δηλοῦν. ἰδεῖν γὰρ ταῦτα ὑπογεγραμμένα ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ μὲν ζῆλον τῆς ἀναθημάτων πολυτέλειαν κὴ κατασκευὴν ἰδεῖν ἐπέσειεν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡγησάμενον διελθεῖν, ὅπως ἅπασιν ἦ φανερὰ βασιλέως ὅτι τὸν θεὸν φιλοτιμία, φανερὰ γένηται. ἄφθονον γὰρ τοῖς ταῦτα δαπάνην χορηγῶν ὁ βασιλεὺς, κὴ παρὼν ἀεὶ τοῖς τεχνίταις, κὴ τὰ ἔργα ἐπιβλέπων, οὐδὲν ἀμελῶς οὐδὲ ῥαθύμως εἶᾳ γίνεσθαι τοῦ κατασκευασμάτων, ὧν ἑκάστου ὡς οἷόντε, τὴν πολυτέλειαν δηλήσομαι. τῆς μὲν ἰσομοιρίας ἴσως οὐκ ἀπαγγέλσης τινὶ ἀπαγγελίαν, τὸ ἦ τοῦ βασιλέως φιλόκαλον καὶ μεγαλόφρον, ὅτως συγχύσειν τοῖς ἐντυγχάνουσι ὑπολαμβάνων. πρῶτον ἢ τὰ ὧδε τῆς ἁπάσης ἐπιθήσομαι. εἶχε μὲν οὖν δι' ἐννοίας ὁ βασιλεὺς, ὑπερμεγέθη ἄτοπον τοῖς μέτροις ἀπεργάσασθαι τὸ κατασκεύασμα. προσέταξε ἢ μαθεῖν τὸ μέγεθος τοῦ ἀναπεπταμένου ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἁπάσης, πόσον τί ἔστιν, καὶ εἰ δύναται μεῖζον τούτοις κατασκευασθῆναι. μαθὼν ἢ κὴ τὴν ὕσαν ἡλίκην τὴν ἐᾶν, κὴ ὅτι αὐτῆς οὐδὲν κωλύει μείζονα γενέσθαι, φήσας κὴ πενταπλασίονα τοῦ ὑπαρχούσης τοῦ μεγέθει βούλεσθαι κατασκευάσαι, φοβεῖσθαι ἢ μὴ πρὸς τὰς λειτουργίας ἀχρήστος ᾖ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους ἡγήται. βούλεσθαι γὰρ οὐκ ἀναλῶσαι μόνον εἰς θέαν τὰ ἀναθήματα, ἀλλὰ πρὸς τὰς λειτουργίας ἁρμόσαι. κὴ διὰ τοῦτο λογισάμενος σύμμετρον κατασκευάσαι τὴν πρώτεραν ἁπάσαν, ἀλλ' οὐ διὰ παντὸς χρυσοῦ, τοῦ μεγέθει μὲν οὐκ ἔγνω τὴν πρώτην ὑπαρχοῦσαν ὑπερβαλεῖν, τῇ ἢ ποικιλίᾳ κὴ τοῦ κάλλει τοῦ ὕλης, ἀξιολογωτέραν κατασκευάσαι. δεινὸς ἢ ὢν καταδεῖν πραγμάτων παντοδαπῶν φύσιν, κὴ λαβεῖν διάνοιαν ἔργων καινῶν κὴ ἀδοξάστων, καὶ ὅσα μὲν ἄγραφα τὴν εὕρεσιν αὐτὸς παρέχων δι' αὐτὴν συνίστων, καὶ ὑποδεικνὺς τοῖς τεχνίταις, ἐπιδείξασθαι ταῦτα κατασκευάζοντας. καὶ τὰ ἀναγεγραμμένα πρὸς τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ ἀποβλέποντας ὁμοίως διατελεῖν, ὑποσημαίνων. δεῖν ποιήσασθαι τὴν τράπεζαν, δύο μὲν καὶ ἡμίσους πηχῶν τὸ μῆκος, ἑνὸς ἢ τὸ εὖρος, τὸ δ' ὕψος ἑνὸς καὶ ἡμίσεως, ὧν χρυσοῦ τὴν ὅλην κατασκευὴν τῷ ἔργου ποικίλλοντα, τὴν μὲν οὖν στεφάνην παλαισταῖαν εἰργάσαντο. τὰ ἢ κυμάτια στρεπτὰ, τῷ ἀναγλυφὴν ἔχοντα χοινοφοινῆ, τῇ τορείᾳ θαυμαστῶς ἐκ τοῦ ἑκατέρων μερῶν μεμιμημένην. τετρώνων γὰρ ὄντων αὐτοῦ, ἑκάστη γωνία τὴν αὐτὴν τῆς διατυπώσεως εἶχε δύναμιν, ὡς στρεφομένων αὐτοῦ, μίαν καὶ μὴ διάφορον τὴν ἰδέαν αὐτοῖς συμβεβηκέναι. τῆς ἢ στεφάνης, τὸ μὲν ὑπὸ τὴν τράπεζαν μὲν κεκλεισμένον. ὡραίαν ἔχον τὴν διατύπωσιν. τὸ δ' ἔξωθεν φαινόμενον, ἐπὶ μᾶλλον τοῦ κάλλους τὴν ἐργασίας μὲν ἐκπεπονημένον, ὡς ὑπ' ὄψιν καὶ θεωρίαν ἐρχόμενον. διὸ καὶ τὸ μὲν ὑποχείλιον ἀμφοτέρων τοῦ μερῶν ὀξεῖαν συμβαίνειν γίνεσθαι, καὶ μηδὲ μίαν γωνίαν τετρώνων ὄντων ὡς προειρήκαμεν ἐν τῷ μετεωρισμῷ τῆς τραπέζης ἐλάττονα βλέπεσθαι. ἐνδιέκειντο δὲ ταῖς κοινίσι τῆς τορείας, λίθοι πολυτελεῖς ἀμάλλινοι, πεσσοὶ χρυσοῖς δι' τριημάτων κατειλημμένοι. τὰ δ' ἐκ πλαγίου τὴν στεφάνης ἐν ὑπ' ὄψιν αἰσθητόν, ὡσὶν ἐκ λίθου καλλίστου πεποιημένων θύσει κατακεκόσμηται, ῥάβδοις τὴν ἀναγλυφὴν ἰσοπάχων πυκνοῖς, αἳ περὶ τὸν κύκλον τῆς τραπέζης εἴλιπτο, ὑπὸ ἢ τῶν ὡσὶν διατύπωσιν, στέφανον ἀπέφαινον οἱ τεχνῖται,

Delegimus etiam ſenos per tribus preſbyteros, quos ad te cum lege miſimus. tuæ autem pietatis erit ac iuſtitiæ, vt tranſcripta lege ad nos eã tutò remittas vnà cum eius deportatoribus. Bene vale. Hæc ſunt quæ reſcripſit põtifex. ſuperuacaneum autẽ viſum eſt apponere LXX. ſeniorum nomina qui cum lege ab Eleazaro miſſi ſunt, licet adſcripta fuerint in epiſtola, donariorum tamen quæ rex Deo miſit ornatum & magnificentiam ſilentio præterire non poſſum, vt omnibus nota fiat eius regis erga Deum pietas ac liberalitas. abundè enim ſumptus ſuppeditãs & præſentia ſua extimulans artifices, opera eorum aſſiduè viſẽdo, nullam eis ſegnitiæ aut negligentiæ relinquebat occaſionem: quæ nũc recenſebo ſingula, non quòd hiſtoriæ contextus hoc admodum poſtulet, ſed quòd digna ſit quæ prædicetur regis liberalitas: primúmque menſam conabor deſcribere. Cupiens enim longè maiorem facere mandauit explorari eius quæ tum Hieroſolymis erat magnitudinem, quanta eſſet, & an maior poſſet fieri: & comperta eius menſura quódque maior etiam eſſe poſſet: ait ſe eius vel quincuplam magnitudinem reddituru, ni vereretur, ne per hoc ad quotidiana miniſteria minus poſthac eſſet vtilis. Cupere. n. ſe ea donaria non ſolùm ad oſtentationem, ſed ad vſum etiam eſſe accommoda: itaque volens declarare ſe non auri penuria vel parſimonia priorem facere: quòd non erat integrũ addere magnitudini, id compẽſauit varietate ornatus & operis pulchritudine. cùm enim eſſet ingenioſus in contemplandis rerum naturis, & in excogitandis nouis & inuſitatis operibus, pro ſua ſapientia præſcribebat artificibus, exigens ne quid à præſcriptis formulis diſcederent. ac primùm conſtituto menſæ modo in longitudinem cubitorum duorum & ſemis, in latitudinem vnius, altitudine ſeſquicubitali, totum opus ex auro facientes loricam ei palmum latã circundederunt: cuius cimæ verſatiles ſculpturam habebant reſticulatam indiſtincta imitatione per tria latera. cùm enim eſſent triangulæ per ſingulos angulos eædem erant figurationes vt conuerſæ non aliæ, ſed eadẽ ſpecie oculis occurrerent. loricæ verò pars interior ad menſam vergens egregias ſculpturas habebat: ſed exterior eius facies longè pulchriores, videlicet quòd hæ totæ eſſent conſpicuæ. quin & cymę illæ facilè & citò vertebantur, & quemuis è tribus angulis pari menſura oculis ſubiiciebant. reſticulis autem illis ſculptilibus inſertæ erant gemmæ precioſæ paribus interuallis diſtantes, fibulis aureis per foramina comprehenſæ. exterior autem loricæ facies gemmis pulchris ouali ſpecie diſtinguebatur, intercurrente denſa ſculptura virgarum, quæ per circuitum menſæ voluebantur

huic ſubiecta erat corona per circuitum omne genus fructuum repræſentans, dependentibus racemis, & ſpicis emergentibus, & malis punicis interſertis: quæ omnia conſtabant è lapillis etiam colorem natiuum fructuum referentib⁹, & auro circũ totam menſam reuinctis. Sub hac corona rurſum alia ſeries ouorum priori, ſimilis cum virgatis pleræque ſculpturis viſebatur: vt ex vtraque parte ſpectaretur eadem operum varietas ac elegantia, etiam in lorica & cymarũ ordine: ac ne inuerſis quidem menſæ lateribus vlla ſentiretur diuerſitas, ſed idem artificium vſque imos pedes pertenderet. ſubdita enim lamina aurea quatuor digitos lata per tranſuersã menſæ latitudinem, in eam pedes eius inſeruerunt, quos fibulis ac clauſuris aſtrinxerunt mẽſæ iuxta loricam, vt his inſiſtens quaqua verteretur, eandem ſpeciem oſtenderet. In menſa autem ſculptus erat mæander, magni precij gemmis per medium tanquã ſtellis variegatus, carbunculo & ſmaragdo ſuauiſſimè radiantibus, aliiſque generibus quæ vbique grata ſunt propter preciũ. Propter mæandrum verò reſticulati quidam nexus circumquaque diſcurrebant, rhombo circa mediũ ſimiles, in quo cryſtallus & ſuccinum per interſtitia paria coniunctim cum magna gratia ſpectabantur. pedum autem capitella liliorum ſimilitudinem referebant, foliis ſub menſa ſe reflectentibus, cùm germen alioquin rectũ videretur, baſis autem facta erat è carbunculo palmum lata crepidinis ſpecie, quà verò pedes innitebantur, octo digitorum latitudine: eratque ſculpti ſinguli pedes opere ſubtiliſſimo, hederis & palmitibus vnà cum racemis per eos diſcurrentibus, in diſcreta verorum ſimilitudine. tanta enim erat artis ſubtilitas, vt perflante vento agitata, naturæ non artis opus videretur. conſtabátque totum opus trimembri cõpoſitione, ſed tanto artificio, vt cõmiſſuræ nec oculis nec cogitatione deprehendi poſſent. craſſitudo autem menſæ erat ſemicubitalis. tanta fuit in hoc dono regis magnificentia, opulentia materiæ, artis pulchritudo ac varietas ad naturæ imitationem expreſſa: quandoquidem hoc erat eius ſtudium, vt ſi non magnitudine hæc priorem illam menſam ſuperaret, certè nouitate commenti & ornamentorum ſplendore magis eſſet conſpicienda. Crateræ autem aureæ fuerunt duæ, ſquamatæ, à baſi vſque præcincturam, ſpiras habentes variis gemmis diſtinctas: deinde mæandrum cubitali altitudine ex omnigenis gemmis compoſitum: & ſuper eum virgatam ſculpturam, & deinceps vſque labrum plexile quiddam reti ſimile, crebra rhomborum ſpecie interueniente. addebant gratiam, inſertæ gemmæ ſcutulæ, quatuor digitorum amplitudine. Labrum verò crateris in orbem ornatum erat liliis & floribus, atq; implexis inter ſe palmitib. vuas ferẽtibus.

παντοίᾳ καρπῶ φύσιν ἐντετορδυμένον, ὡς ἀπαρέμφατά τε βότρυς, καὶ στάχυς αἰασιμᾶν, καὶ ῥοᾶς ἀποκεκλεῖσθαι. τοὺς δὲ λίθους εἰς πᾶν γένος τῆς ἀναφυομένων καρπῶν, ὡς ἐκάστῳ τὸ οἰκεῖον τετυπῶσθαι χρῶμα ἐξεργασάμενοι, συνέδησαν τῇ χρυσῇ πλοκῇ ὅλῳ τὸ ζάπεζαν. ὑπὸ δὲ τὸν στέφανον ὁμοίως ἡ τῶν ὠῶν ἀλήθεια πεποίηται, καὶ ἡ τοῦ ῥαβδώσεως ἀναγλυφὴ τοῦ ζαπέζης, εἰς ἑπαμφότερον μέρος ἔχειν τὸ αὐτὸ τοῦ ποικιλείας τὸ ἔργον. γλαφυρότητος θέαν κατασπαδασμένου, ὡς καὶ τῶν κυμάτων θέσιν τῷ στεφάνῃ, μηδὲ τοῦ τραπέζης ἑτέρου μέρους ἀλλοτρόπως γίνεσθαι ἀλλοφορᾶς. τῷ δ' αὐτῷ ἄχει καὶ τῶν ποδῶν ὄψιν τοῦ ὑπηχήσεως ἀλλοτρόπως. ἔλασμα γὰρ χρυσοῦ τὸ πλάτος τεσσάρων δακτύλων ποιήσαντες καθ' ὅλου τοῦ τραπέζης πλάτους, εἰς τοῦτο τοὺς πόδας αὐτῆς ἀνέθεσαν. ἔπειτα περόναις καὶ καταπλείσεσιν αὐτοὺς ἐνέσφιγγον τῇ ζαπέζῃ καὶ τῷ στεφάνῳ, ἀλλὰ τῷ θέαν τοῦ καμπυλίας καὶ πολυτελείας, ἵν' ἐφ' ᾧ τὶς ἂν σήσῃ τῷ τράπεζαν μέρει, παρέχωσι τῷ αὐτῷ. ὑπὸ δὲ τῆς ζαπέζης, μαίανδρον ἀξέν λυφαν, λίθοις αὐτῷ καὶ μέσον ἀξιολόγοις ὥσπερ ἀσπίσας, ποικίλης ἰδέας ἐνθέντες, τόν τε ἄνθρακα καὶ τὸν σμάραγδον, ἥδιστον θεσσαυμάζοντας αὐτῷ ἑκάτερον τοῖς ὁρῶσι, τῷ τε ἄλλων γλυφῶν ὅσοι θεατὰ δασοι καὶ ζηλωτοὶ πᾶσι ἀλλὰ τῷ πολυτέλεια τοῦ φύσεως ὑπάρχουσι. μὴν δὲ τὸν μαίανδρον, πλέγμα τι χοροειδὲς θεῖκτο, ῥόμβῳ τῷ κατὰ μέσον ὄψιν ἐμφερές, ἐφ' ᾧ κρύσταλλός τε λίθος καὶ ἤλεκτρον ἐντετύπωτο, τῇ γοιῷ ἀλλήλω τὰ ἰδέας γειτνιάσει, ψυχαγωγίαν θαυμασίῳ παρέχον τοῖς βλέπουσι. τῷ δὲ ποδῶν ἦσαν αἱ κεφαλίδες εἰς κρίνα μεμιμημένας τὰς ἐκφύσεις, τῶν πεταλων ὑπὸ τῷ τραπέζαν ἀνακλωμένων. εἰς ὀρθὸν δὲ τὸν βλάστησιν ἔνδοθεν παρεχόντων ὁρᾶν. ἡ δὲ βάσις αὐτῆς ἦν ὡς ἀνθέμιον λίθου παλαιστιαῖα πεποιημένη χῆμα κρηπίδος ἀποτελοῦσα. τὸ δὲ πλάτος ὀκτὼ δακτύλων ἔχουσα. καθ' ὃ τὸ παῦ ἔλασμα τῶν ποδῶν ἐρήρεισο. ἀνέγλυφαν δὲ λεπτομερεῖ καὶ φιλοπόνῳ τῇ τορείᾳ τῶν ποδῶν ἕκαστον, νιστὸν αὐτοῖς καὶ κλήμασι ἀμπέλων σὺν βότρυσιν ἐκφύσαντες. ὡς εἰκάσαι μηδὲν ἀποδεῖν τῆς ἀληθείας. καὶ γὰρ πρὸς τὸ πνεῦμα ὡς λεπτότητα καὶ τῷ ἑπαίρω αὐτῷ ἔκπτωσιν κινούμενα, φαντασίαν τοῦ φύσιν μᾶλλον ἢ τέχνη μιμητῷ παρεῖχεν. ἐκαπέργησαν δὲ ὥστε τελέπυχον οἱονεὶ τὸ χῆμα τοῦ ὅλης κατασπαδάσαι ζαπέζης, τοῦ ἁρμονίας πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν ὅπως σωζηδεμένης, ὡς ἀόρατον εἶναι, καὶ μηδ' ὑπονοεῖσθαι τὰς συμβολάς. ἥμισυ δὲ πήχεως ὑπὲρ ἔλαττον τῆ ζαπέζῃ τὸ πάχος συνέβαινεν εἶναι. τὸ δὲ οὖν ἀνάθημα τοῦτο καὶ πολλὴν τὴν βασιλέως φιλοτιμίαν ἔδειξε, τῇ τε πολυτελείᾳ τοῦ ὕλης, καὶ τῇ ποικιλίᾳ τοῦ κεχλονῆς, καὶ τῇ μιμήσει τῇ κατὰ τὴν ὡρείαν τῶν τεχνιτῶν συνετελέσθη. ἀπεδάσαντος εἰ καὶ μὴ τῷ μεγέθει τοῦ θεραπαχθείσης τοῦ θεοῦ τραπέζης ἔμελλεν ἔσεσθαι διάφορος, τῇ μὴν τοιγε τέχνη, καὶ τῇ πεινουργίᾳ καὶ τῇ λαμπρότητι τῆς κατασκευῆς, πολὺ κρείττονα καὶ θαυμαστὸν ἀπεργάσεσθαι. τὰ δὲ κατάπλεον, χρύσεοι μὲν ἦσαν δύο. φαλιδωτὴν δὲ εἶχον τὸν τοῦ βάσεως μέχρι τοῦ διαζώσματος τοῦ ζώου, λίθων τοῦ ἀτειράγης ποικίλης ἐνδεδυμένον. ἔπειτα ἐπ' αὐτῆς μαίανδρος πηχυαῖος τὸ ὕψος ἐξείργαστο, καὶ συνθέσιν λίθων παντοίων τοῦ ἰδίαν. κατ' αὐτὸ δὲ ῥάβδωσις ἀναγλυπτὸς καθ' ἧς πλέγμα ῥομβωτὸν διχῆ ἐμφερὲς ἕως τοῦ χείλους ἀνείληχεν. τὰ δὲ μέσα λίθων ἀνθέμια τῶν δακτύλων ἀπεπλήρουν τὸ κύκλος. ἀνεστρέφετο δὲ τὰ χείλη τοῦ κρατῆρος κρίνων σμίλαξι καὶ ἀνθεμίοις καὶ βοτρύων χαμαίαις εἰς κύκλον ἀνειλημμέναις. τούτοις μὲν οὖν χρυσοῦς κρατῆρας, δύο φορέντας ἑκάστ-

ςν ἀμφορέας τοῦτον κατεσκεύασαν τὸ ξόανον. οἱ δ' ἀρ- A
γύροι τῶν ἐσόπτρων τὴν λαμπρότητα πολὺ διαυγέστερα
μεγόθεσιν, ὡς ἑκαστέρας ὄψεις ἐρεθίζειν τὰς τῶν προσφερο-
μένων ὄψεις ἐρρωδεῖν. προσκατεσκεύασε δὲ τούτοις ὁ βα-
σιλεὺς καὶ φιάλας λ'. ὧν ὅσα χρυσὸς μὲν ἀλλὰ μὴ λίθῳ
πολυτελεῖ διείληπτο, σμίλαξι καὶ κισσοῖς καὶ πετάλοις ἀμ-
πέλων ἐποίασε φιλοτέχνως ἐντετορευμένοις. ταῦτα δ'
ἐγίνετο μὲν καὶ ὑπὲρ τῆς ἐμπρεπείας τῶν ἐργαζομένων θαυμα-
σίαν ὅσην ἐπὶ τέχνῃ, πολὺ δὲ μᾶλλον ὑπὸ τῆς B
βασιλέως σπουδῆς καὶ φιλοτιμίας ὑπερφερόντως ἀπηρτί-
ζετο. ἐν γὰρ χορηγίας τὸ ἄφθονον καὶ μεγαλόψυχον τοῖς
τεχνίταις παρεῖχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ χρηματίζειν τοῖς
δημοσίοις πράγμασιν ἀπρεπῶς αὐτὸς τοῖς κατασκευ-
άζουσι παρῆν, καὶ τὴν ἄλλην ἐργασίαν ἐπέβλεπεν. ἄγων
δὲ καὶ τοῦτο τῶν τεχνιτῶν ὑπομελείας οἱ πρὸς τὴν βασι-
λέα καὶ τὴν τύχην σπουδὴν ὑποβλέποντες, φιλοπονώτερον
τοῖς ἔργοις προσελιπάρουν. ταῦτα μὲν τὰ πεμφθέντα εἰς C
ἱεροσόλυμα, ὑπὸ πολεμαίου καθιερωμένα. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς
ἐλεάζαρος καθεὶς αὐτὰ, καὶ τιμήσας τοὺς κομίσαντας,
καὶ δῶρα δοὺς τῷ βασιλεῖ κομίζειν, ἀπέλυσε πρὸς τὸν
βασιλέα. ἐπεὶ δὲ ἠχθυομένων ἐπὶ τῇ ἀλεξανδρείαν,
ἀκούσας πολεμαίου τὴν παρουσίαν αὐτῶν, καὶ τοὺς ἑβδομή-
κοντα τῶν πρεσβυτέρων ἐλπιδυθότας, δι' ὧν μεταπέμ-
ψεται τὴν αἵρεσιν καὶ τὴν ἀρίστην τοῖς πρέσβεσι. οἱ δ' ἀφικό-
μενοι, τάς τε ὑπηρεσίας ἃς ἐκόμιζον αὐτῷ πρὸ τῆς ἀρ-
χιερέως ἀπέδωσαν, καὶ ὅσα φέρειν ὑπὸ λόγων ἐπέτρεψε, D
ταῦτα ἐδήλωσαν. ἀποδόντων δὲ εὐτυχεῖν τοῖς ὑπὸ τῶν ἱε-
ροσολύμων ἥκουσι πρεσβυτέροις ὅτι τὴν ἑρμηνείαν τῶν
νόμων, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐξ χρόνων ἕνεκα παρεῖναι συνέβαι-
νεν, ἐκέλευσεν ἀπολύσαι, πρόσθεν τοῦτο ποιῶν καὶ
πρὸ τοῦ ἔθος. οἱ μὲν ὑπὸ τούτων αἰτιῶν ἀχθέντες,
ἐπὶ πέμπτης ἡμέρας αὐτῷ προσῆσαν, οἱ δὲ πρεσβύ-
οντες, ἐπὶ μιᾶς. τότε οὖν ἀπολύσας ἐκείνους, τοὺς
πεμφθέντας ὑπὸ ἐλεαζάρου προσέμενεν. ὡς δὲ προῆλθον E
μὴ καὶ τὴν ἄνθρων οἱ γέροντες, ἃ τῷ βασιλεῖ κομίσαι ὁ
ἀρχιερεὺς αὐτοῖς ἔδωκε, καὶ τῷ διφθερῶν, αἷς εἰγεγραμ-
μένους εἶχον τοὺς νόμους χρυσοῖς γράμμασιν. ἐπηρώτη-
σεν αὐτοὺς πρὸ τῶν βιβλίων. ὡς δ' ἀποκαλύψαντες τὸ σῶ
λημάτων ἀπέδειξαν αὐτῷ, θαυμάσας ὁ βασιλεὺς τὴν
ἰσχνότητα τοῖς ὑμένας, καὶ τὴν συμβολὴν τὸ ἀπεπίγνωστον,
ὥστε γὰρ ἥρμοσο, καὶ τοῦτο ποιήσας χρόνῳ πλείονι, χάριν
ἔσεσθαι ἔχειν αὐτοῖς τε ἐλθοῦσι, καὶ μείζονα τῷ πέμψαντι, F
πρὸ ἁπάντων τῷ θεῷ, ὃ τοῖς νόμοις εἶναι συμβέβηκεν.
ἐκβοησάντων δὲ ὑφ' ἑνὸς πάντων τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν συμ-
παρόντων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ τῷ βασιλεῖ, δι' ὑπερβολὴν
ἡδονῆς εἰς δάκρυα τραπέσθαι, φύσει τὸ μεγάλης χαρᾶς
παρόντος καὶ τὰ τῶν λυπηρῶν σύμβολα. κελεύσας δὲ τὰ
βιβλία δοῦναι τοῖς ὑπὸ τὴν τάξεως, τότε τοὺς ἄνδρας ἐπ-
αινέσαντος. δίκαιον εἶπεν εἶναι πρῶτον αὐτοὺς μα-
θεῖν παρ' ὧν αὐτοῖς μεταπέμψατο ποιησάμενον τοὺς λόγους, ἔπειτα κἀκείνους G
προσενεγκεῖν. τὸ μὲν τοίνυν ἡμέραν καθ' ἣν ἦλθον πρὸς
αὐτὸν, ὑπερφυῆ ποιήσειν, καὶ κατὰ πᾶν ἔτος ὑπόμνημον εἰς ὅ-
λον τὸν τῆς ζωῆς χρόνον, ἐπηγγέλλετο. ἔτυχε δὲ ἡ αὐ-
τὴ καὶ τῆς παρουσίας αὐτῆς, καὶ τῆς νίκης, ἣν αὐτὸς
ἄνευ ναυμαχίας ἐνίκησε. συμεσιαθῆναι τε αὐτοῖς αὐ-
τὸς ἐκέλευσε, καὶ καταλύσεις αὐτοῖς προσέταξε δοθῆναι τοὺς καλλίστας, πρὸς τὴν ἄκρᾳ. ὁ δὲ ὑπὸ δ' τῷ ξό-
ανον ὑποδοχῆς τραπεζοφόρος νικάνωρ, δωρεόθεον καλέσας, ὃς εἶχε τοῦτον τροφεῖον ἐκέλευσεν
ἐπιμελεῖσθαι ἐκάστῳ τὰ δέοντα πρὸς τοῦ διαιταν. διετέτακτο δὲ τοῦτον ὑπὸ τῆς βασιλέως τὸν πρόσοδον,

& ornatus quidem vtriusque erat hic, amplitudo verò quæ amphoram caperet. argentea verò quæuis specula splendore vincebant, certius etiam reddentes suspectarium effigies. His addidit rex triginta phialas, in quib⁹ quicquid spatij gemmis erat vacuum, frondibus ederæ & pampinis sculptilibus adumbrabatur. atque hæc omnia non solùm artificum ingeniis ornabantur vsque ad miraculum, sed quadam etiam regis circa hæc ambitione diligentiùs accurabantur: qui non satis putãs quòd sine parsimonia sumptus præberet, relictis etiam seriis negotiis sæpe adibat officinas & inuisebat artificum opera, id quod magis etiam accendebat eorum diligentiam. videntes enim quòd cordi sit ei hoc negocium, maiore attentione versabantur in opere. atque hæc sunt donaria ab hoc rege ad Hierosolymitanum templum transmissa. Quibus consecratis pontifex Eleazarus, & honorificè tractatis qui attulerant, nõ sine muneribus ad regem eos remisit. Hi postquam Alexandriam iunt reuersi, rex cognito eorum simul & septuaginta seniorum aduentu confestim legatos Andream & Aristæum accitum: ab eíque & epistolam pontificis recepit, & multa præterea scisciteando didicit. Et cùm vehementer cuperet congredi cum septuaginta senioribus qui Hierosolymis ad interpretandã legem venerant, quicunque priuatorũ negotiorum causa expetebant eius colloquium, præter morem suum dimitti iussit. hos enim quinto quoque die solebat admittere, sicut legatos senem in mense. tum verò illis dimissis ab Eleazaro missos expectabat. vt verò senes illi venerunt cum muneribus à pontifice missis, & cum membranis quæ legem aureis literis inscriptã continebant, primùm de libris eos rogauit. vt verò ex inuolucris deprõptos obtulerunt, multum diúque miratus membranæ subtilitatẽ, & commissuras quæ ita latebant, vt visu discerni non possent, gratias se illis habere dixit qui venerint, & maiores etiam ei qui miserit, sed longè maximas Deo cuius leges attulerint. cúmque seniores eorúmque comites vno ore omnia fausta regi acclamassent, præ nimia lætitia lacrymas non continuit, quæ quidem mœroris insignia etiam magnum gaudium consequi natura voluit: iussíque libros accipere quorũ hoc erat officium, tum demum viros salutauit, præfatus æquum fuisse vt pri⁹ de ea re propter quã acciti fuerant percontatus, deinde illos quoq. compellaret. diem quidem aduentus eorum tã gratum sibi confessus est, vt quoad viueret, per singulos annos redeuntem eius memoriam colere se velle promitteret. fortè enim eadem erat qua Antigonum nauali prælio vicerat. voluitque vt conuiuæ sibi essent, & diuersoria mandauit eis assignari sub ipsa arce pulcherrima. Nicanor autem qui excipiendis hospitibus præerat, Dorotheum eos curare solitum iussit parare cuique ad victum pertinentia. Sic enim rex disposuerat, vt ex eis ciuitatibus quæ in ratione

victus aliquid peculiare habent venientibus, more ipiorũ omnia parauentur vt tractati more consueto suauius viuerent, & nulla in hoc nouitate offenderentur. quod honoris his quoque exhibitũ est Dorotheo hac cura commissa, quòd hic callebat morem quo solerent viuere. quamobrem omnia per se administrauit quæ ad illos accipiendos facerent. Ac primùm duos accubitus strauit, rege ita iubente, qui volebat dimidiam eorum partem ad dextram suam discumbere, reliquam verò post ipsum ordine, nihil omittens ad honorẽ eorum pertinens. postquam autem discubitum est, iussit Dorotheum illis ministrare, sicut solet hospitibus ad se à Iudæa venientibus. quapropter præconibus & sacrificulis, aliisque id genus, quorum est à suis precatiunculis auspicari conuiuium, locus hic non fuit: sed vnum ex conuiuarum numero sacerdotem Elisæum nomine precatione mensã consecrare ipse rex iussit: qui stãs in medio precatus est omnia fausta regi simul atque subditis: applausúmque & acclamatum est ab omnibus libenti ac hilari animo. quo facto fruebantur appositis. cúmque rex siluisset quantum satis visum est, cœpit philosophari, proponens singulis quæstionem aliquam de natura subtili disquisitione dignã. illis verò diserté ad quidlibet respondentibus, delectatus eorum cõsuetudine per duodecim dies instaurauit conuiuium. Si quis autem cupit cognoscere quæstiones agitatas in eo conuiuio, legat Aristæi libru quem hoc argumento cõscripsit. Quos sermones cùm nõ solùm rex admiratus esset, sed Menedemus etiam philosophus fateretur omnia gubernare prouidentiam, cóque facilius tueri hanc sententiam, finis est huic quæstioni impositus. Rex verò iam tum se vberem ex eorum aduentu fructum percepisse falsus est, per quos didicisset quomodo regnũ administrare oporteat: iussitque datis priùs in singulos ternis talentis, deduci eos in diuersorium. Quarto deinde die Demetrius assumptis eis transiuit aggerem illum septem stadiorum, & pontem qui insulam continenti adiungit: & progressus ad septentrionale littus assignauit eis ibi domum remotam à strepitu, & contemplationi rerum idoneam, rogauitque vt quando quidem ad opus iam ita instructi sint, vt nihil desiderent amplius, ordiantur interpretationem feliciter. illi verò nõ parcẽtes labori quàm poterant accuratissimè interpretabantur, vsque horam nonam assidẽtes operi: reliquũ deinde tẽporis curando corpori dabãt, præter aliam copiam etiã de regi paratis cibis partes afferente Dorotheo ita vt mandatũ ei fuerat. mane aũt regiã ingressi salutato rege in eundem locum ad institutum negocium se referebant: quod marinis aquis ablutis manibus prius mundati aggrediebantur. Versione autem legis intra septuaginta duos dies absoluta, Demetrius aduocatis omnibus Iudæis in locũ vbi versa fuerat, præsentibus etiã interpretibus, perlegit codicẽ. concio verò & seniorum interpretationẽ approbauit,

A

B

C

D

E

F

G

κῆ γὸ πόλιν ἐκάλω, ὅσαι ὑ τοῖς αὐτοῖς χρῶνται θεοῖς διάγειν, ἵνα τούτων ὑπομελόμενος. κὴ κῆ τὸ τ ἀφικνεμένων πρὸς αὐτὸν ἔθος, πάντ' αὐτοῖς ὡδάσκαλέτο, ἵνα τῷ σωνήθει ζόπῳ τ διάγτης δύωχέμενοι μᾶλλον ἥδωνῆ), κὴ πρὸς μηδὲν ὡς ἀλλοζίως ἔχον δυσεραίνωσιν. ὁ δὴ κὴ πρὸς τούτοις ἐγίνετο, δωρεῖσθαι δίκὰ τ θεῖ τ βίον ἀκείβειαν, ὑπὸ τούτοις καθεζῶτος. σωέτρωσε ὴ πάντα δ' αὐτ τὰ πρὸς τὰς διαύτας ὑποδοχάς. κὴ διμερῆ τ κλισίαν ἐποίησεν, ἕτως πρὸς ἄξαντος τ βασιλέως. τοῖς μ̃ ℭ ἡμίσης ἐκέλδυσεν ἀνὰ χεῖρα καζκλιθῆναι. τοῖς ὴ λοιποῖς, μὴ τ αὐτ κλισίαν, ὑδὲν ὑπολιπὼν τ εἰς τοῖς ἀνδρας τιμῆς. ἐπεὶ δ' ἔτω κατεκλίθησαν, ἐκέλδυσε τ δωρεόθεον οἷς ἔθεσι χρώμενοι δίκατλεῖσι πάντες οἱ ὑπὸ τ ἰεδαίας πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένοι, κὴ ταῦτα ὑπηρετεῖν. διὸ τοῖς ἱερεῖς κήρυκας κὴ θύτας κὴ τοῖς ἄλλους οἳ τὰς κατευχὰς ἐποιοῦντο παραγίνεσθαι. τ ὴ ὡδαγλυομένων ἕνα ἑλισσόμενον ὄνομα ὄντα ἱερέα παρεκάλεσεν ὁ βασιλεὺς ποιήσασθαι κατευχάς. ὁ ὴ σὰς εἰς μέσον, ἠύχετο τ βασιλεῖ τὰ ἀγαθὰ, κὴ τοῖς ἀρχομένοις ὑπ' αὐτ. εἶτα κρότος ὀξ ἁπάντων μὴ χαρᾶς κὴ βοῆς ἤρθη. κὴ παυσάμενοι, πρὸς δύωχίαν κὴ τλὼ ὑπόλαυσιν τῶν παρεσκδυασμένων ἐτράπησαν. δίκαλιπὼν ὴ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὅσον ἐδόκει ὑποχρῶτα καιρὸν εἶ), φιλοσοφεῖν ἤρξατο, ℭ ἕκαζον αὐτῶν, λόγις ἐπηρωτᾶ φυσικούς, ℭ πρὸς τλὼ τῶν ζητεμένων θεωρίαν. ἀκειβῶς δ' ἐκείνων παντὸς ὑπισχνεῖσθαι λέγειν αὐτοῖς προβληθέν δίκασαφούντων, ἡδόμενος, ἐσέτον ἐφ' ἡμέρας ιβ συμπόσιον ἐποιήσατο. ὡς τῷ ἑκλομένῳ τὰ κατὰ μέρος γνῶναι τῶν ἐν τῷ συμποσίῳ ζητηθέντων, εἴ) μαθεῖν, ἀναγνόντι τὸ ἀρίσταρχε βιβλίον ὃ συνέγραφε δίκὰ παῦτα. θαυμάζοντος δ' αὐτοῖς, ὑ μόνον τ βασιλέως, ἀλλὰ κὴ μνεσθήμου τὸ φιλοσόφε προαίρεσιν διοικεῖσθαι πάντα φήσαντος, ℭ δίκὰ τοῦτ εἰκὸς ℭ τὸ λόγου δύναμιν καὶ κάλλος δύρῆσθαι, παύονται μὲν πρὸς τούτων ὑπιζητοῦντες. ἠρώτων δ' αὐτὸν τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν ὁ βασιλεὺς ἤδη παόντων αὐτῶν, ὠφελῆσθαι γὸ παρ' αὐτῶν μεμαθηκότα πῶς δεῖ βασιλεύειν. κελδιεῖ αὐτοῖς, ἀνὰ ἕξ δοθεῖσαι τάλαντα, κὴ τοῖς ὑποκαζίσοντας ὑπὸ τ κατάλυσιν. διελθόντων ὴ ἑξιῶν ἡμερῶν, ὡδαλαβὼν αὐτοὺς ὁ δημήτριος, κὴ διελθὼν τὸ ἐπαζάδιον χῶμα τ θαλάσσης πρὸς τ νῆσον, κὴ δίκβὰς πρὸς τ ἠέφυραν, προσελθὼν ὑπὸ τὰ βόρεια μέρη, συνέδριον ἐποιήσατο ἐν τῷ ὡδῷ τ νεόνα κατεσκδυασμένῳ οἴκῳ, πρὸς δίκόσκεψιν θεαμάτων ἡρεμίας καλῶς ἔχοντι. ἀγαγὼν οὖν αὐτοὺς ἐκεῖ παρεκάλ πάντων, ὧν ἂν δεηθεῖεν εἰς τ ἑρμνείαν τῶν νόμων, παόντων ἀκωλύτως ὑπιτελεῖν τὸ ἔργον. οἱ δ' ὡς ἕνι μάλιστα φιλοπόνως, φιλοπόνως τλὼ ἑρμνείαν ἀκειβῆ ποιούμενοι, μέχει μὲν ὥρας ἑνάτης πρὸς τοῦτο διετέλουν ὄντες. ἔπειτ' ὑπὸ τ τῦ σώματος ἀπηλλάσσοντο θεραπείαν, ἀφθόνως αὐτοῖς τῶν πρὸς τλὼ δίαιταν χορηγουμένων, κὴ πρὸσὴ τῦ δωρεῖσθαι πολλὰ κὴ τῶν παρασκδυαζομένων τῷ βασιλεῖ, προσέταζε γὸ, αὐτοῖς παρέχοντος. πρωὶ ὴ πρὸς τ αὐλλὼ ὡδαγινόμενοι, κὴ τ πολεμαῖον ἀσπαζόμενοι, πάλιν ὑπὸ τ αὐτὸν ἀπίεσαν τόπον. κὴ τῇ θαλάσσῃ τὰς χεῖρας ὑπονιπτόμενοι κὴ καθαίζοντες αὐτοὺς, ἔτρεπον ὑπὸ τ τῶν νόμων ἑρμνείαν ἐτρέποντο. μέζαγεσφέντος ὴ τῦ νόμυ ℭ τῦ κῆ τ ἑρμνείαν ἔργου τέλος ἐν ἡμέραις ἑβδομήκοντα κὴ δυσὶ λαβόντος, συναγαγὼν ὁ δημήτριος τοῖς ἰουδαίοις ἅπαντας εἰς τὸν τόπον ἔνθα κὴ μετεβλήθησαν οἱ νόμοι, παόντων κὴ τῶν ἑρμνέων, ἀνέγνω τούτοις.

τὸ ὴ

τὸ ὂν πλῆθος ἀπεδέξατο μὲν καὶ τοὺς δεξαμένους A
φρεσβυτέρους τὸν νόμον. ἐπῄνεσαν δὲ καὶ τὸν δημήτριον
τῆς ἐπινοίας, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν αὐτοῖς εὑρέτην γε-
γενημένον. παρεκάλεσάν τε δοῦναι καὶ τοῖς ἡγουμένοις
αὐτῶν ἀναγνῶναι τὸν νόμον. ἠξίωσάν τε πάντες, ὅτε ἱε-
ρεῖς καὶ τῶν ἑρμηνέων οἱ φρεσβύτεροι, καὶ τῆς πολιτεύμα-
τος οἱ φρονιμώτατοι, ἐπεὶ καλῶς τὰ τῆς ἑρμηνείας
ἀπήρτισαι καὶ διαμένειν ταῦτ' ὡς ἔχει καὶ μὴ μετακι-
νεῖν αὐτά. ἁπάντων δ' αὐτῷ ἐπαινεσάντων τὴν γνώ- B
μην, ἐκέλευσαν εἴτις ἢ φθεῖρόν τι προσγεγραμμένον
ὁρᾷ τῷ νόμῳ, ἢ λεῖπον, πάλιν ἐπισκοποῦντα τοῦτο καὶ
ποιοῦντα φανερὸν διορθοῦν, σωφρόνως τοῦτο προσ-
τάττοντες, ἵνα τὸ κεῖσθαι ἄπαξ ἔχειν καλῶς, εἰς ἀεὶ διαμένῃ. ἐχάρη μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς καὶ ὅτι τούτῳ τ' αὐτὸ προῄρεσιν εἰς τὸ χρήσιμον ὁρῶν τετελειωμένην. ἥδετο δὲ μάλιστα τῷ νόμων ἀναγνωσθέντων αὐτῷ, καὶ τὴν διάνοιαν καὶ τὴν σοφίαν ἐξεπλάγη τοῦ νομοθέτου, καὶ C
πρὸς τὸν δημήτριον ἤρξατο ποιεῖσθαι λόγους, πῶς ἔστιν θαυμαστῆς ἔσης τῆς νομοθεσίας, ἀδεὲς ἔστι τῶν ἱστορικῶν αὐτῆς, ἔστε τῶν ποιητῶν ἐπεμνήσθη. ὁ δὲ δημήτριος μηδένα τολμῆσαι τῆς τῶν νόμων τούτων ἀναγραφῆς ἅψασθαι, διὰ τὸ θείαν αὐτὴν εἶναι καὶ σεμνὴν ἔφασκε, καὶ ὅτι βλασφεῖσθαί τινες τούτοις ἐπιχειρήσαντες ὑπὸ τοῦ θεοῦ. δηλοῦν ὡς θεόπομπός τε βουληθεὶς ἱστορῆσαί ποτε περὶ τούτων ἐταράχθη τὴν διάνοιαν, πλείοσιν D
ἢ ἑξήκοντα ἡμέραις, καὶ ὅτι διὰ τὰς αἰτίσεις ἐξιλάσκετο τὸν θεὸν, ὑπενοῶν. ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ ὅταν εἶδεν, ὅτι τοῦτ' αὐτῷ συμβαίνει φθειρομένῳ τὰ θεῖα, καὶ τοῦτ' ἀνοίσειν δεῖ κοινοῖς ἀνθρώποις θελήσαντι. καὶ ὑποχόμενος κατέσχε τὴν διάνοιαν. ἐδήλου δὲ καὶ θεοδέκτου τοῦ τῶν τραγῳδιῶν ποιητοῦ ἀναφέρεσθαι, ὅτι βουληθεὶς ἔν τινι δράματι τῶν ἐν τῇ ἱερᾷ βίβλῳ γεγραμμένων μυθῶσαί, τὰς ὄψεις γλαυκωθεὶς καὶ σωισθὼν τὴν αἰτίαν ἀπαλλαγείη τοῦ πάθους, ἐξομνυσάμενος τὸν E
θεόν. φάσκοντα δὲ ταῦτα ὁ βασιλεὺς φάναι τ' δημήτριε καθὼς φρονεῖς, φρόντισον αὐτοῖς ἐκδοῦναι πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν βιβλίων τὴν βιβλιοθήκην, ἵνα διαμείνῃ ταῦτα καθαρῶς. τοὺς τε ἑρμηνεύσαντας παρεκάλεσε συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς ἰουδαίας φοιτᾶν γίνεσθαι. τοῦτο δὲ αὐτοῖς καὶ πρὸς τιμὴν τὴν παρ' αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς δωρεᾶς ὠφελείας λυσιτελήσειν. F
τοῦ μὲν δὲ εἶναι δίκαιον αὐτοὺς ἐκπέμπειν ἔλεγεν, ἑκουσίως δὲ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, τεύξεσθαι πάντων, ὧν ἂν τότε αὐτῷ ἔσται σοφία δικαία τυχεῖν, καὶ ἡ ἐκείνου μεγαλοφροσύνη φοιτᾶν ἱκανή. τότε μὲν οὖν ἐξέπεμψεν αὐτοὺς, δοὺς ἑκάστῳ στολὰς ἁρίστας ἕξεις, καὶ χρυσοῦν τάλαντα δύο. καὶ κυλίκιον τάλαντον, καὶ τῷ τὸ συμποσίου στεφανοῦν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοις ἔχειν ἐδωρήσατο. τῷ δὲ ἀρχιερεῖ ἐλεαζάρῳ δὶ αὐτοῦ ἔπεμψε, G
κλίνας ἀργυρόποδας δέκα, καὶ τὸν ἀκόλουθον αὐτοῦ ὑποσκυλεῖ, καὶ κυλίκιον τάλαντον λ'. πρὸς τού-

& Demetrium ipsum collaudauit, cuius suggestionis occasione maxima bona percepissent: rogauerúntque vt etiam optimatibus eorum copia legendi fieret. Deinde & sacerdos & seniores interpretum & magistratus populi postulauerunt, quandoquidem feliciter absoluta esset hæc interpretatio, vt rata permaneat, nihilque ex ea mutari liceat. quæ sententia cùm omnibus placuisset, iusserunt vt priùs si quis aliquid deprehenderet vel superesse legi vel deesse, diligentiùs inspectum & indicatum corrigeret, quando consultum esset vt res semel approbata rata esset in perpetuum. Quamobrem rex multum gauisus est, videns hanc quoque suam voluntatem in publicum cessisse commodum: sed maiorem etiam percepit voluptatem dum sibi lex legeretur, non sine admiratione legislatoris sapientiæ: cæpitque de ea re conferre cum Demetrio, rogans qui factum sit vt tam admirandarum legum nec historicus vllus nec poëta mentionem fecerit. Tum Demetrius respondit, neminem ausum eam attingere, quam constaret diuinam esse & omni veneratione dignissimam, & punitos esse quosdã à cœlesti numine, qui illam temerè attrectare non sint veriti. Theopompum enim volentem inde quædam suis scriptis inserere, mente motum fuisse diebus xxx. & per interualla insaniæ precibus Deum placasse, facilè coniicientem quæ morbi causa fuerit. atque etiam in somnis admonitum hæc ideo pati, quod fuisset circa res diuidas curiosior, easque voluisset proferre profanis hominibus. quare cùm à cœpto destitisset, sanam mentem ei fuisse redditam. Theodectæ etiam poëtæ, cùm in quadam tragœdia vellet aliquid è sacris libris admiscere, oculos glaucomate suffusos caligasse: & cum erratum agnouisset, exorato Deo redditam aciem. acceptos deinde à Demetrio libros rex cùm adorasset, asseruari iussit diligenter, vt incorrupti manerent: rogauítque interpres vt crebrò è Iudæa venientes ipsum inuiserent. id enim eis non minus commodum fore quam honorificum. Nunc enim æquum esse vt remittantur: sed si vltro ad eum venerint, consecuturos quicquid vel ipsorum sapientia dignum sit, vel regia munificentia. Tum quoque remissi sunt donati ternis vestibus optimis, & binis auri talentis, singulísque vnius talenti calicibus, & toris discubitoriis. præterea pontifici per eosdem misit decem lectos cum argenteis pedibus cum competenti apparatu, & calicem talentorum triginta: ad hæc decem vestes purpureas, & coronam insignem, & telas byssinas centum, præterea phialas & trullas & libatoria, & crateras duas Deo dicandas. rogauítque eum per literas, vt si quis ex his viris vellet ad ipsum venire, permitteret, quandoquidem plurimi faceret cum doctis consuetudinem, & diuitias libenter in eiusmodi insumeret. Atque hæc sunt in Iudæorum honorem à Philadelpho exhibita.

τοις δὲ καὶ στολὰς ἱερατικὰς, καὶ στέφανον διαφορεῖται, καὶ βυσσίνης ὀθόνης ἴσους ἑκατόν. ἔτι γε μὴν φιάλας καὶ θυμιατήρια, καὶ σπονδεῖα, καὶ κρατῆρας χρυσοῦς πρὸς ἀνάθεσιν δύο. παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν καὶ διὰ τ' ὑποσκολῶν, ὅπως εἴ τῷ ἀνδρῶν τούτων θελήσειέν τινες πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ὑπάρχῃ, πρὸ πολλοῦ ποιούμενος τ' μὴ τῶν ἐν παιδεία τυγχανόντων σπουδαίαν, καὶ τὸν πλοῦτον εἰς τοὺς τοιούτους ἀδίκως ἔχοντ' καταπίπτειν. καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν τ' τιμὴν τῶν ἰουδαίων τοιαῦτα πρὸς πτολεμαῖον τὸν φιλάδελφον σπουδὴν γενέσθαι.

CAP. III.

Honor à regibus Asiæ Iudæorum genti habitus, & quod in ciuitatibus à se conditis ius ciuium ei concesserint.

Κεφάλαιον γ'.

Πῶς ἐτίμησαν οἱ τῆς ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πολίτας ἐποίησαν ἐν ταῖς ὑπ' αὐτῶν κτισθείσαις πόλεσιν.

III. SEd & ab Asiæ regibus honorati sunt, propter nauatam in militia bonam ac fidelem operam. Nam Seleucus cognomento Nicanor in conditis à se per Asiam & inferiorem Syriam vrbibus, in ipsa denique metropoli Antiochia, ius ciuitatis eis dedit, voluítque pari ibi cum Macedonibus ac Græcis cõditione degere, quo iure nunc quoque viuunt inter eos homines. Argumento est quia Iudæis externo oleo nolentibus vti, certa pecunia pro eo à Gymnasiarchis penditur: quem morem cùm Antiochensis populus proximo bello abrogare vellet, non permisit Mutianus qui tum Syriæ prouinciæ præerat. Deinde imperante Vespasiano, & Tito eius filio, Alexandrini & Antiochenses rogantes adimi Iudæis ius ciuium, impetrare id non potuerunt, manifesto Romanorum æquitatis & magnanimitatis indicio, sed præcipuè ipsorum principum: qui cùm eo bello multos labores pertulissent, & infensi essent pertinaciter rebellantibus nihil tamen de iure ipsorum diminutum voluerunt: ídque nec iræ propriæ, nec duobus maximis populis contra eos licere passi sunt: maiorem rationem habentes veterum gentis meritorum, quàm præsentis offensionis, aut gratiæ, quam hoc facto apud hos populos inire poterant: dicentes eos qui contra rem Romanam arma tulerant, iam satis suppliciorum exoluisse: eos verò qui nihil peccassent, non esse æquum spoliari suis priuilegiis & iuribus. Marcum quoque Agrippam similiter affectum erga Iudæos fuisse proditur. Ionibus enim contra hos seditiosè commotis, & rogantibus Agrippam, vt ciuitatis quam eis dederat Antiochus Seleuci nepos, quẽ Græci Deum cognominant, soli essent participes: & postulantibus vt siquidem eiusdem generis haberi velint Iudæi, eosdem quoque deos colerẽt: cùm res ad iudicum cognitionem deuenisset, viceruntcausam Iudæi: obtinueruntq; vt sibi liceret suis moribus viuere; patrocinio Nicolai Damasceni adiuti, Agrippa enim pronũciauit, nihil sibi licere innouare circa hoc negociũ. quæ si quis volet exactius cognoscere, legat historiarum Nicolai libros tertium & quartum supra centesimum vigesimum. Sed Agrippæ sententiam mirari non debemus: neque enim tum gens nostra cum Romanis bellum gesserat. Vespasiani verò & Titi magnanimitatem meritò quis miretur, qui post tanta belli certamina nihil immoderatè in nos statuerunt. Nunc vnde digressus sum reuertar. Antiocho Magno in Asia regnante in continua vexatione tam Iudæa fuit quàm Cœlesyria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, huiúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, siue vinceret, siue vinceretur, malè mulctarentur,

ΕΤυχον δὲ κἀ τῆς πρὸς τὴν βασιλέων τῆς ἀσίας πίστις, ἐπειδὴ συνεστράτευσαν αὐτοῖς. καὶ γὰρ σέλευκος ὁ νικάνωρ ἐν αἷς ἔκτισε πόλεσιν ἐν τῇ ἀσίᾳ, καὶ τῇ κάτω συρίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ μητροπόλει ἀντιοχείᾳ, πολιτείας αὐτοὺς ἠξίωσε, καὶ τοῖς ἐνοικιδεῖσιν ἰσοτίμους ἀπέδειξε μακεδόσι καὶ ἕλλησιν, ὡς τὴν πολιτείαν ταύτην ἔτι καὶ νῦν διαμένειν. τεκμήριον δὲ τοὺς ἰουδαίους μὴ βουλομένους ἀλλοφύλῳ ἐλαίῳ χρῆσθαι, λαμβάνειν ὡρισμένον τι, παρὰ τῶν γυμνασιαρχῶν εἰς ἐλαίου τιμὴν ἀργύριον. ὃ τὸ δῆμον τῶν ἀντιοχέων ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λύσαι παρασκευάζοντα, μουκιανὸς ἡγεμὼν ὢν τότε τῆς συρίας ἐπέτρεψε. καὶ μετὰ ταῦτα κρατήσαντες οὐεσπασιανὸς καὶ τίτος τῷ υἱῷ αὐτοῦ τῆς οἰκουμένης, δεηθέντες οἱ ἀλεξανδρεῖς καὶ ἀντιοχεῖς, ἵνα τὰ δίκαια τῆς πολιτείας μηκέτι μένῃ τοῖς ἰουδαίοις, οὐκ ἐπέτυχον. ἐξ ὧν τις ἂν καταμάθοι τὴν ῥωμαίων ὑπεικειαν καὶ μεγαλοφροσύνην, μᾶλλον δὲ τὴν θεοπασιανοῦ καὶ τίτου. ὅτι καί τοι πολλὰ πονήσαντες ἐν τῷ πρὸς ἰουδαίους πολέμῳ, καὶ πικρῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντες ὅτι μὴ παρέδοσαν τὰ ὅπλα αὐτοῖς, μέχρι δὲ ἑξάτου πολεμοῦντες ὑπέμειναν, οὐδενὸς αὐτοὺς τῶν ὑπαρχόντων κατὰ τὴν προειρημένην πολιτείαν ἀφείλαντο. ἀλλὰ καὶ τῆς πρόσθεν ὀργῆς καὶ τῶν τῆς ἀλεξανδρέων καὶ ἀντιοχέων δήμων μεγίστων ὠδῶν κλίσεως ἐκράτησαν. ὡς τε μηδὲν μηθ' ὑπὸ τῆς πρὸς τούτους χάριτος, μηθ' ὑπὸ τῶν πρὸς τοὺς πολεμηθέντας μισοπονηρίας, ἐν δυνάμει πρὸς τὸ λύσαι τὰ τῶν ἀρχαίων τοῖς ἰουδαίοις φιλανθρώπων. ἀλλὰ τοὺς αὐταρεσκοῦντας αὐτοῖς ὅπλα καὶ χωρήσαντας ἐξ μάχης δεδωκέναι τιμωρίαν φήσαντες, τοὺς δὲ ἐνδὸν ἐξαμαρτόντας, τὸ δίκαιον ἀποσώζειν τῶν ὑπαρχόντων. ὁμοίως δέ τι τούτων καὶ μᾶλλον ἀγρίππαν φρονήσαντα πρὸς τῶν ἰουδαίων οἰδαμεν. τῶν γὰρ ἰώνων κινηθέντων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ δεομένων τοῦ ἀγρίππα, ἵνα τῆς πολιτείας ἣν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀντίοχος ὁ σελεύκου ἰωνὸς, ὁ καὶ τοῖς ἕλλησι θεὸς λεγόμενος, μόνοι μετέλθωσιν, ἀξιούντων δὲ οἱ συγχωρεῖς εἶσιν αὐτοῖς ἰουδαῖοι, σέβεσθαι τοὺς ἰδίους αὐτῶν θεοὺς, καὶ δίκης πρὸς τούτων συσάσης, ἐνίκησαν ἰουδαῖοι τοῖς αὐτοῖς ἔθεσι χρῆσθαι, συνηγορήσαντος αὐτοῖς νικολάου τοῦ δαμασκηνοῦ. ὁ γὰρ ἀγρίππας ἀπεφαίνατο, μηδὲν αὐτῷ καινίζειν ἀξεῖναι. τὸ δὲ ἀκριβὲς εἴτις βούλεται καταμαθεῖν, ἀναγνώτω τῶν νικολάου ἱστοριῶν τὰ ἐκ τοῦ τὸ εἰκοστὸν ἕκτον καὶ τετάρτιον. πρὸς μὲν οὖν τὰ ὑπ' ἀγρίππου κριθέντων, οὐκ ἔχω ὅτως θαυμάζειν. καὶ γὰρ ἐπολέμει τότε ῥωμαίοις τὸ ἡμέτερον ἔθνος. θεασπασιανοῦ δὲ αὖτις καὶ τίτου τῆς μεγαλοφροσύνης εἰκότως ἐκπλαγείη, μὴ πόλεμον καὶ πλείστους ἀγῶνας οἷς ἔσχον πρὸς ἡμᾶς, μετριοπαθησάντων. ἐπανάξω δὲ τὸν λόγον ὅθεν χωρῶ ὅπι ταῦτ' ἐξέβην. τοῖς γὰρ ἰουδαίοις ἐπ' αὐτόχου τοῦ μεγάλου βασιλεύοντος τῆς ἀσίας, ἔτυχεν αὐτοῖς τὰ πολλὰ πολεμησαντα δ' ἐπὶ αὐτῷ κακωθέντα, καὶ τοῖς τῶν κοίλων συρίαν νεμομένοις. πολεμοῦντος γὰρ αὐτοῦ πρὸς τὸν δ' πάτερα πτολεμαῖον, καὶ πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ πτολεμαῖον, τὸν κληθέντα ἐπιφανῆ, κακοπαθεῖν συνέβαινεν αὐτοῖς, καὶ νικῶντος καὶ πίπτοντος, ταῦτα πάσχειν, ὡς δ'

ὡς ἀεὶ ἀπίλεπτον χειμαζομένης νεὼς, καὶ πονουμέ- A
νης ἑκατέρωθεν ὑπὸ τῶ κλύδωνος μεταξὺ τ' Ἀντιο-
χείας τῆς αἰτόχου, καὶ τῆς δὴ θάτερον αὖτε τε-
τῆς τῆ πραγμάτων κείμενον νικήσας μὲν τὸν πο-
λεμαῖον ὁ αἰτοχος, τὴν ἰεδαίαν προσήγαγε. τελευ-
τήσαντος δὲ τῶ φιλοπάτορος, ὁ παῖς αὐτῶ μεγάλην
ἐξέπεμψε δύναμιν καὶ στρατηγὸν σκόπαν, ὃν ἦν τοῖς ἐν
τῆ κοίλη συρία. ὃς πολλάς τε αὐτῶ πόλεις ἔλαβε,
καὶ τὸ ἡμέτερον ἔθνος, πολεμούμενον δὲ αὐτῶ προ- B
σέθετο. μετ' ὀλίγον δὲ τὸν σκόπαν αἰτόχος νικᾷ,
συμβαλὼν αὐτῶ περὶ τὰς πηγὰς τῶ ἰορδάνε, καὶ
πολλὴν αὐτῶ τ' στρατιᾶς διέφθειρεν. ὕστερον δ' αἰτό-
χω χωρησάντων τὰς ἐν τῆ κοίλη συρία πόλεις, ἃς ὁ
σκόπας κατεῖχεν, καὶ τὴν σαμάρειαν, ἐκουσίας αὐτῶ
προσέθεντο ἰουδαῖοι. καὶ τῆ πόλει δεξάμενοι, πάσῃ αὐ-
τῆ τῆ στρατιᾷ καὶ τοῖς ἐλέφασιν ἀφθονίαν παρέχον, καὶ
τοὺς ὑπὸ σκόπα καταλειφθέντας ἐν τῆ ἄκρᾳ τῶ ἱε- C
ροσολύμων φρουρεῖς πολιορκοῦντι, προθύμως συ-
νεμάχησαν. ὁ οὖν αἰτόχος, δίκαιον ἡγησάμενος τὴν
τῶ ἰουδαίων προς αὐτὸν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν ἀ-
μείψασθαι, γράφει τοῖς τε στρατηγοῖς αὐτῶ καὶ τοῖς φί-
λοις, μάρτυρών τε τοῖς ἰουδαίοις ὑπὲρ ὧν δύπαθοι πρὸς
αὐτῶ, καὶ τὰς δωρεὰς, ἃς ὑπὲρ τούτων διέγνω πρά-
ξειν αὐτοῖς, ἐμφανίζων. πρόσθησόμαι δὲ τὰς ὑπη- D
ρεσίας τοῖς στρατηγοῖς πρὸς αὐτῶ γράφεισας, προ-
ελθὼν ὡς μάρτυρεῖ τούτοις ἡμῶν τοῖς λόγοις, πολύ-
βιος ὁ μεγαλοπολίτης. ἐν γὰρ τῆ ις' τῶν ἱστοριῶν αὐτῶ,
φησὶν ὅτως. ὁ δὲ τῶ πολεμαίου στρατηγὸς σκόπας, ὁρ-
μήσας εἰς τοὺς ἄνω τόπους, κατεστρέψατο ἐν τῆ χει-
μῶνι τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος. λέγει δ' ἐν τῆ αὐτῆ βί-
βλῳ ὡς τῶ σκόπα νικηθέντος ὑπὸ αἰτόχε, τὴν μὲν
Βατανάαν καὶ σαμάρειαν, καὶ ἄβιλα καὶ γάδαρα παρέ-
λαβεν αἰτόχος. μετ' ὀλίγον δὲ προσεχώρησαν αὐτῶ E
καὶ τῶν ἰουδαίων οἱ περὶ τὸ ἱερὸν προσταγορεύόμενον
ἱεροσόλυμα κατοικοῦντες. ὑπὲρ ὧν καὶ πλεῖον ἔχειν
λέγοντες, καὶ μάλιστα δι' ἃ τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ὑπεφαίνα,
εἰς ἕτερον καιρὸν ὑπερθήσομαι τὴν διήγησιν. καὶ πολύ-
βιος μὲν ταῦτα ἱστόρηκεν. ἡμεῖς δ' ἐπανάξομεν τὸν
λόγον ὅθεν τὴν διήγησιν, προθέμενοι πρῶτον τὰς
ὑπηρεσίας τῶ βασιλέως αἰτόχου. βασιλεὺς αἰτόχος
πτολεμαίῳ χαίρειν. τῶν ἰουδαίων καὶ παραυτίκα μὲν
ἰσχυρὰ τ' χώρας ἐπέβημεν αὐτῶν ὑπεδειξαμένων τὸ F
περὶ ἡμᾶς φιλότιμον, καὶ προσδεχόμενοι δ' εἰς τὴν
πόλιν αὐτῶν λαμπρῶς ἐκδεξαμένων, & μὴ μὲν τῆς
χορηγίας ἀπαντησάντων, ἄφθονον δὲ τὴν χορηγίαν
τοῖς στρατιώταις & τοῖς ἐλέφασι παρεχομένων, συνεξε-
λόντων δὲ & τοὺς ἐν τῆ ἄκρᾳ φρουροὺς τῶν ἀγυπτίων.
ἠξιώσαμεν καὶ ἡμεῖς τούτων αὐτοὺς ἀμείψασθαι, καὶ
τὴν πόλιν αὐτῶν ἀναλαβεῖν κατεφθαρμένην ὑπὸ τῶν
περὶ τοὺς ἀνθρώπους συμπεσόντων, καὶ συνοικίσαι G
τῶν διεσπαρμένων εἰς αὐτὴν πάλιν συνελθόντων.
πρῶτον δ' αὐτοῖς ἐπείναμεν διὰ τὴν δυσέβειαν
ἐκφυγεῖν τὴν εἰς τὰς θυσίας συντάξιν, κτηνῶν
τε θυσίμων καὶ οἴνε & ἐλαίε, καὶ λιβανε, ἀργυρίου τηλικ, μυριάδων β', καὶ σεμιδάλεως ἀρτάβας ἱερὰς καὶ
τὸν ὁπηχώριον νόμον, πυρῶν μεδίμνους αυξ', & ἀλῶν μεδίμνους τοί. τελεῖσθαι δ' αὐτοῖς ταῦτα βούλομαι
καθὼς ἐπέσταλκα, καὶ τὸ ἐκ τοῦ τὸ ἱερὸν ἀπαρτισθῆναι καὶ ἔργον, τάς τε στοὰς & εἴ τι ἕτερον οἰκοδομῆσαι δέοι. ἡ
ὑπὸ τῶν ξύλων ὕλη, κομισθήσεται ἐξ αὐτῆς τ' ἰουδαίας, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, & ἐκ τοῦ λιβάνε, μηδενὸς
ἀφαιρεθησομένε τέλους. ὁμοίως & ἐκ τῶν ἄλλων ἐξ οἵων ἂν ὑπηρεσίαν γένεσθαι τῶ ἱεροῦ ὑπηρετεῖν δέοι.

non aliter quàm nauis fluctibus vtrinque oppugnata, inter prosperam & aduersam Antiochi fortunam iactatæ. Tandem victor Antiochus Iudæam suæ ditioni adiecit. Defuncto verò Philopatore, filius eius magnum exercitum duce Scopa misit in Cœlesyriam: qui & multas eius vrbes & nostram gentem vi in potestatem eius retraxit. Aliquanto autem post Antiochus ad fontes Iordanis cum Scopa prælio congressus fit superior: cúmque recepisset occupatas à Scopa vrbes Cœlesyriæ simul & Samariæ, Iudæi quoque vltrò deditionem fecerunt: receptúmque intra mœnia eius exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopa relictum impigrè auxilium tulerunt. Quamobrem Antiochus æquum ducens aliquam Iudæis pro studio suarum partium referre gratiam, scripsit ad amicos suos & duces literas, testes beneficiorum quæ in ipsum contulerant, in quibus etiam significabat quomodo remunerari eos decreuit. earum exemplar subiiciam, citato priùs Polybij Megalopolitæ testimonio, ex libro historiarum eius XVI. Scopas, inquit, copiarum Ptolemæi dux ad mediterranea versò impetu per hyemem Iudæorum gentem subegit. ac paulo pòst in eodem libro narrat quomodo victo Scopa Antiochus Batanéam, Samariam, Gadata, & Abila recepit: móxque Iudæi qui Hierosolyma & celebre eius loci templum incolunt, ad eum defecerunt: de quo cùm multa essent dicenda, ait se id in aliud tempus differre. & hæc quidem Polybius. nos autem narrationem continuabimus, inserta hîc priùs Antiochi epistola. Rex Antiochus Ptolemæo S. Quoniam Iudæi mox vt regionem eorum sumus ingressi studium erga nos suum declarauerunt, & in vrbem suam venientes splendidè exceperunt senatu obuiam progresso, exercituíque nostro & elephantis copiosè victum præbuerunt, & cum eo simul præsidium Ægyptiorum in arce expugnauerunt: visum est nobis gratiam aliquam eis reponere, & vrbem eorum refouere variis calamitatibus affectam, & in pristinam frequentiam restituere, reuocatis in eam qui nunc dispersi sunt habitatoribus. at primùm decreuimus pietatis ergò præberi eis in precium pecudum mactandarum, vini, olei, thuris, argenteorum viginti millia, & ad similam secundum prouincialem legem tritici medimnos mille quadringentos sexaginta, & salis medimnos trecentos septuagintaquinque: volóque vt hæc eis præbeantur ita vt mandaui: & quod deest templo absoluatur, siue porticus siue quid aliud ædificare opus fuerit. lignorum autem materies comportetur tam ex ipsa Iudæa quàm ex aliis gentibus & ex Libano, immunis à vectigalibus: quæ immunitas & aliis rebus conceditur ad apparatum atque ornatum templi pertinentibus.

Permittitur etiam eis vt omnes viuant iuxta A leges patrias: & remittitur senatoribus, sacerdotibus, scribis templi atque cantoribus tributum quod penditur pro capite, & aurum coronarium, & si quod est tributum aliud. Et vt eo citius vrbs frequentetur habitatoribus, concedo omnibus qui nunc eam habitant, quive ante hyperberetæum mensem eò se habitatum contulerint, immunitatem omnium tributorum vsque in triennium: remittimúsque eis in posterum tertiam partem tributorum, in præ- B teritorum damnorum compensationem. Et quotquot ex vrbe abrepti seruiunt, & ipsos & natos eorum volumus esse liberos, ac bona quoque eis restitui iubemus. Vale. Nec contentus hanc epistolam scripsisse, edictum etiam in honorem templi per totum suum regnum proposuit tale: Nemini alienigenæ liceat intra septa templi ingredi contra voluntatem Iudæorum, sed solis, hoc facere fas sit, qui iuxta præ- C scriptum legis patriæ purificati priùs fuerint. Nemo etiam in vrbem carnes equinas aut mulinas inferat, nec asini siue feri siue domestici, nec pantheræ aut vulpis aut leporis, aut cuiusuis omnino ex his animalibus quæ Iudæis vetitum est attingere, ac neque pelles eorum inferre liceat, aut aliquid ex his in vrbe alere: sed tantum solitas more maiorum mactare victimas, quibus Deus litari sibi vult. qui verò aliquid contra edictum hoc fecerit, trium mil- D hum drachmarum argenti mulctam luat sacerdotibus. Idem rex amplum pietatis ac fidei nobis præbuit testimonium, quo tempore quosdam per Phrygiam ac Lydiam nouis rebus studere comperit. Zeuxidem enim amicum præcipuum, in superioribus satrapiis ductátem exercitum, iussit quosdam è nostratibus apud Babylonem degẽtibus in Phrygiam mittere, scribens in hunc modum. Rex Antiochus Zeuxidi patri salutem. Si vales bene est, ego quoque va- E leo. Quia quosdam in Phrygia & Lydia res nouas moliri audio, videtur hoc negotium curam meam deposcere. Quapropter consultis de hac re amicis, placuit mihi, ex his Iudæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum cum tota supellectili eo traducere, & locis opportunis per præsidia disponere. Persuasum enim habeo illos fore nostratum rerum custodes beneuolos: tum quia cæleste numen pie colunt, tum quia fides eorum & F promptum obsequium etiam maiorum nostrorum comprobatur testimoniis. Volo igitur vt eos, licet difficile videatur, traducas, pollicitus libertatem viuendi propriis legibus. perductis deinde ad iam dicta loca, tum ad ædificandas domos assignabis areas, tum agros ad colẽdum aruis & vinetis idoneos: immunitatemque dabis in decennium, ne quid pendere cogantur ex annuis tertæ prouentibus. & donec ipsorum agri fruges protulerint, demensum frumentum G accipiant in seruorum alimoniam: ac reliquis quoque tribuatur quantum satis est, vt benignè à nobis habiti alacriores sint in nostris negotiis. Cura autem ne quis molestus sit ei populo. Vale. Atque hactenus de Antiochi magni erga Iudæos beneuolentia dixisse sufficiat.

πολιτευέσθωσαν δὲ πάντες οἱ ὲν τῷ ἔθνους κ̀ τοῖς πατρώοις νόμοις. ἀπολυέσθω ὴ ἡ γερουσία κ̀ ἱερεῖς κ̀ γραμματεῖς τῦ ἱεροῦ κ̀ ἱεροψάλται, ὧν ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς πλῆσι, κ̀ τῦ στεφανίτου φόρου, ₵ τῦ ἄλλου τῦ ἄλλων. ἵνα ὴ θᾶττον ἡ πόλις κατοικισθῆ, δίδωμι τοῖς τὰ νῦν κατοικοῦσι κ̀ κατελθοῦσιμένοις, ἕως ὑπερβερεταίου μηνὸς, ἀτελεῖς εἰ) μέχρι τριῶν ἐτῶν. ἀπαλύομεν ὴ κ̀ ὅσα τὸ λοιπὸν αὐτοῖς τὸ τρίτου μέρους τῦ φόρου, ὡς τε ἀντὶ ἐπανορθώσεως τῶν βλαβέντων. κ̀ ὅσοι ὲκ τῆς πόλεως ἁρπαγέντες δουλεύουσιν, αὐτοὺς τε τούτους κ̀ τοὺς ὑπ' αὐτῶν γεννηθέντας ἐλευθέρους ἀφίεμεν, κ̀ τὰς οὐσίας αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι κελεύομεν. ἡ μὲν οὖν ἐπιστολὴ, ταῦτα προεῖπε. ἐπεμέλετο ὴ ₵ τὸ ἱερὸν, προγεγραμμένα κατὰ πᾶσαν τὴν βασιλείαν ἐξέθηκε, προεῖπε τάδε. μηδενὶ ἐξὸν εἶ) ἀλλοφύλῳ εἰς τὸν προβεβολωμένον εἰσπορεύεσθαι τὸ ἱεροῦ, πρὶ ἀπηγορευμένων τοῖς ἰουδαίοις, εἰ μὴ οἷς αὐ ἁγνισθεῖσιν ἔξεστιν ἐθιμον κατὰ τὸν πάτριον νόμον. μηδὲ εἰς τὴν πόλιν εἰσφερέσθω ἵππεια κρέα, μήτε ἡμιόνεια, μήτε ἀγρίων ὄνων κ̀ ἡμέρων, παρδάλεών τε κ̀ ἀλωπέκων κ̀ λαγωῶν, ₵ καθόλου πάντων πρὶ ἀπηγορευμένων ζώων τοῖς ἰουδαίοις. μηδὲ τὰς δορὰς εἰσφέρειν ἔξεναι, ἀλλὰ μηδὲ χρῆσθαι τι τούτων ἐν τῇ πόλει. μόνοις ὴ τοῖς προγονικοῖς θύμασιν ἀφ' ὧν κ̀ τῷ θεῷ δεῖ καλλιερεῖν, ὑπερτεθεῖσθαι χρῆσθαι. ὁ ὴ τούτων τι ποιῶν, ὑποτιννύετω τοῖς ἱερεῦσιν, ἀργύριον δραχμὰς χιλιάδας. ἐζημίωσε ὴ μάρτυρσιν ἡμῖν δυσέβειά τε κ̀ πίστιν λύσικα νεωτερίζοντα τὰ κ̀ τὴν φρυγίαν, ₵ λυδίαν ἐπύθετο. καθ' ὃν καιρὸν, ἐν ταῖς οὕτω σατραπείαις κελδέων ζεῦξιν τὸν αὐτῦ πρεσβύτην ₵ ἐν τοῖς μάλιστα φίλον πέμψαι τινὰς πρὸ ἡμετέρων ἐκ βαβυλῶνος εἰς φρυγίαν, γράφει ὅτως. βασιλεὺς ἀντίοχος ζεύξιδι τῷ πατρὶ χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσαι δ' αὖ ἔχοι. ὑγιαίνω ὴ κ̀ αὐτός. πυθανόμενος τοὺς ἐν λυδίᾳ κ̀ φρυγίᾳ νεωτερίζοντας, μεγάλης διατροφῆς ἠπειλημένα τοῦτό μοι δεῖσθαι. κ̀ βεβουλευμένῳ μοι μετὰ τῶν φίλων τὶ δεῖ ποιεῖν, ἔδοξεν εἰς τὰ πρόσφορα κ̀ τοῖς ἀναγκαιοτάτοις τόποις πρὸ ἀπὸ τῆς μεσοποταμίας κ̀ βαβυλωνίας ἰουδαίων οἴκους δισχιλίους σὺν ὅπλοις μεταγαγεῖν. πέπεισμαι γὰρ οὕτως αὐτοὺς ἔσεσθαι πρὸ ἡμετέρων φύλακας, διὰ τὸ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῶν δυσέβειαν, κ̀ μάρτυρσιν μοι αὐτοὺς ὑπὸ πρὸ προγόνων εἰς πίστιν οἶδα κ̀ προθυμίαν εἰς ἃ προκαλοῦμαι. βούλομαι τοίνυν καθάπερ ἐρωτῶσίν σοι περὶ τῦ μεταγαγεῖν, ὑποχόμενος νόμοις αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις. ὅταν δ' αὐτοὺς ἀγάγῃς εἰς τοὺς προειρημένους τόπους, εἰς τε οἰκοδομὰς οἰκιῶν δόσεις αὐτοῖς τόπον ἐκάστῳ, κ̀ χώραν εἰς γεωργίαν κ̀ φυτείαν ἀμπέλων. ₵ ἀτελεῖς πρὸ ἐκ τῆς γῆς καρπῶν αἰτήσεις ἐπ' ἔτη δέκα. μεχρὶσθωσαν ὴ ₵ ἄχρις οὗ τοὺς προσόδους ἐκ τῆς γῆς καρπῶν λαμβάνωσιν, ὅπον εἰς τὰς πρὸ θεραπόντων δαπανὰς. δίδοσθαι ὴ κ̀ τοῖς εἰς τὰς χρείας ὑπηρετοῦσι τὸ αὐτάρκες, ἵνα τῆς παρ' ἡμῶν τυγχάνοντες φιλανθρωπίας, προθυμότερον παρέχωσιν αὐτοὶ σφᾶς τὰ ἡμέτερα. προνοίαν ὴ ποιῶ κ̀ τῦ ἔθνους κ̀ τὸ δυνατὸν, ὅπως ὑπὸ μηδενὸς ἐνοχλῆται. περὶ μὲν οὖν τῆς ἀντίοχου φιλίας τῦ μεγάλου πρὸς ἰουδαίους ταῦτα ἡμῖν διεξελθόντως εἰρήσθω.

μ̀ ὴ

μετὰ ταῦτα φιλίαν καὶ συνθήκας πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ἐποιήσατο. καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν πρὸς γάμον, καὶ διαχωρίσας αὐτῷ τὴν κοίλης συρίας καὶ σαμαρείας καὶ ἰουδαίας καὶ φοινίκης, φόρους ἐτάξατο. καὶ διαμεριζόντων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς βασιλεῖς τοὺς φόρους, τὰς ἰδίας ἕκαστοι τῶν ὑποτεταγμένων ἐπρονοοῦντο πατρίδας φορολογεῖν, καὶ συναθροίζοντες τὸ προσταχθὲν κεφάλαιον, τοῖς βασιλεῦσιν ἐτέλουν. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ σαμαρεῖς δὲ πεφάσκοντες πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐκάκωσαν, τὴν τε χώραν αὐτῶν τεμόντες, καὶ σώματα διαρπάσαντες. ἠλαύνετο δ' Ἰαῦτα ὅτι ἀρχιερεὺς ὀνίας τελευτήσαντος μὲν ἐλεαζάρου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ θεῖος αὐτοῦ μανασσῆς ἔλαβε. μετ' ὀλίγα δὲ καταστρέψασθαι τὸν βίον, ὀνίας τὴν τιμὴν ἐδέξατο, σίμωνος υἱὸς ὢν τῆς δικαίου κληθέντος. σίμων δ' ἦν ἀδελφὸς ἐλεαζάρου κατὰ πατέρα προελθών. ἦσαν δ' ὀνίᾳ, βραχὺς ἦν τὴν ψυχὴν καὶ χρημάτων ἦττων, καὶ ἐξ τοῦτο τὸν ὑπὲρ τῶν λαῶν φόρον, ἃ τοῖς βασιλεῦσιν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐτέλουν ἐκ τῶν ἰδίων, τάλαντα εἴκοσιν ἀργυρίου μὴ δοὺς, εἰς ὀργὴν ἐκίνησε τὸν βασιλέα πτολεμαῖον δωργέτην, ὃς ἦν πατὴρ τοῦ φιλοπάτορος. καὶ πέμψας εἰς ἱεροσόλυμα πρεσβυτὴν, ἠπείλει τὸν ὀνίαν, ἐὰν μὴ ἀποδιδόντα τοῖς φόροις. καὶ παραιτεῖται κληροῦχήσειν αὐτῷ τὴν γῆν, ἐὰν μὴ πέμψειν τοὺς στασιάζοντας στρατιώτας. ἀκούσαντες δὲ τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως οἱ ἰουδαῖοι συνεχύθησαν, τὸν δ' ὀνίαν οὐδὲν τούτων ἐδυσώπησε διὰ τὴν φιλοχρηματίαν.

Post hæc amicitia Ptolemæo coniunctus est & fœdere, data in matrimonium Cleopatra filia, & concessa dotis nomine Cœlesyria, vnà cum Phœnice, Iudæáque & Samaria: diuisisque inter vtrumque regem vectigalibus, optimates suæ quisque patriæ exactionem eorum redimebant, & collecta quæ imperata esset pecunia, conferebant eam in regium ærarium. Per ea tempora Samaritæ rebus secundis elati, sæpe Iudæos infestabant agros vastando, & abducendo in captiuitatem homines, maximè sub Onia pontifice. Post obitum enim Eleazari Manasses eius patruus pontificatum assumpsit, quo defuncto Onias successit in sacerdotium Simonis Iusti filius, quem Simonem Eleazari fratrem fuisse diximus.

Is Onias pusillanimis erat, & auarus: quæ causa fuit vt tributum, quod pro populo maiores eius de suo solebant regi pendere, talenta argenti viginti non soluendo, ad iram commouerit Ptolemæum Euergetem patrem Philopatoris. Qui misso Hierosolyma legato incusabat Oniam quod tributum non redderet: minabatúrque ni faceret regionem eius militibus suis se diuisurum, & nouas colonias eò deducturum. quod audientes Iudæi perterriti sunt, licet Onias perfricta fronte hæc contemneret, nihil curans præter pecuniam.

IV.

Κεφάλαιον δ'.

Ἐπὶ τούτοις ἀτυχίας ἐπανορθοῖται ὁ ἰωσήπου τοῦ τωβίου, στρατηγὸν φιλίας ἕνεκα πτολεμαίου.

Cap. IV.

Ioseph̃us Tobiæ filius imminentem Iudæis calamitatem depellit, amicus Ptolemæo regi factus.

Ἰώσηπος δέ τις, νέος μὲν ἔτι τὴν ἡλικίαν, ὅτι σεμνότητι καὶ σοφίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ δόξαν ἔχων ἐν τοῖς ἱεροσολυμίταις, τωβίου μὲν πατρὸς, ἐκ δὲ τῆς ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως ἀδελφῆς γεγονὼς, διηλωκὼς δ' αὐτῷ καὶ μητρὸς τὴν τοῦ προσδοκωμένου παρουσίαν, ἔτυχε γὰρ αὐτὸς ἀποδημῶν εἰς φιχόλαν κώμην ἐξ ἧς ὑπῆρχεν, ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐπέπληττε τῷ ὀνίᾳ, μὴ προνοουμένῳ δ' ἀσφαλείας τῆς πολιτῶν, ἀλλ' εἰς κινδύνους τὸ ἔθνος ἑκουσίους βαλουμένῳ διὰ τὴν τῶν χρημάτων ἀπορίαν, δι' ἃ καὶ τοῦ λαοῦ τὴν προεδρίαν λαβεῖν αὐτὸν ἔλαχε, καὶ τὴν ἀρχιερατικὴν τιμὴν ὑπάρχειν. οἱ δ' ἀρχιπειρατικῆς τιμῆς

Quibus auditis plebs gratias egit iuueni. Ipse A
verò egressus ex templo legatum regium excepit hospitio, & donatum pretiosis muneribus, lautéque per aliquot dies acceptum, præmisit ad regem, dicens se quoque mox secuturum. Iam enim magis etiam quàm antè accensus erat ad eam profectionem, quia legatus hortatus fuerat vt in Ægyptum veniret, operámque suam obtulerat: effecturum enim se vt quicquid opus haberet, à rege impetraret facilè. Vehementer enim captus est liberalibus honestissimi iuuenis moribus. Cæterùm B
reuersus in Ægyptum, denarrauit regi Oniæ ingratitudinem, multum interim prædicata Iosephi bonitate: quem breui venturum aiebat, & patrocinaturum populo, cuius curam propter pontificis segnitiem susceperit. Tantis denique iuuenem assiduè ornabat laudibus, vt & rex & regina Cleopatra erga absentem adhuc affecti essent optimè. at Iosephus missis in Samariam qui ab amicis pecuniam mutuo C
sumerent, satis iam instructus ad profectionem iumentis, vestibus & poculis, impensis in hæc viginti drachmarum millibus, peruenit Alexandriam. Forte fortuna ita accidit, vt illo ipso tempore ad regem venirent omnes Syriæ ac Phœnices vrbium principes ad emenda vectigalia, quæ singulis annis rex vendebat oppidanorum potentioribus. hi videntes Iosephum in itinere, deridebant eius tenuitatem & D
inopiam. qui cùm apud Alexandriam audissent, Memphi Ptolemæum esse, profectus est illi obuiam. Sedente autem rege in curru vnà cum regina & Athenione amico (is erat qui legatus Hierosolymis hospitio Iosephi vsus fuerat) conspicatus eum Athenio mox regi notum reddidit, dicens hunc esse illum iuuenem, cuius bonitatem ac liberalitatem Hierosolymis reuersus tantopere prædicauerat. Tum Ptolemæus & prior eum salutauit, & currum iussit E
conscendere. quo facto Oniam accusare cœpit. At Iosephus: Danda est, inquit, senectuti venia. Scis enim quòd senes & pueri eundem habent animum. Nos autem iuuenes officio nostro non deerimus, vt nihil de nobis meritò possis conqueri. Ex hoc primo colloquio rex degustata iuuenis ciuilitate, adeò cœpit eum amare vt iuberet eum diuersari in regia, & quotidie suæ mensæ adhiberet. quod cùm primates Syrorum viderent apud Alexandriam, F
indignè ferebant. Cúmque dies auctionis venisset, qua addicenda erant vectigalia, licitabantur ea nobiles suæ quisque patriæ: & cùm octo millia talentorum colligerentur è vectigalibus Cœlesyriæ Phœnicésque & Iudææ ac Samariæ, accedens Iosephus culpabat illos licitatores, tanquam de composito tam paruum regi precium promitterent. Se enim paratum duplum numerare, relictis regi damnatorum G
confiscationibus, quæ priùs publicanis solebant accedere. Rege verò libenter hæc audiente,

καὶ τὸ μὲν πλῆθος τούτων ἀκούσαν, ἠχαρίστει τῷ
Ἰωσήπῳ. καταβὰς δ' αὐτὸς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, ξενίᾳ
τε ὑποδέχεται τὸν Ἀθηνίωνα τὸν Πτολεμαίου πεφιλημένον, καὶ δωρησάμενος αὐτὸν πολυτελέσι δωρεαῖς, καὶ ὅτι πολλαὶ ἐσιάσας φιλοτίμως ἡμέρας, προέπεμψε πρὸς τὸν βασιλέα, φράσας αὐτῷ, καὶ αὐτὸν ἀκολουθήσειν. καὶ δὴ ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησε πρόθυμος
πρὸς τὴν ἄφιξιν τοῦ Ἀθηνίωνα τὸν βασιλέα, τῷ φρονήματι
προσεψαμένου, καὶ παρορμήσαντος εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν,
καὶ πάντων ὧν αἰτήσηται παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τυχεῖν
αὐτὸν ποιήσειν ὑποσχημένου. τὸ μὲν ἐλεύθερον αὐτοῦ
καὶ τὸ σεμνὸν τοῦ ἤθους, λίαν ἠγάπησε. καὶ ὁ μὲν πρεσβύτης ἐλθὼν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ τὴν τοῦ υἱοῦ ἀγνωμοσύνην, καὶ ὡς εἰς τὴν τοῦ Ἰωσήπου χρηστότητος ἐδήλου, καὶ ὅτι μέλλει πρὸς αὐτὸν ἥξειν, παραπησόμενος τὴν ἁμαρτημάτων τὸ πλῆθος. αὐτὸς
δὲ αὐτὸ πρὸς ἄτλω. ἀμέλει τοσαύτην πρὸς τὴν ἐγκαμίων τοῦ νεανίσκου διετέλεσε χεόμενος εὐνοίαν, ὥστε
καὶ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ πλειστέραν, προσδιέθηκεν οἰκείως ἔχειν πρὸς τὸν Ἰώσηπον
ἔτι παρόντα. ὁ δὲ Ἰώσηπος ἀφαπέμψας πρὸς τοὺς
φίλους εἰς σαμάρειαν, καὶ δανεισάμενος ἀργύριον, καὶ τὰ
πρὸς τὴν ἀποδημίαν ἑτοιμασάμενος ἐσθῆτας τε καὶ
σκεύωματα καὶ ὑποζύγια, καὶ ταῦτ' ὡς πρὸς δισμυρίας δραχμὰς ἀθροίσας, εἰς ἀλεξάνδρειαν παρεγένετο. ἔτυχε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν
πάντας ἀναβαίνειν τοὺς ἐκ τῆς πόλεως τῆς Συρίας καὶ
Φοινίκης πρώτους καὶ ἄρχοντας, ὅπως τὴν τελῶν ὠνῶν.
κατ' ἔτος δὲ ταῦτα τοῖς δυνατοῖς τῆς ἐν ἑκάστῃ πόλει
ὑπῆρχεν ὁ βασιλεύς. ὁρῶντες οὖν ἔτοι κἀτὴν ὁδὸν
τὸν Ἰώσηπον, ἐχλεύαζον ὅτι πενία καὶ λιτότητι. ὡς δ'
εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἀφικόμενος, ἐν μέμφει τὸ βασιλέα
Πτολεμαῖον ἥκοντα, ὑπαντιόμενος ἀνέβαινεν αὐτῷ. καθεζομένῳ δὲ τὸ βασιλέως ὅτι ὀχήματος μετὰ τῆς
γυναικὸς, καὶ μετ' ἀθηνίωνος τοῦ φίλου, ἔνθ' δὴ λιὼ ὁ πρεσβύσας εἰς ἱεροσόλυμα καὶ τὸν Ἰώσηπον ξενιδείᾳ,
θεασάμενος αὐτὸν ὁ ἀθηνίων, διὰ τὸ ἐπαίειν τοῦ βασιλέως γνώριμον, λέγων τάδον εἶναι, πρὸς ὃ τὸν ἀναβαίνοντος ἐξ
ἱεροσολύμων ἀπήγγειλεν ὡς ἀγαθός τε εἴη καὶ φίλοτιμος νεανίσκος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, θαρσῶν τε αὐτὸν ἐκέλευσε,
καὶ ἀναβαίνειν ὅπως τὸ ὄχημα παρεκάλεσε. καὶ καθισθέντος πρὸς τὴν οἰκίαν θεατιζομένων ἤρξατο ἐγκαλεῖν.
ὁ δὲ συγγνώσεσθαι φησιν αὐτῷ διὰ τὸ γῆρας. καὶ δὲ λεγθείσι ὅτι πάντως, ὅτι μὴ τοὺς πρεσβύτας καὶ τὰ παῖδα
τὸν αὐτὸν ἔθος ἐστὶν ἔχειν συμβαίνει. ἔνθα δὲ ἡ πόλις
ἔσαν τὴν νέων ἅπαντα, ὡς τε μηδὲν ἐπιτελεσθαι. πιθεὶς δὲ ὅτι τῇ χάριτι καὶ ἀτρεπτείᾳ τοῦ νεανίσκου,
μᾶλλον αὐτὸν ὡς ἤδη πεπειρασμένος ἀγαπᾶν ἤρξατο,
ὡς ἔνια τοῖς βασιλέοις αὐτὸν κελεύσας ἐνδιατρῖβειν,
καὶ καθημέραν ὅτι ἐσιάσεως τὴν ἰδίαν ἔχων. ἐφοιτῶμεν δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ τὸ βασιλέως, ἰδόντες οἱ πρῶτοι
τῆς συσίας συνεκαθεζόμενον αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, ἀνδρῶν ἔφεσιν. ἐνεργάσης δὲ τὴν εὐσέβειαν καὶ ἐμελλε τὰ
πλήθη πιπρασκέσθαι τῶν πόλεων, ἠνόρασον οἱ τοῖς ἀξιώμασιν ἐν τοῖς πατρίοις ἐκφέροντες. εἰς ἑκατὸν μύρια δὲ
τάλαντα συναθροιζόμενα τῆς τῶν κοίλης συρίας τελῶν, καὶ τῆς τε φοινίκης καὶ ἰουδαίας, σὺν τῇ σαμαρείᾳ,
προσελθὼν ὁ Ἰώσηπος, τοὺς μὲν ὠνουμένους ἐκέλευεν ὡς συνθεμένους ὀλίγῳ αὐτῷ πλείω ὑφέσθαι τῶν
τελῶν. αὐτὸς δὲ διπλασίονα δώσειν ὑπισχνεῖτο. καὶ τῆς ἁμαρτόντων εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, τὰς οὐσίας ἐκπέμψειν αὐτῷ. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς τέλεσι συνεπεφέσκετο. τῷ δὲ βασιλέως ἡδέως ἀκούοντος,

καὶ ὡς

καὶ ὡς εὔξοιτο τῷ θεῷ δοῦναι αὐτῷ κατὰ χρεῶν τὴν A & vt amplificatori redituum suorum addictu-
ἀπὸ τῆς τελῶν ἀνείνῳ φήσαντος, ἐρομένου ἢ καὶ τοῦτο, εἰ τοὺς ἐγγυησομένους αὐτὸν ἔχει δοκίμους, σφόδρα ἀσφαλῶς ἀπεκρίνατο, δώσω δ' εἰπὼν ἀνθρώπους ἀγαθοὺς τε καὶ καλοὺς, οἷς οὐκ ἀπιστήσετε. λέγειν ἢ τούτους οἱ τινες εἰσὶν εἰπόντος, αὐτὸν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ σε, καὶ τὴν γυναῖκα τῷ σῷ, ὑφ' ἑκατέρου μέρους ἐγγυησομένους δίδωμί σοι. γελάσας δ' ὁ πτολεμαῖος, συνεχώρησεν αὐτῷ δίχα τῆς ὁμολογουμένων, ἔχειν τὰ τέλη. τοῦτο σφόδρα τοὺς ὑπὸ τῶν πόλεων εἰς τὸ ἄγυιον ἐλθόντας ἐλύπησεν, ὡς παραδοκιμηθέντας. B οἱ μὲν ἐπανῆκον εἰς τὰς οἰκείας ἕκαστοι πατρίδας μετ' ἀρχαίης. ὁ δ' ἰώσηπος λαβὼν παρὰ τοῦ βασιλέως στρατιὰν ἱππέων τρισχιλίους, ἠξίωσε δὲ τινὰ βοήθειαν λαβεῖν, ἵνα τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καταφρονοῦντας ἔχῃ διάζεσθαι. καὶ δανεισάμενος ἐν ἀλεξανδρείᾳ, παρά τινος τῶν βασιλέως φίλων τάλαντα πεντακόσια, εἰς συρίαν ἐξώρμησε. γνόμενος δ' ἐν ἀσκάλωνι, καὶ τοὺς φόρους ἀπαιτῶν C τοὺς ἀσκαλωνίτας, ἐπεὶ μηδὲν ἐβούλοντο διδόναι, ἀλλὰ καὶ παρεμύθουν αὐτὸν, συλλαβὼν αὐτῶν τοὺς πρωτεύοντας ὡς εἴκοσι, ἀπέκτεινε, καὶ τὰς οὐσίας αὐτῶν εἰς χίλια τάλαντα, ἀθροισθείσας ἔπεμψε τῷ βασιλεῖ, δηλῶν αὐτῷ τὰ γεγενημένα. θαυμάσας δ' αὐτὸν ὁ πτολεμαῖος τὸ φρόνημα, καὶ τῷ πεπραγμένῳ ἐπαινέσας αὐτὸν, ἐφῆκεν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι βούλεται. τοῦτ' ἀκούσαντες οἱ σύριοι κατεπλάγησαν, D καὶ δεῖγμα τῆς ἀσεβείας χαλεπὸν ἔχοντες τοῖς τῶν ἀσκαλωνιτῶν ἀνδράσι ἀπηρημένοις, ἀνοίγοντες τὰς πύλας ἐδέχοντο προθύμως τὸν ἰώσηπον καὶ τοὺς φόρους ἐτέλουν. ὑπηκοουμένων δὲ καὶ συνθοπολιτῶν ὑβρίζεν αὐτὸν, καὶ μὴ παρέχειν τοῖς φόροις αὐτῷ, οὓς μηδὲν ἀμφισβητοῦντες ἐτέλουν, καὶ τούτων ἀποκλείστας τοῖς πρώτοις, τὰς οὐσίας αὐτῶν ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ. συναγαγὼν δὲ πολλὰ χρήματα καὶ κέρδη ποιήσας μεγάλα ἀπὸ τῆς ὠνῆς τῶν τελῶν, εἰς τὸ διαμεῖναι E τὴν ὑπαρχοῦσαν αὐτῷ δύναμιν τοῖς ὅσοι κατεχρήσατο, τὴν ἀφορμὴν αὐτῷ καὶ τὴν ὑπόθεσιν τῆς τότε δυτυχίας τηρεῖν, φεύγειν ἡγούμενος, ἐξ αὐτῶν ὧν αὐτὸς ἐσκέπτετο. πολλὰ δὲ τοῦ χείρα τῷ βασιλεῖ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ δῶρα ἐπεμψε, καὶ τοῖς φίλοις αὐτῶν, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ αὐλῇ δυνατοῖς, ὠνούμενος διὰ τούτων τὴν δύνοιαν τὴν παρ' αὐτῶν. ἀπήλλαττε δὴ ταύτης τῆς δυτυχίας, ἐπ' ἔτη κδ'. πατὴρ F μὲν ἠγοράσθη καὶ μιᾶς γυναικὸς, παίδων ζ'. ποιησάμενος δὲ καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σολυμίου θυγατρὸς ἕνα υἱοκαλούμενον. γαμεῖ δὲ ταύτην ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν ποτὲ εἰς ἀλεξάνδρειαν ἐλθὼν ἀφανῆ τὴν θυγατέρα γάμων ὥραν ἔχουσαν, ὅπως αὐτῷ συνοικήσῃ τινὶ τῶν ἐπ' ἀξιώματος ἰουδαίων, καὶ δεινῶν φόβον τῷ βασιλεῖ, ὀρχησαμένης ἐπελθούσης εἰς τὸ συμπόσιον δωρησαμένοις, G ἐραθεὶς τῷ ἀδελφῷ τοῦτο μεμένει, φόβον αὐτὸν ἔχει καὶ νόμων κεκωλυται τοῖς ἰουδαίοις ἀλλοφύλῳ παννυχίζειν γυναικὶ, συγκρύψαντα τὸ ἁμάρτημα καὶ δῶρον ἀγαθὸν χρώμενον, φόβον ἔχειν αὐτὸν ὡς τὸ πληρῶσαι τὴν ὀπτυμίαν. ὁ δ' ἀδελφὸς ἀσμένως δεξάμενος τὸν ἀγῶνα, κοσμήσας τὴν αὐτοῦ θυγατέρα πέμπει πρὸς αὐτὸν, καὶ συγκατακοίμησεν. ὁ δ' ὑπὸ μέθης ἀγνοήσας τὸ ἀληθὲς, συνέρχεται τῇ τοῦ ἀδελφοῦ θυγατρί. καὶ τούτου γενομένου πολλάκις, ἠράσθη σφοδρότερον. ἔφη δ' καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς κινδυνεύοι τὸ ζῆν ἐρῶν τῆς ὀρχηστρίδος, ἧς ἴσως οὐκ ἂν αὐτῷ δοθῆναι χωρήσειν τὸν βασιλέα.

rum se prorsus omittente, rogante tamen ex quos hi-deiussores haberet, fiducie respondit, datutum se homines probos & honestos, quibus non grauaretur credere. Quos vt proferret postulatus: Te, inquit, rex dabo, tuámque coniugem, vt alter alteri pro me fideiubeat. Tum rex arridens permisit eum absque fideiussione habere vectigalia. id quod valde molestum fuit his qui posthabiti fuerant, non sine pudore in patriam reuertentibus. Iosephus autem acceptis à rege duobus militum millibus, quos ideo petierat vt posset contumaces in vrbibus vi cogere, & mutuatus Alexandriæ ab amicis regis quingenta talenta, profectus est in Syriam. Et cùm venisset Ascalonem, tributumque à ciuibus exigeret, & non solùm nihil acciperet, sed conuitiis etiam appeteretur: comprehensos circiter viginti eorum primates affecit supplicio: & redactis ex eorum facultatibus mille talentis, regi eam pecuniam transmisit, indicans quidnam egerit. Ptolemæus autem miratus eius prudentiam, & approbato quod egerat, permisit ei quicquid vellet facere. Hoc audito Syri, exemplo recenti castigatæ in Ascalonitis inobedientiæ territi, patentibus portis Iosephum excipientes tributa soluebant. Cúmque etiam Scythopolitæ per contumaciam detrectarent imperata more solito tributa dependere, horum quoque necatis primatibus, facultates damnatorum ad regem misit: comparatísque multis pecuniis & multa lucratus ex redemptione vectigalium, his opibus ad constabiliendam præsentem potentiam vsus est, prudenter existimans optimum esse iam partam felicitatem tueri ex ipsius redditibus. multa namque munera regi atque reginæ in manum mittebat, multa etiam horum amicis & omnibus in aula potentibus, beneuolentiam eorum hoc pacto sibi concilians. Vsus est autem ea prosperitate per annos XXII. ex vna vxore procreatis septem filiis, suscepto etiam vno ex fratris Solymij filia, nomine Hyrcano: quam hac occasione duxit coniugem. Cùm aliquando venisset Alexandriam cum fratre, ducente secum filiam nubilem, vt eam ibi alicui nobili Iudæo nuptum traderet: cœnans cum rege, ingressam in conuiuium formosam saltatriculam adamauit, solique fratri hoc indicauit, rogans vt quandoquidem lege vetaretur habere rem cum fœmina alienigena, subseruiret ei vt clàm ea potiri posset. Frater verò libenter operam suam pollicitus, ornatam filiam suam noctu ad eum adduxit, & in lectum eius collocauit: atque ita parum sobrius, per errorem cum fratris filia congressus est: & cùm hoc sæpius fecisset, magis etiam in amorem accensus, conquestus est apud fratrem quòd periculum esset, ne non posset excutere amorem saltatriculæ, quã fortè rex nollet ei cedere.

Tum Solymius ait non esse opus vt hac de re sit anxius, licere enim ei frui amata muliere, atque etiam vxorem eam ducere: fassus quòd maluerit filiæ fieri iniuriam, quàm fratrem tale dedecus in se admittere. Ioseph⁹ collaudata tam fraterna beneuolentia, vxorem duxit eius filiam: ex eáque genuit quem diximus, Hyrcanum filium. Is cùm annos natus tredecim adulescens adhuc generosam & prudentem præ se ferret indolem, fratrum in se concitauit odia, quòd eos in omnibus videretur antecellere. Ioseph⁹ enim volens cognoscere quisnam ex his ad virtutem esset idoneus maximè, vnumquemque misit ad eos qui tum professione disciplinarum erant celebres: illi verò propter segnitiem & laborum impatientiam indocti domum reuersi sunt. Deinde minimum natu Hyrcanum cum trecentis iugis boum misit itinere septem dierum in solitudinem, vt illic sementem faceret: sed prius subtractis clàm loris, quibus arator boues ad iugum solet astringere. Quò postquàm peruentum est, cùm non haberet lora, contempto bubulcorum consilio, suadentium aliquem ad patrem mittere qui adferret: nolénsque interim expectando eorum reditum tempus perdere, commentus est quiddam veterano duce magis dignum quàm id ætatis homine. Mactatis enim decem iugis carnes quidem in operarios distribuit: sectis autem tergoribus, & loris inde factis, iuga hoc modo bubus aptauit: & hoc modo arata terra quam pater proscindi iusserat, sementéque facta, domum rediit. Pater autem reuersum exosculatus ob prudentiam & acumen ingenij, & quòd excogitata auderet aggredi, vt solum germanum filium, magis etiam posthac amauit, indignè ferentibus reliquis fratribus. Interea venit quidam nuncians quòd regi Ptolemæo natus sit filius: versíque omnes Syriæ magnates cum subditis ad lætitiam, natalem pueri celebrabant, ac deinde Alexandriam gratulatum sunt profecti magno apparatu, Iosepho ob ætatem iam grauantem domi manere coacto. pertentauit tamen filiorum animos, num quis ex his vellet eam profectionem suscipere: & recusantibus cæteris, quòd se negarent scire mores aulicos, quomodo versandum sit cum regibus, suadentibúsque vt Hyrcanum fratrem mitteret: libenter hoc audito, statim eum aduocat: rogátque ecquid liberet, aut idoneum se putaret, qui ad regem salutatum accederet. qui cùm promptè eam profectionem susciperet, & modica pecunia sibi opus fore diceret: velle enim se frugaliter viuere, vt decem drachmarum millia sufficiant, admodum lætatus est filij prudentia. Deinde puer cùm aliquandiu siluisset, suasit patri ne domo quicquam munerum regi mitteret: sed vt ad procuratorem suum Alexandrinum scriberet, vt pecuniam ipsi præberet ad emendum regi id quod inueniret pulcherrimum & pretiosissimum. Ille verò ratus decem fortasse talenta impensurum in munera, & comprobato filii consilio, scripsit procuratori Arioni,

τῷ ἠ ἀδελφοῦ, μηδὲν ἀγωνιᾶν ἐφεστηκότας, ἀπολαύειν δ' ἧς ἐρᾷ μετ' ἀδείας, & γυναῖκα ἔχειν αὐτὸν ἐφασκεν, & παλιν θῆς αὐτῷ φανερὸν ποιήσαντος, ὡς ἕλοιτο μᾶλλον τὴν ἰδίαν ὑβρίσαι θυγατέρα, ἢ τοιοῦτόν τι ἐπεῖνον ἐν αἰσχύνῃ ἡγούμενον. ἐπαινέσας αὐτὸν ὁ Ἰώσηπος ἐπ' φιλαδελφίας, συνῴκησεν αὐτὸς τῇ θυγατρὶ, & παῖδα ἐξ αὐτῆς ἐγέννησεν ὑρκανὸν ὄνομα ὡς προεφήκαμεν. ἐπεὶ δ' ἦν ἐν ἡλικίᾳ ὁ παῖς νεώτερος ἐπεδείκνυτο τὴν φυσικὴν εὐφυΐαν & σύνεσιν, ὡς ζηλοτυπηθῆναι δικαίως αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, ὅτι πολὺ κρείττονα & φρονιμωτέραν διανάμενον, τῷ ἠ Ἰωσήπου γνώμην θελήσαντος τις αὐτῶν τῶν υἱῶν πρὸς ἀρετὴν ἐπίφυσιν, & καθ' ἕνα πέμψαντος πρὸς τοὺς παιδεύοντα τότε δόξαν ἰσχύοντας, οἱ λοιποὶ μὲν ὑπὸ ῥαθυμίας & πρὸς τὸ φιλεργεῖν μαλακίας, αὐόπτοι & ἀμαθεῖς ἐπαύσαντο αὐτῶν. μόνῳ δ' ἐκείνους τὸν νεώτατον ὑρκανὸν δεῦρο αὐτῷ τ' ζεύγη βοῶν, ἐξέπεμψεν ὁδὸν ἡμερῶν β εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπεσιωπᾶτα τὴν γῆν, ἀποκρύψας τοὺς ζεύγατέρας ἱμάντας. ὁ ἠ γνούμενος ἐν τῷ τόπῳ & τοὺς ἱμάντας ἐκ ἔχων, τῆς μὲν τοῦ βουλαιτοῦ γνώμης κατηλόγησε, συμβεβλῆσθαι πέμπειν πρὸς τὸν πατέρα κομιοῦντας τινὰς τοὺς ἱμάντας. τὸν ἠ ἡγεμόνα ἡγησάμενος μὴ δεῖν ἀπολλύναι προσμένοντα τοὺς ἀποσαλησομένους, ἐπενόησε τι στρατηγικὸν & δ' ἡλικίας πρεσβύτερον. κατασφάξας γὰρ δέκα ζεύγη, τὰ μὲ κρέα τοῖς ἐργάταις δίνειμε. τιμῶν ἠ τὰς δορὰς αὐτῶν, καὶ ποιήσας ἱμάντας, ἐτέλεσε τούτοις τὰ ζεύγεια, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπείρας, ἐῶ ὁ πατὴρ αὐτῷ προσέταξε γεῶ, ὑπέστρεψε πρὸς αὐτόν. ἐλθόντα δ' ὁ πατὴρ ἀσπάσατο τε φρονήσεως, & τὸν ὀξύτητα τῆς διανοίας, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ τολμηρὸν ἐπαινέσας, ὡς μόνον ὄντα γνήσιον, ἔτι μᾶλλον ἤσπαζε, ἀχθομένων τῶν ἀδελφῶν διὰ τοῦτο. ὡς δ' ἀπήγγειλε τοῖς αὐτῷ, κατὰ τοῦτον τὸν ἡγεμόνα ἰὼν τῷ βασιλεῖ Πτολεμαίῳ ἐχρῆσθαι, καὶ αὐτὸς οἱ πρῶτοι τῆς συνείας & τῆς ὑπηκόου χώρας ἑορτάζοντες τὸν γενέσιον ἡμέραν τῷ παιδίου, μετὰ μεγάλης παρασκευῆς εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ἤρμων, αὐτὸς μὲν ὑπὸ γήρως κατέσχετο. τῷ δ' υἱῷ ἀπεστείλατο εἴ τις αὐτῷ βούλεται ἀπελθεῖν πρὸς τὸν βασιλέα. τῷ ἠ πρεσβυτέρων παραιτησαμένων, & πρὸς τὰς ἰδιαίτας συνουσίας ἀγενεστέρων ἔχειν φησάντων, τὸν ἀδελφὸν ἠ ὑρκανὸν πέμπειν συμβεβλῆσθαι, ἡδέως ἀκούσας, καλεῖ τὸν ὑρκανὸν, καὶ εἰ δύναιτο πρὸς τὸν βασιλέα βαδίσαι, καὶ εἰ παρόρμησ ἔστιν αὐτῷ. ἐπαγγελαμένου ἠ παρέσεσθαι, & δεῖσθαι χρημάτων οὐ πολλῶν φήσαντος εἰς τὴν ὁδὸν, ἡσθῆναι δὲ ἐπαινῶν, ὥστε ἀρκέσειν αὐτῷ δραχμὰς μυρίας, ἤδη & παιδὸς τῇ φρονήσει. δαλίπων δ' ὀλίγον ὁ πατὴρ συνεβούλευσε τῷ παιδὶ, δῶρα μὲν αὐτόθι μὴ πέμπειν τῷ βασιλεῖ. δοῦναι δ' ὀπισθολεῖ πρὸς τὸν ἀλεξανδρέα οἰκονόμον, ὅπως αὐτῷ παρέχῃ πρὸς εὐθὺ ἂν αἰτῇ χαλκίσων καὶ πολυτελῶν χρήματα. ὁ ἠ νομίζων δέκα ταλάντων ἔσεσθαι τὴν εἰς τὰς δωρεὰς τῷ βασιλεῖ δαπάνην, & τὸν υἱὸν ἐπαρίσας ὡς παραγενοῦντα καλῶς, γεγράφει τῷ οἰκονόμῳ ἀφίκοντι, ὃς ἀ-

ἐς ἅπαντα τὰ ἐν ἀλεξανδρείᾳ χρήματα αὐτοῦ διώκει, ἐν ὀκτὼ ἐλέασιν τετρακισχιλίων ταλάντων. ὁ γὰρ Ἰώσηπος τὰ ἀπὸ τῆς συρίας χρήματα ἐπεμπεν εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ παρεθεσμίας ἦν ἑκάστῳ καιρῷ αὐτῷ ἔδει τῷ βασιλεῖ τοὺς φόρους ἀπαριθμεῖν, ἐγεγράφει τῷ ἀρίωνι τοῦτο ποιεῖν. ὁ δὲ οὐδὲν τούτου ἀπαγήσας τὸν παῖδα καὶ λαβὼν ἀπεκόλει, εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν ὥρμησεν. ἐξελθόντος δ' αὐτοῦ, γράφουσιν οἱ ἀδελφοὶ πᾶσι τοῖς τοῦ βασιλέως φίλοις, ἵνα αὐτὸν διαφθείρωσιν. ὡς δὲ ὠφθη ἐρχόμενος εἰς τὴν ἀλεξάνδρειαν, ἀπέδωκε τῷ ἀρίωνι τὴν ἀποκολεῖν, ἐπηρωτήσαντος αὐτὸν, πόσα βούλεται τάλαντα λαβεῖν, ἤλπιζεν δ' αἰτήσειν δέκα, ἢ ἕνδεκα τούτων πλέον, εἰδότος χιλίων χρῄζειν, ἀρχὴν δοὺς ἐπέπληττεν αὐτῷ, ὡς ἀσώτως ζῶν διεγνωκότι. καὶ πῶς ὁ πατὴρ αὐτοῦ σωφρονίσει τὸν υἱόν, ὡς πόνων καὶ τῆς ὀπωρυμίας αὐτέχων ἐδήλου, καὶ μιμεῖσθαι αὐτὸν ἄξιον εἶναι τὸν γεννήσαντος. δώσειν δ' ἔφη πλέον τάλαντον δέκα, καὶ ταῦτ' εἰς δαπανὰς τοῦ βασιλέως. παροξυνθεὶς ὁ παῖς, εἰς δεσμὸν τὸν ἀρίωνα ἐνέβαλε. τῆς δὲ τοῦ ἀρίωνος γυναικὸς, τοῦτο διαλυσάσης τὴν κλεοπάτρα, καὶ δεηθείσης ὅπως ὑπολύσῃ τὸν παῖδα, σφόδρα γὰρ οἱ ὁ ἀρίων ἐν τιμῇ παρ' αὐτῇ, φανερὸν τῷ βασιλεῖ τοῦτο ἐποίησεν ἡ κλεοπάτρα. ὁ δὲ πτολεμαῖος πέμψας πρὸς τὸν ὑρκανὸν, θαυμάζειν ἔλεγε πῶς ὄπος ἀλεὶς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ὕστε ὀφθεὶς αὐτῷ, καὶ προσέτι δήσειε τὸν αἰτιώτατον. ἐλθόντα οὖν τὴν αἰτίαν αὐτῷ μηνύειν ἐκέλευσε. τὸν δὲ φασὶν ὑποκινάμενον τῷ ὠδῷ τοῦ βασιλέως λέγειν αὐτῷ, ὅτι νόμος ἐξὶ παρ' αὐτοῖς κωλύων τὸν ἡμιθνῆτα γεύσασθαι θυσίας, πρὶν εἰς τὸ ἱερὸν ἐλθὼν καὶ θύσῃ τῷ θεῷ. καὶ δὴ τοῦτον τὸν λογισμὸν, ὑδὲ αὐτὸν ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν, ἀφειμένον δῶρα κομίσαι τοῦ πατρὸς διεργάτην ἡμιθνῆ. τὸν δὲ δοῦλον κολάσαι ἀξίως ὧν προσέταξε. διαφέρειν γὰρ ὑδὲν, ἢ μικρὸν ἢ μέγα τι παρὰ διαστόλην ἢ μέγαν. αἱ οὖν μὴ κολάζοιμεν τοὺς τοιούτους, καὶ σὺ πρόσδοκα ὑπὸ τῶν ἀρχομένων καταφρονηθήσεσθαι. ταῦτ' ἀκούσας ὁ πτολεμαῖος, εἰς γέλωτα ἐτράπη, καὶ τὸν μεγαλοφροσύνῃ τοῦ παιδὸς ἐθαύμασεν. μαθὼν δ' ὁ ἀρίων ὅτι τοῦτό ὁ βασιλεὺς ἐπέθη τὸν τρόπον, καὶ ὅτι μηδεμία βοήθεια ἔξιν αὐτῷ, δίας τὰ χίλια τάλαντα τῷ παιδὶ, τῇ δεσμῇ ἀπελύθη. καὶ ξεῖς ἀγαλιπὼν ἡμέρας ὁ ὑρκανὸς, παρέσχε τοῖς βασιλεῦσι. οἱ δ' ἀσμένως αὐτὸν εἶδον, καὶ φιλοφρόνως εἰσίασιν ἀγαπῶν πρὸς τὸν πατέρα πιμέν. λάθρα δ' πρὸς τοὺς ἐμπόρους ἐλθὼν, ἀνεῖται παρ' αὐτῶν παῖδας μὲν ἑκατὸν γενήματα ὄντας ἀμφοῖν καὶ ἀκμαιοτάτους, ἑνὸς ἕκαστον τάλαντου. ἑκατὸν δ' παρθένους τ' αὐτῆς τιμῆς ἑκάστῃ. καλέσας δ' ἐφ' ἑστίασιν πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ τῶν πρώτων τῆς χώρας, ὑπὸ καταλύοντα πάντων, καταφρονηθεὶς ὡς παῖς ἐπὶ τὸν ἑλλείαν ὑπὸ τῶν τοὺς τόπους καὶ τὴν ἀξίαν διαπιόντων. τῶν δ' συγκατακειμένων παίτων τῶν μερῶν τὰ ὀστᾶ, ἀπέρριπτον δ' αὐτοὶ τοῖς σαρκῶν, συρδόντων ἐμπεσόντα τῶν ὑρκανῶν, ὡς πληρῶσαι τὴν ὠδὴν κειμένην αὐτῷ ζαπίζαν, τρύφων, ὃς ἦν τοῦ βασιλέως ἄθυρμα, καὶ τοῖς τὰ σπάσματα καὶ τοῖς τὰ ποτὰ γέλωτας ἀπέδιδεν, παρακαλούμενον αὐτὸν τῶν κατακειμένων τῇ τραπέζῃ, παρεῖς ὁ βασιλεὺς, ἔφη, εἶπεν, ὦ διαπονηρὰ, τὰ παρακείμενα ὑρκανοῦ ὀστᾶ; ἐν τούτῳ σχόντα ὅτι καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τὴν συρίαν ἅπασαν ἀπέδυσε, ὡς ἂν τούτοις τῶν σαρκῶν ἐγύμνωσε.

qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, talentorum circiter tria millia. Iosephus enim pecunias in Syria collectas solebat ad mittere, & quoties præstitutum tempus veniret tributa regi adnumerandi, Arionem hoc iubebat facere. Ad hunc igitur acceptis à patre literis, Alexandriam proficiscitur: mòxque fratres ad omnes regios amicos scripserunt, vt eum aliquo modo perderent. Vt verò exacto itinere Arioni epistolam reddidit, rogatus quótnam talenta vellet accipere: putabat enim decem petiturum aut non multo amplius: vt respondit mille sibi opus esse; iratus procurator obiurgauit eum acriter, quòd vellet ea per luxum perdere: monebátque vt sequeretur exemplum patris, qui eam pecuniam laboribus & temperantia parauerat. Se enim non plus quam decem præbiturum, & ea non in alium vsum quàm vt mercaretur regi munera. Ibi puer iratus Arionem coniecit in vincula. Procuratoris autem vxore reginæ hoc renunciante, & rogante vt puerum compesceret: gratiosus enim apud Cleopatram Arion fuerat: ex regina hoc rex didicit. ac mox per quendam missum ad Hyrcanum mirari se nunciat, cur ad se à patre missus, non modò in conspectum non venerit: sed procuratorem etiam patris sui vinxerit. iubebátque vt veniret, ac causam eius facti diceret. Ille contrà regi nunciari iubet, legem esse Iudæis ne quis gustaret de sacrificio, priusquàm adito templo mactasset victimas: eáque ratione nec ipsum hactenus regem salutasse, expectantem dona quæ offerret regi de parente suo bene merito. Seruum autem iure se punisse, qui mandata eius contemneret. Nihil enim differre inter maiorem & minorem dominum. Nisi enim tales dent pœnas meritas, expectandum mox ipsi regi vt contemnatur à subditis. His auditis rex risit, miratus tam magnum in puero animum. Arion autem postquam hoc cognouit, nihil sperans à rege præsidij, datis adolescenti mille talentis liberauit se à vinculis. Elapsis deinde tribus diebus, salutaturus reges accessit: à quibus libenti animo exceptus, & mensæ communi est adhibitus, in parentis sui gratiam. móxque clàm aditis negotiatoribus, emit ab eis centum pueros formosissimos, & literarum peritissimos, talento singulos, & totidem puellas eodem pretio. tum vocatus ad conuiuium regium cum principibus, infimo loco iussus est accumbere, propter ætatem posthabitus ab his quorum hoc erat officium. reliquis autem conuiuis ossa partium absumpta carne ante Hyrcanum congerentibus, Tryphon quidam quo plurimum in conuiuiis rex delectabatur, propter scommata & facetias hominis, rogatus à conuiuis ad regem se vertit, & Vidén, inquit, domine, quantùm ossium ante Hyrcanum iaceat. Hinc igitur collige quòd & pater eius totam Syriam ita spoliat, quemadmodum hic ossa nudauit carnibus,

Rege verò ad hoc dictum arridente, & rogante Hyrcanum, vnde illa offium congeries: Nihil mirum, inquit, domine. canum enim eſt oſſa vnà cum carnibus abſumere, ſicut iſti faciunt: vultu commonſtrans reliquos, ante quos nihil erat offium. Homines autem comeſis carnibus ſolent abiicere oſſa, quod & ego homo cum ſim, nunc facio. Ibi rex miratus vrbanitatem, iuſſit omnes conuiuas huic dicto plaudere. Sequenti verò die aditis regis amicis & aulicis potentioribus, ipſos quidem ſalutauit: ex famulis autem eorum expiſcatus eſt, quidnam oblaturi eſſent regi in feſto natalitio. Illis referentibus hunc daturum talenta duodecim, alium rurſum aliud pro ſuis quemque opibus: ſimulauit ſe dolere, quod non haberet vnde tantundem largiri valeat, nec vltra talenta quinque numero. idque mox famuli renunciauêre dominis. Illis autem gaudentibus, quaſi offenſurus eſſet regem Ioſephus propter exilitatem muneris, vbi dies ſtatutus aduenit, alij quidem & hi munificentiſſimi obtulerunt talenta non plus quàm viginti. Hyrcanus autem emptos à ſe centum puetos, totidémque puellas adduxit, iuſſos ſingulos talentum offerre, hos quidem regi, has verò Cleopatræ. Omnibus verò admirantibus tam profuſam & inſpetatam munificentiam, atque ipſis etiam regibus, amicos quoque regis & miniſtros multorum talentorum donis honorauit, ne quid ſibi ab illis naſceretur periculi: ad hos enim fratres ſcripſerant, vt quocunque modo Hyrcanum tollerent. Rex autem delectatus iuuenis munificentia, iuſſit eum donum quodcunque vellet petere. At ille nihil aliud petiit, quàm vt ſe rex patri ac fratribus commendaret per literas. Itaque honorificentiſſimè tractatum, & donatum regiè, ſcriptis quoque ad patrem, & fratrem, & omnes ſuos duces atque procuratores commendaticiis literis, dimiſit liberaliter. Fratres autem cùm cognouiſſent tantum honoris ei habitum à regibus, & honoratiorem multo reuerti quàm fuerit antea, decreuerunt obuiam proficiſci, & de medio illum tollere, ne patre quidem inſcio. Iratus enim ob profuſam in muuera tam immenſam pecuniam, non erat de ſalute eius ſolicitus. eam tamen iram metu regis diſſimulare coactus eſt. Sed fratribus adortis eum in itinere, fortiter congreſſus, & alios non paucos ex eorum comitatu occidit, & duos quoque fratres inter cæteros: reliqui verò fuga euaſerunt ad patrem Hieroſolyma. Veniens autem ad vrbem cùm exciperetur à nemine, territus ſeceſſit trans Iordanem fluuium, & illic vitam egit tributa colligens à barbaris: quo tempore in Aſia regnum obtinebat Seleucus cognomine Soter, magni Antiochi filius. Obiit deinde Hyrcani pater Ioſephus, vir bonus & magnanimus, qui Iudæis pauperibus tum & inopibus ſplendidioris vitæ occaſionem præbuit,

γελάσαντος δὲ πρὸς τὸν τοῦ ξύφωνος λόγον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐρομένου τὸν ὑρκανὸν ὅπη ζοιμῦτο αὐτῷ τοσαῦτα ὀστᾶ, εἰκότως εἶπεν ὦ δέσποτα. τοὺς μὲν γὰρ πωλοῦντας τὰ ὀστᾶ σὺν τοῖς κρέασι κατεδίειν ἅπαντ' ἔοικεν, ἐφ' οἷς οὐδὲν ἦν ὀστοῦν. ἄνθρωποι δὲ τὰ κρέατα ἐδίουσι, τὰ δ' ὀστᾶ ῥιπτοῦσιν. ὅπερ κἀγὼν ἄνθρωπος ὢν νῦν πεποίηκα. ὁ δὲ βασιλεὺς θαυμάσας τοῦ ἀποκρίσεως αὐτοῦ σοφὴν οὖσαν ἠρώτησε τοὺς φίλους ἅπαντας ἐπιδοῦναι αὐτῷ ἀργύριον, τοὺς ἀποδεχομένους αὐτόν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρὸς ἑσπέραν ἦλθε τοῦ βασιλέως φίλων πορδόμβους, καὶ ἦλθε μὲν τοῦ αὐλικοῦ δυνατός, τοὺς μὲν πανάγετο, ἦλθε δὲ καὶ οἰκετῶν ἀπεστιωθήσετο, τί μέλλοιεν δώσειν τῷ βασιλεῖ δῶρον ἐν τῇ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ γενεθλίῳ. τῶν δὲ τοὺς μὲν, ἃ δώδεκα τάλαντα δώσειν φασκόντων, τοὺς δὲ ἐν ἀξίᾳ κατὰ τὸ μέγεθος τῆς οὐσίας ἕκαστον αὐτῶν, ὑπεκρίνετο λυπεῖσθαι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοιοῦτον προσενεγκεῖν δῶρεάν. πλέον γὰρ πέντε τάλαντον οὐκ ἔχειν. οἱ δὲ διεκόπτοντες ταῦτ' ἀκούοντες ἀπήγγελλον τοῖς δεσπόταις. χαιρόντων δ' αὐτῷ, ὡς καταγνωσομένου τοῦ ἰωσήπου, ἐμπεσόντος τοῦ βασιλεῖ διὰ τὴν βραχύτητα τῆς δωρεᾶς, ἐτρίτης δ' ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι προσῆγον τοῦ βασιλεῖ τάλαντον οἱ λίαν μεγαλοδωρεῖσθαι νομίζοντες, ἢ πλεῖον εἴκοσι. ὁ δὲ ὑρκανὸς οὐκ ἐπέστατο παῖδας ἑκατὸν, καὶ παρθένους ἑκατὸν, ἅπα τάλαντον ἑκάστῳ φέρειν δοὺς προσήγαγε, τοὺς μὲν τοῦ βασιλεῖ, τὰς δὲ τῇ κλεοπάτρᾳ. πάντων δὲ θαυμαζόντων τὴν παρ' ἐλπίδα τοῦ δώρου πολυτέλειαν, καὶ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ, καὶ τοῖς φίλοις ἔτι καὶ τοῖς περὶ τὴν διεσπρεῖαν τῆ βασιλέως ἦσι, πολλῶν ἄξια ταλάντων δῶρα ἐδωκεν, ὡς ὑπεφυγεῖν τὸν ὀξὺν αὐτῷ κίνδυνον. τότοις γὰρ ἐγκεφήσασι αὐτὸ οἱ ἀδελφοὶ διαχειρίσασθαι τὸν ὑρκανόν. πτολεμαῖος δὲ τὴν μεγαλοψυχίαν ἀποπασάμενος τῆ μειραξίου, προσέταττεν αὐτῷ δωρεὰν εὖ βούλεσθαι λαμβάνειν. ὁ δὲ ἡδὺ πλέον ἠξίωσεν αὐτῷ γενέσθαι παρ' αὐτοῦ, ἢ γεγράφθαι τοῦ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς περὶ αὐτοῦ. πέμψας οὖν αὐτὸν φιλοτιμότατα, καὶ δωρεὰς δοὺς λαμπρὰς, ἐπιστείλας τοῦ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ πᾶσι τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ καὶ ὑπηκόοις, ἐξέπεμψεν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τοῦτον τετυχηκότα τοῦ ὑρκανοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ μετὰ μεγάλης ἐπαιρόμενον τιμῆς, ἐξῆλθον ὑπαντησόμενοι, καὶ δόλῳ ἀνελεῖν αὐτὸν, καὶ τοῦ πατρὸς εἰδότος. ὀργὴ γὰρ ἐμπεσὼν τοῦ εἰς τοὺς δώρεας χρημάτων, ἐκ ἐφερπόζε τὴν εὐσταθείας αὐτοῦ. τὴν ὀργὴν μὲν τοι τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁ ἰώσηπος ἀπεκρύπτετο, φοβούμενος τὸν βασιλέα. συμβαλόντων δ' αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν εἰς μάχην, ἄλλους τε τοῦ σὺν αὐτοῖς πολλοὺς ἀπέκτειναν, καὶ δύο τοῦ ἀδελφῶν, οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν πατέρα. διωκόμενον δ' αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ μηδεὶς ἐδέχετο, διὰ τὸν ἀπεχάρισεν εἰς τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου πόλεμον, κἀκεῖ διέτριβε φοβούμενος τοὺς βαρβάρους. ἐβασίλευσε δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆς ἀσίας, σέλευκος ὁ σωτὴρ ἐπικαλούμενος, υἱὸς ὢν αὐτοκράτορος τοῦ μεγάλου. τελευτᾷ δὲ καὶ ὁ τοῦ ὑρκανοῦ πατὴρ ἰώσηπος, ἀνὴρ ἀγαθὸς γενόμενος καὶ μεγαλόφρων, καὶ τὸν τοῦ ἰουδαίων λαὸν ἐκ ταπεινοῦ καὶ ἀσημάντου ἀδινῶν, εἰς λαμπρότητος ἀφορμὰς τοῦ βίου καταστήσας,

εἴκοσι

εἴκοσι ἔτη κὴ δύο τὰ τῆς συρίας τέλη καὶ φοινίκης καὶ σαμαρείας καταχών. ἀπέθανε δ' καὶ ὁ θεῖος αὐτοῦ ὀνίας, τὴν ἀρχιερωσύνην σίμωνι τῷ παιδὶ καταλιπών. τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου, ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὀνίας διάδοχος τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὀνίας γίνεται, πρὸς ὃν ὁ λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἄρειος, πρεσβείαν ἔπεμπε καὶ ὁπισολάς, ὧν τὸ ἀπόγραφον ἔστι τοιοῦτον.

A

per duos & viginti annos præpositus vigendis Syriæ ac Phœnices & Samariæ vectigalibus: & eodem ferè tempore patruus quoque eius Onias, relicto successore honoris Simone filio. Deinde vita perfuncto Onia filius successit, ad quem Lacedæmoniorum rex Arius legationem misit cum literis, quarum hoc exemplar extat.

B

Κεφάλαιον ε.

φιλία καὶ συμμαχία λακεδαιμονίων πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων.

CAP. V.

Amicitia & societas Lacedæmoniorum cum Onia Iudæorum pontifice.

ΒΑσιλεὺς λακεδαιμονίων ἄρειος, ὀνίᾳ χαίρειν. ἐντυχόντες γεγραφῇ τινὶ, εὕρομεν ὡς ἐξ ἑνὸς εἶεν γένους ἰουδαῖοι καὶ λακεδαιμόνιοι, ἐκ τῆς πρὸς ἀβραὰμ οἰκειότητος. δίκαιον οὖν ἐστὶν ἀδελφοὺς ὑμᾶς ὄντας, γράφειν πρὸς ἡμᾶς περὶ ὧν ἂν βούλησθε. ποιησόμεθα δὲ κὴ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, κὴ τάτε ὑμέτερα ἴδια νομιοῦμεν, καὶ τὰ αὐτῶν κοινὰ πρὸς ὑμᾶς ἐξομεν. δημοτέλης ὁ φέρων τὰ γράμματα, γράπτας ὁπισολάς. τὰ γεγραμμένα ὅτι τετράγωνα. σφραγὶς ἐστιν ἀετὸς δράκοντος ἐπειλημμένος. ἡ μὲν οὖν ὁπισολὴ ἡ πεμφθεῖσα ταύτα τὸ λακεδαιμονίων βασιλέως, τοῦτον περιεῖχε τὸν τρόπον. ἀποθανόντος ἐν ἰωσήπου τὸν λαὸν συνέβη στασιάσαι διὰ τοὺς παῖδας αὐτοῦ. τῶν γὰρ πρεσβυτέρων πόλεμον ἐξενεγκαμένων πρὸς υρκανὸν, ὃς ἦν νεώτατος τῶν ἰωσήπου τέκνων, διέστη τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν πλείους τοῖς πρεσβυτέροις συνεμάχουν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς σίμων διὰ τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ υρκανὸς ἀναπελθεῖν μὲν οὐκ ἔτι διέγνω εἰς ἱεροσόλυμα. περικαθίσας δὲ τοῖς πέραν τοῦ ἰορδάνου, συνεχῶς ἐπολέμει τοὺς ἄραβας, ὡς πολλοὺς αὐτῶν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ λαβεῖν αἰχμαλώτους. ᾠκοδόμησε δὲ βᾶριν ἰσχυρὰν, ἐκ λίθων λευκῶν κατασκευάσας ἅπασαν μέχρι καὶ τῆς στέγης, ἐγγλύψας ζῶα παμμεγέθη σατα. περιῆγε δὲ αὐτὴ εὖρος μέγα καὶ βαθύ. ἐν δὲ κατ' αὐτικρὺ τοῦ ὄρους πέτρας διατεμὼν αὐτῆς τὸ περίεχον, σπήλαια πολλῶν στασίων τὸ μῆκος κατεσκεύασεν. ἔπειτα οἴκους ἐν αὐτῇ, τοῖς μὲν εἰς συμπόσια, τοῖς δὲ εἰς ὕπνον καὶ δίαιταν ἐποίησεν. ὑδάτων δὲ θεόντων πλῆθος, ἃ κὴ τέρψις ἦν καὶ κόσμος τῆς αὐλῆς, εἰσήγαγε. τὰ μὲν τοι σώματα τῶν ἀσπλαίων, ὥστε ἕνα δι' αὐτῆς εἰσιέναι κὴ μὴ πλείους, βραχύτερα ἐποίησε. καὶ ταῦτ' ὀπαδοὺς ἀσφαλείας ἕνεκα τοῦ μὴ πολιορκηθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν κινδυνεῦσαι ληφθεὶς, κατεσκεύασε. πρόσωπον δὲ κὴ αὐλὰς τῷ μεγέθει διαφερούσας, αἷς καὶ παραδείσους ἐκόσμησε παμμίκτοις. καὶ τοιοῦτον ἀπηργασάμενος τὸν τόπον, τύρον ὠνόμασεν. ἔστι δ' ὁ τόπος ὅτι μεταξὺ τῆς τε ἀραβίας κὴ τῆς ἰουδαίας πέραν τοῦ ἰορδάνου, ὑπὸρρω τῆς ἐσεβωνίτιδος. ἦρξε δὲ ἐκείνων τῶν μερῶν ὅτι ἔτη ζ'. πάντα τὸν χρόνον ὃν σέλευκος τῆς συρίας ἐβασίλευσεν. ἀποθανόντος γὰρ τούτου, μετ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτίοχος ὁ κληθεὶς ἐπιφανὴς, τὴν βασιλείαν κατέσχε. βασιλεὺς, καὶ αὐτὸς καλούμενος ἐπιφανὴς, καταλιπὼν δύο παῖδας, ἔτι βραχεῖς τὴν ἡλικίαν.

Rex Lacedæmoniorum Arius Oniæ salutem. Incidimus in quandam scripturam antiquam, in qua inuenimus cognationem intercessisse inter nostras origines, & nostrum quoque genus non esse alienum à posteris Abrahæ. Æquum igitur est, vt quum fratres nostri sitis, petatis à nobis quæcunque libuerit. Idem nos quoque faciemus, & res vestras tanquam nostras existimabimus, nostras item vobiscum communes habituri. Demotheles est qui has vobis reddidit literas, in pagina quadrangula scriptas, & obsignatas aquilæ sigillo, draconem tenentis vnguibus. Et epistola quidem hæc continebat. Iosepho autem mortuo, populus seditionibus agitatus est propter eius filios, dum maiores fratres Hyrcano bellum inferunt natu minimo. plerique enim fauebant senioribus, & in his Simon pontifex propter cognationem. Hyrcanus autem Hierosolyma quidem noluit repetere: sed vltra Iordanem habitans assiduum bellum gerebat cum Arabibus, multos eorum interficiens, alios in captiuitatem abstrahens. Ædificauit etiam castrum munitissimum, è marmore candido extructis vsque tectum eius parietibus, habentibus insculptas diuersorum animalium effigies enormi magnitudine: idque ædificium fossa profunda, & aquis plena circumdedit, & oppositi montis prominentem petram perforans, speluncas in ea fecit multorum stadiorum longitudine. aulas etiam in eo castro fecit aptas conuiuiis, diætásque alias & cubicula: salientium etiam aquarum eò tantam induxit copiam, vt loco voluptatem simul & ornamentum adderent. Speluncarum verò ora non amplius aperuit quàm vt vnum caperent: idque de industria factum est securitatis ac tutelæ gratia, si quando fortè oppugnaretur à fratribus. Ædificauit etiam atria magnæ amplitudinis, eáque hortis spatiosis ornauit, & locum hoc pacto instructum & absolutum vocauit Tyrum, qui est in finibus Arabiæ & Iudææ trans Iordanem sitæ, non procul regione Essebonitide. præfuítque illi tractui per septennium, toto tempore quo Seleucus regnauit in Syria: post cuius obitum Antiochus eius frater in regnum successit, qui cognominatus est Epiphanes. Moritur etiam Ptolemæus & ipse eodé cognométo Epiphanes dictus, superstitibus duobus filiis impuberibus:

τελευτᾷ δὲ καὶ πτολεμαῖος ὁ τῆς αἰγύπτου

quorum grandiori Philometor cognomen inditum, minori verò Physcon. Hyrcanus autem videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in potestatem eius redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas ausus fuerat, ipse sibi manus intulit: possessionem verò eius vniuersam occupauit Antiochus.

A ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος φιλομήτωρ ἐκαλεῖτο. φύσκων ἦν ὁ νεώτερος. ὑρκανὸς ἦν ὁρῶν μεγάλην δύναμιν ἔχοντα τὸν ἀντίοχον, καὶ δείσας μὴ καὶ συλληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κολασθῇ ἕνεκα τῶν πρὸς τοὺς ἄραβας αὐτῷ πεπραγμένων, τελευτᾷ τὸν βίον αὐτοχειρ αὐτοῦ γινόμενος. τὴν δ' οὐσίαν αὐτοῦ πᾶσαν ἀντίοχος λαμβάνει.

Cap. VI.

Iudæi seditionibus agitati Antiochi opem inuocant.

VI. 1. *Mach.* 1. IS defuncto per idem tempus Onia pontifice, fratri eius Iesu id sacerdotium contulit, quòd filius superstes etiam tum esset paruulus, de quo suo loco dicetur. Hic Iesus priuatus est eo sacerdotio per regis indignationem, móxque in Oniam fratrum minimum pontificatus translatus est. Simoni enim hi tres fuerunt filij, ad quos omnes pontificatus peruenit, vt indicauimus. Cæterùm Iesus Iasonem se vocari maluit, sicut alter frater pro Onia Menelaus dictus est. Concitata autem per fratrem contra nouum pontificem Menelaum seditione, & populo in partes scisso, Tobiæ filij steterunt à Menelai partibus: maior autem populi pars factionem Iasonis sequebatur. quorum vim non sustinentes Menelaus & Tobiæ filij secesserunt ad Antiochum dicentes se velle relictis patriis institutis ac legibus, religionem regis & Græcanicos ritus assumere: rogauerúntque eum vt sibi permitteret gymnasium Hierosolymis extruere. quo impetrato, adduxerunt sibi præputia, vt nudi quoque non essent Græcis dissimiles: & contemptis omnibus patriis ritibus imitabantur mores exterarum gentium. Antiochus autem domi vius fortuna prospera, expeditionem Ægyptiam tentare statuit, captus eius regionis cupidine, & contempta Ptolemæi filiorum ætate, rebus administrandis nondum idonea. Profectus igitur cum magno exercitu Pelusium, astu circumuento Philometore Ægyptum occupat, & redacta priùs in potestatem Memphi, locísque circumuicinis, ad Alexandriam duxit, & vrbem & regem subiugaturus. Sed omnes eius conatus vnica Romanorum denunciatione repressi sunt, ita vt iam occupata relinqueret, sicut & aliàs diximus. Nunc prolixiùs narrabimus de hoc rege quomodo Iudæam ac templum occupauerit, quod in prioribus commentariis breuiter tantum perstrinximus, vt necesse sit idem altiùs repetere.

B

Κεφάλαιον ς'.

Στάσις ἐν δυναστείᾳ ἰουδαίων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὡς ἐπεκαλέσαντο ἀντίοχον.

Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀποθανόντος καὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως, τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ τῷ ἀρχιερωσύνῃ δίδωσι, ὁ δὲ παῖς ὢν ὀνίας καταλελοίπει, νήπιος ἔτι ἐπ, δηλώσομεν δὲ τὰ περὶ τοῦ παιδίου τούτου κατὰ χώραν ἕκαστα. Ἰησοῦς δ', ὅπερ ἐδόκει ἦν ὁ ἀδελφὸς τοῦ ὀνίου, τῇ ἀρχιερωσύνῃ ἀφηρέθη, περοργισθέντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, καὶ δόντος αὐτὴν τῷ νεωτάτῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ ὀνίᾳ τοὔνομα. σίμωνι γὰρ ἦσαν ἐγγόνοι παῖδες, ᾧ εἰς τοὺς ἓξ ἦεν ἡ ἀρχιερωσύνη, καθὼς δεδηλώκαμεν. ὁ μὲν οὖν Ἰησοῦς, ἰάσονα ἑαυτὸν μετονόμασε. ὁ δὲ ὀνίας ἐκλήθη μενέλαος. στασιάσαντος οὖν τοῦ περὶ τὸ ἀρχιερέως Ἰησοῦ, πρὸς τὸν μετὰ ταῦτα καταστάντα μενέλαον, καὶ τὸ πλῆθος διχανεμηθέντος εἰς ἑκατέρους, οἱ τοῦ μενελάου μοίρας, οἱ τωβίου παῖδες ἐγένοντο. τὸ δὲ πλεῖον τοῦ λαοῦ τῷ ἰάσονι συνελάμβανεν. ὑφ' ὃ οἱ πονήρωι, ὅτε μενέλαος καὶ οἱ τωβίου παῖδες, πρὸς ἀντίοχον ἀνεχώρησαν, δηλοῦντες αὐτῷ ὅτι βούλονται τοῖς πατρίοις νόμοις καταλιπόντες, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς πολιτείαν, ἕπεσθαι τοῖς βασιλικοῖς, καὶ τὴν ἑλληνικὴν πολιτείαν ἔχειν. παρεκάλεσαν οὖν αὐτὸν ὑποδέξασθαι αὐτοῖς, οἰκοδομήσας γυμνάσιον ἐν ἱεροσολύμοις. συγχωρήσαντος δὲ καὶ τοῦτο αἰσίοις πρέπουσιν ἐπεκάλυψαν, ὡς αὖ εἶεν καὶ τὰ πρὸς τὴν ὑπόδυσιν ἕλληνες. τότε ἄλλα πάνυ ὅσα ἦν αὐτοῖς πάτρια παρέντες, ἐμιμοῦντο τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔργα. ἀντίοχος δὲ τῆς βασιλείας αὐτῷ χωρεύσης καὶ τέρπον, ὅτι τὴν ἄγυπτον διέγνω στρατεύεσθαι, πόθον αὐτῆς λαβών, καὶ δι' ὀλιγωρίαν τὴν τῶν πτολεμαίου παίδων καταφρονεῖ, ἀθενῶν ἔτι τυγχανόντων, καὶ μηδέπω πρᾶγμα πολιτικοῦ διέπειν δυναμένων. γινόμενος δὲν μὲν πολλῆς δυνάμεως καὶ τὸ πλεῖστον, καὶ δόλῳ τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον προελθών, καταλαμβάνει τὴν ἄγυπτον. καὶ γινόμενος ἐν τοῖς περὶ μέμφιν τόποις, καὶ καταφρονήσας αὐτὴν ὥρμησεν ὅπως τὴν ἀλεξάνδρειαν, ὡς πολιορκίᾳ παρασπόμενος αὐτὴν, καὶ τὴν ὅλην βασιλείαν χειρωσόμενος πτολεμαῖον. ἀπεκρύβη δὲ ὁ τῆς ἀλεξανδρείας μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς ὅλης αἰγύπτου, ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγειλάντων ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, καθὼς ἤδη που καὶ πρότερον ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. δικήσομαι δὲ καὶ μέτρος τὰ περὶ τοῦτον βασιλέα, ὃς τὴν ἰουδαίαν ἐχειρώσατο, καὶ τὸν ναόν. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ μου πραγματείᾳ, κεφαλαιωδῶς αὐτῷ ὑπομνήσεις, ἀναγκαῖον ἡγησάμην νῦν εἰς τὰ ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῷ ἐπανελθεῖν ὑφήγησιν.

Κεφάλαιον ζ'. A

Ὅτι στρατευσάμενος ἀντίοχος ὅτι ἱεροσόλυμα, τήν τε πόλιν περιέλαβε, καὶ τὸν ναὸν ἐσύλησεν.

Ὑποστρέψας ἀπὸ τῆς αἰγύπτου ὁ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων δέος ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ὅτι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἐξεστράτευσε· καὶ ἡγούμενος ἐν αὐτῇ ἔτει ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ, B μετὰ τοὺς ἀπὸ σελεύκου βασιλεῖς, ἀμαχητὶ λαμβάνει τὴν πόλιν, ἀνοίξάντων αὐτῷ τὰς πύλας, ὅσοι τῆς ἐκείνου προαιρέσεως ἦσαν. ἐγκρατὴς δὲ ἐξ τῶν ἱεροσολύμων ἡγούμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινεν, τῶν ἐναντία φρονούντων. καὶ χρήματα πολλὰ συλήσας, ὑπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν. συνέβη δὲ μὴ ἔτη δύο τῷ ἑκατοστῷ καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ πέμπτῳ ἔτει, μηνὸς πέμπτῃ καὶ εἰκάδι, ὃς καλεῖται καὶ παρ' ἡμῖν, χασλεύ, καὶ C ἕ μακεδόνας, ἀπελλαῖος, ὀλυμπιάδι ρνγ', μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἀναβλύσαι τὸν βασιλέα εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ προσαναστάντων εἰρηνικῶς ἀπάτῃ προφάσεως τῆς πόλεως. ἐφείσατο δὴ τότε, διὰ τὸν εἰσδεξαμένων αὐτὸν, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσοῦ γὰρ ἐνῆν τῷ ναῷ πλοῦτος, ἀλλ' ὑπὸ πλεονεξίας, χρυσοῦν μὲν ἐνῆν τῷ ἱερῷ, καὶ τὸν ἄλλον τοῦ ἀναθημάτων κόσμον πολυτελέστατον, ἵνα συλήσῃ τοῦτον, ὑπέμεινε τὰς παρὰ ἐκείνου αὐτῷ ἀποδοθείσας παρασκευάς. προσιόντας οὖν τὸν ναὸν ὡς μὴ τὰ σκῦλα τοῦ θεοῦ βαφάσαι, λυχνίας χρυσᾶς, καὶ βωμὸν χρύσεον, καὶ τράπεζαν καὶ τὰ θυσιαστήρια, καὶ μηδὲ τῶν καταπετασμάτων ἀποχόμενος, ἅπερ ἦν ἐκ βύσσου καὶ κόκκου πεποιημένα, καινώσας καὶ τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύφους, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών, εἰς μέγα τοὺς ἰουδαίους ὑπὲρ τούτοις πένθος ἐνέβαλε. καὶ γὰρ τὰς καθημερινὰς θυσίας αἷς προσέφερον τῷ θεῷ καὶ τὸν νόμον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς προσφέρειν, καὶ διαρπάσας πᾶσαν τὴν πόλιν, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους γυναῖκάς τε ἅμα καὶ τέκνοις ἔλαβε, ὡς καὶ ζωγρηθέντων περὶ μυρίους γενέσθαι τὸ πλῆθος. ἐνέπρησε δὲ αὐτῆς τὰ κάλλιστα, καὶ καταβαλὼν τὰ τείχη, καὶ ἐν τῇ κάτω πόλει οἰκοδόμησεν ἄκραν. ἦν γὰρ ὑψηλὴ καὶ ἐπρεπεμφὴ τὸ ἱερόν. καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὴν ὀχυρώσας τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύργοις, φρουρὰν μακεδονικὴν ἐγκατέστησεν. ἔμελλον δὲ οὐδὲν ἧττον ἐν τῇ ἄκρᾳ, καὶ τὸ πλῆθος οἱ F ἀσεβεῖς καὶ πονηροὶ τὸ ξόπον, ὑφ' ὧν πολλὰ δεινὰ τοὺς πολίτας συνέβη παθεῖν. ἐποικοδομήσας γὰρ καὶ πρὸ θυσιαστηρίου βωμὸν ὁ βασιλεὺς, σύας ἐπ' αὐτοῦ κατέσφαξε, θυσίαν ἐνόμιμον οὐδὲ πάτριον τῇ ἰουδαίων θρησκείᾳ ταύτην ὑπαρχόντων. ἠνάγκασε δὲ αὐτοὺς ἀφεμένους τοῦ σέβειν τὸν αὐτῶν θεὸν θρησκείας, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ νομιζομένους σέβεσθαι. οἰκοδομήσαντες γὰρ ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ κώμῃ τεμένη αὐτῶν καὶ βωμοὺς καθιδρύσαντας, θύειν ἐπ' αὐτοῖς σῦς ἠνάγκασαν. καὶ ἐλύθησαν, καὶ μὴ παρέχειν αὐτοῖς τὰ τέκνα, κάλαμον ἀπῄλησας εἶτα σφᾶς ταῦτα ποιῶν διαπεῖραι. κατέστησε γὰρ καὶ ὑπερόπτους, οὐ προσαναστήσεσθαι αὐτὸς τὰ ἐπεσαλμένα ποιεῖν. καὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἰουδαίων, οἱ μὲν ἑκόντες, οἱ δὲ διὰ δέος τὰς ἐπαγγελμένης τιμωρίας, κατηκολούθουν οἷς ὁ βασιλεὺς διετάξατο. οἱ δὲ δοκιμώτατοι, καὶ τὰς ψυχὰς δύσμορες, οὐκ ἐφείσαντο αὐτῶν, τῶν δὲ πατρίων ἐθῶν πλείονα λόγον ἔχειν, ἢ τὰς τιμωρίας, ἃς ὑπεδέχοντο παθεῖν αὐτούς. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ πόλεις ἡμέρας ἀγαζόμενοι καὶ πυκνὰς βασάνους ὑποφέροντες ἀπέθνησκον. καὶ γὰρ μαστιγούμενοι, ἐ

Κεφάλαιον ζ'. C

Quemadmodum Antiochus ducto Hierosolymam exercitu, occupatoque eius urbis dominatu, templum etiam spoliauerit.

Reuersus ab Ægypto quam metu Romanorum reliquerat rex Antiochus, ad Hierosolymitarum vrbem mouit exercitum: & ingressus eam centesimo quadragesimo tertio anno, ex quo primùm ad Seleuci familiam Syriæ regnum deuenerat, sine vllo negotio dominus eius factus est, admissus apertis portis per suæ factionis homines. quam dominationem crudeliter exercuit, necatis permultis qui diuersarum erant partium: direptisque pecuniis & asportatis Antiochiam. Ea clades accidit anno secundo post vrbem captam, regni eius familiæ centesimo quadragesimo quinto, vigesima quinta eius mensis qui Chasleus nostris dicitur, Macedonibus Apellæus, Olympiade centesima quinquagesima tertia, quando ne his quidem est parcitum, qui quasi pacatè venienti portas aperuerant, quo maiore licentia grassatum est in templi diuitias: quæ cùm essent maximi precij, viseque sunt satis amplum violati fœderis præmium. Spoliato igitur templo, & ablatis vasis sacri ministerij, & inter cætera candelabris aureis, altari aureo, mensaque propositionis quam vocant, ac ne aulæis quidem relictis quæ è cocco ac byssо constabant, euacuatis etiam thesauris reconditis, ita vt nihil omnino relinqueret, coniecit Iudæos in luctum maximum. nam & quotidiana sacra iuxta legis præscriptum vetuit eos facere: direptáque tota vrbe, habitatores partim necauit, partim captiuos vnà cum liberis & vxoribus abduxit, vsque ad decem millium numerum. Incendit etiam ædificiorum eius quicquid erat pulcherrimum, & demolitus mœnia, in inferiore vrbe arcem condidit. erat enim editiore loco sita, ipsi templo imminens. quapropter bene prius firmatæ mœnibus ac turribus Macedonicum præsidium imposuit. admixti tamen erant ex impiis Iudæis sceleratissimi, à quibus plurimum vexata fuit ciuitas. In templo quoque ara posita porcos mactauit sacrificium à Iudæorum religione alienissimum: & cogebat omnes abrogato veri Dei cultu, ipsius venerari numina: & oppidatim extructis templis atque altaribus, porcinas in eis quotidie iugulare victimas. Comminatus est etiam grauem pœnam, si quis liberos circumcideret, constitutis qui mandata exigerent, atque etiam vi ad ea seruanda detrectantes cogerent. Et maxima quidem Iudæorum pars vel sponte vel metu supplicij parebat edictis regiis. qui verò probatiores erant, & generosæ indolis, maiorem rationem habuerunt moris patrij, quàm pœnæ intentatæ sibi per aduersarios. quamobrem quotidie necabantur excruciati tormentis crudelissimis. Flagris enim cæsi & VI.

lacerati corpora, viui adhac & spirantes suffigebantur cruci-
bus. Vxores autem eorum & circumcisos liberos strangulabant iuxta mandatū regium, & suspendebant a cruci-
xorū parentū ceruicibus. abolebatur etiam vbicunq; repertū esset sacrum volumē aliquod, & ipsi apud quos inuentū esset mali male peribat. Samaritæ autē videntes in tali calamitate constitutos Iudæos, non amplius profitebantur se cognatos eorum, neq; Garizitanum templum esse Dei maximi, nihil absonum facientes a suo ingenio, de quo antè diximus: sed dicentes se Medorum & Persarum colonos, vt re vera sunt, miserunt legationem ad Antiochum, cum epistola scripta in hunc modum: Regi Antiocho Deo illustri suggestio a Sidoniis in Sicimis habitantibus. Maiores nostri compulsi crebris suæ regionis pestilentiis, & inducti veteri quadam superstitione, morem fecerunt obseruandi eam sestiuitatem quæ apud Iudæos vocatur Sabbatu: & extructo in Garizino monte templo innominati numinis, immolauerunt in eo solennes victimas. Nunc autem ex quo tibi visum est in Iudæos, vt eorum malitia dignum est, animaduertere, qui exequuntur mandata regia, existimantes nos hæc propter eorum cognationē facere, vōlunt nos in cōmunem cum illis causam inuoluere, cùm simus ab origine Sidonij, quemadmodum extat relatum in nostris annalibus. Rogamus igitur te seruatorem ac beneficū, vt mandes Appollonio nostro præsidi, & Nicanori procuratori regio, ne quid posthac nobis molesti sint quasi hærētibus in eodem cum Iudæis crimine, à quibus tam diuersi sumus moribus quàm origine: vtque templum quod hactenus nullius Dei titulum habuit, posthac vocetur Iouis Græcanici. hoc enim pacto erimus à molestiis liberi: & securius intendentes priuatis negotiis, maiora tibi poterimus tributa soluere. Post hanc Samaritarum supplicationem rex & ipsam & talem epistolam remisit. Rex Antiochus Nicanori. Sidonij qui sunt apud Sicima miserunt ad nos suggestionem quam his literis adiunximus. Quoniam igitur nobis & amicorum consilio saris approbauerunt qui in hoc missi sunt, quòd alieni sint à Iudæorum criminibus, & placet illis iuxta Græcorum instituta viuere, absoluimus eos quantum ad hāc causam & eorum templum attinet, quod posthac appelletur Iouis Græcanici. Eadem autem & Appollonio magistratui scripsimus, anno quadragesimo sexto, mensis Hecatombæonis vndecima.

τὰ σώματα λυμαινόμενοι, ζῶντες ἔτι καὶ ἐμπίπτοντες ἀνεσταυροῦντο. τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν, οὓς περιέτεμνον, καὶ τῷ τὸ βασιλέως προστάγμα ἀπηγχόνων, ἐκ τῶν τραχήλων αὐτοῖς τῶν ἀνεσταυρωμένων γονέων ἀπαρτῶντες. ἐφαίζετο δέ εἴπου βίβλος εὑρεθείη ἱερὰ καὶ νόμος, καὶ παρ' οἷς εὑρεθείη καὶ ὅτοι κακοὶ κακῶς ἀπώλοντο. ταῦτα δὲ βλέποντες οἱ σαμαρεῖται πάσχοντας τοὺς ἰουδαίους, ὑπεξῆ ὡμολόγουν αὐτοὺς εἶ συγγενεῖς αὐτῶν, ὡς τὸν ἐν γαριζὶν ναὸν τοῦ μεγίστου θεοῦ, τῇ φύσει ποιοῦντες ἀκόλουθα, ὧν δεδηλώκαμεν, καὶ λέγοντες αὐτοὺς μήδων ἀποίκους, καὶ πέρσων, καὶ γαρεῖται τούτων ἄποικοι. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἀπόκοιτον ὑπόμνημα ἐπέστειλαν τοιόνδε· βασιλεῖ ἀντιόχῳ θεῷ ἐπιφανεῖ, ὑπόμνημα παρὰ τῶν ἐν σικίμοις σιδωνίων. οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι διά τινας συχνοὺς τῆς χώρας λοιμοὺς παρακολουθήσαντες ἀρχαίᾳ τινὶ δεισιδαιμονίᾳ ἔθος ἐπίσαν σέβειν τὸν παρὰ τοῖς ἰουδαίοις λεγόμενον σαββάτων ἡμέραν. ἱδρυσάμενοι δὲ ἀνώνυμον ἐν τῷ γαριζὶν λεγομένῳ ὄρει ἱερὸν, ἔθυον ἐπ' αὐτῷ τὰς καθηκούσας θυσίας. σὲ δὲ τοὺς ἰουδαίους τῆς πονηρίας αὐτῶν ἀξίως χρησαμένους, οἱ τὰ βασιλικὰ διοικοῦντες οἰόμενοι κατὰ συγγένειαν ἡμᾶς ταῦτα ποιεῖν ἐκείνοις, ταῖς ὁμοίαις αἰτίαις περιπίπτουσι, ὄντων ἡμῶν τὸ ἀνέκαθεν σιδωνίων, καὶ τοῦτο φανερόν ἐστιν ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀναγραφῶν. ἀξιοῦμεν οὖν σε τὸν εὐεργέτην καὶ σωτῆρα, παρασχεῖν Ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ, καὶ νικάνορι τῷ βασιλικῷ φρονίστῃ, μηδὲν ἡμῖν ἐνοχλεῖν παρασπῶσι τὰς τῶν ἰουδαίων αἰτίας, ἡμῶν καὶ τῷ γένει καὶ τοῖς ἔθεσιν ἀλλοτρίων ὑπαρχόντων. παρασυμπεριθεῖναι δὲ τὸ ἀνώνυμον ἱερὸν διὸς ἑλληνίου. γενομένου γὰρ τούτου παυσόμεθα μὲν ἐνοχλούμενοι, τοῖς δ' ἔργοις μετ' ἀδείας προσανέχοντες, μείζονάς σοι ποιησόμεθα τὰς παρόδους. ταῦτα τῷ σαμαρειτῷ δεηθέντων, ἀντέπεμψεν αὐτοῖς γράμμασιν ὁ βασιλεὺς τοιάδε. βασιλεὺς ἀντίοχος νικάνορι. οἱ ἐν σικίμοις σιδώνιοι, ἐπέδωκαν τὸ κατακεχωρισμένον ὑπόμνημα. ἐπεὶ οὖν συμβουλευόμενοι ἡμῖν μετὰ τῶν φίλων παρέσπασαν οἱ πεμφθέντες ὑπ' αὐτῶν, ὅτι μηδὲν τοῖς τῶν ἰουδαίων ἐγκλήμασι προσήκουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἑλληνικοῖς ἔθεσιν ἀφειδῶντας χρώμενοι ζῶσι, ἀπολύομέν τε αὐτοὺς τῶν αἰτιῶν, καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς ἱερὸν καθάπερ ἠξιώκασι, προσαναρρυθμίσαι διὸς ἑλληνίου. ταῦτα δὲ καὶ ἀπολλωνίῳ τῷ μεριδάρχῃ ἐπέσταλται. ἔτει ἕκτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ, μηνὸς ἑκατομβαιῶνος ια΄.

CAP. VIII.

Antiocho vetante Iudæos vti patriis legibus solus Assamonæi filius Matthias regem contempsit, profligatis etiam eius ducibus.

1. *Macch.* 2 EOdem tempore habitabat in Modim vico Iudææ quidam Matthias nomine, filius Ioannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, sacerdos ex vice Ioaribi, Hierosolymita genere: erántque ei filij quinque, Ioannes qui & Gaddis cognominabatur, Simon qui & Matthes, Iudas qui & Maccabæus, Eleazarus

Κεφάλαιον η΄.

Ὡς αἰτιάσεως κωλύσαντος τοὺς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι τοὺς ἰουδαίους, μόνου δὲ ἀσαμωναίου παῖς ματθίας καταφρονήσας τοῦ βασιλέως, καὶ τοὺς αἰτιάσεως στρατηγοὺς ἀνεῖλεν.

ΚΑτὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦν τις οἰκῶν ἐν μοδείμ κώμῃ τῆς ἰουδαίας ὄνομα ματθίας υἱὸς ἰωαννου, τοῦ συμεώνος, τοῦ ἀσαμωναίου, ἱερεὺς, ἐξ ἐφημερείας ἰωαρίβου, ἱεροσολυμίτης. ἦσαν δὲ αὐτῷ υἱοὶ ε΄. ἰωαννης, ὁ καλούμενος γάδδης, καὶ σίμων ὁ κληθεὶς ματθῆς, καὶ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος, καὶ ἐλεάζαρος

ζαρος ὁ κληθεὶς αὐρὰν, καὶ ἰωνάθης ὁ κληθεὶς ἀφφοῦς. δεῖν οὖν ὁ ματθίας ἀπωδύρετο τοῖς τέκνοις τὴν καταίσασιν τῶν πραγμάτων, καὶ τὴν τῆς πόλεως διαρπαγὴν, καὶ τὸ ναοῦ τὴν σύλησιν, καὶ τὸ πλῆθος τὰς συμφοράς. ἔλεγέ τε κρεῖττον αὐτοῖς εἶναι ὑπὲρ τῶν πατρίων νόμων ἀποθανεῖν, ἢ ζῆν οὕτως ἀδόξως. ἐλθόντων δὲ εἰς τὴν μωδιεὶμ κώμην τῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως καθισαμένων ὅπως τῶν ποιεῖν ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους ἃ διετέτακτο, καὶ θύειν τοῖς ἐκεῖ κελεύουσιν ὡς ὁ βασιλεὺς κελεύσειε, δῶρά τε τὴν δόξαν, τήν τε ἄλλα, καὶ δῶρα τὴν εὐπαιδίαν, ἀξιούντων τὸν ματθίαν ἡγεμονεύειν τῶν θυσιῶν, κατακολουθήσειν γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς πολίτας, καὶ δῶρα τοῦτο πεμφθήσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως, ὁ ματθίας οὐκ ἔφασκε ποιήσειν, οὐδ' εἰ τἄλλα πάντα ἔθνη τοῖς αὐτόχου παρασάγμασιν ἢ δῶρα φόβον, ἢ δι' εὐαρέσκειαν ὑπακούοι, πειθήσεσθαί ποτ' αὐτὸς μὴ τῶν τέκνων τὴν πάτριον θρησκείαν καταλιπεῖν. ὡς δὲ σιωπήσαντος αὐτοῦ, παρελθὼν τις τῶν ἰουδαίων εἰς μέσον ἔθυσεν κατὰ τὰ παρήγγειλεν αὐτόχος, θυμωθεὶς ὁ ματθίας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ τῶν παίδων, ἐχόντων κοπίδας. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον διέφθειρε καὶ τὸν στρατηγὸν τοῦ βασιλέως ἀπελλῆν, ὃς ἐπιὼν ἀγαλῶ, διεχρήσατο μετ' ὀλίγων στρατιωτῶν, καὶ τὸν βωμὸν καθελὼν ἀπέκαμψε, εἴτις ζηλωτὴς ὢν τῶν πατρίων ἐθῶν, καὶ τῆς θείας θρησκείας, ἐπέσθω φησὶν ἐμοί. καὶ ταῦτα εἰπὼν μετὰ τῶν τέκνων εἰς τὴν ἔρημον ὥρμησε, καταλιπὼν ἅπασαν τὴν αὐτοῦ κτῆσιν ἐν τῇ κώμῃ. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἄλλοι ποιήσαντες μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ἐν τοῖς ἀπηλαίοις διῆγον. ἀκέσαντες δὲ ταῦτα οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ, καὶ τὴν δύναμιν ὅσην εἶχον συνέβαινεν ἐν τῇ ἀκροπόλει τῶν ἱεροσολύμων ἀπαλαβόντες ἐδίωξαν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ἰουδαίους. καὶ καταλαβόντες, τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς ἐπεχείρουν πείθειν, μετανοήσαντας αἱρεῖσθαι τὰ συμφέροντα, καὶ μὴ προσάγειν αὐτοῖς ἀνάγκην ὡς τε αὐτοῖς χρῆσθαι πολέμου νόμῳ. μὴ προσδεχομένων δὲ τοὺς λόγους, ἀλλὰ ταναντία φρονούντων, συμβάλλουσιν αὐτοῖς εἰς μάχην σαββάτων ἡμέρᾳ. καὶ ὡς εἶχον ἔτους ἐν τοῖς ἀπηλαίοις αὐτοὺς κατέφλεξαν, οὐδὲν ἀμυνομένους, ἀλλ' οὐδὲ τὰς εἰσόδους ἐμφράξαντας. τῷ δὲ ἀμύνεσθαι μὲν τὴν ἡμέραν ἀπέχοντο, μηδὲν ἐν κακοῖς προβαλεῖσθαι τὴν τοῦ σαββάτου τιμὴν θελήσαντες. ἀρχεῖν γὰρ ἡμῖν ἐν αὐτῷ νόμιμόν ἐστιν. ἀπέθανον μὲν οὖν, σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις συμπεπτώκοτες τοῖς ἀπηλαίοις, ὡς χίλιοι. πολλοὶ δὲ καὶ διασωθέντες, τῷ ματθίᾳ προσέθεντο, κἀκεῖνον ἄρχοντα ἀπέδειξαν. ὁ δὲ καὶ σαββάτοις αὐτοὺς ἐδίδασκε μάχεσθαι λέγων, ὡς εἰ μὴ ποιήσουσι τοῦτο φυλατόμενοι τὸ νόμιμον, ἑαυτοῖς ἔσονται πολέμιοι, τῶν μὲν ἐχθρῶν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν αὐτοῖς προσβαλλόντων, αὐτῶν δὲ οὐκ ἀμυνομένων. κωλύσειν τε μηδὲν, ἔτους ἀμαρτεῖν πάντας ὀπολέσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἔπεισεν αὐτοὺς, καὶ ἄχρι δεῦρο μόνοι παρ' ἡμῖν, καὶ σαββάτοις ἔστιν ὅτε δεήσοι μάχεσθαι. ποιήσας δὲ δύναμιν πολλὴν περὶ αὐτὸν ματθίας, τούς τε βωμοὺς καθεῖλε, καὶ τοὺς ἀζαμβρτόντας ἀπέκτεινεν, ὅσους λαβεῖν ὑπεχείρους ἐδυνήθη. πολλοὶ γὰρ δι' ὀλιγωρίαν διεσπάρησαν εἰς τὰ πέριξ ἔθνη. τῶν τε παίδων τοὺς ἀπεταπημένους, ἐκέλευσε περιτέμνεσθαι, τοὺς ὅπως μὴ κωλύειν καθισαμένους ἐκβαλών. ἄρξας δὲ ἐνιαυτὸν καὶ καταπεσὼν εἰς νόσον, προσκαλεῖται τοὺς παῖδας, καὶ ἀφισησάμενος αὐτοὺς. ἐγὼ μὲν εἶπεν ὦ παῖδες ἅπαμε

A zarus qui & Auran, Ionathas qui & Aphus vocabatur. Is Matthias sæpenumero questus est apud filios de tam afflicto rerum statu, direptione vrbis, deprædatione templi cæterisque calamitatibus, aiebátque præstare mori eos pro patriis legibus, quàm sic ingloriè viuere. Cùm que venissent in eum vicum in hoc à rege constituti, vt Iudæos ad mandata eius cogerent: & postularent vt Matthias cæteris autoritate potior, ad exemplum aliorum primus profana sacra faceret, ostentantes à rege præmia: negauit se hoc facturum, etiam si omnes gentes Antiochi imperata facerent: ac ne liberis quidem ipsius persuaderi vt patriam religionem deserant. Vt verò silente eo Iudæus quidam in medium progressus cœpit immolare iuxta mandatum regium, non amplius ferens indignitatem rei, irruit in eum cum suis B filiis armatus gladiis: nec solùm eum trucidauit, sed etiam Apellem regium ducem cum suis militibus, qui volebant plebem eam cogere: dirutáque ara exclamauit: Si cui est cordi religionis incolumitas, me sequatur. Et cum dicto comitantibus filiis in desertum se contulit, relictis in vico facultatibus. Id imitata plebs reliqua, & ipsi cum familiis in idem desertum C profugerunt, ibique victitabant in specubus. Quo audito duces regij, præsidio Hierosolymitanæ arcis assumpto, Iudæos in desertum persecuti sunt. quos assecuti, primùm verbis persuadere conati sunt vt ab incepto desisterent, & admittentes rectius consilium, non imponerent sibi necessitatem sæuiendi hostiliter: & cùm nihil proficerent apud obstinatos, aggressi sunt eos die sabbati, & ita vt erant in speluncis exusserunt, non repugnantes, ac ne aditus quidem speluncarum obturantes. Etenim propter religionem diei repugnare nolebant, ac ne in aduersitatibus quidem violare honorem sabbati, quando lex iubet feriari ab omni opere. Itaque perierunt cum vxoribus & liberis suffocati in speluncis circiter mille. multi etiam elapsi adiunxerunt se Matthiæ, eúmque principem sibi elegerunt. At ille docuit eos, pugnandum etiam sabbatis, aut si ita pergant ipsos sibi futuros exitio, hostibus eam occasionem obseruantibus, & non nisi sabbato illos aggredientibus. atque ita fore vt vel sine certamine omnes facilè opprimantur. Hæc locutus persuasit eis: & in hodiernum vsq; mos hic permanet, vt si ita necessitas postulet, pugnent etiã sabbatis. Collecta igitur circa se non contemnenda manu, & altaria diruit, & prolapsos in impietatem quotquot adipisci potuit trucidauit. confluebant enim ad eum quos antè metus per circumuicinas gentes sparserat. pueros etiam iussit circuncidere, qui hactenus vetiti fuerant, expulsis qui ad hoc vt vetarent constituti erant ab Antiocho. Exacto autem VIII. anno post principatum morbo correptus conuocatis ad se liberis: Equidem, inquit, filij, iã fa-

talem viâ ingredior, interim commendo vobis meum propositum, & rogo ne per ignauiam cessetis id exequi: sed potius memores paternæ voluntatis seruate ritus patrios, & rempublicam tantumnon collapsam restituite: neque illis accedite qui aut sponte aut vi eam prodiderunt hostibus. Præstate vos mihi germanos filios, contemptáque omni vi ac necessitate, parati sitis pro legum tutela vel mortem oppetere, si ita res postulet, cogitantes quòd Deus vos tales non despiciet, sed delectatus vestra virtute in pristinam patriis moribus viuendi libertatem restituet. corpora quidem habemus mortalia, & fatali necessitati obnoxia, sed præclarè gestorum memoria vice immortalitatis esse poterit. cuius amatores vos aspirare volo ad gloriam, adeò vt non grauemini vel immori egregiis facinoribus. Prima autem cura sit concordiæ, & quibus quisque præcellit artibus, his vtatur reliquis concedentibus: Simonémque fratrem eximia prudentia virum parentis loco habete, obtemperantes eius consiliis: Maccabæum autem propter fortitudinem exercitui præficite. Hic enim vlciscetur suæ gentis iniurias repulsis hostibus. Ad hoc autem negotium adhibite quotquot vsquam sunt iusti ac pij, & hoc pacto vires vestras augebitis.

Cap. IX.

Matthiæ defuncto Iudas filius succedit.

1. *Macch.* 3 Hæc locutus filiis, precatúsque Deum adesse illorum conatibus, & populo pristinum viuendi morem restituere, non multò pòst moritur, & in Modim sepelitur: & post exhibitum ei publici luctus honorem, Iudas filius cognomine Maccabæus administrationi rerum præficitur, anno CXLVI. qui adiutus impigrè à fratribus, eiecto hoste, & impiis tribulibus necatis, totam eam terram lustrauit à præteritis piaculis.

Cap. X.

Appollonius Antiochi dux in Iudæa prælio victus occiditur.

IX. His auditis Apollonius præfectus Samariæ raptim cõtra Iudam duxit exercitum. Nec in Iuda mora fuit, sed obuiam ei factus prælio victum cum aliis multis interficit, gladio etiã eius potitus velut opimo spolio, plurimis etiam hostium vulneratis, & castris eorum direptis, ditatus præda rediit. Seron autem Cœlesyriæ præfectus cognito, quòd Iudas multis vndique ad eum cõfluentibus magnas circa se copias habeat, & ad confligendum cum hoste idoneas, decreuit contra eum ducere, sui putãs officij animaduertere in rebelles, & contumáces erga mandata regia. Contractis igitur quibus præerat militibus, adiunctis etiam Iudæorũ perfugis, & impiis, progressus vsq; Bethora vicũ Iudææ, castra eo loco metatus est. Iudas autẽ

τὴν τ εἰμαρμένης πορείαν. ωδε πάθεμαι ὑ ὑμῖν, τοὐμὸν φέγγημα, καὶ ωδε κελῶ μὴ ψεύδεσθαι κακοὺς αὐτοὶ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ τῆ φύσαντος ὑμᾶς τὴ θρεψαμένης ωροαιρέσεως, ἔτη τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἰκεῖσθαι τ παρῶσαν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἧ ὀλιγ βέλτιον ἢ δι ἀνάγκην ωροδιδοῦσιν αὐτῶ, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης C ἀνάγκης ἐπάνω ψυχὰς ἔτος ωδασκευασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὐ δέη. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀφόψεται. τ δ' ἀρετὴς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, C τ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζῆσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπόκηρα, τῆ δ' τῶν ἔργων μνήμη, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τ δόκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ωαραγγῶ, καὶ ωρὸς ὃ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, ωρὸς τοῦτ' εἰκονίζας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τ ἀρεταῖς. C σύμμονα δὲ τὸν ἀδελφὸν σωτῆρα ωρόχοντα, πατρὸς ἠγεῖσθαι, καὶ οἷς αὐ δόξῃ συμβουλῆ, πείθεσθαι, μαχαιροβάτου ἧ τ σπαθᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, σρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος δόξῃ ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. ωροσίεσθε ἧ καὶ τοῖς δικαίοις C θεοσεβεῖς, καὶ τῶ δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ θεὸν δεξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῆς λαοῦ τ ἰδίαν ἀνασώσαι πάλιν τὸ βίου σωτηρίαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα τὸ λαὸς παντὸς ποιησαμένω διεδέξατο τ ωρασίαν τῶν ωραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτει καὶ τεσσαρακοστῶ ἕκτω. σωαραμένων δ' αὐτῶ ωροθύμως τῶν ἀδελφῶν C τ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς ωαρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆν.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς αὐτοκράτωρ σρατηγὸς ἀπολλώνιος ὑ τῶν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας σρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ὅπι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῶ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῆ μάχη. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς C τὸν σρατηγὸν ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἧ χρήσασθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους ὃ θαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῆ σρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων ὃ ὁ τ κοίλης συρίας σρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ ωροσεχωρήκασι τῶ ἰούδα, C δύναμιν ἤδη ἱκανὴν συνειλεγμένην ωρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἦγεν σρατεύσασθαι, ωροσήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς εἰς τὰ τῆ βασιλέως ωροστάγματα ωαρανομοῦσι, φρᾶσαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅσην παρῆν αὐτῶ, ωροσκαλέσας ὃ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅπι τ ἰούδαν παρεγένετο. ωροσελθὼν δὲ ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι σρατοπεδεύεται. ὁ ὃ ἰούδας ἀπαντή-

τὴν τ εἰμαρμένης πορείαν. ωδε πάθεμαι ὑ ὑμῖν, τοὐμὸν φέγγημα, καὶ ωδε κελῶ μὴ ψεύδεσθαι κακοὺς αὐτοὶ φύλακας. ἀλλὰ μεμνημένους τ τῆ φύσαντος ὑμᾶς καὶ θρεψαμένης ωροαιρέσεως, ἔτη τε σώζειν τὰ πάτρια, καὶ κινδυνεύσαν οἰκεῖσθαι τ παρῶσαν πολιτείαν ἀναπτᾶσθαι. μὴ συμφερομένους τοῖς ἧ ὀλιγ βέλτιον ἢ δι ἀνάγκην ωροδιδοῦσιν αὐτῶ, ἀλλ' ἀξίους παῖδας ὄντας ἐμοῦ, καὶ βίας πάσης C ἀνάγκης ἐπάνω ψυχὰς ἔτος ωδασκευασμένους, ὡς τε ἀποθανεῖν ὑπὲρ τῶν νόμων αὐ δέη. λογιζομένους τὸ δ' ὅτι τὸ θεῖον, τοιούτους ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ἀφόψεται. τ δ' ἀρετὴς ἀγασάμενον, ἀποδώσει πάλιν ὑμῖν αὐτὸ, C τ ἐλευθερίαν ἐν ᾗ ζῆσθαι μετ' ἀθείας τῶν ἰδίων ἀπολαύοντες ἐθῶν ἀποκαταστήσει. θνητὰ μὲν γὰρ τὰ σώματα ἡμῶν καὶ ὀπόκηρα, τῆ δ' τῶν ἔργων μνήμη, τάξιν ἀθανασίας λαμβάνει. ἧς ἐραστὰς ὑμᾶς βέλομαι διώκειν τ δόκλειαν, καὶ τὰ μέγιστα ὑφισαμένους, μὴ ὀκνεῖν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολιπεῖν τ βίον. μάλιστα δ' ὑμῖν ὁμονοεῖν ωαραγγῶ, καὶ ωροὸ τις ὑμῶν πέφυκεν ἀμείνων θατέρου, ωροὸ τοῦτ' εἰκονίζας ἀλλήλοις, οἰκείας χρῆσθαι τ ἀρεταῖς. C σύμμονα δὲ τὸν ἀδελφὸν σωτῆρα ωρόχοντα, πατρὸς ἠγεῖσθαι, καὶ οἷς αὐ δόξῃ συμβουλῆ, πείθεσθαι, μαχαιροβάτου ἧ τ σπαθᾶς δι' ἀνδρείαν καὶ ἰσχύν, σρατηγὸν ἕξετε. τὸ γὰρ ἔθνος δόξῃ ἐκδικήσει καὶ ἀμυνεῖται τοὺς πολεμίους. ωροσίεσθε ἧ καὶ τοῖς δικαίοις C θεοσεβεῖς, καὶ τῶ δύναμιν αὐτῶν αὔξετε.

Κεφάλαιον Θ'.

Ματθίου τελευτὴ, καὶ ἰούδα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ διαδοχή.

ΤΑῦτα διαλεχθεὶς τοῖς παισὶ, καὶ τ θεὸν δεξάμενος σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι, καὶ τῆς λαοῦ τ ἰδίαν ἀνασώσαι πάλιν τὸ βίου σωτηρίαν, μετ' ὀλίγον τελευτᾷ, καὶ θάπτεται μὲν ἐν μωδείμ. πένθος δ' ἐπ' αὐτῶ μέγα τὸ λαὸς παντὸς ποιησαμένω διεδέξατο τ ωρασίαν τῶν ωραγμάτων ὁ παῖς αὐτοῦ ἰούδας, ὁ καὶ μακαβαῖος ἐκαλεῖτο ἔτει καὶ τεσσαρακοστῶ ἕκτω. σωαραμένων δ' αὐτῶ ωροθύμως τῶν ἀδελφῶν C τ ἄλλων, τούς τε πολεμίους ἐξέβαλεν ἐκ τ χώρας, καὶ τοὺς ωαρανομήσαντας εἰς τὰ πάτρια τῶν ὁμοφύλων διεχρήσατο, καὶ ἐκαθάρισεν ἀπὸ παντὸς μιάσματος τ γῆν.

Κεφάλαιον ί.

Ὡς αὐτοκράτωρ σρατηγὸς ἀπολλώνιος ὑ τῶν ἰουδαίων ἐμβαλὼν ἡττηθεὶς ἀπέθανεν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ἀπολλώνιος ὁ τῆς σαμαρείας σρατηγὸς, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ὥρμησεν ὅπι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ ἀπαντήσας αὐτῶ, καὶ συμβαλὼν κρατεῖ τῆ μάχη. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ἐν οἷς C τὸν σρατηγὸν ἀπολλώνιον, ᾧ καὶ τὴν μάχαιραν ἧ χρήσασθαι σωέβαινεν ἐκεῖνον σκυλεύσας εἶχε. πλείους ὃ θαυμασίας ἐποίησε, καὶ πολλὴν λείαν ἐκ τῆ σρατοπέδου λαβὼν τῶν πολεμίων ἀνεχώρησε. σήρων ὃ ὁ τ κοίλης συρίας σρατηγὸς ἀκούσας ὅτι πολλοὶ ωροσεχωρήκασι τῶ ἰούδα, C δύναμιν ἤδη ἱκανὴν συνειλεγμένην ωρὸς ἀγῶνας καὶ πολέμους ἀξιόλογον, ἐπ' αὐτὸν ἦγεν σρατεύσασθαι, ωροσήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς εἰς τὰ τῆ βασιλέως ωροστάγματα ωαρανομοῦσι, φρᾶσαι κολάζειν. συναγαγὼν οὖν δύναμιν ὅσην παρῆν αὐτῶ, ωροσκαλέσας ὃ καὶ τῶν ἰουδαίων τοὺς φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς ὅπι τ ἰούδαν παρεγένετο. ωροσελθὼν δὲ ἄχει βεθώρων κώμης τῆς ἰουδαίας, αὐτόθι σρατοπεδεύεται. ὁ ὃ ἰούδας ἀπαντή-

ἀπαντήσας αὐτοῖς μὴ συμβαλεῖν προαιρούμενος, ἐπεὶ A
τοὺς στρατιώτας ἰδὼν πρὸς τὴν μάχην δεῖλά τε τὴν ὀλιγότητα τῶν δι' ἀσπιδίαν, νεκρὸς δύκεισαν γὰρ, ὀκνοῦντας, παρεθάρσυνε λέγων. οὐκ ἐν τῷ πλήθει τὸ νικᾶν ἐστὶ μὴ τῇ τῶν πολεμίων κρατεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβεῖν. καὶ τούτου σαφέστατον ἔχειν παράδειγμα τοὺς προγόνους, οἳ δεῖλα ὑπομείναντες μὴ τὸ περὶ τῶν ἰδίων νόμων τέκνων ἀγωνίζεσθαι, πολλὰς πολλάκις ἥττησαν μυριάδας. τὸ γὰρ μηδὲν ἀδικεῖν ἰσχυρὰ δύναμις. ταῦτ' εἰπὼν πείθει τοὺς σὺν αὐτῷ, καταφρονήσαντας τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς σώμασι. πίσυνος γὰρ τῷ στρατηγῷ, πάντες φόβον ὦρμησαν, ὡς ἐν τούτῳ τῆς σωτηρίας αὐτοῖς ἀποκειμένης. ἐπιδιώκων δ' ἄχει τὸ πεδίον, κτείνει τῶν πολεμίων εἰς ὀκτακοσίους. οἱ δὲ λοιποὶ διεσώθησαν εἰς τὴν φάλαγγα.

C

Κεφαλ. ια.

Η λυσίου καὶ γοργίου στρατηγία ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ ἥτταν.

ΤΑῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, μεγάλως ὠργίσθη τοῖς γεγενημένοις, καὶ πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν ἀθροίσας, καὶ πολλοὺς ἐκ τῆς νήσου μισθοφόρους ἀναλαβών, ἡτοιμάζετο πρὸς τὴν ἀρχὴν τὸ ἔαρος εἰς D τὴν ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. ἐπεὶ δὲ τὸ στρατιωτικὸν διανείμας, ἐδόκει τοὺς θησαυροὺς ὑπολείποντας, καὶ χρημάτων ἐνδεεῖσθαι ὅσων (ἅπαντες γὰρ οἱ φόροι πάντες ἐτελοῦντο, διὰ τὰς τῶν ἐθνῶν στάσεις, μεγαλόψυχός τε ὢν καὶ φιλόδωρος οὐκ ἠρκεῖτο τοῖς οὖσιν) ἔγνω πρῶτον εἰς τὴν περσίδα πορευθεὶς, τοὺς φόρους τῶν χώρας συναγαγεῖν. καταλιπὼν οὖν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων, λυσίαν τινὰ δόξαν ἔχοντα παρ' αὐτῷ, καὶ τὰ μέχρι τῆς ἀγχιβίης ὁρῶν καὶ τὰ κάτωθεν ἀ- E σίας ἀπὸ εὐφράτου διήκοντα ποταμοῦ, καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως καὶ τῶν ἐλεφάντων, ἔφειν μὲν τὸν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ μέχρι πάσης φερνίδος, ἐπιτέλλεσθαι ἕως αὐτὸν φθάσῃ. καταστρεψάμενον τὴν ἰουδαίαν, καὶ τοὺς οἰκήτας αὐτῶν ἐξανδραποδισάμενον, ἀφανίσαι τὰ ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἔθνος αὐτῶν ἀπολέσαι. ταῦτα μὲν ὑπισχνεῖται τῷ λυσίᾳ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, ἐξέπλευσεν εἰς τὴν περσίδα ρμζ' ἔτει. καὶ περαιωσάμενος τὸν εὐφράτην, ἀνέβαινε πρὸς τοὺς ἄνω σατράπας. ὁ δὲ λυσίας ὑπολεξάμενος στρατιὰν τὸν δυνάμεως καὶ νικάνορα καὶ γοργίαν ἄνδρας δυνατοὺς τῶν βασιλέως φίλων, καὶ στρατοῦ αὐτοῖς πεζῆς μὲν δυνάμεως μυριάδας δέ, ἱππικῆς δὲ ἑπτακισχιλίους, ἐξέπεμψεν ὑπὲρ τῆς ἰουδαίαν. οἱ δ' ἄχεις ἐμμαοῦς πόλεως ἐλθόντες, ἐν τῇ πεδινῇ κατα- G στρατοπεδεύουσι. προσμίγνυσι δὲ αὐτοῖς σύμμαχοι ἀπὸ συρίας καὶ τῆς περιξ χώρας, καὶ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν ἰουδαίων. ἔτυχε μὲν καὶ τῶν ἐμπόρων τινὲς ὡς ὠνησόμενοι τοὺς αἰχμαλωτισθησομένους, τάδας μὲν νομίζοντες ἅς δήσουσι τοὺς ληφθησομένους, ἀργυρᾶν δὲ καὶ χρυσᾶν πεδὰς αὐτοῖς καταθησόμενοι. τὸ δὲ στρατόπεδον καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ὁ ἰούδας καταπονήσας, ἐπειδὲ τοὺς οἰκείους στρατιώτας θαρρεῖν, καὶ παρεπελθεῖν τὰς ἐλπίδας τῶν νίκης ἔχοντας ἐν τῇ θεῷ, τὸν ἱκετεύειν τῷ πατρίῳ νόμῳ, στίκτους περιθεμένους, καὶ τὸ σύνηθες αὐτοῖς χῆμα τῆς ἱκετείας φθάσαι τοὺς μεγάλους κινδύνους ὑποδείξαντας, τούτῳ θυσιάσαι φθάσαι αὐτοῖς τὸν καὶ τῶν ἐχθρῶν κράτος.

occurrens ei pugnandi animo, vbi vidit milites suos parum alacres partim propter hostium multitudinem, partim quia ipsi ieiunauerant: hortando addebat illis animos, affirmans non in numero militis sitam victoriam, sed in pietate erga Deum & fiducia: idque compertum plurimis maiorum suorum exemplis, qui iusta arma pro legibus suis & liberis ferentes, multa sæpè hostium millia profligauerint. Inuictum enim robur esse innocentiæ. His dictis persuasit vt non detrectarent prælium: & collatis cum Serone signis, fudit & fugauit Syrorum exercitum. Prostrato enim duce omnes in fuga spem salutis posuerunt: quos persequutus vsque ad campum, occidit ex eis octingentos: reliqui euaserunt in regionem maritimam.

CAP. XI.

Lysiæ & Gorgiæ contra Iudæos expeditiones & clades.

AVditis his rex Antiochus vehementer iratus, omnes vndique copias contraxit, conducto etiam mercenario ex Græcia milite, parans primo vere in Iudæam irrumpere. Cúmque numerato stipendio videret thesauros suos exhaustos deficere: nam neque tributa omnia reddebantur propter crebras rebellationes gẽtium, & ipse vir magnanimus ac munificus non erat contentus ea quæ tum aderat pecunia: decreuit adita prius Persida, regionis eius tributa exigere. Commissa igitur rerum administratione Lysiæ, amico probatæ fidei, & prouinciis Asiæ quæ Ægyptum inter & Euphratem sitæ sunt curæ eius creditis, relicta ei copiarum quoque & elephantorum parte, iussit vt Antiochum filium diligenter educaret vsque in suum reditum: eidémque mandauit, vt subacta Iudæa, & habitatoribus eius sub hasta diuenditis, deleret Hierosolyma, ac totam gentem extingueret. His mandatis profectus est in Persidem CXLVII. anno, & traiecto Euphrate ascendit ad superiores Satrapias. Lysias autem delectis ad hoc negotium eximiis ducibus ex amicis regiis, Prolemæo Dorymenis filio, & Gorgia & Nicanore, attributisque eis peditum quadraginta millibus, equitum septem millibus, in Iudæam misit eum exercitum. qui vsque Emauntem vrbem progressi, in campestribus eius castrametati sunt: vbi conuenerunt ad eos auxilia Syrorum, & ex aliis vicinis regionibus, nec non magnus perfugarum Iudæorum numerus. aderant etiam in eis castris negotiatores non pauci empturi mancipia, & instructi compedibus, paratis in hoc vt vincirent captiuos numerata pro eis pecunia. Iudas autem animaduersa hostium multitudine, hortatus est suos milites vt forti essent animo, & in Deo collocarent omnem fiduciam, decretis supplicationibus, quibus more patrio in magnis periculis induti saccos solent orare veniam, vt Deus ad miserationem flexus vires contra hostem eis adderet.

X.

Distributis deinde more antiquo gentis in tribunos ac centuriones ordinibus, & ablegatis nouis maritis, quive agros recens sibi comparauerant, nec distracti talibus cupiditatibus pugnarent segnius, verbis etiam aggressus est hortari suos ad rem gerendam strenuè: Nullum socij tempus nobis dabitur ad virtutem & periculorum contemptum opportunius. nunc enim fortiter certantibus paratum est libertatis præmium, quam suapte natura desiderabilem hoc magis nos optare decet. quod absque hac ne religionem quidem tueri poterimus. Sic igitur existimate, in hac pugna situm esse, vtrum pristinam felicitatem recipiatis, hoc est vitam iuxta patrias leges rectè institutam: an per summam ignominiam etiam reliquiæ nostri generis intereant, nisi fortes viros præstiteritis, & cum hac cogitatione inite prælium. Cùm igitur tam ignauos quàm fortes mors certa maneat, gloria verò sempiterna propugnatores pietatis, legum, libertatis patriæ, eos animos concipite, qui vobis in crastina pugna possint esse vsui, vel ad victoriam, vel certè gloriam. His suos Iudas hortatus, dum cogitat de futuro prælio certo indice comperit Gorgiam missum cum mille equitibus, peditum quinque millibus, vt ductu perfugarum noctu se inopinum inuaderet: decreuitque & ipse eadem nocte in hostium castra impetum facere, maximè quòd abfutura esset bona pars illorum exercitus. itaque confestim sumpta cœna, relictisque in castris multis ignibus, tota nocte iter fecit ad Emaunti propinqua castra hostium. Interim Gorgias nemine in castris Iudæorum inuento, ratus eos metu cessisse & occultari alicubi in montibus, statuit vbinam essent quærere. Iudas autem sub diluculum peruenit ad castra hostium, ducens tria virorum millia non satis instructa armis propter inopiam: vidénsque hostem armatum egregiè, & castra ex arte disposita, hortatus primùm suos vt non dubitarent vel nudis, si ita opus sit, corporibus in pugnam ruere, quandoquidem Deus delectetur tali fortitudine, eámque suo præsidio contra armatos fulciat: iubet signa canere. Ex improuiso deinde adortus nihil minus expectantes ita terruit, vt cæsis quotquot ausi sunt resistere, cæteros persequeretur vsque Gadara, & vsque campos Idumææ, & Azoti & Iamniæ. Ceciderunt autem ex eis circiter tria millia. Victor Iudas suos à præda cohibuit, Gorgiam adhuc superesse dictitans: quo profligato per ocium deinde posse eos ditari ex spoliis. Adhuc autem eo loquente, ostenderunt se Gorgiani è quodam loco edito: vnde prospicientes suorum cladem, & castra capta ac fumantia, animaduertentésque Iudam se expectantem instructa acie, non ausi manus conferre, trepidè se retro in tutum receperunt. Iudas verò

1. *Macch.* 4

διατάξας ὁ τὸν ἀρχαῖον αὐτοῖς τρόπον καὶ πάτριον, καὶ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, καὶ τοῖς νεογάμοις ἀπολύσας, καὶ τοῖς τὰς κτήσεις νεωστὶ πεποιημένοις, ὅπως μὴ διὰ τὴν τούτων ἀπόλαυσιν φιλοζωοῦντες ἀπολεμώτερον μάχωνται, καταιδὰς τοιούτοις παρρησιαστικοῖς λόγοις πρὸς τὸν ἀγῶνα τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας. καιρὸς μὲν ἡμῖν οὐκ ἄλλος εὐαγωνιστότερος τοῦ παρόντος ὦ στρατιῶται εἰς δυψυχίαν καὶ κινδύνων καταφρόνησιν καταλέλειπται. νυνὶ γὰρ ὅτι μὴ ἀνδρείως ἀγωνισαμένοις τὴν ἐλευθερίαν ἀπολαβεῖν, καὶ μὴ δι' αὐτὴν ἅπασιν ἀγαπητὴν εἶναι, ἡμᾶς ὑπὸ ἐξουσίας τοῦ θρησκεύειν τὸ θεῖον ἐπὶ πολὺ γενομένης εἰς συμβέβηκεν. ὡς οὖν ἐν τῷ παρόντι κειμένων ὑμῖν, ταύτην ἀπολαβεῖν, καὶ τὸν δαίμονα καὶ μακάριον αἰσχύνασθαι βίον, οὗτος ὁ καὶ τοῖς νόμοις, καὶ τὴν πάτριον συνήθειαν, ἢ τὰ ἔσχατα παθεῖν, καὶ μηδὲν ἀπέρμα τοῦ γένους ὑμῶν ἀπολειφθῆναι κακῶν ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, ἔστω ἀγωνίζεσθε. τὸ μὲν οὖν ἀποθανεῖν καὶ μὴ πολεμοῦσιν ὑμῖν ὑπάρξειν ἡγούμενοι. τὸ δὲ ἡττηθῆναι τοιούτων ἐπάθλων ἐλευθερίας, παρρησίας, νόμων, δυσσεβείας, αἰώνιον τοῖς ἐχθροῖς καταδουλώσειν πεπεισμένοι. ἐπιμάζεσθε τοίνυν θᾶσσον τὰς ψυχάς, ὡς αὔριον ἅμα ἡμέρᾳ συμβαλοῦντες τοῖς πολεμίοις. καὶ ὁ μὲν Ἰούδας ταῦτα ὡρμήθαρσύνων τοὺς στρατιώτας ἔλεγε. τῷ δὲ πολεμίων, πεμφάντων Γοργίαν μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν, καὶ χιλίων ἱππέων, ὅπως δὴ νυκτὸς ἐπιπέσῃ τῷ Ἰούδᾳ, καὶ πρὸς τοῦτο ὁδηγοὺς ἔχοντες αὐτοῦ τινας τῶν πεφυγότων Ἰουδαίων, ἀμαθόμυθος ὁ τοῦ Ματθίου παῖς, ἔγνω καὶ αὐτὸς τοῖς ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπεσεῖν, καὶ ταῦτα διηρημένης αὐτῶν τὴν δυνάμεως. καθ' ὥραν οὖν δειπνοποιησάμενος, καὶ πολλὰ πυρὰ καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου, διῆλθε τῆς νυκτὸς ἐπὶ τοὺς ἐν Ἐμμαοῖς τῶν πολεμίων. οὐκ ὀλίγων δὲ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τοῖς ἐχθροῖς ὁ Γοργίας, ἀλλ' ὑπονοήσας ἀναχωρήσαντας αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσι κεκρύφθαι, πορευθεὶς ἔγνω ζητεῖν ὅπου ποτ' εἴεν. ὡς δὲ τὸν ὄρθρον ἐπεφαίνετο τοῖς ἐν Ἐμμαοῖς πολεμίοις ὁ Ἰούδας μετὰ χιλίων φαύλως ὡπλισμένων δισχιλίων πεζῶν. καὶ θεασάμενος τοὺς ἐχθροὺς ἀρίστα πεφραγμένους καὶ μετ' ἐμπειρίας πολλῆς ἑστρατοπεδευμένους, προσεφθέγξατο τοὺς Ἰουδαίους, ὡς μὴ γυμνοῖς τοῖς σώμασι μάχεσθαι δέοι, ἐπὶ τὸ θεῖον ἥδιστον καὶ τοῖς ἔτεσι ἰσχυσι τὸ μετὰ τῶν πλειόνων καὶ ὡπλισμένων κράτος ἔδωκεν, ἀναστένοντα αὐτοὺς τὴν δυψυχίας, ἐκέλευσε σημῆναι τοὺς σαλπιγκτάς. ἐπιπεσὼν ὁ ἀπροσδοκήτως τοῖς πολεμίοις, καὶ ἐκπλήξας αὐτῶν τὴν διάνοιαν καὶ ταράξας, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν ἀθυμαμένους, τοὺς δὲ λοιποὺς διώκων. ἦλθεν μέχρι Γαδάρων, καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδουμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. ἔπεσον δὲ αὐτῶν ὡς τρισχίλιοι. Ἰούδας δὲ τῶν μὲν σκύλων παρεκελεύσατο μὴ ἐπιθυμεῖν τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας, ἔτι γὰρ αὐτοῖς ἀγῶνα τινὰ καὶ μάχην εἶναι πρὸς Γοργίαν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν. κρατήσαντας δὲ τούτων, τότε σκυλεύσειν ἐπ' ἀδείας ἔλεγε, τέτρυμένους ἔχοντας καὶ μηδὲν ἔτι σθένος ἐκδεχομένους. ἔτι δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου ταῦτα πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπῆρκύλαντες οἱ τοῦ Γοργίου οἱ μὲν στρατιῶται, ὡς ἐν τῇ παρεμβολῇ κατέλιπον, ὁρῶσι τεταραγμένους, τὸ δὲ στρατόπεδον, ἐμπεφρησμένον. ὁ γὰρ καπνὸς αὐτοῖς πόρρωθεν ἦσι, τὸ συμβεβηκότος ἐδήλωσιν ἔφερεν. ὡς οὖν ταῦθ' ἕτοιμα ἔμαθον οἱ σὺν Γοργίᾳ, καὶ τὴν μὲν Ἰούδα πρὸς κατάταξιν ἑτοίμους κατενόησαν, καὶ αὐτοὶ δείσαντες εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ Ἰούδας ὡς ἀμα-

ὡς ἀμαχητὶ τῆς χορηγίας κρατησάντων, ἀποστρέψας μὴ πρᾶτα τὰ σκῦλα. πολλὰ δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πορφύραν καὶ ὑάκινθον λαβών, εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, χαίρων, καὶ ὑμνῶν τὸν θεὸν ὅτι τοῖς κατορθώμασιν. οὐ μικρὰ δὲ αὐτοῖς ἡ νίκη πρὸς τὴν ἐλευθερίαν συνεβάλλετο. Λυσίας δὲ συγχυθεὶς ὅτι τῇ τῶν ἀντεμφθέντων ἥττῃ, τὸ ἐχόμενον ἔτει μυριάδας ἀνδρῶν ὁπλίτων συναθροίσας ἓξ, καὶ πεντακισχιλίους λαβὼν ἱππεῖς ἐπέβαλεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. καὶ ἀναβὰς εἰς τὴν ὀρεινὴν ἐν Βεθσούροις κώμῃ τῆς Ἰουδαίας ἐστρατοπεδεύσατο. ἀπαντήσας δὲ μετὰ μυρίων Ἰούδας, καὶ τὸ πλῆθος ἰδὼν τῶν πολεμίων, σύμμαχον ἔσεσθαι τὸν θεὸν ἐξάμενος, συμβαλὼν τοῖς προδρόμοις τῶν πολεμίων, νικᾷ τούτους, καὶ φωνήσας αὐτῷ ὡς πεντακισχιλίοις, τοῖς λοιποῖς ὧν ἀπέφοβος. ἀμέλει καταφρονήσας ὁ Λυσίας τὸ φρόνημα τῶν Ἰουδαίων, ὡς ἕτοιμοι εἰσι τελευτᾶν εἰ μὴ ζήσουσιν ἐλευθέροι, καὶ δείσας αὐτῶν τὴν ἀπόγνωσιν ὡς ἰσχυρὰ, ἀναλαβὼν τὴν λοιπὴν δύναμιν ὑπέστρεψεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ διέτριβεν ἐκεῖ ξενολογῶν, καὶ παρασκευαζόμενος μετὰ πείζονος στρατιᾶς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. Τοσαυτάκις οὖν ἡττημένων ἤδη τῶν ἀντιόχου τοῦ βασιλέως στρατηγῶν, ὁ Ἰούδας σκηνήσας ἔλεγε μετὰ πολλὰς νίκας αἷς ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐδωκεν, ἀναβῆναι δεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν καθαρίσαι, καὶ τὰς νενομισμένας θυσίας προσφέρειν. ὡς δὲ παρεγένοντο μετὰ πάσης τῆς πλήθους εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἔρημον εὗρε, καὶ κατεπεφρησμένας τὰς πύλας, καὶ φυτὰ δάφνης τὴν ἐρημίαν αὐτόματα ἐν τῷ ἱερῷ βεβλαστηκότα, θρηνεῖν ἤρξατο μετὰ τῶν ἰδίων, ὅτι τῇ ὄψει τοῦ ναοῦ συγχυθείς. ὅπλεξάμενος δὲ πάσης τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, προσέταξε τούτοις συμπολεμῆσαι τοὺς τὴν ἄκραν φυλάττοντας, ἄχρι ἂν αὐτὸς τὸν ναὸν αὐτῷ ἁγνίσειε. καθαρὰς δὲ ὁπλισάμενος αὐτὸν, εἰσεκόμισε καὶ κρατῆρα σκεῦη, λυχνίαν, τράπεζαν, βωμὸν, ἐκ χρυσοῦ πεποιημένα. ἀπήρτησε δὲ τὰ προπετάσματα τῶν θυρῶν, καὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐπέθηκε. καθελὼν δὲ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καινὸν ἐκ λίθων συμμίκτων ᾠκοδόμησεν, οὐ λελαξευμένων ἐκ σιδήρου. παρέμπλη δὲ εἰκάδι τοῦ χασλάου μηνὸς, ὃν οἱ Μακεδόνες ἀπελλαῖον καλοῦσι. ἦψαν τε φῶτα ὅπου τὰ λυχνίας, καὶ ἐθυμίασαν ὅπου τὸν βωμοῦ, καὶ ἄρτους τὴν τράπεζαν ἐπέθηκαν, καὶ ὁλοκαύτωσαν ὅπου τὸ καινὸν θυσιαστήριον. ἔτυχε δὲ ταῦτα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην γίνεσθαι καθ' ἣν ἐμετέστησεν αὐτὸν ἡ ἀγία θρησκεία, εἰς βέβηλον καὶ κοινὴν συνήθειαν μετὰ ἔτη τρία. τὸν δὲ ναὸν ἐρημωθέντα ὑπὸ ἀντιόχου ἐνιαυσίαν ἔθυσαν ἔτεσι συνέβη τρισίν. ἔτει δὲ πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ ἐκατοστῷ ταῦτα περὶ τὸν ναὸν ἐγένετο, παρέμπλη εἰκάδι τοῦ ἀπελλαίου μηνὸς, ἡ καθάρσις δ' ἐγένετο ἡ καὶ ρ' καὶ μ' ἔτει, ὀλυμπιάδι ρ' ἐν καὶ δ'. τὴν δ' ἐρήμωσιν τοῦ ναοῦ συνέβη γενέσθαι καὶ τὴν Δανιήλου προφητείαν, περὶ ἣν καὶ ἡ γραφὴ λέγει. ἐδήλωσε γὰρ ὅτι μακεδόνες καταλύσουσιν αὐτόν. ἑορτάζει δὲ Ἰούδας μετὰ τῆς πολιτείας ἀνάκτησιν τῆς περὶ τὸν ναὸν θυσίας ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, μηδενὸς ἀπολιπὼν ἡδονῆς εἶδος, ἀλλὰ πολυτελέσι μὲν καὶ λαμπραῖς τὰς θυσίας κατακοσμῶν αὐτοὺς, ὕμνοις δὲ καὶ ψαλμοῖς

sine certamine victor, tum demum permisit suos ad prædam discurrere: ditatúsque cum suis reperto plurimo auro & argento, hyacinthóque & purpura incolumem reduxit exercitum, laudans Deum autorem eius victoriæ, quæ haud exiguum momentum ad futuram libertatem eis attulit. Lysias autem sequenti anno ad abolendam ignominiam nouum exercitum parauit: contractísque lectissimorum militum sexaginta millibus, & adiunctis quinque millibus equitum, Iudæam ingressus, mōtana eius ascendit, & ad Bethsura vicum castra posuit. Huic Iudas occurrit cum decem millibus: & cùm videret hostem longè præstare numero, votis pro victoria factis, Deo fretus primam aciem aggreditur tantò impetu, vt eis quinque millia sterneret: quo facto reliquis tantum terrorem incussit, vt Lysias animaduertens eis certò statutum aut mori aut in libertatem se asserere, veritus magis desperationem eorum quàm vires, copias Antiochiam reduceret: vbi mercenarios conducens, & maiores vires colligens, parabat se vt ad primam opportunitatem bello Iudæos peteret. Toties igitur profligatis Antiochi ducibus, Iudas persuasit suis, vt quandoquidem tam multas victorias Deus concesserat, ascenderēt Hierosolyma, & lustrato templo mactarent solennes victimas: vbi cùm inuenissent templum desertum, & portas eius incensas, & in atriis virgulta enata propter solitudinem, lamentari cum suis cœpit ob tantam deformitatem. destinata deinde copiarum parte ad arcis oppugnationem, ipse interim repurgare templum aggressus est: quod postquam accuratè factum est, intulit in illud vasa noua, candelabrum, mensam, & altare incensorum ex auro fabrefacta omnia. addidit & vela foribus oppandi solita, ac postremò fores quoque appotuit. Dirato etiam holocaustorum altari quod profanatum fuerat, nouum ex collaticiis saxis impolitis construxit. Vigesima autem & quinta mensis Chaslei, quem Appellæum Macedones nominant, accenderunt lumina in candelabris, & sustitum fecerunt in altari, & panes supra mensam proposuerunt: & in nouo altari holocautomata immolauerunt: ídque accidit eadem die qua ante triēnium sacra eorum profanata fuerant. integro enim triennio desertum fuit templum post factam ab Antiocho profanationem. ea enim incidit in annum centesimum quadragesimum quintum, & diem Appellæi mensis vigesimum quintum, in Olympiadem CLIII. renouatum est autem eadem die CXLVIII. anno, Olympiade CLIIII. prædixerat autem eam desolationem propheta Daniel antè anno CCCCVIII. diserte dicens à Macedonibus profanandum. Celebrauit autem Iudas recepti templi festiuitatem per dies octo sacrificans, in quibus nullum honestæ voluptatis genus omissum est, sed populo quidem sumptuosum ac splendidum epulum est exhibitum, in Dei vero laudem hymnis & canticis

personabant omnia. Tanta verò lætitia ob reductos ritus patrios & priscam religionem occupauit gentis eius animos, maximè quòd ea felicitas ex insperato obtigerat, vt lex lata sit ad posteros, quæ iuberet quotannis hoc festum reparari cum cæremoniis templi per octo dies celebrari: & ex eo tempore mos hic apud nostros obtinuit: vocamúsque hanc festiuitatem luminum, opinor ideo quòd ex insperato nobis illuxerit tanta felicitas. Circundatis deinde vrbi mœnibus, & extructis in eis firmis turribus custodias ad arcendum hostem imposuit: muniuitque Bethsuram oppidum, vt eo tanquam arce vti posset contra conatus hostium.

Quibus operibus perfectis, vicinæ gentes molestè ferètes Iudæorum vires resuscitari, per insidias adoriendo multos oppresserunt: cum quibus Iudas assiduè bellum gerens conabatur eorum incursationes compescere: quo tempore etiam Acrabatenam inuadens multos Idumæos Esau posteros interfecit & deprædatus est: & principis eorum Baranis filiorum castella, vnde Iudæos infestabant, vi capta cæsis propugnatoribus incendit. Quibus perdomitis in Ammanitas arma transtulit, quorum numerosam manum Timotheus ductabat, & his quoque deuictis, Iazorum eorum vrbem expugnauit: abductisque in captiuitatem vxoribus eorum ac liberis, direptam prius incëdit, atque ita domum victor reuersus est. Sed quàm primùm vicinæ gentes sensêre eius abitum, contractis copiis in Galaditica regione finitimos Iudæos adorti sunt. at illi refugiètes in castrum Dathema, significabant Iudæ per nuncios & literas, quòd oppugnandi essent à Timotheo, rogantes vt se huic periculo eriperet: & interim dum legit has literas superuenerunt Galilæorum nuncij, querentes se infestari à Ptolemaide, Tyro, Sidone, & aliis finitimis populis.

XII.

CAP. XII.

Quemodo diuisis copiis, Simon Tyrios & Ptolemaidenses, Iudas Ammanitas superat.

IVdas igitur prospiciens vtrorumque necessitatibus, Simonem fratrem cum tribus selectorum millibus mittit auxilio Iudæis habitantibus Galilæam: ipse assumpto Ionatha altero fratre cum octo militum millibus, in Galaditicam proficiscitur: quod supererat virium Iudææ præsidio reliquit sub Iosepho Zachariæ filio, & Azaria ducibus, quibus mandauit vt abstinerent à pugna tantisper dum ipse ad eos reuerteretur. Simon igitur postquam in Galilæam venit, congressus cum hoste coegit eum terga vertere, & fugientem persequutus vsque portas Ptolemaidis, occidit circiter tria millia: quibus spoliatis, receptos captiuos cum tota supellectile in Iudæam transtulit. Interea Iudas

τ θεὸν μ πμῷ, αὐτοὶ ὑ τέρπων. τοσαύτη δ' ἐχήσατο
σβὲ τὴν ἀναπέωσιν τῷ ἐθῶν ἡδονῇ, μετὰ χεῖρον πο-
λὺν ἀπροσδοκήτως ἐν ἐξουσίᾳ γιγόμενοι δ θρησκείας,
ὡς νόμον θεῖναι τοῖς μετ' αὐτοὺς, ἑορτάζειν τὴν ἀνέκ-
πτωσιν τῷ σβὲ τὸν ναὸν, ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ. ☾ ἐξ ἐκείνου
μέχρι δεῦρο, τὴν ἑορτὴν ἄγομεν καλοῦντες αὐτὴν
φῶτα, ἐκ τ παρ' ἐλπίδας οἶμαι ταύτην ἡμῖν φανῆναι
τὴν ἔξοδον, τὴν εὐσπηνείαν θέμενοι τῇ ἑορτῇ.
τειχήσας δ' ὁ κύκλῳ τὴν πόλιν, ☾ πρὸς τὰς ὁπι-
δρομὰς τῷ πολεμίων πύργους οἰκοδομησάμενος ὑ-
ψηλοὺς, φύλακας ἐν αὐτοῖς ἐγκατέστησε. ἢ τ βεθσού-
ραν ὑ πόλιν ὠχύρωσεν, ὅπως αὐτῇ φερουείη αὐτῇ πρὸς
τὰς ὑπὸ τῷ πολεμίων ἀνάγκας ἔχῃ χρῆσ. τούτων ὅπω
γιγομένων, τὰ πέριξ ἔθνη ἐπὶ τὴν ἀναζωπύρωσιν
ἢ τ ἰσχὺ τῷ ἰουδαίων χαλεπῶς διακείμενα, πολλὰς
ὕποπτους ἁμμα διέφθειρεν, ἐπέδρας ☾ ὁπλοθηλᾶς
αὐτῷ ἐγκρυπτῇ γιγόμενα. πρὸς τούτοις πόλεμος συ-
νεχὴς ἐφέρων ἰουδαῖς, ἐπέχειν αὐτοὺς τ καταδρο-
μῆς, ἢ ὧν ἐποίουν κακῶς τοῖς ἰουδαίοις ἐπειρῶντο. ἢ
τοὺς ἠσαύν ὑ ἡμῖν ἰδουμαίους κατ' ἀκρόβατιν λιθ ὁπ-
πεσὼν, πολλοὺς αὐτῷ ἀπέκτεινε ☾ ἐσκύλευσε. συγ-
κλείσας ὑ ἢ τοὺς ἡμοὺς τῶ βααὶν λοχῶντας τοὺς ἰου-
δαίους, πρικαθίσας ἐπολιόρκει. ἢ τοὺς τε πύργους
αὐτῷ ἐνεπίμπρα, ἢ τοὺς ἄνδρας διέφθειρεν. ἔπειτ'
ἐκεῖθεν ὁπὶ τοὺς ἀμμανίτας ὁρμήσας, δ' ιώαμιν μι-
γάλλιον ☾ πολυάνθρωπον ἔχοντας, ἧς ἡγεῖτο τιμόθεος,
ἢ τούτους χειρωσάμενος, τὴν ἰαζωρὸν ἑλὼν πάλιν, ἢ
τὰς τε γυναῖκας αὐτῷ ἢ τὰ τέκνα λαβὼν αἰχμαλώ-
τους, ἢ τὴν πόλιν ἐμπρήσας, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρ-
χε. μαθόντα δ' αὐτὸν τὰ γεγονότα τῷ ἐθνῶν ἀνα-
στραφέντα, συναθροίζεται εἰς τὴν γαλααδίτιν ὁπὶ
τοὺς ὡ τοῖς ὁρείοις αὐτῷ ἰουδαίους. οἱ ὑ καταφυγό-
τες εἰς ἄθεμα τὸ φερύειον, πέμψαντες πρὸς ἰούδαν,
ἐδήλουν αὐτῷ, ὅτι λαβεῖν ἐπιτέτακεν ὁ τιμόθεος τὸ
χωρίον εἰς ὃ συνεπεφύγασαν. ἀναγνωσκομένων ὑ τῷ
ὑπιστολῶν τούτων, καὶ τ γαλιλαίας ἄγγελοι φθα-
σάντες σημαίνοντες ὅτι πεπτώκασι τοὺς ἐν πτολε-
μαΐδος ἢ τύρου ἢ σιδῶνος, ἢ τῷ ἀλλογλώσσων τῆς
γαλιλαίας.

Κεφάλαιον ιβ'.

ὡς στρατευσάμενοι ἰούδας ἢ σίμων, ὁ μὲν ὅπι ἀμμανίτας ἢ τὴν
γαλααδίτιν, ὁ δὲ σίμων ὅπι τυρίους ἢ πτολε-
μαΐτας, ὑπεράσπισαν αὐτῷ.

Πρὸς οὖν ἀμφοτέρας τὰ τῷ ἠγγελμένων χρείας
σπεύδομος ὁ ἰούδας ὅ, τι χρὴ ποιεῖν, σίμωνα μὲν
τὸν ἀδελφὸν πρεσέταξεν ὡς τρισχιλίοις τῷ ὁπλίτων
λαβόντα, τοῖς ἐν γαλιλαίᾳ βοηθὸν ἐκπεμφθῆναι
ἰουδαίοις. αὐτὸς ὑ ἢ ἰωνάθης ὁ ἕτερος ἀδελφὸς,
μετὰ στρατιῶν ὀκταχιλίων ὥρμησαν εἰς τὴν γα-
λααδίτιν. κατέλιπεν ὑ, ὅπι τῷ ὑπολοίπων τῆς δυνά-
μεως, ἰώσηπόν τε τ τὸν ζαχαρίου ἢ ἀζαρίαν, πρεσά-
ξας αὐτοῖς φυλάττειν ὅπιμελῶς τ ἰουδαίαν, ἢ συνά-
πτειν πόλεμον πρὸς μηδένα, ἕως ἂν αὐτὸς ἐπανέλθῃ. ὁ μὲν οὖν σίμων διαβὰς εἰς τ γαλιλαίαν, ἢ
συμβαλὼν τοῖς ἐχθροῖς, εἰς φυγὴν αὐτοὺς ἔτρεψε. ἢ μέχρι τ πυλῶν τ πτολεμαΐδος διώξας, ἀπέκτεινεν
αὐτῷ ὡς σβὲ ξιχιλίους. ἢ τὰ τε σκῦλα λαβὼν τῷ ἀπρημμένων ἢ τοὺς ἠχμαλωτισμένους ὑπ' αὐτῷ
ἰουδαίους, καὶ τὴν ἀποσκευὴν αὐτῷ ἅπαντα, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέστρεψεν. ἰούδας ὑ ὁ μακκαβαῖος,

ἢ ὁ

καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἰωνάθης διαβαίτης τὸν ἰορδάνην A
πόταμὸν, ☪ ὁδὸν ἀπ' αὐτοῦ τριῶν ἀνύσαντες ἡμερῶν
τοῖς ναβαταίοις εἰρηνικῶς ὑπαντῶσι, συντυγχάνουσιν. ὧν διηγησαμένων τὰ περὶ τοὺς ἐν γαλααδίτιδι,
ὡς πολλοὶ κακοπαθοῦσιν αὐτοῦ ἐν τοῖς φρουρίοις
ἀπειλημμένοι, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς γαλααδίτιδος, καὶ παραγενομένων αὐτοῦ ἀπαγγεῖλαι ὅτι
τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ζητεῖν ἀπ' αὐτοῦ σώζειν τοὺς ὁ-
μοεθνεῖς, πειθθεὶς ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἔρημον, ☪ B
φθάσασι πρώτοις τοῖς τὴν βοσόρραν κατοικοῦσι,
καὶ λαβὼν αὐτὴν, καταβαλὼν πᾶν τὸ ἄρρεν καὶ μά-
χαιραν δυνάμενον διέφθειρε, καὶ τὴν πόλιν ὑφῆ-
ψεν. διημυομένης ἤ νυκτὸς, ἐ δι' ἕτερας ἐπέκειτο,
ἀλλ' ὁδοῦσας διὰ αὐτῆς ὅτι τὸ φρούριον, ἔνθα τοὺς ἰου-
δαίους ἐγκεκλεῖσθαι συνέβαινε, φθάσαντες τὸ
χωρίον περιθέντες μετὰ τῆς δυνάμεως, ἔωθεν ἐπ' C
αὐτὸ παραγίνεται. καὶ καταλαβὼν ἤδη τοῖς τείχεσι
προβεβληκότας τοὺς πολεμίους, ☪ τοὺς μὲν κλίμα-
κας ὡς τε ἀναβαίνειν ἐπ' αὐτὰ, τοὺς ἢ μηχανήματα
προσφέροντας, κελεύσας τὸν σαλπιγκτὴν σημᾶ-
ναι, καὶ παρορμήσας τοῖς στρατιώτας ἀφ' ἑαυτοῦ
☪ συγχυθῶν διακινδυνεύσαι προθύμως, εἰς τεί-
χη διελὼν τὸ στρατὸν ἐπιπίπτει κατὰ νώτου τοῖς πολε-
μίοις. οἱ ἢ περὶ τὸν τιμόθεον αἰσθόμενοι, ὅτι μα-
καβαῖος εἴη, πεῖραν ἤδη καὶ πρότερον αὐτοῦ τ' ἀν- D
δρείας καὶ τῆς ἐν τοῖς πολέμοις δυτυχείας εἰληφότες,
εἰς φυγὴν τρέπονται. ἐφεπόμενος ἢ μὴ τῷ στρατεύμα-
τος ὁ ἰούδας, ἀναιρεῖ μὲν αὐτοῦ ὀκτακισχιλίους. ὑπονδύ-
σας δ' εἰς μείζονα πόλιν ἔτει λεγομένην τοῦ ἀλλο-
φύλων, λαμβάνει καὶ ταύτην, καὶ τοὺς μὲν ἄρρε-
νας ἅπαντας ἀποκτείνει, τὴν ἢ πόλιν αὐτὴν ἐμπί-
ρησιν. ἀρὰς δ' ἐκεῖθεν τήν τε χάσφωμα, καὶ βο-
σόρ, καὶ πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς γαλααδίτιδος κα-
τασκάπτεται. χρόνῳ δ' ὕστερον ὁ πολλῷ τιμόθεος E
δυνάμιν μείζονα παραπαρασκάμενος, καὶ συμμάχους ἄλλους τε παραλαβὼν καὶ ἀράβων τινὰς μισθῷ
πείσας αὐτῷ συστρατεύειν, ἦκεν ἄγων τὴν στρατιὰν
πέραν τοῦ χειμάρρου ῥαφῶν ἀπικρις. πόλις ἢ ἦν αὕτη.
καὶ παρεκελεύετο τοῖς στρατιώτας εἰ συμβάλοιεν εἰς μάχην τοῖς ἰουδαίοις, προθύμως ἀγωνί-
ζεσθαι, καὶ κωλύειν αὐτοὺς διαβαίνειν τὸν χείμαρρον. F
διαβάντων γὰρ ἦτταν αὐτοῖς προὔλεγε. ἰούδας δ'
ἀκούσας παραπαρασκευάζεται τὸν τιμόθεον πρὸς μάχην,
ἀναλαβὼν πᾶσαν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἐστρατοπέδευσε
ὅπι τὸν πολέμιον. καὶ περαιωσάμενος τὸν χείμαρ-
ρον ἐπεμπίπτει τοῖς ἐχθροῖς. ☪ τοὺς μὲν αὐτοῦ ὑπαν-
τιάζοντας αἴρει, τοὺς δ' εἰς δίοδον ἐμβαλὼν, ῥίψαντας
τὰ ὅπλα φεύγειν ἠνάγκασε. καί τινες ἐξ αὐτοῦ δι- G
έδρασαν. οἱ δ' εἰς τὸ καλούμενον, ἐν καρναὶν τέμενος,
συμφυγόντες, ἥλπισαν τεύξεσθαι σωτηρίας. ἰούδας
δὲ τ' πόλιν καταβαλόμενος, αὐτοὺς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὸ τέμενος ἐνέπρησε, ποικίλη χρησάμενος ἰδέᾳ
τῆς ἀπωλείας τῶν πολεμίων. ταῦτα διαπεραξάμενος, καὶ συναγαγὼν τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἰουδαίους
μετὰ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν, καὶ τ' ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀποσκευῆς, οἷός τε ἦν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπαναγα-
γεῖν. ὡς δ' ἦκεν ὅπι τινα πόλιν ἔμφρων ὄνομα, ὅπι τ' ὁδοῦ κειμένην, καὶ ἔτι ἄλλην αὐτοῦ βαπομένῳ βα-
δίζειν δυνατὸν ἦν, ἔτι ἀναστρέφειν ἤθελεν, πέμψας πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ παρεκάλει τὰς πύλας ἀνοίξαντας
ὑποδέξασθαι αὐτοῦ διὰ τ' πόλεως ἀπελθεῖν. τὰς τε δὴ πύλας λίθοις ἐμπεφραγμένας, καὶ τ' διέξοδον ἐπετέμνον-
το. μὴ πθομένων ἢ τ' ἐμφραγμῶν, παρορμήσας τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ καὶ κυκλωσάμενος, ἐπολιόρκει. καὶ δι' ἡμέρας
☪ νυκτὸς προσκαθίσας, ἐξαίρει τ' πόλιν. καὶ πᾶν ὅσον ἄρρεν ἦν ἐν αὐτῇ κτείνας, καὶ καταπρήσας ἅπασαν

cum fratre Ionatha trium dierum iter emensi, accepti sunt à Nabathæis pacificè: quorum indicio compererunt, quòd multi ex ipsorum fratribus in extremo essent periculo, obsessi ab hoste in castellis & oppidis Galaditicis: monitique vt properè illis succurrerent per desertum illuc festinauerunt. In eo itinere Barasam oppibum oppugnare adorti, vi ceperunt: cæsisque ad vnum puberibus, tecta igni subiecto concremauerunt. Cúmque interim nox appeteret, nihilominus Iudas iter continuauit vsque castellum, in quo Iudæos obsideri acceperat. quò cùm manè peruenisset, offendit hostem iam scalas & machinas admouere mœnibus: iussóque tubicine canere, & cohortatus suos vt bonam ac fidelem operam præstarent periclitantibus fratribus, diuisis trifariam copiis oppugnatores à tergo aggreditur. Timothei verò milites cognito Maccabæum adesse, cuius virtutem & felicitatem iam antè suo periculo didicerant, sine mora cœperunt fugere: ex quibus ad octo millia cecidêre, Iudæis acriter insequentibus. Inde ad Mallen barbarorum vrbem flexo itinere, eáque expugnata mares omnes neci tradidit, ædificia incendio sunt columpta. Eodem impetu & Chaspoma & Bosora cum aliis Galaditicæ regionis oppidis cuersa sunt. Aliquàtò pòst Timotheus contractis numerosis copiis, & inter cæteros auxiliares conducta manu Arabum, trans torrentem castra posuit contra oppidum Rafam. ibi hortatus est suos milites vt strenuè pugnarent, arceréntque Iudæos à torrentis transitu. in hoc enim sitam victoriam, Iudæis futuris superioribus si transire potuerint. Iudas autem audito quòd Timothæus paratus esset ad prælium, properè contra eum duxit exercitum: traiectóque torrente adortus hostes, partim resistentes prostrauit, partim in fugã compulit, armis etiam passim abiectis. horum nonnulli celeritate pedum salutem consecuti sunt, quidam verò in fanum quod Carnain dicunt refugientes, tutos se ibi fore sperauerunt. At Iudas & oppidum id occupauit, & incenso templo hostium alios flammis, alios ferro perdidit. His rebus feliciter gestis, & contractis è tota regione Galaditica Iudæis, vnà cum vxoribus & liberis ac facultatibus in Iudæam eos traducebat. In eo itinere cùm venisset ad Ephronem oppidum, per quod necessariò transeundum erat, nisi retrorsum reuerti mallet, misit ad oppidanos rogans vt patefacerent sibi transitum. nam obstructis portis viam interruperant. quod cùm ab Ephronitis impetrare non posset, cohortatus suos, corona oppugnauit mœnia: & diem ac noctem ibi remoratus vi cepit oppidum: occisisque omnibus maribus per incensi cineres traduxit

exercitum. tantus autem erat occisorum numerus vt in transeundo calcanda essent cadauera. Traiecto deinde Iordane in magnum campum veniunt, quà sita est Bethsana, Græcis dicta Scythopolis. inde in Iudæam reditum est hilariter, canente hymnos & victoriale carmen multitudine: votiuásque hostias mactarunt pro incolumitate exercitus: quãdoquidem post tot conflictus ne vnus quidem è Iudæis desideratus est. Interea Iosephus Zachariæ filius & Azarias duces, qui profecto Simone in Galilæam contra Ptolemaidenses, Iuda verò & Ionatha fratre in Galaditicam, præsidio Iudææ relicti fuerant: volentes & ipsi aliquo memorabili facinore parare sibi gloriam, ad Iamniam venerunt. Vbi armis excepti à Gorgia eius loci præside, amiserunt ad duo millia militum: nec prius destiterunt fugere quàm in Iudææ finibus. hæc autem clades meritò illis accidit, ob contemptum Iudæ mandatum, qui interdixerat ne se absente manus cum hoste conferrent: nam hoc quoque Iudæ prouidentiam commendat, quòd intellexit non impunè fore si à mandatis discesserint. Iudas autem & fratres eius continuabant bellum contra Idumæos, vrgentes eos vndique: expugnatáque Chebrone munitiones eius diruerunt, & turres cremauerunt suppositis ignibus: peruastatisque agris hostium, euerterunt etiam Marissam oppidum, inde Azotum delati eodem impetu, expugnata ea quoque ac direpta, omnes ditati præda reuersi sunt in Iudæam victores & incolumes.

CAP. XIII.

Antiochi Epiphanis apud Persas interitus.

XIV. *1. Mach. 6.* EOdem tempore Antiochus rex superiores sui regni prouincias obeundo, audiuit esse in Perside vrbem præduitem Elimaida nomine, & in ea templum Dianæ opulentum, refertum omne genus donariis: icuta etiam ac thoraces ibi asseruari, quondam relictos ab Alexandro Philippi filio, rege Macedonum. Motus igitur hac fama, admoto exercitu expugnare conatus est. His verò qui inerant nec aduentu eius nec oppugnatione territis, sed fortiter resistentibus, spe sua frustratus est. non contenti enim repulisse illum à mœnibus, recedentem etiam persecuti sunt, ita vt plurimis desideratis fugientis more Babylonem se reciperet. Quam cladẽ cùm ægrè ferret, nouus insuper accessit nuncius de profligatis quos ad Iudaicum bellum reliquerat ducibus, déq; Iudæorũ in dies crescẽte potẽtia. Accedẽte igitur alia super alia cura, impar solicitudini morbũ sibi cõtraxit: quo magis ac magis inualescente, intelligẽs adesse fatale tẽpus, amicos conuocat: eisq; & vim morbi & causam indicat: nimirũ quòd pœnas ob afflictã Iudæorũ gentẽ lueret, atq; ob spoliatũ sacrilegio templum, & cõtemptum cælestis numinis. atq; his dictis exhalauit animam. Quamobrẽ demiror Polybiũ Megalopolitẽ,

αὐτὴν ὁδὸν ἔφη. Τοσοῦτο δ' ἦν τὸ τῶν πεφονευμένων πλῆθος ὡς ἐπ' αὐτῷ βαδίζειν τῷ νεκρῶν. διαβάντες δὲ τὸν Ἰορδάνην, ἦκον εἰς τὸ μέγα πεδίον, ἔνθα κεῖται μὲν πρόσωπον πόλις Βηθσάνη καλουμένη πρὸς ἑλλήνων Σκυθόπολις. κἀκεῖθεν ὁρμηθέντες εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρῆγοντο, ψάλλοντές τε καὶ ὑμνοδοῦντες καὶ τὰς σωτηρίους ἐν τοῖς ἐπινικίοις παιδιὰς ἄγοντες. ἐθυσαν δὲ καὶ σωτήρια θυσίας ὑπὲρ τῆς κατορθωμένων, καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ στρατεύματος σωτηρίας. ἐδεῖς γὰρ ἐν τούτοις τοῖς πολέμοις τῶν Ἰουδαίων ἀπέθανεν. Ἰώσηπος δὲ ὁ Ζαχαρίου καὶ Ἀζαρίας, οὓς κατέλιπε στρατηγοὺς ὁ Ἰούδας καθ' ὃν καιρὸν σίμων μὲν ὑπῆρχεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ πολεμῶν τοῖς ἐν Πτολεμαΐδι, αὐτὸς δὲ ὁ Ἰούδας καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἰωνάθης ἐν τῇ Γαλααδίτιδι, βουληθέντες καὶ αὐτοὶ δόξαν περιποιήσασθαι στρατηγῶν τὰ πολεμικὰ γυναίων, τῷ ὑπ' αὐτοὺς δύναμιν ἀναλαβόντες, ἦλθον εἰς Ἰάμνειαν. Γοργίου δὲ τοῦ τῆς Ἰαμνείας στρατηγοῦ ὑπαντήσαντος συμβολὴν γυμνοῖς διηλίοις ἀποβάλλουσι τὰς στρατιᾶς, καὶ φεύγοντας ἔχει τῆς τῶν Ἰουδαίας ὁρῶν διώκων. σωρεύει δ' αὐτοῖς τὸ πάθημα τοῦτο ὠδηκέναι ὧν αὐτοῖς Ἰούδας ἀπέστειλε, μὴ συμβαλεῖν εἰς μάχην μηδενὶ πρὸ τῆς ἐκείνου παρουσίας. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ στρατηγήμασι, καὶ τοῦτο τοῖς πρὸ τὸν Ἰώσηπον καὶ τὸν Ἀζαρίαν πάθημα θαυμάσειεν ἄν τις, ὁ σωθῆναι εἰ δυνηθήσονται τὴν τῆς ἐπισκαμμένων αὐτοῖς ἐσόμενον. ὁ δὲ Ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πολεμιῶντες τοῖς Ἰδουμαίοις ἐκ ἀνέστασαν, ἀλλ' ἐπέκειντο πανταχόθεν αὐτοῖς, μάλιστα χεβρῶνα πόλιν καταλαμβανόμενοι, ὅσον ἦν ὀχυρὸν αὐτῆς καθεῖλον, καὶ τοὺς πύργους ἐμπρήσαντες, ἐδήουν τὴν ἀλλοφύλων χώραν, καὶ μάρισαν πόλιν. εἶτε ἄζωτον ἐλθόντες, καὶ λαβόντες αὐτὴν διήρπασαν, πολλὰ δὲ σύλα καὶ λείαν κομίσαντες, εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψαν,

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς αντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἐτελεύτησεν ἐν περσίδι.

ΥΠΟ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος, τὴν ἄνω χώραν ἐπερχόμενος, ἀκούει πόλιν ἐν τῇ περσίδι πλούτῳ διαφέρουσαν ἐλυμαΐδα τοὔνομα, καὶ πολυτελὲς ἱερὸν ἀρτέμιδος ἐν αὐτῇ, καὶ παντοδαπῶν ἀναθημάτων πλῆρες εἶ). ἔπηλε μὲν ὅπλα καὶ θώρακας ἀφεῖναι ἐπιτεθείκει τὸν υἱὸν τὸν φιλίππου, βασιλέα δὲ μακεδόνων ἀλέξανδρον. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων, ὥρμησεν ὅπως τὴν ἐλυμαΐδα, καὶ προσβαλὼν αὐτὴν ἐπολιόρκει. τῆς δ' ἐν αὐτῇ μὴ καταπλαγέντων τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, μηδὲ τὴν πολιορκίαν, ἀλλὰ καρτερῶς ἀντεχόντων, ἀποκρούεται τῆς ἐλπίδος. ἀπωσάμενοι γὰρ ἀπὸ τῆς πόλεως καὶ ἐπεξελθόντες ἐδίωξαν. ὡς τ' αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς βαβυλῶνα φεύγοντα καὶ πολλοὺς ἀποβαλόντα τῆς στρατιᾶς. λυπουμένῳ δ' ὅπι τῇ ἡμερήσιᾳ ταύτῃ, προσαγγέλλουσι τινὲς καὶ τὴν τῆς στρατιᾶς ἥτταν, ὃς πολεμήσοντας τοῖς Ἰουδαίοις καταλελοίπει, καὶ τὴν ἰσχὺν ἤδη τῆς Ἰουδαίων. προσχυθεὶς οὖν, καὶ τῆς περὶ τούτων φροντίδος τῇ προτέρᾳ, συγχυθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας εἰς νόσον κατέπεσεν, ἧς μηκυνομένης καὶ αὐξανομένων τῶν παθῶν, σωρεὺς ὅτι μέλλει τελευτᾶν, συγκαλεῖ τοὺς φίλους, καὶ τὴν τε νόσον αὐτοῖς χαλεπὴν ἔσαν ἐμήνυε, καὶ τοῦτο ὅτι ταῦτα πάσχει κακώσας τὸ Ἰουδαίων ἔθνος παρεδήλου, συλήσας τε τὸν ναόν, καὶ τοὺς θεοὺς καταφρονήσας. καὶ ταῦτα λέγων ἐξέπνευσεν. ὡς τε θαυμάζειν πολύβιον τὸν μεγαλοπολίτην.

λίτλιον. ὃς ἀγαθὸς ὢν ἀνὴρ ἀποθανεῖν λέγει τ̃ ἀντίοχον, A
βεβλημένα τὸ τ̃ ἐν περσαις ἀρτέμιδος ἱερὸν συλῆσαι.
τὸ γὰρ μηκέτι ποιῆσαι τὸ ἔργον βεβλασφήμηκεν, οὐκ ἔστι τι-
μωρείας ἄξιον. εἰ δὲ διὰ τοῦτο πολυβίῳ δοκεῖ καταστρέ-
ψαι τ̃ βίον ἀντίοχον ἔτος, πολὺ πιθανώτερον διὰ τ̃ ἱε-
ροσυλίαν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ναὸν τελευτῆσαι τ̃ βίον.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν τούτοις διαφερέσθω, τῷ ὑπὸ τῶν μα-
κεδονιτῶν λεγομένῳ αἰτίαν, παρὰ τ̃ ὑφ' ἡμῶν ἀλη-
θῆ νομίζεσθαι. B

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ Ἰουδαίους νικήσας, ἐπολιόρκει Ἰούδαν εἰς τὸ ἱερὸν ἐκκλείσας.

Ὁ δὲ ἀντίοχος ὡρμὴ τελευτᾶν καλέσας φίλιπ-
πον ἕνα τῶν ἑταίρων, τ̃ βασιλείας αὐτὸν ἐπίτρο-
πον καθίστησι. δοὺς αὐτῷ τὸ διάδημα καὶ τ̃ στολὴν
τὸν δακτύλιον, αὐτοκράτορι τῷ παιδὶ αὐτοῦ ταῦτα σκέ-
λασε κομίσαντα δοῦναι, δεηθεὶς ἀφεῖναι τ̃ ἀνα-
τροφῆς, καὶ τηρῆσαι τ̃ βασιλείαν ἐκείνῳ. ἀπέθανε δ' αὐ- C
τοκράτωρ ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Εὐπάτωρ. λυσίας δ' αὐτοῦ τὸν θάνατον
δηλώσας τῷ πλήθει, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀντίοχον, αὐτὸς γὰρ
ἦν τῷ ὀπαδείαν, ἀποδεικνύει βασιλέα, καλέσας
αὐτὸν Εὐπάτορα. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ οἱ ἐν τῇ ἄκρᾳ
τῷ ἱεροσολύμων φεύγοντες καὶ φυγάδες τ̃ Ἰουδαίων,
πολλὰ τοῖς Ἰουδαίοις εἰργάσαντο. τοὺς γὰρ ἀναβαίνον-
τας εἰς τὸ ἱερὸν θύσαι βουλομένους, ἐξαίφνης ἐκδέχον- D
τες οἱ φεύγοντες, διέφθειραν. ἐπέκειτο γὰρ τῷ ἱερῷ ἡ
ἄκρα. τούτων οὖν συμβαινόντων αὐτοῖς, Ἰούδας ἐξε-
λεῖν διέγνω τοὺς φεύγοντας, καὶ συναγαγὼν τὸν λαὸν
ἅπαντα, τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ καρτερῶς ἐπολιόρκει. ἔτος
δὲ ἦν τοῦτο τ̃ ἀρχῆς τοῖς ἀπὸ σελεύκου ρ' καὶ ν'. κατα-
σκευάσας οὖν μηχανήματα καὶ χώματα ἐγείρας φι-
λοπόνως προσέκειτο τῇ τ̃ ἄκρας αἱρέσει. πολλοὶ δ'
τῶν ἐν αὐτῇ φυγάδων νύκτωρ ἐξελθόντες εἰς τοὺς χώ-
ρους, καί τινας τῶν ὁμοίων καὶ ἀσεβῶν συναγαγόντες, E
ἦκον πρὸς ἀντίοχον τὸν βασιλέα, καὶ ἀξιοῦντες ἑαυ-
τοῖς ἐπιφορᾶσθαι δεινὰ πάσχοντας ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων,
καὶ ταῦθ' ὑπομένοντας διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τοὺς μὲ
πάτριον αὐτῶν καταλείψαντας θρησκείαν, οὓς δ' ἠ
προσέταξε ταύτοις πιουμένους. κινδυνεύειν οὖν
ὑπὸ Ἰούδα καὶ τῶν σὺν αὐτῷ τοὺς ἀκρόπολιν αἱρε-
θησομένους, καὶ τοὺς φεύγοντας τοὺς ὑπὸ τῶν βασιλέως κα-
ταστραθέντας, εἰ μήτις παρ' αὐτοῦ βοήθεια προφθείη.
ταῦτ' ἀκούσας ὁ παῖς ἀντίοχος, ὠργίσθη, καὶ τοὺς ἡγε-
μόνας καὶ φίλους μεταπεμψάμενος, ἐκέλευσε μισθο- F
φόρους συναγαγεῖν, καὶ ἐκ τῆς βασιλείας τοὺς στρα-
τιμωτάτους ἡλικίαν ἔχοντας. καὶ συνήχθη στρατὸς πε-
ζῶν μ', ὡσεὶ δέκα μυριάδες. ἱππεῖς δ' δισμύριοι.
ἐλέφαντες δ' βʹ καὶ λ'. ταύτοις δὴ ἀναλαβὼν τ̃ δύνα-
μιν, ἐξώρμησεν ἐκ τ̃ ἀντιοχείας μετὰ λυσίου πάσης
τῆς στρατιᾶς ἔχοντος τοῦ ἡγεμονίαν. καὶ παρεμβο-
λὴν εἰς τοὺς ἰδουμαίαν, ἐκεῖθεν εἰς βεθσοῦραν G
ἀναβαίνει πόλιν, σφόδρα ὀχυρὰν καὶ δυσάλωτον, καὶ
περικαθίσας ἐπολιόρκει τοὺς πόλιν. ἰσχυρῶς δ' ἀντε-
χόντων τῶν βεθσουριτῶν, καὶ τοῖς παρασκευαῖς αὐτοῦ
τῶν μηχανημάτων ἐμπορησάντων, ἐπεξῆλθον γὰρ αὐτῶν,
χρόνος ἐτρίβετο πολὺς περὶ τὴν πολιορκίαν. Ἰού-
δας δ' τοῖς ἔφοδον τ̃ βασιλέως ἀκούσας, ἀφίσταται

litanum. qui vir alioqui probus, ait hunc Antiochum periisse, quòd conatus sit Dianæ templi thesauros ac donaria diripere. voluisse enim tantùm, ac non etiam perfecisse sacrilegium, non videtur res digna supplicio. quòd si hæc causa Polybio digna videtur, cur Antiochus deberet capite pœnas persoluere, multò verisimilius est ob exhaustum sacrilegiis Hierosolymitanum templum acceleratum esse eius interitum. Si quis tamen magis probat Polybij sententiam, cum eo nunc non libet contendere.

Cap. XIV.

Antiochus Eupator profligato Iudæorum exercitu Iudam in templo obsidet.

Cæterùm Antiochus prius quàm extremum suum diem obiret, accitum ad se vnum ex purpuratis suis amicis Philippum gubernatorem regni constituit: traditóque ei diademate regiáque stola & anulo, iussit hæc Antiocho filio suo perlata reddere, multum obtestans vt educationis curam haberet, & regnum ei seruaret, vsque dum per ætatem ipse administrationi fieret idoneus. Defunctus est autem Antiochus anno centesimo quadragesimo nono. Lysias autem postea quam populo indicauit regis obitum, filium eius Antiochum sub sua tutela tum positum regem constituit, inposito illi Eupatoris cognomine. Interea qui Hierosolymitanæ arcis præsidium tenebant Macedones cum Iudæorum perfugis, multa Iudæis inferebant incommoda. Excurrentes enim in eos qui sacrorum causa templum adibant: conficiebant eos non magno negotio, quòd arx ipsi templo esset supra verticem. Quamobrem Iudas necesse habuit, oppugnare id præsidium, aduocatis ad id totius populi viribus. Annus autem is agebatur centesimus quinquagesimus, ex quo primùm ad Seleucum imperium earum regionum peruenerat. Fabricatis igitur machinis, & extructis aggeribus, totus incumbebat huic operi. multi tamen perfugarum noctu elapsi, adiunctis sibi similibus impiis, venerunt ad Antiochum, postulantes ne se in extremum periculum à suis tribulibus redactos despiceret: maximè cùm patris ipsius autoritatem secuti, in eam necessitatem adducti sint, dum malunt patrios ritus quàm regia mandata contemnere. Nunc verò periculum esse ne Iudas arcem cum præsidio vi capiat, nisi ipse maturè suis opem afferat. His auditis Antiochus puer iratus est, accersítisque amicis & ducibus, iussit eos mercenarium parare militem, & per totam suam ditionem delectus habere, ita vt breui confectus sit exercitus peditum circiter centum millium, equitum verò viginti millia, atque insuper duo & triginta elephanti. Cum his copiis egressus est Antiochiam cõmissa Lysiæ administratione vniuersi exercitus: & progressus vsque Idumæã. inde ascendit ad oppidum Bethsura, bene munitum & expugnatu non facile. Bethsuranis autem fortiter resistentibus, & admotas machinas per excursiones igne concremantibus, multùm temporis contritum est in hoc obsidio. Iudas autem cognito regis aduentu, omissa XIIII.

oppugnatione regi cum copiis obuiam profectus castra posuit circa fauces quasdam dictas Bethzacharia, distitas ab hoste septuaginta stadiis. At rex relictis Bethsuris, exercitum duxit ad eas fauces vbi Iudas castra metauerat: & quàm primum dies illuxit, aciem ceu pugnaturus iussit ire compositam. Cúmque non posset elephantos expiicare per aciei latitudinem propter locorum angustias, iussit vt vnus post alium incederent, attributis qui stiparent singulos mille peditibus, & equitibus quingentis. Beluis autem imposita erant celsa propugnacula instructa sagittariis. reliquum autem exercitum ab vtroque latere iussit montes ascendere, præpositis ex amicorum cohorte ducibus. atque ita sublato militari clamore hostem aggreditur, micans aureis & æreis clypeis, ita vt fulgore eorum coruscarent omnia. clamore autem reboabat quicquid erat in circuitu montium. nec tamen Iudas tali aspectu est territus, sed excepto fortiter impetu hostium, circiter D C. ex eis occidit, qui primi ad manus venerant. Cæterùm Eleazarus eius frater, quem Auranem vocabant, conspicatus excellentem elephantum ornatum phaleris regiis, & ratus in eo regem inuehi, vasto animo in eum fecit impetum. & occisis multis prius quàm ad eum penetraret, cæteris verò metu cedentibus, succedens sub eius ventrem, confodit beluam, & ipse simul pondere eius illabentis oppressus est: atque ita non tamen inultus interit generosè inter aceruos hostilium cadauerum. Iudas autem animaduertens hostem tanto superiorem numero, Hierosolyma se recepit, volens arcem iterum oppugnatione aggredi. Antiochus verò parte exercitus amissa ad oppugnanda Bethsura, cum reliquo venit Hierosolyma. Bethsuritę territi apparatu regio, maximè cùm commeatus eos deficeret, deditionem fecerunt, pacti prius vt hostis à se iniuriam omnem abstineat: quod quidem à rege non nisi salute tenus seruatum est: alioqui nudis eiectis oppidanis, suorum præsidium ibi constituit. Sed apud Hierosolyma per multum tempus eum tenuit templi obsidio, quod fortiter à Iudæis defensum est, nullam enim eis rex intentauit machinam, quam non illi contrariis machinationibus eluderent. tantum laborabatur victus penuria, quòd fruges veteres absumpserant, & annus inciderat septimus, per quem fructus non colliguntur, quòd eum cessare ab agricultura lex nostra iubeat, nec permittat tum vel arare terram, vel serere. quo factum est vt multi se clàm subducerent propter inopiam, vt penes paucos templi tutela remãserit. Cæterùm rex & Lysias imperator cognito quòd Philippus vsurpato sibi regno aduentaret è Perside, decreuerunt soluta obsidione illi occurrere, celantes tamen quantum fieri poterat id consilium, tam militè quàm duces reliquos. Quapropter dissimulato aduẽtu Philippi, iussit rex Lysiam vt alloqueretur duces & milites, dicens oppugnationem eam non esse modici tẽporis, quòd locus esset munitissimus, & com-

A μὴ τῶ τῶν ἄλλων πολιορκεῖν. ἀπαντήσας ἡ τῷ βασιλεῖ, βάλλεται στρατόπεδον ὅπῃ τῆς χώρας, ἐν τινι τόπῳ Βεθζαχαρίας λεγομένῳ, στάδιοις ἀπέχοντι τῶν πολεμίων ὀ. ὁ ἡ βασιλεὺς ὁρμήσας ὀπίσω μὲν Βεθσούρων, ἤγαγε τῶν ἄλλων δύναμιν ὅπῃ τὰ χώρια, καὶ τὸ τῶν Ἰουδαίων στρατόπεδον. ἀμὲ ἡμέρᾳ ἡ πρὸς μάχην διέταττε τὴν στρατιάν. τοῖς μὲν οὖν ἐλέφασιν ἐπέταττον ἀλλήλοις ἑπεσθαι δι' ἡ χωρογραφίας, ἐκέλευον αὐτῶν ὅπῃ πλάτος τεταγθαι. εἰς ἡ κύκλον ἑλέφαντος ἑκάστου, συμπαρῆσαν πεζοὶ μὲν χίλιοι, ἱππεῖς ἡ πεντακόσιοι. ἔφερον ἡ οἱ ἐλέφαντες, πύργους τε ὑψηλοὺς καὶ τοξότας. τῶν ἡ λοιπῶν δυνάμιν ἑκατέρωθεν ἐπέτασσεν ἀναβαίνειν ὅπῃ τὰ ὄρη, τοὺς φίλους αὐτῆς παρατάξας. κελεύσας ἡ ἀλαλάξαι τῶν σαλπιγκτὴν, παρεμβάλλει τοῖς πολεμίοις, γυμνώσας τάς τε χρυσᾶς καὶ χαλκᾶς ἀσπίδας, ὡς τε αὐγὴν ἀπ' αὐτῶν ἀφίεσθαι λαμπράν. συνεπήχει ἡ τὰ ὄρη κεκραγότων αὐτῶν. ταῦτα ὁρῶν ὁ Ἰούδας ὑ κατεπλάγη, ἀλλ' ἀμύνων ἡ γενναίως τοῖς πολεμίοις, τῶν περὶ ἐμὲ καὶ ἑξακοσίους ἀναιρεῖ. ἐλεάζαρος δ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὃν αὐρὰν ἐκάλουν, ἰδὼν τὸν ὑψηλότατον τῶν ἐλεφάντων ὁπλισμῶν θώραξι βασιλικοῖς, καὶ νομίζων ἐπ' αὐτῷ τὸν βασιλέα εἶν, παρεβάλλετο σφόδρα δι' καρδίας ἐπ' αὐτὸν ὁρμήσας. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν περὶ τὸν ἐλέφαντα κτείνας, τοῖς ἄλλοις διεσκέδασεν. ὑποδὺς ἡ ὑπὸ τὴν γαστέρα καὶ πλήξας, ἀπέκτεινε τὸν ἐλέφαντα. ὁ δ' ὀπισθεν ἐπιπεσὼν τῷ ἐλεαζάρῳ, διαφθείρει τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῷ βάρους. καὶ οὕτω μὲν ἀνύχως πολλοὺς τῶν ἐχθρῶν ἀπωλέσας, τῷ τρόπῳ τούτῳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ ἡ Ἰούδας ὁρῶν τὴν τῶν πολεμίων ἰσχὺν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολιορκίαν παρεσκεύαζετο. ἀντίοχος ἡ, τὸ μὲν τῆς στρατιᾶς εἰς Βεθσούραν ἔπεμψε, πολεμήσων αὐτῷ, τῷ ἡ λοιπῷ τῆς δυνάμεως αὐτὸς ἦκεν ὅπῃ τὰ Ἱεροσόλυμα. οἱ μὲν οὖν Βεθσουρῆται τῷ ἰσχυρῷ καταπλαγήντες, καὶ σπανίζοντα βλέποντες τὰ ὁπλίσεια, ὡδε διδόασιν αὐτοῖς, ὅρκους λαβόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἀντίοχος ἡ λαβὼν τὴν πόλιν, ἄλλο μὲν αὐτοῖς οὐδὲν διέθηκεν, ἢ μόνον γυμνοὺς ἐξέβαλε, φρουρὰν ἡ κατέστησεν ἰδίαν ἐν τῇ πόλει. πολλῷ ἡ χρόνῳ τὸ ἱερὸν πολιορκῶν τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις περιεσκαπάζετο, καρτερῶς τῆς ἔνδον ἀμυνομένων. ἐπὶς ἔκαστον γὰρ ὧν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτοὺς ἔστησε μηχάνημα, κἀκεῖνοι πάλιν ἀντεμηχανῶντο. τροφὴ δ' αὐτῶ ὑπελελοίπει, τὰ μὲν ὄντος ἀπαναλωμένου καρποῦ, τῆς ἡ γῆς σαββάτῳ τῷ ἔτει μὴ γεωργημένης, ἀλλὰ διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος κατ' ὁ νόμος ἡμῶν ἀργεῖν ἐᾷν τὴν χώραν, ἀπορίαν μεγάλην. πολλοὶ τοιγαροῦν τῶν πολιορκουμένων ἀπεδίδρασκον διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἔνδειαν ὡς ὀλίγοις ἐν τῷ ἱερῷ καταλειφθῆναι. καὶ τοῖς μὲν πολιορκουμένοις ἐν τῷ ἱερῷ, τοιαῦτα συνέβαινεν εἶν τὰ πράγματα. λυσίας ἡ ὁ στρατηγὸς, καὶ ὁ βασιλεὺς, ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς φίλιππος αὐτοῖς ἀπὸ τῆς περσίδος ἥκων ἐδηλώθη, καὶ τὰ πράγματα εἰς ἑαυτὸν κατασκευάζειν, εἶχον μὲν ὡς τε τὴν πολιορκίαν ἀφέντες, ὅπῃ τὸν φίλιππον ὁρμᾶν. ὑ μὴν τοῦτο ποιῆσαι φανερὸν τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς ἡγεμόσιν ἔγνωσαν, ἀλλ' ἐκέλευσε τὸν λυσίαν ὁ βασιλεὺς, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἡγεμόσιν, ἐν κοινῷ διαλεχθῆναι, μηδὲν μὲν περὶ φιλίππου ἐφανίζοντα, τὸν ἡ πολιορκίαν ὅτι χρησιμώτατη γένοιτ' ἂν δηλοῦντα, καὶ τὸν ὀχυρώτατα τῶ χρείᾳ. καὶ ὅτι τὸν

B

C

D

E

F

G

τὸ τ' ζοφῆς αὐτοῖς ἤδη ἐπιλελοίπει, ἢ ὡς πολλὰ δεῖ κακῶς ἔχειν τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πραγμάτων, ἢ ὡς δοκεῖ πολὺ κρεῖττον εἶ) ἀποδιδὰς ποιησαμένους πρὸς τοὺς πολιορκουμένους, ἢ φιλίαν πρὸς ὅλον αὖτ τὸ ἔθνος, ὑπεξέφηναντας αὐτοὺς χρῆσθαι τοῖς πατρίοις νόμοις ὧν ἀφαιρεθέντες ἐξεπολεμώθησαν, χωρεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα. ταῦτα τοῦ λυσίου φήσαντος, ἠρέσθη τότε βράδυμα ἢ ἥμερος τῇ γνώμῃ.

A

B

Κεφάλαιον ιέ.

Ὅτι πολλοῦ χρόνου τὴν πολιορκίαν τελεσθέντος, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ἰούδαν, ἀναχωρεῖν ἐκ τῶν ἰουδαίων ἐπιτάξας.

C

Καὶ πέμψας ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν ἰούδαν ἢ τοὺς σὺν αὐτῷ πολιορκουμένους, εἰρήνην τε ἐπηγγείλατο, ἐπὶ συγχωρεῖν τοῖς πατρίοις νόμοις χρωμένοις ζῆν. οἱ ἢ, ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους λαβόντες ὅρκους τε ἢ πίστεις, ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. εἰσελθὼν ἢ αὐτίοχος εἰς αὐτό, ἢ θεασάμενος ὀχυρὸν ὕπαρ τὸ χωρίον, παρέβη τοὺς ὅρκους, ἐπὶ καθεῖλε τὴν δύναμιν ὧν ἔδρασαν, καθελεῖν τὸ τεῖχος εἰς ἔδαφος. ἢ ταῦτα ποιήσας, ἀπέστρεψεν εἰς αὐτίοχειαν, ἐπαγόμενος ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα, ὃς ἢ μενέλαος ἐκαλεῖτο. λυσίας γὰρ συνεβούλευσε τῷ βασιλεῖ, τὸν μενέλαον ἀπελεῖν, εἰ βούλοιτο τοὺς ἰουδαίους ἡρεμεῖν, ἐπὶ μηδὲν ἐνοχλεῖν αὐτῷ. τοῦτον γὰρ ἀρξαι τῆς κακῶν πείσαντα αὐτὸν τὸν πατέρα τοὺς ἰουδαίους ἀναγκάσαι τὰ πάτρια θρησκείαν καταλιπεῖν. πέμψας δὲ τὸν μενέλαον ὁ βασιλεὺς εἰς βέρροιαν τὴν συρίας διέφθειρεν, ἀρχιερατεύσαντα μὲν ἔτη ἐ. πονηρὸν ἢ ἀσεβῆ, ἢ ἵνα αὐτὸς ἀρχὴ, τὸ ἔθνος ἀναγκάσαντα παραβαίνειν τοὺς ἰδίους νόμους. ἀρχιερεὺς δ' ἐγένετο μετὰ τὸν τοῦ μενελάου θάνατον ἄλκιμος ὁ καὶ ἰάκιμος κληθείς. ὁ ἢ βασιλεὺς αὐτίοχος, δρῶν ἤδη τὸν φίλιππον κρατοῦντα τῶν πραγμάτων, ἐπολέμει πρὸς αὐτὸν, ἢ λαβὼν αὐτὸν ὑποχείριον ἀπέκτεινεν. ὁ ἢ τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὀνίας, ὃν προεῖπομεν ἔτι παῖδα τελοῦντος ἀφίεσθαι τοῦ πατρὸς, ἰδὼν ὅτι τὸν θεῖον αὐτοῦ μενέλαον ὁ βασιλεὺς ἀπελῶν, τιμᾷ ἀρχιεροσύνῃ ἄλκιμον δέδωκεν ἐκ ὄντα τοῦ ἀρχιερέως γένους, ἀλλ' ὑπὸ λυσίου πεισθεὶς μεταθήσῃ τιμῆς ἀπὸ ταύτης τῆς οἰκίας εἰς ἕτερον οἶκον, φεύγει πρὸς πτολεμαῖον τὸν αἰγύπτου βασιλέα. ἢ τιμῆς ἀξιωθεὶς ὑπό τε αὐτοῦ ἢ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ κλεοπάτρας, λαμβάνει τόπον ἀξιώσας ἐν τῷ νόμῳ τῷ ἡλιοπολίτῃ. ἐν ᾧ ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις οἰκοδόμησεν ἱερόν. περὶ τούτων δ' οὐδ' ἀναγέστερον ἡμῖν ἔσται διελθεῖν.

D

E

F

Κεφάλαιον ις'.

Ὡς βακχίδης ὁ δημητρίου στρατηγὸς ὑπερπαταμήθη παῖς ἰουδαίων ἀνεχώρησε πρὸς τὸν βασιλέα.

G

Ὑπὸ ἢ τὸν αὐτὸν καιρὸν φυγὼν δημήτριος ὁ σελεύκου υἱὸς, ἢ καταλαβόμενος τῆς συρίας τρίπολιν, περιέθηκε δι' αὐτοῦ διάδημα. συναγαγὼν ἢ πᾶσας περὶ αὐτὸν μισθοφόρους εἰς ὀλίγα βασιλείας εἰσῆλθε. πάντων δ' αὐτὸν ἡδέως προσδεχομένων ἢ ὑποδεδόντων αὐτοῖς, συλλαβόντες ἢ ἢ αὐτίοχον τὸν βασιλέα ἢ λυσίαν, ζῶντας ἀπήγαγον αὐτῷ. καὶ ἔτει μὲν καλύσαντος ὑπάρχημα δημητρίου διεφθάρησαν, βασιλεύσαντος

means eos iam deficerent, & auocarent multa regni negotia quæ opus esset regem componere. Itaque præstare fœdus & amicitiam cum hac gente facere, & sinere eos vti patriis legibus, quibus priuari se non sustinentes rebellauerant, atque ita rediturос esse in suam quemque patriam. Quæ sententia per Lysiam apud exercitum exposita, communi omnium suffragio comprobata est.

Cap. XV.

Antiochus omissa oppugnatione cum Iudæis fœdus facit & amicitiam.

TVm rex misso caduceatore pacem Iudæ ac cæteris obsessis denunciat, libertatemque viuendi propriis legibus. Illi verò libenter hæc audientes, acceptа in hoc fide & iureiurando interposito, exiuerunt è templo. At Antiochus cùm ingressus vidisset locum egregiè munitum, violato sacramento iussit suum exercitum, vt solo æquaret murum quo templum septum fuerat: & hoc facto reuersus est Antiochiam, ducens secum Oniam pontificem, qui Menelaus dicebatur alio nomine. Lysias enim regi consuluit, vt eum interficeret, si vellet Iudæos quiescere, & ipse liber esse ab eorum molestationibus. hunc enim esse malorum omnium autorem & principium, qui persuasisset eius patri, vt Iudæos ab institutis patriis deficere cogeret. Rex igitur Menelaum missum in Beroeam Syriæ necauit, post exactum in pontificatu decennium, hominem malum & impium, qui vt sibi principatum adstrueret, totam gentem à religione deficere compulit. ei successit in pontificatum Alcimus, Iacimus alio dictus nomine. Cæterùm Antiochus cùm offendisset Philippum iam occupasse tyrannidem, bello victum, & in potestatem suam redactum affecit supplicio. Filius autem pontificis Onias, quem diximus orbatum patre adhuc puerum, videns quòd rex interfecto ipsius patruo sacerdotium Alcimo dedisset, nihil pertinenti ad cognationem pontificum, Lysia suadente vt transferret eum honorem in aliam familiam, fugit ad Ægypti regem Ptolemæum: apud quem & vxorem eius Cleopatram in precio habitus, impetrauit ab eis locum in præfectura Heliopolitana, in quo templum Hierosolymitano simile extrueret, de quo aliàs dicemus tempestiuiùs.

Cap. XVI.

Bacchides Demetrij dux cum exercitu contra Iudæos missus, infecto negotio ad suum regem reuertitur.

EOdem tempore Demetrius Seleuci filius à Roma profugus Tripolim occupat in Syria: assumptóq; diademate, & contractis quotquot potuit militibus mercenariis regnum inuadit: cúmque certatim ad eum populi deficerent, excipientes eum obuiis manibus, etiam Antiochum regem & Lysiam comprehensos viuos ad eum perduxerunt: qui mox iussu Demetrij necati sunt, post exactum regni

XV. 1. Mach. 7.

Antiochi annum alterum, sicut & in aliis commentariis diximus. Ad nouum regem confluxerunt multi Iudæorum ob impietatem profugi, & cum eis Alcimus pontifex: accusabántque totam gentem, præcipuè Iudam cum fratribus, quòd post interfectos omnes amicos & fautores regis, se quoque eiecissent è patria: metu coactos solum vertere: postulabántque vt ex amicis quempiam eò mitteret, qui cognosceret quanta per Iudam patrata fuerint. at ille iratus mittit eò Bacchidem amicum regis Antiochi Epiphanis, virum strenuum, cui tum Mesopotamiæ præfectura credita fuerat: & cõmendato illi Alcimo, traditóque exercitu, iubet vt Iudam & eum sequentes internecione deleat. Ille profectus Antiochia cum his copiis, postquam peruenit in Iudæam, misit ad Iudam & fratres, insidiantes eos ad pacem & amicitiam. Volebat enim dolo eum circumuenire. Sed ille noluit ei se credere, quòd videret adesse exercitum: quem putabat adductum belli potius quàm pacis gratia. Quidam tamen è populo credentes his quæ Bacchides per præconem denunciauerat, & nihil sibi timentes ab Alcimo propter communem patriam, ad eos se contulerunt. & accepto ab vtroque iureiurando, nihil mali passuros nec se nec eiusdem factionis homines, eorum fidei se commiserunt. Bacchides autem non seruata fide sexaginta interfectis ex eo numero, cæteros cautiores iam factos deterruit, quo minus ad eum accederent. itaque amoto exercitu à Hierosolymis postquam peruenit ad vicum Bethzetho, comprehendit multos perfugas, & quosdam è populo, & occisis omnibus iussit eius regionis homines parere Alcimo, ad cuius præsidium relicta sub eo parte exercitus, Antiochiam ad regem Demetrium reuersus est. Alcimus autem volens principatum sibi constabilire, & intelligens ad hanc rem opus esse popularium beneuolentia, comiter ac blandè appellabat omnes, & loquendo singulis ad gratiam, breui numerosam manum adiunxit ad priorem quam antè habuerat. horum plerique erant impij & profugi, quorum opera & ministeriis vtendo regionem obibat, occidens eos qui erant Iudæ partium, quotquot in suam potestatem redigere poterat. at Iudas animadnertens tantopere creuisse illis potentiam, & multos probos ac pios homines extinctos eius violentia, ipse quoque obibat regionem, interficiens quotquot in manus eius venirent è studiosis Alcimi. Qui videns se viribus imparem, quo posset diutius resistere, decreuit confugere ad auxilium & opes regis Demetrij. Profectus igitur Antiochiam solicitabat contra Iudam illius animum, accusans quòd plurimas ab eo passus esset iniurias, plures etiã passurus, nisi maturè misso illuc exercitu, vir audax & facinorosus pœnas debitas lueret.

A αὐτόχου ἔτη ϛ, καθὼς ἤδη που καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. συνεφθάρησαν δὴ πρὸς αὐτὸν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων παντοῖοι καὶ φυγάδες, καὶ μετ' αὐτῶν ἄλκιμος ὁ ἀρχιερεύς, κατηγόρουν τὸ ἔθνους παντὸς, καὶ τὸ Ἰούδα καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, λέγοντες ὡς τοὺς φίλους αὐτοῦ πάντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσοι τὰ ἐκείνου φρονοῦντες συνεμάχοντο αὐτὸν ὑπῆρχον ἐν

B τῇ βασιλείᾳ, τούτους ἀπωλολέκασιν, αὐτοὺς τε τῆς οἰκείας γῆς ἐκβεβλήκασιν, ἀλλοτρίας ἐπήλυδας πεποιήκασιν. ἀξιοῦντες πέμψαντα τῶν ἰδίων τινὰ φίλων, γνῶναι δι' αὐτοῦ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἰούδα τετολμημένα. ὁ δὲ δημότερος παρεξιωθεὶς ἐκπέμπει Βακχίδην φίλον αὐτοῦ τῷ ὀνόματος βασιλέως αὐδένα χρηστὸν, καὶ τὴν μεσοποταμίαν ἅπασαν πεπιστευμένον, δοὺς αὐτῷ δύναμιν, καὶ τὸν ἀρχιερέα ὠμόθεμον αὐτῷ ἄλκιμον, ἐντειλάμενος αὐτῷ κτεῖναι Ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ἐξορμήσας δὲ

C ἀπὸ τῶν Ἀντιοχείας ὁ Βακχίδης μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ ἐλθὼν ἐμβαλὼν εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ πρὸς φιλίας καὶ εἰρήνης δῆλα ἐνόμους. δόλῳ γὰρ αὐτὸν ἐβούλετο λαβεῖν. ὁ δ' οὐκ ἐπίστευσεν. ἑώρα γὰρ ὅτι μετὰ στρατιᾶς παρέσται τοσαύτης, μεθ' ὅσης οὐκ ἐπολέμησέ τις, ἀλλ' οὐκ ἐπ' εἰρήνῃ ἔρχεται. τινὲς μὲν οὖν τῶν ἐκ τοῦ δήμου πρόσεχον οἷς ὁ Βακχίδης ἐπεκηρυκεύσατο, καὶ νομίσαντες οὐδὲν αὐτοῖς ὑπὸ ἀλκίμου πεισθέντας δεινὸν ὄντος ὁμοφύλου, πρὸς αὐτοὺς ἀνεχώρησαν. καὶ λαβόντες ὅρκους παρ' ἀμφοτέρων, μήτε

D αὐτοὺς τι παθεῖν, μήτε τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς ὄντας προαιρέσεως, ὅπισθεν αὐτοὺς ἐκείνοις. ὁ δὲ Βακχίδης ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων, ξ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε. τοὺς δ' ἄλλους, ὅσοι διενοοῦντο πρὸς αὐτὸν ἀναχωρεῖν, ἀπέστρεψε, τοῖς πρώτοις τὴν πίστιν μὴ φυλάξας. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων ἀπελθὼν, κατὰ κώμην Βηθζηθὼ λεγομένην ἐγίνετο, πέμψας συλλαμβάνει πολλοὺς τῶν αὐτομολούντων καὶ τινας τοῦ λαοῦ, καὶ πάντας ἀποκτείνας προστάττει

E τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ πάσῃ, ὑπακούειν ἀλκίμῳ. καὶ μὴν στρατιᾶς τινὸς ἵν' ἔχῃ τηρεῖν τὴν χώραν αὐτῷ καταλιπὼν αὐτὸν, εἰς Ἀντιόχειαν πρὸς τὸν βασιλέα δημότερον ὑπέστρεφεν. ἄλκιμος δὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ βουλόμενος βεβαιώσασθαι, καὶ σωτὴρ ὅτι κατασκάψας δύνοιτο τὸ πλῆθος ἀσφαλέστερον ἄρξει, χρησοῖς ἀπαντας ὑπήγετο λόγοις. καὶ πρὸς ἡδονὴν ἐκάστῳ καὶ χάριν ὁμιλῶν, ταχὺ δὴ μάλα χεῖρα πολλὴν

F καὶ δύναμιν προσεβάλλετο. τούτων δ' ἦσαν οἱ πλείους ἐκ τῶν ἀσεβῶν καὶ πεφυγαδευμένων, οἷς ὑπηρέτας καὶ στρατιώτας χρώμενος, ἐπῆρχετο τὴν χώραν, καὶ ὅσους ἐν αὐτῇ τὰ Ἰούδα φρονοῦντας εὕρισκεν, ἐφόνευεν. ὁρῶν δὲ τὸν ἄλκιμον ἤδη μέγαν ὁ Ἰούδας γιγνόμενον, καὶ πολλοὺς διεφθαρκότα τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁσίων τοῦ ἔθνους, καὶ αὐτὸς ὑπερδυόμενος τὴν χώραν, διέ-

G φθειρε τοὺς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας. βλέπων δ' αὐτὸν ὁ ἄλκιμος αὐτέχειν τῷ Ἰούδα μὴ δυνάμενον, ἀλλ' ἡττώμενον αὐτοῦ τὸ ἰσχύϊ, ὅτι τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλέως συμμαχίαν ἔγνω ζάπεδε. συναγόμενος οὖν εἰς Ἀντιόχειαν, παρώξυνεν αὐτὸν ὅπι τὸν Ἰούδαν, κατηγορῶν ὡς πολλὰ μὲ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθοι κακά. πλείω δ' ἤμελλεν ἂν ἔι μὴ προκαταληφθείη, ϛ δῶ δίκην, δυνάμεως ἐχυρᾶς ἐπ' αὐτὸν ἀποσταλείσης.

Κεφά-

Κεφάλαιον ιζ'.

Ὡς νικάνωρ μετὰ τὸν βαχίδην πεμφθεὶς στρατηγὸς, ἀπόλετο σὺν τῇ στρατιᾷ.

CAP. XVIII.

Nicanor post Bacchidem dux contra Iudam missus vnà cum vniuerso exercitu internecione periit.

Ὁ δημήτριος, τοῦτ' ἤδη καὶ τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν ὑπισχνούμενος ἐπιτυχεῖν, τὸ φιλιδεῖν ἰούδαν ἐν ἰσχυῖ ζοιαύτῃ γιγνόμενον, ἐπιπέμπει νικάνορα, τὸν φιλτατον αὐτῷ καὶ πιστότατον τῶν φίλων. οὗτος γάρ ἦν ὁ καὶ ἀπὸ τῶν ῥωμαίων πόλεως αὐτῷ συμφυγὼν, καὶ δυσὶ δυνάμεσι ὅσαις ἀρκέσειν ὑπέλαβεν αὐτῷ πρὸς τὸν ἰούδαν, ἀπέλυσεν αὐτὸν μηδεμίαν φειδὼ ποιεῖσθαι τοῦ ἔθνους. ὁ δὲ νικάνωρ ὡς ἀγωνιῶμενος εἰς ἱεροσόλυμα, πολεμεῖν μὲν οὐδεὶς ὑ διέτρεπε τῷ ἰούδᾳ, δόλῳ δὲ ὑποχείριον λαβεῖν κρίνας, πρεσβευτὰς λόγους εἰρηνικοὺς αὐτῷ μηδεμίαν μὲν ἀπάγκλην ἔχ φάσκων πολεμεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὅρκους δ' αὐτῷ διδόναι πρὸς τὸ μηδὲν πείσεσθαι δεινόν. ἤκειν γὰρ μετὰ φίλων ὅτι τῷ ποιῆσαι φανερὰν αὐτοῖς τὴν δημοσίᾳ τοῦ βασιλέως διάνοιαν, ὡς οὐδεὶς ἂν ἡμῶν αὐτῷ φθονεῖ. ταῦτα διαπρεσβευσαμένων τοῦ νικάνορος, ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πεισθέντες, μὴ μηδεμίαν ἀπάτην ὑποπτεύσαντες, δίδοσι πίστεις αὐτῷ, καὶ δέχονται τὸν νικάνορα μετ' ἐνδόξου. ὁ δὲ ἀσπασάμενος τὸν ἰούδαν μεταξὺ προσομιλῶν, δίδωσι τοῖς οἰκείοις τὸ σημεῖον, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰούδαν. ὁ δὲ συνεὶς τὸ ὑπόβουλον, ἐκπηδήσας πρὸς τοὺς ἰδίους συνέφυγε. φανερᾶς δὲ τῆς προαιρέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπίδρας ὁ νικάνωρ γνωρίμης, πολεμεῖν ἔκρινε τῷ ἰούδᾳ. καὶ συγκροτήσας καὶ ὡπλισμένος πρὸς τὸν μάχιμον, συμβαλὼν κατά τινα κώμην καφαρσαλαμᾶ, καὶ νικήσας, ἀναγκάζει τὸν ἰούδαν ὑπὸ τὸν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν φεύγειν. ἐπεὶ δ' αὐτὸς κατόπιν ἐπὶ τῆς ἄκρας εἰς τὸ ἱερὸν, ἀπαντήσαντες τῷ ἱερέων τινὲς καὶ πρεσβυτέρων ἦσαν ἄζοντο, καὶ τὰς θυσίας ἐπεδείκνυον, αἷς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἔλεγον προσφέρειν τῷ θεῷ, ὁ δὲ βλασφημήσας αὐτοὺς ἠπείλησεν, εἰ μὴ παραδοῖεν τὸν ἰούδαν ὁ λαὸς αὐτῷ καθαιρήσειν ὅταν ἐπανέλθῃ τὸν ναόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἀπειλήσας ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς ἱεροσολύμων. οἱ δὲ ἱερεῖς εἰς δάκρυα ἐλθόντες τὸν ὑπὲρ τοῦς εἰρημένοις λύπην ποιήσεσθαι, καὶ τὸν θεὸν ἱκέτευον ῥύσασθαι ἐκ τῆς πολεμίων αὐτούς. ὁ δὲ νικάνωρ, ὡς ἐκ τῶν ἱεροσολύμων ἐξελθὼν ἐλήλυθε κατά τινα κώμην, βεβοηθημένην αὐτόθι στρατοπεδεύεται, προσγνωμῆς αὐτῷ καὶ ἄλλης ὑπὸ συρίας δυνάμεως. ἰούδας δὲ ἐν ἀδασοῖ, τετάρτῃ κώμῃ σαδίους ἀπεχούσῃ τριακοντα τῆς βεθωρῶν στρατοπεδεύεται, εἰς χιλίους ἄνδρας ἔχων. τούτοις παρορμήσας μὴ καταπλαγῆναι τὸ τῶν ἐναντίων πλῆθος, μηδὲ λογίζεσθαι πρὸς πόσους ἀγωνίζεσθαι μέλλουσιν, ἀλλὰ τίνες ὄντες καὶ ὡς οἷον ἐπάνδρων κινδυνεύουσιν ἐθνῶν μεθύχως ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις, ὑπὲρ τοῦ μάχιμον ἐξάγει. καὶ συμβαλὼν τῷ νικάνορι, καὶ κρατησᾶς δὲ μάχης ἡμωμένης, κρατεῖ τῶν ἐναντίων. καὶ πολλοὺς τε αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ τελευταῖον αὐτὸς ὁ νικάνωρ λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος ἔπεσεν. οὗ πεσόντος, οὐ καὶ τὸ στράτευμα ἔμεινεν, ἀλλὰ τὸν στρατηγὸν ἀπολέσαντες, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν ῥίψαντες τὰς παρασκευάς. ἔδηλοῦτο δὲ ὁ ἰούδας ἐφόδια, καὶ τοῖς σάλπιγξι ταῖς πέριξ κώμαις ἐσήμαινεν, ὅτι νικᾷ τοὺς πολεμίους. οἱ δὲ ἐν αὐταῖς ἀκούοντες, ἐξεπήδων ὡπλισμένοι. καὶ τοῖς φεύγουσιν ἀπαντῶντες, ἔκτεινον αὐτοὺς χωμη-

XVII. 1. Macc. 7

DEmetrius verò ne suis quidem rebus tutum existimans, si ita Iudæ vires augeri sineret, Nicanorem mittit amicorum charissimum simul & fidissimum: qui etiam Roma fugienti comes fuerat: attributóque quantum satis contra Iudam putabat exercitu, iussit nemini parcendo cum ea gente bellum gerere. Is profectus Hierosolyma, & primum dissimulans hostem, decreuit specie pacificatoris dolo Iudam intercipere. aiebat enim nihil esse causæ cur belli subire deberent aleam. paratum se illi cauere iureiurando sanctissimo, si quid fortè periculi metuat. In hoc enim tantùm se venisse cum amicorum comitatu, vt mentem sui regis ei notam faceret, quàm propensus sit in fauorem Iudaici generis. hac legatione persuasi fratres, nihil amplius hostile suspicati, data vicissim & accepta fide exceperunt eum hospitaliter cum toto exercitu. Cúmque post primam salutationem colloqueretur cum Iuda familiariter, signum quoddam suis dedit vt eum comprehenderent. Ille maturè intellectis insidiis properè ad suos refugit: & detecto iam dolo ad apertam vim vterque se vertit. Commisso deinde prælio prope vicum Capharsalamam, inferior inde discedens Iudas in Hierosolymitanam arcem compulsus est. Reuertenti deinde præter templum Nicanori sacerdotes facti sunt obuiam, ostentantes victimas, quas se dicebant oblaturos Deo pro salute regis Demetrij. at Macedo ne à conuiciis quidem in Deum temperans, minatus est nisi populus Iudam sibi traderet, breui se reuersurum, & in templum ipsum sæuiturum, ita vt ad solum vsque id diruat. atque cum his minis reliquit Hierosolyma. at sacerdotes tali denunciatione mœsti cum lacrymis Deo supplicauerunt, vt sacratam sibi ædem vnà cum suis cultoribus tutaretur ab hostium iniuria. Nicanor verò egressus Hierosolyma castris locum optauit apud vicum Bethoron, vbi se cũ eo coniunxit alia manus recens tum è Syria veniẽs. Iudas quoque castra posuit ad aliũ vicũ nomine Adaso, triginta modò stadiis distantem ab hostibus, habens circa se nõ plus mille militum. hos cohortatus ne terreantur hostium multitudine, néve cogitẽt cum quàm multis decernerẽt, sed quales ipsi, & pro qualibus præmiis contenderent, iussit forti animo hostem aggredi & pugnã capessere. itaq; edito acri certamine, multi ceciderunt ex hostibus, & inter cæteros Nicanor & ducis & militis strenui perfunctus officio. quo iacẽte ne cætera quidem acies substitit amplius, sed amisso duce verterunt terga, arma iactantes quo expeditiùs fugerent. Iudas verò impigrè cum suis persequens sæuiebat cædibus: & tuba significabat vicinis oppidis & vicis victoriam: móxque vndique armati prosilientes, profligatis incondité ruentibus oc-

currebant infestis gladiis, ita vt ne vnus quidem incolumis euaserit ex nouem millibus: tot.n.in vniuersum fuerant. Ea victoria cõtigit decimatertia die mensis Adar, vt nostri nominant, qui Macedonibus Dystrus dicitur: eáque die festiuitatem nostri per singulos annos renouant ob rei prosperè gestæ memoriam. Post eam victoriam aliquantisper quieuit Iudæorum gens à continuis conflictationibus, pacis ocio perfruens, donec iterum in eadem reuoluta est discrimina. Alcimo autem pontifici volenti demoliri veterem adyti parietem, sanctorum vatum ædificium, morbus diuinitus inflictus est, per quem repentè voce priuatus in terram procidit, & cruciatus non paucis diebus miserè periit, post exactum in sacerdotio quadriennium: quo defuncto pontificatum populus communibus suffragiis Iudæ tradidit. Qui quoniam multa audierat de Romana potentia, quòd deuictis Gallis & Hispanis ac Carthaginensibus Græciam quoque subegerint, & reges Perseum, Philippum, magnúmque Antiochum perdomuerint, decreuit conciliare sibi eorum amicitiam. Missis igitur in hoc Romam duobus ex amicorum numero, Eupolemo Ioannis & Iasone Eleazari filio, rogauit vt in societatem reciperetur & amicitiã, & vt Demetrio scriberent ne posthac Iudæos bello lacesseret. Hanc legationem senatus admisit, & auditis eorum postulatis amicitiam annuit. móxque senatusconsultum de ea re factum inscriptum æreis tabulis relatum est in Capitolium: cuius exemplar in Iudæam missum est. erat autem senatusconsultum de societate & amicitia Iudæorum huiusmodi. Ne cui Romanæ ditionis cum Iudæis bellum gerere liceat, neque præbere hostibus eorum triticum aut naues aut pecuniam. vtque si quis Iudæos inuadat Romani succurrant pro viribus: & vicissim si quis Romanos bello impetat, Iudæi contra eum sint auxilio. Quòd si Iudæi velint in hoc fœdere addi aliquid aut detrahi, id oportere fieri de communi populi Romani sententia: idque ita demum ratum fore. Scriptum est hoc senatusconsultum per Eupolemum Ioannis filium, & Iasonem Eleazari, sub pontifice Iuda, & duce Simone fratre ipsius. Atque hoc fuit primum inter Romanos & Iudæos fœdus societatis ac amicitiæ.

XVII. 1. *Mach.8.*

Cap. XVIII.

Bacchidis denuò missi in Iudæam victoria.

XVIII. 1. *Mach.9.*

DEmetrius autem accepto nuncio cladis Nicanoris & exercitus, rursum Bacchidem in Iudæam misit cum aliis copiis: qui ex Antiochia profectus in Iudæam, ad Arbela oppidum Galilææ castra posuit: & expugnatis illic speluncis ad quas magnus hominum numerus confugerat, properabat inde Hierosolyma. & cognito quòd Iudas in Berzetho vico tuũ cõtineret militẽ, raptim contra eũ duxit peditũ viginti, equitũ verò duo millia, cũ Iudas nõ pl⁹ haberet quàm mille milites. ex his quidã territi multitudine Bacchidis militũ, desertis castris diffugerũt, ita vt octingẽti tãtũ reliqui fuerint.

νοι κ᾽ τοῦ πρόσωπον, ὡς τε ἐκ τ᾽ μάχης ταύτης ἐλὶς διφυγῇ, ὄντων αὐτῷ ἐννακισχιλίων. τ᾽ ϗ νίκην συνέβη γενέσθαι ταύτην τῇ ιγ᾽. τὸ μὲν τὸ λεγομένῳ, Δῶσα μὲ ἰουδαίοις ἄδαρ, κ᾽ ϗ μακεδόνας δύστρε. ἄγουσιν δ᾽ ἐν τούτῳ τὰ νικητήρια κ᾽ πᾶν ἔτος, ὡς ἑορτὴν νομίζοντες τὴν ἡμέραν. ἐξ ἐκείνου μὲν οὖν τοῖς χρόνοις ὀλίγον τὸ τ᾽ ἰουδαίων ἔθνος τοῦ πολέμων ἀναπαυσάμενον, κ᾽ εἰρήνης ὀπολαύον, ἔπειτ᾽ εἰς ἀγῶνας πάλιν κ᾽ κινδύνους κατέστη. τοῦ δ᾽ ἀρχιερεῖ τοῦ ἀλκίμῳ βουληθέντι καθελεῖν τὸ τεῖχος τ᾽ ἁγίου, ὃν παλαιὸν κ᾽ κατασκευασμένον ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, πληγὴ τις ἀφνίδιος ἐκ τοῦ θεοῦ προσέπεσεν. ὑφ᾽ ἧς ἄφωνός τε ὅλη τ᾽ γῆν κατενέχθη, κ᾽ βασανισθεὶς ὅπὶ συχνὰς ἡμέρας ἀπέθανεν, ἀρχιερατεύσας ἔτη δ᾽. τελευτήσαντος ϗ τούτου, τὴν ἀρχιερωσύνην ὁ λαὸς τῷ ἰούδᾳ δίδωσιν. ὃς ἀκούσας περὶ τῆς ῥωμαίων δυνάμεως, κ᾽ ὅτι κατεπεπολεμήκασι τήν τε γαλατίαν κ᾽ τ᾽ ἰβηρίαν, καὶ καρχηδόνα τ᾽ λιβύης, καὶ πρὸς τούτοις τὴν ἑλλάδα κεχειρωνται, καὶ τοὺς βασιλεῖς περσέα τε κ᾽ φίλιππον, κ᾽ τ᾽ μέγαν ἀντίοχον, ἔσπευδε φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ποιήσασθαι. πέμψας οὖν εἰς τὴν ῥώμην τοῦ αὐτῷ φίλων δι᾽πόλεμον τ᾽ ἰωάννε υἱὸν, κ᾽ ἰάσονα τ᾽ ἐλεαζάρου, παρεκάλει δ᾽ αὐτοῦ συμμάχους εἶ), καὶ φίλους, καὶ δημοῖφ γράψαι ὅπως μὴ πολεμῇ τοῖς ἰουδαίοις. ἐλθόντας ϗ εἰς τ᾽ ῥώμην τοὺς ΩΔΔ τὸ ἰούδα πρεσβύτας, ἡ σύγκλητος δέχεται, καὶ δεηθεῖσα πρὸ ὧν ἐπέμφθησαν, τ᾽ συμμαχίαν ὑπέδει. ποιήσασα ϗ πρὸ τούτῳ δόγμα, τὸ μ᾽ ἀντίγραφον εἰς τ᾽ ἰουδαίαν ἀπέστειλε. αὐτὸ δ᾽ εἰς τὸ καπετώλιον, εἰς χαλκὰς ἐγγράψαντες δέλτοις ἀνέθεσαν. ἰοῦ ϗ τοιοῦτον δόγμα συγκλήτου, περὶ συμμαχίας κ᾽ φιλίας τ᾽ πρὸς τὸ ἔθνος τοῦ ἰουδαίων. μηδένα τ᾽ ὑποτεταγμένων ῥωμαίοις πολεμεῖν τοῦ ἰουδαίων ἔθνει, μηδὲ τοῖς πολεμοῦσι χορηγεῖν, ἢ σῖτον ἢ πλοῖα ἢ χρήματα. ἐὰν ϗ ὅπίωσι τινες ἰουδαίοις βοηθεῖν ῥωμαίους αὐτοῖς, κ᾽ τὸ δυνατόν. ϗ πάλιν αὖ, τῇ ῥωμαίων ὅπίωσι τινες, ἰουδαίοις αὐτοῖς συμμαχεῖν. ἂν δέ τι πρὸς ταύτῃ τὴν συμμαχίαν θελήσῃ τὸ τοῦ ἰουδαίων ἔθνος ἢ προσθεῖναι ἢ ἀφελεῖν, τοῦτο κοινῇ γνώμῃ γίνεσθαι γνώμῃ τῶν δήμου τοῦ ῥωμαίων. ὁ δ᾽ αὐ προσεθῆ τοῦτ᾽ εἶ) κύριον. ἐγεγράφη τὸ δόγμα ὑπὸ δι᾽πολέμου τ᾽ ἰωάννου παιδὸς, καὶ ὑπὸ ἰάσονος τοῦ ἐλεαζάρου, ὅτι ἀρχιερέως μ᾽ τοῦ ἔθνους ἰούδα, ϛρατηγοῦ ϗ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν μὲν πρώτων ῥωμαίοις πρὸς ἰουδαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν, οὕτω συνέβη γίνεσθαι.

Κεφάλαιον ιή.

Οὐ πάλιν ὅτι τῶν ἰουδαίων ϛρατηγὸς ἀπεμφθεὶς ἐνίκησεν.

ΔΗμήτριος δ᾽ ἀπαγγελθείσης αὐτῷ τῆς νικήσεως τελευτῆς, καὶ τῆς ἀπωλείας τ᾽ συν αὐτοῦ ϛρατεύματος, πάλιν τ᾽ βαχίδην μ᾽ δυνάμεως εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψεν. ὃς ἐκ τ᾽ αἰτιοχείας ὁρμήσας καὶ παραγενόμενος εἰς ἰουδαίαν ἐν ἀρβήλοις πόλει τῆς γαλιλαίας ϛρατοπεδεύεται. καὶ τοὺς ἐν τοῖς ἐκεῖ ἁπλοίοις ὄντας, πολλοὶ γὰρ εἰς αὐτὰ συμπεφύγασι, ἑλὼν πολιορκήσας καὶ λαβὼν, αἴρας ἐκεῖθεν ὅτι τὰ ἱεροσόλυμα ἀπειλῆν ἐποιεῖτο. μαθὼν ϗ τ᾽ ἰούδαν ἔν τινι κώμῃ βηρζηθὼ τοῦνομα κατεϛρατοπεδευμένον, ἐπ᾽ αὐτὸν ἠπείγετο μ᾽ πεζῶν μ᾽ δισμυρίων, ἱππέων ϗ δισχιλίων. τοῦ ἰούδα δ᾽ ἦσαν οἱ πάντες χίλιοι. ἅτοι τὸ βαχίδου πλῆθος θεωρήσαντες ἐδείσαν, κ᾽ τ᾽ παρεμβολὴν καταλιπόντες, ἔφυγον πάντες, πλὴν ὠ. ἰούδας

ἰούδας ὁ καταλειφθεὶς ὑπὸ τῆς οἰκείας στρατιᾶς καὶ πολεμίων ὑπερφυῶν, καὶ μηδένα καιρὸν αὐτῷ πρὸς συλλογὴν δυνάμεως ὑπαρχόντων, οἷός τε ἦν μὴ τῆς ὡσυμβαλεῖν τοῖς μετὰ τὸ βακχίδου. καὶ προσπόμενός γε τούτοις δι' ὑψίκαρος ὑψίστας τὸ κίνδυνον, παρεκάλει χωρεῖν ὅπῃ τὸ μάχιμον. τῶν δὲ λεγόντων ὡς ἐκ εἰσὶ πρὸς τοσοῦτον μέγεθος στρατιᾶς ἀξιόμαχοι, συμβαλλόντων δὲ νεῦ μὲ ἀναχωρεῖν καὶ σώζειν αὐτούς, αὖθις δὲ σωταγόντα τοὺς ἰδίους, τοῖς ἐχθροῖς συμβαλεῖν, μὴ τὸτ' εἶπεν ἥλιος ὑπόδυ χθόμενον, ἵνα ἐγὼ τὰ νῶτα μὲ δείξω τοῖς πολεμίοις. ἀλλ' εἰ τελευτῶ ὁ παρών μοι καιρὸς φέρει, καὶ δεῖ πάντως ὑπολέσθαι μαχόμενον, σήσομαι γενναίως παῦ ὑπομένων τὸ μέλλον, ἢ τοῖς ἤδη κατορθωμένοις καὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ δόξῃ προσβαλὼν τὴν ἐκ τῶν νεῶν φυγὴν ὑβρεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πρὸς τοὺς ὑπολειφθέντας ὠδύρατο, τὸ κινδύνου καταφρονήσαντας ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς πολεμίοις ἐλεγεν.

A

B

C

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως ἰούδας διεφθάρη μαχόμενος.

Ὁ δὲ βακχίδης ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς στρατοπέδου τὴν δύναμιν πρὸς μάχην παρετάσσετο. Καὶ τοὺς μὲν ἱππεῖς ἐξ ἑκατέρων τῶν κεράτων ἔταξε, τοὺς δὲ ψιλοὺς καὶ τοξότας, προεπήσατο ἁπάσης τὴν φάλαγγος. αὐτὸς δὲ ἐν ᾧ ὅπῃ τὸ δεξιὸν κέρως. ὕστερος δὲ συντάξας τὴν στρατιὰν ἐπεὶ προσέμιξε τῇ τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ, σημανάσης τὸν σαλπιγκτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν στρατιὰν ἀλαλάξασαν προσπέσαι. τὸ δὲ αὐτὸ ποιήσας ὁ ἰούδας, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. καὶ καρτερῶς ἀμφοτέρων ἀγωνιζομένων, καὶ μάχης μέχρι δυσμῶν παρατεινομένης, ἰδὼν ὁ ἰούδας τὸν βακχίδην καὶ τὸ κράτιστον ἐν τῷ δεξιῷ κέρατι, οἱ τὸ δώτυμον ἔχοντες, ἐκυκλώσαντο τὸν ἰούδαν διώκοντες, καὶ λαμβάνουσι μέσον αὐτὸν κατόπιν γενόμενοι. ὁ δὲ φυγεῖν ἐ δυνάμενος, ἀλλὰ προειρημένος ὑπὸ τῶν πολεμίων σας ἐμάχετο μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ. πολλοὺς δὲ κτείνας τῶν ἀντιπάλων καὶ κατάκοπος γενόμενος, καὶ αὐτὸς ἔπεσεν, ὅτι καλοῖς μὲ προτέρων γενόμενος, ἐφ' ὁμοίοις δὲ ὅτε ἀπείθησε τῇ ψυχῇ ἀφείς. πεσόντος δὲ ἰούδα, πρὸς μηδένα τὸ λοιπὸν ἀφορᾶν ἔχοντες οἱ σὺν αὐτῷ, στρατηγοῦ δὲ τοιούτου στερηθέντες ἔφυγον, λαβόντες δὲ τὸ σῶμα ὠδὰ πολεμίων ὑπάντων δὲ σίμων καὶ ἰωνάθης οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἰούδα, κομίσαντες εἰς τὴν μωδεὶμ κώμην, ὅπου καὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν τέθαπτο, κηδεύσαντες, πενθήσαντος ὅλη συχνὰς αὐτὸν τῷ πλήθοις ἡμέρας, καὶ πενθήσαντος κοινῇ τοῖς γενομένοις. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον κατέσχεν ἰούδαν, ἄνδρα γενναῖον καὶ μεγαλοπάλεμον γενόμενον, καὶ τὴν τῶν πατρῴων ἐντολῶν μετὰ θέσιν μνήμονα, καὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς τῆς πολιτῶν ἐλευθερίας καὶ δράσαι καὶ παθεῖν ἕτοιμον. τοιοῦτος οὖν τελευτῶν ἀρετῶν ὑπάρξας, μέγιστον αὐτῷ κλέος καὶ μνημεῖον κατέλιπεν ἐλευθεράσας τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ὑπὸ μακεδόσιν ἁρπάσας αὐτὸ δουλείας. καὶ τελευτῶν ἀρχιερατεύσαντα ἔτος ἕνα καὶ τριακοστόν, ἀπέθανεν.

Iudas autem quamuis imminente iam hoste destitueretur milite, tamen quia non erat vnde delectum in supplementum faceret, maximè in tali temporis angustia, decreuit cum octingentis illis Bacchidem aggredi, & cohortatus vt generosè subirent pericula, iussit eos prodire in aciem. quibus consulentibus vt tunc se in tutum reciperet, cùm sit tanto inferior & numero & viribus, ac mox maioribus copiis hostem inuaderet: Absit, inquit, vt me terga obuertentem hostibus sol aspiciat. nam etiam si mori nũc oporteat, nunquam tot res hactenus egregiè gestas, tantámque virtute partam gloriam ignominiosa fuga maculaturus sum. Atque ita suorum reliquias cohortatus, persuasit vt intrepidè expectarent conflictum hostium.

Cap. XIX.

Quomodo Iudas prælio victus occubuit.

INterea Bacchides productis extra castra copiis instruebat aciem, equitum alas hinc & inde in vtroque cornu collocans, in fronte leuem armaturam & sagittarios, & post hos robur phalangis Macedonicæ: ipse in dextro cornu locum sibi optauit. Sic instructa acie postquam venit in conspectum hostium, iussit signa canere, & militem cum clamore eos inuadere. Idem & Iudas fecit, collatísque signis certatum est vtrinque acriter: donec vergente iam sole, Iudas animaduertens Bacchidem cum robore militum pugnam in dextro cornu ciere, cum audacissima manu iuuenum in eum irruit. Perruptáque phalange penetrauit in mediam aciem: & impulsis in fugam aduersariis, persecutus est eos vsque montem qui Aza dicitur: id conspicati qui sinistrum cornu tenebant, à tergo adorti Iudam circumueniunt. qui videns nullum superesse effugium vrgentibus circumquaque hostibus in vestigio cum suis constitit: & cæsis hostium plurimis lassitudine magis quàm vulneribus confectus cecidit non inultus, ad priora præclara facinora extremo hoc mortis decore addito. quo prostrato non habentes amplius quem sequerentur milites orbati tanto imperatore, tum demum in fugam effusi sunt. Simon autem & Ionathas fratres induciis factis recepto Iudæ cadauere, delatum in Modim vicum magnifico funere intulerunt monumento patrio, & publico luctu per aliquammultos dies honorauerunt eius memoriam. Hic finis fuit Iudæ viri generosissimi & bellicosissimi, qui memor mandatorum Mathiæ patris, nullum vnquam pro libertate popularium defugit aut laborem aut periculum. quapropter meritò virtutis sempiternam post se reliquit gloriam, liberata è Macedonum seruitute patria, & per triennium ante obitum administrato pontificali sacerdotio.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ ΙΩΣΗΠΟΥ ἰσοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως ἰωνάθης ἀδελφὸς ὢν ἰούδα, τελευτήσαντος αὐτοῦ, τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. α

Ως πολεμήσας βακχίδῃ, ἠνάγκασε φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας. Κεφ. β

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τῶ ὄνιφανοῦς ἀπόγονος ἐλθὼν εἰς συρίαν, ἐξεπολέμησε πόλεμον πρὸς δημήτριον. Κεφ. γ

Ως δημήτριος προσβυσάμενος πρὸς ἰωνάθην, ποιεῖται συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν πολλοῖς δωρησάμενος. Κεφ. δ

Ως ἀλέξανδρος ταῦτ' ἀκούσας καὶ ἀπορβαλὼν τὰ παρὰ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχεῖν ἔπεισεν αὐτῷ. Κεφ. ε

Η ὀνίου φιλία πρὸς τὸν φιλομήτορα πτολεμαῖον, καὶ ὡς ᾠκοδόμησε τὸν ὀνίου καλούμενον ναὸν πρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ὄντα. Κεφ. ς

Οτι ἀλέξανδρος ἀποθανόντος δημητρίου, σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην. Κεφ. ζ

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου παῖς πλεύσας εἰς συρίαν ἀπὸ κρήτης καὶ πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας, αὐτὸς ἐβασίλευσε, φιλίαν πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος. Κεφ. η

Ως ζύφων ὁ ἀπαμεὺς καταπολεμήσας δημήτριον, ἀπόχῳ τῷ ἀλεξάνδρῳ υἱῷ παρέδωκε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸς σύμμαχον ἰωνάθην. Κεφ. θ

Ως δημητρίου ὑπὸ πάρθων ἀχμαλώτου ληφθέντος ὁ ζύφων παρεπόνησε τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξεύηγε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα. Κεφ. ι

Ως σίμωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν ἐνεχείρισε τὸ ἔθνος, καὶ ἀπέδειξεν αὐτὸν ἀρχιερέα. Κεφ. ια

Ως ὁ σίμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις ζύφωνα σύμμαχος γενόμενος ἀπόχῳ τῷ δημητρίου ἀδελφῷ, καὶ καὶ δυσεβεῖ ὑπεκλήθη. Κεφ. ιβ

Ως ζύφωνος αἰχμαλωτίσαντος, ἀπόχον ἐπολέμησε σίμων, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας, τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν. Κεφ. ιγ

Οτι ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ὁ σίμων ἀπέθανεν. Κεφ. ιδ

Οτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπεχείρησε κατασχεῖν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν. Κεφ. ιε

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀπόχος ὁ δυσεβὴς, καὶ προσκαθίσας τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, διέλυσε τὴν πολιορκίαν, λαβὼν παρ' ὑρκανοῦ τάλαντα τ', καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν θέμενος. Κεφ. ις

Τρκανοῦ στρατεία ἐπὶ συρίαν. Κεφ. ιζ

Ως ἀπόχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς σαμαρεῦσι ἡττηθεὶς διέφυγε. Κεφ. ιη

HÆC IN IOSEPHI DECIMOTERTIO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Ionathas defuncto fratri in principatu succedit. CAP. I.

Ionathas fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudæis fœdere exercitum abducere. CAP. II.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur. CAP. III.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit. CAP. IV.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus, & delato Pontificatu Ionatham in partes suas traducit. CAP. V.

Onias in amicitiam à Ptolemæo Philometore receptus templum Oniæ dictum ad Hierosolymitani similitudinem ædificat. CAP. VI.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit. CAP. VII.

Demetrius Demetrij filius cùm è Creta in Syriam traiecisset, deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recipit. CAP. VIII.

Tryphon Apamenus post deuictum Demetrium Antiocho Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha. CAP. IX.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert. CAP. X.

Quòd Simoni Iudæorum gens & Pontificatum simul & copiarum imperium detulit. CAP. XI.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho, cui Pius cognomen erat, fœdere. CAP. XII.

Postquam Tryphon interfectus esset, bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur. CAP. XIII.

Quòd Simon à genero sub Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est. CAP. XIV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est. CAP. XV.

Quòd Antiochus cognomento Pius, ducto contra Hyrcanum exercitu, & obsessis Hierosolymis placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit. CAP. XVI.

Hyrcani expeditio in Syriam. CAP. XVII.

Quòd Antiochus Gyzicenus Samaritis auxilium ferens victus aufugit. CAP. XVIII.

Οτι ωδαλαβὼν ἀρισόβυλος τὴν ἀρχὴν, διάδημα πρῶτος ἐπέθετο. Κεφ. ιθ
Αλεξάνδρου τ᾽ ἰουδαίων βασιλέως στρατία. Κεφ. κ
Πτολεμαίου τοῦ λαθύρου πρὸς αὐτὸν μάχη καὶ νίκη. Κεφ. κα
Ως στρατυσάμβρος δημήτριος ὁ εὐκαιρεὺς ἐπὶ ἀλέξανδρον, στρατὸν ἔπεμψεν αὐτῷ. Κεφ. κβ
Αντιόχου τοῦ διονύσου λεγομένου, στρατία ἐπὶ ἰουδαίαν, ὡς ἐστράτευσε τῇ μάχῃ. Κεφ. κγ
Ως μετ᾽ ἀλέξανδρον τελευτήσαντος ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα, τὴν βασιλείαν κατέσχεν. Κεφ. κδ

Quòd Ariſtobulus primus diadema ſibi impoſuit. Cap. XIX.
Alexandri Iudæorum regis res geſtæ. Cap. XX.
Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria. Cap. XXI.
Demetrius Eucærus Alexandrum prælio ſuperat. Cap. XXII.
Antiochi Dionyſij in Iudæam expeditio. Cap. XXIII.
Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum ſuccedit. Cap. XXIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSTERTIVS.

Κεφαλ. α'.
Ως ἰωνάθης μετὰ τὸν ἀδελφὸν ἰούδαν τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

CAP. I.
Ionathas defuncto fratri ſuo Iuda in principatu ſuccedit.

TINI μὲν οὖν ζόπῳ τὸ τῶν ἰουδαίων ἔθνος καταδουλωσαμένων αὐτὸ τῶν μακεδόνων ἀνεκτήσατο τὴν ἐλευθερίαν, καὶ δ' ὅσων καὶ πολίτων ἀγώνων ὁ στρατηγὸς αὐτῶν ἐλθὼν ἰούδας, ἀνῄρηται γὰρ αὐτῷ μαχόμενος, ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν. μετὰ δὲ τὸν τελευτῆσαν ἰούδαν πάλιν ὅσον οὔπω τῶν ἀσεβῶν καὶ παραβεβηκότων τὴν πάτριον πολιτείαν, ἐπεφύη τοῖς ἰουδαίοις, καὶ πανταχόθεν αὐτοὺς ἀκμάζον ἐπάκουεν. συνελάμβανε δὲ τῇ τούτων πονηρίᾳ καὶ λιμὸς τὴν χώραν καταλαβών. ὡς πολλοὺς δι' ἀπορίαν τῶν ἀναγκαίων, καὶ τὸ μὴ δύνασθαι τοῖς παρ' ἀμφοτέρων ἀπὸ τε τοῦ λιμοῦ καὶ τῶν ἐχθρῶν δεινοῖς αὐτέχειν, αὐτομολῆσαι πρὸς τοὺς μακεδόνας. βακχίδης δὲ τῶν ἰουδαίων τοὺς δοκοῦντας ἐπὶ πάτρίοις συνηθείας, καὶ τὸν κοινὸν βίον πρεσειρημένους σεμνοπρεπέστατους, τούτους εἰ ἐχείρισε τῆς χώρας ἐπιμέλειαν. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες τοὺς ἰούδα φίλους, καὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντας, τῷ βακχίδῃ παρέδωσαν. ὁ δέ, βασανίζων πρῶτον αὐτοὺς, εἶτα πρὸς ἡδονὴν αἰκιζόμενος, ἔκτεινε δ' ἕνα τὸν διέφθειρε. ταύτης δὲ συμφορᾶς τοῖς ἰουδαίοις τηλικαύτης γενομένης, ἡλίκης οὐκ ἦσαν πεπραγμένοι μετὰ τὴν βαβυλῶνος ἐπάνοδον, οἱ πρεσβύτεροι

A

B

C

VEMADMODVM libertatem à Macedonibus oppreſſam populus Iudæorum denuò receperit, & quo pacto dux & propugnator eorum Iudas poſt multa exhauſta certamina poſtremo prælio fuerit occiſus, in præcedenti libro ſatis declarauimus. Poſt eius obitum quotquot Iudæorum à pietate deſciuerant, reſumptis animis infeſtant reliquos populares: ita vt accederet etiam fame, quæ tum fortè regionem eam totam occupauerat, multi non ferentes geminatum infortunium, hinc à penuria, inde ab aduerſariis ingruens, coacti ſint adiungere ſe factioni Macedonicæ. Bacchides autem conuocatis ad ſe Iudæorum deſertoribus; qui religioni patriæ profanos ritus prætulerant, his adminiſtrationem regionis commiſit: qui comprehenſis Iudæ amicis & fautoribus, Bacchidæ eos tradiderunt. & is tortos primùm cruciatóſque ad libitum, poſtremò omnes ad vnum enecabat. In hac tanta calamitate conſtituti Iudæi, quantam poſt captiuitatem Babylonicam nunquam experti fuerant: quotquot

1. *Mach.9.*

erant reliqui ex Iudæ sociis, veriti gentis interitum adiuerunt Ionatham eius fratrem, rogabántque vt germani æmulus fieret, qui ad extremum halitum libertatem propugnans præclaris conatibus sit immortuus: nec sineret totam gentem sine præside venire in extremum salutis periculum. Tum Ionathas paratum se vel ad mortem obtulit pro tutela populi,& visus dignus qui Iudæ fratri suo succederet,communibus Iudæorum suffragiis administrandæ militiæ præfectus est. Quo comperto Bacchides veritus ne Ionathas quoque multum negotiorum exhibeat regi & Macedonibus, quemadmodum antè Iudas fecerat,decreuit eum dolo tollere: sed hoc eius propositum nec ipsum nec Simonem fratrem latuit. quamobrem maturè moniti assumpta sociorum manu in desertum vrbi vicinum celeriter refugerunt: & cùm venissent ad aquam quæ dicitur lacus Asphar, ibi morabantur. Porrò Bacchides sentiens eos timere & in desertis illis latitare, duxit contra eos omnes suas copias,& positis vltra Iordanem castris confluentem illuc militem recipiebat. Ionathas autem cognito illius aduentu, misit fratrem suum Ioannem Gaddin ad Nabathæos Arabas,vt apud eos impedimenta deponeret, donec armis cũ Bacchide decerneret. erant enim amici. sed in itinere inuaserunt eum Medabenses Amaræi filij, direptísque impedimentis & quicquid secum deferebat, comprehensum interfecerunt cum omnibus sociis: cuius facinoris paulò pòst pœnas dederunt eius fratribus, sicut suo loco dicetur. Bacchides autem cognito quòd Ionathas castra haberet in Iordanis palustribus, sabbato illum aggressus est, ratus non repugnaturum propter religionem dici.at ille cohortatus socios,& ostento periculo quòd nisi viri essent, non possent euadere, clausi à tergo amne, à fronte hostibus: votísque Deo factis pro victoria, impigrè hostem aggreditur: & prostratis non paucis, videns ipsum Bacchidem in se ruere, ferire eum conatus est. sed cùm ille cautè ictum declinasset, Ionathas cum sociis desilientes commiserunt se flumini, & in oppositam ripam enatarunt, hostibus non ausis traicere, sed ad Hierosolymitanam arcem reuertentibus, desideratis ex eorum numero fermè duobus millibus. post eum conflictum Macedo communiuit aliquot oppida, Hierichuntem, Emmauntem, Bethoron, Bethellam, Thannatham, Pharathonem, Tochoam, Gazara, additis mœnibus & turribus, vt impositis in eas præsidiis, res Iudæorum inde infestaret excursionibus: sed nihil æquè vt Hierosolymitanam arcem muniit,in qua acceptos à Iudæorum primatibus filios obsides inclusit, vt ibi custodirentur. Eodem tempore nunciatum est Ionathæ & Simoni fratribus,quòd Amaræi filij celebraturi essent nuptias,& adducturi sponsã ab

τες τῷ ἑταίρων τῷ ἰούδα, βλέποντες ἀπολλύμενον πικρῶς τὸ ἔθνος, προσελθόντες αὐτῷ τῷ ἀδελφῷ ἰωνάθῃ, μιμεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, & τῶν ἐκείνου θεῖ τ ὁμοφύλων περίοιαν ἡξίουν ἀποθανόντος ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας, κ μὴ περιορᾶν ἀφεσάτευτον τὸ ἔθνος, μεσοῦ ἐν οἷς φθείρεται. ὁ ὁ ἰωνάθης φήσας ἑτοίμως ἔχειν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ αὐτῶν κ νομισθεὶς κ μεῖζον εἰ) χείρων τῷ ἀδελφῷ, στρατηγὸς ἀποδείκνυται τῶν ἰουδαίων. ὁ ὁ βακχίδης ἀκούσας τῶτο κ φοβηθεὶς μὴ πλείονα πράγματα τῷ βασιλεῖ κ τοῖς μακεδόσιν ὁ ἰωνάθης, ὡς κ πρότερον ἐποίει, ἀποκτεῖναι δόλῳ τῶτον ἐζήτει. ταύτην δ' ἔχων τὴν προαίρεσιν, ἐκ ἔλαθε τὸν ἰωνάθην, οὐδὲ τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα. ἀλλὰ γὰρ μαθόντες ἔβοι κ πλείονα λαβόντες τοὺς ἑταίρους ἅπαντας, εἰς τὴν ἐρημίαν τ ἔγγιστα τῶν πόλεως τὸ τάχος ἔφυγον. κ παρῳκισμένοι ὅπου τὸ ὕδωρ τὸ καλούμενον λάκκου ἀσφαρ, αὐτόθι διῆγον. ὁ ὁ βακχίδης αἰσθόμενος αὐτοὺς ἀπειρηκότας, & ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μ πάσης τ δυνάμεως, & πέραν τῶ ἰορδάνου στρατοπεδευσάμενος, ἀνελάμβανε τὴν δύναμιν. ἰωνάθης ὁ γνοὺς τὸν βακχίδην ἐπ' αὐτὸν ἤκοντα, πέμπει τὸν ἀδελφὸν ἰωάννην τὸν κ γαδδὶν λεγόμενον, πρὸς τοὺς ναβαταίους ἄραβας, ἵνα παρ' αὐτοῖς ἀποθηται τὴν ἀποσκευὴν ἕως ἂ πολεμήσωσι πρὸς βακχίδην, ἦσαν γὰρ φίλοι· τὸν ὁ ἰωάννην ἀπόντα πρὸς τοὺς ναβαταίους, ἐνεδρεύσαντες ἐκ μηδαβᾶς πόλεως οἱ ἀμβράικ παῖδες αὐτόν τε συλλαμβάνουσι κ τοὺς σὺν αὐτῷ, κ ἁρπάσαντες ὅσα ἐπεκομίζετο, κτείνουσι κ τὸν ἰωάννην κ τοὺς ἑταίρους αὐτῷ πάντας. δίκην μὲν τοίνυν τούτων ὑπέσχον τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῷ τὴν ἀξίαν, ὡς μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. ὁ ὁ βακχίδης γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐν τοῖς ἕλεσι τῶ ἰορδάνου κατεστρατοπεδευμένον, παραφυλάξας τὴν τῷ σαββάτων ἡμέραν, ἐπ' αὐτὸν ἦκεν, ὡς ὀ μαχόμενον ἐκείνῃ δὴ τ' ἡμέραν. ὁ ὁ παρορμήσας τοὺς ἑταίρους, κ περὶ τῆς ψυχῶν αὐτοῖς εἰ) τὸν κίνδυνον εἰπὼν μέσοις ἀπειλημμένους τῶτε ποταμοῦ κ τῶν πολεμίων, ὡς φυγεῖν ἐκ ἔχοιεν. οἱ μὲν γὰρ ἔμπροσθεν ὄπισαν, ὁ ποταμὸς δ' ἐν κατόπιν αὐτῶν. δεξάμενος ὁ & τὴν θεὸν νίκην αὐτοῖς παράσχειν σωτάπασι τοῖς πολεμίοις. ὧν πολλοὶ κατεβαλὼν, ἐπεὶ τολμηρῶς εἶδεν ἐπερχόμενον αὐτῷ τὸν βακχίδην, ἐξέτεινε τὴν δεξιὰν ὡς πλήξων αὐτόν. τὸ ὁ προσιόντος κ τ πληγὴν ἐκκλίναντος, ἀποπηδήσας μετὰ τῶν ἑταίρων εἰς τὸν ποταμὸν, διενήξατο, κ τῶν διασώζοντα τ τόπον εἰς τὸ πέραν τῶ ἰορδάνου, τῶν πολεμίων ἐκ ἔτι τὸν ποταμὸν ἐπιβαβάντων, ἀλλ' ὑποστρέψαντος δίθις τὸ βακχίδου εἰς τὴν ἱεροσολύμοις ἄπρεαν. ἀπέβαλε ὁ τῆς στρατιᾶς ὡς περὶ δισχιλίους, πολλὰς ὁ τ' ἰουδαίας καταβαλλομένας πόλεις ὠχύρωσε, κ τὴν ἰεριχοῦντα κ ἐμμαοῦν, κ βαθωρὸν, κ βαθήλλαν, κ θαμναθᾶ, κ φαραθὼ, κ τοχόαν, & γάζαρα, & πύργους ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οἰκοδομήσας, κ τείχη περιβαλὼν αὐταῖς καρτερὰ, κ τῶν μεγίστων διαφέροντα, δυνάμεις εἰς αὐτὰς κατέστησεν, ὅπως κακοῦν ἐκείθεν ὁρμώμενοι τοὺς ἰουδαίους ἔχωσι. μάλιστα ὁ τὴν ἐν ἱεροσολύμοις ἄπρεαν ἰσχύρωσε. λαβὼν ὁ κ τοὺς τῶν πρώτων τῆς ἰουδαίας παῖδας ὁμήρους, εἰς τὴν ἄπρεαν αὐτοὺς ἐνέκλεισε, κ τῶτον ἐφύλαττε τὸν τρόπον. ὑπὸ τὸν αὐτὸν δὴ καιρὸν παρῳκισμένός τις περὶ ἰωνάθην & τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ σίμωνα, τοὺς ἀμβρικίου παῖδας ἀπήγγειλεν αὐτοῖς γάμον ὁπλίζοντας, κ τὴν νύμφην ἄγοντας, ὑπὸ

γαβα-

γαβαθὰ πόλεως, θυγατέρα τινὸς ἔσαν τῶν ὀνομαστῶν A
ἅμα τοῖς ἄνυμφι. μέλλειν ἤ γίνεσθαι ἁρπαστὴν τὴν
κόρης λαμπρᾶν καὶ πολυτελῆ. οἱ ἢ ἀδελφοὶ τὸν ἰωνάθην καὶ
σίμωνα, καιρὸν ὀπιτηδειότατον εἰς τὴν ἐκδίκιαν τοῦ ἀδελ-
φοῦ νομίσαντες αὐτοῖς ἁρμόσαι, καὶ λήψεσθαι τὸν γάμον
ἰωάννης δίκλω παρ' αὐτῶν, ὅτι πολλῆς ἀξιώσεως γαμβρὸν
λαβόντες, ἐξώρμησαν εἰς μηδάβαν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐν
τῷ ὄρει λοχῶντες ἔμενον. ὡς ἢ εἶδον αὐτοὺς ἄγοντας
τὸν παρθένον, καὶ τὸν νυμφίον, καὶ φίλων σὺν αὐτοῖς οἷον B
εἰκὸς ἐν γάμοις ὄχλον, ἀναπηδήσαντες ἐκ τῶν ἐνέδρας
ἀπέκτειναν ἅπαντας, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὰ ἄλλα ὅσα
τότε εἴωθε λεία τοῖς ἀνθρώποις, λαβόντες ὑπέστρεψαν.
καὶ τιμωρίαν μὲν ἰωάννης τοῦ ἀδελφοῦ ἅμα τῷ ἰδίῳ
ἀμύναρθαι, τοιαύτην ἀπέλαβον. αὐτοί τε γὰρ ἔτοι καὶ οἱ
συνεπόμενοι φίλοι καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τέκνα διεφ-
θάρησαν, ὄντες ὑπὲρ σίμωνα μὲν οὐδὲ καὶ ἰωνάθης εἰς τὰ ἔ-
λη τοῦ ποταμοῦ ὑποστρέψαντες, αὐτόθι κατέμενον. βακ- C
χίδης ἢ τὴν ἰουδαίαν ἅπασαν φρυκτοῖς ἀσφαλισάμενος,
ὑπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ τότε μὲν ἐπ' ἔτη δύο τὰ
τῶν ἰουδαίων ἠρέμησε πράγματα. οἱ ἢ φυγάδες καὶ
οἱ ἀσεβεῖς, ὁρῶντες τὸν ἰωνάθην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μὴ
πολλῆς ἀδείας ἐνδεχομένους τὴν χώραν διὰ τὴν εἰρή-
νην, πέμπουσι πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα παρακα-
λοῦντες, ὅπως εἶλαι βακχίδην ὅτι τὴν ἰωνάθου σύλλη-
ψιν. ἐδήλου γὰρ αὐτὸν ἀπόνως ἐσομένην, καὶ νυκτὶ μιᾷ
μὴ προσδοκῶσιν αὐτοῖς ὅπιπεσόντας, ἀποκτεῖναι ἅ- D
παντας. τοῦ ἢ βασιλέως ἐκπέμψαντος τὸν βακχίδην
χρυσόμενος ὅδιτ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, πᾶσιν ἔγραψε τοῖς φίλοις
καὶ ἰουδαίοις καὶ συμμάχοις, συλλαβεῖν αὐτῷ τὸν ἰω-
νάθην. ἀκουσάντων ἢ πάντων καὶ μὴ δυναμένων
κρατῆσαι τοῦ ἰωνάθου, ἐφυλάττετο γὰρ τὸν ὅπιβουλὸν
ἠθημένος, ὁ βακχίδης ὀργισθεὶς τοῖς φυγάσιν, ὡς ψεύ-
σαμένοις αὐτόν τε καὶ τὸν βασιλέα, πεντήκοντα αὐτῶν
τοὺς ἡγεμόνας συλλαβὼν, ἀπέκτεινεν. ὁ ἢ ἰωνάθης E
σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ εἰς βηθαλαγὰν ἀνα-
χωρεῖ, κώμην ἔσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, φοβηθεὶς τὸν βακχί-
δην. καὶ οἰκοδομήσας πύργους, καὶ τείχη περιβαλόμε-
νος, αὐτὸν ἔσχεν ἀσφαλῶς πεφρουρημένον. βακχί-
δης ἢ ταῦτα ἀκούσας, τὴν τε μεθ' ἑαυτοῦ στρατιὰν ἄ-
γων, καὶ τὴν ἰουδαίων τοὺς συμμάχους συλλαβὼν,
ὅπι τὸν ἰωνάθην ἦκε, καὶ προσβαλὼν αὐτοῖς τοῖς ὀ- F
χυρώμασιν, ὅπι πολλὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπολιόρκει. ὁ ἢ,
πρὸς τὴν παρὰν τῆς πολιορκίας οὐκ ἐνδίδωσιν, ἀλλὰ
καρτερῶς ἀντιτάξας, σίμωνα μὲν τὸν ἀδελφὸν ἐν τῇ πό-
λει καταλείπει, τὴν βακχίδου πολεμίσουσα. λάθρα
δ' αὐτὸς εἰς τὴν χώραν ἐξελθὼν, καὶ συναγαγὼν χεῖ-
ρα πολλὴν παρὰ τῶν αὐτὰ φρονούντων, νυκτὸς
ὅπιπίπτει τοῦ βακχίδου στρατοπέδῳ. καὶ συχνοὺς αὐ-
τῶν διαφθείρας, φανερὸς καὶ τὰδελφῷ σίμωνι γίνεται G
τοῖς ἐχθροῖς ὅπιπεσών. καὶ γὰρ ὅδιτ αἰθόμενος ὑπ'
αὐτῶν κτεινομένων, ἐπέξεισιν αὐτοῖς, καὶ τὰ τε μηχα-
νήματα τὰς πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐνέπρησε τοῦ μακε-
δόνων, καὶ φόνον αὐτῶν ἱκανὸν εἰργάσατο. θεασάμενος
δ' αὐτὸν ὁ βακχίδης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπειλημ-

oppido Gabatha, filiam illustris cuiusdam inter Arabas: eámque puellam traducendam cum pompa sumptuosa & splendida. Fratres autem existimantes opportunissimum ad vindictam tempus sibi oblatum, & facilè vlturos se iniuriam fratri illatam, versus Medabam properauerunt, & insidiis in monte collocatis expectabant eorum transitum. Vt verò in conspectum venit sponsus cum virgine & amicorum comitatu, vt fieri solet in nuptiis, coorti ex insidiis omnes ad vnum interfecerunt, & cum ornamentis cæteráque præda reuersi sunt voti compotes, & egregiè vlti germani interitum de Amaræi filiis. ceciderunt enim hi non soli, sed cum vxoribus, liberis & amicis, vsque ad quadringentorum numerum. Atque ita Simon cum Ionatha in palustria Iordanis reuersi, illic commorabantur. Bacchides autem per totam Iudæam præsidiis dispositis, ad regem suum reuersus est: quo tempore per integrum biennium status rerum Iudaicarum fuit pacatior. Transfugæ autem & vulgus impiorum hominum videntes Ionatham & eius factionem securè versari in Iudæa propter tranquillitatem temporum, per nuncios solicitauerunt Demetrium, vt Bacchide misso Ionatham in potestatem suam redigeret. fore enim hoc perfacile, & vnica nocte posse omnes eius milites insperato incursu opprimi. qui vbi iussu regis in Iudæam peruenit, ad omnes eius regionis amicos suos & auxiliares scripsit, darent operam vt comprehenderetur Ionathas. Cúmque omnium insidiis appeteretur, nec tamen quicquam proficerent, cautus enim erat, vt qui dolum præsensérat: itatus Macedo transfugis, putánsque & se & regem ab eis haberi ludibrio, interfecit ex eis quinquaginta præcipuos. Ionathas autem cum fratre & suorum manu metu secessit in vicum Bethalagam, qui in deserto situs est: eúmque muniuit mœnibus & turribus, vt tutum haberet receptaculum. quo audito Bacchides cum totis suis copiis, adiunctísque Iudæorum suæ factionis auxiliis contra eum profectus est: & aggressus oppugnare munitiones, per aliquot dies in eo conatu perstitit. at ille nihil territus restitit acriter: relictóque ad oppidi tutelam Simone fratre clàm egressus, & collectis in vicina regione suæ factionis hominibus, noctu in Bacchidis castra irruit, & multis trucidatis effecit vt frater aduentum suum cognosceret. quàm primùm enim tumultum sensit in castris hostium, eruptione facta incendit eorum machinas, cæde etiam non mediocri edita. Bacchides verò videns se à fronte ac tergo inuasum ab hostibus, re inopinata consternatus, ob insperatum obsidionis exitum, vix fuit compos animi. totam autem indignationem effudit in transfugas vt impostores, quorum opera missus à rege fuerat, vnum cogitãs quomodo ex dignitate sua & regis obsidioni fine imposito, exercitum sine ignominia posset reducere.

μμένον, καὶ τοὺς μὲν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, τοὺς δ' ὄπισθεν προσκειμένους, εἰς ἀθυμίαν ἅμα καὶ ταραχὴν τὰ πράγματα ἐνέπεσε, τῷ παρ' ἐλπίδας ἀποβαίνειν τὰς πολιορκίας συνχυθείς. τὸ μὲν τοίνυν ὑπ' αὐτῶν θυμὸν, εἰς τοὺς φυγάδας, οἳ μετεπέμψαντο παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτὸν, ἐπέσκηψεν, ὡς ἐξαπατήσαντας. ἐβούλετο ἢ τελέσας τὴν πολιορκίαν ἀφορμῶς, εἰς τὴν οἰκείαν ὑποστρέφειν.

CAP. II.

Ionathis fessum bello Bacchidem compellit, inito cum Iudais fœdere exercitum abducere.

1. *Mach.9.* QVa eius voluntate cognita Ionathas, misit ad eum nuncios, petens societatem & amicitiam inter se & eum fieri, captiuis vtrinque redditis. Id Bacchides ratus sibi honorificum, & oblatam occasionem qua posset non inglorius obsidionem soluere, amicitiam cum Ionatha iniit, iureiurando interposito, neutrum arma moturum in alterum: redditisque & receptis captiuis, Antiochiam ad suum regem reuersus est: nec vnquam posthac Iudæam cum exercitu repetiit. Ionathas verò hanc securitatem nactus, & degēs apud Machmam oppidum, administrationi rerum & iuri populis reddendo operam impendit, & seuerè animaduertens in religionis patriæ desertores, repurgabat suam gentem ab huiusmodi contagionibus.

CAP. III.

Alexander filius Antiochi Epiphanis regem Demetrium bello aggreditur.

II. ANno autem sexagesimo supra cēteſimum Alexander Antiochi Epiphanis filius veniens in Syriam Ptolemaidem occupauit, proditione militum qui eam tenebant præsidio, moréſque Demetrij oderant, vt parum comis & superbi admodum. Inclusus enim in regium quoddam castellum munitum quatuor turribus, non procul situm ad Antiochia, neminem admittebat: & omissa reipublicæ cura degebat in ocio per segnitiem, vnde grauiora etiam odia contra eum exorta sunt, sicut alibi à nobis dictum est. Audito igitur quòd Alexander occupasset Ptolemaidem, cum omnibus copiis contra eum profectus est.

CAP. IV.

Demetrius missa legatione ad Ionatham multis muneribus eum ad amicitiam suam pertrahit.

1. *Mach.10* MIsit etiam legatos ad Ionatham, inuitans eum ad societatem & amicitiam, præuenire Alexandrum cupiens, ne fortè ille prior impetraret illius auxilium, ídque eo facilius, quòd odia inter se & Ionatham intercesserant: cui mandabat vt haberet delectum militum, & arma pararet reciperétque Iudæorum obsides, quos Bacchides in Hierosolymitanam arcem incluserat. Talis cōditio cùm offerretur à Demetrio, Ionathas venit Hierosolyma, & legit regias literas audiēte tā populo quā arcis præsidio. quib. lectis impij & transfugæ qui in arce erāt, vehemēter sunt territi, quòd rex Ionathæ & exercitū colligere permitteret, & obsides recipere: quos suis quemque parentibus restituit. Atque ita Ionathas Hierosolymis habitabat, suo arbitratu multa in ea vrbe reparans, nam & mœnia eius iussit saxo quadrato extrui, quo firmiora essent contra assultus hostium. Quod vbi senserunt qui dispersi erant per præsidia, omnes relictis illis receperunt se Antio-

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον β'.

Ως ιωνάθης πλεμίσας βαχχίδη, διέλυσε τὴν φιλίαν ποιησάμενον πρὸς αὐτὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας.

ΜΑθὼν δὲ αὐτὸ τὴν διάνοιαν ἰωνάθης, ἀπεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας, ὅπως ἀποδῶσιν ἀλλήλοις οὓς εἰλήφασιν αἰχμαλώτους ἑκάτεροι. νομίσας ὁ ταύτην διαπρεπεστέραν ὁ βαχχίδης τὴν ἀναχώρησιν, ἀπέστειλε πρὸς τὸν ἰωνάθην φιλίαν, καὶ ὁμόσαι μὴ στρατεύειν ἐπ' κατ' ἀλλήλων. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους ἀποδοὺς, καὶ τοὺς ἰδίους κομισάμενος, ὑπέστρεψεν εἰς ἀπόχειαν πρὸς τὴν βασιλέα, καὶ μηκέτι ταύτην τὴν ἀναχώρησιν, ἐπ' ἐπ' εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐνέβαλεν. ὁ δὲ ἰωνάθης ταύτης τὴν ἀδείας λαβόμενος, καὶ πειράμενος ἐν μαχμᾷ πόλει τὴν διαιταν, αὐτόθι τοῖς ὄχλοις διῴκει τὰ πράγματα, καὶ τοὺς πονηροὺς καὶ ἀσεβεῖς κολάζων, ἐκάθηρεν ἔτους ἀπὸ τούτων τὸ ἔθνος.

Κεφάλαιον γ'.

Οτι ἀλέξανδρος ὁ τοῦ ἐπιφανοῦς ἐκβιάσας πόλεμον πρὸς δημήτριον.

ΕΤεῖ δὲ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἀλέξανδρον τὴν ἀποχὴν τοῦ ἐπιφανοῦς ἰόν ἀναβαίνοντα εἰς συρίαν, συμβὰν καταλαβέσθαι πτολεμαΐδα, ἐκ προδοσίας τῆς ἐνθένδε στρατιωτῶν. ἀνεχθῶς δὲ εἶχον πρὸς τὸν δημήτριον διὰ τὴν ὑφηφανίαν αὐτοῦ καὶ τὸ δυσέντευκτον. ἀποκλείσας δὲ αὐτὸν εἰς τετράπυργόν τι βασίλειον, ὃ κατεσκεύασεν αὐτὸς ἐκ ἀποθέν τὴν ἀποχείας, ἐδένα προσίετο, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ πράγματα ῥᾳθυμος ἰὼν καὶ ὀλίγωρος, ὥστε αὐτοῦ καὶ μᾶλλον τὸ πρὸς τὴν ἀποστατηγμένων μίσος ἐξήφθη, καθὼς ἤδη καὶ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. γενόμενον οὖν ἐν πτολεμαΐδι τὸν ἀλέξανδρον ἀκούσας ὁ δημήτριος, ἦλθε ἄπασαν ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτόν.

Κεφάλαιον δ'.

Ως δημήτριος πρεσβευσάμενος πρὸς ἰωνάθην, πείθεται συμμαχίαι πρὸς αὐτὸν πολλῶν δωρεαῖς.

ΕΠεμψε δὲ καὶ πρὸς ἰωνάθην πρέσβεις περὶ συμμαχείας καὶ φιλίας. φθάσαι γὰρ τὸν ἀλέξανδρον λέγω, μὴ προσχωρηθεὶς ἐκείνος αὐτῷ, χὴ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν. τοῦτο δὲ ποιεῖ, φοβηθεὶς μὴ μνησικακήσας ὁ ἰωνάθης αὐτῷ τῆς ἔχθρας συνεπιθῆται. προσέταξεν οὖν αὐτῷ συναθροίζειν δύναμιν, καὶ προκατασκευάζειν ὅπλα, καὶ τοὺς ὁμήρους οἷς τὴν ἱεροσολύμων ἐκλεισε βαχχίδης ἐν τῇ ἀκρᾳ τὴν ἱεροσολύμων, ἀπολαβεῖν. τούτων οὖν αὐτῷ τὴν φιλίαν δημηγόρει προσιόντων, ὁ ἰωνάθης ἀσπαζόμενος εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, τῷ ὄπισθεν ἀπήγαγε τὸ βασιλέως, ἀκούοντων τῶν τε λαῶν καὶ τῆς φρουρούντων τὴν ἀκρόπολιν. ἀπαγωθέντων δὲ τούτων, οἱ ἀσεβεῖς καὶ φυγάδες ἐκ τῆς ἀκροπόλεως λίαν ἐδέισαν, ὅπερ τε φόβος ἰωνάθη τὸ βασιλέως σφᾶς συλλέγειν καὶ τοὺς ὁμήρους ἀπολαβεῖν. ὁ δὲ, τοῖς γονεῦσιν ἑκάστῳ τὸν ἴδιον ἀπέδωκε. καὶ ἔτους μὲν ἰωνάθης ἐν ἱεροσολύμοις τῷ μονῷ ἐποιεῖτο, κατιζων τὰ κατὰ τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τῷ αὐτοῦ βάλλειν κατασκευάζων ἕκαστον. ἐπέλυσε γὰρ οἰκοδομηθεῖσαν καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ἐκ λίθων τετραγώνων, ὡς ἂν ᾖ πρὸς τὰς πολέμους ἀσφαλέστερα. ταῦτα δὲ ὁρῶντες οἱ τὴν φρουρὰν τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ φύλακες, ἐκλιπόντες αὐτὰ πάντες

πάντες ἔφυγον εἰς ἀπόχειαν, πάρεξ τῶν ἐν Βεθσύρᾳ πόλει, καὶ τῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων. ἔσοι γὰρ ἡ πλείαν μοῖρα τῶν ἀσεβῶν ἰουδαίων καὶ πεφυγότων ἦσαν, καὶ δι' ταῦτο τὰς φρουρὰς οὐκ ἐγκατέλιπον.

A

chiam, excepris ſolis qui Bethſuram tenebant & arcem Hieroſolymis. nam horum maxima pars conſtabat ex Iudæis religionis deſertoribus, & ideo præ metu non ſuſtinuerunt præſidia relinquere.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀλέξανδρος τῶν ἀνώνας καὶ ὑπερβαλὼν τὰ ὑπὸ δημητρίου, καὶ ἀποδείξας ἰωνάθην ἀρχιερέα, συμμαχίαν ἔπεμψεν αὐτῷ.

Cap. V.

Alexander maioribus quàm Demetrius pollicitationibus & delato pontificatu Ionatham in partes ſuas traducit.

ΓΝοὺς δὲ ἀλέξανδρος τὰς τε ὑποσχέσεις ἃς ἐποιήσατο δημήτριος πρὸς ἰωνάθην, καὶ εἰδὼς τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, καὶ ὁπόσα διέθηκε πολεμῶν τοὺς μακεδόνας, καὶ πάλιν οἷα πεπονθὼς αὐτὸς εἴη ὑπὸ δημητρίου καὶ βακχίδου τοῦ στρατηγοῦ αὐτοῦ, σύμμαχον οὐκ ἂν δόξειν ἰωνάθην ἁρμόσειν πρὸς τοὺς φίλους ἐλέγχῳ ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, ὃς καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ὄντ' ἀνδρεῖος, ἔμοιγε οἰκεῖον ἔχει πρὸς δημήτριον, πολλὰ πεπονθὼς ὑπ' αὐτοῦ κακὰ καὶ πεποιηκώς. εἰ τοιγαροῦν δοκεῖ φίλον ποιεῖσθαι αὐτὸν καὶ δημητρίου, νυνὶ ὅτι οὐκ ἄλλοτε χρησιμώτερον προσκαλεῖν αὐτὸν ὅπως τὴν συμμαχίαν. δόξει οὖν αὐτῷ, καὶ τοῖς φίλοις πέμψειν πρὸς τὸν ἰωνάθην, γράφει τοιαύτην ὑπιστολήν. βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τῷ ἀδελφῷ χαίρειν. τὴν μὲν ἀνδρείαν σε καὶ πίστιν, ἀκηκόαμεν πάλαι, καὶ διὰ τοῦτο πεπόμφαμεν πρός σε τὴν φιλίας καὶ συμμαχίας χρηζοντες. δέ σε σήμερον ἀρχιερέα τῶν ἰουδαίων, καὶ φίλον ἐμὸν καλεῖσθαι. ἀπέσταλκα δέ σοι καὶ δωρεάς, στολὴν πορφυρᾶν καὶ στέφανον χρύσεον, καὶ προσκαλοῦμαι ὑφ' ἡμῶν, ὁμοίων γινέσθαι πρὸς ἡμᾶς. δεξάμενος δὲ τὴν ὑπιστολὴν ὁ ἰωνάθης, ἐνδύεται μὲν τὰ ἀρχιερατικὴν στολήν, τὰ σκηνοπηγίας ἐνεστώσης μηνὸς ἔτη τέσσαρα, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἰούδαν ὑποθαυμάσιν. καὶ γὰρ ἐδὲ μὴ τοῦτον τὸν χρόνον ἀρχιερεύς τις ἐγεγόνει. συνήγειρε δὲ δύναμιν πολλὴν, καὶ πλῆθος ὅπλων ἐχάλκευε. δημήτριον δὲ ταῦτα ἐλύπησε μαθόντα, καὶ τὰ βραδύτητος ἑαυτὸν ἐποίησεν αἰτιᾶσθαι, ὅτι μὴ προλαβὼν ἀλέξανδρον αὐτὸς ἐφιλανθρωπήσατο τὸν ἰωνάθην, ἀλλ' ἐκεῖνος καταλήψεται καιρὸν εἰς τοῦτο. γράφει οὖν καὶ αὐτὸς ὑπιστολὴν τῷ ἰωνάθῃ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσαν τάδε. βασιλεὺς δημήτριος, ἰωνάθῃ καὶ τῷ ἔθνει τῷ ἰουδαίων χαίρειν. ἐπειδὴ διετηρήσατε τὰ πρὸς ἡμᾶς φιλίαν, καὶ προσεμείνατε ὑμᾶς τοῖς ἐμοῖς ἐχθροῖς ἢ προσεθέσθε, καὶ ταύτην μὲν ὑμῖν ἐπαινῶ τὴν πίστιν, καὶ προσκαλοῦμαι τοὺς αὐτοὺς ὑπομεῖναι, ἀπολήψεσθε παρ' ἡμῶν καὶ χάριτας. τοῖς γὰρ πλείοσιν ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους καὶ τὴν συντάξεων ἃς προσετέλειτε τοῖς πρὸ ἐμοῦ βασιλεῦσι καὶ ἐμοί. νυνὶ τε ὑμῖν ἀφίημι τοὺς φόρους οὓς ἀεὶ παρείχετε. πρὸς τούτοις καὶ τιμὴν ὑμῖν χαρίζομαι τὴν ἁλῶν, καὶ τὴν στεφάνων οὓς προσφέρετε ἡμῖν, καὶ αὐτὴ τὴν ζίτων τὴν τὸ καρποῦ καὶ τὴν ἡμίσους τὸ ξυλίνου καρποῦ τὸ γινόμενον ἐμοὶ μέρος ὑμῶν ἀφίημι, ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς ἑκάστης ὃ ἔδει μοι δίδοσθαι τὴν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ καθικνουμένων, καὶ τῶν τριῶν τοπαρχιῶν τῶν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ προσκειμένων, σαμαρείας καὶ γαλιλαίας καὶ περαίας, τούτους ἀφίεμεν ὑμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. καὶ τὴν ἱεροσολυμίτην πόλιν ἱερὰν καὶ ἄσυλον εἶναι βούλομαι, καὶ ἐλευθέραν ἕως τῶν ὁρίων αὐτῆς ἀπὸ τῆς δεκάτης καὶ τῶν τελῶν, τὴν δὲ ἄκραν ὑπείξειν τῷ ἀρχιερεῖ ὑμῶν ἰωνάθῃ, ὡς ἂν αὐτὸς δοκιμάσῃ πιστὸς καὶ φίλους, τούτους ἐν

Alexander autem cognito quid Demetrius Ionathæ promiſerit, nec ignorans viri fortitudinem, & quomodo ſe geſſerit contra Macedonas, tum qualiter vexatus ſit à Demetrio eiúſque duce Bacchide, apud amicos dictitabat, non poſſe ſe eo tempore commodiorem ſocium inuenire quàm Ionatham: qui & virtute ſit eximia, & peculiares odij cauſas contra Demetriũ habeat, quod datis viciſſim & acceptis cladibus exacerbatum fuerat. Itaque ſi idem ipſis videatur, adeſſe occaſionem inuitãdi hominem ad amicitiam. cúmque id purpuratis quoque ſuis probari animaduerteret, ſcripſit talem epiſtolam. Rex Alexander Ionathæ fratri S. Quia iamdudum audiuimus de fide tua ſimul & fortitudine, mittimus ad te qui de ſocietate agant, & amicitia: & noſtro ſuffragio hodie te pontificem Iudæorum conſtituimus, & in amicorum noſtrorum numerum aſcribimus. mitto etiam tibi munera, ſtolam purpuream, & coronam auream, & rogo vt ſic honoratus à nobis, non cedas nobis mutua beneuolentia. His literis acceptis Ionathas pontificiam ſtolam induit, in ipſo ſcenopegiæ feſto, poſt quadriennium exactum à Iudæ fratris obitu, cùm vacaſſet interim ſacerdotium: móxque contraxit exercitum, & fabricauit magnum armorum numerum. Demetrius verò hoc cognito multum doluit, & damnans ſuam cunctationem, quòd non præueniens æmulum, eblanditus ſit Ionathæ fœdera, ſed clabi ſibi hanc occaſionem, & ab Alexandro arripi paſſus ſit. Scripſit tamen etiam ipſe pontifici & populo in hanc ſententiam. Rex Demetrius Ionathæ & Iudæorum genti ſalutem. Quoniam ſeruaſtis noſtra fœdera, & ſolicitantibus vos inimicis noſtris non acceſſiſtis, equidem laudo veſtram fidem, hortórque vt conſtantes ſitis in ea, dignam percepturi à nobis gratiam. Remittam enim vobis maximam tributorum partem: & iam nunc remitto quæ pendebatis tam mihi, quàm his qui me præceſſerunt regibus: inſupérque ſalis precium & aurum coronarium, & tertiam ſeminis, dimidiámque partem fructus arborei ſolitam mihi cedere, ab hodierno in poſterum vobis remitto: ſimúlque quod in ſingula capita pendebatur ab his qui Iudæam incolunt, & tres attributas ei toparchias, Samariam, Galilæam, & Peræam, vobis concedo in perpetuum. Et Hieroſolymitanam vrbem ſacram eſſe volo, & ius aſyli habere, immunémque eſſe cum ſuis finibus à tributis atq; decimis. Arcem etiam eius permitto pontifici veſtro Ionathæ, vt quos ipſe fidos & amicos probauerit, in

prætidio eius constituat. Eos quoque Iudæos qui iure belli capti seruitutem in nostra ditione seruiunt, in pristinum libertatem restituo, ac ne iumenta quidem ad angarias adigi permitto. Sabbatis item & festis solennibus, & tribus diebus ea præcedentibus immunitatem concedo. Eodem modo Iudæos qui in mea ditione habitant, liberos, & sine molestia degere volo: & quicunque ex eis mecum militare voluerint permitto, duntaxat vsque triginta millium numerum: idque ea conditione stipendiorum, qua ceteros meos milites. Habebo etiam eos in præsidiis & in meo satellitio, & principes eorum in aulicorum meorum numero. Permitto etiam vt patriis vtantur legibus & ipsi & tres attributę eis præfecturæ: vtque pontifici curæ sit, ne quis Iudæus aliud templum præter Hierosolymitanum religionis ergò adeat. Præterea do in singulos annos ex meis rationibus in sumptus sacrificiorum quindecim millia siclorum argenti, & quod pecuniæ superfuerit vestrum esse iubeo. & decem illa drachmarum millia, quæ de templo accipiebant reges, sacerdotibus atque ministris templi remitto, ad quos ea pertinere compertum mihi est. Quicunque etiam confugerint in templum Hierosolymitanum, fanúmque contiguum, siue ob debitam regi pecuniam, siue alia de causa, immunes sint ab omni vexatione, tam ipsi quàm eorum facultates. Permitto etiam vt reparetur templum, & operum sumptus de meis pecuniis fieri iubeo: sicut & mœnia & turres altas æquè de meo volo ædificari. tum si quæ sunt loca per Iudæam apta ad struendas arces, imponendáque præsidia, & hæc meo sumptu muniantur. Atque hæ fuerunt literæ ac pollicitationes Demetrij. Alexander autem rex magnis copiis contractis tam è mercenario milite, quàm eo qui in Syria defecerat à Demetrio, omnes in hostem duxit, collatísque signis sinistrum cornu Demetrij oppositam sibi aciem terga coëgit vertere: hærentéique diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. at dextrum cornu in quo rex ipse pugnabat, compulsum est loco cedere: & reliquis effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occîdit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: vbi prolapso equo, omni effugio destitutus, ab accurrentibus oppressus est. Circundatum enim corona confixerunt iaculis, at ille etiam pedes generosè repugnabat, donec crebris vulneribus confectus succubuit. Hic fuit finis Demetrij post exactum regni annum vndecimum, sicut in aliis commentariis iam antè demonstrauimus.

αὐτῇ φρουρὰς καθάπαξ ἵνα φυλάσσωσιν ἱερὸν αὐτῶν. τοὺς δὲ Ἰουδαίων ὑπὸ τῶν πολεμίων αἰχμαλωτισθέντας καὶ δουλεύοντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἀφίημι ἐλευθέρους. κελεύω δὲ μηδὲ ἀγγαρεύεσθαι τὰ Ἰουδαίων ὑποζύγια. τὰ δὲ σάββατα καὶ ἑορτὴν ἅπασαν, καὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῶν ἑορτῶν ἡμέρας, ἕως καὶ τελείας. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τοὺς ἐν τῇ ἐμῇ καθοικοῦντας Ἰουδαίους ἐλευθέρους καὶ ἀπερισπάστους ἀφίημι, καὶ τοὺς στρατεύεσθαι μετ' ἐμοῦ βουλομένους ὑπάρχειν, καὶ μέχρι τρισμυρίων ἐξέσω τοῦτο. τῆς δὲ αὐτῆς ὅπως καὶ ἀπόνως τύχωσιν ὧν καὶ τὸ ἐμὸν στράτευμα μεταλαμβάνει. καὶ τοὺς ἀπὸ δὲ αὐτῆς, οὓς μὲ εἰς τὰ φρούρια, πέμπω ὑπάρχειν καὶ τὴν φυλακὴν τοῦ σώματος, καὶ ἡγεμόνας ὑπ' αὐτῶν εἶναι τῶν ἐμῶν αὐλικῶν. ὑπάρχειν δὲ καὶ τοῖς πατρίοις χρῆσθαι νόμοις καὶ τούτοις φυλάσσειν, καὶ τοῖς ἐκεῖ τοῖς θεσμοθέταις ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ νόμοις, ὑποτάσσεσθαι βούλομαι. καὶ τὸν ἀρχιερέα ὑπομένειν ἕν), ἵνα μηδεὶς εἰς Ἰουδαῖος ἄλλον ἔχῃ ἱερέα προσκυνεῖν, ἢ μόνον τὸν τοῦ ἱεροσολύμοις. δίδωμι δὲ καὶ τῷ ἱερῷ εἰς τὰ δαπανήματα τῷ θυσιῶν κατ' ἔτος μυριάδας ιε'. τὰ δὲ περισσεύοντα τῷ χρημάτων ὑμέτερα ἔσται βούλομαι. τὰς δὲ μυρίας δραχμὰς, ἃς ἐλάμβανον οἱ βασιλεῖς, ὑμῖν ἀφίημι, διὰ τὸ θεσπίσαι αὐτὰς τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λειτουργοῦσι τῷ ἱερῷ. καὶ ὅσοι δὲ ἂν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ εἰς τὰ ὑπ' αὐτῷ χρηματίζοντα, ἢ βασιλικὰ ὀφείλοντες χρήματα, ἢ δι' ἄλλην αἰτίαν, ἀπολελύσθωσαν ὅτου, καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῖς, σῶα ἔσω. διατάσσω δὲ καὶ ἀναστήσειν τὸ ἱερὸν καὶ οἰκοδομεῖν, καὶ εἰς ταῦτα δαπάνης ἐκ τῶν ἐμῶν χωμάτων, καὶ τὰ τείχη συγχωρῶ τὰ τῆς πόλεως οἰκοδομεῖσθαι, καὶ πύργους ὑψηλοὺς ἐγείρειν, καὶ ταῦτα ἐκ τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων. εἰ δέ τι καὶ φρούριον ἔστι τῆς Ἰουδαίων χώρας ὀχυρὸν ἕν), καὶ τοῦτ' ἐκ τῶν ἐμῶν καθαιρεθήτω. ταῦτα ὑπισχνούμενος καὶ γράφων Δημήτριος τοῖς Ἰουδαίοις. ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δύναμιν μεγάλην συναγαγὼν μισθοφόρων, καὶ τῶν προσπεσόντων ἐκ τῆς συρίας αὐτῷ στρατιωτῶν, ὅπη τὸν Δημήτριον ἐστρατεύσε. καὶ μάχης γενομένης, τὸ μὲ δύνυμον κέρας τοῦ Δημητρίου, ἔφευγεν ἐπὶ τοὺς ἑαυτοῦ εἰς φυγήν, καὶ διώξων ἄχει πολλοῦ, κτείνει τε συχνοὺς αὐτῶν καὶ διαρπάζει τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ δεξιὸν ἐσώθη ἔνθα ἦν Δημήτριον, ἐπὶ τάξεται. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἔφυγον. Δημήτριος δὲ γενναίως μαχόμενος, ἐπ' ὀλίγον μὲ ἀναιρεῖ τὸν πολεμίων, διώκων δὲ τοὺς ἄλλους, εἰσιλαύνει τὸν ἵππον, εἰς τέλμα βαθὺ καὶ δυσεκπόρευτον. ἔνθα συμβὰν πεσόντος αὐτοῦ τοῦ ἵππου, μὴ δυνάμενον διαφυγεῖν ἀναιρεθῆναι. τὸ γὰρ συμβεβηκὸς θεῖ αὐτὸν ἰδόντες οἱ πολέμιοι αὐτίκα, καὶ κυκλωσάμενοι τὸν Δημήτριον, πάντες ἐπ' αὐτὸν ἠκόντιζον. ὁ δὲ, πεζὸς ὢν, γενναίως ἀπεμάχετο, καὶ τελευταῖον θαυμαστὰ λαβὼν πολλὰ, καὶ μηκέτ' ἀντέχειν δυνάμενος κατέπεσε. καὶ τέλος μὲν τοιοῦτον τὸν Δημητρίου κατέλαβε, ἔτη βασιλεύσαντα ια', ὡς καὶ ἐν ἄλλοις διδηλώσαμεν.

CAP. VI.

De templo Dei ab Onia ædificato.

IV. ONias autē pontificis Oniæ filius, qui profugus Alexandrię degebat apud Ptolemęum Philometorē, vt iā antè diximus, videns Iudæam

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως τοῦ ὁμώνυμος τοῦ ὄντος τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον τὸν ὀνομαζόμενον φιλομήτορα ἐλθὼν, καὶ ὡς ἀφιδρύσατο τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ ναόν.

ΟΔὲ ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς ὁμώνυμος ὢν τοῦ πατρὸς, ὃς ἐν ἀλεξανδρείᾳ φυγὼν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον τὸν ὀνομαζόμενον φιλομήτορα ἐλθὼν, ὡς καὶ πρότερον εἰρήκαμεν, ἰδὼν φιλο Ἰουδαίους καὶ

κακωμένων ὑπὸ τῶν μακεδόνων καὶ τῶν βασιλέων αὐτῶν, A
βουλόμενος αὐτῶν μνήμην καὶ δόξαν αἰώνιον καταστῆσαι, διέγνω πέμψας πρὸς πτολεμαῖον τὸν βασιλέα καὶ τὴν βασίλισσαν κλεοπάτραν, αἰτήσασθαι παρ' αὐτῶν ἐξουσίαν, ὅπως οἰκοδομήσειε ναὸν ἐν αἰγύπτῳ, ὁμοιότροπον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ λευίτας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ ἰδίου γένους καταστήσῃ. τοῦτο δ' ἐβούλετο θαρρῶν μάλιστα τῇ προφητείᾳ ἠσαΐου, ὃς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἑξακοσίοις πλέον γεγονὼς, προεῖπεν, ὡς δεῖ πάντως ἐν αἰγύπτῳ οἰκοδομηθῆναι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, ὑπ' ἀνδρὸς ἰουδαίου. διὰ ταῦτα οὖν ἐπιπρεμψὰς ὁ ὀνίας, γράφει πτολεμαίῳ καὶ κλεοπάτρᾳ τοιαύτην ἐπιστολήν. πολλὰς B & μεγάλας ὑμῶν χρείας τετελεκὼς ἐν τοῖς κατὰ πόλεμον ἔργοις μετὰ τῆς θεοῦ βοηθείας, καὶ γενόμενος ἐντὸς τῆς κοίλης συρίας καὶ φοινίκης, καὶ εἰς λεόντων δὲ πόλιν τὴν ἡλιουπολίτου συνὼ τοῖς ἰουδαίοις, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀφικόμενος τὸ ἔθνος, καὶ πλείστους δίρων διὰ τὸ καθῆκον ἔχοντας ἱερὰ, καὶ διὰ τοῦτο δύσ- C νους ἀλλήλοις, ὁ καὶ αἰγυπτίοις συμβέβηκε διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἱερῶν, καὶ τὸ περὶ τὰς θρησκείας οὐχ ὁμόδοξον, εὕρηκα εἰστατον δίρων τὸν τόπον ἐν τῷ περιταγορδομένῳ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως ὀχυρώματι, βρύοντα ποικίλης ὕλης καὶ τῶν ἱερῶν ζώων μεστὸν, δέομαι συγχωρῆσαί μοι τὸ ἀδιάφορον ἀνακαθάραντι ἱερὸν καὶ συμπεπτωκὸς, οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ μεγίστῳ θεῷ, καθ' ὁμοίωσιν τῶν ἐν ἱεροσολύμοις τοῖς D αὐτοῖς μέτροις, ὑφ' τε σοῦ καὶ τῆς βασιλίσσης καὶ τῶν τέκνων, ἵν' ἔχωσιν οἱ τὴν αἴγυπτον κατοικοῦντες ἰουδαῖοι εἰς αὐτὸ συνιόντες κατὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, ταῖς σαῖς ἐξυπηρετεῖν χρείαις. καὶ γὰρ ἠσαΐας ὁ προφήτης τοῦτο προεῖπε, ἔσαι θυσιαστήριον ἐν αἰγύπτῳ, κυρίῳ τῷ θεῷ. καὶ πολλὰ ἄλλα προεφήτευσε τοιαῦτα διὰ τὸν τόπον. καὶ ταῦτα μὲ ὁ ὀνίας τῷ βασιλεῖ πτολεμαίῳ γράφει. καταινοήσειε E δ' ἂν τις αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν, καὶ κλεοπάτρας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ καὶ γυναικὸς, ἐξ ἧς αἰτήσεως ἔπεμψεν ἐπιστολὴν, τὴν γὰρ ἁμαρτίαν καὶ τὴν τοῦ νόμου παράβασιν, εἰς τὴν ὀνίου κεφαλὴν ἀνέθεσαν. αἰτήσεως γὰρ ἔφη. βασιλεὺς πτολεμαῖος & βασίλισσα κλεοπάτρα ὀνίᾳ χαίρειν. ἀπεγνωμεν σου τὴν ἐπιστολὴν ἀξιοῦντος ἐπιτρέψαι σοι τὸν ἐν λεοντοπόλει τῷ ἡλιουπολίτου ἱερὸν συμπεπτωκὸς ἀνακαθάραι, προσαγορεύομενον ἀπὸ τῆς ἀγελαίας βουβάστεως. διὸ καὶ θαυ- F μάζομεν εἰ ἔσαι τῷ θεῷ κεχαρισμένον τὸ καθιδρυόμενον ἱερὸν ἐν ἀσελγεῖ τόπῳ, & πλήρει ζώων ἱερῶν. ἐπεὶ δὲ σὺ φῂς ἠσαΐαν τὸν προφήτην ἐκ πολλοῦ χρόνου τοῦτο προειρηκέναι συγχωροῦμέν σοι, εἰ μέλλει τοῦτο ἔσεσθαι κατὰ τὸν νόμον, ὡς τε μηδὲν ἡμᾶς δοκεῖν εἰς τὸν θεὸν ἐξημαρτηκέναι. λαβὼν οὖν τὸν τόπον ὁ ὀνίας, κατεσκεύασεν ἱερὸν καὶ βωμὸν τῷ θεῷ, ὅμοιον τῷ G ἐν ἱεροσολύμοις, μικρότερον καὶ πενιχρότερον. τὰ δὲ μέτρα αὐτοῦ καὶ τὰ σκεύη ἐκ ἔδοξέ μοι δηλοῦν, ἐν γὰρ τῇ ἑβδόμῃ μου βίβλῳ τῶν ἰουδαϊκῶν πολέμων ἀπαγγεγραφα. οὗτος δὲ ὀνίας & ἰουδαίους τινὰς ὁμοίους αὐτῷ, & ἱερεῖς καὶ λευίτας, τοὺς ἐκεῖ θρησκεύοντας. ἀλλὰ περὶ μὲ τοῦ ἱεροῦ τούτου, ἀρκούντως ἡμῖν δεδήλωται. τοὺς δ' ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους καὶ σαμαρεῖς, οἳ τὸν ἐν γαριζὶν προσκυνοῦσι ἱερὸν, καὶ τοὺς ἀλεξανδρου χρόνους, συνέβη στασιάσαι πρὸς ἀλλήλους, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν ἐπ' αὐτοῦ πτολεμαίου δι-

vastatam à Macedonibus eorúmque regibus, & sibi æternam memoriam parare volens, decreuit à rege Ptolemæo & regina Cleopatra per literas petere, vt sibi liceat in Ægypto instar illius Hierosolymitani, templum ædificare, & in eo Leuitas & sacerdotes ex suo genere constituere. Hoc autem consilium cepit fretus maximè prophetæ Esaiæ vaticinio, qui ante sexcentos amplius annos prænunciarat fore omnino vt templum aliquando Deo maximo ædificaretur in Ægypto, idque hominis Iudæi opera. Hoc igitur oraculo excitatus scribit Ptolemæo & Cleopatræ talem epistolam. Dum in bello strenuam vobis operam nauans cum Deo, varias regiones obirem, animaduerti apud Cœlesyriam & Phœnicen & Leontopolim, quæ est in præfectura Heliopolitana, aliísque in locis Iudæos præter decorum habere templa, & ideo male inter eos conuenire: quod & Ægyptiis vsu venit, propter multitudinem templorum & diuersitatem religionum. Et quia locum idoneũ inueni apud castrum quod agrestis Bubastis dicitur, plenum variæ materiæ sacrísque animalibus, rogo vt mihi permittatis templum, quod illic est nulli sacratum numini, iámque collapsum repurgare, & aliud loco eius Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensura, pro salute tua & reginæ atque liberorum vestrorum: vt Iudæi qui Ægyptum incolunt illuc conuenientes, quo magis alent mutuam cõcordiam, eo accommodatiores fiant tuis vsibus. Nam & Esaias vates prædixit, quòd erit domino Deo sacrarium in Ægypto, & alia multa de eo loco cecinit. His Oniæ literis acceptis, rex & soror eius ac coniux Cleopatra declarauerunt suam pietatem per epistolam quam ei rescripserunt. Nam peccatum hoc & præuaricationem legis à se in Oniæ caput reiecerunt: sic enim rescriptum habet. Rex Ptolemæus & regina Cleopatra Oniæ gaudium. Legimus tuas literas in quibus postulas, vt tibi permittamus illud apud Leontopolim præfecturæ Heliopolitanæ collapsum templum repurgare, quod vocatur agrestis Bubastis: quod sanè miramur, si poterit acceptum esse Deo templum statutum in impuro loco & pleno animalibus. Sed quoniam ais prophetam Esaiam iam olim hoc prædixisse, permittimus tibi hoc quatenus potest salua legis obseruatione fieri, ne videamur per hoc peccare in Dominum. Onias igitur impetrato loco, extruxit ibi templum & altare Deo ad Hierosolymitani similitudinem, sed minus & non peræquè opulentum. Mensuram verò eius & vasa nunc non libet repetere, commemorata iam antè in septimo belli & captiuitatis Iudaicæ volumine. Nec defuerunt Oniæ similes ipsius Leuitæ sacerdotes, qui illic diuinum cultum frequentarent & instaurarent ceremonias. Sed de hoc templo hactenus. Apud Alexandriam verò inter Iudæos & Samaritas, qui sub Alexandro magno Garizitani templi religionẽ induxerunt, seditio est exorta de sacris ipsorũ, ita vt res ad regis cognitionẽ

peruenireturdum Iudæi contendunt iuxta Moysis præscripta Hierosolymitanum templum esse legitimum, Samaritæ verò Garizitanum: prouocatúmque est ad regem & amicorum eius consessum, vt ab his causa audiretur, & vtrius patris causidici succumberent, morte mulctarentur. patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Hierosolymitanis Iudæis Andronicus Messalami filius. iurauerúntque per Deum & regem, quòd ex lege probationes allaturi essent, & rogauerunt regem vt necaret eum qui iusiurandum non seruasse deprehenderetur. Itaque rex multis amicis in consilium adhibitis, consedit causam auditurus. Iudæi verò qui Alexandriam habitabant valde erant soliciti pro tuentibus iura Hierosolymitani templi, ægrè ferentes autoritatem antiquissimi & nobilissimi in orbe templi vocari in discrimen. Sed cùm Sabbæus & Theodosius cessissent Andronico vt prior diceret, orsus ex lege approbare eius sanctitatem & religionem, ostendénsque per continuas pontificum successiones, sacerdotij vsque in sua tempora propagationem, & ab omnibus Asiæ regibus maiestatem eius loci honoratam donariis: Garizitani verò ac si omnino nullum esset, nunquam ab his habitam rationem: his & talibus rationibus persuasit regi, vt decerneret Hierosolymitanum esse ex sententia Moysis conditum, Sabbæum verò & Theodosium addiceret supplicio. Atque hæc sunt quæ Alexandrinis Iudæis acciderunt Ptolemæi Philometoris tempore.

κείνοντο. τῆς μὲ ἰουδαίων λεγόντων κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομεῖσθ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις, τ ἢ σαμαρείτ, τὸ ἐν γαριζίν. προσκαλεσάμ τε σεὺ τοῖς φίλοις καθίσαντα τ βασιλέα, τοὺς περὶ τούτων ἀκούσαι λόγους, κ τοὺς ἡττηθέντας θανάτῳ ζημιῶσαι. τ μὲ οὖν ὑπὲρ τ σαμαρέων λόγον, σαββαῖος ἐποιήσατο ☾ θεοδόσιος, τὰς δ' ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν κ ἰουδαίων, ἀνδρόνικος ὁ μεσαλαμίου. ὤμοσαν ἢ τ θεὸν κ τὸν βασιλέα, ἢ μὲν ποιήσασθαι τὰς ἀποδείξεις κ τ νόμον, παρεκάλεσάν τε τ πτολεμαῖον ὅπως ὃν αὐ λάβῃ ὡμολογημένα τοῖς ὅρκοις ἀποκτείνῃ. ὁ μὲ οὖν βασιλεὺς πολλοὺς τ φίλων εἰς συμβουλίαν παραλαβών, ἐκάθισεν ἀκουσόμενος τ λεγόντων. οἱ δ' ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ τυγχάνοντες ἰουδαῖοι, σφόδρα ἠγωνίων περὶ τῶν αὐτῶν οἷς ἀγανακτῶν περὶ τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸ συνέβαινε. χαλεπῶς γὰρ ἔφερον εἰ τοῦτο τινὲς καταλύσουσι, ὄντες ἀρχαῖον κ ὁσιώτατον τ κ τ οἰκουμένῃ ὑπάρχον. τὸ ἢ σαββαίε κ θεοδοσίε συγχωρησάντων τῷ ἀνδρονίκῳ πρώτῳ ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἤρξατο τῆς ἀποδείξεως ἀπ τ νόμε ☾ τῆς διαδοχῆς τ ἀρχιερέων, ὡς ἕκαστος παρὰ πατρὸς τ τιμὴν ἐκδεξάμενος, ἤρξε τε ναε, κ ὅτι πάντες οἱ τ ἀσίας βασιλεῖς τὸ ἱερὸν ἐτίμησαν ἀναθήμασι ☾ λαμπροτάταις δωρεαῖς. τε δ' ἐν γαριζὶν ὡς ἐδ' ὄντος, ἐδὲ λόγον ἐδ' ὁπισροφὴν ἐποιήσατο. ταῦτα λέγων ἀνδρόνικος κ πολλὰ τούτοις ὅμοια, πείθει τ βασιλέα κεῖναι μὲ κ τοὺς μωυσέως νόμους οἰκοδομηθῆναι τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἱερὸν, ἀποκτεῖναι ἢ σαββαῖον ☾ θεοδόσιον. κ τὰ μὲ ἡμόμενα τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίοις κ πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα, ταῦτα ἦν.

CAP. VII.

Quòd Alexander post mortem Demetrij Ionatham in summo honore habuit.

Κεφάλαιον ζ.

Οτι ἀλέξανδρ ἀποθανόντος δημητρίου σφόδρα ἐτίμησεν ἰωνάθην.

V. 1. *Mach.* 11

CÆso autem in pugna Demetrio, sicut superius dictum est, Alexander assumpto Syriæ principatu scribit Ptolemæo Philometori, filiam eius nuptum sibi dari depoſcens, æquum esse dicens vt se affinitate dignetur, post receptum fauente Deo paternum imperium, & Demetrium bello deuictum. Ptolemæus verò libenter eius postulatis admissis, rescripsit & gratulari se ei de recepto regno paterno, & filiam collocaturum in matrimonium: iussitque vt sibi Ptolemaidem occurreret, adducturo illò filiam, & ibi celebraturo eius nuptias. subsecutus deinde literas, ad constitutum locum peruenit cum Cleopatra filia, & reperto ibi Alexandro eam coniunxit, addita in dotem auri & argenti summa, quanta tam potentem regem decuit. Ad has nuptias vocatus est per literas ab Alexãdro & Ionathas pontifex, & cùm venisset ad reges, amplíſque muneribus vtrunque donasset, ab vtroque in magno honore habitus est. nam Alexander mutare eum vestem coegit, & purpuratum assidere sibi pro tribunali: mandauítque suis ducibus vt in medium vrbis eo producto, præconis voce ediceret, nemini licere accusationem contra

ΔΗμητρίου δ' ἀποθανόντος ἐν τῇ μάχῃ, καθὼς ἐπάνω δεδηλώκαμεν, ἀλέξανδρος τὴν οὐσίας παραλαβὼν βασιλείαν, γράφει πρὸς φιλομήτορα πτολεμαῖον μνησθύμενος αὐτῷ περὶ γάμου τῆς θυγατέρα, δίκαιον εἶ λέγων πρὸς τὴν παρὼσαν ἀρχὴν κομισαμένῳ, ☾ σχὼν τὴν τε θεῖ πρόνοιαν εἰς αὐτὸν προαχθέντι κ κρατήσαντι δημήτριον, κ μηδὲν ἄλλο ἑσομένῳ τ πρὸς αὐτὸν οἰκειότατος ἀναξίῳ σωτηρίας συγχύσεως. πτολεμαῖος ἢ προσδεξάμενος ἡδέως τὴν μνησθείαν, ἀπεγράφει, χάριν τε λέγων ὅτι πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ παρὼσαν ὕσαν ἀπειληφέναι, καὶ τὴν θυγατέρα δώσειν ὑπισχνεῖται. ἅπαντας δ' αὐτὸν εἰς πτολεμαΐδα τὴν θυγατέρα μέλλοντα ἄγειν ἐκέλευσεν, αὐτὸς γὰρ αὐτῷ μέχρι ταύτης παραπέμψειν ἀπ' αἰγύπτε, κἀκεῖ συνοικίσειν αὐτοῖς τὴν παῖδα. κ πτολεμαῖος μὴν ταῦτα γράψας ὡς ἀφίκετο μετ' οὐσδὴς εἰς πτολεμαΐδα, κλεοπάτραν ἄγων τὴν θυγατέρα. εὑρὼν δ' ἐκεῖ τὸν ἀλέξανδρον καθὼς ἐπέστειλε προαπηντηκότα, δίδωσιν αὐτῷ τὴν παῖδα. καὶ φερνὴν, ἀργυρόν τε χρυσὸν ὅσον εἰκὸς ἦν δοῦναι βασιλεῖ. τῆς δ' γάμων ὀπτελεσθέντων, ἀλέξανδρος ἰωνάθῃ τοῖς ἀρχιερεῖ γράψας, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἥκειν εἰς πτολεμαΐδα. ὡς δ' ἀφικόμενος ἦ πρὸς τοὺς βασιλεῖς, ☾ δωρησάμενος αὐτοὺς λαμπρῶς, τ παρ' ἀμφοτέρων ἀπήλαυσε τιμῆς. ἀλέξανδρος ἢ αὐτὸν ἠνάγκασε, κ ἀποδυσάμενον τ οἰκείαν ἐσθῆτα, λαβεῖν πορφύραν κ συγκαθεδεῖσθαι ποίησας αὐτὸν ὅπ τῷ βήματος, προσέταξε τοὺς ἡγεμόνας εἰς μέσην μεθ' αὐτοῦ προελθόντων τ πόλιν κηρύξαι, μηδενὶ λέγειν κατ' αὐτοῦ

αὐτὸ ἐφίεσθαι, μηδὲ παρέχειν αὐτῷ πράγματα. τοῦτο δὴ A ποιησάντων τῷ ἡγεμόνων ὁρῶντες τὴν τοῦ βασιλέως κεκηρυγμένην ἰωνάθῃ τιμὴν οἱ κατηγορεῖν παρεσκευασμένοι, καὶ μὴ πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἔχοντες, ἀπέδρασαν, μή τι παθόντες κακὸν, διδόντες. τοσαύτην δὲ σπουδὴν ποιεῖται πρὸς ἰωνάθην ὁ βασιλεὺς ἀλέξανδρος ἐχθήσατο, ὥστε αὐτὸν πρῶτον ἀναγράψαι τῶν φίλων.

Κεφάλαιον η'. B

Ως δημήτριος ὁ δημητρίου πολεμήσας τὸν ἀλέξανδρον καὶ κρατήσας αὐτὸς ἐβασίλευσε. φιλίαι πρὸς ἰωνάθην ποιησάμενος.

ΕΤει δὲ ἑνὶ, καὶ ξ' πρὸς τοῖς ρ' δημήτριος ὁ δημητρίου, μετὰ πολλῶν μισθοφόρων, οὓς παρέσχεν αὐτῷ λασθένης ὁ κρὴς, ἄρας ἀπὸ τῆς κρήτης, κατέπλευσεν εἰς κιλικίαν. τοῦτο δὲ ἀλέξανδρον ἀκούσαντα, εἰς ἀγωνίαν καὶ τα- C ραχὴν αὐτὸν ἔβαλε. καὶ ὡς δὲ χρῆμα ἐν τῇ φοινίκῃ, εἰς ἀντιόχειαν ἔπλευσεν, ἵνα τὰ ἐκεῖ φρονοῦντα δημήτριον ἐλθεῖν, ἀσφαλῶς θῆται. κατέλιπε δὲ τῆς κοίλης συρίας ἀπολλώνιον τὸν δάου ἡγεμόνα. ὃς μετὰ πολλῆς δυνάμεως εἰς ἰάμνειαν ἐλθὼν, ἔπεμψε πρὸς ἰωνάθην τὸν ἀρχιερέα λέγων ἄδικον εἶναι μόνον αὐτὸν ἐπ' ἀδείας ζῆν καὶ μετ' ἐξουσίας, ἐκ ὑποτασσόμενον τῷ βασιλεῖ. τοῦτο D δὲ αὐτῷ πᾶσι παράντων ὄνειδος φέρειν, ὅτι μὴ ὑποτάξειεν αὐτὸν τῷ βασιλεῖ. μὴ τοίνυν σαυτὸν ἐν τοῖς ὄρεσι καθήμενος ἀξιπάτα, νομίζων ἰσχὺν ἔχειν. ἀλλ' εἰ θαρρεῖς τῇ σαυτοῦ δυνάμει καταβὰς εἰς τὸ πεδίον, τῇ ἡμετέρᾳ φαλαγγὶ συγκείθητι, καὶ τὸ τέλος τῆς νίκης ὑπόδειξει τὸ ἀνδρικώτατον. ἴσθι μέντοι γε τοῖς ἀρίστοις ἐκάστης πόλεως ἐμοὶ συστρατεύεσθαι. καὶ γὰρ δὴ τοὺς σοὺς προγόνους ἀεὶ νικῶντες εἰσὶν ἔτοι. ποιήσεις δὲ τὸ E πρὸς ἡμᾶς ἀγῶνα ἐν τοιαύτῃ γῇ, ἐν ᾗ λίθοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ὅπλοις ἀμύνεσθαι, οὐδὲ τόπος εἰς ὃν ἥττων μένος φεύξῃ. παροξυνθεὶς δὲ ὑπὸ τούτοις ὁ ἰωνάθης, μυρίους ὁπλεξάμενος στρατιώτας, ὥρμησεν ἐξ ἱεροσολύμων, μετὰ σίμωνος τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ γλυφόμους ἐν ἰόππῃ, στρατοπεδεύεται τῆς πόλεως ἔξω, τῶν ἰοππιτῶν ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας. φρουρὰν γὰρ ἔνδον εἶχον ὑπὸ ἀπολλωνίου κατασταθεῖσαν. τῇ δὲ ἰωνάθου πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν σπουδαζομένῳ, φοβηθέντες μὴ τὴν F πόλιν αὐτῷ ἐξέλῃ κατὰ κράτος, ἀνοίγουσιν αὐτῷ τὰς πύλας. ὁ δὲ ἀπολλώνιος ἀκούσας τὴν ἰόππην ὑπὸ ἰωνάθου κατειλημμένην, χιλίους ἱππεῖς λαβὼν, καὶ πεζοὺς ὀκτακισχιλίους εἰς ἄζωτον ἦλθε. κἀκεῖθεν ἄρας, ἐρήμα καὶ βάδην ἐποιεῖτο τὴν πορείαν. ἀπελθὼν δὲ εἰς τὴν ἰόππην, ἀναχωρῶν, ἕλκει τὸν ἰωνάθην εἰς τὸ πεδίον τῇ ἵππῳ καταφερῶν, καὶ τὰς τῆς νίκης ἐλπίδας ἔχων ἐν αὐτῇ. προελθὼν δὲ ἰωνάθης, ἐδίωκεν εἰς τὴν ἄζωτον τὸν ἀπολλώνιον. ὁ δὲ ὡς ἐν τῷ πεδίῳ G γενέσθαι συνέβη τὸν πόλεμον, ὑποστρέψας εἰς μάχην αὐτῷ συνέβαλε. τῶν δὲ ἀπολλωνίου χιλίους ἱππεῖς καθίσαντος εἰς ἐνέδραν ἐν τινι χειμάρρῳ, ὡς ἂν κατόπιν ὀφθαναῖεν τοῖς πολεμίοις, ἀθόμβως ὁ ἰωνάθης ἐκατεπλάγη. ζέξας δὲ τὴν φαλαγγα ἐν πλινθίῳ, κατ' ἀμφότερα τοῖς πολεμίοις ἀμύνεσθαι παρεκελεύσατο, καὶ κατὰ πρόσωπον καὶ κατ' ὀπισθεν ἐπελθοῦσι ἐναντίον αὐτοῖς ἄξας. τῆς δὲ μάχης ἑώς ἑκατέρας προβαινούσης, δοὺς σίμωνι τῷ ἀδελφῷ μέρος τῆς δυνάμεως, τοῦτον μὲν ἐκέλευσε συμβαλεῖν τῇ φάλαγγι τῶν ἐχθρῶν.

hominem instituere, aut vlla in re exhibere ei negotium. quo facto cùm manifestum esset quanti rex eum faceret, aduersarij qui ad accusandum parati venerant, subduxerunt se, veriti ne ipsis potius mali aliquid accideret. Tanta autem beneuolentia rex hic Ionatham prosecutus est, vt ei primum locum in amicorum suorum numero assignauerit.

Cap. VIII.

Demetrius Demetrij filius deuicto Alexandro & occupato regno, in fœdus & amicitiam Ionatham recepit.

ANno autem centesimo sexagesimo quinto Demetrius Demetrij filius, acceptis multis mercenariis militibus à Lasthene Cretensi, soluens ab ea insula traiecit in Ciliciam: cuius rei nuncio Alexander vehementer est territus: móxque è Phœnice properauit Antiochiam, vt res eius antè Demetrij aduentum in tuto constitueret, interim Cœlesyriæ Apollonio Dauo duce præposito. Is profectus cum exercitu Iamniam, misit ad Ionatham pontificem nuncium, rem indignam dicens: eum solum pro suo arbitrio viuere non subiectum regis imperio: & sibiipsi esse opprobrium, quòd eum sub imperium non redigat. Ne igitur, inquit, in montibus desidens putes te posse aliquid: sed si confidis tuis viribus, in campum descende, vt ferro decernamus, vter nostrúm sit virtute præstantior. Ne sis tamen inscius, quod è singulis vrbibus fortissimi mecum militant, assueti semper tuos maiores vincere. quamobrem prouoco te in eum locum, vbi armis non saxis pugnandum est, & in quo nullum præsto est victis refugium. His verbis irritatus Ionathas, delectis decem millibus militum, vnà cum Simone fratre profectus est Hierosolymis: & cùm peruenisset Ioppen, extra vrbem castra metatus est, exclusus à Ioppensibus, qui intus habebant Apollonij præsidium. Ionatha autem oppugnationem instituente, veriti oppidani ne per vim caperentur, portas ei aperiunt. Apollonius verò postquam accepit Ioppen occupatam à Ionatha, assumptis tribus equitum, octo peditum millibus, Azotum se contulit: & inde profectus lentò gradu iter faciebat. Cúmque venisset Ioppen, paulum retrocedens traxit Ionatham in planiciem, fretus equitatu, & in eo victoriæ spem collocans. Ionathas verò progressus insequebatur Azotum versus Apollonium: qui vbi hostem conspexit deuenisse in plana, reuersus est vt prælium committeret. eúmque mille equites in insidiis positi fuissent in quodam torrente, vt se Iudæis à tergo obiicerent, Ionathas qui hoc maturè sensit non est territus: sed instructa in laterculi formam acie, hortatus est suos, vt vtrinque pugnarent in hostem, à tergo & à fronte adorienti resistendo. cúmq; prælium protraheretur vsque vesperam, data parte exercitus Simoni fratri, iussit hunc cum hostium phalãge confligere.

Ipse verò suis mandauit vt obiectis scutis excíperent tela immissa ab equitibus. qui cùm hoc fecissent, exhausti sunt telis equites, nec tamen quenquam læserunt. non enim penetrabant ad corpora, sed obiecta scutorum ceu testudine, densitate eorum facilè repellebantur, & cadebant irrita. Vbi verò iaculando à mane vsque post meridiem lassatum hostem animaduertit Simon, phalangem aggreditur, & vsus egregia suorum opera hostem coegit fugere. quo viso equites, ne ipsi quidem locum suum tenuerunt: sed fessi diutina iaculatione, & videntes nihil amplius spei situm in peditibus, nullo ordine confusi fugiebant, dissipati per totam planiciem. Ionathas autem victos Azotum vsque persequens, multis cæsis reliquos desperata salute in templum Dagonis, quod est in ea vrbe, compulit. qua capta eodem impetu, & ipsam & circumuicinos vicos incendit. ac ne Dagonis quidem religione deterritus, & fanum ipsius & quotquot eò confugerant concremauit. fuitque numerus tam eorum qui exusti sunt, quàm qui ceciderunt in prælio, octo millia hominum. Deuicto igitur hoc exercitu, ab Azoto profectus ad Ascalonem admouit copias. & cùm extra vrbem castra posuissent, prodierunt ad eum Ascalonitæ cum hospitalibus muneribus. quibus acceptis, & collaudata eorum voluntate, reuersus est illinc Hierosolyma, multam secum ducens prædam, quam abegit deuictis hostibus. Cæterùm Alexander audito quòd victus esset dux eius Apollonius, simulabat se lætum, quandoquidem ille præter animi sui sententiam aggressus esset Ionatham, amicum & socium: & misit ei virtutis ergò fibulam auream, quod gestamen solis cognatis regis concedebatur, & Accaronis toparchiã ei possidendam in perpetuum addixit. Per idem tempus Ptolemæus Philometor cum naualibus & terrestribus copiis venit in Syriã, Alexandro genero laturus auxilium, alacriter excipientibus ipsius iussu ciuitatibus vsque Azotum, vbi obtundebatur querimoniis deplorantium Dagonis templi incendium: accusabántque populariter Ionatham autorem eius iniuriæ, qui & agros eorum vastasset ferro ac flammis, & plurimos ciuium dedisset exitio, Ptolemæo penè dissimulanter audiente eorum querimonias. Ionathas verò apud Ioppen ei occurrit, exceptus & muneribus & omni honoris genere. deinde cùm vsque Eleutherum fluuium regem deduxisset, reuersus est Hierosolyma. postquam autem Ptolemaidem peruenit, minimum abfuit quin oppressus sit Ptolemæus, Alexandri insidiis per Ammonium eius amicum appetitus. quibus detectis scripsit Alexandro, deposcens Ammonium ad supplicium, quod meritum aiebat, propter structas sibi insidias. qui cùm non dederetur, intellexit ipsum Alexandrum earum fuisse autorem, & cœpit eum magno odio prosequi.

A αὐτὸς ὁ τοὺς σὺν αὐτῷ προστάξας δεχομένους τοῖς ὅπλοις, ὑποδέχεσθαι τὰ βέλη τὰ ἀφιέμενα ὑπὸ τῶν ἱππέων. καὶ οἱ μὲν ἐποίησαν τὸ κελευσθέν. οἱ δὲ τῶν πολεμίων ἱππεῖς, ἐπ' αὐτοὺς ἀφέντες τὰ βέλη μέχρι ἑσπέρας ἐπόνησαν, οὐδὲν αὐτοῖς ἔβλαπτον. ἐπεὶ γὰρ διίκνειτο τοῖς σώμασι τὰ βαλλόμενα, συμπεφραγμένας ὁρῶντες τὰς φάλαγγας καὶ συνειλημένας ὑπὸ πυκνότητος ἐπαφιέμενα, ῥᾳδίως ἐκρατεῖτο, καὶ ἀπρεπῶς ἐφέρετο. ὡς δὲ παρέδυσαν δὴ ὥρᾳ μέχρι δείλης ὀψίας ἀκοντίζοντες εἰς αὐτοὺς οἱ πολέμιοι, νοήσας σίμων κεκμηκότας αὐτοὺς, συμβάλλει τῇ φάλαγγι, καὶ ῥᾳθυμίᾳ χρησάμενον πολλῇ τῇ στρατιωτῶν αὐτοῦ, ξέπει τοὺς ἐχθροὺς εἰς φυγήν. θεασάμενοι δὲ τοὺς πεζοὺς φεύγοντας οἱ ἱππεῖς, οὐδὲ αὐτοὶ μένουσιν, ἀλλὰ πάντες αὐτοὶ δὴ τὸ μέχρι δείλης μάχεσθαι, τῆς δὲ τῶν πεζῶν ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπολωλείας, ἀκόσμως καὶ συγκεχυμένως ἔφευγον, ὡς διασκιδέντας αὐτοὺς διεσπαρτοὺς διασκορπισθῆναι καὶ πεδίον. διώκων δ' αὐτοὺς ἰωνάθης μέχρι B τῆς ἀζώτου, καὶ πολλοὺς ἀναιρῶν ἀπογνόντας τῆς σωτηρίας ἠνάγκασεν ὅτι τὸν τοῦ δαγῶνος ναὸν καταφυγεῖν, ὃς ἦν ἐν ἀζώτῳ. λαβὼν δ' ἐξ ὁπλομαχίας ἰωνάθης τὴν πόλιν, αὐτήν τε ἐνέπρησε, καὶ τὰς περὶ αὐτὴν κώμας. ἀπέσχετο δὲ οὐδὲ τοῦ δαγῶνος ἱεροῦ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐνέπρησε καὶ τοὺς εἰς αὐτὸ συμφυγόντας διέφθειρε. τὸ δὲ πᾶν πλῆθος τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων καὶ καταφλεχθέντων ἐν τῷ ἱερῷ τῶν πολεμίων, ὡσεὶ ὀκτακισχίλιοι. κρατήσας δὲ τοσαύτης δυνάμεως, ἄρας ὑπὸ τῆς ἀζώτου εἰς ἀσκάλωνα ᾠδηγόνευται, καὶ κατὰ στρατόπεδον ἔξω τῆς πόλεως αὐτοῦ, προσῆλθον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ οἱ ἀσκαλωνῖται, ξένια προσφέροντες αὐτῷ καὶ τιμῶντες. ὁ δὲ, ὑποδεξάμενος αὐτοὺς προθύμως, ἀνέστρεψεν ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος λείαν, ἣν ἔλασεν ἐκεῖθεν νικήσας τοὺς πολεμίους. ἀλέξανδρος δὲ ὁ ἀνάσσης ἐτιμωρεῖτο τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν ἀπολλώνιον, προσποιούμενος χάριν ὅτι τῷ αὐτοῦ γνωρίμῳ συνέβαλεν ἰωνάθῃ, φίλῳ ὄντι καὶ συμμάχῳ, καὶ πέμπει πρὸς ἰωνάθην μύρτυρῶν αὐτῷ, καὶ λέγει καὶ τιμᾶς δίδωσι, πορφύραν χρυσέαν ὡς ἔθος ὂν δίδοσθαι τοῖς τῶν βασιλέων συγγενέσι, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, εἰς κληρονομίαν ὑποτέλειαν. ὑπὸ δὲ τούτων τῶν λόγων καὶ βασιλεὺς πτολεμαῖος ὁ φιλομήτωρ, ναυτικὴν ἄγων δύναμιν, καὶ πεζὴν εἰς συμμαχίαν ἦκε, συμμαχήσων ἀλεξάνδρῳ. γαμβρὸς γὰρ ἦν αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν προθύμως αἱ πόλεις αὐτὸν ἀλεξάνδρου κελεύσαντος ἐδεχόμεναι παρέπεμπον ἕως ἀζώτου πόλεως, ἔνθα πάντες κατέβοσαν αὐτῷ τὸ ἐμπεφορημένον ἱερὸν αὐτῷ δαγῶνος. κατηγόρουν τε ἰωνάθου τοῦ ἀφανίσαντος, καὶ τὴν χώραν πυρπολήσαντος, καὶ πολλοὺς αὐτῷ ἀποκτείναντος. καὶ πτολεμαῖος μὲν ταῦτα ἀκούσας ἡσύχασεν. ἰωνάθης δὲ εἰς ἰόππην ἀπαντήσας πτολεμαίῳ, ξενίων τε λαμπρῶν παρ' αὐτῷ τυγχάνει, καὶ τιμῆς ἀπάσης. ἔπειτα προπέμψας αὐτὸν ἕως τοῦ ἐλευθέρου καλουμένου ποταμοῦ. πάλιν ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ἡγούμενος δ' ἐν πτολεμαΐδι πᾶσαν προσδοκίαν μικρᾶς διαφθαρῆναι πτολεμαῖος ὑπεβεβλήθειν ὑπ' ἀλεξάνδρου δι' ἀμμωνίου, ὃς ἐτύγχανεν αὐτῷ φίλος ὤν. φανερᾶς δὲ τῆς ὑποβολῆς γενομένης, πτολεμαῖος γράφει περὶ ἀλεξάνδρου, πρὸς κόλασιν ἐξαιτῶν τὸν ἀμμώνιον ὑποβεβληθυῖαν λέγων πρὸς αὐτὸν, καὶ δίκην δοῦναι τοῦτ' αὐτὸν ἀξιῶν ὑποχρῶν. οὐκ ἐκδιδόντος δὲ τοῦ ἀλεξάνδρου, σπεύσας ἐκεῖνον εἰς τὸν ὑποβεβληθότα, χαλεπῶς πρὸς αὐτὸν διετέθη.

Τοῖς

τοῖς δ' ἀντιοχεῦσι καὶ πρότερον ἰδίᾳ πρόσκειμένῳ A Antiochenos autē iam antea propter cū Ammoniū infensos habebat, à quo plurimis affecti fuerant incommodis. Non tamen effugit pœnā Ammonius, turpiter vt mulier cæsus, dū amictu fœminco quærit latebras, quemadmodū in alio diximus commentario. Ptolemæus autem affinitatis Alexandri pœnitens, & lati aduersus Demetrium auxilij, abstracta à marito filia cōfestim ad Demetrium mittit legatos de societate & amicitia, his conditionibus, vt data ipsi in matrimonium filia, in paternum regnum cū restitueret. At ille & amicitiam eius & oblatā coniugem perlibēter amplexus est. vnus etiam reliquus erat labor Ptolemæo, vt Antiochensibus persuaderet Demetrium recipere, alienatis ab eo propter iniurias à patre eius acceptas. perfecit tamen hoc quoque. nam propter Ammonium habentes exosum & Alexandrum, facilè impulsi sunt, vt eum ex vrbe eiicerent. Atque ita clapsus ex Antiochia venit in Ciliciam: Ptolemæus verò vrbem ingressus, & à ciuibus rex consalutatus est & ab exercitu, coactus duo sibi imponere diademata, alterum Asiæ, Ægypti verò alterum. Sed cùm esset natura iustus, & nimiæ potentiæ minimè cupidus, ad hæc prudens, & qui nollet Romanis inuidiosus fieri, aduocata Antiochensium concione, persuasit eis vt Demetrium reciperent, pollicitus eum maiorem rationem habiturum recentis eorum beneficij, quàm odiorum, quæ illis cum patre eius intercesserant. Se quoque affirmauit monstratorem ei fore vitæ rectè instituendæ & administrandæ reipublicæ: nec passurum quicquam tentare, quod non deceat. nam quoad dominationem attineat, contentum se esse Ægypti imperio. atque ita perducti sunt in eam sententiam Antiocheni, vt Demetrium reciperent. Cæterùm cùm Alexander ducens validum exercitum è Cilicia inuasisset Syriam & Antiochenum agrum vastaret rapinis atque incendiis, occurrit ei Ptolemæus vnà cum genero suo Demetrio: iam enim confectæ erant nuptiæ, & victus Alexāder compulsus est fugere in Arabiam. Fortè accidit in eo prælio, vt equus Ptolemæi cōsternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmq; aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerēt, ni ereptus esset interuentu satellitum. attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabelus Arabum dynasta recisum misit ad Ptolemæum, qui die quinta demum respirans à vulneribus, & ad se reuersus iucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pauit animum & oculos. nec ita multò pòst exatiatus gaudio percepto ex inimici interitu, & ipse vitam finiit. Alexander autem cognominatus Veles, per quinquennium regnum obtinuit, sicut aliàs indicauimus. Demetrius autē cognomine Nicanor, regno potitus cùm esset prauo ingenio malè mulctabat Ptolemæi

ἐπὶ αὐτὸν πεποίθεσαν κακά. πιμωρίαν μέντοι τῆς τετολμημένων Ἀμμώνιος ὑπέσχε, κατασφαγεὶς αἰσχρῶς ὡς γυνὴ, κρύπτειν ἑαυτὸν ἀναδήσας στολῇ γυναικείᾳ, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. Πτολεμαῖος δὲ μεμψάμενος αὐτὸν τῶν συνοικίσαι τὴν θυγατέρα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τε συμμαχίας καὶ κηδείου, ἐζήλωσε πρὸς αὐτὸν συγγένειαν. ὅπως ἀπάσας δὲ τὴν θυγατέρα, πέμπει πρὸς δημήτριον δίδων φιλίας καὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, σωτηθέντος τὴν θυγατέρα δώσειν αὐτῷ εἰς γυναῖκα, καὶ καταστήσειν αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχήν. ὁ δὲ δημήτριος ἡσθεὶς τοῖς πρεσβευομένοις, δέχεταί τε τὴν συμμαχίαν καὶ τὸν γάμον. ἐν δέ τι Πτολεμαίῳ λοιπὸν ἀγώνισμα ὑπελείπετο, πεῖσαι τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι δημήτριον, ἀπεχθῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένους ὑπὸ ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ δημήτριος εἰς αὐτοὺς παρεκινήσατο. κατεπράξατο δὲ τοῦτο, μισοῦντες μὲν τὸν Ἀλέξανδρον οἱ ἀντιοχεῖς διὰ τὸν Ἀμμώνιον ὡς δεδηλώκαμεν, ῥᾳδίως αὐτὸν ἂν τῆς ἀντιοχείας ἐξέβαλον. καὶ ὁ μὲν ἐκπεσὼν τῆς ἀντιοχείας, ἦκεν εἰς κιλικίαν. ἐλθὼν δὲ πρὸς τοὺς ἀντιοχεῖς Πτολεμαῖος, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ἀναδειχθεὶς. ἀναληφθεὶς δὲ δύο προεπίθετα διαδήματα, ἓν μὲν τὸ τῆς Ἀσίας, ἕτερον δὲ τὸ τῆς Αἰγύπτου. χρηστὸς δὲ ὢν φύσει καὶ δίκαιος, καὶ τῶν λαμπρῶν ἂν ἐφιέμενος, πρὸς δὲ τούτοις ἐπὶ τὰ μέλλοντα λογισάμενος σωστὸς, φείσασθαι τῆς μὲν δόξης ἕνεκα τοῖς ῥωμαίοις ἐπίφθονος ἐκείνῃ. καὶ συναγαγὼν εἰς ἀντιοχεῖς εἰς ἐκκλησίαν, πείθει δέξασθαι τὸν δημήτριον αὐτοὺς, λέγων ὡς ἐδένος μᾶσσον κακήσειεν αὐτοῖς πρὸς τοὺς παρόντας, αὐτὸς διεργασθεὶς, διδάσκαλόν τε ἀγαθὸν αὐτὸν καὶ ἡγεμόνα ἕξεσθαι διωμολογήσατο, καὶ φαύλοις ἐγχειρήσειν πράγμασιν, οὐκ ἐπιτρέψειν ὑπέχειν, αὐτὸς δ' ἔφασκεν ἀρκεῖν τὴν τῆς Αἰγύπτου βασιλείαν. ταῦτ' εἰπὼν, πείθει τοὺς ἀντιοχεῖς δέξασθαι τὸν δημήτριον. τὸ δ' Ἀλεξάνδρου σὺν στρατεύματι πολλῷ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ ὁρμήσαντος ἐκ τῆς κιλικίας εἰς συρίαν, καὶ τὴν ἀντιοχέων γῆν ἐμπρήσαντος καὶ διαρπάσαντος, Πτολεμαῖος ἐπ' αὐτὸν ἔξεστρατεύσατο μετὰ τοῦ γαμβροῦ δημητρίου. ἤδη γὰρ αὐτῷ πρὸς γάμον ἐδεδώκει τὴν θυγατέρα. καὶ νικήσαντες, εἰς φυγὴν ἐτρέψαντο τὸν Ἀλέξανδρον. ὁ δὲ μὲν οὖν εἰς ἀραβίαν φεύγει. σωθεὶς δ' ἐν τῇ μάχῃ τὸν ἵππον τὸ Πτολεμαίου φωνῆς ἀκούσαντα ἐλέφαντος ταραχθῆναι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀποσείσασθαι καὶ καταβαλεῖν. τοῖς δὲ πτολεμαίοις ἰδόντας ἐπ' αὐτὸν ὁρμῆσαι, καὶ βαύματα πολλὰ δόντας αὐτῷ καὶ κατὰ κεφαλῆς, εἰς κίνδυνον τὸν περὶ θανάτου καταστῆσαι. τῶν γὰρ σωματοφυλάκων αὐτὸν ἐξαρπασάντων, χαλεπῶς ἔτως εἶχεν ὡς ἀφ' ἡμέρας τέσσαρας, μήτε συνιέναι τι, μήτε φθέγγεσθαι δυνηθῆναι. τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τὴν κεφαλὴν ὁ τῶν ἀράβων δυνάστης ἀποτεμὼν Ζάβηλος, ἀπέστειλε Πτολεμαίῳ. ὃς τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν ἀναδυκὼς ἐκ τῶν βαυμάτων καὶ φρονήσας, ἥδιστον ἄκουσμα καὶ θέαμα τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἀκούει καὶ θεᾶται. καὶ μετ' ὀλίγον πληθεὶς τοῦ ἀπ' Ἀλεξάνδρου τεθνηκότος χαρᾶς, καὶ αὐτὸς κατέστρεψε τὸν βίον. ἐβασίλευσε δὲ τῆς Ἀσίας Ἀλέξανδρος ὁ βάλλης λεγόμενος, ἔτη ε', καθὼς ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ λαβὼν τὴν βασιλείαν δημήτριος ὁ νικάνωρ ὑπερηφανεύμενος, ἐπὶ πονηρίας ἤρξατο διαφθείρειν τὸ τοῦ Πτολεμαίου

milires,oblitus & auxilij & affinitatis,quæ per Cleopatræ nuptias recens interceſſerat. Illi verò peroſi hominis ingratitudinem receperunt ſe Alexandriam, elephantis tamen in eius poteſtate relictis. Interim Ionathas pontifex coactis è tota Iudæa copiis, aggreſſus eſt oppugnare arcem Hieroſolymis & Macedonicum præſidium, cum deſertoribus religionis qui eò confugerant. Hi primùm contemnebant conatus Ionathæ, quòd ſatis fiderent loci munitionibus: tandem nocte aliquot ſceleſti elapſi peruenerunt ad Demetrium, arcis oppugnationem nunciantes. Qui iratus mouit exercitum ex Antiochia contra Ionatham: cúmque peruenillet vſque Ptolemaidem, acciuit eum ad ſe per literas. Ille non intermiſſa oppugnatione, cum ſenioribus populi & ſacerdotibus aurum, argentum, veſtem, aliáque xenia deferens venit ad Demetrium, & hac munificentia mitigauit regis animum: tractatúſque honorificè, confirmatus eſt in pontificatu, quemadmodum à ſuperioribus regibus. Accuſatoribus autem eius transfugis fidem non habuit: verumetiam rogatus vt pro Iudæa vniuerſa tribúſque attributis ei toparchiis, Samaria, Ioppe, & Galilæa, trecenta tantùm talenta penderentur, conceſſit per diploma tale. Rex Demetrius Ionathæ fratri & Iudæorum gẽti gaudium. Exemplum epiſtolæ quam ſcripſimus Laſtheni parenti noſtro, miſimus ad vos vt ſciretis: Rex Demetrius Laſtheni patri gaudium. Genti Iudæorum amicis noſtris & iura amicitiæ ſeruantibus, decreui beneuolentiæ gratiam referre. quapropter tres præfecturas, Apherimam, Lyddam, Romatham cum ſuis finibus, Samaritis ademptas ad Iudæam attribuo: & remitto quicquid ſolebant ante me reges accipere à ſacrificantibus Hieroſolymis, aliáque tributa pro fructu terræ atque arborum: præterea ſalinarum vectigal & aurum coronarium: neque quicquam horum exigetur in poſterum. Cura igitur vt huius ſcripti exemplar mittatur ad Ionatham, & dedicetur in illuſtri aliquo loco templi ſanctiſſimi. Hactenus diploma. Porrò Demetrius videns ditionem ſuam pacatam, & nihil timendum periculi, dimiſit exercitum, & ſtipendia militum minuit, ſolis exteris mercedem ſoluens, quos ſecum è Creta aliiſque inſulis collectos adduxerat. quamobrem odium ſibi concitauit apud proprium militem, cui ipſe nihil numerabat, ſolito ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore ſtipendium accipere, vt hoc pacto alacriores fierent, ad ſubeunda quoties opus eſſet pericula.

A σεπιωπκὸν, τῆς τε συμμαχίας ἐπλαθόυλιος, ἢ ὅτι πενθερὸς ἰῶ αὐτῷ, ἢ ὅλα τ' ἀ κλεοπάτρας γάμον συ-
γχυσις. οἱ μ' ἂν σρατιῶται, φθύγουσιν αὐτῷ τ' πονηρίαν
εἰς ἀλεξάνδρειαν, τῷ ἢ ἐλεφάντων δ'ημήτριος ἐγ-
κρατὴς γίνεται. ἰωνάθης δ' ὁ ἀρχιερεὺς ἐξ ἁπά-
σης τῆς ἰουδαίας σρατιὰ συναγαγὼν, πρσβα-
λὼν ἐπολιόρκει τὸν ἐν ἱερσολύμοις ἄκραν, ἔχουσαν
μακεδονικὸν φρυρὰν, ἢ τῶ ἀσεβῶν τινας ἢ τῶ πε-
φθγότων τὸν πάτριον συνήθειαν. ἔτοι ἢ τὸ μὴ
ῥῶτον κατεφρόνουν ὧν ἰωνάθης ἐμηχανᾶτο σὺν
τὸν αἵρεσιν, πεπισδυκότες τῇ ὀχυρότητι τ' χωρίν.
νυκτὸς δ' τινες τῶν ἐν αὐτῇ πονηρῶν ἐξελθόντες, ἦκον
πρὸς δ'ημήτριον, ἢ τὸν πολιορκίαν αὐτῶν τῆς ἄ-
κρας ἐμήνυον. ὁ ἢ τοῖς ἠγελμένοις παροξυνθεὶς,
ἀπαλαβὼν τὸν δύναμιν, ἦκεν ἐκ τῆς αντοχείας
ὅπ' τὸν ἰωνάθην. γνόμενος ἢ ἐν πτολεμαΐδι, γρά-
φει καλῶν αὐτὸν σπεῦσαι πρὸς αὐτὸν εἰς πτολε-
μαΐδα. ὁ ἢ τὸν μὴ πολιορκίαν, ἐκ ἔπαυσε. τοὺς
δὲ πρεσβυτέρους τ' λαῦ ἀπαλαβὼν καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἐσθῆτα, ἢ πλῆθος
ξενίων κομίζων, ἦκε πρὸς τὸν δ'ημήτριον. ἢ τού-
τοις δωρησάμενος αὐτὸν, θεραπεύει τὸν ὀργὴν
τ' βασιλέως. καὶ τιμηθεὶς ὑπ' αὐτῦ, λαμβάνει
βεβαίαν ἔχειν τὸν ἀρχιερωσύνην, καθὼς ἀπὸ
τῶ πρὸ αὐτῦ βασιλέων ἐπέκτητο. κατηγορούντων
δὲ αὐτῦ τῶ φυγάδων, ὁ δ'ημήτριος ἐκ ὑπήκουσεν.
ἀλλὰ ἢ ἀπαλέσαντος αὐτὸν ὅπως ἀπὸ τῆς ἰου-
δαίας ἅπασης, ἢ τῶ ξιῶν τοπαρχιῶν, σαμαρείας
καὶ ἰόππης ἢ γαλιλαίας, τεσσάκοσια τάλα-
τα δίδωσι, καὶ πρὶ πάντων ὑπηκόλας ἀ πρειχον
τὸν τόπον τοῦτον. βασιλεὺς δ'ημήτριος ἰωνάθῃ τῷ
ἀδελφῷ ἢ τῷ ἰουδαίων ἔθνει χαίρειν. τὸ ἀντίγρα-
φον τῆς ὑπηκόλης ἧς ἐγράψα λαοδίκει τῷ συγγρεῖ
ἡμῶν, ἀπέσταλκαμεν ὑμῖν ἵν' εἰδῆτε. βασιλεὺς δ'η-
μήτριος λαοδίκει τῷ πατρὶ χαίρειν. τῷ ἰουδαίων
ἔθνει ὄντι φίλω, καὶ τὰ δίκαια τὰ πρὸς ἡμᾶς φυ-
λάττοντι, τῆς ὑνοίας ἕκεινα χάριν ἀπαδοῦναι. ἢ
τοὺς ξεῖς νόμους ἀφερειμᾶ, Ϲ λύδδα, ἢ ῥαμαθὰ,
οἱ τῇ ἰουδαίᾳ προσετέθησαν ὑπὸ τῆς σαμαρείτι-
δος, ἢ τὰ προσκυρούντα τούτοις, ἔτι τε ὅσα ἀπὰ
τῶν θυόντων ἐν ἱερσολύμοις ἐλάμβανον οἱ πρὸ ἐμοῦ
βασιλεῖς, καὶ ὅσα ὑπὸ τῶν καρπῶν τῆς γῆς καὶ τῶν
φυτῶν, ἢ τἆλλα τὰ προσήκοντα ὑμῖν, ἢ τὰς λίμ-
νας τῶν ἁλῶν, ἢ τοὺς κομιζομένους ὑμῖν στεφανους,
ἀφίημι αὐτοῖς. καὶ οὐδὲν ἀπαβιαθήσεται τούτων
ὑπὸ τοῦ νεῦ, οὐδ' εἰς τὸν ὁπόσα χρόνον. φρόντισον
οὖν ἵνα τούτων ἀντίγραφον γένηται, ἢ δοθῇ ἰω-
νάθῃ, ἢ ἐν ὁπισήμῳ τόπῳ τοῦ ἁγίου ἱερεῦ τεθῇ. τὰ
μὲν δὴ γραφέντα ταῦτ' ἦν. ὁρῶν ὁ ἢ δ'ημήτριος εἰρήνην ὖσαν, ἢ μηδένα κίνδυνον μηδὲ πολέμου φόβον
ὑπάρχοντα, διέλυσε τ' στρατείαν. ἢ τὸν μισθὸν αὐτῶν ἐμείωσε. ἢ μόνοις τούτων ἐχορήγει τοῖς ξενολογη-
θεῖσιν, οἳ συνανέβησαν ἐκ κρήτης αὐτῷ, Ϲ ἐκ τῶν ἄλλων νήσων. ἔχθρα γὰρ ἦν αὐτῷ Ϲ μῖσος ἐκ τούτου
γίνεται πρὸς τὸν στρατιώτην, οἷς αὐτὸς μὲν, οὐδὲν ἐκ ἔτι παρεῖχεν. οἱ ἢ πρὸ αὐτῦ βασιλεῖς ἢ ἐπ' εἰ-
ρήνης χορηγοῦντες αὐτοῖς ὁμοίως διετέλουν, ἵν' ὀργῶντας ἔχωσιν ἢ ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν ἀγῶσιν εἰ δεήσει
ποτὲ προθύμους.

Κεφα-

Κεφάλαιον θ'. CAP. IX.

Ως τρύφων ὁ ἀπαμεὺς κατεπολεμήθη δημήτριον, καὶ πόχω τὴν ἀλεξάνδρου υἱὸν παρέλαβε τὴν βασιλείαν, ποιησάμενος καὶ αὐτὸν σύμμαχον ἰωνάθην.

Tryphon Apamenus post deiectum Demetrium Antiocha Alexandri filio regnum asserit, recepto in amicitiam Ionatha.

VIII. 1. *Mach.* 11

ΑΝάλεως ταύτην ποιησάμενος τὴν ἀπόστασιαν τῶν στρατιωτῶν ἀπὸ δημητρίου ἀλεξάνδρῳ τοῖς στρατηγοῖς, ἀπαμεὺς τὸ γένος, διόδοτος ὁ καὶ τρύφων ὀνομασθείς, παρεσκεύαζε ἄγεσθαι ἀὐτὸν πρὸς ἀντίοχον τὸν ἀλεξάνδρου υἱὸν παρ' ὢν ἐτρέφετο πρὸς μάλχον τὸν ἀραβάρχην· ἐδήλωσε γὰρ αὐτῷ τὴν δυσμένειαν τῶν στρατευμάτων πρὸς δημήτριον, ἐπιφθόνως αὐτῷ δουναι τὸν ἀντίοχον. βασιλέα γὰρ αὐτὸν ποιήσειν, καὶ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τὴν τοῦ πατρὸς ἀποκαταστήσειν. ὁ δὲ τὸ μὲν παρῶτον, αὐτασχεῖν ὑπ' ἀπιστίας ὕστερον δὲ πολλῷ χρόνῳ πρεσβευσαμένου τρύφωνος ἀνικάτην τὴν προαίρεσιν εἰς ἃ τρύφων παρεκάλει καὶ τὰ μὲν πρὸς τούτου τὰνδρὸς ἐν τούτοις ὑπῆρχεν. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἰωνάθης ἐπεξελθεῖν βουλόμενος τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ τῶν ἱεροσολύμων καὶ τοὺς ἰουδαίων φυγάδας καὶ ἀσεβεῖς, καὶ τοὺς ἐν ἅπασι τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ φρουρίοις, πέμψας πρὸς δημήτριον δῶρα καὶ πρεσβύτας παρεκάλει τὸν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τῶν ἰουδαίας ἐκβαλεῖν. ὁ δ' ἐ ταῦτα μόνον αὐτῷ παρέξειν, ἀλλὰ καὶ μείζω τούτων ὑπιχνεῖτο μὴ τὸν ἐν χερσὶ πόλεμον. τοῦτο γὰρ νῦν ἀχολεῖν. κἄξειν δ' αὐτὸν καὶ συμμαχίαν πέμψας δηλῶν ὅσος λαὸς αὐτῷ δύναμιν αὐτός. ὁ ἰωνάθης μὲν χιλίους ὁπλίτας ἐπέμψεν. αὐτοχεῖς δὲ μισοῦντες τὸν δημήτριον ἀφ' ὧν πεπόνθεσαν ὑπ' αὐτοῦ κακῶς, ἀπειθοῦντες δ' αὐτῷ καὶ ἀφ' ὧν πατέρες δημήτριον, πολλὰ εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτήσαντα, καιρὸν ἐπιτήδειον λαβεῖν καθ' ὃν ὁπλίσοιντο αὐτόν. νοήσαντες δὲ συμμαχίαν παρῆσαν ὧδε ἰωνάθῃ τῷ δημηφίῳ, καὶ συμφρονήσαντες ὅτι πολλῷ ἀθεσίσει δύναμιν εἰ μὴ φθάσαντες προκαταλάβοιεν αὐτόν, ἁρπάσαντες τὰ ὅπλα, καὶ προσπίπτουσι τοῖς βασιλείοις αὐτοῦ τρόπῳ πολιορκίας, καὶ τὰς ἐξόδους φυλαβόντες, ἐζήτουν χειρώσασθαι τὸν βασιλέα. ὁ δὲ τὸν δῆμον ὁρῶν τῶν αὐτοχθόνων ἐκπεπολεμωμένον πρὸς αὐτὸν καὶ ἐν ὅπλοις ὄντα, ὧδε λαβὼν τοὺς μισθοφόρους, καὶ τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ ἰωνάθου ἰουδαίους, συμβάλλει τοῖς αὐτοχθοῦσι. καὶ βιασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, πολλαὶ γὰρ ἦσαν μυριάδες, ἠτάτητο. βλέποντες δὲ τοὺς αὐτοχθῆς κρατοῦντας ἰουδαῖοι, ὅτι τὰς εἰσόδους τῶν βασιλείων ἀναβαίνοντες, ἐκεῖθεν ἐβαλλον τοὺς αὐτοχθῆς. καὶ τὰ μὲν αὐτοὶ τι πάσχειν ὑπ' αὐτῶν ὄντες πορρωτάτω ἀπὸ τοῦ ὕψους, ποιοῦντες δὲ αὐτοὺς κακῶς ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς μάχεσθαι, τῶν συνεχείας αὐτοὺς οἰκιῶν ἀπέσπασαν. καὶ ταύτας μὲν διὰς πῦρ ἀπῆκαν. καὶ ἡ φλὸξ ἐφ' ὅλην ἀπατείνουσα τὴν πόλιν, πυκνῶν τῶν οἰκιῶν οὐσῶν, καὶ τὰ πλεῖστα ἐκ ξύλων ᾠκοδομημένων, πᾶσαν αὐτὴν ἐνέμετο. οἱ δὲ αὐτοχθῆς μὴ δυναμένοις βοηθῆσαι μηδὲ πεσεῖν τοῦ πυρὸς, εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. τῶν δὲ ἰουδαίων ἀπὸ δώματος ὅτι δῶμα ἀπαπηδώντων, καὶ τῶν αὐτοὺς διωκόντων τὸ τρόπον, ὧδέ πως συνέβη γενέσθαι τὴν δίωξιν. ὁ δὲ βασιλεὺς ὁρῶν τοὺς αὐτοχθῆς, σῶσαι τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἐπισπευδομένους, καὶ διὰ τοῦτο μηκέτι μαχομένους, δι' ἄλλων αὐτοῖς ὁπλίσασθαι σπουδῶν. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινεν, ὡς ἀναγκασθῆναι ῥίψαι τὰς πανοπλίας, καὶ παραδοθῆναι αὐτὸν τῷ δημηφίῳ. συγγνώμης δὲ αὐτοῖς τῶν τετολμημένων, καταπαύει τὸ σάσον. διαπρεσβευομένου δὲ τοὺς ἰουδαίους ταῖς ἐν τῷ σκύλων ὠφελείαις, καὶ οἷς αἰτίοις αὐτῷ νίκης γεγενημένοις δίκαιος ἦσας, ἀπέπεμψεν εἰς ἱεροσόλυμα πρὸς ἰωνάθην,

EAm alienationem militum à Demetrio animaduertens quidam ex Alexandri ducibus genere Apamenus, Diodotus cognomine Tryphon, venit ad Malchum Arabem, qui educabat Alexandri filium Antiochum: & cùm indicasset ei quàm infensi essent Demetrio milites, suasit vt sibi Antiochum traderet. effecturum enim se, vt is receptus potiretur paterno imperio. At ille primùm difficilem se præbebat, quòd non satis ei fideret: tandem Tryphon euicit assiduis precibus. Interea Ionathas pontifex volens tollere Hierosolymitanæ arcis præsidium, & impios transfugas, reliquósque qui arces tenebant in ea regione, legatione cum muneribus missa ad Demetrium, rogabat eum vt præsidia de Iudææ castellis eiiceret. Qui non hac tantùm in re, sed maiora etiam gratificaturum se ei pollicitus est, quàm primùm leuatus esset præsenti bello, per cuius negocia non liceret nunc id facere. postulabat etiam vt pro iure amicitiæ mitteret auxilia, quandoquidem sui milites ad hostem deficerent: móxque tria millia delectorum militum Ionathas ad regem misit. Cæterùm Antiochēses exosum habentes Demetrium, tam propter ipsius quàm propter paternas iniurias, cupiebant eum per occasionem aggredi: videntésque auxilium ei venisse à Ionatha, & considerantes breui augendas eius vires nisi maturè præuenirent, correptis armis circumsteterunt regiam velut expugnaturi, & intercepto exitu conabantur illum in potestatem suam redigere. Qui videns populum armatum hostiliter se impetere, assumpto mercenario milite & Iudæis auxiliaribus, conflixit cum Antiochensibus, & superatus nmero, compulsus est cedere. Tum Iudæi receperunt se in tectum regiæ, & è superiore loco missilibus feriebant populum: quod cùm tutò facerent propter loci eminentiam, facilè repulerunt eum à propinquis ædibus: & mox iniecto in eas igne, incendium totam vrbem peruagatum est propter densitatem ædificiorum, quæ tota ferè constabant è materia lignea. Antiochenses verò non valentes ædibus flagrantibus succurrere, in fugam se verterunt. Tum Iudæi de vno tecto in aliud transilientes, miris modis eos insectabantur. Rex autem animaduertens Antiochenos occupatos in eripiendis liberis & vxoribus, & ideò intermisisse prælium, per diuersos angiportus eos aggressus, multis occisis reliquos coegit abiectis armis deditionem facere: & concessa audaciæ venia, seditionem compescuit, donatósque Iudæos præda quam ex direptionibus parauerant, & collaudatos quasi autores eius victoriæ remisit ad Ionatham

non sine præclaro virtutis eorum testimonio. A
postea tamen ingratus apparuit, & non seruauit pollicita, bellum etiam minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Iudæorum gens solita est prioribus regibus pendere. Feciſſétque etiam ni impeditus esset à Tryphone, coactus apparatum contra Ionatham factum in illum potius vertere. reuersus enim ex Arabia in Syriam cum Antiocho etiam tum adolescente, diadema eius capiti imposuit: & deficientibus ad se omnibus militibus, qui fraudati stipendiis fuerant, aperto bello Demetrium adortus est: & vno prælio factus superior, tum elephantos, tum Antiochenam vrbem illi ademit, compulso in Ciliciam cedere. Tum Antiochus adolescens missis literis & legatis ad Ionarham, socium & amicum eum nominat, & pontificatum ei confirmat, concessis & quatuor præfecturis, quæ Iudæorum regioni attributæ fuerant. Ad hæc aurea vasa & po- C
cula vestémque purpuream & ius vtendi misit ei, nec non fibulam auream, cooptato inter amicos primarios. Simonem etiam eius fratrem militibus, quantum eorum esset Tyrum inter & Ægyptum præposuit. Ionathas verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit, amicum se & socium professus, gesturúmque vnà bellum contra communem hostem Demetrium, D
multa de eius ingratitudine questus, quòd pro beneficio iniuriam sibi reposuisset. cùm igitur permissum esset ei ab Antiocho, collectis etiam è Syria & Phœnice militibus bellum contra Demetrij duces gerere, confestim profectus est ad vicinas vrbes & oppida: à quibus honorificè exceptus, nullis tamen adiutus est militibus. & cùm Ascalonem venisset, hic quoque ab oppidanis cum munetibus ei occursum est: quos & ipsos hortatus est, quem- E
admodum alias vrbes Cœlesyriæ, vt à Demetrio deficerent ad Antiochum, & pro acceptis iniuriis pœnas ab eo repeterent. esse enim multas causas, cur ad hoc consentire debeant. quibus persuasis vt polliceretur auxilia, ad Gazæos peruenit, vt hos quoque conciliaret Antiocho. hos præter spem inuenit portas sibi clausisse, nolentes deserto Demetrio parti aduersæ se coniungere. quare Ionathas irrita- F
tus est, vt & agros vastaret, & vrbem conaretur vi capere: relictáque ad eius obsidionem parte exercitus, cum reliqua manu in vicos sæuiebat incendiis. Tum Gazæi videntes præsentem calamitatem ab hoste, nec vllum interim auxilium à Demetrio, & spem quoque incertam propter locorum distantiam, satius existimauerunt illo omisso necessitati suæ consulere: & missis ad Ionatham nunciis recepti G
sunt in societatem atque amicitiam. Aliquando enim homines non nisi suo malo docti intelligunt quid sit vtile, cùm deberent sapere ante acceptum incommodum, & vltrò potius

μάρτυρῶν αὐτοῦ τῆς συμμαχίας. ὕστερον ὁ πονηρὸς εἰς αὐτὸν ἠθύμει, καὶ τὰς ὑποχέσεις διεψεύσατο, καὶ πόλεμον ἠπείλησεν εἰ μὴ τοὺς φόρους αὐτῷ πάλιν ἀποδώσει, οὓς ὤφειλε τῷ Ἰουδαίων ἔθνος ἀπὸ τῶν πρώτων βασιλέων. καὶ ταῦτα ἐποίησεν ἂν, εἰμὴ τρύφων αὐτὸν ἐπέσχεν, καὶ τελευτῆσαι τὸν Ἰωνάθην αὐτῷ Δημητρίου ἀπεμηχανήσατο. εἰς τὰς ἄνω αὐτοῦ φροντίδας. ὑποστρέψας γὰρ ἐκ τῆς Ἀραβίας εἰς τὴν συρίαν μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀντιόχου, μεγάλον δὲ ἐπ' αὐτῷ ἔθετο τὴν ἡλικίαν, ἀφεστήσαν αὐτοῦ τὸ διάδημα. οἱ παρὰ χωρήσαντος τοῦ στρατιωτικοῦ παντὸς, ὃ καταλοίπων τὸν δημήτριον διὰ τὸ μὴ τυγχάνειν μισθῶν, πόλεμον ἐκφέρει πρὸς τὸ δημήτριον. καὶ συμβαλὼν αὐτῷ, κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τοὺς τ' ἐλέφαντας, καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχέων πόλιν λαμβάνει. δημήτριος μὲν οὖν ἡττηθεὶς, ἀνεχώρησεν εἰς χιλικίαν, ὁ δὲ παῖς Ἀντίοχος πέμψας πρὸς Ἰωνάθην πρεσβευτὰς καὶ γράμματα, φίλον τε καὶ σύμμαχον αὐτὸν ποιεῖται, καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀξιοῖ, καὶ τῶν τεσσάρων παρεχώρει νομῶν, οἱ τὴν χώραν τῷ Ἰουδαίων προσετέθησαν. ἔτι γε μὴν σκῦλα χρυσᾶ καὶ σκεύη, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα χρῆσθαι τούτοις ἐπέτρεπεν ἀπέστειλε. καὶ πόρπην δ' αὐτῷ δωρεῖται χρυσᾶν, καὶ τῷ πρώτων αὐτοῦ κελεύει φίλων. τὸν ἀδελφὸν δ' αὐτοῦ σίμωνα, στρατηγὸν ἀπὸ στρατιᾶς ἀπὸ τοῦ κλίματος τῶν τυρίων, ἕως τῆς αἰγύπτου καθίστησιν. Ἰωνάθης ὁ τούτοις παρ' Ἀντιόχου γεγυμνασμένοις εἰς αὐτὸν ἤθεσι, πέμψας πρὸς αὐτὸν τε καὶ ῥώμωνα πρεσβευτὰς, εἶναί τε φίλος ὁμολογεῖ καὶ σύμμαχος, καὶ πολεμήσειν σὺν αὐτῷ πρὸς δημήτριον, διδάσκων ὡς ἐπ' αὐτῷ χάριτας ἀποδῶν, πολλῶν παρ' αὐτοῦ χρηστῶν ἐν οἷς ἐδέετο τυχών, ἀλλὰ πρὸς αδικήσειεν αἰθ' ὧν δ' πάθοι. συγχωρήσαντος δὲ Ἀντιόχου δύναμιν αὐτῷ συναγαγόντι πολλὴν ἔκτε συρίας καὶ φοινίκης τοῖς δημητρίου πολεμῆσαι στρατηγοῖς, διὰ τοῦτο ὥρμησεν εἰς τὰς πόλεις. αἱ μὲν λαμπρῶς μὲν ἐδέξαντο, στρατιὰν δ' οὐκ ἔδοσαν. Ἀσκαλὼν δὲ ὁμὸς δ' ἐκεῖθεν εἰς ἀσκάλωνα πόλιν, καὶ τῷ ἀσκαλωνιτῶν φιλοτίμως αὐτὸν μὲν δώροις ὑπαντησάντων, αὐτοὺς τε τούτοις παρεκάλει, καὶ ἐν τῇ τῇ κοίλῃ συρίᾳ πόλεων ἑκάστῃ, ὅπως ἅσαν δημητρίου, στρατιὰν μὲν αὐτῷ πέμπειν μὲν ἀπόχῳ, σὺν αὐτῷ δ' πολεμοῦσας στρατεύεσθαι. Ἀσκαλωνῖται δὲ δημητρίου δίκην λαμβάνειν ὧν ἁμάρτοι ποτὲ εἰς αὐτούς. εἰ δ' αὐτὰς ἐκλοιμῷας ταῦτα φέρειν, πολλὰς αἰτίας. πείσαντες δ' ὁμολογῆσαι πρὸς τὸν ἀντίοχον συμμαχεῖν τὰς πόλεις εἰς γάζαν παρεγένετο, πρασσόμενος καὶ τὴν παρὰ τούτων δύνοιαν αὐτῷ. πολὺ δ' ἦρε τῆς προσδοκίας τοὺς γαζαίους ἀλλοφύπερον ἔχοντας. ἀπέκλεισαν γὰρ αὐτὸν τὰς πύλας, καὶ τὸν δημήτριον ἐγκαταλιπόντες, οὐκ ἔγνωσαν ἀντίοχῳ προσχωρῆσαι. τοῦτο παροξύνων εἰς πολιορκίαν τὸν ἰωνάθην καὶ τῆς χώρας τὴν κάκωσιν. μέρος γὰρ τῆς στρατιᾶς προσκαθίσας τῇ γάζῃ, τῷ λοιπῷ τὴν γῆν αὐτὸς ὅπλων διέφθειρε καὶ ἐνεπίμπρα. ταῦτα ὁ πάροντας αὐτοὺς ὁρῶντες οἱ γαζαῖοι, καὶ μηδεμίαν ἀπὸ δημητρίου βοήθειαν αὐτοῖς γινομένην, ἀλλὰ τὸ μὲ λυποῦν ἤδη παρὸν, τὸ δ' ὠφελῆσον μακρὰν ὄν, καὶ ἄδηλον εἰ προσγένοιτο, σῶφρον ἔκριναν εἶν' αὐτῷ ἀφέντες παραμύθιον ἐκεῖνο θεραπεύειν. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν ἰωνάθην, φιλίαν τε ὁμολογοῦσι καὶ συμμαχίαν. οἱ μὲ γὰρ ἄνθρωποι πρὸ πείρας τῆς δεινῶν, ὁ συνιᾶσι τὸ συμφέρον. ἀλλ' ὅταν ἔν τινι κακῷ γενόμενοι τύχωσι, τότε γνωσιμαχήσαντες ἃ μηδ' ὅλως βλαβέντας

τας ἀμεναι λῷ ποιεῖν, ταῦτα ὕστερον ζημιωθέντας αἰ- A
ρεωῦταγ. ὁ ὲ συνθέμενος πρὸς αὐτοὺς φιλίαν, & λα-
βὼν ὁμήρους τοὺς μὲν ἀπέστειλεν εἰς ἱεροσόλυμα,
αὐτὸς ὲ τὴν χώραν ἅπασαν μετῆλθεν ἄχει διώκων
τοὺς. τοὺς ὲ δημιρίου στρατηγὸν αὐτῷ προσελθόντων εἰς
κέδασαν πόλιν συὺ πολλῇ στρατιᾷ, πλησίον δ' ἔστιν αὐ-
τῆς τὸ τυρίων γῆς καὶ τῆς γαλιλαίας, ἀπάξειν δὲ αὐτὸν
ἐκ τῆς συρίας ὑπέλαβον, ὅτι τὴν γαλιλαίαν ὡς σύμ-
μαχον. τοὺς δὲ γαλιλαίους ὄντας αὐτῷ ὰ προσήκειν B
πολεμομένους, ὑπέλυπησεν αὐτοῖς, τὸν ἀδελφὸν σίμω-
να καταλιπὼν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ. ὃς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς
χώρας συναγαγὼν, ὡς ἐπὶ ἱκανώτατον, τὴν βεθσούρα
πολιορκῶν προσεκάθητο, χωρίον τῆς ἰουδαίας
ὀχυρώτατον. κατεῖχε δὲ αὐτὸ φρουρᾷ δημήτριος. δε-
δήλωται ὲ ἡμῖν τοῦτο καὶ πρότερον. ὡς ὲ χώμασι μὲν
ἐγείροντος τὸ σίμωνος, μηχανήμασι δ' ἐπαίοντος καὶ
πολλῇ σπουδῇ χρωμένου πρὸς τὴν τῆς βεθσούρας πο- C
λιορκίαν, ἔδεισαν οἱ φρουροὶ, μὴ κρ' κράτος ἁλόντες
τοῦ χωρίου διαφθαρῶσι, πέμψαντες πρὸς τ
σίμωνα, ἠξίουν ὅρκοις λαβόντες, ὡς μηδὲν ὑπ' αὐτοῦ
παθεῖν, καταλιπεῖν τὸ χωρίον καὶ πρὸς δημήτριον
ἀπελθεῖν. ὁ ὲ δοὺς ταύτας αὐτοῖς τὰς πίστεις ἐκβάλλει
μὲν ἐκείνους ἐκ τῆς πόλεως, αὐτὸς ὲ φρουρὰν καθί-
στησιν ἰδίαν, ἰωνάθης ὲ ἀρὰς τ γαλιλαίας ὑπὸ τὴν ὑ-
δάτων τὴν γεννησαρὼν λεγομένων, ἐκεῖ δὲ ἐτύγχανεν D
ἐστρατοπεδευκώς, εἰς τὸ καλούμενον ἀσὼρ πεδίον προ-
ῆλθεν, οὐκ εἰδὼς ὄντας ἐν αὐτῷ τοὺς πολεμίους. μα-
θόντες ὲ περὶ μιᾶς ἡμέρας οἱ τὸ δημητρίου μέλλειν
ἰωνάθῃ ἐπ' αὐτοὺς βαδίζειν, ἐνέδραν αὐτῷ κὴ τοὺς
λοχήσαντας ἐν τῷ ὄρει καθίσαντες, αὐτοὶ μὲ τ στρα-
τιᾶς ἀπέλυπον εἰς τὸ πεδίον. οὓς ἰδὼν ὁ ἰωνάθης ἑ-
τοίμους πρὸς μάχην παρεσκευάζετο κὴ αὐτὸς τοὺς ἰ-
δίους στρατιώτας πρὸς τ ἀγῶνα ὡς ἠδύνατο. τῷ ὲ εἰς
τοὺς ἐνέδραν ὑπὸ τῷ δημητρίου στρατηγῶν καταστα- E
θέντων κ' νῶτα τοῖς ἰουδαίοις χωμένων, δείσαντες
μὴ μέσοι λειφθέντες ἀπόλωνται, φεύγειν ὥρμησαν. κὴ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, τὸν ἰωνάθην κατέλυπον.
ὀλίγοι δέ τινες ὑπέμειναν ὡς πρὸς ν τὸν ἀριθμὸν,
καὶ ματθίας ὁ ἀψαλώμου, καὶ ἰούδας ὁ χα-
φαίου, τῆς ἁπάσης δυνάμεως ἡγεμόνες ὄντες. πολ-
λοῖς ὲ κὴ μετὰ γνώσεως εἰς τοὺς πολεμίους ὡσάμε-
νοι, τῷ τε θάρσει κατέπληξαν αὐτοὺς, & ταῖς χερ- F
σὶν ἀπέστρεψαν εἰς φυγήν. οἱ δ' ἀναχωρήσαντες τ ἰω-
νάθου στρατιῶται, ὡς εἶδον τοὺς πολεμίους ξαπίνας,
ὀπισυλλεχθέντες ἐκ τ φυγῆς, ὥρμησαν αὐτοὺς διώκειν,
καὶ τοῦτ' ἐποίησαν μέχρι πεδασῶν οὗ τὸ στρατόπεδον
ἦν τῷ πολεμίων. κατήσας οὖν ἰωνάθης τῇ μάχῃ
λαμπρῶς, κὴ δισχιλίους τῷ ἐχθρῶν ὑποπεσόντας ὑ-
πέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὁρῶν δ' ὅτι πάντ' αὐτῷ
κ' νῦν εὐτυχῆ θεὸ χωρεῖ πρὸς ῥωμαίους πρεσβευτὰς G
ἀπέστειλεν ἀνανεώσασθαι βουλόμενος τὴν γενομένην
ὑπ' ἐκείνοις πρὸς αὐτοὺς ἔμ πρόσθεν φιλίαν. τοῖς δ' αὐτοῦ
πρεσβευταῖς ἐπέστειλεν ὑπὸ τῆς ῥώμης ἀναστρέφουσι πρὸς τοὺς σπαρτιάτας ἀφικέσθαι, κὴ τὴν πρὸς αὐ-
τοὺς ὑπομνῆσαι φιλίαν κὴ τὴν συγγένειαν. οἱ δ' ὡς εἰσῆλθον εἰς τ ῥώμην παρελθόντες εἰς τ βουλὴν αὐτῷ κὴ
τὰ παρὰ ἰωνάθου τοῦ ἀρχιερέως εἰπόντες ὡς πέμψειν αὐτοὺς ὑπὲ τ ὑπὲρ συμμαχίας βεβαίωσιν, τ βουλῆς ὑπερεχυρωσάσης τὰ πρότερον αὐτῇ πρὸς τοὺς ἰουδαίων φιλίας ἐγνωσμένα, κὴ δοῦσης ὑπόσπονδους πρὸς ἅπαντας
τοὺς βασιλεῖς τῆς ἀσίας κὴ εὐρώπης, κὴ τῶν πόλεων ἄρχοντας αὐτοῖς κομίζειν. ὅπως ἀσφαλεῖς τῆς εἰς
τὴν οἰκείαν κομιδῆς δι' αὐτῶν τύχωσιν, ἀναστρέφοντες εἰς τὴν σπάρτην παρεγένοντο. & τὰς ὑπόσπονδους ἃς ἔλαβον παρὰ ἰωνάθου, αὐτοῖς ἀπέδοσαν. τὸ δ' ἀντίγραφον ἦν τόδε. ἄρχιερεὺς ἰωνάθης τῷ ἔθνους

quàm coacti imperata facere. Ionathas v.10
acceptis obsidibus, & multis Hierosolyma, ingressus inde, totam regionem vsque Dancalcum obibat. cúmque Demetrij valens exercitus accessisset ad vrbem Cedalam, quæ propinqua est Tyriorum agro & regioni Galilææ, vellentque Ionatham abstrahere à Syria, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus, occurrit cò properè Simone fratre ad Iudææ præsidium relicto. Is collectis quotquot poterat eius regionis militibus, Bethsuram oppugnabat, locum totius Iudææ munitissimum, & incessum à Demetrianæ factionis hominibus, vt iam antè diximus. qui cùm aggeribus simul ac machinis vehementer infestarentur, veriti ne occupato per vim loco ad vnum necarentur, per nuncium rogabant Simonem, vt sibi liceret relicta ipsi Bethsura, incolumibus decedere & proficisci ad Demetrium. ille verò data eis in hoc vt postulabant fide, pro Macedonico suum ibi collocauit præsidium. Interim Ionathas in Galilæa, motis à stagno Gennesara castris quæ primùm posuerat, in campum Asor progressus est, ne scius hostem esse in eo. Demetriani verò qui ante vnum diem aduentum eius præsenserant, collocatis prius in monte insidiis, ipsi in campo ei se opposuerunt. Quos conspicatus Ionathas paratos ad prælium, & ipse suos pro tempore ad certamen instruit. Sed cùm à tergo se insidiatores Iudæis ostendissent, veriti ne intercepti in medio contrucidarentur, in fugam se dederunt, ita vt penè omnes Ionatham desererent in periculo. Soli duces Matthias Absalomi & Iudas Chapsæi cum quinquaginta virorum fortium manu permanserunt: qui à desperatione sumpta audacia, tanto impetu aduersam hostium frontem impulerunt, vt territi ceu furentibus cederent. Tum verò illi qui Ionatham destituerant, videntes fluctuantem & inclinatam hostium aciem, reuersi in prælium, iam in apertam fugam versos persequebantur, donec ad Cedasa ventum est, vbi intra castra compulsi sunt. Ionathas autem egregia victoria potitus, recepit se Hierosolyma. Et cùm omnia sibi ex sententia Dei fauore videret cedere, misit Romam legatos de renouanda amicitia, quibus dedit mandata, vt in reuertendo obiter inuiserent Lacedæmonios, eósque cognationis admonerent atque fœderis. qui postquam Romam venerunt, expositis ad senatum postulatis Ionathæ pontificis, quòd cuperet renouari fœdera, & impetratis quæ volebant omnibus, acceptísque literis commendatitiis ad reges Europæ & Asiæ, quo tutiùs possent iter facere, in reditu peruenerunt etiam ad Lacedæmonios, & obtulerunt eis literas à Ionatha pontifice, quarum exemplum erat hoc. Ionathas pontifex gen-

tis Iudæorum, & senatus ac populus Iudæorum, Ephoris Lacedæmoniorum, senatuique & populo fratribus suis, Salutem. Si valetis, & res vestræ tam publicè quàm priuatim prosperè cedunt, gaudemus: valemus enim nos quoque. Superioribus temporibus perlata ad Oniam pontificem nostrum, ab Ario rege vestro missa per Demotelem epistola, de cognatione nostra, cuius exemplar subiunximus, & literas eas cupidè accepimus, & Demoteli atque Ario omnem exhibuimus beneuolentiam, quamuis iam ante hoc non ignorauerimus, nimirum docti è sacris nostris scripturis. Quòd verò non prius vos cognatos agnouerimus, ideo factum est, ne videremur vobis captandæ amicitiæ occasionem præripere. Interim eo tempore ex quo renouata est nostra necessitudo, in sacris solennitatibus rem diuinam facientes: etiam pro vestra salute ac victoria vota nuncupauimus. Et cùm multis circumquaque bellis vexaremur, propter vicinorum immoderatas cupidines, tamen nec vos nec alios amicos solicitandos duximus. Nunc verò peracto bello, misimus ad Romanos Numenium Antimachi & Antipatrum Iasonis, viros senatores & honoratos: quibus etiam ad vos dedimus literas, vt renouent mutuam nostram amicitiam. Bene igitur facietis, si vos quoque nobis scripseritis, & significaueritis, si qua in re vobis opera nostra possit esse vsui, ad omnia obsequia promptos nos habituri. Itaque Lacedæmonij & legatos comiter acceperunt, & decretum publicum de amicitia atque societate eis tradiderunt. Hoc tempore tres Iudæorum sectæ erant, quæ de rebus humanis inter se dissentiebant: vna Pharisæorum dicta, altera Sadducæorum, tertia Essenorum. Horum Pharisæi, quædam, at non omnia fato tribuunt, quædam verò in sua potestate esse aiunt, vt vel fiat vel nō fiat. Essenī verò omnia in fati potestate esse affirmāt, nec quicquā hominibus præter fati decretū accidere. At Sadducæi fatū omnino negant, & è rebus tollūt, dicentes nihil fataliter euenire hominibus: & omnia in nostra ipsorum potestate esse, vt tam felicitatis nobis ipsi autores simus, quàm infortunij, si deteriora consilia secuti fuerimus. Sed de his diligentiùs tractauimus in secundo de Iudaico bello volumine. Porrò Demetrij duces volentes accepta clade abolere ignominiam, maioribus copijs reparatis duxerunt contra Ionatham. qui comperto eorum aduentu properè in Amathensem agrum ocurrit: nolebat enim eos sine impedimento Iudæam inuadere. cúmque ad quinquaginta stadia prope hostem castra posuisset, misit qui res hostium & munitiones perspecularentur. qui cùm explorassent omnia, & quosdam captiuos noctu adduxissent, indicantes quòd ex improuiso hostis vellet eos aggredi, maturè omnia communit, dispositis etiam extra castra excubiis, & in armis retinens per totam noctem exercitum, iusſ-

τῷ Ἰουδαίων, καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ κοινὸν τῶν Ἰουδαίων, Λακεδαιμονίων ἐφόροις καὶ γερουσίᾳ καὶ δήμῳ τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν. ἐρρωμένοις ὑμῖν καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ ἴδια χωρεῖν κατὰ νοῦν, ἅτερ αὖ ἔχοι ὡς βουλόμεθα. ἐρρώμεθα δὲ καὶ ἡμεῖς. ὅτι τοῖς ἐμπροσθεν χρόνοις κομισθείσης ὀνίᾳ τοῦ γενομένῳ ἀρχιερεῖ παρ' ἡμῖν Δημητρίου τὰ βασιλεύοντος ὑμῶν ὑπιστολῆς δι' Δημοτέλους, ὧν τ' ὑπαρχούσης ἡμῖν πρὸς ὑμᾶς συγγενείας, ἧς ὑπετάκη τὸ αὐτίγραφον, τῶν τε ὑπιστολῶν ἐδεξάμεθα προθύμως, καὶ τῷ Δημοτελεῖ καὶ τῷ Ἀρείῳ δυνοϊκῶς διετέθημεν· ἃ δεόμενοι τῆς τοιαύτης ὑποδείξεως, διὰ τὸ ἐκ τῶν ἱερῶν ἡμῖν πεπιστεῦσθαι γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν προκατάρχειν τῆς ἀναγνωρίσεως. οὐκ ἐδοκιμάζομεν, μὴ καὶ προαρτάζειν δοκῶμεν τῷ παρ' ὑμῖν δεδομένῳ δόξαν. πολλῶν δὲ χρόνων διαγεγενημένων ὑπὸ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀναπολήθεισης ἡμῖν οἰκειότητος, ἐν ταῖς ἱεραῖς καὶ ἐπωνύμοις ἡμέραις θυσίας τῷ θεῷ προσφέροντες, καθὼς ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας τε καὶ νίκης αὐτὸν προσκαλούμεθα. πολλῶν δ' ἡμᾶς πολέμων περισπάντων διὰ τὴν γειτνιώντων πλεονεξίαν, οὐθ' ὑμῖν ὑπ' ἄλλῳ τῶν προσηκόντων ὑμῖν ἐνοχλεῖν ἐκείναμεν. καταγωνισάμενοι δὲ τοὺς πολέμους, πέμποντες πρὸς Ῥωμαίους νεμήνιον τὸν Ἀντιμάχου, καὶ Ἀντίπατρον τὸν Ἰάσωνος, ἄνδρ' ὑπὸ τὴν γερουσίας ὄντων ἐν τιμῇ, ἐδώκαμεν αὐτοῖς καὶ πρὸς ὑμᾶς ὑπιστολάς, ὅπως ἀνανεώσωνται τὴν πρὸς ὑμᾶς ἡμῶν φιλίαν. καλῶς οὖν ποιήσετε καὶ αὐτοὶ γράφοντες ἡμῖν, εἴ τι ὧν ἂν δέησθε ὑπιστέλλοντες, ὡς εἰς ἅπαντα προθυμηθησομένοις διὰ τὴν ὑμετέρας προαιρέσεως. οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τούς τε πρεσβευτὰς φιλοφρόνως ὑπεδέξαντο, καὶ ψήφισμα ποιησάμενοι περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας, πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλαν. καὶ ἦν τὸ γρόνον τοῦτον τρεῖς αἱρέσεις τῷ Ἰουδαίων ἦσαν, αἱ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων διαφόρως ὑπελάμβανον, ὧν ἡ μὲν Φαρισαίων ἐλέγετο, ἡ δὲ Σαδδουκαίων, ἡ τείτη δὲ Ἐσσηνῶν. οἱ μὲν οὖν Φαρισαῖοι, πνὰ καὶ εἱμαρμένῃ εἶναι λέγουσιν ἔργον. πνὰ δ' ἐφ' ἑαυτοῖς ὑπάρχειν συμβαίνειν τε καὶ γίνεσθαι. τὸ δὲ τῶν Ἐσσηνῶν γένος, πάντων τὴν εἱμαρμένην κυρίαν ὑποφαίνει, καὶ μηδὲν ὃ μὴ κατ' ἐκείνης γνῶμαν ἀνθρώποις ἀπαντᾷ. Σαδδουκαῖοι δέ, τὴν μὲν εἱμαρμένην ἀφαιροῦσιν, οὐδὲν εἶναι ταύτην ἀξιοῦντες, οὔτε κατ' αὐτὴν τὰ ἀνθρώπινα τέλος λαμβάνειν, ἅπαντα δὲ ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς τίθενται, ὡς τῆς ἀγαθῶν αἴτιοις ἡμᾶς αὐτοῖς γινομένους, καὶ τὰ χείρω τῆς ἡμετέραν ἀβουλίαν λαμβάνοντας. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἀκριβεστέραν πεποίημαι δήλωσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τῶν Ἰουδαϊκῆς πραγματείας. οἱ δὲ τὸ δημοσίᾳ στρατηγοῦντ' ἐγεγυμνωμένην ἤτταν ἀναμαχέσασθαι βουλόμενοι, πλείω τῆς προτέρας δύναμιν συναγαγόντες, ἦλθον ὅτι τὸν Ἰωνάθην. ὁ δ' ὄπτοντας πυθόμενος, ὀξέως ὑπεμύτησεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῆτην. ἐβούλετο γὰρ κωλῦσαι αὐτοὺς πρὸς ἐπιβαλεῖν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐμβαλεῖν. στρατοπεδευσάμενος δὲ τῶν πολεμίων ἄποθεν σταδίους ν. πέμπει τοὺς κατοψομένους αὐτῶν τὴν παρεμβολήν, καὶ πῶς εἶεν ἐστρατοπεδευκότες. τῶν δὲ κατασκόπων πάντ' αὐτῷ φρασάντων, καί τινας συλλαβόντων νυκτὸς, οἳ αὐτῷ μέλλειν ὅπτιάσεσθαι τοὺς πολεμίους ἐμήνυον, προνοῶν ἠσφαλίσατο, προφυλακάς τε ποιησάμενος ἔξω τοῦ στρατοπέδου, καὶ τὴν δύναμιν δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐν τοῖς ὅπλοις ἔχων ἅπασαν. καὶ παρηγγελκὼς αὐτοῖς τὰς ψυχὰς ἐῤῥωμένους εἶναι, καὶ ταῖς διανοίαις

νοίας ἔτοιμος ἔχειν ὡς καὶ δίχα τῆς νυκτὸς εἰ δέοιτο μαχησομένους, ὥστε μὴ λαθεῖν αὐτὸν τινὰ ἐπιβουλὴν. οἱ δὲ τοῦ Δημητρίου στρατηγοὶ, θυθόμενοι τὸν Ἰωνάθην ἐγνωκότα, οὐκ ἔτι τινὶ γνώμῃ ἦσαν ὑγιεῖ, ἀλλ' ἐτάραττεν αὐτοὺς τὸ καταφώρους τοῖς ἐχθροῖς γεγονέναι, καὶ μηδενὶ προσδοκῶντας αὐτὸν ἐπιθήσεσθαι ἑτέρῳ, τῆς ἐπιβουλῆς διημαρτημένης. ὅτε γὰρ τοῦ φανεροῦ διακινδυνεύοντες, οὐκ ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Ἰωνάθου ἀξιόμαχοι. φυγεῖν οὖν ἐβουλεύσαντο, καὶ πυρὰ καύσαντες πολλὰ, ὡς ἂν ὁρῶντες οἱ πολέμιοι μένειν αὐτοὺς ὑπολαμβάνωσιν ἀνεχώρησαν. ὁ δὲ Ἰωνάθης ἔωθεν προσμίξας αὐτῷ τῷ στρατοπέδῳ, καὶ καταλαβὼν ἔρημον αὐτὸ, συνεὶς ὅτι πεφύγασιν ἐδίωκεν. ὑ μὴν τοι φθάνει καταλαβεῖν. ἤδη γὰρ τὸν ἐλεύθερον διαβεβηκότες ποταμὸν, ἦσαν ἐν ἀσφαλεῖ. ποιησάμενος οὖν ἐκεῖθεν τινὰ ὑποστροφὴν πρὸς Ἀραβίαν, καὶ πολεμήσας τοὺς ναβαταίους, καὶ πολλὴν αὐτῶν λείαν ἀπελάσας & λαβὼν αἰχμαλώτους, ἐλθὼν εἰς Δαμασκὸν ἐκεῖ πάντα ἀπέδοτο. ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τινὰ Ἰουδαίαν ἅπασαν ἐπελθὼν, & τινὰ παλαιστίνην ἕως Ἀσκάλωνος, ἠσφαλίσατο, φρουρίοις, καὶ ποιήσας ταῦτα καὶ τοῖς οἰκοδομήσασι καὶ ταῖς φυλακαῖς ὀχυρὰ, ἦλθεν εἰς Ἰόππην, καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, εἰσήγαγε μεγάλην φρουράν. ἤκουσε γὰρ τοὺς Ἰοππίτους βουλομένους τοῖς Δημητρίου στρατηγοῖς ἐκδοῦναι τὴν πόλιν. ταῦτ' οὖν διοικησάμενοι ὅ τε Σίμων καὶ Ἰωνάθης, ἦλθον εἰς Ἱεροσόλυμα. συναγαγὼν δὲ τὸν λαὸν ἅπαντ' εἰς τὸ ἱερὸν Ἰωνάθης, συνεβούλευσε τῷ Ἱεροσολύμων ἐπισκευάσαι τεῖχη, & τὸ καθηρημένον τοῦ περὶ τὸ ἱερὸν περιβόλου, πάλιν ἀνασῶσαι, καὶ πύργοις ὑψηλοῖς ἐξοχυρῶσαι τὰ περὶ αὐτό. πρὸς τούτοις δὲ καὶ μέσον τῆς πόλεως ἄλλο τεῖχος ἀνοικοδομησαμένους, ἀποφράξαι τοῖς ἐν τῇ ἄκρᾳ φρουροῦσι τὴν πόλιν, & τῆς ἀνοδείας αὐτοὺς τῷ σιτίων τοῦτον ἀποκλεῖσαι τὸν τρόπον. ἔπηγε μὲν & τὰ ἐν τῇ χώρᾳ φρούρια ποιῆσαι πολὺ τῆς ὑπαρχούσης αὐτοῖς ἀσφαλείας ἰσχυρότερα. τῆς δὲ γνώμης δοκιμασθείσης καὶ τῷ πλήθει καλῶς ἔχειν, αὐτὸς μὲν τὰ κατὰ τὴν πόλιν ᾠκοδόμει. σίμωνα δὲ τὰ κατὰ τὴν χώραν ἐξέπεμψεν ἀσφαλισόμενον. ὁ δὲ Δημήτριος διαβὰς, εἰς τὴν μεσοποταμίαν ἦκε, ταύτην βουλόμενος καὶ τὴν βαβυλῶνα κατασχεῖν, καὶ τῷ αὐτῶ σατραπῶν ἐγκρατὴς γενόμενος ἐντεῦθεν ποιεῖσθαι τὰς ὅλης τῆς βασιλείας ἀφορμάς. καὶ γὰρ οἱ ταύτην κατοικοῦντες ἕλληνες καὶ μακεδόνες, συνεχῶς ἐπρεσβεύοντο πρὸς αὐτὸν, εἰ πρὸς αὐτοὺς ἀφίκοιτο θᾶττον ἐκδιδόσειν μὲν αὐτοὺς ὑπεκτιθέμενοι, συγκαταπολεμήσειν δὲ ἀρσάκῃ τὸν πάρθων βασιλέα. ταύτας ἐπαρθεὶς ταῖς ἐλπίσιν ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς, εἰ καταστρέψαιτο τοὺς πάρθους, καὶ γλίσχρᾳ αὐτῷ δύναμις, τὸν τρύφωνα πολεμήσας διέγνως, καὶ τῆς συείας ἐκβαλεῖν. δεξαμένων δ' αὐτὸν προθύμως τῷ ἐν τῇ χώρᾳ, συναγαγὼν δύναμιν ἐπολέμησε πρὸς τὸν ἀρσάκην, καὶ τινὰ στρατιὰν ἅπασαν ἀποβαλὼν, αὐτὸς ζῶν ἐλήφθη, καθὼς & ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A sum parato esse animo, etiam si noctu pugnare opus sit, ne quid eos hostium conatus falleret. Demetrij verò duces vt sensêre Ionatham præmonitum hærebant inopes consilij, hoc ipso turbati, quòd viderent sibi nihil successurum ab insidiis, nec aperto Marte paresse Ionathæ futuros ducerent. Decreuerunt igitur abire, & relictis multis per tota castra ignibus, quo magis hostem fallerent, noctu discesserunt.
B At Ionathas mane castra adortus, postquam deprehendit inania, cœpit fugientes persequi, sed frustra. Iam enim transgressi fluuium Eleutherum in tuta loca se receperant. Flexo igitur in Arabiam itinere, & Nabathæis vastatis, abactáque præda & captiuis abductis, Damascum veniens, illic omnia vendidit. Per idem tempus & frater eius Simon obeundo totam Iudæam & Palæstinam vsque Ascalonem, opportuna loca firmabat præsidiis, atque ita communita regione armis & ædificiis,
C Ioppen contendit: eique occupatæ validum imposuit præsidium, quòd intellexerat Ioppenses velle Demetrio dedere suum oppidum. His igitur ad hunc modum dispositis, Ionathas & Simon reuersi sunt Hierosolyma. Ibi pontifex aduocata in templum concione populi, suasit vt reficerent vrbis mœnia, & murum quo templum septum fuerat rursum reficerent, turribúsque altis additis munitiorem redderent. vtque alium murum excitarent inter arcem & vrbem, atque hoc pacto excluderent eos qui arcem custodiebant, & ad commeatuum penuriam eos adducerent. præterea vt arces hinc inde per regionem dispositas,
D additis nouis munitionibus firmiores etiam ac tutiores facerent. Qua sententia comprobata suffragiis populi, ipse assumpta sibi muniendæ vrbis cura, Simoni vt idem in cæteris Iudææ locis curaret, dedit negotium. Cæterùm Demetrius traiecto flumine peruenit in Mesopotamiam, volens hanc & Babylonem simul occupare, vt potitus superioribus satrapiis, sedem belli ibi constitueret. vocabatur enim per crebras legationes ab eorum locorum Græcis atque Macedonibus, pollicentibus deditionem si veniret, atque etiam cõtra Parthorum regem Arsacem auxilia. Qua
E spe accensus properauit ad illos, cogitans si res aduersus Parthos cessissent prosperè, facilè se inde exturbaturum Tryphonem è regno Syriæ. vt verò magna alacritate exceptus est ab eius regionis hominibus, collecto valido exercitu
F bellũ Arsaci intulit, & superatus prælio, amisso exercitu, ipse viuus in potestate hostium venit, sicut aliàs narrauimus.

CAP. X.

Demetrio à Parthis capto Tryphon fœdus violat, & Ionatha dolo capto atque interfecto Simoni eius fratri bellum infert.

IX. 1. *Mach.* 12 13.

TRyphon autem cognita calamitate Demetrij, non amplius fidus erat Antiocho, sed cogitabat quónam pacto eo sublato regnum posset ipse inuadere & occupare, nec aliud magis videbatur obstare eius cupiditati, quàm Ionathas amicus Antiocho. Itaque decreuit illum prius è medio tollere, atque ita demum adolescentem aggredi. quamobrem ad Bethsan profectus est, quæ Græcis nominatur Scythopolis, inuenit ibi Ionatham cum quadraginta millibus lectissimorum militum, paratum obsistere si quis vim inferre conaretur. Videns igitur hominem non imparatum ad certamen, muneribus & comitate conatus est ei imponere, iussis suis ducibus vt imperata Ionathæ facerent, quo magis fidem beneuolentiæ fictæ astrueret, & omnem illi suspicionem eximeret, atque ita incautum opprimeret faciliùs. postremò suasit vt dimitteret exercitum, cessante bello, & pacatis rebus omnibus. rogabat tamen vt retenta circa se modica manu, comitaretur eum Ptolemaidem, & acciperet in tutelam suam ciuitatem eam arcésque finitimas, dicens se in hoc venisse, vt has ei traderet. Ionathas verò nihil mali suspicatus, credénsque verè & beneuolo animo Tryphonem hæc consulere, dimisit exercitum, exceptis tribus millibus. ex his duo in Galilæa reliquit, mille verò secum duxit, Tryphonem prosecutus Ptolemaidem. Oppidanis verò vrbem confestim ita vt præmoniti fuerant claudentibus, vnus captus est, militibus eius ad vnum contrucidatis. móxque missa est in Galilæam pars exercitus, vt & illa duo millia necopina per dolum opprimeret. Sed quia rumor de Ionatha capto aduentum eorum præuenerat, arreptis armis maturè inde euasserunt. Nam Tryphonis milites non ausi experiri vim, quòd intelligerent paratos pro tuenda vita extremum adire periculum, infecta re vnde venerant retro reuersi sunt.

CAP. XI.

Quòd Simoni Iudæorum gens & pontificatum simul & copiarum imperium detulit.

1. *Mach.* 13 HIerosolymis autem postquam auditum est de Ionathæ captiuitate, & comitatus eius interitu, ingens dolor cepit omnes & tanti viri desiderium, quòd non sine causa timerent, ne destituti eius prudentia simul & fortitudine, infestarentur à finitimis: qui in eam diem metu Ionathæ cohibiti, tum videbantur velut dato signo coorituri, & adducturi Iudæorum gentem in extremum salutis periculum. nec eos fefellit sua expectatio. quàm primùm enim auditum est necatum esse Ionathã, vndique excitatum est in eos bellum, tanquam non habentes amplius, cuius ductu militare possent, & rem grauiter gerere, quin & ipse

Κεφάλαιον ί.

Ως διωπτεύθη ὑπὸ πάντων αἰχμαλώτου ληφθέντος ὁ τρύφων παρεσκευάσατο τὸν ἰωνάθην, καὶ δόλῳ λαβὼν αὐτὸν ἀπέκτεινε, καὶ πόλεμον ἐξήνεγκε κατὰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ σίμωνα.

Τρύφων δ' ἐπειδὴ τὰ κατὰ τὸν δημήτριον ἔγνω τελεύτησε λαβόντα τέλος, οὐκ ἔτ' ἦν αὐτόχρω βέβαιος. ἀλλ' ἐπεβούλευεν ὡς αὐτὸν ἀποκτείνας, τὴν βασιλείαν αὐτὸς κατασχεῖν. ἐνεπόδιζε γε μὴν αὐτῷ τὸ θεραπεύειν ταύτην ὁ κατὰ ἰωνάθην φόβος φίλον τυγχάνοντος αὐτόχρω. καὶ δὴ τοῦτ' ἐκποδὼν ποιήσασθαι τὸν ἰωνάθην κρεῖττον ἔγνω, καὶ τότε τοῖς κατὰ τὸν αὐτόχρω ἐγχειρεῖν. ἀπάτῃ δ' αὐτὸν καὶ δόλῳ κεῖνος ἀνελεῖν· εἰς βάθος γὰρ τῆς αὐτοχρείας κατὰ φύσιν ἦλθε, τὴν καλουμένην ὑφ' ἑλλήνων συνθόπολιν, εἰς ἣν μετὰ τεσσάρων αὐτῷ μυριάδων ἰωνάθης ἀπιὼν ἐπολέκτου στρατοῦ, πολεμήσοντα γὰρ αὐτὸν ἥκειν ὑπέλαβεν. ὁ δ' ἕτοιμον εἰς μάχην γνοὺς τὸν ἰωνάθην ἐπῆρχεται δόλῳ αὐτόν, καὶ φιλοφρονήσει, καὶ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτοῦ πειθαρχεῖν ἰωνάθῃ κατατάξει, τούτοις πιστώσασθαι βουλόμενος δύνοιαν, καὶ πᾶσαν εὔνοιαν ἐνδείξειν, εἰς τὸ κατεφρονήσαντα λαβεῖν ἀφύλακτον, ὑδὲν κατορώρυχτον. τέλος τε στρατιὰ συμβάλλουσιν ἀπολύσας. καὶ γὰρ νεῦ ὁ δεόντως αὐτῷ ἐπάγει, πολέμιος μὲν οὐκ ὄντος, εἰρήνης δ' ἐχούσης τὰ κατάγματα. καταχόντα μὲν τοίνυν κατὰ αὐτὸν ἀλίγους, εἰς πτολεμαΐδα συνελθεῖν παρεκάλει. ἐνδώσειν γὰρ αὐτῷ τὴν πόλιν, τάττε ἄλλα πάνθ' ὅσα καὶ τὴν χώραν εἶσα ὀχυρώματα, ποιήσῃ ὑπ' αὐτῷ, καὶ γὰρ τούτων ἕνεκα παρεῖναι. ὁ μὲν δὴν ἰωνάθης ὑδὲν τούτων ὑπενόησας, ἀλλ' ὑπ' εὐνοίας καὶ γνώμης ἀληθοῦς τὸν τρύφωνα συμβουλεύσαι ταῦτα πιστεύσας, τέλος μὲν στρατιὰν ἀπέλυσε χιλίους ἢ καταχὼν μόνους, τοὺς μὲν δισχιλίους ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατέλιπεν, αὐτὸς ἢ μετὰ τῶν χιλίων ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα σὺν τρύφωνι. τῇ δ' ἐν τῇ πτολεμαΐδι κλεισάντων τὰς πύλας, τότε γὰρ ἐπὶ αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος πρόσταγμον, τὸν μὲν ἰωνάθην ἐζώγρησε, τοὺς ἢ σὺν αὐτῷ πάντας ἀπέκτεινεν. ἔπεμψε ἢ καὶ ὅπη τοὺς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ καταλειφθέντας δισχιλίους ὅπως αὖ καὶ τούτους ἀπολέσωσιν. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν, ὑπὸ φήμης τῆς περὶ τὸν ἰωνάθην συμβεβηκότων, ἐφθησαν πρὶν τοὺς ὑπὸ τοῦ τρύφωνος ἀπεσταλμένους ἀφικέσθαι φραξάμενοι τοῖς ὅπλοις, ἐκ τῆς χώρας ἀπελθεῖν. οἱ δ' ἐπ' αὐτοὺς πεμφθέντες ἰδόντες ἑτοίμους ὑπὲρ τῆς ψυχῶν ἀγωνίζεσθαι, μηδὲν αὐτοῖς ἐνοχλήσαντες, πρὸς τὸν τρύφωνα ὑπέστρεψαν.

Κεφάλαιον ιά.

Ως σίμωνι τῶν στρατηγίαν ἐνεχείρισεν τὸ ἔθνος καὶ ἀπόδειξιν αὐτὸν ἀρχιερέα.

Οἱ δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀκούσαντες τὸν ἰωνάθην συλληφθῆναι, καὶ τὸν τῆς σὺν αὐτῷ στρατιᾶς ἀπώλειαν, αὐτόν τε ἐκεῖνον ὅτι τοῖς συμβεβηκόσιν ἀλοφύροντο. καὶ δεινὴ ταραχὴ ὅτι ζήτησις πᾶσαν ἦν, δέος τε μέγα καὶ κατ' λόγον ἐμπεσὸν ἐλύπει, μὴ σφ' ἰωνάθου ἀνδρείας ἅμα καὶ προνοίας ἀφηρημένοι, τὰ πλεῖστα ἔθνη χαλεπῶς ἔχοντα πρὸς αὐτούς, καὶ δὴ ἰωνάθου ἠρεμοῦντα, νεῦ αὐτοῖς ὄντος ἦ, καὶ πολεμοῦντες εἰς τοὺς πρὸ τῆς ἐκάτων κινδύνους ἀναγκάζον καθίσασθαι. καὶ δὴ τότ' αὐτοῖς ὡς ὑπενόουν συνέπεσε. τὸν γὰρ ἰωνάθου ἀκούσαντες θάνατον οἱ ἐν τῇ ἐθνῶν, πολεμεῖν ἤρξαντο τοῖς ἰουδαίοις ἀποροῦντας ἡγεμόνος. αὐτὸς ἢ ὁ τρύφων

ὁ Τρύφων δύναμιν συναγαγών, γνώμην εἶχεν, ἀναβὰς εἰς τὴν Ἰουδαίαν πολεμεῖν τοῖς ἐν αὐτῇ. σίμων δ' ὁρῶν πρὸς ταῦτα τοὺς ἱεροσολυμίτας καταπεπληγότας, βουλόμενος αὐτοὺς εἰς τὸ ἐναντίωμα προθύμους ὄντας τὸν τρύφωνα θαρραλεωτέρους ποιῆσαι τῷ λόγῳ, συγκαλέσας τὸν δῆμον εἰς τὸ ἱερὸν, ἐντεῦθεν αὐτοὺς παρακαλεῖν ἤρξατο. τὸ μὲν γὰρ ὑμέτερος ἐλευθερίας ὁμόφυλοι μὴ τὲ πατρὸς ἐγώ τε καὶ οἱ ἀδελφοί μου ὡς ἐτολμήσαμεν ἀσμένως ἀποθανεῖν, οὐκέτ' ἀγνοεῖτε. ἀλλ' ἀδεγμάτων δ' ὄντων μου καὶ τὲ θνήσκειν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς θρησκείας ἐν τῇ ὑμετέρας οἰκίας δεδογμένη, φόβος ἀδὲς ἔσαν τηλικοῦτος, ὃς ταύτῃ ὑμῖν τὴν ἀγνοιαν ἐμβάλῃ δ' ψυχῆς, ἀντεισαύξῃ δ' εἰς αὐτὴν φιλοζωίαν, καὶ δόξης καταφρόνησιν. ὅθεν οὐκ ἀπροσκοπήτως ἡγεμόνος οἷόν τε καὶ πάσχειν ὑπὲρ ὑμῶν τὰ μεγίστα καὶ δρᾶν, ἔπεσθέ μοι προθύμως ἐφ' οἷς ἂν ἡγῶμαι. ἄτε γὰρ κρείττων ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀδελφῶν ἵνα φείσωμαι τῆς ἐμαυτὲ ψυχῆς, ἄτε χείρων ἵνα ὁ κάλλιστον ἐκείνοις ἔδοξε τὸ τελευτᾶν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς τὲ θεοῦ θρησκείας ὑμῖν, τοῦτ' ἐγὼ φύγω καὶ καταλίπω. οἷς δέ με δεῖ γνήσιον ἀδελφὸν ἐκείνων φανῆναι, τούτοις ἐμαυτὸν δείξω. θαρρῶ γὰρ ὡς ἐ δίκαιος ληψόμενος παρὰ τῶν πολεμίων, καὶ πάντας ὑμᾶς μὴ γυναικῶν καὶ τέκνων, τῆς ἐξ αὐτῶν ὕβρεως ῥυσόμενος, καὶ τὸ ἱερὸν ἀπόρθητον μετὰ τὲ θεῦ διαφυλάξων. τὰ γὰρ ἔθνη βλέπω καταφρονήσαντα ὑμῶν ὡς οὐκ ἐχόντων ἡγεμόνα πρὸς τὸ πολεμεῖν ὁρμητήριον. τούτοις ποιησαμένου τὲ σίμωνος τοὺς λόγους ἀνεθαρσησε τὸ πλῆθος, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐνδεδωκὸς ὑπὸ δειλίας, ἀνηγέρθη πρὸς τὰ ἀμείνω καὶ ἀγαθὰς ἐλπίδας. ὡς ἀθρόως πάντα τὸν λαὸν ἐκβοῆσαι τὸν σίμωνα αὐτῷ ἡγεῖσθαι, καὶ αὐτὲ τὲ ἰούδα ἐ ἰωνάθου τῷ ἀδελφῶν αὐτὸ τιμὴ πρεσβείαν ἔχειν. ἔσεσθαι γὰρ πρὸς ὃ τι κελεύσει, πειθηνίους. συναθροίσας δ' πᾶν δύτις ὅσον ἦν τὸ πολεμικὸν δ' οἰκείας ἰσχύος, ἔσπευδε τὰ τεῖχη τῆς πόλεως ἀνοικοδομῆσαι, ἐ πύργοις αὐτὴν ὑψηλοῖς τε καὶ καρτεροῖς ἀσφαλισάμενος, ἀπέστειλε μὲν ἰωνάθην τινὰ φίλον ἀφελώμου παῖδα μετὰ στρατιᾶς εἰς ἰόππην, πρὸς ἄξας αὐτῷ τοὺς οἰκήτορας ἐκβαλεῖν. ἐδεδίει γὰρ μὴ προδῶσιν ἕτοι τὴν πόλιν τῷ τρύφωνι, αὐτὸς δ' ὑπομένας ἐφύλαττε τὰ ἱεροσόλυμα. ὁ δ' τρύφων ἄρας ἐκ πτολεμαΐδος μετὰ στρατιᾶς πολλῆς, εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεγίνετο, καὶ τὸν ἰωνάθην ἀγόμενον. ἀπιὼν δ' αὐτὸς καὶ σίμων μετὰ δυνάμεως, εἰς ἀδδίδα πόλιν, ἥτις ἐπ' ὄρους κειμένη τυγχάνει, ὑφ' ἧς ὑπέκειτο τὰ τῆς ἰουδαίας πεδία. γνοὺς δ' τρύφων ἡγεμόνα τὸν σίμωνα ὑπὸ τῶν ἰουδαίων καθεστῶτα, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν, ἐ τοῦτον ἀπάτῃ καὶ δόλῳ προσελθεῖν βουλόμενος. καλοῦντα αὐτὸν, εἰ δέλεῖ λυθήσεσθαι τὸν ἀδελφὸν ἰωνάθην, πέμψαι τάλαντα ρ' ἀργυρίου, καὶ δύο τῶν παίδων ἰωνάθου ὁμήρους, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστήσῃ τὴν ἰουδαίων βασιλείαν· ἐφ' ᾧ γὰρ αὐτὸν ἄγειν τὸ ἀργύριον ὃ τῆς ἁλώσεως χρεωστούμενος ὄφειλε, φυλάττεσθαι δεδεγμένον. ὁ δ' σίμων συνῆκεν τὴν τοῦ τρύφωνος ἐπιβουλὴν. ἀλλὰ συνθεὶς ὅτι τὸ ἀργύριον ἀποστελεῖ καὶ τὸν ἀδελφὸν ἐλύσει, μετ' αὐτῶν δ' τοὺς παῖδας· ἐκδώσει τῷ πολεμίῳ, φοβούμενος δ' μὴ ἀβαθὴς πρὸς τὸ πλῆθος ὡς ἄπιστος αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν θανάτου ζημιώσας,

A Tryphon collecto exercitu, in animo habebat Iudæam inuadere. Simon autem videns Hierosolymitanos metu nouorum motuum attonitos, & volens eis contra Tryphonis conatus addere animum, conuocato in templum populo, sic exorsus est ad eos verba facere: Non ignoratis viri tribules, quàm gnauiter ac intrepidè ego & pater ac fratres pro libertate mortis periculis nos exposuerimus: quibus domesticis exemplis excitatus, cùm non nouum sit in nostra familia, legibus patriis & religioni propugnandæ vitam impendere, nullo terrore adigi potero, vt vitam gloriæ præferam. Quapropter cùm non desit vobis dux paratus, pro vobis quiduis quantumuis magnum vel pati vel facere, sequimini alacriter quocunque duxero. neque enim ego melior sum meis fratribus vt vitæ parcere debeam: neque ita degener vt quod illis semper visum est longè pulcherrimum, scilicet pro religione atque legibus vitam profundere, ipse per ignauiam subterfugiam: quin potiùs certum est germanum me illorum fratrem egregiis approbare facinoribus. Confido enim in Deo quòd pœnas ab hostibus exigere dabitur, vósque vnà cum vxoribus & liberis ab eorum iniuriis eripere; & insuper templi sanctimoniam tutam præstare ab illorum impia violentia. Video enim profanas gentes non ob aliud in vos cooriri, nisi quòd existimant destitutos ducis prouidentia. His Simonis verbis accensa multitudo recepit animos & fiduciâ, & posita formidine ausa est meliores spes concipere: ita vt vno ore totus populus acclamauerit, placere Simonẽ imperium accipere, & in locum fortissimorum fratrum Iudæ ac Ionathæ succedere, nunquâ enim se detracturos iussa illius. Itaque collectis mox omnibus quotquot ex suis ad militiam essent idonei, aggressus est vibẽ mœnib. cingere, cõmunireq; cellis & validis turribus. quo opere perfecto, misit Ioppẽ vnũ ex amicis Ionatham Absalomi filium, iussum habitatores eius populariter inde eiicere, veritus ne vrbem Tryphoni traderent. ipse interim mansit Hierosolymis ad vrbis custodiam. Tryphon autem Ptolemaide profectus cum magno exercitu, venit in Iudæam ducens secum vinctum Ionatham. ei Simon occurrit cum suis copiis iuxta oppidum Addida, situm in monte cui Iudæorum campi subiecti sunt: Tryphon verò cognito, quòd Simon Iudæorum princeps sit constitutus, misit ad eum nuncios, & hunc dolo circumuenire cupiens: mandabátque vt si vellet dimitti fratrem Ionatham, centum argenti talenta persolueret, & cum eis duos Ionathæ filios mitteret ad se obsides futuros, quòd ille dimissus non alienaturus sit Iudæam à regis imperio. nunc enim eum tantisper seruari in vinculis, dum debitam regi pecuniam redderet. At Simonem technæ eius non latuerunt: sed intelligens quòd & pecuniam perditurus esset, nec fratrem liberaturus, quin & filios eius insuper hosti dediturus, tamen timens criminationem suorum, ne negatis pecuniis & filiis, videretur fuisse fratri causa interitus,

aduocato in concionẽ exercitu, postulata Tryphonis ad eos retulit, admonitis prius quòd subesſent inſidiæ: præſtabilius tamen eſſe & pecunias & filios mittere, quàm contemptis Tryphonis conditionibus ſuſpicionem incurrere, quaſi fratrem ſeruare noluerit: atq; ita placuit & Ionathæ pueros mitti & pecuniam. quibus acceptis Tryphon non ſeruauit fidem, nec dimiſit Ionatham, ſed cum exercitu peragrabat regionem, volens per Idumæam aſcendere Hieroſolyma, peruenitq; vſque Dora Idumææ oppidum. At Simon cum perpetuò conſectabatur, caſtra caſtris illius opponens. interim qui in arce erant vrgentibus Tryphonem, vt properè ſibi commeatus mitteret, iuſſit paratum eſſe equitatũ, quaſi eadem nocte venturus Hieroſolyma. ſed quia per eam noctem multa nix delapſa, viam opertam difficilẽ maximè equis reddiderat, irritum factum eſt eius propoſitum, & motis inde caſtris, in Cœleſyriam rediit properè: obitérque in Galaditica regione interfecto & ſepulto Ionatha, ipſe Antiochiam ſe contulit. Simon autem à Baſca oppido fratris oſſa in Modim & paternum ſepulchrum tranſtulit, publico luctu honorati: vbi ampliſſimum monumentum extruxit patri ſimul & fratribus ſuis è marmore polito & candido. excitato enim in latè conſpicuam celſitudinem, porticus circumdedit & columnas ſingulas è ſingulis lapidibus, opus admiratione dignißimum. ad hæc pyramides ſeptem parentibus & fratribus, cuique vnam erexit, mira tam magnitudine quàm pulchritudine, quæ durant vſque ad noſtra tempora. tanta fuit Simonis cura, vt Ionathas cæteriq; domeſtici quàm magnificentißimo ſepulchro eſſent conditi: qui defunctus eſt exacto põtificatus ſimul & imperij anno quarto. Cuius ſucceſſor Simon conſtitutus ſuffragio populi, primo ſui principatus anno ſuis immunitatem tributorum peperit, quæ hactenus Macedonibus erant ſoliti pendere: idque accidit poſt annum centeſimum ſeptuageſimum, ex quo Seleucus Nicanor Syriæ regno potitus eſt. Tanto autem in honore apud populum fuit Simon, vt tam in priuatis inſtrumentis quàm in ſcripturis publicis adiicerẽt, actum eſſe anno primo Simonis Iudæorum ethnarchæ, optimè de gente ſua meriti. nam huius principatu res eorum magnis acceſſionibus auctæ ſunt, & multas de finitimis hoſtibus retulêre victorias. Deuaſtauit enim Gazarã & Ioppen & Iamniam, expugnatáque Hieroſolymorum arce, ſolo eam æquauit, ne poſthac eſſe poſſet hoſtibus receptaculum, néve inde vrbi aliquod inferretur incommodum. quo facto viſum eſt ei operæ pretium, ſi mons quoque in quo ſita fuerat complanaretur, vt ſolum tẽplum emineret: effecitque id commemoratis pro concione malis, quæ à præſidiariis in eã diem Iudæi paſſi fuerant, quęque etiã in poſterũ ferre cogerentur, ſi externus

A ὅτι μηδὲ τὰ χρήματα μηδὲ τοὺς υἱοὺς ἔδωκεν ὑφ' αὐτῷ, συναγαγὼν τὴν στρατιὰν, ἐδήλωσεν ὡς ἀπὸ τοῦ ζύφωνος, εἰπὼν ὅτι ταῦτα μὴ σὺν ἐβουλεύσατο ἔχει, ὅμως αἱρετώτερον ἔχει πέμψαι τὰ χρήματα αὐτῷ, καὶ τοὺς υἱοὺς, ἢ τοῖς ὑπὸ ζύφωνος παραβαλλομένοις μὴ ὑπακούσαντα, λαβεῖν αἰτίαν ὡς τὸν ἀδελφὸν σῶσαι μὴ θελήσας. καὶ σίμωνι μὲν, τοὺς τε ἰωνάθου παῖδας ἐξέπεμψε καὶ τὰ χρήματα. λαβὼν δὲ
B ζύφων οὐκ ἐτήρησε τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπέλυσε τὸν ἰωνάθην. ἀλλὰ τὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐκακωσήλθε τὴν χώραν, καὶ δὴ τῆς ἰδουμαίας ἀναβαίνειν διεγνώκει τὸ λοιπὸν εἰς ἱεροσόλυμα. καὶ παραγινόμενος ἦκεν εἰς δῶρα πόλιν τῆς ἰδουμαίας. ἀντιπαρῆγε δ' ὁ σίμων μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀεὶ καταστρατοπεδεύων ἐξενανπίας αὐτῷ. τῇ δ' ἐν τῇ ἄκρᾳ πεμφθέντων πρὸς ζύφωνα, καὶ παρακαλούντων αὐτεῦσαι πρὸς αὐτοὺς,
C καὶ τροφὰς αὐτοῖς πέμψαι, παρεσκεύασε τὸν ἵππον ὡς δι' τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐν ἱεροσολύμοις ἐσόμενος. ἀλλὰ χιὼν δι' τῆς νυκτὸς πολλὴ πεσοῦσα, καὶ τὰς τε ὁδοὺς καλύψασα, καὶ ἄποσον ἵππους μάλιστα οὐδὲν ὑπὸ βάθους τὴν πορείαν παρέχουσα διεκώλυσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. διόπερ ἐκεῖθεν ἄρας ὁ ζύφων, εἰς τὸν κοίλον ἀφικνεῖται συρίαν, καὶ συνδήσας εἰς τὸν χαλκαδῆνην ἐμβαλὼν, τὸν τε ἰωνάθην ἀποκτείνας αὐτόθι καὶ ταφὴν κελεύσας, αὐτὸς εἰς τὴν
D αὐτοκρατορίαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ σίμων πέμψας εἰς βασκὴ πόλιν μεγαλομίζει τὰ τοῦ ἀδελφοῦ ὀστᾶ, καὶ κηδεύει μὲν ταῦτα ἐν μωδεείν τῇ πατρίδι, πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ μέγα πᾶς ὁ λαὸς ἐποιήσατο. σίμων δὲ μνημεῖον μέγιστον ᾠκοδόμησε τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ ἀνέξεσμένου, εἰς πολὺ δ' αὐτὸ καὶ θαυμαστὸν ἀναγαγὼν ὕψος, στοαὶ δὲ αὐτὸ βάλλεται καὶ σύλοις μονολίθοις, θαυμαστήν τε ἰδεῖν χερμὶ ἀνίσησι, θεὸς τούτοις δὲ πυραμίδας ἑπτὰ, τοῖς τε γονεῦσι καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἑκάστῳ
E μίαν ᾠκοδόμησεν εἰς ἔκπληξιν μεγέθους τε ἕνεκα καὶ κάλλους πεποιημένας, αἳ καὶ μέχρι δεῦρο σώζονται. καὶ θεὶ μὲν τῆς ἰωνάθου ταφῆς καὶ τῆς τῶν μνημείων οἰκοδομίας, τοῖς οἰκείοις σίμωνος, τοσαύτην ποιουδὴν οἴδαμεν γεγονέναι. ἀντὶ δὲ ἰωνάθης, ἀρχιερατεύων ἔτη τέσσαρα θεοῖς τὰ γήρους. καὶ τὰ μὲν θεὶ τῆς τούτου τελευτῆς, ἐν τούτοις ἴσθι. σίμων δὲ καταστὰς ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ πλήθους, τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχιερωσύνης ἔτει τῆς ὑπὸ μακεδόσι δουλείας, τὸν λαὸν ἠλευθέρωσεν, ὡς μηκέτι φόρους αὐτοὺς τελεῖν. ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ ἀτέλεσφορον
F τοῖς ἰουδαίοις μετὰ ὁ καὶ ρ' ἔτη τῆς ἀσυρίων βασιλείας, ἐξ οὗ χρόνου στέλλικος ὁ νικάνωρ ὀπτικληθεὶς κατέσχε συρίαν, ὑπῆρξε. τοσαύτη δ' ἴσθι ἡ τοῦ πλήθους θεὶ τὸν σίμωνα φιλοτιμία, ὡς τ' ἐν τοῖς θεοῖς ἀλλήλοις συμβολαίοις, καὶ τοῖς δημοσίοις γράμμασιν ὅτι τῷ πρώτου ἔτους γέγραφεν σίμωνος τοῦ ἀρχιέρεως ἰουδαίων
G καὶ ἐθναρχου. δυτύχησαν δὲ ἐπ' αὐτῷ σφόδρα, καὶ τ' ἐχθρῶν τ' θεοίκων ἐκράτησαν. κατεστρέψατο δὲ σίμων, γάζαράν τε πόλιν καὶ ἰόππην καὶ ἰάμνειαν. ἐκπολιορκήσας δὲ καὶ τ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἄκραν, εἰς ἔδαφος αὐτ καθεῖλεν, ὡσὰν μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὁρμητήριον ἢ καταλαμβανομένοις αὐτὴν τ' κακῶς ποιεῖν ὡς καὶ τότε. καὶ τοῦτο ποιήσας, ἄριστον ἐδόκει καὶ συμφέρον εἶ), καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ τ' ἄκραν εἶ) σανίβαται, καθελεῖν, ὅπως ὑψηλότερον ἢ τὸ ἱερόν. καὶ δὴ τοῦτο ἐπέθεν εἰς ἐκκλησίαν καλέσας τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῷ γίνεται, ὧν τε ἔπαθον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν φρουρῶν ἐκέλευσε ὑπομιμνήσκων, ἅτε πάθοιεν ἄν, εἰ πάλιν κατέσχη τὴν βασιλείαν

ἀλλό-

ἀλλόφυλος, φρυαγὰς ἐν αὐτῇ κατασαθείσης. ταῦτα A λέγων πείθει πλῆθος τὸ παραγενὸν αὐτῷ τὰ ἀμφότερα, & πάντες προσβαλόντες, καθῆρον τὸ ὄρος, καὶ μήτε ἡμέρας μήτε νυκτὸς ἀπολυόμενοι τοῦ ἔργου, ἕωσιν αὐτὸ τοῖς πᾶσιν ἔτεσι κατήναγον εἰς ἔδαφος καὶ πεδινὴν λειότητα. & τὸ λοιπὸν ὑπῆρχεν ἅπαν τὸ ἱερὸν, ἡ ἄκρα καὶ τὸ ὄρος ἐφ' ᾧ ἦν αὐηρημένων. καὶ τὰ ὑπὸ σίμωνος προσχθέντα, τεῖχον εἶχε τὸν τέμενον.

Κεφάλαιον ιϛ'. B

Ὡς ὁ ἅμων ἐπολιόρκησεν ἐν δώροις τρύφωνα, σύμμαχος γενόμενος αὐτιόχῳ τῷ εὐσεβεῖ.

Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἡ ἀρχμαλωσίας ἦν δημητρίου, τὸν ἀλεξάνδρου μὲν αὐτίοχον, ὃς καὶ θεὸς ἐπεκλήθη, ζύφων διέφθειρεν ὀλίγοπ δεῖν αὐτὸ τέσσαρα βασιλεύσαντος ἔτη. καὶ τὸν μὲ, ὡς χειμαζόμενος ὑποθαίη δίκην, ἄλλοις δὲ φίλοις καὶ τοῖς οἰκειοτάτοις διέπεμπε πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἐπαγγελλόμενος αὐτοῖς χρήματα πολλὰ δώσειν εἰ βασιλέα χειροτονήσουσιν αὐτὸν, δημή- C τριον μὲ ὑπὸ πάθων ἀχμάλωτον γεγονέναι μιλυών, τὸν δ' ἀδελφὸν αὐτοῦ αὐτίοχον παρελθόντα εἰς τὴν ἀρχὴν πολλὰ ποιήσειν αὐτοῖς κακὰ τὸν ὑπὸ σίας ἀμυνόμενον. οἱ δ' ἐλπίσαντες δυνατείαν ἐκ τοῦ ζύφωνι δοθησομένης βασιλείας, ὑποδεικνύουσιν αὐτὸν ἄρχοντα. ἡδόμενος δὲ τοῖς πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζύφων, δείκνυσι τὴν αὐτοῦ φύσιν ὅσην πονηράν. ἰδιώτης μὲ γὰρ ὢν, ἐθεράπευε τὸ πλῆθος, καὶ μειρίσματα ὑπεκείνετο, δελεάζων αὐτὸ τούτοις εἰς ὅπερ ἐβάλετο. τὴν δὲ βασιλείαν λα- D βὼν, ἀπεδύσατο τὴν ὑπόκρισιν, καὶ ὁ ἀληθὴς ζύφων ἦν· τοῖς οὐκ ἐχθροῖς δὲ ἀλλὰ τούτοις ἐποιεῖτο χρείτονας. τὸ μὲ γὰρ στρατιωτικὸν αὐτὸν μισοῦν ἀφίσατο πρὸς κλεοπάτραν τὴν δημητρίου γυναῖκα, τότε ἐν σελευκείᾳ μετὰ τῶν τέκνων ἐγκεκλεισμένην. ἀλωμένου δὲ καὶ αὐτοκράτορος τοῦ δημητρίου ἀδελφοῦ, ὃς ἐπεκαλεῖτο σωτὴρ, & μισουμένας αὐτὸν πόλεως δεχομένης δὲ ζύφωνα, πέμπει E πρὸς αὐτὸν κλεοπάτραν, καλοῦσα πρὸς αὐτὸν ὅπως τε γάμῳ & βασιλείᾳ. σκάλει δὲ τὸν αὐτίοχον ὅπως τούτοις, ἅμα μὲν τῶν φίλων αὐτοῦ ἀναπεισάντων, ἅμα δὲ καὶ τὴν πόλιν διδόντων τινῶν ἐκ τοῦ σελευκείας τοῦ τρύφωνος δείσασα. ἡδόμενος δὲ ἐν τῇ σελευκείᾳ ὁ αὐτίοχος, καὶ τὸν ἰσχὺν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἡμέραν αὐξομένην, ὥρμησε πολεμήσων τὸν τρύφωνα. καὶ κρατήσας αὐτοῦ τῇ μάχῃ, τῆς ἄνω συρίας ἐξέβαλεν εἰς τὴν φοινίκην διώξας ἄχρι F ταύτης, εἴς τε δόξαν φρυκτὸν τὸ δυσάλωτον ἐπολιόρκει συμφυγόντα. πέμπει δὲ καὶ πρὸς σίμωνα τὸν τῶν ἰουδαίων ἀρχιερέα φιλίας καὶ συμμαχίας ὁρίσβεις. ὁ δὲ προσδέχεται προθύμως αὐτοῦ τὰ ἀξίωσιν, καὶ χρήματά τε πολλὰ καὶ ζοφὴν, ἧς τὴν δώραν πολιορκοῦσι στρατιώτας, πέμψας πρὸς αὐτίοχον, ἀφθόνως ἐχορήγησεν, ὡς τὴν ἀναγκαιοτάτην αὐτὸν πρὸς ὀλίγον καιρὸν κενδυνεῦσαι φίλων. ὁ μὲ γὰρ ζύφων ἐκ τῆς δώρας φυγὼν εἰς ἀπάμειαν καὶ ληφθεὶς ἐν αὐτῇ τῇ πολιορκίᾳ G διεφθάρη, βασιλεύσας ἔτη ζία.

Κεφάλαιον ιγ'.

Ὡς ζύφων ὁ ἀναιρεθεὶς αὐτίοχον ἐπολίμπει σίμωνι, καὶ κενδεβαῖον τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ νικήσας τῆς ἰουδαίας ἐξέβαλεν.

Ὁ δ' αὐτίοχος ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φαυλότητος, λήθην ἔσχε σίμωνος αὐτοῦ πρὸς τὰς χρείας ὑπηρετηθέντων ἐποιήσατο, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν κενδεβαῖον παραδοὺς τοῦ φίλου, ὅπως τῆς ἰουδαίας πόρθησιν, καὶ

aliquis princeps ei loco imponeret præsidium. adeoque permotus est eius exhortatione populus vt non intermisso per triennium neque die neque noctu opere, tandem ad planiciem eum locum indefesso labore, per vices sibi succedentes redegerint, atque ita nihil reliquerint quod obstaret, quo minus templum omnibus in vrbe locis esset longè celsius.

Cap. XII.

Simon Tryphonem in Dora compulsum oppugnat, inito cum Antiocho cui Pius cognomen erat, fœdere.

Non multo autem post quàm Demetrius captus est, Alexandri filius cognomine Deus à Tryphone est necatus, anno quarto postquam eius tutelam susceperat: sparsóque rumore, quod inter exercendum se esset extinctus, per intimos amicos solicitauit milites magnis pollicitationibus, vt sibi regnũ deferrent, captum à Parthis Demetrium dictitans, Antiochum fratrem si potiretur imperio, vltorem fore defectionis qua fratrem eius deseruerint. illi adducti in spem maximam, quasi ditandi hoc principe, imperium ei continuo deferunt. Tum verò adeptus iam concupitam potestatem, non amplius dissimulare prauum ingenium valuit, quod priuatus tegere conatus est, quo magis animos hominum sibi conciliaret. quàm primùm enim rex declaratus est, absque persona Tryphonẽ agere cœpit, id quod aduersariorum partibus non mediocriter profuit. Milites enim pertæsi eius mores, defecerũt ad Cleopatrã vxorẽ Demetrij, quæ tũ in Seleuciã cũ liberis se incluserat. Et cum Demetrij frater Antiochus cognomine Soter oberraret, nec ab vlla vrbe reciperetur metu Tryphonis, misit ad eum Cleopatra, coniugium suum & regnum ei offerens. fecit autem hoc partim amicorum suasu, partim quòd timeret, ne quidam Seleucenses vrbem Tryphoni traderent. Quo postquam venit Antiochus affluente ad eum quotidie multitudine, & crescentibus viribus, bellum Tryphoni intulit: quem prælio victum eiecit è superiore Syria, & vsque Phœnicen persequens compulsum in Doram castrum munitissimum obsidione cinxit. Misit etiam legatos ad Simonem Iudæorum pontificem, qui de amicitia & societate agerent, qui & postulata eius libenter admisit, & mox misso commeatu ac pecuniis ad oppugnãtes Doram milites, Antiochum ita demeruit, vt inter intimos amicos ab eo reciperetur. at Tryphon elapsus è Dora cum perfugisset Apamiam, vrbe vi capta interfectus est, triennio postquam regno potitus fuerat.

X. 1. *Mach.* 15

XI.

Cap. XIII.

Bello inter Antiochum & Simonem orto, Cendebæus dux regius è Iudæa profligatur.

Caeterum Antiochus ob innatam auaritiam beneficiorum immemor traditis amico Cendebæo cõpiis, misit eum vt vastata Iudæa Simonem in potestatem

XII.

redigeret. qui audita eius iniquitate, quamuis iam senior, tamen indignitate rei permotus, iuueniliter hosti cum exercitu fit obuiam: præmissisq; cum fortissimo quoque filiis, ipse cum reliquis copiis subsequebatur diuerso itinere: positisque compluribus locis inter angustias insidiis, nusquam non rem gessit ex sententia: & in omnibus congressibus factus superior, reliquum vitæ in pace exegit, cùm & ipse renouasset cum Romanis amicitiam.

Cap. XIV.

Quòd Simon à genero suo Ptolemæo in conuiuio per dolum occisus est.

XIII. 1. *Mach.* 16 IS per octo annos Iudæis præfuit, postremò in conuiuio cæsus, insidiis generi sui Ptolemæi: qui vxore etiam eius & duobus filiis comprehensis ac coniectis in vincula, misit quosdam vt tertium quoque Ioannem, cui & Hyrcano fuit nomen, interficerent. adolescens autem hoc præsentiens maturè in vrbem refugit, fretus fauore multitudinis conciliato per paterna beneficia, simúlq; odio, quo Ptolemæum prosequebatur populus. Is enim volentem eum ingredi per portam aliam fortiter repulit, eo quòd iam Hyrcanum receperat.

Cap. XV.

Quomodo frustratis Ptolemæi conatibus, Hyrcanus principatu potitus est.

XIIII. 1. *Mach.* 16 ILle igitur recepit se in quandam arcem supra Hierichunta sitam, quæ Dagon dicitur. Hyrcanus verò accepto paterno pontificatu, & sacris operatus, cùm litatum esset, eduxit cõtra Ptolemęum exercitum: & oppugnando locum cætera quidem erat superior, vincebatur autem sola pietate erga matrem, & erga germanos misericordia. hos enim Ptolemæus productos in mœnia flagris cædebat in loco omnibus conspicuo, minitans se præcipitaturũ eos, nisi frater ab oppugnando desisteret. at ille putans quantum de oppugnatione remitteret, tantum se gratificari suis charissimis, statim in primo conatu elanguescebat. Mater tamen ad eum manus tendens supplicabat ne molliretur affectibus, sed potius indignitate rei motus, daret operam vt redactum in potestatem inimicum afficeret pœna, & vlciscereturhomines sibi natura coniunctissimos. gratum enim sibi fore inter tormenta emori, modò nefarius homo scelerum suorum supplicium lueret. Hyrcanus verò talibus verbis accendebatur ad assultum maiore impetu faciendum, sed quàm primùm verberari & lacerari matrem videbat, refrigescebat statim oppugnationis feruor, & vincebatur filius maternis affectibus. cúmque hoc pacto traheretur diutius obsidio, superuenit annus ille quo solenne est Iudæis cessare ab operibus, recurrente anno septimo. atque ita liberatus à bello Ptolemæus occisis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomine Corylam, qui tum apud Philadelphenses inuaserat tyrannidem.

τὸ σίμωνος ἄλωσιν ἐξαπέστειλε. σίμων δ' ἀκούσας τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἀντίσχεσθαι μοναρχίαν, καὶ πρεσβύτερος ὢν ἤδη, ὅμως ὑπὸ τοῦ μὴ δικαίων τοῦ σφᾶς ἀντίσχεσθαι γνωμῶν τυγχάνειν παροξυνθεὶς, καὶ τὴν ἡλικίας φρόνημα κρείττον λαβὼν, νεανικῶς ἐστρατήγει τὸ πολέμου, καὶ τοῖς μὲν ἡγουμένοις μετὰ τῶν μαχιμωτέρων παρεκπέμπει στρατιώτας. αὐτὸς δὲ κατ' ἄλλο μέρος παρῆει μετὰ δυνάμεως. καὶ πολλοὺς ἐν τοῖς φαραγγώδεσι τοῦ ὀρῶν τούτων εἰς ἐνέδραν καθίσησας, διαμπερτάνει μὲν ἐδεμιᾶς τοῦ ὀπτευρήσεων, κρατήσας δὲ διὰ πάσης τοῦ πολεμίων, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν διήγαγε χρόνον, πεισάμενος καὶ αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους συμμαχίαν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὅτι ὁ σίμων ὑπὸ γαμβροῦ πτολεμαίου ἐν συμποσίῳ δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν.

ΗΡξεν δὲ ἡ τὰ πάντα τοῦ ἰουδαίων ἔτη, τελευτᾷ δὲ ἐξ ὑπουλεύσεως ἐν συμποσίῳ, πτολεμαίου τοῦ γαμβροῦ ταύτῃ αὐτοῦ συσπασαμένου. ὃς καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο παῖδας συλλαβὼν καὶ δεδεμένους ἔχων, ἔπεμψε καὶ ὑπὸ ἰωαννέα τὸν ἕτερον, τοῦτο δὲ καὶ ὑρκανὸς ἦν ὄνομα, τοὺς δολοφθερουμένους. αἰσθόμενος δὲ τοὺς ἐλθόντας ὁ νεανίσκος, διαφυγὼν τὸν ἐξ αὐτοῦ κίνδυνον εἰς τὴν πόλιν ἠπείγετο, θαρρῶν τῷ πλήθει διὰ τὰς τοῦ πάππου δυσγνωσίας, καὶ διὰ τὸ πολεμαίου τοῖς ὄχλοις μῖσος. ἀπωδύσατο δὲ καὶ πολεμαῖον εἰσελθεῖν δι' ἄλλης πύλης, ὁ δῆμος ἀπώσατο, τὸν ὑρκανὸν ἤδη παρεσκευασμένος.

Κεφάλαιον ιε.

Ὅτι πτολεμαῖος τὴν ἀρχὴν ἐπιχειρεῖ καθέξειν, καὶ πῶς ὑρκανὸς τὴν ἡγεμονίαν παρέλαβεν.

ΚΑὶ ὁ μὲν εἰς ἕν τι τοῦ ὑπερ ἱεριχοῦντα ἐρυμάτων ἀνεχώρησεν, δαγὼν λεγόμενον. ἁπολαβὼν δὲ τὴν πάτριον ἀρχιερωσύνην ὑρκανὸς, καὶ τὸν θεὸν ὡραίοις θυσίαις ἀγιάσας μένος, ὅτι τὸ πολεμαῖον ἐξεπράξατο, καὶ προσβαλὼν τοῦ χωρίου, τοῖς μὲν ἄλλοις ἐνίει ὠσὶ, ἥττατο δὲ μόνῳ τοῦ πρὸς τὴν μητέρα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς οἰκτῳ. τούτους γὰρ ὁ πολεμαῖος ἀνάγων ὅτι τὸ τεῖχος, ἐξ ὑπάπτου ἠκίζετο, καὶ καταχρημίσθη ἂν ἀφισαμένου τὴν πολιορκίας ἠπείλει. ὁ δ' ὅσον αὖ ἐνδιδοὺς τοῦ αἱρεσιν τῶν χωρίων ἀπωδῆς, τοῦτο χαλίζεσθαι τοῖς φιλτάτοις ἠγούμενος τοῦ τὸ μὴ κακῶς πάσχειν, ἐξέλυε τὸ προθυμον. ἡ μήτηρ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας, ἱκέτευε μὴ μαλακίζεσθαι δ' αὐτῷ, ἀλλὰ πολλῇ πλέον ὀργῇ χρώμενον, ἐλεῖν ἀπωδάσαι τὸ χωρίον, καὶ τὸ ἐχθρὸν ὑπ' αὐτοῦ ποιήσαντα, τιμωρῆσαι τοῖς φιλτάτοις. ὑδὲν γὰρ αὐτῇ τὸ μετ' αἰκίας ἐξ θανάτου, εἰ δίκην ὑπόσχοι τὸ εἰς αὐτοὺς ἀδικομένους ὁ ταῦτα ποιῶν πολέμιος. τὸν δ' ὑρκανὸν, ταῦτα μὲν λεγόντος τὸ μητρὸς, ὁρμὴ τις ἐλάμβανε πρὸς τὴν ἄρεσιν τὸ φρενός. ἰδίᾳ δ' αὐτῷ τυπομένῳ ἴδοι καὶ παρεκτρεπόμενον, ἐξελύετο καὶ τὸ ὅτι τοῖς εἰς τὴν μητέρα πρατομένοις συμπαθείας ἥττων ἐγίνετο. ἑλόμενος δ' ἔτος εἰς χρόνον τὴν πολιορκίας ἀνῆκε τὸ ἔτος ἐκεῖνο κατὰ συμβαίνει τοῖς ἰουδαίοις ἀργεῖν. καὶ ἕβδομον ἔτη τοῦτο διατελοῦσιν ὡς ἐν ταῖς ἐν ἑβδομάσιν ἡμέραις. καὶ πτολεμαῖος ὑπὸ ταύτης ἀνεθεὶς τὴν ἀρπαστὴν πολέμου, ἀποκτείνει τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ ὑρκανοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοῦτο δράσας πρὸς ζήνωνα φεύγει τὸν ὀνομαζόμενον κοτύλαν, τυραννοῦντα τῶν φιλαδελφέων πόλεως.

Κεφάλαιον ις'.

Ως στρατευσάμενος ἐφ' ὑρκανὸν ἀντίοχος ὁ ἐπιθὴς, λαοῦ πάλαι τ' συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο.

CAP. XVI.

Quòd Antiochus cognomento Pius ducto contra Hyrcanum exercitu, placatus CCC. talentis fœdus cum eo iniit.

ANτίοχος ὁ χαλεπῶς ἔχων ἐφ' οἷς ὑπὸ σίμωνος ἔπαθεν, εἰς τ' ἰουδαίαν ἐνέβαλε, δ' μ̄ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἀ ἦ τ' ὑρκανοῦ ἀρχῆς. ὀλυμπιάδος ρ' ξ' καὶ β'. δηώσας ἦ τ' χώραν, τ' ὑρκανὸν εἰς αὐτὴν ἐνέκλεισε τὴν πόλιν, ἣν ἐπὶ στρατοπέδοις πρέλαβών, λῦσαι μὲν οὐδὲν ὅλως τὸ πρῶτον, δι' ἁ τε τ' τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, καὶ δι' ἀρετὴν τῶν ἐμπολιορκουμένων. ἔπι γε μὴν ὕδατος ἀπορίαν, ἧς αὐτοῖς ἀπέλυσεν ὄμβρος κατενεχθεὶς πολὺς δυομένης πλειάδος. καὶ ἦ τὸ βόρειον μέρος τοῦ τείχους καθ' ὃ συνέβαινεν αὐτὸ καὶ ὁπλιτεύειν ἦν, πύργους ἀναστήσας ρ' ξυλοφόρους, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτοὺς στρατιωτικὰ τάγματα, καὶ πρόσβολος ὁσημέραι ποιησάμενος, τάφρον τε βαθεῖαν καὶ πολλὴν τὸ δρύγει καὶ διπάλιν τειχίσας ἀπετύγχανε τοὺς ἐνοικοῦντας. οἱ ἦ πολλὰς σπορμὰς αἰτησάμενοι, εἰ μὴ ἀφυλακτοίς που προσπέσοιεν τοῖς πολεμίοις πολλὰ ἔδρων αὐτοὺς, αἱθομένους ἦ ἀπεχώρουν δύκερῶς. ἐπεὶ ἦ βλαβερὰν κατενόησεν ὑρκανὸς τ' πολυανθρωπίαν ἀναλισκομένων τε τῶν ὁπλιτικῶν τάχιον ὑπ' αὐτῆς, καὶ μηδενὸς οἷον εἰκὸς ἐκ πολυχειρίας ἔργα γινομένου, τὸ μὲν ἀλκεῖον αὐτῆς ὑποκείνας ἐξέβαλεν, ὅσον δι' ἐὰν ἀκμαῖον καὶ μάχιμον τὸ μόνον κατέχειν. ἀντίοχος μ̄ ἐν τοῖς ὑπολειφθεῖσιν, ἐξελθεῖν ἐκώλυεν. οἱ δ' ἐν τοῖς μεταξὺ τείχεσι πλανώμενοι καὶ προσαναλίσκοντες τὸν λιμῷ, ἀπέθνησκον οἰκτρῶς. ὅπως ἄσης γε μὴν τ' σκηνοπηγίας ἑορτῆς, ἐλεήσαντες αὐτοὺς οἱ ἐντὸς πάλιν εἰσεδέξαντο. πέμψαντος δ' ὑρκανοῦ πρὸς ἀντίοχον, καὶ αἰτοῦντος ἡμέρων ἑπτὰ δι' ἃς τ' ἑορτὴν ἀξιώσαντος ἄγειν, τῇ πρὸς τὸ θεῖον δυσεβείᾳ εἰκὼν ἀπένευσεν, ὡς πρότερον θυσίαν εἰσέπεμψε μεγαλοπρεπῆ ταύρους χρυσοκέρως. καὶ μὴν παντοίων ἀρωμάτων ἐκπώματα, χρύσωμά τε καὶ ἀργύρεα. καὶ τὴν μὲν θυσίαν δεξάμενοι ὡδὰ τῷ κομίζοντες, οἱ πρὸς τ' πύλας ὄντες ἄγουσιν εἰς τὸ ἱερὸν, ἀντίοχος ἦ τ' σκηνὰς εἰσία, πλεῖον ἀντίοχῳ τῷ ὁσίφανοῖς διενέγκας, ὃς τὴν πόλιν ἑλὼν, ἐς μὲν κατέθυεν ὅπι τὸν βωμὸν, τ' νεὼν ἦ τὰ ζῶα τούτων ἐξεκέρασε, συγχέας τὰ ἰουδαίων νόμιμα καὶ τὴν πάτριον αὐτῶν δυσέβειαν, ἐφ' οἷς ἐξεπολεμώθη τὸ ἔθνος, καὶ ἀναλλάκτως ἔχει. τοῦτον μὲν τοὺς ἀντίοχον δι' ἐκβολὴν τῆς θρησκείας δυσεβῆ πάντες ἐκάλεσαν. ὑποδεξάμενος ἦ αὐτὸς τ' ὑπόκειναν ὑρκανὸς, καὶ μαθὼν τὴν πρὸς τὸ θεῖον ἀπέχθειαν, ἐπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν αἰτῶν τὴν πάτριον αὐτοῖς πολιτείαν ὑποδοῦναι. ὁ ἦ ἀπωσάμενος τ' συμβουλὴν τῶν παρηγορούντων ἐξελεῖν τὸ ἔθνος δι' ἃ τ' πρὸς ἀλλήλους αὐτῷ δ διάστασις ἀμιξίαν, οὐκ ἐφθέγξατο. πυθόμενος ἦ κατ' δυσέβειαν πάντα ποιεῖν τοῖς προσβύταις ἀπεκείνατο, ὧδε δύναμ μ̄ τὰ ὅπλα τοῖς πολιορκουμένοις, καὶ δασμὸν αὐτῷ τελεῖν ἰόππης, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, πάρεξ τ' ἰουδαίας, φρουράν τε δεξαμένους ὅπι τούτοις ἀπηλλάχθαι τὸ πολέμου. οἱ ἦ τἄλλα μὲν ὑπέμειναν. τ' ἦ φρουρὰν οὐχ ὡμολόγουν, δι' ἃ τ' ἀμιξίαν οὐκ ἐφικνούμενοι πρὸς ἀλλήλους. αὐτὰ μέντοι γε τ' φρουρᾶς, ὁμήρους ἐδίδοσαν καὶ τάλαντα ἀργυρίου πενταπόσια. ὧν δ' ἕνεκα τά τ', καὶ τοὺς ὁμήρους πρόσθεν δεξαμένους τοῦ βασιλέως ἔδοσαν, ἦν οἷς καὶ καὶ ὑρκανὸς ἀδελφός. καθεῖλε ἦ καὶ τ' περιβολὴν τ' πόλεως. ὅπι τούτοις μ̄ ἦν

ANtiochus autē memor incōmodorū quæ à Simone acceperat, Iudæā aggressus est, ex quo regnare cœperat anno IIII. principatus verò Hyrcani primo, sexagesima secunda supra centesimā Olympiade: vastatisq; agris Hyrcanum in vrbem ipsam compulit. eam septenis castris cùm cinxisset, primū nihil proficiebat, propter firmitatem mœnium & virtutem propugnantium, accedente etiā aquarum penuria, cui tandem sub occasum Pleiadis delati imbres fuerunt remedio. postremò ad septentrionalem muri partem, quà planior erat aditus, excitatis centum turribus quæ surgebant vsque tertiam contignationem, impositisque in eas cohortibus, quotidie tentabat mœnia: duplicíque fossa longa simul & lata cinctis Iudæis præclusit omnem exitum. illi contrà crebrò excursantes, si fortè negligentiùs custodiri castra offenderent, afficiebant hostem clade aliqua: quòd si paratos ad resistendum inuenirent, recipiebant se in tutiora facilè. Hyrcanus autem postquam cognouit sibi obesse suorum multitudinem, quòd inutiliter absumerentur ad victum necessaria, secretam infirmiorem turbam eiecit extra mœnia, solis retentis qui ob vigorem ætatis ad pugnam erant idonei. Antiochus autem exclusos vetabat progredi, ita vt miserabiliter obstrantes mœnibus conficerētur inedia. sed cùm superuenisset festum scenopegiæ, miseratione suorum rursus in vrbem recepti sunt. Rex etiam rogatus vt gratia festi inducias septem dierum concederet, religione motus impetrari eas passus est: nec hoc contentus victimas misit magnificè, tauros auratis cornibus, & pocula tam aurea quàm argentea, referta omne genus aromatibus & exercitui præbuit epulum, longè diuersus ab Antiocho Epiphane, qui capta vrbe porcos super altari mactauerat, & iure carnium illarum templum asperserat, violatis Iudæorum legibus simul & ceremoniis: vnde acerbissima exorta sunt eius gentis contra eum odia. at hic Antiochus propter religionem Pius cognominatus est ab omnibus. Hyrcanus verò cognita eius æquitate & pietate delectatus, legatos ad eum misit, rogantes vt liceat sibi patriis vtiere legibus. tum rex repulsis qui suadebant internecione delendam gentem insociabilem, & discretam instituto à reliquis omnibus, & approbata Iudæorum pietate, imperauit vt obsessi arma sibi traderent, & vectigalia Ioppes, cæterarúmque extra Iudæam vrbium concederent, & insuper præsidium reciperent, promittens pacem eis se datutū his conditionibus. Assenserunt illi ad omnia excepto præsidio, quòd vitarent exterorū consuetudinem: quod ne reciperent maluerunt regi dare obsides & D. talenta insuper: quorum c c c. mox re præsentata sunt, & inter obsides fuit etiam ipsius Hyrcani frater: deiectáque mox lorica quæ im-

posita erat mœnibus, soluta est obsidio. Cæterùm Hyrcanus aperto monumento Dauidis, qui olim regum omnium fuerat ditissimus, tria millia talentorum inde protulit: quibus pecuniis fretus, primus omnium cœpit externum militem alere: & inito cum rege fœdere, exceptum in vrbe cum exercitu tractauit liberalissimè: quin & profectum in expeditionem Parthicam secutus est, vnà cum auxiliis. Testis est nobis Nicolaus Damascenus sic scribens: Antiochus erecto trophæo ad Lycùm fluuium, vbi Indatem Parthorum ducem profligauerat, hæsit ibi per biduum ad preces Hyrcani Iudæi, quòd in id tempus fortè quædam Iudæorum festiuitas incurrerat, per quam non licebat eis iter facere. Et verum est quod ille scripsit: nam Pentecoste instabat post sabbatum, quo tempore nostris iter facere nefas habetur. Deinde cum Arsace Partho Antiochus signa contulit. quo prælio victus, & vitam simul amisit & exercitum. Syrorum autem regnum frater eius recepit Demetrius, dimissus ab Arsace quo tempore Parthorum regionem inuaserat Antiochus, sicut iam antè in aliis commentariis diximus.

A αὐτίοχος τ̃ πολιορκίαν λύσας ἀνεχώρησεν. ὑρκανὸς ὁ τ̃ δαβίδ᾽ τάφον ἀνοίξας, ὃς πλέτῳ τοὺς πώποτε βασιλεῖς ὑπερέβαλλε, ταλάντων μ̃ χίλια ἐξεκόμισεν, ὧν μώμενος δ᾽ ὑπὸ τούτων πρῶτος ἰουδαίων ξενοτροφεῖν ἤρξατο. γίνετ᾽ δ᾽ αὐτῷ κ̀ πρὸς αὐτίοχον φιλία κ̀ συμμαχία, κ̀ δεξάμενος αὐτὸν εἰς τ̃ πόλιν, ἀφθόνως πάσῃ τ̃ στρατιᾷ, κ̀ φιλοτίμως παρέσχε. ☪ ποιεμένῳ τ̀ ὁδὸν παρθυαῖος αὐτῷ στρατιὰν συνεξώρμησεν ὑρκανός. μάρτις δ᾽ τούτων ἡμῖν ὅδε κ̀ νικόλαος ὁ δαμασκηνὸς ὅτις ἱστορῶν. ἔστραγον δ᾽ σύσας αὐτίοχος ὅτε τῷ λύκῳ ποταμῷ, νικήσας ἰνδάτην τ̃ παρθυαίων στρατηγὸν, αὐτόθι ἔμεινεν ἡμέρας δύο. δοκεῖ δ᾽ τοῖς ὑρκανῷ τὸ ἰουδαίοις ἑορτήν τινα ἑορτὴν πάτριον, ἐν ᾗ τοῖς ἰουδαίοις ἐκ νόμων ἐξὸν ὁδεύειν. κ̀ ταῦτα μὴ ῥᾴδιόν ἐστιν λέγειν. ἐπεὶ γὰρ ἡ πεντηκοστὴ ἑορτὴ μ̃ τὸ σάββατον. ἐκ ἔστιν δ᾽ ἡμῖν ὅτε ἐν τοῖς σάββασιν, ὅτε ἐν τῇ ἑορτῇ ὁδὸν ἐποιεῖτο. συμβαλὼν δ᾽ αὐτίοχος ἀρσάκῃ τ̃ παρθυαίων, πολλοί τε τ̃ στρατιᾶς ἀπέβαλε ☪ αὐτὸς ἀπόλλυται. τοῦ δ᾽ τοῦ σύρων βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ δημήτριος, ἀρσάκου αὐτὸν ἐκ τ̃ αἰχμαλωσίας ἀπολύσαντος, καθ᾽ ὃν χρόνον αὐτίοχος εἰς τ̃ παρθυαίων ἐνέβαλεν, ὡς κ̀ πρόσθεν ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

B

C

CAP. XVII.

Hyrcani expeditio in Syriam.

XV. CÆterùm Hyrcanus audita morte Antiochi, confestim ad vrbes Syriæ duxit exercitum, ratus id quod erat, inuenturum se eas vacuas propugnatoribus. Medabam igitur non sine labore sexto demum mense vi cepit: deinde Samegam cum vicinis oppidis, & insuper Sicima atque Garizim cum gente Chuthæorum, quæ accolebat templum instar Hierosolymitani extructum, permissu Alexandri à Sanaballete duce in gratiam generi ipsius Manassis, qui fuerat frater Iaddi pontificis, vt antè dictum est. incidit autem huius templi desolatio post annum ducentesimum. Hyrcanus verò etiam Idumææ vrbes cepit, Adora & Marissam, subiugatísque omnibus Idumæis edixit vt circunciderentur, nisi mallent è propriis pelli sedibus. at illi amore patriæ admiserunt & circuncisionem & reliquam iuxta Iudaicos ritus viuendi formulam: atque ex eo primùm tempore inter Iudæos censeri cœpti sunt. Cæterùm Hyrcanus pontifex renouaturus cum Romanis amicitiam, misit legatos ad senatum: vbi recitatis eius literis, amicitia impetrata est his conditionibus. Fanius Marci filius Pr. indixit senatum in campum octauo Idus Februarias, præsente Lucio Manlio Lucij filio Mentina, & Caio Sempronio Caij filio Falerna, propter eas res quas legati retulerunt, Simon Dosithei, Apollonius Alexandri, Diodorus Iasonis, viri honesti ac probi, missi à populo Iudæorum: qui etiam egerunt de amicitia & societate, quæ eis intercedit cum populo Romano, & de negotiis publicis, vt Ioppe & portus, Gararáque & fontes atque vrbes reliquæ per Antiochum ablatæ præter senatus decretum, restituantur hæc omnia. néve mi-

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιζ̃.

Ὑρκανοῦ στρατία ἐπὶ συρίαν.

ΥΡκανὸς ὁ ἀκούσας τ̃ αὐτόχου θάνατον, ἅθρους ἐπὶ τὰς ἐν συρίᾳ πόλεις ἐξεστράτευσεν, οἰόμενος αὐτὰς ἐρήμους ὑπερ ἰῶν ἐρήμοις τ̃ μαχίμων κ̀ ῥώσῃ δυναμένων. μήδαβαν μ̃ ἓν πολλὰ τ̃ στρατιᾶς αὐτῷ ταλαπορηθείσης ς̃ μησὶ εἷλεν. ἔπειτα κ̀ σαμεγὰν, καὶ τὰ πλησίον αὐτῆς αἱρεῖ, σίκιμά τε πρὸς τούτοις ☪ γαριζὶν τότε χεθαίων γένος, ὅπερ ὤκει τ̃ εἰκαθέντα τῷ ὑπ᾽ ἰεροσολύμοις ἱερῷ ναὸν, ὃν ἀλέξανδρος ἐπέτρεψεν οἰκοδομῆσαι συναβαλλέτῃ τῷ στρατηγῷ δι᾽ τ̃ γαμβρὸν μανασσῆ τ̃ ἰάδδου τ̃ ἀρχιερέως ἀδελφὸν, ὡς κ̀ πρόσθεν δεδηλώκαμεν. συνέβη δ᾽ τ̃ ναὸν τοῦτον ἔρημον γενέσθαι μ̃ ἔτη σ̃. ὑρκανὸς δ᾽ κ̀ τ̃ ἰδουμαίας αἱρεῖ πόλεις ἄδωρα, κ̀ μάρισαν. κ̀ ἅπαντας τοὺς ἰδουμαίους ὑποχειρίους ποιησάμενος, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς μένειν ἐν τῇ χώρᾳ εἰ περιτέμνοιντο τὰ αἰδοῖα κ̀ τοῖς ἰουδαίων νόμοις χρῆσθαι θέλοιεν. οἱ δ᾽ πόθῳ τ̃ πατρίδος γῆς κ̀ τ̃ περιτομὴν κ̀ τὴν ἄλλην τ̃ δίαιταν ὑπέμειναν τ̃ αὐτὴν ἰουδαίοις ποιήσασθαι. κἀκεῖνος αὐτοῖς χρόνος ὑπῆρχεν, ὡς ἐν τὸ λοιπὸν ἰουδαῖοι. ὑρκανὸς δ᾽ ὁ ἀρχιερεὺς αἰσθανόμενος τοῦ πρὸς ῥωμαίους φιλίαν βουλόμενος, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρεσβείαν. κ̀ ἡ σύγκλητος δεξαμένη τὰ παρ᾽ αὐτοῦ γράμματα, ποιεῖται πρὸς αὐτὸν φιλίαν τούτῳ τῷ ὅρκῳ. φάνιος μάρκου υἱὸς στρατηγὸς βουλὴν συνήγαγε πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν φεβρουαρίων ἐν κομιτίῳ, παρόντος λευκίου μαννίου λουκίου υἱὸς μυστίνα, κ̀ γαΐου σεμπρονίου γαΐου υἱὸς φαλέρνα. περὶ ὧν ἐπρέσβευσε σίμων δοσιθέου, κ̀ ἀπολλώνιος ἀλεξάνδρου, κ̀ διόδωρος ἰάσονος, ἄνδρες καλοὶ κἀγαθοὶ, πεμφθέντες ὑπὸ δήμου τῶν ἰουδαίων, οἱ κ̀ διελέχθησαν περὶ φιλίας τ̃ ὑπαρχόντος τούτοις καὶ συμμαχίας πρὸς ῥωμαίους, κ̀ τῶν δημοσίων πραγμάτων, ὅπως τε ἰόππη κ̀ λιμένες ☪ γαζάρα, κ̀ πηγαὶ, κ̀ ὅσας πόλεις αὐτῶν ἄλλας κ̀ χώρας πολέμῳ ἔλαβεν αὐτίοχος πρὸ τὸ τῆς συγκλήτου δόγμα, ταῦτα ἀποκατασταθῆ, ἵνα τε τοῖς στρατιώταις

πώταις τοῖς βασιλικοῖς μὴ ἔχῃ δίοδον τὴν χώραν τὴν αὐτῶν A
καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν διέρχεσθαι. καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ψηλαφηθέντα ὑπ' αὐτόχθονα φόβῳ τοῦ τῆς συγκλήτου δόγματος, ἄκυρα γένηται, ἵνα τε πρέσβεις πέμψαντες ἀποδοθῶσί τε αὐτοῖς ποιήσωσι τὰ ὑπ' αὐτόχθονα ἁρπασθέντα, καὶ τὴν χώραν διαπήσωσι, τὸν ἐν τῷ πολέμῳ διεφθαρμένων, ὅπως τε αὐτοῖς φίλοι τε βασιλεῖς καὶ δῆμοι ἐλεύθεροι γράμματα δῶσιν εἰς ἀσφάλειαν τοῦ εἰς οἶκον ἐπανόδου. ἔδοξεν οὖν καὶ τούτων ταῦτα, ἀνανεώσασθαι φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς ἄνδρας ἀγαθοὺς, καὶ τὸν δῆμον πεμφθέντας ἀγαθὸν καὶ φίλον. περὶ μέντοι γραμμάτων, ἀπεκρίναντο βουλεύσεσθαι ὅταν σχολὴν τῶν ἰδίων ἡ σύγκλητος ἄγουσα, ἀποδόσειν τε τὸ λοιπὸν μηδὲν εἰς αὐτοὺς ἀδίκημα τοιοῦτο γενήσεσθαι, δοῦναί τε αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν φαῖνον χρήματα ἐκ τοῦ δημοσίου, ὅπως ἂν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανέλθοιεν. φαῖνος μὲν οὖν ὅτως ἀποπέμπει τοὺς τῶν ἰουδαίων πρέσβεις, χρήματα δοὺς αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου, καὶ δόγμα συγκλήτου πρὸς τοὺς C
διαπέμψαντας, καὶ ἀσφαλῆ παρεξόμους τὴν οἰκαδε παρουσίαν. τὰ μὲν οὖν περὶ ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα ἐν τούτοις ὑπῆρχε. δημητρίῳ δὲ τῷ βασιλεῖ πρόθυμον μὲν στρατεύειν ὅπῃ ὑρκανὸν, ἐκ δὲ ἐγγύητο καιρὸς ἀφορμὴν, τήν τε σύραν καὶ τὴν στρατιὰν πρὸς αὐτὸν ἀπεχθανομένων. πονηρὸς γὰρ ἦν. καὶ πεμφάντων πρὸς πολεμαῖον τὸν φύσκωνα ὁπλισθέντα πρέσβεις, ὅπως τινὰ τῶν ἐκ τοῦ σελεύκου γένους φάδαδῷ αὐτοῖς ἀπολη- D
φόμενον τὴν βασιλείαν. τοῦ δὲ πολεμαίου πέμψαντος ἀλέξανδρον μὲν στρατὸν ἰουδαίων ἀπολεξόμενον, καὶ μάχης πρὸς τὸν δημήτριον γενομένης, ὁ μὲν ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ, φεύγει πρὸς κλεοπάτραν τὴν γυναῖκα εἰς πτολεμαΐδα. ἡ μὲν δεξαμένης αὐτὸν τὴν γυναῖκα, ἐκεῖθεν εἰς τύρον ἀπελθὼν, ἁλίσκεται, καὶ πολλὰ παθὼν ὑπὸ τῶν μισούντων ἀπέθανεν. ἀλέξανδρος δὲ τὴν βασιλείαν φιλαβών, φιλίαν ποιεῖται πρὸς ὑρκανὸν τὸν ἀρχιε- E
ρέα. ἔπειτα πολεμήσαντος αὐτῷ τὸ δημητρίου παιδὸς αὐτόχθονα τὸν χρυπὸν ὁπλισθέντος, ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ὑπεξαφεύγει. φιλαβὼν δὲ τὴν τῆς συρίας βασιλείαν αὐτόχθονος, ὅπῃ μὲν τὴν ἰουδαίαν στρατεύειν διέλαβεν οὐ, τὸν ἀδελφὸν ἀντίοχον τὸν ὁμομήτριον, αὐτόχθονα δὲ καλεῖτο κυζικηνὸν καλεῖτο, δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ κυζίκου συλλέγειν. μόνων δὲ τῆς χώρας, ἔγνω φάσπιδάζειν αὐτὸν ὅπῃ τὴν ἔφοδον τοῦ ταδέλφου, ὃς κυζικηνὸς μὲν ἐπεκλήθη, F
διὰ τὸ ταφῆναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, πατρὸς δ' οὐ αὐτόχθονος τοῦ σωτῆρος ὁπλισθέντος, ὃς ἐν παρθοις ἀπέθανεν. οὗτος δὲ ἀδελφὸς οὐ δημητρίου τοῦ χρυποῦ πατρός. συνέβη μέντοι μίαν τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς γῆμαι κλεοπάτραν, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις ἱστορήκαμεν. ὁ δὲ κυζικηνὸς αὐτόχθονος φάδαδόμενος εἰς συρίαν, πολλοῖς ἔτεσι πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμῶν διετέλει. ὑρκανὸς δὲ πάντα ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐν εἰρήνῃ διῆγε, καὶ δὲ αὐτὸς μὴ G
τοῦ αὐτόχθονος τελευτοῦντος ὑπὸ μακεδόνων ἀπέστη, καὶ ὅτε ὡς ὑπήκοος, ὅτε ὡς φίλος αὐτοῖς οὐδὲν ἧττον παρεῖχεν, ἀλλ' οὐ αὐτῷ τὰ πράγματα ἐν ὑποδόσει πολλῇ ἦν, ἀκμὴν καὶ τοῖς ἀλεξάνδρου τοῦ ζαβιναίου καιροῖς, καὶ μάλις' ὅπῃ τούτοις τοῖς ἀδελφοῖς. ὁ δὲ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς πόλεμος, χολὴν ὑρκανὸς καρπούσθαι ἰουδαίαν ἐπ' ἀδείας παρέχειν, ὡς ἁπλοῦν τι πλῆθος χρημάτων συναγαγεῖν. τοῦ μὲν τοιγε κυζικηνοῦ τὴν γῆν κακοῦντος, φανερῶς καὶ αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἐπεδείκνυτο. καὶ τῷ ἀπ' αἰγύπτου

litibus regiis liceat per regionem ipſorum aut ſubditorum iter facere. & vt eo bello per Antiochum attentata præter decretum ſenatus, fiant irrita: vtque legati à ſenatu miſi, curent reddi quicquid Antiochus abſtulerat, & precium agrorum æſtiment qui eo bello vaſtati ſunt. & vt literæ commendaticiæ legatis dentur ad reges & liberos populos, quo tutius poſſint reuerti in patriam. Quibus de rebus viſum eſt ſenatui renouare ſocietatem & amicitiam cum viris bonis, & miſſis à bono atque amico populo. De literis autem ſcribendis reſponſum eſt curæ futurum ſenatui, quàm primùm ab aliis negotiis vacauerit, & datum operam ne vlla poſthac eis inferatur iniuria, mandatúmque eſt prætori Fanio, vt ex publica pecunia legatis numeraret viaticum, quo commodiùs ſe referre poſſent in patriam. atque ita publico ſumptu legatos prætor domum remiſit, cum commendatitiis ad eos per quorum loca erant tranſituri. Et Hyrcani quidem pontificis rerum ſtatus ſic fuit. Demetrius autem rex cupiens bellum Hyrcano inferre, opportunitatem non habuit, inuiſus ex æquo tam Syris quàm militibus, propter mores improbos, ita vt miſerint ad Ptolemæum Phyſconem, rogantes vt aliquem ex Seleuci genere eis daret, quem poſſent regem ſibi conſtituere. cúmque is miſiſſet Alexandrum Zebinam, commiſſo prælio Demetrius vincitur, & refugiens è pugna ad Cleopatram vxorem in Ptolemaidem excluſus eſt ab ea: delatúſque inde Tyrum ab inimicis capitur. & diu miſerè vexatus tandem interficitur. Alexander autem regnum adeptus fœdus feriit cum Hyrcano pontifice, deinde peritus bello ab Antiocho Grypo Demetrij filio, in prælio cæſus occubuit. At Antiochus regnum Syriæ conſecutus non auſus eſt expeditionem contra Iudæos ſuſcipere, audito quòd frater ipſius germanus, eodem nomine dictus Antiochus, copias contra ſe apud Cyzicum colligeret. Quapropter nihil in Iudæos mouens, decreuit parare ſe contra fratris aduentum, cognominati Cyziceni, eo quòd in illa vrbe educatus ſit. patre autem genitus fuerat Antiocho Sotere, qui à Parthis occiſus eſt. acciderat enim vt Cleopatra duobus fratribus alteri poſt alterum nuberet, ſicut aliàs diximus. Portò Antiochus Cyzicenus vbi peruenit in Syriam, multis annis cum fratre conflictatus eſt, Hyrcano interim per totum illud tempus agente in pace continua. mox enim poſt Antiochi cædem defecerat à Macedonibus: iámque nec vt ſubditus, nec vt amicus vllam illis ferebat opem amplius: ſed maximis ſucceſſibus res eius auctæ ſunt Alexandri Zebinæ tempore, & maioribus etiam, regnantibus his duobus fratribus. bellum enim quo ſe atterebant mutuo, occaſionem Hyrcano præbuit, vt ſecurè frueretur Iudææ prouentibus, & ingentem pecuniarum vim inde congereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, non diſſimulauit & ipſe quid moliretur: vidénſque Antiocho

XVII.

nihil esse ab Ægypto præsidij, sed tam ipsum A quàm eius fratrem multas clades accipere ex continuis inter se certaminibus, vtrunque facilè despexit.

Cap. XVIII.

Quòd Antiochus Cyzicenus Samaritis auxilium ferens, victus aufugit.

QVapropter duxit exercitum ad Samariam vrbem munitissimam, quæ quòd nunc Sebaste vocetur ab Herode condita, cùm erit opportunum dicemus. hanc adortus oppugnabat nullis parcens laboribus, infensus ei propter iniurias illatas Maresenis, colonis Iudæorum & socijs, sed Syriæ regi subditis. Cùm itaque vrbem fossa & duplici muro cinxisset per octoginta stadia, obsidioni præfecit filios Antigoni & Aristobulum: quibus vrgentibus & fame premente eò necessitatis adducti sunt Samaritæ, vt coacti vesci cibis insuetis homini, postremò Antiochi Cyziceni opem implorauerint. qui cùm venisset propere victus est ab Aristobuli militibus: & insequentibus eum fratribus vsque Scythopolim, ægrè euasit. at illi reuersi contra Samaritas, rursum eos compellunt intra mœnia, & cogunt iterum ab eodem Antiocho auxilium petere. Is accitis à Ptolemæo Lathuro circiter tex armatorum millibus, quos ille inuita matre & tantùm non imperio per eam deturbatus miserat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptijs, non audens quidem aperto Marte decernere, quòd inferior esset impar viribus, existimans tamen se vastandis agris effecturum vt Hyrcanus obsidionem Samariæ solueret. Sed postquam multos è suis amisit exceptos hostium insidijs, profectus est inde Tripolim, Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Iudaico. ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoste congressus, profligatis suis & ipse inter alios cecidit. Epicrates autem pecunia corruptus, Scythopolim & alia quædam oppida manifestè Iudæis prodidit: nec quicquam Samaritis obsessis profuit. atque ita Hyrcanus integro anno in oppugnatione exacto, non contentus vrbem capere, etiam solo eam æquauit, ductis illò torrentibus: quorum eluuie ita cuncta fœdata sunt, vt ne vestigium quidem F superesset eius oppidi. Incredibile autem quiddam narratur de Hyrcano pontificè, dignatum eum esse diuino colloquio. Fertur enim quòd illa ipsa die qua eius filij conseruerunt cum Cyziceno prælium, pontifex ipse solus in templo odoramenta adolens vocem audierit, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam: idque mox progressus renunciauit multitudini, & paulò pòst certiùs comprobatum est eius oraculum. Et Hyrcani quidem res gestæ sic se habuerunt. Accidit autem hoc tempore vt non Hierosolymis solùm, sed & apud Alexandriam reliquámque Ægyptum & Cyprum fortuna aspiraret Iudæorum successibus. Cleopatra enim regina à filio Ptolemæo Lathuro disfidens, copijs suis duces præposuit Chelciam & Ananiã filio Onæ, qui templum

συμμάχων ἔρημον ὁρῶν τ' αἰτίοχον, καὶ αὐτόν τε φεύγοντα καὶ τ' ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τοῖς πρὸς ἀλλήλους ἀγῶσιν, ἀμφοτέρων κατεφρόνησε.

Κεφάλαιον ιή.

Ὡς αἰτίοχος ὁ κυζικηνὸς ἐλθὼν βοηθήσας τοῖς Σαμαρεῦσι, ἡττηθεὶς διέφυγε.

ΚΑὶ στρατεύει μὲ ὅπῃ συμμόρειαν πόλιν ὀχυρωτάτην, φερὶ ἧς ὅτι καλεῖται νυῦ σεβαστὴ πεπθεῖσα ὑπὸ ἡρώδε, καὶ χολιῶ δηλώσομεν. περιβαλὼν δ' αὐτῇ φιλοπόνως ἐπολιόρκει, μισοπονηρῶν τοῖς σαμαρεῦσιν, ὑφ' ὧν μύριοι ἰουδαίων ἔπεσον ὄντες ἰουδαίων καὶ συμμάχους, ἠδίκησαν, ὑπακούοντες τοῖς τῆς σύρων βασιλεῦσι. περιβαλὼν οὖν τάφρον πανταχόθεν τῇ πόλει, καὶ διπλοῦν τεῖχος ὑπὸ σταδίων π', τοὺς μὲν ἐφίστησιν, αὐτὸς δὲ ἀπῆλθεν ἐπὶ τὸν λιμοῦ περιαχθῆναι τοὺς σαμαρεῖς συνίστησιν, ὡς ἅψασθαι μὲ τῆς αὐθονῶν, ὅπως καλέσασθαι βοηθὸν αὐτοκράτορα τ' κυζικηνόν. ὃς ἑτοίμως ὅπῃ τ' συμμαχίαν ἀφικόμενος, ὑπὸ τ' περὶ ἀριστόβουλον, ἡττᾶται. διωχθεὶς δ' ἄχρι σκυθοπόλεως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, διέφυγεν. οἱ δ' ὅπῃ τοῖς σαμαρεῖς ὑποστρέψαντες, συγκλείουσι πάλιν εἰς τὸ τεῖχος αὐτούς, ὡς δ' αὖτις ἐν ὅπλοις καλέσασθαι σύμμαχον. πέμψαντας τ' αὐτὸν αἰτίοχον. ὃς πρὸ πολέμου τὸ λαθύρου μεταπεμψάμενος ἄνδρας εἰς ἑξακισχιλίους, οὓς ἀκούσης τ' μητρὸς ἐκείνος δ' ὅσον ἔπω τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἐκβεβληκυίας, ἐξαπέστειλε, τὸ μὲ πρῶτον ὅπλων, ἐπόρθει τ' ὑρκανὸ χώραν μὲ τῇ αἰγυπτίων λῃστρικῶς, μάχεσθαι μὲ αὐτῷ καὶ πρόσωπον ἐν ὁλμῷ, ἐπεὶ ὡς ἀξιόχρεως ἡ δύναμις αὐτῷ. νομίζων δ' τῇ κακώσει τ' χώρας, ἀναγκάσειν ὑρκανὸν λῦσαι τὸν ὅπῃ τ' σαμάρειαν πολιορκίαν. ἐπεὶ δ' πολλοὺς τ' στρατιώτας ἀπώλλυεν ἐν ἕδραις προϊππέων, ἀπῆρεν εἰς ἵππολιν, καλλιμάνδρῳ δ' ὅπλα δότει τ' πρὸς τοὺς ἰουδαίους πόλεμον ὅπλίσασθαι. καλλίμανδρος μὲ οὖν θρασύτερον τοῖς πολεμίοις προσενεχθεὶς, εἰς φυγὴν ἑαπόμενος διεφθάρη. ὅπλα δ' ὑπὸ φιλοχρηματίας, τήν τε σκυθόπολιν καὶ τἄλλα πρὸς ταύτῃ χωρία, προὐδώκε φανερῶς τοῖς ἰουδαίοις, τ' δ' σαμάρειας πολιορκίαν, διαλύειν οὐκ ἠδύνατο. ὑρκανὸς μὲ οὖν τ' πόλιν ἑλὼν, ὡς ἰαυτῷ πολιορκήσας, οὐκ ἠρκέσθη μόνῳ τούτῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν αὐτῇ ἐφανίσεν, ὅπλυσον τοῖς χειμάρροις ποιήσας. διασκάψας δὲ αὐτὴν ὥστε εἰς χαράδρας μεταπεσεῖν, τὰ σημεῖα τῦ ἡγεμόνος ποτὲ πόλιν αὐτῇ ἀφείλατο. προσέδοξον δέπ περὶ τὸ ἀρχιερέως ὑρκανῦ λέγειν, πίνα ἔροπον αὐτῷ τὸ θεῖον εἰς λόγους ἦλθε. φασὶ γὰρ ὅτι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν οἱ παῖδες αὐτῦ τῷ κυζικηνῷ συνέβαλον, αὐτὸς ἐν τῷ ναῷ θυμιῶν, μόνος ὢν ὁ ἀρχιερεὺς ἀκούσειε φωνῆς ὡς οἱ παῖδες αὐτῦ νενικήκασιν ἀρτίως τ' αἰτίοχον. ἐλθὼν δὲ τοῦτο προελθὼν ἐκ τ' ναῦ, παντὶ τῷ πλήθει φανερὸν ἐποίησε, καὶ συνέβη ἅπαντες ἡμέρας. καὶ τὰ μὲ περὶ ὑρκανῦ, ἐν τούτοις ἴσθι. καὶ γὰρ τοῦτον ἔτυχε τὸν καιρὸν μὴ μόνον τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις καὶ τῇ χώρᾳ ἰουδαίοις εὐθαιμονῶν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦσι καὶ ἐν αἰγύπτῳ. κύπρον. κλεοπάτρα γὰρ ἡ βασίλισσα πρὸς τὸν υἱὸν σασιάζουσα πτολεμαῖον τὸν λάθυρον ὁπλεμάχουν, κατέστησεν ἡγεμόνας, χελκίαν καὶ ἀνανίαν υἱοὺς ὄντας ὀνίᾳ τῦ οἰκοδομήσαντος τὸν ναὸν

ἐν τῷ

ἐν τῇ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ παρὸς τὸν ἐν ἱεροσολύμοις, ὡς κὴ ἐν ἄλλοις δεδηλώκαμεν. ταῦτα δοῦσα ἡ Κύπρος ἡ κλεοπάτρα τῷ γραπαὶ, ἐδὲν δίκα τῆς Κύπρου γνώμης ἔπραττεν, ὡς μάρτυρεῖ κὴ στράβων ἡμῖν ὁ καππάδοξ, λέγων ἅτως. οἱ γὰρ πλείους οἵτε συνελθόντες ἡμῖν καὶ οἱ ὕστερον ἀπιπεμπόμενοι παρὰ τῆς κλεοπάτρας εἰς κύπρον, μετεβάλλοντο παρὰ τὸ ἀξίωμα παρὸς τὸν πτολεμαῖον. μόνοι ἢ οἱ ἐν τῆς ὀνίου λεγόμενοι συνέμενον ἰουδαῖοι, διὰ τὸ τὰς πολίτας αὐτῶν διαφερόντως εὐδοκιμεῖν μάλιστα παρὰ τῇ βασιλίσσῃ χελκίαν τε κὴ ἀνανίαν. ταῦτα μὲν οὖν ὁ στράβων φησί. ὑρκανὸς ἢ φθόνον ἐκίνησεν ἡ δύναμις παρὰ τῷ ἰουδαίων. μάλιστα ἢ οἱ φαρισαῖοι κακῶς παρὸς αὐτὸν εἶχον, αἱρέσεις ὄντες μία τῶν ἰουδαίων, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. τοσαύτῃ ἢ ἔχουσι τιμῇ ἰσχὺν παρὰ τοῦ πλήθει, ὡς κὴ κατὰ βασιλέως τι λέγοντες κὴ κατὰ ἀρχιερέως, οὐδὲν πιστεύεται. μαθητὴς δ' αὐτοῦ ἦν ὑρκανὸς, καὶ σφόδρα ὑπ' αὐτοῦ ἠγαπᾶτο. καὶ δὴ καλέσας αὐτοὺς παρὸς ἑαυτὸν, καὶ φιλοφρόνως ὑποδεξάμενος, ἐπεὶ σφόδρα ἡδομένους ἑώρα λέγειν ἤρξατο παρὸς αὐτοὺς, ὡς ἴσασι μὲν αὐτὸν βουλόμενον εἶναι δίκαιον, κὴ πάντα ποιοῦντα ἐξ ὧν ἀρέσειεν ἂν τῷ θεῷ, κὴ αὐτὸ ἢ φαρισαῖοι φιλοσοφοῦσιν. ὅμως γε μὴν εἰ βλέπουσιν αὐτὸν ἁμαρτάνοντα, καὶ τῆς ὁδοῦ τῆς δικαίας ἐκβεπόμενον, εἰς αὐτὸν ἐπανορθοῦν. τοῦ ἢ μαρτυρησάντων αὐτῷ πᾶσαν ἀρετὴν, ὁ μὲν, ἤδη τοῖς ἐπαινοῦσιν. εἷς δέ τις τῶν καθεκομένων ἐλεάζαρος ὄνομα, κακοήθης ὢν φύσει καὶ σάσει χαίρων, ἐπεὶ φησὶν ἠξίωσας γνῶναι τὴν ἀλήθειαν, εἰ θέλεις εἶναι δίκαιος, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπόθου, καὶ μόνον ἀρκείτω σοι τὸ ἄρχειν τοῦ λαοῦ. τὴν δ' αἰτίαν αὐτοῦ πυθομένου, δι' ἣν ἀποποιοῖτο τὴν ἀρχιερωσύνην, ὅτι φησὶ ἀκούομεν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων ἀχμάλωτόν σου γενέσθαι τὴν μητέρα βασιλεύοντος ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς. ψευδὴς ἢ ὁ λόγος ἦν. κὴ παρὸς αὐτὸν ὑρκανὸς παρωξύνθη, κὴ πάντες δ' οἱ φαρισαῖοι, σφοδρῶς ἠγανάκτησαν. τῶν δ' ἐκ τῆς σαδδουκαίων αἱρέσεως οἱ τὴν ἐναντίαν τοῖς φαρισαίοις παρεῖχον αἵρεσιν ἔχουσιν, ἰωνάθης τίς ἐν τοῖς μάλιστα φίλος ὢν ὑρκανῷ, τῇ κοινῇ πάντων φαρισαίων γνώμῃ, ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τ' ἐλεάζαρον ἔλεγε, κὴ τοῦτο ἔσεσθαι φανερὸν αὐτῷ πυθομένῳ παρ' ἐκείνων, τίνος ἄξιος ὀφθείη ὑπὸ τοῖς εἰρημένοις κολάσεως. τ' δ' ὑρκανὸς τοῖς φαρισαίοις ἐπομένοις τίνος αὐτὸν ἄξιον ἡγήσεται τιμωρίας, πεφάνησεσθαι γὰρ ἂν μὴ τ' ἐκείνων γνώμης γεγονέναι τὰς βλασφημίας, τιμησαμένων αὐτὸν τῷ μέτρῳ τ' δίκης, πληγῶν ἔφασαν καὶ δεσμοῦ. ἃ γὰρ ἐδόκει λοιδορίας ἕνεκα θανάτῳ ζημιοῦν, ἄλλως τε καὶ φύσει παρὸς τὰς κολάσεις ὑπεικῶς ἔχουσιν οἱ φαρισαῖοι. παρὸς τοῦτο λίαν ἐχαλέπηνε, κὴ παρὸς τὸ δοκοῦν ἐκείνοις ποιήσασθαι τὰς βλασφημίας τὸν ἄνθρωπον ἐνόμισε. μάλιστα ἢ αὐτὸν ὑπαρώξυνεν ἰωνάθης, κὴ διέθηκεν ἅτως, ὥστε τῇ σαδδουκαίων ποιεῖσθαι παρασθέσθαι μοίρᾳ, τ' φαρισαίων ὄντος αὐτοῦ, καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν κατασθέντα νόμιμα τοῦ δήμου καταλῦσαι, καὶ τοὺς φυλάττοντας αὐτὰ κολάσαι. μῖσος οὖν ἐντεῦθεν αὐτῷ τε κὴ τοῖς υἱοῖς παρὰ τὸ πλῆθος διεγένετο. παρὲ μὲν τοι τούτων ἐρῶ μᾶλλον. νῦν ἢ δηλῶσαι βέλομαι ὅτι νόμιμα πολλὰ πνὰ παρέδοσαν τῷ δήμῳ οἱ φαρισαῖοι ἐκ πατέρων διαδοχῆς, ἅπερ οὐκ ἀναγέγραπται ἐν τοῖς μωυσέως νόμοις, καὶ διὰ τοῦτο

in Heliopolitana præfectura ædificauerat Hierosolymitano simile, vt aliàs diximus. ex horum sententia regina gerebat omnia, sicut & Strabo Cappadox testatur his verbis: Plerique enim qui priùs nobiscum venerunt in Cyprum, quive pòst à Cleopatra illò missi sunt, confestim deficiebant ad Ptolemæum. soli verò ex Oniæ factione Iudæi constanter manserunt in officio, eo quòd ciues eorum Chelcias & Ananias apud reginam essent in precio. Hæc Strabo. Hyrcano autem apud Iudæos felicitas inuidiam peperit. sed præcipuè Pharisæorum secta malè ei volebat, de qua suprà mentionem fecimus. tanta autem eorum autoritas est apud populum, vt etiamsi regi obloquantur aut pontifici, fidem tamen eis vulgus habeat. Horum discipulus & Hyrcanus fuerat, in primis charus huic hominum generi. quos cùm aliquando vocasset ad conuiuium, & accepisset comiter, postquam animaduertit eos exhilaratos, sic illos affatus est: Scire eos suam voluntatem, quòd nihil magis cuperet quàm iustus esse & omnia iuxta Dei placita facere, quemadmodum & ipsi doceant. attamen si quid in ipso desiderarent, & aliqua in re à iustitiæ præscriptis aberrantem deprehenderent, officij illorum esse vt admonitione corrigant, cùm verò omnes eius virtutem comprobarent, vehementer gauisus est eorum testimonio. tandem vnus è conuiuis Eleazarus, vir malus & seditiosus: Quandoquidem, inquit, ais te cupere audire veritatem, si vis esse iustus, abdica te pontificatu, & contentus esto principatu populi. Illo verò causam rogante cur ita hoc postularet: Quia, inquit, audiuimus à natu grandioribus, matrem tuam captiuam fuisse, regnante Antiocho Epiphane. Falsus autem erat is rumor, & ideo grauiter his verbis Hyrcanus offensus est, nec minùs Pharisæi cæteri. Tum Ionathas quidam è Sadducæorum secta, quæ est Pharisæis contraria, præcipuus Hyrcani amicus, dicebat de communi Pharisæorum sententia conuitiatũ Eleazarum: quod si dubium videatur, manifestum fore interrogatis illis qua pœna hominem dignum censeant. Quod postquam Hyrcanus rogauit, dicens ex pronunciata ab illis sententia se cogniturum an ex eorum consensu factum sit sibi conuitium, & illi satis putarunt si vinculis castigaretur & verberibus, quòd iniquum videretur capite hominem plecti ob maledicentiam, & alioqui hoc genus clemens sit in animaduersionibus, vehementer exacerbatus est, quasi iam compertum haberet eos esse autores opprobratæ sibi generis infamiæ. Nec destitit Ionathas furenti calcar addere, intantum vt desertis Pharisæis ad Sadducæos deficeret, & abrogatis illorum constitutionibus earum obseruatores pœnis afficeret: atque hinc factum est vt ipse & eius filij parum gratiosi apud vulgum fuerint: quemadmodum aliàs opportuniùs dicetur. Nunc enim indicandum est, quòd multas constitutionem à maioribus per manus acceptas Pharisæi tradiderint populo, quæ non sunt scriptæ inter leges Mosaicas: & ideo

Sadducæi his autoritatem abrogant, dicentes oportere eas tantùm seruari quæ scripto continentur. atque hinc magna inter vtrosque exorta est controuersia, dum ditiores stant à Sadducæorum partibus, Pharisæi cæteræ multitudinis vtuntur fauoribus. Sed de his duabus sectis & Essenorum tertia satis docuimus in secundo de Iudaico bello volumine. Hyrcanus autem seditione sedata, & post hanc exacta vita feliciter, elapsisque vno & triginta annis eius imperij moritur, relictis quinque filiis superstitibus, tribus maximis à Deo habitus dignus honoribus, principatu gentis Iudæorum, & pontificatu, & prophetia. fruebatur enim diuinis colloquiis. vnde tantam nactus est futurorum præscientiam, vt prædixerit duos maiores natu è suis liberis, non diu fore paterni principatus cópotes: quorum exitium operæ precium est cognoscere, quo magis patris eluceat diuinatio.

Cap. XIX.

Aristobulus primus diadema sibi imposuit.

XVIII. DEfuncto enim eorum patre, Aristobulus natu maximus volens principatum in regni formam vertere, diadema sibi primus imposuit, post CCCCLXXXI. annos, & menses tres, ex quo de captiuitate Babylonica liberatus populus, ad pristinas sedes postliminio reuersus est. cúmque fratrem suum secundum Antigonum amaret, in societatem dominationis cũ assumpsit, cæteros verò in vinculis habuit. matrem etiam coniecit in carcerẽ principatus æmulam (nam illam Hyrcanus dominam rerum reliquerat) atque eò crudelitatis processit, vt fame necaret in vinculis. post matrem verò interfecit fratrem quoque, quem præ aliis diligere videbatur, & in regni societatem admiserat, alienatus ab eo per calumnias, quas primò quidem reiecit, partim quòd eum diligeret, partim quòd per inuidiam confictas putaret. Sed cùm aliquando Antigonus magnificè reuerteretur è bello, quo tempore populus solenne scenopegiæ festum celebrat, accidit vt Aristobulus ægrotans decumberet, frater verò interfuturus sacris, splendidissimè ornatus in templum ascenderet cum armatorum comitatu, potissimum pro salute regis vota facturus. Tum hi quibus studium erat excitare inter fratres discordiam, nacti occasionem è rebus prosperè gestis Antigoni, & pompa quam adornauerat, venerunt ad regem & omnia exaggerauerunt, dicentes hæc iam esse supra priuati hominis conditionem, & affectati regni manifesta indicia: aiebántque venturum breui cum valida armatorum manu ad occidẽdum regem, quòd stultum existimet cùm regno solum potiri liceat, communicato honore cótentum esse. Aristobulus autem quamuis non omnino his crederet, tamen prospiciens quomodo posset & suspicionem vitare, & securitati suæ consulere, collocauit satellites in loco quodã obscuro & subterraneo (decũbebat autẽ in turri quę pòst mutato nomine Antonia dicta)

Ταῦτα τὸ σαδδουκαίων γένος ἐκβάλλει, λέγον ἐκεῖνα δεῖν ἡγεῖσθαι νόμιμα τὰ γεγραμμένα, τὰ δ' ἐκ παραδόσεως τῶν πατέρων μὴ τηρεῖν. καὶ περὶ τούτων ζητήσεις αὐτοῖς καὶ διαφορὰς γένεσθαι μεγάλας, τῶν μὲν σαδδουκαίων, τοῖς δυνάσεσι μόνον πειθόντων, τὸ δὲ δημοτικὸν ἐχ ἑπόμενον αὐτοῖς ἐχόντων, τῶν δὲ φαρισαίων τὸ πλῆθος σύμμαχον ἐχόντων. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων τῶν δύο καὶ τῶν ἐσσαίων ἐν τῇ δευτέρᾳ μου τῶν ἰουδαϊκῶν, ἀκριβῶς δεδηλώκαμεν. ὑρκανὸς δὲ παύσας τὴν στάσιν, καὶ μετ' αὐτὸν βιώσας εὐδαιμόνως καὶ τὴν ἀρχὴν διοικήσας ἔτη τριάκοντα ἕνδεκα καὶ λ' τελευτᾷ, καταλιπὼν υἱοὺς ἐξ ἴσων τῶν μείζων ἄξιος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριθείς, ἀρχῆς τ' ἔθνους, καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τιμῆς, καὶ προφητείας. συνῆν γὰρ αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ τὴν μελλόντων προγνωσιν παρεῖχεν αὐτῷ τε εἰδέναι, καὶ προλέγειν ἔτως, ὥστε καὶ περὶ τῶν δύο τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῦ παίδων, ὅτι μὴ μενοῦσι τῶν πατρῴων κύριοι πολὺν εἶπεν. ὧν τὸν καταστροφὸν εἰς τὸ μανθάνειν ὅσον τὸ παρὸν ὑπέβησαν δυτυχίας, ἄξιον ἀφηγήσασθαι.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ὡς Ἀριστόβουλος πρῶτος διάδημα περὶ τῆς κεφαλῆς ἐπέθηκε.

ΤΕλευτήσαντος γὰρ αὐτοῖς τὸν πατέρα, ὁ πρεσβύτατος Ἀριστόβουλος, τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταβῆναι δόξας, ἔκρινεν γὰρ ὕστερον, διάδημα πρῶτος ὑπέθηκε μετὰ ἀριθμὸν ἐτῶν, καὶ π' καὶ α', καὶ μηνῶν γ', ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον ὑπὸ Βαβυλῶνος ἡ αἰχμαλωσίας ὁ λαὸς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπανῆλθε. ἔργων δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸν μετ' αὐτὸν ἀπόγονον, τοῦτον μὲν, τὴν ὁμοίων ἠξίου, τοὺς δ' ἄλλους εἶχεν ἐν δεσμοῖς. εἵρξε δὲ καὶ τὴν μητέρα ἐκ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ διενεχθεῖσαν. ἐκείνου γὰρ ὑρκανὸς, τὴν ὅλων κυρίαν καταλελοίπει. καὶ μέχρι τοσούτου ὠμότητος προῆλθεν, ὡς αὐτῷ καὶ λιμῷ διαφθεῖραι δεδεμένην. προσίετο δὲ τῇ μητρὶ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτόγονον, ὃν στέργειν ἐδόκει, μᾶλλον δὲ καὶ κοινωνὸν εἶχε τῆς βασιλείας, ὡς διαβολῶν ἀπαλλοτριωθεὶς πρὸς αὐτόν. αἷς τὸ μὲν πρῶτον, οὐκ ὄντως, ἐπίστευε, διὰ μὲν τὸ φιλεῖν αὐτὸν ἐκ προσέχων τοῖς λεγομένοις, τὰ δὲ καὶ φθονούμενον ὑπερύμενος διαβάλλεσθαι. τὸν δὲ ἀντίγονον ποτὲ λαμπρῶς ἀπὸ στρατιᾶς ἐπανελθόντος, καὶ τὴν ἑορτὴν καθ' ἣν σκηνοπηγοῦσι τῷ θεῷ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσάσης, ἔτυχε τὸ μὲν ἀριστόβουλον εἰς νόσον καταπεσεῖν, τὸν δὲ ἀντίγονον ὑπερηλουῶτα τὴν ἑορτὴν ἀναβλεῖαι λαμπρῶς σφόδρα κεκοσμημένον, μὴ τῶν δεῖ αὐτὸν ὁπλιτῶν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ τὰ πλείω δεῖ τῶν ἀδελφοῦ στοπείας δύχεσθαι. τοὺς δὲ πομπεύοντας καὶ δορυφοροῦντας τὴν ὁμόνοιαν αὐτῶν ἐπισυνάπτοντας, ἀφορμὴν λαμβανόμενοι τῆς τε πρὸς τὸν πομπὸν τὸ ἀντίγονε φιλοτιμίας, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ καθορθωμένοις, ἐλθεῖν πρὸς τὴν βασιλέα, καὶ κακοήθως ὅτι τὸ μεῖζον ἐχαίρειν τὰ δεῖ τὸν πομπὸν τῶν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ὡς ὁ κατ' ἰδιώτην ἕκαστον ἐῶν τῶν νομένων, ἀλλὰ φρονήματος ἐνδείξιν ἔχειν βασιλικὸν τὰ θεατόμενα, καὶ ὡς κτείνειν αὐτὸν μέλλοι μὴ σίφοις ἐλπυθῶς καρτερῶν, λογιζομένου δύκθως αὐτὸν βασιλεύειν ἐκὸν, τιμῆς μεταλαμβάνοντα δοκεῖν μεγάλων τυγχάνειν. ἀριστόβουλος δὲ τούτοις ἄχων πειθόμενος, καὶ τὸ αὐτόπτης εἶ) τὰδελφῷ φρονῶν, καὶ τὰ ἀσφαλείας ἅμα φροντίζων, δίεσπου τοὺς σωματοφύλακας ἔν τινι τῶν ὑπογείων ἀφανῆς ᾧ κατέκειτο δὲ ἐν τῇ βαρεῖ, μετονομασθείσῃ δὲ ἀντωνία, καὶ προσ-

A B C D E F G

καὶ προστάξειν αὐτοῖς μὴ ἀπιέναι μηδένα. κτεί- A
νειν δὲ τὸν ἀπίοντα ἂν ὁπλισμένος πρὸς αὐτὸν εἰ-
σίοι. πέμπει μέν τοι πρὸς τὸν ἀντίγονον αὐτοὺς ἄνο-
πλον αὐτὸν ἀξιῶν ἥκειν. ἡ δὲ βασίλισσα καὶ συνεπι-
βουλεύοντες αὐτῇ κατ' ἀντίγονου, πείθουσι τὸν
πεμφθέντα τὰ ἐναντία λέγειν, ὡς ἀδελφὸς ἀκού-
σας ὅτι κατασκευάσειεν ὅπλα ἐς κοσμὸν πολέμου,
ὥρμηνται πρὸς αὐτὸν ὡπλισμένον,
ὅπως ἤδη τῷ κατασκευῷ. ὁ δ' ἀντίγονος μηδὲν B
ὑπειδόμενος κακοῦργον, ἀλλὰ θαῤῥῶν τῇ πρὸς τὰ-
δελφῶν εὐνοίᾳ, ὡς εἶχεν ἐνδεδυμένος τὴν παν-
πλίαν ἐξῆλθε πρὸς τὸν ἀριστόβουλον ὑπιδείξων
αὐτῷ τὰ ὅπλα. γνόμενον δ' αὐτὸν ἐν τῷ στρατωνος
καλουμένῳ πύργῳ ἃ συνέβαινεν ἀφώπλιστον εἴσω σφόδρα
τῆς παρόδου, ἀποκτείνουσιν οἱ σωματοφύλακες. διέφ-
θειρε μὲν ὁ τούτου θάνατος ὅτι μηδὲν φθόνῳ μήτε ἐκ-
βολῆς ἰσχυρότερον, μηδ' ὅτι μᾶλλον δύνοιαν ἐν φυσι-
κῇ οἰκειότητι διέσησιν ἢ ταῦτα τὰ πάθη. μάλιστα δ' C
αὐτὸς θαυμάσειε ἐν ἰσθμῷ πυρὰ, ἑαυτῷ μὲν τὸ ψεῦος,
ἀλλ' ποτε ἦ ἐν οἷς προεῖπε διαψευσάμενον τἀληθές.
ἔστι ἰδὼν τὸν ἀντίγονον παιζόντα τὸ ἱερὸν ἀνεβόησεν
ἐν τοῖς ἑταίροις αὐτοῦ ἐν γνωρίμοις, οἳ διδασκαλίας
ἕνεκα τοῦ προλέγειν τὰ μέλλοντα παρέμενον, ὡς ἀπο-
θανεῖν αὐτῷ καλὸν διεψευσμένῳ ζῶντος ἀντίγονου,
ὃν σήμερον τεθνήξεσθαι προειπὼν ἐν τῷ καλουμένῳ
στρατωνος πύργῳ προϊόντα ὁρᾷ, ἐν τῷ χωρίῳ μὲ σασί- D
οις ἀπέχοντα νεὼ χ', ὅπου φονευθήσεσθαι προεῖπεν
αὐτὸν, ἢ ἡμέρας ἤδη τοῦ πλείονος ἰωσυμένης, ὡς αὐ-
τῷ κινδυνεύειν τὸ μάντευμα ψεῦδος εἶναι. ταῦτ' οὖν
λέγοντος αὐτοῦ ἐν καταφρονοῦντος, ἀγγέλλεται τεθνεὼς
ἀντίγονος ἐν τῷ ὑπωρείῳ, ὃ ἐν αὐτὸ στρατωνος πύργος
καλεῖτο, ὁμώνυμον τῇ προλίμνῃ καισαρείᾳ. τὸν μὲν
οὖν μάντιν, τοῦτο διετάραξεν. ἀριστόβουλον δὲ τῆς
ἀδελφοκτονίας δίκη εἰσῆλθε μετάνοια, ἐν νόσος
ἐπ' αὐτῇ, τῆς διανοίας ὑπὸ τοῦ μίσους κεκακωμένης, E
ὡς διαφθαρέντων αὐτοῦ ὑπὸ ἀκρότου τῆς ὀδύνης
τῷ ὄντος, αἷμα ἀναφέρειν. ὁ τὴν διακονουμένων τὶς
παίδων ἐν δαιμόνιον οἶμαι προθυμίαν εἰς τὸν αὐτὸν
τόπον οὗ σφαγῆτος ἀντίγονε ἀτίλους ἔτι τοῦ αἵματος
ἐκείνου συνέβαινεν εἴσω κομίζων, ὀλισθὼν ἐξέχεε.
γνομένης δ' βοῆς πρὸς τῶν ἰδόντων ὡς τοῦ παιδὸς
ἐξεπίτηδες ἐκχέαντος ἐκεῖ τὸ αἷμα, ἀκούσας ἀρι-
στόβουλος, τὴν αἰτίαν ἐπύθετο. ἐν μὴ λεγόντων, ἔτι F
μᾶλλον ἐπετείνετο μαθεῖν, φύσει τῷ ἀνθρώπων ὑπο-
νοοῦντων ἐν τοῖς τοιούτοις εἴσω κρύφια τὰ σιγώμενα. ὡς δ'
ἀπειλουμένου ἐν βιαζομένου τοῖς φόβοις, τἀληθὲς εἶ-
πον, προχεῖται μὲν αὐτοῦ πληγὴν τὴν διάνοιαν ὑπὸ
τοῦ συνειδότος πολλὰ δάκρυα, βίαιον δ' ἀνοιμώξας
οὐκ ἄρ' εἶπε λήσειν ἐπ' ἀσεβέσιν ἔτι ἐν μιαιφοῖς θε-
μέσι τὸν θεὸν ἐμέλλον, ἀλλὰ μετ' ἀχεῖα ποινὴ
συγγενοῖς φόνου μετελήλυθε. καὶ μέχει τίνος ὦ G
σῶμα ἀναίσατον ψυχὴν ὀφειλομένην ἀδελφῶν ἐν
μητρὸς καθέξεις δ' αἵματι. τί δ' ἐκ ἀθρόαν αὐτὴν
ταύτην ἀποδίδως, ἐν μέρος δ' ὑπανένδω τοὐμὸν αἷ-
μα τοῖς μιαφονηθεῖσι; ταῦτ' εἰπὼν ἐπαποπνίγεται
τοῖς λόγοις, βασιλεύσας ἐνιαυτὸν, χρηματίσας μὲν
φιλέλλην. πολλὰ δ' διεργασάμενος τὴν παρίδα, πολεμήσας ἰτουραίοις, ἐν πολλὴν αὐτοῦ τῆς χώρας τῇ
ἰουδαίᾳ προσκτησάμενος, ἀναγκάσας τε τοὺς ἐνοικοῦντας εἰ βούλονται μένειν ἐν τῇ χώρᾳ περιτέμνεσθαι,

mandauítque vt ſi quidem ſine armis frater
veniret, nemo eum attingeret: quòd ſi armatus
aduentaret, vt trucidaretur, præmiſit tamen ad
eum qui rogaret, vt inermis, veniat. At regina
& reliqui inſidiatores, perſuaſerunt nuncio vt
contraria diceret, audiſſe fratrem quòd armaturam eximiam ſibi comparaſſet, cupereque
ita armatum contemplari. Antigonus verò
nihil mali ſuſpicans, & fretus fratris beneuolentia, ita vt erat cum tota armatura venit ad
Ariſtobulum, contemplandum ſe præbiturus.
cúmque peruenisſet ad turrim Stratonis, qua
valde obſcurus erat tranſitus, à ſatellitibus interfectus eſt. Huius autem caſus facile oſtendit
quantum poſſint liuor & calumnia, & quam
ſint efficaces ad ſubuertendam etiam naturalem beneuolẽtiam. Sed illud maximè admiratu dignum eſt, quòd Iudas quidam, cuius prædictiones nunquam fefellerunt, vaticinatus
eſt. Is cùm videret Antigonum accedentem ad
templum, apud diſcipulos, qui eum ob hanc
ſcientiam affectabantur, exclamauit: pœnitere
ſe iam vitæ, quandoquidem eius vanitatem
coarguet incolumis Antigonus, quem ea die
apud Stratonis turrim moriturum prædixerat;
quoniam locus ille abeſſet D c. ſtadiis & diei
pars maior exacta eſſet: atque ita periculum eſſe ne mentiatur ſuum oraculum. Ad hunc modum ſolicito nunciatur Antigonum cæſum
ad cellam ſubterraneam turris, quæ & ipſa
Stratonis vocabatur, ſicut & illa maritima quæ
pòſt Cæſarea nominata eſt, quæ ambiguitas
vatem perturbauerat. Ariſtobulum autem
continuo cœpit fraternæ necis pœnitentia: quæ
res morbum eius aggrauauit, dum factum
ſuum continenter deteſtaretur, ita vt poſtremò
creſcentibus doloribus ſanguinem vomeret,
eum quidam è miniſtris efferens, diuina opinor ita volente prouidentia, prolapſus in eo ipſo loco effudit, qui Antigoni cædis cruenta
habebat veſtigia. quo facto ingens eorum qui
viderant clamor exoritur, quaſi data opera
puer illic effudiſſet ſanguinem, ita vt clamoris
cauſam ſciſcitaretur Ariſtobulus, omnib. autem dicere tergiuerſantibus, tanto magis contendebat cognoſcere, quòd natura ita comparatum ſit, vt ſuſpecta nobis ſint quæ diſſimulantur ſilentio. tandem vbi minis ac terroribus
expreſſit vt faterentur veritatem, conſcientia
grauiter ictus animum, plurimas effudit lacrymas, & gemitum ex imo pectore ducens. Ergo
non latet Deum, inquit, meum impium ac ſceleratum facinus, quãdo tam cito repoſcor pœnas cognati ſanguinis. ô corpus impudens,
quouſque retinebis animam, quam materni ſimul ac fraterni manes flagitant? cur non ſemel
eam reddis, ne ſic per partes opus ſit libare
meum ſanguinem, atq; ita parentare oppreſſis
per nefas & parricidium? vix ea fatus erat cùm
exalauit animam, vno tantum anno in regno
exacto, cognominatus Philellen, id eſt Græcorum amator, poſt auctam multis beneficiis
patriam, illato bello Iturææ, magnáque eius
parte attributa ad Iudææ limites: cuius habitatores cõmination exilij coegit circuncisionẽ

cæterósque Iudaicos ritus admittere. Alioqui natura æquus erat & modestus, vt atteſtatur Strabo ex autoritate Timagenis ſic dicens: Hic vir æquus fuit & Iudæis multis in rebus commodus. nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, deuictam circumcisionis fœdere.

CAP. XX.

Alexandri Iudæorum regis resgestæ.

XIX. POst Aristobuli obitum Salome eius vxor quam Græci Alexandram nominant, ſolutis eius fratribus, quos ipse vt diximus vinxerat, Iannæum qui & Alexander est regem constituit, ætate cæteros præcedentem atque modestiæ cui accidit vt mox natus, exosus patri factus sit, nec vnquam dum ille viueret in eius conspectum admissus. eius odij causam ferunt hanc. Cùm aliquando in somnis ei Deus apparuisset, rogauit de successore, solicitus de Aristobulo & Antigono quos præ cæteris diligebat fratribus. Sed cùm Deus huius effigiem designasset, contristatus quòd is in omnes fortunas esset successurus, in Galilæa educari eum voluit. Sed oraculi fidem euentus approbauit. Potitus enim hic regno post defunctum Aristobulum, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum priuata & otiosa vita in honore habuit. Constitutis deinde rebus imperij, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset victos intra mœnia compulit, eosque obsessos oppugnare adortus est. Solæ enim è maritimis Ptolemais & Gaza expugnandæ supererant, & præter has Zoilus, qui tyrannidem apud Stratonis turrim, & Dora occupauerat. Sed cùm Antiochus Philometor & frater eius Antiochus Cyzicenus mutuis cladibus suas vires atterrerent, nihil præsidij ab eis expectandum erat Ptolemaidensibus: verùm Zoilus tyrannus cum iis quos alebat militibus eorum quoque dominationi propter discordiam regum inhians, nonnihil opis attulit. Nam reges negligere videbantur illorum periculum, athletis similes, quos cùm defessi sint certamine, pudet tamen aduersario manus dare, sed per intervalla se ad instaurandum certamen refouent. Supererat vna species ab Ægypti regibus & Ptolemæo Lathuro, qui à matre Cleopatra à regno eiectus Cyprum obtinebat. ad hunc igitur missis legatis, orabant vt auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. qui cùm ei spem fecissent quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adiuturos, elatus promissis nauigationem parabat. Interim Demænetus, qui plurimum apud suos ciues autoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus vt mutarent sententiam, conducibilius dicens incertam cum Iudæis belli aleam subire, quàm in

A B C D E F G

ἢ κῆ τοὺς ἰουδαίων νόμους ζηῶ. φύσει δ' ὑπεικεία κέχρητο, ἢ σφόδρα αἰδοῦς πρείττον, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἢ σεμνοτέρων ἐν τῷ πυμαγχόνους ὀνόματος λέγων ἔτος, ὑπεικὴς τε ἐγένετο ἐδόκει ὁ ἀνὴρ, ἢ πολλὰ τοῖς ἰουδαίοις χρήσιμος. χώραν τε δὲ αὐτοῖς περιεκτήσατο, ἢ τὸ μέρος τῆς ἰτουραίων ἔθνους οἰκειώσατο, δεσμῷ περιτομῆς.

Κεφάλαιον κ'.

Αλεξάνδρου τοῦ ἰουδαίων βασιλέως πραξεις.

ΤΕλευτήσαντος ὁ ἀριστόβουλος, σαλώμη ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λεγομένη ὁ ὑπὸ ἑλλήνων ἀλεξάνδρα κάλουσα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς, δεδεμένους δὲ αὐτοὺς εἶχεν ἀριστόβουλος, ὡς προεῖπεν, ἰαννάιον τ' ἀλέξανδρον βασιλέα καθίστησι, τ' καθ' ἡλικίαν πρόσχοντα ἢ μεριότητα, ᾧ ἢ συνέβη γενηθέντι δίδυμος μισηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἢ μέχρι τ' τελευτῆς αὐτῆς μηδέποτ' εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι. τὸ δ' αἴτιον τοῦ μίσους τοιόνδε λέγεται γενέσθαι. σέργων μάλιστα τ' παίδων ὑρκανὸς τοὺς πρεσβυτέρους, αἰτήσαντος ἢ ἀριστόβουλον, φανέντα κῆ τοῖς ὕπνοις αὐτῷ τ' θεὸν ἐπηρώτα, τίς αὐτῷ τ' παίδων μέλλει ἔσεσθαι ὄλβιος. τ' ὃ θεὸς τοῖς τότε χαρακτῆρας δείξαντος, λυπηθεὶς, ὅτι τῆς ἀγαθῶν αὐτὸς πάντων ἐδόκει ἔσεσθαι κληρονόμος, γλυκύμυθον εἶασε ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ζέφεσθαι. ὁ μύθοι θεὸς ἐδιέψυσατο τ' ὑρκανόν. τ' ὃ βασιλείαν μὲ τῷ ἀριστοβούλῳ τελευτῶν, ἐδόκει σαλαμαῖον, τὸν μὲ τῆς ἀδελφῶν ὀπτιχέρωτα τῇ βασιλείᾳ διεχρήσατο, τ' δ' ἕτερον, ἀπεστυγμόνως ζῆν προαιρούμενον, εἶχεν ἐν τιμῇ. κατασασάμενος ὁ τ' ἀρχεῖν ὃν ᾤετο συμφέρειν αὐτῷ τόπον, στρατεύει ὅπῃ πτολεμαΐδα, τῇ ὁ μάχῃ κρατήσας, ἐκλείσει τοῖς ἀνθρώποις εἰς τὴν πόλιν, ἢ περικαθίσας αὐτοὺς ἐπολιόρκει. τῆς δὲ ἐν τῇ παραλίᾳ πτολεμαΐδος αὐτῷ ἢ γάζα μόναι χειρωθῆναι ὑπελείποντο, ζωΐλος ὁ καταχὼν τὸν στράτωνος πύργον τύραννος ἢ δῶρα. τῷ ὁ φιλομήτορος ἀντιόχῳ, τῷ ἀδελφοῦ αὐτῷ ἀντιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς πολεμούντων ἀλλήλοις ἢ τ' αὐτῆς δύναμιν ἀπολλυόντων, λεία ἐδημία τοῖς πτολεμαεῦσι βοήθεια παρ' αὐτῆς, ἀλλὰ πονεμένοις τῇ πολιορκίᾳ, ζωΐλος ὁ τ' στράτωνος πύργον κατεχηκὼς ἢ τὰ δῶρα, παρὴν συνάγμα ξένων στρατιωτικὸν, τυραννίδι ὀπτιχειρῶν δέ τιν τῆς βασιλέων πρὸς ἀλλήλους ἁμιλλαν, μικρὰ τοῖς πτολεμαεῦσι παρεβοήθει. ἐδὲ δὲ οἱ βασιλεῖς ἔτως οἰκείως εἶχον πρὸς αὐτὸς, ὥς τ' ἐλπίσαι τινὰ παρ' αὐτῆς ὠφέλειαν. ἑκάτεροι δὲ ταυτὸ τοῖς ἀθληταῖς ἔπαθον, οἳ τῇ δυνάμῃ μὲ ἀπηρρωκότες, αἰσχυνόμενοι ὁ ἀδαχωρῆσαι διετέλουν, ἀρχὴ ἀναπαύσει δέ φέροντες τ' ἀγῶνα. λοιπὸν δ' αὐτοῖς ἐλπὶς ἦν ἡ ἀδά τ' ἀγύπτου βασιλέων, ἢ τῶ κύπρου ἔχοντος πτολεμαίου τοῦ λαθύρου, ὃς ὑπὸ τῆς μητρὸς κλεοπάτρας τ' ἀρχῆς ἐκπεσὼν εἰς κύπρον παρεγένετο. πέμψαντες οὖν πρὸς τοῦτον οἱ πτολεμαεῖς, παρεκάλουν ἐλθόντα σύμμαχον, σῶσαι τῆς ἀλεξάνδρα χειρῶν αὐτοὺς ῥύσασθαι κινδυνεύοντας. ἐπελπσάντων δ' αὐτὸν τῆς πρόσβεων ὡς δόξας εἰς συρίαν ἔξει γαζαίους ἑαυτοὺς μὲ τ' πτολεμαέων ἢ ζωΐλον, ἔπεμψεν ἀμφὶ σιδωνίους ἢ πολλοὺς ἅμα αὐτῆς συλλήψεσθαι λεγόντων, ἐπαρθεὶς πρὸς τ' ἔκπλουν. ἔσαν δ' ἐν τούτῳ ὁ τοῖς πτολεμαεῖς δημόκριτος πιθανὸς ὢν αὐτοῖς τότε ἢ δημαγωγῶν μεταβαλλέσθαι τὰς γνώμας ἐποίησεν, ἀμείνον εἶ φήσας ἐπ' ἀδήλῳ τῆς γενομένῳ δέκα κινδυνεύειν πρὸς τοὺς ἰουδαίους, μᾶλλον ἢ

φαν-

φανερὸν ἐνδείξασθαι δουλείαν δεσπότῃ ὑποδόντας αὐτοὺς, καὶ πρὸς τούτῳ μὴ τὴν παρεῖσαν μόνον ἔχειν πόλεμον, ἀλλὰ καὶ πολὺ μείζονα τὴν ἀπ' Αἰγύπτου. τὴν γὰρ Κλεοπάτραν οὐ βουλόμενον Πτολεμαῖον ἐκ γειτόνων, ἀλλ' ἥξειν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ μεγάλης στρατιᾶς. ἀπωθήσασθαι δὲ αὐτὴν ὡς τάχιστα καὶ κύπρου τὴν ἰόντα ἐκβαλεῖν. εἰ δὲ Πτολεμαίῳ μὲν διαμαρτήσῃ τῆς ἐλπίδος ἀποφυγεῖν πάλιν εἰς τὴν κύπρον, αὐτοῖς δὲ κίνδυνον τὸν ἔσχατον. ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος τὴν τῶν πόρρω μαθὼν τὴν τῶν Πτολεμαιέων μεταβολὴν, οὐδὲν ἧττον ἐπλώτο, καὶ καταχθεὶς εἰς τὴν λεγομένην συκάμινον, ἐνταῦθοι τὴν δύναμιν ἐξεβίβασεν, ἵν' ὁ πᾶς στρατὸς αὐτοῦ πεζοῖς τε ἅμα καὶ ἱππεῦσι προσγενόμενος, ὡς προσαγαγὼν πλησίον τὴν Πτολεμαΐδος, καὶ στρατοπεδευσάμενος, ἐπεὶ μήτε τοὺς παρ' αὐτοῦ πρέσβεις ἐδέχοντο, μήτε τῶν λόγων ἠκροῶντο, μεγάλως ἐφέστιζεν. ἐλθόντων δὲ πρὸς αὐτὸν Ζωΐλου τε καὶ τῶν Γαζαίων, καὶ δεομένων συμμαχεῖν αὐτοῖς πορθουμένης αὐτῶν τὴν χώρας ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀλεξάνδρου, λύειν μὲν τὴν πολιορκίαν δέοντας τὴν Πτολεμαῖον ὁ Ἀλέξανδρος. ἀπαγαγὼν δὲ τὴν στρατιὰν εἰς τὴν οἰκείαν ἐστρατήγει τὸ λοιπὸν, λάθρα μὲν τὴν Κλεοπάτραν ὅπως τὴν Πτολεμαῖον μεταπεμπόμενος, φανερῶς δὲ φιλίαν καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ὑποκρινόμενος. καὶ τριακόσια δὲ ἀργυρίου τάλαντα δώσειν ὑπέσχετο, χάριν αὐτῷ τούτων αἰτήσασθαι Ζωΐλον ἐκποδὼν ποιησάμενον τὸν τύραννον, καὶ τὴν χάριν ταῖς Ἰουδαίοις προσενείμασθαι. τότε μὲν οὖν ὁ Πτολεμαῖος ἡδέως τὴν πρὸς Ἀλέξανδρον ποιησάμενος φιλίαν χειροῦται τὸν Ζωΐλον. ὕστερον δὲ ἀκούσας λάθρα μεταπεμπόμενον αὐτὸν πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ Κλεοπάτραν, λύει τοὺς πρὸς αὐτὸν ὅρκους, καὶ προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν Πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένην αὐτόν. καταλιπὼν δ' ὅπως τὴν πολιορκίας στρατηγὸς καὶ μέρος τι τῆς δυνάμεως, αὐτὸς τῷ λοιπῷ τῶν Ἰουδαίων καταστρεψόμενος ὥρμησεν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος τὴν τῶν Πτολεμαέων δύναμιν μαθὼν συνήθροισε καὶ αὐτὸς πρὸς τετρακισμυρίους τὴν ἐκ τῶν χωρίων. ὡς δ' ἔνιοι συγγραφεῖς εἰρήκασιν ὀκτώ. καὶ ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἀπαντᾷ τῷ Πτολεμαίῳ. Πτολεμαῖος δ' ἐξαίφνης ὑπερέσχεν ἀσωχεῖ τῇ τῆς Γαλιλαίας πόλει σάββασιν ἄγει καὶ κενὸς αὐτὴν, καὶ πρὸς μυρία σώματα καὶ πολλὴν ἐτέραν ἔλαβε λείαν.

A

B

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον κά.

Πτολεμαίου τοῦ Λαθύρου πρὸς Ἀλέξανδρον μάχη καὶ νίκη.

Πειράσας δὲ μὴ συμφώνειν μικρὸν ἀπωθεν τὴν πορθουμένης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἤει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ. ἀπαντᾷ δ' αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος, πρός τινα τόπον λεγόμενον ἀσωφὼν ἀπόρρωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ, καὶ βάλλεται στρατοπεδεύσασθαι πλησίον τῶν πολεμίων. εἶχε μὲν οὖν τοὺς μυρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὡς ἑκατονταμάχους καλουμένους ὁπλίτας χαλκοῖς χαλκοῦς τοῖς θυρεοῖς. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς τοῦ Πτολεμαίου μυρίοις ὁπλίται χαλκοῖ ἀσπίδες. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἔλαττον ἔχοντες οἱ τοῦ Πτολεμαίου διλαβέστερον σωμᾶσαν εἰς τὸν κίνδυνον, θάρσος δὲ αὐτοῖς ἐκ ὀλίγου ἐποίησεν ὁ τακτικὸς φίλος ἑαυτῷ, διαβιβάσας καὶ διώσας τὸν ποταμὸν, ἐξ μυριάδες ἦσαν ἐς ἑκατοντεδύκοτες. Ἀλεξάνδρῳ δὲ κωλύειν αὐτῷ τὴν διάβασιν οὐκ ἔδοξεν.

certissimam seruitutem accito domino se dedere, & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed maius etiam ab Ægypto immineus. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinia, sed contra eos venturam cum valido exercitu. dare enim reginam operam, vt illum etiam è Cypro eiiciat. futurum autem vt si Ptolemæum sua spes fraustretur, ipse in Cyprum retrorsum fugiat, miseri verò ciues in extremo deserantur periculo. Igitur Ptolemæus cognita in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominus cursum continuauit, & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit, quæ conflabant connumeratis peditibus & equitibus circiter xxx. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis, cùm neque legatos eius admittere, neque verba audire vellent, in magnam coniectus est solicitudinem. Postquam verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Iudæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem, obsidio quidem vrbis metu Ptolemæi soluta est. Cæterùm reducto domum exercitu Alexander cœpit astu agere, clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum eius & socium se simulans. quin & c c c c. argenti talenta daturum se pollicitus est, si ille vicissim in gratiã ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros eius Iudæis attribueret. Tum igitur Ptolemæus libenter Alexandri amicitiam admittens, Zoilũ capit: deinde verò comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram nuncios mitteret, dissoluto cum eo fœdere, profectus est oppugnatum Ptolemaidem, quæ portas ei clauserat. Vbi relictis ad continuandã oppugnationem ducibus cum parte exercitus, ipse cum reliquis copiis ad vastandam ac domandam Iudæam se contulit. At Alexander postquam intellexit eius propositũ, & ipse ex sua ditione collegit circiter L. millia, vel vt quidã scriptores malunt, Lxxx. millia, & cũ his hosti iuit obuiam. Ptolemæus verò ex improuiso adortus sabbato Asochim Galilææ oppidum vi cœpit, & circiter decem captiuorum millia, præter aliam multam prædam abduxit.

Cap. XXI.

Ptolemæi Lathuri de Alexandro victoria.

Deinde aggressus & Sephorim non longè inde distantem, multis desideratis abiis conflicturus cum Alexandro: cui occurrit ad Iordanem fluuium, iuxta Asophon, qui non multum dissitus est à flumine: & castra ex aduerso hostium metatus est. habebat autem Alexander in prima acie pugnare solitos octies mille, quos hecatontamachos appellabat, gestantes æratos clypeos, sed & Ptolemæi prima acies æquè æratis scutis vtebatur: Et cætera quidem interiore, sibi visi cunctantiores erant ad prælium: confirmabat autem eos non parũ Philostephanus aciei struendæ artifex, iubens transire fluuium supra quem castra habebãt, nec Alexandro transitum eorum impedire placuit, raro faciliorem sibi fore victoriã, si hostis à tergo haberet fluuium, & è pugna non posset refugere.

& primùm quidem æquo Marte certabatur, A multis vtrinque cadentibus: deinde cùm iam Alexandri milites superiores fieri inciperent, Philostephanus cum parte suorum maturè cedentibus opem attulit, cúmque inclinato Iudæorum cornu nullus ferret suppetias, destituti ope proximorum fecerunt fugæ initium, cæteróque exemplo suo traxerunt. contra Ptolemæi milites acriter instando Iudæos fugientes cædebant, & tandem profligatos eousque B insecuti sunt interficiendo, donec lassatis manibus ferrum quoque hebesceret. Ferunt xxx. millia cecidisse in eo prælio. Timagenes autem L. millia in suis scriptis retulit: cæteros partim captos, partim fuga seruatos incolumes. Ptolemæus verò cùm post victoriam longè latéque excurrisset, serò tandem in quosdam Iudæorum vicos se recepit, quos vbi vidit refertos pueris & mulieribus, mandauit militi vt promiscuè iugulatos & in frusta concisos, in lebetes fer- C uentes membratim conficerent, vt qui effugerant è prælio hostem crederent humanis vesci visceribus, & eo maior terror incuteretur reliquis: & huius crudelitatis tam Strabo quàm Nicolaus meminit. Idem etiam Ptolemaidem vi expugnauerunt, sicut aliàs indicauimus. Porro Cleopatra videns augeri filij potentiam, subiecta Gazæorum vrbe, & Iudæorum regione impune peruastata, non permittendum duxit vt ille magis cresceret, maximè cùm circa D Ægypti portas obuersaretur, & immineret eius imperio. quapropter continuò tam nauales quam terrestres exciuit copias, quarum supremum regimen pænes Chelciam & Ananiam Iudæos esse voluit: bonam etiam diuitiarum suarum partem cum nepotibus, & testamento apud Coum insulam deposuit. Iussóque Alexandro filio cum magna classe Phœnicen appellere, & deficientibus ad se eius regionis incolis, peruenit Ptolemaidem: vnde ex- E cluſa oppugnationem eius vrbis instituit. Tum Ptolemæus relicta Syria properauit in Ægyptum, sperans ex improuiso occupaturum se præsidiis vacuam, sed opinione sua frustratus est. Per idem tempus alterum è Cleopatræ ducibus Chelciam mori contigit, dum circa Cœlesyriam Ptolemæum persequitur. At Cleopatra auditis filij conatibus, & quòd ei tentanti Ægyptum non ex sen- F tentia successerat, missa eò parte exercitus omnino eum ex ea regione expulit. atque ita rursum ex Ægypto eiectus, apud Gazam exegit eam hyemem. Interim Cleopatra Ptolemaidem, simul cum præsidiaris expugnat. Quò cùm venisset Alexander cum muneribus: & ita exceptus tractaretur, vt dignum erat hominem afflictum à Ptolemæo, nec aliud habentem refugium: cúmque quidam G amicorum reginæ suaderent, vt illã quoque regionẽ occuparet, nec sineret tantam bonorum Iudæorũ multitudinẽ vnius viri parere nutibus: Ananias contrariũ consuluit, iniquum facinus

ἐνόμισε γὰρ εἰ καὶ νῶτον λάβοιεν τὸν πολεμίων, ῥᾴων ἀμύνεσθαι τοῖς πολεμίοις, φεύγειν ἐκ τῆς μάχης ἠδυναμένους. κατ' ἀρχὰς μὲν ἴσον παρ' ἀμφοτέρων ἦν τὸ ἔργον χερῶν καὶ προθυμίας ἀδαπάνησια, καὶ πολὺς ἐγίνετο φόνος ἑκατέρων στρατευμάτων. ὑπερτέρων δὲ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον γινομένων, φίλος ἔφανος ἱππέων τὴν δύναμιν δεξιῶς τοῖς ἐνδιδοῦσιν ἐπεκύρησε. μισθοῦς δὲ τῶν κλιθέντι μέρει τῶν Ἰουδαίων προσβοηθοῦντος, τούτους μὲν σωίεσαν φεύγειν, μὴ βοηθοῦντας τῷ πλησίον, ἀλλὰ κοινωνοῦντας τῆς φυγῆς. οἱ δὲ τῷ πολεμαίῳ τὰναντία τούτων ἐποίουν, ἐπόμενοι δὲ ἔκτεινον τοὺς Ἰουδαίους, καὶ τὸ τελευταῖον τραπέντας αὐτοὺς ἅπαντας ἐδίωκον οἱ φονεύοντες, ἕως ἡ νὺξ ὁ σίδηρος αὐτοῖς ἠμβλυώθη κτείνουσι, καὶ αἱ χεῖρες παρείθησαν. τετρισμυρίους γοῦν ἔφασαν αὐτῶν ἀποθανεῖν. πεμφθεὶς δέ, πενταχισμυρίους εἵρηκε. τῶν δ' ἄλλων, τοὺς μὲν αἰχμαλώτους ληφθῆναι, τοὺς δ' εἰς τὰ οἰκεῖα διαφυγεῖν χωρία. πτολεμαῖος δὲ μὴ τῷ νίκῃ πεποιθὼς τῷ χώρᾳ, ὑφίας ὑπομενούσης ἐν τισι κώμαις τῶν Ἰουδαίων κατέμεινεν, αἷς γυναικῶν ὑδρῶν μεστὰς καὶ πηγῶν, ἐπέλιπον τοὺς στρατιώτας, ἀποσφάττοντας αὐτοὺς καὶ κρεουργοῦντας, ἔπειτα εἰς λέβητας ζέοντας σπάντας τὰ μέλη ἀπαρχεῖσθαι. τοῦτο δὲ προσέταξεν, ἵν' οἱ διαφυγόντες ἐκ τῆς μάχης καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντες, σαρκοφάγοις ὑπολάβωσιν εἶναι τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ τοῦτο ἐπὶ μᾶλλον αὐτοὺς καταπλαγοῦσι ταῦτ' ἰδόντας. λέγει δὲ καὶ στράβων καὶ νικόλαος, ὅτι τοῦτον αὐτοῖς ἐχρήσατο τὸν τρόπον καθὼς κἀγὼ προείρηκα. ἔλαβον δὲ καὶ τὴν πτολεμαΐδα καὶ κράτος, ὡς καὶ ἐν ἄλλοις φανερὸν πεποίηκαμεν. κλεοπάτρα δ' ὁρῶσα τὸν υἱὸν αὐξανόμενον, καὶ τὴν τε ἰουδαίαν ἀδεῶς πορθουμένην, καὶ τὴν γαζαίων πόλιν ὑπήκοον ἔχουσαν, προϊδέσθαι οὐκ ἐγνω τὸν ὑπὸ ταῖς πύλαις ὄντα καὶ ποθοῦσαν τὴν τῆς ἀρχιπλίων ἀρχὴν μείζω γενόμενον, ἀλλὰ διαχρῆμα καὶ μὴ ναυτικῆς καὶ πεζικῆς δυνάμεως ἐπ' αὐτὸν ἐξώρμησεν, ἡγεμόνας τ' ὅλης στρατιᾶς ἀποδείξασα χιλίαν καὶ ἀναίαν τοὺς ἰουδαίους. τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πλήθους, καὶ τοὺς ἱππέας καὶ διαθήκας πέμψασα κώοις παρέθησεν. κελεύσασα δὲ τὸν υἱὸν ἀλέξανδρον σὺν στόλῳ μεγάλῳ πλεῖν εἰς φοινίκην ἡ κλεοπάτρα, μεταστάσης αὐτῆς ἦκεν εἰς πτολεμαΐδα, μὴ δεξαμένων δὲ αὐτὸν τῆς πτολεμαίων ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. πτολεμαῖος δ' ἐπελθὼν ἐκ τῆς συρίας εἰς αἴγυπτον ἔπαυσεν, ἀφειδῶς αὐτὸν οἰόμενος κενὴν ἴσαν στρατείας καθέξειν. ἀλλὰ διαμαρτάνει τῆς ἐλπίδος. καὶ τοῦτον δὴ τὸν χρόνον σωίεβη καὶ χελκίαν τὸν ἕτερον τῆς τ' κλεοπάτρας ἡγεμόνων ἀποθανεῖν καὶ κοίλην συρίαν διώκοντα πτολεμαῖον. ἀκούσασα δ' ἡ κλεοπάτρα τὴν διαχείρισιν τὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ ὅτι τὰ περὶ τὸν αἴγυπτον οὐκ ὀνησιφόρα τρόπον προσκεχώρηκεν αὐτῷ, πέμψασα μέρος τῆς στρατιᾶς ἐξέβαλεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς χώρας. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς αἰγύπτου πάλιν ὑποστρέψας, τὸν χειμῶνα διέτριψεν ἐν γάζῃ. κλεοπάτρα δ' ἐν τούτῳ τὸν ἐν πτολεμαΐδι φρουρὰν λαβὴ ἐκ πολιορκίας καὶ τὴν πόλιν. ἀλεξάνδρου δ' αὐτῇ μὴ δώρων προσελθόντος, καὶ θεραπείας οἵας ἄξιον ἦν πεπονθότος μὲν κακῶς ὑπὸ πτολεμαίου, καταφυγῆς δ' ἐκ ἄλλης ἢ ταύτης ἀπορουμένου, τινὲς μὲν τῶν φίλων καὶ ταῦτα συνεβούλευον αὐτὸν λαβεῖν, καὶ τὴν χώραν ἐπελθοῦσαν κατασχεῖν, καὶ μὴ προϊδέσθαι ὅτι ἑνὶ ἀνδρὶ τοσοῦτον πλῆθος ἀγαθῶν ἰσδαίων κείμενον. ἀναίας δὲ συνεβούλευε τούτοις ἐναντία, λέγων ἄδικα

ποιήσειν

ποιήσειν αὐτῷ, εἰ σύμμαχον ἀνθρωπον ἀφαιρήσεται
A τ ἰδίας ἐξουσίας, καὶ ταῦτα συγγυιῆ ἡμέτερον. ἐγὼ δὲ ἀγνοεῖν σε βέλομαι φησὶν ὅτι τὸ μὲν τοῦτον ἄδικον ἐχθροὺς ἅπαντας ἡμᾶς σοι τοὺς ἰουδαίους καταστήσει. ταῦτα ἡ ἀναιρεῖ καλέσαντας, ἡ κλεοπάτρα πείθεται μηδὲν ἀδικήσαι τὸν ἀλέξανδρον, ἀλλὰ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ἐποιήσατο ἐν σκυθοπόλει τ κοίλης συρίας. ὁ δὲ τῷ ἐκ πτολεμαΐδος φόβῳ ἐλευθερωθεὶς,
B στρατεύεται μὲν οὐδὲν ὅτι τὴν κοίλην συρίαν. αἱρεῖ δὲ γάδαρα πολιορκήσας δέκα μησίν. αἱρεῖ δὲ ἀμαθοῦντα μέγιστον ἔρυμα τῷ ὑπὲρ τὸ ἰορδάνου κατῳκημένων, ἔνθα καὶ τὰ κάλλιστα καὶ πασῶν ἀξιαθέοδωρος ὁ ζηνώνος εἶχεν. ὃς καὶ πρόσθεν ὑπήκοον ὄντα τοῖς ἰουδαίοις, μυρίους αὐτῷ ἀποκτείνει, καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἀλέξανδρου διαρπάζει. ταῦτα μὲν οὖν καταπλήττει τ ἀλέξανδρον, ἀλλὰ ὅπως ἐπὶ τοῖς ὑπὲρ
C θαλατίοις μέρεσι, ῥαφίᾳ δὲ καὶ θηδόνι, ἣν ὕστερον ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἀγρίππιάδα μετονόμασε, καὶ κεφάλος εἶλε καὶ ταύτην. ὁρῶν δὲ τὸν πτολεμαῖον ἐκ τ γάζης εἰς αἴγυπτον ἀνακεχωρηκότα, τὴν δὲ μητέρα αὐτοῦ κλεοπάτραν εἰς ἄγυπτον, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς γαζαίοις ὅτι πτολεμαῖον ἐπεκαλέσαντο βοηθὸν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν πρενόμευσεν. ἀπολλοδότου δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν γαζαίων, μετὰ διχιλίων ξένων καὶ χιλίων οἰκετῶν, νύκτωρ ὑπεστόντος τῷ τῶν ἰουδαίων στρατοπέδῳ, ἐφ' ὅσον μὲν ὑπῆρχεν ἡ νύξ,
D εἴχοντο οἱ γαζαῖοι, δόκησιν παρέχοντες τοῖς πολεμίοις ὡς ἐπεληλυθότος αὐτοῖς πτολεμαίου. γνωσθέντος δὲ ἡμέρας καὶ τῆς δόξης ἐλεγχθείσης, μαθόντες οἱ ἰουδαῖοι τἀληθὲς, ὅπως τρέφονται, καὶ τοῖς γαζαίοις προσβαλόντες ἀναιροῦσιν αὐτῶν ὡσεὶ χιλίους. τῶν δὲ γαζαίων αὐτεχόντων, καὶ μήτε ὑπὸ τῆς ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀναιρουμένων ἐνδιδόντων. (πρὸς γὰρ ὁπόσων ὑπομένων παθεῖν, ἢ ὑπὸ τῆς πολεμίων γνώμης) προσεπέγειρε δὲ αὐτοῖς τὴν προθυ-
E μίαν καὶ ἀρέτας ὁ ἀράβων βασιλεὺς ὑπόδοξος ὢν ἕξειν αὐτοῖς σύμμαχος ἐπαγγελάμενος. ἀλλὰ συνέβη πρῶτον τὸν ἀπολλόδοτον διαφθαρῆναι. λυσίμαχος ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ζηλοτυπῶν αὐτὸν ὅτι τῆς πρὸς τοῖς πολίταις δοκιμείας, κλείνας αὐτὸν δὲ στρατιωτικὸν συγκροτήσας, ἐκδίδωσιν ἀλεξάνδρῳ τὴν πόλιν. ὁ δὲ δυνὰς μὲν εἰσῆλθεν ἐρέμα. μὴ ἡ ταῦτα τὴν δύναμιν ἐπαφῆκε τοῖς γαζαίοις, ὑπερέψας τιμωρεῖν αὐτούς. οἱ δὲ
F ἄλλοι ἀλλαχῆ ζεπόμενοι, τοὺς γαζαίους ἀπέκτειναν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἐκεῖνοι τὰς ψυχὰς ἀχθομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πρὸς ἁρπάσιν ἀμειδόμενοι τοὺς ἰουδαίους ἐκ ἐλάττονας αὐτῶν διέφθειρον. ἔνιοι δὲ μονόμενοι τὰς οἰκείας ἐπεπίμπρασαν ὡς μηδὲν αὐτῶν λάφυρον εἰς τοὺς πολεμίους λαβεῖν. οἱ δὲ καὶ τῶν τέκνων καὶ γυναικῶν αὐτόχειρες ἐγένοντο, τῆς ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς αὐτοὺς δουλείας ἅπαντας ἀπαλλάττειν ἐπαγγελάμενοι. τῶν δὲ
G βουλευτῶν ἦσαν οἱ πάντες φ', συμφυγόντες εἰς τὸ τοῦ ἀπόλλωνος ἱερόν. συνεδρεύόντων δὲ τὴν ὑπόθεσιν συνέβη γνώσθαι. ὁ δὲ ἀλέξανδρος τούτους τε αἱρεῖ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ὑπικατασκάψας ὑπέστρεψεν εἰς ἱεροσόλυμα. ὑπὸ δὲ αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ αὐτόχειρ ὁ γρυπὸς ὑπικληθεὶς, ἀποθνήσκει ὑπὸ ἡγεμόνος ὑπιβουλευθεὶς, βιώσας μὲν ἔτη μέ. βασιλεύσας δὲ ἐννέα καὶ κ'. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ σέλευκος, ἐπολέμει τῷ

dictitans, si hominem in societatem receptum suis facultatibus exueret, præsertim suum cognatum. Sic enim fore vt illata huic iniuria, omnes vbique gentium Iudæos à se alienaret. His rationibus Ananiæ regina inducta, abstinuit ab Alexandro iniuriam, & fœdus cum eo renouauit apud Cœlesyriæ vrbem Scythopolim. Tum verò liberatus metu periculi quod à Ptolemæo hactenus impendere visum est, expeditionem suscepit in Cœlesyriam, vbi Gadara post decem mensium obsidionem cepit, & paulo post potitus est Amathunte, quod est castrum omnium quæ ad Iordanem sita sunt munitissimum, vbi Theodorus Zenonis filius res suas carissimas depositerat, qui ex inopinato Iudæos aggressus, interfectis ex eis decem millibus, impedimenta Alexandri diripuit. Nec tamen hac clade rex absterritus est quo minus in maritimo tractu Raphiam bello aggrederetur, & Anthedonem, cui postea Herodes rex mutauit nomen in Aggripiadem, quam & ipsam armis in potestatem suam redegit. & cũ animaduertisset Ptolemæum Gaza relicta in Cyprum recessisse, & matrem eius Cleopatrã in Ægyptum, infensus Gazæis quòd acciuisset illum contra se in auxilium, & vrbem eorum oppugnauit, & agrum depopulatus est. interim Apollodotus eorum dux noctu cum duobus millibus conductitiorum militum, & decem millibus quæ ex oppidanis armauerat, erupit in castra Iudæorum: & quàm diu nocturna erat pugna superiores erant Gazæi, hostibus aduentum Ptolemæi suspicantibus, sed quàm primùm dies illuxit, & rei veritas apparuit, Iudæi se conglomerarunt, & impetu facto in oppidanos circiter mille ex eis interfecerunt. Attamẽ ne sic quidem quamuis grauante inopia voluerunt cedere, parati quiduis potius præferre, quàm ab hoste subigi: & addebat illis animum Aretas rex Arabum, auxilij spem ostentans. Sed priusquam ille veniret, Apollodoto peremptо ciuitas capta est. Nam Lysimachus ipsius frater inuidens ei, quòd tam gratiosus esset apud populum, occiso eo collegit manum militum, atque ita vrbem Alexandro tradidit. qui primò pacatus introgressus, est deinde immisit in oppidanos militem, permissa sæuiendi licentia, ac passim Gazæi trucidabantur. nec tamẽ illi moriebantur inulti, sed repugnantes inuasoribus, non pauciores Iudæos interimebant. alij verò desolatas priùs ædes incendebant, ne hostis præda potiri posset. quidam etiam suismet manibus vxores ac liberos contrucidabant, ne in captiuitatem abstraherentur. Senatores autem numero 500. in Apollinis cõfugerãt: fortè enim senatus habebatur cum hostis intromissus est. Alexander verò etiam his iugulatis, & diruta insuper vrbe, reuersus est Hierosolyma, anno pòst quàm castra ad Gazam admouerat. Eodem tẽpore etiã Antiochus Grypus occisus est Heracleonis insidiis, anno ætatis suæ quinto & quadragesimo, regni verò nono supra vigesimum. cui succedens Seleucus filius bellũ gessit

cum Antiocho patruo, cui Cyziceno fuit cognomen, quem deinde in prælio captum neci tradidit. Nec ita multo pòst Cyziceni filius Antiochus cognomento Eusebes peruenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit, quem vno prælio victum è tota Syria expulit. at ille fuga delatus in Ciliciam, postquam à Mopseatis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, vnà cum regia & ipsum & amicos concremauerunt. Regnante verò apud Syros Antiocho Cyziceni filio, Antiochus Seleuci frater bello eum aggreditur, & victus vitam simul amisit atque exercitum: post quem frater eius Philippus assumpto diademate regnauit in parte Syriæ. Interim Ptolemæus Lathurus quartum eius fratrem Eucærum cognomine accitum à Gnido, regem apud Damascum constituit. His duobus fratribus strenuè resistens Antiochus, breui extinctus est, vocatus enim in auxilium Laodices Galadenorum reginæ, cum Parthis bellum gerentis, fortiter in prælio dimicans occubuit: quo facto Syriæ regnũ remansit pænes duos fratres, Philippum atque Demetrium, sicut alias narratum est, Porrò in Alexandrum domi seditio coorta est, cùm per scenopegiæ celebritatem in parantem sacrificare iecta sunt citrea: nam hoc festo nostris morem esse, palmeos & citreos thyrsos gestare indicauimus. quin & conuitiis impetitus est populariter, exprobrantibus captiuitatem, & indignum qui sacris operetur iactantibus. quibus iniuriis exacerbatus, occidit eorum circiter sex millia: & extructo circa fanum & altare septo ligneo pertinente vsque ea loca ad quæ solis sacerdotibus patet aditus, hoc pacto arcebat à se vim multitudinis. Sed & mercenarios milites alebat Pisidas & Cilicas. nam Syris infensus, non vtebatur eorum opera. Deuictis deinde Arabibus, tributa Moabitis & Galaditis imperauit, & Amathuntem diruit, non audente Theodoro manus conserere. Congressus etiam cum Arabum rege Obeda, & pertractus in insidias, cùm camelorum multitudine protrusus esset in fauces asperas & accessu difficiles iuxta Gadara vicum Galaditidis, ægrè euasit ipse incolumis: delatúsque fuga Hierosolyma, super acceptam cladem per sex annos à sua gente bello vexatus, non minus quàm L. millia Iudæorum occidit. & cùm eos hortaretur ad reconciliationem, adhuc magis accendit eorum odia: dum roganti quid se vellent facere, ore vno respõsum est, vt seipsum interficiat: móxque miserunt ad Demetrium Eucærum, qui ab illo auxilia peterent.

XX.

CAP. XXII.

Demetrius Eucerus Alexandrum prælio superat.

ILle veniens cum exercitu, coniunxit se cum eis qui se acciuerant, & circa Sicima castra posuit. Alexander verò cum mercenariorum sex millibus & ducentis insuper, Iudæorúmque suæ factionis viginti millibus illi

τῷ τῶ παῖδὸς ἀδελφῷ αὐτιόχῳ, ὃς ἐπεκαλεῖτο κυζικηνὸς, νικήσας δ' αὐτὸν, ☪ λαβὼν ἀπέκτεινε. μετ' οὐ πολὺ δ' τ κυζικηνῶ παῖς αὐτίοχος ὁ αἰτωλὶνος ὁ δυσεβὴς καλούμενος ὑπ' ἐμοῦ μνηθέντες εἰς ἄραδον, ἡ πεθύμουν διαδήματα πολεμοῦσι τῷ σελεύκῳ, ☪ κρατήσαντες ἐξήλασαν αὐτὸν ἐξ ἁπάσης συρίας. ὁ δ' φυγὼν εἰς κιλικίαν, ἡ χρώμενος ἐν τῇ μόψου ἐξία πάλιν αὐτοῖς εἰσέπραττε χρήματα. ὁ δ' τῶν μοψουεστίων δῆμος, ἀγανακτήσας, ὑφῆψεν αὐτῷ βασιλεία, ἡ διέφθειρεν αὐτὸν μ' τῶν φίλων. αὐτόχε δ' τῶ κυζικηνῶ παιδὸς βασιλεύσαντος τ συρίας, αὐτίοχος ὁ σελεύκου ἀδελφὸς, ἐκφέρει πόλεμον πρὸς αὐτὸν, ἡ νικηθεὶς ὑπέλυτας μ' τ στρατιᾶς. μ' δ' αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ φίλιππος ὑπηθέμενος διάδημα, μέρους τινὸς τ συρίας ἐβασίλευσε. πτολεμαῖος δ' ὁ λάθυρος τὸν τέταρτον αὐτῷ ἀδελφὸν δημήτριον, τ δίκαιον λεγόμενον, ἐκ κνίδου μεταπεμψάμενος κατέστησεν ἐν δαμασκῷ βασιλέα. τούτοις δ' τοῖς δυσὶν ἀδελφοῖς καρτερῶς ἀνθιστάμενος αὐτίοχος, ταχέως ἀπέθανεν. ἐν λαοδικίᾳ γὰρ ἐλθὼν σύμμαχος τῇ τῷ γαλατηνῶν βασιλίσσῃ παρθυς πολεμούσῃ, μαχόμενος ἀνδρείως ἔπεσε. τ δ' συρίαν κατεῖχον οἱ δύο ἀδελφοὶ δημήτριος ☪ φίλιππος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται. ἀλέξανδρος δ' τῶ οἰκείων πρὸς αὐτὸν στασιασάντων, ἐπανέστη γὰρ ἐπ' αὐτὸν τὸ ἔθνος, τ ἑορτῆς ἀγομένης, ἡ ἐς ὥτος αὐτῷ ὅπι τὸ βωμοῦ ☪ θύειν μέλλοντος, κιρσίοις αὐτὸν ἔβαλλον, νόμιμον ὄντος τοῖς ἰουδαίοις ἐν τῇ σκιωποιίᾳ, ἔχειν ἕκαστον θύρσους ἐκ φοινίκων ἡ κιρσίων. δεδηλώκαμεν δ' ☪ ταῦτα ἐν ἄλλοις. προσελοιδόρησαν δ' αὐτὸν ὡς αἰχμάλωτον γενόμενον, ἡ τ τιμῆς ἡ τὸ θύειν ἀνάξιον. ὅπι τούτοις ὀργισθεὶς, κτείνει μὲν αὐτῶν ὡσεὶ ἑξακισχιλίους, δρύφακτον δ' ξύλινον ὡσεὶ τὸν βωμὸν ☪ τὸν ναὸν βαλλόμενος μέχρι τοῦ θείγκου, εἰς ὃν μόνοις ἐξῆν τοῖς ἱερεῦσιν εἰσιέναι, τούτῳ τ τῶ πλήθους ἐπ' αὐτὸν ἀπέφραττεν εἴσοδον. ἔτρεφε δ' ἡ ξένους πισίδας καὶ κίλικας. σύνηθες γὰρ πολέμιος ὢν οὐκ ἐχρῆτο. καταστρεψάμενος δ' τὴν ἀράβων μωαβίτας ἡ γαλααδίτας, εἰς φόβου ἀπαγωγὴν, κατέῤῥιπτε ἡ ἀμαθοῦντα, θεοδώρου μὴ τολμῶντος αὐτῷ συμβαλεῖν. σωσάψας δ' μάχῃ ὡσεὶ ὀδέδαν τῶν ἀράβων βασιλέα, ἡ πεσὸν εἰς σκέδραν ἐν χαρείοις ταχέσι ἡ δυσβάτοις, ὑπὸ πλήθους καμήλων εἰς βαθεῖαν κατῤῥάχθη φάραγγα ἡ γάδαρα κώμην τῆς γαλααδίτιδος, ἡ μόλις αὐτὸς διασώζεται. φεύγων δ' ἐκεῖθεν εἰς ἱεροσόλυμα παραγίνεται, ἡ πρὸς τὴν κακοπραγίαν αὐτῷ ὑπεμέμφθη τὸ ἔθνος, πολεμήσας πρὸς αὐτὸ ἔτη ς', ἀναιρεῖ τ' ἰουδαίων οὐκ ἔλαττον ἑμυριάδας. παρακαλῶντος δ' παῦσαι τ πρὸς αὐτὸν δυσμένειαν, ἔτι μᾶλλον ἐμίσουν αὐτὸν διὰ τὰ συμβεβηκότα. πιθανομένῳ δ' αὐτῷ τὸ ὀφεῖλον γνώσεσθαι, πάντες ἐβόησαν ὑπομενεῖν αὐτὸν, ἡ πρὸς δημήτριον τὸν δίκαιον ἔπεμψαν παρακαλοῦντες ὅπι συμμαχίαν.

Κεφάλαιον κβ'.

Ως ἐστασιάσθη ☪ δημήτριος ☪ ὁ δίκαιος ὅπι ἀλέξανδρον ἀνῄρησαν αὐτῷ.

ΟΔὲ, μ' στρατ' ἐλθὼν, ἡ παραβὰν τοὺς ὑπεκλεσαμένους, πρὸ σίκιμα πόλιν ἐστρατοπέδευσεν. ἀλέξανδρος δ', μ' μυριάδων ἑξακισχιλίων ☪ ἑξακοσίων, ἰουδαίων τε πρὸ δισμυρίους οἱ ἐφρόνουν τὰ ἐκείνου παρα-

ωδαλαβὼν, ἀπεπήδησε τῆς δημητρίου. τούτῳ δ' ἦσαν ἱππεῖς μὲν χιλίοι, πεζῶν δ', μυριάδες δ'. πολλὰ μὲν οὖν ἑκατέροις ἐπεφέχθη, τῷ μὲν ἄπορος ἦσα τοῖς μισθοφόροις ὡς ὄντας ἕλλησι πειρωμένοις, τῷ δ', τοῖς σὺν δημητρίῳ Ἰουδαίοις. μηδετέρου δ' πεῖσαι δυνηθέντος, ἀλλ' εἰς μάχην συμβαλόντων, νικᾷ δημήτριος, καὶ ἀποθνήσκουσι μὲν οἱ ἀλεξάνδρου μισθοφόροι πάντες, πίστεώς τε ἅμα καὶ ἀνδρείας ὀφθῆναι ποιησάμενοι. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν δημητρίου στρατιωτῶν. φυγόντος δ' ἀλεξάνδρου εἰς τὰ ὄρη, κατ' ὀλίγον αἱ μεταβολῆς συλλέγονται παρ' αὐτοῦ Ἰουδαῖοι ἑξακισχίλιοι. καὶ τότε μὲν δείσας, ὑπεχώρει δημήτριος. μετὰ δὲ ταῦτα Ἰουδαῖοι ἐπολέμουν ἀλεξάνδρῳ, καὶ νικώμενοι, πολλοὶ ἀπέθνησκον ἐν ταῖς μάχαις. καταλείσας δὲ τοὺς δυνατωτάτους αὐτοῦ ἐν βεθόμῃ πόλει, ἐπολιόρκει. λαβὼν δὲ τὴν πόλιν, καὶ γυμόμενος ἐγκρατὴς αὐτοῦ, ἀπήγαγεν εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ πάντων ὠμότατον ἔργον ἔδρασεν. ὀχυρώματος γὰρ ἐν ἀποπάτῳ μεγάλου παλλακίδων, αἰρεῖς αὐρῶσας προσέταξεν αὐτοῦ ὡς ὠ. τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ καὶ τὰς γυναῖκας ἔτι ζώντων, σφαγὰς τὰς ἐκείνων ὄψεις ἐποίησαντο, ἐπεὶ μὲν ὧν ἠδίκητο ἀμυνόμενος, ἄλλως δὲ ἐπὶ ἄνθρωπον ταύτην εἰσπεπτωκότα τὴν δίκην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ὅπερ ἦν εἰκὸς ἐταλαιπωρήθη τοῖς περὶ αὐτὸν πολέμοις, καὶ εἰς τοῦτο ἦλθε κινδύνου ψυχῆς τε πέρι καὶ βασιλείας, ὑπ' ἀλλοτρίων ἀγωνίζεσθαι καὶ σφᾶς αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ ἀλλοφύλοις ἐπαγόντων, καὶ τὸ τελευταῖον εἰς τοῦτο ἀνάγκης ἀγόντων, ὥστε καὶ κατερέψατο γῆν ἐν μωαβίτιδι καὶ γαλααδίτιδι καὶ τὰ ἐν αὐτῇ χωρία τῷ ἀραβῶν τῷ βασιλεῖ παραδοῦναι, ὅπως αὖ μὴ ξυναρπάσωσιν εἰς τὸν κατ' αὐτοῦ πόλεμον, ἀλλά τε μυρία εἰς ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἐπήρειαν πεφαίνων. ἀλλ' οὐδὲν ἐκ δικαίου δοκεῖν ταῦτα δρᾶσαι, ὥστε δίκῃ τὸν ὠμότατον ἁρπολιῶ, ὅπλη δηλῶσαι αὐτὸν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίων, θεμένοις, οἱ δ' αἰτησάμενοι αὐτοῦ τὸ πλῆθος ὄντες περὶ ὀκτακισχιλίους, φεύγουσι νυκτὸς, καὶ παρ' ὃν ἔζη χρόνον ἀλέξανδρος, ἦσαν ἐν τῇ φυγῇ. καὶ ὕστερ μὲν ἀπηλλαγμένος τῆς ἐκ τούτων ταραχῆς, μετὰ πάσης τὸ λοιπὸν ἠρεμίας ἐβασίλευσε. δημήτριος δ' ἐκ τῆς Ἰουδαίας ἀπελθὼν εἰς βέρροιαν, ἐπολιόρκει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ φίλιππον, ὄντων αὐτοῦ πεζῶν μὲν μυρίων, χιλίων δὲ ἱππέων. στρατὸν δ' ὁ τῆς βερροίας τύραννος φιλίππῳ συμμαχῶν, ζίζον τ' ἀράβων φύλαρχον ἐπεκαλεῖτο, καὶ μηθριδάτην τὸν σπάκεως, τ' παρθιαίων ὕπαρχον. ὧν ἀφικομένων μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ πολιορκουμένων δημήτριον ἐντὸς τοῦ χαρακώματος, εἰς ὃ τοῖς τε ὄχθωσι καὶ τῇ δίψῃ συνέχοντες αὐτὸν, ἠνάγκασαν τοὺς σὺν αὐτοῦ σφᾶς παραδοῦναι. λαφυραγωγήσαντες δὲ τὰ ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τὸν δημήτριον παραλαβόντες, τ' μὲν, τῷ μηθριδάτῃ τῷ τότε βασιλεύοντι πάρθων, ἔπεμψαν. τῷ δ' αἰτιοχείων ὅσοις αἰχμαλώτοις ἦν συνέβαινε, τούτοις παρῆκε τοῖς αἰτιοχεῦσιν ἀπέδωκαν. μηθριδάτης δ' ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς τὸν δημήτριον εἶχεν ἐν τῇ τιμῇ τῇ πάσῃ, μέχρι νόσῳ κατέσχεν δημήτριος τ' ἐν ὑρκανίοις ἦν, ὅπου τῆς μάχης ἔλυσις, ὅτε αἰτιόχειαν ἐλθὼν, καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐβασίλευσε τῆς συρίας.

occurrit. habebat autem ille equitum tria millia, peditum verò quadraginta. Itaque multa vtrinque tentata sunt, dum hic mercenarios vtpote Græcos ad defectionem solicitat: ille verò stantes cum Demetrio Iudæos. Sed quia neuter his artibus quicquam proficiebat, postquam visum est armis decernere, victoria fuit penes Demetrium: in quo prælio miles Alexandri conductitius ad vnum cæsus est, nauata priùs forti ac fideli opera. Sed & ex Demetrianis multi desiderati sunt. Cæterùm postquã Alexander ad montes perfugit, miserati eius fortunam coadunarunt ad eum circiter sex millia, quorum metu Demetrius retrò abiit. Post hæc Iudæi propriis viribus bellum gesserunt aduersus Alexandrum, sed semper victi multos amittebant è suorum numero. tandem potentissimos eorum compulsos in Bethoma oppugnauit, & capto oppido redactos in potestatem abduxit Hierosolyma, vbi facinus cõmisit longè immanissimum. epulans enim cũ pallacis excelsiore loco, vnde prospectus patebat, ad DCCC. iussit suffigi crucibus: in conspectu adhuc viuentium iugulauit vxores eorum & liberos, pœnas exigens pro acceptis iniuriis, quæ tamen inhumaniores fuerunt, licèt sæpe ab inimicis afflictus, in extremum vitæ & regni periculum adductus fuerit dum non contenti propriis eum impugnare viribus, externa etiam auxilia conciunt: & postremo in eam necessitatem eum compellunt, vt quæ loca in Moabitica & Galaditica regione subegerat, restitueret Arabibus, ne & ipsi arma sua aduersus eum cum inimicis coniungerent: præter alia quæ in eius contumeliam gesta sunt innumerata. Iniqua tamen fuit talis animaduersio, ita vt propter hanc crudelitatẽ Thracidæ cognomen apud Iudæos inuenerit. Cæterùm aduersariorum exercitus ad octo millium numerum noctu in tutum euaserunt: & toto tempore quo vixit Alexander, egerunt in exilio: atque ita demum liberatus à tumultibus, securè administrauit regnum in posterum. Demetrius autem relicta Iudæa profectus Berœam, Philippum fratrem suum oppugnauit in ea, habens secum decem millia peditum, & mille equites. Straton verò Berœæ tyrannus & Philippi socius Zizum principem Arabum exciuit, & Mithridatem Sinatem præfectum Parthorum, qui postquam venerunt cum magno exercitu, Demetrij castra oppugnauerunt, & tam siti quàm missilium telorum multitudine deditionem cum suis facere coegerunt: abductáque ex ea regione præda maxima, Demetrium captiuum ad Mitridatem Parthorum regem miserunt. Antiochenses verò quotquot in castris inuenti sunt, gratis dimissos redire Antiochiam passi sunt. Parthus verò rex Demetrium apud se in omni honore habuit, donec ibi morbo abpsũtus est. At Philippus post hanc pugnam statim profectus Antiochiam, totius Syriæ regno potitus est.

CAP. XXIII.

Antiochi Dionysi in Iudæam expeditio.

XXI. DEinde Antiochus cognomine Dionysus frater ipsius, Damascum principatum ambiens peruenit, & ibi rerum potitus rex factus est, qui cùm exercitum duxisset contra Arabas, Philippus eius frater hoc audito Damascum aduolat: & cùm opera Milesij arcis præfecti, vrbe Damascenorum potitus esset per ingratitudinem non remunerauit eum, quòd vellet videri terrore vrbem, non proditione cepisse. quapropter suspectus ei redditus, rursum Damascum amisit. progressum enim in circum animi gratia Milesius exclusit, & vrbem seruauit Antiocho. at ille auditis de Philippo rumoribus, confestim rediit ex Arabia: móxque duxit in Iudæam exercitum octo millium peditum, & equitum octingentorum. Cuius inuasionem Alexander metuens, fossam profundam duxit à Capartabe, quæ nunc Antipatris dicitur, vsque ad Ioppense mare, qua solum patebat accessus: excitatóque muro, & per interualla castellis ligneis per C L. stadia, præstolabatur Antiochum. at ille omnibus his incensis traduxit hac exercitum in Arabiam. & cùm Arabs primùm cessisset, deinde cum X. equitum millibus apparuisset, occurrens ei Antiochus, prælio atus est acriter, iámque de victoria certus occisus est, dum alterum suorum cornu laborans vult in integrum restituere. post eius casum exercitus refugit in vicum Cana, vbi maxima eius pars fame absumpta est. Post hunc Cœlesyriæ regnum Aretas adipiscitur, vocatus ad imperium à Damascenis propter odium, quo persequebantur Ptolemæum Mennæum. Is quoque in Iudæam profectus cum exercitu, deuicto Alexandro apud Adida, certis conditionibus reduxit suos vnde venerat. Alexander verò ad Dian oppidum admoto milite, eóque vi capto, ad Essam inde duxit, vbi erant Zenonis res pretiosissimæ: & primum triplici muro eum locum circumdedit, dein expugnato oppido ad Caulanam duxit & Seleuciam: & subactis his quoque, redegit in suã potestatem vallem quæ Antiochi dicitur, & castellum Gamala. Obiectísque multis criminibus Demetrio locorum eorum domino, principatu suo illum exuit, & tertio demum huius expeditionis anno domum reduxit exercitum, magna alacritate Iudæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc tempora iam & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum vrbes tenebant Iudæi, ad mare Stratonis turrim, Apolloniam, Ioppen, Iamniam, Azotũ, Gazam, Anthedona, Raphiam, Rhinocuram, in mediterraneis per Idumæam regionẽ Adora & Marissam, totámque Samariam & montes Carmelum ac Irabyrium. ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala, & Moabiticas vrbes, Esebonem, Medabam, Lempam, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonẽ Cilicium, Pellam. hanc vltimã diruerunt, quod incolæ recusarent Iudaicos ritus recipere. possidebant & alia Syriæ non obscura opida, quæ imperio suo nouiter adiecerant. Post hæc Ale-

Κεφάλαιον κγ'.

Αντιόχου τοῦ Διονύσου στρατεία ἐπὶ Ἰουδαίαν.

ΕΠειτα ἀντίοχος ὁ κληθεὶς Διόνυσος, ἀδελφὸς ὢν Φιλίππου, τῆς ἀρχῆς ἀντιποιούμενος εἰς Δαμασκὸν ἀφικνεῖται, κἀκεῖ στασιάσαντος Μιλησίου τοῦ ἡγουμένου ἐβασίλευσεν. ἐκστρατεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς Ἄραβας, φίλιππος ὁ ἀδελφὸς ταῦτα ἀκούσας, ἦλθε Δαμασκὸν ἦλθε. μιλησίου δ' ὃς καταλελειπτο τὴν ἄκραν φύλαξ, καὶ τὴν Δαμασκηνῶν ἀφαδόντος αὐτῷ τὴν πόλιν, ἀχάριστος εἰς αὐτὸν ἡγούμενος, καὶ μηδὲν ὧν ἐλπίσας ἐδίξατο αὐτὸν ἀφαιρεῖν, ἀλλὰ τὴν παρ' αὐτοῦ φόβῳ βεληθεὶς δοκεῖν ἀφαλαβεῖν τὴν πόλιν ἢ τῇ χάριτι τῇ μιλησίου, δωρούμενος αὐτὸν οἷς ἐχρῆν ὑπωπτεύετο, καὶ πάλιν ἐκπίπτει τῆς Δαμασκοῦ. ἐξορμήσαντα δὲ αὐτὸν εἰς ἱππόδρομον, ἀπέκλεισεν ὁ μιλήσιος, καὶ τὴν Δαμασκὸν ἀπόχῳ διεφύλαξεν. ὁ δ' ἀκούσας τὰ περὶ τὸν φίλιππον ὑπέστρεψεν ἐκ τῆς ἀραβίας. στρατεύεται δ' αὐτὸς, ἐλθὼν ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ὁπλίταις μὲν ὀκτακισχιλίοις, ἱππεῦσι δὲ ὡς δίσσας δ' ἀλέξανδρος τὴν ἔφοδον αὐτοῦ, τάφρον ὀρύττει βαθεῖαν, ἀπὸ τῆς χαβαρζαβᾶ καλουμένης, ἥ ἐστιν ἀντιπατρὶς καλεῖται, ἄχρι τῆς εἰς ἰόππην θαλάσσης, ἣ ἦν μόνον ἐπίπροσθεν ἐπίπεδον. τεῖχος τε ἐγείρας καὶ πύργους ἀναστήσας ξυλίνους, καὶ μεσοπύργια, ἐπὶ σταδίους ρ', τὸν ἀντίοχον ἐξεδέχετο. ὁ δὲ ταῦτα πάντα ἐμπρήσας, διαβὰς ταύτῃ τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν ἀραβίαν. ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ ἄραβος τὰ πρῶτα, ἔπειτα μυρίων ἱππέων ἐξαίφνης ἐπιφανέντος ὑπαντήσας τούτοις ἀντίοχος, καρτερῶς ἐμάχετο. καὶ δὴ νικῶν ἀπέθανε Θαβωθῶν τῇ πονηρᾷ μέρει. πεσόντος δὲ ἀντιόχου, καὶ τὸ στράτευμα φεύγει εἰς κανὰ κώμην, ἔνθα τὸ πλεῖστον αὐτῆς λιμῷ φθείρεται. βασιλεύει δὲ μετὰ τοῦτον τῆς κοίλης συρίας ἀρέτας, κληθεὶς εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν τὴν δαμασκὸν ἐχόντων, διὰ τὸ πρὸς πτολεμαῖον τὸν μεννάου μῖσος. στρατεύσας δ' ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν, καὶ περὶ ἄδιδα χωρίον μάχῃ νικήσας ἀλέξανδρον ὅτι συνθήκας ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὴν ἰουδαίας. ἀλέξανδρος δὲ ἐλάσας αὖθις ἐπὶ δίαν πόλιν, αἱρεῖ ταύτην. καὶ στρατεύεται ἐπὶ ἔσσαν, ἥτις πλείστῃ ἀξία ζηλωτῶν σωτείχισεν εἶη). καὶ ξύσι μὲν περιβάλλει τείχεσι τὸ χωρίον. μάχῃ δὲ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐπὶ γαύλανα καὶ σελεύκειαν ἐξώρμησε. παραλαβὼν δὲ καὶ ταύτας, προσεξεῖλε καὶ τὴν ἀντιόχειαν λεγομένην φαραγγα καὶ γάμαλα τὸ φρούριον. ἐξελὼν δὲ δημητρίῳ πολλὰ τῆς τῶν ἄρχοντι, προσέδυσεν αὐτὸν, καὶ ξύτον ἤδη πεπληρωκὼς ἔτος τῆς στρατείας εἰς τὴν οἰκείαν ὑπέστρεψε, προθύμως αὐτὸν τῆς ἰουδαίων διὰ τὴν εὐεργέτειαν δεχομένων. καὶ τοῦτον τὸν καιρὸν ἤδη τῆς σύρας καὶ ἰδουμαίων καὶ φοινίκων, πόλεις εἶχον ἰουδαῖοι. παρὰ θαλάσσῃ μὲν στράτωνος πύργον, ἀπολλωνίαν, ἰόππην, ἰάμνειαν, ἄζωτον, γάζαν, ἀνθηδόνα, ῥαφίαν, ῥινοκόρουραν. ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ καὶ τὴν ἰδουμαίαν, ἄδιδα, καὶ μάρισσαν, καὶ σαμάρειαν. καρμήλιον ὄρος, καὶ τὸ ἰτάβυριον ὄρος, σκυθόπολιν, γάδαρα, γαυλανίτιδα, σελεύκειαν, γάβαλα, μωαβίτας ἔστε εβών, μήδαβα, λεμβᾶ, ὀρώνας, τελίθωνα, ζαρᾶ, κιλίκιον αὐλῶνα, πέλλαν.

ταύτην δὲ κατέσκαψαν, ἐκ ὑποχομένων τῆς ἐνοικούντων εἰς τὰ πάτρια τῆς ἰουδαίων ἔθη μεταβαλέσθαι. ἄλλας τε πόλεις, προστιθούσας τῆς συρίας, αἳ ἦσαν κατὰ σεμμύραν. μετὰ δὲ ταῦτα ἀλέ-

ξανδρος

ξανδρος ὁ βασιλεὺς, ἐκ μέθης εἰς νόσον καταστὰς, ἢ ἔτεσιν ἕπτα τεταρταίῳ πυρετῷ συνεχόμενος, οὐκ ἀπέστη τῇ στρατιωτῶν ἕως ἐν τοῖς πόνοις ἐξαναλωθείς, ἀπέθανεν ἐν τοῖς γεφυρίων ὄρεσι, πολιορκῶν ῥαγαβᾶ φρούριον πέραν τοῦ ἰορδάνου. ὁρῶσα δὲ αὐτὸν ἡ βασίλισσα πρὸς τὸ τελευτᾶν ὄντα, καὶ μηδεμίαν ὑποφέροντα μηκέτι σωτηρίας ἐλπίδα, κλαίουσα καὶ κοπτομένη, τὰ μελλούσης ἐρημίας αὐτῇ τε καὶ τοῖς παισὶ δυσφόρητα, καὶ τίνι καταλείπεις ἔφη με τε καὶ τὰ τέκνα παρ' ἀλλήλων βοηθείας δεόμενα; πῶς αὐτὸν ἔλεγε, καὶ ταῦτ' εἰδὼς πῶς διάκειταί πρὸς σὲ δυσμενῶς τὸ ἔθνος. ὁ δ' συνεβούλευεν αὐτὴν, πειθεσθαι μὲν οἷς ὑποθήσεται, πρὸς τὸ τὴν βασιλείαν ἀσφαλῶς κατέχειν μετὰ τῶν τέκνων. κρύψαι δὲ τὸν θάνατον αὐτὸς πρὸς τοὺς στρατιώτας, ἕως ἂν ἐξέλῃ τὸ χωρίον. ἔπειτα ὡς ἂν νικήσῃ λαμπρῶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παραγενομένη, τοῖς φαρισαίοις ἐξουσίαν τινὰ παράσχῃ. τούτους γὰρ ἐπαρθέντας αὐτῷ αὐτὴ τῆς τιμῆς, δύνασθαι κατασήσειν αὐτῇ τὸ ἔθνος. δύναται δὲ πολὺ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις τούτοις ἔφασκε, κλάψαι τε μισθωτὰς, καὶ φίλους ἐξεπενθοῦντας ὠφελῆσαι. μάλιστα γὰρ πιστεύεται παρὰ τῷ πλήθει πρὸς ὧν αὐ καὶ φθονοῦντες, τὰ κάλλιστα λέγουσιν, αὐτόν τε προσηρῆσθαι τῷ ἔθνει ἐξ ἐναντίας, ὑβριστὴς παρ' αὐτοῖς. σὺ τοίνυν εἶπεν ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις γενομένη, μεταπεμψαμένη τοὺς πρωτεύοντας αὐτῶν ὑπόδειξαι τὸ σῶμα τοῦ σοῦ ἀνδρὸς, ὅπως μοι βούλῃ χρῆσθαι μετὰ πολλῆς ἀξιοπιστίας ὑπὲρ ἐκείνου. ἔστι καθυβρίζειν ἀταφίᾳ με θελήσουσι τὸν νεκρὸν, ὡς πολλὰ πεπονθότες ἐξ ἐμοῦ, εἴτ' ἄλλου τινὰ καὶ ὀργὴν αἰτίαν τοῦ σώματι προσφέρειν βεβούλησθε. καὶ μηδὲν ἧττον τῶν ἐκείνου γνώμης ἐν τῇ βασιλείᾳ διαπράξασθαι ὑπάρχει. ταῦτά σοι πρὸς αὐτοὺς εἰπούσης, ἐγώ τε λαμπροτέρας ἀξιωθήσομαι πρὸς αὐτῶν κηδείας, ἧς ἂν ἔτυχον ἐκ σοῦ, μηδὲν ἧττον τὸν νεκρὸν ἀταφίᾳ θελησάντων. σὺ δὲ βεβαίως ἄρξεις. ταῦτα παραινέσας τῇ γυναικὶ τελευτᾷ βασιλεύσας ἔτη ζ' καὶ κ', βιώσας δὲ ἐνὸς δέοντος ν'.

xander ex temulentia morbo contracto, & triennio integro quartana laborans, nec tamen abstinens à castrensibus officiis, tandem exhaustis viribus fato concessit in Gerasenorum finibus obsidens Ragaba castellum quod vltra Iordanem situm est. Quem videns regina iam morti victimum, & nullam salutis spem præ se ferentem, flens & sciptam plangens, suam simul & liberorum desolationem lamentabatur: Cui me, inquit, & hos filios reliquis, alieno indigentes auxilio? præcipuè cùm non ignores quàm infensus sit tibi totus populus. Tum ille consulit ei vt suis monitis pareat, si velit securè cum filiis regnum obtinere. primùm vt apud milites celet suam mortem, tantisper dum castellum illud capiat. deinde postquam victrix magnificè Hierosolyma reuerta fuerit. Pharisæis nonnihil licentiæ permittat. hos enim pro habito sibi honore laudaturos eam, & commendaturos apud populum. posse enim plurimum apud Iudæos, siue exosum aliquem cupiant lædere, siue amicum iuuare. Valde enim his fidem habere vulgus, etiamsi per inuidiam de quopiam malè loquantur, nec se ob aliam causam incurrisse totius gentis odium, quàm quia hoc genus offenderit. Ergo, inquit, vbi Hierosolyma perueneris, accersitis eorum primoribus, ostende illis meum corpus, & verbis quàm proximè veritatem simulatis, permitte vt eo vtantur arbitratu suo, siue insepulto & proiecto cadaueri velint illudere propter antiquas iniurias, siue alio quolibet modo in id sæuire: & pollicere nihil te nisi ex illorum sententia gesturam in administrando imperio. his verbis si apud eos vsa fueris, & mihi magnificentior quàm à te sepultura continget, contentis illis permissa potestate, & tu securè dominaberis, post hæc monita vxori data moritur, anno regni sui xxvii. vitæ verò vndequinquagesimo.

Κεφάλαιον κδ'.

Ὡς μετὰ τὸν ἀλέξανδρον τελευτὴν ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀλεξάνδρα τὴν βασιλείαν κατέχει.

Cap. XXIV.

Alexandro mortuo vxor Alexandra in regnum succedit.

Ἡ δὲ ἀλεξάνδρα τὸ φρούριον ἐξελοῦσα, καὶ τὰς τοῦ ἀνδρὸς ὑποθήκας, τοῖς τε φαρισαίοις ἐξαλέχθη, καὶ πάντα ἐπ' ἐκείνοις ἐθεμύθη, τά τε περὶ τὸ νεκρὸν, καὶ τὰ περὶ τὴν βασιλείας, τῆς μὲν ὀργῆς αὐτοὺς τοῦ πρὸς ἀλέξανδρον ἔπαυσεν. δύο δὲ ἐποίησε καὶ φίλους. οἱ δὲ εἰς τὸ πλῆθος παρελθόντες, ἐδημηγόρουν, τὰς θεμένης τῷ ἀλεξάνδρᾳ διηγούμενοι, καὶ ὅτι δίκαιος αὐτοῖς ὑπόλοιπος βασιλεὺς, καὶ τὸν δῆμον εἰς πένθος, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κατήφειαν ἐξεκαλέσαντο τοῖς ἐπαίνοις, ὥστε καὶ λαμπρότερον ἤ τινα τῶν βασιλέων, αὐτὸν ἐκπέμψαι. μόνῳ μέντοι υἱοὶ ἀλέξανδρος κατέλιπεν, ὑρκανὸν καὶ ἀριστόβουλον, τὸν δὲ βασιλείαν εἰς τὸν ἀλεξάνδραν ἐλίττετο. τῶν δὲ παίδων, ὑρκανὸς μὲν ἀδρανὴς πρᾶγματα διοικεῖν, καὶ βίον ἡσύχιον μᾶλλον ἠγαπηκώς. ὁ δὲ νεώτερος ἀριστόβουλος, δραστήριός τε μὲν καὶ θαρσαλέος. ἐπέτρεπε μὲν οὖν τὸν πλῆθος ἡ γυνὴ, διὰ τὸ δοκεῖν, ἐφ' οἷς ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐζήμιωτο, δυσχεραίνειν. ἡ δὲ, ἀρχιερέα μὲν ὑποδείκνυσιν ὑρκανὸν, διὰ τὸν πλησίαν, πολὺ μέντοι πλέον διὰ τὸ ἀνωφελὲς αὐτοῦ, καὶ πάντα τοῖς φαρισαίοις ὑπέπτει

Alexandra verò capto castello iuxta mariti monita Pharisæos allocuta est, & omnia illorum arbitrij faciens, quæ ad cadauer vel ad regnum pertinerent, ex infensis beneuolos eos sibi reddidit: tum illi progressi ad plebem concionabantur, res gestas Alexandri celebrantes, & regem iustum se amisisse conquerentes, populum ad eum luctum ac mœstitiam prouocauerunt, vt nullum antehac regem funerauerint sumptuosiùs. Cæterùm Alexander duos quidem reliquit filios, Hyrcanum & Aristobulum, regni tamen administrationem Alexandræ testamento reliquit. è filiis autem Hyrcanus erat rebus administrandis parum idoneus, & amator otij: minor verò natu Aristobulus audax & industrius. sed mulier gratiosa erat apud populum, eo quòd semper visa sit ægrè tulisse ea, quæ maritus præter officium faceret. illius consilio pontificatus Hyrcano obuenit, non tam ætatis prærogatiua, quàm propter innatam segnitiem: alioqui ex Pharisæorum sententia permissu reginæ gere-

XXII.

bantur omnia : quibus etiam plebs parere iussa est : & si quid constitutionum Hyrcanus socer abrogauerat quas Pharisæi iuxta maiorũ traditiones induxerant, id totum sancitum est denuo. Nomen igitur regni erat penes reginam, penes Pharisæos verò administratio. nam hi & exulibus reditum, & vinctis solutionem procurabant. quædam tamen etiam per se prouidebat mulier & magnum mercede conductorum militum alebat numerum, vitéſque suas ita augebat vt terrori esset circumuicinis tyrannis & obsides ab eis acciperet. Et quod ad reliqua attinet, quieta erat eius ditio, soli Pharisæi turbas excitabant, incitantes reginam vt necaret illos qui Alexandro autores fuerunt sumendi de DCCC. simul viris supplicij : móxque vnum ex his iugulant Diogenem, deinde alium post alium donec potentiores conuenientes in regiam, & cum his Aristobulus præ se ferens non placere sibi quæ fierent, & si occasio daretur non permissurus tantam licentiam matri, commemorabant ei quantis rebus gestis & quantis exhaustis periculis fidem suam domino approbauerint, quódque hac de causa magnis præmiis eos dignatus sit : rogabántque eam ne omnino in contrarium spes suas verteret. nunc enim qui periculum ab hostibus euasissent, domi ab inimicis mactari more pecudum, nemine opem ferente. aiebántque si quidem cõtenti sint iam occisis aduersarij propter innatum affectum quo dominos prosequantur, patienter se laturos hanccalamitatem. quòd si illi sæuire pergerent, petebant sibi dari discedendi veniam, neque enim nisi ipsius reginæ permissu quæsituros sibi incolumitatem, alioqui laturos vt ibidem in ipsa interficiantur regia. Sed turpe esse tum sibi, tum reginæ, si illa dissimulante à mariti inimicis vexentur. nihil enim libentius auditurum Aretam Araben & reliquos tyrannos, quàm si ipsa se priuaret talibus viris, quorum illis olim vel nomen auditum terrori fuerit. quod si ne hoc quidem velit concedere & mali indulgere Pharisæorum cupiditatibus, saltem per castella se distribueret. se enim quandoquidem fortuna ita persequatur Alexandri familiares, contentos esse in humili statu vitæ reliquum exigere. Hæc & alia multa cùm dicerent, & ad miserationem tam cæsorum quàm periclitantium manes Alexandri inuocarent, omnibus circumstantibus commotæ sunt lacrymæ : sed maximè Aristobulus mentem suam declarabat, multis verbis matrem corripiens. Verùm illi sibiipsis causa fuerunt horum malorum, qui fœminæ ambitione imperandi præter æquum commiserunt regi habenas, quasi verò deesset posteri. Tum illa inops melioris consilij, custodiam castellorum eis credidit, exceptis Hyrcania, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recõdiderat. Nec multo pòst Aristobulũ filiũ cum exercitu misit versus Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui grauis erat vbi vicinus. Sed ille nulla re memorabili gesta domum rediit. Per idẽ tempus nunciatum est, Tigranẽ Armeniorũ regẽ cũ .b. militum millibus inuasisse Syriam, & breui in Iudæam esse venturũ. ea fama non immeritò

A πωιεῖν, οἷς ἡ τὸ πλῆθος ἐπείθετο, πειθαρχεῖν, ἕως ἂν ἡ
B ἡ τῶν νομίμων ὑφηγητὴς ὁ πενθερὸς αὐτῆς καταλύσῃ,
ὡς εἰσηνέγκαν οἱ φαρισαῖοι ἡ τὰ παρ' ἐκείνων παραδόσεως,
τοῦτο πάλιν ἀποκατάστησαι. τὸ μὲν οὖν ὄνομα τῆς βασιλείας
εἶχεν αὐτὴ, τῶν τε δύναμιν οἱ φαρισαῖοι. ἡ γὰρ φυγάδας
ἔστι κατῆγον, ἔ δεσμώτας ἔλυον, ἡ καθάπαξ ὧν
C βούλοιντο μέτοχοι ἦσαν. ἐποιοῦντο μέντοι καὶ ἡ γυνὴ τῆς βασιλείας φρόντιδα. καὶ πολὺ μισθοφορικὸν συνίστασι, καὶ
τὴν ἰδίαν δύναμιν ἀπέδειξε πλείονα, ὡς καταπλήξαι τοὺς πέριξ τυράννους, ἔ λαβεῖν ὅμηρα αὐτῆς. ἡμέμει ἡ χώρα πᾶσα πάρεξ τῶν φαρισαίων. ἔτει γὰρ ἐπιβουλεύσαντος τ βασιλίσσαι, πείθοντες ὡς κτείνοιεν τοὺς
D ἀλεξάνδρῳ παραγενέσθαντας ἀπολεῖν τοὺς ὡ. ἔστα αὐτοὶ τούτων ἕνα σφάττουσι διογένην, καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλος ἐπ' ἄλλοις, ἕως οἱ δυνατοὶ παρελθόντες εἰς τὸ βασίλειον, ἔ μετ' αὐτῆς ἀριστόβουλος, ἐώμει γὰρ τοῖς γεγονόσι δυσαναχετῆσαι, καὶ ἄλλος ὢν καθάπαξ εἰ ἀφορμὴς
E γένοιτο μὴ ὑπεξέφευγεν τὴν μητέρα, ἀπεμίμνησκον ὅσα κατορθώσαντο τοῖς κινδύνοις, δι' ὧν τὸ σφῶν βέβαιον τ πίστεως, πρὸς τὸν δεσπότην ἐπεδείξαντο, αἷς ὧν ὑπ' αὐτοῦ μεγίστων ἠξιώθησαν. καὶ ἐδόκουν μὴ ἄχει τῶν πάντως ἐμπαλιν ξέψαι σφῶν τὰς ἐλπίδας. ἀποφυγόντας γὰρ τ ἐκ πολεμίων κίνδυνον, ἐν τῇ οἰκίᾳ ὑπὸ ἐχθρῶν δίκην βοσκημάτων κόπτεσθαι, μηδεμιᾶς τιμωρίας ὕσης. ἔλεγόν τε, ὡς εἰ μὲ ἀρκεσθεῖεν τοῖς ἀπηνεστάτοις οἱ ἀπόδικοι, ἀλλὰ τὸ πρὸς τοὺς δεσπότας γένος
F μᾶλλον αἴσειεν τὰ ξυμβαίνοντα. εἰ δ' αὖ μέλλοιεν ταῦτα μετιέναι, ἢ τοῦτο μᾶλλον μὲ δοθεῖσαν σφῶν ἀπαλλαγήν. ἐ γὰρ ἂν ὑπομεῖναι χωρὶς αὐτῆς πορεύσασθαί τινα τοιοῦτον, ἀλλ' ἀσμένιζον θνήσκοντες πρὸς τοῖς βασιλείοις ὡς μὴ συζῆν ὧν αὐτοῖς. ἄρχος τε ἔφ σφῶν καὶ τῇ βασιλίσσῃ εἰ πρὸς αὐτῆς ἀμελούμενοι, ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τὰ αὐθρὸς ἐκδεχθείησαν. αἵτι πάντως γὰρ ἂν τιμήσασθαι ἀρέτην τε τ ἄραβα, καὶ τοὺς μοναρχας, εἰ ἀποξενολογήσαιεν τοσούσδε ἀνδρας, οἷς ἴδ τάχα φειδοῖς ἔ τοῦνομα πεῖν ἀκουσθεῖσαν. εἰ δὲ μὴ, τόγε δεύτερον, εἰ τοῖς φαρισαίοις αὐτῆ πρότιμᾶν ἔγνωσαν, καταστῆσαι ἕκαστον αὐτῶν ἐν τοῖς φρουρίοις. εἰ γὰρ ὧδέ δ' ἅμα τῆς ἐκμέσησιν τῶν ἀλεξάνδρου οἰκῳ, αὐτοὺς γε μὲν ἀποδίξαι ἔ ἐν ταπεινῷ χήματι διοτδιοῦσας. πολλὰ ἢ λεγόντων αὐτῶν, καὶ εἰς οἶκτον τῶν τεθνεώτων, καὶ τῶν κινδυνδυόντων τοῖς ἀλεξάνδρου δαίμοσιν ὀδυκλαυμένων, ἅπαντες οἱ πρόσω ὧτες ὥρμησαν εἰς δάκρυα μάλιστα ἢ ἀριστόβουλος ὅπως ἔχοι γνώμης ἐδήλου, πολλὰ τὴν μητέρα κακίζων. ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι μὲν ἄρτι σφῶν αὐτοῖς τ συμφορῶν ἐνθυμοῦντο, καὶ φιλαρχίαν ἐπελευσομένην γυναικὶ ὧδε τὸ εἰκὸς βασιλεύσῃ ὀργὰς ἕνεκα μὴ οὔσης ὑπεξέφαττες. ἡ ἢ, ἐκ ἔχουσα ὅπη πρόσεισι μᾶλλον τῶν ὑφρεπῶν, τὴν φυλακὴν τῶν χωρίων σφῶν ὑπῆς δοσαν, ὅπη μὴ ὑφαίνοις ἢ ἀλεξάνδρειον, καὶ μαχαιρουμένους, ἔνθα τὰ πλείστου ἄξια ἦν αὐτῇ. καὶ μετ' ὀ πολὺ τὸν υἱὸν ἀριστόβουλον, μᾶλλον πρὸς ἀξίωσιν ὅπη δαμάσειν, καὶ πτολεμαίου τοῦ μιναίου τοῦ λεγομένου, ὃς ἦρξε μὲν τῆς πόλεως χρόνον, ἀλλ' ὁ μὲν ὑδὲν ἐργασάμενος ἀνωφελὲς ἄξιον ὑπέστρεψε. κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀγγέλλεται πυρρὸς ὁ τῶν ἀρμενίων βασιλεὺς, ἅμα μυριάσι στρατιωτῶν,

ἐμβεβληκὼς εἰς τὴν χώραν, ἔ ὅπλ τὴν ἰουδαίαν ἀφιξόμενος. τοῦτο ὥσπερ εἰκὸς ἐφόβησε τὴν βασιλεσσαν καὶ

σαν κ τὸ ἔθνος, κ δῶρα ὑ πολλὰ κ λόγε ἄξια πέμ- A
πουσιν αὐτῷ κ φρέσβεις, πολιορκοῦντι τ Πτολεμαΐδα.
βασίλισσα γὰρ σελήνη, ἡ κ κλεοπάτρα καλεμένη, τ ἐν
Συρίᾳ κατῆρχεν, ἡ κ ἐπήγαγε τὰς ἐνοικούσας ἀποκλεῖ
σαι πυράνην. συνέτυχαν οὖν αὐτῷ, κ ἐδέοντο χρῆσαι
αὐτοῖς τ βασίλισσης κ τ ἔθνους συγγνώσκειν. ὁ ὑ ἀποδε-
ξάμενος αὐτοὺς τ ἐκ δίκης μάτος θεραπείας, ἐλπίδας
ὑπέθετο χρησάς. ἄρτι ὑ τ Πτολεμαΐδος ἁλωκυίας, ἀγ-
γέλλει Τίγρανη, λεύκολλον διώκοντα μιθριδάτην, ἐπεί-
γε μ διαμβῆναι, εἰς τὰς Ἴβηρας ἀναφυγόντος, τ ὑ ἀρ- B
μενίαν πορθήσαντα πολιορκεῖν. Τίγρανης ὑ ταῦτα ἀπίγγε,
ἀνεχώρει τ ἐπ' οἶκε. μ ὑ τοῦτο τ βασίλισσης εἰς νόσον
χαλεπὴν ἐμπεσούσης, δόξαν ἁρισοβύλῳ τοῖς πράγμα
σιν ἐπιθεῖναι, κ νυκτὸς ὑπεξελθὼν μετ' ἑνὸς τ θερα-
πόντων, εἶτα ἐπὶ τὰ φρούρια, ἵνα οἱ παῖδες κατετάχθη-
σαν αὐτῷ φίλοι. πάλαι γὰρ ἀχθόμενος, οἷς ἐφρόντιζεν ἡ
μήτηρ, πολὺ μᾶλλον ἔδεισε μὴ ἀποθανούσης, ὅτι τοῖς
φαρισαίοις τὸ παῖδ ἦγος αὐτῆς ὑπάρξειεν. ἐώρα γὰρ τὸ C
ἀδύνατον τ μέλλοντος ἁμαρτάνειν τ ἀρχὴν ἀδελφῇ.
ξυνῆδε δ' ἡ γυνὴ τῇ φρονήσει μόνη, ᾗ κατέλιπεν αὐτόθι
μ τ ἡγεμονίας. κ πρῶτον ἀφικόμενος εἰς Ἄγαβα, ἔνθα
γαλαγὴς ᾗ τ δυνατὸν, ὑπεδέχθη φρὸς αὐτῆ. μεθ'
ἡμέραν ὑ τῇ βασιλίσσῃ ἄσθησις γίνε τῆς ἁρισοβύλου
φυγῆς, κ μέχρι τινὸς, ὡήθη γεγονέναι τ αὐ αχώρησιν ἐκ
ὀλίγε νεωτερισμοῦ. ὡς μύτοι ἦκον ἀπαγγέλλοντες ἄλλοι D
ἐπ ἄλλοις ὅτι κατέλαβε τὸ πρῶτον χωρίον κ τὸ δεύ-
τερον, κ ξύμπαντα, δῆθεν γὰρ ἑνὸς ἁρξαμένου πάντα ὑπή
γετο φρὸς τὸ ἐκείνε βούλημα, τότε δὴ ἐν μεγίσῃ τα-
ραχῇ ὑπῆρχεν ἥτε βασίλισσα κ τὸ ἔθνος. ἤδεσαν γὰρ
ὑ πόρρω τῆ δυνάμ τ ἀρχηγὸν αὐτῶ κρατοῦντα τ ἁρι-
σόβυλον ὄντα. μάλισα δ' ἔδεισαν μὴ ποιηθῇ εἰς φρά-
ξαρτο ὧν παρώρησαν αὐτῷ τ οἶκον. δόξαν οὖν τ γυναῖκα
αὐτῷ Ⓒ ἡγεμονεῖ εἰς τὸ ὑπὸ τῆ ἱερῆ φρούριον κατιθέσαν. E
ἁρισοβύλῳ ὑ ὡσὰν ἐκ πολλῶν συναθροίχθη, ἀφ' ὧν
δὴ κ κόσμος ἤδη βασίλφος φρὸ αὐτὸν ἦν. χθὲς γὰρ ἐν
ἡμέραις ις, χωρίων ἐκράτησεν κ Ϛ, ὅθεν ἀφορμὰς ἔχων,
στρατιὰν ἠθροίζεν ὁπότε λιβάνε κ τραχωνίτε, κ τ μο-
ναρχῶν. οἱ γὰρ ἄνθρωποι τῷ πλείονι ὑπαγόμενοι, ῥᾳδίως
ὑπήκοον, ἄλλως ὑ νομίζοντες εἰ ξυλλάβοιεν αὐτῷ τ μὴ
φρόσθεν ὁμολογοῦντι, ἐκ ἧσον καρπώσεσθαι τ βασιλείαν,
ὡς αὐτοὶ τ κράτησαν φρόφασις γὰρ ἦν τοῦτο. τ ὑ ἰουδαίων
οἱ φρεσβύτεροι κ ὑρκανὸς, εἰσπέσαν ὡς τὸν βασίλισ- F
σαν, κ ἐδέοντο ὑποθέσθαι γνώμην φρὸς τ ἐνεστῶσαν. τ
γὰρ ἀρισόβυλον, τ πάντων κρατοῦντα ἤδη κυρεύσαν, ὁπότε
χωρίων τοσούτων κρατήσειεν. ἄτοπον ὑ εἰ κ τὰ μάλι-
στα κάμνοι φρεύσης αὐτῆς κ σφᾶς βεβλάφθαι φρεσ-
σαῦσα ὑ τ κίνδυνον ὑ δι' μακρᾶ σφίσιν. ἢ ὑ αὐτὸς ἐκέ-
λευσε φράττειν ὅτι δοκῶσι χρήσιμον εἶναι, πολλὰς ὑ αὐ-
τοῖς ἀφορμὰς λιπόντι, τὸ ἔθνος ἐῤῥωμένον, κ δύναμιν,
κ τὰ ἐν τοῖς χαζοφυλακίοις χρήματα. αὐτὴ γὰρ μικρὸν G
ὑπ μέλειν τῷ φραγμάτων, ὡς ὑπολείποντος ἤδη τὸ
σώματος. ταῦτ' εἰποῦσα μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε, βα-
σιλεύσασα ἔτη θ'. τὰ ὑ σύμπαντα διώσασα γ' κ ὁ.
γωνη τῷ ἀθενεῖ τῷ φύλου κατ' ὀλίγον χρησαμένη. δ ἐγκ
γὰρ εἰς τὸ φίλαρχον ἐν τοῖς μάλισα ἐκφυὲν ἐπλεγ-
ξεν ἔρωτος τότε φρακτικὸν τ ἐν αὐτῇ γνώμης, κ τὸ ἀ-
συνέτον τ ἀεὶ πάντων φρὸς τὰς δυνασείας ἀνδρῶν.

reginam & totam gentem terruit, miserúntque ad eum legatos cum magni precij muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidē. Regina enim Selene, aliàs Cleopatra dicta, imperabat in Syria, & incolis eius autor erat vt Tigranem excluderent. Ibi inuentum regem legati rogauerunt, vt bene sibi de regina sua déque tota Iudæorum gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo venissent ad exhibendum sibi officiū, iussit omnia bona sperare. Capta verò Ptolemaide nūciatur Tigrani, Lucullum dum persequitur Mithridatem, illum quidem non assecutum, qui iam in Iberiā euaserat, sed Armeniā ingressum vastare eā regionē: quo cognito ille statim domū reuersus est. Post hæc cùm regina in morbum difficilem incidisset, & visum est Aristobulo iam adesse tempus aggrediendi negotium, noctu egressus vno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Iā dudum enim molestè ferēs quæ mater gerebat, tum verò lōgè magis timebat, ne illa mortua totū suum genus, veniret in potestatem Pharisæorū: & videbat quàm ineptus esset administrationi frater, ad quem spectabat successio. Conscia verò fuit eius conatus sola vxor quam domi reliquit cū liberis. ac primum venit Agaba, vbi Galæstes erat vnus è potentibus, à quo perlibēter exceptus est. Sequēti verò luce regina sensit Aristobuli absentiam: nec tamen statim suspicata est illum ad res nouandas esse profectum. Verum posteaquā venerunt nuncij alij super alios, quòd iam hoc, iā illud castellum occupasset: nam vno incipiente statim reliqua omnia in eius potestatē se dediderunt: tum demū in magna cōsternatione fuit & ipsa regina & vniuersa gens. Sciebant enim non multum abesse Aristobulū, quin sibi vsurparet gētis imperiū: & vehemēter timebant ne pœnas exigeret ab illis, qui in ipsius familiares debacchati fuerant. placuit igitur vt vxor eius cū liberis custodiretur in castello quòd tēplo erat appositum. ad Aristobulum autem magnus fiebat confluxus, vt iam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. nam intra quindecim fermè dies occupauit castella vigintiduo, in quibus habens receptaculū, colligebat exercitū à monte Libano & Trachonitide & à tyrannis. homines enim sēper pluribus se agglomerantes libēter obtemperabāt, sperātes etiam nonnihil vtilitatis se percepturos ex eo, quem ipsi ex insperato res nouas molientem euexissent ad dignitatis regiæ fastigium. Iudæorum autē seniores & Hyrcanus reginā conuenerunt, & rogabant vt præsentibus rebus aliquod expediret consilium. Aristobulum enim iam penè totam dominationē ad se traxisse, occupatis tot locorū opportunitatibus, se autē non decere, etiamsi maximè ipsa ægrotet, ea superstite consultare absque illius conscientia. periculum autem iā esse penè pro foribus. at illa iubebat eos facere quicquid putarent reipub. conducere. habere eos magnam facultatem, vires gētis, milites, & in ærario multam pecuniam: sibi enim iam non admodum curæ esse rerum administrationē, nimirum deficiente corpusculo. his dictis non multo post extremū halitū reddidit, exacto anno regni ix. vitę tertio supra septuagesimū. mulier supra sexum suum egregia, vt quæ mirum in modum honorum & imperandi cupida, operibus declarauit suam industriam, quasi exprobrans viris inscitiam, qui parum feliciter administrant respublicas.

semper enim præsentibus magis quàm futuris intenta, & omnia post habendo moderatæ gubernationi, neque ab honestate neque à iustitia deduci voluit. Familia tamen eius in tale incurrit infortunium, vt potentiam quam sibi multis sudoribus & periculis parauerat, propter huius non muliebres cupiditates paulo pòst amiserit: quia & cum inimicis familiæ suæ sensisse videtur, & rempublicam orbasse præsidibus: quin & post obitum eius ex reliquiis malæ ipsius administrationis, multæ turbelæ originem duxerunt in domo regia, attamen quam diu rebus præfuit, gentem in pace continuit. atque hic fuit rerum Alexandræ reginæ exitus.

τὸ γὰρ παρὸν κρεῖττον ἀξιώσασα τῶν μέλλοντος, καὶ πάντα δεύτερα τιθεμένη τὸ ἐγκρατῶς ἄρχειν, ἔστε καλῶς, ἔστη δικαίως ἕνεκά γε τούτων ἐπεστρέφετο. εἰς γὰρ τοῦτο ἡ οἶκος ἀτυχίας τὰ πράγματα προὔκοψεν, ὥστε ἐν μὲν πλείστων κινδύνων καὶ ἁλαζονειῶν προσκτήσασθαι δυνασείαν, ὑπὸ θυμίᾳ τῇ μὴ προσηκόντων γυναικί, χρήσιος δὲ πολλοῖς ὕστερον ἀφαιρεθῆναι, τοῖς μὲν δυσμενῶς ἔχουσι πρὸς τὸ ἦθος αὐτῆς τῷ αὐτῆς γνώμῃ προσθεῖσα, τῇ δὲ ἀρχῇ ἔρημον τῶν προηγουμένων παιδαγωγίαν. καὶ ξυμφορῶν ὁ σύμπλους καὶ ἁρπαγῆς ἐξ ὧν ζῶσα ἐπολιτεύσατο καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ βασίλειον. ἃ μὲν ἄλλα καθ' ἕτος ἀρξασα, ἐν εἰρήνῃ τὸ ἔθνος διεφύλαξεν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλεξάνδραν, τέλος εἶχε τόδε.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΤΕΤΑΡΤΩ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ἀριστόβουλε καὶ Ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβαίνει ἐκείνων βασιλεύειν μὲν Ἀριστόβουλον, Ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν. Κεφ. α

Περὶ Ἀντιπάτρου καὶ γένους αὐτοῦ, καὶ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα καὶ δύναμιν ἅμα τοῖς παισὶ προήχθη, καὶ Ὑρκανοῦ φυγὴ πρὸς Ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα. Κεφ. β

Ὡς Ἀριστόβουλος μάχῃ ἡττηθεὶς συνδιώκεται ὑπὸ Ἱεροσόλυμα. Κεφ. γ

Τρικαρανοῦ καὶ Ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς Σκαῦρον περὶ συμμαχίας. Κεφ. δ

Ὡς Ἀριστόβουλος καὶ Ὑρκανὸς πρὸς Πομπήϊον ἦλθον. περὶ τῆς βασιλείας δικαιολογούμενοι. Κεφ. ε

Ὡς Πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὰ φρούρια παρέλαβεν. Κεφ. ς

Ὡς Ἱεροσολυμῖται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις. Κεφ. ζ

Ὡς Πομπήϊος αἱρεῖ κατὰ κράτος τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν κάτω πόλιν, καὶ περὶ τῆς θεοσεβείας αὐτοῦ. Κεφ. η

Ὅτι σκαίρου στρατεύσαντος ὑπὲρ Πέτραν βασίλειον ἔσαν τῶν Ἀράβων, αὐτίπαρος πείθει τὸν Ἄραβα συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν ποιήσασθαι. Κεφ. θ

Ὡς Ἀλέξανδρος ὑπὸ Γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ καὶ εἰς φρούριόν τι καταφυγὼν πολιορκεῖται. Κεφ. ι

Ὡς φυγόντα ἐκ Ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς Ἰουδαίαν λαβὼν Γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν ἀπέστρεψεν εἰς Ῥώμην. Κεφ. ια

Κράσσου καὶ τῶν ὑπ' ἀνδρὸς στρατείαν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀνάβασις, καὶ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων. Κεφ. ιβ

Φυγὴ Πομπηΐου εἰς Λέσβον, καὶ σκιπίωνος εἰς συρίαν ἄφιξις. Κεφ. ιγ

Καίσαρος ἐπ' Ἄργυπτον στρατεία, καὶ ὡς Ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν. Κεφ. ιδ

Ἀντιπάτρου ἀρετὴ καὶ φιλία πρὸς καίσαρα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVARTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Post contentionem de regno inter Aristobulum & Hyrcanum, conuentum est vt Aristobulus regnaret: Hyrcanus priuatam vitam degeret. CAP. I.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit: & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum. CAP. II.

Aristobulus prælio victus compellitur Hierosolyma. CAP. III.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium. CAP. IV.

Quomodo Hyrcanus & Aristobulus apud Pompeium de regno disceptauerint. CAP. V.

Quo stratagemate Pompeius castella occupauerit. CAP. VI.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt. CAP. VII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat. CAP. VIII.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit. CAP. IX.

Alexander à Gabinio victus in quodam castello oppugnatur. CAP. X.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus, à Gabinio Romam remittitur. CAP. XI.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter & sacrilegium. CAP. XII.

Pompeij in Epirum, & Scipionis in Syriam aduentus. CAP. XIII.

Cæsaris in Ægyptum expeditio, & quam fideli Iudæorum opera adiutus sit. CAP. XIV.

Antipatri res gestæ, & cum Cæsare amicitia. CAP. XV.

Καίσα-

Καίσαρος ὅπισ ολαὶ κ᾽ δόγματα συγκλήτου περὶ τ᾽ πρὸς Ἰουδαίους φιλίας. Κεφ. ις
Οτι ἀντίπατρος τοῖς παισὶ ἡρῴδῃ μὲν τ᾽ τ᾽ γαλιλαίας περήνειαν, φασαήλῳ δ᾽ ἐπέτρεψε τὴν ἱεροσολύμων.
κ᾽ ὡς σέξτος καῖσαρ μέγαν κ᾽ ἔνδοξον τὸν ἡρῴδην ἐποίησεν. Κεφ. ιζ
Ως κάσσιος πάντα Ἰουδαίαν σκάπτουσα, & τάλαντα ὠ παρ᾽ αὐτῆς εἰσπραξάτο. Κεφ. ιη
Ως μάλιχος ὅπλοις χιλίων, ἀντίπατρον ἀνεῖλε φαρμάκῳ. Κεφ. ιθ
Ως ἡρῴδης ὅπλοις εἵλκυσε αὐτὸν κασσίου τὸν μάλιχον ἀνδροφόνησεν. Κεφ. κ
Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου ἐπιθυμοῦντα τῶν τυρίων τυράννου ἡρῴδης ἀπαντήσας ξίφει τε & τῆς
Ἰουδαίας ἐκβάλλει. Κεφ. κα
Οτι ἡρῴδης ἐν βιθυνίᾳ πολλαχοῦ τὰ μὲν χρήμασιν ἀντωνίου, ἀλλὰ τοῦτο τοὺς κατηγο-
ρεῖν αὐτ᾽ ἀνθιστάντας οὐκ ἐδύνατο. Κεφ. κβ
Πῶς ἀντώνιος εἰς συρίαν παραγινόμενος ἡρῴδῃ κ᾽ φασαήλῳ τετράρχας κατέστησεν. Κεφ. κγ
Στρατιὰν πάρθων εἰς συρίαν, καθ᾽ ὧν τὸν ἀριστοβούλου υἱὸν ἀντίγονον εἰς τὴν βασιλείαν κατήγαγον,
Κεφ. κδ
Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν κ᾽ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον. Κεφ. κε
Ως ἡρῴδης εἰς τὴν ῥώμην παραγινόμενος ἀπεδείχθη ὑπὸ τ᾽ συγκλήτου βασιλεὺς τ᾽ ἰουδαίας. Κεφ. κς
Ἔκπλους ἡρῴδου ἀπὸ ῥώμης κ᾽ μάχη πρὸς ἀντίγονον. Κεφ. κζ
Πῶς ὑπὸ σοσίου κ᾽ ἡρῴδου ἀντίγονος διεφθάρη. Κεφ. κη

Cæſaris literæ,& ſenatuſconſulta de Iudæorum amicitia. CAP. XVI.
Antipater ex filiis ſuis Herodi Galilææ, Phaſaëlo Hieroſolymorum regimen committit: & quòd Sextus
Cæſar Herodem magnum ac illuſtrem reddidit. CAP. XVII.
Caſſius afflictis Iudæis inſuper octingenta talenta ab eis exigit. CAP. XVIII.
Malichus per inſidias Antipatrum veneno tollit. CAP. XIX.
Herodes iuſſu Caſſij Malichum dolo interficit. CAP. XX.
Antigonum Ariſtobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem, Herodes pro-
ſligatum è Iudæa pellit. CAP. XXI.
Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecuniis eum ſibi conciliat, quo factum eſt, vt ille accuſato-
res eius non admiſerit. CAP. XXII.
Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phaſaëlo tetrarchas conſtituit. CAP. XXIII.
Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt. CAP. XXIV.
Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt. CAP. XXV.
Herodes Romæ à Senatu Iudææ rex declaratur. CAP. XXVI.
Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduerſus Antigonum. CAP. XXVII.
Antigonus à Sofio & Herode opprimitur. CAP. XXVIII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSQVARTVS.

CAP. I.

Post contentionem de regno inter fratres conuentum est vt Aristobulus regnaret, Hyrcanus priuatam vitam degeret.

DE Alexandræ reginæ rebus & obitu in præcedenti volumine diximus, nunc quę deinceps consecuta sunt, dicturi sumus, nihil magis studentes quam ne quid vel per ignorantiam vel per obliuionem prætermittamus. Nam qui historiam & rerum propter antiquitatem obscurarum expositionem scribere se profitentur, debent quidem non negligere orationis cultum, & elegantem compositionem, tum quicquid lectioni gratiam conciliat, & adimit tædium: sed præcipua cura impendenda est veritatis studio ne suam fidem sequentes fallant & inducant in errorem aliquem. Cùm igitur pontificatum accepisset Hyrcanus anno tertio septimæ & septuagesimæ supra centesimam Olympiadis, Q. Hortensio, Q. Metello Cretico Coss. statim bellum ei Aristobulus intulit: & commisso ad Hierichuntem prælio, multi ex eius militibus ad fratrem transfugerunt. quo facto Hyrcanus in arcem confugit. in quam custodiendi filij & vxor Aristobuli à matre eius depositi fuerant, vt antè diximus. reliqui etiam eius factionis homines cùm victoris metu intra septum fani se recepissent, breui deditionem fecerunt. Cœptum est deinde agi inter fratres de pacis conditionibus, in quibus obtinuit Aristobulus vt regnaret, & fratrem sineret in otio frui quæ illi obuenerant facultatibus, & priuatam vitam agere. Hoc fœdus ictum est in ipso templo, & data acceptáque fide, iunctisque dexteris sancitum: & post mutuos complexus in conspectu populi factos digressi sunt, alter in regiam, alter priuatus in ædes Aristobuli.

Κεφαλ. α'.

Αριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ περὶ τῆς βασιλείας πόλεμος, καὶ ὡς συμβάσεις ἔσχεν ἡ βασιλεία μὲν Ἀριστόβουλον, ὑρκανὸν δὲ ἰδιωτεύειν.

A ΜΕΤΑ δὲ τὸν περὶ Ἀλεξάνδραν τὴν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς, ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἡμῶν βίβλῳ δεδηλώκαμεν. τὰ δὲ τούτοις ἀκόλουθα καὶ προσεχῆ νεῦ ἐρεῖμεν, ὡς ἄλλως πως, ἢ μηδὲν ὠφελήσειν τὴν προγεγραμμένων ἢ δι' ἄγνοιαν ἢ διὰ κάματον τοὺς μιμησομένους. τοῖν γὰρ ἱστορίαν καὶ τοῖν μεμυσιν τῶν ἀνοιγομένων τοῖς πολλοῖς πραγμάτων διὰ τοῦ ἀρχαιότητα B δίκαιόν, καὶ τὸ τῆς ἐπαγγελίας κάλλος, ὅσον δὴ τοῦτ' ὄντι ἔκτε τῶν ὀνομάτων καὶ τῆς τούτων ἁρμονίας, καὶ ὅσα πρὸς τούτοις συμβάλλεται κόσμον τῷ λόγῳ τοῖς ἀναγνωσομένοις ἔχειν, ὡσὰν μὴ κάεπος τινός, καὶ ἡδονῆς τὴν ἐμπειρίαν ὠφελαμβάνοιεν. πάντων δὲ μᾶλλον, τὴν ἀκριβείας τοῖς συγγραφεῖς ἐοχάζεσθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀληθῆ C λέγειν τοῖς πρὶν ὧν ἐκ ἴσασιν αὐτοὶ, πιστεύειν αὐτοῖς μέλλωσι. ἀρξαμένῳ τοίνυν τῆς ἀρχιερωσύνης ὑρκανῷ τῷ γ' ἔτει τῆς ζ καὶ ο' τοῦ πρὸς τοῖς ρ' ὀλυμπιάδος, ὑπατευόντος ῥωμαίων κοίντου ὁρτησίου, καὶ κοίντου μετέλλου, ὃς δὴ καὶ κρητικὸς ἐπεκαλεῖτο, πόλεμον δύδις ἐπέφερεν πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλος, καὶ τῆς μάχης αὐτῷ γενομένης πρὸς ἱεριχοῦντι, πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτομολοῦσιν, ἐφυγεν πρὸς τὸν D ἀκρόπολιν ὑρκανὸς, ἔνθα συνέβαινε κατεῖρχθαι τοῦ ἀριστοβούλου γυναῖκα, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὑπὸ τῆς μητρὸς καθὼς προειρήκαμεν. καὶ τοὺς αὖτις ἀσιώτας ἢ καταφυγόντας εἰς τὸ τοῦ ἱεροῦ προβολον, αἴρει προσβαλὼν καὶ λόγοις ποιησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ συμβάσεως, καταλύεται τὴν ἔχθραν ὅτι τοῦ βασιλεύειν μὲν ἀριστόβουλον, αὐτὸν δὲ ζῆν ἀπραγμόνως καρπούμενον ἀδεῶς τὴν ὑπάρχουσαν αὐτοῦ κτῆσιν. ταῦτα δὴ τοῖς ἐν τῷ ἱερῷ συνθέμενοι, καὶ ὅρκοις καὶ δεξιαῖς πιστωσάμενοι τὰς ὁμολογίας, καὶ καταπασασάμενοι τῇ πλήθοις παντὸς ὁρῶντος ἀλλήλοις, ἀνεχώρησαν ὁ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια, ὑρκανὸς δὲ ὡς ἰδιώτης, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀριστοβούλου.

Περὶ

A

Κεφάλαιον ϛ.

Περὶ ἀντιπάτου τῆ γλρίως αὐτῆ τῆ τίνα τρόπον εἰς λαμπρότητα δυναμιν ἄμα πᾶσι παρηκέν, τῆ ὑρκανοῦ φυγῆ πρὸς ἀρέταν τὸν τῶν Ἀράβων βασιλέα.

Cap. II.

Antipatri genus, & quomodo claritatem ac potentiam sibi & suis liberis parauerit, & fuga Hyrcani ad Aretam regem Arabum.

Φίλος ἦ τις ὑρκανῷ ἰδουμαῖος ἀντίπατρος λεγόμενος, πολλῶν μὲ ὑπαρχόντων χρημάτων, δραστήριος ἦ τ φύσιν ὢν στασιαστὴς, ἀλλοφύλως εἶχε πρὸς τ ἀριστόβουλον ϛ διαφόρως, διὰ τὸ πρὸς ὑρκανὸν εὐνοιαν. νικόλαος μὲντοι φησὶν ὁ δαμασκηνὸς, τοῦτον εἶ γλρίος ἐκ τῆ πρώτων ἰουδαίων, τῆ ἐκ βαβυλῶνος εἰς τ ἰουδαίαν ἀφικομένων. ταῦτα ἦ λέγει χαριζόμενος ἡρώδη τῆ παιδὶ αὐτῆ, βασιλεῖ τῆ ἰουδαίων ἐκ τύχης πρὸς γλρομένῳ. ὡς εἰ κ καιρὸν διηλώσομεν. ἐβάτ τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ἀντίπατρ τὸ πρῶτον ἐκαλεῖτο, κ τῆ πατρὶ αὐτῆ τοῦτο ἦν τοὔνομα. ὃν ἀλεξάνδρα τῦ βασιλέως ϛ γυναικὸς αὐτῆ σεμνοτέρων ἀποδειξάντων ὅλης τ ἰδιομοιρίας, ποιήσασθαι φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμονοοῦντας αὐτῆ ἀράβας ϛ γαζαίους, κ ἀσκαλωνίτας λέγουσι, πολλαῖς αὐτοὺς κ μεγάλαις ἐξιδιωσάμενον δωρεαῖς. τῷ οὖν τ ἀριστοβούλου δυνασείαι ὁ νεώτερος ἀντίπατρος ὑφορώμενος κ δεδιὼς μήπ πάθη δι᾽ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, δῶρα πρῶτα κρύσα κατ᾽ αὐτῆ διαλεγόμενος τ ἰουδαίων τοὺς δυναστεύοντας, ἀδίκου εἶ λέγων πρᾶξαι ἀριστόβουλον ἀδίκως ἔχοντα τῷ ἀρχῷ, ϛ τ μ᾽ ἀδελφὸν ταύτης ἐκβεβληκότα, πρεσβύτερον ὄντα, κατέχοντα δ᾽ αὐτῷ ὅσαν ἐκείνῃ διὰ τὸ πρεσβεῖον. τούτοις τε συνεχῶς πρὸς τ ὑρκανὸν ποιούμενος διετέλει τοὺς λόγους, κ ὅπ κινδυνεύσει τῆ ζωῆ, εἰ μὴ φυλάξαιτο ποιήσας αὐτὸν ἐκποδών. τοὺς γὰρ φίλους τῦ ἀριστοβούλου μηδένα προλιπεῖν καιρὸν ἔλεγε συμβαλλόμενον αὐτὸν ἀπολεῖν, ὡς τότε βεβαίως ἕξοντα τ ἀρχῷ. τέτοις ὑρκανὸς ἠπίστει τοῖς λόγοις, φύσει χρηστὸς ὢν, κ διαβολὴν δι᾽ ὑπεικειαν ῥᾳδίως ἐπιστεύμενος ἐπὶ ᾗ αὐτὸν τὸ ἄπεφθον κ τὸ παρημελημένον τ διανοίας, τοῖς ὁρῶσιν ἀληθῆ κ ἀνανδρον δοκεῖν. τ δ᾽ ἐναντίας φύσεως ὢν ἀριστόβουλος, θρασύτερος ϛ διεγηγερμένος τὸ φρόνημα. ἐπρᾶσσε τοίνυν ὁ ἀντίπατρος, ὰ προσέχοντα ἑώρα τοῖς λόγοις τ ὑρκανοῦ, ὰ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας πλατύνων κ διαβάλλων πρὸς αὐτὸν ἀριστόβουλον, ὡς κτεῖναι θέλοντα, ϛ μόλις ἐγκείμενος πείθει, πρὸς ἀρέταν αὐτῆ συμβαλοῦσαι φυγεῖν, τ ἀράβων βασιλέα. πεισθέντι δὲ κ αὐτὸς ἑσπόμενος σύμμαχος ὑπισχνεῖται. ὁ δ᾽ ταῦτ᾽ ἀκούων ἔλεγε, συμφέρειν εἶ τὸ πρὸς τ ἀρέταν ἀποδρᾶναι. ἔστι δ᾽ ὅμορος τῇ ἰουδαίᾳ ἡ ἀραβία. κ δὴ πέμπει πρῶτος ὑρκανὸς πρὸς τ ἀράβων βασιλέα, τὸν ἀντίπατρον, λημψόμενον πίστεις, ὡς οὐκ ἐκδώσει τοῖς ἐχθροῖς ἱκέτιν αὐτῆ γλρόμενον. λαβὼν δ᾽ τὰς πίστεις ὁ ἀντίπατρος, ὑπέστρεψε πρὸς ὑρκανὸν εἰς ἱεροσόλυμα. ϛ μετ᾽ ὀλίγον ἀσπασάμενον αὐτὸν, κ τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν νύκτωρ, κ πολλὰ αὐτοῦσα ὁδὸν, ἦγεν ἄγων αὐτὸν εἰς τὴν καλουμένην πέτραν, ὅπερ ἐβασίλευε τῦ ἀρέτα. μάλιστα δ᾽ ὢν φίλος τῆ βασιλεῖ, κατάγειν τὸν ὑρκανὸν εἰς τὴν ἰουδαίαν παρεκάλει, ϛ τὸν ἑκάστης ἡμέρας ποιῶν κ ἐκ αἰτίας, ἀλλὰ κ δωρεὰς προσιέμενος, πείθει τὸν ἀρέταν. ὁ μὲν ἀλλὰ κ ὑρκανὸς ὑπέσχετο αὐτῆ καταχθεὶς, ϛ τὴν βασιλείαν κομισάμενος, ἀποδώσειν τὴν τε χώραν κ τὰς δώδεκα πόλεις, ἃς ἀλέξανδρος ὁ πατὴρ αὐτῆ τῷ ἀράβων ἀφείλετο. ἦσαν δ᾽ αὗται, μήδαβα, ναβαλλὼ, λιβιὰς, θαραβασὰ,

Amicus autem quidam Hyrcani Idumæus nomine Antipater, vir pecuniosus, natura factiosus & industrius, infensus erat Aristobulo, eo quòd ipse studeret Hyrcani partibus: quamuis Nicolaus Damascenus huius genus deducat à primatibus Iudæorum, qui in Iudæam venerunt è Babylonia. Sed hoc dicit in gratiam Herodis eius filij, quem fortuna ad Iudæorum regnum euexit, sicut suo loco dicetur. Hic igitur Antipater primùm vocabatur Antipas, eodem quo pater ipsius nomine: quã ab Alexandro rege & eius vxore constitutum ducem totius Idumææ, ferunt amicitias Arabum & Gazæorum & Ascalonitarum coluisse, multisque eos sibi conciliasse muneribus. Itaque minor Antipater suspectam habens Aristobuli potentiam, & timens eum propter mutuam simultatem, clancularijs obtrectationibus effecit vt contra illum potentiores Iudæorum conspirarent, iniquum esse dictitans fuisse Aristobulum incubare vsurpato per iniuriam imperio, ex quo eiecisset fratrem natu maiorem, cúmque ætatis prærogatiua spoliasset. eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè, addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi matura fuga saluti suæ prospiceret. amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio, dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset natura bonus, & calumnias non libenter admitteret. quæ quidem animi lenitas & quietis amor parauit ei opinionem ignauiæ. at Aristobulus planè contrario fuit ingenio, industrius simul & magnanimus. Cùm igitur Antipater videret Hyrcanum nihil moueri suis monitis, non destitit tamen quotidie nouas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. tandem vrgendo ægrè obtinuit, vt assentiret fugere ad Aretam regem Arabum, suum quoque pollicitus auxilium: idque eo facilius impetrauit, quòd Iudææ confinis sit Arabia. præmittitur itaque Antipater ad regem, acceptur us ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus esset suum supplicem: quod vbi ille interposita fide promisit, Antipater ad Hyrcanum reuersus est Hierosolyma: & non multò pòst assumpto eo noctu vrbem egressus, magnis itineribus peruenit in vrbem quæ Petra dicitur, apud quàm erat Aretæ regia: & quòd esset regi amicissimus, rogabat eum vt Hyrcanum in Iudæam restitueret, & instando quotidie dandòque munera tandem persuasit. Hyrcanus quoque pollicitus est si ope eius reductus regnum reciperet, redditurum se ei regionem cum duodecim oppidis, quæ pater ipsius Alexander de Arabibus ceperat. erant autem hæc: Medaba, Naballo, Liuias, Tharabasa,

II.

III.

Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba.

A

CAP. III.

Ariſtobulus prælio victus compellitur Hieroſolyma.

TAlibus promiſſis permotus Aretas expeditionem ſuſcepit contra Ariſtobulum, ducens quinquaginta millia pedeſtris ſimul & equeſtris exercitus, móxque vicit prælio. poſt eam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hieroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in templo adiuuante Hyrcanum etiam populo, ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. ſed Aretas admotis tam Iudæorum quàm Arabum exercitibus acriter oppugnationi inſtabat. Dum hæc ita geruntur inſtante azimorum feſto quod Paſcha vocamus, optimates Iudæorum relicta ſua regione fugerunt in Ægyptum. Quidam autem Onias vir iuſtus & Deo carus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetrauerat piis precibus pluuiam, tunc in latebras ſe abdidit, ciuile bellum præſentiens. hũc in caſtra adductum Iudæi rogabant, vt quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc deuoueret diris Ariſtobulum, & quotquot eius factionem ſequebantur: id cùm diu recuſans cogeretur à turba, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt: Deus vniuerſi huius mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor vt neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias. Poſt hæc vota circumſteterunt eum quidam ex Iudæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. quam crudelitatẽ Deus vltus eſt continuo, cædiſque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſuperuenit Paſcha, in quo feſto nobis mos eſt multis Deum honorare ſacrificiis. quibus quia carebant obſeſſi, rogauerunt ſuos tribules vt accepta quantam poſtularent pecunia, victimarum copiam ſibi facerent. illis verò pactis mille drachmas in ſingula capita, & repræſentari ſibi iubentibus, Ariſtobulus & ſacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiſerunt precium. at illi accepta pecunia non reddiderunt victimas: ſed eo progreſſi ſunt impietatis, vt non ſeruata fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. ſacerdotes autem quibus per pactorum ſpeciem illuſum fuit, orauerunt Deum vt pœnas de tribulibus ſuis ſumeret: nec dilata eſt vindicta: ſed procella vehemens immiſſa fecit per totam eam regionem magnam vaſtationem fructuum, ita vt tritici modius veniret drachmis quindecim.

B

C

D

E

F

G

Ἄγαλλα, Ἀθὼνη, Ζώαρα, Ὀρώναι, Μάριϲϲα, Ῥύδδα, Λύϲα, Ὄρυβα.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς ἀνῃρέθη Ὑρκανὸς μάχῃ ὑπὸ Ἀριϲτοβούλου συνελθόντα δὲ εἰς Ἱεροϲόλυμα.

ΤΟύτων αὐτῷ τῷ ὑποχέϲεων γινομένων, ἀρέτας ἐϲτράτευϲεν ὅπῃ τὸν ἀριϲτόβουλον, μεθ' ἑπταϰιϲχιλίων ἱππικῶν ἅμα ϰαὶ πέζης ϲτρατιᾶς, ϰαὶ νικᾷ τῇ μάχῃ. πολλῶν δὲ μετὰ τὴν νίκην πρὸς Ὑρϰανὸν αὐτομολησάντων, μονωθεὶς ὁ Ἀριϲτόβουλος, ἔφυγεν εἰς Ἱεροϲόλυμα· ὁ δὲ τῶν Ἑβραίων βαϲιλεὺς πᾶϲαν τὴν ϲτρατιὰν ἀγαγὼν, ϰαὶ προϲβαλὼν τῷ ἱερῷ τὸν Ἀριϲτόβουλον ἐπολιόρκει, προϲπαθῶν ϰαὶ τὸν δῆμον τῷ Ὑρϰανῷ, ϰαὶ ϲυμπολιορϰοῦντας αὐτῷ, μόνων δὲ τῶν ἱερέων Ἀριϲτοβούλῳ προϲμενόντων. ὁ μὲν οὖν ἀρέτας ἐξῆς βαλλόμενος τὰ ϲτρατόπεδα τῶν Ἑβραίων ϰαὶ τῶν Ἰουδαίων, ἰϲχυρῶς ἐνέϰειτο τῇ πολιορϰίᾳ. Τούτων δὲ γινομένων ϰατὰ τὸν ϰαιρὸν τῶν ἀζύμων ἑορτῆς ἣν φάϲϰα λέγομεν, οἱ δοϰιμώτατοι τῶν Ἰουδαίων ϲυλλιπόντες τὴν χώραν, εἰς Αἴγυπτον ἔφυγον. ὀνίας δέ τις ὄνομα, δίϰαιος ἀνὴρ ϰαὶ θεοφιλὴς, ὃς ἀνομβρείας ποτὲ ἐϲομένης ἠύξατο τῷ θεῷ λύϲαι αὐχμὸν, ϰαὶ γινόμενος ἐπήϰοος ὁ θεὸς ὗϲεν, ἔπρυψε αὐτὸν διὰ τὸ τὴν ϲάϲιν ὁρᾶν ἀπιμένουϲαν. ἀναχθέντα δ' εἰς τὸ ϲτρατόπεδον τῶν Ἰουδαίων, ἠξίουν ὡς ἔπαυϲε τὴν ἀνομβρείαν δεξάμενος, ἵν' ἔτους ἀρὰς ϰατὰ Ἀριϲτοβούλου ϰαὶ τῶν ϲυϲαϲιαϲῶν αὐτῷ ὀπιθῆται. ἐπεὶ δὲ ἀντιλέγων ϰαὶ παραιτούμενος ἐβιάϲθη ὑπὸ τοῦ πλήθους, ϲαϲ μέϲος αὐτῶν εἶπεν. ὦ θεὸς βαϲιλεῦ τῶν ὅλων, ἐπεὶ οἱ μετ' ἐμοῦ νυνὶ ἑϲῶτες ϲοὺς δήμους ὄϲι, ϰαὶ οἱ πολιορϰούμενοι δὲ ἱερεῖς ϲοί, δέομαι μήτε ϰατὰ Τούτων ἐϰείνοις ἀϰοῦϲαι, μήτ' ἐϰείνων ἃ οὗτοι ϖροϲαναλῶϲιν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. ϰαὶ τὸν μὲν ταῦτ' ἀξάμενον ϖροιϲάντες οἱ ϖονηροὶ τῶν Ἰουδαίων ϰατέλυϲαν. ὁ δὲ θεὸς ταύτης αὐτοῖς ϖροφητείαν ἐτιμωρήϲατο τῆς ὠμότητος, ϰαὶ δίϰην εἰϲϖράξατο τοῦ ὁνίου φόνου τούτῳ τῷ τρόπῳ. πολιορϰουμένων γὰρ τῶν ἱερέων ϰαὶ τοῦ ἀριϲτοβούλου, ϲυνέβη τὴν ἑορτὴν ὑπολῦναι τὴν ϰαλουμένην φάϲϰα, ϰαθ' ἣν ἔθος ἐϲτὶν ἡμῖν ϖολλὰ θύειν τῷ θεῷ. ἀπορουμένοις δὲ θυμάτων οἱ ϖερὶ τὸν ἀριϲτόβουλον, ἠξίουϲαν αὐτοὺς τοὺς ὁμοφύλους ϖρᾶϰαι, χρήματα λαβόντας ἀντὶ τῶν θυμάτων ὅϲα θέλουϲιν. τῶν δέ, εἰ βούλονται λαβεῖν χιλίας δραχμὰς ἀνὰ ἑϰάϲτης ϰεφαλῆς ϰαταβαλεῖν ϰελεύόντων, ϖροθύμως ὅτε ἀριϲτόβουλος ϰαὶ οἱ ἱερεῖς ὑπέϲτηϲαν, ϰαὶ ἀπὸ τῶν τειχῶν ϰαθιμήϲαντες, ἔδωϰαν αὐτοῖς τὰ χρήματα. ϰἀϰεῖνοι λαβόντες, οὐϰ ἀπέδωϰαν τὰ θύματα, ἀλλ' εἰς τοῦτο ϖονηρίας ἦλθον ὥϲ τε ϖραβλεῦαι τὰς ϖίϲεις ϰαὶ ἀϲεβῆϲαι εἰς τὸν θεὸν τὰ ϖρὸς τὴν θυϲίαν μὴ ϖράξαντας τοῖς δεομένοις. ϖραπονηθέντες δὲ οἱ ἱερεῖς, ἠύξαντο τῷ θεῷ, δίϰην αὐτῶν εἰϲϖράξαϲθαι ϖρὸ τῶν ὁμοφύλων. ὁ δὲ οὐϰ ἀνεβάλετο τὴν τιμωρίαν, ἀλλὰ ϖνεῦμα ϖολὺ ϰαὶ βίαιον ὑπεμβαλὼν, τὸ ϰαρπὸν ἁπάϲης τῆϲ χώρας διέφθειρεν, ὡϲ τὸν μόδιον τοῦ ϲίτου τότ' αὐτοῖς ἐξωνεῖϲθαι δραχμῶν ἑνδεϰα.

Κεφά-

Κεφάλαιον δ'.

Τρικαντῶ ἡ ἀριστοβούλου πρεσβεία πρὸς σκαῦρον περὶ συμμαχίας.

ΕΝ τούτῳ πέμπει ἡ σκαῦρος εἰς συρίαν πομπήϊος, αὐτὸς ὢν ἐν ἀρμηνίᾳ καὶ πολεμῶν ἔτι τιγράνῃ. ὁ δ' ἀφικόμενος εἰς δαμασκὸν, λόλλιον μὲν καὶ μέτελλον πεπυσμένους τὴν πόλιν ἡρηκότας δρῶν, αὐτὸς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπείγετο. ἀμφοτέρωθεν δὲ πρέσβεις ἦκον παρ' αὐτόν τε ἀριστοβούλου πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑρκανοῦ, συμμαχεῖν ἀξιοῦντων ἑκατέρω. ὑπισχνουμένων δ', ἀριστοβούλου μὲν, ὑδώσειν τάλαντα, τοῦ δὲ ὑρκανοῦ τούτων οὐκ ἐλάττονα παρέξειν, πρόσκειται τὴν ἀριστοβούλου ὑπόσχεσιν. καὶ γὰρ ἄπορος χρημάτων, καὶ μεγαλόψυχος ἦν, καὶ μᾶλλον ἠξίου τυγχάνειν. ὁ δὲ καὶ πένης ἦν, καὶ γλίχρος καὶ ὑπὲρ μείζονων τὴν ἄπιστον πρᾶξιν ἐπαγγελίαν. ἐδόκει δ' οὐ ῥᾴδιον εἶναι βίᾳ πόλιν ἑλεῖν, ἐν τοῖς μάλιστα ὀχυρὰν καὶ δυνατήν, ἢ φυγάδας ἐκβαλεῖν μὴ τοῦ ναβαταίων πλήθους, οὐκ ἐθέλοντος πρὸς πόλεμον ἐξηκριβωμένου. τούτῳ οἴνῳ προσθέμενος διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας, λαβὼν τὰ χρήματα λύει τὴν πολιορκίαν, κελεύσας ἀναχωρεῖν τὴν ἀρέταν, ἢ πολέμιον αὐτὸν ῥωμαίων ἀποδειχθήσεσθαι. καὶ σκαῦρος μὲν εἰς δαμασκὸν πάλιν ἀνεχώρησεν. ἀριστόβουλος δὲ μὴ πολλῆς δυνάμεως, ὅτι τε ἀρέταν καὶ ὑρκανὸν ἐστράτευσε καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς ὅτι τὸν καλούμενον παπυρῶνα, νικᾷ τῇ μάχῃ, καὶ κτείνει περὶ ἑπτακισχιλίους τῶν πολεμίων, μεθ' ὧν ἔπεσε καὶ φαλίων ὁ ἀντιπάτρου ἀδελφός.

Κεφάλαιον ε'.

Ως ἀριστόβουλος καὶ ὑρκανὸς πρὸς πομπήϊον ἦλθον περὶ τῆς βασιλείας διαμαχούμενοι.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ τομπηΐου εἰς δαμασκὸν ἀφικομένου, καὶ κοίλῃ συρίᾳ ὄντος, ἦκον παρ' αὐτὸν πρέσβεις ἐξ ὅλης συρίας καὶ αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς ἰουδαίας. ἔπεμψε δὲ αὐτῷ μέγα δῶρον ἀριστόβουλος ἄμπελον χρυσῆν ἐκ πεντακοσίων ταλάντων. μέμνηται δὲ τοῦ δώρου καὶ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὅτως, ἦλθε δὲ καὶ ἐξ αἰγύπτου πρεσβεία, καὶ στέφανος ἐκ χρυσῶν τεσσαρακισχιλίων. καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας εἴτε ἄμπελος, εἴτε κῆπος, τερπολεῖν ὀνόμαζε τὸ δημιούργημα. τοῦτο μέντοι τὸ δῶρον ἱστορήκαμεν καὶ ἡμεῖς ἀνακείμενον ἐν ῥώμῃ, ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διὸς τοῦ καπετωλίου, ἐπιγραφὴν ἔχον ἀλεξάνδρου τοῦ τῆς ἰουδαίων βασιλέως. ἐπιμήθη δὲ ἐξ, πεντακοσίων ταλάντων. ἀριστόβουλον μὲν οὖν τοῦτο λέγεται πέμψαι τῷ ἰουδαίων δυνάστῃ. μετ' ὀλίγον δὲ ἦκον πάλιν πρέσβεις πρὸς αὐτὸν, ἀντίπατρος μὲν ὑπὲρ ὑρκανοῦ, νικόδημος δὲ ὑπὲρ ἀριστοβούλου. ὃς δὴ καὶ κατηγόρει τῶν λαβόντων χρήματα, γαβινίου μὲν πρότερον, σκαύρου δὲ ὕστερον, τοῦ μὲν ξ ἑκατόσια, τοῦ δὲ τριακόσια τάλαντα, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐχθρὸς καὶ τούτοις αὐτῷ κατεσκεύαζεν. κελεύσας δὲ ἥκειν τοὺς διαμφισβητοῦντας, ἐνίσταμένου τοῦ ἔαρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν ἐκ τῶν χειμαδίων, ὥρμησεν ὅτι τὴν δαμασκηνὴν, καὶ τὴν τε ἄκραν ἐν παρόδῳ τὴν ἐν ἀπαμείᾳ κατέσκαψεν αὐτὸς ὁ κυζικηνὸς ἐπῴκισεν ἀντίοχος. καὶ τὴν πτολεμαίου τοῦ μυνναίου χώραν κατενόησεν ἀνδρὸς πονηροῦ, καὶ οὐδὲν ἐλάττονος διονυσίου τοῦ τριπολίτου τοῦ πελεκισθέντος, οἷς περ καὶ κηδεύων ἐτύγχανεν αὐτῷ,

Cap. IV.

Hyrcani & Aristobuli legationes à Scauro petentes auxilium.

INterea Pompeius Scaurum misit in Syriam, IV.
ipse in Armenia distentus bello, quod adhuc gerebat contra Tigranem. ille verò vbi Damascum venit, recèns captam à Metello & Lollio, properauit in Iudæam continuato itinere. huic legati facti sunt obuiam, tam ab Hyrcano quàm ab Aristobulo, vtrique petentes societatem & auxilium. & cùm Aristobulus polliceretur cccc. talenta, nec pauciora Hyrcanus, Scaurus Aristobuli promissa prætulit. is enim liberalis erat, & abundans pecuniis, & rogabat officium præstari facilius. alter verò pauper erat ac tenax, & cùm maiora quàm frater impetrare cuperet, tamen non satis bona fide pollicèri videbatur. Nam difficilius erat expugnare vrbem adeò munitam & validam, quàm profugos repellere & Nabathæorum turbam, præsertim non valde ad id bellum gerendum animatam. Ob has igitur causas accepta ab hoc pecunia obsidionem soluit, denuncians Aretæ vt recederet, ni pareat declarandus hostis Rom. populi. Et Scaurus quidem Damascum reuersus est: Aristobulus verò cum magno exercitu contra Aretam & Hyrcanum profectus est: & congressus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit cæteris circiter septem millibus hostium, inter quos etiam Cæphalio fratet Antipatri cecidit.

Cap. V.

Quomodo Aristobulus & Hyrcanus apud Pompeium de regno disceptauerant.

NOn multo autem post cùm Pompeius Damascum venisset, & obiret Cœlesyriam præsto fuerunt ei legati ex vniuersa Syria & Ægypto atq; Iudæa. misit enim ad eum insigne donum Aristobulus, vitem auream D. talentorum. meminit autem huius muneris etiam Strabo Cappadox his verbis: venit & ex Ægypto legatio, cum corona facta ex aureorum quatuor millibus: & ex Iudæa siue vitis, siue hortus, quod opus τερπολὴν, id est delectamentum vocabatur. hoc donum vidimus etiá nos Romæ dedicatum in Iouis Capitolini templo, cum inscriptione Alexandri regis Iudæorum: extimabatúrque quingentis talentis. fertur autem missum à dynasta Iudæorum Aristobulo. Paulo pòst iterum venerunt ad eum legati, Antipater pro Hyrcano, Nicodemus pro Aristobulo, qui etiam accusabat eos qui acceperant pecuniam, primùm Gabinius, deinde Scaurus, ille ccc. hic quadringenta talenta, hos quoque inimicos ei faciens. qui cùm iussisset eis ad se disceptatorem venire, ineunte verè copiis ex hybernis reuocatis in Damascenum agrum profectus est: obitérque arcem in Apamia diruit, quàm Antiochus Cyzicenus munierat: & Ptolemæi Mennæi ditionem considerauit, viri noxij non minus quàm fuerat Dionysius Tripolitanus, qui securi percussus est, affinitate etiam ei coniunctus:

mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio, quæ Pompeius erogauit in ſtipendia militum. excidit etiam caſtellum Lyſiada, cuius tyrannus erat Silas Iudæus: tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pella damaſcum ſe contulit. ibi & Iudæos audiuit, & eorum principes: qui inter ſe diſſidebant Hyrcanus & Ariſtobulus, ſicut gens ipſa ab vtroque. Aiebant enim ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum habeant, vt ſui Dei pareant ſacerdotibus. hos autem duos eſſe quidem è ſacerdotum genere, ſed velle principatum gentis in aliam formam traducere, vteam in ſeruitutem ſubigant. Hyrcanus autem querebatur, quòd cum maior natu eſſet, priuaretur prærogatiua ab Ariſtobulo: & minimam portionem regionis ſibi relictam, cætera à fratre vſurpata per vim omnia. hunc etiam & terra incurſare finitimos, & in mari habere piratarum receptacula. nec enim impulſurum fuiſſe gentem ad defectionem, niſi turbarum concitator eſſet, atque natus ad violentiam. Atteſtabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Iudæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Alter contrà excidiſſe eum è principatu aiebat propter ignauiam, quòd natura ad nihil eſſet minus idoneus quàm ad obeunda negotia, & ideo veniſſe eum in publicum contemptum apud ſuæ gentis homines. Se verò neceſſario principatum aſſumpſiſſe, metuentem, ne is migraret in aliam familiam. appellatione verò vti, qua & pater ipſius Alexander vſus ſit. & in teſtimoniū citabat quoſdam iuuenes faſtuoſos, exoſos omnibus propter purpureas veſtes, capillitij curam, & phaleras ornamantáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad iudicium venerant. Pompeius verò his cognitis, & improbata Ariſtobuli violentia dimiſit eos placidè: promittens ſe vēturum in eorum ditionem, quàm primum inſpexiſſet res Nabathæorum. interim iuſſit eos quietos eſſe, comiter habens Ariſtobulum, ne is alienatus intercluderet ei tranſitus. nec tamen vllam apud eum iniuit gratiam. non expectatis enim Pompeij promiſſis profectus eſt ad oppidum Deluium, & inde in Iudæam ſe contulit.

VI.

CAP. VI.

Quo ſtratagemate caſtella occupauerit.

QVa re offenſus Pompeius, aſſumpto exercitu quem in Nabathæos parauerat, & excitis à Damaſco cæteráque Syria copiis auxiliaribus, aliiſque Romanis legionibus quæ ductum eius ſequebantur, contra Ariſtobulum mouit. Vt verò præterita Pella & Scythopoli peruenit Coreas, vbi Iudææ mediterranea verſus eſt initium, inuenit elegantem arcem in montis vertice ſitam Alexandrium. eò quia refugiſſe Ariſtobulum intellexerat, accerſiuit illum ad ſe per nuncios. ille verò multis ſuadentibus vt caueret bellum à Romanis, deſcendit: & cùm de iure principatus cum fratre diſceptaſſet, permiſſu Pōpeij rurſum in arcem ſe recepit. idque iterum & tertiò fecit, ſimul

χιλίοις μὴτο τἀλαίτοις ἐξωνησαμένῳ τὴν ἐφ' ἅπ ἁμαρτημάτων τιμωρίαν, οἷς πομπήϊος τὰς στρατιώτας ἐμισθοδότησεν. ἐξεῖλε δ' καὶ λυσιάδα χωρίον, ὃ τύραννος ἦν σίλας ὁ ἰουδαῖος. διελθὼν δὲ τὰς πόλεις τήν τε μέλιν πόλιν καὶ τ χαλκίδα, καὶ τὸ διεῖργον ὄρος, ὑφικόμενος τ κοίλην συριαν ὀρθομένην αὐτῷ, διὰ τ πέλλης εἰς δαμασκὸν ἦκεν. ἔνθα δὴ καὶ τ ἰουδαίων διήκουσε καὶ τῶν ἡγουμένων αὐτῷ, οἱ περὶ τε ἀλλήλους διεφέροντο ὅτε ὑρκανὸς καὶ ἀριστόβουλος, καὶ τὸ ἔθνος περὶ ἀμφοτέρους. τὸ μὲ γὰρ ἀξιῶν βασιλεύεσθαι, παῖζιον δὲ εἶναι τοῖς ἱερεῦσι τοῦ θεοῦ πειθαρχεῖν. ὀνίας δ' τούτους ἀπογόνους τῶν ἱερέων εἰς ἄλλην μετάγειν ἀρχὴν τὸ ἔθνος ζητῆσαι, ὅπως καὶ δοῦλοι γένοιντο. ὑρκανὸς δ' κατηγόρει, ὅτι περιοῦσίας ὢν ἀφῃρεθείη τὰ πρεσβεῖον ὑπ' ἀριστοβούλου, καὶ μικρὰν ἔχοι μέρος τῆς χώρας ὑφ' αὑτῷ, τ δ' ἄλλην βίᾳ λαβὼν ἀριστόβουλος. τάς τε καταδρομὰς τὰς ἐπὶ τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ φρούρια τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ, τέτον ἔχειν τὸν αὐστήσαντα διέβαλεν, ὐκ αὖ ἐπὶ ἁπολῶναι λέγων τὸ ἔθνος, εἰ μὴ βίαιός τε καὶ θρασυχώδης ὑπῆρχεν. σωτηρίαν δ' αὐτῷ ταῦτα λέγοντες πλείους ἢ χίλιοι τῶν δοκιμωτάτων ἰουδαίων ἀντιπάξαι ὤφελον σκυδάσαντος. ὁ δ' τὲ μὲ ἐκπλῆσαι αὐτὸν τ ἀρχῆς, τ δ' εἰρήνην φύσιν ἠπάτο ἀφαιρεῖσθαι ἔσαν, καὶ ἅμα τέτ' ἀδύνατα φεύγοντον. αὐτὸν δ' ἔλεγε φόβῳ τὲ μὴ πρὸς ἄλλους μεταστῆναι τ ἀρχῆς, ἐξ ἀνάγκης αὐτῷ ὑπελθεῖν. παρεσκευάζετο δ' αὐτὸν, τέτο ὅπερ καὶ ἀλέξανδρον τ πατέρα δὴ μάρτυρας τέτων ἐκάλει τοὺς νέους καὶ σεβαστέρους, ὧν ἐβδελύττοντο τὰς περφυρίδας καὶ τὰς κόμας καὶ τὰ φάλαρα, καὶ τ ἄλλον κόσμον, ὃν ὥσπερ ἐπίτηδες ὑφέξοντες, ἀλλ' ὡς εἰς πομπῆϊον παρῆόντες ὑπέκειντο. πομπήϊος δ' τούτων ἀκούσας, καὶ καταγνοὺς ἀριστοβούλου βίαν, τότε μὲν αὐτὸς ἀπέπεμψε δεξιλεχθεὶς φράως, ἐλθὼν δ' εἰς τ χώραν αὐτῷ, ἔλεγε διατάξειν ἕκαστα, ἐπειδὰν τὰ τῆς ναβαταίων πρῶτον ἴδοι. τέως δ' ἐκέλευσεν ἡσυχίαν ἄγειν, θεραπεύων ἅμα τὸν ἀριστόβουλον, μὴ τ χάριν ὑποσχόμενος καὶ διαλειφθείη τῆς παρόντος. ἔτυχε μέντοι τῶν ἐξ ἀριστοβούλου γιγνόμενον. ὁ γὰρ ἀλιαμείνας ὑδὲν ὧν διελέχθη πρὸς αὐτὸν ὁ πομπήϊος, εἰς δήλιον πόλιν ἦλθε, κἀκεῖθεν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπῆρεν.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς πομπήϊος στρατηγήματι χρησάμενος τὸ φρούριον παρέλαβεν.

ΟΡγίζεται δὲ δὴ τούτοις πομπήϊος, καὶ τ δὴ τὶς ναβαταίους ἀπαλαβὼν στρατιὰ, ἐκ τε δαμασκοῦ καὶ τῆς ἄλλης συρίας ὁπλιτικοῦ, σὺν τοῖς ἄλλοις τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτῷ ῥωμαίων τάγμασιν, ἐστράτευσεν ὅλη τὸν ἀριστόβουλον. ὡς δ' ἐφ' ἁμψάμβυος πέλλαν καὶ σκυθόπολιν εἰς κορέας ἦκεν, ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς ἰουδαίας δεξιόντι τὸ μεσόγειον, ἐνταῦθα ἔστι περικαλλὲς ἔρυμα, ἐπ' ἄκρου τὸ ὄρους ἱδρυμένον ἀλεξάνδρειον. εἰς ὃ ἀριστοβούλου συμπεφευγότος, πέμψας ἐκέλευσεν ἥκειν πρὸς αὐτόν. ὁ δ' παραγενόμενος πολλῶν μὲ πολεμεῖν ῥωμαίους κάτεισι, καὶ διαμολογησάμενος πρὸς τὸν ἀδελφὸν περὶ τ ἀρχῆς, πάλιν εἰς τ ἀκρόπολιν ἀναβαίνει πομπηΐου συγχωρήσαντος. καὶ τέτ' ἐποίησε δὶς δ' ἔτος, ἅμα μὲν

μὴν τ̃ κολακεύων ὑπ' αὐτ̃ φδὲ τ̃ βασιλείας ἐλπίδα, A
ἡ φδὸς ἕκαστον ὧν ἐπέλθοι πομπήϊος ὑπακήν ὑποχρινόμενος. ἅμα δ' ἀναχωρῶν εἰς τὸ ἔρυμα ὑφ' τ̃ μὴ καταλύειν αὐτὸν, ἡ φδὸς τὸ πολεμεῖν ἀφορμὴν αὐτ̃ φδασκευαζόμενος, δηλονὸτι μὴ τ̃ ἀρχὴν εἰς ὑρκανὸν φδιστήσῃ. κελδύοντος δ' πομπήϊου παραδιδόναι τὰ ἐρύματα, & τοῖς φρυράρχαις ὅπως ἑλλφ τῇ ἑαυτ̃ χρὴ, παραδέχεδαι δ' ἄλλως ἀφείρετο, πειδ' μ̃, δυσανασχετῶν δ' ἀνεχώρησεν εἰς ἱεροσόλυμα, ἡ ἐν παρασκευῇ τ̃ πολεμεῖν ἐγίνετο. ἡ μετ' ὀλὺ πομπήϊφ στρατιὰ ἐπ' αὐτὸν ἄγοντι, καθ' ὁδὸν ἀφικόμενοι τινὲς ἀπὸ πόντου, τὴν μιθριδάτ̃ τελδυτὴν ἐμήνυον, δηλ φαρνάκ̃ τ̃ παιδὸς αὐτὸν φνομένην. B

Κεφάλαιον ζ'.

Ως ἱεροσολυμίται τὰς πύλας ἀπέκλεισαν τοῖς ῥωμαίοις.

Στρατοπεδευσάμενος δ' ὅπ ἱερειχοῦντα, ὅθ' τ̃ φοίνικα ξέφεδς συμβέβηκε, ἡ τὸ ὀποβάλσαμον μέγιστον ἀκρότατον, ὃ τῶν θάμνων τιμιωμένων ὄξει λίθῳ ἀναπδύει ὥσπερ ὀπὸς, ἕωδεν δ' ἱεροσόλυμα ἐχώρει. ἡ μεταγνόντας ἀρισόβυλος, ἀφικνεῖται φδὸς πομπήϊον. ἡ χρήμαδα διδοὺς, ἡ τοῖς ἱεροσολύμοις αὐτὸν εἰσδεχόμενος, παρεκάλει παύσαδαι τ̃ πολέμου, ἡ φδότ̃ μετ' εἰρήνης ὅπ βέλτ'. συγχωρεῖ δ' πομπήϊος αὐτ̃ δεομένῳ, πέμπει γαβίνιον ἡ στρατιώτας, δπ τε τὰ χρήματα ἡ τ̃ πόλιν, ὃ μὲν ἐφδάχθη π τάχιον, ἀλλ' ἐπανῆλδεν ὁ γαβίνιος δ τε πόλεως ἀποκλεισδείς, ἡ τὰ χρήματα μὴ λαβὼν τ̃ ἀρισοβύλ στρατιωτ̃ ὐκ ὀπῆρε ψάντων τὰ συγκείμενα χρέδαι. ὀργὴ δ' ὅπ τούτοις πομπηΐου λαμβάνει, & τ̃ ἀρισόβυλον ἐν φυλακῇ καταστήσας, αὐτὸς ὅπ τ̃ πόλιν ἔρχεται, τὰ μ̃ ἄλλα παντὰ ἔσαν ὀχυρὰν, μέρῳ δ' τ̃ βορείῳ μέρει φαύλως ἔχεσαν. φδιέρχεται γὰρ αὐτὸν φάραγξ βυρειά τε ἡ βαδεῖα ἐντὸς ἀπολαμβάνουσα τὸ ἱερὸν, λιδίνῳ φδιβόλῳ καρτερῶς πάνυ τετειχισμένον. C D E

Κεφάλαιον η'.

Ως πομπήϊος αἱρεῖ κρατῶν τὸ ἱερὸν ἡ τὴν κάτω πόλιν, ἡ φδὶ τ̃ δυσκολίας αὐτ̃.

Ην δ' τῶν ἀνδρώπων ἔνδον στάσις, ὐχ ὁμονοούντων φδὶ τῶν ἐκτὸς, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐδόκει παραδιδόναι πομπηΐῳ τὴν πόλιν, οἱ δ' τὰ ἀρισοβύλου φρονοῦντες, ἀποκλείειν τε ἡ πολεμεῖν παρήνουν, τ̃ κἀκεῖνον ἔχεδαι δεδεμένον. φδάσαντες δ' οὗτοι τὸ ἱερὸν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τάχιστα ἀφ' αὐτ̃ χέφυραν εἰς τὴν πόλιν ἔκοπαν, εἰς πολιορκίαν δύτρεπιζόμενοι. οἱ δ' ἕτεροι δεξάμενοι τὴν στρατιὰν, ἐνεχείρησαν πομπηΐῳ τὴν τε πόλιν & τὰ βασίλεια. πομπήϊος δ' πείσωνα τὸν στρατηγὸν πέμψας σὺν στρατῷ, τὴν τε πόλιν ἡ τὰ βασίλεια ἐφεύρει, & τὰς οἰκίας τὰς φὸς τὸ ἱερὸν, & ὅσα ἐν ἔξω, φδὶ τὸ ἱερὸν ὠχύρου. καὶ τὸ μὲν πρῶτον, λόγοις συμβατηρίοις τοῖς ἐντὸς φδοσέφερεν. ὐκ ὑπακουόντων δ' εἰς ἃ φδοσεκαλεῖτο, τὰ πέριξ ἐτείχισε χωρία, φδὸς ἅπαντα ὑρκανοῦ φδοθύμως ὑπηρετοῦντος. πομπήϊος δ' ἔσωδεν στρατοπεδεύεται, κατὰ τὸ βόρειον τ̃ ἱεροῦ μέρος, ὅδεν ἐν δπιμαχον. ἀνεσήκεσαν δ' ἡ ἐνταῦδα μεγάλοι πύργοι, ἡ τάφρος δ' ὀρώρυκτο, ἡ βαδεῖα φδειέκτο φάραγξ. ἀπερράγει γὰρ ἡ τὰ φὸς τὴν πόλιν, τῆς χεφύρας ἀπατεμμένης

spe regni Pompeio obsecundãs, & omnia eius imperata se facturum simulans, simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. Iubente autem Pompeio vt traderet sibi castella, & præfectis de ea re propria manu scriberet, non tradituris alioquin, paruit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma quasi ad certum bellum se præparaturus. nec multo pòst Pompeio ducenti contra eum exercitum in itinere venit nuncius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. VII.

Cap. VII.

Hierosolymitani portas Romanis claudunt.

ET cùm prima castra habuisset apud Hierichuntem, vbi palmeta sunt præstantissima & opobalsamum prouenit inter vnguẽta præcipuum, incisis acuto scrupo fruticibus succi in modũ scatens, mane sequenti mouit inde versus Hierosolyma. Tum verò Aristobulus antè actorũ pœnitens obuiã ei venit, & oblatis pecuniis etiã intra Hierosolyma eum admittẽs, rogabat vt omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Põpeius verò data petenti venia, mittit Gabinium cum militibus in vrbem ad accipiendam pecuniam: qui tamen re infecta rediit, exclusus & vacuis manibus, militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Ea res vehementer Pompeio mouit stomachum, & additis Aristobulo custodibus ipse ad vrbem properat, cætera quidem probè munitam, tantùm è septentrionali latere iniuriis expositam. Circuit enim ea parte vallis lata & profunda templum ambiens, quod muro valido è saxo structo cingitur. VIII.

Cap. VIII.

Pompeius templum cum inferiore vrbis parte vi expugnat.

INtus autem erat dissidium, vrbanis quid opus esset facto non consentientibus. nam quidam cẽsebant vrbem Pompeio dedendam: Aristobuli verò factio excludi eum iubebat & bellum parari, eo quòd illum haberet in vinculis. hi præuenientes alteros templum occupant, & præciso ponte qui in vrbem ferebat, ad bellum se expediunt. at illi intromisso exercitu tradiderunt Pompeio vrbem & regiam. ille Pisoni legato suo misso eò cum parte exercitus & vrbis & regiæ commisit custodiam: ipse vicinas templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. & primùm conditiones pacis eis obtulit: quas cùm non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi parauit, Hyrcano alacriter suppeditante quicquid vsus posceret. Pompeius verò à septentrionali templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admouit milites. erant autem hac quoque parte turres altæ, & fossa manu facta, præter profundam vallem quæ templum cingebat. nam etiam versus vrbem abrupta erant omnia, sublato põte,

qua parte Pompeius erat cum ſuo contubernio. erigebántque quotidie magno labore aggerem Romani:cædentes circumquaque arbores, quod opus vbi perfectum eſt, ægrè completa foſſa propter immenſam altitudinem,admotis machinis à Tyro aduectis, quatiebat templum ſaxis miſſilibus. ſed niſi patrius nobis mos eſſet per otium ſeptimum quemque diem exigere,non potuiſſent abſoluere aggerem vetantibus aduerſariis. prohibere enim vim inferentes lex permittit, ſed opus facientem hoſtem impedire nos non ſinit. quod vbi animaduerterunt Romani, ſabbatis neque eminus inceſſebant telis Iudæos, neque manus cum eis conſerebant: tantùm erigebãt aggerem & turres,machináſque admouebant, vt eis poſtridie aduerſus nos vti poſſent. Facile eſt autem vel hinc diſcere,quanta pietate Deum colamus', & quàm obſeruantes legum ſimus, quandoquidẽ oppugnationis terror nihil obfuit, quo minus ſolemnia peragerentur ſacrificia,bis per ſingulos dies mane & circa nonam horam ſuper altari immolantibus noſtris ſacerdotibus, ac ne in extremo quidem diſcrimine ſacra intermittentibus. etenim capto templo tertio demum menſe,die ieiunij, CLXXIX. Olympiade, C. Antonio,M.Tullio Cicerone Coſſ.hoſtis quidem irrumpẽs iugulabat omnes obuios: illi verò nihilominus ſacris operabantur, neque metu mortis, neque iam cæſorum multitudine abſterriti,paſſuri quicquid liberet victori potius quàm deſerturi altaria, aut aliquid omiſſurii præſcriptum patriis legibus. quòd autem hæc non fabula ſit in pietatis laudem conficta, ſed rei veritas, atteſtantur omnes qui res à Pompeio geſtas conſcripſerunt, & in his Strabo, ac Nicolaus, Romanæque conditor hiſtoriæ T. Liuius. Nam concuſſa turri maxima crebris arietis ictibus, collapſaq; & ſecum ruinam trahente muri proximi, certatim infuderunt ſe hoſtium agmina. ſed primus euaſit per ruinas Cornelius Fauſtus Syllæ filius, ſequẽte cohorte militum. mox alia parte Furius centurio cũ ſuis manipularibus: & inſer vtrumque Fabius & ipſe centurio cum manu ſuorum valida. Omnia autem erant plena cædibus, & Iudæorum alij à Romanis confoſſi cadebant, alij mutuis vulneribus, nonnulli per abrupta ſemetipſos iactabant,aut ſubiectis in ædes ignibus concremabantur, non ſuſtinentes ſpectare quæ patrabantur ab hoſtibus. ceciderunt è Iudæis duodecim millia. Romanorum perpauci deſiderati ſunt. Captus eſt Abſalomus,patruus ſimul & ſocer Ariſtobuli. Læſa etiam eſt non mediocriter templi religio, humanis antehac nec veſtigiis,penetrati, nec oculis.Introgreſſus eſt enim in illud Pompeius,& vnà cum eo non pauci alij, & inſpexerunt quæ nefas eſt videre niſi ſolis ſacerdotibus. cúmque intus eſſent ex auro menſa & candelabrum & pocula, & odoramentorum magna copia, præterea in theſauris ſacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia, nihil horum præ pietate attigit, ſed hic quoque ſui ſimilis fuit, & nihil cõmiſit

ἐφ' οὗ δὴ πομπήϊος. καὶ τὸ χῶμα ὀσημέραι
ζαλαπωρούμενον ἐγήγερτο, τεμνόντων τ' πέριξ ὕλην
ῥωμαίων. καὶ ἐπειδὴ τὸ τ' εἶχεν ἱκανῶς, μόλις πληθέι-
σης τ' ζάφρυ διὰ βάθος ἀπῴεον, προσβαλὼν μηχα-
νὰς καὶ ὄργανα ἐκ τύρυ κομισθέντα, ὅπις ἥσας κατήραττε
τὸ ἱερὸν τοῖς πετροβόλοις. εἰ γὰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν ἀρ-
γεῖν τὰς ἑβδομάδας ἡμέρας, οὐκ ἂν ἠὐύθη τὸ χῶμα,
κολυόντων ἐκείνων. ἄρχοντας γὰρ μάχης καὶ τύπτοντας
ἀμυνάσθαι δίδωσιν ὁ νόμος, ἄλλο δέ τι δρῶντας τοὺς
πολεμίους οὐκ ἐᾷ. ὁ δὴ καὶ ῥωμαῖοι συνιδόντες, κατ'
ἐκείνας τὰς ἡμέρας αἷς δὴ σάββατα καλεῖται, ὅτ'
ἔβαλλον τοὺς ἰουδαίους, ὅτ' εἰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπῄεσαν.
χοῦν γὰρ πύργοις ἀίσασαν, καὶ τὰ μηχανήματα
προσῆγον, ὡς τε αὐτοῖς εἰς τλὺ ὕπερθεν ἐργα
ζεσθαι ταῦτα ἐξῆν. μάθοι δ' ἄν τις ἐντεῦθεν τλὺ εὐσε-
βολλὺ ἧς ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν δυσεβείας, καὶ τλὺ φυ-
λακλὺ τῶν νόμων, μηδὲν ὑπὸ τῆς πολιορκίας δεδι-
ὼς φόβον ἐμποδίζομένων πρὸς τὰς ἱερουργίας, ἀλλὰ δὶς
τῆς ἡμέρας πρωΐ τε καὶ πρὸς ἑσπέρας ὥραν, ἱερουρ-
γούντων ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, καὶ μηδ' εἴ τι πρὸς τὰς
προσβολὰς δύσκολον εἴη, τὰς θυσίας παριέντων.
καὶ γὰρ ἁλόσης τῆς πόλεως πρὸ τρίτου μιᾶς τῆς νη-
στείας ἡμέρᾳ κατὰ τλὺ ἑσπέρας ἑβδομηκοστῷ καὶ
ἑκατοστῷ ὀλυμπιάδα, ὑπατευόντων γαΐου αἰντω-
νίου, καὶ μάρκου τυλίου κικέρωνος, οἱ πολέμιοι
μὲν εἰσπεσόντες, ἔσφαττον τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ
πρὸς ταῖς θυσίαις ὄντες ἥττον ἱερουργοῦντες διε-
λοιμῶ, οὔτε ὑπὸ τοῦ φόβου τοῦ πρὸ τῆς ψυχῆς, οὔ-
τε ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἤδη φονευομένων, ἀναγκα-
σθέντες ἀποθανεῖν. πᾶν δ' ὅτι δέοι παθεῖν τοῦτο
παρ' αὐτοῖς ὑπομεῖναι τοῖς βωμοῖς κρεῖττον εἶναι νομί-
ζοντες. ἢ παρελθεῖν τι τῶν νομίμων. ὅτι δὲ ὁ λόγος
ταῦτα μόνον ὄζιν ἐγκώμιον ψευδοῦς δυσεβείας ἐμφα-
νίζων, ἀλλ' ἀληθεία, μάρτυρεῖσι πάντες οἱ τὰς κατὰ
πομπήϊον πράξεις ἀναγράψαντες. ἐν οἷς ὁ στράβων
καὶ νικόλαος, καὶ πρὸς τούτοις, τῖτος λίβιος, ὁ τῆς
ῥωμαϊκῆς ἱστορίας συγγραφεύς. ἐπεὶ γὰρ τῇ μηχα-
νήματος προσαχθέντος, σεισθεὶς ὁ μέγιστος τῶν πύρ-
γων κατέπεσε, καὶ παρέῤῥηξέ τι χωρίον, εἰσε-
χέοντο μὲν οἱ πολέμιοι. πρῶτος γὰρ αὐτῶν κορνήλιος
φαῦστος σύλλα παῖς συὶ τοῖς ἐπ' αὐτῷ στρατιώταις ἐπέ-
βη τοῦ τείχους. μεθ' ὃν αὐτὸν, φέριος ἑκατοντάρχης,
ἅμα τοῖς ἑπομένοις κατὰ θάτερον μέρος. μέσων
δὲ φάβιος καὶ αὐτὸς ἑκατοντάρχης συὶ σίφει καρτε-
ρῶ. φόνος δ' ἦν πάντα ἀνάπλεω. τῶν δ' ἰουδαίων, οἱ
μὲν ὑπὸ ῥωμαίων, οἱ δ' ὑπ' ἀλλήλων ἀνῃρέοντο. εἰσὶ
δ' οἳ καὶ κρημνῶν ἑαυτοὺς ἔῤῥιπτον, καὶ πῦρ ἐνιέντες εἰς
τὰς οἰκίας ἐνεπίμπρασαν, τὰ μνήματα καρτερεῖν
οὐκ ὑπομένοντες. ἔπεσον δ', τῶν μὲν ἰουδαίων, εἰς
μυρίους καὶ δισχιλίους, ῥωμαίων δ' πάνυ ὀλίγοι. ἐ-
λήφθη δὲ ἀριστόβουλος καὶ ἀφαλώμος, θεῖος ἅμα
καὶ πενθερὸς ἀριστοβούλου. παρῃωμήθη δ' ὑπ' ἐκεῖ
τὸν ναὸν, ἄβατόν τε ὄντα ἐν τῇ πρὶν χρόνῳ καὶ
ἀόρατον. παρῆλθε γὰρ εἰς τὸ ἐντὸς ὁ πομπήϊος, καὶ τῶν
πρὸς αὐτὸν οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἶδον ὅσα μὴ θεμιτὸν ἦν
τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, ἢ μόνοις τοῖς ἀρχιερεῦσιν. ὄντων δὲ τραπέζης τε χρυσῆς καὶ λυχνίας
ἱερᾶς, καὶ σπονδείων, καὶ πλήθους ἀρωμάτων, χρείας δ' τούτων ἐν τοῖς θυσαυροῖς ἱερῶν χρημάτων
εἰς δύο χιλιάδας ταλάντων, ἐδηλώσατο δ' δυσεβειαν, ἀλλὰ καὶ τούτῳ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀξίως

ἔσωσεν

ἐωσεξειν ἀρετῆς. τῆτε ὑσεραία καθαίρειν ωΔαγγέ- A
λας τὸ ἱερὸν τοῖς ναοπάλοις, Ϛ τὰ νόμιμα ὑπεφέρϛ τῷ
θεῷ, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀπέδωκεν ὑρκανῷ, δξά τε
τἄλλα ὅσα χρήσιμος ὑπῆρξεν αὐτῷ, ϗ ὅτι τοὺς κῆ τὴν
χώραν ἰουδαίους ἀρισοβούλῳ συμπολεμεῖν ἐκώλυσε,
ϗ τοὺς ἀπίους τὸ πολέμου, τῷ πελέκει διεχρήσατο.
τὸν ϗ φαῦσον ϗ τοὺς ἄλλους ὅσοι τὸ τεῖχος ωεθύ-
μως ἐπέβησαν, τῷ ωρεπόντων ἀρισείων ἠξίωσε, B
ϗ τὰ μὴ ἱεροσόλυμα ὑποτελῆ φόρου ῥωμαίοις ἐ-
ποίησεν. αἳ ϗ οἱ ἔνοικοι ωόλεις ἐχειρώσαντο
ϗ κοίλης συρίας ἀφελόμενος, ὑπὸ τῷ σφετέρῳ ϛρατη-
γῷ ἔταξε, ϗ τὸ σύμπαν ἔθνος ὃπ μέγα ωρότερον ἀ-
ρόμενον, ἐντὸς τῆ ἰδίων ὅρων συνέσειλεν. ϗ γάδαρα
μὲ μικρὸν ἔμπροσθεν κατασκαφεῖσαν, αὐέκτισε, δημη-
γίῳ χαριζόμενος τῷ γαδαρεῖ, ἀπελεύθερῳ ἑαυτῦ,
τὰς ϑ λοιπὰς ἵππον ϗ σκυθόπολιν, ϗ πέλλαν, Ϛ δῖον, C
ϗ σαμάρειαν, ἔτι τε μάρισαν, ϗ ἄζωτον, Ϛ ἰάμνιαν,
ϗ ἀρέθουσαν τοῖς οἰκήτορσιν ἀπέδωκε. Ϛ ταύτας μὲν
ἐν τῇ μεσογείῳ, χώρις τῆ κατασκαμμένων. γάζαν τε
ωρὸς τῇ θαλάσῃ ϗ ἰόππην ϗ δῶρα, ϗ ϛράτω-
νος τ πύργον, ἃ κτίσαντος αὐτοῖς ἡρώδου μεγαλο-
ωρεπῶς, ϗ λιμέσι τε Ϛ ναοῖς κοσμήσαντος, μετωνο-
μάθη καισάρεια, πάσας ὁ πομπήϊος ἀφῆκεν ἐλευθέ-
ρας Ϛ ωροσένειμε τῇ ἐπαρχίᾳ. τούτου τὸ πάθος τοῖς
ἱεροσολύμοις ἄπιοι κατέσησαν ὑρκανὸς ϗ ἀρισόβου- D
λος, ωρὸς ἀλλήλους ϛασιάσαντες. τῷ τε γὰ ἐλευθε-
ίαν ἀπεβάλλομεν, Ϛ ὑπήκοοι ῥωμαίων κατέσημεν.
ϗ τ χώραν ἰῶ ταῖς ὅπλοις ἐκτησάμεθα τοὺς σύρους
ἀφελόμενοι, ταύτην ἰσαγκάσθημεν ὑποδοῦναι τοῖς
σύροις. ϗ ωρόσθεν πλείω ἢ μύρια τάλαντα ῥωμαίοις
ἐν βραχεῖ χρόνῳ παρ' ἡμῶν εἰσωράξαντο, ϗ βασι-
λεία ἡ ωρότερον τοῖς κῆ γένους ἀρχιερεῦσι διδομένη πο-
μπὴ, δημοτικῶν ἀνδρῶν ἐγένετο. ϗ ὡδὶ μὲ τέτων κατὰ E
χώραν ἔρρμεν. πομπήϊος ϑ τὴν κοίλην συρίαν
ἕως διφράτου ποταμοῦ ϗ ἀρμενίου σκαύρῳ ωΔα-
δοὺς ϗ δύο τάγματα ῥωμαίων, ὅπ χιλιάναν ἦχετο,
ἐπειγόμενος εἰς ῥώμην. ἐπείγετο δὲ, μῆ τῆς γένεως ϗ
ἀρισόβουλον δεδεμένον. δύο γὰ ἦσαν αὐτῷ θυγα-
τέρες, ϗ τοσῦτοι υἱεῖς. ὧν εἷς ἀλέξανδρος μὲν ἀ-
πέδρα, ὁ δὲ νεώτερος ἀντίγονος, συνεκομίζετο εἰς ῥώ-
μην ἅμα ταῖς ἀδελφαῖς. F

Κεφάλαιον Θ'.

Ὅτι σκαύρου ϛρατεύσαντος ὅπ πέτραν βασίλειον οὖσαν τῆ Ἀράβων, αἰτίαν τῷ πίδαι τὸν ἄραβα συμμαχίας ωρὸς αὐτὸν ωοιήσασθαι.

Σκαύρου δ' ὅπ πέτραν τῆς ἀραβίας ϛρα- G
τεύσαντος, ϗ δξὰ τὸ δυσπρόσβολωτάτην εἶ τὰ
ἐν κύκλῳ δημοσίους αὐτῆς, Ϛ τῷ ϛρατεύματος λυ-
μαίνοντος, αἰτίαν ἔχων κατ' ἐντολὴν ὑρκανῦ ὅτιον ἐκ
τῆς ἰουδαίας ϗ τἄλλα ὅσων ἐνέδει παρείχετο. πεμφθεὶς τε ωρὸς ἀρέταν ωρεσβύτης ὑπὸ σκαύρου, δξὰ
τ ὑπόσπονδον ξενίαν, πείθει ϗ αὐτὸν ἀργύριον ὑφ' τῷ μὴ δηωθῆναι τὴν χώραν δοῦναι. ϗ αὐτὸς ἐγγυητὴς
ἑξακοσίων ταλάντων γίνεται. ϗ ὅπ τέτοις ἔλυσε τὸν πόλεμον σκαῦρος, ἐχ ἧττον αὐτὸς ἢ συνέβαινεν ἀρέτας
βουλομένῃ τῦτο γενέσθαι βελόμενος.

indignum cæteris virtutibus. Sequēti verò die iussis purgare templum ædituis: & instauratis legitimis sacrificiis pontificatum Hyrcano reddidit, tum propter alia ipsius officia, tum quia tota regione habitantibus Iudæis autor fuit, ne arma pro Aristobulo sumerent. deinde belli concitatores securi percussit: Faustóque & aliis qui primi murum conscenderunt, digna præmia persoluit. Et Hierosolyma quidem pop. Rom. fecit stipendiaria, vibes verò quas eorum ciues sibi subiugauerant in Cœlesyria, ademptas illis iussit proprio parere præsidi: & totam gentem priùs elatam rebus prosperis, contraxit intra veteres terminos. Gadara deinde paulo antè dirupta instaurauit in gratiam liberti sui Gadarensis Demetrij. reliquas verò, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariã, Marissam, Azotum, Iamniam, Arethusam suis restituit habitatoribus: eásque in mediterraneis, præter variis bellis dirutas. Maritimas verò, Gazam, Ioppen, Dora, Stratonis turrim, quæ ab Herode magnificè condita, & portubus atque templis exornata, Cæsarea mutato nomine appellata est: has omnes Pompeius liberas esse iussas prouinciæ contribuit. Quorũ omniũ malorum causa fuêre Hierosolymitanis Hyrcanus & Aristobulus inter se dissidentes inuicem. nam tum primùm libertatem amisimus, subiecti Romanorum imperio: & regionem de Syris bello captam reddere ipsis coacti sumus: & insuper plus quàm decem millia talentorum breui tempore à nobis Romani exegerunt: & regnum quo prius pontificale genus honestabatur, ad plebeios translatum est homines. Sed de his suo loco dicemus. Cæterùm Pompeius Cœlesyria vsque ad Euphratem amnem & Ægypti terminos Scauro tradita, cum duabus Romanis legionibus, ipse in Ciliciam abiit, Romam properans: abduxítque secum Aristobulum vinctum cum duabus filiabus & totidem filiis.

Cap. IX.

Scaurus bello aggressus Aretam, fœdus Antipatri suasu cum eo feriit.

SCauro autem ad Arabiæ Petram profecto cum exercitu, & quia difficilis ad eam aditus esset, circumuicinos agros populante, militibúsque fame laborantibus, Antipater iussu Hyrcani frumentum ex Iudæa & alia necessaria eis præbebat: missúsque ad Aretam legatus à Scauro, eo quòd hospes esset, persuasit etiam illi pecunia numerata vastationem agrorum redimere, sponsor factus pro trecentis talentis. atque his conditionibus hoc bellum finitum est, non minus è Scauri quàm ex Aretæ sententia. IX.

CAP. X.

Alexander à Gabinio victus, in quodam castello oppugnatur.

X. ALiquanto autem pòst Alexandro Aristobuli filio Iudæam incursionibus vexante, imperator Gabinius è Roma venit in Syriam. is & alia multa memoratu digna gessit, & contra Alexandrum expeditionem suscepit, Hyrcano iam non valente ei resistere, & de muris Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius deiecerat. sed ab hoc conatu per Romanos cohibitus est. At Alexander peruagando regionem multos Iudæos armauit: collectisque properè decem armatorum millibus, & mille quingentis equitibus, munitionibus firmauit Alexandrium castellum iuxta Coreas situm, & Machæruntem in finibus Arabũ. contra eum venit Gabinius, præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. atque ita Romani cõiuncti cum Iudæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis, occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. tum ille recepit se propius Hierosolyma, vbi conserto prælio Romani occiderunt hostium circiter tria millia: nec pauciores capti sunt. tum Gabinius veniens ad Alexandrium inuitabat conclusos ad pacem, veniam præteritorum pollicendo. & cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt, vbi multis cæsis egregiam operam nauauit M. Antonius. Itaque Gabinius relicta ad oppugnationem parte exercitus, ipse reliquam Iudæam perlustrabat: & quotquot inueniebat vrbes dirutas, ædificari iubebat, atque hoc pacto instauratæ sunt, Samaria, Azotus, Scythopolis, Antedon, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, & aliæ non paucæ: idque mandante Gabinio, quarum posthac habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore desertæ fuissent.

XI. His ita per regionem dispositis, reuertitur ad Alexandrium: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander, offerens castella Hyrcaniam & Machæruntem, & postremò Alexandrium: quæ Gabinius diruit. Cúmque Alexandri mater ad eum venisset, quæ Romanis fauebat, marito eius & reliquis liberis Romæ asseruatis, impetrauit ab eo quicquid petiit. móxque dispositis eius rebus, deduxit Hyrcanum Hierosolyma, curaturum templum, & suum sacerdotium. deinde constitutis quinque iuridicis conuentibus, in totidem æquales partes totam prouinciam distribuit: ita vt alij iure peterent Hierosolyma, alij Gadara, Amathuntem alij: quarti verò Hieri cuntem, quinti Saphoram, quod est Galilææ oppidum, sicque liberati dominis sub optimatum gubernatione degebant.

Κεφάλαιον ί.

Ως ἀλέξανδρος ὑπὸ γαβινίου κρατηθεὶς τῇ μάχῃ ἐν εἰς φρέαιόν τι κατακλεισθεὶς πολιορκεῖται.

ΧΡόνῳ δ' ὕστερον ἀλέξανδρος τὴν ἰουδαίαν καταρέχοντος τὸ ἀεὶ σοβαρὸν παιδὸς, στρατηγὸς γαβίνιος ἐκ ῥώμης εἰς συρίαν ἦκεν, ὃς ἄλλα τε λόγου ἄξια διεπράξατο, καὶ ὅτι ἀλέξανδρον ἐστράτευσε μηκέτι ὑρκανῷ πρὸς τὸν ἐκείνῳ ῥώμην αὐτέχειν δυναμένου, ἀλλ' ἀπειρεῖν ἤδη, καὶ τὸ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχος ὀπτιχειρωῦτος ὅπερ εἶλε πομπήϊος. ἀλλὰ τούτου μὲν αὐτὸν ἐπέσχον οἱ ἐνταῦθα ῥωμαῖοι. θεϊῶν δ' ἐν κύκλῳ τὴν χώραν, πολλοὺς ὡπλισε τῶν ἰουδαίων, καὶ συνέλεξε ταχὺ μυρίους μὲν ὁπλίτας, πεντακοσίους δὲ πρὸς τοῖς χιλίοις ἱππεῖς, ἀλεξάνδρου τε ὠχύρου, τὸ πρὸς ταῖς κορεαῖς ἔρυμα, καὶ μαχαιρωῦτα πρὸς τοῖς ἀραβίοις ὄρεσιν. ἔρχεται οὖν ἐπ' αὐτὸν γαβίνιος, μάρκον αὐτώνιον πρεσπέμψας σὺν ἄλλοις ἡγεμόσιν. οἱ δ' ὁπλίσαντες ῥωμαίων τοὺς ἑπομένους καὶ σὺν τούτοις τοὺς ὑπηκόους ἰουδαίους, ὧν πειθόλαος ἡγεῖτο καὶ μάλιχος, παραλαβόντες δὲ καὶ τὸ ἀντιπάτρου ἑταιρικὸν ὑπλιτῶν ἀλεξάνδρῳ, ἠκολούθει δὲ γαβίνιος σὺν τῇ φάλαγγι, καὶ ἀναχωρεῖ μὲν ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἀλέξανδρος. συμπεσόντων δ' ἀλλήλοις ἐκεῖ, καὶ μάχης γενομένης, κτείνουσι μὲν οἱ ῥωμαῖοι τῶν πολεμίων πρὸς ξιχιλίους, ζωγρεῦσι δὲ, οὐκ ἐλάττους. ἐν τούτῳ γαβίνιος ὅτι τὸ ἀλεξάνδρειον ἐλθὼν, προυκαλεῖτο τοὺς ἔνδον εἰς διαλύσεις, συγγνώσεσθαι πρὸ τῶν πρόσθεν αὐτοῖς ἡμαρτημένων ὁμολογῶν. στρατοπεδευομένων δὲ πολλῶν πρὸ τοῦ ἐρύματος πολεμίων, ἐφ' οὓς ἀνέπεσαν οἱ ῥωμαῖοι, μάρκος αὐτώνιος ὑπερφανῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐδόξεν ἀνδρεία. γαβίνιος μὲν οὖν μέσης τῆς στρατιᾶς ἐνταῦθα καταλιπὼν, ὡς αὖ ἐκπολιορκηθῇ τὸ χωρίον, αὐτὸς ὅτι τὴν ἄλλην ἰουδαίαν εἶη, καὶ ὅσας μὲ ἐπετύγχανε καθῃρημένας τῶν πόλεων, κτίζειν παρεκελεύετο, καὶ ἀνεκτήσαντο σαμάρεια καὶ ἄζωτος, καὶ σκυθόπολις, καὶ ἀνθηδὼν, καὶ ῥαφία, καὶ δῶρα, μύριάσά τε καὶ γάζα, καὶ ἄλλαι οὐκ ὀλίγαι. τῶν δ' ἀνθρώπων πειθομένων οἷς ὁ γαβίνιος προσέταττε, βεβαίως οἰκηθῆναι συνέβαινε τότε τὰς πόλεις, πολὺν χρόνον ἐρήμους γενομένας. ταῦτα δ' διαπερασάμενος καὶ τὴν χώραν ἐπάνεισιν εἰς τὸ ἀλεξάνδρειον. καὶ τὴν πολιορκίαν αὖτε κρατυύαντος διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν ἀλέξανδρος. συγγινώσκειν τε αὐτῷ τῶν ἡμαρτημένων δόμενος, καὶ παραδιδοὺς τῶν ἐρυμάτων ὑρκανίαν τε καὶ μαχαιρωῦτα, ὕστερον δὲ καὶ ἀλεξάνδρειον, καὶ ταῦτα μὲν γαβίνιος κατέσκαψε. τῆς ἀλεξάνδρου δὲ μητρὸς πρὸς αὐτὸν ἐλθούσης, ἣ ἐφέρετο τὰ ῥωμαίων, τοῦτο αὐδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων τέκνων ἐν ῥώμῃ ἐχομένων, σὺν ἐχώρησεν αὐτῇ ταῦθ' ἅπερ ἠξίου. καὶ διοικησάμενος τὰ πρὸς αὐτὸν, ὑρκανὸν κατῆγε εἰς ἱεροσόλυμα, χρήσασθαι τὸν τῷ ἱερῷ θησαυρῷ. πέντε δὲ συνέδρια καταστήσας εἰς ἴσας μοίρας διένειμε τὸ ἔθνος. καὶ πολιτεύοντο οἱ μὲν ἐν ἱεροσολύμοις, οἱ δ' ἐν γαδάρεσι, οἱ δ' ἐν ἀμαθοῦσι, τέταρτοι δ' ἦσαν οἱ ἐν ἰερειχοῦντι, καὶ τὸ πέμπτον ἐν σαμφόρεσι τῆς ἰουδαίας. καὶ οἱ μὲν ἀπηλλαγμένοι τῆς δυναστείας, ἐν ἀριστοκρατείᾳ δήμου.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'. A Cap. XI.

Ως φυγόντα ἀπ' ῥώμης Ἀριστόβουλον εἰς ἰουδαίαν λαῶν γαβίνιος αἰχμάλωτον πάλιν αὐτὸν ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην.

Aristobulus Romæ vinculis elapsus, rursum in Iudæa captus à Gabinio, Romam remittitur.

Ἀριστόβουλος ὁ ἀλεξάνδρου ἐκ ῥώμης εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ τὸ ἀλεξάνδρειον ὅπερ ἦν νεωστὶ κατεσκαμμένον, ἀνατειχίζειν παρασκευάζων, πέμπει γαβίνιος πρὸς αὐτὸν στρατιώτας καὶ ἡγεμόνας, σισέννάν τε καὶ ἀντώνιον καὶ σερουίλιον, κωλύσοντάς τε τὸ χωρίον B αὐτὸν καταλαβεῖν, καὶ συλλημψομένους αὐτόν. πολλοὶ δ' ἀριστοβούλῳ τῷ ἰουδαίων καὶ τῷ παλαιᾷ δυνάμει παρεστήκεσαν, καὶ δὴ καὶ νεωτερίσεις χαίροντες παρέσχοντο. πειθόλαος γοῦν ὁ ὑποστράτηγος ἐν ἱεροσολύμοις ὢν, μετὰ χιλίων ἠτομόλησε πρὸς αὐτόν, πολλοὶ δὲ τῷ παραυτίκα ἦσαν ἄοπλοι. διεγνωκὼς δὲ εἰς μαχαιρωθῆναι ἀπανίστατο ἀριστόβουλος, τούτους μὲν ἀπέλυσεν ὡς ἀχρήστους ὄντας. ὀλίγοι δὲ ἐγένοντο αὐτῷ χρήσιμοι πρὸς τὰ ἔργα, τοὺς δὲ ὡπλισμένους ὡσεὶ ὀκτακισχιλίους C ὄντας ἀπαλαβὼν ᾤχετο. καὶ παραπεσόντων αὐτοῖς τῶν ῥωμαίων καρτερῶς, ἠττῶντο τῇ μάχῃ γενναίως οἱ ἰουδαῖοι. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, βιασαμένων τε τῶν πολεμίων, εἰς φυγὴν ἐτράποντο. καὶ φονεύονται μὲν αὐτῶν εἰς πεντακισχιλίους, οἱ δὲ λοιποὶ σκεδασθέντες, ὡς ἐδύναντο σώζειν αὑτοὺς ἐπειρῶντο. χιλίων μέντοι πλείονας ἔχων ἀριστόβουλος εἰς μαχαιρωθῆναι διέφυγε, ὠχύρου τε τὸ χωρίον, καὶ πρόσπτων κακῶς ἐ- D δέησε· ἦν δὲ ἐλπίδος ἀγαθῆς εἴχετο. δύο δὲ ἡμέρας ἀντισχὼν τῇ πολιορκίᾳ, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, αἰχμάλωτος μετ' ἀντιγόνου τοῦ παιδὸς, ᾧ δὴ καὶ συνέφυγεν ἐκ ῥώμης αὐτῷ πρὸς γαβίνιον ἄγεται. καὶ τοιαύτη μὲν ἀριστόβουλος χρησάμενος τύχῃ, πάλιν εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς αὖθις κατείχετο. βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ' καὶ μῆνας ς', αἰνὴρ ὢν λαμπρὸς καὶ μεγαλόψυχος γνώμης. τὰ μὲν E τέκνα αὐτοῦ αὖθις ἀπῆκεν ὁ σύγκλητος, γαβινίῳ γράψαντος τοῦθ' ὑποχέσθαι τῇ μητρὶ ὧν δεδώκασι τὰ ἐρύματα, καὶ τότε μὲν εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπανέρχονται. γαβινίῳ δὲ ὅτι πάρθους στρατεύοντι, καὶ τὸν εὐφράτην πεπεραιωμένῳ μετέδοξεν εἰς αἴγυπτον ὑποστρέψαντα, κατασῶσαι πτολεμαῖον εἰς αὐτήν. καὶ ταῦτα μὲν καὶ ἐν ἄλλοις δεδήλωται. γαβινίῳ μέντοι καὶ τὰ στρατιῶται ὧν ὑφ' ὑρκανὸν ἐσείλατο, ἀντίπατρος ὑπηρέτησε σῖτον καὶ ὅπλα καὶ F χρήματα, καὶ τοῖς ἀπὸ πηλούσιον τῶν ἰουδαίων ὁδὸν αὐτῷ προσηγάγετο καὶ συμμάχους ἐποίησε, φύλακας ὄντας τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον ἐμβολῆς. ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τῆς αἰγύπτου καταλαμβάνει τὴν συρίαν στάσει καὶ ταραχῇ νοσοῦσαν. ὁ δὲ ἀριστοβούλου παῖς ἀλέξανδρος, παρελθὼν ἐξ ὑστέρου πάλιν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ βίαν, πολλοὺς μὲν τῶν ἰουδαίων ἀπέστησεν. στρατεύματι δὲ μεγάλῳ τὴν χώραν ἐπερχόμενος, ἔκτεινε πάντας ὅσους G ὑπέτυχον τῶν ῥωμαίων, εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ταβύριον συμφεύγοντας, καὶ προσέκειτο πολιορκῶν. ὁ δὲ γαβίνιος τοιαῦτα καὶ τὴν συρίαν καταλαβὼν, ἀντίπαρον, σωσιστράτου δὲ τοῦ, προσπέμπει πρὸς τοὺς νεωστὶ στάντας, εἰ παύσαι δυνηθείη τῆς παραφορᾶς αὐτούς, καὶ πεῖσαι πρὸς τὸ ἀμείνω λογισμὸν ἐπανελθεῖν. ὁ δὲ ἐλθὼν πολλοὺς μὲν ἐσωφρόνησε καὶ προσηγάγετο τῷ δέοντι, τὸν δὲ ἀλέξανδρον οὐκ ἠδυνήθη κατασχεῖν. στρατὸν γὰρ ἔχων μυριάδας ἰουδαίων,

CÆterùm cùm Aristobulus Roma profugus, reuersus esset in Iudæam: & conaretur Alexandrium recèns dirutum denuò munire, Gabinius misit eò milites ducibus Sisenna, Antonio, & Seruilio, qui eum locum occupari non sinerent, & darent operam vt ipsum comprehenderent. nam multi Iudæorum ad eum propter nominis celebritatem confluebant, nouarum rerum auidi: siquidem & Pitholaus Hierosolymorum præfectus cum mille armatis ad eum transfugit. alioqui in eo confluxu multi fuêre non satis armis instructi. Aristobulus verò volens occupare Machæruntem, tales dimisit vt inutiles ad moliendum aliquid, assumptísque tantùm armatorum octo millibus, illuc contendit. quos assecuti Romani vicerunt egregiè. quamuis enim repugnantes aliquantiper, impressione facta coegerunt terga vertere, occisis eorum circiter quinque millibus. reliqui verò dissipati, vt quisque potuit salutem sibi quæsiuerunt. Aristobulus tamen plus mille secum trahens perfugit Machæruntem: muniebátque id castrum, & quamuis rebus afflictis, bene sperare non desistit. Sed non vltra biduum sustinere potuit oppugnationem, & multis acceptis vulneribus captiuus cum Antigono filio, qui ei fugæ comes fuerat, ad Gabinium adductus est. atque ita reflante fortuna rursum remissus Romam, in vinculis est habitus, postquam regno & pontificatu potitus est annis tribus cum dimidio, vir in ea dignitate magnificus & magnanimus. Liberos tamen eius dimisit senatus, cum ex Gabinij literis cognouisset, promissum hoc eorũ matri, dum castella traderet: qui mox in Iudæã reuersi sunt. Porrò Gabinio paranti expeditionem in Parthos, & iam Euphratem traiicienti, mutata sententia visum est Ptolemæum in Ægyptum reducere, sicut aliàs indicatum est. In hac quoque expeditione ab Antipatro adiutus est frumento, armis & pecuniis: & illius consilio Iudæi qui Pelusium accolunt, ceu custodes Ægypti aditus, in societatem pertracti sunt. Cæterùm reuersus ex Ægypto, deprehendit Syriam laborare dissidiis & tumultibus. Aristobuli enim filius Alexander, denuò inuaso per vim principatu, multos Iudæorum ad defectionem impulit. collectóque magno exercitu regionem obeundo, interficiebat Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Gabinius verò hoc in statu Syriam offendens, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmittit ad tumultuatores, si fortè posset ad saniorem mentem reductis persuadere vt meliora sequantur consilia: quod ille sedulò fecit, & multos reduxit ad officiũ. Alexãdro verò potiri nõ potuit. is enim habens secũ xxx. Iudæorũ millia, XII.

ausus est occurrere Gabinio, & collatis signis A decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Iudaica x. millia. Tum victor constitutis Hierosolymitanis rebus ex Antipatri sententia, contra Nabathæos profectus, hos quoque profligat vno prælio. nobiles etiam Parthos Mithridatem & Orsanem ad se profugos remisit, sparso rumore quòd aufugissent in patriam: tantísque rebus gestis Romam reuertens Crasso prouinciam tradidit. De his autem Pompeij & Gabinij contra B Iudæos expeditionibus scribit Nicolaus Damascenus & Strabo Cappadox, nihil ab altero discrepans.

Cap. XII.

Crassi contra Parthos ducentis per Iudæam iter, sacrilegium.

XIII. CRassus autem expeditionem contra Parthos parans in Iudæam peruenit, & pe- C cuniam sacram quàm Pompeius non attigerat, duo millia talentorum abstulit, totóque reliquo auro, cuius summa accedebat ad octo talentorum millia, templum spoliauit. Tulit etiam trabem ex auro solidam, trecentas minas pendentem. Mina autem apud nos constat duabus libris cum dimidia. Hanc trabem ei tradidit sacerdos, sacri thesauri custos Eleazarus, non præ malitia (nam erat vir bonus & iustus) sed cùm concreditam haberet aulæorum tem- D pli custodiam, ex hac trabe pendentium, quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretiosissimus: videretque Crassum totum esse in colligendo auro, timens omnibus templi ornamentis, trabem hanc redemptionem pro omnibus ei dedit: cùm prius eum iureiurando obstrinxisset, nihil aliud loco moturum, contentum eo quod ipse traderet, æstimatum plurimis aureorum millibus. Hæc trabs interra erat trabi cauæ ligneæ, quod cæteris omnibus E ignotum solus sciebat Eleazarus. Crassus tamen & hanc pro reliquo templi auro accepit, & mox violato iureiurando totum quantum intus erat egessit. Nec est mirandum tantas diuitias in nostro templo fuisse, cuius Deum cùm omnes vbique terrarum Iudæi venerentur ac colant, tam ex Europa quàm ex Asia longo tempore huc eas contulerant. Nec ad iactationem conficta est prædicta summa, nec ca- F ret testibus: sed cùm alij multi, tum Strabo Cappadox attestatur nobis his verbis: Mithridates autem misit in Coum insulam qui afferrent sibi inde pecuniam, quam Cleopatra regina ibi deposuerat, & Iudæorum octingenta talenta. Nobis autem nulla est publica pecunia, præter hanc Deo sacram: & satis apparet, quòd hanc Iudæi ex Asia in Coum deportauerant metu belli Mithridatici. Non est enim verisi- G mile, eos qui Iudæam habitabant, habentes vrbem adeò munitã & templũ, pecunias in Coum misisse. Sed nec Alexandrinos Iudæos hoc fecisse est credibile, quib. nihil erat à Mithridate periculi. Idẽ Strabo alibi testatur Syllã quo tempore in Græciam traiecit, gesturus bellum contra Mithridatem & Lucullum, misisse Cyrenem

ἀπήντησε Γαβινίῳ. ¶ συμβαλὼν ἡττᾶτο, τεσσάρων αὐτῷ μυρίων ὠφεὶ τὸ ἰταβύριον ὄρος. καταστησάμενος ὁ Γαβίνιος τὰ κῆ τ ἱεροσολυμίτων πόλιν, ὡς ἰῶ ἀπο πάτρῳ θέλοντι, ὅπι ναβαταίοις ἔρχε). ¶ κρατεῖ μ τότων τῇ μάχῃ. πάρθων ὁ μιθριδάτην κὴ ὀρσάνλω φυγάδας πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας, πρεσβύπεμψε, τῷ ὁ λόγῳ, ἀπέδρασαν αὐτόν. κὴ Γαβίνιος μὲν, ἔργα μεγάλα κὴ λαμπρὰ κῆ τ στρατείαν δράσας, ἀπῆρεν εἰς ῥώμλν, κράτος ὠδωδοὺς τλῶ ἀρχλῶ. ὠφεὶ ὁ τ πομπηΐε ¶ γαβινίε στρατείας ὅπι ἰουδαίους, γράφει νικόλαος ὁ δαμασκλνὸς καὶ στράβων ὁ καππάδοξ, ὑδὲν ἑτέρᾳ καμότερον λέγων.

Κεφάλαιον κβ'.

Κράσσου κῆ τλῶ ὅπι πάρθους στρατίαν εἰς τλὼ ἰουδαίαν αἰάγαντι, κὴ σύλησις τῶν ἱερῶν χρημάτων.

ΚΡάσσος δ' ὅπι πάρθους μέλλων στρατεύειν ἦκεν εἰς τ ἰουδαίαν. κὴ τὰ ἐν τῷ ἱερῷ χρήματα ὁ πομπηΐος καταλελοίπει, δισχίλια δ' λῶ τάλαντα, βασάσας, οἷος τελῶ κῆ τ χρυσὸν ἅπαντα, τάλαντα ἦ ¶ ὀκτὼ μν, ὠφειδὴς τ ναόν. λαμβαίνῃ ὁ κὴ δοκὸν ὁλοσφυρήλατον χρυσλῶν, ἐκ μιῶν τριακοσίων πεποιημένην. ἡ ὁ μνᾶ παρ ἡμῖν ἴσχλ λίτρας β' κὴ ἥμισυ. παρέδωκε ὁ αὐτῷ ταύτην τ δοκὸν ὁ τῶν θησαυρῶν φύλαξ ἱερεὺς ἐλεάζαρος ὄνομα, ὐ δι' πονηρίαν, ἀγαθὸς γὰ λῶ κὴ δίκαιος, ἀλλὰ πεπεισμένος τ τῷ καταπετασμάτων τῶ ναῶ φυλακλῶ, ὄντων θαυμασίων τὸ κάλλος κὴ πολυτελῶν τ κατασκλλῶ, ἐκ ὢν τ δοκῶ ταύτης ἐκκρεμαμένων, ἐπεὶ τὸν κρέμασον ἐώρα ὠφεὶ τ τῶ χρυσῶ γινόμενον συλλογλῶ, δείσας ὠφεὶ τῷ παντὶ κόσμῳ τῶ ναῶ, τλῶ δοκὸν αὐτῷ τὴν χρυσλῶ, λύτερον αἰτεῖ πάντων ἔδωκεν, ὅρκους παρ' αὐτῷ λαβὼν μηδὲν ἄλλο κινήσειν τ ἐκ τῶ ναῶ, μόνῳ ὁ ἀρκεσθήσεσθαι τῷ ὑπ' αὐτῷ δοθησομένῳ, πολλῶν ὄντων μνειάδων ἀξίῳ. ἡ ὁ δοκὸς αὕτη λῶ ἐν ξυλίνῃ δοκῷ κειμένῃ. κὴ τοῦτο, τοῖς μὲ ἄλλοις ἐλαίθανεν ἅπαντας, ὁ ὁ ἐλεάζαρος μόνος ἠπίστατο. ὁ μὴν τοι κρέμασος κὴ ταύτην ὡς ὑδενὸς ἀφόμενος ἄλλω τῷ ἐν τῷ ἱερῷ λαμβάνει, κὴ ὀμόσας τοῖς ὅρκοις ἅπαντα τ ἐν τῷ ναῷ χρυσὸν ἐξεφόρησε. θαυμάσῃ ὁ μηδεὶς εἰ τοσοῦτος λῶ πλοῦτος ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἱερῷ, πάντων τ κῆ τ οἰκουμένην ἰουδαίων κὴ σεβομένων τ θεὸν, ἔτι ὁ κὴ τ ἀπὸ τ ἀσίας κὴ τ δρώπης, εἰς αὐτὸ συμφερόντων ἐκ πολλῶν πάνυ χρόνων. καὶ ἔστι ὁ ἀμάρτυρον τὸ μέγεθος τ προειρημένων χρημάτων, ὑδὲ ὑπὸ ἀλαζονίας ἡμετέρας κὴ ὠφελτολογίας, ὅπι τοσοῦτον ὑπάρξαι πλῆθος. ἀλλὰ πολλοί τε ἄλλοι τῶν συγγραφέων ἡμῖν μαρτυροῦσι, κὴ στράβων ὁ καππάδοξ ὅτε λέγων. πέμψας ὁ μιθριδάτης εἰς κῶ, ἐλαβε τὰ χρήματα ἅπερ ἐτέθη ἐκεῖ κλεοπάτρα ἡ βασίλισσα, κὴ ἦν τῶν ἰουδαίων ὡ τάλαντα. ἡμῖν ὁ δημόσια χρήματα οὐκ ἔστιν, ἢ τὰ τῶ θεῶ μόνα. καὶ δῆλον ὅτι ταῦτα μετέωκαν εἰς κῶ τὰ χρήματα, οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ ἰουδαῖοι, δείσαντες τὸν ἐκ μιθριδάτου φόβον. ἐῤῥῶ εἰκὸς τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ πόλιν τε οἰκοῦντας ἔχοντας, ¶ τ ναὸν, πέμπειν χρήματα εἰς κῶ. ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους πιθανὸν, τὸ δὲ ποιῆσαι, μηδὲν μιθριδάτῃ δεδοικότας. μάρτυρεῖ ὁ κὴ ἐν ἑτέρῳ τόπῳ αὐτὸς ὁ στράβων, ὅτι καθ' ὃν καιρὸν διέβη σύλας εἰς τλὼ ἑλλάδα πολεμήσων μιθριδάτῃ, ¶ λύκολλον πέμψαι ὅπι τλῶ ἐν κυρίνῃ σάσιν

σάσιν τ ἔθνος ἡ μᾶλ', ὧν οἰκουμένη πεπλήρω) λέγων ὅ- A
τως. τέτταρες δ' ἦσαν ἐν τῇ πόλει τ κυρηναίων, ἥτε τῆ πολίτη, καὶ ἡ τ γεωργῶν, ξένοι δ' ἡ τῆ μετοίκων, & τε-
ταρτη ἡ τ ἰουδαίων. αὕτη δ' εἰς πᾶσαν πόλιν ἤδη παρελήλυθη, κ τόπον ἔκ ἔστι ῥᾳδίως εὑρεῖν τ οἰκουμένης, ὃς οὐ δέδεκ) τοῦτο τὸ φῦλον, μηδ' ὑπικρατεῖται ὑπ' αὐτοῦ. τὴν τε αἴγυπτον κ τ κυρηναίαν, ἅτε τ αὐτῶν ἡγεμόνων τυχοῦσαν, τῆ τε ἄλλων συχνὰ, ξηλώσαι συνέβη. κ δὴ τὰ συντάγματα τῆ ἰουδαίων θρέψαι B
δοκιμεύοντας, κ συναυξήσαι χρώμενα τοῖς πατρίοις τῆ ἰουδαίων νόμοις. ἐν γοῦν αἰγύπτῳ κατοικία τ ἰουδαίων ἔστιν ὑποδεδειγμένη, χωρεῖς κ τ τῆ ἀλεξανδρέων πόλεως ἀφώρισο μέγα μέρος τῆ ἔθνει τούτῳ. καθίσαι) ἢ κ ἐθναρχης αὐτῆ. ὃς διοικεῖ τε τὸ ἔθνος & διαττᾶ κρίσεις, κ συμβολαίων ἐπιμελεῖ) κ προστάγμασιν, ὡσαὶ πολιτείας ἄρχων αὐτοτελοῦς. ἐν αἰγύπτῳ μ οὖν ἔσχυσε τὸ ἔθνος, δι' τὸ αἰγυπτίους ἐξ) ἐξ ἀρχῆς ἰουδαίους, & δι' τὸ πλησίον ἑστεδαι τ κατοικίαν, τὰς ἀπελ- C
θόντας ἐκεῖθεν. εἰς ἣ τ κυρηναίαν μετέβη, δι' τὸ καὶ ταύτῃ ὅμορον εἶ) τῇ τ αἰγυπτίων ἀρχῇ, καθάπερ τ ἰουδαίαν, μᾶλλον ἢ τ ἀρχῆς ἐκείνης προτετεγ. στράβων δὴ οὖν ταῦτα λέγ. κέσσος ἢ πάντα διοικήσας ὃν αὐτὸς ἐβούλετο τρόπον, ἐξώρμησεν ὅπι τ παρθυαίαν. κ αὐτὸς μ δὴ σὺν παντὶ διεφθάρη τῷ στρατῷ, ὡς κ ἐν ἄλλοις δεδήλω). κάσσιος ἢ εἰς συρίαν φυγὼν κ προ- D
πομπαίμβος αὐτῷ πάρθοις ἐμποδὼν ἦν, ἐκρέχεσιν ἐπ' αὐτῷ δι' τ κ) κέσσον τίκιον. αὖθις ἢ εἰς τύρον ἀφικόμβος, ἀνέβη κ εἰς τ ἰουδαίαν. ταιχίας μ οὖν δικαίως προσαπεσὼν αἱρεῖ, & πρὸς ἑξακισχιλίους ἀνθρώπους ἀνδραποδίζει, πειθάλαόν τε τ τῶν ἀριστοβούλου σάσιν δι' ἐγκλημάτων κτείνει, πρὸς τοῦτο αὐτὸν ἀπιπάτρω παρασκαμβώ, ὃν πολὺ & παρ' αὐτῷ συνέβαινε δύναδαι, κ πλείστου τότε ἄξιος ἦν, κ δὴ & ἰδουμαίοις, παρ' ὧν ἄγεται γυναῖκα τῆ ὀπισθίων ἐξ ἀραβίας, κύ- E
κλῳ ὄνομα, ἐξ ἧς αὐτῷ τέσσαρες ἐγένοντο παῖδες, φασάηλος, κ ἡρώδης, οἳ ὕστερον βασιλεῖς γένεται, ἰώσηπός τε & φερώρας, θυγάτηρ ἢ σαλώμη. ἔνθ' ὁ αὐτίπατρος ἐπιτηδείοτο καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δυνάστας φιλίαν καὶ ξενίαν, μάλιστα ἢ πρὸς τ ἄραβα, ᾧ κ τὰ τέκνα πολεμῶν πρὸς ἀριστόβουλον παρέθετο. κάσσιος μὲν οὖν ἀσρατοπεδευσάμβος, ὅπι τὸν διῶκτὸν ἠπείγετο, ὑπαντιάσων τοῖς ἐκεῖθεν ὁπιέσιν, ὡς καὶ ὑπ' F
ἄλλων δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιγ'.

φυγὴ πομπηίου εἰς ἤπειρον, κ σκιπίωνος & εἰς συρίαν ἄφιξις.

ΧΡόνῳ ἢ ὕστερον καῖσαρ καταχὼν ῥώμην μετὰ τὸ πομπήιον καὶ τοὺς σύγκλητον φυγεῖν πέραν τῆ ἰονίου, & λύσας τῆ δεσμῆ ἀριστόβουλον εἰς συρίαν διεγνώκει πέμπειν, δύο & ταῖς αὐτῷ τάγματα, ὡς αἂ διτρεπίζοι τὰ κατὰ ταύτην δυνατὸς ὤν. ἀριστόβουλος ἢ ἐκ ἀπώνατο τῆ ἐλπίδων, ἐφ' οἷς ἔτυχε τῆς & καίσαρος ἐξουσίας, ἀλλ' αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ πομπηίου φρονοῦντες φαρμάκῳ δι- G
αφθείρουσιν, θάπτουσι δ' αὐτὸν οἱ τὰ καίσαρος θεραπεύοντες προθύμως. κ ὁ νεκρὸς [αὐτοῦ] ἔκειτο ἐν μέλιτι κεκηδευμένος ὅπι χρόνον πολύν, ἕως αὐτώνιος αὐτὸν ὕστερον ὑποπέμψας εἰς τ ἰουδαίαν ἐν τ βασιλικῇ θήκῃ ἔθαψεν τοῦτον. σκιπίων ἢ ὑπατεύοντος αὐτῷ πομπηίου ἀποκτεῖναι ἀλέξανδρον τ ἀριστοβούλου,

agitatam seditionibus gentis nostræ, quæ orbem terrarum repleuerit. sic enim scribit: Quatuor erant genera in Cyrenensium vrbe, ciues, agricolæ, inquilini, & quarti Iudæi. hoc iam in omnes vrbes subrepsit. nec est facile inuenire locum in orbe habitabili, quem recepta semel non obtineat. nam & Ægyptus & Cyrene, vtpote eisdem solitæ parere dominis, aliæque multæ regiones horum ritus admiserunt: alúntque congregationes Iudæorum maximas, tempore coalitas, & vtentes institutis domesticis. Per Ægyptum sanè etiam coloniæ sunt eius gentis, absque eò quòd Alexandrinæ vrbis magna pars eis assignata est. habet etiam proprium magistratum qui suæ gentis res administret, & controuersias ex iure dirimat, & contractus atque pacta rata habeat, non aliter quàm sit in absoluta republica. Inualuit itaque hæc gens in Ægypto, eo quòd antiquitus originem inde habeat, & facile migretur eò propter vicinitatem. In Cyreniacam verò regionē inde transiit vt conterminam, quemadmodum etiam Iudæa est, vel potius partem olim regni Ægyptij. Hæc Strabo. Cæterùm Crassus rebus arbitratu suo compositis, Parthorum ditionem inuasit: vbi cum omnibus copiis periit: sicut aliàs narratum est. Cassius autem in Syriam refugiens occupata ea resistebat Parthis, propter recentem victoriam excursantibus: & cùm venisset Tyrum, inuasit etiam Iudæam. vbi Tarichæas primo impetu cepit, & fermè xxx. millia captiuorum abduxit. Pitholaum quoque, qui Aristobuli partes fouebat interfecit hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat, & maximam inter Idumæos autoritatem habuit. apud quos duxit vxorem illustri inter Arabas loco natā, Cypron nomine, ex qua quatuor ei nati sunt filij, Phasaelus, & Herodes qui postea regnauit, & Iosephus atque Pheroras, & filia Salome. Hic Antipater etiam alios dynastas hospitio sibi cōiunxit & amicitia, sed maxime Arabem, apud quem & liberos deposuit, dum bellum contra Aristobulum gereret. At Cassius reparatis copiis ad Euphratem se contulit, ibique Parthis se opposuit, quemadmodum & ab aliis scriptoribus est memoriæ proditum.

CAP. XIII.

Pompeij fuga in Epirum, & Scipionis aduentus in Syriam.

ALiquanto autem pòst Cæsar occupata Roma, & Pompeio vnà cum senatu vltra mare Ionium fugato, solutum vinculis Aristobulum decreuit in Syriam mittere, additis ei duabus legionibus quo facilius ordinaret prouinciam, sed is breui frustratus est sua spe, quam ex accepta à Cæsare potestate conceperat, à Pompeianis veneno sublatus, & à Cæsarianis funeratus. Corpus autem eius diu melle curatum iacuit, donec Antonius id in Iudæam remissum mandauit reponi in regum conditoriis. Scipio verò iussu Pompeij securi percussit Alexandrū ARistobuli filiū XIIII. XV.

eo quòd aliquando contra Romanos rebellauerat,& hic quidem apud Antiochiam affectus est supplicio. fratres verò eius ad se recepit Ptolemæus Mennæus dynasta Chalcidis, quæ sita est in monte Libano. nam misso Philippione filio Ascalonem ad vxorem Aristobuli, iussit eam cum eo mittere ad se Antigonum filium & filias, quarum alterius Alexandræ amore captus Philippio duxit eam coniugem. deinde verò occiso prius eò Ptolemæus ipse duxit Alexandram, & germanorum eius curam habere non destitit.

A

B

Cap. XIV.

Cæsaris in Aegyptum expeditio, & quàm fideli Iudæorum opera adiutus sit.

XVI. POst Pompeij autem obitum & victoriam Cæsaris, bellum ei gerenti in Ægypto multis in rebus vsui fuit Antipater Iudæorum gubernator, idque mandato Hyrcani. Mithridate enim Pergameno adducente auxilia, nec valente trans ire per Pelusium, & circa Ascalonem hærente, Antipater ei se adiunxit cum armatis Iudæorum tribus millibus, egitque cum Arabum primatibus vt & ipsi venirent auxilio, eiusque potissimum opera è tota Syria auxilia contracta sunt. nam certatim opem tulerunt Cæsari Iamblichus dynasta & Ptolemæus eius filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolens, & vrbes penè vniuersæ. Mithridates verò motis è Syria castris peruenit Pelusium, & non receptus ab eius loci hominibus vrbem oppugnauit. Vbi præcipuam operam nauauit Antipater, primúsque deiecta quadam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in vrbem aperuit. & Pelusium quidem sic captum est. Antipatrum autem & Mithridatem properantes ad Cæsarem transitu arcebant Iudæi Ægyptij, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolunt. Hos Antipater vt tribules in partes suas traduxit, maximè cum ostendisset Hyrcani pontificis literas. in quibus rogabantur, vt amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus iuuarent & rebus exercitui necessariis. Qui moti autoritate Antipatri ac pontificis libenter paruerunt. quod vbi audiuerunt qui Memphim accolunt, & ipsi Mithridatem accersiuerunt, & ille eò profectus hos quoque adiunxit suis partibus.

C

D

E

F

Cap. XV.

Antipatri res gestæ & cum Cæsare amicitia.

POstquam autem ventum est ad Delta quod vocant, conflixit cum hoste circa locum qui Castra Iudæorum dicitur. Curabat autem dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In ea pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrq; cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui iam aduersarios profligauerat, exemptis sociis periculo, Ægyptios iam vincentes coegisset terga vertere: qui adeò fugientibus institit, vt castra quoque hostium caperet: aduocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Is ex suis octingentos desideG

ἀπασάμενος τ πανίσκον ὅτι τῖς τὸ πρῶτον εἰς ῥωμαίους ἀξιωθέντας ἐξημάρτημένους, τῇ πελέκει διεχρήσατο. ὁ μ ἔτους ἐν ἀπογοχείᾳ τελευτᾷ, τοὺς ἢ ἀδελφοὺς αὐτοῦ πτολεμαῖος ὁ μενναίου παρέλαβε, δυναστεύων χαλκίδος τ ὑπὸ τῷ λιβάνῳ ὄρει, κ πέμψας τ ἰδίαν φιλιππίωνα εἰς ἀσκάλωνα ὡς ἀγαγ τὴν ἀλεξάνδραν ἐραθεὶς φιλιππίωνος ἀγαγ γυναῖκα. μ ἢ ταῦτα αἰσθόμενον αὐτὸν ὁ πατὴρ πτολεμαῖος γαμεῖται τ ἀλεξάνδραν, κ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς ὡσεὶ υἱὸν ποιούμενος διατέλει.

Κεφάλαιον ιδ'.

Καίσαρ ἐπὶ αἴγυπτον στρατεία, κ ὡς ἰουδαῖοι αὐτῷ συνεμάχησαν.

ΜΕτὰ ἢ τὸν πομπηίου θάνατον κ τ νίκην τ ἐν αὐτῷ καίσαρι πολεμοῦντι κατ' αἴγυπτον εἰς πολλὰ χρήσιμον αὐτὸν παρέσχεν αντίπατρος ὁ τ ἰουδαίων ἐπιμελητὴς ἐξ ἰτολῆς ὑρκανοῦ. μιθριδάτη γὰ τῷ περγαμηνῷ κομίζοντι ἐπικουρικὸν κ ἀδυνάτως ἔχοντι διὰ πλῆθος ποιήσασθ τ πορείαν, ὡσεὶ ἢ ἀσκάλωνα διαβαίνοντι, ἦκεν αντίπατρος ἄγων ἰουδαίων ὁπλίτας χιλίους, ἐξ ἀραβίας τε συμμάχους ἐλθεῖν ἐπραγματεύσατο τοῖς ἰτελῇ, κ δι' αὐτὸν οἱ κ τ συρίαν ἅπασαν ἐπεκύρωσαν, ἀπολείπεται τ ἰσχὺν καίσαρος ἐπιθυμίας ἐ θέλοντες, ἰαμβλίχός τε ὁ συνάσης κ πτολεμαῖος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, κ θολομαῖος ὁ σοέμου λίβανον ὄρος οἰκῶν, αἵτε πόλεις χεδὸν ἅπασαι. μιθριδάτης ἢ ἀρὰς ἐκ συρίας εἰς πηλούσιον ἐφικνεῖται. κ μὴ δεχομένων αὐτὸν τ ἀνθρώπων ἐπολιόρκει τ πόλιν. ἠείσθη ἢ αντίπατρος, ὑ πρῶτος κατασύρας τι τ τείχους ὁδὸν εἰς πίσιν παρέσχετο τοῖς ἄλλοις εἰς τ πόλιν. κ τὸ μ πηλούσιον οὕτως εἶχεν. τοὺς ἢ ὡσεὶ αντίπατρον κ μιθριδάτην ἀπόντας πρὸς καίσαρα, διεκώλυον οἱ ἰουδαῖοι αἰγύπτιοι, οἱ τ ὀνίου λεγομένου χώραν κατοικοῦντες. πείθει ἢ κ τούτους τὰ αὐτῷ φρονῆσαι κ τὸ ὁμόφυλον αντίπατρος, κ μάλιστα δηλοῖ ἃς αὐτοῖς τὰς ὑρκανοῦ τ ἀρχιερέως ἐπιστολὰς, ἐν αἷς αὐτοὺς φίλους εἶ καίσαρος παρεκάλει, κ ξένια ὑ πάντα τὰ δεικτήρια χορηγεῖν τῇ στρατιᾷ. κ οἱ μ ὡς ἑώρων τ αντίπατρον κ τὸν ἀρχιερέα σωελθόντας ὑπήκουον. τούτοις ἢ μεμφθεῖσιν ἀκούσαντες οἱ ὡσεὶ μέμφιν, σκάλουσι κ αὐτοὶ τὸν μιθριδάτην πρὸς αὐτούς, καὶ κεῖνος ἐλθὼν κ τούτους ὡσαλαμβάνει.

Κεφάλαιον ιε.

Αντιπάτρου ἀριστεία, κ φιλία πρὸς καίσαρα.

ΕΠεὶ ἢ τὸ καλούμενον δέλτα ὡς ἤδη παρελήλυθει, συμβάλλει τοῖς πολεμίοις ἐπὶ τὸ καλούμενον ἰουδαίων στρατόπεδον. εἶχε ἢ, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας μιθριδάτης, τὸ ἢ εὐώνυμον, αντίπατρος. συμπεσόντων ἢ εἰς μάχην, κλίνεται τὸ τ μιθριδάτου κέρας, ὑ παθεῖν ἂν κινδύνους τὰ δεινότατα, εἰ μὴ ὡσὰ τ νίκην τ ποταμοῦ σὺν τοῖς οἰκείοις στρατιώταις αντίπατρος ὡσαθέων νενικηκὼς ἤδη τοὺς πολεμίους, τὸν μ ῥύεται, ζέπεσεν ἢ εἰς φυγὴν τοὺς νενικηκότας αἰγυπτίους. ἄρας ἢ αὐτῷ κ τὸ στρατόπεδον, ὑπομείνας τῇ ἐπιούσῃ, τόν τε μιθριδάτην σκάλει πλεῖον ἐν τῇ ζοπῇ διαχόντα. ἔπεσον ἢ τούτων μὲν ὡσὲ ὀκτακοσίους, τῷ

ἀφ' ἧς ἀντιπάτερου πεντήκοντα. μιθριδάτης ὃ δὲ τὰ A
τῶν ὅπις ἄλλῃ καίσαρι, τῆς τε νίκης αὐτοῖς ἅμα & τῆς
σωτηρίας αἴτιον ἦ ἀντιπάτρον ὄντα φαίνων, ὥστε ἦ καί-
σαρα τότε μὲν ἐπαινεῖν αὐτὸν, κεχρῆσθαι ὃ ὡς δὲ πάν-
τα ἦ πόλεμον εἰς τὰ κινδυνωδέστατα τῷ ἀντιπάτρῳ, & δὴ
καὶ ῥωθίωνα συνέβη ὡς δὲ τοὺς ἀγῶνας αὐτῷ. κατα-
λύσας μὲν τοι καῖσαρ μὴ χρόνον τὸν πόλεμον, καὶ εἰς
συρίαν ἀποπλεύσας, ἐτίμησε μεγάλως, ὑρκανῷ μὲν ἦ
ἀρχιερωσύνην βεβαιώσας, ἀντιπάτρῳ ὃ πολιτείαν τε B
ῥώμη δοὺς καὶ ἀτέλειαν πανταχοῦ. λέγεται ὃ ὑπὸ πολ-
λῶν ὑρκανὸν ταύτης κοινωνῆσαι τῆς στρατιᾶς, & ἐλθεῖν
εἰς ἄιγυπτον. μάρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ στράβων ὁ καπ-
πάδοξ λέγων ἐξ ἀσινίου ὀνόματος ὧτινος, μὴ ὃ τὸν μι-
θριδάτην εἰσβάλλειν εἰς ἦ ἄιγυπτον, καὶ ὑρκανὸν ἦ τῶν
ἰουδαίων ἀρχιερέα. ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ στράβων καὶ ἐν ἑτέρῳ
πάλιν ἐξ ὑψικράτους ὀνόματος λέγει ὅτως, ἦ μὲν μι-
θριδάτην ἐξελθεῖν μόνον, κληθέντα δὲ εἰς ἀσκάλω-
να ἀντίπατρον, ὑπ' αὐτοῦ ἦ τ' ἰουδαίας ἐπιμελητὴν C
χιλίους αὐτοῦ στρατιώτας συμπαραπέμψαι, καὶ τοὺς
ἄλλους δυνάστας παρορμῆσαι, κοινωνῆσαι ὃ τ' στρατιᾶς,
καὶ ὑρκανοῦ ἦ ἀρχιερέα. ταῦτα μὲ στράβων φησίν. ἐλθὼν
ὃ καὶ αὐτήνορος ὁ ἀριστοβούλου τότε παρὰ καίσαρα, τιμω-
ρίαν τε τοῦ παρόντος ἐπωδύρετο τύχης, & ὡς δι' αὐτὸν ἀποθά-
νοι φαρμάκοις ἀναιρεθεὶς ἀριστόβουλος, καὶ ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ κτείναντος πελέκει σκιπίωνος. ἐδεῖτο τε λαβεῖν
αἶτον αὐτὸν τ' ἀρχῆς ἐνεβεβληκώς. ὑρκανὸς ὃ ὅτι τού- D
τοις καὶ ἀντιπάτρου κατηγόρει διαίως ἐξηγουμένων τῷ
ἔθνους, καὶ εἰς αὐτὸν ὠδυρομένων τῶν. παρὼν ὃ ἀντιπα-
τρος ἀπελογεῖτο μὲν ὑπὲρ ὧν ἐώρα κατ' αὐτοῦ τ' κατη-
γορίαν γιγνομένην, νεωτερισας ὃ ἀπέφαινε τοὺς ὠδὲ
τὸν ἀντίγονον καὶ σασιώδεις, ὅσα τε πονήσειεν αὐτὸς καὶ
συνεργήσειεν ὑπεμίμνησκεν ὅτι τοῖς στρατηγήμασι, ποι-
ήμασι τοῖς λόγοις, ὧν αὐτὸς ἰδὼν μάρτις. δικαίως ὃ ἐ-
λεγεν ἀριστόβουλον μὲ εἰς ῥώμην ἀναπρασσον γιγνόμενον E
πολέμιον ἀεὶ καὶ μηδέποτε δύναμιν ὑπάρξαντα ῥωμαί-
ας. τὸν ὃ ἀδελφὸν αὐτοῦ κατατεθέντα ὅτι ληστείας ὑπὸ
σκιπίωνος τυχεῖν ὧν ἄξιος ἰδὼν, ἀλλ' ὃ καὶ βίαν καὶ ἀδι-
κίαν τοῦτο παθεῖν τὸ δράσαντος. τούτοις ἀντιπάτερου
ποιησαμένοις τοὺς λόγους, καῖσαρ ὑρκανὸν μὲν ἀποδέι-
κνυσιν ἀρχιερέα, ἀντιπάτρῳ ὃ δίδωσι δυναστείαν, ἣν
αὐτὸς προαιρῆται, τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ ποιησάμενος τιμὴν
μείζονα, ὅπερ ἦν αὐτὸν ἀποδεικνυὶς τ' ἰουδαίας. F

Antipater non plus quinquaginta. Mithridates verò de his Cæsarem per literas certiorem reddidit, ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ: ita vt Cæsar & tunc eum collaudauerit, & postea toto eo bello in rebus periculosissimis eius forti opera vsus sit: in quibus certaminibus etiam vulnera accepit. Quamobrem finito tandem bello classe deuectus in Syriam Cæsar, magnos honores contulit, tum in Hyrcanum quem confirmauit in pontificatu, tum in Antipatrum quem ciuitate Romana & immunitate donauit. Nonnulli verò aiunt Hyrcanum ipsum huic expeditioni interfuisse, & in Ægyptum venisse. Attestatur mihi Strabo Cappadox, ex autoritate Asinij sic scribens: postquam Mithridates Ægyptum inuasit, & cum eo Hyrcanus Iudæorum pontifex. Idem Strabo alibi ex autoritate Hypsicratis sic scribens: Mithridatē primò solum venisse, accitum deinde ab eo Ascalonem gubernatorem Iudææ Antipatrum tria millia militum ei adiunxisse, & eiusdem hortatu cæteros dynastas socia arma contulisse. in hisque Hyrcanum pōtificem. Hæc Strabo. Eodem tempore etiam Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniēs, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno extinctus esset Aristobulus, & frater suus à Scipione securi percussus. rogabátque vt sui misereretur, paterno principatu eiecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gētis geterent, nec abstinerent ab ipsius iniuriis. Antipater verò causam suam egit diluens obiecta crimina: Antigonúmque seditionis & nouarum rerum studiosum esse coarguit. commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare, ipsum verborum suorum testem adducens. Aristobulum autem meritò Romam vinctum pertractum, perpetuum hostem & inimicum populi Romani. Fratrem verò huius conuictum latrocinij debitas pœnas Scipioni dedisse: & non per iniuriam oppressum. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declarauit, Antipatro dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem insuper Iudææ declarauit.

Κεφάλαιον ις'.

Καίσαρος ὅπισθαι καὶ δόγματα συγκλήτου ὑπὲρ τ' πρὸς ἰουδαίους φιλίας.

Cap. XVI.

Cæsaris litera & senatusconsulta de Iudæorum amicitia.

ΕΠιτρέπει δὲ καὶ ὑρκανῷ τὰ τῆς πατρίδος ἀνατει- XVII.
χίσαι τείχη, ταύτην αἰτησαμένῳ τ' χάριν. ἐρ-
ρῶτο ὃ ἔτι πομπηίου καταβαλόντος. καὶ τοῦτ' ὅπισθεν G
τοῖς ὑπάτοις εἰς ῥώμην, ἀναγράψαι ἐν τῷ καπετω-
λίῳ. & τὸ γεγόμενον ὑπὸ τ' συγκλήτου δόγμα τοῦτον
ἔχει τὸν τρόπον. λούκιος οὐαλέριος λουκίου ὑὸς στρα-
τηγὸς, συνεβουλεύσατο τῇ συγκλήτῳ εἰσδὺς δεκεμ-
βρίαις ἐν τῷ τ' ὁμονοίας ναῷ γραφομένῳ τῷ δόγματα,
παρῆσαν, δὲ λούκιος κωπώνιος, λουκίου ὑός, καὶ παπίριος κυιντᾶς, τοῦ ὧν ἀλέξανδρος ἰάσονος, καὶ
παμμένιος ἀντιόχου, καὶ ἀλέξανδρος δωροθέου, ἰουδαίων πρεσβευταὶ ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ σύμμαχοι

Hyrcano verò etiam patriæ mœnia restituere permisit, roganti hanc gratiam. iacebant enim vsque ad id tempus, ex quo à Pompeio fuerant diruta. dedítque hac de re in vrbē literas ad consules, vt decretum hoc scriberetur in Capitolio: cuius senatusconsulti exemplum sic habet: L. Valerius L. F. Pr. retulit ad senatum idibus Decembribus in æde Concordiæ, præsente L. Coponio L. F. & C. Papirio Quirino, de his quæ Alexander Iasonis, Numenius Antiochi, Alexander Dorothei, legati Iudæorum, viri optimi & socij nostri

petierunt, renouantes veterem erga populum Rom. beneuolentiam: qui phialam & clypeum ex auro argumentum societatis attulerunt, æstimationis aureorum L. millium. & literas petierunt ad liberas ciuitates ac reges, vt per regiones eorum atque portus securè possint iter facere. Placuit igitur senatui eos in amicitiam & societatem recipere, & omnia quæ petierunt concedere, & allatum clypeum accipere. Hæc acta sunt Hyrcani pontificatus & principatus anno nono, mense panemo. Quin & ab Athenienſibus honor habitus est Hyrcano, quæsitus beneficiis: miserúntque ad eum decretum scriptum in hanc sententiam. Sub iudice & sacerdote Dionysio Asclepiadis, panemi mensis luna vigesima, oblatum est ducibus decretum Athenienſium, Agathocle principe: de quo Eucles Menandri Alimusius scriba retulit Munychionis vndecima, concilio iudicum facto in theatro: suffragia collegit Dorotheus summus sacerdos, & assessores ex populo. Dionysius Dionysij dixit: Quoniam Hyrcanus Alexandri pontifex Iudæorum ac ethnarcha perpetua tam publicè quàm priuatim ciues nostros beneuolentia prosequitur, nullam bene merendi occasionem prætermittens: & quotquot Athenienſium vel propter legationes, vel propter priuata negotia illuc deueniunt, acceptos comiter, deducendos etiã curat in reditu, idque multorum constat testimoniis: visum est nunc Theodosio Theodori referente, & populum de huius viri virtute commonefaciente, quàm propensus sit ad benemerendum de nostris ciuibus, honorare hunc virum virtutis ergò corona aurea iuxta legem, ponei: ei effigiem aueam in templo Demi & Charitum: & præconis voce promulgari eam coronam in theatro Liberalibus dum nouæ tragœdiæ aguntur, & Panathenæis & Eleusiniis, & in gymnicis certaminibus. Curæque esse nostris ducibus, vt dum ille in amicitia nostra perseuerat, vt quicquid in honorem eius & gratiam pro fauore & meritis excogitauerimus, exequantur sedulò: quo perspicua sit omnibus populi nostri erga bonos viros gratitudo ac beneuolentia, & huiusmodi honoribus plures ad benemerendum de nobis inuitentur. Eligi etiam legatos idoneos ex omni Athenienſium numero, qui ad illum decretum hoc perferant, hortentúrque vt acceptis his honoribus certet nobiscum beneficiis. & hactenus de collatis à populo Rom. & Athenienſi in Hyrcanum honoribus. Porrò Cæsar ordinatis rebus Syriæ cum classe profectus

XVIII. est. Antipater autem deducto Cæsare in Syriam reuersus, ante omnia disiecta per Pompeium mœnia restituit, & obeundo prouinciam nouarum rerum cupidos compescuit, tũ minis agens tum cõsiliis. Fore enim, vt si Hyrcano contenti sint principe, feliciter degant fruẽtq; suis quisque possessionib. Sin nouas sibi spes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis captent, se quidẽ pro præside habituros dominũ,

διελέχθησαν, ἀνανεώμενοι τὰς ὑπαρχούσας πρὸς ῥωμαίους χαρίτας. καὶ τ φιάλην, καὶ ἀσπίδα χρυσῆν σύμβολον τ συμμαχίας γενομένην, ἀνέθεσαν ἀπὸ χρυσῶν μυριάδων πέντε, καὶ γράμματ αὐτοῖς ἠξίωσαν δοθῆναι, πρός τε τὰς αὐτονομουμένας πόλεις καὶ πρὸς βασιλεῖς, ὑπὲρ τ τήν τε χώραν αὐτῶν καὶ τοὺς λιμένας ἀδείας τυγχάνειν, καὶ μηδένα ἀδικεῖσθαι. ἔδοξε ᾧ συνθέσθαι φιλίαν καὶ χάριτας πρὸς αὐτούς, καὶ ὅσων ἐδεήθησαν τυγχάνειν ταῦτ αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ τ κομισθεῖσαν ἀσπίδα προσδέξασθαι. ταῦτα ἐγένετο δεκάτῃ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχου, ἔτους ἑνὸς πανέμου. νουμηνίᾳ δ καὶ ὑπὲρ τ τ ἀθλοφόρων δήμου τιμὰς ὑρκανὸς, πολλὰ χρήσιμος γενόμενος εἰς αὐτούς. ἐπεμψάν τε ψήφισμα γράψαντες αὐτῷ, τόνδε ἔχον τ τρόπον. δεδόχθαι τοῖς ἱερεῖς διονυσίου τοῦ ἀσκληπιάδου μηνὸς πανέμου πέμπτῃ ἀπιόντος, ἐπὶ δόξαν τοῖς στρατηγοῖς ψήφισμα ἀθηναίων, δεδόχθαι ἀγαθοκλέους ἄρχοντος. δικλῆς μυριάδρου ἀλιμούσιος ἐγραμμάτευε μουνιχιῶνος ἐνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῷ πρὸς ἕρων. ἐπεψήφισε διωρόθεος ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συμπροέδρευοι τῷ δήμῳ. διονύσιος διονυσίου εἶπεν, ἐπειδὴ ὑρκανὸς ἀλεξάνδρου ἀρχιερεὺς καὶ ἐθναρχης τῶν ἰουδαίων διατελεῖ κοινῇ τε τῷ δήμῳ καὶ ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν ἑκάστῳ δύνων, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ πρὸς αὐτοὺς ἀναστρέφεται, καὶ τοὺς παραγινομένους ἀθηναίων, ἢ κατὰ πρεσβείαν, ἢ κατ ἰδίαν πρόφασιν ὡς αὐτὸν ἀποδέχεται φιλοφρόνως, καὶ προπέμπει τ ἀσφαλῆ αὐτῷ ἐπανόδῳ προνοούμενος, ἐμαρτυρήθη μὲν καὶ πρότερον πρὸς τούτων. δέδοκται ᾧ καὶ νεῷ θεοδοσίου τοῦ θεοδώρου σωτηρίας εἰσηγησαμένου καὶ πρὸς τ ἀρετὴς ὑπομνήσαντος τὸν δῆμον, καὶ ὅτι προαίρεσιν ἔχει ποιεῖν ἡμᾶς ὅτι πλείστ ἀγαθὸν, τιμῆσαι τὸν αὐτὸν στεφάνῳ χρυσῷ ἀριστείῳ κατὰ τὸν νόμον, καὶ στῆσαι αὐτοῦ εἰκόνα χαλκῆν ἐν τῷ τεμένει τοῦ δήμου καὶ τῶν χαρίτων, ἀνειπεῖν ᾧ τὸν στέφανον ἐν τῷ θεάτρῳ, διονυσίοις τραγῳδῶν τῶν καινῶν ἀγομένων, καὶ παναθηναίοις καὶ ἐλευσινίοις, καὶ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν. ἐπιμεληθῆναι ᾧ τοὺς στρατηγοὺς ὅπως ἀναγραφήσεται αὐτῷ, καὶ φυλάξαντα τὴν πρὸς ἡμᾶς εὔνοιαν, εἰ ποτ ἄλλοθι ὅπου ἀναστραφήσεται εἰς τιμὴν, καὶ χάριν τ παλαιὰς φιλοτιμίας, ἵνα τούτων γενομένων φάνηται ὁ δῆμος ἡμῶν ἀποδεχόμενος τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς ἀξίων, καὶ ζηλώσῃ τὴν πρὸς ἡμᾶς εὐνοιαν ἐν τῷ ἔπειτα χρόνῳ. ἐλέσθαι ᾧ καὶ πρέσβεις ἐξ ἁπάντων ἀθηναίων, οἵτινές τε αὐτῷ κομίσουσι τὸ ψήφισμα, καὶ προκαλέσονται προσδέξασθαι τὰς τιμὰς πειρᾶσθαί τι ποιεῖν ἀγαθὸν ἡμῶν τὴν πόλιν. ἐν μὲν οὖν τοῖς ῥωμαίων καὶ τ δήμου καὶ τῶν ἀθηναίων τιμαῖς πρὸς ὑρκανὸν ἡμῶν δεδήλωνται ἱκανῶς. ὁ κῶσαρ ᾧ διοικήσας τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἀπέπλευσεν. ὡς δὲ κατέσχεν προπέμψας ἐκ τῆς συρίας ἀντίπατρος εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἀνῳκοδόμει μὲν εὐθὺς τὸ τεῖχος, ὑπὸ πομπηΐου καθῃρημένον, καὶ τὸν κατὰ τὴν χώραν θόρυβον, ὅπως κατέσβεννεν, ἀπειλῶν τε ἅμα καὶ συμβουλεύων ἠρεμεῖν. τὰ μὲν γὰρ ὑρκανοῦ φροντοῦντας, ἐν δυσμενείᾳ δέξειν, καὶ βιάσεσθαι τῶν ἰδίων ἀπολαύοντας κτημάτων ἀπαράχως. προσιθεμένους ᾧ ταῖς ἐκ τοῦ νεωτερίζειν ἐλπίσι, καὶ τοῖς ἀπ αὐτῶν κέρδεσι προσανέχοντας, αὐτὸν μὲν ἕξειν αὐτὴ προσάτου διαφόρως,

ὑρκανὸν

ὑρκανὸν ᾗ αὐτὶ βασιλέως, τύραννον, ῥωμαίους ᾗ κ᾽ καίσαρα πικροὺς αὐθ᾽ ἡγεμόνων πολεμίους. ὁ γὰρ ἀνέξεσθαι μεζοκινήμονον ὧν αὐτοὶ κατέσησαν. ταῦτα λέγων καθίζα δ᾽ ἑαυτῶ τὰ κατὰ τὴν χώραν.

A Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæsarem acerbos hostes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipsi constituerunt. atque his monitis ille regionem totam composuit.

Κεφάλαιον ιζ.

Ὅτι αὐτίπατρος τοῖς παισὶ, πρώδῃ μὲν τῷ πρεσβυτάτῳ τὴν γαλιλαίας στρατηγίαν, φασαήλῳ δ᾽ ἐπίτροπον τὴν ἱεροσολύμων, καὶ ὡς σέξτος καίσαρ μέγαν καὶ ἔνδοξον τὸν πρώδην ἐποίησεν.

B

Cap. XVII.

Antipater ex filiis suis Herodi Galilææ, Phasaëlo Hierosolymorum regimen committit, & quod Sex. Cæsar Herodem magnum ac illustrem reddidit.

Πρασσὺν δ᾽ ὁρῶν καὶ νωθῆ τὸν ὑρκανὸν, φασάηλον μὲν τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων, ἱεροσολύμων καὶ τῆς πέριξ, στρατηγὸν ἀποδείκνυσι, τὸν δ᾽ μετ᾽ αὐτὸν πρώδη τὴν γαλιλαίαν ἐπέτρεψε, νέω παντάπασιν ὄντε, ἰᾷ γὰρ ὥπω ἐγεγόνει μόνα ἔτη. ἐλάττει δ᾽ οὐδὲν αὐτὸν ἡ νεότης, ἀλλ᾽ ὧν τὸ φρονήματι ζηλωτὴς ὁ νεανίας, ἀφορμὴν δ᾽ εὑρίσκει τοῦ χρήμα εἰς ἀπόδειξιν τ᾽ ἀρετῆς. καταλαβὼν γὰρ ἑζεκίαν τ᾽ ἀρχιλῃστὴν, τὰ πρωτεχῆ τῆς συρίας κατασχόντα σὺν μεγάλῳ σίφει, τοῦτον κατάσχων, κτείνει, καὶ πολλοὺς τῶν σὺν αὐτῷ λῃστῶν. σφόδρα δ᾽ αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦτο ἠγάπησαν οἱ σύροι, ποθοῦσι γὰρ αὐτοῖς ἀπηλλάχθαι τὸ λῃστικοῦ τ᾽ χώρας, καθαίρουσιν. ὑμνοῦσιν γοῦν αὐτὸν ὅπῃ τούτῳ κῶμαι καὶ πόλεις, ὡς εἰρήνην αὐτοῖς παρεχόντα, καὶ ἀσφαλῆ τὴν κτημάτων ἀπόλαυσιν. ἐζήλωτο δ᾽ ὑπὸ τούτου καὶ σέξτῳ καίσαρι γνώριμος, ὅτι συγχρῆται τ᾽ μεγάλῃ καίσαρος, καὶ διέπειτα τὴν συρίαν. ζῆλος δ᾽ ἐμπίπτει τῷ πρώδῃ πρὸς τὸν φασάηλον τῷ ἀδελφῷ, καὶ πρὸς τὴν εὐδοκίμησιν αὐτοῦ κινηθείς, ἐφιλοτιμήσατο μὴ ἀπολειφθῆναι τ᾽ ὁμοίας εὐφημίας. καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις, οὗπερ ἄτοις ἐπιεῖτο, δι᾽ αὐτοῦ ὠφελῶν ἔχων τὴν πόλιν, ἔτι δ᾽ ἀπειρεγκάλως τοῖς πράγμασι πρωσφερόμενος, κατ᾽ ἐξυβρίζων εἰς τ᾽ ἐξουσίαν. ταῦτ᾽ αὐτίπατρον ἐποίει θεραπείας ὧν τὸ ἔθνος τυγχάνειν βασιλικῆς καὶ παρ᾽ οἷον αὖ τις μεταλαμβάνοι τῶν ὅλων ὢν δεσπότης. τοιοῦτοι δ᾽ ἐκ τούτων λαμπρότητος, οἷα φιλεῖ συμβαίνειν πολλάκις, ἐδέησε τῆς πρὸς ὑρκανὸν δυνάσεως καὶ πίστεως παρέβη. οἱ δ᾽ ἐν τέλει τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν αὐτίπατρον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ μεγάλως αὐξανομένους, δύνοιά τε τῇ πρὸς τὸ ἔθνος καὶ πρόσθεν τῆτε πρὸς τῆς ἰουδαίας καὶ τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων, κακοήθως εἶχον πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ φιλίαν αὐτίπατρος ἐπεποιημένος πρὸς τοὺς ῥωμαίων αὐτοκράτορας, καὶ χρήματα πέμψας τὸν ὑρκανὸν, αὐτὸς λαβὼν νοσφίζεται τὴν δωρεὰν, ὡς γὰρ ἰδίαν, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ὑρκανοῦ δίδοντος ἐπεμψε. ταῦθ᾽ ὑρκανὸς ἀκούων οὐκ ἐφέρπτζεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἔχαιρεν. ἐν δέει δ᾽ ἦσαν οἱ πρῶτοι τῶν ἰουδαίων, ὁρῶντες τὸν πρώδην βίαιον καὶ θυμικὸν, καὶ τυραννίδος γλιχόμενον. καὶ προσελθόντες ὑρκανῷ, φανερῶς ἤδη κατηγόρουν αὐτιπάτρου, καὶ μέχρι πότ᾽ ἔφασαν ὑπὸ τοῖς πρωτεύουσι ἡσυχάζεις; ἢ οὐχ ὁρᾷς αὐτίπατρον μὲν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τῶν ἀρχῶν διεζωσμένους, σαυτὸν δ᾽ βασιλείας ὄνομα μόνον ἀκούοντα. ἀλλὰ μὴ λανθανέτω σε ταῦτα, μηδὲ ἀκίνδυνος σοὶ νόμιζε, ῥαθυμῶν πρός τε σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ. ὁ γὰρ ὑπερόπτης σου

C

D

E

F

G

Cæterùm cùm Hyrcanum stupidum ac segnem animaduerteret, Phasaëlum è liberis suis natu maximum Hierosolymis & circumuicinæ regioni ducem constituit, Herodi secundo Galilæam curandam commisit, etiam tum admodum adolescenti, nec excedenti annum quintumdecimum. quod tamen illi nihil obfuit, sed quia fuit generoso ingenio præditus, confestim occasionem inuenit quomodo posset virtutem suam ostendere. Comprehensum enim Ezeciam primarium latronem, & cæterorum ducem, Syriæ fines incursare ac prædari solitum, affecit supplicio cum multis latrocinij sociis. quod eius factum magnam ei apud Syros conciliauit gratiam, nihil magis cupientes quàm repurgari tandem regionem à prædonibus. Decantabant igitur eum hoc nomine per vicos & oppida, vt autorem pacis & fruendi securè possessionibus. Quin & Sex. Cæsari per hoc factum innotuit, cognato magni Cæsaris & tum administranti Syriam. quapropter etiam Phasaëlus excitatus est ad æmulationem fraternæ gloriæ, nolens virtutis laude haberi inferior: nihilque magis studuit quàm gratiosus esse apud Hierosolymitanum populum, omnia negotia publica per se obeundo, & in eis cum magna gratia versando, nec abutendo potestate ad cuiusquam iniuriam. quo factum est vt Antipater haud secus quàm si rex esset, à tota gente coleretur, & in tali haberetur honore, qualis non dedeceret dominum. nec tamen rebus tam secundis more cæterorũ hominum deprauatus est, quo minus Hyrcano fidem seruaret atque amicitiam. Cæterùm optimates Iudæorum videntes eum cum filiis tantopere crescere, tam fauore gentis, quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Iudæa reditibus, malignè erga eum affecti erant. iam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano vt pecuniam eis mitteret, ipse huius muneris sibi vsurpauit gratiam. Misit enim tanquam de proprio, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Hæc Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, vt gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Iudæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum, adeuntésque Hyrcanum apertè iam incusabant Antipatrum. Quousque tandem dissimulabis quæ geruntur quotidie? an non vides Antipatrum cum filiis succinctos principatus opibus, tibi verò præter inane regni nomen nihil fieri reliquum? Sed caue ista nescias, néve te securum putes, incolumitatis tuæ atque regni iuxtà negligens. neq; enim procuratores tuos

amplius agunt. noli falli hac opinione: sed iam ex professo dominationem exercent. nam Herodes Ezeciam cum plerisque aliis interfecit, contemptis nostris legibus, quæ hominem quantumuis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi priùs damnatum ex sententia iudicum. iste verò hoc ausus est, priùs quàm à te potestatem hanc acciperet. Tandem Hyrcanus his auditis motus est. accenderunt autem eius iram matres etiam eorum quos Herodes necauerat. nam hæ per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obtundere, rogantes vt Herodes coram consessu iudicum facti sui rationem cogeretur reddere. Permotus igitur his hominem ad iudicium & dicendam causam euocat. at ille præstò fuit, præmonitus tamen à patre, vt non priuati more, sed cum comitatu ad se tuendum idoneo veniret. Ergo ordinatis Galilææ rebus, quemadmodum existimabat sibi conducere, mediocrem, sed tamen sufficientem sibi manum adiunxit in itinere, ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutela subiret iudicij periculum. Quin & Sex. Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum vt eum absolueret, minis si contrà fecisset additis. Quod quidem facilè ab illo impetratum est, nequa tristiore iudicum sententia ferretur, quandoquidem amabat eum non secus atque filium. Cúmque constituisset ante iudicium vnà cum suis, omnes sunt attoniti, nec quisquam eorum qui absentem accusauerant, ausus est hiscere: sed hærebant inopes consilij. Tum vnus quispiam Sameas nomine, vir iustus, & ob hoc inuictus terroribus, assurgens sic exorsus est: Equidem iudices, túque rex, nec ipse vnquam vidi quenquam qui ad causam apud nos dicendam vocatus ad hunc modum comparuerit, nec vos puto posse proferre huiusmodi quempiam, sed quisquis hactenus apud hunc consessum iudicandi se præbuit, humilis venit & habitu timentis periculú ac captantis misericordiam, atratus & promisso capillitio. at bonus iste Herodes cædis reus, & tam graui obnoxius crimini, adstat hic purpuratus & crine bellè composito, cum armatis stipatoribus: vt si capitalem iuxta leges sententiam in eum tulerimus, nobis mactatis ipse euadat illata vi legibus. Verùm isti non succenseo quòd maiorem incolumitatis suæ quàm legum rationem habeat, sed vobis magis & regi qui hanc ei concessistis licentiam. Scitote tamen potentem esse Deum, & quòd iste quem nunc in Hyrcani gratiam legibus eripitis, & vos aliquãdo & regem ipsum puniet. Nec vanus fuit vates. nam Herodes regnum adeptus omnes illos iudices & regem quoque sustulit, excepto vno Samea. hunc enim in honore habuit propter iustitiam, & quia pòst obsessa vrbe ab Herode ac Sosio, admittendi Herodem autor fuit populo, negans propter peccata eos posse dominationem illius effugere: sicut suo loco dicetur. Portò Hyrcanus animaduertens iudices propensiores

τῷ πραγμάτων αὐτίπατρος, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ νεῖοί, μὴ ᾖ ἀπάτα σαυτὸν τῦτο οἰόμενος, ἀλλὰ δεσπότας φανερῶς ἀνωμολόγηνται. καὶ γὰρ ἡρώδης ὁ παῖς αὐτοῦ, ἐζεκίαν ἀπέκτεινε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, παραβαὶ τὸν ἡμέτερον νόμον, ὃς κεκώλυκεν ἄνθρωπον ἀναιρεῖν ⸂πονηρὸν ὄντα⸃, εἰ μὴ πρότερον καταγνωσθείη τῦτο παθεῖν, ὑπὸ τῷ συνεδρίου, μὴ λαβὼν ᾖ ἐξουσίαν παρὰ σοῦ ταῦτα ἐτόλμησεν. ὑρκανὸς ᾖ ἀκούσας ταῦτα, πείθεται. προσεξήφαν ᾖ αὐτοῦ τῷ ὀργῇ ⸂αἱ μητέρες τῶν ὑπὸ ἡρώδου πεφονευμένων. αὗται γὰρ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ παρακαλοῦσαν τὸν βασιλέα⸃ τὸν δῆμον ἵνα δίκην ἡρώδης ἐν τῷ συνεδρίῳ τῶν πεπραγμένων ὑπόσχῃ διετέλουν. κινηθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὑρκανὸς ἡρώδην κάλει δικασόμενον, ὑφ' ὧν διεβάλλετο. ὁ ᾖ ἦκε, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραμένσαντος, μὴ ὡς ἰδιώτης, μὴ ᾖ ἀσφαλείας προσελθεῖν, καὶ φυλακῆς τῆς περὶ τὸ σῶμα, τότε κατὰ τὴν γαλιλαίαν ὃν ἐνόμισεν αὐτὸς συμφέρειν τρόπον ἁρμοσάμενος, καὶ μετ' ⸀ὀλίγους ὑποχρῶντος αὐτῷ πρὸς τὴν ὁδὸν, ὡς μήτε ὑπόπτοις ὑρκανῷ δόξειν μετὰ μείζονος παρεσκευάσθαι τάγματος, μήτε γυμνὸς καὶ ἀφυλάκτως ἐπὶ πρὸς τὴν δίκην. σέξτος μάρτιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμών, γράφει παρακαλῶν ὑρκανὸν ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην ἐκ τ' δίκης, ⸂καὶ προσαπειλῶν παρακούσαντι⸃. τὸ δ' ἦν ἀφορμὴ ⸂καὶ τὰ ὠδὰ τοῦ σέξτου γράμματα⸃, πρὸς τὸ μηδὲν ἐκ τοῦ συνεδρίου παθόντα ἀπολῦσαι τὸν ἡρώδην, ἠράπα γὰρ αὐτὸν ὡς υἱόν. καθεσθεὶς ᾖ ἐν τῷ συνεδρίῳ μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ ⸀τάγματος ἡρώδης, κατέπληξεν ἅπαντας, καὶ κατηγορεῖν ἐθάρρει τὸ λοιπὸν οὐδείς, τῶν πρὶν ἀφικέσθαι δεδιότων, ἀλλ' ἦν ἡσυχία, ⸂καὶ τοῦ τί χρὴ ποιεῖν ἀπορία⸃. δεκεμβρίων δ' ἄντων, εἷς τῆς σαμέας ὄνομα, δίκαιος ἀνὴρ, καὶ δι' ἃ τοῦτο τοῦ δεδοικέναι κρείττων, ἀναστὰς εἶπεν. ἄνδρες συνέδριοι καὶ βασιλεῦ, εἰς δίκην μὲν ὅτ' αὐτὸς οἶδά πω τῶν πώποτε ὑπ' αὐτῆς εἰς ἡμᾶς κεκλημένων ἔτι ⸀ὠδιακότα. ὅτε ὑμᾶς ἔχειν εἰπεῖν ὑπολαμβάνω. ἀλλὰ πᾶς ὅς τις δίκην οὐκ ἀφῖκται εἰς τοῦτο τὸ συνέδριον κεκλημένος, ⸀ἀπεικὸς φαίνεται, καὶ χρήματι δεδικάστω, καὶ ἔλεον ἀπρομύθητον παρ' ἡμῖν, κόμιν τε ὀλιγόφυλλον καὶ ἐθνῆτα μέλαιναν ἐκδεδυμένος. ὁ ᾖ βέλτιστος ἡρώδης φόνου δίκην φεύγων καὶ ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ κεκλημένος, ἔστηκε τὴν πορφύραν ἀφειμένος, καὶ τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένος τῇ συνθέσει τ' κόμης, καὶ σὺν αὐτὸν ἔχων ὁπλίτας, ἵν' ἂν καταγνωσθῇ αὐτὸν καὶ τὸν νόμον, κτείνῃ μὲν ἡμᾶς, αὐτὸς ᾖ σωθῇ διασάμενος τὸ δίκαιον. ἀλλ' ἡρώδην μὲν ὀλίγοι τούτοις ἂν ἀπεμφαίνειν, εἰ τὸ αὐτοῦ συμφέρον ποιεῖσθαι πλείονος ἢ τὸ νόμιμον, ὑμᾶς ᾖ καὶ τὸν βασιλέα τοσαύτην ἄδειαν αὐτῷ ⸀παρέχοντας. ἴσθι μέντοι μέγαν τὸν θεὸν, καὶ ⸀ὃς ὃν νῦν δι' ὑρκανὸν ἀπολῦσαι βούλεσθε, κολάσει ὑμᾶς ποτὲ ⸂καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα. διήμαρτε δ' ἐδὲν τῶν εἰρημένων. ὁ γὰρ ἡρώδης τὴν βασιλείαν ⸀λαβὼν, ⸀πάντας ἀπέκτεινε τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, ⸂καὶ ὑρκανὸν αὐτὸν, χωρὶς τῆ σαμέου. σφόδρα γὰρ αὐτὸν δι' τὴν δικαιοσύνην ἐτίμησε. ⸂ὅπ τῆς πόλεως μὴ ταῦτα πολιορκουμένης ὑπό τε ἡρώδου καὶ σοσίου, παρήνεσε τῷ δήμῳ δέξασθαι τὸν ἡρώδην, εἰπών, δι' τὰς ἁμαρτίας ἐ δυνάσθε φυγεῖν αὐτόν. καὶ ⸀ὧδε μὲν τούτων κατὰ χώραν ἐρρύμθη. ὑρκανὸς δὲ ὁρῶν ὡρμημένους πρὸς τὴν ἀναίρεσιν

ἡρώδου

ἡρώδου τοὺς ἐν τῷ συνεδρίῳ, τὴν δίκην εἰς ἄλλην ἡ- A
μέραν ἀνεβάλετο. καὶ πέμψας κρύφα πρὸς ἡρώδην,
συνεβούλευσεν αὐτῷ φυγεῖν ἐκ τῆς πόλεως. ἕως γὰρ τοῦ
κίνδυνον ἀφεφόβιζεσθαι ὁ μὲν, ἀνεχώρησεν εἰς Δα-
μασκὸν ὡς φεύγων τὴν βασιλέα. καὶ παραγενόμενος πρὸς
σέξτον καίσαρα, καὶ τὰ καθ' αὐτὸν ἀσφαλισάμενος,
ἔτως εἶχεν, ὡς εἰ καλοῖτο πάλιν εἰς τὸ συνέδριον ὑπὲ
δίκην οὐκ ὑπακουσόμενος. ἠγανάκτουν δ' οἱ ἐν τῷ
συνεδρίῳ, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἐπειρῶντο διδάσκειν, ὅτι
πάντα ταῦτ' εἴη κατ' αὐτῆς. τὸν δ' οὐκ ἐλάνθανε μὲν, B
προσποιεῖτο δ' οὐδὲν εἶχεν ὑπὸ ἀνανδρίας καὶ ἀνοίας. σέξ-
του δ' πεισαντος ἡρώδην στρατηγὸν τῆς κοίλης συρίας,
χρημάτων δ' αὐτῷ τοῦτο ἀπέδοτο, ὑρκανὸς μὲν ἐν
φόβῳ μὴ στρατώσηται ἡρώδης ἐπ' αὐτόν. οὐ πολὺ δ'
τούτου τοῖς δίοις ἐβεράδωσεν, ἀλλ' ἦκεν ἄγων ὁ ἡρώ-
δης στρατὸν ἐπ' αὐτον, ὀργιζόμενος τῆς δίκης αὐτῷ
καὶ τοῦ κληθῆναι πρὸς τὸν λόγον ὑποχεῖν ἐν τῷ
συνεδρίῳ. διεκώλυσαν δ' αὐτὸν προσβαλεῖν τοῖς C
ἱεροσολύμοις ὑπαντήσαντες, ὅτε πατὴρ αὐτίπατρος καὶ
ὁ ἀδελφὸς, καὶ τῷ ὁρμῷ αὐτοῦ καταπαύσαντες καὶ
φόβον καλέσαντες, ἔργῳ μὲν ἐγχειρεῖν μηδενὶ, κα-
ταπλαττόμενον δ' ἀπειλῇ μόνον, μὴ χωρῆσαι περαι-
τέρω κατὰ τὸ φιλοτιμότατος αὐτὸν εἰς τοῦτο παρελθεῖν
τὸ ἀξίωμα. ἠξίουν τε περὶ τοῦ κληθέντα ὅπὲ δί-
κην ἐλθεῖν ἀγανακτοῦντα, μεμνῆσθαι καὶ τῆς ἀφέ-
σεως, καὶ χάριν αὐτῆς εἰδέναι, καὶ μὴ πρὸς μὲν τὸ D
συνθρωποτερον ἁπαντᾶν, περὶ δὲ τῆς σωτηρίας ἀ-
χαριστεῖν. λογίζεσθαι δ' ὡς εἰ καὶ πολέμου ῥοπὰς βε-
βαιοῖ τὸ θεῖον, πλέον ὅσῳ τῆς στρατείας τὸ ἄδηλον.
διὸ καὶ τὴν νίκην μὴ πάντη προσδοκᾶν μέλλοντα πο-
λεμεῖν βασιλεῖ καὶ σωτῆρι, καὶ πολλὰ μὲν δύνα-
σθαι πεισαντα, μηδὲν δ' ἧττον αὐτὸν εἰργασμένον,
περὶ δ' ὧν ἐκαλοῦν δίκας πονηρὰς συμβόλους, ἀλλὰ
μὴ δι' αὐτὸν, ὑπόνοιαν αὐτῷ καὶ σκιὰν δυσκόλου π- E
νὸς παρεσκευακότα. πείθεσθαι τοίνυν ἡρώδῃ, ὑπο-
λαβόντα εἰς τὰς ἐλπίδας ὑποχεῖν αὐτῷ καὶ τὴν ἰ-
σχὺν ἐπιδείξασθαι τῷ ἔθνει μόνον. καὶ τὰ μὲν κατὰ
τὴν ἰουδαίαν ἕως εἶχεν. ὁ δὲ καῖσαρ διελθὼν εἰς
ῥώμην, ἕτοιμος ἦν πλεῖν ἐπ' ἀφρικῆς πολεμήσων
σκιπίωνι καὶ κάτωνι. πέμψας δ' ὑρκανὸς πρὸς αὐ-
τὸν παρεκάλει βεβαιώσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν
καὶ συμμαχίαν. ἐδόκει δ' ἀναγκαῖον εἶ) μοι πάσας F
ἐνθεῖναι τὰς γεγενημένας ῥωμαίοις καὶ τοῖς αὐτοκρά-
τορσιν αὐτῶν πρὸς καὶ συμμαχίας πρὸς τὸ ἔθνος ἡμῶν,
ἵνα μὴ λανθάνῃ τοὺς ἄλλους ἅπαντας, ὅτι καὶ οἱ τῆς
ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης βασιλεῖς διὰ σπουδῆς ἔχον
ἡμᾶς, τήν τε ἀνδρείαν ἡμῶν καὶ τὴν πίστιν ἀγα-
πήσαντες. ἐπεὶ δ' πολλοὶ διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δυσ-
μένειαν ἀπιστοῦσι τοῖς ὑπὸ περσῶν καὶ μακεδόνων
ἀναγεγραμμένοις πρὸ ἡμῶν, τῷ μὴ καὶ ταῦτα παντα χῆ G
μηδ' ἐν τοῖς δημοσίοις ἀποκεῖσθαι τόποις, ἀλλὰ παρ'
ἡμῖν τε αὐτοῖς, καὶ πσιν ἄλλοις τῶν βαρβάρων, πρὸς
οὓς ὑπὸ ῥωμαίων δόγματα ἐκ ἔστιν ἀντειπεῖν. ἔν τε
τοῖς δημοσίοις ἀνάκειται τόποις τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ νεῶ
ἐν τῷ καπετωλίῳ, ἀλλὰ καὶ στήλαις ἀναγεγραπται χαλκαῖς. ἐμοὶ ἀλλὰ καῖσαρ ἰούλιος τοῖς ἐν ἀλεξαν-
δρείᾳ ἰουδαίοις, ποιήσας χαλκοῦν στήλην ἐδήλωσεν, ὅτι ἀλεξανδρέων πολῖται εἰσίν. ἐκ τούτων ποιήσομαι καὶ
τοῦ ἀπόδειξιν. πρωθήσομαι δ' καὶ τὰ γεγράμμενα, ὑπό τε τῶν συγκλήτου δόγματα, καὶ ἰουλίου καίσαρος, πρὸς
τε ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν. γαΐος ἰούλιος καῖσαρ αὐτοκράτωρ καὶ ἀρχιερεὺς δικτάτωρ τὸ δεύτερον,

ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit, & clàm eum admonuit, vt fuga sibi consuleret. non enim esse remedium aliud. atque ita ille secessit Damascum quasi regem fugiens: cúmque conuenisset Sex. Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset compariturus si demùm citaretur ad iudices. Illi verò indignabantur, & conabantur Hyrcanum docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent: qui non ignorabat quidem eos vera monere, sed nihil expedire poterat per ignauiam & amentiam. Cæterùm cùm Sex. Cæsar accepta pecunia Herodem præfecisset Cœlesyriæ, vehementer timuit ne ille contra se duceret. nec eum sua fefellit opinio. Iratus enim quòd iussus sit causam dicere, veniebat cum exercitu: sed patris ac fratris occursu & precibus cohibitus est quo minus inuaderet Hierosolyma, placantium eum & rogantium, vt terruisse contentus, re ipsa læderet neminem, néve vlterius aduersus autorẽ suæ dignitatis procederet. Debere etiam eum non tam meminisse quòd citatus sit, quàm quòd absolutus etiam, & gratiam habere, quòd nihil triste passus abierit incolumis. Cogitandum quoque quàm periculosa sit belli alea, & quòd Deus arbitratu suo his vel illis annuat victoriam: atque eo minus tum eam esse sperandam, quando non solùm contra regem suũ & altorem bellum moueat, verùm etiam benemeritum: ipse nulla affectus iniuria: nam si quid illi nunc obiiciat, non ipsius esse culpam, sed consultorum non bonorum, qui ei opinionem crudelitatis concilient. Paruit his monitis Herodes, ratus sufficere sibi ad futuras spes quòd potentiam genti declarauerit, atque eo tum in statu res fuerunt Iudaicæ. Cæterùm XIX.
Cæsar Romam reuersus expeditionem parabat in Africam contra Scipionem, Catonem. tum Hyrcanus per legatos eum rogauit, vt cõfirmaret cœptã societatem & amicitiam. Nunc videtur mihi operæprecium percensere omnes honores genti nostræ à Roman. Imp. habitos, & inita cum eis fœdera, vt vniuersis notum sit, quòd tam ab Europæ quàm ab Asiæ regibus obseruati fuerimus propter fidem ac fortitudinem. Quoniam autem multi nos odio habentes non credunt de nobis Persicarum vel Macedonicarum rerum scriptoribus, quòd ea monumenta non ita peruulgata sint, apud nostrates seruata & alios quosdam barbaros, certè Romanorum decretis contradicere non poterunt. nam hæc & publicè dedicata sunt in vrbibus atque etiam in Capitolio, & columnis insculpta sunt æreis. Quin & Iul. Cæsar apud Alexandriam attestatus est Iudæis inscriptione columnæ æreæ, quòd Alexandrinæ ciuitatis ius habeant. quare his argumentis vsurus sum. apponam etiam senatusconsulta & decreta Iulij Cæsaris, quæ ad Hyrcanum & nostram gentem attinent. C. Iulius Cæsar, Imp. & pont. max. dictator iterũ,

Sidoniorum magiſtratibus, ſenatui & pop. ſalutem. Si valetis bene eſt, ego quidem & exercitus valemus. Mitto vobis exemplum tabulæ, quæ ad Hyrcanum Alexandri filium, Iudæorum ethnarcham ac pontificem attinet, vt in publicis veſtris monumẽtis reponatur, inſcriptum Græcis & latinis literis in ærea tabula. Eſt autem hoc: Iulius Cæſar, Imp. iterum & pont. max. de conſilij ſententia decreui. Quoniam Hyrcanus Alexandri filius Iudęus & nunc & præteritis temporibus, tam pace quàm bello bonam ac fidelem operam in noſtris negotiis præſtitit, ſicut ei multi Imperatores atteſtati ſunt, & in proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum M D. militibus, & ad Mithridatem à me miſſus virtute ceſſit nemini: has ob cauſas Hyrcanum filium Alexandri & eius liberos ethnarchas Iudæorum eſſe iubeo, & pontificatum Iudæorum perpetuò retinere more patrio, eſſéque ipſum & filios eius noſtros ſocios, & in amicorum noſtrorum recipi numerum. Iura quoque omnia pontificalia habere ipſum & filios decerno. & ſi qua controuerſia exorta fuerit de Iudaica diſciplina, iudicium penes ipſum eſſe. ad hæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. C. Cæſaris conſulis, placita, conceſſa, decreta, ſic habent: vt filij principatum gentis Iudæorum, & donata ſibi loca poſſideant: vt pontifex ipſe ac ethnarcha Iudæorum in iniuriarum paſſis adſit: vtque ad Hyrcanum Alexandri filium Iudæorum pontificem mittantur legati acturi de ſocietate & amicitia. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonem, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis literis: vtque hoc decretum apud omnes omnium vrbium quæſtores ac magiſtratus publicetur, quo pro amicis habeantur, & legatis eorum hoſpitia præbeantur, & decreta hæc ad omnia loca mittantur. C. Cæſar, Imp. dictator, conſul honoris, virtutis & benignitatis cauſa, conceſſit in commodum S. P. Q. Romani, Hyrcanum Alexandri filium eiúſque filios pontifices ac ſacerdotes eſſe Hieroſolymorum totiúſque gentis, iure quo & maiores eorum hoc ſacerdotium geſſerunt. C. Cæſar quintùm Cos. decreuit habere & munire Hieroſolymorum vrbem, & gubernare eam Hyrcanum filium Alexandri pontificem Iudæorum ac ethnarcham ſecundum ſuam voluntatem, & vt Iudæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducant, immunéſque ſint ab angariis & vectigalibus. C. Cæſar Imper. iterum ſtatuit vt ſingulis annis tributa pendant Hieroſolymitani pro ſua ciuitate, Ioppe excepta, abſque anno ſeptimo quem Sabbaticum nominant, quoniam in eo neque fructus arborum colligunt neque ſeminant: vtq; in Sidone ſecundo quoque anno tributum reddant quartam partem fatorum:

A σιδωνίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν, εἰ ἔρρωσθε καὶ αὐτοὶ ἔχοι, καγὼ ὑγιαίνομεν καὶ τὰ στρατόπεδα ὑγιαίνομεν. ὑπογεγραμμένης ἀντιγραφῆς ἐν τῇ δέλτῳ περὶ Ὑρκανοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου υἱοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθναρχοῦντος Ἰουδαίων, πέπομφα ὑμῖν τὸ ἀντίγραφον, ἵνα ἐν τοῖς δημοσίοις ὑμῶν ἀναθέντες γράμμασι. βούλομαι ὑμᾶς καὶ Ἕλλησι καὶ Ῥωμαίοις
B ἐν δέλτῳ χαλκῇ τοῦτο ἀνατεθῆναι. ἔστι δὲ τοῦτο. Ἰούλιος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον καὶ ἀρχιερεὺς μετὰ συμβουλίου γνώμης ἐπέκεινα. ἐπεὶ Ὑρκανὸς Ἀλεξάνδρου Ἰουδαῖος, καὶ πρὸ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔντε εἰρήνης καὶ πολέμου πίστιν τε καὶ σπουδὴν περὶ τὰ ἡμέτερα πράγματα ἐνεδείξατο, ὡς αὐτῷ πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν αὐτοκράτορες, καὶ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
C πολέμῳ μετὰ χιλίων πεντακοσίων στρατιώτου ἦκε σύμμαχος, καὶ ἡμῖν πρὸς Μιθριδάτην ὃν ἐξαπέστειλα ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοῖς ἐν τάξει ὑπερέβαλε, διὰ ταύτας τὰς αἰτίας Ὑρκανὸν Ἀλέξανδρου καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐθναρχας Ἰουδαίων εἶναι βούλομαι, ἀρχιερωσύνην τε Ἰουδαίων, διὰ παντὸς ἔχειν κατὰ πάτρια ἔθη, εἶναί τε αὐτὸν καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ συμμάχους ἡμῶν, ἔτι τε καὶ ἐν τοῖς κατ' ἰδέαν φίλοις ἀριθμεῖσθαι. ὅσα τε κατὰ τοὺς ἰδίους αὐτῶν νόμους ἐστὶν ἀρχιερατικὸς ἢ φιλάνθρωπος, ταῦτα κελεύω κατέχειν αὐτὸν καὶ τὰ
D τέκνα αὐτοῦ. αἱ δὲ μεταξὺ γενόμεναι τῆς ζητήσεως περὶ τῆς Ἰουδαίων ἀγωγῆς, ἀρέσκει μοι κρίσιν γενέσθαι παρ' αὐτοῦ. ἔδοξε μοι ταῦτα, ἃ χρήματα πρασσέσθαι ἐδοκίμαζω. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος, δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσκεκριμένα, ὅστιν ἔτος ἔχοντα. ὅπως τὰ τέκνα αὐτοῦ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους ἀρχῇ, καὶ τοῖς δεδομένοις τύποις καρπίζονται. καὶ ὁ ἀρχιερεὺς αὐτὸς καὶ ἐθναρχης τοῦ Ἰουδαίων προΐσηται τοῦ ἀδικεμένου. πέμψαι δὲ πρὸς Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν ἀρ-
E χιερέα τοῦ Ἰουδαίων, πρεσβευτὰς τοὺς περὶ φιλίας, καὶ συμμαχίας διαλεξομένους. ἀνατεθῆναι δὲ καὶ χαλκῷ δέλτον ταύτα περιέχουσαν, ἔντε τῷ καπετωλίῳ, καὶ σιδῶνι καὶ τύρῳ, καὶ ἐν ἀσκάλωνι καὶ ἐν τοῖς ναοῖς, ἐγκεχαραγμένην γράμμασι ῥωμαϊκοῖς τε καὶ ἑλληνικοῖς. ὅπως τε τὸ δόγμα τοῦτο πᾶσι τοῖς κατὰ πόλιν τιμίαις καὶ τοῖς τούτων ἡγουμένοις, εἴς τε τοὺς φίλους ἀπενέγκωσι,
F καὶ ξένια τοῖς πρεσβευταῖς δοθῆναι, καὶ διατάγματα πέμψαι παντάχοῦ. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ, δικτάτωρ ὕπατος, τιμῆς καὶ ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας ἕνεκεν, συνεχώρησεν ὅπῃ συμφέρηται, τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ δήμου τοῦ ῥωμαίων, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου υἱὸν, αὐτόν τε καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς ἱεροσολύμων καὶ τὸ ἔθνος εἶναι ὅσι τοῖς δικαίοις καὶ τοῖς νομίμοις, οἷς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν τῷ ἱερωσύνῃ
G κατέχον. Γάϊος καῖσαρ ὕπατος τὸ πέμπτον ἔκρινε, τούτοις ἔχειν καὶ τειχίσαι τὴν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, καὶ κατέχειν αὐτὴν, Ὑρκανὸν Ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέα Ἰουδαίων καὶ ἐθναρχην, ὡς αὐτὸς προαιρεῖται. ὅπως τε Ἰουδαίοις ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς μισθώσεως ἔτει τὰς προσόδου κόρον ὑπεξέλωνται. καὶ μήτε ἐρανολαβῶσι τινὲς, μήτε φόρους τοῖς αὐτοῖς τελῶσι. Γάϊος καῖσαρ, αὐτοκράτωρ τὸ δεύτερον, ἔκρινε κατ' ἐνιαυτὸν ὅπως τελῶσιν ὑπὲρ τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλεως, ἰόππης ὑπεξαιρεμένης, χωρὶς τοῦ ἑβδόμου ἔτους, ὃν σαββατικὸν ἐνιαυτὸν προσαγορεύουσιν, ἐπειδὴ ἐν αὐτῷ μήτε ἀπὸ τῶν δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι μήτε σπείρουσι. καὶ ἵνα ἐν σιδῶνι τῷ ϛ ἔτει τὸν φόρον ἀποδίδωσι, τὸ τέταρτον τῶν σπειρομένων,

πρὸς

πρὸς τούτοις ἔτι καὶ ὑρκανῷ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰς A
δεκάτας τελῶσιν, ἃς ἐτέλουν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν. καὶ ὅπως μηδεὶς μήτε ἄρχων μήτε στρατηγὸς ἢ
πρεσβυτὴς ἐν τοῖς ὅροις τῶν ἰουδαίων ἐπιζεύξας συμμαχίαν, καὶ στρατιώτας ἀγείη, ἢ τὰ χρήματα τούτων εἰσπράττεσθαι, ἢ εἰς ἀδαχειμασίαν, ἢ ἄλλῳ τινὶ ὀνόματι, ἀλλ' εἶναι πανταχόθεν ἀνεπηρέαστους. ὅσα τε μὴ
ταῦτα ἔχον, καὶ ἐνεθυμήθησαν, ἢ ἐπρίαντο, ταῦτα πάντα αὐτοὺς ἔχειν. ἰόππην τε πόλιν ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἔχον B
ἰουδαῖοι ποιούμενοι τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν, αὐτῶν εἶναι καθὼς καὶ τὸ πρότερον ἡμῖν ἀρέσκειν, φόρους τε ὑπὲρ
ταύτης τῆς πόλεως, ὑρκανὸν ἔχειν ἀλεξάνδρου υἱὸν, καὶ παῖδας αὐτοῦ, ἀδεᾶ τὴν γῆν νεμομένων, χώρας, καὶ λιμένος ἐξαγωγίου κατ' ἐνιαυτὸν σιδῶνι μοδίους δισμυρίους χοί. ὑπὲρ μὲν μὴν τὸ ὄρος τὸ σαββατικὸν
καλοῦσι, καθ' ὃ οὔτε τὰ δένδρων καρπὸν λαμβάνουσι, τάς τε κώμας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ πεδίῳ, ἃς ὑρκανὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ πρότερον ἐξακατέχον, ἀρέσκει C
τῇ συγκλήτῳ ταῦτα ὑρκανὸν ἔχειν καὶ ἰουδαίους ὅπη τοῖς δικαίοις οἷς καὶ πρότερον εἶχον. μένειν δὲ τὰ ἀπ' ἀρχῆς δίκαια, ὅσα πρὸς ἀλλήλους ἰουδαίους καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν αὐτῶν, ἅπερ φιλάνθρωπα, ὅσα τότε δήμου ψηφισαμένου καὶ τῆς συγκλήτου ἔχον. ὅπη τούτοις τε τοῖς δικαίοις
χρῆσθαι αὐτοῖς ἐξεῖναι ἐν λύδδοις. τούς τε τόπους καὶ χώρας καὶ ἐποίκια ὅσα βασιλεῦσι συμμαχίας καὶ φοινίκης D
συμμάχοις ὅσοι ῥωμαίων καὶ δωρεαὶ ὑπῆρχε, κατασθῆναι. ταῦτα δοκιμάζει ἡ σύγκλητος ὑρκανὸν τὸν ἐθναρχὴν καὶ ἰουδαίους ἔχειν. δεδόσθαί τε ὑρκανῷ, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτοῦ καὶ πρεσβυτηῖς τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεμφθεῖσιν, ἔντε πυγμὴ μονομάχων καὶ θηρίων καθιζομένοις, μετὰ τῆς συγκλητικῶν θεωρεῖν. αἰτησαμένους δὲ δικτάτορες ἢ δὲ ἱππάρχου
παρελθεῖν ὅταν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσάγωσι. καὶ τὰ E
ἀποκείμενα αὐτοῖς ἀποδίδοσθαι ἐν ἡμέραις ἱεραῖς ἁπάσαις, αὖ τὸ δόγμα ᾖ τιμῆσαι. Γάϊος καῖσαρ αὐτοκράτωρ δικτάτωρ τὸ τέταρτον, ὑπατος τὸ τέ. δικτάτωρ ἀποδεδειγμένος δὲ βίου. λόγους ἐποιήσατο περὶ τῆς δικαίων τῆς ὑρκανοῦ τοῦ ἀλεξάνδρου, ἀρχιερέως ἰουδαίων καὶ ἐθναρχου ἰουδαίων. τῆς τε ἐμοῦ αὐτοκρατόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις μαρτυρησάντων ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ ἰουδαίων καὶ ἰουδαίοις ὅπη τε συγκλήτου καὶ δήμου ῥωμαίων, δικαιοῦντός τε F
τοῦ δήμου καὶ τῆς συγκλήτου αὐτοῖς, καλῶς ἔχει καὶ ἡμᾶς ὑπομιμνῄσκειν καὶ προνοεῖν ὅπως ὑρκανῷ καὶ τῷ ἔθνει τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ὑρκανοῦ παισὶν ὑπὸ συγκλήτου, καὶ δήμου ῥωμαίων ἀξία τῆς πρὸς ἡμᾶς δυνοίας αὐτῶν, καὶ ὧν διεπράξαντο ἡμᾶς χάριτας ἀνταποδοθῇ. Ἰούλιος γάϊος στρατηγὸς ὕπατος ῥωμαίων, παρὰ ἀνῶν ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. G
ἐντετύχηκόν μοι ἰουδαῖοι ἐν δήλῳ, καί τινες τῶν παρόντων ἰουδαίων, παρόντων καὶ τῶν ὑμετέρων πρέσβεων. καὶ ἐνεφάνισαν ὡς ὑμεῖς τε ψηφίσματι κωλύετε αὐτοὺς, τοῖς πατρίοις ἔθεσι καὶ ἱεροῖς χρῆσθαι. ἐμοὶ δοκοῦν ἐκ ἀρέσκει καὶ τὰ ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων τοιαῦτα γίνεσθαι ψηφίσματα, καὶ κωλύεσθαι αὐτοὺς ζῆν καὶ τὰ αὐτὰ ἔθη, καὶ χρήματα εἰς συσσίτια, καὶ τὰ ἱερὰ εἰσφέρειν, τοῦτο ποιεῖν αὐτοῖς μηδὲ ἐν ῥώμῃ κεκωλυμένων. καὶ γάϊος καῖσαρ, ὁ ἡμέτερος στρατηγὸς καὶ ὕπατος, ἐν τῷ διατάγματι κωλύων θιάσους συνάγεσθαι καὶ πόλιν, μόνους τούτους ἐκ ἐκώλυσεν, ἔτε χρήματα συμφέρειν, ἔτε συσσίτια ποιεῖν. ὁμοίως δὲ κἀγὼ τοὺς ἄλλους θιάσους κωλύων, τούτους μόνους ὑπέξέπω

& ad hæc Hyrcano eiúſque filiis decimas perſoluant, ſicut hactenus eorum maioribus. Vtq; nullus vel præſes vel dux vel legatus in finibus Iudæorum auxilia colligat: neve militibus liceat pecunias ab his exigere, vel hybernorum vel quocunque alio nomine: ſed ſint immunes ab omnibus moleſtationibus. Quæcunque etiam poſtea parauerunt vel emerunt, his omnibus fruantur. Ioppen præterea quam ab initio habuerunt Iudæi dum in populi Rom. amicitiam reciperentur, placere ipſorum eſſe quemadmodum antea. Tributa quoque eius oppidi habere Hyrcanum Alexandri filium cũ ſuis filiis, tam ab eius agri aratoribus, quàm vectigalium portus nomine, & eorum quæ Sidonem exportantur, annua modiorum XXMDCLXXV. excepto anno ſeptimo quẽ vocãt Sabbaticum, in quo neque arant, neque de arboribus fructus colligunt. Vicos item quos in Magno campo Hyrcanus & ſui maiores ante eum poſſederunt, placet ſenatui eundẽ Hyrcanum & Iudæos etiam nunc habere, iure quo & antea habuerunt. Manere etiam iura quæ ab initio inter Iudæos & eorum pontifices fuerãt, & quæcunque beneficia à S. P. Q. R. conceſſa. Præterea eodem iure licere illis vti & in Lydda. Loca etiam, agros, habitationes, quas pro amicitia reges Syriæ ac Phœnices per donationem populi Rom. poſſederant, placere ſenatui vt Hyrcanus Iudæorum ethnarcha habeat. eſſéque ius Hyrcano eiúſque filiis & legatis ab eo miſſis ludos & gladiatores ſpectandi inter ſenatores ſedentibus. Vtque quotieſcunque poſtulauerint à dictatore aut magiſtro equitum in ſenatum introducantur, & reſponſum eis omnibus intra decem dies reddatur, ſi quid à ſenatu decretum fuerit. C. Cæſar. Imper. IIII. Coſ. V. perpetuus dictator, huiuſmodi verba fecit de iure Hyrcani Alexandri filij pontificis Iudæorum ac ethnarchæ. Quandoquidem mei anteceſſores Imperatores teſtimonium reddiderunt Hyrcano Iudæorum pontifici Iudæiſque tam in prouinciis quàm apud S. P. Q. R. & hoc nomine S. P. Q. R. ei gratias egit, æquum eſt nos quoque horum meminiſſe, & dare operam vt Hyrcano ac Iudæorum genti filiiſque Hyrcani à S. P. Q. R. pro ſuo erga nos fauore gratiæ referantur. C. Iul. Cos. Parianorum magiſtratibus S. P. Q. R. Sal. Acceſſerunt me in Delo Iudæi & quidam de coloniis Iudæorum, præſentibus etiam veſtris legatis, & indicauerunt mihi decretum, quo vetatis eos vti patriis ſacrificiis & ritibus. mihi verò non placet talia decreta aduerſus amicos noſtros & ſocios fieri, vetatíque eos viuere ſuis moribus, & conferre pecunias in epulas ac ſacrificia, quandoquidem nec Romæ hæc facere vetantur. Nam C. Cæſar Cos. in edicto quo interdixit in vrbe ſodalitia, hos ſolos neque pecunias conferre, neque conuiuia parare vetuit. Ego quoque cùm alia ſodalitia interdixerim, hos ſolos ſino

iuxta patrios mores ac leges conuenire. Quapropter æquum est etiam vos si quod decretum fecistis contra amicos nostros & socios, id abrogare propter eorum virtutem, & erga nos beneuolentiam. Post mortem autem Cæsaris M. Antonius, P. Dolabella Coss. aduocato senatu & introductis Hyrcani legatis, retulerunt de eorum postulatis, & amicitiam cum eis renouauerunt, & quicquid petierunt senatusconsulto eis decretum est. Dolabella etiam acceptis ab Hyrcano literis scripsit per vniuersam Asiam, & primæ eius prouinciæ ciuitati Ephesiorum, in hunc modum. Dolabella imperator Ephesiorum magistratibus s. p. q. Sal. Alexander filius Theodori, legatus Hyrcani pontificis at ethnarchæ Iudæorum, mihi retulit de ciuibus suis quòd militare non possint, eo quòd neque arma gestare, neque iter facere eis fas sit diebus sabbatis, neq; victum more patrio possent sibi quærere. Quamobrem ego quoque quemadmodum alij ante me Imperatores immunes eos volo à militia, permittóque vt patriis vtantur moribus, conuenientes sacrorum causa sicut leges eorum postulant, & conferentes in offerenda templo sacrificia. volóque vt hæc ipsa scribatis per vrbes prouinciæ singulas. Atque ita Dolabella Hyrcano per literas roganti gratificatus est. L. autem Lentulus Cos. pro sententia dixit: Iudæos ciues Romanos templa Iudaica habentes & facientes, Ephesi pro tribunali religionis ergò esse immunes à militia pronunciaui duodecimo calendas Octobreis. Multa itaque extant & alia huiusmodi senatusconsulta & Imperatorum decreta ad Hyrcanum & gentem nostram aliásque vrbes, & rescripta de iure nostro ad prouinciarum præsides, de quibus propter hæc quæ hoc loco inseruimus credere facile est his, qui nostra scripta candidè lecturi sunt. Quando enim tam manifesta argumenta exhibuimus nostræ cum populo Romano amicitiæ, ostensis æreis columnis & tabulis in Capitolio nunc vsque durantibus, duraturísque in posterum, omnia hìc apponere superuacaneum ac molestum duximus, existimantes neminem foretam difficilem, vt de re tot decretis comprobata dubitet, ac non potius ex his etiam de cæteris coniecturam faciat nos vera dicere. Satis ergo iam declarata sit, quæ per ea tempora nobis cum populo Romano interceßit amicitia & societas. Incidit autem eisdem temporibus tumultus in Syria ex causa huiusmodi. Cecilius Bassus vnus è Pompeianis per insidias interfecto Sexto Cæsare ipse occupauit prouinciam cum legionibus. Quo facto magnum bellum exortum est circa Apamiam, Cæsarianis ducibus contra eum venientibus cum equestribus ac pedestribus copiis: ad quos & Antipater misit auxilia cum filiis, memor beneficiorum acceptorum à Cæsare, ideóque repetendas pœnas ab eius interfectore iustum existimans.

κατὰ τὰ πάτρια ἔθη καὶ νόμιμα συνάγεσθαί τε καὶ ἱεροῦς. Ε ὑμᾶς οὖν καλῶς ἔχει, εἴτι κατ' αὐτῶν ἡμετέρων φίλων καὶ συμμάχων ψήφισμα ἐποιήσατε, τοῦτο ἀνορώσασθαι διὰ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἀρετὴν καὶ εὐνοιαν. μετὰ δὲ τὸν Καίσαρος θάνατον, μάρκος ἀντώνιος καὶ πόπλιος δολοβέλλας, ὕπατοι ὄντες τήν τε σύγκλητον συνήγαγον καὶ τοὺς ὑρκανοῦ πρέσβεις ὠδήγησαν, διελέχθησαν περὶ ὧν ἠξίουν, καὶ φιλίαν πρὸς αὐτοὺς ἐποίησαν, καὶ πάντα συγχωρεῖν αὐτοῖς ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, ὅσων τυγχάνειν ἐβούλοντο. καὶ δολοβέλλας ἐπιλαβὼν παρὰ ὑρκανοῦ γράμματα, ὅπως ἐλλείποι τοῖς κατὰ τὴν ἀσίαν ἅπασαν, Ε τῇ ἐφεσίων πόλει, πρωτεύουσῃ τῆς ἀσίας ἔτους. Δολοβέλλας αὐτοκράτωρ ἐφεσίων ἀρχουσι, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβευτὴς ὑρκανοῦ, ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρχου τῶν ἰουδαίων, ἐμήνισέ μοι περὶ τοῦ μὴ δύνασθαι στρατεύεσθαι τοὺς πολίτας αὐτοῦ, μήτε ὅπλα βαστάζειν δύνασθαι, μήτε ὁδοιπορεῖν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν σαββάτων, μήτε τροφῶν τῶν πατρίων καὶ σωμήθων κατ' αὐτοὺς εὐπορεῖν. ἐγώ τε οὖν αὐτοῖς καθὼς Ε οἱ πρὸ ἐμοῦ ἡγεμόνες δίδωμι τοῦ ἀστρατείαν, Ε συγχωρῶ χρῆσθαι τοῖς πατρίοις ἔθεσι, ἱερῶν ἕνεκα καὶ ἁγίων συναγομένους καθὼς αὐτοῖς νόμιμον καὶ τῷ πρὸς τὰς θυσίας ἀφαρεμάτων. ὑμᾶς τε βούλομαι ταῦτα γράψαι κατὰ πόλεις. καὶ ταῦτα μὲ δολοβέλλας ὑρκανῷ πρεσβευσαμένῳ πρὸς αὐτὸν ἐχαρίσατο. λεύκιος δὲ λέντλος ὕπατος εἶπε, πολίτας ῥωμαίων ἰουδαίους ἱερὰ ἰουδαϊκὰ ἔχοντας καὶ ποιοῦντας ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ βήματος δεισιδαιμονίας ἕνεκα θρησκείας ἀπέλυσε, πρὸ δώδεκα καλανδῶν ὀκτωβρίων. πολλὰ οὖν ὄντι καὶ ἄλλα τοιαῦτα τῇ συγκλήτῳ καὶ τοῖς αὐτοκράτορσι ῥωμαίων δόγματα, πρὸς ὑρκανὸν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν γεγενημένα, καὶ πόλεσι ψηφίσματα, καὶ γράμματα πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων δικαίων ὅπως ὀλαις αὐτὰ περφωνημένα τοῖς ἡγεμόσι, πρὸ ὧν ἁπάντων ἐξ ὧν ῥᾴδιον πιστεύειν τοῖς ἀναγνωσομένοις οὐ βασκαίως ἡμῶν τὴν συγγραφὴν πάρεσιν. ἐπεὶ δὲ σαφῆ καὶ βλεπόμενα τεκμήρια παρεχόμεθα τοῖς πρὸς ῥωμαίους ἡμῖν φιλίας γνωρίμοις, ὅπου δεικνύντες αὐτὰ χαλκᾶς στήλας καὶ δέλτους ἐν τῷ καπετωλίῳ μέχρι νῦν διαμένοντα, καὶ διαμενοῦντα, τὴν μὲν πάντων παρέλθωσιν ὡς πρὸ τοῦ τήν τε ἄμα, καὶ ἀτρεπῆ παρήσομεν. ὀλίγα δ' ἔτους ἠνύσαμεν σπουδῇ, ὃς οὐχὶ πρὸ τῆς ῥωμαίων ἡμῖν πίστεως φιλίας, ὅτι ταύτην καὶ διὰ πλειόνων ἐπεδείξαντο πρὸς ἡμᾶς δογμάτων, καὶ ἡμᾶς οὐκ ὑπολήψεται πρὸ ὧν εἰ φαμὲν ἀληθεύειν ἐξ ὧν ὑπεδείξαμεν. τὴν μὲν οὖν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν καὶ συμμαχίαν κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἐγνωμεν, διεδηλώκαμεν. σωζόμενοι δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐπράχθησαν τὰ κατὰ τὴν συρίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. βάσσος κεκίλιος, εἷς τῶν τὰ πομπηΐου φρονούντων, ὑπὲρ ἐλλὴν σωθεὶς ὑπὸ σέξτον καίσαρα, κτείνει μὲν ἐκεῖνον. αὐτὸς δὲ τὸ στράτευμα αὐτοῦ διαλαβών, ἐκράτει τῶν πραγμάτων. πόλεμός τε μέγας πρὸς ἀπάμειαν συνέστη, τῷ καίσαρος στρατηγῶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντων μετὰ ἱππικοῦ καὶ πεζῆς δυνάμεως. τούτοις δὲ καὶ ἀντίπατος συμμαχίαν ἔπεμψε μετὰ τῶν τέκνων, ὧν μνήμην ὧν ὑπερτιθήσαν ὑπὸ καίσαρος, καὶ διὰ τοῦτο πρωρεῖν αὐτῷ Ε δίκαιον ἦν διὰ τὸ πεφονευκότος εἰσπράξασθαι δίκην ἠγούμενος.

φονευ-

χρονιζομένης τῆς πολέμου, μάρκος μὲν ἦλθεν εἰς τὴν A
ἀρχὴν τὸ σέξτε. καῖσαρ δ' ὑπὸ τῶν φίλων καίσιον καὶ
βροῦτον ἐν τῷ βουλευτηρίῳ κτείνεται, καταχὼν τὴν
ἀρχὴν ἔτη γ' καὶ μῆνας ς'. τοῦτο μὲν οὕτω ἔν ἄλλοις
δεδήλωται.

Κεφάλαιον ιή.

Ως κάσσιος τὴν τε ἰουδαίαν ἐκάκωσε, καὶ τάλαντα ὡς
παρ' αὐτῆς εἰσέπραξατο. B

Τοῦ δ' ὅλου τοῦ καίσαρος θανάτου πολέμου συνερ-
ρωγότος, ἔν τε ἐν τέλει πάντων ὅλη στρατιᾶς συλλο-
γὴν ἄλλων ἄλλη διεσπαρμένων, ἀφικνεῖται καίσιος
εἰς συρίαν, ἐνδεηλημένος τὸ μὲν τὴν ἀπάυσαν στρα-
τόπεδον, καὶ λύσας τὴν πολιορκίαν, ἀμφοτέρους μεθαρ-
μόσας τόν τε βάσσον καὶ τὸν μάρκον, τάς τε πόλεις ἐπερ-
χόμενος, ὅπλα τε καὶ στρατιώτας συνήθροιζε, ἔν φόβους
αὐταῖς μεγάλους ἐπιπέμψας. μάλισα δὲ τὴν ἰουδαίαν ἐκάκω-
σεν, ἐπιτάξας τάλαντα ἀργυρίου εἰσπράττεσθαι. C
ἀντίπατρος δ' ὁρῶν ἐν μεγάλῳ φόβῳ καὶ ταραχῇ τὰ
πράγματα, μείζοι τῷ τῶν χρημάτων εἰσπραξιν, καὶ
ἑκατέρῳ τῶν υἱῶν συμπέμψειν δίδωσι, τὸν μὲν φασαήλῳ κα-
κοήθως πρὸς αὐτὸν διακειμένῳ, τὸν δ' ἄλλοις πρά-
ξεσιν εἰσπράττεσθαι. καὶ ὡρῶτος ἡρώδης ὑπὸ τῶ γαλι-
λαίας εἰσπραξάμενος ὅσα ἰκανὰ αὐτῷ πρὸς ἐξουσίαν,
φίλος ἰκανὸς εἰς ἅπαν μάλισα καίσαρι. σοφὸν δὲ ἔδοξεν αὐ-
τῷ ῥωμαίους ἤδη θεραπεύειν, καὶ παρ' αὐτῶν κατασ- D
κευάζειν δύναμιν ἐκ τῶν ἀλλοφύλων πόνων. ὑπεθεράπευε
δ' αὐτανδροι ὅσοι τῶν ἄλλων πόλεων ὑπεμελίζαι. καὶ
τέσσαρες πόλεις ἐξανδραποδίζεν καίσιος. ὧν ἦσαν αἱ
δυνατώτατα, γόφνα τε καὶ ἐμμαοῦς, πρὸς ταύταις δὲ
λύδδα καὶ θαμνᾶ. ἐπ. ξύλῃ δ' αὖ ἐπ' ὀργῆς καίσιος
ὡς τε καὶ μάλιχον ἀνελεῖν, ὥρμητο δὲ ἐπ' αὐτὸν, εἰ μὴ
ὑρκανὸς δι' ἀντιπάτρου ἑκατὸν τάλαντα ἐκ τῶν ἰδίων
αὐτῷ πέμψας ἐπαύσε τὴν ὀργήν. ἐπεὶ δὲ καίσιος ἐκ τῆς E
ἰουδαίας ἀπῆρε, μάλισα ἐπιβάλλουν ἀντιπάτρῳ, τὸν
τότε τελοῦντα, ἀσφάλειαν ὑρκανῷ τῆς ἀρχῆς ἐσεσθαι
νομίζων. καὶ μὴν ἐλάθε τὸν ἀντίπατρον ταῦτα φρονῶν. ἀ-
θόμβους γὰρ ἐκεῖνος, ἐχώρει πέραν ἰορδάνου, καὶ στρατὸν
ἀξιόβιον ἅμα καὶ ἐγχώριον συνήθροιζε. δεινὸς μέντοι
ὢν ὁ μάλιχος, ὑπώπτευτο τὸν ὑπεναντίον, ὁμολογούμενος
μεθ' ὅρκων αὐτῷ τε καὶ τοῖς παισὶ, καὶ ὡς φασαήλου μὲν
τὰ ἱεροσόλυμα φυλακοῦντος, ἡρώδου δ' ἔχοντος τὸν F
φυλακὸν τῶν ὅπλων, ἀλλ' αὖ εἰς νοῦν ἐβαλε τοιοῦτον
οὐδέν. ὁρῶν δ' τὴν ἀπορίαν καταλλάσσεται πρὸς τὸν ἀντί-
πατρον, καὶ συνέβησαν, μάρκῳ καὶ συρίαν στρατηγοῦντος.
ὁ δ' ἀθόμβους νεωτεροποιοῦντα καὶ τὴν ἰουδαίαν τὸν μά-
λιχον, ἦλθε μὲν ὡς τε κἄτα μικρὸν αὐτὸν ἀνελεῖν, ἀντι-
πάτρου δὲ παρακαλέσαντος ἐφείσατο.

Κεφάλαιον ιθ'.

Ως μάλιχος ὑπεβουλεύθη, καὶ ἀντίπατρος αὐτὸν φαρμάκῳ. G

Ἐλαθε δὲ ἄρα φονέα πρισσῶσας ἀντίπατρος αὐτὸν
τὸν μάλιχον. καίσιος μὲν γὰρ καὶ μάρκος στρατὸν ἀ-
θροίσαντες, τὴν ὑπεμέλειαν ἅπασαν ἐνεχείρισαν ἡρώ-
δῃ, καὶ στρατηγὸν αὐτὸν κοίλης συρίας ἐποίησαν, πλοῖα
δόντες καὶ δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικήν, ὑποχόμενοι
δὲ καὶ βασιλέα τῆς ἰουδαίας ἀναδείξειν μὴ πόλεμον,
συνεισῆλθε γὰρ τότε, πρός τε αὐτώνιον καὶ τὸν νέον καίσαρα.

Id bellum dum trahitur, Marcus venit Sexti
successor, & interim Cæsar ab his qui cum
Cassio & Bruto coniurauerant in senatu occi-
ditur, exactis in principatu suo tribus annis
cum dimidio, sicut & ab aliis scriptoribus me-
moriæ proditum est.

Cap. XVIII.

Cassius afflictis Iudæis insuper octingenta ta-
lenta ab eis exigit.

XX. Bello deinde ciuili post cædem Cæsaris ex-
orto, consularibus aliis aliò discurrenti-
bus ad parandos exercitus, Cassius in Syriam
venit, occupaturus eum qui circa Apamiam
erat exercitum: soluráque obsidione tam Mar-
cum quàm Bassum in suas partes pertraxit: ob-
eundoque ciuitates comparabat arma & mili-
tes, tributa etiam exigendo grauia. sed maxi-
mè Iudæam afflixit, plus quam septingentis
argenti talentis imperatis. Tum Antipater res
vetque turbatas videns, partem eius pecuniæ
duobus filiis exigendam committit, partem
Malicho sibi parum amico, partē quibusdam
aliis: & primus Herodes ex Galilæa quantum
imperatum erat afferens, maximam apud Cas-
sium gratiam init, prudens enim illi videbatur
consilium, iam tum Romanorum alieno sum-
ptu captare benevolentiam. Sub aliis autem
procuratoribus ipsæ ciuitates venum dabantur vnà cum suis habitatoribus: quarum qua-
tuor erant præcipuæ, Gophna, Emaus, Lydda,
Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ sub-
iecit. adeò autem exacerbatus erat, vt etiam
Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus
per Antipatrum centum talentis de suo missis,
furorem eius lenisset. At ille post Cassij discef-
sum maximè insidiatus est Antipatro, per hu-
ius mortem Hyrcani dominationi securitatem
se paraturum existimans. nec tamen latuerunt
Antipatrum eius consilia. nam cùm hoc sen-
sisset, vltra Iordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis, tum ex Arabibus. Verùm
Malichus vir callidus inficiabatur insidias, de-
ierans apud Antipatrum & filios, quòd Pha-
saëlo Hierosolymorum præsidium tenente,
Herode verò habente armorum custodiam, ne
in mentem quidem sibi vnquam tale aliquid
venerit. & videns non succedere quod propo-
suerat, reconciliatus est Antipatro Marco Sy-
riæ præsidēte, qui postquam intellexit res no-
uas in Iudæa molitum Malichum, minimum
abfuit, quin eum interficeret, quem tamē An-
tipatri precibus donauit incolumem.

Cap. XIX.

Malichus per insidias Antipatrum
veneno tollit.

Sed Antipater imprudens seruauit Mali-
chum vt se perderet. nam Cassius & Mar-
cus coacto exercitu Herodem totius Cœlesy-
riæ ducem fecerunt, attributis ei naualibus, e-
questribus, & pedestribus copiis, regnum etiā
polliciti post finitum bellum, quod tum gere-
bant contra Antonium & iuniorem Cæsarem.
Malichus verò tū maximè timens Antipatrum,

μάλιχος δὲ τότε δείσας μάλισα τὸν ἀντίπατρον,

decreuit è medio tollere. corruptóque pincerna Hyrcani, apud quem ambo epulabantur, veneno necauit hominem, & assumpta armatorum manu susceptit ciuitatis gubernacula. Cæterùm postquam Herodi ac Phasaëlo innotuerunt structæ in parentem insidiæ, indignantibus illis Malichus strenuè pernegauit omnia. atque hic fuit finis Antipatri, viri iusti ac pij, & patriæ amantissimi. Ex filiis autem alter Herodes confestim volebat patris mortem vlcisci, & cum exercitu aggredi Malichum: sed Phasaelo grandiori magis placuit dolo circumuenire hominem, ne videretur ciuile bellum incipere. itaque accepta Malichi satisfactione simulauit se credere, non esse illum paternæ necis conscium: séque vertit ad excolendum monumentum quod patri struxerat. Interim Herodes veniens Samariam, cámq; nimis afflictam offendens, refouere eam cœpit, & iura reddendo controuersias ciuium dirimere. non multo autem pòst instante Hierosolymis festo, & ipse venit in vrbem cum militibus: quem Malichus metuens Hyrcano suasit ne eum intrare permitteret: id quod Hyrcanus fecit, nefas esse sanctis populi ceremoniis profanam turbam superinducere. at Herodes contempta obnunciatione noctu vrbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. at ille solitarum artium non immemor, palam lacrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu, clàm verò parabat sibi satellitium. quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere, sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum.

Cap. XX.

Herodes iussu Cassij Malichum dolo interficit.

Attamen Cassio de patris obitu significauit per literas: & ille qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit vt vlcisceretur parentis iniuriam: clàm etiam mandauit Tribunis apud Tyrum agentibus, vt adessent Herodis iustis conatibus. Cúmque capta à Cassio Laodicea, simul ad eum iter facerent afferentes coronas & pecuniam, Herodes expectabat daturum esse illic pœnas Malichum. at ille circa Tyrum Phœnices suspicione concepta, maiora moliri cogitauit: & quia filius eius obses in ea vrbe seruabatur, decreuit eam ingredi, & furtim illũ in Iudæam abducere: & occupato contra Antonium Cassio, gente ad defectionem concitata, sibiipsi principatum eius acquirere. Sed consiliis eius fortuna aspirare noluit, & Herodes homo callidus intellecto eius proposito, præmisso famulo quasi ad parandam cœnam, quia comites omnes inuitauerat, re autem vera ad tribunos, iussit eos Malicho cum pugionibus occurrere. illi verò egressi, & nacti eum prope vrbem in littore, confoderunt hominem: quo facto Hyrcanus adeò est attonitus vt obmutuerit. tandem ægrè ad se reuersus percontabatur Herodem quid hoc rei esset, & quis interfecisset Malichum. & audito factum

ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. καὶ πείσας ἀργυρίῳ τὸν ὑρκανοῦ οἰνοχόον, παρ' ᾧ ἐκάτεροι εἰσιῶντο, φαρμάκῳ κτείνει τὸν ἄνδρα, καὶ ὁπλίτας ἔχων ἠυξήπιζε τὰ κατὰ τὴν πόλιν. γνόντων δὲ τὴν ὑπόθεσιν τὴν κατὰ παῖδος ἡρώδου καὶ φασαήλου, καὶ χαλεπῶς ἐχόντων, ἠρνεῖτο πάντα ὁ μάλιχος, καὶ ἔξαρνος ἦν τὸν φόνον. καὶ ἀντίπατρος μὲν δυσεβείας καὶ δημοσιωνὴ διενεγκών, καὶ τῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀποδοῆ, τέτον ἐτελεύτησε τὸν τρόπον. τῶν δὲ παίδων αὐτοῦ ἡρώδης μὲν δίκης ἔγνω τιμωρεῖν τῷ παιδὶ, μὴ γραπτὰς ὅτι μάλιχον ἐλθών. φασαήλῳ δὲ τῷ πρεσβυτέρῳ δόλῳ μᾶλλον ἐδόκει περιγίνεσθαι τὰνδρὸς, μὴ πολέμου καταρχειν νομιζῶσιν ἐμφυλίου. τὴν τε συὴ ἀπολογίαν μαλίχου προσδέχεται, καὶ πίστευειν ὑποκρίνεται, μηδὲν αὐτὸν περὶ τὸν ἀντιπάτρου κακουργήσαι θάνατον, τάφον δὲ ἐκόσμει τῷ παιδὶ, καὶ ὡδυρόμενος ἡρώδης εἰς σαμάρειαν καὶ καταλαβὼν αὐτὴν κακοπαθοῦσαν, ἀνακτᾶται καὶ τὰ νείκη διέλυσε τοῖς ἀνθρώποις. μετὰ πολὺ δὲ τῆς ἐν ἱεροσολύμοις ἑορτῆς ἐπιγινομένης σὺν τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν πόλιν. καὶ δείσας μάλιχος, ἔπεισεν ὑρκανὸν μὴ ὑποτρέπειν αὐτῷ εἰσιέναι. καὶ πεισθέντος μὲν ὑρκανὸς, προβέβληται δὲ αἰτίαν τῆς ἀποκωλύσεως τὸ μὴ δεῖν ὄχλον ἀλλοδαπὸν ἀγνεύοντος εἰσδέχεσθαι τὸ πλῆθος. ὀλίγον δὲ φροντίσας ἡρώδης τῶν ἀγγέλων, νύκτωρ εἰσεισιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβερὸς μὲν ἦν τῷ μαλίχῳ, ὁ δὲ οὐκ ἀνίησι τὴν ὑποκρισιν, ἀλλ' ἐδάκρυε τὸν ἀντίπατρον καὶ ἀνεκαλεῖτο φανερῶς ὡς φίλος, κρύφα δὲ φαλακὴν τὸ σώματος ἐποιεῖτο. ἔδοξε δὲ καὶ τοῖς περὶ ἡρώδην μὴ ἀπελέγχειν αὐτοῦ τὴν προσποίησιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς εἰς τὸ ἀνύποπτον, ἀντιφιλοφρονεῖσθαι τὸν μάλιχον.

Κεφάλαιον κ'.

Ὡς ἡρώδης ὑποτειλάντος αὐτῷ κασσίου τὸν μάλιχον ἐδολοφόνησεν.

Καισίῳ μὲν οὖν περὶ τῆς τελευτῆς πατρὸς ἡρώδης ἐπέστελλε. κἀκεῖνος εἰδὼς οἷος εἶη τὸν ἦθος μάλιχος, ἀντιπέστειλε τιμωρεῖν τῷ παιδὶ, καὶ λάθρᾳ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἐν τύρῳ χιλιάρχους κελεύων αὐτοὺς συμπροθύμεῖν ἡρώδῃ, δίκαια μέλλοντι πράξειν. ὡς δὲ λαοδίκειαν ἠρήκοτος καισίου, πρὸς αὐτὸν ἀπήντων κοινῇ, στεφάνους τε αὐτῷ καὶ χρήματα κομίζοντες, ἡρώδης μὲν προσεδόκα δώσειν τὸν μάλιχον τιμωρίαν ἐκεῖ γνώμενον. ὁ δὲ περὶ τύρον τῆς φοινίκης ὑποδόμενος τὸ πρᾶγμα, μείζονων ἐφήπτετο. καὶ τὸ παιδὸς αὐτοῦ ἐμπρόσθεν ἐν τύρῳ, παρελθὼν εἰς τὴν πόλιν, ἔγνω τέτον τε ὑποκλέψαι, καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀποφέρειν, ἀποδόντος τε ἐπ' ἀντώνιον καισίου, τὸ ἔθνος ὅπως ἦσας, αὐτὸς τὴν ἀρχὴν καθέξειν. τοῖς δὲ βεβουλευμένοις, ὅτι δαίμων ἀντέπραξε, καὶ δεινὸς ὢν ἡρώδης, τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ καταγνόντας, προθεσιαν ἐμποιοῦσι θεράποντα, τῷ μὲν δοκεῖν ὅτι δίκην ὠδυσμένῳ, καὶ τὸ ἐσιάσειν αὐτοὺς ἅπαντας προφήκει, ταῖς δὲ ἀληθείαις πρὸς τοὺς χιλιάρχους, ἐξελθεῖν ὅτι μάλιχον πείθει μὴ ξιφιδίοις. οἱ δ' ἐξελθόντες, καὶ πλησίον τῆς πόλεως αὐτῷ προτυχόντες ὅτι τὸ αἰμαλὲ, καταπηδήσαντα τὸν ἄδε. ὑρκανὸς μὲν οὖν, ὑπ' ἐκπλήξεως τὸ γεγονότος εἰς ἀφωνείαν ἐτράπη. πόλις δὲ ἀπεγνώκει, ἐπιπωθάνετο τῷ περὶ τὸν ἡρώδην, τί ποτ' εἴη τὸ γεγυμνωμένον καὶ τὶς ὁ μαλίχου ἀπηρικώς; εἰπόντων δὲ καισίου τὸν

τῶτο ϖεῖσαι, ἐπῆνεσε τὸ ἔργον. πονηρὸν γὰρ εἶ) πάνυ, καὶ τ̃ παρίδος ὑπέβαλον. καὶ μάλιχος μ̃ ταύτῃ ὑπὸρ τ̃ εἰς αὐτίπατρον ὠμότητος δίκην ἐξέτισε. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀπάραντος Φηλικος γίνεται καὶ τ̃ ἰουδαίαν. ἔλιπε γὰρ ὑπολειφθεὶς ἐν ἱεροσολύμοις μετὰ στρατιᾶς, ὥρμησεν ὅπλα φασάηλον. ὅτε δῆμος ἐν ὅπλοις ἦν. ἡρώδης ὁ ϖρὸς φάβιον ἐπορεύετο, ἐν δαμασκῷ στρατηγοῦντα, ϖεῖσθαι βοηθεῖν ϖρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὑπὸ νόσου κωλύεται. ἕως δ̃ φασάηλος δι' αὐτ̃, ἕλικος κρείττων γενόμενος, καταλείει μ̃ αὐτὸν εἰς πύργον, εἶτα ὁ ὑποσπονδον ἀφίησι. τόν τε ὑρκανὸν ἐμέμφετο, ὡς πολλὰ μὲν δι' ϖαθόντα ὑπ' αὐτ̃, συμϖεράζοντα ὁ τοῖς ἐχθροῖς. ὁ γὰρ ἀδελφὸς μαλίχε τότε ὑποστὰς ἓξ ὀλίγα χωρία ἐφρούρει, καὶ μάσαδαν τὸ ϖάντων ἐρυμνότατον. ὅπῃ μ̃ οὖν τούτων ῥαίσας ὁ ἡρώδης ἐκ τ̃ νόσε ἀνέγνετο, ϖροσελόμενος αὐτ̃ ϖάντα ὅσα εἶχε χωρία, ὑποσπονδον ἀπέλυσεν.

A

B

C

Κεφάλαιον κά.

Ως ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλε βοηθοῦντα ϖρὸς τῶν τυρίων τυράννου, ἡρώδης ἀπαντήσας μέτεστι καὶ τ̃ ἰουδαίας ἐκβάλλει.

Cap. XXI.

Antigonum Aristobuli filium auxilio Tyriorum tyranni paternum regnum repetentem Herodes profligatum è Iudæa pellit.

ΑΝτίγονον ὁ τὸν ἀριστοβούλε, στρατιὰν ἀθροίσαντα, καὶ φάβιον πεῖσαι ϖροσκόπτοντα χρήμασι, κτᾶται ϖτολεμαῖος ὁ μυνναίε δι' ἀὰ τὸ κηδεμονικ. συνεμάχει δ' αὐτῷ ϖ μᾶριων ὁν τυρίων καταλελοίϖει κάσιος τύραννον. τυραννίδι γὰρ λαβὼν τὴν συρίαν ὅδε ὁ ἀνὴρ, ἐρρώσατο. ὁ ὁ μᾶριων καὶ εἰς τὴν γαλιλαίαν, ὅμορον οὖσαν ἐνέβαλε, καὶ ξία καταλαβὼν ἐρύματα, δι' ἃ φρουρᾶς εἶχεν. ἐλθὼν ὁ καὶ ὅπῃ τοῦτον ἡρώδης, ἅπαντα μὲν αὐτῷ ἀφείλατο. τοὺς ὁ τυρίων φρουροὺς, φιλανθρώϖως ἀπέλυσεν, ἔσιν οἷς καὶ δωρεὰς δούς δι' ἃ τὸ ϖρὸς τὴν ϖόλιν εὔνουν. ταῦτα δι' ἃ ϖροσελόμενος ὑπεδέξατο ἀντίγονον, ϖ μάχῃ αὐτῷ συνάψας νικᾷ, ϖ ὅσον οὔϖω τ̃ ἄκρων ἐπιβαίνει τ̃ ἰουδαίας ἐξέωσεν. εἰς ἱεροσόλυμα ὁ ϖαραγενόμενον, στεφανοῖς αἰεί δε ὑρκανός τε καὶ ὁ δῆμος. ἐγεγάμβρευτο ὁ ἤδη κατ' ὁμολογίαν τ̃ ὑρκανῦ γλύφ, καὶ δι' ἃ τοῦτο μᾶλλον αὐτῷ ϖροείκεν μέλλον ἄγεσθαι τ̃ ἀλεξάνδρου τῦ ἀριστοβούλε θυγατέρα, ὑρκανῦ ὁ θυγατριδῆν, ἐξ ἧς ϖαῖς γίνεται, τρεῖς μὲν ἄῤῥενας. δύο ὁ θηλείας. ἦκτο ὁ καὶ ϖρότερον γυναῖκα δημότην, δορὶν ὄνομα ἐκ τῦ ἔθνους, ἐξ ἧς αὐτῷ ϖρεσβύτατος γίνεται ϖαῖς, αντίϖατρος.

D

E

F

Ante Cæsarem Philippos Antonio & Cæsare deuictis, Cæsar in Gallias, Antonius in Asiam proficiscitur. qui vbi peruenit in Bithyniam, omnium gentium legationes habuit obuiam. Aderant & Iudęorum primates, Phasaëlum & Herodem accusaturi: quasi in speciem solùm regnaret Hyrcanus, re autem vera tota potestas esset pænes hos fratres. Herodem verò Antonius in magno esse iussu Cassij, laudauit facinus. malum enim virum fuisse, & insidiatorem patriæ. atque ita Malichus pro oppresso Antipatro pœnam persoluit debitam. Postò Cassio profecto è Syria, apud Iudæum tumultus exoritur. Felix enim relictus cum militibus Hierosolymis, in Phaselum fecit impetum, & populus arma corripuit. Herodes verò ad Fabium profectus est Damasci præsidem, & volens fratri succurrere, morbo præpeditus est. donec Phasaelus per se superato Felice, in turrim primùm compulsum, incolumitatem deinde pactum abire passus est. quamobrem mox cum Hyrcano expostulauit grauiter, quòd post accepta à se multa beneficia, inimicis suis fauorem impẽderet. nam frater Malichi tunc non pauca castella occupauerat, & inter cætera Masadam longè munitissimum. Vt igitur conualuit Herodes cõtra hunc profectus, receptis omnibus castellis pactum incolumitatem dimisit.

G

Κεφάλαιον κβ.

Ὅτι ἡρώδης ἐν βιθυνίᾳ ϖροσελθὼν ϖολλοῖς χρήμασιν ἐϖράϖυσεν αὐτὸν, διὰ τῶν ϖαρ' αὐτοῦ συνηγόρων οὐκ ἐδέξατο.

Cap. XXII.

Herodes in Bithynia occurrens Antonio, pecunijs eum sibi conciliat: quo factum est vt ille accusatores eius non admiserit.

ΚΑ'σιον μὲν οὖν χειρῶνται αὐτώνιός τε καὶ καῖσαρ ὁ φιλίϖϖους. μ̃ ὁ τὴν νίκην καῖσαρ ὅπῃ γαλλίας ἐχώρει, αὐτώνιος ὁ εἰς τ̃ ἀσίαν ἀϖῆρε. ἡνικὰ μὴν δὲ ἐν τῇ βιθυνίᾳ αἱ ϖανταχόθεν ἀϖλοῦν ϖροσβεῖαι. ϖαρῆσαν ὁ καὶ ἰουδαίων οἱ ἐν τέλει, κατηγορῆντες τ̃ ϖερὶ φασάηλον καὶ ἡρώδην, ϖρόφασιν μὲν ἐϖὶ λέγοντες τῆς βασιλείας ὑρκανὸν, τούτους ὁ τὴν ϖᾶσαν ἔχειν ἐξουσίαν. ἡρώδην ὁ αὐτώνιος δι' ϖολλῆς

honore habuit, qui ad obiecta diluenda venerat: quo factum est vt ne ad colloquium quidē aduersarios eius admiserit. id enim data pecunia Herodes impetrauerat. Progresso autem Ephesum praestò fuit legatio missa Hyrcani pontificis & gentis nostræ publico nomine, asferens coronam auream, & rogans vt quos Iudæos Cassius præter ius belli captiuos abduxerat, scriptis per prouincias literis in libertatem vindicaret: & agros per Cassium ademptos gē- B ti restitueret. Quorum postulata Antonius æqua existimans, confestim scripsit Hyrcano & Iudæis, simúlque ad Tyrios misit decretum hanc sentiens continens. M. Antonius Imper. Hyrcano pōtifici ac ethnarchæ Iudæorum salutem. Si valetis bene est, ego & exercitus valemus. Lysimachus Pausaniæ, Iosephus Mennæi, Alexander Theodori, legati apud Ephesum me conuenientes, eandem quam priùs Romæ legationem mihi exposuerunt, & noua hac tuo ac gentis nomine diligenter perfuncti sunt, de- C clarantes quanta nos prosequaris beneuolentia. quare cognitam non tam ex verbis quàm ex operibus vestram amicitiam, & mores compositos ac pios non complecti non possum. Ergo quoniam totam Asiam aduersarij nostri ac pop. Rom. incursauerunt, nec sacratis locis nec ciuitatibus parcentes, neque iusiurandum præstitum seruantes: non tam priuatum nostrū negotium agentes, quàm suspecta defensione D reipublicæ in diuini simul ac humani iuris violatores vindicauimus. Eorum enim facinus sol ipse auersatus videtur, & inuitis oculis spectasse perpetratum scelus in Cæsarem. Sed postquam impios eorum conatus excepit Macedonia, renouantes in eis locis priscam gigantum audaciam, & agitatam furoribus maleficentiam quam circa Philippos exercuerunt, occupatis oportunis locis & vsque ad mare montium vallo permunitis, vt per vnicam ceu portam pateret aditus; diis ipsis eorum iniusta E molimina damnantibus vicimus. & Brutus compulsus intra mœnia Philippensium, obsessúsque à nobis, addidit se Cassio socium exitij. qui postquam meritas pœnas dederunt, pace nos in posterum fruituros speramus, & Asiā conquieturam à bellorum tumultibus. Iam enim nostra opera vniuersum Asiæ corpus velut è graui morbo colligere se incipit. Cùm igitur etiam de te cum tua gente agendo ornandoque cogitem, curæ mihi erit quicquid in rem F vestram fuerit. edictum etiam oppidatim proposuit, vt quotquot vel liberi vel serui sub hasta à C. Cassio Cassianísve venundati sunt, liberè dimittantur. Volóque vt quæ mea & Dolabellæ benignitate vobis concessa sunt, ea perpetuò rata sint. Tyrios quoque iubeo vt iniuriam à vobis abstineant, & quicquid de Iudæorum finibus occupant, id totum re- G stituant. Coronam autem quam misisti accepimus. Marcus Antonius Imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Sal. Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis

εἶχε τιμῆς, ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς κατηγορεμένων, καὶ δι' ἃ τοῦτο συμέβη μηδὲ λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιστασιώτας. διεπέπρακτο δ' τοῦτο χρήμασιν ἡρώδης παρ' ἀντωνίου. ἐπεὶ δ' εἰς ἔφεσον ἦκεν ἀντώνιος ἐπεμψεν ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἡμέτερον πρεσβείαν πρὸς αὐτὸν, στέφανόν τε κομίζουσαν χρυσοῦν, καὶ παρακαλοῦσαν τοὺς αἰχμαλωτισθέντας ὑπὸ κασσίου ἰουδαίους ὑ νόμῳ πολέμου, γράψαντα τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐλευθέρους ἀπολῦσαι, καὶ τὴν χώραν ἣν ἐν τοῖς κασσίου καιροῖς ἀφηρέθησαν, ἀποδοῦναι. ταῦτα κρίνας ἀντώνιος δίκαια τοῖς ἰουδαίοις ἀξιοῖν, παραχρῆμα ἔγραψεν ὑρκανῷ καὶ τοῖς ἰουδαίοις, ἐπέστειλε δ' ἅμα Τυρίοις, διάταγμα περιέχον ταῦτα. μάρκος ἀντώνιος αὐτοκράτωρ, ὑρκανῷ ἀρχιερεῖ καὶ ἐθναρχῃ τῶν ἰουδαίων χαίρειν. εἰ ἔῤῥωσθε, εὖ ἂν ἔχοι ἔῤῥωμαι δ' κἀγὼ μετὰ τοῦ στρατεύματος. λυσίμαχος παυσανίου, καὶ ἰώσηπος μενναίου, καὶ ἀλέξανδρος θεοδώρου πρεσβεῦσαι ἐν ἐφέσῳ μοι συντυχόντες, τιμῶ τε ἐμφανεστέραν ἐν ῥώμῃ τελεσθεῖσαν αὐτοῖς πρεσβείαν ἀπηγγείλαντο, καὶ τιμῶ σοῦ καὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ διέθεντο, ὧν ἔχεις δύνοιαν πρὸς ἡμᾶς ἐμφανίσαντες. πεπεισμένος οὖν καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκ τῶν λόγων ὅτι οἰκειότατα ἔχετε πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ ἀρεσὲς ὑμῖν ἦθος καὶ τὸ θεοσεβὲς καταπόησας, ἴδιον ἡγήσομαι. καταδεομένων δ' τιμῶ ἀσίαν ἅπασαν τῶν ἐναντιωθέντων ἡμῖν τε καὶ τῷ δήμῳ τῶν ῥωμαίων, καὶ μήτε πόλεων μήτε ἡρώων ἀποχωμένων, μήτε ὅρκους οὓς ἐποιήσαντο φυλαξάντων, ἡμεῖς, ὡς οὐκ ἰδίου μόνον ἀγῶνος, ἀλλ' ἀπάντων κοινῆ, τοὺς ἀρτίους καὶ τῶν εἰς ἀνθρώπους ἀδικημάτων, καὶ τῶν εἰς θεοὺς ἀσεβημάτων, ἠμυνάμεθα. δ' ἃ καὶ τὸν ἥλιον ἀποσκάφθαι δοκοῦμεν, ὃς καὶ αὐτὸς ἀνδρῶς ἐπεῖδε τὸ δεῖνα κάσσαιος μῖσος. ἀλλὰ τὰς δικαίας αὐτῶν τὰς θεομάχους, ἃς ὑπεδέξατο ἡ μακεδονία, καθάπερ ἴδιος αὐτὸς τῶν ἀσεβημάτων ἀνήρ, καὶ τιμῶ σύγχυσιν τῆς ἡμεροῦς κακοήθως γνώμης, ὧν κατὰ φιλίππους τῆς μακεδονίας συνεχέστων, καὶ τόπους δύσβατους καταλαμβανόμενοι μέχρι θαλάσσης ἀποτετειχισμένους ὄρεσιν, ὡς πύλῃ μιᾷ τιμῶ παρεσθαι ταμιεύεσθαι, τῶν θεῶν αὐτοῖς δικαίοις ἐγκλήμασι κατεψηφισμένων, ἐπεστήσαμεν. καὶ βροῦτος συμφυγὼν εἰς φιλίππους, συγκλεισθεὶς ὑφ' ἡμῶν, ἐκοινώνησε κασσίῳ τῆς αὐτῆς ἀπολείας. τούτων κακολασμένων, εἰρήνης τὸ λοιπὸν ἀπολαύειν νομίζομεν, καὶ ἀναπαύεσθαι τιμῶ ἀσίαν ἐκ τοῦ πολέμου. κοινῶ οὖν ποιούμεθα καὶ τοῖς συμμάχοις πᾶσι ὑπὸ θεῶν δοθεῖσαν ἡμῖν εἰρηνεύειν. ὥσπερ οὖν ἐκ νόσου μεγάλης τὸ τ' ἀσίας σῶμα νῦν δι' τὴν ἡμετέραν νίκην ἀναφέρεται. ἔχων τοίνυν σε δι' μνήμης τὸ ἔθνος αὔξειν, φροντίσω τῶν ὑμῖν διαφερόντων. διέθηκα δ' κἀγὼ γράμμα κατὰ πόλεις, ὅπως εἴ τινες ἐλεύθεροι ἢ δοῦλοι ὑπὸ δόρυ ἐνεχάχθησαν ὑπὸ γαῖς κασσίου ἢ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τεταγμένων, ἀπολυθῶσιν ὅτοι, τοῖς τε ὑπ' ἐμοῦ δοθεῖσι καὶ δολοβέλλα φιλανθρώπως χρῆσθαι ὑμᾶς βούλομαι. τυρίοις τε κωλύω βιαίως εἴ τι πρὸς ὑμᾶς, ὅσα κατέχουσιν ἰουδαίων, ταῦτα ἀποκαθιστᾶν κελεύω, τὸν δ' στέφανον ὃν ἐπεμψας ἐδεξάμην. μάρκος αὐτοκράτωρ, τυρίων ἄρχουσι, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἐμφανισάντων μοι ἐν ἐφέσῳ, ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἐθνάρ-

ἐθναρχε φρισβώτῃ χώραν αὐτῇ ὑμᾶς κατέχειν A
λεγόντων, εἰς ἣν ἐνέβητε, καὶ τ ἐναντιωμένων ἡμῖν ὅπλα
κρατεῖται, ἐπεὶ τὸν περὶ τ ἡγεμονίας πόλεμον ἀπεδε-
ξάμεθα, καὶ τῷ δικαίων ποιεῖσθαι προνοίαν ἡμωνάμεθα τοὺς μήτε χάριτος ὑπομνησθέν-
τας, μήτε ὅρκους φυλάξαντας, βέλομαι καὶ τ ἀφ' ὑ-
μῶν εἰρηνεύειν τοῖς συμμάχοις ἡμῶν ὑπαρχήν. καὶ ὅσα
δὲ τῶν ἡμετέρων ἐλάβετε ἀπαγωνιστῶν, μὴ συγχω-
ρεῖν, ἀλλὰ ταῦτ' ἀποδιδόναι τοῖς ἀφηρημένοις. ἔτι γὰρ B
ἐπαρχίας ἐκείνων ἀθεὶς ὅτε στρατόπεδα τ συγκλήτε
δούσης ἔλαβεν, ἀλλὰ βίᾳ καθαρπάσαντες, ἐχάρισαν-
το βιαίως τοῖς περὶ ἀδίκοιν χρησίμοις αὐτοῖς χρω-
μένοις. δίκαιον αὐτῷ οὖν ἔδοξεν τοῖς τε συμμάχοις
τοῖς ἡμετέροις ὅσα ποτ' εἶχον ἀξιοῦμεν ἀκωλύτως σχε-
κατέχειν, καὶ ὑμᾶς εἴ τινα χώρια ὑπῆρχεν ὄντα τῶν ἐθ-
ναρχῶν Ἰουδαίων, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ἢ γαίων κράσιον
πόλεμον ἀσυγχωρήτων ἐπάγοντα, ἀποδοῦναι τῆς C
ἐπαρχίας ἡμῖν νῦν ἔχετε, ἀποδοῦναι αὐτῷ, βίαιον
αὐτοῖς μηδεμίαν προσφέρειν ὅπως τῷ ἀδυνάτοις αὐτοὺς
ποιεῖν τῷ ἰδίων διατρέφειν. εἰ δέ τινα ἔχετε πρὸς αὐτὸν
δικαιολογίαν, ὅταν ἔλθωμεν ὅπου τοῖς τόποις, ἔξεσται ὑ-
μῖν ταύτῃ χρῆσθαι, ὡσαύτως ἔκασα τοῖς συμμάχοις ὁμοίως
τοῖς κείμασι φυλασσόντων. Μάρκος αὐτώνιος αὐτο-
κράτωρ τυρίων ἀρχουσι βουλῇ δήμῳ χαίρειν. διάταγμα
ἡμῶν ἀπέσταλται πρὸς ὑμᾶς. βούλομαι δὲ ὑμᾶς D
φανερὸν ποιῆσαι, ἵν' αὐτὸ εἰς τὰς δημοσίας συντάξητε βίβλους,
γράμμασι ῥωμαϊκοῖς καὶ ἑλληνικοῖς, καὶ ἐν τῷ ὅπου φα-
νερωτάτῳ ἔχητε αὐτὸ γεγραμμένον, ὅπως ὑπὸ πάντων
ἀναγινώσκεσθαι δυνήσεται, Μάρκος αὐτώνιος αὐτοκρά-
τωρ, τυρίων ἀνδρῶν καθεστώτων περὶ τῶν δημοσίων
πραγμάτων εἶπεν. ἐπεὶ γαίος κράσιος, ταύτῃ τῇ ὑπο-
θέσει ἀλλοτρίαν ἐπαρχίαν κατεχομένην ὑπὸ στρα-
τοπέδων καὶ συμμάχοις ὄντας διήρπασε, καὶ ἐξεπολιόρ-
κησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος, φίλον ὑπάρχον τῷ ῥωμαίων E
δήμῳ, τ ὀπόνοιαν τινὰ ἐκείνε τοῖς ὅπλοις κρατήσαντες
καὶ δόγμασι καὶ κείμασιν ἐπανορθώμεθα τὰ ὑπ'
αὐτοῦ διηρπασμένα, ὡς τε ἀποκατασταθῆναι ταῦτα
τοῖς συμμάχοις ἡμῶν. καὶ ὅσα ἐκομίσθη ἰουδαίων, εἴτε
σώματα εἴτε κτῆσις, ταῦτα ἀφεθῆναι, τὰ μὲν σώματα ἐ-
λευθέρα, ὡς ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ἡ δὲ κτῆσις, τοῖς πρότερον
κυρίοις. τὸν δὲ μὴ ὑπακούσαντα τῷ ἐμῷ διατάγματι,
δίκαιον ζημιοῦσθαι βέλομαι. κἂν ἄλλο, τότε καὶ τὸν F
πρόστιμον ἀξίαν μελήσει μοι ὑπεξελθεῖν τὸν οὐκ
ὑπακούσαντα. τὸ δὲ αὐτὸ τοῦτο καὶ σιδωνίοις καὶ ἀντι-
οχεῦσι καὶ ἀραδίοις ἔγραψε. παρεδήμεθα οὖν καὶ ταῦτα
δικαίως, τεκμήρια ἱκανὰ ποιούμενα τῆς φαμὲν ῥωμαίοις
ποιεῖσθαι πρόνοιας ὑπὲρ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους.

Renunciatum est mihi Ephesi ab Hyrcani pontificis ac ethnarchæ legatis, agros ipsorum ditionis vos occupasse, idque factum quo tempore nostri aduersarij tenuerunt eam prouinciam. Quoniam igitur pro imperio bello susceptо, iustitiæ pietatique prospicientes vindicauimus in ingratos ac perfidos, volo etiã vobis pacem esse cum nostris sociis; & quicquid ab aduersariis nostris accepistis, habere vos non permittimus, sed iubemus vos prioribus dominis reddere. nemo enim eorum neque prouinciam à Senatu accepit, neque exercitum, sed quæ per vim corripuerunt, largiti sunt ministris suæ violentiæ, quando igitur illi meritas pœnas dederunt, æquum censemus vt socij nostri ea quæ antè habuerunt, nemine vetante, retineant: vósque si quos Hyrcani Iudæorum ethnarchæ agros, postquam C. Cassius bellum illicitum in nostra prouincia mouit, occupastis, eos reddatis, néve vllam vim interponatis quo minus ad pristinos dominos redeant: quòd si aliquid iuris in eos prætenditis, quàm primùm ad ea loca venero, integrum vobis erit ius vestrum repetere, id quod etiam sociis nostris peræquè integrum seruabimus. M. Antonius imperator Tyriorum magistratibus s. p. q. Salutem. Edictum meum ad vos misi, quod volo curetis referri in publicas tabulas literis Græcis & Latinis: & in loco aliquo conspicuo proponi, vt legi possit ab omnibus. M. Antonius Imper. ac trimuir dixit: Quoniam C. Cassius hoc perturbato rerum statu alienam prouinciam & militem prætidiarium inuasit, & sociorum nostrorum facultates diripuit, & vastauit Iudæorum gentem amicam populo Rom. insolentia eius armis nostris perdomita, iudiciis atque edictis quæ ille perpetrauit corrigimus, vt ablata restituantur nostris sociis. & siue corpora Iudæorum siue bona diuendita sint, illa in libertatem, hæc ad pristinos reuertētur dominos. qui verò contra edictum hoc nostrum fecerit, pœnas daturus est: & qui inobedientiæ conuicti fuerint, in eos pro rei dignitate animaduertere curabimus. Eodem ferè exemplo Sidoniis, Antiochensibus & Aradiis scripsit: visúmque est hoc loco etiam hæc inferere, argumento futura quanta prouidentia nos dignatus sit Romanus populus.

Κεφάλαιον κγ'.

Πῶς αὐτώνιος εἰς συρίαν παραγενόμενος ἡρώδην καὶ φασάηλον τετράρχας κατέστησεν. G

CAP. XXIII.

Antonius in Syriam prouinciam veniens Herodem cum Phasaelo tetrarchas constituit.

Μετὰ ταῦτα εἰς συρίαν αὐτωνίου παραγενομένου, κλεοπάτρα περὶ κιλικίαν ἐντυχοῦσα, δι' ἔρωτος αὐτὸν ἐχειρώσατο. καὶ δὴ πάλιν ἰουδαίων ἐ-

POst hæc autem in Syriam aduentante Antonio, Cleopatra in Cilicia facta illi obuiã, amoribus suis eum implicuit: quo tempore rursum centum è Iudæorum gente potētissimi venerunt ad eum vt accusarent Herodem vnà cũ suis, electo ad hoc eloquētissimo quoq; è suo numero. Iuuenum autem causam defendendam Messala suscepit, assistente sibi etiam Hyrcano, XXI.

κατὸν οἱ δυνατώτατοι, παραγίνονται πρὸς αὐτὸν κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τῷ περὶ αὐτὸν, προστησάμε-
νοι σφῶν αὐτῷ τοὺς δεινοτάτους λέγειν. ἀπέλειπε δ' αὐτοῖς μασάλας ὑπὲρ τ ναπίσκων, παόντος καὶ ὑρκανῦ,

qui iam ſocer factus fuerat. Antonius verò audita vtraque parte apud Daphnen, ſciſcitatus eſt ex Hyrcano, vtra pars melius adminiſtraret rempublicam. Qui cùm reſpondiſſet Herodem in hoc præſtantiorem eſſe, Antonius qui iam antè familiariter diligebat iuuenes propter paternum hoſpitium, quo tempore cum Gabinio agens patris eorum contraxerat amicitiam, hos ambos tetrarchas conſtituit, & Iudæorum eis committit gubernacula. Literas quoque in hoc ſcripſit, & ex eorum aduerſariis xv. coniecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio: quamuis ne ſic quidem ceſſarunt à legatione reuerſi. Sed rurſum mille venerunt Tyrum, Antonium ibi præſtolaturi, qui magna pecunia iam corruptus à fratribus, imperauit eius loci magiſtratui, vt in Iudæorum legatos nouatores rerũ animaduerteret: & Herodi adiutor eſſet ad principatũ parandum. Herodes verò ante vrbem diuersãtes in littore accedens, hortatus eſt eos vt ſe ſubducerent: nam & Hyrcanus cum eis aderat: admonens quantum inſtaret periculum ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. móxque erumpentes in eos Iudæi cum indigenis, partim trucidauerunt eos, partim ſauciauerunt: reliqui verò domum refugientes poſthac quieuerunt. Populo verò clamoribus agente contra Herodem, commotus ad iram Antonius iuſſit quos vinxerat interfici. Altero deinde anno Syriam occupauerunt Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa: quo tempore Ptolemæus Mennæi defunctus eſt. cuius in principatu ſucceſſor filius Lyſanias amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapa qui multũ apud eum poterat.

Cap. XXIV.

Parthi Antigonum Ariſtobuli filium in regnum reducunt.

XXII. ANtigonus deinde mille talenta & quingentas mulieres daturum ſe Parthis eſt pollicitus, ſi ab Hyrcano in illum regnum transferrent, & Herodem vnà cum ſuis interficerent. quæ tamen non dedit, ſed Parthi nihilominus aſſerturi regnum Antigono, duxerunt verſus Iudæam exercitum, Pacorus per maritima, ſatrapa per mediterranea. Pacorum excluſerunt Tyrij, ſed Sidonij ac Ptolemaidenſes intromiſerunt. Ille alam equitum in Iudæam ſpeculatum præmiſit, iuſſam etiam adiutare Antigonum. eos ducebat pincerna regius, & ipſe Pacorus nomine. Adiungentibus autem ſe Antigono Iudæis Carmelum montem incolentibus, & paratis cum eo in hoſticum inuadere, ille ſpem concepit poſſe ſe horum opera partem quandam regionis in poteſtatem redigere, quæ Drymœ vocabatur: & quibuſdam eis occurrentibus pernaſerunt vſque Hieroſolyma. Vbi adiungentibus ſe aliis iam multum aucti numero, aggreſſi ſunt oppugnare regiam. móxque ferentibus opem his qui fratrum partes ſequebantur, & pugna in foro conſerta, repulerunt hoſtem iuuenes: eóque in templo cõpulſo,

ὃς κηδεστὴς ἐτύγχανεν ἤδη γεγόμενος. ἀκροασάμενος δ' ἀμφοτέρων αὐτάνιος ὅτι διάφορος, πιστεύων ὑρκανῷ, πότερα τὸ ἔθνος ἄμεινον προΐσαιτο. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸ Ἡρώδην, αὐτάνιος ἐκ πάλαι οἰκείως ἔχων πρὸς αὐτούς, διὰ τ' παρόψεσιν ξενίαν, λεῖ λιπαρᾷ σὺν γαβινίῳ παρὼν ἐποιήσατο πρὸς τ' πατέρα αὐτῶν, τούτους μὲ ἀμφοτέρους, τετράρχας καθίστησι, κ' τῷ ἰουδάων αὐτοῖς ὑπηρέτει πράγματα. γράφει δ' κ' γράμματα, κ' ἐν τῷ ἀπισασιῶν ἔδησε. μέλλοντος δ' ἀποκτείνειν αὐτούς, παρητήσαντο οἱ πρὸ Ἡρώδου. ἱππέων δ' ὀλίγοι ἐπανελθόντες ἐκ τ' πρισβείας, ἀλλ' ἀπιόντα πάλιν αὐτάνιον χίλιοι εἰς τύρον, ἐκεῖ δόξαν ἀφικέσθαι. κ' ὁ αὐτάνιος πολλοῖς διεφθαρμένος ἤδη χρήμασι, τὸν τε ἡρώδου τὸ ἀδελφῷ αὐτῷ, τῷ κ' τόπον ἀρχοντι προστάξαι κολάσαι τοὺς πρισβύτας τῶν ἰουδαίων, νεωτέρων ἐπιθυμοῦντας πραγμάτων, κ' τοῖς πρὸ Ἡρώδου συγκαθίσαι τ' ἀρχήν. ταχὺ δ' ἡρώδης, ἱδρυτο γὰρ ὅπι τ' φάμμου πρὸ τῆς πόλεως, προῖόν αὐτὸν παρεκελεύετο, σωλῶν δ' αὐτοῖς κ' ὑρκανὸς, ὡς μεγάλα κακοῦ, εἰ προέλθοιεν εἰς φιλονεικίαν ἐσομένα. κ' οἱ μὲν οὐκ ἐπείθοντο. ὥρμησε δ' ἐκ τῶν ἐμπόρων ἰουδαίους σὺν ἐγχωρίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν. πλείους δ' κατέτρωσαν. οἱ δ' λοιποὶ διαφυγόντες ἐποίησε πρὸς ἑαυτοὺς ἡσυχάζειν. τῇ δ' δήμου καταβοῶντος ἡρώδου, παροξυνθεὶς αὐτάνιος τοῖς δεδεμένους ἀπέκτεινε. δευτέρῳ δ' ἔτει συρίαν κατέσχον, πάκορός τε ὁ βασιλέως παῖς, κ' βαρζαφάρνης σατράπης ὁ παρθων. τελευτᾷ δ' κ' πτολεμαῖος ὁ μεννάου, κ' τ' ἀρχὴν αὐτῶν ὁ παῖς λυσανίας παραλαβὼν, διαφερόντως φιλίαν πρὸς ἀντίγονον τὸν ἀριστοβούλου, πρὸς τοῦτο χρήσιμον τὸν σατράπην ὥρμαλεῶν, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον.

Κεφάλαιον κδ'.

Σπασία πάρθων εἰς συρίαν, καθ' ὧν ἀντίγονον ἀριστοβούλου υἱὸν αὐτίγονον εἰς τὴν βασιλέα κατήγαγον.

ΑΝτίγονος δ' ὑπισχνεῖτο χίλια τάλαντα κ' πεντακοσίας γυναῖκας δώσειν πάρθοις, εἰ τὴν ἀρχὴν ὑρκανὸν ἀφελόμενοι ὥρμα δώσουσιν αὐτῷ, κ' τοὺς πρὸ τῆ ἡρώδου ἀπέκτειναν. ἃ μὲν ἔδωκεν, ἀλλ' οἱ μὲν πάρθοι, διὰ τοῦτο ὅτι τὴν ἰουδαίαν ἐσπάτευσαν, κατέγοντες ἀντίγονον. πάκορος μὲν διὰ τῆς παραθαλαττίου, ὁ δ' σατράπης διὰ τῆς μεσογείου. τύριοι μ' ἐν ἀποκλείσει πάκορον, σιδώνιοι δ' κ' πτολεμαεῖς, ἐδέξαντο. ἵλην μέντοι πάκορος ἱππέων εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐξέπεμψε, κατασκοπομένην τε τὰ κ' τ' χώραν, κ' ἀντίγονῳ συμπράξουσαν, ἡγεμόνα τε ὁμώνυμον τοῦ βασιλέως οἰνοχόον. ἐκ δ' τῷ πρὸ καρμήλου τὸ ὄρος ἰουδαίων πρὸς ἀντίγονον ἐλθόντων, κ' συμβουλεύειν ἑτοίμως ἐχόντων, προσεδόκα διὰ τ' χώρας μέρος τι λαβεῖν ὁ ἀντίγονος, δρυμοὶ δ' τὸ χωρίον καλεῖται. κ' τινῶν ὑπαντιασάντων αὐτοῖς, διεκπίπτουσιν εἰς ἱεροσόλυμα οἱ ἄνθρωποι. προσπολεμούντων δέ τινων, πολλοὶ συραφέντες, ὅτι τὰ βασιλέα ἦκον, κ' τοῦτα ἐπολέμουν. προσβοηθούντων δ' τῷ πρὸ φασαήλου κ' ἡρώδῃ. κ' μάχης γενομένης κ' τὸν ἀγορᾶν, νικῶσιν οἱ νεανίσκοι τοὺς πολεμίους. κ' συνδιώξαντες εἰς τὸ ἱερὸν, πέμπου-

πέμπουσιν ὁπλίτας τινὰς εἰς τὰς πλησίον οἰκίας, φρουρή- A
σοντας αὐτάς, ἃς ἐπανασὰς ὁ δῆμος συμμάχων ὄντας
ἐρήμους, σὺν αὐτοῖς οἴκοις κατέφρησεν. ὑφ' ᾧ οὖν τὴν
ἀδικίας ταύτης ἡρῴδης, μετολίγον τιμωρίαν αὐτῷ
αὐτὸς ἀσιωτῶν λαμβάνει, συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην,
καὶ πολλοὺς αὐτῶν ἀποκτείνας. γινομένων δ' ὁσημέραι ἀ-
γεθολισμῶν αὐτοῖς, ἀέριμνοι οἱ πολέμιοι τὸν ἐκ τῆς
χώρας ὄχλον εἰς τὴν καλουμένην πεντηκοστὴν, ἑορτὴ δ'
ἔστιν αὕτη, πάλλονται ἥξειν. ἧς δ' ἡμέρας ἐνεστώσης πολ- B
λαὶ μὲν τὸ ἱερὸν ἀθροίζονται μυριάδες ἀνθρώπων,
ὡπλισμένων τε καὶ ἀόπλων. κατεῖχον δὲ τὸ ἱερὸν καὶ τὴν
πόλιν οἱ παρόντες, πλὴν τῶν περὶ τὰ βασίλεια. ταῦτα γὰρ
σὺν ὀλίγοις στρατιώταις οἱ περὶ ἡρῴδην ἐφρούρουν. φασά-
ηλος μὲν οὖν τὸ τεῖχος ἐφύλαττεν. ἡρῴδης δ' λόχον ἔ-
χων, ἐπεξέισι τοῖς πολεμίοις καὶ τὸ πεδίον. καὶ καρ-
τερῶς μαχεσάμενος πολλάς τε μυριάδας ἔτρεψε, τοὺς μὲν
εἰς τὴν πόλιν φεύγοντας, τοὺς δὲ εἰς τὸ ἱερὸν, ἔστι δ' ὧν εἰς τὸ
ἔξω χαράκωμα. ἦν γάρ τι αὐτόθι, παρεβοήθει δὲ καὶ C
φασάηλος. πάκορος δὲ ὁ παρθων στρατηγὸς σὺν ἱππεῦ-
σιν ὀλίγοις αὐτῷ ἕπομένοις δεκθέντος εἰς τὴν πόλιν ἔρχε), λόγῳ
μὲν ὡς καταπαύσων τὰ στάσιν, τὸ δ' ἀληθὲς συμπεράξων
ἐκείνῳ τὰ ἀρχεῖα. φασάηλος δ' ὑπαντήσαντος καὶ δεξα-
μένου ξενίᾳ, πάκορος πείθει προσβύσασθαι μὲν βαρ-
ζαφάρνην αὐτὸν, δόλον τινὰ τοῦτον συνθείς. καὶ φασά-
ηλος ἀδὲν ὑφορώμενος πείθε), μὴ ἐπαρθέντος ἡρῴδου
τοῖς πραττομένοις, δι' ἃ τὸ τῶν βαρβάρων ἄπιστον, ἀλλὰ καὶ D
πάκορον καὶ τοὺς ἥκουσιν ὑπόπτευσε κελεύοντος. ὤχοντο
γὰρ πρεσβεύοντες, ὑρκανός τε καὶ φασάηλος. πάκορος δὲ
καταλιπὼν ἡρῴδην ἑξακοσίοις ἱππεῖς καὶ δέκα τῶν ἐλευ-
θέρων λεγομένων, προὔπεμψεν αὐτούς. γνομένοις δ'
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, μεθ' ὅπλων ὑπαντῶσιν οἱ ταύτῃ τῶν πό-
λεων ἐφεσῶτες. ὁ βαρζαφάρνης τὸ μὲν πρῶτον αὐτοὺς
ὑπεδέχε) προθύμως καὶ δῶρα δίδωσιν, εἶτα ἐπεβά-
λλετε. πλησίον δὲ μ' ἱππέων ὑπῆν θαλάττης οἱ περὶ
φασάηλον κατάγον). ἐνταῦθα ἀκούσαντες, ὡς αὐ- E
τίγονος ὑπόσχοιτο χίλια τάλαντα καὶ γυναῖκας φ' τοῖς
παρθοις κατ' αὐτῷ, δι' ὑποψίας εἶχον ἤδη τοὺς βαρ-
βάρους. καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ νύκτωρ ὑπιβαλλομένους αὐ-
τοὺς ἀπήγγελέ τις, φυλακὴν αὐτοῖς ἐκτάφαροις περι-
ίσαμένης. καὶ συνελήφθησαν ἂν εἰ μὴ προέμενον ἕως
ἂν οἱ περὶ ἱεροσόλυμα πάρθοι ἡρῴδην συλλάβοιεν,
μὴ προαναπηδήσαντα τούτων ἐκεῖνος ἀθόμενος δρα-
φύγη. καὶ δὴ ταῦτα ἔτους ἔχοντα. καὶ οἱ φύλακες αὐτῷ
ἐωρῶντο. φασάηλῳ μὲν οὖν παρήνουν τινὲς δύθι
ἀφιππάσασθαι καὶ μὴ προεμένειν. μᾶλλον δὲ μύθοι πρὸς F
ταῦτα αὐτὸν ὀφέλλιος ἐπῆλθ, ὃς ἀκμάζει παρὰ σαμα-
ρέαις τῷ πλουσιωτάτῳ τῶν ἐν συρίᾳ τότε, καὶ πλοῖα
πρὸς τὴν φυγὴν ὑπηρέτει. ἐγγὺς δὲ δὴ ἡ θάλασσα. ὁ δὲ
ὑρκανὸν ἀπολιπεῖν οὐκ ἤθελε, οὐδ' ἀναπλεύσειν τὸν
ἀδελφόν. προσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βαρζαφάρνην, ἃ δίκαια ποιεῖν αὐτὸν ἔλεγε, ταῦτα βουλόμενον πε- G
ρὶ αὐτῶν. χρημάτων τε γὰρ δεομένῳ, πλείονα ἔσε-
σθαι παρ' αὐτοῦ ὧν αἰτήσονος δίδωσι. καὶ ἄλλως, δει-
νὸν εἶ) πρὸς αὐτὸν ὅτι πίστει συνελθόντας πρεσβύ-
τας ἀποκτείναι μηδὲν ἀδικοῦντας. ὁ δὲ βάρβαρος
ταῦτα λέγοντος, ὄμνυε μηδὲν ἀληθὲς εἶ) τῶν ὑπο-
νοουμένων, ἀλλὰ ψευδεῖς αὐτὸν ὑποψίας ταράξαι, ἀπῆει τε τὸ πρὸς πάκορον.

miſerunt armatos quoſdam in propinquas ædes vt eis eſſent præſidio. in quos coortus populus, deſtitutos auxilio cum ipſis concremauit ædibus: quam iniuriam populo pòſt Herodes vltus eſt, aduerſarios adortus prælio, & multis interfectis ex illorum numero. Cúmque quotidianæ velitationes inter eos fierent, hoſtes expectabant conuenturas è tota regione turbas ad Pentecoſten, quam vocant, feſtiuitatem. Quæ dies poſtquam illuxit, multa hominum millia circa templum congregata ſunt, tam armatorum quàm inermium: qui & templum & vrbem occupauerunt, excepta regia. hanc enim Herodes ſeruabat cum paucis militibus, eius murum Phaſaelus cuſtodiebat: Herodes verò cum ſuorum cohortibus erupit in hoſtem agentem in ſuburbio: & egregia pugna edita coegit multa millia terga vertere, fugientia partim in vrbem, partim in templũ, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo poſitum. in ea pugna & Phaſaelus adiuuit nonnihil. Pacorus autem Parthorum dux cum paucis equitibus rogante Antigono in vrbem ingreſſus eſt, prætextu quidem quaſi ſeditionis compeſcendæ gratia, ſed reuera principatum illi aſtruere cupiens. quin poſtquam à Phaſaelo occurrente exceptus eſt hoſpitio, ſuaſit ei vt legatus iret ad Barzapharnem, inſidias hoc pacto inſtruens. ille nihil ſuſpicatus paruit, non probãte hoc factum Herode propter Barbarorũ perfidiam, hortantéque vt potius Pacorum & alios ad ſe venientes opprimeret. Itaque profecti ſunt in eam legationem Hyrcanus atque Phaſaelus: & Pacorus relictis apud Herodem ducentis equitibus, ac decem liberis quos vocant, legatos deduxit. Vt verò in Galilæam vẽtum eſt, armati eis occurrunt qui illis oppidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excipit donátque muneribus: deinde ſtruere inſidias incipit. Phaſaelus verò cum ſuo comitatu deductus eſt in propinquum iuxta mare diuerſoriũ. Vbi audito quod Antigonus mille talenta & quingentas mulieres Parthis eſſet pollicitus, ſuſpectos iam habuerunt barbaros. quidam etiam nunciauit, noctu illis parari inſidias, & clàm adhiberi cuſtodiam. Et certè cepiſſent eos, niſi expectaſſent donec relicti Hieroſolymis Parthi Herodem caperent, ne his ſublatis ille præſentiens effugeret. id quod verum eſſe mox apparuit, conſpectis cuſtodibus. quare nõ defuerunt qui hortarentur Phaſaelum, vt nihil amplius expectans conſcenſo equo ſe inde proriperet, præcipuè Ofilius. qui id ſecretum cognouerat è Saramalla Syrorum tunc ditiſſimo, & naues ad fugam offerebat. nam non longè mare aberat. at ille Hyrcanum & fratrem Herodem nolebat in periculo relinquere: ſed accedens Barzapharnem negabat eum rectè facere, qui agitaret eiuſmodi conſilia. Si enim pecuniis opus habeat, plures accepturũ à ſe quàm ab Antigono: & alioquin turpe eſſe legatos ſuam fidem ſecutos inſontes interficere. At barbarus hæc audiens deierabat non eſſe vera, & inanibus eum turbari ſuſpicionibus: móxque ad Pacorum abiit.

CAP. XXV. A

Parthi Hyrcanum & Phaſaëlum captiuos abducunt.

Κεφάλαιον κέ.

Ως οἱ πάρθοι ὑρκανὸν κ̀ φασάηλον αἰχμαλώτους ἔλαβον.

QVo profecto ſtatim Parthorum quidam iniecerunt vincula Hyrcano & Phaſaëlo, multum deteſtanti eorum periurium. ad Herodem autem miſſus eunuchus mandatum habebat, vt productum extra muros comprehenderet. Phaſaelus verò miſerat nuncios, qui B indicarent Parthorum perfidiam: quos quoniã hoſtes intercęperant, Herodes re cognita Pacorum adiit & Parthorum potentiſſimos, quaſi aliorum dominos. qui cùm ſcirent omnia doloſè diſſimulabant: aiebántque oportere eum cum ipſis progreſſum extra regiam occurrere literarum latoribus: nondum enim eos eſſe cõprehenſos ab aduerſariis, ſed aduentare ſignificaturos quàm bene Phaſaelo ſucceſſerit. id Herodes nõ credidit, vt qui ex aliis de fratre capto audierat. quã eius ſuſpicionẽ augebat Hyrcani C filia, cuius filia ipſi deſpõſa erat: huius monitis, licet aliis contemnentibus libenter patebat, vtpote mulieris cordatiſſimæ. Interim dum Parthi quid faciendum ſit conſultant, quòd nõ placeret apertè tantum virum aggredi, & rem in ſequentem diem differunt, Herodes animaduerſa eorum trepidatione, & magis etiam permotus nuncio de intercepto à Parthis fratre, vtcunque negarent alij, appetente veſpera decreuit ad fugam vti hac opportunitate temporis, neque diutius inter hoſtes cunctari in rebus D tam dubiis. Aſſumpto igitur armatorum quos circa ſe habebat ſubſidio, & impoſitis in iumẽta mulieribus, matre & ſorore, & ſponſa ſua Alexandri filia nepte Ariſtobuli, matréque ſponſæ Hyrcani filia, & fratre natu minimo, famulitióque ac reliqua turba comitum, properabat verſus Idumæam inſciis hoſtibus: ex quibus nemo erat tam ferreus, qui non tali rerum E facie commotus fuiſſet ad miſericordiam, fœminis infantulos ſuos trahentibus, & cum lacrymis ac eiulatu relinquentibus patriam, & vinctos amicos, nec de ſe meliora ſperantibus. Verùm Herodes obdurato contra ſæuientem fortunam pectore, & ipſe præſenti erat animo, & comites inter eundem ſingillatim accedens hortabatur ne mœrori ſuccumberent. hunc enim fugæ officere, in qua ſola ſalutis ſpes ſit repoſita: quibus verbis accenſi conabantur cala F mitati reſiſtere. interim minimum abfuit quin ipſe ſibi manus inferret, euerſo vehiculo & matre adducta in mortis periculum: adeò & caſus hic eum terruit, & metus ne inter has moras ſuperueniret hoſtis inſequens. iámque gladiũ ſtrinxerat volens ſe percutere, cum interuentu proximorum eſt prohibitus, obteſtantium ne ſuos inimicorum iniuriis relinqueret. neque e- G nim eſſe viri fortis, ſe vno in libertatem aſſerto amicos contemnere. partim igitur vi, partim pudore coact⁹ deſiſtere ab inceptο facinore, refota matre & pro tempore adhibitis remediis,

ΟΙχομένῳ δ̀, τὴν παρθων ἐδέσμιον τινὲς ὑρκανὸν κ̀ φασάηλον. πολλὰ τ̀ ἀπιορκίας κακίζοντα τὰς πάρθους. ὁ δ̀ ὅτι τ̀ ἡρώδην ἀπέστελλεν εὐνοῦχος, ἐντολὰς εἶχε προαγαγὼν αὐτὸν ἔξω τῶν τείχων συλλαμβάνειν. ἔτυχον δ̀ ἄγγελοι πρὸ φασάηλου πεμφθέντες ὅτι δηλώσει τ̀ πάρθων ἀπιστίας. οὓς τ̀ πολεμίων συλλαβόντων, γνοὺς ἡρώδης προσέισι πανόρμῳ κ̀ τ̀ παρθων τοῖς δυνατωτάτοις, ὡς ὄσι τ̀ ἄλλων δεσπόται. οἱ δ̀ τὸ παῦ εἰδότες, ὑπεκρίνοντο δολίως. καὶ δεῖν αὐτὸν ἔφασαν μ̀ σφῶν ἐξελθόντα πρὸ τῶν τείχους ὑπαντᾶν τοῖς τὰ γράμματα κομίζουσιν. εὐδέπω γὰρ αὐτοὺς εἰλῆφθαι πρὸς τ̀ πάρθων ἀπιστίαν. ἥκειν μέντοι δηλώντας ὅσα κατορθώσειε φασάηλος. τούτοις ἡρώδης ἐκ βραδέως. ἀκμικὸς γὰρ τ̀ σύλληψιν τοῦ ἀδελφοῦ παρ' ἑτέρων. ὑποψίας δ̀ παραμένούσης τ̀ ὑρκανῦ θυγατρὸς, ἣν ἐνεγύησε τ̀ θυγατέρα, ἐπὶ μᾶλλον ὑπώπτευσε τοῖς πάρθους. οἱ μ̀ οὖν ἄλλοι αὐτῇ ἐπεστέλλον, αὐτὸς δ̀ βραδυλίαν ἐμφέρειν γυναικί. βουλευομένων δ̀ τὴν πάρθων τὰ δεῖ ποιεῖν, ἐδ̀ ἤρεσκεν αὐτοῖς ἐκ τοῦ φανερῶς ἐπιχειρεῖν ἀνδρὶ τηλικούτῳ, ὑποθεμένων εἰς τ̀ ὑστεραίαν, ἐν τοιαύταις παραφυλαῖς ἡρώδης γενόμενος, μᾶλλον εἰς ἥκουσε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ κ̀ τ̀ πάρθων ἐπιβουλῆς, ἢ τοῖς ἐναντίοις προσθέμενος, ἐπείγεσθαι ἐγνω ταύτῃ πρὸς φυγὴν χρήσασθαι, κ̀ μὴ διαμέλλειν ὡς ἐπ' ἀδήλοις τοῖς περὶ τὴν πολεμίων κινδύνοις. ἁρπάσας δ̀ σὺν οἷς εἶχεν ὁπλίταις, κ̀ τὰς γυναῖκας τοῖς ὑποζυγίοις ἐπιθέμενος, μητέρα τε αὐτοῦ κ̀ ἀδελφὴν, ἔτι δ̀ ἐμελλεν ἄγεσθαι πρὸς γάμον ἀλεξάνδρου θυγατέρα τοῦ ἀριστοβούλου παιδὸς, τήν τε ταύτης μητέρα, ὑρκανοῦ δ̀ καὶ θυγάτηρ, κ̀ τὸν νεώτατον ἀδελφὸν, τήν τε θεραπείαν, κ̀ τὸν ἄλλον ὄχλον τὸν σὺν αὐτοῖς, ἐδίωκε τὴν διὰ ἰδουμαίας, λαθὼν τοὺς πολεμίους. οὓς ὑδεὶς αἰσθόμενος τῇ φύσιν διέφθη, ὃς τότε παρὼν τοῖς φεύγουσιν, ἐκ αὖ ὤκτειρεν αὐτοὺς τῆς τύχης, γυναῖκων ἐπαγομένων νήπια τέκνα, κ̀ μ̀ δακρύων κ̀ οἰμωγῆς ἀπολειπουσῶν τὴν πατρίδα, καὶ φίλους ἐν δεσμοῖς, κ̀ τὸν αὐτῇ ὑδὲν ἔτι χρηστὸν προσδεχομένων. ἀλλ' ἡρώδης ἐπαίρων τῆς ἐκ τῆ δεινῆ πληγῆς τὸ φρόνημα ποιησάμενος, αὐτός τε ἐν τοῖς πρὸς τὸ δεινὸν εὔψυχος, καὶ παρὼν κατὰ τὴν ὁδὸν θαρρεῖν ἕκαστον παρεκέλευε κ̀ μὴ παρέχειν αὐτὸν ἥδιστον τῇ λύπῃ. τοῦτο γὰρ αὐτοὺς βλάπτειν πρὸς τὴν φυγὴν, ἐν ἢ τὴν σωτηρίαν αὐτῆς μόνῃ κεῖσθαι συμβέβηκε. καὶ οἱ μ̀ ὡς ἡρώδης παρήνει, φέρειν τὴν συμφορὰν ἐπειρῶντο. μικρῦ δ̀ αὐτὸν διεχρήσατο τῆ ζιφοις πρόσχαπέντος, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῷ κινδυνευούσης ἀποθανεῖν, ὀδύνη τε τὸ ἐπ' αὐτῇ πάθος, καὶ ὀδὴ τὸ φοβεῖσθαι μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι διώκοντες, τειθῆς πρὸς τὸ πρᾶγμα γιομένης. ἀπασάμενον γὰρ αὐτὸν τὸ ξίφος κ̀ μᾶλλον ἐπλήγη αὐτὸν, κατέχον οἱ παρόντες. πρ̀ τε πλήθει καταχύσαντες, κ̀ ὡς ἐκ ἐρρῶ αὐτοὺς ἐγκαταλιπεῖν ὅτι τοῖς ἐχθροῖς ἐσομένους λέγοντες. ἐδ̀ ἐν γυναῖκι, τὴν δεινῶν αὐτὸν ἐλευθερώσαντα, τοὺς φίλους ἐν αὐτοῖς ἐφορᾶν. διαθεὶς δ̀ ἀπόχρεων τῆ κατ' αὐτὸν τολμήματος, αἰδοῖ τε τὴν λεγομένων, καὶ πλήθει τὴν ἐκ ὀλίγου παντὸς αὐτῇ τῇ χειρὶ ἀγαγόντων οἷς ἐπεθύμησαν, αἰσχυνόμενος τ̀ μητέρα, κ̀ θεραπείας ἧς ὁ καιρὸς ἔπεσχε ἀξιώσας

ἐβάδιζε

ἐβάδιζε τὴν προκειμένην ὁδὸν, σωτηρωτέραν ποιούμενος τὴν πορείαν εἰς μάσαδαν τὸ ἔρυμα. πολλὰς δὲ μάχας πρὸς τοὺς ἐπεξελθόντας καὶ διώκοντας τοὺς πάρθους μαχεσάμενος ἐνίκησε πάσας. ἔμεινε δ' αὐτοῦ ὀλίγα τὴν φυγὴν, ἀδεῶς τὰ παρὰ τοῦ ἰουδαίων ἀσφαλῆ. σωτεθέντο δὲ οὐ πολλοὶ ἀπὸ σταδίων ἑξήκοντα τῆς πόλεως, προσβαλόντες τε καὶ εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι καὶ τὴν ὁδὸν. οὓς δὴ καὶ ξενίσαμενος καὶ κρατήσας οὐχ ὡς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀνάγκης τοιαύτης καθεστὼς, ἀλλ' ὡς κάλλιστα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς περιόντος, πρὸς πόλεμον ὡπλισμένος, ἐν ᾧ τοῦ ἰουδαίων ἐκράτησε μετὰ χρόνον βασιλεύσας, ἔκτισε, καὶ βασιλεῖον κατεσκεύασεν ἀξιολογώτατον, καὶ πόλιν περὶ αὐτὸ, ἡρῴαν προσαγορεύσας. ὑπομένων δὲ τῆς ἰουδαίας ἐν θρᾴσᾳ χωρίῳ ὅπου καλουμένῳ, ὁ ἀδελφὸς ἰώσηπος ὑπέλυπησε, καὶ βουλὴν περὶ τοῦ ὅλου ἦγε, τί χρὴ ποιεῖν πολλῆς μὲ πλήθους ἑπομένου, καὶ δίχα τοῦ μισθοφορεώτων αὐτοῖς, τὸ δὲ χωρίου τῆς μασάδας, εἰς ὃ προὔκειτο συμφυγεῖν, ἐλάττονος ὄντος ὑποδέξασθαι τοσοῦτον ὄχλον. τοὺς μὲν οὖν πλείους ἀπέλυσεν ὡσεὶ ἐννέα χιλιάδας ὄντας, ἄλλον ἀλλαχῆ κελεύσας δίχα τῶν ἰδουμαίας σώζειν αὐτούς, ὁδοὺς ἐφόδια ὅσοι δ' ἦσαν κῆφοι, καὶ τοὺς ἀναλημματίας ὡδήγησεν εἰς τὸ ἔρυμα ὡδαγισι). καὶ καταθέμενος αὐτόθι, τάς τε γυναῖκας καὶ τοὺς ἑπομένους, ἦσαν δ' ὡς ὀκτακόσιοι, σίτου τε ὄντος ἐν τῷ χωρίῳ καὶ ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ὑποδημάτων ἁπάντων ἀφθονούντων, ἐξώρμησεν αὐτὸς ὅπῃ πέτρας τῆς ἀραβίας. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὰ μὲν ἄλλα πάντα τῶν ἱεροσολυμιτῶν, διήρπαζον οἱ πάρθοι καὶ τὸ βασιλειον, μόνων δ' ἀπεσείοντο τῶν ὑρκανοῦ χρημάτων. τὰ δὲ ἰδίᾳ εἰς τριακόσια τάλαντα πολλὰ δὴ τῶν ἡρῴδου διέφυγον, καὶ μάλιστα ὅσα καὶ προνοίᾳ καὶ προμήθειαν τἀνδρὸς εἰς τὴν ἰδουμαίαν ἐφθάκει. τὰ μὲν οὖν καὶ τὴν πόλιν οὐ διεσώσατο τοῖς πάρθοις, ἀλλὰ καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐξιόντες ἐπάνω, μάλιστα δὲ τὴν πόλιν δυνατὸν ἀνέσησαν. καὶ ἀντίγονος μὲν ὕστερον καθαχθεὶς εἰς τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν πάρθων βασιλέως, ὑρκανὸν καὶ φασάηλον δεσμώτας ὡδαλαμβάνει. σφόδρα δὲ ἦν ἄθυμος τῶν γυναικῶν αὐτὸν διαφυγουσῶν, ἃς τοῖς πολεμίοις ἐνεθυμεῖτο δώσειν, ζῶντον αὐτοῖς μὴ τῶν χρημάτων τὸν μισθὸν ὑποχόμενος. φοβούμενος δὲ τὸν ὑρκανὸν, μὴ τὸ πλῆθος αὐτῶν τὴν βασιλείαν ἀποκατάσηση ὡδασαι, ἐπιρρέπτο δὲ ὑπὸ τῶν πάρθων, ἀποτέμνει αὐτοῦ τὰ ὦτα, προσγαγόμενος μηδὲν αὖθις εἰς αὐτὸν ἀφικέσθαι τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τὸ λελωβῆσθαι, τοῦ νόμου τοῦ ὁλοκλήρων ἕνεκα τὴν τιμὴν ἀξιοῦντος. φασάηλον δὲ αἱ τις θαυμάσειε δ' ἀψυχίας, ὃς γνοὺς αὐτὸν ἀποφάτταθαι μέλλοντα σὺν τὸν θάνατον ἠνήσατο δεινὸν, τὸ δὲ ὑπ' ἐχθρῶν τοῦτο παθεῖν οἰκειότατον καὶ ἄμεινον ὑπολαβὼν, τὰς χεῖρας ἃς ἔχων ἐλεύθερας ὑπὸ δεσμῶν πρὸς ἀναίρεσιν, πέτρα προσρήξας τὴν κεφαλὴν, ἐξήνεγκε μὲ ἑαυτὸν τοῦ ζῆν, ὡς ἐδόκει κάλλιστα παρὰ τοιαύτην ἀπορίαν, τῆς δ' ἐξουσίας τὸ κτεῖναι αὐτὸν, ἀφείλατο τὸν πολέμιον. λέγουσι δ' ὡς θαύματος μεγάλης γνομένης, φαρμάκοις αὐτὸν ὑποτέμψας ἰατροῖς αὐτίγονος, ὡς ὅπῃ θεραπεία διέφθειρε, θανασίμοις χρησαμένων εἰς τὸ θαῦμα. πρὸ μέντοι τοῦ τελέως ἀφεῖναι τὴν ψυχὴν ὁ φασάηλος, ἀκούσας ὡδά τινος γυναίου τὸν ἀδελφὸν ἡρῴδου

pergebat institutum cursum petens castellum Massadam quàm maximis compendiis. in quo itinere non semel impugnatus à Parthis persecutoribus, semper victor discessit. Imò ne Iudæi quidem eo fugiente quieuerunt. sed sexagesimo ab vrbe stadio illum aggressi in pugnã pertraxerunt. quibus victis & profligatis, quasi non ex necessitate, sed multò antè præparatus conflixisset: in eo loco vbi Iudæos vicit, postquã regno potitus est regiam cõdidit cum primis memorabilẽ, adiuncto etiam oppido, quod Herodium vocari voluit. Postea verò quàm ad Ressam vicum Idumææ peruenit, occurrit ei frater Iosephus, vbi consultatum est inter eos quid facto opus esset, cùm tantam turbam secum traherent, etiam absque milite conductitio: Massada verò, ad quod castellum decretum erat confugere, tantam multitudinem non caperet. Maiorem igitur partem dimisit, numero supra nouem millia, iussis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, additóque viatico: expeditioribus autem quibusque, & suis intimis necessitudinibus assumptis in castellum ingressus est: depositisque ibi cum suo comitatu mulieribus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quod ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperetent, ipse properauit ad Petram Arabiæ. Cæterùm vbi dies illuxit, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona direpta sunt per Parthos vnà cum ipsa regia, sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars euasit, præsertim quas ille maturè prouidens in Idumæam deportandas curauerat. Nec contenti Parthi vrbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam vrbem opulentam euerterunt. atque ita Antigonus in Iudæam à rege Parthorum reductus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quod mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & vnà cum pecunia daturum se promiserat. Veritus deinde, ne populi fauore Hyrcanus in regnum restitueretur, qui à Parthis asseruabatur, amputauit ei auriculas, hoc agens, ne ille propter hoc vitium ad recipiendum pontificatum esset idoneus, quando lex hunc honorem non concedit, nisi ei qui integro sit corpore. Sed maximè miranda est Phasaëli generositas, qui vbi neci se destinatum cognouit, nõ tam mortem indignè ferens, quàm miserabile ac turpe ducens inimici arbitratu cadere, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, allisso ad saxum capite vitam abrupit, quod illi tum in tali necessitate constituto, visum est honestissimum, adempta inimico potestate sæuiendi in se pro libidine. Fertur autem quod sauciato vehementer capite, Antigonus submissis medicis, pro remedio venenũ in vulnus indiderit. antè tamẽ quã exhalaret animam, audito ex quadã muliercula quòd Herodes frater

hostem euasisset, valde tranquillo animo mortem tulit, vltorem suæ necis post se relinquens, qui posset ab inimicis pœnas exigere. At Herodes non fractus malorum se circumstantium magnitudine, expediebat consilium ad moliẽdas res arduas. ad Arabum enim regem Malchum, multis suis beneficiis iam antè obligatum proficiscitur, cùm maximè opus haberet mutuam operam postulaturus, & accepturus pecuniam vel munere vel fœnore ab homine sibi obnoxio. nondum enim certior factus de fratris interitu, dabat operam vt eum quàm primùm ab hoste redimeret, vel trecenta talenta paratus expendere. qua de causa etiam Phasaëli filium septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed cùm occurrissent ei missi à Malcho qui denunciarent vt finibus eius regni excederet, sic Parthis iubentibus (prætexebat aucem hoc suasu optimatum suorum ne debitam pecuniam redderet, vtque ille fraudaretur rebus quas Antipater pænes eos depositerat) respondit se non venisse vt molestus esset cuiquam, sed vt colloqueretur cum rege de rebus necessariis. deinde cùm consultiùs videretur discedere, valde molestè abiit Ægyptum versus iter ingressus. & tũc quidem in quoddam templum diuertit, vbi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocura, ibi cognouit de fratris obitu. Malchus autem pœnitentia motus, & cursim insecutus Herodem, nihil profecit. iam enim ille procul aberat versus Pelusium properans. quò postquam peruenit, non recipientibus eum nautis qui nauigaturi erant Alexandriam, magistratus eius loci conuenit: à quibus ob pristinæ fortunæ reuerentiam honorificè in eam vrbem deductus, à Cleopatra detinebatur. quæ tamen efficere non potuit ne Romam properaret, licet hyberno tempore, & parum tranquillis, vt nunciabatur, rebus Italiæ. Soluens igitur inde versus Pamphyliam, & cum graui tempestate conflictatus, ægrè in Rhodum euasit, iactura etiam sarcinarum facta. Vbi duo ex amicorum cohorte ei præstò fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et cùm inuenisset eam ciuitatem grauiter afflictam bello, quod contra Cassium gestum est, ne præsenti quidem inopia cohiberi potuit, quo minus vel supra vires eam refoueret: instructáque triremi & cum amicis conscensa, in Italiam Brundusium appulit. Inde Romam profectus, ante omnes Antonio denarrauit ea quæ sibi in Iudæa contigerant: & quòd frater Phasaelus à Parthis captus occisus sit, & Hyrcanus apud eosdem captiuus detineatur. quòdque Antigonum regem constituissent, pollicitum eis mille talenta, & quingentas mulieres, quas ex ipsius familia seligere destinauerat. & quòd eas noctu asportasset non sine labore, & ægrè manus hostium euasisset. & post hæc omnia, familiam in extremo periculo relictam oppugnari, ipso per medias tempestates contempris omnibus difficultatibus properante ad vnicum subsidium, quod in illo haberet repositum.

Τοὺς πολεμίους ἀγαπεφευγότα, σφόδρα τ τελευτὴν δυθύμως ὑπέμεινε, καταλιπὼν τ ἐκδικήσουζα τ θάνατον αὐτῦ, καὶ τὰς ἐχθρὰς πιωρήσαδαι δυνάμενον. ἡρώδην ὁ τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων αὐτὸν κακῶν, οὐ κατέπληττεν, ἀλλ' ἐποίει δεινὸν δύεσθαι τὰς ἐπιβολὰς ἔργων ἀδοκήτων. ἐπὶ γὰρ μάλχον τὸν Ἀράβων βασιλέα, πολλὰ πρόσθεν εὐεργετημένον ἀπῆλθε τιὼ ἀμοιβὼ κομιούμενος ὅτε μάλιστα ἐδεῖτο, χρήματα ληψόμενος, ἔτε δάνειον ἔιτε δωρεάν, ὡς πολλὰ πολλῶν ἐξ αὐτῦ τετυχηκότος. ὁ γὰρ εἰδὼς τὰ κατ' τὸν ἀδελφὸν, ἔσπευδε λυτρώσασθαι τῶν πολεμίων αὐτὸν, λύτρον ὑπὲρ αὐτῦ καταβαλὼν νόμισμα, ἕως ἑξακοσίων ταλάντων. ἐπήνετο ὁ κὴ τ φασαήλε παῖδα ἀγὰ ταύτην τ αἰτίαν, ἐπαίτην τυγχάνοντα, παρέξων αὐτὸν ἐνέχυρον τοῖς ἁρπάσι. ἀγγέλων δ' αὐτῷ ὑπαντησάντων πρὸς τὸν μάλχου, δι' ὧν ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀναχωρεῖν, παρηγγελκέναι γὰρ αὐτῷ πάρθοις ἡρώδην μὴ δέχεσθαι. ταύτην δ' ἐχέπτο πρόφασιν ὑπὲρ τ μὴ ἀποδοῦναι τὰ χρέα, ὁ τ ἐντελῆ παρεῖναι τοῖς ἁρπάσιν εἰς τὸ τοιαῦτον, ὅπως ἀποστερήσωσι τοὺς πρὸς καταδήκας, ἃς παρὰ τῦ ἀντιπάτρου λαβόντες ἔτυχον. ἀπεκρίνατο αὐτοῖς μηδὲν ἐνοχλήσων ἀφικέσθαι πρὸς αὐτοὺς, μόνον ὁ δεξόμενος πρὸς τὰς ἀναγκαίας αὐτῷ πραγμάτων. ἐπεὶ τε δόξαν ἀναχωρεῖν, ἀπῆει μάλα σαφέως τιὼ ἐπ' ἄιγυπτον. ὁ τότε μὲ ἐν τινι ἱερῷ κατάγει. καταλελοίπει γὰρ αὐτόθι πολλοὺς τῦ ἑπομένων. τῇ ὑστεραία πρόσω ἐλθόμενος εἰς ῥινόκουρα, ἐκεῖ κὴ τὰ πρὸς τ ἀδελφὸν ἤκουσε. μάλχῳ ὁ μεταγνοῦσι ὁ μεταθέοντι τὸν ἡρώδην, οὐδὲν τούτου πρότερον ἐφύετο. πορρωτάτω γὰρ ἤδη ἀπῦσιν τιὼ ὅτι πλουσίων. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐλθόντα νῆες ὁρμῶσαι αὐτόθι εἶργον τ ἐπ' ἀλεξανδρείας πλῶ, τοῖς ἡγεμόσιν ἐντυχαίῃ. ὑφ' ὧν κατ' ἀρχὰς κὴ πολλὴν ἐνέσπειδε προπεμφθεὶς εἰς τ πόλιν, ὑπὸ κλεοπάτρας κατείχετο. πεῖσαι μέντοι μέντοι αὐτὸν οὐκ ἠδυνήθη, εἰς ῥώμην ἐπιόμενον, χειμῶνός τε ὄντος, κὴ τῦ κατὰ τιὼ ἰταλίαν ἐπιτάραχῆ κὴ σάλῳ πολλῷ δηλυμένων. ἀναχθεὶς οὖν ἐκεῖθεν ὅτι παμφυλίας, ὁ χειμῶνι σφοδρᾷ πρόσπεσὼν, μόλις εἰς ῥόδον ἀφικνέζεται, φορτίων ἀποβολῆς γινομένης. κὴ δύο μὲν ἐπαυδοῖ τῶν φίλων αὐτῷ συνελύτησαν, σαωπίνας τε καὶ πτολεμαῖος. δυρῶν ὁ τ πόλιν ὑπὸ τῶ πρὸς κάσιον πολέμω κεκακωμένην, ἐδὲ ἄπορος ὢν εὖ ποιεῖν αὐτὸν ὤκτισεν, ἀλλὰ κὴ παρὰ δύναμιν αὐτῷ ἀνέκτατο. ξύλα τε κατασκευάσας, ὁ ἀναχθεὶς ἐντεῦθεν συῦ τοῖς φίλοις ὅτι ἰταλίαν εἰς βρεντήσιον κατάγεται. κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ἀφικόμενος, πρώτῳ μὲν ἀντωνίῳ φράζει τὰ συμβάντα αὐτῷ κὴ τῷ ἰουδαίαν, κὴ πῶς ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ φασάηλος ὑπὸ πάρθων ἀπώλλυτο συλληφθείς, κὴ ὑρκανὸς ὑπ' αὐτῶν αἰχμάλωτος ἔχοιτο. κὴ ὡς αὐτῷ δοκοῦν κατασήσειαν βασιλέα, χρήματα δώσειν ὑπεσχόμην χίλια τάλαντα. κὴ γυναῖκας φ', αἳ τῷ πρώτων κὴ τῷ γένους τῷ αὐτῷ ἔμελλον ἔσεσθαι. καὶ ὅτι ταύτας νυκτὸς ἐκκομίσειε, καὶ διαφύγοι τὰς τῷ ἐχθρῶν χεῖρας πολλὰς ὑπομείνας θαλαττωσείας. ἔπα δὲ πιθανὰ ἐποιήσατο αὐτῷ τοὺς οἰκείους αὐτῷ πολιορκουμένους, κὴ ὡς πλούσιός τε διὰ χειμῶνος, κὴ παντὸς καταφρονήσειε δεινῦ, ἀπιδὼν ὅτι τὰς ἐλπίδας τὰς παρ' αὐτῷ καὶ τιὼ μόνιμον βοήθειαν.

Κεφα-

A

Κεφάλαιον κς'.

Ως ἡρώδης εἰς τὴν ῥώμην ἀφιγμένος ἀπεδείχθη ὑπὸ τῆς συγκλήτου βασιλεὺς τῆς ἰουδαίας.

ΑΝτώνιον δ' οἴκτος εἰσέρχεται τῆς ἡρώδου μεταβολῆς, καὶ τῷ κοινῷ χρησάμενος λογισμῷ περὶ τῶν ἐν ἀξιώμασι τοσούτῳ καθεσώτων, ὡς κἀκείνων ὑποκειμένων τῇ τύχῃ, τὰ μὲν καὶ μιμήσει τῆς αὐτοπάλου ξενίας, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ χρημάτων ὧν αὐτῷ ἡρώδης ὑπέσχετο δώσειν εἰ γένοιτο βασιλεύς, καθὼς καὶ πρότερον ὁ τετράρχης ὑποδείξειε, πολὺ μᾶλλον δι' ἃ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀντίπαλον μῖσος, σπασιεῖν ἐδόκει καὶ ῥωμαίοις ἐχθρὸν αὐτὸν ὑπολαμβάνειν, προθύμως ἐπὶ οἷς ἡρώδης παρεκάλει συλλαμβάνεσθαι. καῖσαρ μὲν ἐν καὶ διὰ τὰς αὐτοκράτορος στρατείας, ἃς κατ' ἄργυπτον αὐτὸς τῷ πατρὶ συνδιώκησε, καὶ τὴν ξενίαν καὶ τὴν ἐν ἅπασιν εὔνοιαν, χαριζόμενος ἂν καὶ αὐτοκράτορι, σφόδρα πρὸς τὴν ἡρώδου ἐπιφάνειαν, πρός τε τὴν ἀξίωσιν ἣν ἐβούλετο ἡρώδης συνεργίαν, ἑτοιμότερος ἦν. συναγαγόντες τε τὴν βουλὴν μετὰ αὐτὸν ἀπέφαινον, ὠθούμενοι τὴν ἡρώδην, τάς τε τοῦ πάππου αὐτοῦ εὐεργεσίας διεξιόντες. καὶ ὧν αὐτὸς πρὸς ῥωμαίους εἶχεν εὔνοιαν ὑπεμίμνησκον, κατηγορεῖτο ἅμα καὶ πολέμιον ἀποφαίνοντες αὐτῶν, ἀφ' ὧν τὸ πρῶτον προσέκρουσεν αὐτοῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ παρὰ πάρθων τὴν ἀρχὴν λάβοι, ῥωμαίοις ἐναντιούμενος. ὁ δὲ βάλλας ὅτι τότοις παροξυνόμενος, παρελθὼν αὐτώνιος ἐδίδασκεν αὐτοὺς, ὡς καὶ πρὸς τὸν κατὰ πάρθων πόλεμον, ἡρώδου βασιλεύοντος συμφέροι. καὶ δόξαν τοῦτο πᾶσι ψηφίζονται. καὶ τοῦτο μέγιστον ἦν τὴν αὐτωνίου πρὸς τὴν ἡρώδην ἀποδεῖξαι, ὅτι μὴ μόνον αὐτῷ τὴν βασιλείαν ἐκ ἐλπίζοντι προεποιήσατο. ἃ γὰρ εἰς ἑαυτὸν ἀνέβη ταύτην αἰτησόμενος. ἃ γὰρ ἐδίδου αὐτῷ τοῖς ῥωμαίοις παρέξειν, τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἔθος ἔχουσι αὐτὴν διδόναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τῆς γυναικὸς ἀδελφῷ λαβεῖν ἀξιώσων ἀλεξάνδρῳ, ἐκ μὲν πατρὸς ἀριστοβούλου, ἐκ δὲ μητρὸς ὑρκανοῦ. ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ ταῖς πάσαις ἡμέραις παρέσχεν αὐτῷ τυχόντι τῆς ἀδοκήτου προσδοκηθέντων ἀπελθεῖν ἐκ τῆς ἰταλίας. τοῦτον μὲν οὖν τὸν νεανίσκον ἡρώδης ἀπέκτεινεν, ὡς κατὰ καιρὸν δηλώσομεν. λυθείσης δὲ τῆς βουλῆς, μέσον ἔχοντες ἡρώδην αὐτώνιος καὶ καῖσαρ ἐξῆσαν, προαγόντων ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀρχαῖς τοὺς ὑπάτους, θύσοντές τε τοῖς δόγμασι καταθησόμενοι εἰς τὸ καπετώλιον. εἰσὶ δὲ τὴν πρώτην ἡμέραν ἡρώδου τῆς βασιλείας αὐτώνιος. καὶ ὁ μὲν ἄτος τὴν βασιλείαν ἀπελαμβάνει, τυχὼν αὐτῆς ὅτε τῆς ρ καὶ π ὀλυμπιάδος, ὑπατεύοντος γαΐου δομετίου καλβίνου τὸ δεύτερον, καὶ γαΐου ἀσινίου πωλίωνος. τοῦτον δὲ ἅπαντα τὸν χρόνον αὐτίγονος ἐπολιόρκει τοὺς ἐν μασάδῃ, τὴν μὲν ἄλλων αὐτοῖς ὑπαρχόντων, μόνης δὲ ἀναπίζοντος ὕδατος, ὡς καὶ δι' ἃ τοῦτο καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου ἰώσηπον σὺν ἱκανοῖσι τῶν οἰκείων ἀποδρᾶναι βουλόμενον πρὸς ἄραβας. ἠκηκόει γὰρ καὶ μάλιστα τὴν εἰς ἡρώδην ἁμαρτημάτων μεταγνοεῖν. κατέσχε δ' αὐτὸν ὕσας διὰ τῆς νυκτὸς ὁ θεός. τὰ γὰρ ἐκδοχεῖα πληθέντων τοῦ ὕδατος, ἐκ ἔτι τὴν φυγῆς ἐδεῖτο, ἀλλὰ τοῦ θαρρηκότες ἤδη, καὶ πλέον καὶ τὴν δυσχέρειαν τοῦ ἀναπίζοντος ὡς ἐκ θεοῦ προνοίας ταύτης αὐτοῖς γεγενημένης ἐπεξιόντες, καὶ συμπλεκόμενοι τοῖς περὶ τὸν αὐτίγονον τοῖς

CAP. XXVI.

Herodes Romæ à senatu Iudææ rex declaratur.

ANtonium verò mutatæ Herodis fortunæ XXIII.
commiseratio subiit, reputantem quòd etiam ab illo fastigio deuoluantur homines, non mediocriter mouente eum cùm paterni hospitij memoria, tum pecunia quam Herodes pollicebatur, si eius ope rex fieret, quemadmodum ante potestatem tetrarchæ consecutus fuerat. sed præcipuè huc impellabat odium Antigoni, quem quòd pro turbulento haberet ac Romanis infestissimo, ad iuuandum Herodem erat propensior. Cæsar quoque partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam, & hospicij ius ac reliquam beneuolentiam, partim vt Antonio gratificaretur, quem valde studiosum Herodis sciebat, ad dignitatem ipsius tuendam & conatus promouendos erat paratissimus, conuocatóque senatu Messala ac deinde Atratinus, commendarunt productum Herodem, tam patris quam ipsius beneficia & studium Romani nominis commemorantes: simúlque accusauerunt & hostem declarauerunt Antigonum, non solum ob vetera crimina, verùm etiam quòd contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. quibus rebus cùm senatus esset offensus, tum Antonius eum docuit quòd etiam ad Parthicum bellum plurimum conduceret regnare Herodem: idque mox omnium suffragiis approbatum est. Quo insignius fuit Antonij erga illum studium, non solùm quia præter ipsius spem regnum ei parauit: nunquam enim putabat Romanos hoc sibi concessuros, solitos hunc honorem regio seruare generi: & ideò coniugis suæ fratri id petiturus erat Alexandro, nepoti ex patre Aristobuli, ex matre Hyrcani: sed etiam quia intra septem dies insperata felicitate ornatum dimisit ex Italia. Hunc adolescentem postea Herodes interfecit, vt suo loco indicabimus. Cæterùm dimisso senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiuerunt, consulibus cæterísque magistratibus deducentibus, ascenderúntque in Capitolium sacra ibi facturi, & senatusconsulta deposituri: & nouus rex primo regni sui die conuiuio acceptus est ab Antonio. atque hoc pacto ille regium fastigium adeptus est CLXXXIIII. Olympiade, C. Domitio Caluino iterum, C. Asinio Pollione Coss. Toto autem eius absentiæ tempore Antigonus familiam eius oppugnabat in Masada, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopia, ita vt hac de causa Iosephus frater cum ducentis familiaribus ad Arabas inde fugere decreuerit. Audierat enim Malchum iam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. id consilium mutauit imbre noctu de cælo demisso. cisternis enim aquæ repletis, non amplius fuga opus habuit: sed haud secus quàm diuina ope hac difficultate leuati, magno animo excurrebant, & conferentes manus cum Antigonianis, modò

apertè, modò clàm multos trucidabant. Interea Ventidius Romanorum dux, missus vt Parthos è Syria pelleret, post illorum abscessum in Iudæam venit, eo prætextu, quasi Iosepho laturus auxilium: sed re vera hoc consilio vt pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto ipse quidē cum maiore copiarum parte recessit: ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quadam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, vt ipse sperabat, succurrerent.

Cap. XXVII.

Herodis ex Italia nauigatio & pugna aduersus Antigonum.

XXIV. INterim Herodes ex Italia reuersus Ptolemaidem, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio, tum ex suæ gentis milite, properabat per Galilæam contra Antigonum, adiutus à Silone ac Ventidio, ad quos Gellius ab Antonio missus fuerat cum mandatis, vt Herodem in suum regnum deducerent: quamuis Ventidius tum fortè distinebatur componendis ciuitatum tumultibus quos irruptio Parthorum excitauerat, Silo verò in Iudæa erat, sed pecunia corruptus ab Antigono. Attamen Herodis vlterius procedentis copiæ augebantur indies, & tota Galilæa paucis exceptis stabat ab eius partibus. ducenti autem ei versus Masadam, quod necesse esset seruare cognationem in eo castello obsessam, impedimēto fuit Ioppe: quā occupatam ab hoste opus erat primùm capere, nequam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. qua occasione arrepta Silo mouit exercitum: quem cùm Iudæi persequerentur, Herodes cum modica manu eis occurrit, & Iudæis profligatis Silonem ægrè repugnantem seruauit. Capta deinde Ioppe properauit Masadam ad liberandos obsidione domesticos. Ex indigenis autem alij propter paternam amicitiam illi se adiungebant. alij propter ipsius gloriam, nōnulli quòd amborum deuincti essent beneficiis: sed maxima pars ob spes quas de confirmato iam rege conceperant. Augebatur autem valde exercitus, cui Antigonus in transitu locis opportunis struebat insidias, & tamen nihil aut parum hostem lædebat his artibus. nam Herodes receptis è Masada domesticis, & capto Ressa castello, petebat Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus: & multis Hierosolymitanis eius potentia perterritis. Cúmque ad Occidentalem vrbis tractum castra posuisset, qui hac parte dispositi erant custodes, sagittis eum impetebant, & missilibus deinde quibusdam cateruatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem clarigare iussit circa mœnia, se bono publico veniisse & ad salutem vrbis, ne apertorum quidem inimicorum retaliaturum iniurias, sed etiam inimicissimorum in se peccata obliuioni traditurum. ad hæc Antigonus ita respondebat verso sermone ad Silonē ac Rom. milites,

μὴ φανερῶς, τοῖς δ' οὐ λαθραίως, πολλὰς αὐτῷ διέφθειραν. κἀν τούτῳ βεντίδιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, πεμφθεὶς ὑπ' συρίας ὡς τε πάρθους ἀνείργῃ, μετ' ἐκείνους εἰς ἰουδαίαν παρέλαβε, τῷ λόγῳ μὲν ἰωσήπῳ συμμαχήσων, τὸ δ' ὅλον ἰδίᾳ αὐτῷ στρατήγημα, χρήματα παρ' αὐτῆς λαβεῖν. ἔγγιστα γοῦν ἱεροσολύμων στρατοπεδευσάμενος, δεηθέντος ἠργυρίσατο τὸν ἀντίγονον. καὶ αὐτὸς μὲν ἀνεχώρησεν σὺν τῇ πλείονι δυνάμει. ἵνα δὲ μὴ καταφορὰν λάβῃ τὸ τόλμημα, σίλωνα μετὰ μέρους τινὸς στρατιᾶς κατέλιπεν. ὃν δὲ αὐτὸν ἐθεράπευσεν ἀντίγονος, ὅπως μηδὲν ἐνοχλεῖν, προσδοκῶν δὲ πάλιν αὐτῷ πάρθους ἐπαμυνεῖν.

Κεφάλαιον κζ'.

Ἐκπλεύσας ἡρώδου ἀπὸ ῥώμης ἐμάχη πρὸς ἀντίγονον.

ΗΡώδης δ' ἐκ τῆς ἰταλίας ἤδη καταπεπλευκὼς εἰς τὴν πτολεμαΐδα, μὴ συναγωνοχὼς δύναμιν ἱκανὴν ὀλίγην ξένων τε ἅμα καὶ ὁμοφύλων, ἤλαυνε διὰ τῆς γαλιλαίας ἐπ' ἀντίγονον. συνελάμβανον δ' αὐτῷ σίλων τε καὶ βεντίδιος, προθέντες ὑπὸ δηλίᾳ συγκατάγειν ἡρώδην, ὃν πεμφθέντος ὑπ' ἀντωνίου. βεντίδιος μὲν ἐν ἐτύγχανε τὰς παραχὰς τὰς διὰ πάρθους ἐν τῇ πόλεσιν ἔσας καθισάμενος. σίλων δ' ἐν ἰουδαίᾳ, χρήμασιν ὑπ' αὐτῆς διεφθαρμένος. ἡρώδη μέντοι προσίοντι καὶ πᾶσα ἡμέραν δύναμις ἤυξατο, καὶ πᾶσα γαλιλαία, πλὴν ὀλίγων αὐτῷ προσέθετο. ὡρμηκότι δ' αὐτῷ ὅτι τοὺς ἐν μασάδῃ, ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ σῶσαι τοὺς ἐν τῷ φρουρίῳ πολιορκουμένους συγγενεῖς ὄντας, ἐμποδὼν ἰόππη γίνεται. πολεμίαν δὲ οὖσαν αὐτὴν, ἐχρῆν αὐτὸν ἐξελεῖν πρότερον, ὅπως μηδὲν ὑπολίπηται καθ' ὑπόνοιαν τοῖς ἐχθροῖς ἔρυμα, χωρησάντος ὅτι ἱεροσολύμων. ποιησαμένῳ δὲ σίλωνος ταύτην πρόφασιν ἀπανασάσεως, καὶ τῶν ἰουδαίων διωκόντων αὐτὸν, ἡρώδης μετ' ὀλίγης σφενδόνης ἐπέξεισι. καὶ ξέπεται μὲν τοῖς ἰουδαίοις, σίλωνα δ' οὐδὲν κακῶς ἀμυνόμενον. ἐλὼν δ' ἡ τὴν ἰόππην, ἔπαυσε δυσὶ ῥυσὶ μοίραις τοὺς ἐν μασάδῃ οἰκείους. τῶν δ' ὑπαχαίων, οἱ μὲν αὐτῷ διὰ τὴν παρ' ὠαν προσοχθεσιν φιλίαν, οἱ δὲ διὰ τὴν αὐτοῦ δόξαν. ἄλλοι δ' καὶ ἀμοιβὴν τῶν παρ' ἀμφοτέρων δυεργεσίας. οἱ πλείους δὲ διὰ τὰς ἐλπίδας, αἷς ὑπὸ βασιλεῖ βεβαίῳ τὸ λοιπὸν εἶχον. ἤθροισε δ' ἡ δύναμις βαρεῖα, καὶ προϊόντος ἀντίγονος τὴν παρόδον τοῖς ὑπηδείοις τόποις ἐνέδραις καὶ λόχοις κατελάμβανε. καθάπαξ δὲ ἐν τούτῳ τοῖς πολεμίοις ἡ μηδὲν παντάπασιν ἔβλαπτεν. ἡρώδης δὲ τοὺς ἐν μασάδας οἰκείους ἐπαναλαβὼν, καὶ ῥῆσαν τὸ φρούριον, ἦει πρὸς τὰ ἱεροσόλυμα, συνείπετο δ' αὐτῷ τὸ μὲν σίλωνος στρατιωτικὸν, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὴν ἰσχὺν καταπλαγέντες. στρατοπεδευσαμένου δὲ καὶ τὰ πρὸς δύσιν τῆς πόλεως κλῖμα, οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι φύλακες, ἐτόξευόν τε καὶ ἀκόντιζον πρὸς αὐτόν. ἐνίων δὲ καὶ κατὰ ξίφος ἐκθεόντων, καὶ τοῖς προτεταγμένοις εἰς χεῖρας ἐρχομένων, ἡρώδης τὸ πρῶτον ἐπέλθοντα κηρύσσῃ περὶ τὸ τεῖχος, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ τε παρεῖη τῷ δήμου καὶ σωτηρίᾳ τῆς πόλεως, μηδὲν μηδὲ τοῖς φανεροῖς τῶν ἐχθρῶν μετασκηκόσιν, ἀλλὰ παρέξων καὶ τοῖς ἀφανεστάτοις ἀμνησίαν τῶν εἰς αὐτὸν ἁμαρτημάτων. τὰ δὲ ἀντιγόνου πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ ἡρώδου κηρυχθέντα λόγους, πρός τε σίλωνα καὶ τὸ τῶν ῥωμαίων στράτευμα ὡς πρῶ-

ὡς ϖδὸ τὴν αὐτῷ διαφοτώλιν ἡρώδῃ δώσουσι τὴν βασιλείαν, ἰδιώτῃ τε ὄντι καὶ ἰδουμαίῳ τουτέστιν ἡμιιουδαίῳ, δέον τοῖς ἐν τῷ γένους ἴσι παρέχειν ὡς ἔθος ἔστιν αὐτοῖς. καὶ ϖδὸ εἰ πεῦ ϖρὸς αὐτὸν ἔχουσι χαλεπῶς, καὶ τὴν βασιλείαν ὡς λαβόντα παρὰ πάρθων, ἀφελέσθαι διανοοῦνται, εἶναί γε πολλοὺς ἐν τῷ γένους αὐτῷ τοὺς ληψομένους κατὰ νόμον τὴν βασιλείαν, οἳ μηδὲν ἐλλιμπάνοντες ϖρὸς ῥωμαίους καὶ ἱερεῖς ὄντες, οὐκ ἂν εἰκότα τύχοιεν τῆς τιμῆς ϖροσούμενοι. ταῦτα ϖρὸς ἀλλήλους αὐτῷ λεγόντων, καὶ ϖροσελθόντων εἰς βλασφημίας αὐτοῖς ἀμφοτέρων ὑπὸ τῶν τοίχων ἐπέχειν τοῖς ἰδίοις. οἱ ϖ, ϖξδοῦντες καὶ πολλῇ ϖροθυμίᾳ κατ' αὐτῷ χεώμενοι ῥᾳδίως αὐτοὺς ὑπὸ τῷ πύργων ἐτρέψαντο. τότε καὶ σίλων ἀπεκαλύψατο τὴν δωροδοκίαν. καθῆκε γὸ τῷ οἰκείων στρατιωτῷ ὡς ὀλίγους, αἰτῶν τε τῷ ὑπηκόων ἀγορὰν, καὶ χρήματα εἰς τροφὰς αὐτῶν, καὶ χειμάσοντας ἀπαγαγεῖν εἰς τοὺς ὑπηκόους τόπους, τῷ ϖρὶ πόλιν ὄντων ἐρήμων, διὰ τὸ ὑπὸ τῷ αὐτοκράτορος στρατιωτῷ ἀνεσκευάσθαι. ἐκίνει τε τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀναχωρεῖν ἐπειρᾶτο. ἡρώδης δ' ἐνέκειτο ϖδαγαλῶν τοῖς τε ὑπὸ τῷ σίλωνι ἡγεμόνας, καὶ στρατιώτας μὴ καταλιπεῖν αὐτὸν, καίσαρός τε καὶ ἀντωνίου καὶ τῆς συγκλήτου ϖεμψάντων αὐτόν. ϖροφάσει γὸ αὐτῷ τῆς δυσπορίας, καὶ παρέξειν αὐτοῖς ἀφθονίαν ὧν δεήσονται ῥᾳδίως. καὶ μὴν τὸν δέησιν δύθις ἐξορμήσας εἰς τὴν χώραν, ὡς ἔτ' ἀδημίαν σίλωνι τῆς ἀναχωρήσεως ϖροφάσιν ὑπελείπετο. πλῆθος γὸ ὅσον ἀδὴ ἤλπισέ τις τῷ ὑπηκόων ἐκόμιτε, τοῖς τε ϖρὶ σαμάρειαν ὠκειωμένοις ϖρὸς αὐτὸν, ἐπέστελλε ὄντον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ βοσκήματα, τάτε ἄλλα ϖάντα καταγαγεῖν εἰς ἱεριχοῦντα, τὸ μηδὲ τὰς ἐξῆς ἡμέρας τὴν χορηγίαν τὰς στρατιώτας ἀπολιπεῖν. ὡς ἐλάνθανε ϖ ταῦτ' ἀντίγονον, ἀλλ' δύθις ἀπέπεμψε καὶ τὴν χώραν τοὺς εἰρξοντας καὶ λοχήσοντας τὰς στιπτομένους. οἱ ϖ ϖειθόμενοι τοῖς ἀντιγόνου ϖρὸς ἄγμασι, καὶ πολὺ πλῆθος ὁπλιτῷ ϖρὶ ἱεριχοῦντα συναθροίσαντες, παρεφύλασσον ὅπη τῷ ὁρῶν καθεδόντες τὰς τὰ ὑπηκόεια κομίζοντας. ὑμὴν ἡρώδης τύτων ϖραττομένων ἠρέμει. δίκα ϖ ἀπείρας ἀναλαβὼν, ὧν πέντε μὲν ῥωμαίων, πέντε ϖ ἰουδαίων ἦσαν, καὶ μισθοφόρους μιγάδας ϖρὸς οἷς ὀλίγοις τ' ἱππέων, δὴ τ' ἱεριχοῦντα ϖροῆγε. καὶ τὴν μ' πόλιν ἐκλελειμμένην καταλαβὼν, φ' ϖ τὰ ἄκρα κατειληφότας σὺν γυναιξὶ καὶ γένεσι, τότε μὲν ἀπέλυσε λαβών. ῥωμαῖοι ϖ εἰσπεσόντες διήρπασαν τὴν πόλιν μεσᾶς ὑπαρχόντος ϖαντοίων κειμηλίων ταῖς οἰκίαις. ἱεριχοῦντος μ' ὃν φεύγειν ὁ βασιλεὺς καταλιπὼν ὑπέστρεφε. καὶ χειμάσουσαν τ' ῥωμαίων στρατιὰν εἰς τὰς ϖροσεχωρησάσας διέφθειρεν, ἰδουμαίαν γαλιλαίαν καὶ σαμάρειαν. ἔτυχε ϖ καὶ ἀντίγονος ϖδὸ σίλωνος αὐτὴ δωροδοκίας, ὥστε ὑποδέξασθ' τ' στρατῦ μοίρας ἐν λύδδοις, θεραπεύων ἀντώνιον. ῥωμαῖοι μὲν ἐν ἀφθόνοις διῆγον, ἀνειμένοι τῷ ὅπλων. ἡρώδῃ δ' οὐκ ἐδόκει μένειν ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' δὴ τ' ἰδουμαίαν τὸν ἀδελφὸν ἰώσηπον σὺν τοῖς χιλίοις ὁπλίταις, καὶ ὑ ἱππεῦσιν, ἐξέπεμψεν. αὐτὸς δ' εἰς σαμάρειαν παραγενόμενος, καὶ καταθύμιος αὐτόθι τῷ τε μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς ἐξελπιθότας ἤδη ἐκ τῆς μασάδας, δὴ γαλιλαίας ᾤχετο, ἐξαρπάσων τινὰς τῷ χωρίων ὑπ' ἀντιγόνου φευγόντων κατειλημμένα

iniquum eos facere qui Herodi regnũ aſtruant, homini priuato & Idumæo, hoc eſt ſemiIudæo, cùm id more gentis debeatur ſucceſſioni generis. nam ſi offenſi quòd ipſe à Parthis regnum accepiſſet, ideò velint hoc auferre, non deeſſe multos ex eo genere qui legitimè poſſint id accipere, nihil de pop. Rom. male meriti, & ſacerdotes inſuper, quos iniquum ſit priuari debitis honoribus. Ad hunc modum ambobus inter ſe contendentibus, & vſque conuitia prorumpentibus Antigonus permiſit ſuis vt arcerent hoſtes à mœnibus, qui cùm ſtrenuè iacularentur è turribus, facilè eos fugauerunt. Tum verò Silonem largitione corruptum eſſe patuit. ſubornatis enim aliquot militibus è ſuis familiaribus, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarẽt, abducíque ſe in hyberna ad commodiora loca poſtularent, vaſtatis circa vrbem omnibus, quòd Antigoniani amoliti eſſent vitæ neceſſaria: turbari cœpit exercitus & parare abitum. contra Herodes rogabat Silonis tam duces quàm milites ne ſe delererent, miſſum tum à Cæſare & Antonio, tum à ſenatu reliquo, ſibi curæ futurum ne quid exercitus deſideret, atque etiam vt abundè adſint quæcunque requirerent. poſt quas preces continuò dimiſſis ſuis per agros, nullam Siloni diſcedendi anſam reliquam fecit. maior enim quàm quiſquam ſperaret rerum neceſſariarum allata eſt copia: familiaribus etiam ſuis apud Samariam agentibus imperauit, vt frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua neceſſaria Hierichuntem comportarent, vt & in poſterum inde ſuggeri poſſent militibus. Ea res non fefellit Antigonum, ſed continuò dimiſit per agros qui per inſidias frumentatores intercíperent. qui ſicut iuſſi ſunt comparata circa Hierichuntem armatorum multitudine, inſeſſiſque montibus, intenti obſeruabant eos, qui commeatus conuecherent. Nec Herodes interim ſegnis erat: ſed aſſumptis x. cohortibus, quarum v. è Roman. totidem è Iudæis conſtabant, adiunctiſque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Hierichuntem petit: offendénſique vrbem relictam ab habitatoribus, & D. ex his ad montium vertices confugiſſe cum familiis, hos quidem capros dimiſit. Romani verò inuadentes vrbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus precioſiſſimis. Rex igitur relicto in ea præſidio reuerſus eſt, & Rom. exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimiſit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone vt partem Roman. exercitus intro Lyddam acciperet, captans Antonij gratiam. atque ita Roman. degebant in magna rerum copia, ab armis tantiſper vacantes. Herodi verò otiari non libuit, ſed miſſo in Idumæam Ioſepho fratre cum mille peditibus & quadringentis equitibus, ipſe in Samariam profectus, & depoſita ibi matre cognatíſque aliis quos è Maſada eduxerat, in Galilæam duxit, expugnatuus quædã loca ab Antigono inſeſſa præſidiis

cúmque Sephorim cælo ningente peruenisset, Antigonianis inde refugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, vt eos cohiberet à maleficiis. aberant autem non longè à vico, qui Arbela dicitur. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu, & magna audacia hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est, donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes iam vincentes coegit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. nec hoc contentus profligatos & palantes vsque Iordanem persecutus est. atque ita vniuersam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis, numeratísque viritim c l. drachmis, & pro portione centurionibus, suos in hyberna dimisit. Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant, illo nolente eos post vnum mensem exactum amplius alere. nam & ad circumuicinos miserat, qui iuberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, vt Romani præ inopia fame perirent. at Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, iusso instaurare Alexandrium. Ille verò breui & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud prius desertum denuò condidit. Eodem tempore Antonius morabatur Athenis. In Syria verò Ventidius Silonem accersens contra Parthos, iussit primùm Herodi nauare operam, deinde ad proprium bellum exire prouinciales auxiliarios. At ille Silone ad eum misso, ipse contra latrones in speluncis degentes duxit militem. Erant autem hę speluncæ sitæ in præruptis montibus, angustis tramitibus accessibiles, & acutis cinctæ rupibus, in harum cauernis illi cum totis habitabant familiis. Rex autem arcas in hunc vsum compactas de vertice montis per machinas dimittebat catenis ferreis: eo quòd nec infernè propter asperitatem mõtis ascendere daretur, nec supernè contra eos derepere. hæ arcæ completæ erant militibus hastas falcatas gestãtibus, ad attrahendos repugnãtes & deturbandos per præceps. hæc tamen arcarum demissio periculosa erat propter immẽsam altitudinem: & in speluncis non deerant victui necessaria. vt verò demissæ sunt arcæ ad earum ostia, & nemo præ metu audebat progredi, quidam scutatus accinctus gladio, manu vtraque apprehensa catena qua arca sustinebatur, demisit se intra fauces moræ impatiens, illis exire cunctantib. & ad quandam cauernam accedens, primùm iaculis multos intus confecit: deinde resistere conatos falcata hasta attractos dabat in præceps, deinde penitius reconditos inuadens iugulauit multos, ac tum demum in arcam se recepit: cæteros verò eiulatum audientes pauor corripuit, & salutis desperatio.

διελθὼν δ' εἰς σέμφορειν νίφοντος τοῦ θεοῦ, καὶ τῶν αὐτηγόνων φευρῶν ὑπεξελθόντων, ἐν ἀφθόνοις ἦν τοῖς ἐπιτηδείοις. εἶτ' ἐκεῖθεν λῃστῶν ἐν σπηλαίοις κατοικούντων, ἱππέων ἐπ' αὐτοὺς ἴλην ἐξέπεμψεν, ἅμα πολιτικοῦ ζίφους τέλη, σαῦσαι κακουργοῦντας ἐγνωκώς. ἐγγὺς δ' ἦν ταῦτα κώμης ἀρβήλων λεγομένης. εἰς ἣν τεσσαρακοστὴν ἡμέραν αὐτὸς ἦκε παντρατιᾷ, καὶ θρασέως ἐξελθόντων τῶν πολεμίων, κλίνεται μὲν τὸ εὐώνυμον αὐτοῦ κέρας τῆς φάλαγγος. ἐπιφανεὶς δ' αὐτὸς μετ' ζίφους, τρέπει μὲν εἰς φυγὰς τοὺς πάλαι νικῶντας. ἀναστρέφει δ' ἐπὶ τοὺς φεύγοντας. ἐπέκειτο δ' ἕως τοῖς πολεμίοις ἄχρις Ἰορδάνου τοῦ ποταμοῦ, φεύγουσιν κατ' ἄλλας ὁδούς. καὶ κατεστήσατο μὲν πᾶσαν τὴν Γαλιλαίαν, πλὴν τῶν ἐν τοῖς σπηλαίοις κατοικούντων. διανέμει δ' αὐτῷ ἀργύριον κατ' ἄνδρα δραχμὰς ρ ν', τοῖς δ' ἡγεμόσι πολὺ πλεῖον, καὶ εἰς τὰ χειμάδια διέπεμψε. καὶ ἐν τούτῳ σίλων ἦκε παρ' αὐτὸν καὶ ἡγεμόνες τῶν ἐν τοῖς χειμαδίοις, αἰτηγόνα τροφὰς παρέχειν ἀ θέλοντος. μίαν γὰρ ἀ πλέον ὁ αἰὴρ αὐτοῖς ἔθρεψε. διέπεμψε δὲ καὶ πρὸς τοὺς κύκλῳ κελεύων, τὰ κατὰ τὴν χώραν ἀνασκευάσασθαι, καὶ εἰς τὰ ὄρη φυγεῖν, ὡς μηδὲν ἔχοντες ῥωμαῖοι τῶν ἀναγκαίων, λιμῷ διαφθαρεῖεν. ἡρώδης δ' ἦν τὴν μὲν τούτων προνοιαν, φερώρα τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν ἐπέτρεπεν, κελεύσας αὐτὸν ἀνατειχίζειν καὶ ἀλεξάνδρειον. ὁ δ' ταχέως τε τοὺς στρατιώτας ἐν ἀφθονίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἐπέστησε, τό τε ἀλεξάνδρειον ἠρημωμένον ἀνέκτισεν. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, αἰτώνιος μὲν ἔτριβεν ἐν ἀθήναις. κατὰ δὲ συρίαν βεντίδιος σίλωνα μεταπεμπόμενος ἐπὶ τοὺς πάρθους, ἐπέτρεπε πρῶτα μὲν ἡρώδῃ συλλαμβάνεσθαι τοῦδε τοῦ πολέμου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ τὸν σφέτερον καλεῖν τοὺς συμμάχους. ὁ δ' ἐπὶ τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις λῃστὰς ἐπεξιόμενος, σίλωνα μὲν ἐξέπεμψεν βεντιδίῳ. αὐτὸς δ' ἐπ' ἐκείνους ἐξώρμησεν. ἓν δ' ἐν ὄρεσι τὰ σπήλαια τελέως ἐξερρωγότα. καὶ κατὰ τὸ μεσαίτατον ὑποκρήμνους ἔχοντα τὰς παρόδους, καὶ πέτραις ὀξείαις ἐμπεπυκνωμένα. ἐν δὴ τούτοις μετὰ πάντων τῶν οἰκείων ἐφώλευον. ὁ δὲ βασιλεὺς λάρναξας ἐπ' αὐτὰς πεζάμενος καθίει ταύτας σιδηραῖς ἁλύσεσιν ἐκδιδομένας ἀπὸ μηχανῆς ἀπὸ κορυφῆς τοῦ ὄρους, μήτε κάτωθεν ἀνίεναι ἀπὸ τοῦ ὀξύτητα τοῦ ὄρους δυναμένων, μήτε ἄνωθεν καθέρπειν ἐπ' αὐτούς. αἱ δὲ λάρναξ πλήρεις ὁπλιτῶν ἦσαν, ἅρπας μεγάλας ἐχόντων, αἷς ἔμελλον τοὺς ἀνθιστῶντας ὑπασπώμενοι κτείνειν καὶ φερομένους. τοῦ μέντοι κατάθεσιν τῶν λαρνάκων σφαλερὰν εἶναι συνέβαινε, κατὰ βάθους ἀπείρου γιγνομένου. ἔνδον μέντοι παρῆν αὐτοῖς τὰ ὑπηρέτια. ὡς δὲ καθιμήθησαν μὲν αἱ λάρνακες, ἐτόλμα δ' οὐδεὶς προσελθεῖν τῶν ὑπὸ τῶν σομέων, ἀλλ' ἐπὶ δίας ἡμέρας ἠρέμουν, μάχαιράν τις ὠφελιζωσάμενος τῶν ὁπλοφόρων, καὶ τὴν χεῖρα ἀμφοτέραν δραξάμενος ἁλύσεως ἀφ' ἧς ἤρτητο ἡ λάρναξ, κατίει ὑπὸ τὰ σώματα, δυσχεράνας τοῦ τειβίου τῶν ἐπεξιόντων μὴ ζῆλωτῶν. καὶ γυμνούμενος κατά τι σόμιον, ὥρμησε μὲν παλτοῖς ἀνακόπτει τοὺς πολλοὺς τῶν ὑπὸ τὸ σομίον. ἔπειτα ἅρπῃ τοὺς ἀνθιστῶντας ὑπασπώμενος ὤθει καὶ κατὰ κρημνοῦ, καὶ τοῖς ἔνδον ἐπεισελθὼν, ὑποσφάττει πολλοὺς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν λάρνακα ἡσύχασε. φόβος δ' εἶχε τοὺς ἄλλους τὴν οἰμωγῆς ἀκοὴν ἔσεσθαι, καὶ τὴν σωτηρίας ἀπόγνωσις. τὸ μὲν

τὸ μὴ πᾶν ἔργον ὑπέχειν ὑπεξελθοῦσι. καὶ πολλοὶ A
συγχωρήσαντες τῷ βασιλέως ὀπτιμηνευσαμένοις
παρέδοσαν σφᾶς ὑπηκόους. τῇ δ' αὐτῇ τρόπῳ καὶ
κατὰ τλὼ ὀπαῦσαν ἐχρήσαντο τῇ προσβολῇ, μᾶλλον
ἔτι τῆ δὲ τοῖς πλέγμασιν ἐπεξιόντων αὐτοῖς καὶ κα-
τὰ θύρας μαχομένων, πῦρ τε ἐνίεντων, ἐξαφ-
θέντων τε τῆ δ' ἄντρων. πολλὴ γὰρ ἦν ἐν αὐτοῖς ὕλη.
πρεσβύτης δέ τις ἀπολημμένος ἔνδον συὶ ἑπτὰ τέκ-
νοις καὶ γυναικὶ, δορυφόρων τούτων ἐάσας σφᾶς ὑπεξελ- B
θεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, σὰς ὅπλα τῷ γομίσῳ, τὸν
ἀεὶ πρῶτον ἐξιόντα τῆ παίδων ἀπέσφαττεν, εἰς ὃ
πάντας διεχρήσατο. ἔπειτα ἢ τλὼ γυναῖκα, καὶ
ῥίψας κατὰ τὸ κρημνοῦ τοῖς νεκροῖς, ὀπτακαίδεκαν
ἑαυτὸν θάνατον πρὸ δουλείας ὑπομένων. πολλὰ
ἢ πρῶτον ὠκείδισαν τὸν ἡρώδη εἰς ταπεινότητα, καὶ-
τοι τῷ βασιλέως, διὰ γὰρ αὐτῆ ἀποστα τὰ γινόμενα,
διξμαί τε προστείναντος καὶ πᾶσαν ἄδειαν. τὰ μὲν οὖν C
ἀπόλαμπρα τούτων γινομένων ἤδη πάντα ἐπεχείρουν.
καλέσας δ' ὁ βασιλεὺς τοῖς αὐτόθι στρατηγὸν πο-
λεμαῖον εἰς τλὼ σαμάρειαν ὤχετο συὶ ἱππεῦσιν ἑξα-
κοσίοις, ὁπλίτας ἢ τετρακισχιλίους ὡς μάχῃ κεκθησό-
μενος προς αὐτόγονον. οὐ μὴν τῆ πολεμαίῳ
προσεχώρησε τὰ κατὰ τλὼ στρατηγίαν, ἀλλ' οἱ καὶ
πρότερον τλὼ γαλιλαίαν ταραξάντες, ἐπεξελθόντες
αὐτὸν διεχρήσαντο. καὶ τοῦτο δράσαντες συμφεύγου-
σιν εἰς τε τὰ ἔλη τὰ δύσβατα τῆ χωρίων, ἀγόντες D
καὶ διαρπάζοντες τλὼ αὐτόθι πᾶσαν. πυνθανεῖται ἢ
τούτοις ἡρώδης ἐπανελθών. τοὺς μὲν γὰρ αἱρεῖ τῆ
ὄπλοις αὐτῶν, τοὺς ἢ ἀναφεύγοντας εἰς ἐρυμνὰ χωρία, πο-
λιορκίᾳ ὑφαιρεῖται μος, αὐτούς τε ἀπέκτεινε, καὶ τὰ
ἐρύματα κατέσκαψεν. ἐζημίωσε ἢ πᾶσας ὅσας
τλὼ νεοτεροποιΐαν, καὶ τὰς πόλεις ρ' τελαίτους. ὃν
ἢ τῆ μεταξὺ πολέμου πεσόντος ἐν μάχῃ, καὶ τῆ
πάρθων πταισάντων, πέμπει βοηθὸν ὁ βεντίδιος ἡ-
ρώδῃ μαχαιρᾶν συὶ δυσὶ τάγμασι καὶ χιλίοις ἱπ- E
πεῦσιν, ὅπως δύδοντος αἰτιάν. μαχαιρᾶς μὲν ἐν
αὐτῇ γὰρ καλουμένοις αὐτὸν ὡς τλὼ ἡρώδου γνώμην,
χρήμασι διεφθαρμένος ἀπῆει ὡς καταστρεψόμενος
αὐτῆ τὰ πράγματα. τλὼ ἢ δεινοῖαν ὑπειδόμενος
αὐτῆ τλὼ τῆς ἀφίξεως αὐτῇ γονος ὑδὲ προσεδέξα-
το, ἀλλὰ σφενδόναις βαλὼν αὐτὸν αἴρει καὶ διεδή-
λου τλὼ αὐτῆ προαίρεσιν. ἀμθόμενος ἢ τὰ βέλτιστα
ἡρώδην αὐτῆ παραγενοῦντα καὶ ἑαυτὸν διμερτικότα, F
ὡς δεδεκούσαιτο τῆς ἐκείνου συμβουλίας, ἀνεχώρει μὲν
εἰς ἐμμεσοῦν πόλιν. οἷς ἢ κῆ τλὼ ὁδὸν ἰουδαίοις πε-
ριετύχανε, τούτους ἀπέσφαττεν ἐχθρούς τε καὶ φίλους,
ὀργιζόμενος ὑπὲρ ὧν πεπόνθει. παροξυνθεὶς ἢ ὅτι
τούτοις ὁ βασιλεὺς ὅλη συμμαχίας ἦει. θεὸς γὰρ αὐ-
τοκράτωρ ἔφασκε τούτων ἀφικέσθαι, δεῖσθαι γὰρ οὐχὶ
τοιούτων συμμάχων, οἳ βλάπτουσιν αὐτὸν μᾶλλον, ἢ
τοὺς πολεμίους. ὀξυμεῖν ἢ κῆ αὐτὸν πρὸς τλὼ αὐτῆ- G
τα καθαίρεσιν. ἀκολουθῶν δ' ὁ μαχαιρᾶς, ἐδίττο
μόρεσιν. εἰ ἢ ἅπας ὥρμησεν, ἀλλὰ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτοῦ
ἰώσηπον παρεκαθίσαν σφίσιν πρεσβευόμενον αὐ-
τῆ. καὶ διαλλαττόμενος μὲν τὸ μαχαιρᾶ πολλὰ
δεόμενος κατέλιπεν ἢ τ' ἰώσηπον αὐτόθι συὶ στρατῷ, παρήνεσε μὴ ἀποκινδυνεύειν, μηδὲ τῆ μαχαιρᾶ
διαμάχεσθαι. αὐτὸς ἢ πρὸς αὐτώνιον ἔσπευδε, ἐτύγχανε ἢ πολιορκῶν σαμόσατα τὸ πρὸς τῆ εὐφράτῃ
χωρίον, συὶ ὑποσπόνδοις τε καὶ ὁμήροις κατὰ συμμαχίαν αὐτῆ παρούσι. ἀφικνούμενος δ' εἰς αὐτιόχειαν,

ces tamen conatus impediuit nox interueniés, multique rege per præconem pollicente veniá deditionem fecerunt. Sequenti verò luce eodé vsi sunt oppugnationis genere, magis etiam ex arcis excundo & pugnando in foribus, & subiecto igne antra incendendo. inerat enim intus multa materies. Senex autem quidam deprehensus intus cum vxore ac septem filiis, rogatus ab eis vt se fugere hostem permitteret, stans ante ostium, primùm quemque exeuntem iugulabat, donec ad vnum omnes confecit, & vxorem vltimam: deinde præcipitatis cadaueribus, postremò seipsum superiecit, mortem seruituti præferens. primò tamen in obscuritatem Herodis multa eiecit conuitia, licèt rex, è specula quadam dextram porrigeret, & polliceretur veniam Speluncæ igitur omnes hoc modo expugnatæ sunt. Rex autem Ptolemæo præposito ei regioni, in Samariam profectus est cum sexcentis equitibus, & tribus millibus peditum, vt armis cum Antigono rem decerneret. Sed Ptolemæo sua præfectura non bene cessit: nam inuasus ab his qui & antè Galilæam turbauerant, interfectus est. quo facto receperunt se in paludes & loca inaccessibilia, totum eum tractum rapinis infestantes & excursionibus. Herodes autem reuersus pœnas ab eis exegit latrocinij: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugiétes in loca munita expugnatos supplicio tradidit, & arces ipsas diruit: atque ita sublatis rerum nouarum autoribus, ciuitates centum talétis mulctauit. Interea cæso in pugna Pacoro, & Parthis profligatis, Ventidius Herodi in auxilium mittit Machæram cum duabus legionibus & mille equitibus, iubente hoc Antonio. Ille vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, inuito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus eius negotia. At Antigonus suspectum habens eius aduentum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus imperitum arcuit, satis declarans suum animum. ille tum demum Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem erasse intelligens, in Emayntem vrbem se recepit: & in eo itinere quotquot Iudæorum ad manus ei venerunt interfecit, nullo amici aut hostis discrimine, iratus ob ea quæ sibi acciderant. quo facto rex exacerbatus petebat Samariam. nam decreuerat ea de causa adire Antonium, aliis sibi opus dictitans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent. alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæra verò consecutus eum rogabat vt maneret: aut si certum esset pergere, saltem Iosephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multum roganti, relicto ibi Iosepho cum exercitu, præcepit ei ne rem totam in discrimen adduceret, néve cum Machæra contenderet. ipse verò properauit ad Antonium oppugnantem Samosatam sitam ad Euphratem fluuium, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. postquam autem peruenit Antiochiam,

repertis ibi multis collectis qui cupientes adire Antonium non audebant se committere itineri propter obsidentes vias barbaros & sæuientes cædibus, bono animo esse iussis ducem se præbuit. statione autem altera procul à Samosata insidiabatur barbarorum turma commeantibus ad Antonium: vbi quà exitus erat in campestria occultauerant se non pauci equites, non moturi se loco, donec viatorum agmé perueniret in planiciem. Cúmque iam primi pertransiuissent, Herodes qui præsidio erat extremo agmini inuaditur à fermè quingentis equitibus: qui cùm primos sibi occurrentes in fugam vertissent, rex cum suis stipatoribus magno impetu in eos illatus hostem repulit, & excitatis suorum animis pugnam redintegrauit, reuertentibus qui paulo antè fugerant, ita vt vbique cæderentur barbari. Rex autem sæuire ferro non destitit, nec nisi receptis iumentis quæ non paucas gerebant sarcinas, simúlque mancipiis, cœptum iter prosecutus est. Et cùm plures alij in propinquo campis saltu insidiantes in illos coorirentur, hos quoque cum valida suorum manu aggressus in fugam compulit: multísque ex eorum numero cæsis securum sequentibus se iter præstitit. illi verò seruatorem eum & protectorem suum appellabant. Postquam autem prope Samosata ventum est, exercitum instructum & ornatum ei honoris causa misit obuiam Antonius, propter adducta auxilia, & quia profligatos ab eo barbaros audierat: multúmque gauisus eius aduentu, & cognitis quæ obiter gesserat, collaudata viri virtute, complexus est eum & salutauit comiter, in summóque honore habuit vt regem recèns à se declaratum. Antiocho autem paulo pòst id castrum dedente, & hoc pacto finito bello, Sosio prouinciam Antonius cum exercitu tradidit: commendatóque ei Herodis negotio, in Ægyptum ipse profectus est. Tum Sosius duas legiones cum rege præmisit in Iudæam, ipse cum reliquo exercitu sequebatur. Interim absente fratre Iosephus in Iudæa perierat hoc modo. Immemor mandatorum fratris quæ illi Antonium aditurus dederat, assumptis & à Machæra quinque cohortibus versus Hierichuntem profectus ad demetendas eius agri fruges, in montibus castris locum cepit: & quia Rom. cohortes cónstabant è tyronibus non admodũ rei militaris peritis, quòd plerique è Syria delecti essent, circumuentus ab hoste inter locorum difficultates, amisso exercitu & ipse fortiter pugnans occubuit. sex enim cohortes desideratæ sunt. Antigonus verò potitus cadaueribus, Iosepho præcidit caput, quinquaginta talentis à Pherora fratre redimendum. quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, factionem Herodis in lacum demersam necauerunt: & apud Iudæam multa nouata sunt. Machæra autem Gittham castellum muniebat. Regi verò apud Daphnem Antiochiæ suburbium fratris casus renunciatus est, iam antè tale aliquid expectanti propter quædam insomnia, quib. nõ obscurè

καὶ πολλοῖς ὀλίγοις ἀθεσιμώτοις, καὶ πρὸς αὐτὸν μὴ βαδίζειν ἔχουσι πρόφασιν, τοὺς δέους ἦ δι' τὸ μὴ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ λῃστείαν τοῖς βαρβάροις καὶ πολλοὺς ἀναιρεῖν, καὶ τολμηρὰς ἐξορμᾶν, ὡς θαρρώσας αὐτοὺς ἡμερῶν μίαν ἢ δύο ὁδοῦ. καὶ ἦ σαθρὸν δεύτερον τὸ στρατόπεδον, ἐλόχα μὴ αὐτόθι τὸ βαρβάρων ἕτερα τοὺς φορτίοντας πρὸς αὐτόνιον. δρυμῶν ἦ τὰς εἰσβολὰς εἰς τὰ πεδία διαλαμβανόντων, προλοχίζουσιν αὐτόθι τὸ ἱππικὸν ὡς ὀλίγους ὑπεμείναντας ἕως αὖ εἰς τὸ ὑπωπίλαζον οἱ διεξιόντες ἔλθοιεν. ὡς δ' οἱ πρῶτοι διεξῆλθον, ὑπιθοφυλακῇ μὴ ὑπόδης, προσπίπτουσι ἦ ἐξαπιναίως οἱ ἐκ τῶν ἑτέρας, ὅπερ εἰς φ. καὶ ξεναμιῶν τοὺς πρώτους, ὑπὸ εαμιὼν ὁ βασιλεὺς τῇ ῥύμῃ τῇ πρὸ αὐτὸν ὡς δαχρῆμα μὴ ἀνακόπτει τοὺς πολεμίους. ὑπεμίμνησκε ἦ τὸ τῶν οἰκείων φρόνημα, καὶ θαρραλέους ἀπεργάζεται, καὶ τῶν πάλαι φυγόντων, ἐξ ὑποστροφῆς μαχομένων, ἐκτείνοντο πανταχόθεν οἱ βάρβαροι. ἐπέκειτο ἦ ὁ βασιλεὺς ἀναιρῶν, καὶ τὰ διαρπασμένα, πολλὰ δ' ἐν σκευοφόρα καὶ ἀνδραποδα, πάντα ἀναστασάμενος πρόσει. καὶ πλείονα αὐτοῖς ὑπιθεμένων τῶν ἐν τοῖς δρυμῶσιν, οἱ πλησίον τῆς εἰς τὸ πεδίον ἐκβολῆς ἦσαν, καὶ τούτοις προσμίξας αὐτὸς μετὰ σίφους καρτεροῦ ἐπέπεσε, καὶ πολλοὺς αὐτῶν ὑποκτείνας, ἀδεᾶ τοῖς ἑπομένοις ὁδὸν παρεῖχεν. οἱ ἦ στενῷ καὶ προσάτιλω αὐτὸν ἀπεκάλουν. ἐπεὶ ἦ πλησίον τῶν σαμοσάτων ἐγένετο, πέμπει τὸ ἑαυτοῦ μὲν ὑπαντησόμενον αὐτόνιος σὺν τῷ οἰκείῳ κόσμῳ, τιμῶν πρόθυμα ταύτῃ ὑπονέμων, καὶ ὑπουργίας ἕνεκα. τὸν γὰρ βαρβάρων ἡκιστόει κατ' αὐτῶν ὑπόθεσιν. καὶ δὴ παρόντα τε εἶδεν ἀσμένως, καὶ ἃ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ πεπραγμένα μαθὼν, ἐδεξιοῦτο καὶ τὴν ἀρετὴν ἐθαύμαζεν, αὐτός τε προσλαβὼν αὐτὸν αὐτόνιος ὡς εἶδεν ἀσμένως ἠσπάζετο. προσῆμα τε ὡς νεωστὶ βασιλέα ὑποδείξας. αὐτοχὴ ἦ μετὰ πολὺ τὸ ἔρυμα παραδόντες, καὶ δι' ἃ τοῦτο παυσαμένου τοῦ πολέμου, σωσίῳ μὲν αὐτόνιος παραδίδωσι, προκελευσάμενος ἦ ἡρώδῃ συμμαχεῖν, αὐτὸς εἰς ἄγυπτον ἐχώρει. καὶ σόσιος μὲν δύο τάγματα, ὑπολειπόντα ἡρώδῃ, προσῆμεν εἰς τὴν ἰουδαίαν, αὐτὸς ἦ μετὰ τοῦ πλείονος στρατοῦ ἠκολούθει. ἔτυχε δ' ἤδη κατὰ τὴν ἰουδαίαν τὰ θνεῶς ἰώσηπος τρόπῳ τοιῷδε. λήθην μὲν ὧν αὐτῷ παρήγγειλεν ὁ ἀδελφὸς πρὸς αὐτόνιον ἀπερχόμενος λαμβάνει. στρατοπεδευσάμενος ἦ αἰὰ τὰ ὄρη (ἐ γὰρ αὐτῷ σπείρας μαχαιρᾶ δόντος, ὑπὸ ἰσορροιοῦπι ἠπείγετο βουλόμενος ἐκθεῖσαι τὸν σῖτον αὐτῷ) καὶ προσυλλέκτου τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος ὄντος, καὶ πολέμων ἀπείρως ἐχόντος, καὶ γὰρ πολὺ ἐκ συνείας ἐν κατειλεγμένου, ὑπιθεμένων αὐτόθι τῷ πολεμίων, διαπληφθεὶς ἐν δυσχερείαις, αὐτός τε ὑπεθάνατο γενναίως μαχόμενος, καὶ τὸ στράτευμα πᾶν ἀπέβαλεν. ἐ γὰρ σπεῖραι διεφθάρησαν. κρατήσας ἦ τῶν νεκρῶν αὐτίγονος, διατέμνει τὴν ἰωσήπου κεφαλὴν τῶν αὐτοῦ ῥυομένων φερώνα τὸν ἀδελφόν. καὶ μὴ τοῦτο δοκοῦντες γαλιλαῖοι τῷ δὴ σφίσι δυνατοῖς τὰς τὰ πρόθυμα φρονήσεις ἐν τῇ λίμνῃ κατεπόντωσαν, καὶ τὸν ἰωσήπου πολλὰ ἐπεπτοήκει. μαχαιρᾶς δὲ γιττὰν χωρίον ἐχυρώ-

παρῆσαν δ' ἄγγελοι τῷ πεπραγμένων πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἐν διαφορᾷ τῆς ἀποχείας ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν τύχαι, προσδεχομένῳ μέντοι καὶ αὐτῷ δι' ἁπάντων ὀνείρων ὄψεις, τρωθῆναι προφα-

προφθάσους τὸν τοῦ ἀδελφοῦ θάνατον. ἐπειχθεὶς A
νυὸ κατὰ τὴν πορείαν, ὡς κὴ λίβανον τὸ ὄρος γίνε-
ται, ὡς ὡ μὲν τὴν αὐτόθι προσλαμβάνων, ἔχων ἤ
κὴ ῥωμαϊκὸν ἓν τάγμα, εἰς Πτολεμαΐδα ὥρμησε,
κἀκεῖθεν νυκτὸς ἀναζεὺς μετὰ τοῦ στρατοῦ,
προῆγε διὰ τῆς γαλιλαίας. ὑπαντῶσι δ' οἱ πολέ-
μιοι. κὴ κρατηθέντες τῇ μάχῃ κατεπλείσθησαν
εἰς χωρίον, ὅθεν ὁρμηθέντες τῇ προτεραίᾳ. B
προσβολὴν δὴ τοιαύτην ἔσθεν ἐποιεῖτο, κὴ πολλῶ
χειμῶνος καταῤῥαγέντος οὐδὲν ποιεῖν δυνάμενος,
ἀπάγει τὸν στρατὸν εἰς τοὺς πλησίον κώμας. ἐλ-
θόντος δ' αὐτοῦ παρ' αὐτονίου κὴ δευτέρου τάγμα-
τος, οἱ τὸ χωρίον ἔχοντες φοβηθέντες νυκτὸς ἐξέλι-
πον αὐτό. κὴ ὁ βασιλεὺς ἔσω δύσιν ὅτι ἐρημωθέντος,
προῃσθάνετο κατὰ νοῦν ἔχων αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῷ.
ἐπεὶ ἤ κατέζευξεν, εἰσία μὲν τοῖς ἐν τέλει, μετὰ C
ἤ τὸν συνουσίαν παρῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον ἀπολύ-
σας τοὺς παρόντας. ἐνταῦθα ἴδοι τις ἂν τοῦ βασι-
λέως τὸν ἐκ τοῦ θεοῦ δύνοιαν. πάντες μὲν γὰρ ἡγοῦν
τὸ οἰκημάτος, ὑδένα ἤ ὑποληφθῆσα διέφθειρεν, ὡς τε
πάντας πεισθῆναι τὸν ἡρώδην εὖ θεοφιλῆ, μέγαν ὄν-
τα κὴ δοξάζοντα διαφυγόντα κίνδυνον. τῇ δ' ὑστε-
ραίᾳ τῶν πολεμίων ἑξακισχίλιοι, ἀπ' ἄκρων καπόντες
τὴν ὁρῶν εἰς μάχην ἐφόδουν τοὺς ῥωμαίους. οἱ ἤ γυ- D
μνῆται προσιόντες, τοῖς πέλτοις ἔβαλλον κὴ λίθοις τοὺς
ἐπὶ τὴ βασιλέα ἐξελιλυθότας, αὐτόν τι πέλτῃ τῆς
δεξιᾶς τοῦ λαπάρου ἔβαλεν. ἀπήγορος δ' ὅτι τοῦ
στρατάρχου πέμπει στρατηγὸν, πάππον ὄνομα, σὺν δυ-
νάμει τινὶ, βιαλόμενος διαμάχεσθαι τοῖς πολεμίοις δόξαν
πολεμικοῦτος ἐκ προθυμίας. ἀλλ' ὁ μὲν μαχαιρᾶ
τὸν στρατηγὸν παρεκάθητο. ἡρώδης ἤ τὰς πόλεις κα-
ταλαβὼν τοὺς ὑπολειφθέντας ὄντας χιλίους ὄντας
ἐφόνευσεν, αὐτάς τε τὰς πόλεις ἐμπρήσας ἐπανῆλ-
θεν ὅτι τὸν πάππον. ἐστρατοπεδεύετο ἤ ἔξω ὅτι κώ- E
μου ἱσαίου καλουμένου, καὶ πολλῶν αὐτοῦ
προσιόντων ἐκ τῆς ἱεριχοῦς καὶ τῆς ἰουδαίας, ἐ-
πεὶ πλησίον γένεται τὴν πολεμίων ἐπεξελθόντων αὐ-
τοῖς ὑπὸ θάρσους, συμβαλὼν κρατεῖ τῇ μάχῃ, κ πα-
μπληθεῖς τὰ δελφᾶ, φόνουσιν εἰς τὸν κώμον ἐπέκειτο
κτείνων. πεπλημμύρων ἤ τὴν οἰκίων ὁπλίτῃ καὶ
πολλῶν ἀναφυγόντων ὅτι τὰς στέγας, κρατεῖ τύπον,
κὴ τὴν ὀροφὴν τοῖς οἴκοις ἀνασπάσας, ἔβαλλεν ταύτῃ F
τὴν στρατιὰν ἐώσα ἀθρόων ἀπειλημμένων. τοὺ-
τοις μὲν οὖν πέτρας ἄνωθεν βάλλοντες σορηδὸν ἐπ'
ἀλλήλοις ἀπῆσαν. κὴ θέαμα τοῦτο δεινότατον ἦν κὴ
τοῖς τὸν πόλεμον, πικρῶν τὸ πλῆθος ἀπείρων ὄντες τ
τοιούτων ἐπ' ἀλλήλοις κτυμένων, τοῦτο τὸ ἔργον μέγιστα
τῶν φοινημάτων τ πολεμίων ἔκλασεν, καὶ δοκοῦντων
τὸ μέλλον ἐσωρῶντο γὰρ παμπληθεῖς πόρρωθεν συλιτό-
μενοι ὑπὸ τ κώμου, οἳ τότε ἔφυγον. κὴ οἱ μὴ χειμῶν
ἐπέσχεθεν, ἦσαν ἂν κὴ ὅτι ἱεροσόλυμα ἡ βασιλέως G
στρατιὰ, θαῤῥοῦσα τῇ νενικηκέναι, κ τὸ παῦλον ἂν εἰρ-
γασμένη. κὴ γὰρ ἀπήγορος ἤδη τ παντελῆ φυγὴν ἐσκόπει
κὴ ἀπανίστασθαι ἐκ τ πόλεως. τότε μὲν ὧν ὁ βασιλεὺς,
οὐδὲν γὰρ ἦν, ὁ φοβοποιήσων κολάζει τοὺς στρατιώτας, αὐ-
τός τε ἀπονιψάμενος γὰρ, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον, ὑπὸ λυτρῶν ἦν. ἔνθα κ κίνδυνος αὐτῷ μέγιστος συνέπεσεν, ὃν
κὴ θεὸς ἀνέκοψεν διαφυλάττων γὰρ ὄντος αὐτοῦ, κὴ μηδὲ παρόντος ἑνὸς ἀκολούθου λυομένου, ἐν τῷ ἔντοσ ἰκήματι τ
πολεμίων τινὲς ὑπολειφθέντες συμπεφωλεύκοτες αὐτόθι δεδιότες ἐφόβουν. κ μεταξὺ λυομένου, ὁ ὡρῶτος ἐπιξέρχει

de fratris morte præmonitus fuerat. Accelerato igitur itinere postquam ad Libanum montem peruenit, assumptis octingentis eius loci hominibus, ducens etiam vnam Romanam legionem, Ptolemaidem petiit: vnde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progrediebatur. cui occurrentes prælio victi compulsi sunt in castellum vnde exiuerant pridie. quod primo mane oppugnare adortus, vi repentinæ tempestatis coactus est infecta re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superueniente autem ab Antonio legione altera, qui castellum tenebant territi noctu id deseruerunt. Rex quoque properauit Hierichuntem, volens vlcisci fratris interitum. quò postquam venit, honoratissimum quemque adhibuit ad conuiuium: peractáque cœna dimissis conuiuis recepit se in cubiculum. Hîc videre licuit res regis à Deo non negligi. Triclinium enim illud in quo cœnatum fuerat, iam vacuum sine cuiusquam noxa concidit: quo factum est vt omnes Herodem Deo charum crederent, vt qui miraculosè seruatus videretur è tanto periculo. Sequenti verò die cùm hostium sex millia ad pugnam descendissent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procursando iaculis & saxis feriebant regios, adeò vt ipsi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. Portò Antigonus misit Samariam ducem quendam nomine Pappum, volens videri ita abundare copiis, vt foris quoque posset bellum gerere. Sed ille Machæræ se opposuit. Herodes verò occupatis quinque oppidis, præsidiariorum circiter MM. in eis interfecit, & incensis oppidis cõtra Pappum reuersus est, qui castra habebat ad vicum Isanas nomine: & confluentibus ad se multis à Hierichunte ac Iudæa, vbi animaduertit hostem præ audacia venire ad pugnam, collatis cum eo signis vicit egregiè, & accensus vlciscendi fratris cupidine, sæuiendo instabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibusdam in tecta confugientibus, his superatis & tectis dirutis vidit omnia referta & constipata militibus. hos igitur saxis supernè impetentes aceruatim conficiebant: nec fuit toto hoc bello spectaculum miserabilius, quàm videre innumera cadauera cumulata intra parietes. & hoc facinus maximè fregit hostium audaciam, ita vt non amplius sperarent aliquid lætius. Videre enim erat eos agminatim diffugere, & nisi repente valida tẽpestas interuenisset, regij victores petiissent confestim Hierosolyma, & bello finem imposuissẽt. Iam enim Antigonus de fuga dispiciebat, cogitãs vrbem deserere. At rex iam vespere iussis parare cœnã militibus, ipse pugna lassatus in quoddam cubiculum lauatum abiit: vbi maximum discrimen abiit, quod tamen euasit Dei prouidentia. Cùm enim esset nudus, & vnius tantũ pueri ministerio lauaret, intus in eisdem ædibus latebant quidam hostium armati, quos metus eo compulerat. dúmque ille se abluit, primus prodiens stricto

gladio per fores se proripit, deinde alter & tertius, armati similiter, adeo attoniti, vt illæso rege contenti essent sibiipsis fuga salutem quærere. Sequenti verò die præciso Pappi inter reliquos occisi capite, misit illud Phæroræ in vltionem fratris. nam is eum sua manu interfecerat. Post hæc vbi tempestas desęuiit, moto inde exercitu venit Hierosolyma, & castra prope vrbem metatus est, anno tertio postquàm Romæ declaratus rex fuerat: quibus mox propius admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante templum fixit tentoria, volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. & tribus aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit adiutus operarum multitudine: & cæsa circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, durãte etiam tum obsidione Samariam ad nuptias profectus est, ducturus filiam Alexandri, neptem Aristobuli, quam ei desponsam fuisse iam diximus.

A B C

Cap. XXVIII.

Antigonus à Sosio & Herode opprimitur.

XXVI. PEractis verò nuptiis venit per Phœnicem Sosius, præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse affuit habens secum multos tam pedites quàm equites. venit etiam rex à Samaria, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens. erant enim circiter xxx. millia. omnes autem confluebant ad Hierosolymorum mœnia, & assidebant septentrionali vrbis lateri, ad vndecim legiones peditum, & sex equitum millia, præter auxiliares Syrorum copias. Præerant autem duo cum imperio, Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, vt deiecto Antigono hoste pop. Rom. ipse pro eo ex senatusconsulto regnum acciperet. Intus autem certatim resistebant Iudæi ex tota ea regione collecti & conclusi intra mœnia, templum Domini iactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra vrbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, vt contra latrocinãtes opportuna loca præoccuparet insidiis, & commeatus additis præsidiis etiam è longinquo conueheret, vt breui necessaria victui abũdarent in exercitu. adhæc operarum frequentia facilè absoluti sunt tres illi aggeres. æstas enim erat, & opus ferebat, nulla interturbatũ æris intẽperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. at obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. excurrentes enim crebrò incepta, modò iam perfecta opera incendebant: & conserentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audacia, peritia tantùm rei militaris cedebant. Tum pro disiecto machinis muro intus recentẽ extruebãt.

D E F G

ξίφος ἔχων γυμνὸν καὶ διὰ θυρῶν χωρεῖ, καὶ μετ' αὐτὸν δεύτερος καὶ τρίτος ὁμοίως ὡπλισμένοι, ὑδὲν βλάψαντες τὰ βασιλεῖα ὑπ' ἐκπλήξεως, ἀγαπῶντες ἢ τῇ μονῇ αὐτοὶ παθόντες εἰς τὸ πρόσθεν διεκπεσεῖν. τῇ δ' ὑστεραίᾳ, τῷ μὲ πάππου κεφαλῇ, ἀπήρτησε δὲ, δῶρον φερώρᾳ ἔπεμψε, ποινὴν αὐθ' ὧν ὁ ἀδελφὸς αὐτῆ πάθοι, εἴπερ καὶ ἐκεῖνα μεγάλως ἐμεμψιμοίρει. λήξαντος δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀρὰς ἐνθένδε ἐγγὺς ἱεροσολύμων ἔρχεται, καὶ πλησίον στρατοπεδεύει τῆς πόλεως. ἔστι δὲ αὐτὸ τοῦτο ἔτος ἐξ οὗ βασιλεὺς ὑπὸ ῥωμαίων ἀποδέδεικτο. ἀναστρατοπεδευσάμενος δὲ, καὶ πλησίον ἐλθὼν τοῦ τείχους καὶ τὸ ὀπτιμαχώτατον, πρὸς τὸ ἱερὸν καταστρατοπεδεύεται, προσβαλεῖν διεγνωκὼς ὡς ἐπ' ἔτεσι ποτὲ πομπήϊος. ἔσπευδε δὲ ἁλῶναι χώμασι τὸν τόπον πύργοις αἴρουσι, πολλῆ τε χειρὶ πρὸς τὸ ἔργον χρώμενος, καὶ τέμνων τὰ πρόσω ὕλην. ὧδε καταστήσας δὲ τοῖς ἔργοις τοὺς ὀπτιδείους, ἱδρυμένους ἔτι τῆς στρατιᾶς, αὐτὸς εἰς σαμάρειαν ὅπῃ τὸ γάμου ᾤχετο ἀξόμενος τῷ ἀλεξάνδρᾳ τὴν ἀριστοβούλου θυγατέρα. ταύτῃ γὰρ ἦν ἠγγυημένος, ὡς μοι καὶ πρότερον εἴρηται.

Κεφάλαιον κή.

Πῶς ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου αἴτιγόνος διεφθάρη.

ΜΕτὰ δὲ τοὺς γάμους, ἦλθε μὲν ἀπὸ φοινίκης σόσιος, προεκπέμψας τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς μεσογείας. ἦλθε δὲ καὶ ὁ στρατηγὸς, πλῆθος ἔχων ἱππέων τε καὶ πεζῶν. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς σὺν τῇ συμμορείτιδος, ἀπὸ ὀλίγον προς τὸ πάλαι στρατὸν ἄγων, ὃν εἶχε ξισμυρίους γὰρ ἦσαν. πάντες δὲ ὅπῃ τὸ ἱεροσολύμων ἠθροίζοντο τεῖχος, καὶ διεκάθηντο πρὸς τῷ βορείῳ τείχει τῆς πόλεως, στρατιὰ ἑνδεκα μὲν ἔσα τέλη ὁπλιτικῶν, ς' δὲ χιλιάδες ἱππέων, ἄλλα τε ἀπλήρωτα, ἀπὸ τῆς συρίας. δύο δ' ἡγεμόνες, σόσιος μὲν ὑπ' ἀντωνίου σταλεὶς σύμμαχος, ἡρώδης δ' ὑφ' αὑτῷ, ὡς αἰτίγονον ἀφελόμενος τὴν ἀρχὴν ἀποδειχθέντα ἐν ῥώμῃ πολέμιον, αὐτὸς αὐτ' ἐκείνου βασιλεύσειε καὶ τὸ συγκλήτου δόγμα. μετὰ πολλῆς δὲ προθυμίας καὶ ἔριδος, ἅτε σύμπαντος ἠθεσμένου τοῦ ἔθνους, οἱ ἰουδαῖοι τοῖς περὶ τὸν ἡρώδην αὐτοπολέμουν, καταλειφθέντες ἐντὸς τοῦ τείχους, πολλά τε ἐπεφήμιζον πρὸς τὸ ἱερὸν, καὶ πολλὰ ἐπ' εὐφημίᾳ τοῦ δήμου, ὡς ῥυσομένου σφᾶς κινδύνων αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, τάπειτα ἐντὸς τῆς πόλεως ἀπεσκευάσαντο, ὡς μηδὲν ὅσα ζοφερὰ δυνατὸν ἦν ὑπολιπεῖν ἢ ἀνθρώποις ἢ ὑποζυγίοις, λησείας τε λάθρα χρώμενοι, ἀπορίαν παρέχον. ταῦτα δὲ ἡρώδης συνιδὼν, πρὸς μὲν τὰς λησείας, τοῖς ὀπισθεγενεστάτοις τόποις προσελόχιζε. πρὸς δὲ τὰ ὀπτίδεια, πέμπων ὁπλιτικὰ τέλη πόρρωθεν ἀγορὰν συνεκόμιζεν, ὡς ὀλίγου χρόνου πολλὴν ἀφθονίαν αὐτοῖς γενέσθαι τῆς ἀναγκαίων. ἤρτο δὲ συχνῶς ἤδη πολλῆς χειρὸς ἐργαζομένης καὶ τὰ τεῖα χώματα δ' ἑπτὼς, θέρος τε γὰρ ἦν, καὶ ὑδὲν ἐμπεδὼν πρὸς τὴν ἀνάσασιν, ἔτ' ἀπὸ τῆς αἴρεσς, ἔτ' ἀπὸ τῆς ἐργαζομένων. τάπη μηχανήματα προσάγοντες, κατέσκαπτον τὸ τεῖχος, καὶ πάσας ἐχρῶντο πείρας. ἀ μὲν ἐξέπιπτον τοῖς ἔνδον, ἀλλ' αὐτὰ ἐχώννυτο κἀκεῖνοι πρὸς τὰ ὧδε τούτων γινόμενα ἐκ ὀλίγα. ἐπεκθέοντές τε, τὰ μὲ ἡμέρα ἐνεπίμπρασαν, τὰ δ' ἐξεργασμένα, εἰς τε χεῖρας ἰόντες, ὑδὲν κακίους ῥωμαίων ἦσαν τὰς τόλμας. ὅπισθεν δὲ ἐλείποντο.

πρὸς τὸ

πρός τε τὰς μηχανὰς ἀντεῖχιζον ἐρειπομένῳ τῷ A
πρώτῳ οἰκοδομημάτων, ὑπό γήν τε ἀπαντῶντες μεταλλεύσεσι διεμάχοντο. ὑπονοία ἦ τὸ πλέον ἡ περιστερία χωρίοις καὶ περιτειχίσεσιν τῷ πολέμῳ εἰς τοὔσχατον, καὶ ταῦτα μεγάλου σιτοῦ περικαθημένου σφᾶς καὶ λιμῷ ταλαιπωρουμένους & ἀπάνει τῷ ὑπομονίων. τὸν γὰρ ἑβδομαικὸν ἐνιαυτὸν συνέβη κατὰ ταυτὸν εἶναι. ἀναβαίνουσι ἦ ὅπῃ τὸ τεῖχος πρῶτον μὲν λοχάδες κ. ἔπειτα ἑκατοντάρχης σοσίου. B ἠρέθη γὰρ τὸ μὲν πρῶτον τεῖχος, ἡμέραις μ. τὸ ἦ δεύτερον, ιέ. καί τινες τῶν περὶ τὸ ἱερὸν ἐνεπρήσθησαν στοαῖ, ἃς ἡρώδης ἀντιγόνου ἐμπρήσας διέβαλλε, μῖσος αὐτῷ περιματτόμενος παρὰ τῷ ἰουδαίων γένει. ἠρημένου ἦ τὸ ἔξωθεν ἱεροῦ καὶ τῆς κάτω πόλεως, εἰς τὸ ἔσωθεν ἱερὸν καὶ τὴν ἄνω πόλιν ἰουδαῖοι συνέφυγον. δείσαντες τε μὴ βιαιολύσωσιν αὐτοὺς οἱ ῥωμαῖοι τὰς καθημερινὰς θυσίας ὑπιτελεῖν τῷ θεῷ, προσβεύονται ὑπερέψαι καλοῦντες θύμασα αὐτοῖς C μόνον εἰσκομίζεσθαι. ὁ δ' ὡς ἐνδωσόντων αὐτῷ συνεχώρει ταῦτα, καὶ ἐπεὶ μηδὲν ἑώρα γινόμενον παρ' αὐτῶν ὧν ὑπενόει, ἀλλ' ἰσχυρῶς ἀντεχοντας ὑπὲρ τῆς ἀντιγόνου βασιλείας, προσγελῶν κατὰ κράτος εἵλε τὴν πόλιν, καὶ πάντα εὐθὺς ἦν φόνων ἀνάπλεα. τῷ μὲν ῥωμαίων ὅπῃ τειβῇ τῆς πολιορκίας διωρισμένων, τῷ ἦ περὶ ἡρώδην ἰουδαϊκοῦ μηδὲν D ὑπολιπεῖν ἀπεύδοντος ἀντιπαλον. ἐσφάττοντο ἦ συνεχεῖς ἔν τε τοῖς γενωποῖς & κατὰ τὰς οἰκίας σωζομένους, καὶ τῷ ναῷ προσφεύγοντες. οὐ τε οὖν πάππων ἔτι γήρως ἔλεος, ἔτε γυναικῶν ἀσθενείας φειδώ, ἀλλὰ καίτοι προπεσόντος τὸ βασιλέως καὶ φείδεσθαι προσκαλουμένου ὑβρεῖς ἐκράτησε τῆς δεξιᾶς, ἀλλ' ὥσπερ μεμισωμένος, πᾶσαν ἡλικίαν ἐπεξέπεσαν. ἔνθα & ἀντίγονος μήτε τῆς πάλαι μήτε τῆς τότε τύχης ἔννοιαν λαβών, κάτεισι μὲν ὑπὸ τῆς βάρεως, προσπίπτει ἦ τοῖς σοσίου ποσί. κἀκεῖνος μη- E δὲν αὐτὸν οἰκτείρας πρὸς τὴν μεταβολὴν, ἐπεκρότησε μὲν ἀκρατῶς, καὶ ἀντιγόνην ἐκάλυσεν. οὐ μὴν ὡς γυναῖκα γε φρουρᾶς ἐλεύθερον ἀφῆκεν. ἀλλ' ὁ μὲν δεθεὶς ἐφυλάττετο. πρόνοια δ' ἦν ἡρώδῃ κρατοῦντι τῷ πολεμίων, τὸ κρατῆσαι καὶ τῷ ἀλλοεθνῶν συμμάχων. ὥρμητο γὰρ τὸ ξενικὸν πλῆθος, ὅπῃ θέαν τὸ τε ἱερὸν καὶ τὸν ναὸν ἁγίων. ὁ ἦ βασιλεὺς τοὺς μὲν ὡπλισμένους, τοῖς δ' ἀπείλων, ἔστι δ' οὓς καὶ τοῖς ὅπλοις ἀνέστειλεν, ἧττης χαλεπωτέραν ἡγούμενος τὴν νίκην, εἰ τῷ ἀθεμίτων παρ' αὐτῷ ὀφθείη. διεκώλυέ τε καὶ τὰς κατὰ τὴν πόλιν ἁρπαγὰς πολλὰ F κατειπόμενος πρὸς σοσίον, εἰ χρημάτων τε & ἀνδρῶν ῥωμαῖοι τὴν πόλιν κενώσαντες καταλείψουσιν αὐτὸν ἐρημίας βασιλέα, καὶ ὡς ὅπῃ τοσούτῳ πολίτῃ φόνῳ, βραχὺ καὶ τὴν τῆς οἰκουμένης ἡγεμονίαν ἀντάλλαγμα κρίνει. τῷ ἦ ἀπὸ τῆς πολιορκίας τὰς ἁρ- G παγὰς δικαίως τοῖς στρατιώταις ὑπισχνεῖσθαι φαμένου, αὐτὸς ἔφη δαπανήσειν ἐκ τῶν ἰδίων χρημάτων τοῖς μισθοῖς ἑκάστοις. οὕτω τε τὴν λοιπὴν ἐξωνησάμενος πόλιν, τὰς ὑποσχέσεις ἐπλήρωσε. λαμπρῶς μὲν γὰρ ἕκαστον στρατιώτην, ἀναλόγως ἦ τοῖς ἡγεμόνας, βασιλικώτατα δ' αὐτὸν ἐδωρήσατο σοσίον, ὡς πάντας ἀπελθεῖν χρημάτων ἐπιφανῶς. τοῦτο τὸ πάθος συνέβη τῇ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, ὑπατεύοντος ἐν ῥώμῃ μάρκου ἀγρίππα, & καισαρος γάλλου, ὅπῃ τῆς ρπ

& cuniculis obuios agebant alios cuniculos, vt nonnunquam sub terra manus conferrent, vtentésque desperatione pro fortitudine ad extremum perdurabant, idque obsessi à tam numeroso exercitu, ipsi fame simul laborantes & inopia. nam in sabbaticum annum inciderat oppugnatio. Tandem euaserunt in mœnia primùm lectissimi viginti milites, deinde Sosij centurio. captus est enim primus murus die quadragesima, secundus verò quintadecima: & quædam porticus circa templum exustæ sunt quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare inuidiam populi. Capta verò exteriore templi parte & ima vrbe, Iudæi ad interiora templi & superiorem vrbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt vt has tantùm sinerentur introducere. Rex verò annuit, sperans remissa tandem obstinatione cessuros. Vt verò spem suam frustratam vidit pertinaciter pro Antigoni regno contendentibus, totis viribus adortus vrbem expugnauit: móxque omnia repleta sunt cædibus, Romanis longa oppugnatione exacerbatis, Herodianis Iudæis conantibus aduersam factionem extirpare funditus: erátque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem templi tuente supplices. non ætati vlli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamuis obstante rege, & precibus intercedente, nemo tamen temperabat à manibus, sed veluti furore perciti sæuiebant nullo ætatis discrimine. Antigonus quoque neque veteris neque recentis suæ fortunæ ratione satis habita descendit è turri, Sosióque ad genua procidit. & ille nihil miseratus, mutatam eius fortunam insultauit homini Antigonam appellans. non tamen incustoditum reliquit tanquam fœminam, sed vincto custodes addidit. Cæterũ Herodes deuictis hostibus, non minus negotij habuit in cõpescendis alienigenarum auxiliis. ruebat enim multitudo conductitiorum ad visendum non fanum solùm, sed intimum etiam adytum. Rex verò alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat, molestiorem clade victoriam existimans, si quid eorum quæ viderifas non est, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per vrbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinísne se regem Romani facturi essent, exhausta vrbe rapinis simul ac cædibus: exiguúmque dicens sibi videri tantæ ciuium cædis precium, etiam si totius orbis dominium contingeret. Illo verò referente pro expugnatione vrbis direptionem meritò permitti militi, promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. atque ita redempta ciuitate ab vlteriore vexatione, promissa persoluit. Liberaliter enim militibus, & pro portione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera, ita vt omnes bene nummati discederent. Ea clades Hierosolymorum incidit in consulatum M. Agrippæ & Canidij Galli, CLXXXV.

Olympiade, menſe tertio, feriis quibus ſolenne A fit ieiunium, tanquã recurrente in idem temporis monumentum illata Iudæis à Pompeio calamitate. Nam & ab illo eadem die vrbs capta fuerat ante annos vigintiſeptem. Soſius autem cõſecrata Deo corona aurea profectus eſt Hieroſolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. Herodes autem veritus ne aſſeruatus Antigonus, & Romam perductus ab Antonio, apud ſenatum iure ſecum contenderet, docens ſe regio natum ſanguine, Herodem verò plebeium, & quòd ſi ipſe propter offenſum Rom. pop. indignus eſſet qui regnet, certè filiis eius inſontibus regnum debeatur: hæc inquam timens multis pecuniis induxit Antonium vt Antigonum tolleret. quo facto tum demũ Herodes metu liberatus eſt. atque ita Aſſamonæi principatus deſiit poſt annũ centeſimum vigeſimumſextum: quæ domus illuſtris fuit, & celebrata propter continuatum in ea gente honorẽ ſacerdotij, facinoráq; maiorum egregia, quibus propugnauerunt Iudæorum rempublicam. Verùm hæc familia inteſtinis ſeditionibus agitata amiſit imperium. Adminiſtratio autem rerum peruenit ad Herodem Antipatri filium, plebeio natum genere, & ſubiecto regibus. Atque hunc Aſſamonæorum exitum à maioribus traditum accepimus.

ὀλυμπάδος, τῷ γ' μὲν, τῇ ἑορτῇ τῆς νηστείας, ὥσπερ ἐκ δευτέρου τῆς γλυκυμόλης ὅτι πομπὴν τοῖς Ἰουδαίοις συμφορᾶς, καὶ γὰρ ὑπ' ἐκείνου τῇ αὐτῇ ἑάλωσαν ἡμέρᾳ, μετ' ἔτη κζ. σόσιος δὲ χρυσοῦν ἀναθέμενος τῷ θεῷ στέφανον, ἀνέζευξεν ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀπάγων δεσμώτην Ἀντίγονον. Λίτας δὲ Ἡρώδης, μὴ φυλαχθεὶς ἀπάγοντος ὑπ' Ἀντωνίου, ἐλθὼν εἰς Ῥώμην ὑπ' αὐτὸ δικαιολογήσηται πρὸς τὸν σύγκλητον, ὅτι δεικνὺς αὐτὸν μὲν ἐκ βασιλέων, Ἡρώδην δὲ ἰδιώτην, καὶ ὅτι προσῆκεν αὐτὸ βασιλεύειν τοὺς παῖδας δι' τὸ γένος, εἰ μὴ αὐτὸς εἰς Ῥωμαίους ἐπεξήμαρτε. ταῦτα φοβούμενος, πολλοῖς χρήμασι πείθει τὸν Ἀντώνιον ἀνελεῖν τὸν Ἀντίγονον. ὑπομενόντων, τὸ μὲν ἔθνος μὲν Ἡρώδης ἀπαλλάσσεται. πάντας δὲ ἔτους ἦν τῆς Ἀσαμωναίου ἀρχῆς, μετ' ἔτη ρκς. οἶκος λαμπρὸς ἐξ ὧν, καὶ δι' ὑπερβολὴν γένους ἕνεκα καὶ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς, ὧν τε ἀπ' τὸ ἔθνος οἱ γονεῖς αὐτῷ διεφέρετο. ἀλλ' ὅτοι μὲν δι' τὸν θεὸς ἀλλήλοις ἔασιν, τὸν ἀρχὸν ἀπέβαλον. μετέβη δ' εἰς Ἡρώδην τὸν Ἀντιπάτρου, οἰκίας ὄντα δημοτικῆς, καὶ γένους ἰδιωτικοῦ, καὶ ὑπακούοντος τοῖς βασιλεῦσι. καὶ τοῦτο μὲν τὸ τέλος τῶν Ἀσαμωναίων γένους παρειλήφαμεν.

B

C

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσήπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὡς ληφθείσης τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ Σοσίου καὶ Ἡρώδου, Ἀντώνιος μὲν Ἀντίγονον ἐπελέκισεν ἐν αἰτιοχείᾳ, Ἡρώδης δὲ μετὰ τῶν ἐκείνου φίλων πρώτοις Ἱεροσολυμιτῶν ἐπανελθὼν ἀπείλητο, καὶ τὴν πόλιν ἠργυρολόγησεν. Κεφ. α

Ὅτι τρόπον Ὑρκανὸς, πρῶτος βασιλεὺς Ἰουδαίων καὶ ἀρχιερεύς, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν Πάρθων βασιλέως Ἀράκου, πρὸς Ἡρώδην ὑπέστρεψεν. Κεφ. β

Ὡς Ἡρώδης ἀνεψιόδουλον τὸν δ' γυναικὸς Μαριάμμης ἀδελφὸν ἀρχιερέα καθίστησας, μετ' οὐ πολὺ διαφθαρῆναι παρεσκεύασεν. Κεφ. γ

Ὡς Κλεοπάτρα τῆς τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἀράβων ὑπερβαλλούσα βασιλείᾳ, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἴσχυσεν παρ' Ἀντωνίου. Κεφ. δ

Κλεοπάτρας εἰς τὴν Ἰουδαίαν παρουσία. Κεφ. ε

Ὡς Ἡρώδης ἐπολέμησεν Ἀράβαις, καθ' ὃν καιρὸν Ἀντώνιος ὑπὸ Κάσσιον ἐν τῇ κατ' Ἄκτιον νικᾶται μάχῃ. Κεφ. ς

Περὶ τοῦ γυμνοῦ σεισμοῦ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ δ' φθορᾶς τῶν ἀνθρώπων καὶ βοσκημάτων. Κεφ. ζ

Λόγος Ἡρώδου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀθυμοῦντας πρὸς τὰ πάθη, καὶ τὴν ἥτταν γυμνάζων. Κεφ. η

HÆC IN IOSEPHI DECIMOQVINTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Expugnatis à Soſio & Herode Hieroſolymis Antigonus ab Antonio ſecuri percutitur, Herodes verò XLV. ex primatibus Hieroſolymitanis de factione Antigoni interimit, & ciuibus pecuniam extorquet. CAP. I.

Quomodo Hyrcanus antea Iudæorum rex & Pontifex à Parthis dimiſſus ad Herodem reuerſus eſt. CAP. II.

Herodes Ariſtobulum coniugis ſuæ Mariammes fratrem Pontificem declaratum non multò poſt necandum curauit. CAP. III.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians partem eorum ab Antonio impetrare conatur. CAP. IV.

Cleopatræ Reginæ in Iudæam aduentus. CAP. V.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt. CAP. VI.

De terræ motu qui Iudæam, multis hominum & pecorum millibus peremptis, afflixit. CAP. VII.

Herodis concio ad exercitum aduerſis caſibus territum. CAP. VIII.

Ὡς

Ως αὐάγκλιν ἴσχων ἡρώδης ἀπεῖναι πρὸς καίσαρα γενησόμενον, διέφθειρεν ὑρκανόν. Κεφ. θ
Ως ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν. Κεφ. ι
Ως ἐπανελθὼν γαμβρίσι δολερὰις παρεξιώθη τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτεῖναι. Κεφ. ια
Περὶ τοῦ λιμοῦ καὶ τὴν ἰουδαίαν καὶ συρίαν γεγονότος, καὶ ὡς διέσωσε τὰ πλήθη καὶ τὰς πόλεις ἡρώδης. Κεφ. ιβ
Κτίσις καισαρείας. Κεφ. ιγ
Ως καθελὼν ὁ ἡρώδης ἐβουλήθη τὸν ἀρχαῖον ναὸν, ἄλλον αὐίσησι. Κεφ. ιδ

Herodes ad Cæsarem, necessariò profecturus Hyrcanum interficit. CAP. IX
Quomodo Herodes regnum etiam à Cæsare obtinuit. CAP. X.
Herodes reuersus Mariammem calumnijs oppressam interficit. CAP. XI.
De fame quæ Iudęam & Syriam afflixit, & quomodo Herodes multis ciuitatibus saluti fuit. CAP. XII.
Cæsareæ conditus. CAP. XIII.
Herodes nouum templum Hierosolymis ædificat. CAP. XIV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΠΕΝΤΕ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSQVINTVS.

CAP. I.

Expugnatis à Sosio & Herode Hierosolymis, Antigonus ab Antonio securi percutitur, Herodes verò præcipuum quemque ex amicorum eius cohorte interimit.

HIEROSOLYMORVM expugnationem Sosij ductu atque Herodis, & captiuitatem Antigoni superiore volumine diximus: nunc quæ deinceps consecuta sunt dicemus. Postquã tota Iudæa potitus est Herodes, quantum vrbanæ plebis etiam nõdum regnum adepto fauerat, eos vicissim promouebat: aduersæ autẽ factionis homines quotidianis absumebat suppliciis. in præcipuo honore apud eum erat Pollio Pharisæus, & Sameas huius discipulus. dum enim obsiderentur Hierosolyma, hi consulebant ciuibus vt Herodem in vrbem reciperent, eámque ob rem gratiam illis habuit. Pollio verò hic olim capitis reo Herode, Hyrcano cæterisque iudicibus prædixit opprobrans, quòd absolutus eorum sententiis ab omnibus illis pœnas exigeret, quam prædictionem procedente tempore Deus euentu comprobauit. Tunc verò captis Hierosolymis, omnem regiam suppellectilem in vnum congessit: à diuitibus quoque ablata & collecta magna vi auri ac argenti, totum id Antonio eiúsque amicis donauit. Interfecit etiam XLV. primates ex factione Antigoni appositis ad portas custodibus, qui etiam cadauera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inueniebatur, id totum ad regem referebatur, nec vllus finis malorum aderat. nam bona eorum auaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni sabbatici, quo nobis nõ est fas serere. Cæterùm Antonius accepto Antigono volebat eũ vinctum seruare ad triumphum: sed vbi audiuit gentem ad res nouas spectare, & odio Herodis fauere Antigonã, magis placuit apud Antiochiam

A

Κεφαλ. α'.

Ως ληφθείσης τ' ιεροσολυμιτῶν πόλεως ὑπὸ σοσίου καὶ ἡρώδου, ἀντίγονος μὲν ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ὑπὸ ἀντωνίου, ἡρώδης δὲ τοὺς ἐκείνου φίλους πάντας ἀνεῖλεν.

ΣΟΣΙΟΣ μὲν οὖν καὶ ἡρώδης ὡς κατακρατοῦς ἔλαβον ἱεροσόλυμα, καὶ πρὸς τούτοις αἰχμάλωτον ἀντίγονον, ὃν πρὸ τούτου ἡμῖν ἱστόρησε βίβλος. τὰ δ' ἐκείνης συνεχῆ, νυνὶ ἐροῦμεν. ἐπειδὴ γὰρ τῆς ὅλης ἰουδαίας ἐνεκρατεύσατο τὸ ἀρχικὸν ἡρώδης, τὰ κατὰ τὸν πόλιν πλήθους, ὅσον μὲν ἦσαν ἰδιωτεύοντες ἐπὶ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες, ἐν προαγωγῇ τούτους ἐποιεῖτο. τοὺς δὲ τὰ τῶν ἐναντίων ἑλομένους, οὐκ ἐπέλιπε τιμωρούμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν. ἐπεμέμπτο δὲ μάλιστα παρ' αὐτῷ πολλῶν φαρισαῖος καὶ σαμέας ὁ τούτου μαθητής. πολιορκουμένων γὰρ τῶν ἱεροσολύμων ἔτοι συνεβούλευον δέξασθαι τοὺς πολίτας τὸν ἡρώδην, αὐτῷ δὲ καὶ τὰς ἀμοιβὰς ἀπελάμβανον. ὁ δὲ πολλῶν οὐδὲ κενομένων ποτὲ ἡρώδου, τότε θανάτῳ, προεῖπεν ὀνειδίζων ὑπερηφανίᾳ καὶ τοῖς δικάζουσιν ὡς φρισαθεὶς ἡρώδης ἅπαντας αὐτοὺς ἐπελεύσεται, καὶ τοῦτο χρόνῳ προὔβη, τοῦ θεοῦ τοῖς λόγοις αὐτὸ τελειώσαντος. ὅτε δὲ τῶν τότε κρατήσας τῶν ἱεροσολύμων, πάντα συνέφερεν τὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ κόσμον. ἔτι καὶ τοῖς δυστυχοῦσιν ἀφαιρούμενος, καὶ συναγαγὼν πλῆθος ἀργυρίου καὶ χρυσίου, πάντα τοῦτο τὸν αὐτοκράτορα ἐδωρεῖτο, καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους. ἀπέκτεινε δὲ μέν τινας τῶν ἀφρόνως αὐτῷ ὀργισθέντων, φύλακας προστησάμενος τοῖς πύλαις τῶν τειχῶν, ἵνα μή τις συνεκπομπευθῇ τοῖς τεθνεῶσι, καὶ τοὺς νεκροὺς ἡρώδιον, καὶ πᾶν τὸ διασκόπουν ἀργύριον ἢ χρυσίον ἤ τι κειμήλιον ἀνεφέρετο τῷ βασιλεῖ, πέρας τε κακῶν οὐδὲν ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἡ πλεονεξία τῶν κρατούντων διεφόρει ἐν χρείᾳ γιγνομένῳ, τὴν δὲ χώραν μένειν ἀγεώργητον, τὸ ἑβδομαδικὸν ἠνάγκαζεν ἔτος. συνεστήκει γὰρ τότε, καὶ σπείρειν ἐν ἐκείνῳ τὴν γῆν ἀπηγορευμένον ἐστὶν ἡμῖν. ἀντώνιος δὲ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν ἀντίγονον, δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. ἐπεὶ δ' ἤκουσε νεωτερίζειν τὸ ἔθνος, καὶ τοῦ πρὸς ἡρώδην μίσους ὄντος αὐτῷ δεινοῦ, ἔγνω τοῦτον ἐν αἰτιολογίᾳ πίστ-

πελεκίσαι. χαλεπὸν γὰρ ὑβαμῶς ἠρεμεῖν ἠδύναντο ἰουδαῖοι. μάρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ στράβων ὁ καππάδοξ λέγων ὧδε. ἀντώνιος μὲν ἀντίγονον τὸν ἰουδαῖον ἀχθέντα εἰς ἀντιόχειαν πελεκίζει, καὶ ἔδοξε μόνος δὴ πρώτος ῥωμαίων βασιλέα πελεκίσαι, ἡγησάμενος οὐκ ἄλλως ἔτι ἕξειν τὸ ἔθνος μεταθεῖναι αὐτοῦ τὰς γνώμας πρὸς ἰουδαίους ὡς τε δίξασθαι τὸν ἀπ' ἐκείνου καθεστηκότα ἡρώδην. ἡδὴ γὰρ βασανιζόμενος βασιλέα αὐτὸν ἀναγορεύειν ὑπέμεινεν, ὅτως μεγάλη τις ἐφέστηκεν ὠφέλεια τῷ πρώτῳ βασιλέως. τὸ οὖν ἀτιμίαν νόμισι μειώσειν τὸ πρὸς αὐτὸν μνήμης, μειώσειν ἢ τὸ πρὸς ἡρώδην μῖσος. ταῦτα μὲν ὁ στράβων. κατὰ χρόνους ἦν τοῦ βασιλείαν ἡρώδου, πυθόμενος ὑρκανὸς ὁ ἀρχιερεύς, ὃν ἦγε πάρθοις αἰχμάλωτος, ἀφικνεῖται πρὸς ἡρώδην τὴν αἰχμαλωσίας ἀπολυθεὶς ἕνεκα τοιῆδε. βαρζαφάρνης καὶ πάκορος οἱ τῶν πάρθων στρατηγοὶ, λαβόντες αἰχμαλώτους, ὑρκανὸν τὸν πρῶτον ἀρχιερέα γενόμενον εἶτα βασιλέα, καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡρώδου φασάηλον, εἰς πάρθους ἀπῆγον. καὶ φασάηλος μὲν ἑαυτὸν φέρων τὴν ἐν τοῖς δεσμοῖς αἰσχύλην, πάσης ἡγούμενος ζωῆς κρείττονα τὴν μετὰ δόξης ἡγούμενος θάνατον, αὐτὸς ἑαυτῷ γίνεται φονεύς, καθὼς πρόσθεν.

A eum secuti persecutere. vix enim Iudæi contineri poterant in officio. Testis est Strabo sic scribens. Antonius Antigonum Iudæum perductum Antiochiam secuti subiecit: Romanorúmque primus affecit regem hoc supplicio, ratus non aliter posse adduci Iudæos vt Herodem pro illo regem constitutum admitterent. nam ne tormentis quidem adigi poterant vt appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis existimatio. quare visum est ignominiosa morte obscurare eius memoriam, & lenire publicum Herodis odium. Hæc Strabo. Hyrcanus autem pontifex captiuus apud Parthos cognito quòd Herodes regnum assecutus sit, reuersus est ad eum, in hunc modum dimissus. Barzapharnes & Pacorus Parthorum duces, Hyrcanum qui primò pontifex, deinde rex fuit, & fratrem Herodis Phasaëlum, captiuos abduxerant: quorum Phasaëlus non ferens captiuitatis dedecus, & turpi vitæ honestam mortem præferens, seipse interfecit, sicut suprà diximus.

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς ὅπως ὑρκανὸς ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν πάρθων πρὸς ἡρώδην ὑπέστρεψεν.

Cap. II.

Quomodo Hyrcanus à Parthis dimissus ad Herodem reuersus est.

B

Ὑρκανῷ δ' ἀναχθέντι, φράατης ὁ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπ' αὐτὸν ὁπλικὴς ἐγένετο προσελεύσεως τὸ τ' ἀξιώσεως αὐτῷ σχῆμον προπεφυσμένος. σχεδὸν δὲ τοῦτο δεσμῶν μὲν ἀφῆκεν. ἐν βαβυλῶνι δὲ κατάγεσθαι παρεῖχεν, ἔνθα καὶ πλῆθος ἦν ἰουδαίων. ὅτου τὸν ὑρκανὸν ἐτίμων. ὡς ἀρχιερέα τε βασιλέα, καὶ παῖ τὸ μέχρις ἀφράατη νεμόμενον ἰουδαίων ἔθνος. τῷ δ' ἦν ἀγαπητὰ ταῦτα. πυθόμενος δὲ τὸν ἡρώδην παρειληφέναι τὴν βασιλείαν, αὐτὸς μεταχωρεῖ τὴν ἐλπίσιν, ἐξ ἀρχῆς τε φιλοστόργως διακείμενος, καὶ τὴν χάριτος ὑπομνησθήσεσθαι προσδοκῶν, ὅτι κεινόμενον τὰ μέλλοντα θαι αὐτῷ ζημιῶδες, τὸν κινδύνευε καὶ τὴν κολάσεως ἐρρύσατο. λόγους δὲν προσεφέρετο τοῖς ἰουδαίοις, ἰέναι παρ' αὐτὸν ἐπισκεψομένους. οἱ δὲ φοβούμενοι καὶ μᾶλλον ἠξίουν, τοῖς ὑπουργίας ἅμα καὶ τὰς τιμὰς λέγοντες, ὡς οὐδὲν ἂν δεῖς αὐτῷ τὸ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς ἢ βασιλεῖς τιμῆς ἐξ αὐτοῦ εἶη, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι μηδὲ ἐκεῖ τούτων μεταλαβεῖν δύναται, καὶ λώβῃ τοῦ σώματος ὑπὸ ἀντιγόνου πάθοι, τάς τε χάριτας οὐχ ὁμοίως ἀποδίδοσθαι τοῖς βασιλέων ἃς ἔλαβον ἰδιωτεύοντες, ἐξαλλαττούσης αὐτοὺς οὐκ ὀλίγως τῆς τύχης. τοιαῦτα καὶ τὸ συμφέρον ὑποτεινόντων, ὑρκανὸς πόθον εἶχεν ἀπιέναι. καὶ γράφων ἡρώδης παρεκάλει φίλως φράατου καὶ τὴν ἐκεῖ ἰουδαίων, μὴ φθονῆσαι δυνάμεως κοινὴν ἔχοντι τὴν βασιλείαν. ἄρτι δὲ εἰ ἦμεν αὐτῷ μὴ ἐκτίσας τὰς χάριτας ὧν εὖ πάσχοι, καὶ τραφεὶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ τιμηθεὶς, ἐκείνῳ ἢ κομίζεσθαι. τοιαῦτα γράφων ὑρκανὸν, πέμπει καὶ δῶρα τῷ φράατου πρεσβυτέρῳ σαραμάλλαν, καὶ δῶρα πλείω, μὴ διακωλῦσαι τὰς εἰς τὸ διιέναι αὐτὸν χάριτας, ὁμοίως φιλανθρωπευόμενος. ἦν δ' ἐκ τούτου δῆλον ἡ εὐνοϊκὴ, ὅτι ἢ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν αὐτὸν ἄρχειν, ἐδεδοίκει τοῖς ἐξ ὅλου μεταβολὰς, καὶ τὸν ὑρκανὸν ἰσοχείριον ἔχειν ἐπεθύμει, ἢ καὶ παντάπασιν ἐκποδὼν ποιήσασθαι,

C

Cum Hyrcanum autem ad se perductum Phraates Parthorum rex propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis solutum permisit Babylone degere, vbi magna erat Iudæorum frequentia. hi non aliter quàm pontifici ac regi Hyrcano honorem habebant, nec hi solùm, sed quantum Iudæorum vltra Euphratem habitat: ita vt non admodum præsentis fortunæ pœniteret hominem. Sed postquam resciuit Herodem ad regiam dignitatem euectum, ad nouas se spes transtulit, natura suorum amans, & gratiam ab eis expectans, quòd aliquando de capite periclitantem seruasset in iudicio. Cœpit igitur de profectione consultare cum Iudæis, officij causa inuisere illum solitis: qui tamen vt maneret ei suadebant, commemorantes obsequia sua & honores quos exhiberent non aliter quàm vel regi vel pontifici: imò ne in patria quidem talem dignitatem eum obtinere posse, propter corpus mutilatum ab Antigono. nec reges solere meminisse accepti in priuata vita beneficij, quandoquidem mores cum fortuna sint mutabiles. nec tamen his monitis Hyrcano potuerunt eximere patriæ desiderium. Herodes quoque ei scripsit, rogaret Phraatem & eius regni Iudæos, ne sibi inuiderent communem cum genero futuram potestatem, nunc enim adesse tempus referendæ suo quondam & altori & seruatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraatem legatum misit Saramallam cũ multis muneribus, eblanditurum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Nec tamen re vera hoc agebat: sed quia ipse grauis esset princeps, cauens mutationis occasiones, quærebat Hyrcanum in potestatem suam redigere, aut etiam omnino tollere:

D

E

F

G

id quod postea fecit. Tunc autem dimissum à Partho, & ab illis Iudæis honorificè adiutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conuentibus locum ei tribuendo, & in conuiuiis semper honoratiorem cedendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minus suspicaretur insidias. quin & aliis artibus procurabat quicquid putaret sibi ad stabiliendum principatum conducibile, vnde tamen domesticæ seditionis enata est occasio. Cauens enim ne quis illustrium crearetur pontifex, accito Babylone obscuri generis sacerdote Ananelo, huic summum sacerdotium dedit. Mox igitur Alexandra non tulit hanc contumeliam, Hyrcani filia vxor Alexandri Aristobuli regis filij, ex quo liberos habebat, alterum formosissimum, nomine Aristobulum, alterum Mariamnen Herodis coniugem, insigni pulchritudine fœminam. Hæc iniquissimè ferebat contemptum filium, quòd eo superstite aliunde vocatus pontificatum vsurparet. Scribit igitur Cleopatræ per quendam fidicinem, vt pontificatum filio suo petat ab Antonio. Sed Antonio rem negligente, amicus eius Gellius ob quædam negotia in Iudæam profectus, vt vidit Aristobulum, delectatus est eius forma, admiratus staturam adolescentis simul & pulchritudinē, nec minus Mariamnem regiam coniugem, felicémque prole Alexandram prædicans. cum qua collocutus persuasit vt depictas amborum effigies ad Antonium mitteret. fore enim vt his conspectis ille nihil non à se impetrari patiatur. his verbis excitata mulier eas effigies ad eum transmisit. Gellius quoque rem exaggerabat, affirmans eos sibi visos non mortali, sed planè diuino natos genere, volens Antonium in amores pellicere. qui indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque etiam Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit vt aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret, addens nisi molestum videatur. Quæ postquam relata sunt Herodi, non putauit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, videlicet decimumsextum agentem annum, adhæc genere nobilissimum mittere ad Antonium, primùm Romanorum nemini cedentem, deinde procliuem ad libidines, & huiusmodi voluptates, vndecunque venantem impune propter potentiam. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moueat adolescens, fore vt cuncta complcantur bellicis tumultibus, Iudæis nouationem rerum sub alio rege sperantibus. hoc pacto cùm satisfecisset Antonio, decreuit non omnino adolescentem & Alexandram spernere, vxore etiam Mariamne assiduis precibus obtundente vt fratri debitum pontificatum redderet, dicentéque ipsi quoque id fore commodum, adempta per honorem adolescenti peregrinandi facultate. Aduocato igitur amicorum concilio, multis verbis in Alexandrā inuectus est: eā & clàm regno suo insidiatā, & per Cleopatrā id agere vt ope Antonij à se regimen transferatur

τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐν ὑστέρῳ. τότε μέντοι γε ἐπειδὴ παρ' αὐτῶν πεπεισμένος, ἀφέντος τε τὸ πάρθου καὶ τῆς Ἰουδαίων χεήματα ὠφελομένων, ἀπάσῃ τιμῇ ἐδεξάμενος αὐτὸν, ἔν τε τοῖς συλλόγοις τ' πρῶτον ἐτίμα τόπον, καὶ ὠφελᾶς ἐσιάσεις ἐποιεῖτο καθεπλίνων ἐκπέτα, πατέρα καλῶν, καὶ παντελῶς τὸ τ' ὄπιθεν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτον ἐποιεῖτο. ἐπεκαθίζατο ἢ καὶ τἄλλα πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀρχῆς, ἐξ ὧν αὐτῷ καὶ τὰ ἐκεῖ τῷ οἰκίαν ἐσασιάθη. φυλαττόμενος γάρ πα τῆν ὄπισθεν ὑποδεικνύειν ἀρχιερέα τὸν θεὸν, μεταπεμψάμενος ἐκ τῆς βαβυλῶνος ἱερέα τῆν ἀσημοτέρων ἀνανήλον ὀνόματι, τούτῳ τῷ ἀρχιερωσύνην δίδωσιν. δύθις οὖν ἐκ ἐνέγκειν ἀλεξάνδρα τῷ ἐπήρειαν. θυγάτηρ μὲν ὑρκανῦ, γυνὴ ἢ ἀλεξάνδρου τοῦ ἀριστοβούλου βασιλέως, ἐξ ἀλεξάνδρου παῖδας ἔχουσα, τὸν μὲν ἄρρα κάλλιστον, ἀριστόβουλον καλούμενον, τὴν δ' ἡρώδη συνοικοῦσαν μαριάμμην, δυμορφίᾳ ἐξαίσιμον. ἐπειράετο ἢ καὶ χαλεπῶς ἔφερε τὴν ἀτιμίαν τοῦ παιδὸς, ὡς θείοτος ἐκείνου, τῆν ὄπιλήπτων τὴς ἀξιοῦσαν τῆς ἀρχιερωσύνης. ἡ γοῦν κλεοπάτρα μουσυρίου τινὸς αὐτῇ συμπεφαγματευομένου τὰ ἐκεῖ τῷ κομιδῇ τῆν γραμμάτων, αἰτεῖται παρ' ἀντωνίου τὴ παιδὶ τῷ ἀρχιερωσύνην. ἀντώνιος ἢ ῥαθυμότερον ὑπακούοντος ὁ φίλος αὐτῷ ἄλλος εἰς ἰουδαίαν ἐλθὼν ὅπῃ πινας χρείας, ὡς εἶδε τὸν ἀριστόβουλον, ἠράσθη τε τ' ὥρας, καὶ τὸ μέγεθος καὶ κάλλος ἐθαύμασε τοῦ παιδὸς, ἐχ ἧττον ἢ τῷ μαριάμμῃ συνοικοῦσαν τῇ βασιλεῖ. καὶ δῆλος ἦν καλλίπαιδά πα τῷ ἀλεξάνδραν διειληφώς. ἐκείνης ἢ εἰς λόγους ἐλθούσης αὐτῷ, πείθει γεγραμμένην ἀμφοτέρων εἰκόνας, ἀντωνίῳ δεπέμψαθαι. θεασαμένου γὰρ ἐδενὸς ἀθετήσειν ὧν αἰτοῖ. τούτοις ἐπαρθεῖσα τοῖς λόγοις ἀλεξάνδρα, πέμπει τὰς εἰκόνας ἀντωνίῳ. καὶ δῆλος ἐτεροτρόπετο λέγων ὡς ἐξ ἀνθρώπων αὐτῷ δοκεῖν, ἀλλά τινος θεῦ γεγένθαι τοῖς παῖδας, ἐπεγραμματεύετο ἢ δι' αὐτῷ πρὸς ἡδονὰς ἐλκύσαι τὸν ἀντώνιον. ὁ ἢ, τῷ μὲν κόρῳ ἠδέσθη μεταπέμπεσθαι, γαμπρῷ ἠράσθη, καὶ τοῖς εἰς κλεοπάτραν δεβολὰς ἐκ τοῦ τοιούτου φυλαττόμενος. ἐπέστειλε ἢ πέμπειν τὸν παῖδα σὺν δωρεᾷ, πρεσβεύσειν, εἰ μὴ βαρὺ δοκοίη. τούτων ἀπενεχθέντων πρὸς ἡρώδην, ἐπ ἀσφαλὲς ἔκρινεν, ὥρᾳ τε κάλλιστον ὄντα τὸν ἀριστόβουλον, ἐκπαιδευόμενος ἢ ὧν ἐτύγχανε, καὶ ἥβην πρεσβύτατα πέμπει παρὰ τὸν ἀντώνιον, ἰσχύοντα μὴ ὡς ἐπ ἄλλος τότε βωμαίων, ἕτοιμον ἢ τοῖς ἐρωτικοῖς αὐτὸν ὑποθέναι, καὶ τὰς ἡδονὰς ἀφελαλύπτως ἐκ τῷ δυνάσθαι προεξόμενον. ἀπέγραψεν οὖν, ὡς εἰ μόνον ἐξέλθοι τῆς χώρας τὸ μειράκιον, ἅπαντα πολέμου καὶ ταραχῆς ὑποπλησθήσεται, ἰουδαίων ἐλπισάντων μεταβολὴν καὶ νεωτερισμὸν ἐπ' ἄλλῳ βασιλεῖ. τούτοις ἢ παρατησάμενος τὸν ἀντώνιον, ἐγνω μὴ μέχει παντὸς ἀπομάζειν τὸν παῖδα τῷ ἀλεξάνδραν, ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς μαειάμμης ἐγκειμένης λιπαρῶς ἀποδοῦναι τὰδελφῷ τῷ ἀρχιερωσύνην, καὶ συμφέρειν αὐτῷ κείνων, ἵνα μηδ' ἀποδημῆσαι δυνατὸν ᾖ τεπιμημένῳ. σύλλογον ποιήσας τῆν φίλων, ἠτιᾶτο πολλὰ τ' ἀλεξάνδραν, κρύφα τε ὄπιθεν βουλεῦσαι λέγων τῇ βασιλείᾳ, καὶ δῆλ τ' κλεοπάτρας πειρᾶσθαι ὅπως αὐτὸς μὲ ἀφαιρεθῇ τῷ ἀρχιῷ, τὸ ἢ μειράκιον αὖτ' αὐτῷ ὠφελάβοι τὰ πεφύγμενα δι' αὐ-

A B C D E F G

δι' ἐπιστολῆς. ἢ ταῦτα βούλεσθαι μὲν ἐκείνῳ ὑ διαφέρως, A
ὁπότε ἢ τ' θυγατέρα συναποστερῶν τ' ὕσης αὐτῇ πρε-
πῶς, ἔταραχὰς ὅτι τῇ βασιλείᾳ παρεγματεύοντα,
πολλὰ πονήσαντος αὐτοῦ, ἢ κτησαμένῳ κινδύνοις τοῖς ὑ
τοιχοῦσιν. ὑ μὲν δὴ παρημυθήσατο αὐτὸς ὧν ὑ κακῶς
ἐκείνη παρέξειεν, διαφερόντως τε ἐξ ὧν εἰ αὐ-
τοὺς, ἀλλὰ ἢ νεῷ ἔφη διδόναι τῷ παρὰ τ' ἀρχιερωσύ-
νῃ, ἢ πάλαι παρεκτετάσθαι τ' ἀνάπλεων, παρόν
παντάπασιν ὄντος ἀρίβουλου. τοιαῦτα λέγοντος ἐκ ἀ- B
πεικότως, ἀλλ' ὅσαπερ ἠξίει μάλιστα παρεφορτισμένως,
ἐς ἀκάτιον γυναικῶν καὶ τῷ συμφιλαληφότων
φίλων, ἀβασανίστως ἅμα, ἢ χαρᾷ τῷ ὑ παρόντων
ἀπολαῦσαι, ἢ δέει τ' ὑποψίας, ἀλεξάνδρα μὲν δακρύων ἀπο-
λογεῖται. ὡς μὲν τῆς ἱερωσύνης φαμένη, πᾶν ὅπερ
ἂν ἀδοξίας ἀπουδάσαι. βασιλείᾳ δ' μήτε ἐπιθέ-
σθαι, μήτ' ἂν εἰ ἢ παρόσοι, βούλεσθ λαβεῖν ἢ νεῷ
ἀπορρώντως τιμῆς ἔχουσα, ἀλλὰ τῷ ἀρχιερᾷ τ' ἐκείνῳ, C
τῷ τε ἀσφάλειαν τῷ ἐκ τ' δύνασθαι μᾶλλον ἑτέ-
ρων ἄρχειν αὐτὸν, ἅπαντα τῷ γῆρᾳ ἀφιέσαν. νεῷ τε
νενικημένῃ ταῖς διεργασίαις, δέχεσθαι μὲν εἰς τὸν
ἐφ' τῷ τιμῇ. ἔσεσθαι δ' πρὸς πᾶν ὑπήκοος, πα-
ραπαίσθ δ' κἂν εἴπ ἀλλ' τὸ ἦθος καὶ τῷ ὕσαν αὐτῇ
παῤῥησίαν παρπεπτώκειεν ὑπ' ἀναξιοπαθείας δέ-
σεσιν. ὕστερος ἀλλήλοις ὡμολόησαντες ἢ ἀπουδαιότερον
ἢ θᾶττον ἐν δεξιαῖς δεδύοντο, πάσης ὑποψίας ὡς ἐ-
δόκουν ἐξηρημένης.

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρῴδης ἀριστοβούλου τὸν τ' γυναικὸς μαριάμμης ἀδελφὸν
ἀρχιερέα καταστήσας, μετ' οὐ πολὺ διαφθα-
ρῆναι παρεσκεύασεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἡρῴδης, ἀθυμῶν μὲν ἀφαιρεῖται τ' ἀρ-
χιερωσύνην ἀνανήλου, ὀργὴ μὲν ὡς ἢ πρότερον E
ἔσεσθαι ἐν ὑπηκόῳ, ἀλλὰ τ' ὑπ' ὀψὲ ἀπω-
κισμένων ἰουδαίων. ὑ γὰρ ὀλίγαι μυριάδες τῶνδε τ' λαῶν
ἐπὶ τῶν βαβυλωνίαν ἀπῳκίσθησαν, ἔνθεν δὴ ἀνάνη-
λος, ἀρχιερατικοῦ γένους, ἢ πάλαι κ' σωνήθειαν ἡ-
ρῴδῃ ἀσυδαζόμενος. τοῦτον αὐτὸς μὲν ἐτίμησε, ὅτι τ'
βασιλείαν παρέλαβεν. αὐτὸς δ' κατέλυσεν, ὅτι τῷ
παῦσαι τὰς οἰκείας ταραχὰς ὠφέλημα ποιῶν. ὑ γὰρ
ἄλλος γέ τις ἀφηρέθη τῶν τιμῶν ἅπαξ ὠφελαβών.
ἀλλὰ πρῶτος μὲν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανὴς ἔλυσε τ' νόμον, F
ἀφελόμενος μὲν ἰησοῦν, καταστήσας τὸν ἀδελφὸν ὀ-
νίαν. δεύτερος δ' ἀριστόβουλος ὑρκανὸν ἀφείλετ' τ' ἀ-
δελφόν. ἡρῴδης δ' τοῦτος ἀντιπαρέδωκε τῷ ἀρχιῷ
ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί. ἔστε μὲν ἐδοκεῖ τεθεραπευ-
κέναι τὰ ἐς τὸν οἶκον. ὑ μὲν ὅπερ εἰκὸς ἐν ἀλλογε-
νέσιν ἀνυπόπτως διετέλει. τῷ ἀλεξάνδρᾳ ὅτι τε τοῖς
ἐγχειριδίοις ἤδη, ἢ καιρὸν εἰ λάβοι νεωτέρων πρα-
γμάτων ἠξιωκὼς δεδοικέναι. παρεστάτουν οὖν ἔντε
τοῖς βασιλείοις διατείβειν, καὶ μηδὲν ἐπ' ἐξουσίας G
δρᾶν. ἐπιμελεῖς τε ἦσαν αἱ φυλακαὶ, λανθάνοντος
οὐδὲ ἓν πρὸς τῷ καθ' ἡμέραν διαγαν ἐπιτηδεύ-
οντο. ταῦτα πάντα κατὰ μικρὸν αὐτῷ ἐξηγρίου, ἢ
μῖσος ὑπεφύετο. φρονήματος γὰρ ἐμπλέως οὖσα
γυναικείου, ἐκ τῆς ὑποπτου ἐπιμελείας ἀπεξιο-
πάθει, φαυτὸς ἕ τινος ἀξιοῦσα μᾶλλον, ἢ τῆς παῤῥησίας στερομένη, τιμῆς ἐπιφερείᾳ, μὴ δουλείας

in puerum: idque tanto iniustius eam moliri, quod & filiam suam interim honore parte priuare conetur, & regnum perturbatione reipublicę aliis parare, quod ipse quæsisset multis laboribus ac periculis, se tamen præteritorum libenter obliuisci, nec desinere pietatem erga eã cæteráque necessitudines colere: & nunc eius filio pontificatum reddere, cui Ananelus hactenus propter ætatem immaturam præfuit. Hæc postquam elocutus est verbis meditatis, quo magis fucum faceret mulieribus & amicorum consistorio. Alexandra vix sui compos tum præ gaudio tum quòd se suspectam intelligeret, cœpit cũ lacrymis pro se verba facere, fassa pro sacerdotio nihil non tentasse indignitatis & contemptus impatientia: regnum autem negans se vel ambisse vnquam, vel etiam si vltro offertetur, admissuram fuisse. Satis honoris sibi videri, quòd filiam cũ ipso regnare videat, satisque ita consultum securitati totius familiæ. Victam igitur beneficiorum magnitudine accipere se honorem filij, futurámque posthac regi obsequentissimam: veniámque præteritorum petere, si quid fiducia generis & necessitudinis propter indignitatem rei egisset immodestius. Post hoc colloquium ad reconciliationis fidem datis vicissim dextris discesserunt, omni vt tum videbatur suspicione sublata.

Cap. III.

Herodes Aristobulum coniugis suæ Mariammes fratrem pontificem declaratum non multo post necandum curauit.

TVm rex confestim pontificatum abrogat Ananelo, viro peregrini generis, vtpote natò ex Iudæis olim vltra Euphratem traductis per Assyrios, vt antè diximus. Multa enim millia huius gentis Babyloniam incolunt, vnde & hic erat, à pontificibus alioquin oriundus, & Herodi iamdudum notus familiariter. Eum adeptus regnum cum autoritate sua pontificem fecisset, ipse postea deposuit quo familiam suã componeret perturbatam, propter neglectas leges patrias. alioquin honor hic semel assumptus solet esse perpetuus. primus Antiochus Epiphanes eam legem violauit, pro Iesu subrogato in hoc sacerdotium fratre ipsius Onia. Secundò Aristobulus ab Hyrcano fratre eum honorem in se transtulit. Tertius Herodes Aristobulum adolescentem viuo adhuc pontifici successorem dedit. atque ita tum visus est discordiæ domesticæ attulisse remedium. nec tamen vt decebat post reconciliationem vacauit suspicionibus, veritus Alexandram ne in posterum quidem quieturam, si daretur rerum nouandarum occasio. Iussit igitur eam continere se intra regiam, & nihil pro potestate agere. ad hæc obseruabatur assiduè, ita vt nihil regem lateret, ne eorum quidem quæ ad quotidianam viuendi rationem attinent: quæ omnia exasperabant eam, & incitabant ad odium. plena enim muliebri superbia suspectam se obseruari indignissimè ferebat, malens quiduis potius pati, quã amissa licentia, honoris specie in seruitutẽ

& timore vitam degere. misit ad Cleopatram A
literas, præsentem rerum suarum statum deplorans, & rogans vt opem aliquam sibi afferat. Illa iussit eam vnà cum filio clàm in Ægyptum ad se confugere. quod consilium placuit, móxque tale quiddam comminiscitur. Paratis duabus landapalis in has se & filium inclusit, iussis famulis conscijs, vt noctu has afferrent. erat autem mare petendum, vbi paratum stabat nauigium quod eos in Ægyptum deueheret. hæc apud Sabionem amicum mulieris Æsopus ipsius seruus effutiuit, putans eum B
non inscium eius consilij. quo cognito Sabbion, qui hactenus inimicus Herodis erat, suspectus quasi socius insidiarum quibus Antipater veneno sublatus est, arripuit occasionem conciliandæ sibi per hoc indicium regiæ beneuolentiæ: & ad eum insidias Alexandræ detulit. at ille passus eam tentare negotium, in ipsa fuga deprehensam retraxit. Veniam tamC
men erroris dedit, non ausus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non cessaturam Cleopatram, odij tali ansa præbita. quare simulata magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. statuit tamen modis omnibus adolescentem tollere. sed interponenda erat mora, quo magis laterent insidiæ. Iamque instabat Scenopegia, festum apud hoc cum primis celebre, cuius solennitatis dies decreuerat cum reliquo populo per hilaritatem D
exigere. attamen hinc quoque data est occasio per inuidiam, quo magis acceleraret quod semel statuerat. Postquam enim adolescens annum tum egressus decimumseptimum, sacris iuxta legem operaturus ad altare ascendit ornatu pontificali, ceremoniásque decenter tractabat ipse, eximia forma & statura quàm pro ætate procerior, tota facie generis dignitatem præferens, conuertit in se multitudinis oculos simul & studia, reputantis seE
cum etiam aui Aristobuli memoria digna facinora. Victi igitur affectu paulatim se aperiebant, confusi nimio gaudio, nec continentes faustas voces ac comprecationes, licentius, quàm sub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. Hæc omnia perpulerunt Herodem, vt quod de adolescente decreuerat, perficeret. Itaque peracta festiuitate dum apF
pud Alexandram accipitur conuiuio, comitate pertracto in opportunum locum adolescente, ostendebat se paratum in eius gratiam iuueniliter colludere. cúmque loci eius natura esset æstuosior, citò defessi relicto lusu, magnis piscinis quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. ac primùm spectabant natantes quosdam è sociis & famulis: deinde postquam prouocante HeroG
de adolescens quoque eis se miscuit, amicorum quibus hoc datum erat negotium, deprimentes eum natantẽ, & quasi per lusum ac petulentiã mergentes non priùs destiterũt quàm

κὴ φόβῳ καταζῶν. ἔπεμπεν οὖν πρὸς τὴν κλεοπάτραν, ἐν οἷς εἴη σωτερχῶς ὀδυρόμενος, κὴ παρακαλοῦσα βοηθεῖν αὐτῇ κατὰ δύναμιν. ἡ δὲ λαθοῦσαν ἐκέλευσεν ἐπ' αἰγύπτου σὺν τῷ παιδὶ πρὸς αὐτὴν ἀποδιδράσκειν. ἐδόκει τε ταῦτα, κὴ τεχνάζεται τοιάδε. δύο λαρνακας, ὡς εἰς σκηνοπηγίαν νεκρῶν παρασκευασμένας, ταύτας αὐτὴ κὴ τὸν υἱὸν ἐνέβαλεν, ἐπιτάξασα τοῖς οἰκετικοῖς σωφρόσι, διὰ νυκτὸς ἐκφέρειν. ἦν δὲ τοῦτο ὅπως θάλατταν ὁδὸς αὐτοῖς, κὴ πλοῖον ὁ διαπλεύσειν εἰς τὴν αἴγυπτον ἔμελλε παρασκευασμένον. ταῦτα σαββίωνι τῷ ἐκείνης φίλων ἁπάντων οἰκέτης αὐτῆς ἀπαγγέλλει πρᾶγμα. ὃς εἰδὼς φράσας. πυθόμενος δὲ σαββίων, κὴ γὰρ ἦν ἐχθρὸς ἡρῴδου πρότερον, ὅτι τῷ ἐπιβουλευσάντων ἀντιπάτρῳ κατὰ τὴν φαρμάκειαν εἷς ἐνομίζετο, τὸ μῖσος ὑπαλλάξεσθαι τῆς πρὸς τὸν μειράκιον δυνοίας προσεδόκησε. Ϛ καταλέγει τῷ βασιλεῖ τὴν τῆς ἀλεξάνδρας ἐπιβουλήν. ὁ δὲ, τὴν μὲν ἕως τῆς ἐγχειρήσεως ἐάσας προελθεῖν, ἐπ' αὐτοφώρῳ τὸ δεσμὸν συνέλαβε. παρῆκε δὲ τὴν ἁμαρτίαν, χαλεπὸν μὲν ὀδὼν, εἰ καὶ σφόδρα βουλόμενον ἐν ἀπιθανίᾳ, τολμήσας δὲ γὰρ ἀναχέσθαι κλεοπάτραν, αἰτίαν ὅπως τῷ πρὸς αὐτὸν μίσει λαβεῖν. ἐμφάνων δὲ μεγαλοψυχίαν μᾶλλον ἐξ ἐπιεικείας αὐτοῖς συνεγνωκέναι. προὔκειτο μέντοι παντάπασιν αὐτῷ τὸ μειράκιον ἀποδοὺς ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ ταχὺ μηδ' ἅμα τοῖς πεπραγμένοις, ἐδόκει πιθανώτερον εἰς τὸ λανθάνειν. κὴ τὴν σκηνοπηγίας ἑορτάσας, ἑορτὴ δ' ἐστὶν αὕτη παρ' ἡμῖν εἰς τὰ μάλιστα σεμνή, ταύτας τὰς ἡμέρας ἐπιβάλλετο, κὴ πρὸς διαφθορὰν αὐτός τε κὴ τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐν. ἐκίνησε δ' αὐτὸν ὅμως καὶ τῷ τοιῶνδε διαπεῦσαι τὰ περὶ τὴν προαίρεσιν ἐμφανῶς παροξυνόντων ὁ φθόνος. τὸ γὰρ μειράκιον ἀριστόβουλος, ἑβδομὸν ὑπὲ τοῖς δέκα γεγονὼς ἔτος, ἐπειδὴ κατὰ νόμον ἀνῆλθεν ὅπὲ τὸν βωμὸν συντελέσων τὰ θύματα, τόν τε κόσμον ἔχων τὸν τῷ ἀρχιερέων, Ϛ τὰ πρὸς τὴν θρησκείαν ἐντελῶν, κάλλει τε κάλλιστος κὴ μεγέθει πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ὑφράγων, τῷ μὲν περὶ τὸ ῥύμους ἀξιώματος πλεῖσον ἐν τῇ μορφῇ διαφαίνων, ὁρμή τε τῷ πλήθει πρὸς αὐτὸν δυνοίας ἐγίνετο, κὴ τῷ ἀεισοβήλῳ τῷ πάππῳ πεπραγμένων ἐναργὴς μνήμη παρέσχε. κωμῶμοί τε κατὰ μικρὸν ἐξηλέγχοντο τὰς διαθέσεις, χαίροντες ὁμοῦ κὴ συγχεόμενοι, Ϛ φωνας εὐφήμους εἰς αὐτὸν ἀφιέντες εὐχὰς μεμιγμένας, ὡς ἐμφανῆ γενέσθαι τὴν εὔνοιαν τῷ ὄχλων, Ϛ προπετεστέραν ἐν βασιλείᾳ δοκεῖν τὴν ὧν εὐπεπόνθεσαν ὁμολογίαν. ὅπὲ τούτοις πᾶσιν ἡρῴδης ἔγνω τὴν προαίρεσιν ἐν ἔχειν εἰς τὸ μειράκιον ἐξεργάσασθαι. κὴ τ' ἑορτῆς παρελθούσης, εἰσιᾶτο μὲν ἐν ἰσεριχοῦντι, δεχομένης αὐτοὺς τῆς ἀλεξάνδρας. φιλοφρονούμενος δὲ τὸ μειράκιον κὴ προελκων εἰς ἀδεῆ τόπον, ἕτοιμος ἐν συμπαίζειν κὴ νεανικεύεσθαι κεχαρισμένως ἐκείνῳ. τῷ δὲ πρὸς τὸν τόπον ἰδιώματος δεινοτέρου τυγχάνοντος συνειλεγμένοι τάχιον ἐξῆλθον ἀλύοντες, κὴ τὰς κολυμβήθρας ὑπισάντες, αἳ μεγάλαι πρὸς τ' αὐλὴν ἐτύγχανον, αὐέψυχον τὸ θερμώτατον τ' μεσημβρίας. κὴ πρῶτον μὲν ἐώρων τοὺς νέοντας τῆς οἰκετῆς Ϛ φίλων. ἔπειτα προαχθέντος κὴ τῷ μειράκιο τῆς Ϛ τὸν ἡρῴδ ἐν παροξυνάν, τῆς φίλων οἷς ταῦτα ὑπῆκτο, σκότους ὑπέχοντος, βαρυνῶντες ἀεὶ κὴ βαπτίζοντες ὡς ἐν παιδιᾷ νηχόμενον, οὐκ ἀπῆκαν ἕως Ϛ παντά-

παντάπασιν ἀπογνύξαι. καὶ διεφθαρμένος ἤδη ὁ Ἀριστόβουλος, ὀκτωκαιδέκατον μὲν ἀπὸ τῶν βιῶν ἔτος, τὸν δ' ἱερατεύειν καταλαχὼν ἑαυτὸν, ὡς ἀνάπλεως ἐκομίσατο πάλιν. ἐξαλλαγεὶς δὲ τῆς πάθους τὴν γυναῖκα δυσὶ μὲν ἐκ μεταβολῆς θρηνῶν ὡς ἔτι φθειρομένῳ τῷ νεκρῷ, καὶ πένθος ἄχετον, ἅτε πόλεως ὅλης διαδεδεγμένης ὑπερήλγει, πάσης ἑστίας οἰκείαν συμφορὰν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ γινομένῳ. Ἀλεξάνδρα δὲ καὶ μᾶλλον ἐπάθησε διὰ συνείσει τὸν ἀπωλείας. τὸ μὲν ἀληθὲς ἐκ τῆς γνώσεως ὅπως ἐφθάρη πλεῖον ἔχουσα, τὸ δὲ καρτερεῖν ἀναγκαῖον ὅτι μείζονος κακοῦ προσδοκίᾳ ποιουμένη. καὶ πολλάκις μὲν ἦλθεν αὐτοχειρίᾳ ἀναγράψασθαι βίον, ἐπέσχεν δ' ὅμως εἰ δυνατὸν ζῶσα προσαρέσαι τῷ κατ' ὀλίγον ἀνόμως διεφθαρμένῳ, τότε πλέον ἐντεῦθεν αὐτῇ παρεκρατεῖτο βίον, καὶ τὸ μηδεμίαν ὑποψίαν ὑπιδοῦναι τῷ κτείνοντι προλέσθαι τὸν ἐπὶ ἐκδικίᾳ ἀμείνω εἰς δυναμείας ἀμείνω νομίζεσθαι. κἀκείνη μὲν ἐγκρατῶς ἔφερε τὴν ὑποψίαν. Ἡρώδης δὲ πᾶσι τοῖς ἔξωθεν πιθανῶς ἐπεσκιάζετο, μὴ μὴ προσοίσειν ἡδέσθαι τῷ παιδὶ τὸν θάνατον, οὐχ ὅσα προὸς πένθος ὑπιδεύων μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, χρώμασι, καὶ σύγχυσιν τοῦ ψυχῆς ἐμφαίνων ἀληθινήν. ἔχθρα μὲν τῶν πάθους ὑποκρινόμενος αὐτὸν, εἰ ὄφελος τοῦ τε ὠφελείας καὶ τοῦ κάλλους, εἰ καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ὁ θάνατος τοῦ παιδὸς ἐνομίζετο, δῆλον δ' ὡς ὑπολογίαν αὐτὰ πραγματεύόμενος. ἔσχε μέντοι εἰς τὴν πολυτέλειαν τοῦ ἐκφορᾶς καὶ μᾶλλον ὑπερεβλήξατο, πολλὴν μὲν τὴν σκηνὴν τοῦ τε ἔσας καὶ τὸ πλῆθος τῶν θυμιαμάτων ποικίλος, πολλὴν δὲ συγκαταθάπτων κόσμον, ὡς ἐκπλῆξαι τὸ λυπηρὸν τοῦ ἐν ταῖς γυναιξὶν ἀλγηδόνος, καὶ σκεδασθῆναι τούτῳ τῷ μέρει.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς κλεοπάτρα τῆς τῶν ἰουδαίων καὶ ἀράβων ὑπιβουλεύουσα βασιλείας, μέρη λαβεῖν αὐτῆς ἰσχυσιν παρ' ἀντωνίου.

Τὴν δ' ἀλεξάνδραν ἤττησε μὲν ἤδη τῶν τοιούτων. ἀεὶ δὲ καὶ μᾶλλον ἡ μνήμη τοῦ κακοῦ παρέχουσα τῷ ὀδύνῃ ὀδυρτικῶν ἐποίει καὶ φιλόνεικον. καὶ γράφει τῷ ὑπιβουλῇ Ἡρώδου τῇ κλεοπάτρᾳ, καὶ τῷ ἀπωλείαν τοῦ παιδός. ἡ δὲ, καὶ πάλαι σπεύδουσα προσαρέσαι δεομένῃ, καὶ τὰς ἀτυχίας οἰκτίρουσα δ' ἀλεξάνδρας, αὐτὸ ἐποιεῖτο τὸ πᾶν πρᾶγμα. καὶ ἀντώνιον ἀεὶ αἰεὶ πεισθαι τὸν φόνον τοῦ παιδὸς παροξύνουσα. ὁ δὲ ἄξιον Ἡρώδην δι' αὐτὸ καταστατὰ βασιλέα τῆς ἤδη προσηκούσης ἀρχῆς, εἰς τοὺς ὅντως βασιλεῖς τοιούτας ὑπιδείκνυσθαι δυναμίας. τούτοις ἀναπειθόμενος ἀντώνιος, ὡς δὴ λαοδικίας ἐς ἄλλα, πέμπει καλέσων Ἡρώδην ἐλθόντα περὶ εἰς ἀειτοῦ βουλὴν ὑπολογήσασθαι. προσέχθη δὲ ἀ ὀρθῶς τῇ ὑπιβουλῇ, εἰ δι' αὐτὸ γέγονεν. ὁ δὲ, τῇ τε αἰτίαν διδοικὼς καὶ τὴν κλεοπάτρας δυσμένειαν, ὡς ἀνῆκεν ἐξεργαζομένη κακοήθως αὐτῷ τὸν ἀντώνιον ἔχειν, ἐγνω μὲν ὑπακούειν, οὐδὲ γὰρ ἄλλο τι προήττητο. ἐλεῖν, καταλιπὼν δὲ τὸν θεῖον αὐτοῦ ἰώσηπον ὑπέρτερον τῆς ἀρχῆς καὶ τῷ ἐκεῖ πραγμάτων, ἐπιστέλλατο λελησόμενος εἰ πάθη τι παρ' ἀντωνίῳ, πρᾶγμα καὶ τῷ μαιεύμενῳ ἀπιλεῖν. ὅπως τε δὲ ἔχειν φιλοσόφως πρὸς τὴν γυναῖκα

omnino aqua præfocatus sit. His fuit Aristobuli exitus anno ætatis decimooctauo, pontificatus primo, qui mox ad Ananelum redit. hic casus vbi mulieribus renunciatus est, versa repente rerum facie lamentatio exoritur supra cadauer iuuenis & luctus incomolabilis: totámque vrbem rumore spatso mœror occupat, nulla non domo calamitatem deflente tanquam propriam. sed præcipuus fuit dolor Alexandræ, quam & si dolus non fefellit, perpeti tamen metu maioris mali necesse habuit: & sæpè ad inferendam sibi manum promtor, impetum tamen hunc animi repressit, si fortè superesse posset extincto per summum nefas filio, & retenta diutius vita nullam significationem dare quòd data opera necatum tenuisset, donec aliquando se offerret vltionis facultas. quapropter dissimulanter hoc tulit, nullam suspicionem præ se ferens. At Herodes modis omnibus curabat fidem facere, se inscio casum hunc contigisse, non luctum solùm fingens, sed & lacrymas & mœstitiã veræ simillimam. ac fortasse veræ etiam miserationis nonnihil sentiebat ad conspectum extincti in ipso flore ætatis ac pulchritudinis, tametsi mortem eius plurimum ad securitatem suam existimaret conducere: sed potissimum hoc agebat vt alienus videretur ab hoc crimine. Cæterùm quod ad magnificentissimum funeris apparatum attinet, nihil sibi ad summam liberalitatem fecit reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus preciosissimis, quo maius miseris mulieribus hoc pacto afferret solatium.

Cap. IV.

Cleopatra Iudæorum & Arabum regnis inhians, partem eorum ab Antonio impetrare conatur.

Alexandra tamen nullo modo emolliri potuit, sed in dies magis ac magis exacerbante mœstitia, per luctum accendebatur ad vindictæ desiderium. Per literas igitur insidias Herodis Cleopatræ indicat, simulque filij sui miserabilem interitum. Illa verò iamdudum adiuuandi eam cupida, & tum etiam miserata mulieris infortunium, non secus quàm proprium curauit hoc negotium: nec vnquam destitit incitare Antonium ad vlciscendam necem iuuenis: indignum facinus dictitans, Herodem ope eius alieni iuris regno potitum, in legitimam regum stirpem tam insolenter debacchari. His permotus Antonius postquam Laodiceam peruenit, accersiuit ad se Herodem dicturum causam de obiecto necis Aristobuli crimine: factum enim improbabat, si quidem ipse Herodes autor eius fuisset. At ille nec causæ suæ satis fidens, & Cleopatræ odia metuens, indesinenter Antonium contra se irritantis, decreuit quidem parere: neque enim aliter facere poterat, sed commissa regni cura Iosepho patruo, clàm ei mãdauit, vt si Antonius in se grauius aliquid statuisset, confestim Mariamnen interficeret. sic enim se affectum erga vxorem,

vt etiam si post ipsius mortem aliquem potiri contingat illius pulchritudine, ad suam id iniuriam pertinere existimet. aiebátque totum hoc negotiũ exhiberi sibi propter eius fœminæ formam, in quam ille iam pridem fama cognitam accensus sit. atque his mandatis, non admodum læta sperans de rerum suarum exitu, proficiscitur ad Antonium. Porrò Iosephus creditum sibi regimen administrans, & sæpissimè Mariamnem conueniens, partim propter negotia, partim honoris causa, dum crebra mẽtio fit coniugalis amoris quo eam Herodes prosequeretur: irridentibus hanc eius asseverationem mulieribus, præsertim Alexandra, ille nimio studio approbandi eis affectum regis eò prouectus est vt mandatum illud proderet, ratus id certissimum amoris argumentum, quòd neque sine ea viuere substineret, neque vel morte ipsa ab ea disiungi. quę Iosephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris signum interpretatæ sunt, quàm exhorrúerunt illius tyrannicum animum, si vel mortuus sæuiret in earum capita. Interea per ciuitatem rumor ab inimicis regis sparsus est, excruciatum eum ab Antonio neci traditum: qui cùm reliquam regiam turbauit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Iosephum hortata est, vt assumens eas ad signa legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni custodiam circa vrbem tendebat sub tribuno Iulio. sic enim primum si quid turbarum in aulam incideret, ipsas in tuto fore propter Romanorum beneuolentiam. Deinde sperandum esse consequuturam quiduis Mariamnen, si in Antonij conspectum venerit, atque etiam regnum recepturam & quicquid debetur regio generi. Tenente adhuc ea consultatione, literæ ab Herode superuenerunt rumori contrariæ. quamprimùm enim venit ad Antonium, muneribus eum placauit quæ in hoc Hierosolymis attulerat: & crebris colloquiis indignationem viri leniit, vt minus posthac ponderis apud eum haberet Cleopatræ instigatio. negabat enim Antonius oportere regem facti sui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum. sed dato illi semel honore, etiam liberam potestatem permittendam esse. idque ipsum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, si non multum se misceret alienis imperiis. Hæc significabant Herodis literæ, reliquúmque honorem quo se dignaretur Antonius, ad consessum adhibens & ad quotidiana conuiuia, idque non cessante à criminationib. Cleopatra: quæ capta eius regionis cupidine, quo regnum id sibi vsurparet, omnib. modis quærebat illum perdere. Sed quia iustum se præberet Antonius, nihil posthac expectandum grauius, venturúmque breui constabilito tã regno quàm amicitia, nec relictã Cleopatræ cupidati vllã spẽ,

καὶ δικαίαν τῷ ὕβρει, εἰ μὴ τεθνηκότος ἑαυτῷ κατ' ὀμορφίαν ἄλλῳ τινὶ συνοικίζοιτο. τὸ δὴ σύμπαν ἐπέφαινεν ὁρμᾶν ἀντωνίου ἐπὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ὅτι καὶ πάλαι ἐθαυμάκοιτο ὑπὲρ τῆς ὀμορφίας ἐτύγχανεν. ἡρώδης μὲν οὖν ὑπισχνεῖτο ταῦτα, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐν ἀσφαλεῖ ἔχειν, ὑπὲρ τοῦ ὅλων ἀφίξεσθαι πρὸς ἀντώνιον. ὁ δὲ ἰώσηπος ὅτι τῆς διοικήσεως ὢν ἐν τῇ βασιλείᾳ πεπιστευμένος, καὶ διὰ τοῦτο συνεχῶς ἐντυγχάνων τῇ μριάμμῃ, πρεῖ τε πεπιστεύκει, καὶ τιμῆς ἕνεκεν ἐδόκει βασιλεύουσῃ παρ' αὐτοῦ γίνεσθαι καθ' ἑκάστην συνεχεῖς ὁμιλίας ὑπὲρ τῆς ἡρώδου πρὸς αὐτὴν διαίτης, καὶ φιλοσοφίας· ἐξεπεπλυμμένων δὲ γυναικείως τοὺς λόγους, καὶ μάλιστα τῆς ἀλεξάνδρας, ὑπεραπιστοτάτως ὁ ἰώσηπος ὑπεδείκνυ τὴν δικαίαν τοῦ βασιλέως, πεφυκέναι, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἀπόλλω εὐσεβῆ εἶναι, πίστιν αὐτὰ ποιούμενος, ὡς οὐδὲ χωρεῖς ἐκείνης ζῆν δύναται, κἂν εἰ πάσχοιτο δεινὸν ἀπ' ἀξιοπίστου δὲ καὶ θανάτῳ ἀλαζονικῷ. ταῦτα μὲν ὁ ἰώσηπος. αἱ δὲ γυναῖκες ὡς εἰκὸς, ἐπὶ τὸ φιλόσοφον τῆς περὶ τὸν ἡρώδην διαθέσεως, τὸ δὲ χαλεπὸν, εἰ μηδ' ὑποθνήσκοντος ὑπενόησαν ἀπωλείας, καὶ θανάτου τυραννικοῦ περιλαμβάνουσαν χαλεπὴν τὴν ὑπόνοιαν τοῦ ῥηθέντος εἶχον. ἐν δὲ τούτῳ καὶ λόγος ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν τὴν ἱεροσολυμιτῶν περὶ τὴν ἐν ἅδου τὸν ἡρώδην ἐχόντων ὡς ἀντώνιος ἀκούσαντος αὐτὸν ἀποκτείνειεν. ἡ δὲ φήμη, πάντας μὲν ἔθαττεν ὡς εἰκὸς τοὺς περὶ τὸ βασίλειον, μάλιστα δὲ τὰς γυναῖκας. ἀλεξάνδρα δὲ τὸν ἰώσηπον ἀναπείθει τὴν βασιλείων ἐξελθόντα, σὺν αὐταῖς συμφυγεῖν τοῖς σημείοις τοῦ ῥωμαϊκοῦ τάγματος, ὃ τότε περὶ τὴν πόλιν ὅτι φρουρὰ τῆς βασιλείας ἐστρατοπέδευεν ἡγουμένου ἰουλίου. δεῖ γὰρ τοῦτο πρῶτον μὲν εἰ καί τις ἀπαντήσειεν ταραχῇ περὶ τὴν αὐλὴν ἐν ἀσφαλεστέρῳ δέξειν αὐτοὺς ῥωμαίους ὁμήρους ἔχοντες. ἔπειτα καὶ τοὔξεσθαι παντὸς ἐλπίδαν τὴν μριάμμῃ ἀντωνίου θεασαμένου, δι' οὗ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι καὶ μηδενὸς ὑστερήσειν, ὧν εἰκὸς τοῖς ἐν βασιλείᾳ βασιλικῇ γεγονόσι. ὅτι τοῦτον ἢ τὴν λογισμὸν τετυχηκόσιν αὐτοῖς, γεγεμμένα παρ' ἡρώδου περὶ τὴν ὅλων ἀφίξεως τῆς φήμης σαφῆ, καὶ τὴν θεληφθέντων. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένετο παρ' ἀντωνίῳ, ταχὺ μὲν αὐτὸν ἀνεπαύσατο τοῖς δώροις, ἃ φέρων ἦκεν ἐκ ἱεροσολύμων. ταχὺ δὲ ταῖς ὁμιλίαις παρεσπάσατο μὴ χαλεπῶς ἔχειν εἰς αὐτὸν, οἷα τῆς κλεοπάτρας λόγοι περὶ τὸν ἐξ ἐκείνου θεραπείαν ἦτον ἐδυσώπησαν. οὐ γὰρ ἦν καλῶς ἔχειν ἀντώνιος βασιλέα περὶ τὴν καὶ τὴν ἀρχὴν γεγυμνωμένον δυνάμεως ἁπαντῶν. ὅτως γὰρ αὖ οὐδὲ βασιλεῖς εἶεν, δόντας ἢ τὴν τιμὴν, καὶ τῆς ἐξουσίας καθαιρεθέντας, ἐᾶν αὐτὴν χρῆσθαι. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μὴ πολυπραγμονεῖν περὶ τὰς ἀρχὰς ἐλεγχθὲν συμφέρειν. ὑπὲρ τούτων ἔγραφεν ἡρώδης, καὶ τὰς ἄλλας διεξῆει τιμὰς, αἷς ἔχοι παρ' ἀντωνίου σεσωσμένων ἐν ταῖς διαγνώσεσιν, καὶ συμπεριλαμβάνων ἐφ' ἑκάστῃ ἡμέρᾳ, καὶ τούτων ὅμως τυγχάνοι χαλεπῆς εἰς τὰς διαβολὰς αὐτοῦ τῆς κλεοπάτρας ὕπης, ἢ πόθῳ τῆς χώρας ἐξαπομμένη τῷ βασιλείαν αὐτῇ περισπάσθαι, πάντα τρόπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι. δικαίᾳ μέντοι τυγχάνων ἀντωνίου, μηδὲν ἔτι πρὸς δόξαν δύσχερὲς, ἀλλὰ καὶ θᾶττον ἕξειν βεβαιοτέραν τὴν δύναιαν τὴν παρ' αὐτοῦ περισεσωληφῶς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τοῖς πεπραγμένοις, καὶ τῇ κλεοπάτρᾳ μηκέτι περισπᾶσθαι τὴν ἐλπίδα τῆς

πλεονε-

πλεονεξίας, δόντος αὐτοῦ τὴν Κίλικα τῷ Κοίλῃ Α
συρίᾳ, καὶ δεξαμένου παρηγορήσαντος ὁμοῦ καὶ ἀποκαλυσαμένου τὰς ἐντεύξεις, αἱ ἦλθον τῆς Ἰουδαίας ἐπομπεῖαι. Τούτων δὲ γεγραμμένων ἀπειλημμένων, ἐπαύσαντο μὲν ἐκείνης τῆς ὁρμῆς, ἐπὶ ὡς ἀπολωλότος εἶχον καταφυγεῖν ὅπου τοὺς ῥωμαίους. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτὸν ἡ ἀναίρεσις, ἀλλ' ἐπεὶ ὠδεπέμψατο ἡ βασιλὶς αὐτοῦ τὸν Ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν, ἐπὶ μὴν ἥτε ἀδελφὴ σαλώμη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὴν ἀγριόνεα, ἐπὶ ἔχων οἱ ἐπὶ τὴν ἀλεξάνδραν, ἀπεσήμαινεν. ἡ δὲ σαλώμη καὶ κατ' αὐτὸ εὐθὺς ἰωσήπου λόγον ἔφην, ὡς ἀγανακτήσασα, καὶ τῇ μανίᾳ συγχυόμενον, ἀγανακτεῖν. ἔλεγε δὲ ταῦτα χαλεπῶς ἔχουσα πρὸς αὐτὸν ὡς πλείονος, ὅτι κατὰ τὰς ἀγαθοεργίας φερνίσασι χαριζόμενον μείζονι, τὴν ἀπόνοιαν ἐζωπυρίζε δυσχέρειαν. ἡρώδης δὲ θερμῶς ἀεὶ, καὶ λίαν ἐρωτικῶς πρὸς τὴν μαριάμμην ἔχων, ἐπὶ μὴν ἐξεπαράχθη, καὶ τὴν ζηλοτυπίαν ὡς ἔφερεν. ὑπερεκτούμενος δὲ, τὸ μὴ πρεπτῶς τι ποιῆσαι ἀγὲ τὸν ἔρωτα, σωτόνῳ τῷ πάθει, καὶ τῷ ζήλῳ παροξυμμένος, ἰδίᾳ τὴν μαριάμμην ἀνέκρινεν ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν ἰώσηπον. ὑπομνυμένης δὲ ἐκείνης, καὶ πάντ' ὅσα μηδὲν ἁμαρτήσῃ, πρόσθεν, εἰς ὑπόνοιαν καταλογιζομένης, ἀπειρήθετο κατ' μικρὸν ὁ βασιλὶς, καὶ μετέβαινεν ἐκ τῆς ὀργῆς, ἡττώμενος τῆς πρὸς τὴν γυναῖκα φιλοστοργίας, ὡς ὑπολαβεῖν πρὸς ὧν ἔδωξεν ἀκούσας πεπεῖσθαι, καὶ πρὸς τῆς κοσμιότητος αὐτῇ πολλὴν ὁμολογεῖ χάριν, αὐτός τε ὅπως ἔχοι σοργῆς, καὶ δυνοίας πρὸς αὐτὸν ἀναμιμνήσκει. Ἐν τέλος, ὡς ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς φιλεῖ, πρόσπλοι εἰς δάκρυα μετὰ πολλῆς ἀπορρήτου ἐμπεφυκότες ἀλλήλοις. ἀεὶ δὲ μᾶλλον τὸ βασιλέως ἀπεστομένου, καὶ ὅπὶ τὴν αὐτοῦ δεξιᾶν ἔκνοντος, ἡ φιλοῦσπος εἶπεν ἡ μαριάμμη, τὸ κατ' ἐκεῖνον ἐκεῖ πάσχοι τι Ε
χαλεπὸν ὑπ' αὐτοκράτορος, κἀμὲ συναπολέσθαι τὴν ἐνδυοῦς αἰτίαν. τότε πρασιούσης τὸ λόγου, πρεπαθήσας ὁ βασιλὶς, ἀνὰ μὲν ἐκ τῶν χειρῶν αὐτὴν ἀφῆκεν, ἐξέβη δὲ, καὶ τῷ αὐτοῦ τειχῶν αὐτὸς ἐδ ἑαυτοῦ, πρόφασις φόνου ἔχειν τὸ κατ' ἰωσήπου πρὸς αὐτὴν κοινωνίας λόγου. ἡ γὰρ αὐ ἐξεπεπὼν ἃ κατεῖδεν ἤκουσεν, μὴ μεγάλης αὐτοῖς πίστεως ἐγγεγενημένης. ὕστερ δ' ἔχων, ἀλόγου μὲν ἀπέκτεινε τὴν γυναῖκα. νικώμενος δὲ τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι, ταύτην μὲν τὴν ὁρμὴν ἐπεκάτησεν, ἑαυτὸν δὲ κατερτέρησας ὀδυνηρῶς καὶ δυσχερῶς. τὸν μὲν δὴ ἰώσηπον ὑπ' εἰς ὄψιν ἐλθόντα δεξιῶσαι πρεσέταξεν, καὶ τὴν ἀλεξάνδραν ὡς ἀπάντων παραπίαν, δίκας ἐφύλαττεν. ἐν δὴ τούτῳ καὶ τὰ πρὸς τὴν συρίαν τὰ εἰκαιὰ εἶχεν, ὡς ἀνεῖσης τῆς κλεοπάτρας τὸν αὐτόνιον μὴ πᾶσαν ὑπαχθρεῖν. ἐπεφθε γὰρ ἀφαιρούμενον ἑκάστων τὰς δυναστείας αὐτῇ δίδοναι, καὶ πλεῖστον ἴσχυεν ἐν τ' ἐκείνῳ πρὸς αὐτὴν ὑπερθυμίας, φύσει δὲ πλεονεξία χαίρουσα, ὠδανομίας ὑδὲν ἔλπεσ, τ' μὲν ἀδελφὸν, ᾧ τ' βασιλείαν ἡδεῖ γλυκασμένον, πρεπαιλεῦσα φαρμάκοις, ἐ ἔτος ἔχοντα, τ' δ' ἀδελφὴν ἀρσινόην ἐκτεύσασα, ἐν ἐφέσῳ πρὸς τὸ ἀρτέμιδος ἀποκτείνασα δι' αὐτονίου. χρημάτων μὲν γὰρ ἕνεκα ἔπρα μόνον ἐλπιδεῖν, καὶ ναοὶ Ἕλληνες παρανομήσασιν, ὑπὸ ἱερᾶ τινὸς ἔτους ἀσύλου δόξαν ἔλος, ὡς μὴ παραιρεθῆναι τὸν ἐν αὐτῷ κόσμον, ἔτι ἐβούλε, μὴ παῖ ὁπῶν τ' ἀπιστορουμένων παθόντος, εἰ μέλλοι μόνον πρὸς ἀπορίαν

quando Antonius pro eius postulatis Cœlesyriam ei concessisset, hac conditione, ne posthac Iudæam peteret, & vt molesta esse desineret: His literis redditis voluntas confugiendi ad Romanos euanuit. non tamen latuit id consilium, sed quàm primùm deducto aliquantisper Antonio contra Parthos eunte, Herodes in Iudæam reuersus est, statim soror Salome & eius mater indicauerunt quid Alexandra cum suis voluerit. nec hoc contenta Salome, etiam maritum suum Iosephum criminata est, Mariamnes consuetudinem obiiciens. hoc autem fecit propter simultatē veterem, quod regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obscuritatem generis. Porrò Herodes qui semper ardenter amauit Mariamnen coniugem, statim perturbatus est, non ferens zelotypiæ stimulos. ægrè tamen se continens, ne à recta ratione transuersum raperetur insanis affectibus, seorsim Mariamnen percunctatus est, ecquid haberet cum Iosepho commercij. Illa verò pernegante factum cum deierationibus, & quicquid insons fœmina posset in defensionem adducere, rex paulatim assentiendo placari se sinebat victus amore vxorio, ita vt postremò veniam peteret, quòd temerè fidem habuisset rumoribus: agebátque ei gratias pro seruata pudicitia, suum vicissim amorem commemorans. tandem vt mos est amantium prorumpentibus lacrymis ruunt in complexus mutuos. cùm tamen nondum vxori amoris sui fidem faceret, tantóque magis conaretur id efficere: tum illa, Non est, inquit, amantis mandare si quid humanitus accidat, vxorem innoxiam addi fati comitem. Hoc verbo rex velut ictus pro dolore confestim eam è complexu dimisit: vociferabatúrque capillos sibi lacerans, tenere se manifestò deprehensam constupratam à Iosepho coniugem. nunquam enim prodituram fuisse data sibi priuatim ac secreto mandata, nisi obstricta mutuum fide per stupri consuetudinem. atque ita parum abfuit quin eam interficeret. Sed amore victus licet ægrè cohibuit se tamen. Veruntamen Iosephum ne in conspectum quidem admissum iussit interimi, & Alexandram vt malorum omnium causam, vinctam coniecit in custodiam.

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatra nō desinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur vt auferens cuique suam dynastiam ipsi contribueret: multúmque apud eum poterat irretitum suis amoribus. cúmque natura esset alieni appetens, nihil sibi putabat illicitum. primò fratrem, cui debebatur regni successio, veneno sustulit, agentem annum xv. deinde Arsinoen sororem suam Ephesi in templo Dianæ supplicem, interfecit per Antonium. Pecuniarum etiam vbicunque spes affulgeret, neque templum, neque sepulchrum, neque asylum vllum vnquam violare dubitauit, modo ad illam redirent spolia quæsita vel sacrilegio, miscebátque sacra profanis, fas nefas, vt augere-

tur lucris vel iniquissimis. ad summam nihil satis erat mulieri sumptuosæ & voluptatibus deditæ, cuius cupiditates vix totius orbis expleri possent opibus. quamobrem & Antonium continuo solicitabat, vt aliis ablata ipsi largiretur: & ingressa cum illo Syriam, statim cogitauit quomodo eam possessionem suam faceret. Nam Lysaniam Ptolemæi filium interfecit, causata eum studere rebus Parthicis. flagitabat etiam ab Antonio Iudæam simul & Arabiam sibi dari, ademptas suis regibus. Verùm ille erat quidem adeò deditus ei mulieri, vt non illecebris solùm, sed etiam beneficiis eius captus videretur: puduit tamen eum tam insignis iniustitiæ, ne videretur ad procacis fœminæ nutum libenter peccare etiam in rebus maximis. ne igitur vel negando eam contristaret, vel imperata illius omnia faciens videretur mortalium omnium nequissimus, partes de vtriusque regione ablatas ei largitus est: ad hæc vrbes quotquot sunt intra fluuium Eleutherum vsque Ægyptum: præter Tyrum & Sidonem, quas iam inde à maiorum ætate sciebat liberas, quamuis has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat.

CAP. V.

Cleopatra regina in Iudæam aduentu.

HÆc assecuta Cleopatra, & Antonium in Armeniam cum exercitu profectum vsque Euphratem prosecuta, reuertitur: obiterque adita Apamia & Damasco, etiam Iudæam ei libuit inuisere: vbi excepta ab Herode, concessa sibi Arabiæ partem & Hierichuntini agri reditus ei locauit. Is & balsamum fert, quod vnguentorum longè preciosissimum ibi tantùm prouenit, & eximiarum palmularum vim maximam. per hæc negotia contracta maiore cum rege familiaritate concubitum eius appetiit, mulier natura intemperans, & dedita libidini, ac fortè etiam amore tacta nonnihil: quamuis verisimile sit per stuprum quæsitam occasionem struendis insidiis. Sed illa amorem prætexebat. Herodes autem iam antè ei parum amicus, quòd nosset infestam ex æquo omnibus: tum verò etiam abhorrens tam prostratam impudentiam, & reiecturus si petulantiùs pergeret, renuit. deinde cum amicis consultauit, num habens eam in sua potestate deberet occidere. sic enim multis molestiis leuare posse eos quibus vel hactenus infensa fuerit, vel in posterum futura sit. quin & ipsi Antonio id fore vtile, quandoquidem nec illi fida futura sit, si in quam temporum difficultatem delapsus opera eius opus habeat. Huc procliuiorem cohibuerunt amici, indignum censentes, hominem in magnis versantem negotiis in manifestum se periculum coniicere, & obsecrantes ne quid ageret temerè. non enim hoc laturum Antonium, quantumuis ei hoc approbetur vtile. quin hoc ipso augendum eius desiderium, quòd per vim atque insidias amississe eam videbitur. nec superesse vel mediocrem excusationem, quin mulier sit omnium eius ætatis longè

τῆ δ' ἀδικίᾳ πλεονεξία. τὸ δ' ὅλον ἐδὲν αὐτάρκες τῇ γυναικὶ πολυτελεῖ καὶ δι' ἀλαζονείαν ἐπιθυμίας, μὴ καὶ τὰ πάντα θεὸς ἐπ' ὀλίγοις ἐνδεῖν ὧν ἐπεθύμει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπ' αὐτοῖς ἐπῄρθη μᾶλλον ἀεί τε τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενον αὐτῇ χαρίζεσθαι, καὶ διαβᾶσα συὶ ἐκείνῳ τὴν συρίαν ἐπενόει κτῆμα ποιήσασθαι. λυσανίαν μὲν γὰρ τὸν πτολεμαίου παῖδας ἀπατήσαμένη τοῖς θεάγμασιν ἐπάγει κτείνουσιν. ἥτις ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τε ἰουδαίων καὶ τῶν ἀράβων ἀξιωσάντων τοὺς βασιλεύοντας αὐτῶν ἀφελέσθαι. τὴν δ' αὐτοῦ τὸ μὲν ὅλον ἐντάδε συνέβαινε τῇ γυναικὸς, ὡς μὴ μόνον ἐκ τῆς ὁμιλίας, ἀλλὰ καὶ φαρμάκοις δοκεῖν, ὑπακούειν εἰς ὅτι αὐτὴ ἐκείνη θέλει. τὸ μὲν τοι περιφανὲς τῆς ἀδικίας ἐξεδυσώπει μὴ μέχρι τοσούτου κατήκοον γενόμενον, ὅτι μεγίστοις ἁμαρτάνειν. ἵν' ἐν μήτ' ἀρνηθῇ παντάπασι, μήθ' ὅσα θεσσάταττεν ἐκείνη διαφερόντως ἐκ φανεροῦ δόξῃ κακὸς, μέρη τε χώρας ἑκατέρας παρελόμενος, τούτοις αὐτὴν ἐδωρήσατο. δίδωσι δὲ καὶ τὰς ἐντὸς ἐλευθέρου ποταμοῦ πόλεις ἄρχεις ἀρύπης, χωρὶς τύρου καὶ σιδῶνος, ἐκ παλαιόν εἰδὼς ἐλευθέρας, πολλὰ λιπαρούσης αὐτῆς δωρεῖσθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Κλεοπάτρας εἰς τὴν ἰουδαίαν παρουσία.

ΤΟύτων ἡ κλεοπάτρα τυχοῦσα, καὶ διαπέμψασα μέχρις δύφράτου τὸν αντώνιον, ἐπ' ἀρμενίαν στρατευόμενον, ἀνέστρεψε, καὶ γίνεται μὲν ἐν ἀπαμείᾳ καὶ δαμάσκῳ, παρῆλθε δὲ καὶ εἰς τὴν ἰουδαίαν ἡρώδου συντυχόντος αὐτῇ, καὶ τῆς τε ἀραβίας τὰ δωρεὰν, καὶ τὰς περὶ τὴν ἱεριχοῦντα φοινίκων ἡρώδου μισθωσαμένου. φέρει δὲ ἡ χώρα τὸ βάλσαμον, ὃ τιμιώτατον τῶν ἐκεῖ, καὶ διὰ μόνοις φύεται, τόν τε φοίνικα πολλὸν καὶ καλὸν. ἐν τούτοις ὄσα, καὶ πλείονος αὐτῆς συνηθείας διὰ τὸν ἡρώδου γινομένης, διεπείραζεν εἰς συνουσίαν ἐλθεῖν τοῦ βασιλέως, φύσει μὲν ἀκολάστως τοῖς ἐντεῦθεν ἡδοναῖς χρωμένη, τάχα δ' ἴσως καὶ παθοῦσα πρὸς αὐτὸν ἐρωτικὸν, ἢ καὶ τὸ πιθανώτερον ἐπέδρας ἀρχὴν τοῦ ἐπ' αὐτοῦ φρονεῖν ὑπονοήσασα. τὸ δὲ σύμπαν ἐξ ὑπερθυμίας ἠντάδας διέφαινεν. ἡρώδης δὲ καὶ πάλαι μὲν ἦν δύσνους τῇ κλεοπάτρᾳ, χαλεπῶς εἰς ἅπαντας ὑπεραίρων, τότε δὲ καὶ μισεῖν ἀξιῶν εἰ δ' ἀσέλγειαν εἰς τοῦτο προέσει, καὶ φθόνῳ πρωσθούμενος, εἰ συνεδρεύουσα τοιούτοις ἐγχειρῶν, τοῖς μὲν λόγοις αὐτῆς διεκρούσατο. βουλὴν δ' ἐποιήσατο σὺν τοῖς φίλοις, ὑποχείριον ἔχων ὑποκτεῖναι. πολλῶν γὰρ ἀπαλλάξειν κακῶν ἅπαντας. οἷς ἐγίνετό τε ἤδη χαλεπὴ καὶ προσεδοκᾶτο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ αντωνίῳ λυσιτελήσειν, εἰ δ' ἐκείνῳ πιστῆς ἐσομένης, εἴπερ αὐτὸν καιρὸς ἡ χρεία καθέξει, τοιοῦτον δεσπόμενον. ταῦτα βουλόμενον, ἐκώλυον οἱ φίλοι, πρῶτον μὲν διδάσκοντες ὡς οὐκ ἄξιον μείζω ποιεῖσθαι τὰ τοιαῦτα, κίνδυνον φανερώτατον ἀναλαμβάνειν, ἐγχειρίμενοι δὲ καὶ δώμενοι μηδὲν ἐκ προπετείας ὑπονοεῖν. εἰ γὰρ ἀπαχθεῖεν τὸν αντώνιον, εἰ δ' εἰ σφόδρα τῆς αὐτοῦ τὸ συμφέρον σχήσειν πρὸ τῆς ὀμμάτων. τόν τε γὰρ ἔρωτα μᾶλλον ὑπεκκαύσει, τὸ δοκεῖν βίᾳ κατ' ὑπόνοιαν αὐτὸν αὐτῆς στέρεσθαι, μέτριόν τε οὐδὲν εἰς τὴν ὑπολογίαν φανεῖσθαι, τῷ μὲν ὑπερηφάνως εἰς γυναῖκα μεγαλομηνοῦν, μέγιστον ἀξίωμα τῆς κατ' ἐκεῖνον ἰσχυ-

ἐχωρίμαν τ̃ χρόνον, τ̃ δ' ὠφελείας οὐ τ̃ ταύτην τὴς οἰκ- A
θείσης, σὺν αὐθαδείᾳ τ̃ καταλυούσης τ̃ ὀφειν ὁμοθείσης
φανερμένης. ἐξ ὧν ὡ ἄδηλον ὡς μεγάλων κ̃ ἀπαύστων
κακῶν ἀναπλησθήσετ' τὰ οἴκοι τ̃ ἀρχιλάου κ̃ τὸ γέ-
νος, ἐξὸν ὑποχρεσάμενον τ̃ ἁμάρτιαν, εἰς ὃν ἐκείνη πα-
ρακαλεῖ, θεᾷ τ̃ χαλεπὸν διαπεμόνως. τοιαῦτα διελέ-
μενοι τ̃ τὸν κινδυνωδῆς ἐξ εἰκότος ἀποδιδλῆντες, ἐπ-
ἔσχον αὐτὸν τ̃ ἐπεγχρήσεως. ὁ δ', τ̃ κλεοπάτραν δω-
ρεᾶς θεραπεύσας, ἐπ' ἀρμενίᾳ ἐπεύπεμψεν. αὐτὸς B
δ', τ̃ ἀρμενίαν καταλαβών, ἀρταβάζην τ̃ πρεσβυ-
τὸν σὺν τοῖς παισὶ σατράπας, δίσμιον εἰς ἄγυπτον ἀπο-
πέμπει, δωρούμενος τότοις τ̃ κλεοπάτραν, κ̃ τῷ πανη-
κόσμῳ τ̃ βασιλείας ὃν ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν. ἀρμενίας
δ' ἐβασίλευσεν ἀρταξίας ὁ πρεσβύτατος τ̃ δ' ἐκείνου
παίδων, δίφορας ὢν πρ̃ πότ. κ̃ τότον ἀρχέλαος κ̃ νέ-
ρων καῖσαρ ἐκβαλόντες, πρεσβύτερον ἀδελ-
φὸν, ὄνπ τ̃ βασιλείαν κατήγαγον. ταῦτα μ̃ οὖν ἐν ὑστέ- C
ρῳ. ἦδη δ' τοὺς φόρους οὓς ἔδει τελεῖν, τ̃ ὑπ' ἀντωνίου
δοθείσης χώρας, ὁ μ̃ ἡρώδης δίκαιος ἦν, ὡ ἀσφαλὲς
ἡγούμενος δίδοναι τῇ κλεοπάτρᾳ μίσους αἰτίαν. ὁ δ'
ἀρχ̃, ἡρώδη τ̃ φορὰν ὑπεδεξαμένῳ, χρόνον μέν τινα
παρεῖχεν ἐκείνῳ τὰ δίκαια τελοῦντα. μ̃ ταῦτα δ'
κακοήθης ἦν κ̃ δεσμὸς εἰς τὰς δόσεις, κ̃ μόλις εἰ κ̃
μέρη τινὰ ἀφίλυσεν, ἐδ' ταῦτα διδόναι δοκῶν ἀζη-
μίως.

D

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἡρώδης ἐπολέμησεν ἀραβίᾳ, καθ' ὃν καιρὸν αὐτῷ ὑπὸ καίσαρος ἐν τῇ κατ' ἄκτιον νικᾶται μάχῃ.

ΗΡώδης δ' τοῦτον τ̃ ζῆλον αἰνωμονδύντος, κ̃ τελδυ-
τῶν ἤδη ἐπὶ τῷ δικαίων ποιεῖν ἐθέλοντος, εἶχε
μ̃ ὡς ἐπελδυσάμενος, προθεσμίᾳ δ' ἐχρήσατο ῥω-
μαϊκῷ πολέμῳ. τ̃ δὲ ἐπ' ἀκτίῳ μάχης προσδοκω- E
μένης, ὡ ὅπι τ̃ ζ̃ κ̃ π' κ̃ ρ' ὀλυμπιάδος χθὲς δ' συνέ-
βη, καίσαρ μ̃ ἀντωνίῳ προὶ τ̃ ὅλων ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθ'
προσμάτων. ἡρώδης δ' κ̃ τ̃ χώρας δύβότε μθυόσης
αὐτῷ πολὺν ἤδη χρόνον, τ̃ προσόδων κ̃ δυνάμεων δύ-
ναμθύρων, ἀντωνίῳ συμμαχίαν κατέλεξεν ὅπλίμους ἀ-
ταις τ̃ ἀραψὶ δαις χρησάμενος. ἀντώνιος δ', τ̃ μ̃ ἐκεί-
νης συμμαχίας ἐδὲν ἐφη δεῖσθ', τ̃ δ' ἄραβα, κ̃ γὰ ἠπι-
κόει ἀδά τε αὐτῷ κ̃ τ̃ κλεοπάτρας τ̃ ἀπιστίαν, ἐπε- F
ξελθεῖν προστάττει. ἤξιε γὰ ἡ κλεοπάτρα ταῦτα λυ-
σιτελεῖν αὐτῇ, τ̃ ἕτερον ὑπὸ θατέρου κακῶς πάσχθ' ἡ
θμύν. τότων αὐτῷ παρ' ἀντωνίου λεχθέντων, ὑποστρέ-
ψας ἡρώδης συνέχε τὸ στρατιωτικόν. κ̃ δὴ εἰς τὴν
ἀραβίαν ἐμβαλὼν, κ̃ διαφθορὰν ἱππικοῦ κ̃
πεζῆς δυνάμεως, εἰς ἀπορίαν ἀφικνεῖται τ̃ ἀράβων
ἐπὶ συναντώντων. ἐ γὰ ἐλπίδι τοῦ δεῖν τ̃ πόλεμον
αὐτοὺς, κ̃ μάχης καρτερᾶς γθομθύν, ἐκρότησαν οἱ
ἰουδαῖοι. μ̃ ἦ ταῦτα πολλὴ στρατιὰ τ̃ ἀράβων εἰς κενὰ G
συμπίπτει, χωρία δ' ἐστὶ ταῦτα τ̃ κοίλης συρίας. ἡρώδης
δ' προπεπονθμένος, ἦγεν ἄγων ἐπ' αὐτοὺς τὸ πλεῖ-
στον τ̃ εἶχεν δυνάμεως. κ̃ πλησιάσας ἐν κενᾷ στρατο-
πεδεύσατο, χάρακά τε βαλλόμενος ἐξ
ἡμέρων τὰς μάχας ὑπεχείρει. ταῦτα δ' αὖθ' ὑπ-
πάρχοντος, ἐβόα τὸ πλῆθος τ̃ ἰουδαίων, παρελό-
μενοι τ̃ ξυλίνας, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἄραβας. ὡρμητὸ δ' τ̃ τῷ συντάξαι τὴς δίκην καλῶς, κ̃ ταῖς προθυμίαις

honoratiſſima, & ſi quid vtilitatis ex eius nece poſſit exiſtere, coniunctum ſit cum Antonij iniuria. vnde facilè apparere quàm magna & immedicabilia mala exoritura ſint in regno & familia regis ipſius, cùm nihil vetet recuſata illius illicita poſtulatione, res pro præſenti ſtatu rectè diſponere. his deterrentes, & periculum probabilibus rationibus oſtendentes, cohibuerunt eum à tanto facinore. Ille placata muneribus regina, verſus Ægyptum eam deduxit. Cæterùm Antonius ſubiugata Armenia Artabazé Tigranis filium cum filiis ſuis ſatrapis vinctum in Ægyptum miſit, munus Cleopatræ, & quicquid precioſum de eo regno ceperat. Regno autem Armeniæ potitus eſt Artaxias filiorum illius natu maximus, qui in eo tumultu effugerat: cui pòſt Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo iuniorem ipſius fratrem ſucceſſorem dederunt. Quod autem attinet ad tributa regionum quas regina ab Antonio dono acceperat, Herodes ea iuſtè reddebat, parum tutum putans præbere Cleopatræ occaſionem maleuolentiæ. Arabs verò poſtquam eorum exactio ad Herodem ſpectare cœpit aliquandiu ſoluebat ei ducenta talenta annua: deinde malignior factus & ad dandum ſegnior, vix partes quaſdam reddebat, ac ne eas quidem integras.

CAP. VI.

Herodes bellum Aretæ infert, quo tempore Antonius à Cæſare Actiaco prælio victus eſt.

QVam eius iniquitatem & iuris contemptum non ferens Herodes illaturus erat bellum, ni remoratus eſſet Romanorum contentionibus. cùm enim expectaretur pugna Actiaca, quæ in CLXXXVII. Olympiadem incidit, Cæſar de imperij ſumma decertaturus erat cum Antonio. Herodes verò multorum iam annorum poſſeſſor regionis pacatæ & refertæ paſcuis ac pecoribus, nouis quoque abundans reditibus & opibus, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remiſit, negans ſibi opus eſſe. verùm quia tam ex ipſo quàm ex Cleopatra audierat de Arabis perfidia, iuſſit in illum bellum vertere. nam & regina hoc in rē ſuā fore exiſtimabat, ſi alter ab altero mutuis atterentur cladib. Igitur Antonij iuſſu reuerſus Herodes domi continuit exercitum, cum quo mox inuaſit Arabiam equitatu ſimul & pedeſtribus copiis inſtructiſſimus, Dioſpolim petens quò occurſuri erant Arabes. non enim eos latuit hæc expeditio. Poſt acerrimum igitur conflictum penes Iudæos fuit victoria. Poſt hæc rurſum magnus Arabum exercitus confluxit ad Cana, qui locus eſt in Cœleſyria: quod præſentiens Herodes duxit contra eos maximam exercitus ſui partem. cúmque veliet munitis vallo caſtris per occaſionem deinde prælium committere, impetranti hæc reclamabat multitudo, mitteret moras & cōfeſtim in Arabas duceret. Faciebat autem eis animos, tū quòd pulchrè inſtructam aciem habere ſe crederent,

tum recens memoria prioris pugnæ in qua egregiè vicerant. cùm igitur ardor eorum vix cohiberi posse videretur, decreuit rex vti alacritate militum, & professus se non cessurum illis virtute, armatus ante agmen ibat in hostẽ, subsequente instructa acie. quæ res attonitos reddidit Arabas, paulisper enim repugnare conati, vt viderunt non posse ferre eorum audaciam, maiore ex parte in fugam versi sunt. actúmque de eis fuisset, ni Athenio Herodem in uasisset, eiúsque exercitum. Hic Cleopatræ dux erat in ea regione: & quia Herodem oderat, non imparatus pugnæ euentum expectabat, quicturusi Arabes vincerent: Vbi verò vinci eos animaduertit, cum collectitia manu indigenarum fessos iam, & victoriam suam putantes ex improuiso adortus magnam stragem edebat. Nam Iudæi viribus in professos hostes absumptis, tum verò etiam ob victoriam dissolutiores, facile hosti cedebant, multáque vulnera accipiebant in locis asperis & iuæqualibus, quorum peritiores erant aduersarij. His igitur vehementer laborantibus Arabes resumptis animis reuersi in prælium trucidabant iam fugientes. nec vna erat exitij facies, paucíque in castra euaserunt. Rex verò videns eos viribus impares, citato equo profectus est ad euocandos qui illis succurrerẽt. nec tamẽ licet festinus, affuit in tẽpore, sed Iudæorũ castra capta sũt. Arabibus autẽ nõ mediocris felicitas ex insperato contigit, dum & victoriam potiuntur, à qua plurimùm aberant, & hostium validum exercitum opprimunt. Ex illo tempore Herodes latrociniis cœpit agere & excursionibus in Arabiã castra ponendo in montibus: & cauebat quidem totum exercitum prælio committere, sed interim non mediocriter proficiebat suos labori assuefaciẽs & continuis exercitiis præparans ad abolendã tandem ignominiam.

ἄμεινον ἐχόντων ὅσοι τ' πρώτλιν μάχλιν νενικήκεσαν ὧδ' εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ὑπεξέφαντες τοῖς πολεμίοις. θορυβέντων λιὼ ἡ πᾶσαν ὑπὸ φυμῶν αὐτῶν, ἔγνω τῇ εὐθυμίᾳ τῆ πλήθους ὁ βασιλεὺς ὑποχήσαντ, ἡ εὐφπὼν ὡς ἀ λελείφ) δ' ἐκείνων ἀρετῆς πρῶτος ἐν τοῖς ὅπλοις ἠγήσατο, πάντων καθ' οἰκεία τέλη συναχολωθησάντων. ἔκπληξις ἦ δ' ὧδις ἐμπίπλει τοῖς ἀραψιν, αὖτις αὖτις γὰ εἰς ὀλίγον, ὡς ἐώρων ἀμάχους ὄντας, ἐ μεσοὺς φρενήματος, ἔφυγον οἱ πολέμιοι συκλίναντες. κἂν διεφθάρησαν, εἰ μὴ ἀθλιώνος κακώσαντος ἡρώδην ἐ τοὺς ἰουδαίους. ὁδὲ γὰ ὢν στρατηγὸς μ' κλεοπάτρας ὅπῃ τ' ἐκεῖ, ὀξύφορος ἦ ἡρώδη, τὸ μέλλον ἐκ ἀνῶδασκάλως ἐσκόπει, δρασάντων μόγι λαμπρὸν τῆ ἀράβων ἐγνωκὼς ἡσυχίαν ἄγειν. ἡττωμένων ἦ ὁ ἡ συνίει, τοῖς ὑπὸ τ' χώρας συνελπλυθόσι τῆ οἰκείων ὠδασκυδασμὸς ὑπιόντας τοῖς ἰουδαίοις. ἡ τότε κεκμηκόσι τε ἡ νικᾶν οἰομένοις ἀπροσδοκήτως ὑπιέσιν, πολλὼ ἐποίει φόνον. τάς τε γὰ εὐθυμίας εἰς τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθρους ἐκδαπανήσαντας ἰουδαίους, καὶ τῆ νικᾶν ἐκ' ἀδείας χρώμενοι, ταχὺ τῆ ὑπχειρησάντων ἡττῶντο, ἡ πλλὰς ἐλάμβανον πληγὰς ἐν χωρίοις ἀφίπποις ἡ πεζώδεσιν, ὧν πλείω τλιὼ ἐμπειρίαν εἶχον οἱ τλιὼ ὑπίδεσιν ποιησάμενοι. κακῶς ἦ παχόντων οἵ τε ἄραβες αὐτοὺς ἀνειλήφεσαν, ἡ πάλιν ὑποστρέψαντες, ἔκτειναν ἤδη τετραμμένους. γένοντο ἦ παντοδαπαὶ κτυπουμένων ἀπώλειαι, ὑφ' τῆ διαπιπτόντων, ἃ πολλοὶ συνέφυγον εἰς τὸ στρατόπεδον. ὁ ἦ βασιλεὺς ἡρώδης, ἀπεγνωκὼς τὰ κ' τ' μάχλιν, ἀφιππάζεται βοήθειαν ἄξων, ἃ μλιὼ διέφθη καθ'περ ἐπουδακὼς ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν στρατόπεδον ἤλω τῆ ἰουδαίων. οἱ ἦ ἄραβες, ἃ μᾶλλον δὲ τλιὼ χήκεσαν ἐκ ὠδαλόγου, νίκλιν τε ἧς πλεῖστον ἀπεδήσαν αὐτοὺς ἀνειληφότες, ἡ πολλλιὼ τῆ ἐναντίων ἀφηρημένοι δύναμιν. ζωντεῦθεν, ὁ μὲν ἡρώδης ληστείας ἐχρῆτο, ἡ τὰ πολλὰ καταζέχων τλιὼ τῆ ἀράβων σπάνου τοῖς ὑπερομαῖς στρατοπεδευόμενος ὑπὸ τῆ ὀρῶν, ἡ τὸ μ' σύμπαν ἐζήσατο κ' ζυμφανὲς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐκ ἀζημίως ἦ γινόμενος τῇ συνεχείᾳ, ἡ τῷ φιλίππῳ, τῆ τε οἰκείων ἐπεμελεῖτο παντὶ τρόπῳ τὸ πᾶγμα διορθέμενος.

Cap. VII.

De terræmotu qui Iudæam concussit.

QVo tempore dum maximè apud Actium Antonius conflictatur cum Cæsare septimo regni Herodis anno, Iudæa terra quali numquam ante motu concussa, magnam per totam eam regionem iacturam fecit pecudum: quin & hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, vt pote sub diuo agitans. Hæc clades in maius etiam aucta rumoribus, quos nuncij gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum exulit hostium animos, quasi subuersis Iudæorum vrbibus, & extinctis hominib. nulli iam superessent aduersarij. ligatos itaque gentis, qui rebus afflictis pacem perituri venerant, comprehensos necauerunt, móxque magna alacritate properauerunt ad hostilem exercitũ.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ τῆ ἡραμένου σεισμοῦ κ' τλιὼ ἰουδαίας.

ΕΝ τούτῳ καὶ τῆς ἐπ' ἀκτίῳ μάχης συνισταμένης καίσαρι πρὸς ἀντώνιον ἐβδόμου ὄντος ἡρώδη τῆς βασιλείας ἔτους, σεισθεῖσα ἡ γῆ τῆ ἰουδαίων, ὡς ἐκ ἄλλοτ' ἐδόκει, τῆ ἐν τῇ χώρᾳ κτηνῶν πολλλιὼ φθορὰν ἐποίησεν, ἐφθάρησαν ἦ καὶ τῆ ἀνθρώπων ὑπὸ ταῖς πεπτωκυίαις οἰκίαις, ὠδὲ μυρίους. τὸ μὲντοι στρατιωτικὸν ἐν ὑπαίθρῳ διατεθέμενον, ἐδὲν ὑπὸ τῆ πάθους κατεβλάβη. ζῦ-

Τα πιωθαπομένοις τοῖς ἄραψιν, ἡ μᾶλλον ἢ κ' ἀλήθειαν ἐξαγγελλόντων αὐτοῖς, ὅσοι τοις ὑπ' τῆ γεγονότων λόγοις τῆ μίσει τῆ ἀκουσομένων ἐχαιρίζοντο, μεῖζον ἐπήει φρενεῖν, ὡς τῆς τε χώρας ἀναπεφαμένης τοῖς πολεμίοις, ἡ διεφθορότων τῆ ἀνθρώπων, μηδὲν ἔτι μηδ' εἰς αὐτοὺς αὐτίπαλον καταλελείφθαι δοκεῖν. καὶ τῆ τε ἰουδαίων τοὺς πρέσβεις, ἦκον γὰ δὴ τοῖς γεγυμνασμένοις εἰρήνλιν ποιησόμενοι, συλλαβόντες ἀπέκτειναν, ἡ μετὰ πάσης εὐθυμίας ἐχώρουν δὴ τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆ.

οἱ δ'

οἱ δ' ὅτι τ' ἔφοδον ἐξεδέξατο, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀθύμως διακείμενοι, περιῄει τὰ πράγματα πλεῖστον ἀπογνώσεως ἐπ' αὐτοῖς παρόντος. ἐδόκει γὰρ ὅτι ἰσοτιμίας ἐλπὶς προσηπτημένοις ἐν τῇ μάχῃ, ὅτε βοηθείας κεκακομένων αὐτοῖς τῶν οἰκοι πραγμάτων. ὅτως οὖν ἐχόντων, ἐπῆρε ὁ βασιλεὺς λόγῳ τε πείθων τοὺς ἡγεμόνας, καὶ παρώρμησε ἀναλαμβάνειν αὐτοὺς πεπτωκότα τὰ φρονήματα. προσχωρήσας δὲ καὶ ὀλιγαθαρρούσας τινὰς τῶν ἀμεινόνων, ἐτόλμησεν ἤδη καὶ τῷ πλήθει διαλέγεσθαι, πρότερον οἰκτίρων αὐτὸ μὴ καλεπῶς φέρησθαι διὰ τὰς ἀτυχίας. παρεκάλει δὲ τοιοῦτος ποιούμενος εἰς τὸν ὄχλον τοὺς λόγους.

at illi non ausi aduentum eorum præstolari, vtpote deiecti animis ob calamitatem, rempub. negligere, nec multùm à desperatione abesse videbantur. quos ita affectos rex excitabat, duces eorum appellando, in quantum in se erat conando animum illis addere. cúmque generosiores quosdam in meliorem spem restituisset, tum demum ausus est etiam exercitum alloqui, quem priùs viderat in recentibus cladibus nullam orationem admittere. eos igitur his verbis consolatus simul & cohortatus est.

Κεφάλαιον ἡ.

Λόγος ἡρώδου πρὸς τοὺς ἰουδαίους.

CAP. VIII.

Herodis concio ad exercitum.

Οὐκ ἀγνοοῦμεν ὦ ἄνδρες, ὅτι πολλὰ πρὸ τοῦδε τοῦ καιροῦ γεγένηται πρὸς τὰς παρούσας ἡμῖν ἀναπιώματα, καὶ θαρρεῖν εἰκὸς ἐν τοῖς τοιούτοις, καὶ δὲ τοὺς πλεῖστον ἀνδραγαθίᾳ διενεγκόντας. ἀλλ' ἐπειδὴ κατεπείγει τὸ πολεμεῖν, καὶ τῷ γεγονότων μηδὲν ἧσσον τοιοῦτον, ὃ μηδενὸς ἔργου καλῶς παρακινδυνεύσετε, ἀδύνατον καλέσαι παρεῖλόμην ὑμᾶς ἅμα, καὶ διδάξαι, δι' ὧν ἂν ἐμμείνητε τοῖς οἰκείοις φρονήμασιν. ἐθέλομαι δὲ πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ πολεμεῖν ὡς δικαίως αὐτὸ ποιούμενοι ὑποδείξαι, ἀφ' οὗ τὸ ὕβρει τῷ ἀναπίων ἰωαγκασμένοι. μάλιστον δὲ εἰ μάθοιτε τοῦτο, παρθυμίας ἄπορον ὑμῖν ἔσεσθαι. μὴ δὴ τὸ ὑποδείξαι δίκη δ' ἐν ἡμῖν δ' ἀνῶν ἀδέν ὄφειν, καὶ πλείστας εἰς τὸ νικᾶν ἔχομεν τὰς ἐλπίδας. ἄρξομαι δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου, μάρτυρας ὑμᾶς ποιούμενος ὧν λέγω. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἀράβων ἀθανομίαν ἴστε μὲν ὑπου καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὅτως ἀπίστως διακειμένου, ὡς εἰκὸς ἔχειν τὸ βάρβαρον καὶ ἀγεννόητον θεοῦ, πλεῖστα μέν τοι παρεσκεύασαν ἡμῖν πλεονεξίᾳ, καὶ φθόνῳ, καὶ τῇ παρανομίᾳ ἐφεδρεύοντες ἐξυπούργει. καὶ τὰ μὲν πολλὰ, τί δεῖ λέγειν; ἀλλὰ κινδυνεύοντας αὐτοὺς τὴν οἰκείας ἀρχῆς ἐκπεσεῖν, καὶ διαλύειν κλεοπάτρα, τίνες ἄλλοι τῶν δίους ἀπήλλαξαν; ἡ γὰρ ἐμὴ πρὸς αὐτόνιον φιλία, κἀκείνου πρὸς ὑμᾶς διάθεσις αἰτία γεγένηται, μηδὲ τούτοις ἀνήκεστόν τι παθεῖν, φυλαττόμενον τὰν δὲ μηδὲν ὑποπτεύειν, ὃ δυνατὸν ἦν ὑπόπτον ἡμῖν γενέσθαι. βουληθέντος δ' ὅμως κλεοπάτρα μέρη τινὰ ὠφελεῖν ἀφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦτο διωκησαμένου ἐγώ. καὶ πολλὰ δῶρα δοὺς ἴδια, τὸ μὲν ἀσφαλὲς ἀμφοτέροις ἐποιησάμην, τὰς δὲ δαπάνας αὐτὸς ἀνέλαβον, διακόσια μὲν δόντι τάλαντα, διακοσίων δ' ἐγγυητὴς γενόμενος, ἃ τῇ μὲν γῇ προσοφειλομένη γέγονεν, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τούτων ἀπεσειρήμεθα. καίτοι γε ἄξιον μὲν ἦν μηδενὶ τῶν ὄντων ἰουδαίοις φόρον, ἢ τὰ χώρας ἀπόμοιρον τελεῖν. εἰ δ' οὖν, ἀλλ' οὐκ ὀφεῖ γε τούτων οὓς αὐτοὶ σεσώκαμεν, οὐδὲ τοὺς ἄραβας ὁμολογήσαντας μετὰ πολλῆς ἐντεύξεως καὶ χάριτος, ὅτι τὸν ἀρχὸν ἐδόκουν τυγχάνειν, ἀδικεῖν ἡμᾶς ὑποτιθεμένους, καὶ ταῦτα ὑ πολεμίους ὄντας, ἀλλὰ φίλους. ὡς ἦγε πίστις ἔχουσα καὶ πρὸς τοὺς πολεμιωτάτους τόπον, τοῖς γε φίλοις ἀναγκαιοτάτη τετηρῆσθαι. ἀλλ' ὑ φῶ τούτοις οἳ τὸ μὲν κερδαίνειν ἐκ παντὸς τρόπου, κάλλιστον ὑπειλήφασιν, τὸ δ' ἀδικεῖν ἀκ ὀπιζήμιον, εἰ μόνον κερδαίνειν δύνηθεῖεν. ἔστω οὖν ἐπ ζήτησις ὑμῖν εἰ δεῖ

Non ignoramus, viri fortissimi, multa hoc tempore nostros conatus remorata infortunia, quibus quantumuis audaces perterreri nil mirum fuerit. Sed quoniam bellum est pro foribus, & quæ hactenus acciderũt talia sunt vt vestra virtute possint corrigi, cohortandi mihi estis, & monendi quo pacto retinere possitis pristinum robur animi. ac primùm de bello verba faciam, declarabóque nos iniustissimis de causis gerere, coactos inimicorum iniuriis: id quod vel præcipuè debet acuere vestram fortitudinem. deinde ostendam, nec hæc quæ nos contristant, esse tam grauia quàm videntur, & magnam nobis superesse spem victoriæ. ac primùm de eo disseram quod priùs proposui, vósque ipsos testes eorum quæ dicturus sum faciam. Nostis enim ipsi Arabum iniustitiam, & quàm sint erga alios quoque omnes perfidi, nimirum genus hominum impium, ac barbarum: sed nos præcipuè infestauerunt, ob auaritiam & inuidiam, perpetuis iniuriis nos lacessentes. Et tamen ne alia beneficia nostra in eam gentem collata commemorem, qui eos imminente Cleopatra de libertate periclitantes eripuit nisi nos? Mea enim cum Antonio coniunctio, & illius erga me beneuolentia in causa fuit ne quid isti grauius paterentur, dum ille cauet committere quòd & nobis suspectum esse posset: deinde postquam precibus illa euicit vt de vtraque regione portiones quædam ei deciderentur, in his quoque dispensandis non cessauit mea industria: & datis de meo magnis muneribus securitatem ambobus acquisiui meo vnius sumptu, dum cc. talenta expendo, & pro aliis ducentis fideiubeo, pro reditibus eius ipsius terræ, quam isti olim nostram occupant. atqui æquum erat nos Iudæos & à tributis immunes esse, nec cuiquam vllam agrorum partem decidere. certè in Arabum gratiam, qui nobis salutem suã debẽt, indignũ erat quicquã expendere. Sed multò iniquius est, eos qui negare non possunt suã libertatẽ nostrum esse beneficiũ, & eam ob rem gratias nobis egerũt, fraudare nos debitis, præsertim amicos & pacis tempore: quandoquidem fides etiã hosti seruanda, multò magis inter amicos, locum habeat necesse est. at non inter tales quales isti sunt, qui nihil honestum putant nisi cum lucro coniunctũ, & iniuriã impunitã esse debere, quæ lucri gratia committitur. Dubiúmne igitur est, nostri officij

esse iniustos iusto bello persequi, quod Deus ipse fieri vult, iubétque nos semper vlcisci vim & iniuriam, maximè in bello non solùm iusto, verùm etiam necessario. quod enim confessione omnium tam Græcorum quàm Barbarorum est crudelissimum, hoc cæsis nostris legatis perpetrauerunt. Nam & Græci caduceatorum sacros ac inuiolabiles esse volunt, & nostri honestissima sanctissimáque legis præcepta per angelos, hoc est nuncios à Deo acceperunt. hoc enim nomen & Deum in hominum notitiam adducere, & hostes hostib. conciliare potest. Quid igitur magis nefariũ, quàm legatos de iure agentes interficere? aut quæ illis post hoc facinus expectanda vel in bello prosperitas, vel in reliqua vita felicitas? ego sanè non video. Dixerit fortè aliquis: ius quidem & fas penes nos est, sed penes illos vires & maiores copiæ: verũ isthæc oratio indigna est nostris hominib. cũ quibus enim iustitia est, cũ illis etiam Deus, vbi autem Deus est, ibi nec multitudo nec fortitudo deesse potest. Sed age etiam per se vires nostras expendamus. Prima pugna vicimus, in secunda primo congressu eos profligauimus, non ferentes nostram impressionẽ. victores deinde nos Athenio non indicto bello ex insidiis aggressus est. verùm hæc fortitudo eorum dicenda est, an insidiæ potius & secunda iniquitas? Cur igitur nobis minus sit animi, quibus oportebat esse plus spei? aut cur nobis timendi sint qui quoties absque dolo certandum est, semper succumbunt, quando verò vincere videntur per iniustitiam hoc faciũt? Quid quòd etiam si fortes quis eos existimet, hoc ipso magis ad virtutem excitari debet? non est enim generosi laus infirmissimum quemq; aggredi, sed posse etiã fortes deuincere. Quòd si quem domesticæ clades terrent & terræmotus proximus, primùm cogiter hoc ipsum esse quod Arabas decipit, putantes grauiorem quã re vera fuit: deinde non decere vt illis audaciæ, nobis timidatis, eadẽ causa sit. Illi enim nunc audent non quòd alicuius boni sibi sint conscij, sed quia nos afflictos credũt calamitatibus. vbi autem nos viderint occurrere, collabetur eorum fiducia, & nobis hoc ipso crescent animi, quòd iam cum non ita ferocientibus pugnabimus. nã neque admodum afflicti sumus, neque, vt quidam putant, irato Deo nobis hoc accidit, sed casus hi sunt fortuiti. Quòd si Dei voluntate hoc factum est, mirũ ni eiusdem voluntate cessauit calamitas, & hac castigatione contentus est. Quòd verò præsens bellum ei probetur vt iustum, ipse euidenter declarauit. Nonnullis enim per totam regionem terræmotu oppressis, vestrum qui arma gestatis nemini quicquam mali contigit, sed omnes estis incolumes, manifesto diuinæ voluntatis indicio, quòd si populariter militasseris vnà cum liberis & vxoribus, neminẽ vestrum desideraretis. Hæc cogitantes: & quòd maius est, habere vos Deum protectorem omni tempore, persequimini iusto bello gentem impiam nec amicitiæ iura, nec fœderum fidem seruantem,

Τοὺς ἀδίκους τιμωρήσασθε, τοῦτο καὶ τῷ θεῷ βουλόμενον, καὶ φύσει μάλιστα ἀεὶ μισεῖν τὴν ὕβριν, καὶ τὴν ἀδικίαν, οὐ ταύτα δὲ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον πόλεμον ἐπεξιόντων. ἃ γὰρ ὁμολογεῖται φύσει πανωμότατα τοῖς τε ἕλλησι, καὶ τοῖς βαρβάροις, ταῦτα ἐπράξαν εἰς τοὺς ἡμετέρους πρέσβεις ὑποσφάξαντες αὐτοὺς, τῷ μὲ ἐλλιλίων ἱερεῖς καὶ ἀσύλους εἶ) τοὺς κήρυκας θαμβῶν, ἡμῖν δὲ τὰ κάλλιστα τῷ δογμάτων, καὶ τὰ ὁσιώτατα τῷ ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων φύσει τοῦ θεοῦ μαθόντων. τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα, καὶ ἀνθρώποις θεὸν εἰς ἐμφάνειαν ἄγειν, καὶ πολεμίους ἀλλήλοις δύναται. ποῖον οὖν μεῖζον ἂν γένοιτο ἀσέβημα, ἢ πρέσβεις ὑποκτεῖναι, τοὺς ὑπὲρ τοῦ δικαίου διαλεγομένους; πῶς δ' ἂν ἔτι δύναιντο, ἢ περὶ τὸν βίον δίκαθεῖν, ἢ περὶ τὸν πόλεμον εὐτυχεῖν τοιούτων αὐτοὺς πεφονευμένων; ἐμοὶ μὲν εὐδαιμονῶς δοκοῦσιν. ἴσως τοίνυν ἐρεῖ τις, τὸ μὲν ὅσιον καὶ δίκαιον μεθ' ἡμῶν, ἀνδρειότεροι δ' ἢ πλείους ἐκεῖνοι τετυχήκασιν. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀνάξιον ὑμῶν ταῦτα λέγειν. μεθ' ὧν γὰρ τὸ δίκαιον ὄντων, μετ' ἐκείνων ὁ θεός. θεῷ δ' παρόντος, καὶ πλῆθος, καὶ ἀνδρεία παρέσται. ἵνα δὲ καὶ τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐξετάσωμεν, νικήσαιμεν τῇ πρώτῃ μάχῃ, συμβαλόντες τῷ δευτέρῳ, οὐδὲ αὐτέχον ἡμῶν, ἀλλ' ἔφυγον ὑπὸ ἐκ τοῦ μένειν τῷ ἐφοδον, καὶ τὰ φρονήματα. νικῶσιν δ' ἡμῶν ἀθλιώτατον ἐπέθετο πόλεμον ἀκήρυκτον ἐπάγων. πότερον αἰδεσιμωτέρα τυγχάνει ἐκείνων, ἢ δευτέρα φύσει ἀνομία, καὶ ἀνάνδρα; τὸ οὖν ἔλαττον φρονοῦμεν, ἐφ' οἷς μείζους ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας; πῶς δ' ἂν καταπλαγείημεν, τοὺς ὅταν μὲν ἐξ ἀληθείας ἀγωνίζωνται πάντοτε νικωμένους, ὅταν δὲ κρατεῖν νομισθῶσιν ἐξ ἀδικίας αὐτὸ ποιοῦντας; πῶς δ' ἂν εἰ καὶ γένοιό τις αὐτοὺς, οὐ παρ' αὐτὸ τοῦτο καὶ μᾶλλον ὁρμηθείη; τὸ γὰρ δύσχυρον, ὃ ἐν τῷ τοῖς ἀθυνέστατοις ὑπεικεῖν, ἀλλ' ἐν τῷ δυνάσθαι καὶ τῷ ἰσχυροτέρων κρατεῖν. εἰ δέ τινα καταπλήττεται τὰ οἰκεῖα πάθη, καὶ τὰ περὶ τὸν σεισμὸν συμβεβηκότα, πρῶτον μὲν ἐννοηθήτω, ὅτι τοῦτ' αὐτὸ καὶ τοὺς ἄραβας ἐξαπατᾷ, μείζω τὰ γιγνόμενα τῆς ἀληθείας ὑπειληφότας. ἔπειτα, ὡς οὐ καλὸν ἐκείνοις τε τόλμης καὶ ἡμῖν δειλείας τιθεῖ αὐτοῖς αἰτίαν γίνεσθαι. οἱ μὲν γὰρ, ὃ ἐξ οἰκείᾳ τινὸς ἀγαθῇ τὸ δύσχυρον ἔχουσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ περὶ ἡμᾶς ὡς κάμνοντας ἤδη τοῖς κακοῖς ἐλπίδος. ἡμεῖς δ' ἐκχωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς, παραμησόμεθα μὲν ἐκείνων τὸ μεῖζον φρονεῖν, ἀπαλλαξόμεθα δ' αὐτοὶ, τὸ μηκέτι θαρσεῖν μάχεσθαι. καὶ γὰρ ὅτε κεκακώμεθα τοσοῦτον, ἐφ' ὅπερ οἴονταί τινες ὀργὴν θεῷ παρέχειν τὸ μέγεθος, ἀλλὰ ταῦτα συμπτώματα γίνεται καὶ πάθη τινά. καὶ εἰ καὶ θεῷ γνώμῃ πέπρωται, δῆλον ὡς καὶ πέπαυται καὶ τῇ ἐκείνου γνώμῃ ἀρκουμένου τοῖς γεγονόσι. βουλόμενος γὰρ ἔτι μᾶλλον ἀδικεῖν, ἂν αὖ μετέβαλλεν τὸν πόλεμον, ὅτι καὶ θέλει τοῦτον αἴρεσθαι, καὶ δίκαιον οἶδεν, δεδήλωκεν αὐτός. ἐνίων γὰρ ἐν τῷ σεισμῷ περὶ τὴν χώραν ὑπολομβάνων, ἐδοκεῖ ἐδὲν ἔπαθεν τῷ ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀλλὰ πάντες ἐσώθητε, φανερὸν ποιοῦντος τὸ θεοῦ, διότι κἂν εἰ παυδημεὶ μὴ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐστρατεύεσθε, σφείλεν αὖ ὑμῶν μηδὲν ἀπήκεσον παθεῖν. ταῦτα ἐνθυμηθέντες, καὶ τὸ μεῖζον ὅτι σφεῖ πάντα κρεῖσσον σφοῖς ἁμάρτον ἔχει τὸ θεὸν, ἐπεξέλθετε δικαίαις ἀνδραγαθίαις, τοὺς ἀδίκους μὲν σφὲς φιλίαν, ἀσπόνδους δ' ἐν ταῖς μάχαις, ἀνοσίους

αὐσσίους ἢ εἰς φρίσβεις, ἀεὶ ἢ τῆς ὑμετέρας ἀρετῆς ἡττημένους. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, πολὺ τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἐγίνοντο πρὸς τὴν μάχην. ἡρώδης ἢ θυσίας καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀναλαβὼν αὐτοὺς ἦγεν ὅπῃ τοὺς ἄραβας, διαβὰς τὸν ἰορδάνην ποταμόν. καὶ τὴν μὲν πολεμίων στρατοπεδείαν πλησίον, ἐδόκει δ' αὐτῷ φρούριον ἐν μέσῳ κείμενον καταλαβεῖν. ἔτυχε γὰρ αὐτὸς μὴν ὠρεληθήσεσθαι, καὶ πρὸς τὸ ἅπαν συναφὴν τινὶ μάχῃ, κἂν εἰ παρελθεῖν δέον, ἐρυμνὸν αὐτῷ πεποιεισμένος τὸ στρατόπεδον. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τὴν ἀράβων στρατιὰν, ἅμιλλα γίνεται περὶ τοῦ χωρίου. καὶ πρῶτος μὲν ἀκροβολισμὸς, ἔπειτ' ἤδη καὶ πλείους εἰς χεῖρας ἐρχόμενοι, παρ' ἀμφοτέρων ἔπιπτον, ἕως ἡττηθέντες οἱ τὴν ἀράβων ἀπεχώρησαν. τοῦτο δ' ἦν εἰς ἐλπίδας τοῖς ἰουδαίοις ἐκ μικροῦ ἐληλυθός, καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἕτοιμον πάντα μᾶλλον ἢ πρὸς μάχην ἰέναι βουλόμενον, θρασύνεσθαι ἐπεχείρησεν αὐτὸν τὸ χάραξ διαφθεῖραι, καὶ τὸ στρατόπεδον περσῶν ἄπρακτον. τούτοις δὲ ἐπιβοηθήσας, πρόσω ἦν ἄτακτοι, καὶ προθυμίας ἦν εἰς τὸ νικᾶν ἐλπίδος ὑδετιοῦν ἐχηκότες, ὅμως δ' οὐδὲ εἰς χεῖρας ἦσαν, πλείους τε ὄντες καὶ δι' ἃ τὸ κατεπείγειν ὅπῃ τὸ βέλτιστον ὑπὸ τῆς ἀνάγκης στρατηγούμενοι. καὶ μάχη γίνεται καρτερὰ, πιπτόντων ἑκατέρωθεν οὐκ ὀλίγων. τέλος δ' ἀπίστησαν οἱ ἄραβες ἔφυγον. ἦν δ' ὅσος φόνος ἐκλιπαστῶν, ὡς μὴ μόνον ὑπὸ τῆς πολεμίων ὀπώσεως, ἀλλὰ σφίσιν αὐτοῖς παραπλήσιος γίνεσθαι τὸν κακῶν, ὑπό τε πλήθους, καὶ φορᾶς ἀτάκτου συμπατουμένων, καὶ ἐκπιπτόντων τοῖς οἰκείοις ὅπλοις. πεντακισχίλιοι μὲν αὐτῶν ἐγένοντο νεκροί. τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ἔφθη μὲν εἰς τὸ χαρακώματα συμφυγεῖν. εἶχεν δ' οὐκ ἐν βεβαίῳ τινὶ ἐλπίδα σωτηρίας, ἀπορίᾳ τῆς ὀπτασίου, καὶ μᾶλλον ὕδατος. οἵ τε ἰουδαῖοι διώκοντες συνεκαπτόσειν μὲν οὐ κατέχυσαν, ἐκκαθιζόμενοι δὲ τὸν χάρακα, καὶ ἐκπολιορκοῦντες εἰσόδους τε τοῖς ἐπαρκοῦσιν καὶ ἐξόδους φυγεῖν βουλομένοις εἶργον. ἐν τούτοις οὖν ὄντες οἱ ἄραβες, ἐπρεσβεύοντο πρὸς τὸν ἡρώδην, τὸ μὲν πρῶτον, ὑπὲρ ἀλλύσεως ἐπειτα, τὸ δὲ δίψος ἤπειγεν, παῦσιν οὐκοῦν ἱκέσθαι, καὶ τυχεῖν εἰς τὸ παρὸν ἀδείας ἠξιοῦντες. ὁ δ' ὅτι φρίσβεις, ἔτι λύτρα τὴν ἥλωκότων, ἔτ' ἄλλοτι μέτριον προσίετο, φιλόνεικος ὢν ἐκπλῆσαι τὰς πρὸς αὐτοὺς ἐκ ἐκείνων ὀργὰς. καταναγκαζόμενοι οὖν τοῖς τε ἄλλοις, καὶ τῇ δίψει, προϊόντες αὐτοὺς ἐπὶ χείριζον ἄγειν ἔδει. καὶ πέντε μὲν ἡμέρας, τετρακισχίλιοι τὸ πλῆθος ἐάλωσαν. τῇ δ' ἕκτῃ, πάντες οἱ λοιποὶ, διέγνωσαν ἐξεῖναι πολέμου νόμῳ χωρήσαντες ὅπῃ τοῖς ἐναντίοις ἐγχειρεῖν, εἰ ἔδει τὸ πάσχειν αἱρούμενοι, καὶ μὴ ἀφθείρεσθαι κατ' ὀλίγους ἀδόξως. ταῦτα δὴ γνόντες, ἐξῆλθον μὲν τοῦ χαρακώματος, διήρκεσαν δ' οὐδαμῶς τῇ μάχῃ, λαμπρῶς μὲν ἀγωνισάμενοι κεκακωμένοι καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα τόπον οὐκ ἔχοντες. κέρδος δ' εἰ θνήσκοιεν τινὶ συμφορὰν τὸ ζῆν ποιούμενοι, καὶ πίπτουσιν αὐτῶν ἐν τῇ στρατοπέδῳ μάχῃ πρὸς ἑπτακισχιλίους. τοιαύτῃ δὴ πληγῇ χρησάμενον, φρονήματος μὲν ὅσον οὐ αὐτοῖς πρότερον ἀφῄρητο, πεθαυμακότες δὴ ἐν τοῦ οἰκείας συμφορᾶς τὴν ἡρώδου στρατηγίαν, εἰς τε τὸ λοιπὸν ἔσχαν, καὶ προσάτην ἀπέφηναν τὸ ἔθνος.

A in occidendis legatis fortem, cum virtute gerenda res est, semper fugacem. His verbis Iudæorum animi non mediocriter accensi sunt ad prælium. Herodes autem sacris de more peractis, properè duxit eos vltra Iordanem contra Arabas: metatúsque castra non procul hostibus, decreuit castellum intra vtrosque situm occupare: commodum sibi id ratus, siue pugnandum esset, siue castra in vtiorem locum
B transferenda. cúmque idem esset Arabum quoque consilium, circa eum locum certamē contractum est. ac primùm telis velitati eminus, deinde manus conserunt, vtrinque nonnullis cadentibus, donec Arabes victi discesserunt. Ea pugna Iudæis tantum momentum ad bene sperandum fuit, vt quia hostes certamen detrectabant, ausi sint vallum eorum diuellere ipsa castra expugnaturi. atque ita coacti processerunt non satis bene structa acie, ne tantillum quidem alacritatis aut spei ad pugnam
C afferentes: cōseruerunt tamen manus vel quia plures numero, vel quia necesse erat lacessenti hosti resistere. post diutinum igitur conflictum non paucis vtrinque cæsis, tandem Arabes in fugam versi sunt. Tanta autem strages impulsis semel edebatur, vt non solùm hostium gladiis conficerentur, sed præ impetu fugientis inconditæ multitudinis alij proculcarentur, alij suis ipsorum telis se induerent, itaque quinque millia desiderata sunt. cætera turba refugit
D quidem intra castra, sed nulla certa salutis spe, non tam commeatus quàm aquæ penuria. Porrò Iudæi quia non potuerunt vnà cum fugientibus irrumpere, obsidione eos cinxerunt, & auxiliis aditus, & fugam obsessis intercludendo. In hac rerum difficultate Arabes legatos ad Herodem miserunt, primùm pacem petentes, deinde quia sitis vrgebat, præsenti necessitati remedium. At ille non legatos, non pecuniam pro captiuis, nihil denique æquum admittebat, enixè cupiens facinorum in suos patratorum pœnas ab eis exigere. Itaque coacti
E inter alia mala prægrauante, progressi præbuerunt se vinciendos, & in captiuitatem abigendos, ita vt intra quintam diem capti sint ad quatuor millia. Sexta verò omnes reliqui decreuerunt prodire, & hostem aggredi, vel certam cladem malentes, quàm paulatim ignominiosè opprimi. Quæ sententia postquàm placuit, eruperunt è castris, sed parum idonei ad
F prælium, fractis tā viribus quàm animis, propter extremum infortunium mortem in lucro reputantes. Quare primo conflictu circiter septem millia ceciderunt: domitáque per hanc cladem gentis ferocia, in Herodis, quem suo malo bellatorem egregium experti sunt clientelam se dederunt.

CAP. IX.

Herodes ad Cæsarem profecturus necessario Hyrcanum interfecit.

Κεφάλαιον Θ'.

Πῶς πάλιν ἔχων ἡρώδης ἀπέναι πρὸς καίσαρα, διέφθειρεν ὑρκανόν.

QVa felicitate ille multùm elatus domum reuertitur, aucta ob rem bene gestam existimatione. Sed dum maximè res suas constabilisse videtur, summum discrimen adiit, Antonio apud Actium deuicto armis Cæsaris. Tum enim actum de se putauit, non ipse solus, sed & amici eius omnes & inimici. nemo enim credebat impune fore tantam Antonij amicitiam. quo factum est vt amici quidem nihil dissimularent desperationem, inimici verò condolere se fingentes, clàm gauderent, pollicentes sibi in futurum meliorem statum reipublicæ. Ibi Herodes videns præter Hyrcanum neminem superesse regij generis, statuit eum è medio tollere: siue euasurus esset periculum, tutiùs ratus neminem extare digniorem imperio: siue opprimendus esset à Cæsare, successionem illi inuidens. Hæc secum volutanti, ab ipsius Hyrcani familia præbita est occasio. qui quòd esset miti ingenio, toto vitæ suæ tempore nullis se admiscuit negotiis, omnia fortunæ permittens & quamcunque illa conditionem attulisset, ea bene contentus. Verum Alexandra ambitiosa fœmina, & mutationis spem modestè ferre nesciens, solicitauit patrem ne vlterius ferret Herodem afflictorem suæ familiæ, sed potiùs sibi quoque caueret, séque speratæ fortunæ seruaret. consuluit deinde vt Malcho Arabiam ditione tenenti scriberet, peteretque ab eo tutelam & hospitium. Si enim contingat Herodē malè mulctari ab offenso Cæsare, dubio procul ad ipsum rediturum imperium, propter nobilitatem generis, & fauorem populi. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit, deinde victus importunitate mulieris, interdiu noctúque eādem cantilenam de futurorum spe, déque Herodis insidiis occinentis: ad Arabem literas dat amico cuidam Dositheo: in quibus scriptum erat, vt equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum deducerent. Distat à Hierosolymitanis finibus per trecenta stadia. Hæ literæ ideò Dositheo potissimùm creditæ sunt, quòd & Hyrcani cliens erat & filiæ: & exosum ei Herodem non vna de causa videbatur verisimile. nā Iosephi ab eo necati cognatus erat, & aliquanto antè fratres eius apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant. nihilo tamen magis ob hæc Hyrcano fides seruata est. Pluris enim ille faciens præsentis regis gratiam, ostendit ei epistolam. qui actis primùm gratiis, vnum etiam ab eo postulauit ministerium: vt complicata epistola, & obsignata Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. multùm enim sua referre, si etiā illius mentem intelligat. Quod vbi Dositheus sedulò executus est, Arabs rescripsit paratum se & ipsum

Ὁ δὲ πλεῖστον ὅτι τοῖς δυσμενέσιν ἠξιωκὼς φρονεῖν, ἀνέστρεφεν εἰς τ' οἰκείαν, μέγα φρονειλημφὼς ἀξίωμα, καὶ δι' αὐτὸν τ' ἀνδραγαθίαν. τὰ μὲν ἦν ἄλλα, καλῶς εἶχεν αὐτῷ, δυσπαχθρήτῳ κ' πάντα γεγυμνωμένῳ. κίνδυνος δ' ἐπιπίπτει τῷ ἀεὶ τὰ ὅλων κείσων ἐπαίρων, αὐτοκίνητον κράτος ἐν τῇ κατ' ἀκτίον μάχῃ νενικηκότος. τότε γὰρ ἀπέγνωσαν αὐτῷ τε πρόδηλα τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ὁμοίως ἐχθροῖς τε καὶ φίλοις. ὑγὰρ εἰ εἰκὸς ἀπαμώρητον μένειν τοσαύτης αὐτῷ πρὸς αὐτοκίνητον φιλίας γεγυμνωμένης. ἐλῶ μὲν οὖν, τοῖς μὲ φίλοις, ἀπογνώσεις τῆς κατ' αὐτὸν ἐλπίδων. ὅσοι δ' ἐχθρῶς εἶχον, ἐδόκουν μὲ ἐξ ἐμφανοῦς σωιάχθεσθαι. πάθος γὰρ λελησθὸς ἐφηδόμενοι εἶχον, ὡς ἀμείνονος τυχόμενοι τῆς μεταβολῆς. αὐτὸς τε ἡρώδης τ' ὑρκανὸν ὁρῶν μόνον ἐπ' ἀξιώματος βασιλικοῦ, συμφέρειν φέτο μηκέτ' ἐμποδὼν ἐᾶν. εἰ μὲ θεοστυθείη δ' ἀφαύρη τὸν κίνδυνον, ἀσφαλὲς ἡγούμενος, πρὸς τὸ μὴ τοῖς τοιούτοις αὐτὸ κρατεῖς ἐφορμᾶν, ἄνδρα τυχεῖν τ' βασιλείας ἀξιολογώτατον. εἰ γ' πάσχοι τι δι' κράτος, φθόνῳ τὸν μόνον ὅτι τῆς βασιλείας ἡγησόμενον ὅτι θυμῷ δ' ἐξελεῖν. ταῦτα γ' αὐτὸ δι' ἐννοίας ἔχοντος, ἐνεδίδου τι καὶ παρ' ἐκείνων. ὁ μὲν γὰρ ὑρκανὸς ὅπως ἡλικία τε ὤπου καὶ τότε καὶ τ' ἄλλον χρόνον, ἀκίνδυνος ἦν πολυπραγμονεῖν ἀδὲ νεωτέρων ἅπτεσθαι, συγχωρῶν τῇ τύχῃ, πᾶσι τὸ δι' ἐκείνου γινόμενον ἡγαπηκέναι. φιλόνεικος δ' ἐλῶ ἀλεξάνδρα καὶ τῷ ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς ἀκρατῆς φέρουσα, λόγοις ἐποιεῖτο πρὸς τ' πατέρα, μὴ μένειν παντὸς ἀναμένοντα τῷ ἡρώδου πλεονεξίαν εἰς τὸν αὐτοῦ οἶκον, ἀλλὰ προλαβεῖν ἀσφαλείᾳ τὰς αὖθις ἐλπίδας. ἠξίου τε πρὸς τούτων μάλιχῳ γράφειν περὶ τῆς ἀραβίας ἔχοντι, δέξασθαί τε αὐτούς, καὶ δι' ἀσφαλείας ἄγειν. ὑπερελθόντων γὰρ εἰ τὰ πρὸς ἡρώδε ἔτως χωρήσειεν ὡς εἰκὸς ἐν ἐχθρᾷ κράτους, αὐτοὺς ἕσεσθαι τοῖς τῶν ἀρχῶν ἀπολαμβάνοντας μόνους, καὶ δι' τὸ ἦθος καὶ δι' τῶν ἀνδρῶν. ταῦτα πειθούσης, ὁ μὲν ὑρκανὸς διωθεῖτο τοὺς λόγους. φιλόνεικον δ' τι καὶ γυναικεῖον αὐτῆς πεποιθυίας, μήτε νύκτα μήθ' ἡμέραν ἀπολειπομένης, ἀλλ' ἀεὶ πρὸς τούτων, τ' πρόδηλα πρὸς αὐτοὺς ὑβριστὰς δι' ἀλεγομένης, ἀπειπεῖν τέλος ὑπισχνεῖται δωρεὰν δώσειν τινὶ τ' πρὸς αὐτὸν φίλων, ὃν ἡ συντάκτο πέμψειν αὐτῷ τ' ἄραβα τοὺς ἀναληψομένους καὶ διαπέμψοντας ἱππέας ὑπὲρ τὴν ἀσφαλτῖτιν λίμνην. αὕτη γ' ἀπέχει τῶν ἱεροσολυμιτῶν ὅρων, σταδίους τ'. ὑπίσχνεται γ' τῷ δοσιθέῳ, θεραπεύοντος αὐτὸ καὶ αὐτὸν καὶ τῶν ἀλεξάνδραν, καὶ δ' πρὸς ἡρώδην δυσνοίας μικρὰς αἰτίας ἔχοντος. ἰωσήπου τε γὰρ, ὃν ἐκεῖνος ἀπῆρκει, συγγενὴς ἦν, καὶ τῶν ἐν τύρῳ φονευθέντων ὑπ' αὐτωνίου πρότερον ἀδελφός. ὁ μὲν ἀπήγαγε ταῦτα τὸν δοσίθεον ὑρκανῷ πιστὸν εἰς τ' ὑπηρεσίαν γενέσθαι. προτιμήσας γ' τ' ἐκείνου ζωὴν ἐν τῷ βασιλεύοντος ἐλπίδας, ὑπεδέδωσιν ἡρώδῃ τ' ὑπισχνεῖται. ὁ δ' τ' δυνοίας ἀποδεξάμενος, ἐπὶ τούτῳ προσυπουργήσας παρεκελεύετο. πύθεσθαι τῶν ὑπισχνεῖται, καὶ κατασημηνάμενον ἀποδοῦναι τῷ μάλιχῳ. καὶ τὰ παρ' ἐκείνου γράμματα λαβεῖν. ὑγὰρ μικρὸν τὸ διάφορον, καὶ τ' ἐκείνου γνώμην αὐτὸν εἰδέναι. ταῦτα γ' τῷ δοσιθέῳ ἡδέως προθύμως προσυργήσαντος, ὁ μὲν ἀραψ αὐτίκα πίστειλεν αὐτόν τε ὑρκανὸν δέχε-

VII.

A B C D E F G

δέχεσθαι & τοὺς σὺν αὐτῷ παῖδας, ἢ κὴ Ἰουδαίων ὅσοι τὰ ἐκείνῳ φρονοῦσι, δύναμίν τε πέμψειν τ' μὴ ἀσφαλείας αὐτοὺς νομίσουσαν, & πρὸς μηδὲν ἐνδώσειν ὧν ἥξίω. ὡς ὃ κὴ ταύτῃ πρώδης ἐδέξατο τὴν ὑπόθεσιν, μεταπέμπεται τὸν ὑρκανὸν, καὶ περὶ τῆς γνωμῶν αὐτῷ συνθηκῶν πρὸς τὸν μάλχον αἰτεῖται. ἀρνησαμένου δ', τὰς ὑπογολὰς δείξας τῇ συνεδρίῳ, διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. ταῦτα δ' γεγράφαμεν ἡμεῖς ὡς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τοῖς τῆ βασιλέως πρώδου περιείχετο. τοῖς δ' ἄλλοις, ἃ κῇ ταῦτα συμφωνεῖ. τὸν γὰρ πρώδην οὐ δεῖ τοιούτοις δοκεῖν, ἀλλ' ὑπερβουλῆς μᾶλλον ὑρκανῷ τὴν αἰτίαν ἐπαγαγόντα, κατὰ τ' αὐτὸν τρόπον ἀποκτεῖναι. γεγράφουσι γὰρ ἔτους. ἐν συμποσίῳ τινὶ μηδὲν ὑποψίας ἐνδιδόντα, λόγον ὑρκανῷ προσφέρειν, εἴ τινας ὑπογολὰς παρὰ τῆ μάλχου λάβοι. καὶ τὸν μὴ, ὁμολογῆσαι προσαγορευτικὰ γράμματα κομίσασθαι. τὸν δ' εἰ καί τινα δωρεὰν εἰλικρινῶς εἶπε, πάλιν ἐπέρεσθαι; τῆ δ', μηδὲν πλέον ἢ κτηνῶν ἀναβατικῶν τέσσαρα πέμψαντος αὐτῷ λαβεῖν, εἰς αἰτίαν τὸ τοιοῦτον ἐπαναφέρεσθαι δωροδοκίας κὴ προδοσίας, ἀπαγαγεῖν προσάξαι τὸν ἄνδρα. τεκμήρια δ' τῆ μηδὲν ἀμυδρῶς τοιούτῳ τέλει προσπεσεῖν, καταλογίζονται τὴν ὑπόκρισιν τῆ τρόπου, & τὸ μηδ' ἐν νεότητι θράσους ἢ προπετείας ὑπόδειξιν πεποιεῖσθαι, μηδ' ὅτε τὴν βασιλείαν αὐτὸς εἶχεν, ἀλλὰ καὶν ταύτῃ τὰ πλεῖστα τῆ κῇ τὴν διοίκησιν, ἀπὸ πάτρῳ ὑδρακεχωρηκέναι. τότε δ' πλείω μὲν ἢ π' γενεὰς ἐτύγχανεν ἔτη, κεκτοιῶτα δ' μετὰ πάσης ἀσφαλείας τὸν πρώδην ὑπῆρχε. διαβεβήκει δ' κὴ τὸν εὐφράτην, ἐπ' ἐκείνων τε γνησόμενος ἐγχειρεῖν τι κὴ καινοτέρων ἅπτεσθαι παίτων ἀπιθανότατον, καὶ ἡ πρὸς τῆς ἐκείνου φύσεως, ἀλλὰ ταῦτα σκοπεῖν πρώδου γνώσεσθαι. τοῦτο μὲν τὸ τέλος ὑρκανῷ συνέπεσε τῷ βίῳ, ποικίλαις & πολυτρόποις χρησαμένῳ τοῖς ἐν τῇ ζωῇ τύχαις, εὐθὺς ὑπὸ ἐν ἀρχῇ βασιλεύσης αὐτῷ τ' μητρὸς ἀλεξάνδρας, ἀρχηρεὺς καταστὰς τῶν ἰουδαίων ἔθνους, ἔθεσιν δ' τὴν τιμὴν κατέχε. ὑδραλαβὼν δ' τὴν βασιλείαν ὑποθανούσης τ' μητρὸς αὐτῷ, & ταύτην κατασχὼν γ' μῆνας, ἐκπίπτει μὲν ὑπὸ ἀριστοβούλου τῷ ἀδελφῷ. κατάλληται δ' αὖθις ὑπὸ πομπηίου. κὴ πάσας τὰς τιμὰς ὑπολαβὼν, ἔτη μ' διετέλεσεν ἐν αὐτοῖς. ἀφαιρεθεὶς δ' τὸ δεύτερον ὑπ' ἀντιγόνου, κὴ λωβηθεὶς τὸ σῶμα ὑδρὰ παρθους αἰχμαλώτος ἐγένετο. κἀκεῖθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἐπανῆκε χρόνῳ, ὅθ' τὰς ὀξ πρώδου προσγνωμοσύνας ἐλπίδας. ὧν ὑδὲν αὐτῷ κατὰ προσδοκίαν ἀπέβη, πολυπαθείᾳ βίου χρησαμένῳ. τῇ δυσερίσασθαι δ' ὡς προειρήκαμεν ἐν μήκεσι τέλοις ἐν ἀξίᾳ τυχεῖν. δοκεῖ γὰρ ὑπερφυὴς κὴ μέτριος ἐν πᾶσι γνώσθαι. κὴ τὰ πλεῖστα τῆς ἀρχῆς, ὑπὸ διοικητοῖς ἄγειν, ἃ πολυπράγμων, ἃ δ' ἐνὸς ὢν βασιλείας ὑπερατεῖν. ἀντιπάτρῳ τε & πρώδῃ μέχει τῶδε προελθεῖν ἐγνώσθη, ὅθ' τὴν ὑπόκρισιν τὴν ἐκείνου. καὶ τὸ πρέσβυ ἔτι δίκαιον, ἔτε δυσεβὲς ὀξ αὐτοῦ ὤφθη τοιοῦτον τέλος. ὁ δ' πρώδης ὡς & τὸν ὑρκανὸν ἀποδῶν ἐποιήσατο ἀποδόσεως πρὸς καίσαρα, κὴ μηδὲν ἐλπίσας παρὰ τ' αὐτῷ προσμένειν δυνάμενος χρηστὸν ἐν τ' γνωμένης αὐτῷ πρὸς αὐτώνιον φιλίας, ὑπόπτων μὲν εἶχε τ' ἀλεξάνδραν, μὴ τῇ καιρῷ συνεπιθεμένη τὸ πλῆθος ἀποστήσῃ κὴ σα-

& familiam recipere, atque etiam omnes illius factionis Iudæos: missurúmque instructam manum quæ eos tutò deducere valeat, & voluntati eius obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogauit eum, ecquid haberet cum Malcho fœderis. quo inficiante, prolatis in consistorio literis, occidi eum imperauit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur: nam ab aliis traduntur aliter, videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. Scribunt enim sic: In quodam conuiuio dissimulata suspicione quæsiuisse ex Hyrcano, num quas literas à Malcho accepisset. respondisse illum, accepisse quidem, sed nihil præter officiosam salutationem continentes. Alterum ampliùs interrogasse, num quod etiam munus accepisset. cúmque respondisset, nihil præter quatuor iumenta quibus vectaretur: regem traxisse hoc in crimen corruptelæ ac proditionis, móxque hominem duci iussisse. Insontem autem perisse argumentum afferunt, mitissimum ipsius ingenium, vt qui ne iuuenis quidem vnquam vllam temeritatis aut audaciæ significationem dederit, ac ne tum quidem cùm ipse principatu potiretur: sed tum quoque pleraque omnia ex Antipatri administrauerit sententia. Tunc verò iam octogesimum annum excesserat, sciebátque opes Herodis in tuto esse: Euphrate etiam traiecto, relictísque qui trans eum amnem in summo honore habuerant, in patriam postliminio redit, vt sub illius potestate viueret, quo minus verisimile est eum molitum facinus à sua natura alienissimum, confictáque videntur hæc ab Herode omnia. Hic finis fuit Hyrcani post variam fortunam qua tota vita circumactus est. nam viuente etiam tum matre Alexandra pontifex Iudæorum creatus, per nouem annos eum honorem obtinuit: cui defúctæ cùm in regnum successisset, elapsis tribus mẽsibus ab Aristobulo fratre pulsus est, ac deinde Pópeij ope restitutus. receptísque omnibus honoribus quadraginta annos in eis exegit. deinde iterum ab Antigono pulsus, & mutilato corpore, captiuus apud Parthos vixit. vnde aliquanto pòst domum reuersus, quamuis multa sibi de Herode polliceretur, nihil tamen eorum consecutus est post tantam fortunæ varietatem: & quod omnium est maximè miserabile, vt modò diximus, in extrema senectute indigno fine absumptus est. Fuit enim æqui amantissimus & perpetua modestia, imperiúmque maxima ex parte per alios administrabat, amore otij, & imperitiæ sibi conscius. Antipater certè atque Herodes huius bonitate ad tantas opes prouecti sunt: pro quibus meritis contra ius ac fas occisus est. Cæterùm Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonij, suspectam habebat Alexandram, ne vsa hac temporis opportunitate ad defectionem cócitaret populum, & intestinis sedi-

tionibus regnum pertubaret. quare mandata regni cura Phæroræ ſuo fratri, & matrem Cypron, & ſororem, & totam denique cognationem in Maſada depoſuit: iuſſitque fratrem, ſi quid ſibi accidiſſet durius, habenas regni retinere, Mariamnen verò vxorem, quia propter ſimultatem cum matre eius & ſorore degere nō poterat, in Alexandrio cum Alexandra matre collocauit, commiſſa quæſtori ſuo Ioſepho & Sohemo Ituræo caſtelli cuſtodia, viris & antè ſemper fidiſſimis, & tunc honoris cauſa his mulieribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dederat, vt ſi quid quod nollet accidiſſe ſibi cognoſcerent, confeſtim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis eius ac Phæroræ fratri conſeruarent.

A

B

CAP. X.

Quomodo Herodes etiam regnum à Cæſare obtinuit.

C

HIs mandatis properauit Rhodum vt illic Cæſari occurreret. Quò poſtquam appulit, poſito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutauit: admiſſúſq; ad colloquium tum maximè oſtendit animi ſui magnitudinē, neque ad ſupplicationes (vt in tali fortuna mos eſt) verſus, neque preces adhibens quaſi rogando veniam, ſed facti ſui rationem reddens intrepidè. Fatebatur enim apud Cæſarem & amicitiam ſibi interceſſiſſe maximam cum Antonio, & totis viribus ſe conatum vt pænes illum eſſet rerum imperium: non armis quidem coniunctis quòd tum diſtineretur bello Arabico, ſed miſſo ad illum frumento ſimul atque pecuniis. nec tamen ſe hac parte ſibi ipſi ſatisfecille. profeſſum enim amicum pro benè de ſe merito non opes ſolùm, ſed caput etiam & ſalutem debere obiectare periculis. Id quia non licuerit, certè hanc laudem ſuam eſſe, quòd ne poſt Actiacam quidem cladem illum deſeruerit, neque fortuna iam apertè mutata ad nouas ſpes ſe tranſtulerit. quo tempore ſi non auxilio, at conſilio à ſe adiutum hominem, commonſtrando quo vno modo ſeruari poſſet, nec omnino in ordinem redigi, videlicet ſi Cleopatram interficeret. hoc enim maturè perpetrato, licebat illi in eius opes ſuccedere, atque ita faciliores à te pacis conditiones impetrare. ille verò per incogitantiam conſilium meum aſpernatus eſt: atque hoc pacto tibi magis quàm ſibi conſuluit. Nunc igitur ſi odio Antonij meum quoque ſtudium damnas, non negauerim ea quæ feci, neque vereor ingenuè fateri quanto illum amore proſecutus ſim. quòd ſi amoto perſonarum reſpectu, hoc tantùm in diſquiſitionem vocas, qualis ſim amicus, & quam memor beneficiorum, licet tibi quoque hoc experiri. mutato enim nomine nihilominꝰ manebit amicitia, & laudē ſuā merebitur. His verbis cùm magnam generoſitatem præ ſe ferret, non mediocriter allexit Cæſarem, virum liberalem ac magnificum: vt occaſione dicendæ cauſæ paulatim inſinuaret ſe in illius amicitiam.

D

E

F

G

καὶ παρ' αὐτοῦ ἐμφαίνων τὸ δ' ψυχῆς ἐλεύθεριον, καὶ λαμπρὸν, ὡς τε αὐτῷ ταῖς τῆ ἐγκλήματων αἰτίαις, σύσασιν ἤδη τ' πρὸς ἐκεῖνον διοίας πεφυκυίας.

ἀντίοχος τὰ περὶ τ' βασιλείαν πράγματα. παρεὶς δὲ τὰ πάντα φεράρα τῷ ἀδελφῷ, καὶ δ' μητέρα κύπρον καὶ τὴν ἀδελφὴν, καὶ τ' ὅλην ἀπασαν ἐν μασάδοις κατέστατο, ὧν δ' καλλυσάμυος εἶπε περὶ αὐτοῦ ἀκούσας δυσχερές, ἔχειν τ' πραγμάτων, μεριμνῶν ὑπὲρ αὐτοῦ γυναῖκα, δυνατὸν δὲ ἐν ὀλίγῳ διαφορὰ τῆ πρὸς τ' ἀδελφὴν καὶ μητέρα τ' ἐκείνης διαίταν τ' αὐτὴν ἔχειν, ἐν ἀλεξανδρείᾳ συν ἀλεξάνδρα τῆ μητρὶ κατεσήσατο, ἱππέα τ' ταμίαν καὶ τ' ἰτυραῖον σύμμον, ἐπ' αὐτῷ καταλιπὼν, πεζοτάτους μὲν ἐξ ἀρχῆς ὑμομένους αὐτῷ, τότε δ' πρὸς φάσιν τιμῆς, φρουρᾶν ἀπολειφθέντας τὰς γυναῖκας. ὧν δ' καὶ καινοῖς ἐπαλλὴ, μαθόντας τι περὶ αὐτοῦ δυσχερὲς ἐξ αὐτῆς ἀμφοτέρας διαχρεῖσαθαι, τὴν τε βασιλείαν εἰς δύναμιν τοῖς παροῦσιν αὐτὸ συν τὰ δελφῷ φερώρᾳ διατηρεῖν.

Κεφάλαιον ί.

Πῶς ἡρώδης ἔσχεν καὶ παρὰ καίσαρος τὴν βασιλείαν.

ΤΑῦτα ἐπῃλάμυος, εἰς ῥόδον ἀπεῖγετο καίσαρι συντυχεῖν, κἀπειδὴ κατέπλευσεν εἰς τ' πόλιν, ἀφῄρητο μὲν τὸ διάδημα, τὰ δ' ἄλλα περὶ αὐτὸν ἀξιώματος ἐδὲν ὑφειτώς. ὅτε δ' ἐς κοινωνῆσαι λόγου καὶ τῆ συντυχίας ἠξιώθη, πολὺ μᾶλλον ἐνέφηνε τὸ μεγαλεῖον τ' κατ' αὐτὸν φρονήματος, ὅτ' εἰς ἱκεσίας ὡς εἰκὸς ὑπὲρ τοιούτοις ξαπόμυος, ὅτε δίκην τινὰ παρῃτεῖτο, ὡς ἐφ' ἁμαρτήμασιν, ἀποδοὺς δ' τ' λογισμὸν τ' πεπραγμένων αὐτοπρεπῶς ἔλεγε γὰρ τοῦ καίσαρι, καὶ φιλίαν αὐτῷ μεγίστην ὑπάρξαι πρὸς αὐτώνιον, καὶ πάντα παρασχεῖν καὶ τ' δύναμιν, ὡς ἐπ' ἐκείνῳ ὑπάρξοντα τὰ πράγματα, στρατείας μὲν ἐ κοινωνήσας καὶ βουλαῖς τῆ ἀρίστων, πέμψας δ' καὶ χρήματα καὶ σῖτον ἐκείνῳ. καὶ ταῦτ' εἰ μεγίστου τῆ ὑπαβαλλόντων αὐτῷ ὑπάρξαι. τὸν γὰρ ὁμολογούμενα μὲν φίλον, διεργάτην δ' ἐκείνον ὑπισάμυον, παντὶ μέρει καὶ ψυχῆς καὶ σώματος καὶ βουσίας συγκινδυνεύειν δίον, ὧν αὐτὸς ἔλαττον τ' καλῶς εἶχεν ἀναγραφεὶς, ἀλλ' ἐκεῖνό γε συνειδέναι καλῶς ἑαυτῷ πεποιηκότι, τὸ μηδ' ἡττηθέντα τιμῆ ἐν ἀκμῇ μάχης καταλιπεῖν, μηδὲ συμμεταβαλεῖν ταῖς ἐλπίσι φανερῶς ἤδη μεταβαινούσης τ' τύχης. φύλαξαι δ' αὐτὸν εἰ μὴ μὴ συναγωνιεῖν ἀξιόχρεων, ἀλλὰ σύμβουλόν τε ἀξιώτατον αὐτονίῳ, τιμῆ μίαν αἰτίαν τῷ καὶ σώζεσθαι, καὶ μὴ τῆ πραγμάτων ἐκπεσεῖν, πρόδηλα κλεοπάτραν ὑπανέλεσθαι. πρὸς αἰτημένης γὰρ ἐκείνης, αὐτῷ τε τῆ πραγμάτων ἄρχειν ὑπεῖναι, καὶ τὰς πρὸς σε συμβάσεις ῥᾴον διεῖσθαι τ' ἔχθρας. ὧν ἐδὲν ἐκεῖνος ἐνόησεν, ἀλυσιτελῶς μὲν αὐτῷ, συμφερόντως δ' σοὶ προτίμησε τιμῆ ἀβουλίαν. νῦν οὖν εἰ μὲν τῇ πρὸς αὐτώνιον ὀργῇ κεῖσαι καὶ τιμῆ ἐμοῦ προθυμίαν, ἐᾶ δ' εἶν μοι τῆ πεπραγμένων ἄρνησιν, ἐδ' ἀπαξιώσω τ' ἐμαυτ' πρὸς ἐκεῖνον διοίας ἐν τῷ φανερῷ λέγειν. εἰ δ' τὸ πρόσωπον ἀπελὼν, τίς εἰμὶ πρὸς τοὺς διεργάτας, καὶ ποῖος φίλος ἐξετάζοις, ἔσαι σοι πείρα τ' ἤδη γεγυμνασμένων ἡμᾶς εἰδέναι. τῷ γὰρ ὀνόματος ὑπαλλαγὴν, ἐδὲν ἔλαττον αὐτὸ τὸ φιλίας βέβαιον ἐν ἡμῖν διδοκιμεῖν δυνήσεται. τοιαῦτα λέγων, καὶ μείζονας ἐπεσπάσατο τ' καίσαρα φιλοτιμον ὄντα καὶ

καὶ τότε

καὶ τὸ τε διάδημα πάλιν ἀποκαθίσησιν αὐτῷ, καὶ σφόδρα μηδὲν ἐλάττω τῆς αὐτὸν πρότερον ἐν τιμῇ ἐποιήσατο, καὶ τὸν ἀντώνιον φάνεσθαι, διὰ πάσης ἦγε τιμῆς, σπουδὴν ποιούμενος καπίδιος γράψειεν, ἅπασι προθυμία τὰ πρὸς τοὺς μοναρχας αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν ἡρώδην. τοσαύτης ἀποδοχῆς ἀξιώματος καὶ παρ' ἐλπίδας ὁρῶν αὐτῷ πάλιν ἐκ ὑπαρχῆς βεβαιοτέραν τὴν βασιλείαν, δόσει καίσαρος καὶ δόγματι ῥωμαίων, ὅπερ ἐκεῖνος αὐτῷ πρὸς τὸ βέβαιον ἐπραγματεύσατο, παρέστεμψεν ἐπ' αἰγύπτου καίσαρα ἀσπασόμενος· ἦν γὰρ δυνάμιν αὐτόν τε καὶ τοὺς φίλους, καὶ πᾶσαν ἐμφάνων μεγαλοψυχίαν. ἦν τε οὖν ὁ Ϲ τῆς αὐτονίου σωθεὶς ἀλέξανδρον, ὡς μηδὲν ἀνήκεστον παθεῖν. ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἔτυχεν, ὅρκῳ προκατειλημμένος καίσαρος. ἐπανελθὼν δὲ πάλιν εἰς τὴν ἰουδαίαν πλείονί τε τιμῇ καὶ παῤῥησίᾳ, καὶ τοῖς ἐναντία προσδοκήσασιν ἔκπληξιν παρέχειν, ὡς ἀεὶ τὸ λαμπρότερον ἐκ τῆς κινδύνων κατ' εὐμένειαν τοῦ θεοῦ προσεπικτώμενος. ἀθυμίᾳ μὲν οὖν τὴν ὑποδοχὴν ἐλογίσατο καίσαρος ἀπὸ συρίας εἰς αἴγυπτον εἰσβαλεῖν μέλλοντος. καὶ περὶ μὲν παρθυαίων, δέχεται μὲν αὐτὸν ἐν πτολεμαΐδι πάσῃ τιμῇ βασιλικῇ, παρέχει δὲ καὶ τοῖς στρατεύμασι ξένια Ϲ τῆς ὑπαντήσεως ἀφθονίαν, κἂν τοῖς ἄνευ ἀτόποις ἐζητάζετο, τάς τε δυνάμεις ἐκπαττόντος σωππαζόμενος, καὶ δεχόμενος αὐτὸν καὶ φίλως ἀποδεξάμενος καὶ πᾶσιν εἰς πολυτέλειαν Ϲ πλοῦτον ὑπηρεσίας ἐπιδεικνύμενος. παρέχει δὲ καὶ τὴν ἀνδρίαν διερχομένοις, τοῖς τῆς ἐπεγόντων χορηγίαν ὡς μήτε οἴνου, μήτε ὕδατος, ὃ καὶ μᾶλλον ἐν χερσὶ στρατιώτας, ὑστερηθῆναι. αὐτόν γε μὴν καίσαρα ξενίοις ὡδώρησατο, καὶ παρέσχεν ἅπασιν εὔνοιαν λαβεῖν ὅτι τῆς βασιλείας ἧς ἔτυχε πολὺ μείζω καὶ λαμπροτέραν τὰ κατ' ἐκείνου τὰς ὑπουργίας ἐπεδείξατο. τότε αὐτὸν καὶ μᾶλλον εἰς πίστιν δυνοίας καὶ προθυμίας ὑπεποιήσατο, καὶ πλεῖστον ἐνέγκατο τῇ χερσὶ τὸ καίσαρος τὸ μεγαλόψυχον ἁρμόσας. ὁ δὲ καὶ πάλιν ἐπανιόντων ἀπὸ αἰγύπτου τῶν πρώτων ἐθνῶν τὰς ὑπηρεσίας ἤγετων ἐφαίνη.

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illium iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractānsque tum ipsum tum amicos ministerio vitorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Κεφάλαιον ιά'.

Ως ἡρώδης φυλάσσει δεξιολαβῶς παρεξωσθὴς τὴν γυναῖκα μαριάμμην ἀποκτείναι.

CAP. IX.

Herodes Mariamnen calumniis oppressam interficit.

Τότε μὲν οὖν ἡδόμενος ἐν τῇ βασιλείᾳ, τεταραγμένην αὐτῷ τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει, καὶ χαλεπῶς ἔχουσαν τὴν γυναῖκα μαριάμμην καὶ τὴν μητέρα τὴν ἐκείνης ἀλεξάνδραν. οἰηθῆσαι γὰρ ὅπερ ἦν ὕποπτον αὐτὰ εἰς ἀσφάλειαν τῶν σωμάτων εἰς ἐκεῖνο καταπεφεύγαι τὸ χωρίον, ἀλλ' ὡς εἰς φρουρὰν, μήθ' ἑνὸς μήτε τῶν ἄλλων μηθ' αὑτῶν ἐξουσίαν ἔχειν, χαλεπῶς ἔφερον. ἦτε μαριάμμη τὸν μὲν ἔρωτα τοῦ βασιλέως, ὑποκεῖσιν ἄλλως καὶ πρὸς τὸ συμφέρον αὐτῷ ἡγουμένῳ ἀπάτιον ὑπελάμβανεν. ἤχθετο δὲ τῷ μισεῖ εἴ πάσχοι τι δεινὸν ἐκεῖνος ἐλπίδα τοῦ βιώσεσθαι δ' αὐτὸν ἐσχηκέναι. καὶ τὰς ἰωσήπῳ δωθείσας ἐντολὰς ἀπεμνημόνευεν, ὥστ' ἤδη τῆς θεραπείας εἶχε τοὺς φρουροὺς καὶ μᾶλλον τὸν σόαιμον, ἐν ἐκείνῳ τὸ σωτῆρ ὅπως ἀμφὶ. σόαιμος δὲ καὶ τὰς ἀρχὰς πιστὸς ἦν, ἐφ' ὧν ἡρώδης ἀπεστάλτο παρεῖς. λόγοις δὲ καὶ δώροις λυπαρίστερον τὴν γυναῖκων ἀπεθεραπεύσατο αὐτὸν, ἦν τάτο καὶ μικρὸν ἤδη. καὶ τέλος ἔξεπεν ἅπασας

Quare diademate restituto hortatus eum, vt nō minus suam, quàm quondam Antonij amicitiam coleret, in summo honore habuit, addens scripsisse Capidium, quantum apud monarchas fauore Herodis adiutus sit. Ergo vbi præter spē acceptum se vidit Cæsari, & ope eius denuò confirmatum in regno, senatusconsulto quoque per illum impetrato, deduxit eum in Ægyptum, donatum plurimis muneribus, quibus etiam amicos eius sibi conciliauit, & animi declarauit magnitudinem. Conatus est etiā Alexandro Antonij amico impetrare veniam, quod tamen non potuit, quia Cæsar animaduersurum se in illium iurauerat. Reuersus deinde in Iudæam auctus honore ac potestate, omnes qui contrà expectauerant attonitos reddidit, quasi Dei benignitate semper illustrior è periculis euaderet. Mox igitur parauit se ad excipiendum redeuntem ex Ægypto Cæsarem, qui postquam venit, omni regia magnificentia eum accepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodarum copiam. quo factum est vt in intimam familiaritatem reciperetur, vnà obequitare solitus dum traducuntur copiæ, tractānsque tum ipsum tum amicos ministerio vitorum CL. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. quin & squalida ac inaquosa loca trāseuntibus nihil deesse passus est, non vinum, non aquam, qua miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quidem Cæsarem talentis DCCC. donauit: adeóque satisfactum est omnibus, vt luculentius etiam quàm pro eius regni facultatibus tractatos se fatererentur. quo magis amicitiæ promptæque ad benemerendum voluntatis fidem fecit, & vsus opportunitate temporis egregiam opinionem magnanimitatis sibi parauit. rursúmque ab Ægypto redeuntes alios Romanorum primates tot officiis prosecutus est, vt nemini mortalium hac parte cederet.

Sed cùm primùm in regnum reuersus est, perturbatam familiam inuenit, infensámque sibi vxorem Mariamnen & socrum Alexandram. ratæ enim, id quod non immeritò suspicabantur, non securitatis causa se in id castellum conclusas, sed quasi in carcerem, ita vt nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. Mariamne quoque maritum simulare amorem credebat, quòd ei bonum esset atque commodum. sed nihil molestius ferebat, quàm quòd ne illo quidem defuncto spes relinquebatur ipsam fore superstitē: nec vnquā excidebant mandata olim Iosepho data, ita vt omnibus modis demereri conaretur custodes, præcipuè Sohemum, non ignara incolumitatē suam sitā in eius manibus. ille verò principio fidus erat, non discedens ab Herodis præscripto: deinde munusculis ac blanditiis muliebribus paulatim mollitus est: postremò effutiit omnia

mandata regia, præsertim quòd non speraret eum cum eadem potestate reuersurum. eam ob rem sic existimabat, nec ab illo sibi esse periculum, & à mulieribus paratam gratiam, præsentem dignitatem & in posterum facilè retenturis. Quòd si Herodem rebus ex sententia cõfectis redire contingeret, nihil eum nisi vxoris arbitratu acturum. sciebat enim quàm impotenter eam rex amaret. His ille de causis à mãdatis discessit. Mariamne verò inquissimo animo tulit noua sibi semper alia ex aliis ab Herode nasci pericula : votáque faciebat ne ille vnquam saluus reuerteretur, cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem : id quod postea nec dissimulauit, aperte fassa quid se vereret. Ille enim cùm præter spem magna ornatus fortuna appulisset, primò vt par erat vxori lætum de hac re attulit nuncium : eámque solam præ aliis vxoribus ob amorem ac iucunditissimam cõsuetudinem salutauit & complexus est. Mulier verò narrante eo suos successus, súique déque ferre videbatur, nec bellè suum affectum occultabat : sed vt erat ingenuis minimeque fucatis moribus, ad illius blandas appellationes ingemiscebat : narrationéque eius contristari magis quàm gaudere videbatur : vt iam Herodes non tam suspicionibus quàm manifestis signis turbaretur. angebatur enim videns inexpectatam & apertam vxoris auersationem : quam molestiam præ amore ferre non valens, nec in ira nec in reconciliatione perdurare poterat, & sibi ipse non constans iam hoc iam illo affectu distrahebatur. adeò animus inter amorem, & odium ambigebat, vt cùm sæpe cuperet punire mulieris superbiam, intercedente amore vetaretur. Nihil autem magis timebat quàm ne sumto de ea supplicio, seipsum hoc pacto grauius læderet ob defunctæ desiderium. Talibus curis æstuantem & sic erga Mariamnẽ affectum vt videre soror eius & mater, oportunissimum tempus se nactas putauerunt : móxq; assiduis calumniis concitabãt hominẽ accendẽtes eius odiũ ac zelotypiã : quas ille nec reiiciebat, nec tamen libebat credere, & sæuire in dilectam coniugem. peius tamen indies erga eam afficiebatur, magisq; ac magis exasperabatur, dũ nec illa curas suas occultat, & ipse amorẽ vertit in odium. Ac fortasse iam tum ęquius in eam aliquid statuisset, ni commodum nunciatum esset extinctis Antonio & Cleopatra Cæsarem Ægypto potiri : cui obuiam properans familiam sic vt erat reliquit. Discedenti Mariamne commendauit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens, & cuiusdam ludæ partis ei dominium impetrauit. Cæterùm Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs iam cum illo egit amicitia fretus, & magnis ab eo beneficiis ornatus est. quadringentorum enim Gallorum Cleopatræ satellitium ei donauit, & regionis partem reddidit, quam illa prius occupauerat. attribuit etiã eius regno Gadara,

IX.

Τὰς ἐντολὰς τῦ βασιλέως, μάλιστα μὲν ἐλπίσας αὐτὸν ὅλη τ' αὐτῆς ὑπερφέρειν ἐξουσίᾳ. ἐν ᾧ μὴ μᾶλλον ἐκφεύγων τὸν ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον, ἢ μικρὰ χαρίσασθαι ταῖς γυναιξὶν ὑπελάμβανεν, ἃς ἐῶ εἰκὸς ἐν δυσπαθεῖ ξασθαι τῦ θείου τος ἀξιώματος, ἀλλὰ μὴ πλέον εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἐξεῖναι βασιλεύσας ἢ τῦ βασιλεύοντος ἀρχῆς ἠλαττωμένης. ἐπίλοιπος δ' αὐτὸν ἦν ἔτι εἰ μὴ πάντα κατὰ νοῦν θεράξας ὑποστρέψειν πρώδης, μηδὲν ὅτι τῇ γυναικὶ δυνήσεσθαι βουλομένῃ γε αὐτοπεῖν. ἤπιστο γὰρ τὸν περὶ τὴν μαριάμμην ἔρωτα, μείζονα λόγου τοῦ βασιλέι. ταῦτα τε περισκέψασθαι τὰς ἐντολὰς ἐκαγγέλλει. μαριάμμη δ' ἀλεπῶς μὲν ἤκουσε, εἰ μηδὲν πέρας αὐτῇ τῦδε πρώδου κινδύνων ἔσαι. χαλεπῶς δ' ἤκουεν, μηδενὸς μὲν τυχεῖν αὐτὸν τῦδε ἴσον ἀχομένη, δυσπόνητον δ' εἰ τύχη τὸν μετ' αὐτὸν βίον κείνουσα. καὶ τοῦτο διέδεξεν ἐν ὑστέρῳ, μηδὲν ὑπερφαμένη τὸ κατ' αὐτὴν πάθος. ὁ μὲν γὰρ ὅτι μεγάλοις οἷς παρ' ἐλπίδας δυτυχήκει καταπεπλῆχθαι, πρώτη μὲν ὡς εἰκὸς τῇ γυναικὶ θεὶ τούτων ἀπηγγέλλετο. μόνην δ' ἐν πάντων ἔχε τὸν ἔρωτα καὶ τὴν ἴσαν αὐτῷ συμπάθειαν θεωρεῖν ἐπαπάζειν. τῇ δ' ἔτι τὰς ἀνημερίας ἀπηγουμένου χαίρειν μᾶλλον ἢ χαλεπῶς φέρειν συμβαίνειν, ὥστ' ὑπερύπτεσθαι τὸ πάθος δυνατὸν ἦν, ἀλλ' ὑπ' ἀδοξίας καὶ τῆς θείους εὐγλωσίας, θεὸς μὲν τοὺς ἀπατασμοὺς αἰσθέσθαι, τοῖς δ' ἀπαγγέλμασιν ἀχθεσθαι μᾶλλον ἢ συγχαίρειν ἐνέφαινεν, ὡς οὐκ ὑποπτα μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφανῆ γινομένα τὸν πρώδην ὑπερεάτειν. ἠδημόνει μὲν γὰρ ὁρῶν τὸ ἀθάλλον τῆς γυναικὸς θεὸς αὐτὸν μῖσος ὑπὸ δοκρυμμένον. ἤχθετο δ' τῷ θέγματι ἐ τὸν ἔρωτα φέρειν ἀδυνατῶν, ταῖς τε ὀργαῖς ἐ ταῖς διαλλαγαῖς, ὑπ' ἐνέμενεν, ἀεὶ δ' ἀπὸ θατέρου μεταβαίνων εἰς θάτερον ἐφ' ἑκατέρῳ πολλὴν εἶχεν ἀπορίαν. ὅτους μὲν ἐν μέσῳ τῷ ζυγεῖν καὶ στέργειν ἀπολιφθείς, καὶ πολλάκις ἔτομος ἐν ἀμυάσθαι τῆς ὑφηφασίας αὐτὸν, ἀγὲ τὸ περικατειλῆφθαι τὴν ψυχὴν ἀσθενίσεος εἰς τὸ μᾶλλον σήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐγίνετο. τὸ δ' σύμπαν ἡδίως ἂν ἐκείνην κολάσας, ἐδεδοίκει μὴ λάθῃ παρ' αὐτὸ μείζονα τὴν τιμωρίαν ἀπαναύσης εἰαυτοῦ μῶν. συνιδοῦσα δ' αὐτὸν ὅτως ἔχοντα θεὸς τὴν μαριάμμην ἥτε ἀδελφὴ καὶ ἡ μητὴρ, κάλλιστον ᾠήθησαν τὸν καιρὸν τῦ θεὸς ἐκείνην μίσους εἰληφέναι. καὶ διελάλουν ὑ μικρῶς παρεξιούσας τὸν πρώδην ὑφ' βολάς, μῖσος ὁμοῦ καὶ ζηλοτυπίαν ἐμποιεῖν δυνησομένας. ὁ δ' ὅτε τῇ ἐκείνων ἀνδὸς ἤκουε λόγων, ὅτε ὁρᾷν τι κατὰ τῆς γυναικὸς ὡς πιστὸς δικῶς ἐπεθάρρει. χεῖρον μὲν οὖν τοῖς θεὸς αὐτὸν εἶχεν ἀεὶ, καὶ τὸ πάθος αὐτεξηγείρετο, τῆς μὲν ἐκ δοκρυπτομένης τὸν ὀργὴν, τῦ δ' τὸν ἔρωτα θεὸς ὀργὴν ἀεὶ μεταβάλλοντος, καὶ δ' ὅτις ἐφεώρα τι τῇ αὐτοκρατόρων. νικῶ δ' καίσαρος ἀγαθεύσας κρατεῖ τῇ πολέμῳ, ἐ τιθυκότων αὐτοκράτορα καὶ κλεοπάτρας ἔχειν ἄγυπτον, ἐπεγόμενος εἰς τὸ καίσαρι ἅπαντᾶν, κατέλιπεν ὡς εἶχε τὰ θεὸ τῷ οἰκίᾳ. ἐξιὼν δ' μαριάμμη ἐδαρησαμένη τ' σεμον, πολλήν τε χάριν ὁμολόγει, καὶ μεριδαρχίαν αὐτῇ ἐδώκει βασιλέως ἠτήσατο. καὶ κεῖνος μὲν τυχὼν τ' τιμῆς. πρώδης δ' ἡμόμενος ἐν ἀγύπτῳ, καίσαρί τε μὴ πλείονος συνέτυχάνε τ' παῤῥησίας, ὡς ἤδη φίλος, καὶ μειζόνων ἠξιώθη. τ' τε δὴ κλεοπάτρᾳ καθοσιωμένων γαλατῶν αὐτ' ἐδωρήσατο, καὶ τ' χώραν ἀπέδωκεν αὐτῇ πολλὴν, ἣν δ' ἐκείνης ἀφῃρέθη. προσέθηκε δ' καὶ τῇ βασι-

λείᾳ

λεία γάδαρα & ἵππον καὶ σαμάρειαν, ἔτι δὲ τῆς παραλίου γάζαν καὶ ἀνθηδόνα καὶ ἰόππην, & στράτωνος πύργον. ὁπότυχὼν δὲ καὶ τούτων λαμπροτέρας ἐπιδόσεως. καὶ τὸν μὲν καίσαρα, παρέπεμψεν ἐπ' ἀποχείας. αὐτὸς δ' ἐπανελθὼν ὅσον ὠήθη τὰ πράγματα αὐτῷ δι' ἑαυτὸν ὑπεδιδόναι πρὸς δυσμένειαν, τοσοῦτον ἐκαμνε τοῖς οἰκείοις καὶ μάλιστα περὶ τὸν γάμον, ἐν ᾧ καὶ μᾶλλον δύτυχεῖν ἐδόκει πρότερον. ἐρᾶτο δὲ οὐδενὸς ἧττον τῶν ἱστορουμένων ἐπεπόνθει μετὰ τοῦ δικαίου τῆς μαριάμμης. ἡ δὲ, τὸ μὲν ἄλλο σώφρων καὶ πιστὴ πρὸς αὐτὸν ἦν, εἶχε δέ τι καὶ γυναικεῖον ὁμοῦ & χαλεπὸν ἐκ φύσεως, ἰσχνῶς μὲν ἐγκρυφῶσα δεδιλωμένον δὲ τὸ θηθυμίαν. καὶ τὸ βασιλεύεσθαι καὶ κρατεῖν ἄλλων αὐτῆς ἐν συνηθροζομένῃ τῷ καιρῷ, πολλάκις μὲ ὑβρισικῶς αὐτῷ προσηνέχθη, καὶ τότ' ἐκεῖνος ἐξειρωνεύόμενος ἔφερεν ἐγκρατῶς καὶ μειζόνως. ἀναφανδὸν δὲ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν, ὅτι δυσχολεία διεκλεύαζε καὶ κακῶς ἔλεγεν, ὡς ἤδη εἰσὶν ἐν ταῖς γυναιξὶν εἰ καὶ μῖσος ἄπαυστον, ἐν δὲ τῷ τότε καὶ δι' βολὰς μείζονας. ἥτε ὑποφία προφερομένη παρέτεινεν ἐπὶ αὐτὸ μῆκος, ἐξ οὗ ἀθρόα καίσαρος ἡρώδης ὑπεστρόφει. τέλεον μὲν τοῖ προοικονομούμενον ἐκ πλείονος ἐξεράγη, τοιαύτης ἀφορμῆς ἐναγομένης. κατακλινόμενος ὁ βασιλεὺς ἀπαιτήσασθαι μεσημβρίας ὥρας, ἐκάλει τὴν μαριάμμην ὑπὸ φιλοφροσύνης ἧς ἀεὶ πρὸς αὐτὴν εἶχεν. ἡ δ', εἰσῆλθε μὲν, ὡ μὴν καὶ κατεκλίθη, παρουδάζοντος σφαλίσασα & προσλοιδορηθεῖσα, τόν τε πατέρα & τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς ὡς ἀπεκτόνει. χαλεπῶς δ' ἐκείνη τὸ ὕδωρ ἐλαιοχόος, καὶ γενόμενος εἰς προπέτειαν ἑτοίμου, δ' ταραχῆς ἁθρόμενον μείζονος ἢ τὸ βασιλέως ἀδελφὴ σαλώμη παρεσκευασμένον ἐκ πλείστου τοῦ οἰνοχόου ἐκπέμπει, κελεύσασα λέγειν ὡς πείθει μαριάμμη φίλτρον αὐτῷ συγκαταθεῖναι τῷ βασιλεῖ. κἂν ταραχθῇ καὶ πιθανὴ ποτὲ τοῦτ' εἶναι, λέγει ὅτι φάρμακον μὲν ἐκείνης ἐχούσης, αὐτὸς δ' ἀκροσπάσας παρακαλούμενος, μὴ κινηθέντος δ' ὅτι τὸ φίλτρον, τὸν λόγον ἀρχὴν ἐᾶν, ὡς δένα δὲ αὐτῷ κίνδυνον φέρειν. τοιαῦτα προσδιδάξασα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰσπέμπει δι' ἀλεξόμενον. ὁ δὲ πιθανὸς ἅμα καὶ μὴ παρουδὴς εἰσῆει, δῶρα μὲν αὐτῷ τὴν μαριάμμην παρεχῆναι λέγων, καὶ παπείθειν δὲ φίλτρον αὐτῷ δίδοναι. πρὸς τοῦτο διακινηθέντος, τὸ φίλτρον ἔλεγεν εἶναι φάρμακον ὑπ' ἐκείνης διδόμενον, οὗ τὴν δύναμιν αὐτὸς οὐκ εἰδέναι, διὸ καὶ προσαγωγίλαν, τοῦτ' ἀσφαλέστερον αὐτῷ & τῷ βασιλεῖ διειληφότα. τοιοῦτων ἀκούσας ὁ ἡρώδης λόγων, & πρότερον κακῶς διακείμενος, ἔτι μᾶλλον ἠρεθίσθη, τότ' οὐκέτι ὃς ἦν τῇ μαριάμμῃ πιστότατος ἐβασανίζειν ὡς περὶ φαρμάκου, γνώσεων ὡς χρεὼν ἐκείνου δυνατὸν εἶναι ὅτι μεῖζον ὅτ' ἔλαττόν τι πρεσβεύεσθαι. ἠθύμουν δ' ἐν ταῖς ἀνάγκαις ὁ ἄνθρωπος, ὡς μὲν ὧν ἔνεκεν ἐβασανίζετο λέγειν εἶχε, τὸ μὲν τοῖ τῆς γυναικὸς ἔχθος εἰς αὐτὸν ἔφη γεγενῆσθαι, διὰ τοὺς λόγους ὡς σαμος αὐτῇ φράσαι. ταῦτα δ' ἔτι λέγοντος μέγα βοήσας ὁ βασιλεὺς ἐκ αἰ ἔφη σύμμον πίστατον ὄντα ἢ ἄλλον χρόνον αὐτῷ τε & τῇ βασιλείᾳ καταπροδοσιῶν τοιαῦτα, εἰμὴ καὶ πεπαιτέρω προελήλυθε δ' πρὸς τὴν μαριάμμην κοινωνίας. & ἢ μὲ σύμμον δύθις ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι συλλαβόντας, τῇ δὲ γυναικὶ, κείσιν ἀπεδίδου, συναγαγὼν τοὺς οἰκειοτάτους αὐτῷ, & ἢ

A Hippon, & Samariam, in maritimis Gazam, Anthedonem, Ioppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendoré accessio. Deducto deinde vsque Antiochiã Cæsare, in regnum reuersus sensit fortunam quàm foris propitiam, tam domi aduersam, maximè quod ad coniugium attinet, qua parte sibi antè videbatur felicissimus. Flagrabat enim legitimo coniugis Mariamnes amore quã qui ardentissimè, ne illis quidem exceptis, de quibus à scriptoribus proditur. ea fœmina cætera pudica & inuiolatæ fidei, innatam habebat muliebrem quandam morositatem, improbius illudens obnoxij mariti patientiæ, ita vt non habita regiæ potentiæ ratione, non raro contumeliosius eum tractaret, quam tamen ille dissimulanter & moderatè ferebat, licèt solitam apertè & sorori eius & matri exprobrare humilitatem generis. quæ causa fuit implacabilis inter eas mulieres odij, atque etiam calumniarum quoties daretur occasio: eaque suspiciones paulatim crescẽtes durauerunt integrum annum post Herodis à Cæsare reditum. tandem diu præmeditatum odium in hunc modum erupit. cùm meridiano tempore quietis causa in cubiculum se rex contulisset, pro coniugali affectu Mariamnen accersit. hæc autem introgressa quidem est, sed vnà cubare noluit, rogantem contemnens, & insuper patris ac fratris sui necem opprobrans. quo indignè ferente, & vix ab inferendis mulieri manibus temperante, postquam ex strepitu commotiorem eum sensit soror, submittit iamdudum subornatum pincernã, qui indicaret solicitam se à Mariamne vt ei operam commodaret in propinando regi amatorio poculo: & si amplius scisciteretur qualénam id esset, diceret pharmacum penes ipsam esse, à se requisitum tantum ministerium. quòd si rex mentione amatorij nihil moueretur, tum & ipse sileret. nihil enim illi fore periculi. hæc prædoctum illo ipso temporis articulo intromittit ad eum alloquendum. atque is compolito vultu ingreditur, & quasi rem valde seriam afferens, ait se largitione à Mariamne solicitatum, vt amatorium regi misceret. quo audito cùm ille perturbaretur, ait pharmacum quoddam sibi oblatum, cuius ipse vim ignoret: ideóque id renunciare, quòd hoc & regi & sibi tutius existimet. Ad hæc verba Herodes, iam antè satis commotus, cùm magis etiam exasperatus esset, eunuchum Mariamnes fidissimum tormentis examinauit, sciens quòd sine illo nihil nec magnum nec paruum tentatum sit. qui cruciatus non ferens ad interrogata quidem nihil respondit, hoc tantùm prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicauerat. adhuc eo loquente exclamat rex, Sohemum & sibi antehac & regno fidissimum non fuisse hæc proditurum, nisi aliquid commercij secretioris inter ipsos intercessisset. móxque Sohemum comprehensum imperat interfici, vxorem verò causam suam iubet agere aduocato intimorũ amicorum cõsilio, accusationẽ

accuratam exorſus, & confictum veneficij cri- A men intentans. erat autem verbis immodicus, & iratior quàm decorum iudicij poſtulat: quo factum eſt, vt cùm eum ita velle viderent, omnium qui aderant ſuffragiis damnata ſit, qua ſententia prolata, viſum tamen eſt tam ipſi quàm aliis quibuſdam præſentibus, non eſſe eius ſupplicium præcipitandum, ſed includendam in aliquem regiæ carcerem. at Salome cum ſua factione modis omnibus dedit o- B peram vt mulier ſine mora necaretur: quò tanto facilius regem perpulerunt, quòd dicerent timendum eſſe aliquem motum in populo, ſi ſciretur viuam aſſeruari in carcere. atque ita Mariamne ducta eſt ad ſupplicium. Id conſpicata Alexandra, & intelligens ſimilem exitum ſibi expectandum ab Herode, omiſſa priſtina ferocia valde indecorè mutata eſt. Volens enim oſtendere ſe non eſſe conſciam eius criminis, cœpit filiæ conuicium facere omnibus audientibus ſceleſtiſſimam & ingratam erga C virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. nõ enim pro merito tractatum maritum amantiſſimum. Hæc illa turpiter fingente, & inuolutura vt videbatur capillos miſeræ, etiam alij meritò damnabant ineptam eius ſimulationem, ſed in nemine hoc magis apparuit, quàm in ipſa quæ ducebatur ad interitum. nam neque verbo vllo eam dignata eſt, neque vel tantillum intem- D periis eius perturbata, excelſo animo improbare ſe illius turpem dementiam vultu ſignificabat. ipſa intrepida ſpecie, ac ne colore quidem metu mortis mutato ibat, generoſam indolem extremo quoque ſuo tempore præferens. Ad hunc modum periit mulier & temperans & magnanima, ſed non ſatis modeſta, & paulo contentioſor. Cæterùm formæ venuſtate, & comitate cum maieſtate coniuncta dici non poteſt, quantum omnes ætatis ſuæ E fœminas ſuperauerit, quæ potiſſima cauſa fuit quo minus iucundè cum rege vitam degeret. Obſequiis enim ob amorem ab eo culta & nihil moleſtum expectans, licentioſius æquo ſe gerebat. moleſtè etiam ferebat ſuorum caſus. idque apud ipſum quoque fatebatur. Tandem effecit vt exoſa eſſet regis & matri & ſorori, atque etiam illi ipſi, à quo ſolo nihil timebat. Ea peremptа impotentius etiam flagrare cœpit rex, iam antè miſerè affectus ſicut diximus. F neque enim vulgari coniugum more amabat, ſed cùm penè ad inſaniã vſque indulgeret huic cupidini, ne licentioribus quidem vxoris moribus effici potuit ne indies magis ac magis eam diligeret. Tum verò maximè ſibi viſus eſt irato Deo necaſſe Mariamnen. ſæpe inuocabat eius nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. excogitabat autem oblectamenta quæcunque poterat, apparandis conuiuiis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat: quare & G regni curam reliquit. adeóque dolori ſuccubuit, vt ſæpe miniſtros iuberet vocare Mariamnen, quaſi illa adhuc viueret. Sic affecto ſuperuenit

κατηγορίαν ἐπανεδασμένῳ ποικίλους, ὑφ' ἧς κ' τὰς ὀξυβολὰς φίλτρων κ' φαρμάκων. ἦν δ' ἀκρατὴς ἐν τῷ λόγῳ κ' κείσεως ὀργιλάτερος, κ' τέλος ἅπαντα γινώσκοντες αὐτὸν οἱ παρόντες θανάτου αὐτῆς κατεψηφίσαντο. διενεχθείσης δ' τῆς γνώμης, ἐπεχρύβδ μὲν τι κ' τοιοῦτον, αὐτῷ τε καὶ τισι τῶν παρόντων, μὴ φερπετὸς ἅπας ἀναιρεῖν. καθεῖδαι δ' εἰς ἕν τι τῶν ἐν τῇ βασιλέως φυλακείων. ἐπανεδάδη δ' ταῖς φρεὶ τὸν σαλώμην, ὑπισχνούμενος τὸν ἄνδρωπον. ἐ μᾶλλον ἔπεισαν τὸν βασιλέα τὰς παρεχὰς τὸ πλῆθος εἰ ζῶσα τύχη φυλάξαδαι συμβουλεύσαι. μυριάμμη μὲν ἅπας ἤγετο τ' ὑπὸ θανάτῳ. συνθεωρήσασα δ' τ' καιρὸν ἡ ἀλεξάνδρα, κ' ὅτι μικρὰς ἐλπίδας ἔχει μὴ ἐ αὐτὴ τῆς ὁμοίων ἐκ ἡρώδου τύχοι, ἐναντίως φερὸς τὸ πρῶτον θεράπος κ' λίαν ἀφρικτῶς μετεβάλλετο. βελομένη δ' ἐμφρενῆσαι τὸν ἄγνοιαν ὧν ἐκείνη τὰς αἰτίας εἶχε, ἐκπηδήσασα κ' λοιδορουμένη τῇ θυγατρὶ πάντων ἀκουόντων ἐδόα καλὸν κ' ἀχάριστον φερὸς τὸν ἄνδρα γηρέδαι, κ' δίκαια πάσχειν ὅτι τοῖς τοιούτοις τολμήμασιν. ἃ γὰρ ἀμείψαδαι δέοντος τ' πάντων αὐτῆς διεργάτιν. τοιαῦτα μεταξὺ καθυποκρινομένης ἀχημόνως, κ' τολμώσης ἐφάπτεδαι κ' τῆς τειχῶν, πολλὴ μὲν ὡς εἰκὸς κ' ἐκ ἄδηλ' τῆς ἄλλων ἡ κατάγνωσις ἦν τῆς ἀφρικτοῦς φερφανίσεως, μᾶλλον δ' ἐναφαίν παρ' αὐτῆς τ' ὑπολυμένης. ἔτε γὰρ λόγον δοῦσα τ' ἀρχὴν, ἔτε ταραχθεῖσα φερὸς τ' ἐκείνης δυχέρειαν ἐπέβλεπε, ἀλλ' ὡς ὑπὸ φερνήματος τ' ἀμέρτιαν κ' μᾶλλον ἀχθεδῆς φερφανῶς ἀχημονούσης ἐνέφαινεν. αὐτὴ γε μὲν ἀφεμαίῳ τῷ κατασήματι, κ' τῇ χρόᾳ τῆς σαρκὸς ἀμεταβλήτῳ φερὸς τὸν θάνατον ἀπήει, τὸ δυχέρειαν ὑσ' ἐν τοῖς ἐσχάτοις ἄδηλον τοῖς ὑπιθεωρεῦσιν αὐτὴν ἐμφαίνουσα. κἀκείνη μὲν ἅπας ἀπέθανε, γυνὴ κ' φερὸς ἐγκράτειαν κ' φερὸς μεγαλοψυχίαν ἀρίστα χρησαμένη. τὸ δ' ὑπεικὲς ἔλειπεν αὐτῇ, κ' πλεῖον ἐν τῇ φύσει τὸ φιλόνεικον. κάλλει δ' σώματος ἐ τῷ φρεὶ τὰς ἐντεύξεις ἀξιώματι μειζόνως ἢ ὡς φάσαι, τοῖς κατ' αὐτὴν ὑπερῆν, ἅτε πλείων ἀφορμὴ τὸ μὴ κεχαρισμένως τῷ βασιλεῖ μηδὲ φερὸς ἡδονὴν ζῆν, ἐντεῦθεν ἐγγόνει. θεραπευομένη δ' διὰ τὸν ἔρωτα, κ' δυχερὴς οὐδὲν ἧς ἐκείνου φερσδοκῶσα τὴν παῤῥησίαν ἀσύμμετρον εἶχεν. ἰωία δ' αὐτὴν κ' τὰ φρεὶ τοὺς οἰκείους, καὶ ταῦτα φερὸς ἐκεῖνον ὡς ἐπιπόνδει λέγειν ἠξίου. καὶ πέρας ἐξεκίνησεν ἐχθρὰς αὐτῇ γενέδαι τὴν τε μητέρα κ' τὸν ἀδελφὸν τὸ βασιλέως, κἀκεῖνον αὐτὸν ᾧ μόνῳ τὸ μὴ παδεῖν τι δυχερὲς ἀπεπὶς δυεν. ἀναιρεδείσης δ' τότε κ' μᾶλλον ἐξήφδη τὰ φρεὶ τὴν ὀπτημίαν τὸ βασιλέως, ἔχοντος μὲν ἅπας ὡς κ' φερτερον ἐδηλώσαμεν. ὑ γὰρ ἀπαδὴς ὑσ' οἷος ἂν ἐκ σωφρεδείας ἦν ὁ φερὸς αὐτὴν ἔρως. ἀλλὰ καὶ φερτερον ἦρξεν ἐθουσιαστικῶς, κ' τῇ παῤῥησίᾳ τῆς συμβιώσεως ἐκ ἀπενικήδη μὴ πλείων ἀεὶ γίνεδαι. τότε μὴν κ' μᾶλλον ἐδόκει κ' νέμεσιν τινὰ τῆς κατὰ τ' μυριάμμην ἀπωλείας ὑπιρέδαι. κ' πολλάκις μὲν ἀναπλησθῆσαν αὐτῆς, πολλάκις δ' ἐ θρηνῶς ἀκήκοεν. ἐπενόει δ' πᾶν εἴτι δυνατὸν εἰς ψυχαγωγίαν πότους κ' συνουσίας αὐτῷ φερηγματευόμενος, κ' τούτων οὐδὲν ἦρκει. ὡς ἐν διοικήσῃ τῆς κ' τ' βασιλείαν παρηπεῖτο. κ' τοσοῦτον ἦττητο τὸ πάθους, ὡς τ' αὐτὸν ἤδη κ' καλεῖν τ' μυριάμμην φερσάξαι τοῖς ὑπηρέταις, ὡς ζῶσαν ἔτι ἐ δυναμένην ὑπακούειν. ἔτος δ' ἐχόντος, ὃν ἐπέσταλ-

λοιμώ-

λοιμώδης νόσος, ἥ κὴ τῶν ὄχλων κὴ τ̃ φίλων τὺς πλείους κὴ ἐντιμωτάτους διέφθειρε, κὴ παρέχειν ἅπασιν ὑπονοῆσαι κ̃ μιῶν τῦτο θεῦ σωενεχθῆναι, ὀλίγ τ̃ γενομένῳ τῶν δεινοτάτων. χεῖρον οὖν διετίθει κὴ τὺς αὐτὸν τ̃ βασιλέα, κὴ τέλος εἰς τὰς ἐρημίας αὐτὸν ἐλθεῖν, κὴ σφάσει κυνηγεσίων ταύτας ἐναθημονῶν, ἃ ἔφθη πλείους διενεγκεῖν ἡμέρας, κὴ σφεπίπτει νόσῳ δυχερεῖ ἀτῃ. φλόγωσις γὰρ ἰῶ κὴ σῖσις τῦ ἐντέρου, κὴ τ̃ ὀξαυσίας παραλλαγή. τ̃ τε θεραπευμάτων ἐδὲν ὅπ ⸌ πρὸς ὠφέλειαν ὀξύνει, ἀλλ' ἐναπέμπα τέλος εἰς ἀπόγνωσιν ἦγε. ὅσοι τε περὶ αὐτὸν ἦσαν ἰατροί, τὰ μὲν ὡς αὐτοὶ προσέφερον βοηθήμασιν, ἐδὲν ὑπεκύσης τ̃ νόσε, τὰ ᾗ κὴ τῦ βασιλέως ἀπέχοντος ἄλλως, ἢ κ̃ τὸ βιαζόμενον τ̃ ἀῤῥωσίας διαπάσθαι, πάνθ' οἷς ἐκεῖνος ἐπενεχθεῖσι παρέχειν ἠξίουν, τὸ δόσελπι τῆς σωτηρίας ἐν ἐξουσίᾳ τῆς διαφθορᾶς ἀπολιπόντες τῇ τύχῃ. κἀκεῖνος μὲν ἐν σαμβρείᾳ τῇ κληθείσῃ σεβαστῇ, τῦτον τὸν τρόπον ἐνοσηλεύετο. διατείβουσα δ' ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀλεξάνδρα, καὶ πυθομένη τὰ κατ' αὐτὸν, ἐσπουδάκει τῷ περὶ τὴν πόλιν φρουρείων ἐγκρατὴς γενέσθαι. δύο δ' ἦν, ἓν μὲν αὐτῆς τῆς πόλεως, ἕτερον δ' τὸ ἱερῦ. κὴ τῦτον οἱ κρατοῦντες, ὑποχείριον τὸ παν ἔθνος ἐκέκτηντο. τὰς μὲν γὰρ θυσίας ἐκ ἄλλ τύτων οἴονται γενέσθαι, τὸ δ' μὴ ταῦτα σωτελεῖν ὑδενὶ ἰουδαίων δυνατὸν, τῶ ζῆν ἐτιμότερον ἀπ̃ ὠθέσχωρησάντων ἢ τῆς θρησκείας ἦν εἰς τὸν θεὸν εἰώθασι σωτελεῖν. τοῖς οὖν ὅπ τύτων τ̃ φυλακτηρίων ἀλεξάνδρα προσῆγε τοὺς λόγους, ὡς δέον αὐτῇ κὴ τοῖς ἐξ ἡρώδ ὠθέσθαι, παιδίοις, μὴ κὴ φθῆναι ἐκεῖνα μεταλλάξαντος, ἕτερος ἀντιλαμβάνεσθαι τ̃ πραγμάτων. ῥωθέντι μὲν γὰρ, ὑδὲν ἀσφαλέστερον τ̃ οἰκείων ἐξετηρήσει. τύτους τοὺς λόγους αὐτῆς ἃ ὀπτικῶς ἦν ἔσχαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον πιστοί ὄντες, ἐπ μᾶλλον ἐν τ̃ τότε διέμειναν, μίσει τε τῆς ἀλεξάνδρας καὶ τ̃ μηδ' ὅσον ὑπολαμβάνειν ζῶντα τὸν ἡρώδην ἀπεγνωκέναι. φίλοι γὰρ ἄνωθεν ἦσαν, εἷς δ' αὐτῶ καὶ ἀντίπατρος τῦ βασιλέως ἀνέψιος ἦν. διὸ οὖν ἐξήγειλαν πέμψαντες ἐκείνῳ τῷ γνώμῃ τῆς ἀλεξάνδρας. ὁ δ' τῷ μὲν ὑδὲν ἀναβαλλόμενος ἀποκτεῖναι προσέταξεν. αὐτὸς δ' μόλις κὴ σὺν κακοπαθείᾳ διαφυγὼν τῷ νόσον, χαλεπῶς ἦν ψυχῇ κὴ σώματι κεκακωμένος ὁμῶς πρὸς τὸ δυσάρεστον, κὴ πάσας ταῖς αἰτίαις ἑτοιμότερος εἰς τιμωρίαν τῶν ὑποπεσόντων ἐγένετο. φονεύει δ' κὴ τοὺς ἀναγκαιοτάτους αὐτῶ φίλους κοσόβαρον καὶ λυσίμαχον, καὶ τὸν γαδίαν καλούμενον ἀντίπατρον, ἔτι δ' δεύτερον ἐξ αἰτίας τοιᾶσδε. κοσόβαρος ἦν γένει μὲν ἰδουμαῖος, ἀξιώματος τῶ πρώτου παρ' αὐτοῖς, κὴ πρόγονοι ἱερατεύσαντες τῇ κοίῃ. θεὸν δ' τοῦτον ἰδουμαῖοι νομίζουσιν. ὑπερνοῦ δ' τῶν πολιτείαν αὐτῶν εἰς τὰ ἰουδαίων ἤθη κὴ νόμιμα μεταστήσαντος, ἡρώδης τ̃ βασιλείαν ὠθέλαβεν, ἀρχοντα τ̃ ἰδουμαίας καὶ γαζης ἀποδείκνυσι τ̃ κοσόβαρον, καὶ δίδωσιν αὐτῶ τῷ ἀδελφῷ σαλώμῃ ἰώσηπον ἀγελῶν τὸν εἰληφότα πρότερον αὐτῷ, ὡς ἐδηλώσαμεν. κοσόβαρος δ' τοῦτον τυχὼν ἀσμένως κὴ ὠθὲ δόξαν, ἦρθη μᾶλλον ὑπὸ τ̃ δυτυχίας, κὴ κ̃ μικρὸν ἐξέβαινεν ὧν αὐτῶ καλὸν ἦν μένος, ἀρχοντος ἡρώδου τὸ πρὸς ἑαυτὸν μέρος ποιεῖν, ἔτε τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι. τοὺς ἰδουμαίους χρωμένους ὑπ' ἐκείνοις ἦ). κὴ δραπέμπει πρὸς κλεοπάτραν, τ̃ ἰδουμαίαν φάσμος ἀεὶ τῶν ἐκείνης πρόγονον γενομένην, ⸌ δραπέτην ἦ) δίκαιον αἰτήσας παρ' αὐτανίῳ τὸν χώραν. αὐτὸς δ' ἕτοιμος ἦ)

pestilentia, quæ & plebis & purpuratorum maiorem partem abstulit: omnibus irato Deo hanc immissam interpretantibus propter iniustum reginæ supplicium. ita aucta regis ægritudine, postremò in solitudines se abdidit prætextu venationis, vbi afflictans se intra paucos dies grauem morbum contraxit. Is erat inflammatio & dolor ceruicis, mente etiam mota nonnihil. nec remedia quicquam proderant, sed cùm exacerbare potius malum viderentur, res minimum à desperatione abfuit. itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tanta difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret: in incertum euentum salutem fortunæ committentes. quo sic apud Samariam, nunc Sebasten, decumbente, Alexandra habitans tum Hierosolymis, re cognita conata est vrbis arces in suam potestatem redigere, alteram templo contiguam, alteram in ipsa vrbe sitam. nam qui has obtinent, totam gentem habent obnoxiam: quia nec sine his sacrificia quotidiana possunt peragi, neque Iudæi sine sacrificiis degere, quibus vita citius contemnatur quàm religio. præfectos igitur tentat, vt sibi & genitis ex Herode ac filia pueris eas traderent, ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. quòd si contingat eum sanitatem recipere, interim à nemine tutius eas seruari quàm à domesticis. Hæc solicitatio non est æquis auribus accepta, sed cùm essent alioquin etiam fidi, tum eo magis manebant in officio, quòd & Alexandram iuerant, nec fas putabant desperare de salute principis. amici enim erant veteres, vnus etiam nepos regis, Achiabus nomine. quare continuò per nuncios de Alexandra significauerunt. Ille sine mora eam iussit interfici: superatóque tandem morbo refectis & corporis viribus & animi sic efferatus est, vt quauis ex causa ad sæuiendum esset propensissimus. quamobrem ne ab intimis quidem amicis sanguinarias manus abstinuit, Costobaro videlicet, Lysimacho, Antipatro cognomine Gadia, & Dositheo occasione arrepta huiusmodi. Erat Costobarus vnus inter primates Idumæorum, penes cuius maiores olim fuerat sacerdotium Coze numinis, quod tum religiosè ab ea gente colebatur, priusquam sub Hyrcani principatu Iudaicos ritus acciperet. hunc Herodes quàm primùm regnum adeptus est, Idumææ ac Gazæ præposuit, data in matrimonium Salome sua sorore, cuius maritum Iosephum interfecerat, vt iam dictum est. ea felicitate præter spem oblata inflatus ille, paulatim ad tantam insolentiam progressus est, vt regis imperata detrectaret, indignum ratus Idumæos seruire hominibus quorum sacra & religionem acceperant: misitque legationem ad Cleopatram, docens Idumæam semper maioribus eius reginæ patuisse. proinde nunc quoque impetrandam esse regionem ab Antonio. Se enim paratũ

illi potius obsequi. Hæc autem moliebatur non quod Cleopatram mallet habere dominã, sed vt accisis Herodis opibus, eo facilius ipse Idumæorum dominationem inuaderet. nam spem ei faciebat tam generis claritas quam pecuniarum copia, quibus parandis ille nunquam non intentus ne à turpibus quidem lucris abstinebat, nimirum nihil mediocre volutans in animo. Sed Cleopatra frustra tentato precibus Antonio, nihil impetrare potuit: & Herodes re cognita interfecturus erat hominem, nisi interceſſissent pro eo tam mater quam soror: ita tamen eum donauit illarum precibus, vt nunquam posthac illi fideret, orto deinde inter coniuges dissidio, Salome libellum repudij marito mittit præter legitimum morem patriæ. lex enim nostra solis maritis hoc ius permittit, mulieribus autem ne dimissis quidem fas est nubere, nisi prioris viri permissu. Verùm illa magis ex propria licentia quàm communi iure fecit diuortium, & ad fratrem se conferens ait se prætulisse fraternam beneuolentiam coniugali fœderi. conspirasse enim eum ad res nouas moliendas cum Lysimacho, Antipatro & Dositheo: suisque rebus fidem astruebat per Babæ liberos, quos ille iam per duodecim annos seruasset incolumes. erat autem hoc verum: & tum præter omnem opinionem à rege auditum vehementer eius animum perculit. Quod enim à Babæ liberos attinet, decreuerat eos aliquando tollere, aduersatos semper suis conatibus, sed procedente tempore per obliuionem hoc omiserat. causa verò odiorum hæc fuit. Regnante Antigono dum Herodes obsideret Hierosolyma, in tantis rerum difficultatibus maior populi pars fessa propensa erat ad accipiendum Herodem intra mœnia. sed obsistebant Babæ liberi pollentes autoritate ac opibus & fidi Antigono, quod putarent eum regem magis esse è republica. Tandem capta vrbe per Herodem, Costobarus destinatus ad obseruandos vrbis exitus, ne quis aduersæ factionis elaberetur, sciens magnam esse Babæ filiorum apud vulgus autoritatem, & cogitans illos mutato rerum statu magnum momentum afferre posse suis conatibus, subtractos clàm in suis agris habuit. Ac tu ic quidem licet suspectus Herodem periurio fefellit, negans se quicquam scire quò illi deuenerint, rege deinde per edicta præmium promittente indicij, & modis omnibus eos perquirente, ne tum quidem fateri voluit. veritus enim non impune sibi hoc fore post primam negationẽ, pergebat eos occultare, iam neceſſitate etiam non modo beneuolentia. Hoc postquam sororis indicio rex comperit, missis quibusdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine: vt nihil iam reliquum esset ex Hyrcani cognatione, sed sublatis omnibus quorum excellebat dignitas, ab arbitratu suo posset quicquid vellet agere,

μεταφέρειν τ δύναμιν εἰς ἐκεῖνον. ἔνθα τι ἢ ταῦτα τῇ κλεοπάτρᾳ μᾶλλον εἰς τ ἀρχὴν ἀρεσκόμενος. εἰδὲ παρεθείη τῶν πλειόνων ἡρώδης, ἀνεπιχείρητον ἂν νομίζων καθ' αὑτὸν ἄρξαι τῶν ἰδουμαίων ἐθνους, & μεῖζον φρονῶν. ὑπεδιέβαινε γὰρ τ ἐλπίσιν, ἀπὸ ὀλίγας ἀφορμὰς ἔχων & χρημάτων, ἃ μὴ δι' ἐνεκοῦς αἰσχροκερδίας ἐπεπόιητο, καὶ μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει. κλεοπάτρα μὲν ἓν αὐτονίῳ δεηθεῖσα οὐδὲ τ χώρας ταύτης ἐπετυγχάνει. λέγουσι δέ τινες τ ἡρώδην οἱ λόγοι, καὶ ἐκεῖνος ἕτοιμος ὢν ἀποκτεῖναι τ κοσόβαρον, ὅμως τ ἀδελφῆς αὐτῷ δεηθείσης καὶ τ μητρὸς, ἀφεῖναι καὶ συγγνώμης ἠξίωσεν, ἵνα αὐτὸν εἰς τὸ λοιπὸν ἔχων τ ἐπιχείρησεως τ τότε. χρόνῳ δὲ διελθόντος, ἐπεὶ συνέβη τὴν σαλώμην στασιάσαι πρὸς κοσόβαρον, πέμπει μὲν λύθι αὐτῷ γραμμάτιον ἀπολυομένη τὸν γάμον οὐ κατὰ τοὺς ἰουδαίους νόμους. ἀνδρὶ μὲν γὰρ ἔξεστι παρ' ἡμῶν τοῦτο ποιεῖν, γυναικὶ δ' οὐδὲ διαχωρισθείσῃ καθ' αὑτὴν γαμηθῆναι μὴ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀφιέντος. ἐκείνη δὲ ἡ σαλώμη τὸν ἐν γήρει μόνον, ἀλλὰ τ ἐπ' ἐξουσίᾳ ἐλομένη, τήν τε συμβίωσιν προαπηγόρευσε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἡρώδην ἔλεγεν ὑπὸ τῆς εἰς ἐκεῖνον δύνοίας ἀποστῆναι τάνδρός, ἐγνωκέναι γὰρ αὐτὸν μετ' αἰτιάρχου καὶ λυσιμάχου, καὶ δοσιθέου, νεωτέρων ἐφιέμενον. καὶ πίστιν παρεῖχε τοῦ λόγου, τοὺς βάβα παῖδας, ὅτι διαστάζοιντο παρ' αὐτῷ χρόνον ἐνιαυτῷ ἤδη δώδεκα. τοῦτο δ' εἶχεν ἔτος. & πολλὴν ἔκπληξιν ἐποίησε τῷ βασιλεῖ παρ' ἐλπίδας ἀκουσθέν, ἐκεκίνητό τε μᾶλλον ὅπως τῷ ταχθάσεται τοῦ λόγου. τὰ γὰρ περὶ τοὺς βάβα παῖδας ἐπαύσασε πρότερον ἐπεξελθεῖν αὐτοὺς, δυσμενεῖς ὑμουμένους τῇ διαθέσει. τότε δ' ἀφ' οὗ τὸ μῆκος τοῦ χρόνου καὶ τ' μνήμης ἐξελελύθεσαν. ἡ δ' ἔχθρα πρὸς αὐτοὺς καὶ τὸ μῖσος ἀπὸ τοιούτων ἦν. ἀντιγόνου τὴν βασιλείαν ἔχοντος, ἡρώδης μὲν ἐπολιόρκει δυνάμει τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν· ὑπὸ δ' ἀρείας & κακῶν ὅσα πολιορκουμένοις πρόσεστιν, πλείους ἦσαν οἱ τ ἡρώδην ὑπικαλούμενοι, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἀπονεύοντες ἤδη τὰς ἐλπίσιν. ὄντες δ' ἐν ἀξιώματος οἱ τὸ βάβα παῖδες, καὶ δυνατοὶ τῷ πλήθει δυνατοὶ, περὶ διεπέλευν ἀντιγόνῳ. τόν τε ἡρώδην διέβαλλον ἀεὶ, καὶ συμφυλάττειν τοῖς βασιλεῦσιν τὴν ἐν γήρει ἀρχὴν πρόσφορον. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἅμα καὶ συμφέρειν αὐτὰ νομίζοντες, ὅτι τοιούτων ἐπολιτεύοντο. τ δ' πόλεως ἁλισκομένης, καὶ κρατουμένου τῶν πραγμάτων ἡρώδου, κοστόβαρος ἀποδειχθεὶς τὰς διεκβολὰς ἀναφράττην καὶ φρουρεῖν τὴν πόλιν, ὡς μὴ διαπίπτῃ ἐξ αὐτῆς τοῖς ὑποχρεως τῷ πολιτῶν ἡ τἀναντία τῷ βασιλεῖ πολιτευομένοις, εἰδὼς ἐν ὑποληψει καὶ τιμῇ τοῖς τ βάβα τῷ παντὶ πλήθει, & νομίζων μέγα μέρος αὐτῷ γενήσεσθαι πρὸς τὰς μεταβολὰς τ πραγμάτων τ ἐκείνων σωτηρίαν, ὑπεξέθετο καὶ κατέκρυψεν ἐν οἰκείοις χωρίοις. & τότε μὲν ἡρώδην, διελελύθει δὲ ἡ τ ἀληθείας ὑποψία, πιστωσάμενος ὅρκοις, ἢ μὴν οὐδὲν εἰδέναι τῶν κατ' ἐκείνους, ἀφεῖτο τ ὑποψίας. αὖθις δὲ μιμνήσκεσθαι καὶ κηρύγματα τ βασιλέως ἐκπεθέντος, & πάντα ζήτον ἐρευνῆς ὑπομένοντος, οὐκ ἦλθεν εἰς ὁμολογίαν, ἀλλὰ τῷ τὸ πρῶτον ἐξαρνος γενέσθαι τὸ φωραθῆναι τοὺς ἄνδρας ἀνυποπτωτον αὐτῷ παρέσχεν, οὐ μόνον ἐκ τ δυνοίας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τ ἀνάγκης ἤδη τὸ λανθάνειν αὐτοὺς ὠφελείκετο. ὠφελεῖτο τούτων ἐξαιρεθέντων αὐτῷ δὲ τ ἀδελφῆς, ὁ βασιλεὺς πέμψας εἰς τοὺς τόπους ἐν οἷς διαχρίβην ἐμελετήθησαν, ἐκείνους τε & τοὺς συγκαταπαθείας ἀπέκτεινεν, ὥστε εἰ μηδὲν ὑπόλοιπον ἐκ τ γένους συγγενείας, ἀλλὰ τ βασιλείαν αὐτῷ ἐξόσιον αὐτῷ, μεθ-

μηδενὸς ὄντος ἐπ' ἀξιώματος ἐμποδὼν ἱσταθῆναι τοῖς A
ἁμαρτάνουσιν. διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον ἐξέβαινε τὰ πατρῷα ἐθη, καὶ ξενικοῖς ὑπηδυσμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι κατάστασιν, ἀπαρεγχείρητον οὖσαν, ἐξ ὧν ἡ μικρὰ καὶ πρὸς τὴν αὐξιν χρόνον ἠδικήθη μέρη, ἀμελητέντων ὅσα πρότερον ὑπὸ τοῦ δυσσεβεῖν ἦν τοῖς ὄχλοις. πρῶτον μὲν γὰρ ἀγῶνα πεντετηρικὸν ἀθλημάτων κατεστήσατο καίσαρι, καὶ θέατρον ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν. αὖθις τ' ἐν τῷ πεδίῳ μέγιστον ἀμφιθέατρον, θέσεσί τε B
ἄμφω τῇ πολυτελείᾳ, τ' ἦ κἀν τοῖς ἰουδαίοις ἔθεσι ἀλλόφυλα. χρῆσίς τε γὰρ αὐτῶν, καὶ θεαμάτων τούτων ὑπόδειξις οὐ νομίζεται. τὸ μέντοι παντάγαθον ἐκεῖνος ὑπεφαίνετο τὸ τῆς περιφανείας σωτήριον, καταγγέλλας τε τοῖς πέλας, καὶ συγκαλῶν ὑπὸ τὸ πάντας ἔθνεσι. οἱ δ' ἀθληταὶ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἀγωνισμάτων ὑπὸ πάσης γῆς ἐπαλύοντο κατ' ἐλπίδα τῆς θεοκλυθείσης, καὶ τῆς νίκης ἀξίαν. συνελέγοντό τε οἱ κορυφαιότατοι τῶν ἐν τοῖς ὑπηδυσμασιν. οὐ γὰρ μόνον τοῖς θεῖς τὰς γυμνικὰς ἀσκή- C
σεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ μουσικῇ διαγωνιζομένοις καὶ θυμελικοῖς καλουμένοις, θεσπίζεται μέγιστα νικητήρια, καὶ διατίθησι πάντας τοῖς ὑπισχνουμένοις ἐλπίζειν ὅτι τ' ἄμεινον. προὔθηκε δὲ καὶ τεθρίπποις καὶ συνωρίσι καὶ κέλησιν ἀμυθήτους δωρεάς. καὶ πάνθ' ὅσα κατὰ πολυτέλειαν ἢ σεμνοπρέπειαν παρ' ἑκάστοις ἐπαύδασε, φιλοτιμίᾳ τῇ ἀρίστου αὐτοῦ γνώμης τὴν ὑπόδειξιν, ἐξεμιμήσατο. D
τὸ γε μὴν θέατρον ὑπερφυᾶ κύκλῳ θεσείχον κατασκευῆς, καὶ ξόανα τῶν ἐθνῶν ἃ πολεμήσας ἐκεῖνος ἐκτήσατο, χρυσῶ τε ἀπέφθῳ καὶ ἀργύρῳ πάντων αὐτοῦ θεσπεσιωτάτων. τὰ δ' εἰς ὑπηρεσίαν ὕδατος ἕνεκεν, ὥστ' ἐῶπος τόπον, ὅτε σκοῦπος λίθων, ὃ μὴ τοῖς ὁρωμένοις ἀγωνίσμασι συνεπιδείκνυτο. ἐδαπάνα δὲ καὶ θείων ἐγχύτων, λέοντων τε πλείστων αὐτοῦ συναχθέντων καὶ τῶν ἄλλων ὅσα καὶ τὰς ἀλκὰς ὑπερβαλλούσας ἔχει καὶ τὴν φύσιν ὀξὺ E
παικότερα. τούτων αὐτῷ τε θεὸς ἄλλοτε συμπλοκὴν καὶ μάχην θεὸς αὐτὰ τῷ κατεγνωσμένων ἀνθρώπων ἐπιτηδεύοντο. τοῖς μὲν ξένοις ἐκπλῆξις ὁμοῦ τ' δαπάνης καὶ ψυχαγωγία τῆς θείας τύχης, τοῖς δ' ὑπηκόοις φανερὰ κατάλυσις τῆς τιμωμένων παρ' αὐτοῖς ἐθῶν. ἀσεβὲς μὲν γὰρ οὐκ ἐθεσθήλυ καταφάνετο, θηρίοις ἀνθρώπους ὑποβρίπτειν, ὑπὲρ τὴν τ' ἀνθρώπων θέας. ἀσεβὲς δὲ ξενικοῖς ὑπηδυσμασιν ἐξαλλάττειν τοὺς θεσμούς. πάντων δὲ μᾶλλον ἐλύπει τὰ ξόανα, δο- F
κοῦντες καὶ εἰκόνας εἶ) τοὺς τοῖς ὅπλοις θεσθλημένους, ὅτι μὴ πάτριον ἦν αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα σέβειν, ἀ μεθρίως ἐδυσχέραινον. ἐλαύθανεν δὲ ὑπὸ τ' ἠρῴδου ἐπαρᾶ τόμενοι, καὶ βίᾳ μὲν ἐπαγὼν ἀπῆγεν ὡς ἔθος. καθαιμίλει δ' εἰσίοις καὶ παρηόρῃ, τ' διοσδαιμονίας ἀφαιρεσύμβους. ἀ μὲν ἐπῴθει. ἀλλ' ὑπὸ δυσχερείας ὧν ἐδόκουν ἐκεῖνον πλημμελεῖν, ὁμοθυμαδὸν ἐβόων, εἰ μὴ πάντα δο- G
κεῖν οἷός τε, μὴ φέρειν εἰκόνας ἀνθρώπων ἐν τῇ πόλει, τὰ πάτρια λέγοντες. ἀ γὰρ εἶ) πάτριον αὐτοῖς. ἠρῴ-
δης δὲ τεταραγμένους ὁρῶν καὶ μὴ ῥᾳδίως ἂν μεταπεσόντας, εἰ μὴ τύχοιεν παρηγορίας, καλέσας αὐτοῦ τοὺς ὑπηφανεστάτους, εἰς τὸ θέατρον παρήγαγε, καὶ δείξας τὰ ξόανα, ποῖα δοκεῖ αὐτοῖς ταῦτα εἶναι σέβεσθαι. τοῦ δ' ἐκ-

nemine amplius reſiſtente. Quo factum eſt vt X.
magis ac magis diſcederet à patrijs ritibus, & peregrinis ſtudijs veterum inſtituta corrumperet inuiolabilia: quo tempore permagna facta eſt bonorum morum in deterius inclinatio, labante diſciplina qua antehac populus ſolebat contineri in officio. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit, theatro Hieroſolymis extructo: deinde in campo amphitheatrum vtrumque ſumptuoſo opere conſpicuum, ſed alienum à Iudaicis moribus: apud quos nullus eſt horum vſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem hanc nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumuicinis atque etiam longinquis gentibus, propoſitiſque præmiis magnus vndique atheletarum cæterorúmque certatorum concurſus factus eſt, confluxerúntque exercitatiſſimi quique in hoc genere. euocabantur enim magnis præmijs non hi tantùm qui gymnicis certaminibus dant operam, ſed mutici etiam præſtantes, & qui vocantur thymelici: necnon quadrigarij ac trigarij, & qui ſingulis equis celetizontes curſum peragunt: magna contentione regis, ne quid deſideraretur, quod vſquam in hoc genere ſit ſpectabile. Theatrum ipſum per circuitum titulis erat ornatum Cæſaris, & trophæis deuictarum ab illo gentium, auro atque argento collucentibus. quod verò ad inſtrumentum & apparatum attinet, non veſtes pretioſiſſimæ, non gemmæ raritate inſignes deerant in his ſpectaculis: conquiſitis etiam feris plurimis, leonibus, cæteriſque vel robore ſpectandis, vel aliquo naturæ miraculo. hæ modò inter ſe modò cum damnatis hominibus committebantur: quæ peregrinis quidem ſpectatoribus plurimum admirationis ſimul atque delectationis afferebant, indigenis verò prorſus ad diſſolutionem patriæ diſciplinæ tendere videbantur. nihil enim magis impium exiſtimabant, quàm ex ſpectandis hominibus cum beſtijs comparatis voluptatem crudelem captare homines: abſurdum æquè peregrinis artibus mutare inſtituta domeſtica. Sed nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ cùm putarent armis contectas imagines, quarum vſus interdictus eſt noſtris legibus, indigniſſimè eas ferebant. à quibus cùm eos ſic abhorrere Herodes animaduerteret, per vim nihil agere voluit, ſed blandis alloquijs conabatur hanc ſuperſtitionem eximere. nihil tamen mouebantur, ſed credentes eum grauiter peccare, vno ore exclamant: etiam ſi reliqua omnia ferre oporteat, non laturos ſe intra vrbem hominum imagines: ſic trophæa vocabant: hoc enim nefas eſſe. Herodes verò videns eos turbatos, & ſine ſatisfactione non facile ceſſuros, accitis ad ſe præcipuis ex illo numero, in theatrum adductis, rogabat eos, oſtenſis trophæis, quidnam hoc eſſe putarent. cúmq; reclamaſſet, hominũ eſſe imagines, iubet detrahi ornatũ appoſititiũ, & oſtẽdit nudos ſtipites. quo facto in riſum vertitur indignatio cõcepta ex ſuſpicione imaginum. atque ita ſedato mul-

βοησάντων ἀνθρώπων εἰκόνας, ὑπεξέας ἀφαιρεθεῖσαν τ' ἀθεμίτου κόσμον, ὑπεδείκνυσιν αὐτοῖς γυμνὰ τὰ ξύλα. τὰ δ' ὑπὸ τῶν ὑποπλησθέντα, γέλως καὶ πλεῖστον εἰς ὀλίγους ἐδωνήθη, τοῦ καὶ πρότερον αὐτοῖς ἐν εἰρωνείᾳ πάθους τὰς καταπλαγὰς τῆς ἀγαλμάτων. τοῦτον δὲ τὸν ὄχλον αὐτὸ ἀθροισθέντα μόνον

titudinis tumultu, plerique iam mutati æquo animo ferebant omnia. quidam tamen ne sic quidem destiterunt externos mores abominati, veriti ne ex hac mutatione sequeretur magnum aliquod reipublicæ incommodum: putaueruntque sui officij, labanti disciplinæ publicæ vel capitis periculo succurrere, nec pati Herodem quicquam contra receptos mores inducere, & pro rege hostem agere. ex his x. ciues coniurauerunt contempto periculo, sicásque vestibus texerunt: & in his vnus cæcus, ob indignitatem eorum quæ audiebat non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum si quid assertoribus patrij moris accideret, cuius exemplo non mediocriter confirmati sunt cæteri. Hi communicatis consiliis in theatrum vadunt, sperantes nec ipsum regem improuisum impetum suum euasurum, aut certè multos ex aulicis eius stipatoribus opprimendos: & vel hoc sibi fore mortis solatium, si illum violatæ religionis ergò in populi inuidiam adducerent. Et illi quidem quasi duces se cæteris præbentes hæc facere statuerant. quidam verò ex his quos Herodes ad perscrutanda & indicanda talia disposuerat, rem totam expiscatus, regi theatrum ingressuro aperit. is non ignarus quantum odiorum sibi quotidie concitaret, recipit se in regiam, & nominatim coniuratos accersit: qui comprehensi in ipso facinore, & scientes nullum esse effugium, decreuerunt præsentem necessitatem ferre forti animo. nihil enim inficiati interrito vultu sicas protulerunt, profitentes se rectè ac piè coniurasse, non propter priuatos affectus, aut sui commodi gratia, sed pro disciplina publica, quam nemo bonus violare ne morte quidem sibi intentata sustineat. hæc illi cùm magna confidentia pro se attulissent, à regiis abducti per omnes cruciatus necati sunt. nec multo pòst delator eorum inuisus omnibus, à quibusdam interfectus fruſtatim concisus est & obiectus canibus, idque multis inspectantibus: nemo tamen hoc factum prodidit, donec post longas ac molestas Herodis inquisitiones à conscriis quibusdam mulierculis per tormenta expressa est confessio. tum verò autores eius facinoris cum totis familiis plectebantur, plebe nihilominus interrita, & parata leges defendere, ni maiore cohiberetur potentia. quod animaduertens rex omni ope obuiam iuit eorum conatibus, ne fortè hac rerum nouitate ad apertam defectionem adducerentur. cùm igitur duas arces munitas in vrbe haberet, vnam in qua ipsius erat regia, alteram verò iuxta templum Antoniam à se nominatam, visum est tertiam quoque munire Samariam, mutato nomine Sebasten, quæ foris totam gentem contineret in officio, abest à Hierosolymis itinere vnius diei, ad vrbanos etiam tumul-

τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ὁρμὴν λῦσαι ἐπεπόνθεσαν ὀξὺ ὀργῆς διαχέαντος, οἱ πλείους μὲν εἶχον ὡς μεταβιβλήσθαι, καὶ μὴ χαλεπαίνειν ἔτι τινὲς δὲ αὐτῷ, ἐπέμφυον τῇ δυσχερείᾳ τὸ ἀεὶ ἐξ ἔθους δύπτησυμάτων, καὶ τὸ καταλύεσθαι τὰ πάτρια μεγάλων ἡγεμόνι ἀρχὴν κακῶν. ὅσοι δὲ ὠήθησαν ἀκριβῆ δυνεῦσαι μᾶλλον, ἢ δοκεῖν ἀλλαττομένης αὐτοῖς τὰ πολιτείας, προῶρᾶν πρὸς τὴν πρὸς βίαν ἐπεισαγομένα τὰ μὴ δι' ἔθους ὄντα, καὶ λόγῳ μὲν βασιλέα, τῷ δὲ ἔργῳ πολέμιον φανόμενον τῶν τοιούτων. ὧν ἕνεκα σωφρονισθέντες πάντα κίνδυνον ὑπομένειν ἕτοιμοι τὴν πολιτικὴν ἀνδρες, καὶ ξιφήρεις τοῖς ἱματίοις ὑπολαβόντες. ἐδόκει δὲ αὐτοῖς δι' ἀναξιοπαθῆσαι ὧν ἤκουσαν καὶ τὸ διεφθορέναι τὴν τοῦ ὀφθαλμοῦ συνωμοσμένος, οὐχ ὡς σωφρονήσαί τι καὶ λίαν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ἱκανὸς, ἀλλ' ἐν ἑτοίμῳ καταπεθεὶς αὐτὸν παθεῖν ἐπ' ἐκείνοις συμβαίνῃ δυχερές. ὡς τι μὴ μεῖζον τὴν ὁρμὴν τοῖς ἐπιχειροῦσι δι' αὐτὸν γενέσθαι. ταῦτα γνόντες ἀπὸ ἀπορήματος εἰς τὸ θέατρον ἐχώρουν. ἐλπίσαντες μὲν δι' αὐτὸν ῥᾳδίως ἀφαιρήσεσθαι δι' ἀφανοῦς, πολλοὺς δ' εἰ καὶ μὴ τυγχάνοιεν σκεινυμένους, τῷ δεῖν αὐτὸν ἀναιρήσειν οἰόμενον. καὶ ταῦτ' αὐτοῖς ἀρκέσειν εἰ καὶ θήσουσιν, εἰς ἔννοιαν ὧν ὁ βασιλεὺς ἐξυβρίζειν ἐδόκει τὸ πλῆθος, καὶ αὐτὸν σκεῖνον ἀγαγεῖν. σκεῖνοι μὲν συνελάσαντες, ὅπερ τοιαύτης ἦσαν συνθέσεως. εἰς δὲ τὸ τῷ παρόντι πολυπραγμονεῖν καὶ διαγγέλλειν τὰ τοιαῦτα τεταγμένων ἐξαρπαγῆναι ὅλον τὸ ὑπόθεσιν, εἰς τὸ θέατρον εἰσιέναι μέλλοντι τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δὲ εὐθὺ ἀνοίκειον ὠήθη τὸν λόγον, εἰς τε τὸ μῖσος ἀφορῶν ὃ συνήδει πᾶσι τῷ πλειόνων αὐτῷ, καὶ τὰς ταραχὰς τὰς ὑπὸ τοῖς καθέκαστα γνωμῶν, ἀναχωρήσας εἰς τὸ βασίλειον, ὀνομαστὶ τοὺς ἐν τῇ αἰτίᾳ ἐκάλει. παραπεσόντων δὲ αὐτοῖς τὴν ὑπηρετὴν αὐτόφωρον λαμβανόμενοι, τὸ μὲν ὡς ἂν ἀφύγοιεν ἤδεσαν, ἐπικόσμησαν δὲ τινὰ ἀναγκαίαν καταστροφὴν τῶν πάλαι, καὶ μηδὲν ὑφιέναι τῶν φρονήματος. εὐθὺ δὲ ἀτενίσαντες ἀρνησάμενοι τὸ παρεῖναι, αἰδεῖσθαι ἤδη κρατούμενοι τὰ ξίφη. διομολογήσαντες δὲ καλῶς καὶ συνὼ δύσεβεία τὸ συνωμοσίαν αὐτοῖς γενέσθαι, κέρδους μὲν ἀδηνὸς, ἀπ' οἰκείων ἕνεκεν παθῶν, τὸ δὲ πλέον ὑπὲρ τῆς κοινῶν ἐθῶν, ὃ χρὴ πᾶσι φυλάττειν ἢ θνήσκειν παρὰ αὐτῆς ἄξιον. τοιαῦτα μὲν ἐκεῖνοι, τῇ παραρρίσει τῆς ὑπερβουλῆς ἐμπαρρησιασάμενοι, πεῖσαι τῶν αὐτοῖς τῆς βασιλικῶν ἤρχοντο, καὶ πᾶσαν αἰτίαν, ὑπομείναντες διεφθάρησαν. μετὰ δὲ πολὺ δὲ καὶ τὸν ταῦτα μιμήσαντα κατὰ μῖσος ἁρπασάμενοί τινες οὐκ ἀπέκτειναν μόνον, ἀλλὰ καὶ μελὶ διελόντες, παρέθεσαν κυσίν. ἐωράτο δὲ πολλοῖς τῆς πολιτικῆς τὰ νόμιμα, καὶ κατεμήνυσεν ἁπλῶς, ἕως πρὸς δὲ πικρότερον καὶ φιλόνεικον ποικίλως τὴν ἀρχαίαν, ἐμβασανισθεῖσαι γυναῖκες τινὲς ὁμολόγησαν ἃ παρεχθέντα εἶδον. καὶ τῶν μὲν συνεργησάντων, ἐγένετο τιμωρία παντοία τῆς παρατάσεως αὐτῆς ἐπεξιόντος. ἡ δὲ δημοτὴ τοῦ πλήθους καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς νόμων πίστεως ἀκατάπληκτον, καὶ ῥᾴδιον ἐποίει τὸ πρᾶξαι, εἰ μὴ πλείονος ἀσφαλείας κρατῶν. καὶ διέγνω πάντοθεν περιειληφέναι τὸ πλῆθος, ὡς μὴ νεωτερίζοντων, φανερὸν γενέσθαι τὴν ὑπόστασιν. ἐξωχυρωμένης οὖν αὐτῆς τῆς πόλεως μὲν ὑπὸ τῆς αὐλῆς ἐν ᾗ ἐδήτατο, τὸ δὲ ἱερὸν τῇ περὶ τὸ περίβολον ὀχυρότητι τὸ καλούμενον Ἀντωνίαν τὸ κατασκευασθὲν ὑπ' αὐτοῦ, τρίτον πάντη τῆς λαοῦ τὴν σωμάτειαν ἐνόησεν ὑπερίσχυμα, καλέσας μὲν αὐτὴν σεβαστὴν, οἰόμενος δὲ κτῆσιν χώρας ἡδὺν ἔλαττον ἰσχυροποιεῖν τὸν τόπον, ἀπέχοντα μὲν ἱεροσολύμων μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, δύχησον δὲ ὄντα καὶ

κοινὸν

κοινὸν ὄπι τε τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τῇ πόλει ὠφελούμενον. τῷ δ' ἔθνει παντὶ φρούριον ἐνῳκοδόμησεν, τὸ πάλαι μὲν καλούμενον στρατῶνος πύργον, καισάρειαν δ' ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθέν. ἔστι τῷ μεγάλῳ πεδίῳ τὸ ὀπιλέκτων ἱππέων ὧδε αὐτὸν ἀποκληρώσας, χωρίον συνέκτισεν ὄπι τε τῇ γαλιλαίᾳ γαβάλα καλούμενον. καὶ τῇ περαίᾳ τιλὼ ἐδωμωνῖτην. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀεὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐξευρίσκων, καὶ δι' ἁλαλαμβαίων φυλακῆς τὸ σαβαϊκὸν ἔθνος, ὡς ἤκιστα μὲν ἀπ' ὀρχήσεως, εἰς τὰς ταραχὰς προπίπτειν, αἷς καὶ μικροῦ κινήματος ἐγγιγνομένης συνεχῶς ἐχρῶντο, λανθάνειν δ' οὐ μηδ' εἰ παρακινοῖεν, ἐφεστηκότων ἀεί τινῶν πλησίον οἳ καὶ γινώσκειν καὶ κωλύειν ἐδυνάμενοι. τότε δὲ τὴν σαμάρειαν ὡρμημένος τειχίζειν, πολλοὺς μὲν τῶν συμμαχησάντων καὶ τοὺς πολέμους, πολλοὺς δὲ τῶν ὁμόρων συμπολίζειν ὄπιτηδὲς ἔδωκεν, τό τε φιλοτιμίας τῆς νέον ἐλπίσειν, καὶ δι' ὃ τὸ πρότερον ἐν ταῖς ὄπισημίαις ὄσαι, καὶ μᾶλλον ὅτι πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ τὸ φιλότιμον ὄπιτι δεύετο. τιλύ τε προσηγορίαν ὑπάλλαττε, σεβαστὴν καλῶν, καὶ τὴν χώρας ἀρίστην οὖσαν τὴν πλησίον, κατεμέριζε τοῖς οἰκήτορσιν, ὡς ἑπόθεν ἐν εὐδαιμονίᾳ σωιζόντες οἰκεῖν. καὶ τείχει καρτερῷ τιλὼ πόλιν περιέβαλε, τότε τὸ χωρίον περισάντες εἰς ἐρυμνότητα κατασκευαζόμενος, καὶ μέγεθος οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὥστε μηδὲν ὑποδεῖν τῶν ἐλλογιμωτάτων πόλεων περιλαμβάνων. κύκλοι γὰρ ἦσαν κ'. ἐντὸς δὲ καὶ μέσην, ξυῶν ἡμισταδιῶν τέμνος αὐτὴν, παντοίως κεκοσμημένον, καὶ ναὸν ἐν αὐτῷ μεγέθει, καὶ κάλλει τῶν ἐλλογιμωτάτων ἤγειρεν, ἐν τε τοῖς καὶ μέσης δὲ πάντων ἐπέφτει κοσμοῦσι τιλὼ πόλιν. τὸ μὲν ἀναλημμα τῆς ἀσφαλείας ὁρῶν, καὶ τῇ τῶν περιβόλων ἐρυμνότητι φρούριον αὐτῷ ποιούμενος ὄπι τῇ μείζονι. τὸ δὲ δωρεπὲς, ὡς ἂν ἐκ τοῦ φιλοκαλεῖν, καὶ μνημεῖα φιλανθρωπίας καταλιπεῖν ἐν ὑστέρῳ.

tus compescendos opportuna. Aliam etiam toti genti ceu arcem imposuit, olim Stratonis turrim dictam: ipse Cæsaream appellari maluit. In magno etiam quem vocant campo, sorte lectis equitibus castellum condidit, & in Galilæa Gabalam, Esthmonitim in Peræa. His arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè dispositis, adempta est vulgo leuissimis quibusque causis mobili, tumultuandi materia: parato ad quoscunque clanculatios conatus remedio, dum in propinquo semper sunt qui vel præcaueant, vel recèns ortos compescant. In primis autem Samariam cinctarus mœnibus, dedit operam vt tam è milite auxiliari, quam è finitimis gentibus plurimos in eius ciuitatis corpus congregaret, partim propter templum quod ibi dedicare statuerat, partim quo illustriorem eam faceret, sed maximè quia prætextu magnificentiæ securitatē rebus suis hoc pacto procurabat. Vrbi abrogato vetere, nouum nomen Sebastes imposuit, agrosque eius natura feraces habitatoribus diuisit, vt mox ab initiis essent locupletes: firmissimum deinde murum circumdedit, natura etiam loci accliuioris adiutus, & præter veterem ambitum tantum spatij complexus, vt nulli celebrium vrbium cederet. erat enim xx. stadiorum circuitus. in eius meditullio fanum sesquistadij amplitudine esse voluit, modis omnibus ornatissimum, in quo templum extruxit cum quouis alio pulchritudine & magnitudine conferendum: reliquas etiam vrbis partes procedente tempore magis ac magis excolere studuit, securitatem captans ex firmitate loci, quo pro arce vti voluit, pulchritudine verò loci suæ liberalitatis ac magnificentiæ monumentum relicturus ad posteros.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τοῦ λιμοῦ τοῦ κατὰ τὴν ἰουδαίαν γενομένου.

Cap. XII.

De fame quæ in terram Iudeam incubuit.

Κατὰ τοῦτον μὲν οὖν τὸν ἐνιαυτὸν καὶ ὄντα τὴν πρώτην βασιλείας, πάθη μέγιστα τὴν χώραν ἐπέβαλεν. εἴτε δὴ τοῦ θεοῦ μνησικακήσαντος, ἢ καὶ τοῦ δικαίου ἀπαντήσαντος τοῦ κακοῦ. πρῶτον μὲν γὰρ αὐχμοὶ διλωσεῖς ἐγένοντο. καὶ δι' ὃ τοῦτον ἄκαρπος ἡ γῆ, μηθ' ὅσοις κατ' αὐτὴν εἰώθειν ἀναβλαστάνειν φέρουσα. ἔπειτα καὶ διὰ τῆς καὶ τὰ ἐπιδεῖαν τῶν σιτίων ἀλλαττούσης, νόσοι τὴν σωμάτων καὶ πάθος ἤδη λοιμικὸν ἐνέπτει διλωσεῖς αὐτεφοδιαζομένων αὐτοῖς τὴν κακῶν. τότε γὰρ ἐπορεῖτο θεραπείας καὶ τροφῆς, ἐπέτεινεν εἰς πλέον ἀρξαμένη ἰσχυρῶς τὸ λοιμώδη νόσον, ἥτε φθορὰ τὴν ὕπαιθρον ἀπολλυμένων, ἀφηρεῖτο καὶ τοὺς περιόντας δυθυμίας, ἐπεὶ ἐνεσαρκεῖν τὰ ἀποφίας ἐξ ὀπιμελείας καὶ λυμφθαρέντων γὰρ ὑπὸ τῶν ἔτους καρπῶν, καὶ τὰ ὅσοι ἐνέτεθεν ἀπεκρύπτοντο δεδαπανημένων, ὑδὲν εἰς ἐλπίδα χρηστὸν ὑπελείπετο, μᾶλλον ἢ καὶ τροφοδοκίαν ὀπιτείνοντος τοῦ κακοῦ, καὶ ὑδὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν ἐνιαυτὸν μόνον. ὡς αὐτοῖς εἶ μὲν ὑδὲν ὑπόλοιπον, ἀπολωλέναι ἂν καὶ τὴν τροφόντων τὰ ἀπόρροια, μηδ' ἕτερον ἀφίσης τῆς γῆς τὸ ἀναγκαῖον, πολλὰ δὲ τὰς χρείας ἐναργῆ. καὶ τὰς ἀποφίας ἐν ἐλάττοις εἶ συνέβαινεν αὐτῷ τὴν βασι-

EOdem anno qui fuit regni Herodis decimustertius, maximæ calamitates in eam regionem ingruerunt, siue ea fuit vindicta irati numinis, siue ita ferebant statæ temporum vicissitudines. Primùm siccitas diuturna obtinuit, inde insecuta est sterilitas, ne illis quidem fructibus prouenientibus quos sponte sua terra solet edere: Postea per inopiam mutata victus ratione morbi iam inualuerunt & pestilentia, succedentibus aliis post alias calamitatibus. Nam hoc ipsum pestem exacerbabat, quòd ægroti in tanta penuria nec curam sibi conuenientem, nec alimentum congruum habere poterant: & quotidie multis morientibus etiam superstites per desperationē curam suorum relinquebant, nō profuturā in tantis rerū difficultatibus. itaque absumptis veteribus frugibus, & nullis in earū vicem subnascentibus, nihil spei reliquum erat, malo præter opinionem indies crescente, dum non vno anno etiam semina ipsa pereunt, terra non reddente debitum. quapropter necessitas multa ad præsentem vsum excogitare cogebat: ac ne Herodi quidem amplæ facultates suppetebant

dum fraudatur agrorum reditibus, absumpta in ædificationem vrbium vetere pecunia: adeóque omnia variis malis vastabantur, vt vix esset cui succurri posset. ad hæc accedebat populare in regem odium, quod ferè soleat calamitatum culpa in eos reiici, penes quos est regimen reipublicæ. Cogitabat tamen aliquam medelam afferre tam difficili tempori, sed modum vix expediebat, quod nec finitimi res ad victum necessarias venderent, eadem pressi inopia, nec pecuniarum tantum superesset, quantum posset omnibus sufficere. attamen videns opus esse vt omnes ad ferendam opem consilia conferrent, quicquid erat in regia supellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum concidit, nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad vsum necessariis. inde confectam pecuniam mittebat in Ægyptum quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia priuatim amicus erat Herodi, & seruatos cupiebat eius subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in euehendo adiuuans, ita vt maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. Porrò Herodes aduecto frumẽto, & approbata populo sua diligentia, nõ solùm mutauit auersorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & prouidentiæ retulit. Nam primùm his qui sibiipsis frumentum quærere non poterant, diuisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant, his quoque prouidit adhibitis pistoribus, vt in promptu alimenta haberent. Quin & aduersus hyemis asperitatem prouidit, ne qui periclitarentur inopia vestium absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Vbi verò etiam huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum vrbibus solicitudinem impendit, distributis ad sementem faciendam frugibus. quod sanè & ipsi fuit commodũ, terra mox vberem referente gratiam, vt omnibus alimenta supperterent. & quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, ad LM. hominum quos ipse aluerat dimisit per agros: atqua ita res penè perditas restituit sua diligentia, non mediocriter subleuatis etiam finitimis qui eisdem laborabant difficultatibus. nemo enim eius opem implorauit, quem nõ pro ipsius dignitate adiuuerit: sed & castella & vrbes, & ex plebe qui grauabantur numerosiore familia, ad illum confugientes necessitati inueniebant remediũ: ita vt reuocatis ad rationem quæ in exteros tantum insumpserat, reperta sint frumenti cororum x. millia. corus autem capit x. medimnos Atticos. intra regni verò sui pomœria LXXX. millia cororum expensa sunt. quæ quidem eius cura & tam opportunè collata gratia, tantum apud Iudæos valuit omnium sermone celebrata, vt positis odiis quicquid hactenus vel administrando regno, vel transgrediendis patriis ritibus peccauerat, li-

A λεῖ, τῷ τε φόρων οἷς ἐλάμβανεν ἀπὸ τ᾽ χώρας ἀφηρημένῳ, καὶ τὰ χρήματα διεδαπανηκότι πρὸς φιλοτιμίαν ὧν τὰς πόλεις ἐπεσκεύαζεν, ἵν᾽ τε εὐδὲν ὅ τι καὶ βοηθείας ἄξιον ἐδόκει, προσκατειληφότος τὸ κακοῦ, καὶ μῖσος εἰς αὐτὸν ἐκ τῶν ἀρχομένων. τὸ γὰρ ἀεὶ προσέχειν, φιλάρτιον ἀεὶ τῷ ἀνθρώπῳ προσκτώμενον. ἐν τούτοις διενοεῖτο βοηθεῖν τῷ καιρῷ, χαλεπὸν δ᾽ ἦν, ὅτε τῷ πλησίον ἐχόντων ἀποδίδοσθαι σιτία, τῷ μηδ᾽ αὐτοὺς ἐλάττω πεπονθέναι, χρημάτων τε ἅμα ὄντων εἰ μὴ δυνατὸν ὀλίγον ὅτι πολλοῖς διαρκῆσαι, καλῶς μέντοι νομίζων ἔχειν πάντας εἰς τὴν βοήθειαν μὴ ἀμελεῖν, τὸν ὅπλα κόσμον ἐν τοῖς βασιλείοις αὐτὸς συνέκοψεν ἀργυρέου καὶ χρυσίου, μήτε τῆς ἐν τῇ κατασκευῇ ὕλης μελείας, μήτ᾽ εἴτι τέχνη τίμιον ἦν, τούτου φεισάμενος. ἔπεμπε δ᾽ εἰς ἀργύπου τὰ χρήματα, παρῳνίου τὴν ἀρχὴν ὑπὸ καίσαρος εἰληφότος. ὥστε μὲν ὀλίγων ἐπ᾽ αὐτὸν καταφυγόντων διὰ τὰς αὐτὰς χρείας, ἰδιᾷ τε φίλος ὢν πρῴδη, καὶ διασώσασθαι θέλων τοὺς ὑπ᾽ αὐτὸν, πρώτοις μὲν ἔδωκεν ἐξάγειν τὸν σῖτον, εἰς ἅπαντα δὲ κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν ἔκπλουν συνήρησεν, ὡς μέγα μέρος ἡ τὸ πᾶν ὠφέλησαι τούτης τ᾽ βοηθείας. οὐδὲ πρῴδης τούτων ἀφικομένων, ἐν ἀφορμῇ τὴν θεμέλειαν τὴν αὐτὸ προσιδεῖν, ἀ μόνον αὐτὸς μετέστησε τὰς γνώμας τῶν προτέρων χαλεπῶς ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ μεγίστην ἐποιήσατο τὴν δηλώσιν τῆς διανοίας, καὶ τῆς προστασίας. πρῶτον μὲν γὰρ ὅσους οἷόν τε καὶ δι᾽ αὐτῶν τὰς τροφὰς σκοπεῖν, ἐνειμε τὸ σίτου τὴν ἔκταξιν ἀκριβεστάτην ποιούμενος. ἔπειτα πολλῶν ὄντων οἱ κατὰ γῆρας ἢ τινὰ προσοῦσαν ἄλλην ἀσθένειαν οὐκ ἰκανῶς εἶχον αὐτοῖς ἀδρανεύζειν τὰ σιτία, προυνόει καταστήσας ἀρτοποιούς, καὶ παρέχων ἑτοίμας τροφάς. θεμέλειαν δὲ καὶ τὸ μὴ δυσχειμάσας μὲν κινδύνων αὐτοὺς, ἐποιήσατο, συγκατειληφώς καὶ τῆς περὶ τὰς ἐσθῆτας ὑποείας, ἐφθαρμένων καὶ παντάπασι διαναλωθέντων τῷ βυσκημάτων, ὡς ὅτε εἰαν δέοι χρῆσιν, ὅτε τῷ ἄλλων σκεπασμάτων. ἐκποιεισθέντων δ᾽ αὐτῷ καὶ τούτων, ταῖς πλησίον ἤδη πόλεσιν ἐπεβάλλετο τὰς ὠφελείας παρέχειν, ἀπέρματα τοῖς ἐν συνεία δίδοις. καὶ τὸ τ᾽ ὤπασεν οὐκ ἧττον αὐτῷ, δίδυς τε χυθείσης εἰς ἀφορίαν τῆς χάρις, ὡς ἅπασιν ἱκανὰ τὰ περὶ τὰς τροφὰς γνώσαι. τὸ δὲ σύμπαν ἀμπτὸ περὶ τὸν γλῶ θαυμανέντος, ἀ ἔλαττον ἢ μυριάδας ἀνθρώπων, οὓς αὐτὸς ἔθρεψεν εἰς τὴν χώραν διέπεμψε, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ κακωθεῖσαν αὐτῷ τὴν βασιλείαν, ὑπὸ πάσης ἀπουδῆς ἀναλαβών, οὐκ ἥκιστα καὶ τοὺς πένης ἐν ταῖς αὐταῖς κακοπαθείαις ὄντας, ἐπεκούφισεν. ὁ γὰρ ἐφ᾽ ὅς τις ὑπὸ χρείας ἐντυχών, ἀπελείφθη μὴ βοήθειαν εὑρεσθαι κατὰ τὴν ἀξίαν. ἀλλὰ καὶ δῆμοι καὶ πόλεις, καὶ τῷ ἰδιωτῷ ὅσους ὑποεία δέοι τὸ πλείστων περίστασιν συνεστύγχανεν, ἐπ᾽ αὐτὸν καταφυγόντας, εἶχον ὧν ἐδεήθησαν. ὡς τε ὠφέλησαι λογιζομένῳ, τοῖς μὲν ἔξω τῆς ἀρχῆς δοθέντας, σίτου κόρους μυρίους. ὁ δὲ κόρος δύναται μεδίμνους ἀττικοὺς ι. τοὺς δ᾽ εἰς αὐτὴν τὴν βασιλείαν περὶ ὀκτάκις μυρίους. ταύτην δὲ αὐτὸ τὴν θεμέλειαν καὶ τὴν τῆς χά-

B

C

D

E

F

G

ριτος δικαιοσύνην, ἥτις ἐν αὐτοῖς τε τοῖς ἰουδαίοις ἰσχύσαν συνέβη, & διαβοηθῆναι τοῖς ἄλλοις, ὡς τε τὰ μὲν πάλαι μίσει κεκινδύνευται διὰ τὸ ἀπαναισχύντως ἔνια τῶν ἐθῶν καὶ τ᾽ βασιλείας, ἐξαιρεθῆναι ἅπαντος ἔθνους,

αὐτικα-

αὐτὴ κατάλλαγμα ἢ φάνεσις, τὴ ἐν τῇ βοηθείᾳ τ δεινοτάτων φιλοτιμίαν, δόκλεια ἢ κὴ ὠφελὰ τ ἔξωθεν λῶ. κὴ δοκεῖ τὰ δυχερῆ συμβλῶσα μ αὐτῷ μείζω λόγου, καλώσαντα ἢ τ βασιλείαν, ἐχ ἥκιστα πρὸς δόξαν ὑπεδείκνυμθος, αὐτιμετέχησε τοῖς ὄχλοις, ὡς ἐξ ὑπαρχῆς δοκεῖν ἐχ οἷον ἡ πεῖρα τῷ πάλαι γεγενημθων, ἀλλ' οἷον ἡ μετὰ τῆς χρείας ὑπιμέλεια παρέσπε. πρὸς ἢ τὸν Καίσαρα ἐκεῖνον, κὴ συμμαχικὸν ἔπεμψε καῖσαρι φ ὑπλέκτους τῷ σωματοφυλάκων. οὓς γάλλος ἄλιος πρὸς τὸν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἦγεν, εἰς πολλὰ χρησίμους αὐτῷ γνομθους. πάλιν οὖν αὐτῷ τῷ πραγμάτων πρὸς ὑπόδοσιν δυθυνομθων βασίλειον ἐξωκοδόμει πρὸς τ ἄνω πόλιν, ἐφ μεγάθεις οἴκους ἐγείρων κὴ κόσμῳ κατασκυάζων πολυτελεσάτῳ χρυσῷ Ⓒ λίθων κὴ κατακλιμάτων, ὡς ἕκαστον αὐτῷ κλισίας μὴ ἔχειν παμπόλλους ἄνδρας ὑποδέχεσθαι, κὴ μέτρα ἢ κὴ τὰς προσηγορίας, ὁ μὴ γὰρ καίσαρος, ὁ ἢ ἀγρίππα ἐκέκλητο. προσελάμβανε ἢ Ⓒ γάμον αὐτῷ, κινηθεὶς ἐξ ἐρωτικῆς ὑπθυμίας, μηδένα τ κὴ τ οἰκείαν ἡδονὴν ζῆν, ὑπολογισμὸν ποιούμθος. ἀρχὴ δ' αὐτῷ τῷ γάμων ἐγένετο διάδε. σίμων ἰῶ ἱεροσολυμίτης, υἱὸς βοηθῦ τινός, ἀλεξανδρέως, ἱερεὺς ἐν τοῖς γνωρίμοις. εἶχε ἢ θυγατέρα καλλίστω τ τότε νομιζομένων. ὄντος οὖν λόγω πρὸς τοῖς ἱεροσολυμίταις πρὸς αὐτῆς, τὸ μ πρῶτον ὑπὸ δ ἀκοῆς κεκινῆσθαι τ ἡρώδην συνέβαινεν. ὡς ἢ κὴ θεασάμθον ἡ τ παῖδος ἐξέπλητεν ὥρα, τὸ μ ἀπ' ἐξουσίας χρώμθος δι' ατελεῖν ἅπαν ἀπεδοκίμαζεν, ὑποπτεύων ὅπερ ἦν, εἰς βίαν κὴ τυραννίδα διαβληθήσεσθαι. βέλτιον δ' ᾤετο γάμῳ τ κόρην λαβεῖν. Ⓒ τὸ σίμωνος ὄντος ἀδόξου τὸ μὴ πρὸς οἰκειότητα, μείζονος ἢ ἡ καταφρονείας, τὸν ὑπάρχεσθαι ζόπον μετῆει τ ὑπθυμίαν, αὐξων αὐτοῖς Ⓒ τιμωτέροις ὑποφαίνων. αὐτίκα γοῦν ἱησοῦ τ τὸ φάβητος, ἀφαιρεῖται τ ἀρχιερωσύνην, σίμωνα ἢ καθίστησι ὑπὸ τ τιμῆς, κὴ τὸ κῆδος πρὸς αὐτὸν συνάπτει. τελεθέντος ἢ αὐτῷ τὸ γάμου, προσκατεσκυάσατο φρούριον ὑπὲρ τῷ τόπων ἐν οἷς εἰκὼ ἰουδαίους, ὅτε τ ἀρχὴν ἐκπεσόντος αὐτίγονος ὑπὸ τ πραγμάτων ἰῶ. τοῦτο ἢ τὸ φρούριον ἀπέχει μ ἱεροσολύμων πρὸς ζ σαδίους, φύσει ἢ ὀχυρὸν, κὴ πρὸς κατασκυὴν ὑπιτηδότατον. ἐστὶ γὰρ ἐξυς ὑπεικὴς κολωνὸς, εἰς ὕψος αἰῶν χρεσπόητον, ὡς ἐπὶ μακροσειδὴ τ πρόφοράν. διείληπται ἢ κυκλωτερέσι πύργοις, ὀρθίαν ἔχων ἄνοδον, ξεσᾶς βαθμίσιν ἐξωκοδομημθοις εἰς σ'. ἐντὸς δ' αὐτοῦ κατάγωγαὶ βασίλειοι πολυτελεῖς, εἰς ἀσφάλειαν ὁμοῦ κὴ κόσμον πεποιημθαι. πρὸς ἢ τὴν βάσιν τὸ λόφου, διατείναι κατασκυὴς ἀξιοθεάτου, ταῦτα ἄλλα Ⓒ τῆς εἰσαγωγῆς τῷ ὑδάτων, ὃ γὰρ ἐκεῖ ὁ τόπος ἔχηκεν, ἐκ μακροῦ ἢ καὶ διὰ πλειόνων ἀναλωμάτων πεποιημθος. τὰ δ' ὑπόπεδα πρωκοδόμηται, πόλεως ὑδὲ μιᾶς ἐλάσσω, τὸν λόφον ἀκρόπολιν ἔχουσα τῆς ἄλλης οἰκήσεως. πάντων ἢ αὐτῷ προκεχωρηκότων εἰς δίον ὧν ἤλπικει, τὰς μὴ ἐν αὐτῇ τῇ βασιλείᾳ παρεχὰς ὑδ' ὁποσοῦν δι' ὑποψίας εἶχεν, ἑκατέρωθεν ὑπηκόους διασκυασάμθος, φόβῳ μ ὧν ἀπαράπτους εἰς τὰς πρωείας, τὴ ὑπιμέλειαν ἢ μεγαλόψυχος ἐν τοῖς προπετείας διείσκετο. προσέβαλλετο ἢ τ ἀσφάλειαν, ὥσπερ ὑπτέιχισμα αὐτῷ, κὴ τοῖς ἀρχομθοις τοῦτο ποιούμθος. πόλεσι μ γὰρ ὠμίλει δεξιῶς

benter obliuiſcerentur, bene compenſatum putantes eius liberalitate, qua vſi ſunt hoc difficillimo tempore. nec minor vel gratia vel gloria parta eſt apud exteros, vt per hæc mala non mediocriter nomen regis illuſtratum ſit, & quantum damni domi acceptum eſt, tantum foris ad celebritatem nominis accreuerit. Cùm enim in alienis neceſſitatibus tantam oſtendiſſet magnanimitatem, omnes non qualis antè fuiſſet reputabant, ſed qualem tum recèns experti fuerint. Eodem tempore & auxilia miſit Cæſari, quingentos ſelectos è ſuo ſatellitio, quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque ſæpe forti opera vſus eſt. Rebus igitur in priſtinam felicitatem reſtitutis, regiam in ſuperiori vrbis parte ædificauit, extructis ædibus ampliſſimis, exornatisque auro & marmoribus & ſubſelliis, vt magnum virorum numerum poſſent capere: domibus etiam pro cuiuſque dignitate appellatione indita, vt vna diceretur Cæſaris, Agrippæ altera. Coniugem deinde duxit amore correptus, ne diſtraheretur vagis voluptatibus. occaſio autem nouarum nuptiarum fuit hæc. Erat inter Hieroſolymitanos ciues Simon Boethi Alexandrini filius, ſacerdos cum primis nobilis, habebátque filiam omnium eius ætatis pulcherrimam: cuius forma cùm vulgi ſermonibus celebraretur, primùm fama illius Herodes permotus eſt, deinde conſpectæ amore captus noluit vti ſua potentia, ne tyrannicè videretur agere, maluítque in legitimum thorum puellam introducere. Cúmque Simon nec affinitate tali, nec tamen contemptu diguus videretur, quo cupiditati ſuæ ſatisfaceret, id quod æquius viſum eſt elegit, vt videlicet honoris acceſſione eum ornaret. mox igitur Ieſu Phabetis filio pontificatum abrogat, & ſucceſſorem ei dat Simonem, atque ita affinitatem cum illo contrahit. Peractis deinde nuptiis nouum caſtellum condit, quo loco Iudæos olim profligauit, dum pelleretur armis Antigoni. diſtat autem à Hieroſolymis circiter LX. ſtadiis, natura firmum, & ad excolendum idoneum. collis enim eſt leniter accliuis, attollens ſe in manufactam altitudinem, habens mammæ ſpecie circumferentiam: eſtque diſtinctus teretibus turribus: aſcenſu arduo, qui per C C. gradus lapideos ſcanditur. intus autem diuerſoria ſunt regia, magnis impenſis ſtructa, tam ad firmitatem, quàm ad pulchritudinem: & in pede collis habitationes ſpectatu digniſſimæ, tum propter alia, tum propter aquæductus egregios, magno ſumptu è longinquo perductos. circumiacens planicies ædificiis referta eſt ad iuſtæ vrbis magnitudinem, cui collis ille vice arcis imminet. Ita omnibus ordinatis ex ſententia, nullos amplius in regno ſuo motus timuit, duobus potiſſimum modis ſubditos in officio continens: timore ſuppliciorum quæ nemini remittebat, & liberalitate qua prouidebat publicis neceſſitatibus: cómuniebátq; ſe accuratiſſimè, quaſi incolumitas ſua pertineret etiã ad rempublicã. Ciuitatibus ſe comẽ

XII.

& humanum præbebat, dynastas per occasionem colebat, ad conciliandam sibi eorum gratiam munificentissimus, quòd innatam haberet magnanimitatem regiam. Ita factum est vt cùm apud omnes esset gratiosus, magnis rerum suarum incrementis augeretur. Hæc tamen ambitio studiúmque demerendi Cæsarem cum Romanis potentioribus causa fuit, vt multum à patriis institutis decederet, & leges diuinas violaret, dum in honorem eorum vrbes condit, & templa extruit, licèt non in solo Iudaico. hoc enim illi nequaquam laturi erant, quòd nefas sit nostris statuas ac effigies more Græcorum colere. Quapropter extra eorum regionem tales vrbes collocabat, excusans se Iudæis, quòd non sponte, sed potentiorum iussu hæc faceret: & interim Cæsarem Romanósque tanto magis sibi deuinciens, quòd in eorum honorem à patriis consuetudinibus sustineret discedere. Sed præcipuus scopus erat vtilitas propria, & studium memoriæ propagandæ ad posteros, ita vt in condendis & ex ornandis vrbibus nullis sumptibus parceret.

A ἡ φιλανθρώπως, ἡ τοὺς δυνάστας ἐθεράπευεν ἐν δωρείαις, ὧν ἑκάστοις ἐδωρεῖτο, μείζους τὰς χάριτας ἐμποιῶν ἡ τὸ μεγαλόψυχον φύσει πρὸς τὴν βασιλείαν δωρεπῶς ἔχων. ὡς' αὐτῷ πάντα ἀφ' πάντων αὔξεσθαι πρὸς τὸ πλέον ἀεὶ προχωρεῖν ἔπιπτεν. ὑπὸ δὴ τὴν εἰς τοῦτο φιλοτιμίας ἡ τὴν θεραπείας, ἣν ἐθεράπευε καίσαρα Ῥωμαίων τοῖς πλεῖστον δυναμένοις, ἐνέβαινεν τὰ πάτρια ἰωδαϊκάζειν, ἡ πολλὰ τῶν νομίμων παραχαράττειν, πόλεις τε κτίζων ὑπὸ φιλοτιμίας Ἑ ναοὺς ἐγείρων, οὐκ ἐν τῇ τῆς ἰουδαίων. οὐδὲ γὰρ ἂν ἠνέχοντο τῆς τοιούτων ἀπηγορευμένων ἡμῖν, ὡς ἀγάλματα ἡ τύπους μεμορφωμένους τιμᾶν πρὸς τὰ ἑλληνικὸν ἔθος. τὴν δ' ἔξω χώραν ἡ τὰς πόλεις ἅπας κατεσκεύαζετο. ἰουδαίοις μὲν ἀπολογούμενος, μὴ καθ' αὐτὸν, ἀλλ' ἐξ ἐντολῆς ἡ προσταγμάτων ταῦτα ποιεῖν. καίσαρι δὴ ἡ ῥωμαίοις, τὸ μηδὲν τῶν οἰκείων ἐθῶν ὅσον τὰ ἐκείνων τιμῆς ἐσχάτης χαριζόμενος. αὐτὸς μὲν τὸ σύμπαν αὐτῷ σοχαζόμενος, ἡ ἡ φιλοτιμούμενος μείζω τὰ μνημεῖα τὰ ἀρχῆς τοῖς αὐθις ὑπολείπεσθαι. ὅθεν Ἑ πρὸς τὰς ὑπερκειμένας τὴν πόλεων ἐκεκίνητο, ἡ πλείστας εἰς τοῦτο δαπάνας ἐποιεῖτο.

B

C

CAP. XIII.

Cæsarea conditur.

ERgo quum animaduertisset in maritimis locum condendæ vrbi opportunissimum, cui pridem Stratonis turris nomen fuerat, & formam eius magnificè descripsit, & ædificiis marmoreis totam exornauit accuratissimè, tã regiis palatiis, quàm priuatorum ciuium ædibus. & quod fuit omnium operosissimum, portum à tempestatibus tutum addidit, magnitudine Piræo parem, stationibus instructum & diuersoriis, admirandum structura, eo quòd propter loci naturam omnis materia tantæ fabricæ aliunde magno sumptu conuehenda fuerit. Sita est hæc vrbs in Phœnice, quà in Ægyptum præternauigatur, Dora inter & Ioppen, littorales vrbeculas, non satis portuosas, quòd Africo sint oppositæ. hic enim procellosis flatibus arenas in littus prouoluens, nullam stationem quietam esse patitur, ita vt plerunque naues mercibus onustæ, in salo ancoras iacere necesse habeant. Hanc locorum incommoditatem correcturus, circulum portus circumduxit, quantum putaret magnæ classi recipiendæ sufficere: & in viginti vlnarum profundum prægrandia saxa demisit, quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis, latitudinis verò octodecim, altitudine nouempedali fuerunt, quædam etiam maiora alia. Hæc moles in mare iacta brachium ducentos pedes longum efficit, cuius spatij dimidium oppositum est frangendis fluctibus: inde procymation Græcè dictum: reliquum sustinebat murum lapideum distinctum turribus, quarum maximæ & pulcherrimæ nomen Drusus à Druso Cæsaris priuigno, immaturo fato defuncto. Inerant & crebri fornices, nautarum diuersoria. Excensus deinde lato ambitu totum portum cingebat, locus ad inambulandum animi causa iucundissimus. Os autem portus patet versus septentrionem

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιγ'.

Κτίσις καισαρείας.

ΚΑτειδὼν δὴ πρὸς τῇ θαλάττῃ χωρίον ὀπτιπρόσφατον δέξασθαι πόλιν, ὃ πάλαι στράτωνος ἐκαλεῖτο πύργος, τῆτε ἀφ' ἡγεμονίας μεγαλοφρονῶς ἐπεβάλλετο, ἡ τοῖς οἰκοδομήμασιν αἰσας ἅπασαν ὑ παρέργως, ἀλλ' ἐκ λαμπρᾶς πέτρας, ἡ ἀφ' ὅλης κόσμων βασιλείοις τε πολυτελεσάτοις, ἡ διαίταις πολυτελῶς. τὸ δὴ μέγιστον Ἑ πλείστου ἐργασίαν ἐπιδεχόν, ἀκλύστῳ λιμένι, μεγέθος μὲν ἡ τῆ πέραια, καταγωγὰς δ' ἔνδον ἔχοντι ἡ δρόμους ὑφόρμους, τῇ δὴ δομήσει προσβλέπον ὅτι μηδ' ἐκ τοῦ τόπου τῶν ὀπτιπροσεστὸς τὸ μεγαλουργίας εἶχεν, ἀλλ' ἐπεισάκτοις Ἑ πολλῆς ἐξετελειώθη τὰ δαπάνης. κεῖται μὲν γὰρ ἡ πόλις ἐν τῇ φοινίκῃ, ἡ τὸ εἰς ἀγκῶνος ἐπιπλοῦν, ἰόππης μεταξὺ ἡ δωρῶν. πολισμάτια ταῦτ' ὀκὶ ἀφάλια, δύσορμα ἀφ' τὰς ἡ λίβα προσβολὰς, ἀφ' τὰς ἐκ τοῦ πόντου θίνας, ὅπ' τὸ πόσα σύρουσαν, καταγωγὴν ὑ μεικρίχιον διδόασιν, ἀλλ' ἔστιν ἀναγκαῖον ὑποσαλεύειν τὰ πολλὰ τοῖς ἐμπόροις ἐπ' ἀγκύραις. τοῦτο τε λυθὲν τῆς χώρας διορθέμενος, Ἑ προσέγραψε τὸν κύκλον τοῦ λιμένος ἐφ' ὅσον ἐν αὐτάρκως προς τὴ χέρσῳ μεγάλοις σόλοις ἐνορμεῖσθαι, λίθους ὑπερμεγέθεις καθιεὶς τὸ βάθος εἰς ὀργυιὰς εἴκοσι, οἱ πλείους ἡ ποδῶν ἦσαν τὸ μῆκος, ἡ πλάτος ὡς ἔλαττον ι ἡ, τὸ βάθος δὴ θ'. τούτων οἱ μὲν μείζους, οἱ δὴ ἐλάττους. ἡ δὴ ἐνδόμησις ὅσον ἐνεβάλετο τῆς θαλάττης σ' πόδας. τούτων τὸ μὲν ἥμισυ. προσέβλητο τῇ χυμαγωγίας ὡς ὑπομάχεσθαι προκλώμενον ἐκεῖ τὸν κλύδωνα. προχυμάτια γοῦν ἐκαλεῖτο. τὸ δὴ λοιπὸν, προσῆκε λίθινον τεῖχος πύργοις διειλημμένον, ὧν ὁ μέσιστος ὁρμος ὀνομάζεται πάνυ καλόν τι ἀξίωμα, τῷ προσηνείαν εἰληφὼς ὑπὸ δρούσου τοῦ καίσαρος προγόνου τελευτήσαντος νέου. ψαλίδες δὴ ἐνεπεπίλητο συνεχεῖς καταγωγαὶ τοῖς ναυτίλοις. τὸ δὴ πρὸ αὐτῶ ὑπόβασις πλατεῖ κύκλῳ προεστεφάνωτο τὴ πάντα λιμένα, προπάτος τοῖς θέλουσιν ἡδίστος. ὁ δὴ εἴσπλους, Ἑ τὸ στόμα πεποίηται πρὸς βορραν, ὃς αὐ-

ὃς ἀνέμων ἀβελτιώτατος. βάσις ἢ τῆ περιβόλω πανA
τὸς, ἐν ἀριστερᾷ μὲν εἰσπλέοντων, πύργος περιεστὼς ὄγκῳ πολὺ σφόδρα ἀντέχων. ἐπὶ δεξιᾶ ἢ δύο λίθοι μεγάλοι. ἑκάτερα δὲ πύργου μείζους, ὀρθοὶ ἢ κὴ συνεζευγμένοι. περίκλυδα ἢ κύκλῳ τὰ λιμένα, λειοτάτοις λίθοις κατασκευῆ, συνεχεῖς οἰκήσεις, κἄν τῷ μέσῳ κολωνός τις, ἐφ' ᾧ νεὼς καίσαρος ἄποπτος τοῖς εἰσπλέουσιν, ἔχων ἀγάλματα, τὸ μὲν, ῥώμης, τὸ δὲ, καίσαρος, ἥτις πόλις αὐτὴ, καισάρεια καλεῖται, καλῆς Β
τε ὕλης κὴ κατασκευῆς τετυχηκεῖα. τὰ δ' ἐπ' αὐτῶν ὑπόνομοί τε καὶ λαῦραι, θεαμάτειαν ἀπολάττουσαν τῆς εὐφροσυνομένων ἔχουσαι. τούτων αἱ μὲν, κατὰ σύμμετρα διαστήματα, φέρουσιν εἰς τὸν λιμένα καὶ τὸν θάλατταν. μία δὲ ἐγκαρσία πάσας ὑπαίζωκεν, ὡς τοῖς τε ὄμβροις διαῤῥῶς κὴ τὰ λύματα τῆς οἰκητόρων συνεκδίδοσθαι, τόν τε θαλάτταν ὅταν ἔξωθεν ὀπτήμενον διαῤῥῆξαι, κὴ τὸν σύμπασαν C
ὑποκλύζειν πόλιν. κατεσκεύασε δὲ αὐτῇ κὴ θέατρον ἐκ πέτρας, καὶ πρὸς τῷ νοτίῳ τοῦ λιμένος ὄπισθεν ἀμφιθέατρον, πολλῶ ὄχλον ἀνθρώπων δέχεσθαι δυνάμενον, κὴ κείμενον ὀπτικῶς, ὑποπίπτειν εἰς τὸν θάλατταν. ἡ μὲν δὴ πόλις, ὥστως ἐξετελέσθη δωδεκαετῆ χρόνῳ, ἐπὶ ταῖς ἐργασίαις ἀπαγομένοις κὴ ταῖς δαπάναις ἐπαρκέσαντος τοῦ βασιλέως. ὅπου γε τοιούτοις ἢ ὧν καὶ τῆς σεβαστῆς ἤδη πε- D
πολισμένης, ἔγνω τοὺς παῖδας αὐτοῦ πέμπειν εἰς ῥώμην Ἀλέξανδρον ἐπ' ἀειβούλοις σωτηρίοις καίσαρι. τούτοις ἀπελθοῦσι καταγωγὴ μὲν ἦν ὁ πολλίωνος οἶκος, αὐδ' ὡς τῆς μάλιστα ἀπουδασάντων περὶ τὴν πρώδου φιλίαν, ἐφέτο ἢ κἂν τοῖς καίσαρος κατάγεσθαι. καὶ γὰρ ἐδέξατο μετὰ πάσης φιλανθρωπίας τοὺς παῖδας, κὴ δίδωσιν πρώδη τὴν βασιλείαν ὅτῳ βέλεται βεβαιοῦν τῆς ἐξ αὐτοῦ γενομένοις, κὴ χώραν ἐπὶ τὸν τε τράχωνα κὴ βατανάαν κὴ ἀβρανῖτιν. ἔδωκε ἢ δι' ἐκείνην αἰτίαν. E
ζηνόδωρός τις ἐμεμίσθωτο τὸν οἶκον τοῦ λυσανίου. τούτῳ τὰ μὲν κατὰ τὰς προσόδους ἀνήρκει. ληστήρια ἢ ἔχων ἐν τῷ τράχωνι, πλείω τὴν πρόσοδον ἔφερεν. οἰκοῦσι γὰρ ἄνδρες ἐξ ἀπονοίας ζῶντες τοὺς τόπους, οἱ τὰ δαμασκηνῶν ἐληίζοντο. κὴ ζηνόδωρος ἐπ' εἴργει, κὴ αὐτὸς τῆς ὠφελειῶν κοινώνει. κακῶς ἢ πάσχοντες οἱ πλησιόχωροι, ἀφόρους κατιδόντες τοὺς ἠμεμονδύοντος, κὴ γράφειν ἠξίουν καίσαρι τὸ ζη- F
νοδώρου τὴν ἀδικίαν. καίσαρ ἢ, ἀνενεχθέντων τούτων, ἀπέγραφεν ἐξελεῖν τὰ ληστήρια, τὴν ἢ χώραν πρώδη προσνέμειν, ὡς δι' ἐκείνης τὰς ἐπιμελείας τὰς ἐκείνου, μηκέτ' αὖ ὀχληρῶν τῆς περὶ τὸν τράχωνα ἐμποιουμένων τοῖς πλησίον. ἐδὲ γὰρ ῥᾴδιον ἦν ἐπιχεῖν αὐτοὺς, ἐν ἕδει τὸ ληστεύειν πεποιημένους, κὴ βίον ἐκ ἄλλοθεν ἔχοντας. ἔτε γὰρ πόλις αὐτοῖς, ἔτε κτῆσις G
ἀγρῶν ὑπῆρχε, φυγαὶ δὲ κατὰ τῆς γῆς κὴ σπήλαια, κὴ κοινὴ μὴ τῆς βοσκημάτων δίαιτα. μεμηχανήμενται ἢ κὴ σωταγωγὰς ὑδάτων καὶ προσδυσκόλους στίων, κὴ δυνάμενοι πλεῖστον ἐξ ἀφανοῦς ἀντέχειν. ἐπὶ τὴν εἴσοδοι στεναὶ καθ' ἕνα παρερχομένων, τὰ δὲ ἔνδον ἀπίστως μεγάλα, κὴ πρὸς δυσχωρείαν ἐξειργασμένα, τὸ δὲ ὑπὲρ τὰς οἰκήσεις ἔδαφος ἀχ ὑψηλὸν, ἀλλ' οἷον ἐξ ὀπωπέδου. πέτρα ἢ τὸ σύμπαν σκληρὰ κὴ δύσοδος, εἰμὴ τείβῳ χρῶτο τὶς ἐξ οἰκήσιας. οὐδὲ γὰρ αὖται κατ' ὀρθὸν, ἀλλὰ πολλαῖς ἕλιξαις ἐξελίττονται. τούτοις ἐπειδὴ τῆς εἰς τοὺς πλησίον

ventorum sereniſſimum. crepido verò totius ambitus, à ſiniſtra quidem portum intrantibus turris eſt lato margini inſiſtens, ad firmius reſiſtendum fluctibus: à dextra autem duæ columnæ lapideæ coniunctæ turri ex aduerſo ſitæ pares celſitudine Circum portum ædes continuata ſerie marmore politiſſimo extructæ ſunt, extante in medio tumulo, in quo templum Cæſaris à longe conſpicuum adnauigantibus, & in eo ſtatuæ, Romæ altera, altera Cæſaris, vnde nomen Cæſareæ, vrbi tam materia quàm artificio ſtructuræ conſpicuæ, cloacis etiam ſubterraneis non minus mirandæ: quæ paribus diſtantes interſtitiis in mare exeunt, vna tranſuerſa dirimente, vt imbrium & purgamentorum proluuies faciliùs in mare deferatur, & marini æſtus, quoties accedunt ſubintrare poſſint, & totam vrbem ſubluere. Extruxit etiam theatrum è ſaxo, & à meridionali portus latere ampitheatrum capaciſſimum, vnde latè proſpectus patet in maria. Atque hæc omnia duodecim annorum ſpatio ſunt abſoluta, rege nec labori parcente nec ſumptibus. Hac iam altera vrbe poſt Sebaſten condita, decreuit Romam mittere filios Alexandrum & Ariſtobulum, vt ſalutarent Cæſarem: eiáque eis paratum hoſpitium apud Pollionem Herodis ſtudioſiſſimum, licebat tamẽ etiam Cæſaris vti hoſpitio. Excepit enim adoleſcentes ſumma humanitate, fecítque Herodi poteſtatem, vt arbitratu ſuo è filiis quemcunque vellet hæredem regni deſignaret, aucto prius noua acceſſione Trachonitidis, Batanææ, & Auranitidis, tali de cauſa, Zenodorus quidam conduxerat ditionem Lyſaniæ, nec contentus his prouentibus in Trachone fouebat latrocinia, inde quoque captans compendium. incolæ enim locorum eorum libenter rapto viuunt, aſſueti prædas ex Damaſcenis agere. eos Zenodorus adeò non vetabat, vt lucrorum etiam eſſet particeps. ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varum prouinciæ præſidem querelis obtundebant, poſtulantes vt Zenodori iniurias per literas ſignificaret Cæſari. Ille reſcripſit expugnanda eſſe latronum receptacula, & regionem eam ditioni Herodis contribuendam: ſic enim fore vt eius prouidentia caueretur in poſterum, ne Trachonitæ vicinis vllas exhiberent moleſtias. alioquin difficile erat eos compeſcere iam aſſuetos his artibus victum quærere: vt qui nec oppida haberent, nec agros, ſed in ſpeluncas ac cuniculos more ferarum refugia. habebant autem paratam aquæ & cibariorum copiam, vt externa vi petiti poſſent ſatis diu bellum in latebris trahere. Specus enim illi aditus habent anguſtos, nec niſi vnum poſt alium hominem admittentes, ſed intus ſunt ampliſſimi & ſupra quàm credas capaces, plano ſolo deſuper tecti. nam totus is locus conſtat petra aſpera, & non facile meabili, niſi aliquo ducente per ſemitas: quæ non per directum feruntur, ſed multis mæandris flexuoſæ ſunt. incolæ quoties propinquos

populari non datur, ipsi inter se exercent latrocinia, nihil sibi non permittentes. Eam regionem postquam Herodes accepit à Cæsare, adhibitis ducibus ad eos penetrans maleficia coercuit, & circumuicinis securitatem peperit. Zenodorus autem partim inuidia, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit.

XIII. Interea in Asiam Agrippa mittitur, administraturus transmarinas prouincias pro Cæsare. eum quòd esset amicissimus, Herodes apud Mytilenen cùm salutasset, in Iudæam reuersus est. Cæterùm Gadarenses quidam Agrippam adeunt, Herodem accusaturi, quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Arabes etiam iamdudum infensi Herodi, tum aperire cœperunt inimicitias, idque de causa, vt tum videbatur satis probabili. Zenodorus enim desperatis rebus suis Auranitidem ditionis suæ partem illis elocauerat L. talentis annuis: quam quia donatio Cæsaris complectebatur, non patiebantur auferri, modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendẽtes de iure possessionis apud iudices. pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum nouitatibus. Hæc cùm maturè Herodes cognouisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter, ne daret occasionem nouis motibus. Decimoseptimo demum eius regni anno Cæsar venit in Syriam: móxque Gadarensium plurimi cœperunt clamare in Herodem, grauem eum dictitantes ac tyrannicum, instigati huc potissimum Zenodori criminationibus: qui interposito iureiurando pollicitus erat, non prius se destiturum quàm quouis modo efficeret, vt illi à dominatione regia liberati attribuerentur ad prouinciam Cæsaris. ab hoc persuasi clamitabant, idque aliquanto audacius, quia ne illos quidem pœnas dedisse videbant, quos rex deditos ab Agrippa acceperat. erat enim si quis alius erga suos inexorabilis, ab alienis verò acceptas iniurias libenter contemnebat ac remittebat. Cùm igitur de vi & rapinis eius, violatísque ac diruti templis quererentur, Herodes quidem nihil territus, paratus erat causam suam dicere: Cæsar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinẽ. & prima quidem die qua congressi sunt, facta est horum mẽtio, deinde verò interruptum est hoc negotiũ. Gadarenses enim videntes quorsum Cæsar & amici eius tenderent, & certis coniecturis timentes ne dederentur Herodi, sequenti nocte alij se iugulauerunt, alij præcipitauerunt tormentorum metu: quidam etiam in flumen se iacientes necauerunt: atque ita cùm seipsi prædamnare viderentur, sine mora Cæsar Herodem absoluit. accessit huic & alia non mediocris felicitas. Zenodorus enim præcordiis ruptis sanguine multo per secessum profluente apud An-

κακουργημάτων ἐκωλύοντο, καταλλήλων ἰῶ ὁ τ' ληϊσείας τρόπος, ὡς μηδὲν ἀνομίας ἐν τούτῳ λελῆθαι λαβών· ἦ τὴν χάριν ἡρώδης ὧδε ἀμείψατο, καὶ παρελθὼν εἰς τὴν χώραν, ὁδηγῶν ἐμπειρίᾳ, τοὺς τε πορρωτέρω μένοντας αὐτῷ κατέπαυσε, καὶ τοῖς πέριξ ἀδεᾶ τὴν εἰρήνην παρέσχεν. ὁ δὲ ζηνόδωρος ἀχθόμενος, πρῶτον μὲν ὅτι τῆς ἐπαρχίας ἀφαιρέσει, μᾶλλον δὲ καὶ φθόνῳ τὴν ἀρχὴν ἡρώδου μετειληφότος, ἀπῆλθεν εἰς ῥώμην κατηγορήσων αὐτοῦ. κἀκεῖνος μὲν ἄπρακτος ἀπαντήσας ἀφῆκε· πέμπεται δ' ἀγρίππας τὴν πάτραν ἰονίᾳ διάδοχος καίσαρι. καὶ τούτῳ ὡδὲ μυτιλήνῃ χειμάζοντι συντυχὼν ἡρώδης, ἰῶ γὰρ εἰς τὰ μάλιστα φίλος καὶ σωτήρ, εἰς τὴν ἰουδαίαν πάλιν ἀνασρέφει. γαδαρέων δέ τινες ἐπ' ἀγρίππαν ἦλθον κατηγορήσοντες ἡρώδου, καὶ τούτους ἐκεῖνος ὐδὲ λόγου αὐτοῖς δοὺς, ἀπαπέμπει τῷ βασιλεῖ δεσμίους. οἵτε ἄραβες καὶ πάλαι δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἡρώδου διεκεκίνηντο, καὶ σασιάζειν ἐπεχείρουν αὐτῷ τὰ πράγματα τότε, καὶ μετ' αἰτίας ὡς ἐδόκουν δικαιοτέρας. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ὑπογινώσκων ἤδη τὸν καθ' αὐτὸν, ἔφθη τῆς ἐπαρχίας μέρος τι τὴν αὐρανίτιν αὐτοῖς ὑποδόμενος τάλαντον πεντήκοντα. ταύτης ἐμπεριεχομένης τῇ δωρεᾷ καίσαρος ὡς μὴ δικαίως ἀφαιρουμένοις, δικαιοῦσθαι, πολλάκις μὲν ταῖς καταδρομαῖς, καὶ τῷ διάζεσθαι θέλειν, ἄλλοτε δὲ καὶ πρὸς δικαιολογίαν ἰόντες. ἀπείθουν δὲ καὶ τοῖς ὑπάρχοις τῷ σεβαστοῦ, καὶ δυσμενεῖς ἦσαν, ἐλπίζοντες ἀεὶ καὶ πρὸς τὸν νεωτερισμὸν ἐνδιδόντες, ᾧ μάλιστα χαίρουσιν οἱ κακῶς πράττοντες τὸν βίον. ταῦτα ἐν μακρῷ γινώσκων ἡρώδης, ὅμως οὐκ εἰς τὸ δύσνοιαν, ἀλλ' ἐξ ὁπλογισμοῦ παρηγόρει, ταῖς πράγμασιν ὐκ ἀξιῶν ἀφορμὰς ἐνδιδόναι, ἤδη δὲ αὐτῷ τ' βασιλείας ιζ' παρελθόντος ἔτους, καίσαρ εἰς συρίαν ἀφίκετο. καὶ τότε τῷ γάδαρα κατοικούντων οἱ πλεῖστοι κατεβόων ἡρώδου, βαρυῶ αὐτὸν ἐν τοῖς ὑπάγμασι καὶ τυραννικὸν εἶναι. ταῦτα δ' ἀπετόλμων, μάλιστα μὲν ἐγκειμένου καὶ διαβάλλοντος αὐτὸν ζηνοδώρου καὶ ὠδαχόντος ὅρκους, ὡς οὐκ ἐγκαταλείψει μὴ πάντα τρόπον ἀφελέσθαι μὲν τῆς ἡρώδου βασιλείας, πρασθῆσειν δὲ τῇ διοικήσει τῶν καίσαρος. τούτοις ἀναπεισθέντες οἱ γαδαρηνοὶ μικρὰν καταβολὴν ἐποίησαντο, θρασεῖς τῶ μηδὲ τοὺς ὑπ' ἀγρίππα ὠδαδοθέντας ἐν τιμωρίᾳ γεγέσθαι, διαφέντος ἡρώδου καὶ μηδὲν κακὸν εἰργασμένους. καὶ γὰρ εἴπις ἄλλος ἐδόκει δυσπαράπτητος μὲν ὅτι τοῖς οἰκείοις, μεγαλόψυχος δ' ὅτι τοῖς ἀλλοτρίοις ἀμαρτάνουσιν ἀφιέναι. κατηγορούντων οὖν ὑβρεως καὶ ἁρπαγὰς καὶ καθοσιώσεις ἱερῶν, ὁ μὲν ἡρώδης ἀπαρασκεύαστος ἕτοιμος ἦν εἰς τὴν ἀπολογίαν. ἐδέξατο δὲ καίσαρ αὐτὸν, οὐδὲν ὑπὸ τῆς παρρησίας τῆς πλήθους μεταβαλὼν τῆς δόξης. καὶ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ἡμέραν, οἱ μὲν τούτων ἐρέθισαν λόγοι, τῇ δ' ἑξῆς οὐκέτι προσῆλθε διάγνωσις. οἱ γὰρ γαδαρεῖς ὁρῶντες τὴν ῥοπὴν αὐτοῦ τε καίσαρος καὶ τῆς συμβορίου, καὶ προσδοκήσαντες ὅπερ ἦν εἰκὸς ἀποδοθήσεσθαι τῷ βασιλεῖ, καὶ φόβον αἰτίας, οἱ μὲ ἀποσφαῖραν αὐτοὺς ἐν τῇ νυκτὶ, τινὲς δὲ καθ' ὕψος ἀφῆσαν, ἄλλοι δ' εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπίπτοντες, ἑκουσίῳ διεφθείροντο. ταῦτα δ' ἐδόκει κατάγνωσις εἶναι τ' προπετείας καὶ ἀμαρτίας. ἔτι δὲ μελήσας ὁ καίσαρ ἀπέλυε τὴν αἰτίαν ἡρώδου. ἐπισυμπίπτει δ' ἀτύχημα τοῖς ἤδη γεγονόσιν. ὁ γὰρ ζηνόδωρος ῥαγέντος αὐτῷ τοῦ ἀπλάγχνου, καὶ πολλοῦ κατ' τ' ἀθέσμου ὑποχωρουμένου αἵματος, ἐν ἀπο-

ἐν ἀπορείᾳ τ̃ συείας ἐκλείπει τ̃ βίον. καίσαρ ὁ Ⓒ τῷ τούτου μοίραν ἐν ὀλίγῳ ὖσαν, ἡρώδῃ δίδωσιν, ἣ μεταξὺ τε̃ ζάχωνος Ⓒ τῆς γαλιλαίας ἰών, ἐλάθαν τ̀ παιάδα τ̀ τῷ πέριξ χώραν. ἐγκαταμίγνυσι δ' αὐτὸν τ̀ τοῖς ὑπηρόποις τ̃ συείας, ἐντειλάμενος μ̀ τ̃ ἐκείνῳ γνώμης τὰ πάντα ποιεῖν. τότε σωόλον εἰς τε̃το προ̃ηλθεν ἀτυχίας, ὡς τε δύο τούτων τῷ ῥωμαίων ἀρχῷ διεπόντων, τοσῷδε τὸ μέγεθος οὖσαν, καίσαρος τ̀ μετ' αὐτὸν ἀγρίππα, κατὰ τ̀ πρὸς αὐτὸν B δύνοιαν, καίσαρ μὲν ἑδέκα μετ' ἀγρίππαν ἡρώδου προ̃ετίμησεν, ἀγρίππας ὁ μ̀ καίσαρα. τοσαύτης ὁ ἐγχόμενος παῤῥησίας, τῷ μὲν ἀδελφῷ φερώρᾳ πᾶσαν καίσαρος ἠτήσατο τε̃αρχίαν, αὐτὸς ὑπονείμας ἐκ τ̃ βασιλείας, προ̃όδον ῥ' ἄλαστον, ὡς εἰκέτι πάχοι, τὰ κατ' ἐκεῖνον ἀσφαλῶς ἔχειν, τ̀ μὴ τοῖς ὑοῖς αὐτ̃ κρατῆν. καίσαρα δ' ὅτι θάλατταν προ̃επέμψας, ὡς ἐπαπᾶκεν, ἐν τῇ ζωοδώρῳ προ̃εκαλλέσατον αὐτῷ ναὸν ἐγλίρει πέτρας λευκῆς, πλησίον τε̃ πανίου κεκαλυμμέ- C νου. σπήλαιον ἐν ὄρει προ̃εκαλλές ὄζιν, ὑπ' αὐτῷ ὁ γῆς ὀλίσθημα, κ̀ βάθος ἀπερρωγὸς ἄφατον, ὕδατος ἀκινήτου πλέον. καθύπερθεν δ' ὄρος παμμέγεθες. ὑπὸ ὁ τὸ σπήλαιον αἰαπέλλουσιν αἱ πηγαὶ τε̃ ἰορδάνου ποταμοῦ. τε̃τον ὀλισθηρότατον ὄντα τὸν τόπον, Ⓒ τῷ ναῷ προ̃εκόσμησεν ὃν ἀφιέρωσε καίσαρι. τότε κ̀ τὸ τεί- χου μέρος ἀφῆκε τῷ φόρων τοῖς ἐν τῇ βασιλείᾳ, προ̃φασιν μὲν ὡς ἀπαλάβοιεν ἐκ τ̃ ἀφορίας, τὸ ὁ πλέον D ἀπαιτούμενος ἔχοντας δυσμενῶς. κ̃ δὲ τῷ ἐξεργασίαν τῷ τοιούτων ὀλιγωρῶν ὡς αὖ λυομένης αὐτοῖς τ̃ δυσεβείας, κ̀ μεταπιπτόντων τῷ ἐθῶν, χαλεπῶς ἤνεγκεν, Ⓒ λόγος ὁ πάντων ἐγίνετο παροξυνομένων ἀεὶ κ̀ ταραττομένων. ὁ ὁ κ̀ πρὸς τὸ τοιοῦτον πολλὴν ὀλιγωρίαν ἐπῆγε, ἀφαιρούμενος μὲν τὰς δικαιρείας, ὀλιγάκτων δ' ἀεὶ γινέσθαι προ̃ὸς τοῖς πόνοις. E ἦν δ' ὅτε συνόδους ἐφιεμένη τοῖς προ̃ὶ τὴν πόλιν, ὅτε κοινωνίας περιπάτους κ̀ δρόμους, ἀλλ' ἐτετήρητο πάντα, Ⓒ χαλεπὰ τῷ φορτῶν ἦσαν αἱ κολάσεις. πολλοί τε κ̀ φανερῶς μ̀ λειπόμενοι, εἰς τὸ φρούριον ἀναχόμενοι τὴν ὑρκανίαν ἐκεῖ διεφθείροντο. κἂν τῇ πόλει, κἂν ταῖς ὁδοιπορείαις ἦσαν οἱ τοῖς συνιόντας εἰς ταὐτὸν ὑπισποποιοῦντες. ἤδη δ' φασὶν ὐδ' αὐτὸν ἀμελεῖν τούτου τε̃ μέρους, ἀλλὰ πολλάκις ἰδιώτου χῆ- F μα λαμβάνοντα καταμίγνυσθαι νύκτωρ εἰς τοὺς ὄχλους, Ⓒ πεῖραν αὐτῷ λῶ ἔχουσιν οἱ προ̃ὶ τ̀ ἀρχῆς λαμβάνειν. τοὺς μὲν οὖν παντάπασιν ἀξιοπαθείαις ὁμολογουμένους, προ̃ὸς τὸ μ̀ συμπαθάνεσθαι τοῖς ὑπομένουσι, παντὸς ἐπέχειν τοὺς τρόπους, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος, ὅρκοις ἠξίου προ̃ὸς τὴν πίστιν ὑπάγεσθαι, Ⓒ συνηνάγκασεν αὐτῷ ἐνόμοτον τὴν δύνοιαν ἢ μὴν ὑφυλάξειν ὑπὲρ τ̀ ἀρ- χῆς ὁμολογεῖν. οἱ μὲν οὖν πολλοί, κ̃ θεραπείαν κ̀ G δόξαν, εἶκον οἷς ἠξίει. τοὺς ὁ φρονήματος μεταποιουμένους κ̀ δυσχερῶς φέροντας ὑπὲρ τῷ καταναγκάζεσθαι, παντὶ τρόπῳ ἐκποδὼν ἐποιεῖτο. συνεπείθει ὁ κ̀ τοὺς περὶ πολλίωνα τὸν φαρισαῖον Ⓒ σαμέαν κ̀ τὴν ἐκείνοις συνδιατελοῦντας τοῖς πλείοσι ὁμιλεῖν. οἳ δ' ὅτε συνεχώρησαν, ὅθ' ὁμοίως τοῖς ἀρτισαμένοις ἐκολάσθησαν, ἐντεῦθεν δ̀ τὸν πολλίωνα τυχόντες. ἀφῆκεν ὁ ταύτης τ̀ αἰτίας κ̀ οἱ παρ' ὑμῖν ἐσσαῖοι καλούμενοι. γένος ὁ τῶν ὑπὲρ διαίτης χρώμενον τῇ παρ' ἕλλησιν ὑπὸ πυθαγόρου καταδεδειγμένῃ. προ̃ὸς τούτων μὲν οὖν ἐν ἄλλοις σαφέστερον διέξειμι· τοὺς ὁ ἐσσαίους ἀφ' οἵας αἰτίας ἐτίμα μείζον τι φρονῶν ἐπ' αὐτοῖς, ἢ κ̀ τῷ θνητῷ φύσιν, εἰπεῖν ἄξιον,

Syriæ periit. Cæsar verò & huius portionem, sanè non contemnendam, donauit Herodi: quę sita Galilæam inter & Trachonem, complectitur Vlatham, Paneadem, & agros finitimos. adiunxit eum deinde rectoribus Syriæ, mandauítque vt omnia ex eius sententia fierẽt. Denique eò tum felicitatis prouectus est Herodes, vt cùm in toto quàm latè patet Romano imperio duo essent omnium potentissimi Cæsar & Agrippa, Cæsar post Agrippam nemini maiorem quàm illi honorem haberet, Agrippa item post Cæsarem nemini. qua mutua beuolentia fretus Pheroræ suo fratri tetrarchiam impetrauit, de suo regno decisis centum talentorum reditibus, vt etiam si quid fatale sibi accideret, in tuto essent res illius, neque subiiceretur Herodis filiorum imperio. Deducto inde ad mare Cæsare in regnum reuersus, in terra Zenodori elegantissimum ei templum constituxit è marmore candido, prope Panium quod vocant. id spelunca est in monte amœnissima, eique subiecta in immensum hians terræ deuexitas, plena aquis stagnantibus, ei mons valde magnus imminet. sub spelunca autem scatent fontes Iordanis fluminis. hunc locum alioquin etiam celebrem ornauit templo extructo in honorem Cæsaris. Tunc etiam tertiam tributorum partem remisit regni sui subditis, prætextu quidem vt post sterilitatem se reficerent, re autem vera vt placaret eorum animos, offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere: vt omnium iactabatur sermonibus. cui rei & aliud ille remedium attulit, occasiones turbelarum auferens, & iubens sua quemque agere negotia, vetitis per vrbem conuenticulis & frequentioribus conuiuiis, appositísque etiam speculatoribus, & grauissimis pœnis qui contrà facerent propositis. nam multi clam & propalàm abducebantur in castellum Hyrcaniam, ibique dabant supplicium: & dispositi erant tam in vrbe quàm per itinera qui obseruarent conuenientes cuiuscunque rei gratia, adeò enim hanc curam non negligebat, vt sæpe ipse plebeio cultu noctu misceret se vulgo, & experiretur quid de se sentiret populus: & quotcunque pertinaciter improbarent eius studia, in omnes inclementer animaduertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, iusiurandum exigens quòd nõ discessuri essent à fide & officio. atque ita maior pars metu cedebat & obsecundabat: qui verò liberius stomachabantur & cogi se indignabantur, eos quocunque pacto poterat tollebat de medio. Requisiuit etiam iusiurandum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque: quod cùm nõ impetrasset, non tamen in eos vt in cæteros tales sæuijt, Pollionis reuerentia. remisit etiam hanc necessitatem his qui Essæi apud nos vocantur, genus hominum Pythagoreis Græcorum non absimile, de quibus alibi narraui prolixiùs.

nunc prætereundum non videtur, nec alienum à propoſita hiſtoria, cur religioſam de his opinionem rex habuerit. Erat quidam Eſſenus Manahemus nomine, cùm alias vitæ honeſtæ & probatæ hominum teſtimonio, tum verò diuinitus etiam conceſſum habens donum fatidici ſpiritus. hic conſpicatus Herodem etiam tum cum cæteris pueris ludum literarium frequentantem, regem Iudæorum ſalutauit. ille putans ſe aut rideri, aut non ſatis notum eſſe homini, correxit eius verba, vnum de plebe ſe profitens. Tum Manahemus ſubridens, & blando plauſu poſteriora eius permulcens verius quàm feriens, Imò regnabis, inquit, & feliciter dominaberis: ſic enim Deus vult: & memor eſto Manahemi verborum, quæ te fortunæ mutabilis admoneant. Nihil enim te magis cogitare decet, quàm de iuſtitia & pietate, & æquitate erga ciues ſubditos. ſed ſcio te hoc non facturum, futuri præcius. eris enim tam diuini quàm humani iuris immemor, licèt alioqui fortunatiſſimus, & ſempiterna dignus gloria. Nec tamen Deum latebis, qui te extremo vitæ tempore graui caſtigatione reprehenſurus eſt. Hæc verba non magni fecit Herodes, qui tum nihil tale ſperabat: proſperis deinde ſucceſſibus ad regnum & tantam felicitatem elatus, cùm maximè vigeret, Manahemum acceſſitum rogat de diuturnitate imperij. Ille nihil certi reſpondit, ſed ſcitante rege nũ decem annos duraturum ſit, & viginti: inquit, & triginta: atque ita indeterminatum fatalem finem reliquit. Herodes verò vel hoc contentus Manahemum data dextera dimiſit. & ex eo ſemper Eſſenos in pretio habuit. Hæc tametſi fidem excedere videntur, viſum eſt tamen lectori indicare, quòd multi ſint in eo genere quibus ob morum probitatem diuinitas aperire dignatur ſua decreta & conſilia.

ἐ γὰρ ἀφορητὸς ὁ λόγος φανεῖται τῇ τ' ἱστορίας ἀφέλειᾳ, πρὸς ἃ δηλωθῆναι καὶ τὴν αἰτίαν τούτων ὑπόληψιν. ἦν τις τῶν ἐσσηνῶν μανάημος ὄνομα, ⸂καὶ τἆλλα κατὰ τ' ἀρεταῖς τοῦ βίου καλοκαγαθίᾳ μαρτυρούμενος, καὶ θεογνωσίαν ἐκ θεοῦ τῆς μελλόντων ἔχων. ἐθέᾳ ἔτι παῖδα τ' ἡρῴδην εἰς διδασκάλου φοιτῶντα κατιδὼν, βασιλέα ἰουδαίων προσηγόρευσεν. ὁ δ' ἀγνοεῖν ἢ κατειρωνεύεσθαι νομίζων αὐτὸν, ἀνεμίμνησκεν ἰδιώτης ὤν. μανάημος ⸂μειδιάσας ἠρέμα καὶ τύπτων τῇ χειρὶ κατὰ τ' γλουτὸν, ἀλλά τοι καὶ βασιλεύσεις ἔφη, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐδαιμόνως ἀπαρξεῖς. ἀξίωσαι γὰρ ⸂ἐκ θεοῦ, καὶ μέμνησο τῆς μανάημου πληγῶν, ὥστε καὶ τοῦτό σοι σύμβολον εἶναι τῆς κατὰ τύχην μεταπτώσεων. ἄριστος γὰρ ὁ τοιοῦτος λογισμὸς, ὁ δικαιοσύνην ἀγαπήσειας, καὶ θεὸν τὸν θεὸν εὐσεβεῖσθαι, ὑπείκειάν τε πρὸς τοὺς πολίτας. ἀλλ' ἐ γὰρ οἶδά σε τοιοῦτον ἐσεσθαι, τὸ παῦ ὑπὲρ ἄμφω. δύτυχία μὲν γὰρ ὅσον ⸂ἐκ ἄλλος ἀοίσεις, καὶ τὴν δόξῃ δόξης ἀμείνω, λήθῃ δ' ⸂δυσεβείας ἕξεις καὶ τῆς δικαίας. ταῦτα δ' ⸂ἐκ ἀγνοῶν λάθοι τὸ θεῖον ὅτι καταφρονηθῆσεται τοῦ βίου τῆς αὐτοῦ αὐτῷ ὀργῆς ὑπομνήμονα δομένης. τοῦτοις αὐτίκα μὲν ἤκιστα τὸν νοῦν προσεῖχεν ἐλπίδι λειπόμενος αὐτῷ ἡρῴδης. καὶ μικρὸν ὑπαρθεὶς, ἕως καὶ τῆς βασιλείας ⸂ἐτύχησε, τῷ μεγέθει τῆς ἀρχῆς μεταπέμπεται τὸν μανάημον, καὶ πρῶτόν τοῦ χρόνου πόσον ἄρξει, ἐπυνθάνετο. μανάημος ὑπομείνας ἐκεῖνον εἶπεν. ὡς ὑπὸ σιωπῶντος αὐτῷ, μόνον εἰ δέκα γρύσειν) τὰ βασιλείας ἐνιαυτοὺς, προσεπύθετο, καὶ εἴκοσιν καὶ λ' εἰπών, ὅσον ἐκ ἐπέθηκε τῷ τέλει τῆς προθεσμίας. ἡρῴδης ὑπὲρ ⸂τούτοις ἀρκεσθείς, τόν τε μανάημον ἀφῆκε δεξιωσάμενος, καὶ πάντας ἀπ' ἐκείνου τοὺς ἐσσηνοὺς τιμῇ διετέλει. ταῦτα μὲν ἴσως ἐκ ἀδόξα, δηλώσαι τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἠξίωσα μὲν ⸂θεοὺς τῆς παρ' ἡμῖν ἐμφύλου, διότι πολλοὶ δηλοῦσι τοιοῦτον ὑπὸ καλοκαγαθίας καὶ τῆς θείων ἐμπειρίας ἀξιούμενοι.

Cap. XIV.

Herodes nouum templum Hieroſolymis ædificat.

DEcimo octauo autem ſui regni anno Herodes poſt tot præclara facinora, poſt abſoluta tot admiranda opera, eximium aliud concepit animo, Dei templum denuò conſtruere, ampliore ambitu & huic conueniente celſitudine, ratus, id quod res erat, id fore omnium celeberrimum etiam ad poſteritatis ſempiternam memoriam. Cæterùm veritus ne populum difficultate deterritum minus ad hoc obſequentem haberet, aduocata cõcione ſic eum allocutus eſt: Non habeo neceſſe, viri tribules, vt vel geſta vel opera mea commemorem, quæ ex quo regnare cœpi, plus vobis vtilitatis & ſecuritatis quàm mihi ornamẽti & laudis attulerunt. ſcitis enim ipſi quòd in maximis veſtris difficultatibus nulla priuati commodi ratione vobis proſpexi: & quæ hactenus opera Deo iuuante abſolui, vobis potiſſimũ ſeruiũt, per quæ factũ eſt vt res Iudaicæ nunc magis quã vnquã antea floreant. quare vt dicere cœpi, nõ opus eſt ſingulatim percenſere

Κεφάλαιον ιδ'.

Ὡς ἡρῴδης κατελῶν τὸν ἐν ἱεροσολύμοις νεὼν, ἄλλον αὐτίκα.

ΤΟ'τε χρῶν ἐπ' τ' ἡρῴδε βασιλείας γεγονότος ἐνιαυτῷ μ' τὰς προτερημένας πράξεις, ἔργον ἐ τὸ τυχὸν ἐπενοεῖτο, τὸν νεὼν τῷ θεῷ δι' αὐτοῦ κατασκευάσαι, μείζω τε τ' θόλον, καὶ πρὸς ὕψος ἀξιοθαυμαστότατον ἐγείρειν, ἡγούμενος ἀπάντων αὐτὸ τῶν πεπραγμένων, ὅπισθεν μόνον ὥσπερ ἰῶν ἐπιτελεσθήσεσθαι τοῦτο, καὶ πρὸς αἰῶνα μνήμην ἀρκέσειν. ἐχ' ἕτοιμον ἦ τὸ πλῆθος ὑπὲρ ἄμφω, ἐδὲ ῥᾴδιον ἔσεσθαι πρὸς τὸ μέγεθος τῆς ὑποχειρήσεως, ἐξίου λόγῳ προκαταρξάμενος ἐγχθρῆσαι τοῦ παντὶ, καὶ συγκαλέσας αὐτοὺς ἔλεγε τοιάδε. Τὰ μὲν ἄλλα μοι τοῦ κ' τῷ βασιλείαν πεπραγμάτων ἀνδρες ὁμόφυλοι, θέσσον ὑπολαμβάνω λέγειν, καὶ τοι τοῦτον ἐγνώμην τὸν τρόπον, ὡς ἐλάττω μὲν ἐμοὶ τὸν ἀπ' αὐτῶν κόσμον, πλείω ὑμῖν τῷ ἀσφάλειαν φέρειν. ἔστε γὰρ ἐν τοῖς δυχερεστάτοις ἀμελήσας τῶν εἰς τὰς ὑμετέρας χρείας διαφερόντων, αὖτε ἐν τοῖς κατασκευάσμασιν ὑπηδεύσας ἐμαυτῷ μᾶλλον ἢ ⸂πᾶσιν ὑμῖν εὐπρέπειαν, οἶμαι σὺν τῷ θεοῦ βουλήσει, πρὸς δόξαν μονίαν ὅσον ἐ πρότερον ἀγηοχέναι τὸ ἰουδαίων ἔθνος. τὰ μὲν οὖν κ' μέρος ἐξειργασθέντα πρὸ τῆς χώρας

χάραν καὶ πόλεις, ὅσας ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὴν οὖσι ἐξεί- A
ραντες κόσμῳ τῷ καλλίστῳ, τὸ μέγιστον ὑμῖν πυθόμενοι,
ἀφιέρωμά μοι δοκεῖ λέγειν εἰδέναι. τὸ δὲ τῆς ὑπαρχούσης
ἧς νῦν ὑπάρχειν βούλομαι, παντὸς διαφερόντως καὶ κάλ
λιστον ἐφ' ἡμῶν μέλλειν νῦν ἀναφανῆ. τὸν γὰρ ναὸν τοῦτον ὠ-
κοδόμησαν μὲν τῷ μεγίστῳ θεῷ πατέρες ἡμέτεροι, μετὰ τὴν
ἐκ βαβυλῶνος ἀνάστασιν. ἐνδεῖ δ' αὐτῷ πρὸς τὸ μέ-
γεθος εἰς ὕψος ἑξήκοντα πήχεις. τοσοῦτον γὰρ ὑπερεῖχον
ὁ πρῶτος ἐκεῖνος ὃν σολομὼν αὐτοκαδόμησε. καὶ μηδεὶς B
ἀμέλει δυσεβείας τῶν πατέρων καταγνώτω. γέγονε γὰρ
ὑπὸ παρ' ἐκείνοις ἐλάττων ὁ ναός, ἀλλὰ ταῦτα καὶ κύρος καὶ
δαρεῖος ὁ ὑστάσπου, τὰ μέτρα τῆς δομήσεως ἔδοσαν. οἷς
ἐκεῖνοι καὶ τῶν ἀπογόνοις δηλώσαντες, καὶ μετ' ἐκείνους
μακεδόσιν, ἵν' ἔχον δικαιολογίαν τὸ πρῶτον τῆς δυσεβείας
ἀρχέτυπον εἰς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν μέγεθος. ἐπειδὴ γὰρ
τῶν ἐγὼ μὲν ἀρχῆς θεῷ βεβουλήσθαι, φίλοις εἶναι καὶ μήκους εἰρή-
νης, καὶ κτῆσις χρημάτων, καὶ πλήθος ἀφορόδων, τὸ δὲ μέ- C
γιστον, φίλοι καὶ δι' ὑνοίας οἱ πάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν
κρατοῦντες ῥωμαῖοι, πειράσομαι τὸ παρημελημένον
ἀνάγκη καὶ δουλεία τῆς πρότερον χρόνου διορθώμενος, τε-
λείαν ἀποδοῦναι τῷ θεῷ τὴν αὐθ' ὧν ἔτυχον τῆσδε τῆς βα-
σιλείας δύσεβειαν. ὁ μὲν ἡρώδης ταῦτ' εἶπεν, ἐξέπληττε
δὲ τοὺς πολλοὺς ὁ λόγος ἀφ' ἁπάσαν ἐμπεσών. ἐπὶ τὸ μὲν γὰρ
ἐλπίδος ἄπιστον, ἵν' ἐπιχειρεῖν αὐτοῖς. ἠδημόνουν δὲ μὴ
φθάσας καταλῦσαι τὸ παλαιὸν ἔργον, ἵν' ἐξαρκέσει πρὸς D
τέλος ἀγαγεῖν τὴν πρόνοιαν. ὅτε κίνδυνος αὐτοῖς μεί-
ζων ἐφαίνετο, καὶ δυσεγχείρητον ἐδόκει τὸ μέγεθος τῆς
ὑπολῆς. ὅτε δὲ αὐτῷ δέδοκιμένων, παρεθάρρυνεν ὁ
βασιλεύς, καὶ πρότερον καθαιρήσειν φάμενος τὸν ναὸν ἢ πάν
των αὐτῷ τὴν εἰς τὴν σωτήλειαν παρασκευασμένων. ἔπει τα-
τα πρᾶττων ἐνέβαλετο. χιλίους γὰρ ἱερεῖς πήσας ἀμά-
ξας, οἳ βαστάσουσι τοὺς λίθους, ἐργάτας δὲ μυρίους τοὺς
ἐμπειροτάτους ὑπολεξάμενος, καὶ ἱερεῦσι τὴν ἀρίθμον, χι-
λίοις ἱεροπλοκεῖς ὠπασάμενος στολάς, ἔπειτα τοὺς μὲν διδάξας E
οἰκοδόμους, ἑτέρους δὲ, τέκτονας, ἤρξατο τῆς καθαιρέσεως,
ἀπάντων αὐτῷ προθύμως προσφερομένων. ἀπέλυε δὲ τοὺς
ἀρχαίους θεμελίους, καὶ καταβαλόμενος ἑτέροις ἐπ' αὐτοῖς τὸν ναὸν ἤγειρε. μήκει μὲν ἀπὸ πηχῶν,
τὸ δὲ ὕψος κ' πρὸς τοῖς, ἃς τῷ χρόνῳ συνεζησάντων τοῖς
θεμελίοις ὑπέβη. καὶ τοῦτο μὲν κατὰ τοὺς νέρωνος καιροὺς ἐπε-
χείρησε καινίσαι. ᾠκοδομήθη δὲ ὁ ναὸς, ἐκ λίθων μὲν,
λευκῶν τε καὶ κρατερῶν τὸ μέγεθος ἑκάστων πρὸς ἑ καὶ κ' F
πηχῶν ὅτι μῆκος, ἡ δὲ ὕψος. εὖρος δὲ πρὸς ιϛ. καὶ παντὸς
αὐτοῦ καθόσον καὶ τῆς βασιλικῆς στοᾶς, τὸ μὲν ἐνθεν καὶ ἔνθεν
ταπεινότατον, ὑψηλότατον δὲ τὸ μεσαίτατον, ὡς πρέ-
πειν ἐκ πολλῶν σταδίων εἶναι τοῖς τὴν χώραν νεμομένοις,
μᾶλλον δὲ εἴ πῃς κατ' ἐναντίον οἰκοῦντες ἢ προσιόντες
τύχοιεν. θύρας δὲ ὅτι τοῖς εἰσόδοις σὺν τοῖς ὑπερθυρίοις,
ἴσον ἐχούσας τῷ ναῷ, ποικίλοις ἐμπεπάσμασι κεκοσμη-
μένας, τὰ μὲν ἄνθη ἀλουργῆσι, κίονας δ' ἐνυφασμένοις. καθύ-
περθεν δ' αὐτῷ ὑπὸ τοῖς ζιχώμασι, ἄμπελος διεπέ- G
τατο χρυσῆ, τοὺς βότρυς ἀπηωρημένους ἔχουσα, θαῦμα καὶ
τῷ μεγέθους καὶ τῆς τέχνης τοῖς ἰδοῦσιν, οἷον ἐν πολυ-
τελείᾳ τῆς ὕλης τὸ κατάδαφος λανθάνειν. προσελάμβανε
δὲ καὶ στοᾶς μεγίσας τὸν ναὸν ἅπαντα πρὸς τὴν ἀνα-
λογίαν ὑπερηφύων, καὶ τὰς δαπάνας τῷ θρῃ ὑπερβαλλόμενος, ὡς ἂν ἄλλος τις ἐδόκει ὑπερκοσμηκέναι τὸν
ναόν. ἄμφω δ' ἦσαν μεγάλα τείχους, αὐτὸ μὲν τὸ τεῖχος, ἔργον μέγιστον ἀνθρώποις ἀνεθλῶν. λόφος ἦν πε-
ριῳδὴς, ἀνάντης, πρέμνα πρὸς τοῖς ἑῴοις μέρεσι τῆς πόλεως ὑπερκείμενος ὅτι τὴν κορυφὴν ἔχεν,

vel vrbes vel alia ædificia quibus tum Iudæam ipsam, tũ alias huic contributas regiones excoluimus: sed illud potius vobis nunc proponam, quod maximè vel ad religionis cultũ, vel ad regionis ornatum attinet. Templo huic quod postliminio reuersi à captiuitate Babylonica patres nostri instaurauerunt, desunt ad priscã altitudinem sexaginta cubita. tãto enim celsius erat vetus illud Solomonis ædificium. nec hoc culpa maiorum nostrorum accidit, per quos nõ stetit quin par illi pristinæ structura surgeret: sed hãc mensuram præscripserũt Cyrus & Darius Hystaspis filius: sub quorũ imperio, quia illi tũ vixerunt, sicut postea Macedonum, nõ potuerunt assequi primũ illud pietatis archetypum. Nunc quoniam Deo volente ego rerum potior, cui otium, pecunia prompta, magni reditus suppetunt, & quod maximum est, Romanorum orbis dominorum amicitia, dabo operam, vt quod maiores sub alieno nutu viuentes non satis accurauerunt supplea, & quicquid deest ad honorem Dei, memor acceptorũ beneficiorũ, gratè ac piè persoluam. Hac tam inopinata oratione omnium animi sunt attoniti, quòd supra spem polliceri videretur: & angebantur magna solicitudine, ne fortè demolitus vetus ædificium, nouũ non posset absoluere. quare periculosum videbatur consilium, & conatus perdifficilis. Quod vbi animaduertit rex, iussit eos bono animo esse. mansurum enim vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dũ omnis materia comparetur, quæ sit ad futuram fabricam necessaria. neque eos fefellit. Mille enim plaustra parauit quæ lapides conuecherent: & ex omni artificum copia peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalib. suo sumptu vestitos, partim cæmentariæ, partim lignariæ fabricæ non imperitos: hósque omnes adhibuit operi, materia iã ante conuecta. Sublatis deinde veteribus fundamentis, & nouis repositis, desuper templum extruebat, longitudine centum cubitorum, altitudine totidẽ & viginti amplius. qui viginti cubiti aliquantò pòst sidentibus fundamentis decesserunt, cóque denuò addere decreuerunt nostri Neronis temporibus. Constabat autem structura è lapidibus candidis firmissimis, magnitudine viginti quinque cubitorum in longũ, octo in altum, latitudine verò cubitorũ duodecim. habebátque basilicæ similitudinem, hinc & inde humilius, media sui parte excelsum, à multis stadiis conspicuum, maximè ex aduerso habitãtibus aut aduentãtibus. Ianua verò penè ipsi templo par, & superliminare aulæis variegatis ornabatur, floribus purpureis distinctis, & habẽtibus columnas intextas, sub quarũ capitibus vitis expandebatur aurea dependentibus botryonibus, mirandum sanè opus tam manus quàm materiæ precio. Cinxit etiam totum templum amplissimis porticibus, quæ respõderent reliquæ magnificentiæ, & priores illas pulchritudine vincerent. harum duæ validis muris fulciebantur, opere vel in primis memorabili. Tumulus erat petricosus, arduus à vertice sensim versus Orientale vrbis latus resupinus.

huius verticem primus Solomon rex noſter instinctu Dei muro circumdedit. Radices quoque eius alio muro cinxit, cui versus austrum subiecta est vallis profunda. hic murus constat saxis grandibus plumbo inter se vinctis, complectens interius spacium, & in profundum descendens, vt miranda sit magnitudo & altitudo structuræ forma quadrangulari. Saxorum enim magnitudo à fronte est conspicua, interiora ferro vincta iuncturas continent contra omnium temporum iniurias firmissimas. Hoc opus postquam æquatum est vertici, cauitas quæ intererat murum inter & tumulum expleta est, vt complanatis omnibus fieret area, & circũ quadriporticus quatuor stadiotũ circuitu, singulis lateribus inter duos angulos per stadia singula patentibus. interius deinde ipsum verticem ambit alius murus lapideus: cuius Orientale latus quàm longum est duplicem habet porticum, spectantem ianuam templi siti in meditullio. Eam porticum priores reges adornauerant. Circum templum affixa erant spolia barbarica, quæ omnia Herodes denuò dedicauit, additis etiam recentibus Arabicis. In septentrionalis lateris angulo arx erat firma & bene munita, opus Asamonæorum qui gentis sacerdotium simul & principatum tenuerunt, & turrim id vocauerunt, repositorium stolæ pontificiæ, quæ non promebatur, nisi pontifice sacris operaturo. hanc Herodes in eo loco asseruauit, post cuius obitum in Romanorum potestate fuit, vsque Tiberij Cæsaris tempora. Eius principatu Vitellius Syriæ præses à Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, vt iuxta sua postulata ipsi haberent sacræ stolæ custodiam: fuerúntque Iudæi eius custodes vsque Agrippæ regis obitum. post quem Cassius Longinus præses Syriæ, & Cuspius Fadus Iudææ procurator, iusserunt eos denuò stolam in Antoniam deponere, dictitantes debere eam in Romanorum potestate esse, quemadmodum & antea. Missi sunt hac de causa legati ad Claudium Cæsarem, deprecaturi talem necessitatem: vbi inuenerunt iuniorem Agrippam, cui petenti concessa est stolæ custodia, scriptis de hac re ad Vitellium literis. Olim autem fuerat sub sigillo pontificis & præfectorum gazophylacio, qui pridie solennis festiuitatis adibant arcis & præsidij Romani præfectum, & recognito prius sigillo stolam accipiebant: ac mox peracto festo, reportatam in eundem locum, & in conspectu arcis præfecti obsignatam deponebant: quod quidem hoc loco propter toties variatum morem admonere visum est. Sed tum Herodes hanc quoque turrim munitiorem reddidit ad tutelam templi: & in memoriam amici sui Romanorum imperatoris Antonij vocauit Antoniam. Occidentalis autem porticus quatuor

τῦτον ὁ πρῶτος ἡμῶν βασιλεῦσας σολομῶν κατ' ὄπ-
φεσσιν τῦ θεῦ, μεγάλαις ἐργασίαις ἀπετείχιζεν
ἄνωθεν τὰ περὶ τ' ἄκραν. ἀπετείχιζε δ' κάτωθεν ὑπὸ τ'
ῥίζης ἀρχόμενος, ἰῶ βαθεῖα περιθεῖ φάραγξ κατὰ
λίβα ταῖς πέτραις μολίβδῳ δεδεμέναις πρὸς ἀλλή-
λας ὑπολαμβάνων. ὑπὸ τῆς ἔσω χώρας, καὶ πρὸ-
βαίνων εἰς βάθος, ὡς ἄπορον εἶ τότε μέγεθος τ'
οἰκοδομῆς, καὶ τὸ ὕψος τετραγώνε γλυφόμενος, ὡς τὰ μὲν
μεγέθη τῶν λίθων ὑπὸ μετώπου κ' τ' ὄψιν φαίνεσθαι ὀ-
ρεῖα θαι, τὰ δ' ἐντὸς σιδήρῳ διησφαλισμένα σωέχη
τὰ ἁρμογὰς ἀκινήτους τῷ παντὶ χρόνῳ. τ' δ' ἐργασίας
ὕπω σωαπτούσης εἰς ἄκρον τὸν λόφον ἀπεργασάμε-
νος αὐτὸ τὸν κορυφὸν, καὶ τὰ πρὸς τὸ περὶ τεῖχος
ἐμπλήσας, ἰσόπεδον τοῖς κ' τὸν ὄψιν φάνειαν τὸν ἄνω
καὶ λεῖον ἐποίησε. τῦτο δ' ἰῶ τὸ πᾶν περίβολος τετράγω-
νος δύο σταδίων τὸν κύκλον ἔχων, ἑκάστης γωνίας στάδιον μῆ-
κος ὑπολαμβάνουσης. ἐνδοτέρω δ' τούτου καὶ παρ' αὐ-
τὸν τὸν ἄκραν ἄλλο τεῖχος ἄνω λίθινον περιθεῖ, κ'
μὲν ἐώαν ῥάχιν, ἰσομήκη τῷ τείχει σταὶ ἔχον δι-
πλοῦν ἐν μέσῳ τῷ νεὼ τετυχηκότος, ἀφορῶσαν εἰς τὰς
θύρας αὐτῷ. ταύτην πολλοὶ βασιλεῖς οἱ πρόσθεν κα-
τεσκεύασαν. τὸ δ' ἱερὸν παντὸς μὲν ἐν κύκλῳ περι-
γμένα σκῦλα βαρβαρικὰ, καὶ ταῦτα πάντα βασιλεὺς
Ἡρώδης ἀνέθηκε, προσθεὶς ὅπλα καὶ τῶν ἀράβων ἔλα-
βε. κατὰ δ' τὸν βόρειον πλευρὰν, ἀκρόπολις ἐγγύ-
νιος διερκὴς ἐτετείχιστο, διάφορος ὀχυρότητι. ταύ-
την οἱ πρὸ Ἡρώδου τῶν Ἀσαμοναίων γένους βασιλεῖς
καὶ ἀρχιερεῖς ᾠκοδόμησαν, καὶ βάριν ἐκάλεσαν,
ὡς ἐκεῖ τὴν ἱερατικὴν αὐτοῖς ὑποκεῖσθαι στολὴν, ἣν
ὅταν δέη θύειν, τότε μόνον ὁ ἀρχιερεὺς ἀμφιέννυται.
ταύτην ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης ἐφύλαξεν ἐν τῷ τόπῳ,
καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὑπὸ ῥωμαίοις ἦν,
μέχρι τῦ πρεσβυτέρου καίσαρος χρόνου. ὅθ' οὖν
ὁ οὐιτέλλιος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν ὑπέδειξε τοῖς
ἱεροσολύμοις, δεξαμένου τὸ πλῆθος αὐτὸν λαμ-
πρότατα παῦ, θέλων αὐτοὺς τῆς ὑποψίας ἀμέ-
ψασθαι, ἐπεὶ παρεκάλεσαν τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ
τὴν αὐτῷ ἐξουσίαν ἔχειν, ἔγραψε πρὸς τούτων πρε-
σβυτέρῳ καίσαρι, κἀκεῖνος ἐπέτρεψε. κ' παρέμεινεν ἡ
ἐξουσία τ' ἱερατικῆς στολῆς τοῖς ἰουδαίοις, μέχρι ἐπο-
λύτησεν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας. μ' τοῦτον δὲ καίσαρος
λογγῖνος, ὁ τὴν συρίαν τότε διοικῶν, κ' κούασπιος
φάδος ὁ τῆς ἰουδαίας ὑπίτροπος, κελεύουσι τοὺς ἰου-
δαίους εἰς τὴν αὐτωνίαν καταθέσθαι τὴν στολήν. ῥω-
μαίους γὰρ αὐτῆς εἶ δεῖν κυρίους, καθὼς καὶ πρότε-
ρον ἦσαν. πέμπουσιν οὖν ἰουδαῖοι πρέσβεις πρὸς
κλαύδιον καίσαρα περὶ τούτων παρακαλέσοντας. ὧν
ἀναβαινόντων ὁ νεώτερος βασιλεὺς ἀγρίππας ἐν ῥώμῃ
τυγχάνων, αἰτησάμενος παρ' τὸ αὐτοκράτορος τὴν
ἐξουσίαν ἔλαβεν, ἐντειλαμένου οὐιτελλίῳ πρ' τ' συ-
ρίας ὅπως στρατηγῇ. πρότερον δ' ἰῶ ὑπὸ σφραγίδος
τῷ ἀρχιερέως Ⓒ τῶν γαζοφυλάκων, καὶ πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τ' ἑορτῆς, ὅθ' τὸν ῥωμαίων φρούραρχον ἀνα-

βαίνοντες οἱ γαζοφύλακες, κ' καταμανθάνοντες τὴν ἑαυτῶν σφραγίδα, τ' στολὴν ἐλάμβανον. εἶτ' αὖθις τ'
ἑορτῆς παρελθούσης, εἰς τ' αὐτὸν κομίσαντες τόπον, κ' τῷ φρουράρχῃ δείξαντες σύμφυτον τ' σφραγίδα κα-
τεθέντο. ταῦτα μ' ἦν ὑπὸ τ' παθὼν τ' ὑπομεμενηκότων παρεδηλώθη. τότε δ' ἦν ὁ τ' ἰουδαίων βασιλεὺς Ἡρώ-
δης κ' ταύτην τ' χάριν ὀχυρωτέραν κατασκευάσας, ἐπ' ἀσφαλείᾳ Ⓒ φυλακῇ τῷ ἱερῷ, χαριζόμενος αὐτο-
κράτορι, φίλῳ μ' αὐτῷ ῥωμαίων δ' ἄρχοντι, πρόσπορόν κεν αὐτωνίαν. ἐν δ' τοῖς ἑσπερίοις μέρεσι τ' πρὸς βόλε,

πύλας

πύλας δ' ἐφέσασαν. ἡ μὲν, εἰς τὰ βασίλεια τείνουσα, A
τ' ἐν μέσῳ φάραγγος εἰς δίοδον ἀπειλημμένη. αἱ δὲ
β', εἰς τὸ προάστειον, ἡ λοιπὴ δὲ, εἰς τὴν ἄλλην πό-
λιν, βαθμοῖσι πολλοῖς κάτω τε εἰς τὴν φάραγγα δει-
λημμένη, καὶ ἀπὸ ταύτης ἄνω πάλιν ὀπὴ τὴν προσ-
βασιν. αὐτηρὸν δὲ ἡ πόλις ἔκειτο τῷ ἱερῷ, θεατροει-
δὴς ὅπα, προεχομένη βαθεία φάραγγι κατὰ παῖ
τὸ νότιον κλίμα. τὸ δὲ τέταρτον μεσόπου τὸ πρὸς με-
σημβρίαν, εἶχε μὲν καὶ αὐτὸ πύλας κατὰ μέσον. ἐπ' B
αὐτῇ δὲ τὴν βασιλικὴν στοὰν, ξυπλεῦν κατὰ μῆκος δί-
ουσαν ἀπὸ τῆς ἑώας φάραγγος ὀπὴ τὴν ἑσπέριον. ἡ δὲ
λεῖα ἐκτεῖναι προσωτέρω δυνατόν. ἔργον δ' ἦν ἀξιοα-
φηγητότατον τῷ ὑφ' ἡλίῳ. μεγάλου γὰρ ὄντος τοῦ τῆς
φάραγγος ἀναλήμματος, & οὐ δυνατὸν κατιδεῖν εἰ
τις ἄνωθεν εἰς τὸ βυθὸν εἰσκύπτοι, παμμέγεθες ὕψος
ἐν αὐτῷ τὸ τῆς στοᾶς ἀνέσχεν. ὡς εἴ τις ἀπ' ἄκρου τοῦ
ταύτης τέγους ἄμφω σωτηθεὶς τὰ βάθη διοπτεύοι, C
σκοτοδινιᾶν, ἂν ὄξυμβόλου τῆς ὄψεως εἰς ἀμέτρητον
τὸν βυθόν. κίονες δ' ἐφέσασαν κατ' αὐτίσιχον ἀλ-
λήλοις ὀπὴ μῆκος τέτρακα. σωεδίδου γὰρ ὁ τέταρτος
τοῖχος λιθοδομήτῳ τείχει. καὶ πάχος ἓν ἑκάστου κίο-
νος, εἰς ἓξ εἶς ὀπὴ σωαπτόντων ἀλλήλοις τὰς ὀργυιὰς
περιλαβεῖν. μῆκος δὲ ποδῶν κ ζ' διπλῆς ἀτείρας
ὑπειλημμένης. πλῆθος δὲ συμπάντων ρξβ', κιο-
νοκρανῶν αὐτοῖς κατὰ τὸν κοεῖνθιον τρόπον ἐπεξειρ-
γασμένων γλυφαῖς ἐκπλῆξιν ἐμποιούσαις ὀξὺ τὴν D
τῶν παντὸς μεγαλουργίαν. τεσσάρων δὲ στίχων ὄν-
των, ἓξ εἶς ἀπολαμβάνουσι τὰς ὀξὺ μέσου χώρας ταῖς
στοαῖς. τῷ δὲ αἱ β' ωὸ ἄλληλοι, τ' αὐτὸν μεγέθασι βά-
θον, εὖρος ἑκατέρας, πόδας λ', μῆκος δὲ στάδιον, ὕ-
ψος δὲ πόδας ὡῷ ν'. τῆς δὲ μέσης, εὖρος μὲν ἡμιό-
λιον, ὕψος δὲ διπλάσιον. αἰεῖχε δὲ πλεῖσον ωὸ τὰς ἑκατέρωθεν. αἱ δὲ ὀροφαὶ βαθυξύλοις ἐξήσκητα γλυφαῖς, πολυτρόποις χημάτων εἰδέαις. καὶ τὸ E
τῆς μέσης βάθος ὀπὴ μεῖζον ἠγέρτο, ωὸ ἐπ' αὐτοῦ μέσου
τοῖς ὑπισυλίοις ωρομετωπὶδιον τεῖχος, κίονας ἔχον τας
ἐνδεδομημένους, καὶ ξεσῦ παντὸς ὄντος, ὡς ἀπισό-
τατα τοῖς ἐκ καὶ εἰσόδοις σαφὲς ἐκπλήξει θεατὰ τοῖς ἐν-
τυγχάνουσιν εἶδος. τοῦτος καὶ ὁ πρῶτος ωερίβολος ἦν.
ἐν μέσῳ δὲ ἀπέχων ἐπολὺ δεύτερος, ωροσβατὸς βα-
θμοῖσιν ὀλίγοις. ὃν ωρεῖχε ἐρκίον λιθίνου δρυφάκ-
του, γεφυρῆ κωλύων εἰσιέναι τ' ἀλλοεθνῆ, θανατη-
φὸς ἀπειλημμένης τῆς ζημίας. εἶχε δ' ὁ μὲν ἐντὸς F
ωερίβολος, κατὰ μὲν τὸν νότιον & βόρειον κλίμα, ξυσί-
χοις πυλῶσι, ἀλλήλων διεῤῥῶτας. κατὰ δὲ ἡλίου βο-
λὰς, ἕνα τ' μέταν, δι' ἧς παρῆειν ἁγνοὶ μὴ γυναικῶν.
ἐστὸν δὲ καὶ εἰνὸν γυναιξὶν ἄβατον ἦν τὸ ἱερόν. ἐκεί-
νε δ' ἐνδότερον ξίστον, ὅπου τοῖς ἱερεῦσιν εἰσελθεῖν
ἐξὸν ἦν μόνοις. ὁ ναὸς ἐν τούτῳ καὶ ωρὸ αὐτοῦ βωμὸς
ἦν, ἐφ' οἷς τὰς θυσίας ὁλοκαυτῶν τῷ θεῷ. τούτων εἰς
ἑδένα τῶν ξίων ὁ βασιλεὺς ἠρώδης παρῆλθεν. ἐκεκώ-
λυτο δὲ καὶ ὧν ἱερεύς. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἱερεῦσι τὰ ωρὸς τοῖς G
στοαῖς καὶ τοὺς ἔσω ωερίβολους ἐωεφαγματεύετο, καὶ ταῦ-
τα ὠκοδόμησεν ἔτεσιν ἡ. τῷ δὲ ναοῦ ὀξὺ τῶν ἱερέων οἰκο-
δομηθέντος, ἐνιαυτῷ καὶ μησὶν ς', ἅπας ὁ λαὸς ἐπλη-
ρώθη χαρᾶς. καὶ τὸ τοῖχος ωρῶτον μὲν τῷ θεῷ τοῖς δι-
χαρισίας ἐποιοῦντο, μὴ δὲ καὶ τῇ ωροθυμίᾳ τοῦ βασι-
λέως, ἑορτάζοντες καὶ καταφημοῦντες τὴν ἀνάκτησιν. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἑκατὸν βοῦς ἔθυσε τῷ θεῷ βόας,

portas habebat: harum ab vna transitus erat in regiam per vallem in medio intersectam: duæ ferebant in suburbia, postrema in vrbem, gradibus multis vsque imam vallem dispositis, & inde aliis sursum per acclive tendentibus. Vrbs enim sita erat è regione templi, theatrali specie, toto australi tractu in profundam vallem desinens. Quarum autem latus meridianum etiam ipsum habebat portam ab vtroque angulo æque distantem, & triplicem porticum basilicam lõgitudine ab Orientali valle ad Occidentalem pertinentem. Nec enim vlterius poterat. Ibi spectaculum erat, si vllum aliud sub sole, memorabile. Nam quum vallis in immensum dehisceret, ita vt caligarent despicientium oculi, desuper extructa erat prærupta porticus: cuius tecto conscenso si quis vtramque altitudinem coniunctam contemplaretur, absque vertigine id non poterat, visu deficiente ob nimiam profunditatem, priusquam ad imum pertingeret. In eius porticibus stabant paribus interuallis quatuor columnarum ordines, quorum quartus intertextum habebat lapideum parietem. Crassitudo autem cuiusque columnæ, quantam possent tres homines confertis inter se complecti brachiis: longitudo viginti septem pedum, subiecta spira duplici. Numerus vniuersarum fuit centum sexagintaduo, capitellis sculptis opere Corinthio pulchris vsque ad miraculum. His quaternis ordinibus fiunt per interualla ternæ porticus, ita vt in vno quoque latere duæ pariles, triginta pedum latitudinis, plus quinquaginta altitudinis, stadij longitudine, claudant inter se mediam, cuius latitudo sesquialtera, altitudo verò duplicata, tanto superabat vtranque. Earum lacunaria lignea, sculpturata figuris variis. Mediæ verò connexitas altius surgebat, excitato super epistylia pariete lapideo politissimo, columnis insertis distincto, mirabili artificio commissuris oculos fallentibus. Atque hoc modo se habebat primus ambitus. Interius verò non longo interstitio secundus, paucis gradibus scansilis septum habebat lapideum, cum inscriptione quæ vetaret transgredi alienigenam, sub interminatione pœnæ capitis. hoc interius septum tam austrino quam septentrionali latere patebat ternis ianuis æquidistantibus, ab Oriente verò vna magna, per quam intrarent casti vnà cum vxoribus. interiora autem fani mulieribus nefas erat ingredi. Tertium verò spatium intimum, solis sacerdotibus accessibile. In eo templum erat & ante illud altare, in quo hostias immolare Deo soliti. Herodes autem interiora à quib. profani lege arcebantur non ausus ingredi, per sacerdotes curabat fabricam intimarum porticuum: absolutóque octo annis reliquo ædificio, tandem etiam templum ipsum eorundem sacerdotum opera sesquianno perfecit. Quo facto ingens gaudiũ exortum est in populo, omnibus gratias agentibus Deo pro tam celeriter finito opere, & regi pro accurato tam alacriter negotio fausta ominantibus, & instaurationem templi magna festiuitate concelebrantibus. Ibi rex trecentos boues Deo mactauit,

& alij pro ſuis quiſque facultatibus tantum victimarum, quantum vix comprehendi poſſit numero, fallente veram æſtimationem earum multitudine. Incidit enim in hanc celebritatem abſolutæ templi fabricæ etiam natalis regni, quem Herodes anniuerſaria hilaritate ſolitus eſt colere, vt hoc pacto conduplicaretur lætitia publica. Cæterùm rex inter alia templi opera etiam cryptam fecit ſubterraneam, ab Antonia ferentem ad Orientalem portam templi, cui turrim etiam impoſuit, in eum vſum vt occultè illuc poſſet aſcendere, ſi quid per tumultum contra regem vellet nouare populus. Fertur toto tempore quo templum ſtruebatur nunquam interdiu pluiſſe, noctu tantùm imbribus deſcendentibus ne interrumperetur ædificatio: cáque fama quaſi per manus tradita ad nos peruenit à maioribus. nec eſt veri abſimile, ſi quis diuinam prouidentiam reſpiciat. Et de templo inſtaurato hactenus.

καὶ τῶν ἄλλων οἱ κατὰ δύναμιν, ὧν οὐχ οἷόν τε ἦν ἀριθμὸν εἰπεῖν. ἐκφεύγει γὰρ τὸ δύνασθαι πρὸς ἀλήθειαν εἰπεῖν. συνεκπεπλώκει γὰρ τῇ προθυμίᾳ τοῦ ποιεῖν τὸν ναὸν ἔργα, καὶ τὴν ἡμέραν τῆς βασιλέως ἀρχῆς ἣν ἔθος ἑορτάζειν, εἰς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ πλεισταπλασίονα δι' ἀμφοῖν τὴν ἑορτὴν γενέσθαι. κατεσκεύασθη δὲ καὶ κρυπτὴ διώρυξ τῆς βασιλέως, φέρουσα μὲν ἀπὸ τῆς Αντωνίας μέχρι τοῦ ἔσωθεν ἱεροῦ πρὸς τὴν ἀνατολικὴν θύραν, ἐφ' ἧς αὐτὸς καὶ πύργον κατεσκεύασεν, ἵνα ἔχῃ δι' αὐτοῦ ὑπαίθριον εἰς αὐτὸν ἄνοδον, ἤν τι ἐκ τοῦ δήμου νεωτερισμὸν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως φυλάττωμος. λέγεται δὲ, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οἰκοδομουμένου τοῦ ναοῦ, τὰς μὲν ἡμέρας οὐκ ὕειν, ἀλλ' ἢ τὰς νυκτὶ, γίνεσθαι τοὺς ὄμβρους ὡς μὴ κωλῦσαι τὸ ἔργον. καὶ τοῦτον τὸν λόγον οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν, καὶ λογίζεται ἄπιστον, εἰ καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ὑπάρχει τῆς ἐμφανείας τοῦ θεοῦ. τὰ μὲν οὖν περὶ τὸν ναὸν, ἐξῳκοδομήθη τοῦτον τὸν τρόπον.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ὁ πρεσβύτερος ἀλέξανδρος καὶ ἀριστόβουλος ὑπὸ ῥώμης ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ὡς σαλώμη καὶ φερώρας οἱ τοῦ βασιλέως ἀδελφοὶ τῆς κατ' αὐτῶν διαβολῆς ἐλεγχθῆναι. Κεφ. α

Ὡς γαμβρὸς δυοὶ τοῖς περὶ ἀλέξανδρον, ἡρώδης πρὸς ἀγρίππαν ἐξέπλευσεν. Κεφ. β

Ὡς ἡρώδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς ἀγρίππαν, εἰς τὸν βόσπορον. Κεφ. γ

Ἐντεῦξις τῶν κῶ ἰωνιων ἰουδαίων ἀγρίππα παρόντος ἡρώδου, περὶ ὧν ἠπιῶντο τοὺς ἕλληνας. Κεφ. δ

Ὡς ἀγρίππας ἐξεβάλετο μὲν αὐτοὺς τοὺς νόμους, ἡρώδης δ' εἰς ἰουδαίους ὑπέστρεψεν. Κεφ. ε

Ὡς ἐγκαλοῦσι τὰ περὶ τὸν οἶκον ἡρώδη, περὶ πρῶτον μὲν, αἰτίματος τὸ πρεσβύτατον υἱόν, χαλεπῶς δ' τῶν περὶ ἀλέξανδρον φερόντων τὸν ὕβριν. Κεφ. ς

Ὡς αἰτιατοῦ ἁλόντος ἐν ῥώμῃ, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἡρώδης ἄγων ὅτι καίσαρος αὐτὸν κατηγόρησεν. Κεφ. ζ

Ἀλεξάνδρου ἀπολογία ὅτι καίσαρος, καὶ διαλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα. Κεφ. η

Ὡς ἀγῶνας ἤγαγε περιέτεμνε ἡρώδης ὅτι καισαρείας κτίσει. Κεφ. θ

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρίων καὶ ἀσίας ἰουδαίων, ὡς καίσαρα περὶ ὧν ἠπιῶντο τοὺς ἕλληνας, καὶ αἰτιῶνται ὕβρεσθαι ὑπὸ σολῶν, ἃς καίσαρ καὶ ἀγρίππας ἔγραψεν ὑπὲρ αὐτῶν ταῖς πόλεσιν. Κεφ. ι

Ὡς ἀπορῶν χρημάτων ἡρώδης, κατῆλθεν εἰς τὸ διαβίδου τάφον. Κεφ. ια

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς, ἀλέξανδρον τῷ παρὰ διήλλαξεν. Κεφ. ιβ

Ἀπόστασις τῶν ἡρώδου βασιλείας τῶν τὸ ξάχωνα οἰκούντων. Κεφ. ιγ

Στρατεία ἡρώδου εἰς τὸν ἀραβιαν. Κεφ. ιδ

Ὡς κατηγόρησε σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι καίσαρος, ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς τὴν εἰς τὴν ἀραβίαν τοῦ ἡρώδου. Κεφ. ιε

Διαβολαὶ εὐρυκλέους κατὰ τῶν παίδων πρὸς ἡρώδην. Κεφ. ις

Ὡς καίσαρος ἐξουσίαν δόντος, ἐν βηρυτῷ δὴ τῷ συνεδρίῳ κατηγόρησε τῶν παίδων ἡρώδης, καὶ θανάτου τῶν νεανίσκων. Κεφ. ιζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEXTO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Alexander & Aristobulus ad patrem Roma reuersi Salomes ac Phæroræ calumniis appetuntur. Cap I.

Quomodo Herodes vxores filiis suis dederit, & ad Agrippam nauigarit. Cap. II.

Herodes rursus ad Agrippam nauigat Bosphorum petens. Cap. III.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam præsente Herode accusant. Cap. IV.

Agrippa priuilegia Iudæis concessa confirmat, Herodes verò in Iudæam reuertitur. Cap. V.

Dissidium domesticum inter Herodem & filios, dum is Antipatrum maximum natu filium honoribus euehit, & filij Mariamnes contumeliam grauiter ferunt. Cap. VI.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat. Cap. VII.

Alexandri defensio & cum parente reconciliatio. Cap. VIII.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat. Cap. IX.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio aduersus Gentiles, & Cæsaris ac Agrippæ rescripta ad ciuitates. Cap. X.

Herodes opus habens pecunia sepulchrum Dauidis subiit. Cap. XI.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat. Cap. XII.

Trachonitarum defectio. Cap. XIII.

Expeditio Herodis in Arabiam. Cap. XIV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem ob impressionem in Arabiam factam. Cap. XV.

Eurycles calumniæ contra Herodis filios. Cap. XVI.

Concessa Herodi à Cæsare in filios potestate, accusantur à patre in concilio apud Berytum & morte afficiuntur. Cap. XVII

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΞΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVSSEXTVS.

CAP. I.

Alexander & Aristobulus ad patrem reuersi, Salomes ac Pheroræ calumniis appetuntur.

INTER cæteras reipublicæ cuias ad se pertinere existimans rex etiam priuatas iniurias tam in vrbe quam in agris compescere, nouam legem tulit prioribus dissimilem, quam ipse sanciit, vt perfossores parietum liceret vendere in seruitutem extra regni terminos: quod videbatur non tam ad pœnam maleficorum tendere, quàm ad dissolutionem patriarum consuetudinum. Seruire enim apud exteros, & diuersam viuendi rationem habentes, & cogi ad faciendum quicquid illis imperare libuerit, religionem magis lædebat, quàm ipsos conuictos sceleris. Qua de re satis cautum erat in pristinis legum sanctionibus: videlicet furem quadruplum reddere: quòd si non sit soluendo, vendi, non tamen exteris, nec in seruitutem perpetuam, sed vindicandum in libertatem anno septimo. Quamobrem sic vulgò interpretabantur, nouam illam legem iniquam pœnam statuere, & tyrannicum quiddam magis quàm regium sapere, non sine contemptu inueterati iam moris publici: traducebatúrque hoc nomine rex omnium criminationibus inuidiosissimis. Per idem tempus nauigauit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad inuisendos Romæ suos liberos. Ibi Cæsar humanissimè tractato filios reducendos domum reddidit, satis iam instructos disciplinis liberalibus. Qui postquam reuersi sunt in patriam, statim excepti sunt magnis studiis multitudinis, quòd essent conspicui tum statura, tum multis ornamentis animi, & modis omnibus regium quiddam præ se ferrent ipsa specie. Mouerunt hæc ad inuidiam Salomē sororem regis, cæteróſque quorum calumniis Mariamne oppressa fuerat, metuentes suæ potentiæ, quū viderent non defore vltores materni interitus. Hincigitur occasione

Κεφαλ. α'.

Ὅτι τὸν ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον ὑπὸ τῶν ἀπὸ τῆς μητρὸς ὑπηρξάμενοι πρὸς τὸν πατέρα καὶ ὡς κλαπέντα καὶ φερώρας ταῖς κατ' αὐτῶν διαβολαῖς ἐχρῶντο.

ΕΝ δὲ τῇ διοικήσει τῶν ὅλων πραγμάτων εὐτυχῶς ὁ βασιλεὺς τὰς κατὰ μέρος ἀδικίας ἀνασείλατο, τὴν δὲ πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀμφοτέρων ὠφέλησεν, νόμον ἀδέν' ἑτοιμότατα τοῖς φώραις, ὃν αὐτὸς ἐβεβαίωσε, τοῖς τειχωρύχοις ἀποδιδόμενος ἐπ' ἐξαγωγῇ τῆς βασιλείας, ὅπερ ἦν ἐπὶ τιμωρίᾳ μόνον τῶν παρόντων φορτικόν, ἀλλὰ καὶ κατάλυσιν εἰσέχον τῶν πατρώων ἐθῶν. τὸ γὰρ ἀλλοφύλοις καὶ μὴ τοῖς αὐτοῖς ἔχειν δίαιταν τὸ ζῆν δουλεύειν, καὶ βιάζεσθαι παθεῖν ὅσα μεγαλοπραγμονέστατον ἐξ ἀνάγκης ἐκείνοις ποιεῖν, ἁμαρτία μὲν πρὸς τὴν θρησκείαν ἦν, ἡ κόλασις τῆς ἀλισκομένης, πεφυλαγμένης ἐν τοῖς πρώτοις τῆς τοιαύτης τιμωρίας. ἐκέλευον γὰρ οἱ νόμοι τετραπλάσιον καταβαλεῖν τὸ κλέπτειν, ἂν ἔχοντα ἢ πεπρᾶσθαι μόνον, ἀλλ' ἔπειθε τοῖς ἀλλοφύλοις, ἀδεῖ ὡς τε διαιωνίζειν τὴν δουλείαν ὑπομένειν. ἔδει γὰρ ἀφεῖσθαι μὴ ἐξαιτίας. τὸ δ' ὥσπερ ἀείδη τότε χαλεπὴν καὶ παράνομον ἡγεῖσθαι τὴν κόλασιν, ὑφηφανίας ἐδόκει μέρος, ὡς βασιλικῶς, ἀλλὰ τυραννικῶς αὐτῷ, καὶ πρὸς τὰ κοινὰ τῆς ἀρχομένων ὀλιγώρως θεῖναι τὴν τιμωρίαν γενόμενος. ταῦτα μὲν οὖν καθ' ὁμοιότητα τῶν καινῶν τρόπου νόμιμα, μέρος ἦν τῆς διαβολῆς, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ δυσνοίας. ἐν ᾧ τούτῳ τῷ καιρῷ, καὶ τὰ εἰς τὴν Ἰταλίαν πλοῦν ἐποιήσατο, καίσαρί τε συντυχεῖν ὁρμηθείς, καὶ θεάσασθαι τοὺς παῖδας ἐν τῇ ῥώμῃ διαζῶντας. καίσαρ δὲ τά τε ἄλλα, φιλοφρόνως αὐτὸν ἐδέξατο, καὶ τοὺς παῖδας ὡς ἤδη τελειωθέντας ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀπέδωκεν ἄγειν εἰς τὴν οἰκείαν. ὡς δ' ἦκον ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, αὐθὶς πρὸς τὰ μειράκια τῆς ἐχθρᾶς αὐτῶν, καὶ πρόσποροι πᾶσιν ἐγεγόνεισαν, τῇ τε μεγέθει τῆς φύσεως αὐξόμενοι, καὶ βασιλικῶς κατὰ τὰς μορφὰς ἀξιώματος ἐμπιπλάντες. ὀφθαλμοί τε δίθις ἐδόκουν, σαλώμη τε τῇ τοῦ βασιλέως ἀδελφῇ, καὶ τοῖς μυριάμμωι τῆς διαβολῆς κατηγωνισμένοις. ὅτω δὲ ὤφοντο δυνάς δύειν, εἰ μὴ δίκην δώσειεν τῇ εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐκείνων ὠδιαμεθέντων. τῷ αὐτῷ οὖν

ταύτην

ταύτην ὑποθεσιν τῆ δόξης, εἰς ἣ κατ' ἐκείνων δυσβολὴν μετέφεραν, λογοποιοῦντες ἡ καθ' ἡδονὰς συνεῖναι τῷ παιδὶ, δι' ὃν τὸν τῆς μητρὸς θάνατον, ὡς μὴ ὂν ὅσιον εἶναι δοκεῖν ἔτι ταὐτὸν συνεῖναι τῷ τὴν τεκνώσης φονεῖ. ταῦτα γὰρ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἄλλης αἰτίας φέροντες, κακῶν ἐδύναντο, μὴ τῆς δυσκοίας ἧς εἶχεν εἰς τοὺς παῖδας ἀφαιρεῖν. οὐδὲ γὰρ πρὸς αὐτὸν ἀντικρὺς ἔλεγον, ἀλλ' εἰς τὸ λοιπὸν πλῆθος ἐκφέροντες τοὺς τοιούτους λόγους, ἐξ ὧν προὔδωκεν αὐτοῖς ἀποφερομένων ὑποκατασκάζετο μῖσος κατ' αὐτῆς τῆς φύσεως χείρω νικώμενον.

A

B

Κεφάλαιον ϛ'.

Ὡς γυναῖκας δοὺς τοῖς υἱοῖς ἀλέξανδρον μὲν Ἡρῴδης πρὸς αἰσθόμενος ἐξέπεμψεν.

Ἐν μέντοι τῷ τότε πάσης ὑποψίας καὶ δυσβολῆς μείζονι χρώμενος ὁ βασιλεὺς τῇ τῶν γεγυμνασμένων φιλοσοφίᾳ, καὶ τιμῆς ἧς ἐδεῖτο μετεδίδου, καὶ γυναῖκας ἐν ἡλικίαις γεγονόσιν, ἐζεύγνυεν· ἀριστοβούλῳ μὲν τὴν Σαλώμης θυγατέρα Βερνίκιλλαν, Ἀλεξάνδρῳ δὲ τὴν Ἀρχελάου τοῦ καππαδόκων βασιλέως γλαφύραν. ταῦτα διοικήσας ἐπειδὴ Μάρκον Ἀγρίππαν ἐπύθετο καταπεπλευκέναι πάλιν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπεχθεὶς πρὸς αὐτὸν, ἠξίωσεν εἰς τε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ παρελθεῖν, καὶ τυχεῖν ὧν ἐδεῖτο παρὰ ἀνδρὸς ξένου, καὶ φίλου. καὶ κεῖνος μὲν εἰσῆλθε λιπαρῶς ἐκκειμένου, ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν. Ἡρῴδης δὲ ἐν ἡδονῇ ἀρετῆς ἀπέλειπεν, ἐν τε ταῖς νεοκτίστοις πόλεσιν ὑποδεχόμενος αὐτὸν, καὶ μετ' αὐτοῦ τὰς κατασκευὰς ἐπιδεικνύς, πᾶσαν ἀπόλαυσιν διαίτης, καὶ πολυτελείας ἐξαλλάττων αὐτῷ καὶ τοῖς φίλοις, ἔν τε τῇ Σεβαστῇ, καὶ Καισαρείᾳ τῷ Σεβαστῷ τὸν λιμένα τὸν ὑπ' αὐτοῦ κατεσκευασμένον, καὶ ταῖς ἐρύμασιν, ἃ πολλαῖς δαπάναις ἐξωκοδόμησεν, ὅτε Ἀλεξάνδρειον καὶ Ἡρῴδιον, καὶ τὴν Ὑρκανίαν. ἦγε δὲ καὶ εἰς τὴν πόλιν τὴν Ἱεροσολυμιτῶν, ὑπαντῶντος τε τοῦ δήμου παντὸς ἐν ἑορτῇ σεσολῇ, καὶ δεχομένου τὸν ἄνδρα σὺν εὐφημίαις. ἀγείπας δὲ τῷ θεῷ μὲν ἑκατόμβοιον κατέθυσεν, εἰστίᾳ δὲ τὸν δῆμον ἐπὶ τοῖς μεγίστοις πλήθει λιπόμενος. αὐτὸς δὲ ὅσον ὅπως τοῦ καθ' ἡδονὴν καὶ ἔτι πλείους ὅπως μείνας ἡμέρας ἀπέπλει. τὸν δὲ πλοῦν ὑπεβάλοντος τοῦ χειμῶνος, ὃν ἐνόμιζεν ἀσφαλῆ κομιζομένῳ πάλιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν Ἰωνίαν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ἀπέπλει, πολλαῖς αὐτὸν δωρεαῖς τετιμηκὼς Ἡρῴδης, καὶ σὺν αὐτῷ τοῖς ὑπισημοτάτοις.

C

D

E

F

Κεφαλ. γ'.

Ὡς Ἡρῴδης τὸ δεύτερον ἐξέπλευσεν πρὸς τὸν Ἀγρίππαν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς χειμάσας ἐν τοῖς οἰκείοις, ἔαρος ἤρξατο σωτυχεῖν αὖθις, τὴν εἰς Βόσπορον εἰδὼς στρατιὰν προσηρημένον. καὶ πλοῦσας ἐκ Ῥόδου, καὶ κῶ προσέσχεν εἶτα Λέσβον, οἰόμενος ἐκεῖ καταλήψεσθαι τὸν Ἀγρίππαν. ἐκεῖ δὲ αὐτὸν ὑπολαμβάνει πνεῦμα βόρειον ἔρρον τὰ ἀναγωγὰ τῶν νηῶν. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο ἡμέρας πλείους ἐν τῇ χίῳ. καὶ πολλοὺς μὲν τῶν προσιόντων αὐτῷ δεξιούμενος ἀπελάμβανεν βασιλικαῖς δωρεαῖς. αὐτῆς δὲ τῆς πόλεως ἰδὼν πεπωκυῖαν σοὰ, ἐν τῷ μιθριδατικῷ πολέμῳ καθαιρεθεῖσαν, καὶ οὐχ ὥσπερ τὰ ἄλλα διὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀναλῶσαι ῥᾴδιον ἦν, χρήματα δοὺς ὅσον μὴ μόνον ἐπαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ προθυμεῖσθαι πρὸς τὴν σωτηρίαν τῆς κατασκευάσματος, ἐπετέλλετο μὴ προΐεσθαι, ἀλλὰ θαῤῥεῖν ἐγείρειν, ὑπομνήσαντας τῇ πόλει

G

arrepta, illos quoque calumniis appetunt, dictitantes parum iucundam eis esse patris consuetudinem, memoria supplicij de genetrice sumpti, quasi auersantibus pollutum materno sanguine. Videbant enim calumniatores esse causam odij, & hac vna via expugnare le posse & abolere paternam beneuolentiam. Nec hæc ad ipsum regem perferebant, contenti in vulgum tales rumores spargere quibus tandem ad illum perlatis, facile diuinabant exoriturum tantum odium, vt ne naturalibus quidem vinceretur affectibus.

Cap. II.

Herodes dat Alexandro & Aristobulo coniuges.

Sed tum nondum frigescente paterna pietate, rex nihil mali suspicans in eo quo par erat honore illos habuit, & quod iam essent adulti, vxores eis coniunxit, Aristobulo Salomes filiam Bernicem, Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. Post hæc audito quòd Marcus Agrippa ex Italia rediisset in Asiam, profectus illo inuitauit eum in regnum suum, vt venire dignaretur ad amicum & hospitem: quo impetrato, nihil prætermisit quod illi voluptatem afferre posse crederet, excipiens eum in recens conditis vrbibus, & ostendens ædificia, ad hæc omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipsi quam amicis exhibens, apud Sebasten & Cæsariensem portum, & in extructis à se arcibus, Alexandrio, Herodio, Hircania. In vrbem quoque Hierosolymitanam eum perduxit, occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu festiuo cum faustis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolata populo epulum præbuit: & quamuis libenter ibi diutius fuisset commoratus, appetente tamen hyeme tempestatum metu maturius abnauigauit in Ioniam, vnà cum amicis maximis honoratus muneribus.

II.

Cap. III.

Herodes ad Agrippam nauigat.

Rex autem exacta domi hyeme, instante vere rursum ad illum properauit, audito quod cum exercitu Bosphorum peteret: factáque præter Rhodum ac Coum nauigatione, Lesbum petit, ratus se ibi eum inuenturum. Sed repulsus aduersis Boreæ flatibus, aliquot diebus apud Chium hæsit: vbi & priuatim multos salutatum venientes regiis honorauit muneribus: & quum animaduertisset porticum vrbis dirutam bello Mithridatico iacentem adhuc, quòd propter inopiam reparari non posset ad pristinam pulchritudinem & amplitudinem, tantum pecuniatum contulit in eius fabricam, quantum abundè ad absoluendam sufficeret, hortatusve quàm primũ veterem

ornatum vrbi redderent. Mutato deinde vento primùm Mitylenen, deinde Byzantium allatus, vt audiuit Agrippam. Iam vltra Cyaneos scopulos prouectum, quanta potuit contentione secutus, apud Sinopen Ponticam vrbem eum offendit, ex insperato visus cum classe appellere: fuitque gratissimus eius aduentus, & singulari affectu se inuicem complexi sunt: quod euidens esset argumentum fidei & amicitiæ, regem intermissis propriis negotiis præsto factum Agrippæ opportunissimo tempore. Quamobrem indiuisus ei hærebat Herodes in exercitu, laborum socius, & consiliorum particeps. Nec minus aderat quum remittendus esset animus, solus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter beneuolétiam, & in iucundis honoris gratia. Confectis deinde Ponticis negotiis, quorum causa illuc Agrippa venerat, placuit non reuerti nauigio: sed per Paphlagoniam, Cappadociam, ac maiorem Phrygiam terrestri itinere peruenerunt Ephesum: & inde rursum Samum traiecerunt nauibus. Toto autem eo itinere ferè per singulas ciuitates in multis Herodi gratificatus est, ad eius preces multorum subueniens necessitatibus. Solitus est enim non solùm pecunia largiter adiuuare petentes, & magnos sumptus facere in hospites: verùm etiam si cui mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium facilius voti compos factus est. Cúmque etiam ipse magnanimus esset, ac facilis ad concedendum ea quæ neminem læderent, non leue erat momentum & in rege, incitante vel sponte currentem ad beneficentiam. Primùm enim iratum Ilienſibus reconciliauit, & pro Chiis debitam Cæsaris procuratoribus pecuniam persoluit, immunitate impetrata: & aliis item, quacunque in re singulis opus esset, affuit.

Cap. IV.

Ionici Iudæi Gentiles apud Agrippam accusant, conatos sibi adimere priuilegia per Romanos concessa.

Postquam autem ventum est in Ioniam, præstò fuit magna multitudo Iudæorum, eius regionis vrbes incolentium: qui nacti opportunitatem questi sunt de indigenarum iniuriis, quod nec legibus suis eos viuere sinerent, & festis diebus traherent ad tribunalia, & sacram pecuniam Hierosolyma mittere vetarent, adigerentque se ad expeditiones & munia publica conuertendámque in eos sumptus sacram pecuniam, contra concessa per Romanos priuilegia. Has querelas vt Agrippa audiret, Herodes dedit operam, addito eis vno ex amicorum cohorte Nicolao, qui causam eorum ageret, qui coram Agrippa, assidentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynastis, in hunc modum pro eis verba fecit. Omnibus quidem qui aliquam iniuriam patiuntur, Agrippa præstantissime, confugiendi ad potestatum maiorum opem incumbit necessitas: nobis verò etiam

ἡ ἴδιον κόσμον. αὐτὸς ὁ λήξαντος τοῦ πνεύματος, εἰς μιτυλήνην, κἀκεῖθεν εἰς βυζάντιον ἀφικόμενος, ὡς ἤκουσεν ἐντὸς κυανέων ἤδη πεπλευκέναι τὸν ἀγρίππαν, μετέπεσεν ὡς ἰδών. καὶ ὃς ἰδὼν αὐτὸν ἐν τῷ πόντῳ καταλαβών, ἀπροσδόκητος μὲν ὤφθη τοῖς παροῦσι περιπλέουσιν. ἀσμένως δὲ ἐφάνη, πολλαί τε φιλοφρονήσεις ἦσαν, ἅτε καὶ μείζονι πίστει εἰληφέναι δοκούντος, δύνοιάς καὶ φιλοτιμίας τὸ εἰς τὸν αὐτὸν ἀγρίππαν, τοσοῦτον μὲν πλοῦν αὐσαντος τοῦ βασιλέως, καὶ ἀπολιφθέντος ἂν ἐκείνου χρείας, εἰ μὴ τὸ καταλιπεῖν ἀρχὴν καὶ διοίκησιν οἰκείων πραγμάτων περιμαρτύρατο ἔθος. παῤ ἡμῶν δὲ καὶ τὴν στρατιὰν ἡρῴδης, ἔστι τοῖς πραγματικοῖς συναγωνιστὴς, καὶ τοῖς κατὰ μέρος σύμβουλος. ἡδὺς δὲ καὶ ταῖς ἀντέσεσιν, καὶ μόνος ἁπάντων κοινωνὸς, ὀχληρῶν μὲν διὰ τὴν δύνοιαν, ἡδέων δὲ διὰ τὴν τιμήν. ὡς δ' αὐτοῖς κατείργασο καὶ τὰ πρὸς πόντον, ὧν ἕνεκεν ἀγρίππας ἐς ἄλλη, τὴν ἀνακομιδὴν ἐπ' ἐλάττω ἐδόκει ποιεῖσθαι πλέουσιν. ἀλλὰ διαμεψάμενοι τὴν παφλαγονίαν καὶ καππαδοκίαν, κἀκεῖθεν διὰ τῆς μεγάλης φρυγίας ὁδεύσαντες, εἰς ἔφεσον ἀφίκοντο. πάλιν δὲ ἐξ ἐφέσου διαπλεύσαντες εἰς σάμον. πολλαὶ μὲν οὖν καθ' ἑκάστην πόλιν διέρχεσθαι τὰς βασιλεῖ κατὰ τὰς χρείας τῶν ἐντυγχανόντων ἐγίνοντο. ἃ δὲ αὐτὸς ὅσα διὰ χρημάτων ἢ δι' ἀξιώσεως, ὑπερέλειπεν ἐξ αὐτοῦ ταῖς δαπάναις ποιούμενος. καὶ τῶν παρ' ἀγρίππα τινῶν δεομένων μεσίτης ἦν, καὶ διαφέροντος μηδενὸς ἀτυχῆσαι τοὺς δεομένους. ὄντος δὲ κἀκείνου χρηστοῦ, καὶ μεγαλοψύχου, πρὸς τὸ παρέχειν ὅσα τοῖς ἀξιοῦσιν ὠφέλημα ὄντα μηδένα τῶν ἄλλων ἐλάττω, πλεῖον ἢ τὸ βασιλέως ἐπόιει ῥοπὴν, προεξέπεσεν πρὸς τὰς διαλύσεις ἐρεθιζόμενον τὸν ἀγρίππαν. ἐλευθεροῦσι μὲν γὰρ αὐτὸν διήλλαξεν ὀργιζόμενον, διέλυσεν δὲ χίοις τὰ πρὸς τοὺς καίσαρος δεσπότους χρήματα, καὶ τῶν εἰσφορῶν ἀπήλλαξεν. τοῖς δ' ἄλλοις καθ' ἑκάστους ἐπαρήσατο.

Κεφάλαιον δ'.

Ἔντυξις τῶν κατ' ἰωνίαν ἰουδαίων ἀγρίππα, περὶ ὧν ἠδίκουν Ἕλληνες.

Τότε πρὸς τὴν ἰωνίαν αὐτῷ γενομένων, πολὺ πλῆθος ἰουδαίων ὃ τὰς πόλεις ᾤκει πρόσοικον, κακῶν καὶ παῤῥησίας ἐπειλημμένοι. καὶ τὰς ἐπιτρεπείας ἔλεγον αἷς ἐπιτρέπουσιν, μήτε νόμοις οἰκείοις ἐῶμένοι χρῆσθαι, δίκας τε ἀναγκαζόμενοι δίδοναι κατ' ἐπιτρεπείαν τῶν διοικούντων ἐν ἱεραῖς ἡμέραις, καὶ τὰ εἰς ἱεροσόλυμα χρήματα ἀναπεμπόμενα ἀφαιρεῖσθαι, στρατιῶν καὶ λῃστρικῶν ἀναλισκόμενοι κοινωνεῖν, καὶ πρὸς ταῦτα δαπανᾶν τῶν ἱερῶν χρημάτων ὧν ἀφείθησαν αἰεὶ ῥωμαίων αὐτοῖς ὑπερεψαίτων, καὶ τοῖς οἰκείοις ζῆν νόμοις. τοιαῦτα καταβοώντων, παρεσήσατο μὲν ὁ βασιλεὺς ἀκοῦσαι τὸν ἀγρίππαν αὐτῷ διαλεγομένων. νικόλαον δέ τινα τῶν αὐτοῦ φίλων, ἔδωκεν εἰπεῖν ὑπὲρ αὐτῷ τὰ δίκαια. τῷ δ' ἀγρίππα ῥωμαίων τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ βασιλέων καὶ δυναστῶν τοῖς παρόντας αὐτοῦ συνέδροις ποιησαμένου, καταστὰς ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων ἔλεξεν. ἅπασι μὲν ὃ μέγιστε ἀγρίππα τοῖς ἐν χρείᾳ γεγενημένοις, ἀνάγκη καταφεύγειν ὅπῃ τοὺς ἀφελήσοντας τὰς ἐπιτρείας αὐτῷ δυνησομένους, τοῖς δὲ νῦν ἐντυγ-

ὐτυχάνειν Ⓒ παῤῥησία. τυχόντες γὰρ φεύγειν οἵους A
ἤυξαντο πολλάκις, τὸ μὴ τὰς χάριτας ἀφαιρεῖσθαι δι'
ὑμᾶς αἰτιῶντες τῷ δεδωκότων, καὶ ζῶντα εἰληφότες
μὴν αὐτὰς ἀπὸ τούτων, οἷς μόνοις δίδόναι δύνα-
μις, ἀφαιρούμενοι δ' ὑπ' ἄλλου κρείττονος, ἀλλ' οἷς
ἴσον ἔχειν αὐτοῖς ἀρχομένοις ὁμοίως ὑμῖν ἴσασιν. καὶ
ζῶμεν εἰ μεγάλων ἠξιώθησαν, ἔτι γαρὸς ὅσι τῷ τετυχη-
κότων, ὅτι τοσούτων παρέχον αὐτοὺς ἀξίους, εἶτα μικρῶν B
ἀφαιρεῖν μὴ καὶ ταῦτα βεβαίους τοῖς δεδωκόσι. οἵγε
μὴν ἐμποδὼν ὄντες καὶ φεύγειν ἐπήρειαν χαίρουσι ἰου-
δαίοις, δῆλον ὡς ἐφ' ᾧ ἀδικοῦσι τοὺς εἰληφότας,
εἰ μὴ νομίζοιεν ἀγαθοὺς, οἷς οἱ κράτιστοι ἐμμένειν
ἐν τῇ καὶ ζῶσι ταῦτα δεδοκέναι, καὶ τοὺς δεδω-
κότας εἰ τὰς χάριτας αὐτοῖς ἀβεβαίους ἀξιοῦσι γνῶ-
ναι. εἰ τις αὐτοὺς ἔροιτο δύο τούτων θάτερον ἐθέ-
λοιεν ἂν ἀφαιρεθῆναι, τὸ ζῆν, ἢ τὰ πάτρια ἔθη,
τὰς πομπὰς, τὰς θυσίας, τὰς ἑορτὰς, οἳ ζῆς νομι-
ζομένοις φεύγουσι θεοῖς, δῆλον ὅτι πάντα μᾶλ- C
λον αἱρήσονται παθεῖν, ἢ καταλύσαί τι τῶν πατρίων. καὶ
γὰρ τοὺς πολέμους οἱ πολλοὶ δι' ταῦτα αἱροῦνται, φυ-
λαττόμενοι μὴ φθαρῆναι αὐτὰ, Ⓒ τὴν δυσαμο-
νίαν, ἣν νῦν τὸ συμπᾶν τῶν ἀνθρώπων γένος δι' ὑμᾶς
ἔχει τούτῳ μεμῆνθαι, τῷ ἀξίαν καὶ χώραν ἑκάστοις τὰ
οἰκεῖα τιμῶσιν ἄγειν, καὶ δικαίως. τοῦτο μὲν οὖν ὃ ἂν
αὐτοὶ παθεῖν ἑλόμενοι διάγοντες ὁρᾶν κατ' ἄλλων,
ὥσπερ οὐκ ὁμοίως ἀσεβοῦντες, εἴτε τῶν οἰκείων εἰς D
θεοὺς ὁσίους ἀμελοῖεν, εἴτε τὰ οἰκεῖα πᾶσιν ἀνοσίως κα-
ταλύοιντο. τὸ δ' ἕτερον ἤδη σκοπήσωμεν. ἔστι τὸς δῆμος
ἢ πόλις ἢ κοινὸν ἔθνος ἀνθρώπους, οἷς ὁ μέγιστον ἀγα-
θὸν πέφυκεν ἡ φεύγουσα τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς, Ⓒ τὸ
ῥωμαϊκὸν κράτος; ἐθέλοι δ' ἄν τις ἀκύρους τὰς ἐν-
τεῦθεν εἰς χάριτας; οὐδεὶς οὐδὲ μανόμενος. οὐδὲ
γὰρ εἰσὶν οἱ μὴ μετέχοντες αὐτῶν ἰδίᾳ καὶ κοινῇ. καὶ μὲν
οἵ τινες ὧν ὑμεῖς ἔδοτε φαραγεύμενοι, βέβαιον οὐδὲ
αὐτοῖς οὐδὲν ὧν δι' ὑμᾶς ἔχουσιν ὑπολείποντας. καί τοι
τὰς μὲν τούτων χάριτας, οὐδὲ μεῖναι δυνατὸν ὄζειν. E
εἰ γὰρ ἐκλογίσαιντο τὴν πᾶσαν βασιλείαν, καὶ τὴν ταύ-
ην ἀρχὴν πολλῶν ὄντων ὅσα φεύγειν δύσαμονίαν αὐτοῖς
ἐπέδωκεν, ἔτι κατὰ πάντων ἀρκεῖ τὸ μηκέτι δούλους,
ἀλλὰ ἐλευθέρους φάνεσθαι. τὰ δ' ἡμέτερα, καὶ λαμ-
πρῶς φεαττόντων, οὐκ ἔστιν ὅπῃ θόνα. δι' ὑμᾶς γὰρ καὶ μὴ
πάντων δυτυχάμεν, καὶ τούτου μόνου μετέχειν ἠξιώσα-
μεν ἀκωλύτως τὴν πατρίων δυσέβειαν διαφυλάτ-
τειν, ὁ Ⓒ καθ' αὐτὸ δέξειεν ἂν ὄπιθονον, καὶ φεύγειν
τῷ συγχωρουμένων ἔῃ. τὸ γὰρ θεῖον ἀεὶ χαίρει τιμώ-
μενον, χαίρει τοῖς ὑπερέπουσιν τιμᾶν. ἐθῶν τε τῶν ἡμε-
τέρων, ἀπάνθρωπον μὲν οὐδὲν ὄζει, δυσεβῆ δὲ πάντα, καὶ
τῇ σωζούσῃ δικαιοσύνῃ συγκαθωσιωμένα. καὶ ἔτ' ὑποκρυπτόμεθα τὰ ἀπαγγέλματα, οἷς χρώμεθα φεύγειν
τὸν βίον φερομένοις ἐν δυσεβείας, Ⓒ τῶν ἀνθρωπί-
νων ὑπερδυμάτων, τὸ τε ἑβδόμῳ τῶν ἡμερῶν ἀπέ-
χεσθαι τῇ μαθήσει τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων, μελέτῃ
ὥσπερ ἄλλου τινὸς, καὶ τούτων ἀξιοῦντες ἔῃ ὧν οὐκ ἀ- G
μνήσομεθα. καλὰ μὲν οὖν ἐὰν ἐξετάζῃ τις Ⓒ καθ'
αὐτὰ τὰ ἔθη, παλαιὰ ἢ ἡμῖν πᾶν μή πῃ δοκεῖ, ὡς
αὐτῷ καὶ τῇ τῶν χρόνου τιμῇ τὸ δυσαπόδεκτον ἔῃ τοῖς
ὁσίως παρῃληφόσιν, καὶ διαφυλάττουσιν. τούτων ἡμᾶς ἀφαιρῶν κατ' ἐπήρειαν, χρήματα μὲν ἃ τῷ θεῷ συμφέ-
ρομεν ἐπώνυμα, διαρπάζοντες, καὶ φανερῶς ἱεροσολῦντες, τέλη δ' ὑπιθέντες, καὶ τὰ ἑορτὰς ἄγοντες ὑπὸ δικαστῇ-

impetrandi quæ petimus adest fiducia. Neque enim aliud postulamus, quam quod iam ante vestra beneficentia concessum est: quo igitur hi nobis adimere conantur, qui æquè ac nos vestro subiecti sunt imperio: Atqui si magnum est vestrum beneficium, digni tamen qui id retineamus, hoc ipso quòd nos dignos censuistis. Sin parvum, turpe fuerit, ne pia quidem vos posse concedere. Quamobrem satis apparet nobis illatam iniuriam ad vos quoque pertinere, quorum isti & iudicia contemnere non verentur, & gratiam irritam reddere. Quòd si ipso aliquis interroget, malintne vita carere, an patrijs institutis, pompis, sacrificijs, festiuitatibus, quibus honores deorum suorum concelebrant: sat scio quidvis potius passuros quàm diuelli à patrijs ritibus. Nam & bella pro religionibus vindicandis sæpenumero suscipiuntur, & huius (qua per vos fruimur) tranquillitatis ac felicitatis hoc maximum habetur præmium, quod cuique licet suo more viuere, & pietatem colere. Quod igitur ipsi nullo pacto sustinuerint, hoc aliis inferre conantur: quasi verò non perinde sit, vel tuam vel alienam pietatem impedire ac lædere. Quin & aliud consideremus. Estne vlla gens aut ciuitas aut populus, qui non summam suæ felicitatis in vestro principatu & Romana potentia collocet? est ne qui vestram gratiam velit esse irritã? Nemo sanè, qui modò sapiat. Nemo enim est, cuius id vel priuatim vel publicè non referat. Atqui isti dum vestra nobis beneficia conantur auferre, ne sibi quidem ipsis vllum ius saluum relinquunt, eorum quæ vestra benignitas concessit, quæ tamen sunt inæstimabilia. Quale enim vel illud est, quòd quum multæ aliæ gentes regibus pareant, hi sub tutela Romanorum principum in libertate felicissimam vitam exigunt? Nostræ autem res, etiam si nemo sit molestus, nullam tamen merentur inuidiam. Cætera enim communi cum reliquis vestris subditis felicitate fruentes, nihil nobis eximium poscimus, nisi vt liceat patriam pietatem colere: quod nec per seipsum est inuidendum & permittentibus etiam conducibile. Nam Deus & cultores suos semper amat, & eos qui talem cultum non prohibent. Quid enim est in nostris ritibus quo quisquam merito offendi debeat? imò quid non coniunctum cum omni pietate ac iustitia? Neque enim celamus præcepta vitæ quæ sequimur, aut studia quæ exercemus: sed septimo quoque die ab omnibus aliis negotijs vacantes, perdiscendis legibus operam damus, iudicantes hanc disciplinam plurimum conferre corrigendis moribus. Hi ritus nostri cùm per se quoque in disquisitionem vocati, nihil habeant reprehensibile, nunc vetustate etiam, contra quam multi opinantur, consecrati sunt: vt non possit non esse religio, tot seculis sancita deserere. Hæ sunt iniuriæ quas isti nobis per vim inferunt, Deo dicatam pecuniam per sacrilegium diripientes, immunibus tributa imponentes, festis diebus ad lites & negotia

profana pertrahentes, nulla neceſſitate exigente, ſed tantùm in religionis noſtræ contumelia, quam ipſi ſciunt immeritò ſe iniuſtis atque illicitis odiis proſequi. Veſtrum enim imperium omnibus ex æquo conſulens, & beneuolentiam mutuam ſubditorum alit, & obſiſtit odiis. Has iniurias, Agrippa præſtantiſſime, rogamus vt à nobis prohibeas, vtque in poſterum quoque detur noſtris viuere moribus, quemadmodum antea, nec aduerſariis plus in nos liceat, quàm nobis in illos. Id enim non ſolùm iuſtum eſt, ſed conceſſum etiam veſtra clementia: & extant de hac re multa ſenatusconſulta, in Capitolio æreis tabulis conſecrata, quæ hodiéque leguntur, dubio procul propter expertam noſtram fidem atque beneuolentiam, & alioqui ſacroſancta etiamſi nullum præceſſiſſet meritum: quandoquidem non ſolis nobis, ſed fermè omnibus mortalibus, adeò nihil de priſtinis beneficiis detrahitis, vt ea potius indies præter omnem ſpē reddatis cumulatiora: quæ quidem omnia percenſere præſentis temporis anguſtia non patitur. Sed ne vanè iactare videamur noſtra officia, omiſſis præteritis, ſatis teſtari poteſt vel rex noſter qui tibi aſſidet, quod enim ille beneuolentiæ aut officij genus familiæ veſtræ nō exhibuit? vbi fides eius deſiderata eſt? quid non in honorem veſtrum excogitauit? ad quam neceſſitatem non primus præſto affuit? Quid igitur prohibet nos quoque nonnihil gratiæ pro huius meritis accipere? Nec prætereunda eſt patri huius Antipatri fortitudo, qui bello quod Cæſar in Ægypto geſſit cum M M. militum auxiliariorum affuit: in quo ita ſe geſſit, vt tam terreſtribus quàm naualibus præliis nulli virtute cederet. nec libet commemorare quantum tunc rebus eius momentum attulerit, qualibus ac quantis ab eo muneribus auctus ſit: cùm potius à principio adducere debuerim literas, quas ea de re Imperator ſcripſit ſenatui, quibus à populo Romano honores & ius ciuitatis impetrauit Antipatro. poterat enim hoc ſolum argumentum ſufficere ad declarandum non immeritò nos dignatos tanta gratia, & à te confirmationem eius petere: à quo vel nouam ſperare debuimus, videntes tantùm tibi cum rege noſtro amicitiam intercedere: quandoquidem & à Iudæam habitantibus renunciatum eſt nobis, quantum victimarum obtuleris Deo, quibúſve votis illum honoraueris: vtque populum epulo exceperis, & mutuis hoſpitalitatis officiis delectatus ſis: quæ quidem omnia debent argumenta haberi amicitiæ Iudæorum gentis & tanti Romanorum principis, confirmatæ coram ipſis Herodis penatibus. Per hæc te obteſtamur in ipſius regis præſentia, nihil aliud quàm vt quæ ipſi conceſſiſtis Iudæorum generi, aliorum fraude intercipi non patiamini. His Nicolai verbis nemo Græcorum ſe oppoſuit: quia non de iure contendebatur apud iudices, ſed ſupplicatio tantùm offerebatur iniuriam deprecans. Nec illi inficiabantur, ſed hoc ſolum facto prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Iudæi,

εια, καὶ θεραπείας ἄλλας, ἃ κατὰ χρείαν τῆ σωμαλλαγμάτων, ἀλλὰ κατ' ἐπήρειαν τ θρησκείας, ἵνα μὴ σωίσασιν ἡμῖν, μῖσος ἃ δίκαιον ἀδ' αὐτεξούσιον αὐτοῖς πεπονθότες· ἢ γὰ ὑμέτερα κατὰ πάντων ἀρχὴ γενομένη μία, τ μὲν δύνοιαν ἐργὸν, τῶν δύσνοιαν ἀργὸν ποιεῖ τοῖς ζιότον αὐτ' ἐκείνε θεραπευομένοις. ταῦτ' ἐν ἀξιῶμεν ὦ μέγιστε ἀρχίστρατα, μὴ κακῶς πάσχειν, μηδ' ἐπηρεάζεσθαι μηδὲ κωλύεσθαι τοῖς ἔθεσι χρῆσθαι τοῖς ἡμετέροις, μηδ' ἀφαιρεῖσθαι τῆ ὄντων, μηδ' ἃ μὴ διαζόμεθα τούτοις, ὑπὸ τούτων βιάζεσθαι. καὶ γὰ οὐ δίκαια μόνον ὄζιν, ἀλλὰ & ὑφ' ὑμῶν δεδομένα πρότερόν ὄζι, ἃ δυνάμεθα καὶ πολλὰ δόγματα τῆς συγκλήτου, καὶ τὰς ἐν τῆ καπετωλίῳ κέμμας δέλτους, ἐφ' τούτων ἀναγινώσκειν. ἃ δῆλον μὲν ὡς μὴ πρείαν τ ἡμετέρας εἰς ὑμᾶς πίστεως ἐδόθη, κυρία ἢ κἂν εἰ μηδενὸς ὑπάρξαντος ἐχαρίσασθε. φεδὸν γὰ ἃ μόνοις ἡμῖν, ἀλλὰ πᾶσιν ἀνθρώποις, τὰ μὲν ὄντα ἐφυλάξασθε, μείζω ἢ τῆ ἐλπισθέντων προσθέντες, διεργετεῖτε τῆ κρατῶν. καὶ δυνατ' ἄν τις ἐπεξιὼν τὰς εἰκάσων δυτυχίας, ἃς δι' ὑμῆ ἔχουσιν, ἀσθενέστερον ποιῆσαι τὸν λόγον. ἵνα μὲν τοι μὴ δικαίως ἁπάντων αὐτῆ τυγχανόντας ἑαυτοὺς ὑπολείξωμεν, ἀρκεῖ πρὸς παῤῥησίαν ἡμῖν τὰ πρότερον σιωπήσασιν τὸν βασιλεύοντα νεῦ ἡμῆ, καὶ σοὶ προσηκόντως ὁμολογεῖν. ὁποῖα μὲν ὄνοια πρὸς τὸν ὑμέτερον οἶκον προσηλέλεπται; ποῖα ἢ πίστις ἐνδεὴς ὄζιν; τίς ἢ νενόηται τιμή; ποῖα ἢ χρεία μὴ εἰς φανερὸν ὁρᾶ; τί δὴ κωλύει, μὴ τὰς ἡμετέρας χάριτας τῆ εἰς τοσοῦτον διεργεσιῶν ἀριθμὸν ἔλθ; δίκαιον δ' ἴσως μηδὲ τοῦτο τὸν πατρὸς αὐτιπάτρου προσηλιφεῖν ἀνδραγαθίαν ἀμνημόνευτον, ὃς ἀγυπτίου εἰσβεβληκότος καίσαρος δισχιλίοις ὁπλίταις βοηθήσας, ἔτ' ἐν τοῖς κατὰ γῆν ἀγῶσιν, ἔτ' ὅτε νεῶν ἔδει διύπορος ἐξηπάζετο. μὴ τί δεῖ λέγειν ὅσων ἐκεῖνος παρέσχεν ροσοῦτο τῆ τότε καιρῆ, μὴ πόσων μὴ πόνων δωρεῶν ὑπὸ καίσαρος ἠξιώθησαν; αἰσχρὸν δέον ὑπομνῆσαι τῆ ὀλιγολῶν, ἃ ἔγεφλε τότε καῖσαρ τῆ συγκλήτῳ, καὶ ὡς δημοσίᾳ τιμᾶς μὴ πολιτείαν ἔλαβεν αὐτίπατρος. ἀρκέσει γὰ ταῦτα τεκμήρια τὸ & τὰς χάριτας ἡμῶς κατ' ἀξίαν ἔχειν, μὴ προσῆ σὸ τὸ βέβαιον αὐτῆ αἰτεῖν, παρ' ἃ μὴ πρότερον μὴ δοθείσης ἵνα ἐλπίσαι, τοῦτο τὸ βασιλέως πρὸς ὑμᾶς διάθεσιν μὴ τ ὑμετέραν πρὸς αὐτὸν ὁρῶσιν. ἀπαγγέλλεται ἢ ἡμῖν ὑπὸ τῆ ἐκεῖ ἰουδαίων ὡς μὲν ἐπέβης τῆς χώρας δυμῆς, ὡς ἢ ἀπέδωκας τῆ θεῆ τέλεια θύματα, τιμῆ αὐτὸν ὁλοτελείαις δυχαῖς, ὡς ἢ τ δῆμον ἐσιάσας, μὴ τὰ παρ' ἐκείνε ξένια προσήκω. ταῦτα γὰ πάντα μὴ ἔθνει, μὴ πόλῃ πρὸς ἄνδρα τοσούτων ὁπισατοῦντα πραγμάτων δεξιώμενα, καὶ σύμβολα φιλίας χρὴ δοκεῖν, ἵνα ἀπέδωκας τῆ ἰουδαίων ἔθνῃ, τ πρώ & προξενίσης αὐτοῦ ἑσίας. τούτων ὑπομνήσοντές σε, μὴ αὐτῆ τῆ παόντος μὴ συγκαθεζομένου βασιλέως, ἠξιώκαμεν φειτῶν ὐδὲν, ἃ δ' αὐτοὶ δεδώκατε, ταῦθ' ὑπ' ἄλλων μὴ φειδῆναι ἀφαιρουμένους. τοιαῦτα ἢ τῆ νικολάου διελθόντος, ἐγίνετο μὲν ὐδημία τῆ ἑλλήνων ἀπωκατάσασις. ὑδὲ & ὡς ἐν δικαστηίῳ, φεὶ τῆ προκειμένων διελάμβανον, ἀλλ' ἡ ἔντυξις ὧν ἐδιάζοντο. κἀκείνων ἀπολογία μὲ ὐδημία, τῆ μὴ ταῦτα ποιεῖν. προφασις ἢ ὡς τ χώραν αὐτῆ νεμόμενοι, πάντα νεῦ ἀδικοῦν.

οἱ ἢ

οἱ ἢ δικαίως τε αὐτοὺς ἐδείκνυσαν, καὶ τῷ τὰ οἰκεῖα A
τιμᾶν, μηδὲν λυποῦντας οἰκεῖν.

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

Κεφάλαιον ε'.

Ὡς ἡρώδης εἰς ἰουδαίαν ὑπέστρεψεν.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Τοιαῦτα οὖν ἀγρίππας διαζομένους, ἀπεκρίνατο ταῦτα, ὡς μὲν τὸν ἡρώδην φίλον αὐτῷ διὰ τε τὴν εὔνοιαν καὶ φιλίαν, ἕτοιμος εἴη πᾶν ὁτιοῦν χαρίζεσθαι Ἰουδαίοις ἀξίως, καὶ καθ' αὑτὰ δὲ δίκαια δοκεῖν, ὡς εἰ μὲ ἐβούλοντο καὶ πλέονα, ἃ οὐκ ἠξίωσαν, ζῆν μὴ λυποῦντα τὸ ῥωμαίων ἀρχεῖον ἐφάσκειν. ἐπεὶ δ' ἃ μὴ πρῶτον εἰλήφασιν ἄκυρα μὴ γένεσθαι, βεβαίων αὐτοῖς ἀπεπρεάσας ἐν τοῖς οἰκείοις διατελεῖν ἔθεσι. τοιαῦτα εἰπὼν, διέλυσεν τὸν σύλλογον. ἡρώδης δ' ἀφέσεως κατηπειλεῖτο, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν διαθέσεως ὡμολόγει χάριν. ὁ δὲ καὶ εἰς ταῦτα φιλοφρονούμενος, ἴσον αὐτὸν παρεῖχεν ἀντιπλεκόμενος, καὶ καταπαιζόμενος. καὶ τότε μὲ ἀνεχώρησεν ἀπὸ λέσβου. πλεῖν δ' ὁ βασιλεὺς ἐπ' οἴκου διέγνω, καὶ τὸ ἀγρίππαν παραγενόμενος ἀπήχθη. κατάγει δὲ εἰς καισάρειαν, ὑ πολλαῖς ὕστερον ἡμέραις πνεύμασιν ὀπιπεύσιον τυχών. κἀκεῖθεν ἐλθὼν εἰς ἱεροσόλυμα, συνήγαγεν ἐκκλησίαν πάνδημον. ὧν δὲ πολὺς καὶ χώρας ὄχλος. ὁ δὲ παρελθὼν, ἀπολογισμόν τε τῆς ὅλης ἀποδημίας ἐποιήσατο, καὶ τὰ πρὸς τοὺς ἰουδαίους ὅσοι κατὰ τὰσίαν ἦσαν, ὡς δ' αὐτὸν εὐεπρεάσως εἰς τὸ λοιπὸν ἔχοιεν, διηγήσατό τε σύμπασαν ὑπὲρ τῆς δυτυχίας, καὶ τῇ ἀποδημίσει τὴν ἀρχῆς, ὡς ἀδενὸς ἀπολειποίτο τῶν ἐκείνοις συμφερόντων, ἀγαλλόμενός τε τὸ τέταρτον τῶν φόρων ἄφεσιν αὐτοῖς τὸ παρεληλυθότος ἔτους. οἱ δὲ καὶ τῇ χάριτι, καὶ τῷ λόγῳ ἀδημαγωγημένοι, μετὰ πλείστης ἀπήεσαν χαρᾶς, πολλὰ ἀγαθὰ σωζόμενοι τῷ βασιλεῖ.

Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificati paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sine rata mancant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vius Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

Κεφάλαιον ς'.

Ὡς ἰσαμάδη τὰ πρὸς τὴν οἰκίαν ἡρώδη, φοιτιμῶντι μὴ αἰτήσασθαι τὴν φρουρίαν ἀφ' ἧς, χαλεπῶς δὲ τῆς πρὸς αὐλίζεσθαι φερούσης τὴν ὕβριν.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Πρόβαινε δὲ αἰεὶ τὰ καθ' ἡμᾶς τῆς οἰκίας, καὶ χαλεπωτέραν ἐλάμβανε τὴν ὀπίδοσιν, ἀντιμεταλαβούσης μὲ ὥσπερ ἐκ κληρονομίας τὸ κατὰ τῶν νεανίσκων μῖσος τὸ σιλώμης, καὶ πᾶν ὅσον δύνοκιμήσῃ κατὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ εἰς ὑπόνοιαν καὶ θράσος λαμβανούσης, μηδένα τῶν ἐξ ἐκείνης καταλιπεῖν, ὃς δυνήσαιτο τιμωρῆσαι τῷ θανάτῳ τὸ ἀνηρημένης. ἐχόντων δέ τι καὶ τῶν νεανίσκων θρασὺ καὶ δύσνουν εἰς τὸν γεγυμνικότα, μνήμη τε τὸ μητρὸς οἷα πάθοι ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τῇ τῆς κρατεῖν ὑπεθυμίᾳ, πάλιν τε τὸ κακὸν ὅμοιον ἐγεγόνει τοῖς πρώτοις, βλασφημίαι μὲν ἐξ ἐκείνων εἰς τε τοῦ σαλώμου, καὶ τὸν φερώραν, κακοήθειαι δὲ τούτων εἰς τὰ μειράκια, καὶ κατηγορίας ὑπιβολή. τὸ μὲν γὰρ μῖσος ἴσον ἦν ἐξ ἀλλήλων, ὁ δὲ τρόπος τοῦ μισεῖν, οὐχ ὅμοιος. ἀλλ' οἱ μὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ λοιδορηθῆναι, καὶ θρασυνεσθῆναι θρασυτέρους δυνηθέντες ὑπὸ τῆς ἀπειρίας οἰόμενοι τὸ τῆς ὀργῆς εὐπρόσωπον. οἱ δ' οὐ τοιοῦτον τρόπον, ἀλλὰ σοφιστικῶς, καὶ κακοήθως ἐχρῶντο τοῖς δυσβουλίαις, προσέλκοντες ἀεὶ τὰ μειράκια, καὶ τὸ θρασὺ καταλογιζόμενοι βίαιον ἐπιέναι πρὸς τὸν γεγυμνικότα. τὸ γὰρ οὐκ αἰδεῖσθαι τῆς μητρὸς ἁμαρτίας, ὑπὸ οἴεσθαι δίκαια παθεῖν, ἐκείνου, ἄχθεσθαι εἰ πρὸς τὸ μὴ τὸν ἄρπον δοκοῦντα τιμωρήσασθαι καὶ δι' αὐτοχειρίας. τέλος οὖν ἀνεπλήσθη

At illi & ingenuos ciues se approbauerunt, & sine cuiusquam iniuria patriis legibus viuere.

CAP. V.

Herodes in Iudæam reuertitur.

Quamobrem Agrippa intellecto quòd vim paterentur, sic respondit: se non solùm propter Herodem amicum illis gratificati paratum, sed etiam quia æquum postulare videantur. quare etiamsi plura petissent, concessurum se fuisse quicquid saluis populi Rom. commodis concedi posset: nunc quia id tantùm postulent, vt quæ priùs concessa sine rata mancant, confirmaturum se populi Romani beneficium, & daturum operam ne quis illis molestus sit amplius, iuxta instituta patria viuentibus. Hæc locutus dimisit conuentum. Tum Herodes assurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde post mutuos complexus vale dicto à Lesbo digressi sunt. Rex igitur paucis pòst diebus secunda nauigatione vius Cæsaream appulit, & inde Hierosolyma petiit: ibi aduocata in concionem tam vrbana multitudine, quàm reliquis Iudæis qui tum fortè aderant, rationem eis suæ peregrinationis exposuit, & impetratam immunitatem Iudæis per Asiã degentibus. Commemorauit deinde quantum felicitatis eis suus principatus attulisset, dum ipse nihil magis curaret, quàm ne quid deesset subditis: & quo magis eos exhilararet, professus est quartam tributorum partem se remittere. Illi verò simul oratione, simúlque munificentia regis deliniti, cum maxima lætitia discesserunt, omnia fausta regi comprecati.

CAP. VI.

Domesticum dissidium inter Herodem & filios.

Interim domesticum dissidium indies augebatur, Salome tanquam hæreditario odio adolescentes prosequente, atque ex præterito facinore quo matrem eorum oppressérat, audaciam assumente, & hoc agente ne quis superesset, qui posset vlcisci mortem immeritæ. Nec deerat occasio, quòd adolescentes non optimè erga patrem affecti viderentur, partim memoria materni interitus, partim dominandi cupidine. Rursum igitur vetera mala renouabantur, his in Salomen ac Pheroram conuitia iactantibus, illis vicissim odia & insidias contra adolescentes exercẽtibus & cùm esset odium mutuum, non erat tamen simile: dum hi vel propter genus & mores ingenuos, vel propter ætatis imperitiam procaci lingua iram non dissimulant: illi contrà maleuolè ac astutè calumniis viam præstruunt, prouocantes adolescentum ferociam, quam mox erant apud patrem eorum in suspicionem vocaturi: voluntatem vindicandi maternam necem vel propria manu non deesse illis, hoc argumento colligentes, quòd nec puderet eos talis matris, & iniustè interfectã cõtẽderẽt. Iãq; fabula erat

III.

totius ciuitatis, cunctis simplicitatem adolescentum miserantibus, nec cessante Salome occasiones verisimilis criminationis ex ipsis sumere: qui impatienter ferentes matris mortem, & iuueniliter contentiosi, non illius modò vicem, sed suam quoque sortem miserabantur, quòd necesse haberent cum infelicis parentis interfectoribus vitam degere, & se quodammodo contaminare illorum contubernio. atque huic dissidio magnum incrementum absentia regis addidit.

II. Qui postquam reuersus est, & concionem illam apud populum habuit, mox tum à Pherora tum à Salome est monitus, imminere magnum periculum ab adolescentibus palàm iactantibus non impunè laturos qui matrem interfecissent. his affinxerunt, Archelaum Cappadocem eis spem facere, quòd ope illius peruenturi sint ad Cæsarem, & patrem accusaturi. quibus auditis Herodes turbatus est, tanto magis quòd eadem & ab aliis renunciabantur: & per hæc anteactorum admonebatur, quòd propter domesticorum dissidia nec amicis nec dilectissima coniuge diu frui potuerit: futuráque ex præteritis colligens, & maiorem aliquã calamitatem secuturam timens, planè confusus erat animo. Reuera enim quemadmodum foris supra spẽ fortuna vtebatur propitia, sic domi præter opinionem omnia malè cedebant; vt meritò ambigendum sit, possitne pensari tanta felicitate externa eius calamitas domestica, an satius esset carere ex æquo vtraque, & intra priuatam fortunam consistere. Dum talibus curis intra se fluctuat, visum est alium filium qui etiamnum priuatus erat accersere, comprimendísque adolescentum ferocibus animis illum opponere, & honoribus euehere: is dicebatur Antipater: nõ quòd vellet sicut postea victus affectu nimio fecit, omnia in illum conferre, sed ratus se filios Mariamnes hoc pacto castigatiores redditurum, & minuendam eorum arrogantiam, si viderent non esse necesse vt sibi solis seruetur tanti regni successio. quapropter hunc quasi succedaneum in domum induxit, putans se iam prospexisse adolescentibus vt posito fastu tractabiliores se patri præbeant. sed longè aliter euenit. nam & illi factum hoc iniuriam summam interpretabãtur: & Antipater tali erat ingenio, vt præter spem nactus ampliorem libertatem, in hoc omni ope incumberet, ne fratribus primo loco apud patrem cederet, & alienatum iam ab illis per calumnias, & propensum ad hoc, vt (quod iste vehementer cupiebat) infensior etiam indies fieret. Quamobrem nihil aliud cogitabat, hoc tantùm cauens, ne ipse videretur fratrum delator, sed per alios cõsiliorum socios rem ageret, qui neque suspecti essent regi, & fidem etiam propter amicitiam verbis suis possent adstruere. Iam enim complures ad hunc nouã spe inflatum colendum se contulerant, & Herodem fucata specie beneuolentiæ

πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιούτων λόγων, καὶ καθάπερ ἐν τοῖς ἀγωνίσμασιν, ἠλέητο μὲν ἡ τῆς μειρακίων ἀπειρία, κατίσχυε δ' ἡ τῶν σαλώμης ἐπιμέλεια, καὶ παρ' αὐτῆς ἐκείνων τὰς ὁρμὰς τῶ μὴ ψευδῆ λέγειν ἐλάμβανε. οἱ γὰρ ἔτεροι ἀχθόμενοι τῆ θανάτω τῆς μητρὸς, ἐπειδὴ κἀκείνῳ, καὶ σφᾶς αὐτοὺς κακῶς ἔλεγον, ἐφιλογείκουν. ἐλεεινῶ μὲν ὡσπερ ὑπ' ὀποφαίνειν τῶ καταστροφῶ τῆς μητρὸς, ἐλεῴνοις δ' αὐτοῖς οἱ τὸ ἐκείνης φονεῦσιν ἀναγκάζοντας συζῆν, καὶ τῆ αὐτῆ μεταλαμβάνειν. ταῦτα προφάσεις μείζονας καιρὸν ἐχούσης τῆς πάσεως ἐν ὑποδημία τῶ βασιλέως. ὡς δ' ἐπανῆλθεν ἡρώδης, καὶ τῶ πλήθει διελέξατο καθὼς προειρήκαμεν, προσεπίπτον δύθις οἱ λόγοι, καθά τε τῶ φερώρα, καὶ τῆς σαλώμης μέγαν αὐτῶ τὸν κίνδυνον εἶναι, τὸν καθὰ τῆ νεανίσκων ἀναφανδὸν ἀπειλουμένων, ὡς ἐκ ἀνέξονται μὴ τισάμενοι τῆς μητρὸς τὸν φόνον. προσετίθεσαν δέ τι καὶ ὡς ταῖς παρ' ἀρχελάω τῶ καππάδοκος ἐλπίσιν ἐπανέχοιεν, ὡς δι' ἐκείνου πρός τε καίσαρα ἀφιξόμενοι, καὶ κατηγορήσοντες τῶ πατρός. ἡρώδης ἤ, τεταραγμένος μὲν δύθις ἀκούσας ταῦτων ἐξεπλήττετο ἢ μᾶλλον ὅτι καὶ τῆ ἄλλων τινὲς ἀπήγγελλον. καὶ ἀνέκαμπτε τὴ συμφορᾶ τότε πρῶτα καταλογιζόμενος, ὡς ὅτε τῆ φιλτάτων, ὅτε τὴ γερομένης αὐτῶ γυναικὸς ὤνατο, δι' ἃς ἐγίνοντο ταραχὰς κατὰ τὼ οἰκίαν. τότε μέλλον τὸ προσεπιπόνητος ἤδη βαρὺ καὶ μεῖζον ἐκείνων ὑπολαμβάνων, ἐν συγχύσει τῆς ψυχῆς ἦν. τῆ γὰρ ἔνδον πλεῖσα μὲν τῆ ἔξωθεν, καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς δυτυχίαν αὐτῶ τὸ δαιμόνιον προσετίθει. μέγιστα γὰρ τῆ οἴκοι, καὶ μηδὲ προσδοκώμενα, δυσυχεῖν αὐτῶ συνέβαινεν, ἑκατέρου προσόντος, ὡς ἐκ ἂν τις ᾠήθη, καὶ παρέχοντος ἀμφίλεκτον τὼ ὑποβολῆ, εἰδέναι τὼ τοσαύτου δυτυχίαν τῆ ἔξωθεν προσμάτων, ἀλλάξαι τῆ οἴκοι κακῶν, ἢ τοιοῦτο μέγεθος τῆ περὶ τοὺς οἰκείους συμφορῶν δλαφυγεῖν ἐν τῶ μηδὲ τὰ βασίλεια θαυμαζόμενα κτήσασθαι. ταραττόμενος γὰρ καὶ δλαπαίμενος τὸν τρόπον τοῦτον ὅπῃ καθαιρήσει τῆ μειρακίων, ἕτερον αὐτῶ νομόμενον ἰδιωτοδίοπ παῖδα προσήγετο, καὶ τοῦτον ἐδόκει τιμᾶν. σκαλεῖτο γὰρ αὐτίπατρος. ἐχ ὥσπερ ἐν ὑστέρω καὶ τελέως ἠττηθεὶς αὐτῶ, καὶ παντ' εἰς ἐκείνον ἀναφέρων, οἰόμενος γὰρ παραιρεῖσθαι τὰ θρόνους τοὺς ἐκ μαριάμμης, καὶ μᾶλλον εἰς νουθεσίαν τῶ ἐκείνων οἰκοδομῆ αὐτόν. τὸ γὰρ αὐθαδὲς ἂν αὐ εἴη παρ' αὐτοῖς εἰ τοῦτο πεισθεῖν, ὅτι μὴ μόνοις, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης ἡ δλαδοχὴ τῆς βασιλείας ὀφείλεται. διὸ καθάπερ ἔφεδρον ἔνια τ' αὐτίπαρχον εἰσήγαγε, οἰόμενος ὀρθῶς προνοεῖν, καὶ καλέντων τῆ μειρακίων ἐξεῖναι δικαίρως χρῆσθαι πόσιν. τὸ δ' ἐχ ὥσπερ ἐνόησεν ἀπέβη. τοῖς τε γὰρ πᾶσιν ἡ μετείως ἐδόκει κεχρῆσθαι τῆ πρὸς αὐτοὺς ἐπιπρεία, καὶ δεινὸς ὢν τὸν τρόπον αὐτίπατρος, ἐπειδὴ παῤῥησίας τινὸς τῆς ἡ προτέρου οὔσης ἐλπίδας αὐτεπίσατο, μίαν ἔχειν ὑπόθεσιν κακοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς μὴ δφαχωρεῖν τῆ πρωτείων, ἀλλ' ἐπέχειν τῆ παρόν, ἤδη μὲ ἠλλοξιωμένῳ τ' δλαβολαῖς, δμιλαχειείσι δ' ὄντος εἰς ὅπερ ἐπαιδάκει πολὺ χαλεπώτερον ἀεὶ γὰρ τοῖς δλαβεβλημένοις. ἦσαν οὖν ἔτοι παρ' αὐτῶ μόνοι οἱ λόγοι, φυλαττόμενοι δ' αὐτῶ δόξαι τὰ τοιαῦτα καταμηνύειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐχρῆτο συνεργοῖς τοῖς αὐτοπόποις, καὶ δλὰ τὼ δύνοιαν τὼ πρὸς τ' βασιλέα πεισθησομένοις αὐτὸ ποιεῖν. ἤδη γὰρ πλείους γεγόνεισαν οἱ κἀκεῖνον ἐφ' οἷς ἠλπικει θεραπεύοντες, καὶ τὸν ἡρώδην ἐκ τῆ δοκεῖν κατ' δύνοιαν τὰ τοιαῦ-

τὰ τοιαῦτα λέγων ὑπαγόμενοι. καὶ τέκνων πολυφορουμένων καὶ πιστῶς ἀλλήλοις συναγωνιζομένων, ἔτι καὶ μᾶλλον αἱ πρὸς τὸν μητρυιὰν ἀφορμαὶ φερουσίνοντο. καὶ γὰρ τὰ δάκρυα πολλάκις ἐπὶ τῶν ὑπερόπτων ἐξέπιπτον, καὶ τὴν μητέρα ἐνυβριζόντων, καὶ τὸν πατέρα φανερῶς ἤδη πρὸς τοὺς φίλους ἐν δίκαιον ἐλέγχειν ἐπετίθεσαν. ἔτι δὲ ἅπαντα κακοήθως ὑπὲρ τοῦ μὲν τὸν αὐτάδελφον καὶ φυλακτήριον, καὶ μειζόνως πρὸς τὸν ἡρώδην ἐξαγγελλόμενα, προσῤῥαγνυε δὲ μικρὰν ἀπεργαζόμενα τὴν οἰκίας σάσιν. ἀνεθόμενος γὰρ ὁ βασιλεὺς τὴν ἀγχολαῖς, καὶ ταπεινώσας βουλόμενος τοὺς ἐκ τῆς μαριάμμης, μείζονα ἀεὶ πρὸς τιμὴν αὐτάδελφον παρεῖχεν. καὶ τέλος ἀπιθεὶς, ἐπεισήγαγε τὴν ἐκείνου μητέρα. καίσαρι γὰρ πολλάκις γράφων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἰδίᾳ συνίστα σπουδαίστερον. ἀγρίππᾳ μὲν οὖν αὐτὸν εἰς τὴν ῥώμην, μὴ τὴν διοίκησιν τῆς ὅλης τῆς ἀσίας δικαιοῦν μεγάλην μοῖραν, πλοῦτος δὲ τῆς ἰουδαίας, καὶ συντυγχάνων μόνον τι τὸν αὐτάδελφον ἐπῃνέτο, καὶ παρέδωκεν εἰς ῥώμην ἀπάγειν μὴ πολλῶν δώρων, καίσαρι φίλον ἐσόμενον, ὡς τὰ ἤδη παίζα δοκεῖν ἐπ' ἐκείνῳ, καὶ παρεῖναι παντάπασιν ἐν τῆς ἀρχῆς τὰ μειράκια.

A captabant: cúmque per multas eásque inter se fidas personas hæc ageretur fabula, adolescentes magis etiam quàm antè occasionem illis præbebant. nam & lacrymæ sæpe eis prorumpebant, non ferentibus iniurias ac contumelias, & matrem interdum inuocabant, patrémque iam apertè vt parum æquum amicis inculabant. quæ omnia malitiosè ab Antipatri coniuratis obseruabantur, móxque affingentes etiam nonnihil Herodi renunciabant, fouentes domesticum dissidium. Rex enim ægrè hæc ferens, & volens humiliare Mariamnes filios, maioribus semper Antipatrum augebat honoribus: cuius precibus postremò victus, matrem eius in regiam induxit. Cæsari etiam sæpè pro eo scribens, priuatim hunc diligentiùs commendabat: & cùm nauigaret ad salutandum Agrippam, post decennalem administrationem Asia decessurum, solum ex filiis Antipatrum secum duxit: quem ei cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæsaris amicitiam: vt iam viderentur omnia per hunc agi, protrusis à principatu adolescentibus.

B

C

Κεφάλαιον ζ.

Ὡς αὐτοκράτωρ διαβιβάσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ ἀλέξανδρον καὶ ἀριστόβουλον ἄγων ὅτι κατηγόρουν.

Cap. VII.

Antipatro Romæ degente Herodes Alexandrum & fratrem adductos ad Cæsarem accusat.

Πρὸς μὲν οὖν τιμὴν, καὶ τὸ πρῶτον εἶναι δοκεῖν αὐτοκράτορι συνεχώρει τὰ κατ' αὐτὸν δόγματα. καὶ γὰρ ἐν τῇ ῥώμῃ πᾶσιν ἐπισκαλὴς ἡρώδης, τοῖς φίλοις δόξαν μεγάλου ἤχθετο ἢ τῷ μὴ παρεῖναι μηδὲ ἔχειν ἐξ ὑποφορᾶς διαβάλλειν ἀεὶ τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ μᾶλλον ἐπιδοίκῃ μεταβολὴν αὐτοῦ παρὼν καὶ καθ' αὐτὸν ἀξιώσειεν ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ἐκ τῆς μαριάμμης φρονεῖν. ταῦτα δὴ ἐννοίας ἔχων, ἐκ ἀφίστατο τῆς ἑαυτοῦ προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν ὅτε αἰσθάνοιτό τι καὶ παρεξιόντων ἤλπιζεν τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφῶν, συνεχῶς ἐπίστελλεν. ἔφασαν μὲν, ὡς ἐν ἀγωνίοις αὐτὸ, τὸ ἀληθὲς, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκ φύσεως κακοηθείας, τὴν ἐλπίδα μεγάλου καθ' ἑαυτοῦ ὄσαν ἐμπορδόμενος, ἕως εἰς τοῦτο προήγαγε τὴν ἡρώδην ὀργῆς καὶ δυσφημίας, ὡς ἤδη μὲν ἔχειν δυσμενῶς τοῖς μειρακίοις. ἐν δὲ τὸ κατοκνεῖν εἰς τοιοῦτον ἐκβῆναι πάθος, ὡς μητ' ἀμελῶν, μητ' ἐκ προπετείας ἁμαρτάνοι, κρεῖττον ἡγήσατο πλοῦσας εἰς ῥώμην, ἐκεῖ τῶν παίδων κατηγορεῖν ἢ καίσαρι, ὡς μηδὲν αὐτὸν τοιοῦτον ἐκβαίνη πάθος, ὃ καὶ δόξαι μέγεθος τῆς ἀσεβείας ὑποπτον ἦ. ὡς δὲ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην ἐφύετο μὲν μέχρι τῆς ἀκυλίας πόλεως καίσαρι συντυχεῖν ἐσφζόμενος. ἐλθὼν δὲ εἰς λόγους, καὶ καιρὸν αἰτησάμενος ὅτι μεγάλοις οἷς ἐδόκει δυσυχεῖν, παρεῖναι τε μὲν τοὺς παίδας, ἠπάτα δὲ τῆς ἀπονοίας, καὶ τῆς ὀλιγωρίσεως, ὡς ἐχθρῶς ἔχουσιν ἅπαντα ζόφον ἑαυτοῦ πάντοτε μισεῖν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, καὶ μεταχειρίσασθαι τὴν βασιλείαν ὠμοτάτῳ τρόπῳ καταλαβεῖν. ὁ δὲ ὑδὲ ὑπόπτων ἐξανάγκης μᾶλλον ἢ κείσει καταδοῦναι τὸν δημοσίαν πρὸς αὐτὸν δυσβενέστερον καταστῆσαι ἐξουσίαν ἔχοι. τοῖς δὲ ἐκ τῆς ἀρχῆς τὸ πλέον, ἀλλ' εἰ μὴ ταύτης στερεῖτο καὶ τὸ ζῆν ἐλαττον λόγος, εἰ μόνον δυνατὸν εἶναι τὸν πατέρα δυνηθεῖν. ὅπως ἀχρεῖόν τι καὶ μιαρὸν ἐπιτηδεύειν τοῖς ψυχαῖς αὐτῶν μῖσος. καὶ ταύτην τὴν ἀτυχίαν αὐτὸς ἐκ μακροῦ φέρων ἀναγκαδῆναι

D

E

F

G

EA peregrinatio non mediocriter Antipatro profuit ad honorem & primatum inter regios liberos. Illustris enim factus est Romæ, paternis literis commendatus amicis omnibus. Vnum molestè ferebat, quòd non poterat fratres continuis vexare calumniis, & verebatur ne patris animus mutatus, æquiorem se præberet erga Mariamnes filios. Hæc assiduè cogitans non desistebat à proposito: & absens quoque per literas exacerbabat patrem in eos, quasi de incolumitate ipsius solicitus, sed reuera ad speratam regni successionem malis artibus viam sibi præmuniens: donec ad tantam iram Herodem perduxit, vt inimicus esset adolescentibus. Sed cùm repugnaret huic affectui, timerétque ne quid per iram ageret temerè, decreuit Romam nauigare, & ibi filios accusare apud Cæsarem, ne propter indignationem videretur parum pius erga filios. quò postquam peruenit, non inuentum ibi Cæsarem Aquileiam vsque persecutus est: & cùm veniisset in colloquium, rogassétque vt de infortunio suo vellet cognoscere, adductos coràm filios accusauit insolentiæ tentatíque veneficij, conquerens eò processisse illorum odia, vt per immane facinus paterno regno potiri cuperent: cùm sibi per Cæsarem libera potestas permissa sit relinquendi eum successorem, qui in pietate erga patrem sit constantior. illos verò etiamsi principatus non accedat, contentos esse patris exitio, idque etiam cum suæ vitæ periculo quærere: tam immane ac scelestũ odium inueteratũ esse in eorũ animis. Eam calamitatem diu toleratam nunc demum se cogi

aperire Cæſari, & aures eius talibus inquinare ſermonebus. & quo tandem ſuo merito? quáve iniuria? aut quomodo eas æquum putare, vt quem ipſe principatum longo tempore per multa pericula quæſiſſet, eius non ſinant eſſe dominum, nec liberam poteſtatem permittant relinquendi eius cuicunque per pietatem hunc honorem pro merito, vt ad hoc præmium ſpectantibus maior fiat de pietatis officiis contentio: maximè cùm ſaluo naturæ iure nefas quidem ſit illis cogitare tale aliquid. neminem enim poſſe affectare parentis regnum, niſi qui eiuſdē optet interitum, quandoquidem viuo non detur ſuccedere. Se quidem nihil paſſum illis deeſſe eorum quæ regiis liberis ab amantiſſimo patre præſtari conueniat, non ornamenta, non miniſterium, non delicias, coniugia quoque procuraſſe illuſtriſſima, alteri ſuæ ſororis. alteri Alexandro Archelai regis filia collocata. Et quod maximum ſit, ne poſt talia quidem auſa patria ſe poteſtate in eos vſum, ſed ad communem benefactorem Cæſarem adduxiſſe, & decedentem ex iure vel patris violati, vel regis per inſidias appetiti, ex æquo ſe cum eis apud talem arbitrum diſceptare, rogare tamen ne impune ſit illis tantum facinus, néve ipſe cogatur in perpetuo metu vitam degere: quando ne illis quidem expediat poſt tam nefarios conatus ſolem inſpicere, & impunitatem auferre poſt proculcata pietatis ac humanitatis iura omnia. Hæc crimina poſtquam Herodes magna vehementia filiis obiecit coram Cæſare, adoleſcentes qui ne loquente quidem illo continere lacrymas poterant, tum verò perorata cauſa toti in fletus effuſi ſunt, nullius quidem tantæ impietatis ſibi conſcij, grauem tamen accuſatorem patrem ſuſtinentes: quòd neque decorum eſſet contra eum liberè dicere, neque tutum cauſam ſuam deſerere. Quamobrem hærebant ancipites lacrymis ac gemitibus miſerationem ſibi quærentes, & hoc ipſo ſoliciti, ne viderentur perturbante conſcientia, defenſionem ſui expedire non poſſe, cùm potius iuuenili imperitia & conſternatione impedirentur: quod tamen Cæſaris prudentiam non latuit. adeóque omnium quotquot aderant mouebant miſericordiam, vt ne pater quidem accuſator immotus hoc affectu perdurare potuerit.

Cap. VIII.

Alexandri defenſio & cum parente reconciliatio.

TVm iuuenes vbi obſeruauerunt & illum iam flecti & Cæſarem, cæteróſque partim condolentes ſibi, partim etiam non temperantes à lacrymis, alter illorum Alexander verſa ad ipſum patrem oratione, ſic aggreſſus eſt obiecta diluere: Pater, quàm beneuolo ſis erga nos animo, ſatis declarat hoc ipſum iudicium. Si enim aliquid triſte de nobis ſtatuiſſes, nunquam ad omnium ſeruatorem nos adduxiſſes. poteras enim vel pro regia, vel pro patria poteſtate in ſontes animaduertere. cæterùm adducere nos Romam, & hunc teſtem ac arbitrum facere, ſeruare volentis argumentum eſt. nemo enim

τῶν ἐγκλημάτων καίσαρι, & μιαίνειν αὐτὸ τὸ ἀκοὰς τοιούτοις λόγοις. καί τι τὸ μὲ εἰπόντων παθόντες ἐξ αὐτοῦ δυσχερές; ὅτι τίνι ἢ μέμφονται βαρύνοντα; πῶς δ' οἷόν τε ἢ δίκαιον ἰδίᾳ αὐτὸς ἐκτήσατο πολλοῖς χρόνοις καὶ κινδύνοις ἀρχεῖν, ταύτης ἐκ ἐᾶν κύριον εἶναι, μηδὲ δοῦναι τῷ κατ' ἀξίαν; ὡς τοῦτο γε μὴ τῶν ἄλλων ἄθλων δυσβείας ἐκπέσῃ τῷ μέλλοντι ποτὲ γνήσιος τοιούτου ὀπαδὸς καὶ τιμελείας τε καὶ τῶν ἀμοιβῶν τοσοῦτος δὲ ὕστερος ὀπτυγχάνειν. ὅπου γε μηδὲ δυσβεῖς αὐτοῖς ὑπῆρ τούτου πολυφαγμονεῖν, δῆλον. ὁ γὰρ ἀεί τι περὶ τὴν βασιλείας ἐνθυμούμενος, συγκαταλογίζεται τὸ θανάτου τὸ γεγυμνάσθαι, μεθ' οὗ ἄλλως ἐκ ἔστιν τὴν ἀρχεῖν ἀσφαλῶς. αὐτὸς δ' ὅσα βασιλευομένοις, καὶ βασιλέως παισὶν ἐχ ὑστέρησεν, μέχρι νῦν ἐπιδιδοὺς, ἐ κόσμον, ἐχ ὑπηρεσίαν, ἐ ζυφὴν, ἀλλὰ καὶ γάμοις τοῖς ὀπισημοτάτοις παρεχόμενος, τῆς μὲ, ἐκ τῆς ἀδελφῆς, ἀλεξάνδρῳ ἢ τὴν ἀρχελάου τοῦ βασιλέως θυγατέρα συνοικίσας. τὸ ἢ μέγιστον ἐδὲ ὅτι τοῖς ἐκ εἶχεν ἐξουσίαν ταύτην κατ' αὐτοῦ χρησάμενος ἀγαγεῖν ὅτι τὸ κοινὸν εὐεργέτην καίσαρα, καὶ παρελόμενον αὐτὸ παῖδος πατὴρ ἀσεβούμενος ἢ βασιλεὺς ὀπιβουλευόμενος δύναται, κρίσεως ἰσοτιμία παρεσκεύαζε. δεῖσθαι μὴτοι μὴ παντάπασιν αὐτὸν ἀπαμώρητον γενέσθαι, μηδ' ἐν τοῖς μεγίστοις φόβοις καταζῆν, ἐδ' ἐκείνοις λυσιτελοῦντος ἐφ' οἷς ἐνθυμήθησαν ὁρᾶν τὸν ἥλιον, εἰ νεῦ δι' αφθόνοιαν ἔργῳ μέγιστα τῶν εὐεργετείων καὶ δρασάντας καὶ πεισομένους. ταῦτα προῆλθε ἐμπαθῶς ἠπάσατο ὠδὰ καίσαρι τοὺς αὐτοῦ παῖδας. τῶν ἢ νεανίσκων ἤδη μὲ καὶ λέγοντος δάκρυα καὶ σύγχυσις εἶν, μᾶλλον δ' ἐπεὶ κατέπαυσεν ἡρῴδης τὸν λόγον. τὸ μὲ γὰρ ἔξω τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γενέσθαι, τὸν λόγον πιστὸν εἶδον ἐν τῷ σωφρόνι, τὸ δ' ἐν τῷ παρόν ὀπιφέρεσθαι τὰς δι' αβολάς, δυσαπολόγητον, ὡσανεὶ εἶν ἤδεισαν, ἐν δυσμενοῦντος ἐδὲ τὰ κατὰ παρρησίαν λόγου τῷ θεὸς τὸν κρείττονα, εἰ μέλλοιεν ἐν βίας ἀεὶ & κατὰ σωφρόνων ἐλέγχῳ πεπλασμένον. εἶν οὖν ἀπορία τοῦ δύασθαι λέγειν, καὶ δάκρυα, καὶ τέλος οἰμωγὴ συμπαθεστέρα, δεδοικότων μὴ εἰ δόξουσιν ἐν τῷ σωφρόνι ἠπορῆσθαι, ῥᾳδίαν δ' ἐχ δυσκομούντων τὴν ἀπολογίαν ὑπὸ νεότητος & ταραχῆς ἧς ἐπεπόνθησαν. ἐ μὴν ὅγε καίσαρ ὀπιβλέπων αὐτοὺς ὡς εἶχον ἀσυνήτου ἐποιεῖτο τὸ μὴ κτ' σωνείδησιν ἀποπώτερον, ἀλλὰ ἐξ ἀσφαλείας, καὶ μεζότητος ὀργῆς. ἐλεῆσόντες ἐγεγόνεισαν τοῖς παροῦσιν ἰδίᾳ, καὶ τὸ πατέρα διακίνησαν ἀληθῆ τὸ πάθει σωνεχόμενον.

Κεφάλαιον ή.

Αλεξάνδρου ἀπολογία, καὶ διάλλαγαὶ πρὸς τὸν πατέρα.

ΕΠεὶ ἢ συνεῖδον δυμένειαν τινὰ, & παρ' ἐκείνου, & ὠδὰ τῶ καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον, τοὺς μὲ συνδακρύοντας, ἁπαξάπαντας ἢ συναλγοῦντας, θάρσος αὖ τὸ ἀλέξανδρος, ὅπως ἀλεσάμενος αὐτὸν, ἐπεχείρει διαλύειν τὰς ἀρὰς. καὶ πάτερ ἔφην, ἢ μὴν σὺ πρὸς ἡμᾶς δίκαια δήλη, καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ κρείσσω. ἐκ ἂν ἢ ἔτι δυχερὲς ἐγνώκεις ἐφ' ἡμῖν, ὅτι τὰ πάντα σώζοντα προήγαγες. καὶ δὴ ἔξω, παρούσης μὴν ἐξουσίας ὡς βασιλεῖ, παρούσης ἢ ὡς πατρὶ τοῖς ἀδικοῦσιν ἐπεξιέναι. τὸ δ' εἰς ῥᾳθυμίαν ἄγειν, καὶ τέτον ποιεῖσθαι μάρτυρα, σώζοντος ἦν. ἐδὲ γὰρ

ἀναιτείαν τινὰ προφερόμενος, εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἄγῃ. A
τὸ δ' ἡμέτερον ἤδη χεῖρον. ἐγὼ γὰρ αὖ ὑπομένομεν ἔτι
ζῆν, εἰ ζῶντον ἡδικημένοι πατέρα πεπεύσμεθα. καὶ
μήποτε τοῦτο ἐκείνῃ χεῖρον, αὐτὴ τὸ τεθνάναι μηδὲν ἀ-
δικουῦσαν, τὸ ζῆν ἀδικεῖν ὑποπτευομένους. εἰ μὲ οὖν
ὦδε λόγον ἡ ἀληθείας ἡ παῤῥησία, μακάριον καὶ σὲ
πεῖσαι, καὶ τὸν κίνδυνον ἀφυγεῖν. εἰ δ' ὅτως ἡ ἀβου-
λία κρατεῖ, ὀφθὲν τὸς ἡμῖν ὁ νεὼ ἥλιος. ὃν τί δεῖ βλέ- B
πειν μετὰ τῆς ὑποψίας; τὸ μὲν οὖν φάναι βασιλείας
ἐπιθυμεῖν, δίκαιος εἰς νέους ἀγῶνα, καὶ τὸ προσιδέναι
τὴν τῆς ἀθλίας μητρὸς ἱκανὸν ἐκ τῆς φρενίτιδος τὴν νῦν
ἀτυχίαν ἐξεργάζεσθαι. βλέψον ἢ εἰ μὴ κοινὰ ταῦτα
καὶ πᾶσιν ὁμοίως λέγεσθαι δυνησόμενα. κωλύσει γὰρ
ἐδὲν τῷ βασιλεύοντι, παῖδες εἰ εἰσὶν νέοι καὶ μητὴρ
αὐτῶν ἀποθανοῦσα, πάντας ὑποπτους εἶ τὸ πατρὸς
ἐπιβούλους δοκεῖν. ἀλλ' ἐγὼ τὸ ὑποπτον προς τοιαύ-
την ἀσέβειαν ἀρκετόν. εἰπάτω δή τις ἡμῖν εἰ τετόλ- C
μηταί τοιοῦτον, ὧ καὶ τὰ μὴ πρὰ πίστιν εἰωθεν ὑφ' δυ-
εργείας λαμβάνειν; φαρμάκων ἔδαφος ἐλέγχειν
δύναταί τις, ἢ σιωπωμένην ἡλικιώτην, ἢ ἀφθόρων
οἰκέτην, ἢ γράμματα κατὰ σὴν γεγραμμένα; καί τοι
τούτων ἕκαστον ἐφ' ὅτῳ καὶ μὴ γιγνόμενον ἐκ βολῆς
ἐπλάσθη. χαλεπὸν γὰρ ἐν ὁμονοοῦν οἶκος ἐν βασιλείᾳ
καὶ τὴν ἀρχὴν ἐν σὺ φὴς ἔπαθλον δυσεβείας, συμβαί-
νει, πολλάκις αἰτίαν γίγνεσθαι τοῖς ποινεστάτοις ἐλπί- D
δων, δι' ἃς ἐδὲ μίαν ὑποφολιὼ ποιοῦνται κακοπραξίας.
ἀδίκημα μὲν ὖν, ἐδεὶς ἐρεῖ καθ' ἡμῶν. τὰς δ' βολὰς,
πῶς ἂν λύσειεν, ὁ ἀκούσας μὴ θέλων; ἐλαλήσαμεν τι
μὴ παῤῥησίας; ἀκ εἰς σὲ, τοῦτο γὰρ ἐν ἄδικον, ἀλλ' εἰς
τοὺς ἐδὲ ὅτι λελάληται μὴ σιωπῶντας. τὴν μητέρα τὶς
ἡμῶν ἔκλαυσεν; ἐχ ὅτι τέθνηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ νεκρὰ
κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν ἀκ ἀξίων. ἀρχῆς δ' ἐπιθυμοῦμεν,
ἧς εἰσμὲν ἔχοντα τὸν πατέρα; τί δ' θέλοντες; εἰ μὲν E
εἰσὶν ἡμῖν τιμαὶ βασιλέων ὥσπερ εἰσὶν, ἀ πενόσπουδοῦ-
μεν; εἰ δ' ἀκ εἰσὶν, ἀκ ἐλπίζομεν; ἢ σὲ δέχεισθαι μᾶλ-
λον κρατήσειν τὴν βασιλείαν προσδοκήσαμεν,
ἢ ὅτε γῆ βάσιμος, ὅτε πλωτὴ θάλαττα μετὰ τοιοῦ-
τον ἔργον. ἢ δ' τῶν ἀρχομένων δυσέβεια, δ θρησκεία
τῶν παντὸς ἔθνους, ἐνέχετο ἂν παροξυντόνους ὅπ τῷ
πραγμάτων, ἐ εἰς τ' ἀγνώτατον ὑπὸ σῦ καθοσιωθεῖσαν
ναὸν εἰσιέναι; τί δ' εἰ δ' τῶν ἄλλων κατεφρονή-
σαμεν, ἐδύνατό τις φονεῦσαι, ἀπιμώρητος μένειν, F
ζῶντος καίσαρος; ὅτ' ἀσεβεῖς ὅτως ἐκλύπησας, ὅτε
ἀλογίστους, ἀτυχεστέρους δ' ἴστως ἢ σοι κακῶς εἶχεν.
εἰ δ μήτ' αἰτίας ἔχεις, μήτ' ἐπιβουλὰς δείσεις, τί
σοι πρὸς πίστιν αὐτάρκης τοιαύτης δυσεβείας; ἡ μη-
τὴρ τέθνηκεν. ἀλλά τοι τὰ κατ' ἐκείνην, ἀ παροξύνειν
ἡμᾶς ἀλλὰ νουθετεῖν ἐδύνατο. πλείω μὲν ἀπολογεῖσθαι
βουλόμεθα, λόγον δ' ἐκ ἐπιδέχεται τὰ μὴ γιγνόμενα,
διόπερ ὅτι τῷ πάντων δεσπότῃ καίσαρι μεστὸν ὄντι G
τ' παρόντα κρεῖττ, σωπηθέμεθα ταύτην τ' συνθήκην, εἰ
μ' ἀνύποπτον ἐξ αὐτῆς τ' ἀληθείας τ' πρὸς ἡμᾶς δόξε-
σθαι ἀπολαμβάνεις ὦ πάτερ ζήσομεν, εἰδ' ὅτως μὲν
ἀτυχῶς. δέον γὰρ τῷ μεγάλων κακῶν καὶ ψυδῆς αἰ-
τία. παροῦσης δ' τινὸς ὀρρωδίας, σὺ μὲν ἐν τῇ καὶ σαυτ
δυσεβείᾳ μένε, δώσομεν δ' λόγον ἡμεῖς ἑαυτοῖς. ἐχ ὅτως
ὁ βίος ἡμῖν τίμιος, ὡς ἔχειν αὐτὸν ἐπ' ἀδικίᾳ τ' δεδω-
κότος. τοιαῦτα δ' λέγοντος, ὅτι καίσαρ ἐδὲ πρότερον

ad fana ac templa adducit quem velit perdere: quod sanè cautam noſtram aggranat, qui quidem ipſi nos indignos vita cenſemus, ſi iuſtinenda ſit læſæ erga talem parentem pietatis opinio. quanto enim ſatius mori innoxios, quam tanti ſceleris ſuſpectos viuere? Quare ſi veritati ſatis patrocinari poterimus, felices nos vel tuo iudicio, vel euaſo diſcrimine. Quod ſi vincit calumnia, ſuperuacaneum fuerit nos ſolem hunc cernere. quid enim hoc non amota ſuſpicione profuerit? Videtur quidem in noſtram ætatem affectati regni crimen competere, & probabilius hoc facit infelicis matris calamitas. Sed vide obſecro, an non idem crimen in quemuis noſtri ſimilem torqueri poſſit. Nihil enim prohibet quicunque rex habeat liberos defunctæ matri ſuperſtites, eos in ſuſpicionem vocare, quaſi patri ſtruant inſidias. Sed ſuſpicio non ſufficit in impietatis crimine. age proferat qui poteſt argumentum tentati facinoris, quod aliquam fidem calumniæ valeat aſtruere. Potéſtne quiſquam indicare venenum paratum, aut coniurationem cum æqualibus, aut corruptos precio famulos, aut ſcriptas contra te literas? cùm tamen horum ſingula interdum de nihilo fingat calumnia. Grauis enim res eſt diſſidens inter ſe regia: & ſpes principatus, quem tu aris pietatis præmium, tale ad nefarios conatus praua ingenia perpulit. Nos certè nullius facinoris conuinci poſſumus. calumnias autem refellere apud obturatas autés quî poſſumus? Sed liberius quaſdam voces iecimus. At non in te pater, quod nefas eſſet, ſed in eos qui quicquid audiunt, effutiunt. Matrem aliquis noſtrum deflcuit. at non quia mortua ſit, ſed quia etiam poſt mortem, à quibus minimè debuit, malè audiat. Principatum affectamus quem pater obtinet. Quid ita? Si nobis honores regij contigerunt, ſicut re vera contigerunt, an non conatus noſter eſt ſuperuacuus? Sin minus, certè ſperare licet. An te interfecto ab his expectari poſſet ſucceſſio, quos poſt tam atrox facinus nec terræ laturæ ſint, nec maria? Quid ſubditorum pietas, & totius gentis religio, tuliſſet ſcilicet patricidas ſcelere parto regno potiri, & ſanctiſſimum à te inſtauratum templum ingredi? Quid, ſi cæteros contemneremus, poſſétne quicunque interfector tuus pœnam euadere incolumi Cæſare? Non tam impios genuiſti neque tam ſtultos, ſed infortuniores fortè quã tuis etiam rebus eſt conducibile. Quòd ſi neque quod accuſes, habes, neque quicquam deprehendiſti, quid tibi poteſt tantæ impietatis fidem facere? Quia mater periit. Sed illius fatum cautiores nos potius quàm irritatiores debuit reddere. Potueramus plura pro nobis afferre, ſed quid opus eſt excuſare quæ nunquã facta ſunt? Quare ab omnium domino Cæſare, & nunc noſtro arbitro, hoc tantum petimus, vt ſi re vera de nobis ſuſpiciones potes ponere mi pater, viuamus quantumuis infelices. quid enim miſerius quàm temerè inſimulari criminis grauiſſimi? Sin à nobis timere tibi pergis, tua pietate ſalua: noſtram etſi ſententia damnemur, nec enim vſque adeò chara nobis eſt vita, vt eã cum autoris moleſtia retinere velimus. His verbis & Cæſar ne antè quidem

ad credendum calumniæ facilis, magis etiam flexus est, quòd intentis in Herodem oculis ipsum quoque permoueri animaduerteret: & quotquot præsentes aderant solicitudo cepit de iuuenibus non sine regis inuidia apud omnes aulicos. nam absurditas calumniæ, iuuenúmque in ipso flore ætatis periclitantium miseratio, ad ferendam opem concitabat animos omnium: sed multo magis postquam tam cordatè Alexander accusationi patris respondit: manentibus reis in eodem habitu, & præmœstitia humẽtes oculos in terram demittentibus. Tandem alluxit spei nonnihil, vt videretur rex ipse excusationis egere, qui sine vllis certis argumentis tam temerè criminationem aggressus sit. Postremò Cæsar aliquantisper deliberabundus, hoc ipso iuuenes alioqui insontes peccasse pronunciauit, quòd non tales se parenti præstitissent, vt nulla posset in eos hærere suspicio. Herodem autem rogauit vt suspicari desineret, ac reconciliaretur filiis. Periniquum enim esse habere eum fidem talibus calumniis: & posse illos in posterum mederi offensis prioribus & redintegrare mutuum amorem pristinum, si ad abolendas suspiciones veteres vtrinque diligentius coleretur pietas. Post hãc admonitionem iuuenibus innuit Quibus iam preces parantibus pater has non expectans prior flentes vnum post alium complectitur, compatientibus omnibus qui aderãt tam ingenuis quàm famulis. Tum igitur post actas Cæsari gratias vnà discesserunt, & cum eis Antipater simulans se gratulari reuersis in gratiam. Sequentibus deinde diebus Herodes ccc. talentis Cæsarem donauit, munera edentem Romæ, & congiarium diuidentem populo. Cæsar vicissim ei donauit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi eius commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. quod cùm ille iam pararet facere, negauit se commissurum quin ille quàm diu viueret tam regnum haberet in potestate quàm filios. His ita peractis rex rursum Iudæam repetit. Quo abiente Trachonitæ, non parua ditionis pars ab eo defecerant, sed opera ducum quos in regno reliquerat perdomiti, rursum coacti sunt imperata facere. Cæterùm Herodes & filij nauigãtes cùm appulissent Eleusam oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicitur, offendunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto rege perhumaniter, multum gauisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander eius gener egregiè refellisset obiecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. Post hæc Herodes in Iudæam reuersus aduocata in templum concione quid ea in peregrinatione egisset exposuit: denarratáque humanitate Cæsaris, & aliis rebus quas illos quoque scire voluit, extremam orationem vertit ad filios: aulicósque & cæteram multitudinem ad concordiam adhortatus est, pro-

πισθύων τῷ μεγέθει τ ἀχαβολῆς, ἔτι μᾶλλον ἐξηλλάττετο, κ συνεχὲς εἰς τὸν ἡρώδ ἐμβλέπειν ὁρῶν κἀκεῖνον ὑποσυγχεώμενον. ἀγωνία τε τοῖς παροῦσιν, ἐνεπεπώκει, κ ὡς ἐπὶ τῷ αὐλικῷ ὁ λόγος ἀχαθεὶς, ὑπίφθονον ἐποίει τ βασιλέα. τὸ γὲ ἄπιστον τ ἀχαβολῆς κ τὸ ὡς ἐπὶ τοὺς νεανίσκους ἐν ἀκμῇ κ κάλλει σωμάτων ἐλεεινὸν, ἐπέσπατο βοήθειαν. ἔτι ἦ μᾶλλον ἐπῳδὴ κ τῷ λόγῳ δεξιῶς κ μὴ φρενήσεως ἀπέλιπεν ἀλέξανδρος. ἐπὶ δ' ἐπὶ ἐκείνοις ἔτι ταυτὸν ᾠήμα, κλαίουσι μὲν ὅμως κ σὺν κατηφείᾳ πρὸς τ γῆν νενευκόσιν. ἡ δ' ἐλπὶς ἀμείνων ὑπεφαίνετο, κ δόξας ὁ βασιλεὺς, ἐξ ὧν αὐτὸν ἔπῳθεν σύλογα κατηγορηκέναι, ἀφ' τὸ μηδὲν ἔχειν αὐτὸν ἐξελέγχειν, ἀπολογίας τινὸς ἐδεῖτο. καίσαρ ἦ μικρὸν ἀπισχὼν, τοῖς μὲν νεανίσκοις, εἰ καὶ πόρρω τῆς ἐπ' αὐτοῖς δοκοῦσιν, αὐτόγε τοῦτο ἀμάρτειν ἔφη, τὸ μὴ τοιούτους αὐτοὺς ὠῴδαχεῖν τῷ πατρὶ, ὡς μηδ' ὑφεύδαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἡρώδην ἦ παρεκάλει πᾶσαν ὑπόνοιαν ἀφελόντα, ἀφαλάττεσθαι τοῖς παισίν. ἀ γὲ εἰκὸς δίκαιον, ἀδὲ πιθύειν τὰ τοιαῦτα κ᾽ τῷ ἐξ αὐτ. δύνασθαι ἦ τὸν μετάνοιαν ἀμφοτέροις ἀ μόνον ἰάσασθαι τὰ συμβεβηκότα, παρεξιοῦσαι ἦ τὸν ὄνοιαν, ἐν ᾧ τὸ ᾠφετὲς ἑκάτεροι τῆς ὑποψίας ἀπολογούμενοι, ἀσφαλῆ πλείονι ᾠεὶ ἀλλήλους ἀξιώσουσι κεχρῆσθαι τοιαῦτα νεθετῆσθαι, ἐνδύσει τοῖς νεανίσκοις. ἐκείνων ἦ βουλομένων ὑποπεσεῖν ὑπὲ δέησει, ᾠεφαναλαβὼν αὐτοὺς ὁ πατὴρ δακρύοντας, ἠπάζετο παρέκασον ἐν μέρει ᾠειπίσασιν, ὡς μηδένα ἦ παροργυχανόντων, ἐλεύθερον ἢ δοῦλον, ἀπαθῆ ψεύδους. τότε μὲν οὖν οὐ χαρεισήσαντες κάμασει, μετ' ἀλλήλων ἀσπάσασαν, καὶ σὺν αὐτοῖς αὐτίπαρος ὑποκειμένους ἐφησθῆναι ταῖς ἀλλαγαῖς. ἐν ἦ ταῖς ὑστεραίας ἡμέραις ἡρώδης μὲν ἐδωρεῖτο καίσαρα τριακοσίοις ταλάντοις, θέας τε καὶ ἀγομαῖς ποιούμενον τῷ ῥωμαίων δήμῳ. καῖσαρ ἦ αὖτ τὸ μετάλλου τὸ κυπρίων χαλκῶ τέλει ἡμισείαν ᾠοσόδου καὶ τῆς ἡμισείας τέλει ὑπομέλειαν ἔδωκεν, κ τἄλλα ξενίαις, κ καταγωγαῖς ἐτίμησεν, κ ᾠεὶ τῆς βασιλείας αὖτ τ ἐξουσίαν ἐφῆκεν, ὃν αἱρῆται τῶν παίδων ἀχάθοχον καθιστάναι, ἢ κ ἀγανέμειν μέρος ἑκάστῳ τῆς τιμῆς εἰς πάντας διελόσομένης. ἐκείνῳ ἦ ἤδη θέλοντος αὐτὸ ποιεῖν, ὡ ὑπιζέψειν ἔφη ζῶντι μὴ κ τῆς βασιλείας κ τῶν παίδων κρατεῖν. ὑπὶ τούτοις ἐπανῆκεν πάλιν εἰς τέλει ἰουδαίαν. ἀποδημοῦντος ἦ, οὐ μικρὸν μέρος ἀπέσκη τῆς ἀρχῆς, τὸ ᾠεὶ τὸν τραχῶνα, καὶ τούτοις οἱ καταλειφθέντες στρατηγοὶ χθρωσάμενοι, πάλιν ὑπακούειν ἠνάγκασαν. ἡρώδης ἦ πλέον σὺν τοῖς παισὶν, ὡς ἐγήνετο κατὰ χιλιαίαν ἐν ἐλεύσῃ, τῇ μετωνομασμένῃ νεῦ σεβαστῇ, καταλαμβάνῃ τὸν βασιλέα τῆς καππαδοκίας ἀρχέλαον. ὃς αὐτὸν ἐκδέχεται φιλοφρόνως, ἡδόμενος ὑπὶ ταῖς τῶν παίδων ἀχαλλαγαῖς, καὶ τῷ τὸν ἀλέξανδρον, ἐς εἶχεν αὐτῷ τέλει θυγατέρα τὰς αἰτίας ἀπολελύσθαι. δωρεαί τε αὐτέδοσαν ἀλλήλοις, ἃς εἰκὸς βασιλεῖς. ἐντεῦθεν ἡρώδης, ὑπὶ ἰουδαίας ἐλθὼν, ἐκκλησιάζομένους ἐν τῷ ἱερῷ, ᾠεὶ τῶν πεπραγμένων κ᾽ τέλει ἀποδημίαν διελέγετο, τέλει καίσαρος εἰς αὐτὸν φιλοφρόσυνα, κ τἄλλα διεξιὼν ὅσα κ᾽ μέρος αὐτῷ πεπραγθέντα συμφέρειν ἠγεῖτο κ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι, τέλος ὑπὶ νεθεσίᾳ τῶν παίδων κατέστρεψε τὸν λόγον τοῖς ᾠεὶ τέλει αὐλικοῖ, καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος εἰς ὁμόνοιαν ᾠάγαγὼν,

κ τὰς

Τοὺς υἱοὺς μετ' αὐτὸν ἀποδεικνύων βασιλέας ἡμέ- A
θαι, πρῶτον μὲν Ἀντίπατρον, εἶτα καὶ τοὺς ἐκ Μαριάμ-
μης Ἀλέξανδρον, καὶ Ἀριστόβουλον. ἐν ᾧ τε τότε πάντας
ὑποβλέπειν εἰς αὐτὸν ἀξιῶν, καὶ βασιλέα καὶ δεσπότην
ἁπάντων δοκεῖν, μήτε χήρᾳ ὠδὶ ἀποδιζόμενον, ἐν ᾧ
τε χρόνῳ τὸ πρὸς ἀρχὴν ἐμπειρότατον ἔχειν, οὔτε
τοῖς ἄλλοις ὑπηνδεύμασιν ἐλαττούμενον, ἃ δύναται
καὶ βασιλείας κρατεῖν, καὶ παίδων ἄρχειν. τούς τε ἡγε-
μόνας καὶ τὸ στρατιωτικὸν, εἰ πρὸς ἕνα βλέποιεν αὐ- B
τὸν, ἀταράχου ἕξειν τὸν βίον ἔξειν, καὶ πᾶσαν ἀφορμὴν
εὐδαιμονίας ἐξ ἀλλήλων ἕξεσθαι. ταῦτ' εἰπὼν, ἀφῆκεν
τὴν ἐκκλησίαν τοῖς πλείοσι μὲν ἀρεσκὰ διειλεγμένος,
ἐνίοις δ' οὐχ ὁμοίως. ἤδη γὰρ ὑπὸ τῆς ἀμίλλης καὶ τῆς ἐλ-
πίδων αἷς ἑαυτοὺς τοῖς παισὶν, ἐνεωτέριζε πολλά, καὶ
νεωτέρων ἐφιέμενα.

Κεφάλαιον Θ'. C

Ὡς αἰῶνας ἄγων πανηγυρικοὺς ἱρώδης ὅτι καισα-
ρείας κτίσει.

ΠΕρὶ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον, συντελείαν ἔλαβεν ἡ καισ-
άρεια σεβαστὴ ὑπ' αὐτοῦ οἰκοδομουμένη, δεκάτῳ μὲν ἔτει
πρὸς τέλος ἐλθούσης αὐτῷ τῆς ὅλης κατασκευῆς, ἐκ-
πεπτούσης δὲ τῆς προθεσμίας εἰς ὀγδοον καὶ εἰκοστὸν D
ἔτος τῆς ἀρχῆς, ἐπ' ὀλυμπιάδος δευτέρας καὶ ἑκατοστῆς
πρὸς τῇ ἑκατόν. διὸ οὖν δὴ καὶ πρὸς τῇ καθιερώσει
μείζων ἑορτὴ, καὶ ἀγῶνα μουσικῆς, καὶ γυμνικῶν ἀθλημά-
των. παρεσκεύακει δὲ πολὺ πλῆθος μονομάχων καὶ θη-
ρίων, ἵππων τε δρόμον, καὶ τὰ πολυτελέστατα τῆς ἐν τῇ
ῥώμῃ, καὶ παρ' ἄλλοις ποιεῖν ὑπηνδευμάτων. ἀνεπίφθη δὲ
καὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καίσαρι, κἂν πεντάκις εἰδὼς παρε-
σκευασμένος εἶναι αὐτόν. ὁ δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν εἰς τὰ E
τοιαῦτα ἀναλωσίαν, ἀπὸ τῆς οἰκείας διεπέμπετο τὴν
φιλοτιμίαν ὑπερκοσμῶν. ἰδίᾳ δὲ καὶ ἡ γυνὴ καίσαρος Ἰου-
λία, τὰ πολλὰ τῆς ἐκεῖ πολυτελεστάτων ἀπέστειλεν, ὡς
μηδὲν ὑστερεῖν τὰ πάντα συντιμώμενα, τῶν ἀλλάτων πεν-
ταμυρίων. συνελθόντος δὲ εἰς τὴν πόλιν ὄχλου πλεί-
στος κατὰ θεωρίαν, καὶ θρασβείας, ἃς ἔπεμπον οἱ δῆ-
μοι, διὰ ἃς ἐπεπόνθεισαν δυσχρηστίας, ἅπαντας ἐξεδέ- F
ξατο καταγωγαῖς, καὶ τραπέζαις, καὶ διλωτικοῖσιν ἑορ-
ταῖς τῆς πανηγύρεως ἐν μὲν ταῖς ἡμέραις ἐχούσης τὰς
ὑπὸ τῆς θεαμάτων ψυχαγωγίας, ἐν δὲ ταῖς νυξὶν
τὰς ἀφροσύνας, καὶ τὴν εἰς τοῦτο πολυτέλειαν, ὡς
ὑπόσημον γενέσθαι τὴν μεγαλοψυχίαν αὐτοῦ. εἰς πάν-
τα γὰρ ἅπερ ἂν ὑπηνδεύσειεν, ἐφιλονείκει τὴν τῆς
ἥδη γεγυμνωμένων ὁδὸν δεῖξιν ἐμβάλλεσθαι. καὶ φασὶν
αὐτὸν τε καίσαρα καὶ ἀγρίππαν πολλάκις εἰπεῖν, ὡς
ὑποδέοι τὰ τῆς ἀρχῆς ἱρώδη τῆς οὔσης ἐν αὐτῷ με- G
γαλοψυχίας, ἄξιον δὲ εἶ καὶ συείας ἁπάσης, καὶ ἀγ-
ρίππου τὴν βασιλείαν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν πανήγυ-
ριν ταύτην, καὶ τὰς ἑορτὰς, πόλιν ἄλλην ἀπή-

nuncians filios post se regnaturos primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. Interim debere omnes se vnum respicere, & pro rege habere atque domino; non obstante senectute, quæ ad regendum propter longam experientiam magis est idonea; præsertim non deficientibus aliis facultatibus quibus & subditi in officio continentur, & liberi milites quoque cum suis ducibus si se vnum respiciant, felicem vitam acturos absque vllis perturbationibus: His peroratis dimisit concionem, quibusdam rectè visus dixisse, quibusdam secius, iniecta enim æmulatione inter filios, res omnino spectare ad aliquam mutationem videbantur.

Cap. IX.

Herodes quinquennale certamen ob absolutam Cæsaream celebrat.

PEr idem tempus perfecta est Cæsarea, decimo anno postquam ædificari cœpta est, regni verò anno VIII. supra vigesimum, Olympiade centesima nonagesima secunda, in eius dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. exciti enim sunt ad certamen artifices musici, & athletæ gymnicorum certaminum. ad hæc gladiatorum ac ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid huius generis in precio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum est autem hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum rex suo sumptu magna ambitione vndecunque curauit conuehi, multa in hoc conferente etiam vxore Cæsaris Iulia, & mittente permulta preciosa ex Italia, vt omnibus computatis sumptus ad D. talenta accederet. Congregata igitur ingenti multitudine spectaculorum gratia, legationes quæ à diuersis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diuersoriis & mensis & continuis hilaritatibus dum hominum frequentia spectaculis se totos dies oblectat, noctu verò conuiuiis & ostentatione magnificentiæ, cum insigni laude magnanimitatis regiæ. in omnibus enim studebat vt posteriora quæque maiorem admirationem sui facerent: fertúrque ipsum sæpe Cæsarem & Agrippam dixisse, quod maior quàm pro præsenti ditione ellet Herodis magnanimitas, qui dignus videretur totius Syriæ atque Ægypti imperio. Post hanc celebritatem & festos dies aliud oppidum extruxit in campo qui dicitur Capharsaba, electo ad hoc agro aquoso & plantis idoneo, amne circumfluente ipsum oppidum, & luco circundante pulcherrimarum arborum. hanc à suo patre Antipatro denominauit Antipatrida. deinde castellum matrem suam nomine referens supra Hierichuntem condidit, cui Cypron vocabulum imposuit, communito egregiè, & instructo amœnis domiciliis. nec fraterni affectus

πειρεν ἐν τῷ πεδίῳ τῷ λεγομένῳ καφαρσαβᾶ, τόπον ἔνυδρον καὶ χώραν ἀρίστην φυτοῖς ἐκλέξας, ποταμοῦ
τε περιρρέοντος τὴν πόλιν αὐτὴν, καὶ καλλίστου κύκλῳ μέγεθος τοῦ φυτοῦ περιειληφότος ἄλσους. ταύτην ὑπὸ
ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς, ἀντιπατρίδα προσηγόρευσεν. ἐπώνυμον δὲ καὶ τῇ μητρὶ χωρίον ὑπερκείμενον οἰκο-
δομήσας, ἀσφαλείᾳ τε διέφερεν, καὶ καταγωγαῖς ἥδιστον, ἐπάλξεσιν κύκλῳ. φασὶ δὲ τὸν ἀδελφὸν

oblitus memoriæ illius dedicauit ædificia pulcherrima, primùm turrim Pharo non minorem in ipsa vrbe, in defuncti monumentum Phaselum vocatam, propugnaculum vrbis munitissimum. deinde eiusdem nominis oppidum circa vallem Hierichuntinam condidit, quà itur ad septentrionalia: quo factum est, vt circumquaque situs ager antea penè desertus diligentius coleretur ab habitatoribus, Phaseliticus inde appellatus. Quin & reliquam eius beneficentiam enarrare perdifficile fuerit, quanta contulit in vrbes tam Syriæ quam Græciæ, & vbicunque illum peregrinari contigit. plurimas enim adiuuit, aut extructis publicis operibus, aut sicubi incepta pendebant propter inopiam, pecuniis in absolutionem eorum erogatis. Inter hæc præcipua sunt quòd Rhodiis Pythium templum suo sumptu exædificauit, & ad compingendas naues multa argenti talenta præbuit. Nicopolitanis vrbem ad Actium à Cæsare conditam habitantibus maiorem partem publicorum operum suis perfecit impendiis. Antiochensibus vrbem maximam habitantibus secante mediam eius longitudinem platea, hanc ipsam vtroque latere ornauit porticibus, & viam eius subdiualem lapide polito strauit, non tam ad ornamentum vrbis quàm ad incolarum commoda. Ludos etiam Olympios non satis respondentes suæ celebritati propter inopiam, adiuuit attributis annuis reditibus quo splendidius & sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conuentum pertinent: pro qua munificentia perpetuus agonotheta declaratus est. Hic alius quispiam miretur in vno homine tantam diuersitatem ingenij. Si enim spectemus eius liberalitatem ac beneficentiam qua erga omnes vsus est, non possumus non dicere eum natura beneficentissimum. ediuerso si iniurias eius & sæuitiam in subditos etiam coniunctissimos consideremus, fateri cogemur hominem fuisse durum, inexorabilem, & ab omni alienum modestia. atque ita pugnantes inter se voluntates habuisse videbitur. Ego verò aliter credo, & vtrunque ab vna causa profectum existimo. Eo enim quòd honoris esset cupidissimus, & totus huic affectui deditus, incitabatur ad magnificentiam, sicubi spes esset aut in præsens laudis, aut in posterum memoriæ: quare quod esset supra facultates sumptuosus, cogebatur molestus esse subditis. nam cùm in alios erogaret plurimum pecuniæ, necesse erat eam aliquando malè quærere. Deinde sciens se ob eas iniurias inuisum subiectis, eas offensas lenire videbat difficile, neque enim poterat nisi vellet reditus minuere. itaque abutebatur suorum odio in suum commodum. nam si quis illorum non per omnia seruitutem tolleraret, aut videretur velle dominationem eius excutere, in tales impotenter sæuiebat non aliter quam in hostes, nullo cognatorũ aut amicorum discrimine, quòd

μνημεῖα διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν πρὸς αὐτὸν φιλοτιμίαν ἀνέστησε. τὰ κάλλιστα, πύργον ἐπ' αὐτῆς τῆς πόλεως ἀναστήσας, οὐδὲν ἐλάττω τῷ κατὰ τὴν φάρον, ὃν προσηγόρευσε φασσήλιν, ἀσφάλειάν τε τῇ πόλει μέγας ὄντα, καὶ μνήμην τοῦ τετελευτηκότος διὰ τὴν προσηγορίαν. ὁμώνυμον δ' αὐτῷ, καὶ πόλιν πρὸς τῷ αὐλῶνι τῆς ἱεριχουντίας ἔκτισεν, ἀπότομον κατὰ βορρᾶν ἄνεμον, δι' ἧς καὶ τὴν πρόσοδον χώρου ἔρημον ὄντα εὐεργοτήσεσαν ἐποίησε ταῖς ἐπιμελείαις τῶν οἰκητόρων· φασσηλίδα δὲ ταύτην ἐκάλει. τὰς δ' ἄλλας δωρεὰς ἄπορον εἰπεῖν, ὅσας ἀνέδωκεν ταῖς πόλεσιν, ἔνθα συεία, καὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα, καὶ παρ' οἷς ποτ' ἂν ἀποδημήσας τύχοι. ἐς δὲ πλείους λειτουργίας, καὶ δημοσίων ἔργων κατασκευάς, καὶ χρήματα τοῖς δεομένοις ἔργοις εἰς ἐπιμέλειαν τῶν ἑστώτων ἐκλελοιπότων, ἄφθονα χορηγῆσαι δοκεῖ. τὰ δὲ μέγιστα, καὶ ὀφθαλμοῦ μᾶλλον τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ῥοδίοις μὲν τότε πύθιον ἀνέστησεν οἰκείοις ἀναλώμασιν, καὶ παρέσχεν ἀργυρίου πολλὰ τάλαντα πρὸς ναυπηγίαν. νικοπολίταις δὲ τοῖς ἐπ' ἀκτίῳ κτισθεῖσιν ὑπὸ καίσαρος τὰ πλεῖστα τῶν δημοσίων συγκατεσκεύασεν. ἀπεχεῦσι δὲ τοῖς ἐν συείᾳ, μεγίστῃ πόλει οἰκοῦσιν, ἣν κατὰ μῆκος τέμνει πλατεῖα, ταύτην αὐτὴν στοὰς παρ' ἑκάτερα, καὶ λιθῳ τὴν ὑπαγωγὸν ὁδὸν ξεστῷ καταστρώσας, πλεῖστον εἰς κόσμον, καὶ τὴν τῶν οἰκούντων εὐχρηστίαν ὠφέλησεν. τὸν γε μὴν ὀλυμπίασιν ἀγῶνα, πολυτελείᾳ τῆς προσηγορίας ἀδόξοτερον ὑπ' ἀχρηματίας διατεθειμένον, τιμιώτερον ἐποίει, χρημάτων προσόδοις καταστήσας, καὶ πρὸς θυσίας, καὶ τὸν ἄλλον κόσμον ἐπισυμποιούμενον τῇ πανηγύρει. διὰ δὴ ταύτην τὴν φιλοτιμίαν διὰ παντὸς ἀγωνοθέτης ἀπεδείκνυτο τοῖς πλείοσιν ἀναγράφων. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις, ἐπέρχεται θαυμάζειν τὸ διεφὼς τὴς ἐν τῇ φύσει προαιρέσεως. ὅταν μὲν γὰρ εἰς τὰς φιλοτιμίας, καὶ τὰς δωρεὰς ἀποδώμεν, αἷς ἐκέχρητο πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους, οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἂν τις αὐτὸν καὶ τῶν ἐλαττόνων τετιμηκότων ἡρημένον μὴ συνομολογεῖν δωρητικώτατον κεκρῆσθαι τῇ φύσει. ὅταν δ' εἰς τὰς τιμωρίας, καὶ ἀδικίας, ἃς εἰς τοὺς ἀρχομένους, ἢ τοὺς οἰκειοτάτους ἐπεδείξατο βλέψῃ, καὶ καταμάθῃ τὸ σκληρὸν καὶ τὸ δυσαπάρτητον τοῦ τρόπου, νικηθήσεται θηριώδη δοκεῖν, καὶ πάσης μετειλῆφθαι ἀλλοτρίου. ἔνθεν καὶ διαφορὰν τινὰ καὶ μαχομένην ἐπ' αὐτῷ νομίζουσι γνώμην τοῦ τρόπου. ἐγὼ δ' οὐκ ἔχων, μίαν αἰτίαν ἀμφοτέρων τούτων ὑπολαμβάνω. φιλότιμος γὰρ ὢν, καὶ τούτου τοῦ πάθους ἀπαθὴς ἰσχυρῶς, προσήγετο μὲν εἰς μεγαλοψυχίαν, εἶπον μνήμης εἰς αὖθις ἢ κατὰ τὸ παρὸν δόξης ἐλπὶς ἐμπέσοι. ἦν δὲ δαπάνης μὲν δύναμις χρήμασι, καὶ ἀναγκάζετο χαλεπὸς εἶναι τοῖς ὑποτεταγμένοις. τὰ γὰρ εἰς οὐδὲν ἱδιωτεύοντα πολλὰ χρήματα, κακὸν προσῆκεν ἐξ ὧν ἐλάμβανε ποιεῖν· καὶ συνειδὼς ἐφ' οἷς ἠδίκει τοὺς ὑποτεταγμένους μισούμενον ἑαυτὸν, τὸ μὲν ἐπανορθοῦσθαι τὰς ἁμαρτίας οὐ ῥᾴδιον ἐνόμιζεν. ὠδὲ γὰρ εἰς τὰς προσόδους λυσιτελὲς ἦν. ἀπεφιλονείκει δὲ τὴν δύσνοιαν αὐτῶν ἀπορίας ἀφορμὴν ποιούμενος. πρὸς μὲν οὖν τοὺς οἰκείους εἴ τις λόγῳ μὴ διεφθαρμένος ἀδοῦλον ἐξομολογούμενος, ἢ δόξειεν εἰς τὴν ἀρχὴν τι προσκινεῖν, οὐκ ἱκανὸς ἑαυτῷ κρατεῖν ἐγένετο, καὶ διεξῆλθον ὁμοῦ συγχύσεις, καὶ φίλους, ἴσα πολε-

πολεμίοις τιμωρούμενος, ἐπὶ τῷ μόνος θέλειν τιμᾶσθαι τοὺς ὁμοίους ἀμύητος ἀναλαμβάνων. μάρτυριον δέ μοι τούτου τοῦ πάθους ὅτι μέγιστον ἔδει αὐτὸν λῦ, ἐ τὰ γινόμενα κατὰ τὰς κρίσεις καὶ ἀγείπτα καὶ τῶν ἄλλων φίλων τιμάς. οἷς γὰρ ἐνεχείρουν τοὺς κρείττονας, τούτους κάντας ἥκιστα θεραπεύειν καὶ τὸ κάλλιστον ὧν ἔφετο παρέχειν, τῷ ὁμοίων ὀλιγωρίαν ἐνδηλον. τότε μὲν ἰουδαίων ἔθνος ἀλλοφύλων νόμῳ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ συνείθισται τὸ δίκαιον αὐτοῦ τοῦ πρὸς δόξαν ἀπαπτέναν, διόπερ ἐκ μὲν αὐτῷ κεχαρισμένον ὅτι μὴ δυνατὸν οἰκόσιν, ἢ ναοῖς, ἢ τοιούτοις ὑπερβολαῖς, κολακεύειν τὸ βασιλέως τὸ φιλότιμον. αἰτία μοὶ αὕτη μοι δοκεῖ ἡ πρὸς τοὺς οἰκείους, καὶ συμβούλους ἀμύητος, κρεῖ ἧ τοὺς ἔξω, καὶ μὴ προσήκοντας δικαιοσύνης.

A solus vellet honorari ab omnibus. Quàm autem honoris cupidus fuerit colligere licet ex his ipsis honoribus quos ille Cæsari & Agrippæ cæterisque eius amicis exhibuit. volebat enim exemplo esse suis, vt quemadmodum ipse præstantiores coleret, sic etiam coleretur ab omnibus, & hoc pacto satis declarabat cuius rei natura esset appetentissimus. Sed Iudæis per leges patrias non licet hoc modo potentiores colere, quos necesse est maiorem rationem iusti & æqui habere quàm officiorum talium: quibus satis incommodum erat, quòd non possent statuis & templis demereri regis gratiam, & similibus adulationibus explere insanam cupiditatem glorioſi hominis. Atque hæc mihi causa videtur cur Herodes erga familiares & consiliorum participes iniquior, erga exteros & alienos tanto beneficentior fuerit.

Κεφάλαιον ι'.

Πρεσβεία τῶν ἀπὸ κυρήνης ἢ ἀσίας ἰουδαίων πρὸς καίσαρα.

Τοὺς ἢ κατ' ἀσίαν ἰουδαίους, ἐ ὅσους ἡ πρὸς κυρήνην λιβύη κατέχει ἐπάκοον αἱ πόλεις, τῷ πρεσβυτέρων βασιλέων ἰσονομίαν αὐτοῖς παρεχημένων, ἐν ἧ τῷ τότε δι' ἐπιπρείας ἐχόντων τῶν ἑλλήνων αὐτούς, ὡς ἢ χρημάτων ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι καὶ καταβλάπτειν ἐν τοῖς δικαιώμασι. πάσχοντας ἧ κακῶς, καὶ πέρας οὐδὲν δυσκοποῦντες τῶν τῶν ἑλλήνων ἀπανθρωπίας, ἐπρεσβεύσαντο πρὸς καίσαρα, καὶ δεῖ τούτων. ὁ δὲ αὐτοῖς ἢ αὐτὴν ἰσοτέλειαν ἔδωκεν, γράψας τοῖς κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ὧν ὑπέταξα μοι τὰ αὐτίγραφα μαρτύρια τῶν δικαίων ἐχόντων ἐφ' ἡμῶν ἄνωθεν οἱ προπάτορες. Καῖσαρ σεβαστὸς ἀρχιερεύς, δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ἐπειδὴ τὸ ἔθνος τὸ τῶν ἰουδαίων διαφέρειν εὑρέθη, ἐ μόνον ἐν τῇ ἐνεστώσῃ καιρῷ, ἀλλὰ ἐ ἐν τῷ πρεγημένῳ, καὶ μάλιστα δὴ τὸν ἐμοῦ πατέρος αὐτοκράτορος καίσαρος πρὸς τὸ δῆμον τῶν ῥωμαίων, ὅτε ἀρχιερεὺς αὐτῶν ὑρκανὸς, ἔδοξέ μοι καὶ τῷ ἐμῷ συμβουλίῳ μετ' ὁρκωμοσίας γνώμῃ δήμου ῥωμαίων, τοὺς ἰουδαίους χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις θεσμοῖς κατὰ τὸν πάτρων αὐτῶν νόμον, καθὼς ἐχρῶντο δὴ ὑρκανοῦ ἀρχιερέως θεοῦ ὑψίστου, τάττω ἱερὰ εἶναι ἐν ἀσυλίᾳ, καὶ ἀναπέμπεσθαι εἰς ἱεροσόλυμα, ἐ ἀποδίδοσθαι αὐτὰ τοῖς ἀποδοχέσιν ἱεροσολύμων, ἐγγύας τε μὴ ὁμολογεῖν αὐτοὺς ἐν σάββασιν, ἢ τῇ πρὸ ταύτης ὥρᾳ σκοδρῇ, ἀπὸ ὥρας ἐνάτης. ἐὰν ἧ τις φωραθῇ κλέπτων τὰς ἱερὰς βίβλους, ἢ τὰ ἱερὰ χρήματα, ἔκτε σαββατίου, ἔκτε ἀνδρῶνος εἰς αὐτὸν ἱεροσύλου, καὶ τὸν βίον αὐτοῦ ἐνεχθῆναι εἰς τὸ δημόσιον τῶν ῥωμαίων. τότε ψήφισμα τὸ δοθέν μοι ὑπ' αὐτῶν, ἐπὶ τῶν ἐμῆς εὐσεβείας, ἧς ἔχω πρὸς πάντας ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ γαΐου μαρκίου κηνσωρίνου, ἐ τοῦτο τὸ δόγμα, κελεύω ἀνατεθῆναι ἐν ἐπισημοτάτῳ τόπῳ ἡμπθέντι μοι ὑπὸ τῆς κοινῆς τῆς ἀσίας ἐν ἀργύρῳ. ἐὰν δέ τις φωραθῇ τι τῶν προειρημένων, δώσει δίκην καὶ μεζίαν. ἐσπλογεφήθη ἐν τῷ καίσαρος ναῷ. Καῖσαρ νορβανῷ φλάκκῳ χαίρειν. ἰουδαῖοι ὅσοι ποτ' ἦν εἰσὶν δὲ ἀρχαίαν συνήθειαν εἰώθασιν χρήματά τε ἱερὰ φέροντες, ἀναπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα, ἀκωλύτως τοῦτο ποιεῖτωσαν. καὶ ταῦτα καῖσαρ. ἀγρίππας ἧ καὶ αὐτὸς ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων τὸν τρόπον τοῦτον. Ἀγρίπ-

CAP. X.

Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum ad Cæsarem legatio.

ASiatici autem & Cyrenenses Iudæi multam affligebantur ab earũ regionum ciuitatibus, qui cùm à priscis regibus accepissent ius ciuitatis ex æquo cum cæteris, tunc multas iniurias à Græcis patiebantur, quasi exportarent pecunias, & essent noxij reliquis ciuibus. Cúmque Græci nec finem nec modum iniuriarum facerent, coacti sunt per legatos de eis apud Cæsarem conqueri. is rescripsit ad prouincias, placere vt Iudæis seruetur æquale ius cum aliis. cuius rescripti exemplar subiicimus, quo testatius fiat quomodo erga nos affecti fuerint imperatores veteres. Cæsar Aug. Pont. Max. Tribus potestatis ita censet: Quoniam Iudæorum gens semper fida & grata fuit pop. Rom. non nunc tantum, sed superiori etiam tempore præcipuè patri meo Imp. Cæsari, sub Hyrcano pontifice: placet mihi de communi iurati senatus sententia, Iudæos vti propriis ritibus ac legibus sicut vtebantur tempore Hyrcani Pon. Dei Max. & fanis eorum ius asyli manere: liceréque eis votiuam pecuniam per certos homines mittere Hierosolyma: neq; cogi ad præstanda vadimonia sabbatis, aut pridie sabbatorum post horam IX. in parasceue. Quòd si quis deprehendatur furari sacros libros aut sacram pecuniam ex locis eorum religiosis, hunc teneri sacrilegij, & bona eius addici ærario Rom. popu. Suggestionem etiam eorum oblatam mihi per C. Martium Censorinum, pro ea pietate qua omnes homines complector, iubeo cum hoc decreto dedicari in illustri loco, quem vniuersa Asia meo nomini consecrauit apud Argyram. quòd si quis cótra decretũ ausus fuerit, non mediocri pœna mulctabitur. Inscriptum est columnæ in templo Cæsaris. Cæsar Norbano Flacco S. Iudæis vbicunque gentium degentibus sacram pecuniam ex veteri instituto Hierosolyma mittere nemine prohibente liceat. Hæc Cæsar. Agrippa quoq; pro Iudæis scripsit in hunc modũ. Agrip-

pa Ephesiorum magistratibus senatui & pop. S. Pecuniæ sacræ quæ Hierosolyma mitti solet more patrio, procurationem ac tutelam penes Iudæos esse volo in Asia: & si quis sacram Iudæorum pecuniam furatus ad asyla confugerit, eum inde abstractum dedi ad pœnam Iudæis quo iure abstrahuntur sacrilegi. Syllano etiam magistratui scripsit, ne Iudæi sabbatis cogantur ad præstanda vadimonia. M. Agrippa Cyrenæorum magistratibus & senatui S. Iudæi Cyrenenses, pro quibus iam Augustus scripsit Flauio Libyæ præsidi, aliisque eius prouinciæ magistratibus non esse vetandos mittere ex more sactam pecuniam Hierosolyma: conquesti sunt nunc apud me, vexari se improborum quorundam sycophantiis, & vetari hoc facere prætextu quorundam tributorum quæ tamen non debentur. Hos ego suo iuri suisque moribus relinqui iubeo. & si qua in vrbe pecunia sacra intercepta est, eam per delectos ad hoc idoneos Iudæis restitui. C. Norbanus Flaccus procos. Sardianorum magistratibus Sal. Cæsar mihi scripsit, iubere se neminem Iudæorum vetari iuxta patrium morem collectas pecunias Hierosolyma mittere. quare ego quoque vobis scribo de hac re, ne vos lateat tam mea voluntas quàm Cæsaris. Nec aliter Iul. Antonius procos. rescripsit. Ephesiorum magistratibus senatui ac pop. S. Asiam habitantes Iudæi Febr. Idib. reddenti mihi ius apud Ephesum indicauerunt, Cæsarem Aug. & Agrippam concessisse sibi vti patriis legibus & moribus, primitiásque suo quemque arbitratu pietatis ergò conferre, deportandas absque impedimento ad templum Dei maximi: rogauerúntque vt ab illis concessa meo consensu rata habeam. Quare scire vos volo, me quoque iuxta Cæsaris & Agrippæ decreta permittere, vt quicquid volunt iuxta patrium morem nemine probibente faciant. Hæc decreta in hoc apposuimus, vt quoniam scripta nostra in Græcorum manus peruentura sunt, ostendere eis iam inde maiorum ætate hunc honorem nobis habitum, ne prohiberemur per potestates publicas vti patriis moribus, imò illorum consensu, religioue concessa Deum coleremus. quæ quidem eo crebriùs inculco, vt flectam gentes exteras, & odium nostri, cuius nullam rationem habent idoneam, eorum animis eximam. nam moribus nulla gens eisdem vtitur perpetuò, sed oppidatim ferè in his fit mutatio. Iustitia verò omnibus hominibus ex æquo competit, res vtilissima tam Græcis quam barbaris, cuius maxima in nostris legibus habetur ratio, nósque omnibus modò eas inuiolatas seruemus, caros ac amicos potest reddere. quamobrem rogatos omnes volumus, vt non tam nos ob diuersum vitæ genus horreant, quàm complectantur ob virtutis studia. Hæc enim communis est omnibus & sine hac non potest humana vita consistere. nunc ad historiæ contextum redeo.

πως ἐφεσίων ἀρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ, χαίρειν. ἡ εἰς τὸ ἱερὸν τὸ ἐν ἱεροσολύμοις ἀναφερομένων ἱερῶν χρημάτων, τιὼ ὑπομέλῃαι, & φυλακὴν, βέλομαι τοὺς ἐν ἀσίᾳ ἰουδαίους ποιεῖσθαι κατὰ τὰ πάτρια. τοὺς τε κλέπτοντας ἱερὰ χρήματα τ ἰουδαίων καταφεύγοντας τε εἰς τὰς ἀσυλίας βέλομαι ἀποπαραδ, ἡ ἀδικεῖσθαι τοῖς ἰουδαίοις, ὡ δικαίως ἀποστεροῦνται οἱ ἱεροσυλήσαντες ἔγραψε ἡ ἡ σιλουανὸς τῷ στρατηγῷ, ἵνα συμβαίνῃ μηδεὶς ἀναγκάζῃ ἰουδαῖον, ἐγγύας ὁμολογεῖν. Μᾶρκος ἀγρίππας κυρηναίων ἀρχουσιν, βουλῇ, χαίρειν. οἱ ἐν κυρήνῃ ἰουδαῖοι γὰρ ὧν ἤδη ὁ σεβαστὸς ἔπεμψεν πρὸς τὸν ἐν λιβύῃ στρατηγὸν τότε ὄντα φλάβιον, & πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς τ ἐπαρχίας διαμενομένους ἵνα ἀνεπικωλύτως ἀποπέμπηται τὰ ἱερὰ χρήματα εἰς ἱεροσόλυμα, ὡς ἔστιν αὐτοῖς πάτριον, ἐντυχόντες μοι νεῖ ὡς ὑπό τινων συκοφαντῶν ἐπηρεάζοιντο, ἡ ὡς ἐν πρόφασει τελῶν μὴ ὀφειλομένων κωλύοιντο. οἷς ἀποκαθίσαιεν κατὰ μηδένα τρόπον ἐνοχλουμένους, ἡ εἴ τινων ἱερὰ χρήματα ἀφῃρέηται τῶν πόλεων τοῖς εἰς ταῦτα ἀποκεκειμένοις, ἡ ταῦτα διορθώσαιτο τοῖς ἐμοῖ ἰουδαίοις κελεύω. Γάϊος νορβανὸς φλάκκος αὐτοκράτωρ σαρδιανῶν ἄρχουσιν χαίρειν. καῖσαρ μοι ἔγραψεν κελεύων μὴ κωλύεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὅσοι κατὰ τὸ πάτριον αὐτοῖς ἔθος συναγάγοιτο χρήματα, ἀποπέμπειν εἰς ἱεροσόλυμα. ἔγραψα οὖν ὑμῖν ἵν εἰδῆτε ὅτι καῖσαρ κἀγὼ ἔτως θέλομεν γίνεσθαι. ἐδὲν ἧττον ἡ ἰούλιος αὐτόνιος αὐτοκράτωρ ἔγραψεν. ἐφεσίων ἄρχουσιν, βουλῇ, δήμῳ χαίρειν. οἱ ἐν τῇ ἀσίᾳ κατοικοῦντες ἰουδαῖοι ἰδίοις θεσμαιείοις δικαιοδοτοῦντο μοι ἐν ἐφέσῳ ὑπέδειξαν καῖσαρα τὸν σεβαστὸν ἡ ἀγρίππαν συγκεχωρηκέναι αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις νόμοις ἡ ἔθεσιν, ἀπαρχάς τε αἷς ἕκαστος αὐτῶν ἐν τ ἰδίᾳ θεσπρέσεως εὐσεβείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸ θεῖον ἀνακομιδῆς συμπορευομένους, ποιεῖν ἀνεμποδίστως. ἤτουν τε ὅπως κἀγὼ ὁμοίως τοῖς ὑπὸ τῷ σεβαστῷ ἡ ἀγρίππα δοθεῖσιν τιὼ ἐμοὶ χαρίσωμαι βεβαιώσω. ὑμᾶς οὖν βούλομαι, εἰδέναι ἐν τοῖς τῷ σεβαστοῦ & ἀγρίππα βεβήμασιν, συνεπιτρέπειν αὐτοὺς χρῆσθαι ἡ ποιεῖν ἃ τὰ πάτρια χωρὶς ἐμποδισμοῦ. ταῦτα μὲ οὖν παρεθέμην ἐξ ἀνάγκης, ἐπειδὴ μέλλουσιν αἱ τῶν ἡμετέρων θεσέων ἀναγεγραφαὶ τὸ πλεῖον εἰς τοὺς ἕλληνας ἰέναι, δεικνύειν αὐτοῖς ὅτι πάσης τιμῆς ἄνωθεν ὑπετυγχάνοντες, ἐδὲν ἧττον πατρίων ἐνομίσθημεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων θεραπεύειν, ἀλλὰ ἡ συνεργοὺς μαθημάτων τῆς θρησκείας ἔχοντες & τῷ εἰς τὸν θεὸν τιμῶμεν. ποιούμεθ᾽ ἂν πολλάκις αὐτῷ τιὼ μὴ μέλλειν ὑποζεύττειν τὰ ζῷα, ἡ τὰς ἐμπεφυκυίας ἀλογίσοις ἡμῶν τε κἀκείνου μίσους αἰτίας ὑπεξαιρούμενος. ἔθεσιν μὲν γὰρ οὐδὲν ὄζει ψόγος, ὃ τοῖς αὐτοῖς ἀεὶ χρῆται ἡ πόλεις, ἐὰν ὅπη πολλῆς ἐγγινομένης τ διαφορᾶς τὸ δίκαιον ἅπασιν ἀνθρώποις ὁμοίως ὑπομένειν λυσιτελέσατον ἂν ἑλλησίν τε ἡ βαρβάροις ἔθνεσιν οἱ παρ᾽ ἡμῖν νόμοι λόγον ἔχοντες ἅπασιν ἡμᾶς εἰ καθαρῶς ἐμμένοιμεν αὐτοῖς, δῆλον ἡ φίλης ἀπεργάζονται. διὸ ἡ ταῦτα παρ᾽ ἐκείνων ἡμῖν ἀπαγορεύον, ἡ δίκαιον ἀ ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν ὑπομνημάτων οἶδε τὸ ἀλλότριον, ἀλλ᾽ ἐν τῷ πρὸς καλοκαγαθίαν ὑπομνήσεως ἔχειν. τοῦτο γὰρ κοινὸν ἅπασιν, ἡ μόνον ἱκανὸν διασώζειν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον. ἐπαινέσομαι ὃ ὅτι τὰ συμφυῆ τ ἱστορίας.

Κεφά-

Κεφάλαιον ια'. A

Ὡς χώρων χρημάτων ἡρώδης κατῆλθεν εἰς τὸν Δαβίδου τάφον.

Ὁ γὰρ ἡρώδης πολλοῖς τοῖς ἀναλώμασιν, εἰς τε τὰς ἔξω, καὶ τὰς ἐν τῇ βασιλείᾳ χρώμενος, ἀκηκοὼς ἔτι τάχιον ὡς ὑρκανὸς ὁ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύς, ἀνοίξας τὸν Δαβὶδ τὸν τάφον ἀργυρίου λάβοι, χιλίατάλαντα, χρημάτων πολὺ πλειόνων καὶ ἔτι δυναμένων εἰς ἅπαν ἐπαρκέσαι τὴν χορηγίαν, ἐκ πλείονος μὲν δὴ ἐνοίας εἶχεν τὸν ἐπιχείρησιν. ἐν ᾗ τῷ τότε νυκτὸς ἀνοίξας τὸν τάφον, εἰσέρχεται πρᾶγματος ἄμοιρος ἥκιστα μὲν ἐν τῇ πόλει φανερῶς εἶ), παρειληφὼς ὀλίγους τοὺς πιστοτάτους τῶν φίλων. ὑποθέσιμα μὲν οὖν χρήματα καθάπερ ὑρκανὸς, οὐχ εὗρεν, κόσμον δὲ χρυσοῦ, καὶ κειμηλίων πολλῶν, ὧν ἀπείλατο πάντα. ἀπορίαν δὲ εἶχεν, ὅπη μὴ λήσει ἑέραν ποιούμενος τὴν ἔρευναν, ἐνδοτέρω τε χωρεῖν, καὶ κατὰ τὰς θήκας, ἐν αἷς κεῖτο τοῦ Δαβίδου, καὶ τοῦ Σολομῶνος τὰ σώματα. καὶ δύο μὲν ἀπὸ τῶν δορυφόρων διεφθάρησαν, φλογὸς ἔνδοθεν εἰσπεσούσης ὡς ἐλέγετο. ὠθούμενος δὲ αὐτὸς ὀκνεῖ, καὶ τὸ δέος ἱλασάμενον μνῆμα λευκῆς πέτρας ὅπη τοῦ τόμου κατεσκεύασατο πολυτελὲς τῇ δαπάνῃ τούτῳ καὶ νικόλαος ὁ κατ' αὐτὸν ἱστοριογράφος μέμνηται τοῦ κατασκευάσματος, ἐμοὶ δὲ ὅπη κατῆλθεν, ἀσφαλῶς τὴν πρᾶξιν ὑπισάμενος. ἀφανεῖ δὲ καὶ τὰ ἄλλα τοῦτον τὸν τρόπον χρώμενος τῇ γραφῇ. ζῶντι γὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ σοὶ αὐτοῦ κεχαρισμένως B C D ἐκείνῳ, καὶ καθ' ὑπηρεσίαν ἀνέγραφεν, μόνον ἀπόμενος τοῦ πρὸς δόκλαν αὐτοῦ φερόντων. πολλὰ δὲ καὶ τὰ ἐμφανῶς ἀδίκων αὐτὸν καταβιασάζων, καὶ μὴ πάσης ἀπουδῆς ὑπερυπόμενος, ὅς γε καὶ τὴν μαριάμμης θάνατον, καὶ τοὺς παίδων αὐτῆς ὠμῶς τῷ βασιλεῖ πεπραγμένον, εἰς διαφέρειαν ἀπάγειν βουλόμενος, ἐκείνης τε ἀσέλγειαν, καὶ τῶν νεανίσκων ὑπόβουλας καταψεύδεται). καὶ διατετέλεκεν τῇ γραφῇ, τὰ μὲν πεπραγμένα δικαίως τῷ βασιλεῖ, E ἀφειδοτέρως ἐγκωμιάζων, ὑπὲρ ὃ τῷ παρανομηθέντων ἐπαισθανομένως ὑπολογούμενος. ἐκείνῳ μὲν οὖν, πολλὴν ἄν τις ὡς ἔφην ἔχοι τὴν συγγνώμην. ἐπεὶ γὲ ἱστορίαν τοῖς ἄλλοις, ἀλλὰ ὑπουργίαν τῷ βασιλεῖ ταύτην ἐποιεῖτο. ἡμεῖς δὲ οὐδὲν ὀλίγῳ ὄντες ἀπὸ τῆς τῶν ἀσαμωναίων βασιλέων, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τιμῇ τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, τὸ ψεύσασθαί που ὑπὲρ αὐτῶν ἐκ δυσερεῖς ὑπολαμβάνοντες, καθαρῶς καὶ δικαίως ἐπιθεμένου τοῖς πεπραγμένοις, πολλοῖς μὲν τῶν F ἐγγόνων τῶν ἐκείνου βασιλεύοντας ἐπὶ δὲ ἐνδοπῆς ἔχοντες, τὴν δὲ ἀλήθειαν περὶ ἐκείνων τετιμηκότες, ἵνα ὅτε δικαίως ἐγένετο συνέβη τε παρ' αὐτοῖς ἐκείνοις ὀργῆς τυγχάνειν. ἡρώδης δὲ διὰ τὴν ἐπιχείρησιν ἵνα ἐποιήσατο τοῦ Δαβίδου, χείρων ἐδόκει πρᾶξαι ἐν τοῖς κατὰ τὴν οἰκίαν, εἴτε δὴ τὸ μιαίματος ὑπόντος εἰς ἃ μάλιστα καὶ πρότερον ἐνόσει, πλεῖω γνώμης πρὸς αἰτίας ἐξελθεῖν συμφορᾶς, εἴτε καὶ τὴν τύχης ἐν ἐκείνοις τὴν ὑπόθεσιν ποιουμένης, ἐν οἷς τὸ κατὰ τὴν αἰτίαν δικαίου καὶ μικροῦ πίστιν παρεῖχε τῷ δι' ἃ τινὸ ἀσέβειαν αὐτοῦ τοῖς συμφοραῖς ἐπλουτηκέναι. ἅπασι γὲ διὰ ὥσπερ ἐμφυλίου πολέμου καὶ τὴν αὐλὴν, καὶ μίσην πρὸς ἀλλήλους αὐθυπερβαλλομένων ταῖς διαβολαῖς. ἐστρατήγει δὲ ἀεὶ κατὰ τὸν ἀδελφῶν αὐτοπάτορος, δεινὸς ὤν, ἔξωθεν μὲν, ἐμβάλλειν αὐτοὺς τὴν αἰτίας, αὐτὸς δὲ πολλάκις ὑπολογουμένου τόπον λαμβάνειν, ἵν' ἢ τὸ δοκεῖν δίκην πρὸν αὐτοῦ πρὸς τὰς ὑποχρήσεις ὧν ἐδόκει. καὶ τούτῳ τῷ ζόπῳ ποικίλως ἐπεμελήθη τὸν πατέρα μόνος τὸν τὸν ἐκείνου σωτηρίας ἅπαντα πεφυκέναι αὐτὸς πεπιστευκώς. ὁ δὲ

Cap. XI. A

Herodes opus habens pecunia sepulcrum Dauidis subijt.

HErodes multum pecuniarum domi forísque profundens, audito quòd Hyrcanus qui ante eum regnauit recluso Dauidis sepulcro tria millia talétorũ argenti extulisset, supereſſéque multo plura, quæ poſſint quantumuis magnis ſumptibus ſufficere, multo tempore animum habuit idem aggredi. Tunc verò noctu apertum ſepulcrum ingreditur, cùm priùs accuratè cauiſſet ne hoc reſciret popul⁹, aſſumptis tantùm amicorum fidiſſimis. depoſitas tamen pecunias non inuenit ſicut Hyrcanus, ſed mundi precioſi & aureorum ornamentorum vim magnam inde ſuſtulit. his inuitatus ad diligentiùs ſcrutandum, interius proceſſit vſque ad conditoria corporum Solomonis ac Dauidis. vbi duos ſatellites amiſit, erumpente (vt ferur) ex aditis flamma contra B C progreſſos temerè. quo caſu territus exiuit, & tactus religione ad expiandum ſe in aditu ſepulchri monumentum è candido marmore cõdidit ſumptuoſiſſimis impendiis. eius operis & Nicolaus illius tẽporis ſcriptor meminit, ſed non item de deſcenſu regis, præter decorum id factum exiſtimans: idque more ſuo fecit. Viui enim regis hæc auribus dedit, captans gratiam, & ea tantùm attingens quæ ad gloriam illius pertinere viſa ſunt. quin & multa eius apertè iniuſta facinora aut alia ſpecie affecta fucauit, aut quantum potuit occultare ſtuduit: quandoquidem etiam crudelitati in Mariamnen ac filios ſpecioſam cauſam aſtruere D conatur: illam impudicitiæ, hos inſidiarũ patri paratarum inſimulans: & hoc toto opere facit perpetuò, quæ rectè ac iuſtè rex geſſit nimiis extollens laudibus, contraria verò diligenter excuſans. Sed illi ob quam dixi cauſam danda venia, non tam ad poſteritatis cognitionem, quàm ad gratificandum ſuo regi ſcribenti. Nos verò qui & generis propinquitate Aſamonæos reges contingimus, & ſacerdotij honore fungimur, turpe ducentes mendacium, incorruptè res geſtas exponimus, ſalua reuerentia poſterorum regis illius, qui E etiam nunc rerum potiuntur, maiorem tamen veritatis rationem habẽtes cum ipſorum quoque venia. Cæterùm Herodis domus poſt violatum ſepulcrum cœpit labi in deterius: ſiue diris vltricibus in eam partim incumbentibus, quæ iam ante malè habebat: ſiue forte fortuna talis calamitas incidit in ea tempora, vt meritò videri poſſit impietatis præmium. Diſſidium enim erat in aula bello ciuili ſimile, & odia mutua concertantia calumniis. Sed inter F omnes emiuebat Antipatri contra fratres artificioſa machinatio, qui per alios inuoluẽs illos falſis criminationib⁹: ipſe patrociniũ eorum ſæpe ſimulabat, vt approbata ſua beneuolentia faciliusiuuenes clã poſſet opprimere: atquetalibusverſutiis circũueniebat patrẽ, vtputaret hũc ſolũ incolumitatis ſuæ cutã gerere. quapropter G

etiam Ptolemæum procuratorem ſuum rex Antipatro commendauit, & cum matre eius omnia communicauit conſilia, adeò vt nihil non horum arbitratu gereret, & infenſum eum redderent his, quos exoſos regi eſſe ipſorum intererat. Mariamnes verò filij rem indies ferebant ægriùs, propter nobilitatem indignantes ſuo loco ſe dimoueri ac deterioribus cedere, & tantùm non in ordinem redigi. Quin & vxores ipſorum eiſdem laborabant paſſionibus; quarum altera Alexandro nupta Archelai filia Glaphyra odio mutuo proſequebatur Salomen, tum propter mariti amorem, tum quòd inſolentiùs ſe erga filiam eius gereret. ea nupta erat Ariſtobulo, quam ille ſibi honore æquari ferebat muliebriter. atque hac altera contentione accedente, ne Pheroras quidem regis frater alienus erat à diſcordia. habebat enim priuatã cauſam ſuſpicionis & odij. Inciderat in amorem ancillæ propriæ tam inſanum, vt obiatam ſibi à rege in coniugium filiam faſtidiret, contentus ancillæ complexibus. Id ægerrimè tulit Herodes, videns germanum, affectum à ſe tot beneficiis, & penè regni ſocium, non reſpõdere pietate mutua, & infortunatum ſe fratrem exiſtimans: & cùm non valeret Pheroram ad æquiorem mentem reducere, puellam collocauit cum Phaſaeli filio. procedente deinde tempore ratus iam deferbuiſſe fratris cupidines, conqueſtus de repulſa, alterius conditionem ei detulit, quæ Cypros nomine dicta eſt. Tum Ptolemæus Pheroræ conſulit, ne petgat fratrem contemnere, & ab amore turpi reſipiſcat, propter quẽ ſtultum ſit priuare ſe regis amicitia, & in eius vicem odium ac tranquillitatis iacturam incurrere. Ille intelligens hoc ſibi vtile, quod iam antè calumniis appetitus veniam à rege cõſecutus fuerat, mulierem iam filij matrem ex ſe factam ablegat: & regi pollicetur ducturum ſe filiam eius alteram: condixítque diem xxx. ad celebrandas nuptias, iureiurando interpoſito nihil ſibi poſthac cum ablegata fore commercij. ea ipſo autem præfinito tempore intantum amori ſuccubuit, vt non ſtaret pollicitis, & rurſum reuolueretur ad priſtinam mulieris conſuetudinem, Ibi tum Herodes non amplius potuit iram tegere, ſed ſæpe iaciebat voces quaſdam, ſigna alienati à fratre animi: nec deerant multi qui per occaſionem hunc eius affectum fouerent calumniis. Iámque nec dies abibat vlla nec hora, quin aliquid ei nouarum turbarum accideret, commiſſis inter ſe neceſſitudinibus quas natura volebat eſſe cariſſimas: Nam & Salome infenſa Mariamnes filiis ne filiam quidem nuptam Ariſtobulo adoleſcentum alteriſi nebat frui caritate mutua, pelliciens ad effutienda & prodenda ſecreta coniugum colloquia: & ſi quid vt aſſolet, offenſiuncularum incideret, exacerbans multis ſuſpicionibus. quo factum eſt vt ſecreta eorum expiſcaretur omnia, & puellæ quoque iuuenem exoſũ redderet. illa verò in matris gratiam ſæpe narrabat, quòd illi quoties ſoli eſſent, crebram mentionem Mariamnes facerent, & odioſè de patre loquerentur,

A

B

C

D

E

F

G

κὴ Πτολεμαῖον, ὃς λεῖ αὐτῷ διοικητὴς τῆς τ βασιλείας πεφηκότων αὐτοπάλῳ σωίστη, Ϛ μὴ τ ἐκείνες μᾶλλον ὑφ' τῆ ἐπιγόντων ἐβεβούλετο, κὴ καθόλυ τὰ πάντα ἦσαν ἕτοι, κὴ πεφτίλειν ὅσα θέλοιεν κὴ ποῆ δύνασθαι ἄγειν τὸν βασιλέα τ ἔξωθεν οἷς ἐδόκει συμφέρειν. οἱ δ' ἐκ τῆς μῥιάμμης χαλεπώτερον ἀεὶ διετίθεντο, κὴ τλεῖ ἀτιμίαν ὑπ' ἀνηκοΐας ἀφέρεσθαι παρεσωμένοι, κὴ τάξιν ἀτιμοτέραν ἔχοντες. ἄγεμόνα γυναῖκες, ἡ μὲν ἀλεξάνδρῳ συνοικοῦσα θυγάτηρ ἀρχελάε γλαφύρα, μῖσος εἶχεν εἰς τλεῖ σαλώμυν, κατὰ τε τλεῖ ποῆς τὸν ἄνδρα ὀχθεσιν, κὰκ τῆ ποῆς τλεῖ ἐκείνης θυγατέρα δοκεῖν ὑφηφανώτερον διακεῖσθαι. σωώκει μὲν δὴ ἀεὶ σοβέλῳ, τλεῖ ἴ ἰσοτιμίαν αὐτῆς, ἀναξιοπάθει γλαφύρα. δευτέρας οὖ ταύτης ἕνεκα ἐμπεπωκίας, ἐδὴ ὁ τῆ βασιλέως ἀδελφὸς φερώρας ἔξω τα ξῆς λεῖ, ἰδίαν ἴ ὑπόθεσιν ὑπὸ ψίας κὴ μίσους εἶχεν. ἐμπεπώκει μὲν δὴ εἰς ἔρωτα δ' ἀλλοτρίας αὐτῷ γυναικὸς, ἥττητο ἴ τ ἀνθρώπου μεμνημένος ὅτι Ϛσῶτον κρατοῦμενος, ὥς' αὐτῷ κὴ τῆς τῆ βασιλέως ἐγγυηθείσης θυγατρὸς, τλεῖ μὲν ὑφηφανῆσαι, ποῆς ἴ τῆ δούλῃ τὸν νοῦν εἶχεν. ἤχθετο ἴ ἀτιμασθεὶς ἡρώδης τᾷ πολλὰ μὲν διεργετῆσαι τὸν ἀδελφὸν, δυνάμει ἴ κὴ κοινωνὸν ἔχειν τ βασιλείας, οὐχ ἥμισυν εἰς τὰς ἀμοιβὰς ὁρῶν, κὰν τᾷ ποσότητι δυσυχεῖν ᾤετο. κὴ τλεῖ μὲν κόρλω μὴ τυχὼν φερώρα δικαίᾳ, παδὶ φασαήλε δίδωσιν. αὐτὸς ἴ χρόνῳ διελθόντος οἰόμενος ἤδη παρηκμακέναι τλεῖ ὀπιθυμίαν τὰδελφᾷ, ποῆ τε τᾷ πρώτων ἠπᾶτο, Ϛ τλεῖ δευτέρας ἠξίου λαμβάνῃ, κύποος δ' ἐκαλεῖτο. φερώρα ἴ συμβεβουλῦῃ πτολεμαῖος ἤδη παυσαμένῳ τῆς εἰς τ ἀδελφὸν ἀπιμίας, καταβαλεῖν τὸν ἔρωτα. κὴ γὰρ αἰσχρὸν εἶ δούλης ἡττώμενον, ὅπος ερεῖν μὲν αὐτὸν τῆς διοικήσεως τῆ οἴκῳ βασιλέως, ἄπιον ἴ κἀκείνῳ ταραχῆς Ϛ μίσους ποῆς αὐτὸν καθίσασθαι. ταῦτ' ἐκεῖνος εἰδὼς λυσιτελήσοντα, τᾷ κὴ ποότερον ἐν ὀργαῖς ὀχλούμενος συνεγνώσθαι τλεῖ μὲν ἄνθρωπον ἤδη καὶ παῖδα ἐξ αὐτῆς ἔχων, ἀποπέμπεται. βασιλεῖ δ' ὁμολογεῖ λήψεσθαι τλεῖ δευτέραν αὐτῷ θυγατέρα, κὴ ξιακοσιοῖ ἡμέραν συνέθετο τῆ γάμου, συνεπομνύμενος ὡς ἤδη ἐπὶ κοινώνημα ποῆς τλεῖ ἀποπεμφθεῖσαν ἕξαν. διελθουσῶν ἴ τῆ τριάκοντα ἡμερῶν, Ϛσῶτον ἰῶ ἥττων τῆ ἔρωτος, ὡς τε μηδὲν μὲν ἔτι ποῆσαι τῆ ὁμολογημένων, πάλιν ἴ διατελεῖν ὅτι τῆ πρώτη ταῦτα φανερῶς ἤδη τὸν ἡρώδην ἐλύπει, κὴ ποῆς ὀργλεῖ ἦγε. ἦσαν οὖ λόγοι τινὲς ἀεὶ ὑπαπίπτοντες παρ' αὐτῷ, κὴ πολλοὶ τλεῖ ὀργλεῖ τ βασιλέως ἀφορμλεῖ τῆ κὴ φερώρου ὀχβολῶν ἐποιοῦτο. διέλεγεν ἴ ἐκέτι τὴς ἡμέρα οὐδὲ ὥρα, καθ' ἰῶ ἀτρεμεῖν αὐτῷ συνέβαινεν, ἀλλ' ἀεί τι ποσοπίπτειν καινῶν ἀγωνισμάτων συγχυῶν κὴ φιλτάτων εἰς ἀλλήλους πεποιημένων. τῦτο μὲν δὴ ἡ σαλώμη χαλεπὴ καὶ δύσνους ἅσα τοῖς ἐκ μῥιάμμης, ὑδὲ τλεῖ ἑαυτῆς θυγατέρα συνοικοῦσαν ἀρίσοβούλῳ θατέρῳ τῆ νεανίσκων εἶα τῆ τ γάμου ποὸς ἐκεῖνον δύνοιαν ἔχεσθαι, λέγειν εἴπ λαλήσειεν κατ' ἰδίαν αἰσπεύδουσα κὴ μιμνύειν ἑαυτῇ, κὰν τοῖς ποοσκεύσμασιν, οἷα συμβαίνει, πολλὰς ὑποψίας εἰσάγουσα. δι' ὧν αὐτὴ μὲν, ἅπαντα τὰ κατ' ἐκείνους ἐμάθανεν, δύσνουν ἴ τ παῖδα τῆ νεανίσκῳ ποεποίηκει. χαλεπαίνουσι δ' ἐκείνῃ τῇ μητρὶ πολλάκις ἔλεγον ὡς μεμνῆσθαι μὲν ἰσχύζοντες ἐκεῖνοι τῆς μῥιάμμης, ἐσυγήκασι ἴ τὸν πατέρα,

συνεχὲς

συνεχὲς ἢ διαπειλεῖσθαι εἰ τύχοιεν αὐτοὶ ποτὲ τῆς ἀρ- A
χῆς, τοὺς μὲν ἐκ τῶν ἄλλων γυναικῶν παῖδας ἡρῴδῃ γε-
ηλιμμένους, κωμογραμματεῖς καταστήσειν. ἀρμόσει γὰρ
εἰς τοιαύτην χρείαν τὸ νεῶν ὀλιμελὲς αὐτῷ, καὶ φρὸς
παιδίαν ἐσπουδασμένον. τὰς δὲ γυναῖκας εἰ ποτὲ καὶ τα-
χὰς εἴδοιεν τῇ μεγάλῃ κόσμῳ μετειληφυίας, αὐτὰ δὲ πα-
ρούσης ἀβρόστητος, ἀπειλεῖν ὡς ἔχοιεν ἡμφιεσμέναις
καθημένους, μηδὲ τὸν ἥλιον βλέπουσαι. ταῦτ' οὖν ὡς
ἀπηγγέλλετο διὰ τὸ σαλώμης τοῦ βασιλέως, καὶκεῖνος B
ἤκουεν μὲν ἀλγεινῶς, ἐπειρᾶτο δὲ διορθοῦν. ἐκαίετο δὲ
ταῖς ὑποψίαις, καὶ χείρων ἀεὶ γινόμενος ἅπασιν καὶ πάν-
των ὑπώπτευεν. ὁ μὲν ἀλλὰ τότε μὲν ὑπιππήξας τοῖς
παισὶν, ὑπολογησαμένων ῥᾴων εἰς τὸν καιρὸν ἐγίνετο,
ἐκ δὲ ὀξὺς πολὺ χείρων ὑποσέπεσεν. ὁ γὰρ φερώρας
ἐλθὼν ὡς διὰ τὸν ἀλέξανδρον, ἔχοντα τὴν ἀρχελάου θυ-
γατέρα γλαφύραν ὡς ἐδηλώσαμεν. σαλώμης ἔφη λε-
γούσης ἀκηκοέναι, τὴν ἡρῴδην ἠτιῆσθαι τοῦ τὴν γλαφύρας C
ἔρωτος, καὶ δυσαρκήρητον αὐτῷ τὴν ὀργὴν ἔχειν. τοῦτο
δὲ ἐκεῖνος ἀκούσας, ὑπό τε νεότητος, καὶ ζηλοτυπίας
ὀξυκαέτο. καὶ τὰ κατὰ τὴν μητρυιὰν εἰς τοὺς παῖδα γινόμενα
παρ' ἡρῴδου, πολλάκις ἦσαν αἱ τοιαῦται φιλοφρο-
νήσεις, ὅτι τὸ χείρον ἐλάμβανεν ἐξ ὑπονοιῶν διὰ τὸν
ἐκπεσόντα λόγον. ὃν ἐκ ἀρτέρησέν τε τοῦ ὀδύνου τοῦ
φρήματος, ἀλλὰ ἐλθὼν φρὸς τὸν πατέρα, καὶ δα-
κρύων ὑμνύει τὰ ὑπὸ τοῦ φερώρα ῥηθέντα μὴ δακρύων. ἡρῴ- D
δης δὲ πολὺ μᾶλλον ἐκπαθὴς γιγόμενος, καὶ τὸ συμ-
φυὲς τῆς ὀργῆς ἐφυσμένον ὑφ' ἑαυτοῦ φέρων, ἐτεταράχει,
καὶ πολλάκις μὲν ὠδύρετο τοῦ πονηρίαν τῶν οἰκείων,
οἵους εἰς αὐτοὺς γιγόμενος, οἷον τυγχάνει μεταπέμπε-
ται τὸν φερώραν, καὶ φρονοησάσας, κάκιστε ἁπάντων εἶπεν,
εἰς τοῦτο σὺ ἀμέτερον καὶ φρευτῆς ἦλθες ἀχαριστίας, ὡς
τοιαῦτα μὲν φρὸς ἡμᾶς νοῆσαι τοιαῦτα δὲ λαλεῖν; ἆρ' οὐχ
ὁρᾷς τὸ σὸν φρεσφέρεσιν ὡς ὑβλασφημίας ἐσοχασμέ- E
νος, τοὺς τοιούτους λόγους τῷ παιδὶ φρεσοἰσέσηκας, ὅπι-
βουλὸν δὲ φάρμακον αὐτοὺς ποιούμενος τὴν ἐμὴν ἀπω-
λείας; τίς γὰρ ἂν εἰ μὴ δαιμόνων ἀγαθῶν ἔτυχεν ὥσπερ
σοὶ ὁ παῖς, ἠνέσχετο τὸν πατέρα μὴ πάσαις δίκαις τοιαύτην
ὑποψίαν; πότερον δὲ λόγον εἰς τὸ ψυχρὸν, ἢ ξίφος εἰς τὴν
δεξιὰν ἐμβαλεῖν αὐτῷ δοκεῖς καὶ τὴν γλυκυπότος; τί δέ
σοι βέλτιον, τὸ μισοῦντα τε αὐτὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ,
φρὸς μόνου τοῦ κατ' ἐμοῦ βλασφημίαν, δύνοιαν ὑποκρί-
νασθαι, ἢ φρὸ τούτων λέγω, ἃ τῆς ἀσεβείας ἦν καὶ νοῆ- F
σαι, καὶ δίκαιον εἶναι; ἔρρε κάκιστος εἰς δύναμιν ἀδελ-
φὸν μισόμενος. καὶ σοὶ μὲν ἡ συνείδησις αὐτὴ συζήσεται, ἐγὼ
δὲ νικῶν ἀεὶ τοὺς ἐμοὺς, μήτε ἀμυνόμενος κατ' ἀξίαν, καὶ
μείζονος δύναμιν ἢ τυχεῖν εἰσὶν δίκαιοι. τοιαῦτα μὲν ἦν
ὁ βασιλεύς. φερώρας δὲ ἐπ' αὐτοφώρῳ τῇ μοχθηρίᾳ ἁλ-
ὼς, σαλώμην ἔφη ταῦτα συνθῆσαι, καὶ παρ' ἐκείνης ἔξω
τοὺς λόγους. ἡ δὲ ὡς μόνον ἤκουσεν, ἐτύγχανεν δὲ παροῦσα,
πάνυ ὡς ἀπεδόησεν, ὡς ἐδὲν εἴη αὐτῇ τοιοῦτον, καὶ ὅτι δίκα
ἀπιθὴς ὄζει ἅπασιν εἰς μῖσος ἀγαγεῖν αὐτὴν τοῦ βασι- G
λέως, καὶ πάντα τρόπον ἀπελεῖν δίκα τοῦ δύνοιαν μὴ ἔχῃ
φρὸς τὸν ἡρῴδην ἀεὶ φροφυλάσσουσα τοὺς κινδύνους, ἐν
δὲ τρίτῳ παρόντι καὶ μᾶλλον ὑπιβουλεύεσθαι. μόνη γὰρ
ἀναπείθουσα τὸν ἀδελφὸν ἐκβάλλειν μὴ ἔχειν γυ-
ναῖκα, λαμβάνειν δὲ θυγατέρα τοῦ βασιλέως, εἰκότως ὑπ' ἐκείνου μεμισῆσθαι. τοιαῦτα λεγούσης,
καὶ πολλάκις μὲν ὀλιδραινομένης τοῦ τειχῶν, πολ-
λάκις δὲ τυπτούσης τὰ στέρνα, ἢ μὲν ὄψις εἶχε τι φρὸς τὴν ἀρνησιν πιθανὸν, ἢ δὲ κακοήθεια τοῦ ζόφου τὸν

minarentúrque si principatus ipsis contingeret, reliquarum regis vxorum filios scribas se facturos in oppidulis. ad hoc enim conducibilem illis fore literaturam, cui tum darent operam. vxores etiam regias si quando viderent matris ornamenta vsurpare, pro præsentibus deliciis vestituros se cilicijs, inclusas vbi ne solem quidem liceat aspicere. Hæc mox Salome regi renunciabat: quæ ille tametsi permoleste ferret, emendare tamen malebat quàm punire. maximè autem exasperabatur suspicionibus & indies seipso peior, omnibus omnium rumoribus credebat. attamen tunc obiurgatione filios castigasse contentus, & illorum repotione placatus aliquantisper quieuit. Sed mox malum recruduit. Pheroras enim Alexandrum conuenit maritum, vt diximus, Glaphyræ Archelai filiæ: aitque se audisse ex Salome, Herodem atdenter amare Glaphyram: nec posse hunc affectum excutere. hoc audito iuuenis zelotypus vehementer excanduit: & quicquid honoris ac comitatis Herodes mulieri exhibebat in gratiam filij, quod quidem ferè quotidianum erat, in peiorem partem interpretabatur, suspicione concepta ex his quæ audierat. neque diutius potuit eam indignationem concoquere, sed adito patre cum lacrymis ei sermonem Pheroræ aperit, quamobrem ille magis adhuc turbatus est, non ferens insimulari se falso tam turpis criminis, multa quærens de suorum malitia, à quibus pro beneficiis talem reportaret gratiã. Móxque accersitum Pheroram adortus iurgio: Pessime, inquit, omnium mortalium, cóne ingratitudinis prolapsus es, vt talia de nobis vel dicas vel cogites? nónne deprehendo tuum propositum, quòd non conuitio tenus hæc dixisti filio, sed vt insidias & veneficia hoc pacto in caput meum strueres? Quis enim, nisi bono aliquo genio ductus vt iste filius, pateretur patrem suspectum impunè ferre talem iniuriam? Vtrum tibi videris sermonem in animum, an in dextram gladium inseruisse, quo parentem conficeres? aut quid tibi voluisti, cũ & ipsam oderis, in me tantùm calumniando simulans beneuolentiam, & ea dicens quæ salua pietate ne cogitari quidem poterant? apage te hinc post tam peruersum erga fratrem benemeritum animum. Et tu quidem quoad vixeris tua conscientia fruere: ego verò dabo operam vt sim meis melior, neque dignas pœnas exigens, & maioribus quàm digni sint beneficijs eos prosequens. Sic stomachante rege Pheroras cùm in manifesto crimine deprehensus teneretur, Salomes ait hoc esse commentum, & ab ea prima hos sermones perfectos esse. Quo audito illa (nam fortè aderat) composito ad verborum fidem vultu exclamat, non esse hæc sua, & omnes hoc vnum agere vt cã inuisam regi faciant, & de medio tollant Herodis amantissimam, & pręcauentem ipsius pericula. nunc verò etiã maioribus se appeti insidiis. solam enim autorem fuisse fratri, vt abiecta quasi oblectabat muliercula filiam regis duceret, & hãc esse causã odij. hęc illa loquente, simulque capillos sibi velléte, & pectus plangẽte, species quidem negãtis erat verisimilis, sed mala mens

dissimulabatur gestu fictitio. Pheroras autem medius tenebatur, nec prætextum quidem vllum sui facti inueniens, cùm non inficiaretur se dixisse, & audisse eadem persuadere non posset. ea perturbatio non sine altercatione durauit aliquandiu. tandem rex pertæsus & fratrem & sororem ablegauit: collaudatáque filij temperantia, & quòd hos sermones ad se detulisset admodum serò ad curam corporis se contulit. Post hãc contentionẽ malè audiebat Salome, quòd videretur autor huius calũniæ: & vxores regiæ malè ei volebãt, quòd scirẽt morosam & variabilem, & pro tẽpore nunc inimicã, nunc beneuolam. Semper igitur aliquid contra eam Herodi occinebant, arrepta occasione ex casu quodam fortuito. Erat Arabum rex Abodas, homo segnis & otio deditus: negotia verò eius administrabat Syllæus vir callidus ætate florens & corporis specie. hic cùm propter quædam negotia ad Herodem venisset, contemplatus vnà cœnantem Salomen animum ad eã adhibuit: compertóque esse viduam, venit cum ea in colloquium. illa quæ deteriùs quàm antè tractabatur à fratre, & nonnihil tacta forma iuuenis, non abhorrebat à nuptiis: & cùm per eos dies frequentarentur conuiuia, existebant multa non mediocria signa, quòd consensus & mutuus amor inter eos intercederet. Hæc vxores regi non sine derisione referebant. Herodes autem hoc non contentus sciscitabatur ex Pherora, & iubebat eum inter cœnam obseruare, quomodo erga se inuicem affecti sint. ille renunciauit quòd nutibus & mutuis aspectibus satis indicarent quo tenderent. Post hæc Arabs iam suspectus abiit. elapsis deinde duobus aut tribus mensibus hanc ipsam ob causam reuersus, & collocutus de hac re cum Herode, postulauit vt Salomen sibi collocaret. fore enim ei hanc affinitatem vtilem propter Arabum commercia, quorum principatum & deberi sibi, & iam magna ex parte contigisse. De quo cùm ille ad sororem retulisset, percõtando an ei nubere sit animus, mulier facilè assensum præbuit. postulantibus deinde vt Syllæus accederetur in Iudæorum religionem, & tum demum vxorem duceret, alioqui non esse licitum: ille facere hoc nõ sustinuit, lapidandum se dicens à popularibus si faceret: atque ita re infecta discessit. ex eo tempore Pheroras Salomen insimulauit intemperantiæ, ac magis etiam vxores regiæ, dicentes eam consueuisse cum Arabe. Et puellam quam fratri desponsatam ille domesticæ mulierculæ illecebris victus recusauit ducere, Herodes in sororis gratiam collocaturus Salomes de filio nato è Costabaro, mutauit sententiam persuasus à Pherora, negãte adolescentem amaturum talem socerum propter patris sui cædem, & æquius cẽsente vt ipsius filius eam ducat, successurus in tetrarchiæ dominiũ. quod vbi is persuasit, impetrauit prioris offẽsæ veniam. Mutatis igitur sponsalib. puella data est nuptũ adolescentulo, addita c. talentorũ dote. Nec interim cessabãt turbæ domesticæ, imò augebantur etiã

A τοῖς γλυμμύοις ὑποκρισιν ἀπεσήμαινεν. ὁ δ' Φερώρας εἰς μέσον ἀπείληπτο, μηδὲν δύσχημον εἰς ἀπολογίαν ἔχων, εἰπεῖν μὴ ὡμολογηκώς, ἀκούσας δ' ἃ προσδόμητος. ἐγίνετο δ' ὅτι πλεῖον ἦτε σύγχυσις, ἐπὶ τῷ λόγων εἰς ἀλλήλους ἁμίλλα. τέλος δ' ὁ βασιλεὺς τόν τε ἀδελφὸν, καὶ τιὼ ἀδελφιὼ μεμισηκὼς, ἀπεπέμπετο, καὶ τὸν υἱὸν ἐπαινέσας ἐγκρατείας,

B καὶ τὸ φρὸς αὐτὸν ἀνενεγκεῖν ὅις λόγοις ὑφὲ τῆς ὥρας φρὸς θεραπείαν τὸ σώματος ἐγίνετο. τοιαύτης δ' τῆς μάχης ἐμπεσούσης κακῶς ἤκουσεν ἡ σαλώμη, παρ' αὐτῆς γὰρ ἐδόκει κεκινῆσθαι τὰ φρὸς τιὼ ἄβολιὼ, ἅτε τὸ βασιλέως γυναῖκες ἤχθοντο φύσει δυσχερεσάτιω εἰδυῖαι, καὶ μνομμύλιω ἄλλοτ' ἄλλιω κατὰ καιρὸς ἔχθραν Ϲ φιλίαν. ἔλεγον οὖν ἀεί τι φρὸς τὸν πρώδιω κατ' αὐτῆς, καὶ τι συμπεσὸν ὅτι μεῖζον ἠγάγλυ τιὼ εἰς τοῦτο παῤῥησίαν. ἰὼ μὴν γὰρ ὁ τ' ἀραβίας βασιλεὺς ὀβόδας ἀφεάγμων καὶ νωθὴς τιὼ φύσιν, σύλλαος δ' αὐτῷ διώκει τὰ πολλὰ, δεινὸς ἀνὴρ, καὶ τιὼ ἡλικίαν νέος ἔτι καὶ καλός. ἐπὶ τοῦτ' ἐλθὼν χρείας οὖν τινὸς ἐλθὼν ὡς τὸν πρώδιω, συνδειπνῶν ἴδεν τιὼ σαλώμιω, καὶ τ' νοῦν ἔσχεν φρὸς αὐτιώ. μνώσκων δ' ὅτι καὶ χήρα τυγχάνει ἀγαλέγθ. σαλώμη δὲ καὶ χεῖρον ἢ πάλαι φερομμύη φὸς τὰδελφόν, Ϲ τὸν νεανίσκον ὡς ἀπαθῶς ὁρῶσα φρὸς τὸν γάμον ὥρμητο, ταῖς τε μεταξὺ φοιτώντων ὅτι τὸ

D δεῖπνον σιωφαίνετο πλέιω τε καὶ μὴ μέτρια τῆς ἐκείνων ὁμιλογίας. ταῦτα δ' αἱ γυναῖκες ἀνέφερον τῷ βασιλεῖ, ἀγανακτῶσαι τιὼ ἀκημωσυνίιω. πρώδης δ' Ϲ φὸς τὸ φερώρα φρόσπεπωσμένος, καὶ τηρεῖν ἠξίου φὸς τὸ δεῖπνον, πῶς τὰ φρὸς ἀλλήλους ἔχήκασιν. ἐκεῖνος δ', ἀπήγγελλεν ὅτι καὶ νεύμασιν, καὶ βλέμμασιν, ἃ ἄδηλοι τῆς ὁρμῆς εἰσὶν ἀμφότεροι. μετὰ τοῦτο, ὁ μὲν ἄραψ ὑποπτος ὢν ἀπήει. ἀγανακτῶν δ'

E δύο μῆνας ἢ ἕξεις ἔρχεται πάλιν ὡς ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, καὶ λόγοις πρώδης φρόσφερεν, αἰτῶν αὐτῷ τιὼ σαλώμιω δοθῆναι φρὸς γάμον. ἔσεσθαι δὲ ἂν ἀλυσιτελὲς τὸ κῆδος ὑπομιξία τῆς τῷ ἀράβων ἀρχῆς, ἰὼ αὐτῷ καὶ νῦν ἤδη παρεῖναι δυνάμει, καὶ μᾶλλον ὀφείλεσθαι. τῷ δ' πρώδου τὸν λόγον ἀναφέροντος, καὶ πιὼ θανομμύου τῆς ἀδελφῆς, εἰ φρὸς γάμον ἐτοίμως ἔχη. ταχέως μὲ ἐκείνη φρόσήκατο. σύλλαος δ' ἀξιοιώτων αὐτὸν ἐγγραφῆναι τοῖς τῷ ἰουδαίων ἔθεσιν, καὶ τότε γαμεῖν, ἄλλως δὲ ἂν εἰ) δυνατὸν, ἐκ ὑπομείνας, ἀλλὰ καὶ καταλυθήσεσθαι φρὸς τῷ ἀράβων εἰπὼν, εἰ τοῦτο φράξειεν, ἀπαλλάττεται. σαλώμιω οὖν ὅτε φερώρας ἤδη διέβαλλεν εἰς ἀκρασίαν, καὶ μᾶλλον αἱ γυναῖκες, λέγουσαι κοινωνίαν αὐτῇ γλυέσθαι φρὸς τὸν ἄραβα. τιώδε κόρμιω ἰὼ τὰδελφῷ κατενεγκήσειν ὁ βασιλεύς, ἰὼ ὁ μὲν φερώρας ἂν ἔλαβεν ὡς φρεῖπον ἠτιώμενος τῆς γυναικὸς, αὐτούσης σαλώμης εἰς τὸν υἱὸν

G ἐκ κοσαβάρου γλυόμμυον, ὥρμητο μὲν ἐκείνω σωωκῆσαι. μεταπεισθεὶς δ' ὑπὸ τῷ φερώρα τὸν νεανίσκον ἂν δῆνον ἔσεσθαι λέγοντος, ἀγὰ τιὼ ἀπώλειαν τῷ πατρὸς, Ϲ δικαίστερον εἰ) λαβεῖν τὸν αὐτῷ παῖδα τ' τεθραρχίας ὄντα ἀγάδοχον. ὕστω δ' συγγνώμιω ἠτεῖτο, καὶ μετέπεισεν ὕστως. ἐκείνη μὲν οὖν αὐτὸ μεταθείσης τ' ἐγγύης, ἐγαμεῖτο τῷ φερώρα μειραχίω, φέρνιω δισχιλίους ἑκατὸν τάλαντα τῷ βασιλέως. ἂν αἴτο δ' τὰ κατὰ τιὼ οἰκείαν ἀεὶ, καὶ μείζους τὰς χαράκας λαμβάνοντα. καὶ συμπίπτει τοιοῦτον

cf

ἐξ ἀρτίας μὲν ἐπ' ἀδρεπτοις χωρῆσαι ἢ πρόσω κατὰ δυσχέρειαν. ἦσαν δύο οὖχοι τοῦ βασιλέως ἀγαλλος ὁ μετοίκως ἐπονομαζόμενος. τούτων ὁ μὲν οἰνοχοεῖν, ὁ δὲ δεῖπνον προσφέρειν, ὁ δὲ κατακοιμίζειν βασιλέα πεπίστευτο, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς. ἐπὶ τῆς ἀγχιλλει τοῦ βασιλέως ἀφθαρλίᾳ τούτους ὑπὸ ἀλεξάνδρου τοῦ παιδὸς ὅτι πολλοῖς χρήμασιν. ἀναπείνοντα ἢ πρὸς τῆς μητρυιᾶς πρὸς αὐτὸν κοινωνίας καὶ μίξεως, ὡμολογοῦν. ἄλλο δ' οὐδὲν δυσχερὲς εἰς τὸν πατέρα συνειδέναι. βασανιζόμενοι δὲ μᾶλλον, καὶ ἐν τῇ ἀνάγκαις ὄντες, ὅτι τῶν ὑπηρετούντων ἀεὶ τῷ ὑπηρετοῦσι, καὶ χαριζομένων τοῦ ἀντιπάτρου τὸ τοιοῦτον, ἔλεγον, ὡς εἴη δυσμενὲς πρὸς τὸ πατέρα, καὶ μῖσος ἐμφυτον ἀλεξάνδρῳ. παραινοῖν δ' αὐτοῖς πρώην ἵν' ἀπεγνωκέναι τὸ πρεσβεῖον ἤδη τετυχηκότα, καὶ τοῦ γήρως ὠφελούμενα τὸ χρόνου πεπιμένοντα τὰς ζίχας, καὶ κλέπτοντα τὸ ἔλεγχον τῆς ἡλικίας. εἰ δ' αὐτοῦ προσέχοιεν τὸν νοῦν προσδομένῳ τὴν βασιλείας, ἵνα καὶ μὴ βιαιομένου τοῦ πατρὸς ἐπ' ἄλλου τινὸς εἴη), ταχὺ τὸ πρῶτον ἔξειν ἐν αὐτῇ τόπον. ἐπ' ἐδὲ μόνον ἀφ' τὸ ἦθος, ἀλλ' ἤδη καὶ ταῖς ὠφελησθαῖς ἕτοιμον αὐτοῦ τὸ κρατεῖν εἴη). πολλοὶ μὲν γὰρ τοῦ ἡγεμόνων, πολλοὶ δὲ τῶν φίλων συνεργάσαν ἐκ οἱ πονηροὶ πᾶν ὁπουῦν καὶ ἁρᾶν καὶ πάσχειν. τούτων τοῦ λόγων ἀκούσας πρώην, ὅλος ἐγένετο τοῦ ὑπηρεσίας, καὶ τοῦ δέους. τὰ μὲ εἰς ὕβριν ῥᾳθύμως καὶ χαλεπῶς, τὰ δ' εἰς ὑπόνοιαν ἐπ' ἀκινδύνως ἐκλαβών. ὡς ἐκ μᾶλλον ἐξ ἀμφοτέρων ἠρετίζετο, καὶ πικρὸς ὢν, ἐ δεδοικὼς μηκέτι τῆς ἀληθείας συνεσκιάν ἐπ' αὐτὸν ἰσχυούσης, ἢ φυλάξασθαι πρὸς ἐκεῖνον τὸ καιρόν. ἔνθεν δὴ ἐκ φανερὸς τὸ ἐρᾶναι ἐποιεῖτο, κατασπόπους δὲ τοῦ ὑποκρινομένου διέπεμψεν, ὑποψία τε, καὶ μίσει πρὸς ἅπαντας ἐπ', καὶ τῷ ὑπόνοιαν ἐπ' ἀσφαλείᾳ λαμβάνων πολλῷ καὶ τῷ ἐκ ἀξίων αὐτῇ χρώμενος διετέλει. πρὸς τε ἐδὲν ἐπ', ἀλλὰ μᾶλλον οἱ νομιζόμενοι μᾶλλον ὡς αὖ καὶ μᾶλλον ἰσχύοντες, ἐδόκουν αὐτοῦ φοβερεῖ. τοῖς δ' οἷς ἐκ ἐπ' σωνήθη πλέον ὀνομάσαι μόνον ἐδοκῆ, καὶ μέρος δυοῖν ἀσφαλείας, ἐδόκουν ἀπολλύμενοι. τέλος τε οἱ πρὸς αὐτὸν, ἐν τῷ μηδὲν ἔχειν βέβαιον εἰς ἐλπίδα σωτηρείας ἐπ' ἀλλήλοις ἐτράπησαν, νομίζοντες μὲ εἰ φθάσας ἕτερος τὸν ἕτερον ἀναβάλοι, τοῦτ' αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν φέρειν, ὅπόθονοι δ' ἔποτε τύχοιεν ὧν ἠξίουν ἡγούμενοι καὶ τοῦ δικαίως αὐτοὶ παθεῖν ἐφ' οἷς ἀλλήλους ἠδίκησαν προλαμβάνοντες μόνον. ἤδη δὲ οἰκείας τινὰς ἐχθρας ἐπεξήεσαν τοῦ τοιούτου ζόπου, καὶ καταφρονεθέντες ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐφύοντο, τὸν καιρὸν ὥσπερ ὄργανον, καὶ παίλιν ὅτι τοὺς ἐχθρους νοοῦντες, καὶ συναλισκόμενοι τῇ πείρᾳ, καθ' ἑαυτοὺς ἐπρεβάλλοντο. ἦτε καὶ μετάνοια τοῦ βασιλεῖ ταχὺ ὀφὲ τὸ μὴ προφανῶς ἁμαρτάνοντας ἀναιρεῖν ἐπεγίνετο, καὶ ταύτης τὸ χαλεπὸν. ἐπ' εἰς τὸ παύσασθαι τὰ ὅμοια ὁρᾶν, ἀλλ' εἰς τὸ τιμωρήσασθαι τοῖς ἴσοις τοὺς ἐνδεξαμένους ἀπρεπίζετο. τοιαύτη μὲ ἑαυτοῦ τοῦ πρὸς τὸ αὐλικὸν παραχή. πολλοῖς δὲ καὶ τοῦ φίλων ἤδη, καὶ τοῦτ' αὐτὸ προεῖπεν ὡς ἐδὲ ἐμφανίζεσθαι δέον αὐτῷ λοιπὸν, ἐδὲ εἰς τὸ βασίλειον εἰσιέναι. ταύτην δὲ τὴν ἀγγελίαν ἐποιεῖτο, καθὸ ἦ παρρησίας ἐλάττονος, ἢ πλείονος ἐν ζοπῆς μετελήφει. καὶ γὰρ ἀνδρόμαχον καὶ γέμελλον, αὐδρας ἄνωθεν φίλους αὐτοῦ, καὶ πολλὰ μὲ πρὸς τὰς βασιλικὰς χρείας, ἔντε πρεσβείας, καὶ συμβουλίας ὑπάρχοντας αὐτοῦ τὸν οἶκον, συμπαιδεύσαντας ἢ καὶ τοὺς υἱεῖς, καὶ τὸ μὲν ἦ πρῶτον παρρησίας

à turpibus initiis progressæ vsque ad calamitates tristissimas. Erant in deliciis Herodi propter formam eunuchi tres, vnus à poculis, alter ab epulis, tertius cubicularius, quorum opera etiam in seriis regni negotiis vti est solitus. hos quidam ad regem detulit corruptos esse ab Alexandro filio accepta magna vi pecuniæ: & quæstionibus examinati ecquid cum illo habuissent consuetudinis, rem fassi sunt: præterea nullius tentati contra patrem facinoris se esse conscios, admotis deinde acrioribus tormentis, victi necessitate, ministris magis magisque in gratiam Antipatri sæuientibus aiunt Alexandrum innatum contra parentem odium alere: hortatúmque eos vt Herodem desererent iam inutilem, facientémque fucum ætati, & senium dissimulantem tincto capillicio. quin potius sibi adhiberent animum potituro vel inuito patre regno debito, expectarentque breui dignitatem primariam. iam enim non tantùm generis prærogatiuam sibi suffragari, sed instructa etiam ad inuadendam dominationem omnia statutos pro se multos duces militum, multos amicos regios, paratos quiduis vel agere vel pati in ipsius gratiam. His auditis Herodem totum ira & timor occupat, quòd filij verba & contumeliosa viderentur, & minacia: vtroque igitur exacerbatus vehebatur ne quid grauius contra se conflatum esset, quàm vt eodem temporis momento posset cauere & occurrere. quamobrem non ausus palã inquirere: per dimissos clanculariios rem gerebat, omnes suspectos iuxta habens atque inuisos, & in suspicionibus etiam de immeritis securitatem suam collocans: quarum adeò null' erat finis, vt quo quisq; ei coniunctior esset, eo magis timeretur, vt tanto ad nocendum potentior. Cæteros cum quibus ei nulla intercedebat familiaritas, vel nominari à delatore sat erat, móxque ad suam securitatem pertinere putabat illorum interitus. Postremò etiam domestici anxij de incolumitate propria in seipsos versi sunt, tutissimos rati qui alios præuenirent calumniis, certissimúmque hoc ad salutem remedium: qui mox voti compotes hoc ipso aliorum in se concitabant inuidiam, videbantúrque meritò retaliandi, & sic accipiẽdi, vt ipsi tractassent alios. Iámque etiam priuatas simultates hoc modo exercebant: móxque deprehensi eadem patiebantur, occasione contra inimicos vtentes pro laqueo, quo paulò pòst ipsi comprehendebantur. Rex enim velox erat ad pœnitentiam, eo quòd multos non conuictos tolleret: quod tamen non in hoc proderat ne similia posthac facerent, sed contentus erat delatores eorum pari mulctasse supplicio. Tantum erat tunc in aula regia perturbationum ac formidinum. Multis etiam intimis amicis denunciauit ne vel in conspectum suum venirent, vel intra limina palatij, maximè his qui fiducia meritorum hactenus ei reuerendi fuerant. Andromacho enim & Gemello veteribus amicis, & qui plurimum regẽ tam legationibus quàm consiliis iuuerant, filiósque eius instituerant, & maiorem cæteris habebãt fiduciam,

amicitiam renunciauit: alteri quia Demetrio eius filio Alexander vtebatur familiariter: Gemello verò quod ipsum sciret fauere iuueni. nam & inter educatores eius ac eruditores fuerat, & Romanæ peregrinationis comes hæserat. Nec dubium est quin grauius aliquid in eos libenter statuisset, ni obstaret vitiorum claritas: quare contentus est tum ablegatis ademisse authoritatem, vt posita proborum hominum reuerentia debaccharetur licentius. Horum porrò omnium malorum fax erat Antipater: qui ex quo primùm tempore patrem animaduertit formidinibus obnoxium, consiliorum ei socium se adiungens accendebat hominis sæuitiam: & tunc videbatur egregiè fungi officio, si daret operam, vt quicunque reniti possent tollerentur de medio. Tunc igitur pulso Andromacho & reliquis amicis liberioribus, primùm rex quotquot putabat Alexandro fidos examinauit tormentis, num cuius tentati contra se facinoris essent conscij. illi verò immoriebantur cruciatibus, quod nihil haberent dicere. atque hoc acrius incumbebatur quæstionib. quod præter opinionem nullum deprehendi posset ne excogitatum quidem maleficium. Et Antipater callidus artifex interpretabatur tortos à veritate malle, quàm à fide erga dominos & amicos discedere, vrgebátque vt secreta perquirerentur apprehensis pluribus. Tandem vnus è multis tormenta non ferens ait se non semel audisse iuuenem dicere; quoties laudaretur à proceritate staturæ, aut sagittandi peritia, cæterísque virtutibus eximiis, hæc à natura ornamenta sibi magis concessa quam beneficia. patrem enim præ inuidia his offendi omnibus. quapropter quando simul inambulent contrahi se industria & submitti, ne appareat procerior, & in venatoriis iaculationibus illo præsente destinata non ferire, quòd norit genitoris ingenium non ferentis laudari filium. Hæc verba dum expenduntur intermissis tormentis adiecit, conspirasse eum cum fratre Aristobulo, vt in venatione patri insidias struerent, quibus si ille esset oppressus, tum regnum postulaturus Romam perfugeret. Inuentæ sunt etiam iuuenis literæ ad fratrem scriptæ, conquerentis de patre, non rectè factum, quod Antipatro addixisset agros ex quibus ad eum rediret c c. talenta annua. tum verò Herodes probabili, vt ipsi videbatur, argumento confirmatus in suspicione, Alexandro comprehenso iubet iniici vincula: & rursum incipit sæuire, quamuis ne ipse quidem auditis satis crederet. neque enim excogitare poterat cur deberet ab illis per insidias appeti: & querelæ illæ pueriles contentiones videbantur, nec verisimile post manifestum parricidium voluisse eos Romam petere. quamobrem volens maius aliquod impietatis argumentum inuenire, solicitéque cauens ne videretur filium temere damnasse ad vincula, & quæstioni subiiciens honoratiores Alexandri amicos, non paucos eorum nihil tale confessos interfecit. Cumque tota regia tumultu, terrore ac tormentis perstreperet, iuuenis quidam in tali necessitate coastitutus, dixit Alexãdrum Romam ad amicos literas misisse, rogantem vt curarent se accersiri à Cæsare,

τόπον ἐχηκότας παρητήσατο τότε. ἦ μὴν, ἔτι δημόσιος ὁ παῖς αὐτὰ σωπήσῃ ἰὼ ἀλεξάνδρῳ. γέμελλον ἢ δύνουν ὅπως ἄμωμος εἰκείνῳ. καὶ γὰρ ἐν ταῖς τροφαῖς, καὶ τῇ παιδίᾳ συνῆγόνει, καὶ τὰ ἐν τῇ ῥώμῃ συνδιέτριβεν ἀποδημίαν, παρητήσατο ἢ καὶ τούτους, ἡδέως μὴν ἂν ἔκτειναν. ὑπὸ ἢ τὸ μὴ κατ' ἀνδρῶν ἐν ἀσήμων ἔχειν τὰ ἄχει τοσούτων παῤῥησίαν, τῷ τε τιμᾶν, καὶ τὸ δυνάσθαι κωλύειν ἀμῤῥπάνους παραγεύμενος. ἰὼ ἢ τούτων ἁπάντων ἄπιος ἀντίπατρος, ὃς ἐπειδὴ τὸ νεανικὸς τῆς τὸ πατρὸς παῤῥησίας κατέμαθεν, ἐκπαλαι μὴν συνεδρεύων αὐτῷ προσέκειτο καὶ μᾶλλον ἐδόκει τί προφαίνειν εἰ τῷ αὐτέχειν δυναμένων ἕκαστος ὑπεξαιρεθείη. τότε γοῦν τῷ πρὸς τὸν ἀνδρόμαχον ἀπελαθέντων λόγου καὶ παῤῥησίας, πρῶτον μὴν ὁ βασιλεὺς ὅσους ᾤετο πιστοὺς ἀλεξάνδρῳ, βασάνοις ἀνέκρινεν εἴτι κατ' αὐτὸ τολμηθὲν εἰδείησαν. οἱ ἢ ἀπέθνησκον οὐδὲν ἔχοντες λέγειν. τὸ δ' ἰὼ φιλονεικίας ἄπιον, εἰ μή τι ζώντων οἷον ἐνόει κακῶς δύρίσκοιτο. ὁ δεινὸς ἀντίπατρος τὸν μὴν ὑπ' αὐτῆς τ' ἀληθείας ἀήττον εἰς ἐγκράτειαν καὶ πίστιν δύβαλεῖν, ὅτι παρεξιοῖεν ἢ ζητεῖν ἐκ πλειόνων τὸ λανθάνον τῆς ἐπιχειρήσεως. καὶ τὸν ἐν πολλοῖς τοῖς βασανιζομένοις εἶπεν, ὡς εἰδείη τὸν νεανίσκον λέγοντα πολλάκις ὅταν ἐναγωνούμενος αὐτὸς τύχοι τότε σῶμα ὡς εἴη μέγας, καὶ τῷ ὄξυκῷ δύσοχος, καὶ τἆλλα τὰ πρὸς ἀρετὴν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅτι ταῦτα αὐτῷ καλὰ μᾶλλον ἢ περ ἀγαθὰ ἐδόκει τ' φύσεως ἔσιν. ἀχθεσθαι γὰρ ἐπ' αὐτοῖς τὸν πατέρα καὶ φθονεῖν. αὐτός τε ὅταν μὴν ἅμα πρεσβυτῶν συσκέλλειν αὐτὸν, καὶ καθαίρειν ὡς μὴ μεῖζον ὁρᾶσθαι. ὄξυον ἢ ἐν τοῖς κυνηγεσίοις εἰκείνου παρόντος ἀποσκοπεῖν ῥίπτειν. τῷ γὰρ φιλοτιμίαν εἰδέναι τὸ γεγυνικότος, τούτων δύσκολωτέρων. βασανιζόμενος οὖν τὸ λόγου, καὶ προσμενομένης αὐτοῦ τὸ σώματι, προσετίθει ὅτι ὁ συνεργὸν ἔχειν τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον ἐν κυνηγεσίῳ λοχήσας φεύγει εἰς ῥώμην, ἐπειδὰν τὸτ' αὐτῷ προσχθῇ τῷ βασιλείαν αἰτησόμενος. εὑρέθη ἢ ὁ γράμματα τὸ νεανίσκου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἐν οἷς ἐμέμφετο τὸν πατέρα μὴ δίκαια ποιήσειν, ἀντιπάτρῳ χώραν ἀπονέμοντα πρόσοδον δραχμῶν ταλάντων φέρουσαν. ὅτι τούτοις δὴ μὴν ἔδοξέν τι πιστὸν ἔχειν ἡρῴδης ὡς ᾤετο, κατὰ τ' τῶν παίδων ὑποψίας. καὶ συλλαβὼν, ἔδησεν τὸν ἀλέξανδρον. αὖθις ἢ, ἐπ' αἰτίαι χαλεπὸς ὤν, τὰ μὴν ἐπ' οἷς ἤκουσεν ἄγαν πεπιστικῶς, ἀπολογιζομένῳ ἢ ἄξιον μ' ὅτι βουλῆς ἐξ αὐτῶν ἐδέν ἐφαίνετο, μεμψις ἢ ὁ νεανικὴ φιλοτιμίαι, καὶ τὸν κτείναντα φανερῶς εἰς τὴν ῥώμην ὁρμᾶν ἀπίθανον. ἠξίου ἢ ὁ μεῖζόν τι λαβεῖν τῆς περὶ τὸν υἱὸν παρανομίας τεκμήριον, καὶ φιλόνεικος ἰὼ μὴ δόξαι προπετὴς τὰ δεσμὰ κατεγνωκέναι. τῷ ἢ φίλων τῷ ἀλεξάνδρου βασανίζων τοὺς ἐν τέλει, διέφθειρεν αὐτῷ ἐπ' ὀλίγοις, ἐδὲν εἰπόντας, ὧν ἐκεῖνος ᾤετο. πολλῆς ἢ τ' εἰς τὸ τοιοῦτον ἐτιμότητος ὔσης, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς περὶ τὸ βασίλιον, εἷς τις τῶν νεωτέρων, ὡς ἐν ταῖς ἀνάγκαις ἐῤῥύητο, διαπέμπειν ἔφη τοῖς ἐν ῥώμῃ φίλοις τ' ἀλέξανδρον ἀξιοῦντα κλησιν θᾶττον ὑπὸ καίσαρος, ἔχειν ἢ αὐτῷ πρόῤῥιν ἐπ' αὐτὸν συνισταμένῳ μισοῦσαν, μισθεῖ-

μυθεισάτλω τ βασιλέα παίδων τ παρὸς ἡρῳδην κ τ ῥωμαίων φίλον. εἰ δ ἀυτῷ, κ φάρμακον ἐν ἀσκάλωνι ὠνησάμενον. τούτοις ὅτις δοίη ἡρῴδης, καί τινα εὐδαιμονίαν τ θεσπεσίας εἴληφεν ἐν τοῖς κακοῖς, ὑπὸ τ χειρόνων κολακευόμενος. κ τὸ μ φάρμακον διὰ τὸ ἀπορώτατον ζητῶν ἠχ εὑρέθη. τλὸν δ ὑπερβολὴν τ κακῶν ἀλέξανδρος ἐν φιλονεικίας ὑπερῤῥόσας θέλων, εἰς μ ἀρίστην ἀπέβαινε, μετῆκε δ τλὸ θεσπέσιον τὸ παρὸς ἁμάρτημα μείζονι, τάχα δ κ διὰ τὸ τοῦ δυσσεβῆσαι βουλόμενος τὸ θεὸς τὰς διαβολὰς ἕτοιμον, ἠχ ἥκιστα δ εἰ ἔτυχεν πιστευθεὶς κακοῦν αὐτὸν, ἅπασιν τλὸ βασιλέως θεσπεσμός. γράμματα γὰρ γράψας ἐν βίβλοις τέτταρσιν ἀπέστειλεν. ὡς οὐδὲν δεῖ βασανίζειν, οὐδὲ πειρατέον χωρεῖν. ψεύδεται γὰρ τλὸ ὑπόβουλον, ἅ ταύτης συλλαμβάνειν τόν τε φερώραν, ἅ τοὺς πιστοτάτους αὐτῷ τῶν φίλων. σαλώμην δ κ νύκτωρ ἐπεισελθόντα ἀκοντὶ μιγλιῶναι, κ πάντας ὑπὸ ταὐτὸν ἥκειν, τὸ θάττων ἐκεῖνον ἐκποδὼν ποιησαμένους, ἄδειαν τ ἀεὶ θεσπεσιότητος ἔχειν. ἐν τούτοις κ πτολεμαῖος διαβέβλητο, κ σαπίννιος οἱ πιστότατοι τῷ βασιλεῖ. κ τί γὰρ εἰ καθάπερ λύττης τινὸς ἐμπεσούσης κατ' ἀλλήλων οἱ πάλαι φίλτατοι τεθνειῶντο, μητ' ἀπολογίας, μήτ' ἐλέγχου τόπον, ἕως ἀληθείας ἐχόντων, ἀλλ' ἀεὶ νομῷης ἀκεῖτο τινὸς εἰς ἅπαντας ἀπωλείας. κ τ μ δισμὰ, τῷ δ θανάτου, τ δ τὸ ταῦτα μέλλειν ἐπ' αὐτοῖς ὀδυρομένων, ἡσυχία τε κ κατηφεία τὸ βασιλεῖον ἀπεκόσμει τ ὡρώτης διδαιμονίας. κ χαλεπὸς ἦν ἡρῴδῃ πᾶς ὁ βίος ἐκτεταραγμένῳ, κ τὸ μηδενὶ πιστεύειν μέγα τ θεσπεσιότητος κολασήριον ἔχοντι. πολλάκις γοῦν ὡς ἐπανίσταμενον αὐτῷ τ υἱὸν, ἡ κ ξιφήρη παρεστῶτα διὰ φαντασίας ἐλάμβανεν. ὕπνος ἡ ψυχὴ, κ νύκτα, κ ἡμέραν θεὸς τοῦτο γιγνομένη, πάθος ἀπεμάξατο μανίας κ ἀγνοίας ὡς ἤδη. κ τὰ μὲν θεῖ ἐκεῖνον εἶχεν ὕπνος.

Κεφάλαιον ιβ'.

Ὡς ἀρχέλαος ὁ καππαδοκῶν βασιλεὺς ἀλέξανδρον τῷ πατρὶ διήλλαξε.

ΑΡχέλαος δ ὁ τ καππαδοκῶν βασιλεὺς ὡς ἐπύθετο τὰ κ τ ἡρῴδου, ἀγωνιῶν τε ὑπὲρ τ θυγατρὸς, ἅ τ νεανίσκου, κ συναλγῶν αὐδρὶ φίλῳ, τ ὅτι τοσόνδε ταραχῆς, ἧκεν ὡς ἐπαρέργῳ θέμενος τὰ πράγματα. ἅ καταλαβὼν ὅπως ἔχοντα, τὸ μ ὀλιγωρῆσαι, ἢ φανῆναι ῥᾳδίως τί θεσπετὸς αὐτῷ τελέως ἀνοίκειον εἰς τ καιρὸν ἠγήσατο. φιλονεικήσειν δὲ καταχωρῶντα, καὶ μᾶλλον ἀπολογεῖσθαι ἀσθένοντα πλείονος ὀργῆς αἰσθησόμενος. μετῆκε δ ταῖς ἐπιστολαῖς τ ἐπανόρθωσιν τῶν ἠτυχημένων, ὀμνύντος τῷ νεανίσκῳ, κἀκεῖνον ὑπισχνεῖσθαι λέγων, τῷ μηδὲν ἐκ θεσπετείας ἐργάσασθαι. τότε γάμον διαλύσειν ἔφη θεὸς τὸν ἀλέξανδρον, ἅ μηδ' αὖ τῆς θυγατρὸς φείσασθαι δικαίως εἶπ συνῳδὰ τούτῳ οὐ κατεμίμνυσεν. τοιούτου δ' ὄντος οὐ κατὰ θεσπεσιότητα ὧν ὁ ἡρῴδης ᾤετο, τὸ δ πλέον ὑπὸ αὐτῷ τλὸ ὀργὸ ὑπεδεικνυμένου, μετέπιπτεν ὁ βασιλεὺς τῆς χαλεπότητος, καὶ λαβὼν ἐκ τῶν διηγημάτων πεποιημένα, κ μικρὸν εἰς τὸ τῶν πατρὸς ἀπεμάξατο πάθος. οἴκτος δ ὧν ἐν ἀμφοτέροις, ὅτε μ ἀπελύοντο τινὲς τὰς τῶν νεανίσκων διαβολὰς εἰς ὀργὸ ἐκταραττόμενος. ἐπειδὴ δ

A indicaturum de quibuſdam contra illum conſpirationibus quãdo pater ſocietati Romanorum prætulerit Mithridatis Parthorum regis amicitiam. addidit habere eum venenum quod apud Aſcalonem paratum ſit. His auditis Herodes credidit, conſonantibus eum in calamitate adulatoribus, quòd non temerè quidquam faceret. venenum tamen ſumma cura quæſitum nuſquam inuentum eſt. Cæterùm Alexander oppreſſus malis adeò non ceſſit, neque inficiatus eſt, vt patrem exaſperaret amplius: ſiue volens pudefacere facilitatem eius ad credendum calumniis: ſiue vt, ſi fortè crederet, inuolueret eum cum tota regia magnis calamitatibus. Quatuor enim libellos à ſe conſcriptos ei miſit, negans opus eſſe tormentis pluribus. Structas enim inſidias, participesque eorum eſſe Pheroram & amicorum fidiſſimos. Quin & Salomen obrepentem noctu cum inuito ſe eſſe congreſſam, omnéſque eò tendere, vt illo ſublato optatam aſſequerentur licentiam. eiuſdem conſpirationis arguebantur & Ptolemæus & Sapinnius, præ cũctis regi fidiſſimi. nec aliter quàm rabie quadam occupati in ſe inuicem efferabantur homines pridem amiciſſimi, non defenſione, non coarguitione expectata tantiſperdum veritas pateret, iudicium præueniente ſupplicio. alij vincicbantur, alij necabantur, alij nihil lætius expectantes moras ipſas quàm repræſentationem malorum ægriùs ferebant: ingénsque mœror ac torpor fœdabat priſtinam felicitatem regiæ. Ne Herodem quidem ipſum vitæ in tali perturbatione nõ tædere poterat, cui quòd nemini ſe auderet credere pro tormento erat futuri exitus expectatio: ſæpéque illi obuerſabatur irruens gladio ſtricto filius, noctes atque dies nihil aliud volutanti, vt iam minimũ abeſſet ab inſania.

CAP. XII.

Archelaus Cappadocum rex Alexandrum patri reconciliat.

IX. DVm ita Herodes animo angitur, Archelaus Cappadocum rex de filia, & iuuene genero ſolicitus, tum amici quoque vicem miſerans inuoluti tam perplexis & turbatis negotiis, officij ſui putauit profectionem ad eum ſuſcipere. Quem vbi ſicut audierat affectum inuenit, importunam rem putauit, ſi obiurgaret ac temeritatis & nimiæ credulitatis argueret. fore enim vt ille ex aduerſo contendens & excuſare ſe ſtudens, exacerbaretur amplius. Quapropter aliam rationem commentus eſt qua res affectas componeret, indignatione verſa in iuuenem, aſſerens regem nihil præter æquitatem, ſed omnia rectè feciſſe. Se quoque diremptuũ illud coniugiũ, ac ne filiæ quidem parſurum, ſi ſcęleris conſcia nõ feciſſet indiciũ. Tum Herodes vbi præter opinionẽ vidit hominem pro ſe læſo tam grauiter excãdeſcere, aſperitate remiſſa, & factũ ſuum iuſta æſtimatione volés expendere, paulatim ad paternos affectus rediit. Iámque vtroque flexo ad miſericordiam, quoties aliquis obiecta à iuuene crimina refelleret, ad iram commouebatur rex: poſtquã verò

Archelaum quoque accusationem aggredi vidit, lacrymis affectum prodens, rogabat illum ne nimium indulgeret iræ, néve propter iuuenis erratum coniugium dirimeret. Tum Cappadox nactus eum iam mitiorem, cœpit crimina transferre in amicos qui deprauarent hominem iuuenem, & rudem omnis malitiæ, præcipuè fratrem regis vrgens suspicionibus. nam cùm & Pheroras in Herodis indignationem incurrisset, intelligens reconciliatorem neminem Archelao magis idoneum, attratus illum adiit, alia quoque desperantis de salute signa præferens. qui non despexit preces supplicis, negans tamen sibi facilè, tam citò flectere offensum regis animum. Satius esse vt ipse à fratre veniam peteret, priùs confessus se fuisse causam horum omnium. eam confessionem profore multum ad leniendam iracundiam, ac tum demum se quoque opportuniùs deprecatorem accessurum. paruit ille consilio, quod vtrique cessit feliciter. nam & iuuenis præter opinionem exemptus est criminationibus & Pheroram Archelaus repositi in fratris gratiam: ipse quoque inita maxima gratia apud regem in tam difficili ipsius tempore, lætus in Cappadociam profectus est. nam & cum muneribus dimissus est pretiosissimis, & facilè primum inter amicos locum obtinuit. Conuenit etiam inter eos vt Herodes Romam peteret, quandoquidem de hoc negotio Cæsari scripserat: fecerúntque simul iter vsque Antiochiam, ibi præsidem Syriæ Titum reconciliauit Archelao, atque ita in Iudæam reuersus est.

ἀρχέλαος συγκατηγόρει, πρὸς δάκρυα τὴ λύπλιν ἐκ ἀπαθῆ μεθὶς ἀμῶς. ἐδεῖτο γῶν ἐκείνυ μήτε ὀργὴν τ γάμον, ὀργῆς τι ἔλαττον ἔχειν, ἐφ' οἷς ὁ νεανίσκος ἐδίκησεν. ἀρχέλαος ἢ φθαλαβὼν ὑπεικέσεσιν, εἰς τε τοὺς φίλους μετέφερεν τὰς διαβολὰς, ἐκείνων ἐξ λέγων νέον ὄντα Ꞓ κακοηθείας ἀνάρθητον διαφθεῖραι. τότε ἀδελφὸν αὐτῷ μᾶλλον εἰς ὑποψίαν καθίστη. τῷ γὲ ἡρῴδῃ καλεπῶς ἢ πρὸς τ φερώραν ἔχοντος, ὁ μὲ δοκεῖα τὸ διαλλάξαντος ἀρχέλαον ὁρῶν μάλιστα δ' ἰωάμμυον, αὐτὸς τυχὼν πρὸς ἐκεῖνον ἐδάκρυσε μελανείμων, ἢ πάντα τὰ σημεῖα τ μὴ μικρὸν ἀπωλείας ἔχων. ἀρχέλαός τε ὕστε ὑφρεῖδεν τ ἔντοξιν, ὅτ' ἔφη δ' ἰωατὸς ἐξ ταχὺ μεταπείθειν ἔτως ἔχοντα τ βασιλέα, βέλτιον ἢ ἐξ αὐτῷ προσέναι ἢ δίδαι τῷ πάντων ἄριστον αὐτὸν ὁμολογοιῦτα, ὠφελήσειν γὲ ὕτως τὸ θυμοῦ τὸ πρεττὸν, αὐτὸς ἢ σωιφθεῖσθαι παρών. ταῦτα ἢ πεθέντος αὐτῷ, σωὶ ἀμφοτέρεις λῶ διαπεπραγμένον. ἅτε διαβολαὶ πρὸ δόξαν ἀφήρλιῦσ τ νεανίσκυ, Ꞓ φερώραν ἀρχέλαος διαλλάξας, ὕτως εἰς καππαδοκίαν ἀπῆει κεχαρισμένος, ὡς ἂ ἄλλος ὢ τῇ τότε πρεσβείᾳ τῷ καιρῶν πρόθυμος. ὅθεν Ꞓ δῶρεις αὐτὸν ἐτίμησεν πολυτελεσ άτοις, κἀν τοῖς ἄλλοις μεγαλοπρεπῶς ὢ τοῖς μάλιστα φίλτατον ἡγησάμενος. ἐποιήσατο ἢ κ σωθῆκας εἰς ῥώμλυ ἐλθεῖν, ἐπειδὴ πρὸ τούτων ἐγέγραπτο καίσαρι, κ μάχεις αἰτιοχείας ὅτι τὸ αὐτὸ παρῆλθον. ἐκεῖ κ τ ἡγεμόνα συρίας ὅπου ὢ διαφορᾶς ἀρχελάῳ κακῶς ἔχοντα, διήλλαξεν ἡρῴδης, κ πάλιν εἰς ἰουδαίαν ὑποστρέφει.

CAP. XIII.

Trachonitarum defectio.

SEd interim dum ille Romam profectus à regno abest, bellum Arabicum ex hac causa exortum est. Iucolæ Trachonis, quam regionem Zenodoro ademptam Cæsar Herodi attribuerat, vetiti exercere latrocinia, cogebantur in studiis agriculturæ mitiùs degere. hoc vitæ genus nec ipsos delectabat, neque terra respondebat laboribus. tamen à principio coercente rege abstinebant iniuriam ab accolis, non sine laude Herodis diligentiæ. Sed quando rex nauigauit in Italiã Alexandrũ accusaturus & commendaturus Antipatrũ Cæsari, Trachonitæ sparso rumore de eius interitu, defecerunt reuersi ad pristina latrocinia. tunc tamen absente rege à ducibus eius sunt perdomiti. cæterùm XL. ex his latronum principes caprorum exemplo territi, relicto patrio solo fugerunt in Arabiam, recipiente eos Syllæo propter non impetratum Salomes coniugium: à quo cùm munitum quendam locum accepissent habitandum, excursionibus non Iudæam tantùm infestabant, sed totam Cœlesyriam, abigebántque prædas in sua receptacula, Syllæo præbente impunitatem & securitatem maleficiis. Herodes autem reuersus à Romana peregrinatione, comperit multa damna illata suis à latronibus, cumque non posset eos in potestatẽ suam redigere, quòd essent sub tutela Arabum

Κεφαλ. ιγ'.

Ἀπόστασις τῆ Τραχωνίτιδ.

ΓΕνομένῳ ἢ ἐν τῇ ῥώμῃ, κἀκεῖθεν ἐπανήκοντι, συνέστη πόλεμος πρὸς τοὺς ἀραβας, ἐξ αἰτίας τοιάτης. Οἱ κατοικοῦντες τ Τράχωνα, κάισαρος ἀφελομένυ ζωόδωρον, κ πρεσθέντος ἡρῴδη τ χώραν, λῃστδιεν μὲ ἃ εἶχον ἐξεσίαν ἔτι, γεωργεῖν ἢ κ ζῆν ἡμέρως ἠναγκάζοντο. τῦτο δ' οὐδ' ἐκείνοις ἐκ αἱρετὸν, ἐδὲ λυσιτέλειαν ἔφερεν ἡ γῆ πονύντων. ὅμως ἢ κατ' ἀρχὰς μὲν ἃ ὑπεξέπονζς τὸ βασιλέως, ἀπείχοντο τῆ εἰς τοὺς πλησίους ἀδικημάτων, κ πολλὴν ἐξ τῦτο λῶ δόξαν τ ὑπομελείας ἠρῴδ. πλύσαντος ἢ εἰς τὸν ῥώμλυ, ὅτε κ τὸ παιδὸς ἀλεξάνδρυ κατηγόρει, Ꞓ ὠδαθησόμενος ἀντίπαζον τ ἰὸν παρελήλυθει καίσαρι, λόγον ὡς ὑπολωλὸς εἴη διαπεσόντες οἱ τ Τράχωνα νεμόμενοι, τῆς τε ἀρχῆς ἀπέστησαν, κ πάλιν ὑπὸ τὸ σωνήθη τοὺς πλησιοχώρεις ἀδικεῖν ἐξέπονζ. τότε μὲ οὖν αὐτοὺς οἱ στρατηγοὶ τῦ βασιλέως ὑπόντος, ἐχθρώσαντο. μετὰ τετταράκοντα ἢ τινες ἀρχιλῃσαὶ κ τῆ ἡλικότων, ἐξέλιπον μὲν τὸν χώραν, εἰς ἢ τὸν ἀραβίαν ἀφορμήσαντες, συλλαμὸν δεξαμένυ μὲν τὸν ἀτυχίαν τῦ σαλώμης γάμου, τόπον τε ἔρυμνον ἐκείνυ δόντος, ᾤκησαν, κ καταξέχοντες ἀ μόνον τὸν ἰουδαίαν, ἀλλὰ κ τὴν κοίλλυ συρίαν ἅπασαν ἐληΐζοντο, παρέχοντος ὁρμητήρια τῆ συλλαμῦ, κ κακῶς ποιῶν ἄδειαν. ἡρῴδης ἢ ἐπανελθὼν ἀπὸ τ ῥώμης, ἔγνω πολλὰ τῆ οἰκείων αὐτῷ κεκακωμένα. κ τῆ μ δῃσῶν ἐγκρατὴς ἀ δ' ἰωάμμυος ἡγεῖσθαι δεῖ τ ἀσφάλειαν, ἐν ὧν τ τῆ ἀρᾴβων

πρεσβ

θεσσαλίας ἐποιήσαντο, χαλεπῶς ἢ ἔχων αὐτὸς τὴν ἀ- A
δικημάτων, ἀπελθὼν τὴν ταχίστην, τοῖς οἰκείοις αὐτῆς
ἀπισφάξειν. ὅτου δὴ ἐκεῖνοι καὶ μᾶλλον πρὸς ὀργὴν
ὧν ἐπιπόνθεσαν, ὅντος αὐτοῖς καὶ νόμου πάντα ζῶντα
ἐπεξιέναι τοῖς τῆς οἰκείων φονεῦσι, ἀνυποπτήτως τε ἡρώ-
δῃ πᾶσιν ἄγουσι καὶ φέρουσι διετέλων. ἐκεῖνος ἢ ἀπα-
λέγετο πρός τε τοὺς κρίσεως ἡγεμόσιν Σατορνίνῳ
τε καὶ Βολομνίῳ, τὴν ὀλὴν κολάσαι τοὺς λῃστὰς ἐξαιτούμενος.
ἔνθεν ἔτι μᾶλλον ἰσχυρῶς ἐχόπτων, πλείους τε ἐγίνοντο, B
πάντα ἢ ἐτάρασσον ἐπανιστάσει, τὴν ἡρῴδου βασιλείας
χωρία καὶ κώμας πορθοῦντες, καὶ τοῖς λαμβανομένοις τῶν
ἀνθρώπων ὠμοφάγοντες, ὡς ἐξ πολέμῳ τινὶ ἀδι-
κίαν ἐωκέναι. ἐλῃστήσαν γὰρ ἤδη πρὸς χιλίους, ἐφ' οἷς
ἀχθόμενος ἡρῴδης, τοῖς τοὺς λῃστὰς ἐξάγειν, καὶ χρέος ὃ
ἦν συλλαίῳ δανείσας ἔτυχεν ὀβόδᾳ τάλαντα ἑξή-
κοντα, παρηκόντος αὐτῷ τοῦ θεσθεσμίου ἀπολαβεῖν τὰ-
ξίου. σύλλαιος ἢ τὸν ὀβόδαν παρεωσάμενος, αὐτὸς ἢ C
ἅπαντα διοικῶν, τοῖς τε λῃστὰς ἐξαρνος ἦν μὴ κατὰ τὴν
ἀραβίαν εἶναι, καὶ πρὸς τῶν χρημάτων ἀπεβάλλετο, πρὸς ὧν
ὅτι τε σατορνίνῳ καὶ βολομνίῳ τῆς συνείας ἀπισατοιῶ-
των, ἐγίνοντο λόγοι. τέλος ἢ συνέθετο δι' ἐκείνων ἐντὸς
ἡμερῶν τριάκοντα, τότε χρήματα τὴν ἡρῴδου ἀπολα-
βεῖν, καὶ τὰς ἀλλήλων ἐν ἑκατέρᾳ τῇ βασιλείᾳ. καὶ πα-
ρὰ μὲν ἡρῴδῃ, τῆς ἀραβῶν ὐδεὶς ἀνέθη τὸ συνολον, ὅτε
ἐπ' ἀδικίαις, ὅτε κατ' ἄλλον τρόπον. οἱ δ' ἄραβες, πλεί- D
στοντο τοὺς λῃστὰς παρ' αὐτοῖς ἔχειν.

Κεφάλαιον ιδ'.

Στρατεία ἡρῴδου εἰς τὴν τραχῶνα.

Διελθούσης ἢ τὴν θεσθεσμίας ὁ σύλλαιος, ὐδὲν τῆς
δικαίων πεποιηκώς, εἰς ῥώμην ἀνέρχεται. ῥυσία
ἢ τῆς χρημάτων, καὶ τῆς παρ' ἐκείνοις λῃστῶν ἡρῴδης ἐ-
ποιεῖτο, καὶ τῆς πρὸς τὸν σατορνίνον καὶ βολόμνιον, ὅπως ἐ- E
πόντων ἀγνωμονοῦντας ἐπεξίοιεν. στρατιὰν τε ἔχων,
προσήγαγε εἰς τὴν ἀραβίαν, τεσσάρων ἡμέρας ἑστὼς
σταθμοὺς διανύσας. καὶ γλυκύλλους ὅτι τὸ φρουρίον τῶν
τοὺς λῃστὰς ἐχόντων, αἱρεῖ μὲν ἐξ ἐφόδου πάντας αὐτοὺς,
κατασκάπτει ἢ τὸ χωρίον, ῥαιπτὰ καλούμενον. τῆς ἢ
ἄλλων ὐδὲν ἐλύπησεν. ἐνέβοησαν ἢ τῆς ἀραβῶν
ἡγεμόνι νακήβῳ, μάχη γίνεται. καὶ ἓν μὲν ὀλίγοι μὲν ἡρῴ-
δῃ, νακήβου ἢ ὁ τῆς ἀράβων στρατηγὸς, καὶ ἀμφὶ εἴκοσι F
πέντε τῶν σὺν αὐτῷ πεπτώκοσιν. οἱ ἢ ἄλλοι, πρὸς φυγὴν
ἐξάπιναι. πεσόντος ἢ τούτους, ἑξακισχιλίους ἰδουμαίων ὅπως
τῇ τραχωνίτιδι κατοικίσας, ἦρξε λῃστὰς τοὺς ἐκεῖ. καὶ
πρὸς τούτων τοῖς ἡγεμόσιν ἔπεμπε πρὸς φοινίκην οὖσαν,
ὅπως δηλώσῃ ὅτι μισεῖν πλέον ὧν ἀγνωμονοῦντας ἐπεξελ-
θεῖν ἐδήλωσε ἄραβας αὐτῷ πίστεως ἕνεκα. τούτοις μὲν ἐν ἐκεῖ-
νοι πολυπραγμονοῦντες, διέμενον ἐν ἰδουμάμῳ.

Κεφάλαιον ιε'.

Ὡς σύλλαιος ὁ ἀραψ ὅτι κρίσεως ἡρῴδου κατηγόρησεν. G

Ἄγγελοι ἢ συλλαίῳ καταταχήσαντες, εἰς ῥώμην
τὰ πεπραγμένα διασάφουν, εἰς μεῖζον ὡς εἰκὸς
ἕκαστα τῶν γεγονότων αἴροντες. ὁ ἢ ἤδη μὲν ἐπεπραγμέ-
νοις γνώριμος ἦν κρίσει. τότε ἢ δὲ τῷ συλλαίῳ
ἀναστρεφόμενος, ὡς ἤκουσε, διὰ τὸς μεταμφιέννυται μέλαιναν ἐσθῆτα καὶ παρελθὼν, ἔλεγεν ὡς αὐτὸν, ὅτι πο-
λέμιος τὰ πρὸς τῷ ἀραβίαν εἴη κεκαινοτομημένα, καὶ πάσιν

nec tamen iniuriam acceptam concoqueret, perlustrato Trachone interfecit illorum domesticos. quo facto illi irritatiores, maximè quòd legem haberent quæ iuberet domesticorum cædem inultam non sinere, contempto periculo totam Herodis ditionem agendo & ferendo perpetuis vexabant incursionibus. Tum rex ad præsides à Cæsare missos Saturninum & Volumnium rem detulit, latrones deposcens ad supplicium. illi hoc audito maiore manu se communire, perturbare omnia repentinis insultibus, agros simul & vicos populari, iugulare quotquot in manus eorum inciderent, vt bello quàm latrocinio res esset similior. iam enim vsque ad mille accreuerant. Quare Herodes & latrones sibi dedi postulabat, & mutuum creditum repetebat, exacto iam præstituto tempore, sexaginta illa talenta quæ Obodæ per Syllæum commodauerat. Syllæus verò qui detruso à regimine Oboda ipse administrabat omnia, inficiabatur eos latrones esse in Arabia, & pecuniam differebat reddere, de qua disceptabatur apud Saturninum & Volumnium Syriæ præsides. Tandem illis autoribus conuenit, vt intra triginta dierum spatium & debitum redderetur, & ex vtroque regno restituerentur perfugæ. Sed apud Herodem prorsus nemo Arabum inuentus vel ob maleficium, vel quacunque de causa profugus: verum Arabes conuicti sunt latrones ad se recipere.

CAP. XIV.

Expeditio Herodis in Arabiam.

CÆterùm postquam aduenit præstitutus terminus, Syllæus nolens stare conuentis Romam profectus est: Herodes verò exequebatur restitutionem pecuniarum ac latronum, Saturnino & Volumnio permittentibus ei contumaces armis persequi: collectóque exercitu inuasit Arabiam, septem mansiones emensus triduo. cúmque peruenisset ad castellum in quo se latrones continebãt, primo impetũ id cœpit: ipsámque munitionem nomine Rapta diruit nullo alio damno dato regionis incolis. Et cùm in auxilium eorum procurrisset dux Arabum Nacebus, commissum est prælium, in quo pauci ex Herodianis, Arabum verò viginti quinque cum ipso duce ceciderunt: reliqui in fugam compulsi sunt. Hoc modo latrones vltus Idumæorum tria millia in Trachonẽ deduxit, vt coercerent ibi latrocinia: & ad duces Romanos agentes in Phœnicia dedit literas, quibus eos certiores fecit, quòd in contumaces tantùm Arabas concesso ab eis iure vsus sit, nihilque egerit præterea: idque ipsorum inquisitione postea verum compertum est.

CAP. XV.

Syllæus Herodem accusat apud Cæsarem.

SEd aliter Romam properatis nunciis Syl- X.
læo relatum est, suo more exaggerantibus omnia. is iam antè insinuatus in noticiam Cæsaris, fortè tum circa palatiũ obuersans, his auditis confestim mutata veste atratus eũ adiit, denarrans vt bellis afflicta sit Arabia, totumque

regnum euersum ab Herode ingresso cum ex ercitu. ad hæc lacrymans querebatur cecidisse duo millia & quingentos Arabum primates, & in his amicum ac cognatum suum Nacebum, direptásque magnas opes apud Raptam repositas. atque hæc facta per contemptum Obodæ, qui nec copias paratas habuerit, nec ducem se absente idoneum. Hæc dicente Syllæo, addentéque quòd nec ipse hanc profectionem susceperus erat ni crederet Cæsari curæ esse pacem publicam omnium, neque se domi præsente Herodes nisi suo malo eam pacem violaturus, Cæsar querela commotus percontatus est ex Herodis amicis qui tum aderant, & ex suorum quibusdam recèns reuersis à Syria, hoc tantùm an Herodes vllum exercitum extra regni sui fines eduxerit. Id cùm illi fateri necesse haberent, nec Cæsar causam expeditionis audire dignaretur, magis etiam iratus Herodi scripsit minaciter, se hactenus illo vsum tanquam amico, posthac habiturum eum pro subdito. Syllæus quoque ea de re scripsit ad Arabas. His literis illi elati neque latrones qui effugerant voluerunt dedere, neque acceptam mutuo pecuniam persoluere, neque pro pascuis quæ conduxerant, quicquam numerare, freti eo quòd rex offendisset Cæsarem. Quin & Trachonitæ hac occasione vsi insurrexerunt in Idumæorum custodiam, & iuncti Arabicis latronibus sui illorum regionem diripiebant, non tam suis lucris quàm vindictæ studentes miris modis in eos sæuiebant. Hæc omnia Herodes ferebat, offenso Cæsare minus iam habens vel fiduciæ, vel audaciæ. legatos enim eius ad agendam regis sui causam missos primùm ne admisit quidem: iterum venientes dimisit infecto negocio. Quamobrem vehementer anxio metum augebat Syllæus, Romæ præsens credulo Cæsari quiduis persuadens, & iam maioribus rebus inhians. Defuncto enim Obodæ in Arabum regnum successit Æneas, dictus Aretas mutato nomine. hunc ille per calumnias pellere conabatur, & sibi principatum vsurpare, multam pecuniam partitus in aulicos, multa etiam Cæsari daturũ se pollicitus: quem iratum sciebat Aretæ quòd se inconsulto ausus esset regni habenas suscipere. Tandem & ille literas cum muneribus misit ad Cæsarem, & in his multorum talentorum coronam auream. in his literis accusabat Syllæum, quòd nequissimus seruus veneno sustulisset Obodam, quo etiam viuo inuasisset rerum administrationem, vxores Arabum adulteraus, & conflato ære alieno viam sibi ad occupandũ principatum muniens. Cæsar autem ne hos quidem legatos audire dignatus, aspernatúsq; eorũ munera, infecta re illos abire passus est. Interim Iudæorum res ac Arabum indies se habebant deterius, turbatis omnibus, & componente nemine. nam regum alter nondum principatum suum constabilierat, & proinde suos coërcere non poterat. Herodes autem veritus ne si se defenderet, eo magis irritaret Cæsarem, cogebatur perferre omnes iniurias.

ἀπάσατος ἡ βασίλειος στρατιὰ παρθήσαντος αὐτῷ ἡρώδου. διαπρύσιον δ', πεντακοσίους μὲ ὅτι χιλίους ἀραβων ἀπολωλέναι τοὺς πρώτους ἔλεγε, ἁρπᾶσαι δ' τὸν στρατηγὸν αὐτῷ ναβαῖον, οἰκεῖον αὐτῷ, & συγγενῆ, πλεῖστον δ' διηρπάσθαι τὸν ἐν ῥαίπτοις. καταφρονηθῆναι δ' τὸν ὀβόδαν, ὡς ἀσθενείας ἀρκέσαντα τῷ πολέμῳ, ἀφ' ἑαυτοῦ, μήτε τῷ ἀραβικῷ δύναμιν παρεῖναι. τοιαῦτα τοῦ συλλαίου λέγοντος, προσιέντος ὑπηφθόνως ὡς ὑφ' αὐτοῦ ἐπίλοιπα τῆς χώρας μὴ πιστὰ δικαίως ὅτι καίσαρι μέλοι τῷ εἰρήνῃ ἅπασιν ἐφ' ἑαυτοῦ πρὸς ἀλλήλους, μηδ' εἰ παρὼν ἐτύγχανεν ἐκεῖ λυστελῆ ποιῆσαι τὸν πόλεμον ἡρώδη, παροξυνθεὶς ὅτι τοῖς λησταῖς ὁ καῖσαρ, ἀπέκλεινε τῷ ἡρώδου τοὺς παρ' ἐκείνου, καὶ τῷ ἰδίων τοὺς ὑπὸ συρίας ἥκοντας, αὐτὸ μόνον εἰ τῷ στρατιᾷ ἡρώδης κατάσχοι. τῷ δ' τοῦτο μὲν αὐτὸ λέγειν ἀνάγκην ἔχοντα, τὸ δ' ἐφ' ὅτῳ κῆ πῶς ἂν ἀκούοντος, ὀργή τε μείζων ἐγένετο τῷ καίσαρι, καὶ γράφει πρὸς τὸν ἡρώδην, ἅτε ἄλλα χαλεπῶς, καὶ τοῦτο τῆς ὑπουλῆς τὸ κεφάλαιον, ὅτι πάλαι χρώμενος αὐτῷ φίλῳ, νυνὶ ὑπηκόῳ χρήσεται. χρᾶται δ' καὶ σύλλαιος ἀπ' ἐκείνου τοῖς ἀραψιν. οἱ δ' ἐπαρθέντες, ἔτε τῷ λῃστῶν ὅσοι διέφυγον ἐξεδέδοσαν, ἔτε τὰ χρήματα διελύοντο, νομίζοντες τε αὖ ἐκείνου μισθωσάμενοι ἀφικνεῖσθαι, ἀμισθὶ ταύτας ἐχρῶντο, τεταπεινωμένου τε τῷ ἰουδαίων βασιλέως ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ καίσαρος. ὑπιόντα δ' τῇ καιρᾷ καὶ οἱ τοῦ τραχωνίτην ἔχοντες, ἀπ' ἰδουμαίων φεύγειν κατεξαναστάντες, & λῃστεύοις χρώμενοι μετὰ τῷ ἀράβων, οἱ ἐπιπλάτουν τοῦ ἐκείνων χώραν, οὐ διὰ ὠφελείας μόνον, ἀλλὰ καὶ μνησικακίας χαλεπώτερον τὰς ἀδικίας ὄντες. ἡρώδης δ' ταῦτα πάντα φέρων ἐμέχετο, μεταβεβλημένης αὐτῷ τῆς παῤῥησίας, ἐν οἷς εἶχε ἀφ' καίσαρα, καὶ τὸ μεῖζον ἀφῄρητο τὸ φρονήματος. ἐδὲ γὰρ πέμψαντος αὐτῷ πρεσβείαν ἀπολογησομένῳ ὁ καῖσαρ ἐμένεχετο. πάλιν δ' τοῖς συνελθόντας, ἀφεστῶσι αἰέπεμψεν. ἐν οἷ οὖν ὅτι τούτοις ἀθυμία, καὶ δέος ὅτε σύλλαιος ἀ μετείοις ἐλύσει, πεισθεὶς τε καὶ παρὼν ἐν τῇ ῥώμῃ, τότε δ' καὶ μειζόνων ἀπτόμενος. ὁ μὲ γὰρ ὀβόδας ἐτεθνήκει, ὧδ' ἀλαμβάνῃ δ' τὸν τῷ ἀράβων ἀρχὸν ἀρετας ὁ μετονομασθεὶς ἀρέτας. τοῦτον γὰρ ἐπιχειρῇ δολαβολῆς παρωσάμενος αὐτὸς ἀπαλαμβάνειν τὸν ἀρχὸν, χρήματα μὲν πολλὰ δόδοις τοῖς περὶ τὸν αὐλὸν, πολλὰ δ' καίσαρι δώσειν ὑπισχνούμενος, ῥᾳδ' δ' τῷ μὴ τ' ἀρέτου ὑπισείλαντα πρότερον αὐτῷ βασιλεύειν ὠρμίζετο. πέμπῃ δ' καὶπῖος ὑπουλῶν καὶ δῶρα τῷ καίσαρι, στέφανόν τε χρυσοῦν ὑπὸ πολλῶν ταλάντων. ἡ δ' ὑπουλὴ κατηγόρει σύλλαιον ὄντα πονηρὸν δοῦλον, ὁδοδ' αὖ τε φαρμάκοις δολοφθεῖραι. καὶ ζῶντος ἔτι κρατεῖν αὐτὸν, τάς τε τῷ ἀράβων μοιχεύοντα, καὶ χρήματα δ' ἀνῃρῆσθαι, ὡς ἐξιδιώσαιτο τὸν ἀρχόν. προσέχειν δ' οὐδὲ τούτοις ὁ καῖσαρ, ἀλλ' ἀποστέλλῃ μηδὲν τῷ δώρων λαβών. τὰ δ' περὶ τὸν ἰουδαίαν ἡ ἀραβίαν, ἀεὶ ἡ μᾶλλον ἐπιτείθου, τὰ μὲν εἰς ἀταξίαν, τὰ δ' ὡς καταφθειρομένων μηδένα προσεσόμενα. τῷ γὰρ βασιλέων, ὁ μὲν ὅσον τὸν ἀρχὸν βεβαίαν ἔχων, οὐχ ἱκανὸς ἐν κωλύειν τοὺς ἀδικοῦντας. ἡρώδης δ' ἐφ' οἷς ἠμύνετο, τάχιον ὀργισθέντος αὐτῷ καίσαρος, ἀπόσας τὰς εἰς αὐτὸν ὠδανομίας φέρειν ἠναγκάζετο.

πύρας

πέρας δ' ἰδὲν ὁρῶν τῷ φθονερωτάτων κακῶν, ἔγνω πάλιν εἰς ῥώμην ἄπος ἐλθεῖν, εἴπ δύναιτο μᾶλλον δυρεῖν δ' ἀπ' τῷ φίλων, καὶ θεὸς αὐτὸν κήσαιτο τ' δυτυχίαν ποιησόμενος. κἀκεῖ μὲν ὁ δαμασκηνὸς ἀπῆει νικόλαος. A

Postremò nullum finem vrgentibus malis inueniens, decreuit denuò Romam legatos mittere, si quid æquius per amicos impetrare posset à Cæsare. in eam legationem Nicolaus Damascenus profectus est.

Κεφάλαιον ις'.

Διαβολὴ Εὐρυκλέους κ' τῶν παίδων θεὸς ἡρώδην.

Cap. XVI.

Euryclis calumnia contra Herodis filios.

ΕΞετάραττο δ' τὰ θεῖ τὸν οἰκείαν, καὶ ζοις παίδας αὐτῷ πολὺ χεῖρον ἐκπεπτώκοτας θεῖ τ' κομὴν ἐκείνου. ἄλως μ' γὰρ, εἰ δὲ τ' ἔμπεφθεν χρόνον ἀσύνοπτον ἦν, ὡς τὸ μέγιστον κ' δυχερέστατον τῷ ἀνθρωπίνων παθῶν ἀπείληφ' τὴ βασιλείαν δ' τ' τύχης. ἐπέβαινεν δ' καὶ μᾶλλον νυξ'θη τότε φθονᾶ ζιαύτην αἰτίαν. Εὐρυκλῆς γὰρ λακεδαίμονος ἐκ ἄσημος τῷ ἐκεῖ, κακὸς δ' τ' ψυχὴν ἀνθρωπος, καὶ θεῖ ζυφλὴν κ' κόλακείαν δ' ἄλλον ἐκατέρων αὐτῷ ἔχειν τε, κ' μὴ δοκεῖν, ὅλη δημήσας ὡς τ' ἡρώδην, δῶρά τε δίδωσιν αὐτῷ, κ' πλείω παρ' ἐκείνου λαβὼν τ' δικαιείας τῷ συνδύξεων ἐπεφαντάσατο φίλος ἐν ζοις μάλιστα ἡγεῖσθαι βασιλέως. ἰὼ δ' αὐτῷ καταγωγὴ μ' ἐν τοῖς ἀντιπάτρου, θεόσδος δ' κ' συνήθεια, θεὸς τ' ἀλέξανδρον. ἀρχελάῳ γὰρ ἔλεγεν εἶ τῷ καταπάδου δ' ἀνωδῆς, ὅθεν κ' τ' γλαφύραν ὑπεκρίνατο τιμεῖν, κ' πολὺ ἰὼ ἀφανῶς μ' ἐνθεραπεύων ἅπαντας, ἀεὶ δ' ζοις λαλημόνοις ἢ γνωμόνοις θεόσεχον, ὡς δ' αὐτῷ ἀντιχαρίζεσθαι τὰς δ' βολάς. τέλος δ' ζοιοῦτος ἑκάστῳ κ' τὰς συντυχίας ὑπέβαινεν, ὡς ἐκείνῳ μ' εἶ φίλος, ζοις δ' ἄλλοις δοκεῖν κ' τὸ συμφέρον ἐκείνῳ θεόσεινα. τὸν οὖν ἀλέξανδρον, θεόσεχτήσατο νέον ὄντα, κ' θεῖ ὧν ἐπέπονθει μηδενὶ μῦ, θεὸς ἐκεῖνον δ' μόνον ἀδελῶς πεπεισμένον δ' ξειναν λέγειν. ἐνέφαινεν οὖν ἀχθόμενος ὡς ὁ πατὴρ ἠλλοτρίωτο, κ' τὰ θεῖ τὸν μητέρα διηγῆτο κ' τὸν ἀντίπατρον, ὅτι παρωθύμενος αὐτοῖς τῆς τιμῆς, τὰ πάντα ἤδη δύναται. τούτων δ' ἀνεκτὸν ὐδὲν ἐφη κατασκευασμένου θεὸς μῶσος ἤδη τὸ πατρὸς, μηδὲ συμποσίοις, μηδὲ συλλόγοις ἀνέχεσθαι, λέγων. ζιαῦτα μὲν ἐκεῖνος, ὡς εἰκὸς ἐφ' οἷς ἤλγει. ζοις δ' λόγοις Εὐρυκλῆς ἀντιπάτρῳ τούτους ἀνέφερεν, λέγων μ' ὡς ὐχ ἕνεκα σοῦ τῦτ' αὐτὸ ποιεῖν, νικᾶσθαι δ' ὑπὸ σῦ νικώμενος τῷ μεγέθει τῦ φρονήματος, κ' φυλάττεσθ' ὡδακελδόμενος τὸν ἀλέξανδρον. ὁ δ' ἁπλῶς τῦτο ἕκαστον λέγειν, ἀλλὰ ζοῖς ῥήμασιν αὐτοῖς εἶ τὸν αὐτοχειρίαν. ἀντίπατρος μὲν ἐν δύνοιν ὑπολαμβάνων, μεγάλας αὐτῷ παρέκασα δωρεὰς ἐδίδου, κ' τέλος ἤδη, πείθει θεὸς τὸν ἡρώδην ἀναφέρειν τὸν λόγον. ὁ δ' ἀπὸ ἰὼ τὸν ἀλέξανδρον δυσνοιαν δ' ὧν ἔλεγεν ἀκριβείαν διηγούμενος ἀπίθανος, ἀλλ' ὅπως διέθηκε τὸν βασιλέα θεράπων ἀεὶ ζοῖς ῥήμασιν κ' παροξύνων, ὡς ἀμετάγνωστον ποιῆσαι τὸ μῖσος. ἐδήλωσε δ' κ' θεὸς αὐτὸν τ' καιρόν. δύο γὰρ Εὐρυκλεῖ δίδωσιν πεντήκοντα τάλαντα δωρεάν. ὁ δ' ταῦτα λαβὼν καὶ θεὸς τὸν ἀρχέλαον ἀναβὰς τ' βασιλέα τῷ καπαδοκῶν, τ' ἀλέξανδρον ἐπλύνει, κ' χρήσιμος ἔλεγεν αὐτῷ εἰς πολλὰ θεὸς τὰς δ' ἀλλαξὰς ζας θεὸς τὸν πατέρα γεγυμνᾶς. χρηματισάμενος δ' καὶ παρ' ἐκείνου πρὶν καταφωραθῆναι τ' κακοηθείας ἀπῆει. Εὐρυκλῆς μὲν οὖν, ἰδὲ ἐν τῇ λακεδαιμόνι παυσάμενος εἶ μοχθηρὸς ὄν· πολλοῖς ἀδικήμασιν ἀπεστερήθη τῆς πατρίδος. ὁ δ' τῷ ἰουδαίων βασιλεὺς ὐχ

Er idem tempus dissidium cum filiis domesticum multo magis exacerbatum est. quamuis enim iam antè nunquam prorsus vacarit suspicione, malo pernicioso regibus, tunc tamen id maximè ob talem causam inualuit. Eurycles quidam Lacedæmonius, vir domi nobilis, sed ingenio pessimo, adulator & deliciis perditus, sed vtrunque vitium egregiè dissimulans, vsus Herodis hospitio, datis muneribus & maioribus acceptis, ad gratiam cũ eo conuersatus effecit vt reciperetur inter amicos præcipuos. is diuersabatur apud Antipatrum, Alexandro quoque propter crebros congressus familiaris. aiebat enim sibi cum Archelao Cappadoce amicitiam intercedere, & ideò simulabat se Glaphyram obsequiis colere, cúmque videretur omnibus ex æquo deditus, obseruabat quæcunque vel dicerentur vel fierent, vndecunque captans gratificandi per calumnias materiam. denique adeò se blandis colloquiis insinuauit vnicuique, vt illi soli fidus videretur, cæteros ita tractare, prout amico esset commodum. his artibus ita sibi deuinxit Alexandrum vt iuuenis putaret ei soli tutò se posse querelas suas concredere. aperiebat igitur ei dolorem suum, quòd pater esset à se alienatior, calúmque matris narrabat, & quòd Antipater præcepta fratribus dignitate solus posset omnia. Hæc diutius ferenda non esse, patre iam talibus imbuto odiis, vt cum ipsis ne conuiuia nec colloquia communicare sustineat. Hæc ille, dolorem suum in sinum amici, vt tum videbatur, deponens. at ille omnia referebat Antipatro, negans ad se hæc pertinere, tacere tamen non posse ob periculi magnitudinem & consultum ei velle, vt caueret ab Alexandri insidiis. non enim eum dissimulare animum, sed ipsis verbis præferre cupiditatem parricidij. Post hoc beneuolentiæ pignus maxima ab Antipatro accipiebat munera, & ad vltimum ab eo persuasus est vt ad Herodem referret de hoc negotio. Rex narranti de Alexandri odio facilem aurem præbuit, & eò deductus est verborum ambagibus, vt implacabilem iram in filium conciperet: id quod sine mora declarauit. Eurycli enim L. talenta donauit: quibus ille acceptis ad Archelaum se cõtulit, & multum Alexandrum prædicans, operam etiam suam commemorauit quâ vtilis ei fuerit ad conciliandam patris gratiã: & ab eo quoque accepta pecunia, prius quã deprehenderetur hominis malitia discessit. Reuersus deinde in patriam, cùm ibi quoque similibus artibus vteretur, Lacedæmone pulsus est in exilium. Porrò Iudæorum rex non iã

XL.

vt antè contentus aurem præbere criminatoribus Alexandri, & Aristobuli, proprio seruiebat odio, etiam nemine accusante obseruans singula, & scisciatans, & permittens omnibus quicquid vellent contra eos dicere: & inter cætera Euaratum Coum communicasse cum Alexandro consilia. videbatúrque nullos sermones audire libentiùs. Oblatum est deinde iuuenibus maius infortunium, calumniis nunquam cessantibus, & omnibus certatim aliquid mali de eis ad regem deferentibus, scilicet incolumitatis eius studio. erant Herodi duo satellites, Iucundus & Tyrannus, grati illi propter robur ac proceritatem corporum. hi propter quandam offensam pulsi è regia, & inter equites Alexandri stipatores recepti, quòd essẽt exercitatissimi honorabantur pecuniis aliisq; muneribus. Mox igitur rex de his etiam suspicione concepta, tormenta eis admouit. ergo post toleratos diu cruciatus, tandem aiunt se solicitatos ab Alexandro, vt inter venandum Herodem feras persequentem interficerent. facilè enim confingi posse, præcipitatum ab equo suismet telis transfixum esse. nam & antè penè simile quiddam ei acciderat. Simúlque indicauerunt aurum defossum in equorum stabulo, & præfectum venatorum arguebant, quòd eis præbuisset lanceas regias, & arma, ipso iubente, Alexandri famulis. Post hos præfectus arcis Alexandrij coreptus similiter examinatus est: huic obiectum est quòd eos intra castellum reciperet, pollicitúsque eis esset pecuniam regiam ibi reconditam. Sed illo pernegante filius eius accedens vera esse dixit omnia: protulíque referentes manum Alexandri literas in hanc sententiam. Quamprimùm Deo fauente perfecerimus quæ decreuimus, ad vos veniemus. curate igitur vt quemadmodum estis polliciti, nos in castellum recipiatis. His literis visis Herodes posthac pro indubitato habuit, paratas sibi à filiis insidias. Alexander autem dicebat Diophantum scribam imitatum suum characterem, eíséque Antipatri malitia excogitatam illam schedulam. Diophantus enim habebatur magnus talium artifex, & pòst in similibus deprehensus dedit supplicium, eos verò qui torti sunt rex apud Hierichùntem produxit ad populum, vt accusarent filios, vbi saxis sunt obruti. cumque vulgus concitum pœna Alexandrum cum fratre vellet afficere, Herodes per Ptolemæum & Pheroram eos cohibuit: & iuuenes in carcere asseruandos tradidit. eò nemo admittebatur. adhibitis qui explorarent eorum dicta & facta omnia. iámque pro condemnatis habebantur, tum aliorum opinione, tum sua. eorum alter Aristobulus præ anxietate etiam amitam suam ac socrum ad miserationem præsentis calamitatis, eiúsque autoris odium inuitans, An non tibi quoque, inquit, periculum imminet, delatę quòd spe nuptiarũ Syllęo de omnib. quę hic fiunt per literas significes? quę verba mulier statim fratri retulit. ille non amplius se continens vinciri eos iu-

ὥσπερ πρότερον εἶχεν πρὸς τε τὸν ἀλέξανδρον, καὶ τὸν ἀριστόβουλον, ἀκροᾶσθαι μόνον τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, ἀλλ' ἤδη καὶ μισοῦς οἰκείου ζηλωτὴν αὐτὸς, εἰ μή τις λέγοι τι ὀξυτέρως ἐπυνθάνετο καὶ παρῶν ἔκαστα, καὶ πιθανόμενος, καὶ πᾶσιν ἐπιδιδοὺς τοῖς βουλομένοις εἰ τις ἔχοι τι κατ' ἐκείνων εἰπεῖν, διάφορόν τε χῶον ἀλεξάνδρῳ συνειδέναι. καὶ τοῦτο μὲν οὐ καθ' ἡδονὴν τὸ πάντων ἥδιστον, πρῶτος ἐλάμβανεν. ὑπονοήσας δὲ κατὰ τῶν νεανίσκων μείζονα τὴν ἐπιβουλὴν εἶναι κατ' αὐτοῦ διαβολὴν, καὶ πᾶσιν ὡς εἰκὸς ἄθλου τούτου προκειμένου, λέγειν τι περὶ ἐκείνων δυσχερὲς, ὁ μὲν τῆς τοῦ βασιλέως ἐδόκει σωτηρίας. σωματοφύλακες ἦσαν πρῶτοι δύο, κατ' ἰσχὺν καὶ μέγεθος τιμώμενοι, ἰσόκωλος καὶ τύραννος. οὗτοι προσηρεύσαντος αὐτοῖς τὸ βασιλέως ἀπωσομένοις, τοῖς περὶ ἀλέξανδρον ἦσαν συνιππαζόμενοι, καὶ κατὰ γυμνασίαν τιμώμενοι, καί τι χρυσίον, καὶ δωρεὰς ἄλλας ἐλάμβανον. διὸ δὴ οὐκ ἦν τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔχων ἐν ὑποψίᾳ, ἐβασάνιζεν. οἱ δὲ διαμαρτυράμενοι πολλὰ χρόνον, ὕστερον ἔλεγον, ὅτι πείθοι φονεύειν αὐτοὺς πρῶτον ἀλέξανδρος, ἐπεὶ τοὺς κυνηγέσιον θηρίων διώκοις προσβάλοι. δυνατὸν γὰρ εἶ λέγειν, ὡς ὑπὸ τ' ἵππου κατενεχθεὶς, ἀναπαρείη τὰς ἑαυτοῦ λόγχας. καὶ γὰρ πρότερον αὐτῷ τοιοῦτόν τι συμπεπτωκὸς πάθος. ἐπέδειξαν δὲ καὶ χρυσίον τι ἐν ἱππῶνι κατορωρυγμένον, καὶ τὸν ἀρχικυνηγὸν ἐκέλευσαν, ὅπου καὶ λόγχας αὐτοῖς δοῦναι βασιλικὰς, καὶ τοῖς ἀλέξανδρον θεραπεύουσιν ὅπλα κελεύοντος ἐκείνου. μετὰ τούτους ὁ φρούραρχος ἀλεξανδρείου ληφθεὶς ἐβασανίζετο. καὶ γὰρ ἐκεῖνος αἰτίαν εἶχε δίκαιον τῇ φρουρᾷ, καὶ παρέξειν τοῖς νεανίσκοις χρήματα ὑπεσχῆσθαι τὰ κείμενα τῆς βασιλικῶν κατ' ἐκεῖνο τὸ φρούριον. αὐτὸς μὲν οὖν, ὑδὲν ὡμολόγησεν. ὁ δὲ αὖτις, παρελθὼν, ταῦτα ἔφη ῥηθέντα, καὶ γράμματα ἐπέδωκεν ὡς εἶ εἰκάσαι τῆς ἀλεξάνδρου χειρός. τελέσαντες σὺν θεῷ εἰπεῖν ἃ προεθέμεθα πάντα, ἥξομεν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ πειράσθητε καθὼς ὑπέχεσθε δέξασθαι ἡμᾶς τῷ φρουρίῳ. μετὰ τοῦτο τὸ γεγραμμένον, ὁ μὲν ἡρῴδης, ὑπέτι διαφανέστερον εἶχε περὶ τῆς τῶν παίδων εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς. ἀλέξανδρος δὲ διόφαντον ἔφη τὸν γεγραμματέα, μιμήσασθαι τὸν τύπον, καὶ δι' ἀπιπάτερου κακουργηθῆναι τὸ γραμματίδιον. ὁ γὰρ διόφαντος ἐδόκει τὰ τοιαῦτα δεινός. ἐν ὑστέρῳ δὲ ἐλεγχθεὶς ἐπ' ἄλλοις, ἔπειτα ἀπέθανε. τοὺς δὲ βασανισθέντας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς τὸ πλῆθος προσηγαγὼν ἐν ἱεροχωρίῳ κατηγορεῖσθαι τῶν παίδων. καὶ τούτους μὲν ἐν χερσὶν οἱ πολλοὶ βάλλοντες, ἔκτειναν. ὠρμημένων δὲ καὶ τοὺς περὶ ἀλέξανδρον ὁμοίως κτεῖναι, τοῦτο μὲν ὁ βασιλεὺς παρητήσατο διὰ πολεμαίου καὶ φερώρα τὸ πλῆθος ἀπατήσαντε. ἐν δὲ φυλακῇ, καὶ τήρησις αὐτῶν, καὶ προσοχὴ μὴ ὑδεὶς, πάντα δὲ ἐπεσκοπεῖτο τὰ γινόμενα καὶ λαλούμενα. καὶ τί γὰρ ἂν κατάδικον εἶχον ἀδικίαν καὶ δέος. ἕτερος δὲ αὐτῶν ἀριστόβουλος ἐν καρυθυμίας ἐπαγόμενος καὶ τὴν ἑαυτοῦ πενθερὰν καὶ πενθεράν, συναλγεῖν αὐτῷ τὴν συμφορᾶς, καὶ μισεῖν τὰ τοιαῦτα πλημμελοῦντα. ἐν δὲ ἔφη καὶ σοὶ κίνδυνος ὀλεθρίας, διαβεβλημένῳ συλλήψῳ κατ' ἐλπίδα γάμων ἅπαντα τὸν θάλη πεφυκότων; τοῦτους ἐκείνη ταχὺ μάλα ταδελφῷ προσφέρει τοὺς λόγους, ὁ δὲ ἐπὶ καταχὼν αὐτὸν, δῆσαι τε κελεύει,

κελεύει, καὶ δίκας ἠτήσαντας ἀπ' ἀλλήλων ὅσα κακῶς A
ἐποίησαν ὅτι τῷ πατρὶ, ταῦτα γεγραμμένους ἀπο-
φέρειν. οἱ δὲ, ἐπεὶ τοῦτο προσετέτακτο αὐτοῖς, ἐγ-
γράφουσιν, ὅτι βουλεύειν μὲν οὔτε νοῆσαι κατὰ τὸν
μεγίστου, οὔτε συσκευάσασθαι, δεσμοῖς δὲ
βεβλῆσθαι, καὶ τοῦτο δι' ἀνάγκην ἀπόπτου καὶ δυ-
χερείας ὄντος αὐτοῖς τοῦ βίου. κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἥ-
κοντος ἀπὸ καππαδοκίας πρεσβευτὴς Φῆλιξ ἀρχε-
λάου μέλας τινὸς, ὃς ἦν δυνάστης τῆς ἐκείνου, βουλό- B
μενος ἡρώδης συνδῆσαι τὴν ἀπιστίαν ἀρχελάου
πρὸς αὐτὸν ἐκάλει τὸν ἀλέξανδρον, ὡς ἦν ἐν τοῖς
δεσμοῖς. καὶ πάλιν ἠρώτα περὶ τῆς φυγῆς, ὅπου καὶ
πῶς ἐγνώκασιν ἀποχωρεῖν. ὁ δὲ ἀλέξανδρος πρὸς
ἀρχέλαον ἔφη, κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην ὁμολογήσαντα
διαπέμψειν. ἀλλ' ἤδη ἦτε ἄτοπον, ἦτε δυχερὲς ἐντε-
θυμῆσθαι κατὰ τὸ παρὸν, μηδὲ ὅσα σωσησάμενος κα-
κοπαθείᾳ τῷ ἑαυτοῦ ἀληθὲς εἶναί τι τούτων. βέλεσθαι
δὲ αὐξάζειν, καὶ τοὺς περὶ τύραννον εἰς ἐξέτασιν ἀσφα- C
λεστέραν. ἀλλὰ καὶ τούτους ἀπολέσαι θᾶττον, ἀπιστέ-
ρου τοῦ πλήθει τοῖς ἰδίοις ἐγκαθίσαντος φίλοις. τοι-
αῦτα λέγοντος, ἐκέλευσεν ἅμα τόν τε μέλαν, καὶ τὸν ἀ-
λέξανδρον ἄγειν ὡς γλαφύραν τῷ ἀρχελάῳ, καὶ πυν-
θάνεσθαι παρ' αὐτῆς εἰ μηδὲν ἠγνόει τῶν εἰς ἐπιβουλὴν
ἡρώδου γιγνομένων. ὡς δὲ ἦκεν, οὐθὲν μὲν ἡ γλαφύρα
δεσμώτην ἰδοῦσα τὸν ἀλέξανδρον, ἐπλήξατο τὴν
κεφαλὴν, καὶ καταπλήξαμένη, μέγα καὶ συμπαθὲς D
ἀνώμωξεν. ὡς δὲ καὶ τὸ νεανίσκου δάκρυα, καὶ τῶν
παρόντων οὐδενὰ τις θέα μᾶλλον πλείονος, οὐδὲ ἐφ'
οἷς ἦκον εἰπεῖν ἢ φράσειν δυναμένων. ὀψὲ δὲ τοῦ πο-
λεμαίου, τούτῳ γὰρ ἄγειν αὐτὸν ἐπετέτακτο, φράζειν
κελεύσαντος, εἴπη τῶν παρατυχόντων ἡ γυνὴ σωσοῖ-
δέν αὐτῷ, τί δ' ἂν αὖ ἔφη σωέγνω τῆς ψυχῆς ἐμοὶ
περιομένῃ πλέον, καὶ κοινωνοῦσα τέκνων; ἢ δὲ πρὸς
ταῦτα μὲν, ἀνεβόησεν, ὡς σωειδείη μὲν οὐδὲν ἄτο- E
πον. εἰ δὲ φέροι πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἐκείνου τὸ κατ'
κατ' αὐτῆς τι ψεύσασθαι, πάντα ὁμολογεῖν. ὁ δὲ ἀλέ-
ξανδρος, ἀσεβὲς μὲν οὐδὲν εἶπεν οὐδὲ ὧν ὑπονοοῦσιν,
οἷς ἤκουσα ἐγὼ, οὔτε αὐτὸς ἐννόησα, ἦτε οὐδὲν οἶ-
δα, ἀλλ' ὅτι παρ' ἀρχέλαον ἀποχωρεῖν ἐγνώκειμεν
κἀκεῖθεν εἰς ῥώμην. ταῦτα κἀκείνης ὁμολογούσης, ὁ
μὲν ἡρώδης, ἀρχέλαον ἐξελεγχθὰς πρὸς αὐ-
τὸν δυνοίας, ὑπολαβὼν, δίδωσιν, ὀλύμπῳ καὶ νο- F
λομνίῳ γράμματα, κελεύσας ἐν ταχίστῳ μὲ ἐλού-
σης τῆς χιλικίας φερόντας, ἀρχελάῳ τὸ περὶ τού-
των ἀποδοῦναι, καὶ μεμναμένους ὅπ τῆς ἐπιβολῆς ἐ-
φάψαιτο τοῖς φασιν, ἐκεῖθεν εἰς ῥώμην πλεῖν. κἂν
δύρωσιν αὐξάσαντά τι νικόλαον, ὡς μηκέτι αὐτῷ δυχε-
ρᾶνειν, καίσαρα, δίδοναι τὰς ἐπιστολὰς, καὶ τοῖς ἐλέγ-
χοις οἷς κατὰ τῶν νεανίσκων κεκασκευασμένοις ἀπέ-
στειλεν. ἀρχέλαος μὲν οὖν ἀπελογεῖτο, δέξασθαι μὲν τοὺς G
νεανίσκους ὁμολογήσας διὰ τὸ συμφέρον αὐτοῖς τε ἐκεί-
νοις, καὶ τῷ πατρὶ, μὴ χαλεπώτερόν τι προσεθλῆναι
κατ' ὀργὴν ὧν ὁπόπτως ἔχοντες ἐτασιάζον, δὲ μὴν καὶ
πρὸς καίσαρα πέμψειν, οὐδὲ ἀλλόπι κῆ δύνοιαν

bet, & seorsum quemque quid contra patrem moliti sint scripto prodere. hoc iussi facere scripserunt, insidias quidem nec parasse se, nec cogitasse, sed conatos fugere, quòd non posset amplius ad hunc modum suspecti & soliciti viuere. Eodem tempore cùm venisset è Cappadocia ab Archelao legatus Mela vnus è dynastarum illius numero, volēs Herodes declarare eius maleuolentiam, acciuit ad se Alexandrum è vinculis : & rursum interrogauit de fuga, quonam & quomodo decreuissent discedere. Ad Archelaum, ille respōdit, pollicitum quòd inde Romam mitteret. Cæterùm contra parētem nihil durius aut parum pietati conueniens se machinatos esse, neque quicquam veritatis inesse confictis aduersariorum criminationib. cupiuisse etiam vt Tyrannus cum sociis examinaretur cautius : sed illis approperatam mortem per Antipatrum, qui admixtis suis vulgum in eos concitauerit. His dictis rex iussit & ipsum & Melam duci ad ad Glaphyram Archelai filiam, vt interrogaretur num ignoraret paratas Herodi insidias. quò vt ventum est, continuò mulier vinctum conspicata maritum, caput sibi plangens, & præ miseratione attonita clarè ingemuit. iuueni quoque manantibus lacrymis, qui aderant miserabili hoc spectaculo turbati, diu nihil mandatorum poterant vel dicere vel facere. Tandem Ptolemæo, cui commissus erat iuuenis, iubente dicere, num & vxor fuerit consilij conscia : quî potuit, inquit, non esse, cariorne mihi vita, & parens liberorum communium? ad hæc illa exclamauit, nullius mali se esse conscium. quòd si id aliquid ad salutem eius conferat, paratam se mentiri vel in suam perniciem, & nihil omnino negaturam. Tum Alexander, impium quidem, sicut suspicantur quos minimè oportuit, nihil nec ego cogitaui, nec tu es conscia : sed quòd ad Archelaum abire, & inde Romam, decreuimus. Hoc & illa fatente, Herodes ratus conuictum à se Archelaū maleuolentiæ, dedit Olympo & Volumnio literas, iussit vt inter nauigandum appellerent ad Eleusam oppidum Ciliciæ, & Archelao scripta de his redderent. & post expostulationē quòd filiis conatuū fuisset particeps, Romā inde nauigare pergerent. & si inuenerint à Nicolao placatum Cæsarem, reddderent ei literas, & argumēta quæ ad conuincendos iuuenes scripta mittebantur. Igitur Archelaus pro se attulit, voluisse quidem excipere iuuenes, quod id & ipsis & patri eorum putaret vtile, ne quid ob suspiciones & dissidia durius in eos statueret : nō tamen missurū fuisse ad Cæsarem, nec confirmaturū eos in maleuolentia : Romā autem delati inuenerunt iā Herodi reconciliatū Cæsarem, éique literas reddiderunt. Nam Nicolai legatio ad hūc modū se habuit. Quāprimū Romā venit & in palatiū, præter ea mandata quę habebat, Syllæū accusandū suscepit. animaduertit enim dissidere inter se

τῷ πρὸς ἐκεῖνον ὁμολογῆσαι τοῖς νεανίσκοις. εἰς δὲ τὴν ῥώμην ἀποκομισθέντες, ἔχον τε καιρὸν ἐπιδοῦναι τὰ γράμματα τῷ καίσαρι, διαλλαγμένον δυέντες ἡρώδη. τὰ δὲ περὶ τὴν νικολάου πρεσβείαν, ἀπέβη τοῦτον τὸν τρόπον. ὡς ἀπῆλθεν εἰς τὴν ῥώμην, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἐλέγετο. πρῶτον μὲν ἐφ' οἷς ἐλήλυθει μόνον, ἀλλὰ καὶ συλλαβὴν κατηγορεῖν ἠξίου. καὶ οἱ ἄρχοντες δῆλοι πρὸ τῆς ἐντυχίας ἦσαν ἀλλήλοις πολεμοῦντες,

Arabas, quorum aliquot eius omnia facinora A indicauerunt,& hoc autore necatos pleroſque cognatos Obodæ manifeſtè coarguerunt ex ipſius literis interceptis per aduerſarios.

XII. Qua fortuita occaſione Nicolaus vti non neglexit, ſtudens Herodem reducere in gratiã Cæſaris. Sciebat enim ſi defenſionem regis ordiretur, difficilem ſe habiturum iudicem, quòd ſi accuſaret Syllæum, non defore occaſionem pro ſuo rege ſatisfaciendi. conteſtata igitur lite, & præſtituta ad agendum die, Nicolaus B aſſiſtentibus ſibi Aretæ legatis acriter accuſauit Syllæum, interfectorem aſſeuerans domini ac regis ſui multorúmque Arabum, pecuniam etiam mutuatum ad perturbandam quietem publicam, matronáſque arguens corrupiſſe tam Romæ quàm in Arabia. addidit his grauiſſimum crimen, circumuentum mendaciis eius Cæſarem, quem nihil veri de geſtis ab Herode docuerit. ad hunc occaſionis locum poſtquam ventum eſt, Cæſar interlocutus iuſſit eum omiſſis cæteris hoc tantùm de Herode C dicere, an non exercitum in Arabiam duxerit, neque duo millia & quingentos illic interfecerit, neque captiuis abductis regionem de prædatus ſit. Ad hæc Nicolaus, de his ſe vel maximè ait docere poſſe, nihil horum aut certè minimam partẽ ita ſe habere, quemadmodum ab illo relata ſint, neque vllam mereri indignationem. His præter opinionem auditis cùm Cæſar attentiùs auſcultaret, ille D primùm indicauit ei de D. talentis mutuò ſumptis, déque ſyngrapha in qua aſcriptum erat, licere poſt elapſum præſtitutum tempus pignora ex vniuerſa regione capere: deinde, non expeditionem hoſtilem hanc fuiſſe, ſed executionem iuris & repetitionem debiti. idque non properè actum quanquam permittente ſyngrapha, ſed appellatis priùs ſæpe de hac re Saturnino & Volumnio Syriæ præſidibus: poſtremò apud Berytum in horum præſentia Syllæo per Cæſaris fortunam iurato, omnino in- E tra triginta dies exhibiturum ſe & pecuniam, & Herodis perfugas. & cùm horum nihil Syllæus præſtitiſſet, aditos rurſum præſides Herodi permiſiſſe pignora capere, atque ita demum illum profectum in Arabiam. hoc eſt, inquit, illud bellum quod aduerſarij tam tragicè exaggerauerunt: quòd tamen quî poteſt bellum vocari, permiſſu præſidum & ex pacto illatum, poſt periurio violatos tum alios deos, tum in primis nomen Cæſaris? reſtat de captiuis iam dicere. Latrones Trachonitæ XL. primùm, mox plures, fugientes Herodem metu ſupplicij, receptaculum ſibi fecerunt Arabiam. hos Syllæus fouit & aluit in omnium hominum iniuriam, agróſque eis dedit, & prædarum fuit particeps; quos tamen ipſos eodem iureiurando tenebatur reſtituere cum mutuaticia pecunia ad præſcriptum terminum. nec poteſt oſtendere quemquam præter hos captum in Arabia. immò ex his ipſis aliquot euaſe rũt. Nũc cõfutata etiã de captiuis inuidioſa ſycophantia, audi Cæſar mendaciſſimũ figmentũ quod ad prouocandam iram tuã cõmentus eſt.

ὑπονοήσαντες ἐξ αὐτοῦ, & τῷ νικολάῳ προσελθόντες, τὰς ἀδικίας ἁπάσας ἐμήνυον, καὶ τὸ ὀβάδου ὡς διαφθαρέντων πλείστων σφαγὴ τεκμήρια παρέχοντες, ἰδοὺ δὲ & τῶν γραμμάτων αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπάσσοντα ὑφηρημένα, διὰ τούτων ἤλεγχον. ὁ δὲ νικόλαος ὑπιτυχίαν ταύτην ὁρῶν αὐτῷ προσγεγυμνωμένην, δι' αὐτῆς ἐφαλμεῖτο τὸ μέλλον, ἐπειγὼν ἐλθεῖν εἰς διαλλαγὰς πρώδῃ ποιῆσαι καίσαρα. σαφῶς γὰρ ἠπίστατο βουλομένῳ μὲν ὑπολογήσασθαι πρὸς ὧν ἔπραξεν ἐκ ἔστε παῤῥησίαν. ἐθέλοντι δὲ κατηγορεῖν συλλαίου, θυμοειδῆ καίσαρα ὑπὲρ πρώδου λέγειν. σωιεσώτων δὲ ἐπ' ἀλλήλοις, & δοθείσης ἡμέρας, νικόλαος παόντων αὐτῷ τῶν ἀρέτα πρέσβεων, τά τε ἄλλα κατηγόρει τοῦ συλλαίου, τὸν τε τοῦ βασιλέως ἀπώλειαν λέγων, καὶ πολλῶν ἀράβων, χρήματά τε ὡς εἴη δεδανεισμένος ἐπ' ὠφελείᾳ ὑμῖν, & μοιχείας ἐξελέγχων, ἃ τῶν ἐν ἀραβίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ γυναικῶν. προσετίθει δὲ τὸ μέγιστον ὡς ἐξαναστήσειε καίσαρα μηδὲν ἀληθὲς διδάξας ὑπὲρ τῶν πρώδῃ πεπραγμένων. ὡς δὲ ἦκεν ὅτι τοῦτον τὸν τόπον, ὁ μὲν καίσαρ ἐξεῖρχθαι αὐτὸν τοῦτο μόνον ἀξιῶν ὑπὲρ πρώδου λέγειν, ὡς ὁ στρατιὰν ἤγαγεν εἰς ἀραβίαν, μηδὲ δισχιλίους καὶ πεντακοσίους ἀποκτείνειεν τῶν ἐκεῖ, μηδὲ αἰχμαλώτοις λάβοι τινὰ χώραν διαρπάσας. πρὸς ταῦτα ὁ νικόλαος, ὑπὲρ τούτων ἔφη & μάλιστα διδάξειν, ὅτι μηδὲν ἢ τὰ πλεῖστά γε αὐτῶν ὁ γέγονεν ὡς σύ τε ἀκήκοας, καὶ δίκαιον ἰδεῖν χαλεπώτερον ἐπ' αὐτοῖς φέρειν. πρὸς δὲ τὸ ἀδόξοτον καίσαρος ἐνδόντος αὐτὸν ἀκριβατεῖν, τὸ δάνειον εἰπὼν τῶν πεντακοσίων ταλάντων, καὶ τινὰ συγγραφὴν, ἐν ᾗ καὶ τοῦτο ἰδεῖν προσγεγραμμένον ἐξεῖναι τὰ προθεσμίας παρελθούσης ῥύσια λαμβάνειν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας, τὰ μὲ στρατιᾶς, ὁ στρατιᾶς ἔλεγεν, ἀλλ' ὅτι δίκαιον τῶν ἰδίων ἀπαίτησιν χρημάτων. καὶ μηδὲ ταχὺ ταύτην, μηδὲ ὡς ἐπέρπει αἱ συγγραφαὶ, πολλάκις μὲν ὅτι σατορνῖνον ἐλθόντα καὶ βολόμνιον τοὺς τῆ συρίας ἡγεμόνας, τελοῦντα δὲ ἐν βηρυτῷ τούτων ἐναντίον συλλαίῳ τὰ σιὼ τυχὼ ἐπομόσαντος, ἢ μιὼ ἐντὸς ἡμερῶν τεσσάκοντα παρέξειν τὰ χρήματα, καὶ τοὺς ἐκ τῆ ἀρχῆς τῆς πρώδου πεφυγόδας. ὧν ὁδὲν ποιήσαντος συλλαίου πάλιν ὅτι τοὺς ἡγεμόνας ἐλθεῖν πρώδιν, κἀκείνων ἐφέντων αὐτοῦ λαμβάνειν τὰ ῥύσια, μόλις ἔτος ἐξελθεῖν σιὼ τοῖς περὶ αὐτόν. ὁ μὲν δὴ πόλεμος ὡς ἔτοι τραγῳδούμενος ἔλεγον, καὶ τὰ τῆς ὑπιρασίας τοιαῦτα. καίτοι πῶς ἂν εἴη πόλεμος, ὑπὲρ ἑαυτῶν μὲν τῆ σῶν ἡγεμόνων, δεδωκυίας δὲ τῆς συνθήκης, ἠσεβημένου δὲ μὴ τῆ ἄλλων θεῶν, καὶ τοῦ σοῦ καίσαρ ὀνόματος. τὰ δὲ περὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ἑξῆς ἤδη λεκτέον. λησαὶ τὸν τραχῶνα κατοικούντων τεσσαράκοντα τὰ πρῶτον εἶτα αὖθις πλείονες τὰς πρώδου κολάσεις διαφθύροντες, ὁρμητήριον ἐποήσαντο τινὰ ἀραβίαν. τούτους ὑπεδέξατο σύλλαιος ὅτι πάντας ἀνθρώπους ζήφων, & χώραν ἔδωκε νέμεσθαι, καὶ τὰ κέρδη τῆ λησῶν αὐτὸς ἐλάμβανεν. ὡμολόγησε δὲ & τούτοις ὅτι τοῖς αὐτοῖς ὅρκοις ἀποδώσειν καὶ τὸ αὐτοῦ τῶ δανείου προθεσμίαν. καὶ δύναιτο ἂν ἐκ ὅτι διδοῖεν κατὰ τὸ παρὸν ἄλλοπνα τῆς ἀράβων χώρας, ἢ τούτοις ἐξηρημένους, ἢ πάντας, ἀλλ' ὅσοι μὴ λαθεῖν ἴσχυσαν. ἔτος οὖν καὶ τῶ τ' αἰχμαλωσίας ὑπερθόνου συκοφαντήματος προφωνότος, μέγιστον ὦ καίσαρ κατάμαθε πλάσμα & ψεῦσμα προς τοῦ σιὼ ὀργοῦ αὐτοῦ ποιηθέν.

φημὶ

φημὶ γὰρ ἐπελθόντας ἡμῖν τὰ ἀραβων δυνάμεως, καὶ τῷ A
πρώτῳ ἐπιόντος ἑνὸς καὶ δευτέρου, τότε μόλις ἀμυνομένῳ τὸν πλεῖστον τοῦ στρατηγοῦ αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τούτοις ἐν εἴκοσι τοῖς πάντας, ὧν ἕκαστον αὐτὸς εἰς ἑκατὸν ἀναφέρων, διχιλίους πεντακοσίους τοὺς ἀπολωλότας ἔλεγε. ταῦτα μᾶλλον ἐκείνῳ τὸν κάμαρα, καὶ πρὸς τὸν σύλλαιον ὀπισθαφεὶς, ὀργῆς μεστὸς, ἀνέκρινεν ὁπόσοι τεθνήκασι τῶν ἀράβων. ὑποψευμένου δ' αὐτοῦ, καὶ πεπλανῆσθαι λέγοντος, αἵ τε συνθῆκαι τῷ δ' ἀνείων ἀνεγνώσκοντο, καὶ τὰ B ἡγεμόνων γράμματα, πόλεις τε ὅσας λῃστήρια κατηπώντο. καὶ πέρας εἰς τοῦτο κατέστη κάμαρ, ὡς τῷ μὲ συλλαίῳ καταγνῶναι θανάτου. ἡρῴδη δ' ἀμηλλάττεσθαι, μετάνοιαν ἐφ' οἷς ἐκ διαβολῆς πικρότερον ἔγραψεν αὐτῷ πεπεισθώς, καί τι τοιοῦτον εἰπεῖν εἰς τὸν σύλλαιον, ὡς ἀναγκάσαι αὐτὸν ψεύδει λόγῳ πρὸς ἄνδρα φίλον ἀγνωμονῆσαι. τὸ δ' σύμπαν, ὁ μὲ σύλλαιος ἀπεπέμπετο τὰς δίκας, καὶ τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσων, εἰ- C τα ἔτι κολασθησόμενος. ἀρέτα δ' μὲ διέμενε μὴ κάμαρ, ὅτι τὴν ἀρχὴν μὴ δι' ἐκείνου καθ' αὐτὸν ἔλαβεν. ἐγνώκει γὰρ καὶ τὴν ἀραβίαν ἡρῴδῃ δίδοναι. διεκώλυσε δ' τὰ πρὸς ἐκείνου πεμφθέντα γράμματα. τοῖς γὰρ πρὸς τὸν ὄλυμπον, καὶ βολέμιον διέμενε κάμαρα πυθομένοις, διότι ἔδοξεν ἐξ ἐντολῆς ἡρῴδου, τὰ πρὸς τοῦ παίδων γράμματα, καὶ τοὺς ἐλέγχους ἀναδίδοναι. κάμαρ δ' ἀναγνοὺς, τὸ μὲ ἀρχὴν ἄλλην προσιθέναι γένεσιν, καὶ καλῶς πράττοντι τὰ πρὸς τοὺς παῖδας, ἐᾶν ὡήθη καλῶς D ἔχειν. διέμενος δ' τοῖς πρὸς ἀρέταν, καὶ τοῦτο μόνον ὑπιμήσας ὡς προπετείᾳ χρήσαιτο τοῦ μὴ παρ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἀναμεῖναι λαβεῖν, τά τε δῶρα προσήκατο, καὶ τῷ ἀρχὴν ἐβεβαίωσατο. ἡρῴδη δ' γράφει διηλλαγμένος, ὅτι τε τοῖς παισὶν ἄχθεται λέγων, καὶ δίον, εἰ μὲ ἀνοσιώτερόν τι τετολμήκασιν, ἐπεξιέναι παλαιοῖς ὄντας. αὐτὸς γὰρ ἀφῖκα ταύτῃ τὴν ἐξουσίαν. εἰ δ' δρασμὸν ἐνόησαν, ἄλλως ἀθετήσαντα μηδὲν ἀνήκεστον E διαπράττεσθαι. συνεβούλευεν δ' ἔχειν αὐτοῦ συνέδριον ὑποδείξαντα πρὸς βηρυτὸν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι ῥωμαῖοι, καὶ θαλαβόντα, τούς τε ἡγεμόνας, καὶ τὴν βασιλέα τῆς καππαδοκῶν ἀρχέλαον, ὅσους τε τῶν ἄλλων οἷς φιλία τε καὶ ἀξιώματι ἔνδοξοι φανεῖς, μὴ τὰ ἐκείνων γνώμης ὅτι χρὴ διαλαμβάνειν. κάμαρ μὲν τοιαῦτα ἐπέστειλεν.

Affirmo enim quod cum Arabum manus nos inuasisset, & vnus atque alter è nostris cecidisset, tum demum Herodes repugnare coactus Nacebum, & cum eo xxv. non amplius cecidit, quorum singulis centuplicatis iste bis mille & quingentos cecidisse retulit. His motus Cæsar, vultu irato ad Syllæum versus, rogauit quot Arabes ex pugna desiderati sint. Hæsitante illo, & erratum in numero fatente, lectæ sunt syngraphorum conditiones, & rescripta præsidum, literæque vrbium continentes querelas de latrociniis. Ad vltimum eò res deuenit, vt Cæsar damnato capitis Syllæo, Herodem in gratiam receperit: & pœnitens quod calumniis permotus duriùs scripsisset, hoc quoque Syllæo opprobrauerit, illius mendaciis impulsum se discessisse ab officiis amicitię. In summa, remisit eum in prouinciam vt postquam satisfecisset creditoribus, daret supplicium. Cæterum Aretæ indignari pergebat, quod regiam dignitatem ac potestatem vsurparet, priusquam à se acciperet: volebátque Arabiam quoque Herodi tradere: sed hoc consilium mutauerunt redditę ipsius literæ. Olympus enim & Volumnius cognito placatum esse Cæsarem, mox ita vt mandatum erat obtulerunt ei literas, continentes argumenta quibus filios impietatis conuicerat: quibus lectis visum est non onerare insuper alio regno senem & infortunatum circa filios: admissisque legatis Aretæ, & hactenus obiurgatis quòd rex eorum temerariè principatum sumpsisset: non expectata sua sententia, admisit munera, & regnum ei autoritate sua confirmauit. Post hæc Herodi iam reconciliatus scribit, dolere se vicem eius qui tales haberet filios, deberéq; eum, si quid contra pietatem ausi sint, vt in parricidas animaduertere. se enim liberam ei potestatem permittere. quod si tantùm fugam meditati sint, ipsum quoque salua pietate oportere leni castigatione contentum esse. quare suum consilium esse, vt indicto consistorio apud Berytum Romanorum domicilium, & adhibitis præsidibus cum rege Cappadocum Archelao, amicisque cæteris & viris illustribus, de communi sententia quid statuendum sit dispiciat. atque hoc fuit argumentum epistolæ Cæsaris. XIII.

Κεφάλαιον ιζ'.

Ως καίσαρ ἐξουσίαν δίδωσι τῷ βηρυτῷ κρῖναι τὴν συνέδριον κατηγορίαν τῶν παίδων ἡρῴδου, καὶ θάνατον ἐπαίτιον. F

CAP. XVII.

Herodis filij damnantur apud Berytum in concilio.

ΟΔὲ ἡρῴδης τῶν γραμμάτων ὡς αὐτὸν ἀπενεχθέντων, ἐχάρη μὲν διότι ταῖς διαλλαγαῖς ἐπῆρτο, ἐχάρη δ' καὶ τῷ πάντα ἐξεῖναι καὶ τῶν παίδων αὐτῷ. καὶ πῶς τὸ μὲν διαφθεῖραι, ἐν τῷ πρότερον χαλεπὸν μὲν, ἀλλ' ὅτε θεμιτὸν, ὅτε προπετῆ, πρὸς τὴν ἀπώλειαν τῶν τέκνων παρ- G εῖχεν αὐτόν. ἐν δ' τῷ τότε μεταβολῆς ἀμείνονος καὶ παῤῥησίας ὑπιλαβόμενος, τὸ μῖσος ἐπαρρόδοξεν τῇ ἐξουσίᾳ. διέπεμπεν οὖν ὅσους ἐδόκει καλεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἀρχελάου χωρὶς, ἐκεῖνον γὰρ ἦν ἔχθος ἐκ πρίου προσπυγχάνειν, ἢ κὴ τῇ προαιρέσει νομίζων μισοδῶν ἔσεσθαι. ἧκον δὲ βηρυτῷ, τῆς τε ἡγεμόνων, καὶ τῶν ἄλλων ὅσους ὑπὸ τῶν πόλεων ἐπάλεσε.

filios quidem, quos adducere in concilium noluit, in Platane vico Sidoniorum detinuit, non longè ab vrbe: vt posset eos si vocarentur sistere. ipse verò solus introgressus, coram concessu CL. virorum, vsus est accusatione non tam propter infortunium & necessitatem miserabili, quàm patri parum decora. Vehemens enim erat, & in coarguendo crimine hæsitans non satis se explicabat, multáque furoris ac feritatis præferebat indicia. nec probationes exhibebat cognitoribus, sed aduocatos sibi eos adiungebat indecorè pater contra filios, literásque ab ipsis scriptas legebat; in quibus nihil insidiarum aut impietatis inerat, sed tantùm de ineunda fuga consilium, & conuitia signa offensi animi. ad quæ postquam ille peruenit, vociferabatur quasi in confessis insidiis: remque exaggerabat deierans mori se malle quàm audire talia. Postremò dicens sibi & à natura & à Cæsare potestatem in eos datam, addidit etiam patriam legem ita iubere: vt si cui accusato parentes manus imponant capiti, necesse habeant circumstantes taxis eum ferire, atque in hunc modum interficere. quod cùm sibi promptum sit in patria & suo regno facere, tamen expectare se illorum quoque calculos. Venire se tamen ad eos non tam vt iudicent filios in manifestissima culpa deprehensos, quâ vt per occasionem indignationi iustæ parentis suum addant suffragium, & exemplum edant ad posteros, non oportere tales insidias negligi. Hęc locuto rege, & iuuenibus ne ad dicendam quidem causam adductis, qui erant in consilio videntes rem eò deuenisse, vt nulla sit spes reconciliationis & gratiæ, potestatem eius confirmauerunt. Et primus Saturninus vir consularis, multísque defunctus honoribus, protulit sententiam moderatam circumstantiis: damnare se quidem Herodis filios, non tamen censere interficiendos, quòd & ipse filios habeat, & Herodem præteritis infortuniis hoc maximum nolit adnicere. Post illum ipsius tres filij, qui legati patris erant, eandem sententiam tulerunt. Contrà Volumnius capite plectendos pronunciat, qui tam impij erga parentem fuerint: quem deinceps maior pars secuta est, vt omnino viderentur addicti ad supplicium. Móxque inde Herodes Tyrum eos secum duxit: quò cùm Nicolaus appulisset à Roma veniens, rex priùs expositis quæ apud Berytum acta fuerant, percontatus est quid Romæ amici sentirent de eius filiis. Ille respondit videri consilia iuuenum impia, coniiciendósque vinctos in carcerem. deinde pensitato diligentiùs negotio, si ita videatur, occidendos, ne putetur plus iræ quàm rationi tribuere. sin contrarium placeat, absoluendos, ne aliquid committatur immedicabile. eam esse Romæ plerorumq; amicorum sententiam. Tum rex diu multúmque tacitus secum cogitauit, & illum secum nauigare iussit. Postquam autem Cęsaream vĕtum est, mox omnes fuerunt de filiis solliciti, euentum expectantes. valde enim metuebãt ne propter inueteratum

Τοὺς μὲν παῖδας, ἐπὶ δεῖπνον ἐκέλευσε παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον, ἐν κώμῃ τινὶ Σιδωνίῳ εἶχε, πλατάνῃ καλουμένῃ, πλησίον τῆς πόλεως, ὡς ἔχειν εἰ κληθείεν παραχρῆμα. μόνος καθ' αὑτὸν εἰσελθών, ἐκάτον καὶ πεντήκοντα συγκαθημένων ἀνδρῶν, κατηγόρει κατηγορίαν ἐκ ὀδυνηρὰν ὡς πρὸς ἀνάγκην ὢν ἠτυχηκότος, πλείω δ' ἀπειρηκυῖαν ἢ πατὴρ ὅτι παισὶν εἴποι, βίαιος δὲ καὶ ἀνιαρὸς τὴν ὀπὶ δείξιν τῆς αἰτίας ἐτετάρακτο, καὶ μέγιστα θυμοῦ καὶ ἀγριότητος σημεῖα τοῖς τε ἐλέγχοις ἐκ ἐκείνοις ὑπηρέτων καταμαθεῖν, ἀλλὰ σωτηρίαν αὐτοῖς προσιθεὶς, παῖδι καὶ παίδων ἀχήμονα, καὶ τὰ γραφέντα δι' αὐτοῦ ἐκείνων ἀναγινώσκων. ἐν οἷς ὑπεβουλή μὴ ἢ τις ὑπόνοια δυσσεβείας ἐκ ἐγέγραπτο, μόνον δ' ὡς φυγεῖν βουλεύοιντο, καὶ λοιδορίαν τινὲς εἰς αὐτὸν ὀνείδη προσέχουσαν διὰ τὴν δύσνοιαν, ἐφ' οἷς ἐκεῖνος ὡς ἐγίνετο, μᾶλλόν τε ἐξεβόα, καὶ τὸ πρόσθεν εἰς ὁμολογίαν τῆς ὑπεβουλῆς δι' ἐκείνων, ἤυξανε, ἐπομνύμενος ὡς ἥδιον ἂν σέσειστο τῆς ζωῆς, ἢ ταῦτα ἀκούειν λόγων. τὸ δὲ τελευταῖον εἰπὼν ὅτι καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ καίσαρος δόσει τὴν ἐξουσίαν αὐτὸς ἔχοι, προσέθηκε καὶ πάτριον αὐτῷ νόμον, ὃς ἐκέλευσεν, εἰ τὸ κατηγορηθέντος οἱ γονεῖς ὑπτοῖεν τῇ κεφαλῇ τὰς χεῖρας, ἐπάναγκες εἶ τοῖς πρέσσουσι βάλλειν, καὶ τὸν ἀποκτείνειν τὸν τρόπον. ὅπερ ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ἐν τῇ πατρίδι καὶ τῇ βασιλείᾳ ποιεῖν, ὁμως ἀναμεῖναι τὴν ἐκείνων κρίσιν. ἦκειν μὲν τοὺς, δικάσας μὲ ἐκ ἂν ὅπως ὑπὸ φανερᾶς οἷς ἐκ τῶν παίδων ὀλίγου πάθοι, σωφρονισθῆναι δ' καιρὸν ἔχοντας, ὡς μηδενὶ καὶ τῷ πόρρω γεγενότων ἀμελήσαι τοιαύτης ὑπερβολῆς ἄξιον. ταῦτα τοῦ βασιλέως εἰπόντος, καὶ τῶν νεανίσκων μηδὲ ἕως τῆς ἀπολογίας παρημμένων, συμφρονήσαντες οἱ κατὰ τὸ συνέδριον ὡς ὑπερβολῆς καὶ ἀλλαγῶν κρίσεων ἔχοιεν, τὴν ἐξουσίαν ἐβεβαίωσαν αὐτῷ. καὶ πρῶτος μὲν Σατορνῖνος ἀνὴρ ὑπατικὸς, καὶ τῶν ἐπ' ἀξιώμασιν, ἀποφαίνεται γνώμην ἀδημονεστάτην προσιζάνων χρώμενος. ἔφη δὲ καταδικάζειν μὲν τῶν ἡρώδου παίδων, κτείνειν δ' ἂν οἴεσθαι δίκαιον, αὐτὸς παῖδας ἔχων, καὶ τὸ πάθους μείζονος ὄντος, εἰ καὶ πατρὶ δι' αὐτοὺς δυσχύκησε. μετ' ἐκεῖνον, οἱ Σατορνίνου παῖδες, εἴποντο δὲ αὐτῷ ξεῖς ὄντες πρεσβύται, τὴν αὐτὴν γνώμην ἀποφαίνοντο. Οὐολόμνιος δ' ἀντικρὺς ἔφη κολάζειν θανάτῳ τοὺς ὕπνους ἀσεβήσαντας εἰς τὸν πατέρα. Τὰ δ' αὐτὰ καὶ τῷ ἑξῆς οἱ πλείους, ὥστε μηκέτ' ἄλλό τι δοκεῖν, ἢ καταδεδικάσθαι τὸν ὑπὸ θανάτῳ τοὺς νεανίσκους. κἀκεῖθεν μὲν Οὐᾶρος, ἀπὸ ῥώμης ἦκεν, ἄγων αὐτοῖς εἰς τύχην, καὶ τὸν νικολάου πλώσαντος ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιστάντος, προσδιηγησάμενος τὰ ἐν βηρυτῷ, ἐν τινα ἔχοιεν γνώμην περὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ οἱ ἐν τῇ ῥώμῃ αὐτῷ φίλοι. κἀκεῖνος εἶπεν, ὅτι δοκεῖ μὲν ἀσεβῆ εἶ τὰ ἐκείνοις περὶ σὲ ἐγνωσμένα, χαλεπὰ μέν τοι αὐτοὺς καθείρξαντα, δεσμώτας φυλάττειν. καὶ εἰ μέ ἕτερόν σοι δοκοίη, κολάζειν αὐτοὺς, μὴ φαίνοιο ὀργῇ τὸ πλέον ἢ γνώμῃ κεχρῆσθαι. εἰ δ' τἀναντία, ἀπολύειν, μὴ ἀσεβηθῶσιν εἴη σοι τὸ ἀτύχημα. Τὰ αὐτὰ δ' δοκεῖ καὶ ἐν ῥώμῃ τοῖς πλείοις περὶ τῶν φίλων. καὶ ὃς σωφρονήσας ἐν πολλῇ ἐγίνετο σωφροσύνῃ, κἀκεῖνον ἐκέλευσεν συμπλεῖν αὐτῷ. ὡς δ' ἦκεν εἰς καισάρειαν, γίνεται λόγος ἅπασι περὶ παίδων, καὶ μεταφορὰς ἡ βασιλεία ποιεῖται. χωρήσειε τὰ κατ' αὐτοὺς ἐκδεχομένων. δεινὸν γὰρ ὑπῆρχε πάντας δίος

ἐκ πα-

ἐν παλαμῇ καθασασιαζομένους εἰς αὐτὸ τὸ πέρας ἐλ- A
θεῖν. καὶ τοῖς μὲ πάθεσιν ἐδυχέραινον, ὡς ἰδίοις ἤδη εἰ-
πεῖν τι θρασυτέρους, ἔτε ἄλλε λέγοντος ἀκούειν ἀκίνδυ-
νον, ἀλλ' ἐγκεκλεισμένοι τὸν ἔλεον, ὀδυνηρῶς μὲν, αἰαῦ-
δως δ' ἔτ' ἐμφρόλιῳ τὰ πάθες ἔφερεν. εἷς δ' αὐτῷ πάλαι
γραπτὸς, ὀνόματι τήρων, ἡλικίας ὄντος
ἀλεξάνδρε φίλε, πάντα ὅσα καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποδυό-
μενα δ' ἡσυχίας ἰδίοις, αὐτὸς ὑπ' ἐλευθεριότητος ἐξε-
λάλει, καὶ βοᾶν ἠναγκάζετο πολλάκις ἐν τοῖς πλήθεσιν B
ἀδιαλύπτως λέγων, ὡς ἀπώλετο μὲν ἡ ἀλήθεια,
τὸ δ' ἄδικον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀνηρημένον εἴη, κρατεῖν δὲ
τὰ ψεύσματα καὶ ἡ κακοηθεία, καὶ τοσοῦτον νέφος ἐπάγει
τοῖς φρονήμασιν, ὡς μηδὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων
παθῶν ὁρᾶσθαι τοῖς ἁμαρτάνουσιν. τοιοῦτος ὢν, ἐδόκει μὲ
ἀκινδύνως παρρησιάζεσθαι. τὸ δ' ἄλογον, κινεῖ
πάντας, ὡς ἀνάνδρως αὐτὸ πρὸς τὸν κρατοῦντα ἰσαμένους.
διὸ καὶ πάντα ἅπερ αὐτὸς εἴπειεν, ἕκαστος ἡδέως ἤκουεν C
ὑπ' ἐκείνου λεγόμενα, καὶ τὸ καθ' αὑτοὺς ἀσφαλὲς ἐν
τῇ σιγᾷν προορώμενοι τῷ ἐκείνε παρρησίαν ὅμως
ἀπεδέχοντο. τὸ δὲ προσδοκώμενον πάθος, ἐβιάζετο
πάντα εἴ τινα οὖν ὡς αὐτὸ λαλεῖν. ὁ δὲ καὶ πρὸς τὸν
βασιλέα μὲ πάσης παρρησίας ὡσάμενος, μόνος μόνῳ
λέγειν ἠξίει, καὶ συγχωρήσαντος, ὀδυρώμενος εἶπεν, ὦ
βασιλεῦ δι' ἃ καρτέρει ἔτι τοιοῦτῳ πάθει. τῷ δὲ μηδὲν D
τοιαύτῃ παρρησίαν, ἀναγκαίαν δέ σοι, καὶ συμφέρουσαν
εἰ λάβοι τὸ χρήσιμον ἐξ αὐτῆς, πρόκειται τ' ἐμῆς ἀσ-
φαλείας. ποῖ ποτε ὤχοντό σε, καὶ πεπώκασιν ἐκ τ' ψυ-
χῆς αἱ φρένες; ποῖ δ' ὁ πρώτιστος ἐκεῖνος νοῦς, ᾧ πολλὰ
καὶ μεγάλα κατώρθωσας; τίς δ' ἡ τῶν φίλων καὶ συγ-
γενῶν ἐρημία; κείνω δ', εἰ δὲ παρόντας αὐτοὺς εἶδ' συγ-
γενεῖς ἢ φίλους, οἳ προορῶσι τοιοῦτον μῖσος ὑπὲ τῇ μα-
καριζομένῃ ποτὲ βασιλεία. σὺ δ' εἰ σκέψῃ τι θεατὸ- E
μενον ὄζι; δύο νεανίσκους ἐκ βασιλίδος σοι γυναικὸς
γεγενημένους, εἰς πᾶσαν ἀρετὴν ἀκρως ἀναρήσῃς, σεαυτ
ἐν ὥρᾳ καταλιπὼν ἐφ' ἑνὶ παιδὶ κακῶς οἰκονομή-
σαντι τ' εἰς αὐτὸν ἐλπίδα, καὶ συγγνώσιν ὧν αὐτὸς ἤδη
τοσαυτάκις κατέγνως θανάτου; ἀλλ' ἐννοήσεις, ὅτι καὶ τῶν
ὄχλων ἡ σιωπὴ, τῷ ἀμαρτίαν ὁμοῦ ὁρᾷ καὶ μισεῖ τὸ
πάθος; ἥτε γραπτὰ πᾶσα, καὶ ταύτης οἱ πρωτεύοντες,
ἔλεον μὲν τῶν ἀτυχούντων, μῖσος δ' τῶν ταῦτα δρα-
σαμένων ἐχήκασιν; ἤκουε τούτων ὁ βασιλεὺς, F
ἐν ἀρχῇ μὲν ἐ παντάπασιν ἀγνωμόνως, ἀλλὰ τί δεῖ
καὶ λέγειν ἀνεκίνησεν ἑαυτὸν ἀψαμένου τῶ τήρωνος ἐν-
αργῶς, τῶ τε πάθους καὶ τ' πρὸς τοὺς οἰκείους ἀπιστίας.
αὖθις δ' ὁ μὲν ἐπεδίδου κατὰ μικρὸν ἀμάτρω καὶ γρα-
πτικῇ χρώμενος παρρησίᾳ. τὸ δὲ ἀπαίδευτον ἐξέ-
πιπτε τῶ κρατοῦ. ταραχῆς δ' πρώτης ἐνεπίμπλατο, καὶ
μᾶλλον ἀνιᾶσθαι δοκῶν, ἢ πρὸς τὸ συμφέρον ἀ-
κούειν τῶν λόγων, ἐπεὶ καὶ τοὺς δρακειμένους γραπτώ- G
τας, καὶ τοὺς ἀγανακτοῦντας ἡγεμόνας ἐπύθετο,
προσάπτει τῶν τε ὀνομασὶ δηλωθέντων ἅπαντας,
καὶ τὸν τήρωνα δήσαντας ἔχειν ἐν φυλακῇ. τούτου
γενηθέντος, ὑπιτίθεται τῷ καιρῷ καὶ τρύφων τὸς
κουρεὺς τῶ βασιλέως, ὃς ἔφη προσελθὼν ὡς πείθοι πολλάκις ὁ τήρων, ὁπόταν θεραπεύῃ τὸν βασιλέα
ξυρῷ τ' λαιμὸν ὑποτεμεῖν, ἐσεσθαι δὲ ἐν πρώτοις τῆς πρὸς ἀλέξανδρον, καὶ μεγάλας λήψεσθαι δωρεάς. ταῦτα
ὑπόντα, συλλαμβάνειν καλύει, καὶ μὴ ταῦτα, βάσανος ἰῶ τῶ τε τήρωνος, καὶ τῶ παιδὸς αὐτε, καὶ τῶ κυρέως.
δρακαρτερουμένου τε τῶ τήρωνος, ὁρῶν ὁ νεανίσκος τὸν πατέρα, χαλεπῶς μὲν ἤδη δρακείμενον, ἔχοντα
δ' ἐλαμίαν ἐλπίδα σωτηρίας, αὐτό τε τὸ μέλλον ἐκ τῆς πρὸς τὸν πάροντα δυχερείας προῦπτον,

dissidium immineret eis exitium. Cumque dolerent eorum vicem, tamen nec loqui temere, nec audire dictum aliquod liberius vacabat periculo: sed in sinu misericordiam celantes, taciti dolorem dissimulabant. Vnus omnium vetus regis miles nomine Tiro, filium habens Alexandri æqualem & amicum, quicquid alij quieti occultabant, ipse liberè eloquebatur, & sæpe exclamare cogebatur in turba, periisse veritatem & iustitiam in rebus humanis, & pro his regnare cum mendaciis malitiam: éque tantam caliginem inductam negotiis, vt ne grauissima quidem errata sua homines animaduerterent. Hæc loquendi libertas quamuis non abesset à periculo, omnes tamen mouebat, quòd non sine ratione fortiter se gereret tali tempore: libentérque hæc audiebant singuli, & cùm sibi cauerent silentio, eius tamen non improbabant licentiam. nam tanti mali expectatio potuisset à quouis commiserationis voces exprimere. Ille verò etiam ad regem magna libertate se ingerens, postulauit solus cum solo colloqui: quod vbi concessum est: Non possum, inquit, ô res diutiùs ferre hãc anxietatem animi: quæ me cogit audaces voces & mihi periculosas promere, sed tibi, si velis, vtiles. Vbi nunc est tua mens? vbi animus ille semper hactenus quantumuis arduis par negotiis? quænam hæc est tanta amicorum ac cognatorum penuria? neque enim tibi hos cognatos aut amicos existimo, qui tantum scelus sustinent in quondam felici regia. quid tu? quid agatur non dispicies? occidesne duos iuuenes è regina vxore susceptos, & in omni virtute eximios, teipsum hac ætate commissurus vni filio alenti spes improbas, & cognatis quos ipse toties iudicasti dignos supplicio? An non animaduertis tacitum vulgus simul & tuum errorem damnare, & miserari calamitatem iuuenum? adhæc tum militaris turba, tum ipsi duces illis compatiuntur, & execrantur autores huius infortunij. Hæc primò sat æquis auribus accipiebat rex, admonitus tam suæ calamitatis, quàm domesticorum perfidiæ. Sed illo immodestè ac militariter instante, & per simplicitatem non habente rationem temporis, turbatior iam & opprobrationem hanc magis quàm admonitionem amicam existimans, scisciatus quinam essent illi ægre ferentes duces aut milites, nominatim indicatos omnes cum ipso, Tirone vinctos iussit seruari in carcere. Huius facti occasione Trypho quidam tonsor regis accedens eum ait se non semel à Tirone solicitatum, vt inter curandum, guttur ei nouacula præcideret, ostentata spe magnorum munerum, & primi loci inter Alexandri amicos. Hæc locutum iubet corripi: móxq; tortus est & tonsor & Tiro cũ filio, qui videns patrem sæuissimè tractatum, obstinatè cruciatus perferre, nec tamen superesse vllam spem salutis ex crudelitate regis coniiciens,

ait se iudicaturum veritatem, si tormenta sibi ac parenti remitterentur: acceptáque in hoc fide, dicebat conuenisse inter eos vt Tiro sua manu regem interficeret: patere enim ei aditum soli ad solum, atque ita perpetrato facinore libenter quiduis passurum in Alexandri gratiam. His dictis patrem exemit cruciatibus, incertum veritate expressa an vt se ac genitorem hoc pacto à diuturniore vexatione redimeret. Herodes autem eiecta ex pectore omni siqua priùs inerat dubitatione de filiorum supplicio, nec vllum relinquens locum resipiscentiæ, properauit exequi suum propositum: & productis in concionem trecentis ductoribus militum vnà cum Tirone ac filio, tonsoréque indice, omnes accusauit apud populum. in quos multitudo quicquid ad manum veniret coniiciens, ad vnum eos interfecit, Alexander autem & Aristobulus ducti Sebasten, ibi iussu patris sunt strangulati: & corpora eorum in Alexandrium recondita sunt, vbi maternus eorum auus & plerique ex progenitorum serie siti sunt. Et fortasse alicui mirum non videbitur, coalitum tanto tempore odium adeò excreuisse, vt modum excedens ipsam naturam vicerit. Illud meritò dubitari possit, in adolescentésne ea culpa conferenda, qua patrem longo tempore exasperatum tãdem in odium coniecerint immedicabile: an in ipsius duritiã, & cupiditatem tam gloriæ quàm dominationis immodicam, qui nullum ferret socium, malens omnia suo arbitratu facere: an potiùs in fortunam, cuius potentiæ nullis humanis rationibus resistere licet, ne sapientissimis quidem. Vnde persuasum habemus eam omnes humanas actiones præsanxisse, vt necessariò consequantur: eámque vim fatum vocamus, quòd nihil sit quod illa non efficiat. sed hunc termonem vt arduum leuiter attigisse sufficiet, qui & nostris studiis nonnihil tribuit, & varietatis actionum causas examinat: quæ quidem contemplatio iam olim inclusa est legis nostræ voluminibus. Cæterùm ex duabus reliquis causis quod ad filios attinet, accusare quis posset eorum iuuenilem arrogantiam, & fastum regium, quòd nimium tribuerint patris calumniatoribus, & in acta eius ac vitam parum æqui inquisitores fuerint, malitiosè suspicaces, & linguæ temperare nescij, ac per hoc geminas ansas præbẽtes suis obseruatoribus, & ad ineundam regis gratiam delatoribus. Patris autem planè pudendus error est & inexcusabilis, quòd neque insidiarum structarum conuictos, neque vllis huius conatus argumentis deprehensis, permisit sibi ex se genitos interficere, egregio corpore iuuenes, nec apud suos solùm gratiosos, non in venationibus segnes, non in militaribus exercitiis contemnendos, aut ciuilibus facundiæ studiis. horum enim omnium non erant rudes, præsertim Alexander natu grandior. Satis erat, etiamsi damnare libuisset, aut vinculis eos cohibere, aut procul à regno ablegare, cùm securum faceret Romana potentia, sub cuius tutela

ἔφη μιμνύειν τοῦ βασιλεῖ τ ἀλήθειαν, εἰ παραμήσεται δι᾽ τ φάσαν τ βασάνῳ καὶ τ αἰτίας αὐτόν τε καὶ τ πατέρα. ὄντος ὃ πίστιν ὅτι τούτοις, ἔλεγλε ὡς εἴη συνθήκη τις ὑπ᾽ ἐκείνου δι᾽ αὐτοχειρίας βασιλεῖ τ τήρωνα. προσελθεῖν γὰρ δύσοδον ἄλλῳ μόνον μόνῳ, καὶ δράσαντα παθεῖν τι τ εἰκότων ἂν ἀγμυνεῖς ἀλεξάνδρῳ χαριζόμενον. ταῦτα μὲν ἐκεῖνος εἰπών, ἐξαιρεῖται τ πατέρα τ ἀνάγκης, ἄδηλον εἴτε τ ἀλήθειαν ἐκβιασθεὶς φράζειν, εἴτε καὶ ὑπὸ γραφικοῦ νοήσας τινὰ ταύτην τ κακῶν αὐτῷ, καὶ τῆς γεγυννηκότος. ὁ ὃ ἥρωδης, ὡς δὲ εἴ τι προσῆκον ἐνδιάσιμον ἐῶν αὐτῷ περὶ τ τεκνοκτονίαν, τούτῳ τόπον ἡ χώρα καταλελοιπὼς ἐν τῇ ψυχῇ, ἀλλὰ πᾶσι ἐξημμένος τὸ δυνάμενον αὐτῷ μετάνοιαν ἀμείνονος λογισμοῦ ὑπάρχειν, ἔασδυσεν ἤδη τέλος ὑπθεῖναι τῇ προαιρέσει. καὶ προαγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν, ξιακοσίους τε τῶν ἡγεμόνων τοὺς ἐν ἀγορᾷ γλυομένους, καὶ τ τήρωνα σὺν τῷ παιδί, καὶ τῷ περὶ ἐκείνου διελέγχοντι χρεῖ, κατηγορίαν ἀπάντων αὐτῶν ἐποιήσατο. καὶ ἐκείνους μὲν τὸ πλῆθος ἀεὶ τοῖς ὑπατυχοῦσι βάλλοντες, ἀπέκτειναν. ἀλέξανδρος ὃ ⸂ ἀριστόβυλος ἀχθέντες εἰς σεβαστὴν, ὑπὸ τάξαντος τὰ παρὸς, σραγγάλῃ κτείνονται, τὰ ὃ σώματα νύκτωρ εἰς ἀλεξάνδρειον ἀπέθεντο, τὰ τε μητροπάτορος ἐκεῖ, ⸂ τ πλείσων αὐτοῖς προγόνων κειμένων. ἴσως μὲν οὖν ἂν ἄλογον ἐνίοις καταφαίνοι, ξεφόμενον ἐκ πολλῆ τὸ μῖσος, ὅπως αὐξηθεῖσα, καὶ παραμένον θελθὸν, ἐπονικῆσαι τὴν φύσιν. ὅπερ ἔσις ὃ γένοιτο ἂν εἰκότως εἴτε εἰς τοὺς νεανίσκους ἀναγέον τὴν τοιαύτην αἰτίαν πρὸς ἄπιον ὀργῆς ἀναγαγόντας τὸν πατέρα, καὶ χρόνῳ παροξυνάσαντας ὑπὸ χαλεπότητος ἀνήκεσον αὐτοῖς, εἴτε ⸂ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον ἀπαθῆ καὶ θερμὸν ὄντα πρὸ τὴν ὑπθυμίαν τῆς ἀρχῆς, ⸂ τ ἄλλης δόξίας, ὡς μηδένα οἴεσθαι παραλιπτέον, ἐφ᾽ ᾧ πᾶν τὸ βελόμενον ἀκίνητον ἔχειν, ἢ καὶ τὴν τύχῃ παντὸς δυγνώμονος λογισμοῦ μείζω τὴν δύναμιν ἐχηκῦαν. ὅθεν ⸂ πειθόμεθα ταῖς ἀνθρωπίναις φύσεις ὑπ᾽ ἐκείνης περιλαθωσιῶσθαι τῆς τῆ γλυκέως πάντως ἀνάγκης, ⸂ καλύμμα αὐτὴν εἱμαρμένην, ὡς μηδενὸς ὄντος, ὃ μὴ δι᾽ αὐτὴν γίγνεσθαι. τοῦτον μὲν οὖν τὸν λόγον ὡς μείζω πρὸς ἐκεῖνον ἀρμόσει κινεῖν, ἡμῖν τε αὐτοῖς ἀποδιδόντα τι, καὶ τὰς διαφορὰς τ ὑπτησδυμάτων ἐκ ἀνδυθμίους ποιῆντα, ἃ πρὸ ἡμῶν ἤδη περιλοσόφηται καὶ τοῖς νόμῳ. τῶν ὃ ἄλλων δύο, τὸν μὲν ἀπὸ τῶν παίδων μέμψεται ἂν τις αἰτίαν, ὑπό τε αὐθαδείας νεωτερικῆς, καὶ βασιλικῆς οἰήσεως, ὅτι καὶ διαβολῶν ἐνείχοντο κατὰ τὸ πατρὸς, καὶ τῶν περιτομῶν αὐτῷ κατὰ τ βίον, ἐκ δυμφεῖς ἦσαν ἐξετασαὶ, καὶ κακοήθεις μὲν ὑπονοεῖν, ἀκριτεῖς ὃ λέγειν, δύλωτοι ὃ δι᾽ ἀμφότερα τοῖς ὑπτιεσῦσιν αὐτοῖς, καὶ πρὸς χάριν καταμενύουσιν. ὁ μὴν τοι πατὴρ, ὡς δὲ συντεθραῦς ἔοικεν ἄξιος φαίνεσθαι τὰ περὶ ἐκείνης ἀσεβήματος, ὃς ὅτε πίστιν ὑπβουλῆς ἐναργῆ λαβὼν, ὅτε παιδοκτονίας ὑπχειρήσεως ἐλέγχῳ ἔχων, ἐτόλμησεν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐξ αὐτοῦ φυτὰς, ἀρίστους μὲν τὰ σώματα, καὶ περιποθήτους πᾶσι τοῖς ἀλλοφίοις, ἃ ἀποδόντας ὃ ἐν τοῖς ὑπτιπαθύμασιν εἶπου θηρᾶν ἢ γυμνάζεσθαι τὰ πολέμου, ἢ λέγειν ὑπὲρ τῆς ἐμπεσόντων ἔδει. τούτων γὰρ ἁπάντων μετεῖχον, ἀλέξανδρος ὃ καὶ μᾶλλον ὁ πρεσβύτερος. ἥρκει γὰρ εἰ καὶ κατέγνω καὶ ζώντας ὅμως ἐν δεσμοῖς, ἢ ξενιτεύοντας ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἔχειν, μεγάλῃ ἀσφάλειαν αὐτῷ περιβεβλημένῳ τὴν ῥωμαίων δύναμιν,

δι᾽ ἣν

δι' ἐω ἀδὴν ἔτι ἐξ ἐφόδου ϗ βία παθεῖν ἐδύνατο. τὸ δ' ἀποκτεῖναι ταχὺ, ϗ πρὸς ἡδονὴν τὸ νικῶντος αὐτὴν πάθος, ἀσεβείας τεκμήριον ἀνυποτιμήτου. ϗ τῆς ἡλικίας ἕπεσθαι συνηγόρα τοσοῦτον ἐξήμαρτεν. ἦν μὲν παρηλικὴ, ϗ τὸ χρονίζον συγγνώμην ἂν αὐτῇ τινα φέρειν. ταχὺ μὲν γὰρ ἐκπλαγῆναι ϗ κακινηθῆναι χωρῆσαι πρός τι τῶν ἀπόπων, εἰ ϗ δυχερὲς, ἀλλὰ ἀεὶ συμβαῖνον. ἐν ὅπῃ σάσει δ' ἐπολλάκις μὲν ὁρμηθέντα, πολλάκις μελλήσαντα, τὸ τελευταῖον δ' ὑπὸ λύπης ϗ ὀργῆς ἐξαφθῆναι, φονώσης ϗ δυσμετακινήτου ψυχῆς ὑπὸ τῆς χειρόνων. ἐδήλωσε δ' ϗ τοῖς αὖθις ἐπιχώμενος ἐπὶ τοῖς λοιποῖς ὅσους ἐδόκει φιλτάτους, ἐφ' οἷς τὸ μὲν δίκαιον ἔλαττον ἐποίει συμπαθεῖσθαι τοῖς ἀπολλυμένοις, τὸ δ' ὠμὸν ὅμοιον λύπῃ, τῷ μηδὲ ἐκείνων φεισαμένῳ. διέξιμεν δ' ὑστερον αὐτὰ ἐξῆς ἀφηγούμενοι.

positus ne apertam quidem vim, adeò non insidias extimescere debuerat. nunc tam citò eos occidere impotentis affectus gratia, quid aliud est quàm argumentum impiæ licentiæ: maximè cùm esset ea ætate, in quam excusatio ignorantiæ vel imperitiæ non competit, neque enim mora & dilatio facit eum excusatiorem. Minus enim peccatum erat, attonitum nouo aliquo casu, irritatum esse ad atrocius facinus. post longas verò cunctationes & deliberationes, postremò tale quippiam aggredi & perpetrare, sanguinarij animi est & obstinati in deteriùs: qualem sibi esse etiam postea declarauit, nec reliquis parcens qui antè videbantur carissimi. qui tametsi minus miserabiles erant, quòd meritò perirent, tamen sæuitiam arguebant similem, nec ab illorum temperantem sibi cædibus. qua de re dicturi sumus in sequentibus.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηποῦ ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Περὶ τ' ἀντιπάτρου τῆ ἡρώδ ϐ κακοηθείας. Κεφ. α
Περὶ Ζαμάριος Ἰουδαίου ἐκ Βαβυλῶνος. Κεφ. β
Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου ϗ ἡρώδου. Κεφ. γ
Ὡς ἡρώδης ἔπεμψε τ' ἀντίπατρον πρὸς καίσαρα. Κεφ. δ
Τελευτὴ τῆ φερώρα. Κεφ. ε
Κατηγορία τ' γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, ϗ ὡς ἡρώδης ἔγνω τὰς ἀντιπάτρου ἐπιβουλάς. Κεφ. ς
Ὡς ἀντίπατρος καταγνωσθεὶς θανάτου ἐδέθη. Κεφ. ζ
Περὶ τ' ἡρώδ ϐ νόσου, ϗ σάσεως τῶν Ἰουδαίων. Κεφ. η
Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις. Κεφ. θ
Ἡρώδ ϐ τελευτὴ, διαθήκη ϗ ταφή. Κεφ. ι
Ὡς ὁ λαὸς ἐξασίασε πρὸς τ' ἀρχέλαον. Κεφ. ια
Στάσις Ἰουδαίων πρὸς σαβῖνον, ϗ ὡς ἔφερε τοὺς ἀπίους αὐτῆς σπάλασε. Κεφ. ιβ
Ὡς κῦρος τὰς ἡρώδ ϐ διαθήκας βιβλίας ἐποίησε φυλάξας τοῖς ἰδίοις αὐτῆ τέκνοις διαδοχῆ. Κεφ. ιγ
Περὶ ψευδαλεξάνδρου. Κεφ. ιδ
Ὡς ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα. Κεφ. ιε

HÆC IN IOSEPHI DECIMOSEPTIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

De Antipatri Herodis filij malitia. CAP. I.
De Zamari Iudæo Babylonico. CAP. II.
Antipatri contra Herodem insidiæ. CAP. III.
Herodes Antipatrum mittit ad Cæsarem. CAP. IV.
Pheroræ obitus. CAP. V.
Pheroræ vxor accusatur veneficij à libertis Pheroræ, & Herodes cognoscit Antipatri insidias. CAP. VI.
Antipatri capitis damnatus in vincula coniicitur. CAP. VII.
Herodis morbus & Iudæorum seditio. CAP. VIII.
Antipatri exitium. CAP. IX.
Herodis mors, testamentum, & funeratio. CAP. X.
Populus seditionem mouet contra Archelaum. CAP. XI.
Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit. CAP. XII.
Cæsar Herodis testamentum confirmat. CAP. XIII.
De Pseudalexandro. CAP. XIV.
Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est. CAP. XV.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSSEPTIMVS.

CAP. I.

De Antipatri Herodis filij malicia.

ANTIPATER autem sublatis fratribus agitatus diris, gradu iã ad extremam contra patrem impietatem facto, nõdum improbæ spei satisfaciebat & in futurum auidæ. Liberatus enim æmulorũ metu, qui possent in principatus societatem venire, in aliam maiore difficultatẽ paãdi sibi regni incidit, videlicet odiũ quo populariter inuisus erat omnibus. huc accedebat quòd illũ magis etiã haberet solicitũ, alienati militũ animi: à quibus pendebat regum securitas, si quando gens ipsa videretur nouarum rerum cupida, quæ mala suamet culpa sibi germanis oppressis conciliauit. & tamen haud aliter quàm rex cum patre administrabat res Iudæorum credente se Herode eius fidei, & id factum quo supplicium merebatur, interpretante argumentum beneuolentiæ, quasi saluti regis consulens illos prodidisset, non morem gerens odio quo tam illos quàm patrem prosequebatur: quandoquidem & illos propter patrem oderat totus infestus fuisse: dabátque operam vt nulli essent, qui insidias eius detegerent, aut ad quos posset Herodes aperta vi petitus refugere. sed tum longè magis stimulabatur cœptos conatus persequi. Nam eo defuncto proponebat sibi certum imperium: quòd si diutiùs vitam protraheret, periculum videbat ne proditis aliquo modo suis technis patrem haberet infensissimum. Ideò nullis parcebat sumptibus in demerendis paternis amicis, hominum odia beneficiis volens obruere, præcipuè quotquot Romæ erant magnificentissimis munerib. sibi conciliãs, & ante omnes Saturninum, qui tum Syriæ præerat. Spes etiã erat fratrem ipsius corrumpi posse donorum magnitudine: paritérque regis sororem, nuptam viro inter amicos regis primario. erat. n. callidissimus ad deuinciendos per beneuolẽtiæ speciem hominũ ani-

Κεφάλαιον α'.

Περὶ τοῦ ἀντιπάτρου τῆς ἡρῴδου κακονοίας.

ΑΝΤΙΠΑΤΡΩ δ' ἀραμένῳ τοὺς ἀδελφοὺς, ἀσεβείᾳ τε τῇ ὑς ἀτῃ καὶ ἀλαζονείᾳ τῷ ἐπ' αὐτοῖς τὸ πατέρα φθονερῶτερον βλέπειν, ἔτι καὶ γνώμῃ ἡ ἐλπὶς τοῦ αὐθις βίᾳ λῦσ. ἀπαλλαγεὶς γὰρ φόβου τοῦ τότε τῇ ἀρχῇ δι' ἃ τοὺς τῶν ἀδελφῶν μὴ ὑπομονωτέον, ἐργωδέστερον καὶ ἀπορον αὐτῷ διείσπεσεν τὸ τὴ βασιλείαν παρεγχειρεῖν, τοσοῦνδε φύσει τῷ ἔθνει μῖσος πρὸς αὐτὸν ὄντος ὃ αὐτὸ καὶ τοῦδε χαλεπὸν, πλέονας παρελύπει τὸ στρατιωτικὸν ἀλλοείως ἔχον τῇ γνώμῃ πρὸς αὐτὸν, εἰς ὃς ἅπαντα λῦ τοῖς βασιλεύσιν ἀνακείμενα τὰ οἰκεῖα ἀσφαλῆς, ὁπότε τύχοι τὸ ἔθνος νεωτέρων ὀρεγνώμονον πραγμάτων. τοσοῦνδε κίνδυνον ἐμοῦς δυσὶν αὐτῷ ὁ ἀληθὴς τῷ ἀδελφῶν. ἐμὲ μὲν ἀλλὰ σωτῆρά τε τοῦ παρόν, οὐδὲν ἄλλο ἢ βασιλέως ὤν, καὶ ὅτις δύετο παρ' αὐτῷ μείζονος, ἐξ ὧν ἀπολωλέναι καλῶς εἶχεν, δυνοίας βεβαιώματα δυσμενοῦς, ὡς ἐπ' ἀσφαλείᾳ σωτηρίας τὰ ἡρῴδου τοῖς ἀδελφοῖς ἐνδεδειχώς, ἀλλ' ὡς ἐχθρᾳ τῇ πρὸς ἐκείνους, καὶ πρὸ αὐτῷ πρὸς τὸν πατέρα. διαφθεῖραι αὐτὸν πρεῖ ἀπόδυσον ἀραὶ, ἅπερ δὴ πάντα μηχαναῖς τοῖς ὅτι τὸν ἡρῴδου ὁδοῦ ἴσαντο αὐτῷ πατρῷ, ἐρημοῦντι αὐτὸν μὲ κατηγορῶν ἐφ' οἷς προῆκτον διενοεῖτο, ἡρῴδου ἢ αὖ καταφυγῆς, εἰ βοηθεῖεν αὐτῷ τὸ αὐτῷ πάζου φανερᾶς πολεμίᾳ κατασάντος. ὥς ε μίσει μὲν τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἐπρεπτε τιὼ ὅτι βιαίως τῷ ἀδελφῶν. τότε ἦπτετο μειζόνως τὸ ἐγχειρεῖν μὴ ἀφέξειας τοῦ προέξεως. ὑποδυόμενος μὲν γὰρ ἡρῴδου, βεβαίως αὐτῷ προεγκρυμμένης τῆς ἀρχῆς, ἐξικνεῖσθαι ἂν εἰς τὸ πλέον ὅπιζῶν, κινδύνων ἂν προεσάντων ἐξαλγελτὸ ἡγουμένης τῆς προέξεως, ἧς σωθέντος ἡγνοῦς, πολέμου ἰὼ ἀγκάζε τὸν πατέρα καταστῆναι. καὶ δὴ τοῦτο χαλίζεσθαι παλυτελὴς ἰὼ τοὺς πρὸ τὸ πατέρα, κέρδεσι μεγάλοις ἐκπλήσων τὸ τῷ ἀνθρώπων μῖσος πρὸς αὐτὸν, καὶ μάλιστα τοὺς ὅτι ῥώμης φίλους πομπαῖς μεγάλων δωρεῶν δύνοις καθιεμένης, πρὸ πάντων ὃ σατορνίνον, τὸ δ' συείας ὅπιμελητιὼ. ὑπεδέξαθαί τε ἰὼ ἐλπὶς αὐτῷ καὶ τὸ σατορνίνου ἀδελφὸν μεγέθει δώρων ἃ ἐδίδου, καὶ τὸ ἀδελφιὼ τῆς βασιλέως ἀνδρὶ πρώτῳ τῷ πρὸ τὸν ἡρῴδου συνοικῆσαι τῇ αὐτῷ τεθνεῶτι χεόμενος. ψυσάμενός τε φιλίαν πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας δεινότατος ἰὼ πεῖσαι δύναμ-

καὶ μὴ-

καὶ μῖσος ἀφόρμητος ἐφ' οἷς πᾶς ὑπεκρύπτετο συνε- A
τέτατο. ὁ μὲν γὰρ πάντα τε τὸν τοῦ δίκα φρονηκα-
τανοητικῶν ὑπ' οὐδενὸς αὐτὸν, ὃ μηδὲ ὅλως ὑπο-
φυλακθῆναι, καὶ ὅλῳ τῷ ἥδη ὑφασπιδῆσαι τῇ πά-
σῃ ἀπάτῃ πρὸς τὸ κακότερον. καίτοι
θυγατρὶ αὐτῆς συνῴκει θεῖος πρὸς μητρὸς ἀπάτερ
τερ προνοίᾳ τῇ ἐκείνου, ὃ δυσφορέσει λαβὼν τὸν
κόρον πρότερον ἀρισοβύλῳ γαμηθῆναι. ἡ δὲ ἑτέ- B
ραν ὑπ' αὐδενὸς αὐτῆς καλλίαν παῖς γυναῖκα εἶχεν.
ἀλλ' ὅδ' ὅτι τῷ μὴ κατανοεῖσθαι πονηρὸν ὄντα, ἡ ὅτι
γαμία τεῖχος, ὥσπερ ὅδε ἡ πρότερον συγγένεια πρὸς
τὸ μὴ μνησικακῆσαι. τὸν δὲ σαλώμην, ἡρώδης ἐπου-
δακέναι συλλήψῳ τῷ ἄραβι γαμηθῆναι κατ' ἐρωτι-
κὸν ὑπ' ἐυμίαν βιάζεται τῷ ἀλεξᾷ συνοικεῖν, συμ-
πρασσούσης αὐτῷ ἰουλίας καὶ πεθούσης τὸν σαλώμην
μὴ αἰσχύνασθαι τὸν γάμον, μὴ καὶ ἐχθρὰ καθίσαιτο αὐτοῖς
πρόπους, ὁμωμοκότος ἡρώδου μὴ ἂν δύνασθαι σαλω- C
μὴ μὴ ὑποδεξαμένην τὸν ἀλεξᾶ γάμον. καὶ ἐπείθετο
καίσαρός τε ὕσῃ γυναικὶ τῇ ἰουλίᾳ, καὶ ἄλλος συμβου-
λεύσας πάνυ συμφέρουσα. ἐν τούτῳ δὲ καὶ τὸν ἀρχελάου
θυγατέρα τὸν βασιλέως ἡρώδης ὡς τὸν αὐτῆς πατέρα
ἠξίωσεν ἀλεξάνδρῳ συνοικῆσαι, ἐπὶ τῷ αὐτὸ τὴν
προῖκα ὑποδοῦναι, ὥστε ἀμφισβήτημα αὐτοῖς μηδὲν
εἶναι. αἴτιος δὲ αὐτὸς τῶν παίδων τὰ τέκνα πάνυ ὑπε-
μελῶς. ἦσαν γὰρ τῷ μὲν ἀλεξάνδρῳ ἐκ γλαφύρας ἄρσε- D
νες δύο, ἀρισοβύλῳ δὲ ἐκ βερνίκης τε σαλώμης θυγα-
τρὸς ἄρσενές τε ζεῦς, καὶ θήλεια δύο. καί ποτε παρόν-
των αὐτῷ τῶν φίλων ἀσπασάμενος τὰ παιδάρια,
καὶ τῷ ἡλίων ἀναπλαύσας τὸ τύχοι, ἤυχετο μηδὲν τοιόν-
δε παισὶν τοῖς ἐκείνων συμπεσεῖν, αὐξηθέντας δὲ ἀρε-
τῇ, καὶ συμφορᾷ τῇ δικαίου, τὰς τετράς ἀμείψασθαι
ἃς ἔσχεν. ἐσπεύδετό τε εἰς γάμον ὁπότε ἀφίκοιντο εἰς
ἥβην τοῦτο ἐπ' αὐτῷ, τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τῷ ἀλεξάν- E
δρου παίδων φερώρᾳ θυγατέρα, τῷ δὲ ἀρισοβού-
λου τοῦ ἀπάτορος. καὶ θυγατέρα τοῦ ἀρισοβύ-
λου ἐπωνόμαζε παιδὶ τῷ ἀπατώρου, τοῦτο δὲ ἑτέραν
τῷ ἀρισοβύλου θυγατέρων, ἡρώδη παιδὶ τῷ αὐτῷ.
γήμαντα δὲ τῷ βασιλεῖ ἐκ τῆς τοῦ ἀρχιερέως θυγατρός.
πάτριον γὰρ ἐν ταύτῃ πλείοσιν ἡμῖν συνοικεῖν. ἐ-
σπεύδετο δὲ τοὺς μνησείας τῷ παίδων ὁ βασιλεὺς ἐλέῳ
τῷ ὀρφανῶν, εἰς δύνοιαν αὐτῷ δὲ τοῦ ὑπογαμίαν τ
ἀπάτορος προσπαλύμενος. ἀπάτορος δὲ γνώμη τῇ F
πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς πολιτεύῃ ἐν ἔλπισιν καὶ πρὸς παῖ-
δας αὐτοῖς γεγονότας, ἅτε τῷ πατρὸς αὐθαδῆ πρὸς αὐ-
τοὺς, πρόθυζεν αὐτὸν μείζονα ἔσεσθαι τ ἀδελφῶν προσ-
δεχόμενον, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀνδρωθεῖεν, ἀρχελάου
προσδεχομένου τοῖς θυγατρισθοῖς βασιλέως αὐδενός,
καὶ φερώρου τῷ ἰδίᾳ ληψομένου τ θυγατέρα. τετράρχης
δὲ ὅδε ἦν. ἐπήγειρε δὲ αὐτὸν, ὃ τὸ παῖ πλῆθος ἐλέῳ G
μὲν τῷ πρὸς τοὺς ὀρφανοὺς χρώμενον, μίσει δὲ τῷ πρὸς
αὐτὸν τὰ πάντα ἐξαγαγεῖν ἐν ἀπέλλαγμένον κακο-
ξοσίας τῆς ὑπὸ τοῖς ἀδελφοῖς. ἐμηχανᾶτο οὖν δόλῳ
λῶσαι τῷ τοῦ παιδὸς ἐγνωσμένων, ἐν δεινῷ πεθέμενος εἰ,
προσλήψεται τῆς δὲ αὐτὸς ὁμιλήσας δυνάμεως. καὶ μετεπέμπετο ἡρώδης εἰκὼν δεῖσθαι τῇ ἀπάτορι, ὥστε αὐ-
τὸν μὲν τ θυγατέρα ἀρισοβύλῳ γαμεῖν, καὶ τ φερώρου τ ἀδελφὸν. καὶ τὰ μὲν τῷ ὁμολογιῶν τ γάμε, τέτον
κινεῖται τ τρόπον ἄκοντος τοῦ βασιλέως. ἡρώδη δὲ τοῦ βασιλεῖ καὶ τέτον τ χρόνον συνῴκησεν ἑπτὰ γυναῖκες,
ἧς ἀπάτορος μήτηρ, ὃ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἀρχιερέως, ὅς ἦν ὃ ὠμόνυμος αὐτῷ παῖς ἐγένετο. λῶ δὲ ὁ ἀ-
δελφοῦ παῖς αὐτῷ μία γεγαμημένη, καὶ αὐτία σοὶ αὐταῖς, καὶ ταῖσδε μὲν τέκνον ὠδὴν ἐφέρε.

mos, & dissimulandi odij summus artifex. Non tamen fallebat amitam, quę iam antè perspectum habebat eius ingenium, nec decipi poterat, & ideo machinis omnibus occurrebat eius malitiæ: quamuis filiam habebat nuptam eius auunculo, quam ipse Antipater post Aristobuli mortem ei iungendam curauerat. Nam alteram mariti matris filius Callæas vxorē duxerat. sed nec affinitas hæc effecit quo minus cognosceretur eius malicia, sicut nec prior illa consanguinitas extinguere meritum odiū potuit. Salomen autem adamato Syllæo cupiētem nubere, Herodes compulit ad Alexæ coniugium, adiuuante Iulia, & ne recusaret persuadente, ne apertè inimica fratri fieret, iurato ni consensum præberet alienaturum se ab ea beneuolentiam. quare illa paruit autoritati vxoris Cæsaris, alioquin etiam vtile danti consilium. Per idem tempus remissa est ad patrem Cappadocum regis Archelai filia, quondam vxor Alexandri, reddita etiam dote ex fisco regio, nequid ea de causa exoriretur controuersiæ.

Ipse autem filiorum liberos educabat magna diligentia. Alexander enim è Glaphyra duos mares susceperat. Aristobulus è Bernice Salomes filia tres, & duas fœminas. Eos aliquando præsentibus amicis commendans, & filiorum deplorans infortunium, Deum precatus est nequid simile contingeret eorum liberis: sed potiùs virtutibus cum ætate aucti, gratiam sibi nutricationis reponerent. desponsauit etiam futuras adultis vxores, maiori ex Alexandri filiis Pheroræ filiam: Aristobuli verò filio filiam Antipatri: & eiusdem filiam itidem Antipatri filio. alteram autem filiam, Herodi suo filio, nato ex filia pontificis. mos enim nobis est patrius, plures simul vxores habere. Hæc connubia rex procurauit miseratione pupillorum, per affinitatem Antipatrum ad caritatem eorum inuitans. Sed ille eundem erga pueros animum obtinuit quem erga parentes ipsorum habuerat: solicitatus etiam regis circa eos cura, ne fortè adulti officerēt suæ potentiæ. Archelao quoque rege adiutante nepotulos: & Pherora tetrarcha accipiente pupillarum alteram filio suo coniugem. Eodem incitabatur propter studia populi, miserantis orbatos parentibus, & ipsum autorem eius calamitatis odio prosequentis, & parati aliquando per occasionem detegere eius erga fratres maleuolentiam. quapropter machinabatur de hoc negotio decreta patris irrita facere, ægrè laturus si deberet eos habere potestatis participes: flexitque Herodem precibus, vt ipsi filiam Aristobuli ducere permitteret, & filio suo Pheroræ filiam: itaque præter eius sententiam mutata sunt pacta connubialia. Rex autem eodem tempore nouē vxores habebat. vna erat Antipatri mater, altera sūmi pontificis filia, exqua puer natus est patrem nomine referēs. erāt inter has & fratris filia, & cōsobrina, sed steriles.

II.

præterea Samaritis vna, & ex ea liberi Antipas & Archelaus, & Olympias filia, quam postea duxit regis fratruelis Iosephus. Archelaus autem & Antipas Romæ apud priuatum quendam amicum educabantur. ex Cleopatra etiam Hierosolymitana Herodem genuit & Philippum, qui & ipse Romæ educabatur: ex Pallade autem Phasaelum: ex Phædra item & Elpide filias habuit Ronaxam & Salomen. Maiores autem natu filias, Alexandri ex eadem matre sorores, quarum coniugium Pheroras contempserat, alteram Antipatro sororis suæ filio collocauit, alteram Phasaelo fratris sui filio. atque hæc fuit Herodis progenies.

Cap. II.

De Zamari Iudæo Babylonico.

VOlens deinde à Trachonitis tuta esse omnia, vicum Iudæis magnitudine vrbis decreuit in eius regionis medio condere, qui & suis esset præsidio, & vnde hostes facilius ex propinquo posset inuadere. Cúmque intellexisset fortè fortuna virum Iudæum è Babylonia cum quingentis equitibus sagittariis & centum fermè cognatis Euphrate traiecto circa Antiochiam, quę sita est ad Daphnen, degere, vbi à Saturnino præside Valatham castellum ad habitandum acceperat, accersiuit eum vnà cum suis, pollicitus ei agros in præfectura Batanea, quæ Trachonitidi confinis est, vt ibi opponeretur infestatoribus: omnium etiam tributorum ac vectigalium immunitatem promisit tam agris quàm hominibus. His conditionibus allectus Babylonius venit, acceptóque agro castella ibi condidit, & vicum nomine Bathyram. erátque hic vir pro obice contra Trachonitas indigenis, simúlque Iudæis à Babylone Hierosolyma religionis ergô petentibus, quo tutiores essent à latrocinijs: multíque vndique ad eum confluxerunt Iudæi obseruatores legis patriæ: & facta est ea regio valde populosa propter immunitatem quę illis manſit Herode incolumi. Philippus deinde qui successit, pauca & non diu ab eis exegit, porrò magnus Agrippa & eodem nomine filius, licet multis grauatos exactionibus, libertate tamen frui permiserunt: quibus succedentes Romani & ipsi grauibus tributis eos opprimunt, sed salua libertate: de quo aliàs suo tempore dicemus prolixiùs. Zamaris autem Babylonius, qui hanc regionem possidendam accepit ab Herode: exacta cum virtute vita, moritur egregiis liberis superstitibus, & in his Iacimo equite insignis fortitudinis, qui eum ala Babylonia reges stipare est solitus. is in extrema senectute decedens filium reliquit Philippum, virum manu promptum, & virtuti siquis alius deditum, regíque Agrippæ ob hæc gratum & amicissimum: qui ab eo vniuersis suis copiis exercendis ac ductandis est præpositus.

λῶν δ' ἐν τ γυναιξὶν καὶ τῶ σαμβρέων ἔθνους μία, ἡ παῖδες αὐτῆ ἀντίπας, ὁ ἀρχέλαος, ὁ θυγατὴρ ὀλυμπιάς. ἡ ταύτην μ ὕστερον ἰώσηπος γαμεῖ, βασιλέως ἀδελφιδοῦς ὤν. ἀρχέλαος ὁ ἡ ἀντίπας ὧδε πνὶ ἰδιώτη ζοφὰς εἶχον. κλεοπάτρα τε ἱεροσολυμῖτις γεγάμητο αὐτῶ, ὁ παῖδες ἐξ αὐτῆς ἡρώδης τε ἐγεγόνεσαν, ἡ φίλιππος, οἷς ὁ αὐτὸς ἐν ῥώμη ζοφὰς εἶχεν. ἡ πολλαὶ ὧν λῶν ἐν τ γαμέταις, φασάηλον πεποιημένη αὐτῶ παῖδα. θεὸς γε μὴν ταύταις φαίδρα, ἡ ἐλπὶς ἦσαν, ἐξ ὧν θυγατέρες δύο ἦσαν, ῥωξάνη, ὁ σαλάμη. τὰς ὁ πρεσβυτέρας αὐτῶ θυγατέρας ὁμομητρίας τ θεὸ ἀλέξανδρον ὧν θεσιεώρα φερώρας τ γάμον, σωφώνιον τ μ ἀντιπάτρω τῶ βασιλέως ἀδελφῆς παιδὶ ὄντι, φασαήλω ὄ, τ ἕτερον. ἡ δύο ἡρώδ ἀδελφῆ παῖς ἐγεγόνει. ἡ τοῦτο μὴν ἡρώδ τὸ ἔθνος λῶν.

Κεφάλαιον Ϛ.

Περὶ ζαμάρεω ἰουδαίου ἐν βαβυλῶνι.

ΤΟ'τε ὁ βελόμβυς θεὸς ζαχωνίτας ἀσφαλὲς εἶη, κώμην πόλεως μέγεθος ἐν ὑποδέξασαν ἔγνω ἰουδαίων κῶμαι ἐν μέσῳ, δυσεμβολόν τε ποιεῖν τ αὐτὴ, ἡ τοῖς πολεμίοις ἐξεργάζονος ὁρμώμενος, ἐμβαλὼν ἐν τ ὀξέως κακουργῶν. ἡ ὅπως ἄνδρα ἰουδαῖον ἐν τ βαβυλωνίας ἱππεῦσι πεντακοσίοις ἱπποτόξοταις πᾶσι, ἡ συγχυὰν πλήθ εἰς ἑκατὸν ἀνδρῶν τ διαφεύγειν δεδεβηκότα ἡ τύχας, ἐν ἀπορείᾳ τῆ ὅπῃ διάφη τ συείας διαπαῦς σατορνίνε τ τότε στρατηγοῦντος εἰς ἐνοίκησιν αὐτῶ δεδωκότος χωρίον, ἐαλαθὰ ὄνομα αὐτῶ, μετεπέμπετο τοῦτον σὺν τῷ πλήθ τ ἑπομένων, παρέξειν ὑπηκόους γῆν, ἐν τοπαρχίᾳ τῆ λεγομένῃ βατανίᾳ, ὡς ἔζε ὁ αὐτὸ τῆ ζαχωνίτιδι, βουλόμενος θεοβλήμα τ κατοίκησιν αὐτῶ κῶμαι, ἀτελῆ τε χώραν ἐπηγγέλλετο, ὁ αὐτοὺς εἰσφορᾶν ἀπηλλαγμένους ἁπασῶν ἃ εἰσενθῶν, ἐγκαθιζεῖν τ γῆν ἄφοβον ὠδαχόμενος. τοῦτοις πεισθεὶς ὁ βαβυλώνιος ἀφικνεῖται, ὁ λαβὼν τ γῆν, φρούρια ᾠκοδομήσατο, ἡ κώμην βαθυρὰν ὄνομα αὐτῆ θέμενος. θεοβλήμα τε ἦν ὅδε ὁ ἀνὴρ, ὁ τοῖς ἐγχωρίοις ἅ θεὸς τοὺς ζαχωνίτας, ἡ ἰουδαίων τοῖς ἐν βαβυλῶνος ἀφικνουμένοις δῆλα θυσίαι ὅτι ἱεροσολύμων τῶ μὴ λησείας ὑπὸ τῶ τραχωνιτῶ κακουργεῖσθαι. πολλοί τε ὡς αὐτὸν ἀφίκοντο, ἡ ἅπαντα χόθεν οἷς τὰ ἰουδαίων θεραπεύεται πάτρια. ἡ ἐγγύς τ χώρα σφόδρα πολυανθρωπος, ἀδεία τε ὅτι πᾶσιν ἀτελοῖς, ἃ παρέμενεν αὐτοῖς ἡρώδ ζῶντος. φίλιππος ὁ δ' ὕστερος ἐκείνῳ, ὠδαλαβὼν τ ἀρχὴν, ὀλίγα τε ἡ ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐπεφέξατο. ἀγρίππας μὴν ὅσον ὁ μέγας, ἡ ὁ παῖς αὐτῶ ὁ ὁμώνυμος, ἡ πάνυ ἐξεύχοσαν αὐτοὺς, ἐ μὴν τὰ τ ἐλευθερίας κινεῖν ἠθέλησαν. παρ' ὧν ῥωμαῖοι δεξάμενοι τ ἀρχὴν, τῶ μ ἐλευθέρου ἡ αὐτοὶ τηροῦσι τὴν ἀξίωσιν, ὁπόλογος ὁ τῆ φόρων εἰς τὸ πάμπαν ὁπῆσαν αὐτοὺς. ὁ ταῦτ μ ἡ κομεὺς ἀκριβώσομαι θεοῖντος τῶ λόγου. τελεύτα ὁ ζάμαρις ὁ βαβυλώνιος, ὃν ὅτι κτήσει τῆσδε τ χώρας ἡρώδης ποιεῖται, ζήσας μετ' ἀρετῆς, ἡ παῖδας λειπόμενος ἀγαθοὺς, ἰάκιμον μὴν, ὃς ἀνδρεία γνώμενος ὅπασπὰς ἱππεύειν, συνεκόσμησε τοὺς ὑφ' αὐτῶ βαβυλωνίους, ἡ ἴλη τῆδε τῆδε ἀνδρῶν εὐαρμόρει τοῖσδε τοὺς βασιλέας. ἡ ἰάκιμος ἐν γήρᾳ τελευτῆδε, φίλιππον ἄνδρα χείρας ἀγαθὸν κατέλιπεν τ ὑόν, ἡ τὰ ἄλλα ἀρετῆ χρήσαντ, πλὴν τινα σὺν ἀξιόλογον. διόπερ φιλία τε πιστὴ, ἡ δύνοια ἀσφαλὴς αὐτῶ θεὸς ἀχίππαν γίνεται τὸν βασιλέα. στρατιὰν ὁ ὁπόσην ὁ βασιλεὺς ἔτρεφεν, ὅδε ἀεκῶν διετέλει, ἡ ὅσην ἐξοδίαν διήσφεν ἡγούμενος.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον γ'.

Ἐπιβουλαὶ ἀντιπάτρου καὶ ἡρώδου.

Ἡρώδου δ' ἐν οἷς εἶπον ὄντος, ἀφιῶσα τὰ πάντα πράγματα εἰς ἀντίπατρον, καὶ ἐφ' οἷς ὠφελήσειε κυρεῖν, ἀπελλακτο ἐξουσίας, ὁπηνεχωρήκοτος τε τοῦ παιδὸς, ἐλπίδι δυνάσεως, καὶ πίστεως, ὡς καὶ περαιτέρω πάσης τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας θλιμενὴς καθειστήκει, B δεδιὼς τὴν ἀδηλότητα τοῦ παιδὸς εἰ κακουργῶν, καὶ ἐφ' οἷς εἴποι πιστότατος. ἦν τε πᾶσι φοβερὸς ἐκ ὢν τὸ ἰσχύειν δ' ἐξουσίας, ὡς τὸ κακοτρόπου τοῦ πράγματος δεδιότας μᾶλλον ἢ αὐτὸν φιλοῦντας. ἐδεδούλωτο δὲ φερώρας γαμετῇ τε καὶ μητρὶ ταύτης, καὶ ἀδελφῇ, καὶ ταῦτα μισῶν τὰς ἀνδρόπους ὕβρει θυγατέρων αὐτῷ παρθένων. ἀλλ' ὅμως ἠνείχετο, φερόντων τε ἁδὴν ἦν δίκα τῶν γυναικῶν ἐκ φθειρόντων δυκήμων τὸν ἄνδρωπον C καὶ ἀλλήλαις δύνοιαν συμφέρεσθαι τὰ πάντα μὴ ἀπηλλαγμένων. ὥστε παντοίως ὁ ἀντίπατρος ὑπῆκτο αὐταῖς, καὶ δι' αὐτῆς, καὶ δι' ἀμφοῖν ἦν ἡ μήτηρ. ταὐτὸν γὰρ ἁδὲ αἱ πάσαρες γυναῖκες ἔλεγον. φερώρα γὰρ πρὸς ἀντίπατρον ἐφ' ἁδαμοῖς πισὶν αἱ γνῶμαι διήλλαξον. ἀντίπαθος μὰ δι' ἦν αὐτοῖς ἡ βασιλέως ἀδελφὴ φθονοποιοῦσα τεκτηλείονος τὰ πάντα, καὶ τὴν δύνοιαν αὐτῆς ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πράσσομένοις, εἰδυῖά τε καὶ μισεῖν ἐκ D δυνατὸν ἐμμένη. καὶ γνόντες ἐν ἀπειρεθείᾳ βασιλεῖ τὴν δύνοιαν αὐτῆς, ὅτι κακοῖς τοῖς ἡρώδου πράσσομένοις ὄσαν, ὑπενόησαν ὡς φανερὰν μὴ μὴ εἴη τὴν πρὸς ἀλλήλους αὐτῆς σπουδὴν, μίσους ἢ καὶ λοιδορίας εἰ καὶ ἐς πρᾶσσοίησαν, καὶ μᾶλιστα ἡρώδου ὠδυστυχάκοντος ἢ εἴτις πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλειν ἐμέλλεν. κρυπτοῦ ἢ τὰ τῆς δύνοιας ἐχυρώτερα καθίσασθαι. καὶ ἐπράσσον ὅπως. ἐλάνθανε ἢ τὴν σαλώμην, ὅτε πρῶτον ἡ διάνοια αὐτῆς ὅτι τοιοῦσδε ὡρμημένων, ὅτε ἐπειδὴ τοῖσδε χρῆσθαι ἐκ ἀπήλλακτο αὐτῇ. παῖ- E δα αἰχνόν τε, καὶ πρὸς τὸν ἀδελφὸν μειζόνως ἐκδηλοῦσα, ἀπεσήμαινεν, συνόδους τε κρυπτὰς καὶ πόλεις, βλάβης τε ἀφανῶς κατασκάσματα, ὧν μὴ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἐκείνου συμπεφορημένων κἂν πεφανερῶσθαι μὴ κεκωλῦσθαι. νεῦ ἢ τοὺς μὲν ἐκ τοῦ θεοῦπίπου διαφόρους καὶ τὰ πάντα ὅτι ἐλάβη τῇ ἀλλήλων λέγοντας, εἰς ἢ τὸ ἀφανὲς τοῖς πολλοῖς τὴν δύνοιαν ἀνατιθεμένους, καὶ ὁπότε ἀλλήλοις συμμονωθεῖεν φιλίᾳ πράσσειν μὴ ἀπηλλαγμένους ὁμολογεῖν, πολεμεῖν πρὸς ἓς F λαμβάνειν χρῶμενοι δύνοιᾳ τῇ ἀλλήλων ἐπιδάκνειν. καὶ ἡ μὲν, ταῦτα αἰχνόν τε καὶ ἀκριβῶς συντυγχάνουσα τῷ ἀδελφῷ ἀνέφερε, σωνίει μὲν ἤδη τὰ πολλὰ δι' ἑαυτῆς, εἰς ἢ τὸ θαρσεῖν ὑ διακεμένου ὑπονοιῶν καθισαμένων διαβολαῖς τὸν ἀδελφῆς. καὶ ἦν μέζόν τι ἰουδαϊκῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἀκριβώσει μᾶλλον φρονεῖν τὰ πατρία νόμιμα, οἷς χαίρειν τὸ θεῖον πρεπόντως μένων ὑπῆκτο ἡ γυναικωνῖτις. φαρισαῖοι καλοῦνται, G βασιλεῦσι δυνάμενοι μάλιστα ἀντιφέρεσθαι, πρεπηθεῖς, κἀκ τοῦ φρονεῖν εἰς τὸ πολεμεῖν τε καὶ βλάπτειν ἕτοιμοι. παντὸς γὰρ τοῦ ἰουδαϊκοῦ βεβαιώσαντος δ' ὅρκων ἢ μὲν δύνοῖτο καίσαρι, καὶ τοῖς βασιλέως πράγμασι, οἵδε οἱ ἄνδρες ἐν ὤμοσαν ὄντες ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι. καὶ αὐτοὺς βασιλέως ζημιώσαντος χρήμασιν, ἡ φερώρου γυνὴ τὴν ζημίαν ὑπὲρ αὐτῆς εἰσφέρει.

Cap. III.

Antipatri contra Herodem insidiæ.

CÆterùm in eo rerum Herodis statu quem fiximus, omnia pendebant ab Antipatro, postquàm semel prospiciendi suis commodis potestatem accepit à patre, bene sperante de fide ipsius ac benevolentia: qua tamen potestate ille audaciùs abutebatur, callidè regens suam malitiam, & in omnibus facilè fidem à parente impetrans: erátque omnibus formidabilis ob versutiam magis etiam quàm ob potentiam. Sed præcipuè Pheroras illum colebat, & ab eo vicissim colebatur, circumuentus à mulieribus Antipatro fauentibus. obnoxius enim erat Pheroras & vxori & socrui & sorori, quamuis exosas eas haberet propter iniurias illatas filiabus suis virginibus. attamen ferendæ erant, & absque illis nihil facere poterat, res eius pertuestigantibus, & mutuò se inuicem adiutantibus. quibus etiam Antipater erat deditissimus, tum per se, tum per matrem: nam hæ quatuor mulieres consentiebant in omnibus. Sed Pheroræ cum Antipatro propter leues quasdam res non satis conueniebat, diuellente eos regis sorore: quæ iamdudum explorabat omnia, sciens eos in regis tantùm perniciem conspirare, & parata ei eius indicium facere. qui vt cognouerunt mutuam suam amicitiam suspectam hoc nomine regi & inuisam, hoc contra excogitauerunt, vt non congrederentur in propatulo, fictísque conuiciis simularent dissidium: maximè præsente Herode, aut alio quopiam qui ei renunciaturus id videretur: clàm autem alerent & confirmarent mutuam benevolentiam: atque ita etiam fecerunt. Hoc autem Salomen non latuit, nec cùm primò excogitatum est, nec postea cùm cœpit fieri. omnia enim pertuestigabat, móxque ad fratrem affingens aliquid deferebat, videlicet occulta eorum conuenticula & ciãcularias cõsultationes, mirum ni euasura in ipsius perniciem, si maturè sibi non prospiceret. In aliorum enim conspectu dissidentes & iactantes inter se conuitia, celare amicitiam: deinde quando soli sint consentire, dubio procul conspirantes in eos quibus occultam velint esse suam amicitiam. Hęc illa & pertuestigabat diligenter, & ad fratrem mox deferebat, iam & per se nonnihil intelligentem, sed cohibentem se adhuc, quòd suspectum haberet etiam sororis procliue ad calumnias ingenium. Erat enim quædam Iudæorum secta exactiorẽ patriæ legis cognitionem sibi vindicãs, quibus tanquã Deo vt videri volebant caris, addictum erat hoc mulierum sodalitium. Hi Phatisæi vocantur, genus hominum astutum, arrogans, & interdum regibus quoque infestum, vt eos etiam apertè impugnare non vereatur. nam cùm tota gens Iudæorum fidem suam iureiurando obligasset regi & Cæsari, hi soli nõ iurauerũt: excedentes sex milliũ numerũ: quib. hoc nomine à rege mulctatis, Pheroræ vxor pro eis mulctam

perſoluit. cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & eius progenie, transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Sed hoc quoque regi per Salomen innotuit. & quòd aulicorum quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. qua in culpa Phariſæorum aliquot deprehenſos interfecit, præcipuos autores huius conſilij, cúmque his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratia ſibi commendatum: & præter hos quoſcunque è domeſtica familia cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorũ indicio compererat. Nam Bagoas in eam ipſem ſublatus erat, quaſi parẽs & benefactor appellandus regis, quem deſtinarent vaticinia. proſperè enim ceſſura nouo regi omnia, conſtabiliendo ſucceſſionem prolis legitimæ.

IV. Herodes porrò conuictis Phariſæis ac ſupplicio traditis, amicorum concilium aduocat, & apud eos Pheroræ vxoris accuſationem inſtituit. quòd ipſius impulſu frater conditionem regiarum virginum ſpreuerit: id crimen ad ſuam etiam iniuriam pertinere affirmans, quòd mulier ruptis legibus naturæ inter fratres ſerat diſſidia, quibuſcunque valeat tam verbis quàm operibus. mulctam quoque contumacibus à ſe impoſitam illius perſolutam eſſe impendiis, & in ſumma conſciam eſſe totius recentis conſpirationis. Rectè igitur facturum Pheroram, ſi non expectatis fratris precibus ſponte talem mulietem ableget, fratres inter ſe committentem mutuis odiis: quãdoquidem ei aut huius vxoris iactura facienda ſit, aut fraternæ coniunctionis ac beneuolentiæ, nec niſi illa reiecta manſurum ſit integrum germanitatis vinculum. Pheroras autem quãuis vehementi regis oratione grauaretur, tamẽ aiebat ſe & fraternæ pietatis iura perſanctè culturum, & à coniugali caritate haudquaquam diſceſſurum: emoríque ſe malle, quàm ſine dilecta vxore viuere. Tum Herodes licèt graui ſe iniuria exiſtimaret affici, iraſci tamen fratri diſtulit, contentus Antipatro & eius matri interdixiſſe Pheroræ conſuetudine, & vetuiſſe mulierum regiarum conuenticula. illi facturos ſe iuſſa regis polliciti, per latentes quoties dabatur comeſſationes conueniebant, præcipuè Pheroras & Antipater, quin rumor erat Pheroræ vxorem cum Antipatro quoque ſtupri habere conſuetudinem, conciliante matre ipſius Antipatri.

Cap. IV.

Herodes Antipatrum mittit ad Cæſarem.

QVapropter ſuſpectum habens patrem, & veritus ne vlterius ſerpendo eius odia ad ſe quoque peruenirent, ſcribit amicis Romæ degentibus rogans admoneant Herodem per literas, vt quàm primùm ſe ad Cæſarem mitteret. Quo facto Antipatrum Herodes miſit cum precioſiſſimis muneribus & teſtamento, in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vita decederet, Herodem natum ſibi è filia ſummi pontificis. eodem tempore etiam Syllæus Arabs Romam profectus eſt, non factis imperatis Cæſaris: quem Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum

οἱ ὁ ἀμειβόμενοι τ δύναιαν αὐτῆς, προέγνωσαν ὁ ἐπιπᾶς δύναζ ὅπηφοιτήσοιτ τῷ θεῷ, φρύλεγον ὡς ἡρῴδη μ καταπαύσεως ἀρχῆς ὑπὸ θεῦ ἐψηφισμένης αὐτῷ τε ἡ γλυκ τῷ ἀπ' αὐτ, τ τε βασιλείας εἰς τε ἐκείνεν ἀφειμένης ἡ φερώ εαν, παῖδας τε οἱ εἶεν αὐτοῖς. ἡ τάδε, ὑ γδ ἐλαύθανε τ σαλω μεν, ἐξαγγελτὰ βασιλεῖ ἰω, ὅτι τῷ προῖτ αὐλεὶ δλαφθείσειεν τινας. ἡ ὁ βασιλεὺς τῷ τε φαεισαίων τοὺς ἀπιωτάτους αἱαιρεῖ, βαγώαν τὸν δύνεχον, καεόν τε τῷ τότε προύχοντα ἀρετῇ τε δωρεποῖς, ἡ παιδικὰ ὄντα αὐτ. κτείνει ὁ ἡ παν ὅτι τ οἰκείᾳ σωνεστήκει, οἷς ὁ φαρισαῖος ἐλεγξυ. ἦρτο ὁ βαγώας ὑπ' αὐτῷ, ὡς πατήρ τε ἡ δυεργέτης ὀνομαζόμενος τε ὑπατασταθησομένυ προῤῥήσει βασιλέως. ἡ χεῖρα γδ ἐκείνῳ παιταξ), παρέξοντος αὐτῷ γάμου τε ἰσχυ, ἡ παιδώσεως τέκνων γνησίων. ἡρώδης ὁ κολάσας τ φαεισαίων τοὺς ὑπὲ τοῖσδε ἐληλεγμένυς, σωέδριόν τε ποιεῖται τῷ φίλων, ἡ κατηγορέαν τῆς φερώρα γυναικὸς, τλύ τε ὕβρειν τ παρθένων τῇ τολμῇ τ γυναικὸς ἀνατιθείς, ἡ ἔγκλημα ταύτλω ἀτιμίας αὐτῷ ποιύμενος, ὥσε ἀγωνοθετεῖν ςάσιν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν πόλεμον ἐκ φύσεως αὐτοῖς ἡ λόγῳ ἡ δι' ἔργων ὅσα δύναιτο. τλύ τε δλάλυσιν τ ζημίας τ ὑπ' αὐτῷ ὑπιβληθείσης τέλεσι δλαφθυχθλῶαι τοῖς ἐκείνης, τῷ τε νεῦ πεπραγμένων ὑδὲν ὅπ ὑ μετ' αὐτῆς. αὐθ' ὧν φερώρα καλῶς ἔχειν, ὑ δῆσει ὑδὲ γνωμῷ εἰσηγήσεως τῷ ἐμῷ, αὐτοκέλευσον ἀποπέμπειθ γυναῖκα ταύτλω, ὡς πολέμου τε πρὸς μὲ σὺ αἰτίαν ἐσομένλω. ἡ νεῦ εἴπερ ἀπίποιῆ συγγνώμας τ ἐμῆς, ἀπείπαιθ τλύ τε τ γαμετλύ. μένεις γδ ἔτως ἐμὸς ἀδελφός τε ἡ σέργειν ὡς ἀπίλλαγμένος. φερώρας ὁ καίπερ λόγων ἀρετῇ πειωθέμενος, ὅτε συγγνώμας τ πρὸς τ ἀδελφὸν ἔλεγε κινήσειν δίκημον ὑδέν, ὅτε τῷ πρὸς τ γαμετλύ δύνοιαν. ἀρεῖσθαί τε πρότερον θανεῖσθαι ἢ ζῶν τολμᾶν ἀπεσερῆσθαι γυναικὸς αὐτῷ κεχαρισμένης. ἡρώδης ὁ φερώρα μὲν ὑπερβάλλεθ τλύ ὀπὶ τούτοις ὀργλύ καίπερ ἀπόδονον τιμωρέαν εἰσπεπραγμένος. αὐτιπάτρῳ τε ἀπείπε ἡ μηδὲ τῇ ἐκείνυ φερώρᾳ τε μὴ ὁμιλεῖν ἡ τῷ γυναικῶν φυλάσσεσθ τὸ εἰς ταυτὸν σωνεσόμενον. οἱ δ' ὡμολόγουν μέν, σωήκεσαν ὁ ἦ καμοὺς, ἡ σωεκώμαζον φερώρας ἐ αὐτιπατρος. ἐφοίτα ὁ λόγος, ὁμιλεῖν ἡ αὐτιπάτρῳ τ φερώρυ γυναῖκα συμπεπλασμένους αὐτοῖς τὰ εἰς τλύ σωόδον τῆς αὐτιπάτρου μητρός.

Κεφάλαιον δ'.

Ως ἡρώδης ἔπεμψε τὸν αὐτίπατρον πρὸς καίσαρα.

ΥΦορώμενος ὁ τὸν πατέρα, καὶ δεδιὼς μὴ εἰς πλεῖον προχωρεῖεν τὰ τῆς μίσους ἐπ' αὐτῷ, γράφει πρὸς τοὺς ἐν τῇ ῥώμῃ φίλους κελεύων ὅπως ἑλλειπὴ ἡρώδη, πέμπειν ἡ τάχος αὐτίπατρον ὡς καίσαρα. ᾧ γλυομένυ ἔπεμπεν ἡρώδης αὐτίπατρον, δῶρα συμπέμψας ἀξιολογώτατα, ἡ δὴ δεδηλωκὼς ἐν ἡ μετ' αὐτὸν αὐτίπατρον ἀπεδείκνυε βασιλέα, φθάσαντος ὁ τελευτᾶν ἡρώδην, τὸν ἐκ τ τῆς ἀρχιερέως θυγατρὸς υἱὸν αὐτῷ γεγενημένον. συνέχρμᾶ ὁ αὐτιπάτρῳ ἡ σύλλαιος ὁ ἀραψ, μισθὸν ὧν προσέταξε καίσαρ δεσπεπραγμένος. καὶ αὐτιπατρος αὐτῷ κατηγορεῖ ὅτι

καί-

καίσαρος, ὡς ἐν ὧν πρότερον νικόλαος. κατηγορεῖτο δ' A
ἡ ὑπὸ ἀρέτα σύλλαιος, ὡς πολλὰς ἀπέκλινεν ἐν πέζῃ
ἀξιολόγων, ὧν δὴ γνώμιν τ' αὐτὸ, καὶ μάλιστα σόημον
ἄνδρα τῇ πάντα ἀρετῇ τιμᾶν δικαιότατον, ἀπηχθέναι
δ' ἡ φάβατον καίσαρος δῆλον. καὶ σύλλαιος ἀπίαν εἶ-
χεν ἐκ τοιῶνδε ἐγκλημάτων. κόρινθος ἰῶν ἡρώδε σω-
μαζοφύλαξ τ' βασιλέως μάλιστα πιστόμενος ὑπ'
αὐτὸ. τοῦτον πείθει σύλλαιος ὅτι χρήμασι μεγάλοις ἡ-
ρώδην ἀποκτεῖναι, καὶ ὑπέχετο. μαθὼν δ' ὁ φάβατος B
συλλαίῳ τοὺς αὐτὸν εἰρηκότος δηλοῦται τοῖς τ' βασι-
λέα. ὁ δ' κόρινθον βασανίζει συλλαβών, καὶ πάντα ἀνά-
πτει ἰῶν αὐτὸ. συλλαμβάνει δ' καὶ δύο ἄραβας καθ-
ηρῶσι τῇ κορίνθῳ πυθόμενος, τ' μὲν φύλαρχον ὄν-
τα, τὸν δ' συλλαίῳ φίλον. οἱ καὶ αὐτοὶ, βασανίζει δὲ αὐ-
τοὺς ὁ βασιλεὺς, ὁμολόγουν ὅτι παρεῖεν ἐξοχυόντες
μὴ μελαχίζεσθαι κόρινθον, καὶ εἴπε δήσειε, καὶ συγ-
χέσυρήσοντες αὐτῷ τ' φόνον. καὶ σατορνῖνος δηλώσεως C
αὐτῷ πάντων ὑπὸ ἡρώδε ὁμολογίης, εἰς ῥώμιν ἐξέ-
πεμπεν αὐτούς.

Κεφάλαιον ε'.

Τελευτὴ τῆς φερώρας.

Φερόραν δ' ἰσχυρῶς ἐμμένοντα συνοίᾳ τ' γυναικὸς
ἀναχωρεῖν εἰς τ' αὐτὸ ἡρώδης κελεύει. ὁ δ' ὀμ-
νύων ὅτι τ' τετραρχίαν ἀπῆρε, πολλὰ ὁμόσας ἐπ' ἐπι-
τευχθῆναι ἡ πυθοίτο ἡρώδην τετελευτηκότα, ὡς τε D
τοσοῦτος τ' βασιλέως ἀξιωθεὶς ἤκειν ὅτι τινων πι-
στεύσοιεν ἐντολῶν ὧν ἤμελλε τελευτᾶν, ἰσχ ὑπήκουεν
ὅτι τῇ τιμῇ τῆς ὅρκου. ἐπὶ μὲν ἡρώδης γε μιμεῖται τ' ὅτι
τοιοῦτος ἐκείνου γνώμιν πεφαρμαγμένος ἰῶν ἔχει, ἀλλ'
ἦκεν ὡς τ' φερώρᾳ ἐπειδὴ ὕστερον αὖ χεῖ νοσεῖν, καὶ
μεταλλάσσειν αὐτῷ μὴ ἐθυμεῖτο. θανόντα δ' πει-
σείλας ὅτι ἱεροσολύμων ἀγόμενος ταφῆς ἠξίου, ἐπέν-
θους μέγα ἐπ' αὐτῷ πρότερον. τοῦτο αὐτοπάτρῳ καὶ τοι- E
γε ὅτι ῥώμης πεπλυκότι κακῶν ἐχθρὲ ἀρχὴ τῆς
ἀδελφοκτονίας αὐτὸν πιννεμένῃ τὸ θεῖον. δηλήσομαι δ' τ'
πάντα πρὸς αὐτὸ λόγον, ὡς ἀνθρώπινον
ἔθει ἐσόμενον, τὸ ἀρετῇ πολιτεύεσθαι ὅτι πᾶσιν.

Κεφάλαιον ς'.

Κατηγορία τ' γυναικὸς φερώρα ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων φερώρα, ὡς ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ, καὶ ὡς ἡρώδης ἔσγω τὸν αὐτοπάτορα δηλοῦται.

F

Ἐπειδὴ φερώρας τελευτᾷ, ταφεῖται ἐγεγόνεισαν
αὐτῷ ἀπελεύθεροι δύο τῶν φερώρα τιμίων. ἔτοι
προσελθόντες, ἡρώδην ἠξίουν μὴ ἀνεκδίκητον κατα-
λιπεῖν τ' ἀδελφῶ τ' νεκρὸν, ἀλλὰ ζήτησιν ποιεῖσθαι τῆς
ἀλόγου τε καὶ δυσχοῖς μετὰς ἀσεως. τὸ δ' ὅλης πρα-
φέντος τοῖς λόγοις, πιστὰ δὲ ἐδόκει, δεισάντας μὴ αὐτὸν
ἔλεγον δὴ τῇ γυναικὶ τῇ προτέρᾳ τῆς νόσου, φαρ-
μακόν τε προσκομισθὲν ἐν βρώματι μὴ πρότερον G
εἰωθότι ἐμφανίζα τοῦ τούτου τελευτῆσαι. κομιστὸν
μὲν δοκεῖν τὸ φάρμακον τῆς γυναικὸς ἐκ τῆς
ἀραβίας, λόγῳ μὲν ὅτι προσποιήσειν ἐρώτων, φίλ-
τρον δὲ δὴ ὄνομα αὐτῷ εἶ, τόδε ἀληθὲς ὅτι τῇ φε-
ρώρου τελευτῇ. φαρμακὶς ὄσα) δ' εἰσὶ γυναικῶν αἱ ἐκ
τ' ἀραβίας. ἢ δ' ταῦτα ἐπεκάλουν. καὶ τῆς συλλαίῳ ἐ-
ρωμένης ἐκ ταῖς μάλιστα ὡμολόγητο εἶ φίλη. πεί-
σουσαί τε αὐτὸν ὅτι φάσγῳ τῷ φαρμάκῳ, εἰς δὲ τὸν τόπον ἐληλύθεσαν, ἵνα μητὴρ τῆς φερώρου γυναικὸς

Cæsarem, quorum Nicolaus antea. accedebat & alter accusator Aretas, multorum honoratorum cædes apud Petram se inuito patratas obiiciens, maximè Sohemi hominis in omni virtute præstantissimi. quin & Cæsaris seruum Fabatum ab illo interfectum fuisse ob talem quandam causam. Erat in satellitio Herodis Corinthus, cui fidei rex plurimum tribuere solitus est. Hunc Syllæus pecuniis corruptum eò perduxit, vt ei regis sui cædem sit pollicitus. hoc vbi Fabatus ex ipso Syllæo cognouit, regi mox indicauit. qui è Corintho confessionem extorsit cogitati facinoris, diligenter ex eo perscrutatus omnia: simúlque duos Arabas ab eodem satellite insimulatos comprehendit, alterum virum principem, alterum Syllæi amicum primarium. qui & ipsi tormentis admoti confessi sunt ideò se venisse vt Corinthũ vrgerent crebris adhortationibus ad perpetrandum facinus, atque adiuuarent etiam in opere, si ita facto opus sit. quos omnes Saturninus apud se delatos Romam iudicandos amplius & puniendos transmisit.

Cap. V.

Pheroræ obitus.

PHeroram autem obstinatè permanentem in amore coniugis Herodes in ipsius tetrarchiam ablegat: quod ille fecit libenter, addito iureiurando nunquam se rediturum, nisi Herodis morte cognita: adeò vt paulo pòst decumbente rege vocatus ad accipienda quędam secretiora mandata tanquam à morituro, propter sacramenti religionem recusaret. Nec tamen ille in hoc fratrem est imitatus, aut de pristino affectu quicquam remisit: sed cùm Pheroras in morbum incidisset, vel inuocatus ad visendum eum venit: quo morbo postquam absumptus est, corpus eius translatum Hierosolyma sepeliit, & publico luctu honorauit. Ea res Antipatro quamuis Romam profecto malorum fuit initium, Deo tandem reposcente ab eo pœnas fratricidij. Id totum ordine iam narraturus ad exemplum humano generi: quod moneat habendam esse virtutis rationem in omnibus.

Cap. VI.

Pherora vxor accusatur veneficij, & Herodes cognoscit Antipatri insidias.

PHerora mortuo Taphanitæ duo è libertis eius carissimi Herodem adeunt, rogantes ne inultam pateretur fratris mortem: vtque inquireret in miserum eius & iniustum interitum. Quo attentiùs aurem simul ac fidē præbente illorum sermonibus, aiunt eum apud vxorem cœnasse ea die quę morbi fuit initium, venenúmque oblatum ei mixtum nouo cuidam cibi generi, quod gustatum pernicie attulerit homini. id venenum allatum ab Arabissa quadā muliercula, nomine quidem amatorij, re autem vera Pheroræ letiferum. sunt enim Arabum mulieres veneficæ maximè. hæc autem quæ tũ insimulabatur, dicebatur amicæ Syllæi familiarissima. ad eam comparandi veneni causa profectæ fuerant vxoris Pheroræ mater

V.

& ſoror,& cum illa reuerſæ ſunt pridie quàm ille conam letiferam ſumeret. His auditis rex ad iram cõcitatus torſit ancillas earum & quaſdam etiam ingenuas, & cùm nulla quicquam fateretur aut detegeret, poſtremò quædam dolore victa nihil aliud protulit, quàm quod imprecata eſt Antipatri matri cruciatus ſimiles, quandoquidem ipſa cauſa eſſet præſentium tormentorum omnibus. Hæc vox ad diligentiorem inquiſitionem Herodem permouit, ita vt extorqueret earum ſecreta omnia, comeſſationéſque illas & occulta conuentiuncula, tum ſermones patris cum Antipatro priuatim habitos, prolatos inter Pheroræ mulierculas: ne id quidem reticente, centum talenta ſe accepiſſe ab eo, vt abſtineret Pheroræ colloquiis. Addebant ancillæ quanto patrem proſequeretur odio, vtque ſæpenumero apud patrem de eius longæuitate quereretur, dum interim etiam ipſe conſeneſceret, vt non multum ſe iuuare poſſet tam ſera ſucceſſio. adhæc ſimul nutriri multos fratres ac fratrum filios, vt ne ſperate quidem tutò liceat: quandoquidem iam nunc ſi fatale quid ſibi accideret, fratri deſtinata ſit ſucceſſio non filio. addere his ſolitum accuſationem ſæuitiæ, non temperantis nec à filiis: cuius metu Romam ſibi diſcedendum eſſet, Pheroræ verò in ſuam tetrarchiam. Hæc quia probè congruebant cum illis quæ ex ſorore antea rex audierat, exempta eſt omnis dubitatio: deprehenſámque in tam malitioſis conatibus Doridem matrem Antipatri, ſpoliatam multorum talentorum ornamentis eiecit è regia: & mulieribus ex domo Pheroræ propter hoc indicium factus eſt placatior. Sed nihil magis eius contra filium indignationem commouit quàm Samarita Antipater, Antipatri filij procurator, qui in tormentis inter cætera de eo confeſſus eſt, quòd letale venenum Pheroræ tradidiſſet, quo ſe abſente ac per hoc minimè ſuſpecto patrem tolleret. id venenum allatum ex Ægypto per Antiphilum vnum ex amicis Antipatri, miſſum inde à Theudione auunculo ipſius Antipatri, fratre Doridis: haberíque apud Pheroræ vxorem, à marito ad aſſeruandum acceptum. De quo rogata per regem mulier, habere ſe faſſa eſt: & mox quaſi ad afferendum id properans, de tecto ſeipſam deiecit, nec tamen letalis fuit caſus, quia fortè in pedes cecidit. ex quo poſtquam ſe recollegit, rege pollicito incolumitatem & ipſi & familiæ, ſi totam rei veritatem promeret, contrà extremos cruciatus minato ſi quid per obſtinationem celare pergeret, iurauit ſe omnia dicturam ita vt acta ſint: &, vt multorum tum fuit opinio, nihil omnino mẽtita eſt. Venenum id, inquit, ex Ægypto attulerat Antiphilus, paratum ibi opera fratris ſui, profeſſione medici. Theudio deinde in domum noſtram intulit, & ego ſeruaui acceptum à meo Pherora, ſed ab Antipatro tuo in tuam perniciem comparatum. Poſtquam igitur maritus in morbum incidit, & tu officioſe ad viſendum

καὶ ἡ ἀδελφὴ, Ϲ ἐπαῦπκον αὐτῷ ἀγόμβρας τῇ δείπνου πρότερον ἡμέρᾳ μιᾷ. ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς τῷ λόγων παροξυνθεὶς δούλας τε ἐβασάνιζε τῷ γυναικῶν καὶ τινας ἐλευθέρας, κ ὄντος ἀφανοῦς τὸ φάρμακος, ἀλλὰ τὸ μηδεμίαν ἐξεπεῖν, τελευταία τις φθισουσῶν αὐτῇ τῷ ἀλγηδόνων, ἄλλο μὲν ἔφη οὐδὲν, θεὸν ἢ ὄπιπαλεῖσθαι ταῦτα δὲ αἰτίας δώσειν φθιβαλεῖν τὸν ἀντιπάτρου μητέρα, κακῶν τῷ ἐπιχόντων αἰτίαν πᾶσι γεμομβίλιν. ταῦτα εἰς ὄπίτασιν ἡρῴδιν ἄγει, Ϲ τὰ πάντα βασάνοις τῷ γυναικῶν ἀνάπτα λῶ, οἵ τε κώμοι, κ αἱ κρυπταὶ συνόδοι, κ δὴ κ λόγων φθὸς μόνον τὸν υἱὸν εἰρημβίων ἐξοίσεις φθὸς τὰς φερώρου γυναῖκας. ὧν δὲ ταλάντων ἑκατὸν δῶρεὰ ὄπιπρύπιεσθαι φοάζειν φθὸς φερώραν τῷ ἀντιπάτρῳ κελεύσις ὑπὸ τῦ πατρός. μῖσος τε φθὸς τὸν πατέρα, καὶ ὀλοφυρμοὶ φθὸς τὴν μητέρα, ὡς ὅτι μήκιστον τῦ πατρὸς βιῦ ἐξηγμβίου, καὶ αὐτὸ μηδὲν ἐλάσσονος τῦ γήρως ὄπικειμβίου, ὡς μηδ' ἐλθοῦσαν τὴν βασιλείαν ὁμοίως ὀφελῆσαί ποτ' αὐτόν. ὥδαξέφευθαί τε πολλοὺς ὅτι τῇ βασιλείᾳ κ ἀδελφοῖς, κ ἀδελφῶν παῖδας, ὀλαμῶς ἀδεῆ τὴν ἐλπίδα παρεχομβίου τασφαλοῦς. καὶ γὸ δὴ Ϲ νεῦ εἶπι πάχειν αὐτὸν, ἀδελφῷ μᾶλλον ἢ παιδὶ τῷ αὐτὸ κελεύειν τὴν ἀρχὴν δοθαι. ὠμότητά τε πολλὴν κατηγόρει τῦ βασιλέως, κ τὰς σφαγὰς τῷ υἱέων, φόβῳ τε μὴ κ αὐτῷ ἀπόστο ἤδη, τὸν μὲν ὅτι ῥώμης ἀράσθαι τέχνην ὄπινοῆσαι, φερώραν δ' ὅτι τῆς αὐτὸ τετραρχίας. ταῦτα, σωῆδε γὸ τοῖς λόγοις τῆς ἀδελφῆς κ πλὴ, τὸ μὴ ἀπιστίαν ἔτι ὑποπτεύεσθαι, σωῆγε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, κατωιάμβρος ὅτι κακίᾳ τὸ ἀντιπάτρου τὴν δωρεὰν τὴν μητέρα αὐτὸ, πάντα τὸν φθὶ αὐτὴν κόσμον ταλάντων πολλῶν ὄντα ἀφελόμβρος, ἔπειτα αὐτὴν ἀποπέμψεται, κ ταῖς φερώρου γυναιξὶν φιλίαν ἐπείσατο. μέλισα ἢ ἐξώτριωεν εἰς ὀργὴν κατὰ τὸ παιδὸς τὸν βασιλέα, σαμβρείτης αὖθις ἀντίπατρος, ὄπιτρεσβεύων τὸν υἱὸν τὸ βασιλέως αἰτίπατρον, ἄλλα τε αὐτὸ ἐν ταῖς βασάνοις κατειπὼν, καὶ ὅτι ὠδαφοδιασάμβρος φάρμακον θανάσιμον, δόιν φερώρᾳ κελεύσας ὠδᾷ τὴν ἀποδημίαν αὐτὸ, ἵν' ὡς πλεῖσον ἀφεσῆκει τῷ ἐν τούτοις ὑποτοπασμβῷ τῷ πατρὶ δουῆναι. καὶ κομίσαι Ϲ αἰτίφιλον ἐξ ἀγύπτου τὸ φάρμακον, ἵνα τῷ ἀντιπάτρου φίλων. ϛαλεῦσαι ἢ ὡς φερώραν δᾷ θδυδίωνος, μητρὸς ἀντιπάτρου ἀδελφῆς Ϲ βασιλέως παιδὸς, κ ὅτως ἐλθεῖν τὸ φάρμακον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν φερώρου, δόντος φυλάσσειν τὸ αὐδενὸς αὐτῆς. ἡ ἢ ὁμολόγει μὲν ἀπαρείναντος τῦ βασιλέως, κ δ' ἀμοῦσα ὡς κομίσειε, ῥίπτει κατὰ τέγους αὐτὴν, οὐ μὴν τελυτᾷ ὅτι πόδας τῆς πτώσεως γεμομβίης. κ ὅτως ἐπεὶ ἀνεκτήσατο αὐτὴν, ἀδεισαί τε αὐτῇ ὑποχνούμβρος καὶ τοῖς οἰκείοις μηδὲν ἐπ' ἀφανισμῷ ταληθοῦς ζεπομβίῃ, ζέψειν γεμὴν κακοῖς τοῖς ὑσάτοις ἀγνωμονεῖν φθυμβρίᾳ ὑπηνείται, Ϲ ὤμοσεν, ἢ μὲν ἐρῆσειν τὰ πάντα ὧν ἐπεφράχθη ζόπον, λέ-

γουσα μὲν ὡς ἔφασαν οἱ πολλοὶ τῷ ἀνθρώπων ἀληθῆ τὰ πάντα. ὑπομίδη γὸ ὠνὴ ἀγύπτιν τὸ φάρμακον ὑπ' ἀντιφίλου, ἀδελφός τε ὤν ἐκείνῳ ἰαζὸς ὢν ἐπόμισεν. κ θδυδίωνος ὡς ἡμᾶς κομίσαντος, ἐφύλασσεν αὐτὴν, ὠδᾷ φερώρου λαβοῦσα ὅτι σὺν ὑπ' ἀντιπάτρου ἡτοιμασμβίον. ἐπεὶ οὖν ὑπόσει φερώρας, κ ἐθεράπευε αὐτὸν

αὐτὸν ἀφικόμενος, ὁρῶν σε τὴ δύνοιαν, ἐὰν τοῦ αὐτὸν ἐ- A
κεῖνον, ἐπεκλάσθη τε τῇ εὐνοίᾳ, καὶ μεταπαλίσας με,
ὦ γύναι φησὶν, ἐξεώδευσέ με ἀντίπατρος ὅπως παρὰ τοῦ
ἑαυτοῦ, ἀδελφοῦ ὄντα τοῦ ἐμοῦ, θανασίμου τε γνώμης
σωθεὶς καὶ φάρμακον ὃ ἐξακονήσαιτο αὐτῇ πεποιησ-
μένος. νυνὶ οὖν ἐπειδὴ ὅτε ἀδελφὸς ὢν εἰς ἀρετῆ ἢ
πρότερον ἐχεῖτο τοῦ ἐμοῦ ὑφαιρῶν ὥπλα, ἐμέ τε ἐλ-
πὶς ὡς εἰς μακρὸν ἀνύσεσθαι τοῦ βίου, φέρε μὴ γνώμη
ἀδελφοκτόνῳ ἀποπαίμιον προπάτορας τοὺς ἐμοὺς B
τοῦ, τὸ φάρμακον, καὶ τε ἐμοῦ βλέποντος. κομίσασάν
τε ὑδὲ εἰς ἀναβολὰς προέσθαι τοῦ ἀνδρὸς τὰς ἐντο-
λάς. καὶ τὸ μὴ πλεῖον καύσασαν τοῦ φαρμάκου τυχεῖν,
ὑπολειπεσθαι ὀλίγον, ἵνα εἰ φερόμου μετ᾽ αὐτὸς
ἐκεῖνοι κακῶς αὐτῷ ὁ βασιλεὺς, μεθίσαται δρᾶ-
σαι ποιησάμην τῇ ἀναγκῶν. ταῦτα εἰποῦσα, τότε
φάρμακον καὶ τὴ πυξίδα εἰς τὸ μέσον παρῆγε. καὶ ἀ-
δελφὸς ὢν αὐτοφίλου ἕτερος καὶ μητὴρ αὐτὸ, ἀνάγκης τε
καὶ βασάνων σφοδρότητι, ταῦτα ἔλεγον, καὶ ἐγνώριζον τὴν C
πυξίδα κατηγορεῖτο ὢν καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ θυγάτηρ,
γυνὴ ὢν τοῦ βασιλέως, ὡς πάντων τούτων ἴσως γνου-
μένη, κρύπτειν προθυμηθεῖσα αὐτά. καὶ δὴ τάδε ἡ-
ρώδης ἐκείνου τε ἐξέβαλεν, ἐκ τῆς γὰρ αὐτῆς ἐξήλειψε
τῆ δια θήκαν εἰς ὃ βασιλεύσει μετ᾽ αὐτὸν καὶ τὴ πεν-
θερὸν τὴ ἀρχιερωσύνῃ ἀφείλατο σίμωνα τὸν τοῦ βοη-
θοῦ. καθιερᾶ ὢν ματθίαν τὸν θεοφίλου ἱεροσολυμίτου
γένει. ἐν τούτῳ ὢν καὶ βάθυλλος ἐκ ῥώμης ἀπελθόντος D
αὐτοκράτορος παρ᾽ αὐτῷ, καὶ βασανισθεὶς, ὡς εἰσκεται κομί-
ζων, δώσειν τε τῇ αὐτοῦ μητρὶ καὶ φερώρᾳ, ὡς εἰ τὸ πρό-
τερον μὴ ἄπλοιτο τοῦ βασιλέως, τότε γοῦν μεταχει-
ρίζοιντο αὐτόν. ἀφίκετο ὢν γράμματα παρὰ τῆ ἐν ῥώ-
μῃ φίλων τῆ ἡρώδη, καὶ ὑπαγορεύσει ἀντιπάτρου, ὅτι
κατηγορία ἀρχελάου καὶ φιλίππου συγκείμενα, ὡς δὴ-
θεν δὴ καβάλλοιέν τε τὸν πατέρα ὅτι σφαγῇ τῆ παρὰ
ἀρειόβουλον καὶ ἀλέξανδρον, δι᾽ οἶκτου ὢν ἐκ αὐτοὺς
λαμβάνοιεν. ἤδη γὰρ καὶ ἐκαλοῦντο ὑπὸ τοῦ πατρὸς, οὐχ E
ὡς ἐφ᾽ ἑτέρῃς, ἀλλ᾽ ὅτι τῇ κακείνης προσαπολωλέ-
ναι τ᾽ κλήσεως αὐτῇ νομένης. ταῦτα ὢν μεγάλων μι-
σθῶν οἱ φίλοι τοῦ ἀντιπάτρου συνέφρασαν. γράφει ὢν
ἐκ αὐτὸς ἀντίπατρος τῷ πατρὶ περὶ αὐτῆ ὑπομεμ-
νῆσθαι τῆ αἰτίαν, καὶ παντελῶς ἀπαλλάσσει φάσκων
αὐτὰ μειράκια, τῆ ὢν λόγων τῇ ἡλικίᾳ τοῦ ἀνάθεσιν
ποιεῖσθαι. αὐτὸς ὢν δι᾽ ὧν τὰ περὶ σύλλογον ἠκριβίζετο,
καὶ περὶ θεραπείαν τῆ πρώτων ἀνδρῶν ἐπιμέλει, F
κόσμου τε καὶ περιπορπὰς ζαλάντων ἑκάστοτε ἐξακοσίων.
θαυμάσαι δὲ ἄν τις ὅτι τοσῶνδε ἐν ἰουδαίᾳ κατ᾽ αὐ-
τοῦ κεκινημένων μηδὲν πρότερον ἐπὶ, ὑδὲν αὐτῷ δῆλο-
ν ἦν γένοιτο. αἴτιον δὲ τοῦ ἦτε ἀκρίβεια καὶ φυλακὴ τῆ
ὁδῶν, καὶ μῖσος τῆ ἀνθρώπου τοῦ πρὸς ἀντίπατρον. ὑδεὶς
γὰρ τοῦ ὃς προθύμως κινδυνεύσῃ τῇ αὐτῷ, ποιεῖται τῆ
ἐκείνου ἀσφαλείαν καθίστατο.

eum & curandum venisti, motus ille, & ad
pietatem flexus tua beneuolentia, me accita,
ô vxor, inquit, circunuenit me Antipater, dum
pestiferis consiliis & veneficis ministeriis suũ
patrem meum fratrem appetit. Nunc igitur
quandoquidem in germano nihil pietati, qua
hactenus erga me vsus est video decedere, &
mihi instare vitæ terminum, age ne fratrici-
dali animo manes maiorum contaminem, me
inspectante venenum illud exure. tum se sine
mora prolatum iuxta viri mandatum concre-
masse, paulo seruato vt si post mariti mortem
rex eam tractare vellet durius, possit ei neces-
sitati occurrere. Hæc elocuta venenum quo-
que vnà cum pyxide in medium protulit. Post
hæc alter Antiphili frater & communis eo-
rum mater per tormenta idem fateri coacti
sunt, pyxidem etiam agnoscendo. Accusa-
batur autem etiam pontificis filia regis vxor,
quasi secretorum horum omnium participes
sed conscientiam dissimulans. quapropter &
ipsam rex abiecit, & filium eius è testamen-
to deleuit, vbi successor destinatus fuerat. So-
cero quoque Simoni Boethi filio sacerdotio
priuato surrogauit Matthiam Theophili fi-
lium Hierosolimitani genere. Interim Romam
venit Bathyllus libertus Antipatri, & subie-
ctus quæstionibus fassus est attulisse se vene-
num quod daret patroni sui matri & Pheroræ,
vt si prius illud parum fuisset efficax, hoc po-
steriore Herodem aggrederentur. Simúlque
venerunt ad regem ab amicis Romæ degenti-
bus literæ, instinctu Antipatri scriptæ, in qui-
bus Archelaus & Philippus accusabãtur, quòd
crebrò crimen patris refricarent de cæde Ale-
xandri ac Aristobuli, miserarenturque fatum
germanorum innocentium, iam enim & ipsi
reuocabantur in patriam, non ob aliud quàm
vt euocati fratrum interitus accessio fierent.
hæc autem amici in Antipatri gratiam facie-
bant, magnis ab eo corrupti mercedibus: qui
etiam per se patri scripsit de adolescentibus,
quasi eos excusãs, & verba eorum ætati impu-
tans. Ipse interim decertabat contra Syllæum,
& primatum colebat amicitias, comparatis
variis ornamentis ducentorum talentorum
precio. Mirum autem est, quòd cùm per se-
ptem menses ante eius reditum tam multa cõ-
tra eum in Iudæam mota sint, nihil eorum
ad eius notitiam perlatum sit. In causa erat
partim diligens itinerum obseruatio, & via-
rum custodia: partim populare hominum in
Antipatrum odium. nemo enim erat qui suo
periculo illius incolumitatem vellet quærere.

Κεφάλαιον ζ.

Ως αὐτίπατρος καταγνωσθεὶς ἀπέθανεν.

Cap. VII.

Antipater capitis damnatus in vincula conicitur.

Ἡρώδης ὢν ἀντιπάτρου γεγραφότος πρὸς αὐ- G
τὸν ὡς τὰ πάντα ὃν χρὴ διαπεπραγμένος τρόπον ἥξοι ἐν τάχει, ὅπως μὴ φθάμενος τοῦ ὁρμοῦ
ἀντιπεμφθεὶς κελεύων μὴ βραδύνειν εἰς τοῦ ὁδὸν, μηκέτι πάσχοι ἃ δὴ τοῦ ἐπιθυμίαν αὐτοῦ. καὶ ἅμα

Cæterũ Herodes ad Antipatri literas, quibus significarat rebus ex sententia peractis breui se rediturum in patriam, dissimulata ira insidiosè rescripsit, properaret ne quid sibi per eius absentiam quod nollet accideret. Simúlque VI.

modicè de matre eius queſtus eſt, pollicendo remiſſurum ſe querelas poſt aduentum illius: modíſque omnibus magnam caritatem præ ſe ferebat, veritus ne ille ſuſpicione aliqua tactus differret ad ſe reditum, & moras Romæ trahens regno inſidias ſtrueret, & in ſe moliretur aliquid. Has literas in itinere accepit in Cilicia: eas verò quæ Pheroræ mortem núnciabant priùs iam Tarenti acceperat triſti animo, non tàm quòd Pherorem amaret, quàm quòd ille morte præuentus pollicita de patre veneno tollendo non præſtiterat. Iam ad Celenderim oppidum Ciliciæ peruenerat, cùm dubitare cœpit de reditu, vehementer contriſtatus matris ignominia: & amicorum quoque variabant ſententiæ, aliis euentum alicubi expectare, aliis ſine mora domum nauigare conſulentibus. facilè enim diſſoluturum criminationes omnium, quandoquidem nunc quoque non aliunde, quàm ex illius abſentia aduerſariis audacia virésq; ad calumniandum creuiſſent. Ab his perſuaſus nauigare pergit, appellítque ad portum Sebaſtum, quem Herodes magno ſumptu conſtructum ſic appellauit in honorem Cæſaris. Iámque manifeſtum erat incidiſſe Antipatrum in infortunium, nemine ſalutante aut accedente hominem, quem priùs votis & fauſtis acclamationibus diſcedentem proſecuti fuerant: tunc verò cõtrariis votis licebat eũ deuouere diris fraterni ſanguinis vltricibus. Fortè per idem tempus Hieroſolymis erat Quintilius Varus, ſucceſſor Saturnino miſſus in Syriam, tunc verò ab Herode in conſilium de rebus agendis adhibitus. Quibus vnà ſedentibus ſuperuenit Antipater omnium inſcius, & ita vt erat purpuratus in regiã ingreſſus eſt. quo mox admiſſo, amicorum comitatus per ianitores excluſus eſt. Id primùm mentem eius perculit, iam ſentientem quò deueniſſet: quando etiam pater accedentem à complexu repulit, perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans, & Varum cognitorem ac iudicem in craſtinum denuncians. Ille tam inopinato malo velut ictus abiit attonitus: móxque obuias inuenit matrem & vxorem: hæc erat Antigoni filia: qui ante Herodem Iudæorum rex fuerat. ab eis edoctus de omnibus, parabat ſe vt in iudicio ſubſiſteret. Sequenti deinde luce præſidente Varo ac rege, adhibitiſque in cõſeſſum vtriuſque amicis, acciti ſunt etiam cognati regis & Salome, tum illi qui ſecreta conſilia prolaturi erant, quíque tormentis examinati fuerant: nouiſſimé que ſerui matris Antipatri capti paulò antequam ipſe rediret in patriam. apud hos deprehenſæ fuerant literæ, quarum hæc erat ſumma. ne reuerteretur, quando in patris notitiam peruenerint conſilia omnia, vnicúmque ei refugium ſupereſſe Cæſarem, & ſi caueat ne in patris manus deueniat. Tum Antipater procumbens patri ad genua ſupplex orabat ne de cauſa ſua priùs deceneret quàm cognoſceret, ſed defenſioni rem integram ſeruaret: rex verò poſtquam iuſſit eum in medium ſiſti, deplorauit infelicitatẽ ſuam in procreandis

τῆς μητρὸς κατηγορῶν ὡς ὀλίγον, καθίσεσθαι μέμψεις ἐπαγγελλόμενος τὰς πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἐκεῖνος ἀφίκοιτο, πάντῃ τε τέως φιλότιμα τὴν πρὸς αὐτὸν ἐνεδείκνυτο, δεδιὼς μηκέτι ὑποτοπήσας, ὑπερβάλλοιτο μὴ ὁδοὺς τὰς πρὸς αὐτὸν, τῇ ὃ ῥᾳμὴ ἐνδιατρίβων κτήσεις ἐφεδρεύοι τῇ βασιλείᾳ, καὶ δή τι δρασείασοιτο περὶ αὐτοῦ. τούτοις ἐν κιλικίᾳ τοῖς γράμμασιν ὁ πατὴρ ἐντυγχάνει. τοῖς ὃ τὸν φερώρᾳ τελευτὸν δρασαφῆσιν, ἐν τάφοις τε ἔτι τεθῆναι, δεινὰς τε λώγειεν ἐκ δύνοιᾳ τῇ φερώρᾳ, διότι ὃ τὸ πατρὸς τὸν αἵρεσιν ὁ δρασεξάμενος ὥσπερ ὑπέσχετο, ἀπέθανεν. ὡς ὃ κελένδρεν τῆς κιλικίας ὁρμώμενος ἐνεδίαζεν ἤδη ὡς τὸ οἰκαδε πλεῖν, δεινῶς τῇ ἐνδολῇ τῆς μητρὸς λελυπημένος. καὶ τῷ φίλων οἱ μὲν, ἐκέλευον αὐτὸν ταῦτά πη καρασδοκοῦντα ἐπέχειν. οἱ ὃ, μὴ δρομέλλειν τὸν οἰκαδε πλοῦν. λύσειν γὰρ ἅπαντα ῥᾳδίως ὁρμώμενον αἰτίαν πᾶσαν, ὡς καὶ νεῶν ἐκ ἐτέρωθεν, ἀλλὰ δρομὲ τὴν ἐκείνου ἀπουσίαν, ἰσχὺν τοῖς κατηγόροις ὑποῤῥιέσθαι. τούτοις πεισθεὶς ἐπλεῖ τε καὶ προσέσχε τῷ σεβαστῷ λιμένι λεγομένῳ, ὃν καθασκευάσας ἡρώδης πολλῶν χρημάτων ὀνόματι τιμῇ τῇ καίσαρος, καλεῖ σεβαστόν. ἐν προϋπτοις δ' ἦν αὐτίπατρος ἤδη τοῖς κακοῖς μήτε προσίοντος αὐτῷ μηδενὸς, μήτε προσαγορεύοντος, ὥσπερ ὅτε ἐξήει μετ' εὐχῶν καὶ ἀγαθῶν ἐπιφημισμάτων. ταῖς δ' ἐναντιωτάταις ἀρᾶις ἐκ σκωλύοντος αὐτὸν δέχεσθαι πικρῶς τοῖς ἀδελφοῖς ὑποπίνειν ὑπειληφότος. ἐτύγχανεν ὃ ἐν ἱεροσολύμοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ὢν ὁ κοιντίλλιος, διάδοχος μὲν σατορνίνῳ τῆς ἐν συρίᾳ ἀρχῆς ἀφεσταλμένος, ἥκων ὃ αὐτός τε σύμβουλος ἀπρόῤῥητα, ὡς τῷ ἐνεστηκότων αὐτῷ δεινῶν. καὶ αὐτῷ συνεδρεύοντων, παρῆν ὁ ἀντίπατρος ἀδήλου αὐτῷ σκήπτρου γεγονότος. εἰσεισι ὃ εἰς τὸ βασίλειον ἐπὶ πορφυρίδας ἀμπεχόμενος. καὶ αὐτὸν μὲν δέχονται οἱ ὅπη θύρας, ἀνείργουσι ὃ τοῖς φίλοις. ἐθορυβεῖτο ὃ ἤδη σαφῶς οἰκλυθεὶς καταλύειν, ἐπειδὴ καὶ ὁ πατὴρ αὐτὸν προσιόντα ὡς ἀσπάσαιτο ἀπεώσατο, ἀδελφοκτονίαν τε ὀνειδίζων, καὶ βάλλουσιν ὀλέθρου τοῦ ἐπ' αὐτῷ, πάντων τε ἀκρατεῖ καὶ δικαστῇ ἔσεσθαι οὐδενὶ τῇ αἰτίαν. καὶ ὁ μὲν τοιούτου κακοῦ ἅμα τε ἀκροαθέντος καὶ παρόντος τῷ μεγέθει προφερόμενος ὤχετο. ὑπαντιάζουσι δ' αὐτὸν ἥ τε μήτηρ, καὶ ἡ γυνή. αὕτη δὲ λῦ, ἡ γλυμμύπη ἀντιγόνῃ θυγάτηρ τοῦ πρὸ ἡρώδου ἰουδαίων βεβασιλευκότι, παρ' ὧν τὰ πάντα σκεμαθὼν ἐν ᾠδασκαλίας τοῦ ἀγῶνος λῦ. τῇ δ' ἑξῆς, συνέδρευεν μὲν ἀσεὸς τε καὶ ὁ βασιλεὺς, εἰσεκλήθησαν ὃ καὶ οἱ ἀμφοῖν φίλοι, καὶ οἱ συγγενεῖς βασιλέως, σαλώμη τε ἡ ἀδελφὴ, εἴτε τινες μᾶλλον ἐμελλον, καὶ ὧν τινες βάσανοι γεγόνασιν, δοῦλοι τε μηδὲν τοῦ αὐτιπάτρου μικρῷ πρότερον συνειλημμένοι ἢ ἐκεῖνον ἥκειν, ὑπισχνούμενοι φέροντες, ἧς τὸ κεφάλαιον τῷ γεγραμμένων λῦ, μὴ ἐξανιέναι ὡς πάντων τῷ παρ' ἡκόντων εἰς πίστιν, μόνως τε ἂν καταφυγὴν αὐτῷ λιπέσθαι καίσαρα, καὶ σωτηρίαν αὐτῇ τὸ μὴ τῷ παρ' ὑποχείριον γενέσθαι. αὐτιπάτρου ὃ προπεσόντος τῷ πατρὶ πρὸς τὰ γόνατα, καὶ ἱκετεύοντος μὴ προδιελεγχωσμένην κατασῆναι δίκην, ἀλλ' ἀκριβείας αὐτῷ γνωσθείσης ᾠδὲ τῷ παρ', ἀκριβείᾳ μὲν δυναμένῳ, τὸν πεῖσας ἡρώδης ἀπάγειν εἰς μέσον, αὐτὸς ὠλοφύρατο τὴν παίδων τῆς ποιήσεως, λῦ ὅτι τοιαύτας αὐτῷ

τύχας

τύχας ἡγεμόνα, εἰς ἀντίπατρον ἐμβαλεῖν αὐτῷ τὸ A
πρᾶγμα. τροφάς τε καὶ παιδεύσεις ἃς ποιήσαιτο αὐτῷ
διηγούμενος, καὶ πλούτου δικαιοσύνην τε καὶ χρηστότητα ὡς ἐνδεί-
ξοιτο προτεθεῖσαν εἰς πάντα. ὧν ἕνεκα ἐπὶ ἐμποδίσ-
ματι ἡγούμενον τῇ μὴ οὐ βουλῇ τῇ σφετέρων κινδυ-
νεῦσαι τελευτᾶν, ὑφ' ἧς τὸ θᾶσσον δυσεβοῦς τοῦ βασι-
λείαν ἀφαλαβεῖν, ἢ φύσεως νόμῳ μεταστάντος, ἀρχῆ
τε τῆς πατρὸς καὶ δίκη τὸν τε ἀντίπατρον θαυμάζειν,
πόσων ἐλπίδι ἐπαρθεὶς θαρσήσειεν ἂν τοιαῦτα χωρεῖν B
μὴ ἂν ἐπιβαπτίσαι. διάδοχον μὲν γὰρ ἀποφαίνειν διὰ
γραμμάτων τῆς ἀρχῆς, ζῶντος ἔτι καὶ ἐπ' οὐδενὶ πλεονε-
κτεῖν, ἀξιώματός τε ἴσης φαντασίας καὶ δυνάμεως ἐξουσίας.
πεντήκοντα μὲν τάλαντα ἐπέτειον πρόσοδον κομι-
σάμενον, δωρεὰν δ' εἰληφότα, ὁδοῦ τῆς εἰς ῥώμην
τριακοσίων ταλάντων ἀργυρίου. ἐπιφέρει τε καὶ τὸν
ἀδελφῶν, εἰ μὲν πονηρῶν γεγονότων κατηγορίαν προ-
τίθεμαι, μιμητὴν γεγονότα. εἰ δὲ μή, διὰ κενῆς τοῖσδε ἐ- C
παγωγὰς ἐπάγοντι αὐτῷ τὴν συγχύσιν. τὰ δὲ παύτα
οὐδαμόθεν, ἀλλὰ μιμήσει τῇ ἐκείνου μαθητικότα
προάξαι τὰ ἐπ' αὐτοῖς πεπραγμένα γνώμῃ τῇ ἐκεί-
νου. οὐδὲ ἀπολύειν κακοῦ παντὸς κληρονόμον τὸν παρ-
ανοίας αὐτοῖς καθιστάμενον. ταῦτ' ἅμα λέγων εἰς
δάκρυα ῥέπει, λέγειν τε ἀπορεῖν λοιπόν. καὶ νικόλαος ὁ
δαμασκηνὸς φίλος τε ὢν τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ πάντα
συνδιατιθέμενος ἐκείνῳ, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ὃν πρα- D
χθεῖσιν τρόπον οὐκ ἀτυχῶς, δεινὸν εἶναι τῷ βασιλεῖ
τὰ λοιπὰ εἰπεῖν ὁπόσα ἀποδείξεών τε καὶ ἐλέγχων
ἐχόμενα λοιπόν. καὶ τὸ ἀντιπάτρου καὶ ὁμολογίαν πρὸς
τὸν πατέρα τεθραμμένου, καὶ ὁπόσα οὐδαμοῦ ἴσματα
τῆς διανοίας πρὸς αὐτὸν διεξιόντος, τὰς τιμὰς αὖ ὑπῆρ-
χον αὐτῷ προφερόμενος ἂν ποτε ἡγεμόνα μὴ ἐκ ἀρε-
τῆς ἀξίῳ πρὸ αὐτοῦ γεγονότι. καὶ γὰρ ὁπόσα προϊδεῖν
δεῖσθαι παντὸν προβεβουλευκέναι σωφρόνως, εἴτε τι-
να ἀδεῖτο χειρῶν πόνῳ τῷ αὐτῷ ἐκπεπρᾶχθαι τὰ E
πάντα, εἰκός τε ἂν εἶναι τῷ ἀλλαχόθεν ἐπιβουλῶν τὸν πατέ-
ρα ἐξελόμενον αὐτὸν ἐπιβουλευτικῶ καταστῆναι, καὶ
ἀφανίζοντα ἀρετὴν ἑαυτῷ ἐπ' ἐκείνοις ἐμπρυσεῖσθαι, καὶ
τῇ ἐπὶ τοῖσδε μέλλουσι σωτείαν. καίτοι γε τοῦ μέλλον-
τος διάδοχον προαποδεδεῖχθαι, καὶ τὸ σωσαπολαυ-
σομένῳ τιμῇ, αἳ εἰς τὸ παρὸν προῆσαν, ἂν ἐπικερ-
δῆσαι. εἰκός τε ἂν εἶναι τῷ ἁπάντων ἀκινδύνως καὶ
μετ' ἀρετῆς ἔχοντα τὴν ἡμίσειαν, μὴ φόβων καὶ κιν- F
δύνων ἐφιεσθαι τοῦ ὅλου, ἄδηλον εἰ δυναμένῳ προσχρή-
σθαι. καὶ ταῦτα τεθραμμένον τὴν ζημίαν τῆς ἀδελφῶν, καὶ
μισοῦντα μὲν καὶ καταγορεῦσαι γεγονότων λανθάνειν
δυναμένων, κολασεῖν τε ἐπεὶ φανερὰ κατέστησαν
ποιοῦντα τὰ πρὸς τὸν πατέρα ὄντες. καὶ τάδε μὲν αὐτῷ τὰ
ἐνταῦθα ἠνωτισμένων πρόσφορα ἦν, τὰ δὲ ἀφεστῶτα
διανοίᾳ πρὸς τὸν πατέρα πεπολιτευμένων. τῇ δὲ δίκῃ
ῥώμης μάρτυρα ἦν καίσαρα, δίκαιος τῷ θεῷ ἀπατη- G
θεῖσαν μὴ οἷόν τε ὄντα. ὧν πίστιν ἦν τὰ ὑπ' ἐκείνου γράμ-
ματα ἐπεσταλμένα, ὧν ἐκ καλῶς ἔχειν ἰσχυροτέρας
ἦν τὰς διαβολὰς τῷ στασιάζειν αὐτοὺς προθεμένων,
τὰς πλείους ἀποδημίᾳ τῇ αὐτοῦ συντεθεῖσαν χολῆς
τοῖς ἐχθροῖς ἐγκυμονούσης, ἵνα ἂν αὐτοῖς ἐπιδη-
μοῦντος ἀφηνιάσαι. διαβάλλοντος δὲ καὶ τὰς
βασάνους εἰς ψευδολογίαν, ὡς τὰ ἀνάγκης φύσιν ἐχούσης διδάσκειν τοὺς ὑποπιπτόντας, ἡδονῇ τὰ πολλὰ
τῷ ἐρεσκόντων λέγειν, καὶ παρέχοντος αὐτὸν εἰς βάσανον. ὅτι τούτοις τοῦ συνεδρίου γνωσθέντος,

talibus liberis, quódque senecta ætate incidisset in Antipatrum. enumerauit deinde curas educationis & institutionis, quámque benignè suggessisset illi ex opibus quantum ipse cuperet: quibus rebus omnibus nihil se profecisse quo minùs capitalibus appeteretur insidiis, vt regnum quod iure & patris voluntate contingere poterat, ante tempus in impietatis præmium cederet. Miratique se Antipatrum quánam spe elatus in tantam peruenisset audaciam. Successorem enim principatus iam scripto testamento designatum fuisse: viuenti quoque sibi ex æquo participem dignitatis, splendoris, potestatis. Habuisse quinquagena talenta reditus annui: Romam proficiscentem instructum fuisse CCC. talentorum viatico. Obiiciebat deinde fratrum accusationem, quorum siue sontium idem accusator atque imitator, siue innoxiorum circumuentor ac paricida fuerit. Se enim nec comperisse de eis quicquam nisi hoc indice, nec in eos statuisse nisi ex huius sententia. eam nunc per ipsum irritam quodammodo fieri, qui quasi hæres in patricidium illis succederet. Hæc dicenti lacrymæ obortæ orationem cùm abrupissent, rogauit Nicolaum Damascenum amicitia & domestica consuetudine coniunctissimum, & pulchrè eius negotij gnarum, vt prosequeretur quæ attinerent ad examinatos conscios & ad conuincendum filium. Sed ille præueniens, caussámque suam exorsus dicere, hæc ipsa exempla paternæ beneuolentiæ pro se adducebat, nimirum pietatis suæ meritis reddita. Se enim & prospexisse soleter quid facto opus esset, & sicubi res operam suam postulasset, confecta dedisse omnia: nec æquum esse vt qui patrem eripuerit ab aliorum insidiis, ipse nunc eiusdem reus agatur criminis, & testatæ iam dudum pietatis nouam apud homines rerum imperitos maculam contrahat. Quã enim sibi fuisse caussam sceleris, cùm successionem designatus rex haberet magis quàm speraret, & nemine vetante honorum esset particeps? neque enim probabile esse, affectatum cum periculo quod iam pro virtute contigerat, & ob incertam spem contemptam certam infamiam, maximè cùm is conatus fratribus non successerit, quorum ipse & delator fuisset, & conuictorum de impietate punitor etiam. nec se pœnitere gestorum, quæ argumento sint quàm incorruptè parentem diligat. Quæ verò in vrbe per se acta sint, testem esse Cæsarem, cui non secùs ac numini nemo possit imponere: extatéque eius de hoc literas, quas periniquum sit inimicorum & improborum hominum posthaberi calumniis, quibus nihil magis sit cordi, quàm regiam familiam inter se committere, nactis comminiscendi otium per suam absentiam, quod se præsente nunquam habere potuerint. Sub finem dicendi fidem abrogabat quæstionibus, per quas necessitas exprimeretur loquendi ad torquentis gratiam, & postremò se quoque torquendum offerebat nihil deprecans. His cùm nonnihil moueretur concilium

miserabiliter lacrymante Antipatro & sibimet conuerberante faciem, vt vel inimicos subiret miseratio, Herodésque ipse quantumuis dissimulans fieret mitior: Nicolaus vt rogatus fuerat accusationem à rege cœptam prosequens, exaggerabat singula, proferebátque testimonia, & indicia criminis collecta ex quæstioni subiectorum confessionibus. ad hæc extollebat regis de eo merita in educandis ac instituendis filiis, pro quibus tam malam reportaret gratiam. Nec tamen æquè mirandam fuisse priorum temerariam stultitiam, qui rudi ætate corrupti à malis consiliariis naturales affectus pietatis aboleuissent, ambitione principatus magis quàm opum cupidine. Sed Antipatri stupendam esse tam sceleratam audaciam, qui sæuior nocentissimis bestiis, à benefactoribus tamen iniuriam abstinentibus, nihil mollitus sit tanta parentis indulgentia, ne fratrum quidem calamitate deterritus, quo minus crudelitatis eorum æmulatior fieret. Atqui tu ipse, inquit, ô Antipater index fuisti tentati per illos facinoris, te inquirente coarguti sunt, tu in conuictos animaduertisti. nec improbamus quòd eos iusta indignatione prosecutus sis, immo miramur te imitatum eorum intemperantiam: & facilè colligimus illa quoque te nõ ad securitatem patris, sed ad fratrum fecisse perniciem, vt detestando eorum malitiam, pietatis erga communem parentem opinionem tibi quæreres, & deinde ipse in eum sæuire posses impunitiùs, quod tandem facere aggressus es. Dum enim fratres fontes addicis supplicio, & parcis eorum sociis, omnibus facis perspicuum bene conuenire tibi cum eis: quorum posthac vti possis in opprimendo patre opera. itaque duplicem voluptatem cepisti tuis dignam moribus: alteram palàm quasi re bene gesta gloriabundus sublatis fratribus: alteram clàm maiore facinore per occultas insidias conãdo patrem subuertere, cuius modo vindex videri volueras. Si enim verè detestatus esses illorum malitiam, nunquam imitandam tibi proposuisses. Nimirum hoc agebas istis artibus, vt dignioribus sublatis nullos haberes successionis æmulos, & tum demum fratricidio necem patris adderes, vt in occulto manerent insidiæ, quibus oppugnasti germanorum capita, & non solùm ipse meritũ supplicium effugeres, verùm etiam miserum parentem pœnæ tuæ vicarium supponeres? inaudito ad hoc æui patricidio, & qualis nullum exemplum extat in omni hominum memoria. non enim qualicunque patri insidiatus es, sed amantissimo simul & indulgentissimo, iam regiæ potestatis participeps, iam successor designatus, tum præsenti fruendi voluptate ante tempus permissa, tum in futurum spe testamento patris confirmata. Tu verò cupiditatibus tuis modũ non ex illius bonitate, sed ex tua malitia statuebas non contentus societate patris indulgentissimi, nisi quoq; suã partem præriperes: & cuius te seruatorẽ verbis præferebas, eum rè vera quærebas perdere, non ipse tantùm scelestus, sed matri quoque inu-

A σφόδρα γὰρ ὠκτειρεν τὸν ἀντίπατρον, δάκρυσίν τε καὶ αἰκίας τοῦ προσώπου χρώμενον, ὡς τε καὶ τοῖς ἐχθροῖς δι' οἴκτου καταστῆναι. φανερὸν ὂν καὶ πρώην ἤδη καμπτόμενόν τι τῇ γνώμῃ, καίπερ μὴ βουλόμενον ἔκδηλον εἶναι, νικόλαος ἀρξάμενος οἷς τε ὁ βασιλεὺς κατήρξατο λόγοις. μειζόνως ἐκδεινῶν, καὶ ὁπόσα ἐκ βασάνων καὶ μαρτυριῶν συνῆγε τὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἐγκλήματος. μάλιστα δὲ τὴν ἀρετὴν ὅτι πολὺ διήνεγκε τοῦ βασιλέως, ἥτις εἰς τε τροφὰς καὶ παιδεύματα χρησάμενος τῆς ἡλικίας, ἐδαμόθεν δεῆσαι ὑπισχνεῖτο αὐτὸν ἐπαίειν ἑτέροις ἀφ' ἑτέρων. καίτοιγε οὐκ ἄτοπος θαυμάζειν τὴν τοιαύτην ἀβουλίαν. νεωτερισμὸν γὰρ καὶ κακίαν συμβούλων διεφθαρμένους ἀπαλείψαι τὰ τῆς φύσεως δικαιώματα, ἀρχῆς θᾶσσον ἢ χρημάτων μεταποιεῖσθαι ἀνεδίδασκεν. ἀντιπάτρου δὲ οὐ δικαίως τὴν μαρίαν καταπλαγῆναι, μὴ μόνον ὑπὸ τοῦ παρόντος διεργασθέντα τὸν λογισμὸν ὥσπερ τὰ ἰσχυρότατα τῇ ἐρωτικῇ μὴ μαλαχθέντος, καίτοιγε κἀκείνοις τισὶν ἐγνωσμένης μανίας τὸ ἀδικεῖν τοὺς διεργέτας, ἀλλὰ μηδὲ τὰς τύχας τῶν ἀδελφῶν πρὸς τὸ μιμητὸν αὐτῷ καταστῆναι τῶν ὠμότητος ἐμποδὼν σαυτοῦ. καίτοιγε ὦ αὐτίπατρε τῶν ἀδελφῶν μείων τε ὢν τολμήσειαν αὐτὸς ἦς, καὶ ἐρευνητὴς τῶν ἐλέγχων, καὶ κολαστὴς τῶν πεφωραμένων. καὶ τῶν ἐπ' ἐκείνοις ἐγκαλεῖσθαι θυμῷ χρῆσθαι μὴ ἐλλειπόντως, ἀλλὰ τὸ μιμεῖσθαι τὴν ἀσέλγειαν ἀπουδάσαντος ἐκπεπλήγμεθα, δυείσκοντες κἀκείνα οὐκ ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀδελφῶν πεφωραγμένα, ὅπως μισοπονηρίᾳ τῇ κατ' αὐτῶν φιλοπάτωρ εἶναι πεπισμένος, ἀδεέστερον ἐπ' αὐτῷ κακουργεῖν ἐδιδάλβοις δυνάμιν. ὃ δὴ καὶ τοῖς ἔργοις παρέστησας. ἅμα γὰρ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αἴτιος ἐφ' οἷς ἤλεγχες πονηροῖς γεγονότας, καὶ τοῖς ὁμοφωρήσασιν αὐτοῖς ἐκ ὑποπτεύσους, φανερὸν τοῖς πᾶσι καθίσας, ὡς καὶ σωθήσεσθαι πρὸς αὐτοὺς καὶ τοῦ πατρὸς ποιησάμενος, ἐὰν εἴλω κατηγορεῖν, βουλόμενος σοὶ τὴν ὑπεβουλὴν τῆς παροχετονίας κερδαίνεσθαι καὶ μόνας, καὶ δυοῖν ἀγώνοιν διφορουμένου καρπούμενος, ἑνὸς τοῦ σοῦ ἀξίαν. φανερῶν μὲν τοῦ καὶ τῆς ἀδελφαῖς, ᾧ καὶ ἠγάλλου ὡς ὑπὲρ τοῖς μεγίστοις. ἐλεῖν ἄξιον ἅπαν φερενεῖν. εἰ δὲ μήγε, σὺ χείρων οἷς κρύπτειν δόλον κατὰ τοῦ πατρὸς σωζεσθείς, ἐκείνους μὲν, ἐκ ὡς τῶν παρὰ ὑπερβουλεύσαντας μισῶν. ἐγὼ δὲ ἂν ἐξώκειλας αὐτὸς αὐτοῖς ὑπὲρ φέρειν ἐδυνάμησαν. ἀλλ' ὡς δεδεδόχος τῆς ἡγεμονίας σὺ δικαιότερον ἂν ἡγεμονεύους. τὸν δὲ πατέρα ὑπισφάζειν τοῖς ἀδελφοῖς, ἵνα θάσσων ὡς ἐκείνων ὑπικαταψεύδηται μὴ ἐλεγχθῆς, καὶ ὧν αὐτὸς δίκας παρασχεῖν ἄξιος ἦσθοι, ταύτην ἐδιδοῦ τοῖς δυσχροῖς εἰσφεύξας πατρὸς, ὑπνοῦν παροχετονίαν ἐ κοινὴν, ἀλλ' οἵαν μέχει νῦν ἐκ ἰσόρησεν ὁ βίος. ἐκ ἦς δὲ μόνον παρὶ ἐπεβούλευσε, ἀλλὰ καὶ φιλοῦντε ἐ διεργετικότα, κοινωνὸς τῆς βασιλείας ὢν τοῖς ἔργοις καὶ δεδοχος ἐφανθείς. καὶ τὴν ὑπὸ ἡδονὴν τῆς ἐξουσίας ἤδη προλαμβάνειν μὴ ὑπικεκωλυμένος, ἐλπίδα ἦ τὴν εἰσαῦθις γνώμην τοῦ πατρὸς καὶ γεάμματα φησφαλισμένος. ἀλλ' ἐκ ἄρα τῇ πρώην ἀρετῇ τὰ φεύγματα, γνώμῃ ἦ ἐ πονηρία ἔκεινες τῇ ἑαυτῆ,

βουλόμενος τοῦ πάντων σοὶ ὑπακούσαντος πατρὸς, καὶ τὸ μέρος ἀφαιρεῖσθαι, ἐ ὃν ποιοῦσι τοῖς λόγοις σώζειν, τοῖς ἔργοις τοῦτον ἀφανίσαι ζητῶν, καὶ μὴ μόνον αὐτὸς πονηρὸς καθισάμενος, ἀλλὰ καὶ τὴν μητέρα ὡ ἐπι-

ὦ ἐπιτόκεις πιμπλας, & σασιοποιῶν τ̃ δύνοιαν τῖς α- A
δελφοῖς κ̀ τὸλμῶ͂ θηείον ἀποκαλεῖν τ̃ πατέρα, πα-
τ̃ας ἑρπετῶ χαλεπωτέραν τ̃ δ̀ίνοιαν κατασκδασμέ-
νος, ἢ τὸν ἐκεῖνον ἰὸν ὅτι τοὶς συγ̀ενεσάτοις κ̀ τοὶς ὅτι
τοσούτοις ἐνεργέτας παρεκάλεις ὅπι συμμαχίας φυ-
λάκων, κ̀ τέχνας ἀνδρῶν κ̀ γυναικῶν φεσασομένος
κ̀ τ̃ γέροντος, ὥσπερ ἐκ ἀρκέσης σε τ̃ δ̀ίνοίας μῖσος
τὸ ἐποικτεῖραι ὦδ̀ησῆσαι. & νῦν ἐλήλυθας μ̀ βα- B
σάνους ἐλδυθέρων οἰκετῶ͂ ἀνδράσι κ̀ γυναιξὶν δ̀ὰ σὲ
γεγονέας, μιαίνσεις τ̃ σωσομοῦσ̀, ἀντιλέγειν τ̃
ἀληθείᾳ ἀπδύδων, κ̀ ἐχὶ μόνον τ̃ πατέρα αἱρεῖν με-
μελετηκὼς ἐκ τ̃ ἀνθρωπείᾳ, ἀλλ' ἤδη κ̀ νόμον κ̀ σὲ
γεγραμμένον, κ̀ τὸν ἀρετὸν τὸ ἀρχ̀, κ̀ τὸ δικαίου τ̃
φύσιν. ἕτως ἀρα ψδδεῖς λέγων τοὺς βασάνοις τ̃ πε-
βεβασανισμένους, ἵν' οἱ μ̃ ῥυόμενοί σου τὸν πατέρα
σκευωθῶσιν τὸ ἀληθδικέναι. οἱ ὄ σοὶ βάσανοι δο-
ξοποιοί· & ῥύσῃ ἄρα τὸν βασιλέα τ̃ ἐπηρείας τ̃ συ- C
γγενῶν; ἀδὲ ἀπολεῖς πονηρὸν θηείον, ἐπ' ὀλέθρῳ μὲ
τ̃ δ̀ελφῶν δύνοιαν πεφασιόμενον τὸ παχ̀ος, ἐνθα
ὄ μέλλοι κατὰ μόνας ταχέως ἀποίσεσθαι τὸν βασι-
λείαν, πάντων αὐτ̃ θανασιμώτατον ἀναφαινόμενον;
γνοὺς ὅτι παχοντονία κοινόν ἐστιν ἀδίκημα κ̀ τ̃ς φύ-
σεως & τὸ βίε, πεφυκῶα ὠδὲν ἧσσον ὡς τὸ βεβουλ-
δευμένου κ̀ ὁ μὴ κολάζων ἀδικεῖ τὸν φύσιν. πεσετί-
θει ἠδ̀η τὰ τ̃ς μητρὸς ἀπιπάτρου, ὁπόσα πρὸς τί-
νας ἐν̀ κουφολογία γυναικείως εἰρημένα. μαντείας D
τε κ̀ θυσίας ὅτι τ̃ βασιλεῖ γεγονέας. κ̀ ὁπό-
σα μετὰ τ̃ φερώσου γυναικῶν ἀντιπάτρῳ ἠσέλγητο
μετὰ οἴνου & λύμης ἐρωτικῆς, τ̃ τε βασάνων τὰς
ἀπειλήσεις κ̀ ὁπόσα μ̃ρτυριῶν ἐχόμενα, πολλὰ ὄ
κ̀ παντοῖα ἐν̀, τὰ μὲ πεφηδιασμένα. τὰ ὄ,
πρὸς τὸ ὀξέως ἀπαγγέλλεσθαί τε κ̀ βεβαιοῦσθαι
ἐφορμένα. οἱ γὸ ἄνθρωποι κἂν εἴτι κατὰ φόβον
τὸ ἀντιπάτρου μὴ δ̀ηδρασάμενοι τὸ αὐτ̃ σιγ̀ παρε-
δίδοσαν, ὁρῶντες αὐτὸν ὅτι βατὸν τοῖς κατηγορίαις E
τ̃ ἀρχαίαν γεγονότα, & τὸ ποτὲ πολλὸ αὐτ̃
οὓς ἅσαν τύχοι, πεφανῶς αὐτὸν τοῖς ἐχθρῖς πα-
ρεδεδοκῖαν, οἱ κ̀ ἁπλήσως μίσους τὸ πρὸς αὐτὸν
ἐνεφορεῶτο. κατέσπδε ὄ κ̀ τοσοῦτον ἔχθρα τ̃ δύ-
νεχειρηκότων κατηγορεῖν, ὡς μεγέθ̀ τόλμης ὧν ἐπε-
τάσσαν κακιῶν κ̀ δυσμενείας τ̃ πρὸς τὸν πατέρα, κ̀
τοὺς ἀδελφοὺς σάσεως, & ἀλληλοφθορεῶν αἰσαπε-
πλησμένως τὸν οἶκον. κ̀ μήτε μίσει κ̀ δίκῃ, μήτε φιλίᾳ
δ̀ δύνοιαν χρώμενος, ἀλλ' ὡς μελλήσοι αὐτ̃ συμφέ-
ρειν. ὧν ἁπάντων ἐκ πλέονος αὐτοὶς οἱ πολλοὶ πρε- F
σβυτοκοπημένοι, οἵπερ δὴ μάλιστα ἀρετῇ κρίνειν πε-
φύκασιν ὅτι τοὶς πρ̀γμασι, δ̀ὰ τὸ κ̀ ὀργῆς ἀπαλλαγ-
μένους ὅτι ψηφίζειν τοῖς γιγνομένοις, κ̀ καταβαὰς ἐν τοῖς
πρὶν εἰρχθέντες ποιεῖσθ̀, ὦδυνωμένης ἀδείας ἐξέ-
φερον εἰς μέσον ὁπόσα εἰδεῖεν. πολύτροπόν τε κακῶν
ἀποδείξας ἦσαν, ἐδαμόθεν ψδδους αἰτίαν ἐγκαλεῖσθ̀
δυνάμενον, δ̀ὰ τὸ μήτε δύνοίᾳ τ̃ῃ πρὸς πρώδην λέγειν
τοὶς πολλοὶς, μήτε ὑποψία κινδύνων, σιγ̃ ἐφ' οἷς ἔ- G
χοιεν εἰπεῖν ἐγκαλυμένης. ἀλλὰ τ̃ πονηρά τε ἠγεῖσθ̀
τὰ πεφ̀γματα, & τὸν ἀντίπαχον ὡς ἀσφαλείᾳ τ̃ῃ ἐ-
μῷ δ̀ε, πονηρίᾳ ὄ τ̃ῃ αὐτ̃, πάσης ἀξίον τιμωρίας. πολ-
λά τε λοὶ κ̀ ὦδὲ πολλῶν οἷς παρηγγέλλετο εἰπεῖν ἀγορδυόμενα, ὡς τε τὸν ἀντίπαχον κ̀ πρ ὅτι πλεῖ-
στον πάντα δεσπόσαντον ὄντα ψδ̀σασθαι κ̀ ἀπερυθριάσαι, μηδὲ ὅσον ὑπὸ φωνῆς ὅτι τὸ ἀντιλέγειν

rens eiusdem notam sceleris, & fratrum disturbans beneuolentiam, dissidiisque miscens omnia: & post hæc ausus es patrem vocare bestiam, ipse venatissimis quibusque bestiis nocentior, proprio veneno abutens in coniunctissimos optimeque de te meritos, muniensque te custodibus ac variis tam virorum quam mulierum technis contra vnum senem, quasi non tua sola sceleſta mens satis esset ad expiedũ odium. Et nunc post tortos tua causa viros & mulieres, seruos & ingenuos, post aperta coniuratorum indicia, audes veritati contradicere: & qui dudum patrem sperasti è rebus humanis tollere, nunc quantum in te est conaris legem quoque contra tui similes scriptam abolere, simúlque Vari æquitatem, omnémque quanta est in rerum natura iustitiam: an ideò mentitos dices tormentis examinatos, vt fidem abroges patris tui seruatoribus? tibi scilicet in tormentis plus credendum est. Non liberabis regem Vare à cognatorum iniuriis? non dabis neci hanc pessimam bestiam, pietatem erga genitorem simulantem in fratrum perniciem, ac deinde vt solus regnet deprehensum instruendis illis capitalibus insidiis? Scis parricidium non priuatum esse crimen, sed publicã vitæ ac naturæ iniuriam, quod cogitarum etiã non minus quàm perpetratum contaminet: imo quod qui non punit, & ipse in naturam parentem est iniurius. Post hęc matris eius quædã adiecit: quæ illa garrulitate muliebri effutierat. consultos vates de regno, & sacris exitialibus impetitum regis caput: tum libidinosas & ebriosas Antipatri volutationes cum Pheroræ mulieribus. quæque ad testimonia pertinerẽt per tormenta elicita, multa & varia, partim præmeditata, partim repentina necessitate expressa, atque hoc ipso certiora. Homines enim quicquid antea metu Antipatri silentio texerant, post versam eius fortunam videntes accusationibus inimicorum obnoxiam, odia in eum sua exaturabant. Attamen non ita aliorum odiis grauabatur, vt propriis sceleribus, hostili in patrẽ animo, disturbata fratrum concordia, commissis inter se domesticis omnibus: vt qui nunquam nec odia iusta exerceret, nec amicitiæ fidem coleret, nisi quatenus sibi videretur commodum. idque cùm iamdudum à multis esset obseruatum, quo quisque erat æquitatis amantior, eò grauior illi fuit aduersarius: & quàm primùm tutò licuit, magnis vociferationibus reum vrgebant, quicquid scirent certatim prodentes: cúmque variorum criminum proferrentur indicia, nihil tamen fingi apparebat, quòd neque ad regis gratiam loquerentur, neque periculi metu silentio quicquam tegerent, sed damnarent omnes sceleſtos conatus Antipatri: eúmque non tam ob patris securitatem quàm suo metipsius merito de medio tollendum censerent, & tradendum supplicio. nec hi soli qui interrogabantur eum accusabant, verùm etiam spontanei delatores plerique aderant: ita vt licèt callidissimus esset mendaciorum artifex, & frontis perfrictissimæ, tamen ne hiscere quidem

contrà valeret. Postquam autem Nicolaus accusare eum & conuincere destitit, tum Varus potestatem ei dicendi pro se fecit, si quid haberet quo declararet suam innocentiam. Se enim nihil magis optare, & idem patrem quoque eius optare scire: quàm ne in vllo obiecto deprehenderetur crimine. At ille pronus in faciem & supplicabundus humi iacens, Deũ conscientiæ suæ inspectorem obtestabatur, vt euidenti aliquo signo probaret alienum se ab omni culpa, nec quicquam vnquam molitum in patris perniciem. Is enim est mos malorum omnium, vt quoties nefarium aliquod facinus aggrediuntur, nihil non sibi permittant, nullo respectu diuini numinis. cùm autem suis sceleribus inciderunt in periculum, tum demum illis in mentem venit Deus, per cuius inuocationem & testimonium volunt eripi, fingentes se cuncta illius arbitrio permittere: id quod tum quoque Antipatro vsu euenit: qui cùm antè omnia sic gessisset quasi nullum numen interesset rebus mortalium, imminente vltione destitutus iuris præsidiis, ad diuinam confugiebat potentiam, se in hoc diuinitus seruatum asseuerans, vt pro incolumitate patris excubias ageret. Tum Varus cùm crebris interrogationibus nihil eliceret, illo Deũ tantùm inuocante, videns alioqui nullum fore finem, iubet proferri venenum in medium, vt quánam vi præditum sit experimento posset colligere: quod mox allatum, & adbibendum datum cuidam damnato capitis, sine mora necauit hominem. quo facto surgens abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est, vbi plurimum solebat degere, quòd illic esset Syrorum regia. Herodes verò confestim vinxit filium, omnibus ignorantibus quęnam fuissent eius cum Varo ante discessum colloquia, coniectura tamen erat cuncta regẽ facere ex illius sententia. coniecto deinde in carcerem, Romam Cæsari de eo significauit per literas, missis etiam qui coràm eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata sit hominis malitia. Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ad Antipatrum ex Ægypto missæ literæ: quibus solutis hæc in eis scripta rex ipse comperit. Misi ad te Acmes literas, etiam cum vitæ meæ periculo. scis enim quòd si deprehenderer, infestas mihi duas potentes familias redderem. Tu dabis operam vt rem geras feliciter. Atque hoc fuit argumentum huius epistolæ: rex autem diligenter requisiuit etiam alteram. ea tamen nusquam comparebat, & seruus Antiphili negabat se attulisse vllam præterea. & cùm diutiùs hærerent, vnus ex amicis regiis animaduersa quadam futura in interiore serui tunica (nam duabus erat indutus) suspicatus est in ea plica celatas literas: nec eum sua fefellit opinio: depromptáque est inde epistola hæc ferè continens. Acme Antipatro. Scripsi patri tuo quales iussisti literas: & adieci confictum exemplar epistolæ quasi à Salome ad dominam meam missæ: qua lecta scio quòd pœnas ab ea tanquam ab insidiatrice exiget. Ea verò quàm à Salome scriptam videri

A τὴν ἰχνὴ εἰσφέρεσθαι. νικολάου δ' παυσαμένου τῆς τε λόγων & τῆς ἐλέγχων, ἄφεσις ἐπέδωσεν αὐτῷ πατέρα ἐπ' ἀπολογίᾳ τῆς ἐγκλημάτων χωρεῖν, εἴ τινες αὐτῷ ὦσιν ἀπολύσκειν τὸ μὴ ἐνέχειν τοῖς ὑπαφερομένοις ἔγκλ. καὶ γὰρ αὐτὸς ἤχεσθαι καὶ τὸν πατέρα εἰδέναι τῆς ὁμοίων ἀχόμενον, μηδὲν αὐτὸν ἀδικουῦτα φωρᾶν. ὁ δ' ὅπως σῶμα ἔκειτο ἀπατεταμμένος, τῷ τε θεῷ, καὶ πᾶσι προσιδεὶς τὸ ὑπομάρτυρῆσαι B αὐτῷ μηδὲν ἀδικεῖν, ἢ τεκμηρίοις ἐμφανέσι ἀπάσης, μὴ ἂν ὑπέβουλον αὐτὸν τῷ πατρὸς γενέσθαι. εἰωθότες μὲν καὶ πάντες οἷς ὑπολείπει ἀρετῆς, ὁπότε μὲν ἐγχειρεῖταί τινα κακῶν, εἰ ἔν τῷ εἶη τὸ πᾶσι τὸ ἀπὸ τὸ τυχὸν ἀφορίσαντες γνώμη τῇ αὐτῷ ὑπὲ τὰ ἔργα χωρεῖν. ὁπότε δ' φωρώμενοι κινδυνεύοιεν δίκην ὑποχεῖν, κατ' ὑπόκλησιν αὐτῷ μάρτυρεῖν τὰ πάντα ὑπὲρ ἔπειν. ὁ δὴ καὶ τῷ ἀντιπάτρῳ συμβεβήκει. C τὰ πάντα γὰρ ὡς ἐν ἐρημίᾳ τῷ θείᾳ δεδαπανημένος, κατηργάσης αὐτὸν πανταχόθεν ἡ δίκης ἀπορία τῆς ἀλλαχόθεν δικαιωμάτων οἷς ἀπολύσαιτο τὰ ἐγκλήματα, αὖθις ἐπαναφέρει τῇ ἀρετῇ τὸ θείου, μάρτυρίαν ὑπισκήπτων αὐτῷ, ὅπερ ἰσχὺν τῇ ἐκείνου φεισάσθαι εἰς μέσους θανάτους, ὁπόσα φέρει τῷ πατρὶ φάσκειν ὑπὲρ ἐλπίδων ἐπέλιπεν. ὁ δ' ἄφεσις, ἐπειδὴ πολλάκις ἀνακρίνων τὸν ἀντίπατρον, οὐδὲν δύρισκετο πλέον τῆς ἀνακλήσεως D τῷ θεοῦ, ὁρῶν ἀπέφαντον ὂν τὸ γνώμενον, ἐκέλευσε τὸ φάρμακον εἰς μέσους ἐνεγκεῖν, ἵν' εἰδῇ τὴν πεῖσαν αὐτῷ δύναμιν. καὶ κομισθέντος, τῷ ὑπὸ θανάτῳ τῶν ἁλωκότων πίνει κελεύσαντος ἄφου, καὶ θάνατος ἔθανε. τότε δ' ἐξανασὰς ἀπήει τὸ σωνεδρίου, καὶ τῇ ἑξῆς ἐπ' ἀντιοχείας, οὗπερ δὴ & τὸ πλεῖσον ἦσαν αὐτῷ αἱ διατριβαί, διὰ τὸ σύνεγις τοῦτο βασίλειον ἦν. ἡρώδης δ' θάνατος μὲν ἔδησε τὸν υἱόν. ἄδηλοι δ' τοῖς πολλοῖς ἦσαν αἱ ἄφεσι πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαι, καὶ τί εἰπὼν ἀπελήλυθει. εἰκάζετο δὲ τοῖς πολλοῖς γνώμη τῇ ἐκείνου πράσσειν ὁπόσα φέρει τὸν ἀντίπατρον ἔφερεν. δήσας δ' αὐτὸν εἰς ῥώμην ὡς καίσαρα ἐκπέμπει γράμματα φέρει αὐτῷ, καὶ τοὺς ἀπὸ γλώσσης διδάξοντας τ' καίσαρα τὴν κακίαν τοῦ ἀντιπάτρου. ἀλίσκεται δ' ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας, καὶ ὑπόκλησιν ὑπὸ ἀντιφίλου πρὸς ἀντίπατρον γεγραμμένη, ἐν ᾧ γύπλῳ δ' αὐτὸς διέτειβε, καὶ λυθεῖσα ὑπὸ τ' βασιλέως τάδε ἐδήλου. ἔπεμψά σοι τὴν παρ' ἀκμῆς ὑπόκλησιν μὴ φεισάμενος τῆς ἐμῆς ψυχῆς. οἶδα γὰρ ὅτι αὖθις κινδυνεύω ὑπὸ δύο οἰκιῶν εἰ γνωσθείην. σὺ δ' δυτυχοίης πρὸς τὸ πρᾶγμα. καὶ ἡ μὴν ὑπόκλησιν τάδε ἐδήλου. ἐζήτει δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν ἑτέραν ὑπόκλησιν. ἐμὴν φανερά γε ἦν, καὶ ὁ τοῦ ἀντιφίλου δοῦλος ὃς τὴν ἀναγνωσθεῖσαν ἔφερεν, ἁρπεῖτο ἑτέραν φαλαβεῖν. ὑποείας οὐδὲν ἐχούσης τ' βασιλέα, τῷ φίλων τὴν τοῦ ἡρώδου θεώμενος ὑπογραμμένον τ' δούλου τ' ἐντὸς χιτῶνα, ἐνεδύκει γὰρ δύο, εἵκασιν ἐντὸς τῆς ὑπογυχῆς κρύπτεσθαι τὰ γράμματα. καὶ ἦν δ' ἔτος. λαμβάνουσιν οὖν τὴν ὑπόκλησιν, ἐγγεγραμμένα τι ἦν ἐν αὐτῇ, τάδε. ἀκμὴ ἀντιπάτρῳ. ἔγραψα τῷ πατρί σου οἷαν ἤθελες ὑπόκλησιν. καὶ ἀπόγραφον ποιήσασα τῇ σὸς τὴν ἐμὴν κυρίαν ὡς ὦδα σαλώμης ἔγραψα. ἦν ἀναγνοὺς, οἶδ' ὅτι τιμωρήσεται σαλώμην ὡς ὑπέβουλον. ἦν δ' ἡ ὦδα τ' σαλώμης δοκοῦσα

ἐξ) πρὸς τ̃ δέσποιναν αὐτῆς, ὑπ' αὐτιπάτρου ἐπ' ὀνόματι τῆ σαλώμης, ὅσα γὲν ἡ δέλφοια θέλοι ὑπαγορδυομένη, λέξει ἢ συνέκδοτος αὐτῆς. τὰ ἢ γεγραμμένα ἰῶ δι' ἁδε. ἀκμὴ βασιλεῖ ἡρώδη. ἐγὼ ἔργον ποιουμένη μηδέν τε λανθάνειν τ̃ κ̃ σὲ γινομένων, εὑροῦσα ἐπιστολὴν σαλώμης πρὸς τὸν ἐμὸν κύριον κ̃ σὸν γεγραμμένην ἐπικινδύνως ἐμαυτῆ σοὶ ἢ ὠφελήμως ἐξεγραψάμην κ̀ ἀπέστειλά σοι. ταύτην ἢ ἐκείνη ἔγραψε γήμασθαι συλλαβὴν θέλουσα. κατάχιον οὖν τ̃ ἐπιστολὴν ἵνα μὴ κἀγὼ τὸ ζῆν κινδυνεύσω. πρὸς ἢ αὐτὸν ἐγέγραπτο αὐτίπατρον, δηλοῦσαν ὅτι δηλουμένη κελεύσματι τῆ ἐκείνη αὐτή τε γράφει πρὸς ἡρώδην, ὡς σαλώμης ἐπιβούλως αὐτῷ πρᾶσσειν ἐνθυμουμένης τὰ πάντα. κ̀ ἀντίγραφον τ̃ ὡς πρὸς δέσποιναν τ̃ αὐτῆς πεμφθείσης ἐπιστολῆς ἀπὸ σαλώμης ἀποπέμψειεν αὐτῷ. ἣν ἢ ἀκμὴ, ἰουδαία μὲν τὸ γένος, ἐδούλευε ἢ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος γυναικὶ, Ϲ ἔπρασσε ταῦτα φιλίᾳ τῇ αὐτοῦ, ὠνηθεῖσα ὑπ' αὐτ̃ μεγάλῃ δόσῃ χρημάτων συγκακουργεῖν κατά γε τ̃ παῖδος κ̀ κ̃ τ̃ πυθίδος. ἡρώδης ἢ ἐκπλαγεὶς μεγέθ τ̃ αὐτοῦ κακίας, ὥρμησε μ̃ κ̀ ἀναζητῆσαι αὐτὸν ἀνελεῖν ὡς κύκνθεον μεγάλων γεγονότα πρᾶγμάτων. κ̀ μὴ μόνον αὐτῷ, ἀλλὰ κ̀ τῇ ἀδελφῇ ἐπιβεβουλευκότα, κ̀ τ̃ καίσαρος διεφθαρκότα τὸν οἶκον. ἐξώτρυνε ἢ αὐτὸν κ̀ ἡ σαλώμη ϲυνωτυπουμένη κ̀ κτείνειν αὐτὸν κελεύουσα εἴπερ ὅτι θαρσοῦσι πίστεως αἰτῆσαι ἀξιόχρεων οἷά τε παρασχεῖν χρύσιον. ἡρώδης ἢ μεταπέμψας, ἀνέκρινε τὸν υἱὸν, κελεύων εἴτι αὐτεπεῖν ἔχει, λέγειν μηδὲν ὑποδδόμενον. ἐπεὶ ἢ ἀχαρὴς ἰῶ, ἤρετο αὐτὸν ἐπειδὴ πανταχῆ πεφώραται πονηρὸς ὤν, τοὺς γονῆς συγκακουργήσαντας αὐτῷ τὰ πρᾶγματα μὴ μελλῆσαι κατεῖπεν. ὁ ἢ αὐτὸν φίλων τὸν πάντων αἰτίαν ἀνέθηκε, ἕτερον δ' οὐδένα προσέθηκε. ἡρώδης ἢ θαλαγῶν ὥρμησε μὲν πέμπειν ὅτι ῥώμης τὸν υἱὸν ὡς καίσαρα λόγον ὑφέξοντα τῷ ὅτι τοῖσδε βεβουλευμένων. ἔπειτα δείσας μὴ βοηθείᾳ τῷ φίλων δύνοιτο τ̃ κινδύνῳ δραφυγών, αὐτὸν μ̃ δέσμιον ὡς κ̀ πρότερον ἐφύλαττεν, αὖθις ἢ πρέσβεις ἐξέπεμψε κ̀ γράμματα ὅτι κατηγορίαν τ̃ υἱέος, ὁπόσα τε ἀκμὴ συγκακουργήσειεν αὐτῷ, κ̀ ἀντίγραφα τῷ ἐπιστολῶν.

A volebant, Antipatri commentum erat ſuppoſito Salomes nomine, ipſius arbitratu & commodo ſcripta, ſed Acmes miniſterio. Eadem & regi ſcripſit in hanc ſententiam. Acme regi Herodi. Cùm mihi ſit curæ ne quid te lateat ad ſalutem tuam pertinens, inuentam Salomes epiſtolam contra te ſcriptam ad meã dominam, non ſine periculo tranſcripſi, & ad te miſi: in qua poſtulabat vt ſibi liceret Syllæo nubere. hanc tu lacerabis, ne quando propter eam vitæ diſcrimen adeam. Sed hoc commentum prodebãt quæ ad ipſum Antipatrum ſcripſerat, ſignificans ſe voluntati eius obſecutam, & literas ad Herodem miſiſſe, & inſertum his exemplar fictitiatum Salomes literarum ad ſuam dominam, quæ inſidias Herodi tenderent. Erat autem hæc Acme Iudæa genere, agens in ancillatu Iuliæ vxoris Cæſaris, operámque hanc Antipatro magna pecunia vendiderat, qua contra amitam ſimul & patrem vteretur. Cæterùm Herodes cognita hinc filij malitia, minimum abfuit quin illum e-uestigio tolleret, vt concitatorem turbelarum omnium, qui non ſolùm ſuam & ſororis ſalutem in periculum adduxiſſet, ſed diſciplinam etiam corrupiſſet domus Cæſaris. eódem incitabat eum & Salome, pectus plangẽs, & mori non recuſans, ſi vllum extaret violatæ à ſe fidei argumentum idoneum. Rex autem accerſito filio iubet illum cũ fiducia promere, ſi quid haberet quod pro ſe afferre poſſet. Qui cùm ad hæc ne hiscere quidem valeret, rogatus vt quando medius teneretur deprehenſus in maleficio ſaltem ſocios ſceleris proderet: omnem culpam conferebat in Antiphilum, alium præterea nominabat neminem. ibi Herodes vehementi dolore animi ſaucius cogitauit eum Romam mittere, vt apud Cæſaris tribunal parricidij cauſam diceret. Deinde veritus ne amicorum ope eriperetur periculo, ipſum quidem in vinculis vt antè retinuit: legatos autem & literas accuſatrices miſit ad Cæſarem, ſimul indicans adiutum eum Acmes opera, epiſtolarum quoque adiunctis exemplaribus.

Κεφάλαιον ή.

Περὶ τ̃ ἡρώδου νόσου, κ̀ στάσεως τ̃ ἰουδαίων.

Cap. VIII.

Herodis morbus, & Iudæorum ſeditio.

Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις, ὅτι τ̃ ῥώμης ἦπτηντο, ὁπόσα τε ἀνακεινομένους δεῖσοι λέγειν, πρόσκλιδαχθέντες, Ϲ τὰ γράμματα φέροντες. εἰς νόσον ἢ ὁ βασιλεὺς ἐμπέσων, διαθήκας γράφ τῷ νεωτάτῳ τ̃ υἱῶν τ̃ βασιλείαν δίδοις, μίσῳ τότε πρὸς τ̃ ἀρχέλαον κ̀ φίλιππον ἐκ τ̃ ἀντιπάτρου δραβολῶν, καίσαρί τε τάλαντα χίλια, Ϲ γυναικὶ ἰουλίᾳ τῇ καίσαρος Ϲ τέκνοις Ϲ φίλοις κ̀ ἀπελευθέροις καίσαρος πεντακόσια. ἔνεμε ἢ κ̀ ταῖς υἱέσι χρήματα κ̀ προσόδους καὶ ἀγροὺς, κ̀ υἱέσι τοῖς ἐκείνων. σαλώμῃ τε ὅτι μέγα ἐπλούτησεν τ̃ ἀδελφῇ, δίνοιτο τε ἐν πᾶσι πρὸς αὐτὸν δραμεμνημένη καὶ μηδαμόθι θρασυνομένῃ κακουργεῖν. ἀπεγνωκὼς ἢ προλοίσειν, κ̀ ἤδη πρὸ ἑπτὸς ἑβδομηκοστὸν ἰῶ, ἐξηγρίωσεν ἀκρότῳ τῇ ὀργῇ κ̀ πικρία εἰς πάντα χρώμενος. αἴτιον ἢ ἰῶ δόξα τὸ καταφρονεῖσθαι κ̀ ἡδονῇ τὰς τύχας αὐτῷ τὸ ἔθνος φέρειν. ἄλλως τε

VIII. Interea dum legati inſtructi mandatis ac literis Romam properant, rex morbo correptus teſtamentũ condidit, ſucceſſionem regni relinquens natorum minimo, exaſperatus in Archelaum & Philippum calumniis Antipatri: Cæſaríque legauit mille talenta, & vxori Iuliæ liberiſque eius & amicis atque libertis talenta quingenta. Suis quoq; filiis diſtribuit pecunias & agros ac reditus, ſimiliter etiam nepotibus. Salomes etiam ratio eſt habita, quam propter perpetuam & inconcuſſam beneuolentiam ditauit egregiè. Deſperata deinde ſalute, quòd iam ad ſeptugeſimum ætatis annum accederet, mirum in modum efferatus eſt, iræ impatiens & amarulentus in rebus omnibus. in cauſa erat opinio contemptus, quòdque exiſtimaret gẽtem lętari ſuis infortuniis: quam opinionem

confirmauit quorundam apud populum gra- A tiosorum seditio, mota ex causa tali. Iudas Sariphæi filius & Matthias Margalothi doctissimi erant Iudæorum, & interpretes patriæ legis præstantissimi, ob idque cari populo quòd iuuentutem disciplinis institueret. totis enim diebus eis dabant operam quotquot cupiebant in virtute proficere. Hi postquam cognouerunt morbum regis esse incurabilem, concitauerunt iuuentutem, vt sublatis operibus quæ B rex præter patriam consuetudinem fecerat, propugnatores pietatis se ostenderent, debitum inde expectantes præmium. Nam hanc esse regi causam cùm calamitatum domesticarum tum postremò præsentis morbi, videlicet quòd contemptis legibus multa nouare ausus sit. nam hac parte multis in rebus pietatem regis hi doctores desiderabant. Inter cætera supra maiorem portam templi dedicauerat donum precio sum. aquilam auream magni ponderis, cùm lex nostros homines vetet imagines sta- C tuere, aut consecrare animantium effigies. quamobrem doctores hi autores erant suis discipulis, vt aquilam illam detraherent. Etsi enim res videatur non carere periculo, tamen etiam iucundæ vitæ præponendum esse honestum obitum, si contemnatur propter tuendas leges patrias, quandoquidem sempiterna fama nullo seculo pallura ht gloriam eorum intermori, & alioquin ignauos iuxtà ac fortes eundem manere interitum: proinde rectè factu- D ros virtutis cultores, si ex communi necessitate honorem sibi decerperent, & cum hoc solatio è præsenti vita discederent. magnum enim leuamen esse honestis conatibus immori, & periculi non contemnendum præmium, laudem transmissam ad nepotes ac posteros, cuius in partem tota cognatio tam viri quàm fœminæ veniant, quo quid esse possit optabilius? Hac exhortatione accensis iuuenibus rumor superuenit extinctum regem nuncians, E & propensos iam ad facinus perpulit. itaque claro meridie ascendentes detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregata in templum multitudine. Quod vt renunciatum cognouit dux regius, maiorem aliquam conspirationem metuens, occurrit eò cum valida suorum manu cohibiturus demolitores aquilæ, & irruens in vulgum rudem & F imparatum ac conglobatum temere è, facilè reliquis disiectis & cedentibus circiter XL. iuuenes resistere ausos comprehendit, cúmque his autores facinoris Iudam & Matthiam turpe putantes cedere: omnésque ad regem perduxit. Quo rogante quo freti ausi sint sacratam imaginem demere, aiunt se & deliberasse id multo antea, & deliberatum executos, vt fortes viros decuit. Nam & honori diuino, inquiunt, succurrimus, & legem cu- G ius discipuli sum⁹ vindicauimus. Nec est quod mireris si tuis decretis leges præponimus, quas nobis Moyses autore & doctore Deo pertulit:

ἐπιδή τινες τῶν δημοκοτέρων ἀνθρώπων καὶ ἐπανέσησαν αὐτῶν διὰ τοιαύτην αἰτίαν. ἦν ἰούδας ὁ σαριφαίε, ⁊ ματθίας ὁ μαργαλώθου ἰουδαίων λογιώτατοι, καὶ παρ' οἷς πινας τῶν πατρίων ἐξηγηταὶ νόμων, ἄνδρες ⁊ δήμῳ θεοσφιλεῖν διὰ παιδείαν τῶν νεωτέρων. ὁσημέραι γὰρ διημέρευον αὐτοῖς πάντες οἷς θεραπαίσις ἀρετῆς ἐπετηδεύετο. οἵ τε πιθανόμενοι τῶν βασιλέως τὸν νόσον θεραπεύειν ἀπόρρητον ὄσαν ἐξήραν τὸ νεώτερον, ὡς τε ὁπόσα παρὰ τὸν νόμον τὸν πάτριον κατεσκεύασο ἔργα ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ταῦτα καθελόντες δυσσεβείας ἀγωνίσματα παρὰ τοῦ νόμων φέρεσθαι. καὶ γὰρ δὴ διὰ τὸ τόλμαν αὐτῷ παρ' ἃ διηγόρευεν ὁ νόμος τὰ ποιήσεως, τάττε ἄλλα αὐτῷ συντυχεῖν οἷς παρὰ τὸ εἰωθὸς τῶν ἀνθρώπω διεζίβη, καὶ δὴ καὶ τὸν νόσον. ἦν γὰρ τῷ πρώδῃ πνὰ θεσμοτευθέντα παρὰ τὸν νόμον, ἃ δὴ ἐπεκάλυν οἱ περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν. κατεσκεύακει γὰρ ὁ βασιλεὺς ὑπὲρ τῶν πυλῶνος μεγάλε τοῦ ναοῦ ἀνάθημα ⁊ λίαν πολυτελὲς ἀετὸν χρύσεον μέγαν. κωλύει γὰρ ὁ νόμος εἰκόνων τε ἀνασάσεις ὑπονοιῶν καὶ τινων ζώων ἀναθέσεις ὑπιπτεύεσθαι τοῖς βιοῦν κατ' αὐτὸν θεσειρημένοις, ὥς τε ἐκέλευον οἱ σοφισαὶ, τὸν ἀετὸν καθαιρεῖν. καὶ γὰρ εἴ τις αὖ ἠθύοιτο κίνδυνος τῷ εἰς θάνατον ἀνακειμένῳ, πολὺ τῆς ἐν τῷ ζῆν ἡδονῆς λυσιτελεστέραν φαίνεσθαι τοῦ θεστεθειμένου ἀρετοῦ ὑπ' αὐτῶν, τοῖς ὑπὲ σωτηρία καὶ φυλακῇ τῶν πατρίου μελλήσουσι τελευτᾶν, διὰ τὸ ἀΐδιον ἐπαινεῖσθαι φήμην κατασκευασαμένους, ἔν τε τοῖς νοῦ ἐπαινεθήσεσθαι καὶ τοῖς ἐσομένοις ἀειμνήμονα τὸν κλέος. καί τοιγε τοῖς ἀκινδύνως διαγωμένοις ἀφυκτον ἐστὶ τοῦ συμφορὰν, ὥς τε καλῶς ἔχειν τοῖς ἀρετῆς ὀρεγνωμένοις τὸ κατεψηφισμένον αὐτῷ μετ' ἐπαίνων καὶ τιμῆς δεχομένοις ἀπίναι τοῦ βίου. φέρειν καὶ κόφισιν πολλοῦ τὸ ὑπὲ καλοῖς ἔργοις, ὧν μνησήεα τὸν κίνδυνον ἐστὶ, τελευτᾶν, καὶ ἅμα ὑέσι τοῖς αὐτῷ, καὶ ὁπόσοι τῶ συγγυοῖς καταλείποιντο ἀνδρες ἢ γυναῖκες, καὶ τοῖσδε θεσποίησαι ὄφελος δυκλείᾳ τῇ ἀπ' αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν τοιούτοις λόγοις ἐξῆραν τοὺς νέους. ἀφικνεῖται γὰρ λόγος εἰς αὐτοὺς τεθνάναι φεύζων τὸν βασιλέα, καὶ σωέφρατα τοῖς σοφισαῖς. καὶ μέσης ἡμέρας αἰελθόντες κατέσπων τε, καὶ πελέκεσιν ἐξέκοψαν τὸν ἀετὸν, πολλῶν ἐν τῷ ἱερῷ διατειβόντων. ⁊ ὁ στρατηγὸς τῶ βασιλέως, ἀγγέλλεται γὰρ ἡ ἐπιχείρησις θεὸς αὐτὸν, ἀπὸ μείζονος διανοίας ἢ ἐθεράσετο, ὑπολαβὼν, ἄνεισι χεῖρα πολλοῦ ἀγόμενος ὁπόσοι ἀνθέξοιεν τῷ πλήθει τῶν θεσεσμένων καθαιρεῖν τὸ ἀνάθημα, ὑπιπτεσὸν μὴ θεοσδεχομένοις, ἀλλ' ὁποῖα ὄχλος φιλεῖ δέξῃ μᾶλλον ἀμαθεῖ ἢ θεονοίᾳ ἀσφαλεῖ τετολμηκόσι, ἀσωτάκτοις τε καὶ μηδὲν τῶ ὀνήσαντος θεραπεσκοπημένοις. τῷ τε νέων ὡς ἐλάσσους τεσσαράκοντα ἀνδρῶν, οἱ θαῤῥεῖ ἔμπυον ὑπιόντα εἰς φυγὴν τὸ λοιποῦ πλήθους καταξάντος συλλαμβάνει, ⁊ τοὺς εἰσηγήτας τῶ τλήματος ἰούδαν καὶ ματθίαν, ἄδοξον ἡγεμόνας ὑποχωρεῖν τὴν ἔφοδον αὐτῷ, καὶ αἰσχάλητο ὑπὲ τῶ βασιλέα. ἑσμοῦ γὰρ ἐπεὶ ἀφίκοντο ἐπ' αὐτὸν τῶ βασιλέως εἰ τλήσειαν αὐτῷ τὸ ἀνάθημα καθελεῖν. ἀλλα καὶ πεφρόνηταί γε ἡμῖν τὰ φρονηθέντα, καὶ πέπρακται τὰ πεπραγμένα μετ' ἀρετῆς ἀνδράσι παρεπωδησάτης. τῶ τε γὰρ θείω τῇ ἀξιώσῃ πεπισδυμένα βεβοήθηται ὑφ' ἡμῶν. καὶ τῶ νόμου τῇ ἀκριβάσει πεφρονήσμεθα. θαυμαστόν τε οὐδὲν εἰ τῶν σῶν δογμάτων ἀξιωτέρους τετηρεῖσθαι ἡγούμεθα νόμους, οὓς μωυσῆς ὑπαγορεύσει ⁊ διδαχῇ τῶ θεοῦ γεγραμμένους κατέλυσεν.

ἠδο-

ἡδονῆ τε τὸν θάνατον οἰσόμεθα, καὶ τιμωρίαν ἐπ' αὐτοῖς τινα ἐπιβάλοις, δρᾶ τὸ μὴ ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις, ἀλλὰ φιλίᾳ τῇ πρὸς θεοὺς μέλλειν συνείσεσθαι τὸ ἐφομιλῆσαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα πάντες ἔλεγον ἡδέως ἐλλειπτέρᾳ τῇ τόλμῃ τοῦ λόγου χρώμενοι, ἢ θαρσήσαντες τὸ ἔργον προήσεσθαι ἂν ἀπεπροήττοντο. βασιλεὺς δ' αὐτοῖς καταδήσας, ἐξέπεμπεν εἰς ἱερειχοῦντα, καλέσας Ἰουδαίων τοὺς ἐν τέλει. καὶ ὡς ἐγερομένων, ἐξεκλησιάσας εἰς τὸ αὐτὸ θέατρον ὅπλων κλινιδίου κείμενος ἀδυναμίᾳ τοῦ σώματος, τῶν ἀγωνιῶν τε ἐφ' ὅσον αἴτιοι ἦσαν ἐπ' αὐτοὺς γεγονέναι ἀπεμέμνητο, καὶ τοῦ ναοῦ τοῦτο κατασκευὴν ὡς μεγάλοις τέλεσι τοῖς αὐτοῦ χρόνοις, μὴ δυνηθέντες ἔτεσιν ἑκατὸν εἰκοσιπέντε τῶν ἀναμφιλόγου ἐν οἷς ἐβασίλευον τοσοῦδέ τι ὅπως τιμῆς προέξαι τοῦ θεοῦ. κοσμήσαι δ' καὶ ἀναθήμασιν ἀξιολόγοις. αὐτὸν ὧν ἐλπίδα μὲν αὐτοῦ χρέεσθαι κἂν μετὰ θάνατον καταλελεῖφθαι μνήμην τε αὐτοῦ & εὔκλειαν. κατεβόα τε ἤδη, διότι μηδὲ ζῶντα ὑβρίζειν ἀπόχοιντο εἰς αὐτὸν, ἀλλ' ἡμέρας τε καὶ ἐν ὄψει τοῦ πλήθους ὕβρει χερμάδων ἁφαῖς τοῦ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακειμένων. καὶ καθαίρεσιν ὑβρίζοντάς τε ποιεῖσθαι, λόγῳ μὲν εἰς αὐτὸν, ἀληθείᾳ δ' εἴτις ἐξετάζοι τὰ γεγονότος ἱεροσυλοῦντας. οἱ δὲ δρᾶ τὴν ὠμότητα αὐτοῦ μὴ δὴ & κατ' αὐτοῦ ἐξαγείωσας εἰσπράττοιτο τιμωρίαν, ὅτε γνώμῃ ἔφασαν αὐτὰ πεπρᾶχθαι τῇ αὐτοῦ, φαίνεσθαί τε αὐτοῖς ἂν ἀπηλλαγμένα κολάσεως αὐτὰ εἰ. ὁ δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις πρωτέρως ἔχειν. Ματθίαν δὲ τὸν ἀρχιερέα παῦσας ἱερᾶσθαι ὡς ἄπαν τὸ μέρος τούτων γεγονότα, καθίσα ἰώζαρον ἀρχιερέα, ἀδελφὸν γυναικὸς τῆς αὐτοῦ ὅπερ ἦν τῷ Ματθίᾳ τούτου ἱερωμένου, συμβαίνει καὶ ἕτερον ἀρχιερέα καθαιρεῖσθαι πρὸς μίαν ἡμέραν, ὧν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν. αἰτία δέ ἐστιν ἥδε. ὁ Ματθίας ἱερωμένος ἐν νυκτὶ τῇ φερούσῃ εἰς ἡμέραν ἣ ἡ νηστεία ἐνίστατο, ἔδοξεν ἐν ὀνείρατι ὁμιλῆσαι γυναικί. & δρᾶ τόδε ἐδυναμένῳ ἱερουργεῖν, ἐώσηπος ὁ τοῦ ἐλλήμου συμπεθεσατο αὐτῷ συγγενὴς ὤν. ἡρώδης δ', τόν τε Ματθίαν ἐπεπαύκει τῆς ἀρχιερωσύνης, καὶ τὸν ἕτερον Ματθίαν ὃς ἐγήγερκει τοῦ φόνου καὶ ἄνδρας ἐν τῷ ἑταίρων αὐτοῦ ἔκαυσε ζῶντας. καὶ ἡ σελήνη δ' τῇ αὐτῇ νυκτὶ ἐξέλιπεν. ἡρώδῃ δ' μειζόνως ἢ νόσος ἐνεπεκράτησε, δοκεῖν ὧν θεραπεύεσθαι ἐπιθεσασομένου τοῦ θεοῦ. πῦρ μὲν γὰρ μαλακὸν ἦν, ὑδὲ πολλοῦ ἀποσημαίνον τοῖς ἐπαφωμένοις τοῦ φλόγωσιν, ὁπόσον τοῖς ἐντὸς προσεπίθει τοῦ κάκωσιν. ὀπιθυμία δ' δεινὴ τοῦ δέξασθαι τροφὴν ἀπ' αὐτοῦ. ὑγρὸν μὴ ἔχ ὑπουργεῖν. & ἕλκωσις ἦν τε ἐντέρων καὶ μάλιστα τοῦ κώλου δεινὰ ἀλγηδόνες. καὶ φλέγμα ὑγρὸν περὶ τοὺς πόδας καὶ διαυγές. θεραπλησία δ' καὶ περὶ τὸ ἦτρον κάκωσις ἦν. ναὶ μὴν καὶ τοῦ αἰδοίου σήψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις, καὶ αὖτη λίαν ἀηδὴς, ἀχθηδόνι τε τῆς ἀποφορᾶς, καὶ τοῦ πυκνοῦ τοῦ ἀσθματος. ἐπασμὸς τε περὶ πᾶν τοῦ μέρος ἰσχνὸν ἔχ ὑπομονητὸν προσιθέμενος. ἐλέγετο οὖν ὑπὸ τῶν θεραζόντων, καὶ οἷς ταῦτα προαποφθέγγεσθαι σοφία φέρειν, ποινὴν τὸν πολλῶν δυσεβοῦς ταύτην ὁ θεὸς εἰσπράσσεσθαι παρὰ τοῦ βασιλέως. καὶ περ δὲ μειζόνως ἢ αἰτίοχοι αἴτιος θαλαπωρούμενος, ἐν ἐλπίδι τοῦ ἐπασφῆλαι ἦν, ἰαξούς τε μεταπέμπων, καὶ ὁπόσα ἀρωγὰ ὑπαγορεύσειαν χρῆσθαι μὴ ἀποτεξαμένους,

nec recusamus mortem ac supplicium quodcunque nobis intuleris, concipimus non ob maleficium, sed pietatis causa hæc perpeti. Hæc illi non minorem animo quàm verbis præferentes fortitudinem, æquè tum ad constanter patiendum alacres, atque antè ad fortiter agendum fuerant. Eos rex vinctos misit Hierichuntem: móxque accitis Iudæorum primoribus in concionem eorum lectica ob imbecillitatem delatus, cœpit commemorare labores suos exhaustos pro republica, tum initauratum templum impendiis ingentibus, quale opus per CXXV. annos nemo Asamonæorum regum ad honorem Dei valuisset perficere, nec extrui tum id tantùm à se, verùm etiam ornatum votiuis muneribus ac donariis templo dignissimis. ob hæc facta sperasse se vel post obitum sempiternam, & memoriam, & gloriam. nunc proh nefas viuo etiam ac superstiti pro beneficiis reponi iniuriam: & medio die inspectante multitudine sua dona sacrata violari ac detrahi: quæ iniuria licèt in ipsum intentata, re tamen vera ad Deum magis pertineat, cuius sacra compilata sint. Tum honoratiores, quique veriti crudelitatem eius, ne fortè efferatus in se quoque grauiùs animaduerteret, negauerunt hæc facta ex ipsorum sententia, videríque sibi admissam esse rem dignam supplicio. Ille in cæteros mitior, Matthiæ pontifici ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio, eíque successorem dedit fratrem vxoris suæ Ioazarum. Huius Matthiæ pontificatu accidit etiam alium pontificem ad vnam diem substitui, qua Iudæi populariter ieiunium celebrant. Nam Matthias ea nocte quæ præcedebat diem ieiunij, visus est sibi per somnum cum vxore congredi: & cùm ob hoc ad rem diuinam faciendam non esset idoneus, Iosephus Ellemi filius adiutor vicarius propter cognationem ei datus est. Cæterùm Herodes post mulctatum Matthiam sacerdotio, alterum Matthiam seditionis autorem ejúsque socios viuos exussit: in quam noctem etiam defectus lunæ incidit. Regi verò morbus factus est grauior, pœnam impietatis exigente numine. lento enim calore torrebatur, qui non tam externo tactu deprehenderetur, quàm intus popularetur viscera. aderat & vehemens voracitas, cui necesse esset continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus. pedes tumebant phlegmate humido & pellucido, similitérque inguina. ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis, accedente fœda nec minus molesta tentigine, non sine fœtore grauissimo. super hæc omnia nervorum contractione laborabat & difficultate anhelitus. Quamobrem constans erat inter viros diuinos & fatidicos opinio, regẽ læsæ tot modis pietatis Deo pœnas expendere. Qui tametsi grauiùs affligeretur, quàm vt videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen euasurum se sperabat, accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis vndique, IX.

profectus etiam vltra Iordanem fluuium, calidis aquis se foue-
bat apud Calliroen, quæ præter vim medicam potu quoque iucundæ sunt.
Hę aquæ in lacum bituminis feracem effluunt.
ibi de medicorum consilio immissus, fouendus in refertum oleo solium, visus est illis
iam agere animam. quare exorta comploratione familiarium excitatus & ad se reuersus,
nullámque amplius salutis spem superesse intelligens, donatiuum militibus quinquage-
nas drachmas iussit distribui: magna deinde
liberalitate vsus in duces atque amicos, rursum
Hierichuntem reuersus est: vbi atra bile prægrauante eò immanitatis prolapsus est, vt facinus animo conciperet longè atrocissimum.
Nam cùm è tota ditione nobiliores Iudæorum ad eum conuenissent, euocati minaci edicto pœnam capitis intentante non parentibus, infensus ex æquo siue sontibus seu innoxiis, vniuersos conclusit in circo. accita deinde Salome sorore maritóque eius Alexa, ait instare sibi terminum vitæ, succumbenti tantis doloribus: quod quidem ferendum esse, quando iuxta communem mortalium sortem accidat. illud permolestum esse, si carendum sit extremo honore luctus, qui debeatur regibus. nõ enim ignotam sibi esse Iudæorum mentem, quòd optatam suam mortem lætis accepturi sint animis, quandoquidem vel à viuente etiã tum non abstinuissent contumelias: sed illorum esse officij, leuamen aliquod præsentis huius doloris decernere. nam si assensum consilio suo præbeant, fore suum funus longè quã aliorum regum honoratius, & manibus suis gratius, omnibus per totam ditionem non fictè lugentibus. Ergo quamprimùm viderint se exhalasse animam, debere eos clausam Circo nobilium multitudinem cingere militibus, ignorantibus etiamtum suum obitum, non priùs vulgandum quàm mãdatum executi sint, iubere deinde vt circumuentos vnà omnes iaculis configerent. Quibus hoc modo cæsis duplicem se eis habiturum gratiam, vel quòd mandatorum fuerint memores, vel quòd obitum suum publico luctu honorauerint. Hæc ille cum lacrymis lamentabundus cognatos per mutuam fidem ac beneuolentiam pérque omnia sacra obtestabatur, ne se extremo hoc honore fraudatum vellent, eis contra pollicentibus daturos se operam vt cuncta iuxta ipsius mandatum fierent. Nunc sanè etiamsi quis præteritam eius in cognatos sæuitiam tribuere vellet pro incolumitate & securitate solicitudini, ex hac certè nouissima eius voluntate deprehendere potest, quàm inhumano animo præditus fuerit: quandoquidem iamiam è vita discessurus, curabat vt ex singulis familiis vno aliquo sublato, totam gentem in luctum & carissimorum desiderium coniiceret, nec læsus à quoquam eorum, nec valens eis quicquam obiicere: cùm hi quibus vllum est virtutis studium, etiam inimicis tali suo tempore odia remittere soleant.

ποταμὸν τε περάσας ἰορδάνλιν, θερμοῖς τοῖς κὴ καλλιρόῃ αὐτὸν παρεδίδου, ἅπερ συὶ τῇ ἐς πάντ' ἀρετῇ Ϲ πότιμά ὄϛιν. ἔξεισι ϑ' τὸ ὕδωρ τοῦτο εἰς λίμνλιν τλὶ ἀσφαλτοφόρον λεγομένλιν. κἀνταῦθα τοῖς ἰατροῖς δοκῆσαν ὡς τε ἀναθάλπειν αὐτὸν, καθεσθεὶς εἰς πύελον ἐλαίου πλέον, δόξαν μετας άσεως ἐνεποίησεν αὐτοῖς. τῇ ϑ' οἰκετῇ οἰμωγῇ χρωμένων παρειναιχῶν, κὴ μηδ' λὶῶ τινα ἀμφὶ τῷ σωθησομένου ἐλπίδα ἔχων, τοῖς στρατιώταις ἀνὰ πεντήκοντα δραχμὰς ἑκάστῳ κελεύει νεμηθῆναι. πολλὰ ϑ' κὴ τοῖς ἡγεμόσιν αὐτῇ κὴ φίλοις τοῖς αὐτοῦ ἐδωρεῖτο, κὴ παρλιῶν αὖθις ὅπι ἱκετχοιῶτος. μέλαινά τε χολὴ αὐτὸν ἦρει ὅπι πᾶσιν ὀξαχριαίνεσα, ὥς τε δὴ τελευτῇ, παῖξιν τοιαύδε ὁπινοεῖν. ἀφικομένων παρ ἄγματι τῷ αὐτοῦ ἰουδαίων ἀνδρῶν πάντος τοῦ ἔθνους ὁπού ποτε ἀξιολόγων, πολλοὶ ϑ' ἐγένοντο ὡς τοῦ παντὸς ἔθνους καϛακεκλημένης, Ϲ πάντων ἀκεραιαμένων τοῦ ὀχυρώματος, εἰς ὃν θάνατον λῶ ἀνακείμενα τοῖς ἀλογήσασι τῆς ὁπιτολῶν, ἐμμανομένῃ πᾶσι τοῦ βασιλέως ὁμοίως τοῖς τε ἀναιτίοις κὴ παρεχηκόσιν αἰτίαν, συγκλείσας αὐτοὺς πάντας ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ. τλὶ τε ἀδελφλὶ αὐτοῦ σαλώμλιν κὴ τ' ἀνδρα αὐτῆς ἀλεξᾶν μεϛαπέμψας, τοιῆδέ μὴν, ὡ πόρρω ἤλεγξν, ὅπι τοσόνδε τ' ἀληδόνων αὐτὸν ἐκρατχοῶν. Ϲ τόδε μὴν οἷόν τε κὴ πᾶσι φίλον ὠδυνχαίειν. ὀλοφυρμῷ ϑ' ἀπειρον κὴ πένθος ἐνδεᾶ ὁποῖον ὅπι βασιλεῖ πρέποιτο ἄν, μάλιϛα αὐτῷ λυπηρὸν ἔϛ). ὑϑὸ ὑποσκοποῦν τλὶ ἰουδαίων δόξαν, ὡς δικαίως αὐτοῖς κὴ πάνυ κεχαρισμένος ἡ θάνατος αὐτοῦ, δόξα τὸ κὴ ζῶντος ὅπι ὑποσάσει ἐπείγεϑαι κὴ ὕβρει τῇ ὑπ' αὐτοῦ πεπονθμένων. ἔργον δ' ἀρα ἐκείνων ἔϛ), κούφιον πνὰ αὐτῷ ψηφίσαϑαι τὸ ὅπι τοιῆσδε ἀλγλιὸν. τὰ αὐτὰ ϑὸ δὴ φρονῆσαι δόξῃ τῇ αὐτοῦ μὴ ἀπειπαμένων μέγαν αὐτοῦ τὸν ὁπιτάφιον χλιήσεϑαι, κὴ ὁποῖος δὴ ἄλλων βασιλέων, καὶ πένθος δόξᾳ τῷ ἔθνους ἅπαντος ἐκ ψυχῆς ὁλοφυρομένων ὅπι παιδία καὶ γέλωτι αὐτοῦ. ἐπὰν οὖν θεάσονται τλὶ ψυχλὶ ἀφέντα αὐτὸν, ϑωρηκάσαντας τῷ ἱπποδρόμῳ τὸ στρατιωτικὸν ἀγνοοῦν ἐπὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ, μὴ ϑὸ φθάσωσιν εἰς τοὺς πολλοὺς ἐξενεγκεῖν ἢ τάδε φοβῆξαι, κελεύει ἐκποντίσαι τοὺς ἐγκαθειργμένους. κὴ πάντας τοῦτον ἀπολόντας τὸν τρόπον διχόθεν αὐτὸν ἐκ ἀμφϑτήσαντας τ' ὀφθαλμοῦντος, κυρώσει τε ὧν ὑπῆς εἴλαγεν αὐτοῖς μέλλων τελευτᾶν, κὴ τῷ πένθει ἀξιολόγῳ τιμᾶσθαι. κὴ ὁ μὲν μ' δακρύων ποτνιώμενος, κὴ τ' συγγενοῦς τλὶ δ' νοιαν κὴ πίϛιν τ' θείου φοβοῦλιν, ἐπίσκηπτε μὴ ἀτιμῶϑαι ἀξιῶν. κἀκεῖνοι ὡμολόγουν οὐ ῥᾳδίᾳ βάσει. καταλαμβάνει δ' αὖτις τλὶ δόξαν αὐτοῦ τ' ἀνθρώπου, Ϲ ὅτῳ τὰ φοβερὰ ἤρεσκεν, ὡς ὑπὸ τ' φιλοζωεῖν φοβεῖσϑαι τὰ εἰς τοὺς συγγενεῖς φοβερά, ἐκ γοῦν τῆς ἀρτι ϲ τολῶν ὑδὲν ἀνθρώπινον εἰσφερομένλιν, εἶγε κὴ ἀπαϑὲς τ' βίου φοβοῦσαι ἔχει ὡς ἐν πένθει καὶ ἐρημίᾳ τῇ φιλτάτων τὸ παῖ κατασήσειν ἔθνος, ἵνα ὑπὸ ἑκάϛῳ οἴκου κελεύων μεταχειρῆσαι, μηδὲν ἀδικον μήτε εἰς αὐτὸν διαπράξας, μήτε ἐφ' ἑτέροις ἐγκλήμασι κατηγορίας αὐτῷ ἠνομένης, εἰωθότων οἷς φοβοῦσι κρίσεις ἀρετῆς κὴ φθόνος τοῖς ἐν δίκῃ ἐχθροῖς γεγονότας τοιῆσδε κρίσεσι τὰ μέσα καταπίπτειν.

Κεφά-

A

Κεφάλαιον Θ'.

Ἀντιπάτρου ἀναίρεσις.

ΤΑῦτα ἡ ὄψις ἔλλοντος αὐτῷ πρὸς τοὺς συγγενεῖς, γράμματα παρῆν ἀπὸ τῆς εἰς ῥώμην πρέσβεων ὑπὸ καλμῶν εἰς καίσαρα. Ἐν ἀναγνωσθέντων τὸ κεφάλαιον ἦν, ὡς τ' τε ἀκμὴς ὀργὴ τῇ καίσαρος αὐηρημένης, ἐφ' οἷς ἀντιπάτρῳ συγκακουργήσειεν. αὐτὸν τε ἀντίπαρον, ὡς ὅτι γνώμῃ τῇ ἐκείνου ποιεῖτο ὡς πατρὸς καὶ βασιλέως, εἴτε φυγάδα ἐλαύνειν ἐθελήσοι, εἴτε B κτιννύειν. Τούτων ἀκροώμενος ἡρῴδης, βραχὺ μέν τι ἀνέπνευσεν ἡδονῇ τῇ γεγραμμένων, θανάτου τε τ' ἀκμὴς ἐπαιρόμενος, Ἐ ὀξυσία τ' ὀλίγου τῇ παιδὶ τιμωρίας. ὡς δὲ εἰς μέγα τῇ ἀλγηδόνων, ὡς εἶτο τεθαλαπωρημένος στόμα, καὶ ἤτησε μῆλον καὶ μαχαίριον. λαβὼν δὲ ἐνθῆ καὶ πρότερον αὐτῷ, ὡς ἐπιλάβοιτο αὐτὸ δι' αὐτοῦ καὶ κατ' ὀλίγον τέμνοντι ἐοικέναι. λαβὼν ἡ καὶ ὡς ἐπεσκεμμένος, γνώμην εἶχεν ὡς πάσων ἑαυτόν. κἂν ἐπεφεύ- C γει, μὴ φθάσαντος αὐτοῦ καταλαβεῖν τ' δεξιὰν ἀχιάβα, ὃς ἀνεψιὸς ἦν αὐτοῦ. καὶ μέγα ἀνακραγόντος, οἰμωγή τε αὖθις ἀνὰ τὸ βασίλειον ἦν, Ἐ θόρυβος μέγας ὡς οἰχομένου τοῦ βασιλέως. Ἐ ἀντίπαρος, πυθόμενος τὸ τέλος ἀληθῶς τ' πατέρα ἔχειν, θαρσῆ τε ἐχρῆτο ὅτι τοῖς λόγοις ὅλος ὡς ἤδη τῷ δεσμῷ ἀφησόμενος, καὶ τ' βασιλείαν ἀκινητὶ δεξόμενος εἰς χεῖρας. καὶ τῷ εἰρκτοφύλακι πρὸ ἀφέσεως ἦν αὐτοῦ ὁ λόγος μεγάλα ὑπο- D σχησόμενον εἰς τὸ παρόν, καὶ τὸ αὖθις, ὡς ἂν πρὸ τοῖσδε τοῦ ἀγῶνος ἀνεσκόπος. ὁ δ', ὁ μόνον ἀπωθοῦς ἦν προάσεσθαι ἐφ' οἷς ἤξίου ἀντίπαρος, ἀλλὰ καὶ τῷ βασιλεῖ ὑποσημαίνοντα δόλιόν τινα τοῦ ἐκείνου, πολλαῖς καὶ προσεισφοραῖς παρ' αὐτοῦ χρώμενος. ὁ δ' ἡρῴδης καὶ πρότερον ὀχθούμενος ἤδη δύνοια τοῦ υἱέος, ἐπεὶ ἤκουσε τ' εἰρκτοφύλακος ταῦτα εἰρηκότος, ἀναβόησέ τε ἀνατυφόμενος τοῦ κεφαλοῦ, καί περ ἐν τῷ ὑπάτῳ ὤν, καὶ ὅτι E ἀγῶνα προσάρας ἑαυτὸν, κελεύει πέμψας τινὰ τῶν δορυφόρων, μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τ' ὀξέως κτείνασιν αὐτὸν ἐν ὑρκανίᾳ τάφοις ἀσήμοις ποιεῖσθαι.

Κεφάλαιον ι'.

Ἡρῴδου τελευτὴ, διαθήκη καὶ τάφη.

ΤΑὰς ἡ διαθήκας αὖθις μετέγραφεν μεταβολῆς F αὐτῷ πρὸς τ' διάνοιαν γιγνομένης. ἀντίπαν μὲ ὦ τ' βασιλείαν καταλελοίπει, τετραρχίαν καθίσας γαλιλαίας τε καὶ περαίας, ἀρχελάῳ ἡ τ' βασιλείαν χαριζόμενος, τοῦ τε γαυλωνίτου Ἐ τραχωνίτην Ἐ βαταναίαν καὶ παναιάδα φιλίππῳ, παιδὶ μὲ τῷ αὐτοῦ, ἀρχελάου ἡ ἀδελφῷ γνησίῳ τετραρχίαν ἕν. ἰάμνιαν ἡ καὶ ἄζωτον καὶ φασαηλίδα, σαλώμῃ τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ καταλείμ, καὶ ἀργυρίου ὀπισήμου μυριάδας πεντήκοντα. φρονήσει ἡ G καὶ τῷ λοιπῶν ὁπόσοι συγγενεῖς ἦσαν αὐτῷ χρημάτων τε δόσει Ἐ προσόδων ἀναφορᾶς ἑκάστοις ἐν ἀπορίᾳ καθισάμενος. καίσαρι ἡ, ἀργυρίου μὲν ὀπισήμου μυριάδας χιλίας, χρυσοῦ ἡ σκύφι τὰ μὲν χρυσοῦ, τὰ δ' ἀργύρου, καὶ ἐσθῆτα παμπολυτελῆ. ἰουλίᾳ ἡ τῇ καίσαρος γυναικὶ, καί τισιν ἑτέραις πενταικοσίας μυριάδας. ταῦτα προῖξας ἡμέρᾳ πέμπτῃ, μεθ' ὃ ἀντίπαρον κτείνῃ τ' υἱὸν τελευτᾷ, βασιλεύσας μεθ' ὃ μὲ αἰτίλιον ἔτη τέσσαρα Ἐ ἑβδομήκοντα, μεθ' ὃ ἡ τοῦ ῥωμαίων ὑποδέδεκτο ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, ἀπὸ ὧν μὲ

CAP. IX.

Antipatri exitium.

DVm hæc mandata cognatis dat, superuenerunt à Roma literæ, à legatis missis ad Cæsarem: quarum summa erat, Acmen ab irato Cæsare occisam esse, propter locatam Antipatro operam: ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio & regis & patris: siue in exilium vellet eum pellere, siue capite plectere. His auditis Herodes paululũ recreatus est voluptate nuncij pœnæ Acmes, & permissæ sibi potestatis liberè statuendi de filio: mox repetitus graui dolore, cibi tamen auidus, malum simul & cultellum popoſcit. Solebat enim & antea per se repurgatum paulatim incidendo comedere. tunc verò circumspiciebat, ferite se ipsum cupiens: perpetrassétque facinus, ni Achiabus nepos ictum præueniens, clamore sublato cohibuisset eius dexteram: móxque denuò luctus cum trepidatione ac tumultu occupauit palatium, quasi rege iam agente animam: quem strepitum vbi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finisse; spem concepit fore vt solutus vinculis sine difficultate regnum acciperet, cœpítque cum custode carceris de missione agere, multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem pollicens. Ille verò adeò non paruit, vt mox conatus eius regi renunciaret, vtque solicitatus ab eo ostentato præmio. Tum Herodes qui iam antè malè affectus erat erga filium, postquam audiuit custodem carceris, exclamans præ indignatione: & caput sibimet verberans, quamuis morti proximus, erexit se in cubitum, iussitque vnum è satellitio sine mora eum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio.

CAP. X.

Herodis mors, testamentum & funeratio.

DEinde mutata voluntate mutauit etiam testamentum. Antipam enim quem prioribus tabulis regni successorem destinauerat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit. regnum verò Archelao largitus, Trachoniticam, Gauloniticam, Bataneam, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignauit Philippo filio, germano fratri Archelai, Iamniam autem, Azotum & Phasaelida Salomæ sorori suæ attribuit, & argenti signati quingenta millia. habita est & cæterorum cognatorum ratio, abundéque prospectum singulis legenda pecunia & reditibus annuis. Cæsari quoque legauit argenti signati centies centena millia, prætérque sua vasa tam aurea quã argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Iuliæ autem Cęsaris vxori, & quibusdam amicis quinquagies centena millia. His ita ordinatis quinta die pòst quam Antipatrum filium occidit, vita defunctus est post destructum regno Antigonum anno trigesimo quarto, ex quo autem à Romanis rex declaratus est anno XXXVII. vir in omnes

ex æquo sæuus, iræ seruus, iuris dominus: fortuna autem propitia vsus, si quis alius. ex priuatis enim natus regnũ assecutus est, & innumeris circumdatus periculis semper euasit feliciter, vixítque longissimo tempore. quantum autem ad domesticos & filios attinet, hic quoque felix fuit sua sententia, oppressis inimicis & aduersariis, sed infelicissimus meo iudicio. Cæterùm Salome & Alexas priusquam regis mors innotesceret, in circo clausos domum suam quémque dimiserunt, dicentes ipsum ita iubere, vt in agros digressi curarent suamet ipsorum negotia: atque hoc pacto magno beneficio vniuersam gentem sibi deuinxerunt. Indicata deinde regis morte, congregatáque in Hierichuntinum amphitheatrũ omni militia, primùm legerunt literas eius scriptas ad milites, in quibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentia, rogabátque vt eandem seruarent & Archelao filio, quem regni successorem sibi substitueret. Deinde Ptolemæus, cui annulus regis signatorius creditus fuerat, testamentum perlegit, quod non aliàs ratum habendum esset, quam accedente consensu Cæsaris. Móxque acclamatum est regi Archelao, & milites cateruatim vnà cum suis ducibus pollicebantur eandem quam patri hactenus præstitissent fidem atque operam, lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Post hæc funus parabatur regi, Archelao curante vt exequiæ patri fierent quàm splẽdidissimæ, & omnem ornatum proferente vt in pompa comitaretur mortuum. Ferebatur autem in lectica aurea, distincta variis gemmis preciosis, & instrata purpura: corpus quoque amictum erat purpura, imposito capiti diademate, & desuper corona aurea, sceptróque in manu dextera. lecticam stipabãt filij & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites distributi per nationum genera: primùm satellites, deinde Thraces, post hos Germani, & deinceps Galli, omnes instructi velut ad prælium: reliqua deinde exercitus multitudo armata sub suis ducibus ac centurionibus. hos sequebantur quingenti famuli, ferentes aromata. ea pompa processit Herodium vsque per octo stadia, vbi quemadmodum antè mandauerat sepultus est. Et Herodes quidem sic defunctus est. Archelaus autem per septem dies iuxta patriam legem luctu parentis celebrato, & in fine luctus funebri epulo multitudini præbito, in templum ascendit: & quacunque transiret excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis in aureo solio residens, accipiebat lætus gratulatrices voces fauoris indices, & ipse vicissim omni comitate respondebat multitudini, agebátque grates quòd obliti patris sui duriciæ, nihilo deteriùs erga ipsum affecti essent, pollicebatúrque parem pro eorum studiis gratiam. adhuc tamen abstinere se à regis nomine, quòd ab autoritate & assensu Cæsaris pendeat, penes quẽ sit testamẽti à patre scripti confirmatio. quamobrẽ ne ab

XI.

εἰς πάντας ὁμοίως, & ὀργῆς μ̃ ἥσσων, πρέσσων ἢ τὸ δικαίου, τύχη ἢ εἰ καί τις ἕτερος κεχαρισμένος ἀμφοῖ. ἔκ τε γὰρ ἰδιώτου βασιλέως κατασὰς, & κινδύνοις ἀφεισοιχιζόμενος μυρίοις, πάντων ποιεῖται διαδράσιν, καὶ τὸ ζῆν ὅτι μήκιστον ἔχειτο. ὁπόσα ἢ τὰ κατ' οἶκον ἀφεὶ ἐμοὶ τοῖς αὐτά, ὅσα μ̃ γνώμη τῇ ἐκείνου, καὶ παύ δίκαια κεχαρισμένος διὰ τὸ κείνας ἐχθρὰς κρατεῖν ἀχύσερησαν, δοκεῖ δέ μοι καὶ παύ δυσυχὴς. σαλώμη ἢ & ἀλεξᾶς πρὶν ἔκπυσον γνώσας τ̃ θανάτου τ̃ βασιλέως, τὰς ὅτι τ̃ ἱππόδρομον κατακεκλεισμένους ἀπέπεμψαν ὅτι τὰ αὐτῶν, φάμενοι βασιλέα κελεύειν ἀπᾶσιν αὐτοῖς ὅτι τὰς ἀγρὰς νέμεσθαι τὰ οἰκεῖα. φανερὰ τε αὐτ̃ ἤδη διεγνωσία μείζων εἰς τὸ ἔθνος. ἐφανερώτο δ' ἤδη ὁ θάνατος τ̃ βασιλέως, καὶ σαλώμη καὶ ἀλεξᾶς, συναγαγόντες τὸ στρατιωτικὸν εἰς τὸ ἀμφιθέατρον τὸ ἐν ἱεριχοῦντι, πρῶτον μὲν ὑπισχνοῦνται ἀπέγνωσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας γεγραμμένων, ὅτι τε πίστεως & χαριστεία & εὐνοίας τ̃ εἰς αὐτὸν, καὶ ἐπαγγελεῖται τ̃ ὁμοίων παρεχῆς ἀρχελάῳ τῷ παιδὶ αὐτ̃, ὃν βασιλέα καθίστατο. εἶτα μύτοι πτολεμαῖος τ̃ σημαντῆρα τῷ βασιλέως πεπισμένος τὰς διαθήκας ἀνέλεγε. αἱ λήψεσθαι κύρωσιν ἂν ἄλλως ἔμελλον, ἢ καίσαρος ἐντυχόντος αὐταῖς. βοὴ ἦν ἐν ὄχλῳ ὡς ἐκπεμπόντων ἀρχέλαον βασιλέα, καὶ οἱ στρατιῶται κ̃ σίφη τε αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγεμόνες εὐνοίαν τε ὑπισχνεῖτο & εὐθυμίαν τ̃ αὐτὴν, & συλλήπτορα τ̃ θεὸν παρεκάλουν. ἐντεῦθεν ἢ τάφον ἡτοίμαζον τῷ βασιλεῖ, μελῆσαν ἀρχελάῳ πολυτελεστάτῳ χρυσᾶ τ̃ ἐκκομιδῶ τ̃ παιδὸς, & πάντα τ̃ κόσμον παρακομίσαντος εἰς ὃ συμπομπεύσαν τῷ νεκρῷ. ἐφέρετο ἢ ὅτι κλίνης χρυσέας λίθοις πολυτελέσι καὶ ποικίλοις διαπεπασμένης. στρωμάτε ὧν ἁλουργὶς & ἀμπέχετο πορφυρίσιον ὁ νεκρὸς διαδήματι ἠσκημένος, ὑπὲρ κεφαλῆς στεφάνῳ χρυσέῳ, σκῆπτρον τε τῇ δεξιᾷ παρακείμενον. ὠφελεῖ ἢ τ̃ κλίνην οἵτε ἱππεῖς καὶ τὸ πλῆθος ὧν τῷ συγγενῶν. ὅτι ἢ τούτοις τὸ στρατιωτικὸν καὶ οἰκείας παρασκευῆς διήκειντο αὐτοῖς πεμπόντες. πρῶτοι μὲν οἱ δορυφόροι. μ̃ δὲ τὸ θρέκιον, ὅτι ἢ τούτοις ὁπόσοι γερμανοὶ, καὶ τὸ γαλατικὸν μετ' αὐτοὺς, εἰ κόσμῳ πάντες τῷ πολεμικῷ. τούτων ἢ κατόπιν ἤδη πᾶς ὁ στρατὸς ὡς ἐς πόλεμον ἐξοδεύοντες, ὥσπερ ὑπὸ λοχαγῶν ἀγόμενοι, καὶ τοῖς ταξιάρχοσιν αὐτῷ. τούτοις εἵποντο πεντακόσιοι τῷ οἰκετῷ ἀρωματοφόροι. ἦσαν ἢ ὅτι πρώδου σάδια ὀκτώ. τῆδε γὰρ αὐτ̃ ἐχώρουν αἱ κεφαὶ τελεύσαντι τῷ αὐτῷ. πρώδης μὲν δὴ τοῦτον ἐτελεύτα τὸν τρόπον. ἀρχέλαος ἢ, ὅτι μ̃ ἑβδόμην ἡμέραν πένθος τῷ ἐν τῷ πατρὶ τιμῷ διετέλει. τόσας γὰρ διαχωρεῖ τὸ νόμιμον τοῖς παρθίοις. ἐξιάσας ἢ τοὺς ὁμίλους & καταλύσας τὸ πένθος, εἴσεισιν εἰς τὸ ἱερόν. ἦσαν ἢ δύφημίαι καὶ ἔπαινοι καθ' οὓς τινας ἴοι ἐκάστων τὰ πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμουμένων εἰς τὸ δοκεῖν μείζοσι χρῆσαι ταῖς δύφημίαις. ὁ ἢ εἰς ὑψηλὸν βῆμα πεποιημένον ἀνέβαθν, καὶ ἱδρυθεὶς εἰς θρόνον χρυσοῦ πεποιημένον ἀπεδέξιοῦτο τοὺς ὁμίλους, χάρματι τῷ δύφημιῶν τίλῳ δύνοιαν αὐτῷ ἥδονὴν φέραν. χάειν τε ὡμολόγει, ὅτι μηδὲν αὐτ̃ μνησικακοῖεν αὐθ' ὧν ὁ πατὴρ εἰς αὐτοὺς ὑβρίσθη & πειρώσεσθαι μὴ ἐλλείψειν ἀμειβόμενον τὸ θρέθυμον αὐτῷ. ἀῤῥ μύτοι φιλοποιεῖσθαι τὸ βασιλέως ὀνόματος. τιμᾶς γὰρ αὐτὸν τῇ ἀξιώσει, εἴπερ βεβαίως κρῖναι ὅπικυρώσειε τὰς διαθήκας, αἳ ὑπὸ τὸ πατρὸς ἐγράφησαν αὐτῷ. δι' ὧν αἰτίαν οὐδὲ τὸ στρατιω-

στρατεύματος ἐν Ἱεριχοῦντι διάδημα αὐτῷ περιθεῖναι A
φιλοτιμούμενον, δέξασθαι τὸ βασιλικὸν μὲν οὐκ ἐπιθυμοῦντα τιμῆς, διὰ τὸ μηδέπω τὴν κυρίως ἀποδώσουσαν φανερὸν εἶναι εὐδοκοῦντων μέν γε εἰς αὐτὸν τῶν πραγμάτων ὑπολείψειν ἀρετῆς τὴν ἀμειψομένην τὴν εὔνοιαν αὐτῷ. ἀπιδόσειν γὰρ ἐν πᾶσιν τὰ πρὸς αὐτοὺς φανεῖσθαι τὴν πατρῴαν ἀμείνονα τὰ πάντα. οἱ δέ, οἷον ὄχλος εἰωθὼς φιλεῖν, οἰόμενοι ταῖς πρώταις τῆς ἡμέρας ταῖς ὁμιλίαις ἐμφανίζειν τὸν παριόντων ὅτι διάνοιαν ἀρχαὶ, ὅσῳ B
πρᾴως καὶ διεκρινῶς ὁ Ἀρχέλαος διελέγετο αὐτοῖς, τοσῷδε μειζόνως τε ἐχρῶντο τοῖς ἐπαίνοις, καὶ τὰς αἰτήσεις δωρεὰν ἐπεφέροντο. οἱ μὲν εἰσφορᾶς αὖ συναυτοῖς φέρειν ὑπερφίζειν δοκοῦντες χρώμενοι, οἱ δὲ αὖ δεσμωτῆς, οἱ ὑφ' Ἡρῴδου ἐς δέκα ἔτη, πολλοὶ δὲ ἦσαν ἐκ πολλῶν χρόνων, ἀπόλυσιν, εἰσὶν δὲ οἱ ἀρσεῖς τῆς τέλων, ἃ ὑπὲρ πραθέντων ἢ ὠνῆς ἡρπασμένας ἐπεβάλλετο, πρασομένας πικρῶς ἠτοῦντο. ἀπέλεγέ τε ἡδέως Ἀρχέλαος, C
ἐπεὶ ἤρξατο ὁμιλεῖν ἀπροσδεὴς ὢν πονεῖν πάντα, διὰ τὸ νομίζειν μέγα πρᾶγμα εἰς τήρησιν τῆς ἀρχῆς γνώσεσθαι, τὴν διάνοιαν αὐτοῦ τὸ πλῆθος. ἐντεῦθεν δὲ θύσας τῷ θεῷ κατ' ἐπιχείρησιν ἐστιᾶται μετὰ τῶν φίλων.

exercitu quidem apud Hierichuntem vltro offerente ambitiosum diadematis honorem se accipere voluisse, cùm nondum constaret de legitimi collatoris animo. cæterùm quàm primùm constabilitus esset in imperio, curæ sibi fore vt beneuolentia omnium videatur dignissimus: daturúmque operam, vt per omnia patre suo sit illis commodior. Illi verò, sicut vulgus solet, rati primis diebus aperiri mentem huiusmodi potestates ineuntium, quo mansuetiùs & officiosiùs eos colloquebatur Archelaus, eò maioribus eum ferebant laudibus, poscebántque sibi ab illo beneficia: quidam vt leuiusannuum tributum penderent: alij solutos dimitti quos Herodes non paucos vinxerat, & in his plerosque diu in carcere detinuerat: nonnulli vectigalium immunitatem, quibus grauabatur forum rerum venalium, magnis flagitabant vociferationibus. Horum nihil ille negabat, hoc agens vt conciliaret sibi multitudinis animos, non leue in eo momentum rerum suarum situm existimans, postremò re diuina peracta conuiuium cum amicis iniit.

Κεφάλαιον ιά'.

Ὡς ὁ λαὸς ἐσεμνήσατο πρὸς τὸν Ἀρχέλαον.

Cap. XI.

Populus seditionem mouit contra Archelaum.

Ἐν τούτῳ δέ τινες τῶν Ἰουδαίων συνελθόντες, νεωτέρων ἐπιθυμίᾳ πραγμάτων ὠδύροντο μαθίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὑφ' Ἡρῴδου ἀποθανόντας, οἷς ἐδάκρυεν τῆς εἰς τὸ παντελὲς ἀπιστίας, ἦσαν δὲ οἱ τῶν ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ χρυσοῦ ἀετοῦ κατακαυθέντων, ἐπὶ μέγα τε τῆς ἐπῳδῆς καὶ οἰμωγῆς χρώμενοι, καί τινα ὡς κύφωσιν φέροντα τοῖς τεθνεῶσιν, ἀπερρίπτουν εἰς τὸ βασιλέα. συνῴδει τε αὐτοῖς ὀλοφυρμὸς ἠξίουν τιμωρίαν αὐτοῖς ὑπ' Ἀρχελάου γενέσθαι κολάσει τῶν ὑπὸ Ἡρῴδου τιμωρηθέντων, καὶ πάντων γε καὶ πρῶτον καὶ ἐπιτηδειότατον ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέα καθιεῖσθαι παύσαντα, νομιμώτερόν τε ἅμα καὶ καθαρὸν ἀρχιερεῖ ἄνδρα αἱρεῖσθαι. τούτοις Ἀρχέλαος καίπερ δεινῶς φέρων τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐπένευε, ἔχων τιμὴν ὅτι μάλιστα ὁδὸν ἀνυέσθαι, πρωκαλυφθῆναι αὐτῷ τὸν ἔχος, ὅτι ἀδιαπτώτως τῶν δοξάντων καίσαρι. πέμψας δὲ τὸν στρατηγὸν ἔφθοι χρῆσθαι, καὶ τὰ ὅτι τοιούτοις τιμωρίας ἀπὸ πάντας σκοπεῖν, θανάτου τε ὃς τοῖς φίλοις αὐτῶν συνέβησαν μὴ νόμων γεγονότα καὶ τὰς αἰτήσεις ὡς ὅτι μέγα τὴν ὑβρίζειν πρέποντας, τούς τε κατηγορεῖν ἂν ἐν τοιούτοις δὲ εἶεν, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμονοεῖν ἕως κατάστασιν τὴν ἀρχῆς, ὅτι ἐνδύσει τὴν καίσαρος ἀφίκοιτο ὡς αὐτούς, τότε δὲ κοινῇ βουλεύειν περὶ ὧν αἰτήσειν σὺν αὐτοῖς, ἄρτι δὲ ἀνέχειν, μὴ καὶ στασιάζειν δοκοῖεν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ὑπεπιὼν καὶ διδάξας τὸν στρατηγὸν, ἐκπέμπεται πρὸς αὐτούς. οἱ δὲ βοῶντες λέγειν τε ἃ εἶων, καὶ εἰς κίνδυνον τὸν ἀπολογουμένου ἐκεῖνον καθίσασαν, καὶ τὴν ἄλλων ὅσις μὴ ὅτι σωφρονισμοῦ καὶ ἀποζοπῆς τῶν τοιῶνδε ὀργᾶσθαι τολμήσειν φθέγξασθαι φανερὸς ἦν, ἀλλὰ τὸ πάντα βουλήσει τῇ αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ἐξουσίᾳ τοῦ ἐφεστηκότων συγχωρεῖν δεῖν ἡγούμενοι, εἰ ζῶντος τε Ἡρῴδου στερηθεῖν τοῦ φιλτάτων, καὶ τελευτῆς αὐτοῦ γνωμῶν τοῦ ἐπ' αὐτοῖς, ὡρμηκότες ταῖς γνώμαις, καὶ νόμιμόν τε καὶ δίκαιον ἡγούμενοι ὅτι μελλήσει ἡδονὴν αὐτοῖς φέρειν, κίνδυνόν τε τὸν

INterea Iudæorum quidam nouarum rerum cupidi per conuenticula deflebant Matthiã & socios quos Herodes afecerat supplicio. Hi quoniam metu coerciti non ausi fuerant luctu honorare aquilæ aureæ violatores recèns neci traditos, tunc cum clamoribus, & eiulatu in defunctum regem iactabant conuitia, quasi in mortuorum solatium: congregatíque in vnum, in vindictam eorum ab Archelao deposcebant ad pœnam quosdam ex his qui cæsi Herodi fuerant: & ante omnia postulabant sacerdotium abrogari creato ab illo pontifici, & subrogari hoc honore dignioiem alium. Archelaus autem licèt importunitatem eorum indignè ferret, compescere tamen placidè conabatur, quòd pararet profectionem ad Cæsarem, vt sententiam Cæsaris cognosceret. Itaque misso ad eos magistro militum, per eum hortatus est, vt omisso vindictæ studio, considerarent legibus pœnas dedisse quorum molestè ferrent interitum: ad hæc postulata eorum non carere iniuria, & tempus hoc alia consilia poscere, opúsque esse concordia, donec ad ipsos reuerteretur confirmatus rex assensu Cæsaris. tum demum dispiciendum super his rebus, & statuendum de communi sententia: interim quiescerent ne seditionis crimen incurrerent. Hæc mandata exponenti reclamatum est strenuè, periculum intentantibus quicunque conaretur verbis eos ad saniorem mentem reducere: quòd plus suæ volùtati tribuerent, quàm autoritati præsidentiũ, & indignum ducerent, si amicorum quos viuo Herode amiserant, ne mortuo quidem illo impetraretur vltio. adeò enim concitati erãt vt id tantum ius & fas putarent, quod ipsis voluptatẽ aliaturum videbatur, ne sui quidem periculi

XII.

memores, dum inimicos lædere cupiũt. & cùm multi ad eos à rege mitterentur, qui partim ipsius nomine, partim ex sua persona verbis sedarent turbidos, neminẽ audire sustinebãt, sed ad maiorem irã accendebãtur, ausuri aliquid si maior accessisset numerus. Cúmque festum instaret quo patriũ Iudæis est vesci nõ fermentatis panibus (Pascha vocant, monumentum veteris ex Ægypto effugij, quo summa alacritate maiorem solito populus mactat victimarum numerum, & infinita turba, nonnullique etiam extra regionis terminos habitantes confluunt religionis gratia) seditiosi deploratores legis doctorum Iudæ ac Matthiæ conglobati in templo permanebant, non deficiente victu quem illos non pudebat mendicato quærere. Tum Archelaus veritus ne ad grauius aliquid eorum insolentia procederet, mittit tribunum cũ cohorte, qui compescerent homines, priusquã cætera turba huius furoris inficeretur contagio. & si quorum emineret in concienda seditione ferocia, illos vt ad se adduceret. In hos turbatores illi clamoribus & hortatibus plebem exasperauerunt, & ferientes saxis plerosque occiderunt: tribunus cum paucis effugerunt saucij. quo perpetrato rursum sacris operati sunt. Archelaus porrò de rerum summa periclitari sibi visus est, ni plebis impetum illum retunderet. itaque totum exercitum in eos immittit, simúlque equites, qui & aduenas prohiberent occupantibus templum succurrere, & quotquot ex eis peditum euasissent, iam in tuto se existimantes ferro exciperent. ab his equitibus ad tria millia virorum cæsa sunt, reliqui fuga se in proximos montes receperunt. Archelaus autem per præconem edixit, vt omnes in sua discederent. illi metus grauioris mali festiuitate relicta abierunt, quamuis audaces & sine disciplina homines. Tum Archelaus ad mare descendit vnà cum matre sua, ducens secum Nicolaum & Ptolemæum, multósque ex amicis alios, & familia & regno cõmilis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. alij quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro paranda regia dignitate Archelao, re autem vera obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in templo facinus incusaturi. Cum hoc comitatu cunti occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syria, in Iudæam properans ad asseruandam Herodis pecuniam, quem Varus commodum interueniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. ita ille in præsidis gratiam neque arces occupauit in Iudæa, nepue thesauros obsignauit regios, omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus manlit Cæsareæ. Sed postquam alter Romam nauigauit,

XIV.

Á ὑπ' αὐτοῦ, φοβεισθέντας τε ἀμαθεῖς, καὶ ἔτι ὑποπτεύειν ἐπιβολὴν αὐτῷ γινομένην τὸ πρᾶγμα ἡδονῆς ἕνεκα τῶν πεμφθέντων ὑπὸ τοῦ ἐχθίστου δεκασθῆναι αὐτοῖς. πολλῶν δὲ ὑπὸ Ἀρχελάου πεμπομένων οἱ διαλέξοιντο αὐτοῖς, τὴν μὲν ἀρχὴν ὑπ' ἐκείνου γινόμενα τῇ αὐτῷ δοκεῖν παρόντων ὅπως εἰς τὸ φανερὸν καταστήσονται αὐτούς, ἐδέοντο ἐκείνου εἰπεῖν. ἀπόστασίς τε ἦν λαῶν ὀργῇ χρωμένων. φανερὸν τε ἦσαν ὅτι μέγα αὐξήσοντες τὸ στάσιν πλῆθος ὑποῤῥύεντος αὐτοῖς. ἐνεστώσης δὲ κατὰ τόνδε τὸν καιρὸν ἑορτῆς ἣν ἰουδαίοις ἄζυμα προπάτειον, φάσκα δὲ ἡ ἑορτὴ καλεῖται, ὑπόμνημα οὖσα τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀπαρσεως αὐτῷ γινομένης, καὶ θύουσιν αὐτῇ προθύμως, πλῆθος τε ἱερείων ὡς ἂν ἄλλῃ ποτὲ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς νόμιμον, κάτεισι δὲ πλῆθος ἀναρίθμητον ἐκ τῆς χώρας, ἤδη δὲ καὶ ἐκ τῆς ὑπερορείας ὅτι θρησκείας τοῦ θεοῦ) καὶ οἱ νεωτερισταὶ τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν καὶ ματθίαν ἐξηγητὰς τῶν νόμων ὀδυσσόμενοι, συστάντες ἐν τῷ ἱερῷ τροφῆς ἐπεποιεῖντο, τοῖς στασιώταις ἐκ τῶν μετ' ἀχιλλέως μεταγειν αὐτούς. καὶ δείσας ἀρχέλαος μήπω δεινὸν ἐλαστήσειεν αὐτῷ τὴν ἀποινίαν, πέμπει στρατηγὸν τε ὁπλιτῶν χιλιάρχον τε τῷ ὁρμῷ τῶν ἑκατοντάρχων τρόπον τὸν πάντα ὅμιλον τοῦ μετεώρου αὐτῷ μὴ πλέω καταστῆσαι, καὶ εἴ τινες ὀχλοῦντες πολλοὶ τῶν ἄλλων καθίσαντο τροθυμίᾳ τοῦ στασιάζειν, ἐπ' αὐτὸν ἀγαγεῖν. ὅτι τούτους οἱ στασιῶται τῶν ἐξηγητῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἐξαγείωσαν, βοῇ καὶ ἀλαλαγμῷ χρώμενοι. ὥρμησάν τε ὅτι τοὺς στρατιώτας, καὶ ὠθήσαντες καταλύσει πολλοὺς αὐτῶν. οἱ δέ τινες καὶ ὁ χιλίαρχος τραυματίαι διέφυγον. καὶ τοῖς μὲν τοῦτα προέχασιν ἀλλὰ χειρῶν αὖθις ἡ θυσία λῶ. ἀρχελάῳ δὲ ἄποθεν ἐδόκει σώσεσθαι τὰ πάντα, μὴ ἂν ἀνακόψοντι τὸν ὅτι τοιοῦτο ὁρμὸν τὸ πλῆθος. ἐκπέμπει δὲ πᾶν τὸ στρατόπεδον, καὶ τοὺς ἱππεῖς οἳ τούς τε αὖθις ἐσκιωμοκότας κωλύσιεν τοῖς κατὰ τὸ ἱερὸν βοηθεῖν, καὶ τοὺς ἐκπίπτοντας ὑπὸ τῶν πεζῶν δέχοιντο ἀντειλῆφθαι τὸ ἀσφαλοῦς ἤδη ποτὲ δυκότας. καὶ εἰς μὲν ξιχιλίους ἄνδρας ἔκτειναν οἱ ἰσπεῖς. τὸ δὲ λοιπὸν ὤχετο ὅτι ὄρη τὰ πλησίον ἰόντες. ἐκήρυσε δὲ ἀρχέλαος ἀναχωρεῖν ὅτι τὰ αὐτῷ πᾶσιν. οἱ δὲ ἀπῆεσαν τὸν ἑορτὸν καταλιπόντες, φόβῳ κακοῦ μείζονος, καὶ περ θρασεῖς ὄντες ὅτι τὸ ἀπαίδευτον. ἀρχέλαος δὲ ὅτι θαλάσσης κατῆ μετὰ τῆς μητρὸς, νικόλαον καὶ πτολεμαῖον, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἐπαγόμενος, φιλίππῳ τὰδελφῷ τὰ πάντα ἐφεὶς καθίσασθαι τὸ οἴκου τῆς ἀρχῆς. συνεξέπει δὲ αὐτῷ καὶ σαλώμη πρώδου ἀδελφὴ τὸν γλυκὺν ἀγόμενη τὸν αὐτῆς. πολλοὶ δὲ τῶν συγγενῶν, λόγῳ μὲ ὡς συναγωνιώμενοι τῷ ἀρχελάῳ ὅτι κτῆσιν βασιλείας, ἔργῳ δὲ ἀντιπερεξόντες, καὶ μάλιστα τῶν προπεμπομένων ἐν τῷ ἱερῷ ποιησόμενοι καταβοάς ὑπαντιάζει δ' ἐν καισαρείᾳ τὸν ἀρχέλαον σαβῖνος καίσαρος ὀπίτροπος τῷ ἐν συρίᾳ πεπραγμάτων, εἰς ἰουδαίαν ὡρμηκότος ὅτι φυλακὴν τῶν ἡρώδου χρημάτων, καὶ αὐτὸν δ' ὅτι τοῖσδε ὁρμῆς ἔχειν ὁ καῖσαρ παρελθών. ἀλλὰ δὲ πτολεμαίου μετάπεμπτος ὑπ' ἀρχελάου παρῆν. καὶ ἅπαν σαβῖνος χαριζόμενος, ὅτε τὰς ἄκρας ὅσας γε ἐν τοῖς ἰουδαίοις ἦσαν παρέλαβεν, ὅτε τοῖς θησαυροὺς κατεσημήνατο, εἶα δὲ ἔχειν ἀρχέλαον μέχρι καίσαρι δόξειέν τι περὶ αὐτῷ, καὶ ἔμενεν ἐν τῇ καισαρείᾳ, τὰδ' ὑποχούμενος. ἐπεὶ δὲ ἐκπλεῖ μὲν ὅτι τῆς ῥώμης ἀρχέλαος,

ἅπαν

ἀφ' ὧν δ' ἐπ' ἀντιοχείας ἐχώρουν κομιδαὶ, σαβῖνος A
ὅτι ἱεροσολύμων χωρήσας, ὡς καταλαμβάνει τὰ βασι-
λεια. μεταπέμψας ἢ τοὺς φρουάρχους, καὶ ὁπόσοι διοι-
κηταὶ τῆς προσόδου ἦσαν, λόγους τε ἀπαιτῶν προσ-
δήλος ἦν, καὶ τὰς ἄκρας καθίσατο ἢ αὐτὸς δοκοῖ. ἐὰν μὲν
οἱ φύλακες ἐν ὀλίγῳ τὰς ἀρχελάου ἐντολὰς ἐποιοῦντο,
ἀλλ' ἔμφυον σώζοντες τὰ πάντα ἢ προστέτακτο αὐ-
τοῖς, κρίσαι ἢ φυλάσσειν ἕκαστα ἦν προσποίησις αὐ-
τοῖς. πλεῖ ἢ καὶ τοῦτον τὸν κρίνον ὅτι ῥάμης καὶ ἀντίπας, B
ἡρώδου μὲ παῖς, ὅτι ἀντιποιήσει τ' ἀρχῆς, ἴσον χέσουσι
σαλώμης ἡρμφος ὅτι τῷ ἄρξειν, καὶ πολὺ δικαιότερος
ἀρχελάῳ προσλήψεσθαι τὰ πράγματα, ἀξιωκῶς κατὰ
τὰς προτέρας διαθήκας βασιλεὺς ἀποφαίνειν, αἷς
ἀσφαλεστέρας εἶ) τῆς ὑπογραφεισῶν. ἐπήγετο ἢ δὴ
τιὼ τε μητέρα καὶ τὸν ἀδελφὸν τὸν νικολάου πτολε-
μαῖον, φίλων τε ἡρώδῃ τιμιώτατον γεγυμνμφον καὶ
αὐτῷ προσκείμφον. μάλιστα ἢ αὐτὸν ἐνῆγε ἐπ' αὐ- C
τοῦσι βασιλείας φρονεῖν εἰρηναῖος ῥήτωρ ἀνὴρ,
καὶ δεξιὸς δεινότητος τῆς περὶ αὐτὸν τιὼ βασιλείαν πει-
σθμφος. διὸ δὴ καὶ τῷ κελεύοντι εἶχεν ἀρχε-
λάῳ προσβυτέρῳ, ὄντι καὶ ταῖς ὑπαγραφαῖς ὑπὸ τῶ
πατρὸς ἐγγεγραμμφῳ βασιλεῖ, ἃ ἰωὶ εἶχετο. ἐπεὶ δ'
εἰς τιὼ ῥώμιν ἀφίκετο, καὶ πάντων τῷ συγγνωσὶ ἀπό-
στασις ἰωῖ πρὸς αὐτὸν, ἃ δυνοία τῇ ἐκείνῳ, μίσει ἢ τῷ
πρὸς ἀρχέλαον, μάλιστα μὲν ὑπεθυμοῦντες ἐλευ- D
θερίας, καὶ ὑπὸ ῥωμαίων στρατηγοῖ τετάχθαι. εἰ δ'
ἄρα τις αὐτοῖς ἀφαιρήσεσθαι ἀρχελάου τὸν ἀντί-
παν λογιζόμφοι, σωτήριον αὐτῷ τιὼ βασι-
λείαν. καὶ σαβῖνος κατηγορεῖ ὡς καὶ κρίσαι τῶ
ἀρχελάου διαγραμμάτων. καῖσαρ ἢ ἀρχελάου τε
εἰσπέμψαντος εἰς αὐτὸν γράμματα, ἐν οἷς τὰ δικαιώ-
ματα προστίθει τὰ αὐτοῦ, καὶ τιὼ διαθήκιν τῶ πα-
τρὸς καὶ τοὺς λογισμοὺς τῆς ἡρώδε γραμμάτων αὐτοῦ
σημαντῆρι νομίζοντα πτολεμαῖον, σκαιοδίκει τὸ E
μέλλον. ὁ ἢ, ταῦτά γε ἀναγνοὺς τὰ γράμματα, καὶ τὰς
τῶ ἀέρου καὶ σαβίνι ὑπολὰς ὁπόσα τε χρήματα ἰωῖ
καὶ τὸ ἐπ' ἔτος ἐφοῖτα, καὶ ὡς ἀντίπας ἐπ' οἰκειώσει τῆς
βασιλείας ἐπεπόμφει γράμματα, συνῆγε ὅτι πα-
ραχωχῇ γνωμῆ τοὺς φίλους. συνῆγε οἷς καὶ γαῖον τὸν ἀ-
γρίππου μὲν καὶ ἰουλίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς υἱὸν,
ποιητὸν ἢ αὐτοῦ γεγονότα. πρῶτον τε καθεδούμφον
παρέλαβε, καὶ κελεύει λέγειν τοῖς βουλομένοις περὶ F
τῆς ἐνεγκότων. καὶ πρῶτος ὁ σαλώμης υἱὸς ἀντίπα-
τρος, δεινότατός τε ὢν εἰπεῖν καὶ τῷ ἀρχελάῳ ἐναν-
τιώτατος, ἔλεγε ἀρχελάῳ παραδοῦναι τὸν περὶ τ' ἀρ-
χῆς ἐξ) λόγον, ἔργῳ τιὼ δυνάμιν αὐτῆς πρότερον
ἢ καίσαρα συγχωρῆσαι παρειληφότι ὅτι τοῖς ὑπολω-
λόσι καὶ τιὼ ἑορτιὼ. ὧν καὶ ἀδικουμένων ἄλλως, ἔχειν
τιὼ τιμωρίαν εἰς τοὺς ἔξω χρῆσθαι δυναμφίους ἀνα- G
κειμφίως ἐξ), καὶ μὴ ὑπ' αὐθρὸς πεπρᾶχθαι, εἰ μὲ
βασιλέως ἀδικουῦντος τὸ καίσαρος δι' ἄγνοιαν πρε-
σβύτου ἐπερχόμφον. εἰ ἢ ἰδιώτου, πολὺ χεῖρον.
ὡς διὰ τὸ μηδεμίας βασιλείας ἀπροιουμφίῳ, κα-
λῶς ἂν τι συγκεχωρεῖσθαι, διὰ τὸ καίσαρα τῆς ἐπ' αὐτοῖς ἐξουσίας ἀφαιρεῖσθαι. καθήπτετο ἢ αὐτοῦ
ἡγεμόνων τινῶν ἐν τῇ στρατηγικῇ μεταναστάσεις ὑπηκόων, καὶ φθόνου βασιλείου, καὶ
δικῶν διάλυσεις ὡς ὑπὸ βασιλέως ἡμομφίας, καταλύσεις τε ἀπόσεων τοῖς δημοσίᾳ αἰτουμφίοις, καὶ
πάντων διάφθορξιν, ὧν ἀδὲν μειζόνως ὑπενόησαν καθισάμφον ὑπὸ τῶ καίσαρος εἰς τιὼ ἀρχιὼ

alter versus Antiochiam profectus est, ipse Hierosolyma petiit, & occupauit regiam. accitis deinde præfectis artium, & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia seruabant in ipsius aduentum integra, prætexentes ea se seruare Cæsari. Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam nauigat, parandi sibi regni spe, ad quam excitatus erat per Salomen, quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus testamenti tabulis successor regni destinatus fuerit, quæ validiores deberent esse quam illæ scriptæ posterius. Ducebat autem secum matrem suam, & fratrem Nicolai Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis fauentem partibus: sed maximè illum ad affectandum regnum mouit Irenæus orator, vti eloquens, & diu versatus in regiis negotiis. quapropter suadentibus quibusdam vt patri cederet natu grandiori, & hæredi regni scripto in testamenti paterni tabulis, noluit parere huic consilio. qui postquam Romam peruenit, omnes cognati ad eum defecerunt, non tam ipsius amore, quàm Archelai odio, libertatem maximè cupientes, & degere sub Romano præside: quod si parum succederet, commodiorem sperantes Antipam quàm Archelaum, studebant illius partibus. quin & Sabinus scripsit Cæsari literas, in quibus accusabatur Archelaus. at ille per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, continentem ius suum & testamentum patris, simúlque rationes pecuniarum Herodis obsignatas cum ipso anulo, atque ita euentum expectabat. qui perlectis his omnibus, Varíque ac Sabini literis, tum quantum pecuniarum esset ac annuorum redituum, præterea quæ Antipas sibi regnum vindicans scripserat, amicos in consilium aduocat, & in his Caium Agrippæ & Iuliæ filiæ suæ filium, iam à se adoptatum, primum ei locum in consistorio tribuens: móxque potestatem facit dicere volentibus de præsenti negotio. Ibi tum primus exoritur Antipater Salomes filius, vir facundissimus & infensissimus Archelao, dicens eum per ludibriũ nunc de regno agere, cuius potestatem iamdudum inuasisset non expectato assensu Cæsaris, dum festo die tam multos interimeret: qui etiamsi essent hanc pœnam promeriti, eius tamen exigendæ ius seruandum fuisse potestati legitimæ, non ipsi vsurpandum, siue regi cum iniuria Cæsaris, cuius contempsisset suffragiũ, siue priuato, quod peius esset etiam. quare immeritò nunc eum ab ipso hunc sperare calculum, quem iam quantum in se fuit, ferendi eius iure priuauerit. Ad hæc obiiciebat ei mutatos authoritate propria quosdam duces militiæ: quódque sedisset in regio solio, & tanquam rex quasdam causas determinasset, annuissétq; postulatis populi, denique nihil non feciſſet quod per Cæsarem confirmatus posset facere.

ab illo quoque dimissos aiebat eos, qui in circo inclusi fuerant: multáque afferebat alia, partim vera, partim verisimilia propter iuuenilem ambitionem hominis recens euecti ad tantum potestatis fastigium. præterea neglectum patris luctum, & comessationes insequenti mox post eius obitum nocte celebratas: qua indignitate motum ad seditionem populum, videntem pro tantis beneficiis mortuo patri talem ab eo referri gratiam, vt interdiu tanquam personatus lacrymas fingeret, per singulas autem noctes deliciis frueretur regiis. qui cum tam prauo ingenio sit præditus, nihilo gratiorem fore erga Cæsarem, si ab eo regnum acceperit, quàm hactenus fuisset erga parentem amantissimum. Cantu enim se oblectare & choreis tanquam in morte inimici non patris, haudquaquam abesse ab immani scelere. nunc venire ad Cæsarem, vt annutu eius regnum accipiat, cùm iam antè non aliter se gessisset, quam si constabilitus rex fuisset autoritate ipsius. maximè autem exaggerabatur in sacrato loco perpetrata cædes impia, idque die festo, quando tam hospites quàm indigenæ victimarum more mactati sint, & fanum refertum cadaueribus, non ab externo quopiam, sed ab eo qui legitimam regis appellationem prætexeret, quo facilius tyrannicum suum ingenium expleret exercendis passim in omnes iniuriis. Quare ne per somnum quidem vnquam patrem dum sanus esset, de hoc sibi post obitum substituendo principe cogitasse, vt cuius mores haberet cognitos: imò in potioribus tabulis eius aduersarium successorem destinatum Antipam. hunc enim à patre ad regnum vocatum non animo ante corpus præmortuo, sed integris etiam um & rationis & corporis viribus. Imò etiamsi tum tale de Archelao fuisset patris iudicium, quale in posterioribus tabulis, ipsum tamen iam satis declarasse qualisnam rex futurus sit, qui autoritatem Cæsaris in confirmando regno contempserit, & priuatus adhuc ciues in templo iugulare non dubitauerit. His dictis Antipater, & ad faciendam verbis suis fidem plurimis ex ipsius cognatione testibus adhibitis, finem orationi imposuit. Tum Nicolaus contrà afferebat pro Archelao, cædem illam circa templum commissam ipsorum improbitati imputandam, qui non priùs à tumultuando destiterent, quàm ille coactus sit eos vi compescere: hoc magis culpabiles, quòd non solùm malitiam suam exercuissent, verùm aliis etiam necessitatem fecissent audendi tale facinus. Insolentia enim eorum in speciem quidem infestatum Archelaum, sed re vera contumaciam hanc ad ipsius Cæsaris pertinuisse iniuriam. missos enim ab eo, qui tumultuantes sedarent, facto ab ipsis impetu contra ius & fas necatos, nulla festi reuerentia: quibus patrocinari non pudere Antipatrum, sine æquitatis respectu, dum modo odio prosequatur Archelaum, morem gereret. eorum igitur esse culpam, qui priores iniuria non abstinuerint, & aliorum arma ad defensionem sumpta in se proritauerint. Cætera quoq; de quibus Arche-

A αἰτίθει ὁ αὐτὸς Ϲ τῷ ἐκ τῆ ἱπποδρόμου δισμοῦ τὴν ἄφεσιν. καὶ πολλὰ τὰ μὲν γεγονότα, τὰ δ' πρόφασιν δ' ἐμάμβανε δέξ τὸ φύσει ἔχειν γένεσθαι ὑπό τε νεωτέρων καὶ φιλοτιμίας τῆ ἀρχεῖν ἀναλαμβάνοντων τὴν ἐξουσίαν. πένθος τε τῆ ὀπὶ τῷ πατρὶ ἀμελείας, καὶ κώμους αὐτονυκτὶ τῇ ἐκείνε τελευτῇ γεγονότας. ἐφ' οἷς δὴ καὶ τὴν πληθὺν ἀρχὴν τῆ ϛασιάζειν λαβεῖν. εἰ τοιαῦτα διεγνωσμένος τὸν αὐτὸν τῆ πατρὸς, καὶ οὕτω μεγάλων ἠξιωκότος τοιοῦσδε ἀμείβεσθαι τὸν νέκυν, ὥσπερ ὀπὶ σκηνῆς δακρύειν μὲν ἀναπειόμενον τὰς ἡμέρας, δεκαλαβόντα δ' ἡδονῆς τῇ ὀπὶ τῆς ἀρχῆς ὅσας νύκτας, φανεῖσθαι τε μὴ πρὸς τὸν καίσαρα τοιόνδε ὄντα ἀρχέλαον συγχωρεμῶντα τὴν βασιλείαν ὁποῖος γένοιτο καὶ πρὸς τὸν πατέρα. χορδεύειν δὲ Ϲ ᾄδειν ὥσπερ ἐχθρῶ πεσόντος, ἀλλ' ὡς αὐθεδὸς ὕπνος μὲν συγγνοῖς τηλικαῦτα δ' διεργατεῖν ἐξημμένου, δεινότατόν τε πάντων ἀπεφαίνετο. νεῶ ἥκειν ὀπὶ καίσαρα καταναδύσει τῇ ἐκείνου χρησόμενον τῇ βασιλείᾳ, πάντων αὐτῷ πεπεπιεσμένων ὁπόσα γένοιτο αὐ ὑπ' αὐτὸ καὶ βεβαίως ἤδη τὸ αὐτοκράτορες παρεληκότος πεπασόμενα. μάλιστα δ' τὴν σφαγὴν τῆ πρὸς τὸ ἱερὸν ἐδεινοῦτο λόγῳ καὶ τὴν δυσσέβειαν, ὡς ἑορτῆς τε ἐσηκμῆς, καὶ ἱερείων ἐν ξόπῳ σφαχθοῖεν ἔνιοι μὲν ξένοι, οἱ δὲ, ἐγχώριοι. πληθεῖν δὲ τὸ ἱερὸν νεκρῶν, ὐκ ἀλλοφύλου, ἀλλὰ Ϲ μετὰ νομίμων ὀνομάτων τῆς βασιλείας ἐφιεμένου τῆς πρόξεως, ὅπως δ' ὠνηθεῖη πληρώσας τῆς φύσει τυραννίδος τὴν πᾶσιν ἀνθρώποις μεμισημένην ἀδικίαν. δι' ὃ μηδὲ ὄναρ ποτὲ ὀρᾶσθαι τῆς βασιλείας αὐτῷ τὴν δικαίαν ἀρετὴν τε πατρός. ὀπίσασθαι γὰρ αὐτὸ τὸν τέκνον, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ ἐκ τῆ δικαιοτέρου τῆ ἰσχυροτέρου αὐτῶν καθίσασθαι. κληθῆναι γὰρ ὑπὸ τε πατρὸς ὀπὶ τὴν βασιλείαν ἀκὶ νεκροῦ ὄντος πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ ἀκραφνεῖ μὲν τῷ λογισμῷ χρωμένου, ἀλκῆ δ' σώματος τοῖς πρόγμασιν ἐφεσηκότος. εἰ δ' καὶ πρότερον εἰς αὐτὸν ὁπόσις τοῖς νεῶ δικατεθεῖσθαι πατρὸς, δικοπεφαίνθαι ποτὲ πὸς ἂν γένοιτο βασιλεὺς, τὸν μὲν κύριον ὠδικεῖν τὴν βασιλείαν καίσαρα ἀφῃρημένον τὸ δοῦναι τὴν ἐξουσίαν, τοὺς δὲ πολίτας ἰδιώτην ὄντα ἀκμὴν σφάζειν ἐν ἱερῷ μὴ δικοτετραμμένον. καὶ αὐτίπατρος μὲν τοιάδε εἶπεν, Ϲ μάρτυρων ὠδε ἀσάσθαι τὰ εἰρημένα κρατυνόμενος πολλοῖς τῷ συγγενῶν, παύσασθαι τὸ λέγειν. αἰσπασθαι δὲ νικόλαος ὑπὲρ ἀρχελάου. * τοὺς γὰρ ὅπλα τοιοῦσδε ἄρχοντας, οὐ μόνον τὸ καθ' αὑτοὺς ὑβρίζουσιν ἐξ πονηρούς, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀναγκάζοντι εἰς τὴν ἀμυναν αὐτῷ δίκαιον ὠμεῖν πεφασμένον. ὡς δ' πόλεμια ἕτερον λόγῳ μὲν κατ' ἀρχελάου, τὸ δὲ ἀληθὲς εἰς καίσαρα φανερὸν ἐξ. τοὺς γὰρ ὑβριστὰς κωλύτας ὠδικημένους, Ϲ ὑπ' ἀρχελάου πεπομφότας κτεῖναι ὀπιθεμένους, ὅτε τὸ θεοῦ, ὅτε τὸ νόμου τῆς ἑορτῆς ἐν φερομένοις ὑμένους, ὧν αὐτίπατρον ἂν ἀρχὴν ἐνδικητὴν καθίσαμένους, ὀπὶ θεραπεία ἐχθρὰς τῆς αὐτῷ πρὸς ἀρχέλαον, ἢ φύσῃ τὸ ἀρετῆ δικαίου. οἱ παρελθόντες δὲ μὴ πρὸς δικαιουμένους ἄρχοντες ἀδικίαν

ἔργων, οἱ δ' εἰσὶν οἱ διαζόμενοι μὴ θέλοντας τοὺς ἀμυνομένους ἐφ' ὅπλα χωρεῖν. αἰτίθῃ δὲ τὰ λοιπὰ

παῦσα

πᾶσι τοῖς ἐν βουλῇ τῷ κατηγόρων. ὑδὲν γὸ ὅτι μὴ ἐ μ᾽ A
γνώμης τῆς αὐτῷ γεγνημένον αἰτίᾳ τῷ ἀδικεῖν ὑπάρχειν. ἐ τῇ φύσει τοιοῦτος αὐτὸς γεγονότα πυνθάνεσθαι, ἀλλὰ τῷ βλέπειν αὐ δοκεῖν ἀρχέλαον. τοσοῦδε αὐτοῖς ἔνεστιν ἡδονὴ τὸ ὑβρίσαι τὸς εἰς αὐδένα συγγνώμη, κὴ πατρὸς μὲν εὐεργέτου, σωπᾶσθαι ἢ αὐτοῖς κὴ ὅλε πάντας οἰκείους πεπολιτευμένον. τὰς γε μὴν ὁμολογίας ὑπό τε σωφρονοῦντος γεγράφθαι τ᾽ βασιλέως, Ϲ κυρωτέρας τ᾽ ἐγγραμμένων φέρεσθαι, ὅλα τὸ κρίναντα ἀνατρέπειν τ᾽ ἄλλων καταλοίπθαι φοβὸς τ᾽ κρίσιν τῷ ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων. μιμήσεσθαί τε ἡδαμῶς κρίσαντα τ᾽ ὕβριν αὐτῷ, οἳ τῆς ἡρώδου παιδείας ἀπολαύσαντες, παρ᾽ ὃν ἔζη κρεὼν ἀνατάμενος, τὰ πάντα δεῖ ὕβρει γνώμης ἐπείγονθο αὐτῷ, ὑδὲ αὐτῷ φόβοι τ᾽ συγγνώμη τοιοῦτον γεγονότων. ἔκοιμι κρίσαντά τε αἰδρὸς ὑπ᾽ αὐτῷ πεποιημένου τὰ παῖδα κὴ φίλα κὴ συμμάχα καταλύσειν τὰς διαθήκας, δεῖ πίστει τῇ αὐτῷ γεγραμμένας. ὑδὲ μιμήσεσθαι κακίαν τ᾽ ἐκείνων, τιμὴ κρίσαντος ἀρετὴν κὴ πίστιν, φόβος ἅπασιν τιμὴ οἰκουμένην ἀνενδιάσπαστον ἡγουμένην, κὴ κακίαν κὴ λογισμῶν ἔκτασιν καταλείπειν αὐδενὸς βασιλέως, ὃς εἰ μὲ ἀγαθῷ τ᾽ διαθήκῃ καταλελοιπότος, πίστει ἢ τῇ αὐτῷ φερεπεφυκότος. ἔτι δὲ μὴν τάνειον ἡρώδην ποτὲ φόβοι κρίσιν τῶν διαθηκῶν, σωφροσύνῃ κεχρημένον δεῖ τῇ κρίσαντος γνώμῃ τὰ πάντα ποιεῖσθαι. κὴ νικόλαος μὲν τοιαῦτ᾽ διελθὼν, καταπαύει τ᾽ λόγον. κᾆπερ ἢ ἀρχέλαον φερομένου αὐτῷ φερὸς τὰ γόνατα, φολοφρόνως τε αἰτήσαντα, φάβημος ἀξιώτατον εἶ τ᾽ βασιλείας. πολλῷ τε ἀπέφαινε τροπὴν γνώμης τ᾽ αὐτῷ ἐς ἄλλα φορέσειν, ἀλλ᾽ ὁπόσα εἴη τε διαθήκαις ὑπηγόρευον, κὴ ἀρχελάῳ συνέφερεν. ἐ μὴν τοῖς γε κρείττοσι ὑδὲν, ὡς αἰτίνω ὑποδείγματα χρήσθαι ἐπ᾽ ἀδείας ἀρχέλαον εἶ. Ϲ διαλύσεως τῆς αὐτῶν ἡμέρας ἐσκοπεῖτο καθ᾽ αὐτὸν ἔτε ἀρχελάῳ τ᾽ βασιλείαν εἴη κυρώσων, ἔτε κοινὴν αὐτὴν ποιεῖσθαι πατὴ τῷ ἡρώδε ἠθέλησεν, κὴ ταῦτα πάντων πολλῆς δεομένων οἰκουρείας.

B

C

D

E

Κεφάλαιον ιβ'.

Στάσις ἰουδαίων φερὸς σαβῖνον, ἢ ὡς ὕπ᾽ αρϕ- δοῖς αἰτίοις αὐτῆς ἐπάλεσε.

F

ΠΡότερον ἢ ἢ κύρωσίν τινα τούτων ἠθέλησε μεθάκη τε ἡ ἀρχελάε μήτηρ, νόσῳ τελευτᾷ, κὴ φόβῳ καρὸς τ᾽ συείας στρατηγοῦ παρῆν γράμματα τ᾽ ἰουδαίων ἅπασιν διαφθοῦντα. τῷ γὸ ἀρχελάε μὴ τὸν ἔκπλουν ἐμορυβήθη τὸ πᾶν ἔθνος, κὴ ὕαρος αὐτὸς, ἐπεὶ παρῆν, τοῖς αἰτίοις τ᾽ κινήσεως τιμωρίαν φέρεβαλών, Ϲ τ᾽ πλείσε τ᾽ ϛάσεως ὑπάρχοιν ποιησάμενος πολλῆς ἠθυμένης, ἐφ᾽ αὐτοχείρας τ᾽ αἰτίαν ἐποιεῖτο, ταῖς μὲν ἐν τῆς στρατιᾶς ἐν ἱεροσολύμοις λιπόμενος, τ᾽ ἰουδαίων νεοτεροποιίαν ὑποπτευομένας. ἐ μὲν ἐπεφαίνετό γε ὑδὲν ὅτι πυλὴ τ᾽ μὴ ἐ ϛασιάσοντος αὐτῷ. ὅτε γὸ ὕαρος αὐτὸς, Ϲ σαβῖνος ὕστερος τῆς καίσαρος ὑποπείας αὐτὰδι μεγάλως τοῖς ἰουδαίοις κατεπόνει, στρατιᾷ τε τῇ καταλελειμμένῃ πεδίων εἰς κὴ φείσοιτο αὐτῷ, κὴ τῷ πλήθει. πολλοὶ γὸ ὁπλίσεις δορυφόρους, ἐχρῆτο αὐτοῖς ἐπαίνων τοῖς ἰουδαίοις, κὴ καταφρονῶν ὅτι ὄπος δοκοῖ. τάς τε γὸ ἄκρας ἐβιάζετο καταλαμβάνειν, κὴ τῷ βασιλικῶν χρημάτων ἐπ᾽ ἰρδίνῃ φερθύμως ὥρματο βίᾳ δὲ καρδίᾳ

laum accusauerant, in eos ipsos accusatores referebat, dicens nihil horum nisi ex illorum sententia gestum, nec ea tam iniusta esse, quàm ipsi videri velint, dum per hoc aliquid Archelao noceant. Tantam illis inesse cupidinem lædendi cognatum hominem, cùm de patre benemeritum, tum ipsos omnibus semper prosecutum officiis. Testamentum certè à rege mentis compote esse scriptum, & posteriores semper potiores esse tabulas, has verò tanto magis, quòd Cæsari rerũ domino autoritatem confirmandi relinquant. Nec Cæsarem iniquitatem istorum imitaturum, qui cùm maximis ab Herode viuo affecti sint beneficiis, nunc extremam eius voluntatem violare conentur: quin potius viri amici ac socij, & omnia fidei tuæ permittentis: testamentum ratum habiturum. multum enim interesse debere inter horum malitiam, & Cæsaris virtutem atque fidem toti orbi cognitam. quapropter non iudicaturum parum sanæ mentis decretum eius, qui probo filio successionem reliquerit, & insuper ad ipsius fidem confugerit: quandoquidem verisimile non sit in deligendo successore errasse, qui tam prudenter sententiæ Cæsaris subiecisset omnia. In hunc modum Nicolaus quoque dicendi finem fecit. Tum Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens nihil se facturum, nisi testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum: vidénsque hac promissione confirmatum in spe iuuenem, nihil tum amplius super ea re statuit. Et dimisso concilio solus secum dispiciebat, vnine regnum ratum faceret, an commune sineret Herodis generi, præsertim cùm omnes eius ope indigeant. XIV.

Cap. XII.

Seditio Iudæorum contra Sabinum, & quomodo Varus autores eius puniit.

SEd priusquam quicquam certi de hac re determinatum sit, Marthace Archelai mater morbo vitam finiit, & à Varo Syriæ præside venerunt literæ defectionem Iudæorum significantes. Nam discessum inde Archelai sequuti sunt magni in ea gente tumultus, ad quos compescendos cùm Varus venisset, autoribus eius motus affectis supplicio, & maxima ex parte seditione compressa, reuertens Antiochiam, legionem vnam reliquit Hierosolymis, vt Iudæis nouandarum rerum facultatem præriperet. nec tamen quicquam hac ratione profecit. Quamprimùm enim Varus abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens vexabat Iudæos, fretus relictis illic copiis, & parem se iam putans populo. nam armatis multis satellitibus, contra Iudæos his vtebatur molestans eos, & ad defectionẽ irritans: vt qui & arces occupare cõnaretur, & violẽtas pecuniæ regiæ scrutationes faceret, priuati lucri &

præ læ cupidine. Igitur instante pentecoste, sicut nos vocamus celebritatem quandam patriam, confluxerunt vndique multa millia nõ solùm religionis gratia, verumetiam indignè ferentes Sabini intemperias, nec tantùm ex Iudæa grauiùs offensa, sed è Galilæa quoque ac Idumæa, tum à Hierichunte, & trans Iordanem sitis oppidis, omnes cupientes pœnas à Sabino expetere. partitique trifariam hoc modo castra faciunt. pars vna Circum occupat. reliquarum duarum altera templum à Septẽtrionali & Orientali regione circumsidet. ab Occidẽtali altera quà sita erat domus regia. Ita inclusos vndique Romanos oppugnare etiam parabant. Tum Sabinus territus audacia hominum: quibus decretum esset aut mori, aut vincere, statim ad Varum misit literas, hortans vt properet; relictámque legionem præsenti periculo eripiat, alioqui breui contrucidandam. ipse conscensa castelli turre celsissima, quæ in honorem Herodis fratris à Parthis extincti Phasaelus appellabatur, manu Romanis innuebat vt in Iudæos eruptionem facerent: &cùm ne amicis quidem se auderet committere, postulabat vt alij propter eius auaritiam mortis periculo se obiicerent. qui postquam progredi ausi sunt, conflictus fuit accerrimus. & quamuis strenuè milites rem gererent, non tamen frangebantur Iudæorum animi, licèt multis cadentibus, sed circumducta suorum parte ascenderunt porticus, quæ erant in extimo templi ambitu: vnde in aduersarios pugnantes vel mittebant, vel fundis intorquebant lapides, non tantum adiutores suorum, sed spectatores etiam totius prælij. quin & sagittarij è superiore loco impetebant expositos ictibus, nec valentes contrà missilibus ad se pertingere, eòque facilius vincebant. atque hæc pugnæ conditio diu durauit. deinde Romani indignitate rei moti, ignem clàm subiiciunt porticibus: qui multis accendentibus & fomenta aggerentibus breui ad tectum emicuit: eius materies quòd esset pice ac cera ob inaurationem peructa, facilè correpta est incendio, quo lacunaria illa preciosa & magnifica absumpta sunt, & quotquot illuc ascenderant improuiso perierunt exitio. pars enim cum tecto ruente vnà præcipitati sunt, pars à circumstantibus telis confixi: nonnulli desperatione salutis & vi mali attoniti, aut in flammas sese dederunt, aut suismet gladiis confecti sunt. quòd si aliqui refugientes quà ascenderant in tutum se recipere volebant, hos omnes Romani contrucidauerunt, quòd inermibus nihil prodesset ferocia, ita vt ne vnus quidem ex his qui tectum ascenderant incolumis euaderet. Tum Romani quà se incendium remisit alij ab aliis protrusi, penetrauerunt ad sacræ pecuniæ conditorium, cuius bona pars furto

πλεονεξίαν ὑπῆρχεν. ὑπισχνοῦντο δὲ τ πεντηκοστὴν, ἑορτὴ γὰρ ἡμῖν ὧδε πάτριος τοῦτο κεκλημένη, ὑπ' οὐδ' θρησκείαν μόνον παρῆσαν, ἀλλ' ὀργῇ φέροντες τὴν παροινίαν τ Σαβίνου ὕβρεως, μυριάσιν συμπεφοίτησαν ἀνθρώπων καὶ πάνυ πολλαῖς, γαλιλαίων τε καὶ ἰδουμαίων, ἰεριχουντίων τε ἡ πληθὺς & ὁπόσοι περῴκασιν ἰορδάνην ποταμὸν οἰκοῦσιν, αὐτῆς τε ἰουδαίων πλῆθος ἦν, ὃ πρὸς πάντας συμφλέγετο, & πολὺ προθυμότερον τὴν ἄλλων ὑπὲρ τιμωρίαν τοῦ Σαβίνου ὡρμήκεσαν. καὶ ξία μέρη νεμηθέντες ὅπῃ ἕκαστοι στρατοπεδεύσονται χωρίων. οἱ μὲν τὸ ἱππόδρομον ὑπελάβοντες, καὶ τὴν ἐκ λοιπῶν δύο μερῶν οἱ μὲν τὴν βορείαν τοῦ ἱεροῦ πρὸς μεσημβρίαν τεταμένοι, οἱ δὲ τελευταίαν μοῖραν εἶχον, μοῖρα δὲ αὐτῆς ἡ ἑῴα, τὰ πρὸς ἀνόμφον ἥλιον ἐπὶ καὶ τὸ βασίλειον ἦν. ἐπεφάνη δὲ τὰ πάντα αὐτοῖς ὑπὸ πολιορκίᾳ τὴν ῥωμαίων ἀπάντηχόθεν αὐτοῖς ὑποκλεισμένοις. καὶ σαβῖνος, εἴδεισε γὰρ τότε πλῆθος αὐτῆς καὶ τὰ φρονήματα ἀνδρῶν, ὧν ὀλίγῳ τὸ θανεῖν ποιεμένων ὑπὸ τ ἠττᾶσθαι μὴ ἐθέλειν ἐφ' οἷς ἀρετὴν κεῖνον αὐτὸν νικᾶν, ὧδ' ἀχθῆναι τὰ ὡς τ ἄκρον ἐπεμπε γράμματα, καὶ τὸ συμπαθὲς ἀναπείσει κελεύων ἐπὶ τὸ ὀξέως βοηθεῖν ὡς κινδυνεύοντα μεγίστῳ τὸ ἐγκαταλιφθὲν στράτευμα ὑπερεχομένοις, ἀφ' τὸ μὴ εἰς μάχην ἐλπίζειν κατακοπῆσεσθαι ληφθέντας αὐτούς. αὐτὸς δὲ τ φρουρίου τὸν ὑψηλότατον τῶν πύργων καταλαβόμενος φασάηλον, ὅπῃ τιμῇ τὸ ἡρώδου ἀδελφοῦ φασαήλου ᾠκοδομημένου τε καὶ οὕτως εἰρημένου, τελούσης ὑπὸ παρθιαίων αὐτῷ γλυφῆς, κατέσειε τοῖς ῥωμαίοις ἐπεξιέναι τοῖς ἰουδαίοις. αὐτὸς μὲν δὴ εἰς τοὺς φίλους τολμᾷ κατιέναι, τοὺς δ' ἄλλους παραπομπεῖν ἀπὸ τῆς πλεονεξίας δίκην. τολμησάντων δ' εἰς τὴν ἔξοδον τῶν ῥωμαίων μάχη συμίει καρτερά. καὶ οἱ ῥωμαῖοι πολλῶν μὲν ἔργων ἐκράτουν, οὐ μὴν τὰ φρονήματά γε τοῖς ἰουδαίοις ἔκαμνε τῇ ὄψει τὸ δεινὸν πολλῶν αὐτοῖς πεπωκότων, παροδεύσαντες δ' αἰτίασιν ὅπῃ τὰς πύλας, αἳ περ ἦσαν τὸ ἱεροῦ τὸν ἔξωθεν παρέβολον παρέχουσαν, καὶ πολλῆς μάχης γλυφομένης, λίθους τε ἀφεῖσαν, τοὺς μὲν ἐκ χερὸς ὑπαίροντες. οὓς δ' σφενδόνων, ἀθλητὰ τε ἔτι τοιαύτης μάχης ὄντες. καὶ οἱ ἔξωθεν πάντες παραταξάμενοι μέγα ἔβλαπτον τοὺς ῥωμαίους, ἀφ' τὸ ὑπερδέξιοί τε εἶεν, καὶ ὑπεχειρεῖσθαι μὴ ἄποροι ἀφ' τὸ ἀνέφικτον τοῖς εἰσακοντίζειν πρωμένοις εἶεν, ῥᾴοις δὲ κρατεῖσθαι τοὺς πολεμίους ἔχοντες. & πολλὴ μὲν χεὶρ ἡ μάχη συνέστη τοιάδε ἔσα. ἔπεμπον ῥωμαῖοι δᾷδας φέροντες τοῖς ἀρωμένοις πῦρ ἐνίασιν ταῖς στοαῖς, λαθόντες ἰουδαίων τοὺς ἀναβεβηκότας ἐπ' αὐτάς. καὶ τὸ πῦρ ὑπό τε πολλῶν περισωθέμενον, καὶ μετὰ τῆς ἐγείρεν φλόγα δυναμένων, ἥπλετο τὸ ὀρόφου ἡ τάχος. ἡ δὲ ξύλωσις παρεῖχεν πίστης τε καὶ κηροῦ πλέον ἔτι ἢ κηρὸν χρυσὸν ἐπαλλιλιμμένον εὐθέως ἥκειν. ἔργα τε μεγάλα ἐκεῖνα καὶ ἀξιολογώτατα ἐφανίζετο. καὶ τοὺς ὑπὸ τ στοᾶν ὅλεθρος οὐδὲ ἀπροσδόκητος κατέλαβεν. οἱ μὲν γὰρ τὸ ὀρόφου καταῤῥαγέντος συγκατεφέροντο αὐτῷ. τοὺς δὲ περισαδὸν ἔβαλλον οἱ πολεμίοι πολλοὶ ἢ ἀπορία τε σωτηρίας, καὶ ἐκπλήξει κακοῦ τὸ περιεστηκότος, οἱ μὲν εἰς τὸ πῦρ εἰσίεσαν ἑαυτούς. οἱ δὲ τοῖς ξίφεσι χρώμενοι διάδρασιν ἐποιοῦντο. ὁπόσοι δὲ εἰς τὴν κατόπιν χωρήσαντες ὁδὸν ᾗ ἀναβεβήκεσαν ἐσῴζοντο, οἱ ῥωμαῖοι πάντας ἔκτεινον γυμνούς τε ὄντας & τὰ φρονήματα συγκλειομένους, ὑδὲν δ' ἀπορίας διὰ τὸ ἄπορον βοηθεῖν δύναμιν· ἐστάθη δὲ τ ἀνελθόντων ὅπῃ τὸ τεῖχος ὑπὸ ὁσίσιον. καὶ ῥωμαῖοι διὰ τῶν πυλῶν ἢ παρείκαι ὠθέντες, συνέκαιον τὸ θησαυροῦ, καθ' ὃν ἱερὰ λῶν χρήματα, καὶ συνέλαπτο μ

πολλα

πολλὰ ὑπὸ τῶν ῥωμαίων, σαβῖνος δ' ἀπεπέμπετο εἰς A militum disperiit, ad Sabinum autem pro-
τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις δ', ἐλύπει μὲν �am quadringenta talenta ex ea præda relata
τὸ πάθος τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ- sunt. Iudæi verò duplici calamitate affecti
πει δ' καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἃ μὲν, ἀλλ' ὅ- sunt, desideratis in ea pugna carorum ami-
περ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσκαμμένον καὶ μαχιμώτατον, corum plurimis, & insuper spoliato sacrario, fa-
τούτω ἐμποδὼν ἔχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνέ- cto tamen globo è pugnacissimis circumdederunt
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τὸ χωρίον ἀ- regiam, incensuros se eam & omnes in-
πιέναι, καὶ πρὸς ὁμοφύλους ὑπαχθέντας ἀδεᾶς καὶ σαβίνῳ tus occisuros minitantes, nisi quamprimum
σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖον ἠυξημοιρήκεσαν B discederent: quòd si mox abirent, impunitatem Sabino vnà cum suis pollicentes: pro quibus etiam aulicorum maxima pars stabat. Rufus quoque & gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt: simúlque equitatus Rufo duci parebat, non mediocris sanè ad rem Romanam accessio. Interim Iudæi nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis, & aduersarios hortantes vt abirent, néve diutius vindicantibus se in libertatem à maioribus acceptam obsisterent. At Sabinus libenter quidem inde abduxisset milites, sed fidem promissis habere non poterat, propter ea quæ perpetrauerat, nimiam etiam æquitatem hostium suspectam habebat, & expectabat à Varo subsidium. In hoc rerum statu etiam alibi per XV.
Iudæam diuersis in locis innumeri tumultus exoriebantur, vt quemque aut lucri, aut vindictæ concitabat cupiditas. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in vnum collecti bello impetebant regios, resistentes sibi ductu nepotis Herodis Achiabi: qui nusquam æquo loco eos sustinere ausus vt veteranos & bellandi peritissimos, turbatur se & sua quantum poterat asperitatibus accessu difficilibus. Quin & Iudas Ezeciæ latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati filius, apud Sephorim vrbem Galilææ collecta circa se hominum desperatorum manu incursabat regis ditionem: & potitus eius armamentario, armatísque inde suis ad vnum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupauit: iámque formidādus accolis spoliabat in quoscunque incideret, aspirans ad regnum, affectánsque hoc fastigium non bonis artibus quarum imperitus erat, sed nocendi licentia. Dum ita vbique turbatur, etiam Simon Herodis regis seruus, vir alioqui & forma & statura & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insana multitudine, placebat sibi præ quouis alio, auspicatus potestatem diripienda ac incendenda Hierichuntina regia: passimque crematis aliis regis palatiis, & præda concessa suæ factionis hominibus, maiora etiam ausurus videbatur, ni maturè occursum fuisset. nam Gratus regiorum militum dux, tū Romanorū partes fouens, suas copias contra Simonem duxit: vbi post acerrimū conflictum transamnani homines incōpositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes deleti sunt. ipsum Simonē per

ἐπὶ τὸ φανερὸν τετρακόσια τάλαντα. ἰουδαίοις δ', ἐλύπει μὲν
τὸ πάθος τῶν φίλων οἱ ἐν τῇδε ἔπεσον τῇ μάχῃ, ἐλύ-
πει δ' καὶ τῶν ἀναθημάτων ἡ ἀφαίρεσις. ἃ μὲν, ἀλλ' ὅ-
περ αὐτῶν ἐτύγχανεν συνεσκαμμένον καὶ μαχιμώτατον,
τούτω ἐμποδὼν ἔχοντες τὸ βασίλειον, ἠπείλουν πῦρ τε ἐνέ-
σειν αὐτῷ, καὶ πάντας κτείνειν, κελεύοντες ἢ τὸ χωρίον ἀ-
πιέναι, καὶ πρὸς ὁμοφύλους ὑπαχθέντας ἀδεᾶς καὶ σαβίνῳ
σὺν αὐτοῖς. καὶ τῶν βασιλικῶν τὸ πλεῖον ἠυξημοιρήκεσαν B
σὺν αὐτοῖς. ῥοῦφος δ' καὶ γρᾶτος χιλίους τῶν μαχιμωτά-
των τῶν ἡρῴδου στρατεύματος ἔχοντες ἄνδρας τοῖς σώμα-
σι δρασκελεῖς, ῥωμαίοις προσετίθεσαν. καί τι καὶ ἱππι-
κὸν ἓν ὑπὸ τῷ ῥοῦφῳ τεταγμένον, ὃ καὶ αὐτὸ προσεθήκατο
τῷ ῥωμαίων ἐγένετο. ἰουδαίοις δ' ὡς ἠμέλητο ἡ πολιορ-
κία, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη μετήλλαττον, καὶ τοῖς μεταβαλ-
λομένοις ἐκέλευον μὴ ἐμποδίζειν εἰ τὸ ἀπολειφ-
θὲν χρόνου παρασχοῦσιν αὐτοῖς ἐλευθερίαν τοῦ πά-
τερον. σαβῖνος μὲν οὖν οὐκ ἦν ὅπως ἄπρακτος μὴ τῶν στρα- C
τιωτῶν, πεισθεῖεν δ' ἂν οἷός τε ἦν ἃ ἐξ ἀρχῆς πεπραγμέ-
να. καὶ τὸ λίαν μὲν δύσνουν τῷ πολεμίων ἐπ' ἀπορροπῇ
τῶν κατασκοπουμένων εἶχεν. ἅμα δ' καὶ τὸν ὕπαρχον ἤδη προ-
δοκῶν ὑπέμενε τῇ πολιορκίᾳ. ἐν τούτῳ δ' καὶ ἕτερα μύ-
ρια θορύβων ἐχόμενα τοῦ ἰουδαίου κατελάμβανε,
πολλῶν πολλαχόσε κατ' οἰκείων ἐλπίδας κερδῶν καὶ
ἰουδαίων ἔχθρας ὑπὸ τὸ πολεμεῖν ὡρμημένων. δισχίλιοι
μὲν τῶν ὑφ' ἡρῴδῃ ποτὲ στρατευσαμένων καὶ ἤδη κατα- D
λελυκότες ἐν αὐτῇ ἰδίᾳ συστάντες προσε πολέμουν
τοῖς βασιλικοῖς, αἱ προστάντος αὐτοῖς ἀχιάβου τοῦ ἡρῴ-
δου ἀνεψιοῦ, καὶ τῷ μὲν πεδίων εἰς τὰ μετέωρα ἀνεω-
σμένῳ δ' ἐμπειρίαν τοῦ εἰς τὰ πολεμικὰ τῶν ἀν-
δρῶν, ταῖς δ' δυχωρίαις σώζοντος ὁπόσα δ' ἰσχυρά.
ἰούδας δ' ὁ ἐζεκίου τοῦ ἀρχιλῃστοῦ υἱὸς ὃν ποτὲ μέγα δυ-
νηθέντος, ὑφ' ἡρῴδου δ' μεγάλοις λιφθέντος πόνοις.
οὗτος οὖν ὁ ἰούδας τοὺς σεπφωεινῆς γαλιλαίας συ- E
στησάμενος πλῆθος ἀνδρῶν ἀπονενοημένων ὅπλοις
μὲν τῶν βασιλέως ποιεῖται, καὶ ὅπλων κρατήσας ὁπόσα
αὐτόθι ἀπέκειτο, ἁπλίζει τοὺς περὶ αὐτὸν καθ' ἕνα, καὶ
ἀποφέρεται χρήματα ὁπόσα κατελήφθη αὐτόθι, φοβε-
ρός τε ἅπασιν ἦν ἄγων καὶ φέρων τοὺς περιστυγχάνον-
τας, θυμῷ μείζονι πραγμάτων, καὶ ζηλώσει βασι-
λείας τιμῆς, οὐκ ἀρετῆς ἐμπειρίᾳ, τὸ δ' ὑβρίζειν περιου-
σίᾳ, κτήσασθαι προσδοκῶν τὸ ἐντεῦθεν γέρας. ἦν
δ' καὶ σίμων δοῦλος μὲν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἄλλως
δ' ἀνὴρ εὐπρεπὴς, καὶ μεγέθει καὶ ῥώμῃ σώματος F
ὑπὲρ μέγα περιττεύων τε καὶ πεπιστευμένος. οὗτος ἀρ-
θεὶς τῇ ἀκρασίᾳ τῶν πραγμάτων διαδήματί τε ἐτο-
λμησε περιθέσθαι, καὶ τινος πλήθους συστάντος καὶ
αὐτὸς βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς μανίᾳ τῇ ἐκείνων, καὶ εἰ
ἄξιος ἐλπίσας παρ' ὁτιοῦν, τὸ ἐν ἱερειχοῦντι βασί-
λειον πυρωρήσειν δ' ἁρπαγῆς ἄγων τὰ ἐγκαταλελειμμένα,
πολλάς τε καὶ ἄλλας τῶν βασιλικῶν οἰκήσεων, G
πολλαχῇ δ' χώρας πῦρ ἐνεὶς ἠφάνιζεν τοῖς ἐνεστη-
κόσι λείαν ἀναγαγεῖν τὰ ἐγκαταλελειμμένα διατρέ-
πων. ἐπέπρακτο δ' αὖ τι μεῖζον ἀπ' αὐτοῦ μὴ τα-
χείας ὑπεροφῆς γενομένης. ὁ δὲ γράτος τῶν βασιλι-
κῶν στρατιωτῶν ῥωμαίοις προστεθειμένος μεθ' ἧς εἶχε
δυνάμεως ὑπαντιάζει τὸν σίμωνα, καὶ μάχης αὐτοῖς μεγάλης ὑπὸ πολὺ γενομένης, τό τε πολὺ τῶν πε-
ρὶ αὐτὸν ἀσυντακτοι ὄντες, καὶ τόλμῃ μᾶλλον ἢ ὑπ' ἐμπειρίᾳ μαχόμενοι διεφθάρησαν. καὶ αὐτὸς σίμωνος

angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncauit. Apud Amatha quoque Iordani flumini appositа palatium regium incensum est à quadam hominum colluuie, qualis & circa Simonem fuerat. Tantus tum furor per totam gentem grassabatur, eo quòd proprium regem non haberet, qui multitudinem bonis ratiouibus contineret in officio: qui verò externi ad castigandos seditiosos venerant, malum potius exacerbarent, graues superbia simul & auaritia. Quandoquidem Anthronges, vir nec maioribus claris prognatus, nec virtute aut opibus subnixus, sed pastor hactenus obscurissimus, vasto tantum corpore & manuum robore insignis, attentauit dignitatem regiam, paratus animæ periculo depacisci nocendi licentiam. huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi statura & manu prompti ad quoduis arduum facinus, instrumentum vt ipsis videbatur idoneum ad occupandam tyrannidem, quòd eorum quisque ductaret cohortem militum. magna enim ad eos turba confluxerat, quam in fratres quasi legatos distributam obire iubebat prælia: ipse diademate ornatus consultabat de rebus agendis, quarum penes se seruabat arbitrium: durauitque diu potestas huius, & non inanis regis appellatio, dum quicquid collibuisset exequitur: maximè in Romanos cædibus sæuiens, & milites regios, vtrisque ex æquo infensus: his propter licentiam qua sub Herode vsi fuerant, Romanis propter recentem iniuriam. Id odium indies magis exaiperabatur, imminebántque vbique omnibus, vel lucri cupidine, vel in consuetudinem iam versa occidendi libidine. Circa Emmauntem etiam Romanam cohortem frumenta & arma in exercitum portantem insidiis exceperunt: ductorémque eius Arium centurionem cum quadraginta fortissimis peditibus telis confixerunt: reliquos nihilo meliora iam spectantes superueniens cum regio milite Gratus seruauit, relictis cæsorum cadaueribus. In hunc modum longo tempore prælia per occasionē conserentes, & Romanos non leuibus affecerunt incommodis, & suam gentem maioribus etiam inuoluerunt calamitatibus. tandē & ipsi capti sunt, vnus à Grato pugna victus, alter à Ptolemæo. maximo natu deinde in Archelai potestatem redacto, vltimus qui supererat, fratris casu territus, & nullam videns salutis spem reliquam, quòd eius copiæ exhaustæ essent vel morbo vel continuis laboribus, accepta fide & iureiurando ipse quoque Archelao se dedidit. sed id aliquanto post factū est. Tunc verò Iudæa plena erat latrociniis, & vt quisque seditiosorum cœtus coiuerat, passim reges creabantur in reipublicæ perniciem, quòd minima eius mali pars rediret ad Romanos, ipsi verò inter se diuturnis conflictarentur cædibus. Cæterùm Varus cognito ex Sabini literis periculo, timens tertiæ legioni, assumptis duabus reliquis (nam tres in

XVI.

φυγῇ δέ τινος φάσγανον σώζοντος αὐτὸν γέρητος ἐντυχὼν τὸν κεφαλὴν ἀποτέμνει. κατεφρόνθη δὴ καὶ τὰ ὅλα τῆς Ἰορδάνη ποταμοῦ ἐν ἀμαθοῦς βασίλεια ὑπό τινῶν συσκήνων αὐθρῶν σίμωνι ὠνδραπόδων. ὅτως πολλὴ ἀφεσσύη ἐνεπολίτδυσε τῆ ἔθνει, δέξε τὸ βασιλέα μὲν οἰκεῖον ἐκ εἶ) τὸν καθέξοντα τὸ πλῆθος ἀρετῆ. τοὶς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας συφερησας τὲ μὴ συσασάσοντος τῆν ἀνθρώπων, ὑπέκκαυμα αὐτῆν δέ τε τὲ ὑβείζειν καὶ πλεονεκτεῖν ἡμέδαν. ἐπεὶ ἀνθέγγυς ἀνὴρ ὅτε προγόνων ὄνυφανὶς ἀξιώματι, ὅτε ἀρετῆς φειουσίᾳ, ἢ τινῶν πλήθει χρημάτων, ποιμὲν ἢ καὶ ἀνεπιφανὶς τοῖς πᾶσιν εἰς τὰ πάντα ὢν, ἄλλως ἢ μεγάθει σώματος, καὶ τῆ κατὰ χεῖρας ἀλκῆ δέκαφερέπων, ἐτόλμησεν ὅπ βασιλείᾳ φερνῆσαι, καὶ δέκε τὶνὶ ἡδονὶν τὲ πλέον ὑβείσαι καὶ θνήσκων ἐν μεγάλοις τίθεδαι τῆς ψυχῆς τὸ ὅπ τοιοῖσδε ἀνάλωμα χρυσόμυον. ἦσαν ἢ αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ τέσσαρες, μεγάλοι τε καὶ αὐτοὶ, καὶ ὅπ μεγάλα φερύχειν τῆ κατὰ χεῖρας ἀρετῆ πεπεισμένοι, φερβλημα εἶ) τῆς καθέξεως τῆς βασιλείας δοκοῦντες. λόχου τε αὐτῷ ἦρχεν ἕκαστος. συλλέγεται γὰρ μεγάλη πληθὺς φερὸς αὐτούς. καὶ οἱ μὲν στρατηγοὶ ἦσαν, ὁ ὑπεστράτδυον αὐτῷ ὁπόσα εἰς τὰς μάχας φοιτῶντες δι' αὐτοῦ. ὁ ἢ δέδημα φερθέμενος, βουλδυτήριόν τε ἦγεν ὅπ τοῖς ποιητίοις, καὶ τὰ πάντα γνώμη εἰακείμενα εἶχεν τῆ αὐτοῦ. δίκαιός τε ὅπτιπλυ τοῦδε τοῦ αὐθρὸς ἢ ἰκνῶ, βασιλεῖ τε κεκλημένω, ὁ ἃ φεράσειν ἐθέλοι μὴ ἀποσφερομένω, φόνῳ τε καὶ αὐτὸς ὁ οἱ ἀδελφοὶ ἦσαν ὅτιμέγα φερκείμενοι ῥωμαίων τε καὶ τῆν βασιλικῶν μίσει, πολιτδύοντες ὁμοίως φερὸς ἀμφοτέρους. τοὺτους μὲν ὕβρει ἢ χρήσαντο ὅπ τῆς ἡρώδου ἀρχῆς, ῥωμαίους ἢ εἰς τὸ παρὸν ἔδοξαν ἀδικεῖν, φερῖόντος ἢ τὸ χρόνου, καὶ ὅπ πλεῖον ὁμοίως ἐξηγειώθησαν. δέκαφδίς τε ἐκ ἰῶ τοῖς πᾶσιν ἐν πᾶσι, τὰ μὲν κέρδους ἐλπίδι, τὰ δὲ καὶ συνηθείᾳ τῆ φονδύειν. ὅπτίθεντα ἢ τότε ὁ ῥωμαίων λόχῳ κατὰ ἐμμασιῦτα, οἳ σῖτον καὶ ὅπλα τῆς στρατιᾶς ἔφερον. καὶ φεὶς αὐτὸς ἄρειον μὲν τὸν ἑκατόνταρχον ὃς ἡγεῖτο τῆ τάγματος, καὶ τιμωρέκοντα τῆν φεὶ αὐτὸν, φειζῶν τοὶς κρατιστοὶς κατηκόντιζον. οἱ ἢ λοιποὶ, δείσαντες φερὸς τὸ πάθος αὐτῆν, γεφύρου ἐπὶ τοῖς βασιλικοῖς, οἳ φεὶ αὐτὸν ἦσαν σκέπης αὐτοῖς γινομένης, σώζονται τοὶς νεκροὶς καταλιπόντες. καὶ πολιὼ μὲν χρόνον τοιοῦτοις τρόποις χρώμενοι μάχας, ῥωμαίους τε παρελύτησαν ἐς εἰς ὀλίγα, καὶ τὸ ἔθνος ἐκάκωσαν ὅπμέγα. χειμαζόμενοι δ' οὖν χρόνῳ ὕστερον, ὁ μὲν γεφύρῳ συμβαλὼν, ὁ δὲ πτολεμαίῳ. καὶ τὸν φρισβύτατον ἀρχελάου λαβόντος, ὁ τελδαῖος φάνει τε τῆ ἐκείνου λελυπημένος, καὶ ἄποθεν ὅπ πλέον ὁρῶν τιμὴ σωτηρίαν ὑπὸ νόσου καὶ καμάτου πολλοῦ φιλοθεὶς τῆς δυνάμεως, ὅπ δεξιᾶς καὶ πίστις τὸ θείᾳ ἀρχελάῳ ὠνδρα δίδωσιν αὐτόν. ὁ τάδε μὲν ὕστερον γίνεται. ληστηρίων ἢ ἰουδαία ἔμπλεως ἰῶ, καὶ ὡς ἂν ὠνδρατύχοιεν τινὶ οἱ συστασιάσαντες αὐτῷ, βασιλεύς φερῖσάμενος ἐπ' ὀλέθρῳ τῶ κοινῶ ἠπείγετο, ὀλίγα μὲν καὶ ἐπ' ὀλίγοις ῥωμαίοις λυπηροὶ καθισάμενοι, τὸ ἢ ὁμόφυλον φόνον μέγιστον ἐμποιοῦντες. ἔαρος ἦ, ἐπειδὴ τὸ φρῶτον πιωθαίνεται τὰ πεφερασμένα, σαβίνου γεάψαντος φερὸς αὐτὸν, δύσας φεὶ τὸ τρίτου τάγματος, δύο τὰ λοιπὰ ἀναλαβὼν, τρία δὲ ὅπ

ausias

συρίας τὰ πάντα ἰῶ, ⸂καὶ ἴλας ἱππέων τέσσαρας, ὁπόσαι A
σατε βασιλικὰ ἢ βασιλεῖς ἢ τινες τετράρχαι τότε
παρεῖχον, ἠπείγετο βοηθεῖν τοῖς ἐν ἰουδαίᾳ τότε πο-
λιορκουμένοις. εἴρητο ⸂δὲ πᾶσιν εἰς πτολεμαΐδα ἐπείγε-
σθαι, ὁπόσοι παρεξεπέμποντο. διδόασί τε αὐτῷ καὶ
βηρύτιοι δίσπερ αὐτῷ τὴν πόλιν ὑπηκόους πεντακο-
σίους καὶ χιλίους. πέμπει ⸂δὲ καὶ ἀρέτας ὁ πετραῖος ἐχθρᾷ
τε τῇ ἡρώδου φιλίαν τῷ ῥωμαίων κτέσμενος συμ- B
μαχίαν ἀπ' ὀλίγην, χωρὶς πεζῶν τε ⸂καὶ ἱππέων. συνα-
χθείσης δὲ ἐν πτολεμαΐδι τῆς δυνάμεως, μέρος
μὲν τούτης τῷ ἰδίῳ παιδὶ καὶ ἑνὶ τῶν αὐτοῦ φίλων, γα-
λιλαίους ἐξέπεμπε πολεμεῖν, οἳ ⸂γὰρ τῆς πτολεμαΐ-
δος ἐχόμενοι κατοικοῦσιν. ὃς ἐμβαλὼν τοῖς τε αὐτο-
καβαστὰς εἰς μάχην ἐξέπεσεν, καὶ σεφφώριν εἷλεν,
ὃν μὲν οἰκήτορας ἠνδραποδίσατο, τὴν δὲ πόλιν ἐνέ-
πρησεν. αὐτὸς δὲ ὕαρος ὅτι σωφρονείας τῆς παντὶ στρα-
τῷ προσῆκεν, τῆς μὲν πόλεως ἀπέσχε δι' ἃ τὸ ἀπί- C
κλητον ὅτι τοῖς νεωτερίσμοις εἶη. στρατοπεδεύεται δὲ ἐν
τῇ κώμῃ πτολεμαίου κτήματι, ἄρουρα ὄνομα αὐτῇ. καὶ
οἱ ἄραβες μίσει τῆς ἡρώδου ἐμπιμπρᾶσιν αὐτὴν,
ἐχθρῶς ⸂δὲ πρὸς φίλους τοὺς ἐκείνου ἔχοντες. ἐκεῖθεν
δὲ προϊόντες σαμφὼ κώμην ἑτέραν διήρπασάν τε οἱ
ἄραβες, καὶ ἐκαυσαν παῦρ ἐρημίαν ὕσαν ⸂ὀχυ-
ράν. ἐν δὲ τῇ προόδῳ, ὑδὲν αὐτοὺς διέφυγεν, ἀλλὰ
πυρὸς καὶ φόνου τὰ πάντα μεστὰ ἦν. πίμπρανται δὲ ⸂καὶ D
ἐμμαοῦς, ὑ ἄρου κελεύσαντος ἐπ' ἐκδικίᾳ τῆς τελευ-
τηκότων, προεκλειφθεῖσα ὑπὸ τῶν οἰκητόρων. ἐν-
τεῦθεν δὲ ⸂ἱεροσολύμοις ἤδη σωπᾶτε, καὶ ἰουδαίων οἱ
καὶ πολιορκίαν τὸ ζήγματος τῆδε στρατοπεδευόμενοι,
τὴν ὄψιν τῆς προόδου τῶν στρατευμάτων οὐκ ὑπο-
μείναντες ὡς χοντο ἡμέραν τὴν πολιορκίαν καταλι-
πόντες. οἱ δὲ ἐν τοῖς ⸂ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι δεινὰς τὸ
ὕαρου σφίσιν ἐγκαλοῦντος ἀπελύοντο τὰς αἰτίας, ὡς
τῆς μὲν στασιάδου τῆς πληθύος δι' τὴν ἑορτὴν ἠθρο-
μένης, τὸ δὲ πολέμου μηδαμῇ γνώμη τῇ αὐτῇ, τόλμη
δὲ τῇ ἐπηλύδων, συνελθόντες αὐτοῖς, καὶ συμπολιορ- E
κηθέντες ῥωμαίοις μᾶλλον ἢ πολιορκεῖν προθυμίαν
ἔχοντες. προσαπολυτήκασι δὲ τῷ ὕαρῳ, ἰώσηπός τε ἀνε-
ψιὸς ἡρώδου βασιλέως, γοῦτός τε ⸂ῥῆφος τοὺς ὑπ'
αὐτοῖς τῷ στρατιωτῶν ἄγοντες, καὶ τῶν ῥωμαίων οἱ
πολιορκούμενοι. σαβῖνος δὲ ⸂οὐκ ἀφίκετο ὕαρῳ εἰς ὄ-
ψιν, ἀλλ' ὑπεξῆλθε τῆς πόλεως ὅτι θαλάσσης. ὕα-
ρος δὲ κατὰ τὴν χώραν πέμψας τὸ στρατὸ μέρος, ἐ- F
ζήτει τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. καὶ σημα-
νομένων, οὓς μὲν ἐκόλασεν ὡς αἰτιωτάτους, εἰσὶ δὲ
οὓς ἀφῆκεν. ἐγένοντο δὲ οἱ δι' ταύτην τὴν αἰτίαν
σαυρωθέντες διχίλιοι. μετὰ δὲ τοῦτο τὴν μὲν αὐτὸς στρα-
τιὰν ἀποπέμπεται, χρήσιμον μὲν ὁρῶν ἐπ' οὐδαμι-
νοῖς ὕσαν τοῖς πεφάγμασι. πολλὰ ⸂γὰρ ἠτάκτησαν αὐ-
τοῖς ⸂καὶ παρήκουσαν τῶν δογμάτων, ⸂καὶ ὧν ἠξίου
οὕαρος, ἐφέσει κερδῶν ἃ ἐκ τοῦ κακουργεῖν πρεσβύ-
νοντο αὐτοῖς. αὐτὸς δὲ μυρίους ἰουδαίους συνεστρέ- G
ναγε πιθανόμενος, ἠπειλεῖτο εἰς κατάλυσιν αὐτῷ.
οἱ δὲ οὐκ ἦκον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ παρέδοσαν αὐτοὺς
ἕνωμη τῇ ἀχιάβου συνελθόντες. καὶ ὕαρος τῷ πλήθει συγ-
χωρήσας τὰς αἰτίας τὸ ἀποστάσεως, ἔπεμπεν ὅτι χρήσαρα
ὁπόσοι ἡγεμόνες ἦσαν αὐτῷ. καὶ σαρ δὲ τοὺς μὲν αὐτῷ πολλοὺς ἔπεμπεν, ὁπόσοι τε συγγενεῖς ὄντες ἡρώδου, συνεστράτευον αὐτοῖς, τοὺς δὲ ἐκόλασε μόνους, οἳ μηδὲν φροντίσαντος τοῦ δικαίου καὶ τῶν οἰκείων ἐς εὐτενον.

vniuersum erant in Syria) & quatuor turmis equitum, auxiliisque regum ac tetrarcharum, properabat in Iudæam vt obsessis succurreret, iussis qui præmittebantur conuenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam vrbem præterèundo, mille quingentos auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias non paruum manum misit tam peditum quàm equitum. postquam autem apud Ptolemaida in vnum conuenit totus exercitus, partem eius filio & amicorum vni tradidit ducendam contra Galilæos eius vrbis agro finitimos, qui regionem eorum ingressus, profligatis quotquot ausi sunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis sub hasta incolis, vrbem absumpsit incendio. Ipse Varus versus Samariam progressus cum exercitu, à ciuitate quidem abstinuit, quam sciebat immunem à seditiosorum contagio: castra autem posuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi possessio, Arus nomine. eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque eius infensi. inde progressi Sampho alium vicum iidem Arabes diripiunt, móxque incendunt, quamuis munitissimum. quin toto ille itinere nihil eos effugit, omnia miscentes flammis ac cædibus. Nam & Emmaus cremata est Vari iussu, in vindictam cæsorum ibi militum, deserta tamen ab habitatoribus. Inde cùm appropinquarent Hierosolymis, Iudæi qui legionem ab ea parte obsidebant, ad primum venientis exercitus cõspectum territi diffugerunt oppugnatione quam inceptabant relicta. Hierosolymitani autem Iudæi grauiter à Varo increpati, excusationem afferebant, populum quidem propter festum confluxisse, bellum verò non ex sua sententia, sed ex conuenarum audacia susceptum: & se adeò non oppugnasse Romanos, vt potius vnà cum illis oppugnati fuerint. & iam antè obuiam ei processerant, Iosephus Herodis regis nepos Gratúsque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obsidionem tulerant. Sabinus enim in eius conspectum non venit, sed subducens se clam ex vrbe, ad mare profectus est. Tum Varus dimissa per totam regionem parte exercitus, perquirebat defectionis autores: & indicio repertos, alios vt fontes puniit, nonnullos dimisit incolumes: actique sunt in cruces ea de causa circiter duo millia. Post hæc ablegato exercitu cuius non erat vsus amplius, quíque contra eius voluntatem lucri studio multa maleficia patrauerat, ipse audito decem millia Iudæorum in vnum confluxisse, properauit vt eos deprehenderet. illi non ausi manus conserere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data seditiosorum vulgo defectionis venia, duces eorum misit ad Cæsarem. Ille cæteris ignouit, in solos aliquot regis Herodis necessarios animaduertit, quòd nec cognationis nec iustitiæ respectu à nefariis armis abstinuerint.

Itaque Varus rebus compositis, & relicta Hierosolymis eadem legione in præsidio reuersus est Antiochiam. Archelao autem Romæ aliud negotium exhibitum est tali de causa. Venit eò Vari permissu Iudæorum legatio, postulans vt eis liceat suis legibus viuere: erántque legati quinquaginta, quibus aderant Iudæorum vrbem incolentium plus quàm octo millia. cúmque Cæsar conuocasset in ædem Apollinis magno sumptu à se extructam cõcilium amicorum & primatiorum ciuium, venerunt eò legati, prosequente Iudæorum turba, & Archelaus cum amicorum comitatu. cognati autem regis neque ab Archelao stabant propter ipsius odium, & tamen legatis suffragari grauabantur, quòd puderet eos coram Cæsare aduersari homini tam propinqua coniuncto necessitudine. Aderat & Philippus è Syria Vari hortatu veniens ea potissimum de causa, vt fratris aduocatum ageret, cui Varus bene cupiebat: deinde nonnihil sperans, si impetrarent Iudæi potestatem viuendi suis legibus, fore vt diuiso in Herodis progeniem regno, ad ipsum quoque rediret pars aliqua. Data igitur Iudæorum legatis dicendi copia, postulantes non esse vlterius sub regibus, ab accusanda Herodis iniquitate orsi sunt: Regem illum fuisse nomine tenus, alioquin omnibus omnium tyrannorum artibus vsum ad subiectæ gentis perniciem, nec his contentum quasdam nouas ex suo commentum esse ingenio. Nec opus esse commemorari quàm multis vitam ademisset, cùm longè deterior fuerit condito superstitum, quos non modò perpetua truculentia & asperitate terruerit, sed bonis etiam eorum rapaces manus non abstinuerit. itaque vicinas vrbes ab exteris habitatas illum ornamentis excoluisse quo magis in suo regno sitas exhauriret exactionibus: adegisséque gentem suam ad extremam paupertatem, quam cum primis florentem acceperit, dum nobiles ex causis parum probabilibus damnatos capitis insuper bonis spoliat, aut facta viuendi gratia, nudat eos possessionibus. deinde cùm annua tributa imposita sint per singulos, seorsum tamen placandam fuisse auiditatem amicorum eius & aulicorum, atque etiam seruorum qui huiusmodi exigendis præessent, vt hoc pacto iniurioſam vexationem redimerent. Silentio enim prætereundas constuprationes virginum, & per contumeliam ereptam matronis pudicitiam, quandoquidem hæc patientibus maximum sit solatium, si quàm paucissimis sciatur suum dedecus. in summa non aliter ipsis præfuisse Herodem, quàm si sæuissimæ bestiæ in eos commissum fuisset imperium. Itaque cùm multis olim ea gens oppressa sit cladibus, nullum tamen extare in rerum monumentis exemplum, cum quo conferri possit præsens per Herodem illata calamitas. Quapropter meritò ab eis Archelaum promptis studiis regem consalutatũ, quòd ita putarent, fieri nõ posse, quin quicumque tandẽ Herodi succederet, moderatiùs multò tractaret subditos: & in eius gratiam patrem honoratũ

XVII.

A

B

C

D

E

F

G

ἔαεος μὴ δὴ ταῦτα κατασησάμβνος, ℭ φρυρὸν ἱεροσολύμων τὸ κ᾽ πρότερον καθιππὼν τάγμα, ἐπ᾽ αὐτοχείας ἠπείγετο. ἀρχελάῳ ᾗ ὅτι ῥώμης ἑτέρων πρεσβμάτων ἐφύοντο αὐχαὶ κ᾽ τοιαύτας αἰτίας. ἀφίκετο εἰς τὸν ῥώμλων πρεσβεία ἰουδαίων ἐαέσυ τ᾽ ὑποσόλου αὐτῷ τῷ ἔθνῃ ὅτι κεχωρηκότος ἰσὰρ αἰτήσεως αἰτονομίας. κ᾽ ἦσαν οἱ μ᾽ πρισβῆς οἱ ὑπὸς αλέντας γνώμῃ τῦ ἔθνυς πεντήκοντα, συνίςατο ᾗ αὐτοῖς τ᾽ ὅτι ῥώμης ἰουδαίων ἰσὰρ ὀκτακισχιλίοις. καίσαρός τε συνέδριον φίλων τε τῷ αὐτῷ, κ᾽ ῥωμαίων τ᾽ πρώτων συναγομένος ἐν ἱερῷ ἀπόλλωνος, μεγάλοις τέλεσιν ὑπ᾽ αὐτῷ ἱδρυμβύῳ, οἱ μ᾽ πρίσβεις μ᾽ τῦ πλήθυς τ᾽ αὐτόθι ἰουδαίων ἀφικνῦ᾽), ἀρχέλαος ᾗ μ᾽ τῷ φίλων, ὁπόσοι ᾗ συγγμεῖς ἦσαν τ᾽ βασιλέως, ἀρχελάῳ μ᾽ συμπαρέχθη δ᾽ μῖσος, τὸ πρὸς αὐτὸν ὑςέρυ, τοῖς ᾗ πρίσβεσιν ὁμοψηφεῖν κατ᾽ αὐτῷ δεινὸν ἡγοῦντο, ἐν αἰχμὴ τῇ αὐτῷ οἰόμβνοι γλυπήσεσθ᾽ ὧδ᾽ καίσαρι κατ᾽ ἀνδρὸς οἰκείου τοιάδε πράσσειν προθυμεῖσθ᾽. παρῆν ᾗ ἤδη κ᾽ φίλιππος ἀπὸ συρίας, ἐξοξύναντος αὐτὸν ἐαρὸς, τὸ μ᾽ κεφάλαιον, ὅτι συνηγορία τὰδελφῦ, πάνυ γὰρ δύνοιτ᾽ ἐαέσ αὐτῷ. γλυομβύης ᾗ τ᾽ βασιλείας μεταπλάσεως, ℭ τάδε ὑπώπτδυεν ἐαέσ, νέμησιν αὐτῆς γλυπήσεσθ᾽ δ᾽ τὸ πολλοῖς ἔδ᾽) τοῖς αὐτονομίας γλιχομβύοις, ἐκ ὑςερεῶν τῦ κᾶν αὐτὸς μοῖραν αὐτῆς τινα φέρεσθ᾽. λόγυ ἐν τοῖς ἰουδαίων πρίσβεσι δοθέντος, οἱ ὅτι καλύσει τ᾽ βασιλείας ἤλπιζον λέγειν, ὅτι κατηγορία τ᾽ ἠρῴδυ ὧδε νομίων ζέπον᾽). βασιλέα μ᾽ ὀνόματι ἀποφαίνοντες, τῷ ᾗ ἐν τοῖς τυραννίσιν ἑκάσης τὸ αἰπκεσον ἀναδξαμβύον εἰς αὐτὸν ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τ᾽ ἰουδαίων συμβέβλα χρῆσθ᾽, τὰ πολλὰ κ᾽ φύσει τῇ αὐτῷ πρὸσπαμυργῶν ἐκ ἀσπιλλαγμβύον. πολλῶν γὰρ ὄντων οἱ ὀλέθρις ἀπολώλειεν, ἐκ ἰσορήσθ᾽ τῷ πρότερον πολλῷ δυσυχεσέρεις τὰ πάθης ἐκείνων τὰς ζῶντας ἔδ᾽), ἐ μόνον ὧν ὄφει κ᾽ δγκοία ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀναθεῖν, ἀλλὰ κ᾽ ὧν τ᾽ ὐσίας. πόλεις μὲν γὰρ τὰς μ᾽ φοινικίδας, ℭ τὰ ἀλλοφύλων οἰκουμβύας κοσμῦντα μὴ παύσασθαι καταλύσει τε κ᾽ ἀφανισμῷ τῷ ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτῷ κατῳκημβύων. πενίας ᾗ ἀπόρυ τὸ ἔθνος ἀναπεπλπκέναι, συὶ ὀλίγοις δ᾽ δμον παρῆλθόντα, τῷ τε δυπαρισδῶν ὁπότε κτείνειεν αὐτοὺς ἐπ᾽ ἀλόγοις αἰτίαις τὰς ὐσίας ἀποφερόμβυον, κ᾽ οἷς συγχωρήσεις τ᾽ ἄδειαν τ᾽ ζῆν, φίλωσιν χρημάτων καταδικάζοντα. κ᾽ χωρὶς μ᾽ θεσπισθ᾽ φόρυς ὑπβαλλομένους ἑκάσυς τὸ ἐπ᾽ ἔτος, χωρὶς ᾗ δωρείας ἔδ᾽) ὧν καταβολὰς αὐτῷ τε κ᾽ οἰκείοις κ᾽ φίλοις, κ᾽ τ᾽ δήλων, οἳ ἐπ᾽ ὠνησέξει τῷ φόρων ἀξιοῦσιν, δ᾽ τὸ μὴ ἔδ᾽) κτῆσιν τῦ αὐβείσυ, μηδ᾽ ὅπως μηδ᾽ ἀργυρίων διδομένων. παρθένων μὴτοι φθορὰς, κ᾽ γυναικῶν αἰσχυίας, ὁπόσας ὅτι παρανία ℭ ἀπανθρωπία δρωμβύας, σιγᾷν, δ᾽ τὸ, ἡδονὴν ἴσιν ἔδ᾽) τοῖς πεπονθόσι, τῦ μὴ γενέναι, τ᾽ ὠ τῦ ἀπήκπυσα αὐτὰ ἔδ᾽). τοσυῦδε ἠρῴδυ ἐπεισάγεσθαι τὸν ὕβριν αὐτοῖς, ὁπόσυ ὠ αὖ ἄνθρωπον ὑβρισατῆν δυνάμεως αὐτῷ ὧδε γλυομβύης. πολλῶν γοῦν αἰκιῶν ὁσιῶν ὧδε γλαβυσῶν τὸ ἔθνος, ἑβδόμην ἰσορῶν πώποτε τοιάδε δυσυχίαν ὑπελθῦσαν αὐτῷ, ὧδε δεσγμα κακώτερον, ἰῶ αὐτὸ ἠρῴδης ἐπιτίθει τὸ ἔθνος. κ᾽ δ᾽ τοῦτ᾽ εἰκότως ἂ᾽ γνώσθαι τὸ ἀσμβώς ἀρχέλαον βασιλέα προσειπῆν, οἰομβύοις πάντα ὀρθωσῆν τ᾽ ὅτι βασιλείᾳ ἐοόμβνον ἠρῴδυ μεξίονα φάναι, κ᾽ τόν τε πατέρα σεβολοφύεσθ᾽

φύεσθαι αὐτοῦ θεραπόντας, εἰ ἢ μεθίκε τυχεῖν δυνηθεῖεν, Ⓒ τἄλλα οἰκήμονες. τὸν ἢ δείσαντα μὴ οὐχ ἡρῴδου γνήσιος πις δύοιτο υἱός, ἀδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐκ τ ὀξέως ἐπαξίν αὐ τοῦ ἐθνέ τ ἀρχέοιαν αὐτῷ, Ⓒ ταῦτα μηδέπω τέλεον κρατυνούμενον ἡγεμονίαν, ἀρχὰ τὸ ἐπικαίσαι δόξαν, ἢ μή, τ ὀξιοῖαν εἴη. Ⓒ πρόφασμα τ τ εἰς αὖθις ἀρετῆς πίστιν τοῖς ἀρχθησομένοις μεθιότητος, Ⓒ δυσμενίας, ἢ χρήσαιτο αὐ τοῖς αὐτοὺς, ἀπὸ τ ὄν τρώτοις ἀποδειχθείσης τραξέως, ὅτι τε τοῖς πολίταις, ἢ τοῦ θεοῦ, χιλιάδων ὁμοφύλων ἀνδρῶν σφαγὴν ἐν τῷ τε μέσῳ ποιησαμένων. πῶς ἂν αὖ ἤδη δικαίῳ μίσει χρήσαιτο κατ' αὐτοῦ, τοῖς τῇ λοιπῇ ὠμότητι, Ⓒ ἐγκλημα τ αἰτίας ἄσεως Ⓒ ἀνηλογίας ὅτι τῇ ἀρχῇ τροτρεφόμενον; ὧν ἢ κεφάλαιον αὐτοῖς τ ἀξιώσεως, βασιλείας ἢ τῶνδε ἀρχῶν ἀπηλλάχθαι, τροθηκίου ἢ συείας γεγονότας, ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐκείσε τεμπομένοις στρατηγοῖς. φανερωθήσεσθαι γὰρ ἔτως εἴτε ἀληθῶς σασιώδεις εἶεν ἢ νεωτερισμοῖς τὰ πολλὰ τροσηκημένοι. εἴτε ἢ δύσκολοι μεζιωτέρων τυχόντες οἱ δύσποτοι αὐτοῖς. τοιαῦτα ἢ τῷ ἰουδαίων εἰρηκότων, νικόλαος τοῖς τε βασιλεῖς ἀπήλλαττε τ ἐγκλημάτων, ἡρώδην μὲ, ὀφεῖλε τὸ παρ' ὃν ἔζη χρόνον τυχεῖν ἀκατηγόρητον. ἀλλὰ δεῖν τοὺς ἐγκαλεῖν ἔχοντας ὅτι μεζίοις, Ⓒ ὧδε ζῶντος τιμωρίαν λαβεῖν δυναμένοις, ὅτι νεκροῦ κατηγορίαν συνιτθέναι. τὰ ἢ ὑπ' ἀρχελάου τροσχθέντα ὑβρεῖ τῇ ἐκείνων αἰτιᾶσθαι. οἱ δὲ ἐθισμένοι τραττειν τοὺς νόμους, ἢ σφαγὰς ἀρξαντες τ κωλύειν ὑβρίζοντας τροσηκόντων, ἀμείνους γνώμης ἐκκαλεῖν. ἐκάλει ἢ νεωτεροποιίας αὐτοὺς, ἢ τ σασιάζειν ἡδονὴν ἀπαιδευσία τ πείσεσθαι δίκη ἢ νόμοις, ὑπὸ τοῦ θέλειν τὰ πάντα νικᾶν. ταῦτα μὲ οὖν νικόλαος.

lictu publico, libenter gratificaturis & in cæteris ad conciliandam sibi eius benevolentiam. At illum quasi timeret ne non videretur germana parentis sui soboles, sine dilatione declarasse popularibus quid de se sentiendum sit, idque priusquam confirmatus esset in potentia, cùm totum negotium etiam tum penderet ex arbitrio Cæsaris, editúmque mox subditis futuræ virtutis ac modestiæ & æquitatis specimen, dum tria millia suæ tribus ciuium Deo in ipso templo pro victimis iugulat. An non igitur omnes iustissimo illum prosequi odio, qui post tam crudele facinus, adhuc seditionis reos se conetur peragere, & ius regni sibi vindicet? Postremò summa postulatorum hæc fuit, vt mutata reipub. forma posthac sine regibus agerent, & contributi prouinciæ Syriæ, Romanis parerent potestatibus. Sic enim fore perspicuum, vtrum seditionibus delectentur, & rerum nouationibus, an obedire sciant præsidibus legitimis. His peroratis à legatis Iudæorum, Nicolaus vtrique patrocinatus est, dicens Herodem quidem quoad vixerit nunquam fuisse accusatum, nec esse æquum eos qui si iustam viuentis accusationem attulissent, castigationem eius sperare poterant, nunc defuncti manes criminibus lacessere. Quæ verò obiiciantur Archelao, ipsorum imputanda esse violentæ contumaciæ: qui cùm affectassent res non concessas legibus, & pacatores ferro ac saxis aggressi essent, nunc vitio verterent eisdem rationibus se esse cohibitos. Versa deinde in accusatores criminatione, aiebat eos libenter agitari seditionibus, quòd nesciant parere legibus, esseque gentem omnium peruicacissimam. Hæc Nicolaus.

Κεφαλ. ιγ'.

Ως καῖσαρ τὰς ἡρῴδου διαθήκας βεβαίας ἐποίησεν, φυλάξας τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ τὴν διαδοχήν.

CAP. XIII.

Cæsar Herodis confirmat testamentum.

Καῖσαρ ἢ ἀκούσας διαλύει μὲ τὸ συνέδριον, ὀλίγων ἢ ἡμερῶν ὕστερον ἀρχέλαον βασιλέα μὲν οὐ ἀποφαίνεται, ζυῖς ἢ ἡμίσους τ χώρας ὑπὲρ ἡρῴδην ὑπετέλει ἐθνάρχην καθίσας, τιμήσειν ἀξιώματι βασιλείας ὑπεχνεῖτο εἴπερ τὸν εἰς αὐτὸν ἀρετὸν τροσοφέροιτο. τὸν ἢ ἕτερον ἡμίσειαν, νείμας διχῇ, δυσὶν ἡρῴδου παισὶν ἑτέροις παρεδίδου, φιλίππῳ τε καὶ ἀντίπατρῳ τῷ τρὸς ἀρχέλαον τὸν ἀδελφὸν ἀμφισβητήσαντι περὶ τῆς ὅλης ἀρχῆς. καὶ τούτῳ μὲν ἥτε περαία, καὶ τὸ γαλιλαῖον ὑπετέλουν, φοξότε λῶν, τάλαντα διακόσια τὸ ἐφ' ἑτῶς. βατανάα ἢ σὺν ζαχωνίτιδι, καὶ αὐρανίτις σὺν τινι μέρει οἴκου τοῦ ζηνοδώρου λεγομένου, φιλίππῳ τάλαντα ἑκατὸν τροσέφερεν. τὰ ἢ ἀρχελάῳ συντελούμενα, ἰδουμαία τε καὶ ἰουδαία, τότε σαμάρειαν. τεταρτον μέρος ἔτοι τῶν φόρων ἀφαλέλυτο, καίσαρος αὐτοῖς κούφισιν ψηφισαμένου, διὰ τὸ μὴ συναπολωλέναι τῇ λοιπῇ πανηθύει. Ⓒ ἦσαν πόλεις αἱ ἀρχελάῳ ὑπετέλουν, στράτωνός τε πύργος, Ⓒ σεβαστὴ σὺν ἰόππῃ Ⓒ ἱεροσολύμοις. γάζα γὰρ Ⓒ γάδαρα καὶ ἵππος, ἑλληνίδες εἰσὶ πόλεις. ἀποῤῥίζας αὐτοὺς τ ἐκεῖθεν ἕως συρίας τροσεθήκην τοιεῖται. τροσῆσαν δὲ ἀρχελάῳ φόροι χρημάτων τὸ κατ' ἰδιαυτὸν, εἰς τάλαντα ἑξακόσια, ἐξ ἧς τροσέλαβεν ἀρχῆς. καὶ τάδε μὲν τοῖς ἡρῴδου υἱοῖς τῶν τατρῴων τροσλῶν.

Cæsar verò his auditis dimisit concilium. Paucis deinde diebus Archelaum non regem declarat, sed dimidia parte ditionis quæ Herodis fuerat ei concessa ethnarcham eum constituit, regnum quoque pollicitus, quàm primùm ille se tali honore dignum reduceret. Alterum dimidium partitus est in alios duos Herodis filios, Philippum, & Antipam eum qui cum Archelao de toto regno contenderat. Huic transamnana regio cessit cum Galilæa, & cc. talenta annua. Batanæa verò cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quadam Zenodori (vt vocant) domus obtigit Philippo, & centum talenta annui reditus, Archelao verò Iudæa & Idumæa, prætérque has Samaria, cui ex autoritate Cæsaris tributorum quarta pars remissa est, eò quòd cæteris tumultuantibus soli quieti manserant in officio. in eius ditione comprehendebantur vrbes, Stratonis turris, Sebaste, Ioppe, Hierosolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon græcanici instituti vrbes Cæsar ob id separatas à regni terminis Syriæ contribuit. D c. autem talenta quotannis redibant è sua ditione ad Archelaũ. atque hoc fuit Herodis filiorum patrimonium.

Salome autem præter legatas à fratre vrbes Iamniam, Azotum & Phalaëlida, argentique signati quingenta millia, Cæsar largitus est in Ascalone palatium: percipiebátque ex subiectis sibi locis sexaginta talenta annua, habitans in ditione Archelai. reddita sunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita vt testamento cauerat. Duæ deinde eius filiæ virgines præter relicta sibi à patre, accepêre ex Cæsaris munificentia ducena quinquagena signati argenti millia, & elocatæ sunt Pheroræ filiis. imò totum etiam regis legatum mille quingentorum talentorum æstimatione cessit ipsius filiis, paucis aliquot vasis sibi retentis, non tam ob precium charis, quàm ob amici memoriam.

A

B

Cap. XIIII.

De Pseudalexandro.

XVIII. His ita ordinatis per Cæsarem, iuuenis quidam Iudæus genere, educatus Sidone apud quendam Romani ciuis libertum, adoptauit semetipsum in Herodis familiam, per occasionem similitudinis, qua referebat Alexandri ab illo extincti effigiem, attestantibus omnium quorquot vtrunque viderant oculis: atque hac via grassari cœpit ad regium fastigium. itaque ascito tribuli quodam fraudis socio, qui totius regiæ rerum gnarus, alioquin etiam astutus erat, & natus ad excitandas turbas egregias, illius institutione fingebat se Alexandrum illum Herodis filium, morti subtractum cuiusdam beneficio, cui demandatum sit eius interficiendi negotium. suppositis enim necis ipsorum vicariis, & se ereptum & fratrem Aristobulum. His nugis inflatus, aliis quoque non desinebat fucum facere: cúmque Cretam appulisset, quotquot Iudæorum venerunt in eius colloquium, omnibus rem persuasit, & auctus ab eis pecunia, traiecit in Melum insulam vbi magnam pecuniæ vim quæsiuit prætextu regiæ prosapiæ. Et iam sperans recepturum se paternum principatum, remuneraturúmque beneficos, Romam properat suis hospitibus deducentibus. cúmque adnauigasset Puteolos, ibi quoque à deceptis Iudæis simul fauore exceptus est, concurrentibus tanquam ad regem qui Herodi vel hospitij iure coniuncti, vel aliquo erant obstricti beneficio. in causa fuit hominum natura rumorum auida, præsertim conciliante formæ similitudine. nam etiam illis qui valde familiares Alexandro fuerant, persuasum erat hunc ipsum esse, non alium, idque aliis non dubitabant asseuerare iureiurádo interposito. Quod postquam Romam perlatum est, vniuersa Iudæorum illic agentium multitudo profecta est obuiam, tam insperatam salutem ad Dei referentes gratiam, & publico applausu propter maternum genus excipientes hominem lectica gestatum per vias. nihil enim ei ad regium cultum deerat, suppeditantibus sumptum hospitibus: affluentéque certatim multitudine, acclamabatur faustis ominationib. vt fieri solet in re præter spē incolumi-

C

D

E

F

G

Κεφάλαιον ιδ'.

Περὶ Ψευδαλεξάνδρου.

Τούτων δὴ ταύτη διατεταγμένων ὑπὸ καίσαρος, νεανίας Ἰουδαῖος μὲν τὸ γένος, ὅτι δὲ τῶν σιδωνίων πόλεως ἀπελεύθερος ἐμμένων τινὶ τῶν ῥωμαϊκῶν ἀπελευθέρων, εἰσφύσησεν αὐτὸν εἰς τὴν πρώην συγγένειαν, ὁμοιότητι μορφῆς ἡ τοῦ ἀλέξανδρου αὐτῷ τοῦ ἀνηρημένου ὑπὸ πρώην ἐμφερτυρεῖτο παρὰ τοῖς θεωμένοις. καὶ τοῦτο παρόρμημα λαβὼν αὐτὸς εἰς τὸ μεταποιεῖσθαι τὴν ἡγεμονίαν. καὶ ὁμοτράπεζον παρὰ Κρήτην ὁμόφυλον ἄνδρα, ἐμπείσειεν ἂν τὴν ἀμφὶ τὸ βασίλειον, πομπεῦσαι δὲ ἄλλως, καὶ παρέξειν μεγάλα πράγματα φύσιν ἔχοντα, καὶ τοιαύτης κακίας διδάσκαλον αὐτῷ γενόμενον, ἀπάγειν αὐτὸν ἀλέξανδρον, καὶ πρώην τε παῖδα ὄντα διαπεπλεμυρόν τινος τὴν ἀπελεῖν αὐτὸν ἐκ ἁλμυρῶν. κτίναντα δὲ ἑτέρους οἳ ἀπατήσειν ἔμελλον τοὺς θεωρουμένους, αὐτόν τε ἀποποιῆσαι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀριστόβουλον. καὶ τούτοις αὐτός τε ἀνεπέφηνε, καὶ τοὺς συντυγχάνοντας ἐκ ἀπέλλαττο ἀπατᾶν, ἀλλὰ κρήτην προσενεχθεὶς Ἰουδαίων ὁπόσοις εἰς ὁμιλίαν ἀφίκετο, ἐπηγάγετο εἰς πίστιν, καὶ χρημάτων δύπορηθεὶς δόσει τῇ παρ' ἐκείνων, ὅτι μέλλει δώρειν. πολὺ δὲ συντεῦθεν ὁπόσα αὐτῷ προσῆκε χρήματα, προφάσει τῆς βασιλικῆς συγγενείας, καὶ ἐλπίδι τοῦ ὑπολαβεῖν τὸν πάτριον ἀρχὸν, καὶ ἀμείψασθαι τοὺς εὐεργέτας, ὅτι ῥώμης ἠπείγετο, ὧδε πομπῇ τῇ ἰδιοξένων. καὶ διημαρτία προσβαλὼν ἐκ ἐτύχει παρὰ τοὺς τῆδε Ἰουδαίους ἀφ' ὁμοίας ἀπάτης προσαγαγέσθαι. προσῆκε δ' ὥσπερ βασιλεῖ ἄλλοι, καὶ ὁπόσοις ξενία πρὸς ἡμῶν, καὶ δύναμις ἐκ ἄμικτον δὲ τῷ ἀνθρώπων τὸ ἡδονῇ ἐλχόμενον τοὺς λόγους σὺν τῷ φερεγγύῳ τῆς μορφῆς. καὶ δὴ τοῖς πάνυ ὁμιληκόσιν ἀλεξάνδρῳ, πολὺ τὸ πίστον ἐνέπιπτε τῷ μὴ ἕτερος, ἀλλ' αὐτὸς εἶ, καὶ πρὸς τοὺς πλησίον καὶ ὁμιλοῦσιν. ὥς τε καὶ προελθόντος εἰς τὴν ῥώμην λόγου τῆς περὶ αὐτοῦ, πᾶν τὸ τῆδε Ἰουδαίων πλῆθος ὑπαντιάζοντες ὑπέδυσαν, τῇ ὧδε δόξαν τῆς σωτηρίας θεαζόντες τὸ ἔργον, καὶ χάρμα ποιούμενοι δέξα τὸ μῆκος αὐτῷ γένος ὁπότε χωρᾶν καὶ τὸ στενωπὸν διαφερόμενος. καὶ πᾶν βασιλέων ὧδε αὐτὸν χῆμα ἐκ ἀναλωμασι τῶν ἰδιοξένων, μεγάλαι τε ἀφυσάσις ἐγίνοντο τῆς πλήθους, ὅτε βοᾶσις τε ἄφημοι, καὶ ὁπόσα εἰκὸς τοῖς ὕπο παρ' ἐλπίδα σωθεῖσι συντυγχάνειν ἡδέα ὅτι ἐν ἐφεστῶσι.

χαίσαρι

καίσαρει ἦ. ὡς ἀφίκετο ἀγγελία περὶ αὐτοῦ, ἠπίστει μὴν A
ὑγιὰ τὸ μὴ αὖ ῥᾳδίως ἀπατηθῆναι ἡρώδην ἐν πράγμασιν ὅτι μεγάλα αὐήκουσιν αὐτοῖς. οἶδοις ἦ τῇ ἐλπίδι κέλαδον τῷ αὐτοῦ τινὰ ἐξελευθέρων ὡμιληκότα τοῖς μειρακίοις, πέμπει καλέσας ἀγαγεῖν εἰς ὄψιν αὐτοῦ τὸν ἀλέξανδρον. ὁ ἦ ἀνὴρ ὑδέν τι βελτίων ὅτι τῇ κρίσει τῶν πολλῶν χρώμενος. ὁ μὲν καίσαρ διηπάτητο. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐμφερὴς ὁ μὲν ὥς τε ἀπατῆσαι τοὺς σωφρόνως ἐκλογίζεσθαι δυναμένους. αὐτυρχία τε γὰρ ἐπεζάχω- B
το ὁ ψευδαλέξανδρος, καὶ ὥραι τὸ ἐκείνῳ ῥοδαρὸν τοῦ σώματος ὑπὸ ξοφῆς καὶ γυμνασότητος συνερχόμενον, ἔχει τὰ ἐναντία τοῦ δεῦτι σκληρότερον ἐξεβεβηκὸς τὸ σῶμα. θεασάμενος οὖν συμπνυσμὸν ὅτι ψευδολογία διδασκάλου καὶ μαθητοῦ, καὶ λόγων τολμηρῶν συγκρότησιν, ἐζήτει περὶ αὐτοῦ βουλὴν, εἰ γὰρ γεγόνοι συνεκκλαπέντος αὐτοῦ, καὶ δι' ὃν αἰτίαν ὁ ὥραγεγόνει μεταποιούμενος τὴν ἀξίας, ἧς προσῆκε τυγχάνειν τοὺς ὅτου γεγο- C
νότας. φαμένου ἦ ὅτι νήσου τῶν κυπρίων καταλελείφθαι, κινδύνων ὑποφαίνει τὴν καὶ θάλασσαν, εἰ περὶ αὐτὸν συσάμη τι δεινὸν μὴ παντελὲς ἐξαλείφοιεν τὸ μιαιάμμης γένος, ἀλλὰ περιὸν ἀρισόβουλος μόνοι τοὺς ὑπεβεβουλευκότας. ταῦτα διϊσχυριζομένου, καὶ σωθέντος αὐτοῦ τὸν μηχανοποιὸν τῶν πεφάξεως, καίσαρ καταμόνας ὑπολαβὼν τὸ μιφράκιον, ἀλλά σοι μυθὸς εἶπε προκείσθω τοῦ μὴ καὶ πρὸς ἐμὲ ἀπάτην χρησαμένου τὸ μὴ ὑπολειπόμενον D
τῶν σωτηρίας, φάθι δή μοι αὐτὸν τε ὃς ὢν τυγχάνεις, καὶ ὅς σε τοιάδε ἐξετόλμησε δρᾶσαι. μεῖζον γὰρ τὸ ὑπεβεβουλευμένον κακίας ἧς ἐγκεχείρηκας, χρόνων ὧν γεγονὼς τυγχάνεις. καὶ δή, ὡ γὰρ ἐλλάλως πεφάσεται, φεύγει πρὸς τὸν καίσαρα τὸ ὑπεβεβουλευμένον. ὄντα ζόφον, καὶ ἐφ' ᾧ τυγχάνοι συγκείμενον. καὶ ὁ καῖσαρ τὸν μὲν ψευδαλέξανδρον, οὐ γὰρ ἐψεύσατο ὁμολογίαν τὴν πρὸς αὐτὸν, δρασήριον ὁρῶν αὐτουργήσαντα τοῦ σώματι, ἐρέασειν ἐν τοῖς ναύταις καταλήγει. τὸν ἦ ἀναπείσαντα κτείνει. καταδίκη ἦ ἤρκει μυρίοις ὁπόσα τετέλεκεν εἰς τὸν ψευδαλέξανδρον ὀλκεῖν ἀναλωκένα. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν ψευδαλέξανδρον τολμηρῶς συνετεθέντα, ἔτους ἀκλεοῦς εἶχεν. E

Κεφάλαιον ιε'.

Ως ἀρχέλαος πάλιν κατηγορηθεὶς ἐξωρίσθη εἰς βίεννα.

F

ΑΡχέλαος ἦ τὴν ἐθναρχίαν ὑπελαβὼν, ἐπεὶ εἰς Ἰουδαίαν ἀφικνεῖται, ἰωάζαρον τὸν βοηθοῦ ἀφελόμενος τὴν ἀρχιερωσύνην, ὑπικαλῶν συσάντα τοῖς σασιώταις, ἐλεάζαρον τὸν ἐκείνου ἀποχθίσας ἀδελφόν. ἀοικοδομεῖ ἦ καὶ τὸν ἐν ἱεριχοῦντι βασίλειον ἀκαρεπῶς, ἧς τε ὑδάτων ὁπόσα νεαρὰν τὴν κώμην ὀφείλει ὑπορρέοντα, ἐξ ἡμισείας ἀπέστρεψεν ἐπαγαγὼν αὐτοῦ ποιήμενος τοῦ G
πεδίου φοίνιξιν ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένου. κώμην ἦ κτίσας, ἀρχελαΐδα ὄνομα αὐτῇ τίθεται, καὶ τὰ παῖδα παρέβασιν ποιησάμενος, γλαφύραν μὲν τὴν ἀρχελάου θυγατέρα, ἀλεξάνδρου ἦ τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν γενομένην ἐξ ἧς καὶ τέκνα ἦν αὐτῇ, ἀπώμοτον ὂν Ἰουδαίοις γαμετὰς ἀδελφῶν ἄγεσθαι, γαμεῖ. διατείβει ἦ δὴ ὁ ἐλεάζαρος ἐν τῇ ἱερωσύνῃ, ὑπικαθέντος αὐτοῦ ζῶντι ἰησοῦ τοῦ σὺν παιδὸς. δεκάτῳ ἦ ἔτει τῆς ἀρχῆς ἀρχελάου, οἱ πρῶτοι τοῦ ἀδελφοῦ ἀνδρῶν ὄντες Ἰουδαίοις, καὶ σαμαρείταις μηφέρουτες τὸν ὠμότητα αὐτοῦ, καὶ τυραννίδα, κατηγορῆσιν αὐτοῦ ὅτι καίσαρος, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἔγνωσαν αὐτὸν ὑφαβεβηκότα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ,

Id vbi allatum est ad Cæsarem, nolebat fidem habere nuncio, quòd sciret Herodem non facilè potuisse decipi in re tam seria: nonnihil tamen spe motus, Celadum vnum è suis libertis familiariter olim versatum cum adolescentibus illò mittit, iussum vt Alexandrum in conspectum suum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoscendo aliis sagacior. Non tamen imponi potuit Cæsari, quòd non tanta esset similitudo vt etiam prudenter considerantes falleret. Pseudalexander enim & manus habebat duratas opere, & corporis illa gratia carebat, quæ solet bene natis & educatis contingere, quòd ipse non vixisset in tantis deliciis. Postquam igitur animaduertit conspiratione in mendacia præceptorem atque discipulum, & ex composito loquentibus adesse fiduciam, percontabatur quid factum esset simul ereptoAristobulo, aut cúrnam ille non venisset, vt vnà cum fratre ius tam præclaris natalibus debitum reposceret: Responsum est in Cypro eum mansisse, metu periculorum quibus mare nauigantes expositi sunt: vt si quid ipsis contigisset durius non omnino Mariamnes genus intercideret, sed superesset saltem Aristobulus. Hæc illo asseuerante, simúlque concinente autore huius fabulæ, Cæsar seducto adolescente: Tibi, inquit, si non me quoque coneris fallere, merces erit impunitas quod ad tuam salutem attinet: nunc age dicito quísnam sis, & quis te ad hæc audenda impulerit. neque enim istius ætatis est tam insidiosa malitia. Ibi ille, cùm non posset aliud, totum commentum indicat, quibus modis, & à quo sit compositum. Cæsar autem Pseudalexandrum, vt pollicita seruaret, in regiminum ordinem allegit, quòd esset valido corpore: doctorem verò eius affecit supplicio. cæterùm Meliis abundè magna mulcta fuit, quæ in fictitium Alexandrum frustra impenderant: atque ita cœptum Pseudalexandri temerarium turpis consecutus est exitus.

CAP. XV.

Archelaus iterum accusatus Viennam relegatus est.

CÆterùm Archelaus iam ethnarcha in Iudæam reuersus, Ioazaro Boëthi filio pontificatum abrogat, insimulato quòd seditiosis consenserit: éamque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocat. apud Hierichuntem deinde regiam magnificè reficit, aquarum quibus Neara vicus iuuabatur, dimidio deriuato in palmetum recèns à se in subiecto campo consitum. nouum etiam vicum conditum à se denominauit Archelaida: & contempto more patrio, Glaphyram Archelai regis filiam, olim Alexandri fratris sui coniugem, & liberorum ex illo susceptorum matrem, duxit: quamuis Iudæi lege vetentur fratrum vxores ducere. Nec Eleazarus diu sacerdotio potitus est, subrogato in viuentis locum Iesu Siæ filio. Decimo autem principatus Archelai anno primates tam Iudæorum quàm Samaritarum non ferentes eius tyrannidem, detulerunt eum ad Cæsarem, maximè cùm scirent eum contra ipsius mandatum fecisse,* XIX.

à quo iussus fuerat ex æquo ac bono præesse A
subditis. Hoc audito Cæsar ira commotus accersit procuratorem eius Romæ agentem, & ipsum Archelaum nomine. nec dignatus quicquam scribere, Vade inquit, & quàm primùm illum ad nos adducito. qui accelerata nauigatione in Iudæam delatus, reperit eum cum amicis in conuiuio: indicátáque voluntate Cæsaris, ad profectionem, hortatus est. Mox vbi venit, Cæsar auditis eius accusatoribus & ipsius B
defensione, misit eum Viennam in exilium quæ est vrbs Galliæ, mulctatum prius omni pecunia. Sed priusquam Romam euocatus est, amicis tale narrauit somnium. Visus est sibi videre decem spicas maturas tritico plenas à bubus absumi: experrectúsque non contemnendam visionem ratus, coniectores diuinos super ea consuluit. quibus dissentientibus cùm variaret interpretatio, Simon vir Essæus præfatus veniam, ait hanc visionem Archelao significare mutationem in deterius. boues C
enim significare miseriam, quòd in perpetuis laboribus degat hoc animal. præterea rerum mutationem, quia terra horum opera versata nec locum eundem retineat, nec faciem. cæterùm decem illas spicas totidem annorum præfinire numerum. eas enim redire annuis vicibus, iámque instare Archelao dominationis terminum. Sic ille hoc somnium interpretatus est: post cuius visionem quinta die venit in Iudæam procurator D
Archelaus, ad euocandum illum missus à Cæsare. Simile quiddam & Glaphyræ eius vxori accidit, Archelai regis filiæ. hæc vt iam diximus, virgo nupserat Alexandro Herodis filio, fratri huius Archelai: quo à patre occiso, iterum nupsit Iubæ regi Mauritaniæ. hoc quoque defuncto viduam apud patrem agentem in Cappadocia duxit Archelaus, repudiata Mariamne priore coniuge, tanto ardebat amore Glaphyræ. huic degenti cum Archelao tale E
somnium obuersatum est. Visa sibi est Alexandrum venientem complexu excipere præ gaudio. Illum verò expostulantem dicere, Confirmasti Glaphyra vulgare illud dictum, non esse fidendum mulieribus, quæ virgo mihi coniuncta matrimonio, & communium liberorum parens, oblita nostri amoris capta es secundarum nuptiarum desiderio. ac ne ea quidem contumelia contenta, ausa es cum tertio cubare sponso, turpiter & impudenter ingressa meam familiam & nupta Archelao, fratrem meum habere maritum sustinens. At ego non obliuiscar veteris tuæ beneuolentiæ, téque liberabo ab hoc opprobrio, mihique te meam vindicabo. hoc somnium cum illa exposuisset apud quasdam familiares sibi mulieres post paucos dies vita functa est. quod ego ideo hic referendum putaui, quod sermo sit mihi de illis regibus: & alioqui res magni exempli videtur, certissimum immortalitatis animorum & diuinæ prouidentiæ argumentum continens.

ἵνα ὑπηκόως ἀναστρέφηται πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ Καῖσαρ κομισάμενος ὡς ἤκουσεν, ὀργῇ φέρων τὸν ὑπάτευσεν Ἀρχελάῳ τὸν ἐν Ῥώμῃ πραγμάτων, Ἀρχέλαος δὲ ἦν τούτῳ ὄνομα ἦν, μεταπεμψάμενος, γράφειν μὲν Ἀρχελάῳ βραχὺν ἠξίωσεν. σὺ δὲ ταχὺ πλεύσας πρὸς ἡμᾶς. ἦν δὲ ἔκπλους ἐν τῷ ἔξεως ποιησάμενος, καὶ ἀφικόμενος εἰς Ἰουδαίαν λαμβάνει τὸν Ἀρχέλαον ἐν δυσχερείᾳ ὄντα μετὰ τῶν φίλων, τήν τε ἀλλοίαν ὑποπτεύσας τοῦ πράγματος, καὶ ὁρμήσας αὐτὸν εἰς τὴν ἔξοδον. καὶ ὁ Καῖσαρ ἀφικομένῳ ὅτι τινῶν κατηγόρων ἀκροᾶται καὶ αὐτοῦ λέγοντος καὶ ἀπολογουμένου, δοὺς οἰκτήριον αὐτῷ βιέννας πόλιν τῆς Γαλατίας, ἐν ᾗ χρήματα ἀπολωλεκὼς ἔτυχεν. ἐφ' ᾧ καὶ ἡδέως ὅτι ῥώμης ἀπελθεῖν Ἀρχέλαος, ὄναρ δοκεῖν ἐνδιηγεῖται τοῖς φίλοις. θεασάμενος ἀσταχύας δέκα τὸν ἀριθμόν, πλέως πυροῦ τὴν ἰδίαν ἀκμὴν ἀπηλφότας, δόξαι δ' αὐτῷ βιβρωσκομένους ὑπὸ βοῶν θεωρεῖν. καὶ θαυμαζομένους, φέρειν δὲ εἰς μέσα δόξαι δ' ὄψιν αὐτῷ, μεθ' ἑλκτὴν τοὺς μάντεις, οἷς περὶ ὀνείρατων ἦσαν αἱ ἀναστροφαί. σκιδναμένων δ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέροις, ἐκ δὲ εἰς ἕνα ἔκλιτο πᾶσιν ἀφήγησις, σίμων ἀπὸ γένους ἐσσαῖος, ἀσφάλειαν αἰτησάμενος, μεταβολὴν πραγμάτων ἐλεγεν Ἀρχελάῳ φέρειν τὴν ὄψιν ἐκ τῶν ἀγαθοῖς πράγμασιν, βοὸς μὲν γὰρ κακοπαθείας τε ὑποσαφεῖν, διὰ τὸ ἔργοις ὑπὸ ζυγὸν μεταβολὰς δ' ὧν πραγμάτων, διὰ τὸ τὴν γῆν, πόνῳ τῷ ἐκείνων ἀρομένην, ἐν ταὐτῷ μένειν ἐκ δύναται. τὰς δ' ἀσταχύας δέκα ὄντας, ἔσεσθαι ἀριθμὸν ἐναυτοῦ ὁ εἶζειν. πρὸ ὁδῷ γὰρ ἐνὸς ἑκάστου γίνεσθαι θέρος, καὶ τὸν χρόνον ἐξήκειν Ἀρχελάου τὴν ἡγεμονίας. ὁ μὲν ταῦτα ἐξηγήσατο τὸν ὄνειρον. πέμπτη δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὸ θρῶτον αὐτὸν ἡ ὄψις Ἀρχελάῳ συνῆλθεν, ὁ ἀναπαλαιόμενος Ἀρχέλαος πέμπτος εἰς Ἰουδαίαν ὑπὸ καίσαρος ἀφίκετο. Γλαφύρα δὲ ἡ γυναικὶ αὐτοῦ τυγχάνει, βασιλέως Ἀρχελάου θυγατρὶ ὕστη. ἣ ὡς πρότερον εἶπον, συνῴκει παρθένον λαβὼν Ἀλέξανδρος ἡρῴδου μὲν υἱός, Ἀρχελάου δὲ ἀδελφός. ἐπεὶ δὲ συμβαίνει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς τελευτῆσαι, ἰόβα τοῦ λιβύων βασιλέως γαμεῖται. μετὰ δὲ αὐτὸς τὸν λιβύος χηρεύουσαν ἐν καπποδοκίᾳ Γλαφύρᾳ τῷ πατρὶ, Ἀρχέλαος ἄγεται τὴν συνοικοῦσαν αὐτῷ μιριάμμην ἐκβαλὼν, ἔρωτος δὲ αὐτὸν ἡ Γλαφύρας ἀπέσβεσεν ἔρως. καὶ συνῶσα τῷ Ἀρχελάῳ, ὅτιον δὲ ὄναρ θεάται. ἐδόκει τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ ἐπὶ αὐτὰ θεασαμένην, χαίρειν καὶ προβάλλειν προθύμως. τὸν δὲ καταμεμψίν τε αὐτῆς ποιεῖσθαι, ὡς φάναι, γεγαφύρα, σωτηρεῖς ἄρα λόγῳ, ὃς ἄπιστα ἔλεγεν εἰ γυναῖξιν ἡ συνωμολογήσασά μοι, καὶ συνοικισθεῖσα παρθένος, παίδων ἡμῖν γεγονότων, λήθῃ παραδίδωσ ἔρωτας τοὺς ἐμοὺς, δευτέρων ὑπιθυμία γάμων. πλησθῶρα δέ σοι ὑδὲ ἔτος ὕβρεως, ἀλλὰ καὶ τρίτον ἐτόλμησας αὐτῇ ὧδε κατακλίναι νυμφίον, ἀφειπῶς καὶ ἀναισχύντως ὑπισιοῦσα οἶκῳ τῷ ἐμῷ, καὶ γάμῳ συνιθεμένη πρὸς ἀρχέλαον, ἀδελφὸν δ' ἡμέτερον. ἀλλ' ἵνα ἐγώγε λήθην ποιήσομαι δυσκολίας τ σῆς, ἀπαλλάξω δέ σε παντὸς τοῦ ὀνειδιοῦτος, ἐμοὶ ὥσπερ οἱ καθαιρόμενος. ταῦτα διηγησαμένη πρὸς τὰς συνήθεις τ γυναικῶν, μετ' ὀλίγας ἡμέρας τελευτᾷ τ βίον. ἐγὼ δ' ἃ ἀλλότρια νομίσας αὐτὰ τοῦ δὲ τοῦ λόγου εἶ δέ τὸ πρὸς τ βασιλέων αὐτὸν σπουδὴ πάντα, καὶ ἄλλως ὅτι πρόδηλά τι φέρει, τοῦτο ἀμφὶ τὰς ψυχὰς ἀθανασίας ἀμφεροῖς, καὶ τοῦ θείου προμηθείας τοῦ ἀνθρώπινα προειληφότος τῇ αὐτῷ, καλῶς ἔχειν ἐνόμισα εἰπεῖν ὅτω.

ὅτῳ ἢ ἀπιστεῖται τὰ διάδηλα, γνώμης ὀνάμωρος ἢ ἑαυτῷ κώλυμα ἂν αὖ γένοιτο τῷ ἐπ' ἀρετὴν αὐτῷ προσιεμένῳ. τῆ ἢ ἀρχελάου χώρας ὑποτελοῦς προσημηθείσης τῇ Συρων, πέμπεται κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος αὐτὴρ ὑπατικὸς, ἀποτιμησόμενος τὰ ἐν Συρίᾳ, καὶ τὴν ἀρχελάου ἀποδωσόμενος οἶκον.

A Cui verò hæc videntur incredibilia, fruatur opinione ſua, & aliis non obſtrepat quibus excitantur ad virtutis ſtudia. Cæterùm ditione Archelai contributa Syriæ, miſſus eſt illo à Cæſare vir conſularis Quirinius, qui cenſum ageret per Syriam, & ipſius Archelai domum venderet.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς Ιουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη τιμητὴς συρίας καὶ Ιουδαίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὴν ἀρχελάου οὐσίαν. μεταπεσούσης τῆς Ιουδαίας ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν. καὶ ὡς κωπώνιος ἐκ τοῦ ἱππικοῦ τάγματος, ἐπέμφθη ἔπαρχος Ιουδαίας. καὶ περὶ Ιούδα τοῦ γαλιλαίου. Κεφ. α

Τίνες αἱρέσεις, καὶ ἐπίσαν παρὰ Ιουδαίοις φιλοσόφων, καὶ τίνες οἱ νόμοι. Κεφ. β

Ως ἡρῴδης, καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι, πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος. Κεφ. γ

Ως πόντιος πιλάτος ἠθέλησε κρύφα εἰσενεγκαι εἰς ἱεροσόλυμα προτομὰς καίσαρος, γνοὺς ἢ ὁ λαὸς, ἐς ἀσίασε πρὸς αὐτὸν, ἄχει ἐξεκόμισεν αὐτὰς ἀπὸ ἱεροσολύμων εἰς καισάρειαν. Κεφ. δ

Τὰ συμβάντα Ιουδαίοις ἐν ῥώμῃ, καὶ περὶ πιλάτου. Κεφ. ε

Οὐιτελλίου ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς τιβέριος καῖσαρ ἔγραψεν αὐτῷ ἀρταβάνην μὴ τὴν πάρθων πρεῖσαι ὁμήρους αὐτῷ πέμψαι, πρὸς ἀρέταν ἢ πολεμεῖν. Κεφ. ς

Πόλεμος ἡρῴδου τοῦ τετράρχου πρὸς ἀρέταν τὸν τῆς ἀραβων βασιλέα καὶ ἥττα. Κεφ. ζ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ῥώμην πρὸς τιβέριον καίσαρα, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη. καὶ ὃν τρόπον ἐλύθη ὑπὸ γαΐου μετὰ τὸν τιβερίου τελευτήν. Κεφ. η

Ως ἡρῴδης τετράρχης ἀναβὰς εἰς ῥώμην, κατηγορηθεὶς ὑπὸ ἀγρίππα, ἐξωρίσθη, καὶ ὡς τὴν τετραρχίαν αὐτοῦ ἐδωρήσατο γαΐος ἀγρίππα. Κεφ. θ

Στάσις τῆς ἐν ἀλεξανδρείᾳ Ιουδαίων, καὶ ἑλλήνων, καὶ πρεσβεία ἀφ' ἑκατέρων πρὸς γαΐον. Κεφ. ι

Ως γαΐος, πέμψει πετρώνιον ἡγεμόνα εἰς συρίαν, δοὺς ἐντολὰς στρατοῦ δύναμιν, πολεμῆσαι Ιουδαίοις, ἐὰν μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὰ ἀνδριάντα. Κεφ. ια

Τὰ συμβάντα τοῖς ἐν βαβυλῶνι Ιουδαίοις, διὰ ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς. Κεφ. ιβ

HÆC IN IOSEPHI DECIMOOCTAVO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quirinius mittitur ad cenſendam Syriam & Iudæam, tum vt Archelai facultates in poteſtatem ſuam redigeret. ac Iudæa in formam prouinciæ redacta venit Coponius vir equeſtris ordinis, vt eam tanquam procurator Cæſaris adminiſtraret: vbi etiam de Iuda Galilæo. CAP. I.

Quæ & quot ſectæ fuerint apud Iudæos, & quæ cuiuſque dogmata. CAP. II.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæſaris conditæ. CAP. III.

Vt populus tumultuatus ſit propter clàm illatas Hieroſolyma à Pontio Pilato Cæſaris imagines, quoad Cæſaream à Hieroſolymis deportatæ ſunt. CAP. IV.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato. CAP. V.

Vitellij aduentus Hieroſolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Attabano obſidibus bellum contra Aretam ſuſciperet. CAP. VI.

Herodis bellum quo ab Areta rege Arabum ſuperatus eſt. CAP. VII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accuſatus vinctus ſit, vtque poſt exceſſum Tiberij à Caio eius ſucceſſore ſolutus eſt. CAP. VIII.

Quomodo Herodes tetrarcha cùm Romam profectus eſſet, accuſatus ab Agrippa in exilium miſſus fuerit, eius tetrarchiam Caius Agrippæ donauerit. CAP. IX.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam ſeditio, & vtriuſque partis ad Caium legatio. CAP. X.

Caius in Syriam legatum mittit Petronium iuſſum Iudæis bellum inferre, niſi malint recipere ipſius ſtatuam. CAP. XI.

Quo in ſtatu res Iudæorum fuerint apud Babylonem, & de Aſinæo & Anilæo fratribus. CAP. XII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΟΚΤΩΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER DECIMVSOCTAVVS.

CAP. I.

Quirinius ad censendam Syriam & Iudæam mittitur à Cæsare, & procurator eiusdem Cæsaris in Iudæam venit Coponius: & quomodo Iudas Galilæus res nouas molitus est.

ITERE A Quirinius senator Romanus per omnes honorum gradus ad consulatum vsque prouectus, & in primis clarus, à Cæsare mittitur in Syriam, vt iura populis redderet, facultatésque censeret omnium: & cum eo venit Coponius, præfectus turmę equitum, penes quem esset totius Iudææ rerum administratio. Quin & ipse Quirinius in Iudæam venit iam attributam prouinciæ Syriæ, vt percenseret facultates eius regionis ciuium, & Archelai pecunias in potestatem suam redigeret. Illi verò tametsi primùm ægrè ferrent mentionem descriptionis, non sunt tamen reluctati pertinaciter, parendo autoritati pontificis Ioazari, qui Boëthi fuit filius. atque ita illius suasu sine controuersia census peractus est. Extitit tamen pòst quidam Iudas Gaulanites, ortus ex oppido Gamala, qui adiuncto sibi Pharisæo Sadduco, solicitabat ad defectionem populos, censum nihil aliud quàm manifestum seruitutis professionem esse dictitans, & vniuersam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim vt re bene gesta fortunis suis fruantur feliciter, & confirmati in earum possessione laudem quoque sibi parent fortitudinis: nec sperandum auxilium cœlestis numinis, nisi ipsi quoque rebus suis consulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita vt accenderentur ad audendum aliquid. atque ita dici vix potest quantum hi viri totam gentem conturbauerint, dum omnia miscent cædibus & latrociniis, promiscuísque nullo amicorum aut inimicorum respectu prædationibus, & insignium virorũ cædibus prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, sed re vera priuatorum lucrorum studio. Itaque conficientibus se mutuò ciuibus,

Κεφάλαιον α'.

Ως κυρίνιος ὑπὸ καίσαρος ἐπέμφθη ἐπὶ τιμητὴν οὐσίας, καὶ ἰουδαίας, καὶ ὡς κοπώνιος ἐπέμφθη ἔπαρχος ἰουδαίας, καὶ περὶ ἰούδα τοῦ γαλιλαίου.

ΚΥΡΗΝΙΟΣ ὁ τῶν εἰς τὸ βουλὸ συναγομένων ἀνὴρ, τάς τε ἄλλας ἀρχὰς ὑπατεύσας, καὶ δι' ἃ πασῶν οὐ δίωσας, ὕπατος γενόμενος, τότε ἄλλα ἀξιώματα μείζω οὐκ ὀλίγοις, ὅτε οὐσίας ἀπογραφὴ γίνεται καίσαρος, διαφορότης τὸ ἔθνος ἀπέσταλμένος, καὶ τιμητὴς τῶν ὑσιῶν γενόμενος. κωπώνιός τε ἀυτῷ συγκαταπέμπεται, ἱππέων ἡγούμενος, ἰουδαίων τῆς ὅπλων πᾶσαν ἐξουσία. παρὼν ὁ κυρίνιος εἰς τὴν ἰουδαίαν προσθήκην τε οὐσίας γενομένην, ἀποτιμησόμενός τε αὐτῶν τὰς ὑσίας, καὶ ἀποδωσόμενος τὰ ἀρχελάυ χρήματα. οἱ δὲ, καίπερ τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν δύσκῃ φέροντες τὴν ὅπλων ἀπογραφὴν ἀκούσαν, ὡς κατέβησαν εἰς πλέον οὐκ ἔπειθον πείσαντες αὐτοὺς τὸ ἀρχιερέως ἰωαζάρυ, βουλὴ ὢν ὅδε υἱὸς ἰῶ. καὶ οἱ μὴ πιθόμενοι τὸ ἰωαζάρου τῷ λόγων, ἀπεστέρων χρήματα μηδὲν ἐνδιαίτησαν. ἰούδας δὲ γαυλανίτης ἀνὴρ, ἐκ πόλεως ὄνομα γαμάλα, σάδδοκον φαρισαῖον προσλαμβανόμενος, ἐπείγετο ὅπλα ἀποστάσει, τῷ τε ἀποτίμησιν ὑδὲν ἄλλο, ἢ ἀπτυρίαν δουλείαν ὑπιφέρειν λέγοντες, ἐν ἐλευθερείας ἐπαίνῳ προκαλούμενοι τὸ ἔθνος. ὡς παρέχοι μὲν κατορθοῦν εἰς τὸ ἐύδαιμον ἀπακειμένης τῆς κτήσεως, ἀσφάλισιν δ' ἐν τῷ ταύτης προϊόντος ἀγαθῷ, τιμὴν καὶ κλέος ποιήσεσθαι μεγαλόφρονος, καὶ τὸ θεῖον ἐν ἄλλως ἢ ὅπλα συμπροθυμεῖσθαι μᾶλλον, αὖ μεγάλων ἐργάτην τῇ διανοίᾳ καθισάμενοι, μὴ ἐξαφίονται φόνου τὸ ἐν αὐτῆς. καὶ ἡδονῇ δὲ τῷ ἀκούσαν ὧν λέγοιεν ἐδέχοντο οἱ ἄνθρωποι, προὔκοπτεν ὅπλα μεγάλη ὁπλιβολὴ τὸ θλιμμάτος. κακὸν δ' ὡς ἔστιν ὃ μὴ φύοντος ἐκ τῆδε τῆς αἰδρῶν, καὶ περαιτέρω τὸ εἰπεῖν ἀνεπλήσθη τὸ ἔθνος, πολέμων τε ἐπαγωγαῖς ὐχ οἷόν τε ἄπαυστον τῷ βίαν ἔχειν, καὶ ὁποσέρησιν φίλων, οἳ καὶ ἐπελαφρύοιεν τὸν πόνον. ληστηρίων δ' μεγάλων ὁπιθέσεσι καὶ διαφθοραῖς αἰδρῶν τῆς φρώτων, δόξα μὲν τῷ ὀρθομένῳ τῆς κοινῶν, ἔργῳ δ' οἰκείων κερδῶν ἐλπίσιν. ἐξ ὧν σάσεις τε ἐφύησαν δι' αὐτὰς, καὶ

καὶ φόνος πολιτικός. ὁ μὲν, ἐμφυλίοις σφαγαῖς μανίᾳ τῆς A
ἀνθρώπων, εἰς τὸ ἀλλήλους, καὶ αὐτῆς χαλεπώτερον ὑπὸ θυ-
μίᾳ τοῦ μὴ λείπεσθαι τῆς ἀντιπαθείας ἡκότων. ὁ δὲ, τῶν πο-
λεμίων. λιμὸς τε εἰς ὑστάτην ἀνακείμενος αἰσχύντοις,
καὶ πόλεων ἁλώσεις, καὶ καταφαγὰς, μέχρι δὴ καὶ τὸ ἱε-
ρὸν τοῦ θεοῦ ἐνείματο πυρὶ τῆς πολεμίων ὑπὸ νίκης.
ὕπως ἄρα ἅπαξ τῶν πατρίων κινήσεις καὶ μεταβολὰς με-
γάλας ἔχει κίνδυνος ἅπασι τοῖς συμβαίνουσιν,
εἰκὸς καὶ ἰούδας, καὶ σάδδουκος, τετάρτην φιλοσοφίαν ἐ- B
πείσακτον ἡμῖν ἐπεισαγαγόντες, καὶ ταύτης ἔργοις ὑπορρη-
θέντες, θεοῦ τε τὸ παρὸν θορύβων τὴν πολιτείαν ἐνέ-
πλησαν, καὶ τῆς αὖθις κακῶν κατειληφότων ῥίζας ἐφυ-
τεύσαντο τῇ ἀσωπῷ θᾶττον φιλοσοφίας ἐπιδεᾶ,
δι' ἧς ὀλίγα βούλομαι διελθεῖν, ἄλλως τε, ἐπεὶ καὶ
τῇ κατ' αὐτῆς ἀπειλαθέντι τοῖς νεωτέροις ὀφθῆναι
τοῖς πράγμασι συνετύχει.

Κεφάλαιον β'.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ ἰουδαίοις, καὶ ὁπόσαι.

C

ΙΟυδαίοις φιλοσοφίαι ἓξ εἰσὶν ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου τῶν
πατρίων, ἅτε τῇ ἐπιστήμῃ, καὶ ἡ τῶν σαδδουκαίων, ζητεῖ
τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φαρισαῖοι λεγόμενοι. καὶ τυγχάνει μὲν
τοι παρὰ αὐτῆς ἡμῖν εἰρημένα ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ τοῦ
ἰουδαϊκοῦ πολέμου. μνησθήσομαι δ' ὅμως, καὶ νῦν αὐτῆς ἐπ'
ὀλίγων. οἵτε γὰρ φαρισαῖοι, τὸν βίον ἐξαρτίζουσιν, οὐ D
δὲν εἰς τὸ μαλακώτερον ἐνδιδόντες, ὧν τε ὁ λόγος
κεῖνας παρέδωκεν ἀγαθῶν. ἕπονται τῇ ἡγεμονίᾳ, πρε-
σβύτερον ἡγούμενοι τιμὴν φυλακὴν ἐν ᾧ πρεσβυτέρῳ
ἠθέλησε. τιμῆς γε δὴ ἡλικίας θεοῦ πουσι πολὺ χωρῆ-
σαι, ὅσον ἐπ' ἀπειλῇ τῇ εἰσηγημένων ταῦτα θεσμοῖς
ἐπαγομένοις. πρᾶσσεσθαί τε εἱμαρμένην τὰ πάντα ἀξι-
οῦντες, οὐδὲ τῷ ἀνθρωπείῳ τὸ βουλόμενον ἐπ' αὐτῆς
ὁρμῆς ἀφαιρεῖν, δοκοῦσαν τῷ θεῷ κρᾶσιν γενέσθαι, καὶ τῷ
εἱμένης βουλῇ τε καὶ ἀνθρώπων τῷ θελήσαντι E
προσχωρεῖν μὲν ἀρετῆς ἢ κακίας. ἀθάνατόν τε ἰσχὺν τὴν
ψυχαῖς πίστις αὐτοῖς εἶναι, καὶ ὑπὸ χθονὸς δικαιώσεις τε
καὶ τιμὰς οἷς ἀρετῆς ἢ κακίας ὑπῆρξεν ἐν τῷ βίῳ
γενέσθαι. καὶ τὴν μὲν, εἱργμὸν ἀΐδιον προσίεσθαι, ταῖς δὲ
ῥᾳδίαν ἀναβιοῦν. καὶ δὴ αὐτὰ τοῖς τε δήμοις
πιθανώτατοι τυγχάνουσι, καὶ ὁπόσα θεῖα λόγων τε καὶ
ἔργων ποιήσεως ἐξηγήσει τῇ εἱμένων τυγχάνουσι
πράσσοντα. εἰς τοσόνδε ἀρετῆς αὐτῆς αἱ πόλεις ἐμαρ-
τύρησαν ὑπεῖναι τὸ ὑπὲρ πάντων κρείσσονος, ἔντε F
τῇ διαίτῃ τοῦ βίου, καὶ λόγοις. σαδδουκαίοις δὲ τὰς
ψυχὰς ὁ λόγος συναφανίζει τοῖς σώμασι. φυλακῆς δὲ
ἐδαμῶς τινῶν μεταποίησις αὐτοῖς ἢ τοῦ νόμου. πρὸς
γὰρ τοὺς διδασκάλους σοφίας μὲν μετίασιν ἀμφιλο-
γεῖν ἀρετὴν ἀριθμοῦσιν. εἰς ὀλίγους τε ἄνδρας ἥκει
ὁ λόγος ἀφίκετο, τοὺς μὲν τοι πρώτους τοῖς ἀξιώμασι.
πράσσεταί τε ἀπ' αὐτῆς ὅσον οὐκ εἰπεῖν. ὁπόσα γὰρ ἐπ'
ἀρχὰς παρέλθοιεν, ἀκουσίως μὲν καὶ κατ' ἀνάγκας,
προσχωροῦσι δ' ὅμως οἷς οἱ φαρισαῖοις λέγει δέ τὸ μὴ G
ἄλλως ἀνεκτοὺς γενέσθαι τοῖς πλήθεσιν. ἐστιοῦσί δὲ ὅτι
μὴ θεοῦ καταλιπεῖν φιλεῖ τὰ πάντα ὁ λόγος. ἀθανα-
τίζουσι δὲ τὰς ψυχὰς, τιμωρίαν ἡγούμενοι τῷ δικαίου τοὺς
μὲν ἀγαθοὺς, οἰκήσεις

moribus alioqui sunt probatissimis, agris colendis in totum dediti. Miranda etiam est eorum iustitia, qua omnes Græcos & Barbaros longè superant, multis iam seculis triti in eius continuis studiis. Facultates in commune possident, nec aliquis diues magis vtitur suis bonis, quàm quiuis nihil possidens. Atque hoc instituto viuunt virorum supra quatuor millia, nec vxores habentium, nec seruos, quòd alterum ad iniuriam communis naturæ pertinere censeant, alterum tranquillitati vitæ parum commodum. quare per se ipsi viuentes inuicem sibi ministrant. Quæstores creant viros probos ex sacerdotum numero, qui ex agrorum reditibus & frugum prouentu cibos eis conficiant. In summa eandem ferè viuendi rationem sequuntur, quam hi qui apud Dacos Plisti nominantur. Quartæ autem studium sapientiæ sectantium viæ primus autor fuit Iudas Galilæus. hi cætera cum Pharisæis consentiunt, nisi quòd constantissimo libertatis amore flagrant, credentes solum Deum dominum habendum ac principem, faciliùs vel exquisitissima pœnarum genera laturi vnà cum cognatis suis ac carissimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. quod quia multis sæpe spectatum scio, plura de hoc non libet dicere. non enim vereor ne fidem non inueniant mea verba, imò illud potiùs, ne tam insignem patientiam & doloris contemptum parum assequantur. quæ quidem animositas plurimum in gente nostra creuit accensa acerbissimis Gessij Flori iniuriis, quibus postremò effectum, vt deficerent à Rom. pop. Et de Iudæorum sectis hæc sufficerint.

A βέλτιστοι ἢ ἄλλως ἄνδρες τὸν τρόπον, καὶ τὸ πᾶν πονεῖν ὑπὸ γεωργίᾳ τεθραμμένοι. ἄξιον ἢ αὐτῷ θαυμάσαι καὶ πάντας τοὺς ἀρετῆς μεταποιουμένους τὸ ἀήττητον, μηδαμοῦ ὑπάρξαν ἑλλιμένων ἢ βαρβάρων τισὶν, ἀλλὰ μηδὲ εἰς ὀλίγον, ἐκείνοις ἐκ παλαιῶ συνελθὸν, ἐν τῇ ὑπομονῇ νικᾶσθαι μὴ κακωλύσθαι. τὰ χρήματα τε κοινὰ αὐτοῖς ὄσιν, ἀπαλλαγοὶ ἢ ὑπὲν ὁ πλούσιος τῶν οἰκείων μείζονος, ἢ ὁ μηδὲ ὅτι ἔν κεκτημένος. καὶ τάδε σεμνύουσιν ἄνδρες ὑπὲρ τετρακισχίλιοι τὸ ἀριθμὸν ὄντες, καὶ ἔτε γαμετὰς εἰσάγουσι ἢ ὅτι δέλοιτο ὑπάρχειν δύναι κτᾶσιν, τὸ μὲ εἰς ἀδικίαν φέρειν ὑπειληφότες, τὸ ἢ σάσεως ἐνδιδόναι ποίνον. αὐτοὶ ἢ ἐφ' ἑαυτῷ ζῶντες ὅτι ὁμονοίᾳ τῇ ἐπ' ἀλλήλοις ὑπερῶνται. ὑποδέκτας ἢ τῶν χρεοστόλων χρεωκοπεῖντες, καὶ ὁπόσοι γῆ φέρει, ἄνδρας ἀγαθοὺς ἱερεῖς ὀφὲ ποίνον ὄντα τε καὶ βρωμάτων. ζῶσι ἢ ὑδὲν παρηλλαγμένως, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἐμφέρεντες θαλῶν τοῖς πλείοις λεγομένοις. τῇ ἢ τετάρτῃ τῶν φιλοσόφων, ὁ γαλιλαῖος ἰούδας ἡγεμὼν κατέστη. τὰ μὲν λοιπὰ πάντα γνώμην τῶν φαρισαίων ὁμολογῶσι, δυσκίνητος ἢ τῶ ἐλευθέρᾳ ἔρως ὄσιν αὐτοῖς, μόνον ἡγεμόνα καὶ δεσπότην τὸν θεὸν ὑπειληφόσι. θανάτων τε ἰδέας ὑπομένειν παρηλλαγμένας ἐν ὀλίγῳ τιθέντας καὶ αὐξημῶν τιμωρίας, ἐπὶ φίλων μὲν τὸ μηδένα ἄνθρωπον φοβεῖσθαι δεσπότην. ἐωρακόσι ἢ τοῖς πολλοῖς τὸ ἀμετάλλακτον αὐτῷ τοῦ ζώστους τοὺς σεσεῖς, περαιτέρω διελθεῖν παρέλιπον. ἃ γὰρ δέδοικα μὴ εἰς ἀπιστίαν ὑπολειφθῇ τι τῶν λεγομένων ὑπ' αὐτοῖς, δυνατὸν ἢ μὴ ἐλάσσονος τῶν ἐκείνων καταφρονήματος δεχομένῳ τὴν παλαιστρίαν τὸ ἀλγηδόνος, ὁ λόγος ἀφηγῆται. αἰσία τε τῇ ἐπιτυθὲν ἤρξατο νοσεῖν τὸ ἔθνος μεσίᾳ φλόγωσι, ὃς ἡγεμόνι λῦ, ἐξουσίᾳ τὰ ὑβρίζειν ὑποπαύσαντος αὐτοὺς ὑποσπάσαι ῥωμαίων. καὶ φιλοσοφεῖται μὲ ἰουδαίοις, τοσάδε.

B

C

D

CAP. III.

Vrbes ab Herode & Philippo tetrarchis in honorem Cæsaris condita.

E

III. QVirinius autem venditis & confiscatis Archelai facultatibus, peractóque censu, qui incidit in annum trigesimumseptimum, post victum à Cæsare in Actiaca pugna Antonium, cùm mota esset contra Ioazarum pontificem plebis seditio, priuauit eum hac dignitate, & Ananum Sethi filium substituit. Herodes verò & Philippus suæ quisque tetrarchiæ res ordinauit, & composuit: quorum Herodes Sephorj cincta mœnibus, fecit eam totius Galilææ caput & defensaculũ. aliud deinde oppidum quod tunc Betaramphtha dicebatur, communitum nomine mutato Iuliada ab vxore Imperatoris appellauit. Philippus quoque Paneada sitam ad Iordanis fontes instruxit ædificiis, indito Cæsareæ nomine. Vico etiam Bethsaidæ in ripa lacus Genesarethini vrbis speciem addidit, frequentato incolis & aucto opibus, quem Iuliæ Cæsaris filiæ cognominem esse voluit. Cæterùm Coponio, quem cũ Quirinio missum diximus, Iudæam administrante huiusmodi quiddam accidit. In festo azymorum quod Pascha vocamus mos est sacerdotibus post mediam noctem aperire templi ianuas. tunc igitur quamprimùm apertæ sunt,

F

G

Κεφάλαιον γ'.

Ως ἡρώδης καὶ φίλιππος οἱ τετράρχαι πόλεις ἔκτισαν εἰς τιμὴν καίσαρος.

Κυρήνιος ἢ τὰ ἀρχελάου χρήματα δεδομένος ἤδη, καὶ τῶ ἀποτιμήσεων πέρας ἐχόντων, ἀφ' ἑνὸς δεούσῃ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει μετὰ τὴν ἀκτιακὴν ἐν ἀκτίῳ ἧτταν ὑπὸ καίσαρος, ἐκίνησαν τὸν ἀρχιερέα κατασεσεισμένα ὑπὸ τῆς πλήθυος ἀφελόμενος τὸ ἀξίωμα. ἦν τιμῆς, ἅπαντον τῶν ἐξ ἁρχιερέα. ἡρώδης ἢ καὶ φίλιππος τετράρχιαν ἑκάτερος τὴν ἑαυτῶν παρελήφοτες καθίσαντο. καὶ ἡρώδης σέπφωριν τειχίσας, φρούριον τῆς γαλιλαίου παντὸς ἦλθ αὐτὴν αὐτοκρατορίδα. βηθσαϊμφθᾶ ἢ, πόλις λῦ καὶ αὕτη, τείχει φερλαίων, ἰουλιάδα ὑπὸ τῶν αὐτοκράτορος ἀγορᾶν τῆς γυναικός. φίλιππος ἢ πανσάδα, τὴν φερὸς τοῖς πηγαῖς τῶ ἰορδάνου καταστάσας, ὀνομάζει καισάρειαν. κώμην ἢ βηθσαϊδὰν, φερὸς λίμνῃ ἢ τῆ γεννησαρίτιδι, πόλεως ἀξίωμα, πλῆθει τε οἰκητόρων καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει, ἰουλίᾳ θυγατρὶ τῇ καίσαρος ὁμώνυμον σκάλεσιν. κωπωνίου ἢ τὴν ἰουδαίαν διέποντος ὃν ἔφην κυρηνίῳ σωκοπεμφθῆναι, τάδε φέρεται. τῇ ἀζύμων τὸ ἑορτῆς ἀγομένης λῦ πάσχα καλοῦμεν, ἐν μέσῃ νυκτὶ ἐθὲν τοῖς ἱερεῦσιν λῦ ἀνοιγνύναι τὰ ἱερὰ τοὺς πυλῶνας. καὶ τότε ἐπεὶ τὸ φῶτον γένεται ἡ ἀνοῖξις αὐτῶν

ἄνδρες

ἄνδρας σαμάρειται κρύφα εἰς ἱεροσόλυμα ἐλθόντες A
διάρρυψιν ἀνθρωπείων ὀστῶν ἐν ταῖς στοαῖς ποιοῦν-
ται. καὶ διαπαντὸς τὸ ἱερὸν ἤρξαντο, μὴ φθάσειεν
ὅτι τοιούτους νομίζοντες, τότε ἄλλα διὰ φυλακῆς
μείζονος ἦγον τὸ ἱερόν. καὶ κωπώνιος μετ' ὀλίγον εἰς
ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, διάδοχος δ' αὐτοῦ τῆς
ἀρχῆς φαβῖνος γίνεται, μάρκος ἀμβιβοῦλος, ἐφ' οὗ καὶ
σελώμη τοῦ βασιλέως ἡρώδου ἀδελφὴ μετὰ σάσα
ἰουλία ἰαμνιάδα τε καταλείπει, καὶ τὴν τοπαρχίαν B
πᾶσαν, τήν τε ἐν τῷ πεδίῳ φασαηλίδα, καὶ ἀρ-
χελαΐδα, ἔνθα φοινίκων πλείστη φύτευσις, καὶ καρ-
πὸς αὐτῶν ἄριστος. διαδέχεται δὲ καὶ τοῦτον αὖνιος
ῥοῦφος, ἐφ' οὗ δὴ καὶ τελευτᾷ καῖσαρ, δεύτερος
μὲν ῥωμαίων αὐτοκράτωρ γηγενόμενος, ἔτει δὲ καὶ
πεντήκοντα τῆς ἀρχῆς ἔτη, θεὸς οἷς υἱῶσι ἓξ, ἡμέ-
ραις δυοῖν πλείοσι, τούτου δὲ αὐτῷ τῷ χρόνῳ τετρα- C
μοιραρχήσας ἔτη σὺν ἦρξεν αὐτωνίος, βιώσας ἔτη ἑπτὰ
καὶ ἑβδομήκοντα. διαδέχεται δὲ τοῦ καίσαρος τὴν
ἡγεμονίαν, πιβέριος νέρων, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἰου-
λίας υἱὸς ὤν. τρίτος δὴ ἤδη αὐτοκράτωρ, καὶ πέμ-
πτος ὑπ' αὐτοῦ σαρλῶ ἰουδαίοις ἔπαρχος διάδοχος
αὐτοῦ ῥούφου καλέριος γρᾶτος, ὃς παύσας ἱερέ-
ων ἄκαιρον ἰσμαήλου ἀρχιερέα ἀποφαίνει τὸν τοῦ φα-
βῖ. καὶ τοῦτον δὲ μετ' οὐ πολὺ μεταστήσας ἐλεά- D
ζαρον τὸν ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως υἱόν, ἀποδείκνυσιν
ἀρχιερέα. ἐνιαυτῷ δὲ διαγλυμμένου, καὶ τόνδε παύ-
σας, σίμωνι τῷ καμίθου τὴν ἀρχιερωσύνην πα-
ραδίδωσιν. οὐ πλέον δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὴν ἡμίσειαν
ἔσχεν διαγλύφετο χρόνος, δὲ ἰώσηπος ὁ καϊάφας, διά-
δοχος λαμβάνει αὐτοῦ. καὶ γρᾶτος μὲν ταῦτα πράξας εἰς
ῥώμην ἐπαναχωρεῖ, ἔνθεν ἔτη διατρίψας ἐν ἰουδαίᾳ. πόντιος δὲ πιλάτος, διάδοχος αὐτοῦ ἥκει. ἡ- E
μέρᾳ δὲ ὁ ποντάρχης, ὅτι μέγα δὲ λαμπρᾷ πρὸς
φιλίας ἀφικνοῦμενος, οἰκοδομεῖται πόλιν ἐπώνυμον αὐ-
τοῦ πιβεριάδα, τοῖς κρατίστοις ὀνόμασιν ἐπιτρέψας τὴν γαλιλαίας
ὑπὲρ λίμνην τὴν γεννησαρίτιδα. θέρμα δὲ ἐν ἀπορρήτοις
ἔστιν ἐν κώμῃ, ἀμμαοὺς ὄνομα αὐτῇ. σύγκλυδες δὲ ἄν-
θρωποι, ἐν ὀλίγῳ δὲ τὸ γαλιλαῖον, καὶ ὅσοι μὲν ἐν
τῇ ἀπ' αὐτοῦ γῇ, ἀναγκαῖοι, καὶ θεὸς εἶναι εἰς
τὸν κατοικίσαντα ἀγόμενοι, τινὲς δὲ καὶ τῶν ἐν πόλει.
ἐδέξατο δὲ αὐτοὺς σωοῖκος καὶ ἐκ παντοχόθεν ὑπο- F
σωζομένους αὐδεγὰς ὑποδοχῆς, ἐφ' οἷς μήτε σαφῶς
ἐλυθέντος, πολλά τε αὐτοῖς, καὶ ὑπὸ πολλοῖς
ἐλευθέρωσεν, καὶ ἐπηγέτησεν, ἀναγκαῖα τῷ
μὴ ἀπολείπειν τὴν πόλιν ὑπηδεῖς, κατασκευῆς τε
οἰκήσεων πλείας τῆς αὐτοῦ καὶ γῆς ἀποδόσει, εἰδὼς
φθάνοντα τὸν οἰκτμὸν ὄντα, καὶ ἀπὸ τοῦ ἰουδαίου
ταπείου, ἀλλὰ τὸ ὑπὲ μνήμασιν ἃ πολλὰ τῆδε λεῖ- G
ἀπεμφέρειν τὴν ἵδρυσιν πιβεριάδι γηγένεσθαι. μιαροὺς
γὰρ ὑπὲ ἑπτὰ ἡμέρας ἐν τοῖς οἰκήτορας εἰσαγορεύει
ἡμῖν τὸ νόμιμον. τελευτᾷ δὲ καὶ φερόρας ὁ παρθυ-
αίων βασιλεὺς κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον, ὑπερβολῆς αὐ-
τοῦ γηγενέσθαι ὑπὸ φερορακικοῦ τοῦ ἰδίου, κατὰ τοιοῦτον
τρόπον. φερόρας παιδῶν αὐτοῦ γνησίων γηγενέσθαι, ἰταλικῇ παιδίσκῃ, ὄνομα αὐτῇ θεσμοῦσα, ταύτῃ
ὑπὸ ἰουλίᾳ καίσαρος μετ' ἄλλων δωρεῶν ἀποσταλθῆναι, τὸ μὲν πρῶτον παλλακίδι ἐχρῆτο. κατάπλα-
γείς δὲ τοῦ πολλοῦ τῆς εὐμορφίας, θεσπίσαντος χρόνου, καὶ παιδὸς αὐτῇ τοῦ φερορακίου γηγενέσθαι, γαμε-
τὴν τε τὴν ἄνδρωπον ἀποφαίνεται καὶ τιμίαν. ἦγε δὲ πᾶσιν οἷς εἶπον πίθανα τοῦ βασιλέως γενέσθαι,

Samaritani quidá clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſpatſerunt oſſà humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, vt poſthac IV.
ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. Paulo pòſt Coponius Romam reuertitur ſucceſſore accepto M. Ambiuio: cuius tẽpore Salome Herodis regis ſoror vita decedens Iuliæ Iamniam cum ſua toparchia reliquit, & ſitam in campo Phaſaelidem, Archelaidemque plurimis palmetis conſitam, quorum fructus eſt præſtantiſſimus. Huic ſucceſſit Annius Rufus, quo præſide Cæſar fato functus eſt, qui ſecundus fuit Romanorum Imperator, præfuítque reipublicę annos quinquagintaſeptem, ſex menſibus amplius & diebus duobus: in quo numero quatuordecim ſunt anni, quibus Antonius ei fuit imperij ſocius & particeps. Vixit autem annos ſeptuagintaſeptem: Et Tiberius Nero priuignus ſucceſſit, Iuliæ filius, Romanorum Imperator tertius: à quo quintus Iudæorum præſes miſſus eſt in Annij Rufi locum Valerius Gratus. Hic adempto Anano ſacerdotio Iſmaelem Fabi filium iuſſit eſſe pontificem: quo paulò pòſt deiecto, in Eleazarum Anani pontificis filium eum honorem tranſtulit. Elapſo deinde anno & hunc redegit in ordinem, & Simoni Camithi filio pontificatum tribuit. hic quoque anno in hac dignitate exacto, iuſſus eſt eam cedere Ioſepho, qui cognominabatur Caiaphas. His ita geſtis, Gratus Romam repetit, in Iudæa exactis annis vndecim: cui deinde Pontius Pilatus ſucceſſor miſſus eſt. Herodes porrò tetrarcha receptus in amicitiam Tiberij, de ipſius nomine vrbem à ſe conditam vocauit Tiberiada, electo ad hoc optimo agro Galilææ in ora lacus Geneſarethici, vnde non longè apud Emmauntem vicum ſunt aquæ calidæ. hæc partim à conuenis, partim à Galilæis habitata eſt, quorum nonnulli eò migrare coacti ſunt, quidam etiam è nobilitate ſedes illic ſibi optauerunt. quóque maior eſſet frequentia, recepti ſunt ad incolendum etiam tenuiſſimi quique vndecunque confluentes, & in his aliquot quos non ſatis conſtabat eſſe liberos. hos magnis immunitatibus ac beneficiis proſecutus aſtrinxit ad habitandum, alij domos, alij agros largitus, quo minus horrerent ædificatam præter ritum patrium in ſolo multis ſepulchris referto, cùm iuxta noſtras leges ad ſeptem dies impurus habeatur, qui in talibus locis habitet. Eodem tempore Phraates Parthorũ rex per inſidias ſublatus eſt à Phraatace filio, huiuſmodi de cauſa. Phraates habens legitimos liberos, ancillã Italici generis Thermuſam nomine, inter cætera dona à Cæſare miſſam, primùm in cõcubinarum numero habuit. procedente deinde tempore obſtupefactus præcellenti mulieris forma, ſuſcepto iam ex ea Phraatace filio, legitimo thoro eã ſibi coniunxit. Quæ cùm quicquid vellet regi perſuaderet,

cogitans filio ſuo Parthorum regnum aſtruere, intellexit nihil ſe effecturam, niſi ablegarentur legitimi Phraatis filij. Perſuaſit igitur marito, vt Romam eos obſides mitteret: quod illis ſine cunctatione faciendum fuit, patre voluntati Thermuſæ tam obnoxio. Interea Phraataces ſolus domi ad regnum educabatur: qui tædioſum ratus expectare dum à patre decedente principatum acciperet, cum matre contra eum conſpirauit, cum qua creditus eſt etiam ſtupri habere conſuetudinem. Ergo parricidio ſimul & inceſto exoſus popularibus, priùs quàm confirmaret ſuas opes per tumultum pulſus interiit. Tum verò nobiliſſimi Parthorum animaduertentes non poſſe ſine rege conſiſtere ipſorum rempublicam, nec tamen volentes eligere alienum ab Arſacidarum ſanguine, putantéſque ſatis eſſe ſemel violatam regiam maieſtatem Italicæ mulieris libidinibus, Herodem per legatos acciuerunt. Is erat quidem regij generis, ſed inuiſus multitudini propter nimiam crudelitatem, quòd intractabilis eſſet, & ad iram proniſſimus. hunc coniurati aliquot interfecerunt, vt quidam tradunt, in conuiuio. ſolent enim perpetuò geſtare gladios. Vt verò à pluribus fertur, in venatione occiſus eſt. Legatione deinde miſſa Romam, petierunt regem vnum ex obſidibus, prælatúſque eſt Vonones cæteris fratribus. Videbatur enim capax eius fortunæ, quam ei duo maxima in terris offerebant imperia, externum ſimul & domeſticum. Sed breui pœnitentia ſubiit barbaros, natura mutabiles, & indignitatum impatientiſſimos. dedignabantur enim facere imperata mancipij, ſic vocantes obſidẽ, & hac appellatione exaggerantes ignominiam. non enim belli iure ſibi regem impoſitum, ſed quod turpius ſit, per pacis contumeliam. móxque vocant Artabanum in Media regnantem, Arſacidem genere. ille paruit libenter, & præſto fuit cum exercitu. cui cùm occurriſſet Vonones, primùm manente etiam tum in officio vulgo Parthorum, prælio victus Artabanus retro in Mediam repulſus eſt. Sed paulo pòſt inſtauratis copiis Vononem auſum confligere vicit egregiè, ita vt cum paucis equitibus in Seleuciam confugeret. Artabanus autem magna cæde graſſatus in profligatos barbaros, & clade attonitos, in Cteſiphontem ſe recepit cum victricibus copiis. Ille igitur hoc modo regnum adeptus eſt. Vonones autem refugit in Armeniam, & à principio quidem affectauit eius regionis dominium, miſſis Romam legatis ſuper hoc negotio. Vt verò repulſam paſſus eſt à Tiberio, pertæſo ignauiam hominis & moto Parthi comminationibus bellum iam intentatis: deſtitutus omni ſpe regnandi, quòd potentiores Armeniorum Niphatem accolentes ſequerentur factionem Artabani: Silano Syriæ præſidi ſe dedidit. is reſpectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud ſe aſſeruauit in Syria. Armenis autem Orodẽ vnum è ſuis filiis Artabanus regẽ impoſuit. Per idẽ tempus cũ Antiochus quoq; Comagenę rex fato conceſſiſſet,

κὴ ἀποδίδουσα τῷ αὐτῆς παιδὶ γλυκέως τ̃ πάρθων ἡγεμονίαν, ἐώρα μὴ ἄλλως γλυκυσθήσῃ μὴ ὁτοσοῦν αὐτῇ μηχανησάμενος τ̃ γνησίων τ̃ Φραάτου παίδων. πείθει οὖν αὐτὸν ἀποπέμπειν εἰς ῥώμην ἐφ' ὁμηρείαν τοὺς γνησίους παῖδας. κὴ ὅτοι μ̃, ὑ γὰρ ἀντεπεῖν δύνατον Φραάτῃ τοῖς θεσμούσης ὁπτάγμασιν, ὅτι τ̃ ῥώμης ἐξεπέμποντο. Φραατάκης ὁ μόνος ὅτι τοῖς θεάγμασι ξεφόμβος, δεινὸν ἡγεῖτο κὴ ἄμα χρήσιον τ̃ παρὸς διδόντος τ̃ ἀρχεῖν λαμβάνειν. ὡς τε ἐπεβούλευε τῷ πατρὶ συμφορᾶς τ̃ μητρὸς, ἣ δὴ κὴ σωτήριος λόγος. ὁ δ' ἀμφοτέρα μισηθεὶς, ὑδὲν ἧσον, ὡς τ̃ παροχυνίας τὸ μῖσος, τ̃ μητρὸς ἔρωτα πιθηκίων τ̃ ὑπηκόων, φύσει φευκαλαθεὶς φόβητρον ἢ φύναι μέλας, ἐξέπιπτε τῷ φρονήματος, κὴ ὅτου θυμοκῆ. συμφρονήσαντες ὁ οἱ γλυκαύστατοι πάρθων, ὡς ἀβασιλεύτους μ̃ ἀμήχανον πολιτεύεσθαι, οἱ ὁ βασιλεύοντες ὐκ τῷ ἤθους τῷ ἀρσακιδῶν, ὑδὲ ἑτέρους ἄρχειν νόμιμον, ἀπέχρη ὁ πολλάκις, κὴ μέχρι νεῶ φευβείας τ̃ βασιλείαν ἔκτε γάμων τῆς ἰταλικῆς παλλακίδος κὴ ἤθους, ὁρώδην σκάλλουσ φρισβεύσαντες. ἰῶ ὁ κὴ ἄλλως μᾶλλ ὅτι φθονος ὢν τῷ πλήθει, κὴ ὑπαίτιος κατ' ὀλίγας ἀμφιτος, πάνυ γὰρ ἰῶ σκαιὸς, ὐ συνεθίζετος εἰς ὀργήν. ἵνα ὁ τῷ ὐκ τῷ ἤθους. τὸν μᾶλλ δὴ συςαντες, ἀποκτείνυσιν, ὡς μᾶλλ ἔνιοι φασιν, ὐκ ἀνοσιαῖς κὴ τεραπέζαις, μαχαιροφορεῖν γὰρ ἔθος ἅπασιν. ὡς ὁ πλείων κατέχει λόγος εἰς θήραν φερομένους. φρισβεύσαντες ὁ εἰς ῥώμην, ἠτοῦντο βασιλέα τῷ ὁμηρευόντων. κὴ πέμπεται βονώνης φερκειθεὶς τῷ ἀδελφῶν, ἐδόκει γὰρ χωρεῖν τινὶ τύχῃ, ἰῶ αὐτῷ δύο μίγνυσθαι τῷ ὑπὸ τὸν ἥλιον ἡγεμονίαν φερσφέρειν, ἰδία καὶ ἀλλοτρία. ἔχεια ὁ αὐτοφυῆ τοῖς βαρβάροις ὕπεισιν, ἅτε κὴ σφαλερῆς φύσει ὄντας, φερός τε τὸν αἰαξιοπάθειαν. αὐθραπόδων γὰρ ἀλλοτρίων ποιῆσαι τὸ φερσαρόμενον ἠξίουν, τὸν ὁμηρείαν αὖτι δουλείας ὀνομάζοντες, κὴ τῆς ὁπλήσεως τὸν ἀδοξίαν. οὐ γὰρ αὖ πολέμου δικαίῳ δεδόσθαι τὸν βασιλεύοντα πάρθοις, ἀλλὰ ὁ τῷ παντὶ χείρων, εἰρήνης ὕβρει. ὧδε χρῆμα ὁ σπάλιν ἀρτάβανον μηδείας βασιλεύοντα, γένος ἀρσακίδων. πείθεται ὁ ἀρτάβανος, κὴ μ̃ στρατιᾶς ἔπεισιν. ὑπαντιάζει ὁ αὐτὸν βονώνης. κὴ τὸ μᾶλλ φρῶτον συμφρονήσαντος αὐτῷ τῷ πλήθους τῷ πάρθων παραταξάμενος, ἡττηθεὶς φεύγει φερὸς τοὺς ὅρους τῆς μηδείας ἀρτάβανος. καὶ μετ' οὐ πολὺ σπανιαγὼν πολλὴν στρατιὰν, συμβάλλει τῷ βονώνῃ, κὴ νικᾷ, κὴ βονώνης εἰς σελεύκειαν ἀφιππάζεται σὺν ὀλίγοις τοῖς φερὶ αὐτόν. ἀρτάβανος ὁ πολλὴν τὴν τερπὴν φόνον ἐργασάμενος ὑφ' ὅπλήξεως τῷ βαρβάρων, φερὸς κτησιφῶντα μετὰ τ̃ πλήθους ἀναχωρεῖ. κἀκεῖνος μᾶλλ ἐβασίλευσεν ἤδη πάρθοις. βονώνης ὁ εἰς ἀρμηνίαν διαπίπτει, καὶ καταρχὰς μᾶλλ, ἐφίετο τῆς χώρας, ὐ φερὸς ῥωμαίους ἐφρίσσεν. ὡς ὁ αὖτ' πβήριος μᾶλλ ἀπείπε, φεύγει τὸν ἀναδείαν, καὶ τ̃ πάρθε τὰς ἀπειλὰς, ἀναφρισβεύει γὰρ δὴ πόλεμον ἀπατεινόμενος, μηχανᾷ ὁ ἰῶ ἑτέρῳ βασιλείας οὐδεμίᾳ, κὴ γὰρ οἱ φερὶ νεοφάτην δυνατὸν τῷ ἀρμηνίων ἀρταβάνῳ φερσίθεναι, ὧδε δίδωσιν αὐτὸν σιλανῷ τῷ

τ̃ συρίας στρατηγῷ. κἀκεῖνος μ̃ κᾷ αἰδῶ τ̃ ἐν ῥώμῃ κομιδῆς ἐν συρίᾳ παρεφυλάττετο. ἐπ ὁ ἀρμηνίαν ὁρώδῃ δίδωσιν ἀρτάβανος, ἑνὶ τῷ ἑαυτῆ παίδων. ἐπαλεύτησεν ὁ ὁ τῆς κομμαγηνῆς ἀντίοχος,

διεγ-

διέσπικε ἡ τὸ πλῆθος πρὸς τοὺς ἐνοικίμους, καὶ πρεσβεύσαν ἀφ' ἑκατέρα μέρους, οἱ μὲ δυνατοὶ, μεταβάλλειν τὸ χῆμα τ πολιτείας εἰς ἐπαρχίαν ἀξιοῦντες, τὸ πλῆθος ἡ βασιλεύεσθαι κ τὰ πάτρια. καὶ ψηφίζεται ἡ σύγκλητος Γερμανικὸν πέμπειν διορθώσαντα τὰ κ τὴν ἀνατολήν, πραγματευομένης αὐτῷ τ τύχης δικαίαν τὸ θανάτε. καὶ γὰ ἡγεμονεύων κ ἀναζήλως, καὶ πάντα διορθώσας, ἀνῃρέθη φαρμάκῳ ὑπὸ πίσωνος, καθὼς ἐν ἄλλοις δεδήλωται.

A contentio nata est inter plebeios & nobiles, his regnum in prouinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, vt antè viuere: quapropter Germanicus ex S.C. ad res Orientis componendas missus est, fortuna occasionem quærente illius exitio. post redactam enim in meliorem statum Syriam, Pisonis opera veneno sublatus est, sicut dicitur aliàs.

B

Κεφάλαιον δ'.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς πόντιον πιλάτον.

Cap. IIII.

Iudæorum contra Pontium Pilatum seditio.

Πιλάτος ἡ ὁ τ ἰουδαίας ἡγεμών, στρατιὰν ἐκ καισαρείας ἀγαγὼν, καὶ μεθιδρύσας χθὲς ἐσθῆτα ἐν ἱεροσολύμοις ὅπη καταλύσει τὴν νόμων τὴν ἰουδαϊκῶν, εἰσφέρουσαν, προτομὰς καίσαρος ἃ ἔχει σημείοις προσῆσαν εἰσαγόμενος εἰς τ πόλιν, εἰκόνων πίσιν ἀπαγορεύοντες ἡμῖν τὰ νόμιμα. καὶ δὴ τότε οἱ πρότερον ἡγεμόνες τ μὴ μὴ ἔχειν δὲ τῶνδε κόσμων σημαίας ἐποιοῦντο εἰσοδον τῇ πόλει. πρῶτος ἡ πιλάτος ἀγνοίᾳ τ ἀνθρώπων δὲ τὸ νύκτωρ ἐλθεῖν τ εἴσοδον ἱδρυθῆναι τὰς εἰκόνας φέρων εἰς τὰ ἱεροσόλυμα. οἱ ἡ, ἐπεὶ ἔγνωσαν κ πλησίον παρῆσαν εἰς καισάρειαν ἱκετείαν ποιούμενοι ὅπη πολλὰς ἡμέρας, ὅπη μεταθέσει τ εἰκόνων. καὶ μὴ συγχορηθῆτος δὲ τὸ ὕβρεις καίσαρι φέρειν, ἐπεὶ πρὶν ἐξαναχωρῆσαι λιπαρεῖν, κ ἕκτην ἡμέραν ἐν ὅπλοις ἀφανῶς ὅπλισάμενος τὸ στρατιωτικὸν, αὐτὸς ὅπη τὸ βῆμα ἦκε, τὸ ἡ, ἐν τῷ σταδίῳ κατεσκάφος, ὅπερ ἀπέκρυπτε τ ἐφεδρεύοντα στρατόν. πάλιν ἡ τῷ ἰουδαίων ἱκετείᾳ χρωμένων, ὑπὸ συνθήματος θεὶς ἦσας τοῖς στρατιώταις, ἢ πειλῇ θάνατον ὅπιθήσειν ζημίαν ἐκ τ ὀξέως, εἰ μὴ παυσάμενοι θορυβεῖν ὅπη τὰ οἰκεῖα ἀπίοιεν. οἱ δὲ φρενῆς ῥίψαντες ἑαυτοὺς, καὶ γυμνώντες τὰς σφαγὰς, ἡδονῇ δέξεσθαι τ θάνατον ἔλεγον, ἢ τολμήσειν τ σοφίαν θεσβήσεσθαι τ νόμων. καὶ πιλάτος θαυμάσας τὸ ὀχυρὸν αὐτῶν ὅπη φυλακῇ τῶν νόμων, θεσμὸν χρῆμα τὰς εἰκόνας ἐκ τῆς ἱεροσολύμων ἐπανεκόμισεν εἰς καισάρειαν. ὑδάτων ἡ ἐπαγωγὴν εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἔνεσεξε δαπάνῃ τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐκλαβὼν τὸν ἀρχὴν τὸ ῥεύματος, ὅσον ὑπὸ διακοσίων σταδίων. οἱ ἡ, καὶ ἠγάσθων τοῖς ἀμφὶ τὸ ὕδωρ διαμιλλίοις, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων συνελθόντες, κατεβόων αὐτῶν παύσασθαι τὸ ὅπη τοιούτοις θεσθυμουμένων. τινὲς ἡ ἐκ λοιδορείᾳ χρώμενοι, ὕβριζον εἰς τὸν ἄνδρα οἷα δὴ φιλεῖ πρᾶσσειν ὄμιλος. ὁ ἡ, σολὴ τῇ ἐκείνων πολὺ πλῆθος στρατιώτων ἀπεχόμενον, οἱ ἐφέροντο σκυτάλας ὑπὸ ταῖς στολαῖς, διαπέμψας εἰς ὃ πρόσθεν ἐλθοιεν αὐτοὺς, αὐτὸς ἐκέλευσεν ἀναχωρεῖν. τῷ ἡ ὁρμηκότων εἰς τὸ λοιδορεῖν, ἐπεδείκνυσι τοῖς στρατιώταις ἃ προσωμέχειτο σημεῖον. οἱ ἡ ἐκ πολὺ μείζονος ἢπερ ἐπέταξε πιλάτος, ἐχρῶντο πληγαῖς, τύπτοντες ἐν ἴσῳ κ μὴ καλάζοντες. οἱ ἡ εἰσέφερον τὸ μαλακὸν ἐνδὺν, ὡς τε ἄοπλοι ληφθέντες ὑπ' ἀνδρῶν ἐν ἐξαπίνης ὅπλισθέντων, πολλοὶ μὲ αὐτῷ ταύτῃ ἐκ ἀπέθνησκον, οἱ ἡ κ ξαυμασίαν αἰσχόμενοι. καὶ ἔστε παύεται ἡ φάσις. γίνεται ἡ κ τοῦτον τὸν χρόνον ἰησοῦς σοφὸς ἀνὴρ, εἴγε ἄνδρα αὐτὸν λέγειν χρή. ἦν γὰρ παραδόξων ἔργων ποιητὴς, διδάσκαλος ἀνθρώπων τῶν ἡδονῇ τἀληθῆ δεχομένων, καὶ πολλοὺς μὲ ἰουδαίους, πολλοὺς ἡ καὶ ἑλληνικοὺς ἐπηγάγετο. ὁ χριστὸς οὗτος ἦν. καὶ αὐτὸν ἐνδείξει τῶν πρώτων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν, σταυρῷ ὑπαγαγόντος πιλάτου, οὐκ

C

D

E

F

G

Cæterùm Pilatus Iudææ præses à Cæsarea Hierosolyma traducto in hyberna milite, signa cum effigie Cæsaris in vrbem intulit ad legis nostræ contumeliam, qua cautum est ne habeamus huiusmodi effigies. & ideò qui ante hunc fuêre præsides, cum signis aliter insignitis solebant vrbem ingredi. primus Pilatus ignaris omnibus noctu illatas effigies Hierosolymis statuit. quod vbi cognitum est ciuibus, magno agmine petierunt Cæsaream, vbi per multos dies supplices orauerunt præsidem, vt transferret illas imagines alió. Pilato verò pernegante se facturum quod coniunctum esset cum iniuria Cæsaris, cùm Iudæi precari non desinerent, sexto pòst die iussis clàm in armis esse militibus, sedit pro tribunali in stadio, captata loci opportunitate, quòd aptissimus esset insidiis. ibi compellatus iterum de eodem negotio, signum dat militibus, vt eos circumueniant, mortem minitans, nisi quàm primùm quiescerent, & suam quisque domum discederent. at illi procidentes humi, & exertos præbentes iugulos, manifestè præ se ferebant, vita sibi cariorem esse obseruationem legis patriæ. Tum Pilatus admiratus tam constans legum studium, continuò reportauit eas imagines Cæsaream à Hierosolymis. deinde aquæ ductũ struere aggressus est ex sacro ærario, inducturus aquas Hierosolyma à ducentesimo stadio. id ægerrimè tulit populus & congregati per cœtus numerosos vsque ad multa hominum millia, vociferationibus conabatur eum deterrere à proposito, nonnulli verò ita vt fit apud inconditam multitudinem, etiam conuitiis lacessebant præsidem. at ille milites sub populari habitu clàm armatos fustibus iussit reliquam multitudinem corona cingere: & quamprimùm vulgus cœpit iacere conuitia, dedit illis signum ex composito: illi supra quàm mandatum erat vsi sunt fustibus, tumultuatores & quietos cædentes nullo discrimine. Ibi tam inclementer accepti inermes ab instructis, pars occisi sunt, pars discesserunt saucij: atque hoc modo compressa est seditio.

V.

Eodem tempore fuit Iesus, vir sapiens, si tamen virum eũ fas est dicere. Erat enim mirabilium operum patrator, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt: plurimósque tam de Iudęis quã de gentibus sectatores habuit. Christus hic erat: quẽ accusatũ à nostræ gentis principib⁹, Pilat⁹ cùm addixisset cruci, nihilomin⁹

VI.

non deſtiterunt eum diligere, qui ab initio cœperant. Apparuit enim eis tertia die viuus, ita vt diuinitus de eo vates hoc & alia multa miranda prædixerunt: & vſque in hodiernum Chriſtianorum genus ab hoc denominatum non deficit. Circa eadem tempora etiam aliud
VII. Iudæos turbauit incommodum, & Romæ in ſacris Iſidis ſumma turpitudo deprehenſa eſt. Dicam igitur priùs de Iliacorum nefando ſcelere, ac tum demum res Iudæorum proſequar. Erat Romæ Paulina, mulier non minus probitate morum quàm natalium claritate illuſtris, ad hæc opulenta & formoſa, vt quæ eſſet in ipſo ætatis flore, ſed in primis ornata pudicitia. Nupta autem erat Saturnino, viro tali coniuge digniſſimo. huius amore captus eſt Decius Mundus iuuenis non obſcurus in equeſtri ordine: & quia maior erat fœmina, quàm quæ poſſet corrumpi muneribus, eo magis accendebatur amantis inſania, ita vt offerret ei pro vnica nocte ducenta drachmarum millia. ac ne ſic quidem valens eam flectere, nō ferens amoris impotentiam, decreuit morbum ſimul & vitam finire inedia. hoc eius propoſitum non fefellit Iden libertam Mundi paternam, variis inſtructam ſed non probatis artibus, quæ indignè ferens obſtinationem iuuenis, blanda oratione conuentum animare conata eſt, ſpem ei faciens effecturam ſe vt potiatur Paulinæ complexibus. Cúmque ille preces eius libenter acciperet, ait ſibi opus L. tantùm drachmarum millibus ad expugnandam mulieris pudicitiam. Ita refocillato iuuene, & accepta quantam petierat pecunia, nouā doli viam ingreſſa eſt videns Paulinam non capi pecuniis. Sciens portò eam vehementer addictam Iſidis cultui, tale quiddam comminiſcitur. Conuentis aliquot ex eius ſacerdotibus, accepta fide ſilētij, & quod efficaciſſimum eſt oſtentato præmio, in præſens vigintiquinque millibus, & alteris totidem poſt nauatam operam, indicat eis amorem iuuenis, rogans vt omnibus modis adniterentur cum reddere voti compotem. Illi auri cupidine tacti, benignè ſunt polliciti, quorum natu maximus properè ſe ad Paulinam contulit, & admiſſus imperatóque abigque arbitris colloquio, venire ſe ait miſſum ab Anubide captum ipſius forma, & iubente vt ad ſe veniat. Illa libenti animo accepit nuntium, móxque iactabat ſe apud familiariter notas mulieres, quòd dignata ſit amore Anubidis: marito quoque indicat, condictam ſibi cœnam & cubile Anubidis. ideò faciliùs conceſſum eſt, quòd cognita & probata eſſet viro pudicitia cóiugis. itaque in templum proficiſcitur, & poſt cœnam inſtante ſomni tempore incluſa per ſacerdotem, tenebris concilianti bus in latentem ibi Mundū incidit: totamque eam noctē obſecuta eſt iuueni, Deo ſe gratificari exiſtimans. Eo deinde abeūte priuſquā ſacerdotes doli cōſcij ſurgerēt, Paulina mane ad maritū reuerſa cōgreſſū cū Anubide prædicat,

ἐπαύσαντο οἵγε πρῶτον ἀγαπήσαντες. ἐφαίνη γὰρ αὐτοῖς ἔτι ἔχων ἡμέραν πάλιν ζῶν, τ̄ θείων προφητῶν ταῦτα καὶ ἄλλα μύρια θαυμάσια περὶ αὐτοῦ εἰρηκότων. εἰς τε νυῦν τ̄ χρισιανῶν ἀπὸ τοῦδε ὀνομασμένων οὐκ ἐπέλιπε τὸ φῦλον. καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ἕτερόν τε δύνον ἐθορύβει τοὺς ἰουδαίους, καὶ περὶ τὸ ἱερὸν τ̄ Ἴσιδος τὸ ἐν ῥώμῃ πρόξυς αἰσχυνῶν ἐκ ἀπηλλαγμένα συντυχάνσι. καὶ πρότερον τ̄ τῶν ἰσιακῶν τολμήματος μνήμην ποιησάμενος, ὅτω μεταδιδῶ τ̄ λόγον ὅπη τὰ ἐν τοῖς ἰουδαίοις γεγονότα. παυλίνα γὰρ τ̄ ὅπη ῥώμης, προγόνων τε ἀξιώματι τ̄ καθ' ἑαυτὴν ὅπιτηδεύοντι κόσμον ἀρετῆς ὅπη μέγα προῒσα τῷ ὀνόματι, δύναμίς τε αὐτῇ χρημάτων ἦν, καὶ γεγονυῖα τ̄ ὥραν δυσερωτής, ἐν ᾗ ὥρᾳ ἐν ᾗ μάλιστα ἀγάλλονται αἱ γυναῖκες, εἰς τὸ σωφρονεῖν αὐτὴν ἐκέκτητο ἡ ὅπιτηδυσις τ̄ βίου. ἐγεγάμητο γὰρ σατορνίνῳ τῷ εἰς τὰ πάντα ἀπρεπεμνῶν τῷ περὶ αὐτὴν ἀξιολόγων. ταύτης ἐρᾷ δέκιος μοῦνδος τ̄ τότε ἱππέων ἐν ἀξιώματι μεγάλῳ. καὶ μείζων γὰρ ἦν ἡ ὥρα εἰς ἀλῶναι δώρεσις, ἀλλὰ τὸ ἐμφθέντων εἰς πλῆθος χρῆσθαι, ἐξέπλητο μᾶλλον. ὥστε καὶ εἴκοσι μυριάδας δραχμῶν αὐτῇ δώσειν ὑπισχνεῖται δυνῆς μιᾶς. καὶ μηδὲ ὡς ὅπιτυχῶν, ἀ φέρων τὴν ἀτυχίαν τῇ ἔρωτι, ἐπιδεία σπάνιον θάνατον ὅπιτιμᾶν αὐτῷ καλῶς ἔχειν ἐνόμιζεν ὅπη παυλίνῃ κακοῦ τὸ κατειληφότος. ὁ δ' ἐπεψηφίζετό τε τοιοῦτῳ τελευτῇ, καὶ πρᾶσσειν τὰ ἀπηλλάσετο. ἦν δ' ἤδη παρῶν ἀπελθοῦσα τῇ μοιχεύδῳ παντοίων ἔδρις κακῶν, ἡ δεινῶς φέρουσα τ̄ νεανίσκου τὸ ψήφισμα τῷ θανεῖν, ἀ γὰρ ἀφανὴς ἦν ὁπλομένος, ἀπεχείρει τε αὐτὸν ἀφικομένη λόγου, πιθανή τε ἦν ἐλπίδων τινῶν ὑποχέσει ὡς διαφερομένων ὁμιλιῶν πρὸς τὴν παυλίναν αὐτῇ. καὶ δεχομένου τὴν ἱκετείαν ἡδονῇ, πέντε μυριάδων δώσειν αὐτῇ μόνον ἔλεγεν, ὅπη ἀλώσει τῆς γυναικός. καὶ ἡ μὲν ὅπη τούτοις ἀναχείρασα τὸν νεανίσκον, καὶ τὸ αἰτηθὲν λαβοῦσα ἀργύριον, ἀ τὰς αὐτὰς ὁδοὺς ἐξέλλετο τοῖς προδιδαχθεῖσιν, ὁρῶσα τῆς γυναικὸς τὸ μνδαμῶς χρημάτων ἁλισκόμενον. εἰδυῖα δ' αὐτὴν θεραπεία τ̄ ἴσιδος σφόδρα ὑπηγμένην, τεχνᾶται τοιόνδε. τῷ ἱερέων τινι ἀφικομένῃ λόγων ὅπη πίσει μεγάλαις, τὸ ᾧ μέγιστον δώσει χρημάτων, τὸ μὲν παρὸν, μυριάδων δυοῖν καὶ ἥμισυ, λαβόντος δ' ἔκβασιν τοῦ πράγματος ἑτέρῳ τοσῷδε, διδασκεῖ τὸν νεανίσκον τὴν ἐρωτα αὐτοῖς, κελεύουσα παντίως ὅπη τῷ λιπομένῳ τὴν ἄνδρα πεῖσαι. οἱ δ' ὅπη πλειόνων χρυσίου ὠδαχθέντες ὑπεκνοοῦντο. καὶ αὐτῷ ὁ γεραίτατος ὡς τὴν παυλίναν ὠσάμενος, γνωμένων εἰσόδων, καταμόνας τε διὰ λόγων ἐλθεῖν ἠξίου, καὶ συγχωρηθέν, πέμπτος ἐλεγεν ἥκειν ὑπὸ τοῦ ἀνούβιδος ἐρωτι αὐτῆς ἁσπασθῆναι τοῦ θεοῦ, κελεύοντος τε ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν. τῇ δ' ὑστέρᾳ ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς τε φίλαις συνεκαλλωπίζετο τῇ ὅπη τούτοις ἀξιώσει τοῦ ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα, δεῖπνον τε αὐτῇ, καὶ δύνειν τ̄ ἀνούβιδος εἰσπλήσθαι. συνεχώρει δ' ἐκεῖνος τ̄ σωφρονεῖν τ̄ γυναικὸς ἕξεπις ἄμυδρος. χωρεῖ οὖν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος ἦν ἐμοὶ ἦν, κλεισθεισῶν τ̄ θυρῶν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λυχνα ἐκποδῶν ἦν, καὶ ὁ μοιῶδος, προσεκέκρυπτο γὰρ τῆδε, ὑχ ἡμάρτανεν ὁμιλῶν τῷ πρὸς αὐτόν. παννύχιόν τε αὐτῷ δικονήσατο ὑπειληφῦα θεὸν εἶ. καὶ ἀπελθόντος πρότερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῷ ἱερέων, οἱ τὸν ὅπιβαλλὸν ἤδεσαν. παυλίνα πρωὶ ὡς τὸν αὐδεα ἐλθοῦσα, τὸν ὅπιφάνειαν ἐκδιηγῆται τοῦ ἀνούβιδος,

καὶ πρὸς

καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐπελαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτοῦ. οἱ δ', τὰ μὲν ἁπίσιν εἰς τὴν φύσιν τοῦ πράγματος ὁρῶντες, πάσῃ ἐν θαύματι καθίσαντο, ὡς ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὁπότε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπέδοσαν αὐτῆς. ἑξῆς δ' ἡμέρᾳ μετὰ τὴν πρᾶξιν ὑπατεύσας αὐτὴν ὁ Μοῦνδος, παυλίνα φησίν, ἀλλά μοι καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀνεσώσω δυναμένῃ οἴκῳ πρεπόντως τῷ σαυτῆς, ἀχαρίστου τε ἐφ' οἷς πρόσκαλλόμενος ἐπέλιπες. ἃ μὲν δή τοι εἰς Μοῦνδον ὕβρις διέφθειρε μηδέν μοι μέλησαν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τὸν ἐκ τοῦ πράγματος ἡδονῆς, εὐβίου ὄνομα ἐθέμην ἐμαυτῷ. καὶ ὁ μέν, ἀπὸ ταύτης ἐπών. ἡ δὲ εἰς ἔννοιαν τότε πρῶτον ἐλθοῦσα τοῦ ἁλισκόμενος, διερρήγνυταί τε τὴν στολήν, καὶ ταῦτα δηλώσασα τοῦ παντὸς ὑπερβολῆς τὸ μέγεθος, ἐδεῖτο μὴ προῖδεσθαι βοηθείας τυχεῖν. ὁ δὲ τῷ αὐτοκράτορι ἐπεσήμηνε τὴν πρᾶξιν. καὶ ὁ Τιβέριος μαθήσεως ἀκριβοῦς αὐτοῦ γνωμένης ἐξετάσαι τοὺς ἱερέων, ἐκείνης τε αἰσχυνθῆναι, καὶ τὴν ἴδιαν ὀλέθρου γνωμοῦσαν αἰτίαν, καὶ τὰ πάντα ἐφ' ὕβρει συνθεῖσαν τὸν γυναικός. τόν τε ναὸν καθεῖλεν, καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἴσιδος εἰς τὸν θύβριν ποταμὸν ἐκέλευσεν ἐμβαλεῖν. μόνδῳ δὲ φυγῆς ἐπέμπσεν, κώλυμα τῆς μὴ μείζονος κολάζει, τὸ μὴ ἔρωτος αὐτοῦ ἡμαρτηκότι τὰ ἡμαρτημένα, ἡγησάμενος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ ἱερὸν τῆς Ἴσιδος τοῖς ἱερεῦσιν ὕβρισμένα, τοιαῦτα ἦν. ἐπάνειμι δὲ ὅθεν τὴν ἀφήγησιν ἐποιησάμην τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίοις καὶ τοῦτον τὸν χρόνον συντυχόντων, ὡς μοι καὶ προεσήμανεν ὁ λόγος.

& idem apud amicas quoque magnificis verbis exaggerat. Illis nec credere libebat rei naturam considerantibus, non mirari tamen non poterant ob insignem mulieris pudicitiam. Die deinde post rem patratam tertia Mundus adamatæ forte fortuna obuius, ô factum bene Paulina, inquit, quòd & ducenta illa millia mihi seruasti, quæ potuisti tuis facultatibus addere, & morem nihilominus meæ voluntati gessisti. Nihil enim mea refert quòd Mundum contempsisti, quandoquidem prætextu Anubidis optata voluptate expletus sum. atque his dictis abiit. At mulier tum primùm deprehenso flagitio, vestem sibi lacerat, & re tota ad maritum delata obsecrat ne tam insigne ludibrium impunitum sinat. maritus porrò Imperatori totum significat. Tiberius postquam accuratissima inquisitione didicit omnia sacrificos illos impostores in crucem egit, vnáque Iden inuentricem huius sceleris, cuius præcipua opera fuit in corrumpenda pudicitia mulieris: dirutóque templo statuam Isidis iussit mergi in Tyberim, Mundum autem mitiore pœna exilij castigasse contentus est, crimen eius in Cupidinis impotentiam referēs. Et Isiacorum quidem facinus huiusmodi extitit. Nunc quod promisi reddetur, de Iudæorum per id tempus Romæ degentium aduersitatibus.

Κεφάλαιον ε'.

Τὰ συμβαίνοντα Ἰουδαίοις ἐν Ῥώμῃ, καὶ περὶ Πιλάτου.

Cap. V.

Quid Iudæis Romæ degentibus acciderit, & de Pilato.

Ἦν μέν τις Ἰουδαῖος φυγὰς μὲν τῆς αὐτοῦ, κατηγορίᾳ δὲ τῶν πατρίων νόμων, καὶ δέει τιμωρίας τῶν ἐπ' αὐτοῖς, πονηρὸς ἐς τὰ πάντα. καὶ δὴ τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ διατρίβων, προσποιεῖτο μὲν ἐξηγεῖσθαι σοφίαν νόμων τῶν μωυσέως, προσαποιησάμενος τε ἓξ ἄνδρας εἰς τὰ πάντα ὁμοιοτρόπους, τούτοις ὑπεφοίτησαν φελβίαν τὴν ἐν ἀξιώματι γυναικῶν, καὶ νομίμοις προσελήλυθυῖαν τοῖς Ἰουδαϊκοῖς, πείθουσι πορφύρεαν καὶ χρυσίον εἰς τὸν ἱεροσολύμοις ἱερὸν ἀναπέμψαι. καὶ λαβόντες, δὴ χρείας τοῖς οἰκείοις ἀναλώμασιν αὐτὰ ποιοῦνται, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον ἡ αἴτησις ἐπροφάσατο. καὶ ὁ Τιβέριος, ὑποσημαίνει γὰρ πρὸς αὐτὸν φίλος ὢν σατορνῖνος τὴν φελβίας αἰτοῦ ὑπισκέψει τὴν γυναικός, κελεύει πᾶν τὸ Ἰουδαϊκὸν τῆς Ῥώμης ἀπελαθῆναι. οἱ δὲ ὕπατοι τετρακισχιλίους ἀνθρώπων ἐξ αὐτῶν στρατολογήσαντες, ἔπεμψαν εἰς σαρδὼ τὴν νῆσον. πλείους δὲ ἐκόλασαν μὴ θέλοντας στρατεύεσθαι, διὰ φυλακὴν τῶν πατρίων νόμων. καὶ οἱ μὲν διὰ κακίαν τεσσάρων ἀνδρῶν, ἠλαύνοντο τῆς πόλεως. ἀπεπλάκτο δὲ θορύβου καὶ τὸ σαμαρέων ἔθνος, συμφέρει γὰρ αὐτοῖς αἰτὸν ἐν ὀλίγῳ τὸ ψεῦδος πεθέμενος, καὶ ἐφ' ἡδονῇ τῆς πλήθυος τεχνάζων τὰ πάντα, κελεύων δὴ τὸ γαριζεῖν ὄρος αὐτῷ συνελθεῖν, ὃ ἀγιότατόν τε αὐτοῖς ὁρῶν ὑπείληπται, ἰχνεύζετό τε ἀδαμνομένοις δείξειν τὰ ἱερὰ σκεύη τῆδε κατορωρυγμένα, μωυσέως τῆδε αὐτῷ ποιησαμένου κεῖσθαι. οἱ δὲ ἐν ὅπλοις τε ἦσαν, πιθανὸν ἡγούμενοι τὸν λόγον, καὶ καθίσαντες ἔν τινι κώμῃ, πρόσβασιν λέγεται, παρελάμβανον τοὺς ὑπισυλλεγομένους, ὡς μεγάλῳ πλήθει τὴν ἀνάβασιν εἰς τὸ ὄρος ποιούμενοι. φθάσει δὲ πάτος τὴν ἄνοδον αὐτῶν προκαταλαβόμενος ἱππέων τε πομπῇ καὶ ὁπλίτῃ, οἳ συμβαλόντες τοῖς ἐν τῇ κώμῃ

Erat quidam Iudæus, qui ne legibus pœnas daret, metu solùm verterat. vir modis omnibus pessimus. Is tum Romæ agens gerebat se pro Mosaicæ legis interprete, ascitis in societatem tribus aliis per omnia sui similibus. his cùm se in disciplinam dedisset Fuluia mulier nobilis amplexa legem Iudaicam, persuaserunt ei, vt purpuram & aurum in Hierosolymitanum templum mitteret: quæ accepta in proprios vsus verterunt, quò iam antè destinauerant. Id postquam Tiberius ex amico suo Saturnino ipsius Fuluiæ marito de iniuria coniugi facta questo cognouit, iussit vniuersos Iudæos ex vrbe pelli. Ex quibus Consules delectu habito, quatuor millia militum miserunt in Sardiniam. plurimos etiam qui patria religione detrectabant militiam, affecerunt pœnis grauissimis. Ita propter quatuor scelatores omnes Iudæi coacti sunt, vrbe cedere. Interea ne Samaritani quidem tumultu caruêre. Concitauit enim eos impostor quidá pro nihilo ducens mendaciũ, & omnia comminiscens ad plebis gratiã, iubens vt conuenirent in montem Garizim apud eam gentẽ sanctissimum, asseuerans se illic eis ostensurum sacra vasa refossa, quæ ibi Moyses deposuerit. Illi credituli sumptis armis Tirathabam vicum insederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, vt magno agmine montem ascenderent. Sed Pilatus prior cliuum mõtis occupat equitibus suis & peditibus, qui prælio congressi cũ

Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt: multos etiam viuos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus mulctauit capite. Tum primates adeunt Vitellium virum consularem, & Syriæ præsidem, Pilatúmque cædis accusant, negãtes defectionem fuisse à Romanis illum concursum in Tirathaba, sed refugium contra Pilati violentiam. At Vitellius Marcello amico ad procurationem Iudææ misso, Pilatum iussit Romam proficisci, responsurum apud Cæsarem ad obiecta per Iudæos crimina. It ille decem annis exactis in sua prouincia, quum necesse haberet parere Vitellio, ad vrbem iter suscepit: quò priùs quàm perueniret, vita excessit Tiberius.

A

B

Cap. VI.

Vitellij aduentus Hierosolyma, & quomodo à Tiberio mandata accepit, vt impetratis ab Artabano obsidibus bellum contra Aretam susciperet.

C

VIII. Vitellius autem in Iudæam profectus peruenit Hierosolyma, in ipsa festiuitate quam Pascha dicimus: vbi exceptus honorificentissimè, remisit ciuibus totum vectigal fructuum venalium, & stolam cum ornatu pontificio permisit in templo asseruari à sacerdotibus, quemadmodum & olim hoc ius habuerant. Sed eo tempore deponebatur in Antonia, ob hanc causam. Hyrcanus pontifex eius nominis primus extructa prope templum turri, degebat in ea maiorem temporis partem: & quoniam hanc stolam habebat in sua custodia, qua nemo præter illum vtebatur, recepturus priuatum habitum, eò loci illam deponebat. Idem mos fuit etiam successoribus ipsorum posteris. Herodes autem regnum adeptus, turrim hanc opportuno loco sitam magno sumptu exædificatam denominauit ab amico Antonio, & stolam, ita vt ibi reperta est, detinuit, ratus eò magis obnoxium se habiturum populum. Idem fecit Archelaus filius eius, & successor, cuius regno in prouinciam mutato, Romani simul & pontificiæ stolæ possessionem nacti sunt, in cella ad hoc ipsum structa repositæ, & obsignatæ sigillo põtificum atque custodũ sacri ærarij, præfecto castelli accẽdente ibi lucernam quotidie. Hãc septimo ante festum die præfectus exhibebat pontifici: qua purificata indutus sacrorum tempore, sequenti die rursum eam reponebat in cellam vbi antea cõdita fuerat. Id fiebat singulis annis ter ieiunij tempore. Vitellius autẽ in nostrorum sacerdotum potestatem eam stolam tradidit, iubens securum esse præfectũ quónam illa reponatur, aut quando proferatur in vsum pontificum. Hoc gratificatus genti, & in locum Iosephi Caiaphæ pontificis subrogato Ionatha Anani pontificis filio, iter fecit versus Antiochiam. Eodem tempore à Tiberio literas accepit, mandante vt cum Artabano fœdus & amicitiam faceret. Verebatur enim ne

D

E

F

G

Κεφάλαιον ς'.

Οὐϊτέλλιος ἀνάβασις εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ ὡς ὑβριεῖ ἔσχεν αὐτῷ, ἀρτάβανον ὡμήρευσεν αὐτῷ πιμφθῆναι, ὡς ἀρέτου δὲ πολεμεῖν.

Οὐϊτέλλιος ὁ, εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀφικόμενος, ὅτι ἱεροσολύμων αὐτῇ, ἐν ᾧ αὐτοῖς ἑορτὴ πάσχα ὁ καλεῖται. δεχθεὶς ὁ μεγαλοπρεπῶς οὐϊτέλλιος, τὰ τέλη τῶν ὠνημένων καρπῶν ἀφῆκεν εἰς τὸ πᾶν τοῖς ταύτην κατοικοῦσιν, καὶ τὴν στολὴν τοῦ ἀρχιερέως, καὶ τὰ πάντα αὐτῆ κόσμον συνεχώρησεν ἐν τῷ ἱερῷ κείμενον ὑπὸ τοῖς ἱερεῦσιν ἔχειν τὴν ἀπαμείλειαν, καθότι καὶ πρότερον ἐν αὐτοῖς ἐξουσία. τότε ὁ, ἐν τῇ ἀντωνίᾳ, φρούριον δ' ἐστὶν ὕστερος λεγόμενον, ἡ ἀπόθεσις αὐτῆς ἦν, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. τῶν ἱερέων τὶς ὑρκανὸς, πολλῶν ὁ ὄντων οἱ τόδε σκαλεῦσαι τὸ ὄνομα, ὁ φρώτος, ἐπεὶ πλησίον τοῦ ἱεροῦ βαρὶν κατασκευασάμενος, ἐν ταύτῃ τὰ πολλὰ τῆς διαίτης εἶχεν καὶ τὴν στολὴν, φύλαξ δὲ ἦν αὐτῆς, διὰ τὸ μόνῳ συγκεχωρῆσθαι τὸν ἐνδύεσθαι τὴν ἐξουσίαν, ταύτην εἶχεν ἀποκειμένην, ὁπότε εἰς τὴν πόλιν κατιών, ἀπαλαμβάνοι τὴν ἰδιωτικήν. καὶ οἱ τε ἱερεῖς αὐτὰ ταῦτα θεάσειν ἐπετήδευον, καὶ τέκνα σκεύων. ἡρώδης ὁ βασιλεύσας, τήν τε βᾶριν ταύτην ἐν ὀπισθείῳ κρυβίῳ, κατασκευάσας πολυτελῶς, ἀντωνίαν καλεῖ ὄνομα, τῷ ἀντωνίῳ φίλος ὤν, καὶ τὴν στολὴν ὡσαύτως καταλαμβάνει τῇδε κειμένην κατεῖχεν, πρὸς δύο ὁ, ἐδέησεν νεωτερίειν ἐπ' αὐτῷ τὸν λαόν. δῆθεν ὁ ἔπεισεν ὁμοίως τῷ ἡρώδῃ, καὶ ὁ ὀπισθεν σαθεὶς αὐτῷ βασιλεὺς ἀρχέλαος υἱὸς ὤν, ἔ ῥωμαῖοι παραδεξάμενοι τὴν ἀρχὴν, συνέπεσθαι τῆς στολῆς τῷ ἀρχιερέως, ὁποκειμένης ἐν οἴκῳ οἰκοδομηθέντι ὑπὸ σφενδόνῃ τῆς τε ἱερέων καὶ τῆς γαζοφυλάκων, τὸ φρουραρχοῦν τὸ ἐφ' ἡμέραν ἑκάστου λύχνον ἅπτοντος. ἑπτὰ ὁ ἡμέρας πρὸ τῆς ἑορτῆς, ἀπεδίδοτο αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ φρουράρχου, ἐ ἁγνισθείσῃ, χρησάμενος ὁ ἀρχιερεὺς μιᾷ τῶν ἑορτῆς ἡμέραν ἀπετίθετο αὖθις εἰς τὸ οἶκον, ἵππερ ἔκειτο ἐ πρότερον. τοῦτο ἐφάτη τρισὶν ἑορταῖς ἑκάστου ἔτους καὶ τὴν νησείαν. οὐϊτέλλιος ὁ ὅτι τῷ ἡμετέρῳ πατρίῳ ποιεῖται τὴν στολὴν, ἦτε κείσοιτο μὴ πολὺ φρουρεῖν ὑποπτεύσας τῷ φρουράρχῳ, καὶ ὁπότε δέοι χρῆσθαι. καὶ ταῦτα παράξας διεργάσατο τὸ ἔθνος, καὶ τὸν ἀρχιερέα ἰώσηπον καϊάφαν ὀπισθόμενον ἀπαλλάξας τῆς ἱερωσύνης, ἰωνάθην καθίστησιν αἰτήσαντα τὸν ἀρχιερέως υἱόν. ἐπ' αὐτοχείρας δὲ αὖθις ἐποιεῖτο τὴν ὁδόν. πέμπει ὁ καὶ πιτέλλιον ὡς οὐϊτέλλιον γράμματα, κελεύων αὐτῷ πολεμεῖν φιλίαν πρὸς ἀρτάβανον τὸν πάρθων βασιλέα. ἐφόβει γὰρ αὐτὸν ἐχθρὸς ὤν,

ἀρ-

καὶ ἁρμηνίαν παρεσπασμένος, μὴ ὅπι πλέον κακουρ- A
γῇ. πισθύειν ἢ τῇ φιλίᾳ μόνος ὁμήρων αὐτῷ διδομέ-
νων, μάλιστα ἢ τὸν ἀρτάβανου υἱέος. ταῦτα ἢ γράφων πρέ-
σβεις πρὸς τὸν Οὐιτέλλιον, μεγάλαις δόσεσι χρημάτων
πείθει καὶ τὸν Ἰβήρων καὶ τὸν Ἀλανῶν βασιλέα πολεμεῖν ἀρ-
τάβανῳ μηδὲν ἐνδιάσαι. οἱ ἢ αὐτοὶ μὲν αὐτεῖχον.
Ἀλανοὶ ἢ διόδου αὐτοῖς διδόντες διὰ τῆς αὐτῶν καὶ τὰς
θύρας τῆς καστίας ἀνοίξαντες, ἐπάγουσι τῷ ἀρτα-
βάνῳ. καὶ ἤδη ἁρμηνία ἀφήρητο αὖθις, καὶ πλειοθείσης
πολέμων τῆς παρθυαίων γῆς. οἵτε πρῶτοι τῷ τῆδε B
ἐκτείνοντο ἀνδρῶν, ἀνάσατά τε ἦν αὐτοῖς τὰ πάντα,
καὶ τοῦ βασιλέως ὁ υἱὸς ἐν τούτων τῷ μαχῶν ἔπεσεν
μετὰ πολλῶν στρατοῦ μυριάδων. Ὁ αὐτὸ τὸν πατέρα ἀρ-
τάβανον Οὐιτέλλιος πομπῇ χρημάτων εἰς τε συγγενεῖς
καὶ φίλους ἐκείνου ὁρμωμένῃ, ἐμέλλησε μὲν κρυπτῷ δόλῳ
ἀνελεῖν. τὰ δὲ δόξαντα εἰληφότων. αἰσθανόμενος ἢ τὸν Οὐιτελλίου
ὁ ἀρτάβανος ἄφυκτον ὄντα, δόλῳ τὸ τοῦ πολλῶν καὶ τῶν
πρώτων ἀνδρῶν συντεθεῖσαν δὴ αἰτίᾳδαι τὸ ὅτι πέ- C
ρας ἐλθεῖν, καὶ νομίζων καὶ ὁπόσον αὐτὸν καθαρῶς συνέ-
χειν, καὶ τόδε ἤδη ἐφθαρμένον ὅτι δόλῳ τὸν ξύνοικον
φονευσιεῖδαι, ἢ πείρας αὐτῷ γνωμένης μετατίθεσθαι
πρὸς τοὺς φονεφεσηκότας, ὅτι τῷ αἴνῳ σαφεπειδὴν
ἴσως ἐν αὐτὸν. καὶ πολλοὺς μὲν ταῦτα φρονεῖν ἀθρήσας
δαῶν τε καὶ σακῶν, καὶ πολεμήσας τοὺς ἀνθεσηκότας κα-
τέσχε τὸν ἀρχεῖον. ταῦτα ἀκούσας ὁ τιβέριος, ἡξίου φιλίαν
αὐτῷ γνέσθαι πρὸς τὸν ἀρτάβανον. ἐπεὶ ἢ κἀκεῖνος D
πρεσβευθείς, ἀσμένως ἐδέχετο τὸ πρὸς αὐτῷ λόγον,
ὅτι τὸ δορύφορον παρῆσαν, ὅτε ἀρτάβανος, καὶ ὁ Οὐιτέλ-
λιος. καὶ ζεύξεως τὸν ποταμοῦ γνωμένης, καὶ τὸ μεσαί-
τατον τῶν γεφύρας ἀλλήλοις ὑπλωτίαζον μὴ φυλακῆς
ἑκάτερος τὸ πρὸς αὐτόν. καὶ λόγων αὖθις συμβατικῶν
γνωμένων, ἡρώδης ὁ τετράρχης ἐσίασεν αὐτοὺς, καὶ μέ-
σον τὸ πόρον σκηνίδα ὑπασκηάμενος τῷ πόρῳ πολυ-
τελεῖ. καὶ ἀρτάβανος μετ' ὀλίγου πέμπει πρεσβείῳ ὅμη-
ρον δ' ἀρεῖον τὸν υἱὸν μετὰ πολλῶν δώρων, ἐν οἷς καὶ αὐδρα E
ἐπάπηχυ τὸ μέγεθος, ἰσόδακτον τὸ γνύος, ἐλεάζαρον
ὄνομα, διὰ μῆκος τὸ μέγεθος, γίγας ἐπεκαλεῖτο. ὅπι
τούτοις Οὐιτέλλιος μὲν ἐπ' αἰτοχείας ἦει, ἀρτάβανος ἢ
ὅτι τὸν βαβυλωνίας. ἡρώδης ἢ βουλόμενος δι' αὐτοῦ πρὸ
τοῦ γνώσθη πίστιν καίσαρι τὸν ὁμήρων τὸν λήψεως, ἐκπέμ-
πει γραμματοφόρους τὰ πάντα ἀκριβῶς γράψας εἰς
ὅπις ολίαν, καὶ μηδὲν ὑπολειπόμενος ὅπι μειώσει τῷ
ὑπατικῷ. πρὸς Οὐιτελλίου ἢ ὅπιπεμφθεισῶν ὅπισολῶν,
καὶ τὸν καίσαρος ὅπισημειώσεως πρὸς αὐτὸν ὡς δῆλα
αὐτῷ γνοίσω, πρότερον πίστιν πρὸς αὐτῷ ἡρώδου πρεσ-
βευκότος, ταραχθεὶς ὁ Οὐιτέλλιος μεγάλως, καὶ πανοῦ
δείσας τὶ μειζόνως ἢ ἐπέφερεν ὑπολαμβάνων, ἄδη-
λον τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἐκρυπτεν ὀργὴν, μέχρι δὴ καὶ μετῆλθεν
γαΐου τὸν ἀρχεῖου παρειληφότος. τότε δὴ καὶ φίλιππος, ἡ-
ρώδου ἢ ἰοῦ ἀδελφὸς, τελευτᾷ τὸν βίον, εἰκοστῷ μὲν
ἐναυτῷ τῆς τιβερίου ἀρχῆς, ἡγησάμενος ἢ αὐτὸς ἐ-
πεὶ Ὁ τετράκοντα τὸν τραχωνίτιδος καὶ γαυλανίτιδος, καὶ
τὸν βαταναίων ἐθνῶν πρὸς αὐτοῖς. μέριον ἢ ἐν οἷς ἦρχεν
ὧδραχὼν τὸν τόπον καὶ ἀνθρώπινα. διάταξε μὲν γὰρ τὸ πᾶν ἐν τῇ γῇ τῇ ὑποτελεῖ ἐποιεῖτο. πρόσοδοι δ' ἦσαν
αὐτῷ συνεχεῖς τῆς ὅπιλήπτου, Ὁ τὸ θρόνου εἰς ὃν κρίνειν καθεζόμενος ἐν τῷ ὁδοῖς ἐπομένῳ, ὁπότε τὸς ὑ-
παντιάσας ἐν χρεία γνώστο αὐτῷ ὅπιβοηθεῖν, ὑδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἐν τῷ ὀξίος ἱδρύσεως τῷ θρόνου ἢ καὶ
τύχοι γνωμένης, καθεζόμενος ἠκροᾶτο, Ὁ πμωρίας τε ἐπετίμα τοῖς ἁλῶσιν, καὶ ἠρίστους ἀδίκως ἐν ἐζημίωσεν

occupata Armenia, maiora damna inferret imperio. Quam amicitiam ita demum ratam fore, si ille obsides traderet, maximè si regium filium. His ad Vitellium scriptis, simul Hiberorum & Alanorum reges magnis præmiis solicitauit ad inferendum quamprimùm bellum Artabano. Et Hiberi ipsi quidem quieuerunt, sed Alanis transitum dederunt per suam regionem, & patefactis portis Caspiis immiserunt eos in regnum Artabani. Quo facto & Armeniam denuò Parthi amiserunt, & peruadente totam eorum ditionem bello, nobilissimi quique eius gentis ceciderunt vnà cum regis filio & multis popularium millibus, regióque tota hac incursione vastata est. Vitellius etiam pecunia corruptis aliquot amicis & cognatis regiis ipsum Artabanum conabatur occidere. Ille intellecta fraude, nec inueniēs remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénsque suspectos & eos qui in fide manebant, quasi beneuolentiam fingeret prima quaque occasione transituri in partes aduersas, fuga se ad satrapias superiores seruauit incolumem. Vbi ex Dahis ac Sacis contracto magno exercitu, & debellatis inimicis, restitutus est in imperium. His auditis Tiberius petiit amicitiam Artabani, & assentiente illo, conuenerunt ad Euphratem rex & Vitellius: vbi in medio pontis sibi occurrerunt, cum suo quisq; satellitio. Post quàm autem de fœdere conuenit, Herodes tetrarcha vtrunque excepit conuiuio, tabernaculo magno sumptu erecto in medio fluminis: nec multo pòst Artabanus misit Tiberio filium Darium obsidem cum multis munetibus, inter quæ etiam virum statura cubitorum septem genere Iudæum, Eleazarum nomine: qui propter vastitatem gigas cognominatus est. Post hæc Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Tum Herodes volens primus nunciare Cæsari de impetratis obsidibus, omnibus diligenter perscriptis misit ad eum tabellarios, nihil amplius relinquens significandum per consularem præsidem. quare superuenientibus Vitellij literis, Cæsar rescripsit, omnia sibi iam antè esse cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille grauiter offensus, & factum in deteriorem partem accipiens, iram celabat in pectore, donec ad Caium peruenit rerum regimen. Tunc etiam Philippus Herodis frater diem IX.
suum obiit, anno Tiberij principatus vigesimo, quum ipse præfuisset triginta septem annis Trachonitidi & Gaulanitidi, ac Batanææ, vir perpetuò modestus, & amator quietis ac otij. Degebat enim semper in sua ditione. Quoties domo progrederetur, iter faciebat cum paucis selectis comitibus, subsequente sella in qua sedens solitus est iura reddere: & si quis ex occursu opem eius inuocaret, sine dilatione mox ibi sella posita residens causam cognoscebat, aut sontem damnaturus, aut absoluturus

innoxium. Obiit autem Iuliade, & illatus in monumentum quod iam antè sibi construxerat, magnifice ac sumptuosè funeratus est. Et quia sine liberis decesserat, ditionem eius Tiberius prouinciæ Syriæ attribuit, ita tamen, vt tributa in ea tetrarchia collecta, seruarentur intra ipsius regionis terminos.

CAP. VII.

Herodis bellum quo ab Areta superatus est.

INterea Herodem inter & Aretam regem Petræ bellum tali de causa exoritur. Herodes tetrarcha vxorem habebat Aretæ filiam, cum qua iam multo tempore conuixerat. Romam deinde iter faciens diuertit ad Herodem fratrem, sed genitrice natum alia, Simonis pontificis filia. Huius vxoris Herodiadis amore captus, quæ erat Aristobuli communis fratris filia, & Agrippæ maioris soror, ausus est de impetrando eius coniugio mentionem facere. Qua assentiente, conuenit inter eos, vt quàm primùm ille Roma reuerteretur in patriam, mulier migraret in eius domicilium. Intercessit autem & hoc pactum, vt Aretæ filiam eiiciat. Post hæc Romam nauigat. Vbi postquam expediuit negotia propter quæ venerat, domum reuersum vxor, comperto quid pactus sit cum Herodiade, dissimulanter rogat, vt se mittat Machæruntem, castrum situm in confiniis regionis Aretæ subditæ, quantum poterat celans suum propositum. Morem gessit Herodes mulieri, putans eam nihil sensisse. Illa quæ iam antè curauerat apud Machæruntem, patri suo tunc obnoxiam, ad iter omnia parari, à præfecto eius excepta, deducentibus Arabibus, magna celebritate peruenit in ædes patris, eique indicauit Herodis animum. Vnde simultate nata sequuta est de Gamalitici agri finibus contentio: & contractis vtrinque copiis bellum per legatos gestum est, commissóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibusdam exulibus, qui pulsi è tetrarchia Philippi, tunc merebant Herodis stipendia. Hæc Herodes per literas Tiberio significat. Ille verò indignè ferens Aretæ audaciam, scribit Vitellio, vt ei bellum inferat, & aut viuum captum abducat, aut occisi caput ad se mittat.

X. Atque hæc fuerunt mandata Tiberij. Apud Iudæos autem fuit opinio, iusta vltione numinis deletum Herodis exercitum, propter Ioannem qui Baptista cognominatus est. Hunc enim tetrarcha necauit virum optimum, Iudæos excitantem ad virtutum studia, & in primis pietatis ac iustitiæ, simúlque ad baptismi lauacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, si non ab vno tantùm alteróve peccato abstineant, sed animis per iustitiam priùs mundatis, addant & puritatem corporis. Quúmque magni concursus ad eum fierent, plebe talis doctrinæ auida, Herodes veritus ne tanta hominis autoritas defectionem aliquam pararet, quòd viderentur

Κεφάλαιον ζ'.

Πόλεμος Ἡρώδου τετράρχου πρὸς Ἀρέταν τὸν Ἴτταν.

ΕΝ τούτῳ δὲ συνίστασθαι Ἀρέτας τὸν Πετραίων βασιλέα, καὶ Ἡρῴδης διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ἡρῴδης ὁ τετράρχης, γαμεῖ τὴν Ἀρέτα θυγατέρα, καὶ συνοικεῖ χρόνον ἤδη πολύν. στελλόμενος δ' εἰς Ῥώμην, κατάγεται ἐν Ἡρῴδου ἀδελφοῦ ὄντος οὐχ ὁμομητρίου. ἔσχε γὰρ τὴν Σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως θυγατέρα, Ἡρῴδης ἐγέννησεν. ἐρασθεὶς δὲ Ἡρωδιάδος τῆς τούτου γυναικὸς, θυγατρὸς δὲ Ἀριστοβούλου, καὶ ἰδίας ἀδελφοῦ αὐτοῦ, Ἀγρίππου δὲ ἀδελφῆς τῆς μεγάλης, τολμᾷ λόγων ἅπτεσθαι περὶ γάμων, καὶ διεξαμένης, συνθῆκαι γίνονται μετοικίσασθαι πρὸς αὐτὸν ὁπότε ἀπὸ Ῥώμης ἀπαλλάττοιτο. ἐν ᾧ δὲ τὰ συνθήκας ἦν τε τῆς Ἀρέτα τὴν θυγατέρα ἐκβαλεῖν. καὶ ὁ μὲν, εἰς τὴν Ῥώμην ἔπλει ταῦτα συνθέμενος. ἐπεὶ δὲ ἐπανεχώρει διαπεραξάμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφ' ἅπερ ἔσαλτο, ἡ γυνὴ πίστεως αὐτῇ πρὸς τὴν Ἡρωδιάδα συνθηκῶν γνωσθεισῶν, πρὶν ἔκπυστος αὐτοῦ γνῶναι τὰ πάντα ἐκμαθοῦσα, κελεύει πέμπειν αὐτὸν ὅτι μαχαιρωθῆναι, μεθορίου δ' ὄντος τῆς Ἀρέτα καὶ Ἡρῴδου ἀρχῆς, γνώμην ἐκφαίνουσα τὴν ἑαυτῆς. καὶ Ἡρῴδης ἐξέπεμπεν μηδὲν ἠθικὸν ἀνθρώπων προσδοκῶν. ἡ δὲ, πρὶν ἀπεσταλκέναι δὲ ἐκ πλείονος εἰς τὸν μαχαιρωθῆναι, τότε παρ' αὐτῆς ἐπιστολὴν, πάντων εἰς τὸν ὁδοιπορίαν ἑτοιμασμένων ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ Ἀρέτα παρεῖναι, καὶ ἀφορμᾶσθαι εἰς τὸν ἀναβίαν κομιδῇ τοῦ στρατηγοῦ ἐν ἀγχόχης, παρεῖναι τε ὡς τὸν πατέρα ἢ ἔσχος ἐκ αὐτοῦ τὸν Ἡρῴδου ἀγέννοιαν ἔφερε. ὁ δὲ ἀρχὴν ἔχθρας ταύτην ποιησάμενος, πρός τε ὅρων ἐν τῇ γῇ τῇ γαμαλίτιδι, καὶ δυνάμεως ἑκατέρω συλλεγείσης, εἰς πόλεμον καθίσαντο, στρατηγοὺς ἀπεστάλκοτες αὐθ' ἑαυτῶν. καὶ μάχης γενομένης, διεφθάρη πᾶς ὁ Ἡρῴδου στρατὸς, προδοσίας αὐτοῦ γενομένης ὑπ' ἀνδρῶν φυγάδων οἳ ὄντες ἐν τοῦ φιλίππου τετραρχίᾳ Ἡρῴδῃ συνεστράτευον. ταῦτα Ἡρῴδης γράφει πρὸς Τιβέριον. ὁ δὲ ὀργὴν φέρων τὴν Ἀρέτα ἐπιχείρησιν, γράφει πρὸς Οὐιτέλλιον, πόλεμον ἐξενεγκεῖν, καὶ ἢ τοῦ ζῶντα ἐλόντα, ἀναγαγεῖν δεδεμένον, ἢ τελευτήσαντα πέμπειν τὴν κεφαλὴν ἐπ' αὐτόν. καὶ Τιβέριος μὲν ταῦτα προστάσσειν ἐπέστελλε τῷ κατὰ συρίαν στρατηγῷ. τοῖς δὲ τῶν Ἰουδαίων ἐδόκει ὀλωλέναι τὸν Ἡρῴδου στρατὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ μάλα δικαίως τιννυμένου κατὰ τοῦ ἐπικαλεσμένου βαπτιστοῦ. κτείνει γὰρ τοῦτον Ἡρῴδης ἀγαθὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς Ἰουδαίοις κελεύοντα ἀρετὴν ἐπασκοῦσιν, καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους δικαιοσύνῃ, καὶ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ χρωμένοις, βαπτισμῷ συνιέναι. οὕτω γὰρ καὶ τὴν βάπτισιν ἀποδεκτὴν αὐτοῦ φανεῖσθαι, μὴ ἐπί τινων ἁμαρτάδων παραιτήσει χρωμένων, ἀλλ' ἐφ' ἁγνείᾳ τοῦ σώματος, ἅτε δὴ καὶ τῆς ψυχῆς δικαιοσύνῃ προεκκεκαθαρμένης. καὶ τῶν ἄλλων συρρεφομένων, καὶ γὰρ ἥδεσθαι ἐπὶ πλεῖστον τῇ ἀκροάσει τῶν λόγων, δείσας Ἡρῴδης τὸ ἐπὶ τοσόνδε πιθανὸν αὐτοῦ τοῖς ἀνθρώποις μὴ ἐπὶ ἀποστάσει τινὶ φέρειν, πάντα γὰρ ἐοίκε-

ἐφίεσαν συμβυλῇ τῇ ἐκείνου προέξοντες, πολὺ κρεῖττον ἡγεῖται πρίν τι νεώτερον ἐξ αὐτοῦ γνώσεσθαι, προλαβὼν αἰρεῖν, τὴν μεταβολῆς γνωμένης μὴ εἰς τὰ πράγματα ἐμπεσὼν μετανοεῖν. καὶ ὁ μὲν ὑποψίᾳ τῇ πρώδου, δέσμιος εἰς τὸν μαχαιρισθῆναι πεμφθεὶς, τὸ προειρημένον φρόνιμον, ταύτῃ κτείνυται. τοῖς δ' Ἰουδαίοις δόξαν ὅτι τιμωρίᾳ τῇ ἐκείνου τὸν ὅλεθρον ὅτι τῷ στρατεύματι γένοιτο, τοῦ θεοῦ κακῶς πρώδην θέλοντος. Οὐιτέλλιος δ' ὡς ἐπὶ πολεμον τὸν πρὸς ἀρέταν δυσὶ τάγμασιν ὁπλιτῶν, ὅσοι τε πρὸς αὐτὰ φίλοι καὶ ἵππεῖς συμμαχοῦντες ἐκ τῶν ὑπὸ ῥωμαίοις βασιλειῶν ἀγόμενος ὅτι τῆς πέτρας ἠπείγετο, καὶ ἔχει πτολεμαΐδα. ὡρμημένῳ δ' αὐτῷ διὰ τῆς Ἰουδαίων ἄγειν τὸν στρατὸν, ὑπαντιάσαντες αἴφνης οἱ πρῶτοι, παρητοῦντο διὰ τῆς χώρας ὁδόν. ἐν δὲ αὐτοῖς εἶδε πάτριον, θεμιστὰν εἰκόνας εἰς αὐτὸν φερομένας, πολλὰς δ' ἄλλας σημαίας ἐπικειμένας. ἐπεισθεὶς μετέβαλέ τε τῆς γνώμης τὸ ὅτι τοιούτοις προβουλεῦσαι, καὶ διὰ τὸ μεγάλου πεδίου κελεύσας χωρεῖν τὸ στρατόπεδον, αὐτός τε μετὰ πρώδου τοῦ τετράρχου, καὶ τῶν φίλων, εἰς ἱεροσόλυμα ἀνῆκε, θύσων τῷ θεῷ ἑορτῆς πατρίου τοῖς Ἰουδαίοις ἐνεστηκυίας. εἰς ὃν ἀπαντήσας καὶ δεχθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Ἰουδαίων πλήθους φιλοφρόνως, ἓξ μὲν ἡμέρας ταύτῃ διαζεύξειν ποιεῖται, ἐν αἷς ἰωνάθου τὸν ἀρχιερωσύνῃ ἀφελόμενος, ἐγχειρίζει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ θεοφίλῳ. τῇ τετάρτῃ δ' καὶ γραμμάτων αὐτῷ φθεγγομένων ἃ ἐδήλου τὸν πρεσβύτερον τελευτὸν, ὤρκισεν τὸν πλῆθος ἐπ' εὐνοίᾳ τῇ γαΐου. ἀνεκάλει δ' καὶ τὸ στράτευμα ὅτι τὰ οἰκεῖα ἐκάστους χειμαδιοῦντος, πόλεμον οὐκ ἐᾶν ἔφερεν ἀεὶ δ' ὁμοίως δυνάμενος, διὰ τὸ εἰς γαΐου μεταπεπωκέναι τὰ πράγματα. ἐλέγετο δ' καὶ τὰ ἀρέτα οἰωνοσκοπησάμενον πρὸς τὸν ἀγγελίαν τῆς Οὐιτελλίου στρατιᾶς φανῆναι, μηχανὴν εἶναι δ' τῆς στρατιᾶς τὰ ὅτι πύλας εἰσόδου. τεθνήξεσθαι δὲ τῶν ἡγεμόνων, ἢ τὰ πολεμεῖν κελεύσαντα, ἢ τὸν γνώμην τῇ ἐκείνου ὁρμημένου διακωλυθῆναι, ἢ ἐφ' ὃν ἤλπιστο ἡ ὡδασκολὴ τοῦ στρατεύματος. καὶ Οὐιτέλλιος μὲν, ἐπ' αὐτοχειρίας ἀνεχώρησεν. ἀγρίππας δ' ὁ ἀειστοβούλου υἱὸς ἐνιαυτῷ πρότερον ἢ τελευτῆσαι πλέον, ὅτι ῥώμης αἴσιος φάξων τὸ δὲ τῷ αὐτοκράτορι δυνάμεώς τινος αὐτῷ ὡδαγωγομένης. βούλομαι οὖν εἰπεῖν ὅτι μακρότερον πρεῖττα πρώδου, καὶ γλῶσις αὐτοῦ ὡς ἐλήλυθεν, ἅμα μὲν, καὶ διὰ τὸ αἰνίκειν τῇ ἰσοτιμίᾳ τὸ πρὸς αὐτῷ λόγον, ἅμα δ' καὶ ὡδάσασιν ἔχειν τοῦ θείου, ὡς ἐδὲν ὠφελεῖ πλοῦτος, οὐδ' ἄλλη τις ἀλκὴ τῷ ἐν ἀνθρώποις ὑπερτερυγμένων, εἰ δὲ τὸ τοῦ θεοῦ δυσσεβείᾳ, εἴγε ἐντὸς ἑκατὸν ἐτῶν ἐκ τοῦ πρώτου, σωτῆρα πλὴν ὀλίγων, πολλοὶ δ' ἦσαν, διαφθαρῶσαι τοὺς πρώτους ὑπογόνους. φέρει δ' αἴ τι καὶ πρὸ σωφρονισμοῦ τοῦ ἀνθρωπείου γλώσσης, τὸ τὴν δυσχέραν αὐτῷ μαθεῖν. ἅμα δ', καὶ τὸν ἀγρίππαν διηγήσασθαι θαύματος ἀξιώτατον γεγονός, ὃς ἐν πάνυ ἰδιώτου, καὶ ὡδὸν πᾶσαν δόξαν τῷ εἰδότων αὐτὸν, ὅτι τοσοῦδε πυθέσθαι δυνάμεως.

nihil non facturi ex eius consilio, iudicauit satius esse priùs quàm noui aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. itaque vinctum missum in Macheruntem supra dictam, illic occidi imperat. quod factum sequuta est Iudæorum existimatio, ab irato Deo perditum esse Herodis exercitum.

XI. Vitellius autem ad bellum paratus Arabicum, assumptis duabus legionibus, & leuis armaturæ, atque equitum auxiliis missis à sociis regibus properans versus Petram peruenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Iudæam exercitum ducere, occurrerunt eius regionis principes, deprecantes transitum. Neque enim patrios ritus permittere, vt inferátur vllæ imagines, quales Romana signa habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutauit sententiam de itinere proposito: missóque per magnũ campum exercitu, ipse cum Herode tetrarcha & amicis ascendit Hierosolyma, sacrificaturus Deo in festiuitate quæ tum instabat publica. Quò postquam ventum est, honore summo exceptus à populo, hæsit ibi triduo, & interim à Ionatha in fratrem eius Theophilum pontificatum transtulit. Quarta autem die literis acceptis de obitu Tiberij, populum sacramento adegit in fidem Caij noui principis: reuocatásque ex itinere copias in hyberna dimisit, omisso bello propter delatum in alium Imperium. Ferunt Aretam accepto expeditionis Vitellij nuncio collegisse ex auguriis, impossibile esse ad Petram peruenire illum exercitum. Vnum enim è ducibus prius morituru, vel qui bellum paret, vel cuius iussu pararetur, vel eum contra quem mouendum sit. Vitellius Antiochiam repetiit. Agrippa autem Aristobuli filius ante vnum annum Romam venerat, vt propter negotia quædam conueniret Cæsarem. Sed priùs quàm de hoc dicam, explicabo Herodis progeniem, vel quòd ad præsentem narrationem id pertineat: vel quo magis appareat, quantum valeat diuina prouidentia, quandoquidem absque pietate nihil prodest nec numerosa soboles, nec vlla humana potentia, vt licet videre in Herode, cuius intra centum annos tam copiosa proles, exceptis paucis periit: quod sanè exemplo potest esse hominibus ad retundendam insolentiam: simúlque in primis videtur memorabile, quomodo Agrippa ex priuata fortuna, præter omnium quibus notus erat opinionem, ad tantam potentiam peruectus sit. Et quamuis iam antè de ea re facta sit mentio, dicemus tamen hîc quoque diligentiùs. Herodi magno ex Mariamne Hyrcani filia natæ sunt duæ filiæ. harum altera Salampso nomine nupsit Phasaelo regis ex fratre Phasaelo nepoti, ídque ex ipsius patris autoritate: altera verò dicta Cypros Antipatro, & ipsi nepoti Herodis ex sorore Salome. Phasaelus è Salampsone genuit quinque liberos Antipatrũ,

εἰρηνῆ μὲν ὧν καὶ πρότερον πρὸς αὐτῷ, λεχθήσεται δ' μοι καὶ τοῦ ἀκριβῶς. ἡρώδης τῷ μεγάλῳ θυγατέρες ἐκ μιᾶς μαριάμμης τῆς ὑρκανοῦ θυγατρὸς, γίνονται δύο, σαλαμψὼ μὲν ἡ ἑτέρα, ἣ γαμεῖται φασαήλῳ τῷ αὐτῆς ἀνεψιῷ φασαήλου παιδὶ ὄντι, τοῦ φασαήλου ἀδελφοῦ δεδωκότος αὐτῷ τὸν παῖδα. κύπρος δ' ἀντιπάτρῳ καὶ αὐτὴ ἀνεψιῷ, ἡρώδου παιδὶ τοῦ ἀδελφῆς σαλώμης. καὶ φασαήλῳ μὲν ἐκ σαλαμψοῦς γίνονται ἑ παῖδες, ἀντίπατρος,

Herodem, Alexandrum, & filias Alexandram ac Cypron, quæ nupsit Agrippæ Aristobuli filio. Alexandram verò duxit Timius Cyprius vir nobilis, in quo matrimonio absque liberis defuncta est. Cypros Agrippæ duos filios peperit, tres filias, Bernicen, Mariamnen, Drusillam. filij verò Agrippa & Drusus dicti sunt: quorum Drusus ante pubertatis annos obiit. Cùm horum patre etiam reliqui germani educabantur apud auum, Herodes & Aristobulus, simúlque Bernice: hi nepotes Herodis magni ex filio, Bernice verò neptis è Salome sorore & Costobaro nata est. Orbati enim erant infantes adhuc patre Aristobulo, quem vnà cum Alexandro ab Herode occisum diximus. Postquam antem per ætatem maturuerunt, Herodes hic Agrippæ frater duxit Mariamnem filiam Olympiadis Herodis regis filiæ, prognatam ex Iosepho qui regis frater fuerat: & ex ea suscepit Aristobulum. Tertio fratri Agrippæ Aristobulo nupsit Iotape Sampsigerami Emesenorum regis filia, ex quibus nata ex filia surda, & ipsa Iotape nomine. & hi quidem ex tribus fratribus sunt progeniti. Herodias verò soror eorum nupsit Herodi magni Herodis filio, quem susceperat à Mariamne filia Simonis pontificis, ex quibus prognata est Salome: post quam natam Herodias in contemptum legis patriæ denuò nupsit Herodi mariti germano eodem patre genito, relicto priore adhuc superstite. Is fuit Galilæorum tetrarcha. Salome autem filia Philippo nupsit Herodis filio tetrarchiam habenti Trachonitidis. Quo sine liberis defuncto Aristobulus eam duxit filius Herodis, eius qui Agrippæ fuit frater. Ex hoc posteriore matrimonio nati sunt filij tres, Herodes, Agrippa, Aristobulus. atque hæc est Phasaëli & Salampsonis progenies. Cypros autem Antipatro filiam Cypro peperit, quam duxit Alexas Selcius, Alexæ filius, & ex ea filiam item Cypron genuit. Herodes autem & Alexander, quos dixi fuisse fratres Antipatri, sine prole decesserunt. Cæterùm Alexander Herodis regis filius qui à patre necatus est, Alexandrum & Tigranem filios suscepit è Glaphyra Archelai Cappadocum regis filia. ex his Tigranes apud Armenos regnans cùm apud Romanos delatus esset, sine liberis obiit. Alexander autem Tigranem fratri cognominem filium habuit, qui Armenis per Neronem rex impositus, Alexandrum filium genuit. hic Antiochi Comagenorum regis filiam duxit Iotapen, & Lesidis in Cilicia rex à Vespasiano constitutus est. Progenies autem Alexandri ab initio ab institutis patriis ad religionem Græcorum desciuit. Reliquæ autem Herodis regis filiæ nulla

XII. relicta prole è vita excesserunt. Percensitis igitur Herodis posteris qui ad Agrippæ regni tempora pertigerunt, superest vt narremus quibus ille fortunis iactatus, postremò ad maximam dignitatem ac potentiam euaserit.

A ἡρῴδης, ἀλέξανδρος, θυγατέρες ἢ ἀλεξάνδρα καὶ κύπρος ἣν ἀγρίππας γαμεῖ, ὁ ἀριστόβουλ. ἀλεξάνδρα ἢ, γαμεῖ μὲ τίμιος κύπριος, ἀπὸ τῆν ἀξιολόγων, παρ' ᾧ δὴ καὶ ἄτεκνος τελευτᾷ. κύπρῳ δ' ἐξ ἀγρίππα μὲ, ἄρσενες γίνον ἢ δύο, θυγατέρες ἢ τρεῖς, βερνίκη, μυριάμμη, δρυσίλλα. ἀγρίππας ἢ Ϲ δρεῦσος τοῖς ἄρσεσιν ὀνόματα, ὧν ὁ δρεῦσος πρὶν ἡβῆσαι τελευτᾷ. τῷ ἢ παρ' ἐμοὶ τούτων ἀγρίππας ἐτράφετο μὴ καὶ ἕτερων ἀδελφῶν,

B ἡρῴδης τε καὶ ἀριστόβουλος, καὶ βερνίκη. καὶ οἵδε παῖδες ἡρῴδου, τοῦ υἱέος τοῦ μεγάλου. ἡ ἢ βερνίκη κωστοβάρου καὶ σαλώμης παῖς τῆς ἡρῴδου ἀδελφῆς. τούτοις ἀριστόβουλος νηπίοις θνήσκει λιπὼν ὑπὸ τ παρ' ἐμοὶ σὺν ἀλεξάνδρῳ τῷ ἀδελφῷ καθάπερ εἰρήκαμεν. ἡβήσαντες δ' ἀγονται ἡρῴδης μὲν ὑπὸ ὁ τοῦ ἀγρίππα υἱὸς μυριάμμιν θυγατέρα ὀλυμπιάδος τ ἡρῴδ. βασιλέως θυγατρὸς, καὶ ἰωσήπου, ἀδελφὸς δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἴσχει δ' ἐξ αὐτῆς υἱὸν ἀριστόβουλον. ὁ ἢ βερνίκη

C τοῦ ἀγρίππου ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, γαμεῖ ἰωτάπην σαμψιγεράμου θυγατέρα τοῦ ἐμεσῶν βασιλέως. θυγάτηρ ἢ αὐτοῖς γίνεται χωφὴ, ὄνομα καὶ τῆδε ἰωτάπη. καὶ τάδε μὲ περὶ ἀρσένων τέκνα. ἡρωδιὰς ἢ αὐτοῦ ἡ ἀδελφὴ, γίνεται ἡρῴδῃ ἡρῴδου τοῦ μεγάλου παιδὶ, ὃς γέγονεν ἐκ μυριάμμης τῆς τοῦ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως, καὶ αὐτοῖς σαλώμη γίνεται, μεθ' ἧς ζῶσας ἡρωδιὰς ὕστερ συγχύσει φερνήσασα τῷ πατρείων, ἡρῴδῃ

D γαμεῖται τοῦ αἰδοῦς τῷ ὁμοπατρίῳ ἀδελφῷ δίχα ὄσα ζῶντος, τλὴν ἢ γαλιλαίων τετραρχίαν εἶχεν ὕστ. ἡ ἢ θυγάτηρ αὐτῆς σαλώμη, φιλίππῳ γαμεῖται, ἡρῴδου παιδὶ τῷ τετράρχῃ τῆς τραχωνίτιδος. Ϲ ἀπαρδος τελευτήσαντος, ἀριστόβουλος αὐτὴν ἄγεται ἡρῴδ. πατὴς τοῦ ἀγρίππου ἀδελφῆ. παῖδες ἢ ἐγγίνονται

E αὐτοῖς, ἕξ, ἡρῴδης, ἀγρίππας, ἀριστόβουλος. τοῦτο μὲν δὴ τὸ φασαήλου, καὶ σαμψιοῖς ἐστι γένος. κύπρῳ δ' ἐξ αὐτιπάτρου θυγάτηρ γίνεται κύπρος, καὶ αὐτὴν ἀλεξᾶς σέλκιος γαμεῖ τοῦ ἀλεξᾶ. καὶ αὐτῆς θυγάτηρ ἰῶ κύπρος. ἡρῴδης ἢ καὶ ἀλέξανδρος οὐς ἀδελφοὺς ἔφην αὐτιπάτρου, ἄτεκνοι τελευτῶσιν. ἀλεξάνδρῳ ἢ τῷ ἡρῴδου παιδὶ τοῦ βασιλέως τῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀπηρημένῳ ἀλέξανδρος Ϲ πυρράνης ἐγγόνεισαν υἱεῖς ἐκ τῆς ἀρχελάου τοῦ κππαδοκῶν βα-

F σιλέως θυγατρός. καὶ πυρράνης μὲν βασιλεύων ἀρμενίας κατηγορεισθ αὐτοῦ ὅτι ῥώμης γένος ὢν, ἅπας τελευτᾷ. ἀλεξάνδρῳ ἢ πυρράνης ὁμώνυμος τῷ ἀδελφῷ γίνεται πᾶς, καὶ βασιλεὺς ἀρμενίας ὑπὸ νέρωνος ἐκπεμπεται, υἱὸς τε ἀλέξανδρος αὐτῷ γίνεται. γαμεῖ δ' ὕστ αὐτὸς τοῦ κομμαγηνῶν βασιλέως θυγατέρα ἰωτάπην, ἡσιοδός τε τῆς ἐν κιλικίᾳ ὑπατασιανὸς αὐτὸν ἵσταται βασιλέα. Ϲ τὸ μὲν ἀλεξάνδρου γένος, δύθις ἅμα τῷ φυλῶν τλὴν θεραπείαν ἔλιπεν τῷ ἰουδαίοις ὑπηκοείων μεταξάμενοι πρὸς τὰ ἕλλησι πάτεια. ταῖς δὲ λοιπαῖς θυγατράσιν ἡρῴδου τοῦ βασιλέως ἀτέκνοις τελευτᾶν συνέπεσεν. τῷ δ' γνωμένων ἡρῴδου ἀπογόνων, ἓς

καταλέξαμεν ὄντων, ἐν ᾧ χρόνῳ ἀγρίππας ὁ μέγας τλὴν βασιλείαν παρέλαβεν, τούτων τε μοι τὸν γένος προδεδήλωται, διέξειμι λοιπὸν ὁπόσαι τε ἀγρίππα τύχαι συνέλθοιεν, ὡς τε αὐτῷ ἐξέφρασιν ποιησάμενος, ὅτι μέγιστον ἀξιώματός τε ἅμα προσκόψειεν καὶ δυνάμεως.

Κεφά-

Κεφάλαιον ή.

Ἀπόπλους ἀγρίππα πρὸς τιβέριον, καὶ ὡς κατηγορηθεὶς ἐδέθη, καὶ μετὰ τὴν τιβερίου τελευτὴν ὑπὸ γαΐου τοῦ διαδόχου ἐλύθη.

CAP. VIII.

Nauigatio Agrippæ ad Tiberium, & quomodo accusatus vinctus sit, vsque post excessum Tiberij à Caio eius successore solutus sit.

ΗΡῴδε τοῦ βασιλέως ὀλίγον πρὸ τῆς τελευτῆς ἀγρίππας ἐν τῇ ῥώμῃ διατρίβων, καὶ ὁμοροφίας καὶ συνηθείας αὐτῷ πολλῆς γλιχόμενος πρὸς δρῦσον τὸν τιβερίου τοῦ αὐτοκράτορος υἱόν, καὶ αἰτούμενος τῇ δρύσῳ τοῦ μεγάλης γυναικὸς, εἰς φιλίαν ἀφίκετο βερνίκης τῆς μητρὸς τιμωμένης παρ' αὐτῆς καὶ θεραπαινῶν ἠξιωμένης τὸν τρόπον. φύσει δ' ὢν μέγας ὢν ἀγρίππας, καὶ δωρεᾶς πολυτελὴς, ζώσης μὲν τῆς μητρὸς, ἃ ἐξεφαίνετο ἐκ ψυχῆς τὸ θέλον, διαδιδόασιν αὐτῆς ἠξιωκὼς τὸ ὅπι τοιούτοις γλιχόμενον ὀργίλως. ἐπεὶ δὲ ἡ βερνίκη τελευτᾷ, γλιχόμενος ὅπως τοῦ αὐτοῦ τρόπου, τὰ μὲν εἰς πολυτέλειαν τὸ εἰς καθ' ἡμέραν διαίτης, τὰ δ' ἐκ τῶν δωρεῶν τὸ μὴ μέτρῳ προϊέμενον ἀναλώσας τῷ χρημάτων, τὰ πλείστα δὴ εἰς τοὺς κάτω ἀπελαθέσεις ἐτετέλεστο ἐλπίδι προάξεως τοῦ αὐτοῦ. πενία τε ἐν ὀλίγῳ πρὸ αὐτὸν ἦν, καὶ τοῦτ' ἦν κώλυμα τοῦ ἐν ῥώμῃ διαίτης. καὶ ὁ τιβέριος τοῖς φίλοις τὸ μέσος τετελευτηκότος ἀπειπὼν φοιτᾶν εἰς ὄψιν αὐτοῦ διὰ τὸ ἀπερεθίζεσθαι πρὸς τὸ λυπεῖσθαι μνημονεύων τὸ παιδὸς θεωρεῖα τῇ σκείνων. διὰ μὲν δὴ ταῦτα ὅπι τοῦ ἰουδαίας πλέων, ὤχετο κακοπραγῶν, καὶ τεταπεινωμένος ὀλέθρῳ ὧν εἶχε χρημάτων, καὶ ἀπορίᾳ τοῦ σπάνιος τὰ χρέα τοῖς δανεισταῖς, πολλοῖς τε ὄσι καὶ ἀλεωρὰν διδοῦσιν. ὡς τε ἀπορίᾳ τῆς ποιητέων, καὶ αἰχμὴ τῇ ἐπ' αὐτοῖς, ὑποχωρήσας εἰς τινα πύργον ἐν μαλάθοις τῆς ἰδουμαίας ἐν θεμιτοίᾳ τοῦ μεγαστήνος αὐτὸν λιμοῦ. αἰθαίνεται δὲ αὐτοῦ τὴν διάνοιαν κύπρος ἡ γυνὴ, παντοία τε λιμοῦ ἀναειρουσα τῷ ὅπι τοιούτοις βαλθυμάτων. διαπέμπεται δὲ καὶ ὡς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ἡρῳδιάδα ἡρῴδῃ τῷ τετράρχῃ συνοικοῦσαν γαμήματα, δηλοῦσα τότε ὅπι τοῖς τοιούτοις τοῦ ἀγρίππου προβουλεύσαν, καὶ τὴν ἀνάγκην ἣ ἐπ' αὐτοῖς ἔξεστιν. σκέλλει τε συλλῦσαν βοηθεῖν, θεωρεῖσαν ὡς αὐτῇ σωτηρίως ἀφίξοι τὰ αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἐκ ὁμοίων ἀφορμῶν. οἱ δὲ μεταπέμψαντες αὐτὸν οἰκητήριον ἀπέδειξαν τιβεριάδα, καί τι καὶ ἀργύριον ὥρισαν εἰς τὴν διαίταν, ἀγορανομία τε τῆς τιβεριάδος ἐτίμησαν. ἐκ μὲν δὴ πλέον γε ἡρῴδης ἐνέμενε τοῖς δεδομένοις, καὶ τοῦτο, διὰ ὡς ἀρκοῦντα λιμοῦ. ἐν δὲ τύρῳ τοῦτο συνουσίαν ὑπὸ οἴνου τε γλιχομένων αὐτοῖς λοιδωρίων ἀπεκτόν ἐκ ἠνεσάμενος ἀγρίππας, τὸ ἡρῴδε τε ἐπονειδίσαντος εἰς δυσοίαν καὶ τροφῆς ἀναγκαίας μεταδιδοναι, ὡς φλάκκον τὸν ὑπατικὸν εἶσιον φίλον ὅπι ῥώμης τὰ μάλιστα αὐτοῦ γεγονότα πρότερον, συείαν ἦ ἐν τοῦ τότε διεῖπεν. καὶ δεξαμένου φλάκκου τοῦτο τοιοῦτῳ διηγοῦ τοῦ καταπεχθέντος αὐτὸν ἐκεῖ ἀεισοβύλου, ὃς ἀδελφὸς ὢν ἀγρίππου διαφορᾶς τε λιμοῦ, καὶ μᾶλλον ἐβλάπτοντο ἐχθρᾳ τῇ ἀλλήλων, ὡς τε μὴ φιλίᾳ τοῦ ὑπατικοῦ τὰ εἰκότα τιμοῦ φέρεσθαι. ὁ μὲν ὄγε ἀρχίσυλος αἰεὶ τὰ τοῦ θεοῦ τὸν ἀγρίππαν δυσμαχοῦς, μάχει καὶ εἰς ἔχθραν αὐτὸν φλάκκῳ καθίστων, αἰτίαν τοιαύτην ὅπι τῇ δυσμενείᾳ τοῦ λαβών. δαμασκηνοὶ σιδονίοις περὶ ὅρων διαφορᾶν καθεστῶτες, μέλλοντος φλάκκου περὶ τούτων ἀκροάσεσθαι, πυθόντες τὸν ἀγρίππαν ὡς παρ' αὐτοῦ μέγα δύναται, πλείονα μερίδα τοῦ αὐτοῦ ἡγήσεσθαι, ἀργύριόν τε

PAulò ante Herodis regis obitum Agrippa Romæ degens, & per conuictum insinuatus in familiaritatem Drusi Imperatoris Tiberij filij, nactus est etiam amicitiam Antoniæ Drusi maioris coniugis, commendatione matris suæ Bernices, quæ apud illam erat in precio. Cùmque natura esset liberalis & magnanimus, quàm diu mater vixit noluit ingenium suum exerere, ne in eius indignationem incideret: sed postquam Bernice defuncta est, factus iam sui arbitrij, partim quotidiani victus splendore, partim liberalitatibus immodicis, præcipuè in libertos Cæsaris, quorum fauorem captabat, redactus ad inopiam, non potuit amplius Romæ viuere: quando & Tiberius amisso filio vetuit amicos eius in conspectum suum venire, nè recrudesceret per eos defuncti desiderium. His de causis retro in Iudæam abiit re malè gesta, profusa pecunia, nec habens qui creditoribus mutuaticiam pecuniam redderent, & quidem multis ac importunè vrgentibus. Quare nullum consilium expediens, & pudore præsentis status, secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere. Quòd eius propositum vbi Cypros vxor persensit, omnibus modis id impedire conata est: ad sororem quoque eius Herodiadem scripsit, significans & quid Agrippa decreuerit, & qua necessitate adactus: hortatáque est eam vt pro iure cognationis afferret auxilium, & se in hoc imitaretur, quæ quantum posset subleuaret eius miseriam, quãuis in longè minoribus facultatibus. Accersitus igitur à sorore, eiúsque coniuge, iussus est habitare Tiberiade, assignata certa pecunia vnde viueret, & magistratu eius ciuitatis in eũ collato, quo esset honoratior. Nec tamen diu Herodes in ea voluntate perstitit, quamuis ne sic quidem satis fieret propinqui necessitatibus. Cùm enim apud Tyrum in conuiuio largiùs indulsissent poculis, non tulit Agrippa contumeliam, exprobrante Herode inopiam, & quòd suo sumptu hominem aleret. quare ad Flaccum virum consularem & tum Syriæ præsidem se contulit, cum quo Romæ amicitiam contraxerat. à quo receptus cum eo viuebat, iam antè habente apud se Aristobulum, fratrem quidem Agrippæ, sed inimicum, non obstante tamen hac simultate, quo minus ex æquo vtrunque complecteretur proconsul. Sed Aristobulus nihil remittebat de odio, nec prius quieuit, quàm & Flaccum infensum fratri redderet, ex occasione huiusmodi. Damasceni cum Sidoniis contendentes de finibus, disceptaturi apud Flaccum, cognito quòd Agrippa multum apud eum posset, rogauerunt, vt adesset ipsorum partibus, polliciti

magnam pecuniam: qui mox paratus fuit omnia pro Damascenis facere. Aristobulus autem quia pactos de pecunia senserat, fratrem apud Flaccum detulit. Et facta inquisitione, ac deprehenso crimine, Agrippa excidit amicitia præsidis: rursúmque ad extremam egestatem relapsus venit Ptolemaida, & quòd nō haberet vnde aliàs viueret, decreuit nauigare in Italiam. Sed cùm deesset pecunia, iussit Marsyam suum libertum vt quauis arte à fœneratoribus eam sumeret. Ille Protum Bernices Agrippæ matris libertum, qui defunctæ patronæ testamento in Antoniæ clientelam venerat, rogat vt accepta fide sub syngrapha daret mutuum. Alteriam antè debere sibi nonnihil Agrippam asseuerans, extorsit à Marsya syngraphum viginti millium drachmarum Atticarum, detractis sibi de ea summa duobus millibus & quingentis, eò facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Recepta igitur pecunia profectus Anthedonem, & ibi nauem nactus, parabat se itineri. Id vbi comperit Herennius Capito procurator Iamniæ, misit eò milites exacturos argenti trecenta millia, quorum debitor Cæsaris fisco factus est dum adhuc Romæ ageret: atque ita imposita est illi manendi necessitas. & tunc quidem facturum se iussa simulat: sed quam primùm nox terris incubuit, præcisis nauis retinaculis nauigat Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarcha popposcit mutuò ducenta argenti millia. Ille non ipsi se mutuaturum professus est, sed Cypro, coniugalem amorem in ea demiratus & virtutes cæteras, fideiussit mulier. & mox Alexander quinque talentis repræsentatis Alexandriæ, reliquam summam exhibiturum se promisit Puteolis, profusionē Agrippæ veritus. Ita Cypros expedita mariti nauigatione in Italiam, ipsa cum liberis in Iudæam itinere pedestri reuersa est. Cæterùm Agrippa postquam Puteolos appulit, scripsit ad Tiberium Cæsarem degentem Capreis, venisse se officij causa significans, & potestatem accedendi eam insulam postulans. Tiberius nil cunctatus humanissimè rescripsit, gratulans ei reditum ad Capreas incolumem. Nec minore alacritate præsentem excepit & amplexu & hospitio. Postridie Cęsar receptis literis ab Herennio, quòd Agrippa trecentis millibus mutuò sumptis, nec ad constitutum tempus persolutis, de reddendo admonitus, fuga se è subiectis ipsius procurationi locis proripiens, exigendi facultatem ademisset, ægrè tulit: mandauitque cubicularijs non prius admitti hominem quàm persoluto debito. Ille nequaquam ira Cæsaris attonitus, ab Antonia Cermanici & Claudij posteà principis matre petiit mutuò trecenta millia, ne periclitaretur de amicitia Cæsaris. quæ memor Bernices huius matris consuetudinis, familiariter enim ea fuerat vsa, simúlque educatum fuisse ipsum cum suo Claudio,

πλεῖσον ὡμολόγητο ἀυτῷ. ἡ μὲν πάντα ὑπὲρ τῆ βασιλείᾳ τῆ δαμασκηνῶν ὥρμητο ποιήσειν. ἀρίσοβουλος δέ, ὡς ἐλαύθανεν αὐτὸν ἡ ὁμολογία τῶν χρημάτων, κατηγορεῖ πρὸς τὸν φλάκκον. ἡ βασανιζομένη τὸ πρᾶγματος ἐπεὶ φανερὰ ἐγένετο, ἐξωθεῖ τὸν ἀγρίππαν φιλίας τῆς πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ εἰς ὑστάτην ἀπορίαν ἀφιγμένος, εἰς πτολεμαΐδα παρῆν, κἀκεῖ τὸ ἄπορον τῶν ἀλλαχόθεν διάπτης, γνώμην ἐποιεῖτο ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλεῖν. εἰργόμενος δὲ χρημάτων ἀπορίᾳ, ἤξιε μᾶρσύαν ὄντα αὐτῷ ἀπελεύθερον, ποιεῖσθαι γραφὰς τὸν ὑπὲρ τοιούτοις μηχανῶν δανεισάμενον παρά τινων. ἡ ὁ μᾶρσύας πρῶτον καλύει βερνίκης ὄντα ἀπελεύθερον τὸν ἀγρίππου μητρός, ἀλαθήκης δὲ τὸν ἐκείνῃ δικαίως ὑποτελοῦντα τὸν ἀντωνίας, αὐτῷ γοῦν ὠφελεῖν ὑπὲρ γραμμάτων, ἢ πίστει τῇ αὐτῷ. ὁ δὲ, ἐπεκάλει γὰρ τῷ ἀγρίππᾳ χρημάτων τινῶν ἄπορος ἔρησιν, ἀναγκάζει τὸν μᾶρσύαν δύο μυριάδων ἀργυρίων συμβόλαιον ποιησάμενον πεντακοσίας καὶ χιλίας ἐλάσσονα λαμβάνειν. συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος καὶ τὸ μὴ ἐξ ἄλλως ποιεῖν. εἰλημμένου δὲ τὸ χρήματος τούτου ἀγρίππας εἰς ἀνθηδόνα ὠφελούμενος, καὶ λαβὼν ναῦν, ἐν ἀνάγαις ἦν. καὶ γνοὺς ἑρέννιος καπίτων ὁ τῆς ἰαμνίας ἐπίτροπος, πέμπει στρατιώτας, οἳ εἰσαξόνται αὐτὸν ἀργυρίᾳ, ἑξακοσίας μυριάδας θυσαυρῷ τῷ καίσαρος ὀφειλομένας ὑπὸ ῥώμης ἀπ' αὐτοῦ, ἀνάγκας τε ἐπιτεθεῖσαν τῷ μένοντος. καὶ τότε μὲ πεισθέντας τοῖς κελευομένοις ποιεῖσθαι τοιούτοις, νυκτὸς δὲ ὑπερχομένης, κόψας τὰ ὑπόζυγια, ὥχετο ἐπ' ἀλεξανδρείας πλέων. ἔνθα ἀλεξάνδρῳ δεῖται τὸ ἀλαβάρχῃ μυριάδας εἴκοσι δάνεια αὐτῷ δοῦναι. ὁ δὲ, ἐκείνῳ μὲ ἐκ ἐφη ποιήσειν, κύπρῳ δὲ ἐκ ἠρνεῖτο, τοῦ τε φιλανδρίαν αὐτῆς καταπεπληγμένος, καὶ τοῦ λοιποῦ ἅπασαν ἀρετοῦ. ἦν δὲ ὑπερχεῖ τε, καὶ ἀλέξανδρος πέντε τάλαντα αὐτοῖς ἐν τῇ ἀλεξανδρείᾳ δοὺς, τὸ λοιπὸν ἐν δικαρχίᾳ γομένῳ παρέξειν ἐπαγγέλλεται, διὸ τὸ ἀγρίππου τὸ εἰς τὰ ἀναλώματα ἕτοιμον. ὁ κύπρος μὲν ἀπαλλάξασα τὸν ἀνδρα ὑπὲρ τῆς ἰταλίας πλουσύμνον, αὐτὴ μὲν τῶν τέκνων ὑπὲρ ἰουδαίας ἀπέζευξεν. ἀγρίππας δὲ εἰς ποτιόλους ὠφαβαλῶν, ὑπιστολὴν ὡς τιβέριον καίσαρα γράφει διατρόμενον ἐν καφρέαις, παρουσίαν τε τοῦ αὐτῷ δηλῶν ὑπὲρ θεραπείᾳ καὶ ὄψει τῇ ἐκείνου, καὶ ἀξιῶν ἔφεσιν αὐτῷ γενέσθαι εἰς καφραίας ὠφαβαλεῖν. τιβέριος δὲ ἡδέως ἐνδοιάσας, τά τε ἄλλα αὐτῷ γράφει φιλανθρωπίᾳ χρώμενος, ἐπὶ χαίρειν ὑπασημαίνων ὑπὲρ τῷ σῶν ἐπανήκειν εἰς τὰς καφραίας. ἐπεὶ δὲ ἀφικνεῖται μηδὲν ὑφελὼν τῶν ἐν τοῖς γράμμασιν προθύμου, παράζετό τε ἐξενίζε. τῇ δ' ἑξῆς, καίσαρ γραμμάτων αὐτῷ ὠφελεῖ ἑρενίου καπίτωνος ἀφικομένων, ὅτι ἀγρίππας μυριάδας ἑξακοσίας δάνεισμα ποιησάμενος, καὶ πρὸς τὰς καταβολὰς σκληρῶν χρόνον τὸν συκείμενον ἀπαιτούσης ἐνομένης, οἰχοιτο φυγὰς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτῷ χωρίων ἄκυρον αὐτὸν καθίσας τὸ ὑπὲρ τῆς εἰσαξομένων ἐξουσίας. ταύτῃ ἀπαίνοις τῷ ὑπιστολῇ, ὠφελεῖται ὁ καίσαρ, καὶ δέκλησιν γράφει τῷ ἀγρίππᾳ καλύει εἰσόδων τὸν πρὸς αὐτὸν ἄχρι δὴ καταβαλῇ τὸ χρέος. ὁ δὲ μηδὲν τῇ ἀρχῇ τὸν καίσαρος καταπλαγὶς αἰτωνίας δεῖται γερμανικῆς τε μητρός, καὶ κλαυδίᾳ τὸν ὕστερον γενομένῳ καίσαρος, δάνεισμα αὐτῷ δοθῆναι τῆς ἑξακοσίας μυριάδων, ἵνα φιλίας μὴ ἁμάρτοι τὸν πρὸς τιβέριον. ἡ δὲ βερνίκης τε μνήμη τῆς μητρὸς αὐτῷ, σφόδρα γὰρ ἀλλήλαις ἐχρῶντο αἱδὼ γυναῖκες, καὶ αὐτῷ ὁμοτροφίας πρὸς τοὺς ἀμφὶ κλαύδιον γεγενημένης,

δίδωσι

δίδωσι τὸ ἀργύριον, καὶ αὐτῷ ἀποτίσαντι τὸ χρέος, αὐτὸς πιὼλυτος ἦν ἡ φιλία τοῦ πιβερίου. αὖθις ὁ αὐτὸς πιβέριος ὁ καῖσαρ συνίσησιν ἡνιόχου τὸν αὐτοῦ, κελεύων τὰ πάντα αὐτῷ τοῦ ἐξόδους παρεσκευάζειν, ἀγρίππας ὁ φιλίᾳ ἐλθὼν ὑπὸ τὴν αὐτωνίας, καὶ θεραπεῦσαι βέλτιον τοῦ γαΐου ἡνιοχοῦντος τὰ ἔντος αὐτοῦ, καὶ δύνοιά τοῦ πατρὸς εἰς τὰ ῥῶτα τιμωμένου. ὁ δὲ ἦν ἄλλος σαμαρεὺς ἦθος, καίσαρος ὁ ἀπελεύθερος. ᾧ δὴ τότε δάνεισμα μυριάδων ἑκατὸν δραχμῶν, τῆς τε αὐτωνίᾳ καταβάλλει τὸ ὀφειληθὲν χρέος, καὶ τῆς λοιπῶν τῆς ἀναλώματι θεραπείων τοῦ γαΐου, μείζονως ἐν ἀξιώματι ἦν παρ' αὐτῷ. προϊούσης δὲ εἰς μέγα τῆς ἀγρίππα τοῦ πρὸς γαΐου φιλίας, ἐωθουμένοις ποτὲ λόγος περὶ πιβερίου γένηται, καὶ τοῦ ἀγείπτα κατ' ἀρχὰς βαπομένου, μόνῳ δ' ἧκλω, ἢ τάχος πιβέριον ὑπεκστάντα τῆς ἀρχῆς γαΐῳ παραχωρεῖν ἀξιωτέρῳ τὰ πάντα ὄντι, λύπην ἀνεθάτας τοῦ λόγων σύτυχος, ἀγρίππου δ' ἦν ἀπελεύθερος ἰώσηχος, καὶ παραχρῆμα μὲ σιγῇ παρεδίδου. κλοπῆς δ' ἱματίων αὐτῷ τοῦ ἀγρίππου δικαλυμμένης, ὁ ἀκριβῶς δ' ἐκκλόφει, φυγὼν καὶ ληφθεὶς ἀγωγῆς αὐτῷ δὴ πίσσυνα γνομένης, ὃς ἦν φύλαξ τοῦ πόλεως, ἐνομένου τοῦ αἰτίαν τοῦ φυγῆς, καίσαρι φησὶν δαπορρήτοις ἔχειν λόγοις εἰπεῖν ἐπ' ἀσφαλείᾳ τοῦ σωτηρίας αὐτῷ φέρεσθαι, ὥστε δῆσας αὐτὸν ἔστελλεν εἰς τὰς καισαρείας. καὶ πιβέριος τῷ αὐτῷ τρόπῳ χρώμενος, εἶχεν αὐτὸν δέσμιον, μᾶλλον δὲ εἰ καί τις ἑτέρων βασιλέων ἢ τυράννων γνόμενος. ὅτε γὰρ πρεσβῶν ὑποδοχὰς ἐν τοῦ ὀξέος ἐποιεῖτο, ἡμέρᾳσίν τε ἢ ὀπτὸ ξόποις ὑπ' αὐτοῦ σαλεῖσιν ὀλίγα ἦν δεδοχή, ὁπότε μὴ φθάσειν τετελευτηκότες. ὅθεν καὶ δεσμωτῶν ἀνεθάσεως βέλτιστος ἦν, ὡς τε ἐν τοῦ φίλων ἐνομένων τοῦ αἰτίαν αὐτοῦ τοῦ ὀπὶ τοιούτοις ἀλλῃ χρωμένοις, ἔφη, τὰς μὲν πρεσβείας ζῆθεν ὅπως μὴ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς ἐν τῷ ὀξέος γνομένης, ἕτεροι πρέσβεις ὀπιχειροτονηθέντες ἐπανίοιεν, ὄχλος τε αὐτοῦ γένοιτο ὀπὶ δοχᾶς αὐτῷ καὶ πομπαῖς θερκειμένῳ. τὰς δ' ἀρχὰς συγχωρεῖν τοῖς ἅπαξ εἰς αὐτὰς ὑπ' αὐτοῦ κατασᾶσι, αἰδοῖς θερμηθείᾳ τῷ ὑποτελῶν. φύσει μὲν γὰρ εἶ πᾶσαν ἡμερίαν τοῦ πλεονεκτεῖν. τὰς δὲ μὴ πατρίους, ἀλλ' εἰς ὀλίγον καὶ ἄδηλον ὁπότε ἀφαιρεθεῖεν, καὶ μείζονως ἐξοργίσειν ὀπὶ κλοπαῖς τοῖς ἔχουσι. εἰ μὲν οὖν ἐφεῖσ ἡκασιν εἰς πλέον αὐτοῖς, ἄδηλον τῷ κλοπῶν ἔξειν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ τῷ κεκερδημένων ἀμβλυτέρως τὸ λοιπὸν αὐτοῖς χρωμένοις. δεδοχῆς δ' ὀπωδαγνομένης ἐν τοῦ ὀξέος, ἰδαιμῶς ἂν ἀρκέσαι τοὺς ἄθλα τοῖς ἄρχουσι θερκειμένοις, ἀναστροφῆς αὐτοῖς διδομένης καιρῶν, ἐν οἷς πλήρεις οἱ θρειληφότες γνόμενοι, ὑποδιδοῖεν τῆς ἀπουδῆς τοῦ ὀπὶ τῷ λαμβάνειν δεῖ τὸ πρὶν ἐν καιρῷ γνέσθαι μετασῶσαι. παραδέδεμαί τε αὐτοῖς φησὶ τοιοῦτον ἔλεγχον. θαυμαστίᾳ τινὶ κειμένῳ μείᾳ καὶ πλήθος τὰς ὠτειλὰς θρείσησαν, καί τις τῷ παρατυχόντων οἰκτήσας αὐτῷ τὴν δυσυχίαν, καὶ νομίσας ἀδυναμίᾳ μὴ βοηθεῖν, οἷος τε ἦν ὑποσοβεῖν αὐτὰς θέλασας. καὶ δομένου παύσασθαι τῷ ὀπὶ τοιοῖσδε, ὑπολαβὼν εἶρεν τὴν αἰτίαν τοῦ ἀθερμηθοὺς εἰς τὴν δεξιὰν κακοῦ τοῦ ἐφεστηκότος. μείζονως δὲ αὖ ἀδημῶν με εἶπεν ταῦτας ἀπαγαγών. τοῦ μέν γε ἤδη πληθωρείσας τοῦ αἵματος ἀπέσβη ὁμοίως ἔπειξις, ὄχλον μοι θέλαχεῖν, ἀλλάπτειν καὶ αἰσχυσιν. αἱ δ' ἀκραφνεῖς τῷ κατ' αὐτὰς λιμῷ συνελθοῦσαι, καὶ τεθυμένον ἤδη θέλαλαμβάνουσαι, καὶ ὀλέθρῳ θέλαδοῦσιν. δεῖ τάδε ἐν καίτοι ὑπὸ πολλῶν τῷ κλοπῶν διεφθαρμένοις τοῖς ὑποτελέσιν, θερμηθὲς εἶ μὴ συνεχὲς ἐξαπος ἔλλειν τοὺς ἡνιομένους,

A prǽbuit ei pecuniam illam: & reddito debito, nemine prohibente fruebatur amicitia principis: adeóque conciliatus est Cæsari, vt is nepotem suum commendaret Agrippæ, mandarétque vt progredientem semper comitaretur officij gratia. hoc beneficio deuinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium nepotem eius colere, gratiosum apud omnes & honoratum ob parentis memoriam. Erat ibi fortè Allus Samarita libertus Cæsaris, ab eo mutuatus decies centena millia, debitum Antoniæ reddidit: reliquum materiam habuit demerendi Caium officiosius. A quo receptus in intimam amicitiam, quodam die dum vna gestatur incidit in confabulationem de Tiberio: & quia soli erant, precatus est Tiberio, vt quàm primum principatus locum Caio digniori cederet. has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ, & auriga: ac tum quidem siluit. Insimulatus deinde à patrono quasi vestem ei furto subduxisset, sicut re vera subduxerat, & ex fuga retractus, cùm perductus esset ad Pisonem vibi præfectum, rogatus fugæ causam, ait se habere secreta quædam quæ cuperet indicare Cæsari, ad salutem ipsius pertinentia: quapropter vinctus missus est Capreas. hunc Tiberius more suo detinebat in vinculis, quòd esset cunctator, si quis vnquam alius aut rex aut tyrannus. nam neque legationes sine mora admittebat, & prælidibus prouinciarum vel procuratoribus successorem nó mittebat, nisi mortuis. Proinde vinctos quoque negligebat audire, moræ hanc rationem reddens amicis scitantibus: legatos quidem idcò admitti tardius, ne illis citò dimissis alij denuò creati redeant, atque ita obruatur continuo excipiendis & dimittendis legationibus. Potestates autem semel constitutas idcò sinere, vt parcatur subditis. cum enim natura omnis magistratus ad auaritiam sit pronior, externum cui nullus certus sit præstitutus terminus, eo magis ad rapinam solicitare homines. itaque si diutius eo fruantur, exatiatos lucris segniores ad rapiendum fieri. quòd si successor immineat, non suffecturos eorum auiditati prouinciales, dum decessor tanto magis spoliat, quanto minus temporis ad hoc faciendum sibi putat reliquum. Vtebatúrque hac similitudine: Consauciati cuiusdam vulnera muscæ agminatim ingruentes operuerant, eum quidam forte fortuna præteriens miseratus est, putans languidiorem, quàm vt illas posset arcere, accedénsque propius parabat eas depellere. orante autem saucio vt sic eum sineret, quæsiuit alter causam cur ita liberari ab hac molestia negligeret. tum ille: imò his abactis maiorem molestiam mihi facerés: nam hæ iam saturatæ sanguine remiserunt nonnihil. quòd si recentes accederent, & famelicæ, me iam antè pessimè affectum facilè perderent. quare se quoque aiebat hac ratione prouidere subditis, multorũ rapacitate vexatis.

XIII.

qui more muſcarum eos infeſtarent, maximè ſi ad innatam cupiditatem metu citò deſinendi accederet. quod autem vera narrem de ingenio Tiberij, teſtatur mihi factum ipſius. nam cum duobus ſuprà viginti annis obtinuerit imperium, duos in vniuerſum Iudæis miſit gubernatores, Gratum & ſucceſſorem eius Pilatum. nec aliter ſe geſſit circa cæteros imperio ſubditos. Vinctorum quoque cauſas ideò ſe aiebat ſeriùs cognoſcere, ne affecti ſupplicio citò leuentur malis quæ meruerint anteactis ſceleribus, nunc dum longiores moras terunt, multò grauius reddi illorum infortunium. Sanè hæc fuit cauſa cur Eutychus tam diu egerit in vinculis, priuſquam Cæſari aures ei præbere ſit collibitum. Procedente deinde tempore à Capreis venit Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab vrbe diſſitum, & Agrippa rogauit Antoniam, efficeret vt tandē auditretur Eutychus, cognoſceretúrque cuius accuſaret patronum criminis. nam Antonia in magno honore habebatur apud Tiberium, vel propter affinitatem, quod Druſi fratris vxor fuerat: vel propter continentiam, quòd florente etiam tum ætate vidua recuſarit alteras nuptias, licèt hortante Auguſto ad iterandum coniugium, in eóque vitæ genere omnem cauerit infamiam. huc accedebat priuatum beneficium, quo maximè deuinxerat hominem. Cùm enim res nouas contra eum moliretur Scianus amicorum vnus, vir valdè potens propter præfecturam prætorianorum militum, conſpirantibus multis ſenatoribus & libertis Cæſaris, & viris militaribus, tantum illi conflatum erat periculum, vt minimum quin opprimeretur abfuerit: quo tempore illuſtris opera fuit Antoniæ, per quam occurſum Sciani malitiæ. quàm primum enim intellexit inſidias compoſitas in principem, rem totam ei perſcripſit accuratiſſimè: traditíſque literis Pallanti ſeruorum ſuorum fidiſſimo, miſit eum Capreas ad Tiberium, quibus ille cognitis Scianum occidit, & ſocios conſilij; Antoniæque iam ante habitæ in precio, maiorem etiam in poſterum fidem habuit per omnia. Hac igitur hortante ad audiendum Eutychum, reſpondit Tiberius: Hunc quidem ſi quid contra Agrippam mentitus ſit, præſentem pœnam ſufficere: ſed videndum illi eſſe, ne dum inconſultiùs à liberto pœnas expetit, inquiſitione facta, malum quòd alteri molitur, ſibi ipſe conciliet. quod vbi Agrippa audiuit ex Antonia, tanto magis vrgebat inquiri de hoc negotio: & cùm nullum orandi finem faceret, nacta opportunitatem Antonia, videns Tiberium à prandio lectica geſtari, præcedente ipſius nepote Caio vnà cum Agrippa acceſſit propius: & pedibus eum comitata, petiit vocari & examinari Eutichum. ad quam ille: Deos teſtor, Antonia, quod nō ſpōte, ſed tuis coactus precibus faciam quod facturus ſum. quo dicto Macroni Sciani ſucceſſori imperat Eutychum adducere. quo ſine mora veniente, rogat eum

οὐ ἐν ξόπῳ μιμῶν ἐκπολεμῶειν αὐτούς, φύσει θεὸς κέρδος ὀρωρεγμένοις σύμμαχον παραλαμβάνοντες τὴν ἐλπίδα τὴν ταχέως ἀφαιρησομένην ἢ ἔνθεν ἡδονήν. μαρτυρήσει δέ μοι τῷ λόγῳ τῷδε ἡ ὅλη τούτοις φύσεως, πιθανὸν τὸ ἔργον αὐτό. ἔτη γὰρ δύο θεὸς τοῖς εἴκοσιν αὐτοκράτωρ γενόμενος, δύο τοὺς πάντας ἰουδαίους ἐξέπεμψεν διοικήσοντας τὸ ἔθνος, Γρᾶτόν τε, & Πιλᾶτον, ὃς αὖθις διεδέξατο τὴν ἡγεμονίαν. καὶ οὐκ ὀπὶ μὲν ἰουδαίων τούτους ἴδῃ, ἕτερος ἦν ὀπὶ τῶν λοιπῶν ὑπηκόων. ἀλλὰ καὶ τῶν δεσμωτῶν τὴν ἀναβολὴν ἡ ἀκρόασις ἀπεσήμαινεν ὑπὸ τὴν διαιωθεῖσαν μὲν θανάτῳ, κούφισιν γενέσθαι τῶν ἐσχάτων κακῶν, ἐφ' ᾧ τὸ μὴ ἐπ' ἀρετῇ τῶν ὀπὶ τοιούτοις τύχῃ συμβαλεῖν. ἐνόμιζον γὰρ ἀνθρώποι τὴν ὑπεκειμένην μείζονα προσγίνεσθαι τὴν δυσχέρειαν. ἐφ' ᾧ μὲν δὴ ταῦτα καὶ Εὔτυχος ἀκροάσεώς τε ἐτύγχανε, καὶ τὰ δεσμὰ λυείχετο χρόνῳ ὕστερον ἐγγυωμένου, πιθανός τε ἐν τῷ καταφανῆς εἰς τοὺς σκολαίους παρελθεῖν, ὅσον ὑπὸ σταδίων ἑκατὸν τῆς ῥώμης, καὶ ὁ ἀγρίππας ἀξιοῖ τὴν αἰτωνίαν ἐφαπτέσθαι, γνώμης τῷ Εὐτύχῃ τὴν ἀκρόασιν ἐφ' οἷς ποιεῖται τὴν κατηγορίαν ποιεῖτο αὐτῷ. τιμία δ' ἦν αἰτωνία τιβερίῳ εἰς τὰ πάντα συνηθείας τε ἀξιώματι, δ' ἅπερ γὰρ ἦν ἀδελφοῦ γυνή, καὶ ἀρετῇ τε σώφρονος. νέα γὰρ χηρεῦσα παρέμεινεν, γάμῳ τε ἀπείπατο τῷ θεοῦ ἑτέρῳ, καὶ περὶ τῷ σεβασθῆναι κελεύσαντος τινὶ γαμεῖσθαι, & λοιδωρίαν ἀπηλλαγμένον διεσώσατο αὐτῆς τὸν βίον, ἰδίᾳ τε συνεργέτης ἦν εἰς τὰ μέγιστα τῷ τιβερίου. ὅτι βουλὴν γὰρ μεγάλης συστάσεως ἐπ' αὐτὸν ὑπὸ σηιανοῦ φίλος τε ἀδελφός, & δυνάμιν ἐν τῷ τότε μεγίστην ἔχοντος διὰ τὸ τῶν στρατευμάτων εἶναι ἡγεμονίαν αὐτῷ, καὶ τὸν τε βιλῆν οἱ πολλοί, & τῶν ἀπελευθέρων θεοσέβεντο, καὶ τὸ στρατωτικὸν διέφθαρτο. θεὸς κατέν τε ἡ ὅτι βουλὴ ὅτι μέγα, καὶ ἐπέφερκτο σηιανῷ τὸ ἔργον, μὴν δ' αἰτωνίας τόλμη χρησαμένης σοφωτέρᾳ τῆς σηιανοῦ κακουργίας. ἐπεὶ γὰρ μανθάνει τὰ ὀπὶ τῷ τιβερίῳ συγκείμενα, γράφει θεὸς αὐτὸν τὰ πάντα ἀκριβῶς, καὶ πάλαι ὅπως ἔσται τὰ γράμματα τῷ πιστοτάτῳ τῶν φίλων αὐτῆς, ἐκπέμπει θεὸς τιβέριον εἰς τὰς καθαρίας. ὁ δὲ μαθὼν τὸν τε σηιανὸν κτείνει, καὶ τοὺς συνεπιβάλλοντας, τήν τε αἰτωνίαν, καὶ ὡρὶν ἀξιολόγως ἄγων, τιμωτέραν τε ὑπελάμβανε καπὶ τοῖς πᾶσι πιθανῶν. ὑπὸ δὴ ταύτης τῆς αἰτωνίας ὁ τιβέριος καλούμενος ἐξετάσαι τὸν Εὔτυχον, ἀλλ' εἰ μὴ καταψεύσεται φησὶν ὁ τιβέριος ὅτι ἀγρίππου τὰ εἰρημένα, Εὔτυχος ἀρκεῖσαν κομίζεται ἀπὸ τιμωρίαν ὧν ὑπετέμνετο αὐτός. εἰ δὲ βασανιζομένου ἀληθῆ φανεῖ τὰ εἰρημένα, μήπου κολάζειν ποθῶν τὸν ἀπελεύθερον ἐπ' αὐτὸν μᾶλλον καλοίη τῷ δίκῃ. καὶ ὁ ἀγρίππας ταῦτα φαμένης θεὸς αὐτὸν αἰτωνίας, πολλῷ μᾶλλον ἐπείκειό ἀξιῶν ἐξέτασιν γενέσθαι τῶν θεαμάτων. & ἡ αἰτωνία, ἐ γὰρ αἰνεῖ πολὺ ὧν ὁ ἀγρίππας ὅτι τοῖσδε δεῖσθαι, καιρὸν παραλαβοῦσα τοιοῦτον, ἐκορεῖτο μὲν τιβέριος ὅτι φορείου κείμενος θεϊόντων γαῖτε τῆς σκεύνης ἰωνοῦ καὶ ἀγρίππα, ἀπ' ἀρίστου ἦν ἦσαν, ὠδαθειπατοῦσα τῷ φορείῳ, παρεκάλῃ καλεῖσθαί τε τὸν Εὔτυχον, καὶ ἐξετάζεσθαι. ὁ δ', ἀλλ' ἴσων μὲν εἶπεν αἰτωνία οἱ θεοὶ ὅτι μὴ γνώμῃ τῇ ἐμαυτοῦ, ἀνάγκη δ' τῆς ὠδακλήσεως ἐξαγόμενος, θεάσω τὰ θεασόμενα. ταῦτα εἰπὼν κελεύει μάκρωνα ὃς σηιανοῦ ἀγάθοχος ἦν, τὸν Εὔτυχον ἀγαγεῖν. καὶ ὁ μὲν, ὃ δὴν εἰς ἀναβολὰς παρῆν, τιβέριος δ' αὐτὸν

τ εἴρετο τὴ κῆ ἔχοι λέγειν καὶ αὐτὸς ἐλευθερίαν αὐτῷ παρεχηκότος. ὁ ὃ φησὶν, ὦ δέσποτα, ἐωρῶμεν μὲν ἐπ' ἀμάξης, γαΐου τε σοῦ κῆ ἀγρίππας σεμνῶ αὐτῷ, κῆ σφῶν ἐζόμεν ὑποκάτω τῶν ποδῶν. λόγων τε πολλῶν ἀνακυκλουμένων, ἀγρίππας φησὶ πρὸς γαΐον, εἰ γὰρ ἀφίκοιτό ποτε ἡμέρα ἡ μέλλουσα ὁ γέρων οὗτος χειροτονήσει ἡμέμονα τ οἰκεμόνα. ἀδεὲς γὰρ ἡμῖν τιβέριος ὁ ἐμὸς υἱὸς αὐτῷ μὴ ἐμποδὼν ὑπὸ σοῦ τελουτῆ. ὡς ἥτε οἰκεμόνι μὴ μακαρίᾳ κἀγὼ πρὸς αὐτῆς. τιβέριος ὃ πιστὰ ἡγεμόνος τὰ εἰρημένα, κῆ ἅμα μεῖον ἀναφέρων τῷ ἀγρίππᾳ παλαιὰ, διότι κελεύσαντος αὐτῷ θεραπεύειν τιβέριον ἡμῶν γενόμενα, ὡς δρῦσον παῖδα ὄντα, ὁ ἀγρίππας ἢ τιμίως ἦγεν ὡς δακερυσάμενος τὰς σπλάνας, κῆ πᾶς ὡς τ γαΐον μετακάθιζεν, τοῦτον μὲν δὴ φησὶν μάκρωνι δῆσον. μάκρων ὃ τὸ μὲν ἀσαφὲς ὄντινα αὐτῷ πρὸς ἄξειεν ἐξεπίσαμενος, τὸ ὃ ἂν αὖ πρὸσθεν ὡς τῷ ἀγρίππᾳ αὐτὸν βουλεῦσαί τι δοῦναι, ἐκωλεῖχεν ἀκριβούμενος τὰ εἰρημένα. ἐπεὶ ὃ καῖσαρ θρασὺ δύσας τὸν ἱππόδρομον λαμβάνει τὸν ἀγρίππαν ἐς νότα, κῆ μὴν δὴ φησὶν μάκρων τοῦτον εἶπον δεθῆναι. τῷ ὃ ἐκωλυόμην ὄντινα ἕν, ἀγρίππαν δὲ εἶπεν. κῆ ὁ ἀγρίππας, ἐπεὶ μὲ κῆ δέησις, τὸ τε παιδὸς ὡς συνετεθραμμένου μνημονεύων, κῆ τ τιβερίου τ ἐκ ζοφῆς. ἐ μὲν λύειν γέ πω, ἀλλ' ἦγον αὐτὸν ἐν πορφυρίσι δέσμιον. κῆ καῦμά τε γὰρ σφοδρὸν ἦν, τοῦ δ' οἴνου τῆ δίψει μὴ πολλῆ γενομένου, δίψος ἐξέκαμεν αὐτὸν, καί τι κῆ ἡνία κῆ τὸ παρ' ἀξίαν κατελάμβανεν, θεασάμενός τινα τ γαΐου παίδων θαυμαστὸν ὄνομα, ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ κομίζοντα ἤτησε πιεῖν. κῆ ὀρέξαντος προθύμως πιὼν, ἀλλ' εἰ περ ἐπ' ἀγαθοῖς φησὶν ὦ παῖ τὰν δέσιν τ δρακονίας γένοιτο, δραφυγῆς μοι γενομένης τῆδε τῆς δεσμῆς, ἃ ἂν βεβούλομαι ἐλευθερίαν εἰσπραττόμενός σοι πρὸς γαΐου, ὃς κῆ δεσμώτη μοι γενομένῳ δρακονεῖσθαι καθάπερ ἐν τῷ πρότερον καθεστηκότι χρήματι τ πρὸς ἐμὲ ἀξιώσεως ἂν ἐτέλεσας. κῆ ἃ ἐνόησατο ταῦτα εἰπὼν, ἀλλὰ δὴ ἠμείνατο. ἐν ὑσέρῳ γὰρ βασιλεύσας τ θαυμαστὸν μέζονος ἐλευθερίαν τε ἀφῆκεν πρὸς γαΐου καίσαρος γενομένου λαβὼν, κῆ τ οὐσίας ὁπόσον καθίστησιν. τελευτῶν τε τῆς ἑῆς ἀγρίππα τ θερμίνῃ τῇ θυγατρὶ ὅτι τοῖς ὁμοίοις δρακονησόμενον κατέλιπεν, ἐν τιμῇ τε ὢν ταύτῃ, γηραιὸς τελευτᾷ κῆ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. ἀγρίππας ὃ τότε δεθεὶς εἰσηκεν πρὸ τῆ βασιλείᾳ πρός τινι δένδρῳ κλιθεὶς ὑπὸ ἀθυμίας μὴ πολλῶν οἱ ἐδέδεντο. καί τινος ὀρνέου καθίσαντος ὅτι τῷ δένδρῳ ὦ ἀγρίππας προσπέκλιτο, βυβῶνα ὃ οἱ ῥωμαῖοι τ ὄρνιν τοῦτον καλοῦσιν, τῷ δεσμώτῃ τις γερμανὸς θεασάμενος, ἤρετο τὸν στρατιώτην, ὅς τις εἴη ὁ ἐν τῇ πορφυρίδι. κῆ μαθὼν μὲν ἀγρίππαν ὄνομα αὐτῷ, ἰουδαῖον ὃ τὸ γένος, κῆ τῆ ἐκείνῃ ἀξιολογωτάτην, ἠξίωσεν τὸν συνδεδεμένον αὐτῷ στρατιώτην, πλησίον ἐλθεῖν δρᾳ λόγων, βέλεσθαι γάρ τινα ἀμφὶ τῆ πατρίδι ἔρεσθαι αὐτόν. ἐ τυχὼν, ἐπεὶ πλησίον ἦσαν δ' ἐρημίας, ὡ γεραιὰ φησὶ, καταχθεῖ μὲν σε τὸ αἰφνίδιον τῆς μεταβολῆς, πολλῷ τε ὕστερος κῆ ἀθρόα ἐπαγαγὼν τῷ τύχῳ. ἀπιστία δέ σοι τῆ λόγων, οἱ ὅτι φυγῆ κακοῦ τὸ ἐφεστηκότος διηρεῖτο τὸ θείου τῷ προνοίᾳ. ἴσθι γε μὲν θεοὺς τοὺς ἐμοὺς παῖζόντας, κῆ τοὺς τῆδε ἐγχωρίους, οἳ τόνδε ἐπορτάνδυσαν ἡμῖν τ σίδηρον, ἐπομνύμενος, λέξω τὰ πάντα, ὅτε ἡδονῇ γλωσσαργῷ δίδοις τ ἐπ' αὐτοῖς λόγον, οὔτε δρακενῆς

Cæsar quidnam contrà eum afferat à quo libertatem acceperit. qui respondit: Dum hinc vectabantur in curru Caius iste & Agrippa, me sedente illis ad pedes: vbi post multos sermones vltro citróque habitos, Agrippa his verbis ad Caium vsus est: O si iam tandem dies illa veniat, qua senex iste decedens te orbi relinquat principem. nihil enim huic voto obesse posset nepos eius Tiberius, quem tu facilè opprimeres. Tum verò ad publicam orbis felicitatem mea quoque priuatim accederet. His verbis Tiberius facilè credens, non nihil etiam veteri offensa motus, quòd Agrippa iussus colere Tiberium ipsius ex Druso nepotem, neglecto hoc mandato totus in Caium erat propensior: versus ad Macronem, huic inquit, inijce vincula. At Macro non satis intelligens quémnam ille diceret, neque enim de Agrippa suspicari tale quid poterat, cũctabatur donec exactiùs rem perciperet. interim Cæsar aliquantisper gestatus per circum, denuò Macronem appellans: An non, inquit, iussi vt huic vincula iniicias? quo scitante cui tandem, Agrippæ inquam, ille respondit. Agrippa verò ad preces versus, per memoriam filij, cuius consuetudine simul educatus familiarissimè vsus fuerat, & per collata in adolescentem Tiberium officia rogabat veniam. sed frustra, prætorianis ita vt erat purpuratum in vincula trahentibus. cúmque æstus esset vehemens, & præ inopia vini sitis eum vreret, conspicatus quendam è Caij seruis nomine Thaumastum gerentem hydriã popposcit potum. & cùm libenter oblatum hausisset, inquit, certè tuo bono puer exhibuisti mihi hoc ministerium: quàm primùm enim hanc necessitatem euasero, impetrabo tibi libertatem à Caio, quandoquidem etiam vincto mihi non es grauatus ministrare, vt antea dum pristina mihi fortuna maneret integra. nec fefellit hominem, sed gratiam ei repoſuit. nam regnum adeptus Thaumastum à Caio impetratum manumisit, & bonorum suorum dispensatorem constituit, quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem ministerij conditione, apud quos in precio vsque ad extremum diem habitus consenuit. Sed id postea contigit. Tunc verò Agrippa vinctus ante regiam stabat inter alios quoidam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem. cui cùm insedisset bubo, vnus è vinctis natione Germanus alitem conspicatus, scitatus est è milite quisnam esset ille purpuratus. & cognito Agrippam esse, Iudæorum nobilissimum, rogauit militem vt liceret sibi propius ad eum accedere, cupere enim se quædam de ipsius patria cognoscere. quo impetrato, & adhibito interprete, ô iuuenis, inquit, cõtristat te quidem tam tepentina & improuisa fortunæ mutatio: nec facilè credes propè esse effugium sic cõsulente rebus tuis diuina prouidentia. sed testor patrios deos, & qui huic regioni præsidet, & qui nos perduxerunt in hæc vincula, quòd nihil auribus tuis daturus sum, neque te inani

consolatione lactaturus: non ignarus quòd huiusmodi prædictiones si euentus frustretur, maiorem afferant mœstitiæ cumulum, quàm si nunquam omnino auditæ fuissent. itaque æquum duxi vel cum meo periculo interpretari tibi quid dij portendant manifestis auspiciis. Fieri non potest quin confestim euadas ex his vinculis, & mutatis rerum vicibus ad amplissimam dignitatem simul atque potentiam peruenias, vsque ad eorum inuidiam quibus nunc videris miserabilis. Felicem quoque habiturus es vitæ exitum, relictis in opum successione liberis. Memento autem quando hanc alitem iterum videris, quintum ex eo diem fatalem tibi futurum. Hæc iunt quæ tibi cælestes missa hac aue nunciant: cuius rei cùm habeam præscientiam, visum est impartiri te hac lætitia, quò spe futuri commodi leuiùs feras præsens infortunium. proinde rogo vt quamprimùm felicitatem istam repræsentari tibi sentiès, des operam vt nos quoque eripiamur ex his aduersitatibus: hoc Germani præsagium tam videbatur Agrippæ ridiculum, quàm postea maximam admirationem est promeritum. At Antonia grauiter ferens calamitatem iuuenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat non solum difficile, sed propter repulsam inutile etiam: apud Macronem tamen obtinuit vt in custodia seruaretur à militibus commodis moribus præditis, conuictorémque haberet centurionem ei curæ præpositum, & quotidianis vteretur lauacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum subleuaretur officiis. admittebantúrque ad eum, Silas amicus, & è libertis Martyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & stragula quasi venalia circumferentes, noctu substernebant permissu militum iam antè præmonitorum Macronis imperio. atque in hunc modum sex menses exegit in custodia. Cæterùm Tiberius Capreas reuersus primùm languore modicè tentatus est: inualescente deinde morbo iam malè de se sperans, per Euodum libertorum suorum carissimum accersiit filios, quasi ad extremum colloquium. erant autem ei non naturales, sed adoptiui. nam Drusum vnicum filium amiserat. supererat huius filius Tiberius, cognomine Gemellus, & Caius ex Germanico fratre natus, iam adultus & disciplinis liberalibus pulchrè excultus, adhæc gratiosus apud populum propter paternarum virtutum memoriam. ille enim apud omnes in maximo honore habitus est, quòd esset modestissimis moribus, comis in alloquiis, & nemini se præferens. quibus artibus non senatus modò ac populi fauorem sibi parauit, verùm etiam quotquot vbique sunt prouincialium, quos partim affabilitate, partim officiis deuinxerat. quam ob rem defunctum omnes non honoris simulatione luxerunt, sed veris lacrymis prosecuti, tanquam in priuata quisque mœstitia. adeò citra omnẽ omnium offensam vixerat: quòd & filio eius

A δ' ὀδυμεῖν σε ἐσπευδακώς. αἱ γὰρ ὅτι τοιοῖσδε προαγορεύσεις ὑστερικότος τοῦ ἀποδείξαντος, ἔργῳ χαλεπωτέραν προσίθεσαν τὴν ἀχθηδόνα, τοῦ μηδ' εἰς τὸν ἀκοὴν ἀφεσάσαι σφᾶς αὐτάς. ἀλλὰ σὺ τὸ ἐμὸν κινδύνοις ὑποβαλλόμενος, δίκαιον ἡγησάμενος σοι δηλῶσαι τὰ διὰ τῆς προαγορεύσεως τὰ θεῶν. καὶ ἔστ' ὅπως ἂν δι' θείας ἀπαλλαγὴ τε σοι τῆσδε τοῦ δεσμοῦ παρέσται, καὶ προόδος ὅτι μήκιστον ἀξιώματός τε καὶ δυνάμεως, ζηλωτός τε ἅπασιν οἷς νῦν δι' οἴκτου τὰς τύχας σου λαμβάνουσιν. εὐδαίμονα τε αὖ τοιοῦτόν τὸ τελευτῆσαι, φασὶν οἷς τὸν ὅλβον καταλιπόμενος. μνημονεύσῃ δ' ὅποτε εἰς αὖθις τὸν ὄρνιν θεάσαιο τοῦτο, πέντε ἡμέρας σοι τὸ τελευτῆσαι ἐσομένας. ταῦτα προφέρει μὲν ὑπὲρ ὑποσημαίνει σοι τὸ θεῖον τὸ ἐξαποσταλὲν τούτου τὸν ὄρνιν. προγνώσῃ τε αὐτὰς σωίεσιν τὸν ἀναγκαιοτάτοις ὑποφερεῖν σε, ἄδικον ἡγησάμενος, ὅπως ὑπὲρ ἀμφοῖν ἀγαθῶν μέλλοντος λυσιτελεῖν, εἰ ὀλίγῳ τὸν ἀχθηδόνα τὸν παρόντος πάθους μνήμῃ ἢ ποιεῖσθαι εἰς χεῖρας σε ἀναγκαιοτάτοις τοῖς δεδαίμονος, καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς δεδεδεγμένοις δυσχίαν ἢ τὰ νῦν συμβεβηκότα. καὶ ὁ μὲν Γερμανὸς τοσάδε προεφάνη, εἰς τοσόνδε ὤφλεν γέλωτα τῷ ἀγειώσατι, ἐφ' ὅσον εἰ τοῖς ὕστερον κατεφαίνετο θαύματος ἄξιος. ἡ δ' Αντωνία χαλεπῶς φέρουσα τὴν δυσχίαν, τὸ μὲν πιθανὸν παρεῖναι αὐτῷ δεδέησθαι, ἐρρωδέστερον εἶναι, καὶ ἄλλως ἐπ' ἀφανέσι χρησιμεύσον. δυσχερὲς δ' αὐτῷ παρὰ τὸν μάκρωνος στρατιωτῶν τε μερίων ἀνδρῶν, οἳ τὰν φυλάξειαν αὐτὸν εἰ φρενιτίσειν καὶ ἐκατοντάρχην ἐφεστηκότα τε ἀεὶ νεως καὶ συνδέτοις ἐσομένοις, λουτρά τε καθ' ἡμέραν συχωρεῖσθαι καὶ ἀπελευθέρων καὶ φίλων εἰσόδους τήν τε ἄλλων θεραπόντων ἢ τῷ σώματι χρήσοιτ' ἂν. εἰσίεσάν τε ὡς αὐτὸ φίλος τε σίλας, καὶ τὸν ἀπελευθέρων μύρους καὶ συχνὰς ζοφὰς εἰσκομίζοντες αἷς ἔχαιρεν, καὶ δι' ὑπομελείας πάσης ἔχοντες, ἱμάτιά τε κομίζοντες ὅτε προσποιοῖ προφάσεως, ὁπότε νύξ χρήσοιτο ὑποστρώνυσαν αὐτῷ συμπροφέρει τῷ στρατιωτῷ μάκρωνος προειρηκότος. καὶ ταῦτα ἐπεθεάσατο ὅτι μιᾶς ἓξ, καὶ τὰ μὲν καὶ ἀρίστων, ἐν τούτοις ἦν. τιβέριος δ' ἐπανελθὼν εἰς τὰς καθαρὰς, ἐμαλακίζετο, τὰ μὲν πρῶτα μετρίως. ὑπόνοσος δ' εἰς τὸ μᾶλλον δ' νόσῳ, πονηρὰς ἔχων ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας, ὑποδὸν ὃς ἦν αὐτῷ τιμιώτατος τῷ ἀπελευθέρων, κελεύει τὰ τέκνα προσαγαγεῖν πρὸς αὐτόν. χρήζειν γὰρ ἀφικέσθαι φησὶ δι' ὀλίγων πρὶν τελευτᾷ. ἦσαν δ' αὐτῷ παῖδες γνήσιοι μὲν ἐκεῖνος, δρῦσος δὲ δι' ὁ μόνος αὐτοῦ γεγονὼς, ἐτύγχανε τεθνεώς. υἱὸς δ' οὗτος κατελείπετο τιβέριος ὑπικαλούμενος γέμελλος, γαίου τε γερμανικοῦ παῖς ἀδελφὸς υἱὸς γεγονὼς, νεανίας τε ἤδη καὶ παιδείαν ἐπιστημονικῶς ὅτι πλεῖστον, εὐνοίᾳ τε τοῦ δήμου πιμώμενος, διὰ τιμὴν γερμανικοῦ τοῦ πατρὸς ἀρετήν. ὅτι μέγιστον δὲ δὴ ὄφελος ἦλθεν παρὰ τοῖς πλήθεσι πιμῆς, δι' σταθείαν τρόπου, καὶ δεξιότητα τοῦ ὁμιλεῖν ἀνεπαχθὴς ὤν, καὶ τιμὴν ἀξίωσιν κόσμος τοῦ βέλεσθαι ἴσος πᾶσιν εἶ). ἐξ ὧν ὁ μόνον ὁ δῆμος, καὶ ἡ βουλὴ, μειζόνως ἦγον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιτελῶν ἕκαστον ἐθνῶν. οἱ μὲν ὁμιλητότες ἀλισκόμενοι τῇ χάριτι τῆς ἐντεύξεως, οἱ δὲ πίστει τῶν ἐκείνων ἀφηγήσεως ἀναλαμβάνοντες. πένθος τε αὐτῷ τελευτήσαντος πρὸ τέθη πᾶσιν, ὡ θεραπεία τῶν ἀρχῆς ὑπολοδομένων τοῦ συμφορᾶν, λύπη ἦ ἀληθεῖ οἰκειουμένων, ἀλλὰ τὸ ἴδιον τυχεῖν ἐκάστοις τοῦ μετάσασιν αὐτοῦ ὑπειλῆφθαι. ἔτος ἀνεπαχθῶς ὡμίλησε τοῖς ἀνθρώποις, ἐξ ὧν μέγα ὄφελος καὶ τῷ παιδὶ αὐτοῦ

ἀνα-

ωδῃ πᾶσι κατελέλῃπτο, τοῖς τε ἄλλοις, & μάλιστα τὸ A
φρονητικὸν ἦτο, ἄριστον ἀριθμοῦντες τὸ ἐκεῖ τ ἀρχῆς
ἐκείνῳ ὠφελησομένης εἰ δέησει & τελευτᾶν. ὁ ὴ τι-
βέριος διόδῳ θεός ἄγαμα ποιησάμενος κ τ ὑστεραίαν
ὑπὸ τ ἕω εἰσαγαγεῖν οἱ τὸν παῖδα, ἔσχετο τοῖς πατρίοις
θεοῖς σημεῖόν τι φανῆναι αὐτῷ δείξαι ἐκεῖ τὸ τὸν
ἡγεμονίαν διαδεξόμενον, ἀποδοῦναι μὲν τῷ ἰδίῳ τὸ παι-
δὸς αὐτὸν καταλιπεῖν, μεῖζον ἡ δόξης τε κ βουλήσεως
ἁπτὸ πεπεισμένος τ θεῶν τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀποφαίνεσθαι B
τον. οἰόμενος δὴ οὐκ αὐτῷ ἐπιτρέπειν, εἰς ἐκεῖνον ἥκειν
τὴν ἡγεμονίαν, ὃς ἂν κ τὸν ὕπνον ἀφίκοιτο
πρὸς αὐτὸν πρότερος. ταῦτα διανοηθεὶς, πέμπει
ἅμα τῷ ἡμέρᾳ τὸν παιδαγωγὸν, κελεύων ὑπὸ πρώ-
την ὥραν ἄγειν τὸν παῖδα, ὡς αὐτὸν καταμελή-
σαντα φρατηρίας τὸν θεὸν ὑπολαμβάνων. ὁ δὴ ἀν-
τεψήφιζεν αὐτῷ τὴν χειροτονίαν. ὁ μὲν δὴ ταῦτ'
ἐνθυμησάμενος ἐπεὶ τάχιστα ἡμέρα ἦν, κελεύει τὸν
ὁδὸν εἰσκαλεῖν τοῦ παίδων τὸν πάντα πρότε- C
ρον. ἐξελθὼν δὴ ἐκεῖνος, καὶ τὸν γαΐον πρὸ τῶ δω-
ματίου καταλαβών, ὁ μὲν τιβέριος ἐπαρθῆ μετε-
ώρου τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐνθυμούμενος, ἤδει δὴ ἐδὲν ὧν
ἐβούλετο, ὁ δεσπότης καλεῖ σε φησὶν ὁ πατὴρ, κ εἰ-
σήγαγε αὐτόν. τιβέριος δὴ ὡς θεάσατο γαΐον, τότε
πρῶτον εἰς ὄπνον ἐλθὼν τοῦ θείου τῆς ἐξουσίας,
καὶ τὴν κατ' αὐτὸν ἡγεμονίαν παντελῶς ἀφῃρημέ- D
νην ὑπεχρεωμένοις οἷς ψηφίσοιτο, διωάμενος ἐκεῖθεν
αὐτοῦ μὴ ὠφελημένος, πολλὰ δὴ καταλογιζόμενος, αὐτὸν μὲν τὸ ἐφ' οἷς προβουλεύσειεν κυρωθῆ
ἀφῃρημένον τὸ κράτος, τιβέριον δὲ τὸν υἱωνὸν ὡς τῆς
τε ῥωμαίων ἀρχῆς ὁμοῦ δεδαμάστοι καὶ τῆς σωτη-
ρίας κεχρημένον, ἀλλὰ τὸ ἐπ' ἄλλων κρειττόνων ἐκ
ἀπίστου εἰσηγησαμένῳ τὴν συναναστροφὴν κρίσεσθαι,
τὴν σωτηρίαν αὐτῷ τὸ μὴ συγγνοῖς ὠφελεῖν δυνα- E
μένου, φόβῳ τε & μίσει τὸ ἐφεστηκότος χρησομένου
πρὸς αὐτόν, τὰ μὲν ὡς προσοφλοῦντα τῇ ἀρχῇ,
τὰ δὲ ὡς ἀντιβουλεύειν ὑπό τε τῆς σωτηρίας καὶ
τῆς ἀπλήκτου τοῦ πραγμάτων μὴ ἀφισόμενον. ἐν
ᾗ ἡ κ ἡδυεθυλαλογία τιβέριος τὰ μάλιστα προσκεί-
μενος, καὶ κατορθώμενα αὐτῇ μειζόνως τῷ εἰς
τόδε ἀνακειμένων ἐκόντων τὸν βίον ἐξηγμένος. γαΐ-
βαν οὐ πότε θεασάμενος ὡς αὐτὸν εἰσιόντα, φησὶ
πρὸς τοὺς ἐπιτηδειοτάτους αὐτῷ, ὡς ὠφελημένοιτο ἀ- F
νὴρ τῇ ῥωμαίων προτιμησόμενος ἡγεμονίᾳ. τά τε
πάντα μαντειῶν ὁπόσα ἐχόμενα πιθανὰ ἡγούμενος
ἡγεμόνων μάλιστα ἀνὴρ ἐσθ', ὑπὸ τὸ ἐπαληθεύοντος
αὐτῷ ὅπ τοῖς πράγμασιν ἐχρῆτο αὐτᾶς. & τότε ἐν
χαλεποῖς ἐν σωτυχίᾳ τὸ γεγονότος, ὡς ἐπ' ὀπολω-
λότι τῷ ἰδίῳ τὸ παιδὸς ἀχθεινῶς διατιθέμενος, κ
κατάμεμψιν αὐτῷ ποιούμενος, ταύτῃ οἰώνισιν προ-
μηθοῦς. παρὸν γὰρ αὐ αὐτῷ λύσας ἀπαλλαγμένῳ G
τελευτᾶν ἀμαθίᾳ τῷ ἐσομένων, διαφθείρεσθαι τῷ
προσηνωκὼς τὴν ἐσομένην δυσχρίαν τῷ φιλτάτων
τελευτᾶν. καί περ ὢν σωτεθραυσμένος τῇ ὠφε-
λίᾳ δόξαι τῆς ἀρχῆς εἰς οἷς ἂν ἠθελεν προσιόντι, ἄ-
κων τε καὶ μὴ βουλόμενος, φησὶ γοῦν πρὸς τὸν γαΐον, ὦ παῖ, καί περ μοι συγγνεσέσου τιβε-
ρίου ἢ κατὰ σὲ ὄντος, δόξῃ τε τῇ ἐμαυτοῦ, κ τῷ ὁμοψήφῳ ἐπ' αὐτῇ τῷ θεῶν, σοὶ φέρων ἐγχειρί-
ζω τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν. ἀξιῶ δέ σε μηδὲν ἀμνημονεῖν, ὁμιλήσαντα αὐτῇ, μήτε δυνοίας τῆς ἐμῆς,
ἧς εἰς τοσόνδε σε ἀξιώματος καθίστημι μέγεθος, μήτε τοῦ πρὸς τιβέριον συγγνοῖς, ἀλλ' ὅπως ἀμψον,

plurimùm profuit, cùm apud cæteros, tum maximè apud militarem multitudinem, quæ pro ipsius dignitate tuenda nullum periculum non aditura videbatur. at Tiberius cùm Euodum iussisset in crastinum summo mane filios adducere, precatus est deos patrios, vt manifesto aliquo indicio designarent futurum successorem in imperio, cupiens quidem id nepoti ex filio relinquere, sed non ausus rem tam arduam tentare inconsultis numinibus. Itaque augurium concepit, eum sibi successurum, qui sequenti mane prior ad salutanddm se venerit. quare pædagogum nepotis præmonuit, vt mox prima hora adolescentem adduceret, ratus Deum huic principatum annuere. sed aliter visum est cœlesti numini. nam cùm Imperator hæc volutans diluculo iussisset Euodum eum è filiis intro vocare qui prior adeniisset, egressus ille Caium offendit pro cubiculi foribus. Nam Tiberius auiti propositi ignarus ientaculo remoratus est. Tum Euodus, vocat te, inquit, pater: simúlque introducit iuuenem. Quo viso Imperator cogitare cœpit diuinam prouidentiam, per quam sibi adempta sit potestas statuendi quæ decreuerat: sentiéntisque diuersum cordi esse superis, non tam suam voluntatem irritam doluit, quàm vicem infelicis nepotis, cui nō satis esset principatum adimi, nisi etiam incolumitas in vltimum discrimen veniat: quandoquidem alio potentiore futuro, parum eum tutatura videbatur sanguinis propinquitas in æmulatione potentiæ, altero non ante securum putante suum principatum, quàm si insidiis præoccuparit alterum. erat enim Mathematicorum quoque disciplinis addictior, iuxta quorum consilia in tota vita pleraque agere est solitus. nam & Galbam olim venientem conspicatus versus ad intimos quosdam amicos, En, inquit, vitum, futurum aliquando Romanorum principem. In summa nemo Cæsarum vnquam tantam fidem habuit diuinationibus, non vanas expertus aliquoties. Tunc quoque magno mœrore affectus est ob id quod acciderat, non secus ac si nepotem iam extinctum cerneret: séque ipsum culpabat, qui confugisset ad huiusmodi omina. cùm enim liceret ei securo è vita excedere, nunc corruptam sibi hanc feliciratem præscientia futuri carissimorum infortunij. Itaque quamuis turbutus inopinata principatus sui successione, inuitus & reclamante animo sic Caium alloquitur: Fili, etiamsi Tiberius propiore consanguinitate me contingat, tamen cùm meum de te iudicium, tum verò deorum immortalium suffragium secutus, tibi in manus trado Romanum imperium. rogo autem vt hoc adeptus non sis immemor beneuolentiæ nostræ, qui tibi sum tantæ felicitatis autor: & quā poteris gratiam mihi referas, amore conplectendo fratrem Tiberium: quandoquidem mihi nihil

gratius pro hoc beneficio, quòd post Deos totum meum est, potest reponere, quàm si illi non desis quem tibi natura voluit esse coniunctissimum. nam alioquin etiam scire te oportet, illo superstite stabilius fore tuum imperium: extincto verò, infelicitatis tibi adesse exordium. Periculosa enim est solitudo dignitatis culmen obtinentibus: & qui in consanguinitatis iura peccant, nunquam diuinam vltionem effugiunt. Hæc Caio extrema mandata dedit Tiberius, omnia quidem pollicenti, sed fictè. Quamprimum enim principatum assecutus est fratrem iuxta illius præsagium sustulit: & ipse quoque aliquanto pòst coniuratorum insidiis oppressus est. At Tiberius Caio successore sibi designato post paucos dies obiit, cùm vixisset in Imperio annis viginti duobus, mensibus quinque, diebus tredecim. post quem Caius reipub. præfuit, quartus in imperatorum serie. Romani verò nunciato eius obitu vehementer quidem gauisi sunt, non tamen audebant credere: non quòd verum esse nuncium non cuperent, quòd iamdudum magno redemissent libenter: sed quòd vererentur ne tentati falsis nunciis, si intempestiuè gaudium suum detegerent, delatorum opera in certissimam perniciem incurrerent. Nemo enim ante eum patriciorum ordinem grauiùs afflixerat, quòd esset iracundus & implacabilis, etiam sine causa odio plerosque prosequens, & pro innata sæuitia mortem leuissimam pœnam existimans. quapropter optatissimam hanc famam non sunt ausi fronte hilari excipere, intelligentes quantum subesset spei frustratæ periculum. Marsyas verò Agrippæ libertus cognita morte Tiberij, cursiculo ad patronum properauit, lætissimum ei nuncium afferens. quem cùm offendisset petentem balneum, admoto capite sermone Hebraïco, mortuus est, inquit, leo. id ille satis intelligens, inopinatóque perfusus gaudio, at tibi, inquit, tum pro cæteris officiis, tum pro hoc nuncio quam tandem dignam gratiam referam, si modò vera nuncias? tum centurio qui custodiæ præerat, animaduertens tam Marsyæ festinum aduentum, quàm insecutam illius verba hilaritatem Agrippæ, suspicatúsque accidisse noui aliquid, rogauit qua de re inter se conferrent. quibus primò cunctantibus, cùm ille vrgere non desineret, tandē Agrippa vt iam familiari aperuit omnia, ibi centurio gratulatus ei plurimùm hāc felicitatem, cœnā lautam apposuit. Sed dum epulis simul indulgetur & poculis, ecce tibi quidam superueniens affert incolumem esse Tiberium, & breui in vrbem reuersurum; quibus verbis territus grauiter centurio, capitalis culpæ sibi conscius, quòd cùm vincto lætum conuiuium iniuisset nūciato imperatoris obitu, proturbat Agrippam de lectulo, hæc insuper intonans: Tu me impunè falles mentitus mortē Cæsaris & nó capite lues hanc linguę petulantiam? Et cum dicto vinciri iubet, solutum hactenus,

ὡς σύν τε τοῖς θεοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς τοιῶνδε σοι κατασχεῖν ἀγαθῶν ποιητὴς, ἀμείβεσθαί μου τὸ ἐπ' αὐτοῖς εὐθύμιον, καὶ ἅμα πλείονος φροντίσειν δι' ἐμοῦ συμφύτου. ἄλλως τε γνώσεσθαι ὡς τεῖχος σοι καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοῦ καὶ τῆς σωτηρίας ἄμεινον γένοιτο αὐτοκράτωρ, φρόνιμον ἢ τῷ δυσυχοῦς μεθιστάμενος. αἴ τε γὰρ μονώσεις ὀλισθηρὸν δυνοι τοῖς εἰς τηλικούτων πραγμάτων ὄγκον κατάσασιν, καὶ θεοῖς ἀπαράρτητα, ὁπόσα δίκαια ἥκιστα πρόσοιτο ἂν ἀφαιρεῖσθαι τὸν νόμον τὸ ἐπέρως φρόνησιν ἀδικαλῶν. Ταῦτα μὲν ὁ τιβέριος ἔλεγεν, ἃ μὲν πιθανὸς ἦν τῷ γαΐῳ καίπερ ὑποπτεύομενος. ἀλλὰ καταρᾶς εἰς τὴν ἀρχὴν, τόν τε τιβέριον μαντείας ἀρεῖται τὴν ἐκείνου, καὶ τὸς ὀλιγωρῶν ἐπ' αὐτὸν συντεθεισῶν, μετ' οὐ πολὺ τελευτᾷ. τιβέριος μὲν τὸν γαΐου ἀποδείξας διάδοχον τῆς ἡγεμονίας, ὀλίγας ὀλιγίους ἡμέρας, ἔθανεν, χρὼν αὐτὸς τὴν ἀρχὴν ἡμέρας ζεῖς, καὶ πέντε μείους, πρὸς ἐνιαυτοῖν δυοῖν καὶ εἴκοσι. γαΐος ἦν δὲ αὐτοκράτωρ τέταρτος. ῥωμαῖοι μὲν δὴ πίστει τῆς τιβερίου τελευτῆς, διφρασίνοντας μὲν τῇ ἀγαθῇ τὴν ἀγγελίας, οὐ μὲν πιστεύειν γε θάρσος ἦν αὐτοῖς, οὐ τῷ μὴ βέλεσθαι, πρὸ πολλῶν γὰρ αὖ ἐπέμψαν χρημάτων τὸ ἐπαληθεῦσαν τῷ λόγῳ. δέει ἢ μὴ ψευδοῖς τῆς ἀγγελίας ἡδομένης προξάσας αὐτὲς, δῆλοι ὦσι τῷ αὐτῷ χάρμασι, εἶτ' ἀπόλλωνος ἀβολῆς αὐτῷ ἡδομένης. πλεῖστα γὰρ αὖ ἐς ῥωμαίων τοὺς δυπατείδας εἰργάσατο δεινὰ, δυσόργητος ὅτι πᾶσι ὢν, καὶ ἀπήκεος εἰς τὸ ἐργάζεσθαι κακὰς, εἰ δὲ χωρὶς λόγου τινὶ αἰτίαν ἐπανέλοιτο τοῦ μισεῖν, καὶ ὅτι πᾶσι μὲν οἷς κείνοιεν ἐξαγριοῦν φύσιν ἔχων, εἰς θάνατον τε καὶ τῷ κουφοτάτων αἰτιαθεὶς τινὶ ζημίαν. ὥς τε ἡδονῇ τοῦ ἐπ' αὐτῷ λόγου φέροντες τινὶ ἀκούσαν, εἰς ὅσον ἐβούλοντο δοπολαύσασθαι χρῆσθαι ἐπεκύλισαν δίκαιοι κακῶν, ἃ προσωρᾶτο ψευδεῖσι τῆς ἐλπίδος. μῦρσυας ἦ τοῦ ἀγρίππου ὁ ἀπελεύθερος πυθόμενος τιβερίου τινὶ τελευτῇ, ἔθει δρομαῖος τὸν ἀγρίππαν ἀγγελιάμενος. καὶ καταλαβὼν ἐν ἐξέδοις ὄντα εἰς τὸ βαλανεῖον, συνεύδυσας πρὸς αὐτὸν γλώσσῃ τῇ ἑβραίων, τέθνηκεν ὁ λέων φησί. ὁ ἢ σωθεὶς τε τοῦ λόγου ποιησάμενος, καὶ χάρματι τῷ ἐπ' αὐτῷ πρόσω ἐχθεὶς, ἀλλά σοι τῷ ἀπαίτων, καὶ τ' ὅτι τῷ δὲ διαγγελίας χάριτες ἐν ἐμοὶ παντὶαι γένονται, μόνον ἀληθῆ τὰ λεγόμενα εἶπ. καὶ ὁ ἑκατοντάρχης ὅς γε τῇ φυλακῇ ἐφεστήκει τοῦ ἀγρίππα, θεώμενος τινὶ τε συνδείῳ μεθ' οἵας ὁ μῦρσυας ἀφίκετο, καὶ τὸ ἐκ τῷ λόγων χάρμα ἀγρίπτα συνελθὸν, ὑποτοπήσας καίνωσίν τινα γεγονέναι τῷ λόγων, ἤρετο σφᾶς δεῖ τοῦ λόγου τοῦ ἐφεστηκότος. οἱ ἢ τέως μὲν παρίστρεπον, ἐγκειμένῳ δὲ ὑποσημαίνει ὁ ἀγρίππας, ἤδη γὰρ φίλος ἦν, μηδὲν ἐνδιάσας. ὁ ἢ, ἐποιεῖτό τε τινὶ ἡδονὴν τοῦ λόγου, δίκα τὸ εἰς ἀγαθὰ τῷ ἀγρίππα φέρειν. προὐτίθει τε αὖτῷ δεῖπνον. διωχλημένῳ δ' αὖτῷ, καὶ τοῦ πότου προϊόντος, παρλῶ τὸς λόγων, ζῇ τε τὸν τιβέριον, καὶ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανήξειν εἰς τινὶ πόλιν. καὶ ὁ ἑκατόνταρχης δεινὸς θορυβηθεὶς τῷ λόγῳ, δίκα τὸ εἰς θάνατον αἰακείμενα προσοχέναι, δεσμώτην τε καὶ ἐπ' ἀγγελίᾳ θανάτου καίσαρος συνδιηπᾶσθαι μὴ χάρματος, ἀποθεῖται τ' ἀγρίππαν τοῦ κλινιδίου. καὶ ἤπου φησὶν λήσειν με ὑποποῦς θανάτου τ' αὐτοκράτορος καταψευσάμενος, ἀλλ' ἐ κεφαλῇ τῇ σῇ τοῦτον ἀναμαξάμενος τ' λόγον; ταῦτα εἰπῶν, κελεύει δῆσαι τὸν ἀγρίππαν, λελυκὼς προτίρον αὐτὸν,

φυλα-

φυλακὴν τε ἀκριβεστέραν αὐτοῦ, ἢ πρότερον καθίσα- A
ται, καὶ νύκτα μὲν ἐκείνην ὁ Ἀγρίππας, ἐν τοιούτοις ἦν κα-
κοῖς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ λόγος τε πλείων ἦν καὶ τὴν πόλιν ἰσχυ-
ριζόμενος ὅτι τῇ τελευτῇ τοῦ Τιβερίου, ἐθάρρυνέ τε οἱ
ἀνθρωποι φανερῶς ἤδη θρυλεῖν. καί τινες καὶ θυσίας ἐ-
πετέλουν, ὅτι σφίσι τά τε ἀφίκοντο ὡδὶ ἐπὶ γαΐῳ, ἡ μὲν
πρὸς σύγκλητον τοῦ Τιβερίου ἀγγελίαν τὴν τελευτήν,
καὶ τὴν αὐτοῦ ἀναβίωσιν τὴν ἡγεμονίας γνωμοῦσα. ἡ δὲ,
πρὸς Πίσωνα τὸν φύλακα τὸν πόλεως τοῦτό τε ἀγγεῖλου- B
σα, καὶ τὸν Ἀγρίππαν ἐκέλευσεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου μεθ-
ίστασθαι εἰς τὴν οἰκείαν ἐν ᾗ πρότερον ἦν δεθεῖσαν ἀφίεσαν
ἔχειν. ὥστε ἐν θάρσει λοιπὸν ἦγε τὰ ὧδε αὐτῆς. φυλα-
κὴν μὲν γὰρ τήρησις εἶχεν, μὴ μή τι ἀνέσεως τὸν εἰς τὴν ἀφ-
εσιν. γαΐος δὲ ὡς ὅτι ῥᾳδίως παρεῖχεν, ἄγων τοῦ Τιβερίου τὸ
σῶμα, ταφάς τε αὐτοῦ ποιεῖται πολυτελεῖς νόμοις τοῖς
πατρίοις, Ἀγρίππαν μὲν αὐθημερὸν λύειν ὄντα πρόθυ-
μον, κώλυμα αἰτωνία εἶναι, ἵνα μίσει τῷ πρὸς τὸν δεδε- C
μένον, πρόφασιν ἡ τοῦ γαΐου ἀωρεσίοις, μὴ δόξαν ἀ-
πάρτου ἡδονῆς δεχομένῳ τὴν Τιβερίου μετάστασιν, αὐτὸν
δὲ ὑπ' ἐκείνου δεδεμένον λύων ἐκ τοῦ ὀξέος. διελθου-
σῶν μέντοι ἐ πολλῶν ἡμερῶν, μεταπεμψάμενος αὐ-
τὸν εἰς τὸν οἶκον, ὑποκείρει τε αὐτὸν, καὶ μεταμφιέννυσι.
εἶτα ἐπὶ τὸ διάδημα προτίθησι τῇ κεφαλῇ, καὶ βασιλέα
καθίστησιν αὐτὸν τῆς φιλίππου τετραρχίας, δωρησάμε-
νος αὐτῷ καὶ τὴν λυσανίου τετραρχίαν, ἀλλάττει τε τὴν σι- D
δηρᾶν ἁλύσει χρυσῆν ἰσοσταθμον, ἣν πάρχων ἐπὶ Τιβ
ἰουδαίας, ἐκπέμπει μάρυλλον. δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς γαΐου
καίσαρος ἡγεμονίας, ἀγρίππας ἤξίου συγχώρησιν αὐτῷ
γνώμης πλεῦσαι, τιμώμενος ἀρχὴν κατασήσασθαι, καὶ τὰ
ἄλλα εἰς δέον οἰκονομησάμενος ἐπανιέναι, καὶ συγχω-
ρήσαντος τοῦ αὐτοκράτορος παρῆν, παρ' ἐλπίδας τε ὤφθη
πᾶσι βασιλεύς, πολλήν τε τοῦ τύχης ἐπεδείκνυεν ὅτι
τοῖς ἀνθρώποις τὴν ἐξουσίαν τοῖς θεωροῦσιν ἐκ λογισμοῦ
ὑποπίας τε τοῦ πρότερον καὶ τοῦ ἐν τῷ παρόντι δαίμο- E
νος. καὶ οἱ μὲν ἐμακάριζον τὴν μὴ δεδικαίωσιν χρησαμένου
τῇ ἐλπίδων. οἱ δ' ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν τοῦ γεγονότων ἦσαν.

& accuratiùs in posterum custoditi eum imperat.: totámque eam noctem in his malis Agrippa exegit. postera verò die rumor de Tiberij morte increbruit, palàm id iactantibus hominibus, quibusdam etiam sacra hac de causa facientibus: móxque allatæ sunt à Caio binæ literæ, alteræ, quibus senatui significàbat successisse se in defuncti imperium: alteræ ad Pisonem vrbi præfectum, idem indicantes, mandantésque vt Agrippam è castris dimissum restitueret in id quòd antè habitauerat domicilium. quapropter bono animo vixit postea: nam licèt custoditetur, tamen suo victitabat arbitrio. Cæterùm Caius Romam reuersus, Tiberij simul corpus referens, more solenni funus celebrauit sumptuosissimè: & cũ vellet Agrippam eadem die solutum dimittere, monitu Antoniæ supersedit: non quòd ea malè vellet homini, sed negabat decoram hanc festinationem, ne videretur hoc odio Tiberij facere, si confestim solueret quẽ ille vinxerat. elapsis tamen non multis diebus, accersitum ad se domum tonderi, vestémque mutare præcipit. imposito deinde in eius caput diademate, tetrarchiæ quæ Philippi fuerat, regem constituit, adiecta Lysaniæ quoque tetrarchia, & pro ferrea catena dedit auream pari pondere. in Iudæam autem Marullum misit præsidem. Altero deinde anno principatus Caij Cæsaris Agrippa petiit veniam nauigandi in suum regnum ordinandi eius gratia, reuersurum se hoc peracto pollicitus. Quod vbi imperator annuit, præter omnium spem rex apparuit, insigni exemplo quanta sit in rebus humanis fortunæ potentia, reputatione præsẽtis felicitatis & egestatis pristinæ. & alij quidem beatum prædicabant, qui spes suas secutus esset, pertinaciter, alij vix credebant tantam felicitatem hominis.

Κεφάλαιον ιδ'.

Ως Ἡρῳδὰς τετραρχὰς ἐξωρίσθη.

Cap. IX.

Quomodo Herodes tetrarcha in exilium missus est.

Ἡρῳδιὰς δ' ἡ ἀδελφὴ τοῦ ἀγρίππου συνοικοῦσα F
Ἡρῴδῃ, τετράρχῃ ὄντι τῆς γαλιλαίας, καὶ πε-
ραίας, φθόνῳ τὰ δελφῷ τὴν ἐξουσίαν ἐδήχετο, ὁρῶσα ἐν
πολὺ μείζονι ἀξιώματι γνωριμοῦσαν ἀνδρὸς τοῦ αὐτῆς,
καὶ τὸ φυγῇ μὲν τότε ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον, καλῶς δὲ τὰ
χρέα μὴ δυνάμενον, κάθοδον δὲ μετ' ἀξιώματος, καὶ
ὅπως πολλῷ τοῦ εὐδαίμονος. ἐλυπεῖτο δὲ καὶ βαρέως ἐ-
φερεν τῇ ὅτι τοσοῦτον μεταβολῇ, καὶ μᾶλλον ὁπότε θεά- G
σαιτο μὲν τὴν εἰωθότων ὡδασήμων τὸν βασιλείας ὑπο-
φοιτῶντα τοῖς πλήθεσι, ὑπερφρονοῦντος ἐν ἰωνίᾳ τῶν
δυσχερείαν τοῦ φθόνου, ἀλλὰ τὸν ἀνδρα ἐξυρεν, καλύπτα
ὅτι τὸν ῥώμης φεύγει ὅτι μνησικα τὴν ἴσον. ἐ γὰρ ἀνεκτὸν
εἶναι φησὶ τὸ ζῆν, εἰ ἀγρίππας ἀρίστοβέλου μὲν υἱὸς ὤν,
θαυμάζειν ὑπὸ τοῦ πατρὸς κατεγνωσμένου, φενίᾳ δ' ὑπόρῳ
συνῶν, ὡς τελέως αὐτὸν ὑπερφρίζεσθαι τὰ καθ' ἡμέρας, φυγῇ δὲ τὴν δεδανεικότων τὸν πλεῖν
πεποιημένος ἐπανελήλυθοι βασιλεύς, αὐτὸς δέ γε ὢν παῖς βασιλέως, καὶ τοῦ συζύγους τὸν ἀρχῆς καλέν-
τος αὐτὸν ὅτι μεταποιήσει τὴν ἴσον, καθέζοιτο ἀγαπῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ἀβασιλεύτῳ. ἀλλ' εἰ μὴ πρότερόν γε,

moleſtum non fuit, in minore quàm olim pa- A
ter dignitate agere, nunc ſaltem honorem fa-
miliæ debitum appete. neque ferendum puta
exiſtimatione cedere viro, qui tuis quondã ſu-
ſtentatus ſit opibus: neque per tuã patiarisigna-
uiam, vt ille videatur plus in paupertate ſuper-
fuiſſe ad quærendam ampliorem fortunam in-
duſtriæ, quàm tibi in tam opimis facultatibus:
quaſi non pudendum ſit te nunc ab eo ſecun-
dum cenſeri, qui paulo antè niſi tua miſeri-
cordia non potuit viuere. Ergo Romam ea- B
mus non parcentes nec labori, nec auri argen-
tiue impendiis, quandoquidem non tam hæc
ſeruare ſit optabile, quàm parando regno in-
ſumere. at ille reſiſtebat aliquandiu quietis a-
more, & ſuſpecta habens Romana negotia:
conabatúrque eam in diuerſam ſententiã tra-
ducere. mulier contrà quanto magis eum ter-
giuerſari videbat, tanto vrgebat improbius,
nihil non tentandum cenſens regni cupidine:
nec priùs deſtitit quàm mariti extorqueret cõ- C
ſenſum, non valentis alias eius importunita-
tem excutere. itaque ſine parſimonia facto ap-
paratu exquiſitiſſimo, vnà cum Herodiade
Romam profiſciſcitur. Agrippa porrò cogni-
ta eorum mente ac apparatu, ipſe quoque ſe
accinxit ad reſiſtendum: & quamprimùm eos
è portu ſoluiſſe didicit, etiam ipſe Romam
miſit Fortunatum ſuum libertum ad impera-
torem cum muneribus, & literis ſcriptis con- D
tra Herodem: ſimúlque mandauit, vt per oc-
caſionem amplius cum principe ſuper hoc ne-
gotio diſſereret. Qui ſubſecutus Herodem, &
ſecunda nauigatione vſus, tantum modò à
tergo relictus eſt, quòd tum primùm ad Cæ-
ſarem admiſſo ſuperuenit, literáſque reddidit.
vterque enim Puteolos appulit, & Caius tum
fortè apud Baias repertus eſt: id oppidulum eſt
Campaniæ, quinque fermè ſtadiis à Puteolis
diſſitum: vbi palatia ſunt ſplendidiſſima, dum E
imperatorum quiſque ſuperiorem vincere
contendit magnificentia: inuitantibus, eò la-
uacris calidis ſponte è terra ſcaturientibus,
tam ad ſartiendam corporum valetudinem,
quàm ad animos otio relaxandos commodis.
Itaque Caius ſimul ab Herode ſalutatus eſt,
priorem enim eum admiſerat: ſimul Agrippæ
perlegit literas, accuſantes Herodem, quod
prius cum Seiano conſpiraſſet in Tiberium, &
nunc iterum Artabano Partho faueret contra
Caij nouum imperium. argumento erat ipſius
tetrarchæ apparatus, qui in armamentariis F
ſuis haberet tantum armorum, quantum in-
ſtruendis virorum ſeptuaginta millibus ſuffi-
ceret. Quare Cæſar commotus, percontatus eſt
Herodem, veráne eſſent quæ nunciarentur de
armorum numero. quo annuente, neque e-
nim vera negare poterat: ſatis approbatam pu-
tans defectionem, ademptam illi tetrarchiam
ad Agrippæ regnum adiecit, pecuniam quoq; e-
ius donans Agrippæ indicit: Herodẽ verò per-
petuò damnauit exilio apud Lugdunum vr- G
bem Galliæ. Cognito deinde ſororem Agrip-
pæ eſſe Herodiadem, pecuniam ei propriam
conceſſit: & ratus non libenter fore marito ca-
lamitatis ſociam, in Agrippæ gratiam ſe illi

ἡρῴδῃ μηδὲν ἐλύπει σε τὸ ἐν ἐλάσσονι τιμῇ πατρὸς
ἔχοντας ἔτι), νῦν γὲν ὀρέχθητι συζυγίας ἀξιώματος.
μηδὲ ὑπόμεινε πᾶσαν ὑπερέχοντι τιμῆς αὐθρὶ, πλοῦτον
τοσοῦτον τοσαυτικόν τ σὸν, μηδὲ φενίαν ὑποφλυίης τ ἐκεί-
νου, τ ἡμετέρας δυσπραξίας ἀρετῇ μᾶλλον χρῆσθαι δυνα-
μένου, μηδὲ δυστροπίᾳ αὐτεπαίχμητον ἡγοῦ τ χθὲς καὶ
πρῴην ἐλέῳ τοῦ σοῦ βεβαιωκότων. ἀλλ' ὅπως τ ῥώμης
ἴωμεν, καὶ μήτε πόνῳ φειδώμεθα ἔτι, μήτε ἀργυρίου δα-
πάνης καὶ χρυσίου, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐπ' ἀδαμαντοῖς ἐν βελτίοσιν
ὑγιέσι τ τήρησιν, αὐτῷ αὐαλώσεως τὶς ὅπως κτήσῃ βα-
σιλείας ἐσομένης. ὁ δ', τέως μὲν ἀντεμάχετο ἀγαπῶν τ
ἡσυχίαν, καὶ τ ῥύμης τ ὄχλον δι' ὑποψίας λαμβάνων,
ἀναδιδάσκειν τε αὐτὴν ἐπειρᾶτο. ἡ δ' ἐφ' ὅσον ἐξαπα-
χωρῆσαι ἐώρα, μᾶλλόν τε ἐπέκειτο κελεύουσα, μὴ αἰσθέσθαι
πάντα πεφάσθαι ὅπως τῇ βασιλείᾳ. ⸫ πέρας ἐξαπίνης,
ὡς ἐξεκίνησεν αὐτὸν ὁμολογήσασα αὐτῇ ἀκουσίως γε-
νέσθαι, ἀλλὰ τὸ μὴ ἔτι) ἄλλως ὑποφυγεῖν αὐτῆς τὸ ὅπως ζω-
γίοις ψηφισάμενον. παρασκευασάμενός τε ὡς σὺν
πολυτελῶς, ⸫ φιλοδοξῆσαι μηδενὸς χρώμενος, ἀπῆρτο ὅπως τ
ῥώμης, ἅμα δ' ⸫ τὸν ἡρῴδην ἀγόμενος. ἀλείπας
δ' τὸν, τε διάνοιαν αὐτῆς, καὶ τὸν παρασκευὸν αἰσθα-
νόμενος, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο. ἐπεί τε ἐπανε-
πλεύκοτας ἐκούει, πέμπει καὶ αὐτὸς ὅπως τῆς ῥώμης
φερνισμάτων αὐτῷ τῆς ἀπελευθέρων, δῶρά τε κομί-
ζοντα τῷ αὐτοκράτορι, καὶ ὑπισολὰς κατὰ τὸ ἡρῴδου,
ταῦτά ⸫ αὐτὸν διδάξοντα εἰ καιρὸς τ γαΐου. ὁ δ' ἐπα-
ναχθεὶς τοῖς ἀμφὶ τ ἡρῴδην, καὶ δεξιᾷ χρησάμενος
τῷ πλῷ, τοσοῦνδε ἀπελείπετο τὸ ἡρῴδου, ὡς τε τὸν
μὲν, ἐντυχεῖν γαΐῳ, ὁ δ', ὑπακούσεται, καὶ τὰς ὑπι-
σολὰς ἀποδίδου. καὶ περσέπλευσαν ἀμφότερει δι-
καιαρχίαν, καὶ τὸν γαΐον ἐν βαΐαις λαμβάνουσιν,
πολίδριον δ' ἔστι ⸫ τοῦτο τῆς καμπανίας, ὅσον ὑπὸ
σταδίων πέντε τῆς δικαιαρχίας κείμενον, βασίλειοι
τέ εἰσιν οἰκήσεις αὐτόθι πολυτελέσι κεκτημένοι κα-
τασκευαῖς, φιλοτιμηθέντος τῶν αὐτοκρατόρων ἑκά-
στου περιγενέσθαι ὑπερβάλλεσθαι, λουτρά τε πα-
ρέχεται τὸ χωρεῖον θερμὰ γῆθεν αὐτόματα ἀίδια,
ἀγαθὰ ὑπὸ τε ἰάσει τοῖς κεκμηκόσιν, καὶ ἄλλως τῷ
ἀειμνήστῳ τῆς θαλάττης συμφέρεσθαι. γαΐος δ' ἅμα τὲ
περιπορδύων τ ἡρῴδην, φρῶτον δ' αὐτῷ ἐντυχάνει, ἅμα τε τὰ ἀγείππου τὰς ὑπιστολὰς ὑπὸν,
ὅπως τῇ κατηγορίᾳ τῇ ἐκείνου συγκειμένῃ, κατηγό-
ρει δ' αὐτῷ ὁμολογίαν τε πρὸς σκίανον καὶ τῆς πρε-
σβείου ἀρχῆς, καὶ πρὸς ἀρτάβανον τ πάρθον ὅπως τὸ
παρόντος καὶ τῆς γαΐου ἀρχῆς. ὡδάδεγμά τε τῷ
αὐτῷ τὸ λόγου μυελάσιν ἐπὶ ὁπλοθήκῃ ἀποκειμένῳ. ἐκ-
νεῖτό τε ὑπὸ τῆς εἰρημένων, καὶ ἤρετο τὸν ἡρῴδην, εἰ
ἀληθὴς ὁ περὶ τῆς ὅπλων λόγος. τὸ δ', ὡ γὲ ἄλλῳ ἔτερα
εἰπεῖν ἀλλὰ τὸ ἀντιφθέγξασθαι ἀλήθειαν, ἐπόνους
ἔτι) τὰ ὅπλα, πιστὰ ἡγούμενος ἔτι) τὰ ὅπως τῇ ἀπο-
στάσει κατηγορούμενα, τῷ τε ἀρχίαν ἀφελόμε-
νος αὐτὸν, περιθήκῃ τῇ ἀγείππου βασιλείᾳ πορ-
εῖται, καὶ τὰ χρήματα ὁμοίως τῷ ἀγρίππα δίδω-
σιν, αὐτόν τε φυγῇ αἰδίῳ ἐζημίωσεν, ὑποδείξας οἰ-
κητήριον αὐτῷ λεγδοῦνον πόλιν τῆς γαλλίας. ἡρῳδιά-
δα δ' μαθὼν ἀγείππου ἀδελφὴν οὖσαν, τότε χρή-
ματα ἐδίδου ὁπόσα ἐκείνη ἔδοξε δῶ, καὶ τῷ μὴ καινωνεῖν νομίσας τῷ αἰδοῖ τῆς συμφορᾶς, τοῖχος αὐτῇ

τὸν

τ ἀδελφὸν ἔλεγχω. ἡ δ', ἀλλὰ σὺ μὲ αὐτοκράτωρ εἶπεν A
μεγαλοφρόνος τε καὶ ἀξιώματι τῷ σεαυτοῦ πρεπόντως
ταῦτα λέγῃς, κώλυμα δέ μοι ὄντι χρῆσθαί σε τῇ χάριτι
τῇ δωρεᾶς ἔνοια ἡ πρὸς τὴν γαμετὴν, ἣ κοινωνός μοι
τῆς δ' ἁρμονίας γεγόμβης, ἡ δίκαιον ἐγκαταλιπεῖν τὴν
ἐπὶ τύχαις καθισάμενον. ὁ δὲ ὀργὴν τῷ μεγαλόφρονος
αὐτοῦ ποιησάμενος, συνήλασεν καὶ αὐτὴν τῆς πρώδη, καὶ
τὴν οὐσίαν αὐτῆς τῷ ἀγείπωρα δίδωσιν. πρωδιάδι μὲν δὴ B
φθόνῳ τῷ πρὸς τὸν ἀδελφὸν, καὶ πρώδῃ γυναικείων ἀπρο-
σταμβώτῳ κακολογιῶν, δίκαιον ταύτην ὑπομεῖναι ὁ
θεὸς γάϊος ἦν τῶν μὲν πρώτων ἑαυτὸν, καὶ τὸν ἔξης, πάνυ
μεγαλοφρόνως ἐχρῆτο τοῖς πράγμασιν, ἐμέτριον
παρέχων αὐτὸν, εἰς ἔνοιαν προσχωρῆσαι, καὶ τοῖς ῥωμαί-
οις αὐτοῖς καὶ τοῖς ὑπηκόοις. προῆλθε δὲ ἐξ οὗ ἐκράτησε τῆς αὐ-
τοκρατορίας εἰς τοσοῦτον ὑπὸ μεγέθους τῆς ἀρχῆς ἐκθειάζων
αὐτὸν, καὶ τὰ πάντα ἐπ' ἀτιμίᾳ τῶν θείων πολιτεύειν ἤρτο.

C

Κεφάλαιον ι'.

Στάσις γενομένη ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων καὶ ἑλλήνων.

ΚΑὶ δὴ κάσεως ἐν ἀλεξανδρείᾳ γενομένης, ἰουδαίων τε οἱ ἐνοικοῦσι καὶ ἑλλήνων, ἔξεις ἀφ' ἑκατέρας κάσεως πρεσβεύσαι αἱρεθέντες παρῆσαν ὡς τὸν γάϊον. καὶ ὧν μὲν τῶν ἀλεξανδρέων πρέσβεων εἰς ἀπίων, ὃς πολλὰ εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐβλασφήμησεν, ἀλλά τε λέγων, καὶ ὡς οὐκ κάσεως τιμῆς ἠξιωμένων. πάντων γὰρ D
ὁπόσοι τῇ ῥωμαίων ἀρχῇ ὑποτελεῖς εἶεν, δωμοὺς τῷ
γαΐῳ καὶ νέως ἱδρυμένων, τά τε ἄλλα πᾶσιν αὐτὸν ὥσπερ
τοῖς θεοῖς ἐχομένων, μόνους τοὺς δὲ ἄδοξον ἡγήσασθαι
αἰδρίασι τιμᾶν, καὶ ὄρκιον αὐτοῦ τὸ ὄνομα ποιεῖσθαι. πολλὰ
δὴ χαλεπὰ ἀπίωνος εἰρηκότος, ὑφ' ὧν ἀρθιωνᾶς ἤλπιζεν
τὸν γάϊον, καὶ εἰκὸς ἦν, φίλων ὁ πρεσβεύσας τὴν ἰουδαίων
πρεσβείας αὐτὸς τὰ πάντα ἔνδοξος, ἀλεξάνδρου δὲ τοῦ ἀ-
λαβάρχου ἀδελφὸς ὤν, καὶ φιλοσοφίας οὐκ ἄπειρος, οἷός
τε ἦν ἐπ' ἀπολογίᾳ χωρεῖν τῶν κατηγορημένων. δεῦ- E
κλείδη δὲ αὐτὸν γάϊος κελεύσας, ἐκποδὼν ἀπελθεῖν,
ὡς ὀργῆς τε ὤν, φανερὸς ἦν ἐργασόμενός τι δεινὸν αὐ-
τοῖς. ὁ δὲ φίλων ἔξεσιν ὡς εὐθυδρισμένος, καὶ φησι πρὸς τοὺς
ἰουδαίους, οἳ ὡς αὐτὸν ἦσαν, ὡς χρὴ θαρρεῖν γαΐῳ λόγῳ
μὲν αὐτοῖς ὠργισμένῳ, ἔργῳ δὲ ἤδη τὸν θεὸν ἀντιπαρ-
εξάγοντος.

Κεφάλαιον ια'.

Ἐκ γαΐου πέμπει πετρώνιον εἰς συρίαν πολεμῆσαι ἰουδαίους, ἐὰν F
μὴ θέλωσι δέξασθαι αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα.

ΓΑΐος δὲ ἐν διτῷ φέρων εἰς τοσοῦτο ὑπὸ ἰουδαίων
ὡς εἰωθέναι μόνων ὑπερβάλλειν τὸ πρὸς ἀσέβειαν ἐκ-
πέμπει πετρώνιον, διάδοχον ἐπιτελλόμενον τῆς ἀρχῆς, πε-
λεύων χρῆσθαι πολλῇ εἰσβάλλοντι εἰς τὴν ἰουδαίαν, εἰ
μὴ ἑκόντες δέχονται, ἐς ἃν αὐτὸ ἀνδριάντα ἐν τῷ ναῷ
τοῦ θεοῦ. εἰ δὲ ἀγνωμοσύνῃ χρῶτο, πολέμῳ κρατή- G
σαντα τοῦτο ποιεῖν. καὶ πετρώνιος συρίαν παλα-
βὼν, ἐπείγετο διακονεῖσθαι ταῖς ὑπηρεσίαις τοῦ καίσα-
ρος. συμμαχίαν δὲ πλείστην ὅσην ἠδύνατο ἀθροίσας,
καὶ τάγματα δύο τῆς ῥωμαίων δυνάμεως ἄγων, ὅτι
πολεμικώτατος παρῆν αὐτοῖ χειμάζων, ὡς πρὸς
ἅπαν τὸ πολεμεῖν ἐκ ἀφεξόμενος, καὶ πρὸς τὸν
γαΐον ἔγραφεν ὡς τὴν ἐπεγνωσμένων. ὁ δὲ ἐπαίρει
τὴν προθυμίαν αὐτὸν, καὶ σπεύδει μὴ ἀπίστως, πολεμεῖν δὲ μὴ πειθομένους ἐπιτάλμοις. ἰουδαίων δὲ

parsurum promisit. ad hæc illa: Tu quidem Imperator, vt tua maiestate dignum est loqueris: sed mihi coniugalis amor impedimento est quo minùs fruar hac indulgentia. non enim æquum censeo, vt cui secundæ fortunæ fui socia, eum nunc in aduersa deseram. at ille indignè ferens tam excelsum animum in fœmina, ipsam quoque cum Herode expulit, & bona eius Agrippæ largitus est. atque hæc fuit vindicta quam Deus intulit tum Herodiadi fratris successus inuidè ferenti, tum Herodi ad obsequendum vaniloquentiæ vxoris nimis facili. Caius porrò primo ac sequenti sui principatus anno rempub. administrauit egregiè: moderatéque se gerens, & Romanorum sibi fauorem conciliauit & prouincialium, procedente verò tempore inflatus potentiæ magnitudine, oblitus est se esse hominem, & contumelioſus in superos, ad reliquam insaniam diuinos etiam honores vsurpare ausus est.

Cap. X.

Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio.

CVmque inter Iudæos & Græcos Alexandriam habitantes exorta esset seditio, terni ab vtraque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Apion verò Alexandrinorum legationis princeps multa in Iudæos iactauit crimina, intérque cætera quòd Cæsarem non prosequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruãtur templa & altaria, & pari honore colatur cum cæteris numinibus, solos istos turpe putare dedicare illi statuas, aut iurare per nomen Cæsaris. Hic acerbè inuecto Apione, multísque aliis quæ ad exasperandum Caium facerent, Philo è Iudæorum legatis potior, vir per omnia clarissimus, Alexandri Alabarchæ frater, & non imperitus philosophiæ, parabat causam suæ gentis agere. Sed repulsus est à Cæsare iubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab iniuria: quapropter eiectus conuitio, versus ad Iudæos assectatores, Nunc, inquit, oportet bono esse animo, quando Caius iratus est; nunc enim Deus nobis contra illum aderit.

XV

Cap. XI.

Caius in Syriam mittit Petronium iussum Iudæis bellum inferre, nisi malint recipere ipsius statuam.

CAius porrò indignè ferens à solis Iudæis ita se despici, legatum in Syriam mittit Petronium successurum Vitellio: iubétque vt cum valido exercitu inuadat Iudæam: & si spõte id admittant, statuam eius in templo Dei colloret. quòd si detrectent, bello deuictos imperata facere adigat. is assumpta administratione rerum Syriæ, dedit operam, vt exequerentur mandata Cæsaris: contractísque quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernauit apud Ptolemaidẽ, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significauit per literas. qui collaudata eius industria, hortatus est eum ad agendum gnauiter, & frangendam bello gentis contumaciam. Interim Iudæorum

multa millia venerunt Ptolemaidem ad Petronium, deprecaturi ne quid facere cogerentur contra leges patrias. Quòd si omnino decretum sit statuam in fano ponere, ipsos primùm interficeret, ac tum demum suo arbitratu rem perageret. nam quantisper superessent, non posse ferre violari legislatoris sui decreta, tot retro seculis obseruata ab optimis patribus. Ad hæc Petronius commotior, Hæc, inquit, quæ affertis, fortè valerent apud me aliquid, si meis ipsius consiliis & auspiciis rem gererem: nunc necesse est me subseruire decretis Cæsaris, quibus contrauenire impunè non licet. Ad hæc Iudæi, Si tibi Petroni certum est à præscripto Caij non discedere, neque nos transgrediemur legis nostræ mandata. freti diuina potentia, & maiorum nostrorum virtutis æmuli. neque enim sumus adeo pusillanimes, vt quę nobis cælestè numen imperauit proposito felicitatis præmio, ea præuaricemur intempestiua vitæ cupidine. quapropter feremus fortunam quamlibet, dummodo patriæ legis religio maneat incolumis: & parati sumus subire periculum, sperantes Deum nobis non defore, propter cuius honorem non reformidamus ancipitem fortunæ aleam. Hoc malumus quàm tibi per ignauiam parendo incurrere perpetuam ignominiam, simúlque ob neglectas leges indignationem numinis, cuius vel te iudice potior quàm Caij habenda est ratio. Ibi Petronius animaduertens eorum obstinatam peruicaciam, neque se posse sine certamine & cæde statuam dedicare Cæsaris, cum amicis & famulitio properauit Tiberiadem, vt ex propinquo meliùs res Iudæorum dispiceret. Iudæi verò magnum timentes è Romano bello periculum, sed maius ex violatis legibus, iterum multorum millium numero occurrunt Petronio Tiberiadem, supplicantes ne se ad eam necessitatem cogeret, néve sacratam vrbem pollueret vetitis imaginibus. Tum Petronius: Pugnabitis igitur cum Cæsare, nec illius opes, nec vestram imbecillitatem adhibentes in consilium? Non pugnabimus, inquiunt, sed moriemur citiùs, quam discedamus à legibus. simúlque procumbentes ac nudantes iugulos, paratos se aiebant ad excipiendos gladios. atque hoc pacto perduratum est per quadraginta dies continuos, neglectis interim agriculturæ operibus cùm maximè sementis essent tempora: quandoquidem certissimum illis erat propositum, mortem potiùs quàm statuam illam admittere. In hoc rerum statu Aristobulus Agrippæ regis frater, & Elcias Magnus cognomine, cum optimatibus cæteris eius familiæ, Iudæorúmque primatibus accedunt Petronium, rogantes, vt consideraret obstinationem populi, néve illis desperandi ansam præberet, quin potiùs Caio scribat quanta peruicacia reclametur dedicationi

πολλαὶ μυριάδες παρῆσαν ὡς τ πετρώνιον εἰς πτολεμαΐδα κ δεήσεις, κ μηδὲν ὅλ ὡς ἀνομία σφᾶς ἐπαναλήζειν ὧν διαβάσ παρίοι. εἰ δέ σοι πάντως θέλεται τ αὐθριάντα φέρειν, ἐ ἐᾶν, ἡμᾶς αὐτοὺς πρότερον μαχειρησάμενος, θεάσασι τὰ δεδογμένα. ἐὰν δ αὖ δυναίμεθα πείσαντες συγχωρεῖν θέσμια ἡμῖν ἀπηγορευμένα, ἀξιώματί τε τῷ νομοθέτου κ προπατόρων τῶν ἡμετέρων, εἰς ἀρετὴν αἰτεῖσθαι αὐτὰ κεχρεωστηκότων. πετρώνιος ὀργὴν λαβών, εἶπεν. ἀλλ' εἰ μὴ αὐτοκράτωρ ὢν βελεύμασι χρῆσθαι τοῖς ἐμαυτῦ, τάδε πράσσειν ἐπενόουν, κἂν δίκαιος ἦν ὑμῖν πρὸς με ὁ λόγος ἔοικε. νυνὶ δέ μοι κρίσεως ἐπεσκηπότος, πᾶσα ἀνάγκη βιαιοτέραν τοῖς ἐκείνου προστάγμασι διακονεῖσθαι. ἀλλὰ τὸ εἰς αἰτιωτέραν φέρειν ζημίαν τὴν διαφόρησιν αὐτῷ. ἐπεὶ τοίνυν οὕτω φρονεῖς ὦ πετρώνιε, φασὶν οἱ ἰουδαῖοι, ὡς μὴ ἂν ὀκνήσοιμεν τὰς γαῖς παρελθεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ διαβαίημεν τὸν νόμου τὴν προαγόρευσιν, θεοῦ πειθόμενοι ἀρετῇ κ προγόνων πόνοις τῶν ἡμετέρων εἰς νῦν ἀδιάβατοι μεμενηκότες, ἀλλ' οὐ βουλησόμεθα ὅλ τοσοῦτον κακοὶ γενέσθαι, ὥστε ὁπόσα ἐκείνῳ δόξειε μὴ προσῳμένα ἀγαθοῦ προπὴν ἡμῖν φέρειν, αὐτοὶ διαβαίνειν ποτ' ἂν θανάτου φοβηθέντες. ὑπομενοῦμεν ἢ εἰς τύχας ἰόντες, ὅλ φυλακῇ τε πατρίῳ, κ μηδὲν ἀδυνάτου προσθεμένοις ἐλπίδα οὖσαν ἐξεπισάμενοι κἂν ἀφιγμένα. ἀλλά τε τῷ θεοῦ τὸ σπουδόμενον μεθ' ἡμῶν, ὅτι τιμῇ τε τῇ ἐκείνου τὰ δεινὰ ὑποδεχόμενοι, κ τῆς τύχης τὸ ἐπ' ἀμφότερα φιλοῦν τοῖς προάγμασι διατυγχάνειν. ἐκ δὲ τοῦ σοὶ πείθεσθαι, πολλὴν μὲν λοιδορίαν τῷ ἀναιδεστάτῳ προσκεισομένην, ὡς δι' αὐτὸ διαβάσιν τὸν νόμου προπεπομένους, κ ἅμα πολλὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ, ὃς κ παρὰ σοὶ δικαστὴ γένοιτο ἂν βελτίων γαῖς. κ ὁ πετρώνιος ἐκ τῶν λόγων θεασάμενος δυσκίνητον αὐτῶν τὸ φρονεῖν, κ μὴ ἂν ἀμαχὶ δύναμιν αὐτῶν διαγνῶσθαι δίκαιον τῇ γαίῳ τὴν ἀνάθεσιν τοῦ αὐθριάντος, πολὺν ἢ ἔσεσθαι φόνον, τοὺς τε φίλους ἀναλαβὼν, κ θεραπείαν ἣ προῆκε αὐτὸν ἐν, ὅτι τιβεριάδος ἀπείχετο χρῆζων κατανοῆσαι τῶν ἰουδαίων τὰ πράγματα ὡς ἔχει. κ ἰουδαῖοι μέγαν ἡγούμενοι τὸν ἐκ τοῦ πρὸς ῥωμαίους πολέμου κίνδυνον, πολὺ μείζονα ἢ κείνοντες τὸν ἐκ τοῦ διαφορεῖν, αὖθις πολλαὶ μυριάδες ὑπεκστάζον πετρώνιον εἰς τὴν τιβεριάδα ἰόντα, καὶ ἱκετεία χρώμενοι μηδαμῶς εἰς ἀνάγκας τοιαύτας αὐτοὺς καθιστᾶν, μηδὲ μιαίνειν αὐθριάντος ἀνάθεσει τὴν πόλιν. πολεμήσετε ἄρα κρίσει, πετρώνιος ἔφη, μήτε τὸν ἐκείνου διαπαλὺν λογιζόμενοι, μήτε τὴν ἡμετέραν ἀάθειαν; οἱ δ' ὑδαμῶς πολεμησόμεθα ἔφασαν, πεπνηξόμεθα ἢ πρότερον ἢ διαβλῦναι τοὺς νόμους. ὅτι τε τὰ πρόσωπα κείμενοι, κ τὰς σφαγὰς προδεικνύντες, ἕτοιμοι κτυπᾶσθαι ἔλεγον εἶ. ταῦτα ἐπράσσετο ὅτι ἡμέρας τεσσαράκοντα, καὶ τὸ γεωργεῖν ἀπρεπῶς λοιπὸν ἦσαν, κ ταῦτα τ ὥρας ἔσης πρὸς σπόρῳ, πολλή τε λῦ προαίρεσις αὐτοῖς, ἐ τ θησαυρὸν ὅπιθυμίας προθέσις, ἢ τ ἀνάθεσιν τοῦ αὐθριάντος θεάσασθαι. ἐκ τοιούτοις ἢ ὄντων πραγμάτων, ἀρισόβουλος ὁ ἀγρίππου τοῦ βασιλέως ἀδελφὸς, ἐ ἐλκίας ὁ μέγας, ἄλλοι τε οἱ κράτιστοι τῆσδε τ οἰκίας, κ οἱ φρόνιμοι σὺν αὐτοῖς, εἰσίασιν ὡς τὸν πετρώνιον παρακαλοῦντες αὐτὸν, ἐπειδὴ τὴν προθυμίαν ὁρᾷ τ πλήθους, μηδὲν εἰς ὑπόνοιαν αὐτῆς παρεκτείνειν, ἀλλὰ γράφειν πρὸς γαΐου τὸν αἴτιον αὐτῷ πρὸς τὴν ὑποδοχὴ τῶ

τῶ αἰθριαίτος, πῶς τε ὑποσάντες τ̃ γεωργεῖν αὐτικα- A
θίζον), πολεμεῖν μ̃ ἀ βυλόμθοι δ̓χ τὸ μηδ' αὖ δύνα-
σθαι, θανεῖν δ̓ ἔχοντες ἡδονλὼ, πρὶν ἀδοξοβλῶαι τὰ
νόμιμα αὐτοῖς, πῶς τε ἀπόρκ τ̃ γῆς ὀμομθμης, λη-
ξείαι ἀναφυσιῶσ, ἀδυναμία καταβαλῆς τ̃ φόρων. ἴσως
γὰ αὖ ἐπαλαθέντα τ̃ γαίον, μηδὲν ὠμὸν δ̓χανοηθῶαι,
μηδ' ἐπ' ἀνασάσ φρενῆσαι τὸ ἔθνος. ἐμθμονῶς ὃ τῆ
τότε βελῆ τὸ πολεμεῖν, τότε δὴ καὐτὸν ἀπλεῶς τὸ
φρόνημα τος. Ϛ οἱ μ̃ ἀμφὶ τ̃ ἀριστόβελον, ὅπ' ζύτοις B
πετρώνιον παρεκάλουν. πετρώνιος ὃ τοῦτο μὲν τ̃ φθεῖ
τ̃ ἀριστόβελον παντοίως ὀλιγεμθμων, δ̓χὰ τὸ ὑπ' με-
γάλων ποιεῖσθ τὼ δ̓ήσιν, Ϛ πάση μηχανῆ φεφυγη-
καμθμων εἰς τὰς ἱκετείας, τοῦτο ὃ τὸ ἰουδ'αίων θεώμθος
τὼ αὐτοσχδάτην τῆς γνώμης, Ϛ δεινὸν ἡγούμθος,
ζοσοῖσδε μυριάσιν ἀνθρώπων μανίᾳ τῆ γαίου δ̓χο-
νούμθος, ἐπαγαγὼν θάνατον ἐν αἰτίᾳ τὸ φεὸς
θεὸν σεβάσμιον ἔχειν, Ϛ μετὰ πονηρᾶς τὸν μ̃ ταῦ-
τα βίον ἐλπίδος διαπᾶσθαι, πολὺ κρεῖσσον ἡγεῖτο, ὅπ- C
γείλας τῷ γαίῳ τὸ ἀνήκεστον αὐτ̃, ὀργῆ φέρον τος μὴ
ἐκ τ̃ ὀξέως δ̓χονημθμου αὐτ̃ ζῆς ὅπιστολῆς,
ζάχα κ̀ πείσειν, καὶ τῆ τὸ πρῶτον μανίᾳ τῆς γνώ-
μης ὅπιμθμόν τος, ἀφαδῆς πολέμου τὸ φεὸς αὐτούς.
εἰ δ̓ ἄρα τι καὶ κατ' αὐτ̃ ζέποι τῆς ὀργῆς, κα-
λῶς ἔχειν τῆς ἀρετῆς μεταποιουμθμους, ὑπ' ζοσῆς-
δὲ ἀνθρώπων πληθύος τελοῦσ̃, ἔμενεν πιθανὸν D
ἡγεῖσθαι τῷ δ̓ομθμων τὸν λόγον. συγκαλέσας ὃ εἰς
τὼ πιθεσιάδα τοὺς ἰουδαίους, οἱ ὃ ἀφίκοντο πολ-
λαὶ μυριάδες, καταστὰς ἐπ' αὐτ̃ τὸν τύτε ἐν τῷ
παρόντι στρατὸν ὁ γνώμης ἀπέφηνε τῆς αὐτ̃, τὸ ὃ
αὐτοκράτορος τῷ φεοσταγμάτων τὼ ὀργὼ ὐδὲν
εἰς ἀναβολας, ἀλλ' ἐκ τὸ παραχρῆμα ὑπφέρεσθαι
τοῖς φεάγμασι τοῖς παρακελᾶσθαι θάρσος εἰσφε-
ρομθμους, ᾧ καλῶς ἔχειν, τόν γε τιμῆς ζοσύτης ὑπ- E
πτεύχοτα συγχωρήσει τῆ ἐκείνου, οὐδὲν ἐναν-
τίον φεάσειν. οὐ μὼν δίκαιον ἡγοῦμαι, ἀσφά-
λειαν τε Ϛ τιμὼν τὼν ἐμαυτῦ μὴ ἐχ ὑπ' τῦ ὑμετέ-
ρου μὴ ὑπολουμθμου ζοσούτων ὄντων ἀπολοιῶ, δ̓χα-
νούμθμον τῆ ἀρετῆ τὸ νόμου, ὃν πάτριον ὄντα
φθμάχητον ἡγῆσθε. καὶ τῆ ὑπ' πᾶσιν ἀξιώσει, κ̀
δ'ωάμει τῦ θεοῦ, τὸν ναὸν ὡς ἂν φειδεῖν τολμή-
σαιμι ὕβρει πεσεῖν τῆς τῷ ἡγεμονδόντων ἐξουσίας.
στέλλω ὃ ὡς γαίον, γνῶι ἀς τε τὰς ὑμετέρας δ̓χα- F
σαφῶν, Ϛ πῆ κ̀ σωτηρία χρώμθμος ὑφ' τ̃ καθ'
ὑμᾶς παρὰ γνώμλω πεισομθμῳ, οἷς φεύθεσθε ἀ-
γαθοῖς. καὶ συμφεράτοι μὼ ὁ θεὸς, βελτίων γὰ ἀν-
θρωπίνης μηχανῆς κ̀ δ'ωάμεως ὁ κατ' ἐκεῖνον ἐξου-
σία, φρυταδῶν ὑμῖν τε τὼ τήρησιν τῷ πατρίων,
κ̀ αὐτῷ τὸ μηδὲν ἀνθρωπείοις παρὰ γνώμλω βαλλό-
σοισι τιμῷ τῷ εἰς θεὸν ἁμρτεῖν. εἰ δ̓ ἐκπικραθεὶς
γαῖος εἰς ἐμὲ ζέψει τὸ ἀνήκεστον τῆς ὀργῆς, τλήσομαι G
πάντα κίνδ'ωνον, κ̀ πᾶσαν ζαλαιπωρίαν σωιῆσαι
τῷ σώματι κ̀ τῆ ψυχῆ, ὑφ' τοῦ μὴ ὑμᾶς ζοσύσδε
ὄντας ὅτι ἔτως ἀ γαθοῖς φεέξει δ̓ολλυμθμους θεω-
ρεῖν. ἄπιτε οὖ ὅτι ἔργα τὰ αὐτῷ ἕκαστοι, κ̀ τῆ γῆ
ὑπ'πονεῖτε. πέμψω δ̓ αὐτὸς ὅτι ῥώμης, κ̀ τὰ πάντα
ὑφ' ὑμῷ δ̓ ἐμαυτῦ, κ̀ τῷ φίλων, ὡς ὑποζαπήσομαι δ̓χονεῖν. ταῦτα εἰπὼν κ̀ δ̓χαλύσας τῷ ἰουδαίων τ̃
σύλλογον, φεμηθεῖσθαι τῷ εἰς τὼ γεωργίαν ἡξίου τοὺς ἐντέλει, κ̀ καθομιλεῖν τὸν λαὸν, ἐλπίσι χρη-
σᾶς. καὶ ὁ μὼ δ̓ θυμεῖν τὸ πλῆθος ἐπαθδ'ύνεν. ὁ θεὸς ὃ, παῤῥησίαν ὅτιδ'είκνυται τὼ αὐτῷ πετρωνίῳ,

statuæ: vtque relicto agriculturæ studio, debello quidem nulla virium fiducia non cogitent: sed parati sint mori potiùs quàm tantam religionis labem in se admittere. ad hæc leuiter omnia instare latrocinia, dum non est vnde possint persolui vectigalia. fortè enim flecti posse Cæsarem ne quid sæuiùs in eam gentem statuat, néve illi rebellandi materiam præbeat. Quòd si non moueatur ab inferendi belli proposito, tum demum aggrediendum esse negotium. atque hæ fuerunt preces Aristobuli. Petronius verò partim deprecatoris respectu enixè vrgentis, & ipsius rei magnitudinis, partim contentiosi Iudæorum propositi, ratus indignum tam multa hominum millia in gratiam insanientis Caij perdere, & cæleste numen suámque ipsius conscientiam reueritus, maluit absurditatem rei per literas docere imperatorem vel suo periculo: non ignarus quàm ille esset iracundo ingenio, & ad vindicandum prono, nisi quis quàm primùm furendi morem geiserit. Sic enim existimabat, etiam si ille non decedat de sententia, & forsasse indignationem in ipsum vertat cunctantiùs mandata exequentem: esse tamen boni viri officium, pro incolumitate insontis tam numerosi populi vel certum interitum non refugere. Ergo indicto Iudæis conuentu ad Tiberiadem, postquam adesse vidit multa millia, progressus in concionem ait expeditionem non à se vltrò susceptam, sed mandato Cæsaris: cuius executionem differri periculosum esse, propter indignationem summæ potestatis: & alioqui conueniens esse, vt ipse ab autoritate illius pendeat, per quem ad tantum dignitatis fastigium euectus sit. attamen vestræ, inquit, saluti meam securitatem aut existimationem nõ præferam, quos scio meritò pro patriis legibus contendere. imò ne mihi quidem probatur, summi Dei templum temerari principum licentia. quamobrem legatos ad Caium missurus sum, per quos cognoscat vestram irreuocabilem sententiam, quantúmque in me erit hortabor vt honestissimæ vestræ voluntati assensum suum præbeat. Deus cuius potentia superior est omnibus humanis conatibus, faxit vt & religio vestra integra ac inuiolata maneat, & ille per immodicam honoris cupiditatem nullum sibi contrahat piaculum. Quòd si offensus iram omnem in me verterit, patiar quoduis periculum, siue in corpus siue in vitam illi sæuire libeat, modò ne tam ingentem vestram multitudinem propter constantem bonam voluntatem perire videam. Abite igitur quò suum quemque vocat negotium, & terram labore vestro colite. Legationem autem ipse in vrbem missurus sum, & quicquid in rem vestram potero, tam per me agam, quàm per amicos meos & necessarios. His dictis concionem dimisit, hortatus, vt agros colerent interim, & bono essent animo. & ille quidem sic populum pro sua virili consolatus est. Deus autem manifestè ostendit Petronio suam prouidentiam,

quodque omnibus iustè atque honestè cœptis propitius faueat. Vix enim orationem finierat, cùm repente imber præter omnium opinionem decidit, nullis tam serena die signis præmonstratis, & hominibus propter diuturnam ac continuam siccitatem cælitus pluuiam penè desperantibus, etiam si nubes viderent, quæ toties spem eorum frustratæ fuerant. Quapropter terra tum præter solitum prætérque expectationem rigata largis imbribus, Iudæis spes facta est non irritas fore preces Petronij. Quin & ipse præses magis etiam obstupefactus est, euidenter cernens, curæ esse Deo res Iudaicas, attestãte tam insigni prodigio, vt nemo nisi impudens posset contradicere. cúmque accuratè super hoc negotiò scripsisset ad Caium, dehortans ne tam multa millia in extremam desperationem atque perniciem adduceret, neque enim nisi bello compulsos discessuros à religione patria: néve seipse mulctaret luculentis ex ea gente prouentibus, æternúmque apud eam sibi pararet improperium: id quoque adiecit, quàm carus sit Deo populus, quámque manifestis signis declaret suam erga illos beneuolentiam. Hæc Petronius. Rex autem Agrippa, qui tum fortè Romæ degebat, indies Caio reddebatur familiarior: quando etiam conuiuium tale illi exhibuit, de industria procurato apparatu sumptuosissimo, adhibitóque omni exquisitissimarum lauticiarum ac voluptatum genere, vt omnes à tergo relinqueret in hoc certamine, atque ipsum etiam Cæsarem. tantum illi studium fuit demerendi principis per omne obsequium. is demiratus eius tam animum quàm magnificentiam, qui etiam supra vires ac facultates placere sibi contenderet, volénsque cum eo certare mutuis officiis, iam vino quoque factus hilarior, Agrippam ad lætitiam prouocantem sic allocutus est: Equidem & antè expertus sum tuam beneuolentiam, quando viuo etiam tum Tiberio ne periculis quidem à me colendo deterritus es: & nunc video te modò mihi gratificeris, nulli rei parcere, ne facultatum quidem tuarum ratione habita. quare cùm turpe mihi sit à te vinci officiis, quicquid hactenus per me cessatum est iam pensabitur: tantúmq; ad pristinam meam erga te liberalitatem accedat enixè dabo, operam, vt maximum ad futuram tuam felicitatẽ momentum allaturum sit. Sic ille benignè promittebat, ratus ampla latifundia postulaturum, aut, vrbium aliquarum vectigalia. ille verò quamuis iam pridem preces parauerat, tamen hactenus dissimulata tũ demum per occasionẽ aperuit, dicens neque olim propter priuatum commodum præter mandatum Tiberij se illum coluisse: & nunc nihil aliud captare præter ipsius gratiam. nam & priorem munificentiam vberiorem fuisse quàm vnquam spe concipere potuisset, quantumuis improba. etsi enim tu, inquit, maiora præstare valeas, meis tamen

A καὶ τὴν ὅπῃ τοῖς ἄλλοις σύλληψιν. ἅμα τε γὰρ ἐπαύετο ὁ λόγου, ὃν πρὸς τοὺς ἰουδαίους εἶπεν, καὶ αὐτίκα ὑετὸν ἠφίει μέγαν παρ' ἐλπίδα τοῖς ἀνθρώποις χαλεπόν, διὰ τὸ σπάνιον τὴν ἡμέραν ἀφθονον οὖσαν ὑδὰν ὄμβρου ἀποσημαίνειν ἐκ τῆς αἰθρίας τὸν οὐρανόν, καὶ τὸ πᾶν ἔτος αὐχμῷ μεγάλῳ κατεχόμενον, ἐπ' ὀλίγοις ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους ὕδατος τὴν ἄνωθεν, εἰ καὶ συνέφορν ποτε θεάσαιντο τὸν οὐρανόν. ὡς τε δὴ τότε πολλῷ, καὶ διὰ τὸ εἰωθὸς, καὶ διὰ τὸ ἐπεφθόξον ἀφθονον ὕδατος, τοῖς τε ἰουδαίοις ἐλπὶς ἦν οὐδαμῶς ἀτυχήσειν πετρώνιον περὶ αὐτῶν δέόμενον. ὁ πετρώνιος δὲ καταπλήττεται μειζόνως, ὁρῶν ἐναργῶς τὸ θεῖον τῷ ἰουδαίων προσημαινόμενον, καὶ πολλῶν ἀποσημαινόντων τὴν ὀλιγοφάνειαν, ὡς μηδ' αὖ τοῖς ἔργῳ προθυμίας τοιαύτας φέρειν ἐγκλὴν ἀνεπλέκτως καταλελεῖφθαι. ὡς δὲ πρὸς τὸν γαῖον σπεύδοντα τοῖς λοιποῖς ὁπόσα ἔγραφεν, ἐπαγωγὰ δι' ἦν τὰ πάντα, καὶ παντοίως διαπαλαίοντα μὴ ἐσπεύδειν μυριάδας ἀνθρώπων ἀπονοεῖν, αἷς αὐτὸς, ἐὰν δίκα γε πολέμου διαχωρήσειν τὸ νομίμου τὸ θρησκείας, προσόδου τε τῆς ἀπ' αὐτῆς ἀπορρεῖσθαι, καὶ τῷ τεθραμμένῳ τῆς ἀρᾶς ὑποπίπτειν τὸν μέλλοντα αἰῶνα, καὶ ἄλλως θείου τὸ προσηκόντος αὐτῷ τιμᾶν δυνάμιν, ὡς ἀκραιφνῆ ἀποφαίνειν, καὶ μηδὲν ἐνδιάφορον ὅπῃ δυνάμιν τιμᾶν ἐπιδείκνυσθαι καταλιπόντα. ὁ πετρώνιος μὲν οὖν τούτοις δι' ἀγείπας ὁ βασιλεὺς, ἐτύγχανεν δὲ ὅπῃ ῥώμης διατρίβων, προὐκόπτεν φιλίᾳ τῇ πρὸς τὸν γαῖον μειζόνως. καὶ ποτε προθεὶς δεῖπνον αὐτῷ, καὶ πρόνοιαν ἔχων πάντας ὑπερβάλλεσθαι, τέλεσί τε τοῖς εἰς τὸ δεῖπνον, καὶ παρασκευῇ τῇ εἰς ἡδονὴν φέροντος, ὡς μὴ ὅπως αὖ τινα τῶν λοιπῶν, ἀλλὰ μηδ' αὐτὸν γαῖον ποτε ἰσωθῆναι θελήσαντα ἢ ὅπως ὑπερβάλλεσθαι. ὁ συῦτον αὐτὸν τῇ παρασκευῇ πάντας ὑπῆρεν, καὶ τῷ τὰ πάντα κρίσεως ἐπιφερτίσει παρασχεῖν. καὶ ὁ γαῖος ἐκθαυμάσας τὴν τε δίαιταν αὐτοῦ καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὡς ἐπ' ἀρίστοις τῇ αὐτοῦ βιάζοντο καὶ ὑπὲρ δυνάμιν τῷ χρημάτων δαπάνῃ χρῆσθαι, βουλόμενός τε μιμήσασθαι τὴν ἀγρίππου φιλοτιμίαν ἐφ' ἡδονῇ τῇ αὐτοῦ παρασκευῇ, ἀνεμέμφως ὑπὸ οἴνου, ὁ τὴν δίαιταν εἰς τὸ ἱλαρώτερον ἐκπεπτωκὼς φησὶν ἐν συμποσίῳ παρακαλοῦντος εἰς πότον ἀγρίππα. καὶ πρότερον μέν σοι τιμὴν συνῆδεν ἡ ἐμὲ, καὶ πολλὴν δύνοιαν μὴ πω δυνάμων ἀποδειχθεῖσαν, οἷς ὑπὸ τιβερίου φθονερῶς δι' αὐτὸν, ὑπολείπεις τε ὑδὲν, ὁ ὑπὲρ δύναμιν ἀρετῇ χρῆσθαι τῇ πρὸς ἡμᾶς. ὅθεν ἀγαθὸν δὲ παθεῖν με ὑπὸ σῆς σπουδῆς, αἰσχύνεσθαι βούλομαι τὰ ἐλλελειμμένα πρότερον. ὀλίγον δὲ πᾶν ὁπόσον σοι δωρεῶν ἐχόμενον ἀπεμοιρασάμην. τὸ πᾶν, ὅπερ σοι ῥοπὴν αὖ ἐμ προθεῖη τὸ δ' ἀνάμονος, ἐξαπόστειλαι γάρ σοι προθυμία τε καὶ ἰσχύι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, οἰόμενος γέλωτα τε πολλὴν ἀρτήσασθαι, ἢ καί τινων προσόδους πόλεων. ὁ δὲ, καίπερ τὰ πάντα ἐφ' οἷς ἤκουσε, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὄξεος ἀμείβεται τὸν γαῖον, ὅτι ὕστερος

ἐδιασπασάμενος, ἐκ ἐφανέρου τὴν δύνοιαν, πρότερον κέρδος τὸ ἀπ' αὐτοῦ κατασκοπῶν ἐδὲ τὰς τιβερίου ἐντολὰς θεραπεύειν, ὅτε νῦν θεράπειν τι τῆς εἰς χάριν τοῦ ἐκείνου κερδῶν οἰκείων ἐν πίσι λήψεσι. μεγάλα δὲ ἦν τὸ προδὲ δωρημάτα, καὶ γὰρ εἰ τῆς σῆς ἐλάττονα δυνάμεως, ἀλλ' ἐμοῦ τὲ

εἰλη-

εὐληφότος δόξαν τε καὶ ἀξιώσεως μείζονα, καὶ ὁ Γάϊος ἐπλάγιάζε τὴν δόξαν αὐτοῦ, πλέονος σπουδῆς εἶπεῖν, ὅπως χαρίζοιτό τε αὐτῷ ὠφελοῦμενος. ὁ δέ, ἐπεὶ περὶ ὧν δεσπότα προθυμίᾳ τῇ σῇ δωρεῶν ἄξιον ἀποφαίνεις, αἰτήσομαί σε μὴ εἰς ὄλβον φερόντων ὑδὲν δεῖ τὸ μεγάλως με εὐδοκιμῆσαι, οἷς ἤδη παρέχεις. ὅτι δ' ἄν σοι δόξαι προσθεῖναι τῇ δόσεσι, καὶ τὸ θεῖον σύμμαχον ἐφ' οἷς θαλλόσεως ὠφελοῦμαι καλῶ, καί μοι πρὸς δυκλείας γένοιτο παρὰ τοῖς πεπεισμένοις, ὡς μετ' ἐνὸς ἐν χρεσαίμην τοῦ τῆς ἐξουσίας ἀτυχεῖν πώποτε γνώμης. ἀξιῶ γάρ σοι τὴν ἀνδριάντος τε ἀνάθεσιν εἰς ποιήσασθαι χαλδέων περίωνιον εἰς τὸ ἱουδαίων ἱερόν, μηκέτι προάσειν δόξασθαι. καὶ ὁ μὲν, καθάπερ κινδύνων τινῶν ἡγούμενος, εἰ μὴ πεπεικὼς εἴη Γάϊος, οὐδὲν ἄλλο ἢ εἰς θάνατον ἔφερεν, δόξαν τε μεγάλα νομίζειν τε καὶ ἔχειν, κύβον ἀναιρεῖσθαι τὸν ἐπ' αὐτοῖς ἤσθετο. Γάϊος δὲ ἅμα τῇ θεραπείᾳ τε ἀγρίππου ἐφλεγμένος, καὶ ἄλλως ἀφορμὰς ἐπολαμβάνων, ὅτι τοσούσδε μαρτύρων ψευδῆς ἐλέγχεται περὶ ὧν προθύμως ἐδιάζετο αἰτεῖσθαι τὴν ἀγρίππαν, μὴ τὸ ὀξέως μεταμέλῃ χρώμενος, ἅμα δὲ τὸ ἀγρίππου τε ἀρετὴν θαυμάσας εἰς ὀλίγῳ αὔξειν τὴν οἰκείαν ἀρχήν, ἤτοι προσόδοις χρημάτων, ἢ ἄλλῃ δυνάμει, τὸ κοινῇ τε δύναμιας ὑπεμελήσατο, προσβάλων τοὺς νόμους, καὶ τὸ θεῖον, συγχωρεῖ. καὶ γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον, ἐκείνου τε τῆς ἀθρόσεως τὸ σφετέρισμα ἐπαινῶν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν περὶ αὐτῆς ἀπεσκλκότος. νεῦν οὖν εἰ μὲν φθάνεις τὸν ἀνδριάντα ἱσαχῶς, ἑστάτω, εἰ δὲ μήπω πεποίησαι τὴν ἀνάθεσιν, μηδὲν περαιτέρω καταπαθεῖν, ἀλλὰ τὸν τε στρατὸν διάλυε, καὶ αὐτὸς ἐφ' ἃ τὸ πρῶτον σε ἔστειλα, ἄπιθι. ὑδὲν γὰρ ὑπόδημα ἀνάστασεως ἢ ἀνδριάντος, ἀγρίππα χαριζόμενος ἀνδρὶ παρ' ἐμοὶ τιμωμένῳ μείζονος, ἢ ὡς τε μεγείᾳ τῇ ἐκείνου, καὶ οἷς καλδίοις εἶναι εἰπεῖν. Γάϊος μὲν δὴ ταῦτα γράφει πρὸς τὸν πετρώνιον, πρότερον ἢ ἐντυχεῖν ὅτι ἀποστάσει αὐτοὺς καὶ δόξας ἐπείγεσθαι. μηδὲν καὶ ἕτερον ὑποσημαίνειν τῶν ἀγνοίαν αὐτῷ, ἀλλὰ πόλεμον αἴτιον ῥωμαίοις ἀπειλεῖν. καὶ θεραλγήσας ὡς ὅτι πείρᾳ τῆς ἡγεμονίας αὐτὸς τετολμηκότων, ἀνὴρ ὑπάσιν ἄσων μὲν τὰ αἰσχρὰ, χρείσσων δὲ τὰ βελτίσου, καὶ ἐφ' οἷς τισι κεῖνον ὀργὴ χρῆσθαι παρ' ἃ τὸ σὸν ἐπεγόμενος, παίδ δυσιν αὐτῶν ὑδὲ λιῶν τὴν οὐδὲ προσθεὶς, ἀλλ' ἐφ' ἡδονῇ πιθεὶς τῇ ἐκείνης τε κείσιν τὰ δὲ δαίμονος, γράφει πρὸς τὸ πετρώνιον. ἐπειδὴ δῶρα ὁπόσα σοι οἱ ἱουδαῖοι παρέχον, ὡς μείζονι λόγῳ τῷ ἐμῷ πεποίησαι ἐντολῶν ἀκουσιῶς τὰ πάντα ἡδονῇ τῇ ἐκείνων ἀρθεὶς, ὅτι παραβάσει τῷ ἐμῷ ἐντολῶν, κελεύω σε σαυτὸν κεῖται γνώμην, λογίσασθαι πρὸς τὸ ποιητόν σοι ὑποστάντα ὀργῇ τῇ ἐμῇ, ἐπεί τοι παράδειγμα ποιοῖντό σε, οἱ τε νεῦν πάντες, καὶ ὁπόσοι ὕστερον γένοιντ' ἄν, μηδαμῶς ἀνυσιωῦν αὐτοκράτορος ἀνδρὸς ἐντολάς. ταῦτα δὲ γράφει πετρωνίῳ ὁ ἐπιστολεὺς, ὁ μὲν φθάσας γε ζῶντος πετρωνίου δέξάμενος αὐτὴν, βραδυνθέντος δὲ πλεῖσι φέρεσι εἰς τοσόνδε, ὥστε πετρωνίῳ γράμματα πρὸ αὐτῆς ἀφικέσθαι, δι' ὧν μανθάνει τὸν γαΐου τελευτήν. θεὸς γὰρ ἀρ' ἀμνημονήσειν ἔμελλεν πετρωνίῳ, κινδύνων ὃς ἀπειλήφει ὅτι τῷ τῶν ἰουδαίων χάριτι, καὶ τιμῇ τῇ αὐτοῦ. ἀλλὰ τὸν γαΐου ὑποσκυδασάμενος ὀργῆς ὧν ὅτι σεβασμοῦ τοῦ αὐτοῦ προσθεῖναι ἐτολμήσατε, τὸν μισθὸν χρεωλυτεῖν σπουδῇ τῷ πετρωνίῳ ἤτε ῥώμη, καὶ πᾶσα ἡ ἀρχὴ,

non tolùm meritis, sed cupiditatibus etiam abundè satisfactum est. Ibi Caius attonitus hominis modestia, magis vrgere cœpit, vt vellet vti sua beneficentia, nihil non polliceri perseuerans. Tum Agrippa: Quandoquidem domine liberalitatem tuam tam benignè mihi offers, equidem petam, sed nihil quod ad diuitias attineat, quibus iam per tuam gratiam abundo. illud potius postulabo, quod impetratum & pietatis opinionem, & perpetuum fauorem numinis tibi conciliet. Mihi quoque glorioſum erit, si post innumeras alias hanc vnam etiam mihi feceris gratiam. Rogo igitur, vt mandatum reuoces, quod Petronio dedisti, de statua in Iudæorum templo ponenda. hæc ille velut aleam iaciens, non ignarus quantum subesset periculum, quódque capitale esset placitis Caij contradicere. Imperator autem simul officiosa liberalitate delinitus, simul pudendam vanitatem ducens, si coram tot testibus vltro ad petendum prouocato, repente mutatus denegasset gratiam: suspiciés etiam virtutem hominis, qui pluris faceret pietatem suaéque gentis tranquillitatem, quàm incrementum dominationis, aut reditum, fecit cum vori compotem. Scripsit igitur Petronio, collaudans eius industriam in comparando exercitu, & in exequendis mandatis, quæ acceperat. quod autem ad statuam attineat, si quidem dedicata sit & posita, sinendam esse. sin minus, non esse cur in eo negotio plus laboris capiat: sed debere eum soluto exercitu reuerti ad intermissa officia. remissum enim esse hoc Iudeis in Agrippę gratiam, cui tantum honoris à se haberi, vt non possit voluntati eius contradicere. In hunc modum Caius scripsit Petronio, priusquam ad defectionem spectare Iudæos cognosceret. allatis postea de rebellatione rumoribus: indignè ferens gentis audaciam, & contemptum imperij, homo omni dedecori obnoxius, nullámque rationem honestatis habens, & impetu iracundiæ quouis abripi solitus, quem refrænare nunquam studuit, imò ad felicitatem suam pertinere putans, si quàm maximè affectioni huic indulgeret, denuò scribit eidem in hanc sententiam: Quoniam plus apud te valuerunt Iudæorum munera, quàm mea mandata, quibus neglectis omnia illis gratificatus es, temet iudicem facio quid de teipso statuere debeas, semel indignationem meam meritus. Volo enim te exemplum fieri & præsentibus & posteris, nullo modo irrita habenda mandata imperatoria. Hæc epistola missa quidem est ad præsidem, non tamen Cæsare viuo reddita, qui perferebant tardiùs nauigantibus: ita vt priùs ille alias acceperit literas. nunciantes de Caij exitio. Deus enim non fuit immemor Petronij, & periculorum quæ propter ipsius honorem atque Iudæorum religionem subiit: sed amoto à reipub. habenis Caio propter impiè affectatos diuinos honores, tanto maior habita est illi gratia tã à Romanis quã à prouincialib.

maximo fauore præcipuis senatoribus eum prosequentibus, in quos potissimum Caius debacchari est solitus. Is extinctus est non multo postquam Petronio scripserat illam mortis denunciatricem epistolam. Causam autem propter quam Caius sublatus est, & quemadmodum comparatæ sunt in eum insidiæ, procedente stilo significabimus. cæterùm Petronio priùs redditæ sunt literæ de cæde imperatoris, ac tum demum superuenerunt illæ, quibus iubebatur morte sibi consciscere, quare lætatus fortuito tyranni interitu, admiratus est Dei prouidentiam, qui sine dilatione mercedem habiti sibi honoris persoluerit, & Iudæis præsentem opem attulerit. Et ille quidem miro hoc modo euasit mortis periculum.

μάλιστα δ' ὁπόσοι τῆς βουλῆς προὔχοιεν ἀξιώματι δῆλα τὸ εἰς ἐκείνους ἀκράτῳ τῇ ὀργῇ χρῆσθαι τὸν γαΐου. καὶ τελευτᾷ μὲν ὀλίγον, ἢ γράψαι τῷ πετρωνίῳ τὸν θάνατον ἀνακαλύψαντα ὑποστολήν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς τελευτᾷ, καὶ τὸν ὑπάρξαντα τρόπον ἀφηγήσομαι προϊόντος τοῦ λόγου. πετρωνίῳ δὲ πρώτῳ παρῆν ἡ δηλοῦσα τὸν γαΐου τελευτὴν ὑποστολή, μετ' ὀλίγον δὲ ἡκε λύουσα αὐτὸν τελευτᾶν αὐτοχειρί. καὶ ἥδη τε τῇ σωτυχίᾳ τοῦ ὀλέθρου, ὃς τὸν γαΐον κατέλαβεν, καὶ τοῦ θεοῦ τὴν πρόνοιαν ἐξεθαύμασεν, ὀλίγον εἰς ἀναβολάς, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὀξέος μισθὸν αὐτῷ τιμῆς τε τὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ βοηθείας τῶν ἰουδαίων σωτηρίας παρεχόμενον. ☾ πετρωνίῳ μὲν ὕστερος μὴ αὐτοπαθεὶς, διεφεύχθη ῥᾳδίως ὁ κίνδυνος τοῦ θανεῖν.

CAP. XII.

Quo in statu res Iudæorum apud Babylonem fuerint, & de Asinæo ac Anilæo fratribus.

Κεφάλαιον ιβ'.

Τὰ συμβαίνα τοῖς ἐν βαβυλῶνι ἰουδαίοις διὶ ἀσιναῖον καὶ ἀνιλαῖον τοὺς ἀδελφούς.

XVI. INciderunt in ea tempora graues motus Iudæorum apud Mesopotamiam ac Babyloniam habitantium, cædésque & calamitates quales nusquam memorantur in superioribus narrationibus, de quibus accuratè tractaturus, causas etiam ab origine repetam. Neerda dicitur vrbs Babyloniæ, frequens populo, & agro fertili, qui tantam multitudinem possit alere. ad hæc non patet hostiũ assultibus, cincta fluentis Euphratis & firmissimis mœnibus. eidẽ flumini est & Nisibis apposita: quare Iudæi freti locorum natura, sacrum didrachma quod Deo ex more solent offerre, cæterámque votiuam pecuniam, in his vrbibus deponebant tanquam in communi ærario, inde suo tempore transmittendam Hierosolyma: quę deinde à multis hominũmy riadib. illò deducebatur, metu entiũ latrociniaParthorũ quorum ditioni tum suberat Babylonia. Ex his Iudæis erant Asinæus & Anilæus fratres, Neerdenses patria, orbati patre, & à matre ad textrini opificium adhibiti, quod non indecorum habetur gentibus, vbi & viri exercent lanificium. hos officinæ magister, apud quem artem didicerant, quòd seriùs aliquando ad operandum accessissent, castigauit verberibus. illi credentes se affectos iniuria, detractis armis quæ seruabantur in eius domus pariete, contulerunt se in quendam locum vbi fluuius scinditur, vberem pascuis, & frugum fertilem, cæterorúmque fructuum, qui reponuntur in hyemem. ad eos mox confluxit iuuenum quisque egentissimus, quorum armis stipati pro ducibus se gerebant, nemine cohibente maleficia. cum enim facti essent inexpugnabiles, & arcem sibi construxissent, dimissis exactoribus tributa colligebant ab accolis, certum videlicet pecoris numerum, & quantum in alimenta eorum sat erat, promittentes amicitiam morem sibi gerentibus, & propugnationem contra externam vim si qua ingrueret: contra occisionem gregum ac pastorũ, si detrectarent

Γίνεται δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ, καὶ μάλιστα τῶν βαβυλωνίαν οἰκούντας ἰουδαίους, συμφορὰ δεινὴ, καὶ ὁμοίας ἧς τινος ἐλάσσων, φόνος τε αὐτῶν πολὺς, καὶ ὁπόσους οὐκ ἰσορροποῦσι παρέστησεν. ἔστι δὲ τὰ πάντα ἐπ' ἀκριβείας διηγήσομαι, συνθήσομαι, ☾ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν αὐτοῖς τὸ πάθος συνέτυχεν. ἔστι δὲ βαβυλωνίας ὅτι πόλις, ἄλλως τε πολυανδρεῦσα, καὶ χώραν ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔχουσα, ☾ σῖτῳ ἄλλοις ἀγαθοῖς, ☾ ἀνθρώπων ἀπάπλεως. ἔστι δὲ καὶ πολεμίοις οὐκ ἄμβολος, περιόδῳ τε τοῦ ὑφράτου πᾶσαν ἐντὸς αὐτὴν ὑπολαμβάνοντος, καὶ καρασκευαῖς τειχῶν. ἔστι δὲ καὶ νίσιβις πόλις κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦ ποταμοῦ περίρροον, ὅθεν ἰουδαῖοι τῇ φύσει τῶν χωρίων πεπισμένοι, τότε δίδραχμον τῷ θεῷ καταβάλλειν ἑκάστοις πάτριον ταύτῃ κατετίθεντο, καὶ ὁπόσα ἄλλα ἀναθήματα. ἐκρέοντο δὲ ὥσπερ ταμιείῳ ταῖσδε ταῖς πόλεσιν. ἐντεῦθεν δὲ ὅτι ἱεροσολύμων ἀνεπέμπετο ἡ καμεὼς, πολλαί τε μυριάδες ἀνθρώπων τὸν κομιδὴν τῶν χρημάτων παρελάμβανον, διὸ τὰς παρθυαίων ἁρπαγὰς, ἐπιτελούσης ἐκείνοις τῆς βαβυλωνίας. ☾ ἦσαν γὰρ ἀσιναῖος καὶ ἀνιλαῖος, νεοσθάται μὲν τὸ γένος, ἀλλήλων δὲ ἀδελφοί. ☾ αὐτοῖς, πατρὸς δ' ἦσαν ὀρφανοὶ, ἡ μήτηρ προσέταξεν ἱστῶν μαθήσει ποιήσεως ἐκ ὄντος ἀφορήτους τοῖς ὁπηχωρίοις, ὡς τε τοὺς ἄνδρας ταλασιουργεῖν παρ' αὐτοῖς. τούτοις ὁ τοῖς ἔργοις ἐφεστὼς, καὶ ἐμεμαθήκεσαν παρ' αὐτοῦ, βεραδυτῆτα ὑπικαλέσας τὴν ἀφίξεως, ἐπόλασε πληγαῖς. οἱ δ' ἐφ' ὕβρει τῶν δικαίωσιν λογιζόμενοι, καθασπάσαντες τὰ ὅπλων πολλὰ ὁπόσα ἐν τῇ οἰκείᾳ φυλακτήριον, ὥρμοντο εἴς τι χωρίον ὀχυρὸν μὲν ποταμῷ ποιούμενον, νομὰς δ' ἀγαθὰς παρέχειν πεφυκὸς, καὶ χιλὸν ὁπόσοι εἰς τὸν χειμῶνα ὑποτίθοιντο. συνῆσάν τε ὡς αὐτοὺς τῶν νεῶν οἱ ἀπορώτατοι, καὶ τούτους τοῖς ὅπλοις θεραπεύοντες, στρατηγοί τε ἦσαν, καὶ τῶν κακῶν κωλυτῆρες ἐκωλύοντο εἶναι. προελθόντες γὰρ ὅτι τὸ ἄμαχον, καὶ κατασκευάσαντες ἀκρόπολιν, διέπεμπον πρὸς τοὺς νέμοντας φόρον αὐτοῖς κελεύοντες καταβάλλειν τὴν βοσκημάτων, ἢ ἀρκοῦσα ὑπερφὴ γένοιτ' ἄν, πρεσβεύσαντες φιλίαν τε πειθομένοις, καὶ ἄμυναν τὴν ἀλλαχόθεν ποθὲν πολεμίων, σφαλὰς δὲ τὴν ποιμνίων ἀπειθοῦσιν. οἱ δὲ, ἐκ δὲ ὧν ἕτερα παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἠπειλοῦντο, καὶ τὴν πρεσβάτων ἐξέλλον

ὁπό-

ἐπέρα κελεύσθειν. ὥς τε δὴ καὶ πλείων αὐτοῖς συνελέγετο ἰσχύς, κύριοί τε ἦσαν ἐφ' οἷς βουλεύσαιντο ἅμα τῷ ὄρθρῳ ἐλαύνοντες κακουργεῖν. θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρητο πᾶς προσυγχαίων, καὶ ἦσαν φοβεροὶ καὶ τοῖς πελασμένοις. ὥστε ἤδη περιόπτελόγος καὶ αὐτῷ κατὰ τὸ παρθων βασιλέως. ὁ δὲ τῆς βαβυλωνίας σατράπης μαθὼν ταῦτα καὶ βουληθεὶς ἐπιφυομένους κωλύσαι, πρίν τι μεῖζον κακὸν ἐξ αὐτῶν ἀνασχεῖν, συλλέξας στρατὸν ὅσον ἐδύνατο πλεῖστον, καὶ παρθυαίων καὶ τῶν βαβυλωνίων, ἤλασεν πρὸς αὐτούς, φθάσαι θέλων προσβαλὼν ἐξελεῖν πρὶν ἐξαγγελτὸς γενέσθαι κατασκάζων τὸν στρατόν. προκαθίσας δὲ τὸ ἕλος, ἡσύχαζεν. καὶ τισὶ δόξασαν, ἵν' ἐν σαββάτου ἀργίας παντὸς πράγματος ἰουδαίοις ἡμέρα, οἰόμενος ἐκ τολμήσειν ἀντιπαθήσειν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ ἅμα χὶ λαβὼν ἄδεῶς δεδεμένους, κατὰ βραχὺ προτίθει χρήζων αἰφνίδιον ποιεῖσθαι τὴν ἐπίθεσιν. ἀσινάιος δὲ ἐτύγχανε σὺν τοῖς ἑτέροις καθεζόμενος, καὶ τὰ ὅπλα παρέκειτο αὐτοῖς. ἄνδρες φησὶν, χρεμετισμός μοι ἵππων προσέπεσεν ἐ φορβάδων, ἀλλ' οἷος γίνοιτο, ἀνδρῶν αὐτοῖς ἐπιβεβηκότων, ἐπεὶ καί τινος ἀνακρούσεως αἰσθάνομαι χαλινῶν. δέδια μὴ ἐλπλύθασιν ὡς ἡμᾶς οἱ πολέμιοι προελθόντες. ἀλλά τις προσίτω κατόπιν, ἀπαγγελίαν ἡμῖν σαφῆ τῶν ἐπιόντων ποιησόμενος. εἰπὼν δὲ ὅτι ψεύδεσί μοι λελέχθαι τὰ εἰρημένα. καὶ ὁμῶς, τάδε εἶπε, καὶ ὤχοντό τινες προσκοπεύοντες τὸ γινόμενον. καὶ ἧττον παρελθόντες, καὶ ὅτε αὐτὸς ψεύδης σαφῶς εἰκασθεὶς ἐν τοῖς πολεμίοις, ἔτι ἐκείνοις πλεόνως ἐπιτρέψειν ἤμελλεν ὑμῖν ὑβρειν. προειλήμμεθα δόλῳ μηδὲν βεσκημάτων διαφέροντες, τοσῆσδε ἵππου πλῆθος ἐπελαύνουσιν ἡμῖν ἐν ἀπορίᾳ χειρῶν κειμένοις, διὰ τὸ καθείρχθαι ἀνδραγρεύσει τῶν παρόντων εἰς τὸ ἀργεῖν. ἀσινάιος δὲ ἅμα γνώμῃ τὸ κατασκόπου κρίνειν ἔμελλεν ἐπὶ τοῖς ποιητέοις, ἀλλὰ νομιμώτερον ἡγησάμενος τὸ ἐπ' ἀφανέστοις τελευτῶντας διαφαίνειν τοῖς πολεμίοις, τὸ ἀληθὲς δρᾶν ἐξαμένους ἐκ τῆς ἀνάγκης, εἰς ἴσον ἐκπεπτώκει, δόλου μισθοφορίαν ἀπολαμβάνοντας, εἰ δέοι τελευτᾶν, αὐτός τε ἀναλαμβάνει τὰ ὅπλα, καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ θάρσος ἐκποίει, τὸ ἐπὶ τὰ ὅμοια ἀρετῆς. ὁμόσε ἴασι τοῖς πολεμίοις. καὶ πολλοὺς κτείναντες αὐτῷ διὰ τὸ καταφρονοῦντας ὡς ἐπὶ τὰ ἕτοιμα χωρεῖν, εἰς φυγὴν ἔτρεψαν τὸ λοιπόν. ὁ δὲ τῶν πάρθων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἀφίκετο αὐτῷ ἡ ἀγγελία τῆς μάχης, ἐκπλαγεὶς τῷ τολμήματι τῷ τῶν ἀδελφῶν, ἐπεθύμησεν αὐτοῖς ἐλθεῖν διά τε ὄψεως καὶ λόγων. καὶ πέμπει τὸν πιστότατον τῶν σωματοφυλάκων λέγοντα, ὅτι βασιλεὺς ἀρτάβανος καίπερ ἠδικημένος ὑφ' ὑμῶν ἐπιχρήσεως αὐτῷ τῇ ἀρχῇ γενομένης, ἐν ἐλάσσονι τιμῷ καθ' αὑτὸν ὀργιεῖ τὴν ὑμετέρας ἀρετῆς ποιησάμενος, ἀπέστειλέ με δεξιάς τε καὶ πίστιν δώσοντα ὑμῖν, συγχωρῶν ἀδειάν τε καὶ ἀσυλίαν ὁδῶν, χρήζων ἐπὶ φιλίᾳ προχωρεῖν πρὸς αὐτὸν, δόλου τε καὶ ἀπάτης χωρὶς, δῶρά τε δώσειν ὑπισχνεῖται καὶ τιμάς, ἅπερ ὑμῖν, πρὸς τῇ νῦν ἴσῃ ἀρετῇ μελλήσῃ δυνάμει τῇ ἐκείνου ὠφελεῖν. ἀσινάιος δὲ, αὐτὸς μὲν ἐπαρβάλλεται ὁδὸς τὰς ἐκεῖ, τὸν ἀδελφὸν δὲ ἀπιλαῖον ἐκπέμπει μὴ δώρων ὅπόσα πείσαι ἵν'. καὶ ὁ μὲν, ὤχετο, καὶ εἴσοδος αὐτῷ γίνεται παρὰ βασιλέα. ἀρτάβανος δὲ ἐπεὶ διᾶται τὸν ἀπιλαῖον καθαμόνας ἥκοντα, ἤρετο τὴν αἰτίαν τῆς τὸν ἀσινάιον ἐφυστερηκότος,

imperata facere. quapropter neceſſitate coacti mittebant eis quantumcunque poſcerent. quo factum eſt, vt aucta eorum potentia, validi eſſent ad incurſandum quoſlibet, nemóque vicinorum auderet eos offendere, aut armis cum illis congredi: adeò vt ad Parthorum quoque regem rumor hæc detulerit. Satrapa autem Babyloniæ poſtquā hæc audiuit, volens creſcens adhuc malum opprimere, priuſquam maius aliquod inde proueniret incommodum, collecto quantum poterat è Parthis ac Babyloniis exercitu, properauit contra eos, cupiens ex improuiſo opprimere: obſeſsáque palude ſuos iuſſit aliquantiſper quieſcere. poſtridie verò Iudæis ſabbaticas ferias otio publico celebrantibus, ratus non auſurum hoſtem in certamen deſcendere, ſed nullo negotio vinctos ſe abducturum, paulatim procedebat, vt derepente in eos irrueret. Aſinæus verò qui tum fortè poſitis prope ſe armis cum ſociis deſidebat in otio: Viri, inquit, hinnitus equorum mihi aures perculit, non qualis eſt paſſim paſcentium, ſed qui eſſorem tergo vehant: nam & frænorum ſonitum ſentio, vereor ne circumuenti ſimus ab hoſtibus. ſed procurrat aliquis ſpeculatum, qui nobis quid immineat certò renunciet. optarim autem vana eſſe, quæ diximus. móxque quidam profecti vilum, celeriter redeunt, non falſam ſuſpicionem fuiſſe referentes: adeſſe vltores acceptæ iniuriæ. ex inſidiis ſe obrutos equitatu copioſo velut pecora: ne ad repugnandum quidem paratos, vetante propter ferias patria conſuetudine. at Aſinæus longè aliter quàm ſpeculatori videbatur ſtatuit, non concedendam cenſens hanc voluptatem hoſtibus, vt per otium in ſe graſſarentur cædibus: quin potiùs virtutis & præſentis neceſſitatis memores conniti debere, vt ſi ita fors ferat, non inulti pereant: primúſque correptis armis ſuo exemplo ad ſimilem excitat audaciam, ad conſerēdas cum hoſte manus eos animans. & quia contemptim veniebant rem factam ſe habere putantes, multis cæſis reliquos coëgit terga vertere. Eius pugnæ poſtquam ad Parthorum regem fama peruenit, admiratus fratrum audaciam, concupiuit eorum aſpectum & colloquium: confeſtímque ad eos miſit fidiſſimum è ſatellitibus qui hæc verba illis referat: Regem Artabanum tametſi iniuriam eorum violentia in ſuo regno acceperit, indignationem tamen virtuti ipſorum remittere, miſſiſſéque ſe qui fide data impunitatem & ſecuritatem itinerum eis offerret ipſius nomine, quòd amicitiam eorum cuperet, ſine fraude omni & inſidiis, paratam eſſe regis munificentiam, foréque vt hac ſua virtute poſthac rege fauente vtantur meliùs. Tum Aſinæus ipſe quidem profectionem diſtulit, fratrem verò Anilæum miſit cū quibus potuit muneribus. Iuit ille ad regem, & facilè admiſſus eſt. Artabanus autem videns Anilæum ſolum veniſſe, rogauit cúrnā domi reliquiſſet Aſinęum,

cognitóque metu illum se continere intra paluſtria : per patrios deos deierauit, nihil eos se læſurum in fidem venientes : ídque porrecta iuueni dextra ſanciit, quod apud barbaros conuenturos certiſſimum eſt argumentum fiduciæ. nam poſt datam dextram apud eos nec fallere fas eſt, nec diffidere, ceſſantibus omnino ſuſpicionibus. Tum quoque Artabanus hoc pacto remiſit Anilæum, perſuaſurum fratri, vt ſimul veniat. Hoc autem agebat rex volens conciliatis ſibi his fratribus per Iudæorum virtutem illas ſatrapias continere in officio, quæ videbantur ad defectionem ſpectare occupato rege alibi. Verebatur enim ne dum ipſe rebelles perdomat, Aſinæus auctis apud Babyloniam viribus, ſiue volentibus prouincialibus, ſiue inuitis non temperaret à maleficiis. Hoc igitur conſilio illum accerſiit. Aſinæus verò facilè à fratre in eam ſententiam inductus eſt, præſertim commemorante quàm luculenter erga ipſos rex affectus ſit, quòdque ad firmandam fidem iuſiurandum interpoſuerit. quare primo quoque tempore ad Artabanum ambo perueniunt. ille perlibenter eos excepit, in primis mitatus generoſum Aſinæi animum, quòd videret breui ſtatura hominem, & primo aſpectu contemnenda ſpecie quaſi nullius precij, apud amicos dictitans, nihil eſſe in tantillo corpore; quod tam vaſto animo reſpondeat, & inter epulas oſtenſo magiſtro militum Abdagaſi prædicauit, denarrans quanta fortitudine bella gerere ſoleat. Is cùm rogaſſet, vt bona regis venia liceret illum interficere, pœnáſque tot maleficiorum de eo ſumere, quibus Parthos læſerat : negauit ſe hoc permiſſurum in hominem qui ſe credidiſſet ſuæ fidei, data dextra confirmatæ & iureiurando adhibito. Quòd ſi, inquit, vir bellicoſus haberi vis, nihil opus habes meo periurio ad abolendam Parthorum ignominiam : ſed redeuntem aggreſſus per vim abſque meo conſenſu opprime. Mane deinde accito Aſinæo : Tempus tibi eſt, inquit, iuuenis domum reuerti, ne diutius hic ducum in te odia prouoces, qui te fortaſſis etiam me inuito conarentur interficere. commendo autem tibi terram Babyloniam, vt eam tua cura tutam à latrociniis & illæſam cuſtodias. mihi viciſſim cordi erit tua incolumitas, quandoquidem tuum caput non dubitaſti meæ fidei committere. hæc locutus, datis mox muneribus Aſinæum dimittit. ille domum reuerſus caſtella partim noua condidit, partim quæ priùs habuerat firmauit munitionibus: breuíque in tantum auctus eſt, quantum ante eum nemo alius, à talibus exorſus initiis: nec contentus honoribus Babyloniorum, à Parthorum quoque obſeruabatur ducibus, qui in vicinas prouincias mittebantur cùm imperio. Adeò creuit eius autoritas vnà cũ potentia,

A ἐπεὶ δὲ πιστωθέντας αὐτὸν δεξιᾶς ἐπὶ τῷ ἴλεῳ ὑπομένειν. ὁ δ', τοῖς τε πατρίοις θεοῖς ἐπόμνυτο, μηδὲν κακὸν δρᾶσειν αὐτοῖς πίστει τῇ αὐτῷ προσπεχωρηκόσιν, καὶ τὴν δεξιὰν ἐδίδου, ὅπερ μέγιστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις παράδειγμα τοῦ θαρσεῖν γίνεται τοῖς ὁμιλοῦσιν. ἐπεὶ δ' αὖ ψεύσαιτό τις δεξιὰν ὑπ' αὐτῷ δόσεως πιστωθείς, οὐδὲ πιστεύειν ἐνδιαστέλλει εἰ τοιαύτης ἀσφαλείας δόσις γένοιτο, παρὰ τῷ ἐν ὑποψίᾳ ἀδικήσειν κατεστηκότων. καὶ Ἀρτάβανος μὲν ταῦτα πράξας, ἐκπέμπει τὸν ἀνιλαῖον, πείσοντα τὸν ἀδελφὸν ἐπανελθεῖν. ἔπραξαν δ' ταῦτα ὁ βασιλεύς, χρήζων ἐκ ὁμοσπονδίᾳ τῇ πρὸς Ἰουδαίων ἀδελφοῖς εἰς φιλίαν κτήσασθαι τὴν ἐκείνου κατεργασίαν, ἐν ὑποψίᾳ τε ὄντων καὶ διανοίᾳ τοῦ ὑποπτεύοντος μᾶλλον ἐλάσειν ἐπ' αὐτούς. ἐδεδίει γὰρ μὴ κατὰ πολεμοῦντος πόλεμον τὸν ἐκείνου κατὰ χείρωσιν τοῦ ἀφεστηκότων, αὐξηθῶσιν ὅτι μέγα οἱ περὶ τὸν ἀσιναῖον ἐν τοῖς Βαβυλωνίαν, ἅτε συσπάσαντες ἐπ' ἀκεραίοις τῇ αὐτῷ, ἢ καὶ τούτου γε ἀτυχόντες τὰ κακῶσαι μείζονος ἁμαρτοῖεν. ὁ μὲν δὴ ταῦτα διανοηθεὶς ἐκπέμπει. ὁ δ' ἀνιλαῖος, πιθανὸς ὢν τῷ ἀδελφῷ, τοῖς τε ἄλλοις παρθυμίαν διηρύμενος τὸ βασιλέως, καὶ ὅρκιον τὸ μεγιστανόμενον. ὡς τε δὴ πείθοντο ὡς τὸν Ἀρτάβανον, ὁ δ' ἡδονῇ αὐτοὺς δέχεται παραγινομένους. ἐθαύμαζέν τε τὸν ἀσιναῖον τὰ ἐν ταῖς πράξεσιν δύσχολον, θεωρῶν παντελὲς ὄντα ὀφθῆναι βραχύ τε καὶ τοῖς τὸ πρῶτον ὄψει συνελθοῦσι δοκοῦσαν καταφρονήματος ἀφορμάς, ὡς οὐδὲν κείνοιεν αὐτόν, φησί τε πρὸς τοὺς φίλους, ὡς μείζονα πάντα παράδηλόν ἐστι παρέχοιτο τοῖς ψυχοῖς τὰ σώματος. παρά τε τὸν δεικνύς τὸν ἀσιναῖον ἀβδαγάσῃ τῷ αὐτῷ στρατοπεδαρχῶν, τότε ὄνομα δηλαφεῖ, καὶ τοῖς πᾶσαν ἀρετοῖ ἢ χρῶντο εἰς πόλεμον. τῷ δ' ἀβδαγάσου κελεύοντος συγχώρημα αὐτῷ ψεύδεσθαι κτείναντα αὐτὸν ποιεῖν ἁπλαβεῖν ὧν ὑβρισεν εἰς τοὺς παρθυαίων ἀρχοῖ, ἀλλ' ἃ αὖ εἶπεν ὁ βασιλεὺς συγχώρημα διδοῖ ἐπ' αὐτοῖ πίστει τῇ εἰς ἐμὲ τεθαρρηκότι, καὶ προσέτι δεξιάν τε πέμψας, καὶ θεῶν ὅρκοις πιθανὸς ψεύδεσθαι παρασκάσας. εἰ δ' ἀνὴρ τυγχάνεις τὰ πολέμια ἀγαθός, μηδὲν ὑπορρίας χρῄζων τῆς ἐμῆς παρθυαίων ἐκδίκῃ τοῖς ἀρχοῖ πειρῶμενος, ἐπαναχωρεῖτω γοῦν ὑπεθέμενος προϊόντος κράτει τῷ σοῖ σε, καὶ μετ' ἀγνοίας ἐμῆς, ἔωθεν δ' μεταπαλέσας τὸν ἀσιναῖον, ὥρα σοι φησὶν, ὦ νεανία, χωρεῖν ὅπῃ τὰ σαυτοῦ, καὶ μὴ πλείοσι τῷ ἐνθάδε στρατηγῶν τοῖ ὀργοῖ ἐρεθίσειας, ὑπὸ χειρεῖν σε τῇ σφαγῇ, καὶ δίχα γνώμης τῆς ἐμῆς. παρακαταθήκην δέ σοι δίδωμι τοῖ Βαβυλωνίων γοῖ, ἀλλήλους τε, καὶ ἀπαθῆ κακῶν ἐσομένοις ὑπὸ τῷ σῶν φρονήσεων. ἄξιον δέ μοι τυγχάνειν σοῦ χρησοῦ ἀνεπίκλητον σοι παρεχόμενος τοῖ ἐμαυτοῦ πίστιν, ἃ ὅπῃ κέφοις, ἀλλ' ὅπῃ εἰς σωτηρίαν ἀναγκαιοτάτως. ταῦτα εἰπὼν, καὶ δῶρα δοὺς ὁπλιτικὰ ἐκπέμπει τὸν ἀσιναῖον. ὁ δ' εἰς τοῖ οἰκείαν παρεγνόμενος, φρούρια κατασκευάζει, καὶ ὁπόσα πρότερον ὠχύρου, μᾶλλόν τε ἐν ὀλίγῳ ἐγείρει, καὶ ὁπόσα ἐν ἄλλος τῷ πρότερον ἐν τοιαύτης ἀφορμῆς ἄφαδαν πραγμάτων ἐν τόλμῃ γεγονότων, παρθυαίων τε αὐτὸν ἐθεράπτουν οἱ ταύτῃ καταπεμπόμενοι στρατηγοί. μικρὸν δὲ ἐδόκει καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἧσον ἀρετῆς ἡ ἐν βαβυλωνίων προῖοῦσα τιμή. διὸ δ' ἐν ἀξιώματι καὶ δυνάμει,

πάντα

πάντα τε ἤδη τὰ ὑπὸ τὴν Μεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο A vt Mesopotamia tota ab ipsius penderet nutibus. In hac felicitate florentior indies exegit annos quindecim: quæ nō priùs cœpit in deterius vergere, quàm neglecto pristino virtutis studio, contemptísque institutis patriis, voluptate victi dediderunt se externis libidinibus. Venerat fortè in eas regiones Parthorum quidam dux cum coniuge tam aliis dotibus quàm insigni forma laudata vsque ad miraculum: hanc siue aspectu siue fama cognitam adamauit Asinæi frater Anilæus: & cùm neque suis imperare posset cupidinibus, neq; vlla alia spes esset potiendi muliere, bello maritum eius petiit: primóque conflictu cæso Partho, vxor in victoris potestatem & thalamum peruenit: quod quidem magnarum calamitatum tam ipsi quàm fratri fuit principium. cùm enim amisso priore marito captiua duceretur, simulacra patriorum numinum quæ gentilitio ritu & domi secum habere solebat & in itinere, clàm B inter cæteram supellectilem aduexerat. ea primum colebat sine arbitris. Deinde in thorum recepta, & nacta fiduciam, propalàm operabatur sacris quæ à defuncto acceperat. id factum obiurgabatur ab amicis vtriusq; fratris primariis, indignum facinus dictitantibus, contra Hebraicæ gentis ritus ac leges ductam vxorem barbaram, deditam impiis patriæ suæ superstitionibus. quare videndum ne dum nimium indulgent voluptati corporis, à principatu excidant, quem diuino fauore consecuti sint. Sed adeò nihil profectum est his admonitionibus, vt præcipuùs quidam confossus sit dum liberiùs inuehitur: qui moriens iratum numen imprecatus est fratribus eorúmque sociis, vlturum læsam & religionem & amicitiam, vtque simili & ipsi ab inimicis afficerentur exitio: illi quidem quòd auctores iniuriæ fuerint, hi quòd patrocinatorem legum per summum nefas opprimi passi sint. quamuis enim molestè ferrent talia, plus tamen apud eos valebat præteritæ virtutis memoria, cui acceptam ferebant præsentem felicitatem. sed indignationem eorum accendit mulieris impietas, non ferentium pertinaciter amplexam sacra Parthica: factóque concursu ad Asinæum vociferabantur in Anilæum: dicentes oportere eum, si priùs parum potuit quid vtile sit dispicere, nunc certè erratum corrigere, priusquam id publica expietur pernicie. nam & connubium illud nemini probari, vt parum conueniens patriis ritibus: & superstitiosum numinum cultum quem mulier sibi permittat, pertinere ad Dei veri iniuriam. at ille quamuis agnosceret peccatum fratris allaturum sibi ac suis magnum aliquod incommodum, victus tamen germanitatis affectu facilè ignoscebat succumbenti tam indomitis cupidinibus. Sed cùm maiores indies concursus ad eum & vociferationes fierent, tādem super ea fratrē

ἐμεσοποταμίας πρὸς αὐτὸν ἦρτο. φρόνημα τε αὐτῷ ἡ εὐδαιμονία ὑπὲρ ἔτη πεντεκαίδεκα. ἀκμάζοντων δ' αὐτοῖς τῶν ἀγαθῶν, ἀρχὴ αὐτοὺς ὑπερηφανίας λαμβάνει κακῶν ἐκ τοιᾶσδε αἰτίας, ἐπειδὴ τὴν ἀρετὴν ἡ φρόνησαν ὑπὲρ μέγα δυνάμεως, ἐκρέπουσιν εἰς ὕβριν ὑπὸ εὐδαιμονίας τῶν παρόντων ὑπὸ θυμῶν καὶ ἡδονῆς ἐμπεσόντες. τῶν γάρ τινι Σπασίνου ἡγεμόνος ἀφίκετο τὴν ταύτη χωρίων, ᾧ δὴ καὶ ἔπεσε γαμετὴ, ζῶσα ἄλλα, καὶ εἰς τὸ ἐπαινετῶς προσφιλὴς πασῶν, καὶ μείζονα ῥοπὴν ἐπὶ αὐτῷ λαμβάνουσα θαύματι τοῦ κάλλους. ταύτης εἴτε ἀκοῇ τὴν εὐπρεπείας ἐκμαθών, εἴτε καὶ ἄλλως αὐτόπτης γενόμενος, Ἀνίλαος ὁ τοῦ Ἀσινάμου ἀδελφὸς ἐρᾶν τε γέγονε καὶ πολέμιος. τὸ μὲν, ὑπὸ τοῦ μὴ ἄλλως ἐλπίζειν ἐκπεφάσθαι τὴν συμφορὰν τῆς γυναικὸς μὴ τὴν ἔξουσίαν ὡς ἐπ' αὐτῇ κτησθείσῃ παλαιῶν. τὸ δὲ δυσαπάλλακτον κεῖνον τὴν ὀπιθυμίαν. ἅμα τε ἓν πολέμιος ἐπ' αὐτοῖς αἴρει ἐκπεφευγότος, καὶ μάχης ἐπάξιον ἡγουμένης πεσόντος αἰφνιδίως ἀλόντα ἐγγάμητο ἐρασθῆ. ὑφ' ἡμῶν δίκαια μεγάλων δυσχιῶν Ἀνίλαῳ τε ἅμα αὐτῷ, καὶ Ἀσινάμῳ γυνὴ ἀφίκετο εἰς τὸν οἶκον αὐτῷ, ἀλλὰ σὺν τινι μεγάλῳ κακῷ, δι' ἁμαρτίαν. ἐπεὶ δὲ τάδε ἐς τὸ θυμικότος, αἰχμαλώτως ἤγετο, ἀφιδρύματα τῶν θεῶν ἅπερ τῷ πατρὶ καὶ αὐτῇ πάρεσται, ὅπερ χώριον ἦν τοῖς ἐκείνη πᾶσιν ὅσιν ὅπερ τε τῆς οἰκίας ἔχειν σεβάσματα, καὶ ἴσασιν ὅπερ ξένης συνεπάλαθαι, ὡς ἐλεύσεται καὶ ταύτη τὸ πατρίου τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἔθος συναπήγετο. καὶ τὸ μὲν πρῶτον λεληθότως αὐτῷ θρησκείαν ἐποιεῖτο. γαμετὴ ἦν ἀποδειχθεῖσα, ἤδη ἔσπευ τῷ αὐτῆς εἰωθότι καὶ μεθ' οἵων νομίμων ὑπὸ τὸ πατρίου αἰδοῦς, ἐθεράπευεν αὐτούς. καὶ τῷ ἑταίρων οἱ μάλιστα τιμώμενοι παρ' αὐτοῖς, τὸ μὲν πρῶτον ἐπέσκηπτον, ὡς ἀδαμῶς πρέπουσι ἑβραϊκὰ, ἀδὲ ὁπόσα νόμοις τοῖς αὐτῷ πρόσφορα, γυναῖκα ἠγμένος ἀλλόφυλον, καὶ παραβαίνουσαν θυσιῶν καὶ σεβασμῷ τῶν αὐτοῖς εἰωθότων τὰ ἀκριβειαν. ὁρᾶν ἓν μὴ τὰ πολλὰ τῇ ἡδονῇ τοῦ σώματος συγχωρῶν ὀπολίσειε τὰ ἀρχαῖα τοῦ δυσρενοῦς, καὶ τὰ εἰς νεῦν ὑπὸ τοῦ θεοῦ προσηλθέσαν ἐξουσίαν. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐπέρασινον, ἀλλὰ καί τινα αὐτῷ τὰ μάλιστα τιμώμενον, ὅτι παῤῥησίᾳ πλείονι χρήσαιτο, σπέκλη τε, καὶ ὃς κτεινόμενος δυνοίας τε τῶν νόμων, καὶ τοῦ κτείνοντος αὐτὸν, τιμωρίαν ἐπιπράσατο αὐτῷ τε Ἀνίλαῳ, καὶ Ἀσινάμῳ, καὶ πᾶσιν ἑτέροις, ὁμοίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπαχθεῖσαν γυναῖκας τελευτὴν, τοῖς μὲ, ὡς ἠγεμόσι ξυνομωμοσίαν γεγονόσι, τοῖς δ', ὅτι μὴ βοηθῶεν αὐτῷ διάδε πάσχοντι διὰ τὸ ἐκδικεῖν τοῖς νόμοις. οἱ δ' ἐβαρυύοντο μὲν, ἰσχύοντο δ', μεμνημένοι ἂν ἐξ ἄλλης αἰτίας, ἀλλ' ἰσχύι τῇ ἐκείνων, τῇ δυσαμονίᾳ συνελθόντες. ἐπεὶ δὲ τὸν θεραπείαν ἀκεσῶντα θεῶν τῶν παρθυαίοις πεμπόμενον, ἂν ἔτι αὐχενον ἠρύμενοι τὸ Ἀνίλαῳ τὸ ὑβρίζειν εἰς τοὺς νόμους, ὅτι τὸν Ἀσινάμον ἐλθόντες πλείονες ἤδη κατεβόων τοῦ Ἀνίλαῳ φάμενοι καλῶς ἔχειν, εἰ μὴ πρότερον κατ' αὐτὸν ἐωρακότα τὸ ὠφελῆν, ἀλλὰ νεῦν ἴσον, ὅπως φρονῆν ποιεῖσθαι τοῦ γεγονότος, πρινὴ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνῳ τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἡμέας εἰς ὀλεθρον ἐξαγαγόμενον. τόν τε γάμον τοῦ ἀνθρώπου λέγοντες ὑπὲρ αὐτῷ, ὅτε αὐτοῖς εἰωθότων τεθεῖσθαι νόμων, καὶ τὴν θρησκείαν ἣν ὑπετηδεύοι ἡ γυνὴ ἐπ' ἀτιμώσει τοῦ θεοῦ τῶν αὐτοῖς σεβασμίων πρόσεσθαι. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη μὲν τὰ ἁμαρτάδα τὸ ἀδελφῷ μεγάλων αἰτίαν ἔσαν κακῶν, καὶ ἐσομένων, ὑπὲρ μὲν, ἀλλὰ ἐξεῖχετό γε δυνοίᾳ τῶν ἡμῶν νικώμενος, καὶ συγγνώμην νέμων, ὡς ὑπὸ κρείττονος κακοῦ τοῦ ὀπιθυμίας νικωμένου. ἐπεὶ δὲ πλείους τε ὁσημέραι συνεφέροντο, καὶ πλείους ἦσαν αἱ καταβοαὶ, τηνικαῦτα δὴ φησὶ πρὸς αὐτῷ

admonuit, anteacta obiurgans, & iubens vt resipiscat in posterum, mulierémque domum ad cognatos ipsius remittat. nihil tamen hac admonitione effectum est: quia mulier sentiens propter se murmur esse in populo, & verita ne Anilæo propter amorem sui durius aliquid accideret, veneno Asinæum sustulit, secura quòd sub amatore iudice impunè auferret hoc facinus. Cæterùm Anilæus ad se vnum iam principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobilissimi, qui in matrimonio habebat Artabani filiam: cósque magna præda abacta populatus est. nam & pecuniam multam & mancipia reperit: pecoráque & res alias quibus fortunæ possunt auctiores fieri. Mithridates verò qui fortè tum non procul aberat, audita vicorum expugnatione, indignè ferens vltro se ab Anilæo lacessitum iniuria, habitámque ludibrio suam dignitatem iudicans, excita iuuenum manu, collectóque equitatu quàm potuit maximo, obuiam profectus est conflicturus cum Anilæo: & cùm ad vicum quendam ex suis peruenisset, ibi quieuit: quòd decreuisset postridie Iudæos aggredi sabbato instante, quod illis religioso otio colitur. qua de re præmonitus Anilæus à barbaro natione Syro alterius cuiusdam vici incola, & inter cætera diligenter edoctus quo loco Mithridates celebraturus esset cum suis conuiuium: iusso curare corpus milite, noctu contra hostes properauit, vt inopinos opprimeret. quò delatus circa quartam vigiliam, partim sopitos occidit, partim atronitos fuga coëgit salutem quærere. Mitthridatem etiam viuum captum secum abduxit, nudum super asinum impositum, quæ apud Parthos grauissima habetur contumelia. quem cùm sic ad syluam quandam perduxisset, hortantibus amicis vt illum interficeret, ipsi diuersum visum est, neganti occidendum virum genere apud Parthos præcipuum, & honoratum affinitate regia. præteritarum enim iniuriarum posse impetrare veniam. quamuis enim offensus sit Mithridates, habiturum tamen pro concessa incolumitate gratiam: quòd si grauiùs in eum consulant, non quieturum regem nisi magnis cædibus in Iudæos Babylone degentes vindicet: quibus parcendum esse propter coniunctionem sanguinis, & vt ad illos sibi pateat refugium, si qua clades accidat, vt sunt belli vicissitudines. eam sententiam approbauit multitudo cætera, atque ita Mithridates dimittitur. qui domum reuersus ab vxore exceptus est conuitio, quòd regis genet post acceptas à Iudæis tot iam insignes iniurias, nunc captiuus etiam vitam eis debere sustineret precariam. Aut igitur, inquit, pristinam virtutem recipe, aut Deos testor, quibus curæ est regum dignitas, me tua conditione non vsuram postea. ille partim non ferens quotidianum opprobrium, partim timens mulieris elatum animum ne diuortium faceret, inuitus quidem, coëgit tamen quantas potuit copias, indignum seipse vita existimans,

πρὸς ἀνίλαῖον, τοῖς τε πρώτων γεγονόσιν ὕπτιμῶ, καὶ παύσασθαι τὸ λοιπὸν κελεύων τ' ἀνθρωπον ὑποπεμφάμενον εἰς τοὺς συγγενεῖς. ἐπεφάσκετο δ' ἡδὲν εἰκῆ τὸ λόγων, καὶ ἡ γυνὴ δ' ἀφαιρομένη μὲ τὸ θεοῦ τὸ κατέχοντος τοὺς λαοὺς δι' αὐτὸν, δεδοικυῖα δ' ὡς ἐπὶ τ' ἀνίλαίου μηκέτι πάσοι ἔρωτι τῆς πρὸς αὐτὸν, φάρμακον τῆς ἀσιναίῳ δοῦσα ἐν τοῖς σιτίοις, μεθίησι τὸν ἄνθρωπον, ἀδεής τε ὢν ὅτι κειτὴ τῷ πρὸς αὐτὸν πρεαχθησομένων τῆς ἐρασθῆ γυναικός. ἀνίλαῖος δ' καταμάθας ἤδη τὸν ἡμερονίαν ἀθυμίαν, ἐξάγει στρατιὰν ὅπι τοὺς μιθριδάτου κώμας, καὶ πρὸς πρώτου ἐν τῇ παρθυαίων, καὶ βασιλέως ἀρταβάνε τὸν θυγατέρα γεγαμηκότος, δὲ λείας τε ἦγε αὐτὰς καὶ πολλὰ μὲ χρήματα, καὶ ἀνδράποδα δυείσηται, πολλά τε πρόβατα, ἄλλά τε πολλὰ ὁπόσα ὅπι προσλήψει τὸ δυδαίμονος ὠφελεῖ τοῖς ἔχουσι. μιθριδάτης δ', ἐτύγχανε γὰρ τῆδε, ἐπεὶ ἀκούει τῷ κωμῶ τὸν ἄλωσιν, ἐν δεινῷ φέρων ὁπότε μὴ προφάξαντος ἀδικεῖν ἀνίλαῖος ἄρξαιτο, καὶ παρόντος τ' ἀξιώματος ὑπερίδων, ἱππέας συναγαγὼν πλείους ὅσους ἐδύνατο, καὶ τῶν πλείσων τοὺς ἐν ἡλικία παρὼν, ὡς προσμίξων τοῖς περὶ τὸν ἀνίλαῖον. καὶ ἔν τινι κώμῃ τῷ αὐτῷ καταχὼν, ἡσύχαζεν, ὡς τῇ ὄπτιόσῃ μαχησόμενος δι' τὸ εἶ σάββατον ἡμέραν τοῖς ἰουδαίοις ἐν ἀργίᾳ διαγομένοις. ἀνίλαῖος δ' ταῦτα πυθόμενος παρ' αὐτὸς ἐς σύεγγυ ἀλλοφύλου ἐξ ἑτέρας κώμης, τά τε ἄλλα φέροντος ἀκριβῶς, καὶ τὸ χωρίον ἔνθα μιθριδάτης ἤμελλε διαυναυλίσεσθαι δεπνοποιησάμενος, καθ' ὥραν ἤλαυνε νυκτὸς ἀμαθέσι τῷ ποιημένων χρήζων τοῖς παρθυαίοις ὅπιπεσεῖν, καὶ περὶ φυλακὴν τετάρτην ὅπιπεσὼν, τοὺς μὲ, ἔτι κοιμωμένους ἀναιρεῖ, τοὺς δ' εἰς φυγὴν ἔπει. μιθριδάτης δ' ζωγρεία λαβὼν, ἤγαγε ὡς αὐτὸν ὅπι ὄνον γυμνὸν ἀναβεβημένος, ἥπερ ἀτιμιῶν μεγίστη νομίζε) παρθυαίοις. καταγαγὼν δ' εἰς τὴν ὕλλην μὲ τοιοῦτου ὀείσματος, καὶ κελεύόντων τῶν φίλων ἀναιρεῖν τὸν μιθριδάτην, ἀνεδίδασκεν αὐτοὺς ἀπὸ δῶν αὐτὸς ἐναντία. μὴ γὰρ καλῶς ἔχειν ἀναιρεῖν ἄνδρα γένους τε ὄντα τῶ πρώτου παρθυαίοις, καὶ ὕπτιαμία τῇ πρὸς τὸν βασιλέα μειζόνως τιμώμενον. νεῦ μὲν γὰρ αἰεκτὰ εἶ) τὰ πεπραγμένα. καὶ γὰρ εἴπερ ὑβρεισαι μιθριδάτης, ἀλλ' οὐῶ σωτηρία τῆς ψυχῆς διεργαζόμενον χάριτος μνήσασθαι τοῖς τὰ δικαίᾳ παρεσχῶσι. πάχος δέ τι αἰτήσεσον ἂν ἀζημίωσεν βασιλέα, μὴ οὐῶ μεγάλῳ σφαγὼ ἰουδαίων τῶ ἐν βαβυλῶνι ποιησάμενον, ὧν φείδεσθαι καλῶς ἔχειν, δι' τε τὴν συγγένειαν, καὶ δι' τὸ μὴ ἀπαστροφὴν εἶ) ἂν αὐτοῖς πάσματός τινος γένομένου τὸ κατ' ἐκείνους ἀκμῆς πληθύι χρώμενον. ὁ μὲν ταῦτα διανοηθεὶς, καὶ φεύσας ἐν τῷ συλλόγῳ, πιθανὸς ἦν. ἀφίεται τε μιθριδάτης. ἐξελθόντα δ' αὐτὸν ὠνείδιζεν ἡ γυνὴ εἰ μὴ προθυμήσεται βασιλέως τε γαμβρὸς ὢν, καὶ ταύτῃ τιμωρήσεσθαι τοὺς ὑβρείσαντας εἰς αὐτὸν προιορώμενος, ἀγαπὼν δ' τ' σωτηρίαν μὴ ἀχμαλωσίας ὑπὸ ἰουδαίων ἀνδρῶν γένομένης. καὶ νεῦ ἐπανάδραμε τ' ἀρετὴν ἤθεως ἐπόμνυμι τοὺς βασιλέως, ἢ μὲν ἀναλυθήσεσθαι τῆς πρὸς σὲ ὅπι γάμῳ κοινωνίας. ὁ δ' αὖ, τῦτο μὲν τῷ ὀνειδῶν τὸν καθημέραν ἀχθηδόνα μὴ φέρων, τῦτο δ' τ γυναικὸς τ' μεγαλοφροσύνην δεδιὼς μὴ ἀναλύοιτο αὐτὸ τ' γάμων, ἄκων μὲ καὶ βυλόμενος, συνάγει χοῦ στρατὸν ὅσον ἠδύνατο πλεῖσον, καὶ ἐλαύνει, ὡς ἀναχετὸν ὑπολαμβάνων ἔτι καὶ αὐτὸς τὴν σωτηρίαν, εἰ παρ-

εἰ παρθυαῖος ὢν ὑπὸ ἰουδαίων θεωθοῖτο αἰτιολε- A
μίστων. ἀνίλαῖος ᾗ ὡς μαθαὶ θεοσπλαύνοντα δυνά-
μει πολλῇ τὸν μιθριδάτιω, ἀδόξον ἡγησάμενος τὸ
μένειν ἐν τοῖς ἕλεσιν, ἀλλὰ μὴ ῥᾳθάσας ὑπαντιάζειν
τοὺς πολεμίοις, δυτυχίᾳ τε τῇ θεότερον ἐλπίζων ὅμοια
θεάξειν τοὺς πολεμίους, ἔ τιὼ τε τόλμησιν ἢ εἰωθόσι
θαῤῥεῖν ὡδατυχαίειν, ἰξῆγε τιὼ δύναμιν. πολλοί
τε θεὸς τᾷ οἰκείῳ ςρατᾷ θεοσεγένοντο αὐτᾷ καθ'
ἁρπαγὴν τᾷ ἀνλοξίων ξαπησόμενοι, ἢ ὄψει πάλιν
θεοικπλήξοντες τοὺς πολεμίους. θεοσιῶσι ᾗ αὐτοῖς B
εἰς ςαδίους ἑκατὸν κοντα, ἔ δᾳὰ τ' αὐύδρι τ' πορείας γε-
νομένης, ἔ μεσημβρίας, τότε ὠειλῶ τε τὸ δίψος, ἢ
μιθριδάτης ὑπφανεὶς, θεοσέβαλλε τεθαλαπωρη-
μένοις ἀπορία τᾶ πιεῖν, δι' αὐτὸ ἢ τ' ὥραν φέρειν τὰ
ὅπλα μὴ δυναμένοις. ξοπή τε οὖν γίνε) τ' ὠειὶ τ' ἀνι-
λαῖον ἀρχὰ, δᾳὰ τὸ ἀπηνορδυκότας ἀκραφνέσι θεοσ-
φέρεδ, ἢ φόνος πολὺς, πολλαί τε μυριάδες ἔπεσον αὐ-
δρῶν. ἀνίλαῖος ᾗ, ἢ ὅσον ὠὲι αὐτὸν ἦν σωνεσηκὸς ὅτι τ' C
ὕλης ἐπανεχώρων φυγῇ μεγάλῃ νίκης τ' ἐπ' αὐτοῖς
χαρὰ μιθριδάτῃ παρεχηκότες. ἀνιλαίῳ ᾗ θεοσήει
πλῆθος ἄπηεον αὐδρῶν πονηρῶν ἐν ὀλίγῳ τ' σωτηρίαν
ποιεμένων, ῥᾳςώνης χάειτι τ' εἰς τὸ παρὸν, ὡς τε αὐ-
τᾷσίσωμα τ' τούτων θεόσοδον ᾐρέθη πλῆθος τ' ἀπο-
λωλότων. ὑ μὲν ὅμοιοί τε ἦσαν τοῖς πεπλωκόσι δᾳὰ τὸ
ἀμελέτητον. ὑ μὲν ἀλλὰ ἢ τούτας ὑπφοιτὰ τ' κώ-
μαις τ' βαβυλωνίων, αἰάς ατά τε ἰὼ πάντα τούτα ὑπὸ D
τ' ἀνιλαίᾳ ὕβρεως. ἔ βαβυλώνιοι, ἢ οἱ ὄντες ἐν τᾷ πο-
λέμῳ, πέμπουσιν εἰς τὰ νεόρδα θεὸς τοὺς ἐν αὐτῇ ἰου-
δαίους ἀνίλαῖον ἐξαιτέμενοι. ἢ μὴ δεξαμένοις τοῦτον τ'
λόγον, ὑδὲ γὰ ἑκλομένοις ἐκδοτον ὡδαχεῖν δυνατὸν
ἰώ, τ' εἰρήνίω θοεκαλοῦντο. οἱ ᾗ καὐτοὶ χεήζειν ἔλεγον
τ' ὅτι τ' εἰρήνης συμβάσεων. ἢ πέμπουσι μᾶ τᾷ βα-
βυλωνίων ἄνδρας, οἳ διελέγοντο θεὸς τ' ἀνιλαῖον. οἱ ᾗ E
βαβυλώνιοι κατοπίας αὐτοῖς γενομένης, μαθόντες τὸ
χωρίον ἐν ᾧ ἱδρυμένος ἀνιλαῖος ἰώ, ὄπτεσόντες κρύ-
φα νυκτὸς μεθύουσι, ἢ κὰθ' ὕπνον ξεπομένοις κτεί-
νουσιν ἀδεῶς πάντας ὅσους ἐγκατέλαβον, ἔ ἀνιλαῖον
αὐτὸν ἀπέκτειναν. οἱ βαβυλώνιοι ᾗ ἀπαλλαγέντες
τ' ἀνιλαίου βαρύτητος, ὄπισόμισμα γὰ ἰώ αὐτᾷ
μίσει τᾷ θεὸς ἰουδαίους, ἀεὶ γὰ ὡς ὅτι πολὺ δᾳά-
φορεσι καθεςήκεσαν αἰτίᾳ τῆς ἐναντιώσεως τᾷ νόμων,
ἔ ὁποτέρως ὡδεγένοιτο θαῤῥεῖν θεότερον ἀλλήλων F
ἤρξατο. ἔ τότε οὖν ὀπολωλότων τᾷ ὠειὶ ἀνιλαῖον,
ἐπεπίθεντο τοῖς ἰουδαίοις οἱ βαβυλώνιοι. οἱ ᾗ ἐν δει-
νᾷ πεθέμενοι τιὼ ὕβριν τιὼ ἐν τᾷ βαβυλωνίων, ἢ
μήτε αἰτιτάξαδαι μάχῃ δυνάμενοι, μήτε ἀνεκτὸν
ἡγέμενοι τιὼ σωνοικίαν, ᾤχοντο εἰς σελεύκειαν
τᾷ ἐκείνῃ πόλιν ἀξιολογοτάτιω, σελεύκου κτίσαντος
αὐτιὼ τοῦ νικάνορος. οἰκοῦσι ᾗ αὐτιὼ, πολλοὶ τᾷ μα-
κεδόνων, πλεῖσοι ᾗ ἕλλιωες, ἔσι ᾗ καὶ σύρων ἐν ὀλί-
γον τὸ ἐμπολιτευόμενον. εἰς μὲν δὴ ταύτιω κατα-
φεύγουσιν οἱ ἰουδαῖοι, ἢ ὅτι πάντα ἔτι ἀπαθεῖς G
κακῶν ἦσαν. τᾷ ᾗ ἕκτῳ ἴτει μετὰ τὸ πρῶτον, φθο-
ρὰ ἐν βαβυλῶνι ἐγένετο αὐτᾷ, καὶ καιναὶ κτίσεις
ἐν τ' πόλεως ἢ δι' αὐτιὼ ἀφιξιν εἰς τ' σελεύκειαν, ἐνδέχεται δὴ μείζων αὐτοὶς συμφορὰ, δι' αἰτίαν ἰώ ἀ-
φηγήσομαι. σελευκέων τοῖς ἕλλησι θεὸς τοὺς σύρους ὡς ὅτι πολὺ ἐν σάσῃ ἢ δικονοίᾳ ὄζιν ὁ βίος, ἢ κρα-
τοῦσι οἱ ἕλλιωες. τότε οὖν συνοικουέντων αὐτοῖς ἰουδαίων ἐγενομένων ἐςασίαζον, ἢ οἱ σύροι καθυπέρτε-
ροι ἦσαν ὁμολογίᾳ τᾷ ἰουδαίων θεὸς αὐτοὺς, φιλονικιῶν τε ἀνδρῶν, ἢ πολεμεῖν θεοθύμως

si homo Parthus Iudæis victoriam cederet. Anilæus verò vbi cognouit aduentare illum cum valido exercitu, turpe duceus continere se intra paluſtria, & ſperans fortunam contra hoſtes priori ſimilem, fretúsque milite iam aſſueto vincere, & ipſe contra eduxit copias: cui præter veteranos multi tum etiam prædæ cupidine ſe adiunxerant, rati profligandum hoſtem quamprimùm in conſpectum venerit. progreſſos autem meridiano tempore per regionem inaquoſam ad nonaginta ſtadia Mithridates adoritur, æſtu & ſiti laboréque itineris adeo feſſos, vt arma ægrè ſuſtinerent, ipſe recentibus viribus: confeſtímque in fugam verſis tanta cædes ſecuta eſt, vt multa virorum millia caderent. Anilæus autem ſtipatus globo iuuenum effuſiſſima fuga ſe in quandam ſyluam recepit, relicta Mithridati lætiſſima victoria. Verùm ad Anilæum breui confluxit magna multitudo perditorum hominum, qui licentiam pluris quàm propriam ſalutem facerent: itaque detrimentum quòd acceperat in prælio, ſuppletum eſt duntaxat numero. neque enim conferendi erant cũ his qui ceciderant, eo quòd eſſent rudes militiæ. Duxit tamẽ eos contra Babyloniorum caſtella, latéque vaſtabat omnia. Tum Babylonij reliquíque hoſtes miſerunt Neerdam ad Iudæos qui Anilæum depoſcerent ad ſupplicium. quod cùm non impetrarent: neque enim illis integrum erat hominem dedere, ad pacem eos inuitauerunt. quibus tractationem de conditionibus pacis admittentibus, miſſi ſunt tam ab illis quàm à Babyloniis legati ad Anilæum. tum Babylonij perluſtrato diligenter loco in quo ſe ille continebat, clàm noctu irruunt in ſopitos & grauatos crapula: & impunè quotquot adepti ſunt interficiunt, & ipſum Anilæum inter cæteros. Tum verò hoc metu exoneratus Babylonis populus, qui antehac non auſus erat odium effundere in noſtros homines, cum quibus illi propter diuerſos ritus perpetuum eſt diſſidium, nunc his nunc illis præualentibus: ſublato inquam Anilæi ſodalitio, in Iudæos vndique coortus eſt. Itaque non ferentes eorum violentiam, & ſententes ſe ad confligendum impares, nolentes cum eis habitare amplius, migrarunt Seleuciam vrbem eius regionis præcipuam, à Seleuco Nicanore olim conditam. hæc commune eſt Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium. eò poſtquam confugerunt Iudæi, per quenquennium nulla affecti ſunt iniuria. ſexto autem anno peſte apud Babylonem graſſante, denuò inde migratum eſt: quam multitudinem excipiente Seleucia, ſequuta eſt Iudæos maior calamitas ex huiuſmodi cauſa. in hac vrbe ſemper Græcis malè cum Syris conuenit, Græcorum tamen factione præponderante. quò poſtquam à Iudæis migratum eſt, eorum fauore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis, & periculorum

contemptoribus. quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Iudæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros apellauerunt de pace & amicitia, id quod facilè impetratum eſt. nam cùm vtrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio, quam ita demum ratam fore pſacuit, ſi vtrique Iudæos communibus proſequerentur odiis: eóſque ex improuiſo aggreſſi, occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: nec vllus euaſit, niſi ſi quem amici aut vicini ſeruauit miſericordia. hi deinde ſeceſſerunt Creſiphontem vrbem Græcanicam vicinam Seleuciæ, vbi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi maiorem ſuppellectilis partem repoſitam, ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ maieſtatis reuerentia. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucenſium terror omnes eius tractus Iudæos peruagatus eſt: quãdo quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucenſibus conſpirauit in eorum perniciem. quo factum eſt vt plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus, quæ alioquin etiam habitantur à viris bellicoſiſſimis. Atque ita ſe tunc habuerunt res Iudæorum per Babyloniam.

A ἐπεταλμένων. καὶ οἱ Ἕλληνες προσωλόμενοι τῇ σάσῃ, ἐπεὶ μίαν ὁρῶντες αὐτοῖς ἀφορμὴν τοῦ ἀναπαύσασθαι τὸ πρότερον ἀξίωμα, εἰ διωνηθεῖεν παῦσαι ταυτὸν λέγοντας Ἰουδαίοις καὶ σύνεσις, ἐπελέγοντο ἕκαστος πρὸς τοὺς σύρων τοὺς αὐτῷ συνήθεις περὶ τοῦ γενέσθαι, εἰρήνην τε καὶ φιλίαν ὑπισχνούμενοι. οἱ δ' ἐπείθοντο ἀσμένως. ἐγένετο οὖν ἀφ' ἑκατέρων λόγοι, καὶ τῶν πρώτων παρ' ἑτέροις ἀνδρῶν πρεσβεύσεων

B ὅτι ἀλλαγαὶ τάχιστα ἡ σύμβασις ἐγένετο. ὁμοσάντων τε, μέγα τεκμήριον ἑκατέροις εἶναι παρ' ἀλλήλοις πιστὰ ἔχειν τὸ πρὸς Ἰουδαίους ἔχθος, ὅπλισάντες ἀφνίδιον αὐτοῖς, πτείνουσι μυριάδας ὡσεὶ πέντε ἀνδρῶν. ἀπώλοντο τε πάντες, πλὴν εἴ τινες ἐλέῳ φίλων ἢ γειτόνων ὑπεχωρήθη αὐτοῖς ἐφυγον. Οὕτως τε Ἰουδαῖοι εἰς πυσιφῶντα ἀποχώρησις πόλιν ἑλληνίδα, καὶ τῇ σελευκείᾳ πλησίον κειμένην, ἔνθα χειμάζει τε ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶν ἔτος, καὶ πλείστη σ' ἀποσκευὴ αὐτοῦ τῆδε ἀποκειμένη τυγχάνει. ἀσυέτα δὴ Ἰουδαῖοι τοῖς τῶν ἱδρυσιν πεποιημένοις, τιμῇ τῆς βασιλείας σελευκείων πεφευγυῖαν. ἐφοβήθη δὴ καὶ πᾶν τὸ τῆδε

C Ἰουδαίων γένος, τοῖς τε βαβυλωνίοις, καὶ τοῖς σελευκεῦσι. ἐπειδὴ καὶ ὁπόσον Ἰουδαίων ἐμπολιτεύον τοῖς τόποις ταυτὸν ἔλεγον τοῖς σελευκείοις ὅτι πολέμῳ τοῦ πρὸς Ἰουδαίους, καὶ συνελέγησαν ὡς τὸ πολὺ εἴς τε τὰ νέρδα καὶ τῶν νίσιβιν, ὀχυρότητι τῶν πόλεων πιστούμενοι τῶν ἀσφάλειαν, καὶ ἄλλως πληθὺς ἅπασα μαχίμων ἀνδρῶν κατοικεῖται. καὶ τὰ μὲν καθ' Ἰουδαίους τοὺς ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ, τοιαῦτα ἦν.

ΤΑΔΕ

ΤΑΔΕ ΕΝ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ἰωσηπου ἱστοριῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Ως γαΐος καῖσαρ ὑπὸ βουλευθεὶς ὑπὸ κασσίου χαιρέου, ἀνῃρέθη. Κεφ. α

Ως κλαύδιος ὁ θεῖος αὐτοῦ βιασθεὶς ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς τὴν ἀρχὴν παρέλαβε. Κεφ. β

Στάσις δ' βουλῆς, καὶ τοῦ δήμου. Κεφ. γ

Ως κλαύδιος καῖσαρ ἀποδίδωσιν ἀγρίππᾳ τὴν παρχίαν αὐτοῦ βασιλείαν ἅπασαν, προσθεὶς αὐτῷ, καὶ λυσανίου τετραρχίαν, καὶ προστάγματα τοῦ καίσαρος ὑπὲρ τῶν ἐκεῖ ἰουδαίων, καὶ ὑπὲρ πάσης αὐτοῦ ἀρχῆς. Κεφ. δ

Ἀπόπλους ἀγρίππα τοῦ βασιλέως εἰς ἰουδαίαν. Κεφ. ε

Ἡ ὀλιγοδρανὴ πανταλίου ἀντιγωνίου τοῦ συρίας ἡγεμόνος πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων. Κεφ. ς

Περὶ τῆς τοῦ ἀγρίππα προαύξεως ἄχρι δ' τελευτῆς. Κεφ. ζ

HÆC IN IOSEPHI DECIMONONO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Quomodo Caius Imperator à Cassio Chærea ex insidiis cæsus est. CAP. I.

Quomodo Claudius Caij patruus coactus à militibus principatum acceperit. CAP. II.

Dissidium inter Senatum & plebem. CAP III.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit additâ Lysaniæ Tetrarchia; & edicta eius in Iudæorum gratiam, qui Alexandriæ aut alibi in imperij orbe habitabant. CAP. IV.

Agrippæ in Iudæam reditus. CAP. V.

Epistola Pub. Petronij Syriæ præfidis ad Doritas pro Iudæis scripta. CAP. VI.

Agrippæ gesta vsque ad ipsius obitum. CAP. VII.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΛΟΓΟΣ ΕΝΝΕΑΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-

QVITATVM IVDAICARVM

LIBER DECIMVSNONVS.

CAP. I.

Quemodo Caius à Chærea cæsus est.

CAIVS quòd non in solos Iudæos Hierosolymis & in vicinis regionibus degentes debacchatus est, ed terra marique quàm latè Romanum patet imperium, quod maioribus repleuit calamitatibus, quàm quæ vnquam veterum monumentis sunt proditæ. Sed maximè Roma ipsa eius sæuitiam experta est, nihilo hac parte meliori conditione quàm vrbes cæteræ, præsertim senatores ac patricij, cæteráque nobilitas: innumerisque iniuriis vexabantur qui vocantur equites, opibus & dignitate senatoribus proximi, vtpote ex quorum ordine senatorum habeatur delectus: hi enim ignominiis afficiebantur & exilijs cædibúque & confiscationibus, quæ tum ferè cædis accedebant præmium. Se verò pro Deo gerebat, non contentus humanis honoribus coli à subditis, & Capitolium frequentans templorum omnium in vrbe celebertimum, Iouem eius præsidem appellatione fratris salutare ausus est. Aliis quoque operibus suam declarabat insaniam, quando à Puteolis vrbis Campaniæ ad Misenũ alterum maritimum oppidum grauatus triremi traiicere, & alioqui ad suam dominationem pertinere existimans, si à mari eadem quæ à terra obsequia exigeret, ab vno promontorio ad alterum ponte iuncto medio sinus spacio, curru, vltro citróque vectatus est: id enim demum iter dignum esse maiestate sui numinis. Templorum etiam Græcanicorum nullum inspoliatum reliquit, & omnes insignis artificij tabulas atque statuas edicto ad se comportari imperauit, quicquid vbique terrarum pulchri esset, in pulcherrimo loco, hoc est, Romana vrbe spectari debere dictitãs. his spoliis palatium suum & hortos exornauit, aliósque sues secessus per Italiam. ad hæc Iouẽ qui à loco in quo vniuersis Græcis colitur, cognominatur Olympius, opus Phidiæ Atheniensis statuarij,

Κεφάλαιον α'.

Ὡς γάϊος ὑπὸ χαιρέου εἵρηθη.

ΓΑΪΟΣ ὁ σὺν εἰς μέγιστον ἐλθὼν ἀφορμὴν τοῖς ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ τοῖς ἄπασι τηδὲ οἰκοῦσιν ἐπαιδείκνυτο τὴν ἰβρεως τὴν μανίαν, ἀλλὰ δὴ πάσης ἐστὶ μᾶλλον γῆς καὶ θαλάσσης ἐστελλεν αὐτὸν, ὁπόση ῥωμαίοις ὑπήκοος, μυρίων τὰ ἀνέπλησεν αὐτὸν κακῶν, ὁπόσα μὴ ἰς ὄψιτο πρότερον. μάλιστα δὲ ἠδικεῖτο τὸ δεινὸν τὴν πρεσβυτομένων ἡ ῥώμη κατ' ἐδὲν αὐτὸν πημωτέραν τὴν λοιπῶν πόλεων ἠμυμένη, ἀλλὰ τοὺς τε ἄλλους ἄρχοντας καὶ φέροντας, καὶ μάλιστα τὸν σύγκλητον, καὶ ὁπόσοι τούτων δὐπαρξίδαι, καὶ πρότερον ἐπιφανείας ἠμώμενοι. μυρία τε δείσκετο, καὶ κατὰ τὴν ἱππέων μὲν καλουμένων, ἀξιώματα δὲ δυνάμει χρημάτων ὅμοια τοῖς συγκλητικοῖς ὑπὸ τὰ πόλεως ἀρχομένων, ἀλλὰ τὸ ἐκ τούτων εἰς τὸν βουλὸν ἐξ καταπλήσεις, ὧν ἀτίμωσις ἰδὼν καὶ μεταστάσις, κτεινομένων τε, καὶ τὰ χρήματα συλωμένων, ἀλλὰ τὸ κατὰ τοὺς σφαγὰς ὡς τὸ πολὺ ἐφ' ἁφαιρέσῃ τὴν χρημάτων αὐτοῖς συνεπυγχάνειν. ἐξεθείαζε δ' ἑαυτὸν, καὶ τοῖς πημῆς ἐκέτι ἀνθρωπίνως ἠξίου γίνεσθαι θεὰ τὴν ὑπηκόων αὐτῷ, εἴς τε τὸ διὸς φοιτῆν τὸ ἱερὸν, ὃ καπετώλιον μὲ καλέσι, τιμιώτατον δ' ἀρ' αὐτοῖς ὄζὶν ἱερῶν, ἀδελφὸν ἐτόλμησε θεοσαγορεύειν τὸν δία. καὶ τἄλλα ἔστεφανε μανίας ἐδὲν ὑπολελειμμένος, ἐπεὶ καὶ ὑπὸ δικηφορίας τῆς πόλεως ἐν καμπανίᾳ κειμένης εἰς μεσημνίους ἑτέραν πόλιν ὑπεθαλάσσιον, καὶ τὸν ὀχέβασιν δεινὸν ἡγούμενος ζεύξαι πεζοτοῦ, καὶ ἄλλως ὑπερβάλλειν ἡγούμενος αὐτὸν δεσπότην ὅτι τῆς θαλάσσης ἑαυτὰ ἐποῖα ἐ θεὰ γῆς ἀπαντεῖν, ἀπ' ἄκρων ἐπ' ἄκρα σταδίους ζιακοντα μέτρον τὴν θαλάσσης, καὶ εἰσὼ τὸν κόλπον ὑπολαβὼν πάντα, ἤλασεν ὅπι τῇ γεφύρᾳ τὸ ἅρμα. θεὸν γὰρ ὄντι τοιαύτας ποιεῖσθαι καλῶς ἔχειν τὰς ὁδοὺς. τῆς τε ἱερῶν τῆς ἑλληνικῶν ἐδὲν ἔτι ἀσύλητον κατέλειπεν ὁπόσα γεαφῆς, ἢ γλυφῆς ἐχόμενα, καὶ τὰς λοιπὰς κατασκευὰς ἀνδριάντων καὶ ἀναθημάτων ἀγεσθαι κελεύσας παρ' αὐτὸν. ἐ γὰρ ἐν ἑτέρῳ τὰ καλὰ κεῖσθαι καλῶς ἔχειν, ἢ ἐν τῇ καλλίστῃ, τυγχάνειν τε τὸ ὄσαν τὴν ῥωμαίων πόλιν. ἐκόσμει τε τοῖς ἐνθένδε ἀγομένοις, τούτῳ τε οἰκείαν, καὶ τοῖς κήποις, ὁπόσα τε αὐτῷ καταγωγὰ δία γῆς τὴν ἰταλῶν. ἐπεὶ καὶ τὸ ὀλύμπιον πεμώμενον δία ὑπὸ τῆς ἑλλήνων, καὶ ἔτως ὀνομασμένον ὀλύμπιον, φειδεῖς τε ἀθλιαίας πεποικότος,

ἐπὰ-

ἐτόλμησε κελεῦσαι εἰς τὴν ῥώμην μεταφέρειν. ὁ μὲν οὖν A
πρεσβύτατός γε τῶν ἀρχιτεκτόνων, Φαβρίων πρὸς Μέμμιον
ῥηγοῦλον, ὃς ἐπετέτακτο τῇ κινήσει τοῦ ἀγάλματος, ἀπολείπειν
τὸ ἔργον κινήσεως αὐτοῦ μεγάλης μηχανημένης. λέγεταί τε Μέμ-
μιον ἐκεῖνα, καὶ σημείων μειζόνων μεγαλομηχάνων ἢ
ὡς οὐ πάνυ πιστεύειν, ὑπερβαλέσθαι τὴν αἵρεσιν. καὶ γράφει τάδε πρὸς τὸν Γάϊον ἐπ' ἀπολογίᾳ τοῦ ἐκλιπεῖν
ἀμελέστερον τὴν ἐπιστολήν. ἀπολέσθαι τε ἐκ τούτων
αὐτὸν κινδύνου μεγάλου, σώζεται φθάσας ἤδη B
Γάϊον τελευτήσαντα. εἰς τοῦτο δὲ προῆλθε τὸ μανικὸν
αὐτοῦ, ὥς τε δὴ καὶ θυγατρὸς αὐτῷ γενομένης, ἀνακομίσας ὅτι τὸ καπετώλιον ὅτι τοῖς γόνασι κατα-
θήσειε τοῦ ἀγάλματος, κοινὸν αὐτῷ τε καὶ τῷ δὴ
γενομένῳ τὸ τέκνον, καὶ δύο χειροτονεῖν αὐτῆς πα-
τέρας, ὁπότερον μείζονα φάμενος ἐν μέσῳ δὴ καταλιμπάνειν. καὶ τάδε ἰσχυρὸν παράσοντα αὐτὸν οἱ ἄν-
θρωποι. ἐπέτρεψε δὲ καὶ τοῖς οἰκέταις κατηγορίας C
ποιεῖσθαι τοῦ δεσπότου ἐφ' οἷς ποτε ἐθελήσειεν ἐγκλή-
μασι. δεινὰ γὰρ πάντα ἰσοῦ ὁπόσα μέλλοι γενέσθαι, ὅταν
τὸ κρεῖττόν τε καὶ ὑπερφέρον τῇ ἐκείνου τὰ πολλὰ γέ-
νηται, ὥστε ἤδη καὶ κλαυσίου ἑτοίμου ποιήσασθαι πο-
λυδεύκης ὁ δοῦλος κατηγορίαν, καὶ Γάϊος ἰσοψήφιος
κατὰ παῖωνα τὸν αὐτὸν δίκης θανάτου λεγομένης
ἐπ' ἀκεραίοις σωθεῖν, ἐλπίδι τοῦ ἀναλαβεῖν δύ-
ναμιν ἀπελεῖν αὐτόν. ὁ μὲν ἐξεγένετό γε αὐτῷ. ἀνα- D
πεπλησμένος γὰρ αὐτοῦ συκοφαντῶν, καὶ κακῶν πᾶσαν τὴν
οἰκουμένην ἧς ἐπῆρχε, καὶ πολλοὺς τοὺς δουλοκρατείαν
ἐπηρμένους τοῖς δεσπόταις, ὅπου λάβοι τὰ πολλὰ ἤδη
συνῆσαν. τὸν μὲν ἐπ' ἀμυνῇ ὧν πάθοιεν ὀργὴ
ποιεμένων, τὸν δὲ πρὶν ἐμπεσόντες κακῶν τυχεῖν με-
γάλων παθεμένων, τὸ μεταχειρίσασθαι τὸν ἄνθρωπον.
ὅθεν δὴ τοῖς τε ἁπάντων νόμοις καὶ τῷ ἀσφαλεῖ με-
γάλῳ συνιέντες δυσαρμονίας ῥοπὴν ὁ θάνατος
αὐτοῦ, ἔθνει τε τῷ ἡμετέρῳ κἀδὲ εἰς ὀλίγον ἐξεγεγο- E
νέναι μὴ ἐκ ἀπολωλέναι, μὴ ταχείας αὐτῷ τελευτῆς
ἀπαγομένης. βούλομαι δὲ δι' ἀκριβείας τὸν πάντα
περὶ αὐτοῦ λόγον διελθεῖν, ἄλλως τε ἐπεὶ δὴ καὶ πολλὴν
ἔχει πίστιν τοῦ θεοῦ τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπαμυ-
νάσιαν τοῖς ἐν τύχαις πεπτωκόσι, καὶ σωφρονισμὸν τοῖς
ὁμοίοις αἴσιον τοῦ δυτυχίαν, ἀλλὰ μὴ ὅτι μέ-
γιστον φέρειν κακὸν ἀρετῆς αὐτὴν μὴ ἀπαμυνομένης.
ἀδοὺς μὲν γὰρ ὁ θάνατος αὐτοῦ παρεσκεύαζετο, καὶ τέ- F
των ἐκείνης ἄνδρες ἀγαθοὶ τοῦ ἡγεμονίαν εἶχον. ἀμ-
μιλίας τε ῥήγλος ἐκ κορδύβης τῆς ἐν ἱβηρίᾳ γένος
συνεῖχε τινὰς ἢ δι' ἐκείνων, ἢ δι' αὐτὸ προθυμος
ὢν ἀρέσθαι Γάϊον. ἑτέρα δὲ αὐτοῖς συνεκροτεῖτο ἧς
χαιρέας κάσιος χιλίαρχος ἡμῶν ἦν. μινυκιανὸς
δὲ ἄννιος ἐκ ὀλίγη μοίρᾳ τοῦ ὅτι τοῦ τυραννίδα
παρεσκευασμένου ἦν. αἰτία δὲ αὐτοῖς μίσους τοῦ G
πρὸς Γάϊον συνελθεῖν, ῥήγλῳ μὲν τὸ ὅτι πᾶσιν
ὀργίλον καὶ μίσει χρώμενον πρὸς τὰ μετὰ ἀδικίας
ἁρπαζόμενα. καὶ γὰρ εἶχεν τὴ θυμοειδὴς ἐν τῇ δρα-
στικῇ καὶ ἐλεύθερον, ὑφ' ᾧ μηδὲ σέβειν προσίδε-
σθαι τοῦ βελτιόνων. πολλοῖς γοῦν ἀνεκοινώσατο, καὶ φίλοις, καὶ ἄλλοις δοκοῦσιν αὐτῷ δραστηρίοις. μινυ-
κιανὸς δὲ τὰ μὲν λεπίδου τε ἐνδικία, φίλον γὰρ αὐτοῦ τὰ μάλιστα ὄντα τοῦτον, καὶ τοῦ πολιτοῦ σὺν ὀλίγοις
ἀναιρεῖ Γάϊος, καὶ ἄλλως φοβηθεὶς τὰ περὶ αὐτὸν ὅτι τὸ πᾶσιν ὁμοίως τὸν Γάϊον ὅτι θανάτου ἀνακειμένου
ἐπαφίεναι τοῦ ὀργοῦ, ὅτι τοῦ ἐγχειρῆσιν ἐλθεῖν. χαιρέαν δὲ αἰσχύνῃ φέροντα ὀνείδη τε εἰς τοῦ ἀνα-
δείαν ὑπὸ τοῦ Γαΐου προσφερομένου, καὶ ἄλλως τὸ ἐφ' ἡμέρᾳ κινδυνεύειν φιλίᾳ καὶ θεραπείᾳ τοῦ Γαΐου

auſus eſt iubere in Vrbem transferri: quod tamen factum non eſt, architectis apud Memmium Regulum, cui demandatum erat hoc negotium, negantibus loco moueri poſſe illæſum ſimulacrum, & abſque vitio. aiunt etiam prodigiis fidem excedentibus Memmium vetitum, diſtuliſſe imperata facere: quæ ipſe inſeruit excuſantibus ceſſationem ſuam literis. cúmque capite luendum eſſet neglectum mandatum, interitus Caij hominem exemit periculo. Eò denique inſaniæ prouectus eſt, vt natam ſibi filiam, in Capitolium delatam, in ſimulachri genua deponeret, quaſi communem ſibi cum Ioue prolem, in medio ſe relinquere dicens iudicium, vtro maiore parente ſit genita. atque hæc agentem tolerabant tamen homines. Permiſit etiam ſeruis licentiam deferendi ſuos dominos qualicunque crimine: quod eo grauius erat, quia ex ipſius Cæſaris autoritate, & in eius gratiam gerebantur omnia: adeò vt Claudium auſus ſit Pollux mancipium ipſius reum facere: & Caius ſuſtinuit inter iudices audire patrũum dicentem cauſam capitis, ſperans ſumpturum ſe de illo ſupplicium: quod tamen ei non licuit. Itaque cùm totum ſuæ ditionis orbem repleſſet ſycophantis, & ſeruos erexiſſet contra dominos, paſſim illi tendebantur inſidiæ, alios ira ſtimulante ad vindictam acceptæ iniuriæ, aliis ipſius cæde imminentem ſibi perniciem præcauere volentibus. Certè ius publicum, niſi illo ſublato, ſaluum manere non potuit, præcipuè noſtra gens eius cæde erepta eſt ex ipſis interitus faucibus. quapropter licet mihi accuratè denarrare totum negocium, vel ideò vt argumentũm ſit diuinæ potentiæ, quod & in aduerſis ſoleant homines, & modeſtiæ fortunatos admoneat, ne opinione diuturnæ felicitatis falſi, neglecta virtute in perpetuam corruant miſeriam. Tres in illius necem conſpirationes factæ ſunt, quarum ſingulæ autores habebant viros fortiſſimos. nam Æmilius Regulus à Corduba Hiſpaniæ ciuitate oriundus manum coniuratorum circa ſe habebat, quorum opera illum tolleret. alterius Caſſius Chærea tribunus erat caput, Annius quoque Minucianus non paucos ad opprimendum tyrannum conciuerat. His Caius inuiſus erat, Regulo quidem quòd is natura omnem iniquitatem oderat. erat enim magnanimus, & liberali ingenio præditus, ita vt non diſſimularet ſua cõſilia: quæ cum multis cõmunicauit, vel amicis, vel alioqui viris ſtrenuis. Minucianus verò partim Lepidum vlciſcendi cupidine, quem illi amiciſſimum & ciuem cum primis egregium Caius occiderat: partim metu, quòd videret eius odia ſemper eſſe exoſis capitalia, decreuit illum ferro inuadere. Chærea non ferebat exprobratam ſibi à Caio molliciem, & alioqui quotidiana pericula, quibus propter familiaritatem eius erat expoſitus, optimè

se putabat nece ipsius euasurum. Commune autem omnium illorum erat propositum, superbæ ac impotenti eius dominationi finem imponere. spes enim erat, successurum negocium, & re bene gesta seruandam ope sua rempublicam, cuius saluti honestum esse vel vitam impendere. Sed Chærea fuit feruentior cæteris, tum cupiditate parandi sibi clari nominis, tum quòd propter tribunatum faciliorem accessum habebat ad perpetrandum facinus. interim Circenses ludi agebantur, quibus impendio delectatur Romanus populus, & alacriter in circum concurrens, quicquid desiderat ab imperatoribus flagitat, & illi postulatis eius perlibenter indulgent, tum quoque contentione magna rogabant, vt tributorum ac vectigalium releuaret onera. ille non ferens eorum vociferationes, dimissis militibus iubet clamatores illos passim correptos duci ad supplicium: multique hoc pacto capite plexi sunt. idque tulit populus, & cessauit à clamoribus, exemplo doctus maiorem vitæ rationem habēdam quàm pecuniæ, quòd viderent pro importuno eius studio multis repræsentatum interitum. Hæc magis etiam Chæream incitauerunt ad aggrediendum facinus, & compescendam iminanem Caij ferociam. Et sæpe quidem epulantem inuadere decreuerat, certis tamen rationibus id distulit: non quòd dubius esset propositi, sed quia captabatur occasio commodior, vt non irrito conatu rem ad effectum deduceret. iam autem non modicum tempus exegerat in prætoriana militia tum verò exactionibus præpositus, & debitis in fiscum redigendis, quorum quædam dilatione solutionis conduplicata fuerant: dum in exigendo terit tempus, & afflictæ fortunæ hominum miseratione exequitur mandata negligentiùs, conciuit in se iram Cæsaris, non sine probro effœminati ac segnis animi. nec hoc contentus, quoties ille redeuntibus vicibus signum à se peteret, fœmineum aliquod & probrosum dabat vocabulum. atque hæc faciebat, cùm ipsum non puderet in quibusdam à se institutis sacris vti amictu muliebri, cincinnisque & alio ornatu quo sexum mentiretur: & post hæc audebat exprobrare Chæreæ turpitudinem. qui & quoties talia signa acciperet, ferebat indignissimè, & magis etiam cùm rideretur tfadens ea militibus, essétque cæteris tribunis ludibrio. nam allaturo eo signum à Cæsare, prædicabant fore vt afferret tale aliquod ludicrum. quapropter ausus est sibi aliquot asciscere, iustam iræ causam præferens. in his erat Popedius vir ordinis senatorij, omnibus ferè perfunctus honoribus, alioquin Epicureus & tum sectator otij. hunc detulerat inimicus eius Timidius, quòd in Caium iecisset conuitia: & testē adhibebat Quintiliam

τελευτὴν ἐκ αἰελεύθερον ὑπολαμβάνων. οἱ δὲ κ̀ πᾶσι κοινῇ προσεδόκων ἅτε δὴ τῷ πράγματι σκέψιν, τὸ τε ὕβριν, θεωμένοις, κ̀ ὑπεθυμοῦσιν ἀκμὴν ἐπ' ἀλλήλων ἀκμάζουσαν ὄλεφυγεῖν ἀραμένοις τ̀ γαῖον. ἴσως μ̀ γὰρ αὖ κατορθῶσαι, καλῶς δ̀ κατορθῶσι τηλικοῦτον ἀγαθὸν φεῖν δὴ σωτηρία δ τε πόλεως, κ̀ δ ἡγεμονίας πεῦσι, ℭ μὴ ὀλέθρω ἅπεσι τ̀ πράγματος. πάντα δ̀ χαρίεσαν ἐπείγεσθ ὀνόματός τε ὑπὸ θυμία μείζονος, κ̀ ἄλλως ὑπὸ τοῦ ἀδεέστερον προσπίνας τῷ γαΐῳ ὄλῃ τ̀ χιλιαρχίαι ῥαστώνης αὐτῷ κτείνειν ἐσομένης. ἐν τούτῳ δ̀ ἱπποδρομίαι ἦσαν, κ̀ ἀνεδάζε γὰρ ῥωμαίοις ἥδι ἡ θεωρία δεινῶς. σωΐασι δ̀ προθύμως εἰς τ̀ ἱππόδρομον, κ̀ ἐφ' οἷς χρήζοιεν δέον τ̀ αὐτοκρατόρων κ̀ πλῆθος συνελθόντες. οἱ δ̀ ἀναπλέκτους τὰς δίκσεις κρίνατες, ἐθαμῶς ἀχαρίστοις. ἐκέλευον δὴ κ̀ τ̀ γαῖον ἐκθύμῳ τῇ ἱκετείᾳ χρώμενοι τ̀ τελῶν ἐπανίεναι, κ̀ τ̀ φόρων ὑπεκφίζειν τι τῶ ἐπαχθοῦς. ὁ δὲ, ὡς ἐωρᾶτο, κ̀ πλέον τι τῇ βοῇ χρωμένων, ἄλλοις ἄλλη δ̀ πέμψας, κελεύει τοὺς βοῶντας λαβεῖν τε, κ̀ μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀναλεῖν φεύγοντας. κ̀ ὁ μὲν ἐκέλευε ταῦτα, κ̀ οἷς προστέτακτο ἐφρόντισον, πλεῖοί τε ἦσαν οἱ ὑπὸ τοιούτοις ὑποθανόντες. κ̀ ὁ δῆμος ἐώρα μὲν, ἐωρᾶτο δ̀ παυσάμενος τ̀ βοῆς ἐν ὀλίγῳ τῶν ἕνεκα τ̀ χρημάτων ὀφθαλμοῖς ὁρῶντες δὴ τοιούτοις παραύτικα εἰς θάνατον αὐτοῖς φέρουσαν. ταῦτα χαρίεν ἐνόμιζε μείζονος ἀπεδᾶν τε τῆς βουλῆς, κ̀ παύειν κατὰ τ̀ ἀνθρώπων ἐξηγειωκότα τὸν γαΐον. καὶ πολλάκις μὲν, κ̀ ὧδε τὰς ἐξιάσεις ἐμέλησεν ὑπεχεῖν, ἐ μὲν ἀλλ' ἐπείχετο λογισμῷ, τὸ μὲν κτείνειν, κ̀ εἰ δίκαιον κεκεικώς, τὸν δ̀ καιρὸν ὑποσκοπῶν, ὅπως μὴ εἰς κενὸν, ἀλλ' δὴ καταφέρει τ̀ βεβουλευμένων ταῖς χερσὶ χρῶτο. ἐστρατεύετο δ̀ πολλῷ ἤδη χρόνον ἐκ ἡδονῇ φέρων γαΐου τὸν σωφροσύνην. ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐξῆτε γαΐος εἰσπεσόντα τοῖς τε φόβοις, κ̀ ἄλλα ὅσα καταβαλλόμενα εἰς τὸν καίσαρος θησαυρὸν ἐφυσερήκει τοῖς καιροῖς, ὄλῃ τὸ διπλασιάσαθαι τῷ δυνάμιν αὐτῷ χρόνον ἐπεὶ ποιεῖται τῇ ἐπιφορᾷ τοῦτο τῷ αὐτῷ χρώμενος μᾶλλον, ἢ τῇ γαΐου προσάξει ὄλῃ τὸ φειδοῖ χρῶς τὰς τύχας οἴκτον λαμβάνων τῷ ὑπὸ τῶν εἰσπεσόντων εἰς ὀργὴν προυκαλεῖτο τὸν γαΐον, μαλακίαν ὑπικαλουῦτα αὐτῷ τῇ σχολῇ σωάγεσθαι τὰ χρήματα. ℭ δὴ τά τε ἄλλα ὑβρίζειν εἰς αὐτὸν, κ̀ ὁπότε τὸ σημεῖον αὐτῷ τὸ δ' ἡμέρας καθηκόσης εἰς αὐτὸν, θηλέα τε ἐδίδου ὠμώματα, καὶ ταῦτα αἰσχύνης ἀπλεα. καὶ ταῦτα ἐποίησε αὐτὸς ἐκ ἀπηλλαγμένος ἐν τινῶν τελεταῖς μυστηρίων, ἃ αὐτὸς συνίστατο, σολαῖς ἐνδυόμενος γυναικίοις καὶ τινων ποικιλμίδων ὑπνοῶν, ἀλλά τε ὁπόσα ὑπικαταψύσασθαι θηλύτητα τῆς ὄψεως ἔμελλεν, αὐτὸς τῶν ὑπὸ τοιούτοις αἰσχύνῃ ἐτόλμα χαρίεν προσκαλεῖν. χαρίεις δὲ, καὶ ὁπότε μὴ ὧδε λαμβάνοι τὸ σημεῖον, ὀργῇ παίσαθ, μείζονος δ̀ ὁπότε ὧδε δίδοιη γελώμενος ὑπὸ τῶν ὧδε λαμβανόντων, ὡς τε κ̀ οἱ συχιλίαρχοι, παῖδες ἐποιοῦντο αὐτόν. ὁπότε γὰρ αὐτὸς μέλλοι τὸ σημεῖον παρ' αὐτοῦ τ̀ καίσαρος κομίζειν, πρέλεγόν τινα τ̀ εἰωθότων φέρειν εἰς παιδιάν. ὄλῃ ταῦτα δ̀ αὐτῷ, κ̀ θαρσοῦς παίσατο κοινωνούς τινας παραλαμβάνειν, ὡς ἐκ ἐπ' ἀλόγοις ὀργῇ χρώμενος. ℭ ἐν γὰρ πομπήιος συγκλητικὸς μ̀, τὰς ἀρχὰς δ̀ ἐληλυθὼς κεδὸν ἁπάσας, ὑπατικὸς δ̀ ἄλλως, κ̀ δι' αὐτὸ ἀπεράσμενος ὑπατικοῦ βίου. τοῦτον ἐνδείκνυσι τιμίου ἐχθρὸς ὤν, ὡς λοιδορίᾳ χρησάμενον ἀφρικῶς κ̀ τῷ γαΐῳ, μάρτυρα παραλαμβάνων κυϊντιλίαν

γυναῖκα

μηάκα τῷ δὴ τ' σκευῆς ὅπιφανείᾳ τῷ ὠραίῳ θεω- A
ωάδεστον πολλοῖς τε ἴσαν, κὴ τῷ πομπηδίῳ. κὴ τῆς
ἀνθρώπου, ψευδὸς γὸ λιῶ, δεινὸν ἡγεμόνης μάρτυρίαν
δὴ θανάτῳ τῷ ἐφεστῶ ωροφέρειν, βασάνων ἐχρῆζεν
ὁ τιμίδιος. Ϛ γαῖος παρεξυμμόνος, κελεύει τ' χαιρέαν
μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἀλλ' ὑπὸ ἴως βασανίζειν τ' κυϊν-
πλίαν, χρώμενος τῷ χαιρέᾳ ωρὸς τε τὰ φονικὰ, κὴ
ὁπόσα ωρεβλώσεως δέοιτο, ὑπὸ τῷ νομίζειν ὠμότερον
ἄλγος κτήσεσθαι τὸν λοιδορίαν φεύγοντα τῆς μαλα- B
κίας. κυϊντιλία ὃ δὴ τὸν βάσανον ἀγομένην τῷ συ-
νίσφρων τινὸς ὅπιβαίνει τῷ ωοδὶ, ὑποσημαίνουσα
θαρσεῖν, καὶ μὴ τὰς βασάνους αὐτῆς δεδιέναι. διοίσειν
γὸ μὴ αἰδεσφαβίας βασανίζει ταύτῃ ὠμῶς ὁ χαι-
ρέας, ἄκων μὸν, κὴ ζανάγκας ὃ τὰς ὑπ' αὐτῷ. κὴ
μηδὲν ἀνθοῦσαν, ἦγεν εἰς τὸν ὄψιν τὸν γαΐου, δεικνυ-
μένην ἐν ἡδονῇ τοῖς θεωροῦσι. κὴ ὁ γαῖος παθών τι
ωρὸς τὸν ὄψιν τῆς κυϊντιλίας δεινῶς ὑπὸ τῷ ἀλγη- C
δόνων δεικνυμένης, τῷ ἐγλήμασιν ὑφίει κὴ αὐτὸν κὴ
τὸν ωομπήδιον. ἐκεῖνον ὃ καὶ χρημάτων δόσει τι-
μᾷ ωδαμυδίας ἐσομένων λώβης, ἵν' ἐλελώβητο
εἰς τὸν δυναμίαν τῷ ἀφορήτου τῷ ἀλγηδόνων. ταῦ-
τα δεινῶς ἰωιάσας τὸν χαιρέαν, ὡς ἄρτον αἰδρώπους, Ϛ
ὑπὸ γαΐου παρηγορείας ἀξίους ἐν ἀρᾷ κακῶν τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτοῖς γεγονημένους. φησί τε ωρὸς κλήμεντα
τε κὴ παπίνιον, ὧν κλήμης μὲ δὴ τῷ στρατοπέδων,
παπίνιος ὃ κὴ αὐτὸς ἵν' χιλιαρχῶν, ἀλλ' ὅτι φυ- D
λακῇ γε ὦ κλήμης τὰ ωάντα τῇ αὐτοκράτορος ἡμῶν
ωροάσεσιν ἐν ἐλλείπειν. τῷ γὸ συνωμοκότων αὐ-
τῷ κατὰ τῆς ἡγεμονίας ωροφοίᾳ κὴ πόνοις, τοὺς μὲ
ἀπεκτάνα μὸν, τοὺς ὃ ἐστρεβλώκαμεν ὅτι τοσοῦτον,
ὡς ἐλεεινοὺς κἀκείνῳ γενέσθαι. μῆ πόσης τε ἀρετῆς
ἡμῖν ἐξάγεται τῷ στρατιῶν; σιγήσαντος ὃ τῷ κλήμε-
τος, κὴ τὸ μὸν αἰσχυνῆ φέρειν τὰ ωροσαισόμενα κὴ τῷ
βλέμματι κὴ τῷ ἐρυθήματι ωροῖς αὐτὸς, λόγῳ ὃ αὐτῷ
τὴν μανίαν τῇ αὐτοκράτορος ωροσκαλεῖν ἀδικον ἡ- E
γούμενον ωροφοίᾳ τῇ ἀσφαλοῦς, χαιρέας ὃ ἤδη θαρ-
σεῖ χρώμενος ἐν λόγοις ἵν' κινδυνώδων αἰεμένοις ωρὸς
αὐτὸν, τὰ κατέχοντα δεινὰ τὴν πόλιν, κὴ τὴν ἀρχὴν
ἐπιξιὸν, κὴ ὅτι λόγῳ μὸν εἴη γαΐος ὁ τὴν δὴ τοιού-
τοις αἰτίαν ωροσιθέμενος, τοῖς ὃ ταληθὲς ἐξετάζειν
πειρωμένοις, ἐγὼ τε ὦ κλήμης, Ϛ ἑτοσὶ ὁ παπίνιος
κὴ ωρὸ ἡμῶν σὺ, ταύτας ῥωμαίοις τε κὴ τῷ ωαντὶ F
αἰδρωπίνῳ τὰς ῥέβλας ωροσφερόμενοι, Ϛ δὴ-
ταγμασι τοῖς γαΐου δεκανούμενοι. γνώμη τε τῇ αὐ-
τῷ, ωαρὸν ωαύσῃ τοσαύτῃ ἤδη χρώμενον ὕβρει
εἰς τε τοὺς πολίτας Ϛ τοὺς ὑπηκόους, δεκανέμεθα
δορυφόρους Ϛ δήμιοι καθεσηκότες αὐτὴ στρατιωτῷ, κὴ
τὰ ὅπλα ταύτῃ φέροντες ἐχ ὑπὸ ἐλευθερίας, ἀλλ' ἀρ-
χῆς τῷ ῥωμαίων, ἀλλ' ὅτι σωτηρίᾳ τῷ δουλουμένῳ
ταῖς σώμασιν αὐτῷ κὴ τὰ φρονήματα, μιαιόμενοι
τὸ καθ' ἡμέραν αἷμα τῇ σφαγῆς κὴ βασάνου τ' ἐκεί- G
νων, μέχρι δὴ τις κὴ καθ' ἡμῶν δεκανήσηται ταιαῦτα
γαΐῳ. οὐ γὸ δύνοιά τε πολιτεύει δεῦτε ταῦτ ωρὸς ἡ-
μᾶς, δ' ὑφορέσεως ὃ μᾶλλον, κὴ ἄλλως τῷ πολλοῦ
τῷ ἀπολλυμένων ὑποδεδωκότος. οὐ γὸ δὴ σήσεταί
ποτε γαΐῳ τὰ τ' ὀργῆς, δεῦτε τὸ μὴ δίκην, ἀλλ' ἡδονὴν πέρας αὐτ' τυχεῖν. σκόποι ὃ ωρεχόμεθα κὴ αὐτοὶ,
δίον κὴ τοῖς πᾶσι τὸ ἀνεπιβούλευτόν τε κὴ ἐλεύθερον βεβαιῶν, κὴ ἡμῖν κινδύνων ἀπαλλαξὰς ψηφίσασθ. κλη-
μης ὃ τ' μὲ δίκαιον τ' χαιρέα, φανερὸς ἵν' ἐπαινῶν, σιγᾷν ὃ ἐκέλευε μὴ κὴ φορτῶντος εἰς πλέονας τ' λόγε,

mimam propter formam adamatam cum aliis multis, tum Popedio. quæ cùm nollet amatorem suum falso, vt erat, testimonio grauare in causa capitis, Timidius vigebat tormentis eam subiici. Tum Caius exalperatus Chæream iubet sine mora torquere Quintiliã, ideò potissimum ei solitus cædes & quæstiones iniungere, quòd putaret hæc executurum inclementiùs, quo molliciæ notam effugeret. Quintilia porrò cùm torquenda duceretur, cõscriorum cuiusdam obiter pedem calcauit, innuens vt bono esset animo, néve ad tormenta ipsius expaueseceret: se enim ea perlaturam obfirmato animo. itaque crudeliter eam examinauit Chærea, non sponte, sed necessitate coactus. Cúmque illa perduraret, duxit eam in Caij conspectum, affectam modis miserabilibus. Cuius miseratione indignè laceratæ Imperator nonnihil flexus Popedium absoluit, & pecuniis solatus est mulieris calamitatem, quam fortiter æquè ac feliciter tolerauerat. Id verò indignissimè tulit Chærea, sic traduci putans suam sæuitiam, quasi tam immoderatam, vt ipsum Caium remedium eius adhibere oporteat. quamobrem sic Clementem & Papinium alloquitur, quorum hic & ipse tribunus erat, ille præfectus vrbanarum cohortium. Nos quidem Clemens in tuendo Imperatore nunquam officio nostro defuimus. nam nostra opera & industria coniuratorum alij necati sunt, alij tormentis intantum lacerati, vt ipsi visi sint miserabiles. Sed hæccine sunt nostræ militiæ munia? Tacente ad hæc Clemente, sed vultus rubore pudorem fatente ministeriorum talium, cæterùm verbis non auso suggillare insaniam Cæsaris, Chærea iam confidentiùs commemorare cœpit calamitates vrbis & imperij. harum, inquit, causa vulgi sermonibus in Caium refertur: sed si rei disquiratur veritas, ego mi Clemens, & hic Papinius, & ante nos tu Romanis, imò toti humano generi horum malorum causa sumus, qui mandata eius exequimur: & cùm finem imponere possimus eius tum in ciues, tum in reliquos subditos debacchationibus, per tam fæda ministeria facti sumus ex militibus satellites ac carnifices, non pro libertate Romanorum aut Imperio gestantes arma, sed pro eius incolumitate, qui eorum tam animos quã corpora in seruitutem redigit, contaminantésque nos quotidie cruore cæsorum & atrocissimis quæstionibus, donec ipsius iussu ab aliis pari mosto tractabimur. non enim hoc modo cariores citeddimur, sed suspectiores potius: & alioqui assuetus cædibus, quas libidine moderatur, non iudicio, nequaquam conquiescet priùs quàm nos quoque cæteris adiiciat: nimirum iam destinatos exitio, nisi maturè prospicimus & communi libertati, & nostrismet periculis. Clemens autem etsi approbaret Chæreæ sententiam, tacere tamen eum iussit, ne sparsis in plures his sermonibus,

& euulgato ante effectum consilio, raperentur ad supplicium. expectandam esse optabilem occasionem, fortuitò alicunde offerendam. sibi quidem ob ingraueſcentem iam ætatem non satis esse animi: & habere se tutiora consilia: nam honestiora ne cogitari quidem posse. His dictis Clemens domum se recepit, secum agitans quæ audierat, quæque ipse dixerat. Chæreas autem nonnihil timere incipiens, ad Cornelium Sabinum & ipsum tribunum properat, quem virum quòd non contemnendum nosset libertatisque amatorem eximium, & ferentem ægrè præsentem statum reipublicæ, expeditum aliquod ab eo expectans consilium, decreuit ei rem proponere, sollicitus etiam ne per Clementem res proderetur, & omnem moram periculosam existimans in tanto negotio. hunc postquam libenter id accipere intellexit, vt qui iam antè pari modo animatus, ideò tantum hactenus siluerat, quòd cum nemine auderet communicare suam sententiam: tunc verò operam etiam polliceri non modò silentium, magis etiam confirmatus est in proposito. itaque rati non amplius cunctandum, ambo ad Minucianum se conferunt, magnitudine animi ipsis similem, & eodem accensum virtutis studio, Caio verò suspectum propter necem Lepidi, hominis Minuciano coniunctissimi, & insuper communi obnoxium periculo. omnibus enim honoratis Caius erat terribilis; præcæteris in tales sæuire solitus: & iam antè significationem aliquam inter se dederant, quæ tum agebantur iniquo se ferre animo. quamuis enim metus periculi non sineret eos manifestè proferre odium quo Caium prosequerentur, tamen occultus quidam eius rei sensus mutuam inter illos beneuolétiam conciliauerat. Et quoniam Minucianus dignitate præstabat, homo cum primis ciuium nobilis, omnémque laudem meritus, soliti etiam antea plurimum illi deferre, in eo quoque congressu postulabant vt ipse initium sermonum faceret. ille rogauit Chæream, quódnam signum ea die ab imperatore accepisset. vulgatum enim iam erat per vrbem, quomodo ei soleret dandis signis illudere. ibi Chærea cupidine arrepta occasione, frerúíque Minuciani fide: At tu mihi, inquit, libertate signum da: cui gratias habeo, quòd me vltro properãtem excitas. neque mihi ampliori adhortatione opus est, si quidem tibi quoque idem placere video, & priusquam cõueniremus iam antè consensimus. gladius hic quo accinctus sum, ambobus sufficiet. quare age agrediamur opus te autore, equidem volens ac libens sequar quocunque iusseris, adiutus tua prudentia. nec te debet tardare ferri inopia, dum animus tanto facinore dignus superet, à quo etiam ferrum solet efficaciam sumere. ipse certè totus feror in hoc negotium, securus quid mihi post eueniat: quandoquidem nec libet, nec vacat de me priuatim dispicere in publica seruitute patriæ,

A

B

C

D

E

F

G

ἢ δλαχισομένων ὁπόσα κρύπτεσθαι καλῶς ἔχοι, περὶ τύχειν παράξαντας σωτηρίας τὸ ὁπλισθήσεσθαι γυμνὸς κολασθεῖεν. χρόνῳ γ' τοῦ αὐθις, & τῇ ἐπ' αὐτῇ ἐλπίδι ὠδηδόναι τὰ πάντα, ὡς ὠδηγυμνασμένος τινὸς αὐτοῖς ὁπλισείας τυχάμ. αὐτὸν μ' γὰρ ὑπὸ γήρους ἀφεῖσθαι τ' ὅπλ' ζιοῖσδε τόλμαν. τ' μὲν ζιγε ὑπὸ σῶ χαρέα σωπισθέντων & ῥηθέντων, ἀσφαλέστερα ἂν ἴσως ὑποθείμην, ἀπρεπίς ερα γ' πῶς ἂν τις ἢ δύναζι; ἢ κλήμης μ' ὡς αὐτὸν ἀναλύει δλὰ λογισμῷ τῷ τ' ἀπεσθέντων, ἢ ὁπόσον αὐτὸς εἰρήκει περιφερόμενος. χαρέας γ' δείσας ὡς κορνήλιον σαβῖνον ἠπείγετο, & αὐτὸν μ' χιλίαρχον ὄντα, ἀξιόλογον γ' ἄλλως ὀξυπερόμενος αὐτὸν, ἢ τὸ ἐλευθέρου ἐφεσιῶ, & δλὰ τὸ τῇ καζασάσει τ' πραγμάτων πολεμίως δλακειμένων ζητεῖν ἐπὶ τὸ ἀξίως ἐχεσθαι τῆς ἐγνωσμένων εἰχρήσεως ὑπ' αὐτοῦ καλὸν νομίσας εἶ) προθεσθαι, ἢ δέει μὴ ὑπὸ κλήμεντος ἐπφοίτησις γένοιτο αὐτῷ, ἄλλως τε τὰς μελλήσεις, & τῷ χρόνῳ τὰς ἀναβολὰς πρὸς τῷ ὑαβαλλομένων πιθέμενος. ἐπεὶ γ' ἀσμένως & τοῦ σαβίνου τὰ πάντα ἰῶ, ἅτε & αὐτοῦ γνώμης μὲν ἐκ ὑστερωῦτι ἴσης, ἀπειλὰς γ' πρόσθεν τινα εἰπὼν ἀσφαλὴς εἶη τὰ πρὸς ἐκείνου σιγῇ ὠδηδόντος, ἐπείτε αἰδρὸς πυπόρητο, ἐ μόνον σίγειν ὧν ἐπύθοιτο προθησομένῳ, ἀλλὰ ἢ γνώμῃ φανερωῦτος τ' αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον ἦρτο. & μηδὲν εἰς ἀναβολὰς ἐλεῖτο τὸ χαρέᾳ. ζέπονταγ τε ὡς μνησικλέους, αὐτοῖς μὲν ὅπλ' πεδόσεσι ἀρετῆς ἢ τοῦ ὁμοζήλου τὸ μεγαλόφρονος συγγνώμῃ, γαΐᾳ γ' ὑποπτον τ' λεπίδου τελευτῆς. πάνυ γὰρ δὴ φίλοι ἐγένοντο, μνησικλέους τε, ἢ λεπίδου, & δείματι κινδύνων τοῦ καθ' αὐτόν. πᾶσι γὰρ τοῖς ἐπὶ τέλει φοβερὸς ἦν γαΐος, ὡς ἐπ' αὐτῷ ἕκαστον, & πρὸς οὓς τινας τῇ μανίᾳ χρῆσθαι μὴ ἀφισόμενος. φανερός τε ἀλλήλοις ἦσαν τῆς ὅπλ' ζῖς πράγμασιν ἀχθηδόνος, δλασαφεῖν μ' ἀλλήλοις αὐτικρὺς τ' δλάνοιαν, ἢ μῖσος τὸ πρὸς γαΐον φόβῳ τε κινδύνων ἀφέμενοι, ἄλλως γ' αἰσθανόμενοι τ' ἀλλήλων μίσους πρὸς τὸν γαΐον, ἢ δι' αὐτοῦ δύναζα χρῆσθαι τὰ πρὸς ἀλλήλους μὴ ἀπηλλαγμένοι. ἐγνωμένης γ' αὐτοῖς ἀξιώσεως ἐπείπερ συνέβαλλον, εἰωθότες καὶ πρότερον ὁπότε συνέλθοιεν τιμίου ἡγεῖσθαι τὸν μνησικλέα, ὑπεροχῇ τε ἀξιώματος, ἐγυναῖκα γὰρ ἐῶ τῷ πολιτῷ, ἢ τῷ ὅλῃ πᾶσιν ἐπαινουμένῳ μᾶλλον ὡς ἄπορον τινὸς λόγου φθάσαι, κἀκεῖνος εἰρέσθαι χαρέαν, ὅτι ἢ ὠδηλάβοι σημεῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης. ἀοίδιμος γὰρ δλὰ τῆς πόλεως ἐῶ ἡ εἰς τ' χαρέαν δλὰ τῶν σημείων τ' δόσεως πρασσομένη ὕβρις. ὁ γ' χάρματι τοῦ λόγου μηδὲν μελλήσας, ἠμείβετο τῷ μνησικλεῖ τὸ ὅπλ' ζιοῖσδε πίστευσαι, ὁμιλίᾳ χρήσασθαι πρὸς αὐτὸν, & σύ μοι δίδως εἰπὲ σημεῖον ἐλευθερίας, χάρις δέ σοι τοῦ ἀνεγείροντός με μείζονος εἴπερ εἴωθα ἐμαυτὸν ὁρμᾶν. ὑδέ μοι χρεία πλειόνων ἐστὶ λόγων οἵ με θαρσύνειν εἰ δὴ καὶ σοὶ ταῦτα δοκεῖ, γνώμης γε τῆς αὐτῆς κοινωνοὶ ἢ πρότερον ἢ συνελθεῖν γεγόναμεν. ἢ ἐν μὲν ὑπέζωσμαι ξίφος, ἀμφοῖν δ' ἂν ἀρκέσει. ὥστε ἴθι καὶ ἔργων ἐχώμεθα, ἡγεμὼν τ' ἴσθι εἰ βέλοιο αὐτὸς κελεύων με χωρεῖν, ἢ ἢ προθείσομαι ὁπλισία τῇ σῇ, συμπροθησομένου τε πίστιος. ὑδὲ ὁπορία σιδήρου ζοῖς τ' ψυχλοῖς εἰς τὰ ἔργα προσφερομένοις, δι' ὧν ἢ ὁ σίδηρος δρασήριος εἴωθεν εἶ). ὥρμηκά τε εἰς τ' πράξιν, ἐχ ὧν ἂν αὐτὸς πάθοιμι ἐλπίδι προφερόμενος, ἐ γὰρ χολὴ κινδύνους μοι καταυοεῖν ζοῖς ἐμαυτοῦ, δηλώσῃ τε παρίδος ἐλευ-

ἐλθυθερωτάτης ἐπαλγῦντι, Ϛ τ̃ νόμων τ̃ ἀρετῆς ἀφηρημένης. ζοί τε πάντας αὐθρώπους ὀλέθρου δι᾽ γαῖον καθ᾽ληφότος. ἄξιος δ᾽ αὖ εἶην ὧδε σοὶ δικασῆ πίσεως ὅπ᾽ ζοιότοις τυ᾽χαίφν, ὅπ᾽ τ̃ ὅμοια φεγνεῖν αὐτοῖς ἢ σὲ μὴ ἀπ᾽λλάχθαι. μινκιανὸς ἢ τ̃ ὁρμὴν τ̃ λόγων θεασάμενος, ἠσπάζετό τε ἀσμένως, Ϛ ηὐξατ᾽αρίς ατο τὴν βάλμαν αὐτ̃, ἐπαινέσας τε ἢ ἀσπασάμενος. μετ᾽ ὀλίγων ἢ ἢ ἱκετείας ἀπελύοντο, ἢ ἰχνεύ ζοντό τινες ὡς βεβαίως ζαῦτα εἰρημένα. εἰσιόντος γὰ εἰς τὸ βαλβυτήριον χαρέα, φωνὴ ὑπ᾽ τ̃ πλήθους ἠκ᾽ύσθαί τινος ἐπ᾽ ὀρμήσαι, καλδύοντος περαίφν μὲν δὴ τὸ ηὐξητέον, ἢ ηὐσβαλέσθαι τὸ δαιμόνιον. ἢ τ̃ χαρέαν τὸ μὲν ὠρῶτον ὑπ᾽δέξαι μὴ καί τινος τ̃ σωσομένων ηὐσδότη γελοίστος ἀλίσκοιζο, Ϛ τέλος συνέντα ὅπ᾽ ηὐξοπτῆ φέρειν, εἴτε παρ᾽ήσει τ̃ συνειδωκότων αὐτοσημαίνοντός τινος, εἴτε δὴ ἢ τ̃ θεῖ ὸς ἐφορᾶ τὰ αὐθρώπινα ἀφεγτος αὐτ̃. διελήλυθέ ἢ δι᾽ πολλῶν τὸ ἐπιβάλδυμα, ἢ πάντες ἐν ὅπλοις παρῆσαν. οἱ μὲν βαλδευτ᾽ῦ ὄντες, οἱ ἢ ἱππεῖς, ἢ ὁπόσοι τ̃ σρατιωτικ̃ συνήδεσαν. ἠδεῖς γὰ ἓν ὃς μὴ ἂν δι᾽ δαιμονίαν αἰτίαν μετάσασιν, Ϛ δι᾽ αὐτ̃ πάντες ἠπείγοντο ὁποίῳ δύναιτό τις ζόπῳ μὴ ἢ ἐκὼν εἶναι τ̃ ὅπ᾽ ζοιότοις ὑσερεῖν ἀρετῆς, ἀλλ᾽ ὡς ἔχοι ηὐθυμίας ἢ δυνάμεως, ἢ λόγοις ἢ δι᾽ ἔργων ἦρτο ὅπ᾽ τυραννοκτονίᾳ. ἐπεὶ ἢ κάλλιος, ἀπελδύθερος ἢ ἦν γαῖ᾽ πλεῖσά τε αἰὴρ εἶς ἔδοξ᾽ ὅπ᾽ μέγιστον δυνάμεως ἀφίκετο, Ϛ ἠδὴν ἄλλο, ἢ ἰσοτύραννον εἶχε τ̃ δύναμιν, φόβῳ τε τ̃ πάντων, ἢ μεγέθει χρημάτων, ἅπερ ἐγδύετο αὐτ̃, δωεσδοκώτατος γὰ ἦν Ϛ ὑβριζικώτατος, παρόπινα οὐδ᾽ ὀξυσία χρησάμενος ὧδ᾽ᾳ τὸ εἰκός, Ϛ ἄλλως τε τ̃ γαῖ᾽ τὴν φύσιν ὀξέπις άμενος αἰτίκεσον ὄσαν, ἢ ἐφ᾽ οἷς τισι κείνειν ἠδαμῶς αἰτιασάσθαι χρωμένην, αὐτ̃ τε πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τ̃ κινδυνώδεις αἰτίας, ἠχ ἥκιστα ἢ τὸ μέγεθος τ̃ χρημάτων, ὡς τε δὴ καὶ κλαύδιον ἐθεράπδυε κρυπτῶς μεταναθίζων πρὸς αὐτὸν, ἐλπίδι τ̃ κἀν εἰς ἐκεῖνον ἥξειν τὴν ἡγεμονίαν γαῖ᾽ μεταςάντος, αὐτ̃ τὴν ὑπόθεσιν τ̃ τιμ̃ς τὴν ἐφ᾽ ὁμοίοις ἰσχύν, πρὸς καταδέσμους χάειν, ἢ φιλανθρωπίας λόγον. ἐτόλμησε γοῦν εἰπεῖν ὡς κελευσθεὶς δι᾽ χρήσαιτ᾽ φαρμάκῳ τ̃ κλαύδιον, μυείας δύσεσθε τ̃ χρημάτος τὰς ὑπ᾽βολάς. δοκεῖν ἢ πρόσποιεῖτο κάλλιος ὅπ᾽ θήρα τῇ κλαυδίᾳ τ̃ λόγον τ̃τον, ἐπεὶ ὕτε γαῖος ὡρμηκὼς μεταχειρίσαιτ᾽ κλαύδιον λυ᾽είχετο τ̃ καλλίστου πρόφάσεων, ὅτε κάλλιος κελδυθεὶς που τὴν πρᾶξιν δύκτον ὑπελάμβανεν εἰ κακουργῶν εἰς τὸ διατότε ὅπλιτολὰς, ἃ αἰ ὐκ τ̃ παρα χρῆμα τὸν μισθὸν ὑπομίζετο. ἀλλὰ δὴ κλαυδίῳ μὲν ὑκ τινος θείας δυνάμεως χρήσαιτ᾽ μανιῶν τ̃ γαῖ᾽, κάλλιος πρόπαιτοιήσαιτ᾽ χάειν κατάθεσιν μηδαμῶς ὑπ᾽ αὐτ̃ ἠμυμένης. τοῖς δ᾽ ἀμφὶ τὸν χαρέαν ὑπ᾽βολαὶ τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἦσαν ὀνιώντων πολλῶν. ὁ γὰ χαρέας ἐκὼν τὸ πρόφασιν ἀναβολὴν ἐποιεῖτο, πάντα καιρὸν δίκτηδειον τῇ πράξει νομίζων. καὶ γὰ εἰς τὸ καπετώλιον ἀνόντα, ἢ τὰς θυσίας ὑπ᾽ τ̃ς θυγατρὸς δίπτελεμένας ὑπὸ τ̃ γαΐου, παρὼν πολλάκις καιρός. ἢ ὑπ᾽ τ̃ βασιλικ̃ς ἐσάμενον, ἢ δήμῳ χρυσίᾳ ἢ ἀργυρίᾳ χρήματα δι᾽ρίπ̃ντα ὅσα ἢ κεφαλῆς, ὑψηλὸν δ᾽ ὄζι τὸ σέγος εἰς τ̃ ἀγορὰν φέρον, ὅπ᾽ τε τ̃ μυσηρίων ζοῖς ποιήσειν ἃ συνίσα τότε. πάντων γὰ αὐτὸν ἀπρεπέσ ατον εἶ ηὐσηνία τ̃ ἐν αὐτοῖς δι᾽ρεπῶς αἰασραφησομένῃ, ἢ ὑπογνώσῃ τὸ ἐν ὅπιχρήσῃ πνὶ γλυκὺ πις δύσαι. εἰ ἢ μηδὲν τίμιον, ὡς τ̃ θεῶν αὐτ̃ δύναμιν τ̃ θανάτε παρατυ᾽χαίφν,

A sublatis legibus, & omnibus imminente a Caio pernicie. & dignus sum opinor vel te iudice cui credatur hoc ministerium, quando & tibi eadem probari video. Tum Minucianus sic animatum sentiens complexus hominem collaudatum hortatus est vt pergeret, apprecatus vt superi conatus eius ratos habeant: atque ita mutuùm confirmati diuersi abeunt. Ferunt hoc consilium quodam omine fuisse firmatum. Nam ingrediente curiam Chærea, vox cuiusdam è turba audita est, iubens eum, diis iuuantibus, destinata perficere. & primò suspicatus est rem ab aliquo è coniuratis proditam: deinde intellexit incitari se aut à quopiam conscio, aut voce Dei, cui curæ sunt res mortalium. iámque multi participes insidiarum armati aderant & senatores & equites, simúlque militum quot quot erant conscij. nemo enim erat qui non putaret necem Caij pertinere ad salutem publicam, & ideo pro se quisque dabant operam ne quis in hoc facinore cæteris virtute cederet, cunctis tam verbis quàm opere in exitium tyranni conspirantibus. nam & Callistus his se adiunxit Caij libertus: qui vnus plurimum apud eum poterat, socius quodammodo tyrannidis, & formidatus omnibus, abundánsque pecuniis quas ex munerum corruptelis parauerat: vtebatúrque immodicè hac potentia, tùm spectum nihilominus habens principem, cuius ingenium norat implacabile, & in semel destinatis pertinax. ipsi autem inter alias periculi causas hæc erat non postrema, quòd esset pecuniosus nimium. quare ad Claudium clàm desciscebat, colens eum quòd speraret successurum in imperium, & iam tum obsequiis captans eius gratiam, quo tandem apud illum quoque esset in precio. nam & iactauit apud eum, iussum se vt veneno ipsum tolleret, & hactenus semper commentum differendi causas innumeras. Videtur autem mihi hoc finxisse in gratiam Claudij. nec enim ille si patruum necare voluisset, tulisset excusationes Callisti: & liberto cessanti impetata facere mox repræsentatum fuisset meritum præmium. Claudius tamen qui diuino quodam fauore Caij furorem euasit gratiam Callisto persuasus habuit pro nunquam accepto beneficio: Cæterùm Chæreæ conatus differebantur indies conciorum quorundam segnicie. nam ipse inuitus cunctabatur, omne tempus patrando huic facinori opportunum iudicans. etenim aggrediendi ascendentem in Capitolium ad mactandas pro filiæ salute victimas sæpe dabatur occasio: vel præcipitandi in forum è fastigio basilicæ, numos inde, aureos & argentos spargentem populo: vel opprimendi celebrantem arcana sacra quæ ipse instituerat. nam ipse Caius incautus erat propter securitatem, licèt versaretur inter continuè præparatos ad insidias. Itaque inter suos iactabat Chærea, si putarent illũ à diis seruari,

sibi vni & animum esse & facultatem, vel absque ferro conficiendi hominem: adeò infensus erat coniuratis, timens ne elaberetur occasio. at illi videbant quidem eum pro communi libertate sollicitum, postulabant tamen paulisper differri negotium, ne si parum succederet, turbaretur tota ciuitas, & factis inquisitionibus præcluderetur viris fortibus ad opprimendum tyrannum aditus. satius igitur esse dum ludi aguntur in palatio adoriri facinus. hi celebrantur in honorem Cæsaris, qui primus dominationem à populo in se transtulit. & extructa ante regiam scena, conueniunt eò spectatum Romanorum nobiles vnà cum vxoribus ac liberis, præsente etiam principe. ibi conclusis tam multis millibus intra modicum spatium, conatum facilè successurum, non valentibus etiam si velint succurrere, protectoribus domesticis. Assensit Chærea, decretúmque est primo ludorum die rem aggredi: sed plus fortuna potuit quàm cõsilium, ita vt vix tertio statuta peregerint, qui fuit ludorum dies vltimus. tum Chærea sociis conuocatis, Multum, inquit, elapsum est temporis, quod nobis segniciem exprobrat in honestis consiliis: quæ verendum est ne prodita in nihilum recidant, & Caius exasperatus magis etiam sæuiat. At non videtis quòd ad hunc modum nihil aliud fit, quàm libertatis detrimentum, & tyrannidis accessio? cùm debeamus nobis primùm securitatem parare, deinde aliis perpetuam felicitatem, vnde ad nos & gloria maxima redítura sit. illis verò tam honesto proposito non contradicentibus, cunctantibus tamen adhuc, & per stuporem silentibus: quid, inquit, boni viri, differimus? an nescitis hunc esse spectaculorum diem vltimum, post quæ peracta Caium esse nauigaturum? Decreuit enim nauigare Alexandriam Ægypti visendæ gratia. pulchrum verò fuerit, si emittamus è manibus hoc propudium hominis, terra marique triumphaturum de Romanorum ignauia. An non ignominiosum sit, nos Ægyptio cuipiam libertatem oppressam non ferenti hanc gloriam cedere: ego certè deliberationes vestras nõ expectabo amplius, sed periculum faciam hodie, ita vt fortè virum decet, quicquid fors ferat libentiùs perpessurus, quàm vt me viuo alius laudem tyrannicidæ occupet. his dictis & seipsum accendit, & cæteris animum addidit, vt omnes sine dilatione rem aggredi cuperent: móxque palatiũ armatus gladio petiit, quod ita mos sit accinctos tribunos signum ab Imperatore petere: & fortè ea die vices petendi ad ipsum redierant. Et iam confluebat multitudo ad palatium magno tumultu se inuicem protrudendo, dum quisque locum spectandi præripere nititur, magna voluptate hanc contentionem spectante Caio: quòd nec senatoribus assignata essent loca, nec equitibus, sed promiscuè sede-

A αὐτὸς δ' αὖ ἰσχυὲ ἐγχυέας, ἢ μὴ σιδηεφοεσυμφω
δοχεήσαδς τ γαΐον. ἅτως δ' ορῆς εἶχε τοὺς συωωμό-
τας ὁ χαιρέας, δεδιὼς τοὺς καιρεὺς μὴ δ'χαρρύειν. οἱ δ'
ἑῶρων μ νομίμων τε χρήζοντα καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς
αὐτῷ ἐπαγόμενον. ἀ μὲν ἀλλ' ἠξίουν, εἰς ὀλίγον χρόνῳ
ἐμβολῇ χρήσαδς μὴ ἢ ἄπισφάλματος τῇ ἐπιχει-
ρήσῃ συνελθόντος, ταραξαμεν τ πόλιν ζητήσεων τ συνε-
γνωκότων τ πραξιν γνωρισμῶν, ἢ τοῖς αὐτοῖς μελλή-
σουσιν ἐπιχφρεῖν, ἀποσεσν τ ἀνδραγαθείαν φεραμένε
γαΐῳ πρὸς αὐτοὺς μᾶζόνως. καλῶς ἂν ἔχειν θεωρεῖσ
ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιτελεμένων ἀπλεαδς τὰ χρήματος.
ἄρον) ὃ ὅπι τιμῇ τὰ πρώτα μετασησαμένε τ ἀρχὴν
τὰ δήμου καίσαρες εἰς αὐτὸν, μικρὸν τε πρὸ τὰ βασι-
λεῖα καλύβης πυκτὰ ἠλυομένης, ἢ ῥωμαίων τε οἱ δι-
παξίδας θεωρῆσιν ὁμοῦ παῖσὶ καὶ γυναιξὶ ἢ ὁ καί-
σαρ ῥασώνιά τε αὐτοῖς ἔσεαδς πολλῶν μυριάδων ἀν-
θρώπων εἰς ὀλίγον χωρίον καθειργνυμένων, ὥσε εἰ-
σιόντι τιὰ ἐπιχείρησιν ποιήσαδαι, δ ιυάμεως τοῖς ὑ-
παασισᾶς εἰ καί τινες προθυμοῖντο μὴ ὠδαταξα-
μένης αὐτῷ βοηθεῖν. εἶχε δ' ὁ χαιρέας, ἐ τὴν θεωρεῖων
ἐπελθοσῶν τῇ πρώτῃ δεδογμένον ἄπλεαδαι τ προ-
ξεως. ἰσχυρίζετο δ' ἰὼ τὰ καὶ ἐκείνους προβεβλδι-
κότος, τὸ τ τύχης συγχωρεσιῶ ἐμβολαῖς, καὶ ταῖς ξεῖς
ἐμβαλλομένου ταῖς νομίμοις ἡμέραις, μόλις κ' τὴν
τελδταίαν αὐτοῖς ἐπροάχθη τὸ ἔργον. χαιρέας γὰ κα-
λέσας τοὺς συωωμότας, πολὺς μὲν εἶπε κ ὁ παρελη-
λυθὼς χρόνος ὀνειδίσαι τε τὸ ὑπιμέλλον ἡμῖν ὑπὸ
τῶν ἅπα βουλδυθεῖσι μετὰ ἀρετῆς, δεινὸν ἢ εἰ ἐ μι-
νύματος ἠλομένε δ'λπεσεῖται ἡ προξις, κ γαΐος ὑ-
βρεῖ μειζόνως. ἢ ἐχ ὁρῶμεν ὡς τ ἐλδυθερίας ἀφα-
ιρεῦμεν ὁπόσα τῷ ἡμετέρων, ἐ προσθήκην τὰ γαΐου
τυραννίδι χαριζόμεθα; δέον αὐτοὺς τὰ δεῖς τὸ λοι-
πὸν ἕξ), κ τοῖς ἄλλοις ἀρίαν τὰ δὸ αἱμόνος ὠδαχόν-
τας δ' ἀῶνος τὰ ἅπαντος τ αἰδῆ ἐν θαύματι μεγά-
λῳ κ τιμῇ κατασκῶαι. τῷ ἢ ὑδὲ αἰτειπεῖν ὡς ὁ πάνυ
καλῶν δ ιυαμένων, ὅτε τιὰ προξιν αἴτικρις δ'χο-
μένων, σιγῇ ἢ καταπεπληγότων, τί φησιν, ὦ γυναῖοι,
δ'χμέλλομεν; ἢ ἐχ ὁρᾶτε τιὰ σήμερον τῷ θεωρεῖων
ὑσάτιω ἡμέραν ἔσαν, κ γαΐον ἐκπλυσόμενον; ὅτι γὰ
ἀλεξανδρείας παρεσκδύασο πλεῖν κατὰ θεορίαν τ
αἰγύπτου. καλὸν ἢ ἡμῖν προέδαι τῷ χειρῶν τὸ ὀνει-
δος τῇ ῥωμαίων μεγαλαυχίᾳ πομπεῦσον, δ'χ τε γᾶς
κ θαλάττης. πῶς ἢ ἂν δικαίως κείνομεν αὐτοὺς
αἰχμὴν τῷ γλυπομένων, εἴτις οὖν αὐτὸς αἰγύπτιος
κείνειε, τιὰ ὕβριν ἐχ ἡμυόμενος ἀναχετὸν τοῖς ἐλδυ-
θέρως γεγονόσιν; ἐγὼ μὲν οὖν ὐκέτι εἰς πλείονα αὐτ-
ξομαι τὰς σκέψεις ἡμῶν, χωρήσω ἢ τοῖς καδωσιοις
ὁμοῦ σήμερον, ἡδονῇ φέρων παῦ ὅτι κ γένοιτο δ'ξ αὐ-
τῷ, ὑδὲ αὖ ἐμβαλοίμην εἴπερ εἴη. τῷδ δὴ κ
γένοιτ' αὖδεὶ φεύγημα ἐχοντι τούτου κετλιώτερον,
γαΐον ἀναιρεῖν ἐμοῦ ζῶντος, εἰ μὲ τιὰ ὅτι τῷδε ἀρε-
τιὰ ἀφηρημένον. κ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν, αὐτὸς τε
ὡρμήκει προξων τὸ ἔργον, καὶ τοῖς λοιποῖς ἐκποίη-

σε θαρσος. πᾶσι τε ἰὼ ἔρως ἅπλεαδς τ ἐγχφρήματος, μηδὲν ἐμβαλλομένους, εἰ ὠδὲ τε ὅδι τ παλατίε τὸ
ξίφος ὑπεζωσμένος ἱππικόν. ἔθος γὰ τοῖς χιλιάρχοις τῦτο, ἐζωσμένους αἰτεῖν ὠδὰ τὰ αὐτοκράτορος
τὸ σημεῖον, ἰῷ τε ἡ ἡμέρα καθήκουσα εἰς αὐτὸν τ ὠδυλήψεως τ σημείε. ἀρὶ τε σωνήει πλῆθος εἰς
τὸ παλάτιον ὅπι ποικαλήψ θέας πολλῷ θορύβῳ κ ὠθισμῷ, χαρᾷ φέροντος γαΐε τ ὅπι τοιῶσδε τῷ
πολλῶν ἀυδὴν, παρὸ κ δ'κάκετο ὑδὲν, ὅτε τῇ συλλήπτῳ χωρίων, ὅτε τοῖς ἱππεῦσι, φύρδην ἢ ἔζον-

B

C

D

E

F

G

τω, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὁμοῦ αἱ γυναῖκες, καὶ τῷ δήλῳ αἵματι μεμιγμένον τὸ ἐλεύθερον. γαίου δὲ παρόδων αὐτῷ γενομένων, ἔθυε τῷ σεβαστῷ καίσαρι, ᾧ δὴ καὶ τὰ τῆς θεωρίας ἦγετο. καὶ πίπτοντος τοῦ ἱερείου τινὸς σωλῆνι αἵματι τοῦ ἀστρίωνα σολλοῦ ἑνὸς τῶν συγκλητικῶν ἀνάπλεων γενέσθαι. τοῦτο γαΐῳ γέλωτα παρέσχεν, ὡς ἂν εἰς οἰωνὸν τοῦ ἀστρίωνος φανερὸν, ὅπως ἀποφάσεται καὶ τοῦ γαΐου. γαῖος δὲ ἱστορεῖται καὶ φύσιν ἑαυτοῦ, δυσεκπορώτατον γενέσθαι κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ διὸ πᾶν μεταξὺ λόγου ἐμπίπτον παρεῖναι τοῖς ἀκροωμένοις. μετὰ δὲ τὴν θυσίαν, ὅπου τὰ θεωρία ἔφαπτο, καθέζετο, καὶ ὡς εἶδε αὐτὸν τῶν ἑταίρων οἱ ἀξιολογώτατοι. κατεσκεύαστο δὲ τὸ θέατρον, πυκτὸν δὲ ἐγένετο καθ' ἕκαστον ἑαυτόν, ζοφώδες δὲ ἔσοπτον. θύρας ἔχει δύο φερούσας, τὰς μὲν, εἰς ἄθεσιν, τὰς δὲ, εἰς σοὰν εἰσόδους, καὶ διαχωρήσεσιν, ὅπως μὴ ταράσσοιντο οἱ ἔνδον ἀπειλημμένοι. ἐν δὲ αὐτῆς τῆς καλύβης, ἐνδοτέρω διαφράγμασιν ἑτέραν ἀπέφηναν ἐπαναστροφὴν τοῖς ἀνταγωνισταῖς, καὶ ὁπόσα ἀναθήματα. συγκαθημένης δὲ τῆς πληθύος, καὶ τῆς χαρέας σὺν τοῖς χιλιάρχαις ἐκ ἀπωθεν τοῦ γαΐου, δίξιόν τε τοῦ θεάτρου κέρας ὁ καῖσαρ εἶχε, βαθύβιός τις τῶν συγκλητικῶν ἀνὴρ ἐστρατηγικὼς, ἤρετο κλήτιον ὡδὶ καθεζόμενον αὐτὸν, καὶ τοῦτον ὑπατικὸν, εἴ τις αὐτῶν νεωτέρων πραγμάτων ἀφικοίτο πίστις, ἀφυπνοῦς γενόμενος τῆς μὴ ἐξάκεστος εἴη) τάδε λέγων. τί δὴ φαμέν μηδὲν πεπυσθαι. σήμερον τριγαρῆν ὦ κλήτε τυραννοκτονίας ἀγὼν ἀφύκται. καὶ ὁ κλήτιος, ὦ γυναῖ, φησὶ σίγα, μήτις ἄλλος ἀχαιῶν μῦθον ἀκούσῃ. πολλῆς δὲ ὀπώρας ὑπαρχούσης τοῖς θεωροῖς, καὶ πολλῶν ὀρνέων ὁπόσα τοῦ φθινοπώρου τίμια τοῖς κτωμένοις, ὁ γαΐος ἡδονῇ τὰς ἀφ' ἑαυτῆς ἐθεώρει μάχας, καὶ διαπραγὰς εἰκαζομένων αὐτὰ τῶν θεωρῶν. ἐνθάδε καὶ σημεῖα μαθὼν δύο γενέσθαι. καὶ γὰρ μῖμος εἰσαγόμενος καθ' ὃν σαυρῶται ληφθεὶς ἠγέμων, ὅτε ὀρχήσεως δέαμα εἰσάγει κινύραν, ἐν ᾗ αὐτός τε ἐκτείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ μύρρα, ἄμμά τε λίθ τεχνητὸν πολὺ, καὶ τὸ φέρει τὸν σαυρωθέντα ἐκκεχυμένον, καὶ τὸ φέρει τῆς κινύρας. ὁμολογεῖται δὲ καὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνῃ γενέσθαι ἐν ᾗ φίλιππον τὸν ἀμυντοῦ μακεδόνων βασιλέα κτείνει παυσανίας εἷς τῶν ἑταίρων, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. γαΐου δὲ ἐνδιάζοντος εἴτε ὠδάμενον εἰς τέλος τῇ θυρείᾳ δίκῃ τὸ τελευταῖον εἴη) τῶν ἡμέραν, εἴτε λεξαμένου καὶ σίτῳ, εἶτα ἐπανίοι καθὰ καὶ πρότερον, μυκιανὸς ὑπὸ τὸ γαΐῳ καθεζόμενος, καὶ δεδιὼς μὴ δέξαιτο τὰ τῆς καιρῶν εἰς κενὸν, ἐξαναστὰς ἐπειδὴ τὸ χαρέαν ἐώρα προεξεληλυθότα, ἐπείγετο θεασώμενον αὐτὸν προελθών. λαμβάνεται δὲ αὐτοῦ τῆς σολῆς γαΐος καὶ φιλοθεσώλου δῆθεν, καὶ ποῖ δὴ φησιν ὦ μακάριε. καὶ ὁ μὲ, αἰδοῖ δοκεῖ τὸ καίσαρος καθίζειν. χρείαν δ' ὁ φόβος λύει. ὀλίγον τε διαλιπών, εἶτα διανίσατο. καὶ ὁ γαΐος ὡδὲν ἐμποδὼν λύειν, ἄξιόν τι δοκῶν ὅτι νιν τῆς αἰσχυντηλίκτων ποιεῖσθαι τὴν ἔξοδον. ἀμφοῖν δὲ, καὶ αὐτὸς παρῆνει τῷ γαΐῳ καθ' ὃ προτέρου ὑπεξελθόντι πρός τε λεξαι καὶ ἄρισον χρέσθαι, καὶ ἔπειτα δὲ εἰσελθεῖν, χρῆσον ὅτι πέρας ἀχθῶσι τὰ εἰωσμένα. καὶ οἱ μὲν τὸ χαρέαν ἕτερον μὲν ἀλλήλους ἢ καιρὸς, καὶ ἐκ χρῆν ἕκαστα σφᾶς αὐτοὺς προσαχθείσης μὴ ὑπολιμπάνειν ὅτι πονοῦντας. ἦλθον δὲ τῇ δεξιᾷ, καὶ τῷ μέλλειν τὰ ἐν χερσὶν, ἐπεὶ καὶ τὸ σύνταγμα ἦσαν ἤδη τὰ τῆς ἡμέρας λύειν, καὶ χαρέας βραδύνοντος γαΐου, προθύμως λύειν ἐπεισελθὼν ἐν τῇ καθέδρᾳ προσαιτεῖν. προσήδει μὲν δέ τι τοῦτο σὺν πολλῷ φόνῳ τῷ τε βουλευτῷ, καὶ ὁπόσοι τῶν ἱππέων παρῆσαν

A bant viri cum mulieribus, & serui consuli cum ingenuis. progressus deinde imperator rem diuinam fecit Augusto Cæsari, ad cuius tum honorem ludi celebrabantur: & cadente victima contigit respergi cruore togam Asprenatis vnius è senatorum numero, quod ominosum ei fuit, licèt tum risu exceptum à Cæsare. nam & ipse in eo tumultu occisus est. Fertur Caium ea die præter naturam suam fuisse affabilem, ita vt infucta comitate omnibus fuerit miraculo. Peracto sacro concedit inter amicos in theatro, quod compactile instaurabatur per singulos annos hoc modo. duas habebat ianuas, alteram versus subdiualem aream, alteram versus porticum, per quam actores ingrediebantur & egrediebantur, non turbato spectatorum consessu: qua parte erat cella quædam tabulatis interfepta, vbi mimi versabantur, & musici. Cúmque iam & multitudo cætera sederet, & Chærea cum reliquis tribunis non procul à Cæsare, qui dextrum theatri cornu tenebat: Batibius vir prætorius submissa voce rogauit assidentem sibi Cluuitum consularem, ecquid noui audisset. quo negante, ergo, inquit, scito instare hodie certamen tyrannicidij. tum Cluuitus, tace, inquit, bone vir, ne quis hæc Achiuorum exaudiat: alludens Homerico carmine. Sparsis deinde in spectatores missilibus, quæ pomis constabant & auibus propter raritatem gratis, Caius delectabatur diripiēte hæc certatim populo: móxque duo quædam ominosa secuta sunt. Nam mimus inductus est in quo iudex deprehensus in crucem suffigitur: & fabula acta est Cinyra, in qua & ipse & eius filia Myrrha occiditur, multúmque ficticij cruoris fusum est tam circa crucifixum, quàm circa Cinyram. quin & eundem diem fuisse aiunt, quo olim Philippus Amynthæ filius rex Macedonum ab amico Paulania cæsus est, dum theatrum introgreditur. Cæterùm Caio dubitante, permanerétne vsque finem spectaculi, præsertim cùm dies esset vltimus: an lotus & cibo sumpto reuerteretur, vt erat solitus: Minucianus supra Caium assidens, veritus ne periret occasio, iam enim Chæream egressum viderat, surrexit iturus ad confirmandum hominem, eum Imperator comiter apprehendens lacinia, Quónam, inquit, bone vir. quem ille reueritus sedit denuo. sed vicit timor: & paulò pòst rursum surrexit, Caio non amplius retinente, quòd eum putaret abire ad aliquid necessarium. Tum Asprenas etiam hortatus est Cæsarem, vt more solito lotus & pransus tum demum reuerteretur: cupiebat enim, vt conscius, quòd statutum erat peragi. Et iam Chærea coniuratos disposuerat, vt suo quisque loco nauaret operam: ægréque moras ferebant, quòd iam esset hora nona diei: & Chærea volebat in theatrum reuerti, atque in sedentem irruere. quamuis enim intelligeret id fine multa equitum, qui aderant ac senatorum cæde non posse fieri,

existimabat tamen eam bene rependi libertate A
publica. iámque tendebat in theatrum, cùm
subito sti epitu significatur surrexisse Cæsarem.
Tum coniurati turbam dimouent, quasi Caio
hoc volente: re autem vera captantes solitu-
dinem quo faciliùs possent cædem perficere.
præcedebant autem eum Claudius patruus, &
M. Minucianus sororis eius maritus, & Va-
lerius Asiaticus: quos dimoueri vetabat sua
dignitas. eos ipse sequebatur cum Paulo A-
runtio. mox vbi regiam ingressi sunt, reli- B
cta recta via per quam eum præstolabãtur ser-
uorum ministeria, & quà Claudius cum a-
liis præcesserat, deflexit ad infrequentem
quandam cryptam ducentem ad balineas, pue-
ros etiam co loco visurus, qui venerant ex A-
sia, partim ad concinendos hymnos sacrorum
domesticorum, partim ad saltandam pyrri-
chen in theatro. ibi occurrens ei Chærea si-
gnum postulat. & illo probrosum quidã dan-
te conuitio simul ac ferro eum adortus ferit C
grauiter, non tamen lætali vulnere: quod
quidam data opera factum putant, vt multis
ictibus consauciatus periret cruciabiliùs, mi-
hi non fit verisimile, quia tale facinus non
admittit lenta consilia. quòd si hoc animo id
fecit Chærea, videtur mihi fuisse omnium stul-
tissimus, qui maluerit indulgere iracundiæ,
quàm celeriter se ac suos eximere periculo:
maximè quando non deerant, qui Caio pos-
sent succurrere, nisi quamprimùm exhalaret D
animam. alioqui videbitur se & amicos potiùs
quàm illum affligere voluisse, cùm posset re be-
ne gesta clam se vltoribus eius subducere, non
perdendo temere tempus, vel seiptum potiùs.
Verùm hæc quisque, vt libuerit æstimet. Cai-
us porrò præ dolore vulneris, quod humerum inter & collum impactum ne vlterius
procederet osse iuguli retentum est, neque
exclamauit attonitus, neque inuocauit opem
amici vllius, siue quòd nemini satis fideret, E
siue præ superbia: gemitu tantum edito, fu-
ga se proripiebat vlterius. quem paratus in
hoc Cornelius Sabinus impulit, vt in genu
procideret: móxque circumsistentium vna
vox erat, repete, atque ita confecerunt eum
illatis certatim crebris ictibus. extremum au-
tem inflixisse fertur Aquila, qui vltimum ex-
itium illi attulit. author autem facinoris
meritò Chærea dicendus est. quamuis enim F
adhibuerit socios, omnium tamen primus id
concepit animo, & modum perficiendi inue-
nit. primúsque ausus est consilium communi-
care cum aliis. quod vbi probari sensit, coniu-
ratos in vnum contraxit vsus eximia prudẽ-
tia, & ad audendum accendit crebris adhorta-
tionibus, cúmque res operam posceret, hic
quoque primus in eum irruit, & sua virtute
cædem exorsus trucidati cadauer proculcan-
dum aliis præbuit. quapropter meritò quicquid

καίπερ δεδιὼς, θεόθυμος ἰῶ, καλῶς ἔχειν ἡγέμονος, πᾶσιν ἀσφάλειαν Ϲ ἐλόυθερίαν ὠνέμενος· ἐν ὀλίγῳ πίθεσθε τὰ κῆ τὰς ἀποκεμφύσεις. Ϲ δὴ τεταμμένων εἰς τὸ θέατρον τ εἴσοδον, σημαίνει γάϊος ἐξαναστάς, καὶ θόρυβος ἰῶ. ἀνέστρεφον ἢ κὴ οἱ συνωμόται καὶ ἀπωθοῦντο τ πληθὼ, λόγῳ μὲ ὡς τὸ δυχεράνειν τ γάϊον, ἔργῳ ἢ ἐπ' ἀδείας βουλόμενοι ἐν ἐρημίᾳ τ ἀμυνομένων καταστήσαντες αὐτὸν, ἀπλέως ἀ σφαγῆς. παρεξέπεσαν ἢ κλαύδιος μὲ ὁ πάτρως αὐτ, καὶ μάρκος μινυκιανὸς ὁ ἀ ἀδελφῆς ἀνὴρ, ἔπ ἢ ἀλαῖος ἀνθυπατικὸς, οἷς ὡδὶ βουλομένοις διακωλύσαι δύναμις ἰῶ αἰδοῖ ἀ ἀξιώσεως. εἵπετο ἢ αὐτὸς σὺν παύλῳ ἀρουντίῳ. ἐπεὶ ἢ ἐντὸς ἰῶ τῦ βασιλείου, τὰς μὲ δὶ εἰθείας ὁδοὺς λείπει, καθ' ἃς δὴ ἐστήκεσαν τ δίλων οἱ θεραπεύοντες αὐτ, κὴ παρῆσαν οἱ πρὸ τ κλαύδιον. ξέπε ἢ κῆ γενομὸν πρεμηκότα, κὴ ὅπ τόπον παρὸς λυχνοῖς ὑπονόμους, ἅμα κὴ παῖδας οἱ ἦκεσαν ἐκ ἀ ἀσίας καταναόησαν, πομπῆς αὐτῷ ἐκεῖθεν ἀγομένης ὅπ ὕμνους μυκηναίων ἀ ἐπετέλει, ἐνιοι ἢ κῆ πυῤῥιχισμὸς οἳ ἐν τοῖς θεάτροις ἔσωντο. ὑπαντιάζει ἢ αὐτὸν χαιρέας κὴ ἤτησε σημεῖον. τὸ ἢ τ εἰς κλαύδιον ἀνακεφμένων εἰπόντος, ὠδὶ ἐνδιάσας λοιδορίας τε ἐχρῆτο κῆ τ γαΐῳ, κὴ ἀπασάμενος τὸ ξίφος, ἐπάγει πληγὴν σφοδρὰν. ὁ μὲν γε ἰῶ καίσαρ. καί τινες φασὶ τινες θεωνοίᾳ τ χαιρέα ἀγνῶτος τὸ μὴ μιᾷ πληγῇ διεργάσασθαι τ γάϊον, ἀλλὰ πιμωρεῖσθαι μᾶλλον πλήθει τραυμάτων. ἐμοὶ ἢ ἀπίθανος ἔδοξε ὁ λόγος, διὰ τὸ μὴ ὅπιχωρεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς θεάσεσι λογισμῷ χρήσασθαι τὸν φόνον. χαίρεαν ἢ εἴπερ ἄτως ἐφόνευε, πάντων ἥμιαν μοίρᾳ διαφέρειν, ἡδονὴν τῇ ὀργῇ χαριζόμενον μᾶλλον ἢ ἐκ τῦ ὀξέος ἀπαλλαγὴν αὐτῷ τε, κὴ τοῖς συνωμόταις κινδύνων χαριζόμενον, διὰ τὸ πολλὰς ἂν μηχανὰς ἔπ ἡδυπαθοῦντι βοηθειῶν γαΐῳ μὴ φθάσαντι τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι. καὶ ταῦθα χαρίᾳ λόγον ἂν ἡδυπαθοῦντι ὁ θεὸς τῆς γαΐου τιμωρίας, ἀλλὰ τ αὐτ, καὶ τῶν φίλων, ὅπου ἢ κὴ θεάσαιτο καλῶς ἂν εἶχε σιγῇ χρωμένῳ διαδιδράσκειν τὰς ὀργὰς τῶν ἀμυνομένων, ἐκ ὅπως ἄδηλον εἰ τύχοι καταρθῶν ἐπ' ἀλόγοις χρῆζειν αὐτόν τε ἀπολέσαι κὴ τ καιρόν. καὶ τάδε μὲν εἰκάζειν παρέσω τοῖς βουλομένοις, ἢ κὴ θέλοιεν. ὁ ἢ γάϊος ἀληδόνι τῆς πληγῆς φερόμενος, μεσηγὺς δὲ τῦτο ὤμου, καὶ τὸ τραχήλου φερόμενον τὸ ξίφος, ἐπέσχεν ἡ κλεὶς πρόσωτέρω χωρεῖν, ἔτε ἀνεβόησεν ὑπ' ἐκπλήξεως, ἔτε ἐπεκαλέσατό τινας τῶν φίλων, εἴτε ἀπιστίᾳ εἴτε κὴ ἄλλως φρονήσει. σόνῳ ἢ χρησάμενος πρὸς τῆς ἀληδόνος τὸ πρωτεῖον εἰς τὸ πρόσθεν ἵετο φυγῇ, καὶ δεξάμενος αὐτὸν κορνήλιος σαβῖνος τῷ δράνοιαν ἤδη πεπραγασμένος, ὡθεῖ κλιθέντα ὅπ γόνυ. πολλοὶ ἢ προσιόντες ἀφ' ἑνὸς ἐκπελύσματος ἔκοπτον τοῖς ξίφεσι. ἐκπελύσμός τε τὰ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἕκαστον αὐτοῖς ἰῶ. τελευταίαν ἢ ἀκύλας ὁμολογῆται ὑπὸ ἁπάντων πληγὴν ἐπαγαγών, ἢ μεθίεσαν αὐτόν

ἀκεραίως. ἀναθεὶς δ' αὖ τις τ πράξιν χαιρέᾳ, κὴ δὲ εἰ σὺν πολλοῖς ἐπράχθη τὸ ἔργον αὐτῷ, ἀλλ' ὑπ' ἐρώτος τεκνευθυμήθη, τοιαῦτα ὡς πραχθεὶς προλαβὼν πολὺ τ ἁπάντων, κὴ ἐρώτος μὲ ὅλμπρως ἐξεῖπεν τοῖς λοιποῖς, δεχομένων ἢ τὸν ὅπ τῷ φόνῳ λόγον, παρεάσας τε ἤθεσιν, κὴ τὰ πάντα φρονίμως συνεσκευάσας ἔνθα ἐνωμῷ εἰσηγήσεως ἐχρῶ, πολὺ κρείσσων ἐγίνετο, κὴ λόγοις καθομίλησε χρησοῖς, ὡς ὑ ὅλμπιος τὰς ἰῶ ἀγκάς τε τοὺς πάντας, ἐπεὶ τε καιρὸς ἐλάμβανε χεῖρ χρῆσθαι, φαίνει καὶ ταῦθα πρῶτός τε ὁρμήσας, κὴ ἀψάμενος ἀρετῇ τ φόνε, κὴ τοῖς ἄλλοις διεπίστευσε θράσος. Ϲ πρόσθεν ἐπράχθη τὸ γάϊον. ὥστε αὖ δικαίως,

Ϲ ὁπόσα

καὶ ὁπόσα τοῖς λοιποῖς εἰη πεπραγμένα τῇ χαρέᾳ γνώμῃ τε καὶ ἀρετῇ προσῆκεν, καὶ πόνῳ τῷ χειρῶν. καὶ γάϊος μὲν οὕτω βίοτον τέλος ἐπέθηκε, πολλοῖς τραύμασιν ἀναλωθείς. οἱ δὲ περὶ τὸν χαρέαν, ἐπειδὴ κατείργαστο αὐτοῖς ἤδη γάϊος, ὁδοὺς μὲν τοσαύτας ἰόντες σώζειν αὐτοὺς ἀμήχανον ἐώρων, ὅκνῳ τε τῷ γεγονότων. καὶ δὲ μικρὸν λεῖπον τὸν αὐτοκράτορα ἀπηρκόσι τὸ κινδύνευμα ὑπό τε ἀνοίας τοῦ δήμου πεμφθέν, καὶ ὄντα προσφιλῆ, καὶ τῷ στρατιωτῷ μὴ ἀναμωτὶ ποιησαμένων τὴν ζήτησιν αὐτοῦ, ἄλλως τε ξενῶν ὄσων τῷ σεβαστῷ καθ' αὑτοὺς ἐπράξαν τὸ ἔργον, καὶ μεγάλου πλήθους ἐμφράξαντος αὐτὰς τὰ θεραπείας, καὶ ὁπόσοι τῷ στρατιωτῷ ὕστερι φυλακῇ τοῦ αὐτοκράτορος ἐκείνῳ παρῆσαν τὴν ἡμέραν. ὁδοί τε ἑτέρας χωρησάντες, παρῆσαν εἰς τὴν γερμανικὴν αὐλὴν τοῦ γαΐου παῖδες, ὃν τότε ἀπῆρκεσαν. σωπηθὲν δ' ἐκεῖνο, διὰ τὸ ἐν τῷ βασίλειον ὂν, ἐπ' οἰκοδομίας ἐκάστῳ τῶν ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ γεγονότων ἀσκηθὲν ὑπὸ μέρους ὀνόματι τοῦ οἰκοδομησαμένου ἢ καί τι μερῶν οἰκήσεως ἀρξάντων, τὴν ἐπωνυμίαν ἐσχέθη. καὶ δὴ ἐκπεσόντες ἐκ τοῦ πλήθους τὴν ἔφοδον, ἐν ἀσφαλείᾳ τὸ παρὸν ἦσαν, λαθόντες ἀκμὴν κακοῦ τοῦ τὸν αὐτοκράτορα παρειληφότος. πρώτους δὲ εἰς τοὺς γερμανοὺς ἡ αἴσθησις ἀφίκετο τοῦ γαΐου τελευτῆς. δορυφόροι δ' ἦσαν αὐτοῦ ὁμώνυμοι τῷ ἔθνει, ἀφ' ὧν κατέλεξαν, τὸ κελτικὸν βάγμα παρεχόμενοι αὐτῷ. θυμὸς δὲ χρῆσθαι πάτριον ὅσιν αὐτοῖς σφαῖραν εἵπσιν ἑτέρας βαρβάρων, διά τε ἡδονὴν λογισμὸν ὑπισχέσθαι τῶν ποιουμένων, ῥωμαλέοις τοῖς σώμασι, καὶ τῇ πρώτῃ ὁρμῇ συνιόντες τοῖς πολεμίοις, ἃ αὐ ὁρμίσωσι μεγάλα κατορθοῦντες. ὅτοι δὲν πυθομένοι τὸ γαΐου τὸ σφαγὴν, καὶ σφαλησάντες διὰ τὸ μὴ ἀρετῇ κεῖνειν ὑπὸ τοῖς ὅλοις, ἀλλὰ συμφέροντι τῷ αὐτῷ, μάλισα δὲ αὐτοῖς σφοφιλὴς ἦν γάϊος δόσεσι χρημάτων τὸ δῦναι αὐτὸ πάμενος, ἀπασάμενοι τὰ ξίφη (σφοφέρει δὲ αὐτῷ, σαβῖνος χιλιαρχῶν, ἃ δι' ἀρετὴν καὶ γενναιότητα σφετέρων, μονομάχος δὲ ἦν, ἰσχύι δὲ σώματος τὸν ὑπὸ τοιούτοις κτησάμενος ἀρχὴν) διεξέσαν τὰ οἰκίας ἀνερευνόμενοι τοὺς σφαγέας τοῦ καίσαρος. ἀπορούντα χρηκρήσασιν αὐτοῖς, διὰ τὸ σφετέρῳ σφέπεσεῖν, ἕν τὸν σολὸν μιᾶναι τὸ αἷμα τῷ θυμάτων, ὡς μοι λέλεκται σφότερον, ἐπ' ἀγαθῷ τὴν σωτυχίαν ἀπεσήμαινε τοῦ γεγονότος. δεύτερος γορβανὸς ὑπανιάζει, τοῖς γενναιοτάτοις τῶν πολιτῶν, καὶ πολλοῖς αὐτοκράτορας παρεχόμενος τῷ σφετέρων, καὶ μηδὲν ἀμύνομένων αὐτὸν τὴν ἀξίωσιν ἰσχύι σφήκειν ἀφαιρεῖται τὸ ξίφος τῶν σφοτέρων ὑπόντων συμπλακεῖς, φανερός τε ὢν καὶ ἀσφαλῶς πυθανόμενος, μέχρι δὴ σφοχεθεὶς πολλοῖς τῷ ὑπεσεμένων, ἔπεσεν ὑπὸ πλήθους ξιφῶν. τέλος δὲ αὐτῶν τῷ ἐκ τῆς βυλῆς σταλὸν ὀλίγοις ἐ τυχαίως τοῖς γερμανοῖς καθάπερ οἱ σφότερον σφέπεσον, ὑπὸ δὲ φιλοθεαμοσύνης, καὶ ἡδονῆς τὸ αὐτόπτης γένεσθαι γαΐου κειμένου, μῖσος ἐπέφηνε σφὸς αὐτόν. τὸν γὸ πατέρα τὸ αὐτηίου, καὶ ὁμώνυμον φυγάδα ἐλάσας, καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς, κτείνῃ στρατιώτας ὑποπέμψας, καὶ παρὼν μὲ διαπρόμενος θεωρίᾳ τ νεκρῶ. θορυβημένης δὲ οἰκείας, κρύπτειν αὐτὸν ἐπιθυμησάμενος, ἐ διαφυγεῖν τὸ γερμανῶν τὸ εἰς τ ἔρευναν ἀκριβῆς, καὶ ὅπι τοῖς φόνοις ὁμοίως, τῷ τε αἰτιῶν καὶ μὴ διαχρισαμένων, καὶ οἱ μὲ, ζώντι τεθνήκεσαν. εἰς δὲ τὸ θέατρον ἐπεὶ ἀφίκετο ὁ λόγος σφὸς τὸν γαΐου τελοῦντος, ἐκπληξίς τε, καὶ ἀπιστία ἦν. οἱ μὲν καὶ πάνυ ἡδονῇ δεχόμενοι τ ὄλεθρον αὐτοῦ, καὶ σφὸ πολλοῦ ἠσπασμένοι σφίσιν ἀγαθὸν συνελθεῖν, ὑπὸ δέους ἐν ἀπιστίᾳ ἦσαν.

A & à sociis perpetratum est, ipsius prudentiæ, industriæ atque virtuti, acceptum ferendum est. Sic Caius finiit multis confossus vulneribus. Quo interfecto, Chærea cum sociis recipere se quà venerant, videbat impossibile: siue attoniti magnitudine facinoris, quòd non leue esset periculum occidisse imperatorem gratiosum apud insanam multitudinem, paratis ad vltionem militibus: siue quòd angustæ erant viæ vbi patrata est cædes, & refertæ famulis ac
B custodibus, qui omnes ea die præsto erant ad officium. proinde per aliam viam contulerunt se ad ædes Germanici, cuius filium Caium tum necauerant. hæ fuerunt contiguæ palatio: quod ita vnum erat, vt tamen excultum esset ædificiis per partes à singulis imperatoribus, quorum appellationem retinebant. iámque elapsi è turba satis tuti erant pro tempore, tantisper dum in occulto esset casus Cæsaris. primi
C autem Germani senserunt eius interitum, cohors satellitum ex ea gente lectorum ad principis custodiã: homines natura iracundi, vt quibus alij barbari, quòd plerunque quid fiat non intelligant, robusti corpore & primos hostium impetus excipere soliti, & magnum ad victoriam momentum afferre in quamcunque partem incubuerint. hi cognita morte Caij vehementer indoluerunt, non ipsius virtutibus rem
D metientes, sed suis commodis, quòd gratiosus apud illos fuerat crebris largitionibus beneuolentiam eorũ sibi cõparans: moxque duce Sabino (is non sua, aut maiorũ virtute, vt qui gladiator fuerat, sed insigni robore ad tribunatũ prouectus est) strictis gladiis discurrebant per domos scrutabundi vbinam lateret interfectores Cæsaris: & primùm fortè oblatum Asprenatem frustatim lacerauerunt, eũ cuius togam cruore victimæ respersam diximus, infausto sanè auspicio. post hunc Norbanum nacti sunt ciuem nobilissimum, & genus ducentem à multis imperatoribus: qui nihil apud furẽtes fieri suã dignitatẽ vidẽs, homo validus extorsit gladiũ reluctanti ei, qui primus se inuaserat: videbaturq; non inultus moriturus, ni circumdatus multorũ simul obrueretur ictibus. tertius è senatoribus Anteius cũ paucis mala fortuna sicut priores in Germanos incidit, pertractus eò cupidine visendi Caij cadaueris, quem vehementer oderat. eius enim patrem eodem nomine ap-
F pellatum non contentus egisse in exilium, occidit postremò missis illò militibus. pascebat igitur oculos gratissimo spectaculo: verùm audito tumultu latebras quæritans, non effugit Germanorum diligentem perquisitionem, per iram sontes iuxta atque insontes trucidantium. & illi quidem tali fato absumpti sunt. cæterùm postquam in theatrũ rumor de morte
G Caij perlatus est, plus demirationis inuenit quàm fidei. quidam enim etsi perlibẽter interitum eius acciperent, quem iamdudum optauerant, præ timore tamen credere non audebant,

aliis contrà ideò non libebat credere, quia verum esse nolebant, atque etiam maius putabant quàm vt humana virtute posset effici. hi ferè erant pueri ac fœminæ atque mancipia: tum nonnulli ex militibus: quòd eius stipendia merentes simul exercerent tyrannidem, ministri superbiæ, concutientes optimum quemque ciuium, & prædarum participes. mulieres autem & iuuentus deliniti, vt solet vulgus, spectaculis, muneribus gladiatoriis, visceration ibus, oblectamentisque id genus aliis: quarum prætextus erat voluptas populi, re autem vera seruiebant crudelitati & insaniæ principis. apud seruos item gratiosus fuerat propter licentiam contemnendi dominos, contra quos in eo paratum habebant præsidium. Facile enim erat fidem impetrare confictæ calumniæ, & indicata herili pecunia non libertatem solùm assequi, sed & diuitias, quòd delatoribus octaua confiscatorum bonorum esset decreta. nobilium autem etiamsi quibus credibile fieret, vel quòd aliquid præsentiret, vel quòd verum esset miserè cupiebant, adeò nó proferebant gaudium, vt ne audiuisse quidem se fingerent: alij ne spe frustrata proditæ voluntatis pœnas luerent: insidiarum alij conscij, & tanto magis præ se ferentes ignorantiam, ne fortè suspecti his quibus expediebat tyrannum viuere, deposcerentur ad supplicium. nam & diuersus rumor sparsus est, esse quidem saucium, non tamen occisum, verùm diligenter curari à medicis. quo factum est, vt audientium nemo declararet suum animum: aut enim amici eius erant, qui nunciabant, & hoc ipso suspecti quasi fautores tyrannidis: aut contrà infesti homini, & ideò nimis cupidè etiam falsa pro veris credita communicare cũ aliis putabantur. accessit & alius rumor, qui maximè nobilitatis obscurauit gaudium: eum contempto vulnerum periculo, sic vt erat cruentatum procurrisse in forum, atque ibi concionari apud populum. ita illi in diuersos affectus distrahebantur rumore ancipiti: non tamen loco se mouere ausi tunt metu calumniæ, scientes non tam referre quò ipsi animo id facerent, quàm quo factum interpretarentur delatores & iudices. Sed postquam Germani strictis gladiis circumdedêre theatrum, nemo spectatorum non putabat de se actum. & ad cuiusuis ingressum expauescebant, quasi iamiam contrucidandi: hærebántque inopes consilij, vt quibus nec manere tutum esset, nec egredi. tandem irrumpentibus militibus clamor toto theatro tollitur suppliciter deprecantium, & excusantium insidiarum ignorantiam, siue insidiæ illæ fuerint, siue quid aliud. addebant & planctus, & lacrymas, deósque innocentiæ testes inuocabant, & alia faciebant ac dicebant, quæ eos docebat præsentaneum vitæ periculum. His flexa est ira militum, ne quid durius

εἰσὶ ἢ οἷς ⸂τὸ⸃ πάνυ ἀπ' ἐλπίδων λῦ, ἀλλὰ τὸ μὴ ἐθέλειν πιστεύειν τοιόνδε ὅτι γαῖος γεγονέναι, μήτε ἀληθείᾳ προσῆκεν, ἀλλὰ τὸ μὴ οἷόν τε ἀνθρώπῳ εἶναι τοιάδε ἀρετῇ χρῆσθαι. γυναικά τε λῦ ταῦτα καὶ παῖδες, ὁπόσοι τε δοῦλοι, καὶ τινες τῶν στρατιωτικῶν. οἱ μὲν ἀλλὰ τὸ μισθοφορεῖν, καὶ οὐδὲν αὐτοῖς συντυραννοῦντες, καὶ ἁρπαγίας τε κατ' ἐκεῖνον ὕβρεως ἐπανασειόμενοι τοῖς κρατίστοις τῆς πολιτείας, τιμῆς τε ἅμα καὶ ὠφελείᾳ τυγχάνειν. ἡ δὲ αὖ γυναικωνῖτις, τὸ νεώτερον, ὅπερ ὄχλος φιλεῖ, θεωρίας τε, καὶ μονομαχιῶν δόσεσι καί τινων κρεανομίων, ἡδονῇς ἀνειλημμένοι ἀφῃροῦντο, λόγῳ μὲν ὅτι θεωρίας τῆς πλήθους, τὸ δὲ ἀληθὲς, ἐκπλαγέντα τῆς μανίας καὶ τὸ ὠμότητα. οἱ δὲ ἄλλοι ἁπλῶς τὸ ἐν προσηνείᾳ τε εἶναι καὶ καταφρονήμασι τοῦ δεσποτοῦ ἀπροφῆς, τῷ ὑβρίζοντι αὐτοὺς ἴσης τῆς κατ' ἐκεῖνον ὑπηκοΐας. ῥᾴδιον γὰρ φθονουμένοις τε καὶ τοῖς κυρίοις πιστοῖς δοῦναι, καὶ τὰ χρήματα ἐνδείξασιν αὐτοῖς, ἅμα ἐλευθέροις τε εἶναι καὶ πλουσίοις, μισθῷ τῆς καταγορίας, ἁπλῶς τὰ ἆθλα αὐτοῖς προκείσθαι τὰς οὐσίας τῶν ἀνῃρημένων. τοῖς δ' ἀπιστοῦσιν εἰ καί τισι πιστὸς ὁ λόγος φανείη, τοῖς μὲν ἐκ τοῦ προειδέναι τὸ ὑπεναντίον, τοῖς δὲ ὑπὸ τοῦ θέλειν δικτὸν ἡγεμένοις, σιγὴ παρεδίδοτο, καὶ μόνον ὅτι τοῖς εὐαγγελισθεῖσι χαρὰ ἀλλὰ καὶ ἡ δόξα τῆς ἀκεραίους. οἱ μὲν δειλότες, μὴ καὶ ψευσθεῖσιν ἐλπίσαντες, πιστεῦσαι ἔδοξεν, ὡς προσεξορμήσασιν ἀποφεύγειν τὸ ἀληθὲς τὸ ἑαυτῶν. οἱ δὲ ἐξεπιστάμενοι ἁπλῶς τὸ μὴ ὑπεναντίος μισεῖν, μᾶλλον ἐκρυπτον ἀλλήλων ἀγνοίᾳ, καὶ δειλότες μὴ πρός τινα εἰπόντες, οἷς ἡ τυραννὶς ἐσῶσα ὠφέλημος ἔτι ζῶντος γαῖος, κολασθεῖεν ἐνδείξεως ἀμοιβῆς. ἐπεὶ καὶ ἕτερος ἐπεφοιτήκει λόγος, ὁμιλητέαν μὲν θανάσιμον, ἀλλὰ ζῶντα ἐν θεραπείᾳ τοῦ τῶν ἰατρῶν εἶναι. ἔτι τε πρὸς αὖθις ἐθεὶς, ὡς καὶ θαρσήσας γνώμῃ ἀποφαίνοιτο τὰ αὐτά. ἢ δὲ φίλος ὢν, ὑποπτος ἐγίνετο δυνοίᾳ τῆς τυραννίδος, ἢ καὶ μίσει πρὸς ἐκεῖνον χρώμενος, τῷ πρὸς αὐτὸν ἐδαμόθεν δυνοίᾳ χρωμένῳ, ἀλλαθεύειν τὸ ὅτι τοῖς λεγομένοις πίστιν. ἐλέγετο ἢ ὑπό τινων, οἱ καὶ μάλιστα τῆς δυσπραξίας ἐφάνιζον τὸ δύθυμον τῆς ἐλπίδος, εἰ ἀμελείᾳ κινδύνων γενόμενοι, καὶ ἀφειστηκὸς μηδὲν τῶν ξιφῶν ἀπειρήκειν ἡματωμένου ὅτι τῆς ἀρετῆς διεκπεσεῖν, καὶ ἐν δημοσίᾳ εἶναι. καὶ τάδε μὲν εἰκάζετο βελτίστῃ τῇ ἀλογίστῳ τῆς θρασεῖν προθεμένων, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα δόξῃ τῶν ἀκεόντων λαμβανόμενα. ἐμοὶ τοῦ γε εἰδέναι ἐξέλειπον, δειλότες τὸ ἐπενεχθησομένῳ προσεξιέναι αἰτίαν. ἐγὼ δὲ ἐφ' ἧς ἀξιοῖεν ἀγνοίας γνώσεσθαι προῖσι αὐτοὺς τὸ κρίσιν, ἀλλὰ ἀφ' ἧς εἰκάζειν θελήσειαν τοῖς τε κατηγορήσαντας, καὶ τοῖς δικάζοντας. ἐπεὶ ἢ ⸂τὸ⸃ πλῆθος τῆς γερμανῶν προεῖχε τὸ θέαρον ἑαυτοῦ ὡρῶν τὰ ξίφη, πᾶσι τοῖς θεωρεῖς ἐλπὶς ἐνῆν ἀπολεῖσθαι, ⸂τὸ⸃ πρὸς πᾶσαν ἔτυπος εἴσοδον ποῖα εἶχεν αὐτοὺς ὡς αὐτίκα μάλα συγκοπήσουσι. ἐν ἀμηχανίοις ἢ ἦσαν, ὅτε ἀπιέναι θαρσοῦντες εἰσφερόμενοι, ὅτε ἀκινδύνων τῶν ἀφοβίᾳ τὸ ὅτι τοῦ θεάτρου πεπιστευκότες. εἰσπιπτόντων ἢ ἤδη, βοὴ τὸ

θεάζειν ῥήγνυ] καθ' ἱκετείαν ⸂τὸ⸃ στρατῶ, ὡς πάντων αἰτίους αὐτῷ γιγνομένης καὶ τὸ βουλευθέντων τὸ ἐπανάστασιν, εἰδήσει ⸂τὸ⸃ γέγονεν ἐπανάστασις, καὶ τὸ γεγονότων, φειδεσθῆναι ἂν, καὶ μὴ τόλμης ἀλλοίας ἅψασθαι τῆς ἀδεῶς ἐν αἰτίᾳ γιγνομένων ἀπολαμβάνειν τιμωρίαν, παρέντας ἐν ἐρωνῃ τῆς πεπραγμένου εἴπ καὶ πεπραγμένου εἴπ καταστῶσαν. καὶ οἱ μὲν ταῦτά τε καὶ περαιτέρω μὴ δακρύων καὶ τύψεως προσώπων ὑπὸ θειάζοντες, καὶ ποτνιώμενοι, ὁπόσα αἰνεδίδασκεν αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἐγὼς πλησίον, καὶ ὡς αὐτὸς ἀγωνιζόμενος πρὸς τῆς ψυχῆς εἰποιεῖν τέλεσον. θεαύεται ἢ πρὸς ταῦτα τῆς στρατιωτῆς ἡ ὀργὴ, καὶ μεταμελη-

μελήσαντος αὐτοῖς τῦ ὅπῃ τοῖς θεωρεῖς βυλεύμασος, ὁμόν τε γὰρ ἐῶ ὅτι ⸂ ἐκείνοις καίπερ ὀξηγριωκόσιν ἐδόκει, τὰ κεφαλὰς τ̃ ὠμὰ τ̃ ἀσπρίων ὅπῃ τ̃ βωμὸν ἀπερράμμοις, θεοὺς ἂς μᾶζόνως ἔπαθον οἱ θεωροὶ, λογισμῷ τε ἀξιώσεως τ̃ ἀνδρῶν, ⸂ ἐλέῳ τ̃ πάθες, ὡς τε παρ' ὀλίγον, κ̀ αὐτοῖς ἀδὲν ἐλλειπες έρως τὰ τ̃ μνδύνων ὁμιλήσαντα ἐπαναστρεῖψαι, ὧν ἄδηλον ἐ) τὴν συμφορὰν, εἴπερ εἰς τέλος φθυχθῆναι δύναιτ' ἂν. ὡς τε κἀν εἴ τινες τ̃ θεθύμως μισόντων κ̀ μ̃ δίκης τὸν γαῖον, ἀφαιρεῖσθαι τ̃ ἐπ' αὐτῷ δ̀ φερσυμῶν τ̀ χάρας, δ̀ὰ τὸ ἐν ροπῇ μ̃ τ̃ συναπολεμῆσαι γεγονέναι, τὸ ἧ πρὸν τῦ θεωρεῖναι μηδέπω κ̀ τότε ἐχέγγυον παρελθεῖν. ἰῶ ἧ δύαρεσος ἀρέντιος τ̃ κηρυσσόμενα τὰ πωλεύμενα, κ̀ δ' αὐτὸ φωνῆς τε μεγάθ̀ χρώμενος, κ̀ χρήματα θεοβεβλημένος ὅμοια τοῖς ῥωμαίων πλησιάζοντος, δύναμίς τε αὐτῷ ἦν ἐφ' οἷς ἐθελήσαι θεᾶσθαι κ̀ τ̀ πόλιν, ἔτι τῷ τότε κἀν τοῖς ὕστερον. δεῖ δ̀αθεὶς αὖ τ̃ ὡς ἐνεῷ πυθομώτατον, καίτοι μίσει κ̀ παρόν τινα ἓν ἐχέπτα θεὸς γαῖον, ἀλλὰ μᾶλλον χρείας ὢν ἡ δ̀δασκαλία τ̃ φόβε, κ̀ στρατηγία θεῖ τ̃ κερδησομένε τ̀ σωτηρίαν τ̀ εἰς τὸ παρὸν ἡδονῆς, πάντα κόσμον ὅπῃ τὴν δύσας, ὡς αἴ τις ὅπῃ τοῖς τιμωτάτοις παρεσκευάσαιτο ἀπολωλόσιν, ἀποσημαίνῃ τ̃ γαΐᾳ τ̀ θάνατον ὅπῃ τὸ θεάτρον παρελθὼν, κ̀ ἐπαυσε τοὺς ἀνθρώπους ὅπῃ πλέον αἰτίοις συμπερεφέρεσθαι τ̃ γεγονότος. ἤδη ἧ ⸂ σείλας ἀρέντιος παρῆν αἰκαλῶν τὰς γερμανοὺς, κ̀ οἱ χιλίαρχοι σὺν αὐτῷ κιλδόντες καταπίεσθαι τ̀ σίδηρον, κ̀ δ̀ασαφοῦντες γαΐᾳ τ̀ τελευτὴν. τοῦτο κ̀ σαφέσατα ἐσωσε τὰς ἐν τῷ θεάτρῳ συνειλεγμένας, κ̀ πάντας οἳ ⸂ ὅπως ἂν τοῖς γερμανοῖς θεὶ τύχοιεν. ἐλπίδος γὰρ αὐτοῖς ὠδαγόμενης, ἔμπνουν κεῖσθαι τ̀ γαΐον, ἀφ' ἑνὸς ἧ τινος κακῶν ἀναπέχον. τοσόνδε ἐθεμέσθυσεν αὐτοῖς δύνοίας τῆς θεὸς αὐτὸν, ὡς κἀν μ̃ τὰ κατ' αὐτοὺς ἀπολωλέναι τῆς ψυχῆς κτήσασθαι τὸ ἀνεπιβούλευτον αὐτῷ ⸂ τοσαύτῃ δυσυχίᾳ συνεσόμενον. παύονται ἧ τὸ ὠμηνότος εἰς τὸν τιμωρίαν μαθήσεως σαφοῦς ὠδαγόμενης αὐτοῖς ὅπῃ τῇ τελούτῃ, δ̀ά τε τὸ εἰς ἀχρεῖον ὑπολίζεσθαι τὸ θεθύμον τ̀ δύνοίας, ὃς ἀμείψασθαι αὐτὸς ἀπολωλότος, κ̀ δέει μὴ περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων ὑπερφρήνητο ὑπὸ τ̀ βυλῆς, εἴπερ εἰς ἐκείνον θεῖς αἴη τὸ κράτος τὸ ὑπατεύσαντος ἄρχοντος. καὶ οἱ μ̃ γερμανοὶ, ἀλλ' οὐδ' ἐπαύσαντο λύσσης τ̀ ὑπὸ γαΐᾳ τῷ θανάτῳ καταλαμβανομένης αὐτούς. χαρέας ἧ, σφόδρα γὰρ θεῖ μανικιανῷ ἔδοσε μὴ δ̀αφθαρεῖν μανίᾳ τῷ γερμανῶν θεῖ τοσῶν, ἑκάσον τε τῷ στρατιωτῶν μετὰ θεομηθεῖσθαι τῆς σωτηρίας αὐτῷ δρόμους, κ̀ μὴ ἀπωλόλοι πολλὰ δ' ἐξέπασιν ποιούμενος. κ̀ μανικιανὸς μὲν κ̀ κλήμης, ἀνάγεται γὰρ ὑπὸ τοῦτον, μαθόντι πολλῶν μετ' ἄλλων συγκλητικῶν δικαιωσαμένω τῇ θεᾷ συμμάρτυρῶν, κ̀ ἀρετὰ τοῖς ἐντεθυμημένοις, κ̀ θεᾶσαι μὴ ὑποδεδειλιακόσι. τυραννίδα γὰρ εἰς ὀλίγον μ̃ ἐλθεῖν ἡδονῇ τε ὑβρίζειν ἐφαρθείσαν, δύτυχεῖς ἧ ἂν ἄρα ποιεῖσθαι τὰς ἀπαλλαγὰς τ̀ βίε, μίσει τ̀ ἀρετῆς θεὸς αὐτὰ χρωμένης, ἀλλὰ μ̃ τοιαύτης δυσυχίας, οἵᾳ δὴ γαῖον σὺν ἐλθεῖν, θεὸ τ̀ ἐπαναστάντων κ̀ συντεθέντων τ̀ ὑπάθεσιν αὐτὸν ὑπίβυλον αὐτῷ γνωμένον, κ̀ δ̀δάξαντα οἷς ὑβρίζειν ἀφόρητος ἰῶ, ἀφαιρίζων τε νόμε τ̀ θεόνοιαν, πολέμῳ θεὸς αὐτὸν χρῆσθαι τοῖς φιλτάτοις. καὶ γὰρ λόγῳ μὲν ἐ) τούτοις οἱ ἀπρήκασι γαῖον, ἔργῳ ἧ αὐτὸν ὑφ' ἑαυτῷ κεῖσθαι δολωλότα. ἤδη ἧ καὶ τὸ θέατρον ἐξανέστατο τῇ φυλάκων, κ̀ θεραχαὶ πάνυ πικραὶ ἐγένοντο τῇ εἴσω.

A in ſpectatores conſulerent: quandoquidem hoc ipſum quamuis furentibus immane videbatur, circumlata cæſorum cum aſperatæ capita, & in ara depoſita, quorum aſpectu nihil miſerabilius viſum eſt ſpectatoribus, dignitatem eorum & infelicitatem reputantibus, & de ſe quoque ſolicitis, quòd incertieſſent etiãnum an omnino periculum euaſerint. itaque etiam qui iuſtiſſimis odiis Caium proſequebantur, non tamen ſincerum capiebant gaudium, timentes ne auctarium eius cædis fierent, nulla certa ſpe oſtendente ſe miſeris. Tandem Aruntius homo gratioſus, qui vocalis erat vtpote præco rerum venalium, paraueratque ſibi ex eo quæſtu diuitias ingentes cum pari potentia, theatrum ingreditur habitu quàm maximè ad luctum compoſito. quamuis enim infenſiſſimus eſſet Caio, tamen vrgente præſenti diſcrimine ad diſſimulandam lætitiam, præferens inſignia mœroris omnia, quibus vti mos eſt in cariſſimorum deſiderio, nunciat eius mortem, non paſſus multitudinem diutiùs ignorare quæ acciderant. deinde cœpit reuocare Germanorum impetum. ſimúlque tribuni iubebant gladios recondere, ſignificantes imperatoris interitum: quæ quidem certiſſima ſalus fuit conſtipatæ in theatro multitudinis, & eorum qui quomodocunque inciderent in Germanos: qui ſi aliquam ſpem incolumitatis illius habuiſſent, à nullo abſtinuiſſent maleficio. adeò illum diligebant, vt ſuarum animarum iactura redemptam ſalutem eius cuperent, nullo reſpectu calamitatis reipublicæ. itaque tum demum cognita eius morte, cohibuerunt impetum quo in vindictam ruebant, vel quòd iam non amplius erat tempus declarandæ beneuolentiæ, aut referendæ gratiæ, vel quia timebant non impunè ſibi fore tantam violentiam, ſenatu in ſe animaduerſuro ſi fortè ad eum rediret rerum regimen. Sic tandem Germanorum rabies ſedata eſt, per Caij cædem paulo antè excita. Cæterùm Chærea, qui valde timebat Minuciano, ne periret in furentes Germanos incidens, ſingulos militum prenſabat, de eo rogitans, precibúſque commendans eis ſalutem hominis: quo factum eſt, vt ille vnà cum Clemente ad eum perductus collaudarit tam egregium facinus, teſtatus id eſſe è republica, eique ſenatus nomine gratias egerit, quòd nec in deliberando conſilium, nec in peragendo animus illi defuerit: dicens hanc eſſe naturam tyrannidis, vt elata breui voluptate ex impotentis & iniquæ dominationis licentia, infelicem ſortiatur vitæ exitum vt inuiſa bonis omnibus: quòd & Caio tunc accidiſſe, qui iam tum ante conſpirationem initam legum cõtemptu, & non ferendis iniuriis etiam amiciſſimos à ſe alienauerit, à quibus nunc peremptus videatur, cùm reuera ipſe ſibi exitij cauſa fuerit. Iámque & in theatro ſpectatores tumultuabũdi cõſurrexerãt,

huiusmodi occasione diffugiendi præbita. Arcyon medicus correptus, vt curaret quosdam saucios, prætextu parandorum remediorum dimisit proximos: re autem vera, vt sese præsenti periculo eximerent. Interea senatus in curiam conuenit, populúsque in comitium confluens trucidatores Caij quærebat, & is quidem seriò, senatus verò tantùm in speciem. cúmque Valerius Asiaticus vir consularis progressus esset ad tumultuantes & indignantes latere interfectores Cæsaris, multis eum rogantibus quisnam esset eius cædis autor, Vtinam ego, inquit. Consules autem edictum proposuerunt, in quo continebatur Caij accusatio, iubentes vt domum redirent tam populus quàm milites, populo quidem magnam relaxationem pollicendo, militibus verò præmia, si modò nihil turbarent & abstinerent ab iniuriis. nam metus erat ne exasperati clade aliqua ciuitatem afficerent, néve ad rapinas verterentur & sacrilegia. iam autem totus senatorum ordo conuenerat, præcipuè qui cædis erant cósci: audebántque sperare aliquid, quasi ad se deuoluto rerum moderandarum arbitrio.

Cap. II.

Quomodo Claudius principatum adeptus sit.

IN hoc rerum statu repentè Claudius domi rripitur. Conuenientes enim in vnum milites, & collatis de rebus gerendis consiliis, videbant populum non sufficturum tot vrgentibus negotiis, si ad ipsum rediret rerum administratio: nec sibi vtilem eam fore, si desinerent esse ministri principatus & quodammodo socij. optimum igitur visum est rebus adhuc turbatis principem eligere Claudium, defuncti patruum, nemini eorum, qui tum in senatum conuerant non præferendum, siue natalium claritatis, siue liberalis eruditionis habenda esset ratio: qui constitutus in rerum fastigio præmia cuique pro meritis decernat. hæc sententia simul approbata est, & Claudius correptus à militibus. In senatu autem Cn. Sentius Saturninus, non nescius Claudium raptum, & instare virtutis certamen, quasi protrutus, nec tamen inuitus, intrepidè orationem dignam ingenuis, & generosis auditoribus exorsus est in hanc fermè sententiam: Etsi incredibile videtur, Quirites, quòd præter omnem spem nobis offertur post tam longum temporis spatium, tenemus tamen libertatem, incertum quidem quàm diu mansuram, & in potestate deorum sitam, quorum hoc munus est: sed quæ in præsēs certè exhilarare nos valeat, quicunque sequatur exitus. bonis enim viris iucundum est vel vnam horam liberos in libera patria viuere, veteriſque illius & florentis reipub. aliquem gustum capere. equidem priscæ illius libertatis non memini, vt post eam sublatam natus, præsentis fanè sum cupidissimus, & felices existimo quibus datum est in illa nasci atque institui honestis studiis:

ἀρτία δ' ἰὼν τ̃ θορυβώμενος ἀχφαλιζομένε τ̃ θεωρῶν. ἀρκύων ὁ ἰατρὸς συναρπασθεὶς ὡς ὅπ̀ θεραπεία τινῶν τραυμάτων, ἐκπέμψας ἤ τοὺς σωσόντας, λόγῳ μ̀ ὡς ἢ μετελθυσομένους ὁπόσα εἰς τ̀ ἴασιν τοῖς τραύμασιν θορύφορα, τὸ ἢ ἀληθὲς, ὡς ἀπέσωσε κίνδυνε τ̃ κατληφότος. ἐν τούτῳ ἢ βουλῆς τε γίνε ἢ συώοδος, κ̀ ὁ δ̃μος ἥπερ κ̀ εἰώθασιν ἐκκλησιάζειν ὅπ̀ ἐξ ἀγορᾶς κατασας, ἐν ζητήσει τ̃ σφαγέων τ̃ γαΐε ἦσαν. ὁ μ̀ δ̃μος, κ̀ πάνυ εὐθύμως, δοκεῖν ἢ Ϲ ἡ βουλή. κ̀ ἰὼ γὰ ἀσιατικὸς ἀλέξιος ὑπατικὸς ἀνὴρ, θεὶς ὅπ̀ τ̀ δ̃μον κατασας θορυβέντων, κ̀ δ ἀνὸν τιθεμένων τὸ ὅπλα θαίνειν τ̀ αὐτοκράτορα τ̃ ἀποκτενόντων, ἐπεὶ θορύβως πάντες αὐτὸν ἤεσιτο, τίς ὁ θράξας τυ χάει, εἰθὲ γὰ ἔγωγε φησί. κ̀ θρᾴθησαν ἢ κ̀ οἱ ὕπατοι δ χράμμα γαΐε μ̀ κατηγορίας ποιούμενοι, κελεύοντες ἢ τ̃ τότε δ̃μῳ, κ̀ ϐοῖς στρατιώταις. ὅπ̀ τὰ αὐτ̃ ἀπίναι, τ̃ μὲ δ̃μῳ, πολλὴ αἰδέσεως ἐπαγγελλόμενοι ἐλπίδα. τ̃ στρατιωτικ̃ ἢ πλ̃, εἰ ἐν κόσμῳ μείνειαν τ̃ εἰωθότι μηδὲν ὑβρίζειν ἐξαγόμενοι. δέος γὰ ἦ μὴ ἐξαγριωσάντων ὑπολαύσειε τ̀ κακὸ ἡ πόλις, καθ' ἁρπαγὰς αὐτ̃ κ̀ συλήσεις τ̃ ἱερῶν ζεομένων. ἐφθάκει ἢ ἤδη τ̃ βελτόνων τὸ πᾶν πλ̃θος συνελεγμένον, Ϲ μάλισα οἱ τὲ γαΐε συνθέντες τ̀ φόνον θεάσ τε ἤδη χεώμενοι κ̀ ἐν φεστήματι μεγάλῳ ὄντες ὡς εἰς αὐτοὺς ἀνακειμένων δ̀ τ̃ πραγμάτων.

Κεφάλαιον β'.

Ως κλαύδιος τὴν ἀρχὴν παρέλαϐεν.

ΕΝ τούτῳ δ̀ ὄντων τ̃ πραγμάτων, ἀφνίδιον ἁρπάζει κλαύδιος ἐκ τ̃ οἰκίας. οἱ γὰ στρατιῶ συνόδε γνομένης ἀλλήλοις, Ϲ αὐτοῖς λόγον δόντες περὶ τῆς ποιητέος, ἐώρων δημοκρατίαν ἀδύνατόν τε ὂν ἐγκρατῆ τοσόνδε ἀν ποτε γνέσθαι πραγμάτων, ἐξικομένην τε ἐκ ἐπ' ἀγαθ̃ τ̃ αὐτῶν κτήσεως τὴν ἀρχὴν, εἴτε τὶς τ̀ ἐν ἀρχῇ κατασήσοι τὴν ἡγεμονίαν, εἰς πάντα λυπηρὸν αὐτοῖς ἔ μὴ ὀλιγαρχοῖς τ̀ ἀρχῆς κατασᾶσι. καλῶς οὖν ἔχειν ἀκείνων ἔτι ὄντων τ̃ πραγμάτων, ἡγεμόνα αἱρεῖσθαι κλαύδιον, παῤ ὧν τε ὄντα τὸ τεθνεῶτος, κ̀ τ̃ εἰς τὴν βουλὴν συλλεγομένων, ὀλενός ἕ τινος ἐκ ἀξιολογώτερον, θορυβόντων τε ἀρετῇ, καὶ τ̃ κατὰ τὴν παιδείαν μεμελετηκότα, Ϲ σταθέντα αὐτοκράτορα τιμήσειν τε τὰ εἰκότα, κ̀ ἀμείψεσθαι δωρεᾶς. ταῦτα δ̀ανοουμένων τε, κ̀ ἐθορύβει ἐκ τὸ ὠδαχρῆμα. ἥρπασε μὲν δὴ κλαύδιος ὑπὸ τῶν στρατιωτικοῦ. γνέος ἢ σέντιος σατορνῖνος, καὶ τι πεπυσμένος τ̀ κλαυδίε ἁρπαγὴν, καὶ ὡς ὀλιγαρχίζοι τ̀ ἀρετῆς ἄκων μ̀ δοκεῖν, τὸ ἢ ἀληθὲς Ϲ βουλήσει τῇ αὐτ̃, κατασὰς ὅπ̀ τ̀ συγκλήτου, Ϲ μηδὲν καταπλαγεὶς, ἐλευθέρως κ̀ γνωμαίοις αὐδράσι θορύβως ποιεῖται ὠδήν τάδε λέγων. εἰ κ̀ ἄπιστον ὦ ῥωμαῖοι δ̀ᾳ τὸ χρόνῳ πολλ̃ ἥκειν ἀνέλπιστον οὖσαν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἔχομέν τὸ ἐλεύθερον τὴν ἀξίωσιν, ἄδηλον μὲν ἐφ' ὁπόσον ὠδατείνουσαν κ̀ γνώμῃ θεῶν οἳ ἐχαρίσαντο αὐτὴν κειμένην, δ̀ρᾴνειν ἢ ἀρκοῦσαν κ̀ εἴπερ ἀφαιρεθείη μὲν αὐτῆς εὐδαιμονία σωάζουσαν. ἱκανὴ γὰ καὶ μία ὥρα τῆς ἀρετῆς ἀλλαγομένοις, Ϲ μετ' αὐτοτελοῦς τ̀ δ̀ανοίας ἐν αὐτοδίκῳ τῇ παῤ ἑδί, καὶ μ̃ νόμων οἷς ποτε ἰῶθησε διαφθορμένη βιωθεῖσα. ἐμοὶ ἢ τ̀ θότερον ἐλευθερίας ἀμνημονεῖν ὅτι δ̀ᾳ τὸ κατόπιν αὐτῆς γεγονέναι. τῆς ἢ νεῦ ἁπλήσως πεπλαμένον μακαρισ̃ τὸ ἀδεῖως τοὺς ἐγγενηθέντας Ϲ ἐντραφέντας αὐτῇ, κ̀ τ̃

τῆ θεῶν ὐδὲν μειόνως ἀξίως τιμᾶς τούσδε τοὺς ἄνδρας, A
οἱ ὀψὲ μὲν καὶ τούτῳ τῷ ἡλικίας ἡμᾶς ἐγεύσαντο αὐτῆς.
εἰη μὲ εἰς πᾶν τὸ ἀρώνος τὸ ὄπιθεν ὠφελιμαίαν τὴν ἀδελφὴν
αὐτῆς. ἀρκοῦσα δ' ἂν ἡμῖν καὶ ἥδε ἡμέρα τοῖς τε νεωτέροις ἡμῶν, καὶ ὅσοι γεγηράκαμεν. αἰῶν ὑπείληπται τοῖς
πρεσβυτέροις διότι τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἐν ὁμιλίᾳ γενόμενοι μετασχεῖν. τοῖς δὲ νεωτέροις παίδευμα ἀρετῆς
κεκαστάσεως ἀγαθὸν αἰδεῖσθαι τοῖσδε ἀφ' ὧν γεγράμμεθα. καὶ ἡμῖν δὲ καὶ ἡμῶν, ὀλίγα πλεῖν ἔτη ὧσιν, ὐδὲν ἁμάρ- B
τοιμεν εἰς τὸ ζῆν μὴ ἀρετῆς, ἢ μόνη ἐπιφέρεται τοῦ
ἀνθρωπείου τὸ ἐλεύθερον. ἐγὼ γὰρ τὰ παλαιὰ οἶδα ἀκοῇ ὠφελαβών, οἷς δ' ὄψει ὁμιλήσας ἡδόμην, οἷον
κακῶν τὰς πολιτείας ἀνατίμπλασαν αἱ τυραννίδες,
κωλύσας μὲ πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τὸ μεγαλόφρονος ἀφαιρούμενας τὸ ἐλεύθερον, κολακείας δὲ καὶ φόβου διδάσκαλοι καθιστάμεναι, δόξῃ τὸ μὴ ὀρθὴ σοφίᾳ τοῦ νόμου,
ἀλλ' ὀργῇ τοῦ ἐφεστηκότος καταλείπειν τὰ πρόσφορα. ἀφ' ἧς γὰρ Ἰούλιος Καῖσαρ φρονήσας ὀρθῶς καταλύσας τὸ δημοκρατίας, καὶ δαμασάμενος τὸ κόσμου τὸν νόμων τὴν πολιτείαν διετίθεσαν, κρεῖσσον μὲν τὸ δικαίᾳ
ἡγούμενος, ἅπασιν δὲ κατάδηλον ἡδονῇ αὐτοῦ κομιοῦσθαι, ὡς ἔστιν ὅτι τοῦ κακῶν ἐξέφυγε τὴν πόλιν, φι- D
λοτιμηθέντων πρὸς ἀλλήλους ἁπάντων οἱ ἐκείνου
διάδοχοι τὸ ἀρχῆς κρατήσαντες, ἐπ' ἀφανισμῷ τὸ παντὸς, καὶ ὡς μάλιστα τοῦ πολιτοῦ ἐρημίαν τοῦ ἡγεμόνα καταλείποιεν, διὰ τὸ οἴεσθαι πρὸς ἀσφαλείας εἶναι
τῆς αὐτοῦ τὸ κινδύνοις αἰδεῖσθαι ὁμιλεῖν, καὶ τὸ ἀρετὴ προῦχειν ἅπαξ δόμῳ, ἐ μόνον ὑφαιρεῖν τι τῶν
αὐχήματος, ἀλλ' εἰς τὸ παῦ δύνασθαι αὐτοῦ τοῖς
ὀλέθροις τοῦ ἀπάντων, ἀριθμοῦ τε πολλῶν ὄντων καὶ
βαρύτητα αὐτῶν ὑπὸ διεξαμένων καθ' ἕκαστος
ἄρξαι. εἷς ὧν ὁ Γαΐου ὁ σήμερον τεθνηκὼς, πλέω τε πάντων δεινὰ ἀποδείξας, ἐ μόνον εἰς τοὺς συμπολίτας, ἀλ
λὰ καὶ εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους ἀπαίδευτον τὴν ὀργὴν
ἐπαφεὶς ὁμοίως τοῖς ἅπασι, καὶ μείζω κακὰ ἐξεργάζο- E
μενος ἀδίκως τοῦ τιμωρίαν ἐπιφέρεσθαι, ὀργὴν ὁ-
μοίως εἰς τε ἀνθρώπους ἐξαγριώσας καὶ θεούς. τυραννὶς γὰρ ἐ παραδέχεται τὸ ἡδύ, ἐδὲ μεθ' ὕβρεως ἀποχρῆται, ἂν εἰς τὰ χρήματα λελυπῆσθαι, ἢ γαμετὰς,
ἀλλὰ τὸ παῦ κέρδος ἐν τῇ παντασίᾳ διοχλεμένων
τῆς ἐχθρῶν. ἐχθρὸν δὲ τυραννὶδι παῦ τὸ ἐλεύθερον,
εἰς ὀδύναι τε ἐπικαλεῖσθαι αὐτοῦ καὶ τοῖς ἐν ὀλίγῳ πο-
θεμένοις, ὁπόσα πεπόνθασιν ἂ ἔστιν. ἐξεπιστάμενοι F
γὰρ ὧν ἀπαλλάσσεται κακῶν ἔστιν οἷς, κἀκεῖνοι μεγαλοφρόνως καταφρονήματι χρῶνται πρὸς τοῦ τύ-
χου, αὐτοὶ λανθάνειν αὐτοὺς ὧν φεύξεσθαι μὴ δυ-
νάμενοι, μόνως πιστὸν κτήσασθαι τὸ ἐπόπτου τὸ ἀ-
δεῖς, εἰς παντελῶς ἀρεῖσθαι δυσπαθεῖν αὐτούς. τοιού-
των δὲ κακῶν ἀπογενόμενος, καὶ ἐπιτελεῖς ἀλλήλοις
κατὰς αὐτὸς, αἳ περ πολιτειῶν ἐχεγγυώτατα πρὸς τε
τὸ παρὸν ἄνουν, καὶ τὸ αὖθις ἀκίνδυνον, καὶ G
πρὸς δόξαν οἰκείαν τῶν ὀρθουμένων τῆς πόλεως, δι-
καιότατα φρονοῦσα, διὰ τὸ εἰς κοινὸν αὐτοῦ τοῦ ὠφέλιμα
ἅπαντᾶν. ἢ καὶ αἰσθανόμεθα γνώμῃ, οἷς μὴ ἀρέσκοιτο τὰ πρόσκαιρα, ὐδαμῶς ὡς κίνδυνον φέ-
ρων, διὰ τὸ μὴ δεδιότων ἐξ τὸν ἐφεστηκότα ὡ αἰδύνων
τι βλάπτοντι τοῦ πόλιν, καὶ αὐτοκράτορι μᾶλλον ἢ τοὺς εἰρηκότας. καὶ τέλος ἐ τυραννίδα ὐδὲν νεώτε-
ρον, πλεῖν ἤτε ἀρχαία καὶ τὸ πρὸς ὐδὲν τῶν ἐκείνῃ θελομένων αὐτοκρατορία χρώμενον. ἐ γὰρ εἰρήνης ἐ τυραννῖ-

proximúmque post deos immortales honorem his viris habendum censeo, quorum virtute vel sero tandem hac ætate nobis eam degustare contigit: quæ felicitas vtinam perpetua propagetur ad posteros. nam nobis vel hæc dies sufficit, tam iunioribus nostrûm quàm senioribus: his quia non omnino ignari bonorum libertatis morientur libentiùs: illis quia virtutis exemplum recens propositum est, quod æmulari sit longè pulchertimum, & non degenerare à claris maioribus. quamobrem nihil nobis magis curandum est, quàm vt cum virtute viuamus, quæ sola libertatem parit suis cultoribus. mihi res veterum auditu tantùm sunt cognitæ. ex his verò, quæ mihi videre licuit, satis intellexi quantum malorũ in ciuitates inuehant tyrannides, virtutem omnem de medio tollentes, & opprimentes ingenuos spiritus, metum contrà atque adulationem docentes, quando non iuxta legum prudentiam, sed ad arbitratum principum administrantur omnia. Ex quo enim Iulius Cæsar potestatem populi diminuit, & proculcatis legibus subuertit rempublicam, oppresso iure seruiens suis cupiditatibus, nullum malorum genus est quo non attrita sit ciuitas; dum inter successores eius posterior quisque præcedentem studet vincere in abolendis patriæ moribus, & exhaurire vrbem generosis ciuibus: quòd existimarent hoc ad suam pertinere securitatem, si rem habeant cum deprauatis hominibus, & optimorum virorum non solùm magnanimitatem premant, sed ipsos etiam perdant non vno mortis genere: idque cùm multi iam deinceps in potestatis fastigio collocati fuerint, & singuli non ferendis grauaminibus onerauerint rempublicam. Quorum vnus Caius qui hodie fato suo functus est, grauiora patrauit quàm cæteri, non in ciues solùm, sed & cognatos & amicos pariter immittens indomitam suam iracundiam, & iniustas pœnas eis infligens, infensus diis simul & hominibus. Tyrannis enim non sufficit voluptatum studium & superbia, neque rapinæ & adulteria, sed præcipuum commodum ducunt si inimicorum totas excindant familias. pro inimicis autem habent omnes liberos, nec ad placandos eos vlla iniuriarum patientia est efficax. etenim conscij sibi quàm malis malis oppleuerint homines subditos, etiamsi illi contemptim ferant suum infortunium, ipsi tamen maleficentiæ suæ memores, ita demum securitatem sibi pollicentur, si illos possint omnino tollere. His malis leuati, & nemini nisi vobis inuicem obnoxij, id quod & præsentis concordiæ & futuræ securitatis certissimum pignus est, instaurate collapsum ciuitatis decus, & iusta cura rempub. in pristinam integritatem restituite. Liberum est sententias proferre de his quæ displicent, quando nullus dominus ceruicibus imminet, cui potestas sit in earum authores animaduertere. quid enim aliud nuper crescentem tyrãnidem aluit, quàm istorum segnicies, qui nulla in re libidini eius refragari sunt? quietis enim voluptate

victi, & assueti mancipiorum more viuere, A dum honestæ morti turpem vitam præferunt, coniecerunt ciuitatem in calamitates non ferendas, quas partim audiuimus, partim vidimus. Ante omnia verò tyranni interfectoribus honores quàm maximos decernite, Chæreæ præcipuè: qui vir diis fauentibus tum consilio tum manu nobis libertatem peperit: cuius rationem haberi decet, vt pro adito libertatis amore periculo, à liberatis digna præmia, recipiat. honestissimum enim est benefactoribus gratiam reponere, qualis & vir hic habendus est, Brutorum ac Cassiorum æmulus interfectorum Iulij Cæsaris: & hac parte anteferendus, quòd illorum opera bellis ciuilibus perturbatum est totum Romanum Imperium: hic verò cæso tyranno omnibus malis ciuitatem eripuit. Hæc Sentius senatu magna cum voluptate audiente, & quotquot equitum aderant. tum exurgens Trebellius Maximus, anulum ei detrahit, in quo lapillus erat inclusus insculptam habens Caij effigiem: quod ille tum intentus aliò non animaduerterat: statimque ea confracta est. Et iam nox processerat, cùm Chærea signum a consulibus petiit: atque illi Libertatem dederunt. adeò autem mutatas res mirabantur, vt ipsis sibi vix satis crederent: tunc enim primùm ex quo reipub. administratio populo est adempta, signi dandi mos ad Consules rediit, penes quos ante Cæsares Imperium fuit in milites. id acceptum Chærea militibus tradidit his, qui à senatu stabant, videlicet quatuor cohortes amantiores imperij legitimi quàm tyrannidis. hi mox abierunt cum suis tribunis, paulóque post etiam populus lætus ac spei plenus, multum sibi placens ob reuersam in pristinum statum rempublicam, & Chæreæ nihil non tribuens. Is indignè ferens superesse vxorem Caij & filiam, mittit vnum è tribunis Iulium Lupum, qui vtramque interficiat: idò potissimum illi demandato negotio, quòd Clementis esset cognatus, & dignus, vt in partem veniret tyrannicidij, quasi totius consilij à principio conscius. non deerant tamen è coniuratis quidam, quibus crudele videretur sæuire in mulierem, quãdo Caius non ipsa incitãte, sed suopte morem gerens ingenio ciuitatem afflixerat, & florẽ nobilitatis extinxerat: alij cõtra illã potissimum malorum omnium causam asseuerabant, à qua amatorio potionatus inciderat in insaniam, atque ita vnam veneficam attulisse toti Romano orbi calamitates maximas. quorum sẽtentia posteà vicit, & Lupus properauit ad hoc ministerium, ne quid moraretur publicum commodum. cumque venisset

ἠσῳώμενοι, & μεμαθηκότες ἀνδραποδῶν ἐν τέρπῃ ζῆν, ὁπόσοι τε ἐπαίρομεν συμφορᾶς αἰσχέσους, κακοῖς τε τοῖς πέλας ἐπείδομεν, φόβῳ τῷ μετὰ ἀρετῆς τελευτᾶν μᾶλλον ἢ ὑς ἀτης ὑπομένοντες τὰς τελευτάς. πρῶτον δὲ τοῖς ἀρίστοις τὸν τύραννον τιμᾶς, αἵ τινες μέγισται ταύτας εἰσενεγκεῖν, μάλιστα ἂν χαρέα τῷ κασίῳ. σωὴ γὰρ τοῖς θεοῖς εἷς ἀνὴρ δοῦναι πολεμίους ἡμῖν καὶ γνώμῃ καὶ χερσὶ τῆς ἐλευθερίας πέφυκεν, ἃ καλὸν μὴ ἀμνημονεῖν, ἀλλ' ὅτι τῆς τυραννίδος ὑπ' ἐλευθερίας τῆς ἡμετέρας, προβεβουλευκότος τε ἅμα καὶ πεπραχηκότος ὅτι τῆς ἐλευθερίας ψηφίσασθε τὰς τε τιμὰς, πρῶτον τε αὐτοπτάκτως τοῦτο ἀναφωνήσατε. ἔργον ἂν καλλίστου καὶ ἐλευθερίας αἰδοῦς ἄξιον πρέπον ἀμείβεσθαι τοὺς διεργάτας, οἷος, δὴ καὶ ἀνὴρ δοῦναι πρεπόντως ἡμᾶς πάντας γέγονεν ὑπὲρ ἁπλησίως κασίῳ καὶ βεβούτῳ τοῖς γαΐου ἰούλιον αἰτηρικόσιν. ἐπειγε οἱ μὲ, σάσεως καὶ πολέμου ἐμφυλίων ἀρχὰς ἐπανερρίπισαν τῇ πόλει, δοῦναι ἂν μὴ τυραννοκτονίας, καὶ τ' ἐντεῦθεν δεινῶν ἀπαλλαξαι τὴν πόλιν. σέντιος μὲ τοιούτοις ἐλέγετο τοῖς λόγοις, & τ' ἐκλυτῆς ἡδονῆ δεχομένων, καὶ ὁπόσοι τῆς ἱππέων παρῆσαν. ἀναπηδήσας δὲ τις τρεβέλλιος μάξιμος, ἐξειαρέτου τὸν δακτύλιον τοῦ σεντίου, λίθος ἂν εἰκόνα γαΐου ἐγγεγλυμμένος ἐδεδεμένου αὐτῷ, καὶ ἀνεῳδῆ τε λεγομένων καὶ ὧν ἐπενόει πεφάξῃ ὅπερ ᾠητο ἐν λίθῃ γεγονότι. & ἡ μὲ γλυφὴ καταπήγνυται, προσελήλυθει ἂν ἡ νῦξ ὅτι μέγα, καὶ χαρέας ἂν σημεῖον αἰτεῖ τοὺς ὑπάτους. οἱ ἂν ἐλευθερίαν ἔδοσαν, ἐν θαύματι ἂν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ὁμοία ἀπιστία τὰ δρώμενα. ἔτι γὰρ ἕκαστος τῷ μεθ' ὁ τ' δημοκρατίαν τὸ πρῶτον ἀφῃρέθησαν ὅτι τοὺς ὑπάτους σημεῖα ἡ πρόδοσις. ἔτοι γὰρ πρότερον ἡ τυραννηθῆναι τ' πόλιν, κύριοι τ' στρατιωτῶν ἦσαν. χαρέας ἂν τὸ σημεῖον λαβὼν, παραδίδωκε τ' στρατιωτῶν τοῖς περὶ τ' σύγκλητον συνεστηκόσιν. ἦσαν ἂν εἰς ἀρείας τέσσαρας, οἷς τὸ βασιλικὸν τιμιώτερον τ' τυραννίδος προῦκειτο. & οἶδε μὲ ἀπιέσαι μὴ τῶν χιλιαρχῶν, ἀνεχώρει ἂν ἤδη καὶ ὁ δῆμος πρόχαρης καὶ ἐλπίδος, καὶ φρονήματος, ὅτι τῷ κτησαμένῳ τιμὴ ἡγεμονίαν αὐτοῖς, ἐκεῖ ὅτι τῷ ἐφεστηκότι. καὶ τὰ πάντα ἰῶ ὁ χαρέας αὐτοῖς. χαρέας ἂν ὁ δεινὸς πρόθεμος, πρώτιστον τὸν θυγατέρα γαΐου, καὶ τὸν γυναῖκα, ἀλλὰ μὴ παντοίως τὸν ὄλεθρον αὐτῷ συντυχεῖν, ἐπεὶ καὶ πᾶν ὅτι ὑπολείποιτο αὐτῷ ὀλέθρῳ τῆς πόλεως λειφθήσεσθαι καὶ τῷ νόμων, ἄλλως τε προθέσιον ἐπουδαιῶς τελειώσασθαι τὸν ἀυτῷ, καὶ πάνυ διφεύγειν μῆσος τὸ περὶ γαΐου, ἰούλιον ἐπέμπει λέπτον, ἵνα τῷ χιλιαρχῶν κτείνωσι τ' γυναῖκα γαΐου, καὶ τ' θυγατέρα. πλήθους ἂν ὅτι συγχεῖ τῷ λέπτῳ τ' ὅτι τοιοῦσδε προθέσιον λῃτουργίαν, ὅπως μεταχειρὸν κἂν ὅτι τοιούτοις τ' τυραννοκτονίας ἀγάλλοιτο ἀρετῇ περὶ τ' πολιτικῶν, ὡς καὶ τὸ παντὸς ὅτι βεβουλόμενος δόξῃ κοινοῦν τ' πρῶτον συνθεμένων. ἑνίοις ἂν τῷ συνωμοτῶν, καὶ ὠμὸν ἐδόκει τὸ ὅτι τῇ γυναικὶ θεάσει χρησόμενον, δι' ὃ τὸ γαΐου φύσῃ τῇ αὐτοῦ χρώμενον, ἢ συμβουλῇ τῇ ἐκείνης τὰ πάντα πράξαι, ἐξ ὧν τε πόλις ἀπηνορθώκῃ τοῖς κατειληφόσι κακοῖς, καὶ τῷ πολιτῶν ὅτι & αἷμα ἰῶ ἀπώλετο. οἱ ἂν & τῷ μὴ ὅτι τοιούτοις ἐκκάλουν αὐτῇ γνωμῷ, τὸ ἂν πατὴρ, καὶ τῷ ὑπὸ γαΐου πεπραγμένων κακῶν, ἐκείνη τ' αἰτίαν ὑπέφερεν, φάρμακον τῷ γαΐῳ δοῦσαν ἐννοιῶν δούλωσιν καὶ ἐρώτων ἐπαγωγαὶ αὐτῇ ψηφισάμενον εἰς μανίαν μεταστάσαι, τὰ πάντα αὐτῷ εἶ) τῷ ναυπηγημένῳ ὅτι ταῖς ῥωμαίων τύχαις καὶ τῆς ὑποτελούσης αὐτοῖς οἰκουμένης. καὶ πέρας κυρωθέν, ὡς τε αὐτῷ τελευτᾶν, ἤδη γὰρ οἱ ἅπαντα δόντες οἷοί τε ὠφελεῖν ἦσαν, ἐς ἔλλετο ὁ λέπτος. ἐβεβούλευτο ἂν ἤδη μελλήσει τῇ κατ' αὐτὸν, ὡς τε μὴ ἐκ εἰς καιρὸν δεξόμενον δόξαι τοῖς ἀπεσταλκόσι, θέλων ἐπουδαμοῖς μεμπτὸς εἶ) τῷ ἐπ' ὠφελείᾳ τ' δήμου ποιουμένων. παρελθὼν ἂν

ὅτι τῷ

δὴ τ βασιλείαν, καταλαμβάνῃ τ κεσωνίαν, γυνὴ ὑ λεῖ A
τ γαΐῳ, ὧδε καταπλήξειν τῷ σώματι τὸ ἀνδρὸς χα-
μαιπετεῖ, καὶ πάντων ἐν ἀτυχίᾳ, ὧν χαείζοιτο αὐ ἐ νό-
μος τοῖς μέλασιν, ἅμματί τε αἰκαπεφυρμένην ἐκ τῆ
ξιφημάτων, ἔ πολλὴν τ ἀλαμπωείαν συμφιεφυρμένην
τ θυμηδὲς παρεῤῥιμμένης. ἠκούετό τε ἐν τοῖς τοιοῖσδε
ἐδὲν ἕτερον, ἢ κ μέμψιν τῷ γαΐῳ, ὡς πιθανὸν ἐ χόν-
τος πολλάκις σεσηφρυκτίαν αὐτεῖ. ἐπ ἀμφότερα
αὐτὸς ὁ λόγος, καὶ τότε εἰκάζετο, καὶ νυνὶ ἐφ ὁμοίοις σεό B
κειται τῇ διανοίᾳ τῇ ἀκεφαλῶν, σεὸς ὅ τι θελήσειαν
ῥοπὰς τὰς αὐτὲ σεοσιθεμένων. οἱ μὲν, ὑποσημαίνειν
ἔφασαν τὸν λόγον ὡς συμβαλλομένης ὑποσκάπτα μα-
νίαν, καὶ τῷ εἰς τοὺς πολίτας ὠμῷ, μετείως καὶ μετὰ
ἀρετῆς ἐξηγεῖσθαι τῷ σεαγμάτων, μὴ παρ αὐτῷ
ὑπολέσθαι τέρπῃ τῷ ἀπὲ χρώμενον. οἱ δὲ ὡς λόγου
τῷ σεὶ τῷ σωφρονοῦντος ὑπφορτήσαντος γαΐῳ κολά-
σεως μηδὲν εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ ἐκ τῆ ὀξέως πάντας
μεταχειρισαμένου αὐτούς, κἂν εἰ μηδὲν ἀδικοῖεν, ἐκ C
ἀδικεῖν κινδύνων καταλῦσαι. καὶ τοῦτο εἶ τὸ ἐπονειδι-
ζόμενον ὡς σεσηφρυκτίας διαφεύξασθαι μάλακῶς
γεγονότα. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα ὑπό τ κεσωνίας καὶ ὁ-
ποῖα οἱ ἄνθρωποι σεὶ αὐτῆς ἐφέροντο ταῦτα λέ. ἡ ὑ
ἐπεὶ θεᾶται τ σεότοδον τ λέπτου, τότε σῶμα τ γαΐου
σεοὐδείκνυεν, καὶ ἄασον ἴένα παρεκάλει μετ ὀλοφυρ-
μοῦ καὶ δακρύων. ἐπεί τε τῇ διανοίᾳ σωεγκόπτα ἐώρα
τὸν λέπτον, καὶ μηδὲν σεοσιόντα ὧν ὅπ σεάξειν D
ἐκ αὐτῷ κεχωρισμένῳ, γνωρίσασα ἐφ ὃ χάρει, τὸ
τε σφαγεῖ ἐγύμνου ἔ πάνυ σεοθύμως, ποτνιω-
μένη ὁποῖα εἰκὸς τὲς ὅτου σαφῶς ἐκ ἀπογνώσει τῆ
ζῆν γεγονότας, ἔ κελεύουσα μὴ μέλλειν ὅπτε-
λειώσει τῆ δράματος ἕ ἐπ αὐτοῖς σωέθεσαν. καὶ
ἥδε μὲν δύσχως ταύτῃ τελευτᾷ ὑσὸ τῆ λοὐπτου,
καὶ ἐπ αὐτῇ τὸ θυγάριον. καὶ λοὐστος ταῦτα
σεσαγγέλλων ἐαυδὲ τοῖς σεὶ τὸν χαιρέαν. γάϊος E
μὲν δὴ τέταρτον ἐνιαυτὸν ἡγεμονεύσας ῥωμαίων λεί-
ποντα τεσσάρων μιλιῶν, ὅτε τελευτᾷ, αἰσθ καὶ σεότε-
ρον ἢ τῇ ἀρχῇ σωῆλθε, σκαιός τε καὶ κακοσεφείας
εἰς τὸ ἄκρον ἀφιγμένος, ἡδονῇ τε ἡσσώμενος, ἔ φί-
λος διαβολῇ, καὶ τὰ μὲν φοβερὸς καταστεπληγμένος,
καὶ διὰ τῦτο ἐφ οἷς θαρσήσειε φονικώτατος, τῆς τε
ἐξουσίας ἐφ ἑνὶ μόνῳ πιμπλάμενος, τῷ ὑβρίζειν
εἰς οὓς ἥκιστα ἐχρῆν ἀλόγῳ μεγαλοψυχίᾳ χρώμε-
νος, καὶ σοιεῖσθαι ἐκ τῷ κτείνειν, ἔ ὠδανομεῖν. καὶ τῷ F
μὲν θείου, καὶ νομίμου μείζων ἐαυσδαιμὼν εἶναί τε
καὶ δοκεῖν, ἡσσώμενος ἢ ἐπαίνων τῆς πλήθους. καὶ πάν-
τα ὅσα αἰσχρὰ κείνας ὁ νόμος ὅπτιμᾷ, πιμωείαν
ἐνόμισεν ἀρετῆς, καὶ φιλίας ἀμνήμων, εἰ καὶ πλείστη τε
καὶ διὰ μεγίστων ἠνύοτο οἷς τότε ὀργισθεὶς ἐκπλήξει
πολάσεως καὶ ἐλαχίστης. πολέμιον ἢ ἡγούμενος
πᾶν τὸ ἀρετῇ σωεῤχόμενον, ἀναπίλεκτον ὅπ πᾶ-
σιν οἷς κελεύσειε τιμὴ ὅπιθυμίαν λαμβάνων. ὅθεν καὶ
ἀδελφῇ γνησίᾳ σωὼν, ὀξέ ἐ καὶ μάλιστα αὐτῷ φύ-
εσθαι σεὸς τοῖς πολίταις ἤρξατο σφοδρότερον τὸ

in palatium offendit Cesoniam humi stratam iuxta mariti cadauer, inopem omnium, quæ solent exhiberi mortuis, & fædatam cruore vulnerum, afflictantem se cum iacente simul filia. nec alia vox eius audiebatur quàm Caij accusatio, quòd amantissimæ vxori non parumper præmonenti totics. quod quidem tum ambiguum visum est, sicut nunc quoque duplicem interpretationem recipit: aliis sic intelligentibus, consuluisse eam, vt rediret ad sanniorem mentem, & in ciues sæuire desineret, moderatúmque principem ageret, ne fortè prouocati eius crudelitate, parem ei vicem reponerent: aliis contrà, instigasse eam maritum, vt sine mora coniuratos plecteret, & quamuis nihil comperti haberet quod animaduersione dignum sit, suæ tamen securitati prospiceret. idque tum exprobratum illi quòd etiam admonitus segnior fuerit. adeò in diuersum sensum trahebantur verba multitudinis. quæ dum aduenientem Lupum animaduerterent, ostento iacentis cadauere, cum lacrymis & lamentis rogabat, vt propius accederet: vtque sensit cædis causa eum venisse non magni pendentem verba nihil ad suum propositum facientia, confestim nudatum iugulum præbuit, miserabiliter suam conditionem deplorans, & vrgens ne differret inceptæ à sociis fabulæ extremum actum addere. atque ita magno animo necem pertulit, cuius comitem habuit etiam filiam infantulam: quod mox ipse factum renunciauit Chæreæ. Ita Caius quarto sui principatus anno finiit, vir & ante principatum maleficus, voluptatibus deditus, & fautor delatorum, periculorúmque metuens, atque ea de causa sanguinarius, vnicum fructum potentiæ existimans si abuteretur ea contra immeritos, & prædas ex iniustis cædibus ac rapinis ageret: attollens se supra humanum fastigium, & diuinitatis opinionem affectans, populariique assentatione deprauatissimus: legum cancellos non secus quàm virtutis impedimenta abominans, & intimam quidem amicitiam pili faciens, quoties ira stimularetur ad vindictam ac supplicia: osor bonorum virorum omnium, quicquid collibuisset citra omnem contradictionem licere sibi postulans. quare ne à sororis quidem germanæ stupro abstinuit, ex quo illi maxima apud ciues exorta est inuidia, propter incredibilem & multis retro seculis inauditam libidinis licentiam. opus autem eius regale, aut magnificum nullum est memorabile, aut excogitatum ad vtilitatem hominũ, præter receptacula extructa circa Rhegium & Siciliam nauibus frumentariis ex Ægypto venientibus. hoc enim citra controuersiam maximum opus est, & vtilissimũ nauigantibus. ac ne id quidẽ absolutum est: sed imperfectum manfit remissa contentione operãtium. in cau-

μῶσος, διὰ τὸ πολλῶν χρόνῳ μὴ ἰσορημένον, εἰς τε ἀπιστίαν, καὶ ἔχθραν τ σεὸς τὸν σεόκαντα ὧδε καλεῖν.
ἔργον ὑ μέγα ἢ βασίλειον οὐδὲν αὐτῷ σεωσεγμένον εἶσοι τις, ἢ ἐπ ὠφελείᾳ τῷ σωόντων καὶ αὖθις
ἀνθρώπων ἰσόμενον, πολλοῦ γε τῷ σεὶ ῥᾴγιον καὶ σπουδαίου ἐν ὑσοδοχῇ τῷ ἐπ ἀγύπτου
σταλῶν πλοίων. τῦτο ὑ ὁμολογουμένως, μέγιστόν τε καὶ ὠφελιμώτατον τοῖς τε πλέουσιν. ἐ μὲν καὶ ὅπ
τέλος γε ἀφίκετο, ἀλλ ἡμίεργον ὑσὸ τῆ ἀμελητέρως αὐτῷ ὅπιονεῖν κατελείφθη. ἄγιον δ᾽ ἐῶ,

sa fuit studium rerum inutilium, & quòd pecuniam in priuatas suas voluptates insumere maluit, quàm in publicam magnificentiam. alioquin orator facundus, & peritus vtriusque literaturæ tam Græcanicæ quàm patriæ: faciléque intelligebat omnia, ad quorumuis orationes respondens ex tempore: & vel in maximis negotiis suadendi facultate præditus si quis alius, quam vel ingenij felicitate, vel diuturna exercitatione sibi parauerat. ad cuius laudis æmulationem magnos stimulos ei pater addiderat, Tiberij qui ante hunc imperauit ex fratre nepos, eximius in hoc studiorum genere, à quo degenerare in hac parte erubuit, qua cæteros ciues à tergo reliquerat. nec tamen ei bona institutio profuit, quominus licentiam adeptus perniciem sibi accerseret: in tantum ardua res est eos sapere, quibus adest quiduis facientibus impunitas. Vsus enim honestissimis amicis à principio, quo facilius bonam opinionem sibi pararet, tandem eos à se alienauit vsurpanda immodica licentia, quorum odiis indies gliscentibus postremò per insidias eorundem oppressus est. Cæterùm

III. Claudius, vt suprà dixi, cognito Caij casu, & hac de causa perturbatione totius palatij, de sua salute anxius latebat in quodam angulo, nullam periculi causam habens præter claritatem natalium. nam priuatam vitam agens permodestè se gesserat, vel mediocri statu contentus, literísque se oblectabat Græcis maximè, omnem negotiorum deuitans strepitum. tum verò attonita vulgi multitudine, regia referta discursantibus cum furore ac consternatione militibus, plebe quasi metu dominationis soluta vltro citróque ruente temere, prætoriani qui potiores habentur inter reliquos milites, consultare cœperunt quid agendum sit, non tam soliciti de nece principis, quem iure cæsum existimabant: quàm quomodo rebus suis prospicerent, Germanis in interfectores sæuientibus, suimet respectu magis quàm vtilitatis publicæ. quæ omnia magis augebant trepidationem Glaudij, maximè cùm videret circumferri Atprenatis & vnà cum eo cæsorum capita. stabat enim in quodam loco gradibus aliquot accessibili, obscuritate eius se occulens. ibi Gratus vnus è palatinis militibus, non valens satis vultum eius discernere præ tenebris, hominem tamen esse videns qui latere cupiat, propius accessit, licèt rogatus vt discederet: & tandem protractum agnouit, inclamans alios sequentes, profectò hunc esse Germanicum, dignum qui vacantem imperatoris locum occupet. Tum Claudius videns eos paratos vt se rapiant, metuénsque ne iubente Caio plecteretur capite, rogabat vt sibi parcerent, innocentiam suam commemorans, & excusans se inscium rerum omnium. ad quæ Gratus subridens dextra prehensum sic alloquitur, Define de incolumitate esse solicitus, cùm potius debeas animũ

A ἡ περὶ τὰ ἀχρεῖα σπουδὴ, καὶ τὸ δαπανῶντα εἰς ἡδονὰς, ἢ καὶ μόνας ἔμελλον ὠφελεῖν αὐτὸ, ὑφαιρεῖν τιὼ δὴ τοῖς χρείττοσιν ἀνωμολογημένοις φιλοπμίαν. ἄλλως τε ῥήτωρ τε ἄριστος, καὶ γλώσσῃ τῇ ἑλλάδι, καὶ τῇ ῥωμαίοις παιδίῳ σφόδρα ἠσκημένος, συνίεντα ἐκ τοῦ ὠδαχθὲν, καὶ τοῖς ὑφ' ἑτέρων συντεθεῖσι τε καὶ πλείονος σπουδασμένοις αὐτὸς ἐκ τοῦ ὀξέως, φανλεῖαν πεθανώτερος ἐν μεγίστῳ σπάγματι παρόντα οὐδὲν ἠμύνθη, δυσκολίᾳ τε εἰς αὐτὸ τὸ φύσεως καὶ τοῦ εἰς ἰσχνὸν αὐτῇ σπολαβεῖν μελέτη τοῦ δύπτονεῖν. ἀδελφοῦ γὰρ παιδὸς ὑοῦ γεγονότι τιβερίου καὶ δρούσου γένους, μέγα ἀνάλημμα παιδείας αὐτίχεσθαι, δρᾷ τὸ καὶ αὐτὸς εἰς τὰ πρῶτα ἐν αὐτῇ καθορθῶν δραφρίπτειν, καὶ σωσιφίλοις ἐπίλει γαίου, συγγνώμοις τε αἰδεσὸς, καὶ ἡγεμόνος εἴκων δύσκολος, ἐπρώτευσέ τε τοῦ καὶ αὐτὸν πολιτῶν, ἐμὲν αἰτιᾶσθαι οὐα τε ἐγίνετο αὐτῷ τὰ ἐκ τοῦ παιδείας συλλεγόμενα ἀγαθὰ σπὸς τὸ ἐλθόντα ὄλεθρον αὐτῷ ὑπὸ τοῦ ἐξουσίας ὕπνος ἄρα δυσπόρισον ἡ ἀρετὴ τοῦ σωφρονεῖν, οἷς αὐτοδίδυτον τὸ σπράσσειν ῥᾳδίως παρέστι. φίλους μὲ κελεύσας, καὶ τὰ πάντα ἀξιολόγοις ὑποπεπαιδαγωγημένος τὸ κατ' ἀπαρχὰς, ὑπό τε παιδείας καὶ δόξης ζήλου τῆς πρώτης, μέχρι δὴ τοῦ μείονος τοῦ ὑβρίζειν ἀπαμφιάσης δυοίας ἢ σπὸς αὐτὸν ἐχρήσαντο, μίσους ὑποφύντος ὑπ' αὐτῆς δπιβελόμενος τελευτᾷ. κλαύδιος ὁ καθάπερ αἰώνιον ἔφιλε δποδείξεως αὐτοῦ τὸ γαῖον ὁδῶν ἡγεμόνης, καὶ τῷ οἴκου θορυβηθέντος πάθει τὸ κράσεως τελευτῆς ἐν ἀμηχάνοις ὢν σπὶ τῆς σωτηρίας, ἔν τινι στενωπῷ κατειλημμένος ἐκρύπτεν αὐτὸν, ἀδημίαν καὶ δύνων αἰτίαν πλεῖν τῆς ἡδυναμότητος ὑφορώμενος. μέτειμι γὰρ ἰδιώτης ὢν, ἥλω αὐτὸν, καὶ τοῖς πᾶσιν ἀρχῶν, παιδίᾳ τε σωῶν, καὶ μάλιστα τῇ ἑλληνίδι, καὶ παντὸς τοῦ εἰς θόρυβον ἀδικημένου παντοίως ἀπαλλάσσων αὐτόν. τότε ὁ ποίας κατειληφίας τὸν ὄχλον, καὶ τοῦ βασιλείου παντὸς γραπωτικῆς μανίας ἀπάλειψ γεγονότος καὶ δειλίας, καὶ ἀταξίας ἰδιωτῇ οἷον ἀπειληφότων σωματοφυλάκων, οἳ σπὸς τὸ γραπτικὸν καλύμμυον, ὅπερ ὄξι τῆς γραπτῆς καθαρότατον, ἐν βουλῇ σπὸς τοῖς σπρατιώτοις ἦσαν. ὁπόσοι ὁ καὶ παρετύγχανον τιὼ μὴ γαίου τιμωρίαν ἐν ὀλίγῳ τιθέμμοι δρᾷ τὸ κατὰ δίκιν αὐτῷ τὰς τύχας σωιελθεῖν. τὰ ὁ σπὸς αὐτοὺς ἀποστοπωῦτο μᾶλλον, ὡς τόσον χήσοι καλῶς, καὶ τῆ γερμανῶν τε ἐν τιμωρίας τ σφαλέων ὄντων ὠμότητος χάριτι τ ἑαυτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ συμφέροντος τοῖς πᾶσιν. ὑφ' ὧν ἀπάντων ὁ κλαύδιος ἐθορυβεῖτο δεδιὼς σπὸς τῆς σωτηρίας, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τῷ σπὸς τῷ ἀπορίαν ἐπετίθετο τὰς κεφαλὰς σπροφερομένας. εἰστήκει ὁ κατά τι σφσβατὸν ὀλίγας βαθμίσι χωρίον, ὑπαισχλώς τῷ κατ' αὐτὸν σκότῳ. καὶ γεάτος τῷ σπὸς τὸ βασίλειον τῆς τῷ γραπωτῷ θεασάμμος, καὶ τῷ μὴ ἀκριβασαμμένου τιὼ ὄψιν ἀμαθὴς ὢν δρᾷ τὸν σκότον, τῷ ὁ ἄνθρωπον εἰ τὸν ὑποληχῶντα κρείττις εἰ μὴ ἀπιλλαγμένος. σφσήκει τε ἐγγύτερον, καὶ ὑποχωρεῖν ἠξιοῦτος ἐπέκειτο, καὶ καταλαβὼν, δπιγνωίζει. γνῆμανικὸς μὲν ἔστ φησὶ σπὸς τοὺς ἑπομένους, ἐ σπεύμεθα τοῦτον ἡγεμόνα φερόμμοι. κλαύδιος ὁ ἐφ' ἁπαγῇ παρεσκδασμένους ὁρῶν, καὶ δείσας μὴ κατὰ φωνιὼ δποθάνοι τιὼ γαΐου, φεισὼ ἔχειν ἠξίου τοῦ κατ' αὐτὸν αἰσπαχθοῦς ἀνάμνησιν αὐτοῖς ὑποτιθεὶς, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς τῷ γεγονότων. καὶ ὁ γεάτος μειδήσας, δπισπᾶται τ δεξιᾶς, καὶ παῦσαι φησὶ μικρολογούμενος σπὸς τῆς σωτηρίας, δίον σε μεγαλοφρονεῖσθαι

φερεῖδς ϖρὸς τ ἡγεμονίας, ὡ οἱ θεοὶ γαΐου ἀφηρημέ- A
νοι τὴ σῆ σωτηχώρησαν ἀρετῆ, ϖερόντων τ οἰκεμένης
λαβόντες. ἀλλ ἴθι, ϗ τ ϖερόντων ὑπολάμβανε τὸν
θρόνον. ἀνεβάσαζε ὑ αὐτὸν ὡ πάνυ ἐθέλοντα βαίνειν τοῖς ποσὶ
δυνάμενον, ὑπό τε φόβυ ϗ χάρματος τ εἰρημένων.
συνεφέροντο ὑ ϖρὸς τὸν γεφυρον ἤδη ϗ πλείους τῆς
σωματοφυλάκων, ϗ θεωρουῦτες τὸν κλαύδιον ἀγό-
μενον δόξῃ τὸ ὅτι κόλασιν ἕλκειν ταῖς ὅτι τοιοῦσδε
ζημιῶν, ὡς ἄνδρα ἀποφάσεως δίκ βίᾳ τὸ παντὸς, ℂ B
κινδυνώδους ὄντι. μεξίως ὅτι τ γαΐου ἀρχῆς ὠμιληκό-
τα. πῃὲς ὑ ϗ τοῖς ὑπάτοις ἐμφέρειν κείσιν ἠξίουν
τιὼ ϖερὶ αὐτῶν. ϗ πλειόνων τὸ στρατιωτικοῦ συ-
ρρεφομένων, φυγάς τε ἦσαν τὸ ὁμίλου, ϗ ϖεροόδων
ἀπορία τὸ κλαυδίου δι ἀσθένειαν τὸ σώματος. ἐπεὶ
ϗ οἱ τὸ φορεῖον αὐτὸ φέροντες ϖερὶ τιὼ ἁρπαγὼ
αὐτὸ ϖροδεδομένης φυγῆς ἔσωζον αὐτοὺς, ἀπ ἐλ-
πίδος θέμενοι τιὼ σωτηρίαν τὸ ἰδιαιτέρου. ἐν δύρυχω-
ρείᾳ ὑ τὸ παλατίου γενομένους, ϖρῶτον δὲ οἰκηθῆ- C
ναι τῆς ῥωμαίων πόλεως τὸτο ϖροδιδόσθαι ὁ ϖερὶ
αὐτῆς λόγος, ϗ ἤδη τὸ δημοσίου ἀντιλαμβανομέ-
νους, πολὺ πλείων ἡ ὅπαφροίτησις ὡ τῷ ϖρατωτῷ,
χαρᾷ τιὼ ὄψιν δεχομένους τὸ κλαυδίου. ϖροσπλεί-
στον τε ὡ αὐτοῖς αὐτοκράτορα σήσεσθαι τὸν ἄνθρωπον,
ἐνεία τε τὸ γερμανικοῦ, ἀδελφὸς ὑ ὡ αὐτῷ, ὅτι
μέγα πᾶσι τοῖς ὠμιληκόσι καταλελοιπότος κλέος τὸ D
αὐτῷ. ἀναλογισμός τε αὐτοὺς εἰσήει ἅ τε πλεονεξίας
τῷ ἐν τῇ συγκλήτῳ δυνασδύοντας, ϗ ὁπόσα ὅτι
ἅ περὶ ἀρχῆς ἡμάρτητο αὐτῇ. ϖρὸς ὑ ϗ τὸ ἀμή-
χανον τὸ ϖερήματος κατενόουν, ϗ πάλιν εἰς ἑνὸς
ἀρχιὼ μεθισαμένων τῷ ὅλων κινδυνώδους αὐτοῖς φέρῃ
δίκ τινος κτησαμένῃ τιὼ ἀρχιὼ μεθισαμένων τῷ ὅ-
λων, ϖαρὸν ὅπιχωρήσει ϗ δύνοια τῇ αὐτῷ λαβόν-
τα κλαύδιον, μνημονεύσει τε χάριτος αὐτοῖς ἀποδιδόν-
τα τιμιὼ, ἢ ὅτι ζώντος γένοιτο ἂν ἀρκοῦσα. ταῦτα E
ϖρός τε ἀλλήλους, ϗ δ ἑαυτοὺς διεξήεσαν, ℂ τοῖς ἀεὶ
ϖροσπίπτουσι διηνεκῶτο. οἱ ὑ ϖωνθανόμενοι ϖροθύ-
μως ἐδέχοντο τιὼ ϖρόκλησιν, συμφέξαντές τε ϗ
ϖροκλείσαντες ἦγον ὅτι τὸ στρατοπέδου φορεῖον
ἀναβαστάσαντες, ὡς μὴ ἐμποδίζοιτο αὐτοῖς ἡ ἔϖειτα
ξις. διεσήκεσαν ὑ αἱ γνῶμαι τὸ τε δήμου, ϗ τῷ ἐκ τ
βουλῆς. οἱ μὲ ἀξιώματός τε τὸ ϖρότερον ὀρεγόμενοι,
ϗ δ ἀκλείαν ἔπακτον αὐτοῖς ὕβρει τῷ τυράννων γενο- F
μένῳ φιλοτιμούμενοι δίκ δεδόσθαι χρόνῳ παρ-
έχον. ὁ ὑ δῆμος φθόνῳ τε ϖρὸς ἐκεῖνο καθιστά-
μενος, ϗ τῷ πλεονεξιῶν αὐτῆς ὑπισόμισμα τοῖς αὐ-
τοκράτορας εἰδὼς, ϗ αὐτῷ καταφυγὼ, ἔχαρε τῇ
κλαυδίᾳ ἁρπαγῇ, σάσιν τε ἔμφυλον, ὁποία ℂ ὅτι
ϖομπηΐᾳ γένοιτο, ἀπαλλάξειν αὐτῷ ὑπολαμβανομέ-
νων τῶτον αὐτοκράτορα καθισάμενον. γνῶσα ὑ ἡ βυ-
λὴ τὸν κλαύδιον ὑπὸ τῷ στρατιωτῶν ἀφιγμένον εἰς
τὸ στρατόπεδον, ϖέμπει ϖρὸς ἐκεῖνον ἀνδρας ἀρε- G
τὰς ἐξ αὐτῶν, οἳ διδάξειαν μὴ δεῖν ὅτι καθέξει
τῆς ἀρχῆς βιάζεσθαι, ἀλλαχωρεῖν ὑ τῇ συγκλήτῳ,
ϖοσῶνδε ἀνδρῶν ἕνα ὄντα, ἢ ἐσόμενον, ϗ τῷ νόμῳ
ἀλλαχωρεῖτα τὸ ὅτι τοῖς κοινοῖς κόσμου ἅ ϖρό-

ad principatum erigere, quem dij Caio sublato tuæ virtuti offerunt, orbem terrarum tandem respicientes fessum calamitatibus. quare age maiorum tuorum solium recipe. nóxque attolunt eum in humeros non valentem præ metu simul ac gaudio pedibus insistere. iam enim complures prætoriani circa Gratum versabantur, ita vt quidam putantes Claudium rapi ad supplicium, miserarentur vt hominem innoxium, & qui totam ætatem exegisset in ocio, ac sæpe sub Caio adductus esset in vitæ periculum: quidam etiam dictitarent, ad Consules pertinere de eius causa iudicium. Verùm militibus magis ac magis affluentibus, & diffugiente inermi multitudine, Claudius non procedebat propter imbecillitatem corporis, quando etiam ipsius lecticarij fugerant, desperantes de salute domini quem raptum viderant. itaque cùm hi soli tenerent palatium, partem vrbis vt ferunt antiquissimam, & iam attentarent curam reipublicæ, maior etiam fiebat confluxus cæterorum militum, Claudium libenter videntium, & magno studio conantium eum ad principatum euchere; etiam ob Germanici fratris memoriam, cuius gloria hærebat adhuc in animis hominum. ad hæc succurrebant præcipuorum senatorum cupiditates immodicæ, & quantum per eas peccatum sit ante mutatum statum reipublicæ. quem quia in pristinum restitui iudicabant impossibile, tursum nòn esse in rem suam videbant, si vnus quispiam citra ipsorum operam potiretur imperio, cùm liceat proiecto Claudio dignam ab eo pro meritis gratiam recipere: has & alias inter se conferentes consultationes, cum aliis quoque affluentibus communicabant. cúmque idem omnibus probaretur, armatis cinctum sublimem in castra pertulerunt, vt ibi sine impedimento reliqua peragerent. dissidium autem inter senatum & plebem inciderat dum illi ad pristinam redire dignitatem, & inductam à tyrannis seruitutem effugere cupiunt: plebs contrà hanc felicitatem eis inuidens, & frænum eorum cupiditatibus imperatoriam potestatem esse existimans, sibíque aduersus potentiorum iniurias præsidium, gaudet auditis quæ Claudio contigerunt, sperans huius opera carituram se bellis ciuilibus, & aliis malis quæ olim Pompeianis temporibus ciuitatem afflixerant: Senatus porrò cognito quòd milites Claudium in castra transportauerint, lectos sui ordinis viros illò miserunt, qui eum doceant non esse per violentiam affectandum imperium: præstare vt senatui permittat curam reipublicæ, & vnus sit è senatoribus, iuxta leges prouisurus cum aliis quomodo res administrari debeant: memincrítque quàm miserè tractata sit ciuitas vel à prioribus dominis, vel nuper Caio principe, sub quo ipse in communi fuisset periculo: neque decere vt qui tyrannidem in alio detestatus sit, nunc patriam sponte intemperiis eius subiiciat. quapropter si senatui pareat, & cum laude

ϖρότερον μνημονεύοντα ὧν οἱ ϖρότερον τύραννοι κακώσειαν τ πόλιν, ϗ ὧν ὑπὸ γαΐᾳ ϗ αὐτὸς κινδυνεύσειε
σὺν αὐτοῖς, μηδὲ μισήσαντα τ βαρύτητα τ τυραννίδος ὑφ ἑτέρων ϖεφασομένης τ ὕβρεως, αὐτὸν ἐθε-
λουσίως ϖερὶ ϖαρρησίᾳ θαρσεῖν τῆς πατρίδος. ϗ πειθομένῳ μᾶλ ϗ τὸ ϖρότερον ἀποφάσεως τ ἀρετὴν

ad priſtinum reuertatur otium ſolitam virtu- A
tem retinens, fore vt maximis cumuletur ho-
noribus à liberis ciuibus, & opinionem opti-
mi viri lucrifaciat, qui non grauetur ſub le-
gibus per vices nunc præeſſe aliis, nunc ſub-
iici. quòd ſi nihil motus Caij exitu pergat in
propoſitis, ſe certè obnixuros eius conatibus.
nam & non contemnendam militum manum
ſtare à ſuis partibus, & armorum ſuperelſe co-
piam ſeruitiorúmque multitudinem, quorum
opera in promptu ſit. Sed præcipuam ſpem B
eſſe in deorum auxilio, qui pro recto & ho-
neſto certantes adiuuare ſoleat: nihil autem
honeſtius quàm pugnare pro libertate patriæ.
Hæc legati Veranius & Broccus, ambo tri-
buni plebei: procumbentésque ad eius ge-
nua ſuppliciter orabant, ne ciuitatem in bel-
lum ciuile coniiceret. Et cùm viderent eum
ſeptum magna frequentia militum, & nihil
eſſe collatos ad hunc conſules, rogabant, vt ſi
principatum ambiret, mallet eum à ſenatu C
accipere. hoc enim æquius fore & felicius, ſi
abſque violentia, cum bona offerentium gratia
habenas imperij capeſceret.

Cap. III.

Diſſidium inter ſenatum & plebem.

POrrò Claudius ſciens ſenatus arrogan-
tiam, modeſtè legatis reſpondit pro tem- D
pore: ſed parum tutum ratus ſe in eorum fi-
dem committere, fretus hortatibus militum
operam impigram pollicentium: incitante
etiam Agrippa decreuit principatum vltro
oblatum non dimittere è manibus. Is enim
IV. poſtquam ſuæ dignitatis autorem Caium exa-
nimem collocaſſet in lectulo, & compoſuiſ-
ſet vt tum poterat, perfunctus hoc officio pro-
diit ad eius ſatellites, nuncians viuere quidem
eum, ſed quia crucietur vulneribus, nunc ſe E
medicos ea de cauſa petere. Cæterùm vbi co-
gnouit raptũ eſſe à militibus Claudium, ægrè
dimota turba ad eum peruaſit, & nactus eum
turbatum, pronúmque ad cedendam poteſta-
tem ſenatui, confirmauit hortatus vt magno
animo in retinendo principatu pergeret. Iam-
que vnus erat è fautoribus Claudij, cùm ac-
cerſitus à ſenatu, ignarum ſe omnium ſimu-
lans, & vnguentatus tanquam à compotatio-
ne veniens, ex ſenatoribus quæſiuit quid de-
Claudio factum ſit. quibus id quod verum F
erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſenten-
tiam de præſenti ſtatu poſtulantibus: ſe qui-
dem aiebat pro ſenatus dignitate nullum recu-
ſare periculum, ſuadere tamen vt magis ſpe-
ctent vtilitatem reipublicæ: quàm quæ in
præſens grata videantur auribus. contenden-
tibus enim de principatu opus eſſe armis &
militibus, ne imparatis in certamen deſcen-
dentibus aliquid aduerſum accidat. illis & ar-
ma ſibi ſuperelſe dicentibus, & collaturos ſe G
pecuniam: nec deeſſe militem, & poſſe ar-
mari ſeruitia vocata ad pileum! ſubiunxit rex:
Vtinam p. c. conatus veſter ſuccedat. non du-
bitabo tamen quæ in rem veſtrá puto promere.
ſcitis qui à Claudio ſtãt veteranos eſſe & rei mi-
litaris longo vſu peritiſſimos. pro nobis autem

ὑπὸ δ' ἀχνυμένῳ βέβαιον, τιμάς τε ὑπάρξειν αὖ τοῖς ἐλευθέροις ὑφιεμένῳ τὸ πολιτικόν, καὶ ὑπεχωρήσει τὸ πρόσω τὸ μέρος ἀρχοντά τε καὶ ἀρχόμενον κερδαίνειν ἕκαστον ἀρετῆς. εἰ δέ τις ἀπονοοῖτο μηδὲν ὧν αὐτοῖς τελεῖσθαι φρονηματίζόμενος, ὅτι γε αὐτοὶ διοίσειν. ἔστι τε δὲ στρατιᾶς πολὺ ἐν τῷ σωφρονικὸς αὐτοῖς, ἄπειρον τε δύσποιαν, καὶ πληθὺν οἰκετῶν οἳ χρήσιμοι αὐτοῖς. μέγα δὲ μέρος τῆνδε ἐλπίδα εἶναι καὶ τὴν τύχην, ἧς τε θεοὺς ἐν ἄλλοις συμμαχεῖν, ἀλλὰ ἐν τοῖς μετ' ἀρετῆς, καὶ τὸ καλὸν ἐν τοῖς ἀγῶνας ποιεμένοις. εἶναι δὲ ἡμῖν οἱ αὖ περὶ ἐλευθερίας μάχονται τὴν παρῆσθαι, καὶ οἱ μὲν προσβάται, ἀνεφάνιος καὶ βεβήκως, δημῶρχοι δὲ ἦσαν ἀμφότεροι, οἷσιν ἐχρῶντο τοῖς λόγοις. καὶ καθικέτευον τοῖς γόνασιν αὐτοῦ προπεσόντες, μηδαμῶς πολέμοις καὶ κακοῖς ἐμβαλεῖν τὴν πόλιν. θεωρεμένους δὲ στρατιᾶς πληθύι τὸ κλαύδιον προφεραμμένον, καὶ τὸ μηδὲν τοῖς ὑπάτοις ὄντας συγκείσει τῇ πρὸς αὐτὸν, εἰ καὶ ἀρχῆς ὀρέγοιτο, πρὸς δὲ βελῆς δίκαιον διδομένῳ. αἰσιώτερον δὲ καὶ δικαιότερον χρῆναι τὸν μὴ μετ' ὕβρεως, ἀλλ' ἀνοίᾳ τῇ διδόντων παραλαμβάνοντα.

Κεφάλαιον γ'.

Στάσις τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου.

Κλαύδιος δὲ, ἐπεὶ ἤκουσε μὲν οἵας αὐθαδείας ὑπόπτευεν, καὶ πρὸς τὸ παρὸν γνώμῃ τῇ αὐτῇ ὅτι τὸ μετριώτερον ἐπόμενος, ἐμέλλε, ἀλλὰ καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς φόβῳ δείσας, ἅμα μὲν θαρσεῖ τῇ στρατιᾷ, ἅμα δὲ ἀγρίππου τὸ βασιλέως, κελεύοντος μὴ προῖεσθαι τὴν χειρῶν πλείστου ἀρχεῖν ἥκουσαν αὐτόματον. προῆξας μὲν καὶ πρὸς γαῖον οἷον εἰκὸς ἄνδρα ὑπ' αὐτοῦ δεῖ τιμῆς ἠγμένον. καὶ δὲ τὸν νεκρὸν προεῖπεν τοῦ γαΐου, καὶ ἀναθέμενος ὅπι κλίνης, καὶ προεῖπεν ὧν τῆς ἐνδεχομένων, εἰς τοὺς στομαζοφύλακας ὑπεχώρει, ζῆν μὲν τὸν γαΐον ἀπαγγέλλων. κακοπαθοῦντ' ὃ ὑπὸ ζαυμάτων, ἰατροὺς μεθίεσθαι λέγων. συνόμνυς δὲ καὶ κλαυδίᾳ τὰ ὑπὸ τῆς στρατιωτῆς ἁρπαγῆ, ὡθεῖτο πρὸς αὐτὸν, καὶ καταλαβὼν τεταραγμένον, καὶ οἷόν τε ἐκχωρεῖν τῇ συγκλήτῳ, αἰτήσειν ἀντιλαμβάνεσθαι κελεύων τῆς ἡγεμονίας. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν κλαύδιον εἰπὼν προσεχώρει πρὸς αὐτὸν, καὶ μετακαλέσας αὐτὸν τὰ βελῆς, χρησάμενος μύσεις τινὶ κεφαλῇ, ὡς ὑπὸ σωφροσύνης γνομένης ἀναλύσεως αὐτοῦ παρῆν, καὶ ἤρετο τοὺς βελευτὰς τί προσφέρει κλαύδιος. τῆς δὲ τὰ ὄντα φαμένων, καὶ προσαναφερομένων τινα γνώμην ἔχοι πρὸς τοῖς ὅλοις, τελευτᾶν μὲν ὑπὲρ τὸ κατ' ἐκείνου δύκλειος, ἕτοιμος εἶν τοῖς λόγοις, σπουδὴν δὲ ἐπιθεῖναι πρὸς τὰ συμφέροντα, πᾶν ὅτι καὶ εἰς ἡδονὴν φέρει ὑπεξελόμενος. χρείαν δὲ εἶναι τῆς ἀρχῆς μεταποιεμένοις, καὶ ὅπλων, καὶ στρατιωτῆς οἳ φεύξαιντο αὐτοῖς, μὴ καὶ ἀνωφόρητοι καταστάντες εἰς τὰ ἀσφαλεῖν. ὑποκεινάμενος δὲ τῆς βουλῆς ὅπλων τὴν δύποιαν, καὶ χρήματα εἰσοίσειν, καὶ στρατιᾶς τὸ μὲν τοῖς αὐτῆς εἶναι σωφρονικὸς, τὸ δὲ συγκροτήσειν ἐλευθερώσεως δ' ἄλλων γνομένης. εἶπε μὲ ὦ βελῆ, φησὶν ὁ ἀγρίππας ὑποτυχών, προῆσειν ὑπόσα θυμὸς ὑμῶν. λεκτέον δὲ ἐδὲν ἐνδιάσαντί μοι, δεῖ τὸ ὅπι σωτηρία φέρειν τὸν λόγον. ἴσε δὴ στρατὸν ὃς ὑπὸ κλαυδίᾳ μαχεῖται, πλήθει χρόνῳ ὁπλιδύειν μεμελετηκότα. τὰ δὲ ἡμέτερα

συν-

συγκλύδων ἀνθρώπων πλῆθος ἔσαι, καὶ τῷ ὄντι δόξαι τὴν δουλείας ἀπηλλαγμένων, δυσκατάπτωτον. ὡς ἡμεῖς τοίνυν μαχώμεθα σφαγαγόντες ἄνδρας, μηδὲ ὅπως ἀπάσιν τὰ ξίφη εἰδότας. ὥστε μοι δοκεῖ πέμπειν ὡς κλαύδιον πείσοντας καὶ παθεῖν τὴν ἀρχὴν, πρεσβεύειν τε ἕτοιμός εἰμι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν, καὶ συγκαταθεμένων πεμφθεὶς σὺν ἑτέροις, τοῦ τε ταραχοῦ τὴν βουλὴν δηλοῖ καὶ μόνας ὡς τὸν κλαύδιον, ἐδίδασκέ τε ἡγεμονικώτερον ὑποκρίνεσθαι, καὶ τῷ ἀξιώματι τὴν ἐξουσίας χρώμενον. ἔλεγεν οὖν κλαύδιος, καὶ θαυμάζειν τοῦ βουλοῦ ἡδονῇ μὴ φέρουσαν ἀρχεσθαι, ἀλλὰ τὸ ὠμότητι τραύεσθαι τῶν πρότερον, ὅτι τὸ ἡγεμονεύειν κατασκήπτων. ζεύξειν γὰρ αὐτοὺς ὁμοιοτρόπως τῇ καθ' αὐτὸν, μείζοσιν καιροῦ, ὀνόματι μὲν μόνῳ τῆς ἀρχῆς ἰσομοίρους, ἔργῳ δὲ κοινῇ πᾶσι προκειμένους εἰς μέσον. ἀλλὰ πολλῶν δὲ καὶ ποικίλων ὠδὲ δυκότων πραγμάτων εἰ ὄφελε τῇ σκέψει καλῶς ἔχειν μὴ ἀπιστεῖν. καὶ οἱ μὲν περὶ σβεις ζιούτων ἀκριβάσει λόγων καθομιληθέντες, ἐξεπέμποντο. κλαύδιος δὲ τῷ στρατῷ συλλεχθέντι διελέγετο, ὅρκους λαμβάνων, ἢ μὲν ἐμμένειν πίστει τῇ πρὸς αὐτὸν, καὶ δωρεὰν τοῖς σωματοφύλαξι πεντακισχιλίας δραχμὰς καὶ ἕκαστον ἀνδρα, τοῖς τε ἡγεμόσιν αὐτῶν κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ, καὶ τοῖς ὅπου ποτὲ στρατοπέδοις ὑπηρξεῖταν τὰ ὅμοια. συνεκάλουν δὲ οἱ ὕπατοι τὸν βουλὸν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ νικηφόρου διός, ἔνθα δὴ νύξ ἦν. τῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει κλέπτοντες ἑαυτοὺς, συνεδίαζον πρὸς τὸν ἀκρόασιν. τοῖς δὲ ὅπου τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐξεγόνεσαν ἔξοδοι, προφασιμένοις ἢ χωρήσειν τὸ πᾶν ἐν ἀπογνώσει τοῦ ἐλευθέρου γεγονότος, καὶ πολὺ κρεῖττον ἐν ἀκινδύνῳ τοῦ δουλεύειν ὑπειληφότες δεδιέναι ἀρχὴν τοῦ πονεῖν, ἢ κτώμενοι τὸ ἀξίωμα τῶν πατέρων ἀφ' ἧς σωτηρίας ἀμφίβολοι κατεσκῶπτον. συνελέγησαν δὲ ὅμως ἑκατὸν καὶ πλείους, καὶ δεδουλευμένων ἀφ' ἑτοίμου ἐν χερσὶν, ἀφνίδιον αἴρεται βοὴ τοῦ συνεστηκότος αὐτοῖς στρατιωτικοῦ, στρατηγὸν αὐτοκράτορα κελεύοντων τὸν βουλὸν ἐλέσθαι, καὶ μὴ φθείρειν πολυαρχίᾳ τὸν ἡγεμονίαν. καὶ τὸ μὲν καθ' ἑαυτοὺς, ἀπεφαίνοντο ἀφ' ἑτοῦ μὴ πᾶσιν, ἀλλ' ἐνὶ τὸν ἀρχὸν ἐφέσιμον εἶ. ὁρᾶν δὲ ἐκείνους ὅπως ἔπεσθαι, ὅς τις τοσαύτης ἀφορμασίας ἄξιος, ὥστε εὐαντία τὰ τῶν συνεπικῶν ἦν πολὺ πλέον, δι' ἁμαρτίαν μὲν τοῦ καὶ τὸν ἐλευθερίαν αὐχήματος, φόβῳ δὲ τοῦ κλαυδίου. ἃ μὲν ἀλλ' ἦσαν οἱ ἐφιέμενοι, γένους τε ἀξιώματι καὶ οἰκειότητι γάμου. καὶ γὰρ μινυκιανὸς μάρκος, καὶ τὸ καθ' αὐτὸν ἡλικιότητι ἀξιόλογος ὤν, καὶ ἀδελφοῦ γαΐου γεγαμηκὼς ἰουλίαν, ἀφθυμός τε ἦν ἀπτοιεῖας τῶν πραγμάτων, καὶ κατεῖχον οἱ ὕπατοι πρόφασιν ἐκ προφάσεως ἁρπάζοντες. οὐαλέριον τε ἀσιατικὸν μινυκιανὸς ἐκ τῆς γαΐου φαγέων ἀπεῖχε τοιούτων δείπνων. ἐγγὺς δ' ἂν φόνος ἓν πάνυ ἐλάσσων, ἐμπεχωρηθέντων τῇ ἐπιθυμούντων τὴν ἡγεμονίας ὡς τε ἀντιτάξασθαι κλαυδίῳ. ἄλλως τε καὶ οἱ μονομάχοι, πλῆθος ὂν ἦν αὐτῷ ἀξιόλογον, καὶ τῷ στρατιωτῷ οἱ νυκτοφυλακοῦντες ἐπὶ τῆς πόλεως, ἐρέται τε ὁπόσοι συνέῤῥεον εἰς τὸ στρατόπεδον· ὥστε τῷ μετιόντων τὸν ἀρχὸν, οἱ μὲν φεισθῆναι τὸν πόλεως, οἱ δὲ καὶ φόβῳ τοῦ ὑπὲρ αὐτῷ ἀπέσπασαν. ὑπὸ δὲ πρώτου ἀρχοῦ ἡμέρας, καὶ χαιρέας, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ παρελθόντες, ἐν ὀλίγοις λόγων ἦσαν πρὸς τοὺς στρατιώτας. τῷ δὲ τὸ πλῆθος ὡς ὁρᾶ παύσοντας αὐτοὺς ταῖς χερσὶ, καὶ τὸ εἰπεῖν οἷόν τε ἀρχεσθαι ἀνεθορύβησε, μὴ ἐφεὶς μηδὲ ὡς τε εἰπεῖν.

erit mancipiorum præter omnem opinionem liberatorum colluuies intractabilis, quos ne gladium quidem satis scientes stringere opponemus viris exercitatissimis. quamobrem mihi placet mitti ad Claudium qui ei deponere principatum suadeant; & ad eam legationem me ipsum offero. hæc vbi persuasit cum aliis aliquot mittitur, & Claudio seorsum trepidationem senatus indicat: autórque fuit, vt responderet sicut decet ad summam potestatem euectum principem. Respondit igitur, mirum non videri quòd senatus ægrè ferat subesse vnius arbitrio, expertus aliquot principum sæuitiam. nunc verò degustaturum eum etiam æquam ac moderatam dominationem, quæ nomen quidem principatus habeat, sed reuera omnia gerat de communi sententia. quare non esse cur de eius fide dubitent, quem in varia temporum conditione nunquam ab honesto discessisse suis ipsi oculis viderint. cum his mandatis legati dimissi sunt: móxque concionem apud prætorianos habuit, sacramento adactos vt in fide maneant, viritímque diuisit quina drachmarum millia. sub diluculum autem Coss. senatum vocauerunt in Capitolini Iouis ædem: quorum alij delituerunt in vrbe, ne irent: alij tus maturè sunt profecti, præuidentes quónam res euasura esset, optantésque tutam seruitutem cum otio potiùs quàm ancipitem aleam reparandæ dignitatis pristinæ: conuenerunt tamen centum non amplius; quibus consultantibus de præsenti negotio, repente clamor militum pro foribus stantium tollitur, vnum Imperatorem à senatu creari postulantium, ne quod detrimentum patiatur imperium communicatum pluribus. & suam quidem sententiam proferebant de vni alicui committendo imperio, in illorum autem potestate finebant delectum eius qui videretur principatu dignior: quod senatui valde incommodum accidit, in locum speratæ libertatis succedente metu à Claudio. nec tamen deerant qui affectarent rerum fastigium, propter nobilitatem generis, affinitatémve coniunctam cum Cæsaribus. nam M. Minucianus vir cum primis clarus, & in matrimonio habens sororem Caij Iuliam, seipsum offerebat, Consulibus aliam ex alia causationem nectentibus. Valerium etiam Asiaticum alter Minucianus interfector Caij cohibuit. fuissétque cædes quanta vix vnquam aliàs edita, si quis permissus fuisset cum Claudio de principatu contendere. præsto enim erat gladiatorum non contemnendus numerus, & cohortes vigilum, cum magna manu remigum vltro confluentium. quapropter multi metu ab ambiendo sunt deterriti, quòd vel sibiipsis timerent, vel populo. Deindeappetente iam die Chærea cum sociis aderant allocuturi milites: quos illi cùm viderent manu silentium innuere, concionari non passi sunt, omnibus vnum imperatorem, idque sine dilatione poscentibus.

Tum verò minimè senatus poterat expedire constitutionem reipublicæ, militibus autoritatem eius contemnentibus, & interfectoribus Caij amplissimum ordinem militari insolentiæ cedere non patientibus. Tandem Chærea non continens iram quòd imperatorem peterent, daturum se ait, si quis signum afferret ab Eutycho. is erat auriga Prætinus Caio dilectissimus, cuius equitio stabulis extruendis ille viles operas exegerat à militibus: idque tum eo dicto exprobrabat eis Chærea, multáque alia, allaturum se Claudij caput minitans. indignum enim esse, si post insanum stulto principatum committant. At illi verbis eius nihil moti, strictis gladiis, & sublatis signis tendebant ad Claudium, adiuncturi se his qui iam sacramento ipsius se obligauerant. ita senatus desertus est à suis propugnatoribus, & consules fermè in priuatorum redacti ordinem, mœstitia stuporéque occupatis omnibus, nec scientibus quidnam agendum post irritatum in se Claudium. iámque pœnitentes alius in alium iactabant conuitia. Tum Sabinus è tyrannicidis vnus in medium progressus, citius se eos omnes contrucidaturum ait, quàm passurum vt se inspectante imperium committatur Claudio, & asciscatur vltronea seruitus, sin úlque Chæream obiurgabat, quòd cùm prius contempsisset Caium, nunc metu mortis videatur publicam libertatem prodere, quasi verò sine hac vlla voluptas vitæ possit esse viris fortibus. ille contrà hac amissa sibi certum ait mortis propositum, velle tamen priùs tentare mentem Claudij. Interim in castris multi senatorum per confertos milites emittebantur ad officium exhibendum Claudio: & inter cæteros alter Consul Q. Pompeius, eo magis inuisus militibus, quòd senatum ad libertatem hortatus fuerat. quamobrem strictis cum inuadentes gladiis perpetrassent cædem, nisi fuissent à Claudio cohibiti, qui ereptum periculo assidere iussit suo lateri. sed non idem honor habitus est reliquis senatoribus qui cum eo simul venerant: aliquot enim etiam plagas acceperunt, repulsi dum illum salutare properant: Aponius verò discessit saucius, & eorum nemo non periclitatus est. Rex Agrippa etiam autor fuit Claudio vt mitiùs se erga senatores gereret: his enim sublatis non habiturum quibus imperet. Cui ille libenter paruit, iussíque eos conuenire in palatium, quò ipse per mediam vrbem lectica delatus est, deducentibus militibus non sine vexatione plebeiæ multitudinis. è tyrannicidis autem Chærea & Sabinus conspicui processerant in publicum contra edictum Pollionis, quem Claudius paulò antè Prætorianis præfecerat. Ipse perlatus in palatium conuocatis amicis capitalem sententiam in Chæream protulit. Quamuis enim facinus per se videbatur magnificum, perfidiæ tamen crimen obiectum est, & exemplum erat statuendum securitati futurorum principum. ductus est igitur ad supplicium vnà cum Lupo

διὰ τὸ ἀρμῆδος πάντας ὀλίγα τὸ μοναρχεῖσθαι, ἢ ἢ ἐπισπόμενον σπάσειν ὡς ἂν αἱ ἐξ ἡμέρου τὰς ξιφήρεις πλήττῃ ἡ ἀπορία ἄρχειν τε μὴ ὃν ἄρχθεσθαι αὖ τὸ ἔσπερ, ὅπερ δεχομένων τοὺς τῷ στρατιωτῷ, καὶ τῷ γαίου σφαγέων συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἃ ἐφίεντο. ἐν τοιούτοις ἢ ὄντων, χαρέας τὸν ὀργὸν ἀναζώμενος πρὸς τὸν ἀριστον τὸ αὐτοκράτορος, ἀδώσειν ἐπηγγέλλετο στρατηγὸν, εἴ τις αὐτῷ σημεῖον παρὰ δυτύχου κομίσειεν. ἦν ἢ ὁ δύτυχος ἐδεῖτ, ἰωίοχος τὸ καλεμβρου πρασίνου, πρίαπος ἅδασος γαίῳ, καὶ πρὸς τὰς οἰκοδομὰς τῷ στάσεων τὸ πρὸς ἑσπέριον ἱππικοῦ τὸ στρατιωτικὸν ἐτείβετο, ἀτίμοις ἐργασίαις ὀπυκείμενον. εἰς ἅπερ ὁ χαρέας ὠνείδιζεν αὐτοὺς, καὶ ἕτερα πολλὰ τοιαῦτα, τὸν τε κεφαλὴν κομεῖν τὸ κλαυδίου. δεινὸν γὸ εἰ μὴ μανίαν ὠδαφεσούμη δώσουσι τὴν ἡγεμονίαν. ὁ μὲν διετέλεσεν γε ὑπὸ τῷ λόγων, ἀλλὰ ἀσασάμενοί τε τὰς μαχαίρας, καὶ τὰ σημεῖα ἀράμενοι ᾤχοντο ὡς τὸν κλαύδιον κοινωνήσοντες τοῖς ὀμόσουσιν αὐτῷ. κατελείπετο ἢ ἥτε σύγκλητος ἐπ' ἐρημίας τῷ ἀμυνόντων, καὶ οἱ ὕπατοι μηδὲν ἰδιωτῷ διαφέροντες. ἔκπληξίς τε, καὶ κατήφεια ἦν, ἐδὲ ὅπως χρήσαιντο αὐτοῖς τῷ ἀνθρώπων εἰδότων διὰ τὸ ἀπρεπεῖ ἔσθαι τὸν κλαύδιον ἐπ' αὐτοῖς. ἀλλήλοις τε ἐλοιδορῶντο καὶ μετάμελος ἦν αὐτοῖς. καὶ σαβῖνος εἰς τῷ γαΐου σφαγέων, σφάζειν προέτρεσεν αὐτὸν ἠπείλει παρελθὼν εἰς μέσους, ἢ κλαύδιον ἀρχοντα στήσεσθ, καὶ δυλοπρεπείαν ἐπόψεσθ καταλαβοῦσαν. τόν τε χαρέαν εἰς φιλοψυχίαν ἐπέπλησεν, εἰ καταφεύγησας γαΐῳ πρῶτος ἀγαθὸν ὑπολαμβάνοι τὸ ζῆν, τῆς ἐλευθερίας οὐδὲ ὕστερος ἀποδοθῆναι δυναμένης τῇ πατρίδι. χαρέας ἢ πρὶ μὲν τὸ θνήσκειν ἀνδρὸς ὀλίγα φροντίζειν ἔλεγε. βουλεύεσθαι μέν τοι ὀλιγωρότερον ἔφη τὸν κλαυδίου. καὶ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. ὅτι ἢ τὸ στρατοπέδου παντάχοθεν ὠθεῖτο καὶ θεραπείαν τὸν κλαυδίου, καὶ τῷ ὑπάτων ὁ ἕτερος κοίντος πομπήϊος δι' ἀπίας ἦν πρὸ στρατιωτικοῦ μᾶλλον ὡς ἐπ' ἐλευθερίας τὸν σύγκλητον ὠδαφαλῶν, ὡρμήσαντες ἀσασάμενοι ξίφη. κἂν ἐπέπρωτο αὐτοῖς μὴ κλαυδίου ὀλιγωρωλυκότος. ὠδαφαθίζεται ἢ αὐτῷ τ ὑπάτων ἁρπάσας τὸ κινδύνου. τῷ ἢ συγκλητικῶν ὁ ἦν σωτὴρ κοίντῳ, ὃ μεθ' ὁμοίας ἐδέχετο τιμῆς. τινὲς ἢ καὶ πληγὰς ἔλαβον αὐτῷ ἀκουσθέμενοι τ πρὸς αὐτὸν εἰσόδου. ἀπώνιος ἢ ξαυματίας ἀνεχώρει, ἦν τε κίνδυνος πρὸ πάντας αὐτούς. καὶ ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, προσελθὼν τῷ κλαυδίῳ, ἄξιοί τοῖς συγκλητικοῖς ἱππεῦσιν καθεστῶναι. νομίζω γάρ τινος κακοῦ πρὸ τὸν βουλὴν, καὶ μὴ ἔξειν ὧν ἄρξειεν ἕτερον. πείθεται ἢ κλαύδιος, καὶ συγκαλεῖ τὸν βουλὴν ὅπου τὸ παλατίου ὀλίγα τῆς πόλεως φερόμενος, ὠδαπέμποντος αὐτὸν τὸ στρατιωτικοῦ σὺν πολλῇ πάνυ κακώσει τῆς πληθύος. προεξέπεσαν ἢ τῷ γαΐου σφαγέων εἰς τὸ φανερώτερον χαρέας καὶ σαβῖνος ἐρχόμενοι προόδων κατ' ὀλιγωλαὶ πολλίωνος, ὃν μικρῷ προέτρεσεν κλαύδιος στρατηγὸν ἠρέθη τῷ σωματοφυλάκων. κλαύδιος δὲ ἐπεὶ περ εἰς τὸ παλάτιον ἀφικνεῖται, σωματοφύλαξι τοῖς ἑταίροις, ψῆφον ἀπέδιδου πρὸ χαρέου.

τοῖς ἢ, τὸ μὲν ἔργον λαμπρὸν ἐδόκει, ἀπιστίαν ἢ ἐπεκάλει τῷ προφάσεσιν, ἐν αὐτῷ τιμωρίαν ὑπιβάλλειν δίκαιον ἡγοῦντο ἐπ' ὀλιγοπῆτ μέλλοντος χρόνε, ἀπήγετο οὖν τ ὑπὸ θανάτῳ, καὶ σὺν αὐτῷ λούπος

τε καὶ

τε Ῥωμαίων πλείους. λέγεται ὁ Χαιρέας μεγαλοφρόνως ἐνεγκεῖν τὸ συμφορὰν, ὃ μόνον τῷ κατ' αὐτὸν ἀμεταπλώτῳ σχήματος, ἀλλὰ καὶ οἷς ἐνειδίσειε λύκον εἰς δάκρυα ἐκτεθαμμένον. ἀποπειρωμένῳ γέ τοι τοῦ ψόλου τοῦ λύκου, καὶ τὸ ῥῖγος αἰτιωμένῳ φησὶν, ὡς ἂν αὖ ἐναντία τοῦ λύκου ποιήσαιτο πώποτε ῥῖγος. πλήθους τε ἀνθρώπων ἑπομένου καὶ θέαν, ὡς ἦκεν ὅτι τὸ χωρίον, ἤρετο τὸν στρατιώτην, εἰ δηλαδὴ μελέτης αὐτῷ γεγόνασιν αἱ σφαγαὶ, ἢ πρῶτον ἔχοι τὸ ξίφος. ἐκέλευε κομίζειν ᾧ γαῖον μεταχειρίσαιτο αὐτός. θνήσκει ὁ δυσδαιμόνως μιᾶς πληγῆς αὐτῷ γενομένης. λύκος δὲ καὶ πάνυ δεξιῶς ὑπεξῆλθεν ἀθυμίᾳ, καὶ πληγῶν πλειόνων γενομένων, δηλῶν τὸ μαλακῶς τὸν ζάχηλον φέρειν. ὀλίγας δὲ ὕστερον ἡμέρας ἀναλισκόντων ῥωμαίων τὸ πλῆθος τοῖς αὐτοῦ ὑπιφέροντες, καὶ Χαιρέαν μοίρας ἐπέμψαν εἰς τὸ πῦρ τιθέμενοι, ἵλεων καὶ ἄμεινόν σφισι τὰ εἰς αὐτὸν ἀχαριστίας παρακαλοῦντες. καὶ Χαιρέᾳ μὲν τοιαύτη τελευτὴ τοῦ βίου συνέτυχε. σαβῖνος δὲ κλαυδίου μὴ μόνον τὰ αἰτίας παραλύοντος αὐτὸν ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἣν εἶχεν ἐφιέντος, ἄδικον ἡγεῖτο τὴν ἐκλειπίαν τοῖς συνωμόκοτας πίστεως, σφάζῃ τε ἑαυτὸν προσπεσὼν τοῦ ξίφει, μέχρι δὴ καὶ τὴν κώπην τοῦ ξάιματι συνελθεῖν.

A

B

C

Κεφάλαιον β'.

Ὡς κλαύδιος ὑποδέξασθαι εἰσέπεμψε τὸν παῖδα βασιλέα, καὶ ψηφίσματα αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων.

D

Κλαύδιος ὁ τὸ στρατιωτικὸν πᾶν ὅπη ἑαυτῷ ὑποπτον ἐκ τοῦ ὄχλου ὑποκλασάμενος, δόγμα προὐτίθει τιμῶν τε ἀρχὴν ἀγρίππα βεβαιῶν, ἣν ὁ γαῖος παρέσχε, καὶ δι' ἐγκωμίων ἄγων τὴν βασιλέα, προσθήκην ὁ αὐτὸς ποιεῖται πᾶσαν τὴν ὑπὸ ἡρῴδου βασιλευθεῖσαν, ὃς ἦν πάππος αὐτῷ, ἰουδαίαν, καὶ σαμάρειαν. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ὀφειλόμενα τῇ οἰκειότητι τοῦ γένους ἀπέδιδε, ἄβελαν δὲ τὴν λυσανίᾳ, καὶ ὁπόσα ἐν τῷ λιβάνῳ ὄρει, ἐν τῷ αὐτῷ προσεπέθηκε. ὁρκία τε αὐτῷ τέμνεται πρὸς τὸν ἀγρίππαν ὅπη τὰ ἀγορᾶς μέσης ἐν τῇ ῥωμαίων πόλει. ἀπόχρων δὲ οὐκ ἦν βασιλείαν ἀφελόμενος, χιλιάσι μέρει τίνι, καὶ κομμαγηνῇ δωρεῖται. λύει δὲ καὶ ἀλέξανδρον λυσίμαχον τὸν ἀλαβάρχου φίλον ἀρχαῖον αὐτῷ γεγονότα, καὶ ἀπωνίαν αὐτὸν ὑπεροπτύσαντα τὴν μητέρα, ὀργῇ τῇ γαΐου δεδεμένον, καὶ αὐτὸς ὑὸς βερνίκην τὴν ἀγρίππου γαμεῖ θυγατέρα. καὶ ταύτην μὲν, τελευτᾷ δὲ μάρκος ὁ τοῦ ἀλεξάνδρου υἱὸς, παρθένον λαβὼν ἀδελφῇ τῇ αὐτοῦ ἀγρίππας ἡρῴδῃ δίδωσι, χαλκίδος αὐτῷ τὴν βασιλείαν εἰς ἀπονέμοντος τοῦ κλαυδίου. ταράσσεται δὲ κατ' αὐτὸν τὸ χρέων ἰουδαίων, τὰ πρὸς ἕλληνας, ὅπη τὰ ἀλεξανδρέων πόλεως. τελευτήσαντος δὲ τοῦ γαΐου τὸ ἰουδαίων ἔθνος ὅπη ἀρχῆς τὰ ἐκείνη τεταπεινωμένον, καὶ δεινῶς ὑπὸ τῶν ἀλεξανδρέων βιαζόμενον, ἀνεθάρσησε, καὶ ἐν ὅπλοις δὴ θεὶς ἑαυτούς. καὶ κλαύδιος ὅπη στέλλει τῷ ἐπάρχοντι καὶ αἰγύπτου, ὥστε τὸν στάσιν καταστεῖλαι. πέμπει δὲ καὶ δόγμα παρακεκλημένον αὐτὸν ἀσείστου τε καὶ ἡρῴδου τῶν βασιλέων, εἴς τε τὴν ἀλεξάνδρειαν, καὶ συρίαν, γεγραμμένον τοῦτον τὸν τρόπον. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας λέγει. ὅπηνοις ἀνέκαθεν τοὺς ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίους ἀλεξανδρεῖς λεγομέ-

A

B

C

D

E

F

G

aliisque compluribus. Fertur Chæream magno animo tulisse id infortunium, nihil mutato vultu ad indecorum habitum, atque etiam Lupo exprobrantem lacrymas. cúmque is detracta veste quereretur de frigore, ille cauillatus est, lupum nunquam offendi frigore. Et inspectante corona eorum qui deduxerant, rogauit militem, num exercitatus esset ad cædes, & num acutum haberet gladium: postulauitque eum quo ipse Caium interfecerat. deniquę vno ictu feliciter perijt. Lupus autem deiecto animo parum fortiter ceruicem præbens pluribus ictibus demum confectus est. Paucis pòst diebus quando solenne parentandi tempus rediit, populus Romanus dum suorum quisque manes honoraret, eadem opera etiam Chæreæ suam partem in ignem coniiciebant, apprecati vt propitius non irascereturipsorum ingratitudini. atque hic fuit exitus Chæreæ. Sabinus autem non solùm absolutus à Claudio, verumetiam permissus eandem quàm antè, præfecturam gerere, iniquum ratus, si à fide coniuratis data desciscere t, in corpus adacto capulo tenus gladio suamet manu optatum quæsiuit interitum.

Cap. IIII.

Quomodo Claudius Agrippæ paternum regnum reddidit, & edicta eius in Iudæorum gratiam.

V.

CLaudius potrò ablegatis militibus quicunque suspecti esse poterant, edictum proposuit, quo Agrippam in regno per Caium antè concesso confirmabat, collaudans simul eius operam & industriam: addita insuper Iudæa & Samaria, quòd olim ad eius aui Herodis regnum pertinuissent. has igitur velut familiæ debitas restituit. Abilam autem & finitimam eius ditionem in Libano, quæ Lysaniæ fuerat, adiunxit de suo. Fœdus deinde regis cum Rom. pop. in æs inciſum est in vrbis foro medio. Antiochum autem suo regno priuatum Comagena donauit & parte quadam Ciliciæ. dimisit etiam Alexandrum Lysimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem suæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cuius filio Marco Bernice desponsa fuit Agrippæ filia: quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi suo fratri eam collocauit, impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. Per idem tempus apud Alexandriam inter Iudæos & Græcos exorta est seditio. Occiso enim Caio gens Iudæorum sub eius imperio vehementer oppressa, & multis iniuriis ab Alexandrinis affecta, cœpit animos resumere: móxque ad arma ventum est. Tum Claudius per epistolam mandat Ægypti præfidi, vt seditionem illam compescat: & ad preces Agrippæ ac Herodis regum edictum Alexandriam & Syriam mittit scriptum in hanc sententiam. Tiberius Claudius Cæsar Augusti. Germanicus, trib. pot. edicit. Quoniam cognitum habemus, Alexãdrinos Iudæos iam inde ab initio ius eius ciuitatis

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebitque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque contpuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippe in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratorib. omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νοις συγκατωκηδένταις τοῖς πρώτοις διὰ τὴν πρὸς ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἁπάσης τῆς βασιλέων τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῆς γραμματικῆς τῆς παρ' αὐτοῖς, ἐκ τῆς διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τὴν πατέρα ἡγεμονίαν ἀλεξανδρεῖαν ὑπὸ τῆς σεβαστῆς ὑποστοχθῆναι περιφλάττειν αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τῆς πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν εἶναι τούτων γενομένην τῶν δικαίων αὐτοῖς ἅμα καὶ τὸν πρὸ ἐμοῦ ἀκύλαν ἐν ἀλεξανδρείᾳ. καὶ τελευτήσαντος τοῦ Ἰουδαίων ἐθναρχοῦ τῆς σεβαστῆς μὴ κεκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποστατοῦσθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ ἀναβαίνειν αὐτοὺς ἀναγκαζομένους τὰ πάτρια θρησκεύειν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῆναι καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς Ἰουδαίων ὅτι τῆς γαίης κρατοῦσης χρόνων, τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ πολλοῦ ὑποπτεύειν καὶ ἀποφεύγειν, ὅτι μὴ ἀποβαίνειν ἠθέλησε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος τὰ πάτρια θρησκεύειν, καὶ θεὸν προσαγορεύειν αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν ἀπὸ τοῦ γαίου ἀποφεύγειν τῆς δικαίων τῆς Ἰουδαίων ἔθνει ἀποπεπωκέναι. φυλάττειν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πρότερον δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς Ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείστου ποιήσασθαι προνοίαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν Ἰουδαίων διάταγμα τοῦτον οὖν τὸν τρόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὰ ἄλλα οἰκουμένην, εἶχεν ὅτε. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων μου βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρῴδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαιμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ Ἰουδαίοις φυλάττειν, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἥδιστα συνεχώρησα, ἐ μόνον τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις μοι χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ὑφ' ὧν παρεκλήθην ἀξίοις κρίνας, διὰ τοὺς πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῆς δικαίων τούτων ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τὸ θεῖον σεβαστὸν αὐτοῖς ἐν τετιμημένα. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ Ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεκωλύτους φυλάττειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη τινὰ φιλανθρωπίαν ἐπεδείκνυτο πρὸς, καὶ μὴ τοῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουθενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάττειν. τοῦτο μου τὸ διάταγμα τοῖς ἄρχοντας τῶν πόλεων, καὶ τῶν κολωνειῶν, καὶ μουνικιπίων τῶν ἐν τῇ ἰταλίᾳ, ἐ τῶν ἐκτὸς βασιλεῖς τε, καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβέων τῶν ἐγγεγράφασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐν ἔλαττον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ὅπως ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνηται.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τούτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ἔπος ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ὁ Ἰουδαίων ἔχει γνώμην κλαύδιος καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομιούμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῆς ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅπλιτέροις δὲ γράμμασιν ὑπισχνεῖτο ἐφάσμιον ἄγειν. ὁ δὲ ὡς εἰκὸς ἐν τὸν ὅτι κρείττοσι τύχαις ἐπερχόμενον μετὰ ἔχους

ὑπέ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστήρια ἔξε- A
πλήρωσε θυσίας, διὰ τὸ κατὰ νόμον ἀπολιπών. διὸ καὶ
καλλίστων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνοὺς, τήν τε χρυ-
σῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ γαΐου ἰσόσταθμον τῇ
σιδηρᾷ, ἣν τὰς παλαμονίδας χεῖρας ἐδέδητο συγγνῶν ἐπὶ
τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸ ὅπως τῷ κρείττονι μαρτύρια με-
ταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε θριβόλων ὑπὲρ
τὸ καλλοφυλάκιον, ἵν' ᾖ δεῖγμα, καὶ τὰ μεγάλα δύνα- B
σθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα.
πᾶσι γὰρ τοῦτο αἰνιττόμενον ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι
βασιλεὺς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς αἰτίας εἰς δεσμωτήριον
ἀπέδυ τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τὰ παίδης ἀνα-
βαὶς, εἰς βασιλέα τὸ πάλαι λαμπρότερον ἠγέρθη. δηλῶν
τούτων ἐνοεῖτο ὅτι τὰ ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁ-
λισθαίνειν τὰ μεγέθη, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ περιφα-
νὴς πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐτελῶς δὲ σὺν θρησκεύσας
τῷ θεῷ ἀγρίππας, θεόφιλον μὲν τὸν ἀνανίου τὰ ἀρχιερω-
σύνης μετέπεσε, τῷ δὲ βοηθοῦ σίμωνι, τούτῳ καν θήρας C
ὀπάλλησις λεῖ, τὰ ἐκείνῳ περιένειμε τιμάς. δύο γὰρ ἦσαν
ἀδελφοὶ τῷ σίμωνι καὶ πατὴρ βοηθός, ἃ τῇ θυγατρὶ
βασιλεὺς συνῴκησεν ἡρῴδης, ὡς αὐτέρω δεδήλωται.
σὺν τοῖς οὖν τὰ ἱερωσύνῃ ἔχειν ὁ σίμων, καὶ σὺν τῷ πα-
τρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔχων οἱ σίμωνος τὸ ὀνία παῖδες
ζεῖς ὄντες ὅπὶ τὰ τὰ μακεδόνων ἀρχῆς, ὅπερ ἐν τῇ προ-
αγούσῃ γραφῇ παρέδραμεν. καζησιάμβους γὰρ τὰ VI.
πρὸς τοὺς ἀρχιερέας ἔσχε ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας D
ἠμείψατο τὰ εἰς αὐτὸν δυνοίας. ἀπῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ἴσα
ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀποδοῦναι τοῖς ἠ-
γαπηκόσι σφόδρα. ἵππαρχον γὰρ ἀπέδειξε παντὸς τοῦ
στρατεύματος, εἶλεν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμ-
μεταίχοντα. παντάπασι γὰρ ὀλίγου χρόνῳ διελθόντος,
θρασεῖαι νεανίσκοι τὰ ὁσιότητος προπεπαιδευμένοι τόλμαν,
ἥπερ ἀεὶ προφυκότες ἐπὶ βλάβαις θρασεῖς, καὶ
σεως ἀνδριάντα κομίσαντες, εἰς τὸν τῷ ἰουδαίων E
συναγωγὴν ἀνέθεσαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν
παρώξυνε, καταλῦσαι γὰρ τῷ πατρίων αὐτῶν νόμων ἐ-
δύνατο. ἀμέλλητι δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα
τῆς συρίας ὄντα λιβ, βλασφήμειν καὶ καλεῖν τῷ
θρησκείᾳ. ὁ δὲ ἐχθρὸν ὅπὶ τῷ προσχθέντι χαλεπήνας,
καὶ γὰρ αὐτὸς ἔκλινεν ἀσεβείαν τὸν τῶν ἑνόμων βλάβαν,
τοῖς ὅπως ἀσι τῷ θρησκείᾳ σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

F

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρίτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

ΠΟύπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς πυθίου κλαυ-
δίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωριέων
τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας
τινες ἐχρήσαντο εἰς ὑμᾶς, ὥστε δηλῶσαι τὸ πρεπτθλιῶναι τὸ
δόγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ G
περὶ τοῦ ἀφιέσθαι ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρ-
σθλιῶναι δὲ ὑμᾶς αὐτῷ, ἐναντία δὲ πάντα πρᾶξαι συνα-
γωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας εἶναι, δηλῶσαι τὸ μεταθεῖναι
ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, βλασφημοῦν-
τας ἃ εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτο-
κράτορα, εἴ ὁ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν
ἀλλοτρίῳ ἐπίθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τοῦ συναγωγῆς τόπῳ τῇ φύσει δικαίοντος ἕνα ἕκαστον τῷ ἰδίων τόπων
κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὑπομνήματος μιμνήσκεσθαι χάριν ὅτι μὴ τὸ τῶ

reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudæis scripta.

PVblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriẽsium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam auctoritatem Cæsaris, qui Iudæis non religionem tantum permisit, vt vniuersam æquam ciuitatis ius cum Græcis colubitatibus: his ergo de causis eos qui contra edictum Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam propriis magistratibus, hæc furore populi, non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo per centurionem Vitellium Proculum ad me adduci rationem reddituros. Magistratus autem hortor, vt si videri volunt his consensum suum non accessisse, centurioni fontes indicent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ oriatur, quam quidam captare videntur: cùm contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa nihil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur occasio excitandi tumultus defectionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quænam sit super hoc negotio voluntas Augusti, adiunximus eius edictum apud Alexandrinos propositum: quod iam antè satis notum omnibus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt suis beneficium Cæsaris maneat incolume. Quamobrem iubeo vt in posterum nullam quæratis seditionum materiam, & cælestè numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Petronius rem curauit, vt & admissum erratum corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Simonem Cantharam pōtificatu priuauit, quem Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem hunc tali sacerdotio existimās. Sed ille recipere noluit sic excusans: Equidem tuam rex beneficentiam libenter amplector, contentus tua voluntate qua mihi tantus honor oblatus est, etsi me Deus indignum iudicauit summo pōtificio, sed mihi satium illum amictum semel sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum accepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris, ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est mihi frater & apud Deum, & apud te rex innocentior, ab omníque peccati labe mundior, quem ausim tibi commendare vt idoneum officio pontificis. qua hominis modestia delectatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consilium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detulit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in administranda prouincia Syria successit.

αὐτοκράτορες δόγμα τ̃ ὑπερέψαντος ἰουδαίοις τοῖς ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπ μήτοι γε συμπολιτεύεσθαι τοῖς ἕλλησι κεκελευκότος. τοις μ̃ οὖν τὸ δόγμα τ̃ σεβασ̃ ταῦτα τετολμηκότας, ἐφ ὧ γε μὴ αὐτοὶ μεμανάκτησαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἀξέχειν, ἀ τῇ ἰδίᾳ προαιρέσει μεγαλῶς λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τ̃ πλήθους ὁρμῇ, ὑπὸ ἑκατοντάρχου προκλου κἀπελλίου σκιλλοῦσα ἐπ ἐμὲ ἀναχθῆναι τ̃ πεφασμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς γ̃ πρώτοις ἄρχουσι παραινῶ, εἰ μη βέλον δοκεῖν κ̃ τὴν αὐτῷ προαίρεσιν μεγαλῶς τὸ ἀδίκημα, δηλοῦν ἐξαγτὲς αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μάχης ἐόντας ἀφορμὴν γενέσθαι, ὧν περ δοκοῦσι μοι θηρεύειν ἀφ̃ τῷ ζώντων ἔργων, ἐμοί, κ̃ τὸ τιμιώτατόν μοι βασιλέως ἀγρίππα κἀμοῦ μᾶλλον προσκυνοῦντα, ἵνα μὴ ἀφορμὴν ἁρπάσαντες τὸ τῷ ἰουδαίων ἔθνος, ὑπὸ τ̃ ἀμείνονος προφάσεως σωαθροισθὲν εἰς ἑτέρους χωρῆ ἵνα γ̃ γνωριμώτερον ᾖ, τὸ κ̃ ὁ σεβασὸς ὀφείλει ὅλως τ̃ πράγματος ἐφορᾶσθαι, τὰ ὑπ ἀλεξανδρέων ἀπὸ δόγματα προτεθέντα προσέθηκα, ἅπερ εἰ ἐ γνώριμα πᾶσιν ἐ̃ δοκεῖ, τότε κ̃ ὅπ τὸ βήματος ἀναγνῶ ὁ τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογησάμενος ὀφείλ τ̃ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τ̃ τὸ σεβασ̃ δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, ὥλλαγε λλω, μηδεμίαν προφασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἐκ̃ σους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. πετρώνιος μὲν οὖν οὕτω προσιώκατο, διορθώσεως μὲν τὸ ὥλλαγομένον ἤδη τυχεῖν, γνώσθαι δ̃ ὥλλα πλέον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀγρίππας δ̃ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ̃ ἱερωσύνης τὸν καντηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθῃ δ̃ πάλιν ἐπ̃ αὐτὴν ἦγε τ̃ ἀνάγκ, τὸν ἀξιώτερον τ̃ τιμ̃ ὁμολογῶν εἶ. τῷ δ̃ ὦ ἀσμένως ἐφάνη, τὴν τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν. παρητεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ πεπιμμένος χάριν, ὅλ ψυχῆς ἔχων τὸ θ̃ ὅ μοι γέρας σῇ δίδωσι βελήσει, εἰ κ̃ πρὸς κἀὲν με τ̃ ἀρχιερωσύνης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ̃ οὖν δύναμ σολισμὸν ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰρ αὐτὸν ἀμφιασάμενος ὁσιώτερον, ἢ πρὸ ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τ̃ ἀξιώτερον ἐμοῦ νεῦσον τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, κ̃ πρὸς τὸν θεὸν ἁμαρτίας, κ̃ πρὸς σὲ βασιλεῦ, καθαρὸς ἀδελφός ἐσί μοι, προπέμπω τῇ τιμῇ τύτην σωίσημι. τύτοις ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθῃ μὲν ἔασε, γνώμῃ δ̃ τὸ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ματθίᾳ τ̃ ἱερωσύνῃ ἔδωκε. ἐ μετ ὀ πολὺ, πετρώνιον μ̃, μάρσος διεδέξατο, κ̃ διεῖπε συρίαν.

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vnquam periculi socius esse detrectauerat, sed vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris honoris esse particeps. quapropter grauabatur regialiquomodo cedere. sempérq; licétius agebat cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus erat interdum extollens se immodicè, & sæpe prioris fortunæ aduersitates in memoriam reuocans vt ostētaret, quā studiosus ipsius cultor fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ σίλλα τ̃ ἀγρίππα στράτευσιν ἄχρι τ̃ τελευτ̃ς.

ΣΙλλας δ̃ ὁ τ̃ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ δ̃ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγγόνει πιστὸς, ἀδένα κίνδυνον αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν ἀνηνάμενος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφαλεροτάτοις ὑπὲρ αὐτ̃ πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως λῦ ἁπλόης, προσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν βεβαιότητι φιλίας. ἐδαμῆ τοίνυν ὑπεκατεκλείνετο τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ̃ ἄγε πάσης ὁμιλίας ἔχων. καὶ ταῖς φιλοφρονήσεσιν ἐλίνετο φορτικὸς σεμύνων ἑαυτὸν ἀμέτρως, κ̃ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ συγγενῆ τ̃ τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τ̃ ἑαυτῆ ἀπιδεῖν ὥλλα δείκνυῃ, συνεχῶς δ̃ λῦ ὡς ὑπ̃ αὐτ̃ καμοι

κάμοι πολλὰ διεξιών. τέτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνειδισ- A
μὸς ἐδόκει, διὸ σφοδρύνας ὁ βασιλεὺς ἐδήχετο τῆ ἀτα-
μίᾳ τον παῤῥησίαν ταύτης. ἐκ ἡδείας γὰρ αἱ τῶν ἀδόξων
χρόνων ἀναμνήσεις. δύσθης ἦ ὁ θλιψικῶς ἅπερ ὤφλησε
σφέρων. τέλος γοῦν ἀπηρίθισε σφόδρα ὁ σίλας τὸ
βασιλέως τὸ θυμόν, κἀκεῖνος ὀργῆ πλέον, ἢ λογισμῷ
δίδοις, ἐτῆ ἱππαρχίας μόνον μετέστησε τὸν σίλαν, ἀλλὰ
κὴ παρέδωκε διθησόμενον εἰς τὴν ἐκείνε πατρίδα
πέμψας. χρόνῳ ἦ τὸ θυμὸν ἠμβλυώθη, κὴ λογισμοῖς B
εἰλικρινέσι τὸ σφὲ τὰνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ὡς γῷ λαμ-
βάνων, ὅτως ὡσῤ ἐκείνε πόνοις ἐκείνος ἀπέτλη. ἡμέραν
οὖν ἑορτάζων αὐτὸς γλυκύθυμον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν δι-
φερόντως καθίσατο θάλειαν, τὸν σίλαν ἀνεκάλῃ παρα-
τίκα σωφρόνιον αὐτὸς γλυκόμενον. τῷ ἦ, ζόπος ἐλάθε-
ρίας ὢν, ἐδόκει σφόδρα ἐλευθεριάν δικαίαν ἀρτίαν ὀργῆς,
ἐκ ἀπεκρύπτετο σφὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι
ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀναλαβεῖν με, τίνα μὴ μικρὸν C
ὑπολυμφύνω; ὑδὲ γὰρ τὰ σφῶτα μοι γέρα τῆς εἰς
αὐτὸν διανοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε ἦ ὑβρίσας. ἢ πε-
παῦσθαι νενόμικέ με τὸν παῤῥησίας, ἵν ὑπὸ ποίᾳ σωφρο-
σύνῃ ἔχων βοήσομαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ἴσασι πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος
σωτηρίαν τε κὴ τιμὴν, ὧν γέρας ἰσχναίνην δεσμὸν,
κὴ σκότεινον εἱρκτήν. ἃ ἐγὼ ποτε τύτων λήσομαι.
τάχα καμοὶ τὴν τῆς ἀρίστης συνεπίστατο μνήμην,
κὴ μετανάστασα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχή. ταῦτα αἰσθόμε- D
νος, κὴ διεστάλθαι τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ ἦ ὡς αἰτίατος ἐώ-
ρα δεδεκείμενον, πάλιν εἴασεν ἐν φυρᾷ. τὰ ἦ τῶν ἱερο-
σολύμων τείχη, τὰ φερὸς τὴν καινὴν νέοντα πόλιν, δημοσίαις ὠχύρου δαπάναις, τὴν μὲν, ὑρυμῶν
εἰς πλάτος, τὸ ἦ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο
ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μύρ-
νος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κρίσαρι δεδ' χρεμμάτων ἐδήλωσε τὸ φερπτόμενον. καὶ νεωτερισ-
μόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέστειλεν ἀγρίππᾳ E
μὴ ἀνεθῆς παύσασθαι τὸν τῶν τειχῶν ἐξοικοδομή-
σεως. ὁ ἦ ἀπειθεῖν ἐκ ἔχων. πιφύκει ἦ ὁ βασιλεὺς
ὅπως δυργητικὸς ἦ ἐν δωρεᾶς. καὶ μεγαλοφερ-
πῶσαν ἔθνη φιλότιμος, ἐπολλοῖς ἀθρόως δαπανήμα-
σιν αἴσας αὐτὸν εἰς ὄνησιν, ἡδόμενος τῷ χαρίζε-
σθαι κὴ τῷ βιοῦν ἐν δόξῃ χάριν, κατ' ὀλίγον ἠ-
ρώδη τῷ φερὶ ἑαυτῶ βασιλεῖ τὸν τρόπον συμφερόμε-
νος. ἐκείνῳ γὰρ πονηρὸν λῶ ἦθος ὄντι τιμωρίαν δόσο-
μον, κὴ κῦ τῷ ἀπηχθημένων ἀναμίσθητον ἔλλιπεν F
πλέον, ἢ ἰουδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλο-
φύλων γέ τοι πόλεις ἰσόμετρως δώσει χρημάτων, βα-
λανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταστάσεις, ἐσὶν αἷς ναὸς
ἀίσης, σοὰς ἄλλας. ἀλλ' ἰουδαίων ὀδεμίαν πόλιν,
ὑδὲ ὀλίγης ὑποπτῆς ἠξίωσεν, ὑδὲ δώσεως ἀξίας
μνημονεύθηναι. φερὴς ἦ ὁ τρόπος ἀγρίππᾳ, ἐ
φερὸς πάντας τὸ δυργητικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν
ἦ φιλάνθρωπος, καὶ κείνοις ἐνδεικνύμενος τὸ φιλό-
δοξον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀνάλογως χρηστὸς, κὴ συμ-
παθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ δίαιτα, ἐ συνεχὴς
ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἦν, κὴ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτή-
ρει. δι' ἃ πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ ἀγνείας, ὑδὲ ἡμέ-
ρᾳ τις παρώδευεν ἀπὸ τῶν νόμιμα χορηγέσης θυ-
σίας. κὴ δὴ τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὀνειχώρις

exhauſtos memorans. quæ cùm ſine modo re-
peteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tan-
dem offenderetur immodica libertate homi-
nis. iniucunda enim eſt temporis ingloriæ acti
memoria, & ſtultum eſt indeſinenter expro-
brare debitum. poſtremò in tantum exaſpera-
tus eſt regis animus, vt iræ plus quàm rationi
tribuens non contentus ſit ademiſſe illi præ-
fecturam, verumetiam vinctum in ipſius pa-
triam adſeruandum miſerit. Elapſo deinde ali-
quanto tempore lenita iam ira, & ratione de-
fæcata iu conſilium adhibita, reputauit quan-
tum laborum vir ille pro ſe pertuliſſet: cúm-
que natalem ſuum celebraret, omnibus occu-
patis circa hilaritates, ac epulas accerſiuit Si-
lam, vt mox intereſſe velit regio conuiuio. il-
le vt erat moribus ingenuis non diſſimulauit
indignationem cuius iuſtam cauſam habere vi-
debatur, vocantibus ſe reſpondens, ad quem
honorem me rex reuocat, paulò pòſt eo priua-
turus? neque enim priùs beneuolentiæ præ-
mium mihi diuturnum eſſe paſſus eſt, ſed ſpo-
liauit eo me affectum contumelia. niſi fortè
putat linguam mihi poſthac fore minus libe-
ram: imò fretus conſcientia nunquam cla-
mare deſinam è quantis eum eripuerim cala-
mitatibus, quantum laborum tulerim, vt il-
li incolumitatem & honores parerem: pro
quibus officiis nunc præmium retuli vincula
& obſcurum carcerem. ego certè horum nun-
quam obliuiſcar, ſed etiam apud manes ma-
nebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille
vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reli-
quit eum in cuſtodia. Conuerſus autem ad
Hieroſolymorum curam, muros nouæ quæ
vocatur ciuitatis permuniit ſumptu publico,
latioréſque & altiores quàm antè fuerant red-
didit: & feciſſet aduerſus omnem humanam
vim inexpugnabiles, ni Marſus Syriæ præſes
Claudio Cæſ. ſignificaſſet eam rem per literas.
qui ſuſpicatus molituros aliquid noui, dili-
genter ſcripſit Agrippæ, vt à munienda vrbe
deſiſteret: atque illi mox paruit. Erat autem is
rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis
demerendos populos, vt magnis ſumptibus pa-
raret ſibi celebritatem nominis, pro magna
voluptate ducens quæſitam munificentia glo-
riam, longè aliud quàm Herodes, qui antè
eum regnauerat. ille enim malitioſus erat ac
procliuis ad ſæuitiam: & propter mutuum
odium manifeſtè præferens erga Græcos ma-
iorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt
qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitio-
nibus, aliàs balnea & theatra, alias templa &
porticus extruens: Iudæorum autem nullum
oppidum ornatu aliquo dignatus eſt memora-
bili: nec vlla liberalitate proſecutus eſt. Agrip-
pa contrà mitiſſimo fuit ingenio, in exteros
omnes ex æquo beneficus, liberalis & huma-
nus, in ſuæ gentis homines benignus, &
promptus ad iuuandos præ cæteris in aduer-
ſitatibus. quapropter libenter & continuè
degebat Hieroſolymis, inſtitutorum ac rituum
patriæ ſeruator religioſiſſimus. purus enim e-
rat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies
ei præteribat abſque ſacrificio. Accidit aliquan-
do, vt quidam Hieroſolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis A
abſentiam agentis tum Cæſareæ, criminaretur
illum, vt impurum & arcendum templi aditu,
quod non niſi dignis pateat. id vbi præfectus
vrbis illi ſignificauit per literas confeſtim
accerſiuit hominem: à quo fortè fortuna
repertus in theatro, aſſidere ſibi eum iuſſit.
móxque ſedata voce & placidè, Dic mihi, in-
quit, quid tibi non probatur ex his quæ faci-
mus? qui cùm nihil haberet quod diceret, pre-
catus eſt veniam. tum rex citiùs quàm quiſ- B
quam opinaretur reconciliatus eſt, clemen-
tiam magis quàm iram decere reges exiſtimãs,
& lenitatem animi magis quàm celſitudinem.
itaque illum dimiſit non ſine munere. inter
alias autem multas eximiis ornamentis hono-
rauit ciuitatem Berytiam, magnis ſumptibus
extructo ibi theatro pulcherrimo, ſimúlque
æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc bali-
neis ac porticibus, nullis parcens impendiis C
modò abſolutam operibus pulchritudinem
adderet. dedicatio quoque horum celebrata eſt
ſplendidiſſimè, exhibitis in theatro ſpectacu-
lis, & muſicorum omne genus certaminibus,
aliáque voluptatum varietate: in amphithea-
trum verò ad oſtentandam magnificentiam
inductis plurimis gladiatorum paribus. volens
deinde ſpectatores oblectare etiam cateruatim
commiſſis pugnatoribus, ex maleficis in hoc
deſtinatis duas cohortes fecit ſeptingentorum D
quamque hominum, vt illis per imaginem
belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis
VIII. voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis
abſumpti ſunt vulneribus. Poſt hæc apud Be-
rytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Ti-
beriada. ſuſcipiebatur autem ab aliis regi-
bus: venítque ad eum Antiochus Comage-
næ rex, Emeſinorum Sampſigeranus, Cotys
qui regnabat in minore Armenia, Polemón-
que Ponti regulus: & præter hos Herodes fra- E
ter rex Chalcidis. hos omnes ſumma hoſpita-
litate excipiebat, oſtendens per hoc animi ſui
magnitudinem, ne videretur indignus, qui
expeteretur à tot regibus, quibus adhuc apud
eum morantibus Marſus Syriæ præſes ſuper-
uenit. Seruans igitur debitam Romanis reue-
rentiam vſque ad ſeptimum lapidem illi ob-
uiam proceſſit: quod quidem ſimultatis cum
Marſo initium factum eſt, dum eodem cum F
hoſpitibus curru vectus, ſuſpectam præſidi
redderet tantam regũ concordiam. ratus enim
id non eſſe è republica, per idoneos nuncios
mandauit ſingulis, vt ſine mora diſcederent:
qua re Agrippa vehemẽter offenſus eſt. Marsũ
quidem hac de cauſa exoſum habuit. Matthiæ
verò adempto pontificatu ſucceſſorem dedit
Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ
totius regni annum exegerat, cum peruenit in G
vrbem Cæſaream, quæ priùs Stratonis turris
dicta eſt: vbi ſolennes ludos celebrauit pro ſa-
lute Cæſaris: ad quam feſtiuitatem magna

ἐξακειβάζειν δωκῶν τὰ νόμιμα, σίμων δὲ ὄνομα
τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τινίκα ἦν βα-
σιλέως εἰς καισάρειαν ἐκδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐ-
τῶ κατειπεῖν, ὡς ἐκ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' ἂν εἴργοιτο
τῶ ναῶ δ' εἰσόδου θεοσηκούσης τοῖς ἁγνεύσι. δηλού-
ταν μὲν δὴ διὰ γεαμμάτων ὑπὸ τῶ στρατηγοῦ πό-
λεως τῷ βασιλεῖ δημηγορδύσας σίμων ταῦτα. με-
ταπέμπεται ἦ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ καθέζετο
γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεδλῶν παρ' αὐτὸν ἐπέ-
λυσεν, ἡρέμα τε ἐκ θορύβου, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῶν
ἐνθάδε νομιμῶν ἐστι δυσνόμον; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων
οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν
ἢ θορυβδόκησέ τις διηλλάττετο, τῶ θεαστῶν
κείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς
τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα
γοῦν, ἐκ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολ-
λοῖς δ' καταδυάσας πολλὰ βρυτίοις ἐξαιρέτως ἐτί-
μησε. θέαζον γὰρ αὐτοῖς κατεσκδασε, πολυτελείᾳ τε
κ κάλλει πολλῶν διαφέρον, ἀμφιθέατρον δ' πολλῶν
ἀναλωμάτων, βαλανεία θεὸς τούτοις, κ σοὰς ἐν
ὐδενὶ τῶν ἔργων ἐνότητι διαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος
ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλδύσατο δ' αὐτῷ
τῶ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν
θεωείας ὀπτελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ἤδε-
γον, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δ τῷ ἀμφι-
θεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τῶ αὐτῶ δεινὰς με-
γαλόνοιαν. ἔνθα κ τῶ κατὰ πλῆθος αὐτίταξιν
βουληθεὶς γνέσθαι τῶν θεωμένων τέρψιν, ἐπακο-
σίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἐπεμψε, κα-
κούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τέλος τῶ σφέ-
ξειν, ἵνα οἱ μὲν κολασθῶσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον
γένηται τέρψις εἰρήνης. τούτους μὲν δὴ πάντας συν-
διέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δ' τελέσας τὰ θεσπισθέντα,
μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἐνθ' δ
ἄρα τῶν ἄλλων βασιλεύσι φθέβλεπτος. ἦκε γοῦν
παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δεμάσαι
σαμψιγέρανος, κ κότις, τῆς μικρᾶς ἁρμενίας ὃς ἐ-
βασίλευσε, & πόλεμον τῶ πόντου κεκτημένος δυ-
νασείαν. ἠρώδης τε, ὃς δ' ἀδελφὸς ἐν αὐτῷ, ἦρχε δ
τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδο-
χὰς, κ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δεδείξεως φρο-
νήσεως ὕψος, κ δεῖ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῶ
βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων
διατελούντων ἔτι παρ' αὐτῷ μάρσος ὁ τῆς συρίας ἡ-
γεμὼν παρῆλθε. θεὸς ῥωμαίους οὐ πιπτόν
πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῷ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σα-
δίοις ἑπτὰ, θεσπλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἄρα ἔμελ-
λεν τῆς θεὸς μάρσον ἀρχὴ γένεσθαι διαφορᾶς, συγ-
καθεζόμενος γὰρ ἐπὶ τῶ αὐτῶ βήλου, ἀπηγγέλλετο τοῖς ἄλλοις
βασιλεῦσι. μάρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια & μέχρι το-
σοῦδε φιλία θεὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέ-
ρειν ἐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δυνασῶν τοιού-
των συμφρόνησιν. διὸ οὐ ἐκάσῳ τῷ ὀπτηδείων
πινας πέμπων ἐπέστελλεν ὅπη τὰ ἑαυτῶ διαλλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας αἰσθόμενος ἐδεδέ-
χετο. κ μάρσῳ μὲν ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τῶ ἀρχιερωσύνῃ δ' μετὰ δίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὐτῷ κατέ-
στησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῶ κιθαίου παῖδα. ἔτος δ' ἕτος αὐτῷ βασιλεύοντι δ' ὅλης ἰουδαίας πε-
πλήρωτο, & πάρλιν εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στρατῶνος πύργος ἐκαλεῖτο. συντελεῖ δ' ἐπὶ τοῦ-
δε θεωείας εἰς τῶ καίσαρος τιμῶ ὑπὲρ τῆς ἐκείνου σωτηρίας ἑορτῶν τινα ταύτῃ ὀλιστάμενος,

&

καὶ παρ' αὐτῶν ἤθροισε τὴν κῶ τὴ ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ A
πεφοβεδηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τῇ θεω-
ρίων ἡμέρᾳ στολῇ ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιη-
μένῃ παῖσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφῶν ἐῆ), παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῆ ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἄργυρος καταυγα-
θεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμαίρων τε φοβερὸν, καὶ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. εὐθὺς ὁ οἱ κόλακες
ἅδε ἐκείνῳ θεὸς ἀγαθὸς, ἄλλος ἄλλοθεν αἰε- B
βόων, θεὸν προσαγορεύοντες, καὶ μηκέτι ἐπι-
λέγοντες, εἰ μὴ μεχθηρῷ ὡς ἀνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τοιοῦτόν τινα σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ἵλε
ἐπίφηνε τούτοις ὁ βασιλεύς, εὐδὲ τὴν κολακίαν ἀσε-
βοῦσαν ἀπεστρέψατο. ἀναβλέψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βυβῶνα τῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑπερκαθεζόμενον εἶδεν ὄπ
χοιρίδιον τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον εὐθὺς ἐνόησεν κακῶν ἐῆ)
τὸν καί ποτε τῆ ἀγαθῶν ἡγούμενον, καὶ ὀξυκάρδιον C
ἔχειν ὀδύνην. ἄθρουν ὃ αὖτῷ τὰ κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μὴ σφοδρότητος ἀρξάμενον. αὖθις θεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὀπιπάτομαι τὸν βίον, προφήτημα τ' εἰμαρμέ-
νης ἐκ τῆς ἄρτι μου κατεψευσμένης φωνῆς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθάνατος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον ὃ τὴν προφωνηθεῖσαν ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰρ βεβιώκαμεν ἐδαμῶς φαύλως, ἀλλ' ὅτι μὴ τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὀπιπάσει
τ' ὀδύνης κατεπονεῖτο. μὴ ἀνεκτῶς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνεῶσαν παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς ὃ
αὐτίκα σὺν γυναιξὶ, καὶ παισὶν ὅτι σύγκλυτον καθεσθεῖσα
τῆ πατρίῳ νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς ὃ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ
ὃ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοὺς ῥωμυῆς προσπίπτοντας, ἄδακρυς ὑ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς ὃ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῆ
τῆς γαστρὸς ἀλγήμασι διεργασθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ἀπὸ γλυκέως ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας ὃ ἕβδομον. τέτρασας μὲν οὖν ὅτι
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν αὐτοῖς, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτην ἄρξας, τῷ τετάρτῳ
ὃ, καὶ τὴν ἡρῴδου προσειληφὼς, ἔτεσι ὃ ὀπλαβὼν τ'
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῆ τε F
προειρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τὴν ἰουδαίαν προ-
σέλαβε, σαμάρειάν τε καὶ καισάρειαν. προσωφλίσ-
κατο ὃ ὅτι πλείσους αὐτῷ προσφορὰς δραχμῶν ὅτι
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσδανείσατο.
τῆ γὰρ φιλοδωρίας ἐῆ) δαψιλώτερα τῆ προσιόντων
ἀπέλυσεν. ἐῶ ὃ ἀφεισθὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγνοουμέ-
νης γε μὴν ταῖς πλήθεσι τ' ἐκπτώσεως αὐτῷ, συμφω-
νήσαντες ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δυνάστης δύων, καὶ
ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίσσονα ἔ- G
πεμψαν ὑπηρετῆ τὸ ὀπιπάδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰρ
ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγείτπας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἕτερῳ τοιούτῳ
κατέστρεψε τὸν βίον. ἦν ὃ αὐτῷ καταλέλειπτο, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἕξεις ὃ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ἡ πατρὸς ἀδελφῆ γαμη-
θεῖσα βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος ἐγεγόνει. παρθένοι ὃ ἦσαν αἱ δύω, μεδιάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκαε-
τὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ὃ δρουσίλλα. καθομολόγηστο ὃ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. mòxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: mòxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè viximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic IX.
fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum eſt exceſſiſſe Agrippã, Cæſarienſes & Sebaſteni beneficiorum eius obliti peſſimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum ſtatuas ynanimiter detulerunt in lupanaria, eiſque vt poterant illudebant modis quos turpe ſit eloqui: inſtructiſque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & deliburi vnguentis, libantes interim Charoni, & ſibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita ſuccurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentiſſimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæſarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæſarienſes ac Sebaſteni poſt mortem affecerant, illius quidem cauſa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus eſt. confeſtim igitur voluit ſucceſſorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, ſimul vt iurnurando ſatisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant diſſuaſerunt: negantes tutum admodum adoleſcenti & vixdum egreſſo pueritia tantum regnum committere. cui adminiſtrando ſit impar, quódque etiam viriles grauare poſſit humeros. cúmque viſi eſſent æquum dicere, Cæſar præſidem Iudææ totiúſque regni miſit Cuſpium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marſum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæſarienſes & Sebaſtenos acriter caſtigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliáſque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæſarienſium & Sebaſtenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militéſque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum ſubſtitueret. nec tamen ei iuſſioni ſatisfactum eſt. miſſa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. quamobrem Veſpaſianus victor, vt paulò pòſt dicetur, eos ex illa regione aliò tranſtulit.

μὴν ἀρχελάῳ τῷ χελκίᾳ παιδὶ μυριάμμη, δρύσιλλα ἡ ὄνησφανεῖ, Ϝ ἡ τ κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ἰωάννης. ἀλλὰ γὰρ ὅτι ἐγνώσθη τ βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, ⁊ σεβασληνοὶ τ δ' ποιῶν αὐτ λαθόμβροι, τὸ τ δυσμβρες άτων ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τ κατοιχόμβρον ἀφειπεῖς λέγειδς, ⁊ ὅσοι στρατιόμβροι τότε ἔτυχον, συχνοὶ ἦσαν, οἰκαδε ἀπῆλθον, ⁊ τὰς αὐδριάντας τ τῶ βασιλέως θυγατρῶν ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, ⁊ ϛήσαντες ὅπι τ τειχῶν, ὡς δύνατον λῷ ἐφύβριζον, ἀχαριστίᾳ δηλήσεως δρῶντες. ἔν τε τοῖς δημοσίοις κατακλινόμβροι τόποις, παιδήμους ἐξιάσεις ἐπετέλουν στεφανόμβροι, ⁊ μυριζόμβροι, ⁊ αὐτὸν δοντες τῷ χάεσι, σποσεις τε δ τῶ βασιλέως ἐκπνοῆς ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμυήμονες ἦσαν ἃ ἀγρίππα μόνον χρησαμβρε πολλᾶς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίας, ⁊ τῶ πάππου ἡ ἡρῴδ ε, ὅτι τὰς πόλεις, ἐκεῖνος αὐτοῖς ἔκτισε, λιμβρας τε ⁊ ναοὺς κατεσκδασε λαμπροῖς δαπανήμασιν. ὁ ἡ τῶ τεθνεῶτος υἱὸς ἀγρίππας, ὅπι ῥώμης ἐν τῷ χεσνῳ τότῳ, ϝεφόμβρος ὡς ἐπὶ κλαυδίῳ καίσαρι. πυθόμβρός γε μὲν καῖσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβασληνοὶ ἦ ⁊ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅπι ἡ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὠργίσθη. πέμπειν οὖν δ' θέως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τ βασιλείαν δεδεξόμβρον ἅμα βυλόμενος ἐμπεδῶν τοὺς ὠμωσμβρους ὅρκους. ἀλλὰ τ ἐξελδόντων, ⁊ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμβροι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν ἐῆ λέγοντες, κομιδῆ νέῳ μηδὲ τοῖς παιδὸς ἐκβεβηκότι χρόνοις ὅπιτρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, ⁊ τελείῳ δ' ἔῆ βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ καῖσαρ. ἔπαρχον οὖν δ' ἰουδαίας ⁊ δ' ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαδρον φάδον, τῷ κατοιχομβρῳ φιλίᾳ τιμῶν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ ἀχθοφορον. ἐγνώκει ἡ πρὸ πάντων ὅπως εἴλᾳ τῷ φάδῳ καισαρεύσι, ⁊ σεβασληνοῖς ὁπλίσῃ τῆς εἰς τ κατοιχόμβρον ὕβρεως, ⁊ παρανίας εἰς τὰς ἔπι ζώσας. τ ἴλλων ἡ τῷ καισαρέων, ⁊ τ σεβασληνῶν, ⁊ τὰς πέντε σπείρας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατιόντο. τ ἡ ἐν συρίᾳ ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὁπλίζαι στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, ⁊ τῷ ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. ὑμεῖς μὲν οἱ κελδόντες μετίσησαν. φρεσβδυτάμβροι γὰρ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, ⁊ μθμειν ὅπι τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ ⁊ τοῖς ὁπλίτοις χρόνοις τῷ μείζων ἰουδαίοις ἐγθύοντο συμφορῶν ἀρχὴ τὰ κατὰ φλῶρον πολέμου ἀπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὐεσπασιανὸς κρατήσας ὡς μετ' ὀλίγον ἐρεῦμθ, ἐξήγαγε αὐτοὺς τ ἀρχῆς.

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α

Ὅτι ζόπυρον ἐλέγετο τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ παρ' ἐκείνοις ἔθνος αὐτὴν ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς ὑιοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνέλασε. Κεφ. γ

Ὡς ἐπὶ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προνοίας. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς αἰτήσαι αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, A
Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiū Lōginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo viuo adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autē arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus C
vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandaD
tum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi E
poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ τοῦ βασιλέως ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ περὶ αὐτοῦ ἀπηγγέλκαμεν βίβλῳ, πέμπει μάρσον διάδοχον κλαύδιος καῖσαρ κράσιον λογγῖνον μνήμην τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' γεγραμμάτων ὑπ' αὐτοῦ θεραπείας ἀξιωθείς, μηκέτι μάρσον τῆς κατ' τὴν συρίαν στρατιᾶς ἡγεῖσθαι. φάδος δ' ὡς εἰς τὴν ἰουδαίαν ἐπέστειλε τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους, περὶ φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀναπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφικῶν διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενον τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀπεδέξαντο, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφικῶν ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδίκως ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν ἄνδρας τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς μὲν θανάτου. ἀτίμους, δῆσαι προσέταξεν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, αἰνεῖλεν, αἰνίβαν δ' ἰωνόματι τῷ. ἀμαράμῳ δ' καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δ' καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετ' ὀλίγον χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτόν, διαπεπραγμένος μέγα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τοὺς ἄραβας. καθαρθῆναι τε λῃστηρίων ἅπασα τοιούτων ἡ ἰουδαία, φερούσῃ καὶ προνοίᾳ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὴν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἣν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αὐτωνίαν, ὑπὲρ ὃν ἐφούρειον κατεσκεύαστο, κειμένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, κατὰ δὴ καὶ πρότερον ἦν. οἱ δ' αἰτιᾶσθαι μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δ' ὅμως τὸν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικνεῖσθαι γὰρ οὐδεὶς εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τοῦ μὴ τὰ προσαγόμενα φάδου τὸ πλῆθος τῆς ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπεξέφαγε πρεσβεῖς ὡς κράσσαν πέμψαι

τοὺς

τοὺς ἀγησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τῶν αὐτῶν A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα ἢ μέλλησιν, ἕως ἂν γνῶσι, τί περὶ
ταύτης κλαύδιος ἀποκρίνει. οἱ δέ, ὑπεξέφυγον αὐτοῖς ἔ-
φασαν ἀπορεῖλαι τοὺς πρεσβεῖς εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ὡς δὲ γνόμενοι
ἦσαν εἰς τὴν ῥώμην αὐτὴν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τῆς
τετραδυναστείας παῖς, καθ' ὃν ἦκεν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν ὡδὶ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς μὲν πρότερον εἰ-
ρηται, καὶ ὡδὶ καλεῖ τὸν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου- B
δαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάσκω περὶ
τούτων ἀπορεῖλαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἐφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς ἀγείρπα
χάριν εἰδέναι, ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀκούσαντος. δὴ
τε τῆ ἀδιαβηνοῖς, τοιαύτῃ δὲ στολὴν ἔδωκε. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ C
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμίτῃ ἀρχῇσι, βουλῇ,
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τοῦ ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δυσεβέστατον ὄντα,
προσαγάγοντος μοι τοὺς ὑμετέρους πρεσβεῖς δικαιο-
σύνας ἕνεκα ἣν πεποίηται τὸ ἔθνος ὑμῶν κηδεμονίαν,
καὶ αἰτησαμένων παρ' ἐμοῦ ἰουδαίοις καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, καὶ τὸ σέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἣν συγχωρῶ, D
καθὼς ὁ πάππος καὶ μοι τιμιώτατος κλαύδιος ἐποίη-
σε. συγκατατίθεμαι δὲ τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ
ἐμαυτοῦ δυσεβὲς, καὶ τὸ βούλεσθαι ἐκείνους καὶ τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ἡρώ-
δῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ πρὸς ἐμαυτὸν
δυσέβειαν, καὶ τιμῶ πρὸ ἡμᾶς γινώσκω ἀποδοῦναι, παν-
χαριτίμαν ταύτην ποιήσας, πρὸς οὓς ἐστί μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατήσοις ὄντας καμοὶ τιμίους. ἔγραψα
δὲ περὶ τούτων, καὶ κικαίῳ φάσκω τῷ ἐμῷ ὑπερόπτῃ. οἱ E
δὲ γράμματα κομίζοντες καρνήλιος πέρουσος, ζύφων
θαδδαίου, δωρόθεος ναθαναήλου, ἰωαννης ἰωαννου. ἐγε-
νήθη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν δεκεμβρίων ὑπατευόντων ῥόφου, καὶ
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠπίστατο δὲ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετραδυνάστου, χαλκίδος δὲ τῆς
ἀρχῆς καὶ τὸν χρόνον ἐκείνου πρεσβεύοντος, κλαύ-
διον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῦ, καὶ τὴν ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τὴν ἀρχιερέων χειροτονίαν. πάντων τε ἐπέ- F
τυχεν, ἃς ἐκεῖνος τε πᾶσι τοῖς προγόνοις αὐτοῦ παρέμει-
νεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡ-
ρώδης, μεθίστησι τοῦ ἀρχιερωσύνης τὸν ὀνομαζόμενον
κανθήραν, ἰωσήπου τοῦ τοῦ κανεῖ αὐτ' ἐκείνου τὴν δόξαν
δεδεγμένου τοῦ παῖδος ὡδαχόμενος.

qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſeruandæ ius: deinde, vt expectetur ſuper ea poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, vt legati mittantur, ſi priùs darentur obſides. Quúmque promptè liberos ſuos dediſſent, legati profecti ſunt. Qui poſtquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de cauſa veniſſent, rogauit Cæſarem, vt Iudæis ſacræ ſtolæ cuſtodiam petentibus annuere dignetur: & Fado ſuper eo negotio ſcribere. Tum Cæſar vocatis ad ſe legatis, ait ſe hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim ſe illius donare precibus. cui reſponſo talem epiſtolam addidit: Claudius Cæſar Germanicus trib. pot. v. Coſ. deſignatus IIII. Imp. XXP. Hieroſolymitanorum magiſtratibus, ſenatui & populo, totíque Iudæorum genti ſalutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piiſſimus, quem ego domi educo, adduxit ad me veſtros legatos, gratias agentes, quòd ſedulo genti veſtræ prouideam, rogantéſque enixè, vt pontificalem ſtolam & coronam vobis ſeruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi cariſſimus Vitellius conceſſerat: veſtræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religioſum eſſe more ſuæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Ariſtobulo, quos & mihi deuotiſſimos noui, & veſtri ſtudioſiſſimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripſi autem de hac re & Cuſpio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Coſ. Eodem tempore & Herodes dynaſta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæſare poteſtatem in templum & ſacrum ærarium, iúſque eligendorum ſummorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam poſteris eius idem ius manſerit vſque ad belli Iudaici exitum. Ipſe Herodes Cantharia in ordinem redacto, Ioſepho Canei ſummum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Οτι ἔσχεν ἑλένη, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi ſint.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ πᾶς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸν βίον μετέβαλλον δι' τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τῆς
ἀδιαβηνῶν βασιλεὺς, ᾧ καὶ βαζαίους ὀνόματι ἦν, τῆς ἀδελφῆς ἑλένης ἀλλὰ ἔρωτι τῆς πρὸς γάμου κοινωνίαν
ἔγημε, καὶ κατέσχεν εἰκύμονα. συγκαθεύδων δέ ποτε τῇ γαμετῇ τῆς γυναικὸς τὴν χεῖρα προσαναπαύσας,
ὑπνῳ καθύπνωσε, φωνῆς τινὸς ἔδοξε ἀκούειν, κελευούσης ἄραι δὲ τῆς κοίτης τὴν χεῖρα, καὶ μὴ θλίβειν

fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc pater licèt intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari beneuolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patris obitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, cúmque hoc honore indicauit dignissimum, attamen vestrũ quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij. quibus auditis proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque suam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo securiùs nouo regi pararetur imperium. sic enim liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta beneuolétia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: interim aliquem cui maximè regina fideret, illo[illegible]ratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & protegem fecit grandiorem filium Monobazum, impositoci

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, δύδε διεγερθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γηθόμενον τὸν υἱὸν Ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ὧν ἦ αὐτὰρ μονόβαζος τοῦτο προσβύτερος ὢν τῆς ἐλπίδος γηθόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τὴν μὲν τοι πᾶσαν δύνοιαν ὡς εἰς μονογλῆνα τὸν Ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιοῦτοῦδεν τοῖς παισὶ πρὸς τὴν ὁμοπατρίων ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μίσος ἠύξετο λυπουμένων ἅπαντων, ὅτι τὸν Ἰζάτην αὐτῶν ὁ πατὴρ προτιμᾶι. ταῦτα ἦ καί περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, καίτοις μὲν συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δι' κακίαν αὐτὸ πάσχοιεν, ἀλλ' ἢ δι' ἃ τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἕκαστον ἀξιῶν δύνοιας τυγχάνειν. τὸν ἦ Ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐφίλει διὰ αὐτὸ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ δωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήγεσιον σατράπην τὸν τῶν ἀσίνης χάραξ βασιλέα, ὃν δὴ κατατεθέμενος ἐκείνῳ τιμὴν παρὰ τοῦ σωτῆρος. ὁ ἦ ἀβεννήγεσιος, ἀσμένως δέξεται τὸν νεανίαν, καὶ δι' πολλῆς ἄγων δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, σάμαχος ἦ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται ἦ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο προσόδους. μονόβαζος ἦ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπαιτέζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι καρπῶν λεγομένην. φέρειν ἦ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι ἦ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, ἐν ᾗ νάχον ἐκ τῆς ἐπομβρείας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ὑπεδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ Ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ πατρός. ἧ ἦ ἐξέλιπεν ἡμέρᾳ τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται πάντας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατράπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις ἐπισκήπτους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἡμῖν αἰὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτὸν δεδόσθαι Ἰζάτην ἔνεξα γνώμης ἐγένετο, ὑδὲ ὑμᾶς λελῆθέναι δοκῶ, σεσημῶν ἦ ὅμως καὶ τὴν ὑμετέραν πεῖσιν. μακάριος γὰρ ἐγὼ ὁ παρ' ἑνὸς, ἀλλὰ πλείονας καὶ θελόντων τὴν ἀρχὴν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, δόκει πειρᾶσθαι τὴν τῶν φρονεῖν οἱ συγκληθέντες. οἱ ἦ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὴν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τὴν τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χάριν ἔχοντες Ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκεκρίσθαι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς δυνάμεις τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασὶ προαποκτεῖναι πρῶτον αὐτοὺς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ἵνα δὴ τῷ τὴν ἀρχὴν Ἰζάτῃ μετ' ἀσφαλείας κατασχεῖν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων κατεσθαρεῖσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῶν καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χάριν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὴν καὶ τὸν Ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, παρεκάλει ἦ ὅμως ὑπισχεῖν τὴν περὶ τῆς αἱρέσεως τοῦ ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι αὖ Ἰζάτης παραγένηται σταθησομένους. οἱ ἦ ἐπεὶ ἀπελεῖν συμβουλεύσαντες ἃ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτοῦ. συνεβούλευον ἦ αὐτῇ μεταξὺ προσήκασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέρτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸν προσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα πειθέντα τὸ δὲ

τὸ διάδημα καὶ δοῦναι τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὶ διακτύλιον, τιμή τε συμψηφᾶν ὀνομαζομένῳ παρ' αὐτοῖς, διοικεῖν τε τούτοις τὴν βασιλείαν παρήνεσε μέχρι τοῦ ἀδελφοῦ παρουσίας. ὅπως ὁ ταχέως ἀκούσας τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, καὶ διαδέχηται τὸν ἀδελφὸν μονόβαζον ὑφῃρεμένους τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῷ στρατοπέδῳ χάριτας διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, πρὸς τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τοῦ βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς τὸν θεὸν σέβειν, ὡς ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ δὴ δι' αὐτοῦ εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τοῦ ἰζάτου, καὶ ἐκεῖνον ὁμοίως συνανέπεισε. μεταλαμβάνει τε τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς, εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν συνεξῆλθε κατὰ πολλὴν ἱκεσίαν δέησιν. συμβεβήκει δὲ τὴν ἐλένην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν, εἰς τοὺς ἐκείνων μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζάτης ὡς παρέλαβε τὴν βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῷ γεγονότι. καὶ τὸ μὲν ἀπολέσαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσεβὲς ἡγούμενος, τὸ δὲ μηποτε κακοῦντας ἔχειν σὺν αὐτῷ μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύοντας μετὰ τέκνων εἰς τὴν ῥώμην ἐξέπεμψε κλαυδίῳ καίσαρι, τοὺς δὲ, πρὸς ἀρταβανὴν τὸν πάρθον ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος δὲ τὴν μητέρα τὴν ἑαυτοῦ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων ἔθεσιν, ἔπειθεν καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταθεῖσθαι. νομίζων τε μὴ ἂν ἄλλως βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περιτμηθείη, φεύγειν ἐπιμελὲς ἔσεσθαι. μαθοῦσα δὲ ἡ μήτηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, ὡς ἐπιφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέγουσα. βασιλέα γὰρ ἔσεσθαι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων ἐθῶν μιμήσεται καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. οὐκ ἀνέξεσθαί τε βασιλεύοντος αὐτοῦ ἰουδαίους. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν, καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοῖς λόγοις ἀνέφερεν. τῷ γὰρ τὴν μητέρα συμφάσκοντος, καὶ σωματειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπειστον. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῶν φεύγοντος ἐκείνου πᾶσι γνωσθέντος τιμωρίαν ὑποσχεῖν, ὡς αὐτὸς αἴτιος τούτων, καὶ διδάσκαλος τοῦ βασιλέως ἁρπαγῶν ἔργων γενόμενος. συνάμενον γὰρ αὐτὸν, ἔφη καὶ χωρὶς τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε πάντως κέκρικε ζηλοῦν τὰ πάτρια τοῦ ἰουδαίων. τοῦτο γὰρ κυριώτερον τῆς περιτμηθῆναι. συγγνώμην γὰρ ἕξειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πεφύκατι τὸ ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῶν ὑπηκόων φόβον, ἐπείθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. μετὰ ταῦτα δὲ, τὴν γὰρ ὁρμὴν οὐκ ἐξεβιάζετο πανταπάσιν, ἰουδαῖός τις ἕτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια δυνατὸς εἶναι, περιέφανο πεῖραν τούργου. ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, καὶ κατέλαβε τὸν μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνεις, ἔφην, ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῶν τὸν θεὸν ἀδικῶν. οὐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ φυλάττειν τὰ προστασσόμενα ποιεῖν ὑπ' αὐτῶν. μέχρι τίνος ἀπερίτμητος μενεῖς; ἀλλ' εἰ μὴ τάχιστα περὶ τούτου νόμον αὐτοῦ, ἵν' εἰδῇς πῶς ὄζει ἡ ἀσέβεια, τῶν ἀναγνωθέντων. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, οὐκ ὑπεβάλετο τὴν πρᾶξιν, μέλλοντας δὲ εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo ſignatorio, ſimúlque ſampſera, vt ipſi vocant: iuſſitque eum adminiſtrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum ſucceſſit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spaſini caſtrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veri Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde eum Izaræ innotuiſſet. ipſum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus eſt magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo inſtituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex poſtquam in Adiabenam reuerſus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos ſeruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæſarem miſit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obſides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipſe ad eam religionem tranſiret. cùmque exiſtimaret ſe non eſſe perfectum Iudæum, niſi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod poſtquam mater reſciuit, conabatur impedire, periculoſum eſſe dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam ſubditorum animos, ſi eum ad externos ritus deſciſcere cognoſcerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio ſolio. ſic illa aliquantiſper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit conſilium, qui matris ſententiam comprobatis, minatus eſt ſe eum relicturum niſi ab hoc propoſito deſiſteret. timere enim ſe ne ſi occulta proferrentur in vulgus, ipſe arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam abſque circumciſione Deum piè colere, ſi Iudæorum inſtituta placeant. in hoc enim magis ſitam religionem quàm in circumciſione corporis: daturúmque Deum veniam, ſi neceſſitate coactus ſignaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur ſubditorum defectio. his verbis tum regi perſuaſit quod voluit. Aliquanto autem poſt, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad ſalutandum enim regem admiſſus, cùm eum offendiſſet legentem ſacra Moyſis volumina: Neſcis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim fatis eſt decreta eius noſſe, ſed præſtat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumciſus? ſi nondum legiſti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt ſcias quanta ſit impietas hanc omittere. His auditis rex non diſtulit negotium, ſed ſecedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res peueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscíis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibíque vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt C ibi Deum adoraret, votiuáſque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E
III. postea.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem F propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabi- G tur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autẽ audito eius nomine, videnſque

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσπαλεσάμενος τὸ πρεσσαχθὲν ἐτίλει, Ⓒ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμανεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. Τοὺς δὲ ἔκπληξις δεινὸς ἔλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσιν μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωμένων τὴν ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἀλλοφύλων παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐόντα. κινδυνώδεσιν δὲ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσομένης. θεὸς δὲ ὧν ὁ κωλύσων ἄπρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτὸν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδυνώδεσιν, Ⓒ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἄγων, δηλονότι ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπιστεύκασιν ὁ καρπὸς ἐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνεύόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ πᾶσι ζηλωτὸν, Ⓒ τοῖς ἄλλοθεν ἀφ' ἑτέρων εὐσεβείᾳ θεοῦ πρόνοιαν, ὑπεθυμίαν ἔσχεν εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικομένη, τὸ πᾶσι ἀνθρώποις θρεβέντον ἱερὸν τοῦ θεοῦ προσκυνήσαι, καὶ χαριστήρια θυσίας προσενεγκεῖν. ἐδόκει τε τοῦ παιδὸς ὑπερφάλλειν τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ πρὸς κάλλιστα κατανεύσαντος, καὶ πολλὴν πρόνοιαν τοῦ εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν προπέμποντος ὑπὸ τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς Ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιεζομένους, καὶ πολλῶν ὑπ' ἐνδείας ἀπολωλότων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἔλεγεν, πέμπει τινὰς τῆς ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἰσχάδων φόρτον οἰσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῆς Ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Πάρθων βασιλεὺς Ἀρτάβανος, αἰσθόμενος τοὺς σατράπας ὑπεβουλὴν εἰς αὐτὸν συντιθεμένους, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐχ ὁρῶν, ἔγνω πρὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας εὑρέσθαι, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατὸν εἴη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε Ⓒ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπαγόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπισχνούμενος καὶ ὑπ' Ἰζάτου ὑ γινωσκόμενος. καὶ πλησίον ἐλθὼν, προσκυνεῖ τὸν ἵππον τὸν βασιλικὸν, ἔπειτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ φθονήσῃς μοι τῶν οἰκετῶν, μηδὲ ἀφροσύνης δόμενον. ἀπεστερημένος γὰρ ἐκ μεταβολῆς ἡγούμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, τῆς ὑπηρεσίας χρήζω, βλέψον οὖν εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, Ⓒ κοινὸν ἓν νόμισον καὶ ἐφ' σαυτῷ πρόνοιαν. ἐμοῦ γὰρ ἀνεκδικήτου φθαρέντος, ἔσονται θρασύτεροι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, καὶ εἰδὼν ἱκέτην

ικέτιν αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβάνην, κατεπήδη- A
σεν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ θαρσυνσον εἶπεν ὦ βασιλεῦ,
μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀπήκεσον. ταχεῖα γὰρ
ἔσαι ἡ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον ἢ σὺμμαχον εὑρή-
σεις χρείττω ἢ ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὴ πάρθων σε κατας-
σω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὴ ἐμὴν ἐκχήσομαι. ταῦτα εἰ-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ὅπη τὸν ἵππον ἀρταβάνην, παρέπεμπε δ' B
αὐτὸς πεζὸς, τιμὴν ἀπονέμων ταυτηνὶ, ὡς αὖ μείζονι
βασιλεῖ. θεασάμενος δ' ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε,
καὶ τὴν ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχην τιμὴν ἐπωμόσατο κα-
ταβήσεσθαι μὴ ἐκεῖνος πάλιν ἀναβαίνοι, καὶ παρεμύθη-
σατο δὲ πειθὴς, ὅτι τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν
εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμὴν ἀπένειμεν ἔν τε συμπο-
σίοις καὶ ταῖς ἐπὶ τοῖς ἐσιάσεσι παρεκαλίσεσιν,
οὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτῷ τῆς τύχης ὑποβλέπων, ἀλλ' εἰς
τὸ μέλλον ἀξίωμα, καί τι λογισμῷ δίδοις ὡς κοι-
ναὶ τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τῆς τύχης. γράφει τε
πρὸς τοὺς πάρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνην C
ὑποδέξασθαι, ὅσιν μὲν πρότερον ἐν τῷ πεπραγμένων
ἀμνησίας δέξιαν καὶ ὅρκους, καὶ μεσιτείαν τὴν
αὐτὸν τῷ δ' ὑπὲρ ἀρχῆς δέξασθαι μὴν αὐτὸν θέλειν οὐκ ἀρ-
κεμένων, μὴ δύνασθαι δ' ἀλλοτρίων ὄντα τὸ τῆν ἀρχῆν
ἑτέρῳ πεπισευκέναι. κίνημας δ' ἐν ὀργὴ παρειλη-
φότι. καὶ δεδοικέναι μὴ χάσις αὐτοὺς ἐκ τούτου κα-
ταλάβῃ. μαθὼν τὴν προαίρεσιν αὐτῷ ὁ κίνναμος
ταύτην, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθράπτο D
δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ φύσει δὲ ἦν καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὥστε κα-
λῶν αὐτῷ πίστασιν ὠφελῆσθαι τὴν ἀρχῆν
ὑπολειπόμενον τὴν αὐτοῦ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πίστας
παρῆν. ὑποδύτα δ' αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ προσκυνή-
σας, βασιλέα τε προσαγορεύσας ἐπέθηκεν αὐτοῦ
τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτοῦ. ὁ ἀρτα-
βάνης ἔτι δὲ ἰζάτου πάλιν εἰς τὴν ἀρχῆν καθίσα- E
ται, πρότερον αὐτῆς ἐκπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστάνας. οὐκ
ἐχθρὸς μὲν ἀμνήμων τοῦ εἰς αὐτὸν δυσγενείων, ἀλλα
δυρεῖται ἢ ἰζάτην τὰς μεγίσας τιμὰς παρ' αὐτοῦς.
τὴν τε δὴ παρὰν ὀρθὴν ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ
ὅπι χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ἔςι γέρας καὶ
σημεῖον τῶν πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ' καὶ χώραν πολ-
λὴν αὐτῷ ἀγαθὴν τῶν ἀρμενίων βασιλέως ἀποτεμό-
μενος. νίσιβις δέ ἐςιν ὄνομα τῇ γῇ, ἐν αὐτῇ πρότε- F
ρον μακεδόνες ἐκτίσαν πόλιν αἰτόχειαν ἣν μυγδο-
νίαν προσηγόρευσαν ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ ἰ-
ζάτης ὑπὸ τοῦ τῷ πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ'
ὀλίγον δ' χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τὴν βασιλείαν
τῷ παιδὶ ἀρσάκῃ καταλιπών. ἔδοξε δὴ πρὸς ἰζάτην
ἀφικόμενος, ἔπεισεν αὐτὸν μέλλων πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον ἐκφέρειν. συστρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοι-
μάζειν, ὁ μὲν ἔπεισεν. ὁ γὰρ ἰζάτης. τὴ ῥωμαίων δύνα- G
μίν τε καὶ τύχην ὅπως ἀμύνος, ἀδυνάτοις αὐτὸν ἐνόμι-
ζεν ἐπιχειρεῖν. ἐπὶ δὲ πεπομφὼς πέντε μὲν τὸν ἀριθμὸν
υἱοὺς, τὴν ἡλικίαν νέους, γλώτταν τὴν παρ' ἡμῖν πάσιον,
καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τήν τε μητέρα
προσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς προεῖπον, οἰκειοτέρους
ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἀρσάκην ἐκώλυε, συνεχῶς διηγούμε-
νος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ τάξεις, δεδοικὼς
τοῦτον οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ἐπιθυμοῦν-
τα τὴν ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δὲ ὅπι τούτοις ὁ πάρθος, πόλεμον δὴ τοῖς ἰζάτῃ κατήγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inueniésque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impositò in equum Artabano, ipse eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleste, iurauitque per futuram suam fortunam ac dignitatem, descensurum se, nisi ille rursum ascenderet, & præcederet. Tum alter morem ei gesturus in equum insiliit, & perducto in suam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præsentis eius status, sed dignitatis pristinæ: reputánsque eadem posse cuiuis mortalium accidere. Scripsit etiam ad Parthos suadens, vt suum regem reciperent, fidem suam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recusabant eum recipere, sed posse se negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim esse, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm esset alumnus Artabani, & alioqui honesto ingenio præditus, scribit ei, vt acceptà à se fide reuerteretur, recepturus amissum dignitatis fastigium: à quo ille persuasus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione salutato diadema suo capiti detractum imposuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum suum restitutus est, vnde erectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, sed affecit Izatem maximis, qui apud ipsos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei gestare permisit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris insignia concessa sunt solis Parthorum regibus. donauítque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen est Nisibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòst Artabanus moriens regnum reliquit Vardani suo filio. hic ad Izatem profectus, suasit ei, vt vellet sibi belli aduersus Romanos gerendi esse socius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta esset Romanorum fortuna ac potentia, censebat illum tentare impossibilia. Ad hæc quia quinque adolescentes filios miserat, vt linguam nostram & disciplinas diligenter discerent, simúlque matrem adoraturam in templo, sicut diximus, segnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à proposito, continenter denarrans ei Romanorum gesta & potentiam, ratus se hoc modo absterriturum eum à lacessendi eos cupidine. Parthus autem his offensus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex æquo cum Alexandrinis cæteris consecutos à regibus, sicut pater ex instrumentis super hoc conscriptis & constitutionibus regiis, post adiectámque imperio nostro per Augustum Alexandriam mansisse illis sua iura integra, conseruata per missos illò diuersis temporibus præsides, nullámque de eorum iure controuersiam extitisse etiam cum Aquila præfuit Alexandriæ: permissúmque eis ab Augusto, vt in defuncti ethnarchæ locum alium suis suffragiis substituerent, vtque quisque in suis ritibus maneat, neque cogatur religionem patriam deserere: cæterùm Alexandrinos concitatos contra conciues suos Iudæos C. Cæsaris temporibus, propter insolentem illius insaniam, dum contra patriam gentis religionem pro Deo coli ab eis postulat: & recusantibus infensus est: volo inconcussa esse iura eorum à Caij insania: eísque ius esse perseuerandi in patriis ritibus. iubeóque vtramque partem quoad fieri potest dare operam ne quid turbarum commoueatur, ídque proposito hoc edicto ita statuo. atque hæc erant quæ in illo edicto continebantur. in reliquum autem orbem Romanum tale missum est: Tiberius Claudius Cæsar Augustus Germanicus, Pontifex max. trib. pot. Cos. designatus 11. edicit. Petentibus à me Agrippa & Herode regibus mihi amicissimis, vt permitterem Iudæis in imperio nostro degentibus vti suo iure quemadmodum antea, sicut & Alexandriam habitantibus concessimus: libenter precibus eorum annuimus, non deprecatorum tantùm causa, sed quia ipsos dignos iudicamus hoc nostro beneficio, propter seruatam populo Romano fidem & amicitiam. Æquissimum igitur censeo, nullam ne Græcam quidem vrbem negare illis ius suum, quandoquidem & sub D. Augusti principatu conseruatum eis fuit integrum: licebitque in posterum Iudæis per totum nostrum imperium sparsim habitantibus vti maiorum suorum moribus, quos iam nunc moneo vt hac nostra gratia contenti modestiùs se gerant, neque contpuant religiones externarum gentium: suis autem suo arbitratu viuant legibus. atque hoc meum edictum ciuitatibus, coloniis, & municipiis Italicis, ac prouincialibus per magistratus publicari volo, ad reges quoque atque dynastas transmitti, non minus triginta continuis diebus ita proponendum vt ab omnibus humi stantibus possit perlegi.

Cap. V.

Agrippe in Iudæam reditus.

His edictis Alexandriam & per totum imperium dimissis Claudius Cæsar declarauit quomodo in Iudæos animatus fuerit: móxque Agrippam ad curam sui regni misit auctum maioribus honorib. cómendatúmq; per literas præsidibus prouinciarũ simul & procuratoribus omnib. at ille vt re bene gesta magna celeritate

νους συγκατωκηδέντας τοῖς πρώτοις δι' ὑμῶν τοῖς ἀλεξανδρεῦσι, καὶ ἴσης πολιτείας ἀξιωθέντας τετυχότας, καθὼς φανερὸν ἐγένετο ἐκ τῶν γραμμάτων τῶν παρ' αὐτοῖς, ἐκ τῶν διαταγμάτων, καὶ μὴ τὸ τῆς ἀμείνονος ἡγεμονίας ἀλεξανδρεῖαν ὑπὸ τῶν σεβαστῶν ὑποστοχθῆναι πεφυλάχθαι αὐτοῖς τὰ δίκαια ὑπὸ τοῦ πεμφθέντων ἐπάρχων καὶ διαφόρους χρόνους, μηδεμίαν τε ἀμφισβήτησιν εἶναι τούτων γραμμάτων τῶν δικαίων αὐτοῖς ἅμα καθὸν καιρὸν ἀκύλας ὢν ἐν ἀλεξανδρείᾳ, καὶ τελευτήσαντος τοῦ ἰουδαίων ἐθναρχεῖν τοῦ σεβαστοῦ μὴ κεκωλυκέναι ἐθναρχας γίνεσθαι, βουλόμενον ὑποτετάχθαι ἑκάστους ἐμμένοντας τοῖς ἰδίοις ἔθεσι, καὶ μὴ καταβαίνειν ἀναγκαζομένους τὸ πάτριον θρησκείαν. ἀλεξανδρεῖς δὲ ἐπαρθῶναι καὶ τῆς παρ' αὐτοῖς ἰουδαίων ὅτι τοῦ γαΐου καίσαρος χρόνων, τὸ δὲ τὸ πολλὴν ὑπόνοιαν καὶ διαφερομένου, ὅτι μὴ διαβλῆναι ἠθέλησε τὸ ἰουδαίων ἔθνος τὸ πάτριον θρησκείαν, καὶ θεὸν σεβασμοῦ αὐτὸν ταπεινώσαντος αὐτούς. βούλομαι μηδὲν δὲ τὸ γαΐου διαφερομένου τῆς δικαίων τῆς ἰουδαίων ἔθνει διαπεπωκέναι. φυλάσσεσθαι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ πέρυσιν δικαιώματα, ἐμμένουσι τοῖς ἰουδαίων ἔθεσι. ἀμφοτέροις δὲ διακελεύομαι τοῖς μέρεσιν, πλείω ποιήσασθαι πρόνοιαν, ὅπως μηδεμία ταραχὴ γένηται μετὰ τὸ προτεθῆναί μου τὸ διάγραμμα. τὸ μὲν οὖν εἰς ἀλεξάνδρειαν ὑπὲρ τῶν ἰουδαίων διάταγμα τόπον οὕτω τὸν τόπον γεγραμμένον. τὸ δὲ εἰς τὰ ἄλλα οἰκουμένην, ἔχειν ὅτα. Τιβέριος κλαύδιος καῖσαρ σεβαστὸς γερμανικὸς, ἀρχιερεὺς μέγιστος, δημαρχικῆς ἐξουσίας, ὕπατος χειροτονηθεὶς τὸ δεύτερον λέγει. αἰτησαμένων με βασιλέως ἀγρίππου καὶ ἡρώδου τῶν φιλτάτων μοι, ὅπως συγχωρήσαμι τὰ αὐτὰ δίκαια, καὶ τοῖς ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ ῥωμαίοις ἡγεμονίᾳ ἰουδαίοις φυλάσσεσθαι, καθὰ καὶ τοῖς ἐν ἀλεξανδρείᾳ, ἅδικα σωεχώρησα, ἐμοὶ μὴν τοῦτο τοῖς αἰτησαμένοις με χαριζόμενος, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς, ὑφ' ὧν παρεκλήθην ἀξίοις κρίνας, διὰ τοὺς πρὸς ῥωμαίους πίστιν καὶ φιλίαν. μάλιστα δὲ δίκαιον κρίνων, μηδεμίαν μηδὲ ἑλληνίδα πόλιν τῆς δικαίων ταύτην ἀποτυγχάνειν ἐπειδὴ καὶ ὅτι τὸ θεῖον σεβασμὸν αὐταῖς διὰ τετηρημένα. καλῶς οὖν ἔχειν καὶ ἰουδαίους τοὺς ἐν παντὶ τῷ ὑφ' ἡμᾶς κόσμῳ τὰ πάτρια ἔθη, ἀνεπικωλύτους φυλάσσειν, οἷς καὶ αὐτοῖς ἤδη νεῦσε διαγγέλλομου ταύτῃ τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπερεκτεῖναι χεῖρας, καὶ μὴ τὰς τῶν ἄλλων ἐθνῶν δεισιδαιμονίας ἐξουδενίζειν, τοὺς ἰδίους δὲ νόμους φυλάσσειν. τοῦτο μὲν τὸ διάταγμα τοὺς ἄρχοντας τῶν πόλεων, καὶ τῶν κολωνειῶν, καὶ μουνικιπίων τῶν ἐν τῇ ἰταλίᾳ, καὶ τῶν ἐκτὸς βασιλεῖς τε, καὶ δυνάστας διὰ τῶν ἰδίων πρεσβέων ἐγγράψασθαι βούλομαι, ἐκκείμενόν τε ἔχειν, ἐπὶ ἥλαττον ἡμερῶν ἑβδομήκοντα, ἄθικτον ἐξεπιτέδου καλῶς ἀναγνωσθῆναι δύνασθαι.

Κεφάλαιον ε'.

Ἀπόπλους ἀγρίππα εἰς ἰουδαίαν.

Τοῦτοις μὲν δὴ τοῖς διατάγμασιν εἰς ἀλεξάνδρειάν τε, καὶ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν ὅπως ἀλεῖσι ἐδήλωσεν ὁ καῖσαρ. αὐτίκα δὲ ἀγρίππαν κομιζόμενον τὴν βασιλείαν, ὅτι τιμῆς λαμπροτέρας ἐξέπεμψε τοῖς ὅτι τῶν ἐπαρχιῶν ἡγεμόσι, καὶ τοῖς ὅτι τέρμασι διάταγμα ἐπιστείλας ἐφόσμον ἄγειν. ὁ δὲ ὡς εἰκὸς ὁ τὸν ὅτι χρείαν τύχας ἀπερχόμενον μετὰ ἔθους ὑπὲ-

ὑπέστρεψεν. εἰς ἱεροσόλυμα ἦλθων, χαριστήρια ἔθυσε πληρώσας θυσίας, ἃ δὴν τῷ κατὰ νόμον ἐπολιπών. διὸ καὶ ναζιραίων ξυρᾶσθαι διέταξε μάλα συχνούς, τήν τε χρυσῆν ἅλυσιν τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ Γαΐου ἰσοσταθμον τῇ σιδηρᾷ, ἣ τὰς βασιλικὰς χεῖρας ἐδέδητο συγκῶς εἰς τύχης ὑπόμνημα, καὶ τὸ ὅπως τῷ κρείττονι μάρτυρα μεταβολῆς, τῷ ἱερῶν ἐντὸς ἀνεκρέμασε παρὰ τὸν ναζοφυλάκιον, ἵν' ἡ δεῖγμα, καὶ τὰ μεγάλα δύνασθαί ποτε πεσεῖν, καὶ τὸν θεὸν ἐγείρειν τὰ πεπτωκότα. πᾶσι γὰρ τοῦτο ἀνεφαίνετο ἡ τῆς ἁλύσεως ἀνάθεσις, ὅτι βασιλεῖς ἀγρίππας, ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς εἰς δεσμωτήριον ἀπέβη τὸ πρὶν ἀξίωμα. καὶ μετ' ὀλίγον τῆς πόλεως ἐκβαὶς, εἰς βασιλέα τὸν πάλαι λαμπρότερον ἦλθε. διὰ τούτων ἐννοεῖσθαι ὅτι τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ πᾶσιν ὁλισθαίνειν τὰ μέλλοντα, καὶ τὰ κλιθέντα δυνατὰ πάλιν λαβεῖν ὕψος. ἐπειδὴ δὲ σωφρονοῦσας τῷ θεῷ ἀγρίππας, Θεόφιλον μὲν τὸν Ἀνανίου τὸν ἀρχιερωσύνης μετέστησε, τῷ δὲ Βοηθοῦ Σίμωνι, τούτῳ καὶ θήρας ὄνομα κλῆσις ἦν, τὸν ἐκείνου παρεσκεύασε τιμάν. δύο δ' ἦσαν ἀδελφοὶ τοῦ Σίμωνος καὶ πατὴρ Βοηθός, ὃν τῇ θυγατρὶ βασιλεὺς σωφρονήσαν ἡρώδης, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται. σὺν οἷς οὖν τὴν ἱερωσύνην ἔσχεν ὁ Σίμων, καὶ σὺν τῷ πατρὶ, καθὰ καὶ πρότερον ἔσχον οἱ Σίμωνος τοῦ ὀνίας παῖδες ἑπτὰ ὄντες ὅτε τὴν τῶν μακεδόνων ἀρχὴν, ὅπερ ἐν τῇ παραγράφῳ γεγραφὰς παρέδραμεν. καθασπάμενος δὲ τὰ περὶ τοὺς ἀρχιερέας ἔθη ὁ βασιλεὺς τοὺς ἱεροσολυμίτας ἠμείψατο τῇ εἰς αὐτὸν δυνοίας. ἀπῆκε γὰρ αὐτοῖς τὰ ἐπὶ ἑκάστης οἰκίας, ἐν καλῷ τιθέμενος ἀποδοῦναι τοῖς ἠγαπηκόσι σφόδρα. ὑπῆρχον δ' ἀπέδειξε παντὸς τοῦ στρατεύματος, σίλαν ἄνδρα πολλῶν αὐτῷ πόνων συμμεταλαχόντα. παρὰ πᾶσι δ' ὀλίγου χρόνου διελθόντος, δωρεῖταί νεανίσκοι τῆς ὁσιότητος προπετέστερον τόλμαν, καίπερ ἀεὶ περιφρονοῦντες ἐν ὀλιγωρίᾳ θεασεῖς, καίσαρος ἀνδριάντα κομίσαντες, εἰς τὴν τῶν ἰουδαίων συναγωγὴν ἀνέστησαν. τοῦτο σφόδρα τὸν ἀγρίππαν παρώξυνε, κατάλυσιν γὰρ τῶν παρ' ἑαυτοῖς νόμων ἐνόμιζε. μέλλων δὴ πρὸς πούπλιον πετρώνιον, ἡγεμόνα τῆς συρίας ἔτι ὄντα, ἀναγνώσεσθαι καὶ καταλέγειν τῶν δωρειτῶν. ὁ δ' οὐκ ἠνέσχετο ὅτι τῷ προσχθέντι χαλεπώνας, καὶ γὰρ αὐτὸς ἐκέκτητο ἀσέβειαν τὴν τῶν ἐνόμων καταφανῆ, τοῖς ἄποσι τῶν δωρειτῶν σὺν ὀργῇ τοῦτο ἔγραψε.

A reuersus est: & quamprimùm peruenit Hierosolyma, votiua sacrificia persoluit, nihil omittens eorum quæ lege præscripta sunt. vnde & multos Nazareos tonderi mandauit: & catenam auream à Caio donatam pondere parem illi ferreæ quæ regias manus vinxerat, monumentum aduersæ fortunæ mutatæ in prosperam suspendit in sacrario supra gazophylacium: quæ doceret spectatores & sublimia posse corruere, & Deum valere illa erigere denuò. omnes enim admonebantur per hanc consecratã catenam, quòd Agrippa leui de causa priuatus dignitate sit vinctus, paulóque pòst compedibus solutus splendidiorem quàm antè principatum adeptus sit: eam esse naturam rerum humanarum omnium, vt celsissima quæque prolabantur facilè, rursúmque inclinata restituantur in pristinum fastigium. Ritè igitur votis Deo redditis Agrippa Theophilum Anani filium submouit à summo sacerdotio, & Boethi filium Simonem cognomine Cantharam in eius locum substituit. erant autem Simoni fratres duo, & Boethus pater, cuius filiam Herodes rex vxorem duxerat, sicut diximus. idem igitur quod fratres & pater sacerdotium Simon adeptus est: quemadmodum olim sub imperio Macedonum idem contigit tribus filiis Simonis pontificis, eius qui Onia patre prognatus est, vt suprà meminimus. Constituto deinde pontificatu rex Hierosolymitis beneuolentiæ gratiam retulit, remisso eis tributo quod soliti erant in singulas ædes pendere, decorum putans si non pateretur se vinci amore mutuo. Magistrũ autem præfecit toti suæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum indiuiduum socium habuerat. Paulo pòst Doritæ quidam iuuenes natura temerarij religionis specie posuerunt in Iudæorum synagoga statuam Cæsari, quod Agrippam vehementer commouit ad iracundiam, quòd ea res perditum iret instituta patriæ. Quare sine mora ad Petronium Syriæ præsidẽ profectus questus est de Doritarũ audacia. qui & ipse non minus ægrè ferens hoc facinus vt impium, nouatoribus illis asperius scripsit in hanc fermè sententiam.

VI.

Κεφαλ. ς'.

Ἐπιστολὴ πετρωνίου πρὸς δωρείτας ὑπὲρ ἰουδαίων.

CAP. VI.

Epistola Petronij ad Doritas pro Iudeis scripta.

Πούπλιος πετρώνιος πρεσβευτὴς τιβερίου κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ, δωρείων τοῖς πρώτοις λέγει. ἐπειδὴ τοσαύτη τόλμη ἀπονοίας τινες ἐχρήσαντο εἰς ὑμᾶς, ὥστε δι' ὃ τὸ πρόσταγμα κλαυδίου καίσαρος σεβαστοῦ γερμανικοῦ περὶ τῶν ἀφιέσθαι ἰουδαίοις φυλάσσειν τὰ πάτρια, πρὸς ὕβριν ὑμᾶς αὐτῶν, ἐναντία δὲ πάντα πρόσταγμα συναγωγὴν ἰουδαίων κωλύοντας ἔθη, διὰ τὸ μεταθεῖναι ἐν αὐτῇ τὸν καίσαρος ἀνδριάντα, ἀδικομοιοῦντας ἐν εἰς μόνους ἰουδαίους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὐτοκράτορα, ὃ ὁ ἀνδριὰς βελτίων ἐν τῷ ἰδίῳ ναῷ, ἢ ἐν ἀλλοφύλῳ ἐπίθετο, καὶ ταῦτα ἐν τῷ τῶν σωναγωγῶν τόπῳ τῷ φύσει δικαίῳ ἕνα ἕκαστον τῶν ἰδίων τόπων κυριεύειν κατὰ τὸ καίσαρος ὑπόκειμα. τὸ γὰρ ἐμοῦ ὑπακούσματος μιμνήσκεσθαι γέλοιόν ἐστι μὴ τὸ τῶ

P Vblius Petronius, legatus Tiberij Claudij Cæs. Aug. Germanici, magistratibus Doriensium. Quoniam tam audax est quorundã vestrũ insolentia, vt etiam contra edictũ Claudij Cæs. Aug. Germanici, quo Iudæi permittuntur suis legibus viuere, synagogam eorum profanauerint, illata Cæsaris statua, quod religioni ipsorum non est licitum, atque hoc facto non Iudæorum tantùm pietas læsa est, sed numen etiam Cæsaris, cui rectiùs in proprio templo statua poneretur quàm in alieno, maximè in synagoga, cùm iustum sit & imperatoris iudicio comprobatum, vt sui quisque loci sit dominus: ne mea decreta commemorem post

contemptam auctoritatem Cæsaris, qui Iudæis A
non indignionem tantum permisit, vt tuto eam
æquam cum Græcis ius cum Græcis cohabitan-
tibus: his ergo de causis eos qui contra edictum
Augusti ausi sunt talia, indignantibus etiam
propriis magistratibus, hæc furore populi,
non suo consensu facta asseuerantibus, iubeo
per centurionem Vitellium Proculum ad me
adduci rationem reddituros. Magistratus au-
tem hortor, vt si videri volunt his consentum
suum non accessisse, centurioni fontes indi- B
cent, dentque operam ne quid turbæ aut rixæ
oriatur, quam quidam captare videntur: cùm
contrà ego & mihi carissimus rex Agrippa ni-
hil æquè curemus, quàm ne vlla Iudæis detur
occasio excitandi tumultus defensionis prætextu. Quo autem melius cognoscatis, quæ-
nam sit super hoc negotio voluntas Augusti,
adiunximus eius edictum apud Alexandrinos
propositum: quod iam antè satis notum omni-
bus, carissimus rex Agrippa mihi sedenti pro C
tribunali recitauit, ius suum postulans, & vt
suis beneficium Cæsaris maneat incolume.
Quamobrem iubeo vt in posterum nullam
quæratis seditionum materiam, & cæl. ite
numen suis quisque colat ritibus. Ita tum Pe-
tronius rem curauit, vt & admissum erratum
corrigeretur, & in posterum caueretur ne quis
tale quippiam audeat. Rex autem Agrippa Si-
monem Cantharam pōtificatu priuauit, quem
Ionathæ Anani filio reddere voluit, digniorem D
hunc tali sacerdotio existimãs. Sed ille recipe-
re noluit sic excusans: Equidem tuam rex be-
neficentiam libenter amplector, contentus tua
voluntate qua mihi tantus honor oblatus est,
etsi me Deus indignum iudicauit summo pōti-
ficio, sed mihi satium illum amictum semel
sumpsisse satis est: tunc enim sanctiùs illum ac-
cepi quàm nunc reciperem. quòd si quæris,
ostendam qui honore hoc sit longè dignior. est E
mihi frater & apud Deum, & apud te rex inno-
centior, ab omnique peccati labe mundior,
quem ausim tibi commendare vt idoneum of-
ficio pontificis. qua hominis modestia dele-
ctatus rex, omisso Ionatha iuxta ipsius consi-
lium, fratri eius Matthiæ sacerdotium id detu-
lit: nec ita multo pòst Petronio Marsus in ad-
ministranda prouincia Syria successit.

αὐτοκράτορες δόγμα τ̃ ὑπ' ἐμοῦ ἐφθάστος ἰουδαίοις τοῖς
ἰδίοις ἔθεσι χρῆσθαι, ἐπὶ μήτοι τῷ συμπολιτεύεσθαι τοῖς
ἕλλησι κεκελευκώτος. τοις μ̃ οὖν τὸ δόγμα τ̃ σε-
βασ̃ ζημιοῦντα τετολυπικότας, ἐφ' ᾧ μὴ αὐτοὶ ἠναίκτη-
σαν οἱ δοκοῦντες αὐτῷ ἐξέχειν, ἀ τῇ ἰδίᾳ σφαγείσει
γεγυῆσθαι λέγοντες, ἀλλὰ τῇ τ̃ πλήθους ὁρμῇ, ὑπο ἑ-
κατοντάρχου σφόδρα κἀτελλίου σκέλδυσα ἐπ' ἐμὲ ἀ-
ναχθῆναι τ̃ πεσσαγμένων λόγον ἀποδώσοντας. τοῖς δ̃
πρώτοις ἄρχουσι παραγνῶ, εἰ μὴ βέλουν δοκεῖν κ̃ τὴν
αὐτῷ σφαίρεσιν γεγυῆσθαι τὸ ἀδίκημα, δηλοῦσι τοὺς
αἰτίους τῷ ἑκατοντάρχῃ, μηδεμιᾶς σάσεως μηδὲ μά-
χης ἐόντας ἀφορμὴν γένεσθαι, ἵν' ὥσπερ δοκοῦσι μοι θη-
ρεύεσθαι δόλῳ τῷ ἰδίων ἔργων, ⸂ ἐμοὶ, κ̃ τὸ τιμιώτατον
μοι βασιλέως ἀγρίππα κἀμοῦ μᾶλλον σφονοκμένων,
ἵνα μὴ ἀφορμὴν δραξάμενοι τὸ τῷ ἰουδαίων ἔθνος,
ὑπὸ τ̃ ἀμείνους σφοφάσεως σωαθροισθὲν εἰς ἀπόστασιν
χωρῇ. ἵνα δ̃ γνωριμώτερον ᾖ, τὶ κ̃ ὁ σεβασὸς σφὶ ὅλε
τ̃ σφάγματος ἐφρόνησε, τὰ ἐν ἀλέξανδρείᾳ αὖτε δόγ-
μάτα σφοτεθέντα σφοσέθηκα, ἅπερ εἰ ⸂ γνώρι-
μα πᾶσιν ἔῃ δοκεῖ, τότε κ̃ ὅπ τὸ βήματος ἀσεγνω ὁ
τιμιώτατός μοι βασιλεὺς ἀγρίππας διαμολογησά-
μενος σφὶ τ̃ μὴ δεῖν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι τ̃ τὸ σεβασ̃
δωρεᾶς. εἰς τε οὖν τὸ λοιπὸν, σὺ δ' ἀγγέλλω, μηδεμίαν
σφόφασιν σάσεως μηδὲ ταραχῆς ζητεῖν, ἀλλὰ ἐκά-
σους τὰ ἴδια θρησκεύειν ἔθη. περώνιος μὲν οὖν οὕτω
σεσωσόησατο, διορθώσεως μὲν τὸ σφὶ δαιμονθὲν μὴ
τυχεῖν, γνώσθαι δ̃ σφὶ πλέον μηδὲν εἰς αὐτούς. ἀ-
γρίππας δ̃ ὁ βασιλεὺς ἀφείλετο μὲν τ̃ ἱερωσύνου τὸν
καν. θηρᾶ σίμωνα, ἰωνάθου δ̃ πάλιν ἐπ' αὐτῷ ἦλε τ̃
ἀναίκ, τὸν ἀξιώτερον τ̃ τιμῆς ὁμολογῶν ἔῃ). τῷ δ̃
δὲ ἀσμένως ἐφάνη, τῷ τοσαύτην ἀπολαβεῖν τιμήν.
παρῆτεῖτο γοῦν ταῦτα λέγων. σὶ μὲν οὖν ὦ βασιλεῦ
τεπιημένος χάρω, δόγ' ψυχῆς ἔχων τὰ δ' ὅ μοι γέρας
σῇ δίδωσι βελήσει, εἰ κ̃ σφὸς κἀὲν με τ̃ ἀρχιερωσύ-
νης ἄξιον ἔκρινεν ὁ θεός. ἅπαξ δ̃ σι δύναμ σολισμὸν
ἱερὸν ἀρκοῦμαι. τότε γὰ αὐτὸν ἀμφιασάμενο σοιήσεσθαι,
ἢ νεῶ ἀπολήψομαι. σὺ δὲ εἰ βέλῃ τ̃ ἀξιώτερον ἐμοῦ
νεῶ τὸ γέρας λαβεῖν, διδάχθητι. πάσης, κ̃ σφὸς τὸν
θεὸν ἁμαρτίας, κ̃ σφὸς σὲ βασιλέα, καθαρὸς ἀδελ-
φὸς ἔσι μοι, σφέπουσα τῇ τιμῇ τ̃τὴν σωίσημι. τότως
ὁ βασιλεὺς ἡσθεὶς τοῖς λόγοις, τὸν ἰωνάθου μὲν ἔασε,
γνώμῃ δ̃ τὸ ἀδελφὸν αὐτὸ, ματθία τ ἱερωσύνου ἔδω-
κε. ⸂ μετ' ὀ πολὺ, περώνιον μ̃, μάρσος διαδέξατο, κ̃
διεῖπε συρίαν.

Cap. VII.

Gesta Agrippæ vsque ipsius obitum.

VII. SIlla autem magister militiæ regiæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius vn-
quam periculi socius esse detrectauerat, sed
vel difficillimos labores pro eo sæpe susceperat, fretus amicitia postulabat etiam paris ho-
noris esse particeps. quapropter grauabatur re-
gialiquo modo cedere. sempérq; licétius agebat
cum eo, & in familiaribus colloquiis molestus G
erat interdum extollens se immodicè, & sæpe
prioris fortunæ aduersitates in memoriam reu-
ocans vt ostentaret, quã studiosus ipsius cultor
fuerit, nunquam non labores in eius gratiam

Κεφάλαιον ζ.

Περὶ σίλλα τ̃ ἀγρίππα σράξεων ἄχρι τ̃ τελευτ̃ς.

ΣΙλας δ̃ ὁ τ̃ βασιλέως ἵππαρχος, ἐπεὶ δόγ πάσης αὐτῷ τύχης ἐγεγόνει πιὸς, ὡδέν κίνδυνον
αὐτῷ ποτὲ κοινωνεῖν αἰνημένος, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφα-
λερωτάτοις ὑποδὺς πολλάκις πόνοις, πεποιθήσεως
ἴσ ἀπλεως, σφοσήκειν ὑπολαμβάνων ἰσοτιμίαν
βεβαιότητι φιλίας. ὑδαμὴ τοίνυν ὑπεκατεκλείνε-
το τῷ βασιλεῖ, παῤῥησίαν δ̃ δόγ πάσης ὁμιλίας ἦ-
γε. καὶν τοῖς φιλοφρονήσεσιν ἐγίνετο φορτικὸς σεμύ-
νων ἑαυτὸν ἀμέτρως, ⸂ πολλάκις τῷ βασιλεῖ τὰ
συγνὰ τ̃ τύχης ἄγων εἰς ἀνάμνησιν, ἵνα τ̃ ἑαυτῦ σπουδὴν ὠδὶ δεικνύῃ, σωεχῶς δ' ἴσ ὡς ὑπ' αὐτ̃
κάμοι

κάμοι πολλὰ διεξιών. τέτων οὖν τὸ πλεονάζον, ὀνήσιμος ἐδόκει, διὸ σφσάντως ὁ βασιλεὺς ἐδέχετο τ ἀταμίδτον παῤῥησίαν τ ἀνδρός. ἐχ ἡδεῖαν γὰ αἰ τ ἀσόξων χρόνων ἀναμνήσεις. δύηθης ἦ ὁ διλωσικῶς ἅπερ ὤφλησε σφφέρων. τέλος γοῦν ἀπρίθισε σφόδρα ὁ σίλας τ βασιλέως τ θυμὸν, κἀκεῖνος ὀργῆ πλέον, ἢ λογισμῷ διδοὺς, ἐ τ ἱππαρχίας μόνον μετέςησε τ σίλαν, ἀλλὰ κ παρέδωκε δεθησόμενον εἰς τὸν σκεῖνε πατρίδα πέμψας. χρόνῳ ἦ τ θυμὸν ἠμβλυώθη, κ λογισμοῖς εἰλικρινέσι τ περὶ τὰνδρὸς κρίσιν ἐφῆκεν, ὅτι γὰ λαμβάνων, ὅσους ὑπὲρ ἐκεῖνε πόνους ἐκεῖνος ἀπέτλη. ἡμέραν οὖν ἑορτάζων αὐτὸς γλυέθλιον, ὅτε πᾶσιν ὧν ἦρχεν διφεσωκὼς καθίςατο θάλειαν, τ σίλαν ἀνακλῆ παραυτίκα σωτήριον αὐτὸς γλυσόμενον. τῷ ἦ, ζόπος ἐλεθερείας ὢν, ἐδόκει περσειληφέναι δικαίαν αἰτίαν ὀργῆς, ἣν ἀπεκρύπτετο πρὸς τοὺς μετιόντας αὐτὸν λέγων, ὅτι ποίαν ὁ βασιλεὺς τιμὴν ἀνακαλεῖ με, τὸν μὴ μικρὸν ἀπολλυμένην; ἐδὲ γὰ τὰ πρῶτα μοι γέρα τῆς εἰς αὐτὸν διοίας ἐτήρησεν, ἀπεσύλησε ἦ ὑβρίσας. ἢ πεπαῦσθαι νενόμικέ με τ παῤῥησίας, ὑφ ὑπὸ ποίᾳ σωφρονεῖν ἔχων δοκοίμαι μᾶλλον ὅσων αὐτὸν ἐξελυσάμην δεινῶν, ὅσους ὑπέςηκα πόνους, ἐκείνῳ χαριζόμενος σωτηρίαν τε κ τιμὴν, ὧν γέρας ὑπεγκάμην δεσμὸν, κ σκότεινον εἱρκτήν. ἃ ἐγὼ ποτε τέτων λήσομαι. τάχα καμοὶ τὸν τ ἀρίςεως σωτηρίσονται μνήμην, κ μετανάςασα τῆς σαρκὸς ἡ ψυχὴ. ταῦτα ἀνέβοα, κ διετάττετο τῷ βασιλεῖ λέγειν. ὁ ἦ ὡς ἀληθῶς ἐώρα δηκηρεμένον, πάλιν εἴασεν ἐς φερυρᾶ. τὰ ἦ τῶν ἱεροσολύμων τεῖχη, τὰ περὶ τὸν καρπὸν κόλπα πόλη, δημοσίαις ὠχύρωσε δαπάναις, τὸν μὲν, ὀρυγὰν εἰς πλάτος, τ ἦ εἰς ὕψος ἐξαίρων. κἂν ἐξειργάσατο ταῦτα πάσης ἀνθρωπίνης κρείττονα βίας, εἰ μὴ μέρος ὁ τῆς συρίας ἡγεμὼν κλαυδίῳ κάϊσαρι δι᾽ γραμμάτων ἐδήλωσε τὸ σπευδόμενον. καὶ νεωτερισμόν τινα κλαύδιος ὑποπτεύσας, ἐπέςειλεν ἀγρίππᾳ μὴ πρόσθης παύσασθαι τ τῶν τειχῶν ἐξοικοδομήσεως. ὁ ἦ ἀπειθεῖν οὐκ ἐκρινε. πεφύκει ἦ ὁ βασιλεὺς ἅτις διεργετικὸς εἰς ὑπερβολάς. καὶ μεγαλοφρόσυνος ἔθνη φιλότιμος, κ πολλοῖς ἀθέρως δαπανήμασιν αὐξας αὐτὸν εἰς ὑπεροχείαν, ἡδόμενος τῷ χαρίζεσθαι κ τῷ βιοῦν ἐν ἀφθονία χαίρων, κατ᾽ ὀλίγον ἠρώδη τῷ περὶ ἑαυτῦ βασιλεῖ τὸν τέρπον συμφερόμενος. ἐκείνῳ γὰ πονηρὸν μὲν ἦθος ὑπῆν τιμωρίαν ὑπέτομον, κ κ τῷ ἀπηχθημένων ἀταμίδτον ἔλλησι πλέον, ἢ ἰεδαίοις οἰκείως ἔχειν ὁμολογούμενος, ἀλλοφύλων γέ τοι πόλεις ἐσήμηνε δώσει χρημάτων, βαλανείων, θεάτρων τε ἄλλοτε καταςάσεις, ἔςιν αἷς ναὸς ἀνέςησε, ςοαὶ ἄλλαις. ἀλλ᾽ ἰεδαίων ὀδεμίαν πόλιν, ὀδὲ ὀλίγης ὑπερβολῆς ἠξίωσεν, ὀδὲ δώρεως ἀξίας μνημοδυθείσης. φερὴς ἦ ὁ τέρπος ἀγρίππα, κ πρὸς πάντας τὸ διεργετικὸν ὅμοιον. τοῖς ἀλλοεθνέσιν μὲν φιλάνθρωπος, κρίνειν δ᾽ ἐνδεικνύμενος τὸ φιλόδωρον, τοῖς ὁμοφύλοις ἀνάλογος χρηςὸς, κ συμπαθὴς μᾶλλον. ἡδεῖα γοῦν αὐτῷ διαίτα, κ συνεχὴς ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις μὲν, κ τὰ πάτρια καθαρῶς ἐτήρει. ὄχλα πάσης γοῦν αὐτὸν ἦλθ᾽ ἀγνείας, ὀδὲ ἡμέρα τις παρώδευεν αὐτῷ τὰ νόμιμα χηρεύουσα θυσίας. κ δή τις ἐν τοῖς ἱεροσολύμοις ἀνὴρ ὀνειχώριος

exhaustos memorans. quæ cùm sine modo repeteret, opprobrare videbatur, ita vt rex tandem offenderetur immodica libertate hominis. iniucunda enim est temporis ingloriæ acti memoria, & stultum est indesinenter exprobrare debitum. postremò in tantum exasperatus est regis animus, vt iræ plus quàm rationi tribuens non contentus sit ademisse illi præfecturam, verumetiam vinctum in ipsius patriam adseruandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenita iam ira, & ratione defæcata iu consilium adhibita, reputauit quantum laborum vir ille pro se pertulisset: cúmque natalem suum celebraret, omnibus occupatis circa hilaritates, ac epulas accersiuit Silam, vt mox interesse velit regio conuiuio. ille vt erat moribus ingenuis non dissimulauit indignationem cuius iustam causam habere videbatur, vocantibus se respondens, ad quem honorem me rex reuocat, paulò pòst eo priuaturus? neque enim priùs beneuolentiæ præmium mihi diuturnum esse passus est, sed spoliauit eo me affectum contumelia. nisi fortè putat linguam mihi posthac fore minus liberam: imò fretus conscientia nunquam clamare desinam è quantis eum eripuerim calamitatibus, quantum laborum tulerim, vt illi incolumitatem & honores parerem: pro quibus officiis nunc præmium retuli vincula & obscurum carcerem. ego certè horum nunquam obliuiscar, sed etiam apud manes manebit mihi huius iniuriæ memoria. Hæc ille vociferabatur, iubens, vt eadem regi referrent. qui cùm videret immedicabilem, reliquit eum in custodia. Conuersus autem ad Hierosolymorum curam, muros nouæ quæ vocatur ciuitatis permuniit sumptu publico, latioréque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset aduersus omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio Cæs. significasset eam rem per literas. qui suspicatus molituros aliquid noui, diligenter scripsit Agrippæ, vt à munienda vrbe desisteret: atque illi mox paruit. Erat autem is rex adeò natus ad liberalitatem ac beneficiis demerendos populos, vt magnis sumptibus pararet sibi celebritatem nominis, pro magna voluptate ducens quæsitam munificentia gloriam, longè aliud quàm Herodes, qui antè eum regnauerat. ille enim malitiosus erat ac procliuis ad sæuitiam: & propter mutuum odium manifestè præferens erga Græcos maiorem quàm erga Iudæos beneuolentiam: vt qui externas vrbes ornaret pecuniarũ largitionibus, aliàs balnea & theatra, alias templa & porticus extruens: Iudæorum autem nullum oppidum ornatu aliquo dignatus est memorabili: nec vlla liberalitate prosecutus est. Agrippa contrà mitissimo fuit ingenio, in exteros omnes ex æquo beneficus, liberalis & humanus, in suæ gentis homines benignus, & promptus ad iuuandos præ cæteris in aduersitatibus. quapropter libenter & continuè degebat Hierosolymis, institutorum ac rituum patriæ seruator religiosissimus. purus enimerat à contaminamẽtis omnibus, nec vlla dies ei prætereibat absque sacrificio. Accidit aliquando, vt quidam Hierosolymita legis peritus

nomine Simon aduocata concione per regis absentiam agentis tum Cæsareæ, criminaretur illum, vt impurum & arcendum templi aditu, quod non nisi dignis pateat. id vbi præfectus vrbis illi significauit per literas confestim accersiuit hominem: à quo fortè fortuna repertus in theatro, assidere sibi eum iussit. moxque sedata voce & placidè, Dic mihi, inquit, quid tibi non probatur ex his quæ facimus? qui cùm nihil haberet quod diceret, precatus est veniam. tum rex citiùs quàm quisquam opinaretur reconciliatus est, clementiam magis quàm iram decere reges existimãs, & lenitatem animi magis quàm celsitudinem. itaque illum dimisit non sine munere. inter alias autem multas eximiis ornamentis honorauit ciuitatem Berytiam, magnis sumptibus extructo ibi theatro pulchertimo, simúlque æquè magnifico amphitheatro, & ad hæc balineis ac porticibus, nullis parcens impendiis modò absolutam operibus pulchritudinem adderet. dedicatio quoque horum celebrata est splendidissimè, exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate: in amphitheatrum verò ad ostentandam magnificentiam inductis plurimis gladiatorum paribus. volens deinde spectatores oblectare etiam cateruatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit septingentorum quamque hominum, vt illis per imaginem belli decernentibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteret. atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. Post hæc apud Berytum peracta migrauit in vrbem Galilææ Tiberiada. susciebatur autem ab aliis regibus: venítque ad eum Antiochus Comagenæ rex, Emesinorum Sampsigeranus, Corys qui regnabat in minore Armenia, Polemónque Ponti regulus: & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. hos omnes summa hospitalitate excipiebat, ostendens per hoc animi sui magnitudinem, ne videretur indignus, qui expectaretur à tot regibus, quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses superuenit. Seruans igitur debitam Romanis reuerentiam vsque ad septimum lapidem illi obuiam processit: quod quidem simultatis cum Marso initium factum est, dum eodem cum hospitibus curru vectus, suspectam præsidi redderet tantam regũ concordiam. ratus enim id non esse è republica, per idoneos nuncios mandauit singulis, vt sine mora discederent: qua re Agrippa vehemẽter offensus est. Marsũ quidem hac de causa exosum habuit. Matthiæ verò adempto pontificatu successorem dedit Elioneum Cithæi filium. Iámq; tertium Iudææ totius regni annum exegerat, cum peruenit in vrbem Cæsaream, quæ priùs Stratonis turris dicta est: vbi solennes ludos celebrauit pro salute Cæsaris: ad quam festiuitatem magna

VIII.

A ἐξακειβάζειν δοκῶν τὰ νόμιμα, σίμων ἰῶ ὄνομα τούτῳ, πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν ἀλίσας, τινίκα ἦν βασιλέως εἰς καισάρειαν ἐνδεδημηκότος, ἐτόλμησεν αὐτῦ κατεπεῖν, ὡς οὐκ ὅσιος εἴη. δικαίως δ' αὖ εἴργοιτο τῦ ναῦ δ' εἰσόδου. θορυβουμένης δὲ τῖς ὄχλοις. δηλούντων μὲν δὴ ὀλίγα γεγραμμάτων ὑπὸ τῦ στρατηγοῦ πόλεως τῦ βασιλεῖ δημηγορήσας σίμων ταῦτα. μεταπέμπεται ἦν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, καὶ καθέζετο

B γὰρ ἐν τῷ θεάτρῳ τότε καθεσθῆναι παρ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἡρέμα τε ἐκ τοῦ θορύβου, εἰπέ μοι, φησὶν, τί τῷδε ἐνθάδε γινομένων ἐστὶ παράνομον; ὁ δ' εἰπεῖν ἔχων οὐδὲν, τυχεῖν ἐδέετο συγνώμης. ἀλλὰ βασιλεὺς αὐτὸν ἢ θορυβοῦντά τις διηλλάττετο. τῇ θεράποντα κείνων βασιλικωτέραν ὀργῆς, καὶ πρέπειν εἰδὼς τοῖς μεγέθεσι θυμοῦ πλέον ἐπιείκειαν. τὸν σίμωνα γοῦν, ἐκ δωρεᾶς τινὸς ἀξιώσας, ἀπεπέμψατο. πολλοῖς δ' καθισκύσας πολλὰ βηρυτίοις ἐχαρίετο ἐπίμηνος. θέατρον γὰρ αὐτοῖς κατεσκεύασε, πολυτελείᾳ τε κἀκάλλει πολλῶν ἐξαφέρον, ἀμφιθέατρον δ' πολλῶν ἀναλωμάτων, βαλανεῖα πρὸς τούτοις, κἐκ τοῦ ἰδίου τῦ ἔργων ξενότητι δαπανημάτων, ἢ τὸ κάλλος ἀδικήσας, ἢ τὸ μέγεθος. ἐπεδαψιλεύσατο δ' αὐτῷ τῇ καθιέρωσιν μεγαλοπρεπῶς, ἐν τῷ θεάτρῳ μὲν θεωρίας ὑπὲρ τελῶν, πάνθ' ὅσα μουσικῆς ἔργα ᾠδόντων, καὶ ποικίλης ποιητικὰ τέρψεως, ἐν δ' τῷ ἀμφιθεάτρῳ πλήθει μονομάχων, τῇ αὐτῦ δεκνὺς μεγαλόνοιαν. ἔνθα κὰ τῇ κατὰ πλῆθος αὐτάξιν βουληθεὶς χρύσθαι τῷ θεωμένων τέρψιν, ἐπακοσίους ἄνδρας ἐπακοσίοις μαχησομένους ἔπεμψε, κακούργους ὅσους εἶχεν ὑποτάξας εἰς τῇδε τῇ θέᾳ ξιν, ἵνα οἱ μὲν πολεμοῦσι, τὸ πολέμου δ' ἔργον χρύψηται τέρψις εἰρηνική. τούτους μὲν δὴ πάντας συνδιέφθειρεν. ἐν βηρυτῷ δ' τελέσας τὰ θεωρημένα, μετῆλθεν εἰς τιβεριάδα πόλιν τῆς γαλιλαίας. ἰῶ δ' ἄρα τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι φθόνος. ἦκε γοῦν παρ' αὐτὸν κομμαγηνῆς βασιλεὺς ἀντίοχος, δαμάσας σαμψιγέραμος, κὐκ κότε, τῆς μικρᾶς ἁρμενίας ἔβη ἐβασίλευσε, κ πολέμων τῇ πόντου κεκτημένος δυνασείαν. ἡρώδης τε, ἔβη ἀδελφὸς ἰῶ αὐτῦ, ἦρχε δ' τῆς χαλκίδος. ὡμίλησε δ' πᾶσι κατὰ τὰς ὑποδοχὰς, κ φιλοφρονήσεις ὡς μάλιστα δικαίδειξεως φρονήσεως ὕψος, κ δικὰ τοῦτο γε δοκεῖν δικαίως τῆς τῦ βασιλέως παρουσίας τετιμῆσθαι. ἀλλὰ γὰρ τούτων

C δικατειβόντων ἔτι παρ' αὐτῦ μέρσος ὁ τῆς συείας ἡγεμὼν παρεγένετο. πρὸς ῥωμαίους οὐ τιμητικὸν πρῶν, ὑπαντησόμενος αὐτῦ τῆς πόλεως ἀπωτέρω σαδίοις ἑπτά, παρῆλθεν ὁ βασιλεύς. τοῦτο δ' ἄρα ἔμελλεν τῆς πρὸς μέρσον ἀρχὴ γενέσθαι δικαφορᾶς, συγκαθεζόμενος δὲ τῇ ἀπιδίῳ, ἀπηγγέλετο τοῖς ἄλλοις βασιλεῦσι. μέρσῳ δ' ἦ τούτων ὁμόνοια κ μέχρι τοσῦδε φιλία πρὸς ἀλλήλους, ὑπωπτεύθη, συμφέρειν οὐκ ὑπολαμβάνοντι ῥωμαίοις δυνάστας τοσούτων συμφρόνησιν. διὸ οὖν ἐκέλευσε τῷ ὑπηρετῶν

D πινας πέμπων ἐπέσκηλλεν ὅπῃ τὰ ἑαυτῦ δίκα μελλήσεως ἀπέρχεσθαι. ταῦτα ἀγρίππας ἀνιαρῶς ἤκουσε. κ μέρσῳ μὲ ἐν τούτῳ διαφόρως ἔχε. τῷ ἀρχιερωσύνῃ γὰρ ματθίαν ἀφελόμενος, αὖτ' αὐτὸ κατέστησεν ἀρχιερέα ἀλιωναῖον τὸν τῦ κιθαίου παῖδα. ζῆτον δ' ἔτος αὐτῷ βασιλεύοντι σ' ὅλης ἰουδαίας πεπλήρωτο, κ πάρθων εἰς πόλιν καισάρειαν, ἢ πρότερον στράτωνος πύργος ἐκαλεῖτο. συνετέλει δ' ἐνταῦθα θεωρίας εἰς τῷ καίσαρος τιμῷ ὑπὲρ τῆς σωτηρίου. σωτηρίας ἑορτῷ πανταυτῷ ὑποστέμμους,

E

καὶ παρ' αὐτῶν ἤθροισο τῷ κῷ τὴν ἐπαρχίαν ἐν τέλει καὶ A
προσβεβηκότων εἰς ἀξίαν πλῆθος. δευτέρᾳ δὴ τῷ θεω-
ρείων ἡμέρᾳ σολλὼ ἐνδυσάμενος ἐξ ἀργύρου πεποιη-
μένῳ πᾶσαν, ὡς θαυμάσιον ὑφῶν ἔν, παρῆλθεν εἰς
τὸ θέατρον ἀρχομένης ἡμέρας. ἔνθα ταῖς πρώταις
τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολαῖς ὁ ἀργυρεὸς καταυγα-
θεὶς, θαυμασίως ἀπέστιλβε μαρμάρων τι φοβερὸν, καὶ
τοῖς εἰς αὐτὸν ἀτενίζουσι φρικώδες. δύθις ἤ οἱ κόλακες
ὡς ἐπὶ θεῷ πρὸς ἀγαθῷ, ἄλλος ἄλλοθεν ἀνε- B
βόων, θεὸν προσαγορεύοντες, ἐπιμένης τε εἶναι ἐπιλέ-
γοντες, εἰ καὶ μέχρι νῦν ὡς ἄνθρωπον ἐφοβήθημεν, ἀλλὰ
τοσοῦδέ γε κρείττονά σε θνητῆς φύσεως ὁμολογοῦμεν, ὡς
ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεύς, ὡς δὲ τὴν κολακείαν ἀσε-
βοῦσαν ἀπεστρέψατο. ἀνακύψας οὖν μετ' ὀλίγον τὸν
βυβῶνα τε ἐπ' αὐτῇ κεφαλῆς ἐφεζόμενον εἶδεν ὄπ'
ἀγγέλου τινὸς, ἄγγελον. τοῦτον δύθις ἐνόησεν κακῶν ἔν)
τὸν καί ποτε τῷ ἀγαθῶν ἡγούμενον, καὶ δυσκάρδιον C
ἔχειν ὀδύνῃ. ἄθρουν ἤ αὐτῷ τὰ κοιλίας προσέφυσεν
ἄλγημα, μετ' σφοδρότητος ἀρξάμενον. ἀνὰ θεωρῶν οὖν
πρὸς τοὺς φίλους, ὁ θεὸς ὑμῖν ἐγὼ φησὶν ἤδη καταστρέ-
φειν ὁπωστοῦν τὸν βίον, ὃ δοκηθὲν τε εἰμαρμένης
τὰς ἀρτι μου κατηφυσμένας φωνὰς ἐλεγχούσης.
ὁ κληθεὶς ἀθανάτος ὑφ' ὑμῶν, ἤδη θανῶν ἀπάγομαι.
δεκτέον ἤ τὴν παρωρμένην ἡ θεὸς βεβούληται. καὶ
γὰ βεβιωκέναι ἡδέως φαύλως, ἀλλ' ὅτι τῆς μα- D
καριζομένης λαμπρότητος. ταῦτα λέγων ὁπωσοῦν
τὴν ὀδύνης κατεπονεῖτο. μὴ σιωπῇς οὖν, εἰς τὸ βα-
σίλειον διεκομίσθη, καὶ διῆξε λόγος εἰς πάντας, ὡς ἔ-
χοι τεθνάναι παντάπασι μετ' ὀλίγον. ἡ πληθὺς ἤ
αὐτίκα σὺν γοερᾷ, καὶ παρὸν ὅτι σύκκον καθεσθεῖσα
τῷ παρόντι νόμῳ τὸν θεὸν ἱκέτευεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
οἰμωγῆς ἤ πάντα ἦν ἀνάπλεα καὶ θρήνων. ἐν ὑψηλῷ
ἤ ὁ βασιλεὺς δωματίῳ κατακείμενος, καὶ κάτω βλέ-
πων αὐτοῖς θρηνοῦσι προσπίπτοντας, ἄδακρυς δὲ- E
δὲ αὐτὸς ἔμενε. συνεχῶς ἤ ἐφ' ἡμέρας πέντε τῷ
τῆς γαστρὸς ἀλγήματι διεγαθεὶς τὸν βίον κατέστρε-
ψεν, ἔτους ἡγεμόνος ἄγων πεντηκοστὸν ἔτος καὶ τέταρτον.
τῆς βασιλείας ἤ ἕβδομον. τέτταρας μὲν οὖν ὅτι
γαΐου καίσαρος ἐβασίλευσεν ἑαυτοῦ, τῆς φιλίπ-
που μὲν τετραρχίας εἰς ἕκτην ἄρξας, τῷ τετάρτῳ
ἤ, ἐπὶ τοῦ ἡρῴδου προσειληφὼς, ἕξεις ἤ ὅπλαβὼν τὴ
κλαυδίου καίσαρος αὐτοκρατορείας, ἐν οἷς τῷ τε F
προσιρημένων ἐβασίλευσε, καὶ τοῦ ἰουδαίων προ-
σέλαβε, σαμάρειαί τε καὶ καισάρειαν. προσωφεύ-
σατο ἤ ὅτι πλείσους αὐτῷ προσφοιτᾶς δρακοσίας ὅπ'
χιλίας μυριάδας. πολλὰ μὲν τοι προσδανείσας.
τῷ γὰ φιλόδωρος εἶν) δραφιλώτερα τῷ προσόντων
ἀπέλυσεν. ἐῶ ἤ ἀφειδὲς αὐτῷ τὸ φιλότιμον. ἀγνουμέ-
νης γε μὴν ταῖς πλήθεσι τὴ ἀκριβοῦς αὐτῷ, συμφο-
νήσαντας ἡρῴδης τε ὁ τῆς χαλκίδος δύναστης, καὶ
ἑλκίας ὁ ἔπαρχος, καὶ φίλος τῷ βασιλέως, ἀρίσωνα ἕ- G
πεμψαν ὑπηρετῆ τὸ ὀπτιμάδειον, καὶ σίλαν, ἐχθρὸς γὰ
ἦν αὐτοῖς, ἀπέσφαξεν ὡς δὴ τῷ βασιλέως κελεύσαν-
τος. ἀγείτωπας μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς, ἔρρωτο τοιούτῳ
κατέστρεψε τὸν βίον. ἦν ἤ αὐτῷ καταλέλειπτο, υἱὸς
μὲν ἀγρίππας ἄγων ἔτος ἑπτακαιδέκατον. ἕξεις ἤ θυγατέρες, ὧν ἡ μὲν ἡρῴδη ἦ πατρὸς ἀδελφῷ γαμη-
θεῖσα βερνίκη, τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονυῖα. παρθένοι ἤσαν αἱ δύο, μυριάμμη τε καὶ δρουσίλλα, δεκαε-
τὴς μὲν ἡ ἑτέρα, ἑξαετὴς ἤ δρουσίλλα. καθομολόγητο ἤ ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς γάμον ἰουλίῳ

multitudo nobilium ac procerum conuenerat ex tota prouincia, eius celebritatis die secunda processit mane in theatrum, amictus veste tota ex argento mirabili opere contexta, quæ radiis exorientis solis perculsa & diuinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum honore incutiebat spectantibus. mòxque adulatores pernicioſi aliunde acclamantes, Deum consultabant, rogantes vt faueret propitius. hactenus enim, vt hominem reueritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali natura excellentius. hanc impiam adulationem ille nec castigauit, nec repulit: paulóque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem: moxque, vt sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. conuersis igitur in amicos oculis: En, inquit, ego ille vestra appellatione Deus vitam relinquere iubeor, fatali necessitate coarguente vestrum mendacium. & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior: Sed ferenda est voluntas cælestis numinis. neque enim malè vximus, imò tanta felicitate, vt omnes me beatum prædicent. hæc locutus crescente dolore discruciabatur. properè igitur relato in regiam rumor sparsus est breui esse moriturum. quamobrem confestim totus populus vnà cum vxoribus atque liberis saccum indutus more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & eiulatibus. Rex autem in celliore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lacrymis. cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil se remittente confectus vitam finiit, annum natus quartum supra quinquagesimum, postquam regnasset per septennium. quatuor enim annos sub Caio Cæsare obtinuit regnum. primum in Philippi tetrarchia per triennium, cui quarto demum anno accessit & Herodis tetrarchia, tribus deinde annis sub Claudio Cæsare. præter iam dictam ditionem in Iudæa quoque regnauit & Samaria, simúlque Cæsarea. ex annuis autem reditibus percipiebat cum plurimum M C C. myriadas. nec his contentus, mutuum accipiebat pecunias. Cùm enim esset munificus, impensis non sufficiebant reditus, quòd liberalitatem exerceret sine parsimonia. Cæterùm priusquam euulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis, & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acceperit. Atque hic fuit Agrippæ regis exitus. Superstites autem ei fuerant, filius quidem vnus Agrippa annum agens decimumseptimum: filiæ verò tres. ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos sexdecim: reliquæ duæ tum etiam virgines erant, Mariamne & Drusilla, hæc septennis à patre desponsata Iulio IX.

Archelao Chelciæ filio, illa decennis Epiphani filio Comagenorum regis Antiochi. Postquam autem cognitum est excessisse Agrippã, Cæsarienses & Sebasteni beneficiorum eius obliti pessimam ei retulerunt gratiam, conuitia non dicenda iactantes in defunctum: militum quoque vulgus, qui tum fortè aderant, protractas è palatio filiarum statuas vnanimiter detulerunt in lupanaria, eísque vt poterant illudebant modis quos turpe sit eloqui: instructísque per loca publica epulis conuiuia celebrabant coronis redimiti & delibuti vnguentis, libantes interim Charoni, & sibi inuicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. Atque hæc agentibus nec Agrippæ recentia merita succurrebant, nec auus eius Herodes vrbium illarum conditor, quas portubus & templis magnificentissimè ornauerat. Filius porrò defuncti Agrippa Romæ erat eo tempore, educabatúrque apud Claudium Cæsarem. qui audito Agrippæ obitu, & contumeliis quibus eum Cæsarienses ac Sebasteni post mortem affecerant, illius quidem causa indoluit, ingratis autem populis vehementer iratus est. confestim igitur voluit successorem paterni regni Agrippam iuniorem mittere, simul vt iurnurando satisfaceret. Sed liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum admodum adolescenti & vixdum egresso pueritia tantum regnum committere. cui administrando sit impar, quódque etiam viriles grauare possit humeros. cúmque visi essent æquum dicere, Cæsar præsidem Iudææ totiúsque regni misit Cuspium Fadum, defuncto hoc honoris tribuens, ne Marsum inimicum in regnum eius induceret. Ante omnia autem Fado iniunxit, vt Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam mortuo iniuriam contumeliásque illatas adhuc iuuenibus. alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum illic militaturas: militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in eorum locum substitueret. nec tamen ei iussioni satisfactum est. missa enim legatione flexerunt Claudium, vt manere eos in Iudæa permitteret: qui sequentibus temporibus maximarum calamitatum Iudæis fuerunt initium, & seminarium belli exorti Floro præside. quamobrem Vespasianus victor, vt paulò pòst dicetur, eos ex illa regione aliò transtulit.

μὴν ἀρχελάου τοῦ χιλιάδα παῖδα μυριάμνη, δρούσιλλαν δὲ ἀγριππείνη, ἣν δὲ τὸν κομμαγηνῆς βασιλέως υἱὸς ἀντίοχος. ἀλλὰ γὰρ ὅτε ἐγνώσθη τὸν βίον ἐκλιπὼν ἀγρίππας, καισαρεῖς, καὶ σεβασηνοὶ τὰ δυσποιῶν αὐτὸ λαθόμενοι, τὸν τῆς δυσμενείας ἀτον ἐποίησαν. βλασφημίας τε γὰρ ἀπερρίπτουν εἰς τὸν κατοιχόμενον ἀωρεπεῖς λέγοντες, καὶ ὅσοι στρατιῶται τότε ἔτυχον, συχνοὶ δ' ἦσαν, οἱ καθ' ἁπλῶς, καὶ τὰς ἀνδριάντας τῶν τῆς βασιλείας θυγατέρων ἁρπάσαντες ὁμοθυμαδὸν, ἐκόμισαν εἰς τὰ πορνεῖα, καὶ στήσαντες ὅπου τὸν τειχῶν, ὡς δύνατον μάλιστα ἐφύβριζον, ἀγνωμονέστερα διηγήσεως δρῶντες. ἐν τε τοῖς δημοσίοις καταλυτόμενοι τόποις, παρανόμους ἐστιάσεις ἐπετέλουν στεφανούμενοι, καὶ μυριζόμενοι, καὶ ἀσπένδοντες τῷ χάρωνι, προπόσεις τε ἀπὸ τῆς βασιλέως ἐκπώνους ἀλλήλοις ἀνταποδιδόντες. ἀμνήμονες δ' ἦσαν ὡς ἀγρίππα μόνον χρησαμένοι πολλαῖς εἰς αὐτοὺς φιλοτιμίαις, καὶ τῆς πάππου δ' ἡρῴδου, ὃς τοῖς πόλεις ἐκτισε, λιμένας τε καὶ ναοὺς κατασκεύασε λαμπροῖς ἀναθήμασιν. ὁ δὲ τῆς τεθνεώτος υἱὸς ἀγρίππας, ὅτι ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, ζημιούμενος οὐδὲν κλαυδίῳ καίσαρι. συνδιημένος γὰρ μὲν καίσαρ ὅτι τέθνηκε μὲν ἀγρίππας, σεβασηνοὶ δὲ καὶ καισαρεῖς ὑβρίκασιν εἰς αὐτὸν, ἐπ' ἐκείνῳ μὲν ἤλγησεν. ὅτι δὲ τοὺς ἀχαριστήσαντας ὀργίσθη. πέμπειν οὖν δ' ἀθρόως ὥρμητο τὸν νεώτερον ἀγρίππαν τὴν βασιλείαν διαδεξόμενον ἅμα βουλόμενος ἐμπεδοῦν τοὺς ὠμοσμένους ὅρκους. ἀλλὰ τὸν ἐξελθόντων, καὶ φίλων οἱ πολὺ παρ' αὐτῷ δυνάμενοι ἀπέτρεψαν, σφαλερὸν εἶναι λέγοντες, κομιδῇ νέῳ μηδὲ τοῖς παισὶ συμβεβηκότι χρόνοις διαρρέπειν βασιλείας τηλικοῦτον μέγεθος, ᾧ μὴ δυνατὸν τὰς τὰ διοικήσεως φροντίδας ἐνεγκεῖν, καὶ τελείῳ δ' ἔτι βαρὺ βάσαγμα βασιλείαν. ἔδοξεν οὖν αὐτοὺς εἰκότα λέγειν ὁ καίσαρ. ἔπαρχον οὖν τὸν ἰουδαίας καὶ τὰ ἁπάσης βασιλείας ἀπέστειλε κούαδρον φάδον, τῷ κατοιχομένῳ δοῦναι τιμὴν τὸ μὴ μάρσον ἐπαγαγεῖν εἰς βασίλειον αὐτῷ διάφορον. ἐγνώκει δὲ περὶ πάντων ὅπως εἴλαι τῷ φάδῳ καισαρεῦσι, καὶ σεβασηνοῖς ὅπλα ἐπὶ τὰς εἰς τὸν κατοιχόμενον ὕβρεως, καὶ παροινίας οἷς τὰς ἔτι ζώσας. τὸν ἴλιον δὲ τῆς καισαρέων, καὶ τῶν σεβασηνῶν, καὶ τὰς πίτανείας εἰς πόντον μεταγαγεῖν, ἵνα ἐκεῖ στρατεύοιντο. τὸν δὲ ἐν συρία ῥωμαϊκῶν ταγμάτων ὅπλίζαι στρατιώτας κατ' ἀριθμοὺς, καὶ τῆς ἐκείνων ἀναπληρῶσαι τόπον. οἱ μὲν οἱ κελευσθέντες μετέστησαν. φρεσκυσάμενοι γὰρ, κλαύδιον ἀπεμειλίξαντο, καὶ μὴν ὅτι τῆς ἰουδαίας ἐπέτυχον, οἳ καὶ τοῖς ὅπλοις χρόνοις τῆς μεγίστων ἰουδαίοις ἐγένοντο συμφορῶν ἀρχὴ τὰ κατὰ φλῶρον πολέμου ἀπέρματα λαβόντος. ὅθεν ὀλίγον ἐφεξῆς ἀναστασιασθὲν πραπόσως ὡς μετ' ὀλίγον ἐροῦμεν, ἐξήναψε αὐτοὺς τὰ ἀρχῆς.

TADE

ΤΑΔΕ ΕΝΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΩ ΕΙΚΟΣΤΩ ΛΟΓΩ, ΤΩΝ Ιωσηπου ἱστοριῶν τῆς ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς τοὺς ἐν τῇ περαίᾳ κατοικοῦντας ἰουδαίους. καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς. Κεφ. α

Ὁν τρόπον ἐλένη τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς μονόβαζος καὶ ἰζάτης, καὶ τὸ πᾶν ἔθνος αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη. Κεφ. β

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος ἐπίτροπος τῆς ἰουδαίας τοὺς υἱοὺς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου τὸν ὄχλον ἀπατῶντας ἀνῄρεσε. Κεφ. γ

Ὡς ὑπὸ τούτου πολλοὶ τῶν ἰουδαίων καὶ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο. Κεφ. δ

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς. Κεφ. ε

Περὶ τῆς τοῦ φήλικος προαίρεσεως. Κεφ. ς

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτρόπου, καὶ περὶ τῶν σικαρίων. Κεφ. ζ

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου. Κεφ. η

Ὡς φλῶρος ἐλθὼν ἀλβίνῳ διάδοχος τοσαῦτα διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακὰ, ὡς ἀναλαβεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι. Κεφ. θ

HÆC IN IOSEPHI VICESIMO ANTIQVITATVM Iudaicarum libro continentur.

Contentio Philadelphenſium aduerſus Iudæos trans amnem Iordanem habitantes. déque ſacra ſtola ſacerdotali. CAP. I.

Quomoda Helena Adiabenorum regina, & eius filij Monobazus & Iſates, atque horum cognati religionem Iudaicam complexi ſunt. CAP. II.

Quomodo Tiberius Alexander procurator Iudææ filios Iudæ Galilæi puniit. CAP III.

Quomodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt. CAP. IV.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta. CAP. V.

Geſta Felicis Iudææ præſidis. CAP. VI.

De procuratore Porcio Feſto, & de ſicariis. CAP. VII.

De procuratore Albino. CAP. VIII.

Quomodo Florus Albini ſucceſſor tantis Iudæos affecerit iniuriis, vt coacti ſint arma ſumere. CAP. IX.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ.

FLAVII IOSEPHI ANTI-
QVITATVM IVDAICARVM
LIBER VICESIMVS.

CAP. I.

Philadelphenſium & Iudæorum diſſidium, déque ſtola ſacerdotali.

Κεφάλαιον α'.

Στάσις φιλαδελφέων πρὸς ἰουδαίους, καὶ περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς.

DEFVNCTO rege Agrippa, ſicut ſuperiore volumine diximus, Claudius Cæſar miſit ſucceſſorē Marſo Caſſiū Lōginum, memoriæ regis amici hoc tribuens, à quo vtilitate adhuc per literas ſæpe rogatus fuerat, vt Marſum amoueret ab adminiſtratione rerum Syriæ. Fadus autem qui procurator Cæſaris in Iudæam venit, offendit Iudæos trans amnē Iordanem habitantes contendere cum Philadelphenſibus de Miæ vici finibus, referti viris bellicoſiſſimis. Ceperant autē arma tranſamnēſes ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, multóſque Philadelphenſiū interfecerant. His cognitis Fadus vehementer iratus eſt, quòd non expectaſſent ſuum iudicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus iniuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis autoribus vinciri eos mandauit. horum vnum Annibam nomine affecit ſupplicio, reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multò pòſt capitis damnauit Tholomeum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: dedítque operam, vt tota Iudæa purgaretur à latrociniis. Accitis deinde pōtificibus & Hieroſolymitanorum primatibus, mandatum Cæſaris eis expoſuit, vt talarem tunicam, & ſacerdotalem ſtolam, quam ſolum ſummum pontificem induere fas eſt, in caſtellum Antoniam deponerent, vt eſſet in Romanorum poteſtate quemadmodum olim fuerat. Illi non audentes contradicere, rogabant tamen Fadum & Longinum (venerat & ipſe Hieroſolyma cum copiis, timens ne ad Fadi poſtulata Iudæi molirentur noui aliquid) primum, vt legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere,

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς ἐν τῇ πρὸ ταύτης ἀπηγήσαμεθα βίβλῳ, πέμπει μάρσον ὁ Κλαύδιος κῆσαρ κάσσιον λογγῖνον μνήμῃ τοῦ βασιλέως τοῦτο χαριζόμενος, πολλὰ δι' ἐπιστολῶν ὑπ' αὐτοῦ φιλοτιμηθεὶς, μηκέτι μάρσον τῆς Συρίας προστατεῖν. φάδος δὲ ὡς εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐπίτροπος ἀφίκετο, καταλαμβάνει στασιάσαντας τοὺς εἰς τὴν περαίαν κατοικοῦντας Ἰουδαίους, πρὸς φιλαδελφηνοὺς περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης πολεμικῶν ἀνδρῶν ἀνάπλεω. καὶ δὴ οἱ τῆς περαίας χωρὶς γνώμης τῆς πρώτων παρ' αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, πολλοὺς τῶν φιλαδελφίων διαφθείρουσι. ταῦτα πυθόμενος τὸν φάδον, σφόδρα παρώξυνεν, ὅτι μὴ τὴν χρείαν αὐτῷ προδιαλείποιεν, εἴπερ ὑπὸ τῶν φιλαδελφίων ἐνόμιζον ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἀδεῶς ἐφ' ὅπλα χωρήσειαν. λαβὼν οὖν τοὺς πρώτους αὐτῶν, τοὺς μὲν τρεῖς κατέσφαξεν ἀπίους, δήσας προστάξειν. εἶτα τὸν μὲν αὐτῶν, ἀνεῖλεν, ἀνίβας δὲ Ἰωνάθου ὀνοματόπω. ἀμαράμῳ δὲ καὶ ἐλεαζάρῳ τοῖς δυσὶ, φυγὴν ἐπέλαβεν. ἀναιρεῖται δὲ καὶ θολομαῖος ὁ ἀρχιλῃστὴς μετὰ πολὺν χρόνον, ἀχθεὶς δέσμιος ἐπ' αὐτόν, διατιθεικὼς μέγιστα κακὰ τὴν ἰδουμαίαν τοὺς ἄραβας. ἐκαθάρθη τε λῃστηρίων ἅπασα τοιούτου ἡ ἰουδαία, φερούσῃ τῇ φάδου. ὃς δὴ καὶ τότε μεταπεμψάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς πρώτους ἱεροσολυμιτῶν, κατὰ τὸν κέλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, παρῄνεσεν αὐτοῖς τὸν ποδήρη χιτῶνα, καὶ τὴν ἱερὰν στολὴν ἐᾶν φορεῖν μόνος ὁ ἀρχιερεὺς ἔθος ἔχει, εἰς τὴν αἰτωνίαν, ὑπὲρ ὅτι φεύγειν καταθέσθαι, κειομένην ὑπὸ τῇ ῥωμαίων ἐξουσίᾳ, καθὰ δὴ καὶ πρότερον ἐᾶν. οἱ δὲ αἰτιλέγειν μὲν οὐκ ἐτόλμων, παρεκάλουν δὲ ὅμως τόν τε φάδον, καὶ τὸν λογγῖνον. ἀφικνεῖτο δὲ καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, φόβῳ τοῦ μὴ τὰ πρὸς ἄγματα φάδου τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερίζειν ἀναγκάσῃ. πρῶτον μὲν αὐτοῖς ὑπέσχετο πρεσβεῖς ὡς κλαύδιον πέμψαι τοὺς

τοὺς ἀπησομένους παρ' αὐτοῦ τὴν ἱερὰν στολὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ A
ἐξουσίαν ἔχειν. εἶτα τὴν προμένειναι, ἕως αὐτὸν γνῶσι, τί περὶ
ταύτων κλαύδιος ἀποκρίνεται. οἱ δέ, ὅπως ἐψεύσαντο αὐτοῖς ἔ-
φασαν ἀπορεῖλαι τοὺς πρεσβεις εἰ λάβοιεν τοὺς παῖ-
δας ὁμηρεύσοντας. ὑπακουσάντων δὲ ἑτοίμως ἐκείνων καὶ
δόντων, ἐξεπέμφθησαν οἱ πρεσβεῖς. ἀσπαζομένων
δὲ εἰς τὸ ῥώμιλλον αὐτόν, γνοὺς ὁ νεώτερος ἀγρίππας ὁ τοῦ
τετραδυτικότος παῖς, καθ' ὃν ἄκουσιν αἰτίαν, ἐτύγχανε
δὲ ὢν παιδὶ κλαυδίῳ καίσαρι, καθὼς καὶ πρότερον εἰ- B
πομεν, παρακαλεῖ τὸν καίσαρα συγχωρῆσαι τοῖς ἰου-
δαίοις ἅπερ ἠξίουν περὶ τῆς ἱερᾶς στολῆς, καὶ φάδῳ περὶ
τούτων ἀποκρίνασθαι. καλέσας δὲ κλαύδιος τοὺς πρεσβεῖς,
ἔφη ταῦτα συγχωρεῖν, καὶ ἐπέλθοιεν αὐτοῖς ἀγείππα
χάριν εἰδέναι, ταῦτα γὰρ ἐκείνῳ ποιεῖν ἀκούσαντος. ὅτι
τε τῇ ἀποκρίσει, τοιαύτῃ ὅπως ἐδώκει. κλαύδιος
καῖσαρ γερμανικὸς δημαρχικῆς ἐξουσίας, τὸ πέμπτον
ὕπατος ἀποδεδειγμένος, τὸ τέταρτον αὐτοκράτωρ, τὸ
δέκατον πατὴρ πατρίδος, ἱεροσολυμίτῃ ἀρχιερεῖ, βουλῇ, C
δήμῳ, ἰουδαίων παντὶ ἔθνει χαίρειν. ἀγρίππα τοῦ ἐμοῦ,
ὃν ἐγὼ ἐθρεψα, καὶ ἔχω σὺν ἐμαυτῷ δικαίως ὄντα,
φροντίζοντος μοι τῶν ὑμετέρων πρεσβεῶν δικαιο-
συνῶντας ἐφ' ἃ πεποίημαι τὸ ἔθνος ὑμῶν ἐνδημονίᾳ,
καὶ αἰτησαμένων ἀσεβείως καὶ φιλοτίμως τὴν ἱερὰν ἐσθῆ-
τα, καὶ τὸ σέφανον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν, ἣν συγχωρῶ,
καθὼς ὁ πρόκτος καί μοι τιμιώτατος ἀντίπολλις ἐποίη-
σε. συγκατατίθεμαι τῇ γνώμῃ ταύτῃ πρῶτον μὲν τὸ D
ἐμαυτὸν δικαίως, καὶ τὸ βούλεσθαι ἐκάστους τὰ πάτρια
θρησκεύειν. ἔπειτα εἰδὼς ὅτι, καὶ αὐτὸν βασιλεῖ ἡρώ-
δῃ, καὶ ἀριστοβούλῳ τῷ νεωτέρῳ, ὧν τιμῶ πρὸς ἐμαυτὸν
δικαίως, καὶ τιμῶ περὶ ἡμᾶς γινόσκω ἀσεβοῦν, πάν
χαλεπὸν ταῦτα ποιήσας, πρὸς οὓς ἔχει μοι πλεῖστα
δίκαια φιλίας κρατίσους ὄντας καμοὶ τιμίους. ἔγραψα
δὲ περὶ τούτων, καὶ κικασίῳ φάδῳ τῷ ἐμῷ ἐπιτρόπῳ. οἱ E
δὲ γράμματα καμίζοντες κορνήλιος πέρωνος, γύφων
θαδδαῖος, δωρόθεως ναθαναήλου, ἰωαννης ἰωαννου. ἐγε-
γράφη πρὸ τεσσάρων καλανδῶν ἐπὶ ὑπάτου ῥήφου, καὶ
πομπηίου σιλουανοῦ. ἠτήσατο δὲ καὶ ἡρώδης ὁ ἀδελ-
φὸς μὲν ἀγρίππου τοῦ τετραδυτικότος, χαλκίδος δὲ τὴν
ἀρχὴν καὶ τὸν χρόνον ἐκείνον ἔσχηκὼς, κλαύ-
διον καίσαρα τὴν ἐξουσίαν τοῦ νεῦ, καὶ τὴν ἱερῶν χρημά-
των, καὶ τὴν ἀρχιερέων χειροτονίαν. παύτων τε ἐπέ-
τυχεν, ἐξ ἐκείνου τε πᾶσι τοῖς ἀπογόνοις αὐτοῦ παρέμ- F
ενεν ἡ ἐξουσία μέχρι τοῦ τοῦ πολέμου τελευτῆς. καὶ δὴ ὁ ἡρώ-
δης, μεθίστησι τὴν ἀρχιερωσύνης τὸν ὑπερκαλέμβουν
καντθήραν, ἰωσήπῳ τῷ τοῦ κανεῖ αὐτ' ἐκείνου τῷ δέ-
δοχθαι τὴν πρᾶξιν ἀποδεχόμενος.

qui ab eo petant sacræ stolæ seruandæ ius: deinde, vt expectetur super ea postulatione rescriptum illius. Responsum est permissuros, vt legati mittantur, si priùs darentur obsides. Quúmque promptè liberos suos dedissent, legati profecti sunt. Qui postquam Romam peruenerunt, Agrippa iunior defuncti filius, qui tum fortè apud Claudium agebat, vt diximus, cognito qua de causa venissent, rogauit Cæsarem, vt Iudæis sacræ stolæ custodiam petentibus annuere dignetur: & Fado super eo negotio scribere. Tum Cæsar vocatis ad se legatis, ait se hoc eis concedere, iubens, vt Agrippæ gratiam habeant. hoc enim se illius donare precibus. cui responso talem epistolam addidit: Claudius Cæsar Germanicus trib. pot. v. Cos. designatus IIII. Imp. XXP. Hierosolymitanorum magistratibus, senatui & populo, torique Iudæorum genti salutem. Quoniam Agrippa alumnus meus piissimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros legatos, gratias agentes, quòd sedulo genti vestræ prouideam, rogantésque enixè, vt pontificalem stolam & coronam vobis seruare liceat, concedo quod petitis, quemadmodum antè vir optimus & mihi carissimus Vitellius concesserat: vestræque voluntati annuo primùm motus pietate propria, & quia placet quemque religiosum esse more suæ patriæ: deinde, vt gratificer Herodi regi & iuniori Aristobulo, quos & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritóque illorum amicitiam plurimi facio. Scripsi autem de hac re & Cuspio Fado procuratori meo per Cornelium Ceronis, Tryphonem Theudionis, Dorotheum Nathanaelis, & Ioannem Ioannis filium. Datæ quarto Calendas Iulias, Rufo & Pompeio Syluano Cos. Eodem tempore & Herodes dynasta Chalcidis, defuncti Agrippæ frater, petiit à Cæsare potestatem in templum & sacrum ærarium, iúsque eligendorum summorum pontificum: impetrauitque hæc omnia, ita vt etiam posteris eius idem ius manserit vsque ad belli Iudaici exitum. Ipse Herodes Cantharа in ordinem redacto, Iosepho Canei summum pontificatum contulit.

Κεφάλαιον β'.

Ὅτι ἡ βασὶν ἑλένη, τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλίδα, καὶ οἱ παῖδες αὐτῆς ἐζήλωσαν τὰ ἰουδαίων ἔθη.

Cap. II.

Quomodo Helena Adiabenorum regina, & eius filij religionem Iudaicam complexi sint.

Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν καιρὸν τὴν ἀδιαβηνῶν βασιλὶς ἑ-
λένη, καὶ ὁ πᾶς αὐτῆς ἰζάτης, εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη
τὸν βίον μετέβαλλον διὰ τοιαύτην αἰτίαν. μονοβάζος ὁ τοῦ

PEr idem tempus Adiabenorum regina Helena, & Izates eius filius, ad religionem Iudæorum se transtulerunt propter causam talem. Monobazus Adiabenorum rex, cognomine Bazeos, sororis [illegible] ore captus, in vxorem G ductam grauidã red[illegible], Accidit deinde, vt vnà accubans, & manũ declinatam habens in vxoris vterũ, vocẽ quandã sibi videretur audíre, iubentem, vt manũ à vẽtre tolleret, néve premeret

fœtum, qui vt non sine diuina prouidentia A inchoatus sit, ita finem habiturus esset fortunatissimum. Hac voce ille territus, mox vt excitatus est, rem vxori indicauit: & natum eo partu filium Izatem nominauit. susceperat autem iam ante Monobazum hoc seniorem ex Helena, & alios filios ex aliis vxoribus, manifestè tamen omnem caritatem in hunc vnũ contulit: vnde exorta est germanorum inuidia, indies magis ac magis crescentibus illorum odiis, Izatem sibi præferri dolentibus. Hæc B pater licèt intelligeret, ignoscebat tamen filiis, quòd is affectus non à malitia procederet, sed quisque cupiebat patri esse quàm carissimus. Izatem verò cui valde timebat à fraternis odiis, cumulatum magnis muneribus misit ad Abemerigum, regnantem tunc apud castrum quod Spasini vocant accolæ, commendans ei salutem filij. Is libenter accepit adolescentem, quem complexus singulari benevolentia, filiam ei collocauit, cui nomen fuit Samacho: addita nomine dotis quadam regione, vnde luculentos reditus percipiebat. Porrò Monobazus iam admodum senex, videns sibi superesse modicum vitæ spacium, concupiuit videre ante suam mortem filium. Accersitum igitur filium magno affectu excepit, eique donauit regionem, quæ dicitur Cæron, amomi feracissimam. in ea seruantur arcæ reliquiæ, qua Noe fertur euasisse diluuium, ostenditúrque ibi hodie quoque videre volentibus. In hac regione Izates vixit vsque ad patrisobitum. Qui postquam fato functus est, Helena regina accitis eadem die magnatibus suis & satrapis, ac præfectis militum, Non ignoratis, inquit, quòd maritus meus hæredem sui regni Izatem optauit, eúmque hoc honore indicauit dignissimum, attamen vestrũ quoque super hac re iudicium expecto. Beatus enim est non qui ab vno, sed qui plurium consensu principatum accipit. hæc illa, vt experiretur voluntatem concilij, quibus auditis proceres primùm more suo reginam adorauerunt, deinde probari sibi sententiam reginæ dixerunt, libentérque parituros Izatæ, quem scirent merito & ex communi popularium voto, patris iudicio prælatum cæteris fratribus. offerebántque suam operam, vt primùm fratres eius atque cognatos occiderent, quo securiùs nouo regi pararetur imperium. sic enim F liberum fore à metu, in quo esse posset propter illorum inuidiã & odia. ad hæc Helena gratias egit pro tanta benevolẽtia, differendam tamen fratrum eius necem censuit in aduentum filij, & expectandam ipsius sententiam. Tum proceres consuluerunt, vt saltem vinctos asseruaret donec ille veniat, quo magis in tuto sit regnum Izatæ: i[illegible]erim aliquem cui maximè regina fideret, [illegible]peratorem regni constituendum. Paruit his Helena, & protegem fecit grandiorem filium Monobazum, impositoei

τὸ ἐν αὐτῇ βρέφος, θεοῦ προνοίᾳ καὶ ἀρχῆς τυχόν, καὶ τέλους δυτυχοῦς τευξόμενον. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τῆς φωνῆς, διὰ τί διεγρθεὶς, ἔφραζε τῇ γυναικὶ ταῦτα, καὶ γνώμενον τὸν υἱὸν ἰζάτην ἐπεκάλεσεν. ἦν δὲ αὐτῷ μονόβαζος τούτου πρεσβύτερος ἐκ τῆς ἑλένης γνόμενος, ἄλλοι τε παῖδες ἐξ ἑτέρων γυναικῶν. τιμὴ μήτοι πᾶσαν δύνοιαν ὡς εἰς μονογενῆ τὸν ἰζάτην ἔχων φανερῶς ἦν. φθόνος δὴ τοιούτου τὸν παρὰ τοῖς ἀδελφῶν ἐφύετο, καὶ τούτου μᾶλλον ἠύξετο λυπουμένων ἅπασιν, ὅτι τὸν ἰζάτην αὐτῷ ὁ πατὴρ προτιμᾷ. ταῦτα ἦ καί περ σαφῶς αἰσθανόμενος ὁ πατὴρ, καίτοις μὴ συνεγίνωσκεν, ὡς μὴ δεῖ κακίαν αὐτὸ πάσχειν, ἀλλ' ἢ τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτὸν ἕκαστον ἀξιῶν δύνοιας τυγχάνειν. τὸν ἦ ἰζάτην, σφόδρα γὰρ ἐδεδοίκει περὶ αὐτῷ μὴ μισούμενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν πάθοι τι, πολλὰ διωρησάμενος, πρὸς ἀβεννήριγον ἀπέπεμψεν τὸν τῶν ἀσσυρίων βασιλέα, ὃν δὴ κατατιθέμενος ἐκείνῳ τιμὴ τοῦ παιδὸς σωτηρίαν. ὁ ἦ ἀβεννήριγος, ἀσμένως δέχεται τὸν νεανίαν, καὶ δὴ πολλῆς ἄγων δύνοιας, γυναῖκα μὲν αὐτῷ τιμὴ θυγατέρα, σάμαχος ἦ ὄνομα ταύτῃ, δίδωσι. δωρεῖται ἦ χώραν ἐξ ἧς μεγάλας λήψοιτο πρόσοδος. μονόβαζος ἦ ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τῷ ζῆν ὀλίγον αὐτῷ τὸν λοιπὸν ὁρῶν χρόνον, ἠθέλησεν εἰς ὄψιν ἀφικέσθαι τοῦ παιδὸς πρὸ τοῦ τελευτῆσαι. μεταπεμψάμενος οὖν αὐτὸν, ἀπάζεται φιλοφρονέστατα, καὶ χώραν δίδωσι χαρῶν λεγομένην. φέρειν ἦ ἡ γῆ πλεῖστον τὸ ἄμωμον ἀγαθή. ἔστι ἦ αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τοῦ λάρνακος, ἐν ᾗ νώχου ἐκ τῆς ἐπομβείας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ὑπεδείκνυται. διέτριβεν οὖν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, μέχρι τοῦ τελευτῆς τὸν πατρός. ἢ ἦ ἐξέλιπεν ἡμέρα τὸν βίον ὁ μονόβαζος, ἡ βασιλὶς ἑλένη μεταπέμπεται παῖδας τοὺς μεγιστάνας, καὶ τῆς βασιλείας σατεάπας, καὶ τοὺς τὰς δυνάμεις ἔπεσθαι νομίζους. οἷς ἀφικομένοις, ὅτι μὲν ὁ ἐμὸς αἰὴρ εἶπε, τῆς βασιλείας αὐτῷ δέδοχον ἰζάτην ἦν ξαῖος γνώσεσθαι, καὶ τοῦτον ἄξιον ἔκρινεν, ἐδὲ ὑμᾶς λελησθέναι δοκῶ, πρεσβύτερον ἦ ὄμως καὶ τὸν ὑμετέραν κρείσσιν. μακάριος γὰρ ἂν ὁ παρ' ἑνός, ἀλλὰ πλειόνων καὶ θελόντων τιμὴ ἀρχὴν λαμβάνων. ἡ μὲν, ταῦτα εἶπεν, ὅλη πεῖρα τοῦ τί φρονεῖν οἱ συγκλήθεντες. οἱ ἦ ἀκούσαντες, πρῶτον μὲν προσεκύνησαν τὸν βασιλίδα, καθὼς ἔθος ἐστὶν αὐτοῖς, εἶτα ἔφασαν τιμὴ τοῦ βασιλέως γνώμην βεβαιοῦν, καὶ ὑπακούσεσθαι χαίροντες ἰζάτῃ δικαίως ὑπὸ τοῦ πατρὸς προκριθέντι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὰς δύνας τῶν ἁπάντων. βούλεσθαί τε φασι πρωτοκτίσταν πρῶτον αὐτοῦ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συγγενεῖς, ὑπὸ τοῦ τιμὴ ἀρχὴν ἰζάτην μετ' ἀσφαλείας καθαρχεῖν. φθαρέντων γὰρ ἐκείνων καθαρεθήσεσθαι πάντα τὸν φόβον, τὸν ὑπὸ μίσους τοῦ παρ' αὐτῷ καὶ φθόνου γινόμενον. πρὸς ταῦτα ἡ ἑλένη χαίειν μὲν αὐτοῖς ὡμολόγει τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ἰζάτην δύνοιας ἔχειν, ἀδανεῖ ὅμως ὑπιδεῖν τιμὴ περὶ τῆς ἀναιρέσεως τῶν ἀδελφῶν γνώμην, μέχρι ἂν ἰζάτης ἀδανγνώμων σαφεστερωμένος. οἱ ἦ ἐπεὶ ἀνελεῖν συμβουλεύσαντες ἃ ἔπεισαν, ἀλλὰ φυλάσσειν αὐτοὺς δεσμίους παρήνουν μέχρι τῆς ἐκείνου παρουσίας ὑπὲρ ἀσφαλείας τῆς ἑαυτῶν. συνεβούλευον ἦ αὐτῇ μεταξὺ προσήκασθαί τινα τῆς ἀρχῆς ὑπέρτερον, ᾧ μάλιστα πιστεύει. πείθεται τούτοις ἡ ἑλένη, καὶ καθίστησι τὸ πρεσβύτατον παῖδα μονόβαζον βασιλέα προθεῖσα τὸ δὲ

τὸ διάδημα καὶ δοῦσα τὸν σημαντῆρα τῷ πατρὸς A
δακτύλιον, τιμώ τε συμψηφᾶν ὀνομαζομένῳ παρ'
αὐτοῖς, διοικεῖν τούτους τιμὴ βασιλείαν παρήνεσεν
μέχρι δ τῷ ἀδελφῷ παρουσίας. ἥκει ἢ ταχέως
ἀκούσας τιμὴ τῷ πατρὸς τελευτῆ, & διαδέχεται τὸν
ἀδελφὸν μονόβαζον ἐφ' ἑκατέρας τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ.
καθ' ὃν δὲ καιρὸν ὁ ἰζάτης ἐν τῇ σατραπείᾳ χάραξιν
διέτριβεν, ἰουδαῖός τις ἔμπορος ἀνανίας ὄνομα, θεοῦ
τὰς γυναῖκας εἰσιὼν τῶν βασιλέως, ἐδίδασκεν αὐτὰς
τὸν θεὸν σέβειν, ὃν ἰουδαίοις πάτριον ἦν. καὶ B
δὴ δι' αὐτῆς εἰς γνῶσιν ἀφικόμενος τῆς ἰζάτη, καὶ
κεῖνον ὁμοίως συνανέπεισεν. μεταπεμφθέντι τε ὑπὸ
τοῦ πατρὸς, εἰς τιμὴ ἀδελφειὴν συνεξῆλθε καταὶ
πολλὴν ὑπακούσας δέησιν. συμβεβήκει ἢ τιμὴ ἑλέ-
νην ὁμοίως ὑφ' ἑτέρου τινὸς ἰουδαίου διδαχθεῖσαν,
εἰς ἃς ἐκείνοι μετακομίσασθαι νόμους. ὁ δὲ ἰζά-
της ὡς παρέλαβε τιμὴ βασιλείαν ἀφικόμενος εἰς τιμὴ
ἀδελφειὴν, καὶ θεασάμενος τοὺς ἀδελφοὺς, & C
τοὺς ἄλλους συγγενεῖς δεδεμένους, ἐδυσχέρανεν τῇ γε-
γονότι. καὶ τὸ μὲν αἰτιᾶσθαι ἢ φυλάττειν δεδεμένους ἀσε-
βὲς ἡγούμενος, τὸ ἢ μηδεπικωλυῶντας ἔχειν σφᾶς αὐτοῦ
μὴ δεδεμένους σφαλερὸν εἶναι νομίζων, τοὺς μὲν ὁμηρεύ-
σοντας μετὰ τέκνων εἰς τιμὴ ῥώμην ἐξέπεμψε κλεν-
δίῳ κρίσαι, τοὺς δὲ, θεὸς ἀρταβάνῃ τὸν παρθον
ἐφ' ὁμοίαις προφάσεσιν ἀπέστειλε. πυθόμενος ἢ
τιμὴ μητέρα τιμὴ ἑαυτῆ πάνυ χαίρειν τοῖς ἰουδαίων D
ἔθεσιν, ἔπεισεν καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνα μεταπεσεῖν.
νομίζων τε μὴ ἂν εἶναι βεβαίως ἰουδαῖος, εἰ μὴ περι-
τμηθείη, φοβεῖσθαι μὴ ἕτοιμος. μαθοῦσα δὲ ἡ μή-
τηρ κωλύειν ἐπειρᾶτο, διαφέρειν αὐτῷ κίνδυνον λέ-
γουσα. βασιλέα γὰρ ἔσεσθαι, καὶ κατασήσειν εἰς πολλὴν
δυσμένειαν τοὺς ὑπηκόους μαθόντας, ὅτι ξένων δια-
θυμήσει καὶ ἀλλοτρίων αὐτοῖς ἐθῶν. ἐκ αἰτίας τε
βασιλεύοντος αὐτοῦ ἰουδαίοις. καὶ ἡ μὲν ταῦτα ἔλεγεν,
καὶ τέως ἐκώλυεν. ὁ δὲ εἰς τὸν ἀνανίαν τοὺς λόγους E
ἀνέφερεν. τῷ ἢ τῇ μητρὶ συμφάσκοντος, καὶ σωμα-
πειλήσαντος εἰ μὴ πείθοι καταλιπεῖν αὐτὸν ἄπρεπ-
σι. δεδοικέναι γὰρ ἔλεγε μὴ τῷ πρώγματος ἐκπλήξ
πᾶσι ἡγουμένου κινδυνεύσειν τιμωρίαν ὑποσχεῖν,
ὡς αὐτὸς ἄτοπος τύπτων, καὶ διδάσκαλος τῇ βασιλεῖ
ἀπρεπῶν ἔργων ἡγούμενος. συνάμφω ἢ αὐτὸν, ἔ-
φη καὶ χρεὼν τῆς περιτομῆς τὸ θεῖον σέβειν, εἴγε
πάντως κρατεῖν ζηλοῖ τὰ πάτρια τῆς ἰουδαίων. τού-
το γὰρ κυριώτερον τῷ περιτέμνεσθαι. συγγνώμην ἢ F
ἴσχειν αὐτῷ καὶ τὸν θεὸν φήσαντος, μὴ πρᾶξαι τὸ
ἔργον δι' ἀνάγκην, καὶ τὸν ἐκ τῆς ὑπηκόων φόβον,
ἐπείθη μὲν τούτου τότε τοῖς λόγοις ὁ βασιλεύς. με-
τὰ ταῦτα ἢ, τιμὴ γὰρ ὀργὴν ἐκ ἐκβεβλῆκει
παντάπασιν, ἰουδαῖός τις ἔτερος ἐκ τῆς γαλιλαίας
ἀφικόμενος ἐλεάζαρος ὄνομα, πάνυ δοκῶν τὰ πάτρια
νόμων ἀκριβὴς εἶναι, προσῆλθε πρᾶξαι τοῦργον.
ἐπεὶ γὰρ εἰσῆλθεν ἀσπασόμενος αὐτὸν, & κατίδων G
τὸν μωυσέως νόμον ἀναγινώσκοντα, λανθάνεις, εἶπεν,
ὦ βασιλεῦ, τὰ μέγιστα τοὺς νόμους, καὶ δι' αὐτῆς
τὸν θεὸν ἀδικῶν. ἐ γὰρ γινώσκειν σε δεῖ μόνον αὐτοὺς,
ἀλλὰ καὶ πρόσταττειν τὰ προσαττόμενα ποιεῖν ὑπ'
αὐτῆς. μέχρι τίνος ἀπρεπίτμητος μενεῖς; ἀλλ' εἰ μὴ τ πρὸ τούτου νόμον αὐτίκα, ἵν' εἰδῇς τίς ὄζει ἡ ἀσε-
βεια, ταῦτ' ἀναγνωθι. ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, ἐκ ὑπεβάλετο τ πρᾶξιν, μίσας ἢ εἰς ἕτερον οἴκημα,

diademate. & dato patris anulo signatorio, simúlque sampsera, vt ipsi vocant: iussitque cum administrare rempub. donec frater veniat. Is autem celeriter venit audito patris obitu, & vltrò cedenti Monobazo fratri in principatum successit. Cæterùm eo tempore quo Izates apud Spasini castrum agebat, Iudæus quidam mercator Ananias nomine, familiaritatem nactus regiarum mulierum, docebat eos veti Dei cultum ritu Iudaico. per has deinde eum Izatæ innotuisset. ipsum quoque in eandem opinionem traducit: accitúmque à patre in Adiabenam comitatus est magnis precibus pertractus. fortè autem acciderat, vt etiam Helena ab alio quodam Iudæo instituta leges diuinitus traditas complecteretur. Izates porrò nouus rex postquam in Adiabenam reuersus offendit fratres & cognatos in vinculis, tulit id ægerrimè. & cum occidere hos aut vinctos seruare vetaret pietas, contrà affectos iniuria dimittere parum tutum videretur, nequando de vindicta cogitarent: partem eorum vnà cum propriis filiis Romam ad Claudium Cæsarem misit, partem ad Artabanum Parthum, futuros vtrobique obsides. cognito deinde quòd mater multum delectaretur Iudæorum moribus, dedit operam, vt & ipse ad eam religionem transiret. cùmque existimaret se non esse perfectum Iudæum, nisi circumcideretur, paratus erat & hoc facere. quod postquam mater resciuit, conabatur impedire, periculosum esse dictitans. multum enim eam rem à rege alienaturam subditorum animos, si eum ad externos ritus desciscere cognoscerent: neque vllo pacto laturos Iudæum in regio solio. sic illa aliquantisper cupiditatem eius retinuit. rex autem cum Anania contulit consilium, qui matris sententiam comprobatis, minatus est se eum relicturum nisi ab hoc proposito desisteret. timere enim se ne si occulta proferrentur in vulgus, ipse arriperetur daturus pœnas, vt author omnium, qui non docenda regem docuerit. Licere autem ei etiam absque circumcisione Deum piè colere, si Iudæorum instituta placeant. in hoc enim magis sitam religionem quàm in circumcisione corporis: daturúmque Deum veniam, si necessitate coactus signaculum id omitteret, metu ne qua exoriatur subditorum defectio. his verbis tum regi persuasit quod voluit. Aliquanto autem post, nondum enim omninò hæc cupiditas exciderat, alius quidam Iudæus è Galilæa profectus, Eleazarus nomine, legis valde peritus habitus, eum ad rem perficiendam impulit. ad salutandum enim regem admissus, cùm eum offendisset legentem sacra Moysis volumina: Nescis, inquit, ô rex, quantam iniuriam legi & per hanc Deo facias. nec enim satis est decreta eius nosse, sed præstat imperata eius facere. Quàm diu manebis incircumcisus? si nondum legisti legem circumcidi iubentem, nunc certè lege, vt scias quanta sit impietas hanc omittere. His auditis rex non distulit negotium, sed secedens in aliud cubiculum,

accito chirugo fecit quod iussus est: deinde A accersita matre & præceptore Anania, indicauit eis quid actum sit. quos continuò stupor ac metus non mediocris corripuit, ne si res perueniret ad vulgi notitiam, rex principatum amitteret, non ferentibus populis imperium viri alienis religionibus dediti. sibi quoque videbant imminere periculum, vt conscíis & autoribus eius consilij. Sed Deus prouidit ne eueniret quod illi timuerant. nam ex multis periculis & ipsum Izatem eripuit, & B eius liberos, in rebus dubiis & desperatis incolumitatem eis expediens, & ostendens quod ad se respicientibus, sibíque vni fidentibus, pietatis fructus integer maneat. Sed de his postea narrabimus. Helena porrò mater regis videns res regni pacatas, & filium opinione omnium tam domesticorum quam exterorum beatum diuina fauente prouidentia, desiderio capta est visendi Hierosolyma, templúmque illud apud omnes mortales famosissimum, vt ibi Deum adoraret, votiuáisque victimas redderet. Et quia facilè commeatum impetrauit à filio, postquam magnos apparatus in eam profectionem fecisset, instructa copioso viatico descendit in Hierosolymitanam vrbem, deducente filio dierum aliquot itinere. accidit autem peropportunè eius aduentus ciuibus. Cùm enim per id tempus ciuitas graui fame premeretur, & multi perirent alimentorum D inopia, regina Helena ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum, qui copiam ficuum passarum inde adueherent. quibus omnibus breui reuersis, cibos egenis distribuit, atque hoc beneficio memoriam immortalem sibi apud nostram gentem peperit. Filius quoque eius Izates comperto quanta fame laboraret ille populus, multum pecuniæ misit Hierosolymitanorum primatibus. Sed horum regum beneficia
III. quibus nostram ciuitatem iuuerunt, dicentur E
posteà.

Cæterùm Parthorum rex Artabanus, cum sensisset structas sibi insidias à satrapis, nec putaret tutum manere in suo regno diutius, decreuit ad Izatem se conferre, eius consilio quæsiturus salutem, & si fieri posset etiam reditum in patriam. Assumptis igitur cognatis & familiaribus circiter mille numero, incidit in Izatem in itinere, ex regio strepitu sibi cognitum, ipse non notus ei de facie. ad quem propius accedens primum adorauit more patrio, deinde in hæc verba erupit. Ne despicias me rex tuum supplicem, néve contemnas opis indigum. Deiectus enim in priuatam fortunam è regio fastigio, ad tuum auxilium confugi. Quamobrem ad instabilitatem humanæ felicitatis respiciens, tuis quoque rebus prospice, cùm intelligas quibus omnes simus obnoxii casibus. Si enim me inultum siueris, animabitur in cæteros quoque reges audacia inconditæ multitudinis. Hæc ille demisso vultu lacrymãs. Izates autẽ audito eius nomine, videnſque

καὶ τὸν ἰατρὸν εἰσπαλεσάμενος τὸ πρόσταχθὲν ἐτέλει, Ϛ μεταπεμψάμενος τήν τε μητέρα, καὶ τὸν διδάσκαλον Ἀνανίαν, ἐσήμαινεν αὐτὸν πεπραχέναι τοῦργον. Τοῖς δὲ ἔκπληξις ἀθρόις ἔλαβε καὶ φόβος ὅτι μέτριος, μὴ τῆς πράξεως εἰς ἔλεγχον ἐλθούσης κινδυνώδεσι μὲν ὁ βασιλεὺς τὴν ἀρχὴν ἀποβαλεῖν, οὐκ ἀναχωρούντων τῷ ὑπηκόων ἄρχειν αὐτῷ ἄνδρα τὴν παρ' ἑτέροις ζηλωτὴν ἐθῶν. κινδυνώδεσιν ἦ καὶ αὐτοὶ τῆς αἰτίας ἐπ' αὐτοῖς ἐσχηθείσης. θεὸς δὲ ὧν ὁ κωλύσων ἄρα τοὺς ἐκείνων φόβους ἐλθεῖν ὅπῃ τὸ τέλος. πολλοῖς γὰρ αὐτόν τε τὸν Ἰζάτην περιπεσόντα κινδυνώδεσι, Ϛ παῖδας τοὺς ἐκείνου διέσωσεν, ἐξ ἀμηχάνων πόρον εἰς σωτηρίαν ἄγων, ὅπῃ δείκνυσι ὅτι τοῖς εἰς αὐτὸν ἀποβλέπουσι, καὶ μόνῳ πεπίστευκόσιν ὁ καρπὸς ἐκ ἀπόλλυται ὁ τῆς εὐσεβείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. ἐλένη δὲ ἡ τοῦ βασιλέως μήτηρ, ὁρῶσα τὰ μὲν κατὰ τὴν βασιλείαν εἰρηνευόμενα, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῆς μακάριον, καὶ ἅπασι ζηλωτὸν, Ϛ τοῖς ἄλλοθεν ἀγαθοῖς ἐκ θεοῦ πρόνοιαν, ὅπῃ θυμίαν ἔχειν εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιδα πόλιν ἀφικομένη, τό τε πᾶσι ἀνθρώποις πρέπον ἱερὸν τῷ θεῷ προσκυνῆσαι, καὶ χαριστηρίους θυσίας προσενεγκεῖν. ἐβούλετο τε τὸ παιδὸς ὄπῃ πέρας. τοῦ δὲ πάνυ προθύμως τῇ μητρὶ ἅπαντα κατανεύσαντος, καὶ πολλὴν ἅπασαν τὴν εἰς τὴν ἀποστολὴν ἑτοιμασαμένου, καὶ χρήματα πλεῖστα δόντος, καταβαίνει εἰς τὴν ἱεροσολυμίτιδα πόλιν προπέμποντος ὅπλου τοῦ παιδός. γίνεται δὲ αὐτῆς ἡ ἄφιξις πάνυ συμφέρουσα τοῖς ἱεροσολυμίταις. λιμοῦ γὰρ αὐτὴν τὴν πόλιν κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πιέζοντος, καὶ πολλῶν ὑπ' ἀνδρείας ἀπαλωμάτων φθειρομένων, ἡ βασίλισσα ἐλένη, πέμπει τινὰς τῶν ἑαυτῆς, τοὺς μὲν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοῦ σῖτον ὠνησομένους χρημάτων, τοὺς δὲ εἰς Κύπρον ἐκ πάνυ ἰκανῶν φόρτον οἴσοντας. ὡς δὲ πάλιν ἦλθον ταχέως κομίζοντες, τοῖς ἀπορουμένοις διένειμε τροφὴν, καὶ μεγίστην αὐτῆς μνήμην τῆς δωρεᾶς ταύτης, εἰς τὸ πᾶν ἡμῶν ἔθνος καταλέλοιπε. πυθόμενος δὲ καὶ ὁ παῖς αὐτῆς Ἰζάτης τὰ περὶ τὸν λιμὸν, ἔπεμψε πολλὰ χρήματα τοῖς πρώτοις τῶν ἱεροσολυμιτῶν. ἀλλὰ γὰρ ἃ τοῖς βασιλεῦσιν εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγαθὰ πέπραχται, μετὰ ταῦτα δηλώσομεν. ὁ δὲ τῶν Παρθων βασιλεὺς Ἀρτάβανος, ἀθρόους τοὺς σατράπας βουλευσαμένους εἰς αὐτὸν συνεστηκότας, μένειν παρ' αὐτοῖς ἀσφαλὲς οὐκ ὁρῶν, ἔγνω θεὸς Ἰζάτην ἀπαίρειν, πόρον παρ' αὐτοῦ βουλόμενος σωτηρίας τυχεῖν, καὶ κάθοδον εἰς τὴν ἀρχὴν εἰ δυνατὸν εἴη. καὶ δὴ ἀφικνεῖται συγγενῶν τε Ϛ οἰκετῶν περὶ χιλίους τὸν ἀριθμὸν ἐπόμενος, συντυγχάνει τε τῷ Ἰζάτῃ κατ' ὁδὸν, αὐτός τε σαφῶς ἐκεῖνον ὑπολαμβάνων καὶ ὑπ' Ἰζάτου ὑπογινωσκόμενος. καὶ πλησίον ἐλθὼν, πρῶτον μὲν κατὰ τὸ πάτριον προσεκύνησεν αὐτὸν, εἶτα, βασιλεῦ φησὶ, μὴ φθονήσῃς μοι τὸν οἰκέτην, μηδὲ ὑφορφανήσῃς δουλόμενον. ταπεινὸς γὰρ ἐκ μεταβολῆς γιγόμενος, καὶ ἐκ βασιλέως ἰδιώτης, οὐ σῆς ὑπουργείας χρήζω, βλέπον οὐ εἰς τὸ τῆς τύχης ἄστατον, Ϛ κοινὸν εἰ νόμισον καὶ ὑφ' αὐτῆ πρόνοιαν. ἐμοῦ γὰρ ἀπεκδικήτου πρόφθαντος, ἴσονται θεασάμενοι πολλοὶ καὶ τῶν ἄλλων βασιλέων. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε δακρύων, καὶ τῇ κεφαλῇ κάτω νεύων. ὁ δὲ Ἰζάτης, ὡς ἤκουσε τοὔνομα, καὶ εἰδὼν

ἰκέτην

ικέτλιω αὐτῷ παρεςῶτα τὸν ἀρταβάνλιω, καπεπήδη- A
σεν ἀπὸ τῦ ἵππου, καὶ θάρσυνσον εἶπεν ὦ βασιλεῦ,
μηδέ σε συγχείτω τὸ παρὸν ὡς ἀνήκεσον. ταχεῖα γὰρ
ἔσαι ἡ λύπης ἡ μεταβολή. φίλον ἢ καὶ σύμμαχον εὑρή-
σεις κρείττω τῆς ἐλπίδος. ἢ γὰρ εἰς τὰ πάρθων σε κατας-
σω βασιλείαν πάλιν, ἢ τὰ ἐμῆς ἀποχήσομαι. ταῦτα εἰ-
πὼν, ἀνεβίβαζεν ὅπη τὸν ἵππον ἀρταβάνλιω, παρέπεμπε δ'
αὐτὸς πεζὸς, τιμῶν ἀποπέμπων ταυτηνὶ, ὡς ἂν μείζονι
βασιλεῖ. θεασάμενος δ' ὁ ἀρταβάνης, βαρέως ἤνεγκε, B
καὶ τὰ ἐφεςῶσαν αὐτῷ τύχλω τ τιμῶ ἐπωμόσατο κα-
ταβήσεσθαι μὴ ὀκείνε πάλιν ἀναβάντος, καὶ θεσπεσαμένου.
ὁ δὲ πειθεὶς, ὅπη τὸν ἵππον ἤλατο, καὶ ἀγαγὼν αὐτὸν
εἰς τὰ βασίλεια, πᾶσαν τιμῶ ἀπένειμεν ἔν τε σπου-
δείαις καὶ ταῖς ἐπὶ τοὺς ἑστιάσεις θεσκαταλίσεσιν,
ὐκ εἰς τὸ παρὸν αὐτὸ τῆς τύχης ἀποβλέπων, ἀλλ' εἰς
τὸ θέσπεσον ἀξίωμα, καί τι λογισμῷ δίδοις ὡς κοι-
ναῖς τοῖς ἀνθρώποις αἱ μεταβολαὶ τ τύχης. γράφει τε
θεὸς τοὺς παρθους, πείθων αὐτοὺς τὸν ἀρταβάνλιω C
ὑποδέξασθαι, ὅτιν θεσπεσίνων τ τῷ θεσπεσμένων
ἀμνηστίαν δέξιαν καὶ ὅρκοις, καὶ μεσιτείαν τλῶ
αὐτῷ. τῷ δὲ παρθων δέξασθαι μὴ αὐτὸν θέλειν ὐκ ἀρ-
κεμένων, μὴ δύνασθαι δ' λεγόντων ὅλῳ τὸ τλῶ ἀρχλῶ
ἑτέρῳ πεπιςευκέναι. κίνναμος δ' ἰῶ ὄνομα τῷ παρει-
ληφότι. καὶ δεδοικέναι μὴ σάσις αὐτοὺς ὐκ ζύτου κα-
ταλάβῃ. μαθὼν τλῶ θεσαίρεσιν αὐτῷ ὁ κίνναμος
ταύτλω, αὐτὸς γράφει τῷ ἀρταβάνῃ, τεθράφθο D
γὰρ ὑπ' αὐτῷ, καὶ φύσει δὲ ἰῶ καλὸς καὶ ἀγαθὸς, ὥδε
καλῶν αὐτῷ πιςεύσαντα ὥδε ἀναχωρέσαι τλῶ ἀρχλῶ
ὑποληφόμενον τλῶ αὐτῷ. καὶ ὁ ἀρταβάνης πιςεύσας
παρἰῶ. ὑπολαβὼν δ' αὐτὸν ὁ κίνναμος, καὶ θεσκευά-
σας, βασιλέα τε θεσαγορεύσας ὥπεθηκεν αὐτῷ
τῇ κεφαλῇ τὸ διάδημα ἀφελὼν τῆς ἑαυτῦ. ὁ ἀρτα-
βάνης ἔτω δὴ ἰζάτου πάλιν εἰς τλῶ ἀρχλῶ καθίσα-
ται, θεότερον αὐτῆς ὑπεσὼν διὰ τοὺς μεγιστάνας. ὐκ E
ἐχρῆτο μὲν ἀμνήμων τῦ εἰς αὐτὸν διεργεσιῶν, ἀλλα
διαρεῖται τ ἰζάτλω τῆς μεγίσας τιμῆς παρ' αὐτοῖς.
τλῶ τε γὰρ πάσαν ὀρθλῶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ φορεῖν, καὶ
ὅπη χρυσῆς κλίνης καθεύδειν, ἅπερ μόνων ὅσι γέρας καὶ
σημεῖον τ πάρθων βασιλέων. ἔδωκε δ' καὶ χώραν πολ-
λλῶ αὐτῷ ἀγαθλῶ τὸ τ ἀρμενίων βασιλέως ὑποτεμό-
μενος. νίσιβις δέ ἐςιν ὄνομα τῇ γῇ, καὶ ἐν αὐτῇ θεότε-
σαν μακεδόνες ὑπίσαντο πόλιν ἀπόχειαν λῶ μυγδο-
νίαν θεσηγόρευσαν ταύταις μὲν δὴ ταῖς τιμαῖς ὁ ἰ- F
ζάτης ὑπὸ τὸ τῷ πάρθων βασιλέως ἐτιμήθη. μετ'
ὀ πολλῶ δ' χρόνον, ἀρταβάνης τελευτᾷ, τλῶ βασιλείαν
τῷ παιδὶ ἀαρδάνῃ καταλιπών. ἔδει δὴ θεὸς ἰζάτλω
ἀφικόμενος, ἔπειθεν αὐτὸν μέλλων θεὸς ῥωμαίους
πόλεμον ὀνφέρειν. συςρατεύεσθαι καὶ συμμαχίαν ἑτοι-
μάζειν, ἃ μὲν ἔπειθεν. ὁ γὰρ ἰζάτης. τ ῥωμαίων δύνα-
μίν τε καὶ τύχλω ὅλης ἀμέμπτος, ἀδυνάτοις αὐτὸν ὀνόμι-
ζεν ὅπιχρεῖν. ἐπὶ δ' πεπομφὼς πέντε μὲν τ ἀριθμὸν
υἱοὺς, τὴν ἰλικίαν νέους, γλῶτταν τλῶ παρ' ἡμῖν πάσιον, G
καὶ παιδείαν ἀκριβῶς μαθησομένους, τλῶ τε μητέρα
θεσκυνοῦσαν τὸ ἱερὸν ὡς θεσεῖπον, ὀκνηρότερος
ἰῶ, καὶ τὸν ἀαρδάνλιω ἐκώλυε, συνεχῶς διηγού-
μενος τὰς ῥωμαίων δυνάμεις τε καὶ θεάξεις, ἅ τε ζύ-
των οἰόμενος αὐτὸν φοβήσειν, καὶ παύσειν ὅπιθυμῶν-
τα τ ἐπ' αὐτοὺς στρατείας. παροξυνθεὶς δ' ὅπη τοῖτοις ὁ πάρθος, πόλεμον ἄδικος θεὸς ἰζάτλω κατήγγειλεν,

astare supplicem Artabanum, ab equo desiliit, &, Bono, inquit, animo esto rex, nec turberis præsenti calamitate quasi immedicabili. breui enim finem habebit tua mœstitia: inuenietque amicum & socium meliorem, quàm fortè speraſti hactenus, aut enim te in Parthorum regnum restituam, aut meum tibi cedam. Hæc loquutus impoſito in equum Artabano, ipſe eum comitabatur pedibus, maiori regi hunc honorem exhibens. Id Parthus rex tulit permoleſtè, iurauitque per futuram ſuam fortunam ac dignitatem, deſcenſurum ſe, niſi ille rurſum aſcenderet, & præcederet. Tum alter morem ei geſturus in equum inſiliit, & perducto in ſuam regiam omnem honorem habuit, in conceſſibus ac conuiuiis honoratiorem locum ei cedens, habita ratione non præſentis eius ſtatus, ſed dignitatis priſtinæ reputánſque eadem poſſe cuiuis mortalium accidere. Scripſit etiam ad Parthos ſuadens, vt ſuum regem reciperent, fidem ſuam interponens non fore eum iniuriarum memorem. paratus & iureiurando omnem illis dubitationem eximere. Parthi verò non recuſabant eum recipere, ſed poſſe ſe negabant, quod iam principatum dediſſent alteri, nomine Cinnamo. periculum enim eſſe, ne altero reuocato omnia flagrarent bellis ciuilibus. Cinnamus autem voluntate procerum cognita, cùm eſſet alumnus Artabani, & alioqui honeſto ingenio præditus, ſcribit ei, vt accepta à ſe fide reuerteretur, recepturus amiſſum dignitatis faſtigium: à quo ille perſuaſus rediit. Cinnamus autem obuiam profectus, adorato & regis appellatione ſalutato diadema ſuo capiti detractum impoſuit. Sic Artabanus Izatæ opera in regnum ſuum reſtitutus eſt, vnde eiectus fuerat à magnatibus. Nec fuit beneficiorum immemor, ſed affecit Izatem maximis, qui apud ipſos habentur honoribus. nam & tiaram rectam ei geſtare permiſit, & in aureo lecto cubare, quæ honoris inſignia conceſſa ſunt ſolis Parthorum regibus. donauitque ei regionem magnam ac bonam, ademptam ditioni regum Armeniæ, cui nomen eſt Niſibis. in ea olim Macedones condiderant vrbem Antiochiam, Mygdoniam cognomine. atque hos honores Izates accepit à Parthorum rege præmium. Non multo pòſt Artabanus moriens regnum reliquit Vardani ſuo filio. hic ad Izatem profectus, ſuaſit ei, vt vellet ſibi belli aduerſus Romanos gerendi eſſe ſocius, quod tamen impetrare non potuit. Adiabenus enim non ignorans quanta eſſet Romanorum fortuna ac potentia, cenſebat illum tentare impoſſibilia. Ad hæc quia quinque adoleſcentes filios miſerat, vt linguam noſtram & diſciplinas diligenter diſcerent, ſimúlque matrem adoraturam in templo, ſicut diximus, ſegnior erat, & Vardanem quoque conabatur deducere à propoſito, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam, ratus ſe hoc modo abſterriturum eum à laceſſendi eos cupidine. Parthus autem his offenſus continuò bellũ indixit Izatæ,

ex quo tamen nullum retulit operæ præmium, Deo fruſtrante ſpes eius vaniſſimas. Parthi enim poſtquam cognouerunt mentem Vardanis, & quod Romanis bellum inferre ſtatuerit, illo cæſo principatum eius fratri Gotarzæ commiſerunt. huic quoque paulò poſt ſublato per inſidias, Vologeſus frater ſucceſſit, qui duobus germanis eodem ſecum patre genitis regna diſtribuit, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam. Porrò Monobazus regis frater & cognati cæteri videntes Izatæ propter eximiam erga Deum pietatem res proſperè ſuccedere, prædicarique eum paſſim tantæ felicitatis nomine, cœperunt & ipſi cogitare de relinquenda religione patria, & aſſumendis Iudaicis ritibus. id vbi olfecerunt eius regni magnates, ægrè ferentes diſſimulauerunt tamen indignationem, opportunitatem expectantes per quam ab eis pœnas repeterent. Scribunt igitur Abiæ regi Arabum: magnam pecuniam ei pollicentes, ſi expeditionem contra ſuum regem ſuſciperet: promittebántque primo ſtatim conflictu ſe eum deſerturos. Eſſe enim ſibi animum pœnas de eo ſumere propter contemptum ritus patrij. ictóque cum Arabe fœdere, hortabantur ne differret negotium. Paruit ille, & cum magno exercitu contra Izatem venit. Cúmque iam hoſtes in conſpectu eſſent inituri prælium, priuſquam ad manus veniretur, omnes ſui ex compoſito eum deſerunt: tergáque vertentes hoſtibus, tanquam panico terrore perciti fugam celeriter ineunt. Nec tamen Izatæ animus concidit: ſed ſentiens ſe à magnatibus proditum, ipſe quoque intra caſtra ſeſe recipit, vbi inquiſitione facta in autores ignominiæ, poſtquam deprehendit quoſdam de fuga pactos cum Arabe, his ſupplicio deditis, poſtera die cum hoſte conflixit: cæſíſque plurimis, reliquos veram fugam cogit capeſſere. ipſum regem acriter perſequutus in caſtrum Arſamum compulit: impetúque facto in mœnia, vi illud cepit. eo direpto ingenti præda potitus in Adiabenam triumphabundus reuerſus eſt, quamuis Abiam viuum in ſuam poteſtatem redigere non valuerit, quia captiuitatem voluntaria morte præuenerat. Proceres autem Adiabenorum primo conatu fruſtrati, & à Deo in manus ſui regis traditi, ne ſic quidem quieſcebant: ſed denuò ſcribunt Vologeſo regi Parthorum, rogantes vt Izatem interficiat, & dynaſtam alium quempiam genere Parthum ſibi præficiat. exoſum enim ſuum regem aiebant, eo quòd patriæ religioni externam prætulerit. His auditis Parthus ad bellandum excitus, cùm nullam haberet iuſtam occaſionem, honores quos ipſius pater ei conceſſerat, repetiit: bellum interminatus, ſi imperatis contradiceret. Quo nuncio Izates ſupra modum eſt territus, turpe ducens honoris gratia ſibi conceſſis per metum cedere: ſciénsque quod etiamſi ipſe imperata faceret, Parthus tamen non quieſceret, decreuit totam rem Deo committere: iacturus extremam de capite aleã:

ἐ μὲν ἔλαθεν ὐδὲ τ̃ ὅτι τύτῳ στρατείας ὄνησιν, τ̃ θεῦ τὰς ἐλπίδας αὐτ̃ πάσας ὑποτεμόντος. μαθόντες γὰρ οἱ πάρθοι τὸν ἀζάνουαν ἀπαρδάνου, κ̀ ὡς ὅτι ῥωμαίοις στρατεύειν ἔκρινεν, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῦσι, τὸν ἀρχὸν ἦ τ̃ ἀδελφ̃ κοτάρδη παρέδωσαν. καὶ τῦτον ἦ μετ' ὀ πολὺν χρόνον ὑξ ὑπιβουλ̃ς τελευτήσαντα, διαδέχεται ὁμόλογίσης ὁ ἀδελφὸς, ὃς δὴ κ̀ τοῖς ὁμοπατρίοις δυσὶν ἀδελφοῖς δωρεὰς ὑπίστευσε, πακόρῳ μὲν τ̃ πρεσβυτέρῳ, τὸν μήδων, πρεσβάτ̃ ἦ τ̃ νεωτέρῳ τὸν ἀρμενίαν. ὁ ἦ τ̃ βασιλέως ἀδελφὸς μονόβαζος, κ̀ οἱ συγγενεῖς, θεωροῦντες τὸν ἰζάτην θεὸς τ̀ θεὸν δυσεβείᾳ ζηλωτὸν πᾶσι πᾶσιν ἀνθρώποις γενόμενον, ἔχον ὑπιθυμίαν, κ̀ αὐτοὶ τὰ πάτρια καταλιπόντες, ἔθεσι χρ̃σθαι τοῖς ἰουδαίων. γίνεται ἦ θεᾶξις αὐτ̃ κατάφωρος τοῖς ὑπηκόοις, κατὰ τῦτο χαλεπαίνοντες οἱ μεγιστάνες, ὑ φέρουσι μ̀ τὸν ὀργὴν, κατὰ νοῦ ἦ ἔχοντες, καιρὸν ὑπιτήδειον ἐζήτουν λάβειν εἰς ἀπόστασιν. ἀπόλλοντες παρ' αὐτ̃. κ̀ δὴ γράφουσι πρὸς ἀβίαν τ̃ ἀράβων βασιλέα, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενοι στρατεύεσθαι θελήσαντι κατὰ τ̃ παρ' αὐτοῖς βασιλέως, ὑπαγγέλλοντο ἦ κ̀ πρὸς τὸν πρώτην συμβολὴν ἐγκαταλείψειν τὸν βασιλέα. θέλειν γὰρ αὐτὸν τιμωρήσασθαι, μισήσαντα τὰ παρ' αὐτοῖς ἔθη, κ̀ ὅρκοις τὸν πρὸς ἀλλήλους ὐδησαμένους πίστιν, ἀπόλυσιν παρεκάλουν. πείθεται ἦ ὁ ἄραψ, κ̀ πολλὴν ἐπαγόμενος δύναμιν, ἧκεν ὅτι τὸν ἰζάτην. μελλήσης ἦ τ̀ πρώτης συμβολ̃ς πεῖν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, καταλείπουσι τ̀ ἰζάτην ὐκ σωθήματος πάντες ὡς παντελ̃ δίμηνα καταχεθέντες, κ̀ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις ὐτρέψαντες, ἔφυγον. οὐ μὴν ὁ ἰζάτης κατεπλάγη, νοήσας ἦ θεοδοσίαν ὑπὸ τ̃ μεγιστάνων γενῆσθαι, κ̀ αὐτὸς εἰς τὸ στρατόπεδον ὑπεχώρησε, κ̀ τὴν αἰτίαν ζητήσας, ὡς ἔμαθε συστραγμένους πρὸς τὸν ἄραβα, τοὺς μὲν αἰτίους ἀναιρεῖ. τ̃ ἦ ὅπλου σῃ συμβαλὼν, πλείους μὲν ἀπέκτεινεν, πάντας ἦ φυγεῖν ἠνάγκασεν. αὐτὸν ἦ τὸν βασιλέα διώκων εἰς τι φρούριον σωθῆναι ἄρσαμον καλούμενον, κ̀ θεσμαχησάμενος καρτερῶς, εἷλε τὸ φρούριον. διαρπάσας ἦ τὴν ἐν αὐτῷ λείαν πᾶσαν, πολλὴ ἦ ἦν, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν τὸν ἀβίαν οὐ καταλαβὼν ζῶντα. θεὸς καταλαμβανόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. ὐποτυχόντες ἦ οἱ τ̃ ἀδιαβηνῶν μεγιστᾶνες τ̀ πρώτης ὐπιχειρήσεως, ἀποδιδόντος αὐτοὺς τ̃ θε τ̃ βασιλεῖ, ὐδὲ ὡς πρότερον, ἀλλὰ γράφουσιν πάλιν ὐολογίσῃ, βασιλέως ἦ πάρθων ὄντι ἦ, ἀποκαλοῦντες ὐποκτεῖναι μὲν τὸν ἰζάτην, κατασκεῦαι ἦ αὐτοῖς ἕτερον ὃν ἂν θέλω, τ̃ γνώμει πάρθον. μισεῖν γὰρ ἔλεγον τὸν ἑαυτ̃ βασιλέα, καταλύσαντα μὲν τὰ πάτρια, ξένων ἦ ἐθῶν γνόμενον. ταῦτα ἀκούσας ὁ πάρθος, ἐστήρθη θεὸς τὸν πόλεμον, κ̀ θεφάσεως δικαίας μηδεμίαν ἔχων ἀφορμὴν, τὰς ὑπὸ τ̃ πατρὸς αὐτ̃ δοθείσας τιμὰς ἔπεμπεν ἀπαγ̃. ἀπειθησάντ ἦ, πόλεμον κατήγγειλεν. ταραχθεὶς ἦ τ̀ ψυχὴν ὐκ μετρίως ὁ ἰζάτης, ὡς ἤκουσε ταῦτα, κατάγνωσιν μὲν φέρειν αὐτ̃ νομίσας τὸ τ̃ δωρεῶν ἀξιοῦσθαι δικαίαν ἀξ φόβον τῦτο θεᾶξας, εἰδὼς ἦ ὅτι κ̀ ἀποκτενεῖ ὁ πάρθος τὰς τιμὰς, ὐκ ἂν πρεμήσειεν, ἔκρινεν ὑπὲρ τ̃ κινδύνου θεὶ τὸν ὑπὲρ τ̃ς ψυχ̃ς κίνδυνον.

κ̀ τῦ-

καὶ τῶτον μέγιστον ἡγησάμενος ἔχειν σύμμαχον, καὶ A
ἐνθέντας μὲν τὰ τέκνα ἐς τὰς γυναῖκας εἰς τὴν ὑψ' ἑαυ-
τῶν ἀσφαλέστατον, σῖτον δὲ πάντα εἰς τὰς βάρεις,
καὶ ἐμπυρήσας τόν τε χόρτον καὶ τὰς νομάς. ταῦτά τε
ἐπεστρεπτοπάμενος, ὡς εἰδέχετο τοὺς πολεμίους.
ὡς δὲ γνωμομένου ἢ τῷ παρθου μετὰ πολλῆς δυνά-
μεως ἐπὶ τὸν ἰόρδανην ποταμὸν, καὶ ἐπὶ μυρίους
ἐπὶ τὸν ἀδιαβηνὸν ἤδη ἐληλυθότος, ὀλίγους τινὰς B
ἔτι ἐπιμένειν τὸν ἰζάτην, ἐπὶ τὸν ἀδιαβηνὸν ἐλθὼν
ἐστρατοπεδεύσατο, ἔχων περὶ αὐτὸν ἱππεῖς μὲν τοὺς
ἀριθμοὺς ἑξακισχιλίους. ἀφικνεῖται δὲ πρὸς
τὸν ἰζάτην ἄγγελος ὡς δὴ τοῦ παρθου πεμφθεὶς, ὃς τινὰ
τρόπον ἐδήλωσεν ὅσον τὸς ὄχθον ἤγγελλεν, ὡς διὰ διφθέρων
ποταμοῦ μέσου βάψαντα τοὺς ἀσκοὺς τοὺς ἐκ τῆς πηδήσεως,
καὶ τοὺς ὑπηκόους αὐτῆς βασιλέας καταλέγειν. ἐπείλει δὲ C
λύσειν αὐτὸν δίκας, ἀχάριστον φὴν δικαιότατος τοὺς ἐ-
αυτῶν ἡγουμένους, καὶ ῥύεσθαι τῆς βασιλέως αὐτὸν χειρὸς,
εἰδότα τὸν θεὸν ὑπὲρ σέβειν δυνήσεσθαι. ταῦτα τοῦ ἀγγέλου
φήσαντος, ὁ ἰζάτης εὐθέως μὲν τὴν παρθων δύνα-
μιν ἔφη πολὺ τῆς αὐτοῦ διαφέρουσαν, γινώσκειν δὲ
ὅτι μᾶλλον ἀνθρώπων παίτων ἔλεγχον χρείαν τὸν
θεὸν. καὶ ταυτὶ λέγων δυὶ τὴν ἱκετείαν ἐτρέπετο τοῦ θεοῦ, χαμαί τε ῥίψας αὐτὸν, καὶ
ἀποδὺς τὴν κεφαλὴν καταιχμίας, μετὰ γυναικὸς
καὶ τέκνων ἐπὶ γῆς ἔδην, ἀνακαλῶν τὸν θεὸν καὶ λέγων, D
εἰ μὴ μόνον ὁ δίκαιος κύριος τῆς σῆς ἐγκλήσεως χρη-
σόμενος, τῶν πάντων ἢ δικαίως μόνον καὶ πρώτων ἤ-
νεσαι κύριον, ἐλθὲ σύμμαχος, οὐχ ὡς ἐμοῦ μόνον
ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους, ἀλλ' ὅπως καὶ τῆς σῆς δυ-
νάμεως καταπτολμήσασιν, καὶ μεγαλορρήμονα γλῶσ-
σαν ἐπαφῆναι οὐ πρέπειεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπο-
λιπάρει δακρύων, καὶ ὀδυρόμενος. ἐπήκοος ἢ ὁ θεὸς ἐγέ-
νετο, καὶ κατ' ἐκείνην δὴ τὴν νύκτα δέξαμενος ἱκε- E
σίους δήσεις ἐν αἷς ἐλέγετο δακῶν καὶ σακῶν χεῖρα μεγάλην καταρρησασαν αὐτοῦ τῆς ἀποδη-
μίας ἐπιστρατευσαμένην δηρπάζειν τὴν παρ-
θυαίων, ἄφραπτος αὐτῇ δόξειν εἰς τοὐπίσω. καὶ ὁ
ἰζάτης ἔτος κατὰ θεοῦ πρόνοιαν τὰς ἀπειλὰς τοῦ πάρ-
θου δηλαδὴ ἔφυγεν. μετὰ δὲ πολὺν ἢ χρόνον πεντηκοστὸν
μὲν καὶ πέμπτον ἀπὸ γενεᾶς πληρώσας ἔτος, τέταρτον ἢ
πρὸς εἰκοστὸν δυναστεύσας, καταλιπὼν παῖδας
ἄρρενας εἴκοσι τέσσαρας, τὴν μὲν τοῦ διαδοχὴν τῆς F
ἀρχῆς τὸν ἀδελφοῦ μονόβαζον ἐπέλυε λαβεῖν, ἀμείβομενος αὐτὸν, ὅτι κατὰ τὴν ἀποδημίαν
αὐτοῦ, μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θάνατον, πῶς ἂν φυ-
λάξειν αὐτῷ τὴν δυναστείαν. ἡ ἢ μήτηρ ἐλένη, τὸν
τοῦ παιδὸς θάνατον ἀκούσασα βαρέως μὲν ἤνεγκεν, ὡς
εἰκὸς μητέρα στερομένην δυσεβεστάτου παιδὸς, ὡς δὲ
μαθοῦσα ἔχειν τὴν διαδοχὴν ἀκούσασα εἰς τὴν
ἀρτιβύτερον αὐτῆς υἱὸν ἥκουσαν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐ- G
κώλυεν. ὡς δὲ γνωμομένη ἢ εἰς τὴν ἀδιαβηνὴν, ἡ πο-
λὺν ἰζάτην τῷ παιδὶ χρόνον ἐπεβίωσεν. ὁ ἢ μονόβαζος
τότε ἐκείνης ὀσᾶ, καὶ τὰ τοῦ ἀδελφοῦ πέμψας εἰς ἱεροσό-
λυμα θάψαι προσέταξεν ἐν τῇ συρομίσιν, αἷς ἡ μήτηρ
κατασκευάσει ζῶσα τὸν ἀετωμὸν τεία σάλπιγξ τῆς τῆδε ἱε-
ροσολυμιτῶν πόλεως ἀπηχήσας. ἀλλὰ μονόβαζος μὲν ὁ βασιλεὺς, ὅσα κατὰ τὸν ζῶντα χρόνον ἐπράξεν, ὅσ-
ων ἐπαγγελῶμεν. φάδος ἢ ἰουδαίας ὀπίζοντος χρόνῳ τὸν αὐτὸν θόλδας ἀνόμασε, πείθων τὸ πλῆθος ἐ-
κλογ ἀναλαβόντα τὰς κτήσεις ἐπὶ τὸν ἰορδάνην ποταμὸν αὐτῶν. ἀναφὰς δὲ ἐλέγχου ἕνεκα

fretúsque huius auxilio liberos & vxores in munitissimum quo tum castellum deposuit. frumentum autem in arces: quo facto fœnum omne flammis corripit & pabulum: atque ita præparatus expectabat aduentum hostium. Cumque Parthus numerosas equitum atque peditum secum properè trahens copias opinione citius venisset, posuissetque castra ad fluuium qui Adiabenam à Media dirimit: Izates quoque non longè inde castra metatus est, habens circa se equitum sex millia. in ea castra Vologesus præmisit nuncium, qui hosti indicaret quantis ipse stiparetur copiis, contractis è toto imperio quàm latè patet Bactra inter & Euphratem fluuium, minabatúrque daturum eum pœnas ingratitudinis erga dominos: ac ne Deum quidem quem coleret, posse eum è suis manibus eripere. Hæc referente nuncio, Izates respondit, scire quidem se nullo modo conferendum esse Parthorum viribus, nec tamen ignorare Deum esse longè potentiorem vniuersis mortalibus. atque ita dimisso nuncio supplex humi ante Deum procidit, cinere caput turpatus, & indicto sibi vnà cum vxore ac liberis ieiunio, his precibus Deum inuocans: Si non frustra me dominator domine tuæ bonitati dedidi, téque merito solum & primum habeo dominum, veni in auxilium, non tam me defensurus ab hostibus, quàm illorum repressurus audaciam, qui nefaria lingua immanes voces non horruerunt iactare contra tuam potentiam. Sic implorantem & lamentantem exaudiuit Deus: illáque ipsa nocte Vologesus receptis literis, significantibus Daharum & Sacarum validam manum contempta regis absentia populari regionem Parthicam, infecto negotio retrorsum cum exercitu abiit: ita vt euidenter appareret Izatem tum seruatum diuina prouidentia. Non multo autem pòst exacto ætatis anno quinto supra quinquagesimum, regni vigesimoquarto, superstitibus quatuor liberis masculis, successionem tamen regni reliquit fratri Monobazo, referens ei gratiam bona fide seruati sibi absenti principatus olim post communis patris obitum. Mater porrò Helena mortem eius compertam tulit grauiter, vt par erat orbatam amantissimo filio: magnam tamen consolationem habuit, cùm audiret successisse suum maiorem natu filium, ad quem conueniendum sine mora profecta est: reuersáque in Adiabenam, non multo tempore Izatæ superuixit. Monobazus autem ossa eius & fratris sui misit Hierosolyma, condenda in extructis ab ipsa pyramidibus tribus numero, tertio ab vrbe Hierosolymitana stadio dissitis. Sed quæ Monobazus regni sui tempore gesserit, dicemus postea. Fado porrò procuratore apud Iudæam prælitigator quidam nomine Theudas persuasit magnæ vulgi multitudini, vt assumptis suis facultatibus sequerentur se ad Iordanem fluuium. prophetam enim se iactabat, pollicés

sciſſurum ſe verbo fluuium & facilem præbiturum tranſitum, talique promiſſione permultis impoſuit. At Fadus effecit vt nihil lucrifacerent ex ſua inſipientia, immiſſis in eos turmis equitum: qui ex improuiſo irruentes ex his multos interemerunt, multos viuos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cuius caput abſciſſum reportarunt Hieroſolyma. atque hæc ſunt quæ Iudæis contigerunt adminiſtrationis Cuſpij Fadi tempore.

CAP. III.

Quemodo Tiberius Alexander procurator filios Iudæ Galilæi punit.

V. FAdo autem ſucceſſit Tiberius Alexander, eius Alexandri filius qui Alabarchiæ magiſtratum geſſit Alexandriæ, omnium in ea vrbe ſuo tempore ditiſſimi, qui etiam erga Deum pietate ſuperauit filium, deſertorem religionis patriæ. horum tempore magna illa fames Iudæam tenuit, quando regina Helena frumentum ingenti ſumptu ex Ægypto comparatum in egenos diſtribuit, vt iam dictum eſt. eodem tempore etiam filij Galilæi Iudæ Iacobus & Simon ſublati ſunt de medio, eius qui agente Syriæ cenſum Quirinio Iudæos ſolicitabat ad defectionem à Romano populo: hos enim Alexander crucis affecit ſupplicio. Herodes autem rex Chalcidis Ioſephum Camydæ filium priuauit ſummo pontificio, eique ſuccedere iuſſit Ananiam Nebedæi filium. Tiberio Alexandro ſucceſſit Cumanus, quo tempore idem Herodes Agrippæ magni frater vita exceſſit octauo anno principatus Claudij, ſuperſtitibus tribus filiis: quorum Ariſtobulus ex priore vxore natus eſt: è Bernice verò fratris filia Bernicianus & Hyrcanus. eius principatum Claudius
VI. Cæſar Agrippæ iuniori donauit. Sub eodem Cumano exorta ſeditione Hieroſolymis multi Iudæorum deſiderati ſunt, cuius cauſam primùm explicabimus.

CAP. IV.

Quemodo plurimi Iudæorum circa templum oppreſſi ſunt.

INſtante Paſchæ feſto per quod noſtris hominibus veſci panibus infermentatis mos eſt, concurrentibus vndique ad ſolennitatem turbis plurimis, veritus Cumanus ne inde naſceretur motus aliquis, iuſſit cohortem vnam armatam ſtare ſupra templi porticus, cohibituram tumultum ſi quis fortè exiſteret. nam idem & alij ante illum præſides factitauerunt feſtiuitatum temporibus. eius feſti die quarta miles quidam oſtendit populo nudata genitalia: qua contumelia furentes vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas. & quidam audaciores in Cumanum iactabant conuitia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. his auditis Cumanus & ipſe non mediocriter irritatus eſt: rogabat tamen vt deſinerent mouere ſeditionem feſto tempore. cúmque illi adeò non parerent, vt maioribus etiam impeterent eum conuitiis, iubet totum exercitum

προσάγμασι τὸν ποταμὸν χώσας, ὁδοὺς ἔφη παρέξειν αὐτοῖς ῥᾳδίας, καὶ ταῦτα λέγων, πολλοὺς ἀπώλεσεν. οὐ μὴν ἔλαθεν αὐτοὺς τὴν ἀφροσύνης ὄναδαν φάδος, ἀλλ' ἐξέπεμψεν ἴλην ἱππέων ἐπ' αὐτούς, ἥτις ἀφροσδόκητος ὑπαντήσασα, πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε, πολλοὺς δὲ ζωγρίας ἔλαβεν, αὐτὸν τε τὸν Θευδᾶν ζωγρήσαντες, ἀποτέμνουσι τὴν κεφαλὴν, καὶ κομίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. τὰ μὲν οὖν συμβάντα τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς ἐκείνου φάδου ἐπὶ ἐπίτροπης χρόνοις, ταῦτα ἐγένετο.

Κεφάλαιον γ'.

Ὡς τιβέριος ἀλέξανδρος [illegible] περὶ τοὺς Ἰούδα τοῦ γαλιλαίου υἱοὺς ἐπολέμησε.

ΗΛθε δὲ φάδῳ τιβέριος ἀλέξανδρος ἡγεμὼν ἀλεξάνδρου παῖς τοῦ ἀλαβαρχήσαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ πλούτῳ προενεγκάντος τὸν ἐκεῖ καθ' αὑτὸν, ὃς διέμεινε καὶ τῇ πρὸς τὸν θεὸν εὐσεβείᾳ τοῦ παιδὸς ἀλεξάνδρου. τοῖς γὰρ πατρίοις ἐκ σπέρματος ἔθος ἐστὶν ἔθνος τοῦτο, καὶ τὸν μέγαν λαμὸν καὶ τὸν Ἰουδαίαν σωτῆρα γενέσθαι, καθ' ὃν καὶ ἡ βασίλισσα ἑλένη πολλῶν χρημάτων ὠνησαμένη σῖτον κατὰ τὸν ἀγρότην, διένειμε τοῖς λιμοττομένοις ὡς προεῖπον. πρὸς τούτους δὲ οἱ παῖδες Ἰούδα τὸν γαλιλαῖον ἀπρεθησαν, τὸν τὸν λαὸν ἀποστάσαντος κυρίλιος τὸν Ἰουδαίας πεμπτὸν ἔτος, ὡς ἐν τοῖς πρὸ τούτων ἐδηλώσαμεν, Ἰάκωβος καὶ σίμων, οὓς ἀνασταυρώσαι προσέταξεν ὁ ἀλέξανδρος. ὁ δὲ χαλκίδος βασιλεὺς ἡρώδης, μεταστήσας τὸν ἀρχιερωσύνης ἰώσηπον τὸν τοῦ καμύδη, τὸν ἀνανέδηλον τὸν τιμῆς αἰτίᾳ τῷ τοῦ νεβεδαίου δίδωσι. τιβερίου δὲ ἀλεξάνδρου κύμανος ἀφίκετο ἀνάδυχος, καὶ τελευτᾷ τὸν βίον ἡρώδης ὁ μεγάλου βασιλέως ἀγρίππα ἀδελφὸς, ὃν δὴ κλαυδίου καίσαρος ἀρχῆς ἔτει, καταλιπὼν ἓξ υἱοὺς, ἀριστόβουλον μὲν, ὃν ἐκ φωτίνης αὐτῷ ταχθείσης γυναικὸς, ἐκ βερνίκης δὲ τῆς ἀδελφῆς θυγατρὸς βερνικιανὸν, καὶ ὑρκανόν. τούτους δὲ ἀρχὴν αὐτῷ κλαύδιος καῖσαρ ἀγρίππᾳ τῷ νεωτέρῳ δέδωκε. σάσεως δὲ ἐμπεσούσης τῇ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν πόλει, κυμάνου τὰ κατὰ τὴν Ἰουδαίαν πράγματα διοικοῦντος, ἐφθάρησαν ὑπὸ ταύτης πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων, καὶ πρότερον ἀφηγήσομαι τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ταῦτα συνέβη.

Κεφάλαιον δ'.

Ὡς πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὸ ἱερὸν ἀπώλοντο.

ΤΗς πάσχα προσαγορευομένης ἑορτῆς συνάσης, καθ' ἣν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν ἄζυμα προσφέρεσθαι, πολλῶν καὶ πανταχόθεν πλήθους συναχθέντος ἐπὶ τὴν ἑορτὴν, δείσας ὁ κύμανος μή νεώτερόν τι φῶς τότων προσαύσῃ, κελεύει τῷ στρατιωτικῷ μίαν τάξιν ἀναλαβεῖν τὰ ὅπλα ὅπου τοῦ τοῦ ἱεροῦ στοῶν ἐπὶ ταῖς κατασκοποῦντας τὸν νεωτερισμὸν εἰ ἄρα τις γένοιτο. τοῦτο δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸν Ἰουδαίας ὑπερεπάσαντες ἐν ταῖς ἑορταῖς ἐποίουν. τετάρτη δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς, στρατιώτης τὰς ἀναπαλύσας ἐπιδείκνυσι τῷ πλήθει τὰ αἰδοῖα, καὶ πρὸς τοῦτο θαυμαζόντων, ὀργὴ καὶ θυμὸς ἦν αὐτοῖς ὑβρίσθαι λεγόντων, ἀλλὰ τὸν θεὸν ἠσεβῆσθαι τινὲς δὲ τῶν θεσσαλῶν τὸν κύμανον ἐβλασφήμουν, ὡς αὐτὸ τὸν στρατιώτην καθίσαι λέγοντες. κύμανος δὲ ἀκούσας, καὶ αὐτὸς ὑπ' ἐμπειρίας ἐρεθίζεται πρὸς τὰς βλασφημίας. παρήνει μήτοι παύσασθαι νεωτέρων ὑπομνησιῶντας πραγμάτων, μηδὲ ὑπάσεις ἁρπάσειν ἐν ἑορτῇ. μὴ πειθῶν δὲ, μᾶλλον δὲ ἐπίκλητος βλασφημίαν, κελεύει τὸ στράτευμα παντοπλίαν ἀναλα-

ἀναλαβόντας, ἦλθ εἰς τ̃ ἀντωνίαν, φρούριον ὃ τῆτο καθάπερ κ̀ πρόσθεν ἐπομνῦσι δικείμενον τῷ ἱερῷ. παρεγινομένοις ὃ τοις γραπώταις, θεασάμενον τὸ πλῆθος, κ̀ φοβηθέν, φεύγειν ὥρμησε. τῶν ὃ ἐξόδων στενῶν ὄντων, διὰπερ ἐδ νομίζοντας ὑπὸ τ̃ πολεμίων, κ̀ συνωθεῖσθαι κ̀ τ̃ φυγὴν, πολλὰς μ̀ ἀλλήλων ἐν τοῖς στενοῖς θλιβόμενοι διέφθειρον. δύο γοῦν μυριάδες ἐξηριθμήθησαν τῶν κ̀ τ̃ φασιν ἐκείνων φθαρέντων. πένθος ὃ ἦν τὸ λοιπὸν ἀπὶ τ̃ ἑορτῆς, κ̀ πάντες ἀναλαβόμενοι τ̃ ἀχῶν κ̀ τ̃ θυσιῶν, ὅπι θρηνώσοις, κ̀ κλαυθμοις ἐτρέποντο. τοιῦτον μ̀ ἕνος ἀστρατίας γραπώτου πάθημα γνώσεως ἐδραπάσατο. ὅπως ὃ αὐτῷ τὸ πρῶτον πένθος ἐπέπαυτο, κ̀ κακὸν ἄλλο προσέπιπτε. τῶν γὰρ ἐφεστώτων ὅπι νεωτερισμῶ τινες κ̀ τῶν δημοσίαν ὁδὸν ὡς ἑκατὸν σταδίων ἀπωθεν τ̃ πόλεως σήφανον κάσαντες δοῦλον ὁδοποιοῦντα λῃστὰς ὑσαντες, ἅπασαν αὐτ̃ τ̃ κτῆσιν διήρπαζον. ἀκύσας ὃ τὸ γεγονὸς ὁ κύμανος, δύο μὲν πέμπει γραπώτας, κελεύσας αὐτοῖς τὰς πλησίον κώμας διαρπάσαι, τοις ὃ ὀπφανεστάτοις αὐτῶν δήσαντες, ἐπ' αὐτὸν ἄγειν. τ̃ ὃ πορθήσεως γνωμένης, τ̃ γραπωτῶν τὰς τοις μωϋσέως νόμοις, ἐν τινι κώμῃ λαβὼν κειμήλια, φερομένας εἰς τ̃ πάντων ὄψιν, διέρριψεν, ὅπι βλασφημῶν, κ̀ πολλὰ κ̀ πεπτομένοις. οἱ ὃ ἰουδαῖοι ταῦτα ἀκύσαντες, κ̀ πολλοὶ συνδραμόντες καταβαίνουσιν εἰς καισάρειαν, ὅπως γὰρ ἐτύγχανεν ὁ κύμανος ὤν, ἱκετεύοντες μὴ αὐτοις, ἀλλὰ τ̃ θεὸν ὃν περ οἱ νόμοι καθυβρίζοντας ἐκδικῆσαι. ζῆλος γὰρ οὐκ ἐνωμότως, τῶν παρόντων αὐτοῖς ὑπερβεβιασμένων. κ̀ ὁ κύμανος δείσας μὴ πάλιν νεωτερήσειε τὸ πλῆθος, συμβαλόμενος τῶν φίλων, τὸν συμβάντα τοῖς νόμοις γραπώτην πελεκίσας, ἔπαυσε τῶν κατὰ τὴν ἐπὶ δευτέρου μέλλησαν ἐξάψεσθαι.

A cum armis conuenire in Antoniam castellum templum imminens, vt suprà docuimus. vulgaris autem multitudo visp aduentu militum territa, cœpit magno impetu fugere. & cùm essent angusti viarum exitus, rati à tergo hostem insequi, comprimebant se inuicem inter fugiendum, & conculcabant in angustiis, ita vt perirent plurimi. viginti enim millia extinctorum illo tumultu numerata sunt: versáque in luctum festa lætitia, omnes sacrificiorum & precationum obliti, dediderunt se lamentis ac eiulatibus: tantam cladem intulit vnius militis imprudentia. Vix hic locus desierat, cum aliud malum accidit. Quidam enim qui ex illa turba fugientes euaserant, in publica via centesimo ab vrbe stadio Stephanum Cæsaris seruum iter facientem aggressi sunt latrocinio, omnésque eius diripuerunt sarcinas. quo audito Cumanus confestim eò misit milites, iussos vt vicos locos propinquos diriperent. in hac populatione miles quidam libros Mosaicos in quodam vico inuentos protulit, cósque lacerauit in conspectu omnium, multis debacchatus & in legem & in gentem totam conuitiis. Hoc vbi ad Iudæos perlatum est, facto concursu agmine magno petunt Cæsaream, in qua tum Cumanus agebat, supplicantes vt non suam, sed læsi numinis vlciscetur iniuriam. Tum præses veritus defectionem populi, de amicorum consilio militem illum violatorem legis securi ferit, atque hoc modo tumultum iam resipullulantem sedauit.

B

C

D

Κεφάλαιον ε.

Στάσις ἰουδαίων πρὸς σαμαρεῖς.

Cap. V.

Seditio inter Samaritas & Iudæos orta.

Γίνεται ὃ κ̀ σαμαρείταις πρὸς ἰουδαίους ἔχθρα, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ἔθος ἦν τοῖς γαλιλαίοις ἐν ταῖς ἑορταῖς εἰς τὸν ἱερὸν πόλιν ἀναβαινομένοις, ὁδεύειν διὰ τῆς σαμαρέων χώρας, καὶ τότε κάθοδον αὐτοῖς κώμης τῆς ναὶς λεγομένης, σαμαρείας ὃ κ̀ τ̃ μεγάλου πεδίου τινὲς σωνάψαντες μάχλω, πολλοὶς αὐτῶν αἰτιωμένοις πυνθόμενοι ὃ τὰ πραχθέντα τῶν γαλιλαίων οἱ πρῶτοι, πρὸς κύμανον ἀφίκοντο, κ̀ παρεκάλουν αὐτὸν μετεῖναι τῶν αἰτηθέντων τ̃ φόνον. ὁ ὃ χρήμασι πεισθεὶς ὑπὸ τῶν σαμαρέων, ὠλιγώρησεν. ἀγανακτήσαντες ὃ ὅπι τούτῳ γαλιλαῖοι τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων ἐπείθον ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἀντέχεσθαι. δουλείαν γὰρ κ̀ καθ' αὑτὸν μὲν πικρὰν ἔλεγον εἶν, τὸν ἐφ' ὕβρει ὃ παντάπασιν ἀφόρητον. τῶν ὃ ἐν τέλει καταφρονεῖν αὐτοὺς πειρωμένων, κ̀ πείσειν τὸν κύμανον ἐπαγγελλομένων δίκας εἰσπράξεσθαι παρὰ τῶν αἰτησαμένων, ἐκείνοις μὲν κ̀ προσέχον. ἀναλαβόντες ὃ τὰ ὅπλα κ̀ βοηθεῖν ἐλεάζαρον τ̃ τοῦ δειναίου παρακαλέσαντες. λῃστὴς ὃ ὢν ἐκ τῶν πολλὰ τὸν ἀριθμὸν ἐν ὄρει πεποιημένος, κώμας τινὰς τῶν σαμαρέων ἐμφρήσαντες διαρπάζουσι.

E

F

G

VII. POst hæc inter Samaritas & Iudæos oritur dissidium initiis talibus. Mos erat Galilæis per dies festos Hierosolyma petentibus iter facere per Samariam. Aliquando igitur cùm transirent vicum Samaritarum ditionis, qui Nais dicitur, in Magno campo situs, commissa inter viatores & vicanos pugna multi Galilæorum desiderati sunt. Id indignè ferentes eorum primates Iudæos ad arma conciuerunt, hortantes vt se in libertatem assererent. Seruitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum iniuriis coniuncta sit. Cúmque magistratus lenire eos conarentur, pollicerentúrque se Cumano persuasuros, vt pœnas de cædis autoribus sumeret: vulgus contemptis pacificatoribus, arma corripit, ascito in auxilium Eleazaro Dinæi filio. Is ex professo latro multis iam annis in montibus errans vicos Samaritanorum incendiis & rapinis vastauerat. At Cumanus cognitis quæ gesta fuerant, assumit Sebastenorum alam, & quamuis cohortes peditum: armatisque etiam Samaritanis contra Iudæos proficiscitur, quos aggressus multos perimit, plures viuos captos abducit. Tum verò Hierosolymitanorum primi genere atque honoribus, vt viderunt ad quantam

κύμανος ὃ ὁ πρὸς αὐτὸν ἀφικομένης, ἀναλαβὼν τὴν τῶν σεβαστηνῶν ἴλην, κ̀ πεζῶν τόσα τάγματα, τούς τε σαμαρείτας καθοπλίσας, ἐξῆλθεν ὅπι τοὺς ἰουδαίους, κ̀ συλλαβὼν πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, πλείους ὃ ζῶντας ἔλαβεν. οἱ ὃ πρῶτοι κ̀ τιμὴν κ̀ γένους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ὡς εἶδον εἰς δέον

calamitatem ventum sit, indicti saccos, & capita spargi cinere, modis omnibus conabantur flectere multitudinem, præ oculis ei ponentes diruendam patriam, & templi incendium, liberósque cum vxoribus captiuos abducendos vt profanis nationibus seruiant: rogabántque vt mutato consilio, & abiectis armis quiescerent in posterum, & suas quisque domos repeterent. His verbis tandem persuasi dilapsi sunt, latrones verò ad loca munita reuersi sunt denuo. Atque ex eo tempore vniuersa VIII. Iudæa repleta est latronum receptaculis. Porrò Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem conueniunt, & Iudæos accusant, quòd vicos eorũ diripuerint ac incenderint, addentes non tam se ægrè ferre propriam iniuriam, quàm contemptam Romanorum potestatem, ad quorum cognitionem spectaret de iniuriis prouincialium decernere: nunc istos quasi nulli vsquam essent Romanorum magistratus, vicinos infestasse excursionibus. quamobrem nunc se venisse, vt vindictam impetrarent à præside. Hæ fuerunt querelæ gentis Samariticæ. Iudæi contrà & seditionis & pugnæ causam in Samaritas referebant, sed maximè in Cumanum, qui muneribus illorum corruptus tantam cædem dissimulanter tulerit. His auditis, Quadratus iudicium distulit, dicens se prolaturum sententiam, postquam præsens apud Iudæam rei veritatem exactiùs cognouerit. Ita tum infecto negotio discessum est. Paulò verò pòst Quadratus venit in Samariam, vbi cùm iussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpa tumultum illum excitatum. Cognito deinde quòd & Iudæorum quidam res nouas moliti sint, in crucem egit quos Cumanus vinctos ceperat. Inde profectus in vicum Lyddam instar vrbis amplum, sedens pro tribunali, & iterum Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samarita, Dortum Iudæorum primatem cum aliis quatuor sociis Iudæos ad defectionem solicitasse: quos præses affecit supplicio. Ananiam verò summum pontificem, & Ananum ducem vinctos Romam misit, vt apud Claudium Cæsarem facti sui rationem redderent. Primores enim Samaritanorum atque Iudæorum, simúlque Cumanum procuratorem, & tribunum Celerem ire in Italiam iussit ad imperatorem, vt sub eo iudice decernerentur de his quas inter se habebant controuersiis. Ipse veritus ne nouum aliquid Iudæi molirentur adiit Hierosolyma: vbi pacata inuenit omnia, populúmque occupatum patrio festo, & operãtem sacrificiis. Credens igitur nihil nouaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. Cumanus porrò & Samaritæ Romam missi statuta die iubentur causam suam dicere. Comparauerant autem sibi fauorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum opera vicissent aduersarios Iudæos, nisi Agrippa iunior tum Romæ degens, & Iudæorum primores premi fauore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippina vxore Claudij, vt marito

κηκῶν μέγεθος ἴκουσι, μετενδυσάμενοι σάκκους, καὶ σποδῷ τὰς κεφαλὰς ἀναπλήσαντες, παντάπασι τοὺς ἱκέτας ὧδε καλοῦντες ἦσαν, καὶ πείθοντες μεθ' ὁρμῆς θυμούς, καταστοχασάμενοι μὲν αὐτῶν τὴν πατρίδα, τὸ δὲ ἱερὸν πυρπολήσοντες, αὐτῶν δὲ καὶ γυναικῶν σὺν τέκνοις ἀνδραποδισμοὺς ἐσομένους, μεταθέσθαι τε λογισμὸν, καὶ ὅπλα ῥίψαντας, ἡρεμεῖν εἰς τὸ λοιπὸν διαχωρήσαντας εἰς τὰ αὐτῶν. ταῦτα δὲ εἰπόντας, ἔπεισαν. καὶ οἱ μὲν διελύθησαν, οἱ λῃσταὶ δὲ ὅλη τοῖς ἐχυρωτέροις τόποις πάλιν ἐνέπλησαν. ἐξ ἐκείνου δὲ ἡ σύμπασα Ἰουδαία λῃστηρίων ἐπλήσθη. σαμαρῖται δὲ οἱ πρῶτοι, πρὸς νομίδιον κοδράτον τὸν συρίας ἡγεμόνα τότε πρῶτα καὶ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ἐν τύρῳ τυγχάνοντα ὧδε ἐβόων, κατηγοροῦντες τῶν ἰουδαίων, ὡς τὰς κώμας αὐτῶν ἐμπρήσειαν καὶ διαρπάσαιεν. καὶ ὡς μὲν ὧν αὐτοὶ πεπόνθασιν, οὐχ ὕστις ἀγανακτεῖν ἔφασκον, ὡς ὅτι ῥωμαίων καταφρονήσειαν, ἐφ' οἷς κεῖται ἐγκλήμασιν αὐτοὺς εἰκὸς ἦν δίκην ὀφλῆσαι, ἢ τοιοῦ ὡς οὐχ ἑκόντων ἡγεμόνας ῥωμαίους καταδραμεῖν. ἦκεν ὃν ἐπ' αὐτὸν ἐγκλήσεις τυγχάνοντες. ταῦτα μὲν οὖν οἱ σαμάρειοι κατηγόρουν. ἰουδαῖοι δὲ καὶ τὸ σύνολον καὶ τὰ μάχης αἴτιοι γενόμενοι σαμάρειοι ἔφασαν, φερόμενον δώροις ὑπ' αὐτῶν φθαρῆναι, καὶ ὧδε σιωπήσαντα τὴν ἀπηνεμένων φόνον. καὶ νουαδράτος ἀκούσας, ἐφαρπάζεται τῷ κέρδει, εἰπὼν ὑποφαίνειν ἐπειδὰν εἰς τὴν ἰουδαίαν ὧδε ἡγεμόνα ἀκριβῆσαι ἐγνωκὼς δικαιοσύνην τὴν ἀλήθειαν. καὶ οἱ μὲν ἀπῆσαν ἀφεκτοι, μετ' ὀλίγον δὲ ἡ χειμὼν ὁ κυαδράτος ἦν εἰς σαμάρειαν, ἔνθα διακούσας αἰτίους τῆς ταραχῆς ὑπέλαβε γενομένους σαμάρεις. ὡς δὲ καὶ ἰουδαίων τινὰς νεωτερίσαντας ἔμαθεν, ἀνῆς αὔρωσεν, οὐδὲ κύμασιν ἔλαβεν ἀχμαλώτους. κἀκεῖθεν εἰς κώμην τινὰ ὧδε καλουμένην λύδδαν, πόλεως τὸ μέγεθος ὑπερβεβηκυῖαν, καθίσας ἐπὶ βήματος καὶ δευτέρου τῶν σαμαρέων διακούσας, διδάσκεται ὧδέ τινος σαμαρέως, ὅτι τῶν ἰουδαίων τὸν πρῶτον ὄνομα δόρτους, καί τινες σὺν αὐτῷ νεωτερισταὶ τέσσαρες τὸν ἀριθμὸν, πείσειαν τὸ ὅλον ὅπλα τῇ ῥωμαίων δουλάσει. κἀκείνους μὲν ὁ νουαδράτος ἀνελεῖν προσέταξεν. τοὺς δὲ ἀναίτιον τὸν ἀρχιερέα, καὶ τὸν στρατηγὸν ἄνανον δήσας, εἰς ῥώμην ἀπέπεμψε, ὡς ἐπὶ πεπραγμένων λόγον ὑφέξοντας κλαυδίῳ καίσαρι. κελεύει δὲ καὶ τοῖς τῶν σαμαρέων πρώτοις, καὶ τοῖς ἰουδαίων, κυμάνῳ τε ὑπηρέτῃ, καὶ κέλερι, χιλίαρχος δὲ οὗτος, ὅπως τὸν βίας ἀπεῖναι πρὸς τὸ αὐτοκράτορα κελευσθησομένους ὑπ' αὐτοῦ ὡς τὴν πρὸς ἀλλήλους ζητήσεων. αὐτὸς δὲ δήσας μὲν τὸ πλῆθος τῶν ἰουδαίων νεωτερήσειν, εἰς τιμὴν τῆς ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἀφικνεῖται. καταλαμβάνει δὲ αὐτὸν εἰρωνυμόμενον, καὶ πάτριον ἑορτὴν τοῦ θεοῦ τελοῦσαν. πιστεύσας οὖν μηδέν νεωτερισμὸν παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι, καταλιπὼν ἑορτάζοντας, ὑπέστρεφεν εἰς αἰτόχειαν. οἱ δὲ κύμανον ἦγε, καὶ τοὺς πρώτους τῶν σαμαρέων ἀναπεμφθέντας εἰς ῥώμην, λαμβάνουσι ὧδε τὸν αὐτοκράτορες ἡμέραν καθ' ἣν ὧδε τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεων λόγον ἔμελλεν. ἀπεδέδει δὲ μεγίστη τῶν κυμάνου, καὶ τοῖς σαμαρεῦσιν ἰδίᾳ, ὧδε τῆς κρίσεως ἀπολαθέσθαι, καὶ φίλων, κἂν ὧδε ἐνεγένοντο τῆς ἰουδαίων εἰ μὴ πρὸ ἐμπεσὼν ὁ νεωτερὸς ἐν τῇ ῥώμῃ τυγχάνων, καίσαρα διδόμενος

τους ἰδὼν τοὺς τῶν ἰουδαίων πρώτους, ἐδεήθη πολλὰ τῆς αὐτοκράτορος γυναικὸς ἀγριππίνης πεῖσαι τὸν ἄνδρα δέησιν

ἀκούσαντα φρενοῦντος τῇ αὐτοῦ δημοσιωνῇ τιμωρήσασθαι τοὺς αἰτίους τῆς ἀποστάσεως. ὁ δὲ κλαύδιος τῇ δεήσει ταύτῃ μαλθακισθεὶς, καὶ ἀκούσας ὡς οὖρε τοὺς παλαιοὺς ἀρχηγοὺς τοὺς συμβεῖς γνωμόνας, τοὺς ἐπ' ἀναβάντας πρὸς αὐτὸν, ἐπέλυσεν αἰκισθέντας, τὸν κυμάνῳ ἢ φυγὴν ἐπέβαλε. κέλερα δὲ τὸν χιλίαρχον ἐκέλευσεν ἄγοντας εἰς τὰ ἱεροσόλυμα παντὸς ὁρῶντος ὅτι τοῦ πόλει πᾶσαι σύροντας, ἵνας ἀποκτείναι. πέμπει δὲ καὶ κλαύδιος φήλικα πάλλαντος ἀδελφὸν τοῦ καὶ τὴ ἰουδαίων περιτιθέμενον σκῆπτρον. τὸ δὲ ἀρχῆς δωδέκατον ἔτος ἤδη ἀνεπληρωκὼς, δωρεῖται τὴ ἀγρίππαν τῇ φιλίππου τετραρχίᾳ, καὶ βατανάᾳ, προσθεὶς αὐτοῦ τὴ τραχωνίτιν σὺν ἀβέλλᾳ. λυσανίᾳ δὲ αὕτη γεγόνει τετραρχία. τοῦ χαλκίδα δ' αὐτὸν ἀφαιρεῖται, δωδεκαετίᾳ τούτῃς ἔτη πάσαρα. λαβὼν δὲ τὴ δωρεὰν παρὰ τοῦ καίσαρος ἀγρίππας, ἐκδίδωσι πρὸς γάμον ἀζίζῳ τῷ ἐμισῶν βασιλεῖ περιτεμνεσθαι θελήσαντι, δρούσιλλαν τὴ ἀδελφήν. ἐπιφανὴς γὰρ ὁ αἰτιόχου τοῦ καλλίου παῖς, παρητήσατο τὸν γάμον μὴ βουληθεὶς εἰς τὰ ἰουδαίων ἔθη μεταλαβεῖν, καίπερ τοῦτο ποιήσειν προϋποχόμενος αὐτῆς τῷ πατρί. καὶ μυριάμμην δὲ ἐξέδωκεν ἀρχελάῳ τῷ ἑλκίου παιδὶ, προτερον ὑπὸ ἀγρίππα τοῦ πατρὸς ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ, καὶ γένεται θυγάτηρ αὐτῆς ὄνομα βερνίκη. δραλύονται δὲ τῇ δρουσίλλῃ πρὸς τὸν ἄζιζον οἱ γάμοι, μετ' ὀλίγον χρόνον, τοιαύτης ἐμπεσούσης αἰτίας. καθ' ὃν καιρὸν τῆς ἰουδαίας ἐπετρόπευσε φῆλιξ θεασάμενος ταύτην, καὶ γὰρ ἦν καλλει πασῶν διαφερούσα, λαμβάνει τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν, καὶ σίμωνα ὀνόματι τῷ ἑαυτοῦ φίλον ἰουδαίων κύριον ὄντα χρόνου τινὸς, μᾶλλον δὲ σπεύδοντα, πέμπων πρὸς αὐτὸν, ἔπειθε τὸν ἄνδρα καταλιπόντα αὐτοῦ γήμασθαι, μακαρίαν ποιήσειν ἐπαγγελλόμενος, μὴ ἀφροντίσασαν αὐτόν. ἢ δὲ κακῶς πρασσούσα, καὶ φυγεῖν τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς βερνίκης βλασφημίαν φθόνον, διὰ γὰρ τὸ κάλλος παρ' ἐκείνης ἐν μὴ ὀλίγοις ἐβλάπτετο, ὑπεδέξατο τά τε πάτρια νόμιμα πείθεσθαι, καὶ τῷ φήλικι γήμασθαι. τεκοῦσα δὲ ἐξ αὐτοῦ παῖδα πρόσηγόρευσεν ἀγρίππαν. ἀλλ' ὃν μὲν τρόπον ὁ γαμος, ἐκείνος σὺν τῇ γυναικὶ καὶ τῷ σκηπτούρωσιν τοῦ βεσβίου ὄρους ὅτι τῷ πότε καίσαρος χρόνου ἀφανισθῇ, μὴ ταῦτα δηλώσω. βερνίκη δὲ μετὰ τὴ πρώτου τελευτὴν ὃς αὐτῆς ἀνὴρ καὶ θεῖος ἐγεγόνει, πολὺν χρόνον διαχηρεύσασα, φήμης διαχεούσης ὅτι ταδελφῷ συνοικεῖ, πείθει πολέμωνα, κιλικίας δὲ ὧν ἔσχε βασιλέα, περιτεμνόμενον ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῆς. ὅτως γὰρ ἐλέγξειν ἔφατο ψευδεῖς τὰς διαβολάς. καὶ ὁ πολέμων ἐπείσθη μᾶλλον διὰ τὸν πλοῦτον αὐτῆς, ἐν μέσῳ ὅτι πολὺ συνέμενεν ὁ γάμος, ἀλλὰ βερνίκη δὲ ἀκολασίαν ὡς ἔφασαν, καταλείπει τὸν πολέμωνα. ὁ δὲ ἅμα τῷ τε γάμου, καὶ τῷ τοῖς ἔθεσι τῆς ἰουδαίων ἐμμένειν ἀπήλλακτο. τῇ αὐτῇ δὲ καιρῷ καὶ μυριάμμη παρατηρησαμένη τὸν ἀρχέλαον, συνοίκησε δημητρίῳ τῷ ἐν ἀλεξανδρείᾳ ἰουδαίων πρωτεύοντι ὄντι τε καὶ πλούτῳ, τότε δὴ καὶ τῷ ἀλαβαρχίαν αὐτὸς εἶχε. γνόμενον δ' αὐτῇ παιδίον ὄνομα ἐκείνῳ ἀγρίππινον προσηγόρευσεν. ἀλλὰ περὶ μὲν ἑκάστων τούτων, μὴ ἀκριβείας ὕστερον ἀπαγγελῶμεν. τελευτᾷ δὲ κλαύδιος καῖσαρ βασιλεύσας, ἔτη δέκα τρία, μείνας ὀκτὼ πρὸς ἡμέραις ἑπτὰ, καὶ λόγος ἰσχύει πολὺς, ὡς ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀγρίππινης φαρμάκοις ἀνῃρηται. τούτῃς

A persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultus autores iustam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus vt comperit à Samaritanis factum tumultus principium, eos qui tum ad iudicium venerant supplicio tradidit. Cumanum verò mulctauit exilio, Celerem verò tribunum iussit perductum Hierosolymam inspectante toto populo raptari per vias, atque ita enecari hominem. Procuratorem deinde in Iudæam misit Claudium Felicem, fratrem Pallantis. Post hæc anno imperij sui duodecimo Agrippam donauit Philippi tetrarchia & Batanæa, adiuncta his Trachonitide cum Abila, quæ tetrarchia Lysiæ fuerat. Chalcidem verò ei abstulit, cùm iam dynasta illius fuisset quadriennio. His donationibus ornatus à Cæsare iuuenis collocauit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi regis filius recusauit eius nuptias, quòd mutata sententia Iudæorum religionem amplecti nollet, vt erat pollicitus puellæ parentibus. Mariamnen quoque matrimonio coniunxit Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippa patre iam antè desponsata fuerat: ex quibus nata est filia Bernice nomine. Drusilla autem non multo post dimissa ab Azizo ex causa huiusmodi. Felix cum esset Iudææ procurator, visa hac fœminarum omnium pulcherrima amore eius captus, Simonem amicum suum, Iudæum genere Cyprium, pro magno se gerentem ad eam misit, qui mulierem solicitaret vt relicto priore marito ipsi nuberet, beatam fore pollicens, si non fastidiret hominem. illa malè consulta volens euadere molestationes sororis Bernices, inuidentis sibi formæ præcellentiam, consensit calcata religione patria Felici nubere: natóque ex hoc marito filio nomen Agrippæ imposuit: qui iam adultus quomodo cum vxore perierit Vesuuiani clade incendij tempore Titi Cæsaris, dicemus postea. Porro Bernicé post Herodis obitum, qui idem maritus eius & patruus fuerat, aliquanto tempore in viduitate acta, cum spargeretur rumor cum fratre eam congredi, suasit Polemoni regi Ciliciæ, vt circumcisus prius se duceret, rata sic se coarguturam mendacium. Nec recusauit Polemon inductus maximè mulieris diuitiis: id tamen coniugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam vt fertur discedente ab eo Bernice: qui mox desertus ab vxore, & ipse Iudaicæ religionis desertor factus est. Eodémque tempore etiam Mariamne dedignata Archelaum migrauit in thalamum Demetrij, primi inter Alexandrinos Iudæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magistratum gerentis, ex quo filium nomine Agrippinum genuit. Sed de horum singulis post dicemus diligentiùs. Cæterùm Claudius Cæsar exactis in imperio tredecim annis, & octo mensibus, diebúsque viginti fato functus est, asseuerantibus quibusdam sublatũ esse vxoris veneficio. huius

IX.

X.

mulieris pater fuit Germanicus Imperatoris frater, maritus verò Domitius Ænobarbus vnus ex Romanis illustrioribus: post cuius mortem diu viduam tandem Glaudius duxit, adducentem in familiam filium patri cognominem Domitium: priorem autem vxorem Messalinam ob zelotypiam occiderat, matrem communium filiorum Britannici & Octauij. nam Octauiam omnium suorum liberorum natu maximam ex Pætina prima vxore susceperat: quam Neroni collocauit. sic enim nomen priuigno adoptato mutauerat. Agrippina autem verita ne Britannicus adultus à patre acciperet successionem imperij, volénsque principatum suo filio quærere, procurata vt fertur morte Claudij, confestim ad prætorianos milites misit præfectum eorum Burrum cum tribunis & libertorum potentissimis, qui Neronem ad eos perductum Imperatorem consalutarent. At Nero principatum sic adeptus Britannicum clàm veneno sustulit, nec multo pòst Agrippinam matrem suam ferro propalàm, hanc illi gratiam non pro natiuitate solùm referens, verumetiam quod eius artibùs ad imperium prouectus sit. Occidit & vxorem Octauiam, multósque viros illustrissimos, quasi coniuratos in suam perniciem. Sed de his rebus scribere supersedeo. non desunt enim qui res Neronis scripserunt: quorum aliqui in gratiam eius vt bene de se meriti, veritatem neglexerunt: alij indulgentes suis odiis, tam impudentibus mendaciis in eius famam debacchati sunt, vt meritò damnandi sint in historia. quos equidem non miror de Nerone mentitos, quando ne superiorum quidem imperatorum gesta scribentes rationem veritatis habuerunt, quos tanto post nati nulla iusta de causa odisse poterant, sed istis veritatis contemptoribus liceat vt libet scribere, quando delectari videntur hac licentia. nos verò quibus propositum est à veritate nusquam discedere, quæ à nostro argumento aliena sunt paucis attingimus: quæ verò nobis Iudæis acciderunt, ea non tanquam obiter tractamus, ne calamitatum quidem ac erratorum commemoratione vitata. Ergo ad res nostras narrandas reuertamur. Primo Neronis principis anno, regi Emesorum Azizo defuncto frater in principatu successit: minoris autem Armeniæ dominium Aristobulus Herodis regis Chalcidis filius à Nerone accepit. Agrippæ quoque idem princeps partem Galilææ, donauit, iubens Tiberiada & Tarichæas parere eius imperio, addita his & Iuliade trans Iordanem sita, agróque eius habitato vicis xiiij.

XI.

Cap. VI.

Gesta Felicis Iudææ præsidis.

Cæterum Iudææ res prolabebantur vsque in deterius. tota enim referta erat latronum receptaculis, & magicis præstigiatoribus imperitíque vulgi seductoribus. quorum multos, sicut & latrones, Felix

πατὴρ μὲν ἦν γερμανικὸς καῖσαρ ἀδελφὸς, αὐτὴ δὲ δομέτιος ἰνὸβάρβος ὁ ἐκ ὑπατικῶν καὶ τὴν ῥωμαίων πόλιν. ἐτελεύτησαντος χηρεύουσαν αὐτὴν ὅτι πολὺν χρόνον, κλαύδιος ἄγει πρὸς γάμον, ἐπαγομένην καὶ παῖδα δομέτιον ὁμώνυμον τῷ πατρί. προαπῆκεν δὲ τὴν γυναῖκα μεσσαλίναν διὰ ζηλοτυπίαν, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἐγεγόνεσαν βρεττανικὸς, καὶ ὀκταουίος, καὶ ὀκταουία, ἣ καὶ πρεσβυτάτη τῶν ἀδελφῶν ἰοῦ ἐκ πατρὸς τὸν πρώτης γυναικὸς εἶχε. καὶ δὴ τὴν ὀκταουίαν ἥρμοσε τῷ νέρωνι. τέτον γὰρ ὑὸν ἔσεσθαι αὐτῷ ἐκάλεσεν εἰασαμένης ἐν ὁ καῖσαρ. δεδοικυῖα δὲ ἡ ἀγριππῖνα μὴ ὁ βρεττανικὸς ἀνδρωθεὶς αὐτὸς ἁρπάσῃ τὰ πατρὸς τὴν ἀρχὴν ἀφαλάβοι, τῷ δὲ αὐτῆς παρὰ πρόσαρπάσαι βουλομένῃ τὴν ἡγεμονίαν, τάτε περὶ τὸν θάνατον τῆς κλαυδίᾳ, καθάπερ ἰοῦ λόγος, διεπεφάσται, καὶ ἀφαγχῆμα πέμπει τὸν τῆς πρατωριμάτων ἔπαρχον βύρρον, σὺν αὐτῷ τοῖς χιλιάρχοις, τῆς τε ἀπελευθέρων τοὺς πλείσα δυναμένους ἀπάξοντας εἰς τὴν παρεμβολὴν τὸν νέρωνα, καὶ προσαγορεύσοντας αὐτὸν αὐτοκράτορα. νέρων δὲ τὴν ἀρχὴν ὅτε ἀφαλαβὼν, βρετανικὸν μὲν ἀθήλως τοῖς πολλοῖς ἀναιρεῖ δίχα φαρμάκων. φανερῶς δὲ ἐκ εἰς μακρὰν τὴν μητέρα τὴν ἑαυτῆ φονεύει, ταύτην ἀμοιβὴν ἀποδοὺς αὐτῇ, ὑ μόνον τ ἡγεμονίας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκείνης μηχανὰς τὴν ῥωμαίων ἡγεμονίαν ἀφαλαβεῖν. κτείνει δὲ τὴν ὀκταουίαν ἡ σωφρονεῖ, πολλούς τε ἐπιφανεῖς ἄνδρας ὡς ἐπ' αὐτὸν ὑπεβουλὰς συνιστάντας. ἀλλὰ περὶ μὲ τούτων, ἐῶ πλείω γράφειν. πολλοὶ γὰρ τὴν περὶ νέρωνα συντεταχασιν ἰσορίαν ὧν οἱ μὲν, δίχα χάριν δὲ πεποιθότες ὑπ' αὐτῷ, τ ἀληθείας ἡμάρτησαν, οἱ δὲ δίχα μῖσος, τ πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν, ὅτως ἀναιδῶς ἐνεπαρώνησαν τοῖς ψεύσμασιν, ὡς ἀξίους αὐτοὺς εἶ καταγνώσεως. καὶ θαυμάζειν ἂν ἐπεισί μοι τοὺς περὶ νέρωνος ψευσαμένους, ὅπου μηδὲ τῷ πρὸ αὐτῷ ἡμομένων γράφοντες τὴν ἀλήθειαν τ ἰσορίας τετηρήκασιν, καί τοι πρὸς ἐκείνους αὐτοῖς ἐδὲν μῖσος ἰοῦ ἅτε μετ' αὐτοὺς πολλῷ χρόνῳ ἡμομένους. ἀλλὰ γὰρ τοῖς μὲν ἐ προνοουμένοις τῆς ἀληθείας ἐξέσω γραφῆν ὡς θέλουσι, τούτῳ γὰρ χαίρειν ἐοίκασιν. ἡμεῖς δὲ σκόπον τὴν ἀλήθειαν προθέμενοι, τὰ μὲν ἀπηρτημένα τ προκειμένης ἡμῖν προαγματείας, ἐπ' ὀλίγον μνήμης ἀξιοῦμεν. τὰ δὲ ἡμῖν τοῖς ἰουδαίοις συμπεσόντα, δηλοῦμεν ἐ παρέργως, μήτε τὰς συμφορὰς μήτε τὰς ἁμαρτίας δίχα σαφεῖν ὀκνοῦντες. ἐπανίωμεν τοίνυν ὅτι τὴν τῆς οἰκείων προαγμάτων διήγησιν. τῷ γὰρ πρώτῳ τῆς νέρωνος ἀρχῆς ἔτει τελευτήσαντος τὸν ἐμέσων βασιλέως ἀζίζου, ἀδελφὸς τὴν ἀρχὴν διαδέχεται. τὴν δὲ τῆς μικρᾶς ἀρμενίας προσασίαν, ἀριστόβυλος ἡρώδου τ χαλκίδος βασιλέως παῖς, ὑπὸ νέρωνος ἐγχειρίζεται. καὶ τὸν ἀγρίππαν δὲ δωρεῖται μοίρα τινὶ τῆς γαλιλαίας ὁ καῖσαρ, τετραρχίας τε καὶ ταυρχέας ὑπακούειν αὐτῷ κελεύσας. δίδωσι δὲ καὶ ἰουλιάδα πάλιν τ περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν πεσαρεσκαίδεκα.

Κεφάλαιον ς'.

Περὶ τῆς τῶν φηλικος πράξεων.

Τὰ δὲ κατὰ τὴν ἰουδαίαν προάγματα πρὸς τὸ χεῖρον ἀεὶ τὴν ὑπάρξιν ἐλάμβανε. λῃστηρίων γὰρ ἡ χώρα πάλιν ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων οἱ τ ὄχλον ἠπάτων. ἀλλὰ τούτοις μὲν ὁ φῆλιξ πολλοὺς κατ'

καθ' ἑκάστην ἡμέραν συὺ τοῖς λῃσταῖς λαμβάνων, ἀπή- A
γαγεν, καὶ ἐλεάζαρον τὸν δ' ναφοῦ παῖδα, τὸν συσπάσμενον τὸν
λῃστῶν τὸ σύνταγμα, δι' ἐνέδρας εἰλε ζωγρήσας. πίστιν γὰρ
αὐτοῦ λαβόντος ὑπὲρ τοῦ μηδὲν πείσεσθαι κακὸν, πείθει
πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ δήσας, ἀπέπεμψεν εἰς ῥώμην.
ἔχων δ' ἀπεχθῶς πρὸς τὸν ἀρχιερέα τὸν ἰωνάθην ὁ φῆλιξ
διὰ τὸ πολλάκις ὑπ' αὐτοῦ νουθετεῖσθαι περὶ τοῦ κρείττονος
περὶς σθαι τὸν κύριον τὴν ἰουδαίαν πρᾶγμάτων, μὴ ἐπὶ μείζων
αὐτὸς ὀφλοίη πρὸς τοῖς πλήθεσιν αἰτησάμενος ἐκεῖ- B
νον πρὸς τοῦ καίσαρος πεμφθῆναι τὸν ἰουδαίας ἐπίτροπον,
πρόφασιν ἐπενόει δι' ἧς μεταστήσει τὸν συνεχῶς ὀχλη-
σὸν αὐτοῦ γινόμενον. ἕκαστος γὰρ τοῖς ἀδικεῖν ἐθέλουσι, τὸ
συνεχῶς νουθετεῖν. καὶ δὴ διὰ τοιαύτης αἰτίας ὁ φῆλιξ τὸν
πιστότατον τοῦ ἰωνάθου φίλων, ἱεροσολυμίτην τὸ γένος,
δόξαν ὀνόματι, πείθει χρήματα δόσιν ὑπισχνούμενος,
ἐπαγαγεῖν τῷ ἰωνάθῃ τοὺς λῃστὰς ἀναιρήσοντας. καὶ-
κεῖνος ὑπακούσας ἐμηχανήσατο δι' ἀπὸ τῶν λῃστῶν θεα-
χθῆναι τοιούτῳ τρόπῳ τὸν φόνον. ἀνέβησάν τινες αὐτοῦ C
εἰς τὴν πόλιν, ὡς προσκυνήσοντες τὸν θεὸν, ὑπὸ τὰς ἐ-
σθῆτας ἔχοντες ξιφίδια, καὶ συναναμιχθέντες τῷ ἰωνά-
θῃ, κτείνουσιν αὐτὸν. ἀνεκδίκητον δὲ τὸν φόνον μεμνη-
κότος, μηδὲ πάσης τὸ λοιπὸν ἀδείας ἀναβαίνοντας ἐν
ταῖς ἑορταῖς οἱ λῃσταὶ, καὶ τὸν σίδηρον ὁμοίως κεκρυμ-
μένον ἔχοντες, συναναμιγνύμενοι τοῖς πλήθεσιν, ἀνῄ-
ρουν μὲν τινας ἑαυτοῖς ἐχθροὺς, οὓς δ' ὅτι χρήματων D
ἄλλοις ὑπηρετοῦντες, ἀ μόνον κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν,
ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν ἱερὸν οἴκους. καὶ γὰρ ἐκεῖ σφάττειν ἐ-
τόλμων, ἀδὲ ἐν τούτῳ δοκοῦντες ἀσεβεῖν. δι' ἃ τοῦτο
οἶμαι καὶ τὸν θεὸν μισήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀπο-
στραφῆναι μὲν ἡμῶν τὴν πόλιν, τὸ δ' ἱερὸν, ἐκ ἐπι κα-
θαρὸν οἰκητήριον αὐτῷ κρίναντα, ῥωμαίους ἐπαγαγεῖν
ἡμῖν, καὶ τῇ πόλει καθάρσιον πῦρ, καὶ δουλείαν ὑπενε-
γκεῖν σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, σωφρονῆσαι τοὺς συμφορᾶις E
βελόμενον ἡμᾶς. τὰ μὲν οὖν τῶν λῃστῶν ἔργα, τοιαύτης
ἀνοσιότητος ἐπλήσθη τὴν πόλιν. οἱ δὲ γόητες, καὶ ἀπα-
τεῶνες ἄνθρωποι τὸν ὄχλον ἔπειθον αὐτοῖς εἰς τὴν ἐρη-
μίαν ἕπεσθαι. δήξειν γὰρ ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ ση-
μεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γιγνόμενα, καὶ πολλοὶ πει-
σθέντες, τὴν ἀφροσύνης τιμωρίαν ὑπέσχον. ἀναχθέντας
γὰρ αὐτοὺς φῆλιξ, κατέλασεν. ἀφικνεῖται δέ τις ἐξ αἰγύ-
πτου καὶ τοῦτον τὸν κομήτην εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, προφήτης
εἶναι λέγων, καὶ συμβαλόντων τῷ δημοτικῷ πλήθει σὺν
αὐτοῖς πρὸς ὄρος τὸ προσαγορευόμενον ἐλαιῶν ἔρκε- F
σθαι, ὃ καὶ τῆς πόλεως ἀπέκρις κεῖσθαι ἀπέχει σταδίους
πέντε. θέλειν γὰρ αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐπιδείξαι, ὡς καταλύ-
σαντος αὐτοῦ, πίπτει τὰ τοῦ ἱεροσολυμιτῶν τείχη, δι'
ὧν τὴν εἴσοδον αὐτοῖς παρέξειν ἐπηγγέλλετο. φῆλιξ
δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, κελεύει τοὺς στρατιώτας ἀνα-
λαβεῖν τὰ ὅπλα, καὶ μετὰ πολλῶν ἱππέων τε καὶ πεζῶν
ὁρμήσας ἀπὸ τοῦ ἱεροσολύμου, προσβάλλει τοῖς πε-
ρὶ τὸν αἰγύπτιον, καὶ τετρακοσίους μὲν αὐτῶν ἀπέκ- G
τεινε. ἑξακοσίους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, ὁ δ' αἰγύπτιος αὐ-
τὸς διαδράσας ἐκ τῆς μάχης ἀφανὴς ἐγένετο. πάλιν δὲ οἱ λῃσταὶ τὸν δῆμον εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους
πόλεμον παρώρμων, μηδὲν ὑπακούειν αὐτοῖς λέ-

quotidie comprehensos afficiebat suppliciis: & in his Eleazarum Dinæi filium, qui non mediocrem latronum globum circa se habebat, dolo viuum in potestatem suam redegit: data enim ei fide quod nihil mali esset passurus, persuasit vt ad se veniret: móxque vinctum Romam transmisit. cúmque odio prosequeretur Ionatham summum pontificem, vt admonitus ab eo sæpè de administrandis meliùs rebus Iudaicis, ne omnium erratorum inuidia publica in ipsum recideret, ad cuius preces Cæsar hunc procuratorem miserat, rationem excogitauit qua liberaretur ab eius molestis interpellationibus. Graue enim est nocendi cupidis si admoneantur crebriùs. Qua de causa Felix amicum Ionathæ fidissimum Doram Hierosolymitam genere induxit promissa pecunia, vt sicarios ipsi pontifici immitteret: quod ille in gratiam præsidis perfecit his artibus. Quidam quasi religionis ergò in vrbem ascenderunt sicis clàm succincti sub vestibus, qui permixti Ionathæ famulicio peremerunt hominem. cuius facinoris quia nemo vltor extitit, inuitati hac licentia sicarij per singula festa ventitantes, & tela celantes pari modo immixti turbis, alios confodiebant propter priuatas inimicitias, alios conducti pecunia, idque non modò in reliquis vrbis partibus, sed in ipso templo etiam. nam & ibi interdum ausi sunt cædes patrare, ac si nihil hoc modo pietatem læderent. vnde fas est credere Deum tanta impietate offensum auersatum esse Hierosolyma: templóque vt non amplius puro domicilio Romanos induxisse purificaturos id flãmis lustralibus: gentíque cum liberis simul & vxoribus seruitutis iugum imposuisse, quò castigatiores redderentur hoc infortunio. Et vrbs quidem talibus incestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se diuinitus ostensuros eis clarissima signa & prodigia: persuasáque multitudo mox pœnas luit dementiæ. retractos enim eos Felix neci dedidit. Eodem tempore quidam ex Ægypto ve- XII.
nit Hierosolyma vatem se esse profitens & plebi suadens vt secuta se in montem Oliueti ascenderet, qui è regione vrbis ad quintum abest stadium: illic enim visuros suo iussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita vt per eorum ruinas aditus in ciuitatem pateat. Quo cognito Felix iubet milites arma sumere: stipatúsque multis equitibus ac peditibus erumpens inuadit turbam seductam ab Ægyptio: quorum quadringentis occisis, ducentos viuos cepit: Ægyptius ipse pugna elapsus disparuit. Post hæc latrones rursum ad rebellandum Romanis incitabant populum, dictitantes excutiendum illorum imperium, & non assentientium vicos direptos absumebant incendiis. Apud Cæsaream quoque inter XIII.
Iudæos habitatores & Syros de pari iure ciuitatis rixa exorta est. nam Iudæi potiore conditione volebant esse, quòd vrbis eius conditor Herodes rex fuerit Iudæus genere. id Syri nõ

γοντες, καὶ τὰς τοῦ ἀπειθούντων κώμας ἐμπιπράντες διήρπαζον. γίνεται δὲ καὶ τοῦ καισαρέων οἰκούντων
ἰουδαίων, σάσις πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ σύνοικους περὶ ἰσοπολιτείας, οἱ μὲν γὰρ ἰουδαῖοι, πρωτεύειν ἠξίουν, διὰ
τὸν κτίσαντα τῆς καισαρείας ἡρώδην αὐτοῦ βασιλέα γεγονέναι τὸ γένος ἰουδαῖον. σύνοικοι δὲ τὰ μὲν

inficiabantur quidem, sed aiebant vrbem tur-
rim Stratonis dictam à principio, quo tem-
pore nullum Iudæum habitasse inibi. Quæ
res pòst peruenit ad cognitionem præsidum,
correptíque ex vtraque parte tumultus auto-
ribus affecerunt eos verberibus, atque hoc
modo seditionem compresserunt aliquandiu.
rursum enim oppidani Iudæi freti diuitiis per
contumeliam Syros lacessebant conuitio. qui
tametsi inferiores quod ad facultates attinet, fe-
rocientes tamen eo quòd plurimi Romanis
per ea loca militantium Cæsarienses essent &
Sebasteni patria, aliquantisper & ipsi regere-
bant in Iudæos conuitia. deinde ad lapides
ventum est, ita vt multi vtrinque vel sauciа-
rentur vel caderent. pænes Iudæos tamen
fuit victoria. Felix autem vt vidit contentio-
nem progressam vsque ad belli speciem, prosi-
liens rogabat Iudæos vt desinerent: quibus
non parentibus immisit armatos milites: mul-
tisque cæsis, plures captiuos fecit: & multas eo-
rum domos diuitiis refertas in prædam conces-
sit militibus. Iudæorum verò honoratiores ac
modestiores sibiipsis timentes rogauerunt Fe-
licem vt militibus receptui caneret, parcerét-
que iam, & resipiscendi facultatem concede-
ret: id quod præses indulsit eorum precibus.
Per idem tempus Agrippa rex summum sacer-
dotium Ismaëli contulit Phabæi filio: & ipsi
summi pontifices dissidere cœperunt à sacer-
dotibus & primatibus Hierosolymitanorum
ciuium, singulíq; incedebant stipati manu au-
dacissimorum & seditiosorum hominum, cō-
flictantésque inter se mutuis certabant conui-
tiis & lapidationibus: nec erat qui compes-
ceret, quasi vacante vrbe magistratibus. In
tantum autem exarsit summorum pontificum
impudentia, vt auderent seruos suos in areas
mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus
decimas, aliquótque pauperiores è sacerdo-
tum ordine alimentorum inopia fame deficе-
rent. Tanto plus tum pollebat violentia sedi-
tiosorum quàm iustitia.

CAP. VII.

De procuratore Porcio Festo, & de sicariis.

CÆterùm postquàm Felici successor Por-
cius Festus à Nerone missus est, primo-
res Iudæorum Cæsaream incolentium Ro-
mam profecti sunt Felicem accusaturi: dedis-
sétque omnino pœnas iniuriarum quibus Iu-
dæos affecerat, nisi Nero eum donasset Pal-
lantis fratris precibus, qui tùm in precio erat
XIIII. apud principem. Cæsariensium etiam Syro-
rum duo præcipui, Beryllum qui pædagogus
Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis
scribendis præerat, magna pecunia corruperunt
vt impetraret ab imperatore literas, quibus ab-
rogaretur Iudæis eius ciuitatis ius, hactenus
commune ex æquo cũ Syris cohabitatoribus: id
quod ille facilè obtinuit. ex his literis postea ca
lamitatum nostrarũ omnium causæ ortæ sunt.
Iudæi enim Cæsarienses vbi cognouerunt quę
scripta sunt, magis etiã perstabãt in seditionib.

τῶν ἡρώδην, ὁμολόγουν, ἔφασαν ἢ τὴν καισάρειαν,
στράτωνος πύργον τὸ πρότερον καλεῖσθαι, καὶ τόπον μηδέ-
να γηγονέναι τῆς πόλεως τῶν ἰουδαίων οἰκήτορα. ταῦτα ἀ-
κούσαντες οἱ τῆς χώρας ἔπαρχοι, λαβόντες ἀμφοτέρωθεν
τοὺς ἀρίστους τῆς σάσεως, πληγὰς ἐπέτιθεντο, καὶ τὴν παρα-
χρῆμα ἕτοιμα κατέσειλαν πρὸς ὀλίγον. πάλιν γὰρ οἱ κατὰ τὴν
πόλιν ἰουδαῖοι τῷ πλούτῳ θαῤῥοῦντες, καὶ ὅλως τότε κα-
ταφρονοῦντες τῆς σύρων, ἐβλασφήμουν εἰς αὐτοὺς ἐρε-
θίσειν προσδοκῶντες. οἱ δὲ χρήμασι μὲν ἠττημένοι, μά-
λα δὲ φρονοῦντες ὅτι τῶν τοὺς πλείστους τῆς ὑπὸ ῥω-
μαίοις ἐπεῖσε στρατευομένων καισαρεῖς εἰσί, καὶ σιδη-
ρώσεως, μέχρι μόνου τοῦ τοὺς ἰουδαίους λόγῳ
ὑβρίζον. εἶτα λίθοις ἀλλήλους ἔβαλλον, ἕως πολλοὶ
ἀμφοτέρων ἐτρώθησάν τε καὶ πεσεῖν συνέβη, νικῶσι
μὲν ἰουδαῖοι. φῆλιξ δὲ ὡς ἐθεάσατο φιλονεικίαν ἐκ
πολέμου τέρπων ὁμοιότητα, προσπηδήσας, παύεσθαι
τοὺς ἰουδαίους παρεκάλει. μὴ πειθομένους δὲ, τοὺς στρα-
τώτας ὁπλίσας ἐπαφῆκε. καὶ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτει-
νε, πλείους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οἰκίας δέ τινας τῶν ἐν τῇ
πόλει πολλῶν πάνυ χρημάτων γεμούσας διαρπάζειν
ἐφῆκεν τοῖς στρατιώταις. οἱ δὲ τῶν ἰουδαίων ὑπερεῖχεσαν,
καὶ προῦχοντες τῇ ἀξίωσιν διέσαντες πρὸς ἑαυτούς,
παρεκάλουν τὸν φῆλικα τοὺς στρατιώτας ἀπακαλεῖσθαι
τῇ σάλπιγγι, καὶ φείδεσθαι τὸ λοιπὸν αὐτῶν δουλῶσαί τε
μετάνοιαν ὅτι τοῖς πεπραγμένοις, καὶ φῆλιξ ἐπείθη.
καὶ τέτον τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας διδωσι τὴν
ἀρχιερωσύνην ἰσμαήλῳ, φαβεῖ παῖς ὄντι. ἐξάπε-
ταν δὲ καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσι σάσις πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοῖς
τῶν δήμους τῶν ἱεροσολυμιτῶν, ἑκάς τε αὐτῶν
σῖφος ἀνθρώπων τῶν θρασυτάτων καὶ νεωτερισῶν ἑαυτῷ
ποιήσας, ἡγεμὼν ἦν. καὶ συῤῥάσσοντες, ἐκακολόγουν τε
ἀλλήλους, καὶ λίθοις ἔβαλλον. ὁ δὲ ὄπλιτῶν ἦν ὐδείς,
ἀλλ' ὡς ἐν ἀφρουρήτῳ πόλει, ταῦτα ἐποιοῦντο
μετ' ἐξουσίας. τοσαύτη δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς κατέλαβεν
ἀναίδεια καὶ τόλμα, ὥς τε καὶ πέμπειν δούλους ἐτόλ-
μων ὅτι τὰς ἅλωνας τοὺς ληψομένους τὰς τῶν ἱερέων
ὀφειλομένας δεκάτας, καὶ συνέβαινε τοὺς ἀπορουμένους
τῶν ἱερέων ὑπ' ἐνδείας τελευτᾶν. ἔτσι ἐκράτει τὰ δι-
καίε παντὸς ἰσχύοντος βία.

Κεφάλαιον ζ'.

Περὶ πορκίου φήστου ἐπιτροπεύσαντος, καὶ τῶν σικαρίων.

ΠΟρκίου δὲ φήστου διαδόχου φήλικι πεμφθέντος ὑπὸ
νέρωνος, οἱ πρωτεύοντες τῶν τὴν καισάρειαν κα-
τοικούντων ἰουδαίων, εἰς τὴν ῥώμην ἀναβαίνουσι, φήλικος
κατηγορεσοῦντες. καὶ πάντες μὲν ἐδεδώκει δίκην τῶν
εἰς ἰουδαίους ἀδικημάτων, εἰ μὴ πολλὰ αὐτὸν ὁ νέρων
τἀδελφοῦ πάλλαντι συγκαλέσαντι συνεχώρησε,
μάλιστα δὲ τότε διὰ τιμῆς ἔχων ἐκεῖνον. καὶ τῆς δὲ τῆ
καισαρείᾳ δὲ οἱ πρῶτοι δύο σύεγοι, βήρυλλον, πα-
δαγωγὸς δὲ ὢν τοῦ νέρωνος, τάξιν τὴν ὅτι τῆς
ἑλληνικῆς ὄπισθεν ἐπεπιδυμηκότες, πείθουσι
πολλὰς χρήμασιν ἀπὸ σεσθαι παρὰ τοῦ νέρωνος αὐ-
τοῖς ὄπισθεν ἀνυρῶσαν τὴν ἰουδαίων πρὸς αὐ-
τοὺς ἰσοπολιτείαν. καὶ βήρυλλος τὸν αὐτοκράτορα πα-
ρακαλέσας ἐπέτυχε γραφῆναι τὴν ὄπισθεν αὐτῶν
ἔχειν. πυθόμενοι δὲ οἱ τῆς καισαρέας ἰουδαῖοι τὰ γραφέντα πρὸς τοὺς σύεγους, σάσεως μᾶλλον εἶχοντο,
μάχει

μέχει δὴ τὸν πόλεμον ἐξῆψαν. ἀφικομένου ἢ εἰς τὴν A
ἰουδαίαν φήστου, συνέβαινε τὴν ἰουδαίαν ὑπὸ τῶν λῃστῶν κα-
κοῦσθαι, τῶν κωμῶν ἁπασῶν ἐμπιπραμένων τε καὶ διαρ-
παζομένων. καὶ οἱ σικάριοι ἢ καλούμενοι, λῃσταὶ δέ εἰσιν
ἔνοπλοι, τότε μάλιστα ἐπλήθυον χρώμενοι ξιφιδίοις πα-
ραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις,
δρεπανώδεσι ἢ καὶ παραπλησίοις τοῖς ὑπὸ ῥωμαίων
σίκαις καλουμέναις ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ
λῃσταὶ ὄντες ἔλαβον πολλοὺς ἀναιροῦντες. ἀναμιγνύ- B
μενοι γὰρ ἐν τῇ ἑορτῇ, καθὼς καὶ τὸ πρόσθεν εἴπα-
μεν, τῷ πλήθει, πανταχόθεν εἰς τὴν πόλιν δὴ τὴν δι-
σέβειαν συῤῥυέντων, οἷς βεληθεῖεν ῥᾳδίως ἀπίσφατ-
τον. πολλάκις ἢ καὶ μεθ' ὅπλων, δῆτα τὰς κώμας τῶν ἐχ-
θρῶν ἀφικόμενοι, διήρπαζον, καὶ ἐνέπιμπρασαν. πέμ-
πει ἢ φῆστος δύναμιν ἱππικήν τε καὶ πεζικὴν δὴ
τοῖς ἀπατηθεῖσι ὑπό τινος ἀνθρώπου γόητος, σωτηρίαν
αὐτοῖς ἐπαγγελλομένου, καὶ παύλαν κακῶν εἰ βεληθεῖεν C
ἕπεσθαι μέχρι τῆς ἐρημίας αὐτοῦ. καὶ αὐτόν τε ἐκεῖνον τὴν
ἀπατήσαντα, καὶ τοὺς ἀκολουθήσαντας διέφθειραν οἱ πεμ
φθέντες. κατὰ ἢ τὸν καιρὸν τοῦτον, ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας
ᾠκοδομήσατο μεγάλοις διαφόροις οἴκημα ἐν τῷ βασι-
λείῳ ἐν ἱεροσολύμοις, πλησίον τοῦ ξυστοῦ. τότε βασίλιον
ἐγεγόνει ὑπὸ τῶν ἀσαμωναίων παίδων, ἐφ' ὑψηλοῦ ἢ
τόπου κείμενον τοῖς κατοπτεύειν ἀπ' αὐτοῦ βουλομένοις
τὴν πόλιν διαπερῆσαι τῷ θέατρον, ἧς ἐφιέμε-
νος ὁ βασιλεὺς ἐκεῖθεν ἀφεώρα κατακείμενος τὰ κατὰ D
τὸ ἱερὸν γενόμενα. ταῦτα ἢ θεασάμενοι τῶν ἱεροσο-
λυμιτῶν οἱ πρῶτοι, δεινῶς ἐχαλέπαινον. ἐξὸν γὰρ ἰου-
δαίοις πάτριον ὑπὲρ νόμιμον ἡμῶν, τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν θρώσκεσθαι, καὶ μάλιστα τὰς ἱερουργίας. εἶχον οὖν
ἐγκέχυνται δὴ τῆς ἐξέδρας ὑπλῶν, ἥπερ ἦν ἐν τῷ ἔ-
σωθεν ἱερῷ τετραμμένη πρὸς δύσιν. ἐκ μόνου ἢ τοῦ βα-
σιλικοῦ ξυστοῦ τὴν ἄποψιν ἔσχε οἰκοδομηθεὶς ἀπε-
τίμητος, ἀλλὰ καὶ τῶν δυτικῆς στοᾶς τῆς κατὰ τὸ ἱερὸν ἔξω- E
θεν ὄσης, ἔνθα τὰς φυλακὰς οἱ ῥωμαῖοι ταῖς ἑορταῖς
ἐποιοῦντο δηλαδὴ τὸ ἱερόν. δῆτα τούτοις ἠγανάκτησαν ὅτι
βασιλεὺς ἀγρίππας, μᾶλλον ἢ φῆστος ὁ ἔπαρχος, καὶ
προσέταξεν αὐτοῖς καθιδρύειν. οἱ ἢ παρεκάλεσαν ἐξου-
σίαν αὐτοῖς δοθῆναι πρεσβεῦσαι περὶ τούτου πρὸς νέ-
ρωνα, ζημιοῦν γὰρ οὐκ ὑπομένειν καθαιρεθέντος τινὸς μέρους
τοῦ ἱεροῦ. συγχωρήσαντος ἢ τοῦ φήστου, πέμπουσιν ἐξ
αὐτῶν πρὸς νέρωνα τοὺς πρώτους δέκα, καὶ ἰσμάηλον τὸν
ἀρχιερέα, καὶ ἑλκίαν τὸν γαζοφύλακα. νέρων ἢ δηλοῦ- F
σας αὐτοῖς, ἐ μόνον συνέγνω περὶ τοῦ προαχθέντος, ἀλ-
λὰ καὶ συνεχώρησεν ἕως ἂν τὴν οἰκοδομίαν, τῇ γυ-
ναικὶ ποππαίᾳ, θεοσεβὴς γὰρ ἦν, ὡσεὶ τῶν ἰουδαίων δει-
σιδαίμονι χαριζόμενος, ἃ τοῖς μὲν δέκα προσέταξεν ἀπε-
ναι, τὸν ἢ ἑλκίαν, καὶ τὸν ἰσμάηλον ὁμηρεύσαντας παρ' ἑ-
αυτῷ κατέσχεν. ὁ ἢ βασιλεὺς ταῦτα ὡς ἐπύθετο, δί-
δωσι τὴν ἀρχιερωσύνην ἰωσήπου τοῦ σίμωνος παιδὶ
ἀρχιερέως, ὀνόματι ἢ καβεῖ. G

donec initium belli conflatum est. Cùm autem venisset in Iudæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus, quorum ferocissimi appellati sicarij. tunc ad maximum numerum excreuerant, vtentes gladiolis instar acinacis Persici, incuruis, quales sicas Romani nominant, vnde latronibus ipsis cognomen est inditum, multorum cæde infamibus: qui, vt iam dictum est, festis diebus admixti turbæ vndique in vrbem confluenti religionis gratia, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. aliquando etiam armati inuadebant inimicorum vicos, diripiéndosque tradebant incendio. Festus autem equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis, quasi ope eius incolumes euasuri essent à malis omnibus, hi vniuersi vnà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. Eo- XV.
dem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regia Hierosolymitana, quæ Assamonæorum fuerat, sitam in edito loco, vnde amœnissimus prospectus patebat contemplari vrbem volentibus, cuius voluptatis rex cupidus è cubiculo spectabat quicquid circa templum fieret. id vbi viderunt Hierosolymitani proceres, tulerunt indignissimè. neq; enim leges nostræ concedunt spectari quid agatur in templo, præsertim sacrificia. quamobrem altum parietem excitauerunt supra exhedram, quæ erat in interiore templo versa ad solem occiduum. hæc non solùm regij triclinij prospectum arcebat opposita, verumetiam occidentalis extra templum sitæ porticus, vbi festis diebus Romani stationes habebant ad templi custodiam. quo facto tam rex offensus est quàm Festus præses prouinciæ, qui etiam iussit parietem dirui. ciues autem rogauerunt, vt liceret sibi legatos ea de re ad Neronem mittere, negantes se posse viuere, si quid demoliretur de templi ædificiis. quo impetrato miserunt ad imperatorem decem ciues eximios, & Ismaëlem summum pontificem, & Chelciam custodem sacri ærarij. Qui audita legatione non solùm ignouit, sed permisit etiam sic manere parietem, gratificatus in hoc vxori suæ Poppeæ piæ fœminæ, quæ pro Iudæis deprecatrix fuerat: quæ decem illos viros redire permisit, Chelciam verò & Ismaëlem apud se detinuit tanquam obsides. Id postquam Agrippa rescisuit, pontificatum detulit Ioseph o cognomine Cabi, Simonis quondam summi pontificis filio.

Κεφάλαιον η'.

Περὶ ἀλβίνου ἐπιτρόπου.

Cap. VIII.

De procuratore Albino.

Πέμπει ἢ καῖσαρ ἀλβῖνον εἰς τὴν ἰουδαίαν ἔπαρχον, φήστου τὴν τελευτὴν πυθόμενος. ὁ ἢ βασιλεὺς, ἀφείλετο μὲν τὸν ἰώσηπον τὴν ἱερωσύνην, τῷ ἢ ἀνανίᾳ παιδὶ, καὶ αὐτῷ ἀνανίᾳ λεγομένῳ τὴν ὁμοδοχὴν τῆς ἀρχῆς ἔδωκε, τοῦτον ἢ φασὶ τὸν θρασύτατον ἀνανον, δυστυχέστατον γενέσθαι,

Cæsar autem de Festi morte accepto nuncio Albinum in Iudæam misit præsidem. Rex verò Ioseph o iusso priuatam vitam agere, sacerdotiũ eius dedit Anani filio, & ipsi vocato Anano eodem quo pater nomine. Seniorem istum Ananum aiunt fuisse omniũ felicissimũ,

vt qui filios habuerit quinque, omnes potitos summi Dei pontificio, cùm priùs ipse ad satietatem hac dignitate esset perfunctus: quod ad eam ætatem nulli antè summorum pontificum contigerat. Iunior autem Ananus, is quem nunc summum pontificatum accepisse diximus, audax erat & ferox ingenio, secta Sadducæus, quod hominum genus apud Iudæos in iudicando est seuerissimum, vt antè docuimus. Talis igitur cùm esset, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo, Albino adhuc agente in itinere, concilium iudicum aduocat: statutúmque coram eo fratrem Iesu Christi Iacobum nomine, & vnà quosdam alios, reos impietatis peractos lapidandos tradidit: quod factum omnibus in ea ciuitate bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missísque ad regem clàm nunciis rogauerunt mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. nam ne nunc quidem rectè egisse. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandria, docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu aduocare concilium. horum verbis ille persuasus iracundè scripsit pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Iesu Damnæi filio concessit. Albinus porrò, vt venit Hierosolyma, omnem curam & diligentiam adhibuit, vt pacaret prouinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex indies apud populum celebrior fiebat & carior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidieque Albinum donis venerabatur & summum pontificem. Sed habebat seruos pessimos, qui adiuncto sibi audacissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas, pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. alij quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc abiumebantur inedia. At sicarij die festo qui tum superuenerat noctu vrbem ingressi viuum ceperunt scribam ducis Eleazari. is erat Ananiæ pontificis filius. hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt Ananiam, qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si pater Albino persuaderet, vt ex eorum numero decem captiuos solueret: tum Ananias vrgente necessitate ab Albino impetrauit, quæ latrones illi postulauerant, id quod maiorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, qua ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent, nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent, auctíque denuo magno numero, & recepta audacia, totam eam regionem vastabant. Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ quæ Philippi dicitur, mutato nomine in Neronis honorem vocauit eam Neroniada: & theatrum apud Berytios impēdiis magnis exędificatū ornauit spectaculis annuis, assignata in eum vsū ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donauit

XVI.

A B C D E F G

τῶντε γὰρ ἔχειν παῖδας, καὶ τέτους πάντας συνέβη ἀρχιερατεῦσαι τῷ θεῷ. αὐτὸς καὶ σοφώτερος ἦν τιμῆς ὅτι πλεῖσον ἀπολαύσας, ὅσπερ καὶ δεινὸ συνέβη τῷ παρ' ἡμῖν ἀρχιερέων. ὁ δὲ νεώτερος ἄνανος, ὃν τὴν ἀρχιερωσύνην ἐφαμεν παραληφέναι, θρασὺς ἦν τὸ ἦθος, καὶ θολμητὴς διαφερόντως. αἵρεσιν δὲ μετήει τὴν σαδδουκαίων, οἵπερ εἰσὶ σοφοὶ τὰς κρίσεις ὠμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ἰουδαίους, καθὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. ἅτε δὴ ἐν τοιούτοις ὢν ὁ ἄνανος, νομίσας ἔχειν καιρὸν ἐπιτήδειον, διὰ τὸ τεθνάναι μὲν φῆσον, ἀλβῖνον δὲ ἔτι κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπάρχειν, καθίζει συνέδριον κριτῶν. καὶ παράγων εἰς αὐτὸ τὴν ἀδελφὸν ἰησοῦ τὸ λεγόμενον χριστοῦ, ἰάκωβος ὄνομα αὐτῷ, καί τινας ἑτέρους, ὡς παρανομησάντων κατηγορίαν ποιησάμενος, παρέδωκε λευσθησομένους. ὅσοι δὲ ἐδόκουν ἐπιεικέσταροι τῶν κατὰ τὴν πόλιν εἶναι, καὶ περὶ τοὺς νόμους ἀκριβεῖς, βαρέως ἤνεγκαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ πέμπουσιν πρὸς τὸν βασιλέα κρύφα παρακαλοῦντες αὐτὸν ἐπιστεῖλαι τῷ ἀνάνῳ, μηκέτι τοιαῦτα πράσσειν. μηδὲ γὰρ τὸ πρῶτον ὀρθῶς αὐτὸν πεποιηκέναι. τινὲς δὲ αὐτῶν καὶ τὸν ἀλβῖνον ὑπαντιάζουσιν ἀπὸ τῆς ἀλεξανδρείας ὁδοιποροῦντα, καὶ διδάσκουσιν ὡς οὐκ ἐξὸν εἴη ἀνάνῳ χωρὶς τῆς ἐκείνου γνώμης καθίσαι συνέδριον. ἀλβῖνος δὲ πειθεὶς τοῖς λεγομένοις γράφει μετ' ὀργῆς τῷ ἀνάνῳ, λήψεσθαι παρ' αὐτοῦ δίκας ἀπειλῶν. καὶ ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας διὰ τοῦτο τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος αὐτὸν ἀρξαντα μηνῶν τριῶν, ἰησοῦν τὸν τοῦ δαμνέως κατέστησεν. ἐπειδὴ δὲ ἦκεν ὁ ἀλβῖνος εἰς τὴν τῶν ἱεροσολυμιτῶν πόλιν, πᾶσαν εἰσενέγκατο σπουδὴν καὶ φροντίσας, ὡς τοῦ τὴν χώραν εἰρηνεύεσθαι, πολλοὺς τῶν σικαρίων διέφθειρας. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς ἀνανίας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅτι μέγα φρονῶν ἔτυχε δόξης, καὶ τὰ παρὰ τῶν πολιτῶν δυνάμεις τε καὶ τιμῆς ἠξιοῦτο λαμπρῶς, ἦν δὲ χρημάτων πορισικός. καθ' ἡμέραν οὖν τὸν ἀλβῖνον, καὶ τὸν ἀρχιερέα, δώροις ἐθεράπευεν. εἶχε δὲ οἰκέτας πάνυ μοχθηρούς, οἱ συναναστρεφόμενοι τοῖς θρασυτάτοις, ὅτι τὰς ἅλωνας προβαλόμενοι τὰς τῶν ἱερέων δεκάτας ἐλάμβανον βιαζόμενοι, καὶ τοὺς μὴ διδόντας οὐκ ἀπείχοντο τύπτειν. οἵτε ἀρχιερεῖς ὁμοια τοῖς ἐκείνου δούλοις ἐποίησαν, μηδενὸς κωλύειν δυναμένου. καὶ τῶν ἱερέων τοὺς πάλαι τὰς δεκάτας ξεφορμένους, τότε συνέβαινε ἀπορεῖσθαι, ζοφῆς ἀπορίας. πάλιν δὲ οἱ σικάριοι καὶ τὴν ἑορτὴν, ἐπεισῆκει γὰρ αὕτη, διὰ νυκτὸς εἰς τὴν πόλιν παρελθόντες, συλλαμβάνουσι ζῶντα τὸν γραμματέα τοῦ στρατηγοῦντος ἐλεαζάρου, παῖς ὢν οὗτος ἀνάνου τοῦ ἀρχιερέως, καὶ δήσαντες, ἦγαγον, εἶτα πέμψαντες πρὸς τὸν ἀνανίαν, ἀπολύειν ἔφασαν τὸν γραμματέα πρὸς αὐτὸν, εἰ πείσειε τὸν ἀλβῖνον δέκα δεσμώτας τοὺς ἐξ αὐτῶν ληφθέντας, ἀπολύσαι. καὶ ὁ ἀνανίας διὰ τὴν ἀνάγκην πείσας τὸν ἀλβῖνον, τῆς ἀξιώσεως ἐπέτυχεν. τοῦτο μειζόνων κακῶν ἦρξεν. οἱ γὰρ λῃσταὶ πάντες ἐπεμηχανῶντο τῷ ἀνανίου τινὰς συλλαβεῖν οἰκείων, καὶ συνεχῶς ζωγρεῶντες ἀπέλυον, πλείνη τινὰς τῶν σικαρίων ἀπολάβοιεν. ἠθροίζοντο τε πάλιν ἀριθμὸς οὐκ ὀλίγος, ἀναθαρρήσαντες τὴν χώραν ἅπασαν σκάκουν. καὶ τοῦτον ὃν τὸν καιρὸν ὁ βασιλεὺς ἀγρίππας, μείζονα τὴν φιλίππου καλουμένην καισάρειαν κατασκευάσας, εἰς τὸ νέρωνος τιμὴν, νερωνιάδα προσηγόρευσεν. καὶ βηρυτίοις δὲ θέατρον ἀπὸ πολλῶν χρημάτων κατασκευασμένον, ταῖς κατ' ἔτος θέαις ἐδωρεῖτο, πολλὰς εἰς τοῦτο μυριάδας ἀναλίσκων. σῖτον γὰρ ἐδίδου τῇ δή-

τῷ δήμῳ, καὶ ἔλαιον διένειμε, καὶ τὴν πᾶσαν τὴν πόλιν αὐ- A
θριάντων ἀναθέσεσι, καὶ τῶν ἀρχαίων ὁμοτύποις εἰ-
κόσιν ἐκόσμει, καὶ μικρῷ δεῖν πάντα τὰ βασιλείας
κόσμον ἐκεῖ μετήνεγκεν. μῖσος ὃν αὐτῷ πρὸς τὸν ὑπη-
κόων ἤυξετο, ὅτε τὸ θεμελιούμενον τὰ ἐκείνων, ξένην
πόλιν κοσμεῖν. λαμβάνει δὲ καὶ Ἰησοῦς, ὁ τοῦ Γαμαλιὴλ, τὴν
διδασκαλικὴν τῆς ἀρχιερωσύνης. πρὸς δὲ βασιλέως, Ἰησοῦν
ἀφελομένου τὴν τοῦ Δαμνέως, καὶ διὰ τοῦτο φάσις αὐτοῖς πρὸς
ἀλλήλους ἐγίνετο. συσσήματα γὰρ τῶν θρασυτάτων ποιη-
σάμενοι, πολλάκις μέχρι λίθων βολῆς ὑπὸ τῆς βλα- B
σφημιῶν ἐξέπιπτον. ὑπῆρχε δὲ αἰτίας τῷ πλούτῳ
προσαγόμενος τοὺς λαμβάνειν ἑτοίμους. κοστόβαρος δὲ,
καὶ σαοῦλος, αὐτοὶ καθ' αὑτοὺς μοχθηρὰ πλῆθη συνή-
γον, γένους μὲν ὄντες βασιλικοῦ, καὶ διὰ τὴν πρὸς ἀγρίπ-
παν συγγένειαν, δυνάσεως τυγχάνοντες, βίαιοι δὲ καὶ ἁρ-
πάζειν τὰ τῶν ἀθενεστέρων ἕτοιμοι. ἐξ ἐκείνου μάλιστα
τῶν καιρῶν σωέβη τὴν πόλιν ἤδη νοσεῖν, προκοπὴν C
τῶν παντὸς κακοῦ τὸ χεῖρον. ὡς δὲ ἤκουσεν ἀλβῖνος ἤδη
δοκοῦν αὐτῷ γίνεσθαι γλῶσσαν ἀφικνεῖσθαι, βουλόμενος
δοκεῖν τι τοῖς ἱεροσολυμίταις παρεσκευάσθαι, προσα-
γαγὼν τοὺς δεσμώτας ὅσοι ἦσαν αὐτῷ προδήλως θα-
νεῖν ἄξιοι, τούτους προσέταξεν ἀναιρεθῆναι. τοὺς δὲ ἐπ'
μικροῖς καὶ τῆς τυχούσης αἰτίας εἰς τὴν εἱρκτὴν κατα-
τεθέντας, χρήματα λαμβάνων αὐτὸς ἀπέλυε. καὶ ὅτως
ἡμῶν φυλακὴ τῶν δεσμωτῶν ἐκαθάρθη, ἡ χώρα δὲ D
λῃστῶν ἐπληρώθη. τῷ δὲ λευιτικῷ φυλῇ δόξει αὐτῇ, ὅ-
σοι ἐφεῖντο ὑμνῳδοὶ, πείθουσι τὸν βασιλέα καθίσαν-
τα συνέδριον, φορεῖν αὐτοῖς ἐπίσης τοῖς ἱερεῦσιν ἐπι-
ῤῥάψαι λινοῦν στολήν. πρέπειν γὰρ αὐτὸ τοῖς ἀρχῆς
χρόνοις ἔφασκον, ἀφ' ὧν μνημονεύθησεται, καινοποιεῖν.
καὶ τῆς ἀξιώσεως ἐπήμβροτον. ὁ γὰρ βασιλεὺς μὴ γνώμης
τῷ εἰς τὸ συνέδριον ἐπιχωρήσας τοῖς
ὑμνῳδοῖς ἐποθεμένοις τὴν πρότερον ἐσθῆτα, φορεῖν E
λινοῦν οἵαν ἠθέλησαν. μέρος δέ τινες τῆς φυλῆς λῃτουρ-
γικεύτος καὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τούτοις ἐπέτρεψε τοῖς ὕμνοις ἐκ-
μαθεῖν ὡς παρεκάλουν. πάντα δὲ ἦν ἑνὶ πατρία ταῦτα
τοῖς πατρίοις, ὧν οὐδὲν βαθέντων, ἐν οὐδενὶ μὴ ἐκ
δίκας ἐποχεῖν. ἤδη δὲ τότε, καὶ τὸ ἱερὸν τετέλεσο βλέ-
πων σπουδὴ ὁ δῆμος ἀργήσαντας τοὺς τεχνίτας, ὡσεὶ μυ-
ρίους καὶ ὀκτακισχιλίους ὄντας, καὶ μισθοφορίας ἐνδεεῖς
ἐσομένους, δίκαιον τοῦ ἱεροῦ ἐρ-
γασίας ποιεῖσθαι, καὶ χρήματα μὴ ἀπόθετα δίκαιον τῶν
ῥωμαίων φόβον ἔχειν ἐθέλων, φορτούμενος δὲ τῷ F
τεχνίτῃ, καὶ εἰς τούτους ἀναλοῦν τοῖς θυσανευσὶ βουλόμενος, καὶ γὰρ εἰ μίαν τις ὥραν τῆς ἡμέρας ἠργάσατο,
καὶ μισθὸν ὡσεὶ ταύτης διδόναι ἐλάμβανεν, ἔπειθεν τὸν
βασιλέα τὴν ἀνατολικὴν στοὰν ἀνεγεῖραι. ἦν δὲ ἡ στοὰ τοῦ
μὲν ἔξωθεν ἱεροῦ, χειμάρρου δὲ ἐν φάραγγι βαθείᾳ, τε-
τρακοσίων πηχῶν τοὺς τοίχους ἔχουσα, ἐκ λίθων δὲ τετρα-
γώνων κατεσκεύασο, καὶ λευκῶν πάνυ. τὸ μὲν μῆκος ἑ-
κάστου λίθου, πήχεις εἴκοσι. τὸ δὲ ὕψος ἓξ, ἔργον σολομῶ-
νος τοῦ βασιλέως πρώτου δειμαμένου τὸ σύμπαν ἱερόν. ὁ
βασιλεὺς δὲ, ἐπεπίστευτο γὰρ ὑπὸ κλαυδίου καίσαρος τὴν
ἐπιμέλειαν τοῦ ἱεροῦ, λογισάμενος παντὸς μὲν ἔργου τὴν κα-
θαίρεσιν εὐ ῥᾳδίαν, δυσχερῆ δὲ τὴν κτίσιν, ὅτι δὲ τῆς
στοᾶς ταύτης ἐμᾶλλον, χρόνου τε δὲ πολλῶν χρη-
μάτων εἰς τοῦργον δεήσειν, πρήσατο μὲν τοῦτου
δεομένοις. καταῤῥεούσαν δὲ λευκῇ λίθῳ τὴν πόλιν καὶ

ei populo, & oleum viritim distribuit: totámque eam vrbem ornauit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè sui regni ornamenta in eam ciuitatem transtulit: vnde magnam sibi apud subditos parauit inuidiam, quòd suos spolians externam vrbem excoleret. eodem rege iubente Iesus Gamalielis filius in summo pontificatu successit Ieiu Damnei filio non libenter sibi cedenti, vnde natum est inter vtrumque dissidium. ascitis enim globis audaciam iuuenum sæpe à conuitiis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum, orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem fauorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. atque ex illo maximè tempore labare cœpit nostra respublica & indies in deterius ruere. Porrò Albinus audito Gessium Florum sibi successurum venire, videri volens gratificatus Hierosolymitanis ciuibus, productis vinctis, quotquot erant in manifestè capitali culpa iussit interimi: reliquos, qui leuioribus de causis coniecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium post alium. atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Iudæa repleta est latronibus. Interea Leuiticæ tribus homines, quorum erat sacros hymnos in templo canere, adito rege induxerunt eum precibus, vt aduocato concilio decerneret eis vsum stolæ lineæ, quæ tum solis erat concessa sacerdotibus. hanc enim nouationem pertinere ad perpetuam ipsius regni memoriam. neque frustra fuit eorum postulatio. Rex enim de concilij sententia permisit hymnorum cantoribus, vt deposito priore habitu, lineum, vt voluerunt sumerent. Aliam etiam eiusdem tribus partem addictam templi ministeriis, ipsorum precibus motus permisit sacros hymnos canendos ediscere: quæ omnia fiebant contra instituta legis patriæ, nunquam violatæ absque piaculo. Iam absolutum erat & templi ædificium. Populus igitur cùm videret esse in otio circiter octodecim opificum millia, solitorum hactenus in templo ex operarum mercedibus victum quærere, nolénsque sacram pecuniam repositam habere, nequando præda Romanis fieret, simúlque opificibus inde prouisum cupiens: quòd vel vna hora operato statim merces repræsentaretur: suasit regi, vt Orientalem instauraret porticum. ea templi extima claudebat profundæ valli & angustæ imminens, ac proinde subnixa muro quadringentos alto cubitos, saxis constructo quadratis valde candidis: erátque cuiusque saxi longitudo cubitorum viginti, sex verò altitudo: opus Solomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem cuius curæ Claudius Cæs. fabricam templi commiserat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis, non annuit populi precibus: sed vrbem candido saxo consternere si liberet non

vetuit. Post hæc Iesu Gamalielis filio pontificatum abrogatum concedit Matthiæ Theophili filio, quo pontifice Iudaicum bellum habuit initium.

XVIII. Conueniens videtur præsenti historiæ narrare de pontificibus, quæ origo eorum, & qui ad hunc honorem admittantur, & quot vsque ad finem eius belli fuerint. Primus igitur omnium hoc Dei sacerdotium gessisse fertur Moysis germanus Aaron pontifex: quo defuncto successisse mox filios, ac deinde illorum posteritati mansisse hunc honorem perpetuum. vnde consuetudo obtinuit accepta à maioribus, neminem Dei pontificem fieri nisi descendentem ab Aaronis sanguine, nec eam dignitatem concedi vel regibus oriundis alio genere. Fuerunt igitur vniuersi à primo Aarone vsque Phanasum, quem belli tempore seditiosi declarauerunt pontificem, LXXXIII. numero. horum XIII. præfuerunt sacris ab eo tempore quo primùm in deserto Moyses erexit Deo tabernaculum, vsque dum in Iudæam ventum est, vbi Deo templum ædificauit rex Solomon. nam à principio pontificibus non succedebatur nisi mortuis: deinde viuentibus etiam subrogari cœperunt alij. Itaque hi XIII. cum essent duorum Aaronis filiorum posteri, per continuatas successiones hoc honore potiti sunt, sub his primò penes optimates administratio fuit reipublicæ, pòst ad monarchas, postremò ad reges transiit. ex quo autem die patres nostri ductu Moysis Ægyptum sunt egressi, vsque ad templum à Solomone rege conditum, elapsi sunt anni DCXII. post XIII. illos pontifices alij XVIII. secuti sunt, à tempore Solomonis regis sibi succedentes, vsque dum Nabuchodonosor Babyloniorum rex contra nostram vrbem expeditione facta templum incendit, & translata tota gente Babylonem, Iosedecum quoque pontificem illò abduxit. horum pontificatus tempus CCCCLXVI. annorum fuit, mensium sex, dierum decem, rempub. Iudæorum gubernantibus regibus. post septuagesimum autem Babylonicæ captiuitatis annum Cyrus Persarum rex dimissis Babylone Iudæis, & reuersis in antiquam patriam permisit templum denuo condere, quando Iesus Iosedeci filius assumpsit summum sacerdotium. Hic & eius posteri quindecim vniuersi vsque ad regem Antiochum Eupatora statum reipublicæ popularem rexerunt per annos CCCCXIII. Cæterùm iam dictus Antiochus cum suo duce Lysia primus Oniam cognomento Menelaum apud Berytum vita simul priuauit, & sacerdotio, repulsóque à successione eius filio, Iacimum constituit summum pontificem, natum quidem ex Aaronis progenie, sed non ex eadem familia. quamobrem Onias defuncti Oniæ pontificis filius nomine patrem referens, in Ægyptum profectus & insinuatus in Ptolemæi Philometoris ac Cleopatræ eius coniugis amicitiam, persuasit eis, vt in Heliopolitica præfectura Deo templũ instar Hierosolymitani extruerent. séque illic pontificem

A ἀνώλυσεν. Ἰησοῦ δὲ τὸν τοῦ Γαμαλιήλου τὸν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, ἔδωκεν αὐτὴν Ματθίᾳ τῷ Θεοφίλου, καθ' ὃν ὁ πρὸς Ῥωμαίους πόλεμος Ἰουδαίοις ἔλαβε τὰρχάς. ἀναγκαῖον δὲ εἶναι νομίζω, καὶ τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ προσήκειν διηγήσασθαι περὶ τῶν ἀρχιερέων, πῶς τε ἄρξαμενοι, καὶ τίσιν ἔξεσιν τιμῆς ταύτης μεταλαμβάνειν, καὶ πόσοι γεγόνασι μέχρι τοῦ πολέμου τελευτῆς. πρῶτον μὲν οὖν πάντων λέγουσιν Ἀαρῶνα τὸν Μωϋσέως

B ἀδελφὸν ἀρχιερατεῦσαι τοῦ θεοῦ. τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου διαδέξασθαι τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ἀπ' ἐκείνων τοῖς ἐκγόνοις αὐτῶν διαμεῖναι τὴν τιμὴν ἅπασιν. ὅθεν καὶ πάρεστιν ὁρᾶν μηδένα τοῦ θείου τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνειν, ἢ τὸν ἐξ ἅπαντος τοῦ Ἀαρῶνος, ἕτερον δὲ γένους ἂν βασιλεῖς ὧν τύχῃ τοῦτο διαδέξασθαι τὴν ἀρχιερωσύνης. ἐγίνοντο οὖν πάντες τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ Ἀαρῶνος ὡς ἐφάμην τοῦ πρώτου γενομένου μέχρι φανάσου τοῦ ἐπὶ

C τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως ἔτεσι καὶ ὀγδοήκοντα. ἐν τούτῳ καὶ τὴν ἔρημον ὅτι τοῦ Μωϋσέως χρόνων τῆς σκηνῆς ἱστώσης, ἕως Μωϋσῆς τοῦ θεοῦ κατεσκεύασε, μέχρι τῆς εἰς Ἰουδαίαν ἀφίξεως, ἔνθα σολομὼν ὁ βασιλεὺς τοῦ θεοῦ τὸν ναὸν ἤγειρεν, ἀρχιερατεύσαν ἑξακαίδεκα. τὸ μὲν πρῶτον ἕως τῆς τοῦ βίου τελευτῆς τὰς ἀρχιερωσύνας εἶχον, ὕστερον δὲ, καὶ ταῦτα ζώντων διεδέχοντο. οἱ δὲ νῦν ἑξακαίδεκα ὄντες ἔτοι τοῦ δύο παίδων Ἀαρῶνος ὄντες ἔγγονοι

D καὶ διαδοχὴν τὴν τιμὴν παρελάμβανον. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς αἱ στοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, μετὰ ταύτην δὲ μοναρχία, βασιλέων δὲ ἕτερα γένεται. καὶ τοῦτο ἐτῶν ἀριθμὸς ἦν ἔτη ἑξακόσια καὶ δισχίλια καὶ ἑβδομήκοντα, ἀφ' ἧς ἡμέρας οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέλιπον Αἴγυπτον, μωϋσέως ἀγόντος μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ κατασκευῆς, ὃν σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀνήγειρεν ἔτη δυοκαίδεκα μετὰ τοὺς ἐξακοσίους. μετὰ δὲ τοὺς ἑξακαίδεκα ἀρχιερεῖς ἐκείνους, δέκα καὶ ὀκτὼ τὸν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ὑπὸ σολομῶνος

E βασιλέως ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτῷ διαδεξάμενοι, μέχρι οὗ ναβουχοδονόσωρ ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ὑπερατδύσας τὴν πόλιν, τὸν μὲν ναὸν ἐνέπρησε, τὸ δὲ ἔθνος ἡμῶν εἰς Βαβυλῶνα μετῳκισε, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσεδὲκ ἀχμάλωτον ἔλαβε. τούτου χρόνος τῆς ἱερωσύνης τετρακοσίων ἑξήκοντα ἓξ ἔτῶν ὄντων, μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα, ἡνίκα βασιλευομένων Ἰουδαίων. μετὰ δὲ χρόνον ἔτῶν ἑβδομήκοντα τὸν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων γενομένης χύρος ὁ περσῶν βασιλεὺς

F ἀπέλυσε τοὺς ἐν Βαβυλῶνος Ἰουδαίους ὅτι τὴν οἰκείαν γῆν πάλιν, καὶ συνεχώρησε τὸν ναὸν ἀναγεῖραι. τότε δὴ τῶν ὑποξενωθέντων ἀχμαλώτων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ἰωσεδὲκ, τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνει. οὗτος δὲ καὶ οἱ ἔκγονοι αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα ἅπαντες, μέχρι βασιλέως Ἀντιόχου τοῦ Δημάτορος ἐπολιτεύοντο δημοκρατικῶς ἔτη τετρακόσια δεκατέσσαρα. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος ὁ Εὐπάτωρ, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν ὀνίαν ὧν μενέλαος ὑπέλαβε, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀπελόντες αὐτὸν ἐν Βερυτίᾳ, καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν ἀκίμον ἀρχιερέα ἕνα ὄντα μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐκ ὄντα δὲ τῆς

οἰκίας ταύτης. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὁ Ἀνανίας ὁ τοῦ τελευτηκότος ὀνίου ἀδελφὸς ὁμώνυμος τοῦ πατρὸς φεύγων εἰς Αἴγυπτον, καὶ διὰ φιλίας ἀφικόμενος πτολεμαίῳ τῷ φιλομήτορι καὶ κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, πείθει τούτους καὶ τὴν ἡλιοπολίτιδα νόμον διαμαθόντες τοῦ θεοῦ ναὸν ὡς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὴν ἀρχιερέα κατα-

καζᾶσαι. ἀλλὰ περὶ μὲ τὸ ἱερὸ τὸ κατασκαφέντος A
ἐν ἀγύπτῳ, πολλάκις ἐδηλώσαμεν. ὁ δὲ ἰάκιμος ἔτη ζία
τ ἀρχιερωσύνῃ καταχὼν, ἐτελεύτησεν. διαδέξαται δὲ
ἀδελφὸς αὐτὸν, ἀλλὰ διετέλεσεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ
χωρὶς ἀρχιερέως ὄντα. πάλιν δὲ οἱ τ ἀσαμωναίε παί-
δων ἔκγονοι, τ πρεσβείαν τῷ ἔθνους πεμφθέντες, &
πολεμήσαντες μακεδόσιν, ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιςᾶ-
σιν, ὃς ἦρξεν ἐνιαυτοὺς ἑπτά. τελευτήσαντος δὲ ἐξ ὁπλεύ-
λης αὐτῦ, καὶ ἀνέδρας τ υἱὸ ζύφωνος μηχανησάσης B
ὡς αὐτάδελφῳ τῷ προειρήκαμεν, λαμβάνει τ ἀρχιερω-
σύνην σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ. & τοῦτον δόλῳ φθά-
σαντα ὑπὸ τ γαμβρῦ διαφθαρέντα, διαδέχεται παῖς
ὑρκανὸς ὄνομα. ὃν καταχόντα τ ἱερωσύνην πλείονα τὰ-
δελφῦ χρόνον ἐνιαυτοὺς ζιάκοντα & ἓν ἔτος τ τιμῆς ὑρ-
κανὸς ἀπολαύσας τελευτᾷ γηραιὸς, ἰδίᾳ τῇ καὶ ἀρι-
στοβούλῳ κληθέντι τλὺ διαδοχὴν καταλιπών. κλη-
ρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον, ἀδελφὸς, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτή-
σαντα, τλὺ ἱερωσύνην δὲ καταχόντα μετὰ βασιλείας. C
καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα.
βασιλεύσας δὲ ὁ ἀλέξανδρος καὶ ἱερατεύσας ἔτη εἰκο-
σιπέντε, καταστρέφει τὸν βίον, ἀλεξάνδρᾳ τῇ γυναικὶ
καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον ὑπερέψας. ἡ δὲ
τλὺ μὲν ἀρχιερωσύνην ὑρκανῷ διδοῦσιν, αὐτὴ δὲ
τλὺ βασιλείαν ἐνέα ἔτη καταχοῦσα, τελευτᾷ
τὸν βίον. τὸν ἴσον δὲ χρόνον τλὺ ἀρχιερωσύνην ὁ
παῖς αὐτῆς ὑρκανὸς ἔσχεν. μετὰ γὰρ τὸν θάνατον D
αὐτῆς πολεμήσας πρὸς αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς ἀριστόβουλος, καὶ νικήσας, ἀφαιρεῖται μὲν ἐκεῖνον τλὺ ἀρχὴν, αὐ-
τὸς δὲ ἐβασίλευσε, & ἱεράτευσε τῷ ἔθνους. ἔτει δὲ ζίτῳ
τῆς βασιλείας, καὶ πρὸς μησὶ τοῖς ἴσοις πομπήϊος ἐλ-
θὼν, & τλὺ τῦ ἱεροσολυμιτῦ πόλιν καὶ κράτος ἑ-
λὼν, αὐτὸν μὲν εἰς ῥώμην μετὰ τῦ τέκνων ἄγοντα ἔπεμ-
ψε. τῷ δὲ ὑρκανῷ πάλιν τλὺ ἀρχιερωσύνην ἀποδοὺς, E
τλὺ μὲ τῷ ἔθνους πρόστασίαν ἐπέτρεψε, διάδημα
δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς ἐνέα τοῖς πρώ-
τοις ὑρκανὸς τέσσαρα καὶ εἴκοσι. βαρζαφάρνης δὲ, καὶ
πάκορος, οἱ τ παρθυαίων δυνάσται, διαβάντες τ εὐ-
φράτην, καὶ πολεμήσαντες ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίᾳ
παρέλαβον, τῷ ἀριστοβούλου δὲ υἱὸν ἀντίγονον, κατέ-
στησαν βασιλέα. ζία δὲ ἔτη, καὶ ζεῖς μηνὰς ἄρξαντα
τοῦτον, σόσιός τε & ἡρῴδης ἐξεπολιόρκησαν, αὐτὸ-
νος δὲ ἀνεῖλεν εἰς τλὺ αὐτοχείαν ἀναχθέντα. τλὺ δὲ F
βασιλείαν ἡρῴδης ὑπὸ ῥωμαίων ἐγχειρισθεὶς, ἐκέπι
τοὺς ἐκ τῷ ἀσαμωναίε γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς,
ἀλλὰ πόθεν ἀσήμους, καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντας, πλὺ
ἑνὸς ἀριστοβούλου τλὺ τιμλὺ ἀπένεμε. τὸν δὲ ἀριστό-
βουλον ὑρκανῦ τῷ υἱὸ πάρθων ληφθέντος ἰώνου ὄντα
κατασήσας ἀρχιερέα, τῇ ἀδελφῇ αὐτῦ σωφρόνῃ μα-
λάμμη τλὺ τῦ πλήθους πρὸς ἑαυτὸν θηρώμενος δό-
ξαν, διὰ τ ὑρκανῦ μήνιμα. ἔπειτα φοβηθεὶς μὴ πρὸς G
τὸν ἀριστόβουλον πάντες ἀποκλίνωσιν, ἀνεῖλεν αὐτὸν
ἐν ἱεριχοῖ πνίγουσα μηχανησάμενος κολυμβῶντα, κα-
θὼς ἤδη δεδηλώκαμεν. μετὰ τοῦτον ἐκέπι τοῖς ἐκγόνοις
τῆ ἀσαμωναίε παίδων τλὺ ἀρχιερωσύνην ὑπεδύ-
σεν. ἐφεξῆς δὲ ὁμοίᾳ τῇ ἡρῴδῃ περὶ τ καζασάσεως τ ἱερέων, ἀρχέλαός τε ὁ παῖς αὐτῦ, & μετὰ τοῦτον τὸν
ἀρχέλαον ῥωμαῖοι τ ἱερέων ἐφάλαβόντες. εἰσὶν οὖν οἱ ἀπὸ τῆ ἡρῴδε χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι
τῆς ἡμέρας ἧς εἰς τὸν ναὸν, καὶ τλὺ πόλιν τίτος ἐλθὼν ἐπυρπόλησεν, οἱ πάντες εἰκοσιπτά. χρόνος δὲ
τούτων ἔτη πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑπτά. καί τινες μὲν αὐτῆ ἐπολετεύσαντο ὅτι τε ἡρῴδου βασιλεύοντος,

constituerent : de quo templo sæpe aliàs diximus. Iacimus autem triennio in pontificatu exacto mortuus neminem successorem habuit, sed per septennium sine pontifice mansit ciuitas. Dein postquam Assamonæorum familiæ principatus nostræ gentis est creditus, rebellãtes Macedonibus Ionatham creauerunt summum pontificem, qui septennio toto præfuit. quo per insidias Tryphonis sublato è viuis, frater eius Simon obtinuit id sacerdotium. cui dolo generi oppresso inter epulas, filius Hyrcanus in honore successit. eum cùm per vnum & triginta annos gessisset, iam decrepitus successori Iudæ reliquit suo filio, qui alio nomine Aristobulus est dictus. huic frater hæres fuit tam regni quàm sacerdotij, postquam ille sumpto tum primùm diademate vnum annum vtraque dignitate potitus est. Is nomine Alexander & ipse regnum coniungens pontificatui cum vigintiseptem annis præfuisset rebus Iudaicis. moriens Alexandræ vxori permisit deligendi pontificis arbitrium. Illa Hyrcano id addixit, exactóque in regia potestate nouennio è viuis excessit : quo toto tempore Hyrcanus eius filius pontificatum tenuit. nam post matris obitum Aristobulus frater moto bello victum pontificem ad priuatam vitam redegit, & sibiipse regnum simul vsurpauit ac sacerdotium: exactísque in vtraque dignitate tribus annis, & totidem mensibus, cum superueniens Pompeius vi cepisset Hierosolyma, à victore vinctus Romam missus est cum liberis: & Hyrcanus restitutus in pontificatum, principatum quoque suæ gentis accepit, sed absque diademate : prætérque priores illos nouem, per alios XXIII. annos summum sacerdotium obtinuit. Post quos completos Barzaphartnes & Pacorus dynastæ Parthorum traiecto Euphrate bellum Hyrcano inferunt, eóque viuo abducto Aristobuli filium Antigonum regem constituunt, qui post tres annos & totidem menses expugnatus ab Herode & Solio, apud Antiochiam iussu Antonij dedit supplicium. Herodes autem accepto à Romanis regno non amplius ex Asamonæo genere creauit pontifices, sed eum honorem quibusuis ex sacerdotum ordine concessit etiam obscuris, absque vno Aristobulo. hunc enim Hyrcani à Parthis capti nepotem, & Mariamnes suæ vxoris fratrem, ob fauorem populi, & Hyrcani aui memoriam summo sacerdotio dignatus est. deinde veritus ne omnes in illum essent propensiores, apud Hierichuntem arte necauit natantem in piscina, vt suprà diximus: neque postea vlli ex Asamonæorum posteritate hoc sacerdotium committere voluit. idem fecit in ordinandis pontificibus Archelaus eius filius: & Romani, qui post illum cum potestate præfuerunt prouinciæ. Sunt igitur, qui ab Herodis principatu vsque in diem qua templũ & vrbs incendente Tito conflagrauit pontificatum gesserunt, in vniuersum numero viginti octo: tempúsque eorũ sacerdotij centũ anni, & septẽ insuper: quorũ aliqui sub Herode fuerunt,

& Archelao eius filio : defunctis autem his penes optimates fuit respublica, collocatis in eius fastigio pontificibus : de quibus hactenus dixisse sufficit.

CAP. IX.

Quomodo Florus Albini successor tantis Iudeos affecerint iniuriis, vt coacti sint arma sumere.

GEssius autem Florus Albino successor à Nerone missus plurimis Iudæos repleuit calamitatibus. is Clazomenus erat genere, adduxítque secum Cleopatram coniugem non minus improbam, per quam, vt Poppeæ Augustæ amicam, Iudææ administrationem impetrauerat : adeò verò potestate violenter abusus est, vt Albinum Iudæi desiderarent quasi beneficum. nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens : Florus contrà quasi ad ostentandam missus malitiam, publicè traducebat nostræ gentis iniurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis vnquam lucris satiabilis, vndecunque parua æquè captans ac magna, vt etiam latronum esset particeps. multi enim illum quæstum exercebant de incolumitate, quam ab eo redimebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat iniuriarum, vel modus, vel finis, vt miseri Iudæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis, ad exteros fugere, iudicantes vbiuis etiam apud Barbaros se viuere posse commodiùs. Et quid multis verbis opus est? Bellum contra Romanos suscipere solus Florus nos compulit, malens semel vniuersos quàm paulatim perdere. Itaque secundo anno postquam is venit procurator in prouinciam, duodecimo verò Neronis imperij, bellum id cœptum est : quo tempore quanta vel coacti fecimus, vel perpessi sustinuimus, exactè cognoscere poterunt, qui dignabuntur legere libros à nobis conscriptos de bello Iudaico. atque hic dicendi finem faciam de antiquitatibus, quas belli argumentum sequitur. Præsentis autem operis textus continet totum illud tempus inter primam creationem hominis & annum Neronis principis duodecimum : quæque per tot secula Iudæis, vel in Ægypto obuenerunt, vel in Palæstina cæteráque Syria, tum quas clades ab Assyriis & Babyloniis accepimus, quóve modo tractati simus à Persis & Macedonibus, & postremò à Romano populo. his enim omnibus accuratè descriptis, etiam pontificum successiones recensuimus, continuatas per annorum duo millia. pari diligentia regum quoque res ordine tradidimus, & status reipublicæ monarcharúmque potentiam, per omnia secuti autoritatem sacrorum voluminum, ita vt à principio sumus polliciti. ausímque addere quod nemo alius scriptor Iudæus, externúsve potuisset hoc argumentum tanta fide Græcis hominibus prodere. ego enim tribulũ meorum cõfessione disciplinas egregiè calleo,

Κεφαλ. Θ'.

Ως φλῶρος ὁ ἀλβίνου διάδοχος πολλὰ διέθηκε τοὺς ἰουδαίους κακά, ὡς αἰτίαν σχεῖν αὐτοὺς ἐφ' ὅπλα χωρῆσαι.

ΓΕάσιος ὁ φλῶρος ὁ πεμφθεὶς ἀλβίνου διάδοχος ὑπὸ νέρωνος πολλῶν ἀνέπλησε κακῶν ἰουδαίους, κλαζομήνιος ὢν τὸ γένος ἦν, ἐπήγετο δὲ κλεοπάτραν γυναῖκα, δι' ἣν φίλην ἔσχε ποππαίας τὸ νέρωνος γυναικός, καὶ πονηρίᾳ μηδὲν ἀπολειφθεῖσαν τῆς ἀρχῆς ἐπέτυχεν. ὥστε ὃν τρόπον ἐξουσίαν ἐλάμβανε κακὸς, καὶ βίαιος, ὡς τε δόξαι τινὶ ὑποβολιμαῖον τῆς κακῶν, ἀλβῖνον ἐπήνουν ὡς δεομένοις ἰουδαῖοι. ἐκεῖνος γὰρ ἐπικρυπτόμενος τὴν πονηρίαν, καὶ τὰ μὴ παντάπασι κατάφωρος εἶναι θρασυνόμενος. γέσιος ὁ φλῶρος καθάπερ εἰς ὑπόδειξιν πονηρίας πεμφθεὶς, τὰς εἰς τὸ ἔθνος ἡμῶν παρανομίας ἐπόμπευε, μήτε ἁρπαγῆς παραλιπών μηδένα τρόπον, μήτε ἀδίκου κολάσεως. διὸ γὰρ ἄπληκτος πρὸς ἔλεον, παντὸς ὢν κέρδους ἄπληστος, ὥστε μηδὲ τὰ πλείστα τῶν ὀλίγων διέφερεν, ἀλλὰ καὶ λῃστὰς ἐκοινώνησεν. ἀδεῶς γὰρ οἱ πολλοὶ τοῦτο ἐθεώρουν, ἐξέγγυον παρ' ἐκείνου τὴν σωτηρίαν ὑπὲρ τοῖς μέρεσιν ἔχειν πεπισυκότες. ἦν τοῦτο μέτριον ἐκεῖνος, ἀλλ' οἱ δυσυχεῖς ἰουδαῖοι μὴ δυνάμενοι τὰς ὑπὸ τῶν λῃστῶν γινομένας πορθήσεις ὑπομένειν, ἠναγκάζοντο τῶν ἰδίων ἐξιστάμενοι ἠθῶν φεύγειν ἅπαντες, ὡς κρεῖττον ὁπουδήποτε θανεῖν τοῖς ἀλλοφύλοις παραδόντας. καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν; τὸν γὰρ πρὸς ῥωμαίους πόλεμον ὁ καταναγκάσας ἡμᾶς ἄρασθαι, φλῶρος ἦν, κρεῖττον ἡγούμενος ἀθρόους, ἢ κατ' ὀλίγον ἀπολέσθαι. καὶ δὴ τῷ ἀρχῷ ἔλαβεν ὁ πόλεμος, δευτέρῳ μὲν ἔτει τῆς ὀκτωκαιδεκάτης φλώρου, δωδεκάτῳ δὲ τῆς νέρωνος ἀρχῆς· ἀλλ' ὅσα μὲν δρᾶν ἠναγκάσθημεν, ἢ παθεῖν ὑπεμείναμεν, ἀκριβῶς γνῶναι πάρεστι τοῖς ἐντυχεῖν ταῖς ὑπ' ἐμοῦ περὶ τοῦ ἰουδαϊκοῦ πολέμου βίβλοις γεγραμμέναις. παύσεται δὲ ἐνταῦθα μοι τὰ τῆς ἀρχαιολογίας μετὰ καὶ τὸν πόλεμον ἠρξάμην γράφειν. περιέχει δὲ αὕτη, τὴν ἀπὸ πρώτης γενέσεως ἀνθρώπου παράδοσιν, μέχρι τοῦ δωδεκάτου τῆς νέρωνος ἡγεμονίας, τὴν ἡμῖν συμβεβηκότων τοῖς ἰουδαίοις κατά τε τὴν αἴγυπτον, καὶ συρίαν, καὶ παλαιστίνην, ὅσα τε πεπονθαμεν ὑπὸ ἀσσυρίων τε, καὶ βαβυλωνίων, ὑπό τε πέρσας καὶ μακεδόνας διατεθείκασιν ἡμᾶς, καὶ μετ' ἐκείνους ῥωμαῖοι. πάντα γὰρ οἶμαι, μετ' ἀκριβείας συντεταχέναι, πειρᾶσθαι δὲ πεπείσεσθαι, καὶ τὴν τῆς ἀρχιερέων ἀναγραφὴν, τὴν ἐν δισχιλίοις ἔτεσιν ἡγουμένων. ἀπλανῆ δὲ παρεσκευάσθαι, καὶ τὴν περὶ τοὺς βασιλεῖς διαδοχὴν, τάς τε πράξεις αὐτῶν καὶ τὰς πολιτείας ἀπαγγέλλουσαν, μοναρχῶν τε δυνάσειας, ὡς αἱ ἱεραὶ βίβλοι περὶ πάντων ἔχουσι τὴν ἀναγραφήν. ἔδοξε γὰρ ποιήσειν ἐν ἀρχῇ ἐπαγγελάμενον τῆς ἰσοδείας. λέγω δὲ θαρσοῦντες ἤδη διὰ τὴν τῶν προτεθέντων σωτέλειαν, ὅτι μηδεὶς αἰῶν ἕτερος ἠδυνήθη θελήσας, μήτε ἰουδαῖος, μήτε ἀλλόφυλος, τὴν πραγματείαν ταύτην ἔτους ἀκριβῶς εἰς ἕλληνας ἐξενεγκεῖν. ἐγὼ γὰρ ὁμολογούμενα τῶν ἐμοὶ προτεθέντων πλεῖστον αὐτὴν καὶ τὸ ὁπηχώριον παιδείαν διαφέρειν, καὶ τὴν

καὶ τῆ ἑλληνικῶν ἢ γραμμάτων ἐπιδόσει μεταχεῖν, τῷ γραμματικῷ ἐμπειρίαν ἀναλαβὼν, τῷ ἢ φεὶ τὴν φθορᾶν ἀκρίβειαν, πάτριος ἐκώλυσε συνήθεια. παρ' ἡμῖν γὰρ ἂν ἐκείνης ὑποδέχονται τοὺς πολλῶν ἐθνῶν διαλεκτον ἐκμαθόντας, διὰ τὸ κοινὸν εἶναι νομίζειν τὸ ἐλπιδόμενον, τοῦτο μόνον, ἐλευθέρων τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῆ οἰκετῆ θέλουσιν, μόνοις ἢ σοφίαν μαρτυροῦσι, τοῖς τὰ νόμιμα σαφῶς ἐπισταμένοις, καὶ τῶν ἱερῶν γραμμάτων δυνάμιν ἑρμηνεῦσαι δυναμένοις. διὰ τοῦτο πολλῶν πονησάντων φεὶ τῶν ἀσκησιν ταύτην, μόλις τινὲς δύο, ἢ τρεῖς, κατώρθωσαν καὶ τῆ πόνων τὴν ἐπικαρπίαν δ' ἐτῶν ἔλαβον. ἴσως ἢ ἂν αὖ ἐπιφθονον γένοιτο, φεὶ μὴ γένοις τοῦμοῦ, μὴ φεὶ τῆ κῆ τὸν βίον φαίδρειον βραχέα διεξελθεῖν, ἕως ἔχω ζῶντας, ἢ τοὺς ἐλέγξοντας, ἢ τοὺς μαρτυρήσοντας. ὅτι τούτοις ἢ καταπαύσω τῶν ἀρχαιολογίαν, βίβλοις μὲν εἴκοσι φειειλημμένην, ἓξ ἢ μυριάσι στίχων. κἂν τὸ θεῖον ἐπιτρέπῃ κῆ φειδόμενον, τὸμπαλιν, τὰ τε πολέμου, καὶ τῆ συμβεβηκότων ἡμῖν, μέχρι τ' νῦν ἐνεστώσης ἡμέρας, ἢ τις ὅτι γένοιτο καὶ δεκάτε μ' ἔτους τ' δομετιανοῦ καίσαρος ἀρχῆς, ἐμοὶ ἢ ἀπὸ γένεσεως πεντηκοστῷ κὴ ἕκτῳ. φεφύρημαι ἢ συγγράψαι, κὴ τὰς ἡμετέρας δόξας τῆ ἰουδαίων, ἐν τέτρασι βίβλοις φεὶ θεοῦ, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, καὶ φεὶ τῶν νόμων ὅσα κατ' αὐτὰς τὰ μὲν ἔξεστιν ἡμῖν ποιεῖν, τὰ ἢ κεκώλυται.

A Græcanicæ quoque literaturæ non sine profectu dedi operam, quamuis exquisitam pronunciandi rationem assequi per patriam consuetudinem nō licuit. nostri enim homines nō suspiciant eos, qui multas perdidicerunt linguas, quod studium profanum apud eos habetur & seruis commune cum ingenuis. solos autem sapientes suo suffragio pronuntiant, qui legis & sacrarum literarum tantam assecuti sunt peritiam, vt eas etiam interpretari valeant. qua B in re cùm multi collocarint operam, vix vni successit atque alteri, quibus mox dignum præmium contigit. Fortassis autem nulla inuidia prohibet etiam de meo genere, gestísque per totam vitam rebus pauca exponere, dum adhuc supersunt, qui vel attestari possunt, vel coarguere: atque ita concludetur harum antiquitatum tractatio comprehensa viginti voluminibus, versuum verò sexaginta millibus. C Quod si Deus concesserit, compendio rursum referam belli casus, & quæ nobis in præsentem vsque diem euenerunt, quæ incidit in decimumtertium annum principatus Domitiani Cæsaris, ætatis verò meæ sextum & quinquagesimum. Promisi etiam scripturum me quatuor libros de Iudæorum opinionibus, & quas de Deo eiúsque essentia, & de legibus, quare per eas liceat nobis facere, alia non liceat.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises ici volontairement.

INDEX

RERVM OMNIVM APVD IOSEPHVM MEMORABILIVM SECVNDVM ALPHABETI ORDINEM.

Numerus paginam, litera locum paginæ designat.

A

Aron Moysi in Ægyptum redeunti occurrit pag.61.e
Aaroni sacerdotium confertur 87.g
confirmatur 108.g
eius filij quatuor 88.a
quomodo purificatus 89.b
filij eius duo seniores dum offerunt, exusti ibid.d
virga eius floret, & profert amygdala 108.e. *moritur* 110. c. *primus fuit pontifex* 700.a
Abaneth qualis zona 84.d
Abaris, mons 132.d
Abassarus à Cyro præfectus restituendo templo Hierosolymis 385.d
Abdastartus rex Tyriorum Beleastarto patri successit 1043.e
eius mors ibid.
Abdemonus Tyrius adolescens problematum dissoluendorum peritus 268.a.& 1043.b
Abdonis principatus Hebræorum 159.b
Abel quid significet, occiditur à fratre 6.d
Abelmachæa vrbs 241.c
abemerigus Isaæ suam filiam dat vxorem 684.c
abenerus præfectus exercitus 183.b 194.b. *Ieboslhum Sauli filium constituit regem* 212.c *pugnat contra Ioabum ibidem. transfert regnum ad Dauidem* 213.f. *ab Ioabo fraudulenter occiditur* 215.a
aber secundi ex fratribus Machabæi supplicia crudelissima, tolerantiáque eius 1093.d
Abesalomus Ammonem fratrem iugulat 227.d *fugit in Gesura, vnde à patre reconciliato reuocatur, item forma eius & cæsaries qualis, tum quomodo Ioabum tractarit* 228. *popularem auram captat & regnum* 229.c. *cum patris concubinis rem habet* 231.d. *cogit magnum exercitum contra patrem* 233. c. *pendens in arbore interimitur* 234.c
Abias Arabum rex prælio victus sibi ipse manum infert 688.e
Abias Solomonis filius quomodo se gesserit in administratione principatus 173.b
Abiatharus Abimelechi filius seruatus à Saulis sæuitia 196.f. *confirmatur ei pontificatus* 241.f *quomodo à Dauide vltus, eius domus sacerdotio priuatur* 254.b
Abibalus rex Iromi pater 267.f *Tyriorum rex* 1042.e.1043.a
Abigæa Nabali vxor Davidem commotum placat 201.b
Abilamarodachus Nabuchodonosori filius in paternum regnum succedit & Ioachimum è vinculis eximit 350.c
Abimelechi Bethlemita in Moabiticam terram cum suis profectio 163.c
Abimelechus Gedeonis nothus, fratres legitimos occidit, & imperiũ arripit 155.g *vrbe & tribu pellitur* 156.c *Sicimas captas solo æquat* 157.b *occiditur à muliere* ibid.d
Abimelechus Palæstinæ rex Saram concupiscit 21.a
abironi cum suis terra dehiscit 107. c
abisace puella calefacit senem Davidem 246.g *ambit eam vxorem Adonias* 253
abisæus Ioabi frater, vir fortis 212.c 336.f. *cum fratre Sabeum persequitur* 238.e *vindicat regem ab interitu, occiso Acmone* 242.c
Abrahamus quando natus 15.c *Lotum nepotem adoptat* 15.g *è Chaldæa migrat in Chananæam, & Dei verum cultum instituit* ib. *hinc in Ægyptum proficiscitur, vbi vxorem fingit esse sororem suam* 16.f. *Ægyptiis disciplinas instituit* 17.c. *Assyrios vincit* 18.c *decimas dat Melchisedeco, & promittitur ei filius à Deo* 18.e *genuit Ismahelem ex Agare* 19.d *hospitatur angelos tres* ibid. *migrat in Gerara* 21.a *à Deo tentatur* 22.e *monumentum sibi & posteris comparat* 24.b *ducit Chæturam vxorem, suscipit liberos* ibid.c *Isaco quærit vxorem* ibid.e *moritur* 26.b *eius arma contra Pharaonẽ* 928.g
Abrahami domicilium vicus 16.d
Absalomon tyrannidis Manahemi adiutor 813.a
Absalomus patruus, & socer Aristobuli captus 474.f
Accaron non potuit capi ab Hebræis 46.a.
Achabus Amarini filius regnum paternum maioribus contaminat id sceleribus quam anteccessores sui 285.c *agnoscit suum factum & pœnitet* 289.c. *cedit Adadi filio bellum inferenti* 290.c. *eundem vincit* 291.c. *occiditur* 295.d *ipsius liberorum capita præciduntur* 310.e
Achan furtum committit 137.c *plectitur* 138.c
Achæ quinti ex fratribus Machabæi immania supplicia, eiúsque insignis tolerantia 1095.a
Achazes Iothami filius regnum paternum arripiens, idolis filium holocautoma offert, belloque impetitus, magnã patitur stragem 321.d *Assyriorum regis auxilio vlciscitur Syros, stultus & impius moritur* 322.d.
Achiabus Herodis nepos avi vim prohibet 599.b *impetitur à 2000. militibus dimissis* 607.d *Herodem manum sibi inferentem prohibet* 773.e *militibus tumultuantibus resistit* 607.d
Achias pontifex 181.a
Achias propheta Hieroboamo regnũ & alia vaticinatur 274.b.280.c
Achilaus princeps cõmentariensium 241.f
Achimanus Berzellæi filius apud Dauidem manet 237.f

INDEX

Achimas Dauidi victoriam nunciat 235.b
Achimelechus pontifex Dauidem commeatu iuuat 196.b. accitus ad Saulum occiditur cum omni sua familia 196.f
Achitophel à Dauide ad Abesalomum deficit 229.d. male consulit domino suo 231.c. propter spretum eius consilium relinquit Abesalomum, & se suspendit 233.a
Acmes Iuliæ famuli dolus 595.b 771.d
acmon gigas Dauidem occisurus ab Abisæo perimitur 242.c
acusilaus Argiuus quo tempore historiam condere inceperit, & in quibus Hesiodum corrigat 1034.g
adadus Azaelis filius paternum in regnum succedit, quo ab Ioa Israelitarum rege priuatur 316.a
adadus Syriæ & Damasci rex cum Dauide confligens vincitur 221. f
adadi huius posteri dicti reges Syriæ sicut Ægypti reges Ptolemæi 222. a
adadus tertius Samariam vastat ib.
adadus Syrus Achabo bellum inferens cedenti, ab eodem vincitur 290.291. & recipitur in gratiam 292.c. Ioramo insidians & Elisæum capere conatus frustratur 302.e
bello aggreditur Ioramum 302.e
fugatur à deo 305.a
prævocatur ab Azaele 306.d
adami creatio, & quid ea vox significet 5.a
lapsus & mulcta 5.e
eius soboles, posteritas & mors 6.d
adar mensis 132.e. 366.e. 381.f. 424. a
adar mensis dies XIIII. & XV. cur festi Iudæis 382.b
aderus Syriam occupat, & rex eius efficitur 273.f
adoma quid significet 36.b
adomus dictus Esaus ibid.
adoni quid significet 145.e
adonias Dauidis filius regnum paternum affectat 247.a
fugit ad asylum, & veniam commissi à patre impetrat 248.d
salutat matrem Salomonis, & Abisaces connubium ambiens occiditur 254.b
adonibezecus capitur ac truncatur manibus & pedibus, sicuti ipse alios reges mutilauerat 145.e
adoramus quæstor tributorum ordinatur 241.e
lapidibus obruitur 275.e
adulterij suspecta quomodo purgetur 95.a
adramalechus Senacheribi filius patricida 330.e
adrazarus Sophenorum rex à Dauide victus 222.c
Ægyptius vates seductor Iudæorum 695.f
Ægyptij populus qualis 13.f. 54.b
Ægyptius quis astronomiam & arithmeticam primus tradiderit 17.c
non licere eis greges curare 52.f.
cur quintam fructuum portionem regibus pendant 55.c
pugnant cum Æthiopibus 57.f
Hebræos insequuntur 66.a
quare Babylonem abducti 345.c
eorum antiquissima rerum memorabilium traditio 1034.b. 1035.f
testimonium de Iudæis 1039.c 1050.g. quid eis Græcorum commercium conciliarit 1038.d
sexaginta millia Iudæorum peremerunt 992.e. per totum
Ægyptiis gratificari volentes veritatem de gestis Iudæorum corrupêre 1051.e
Ægyptiorum dij descripti 1054.c. 1065.
seruitus 1068.e
eorum mali mores taxati 1065
Ægyptiis nemo regum aut imperatorum ius ciuitatis largitus est ibidem
Ægyptium mare totum portub. caret 894.b
Ægyptum fames occupat 44.e. 53.a
Ægypti regina Solomonem inuisit 270.a
Ægypti descriptio 807.f. 895.g
egyptus vnde nomen acceperit 1045.f
ælius Gallus dux auxiliariorum ab Herode missorum Cæsari 539.b
æmilius Iucundus à Iudæis occisus 820.f
æmilius Regulus Corduben. 653.c
æneas, qui Aretas postea dictus, Arabum rex constituitur 572.e
æoles populus 13.c
æraria quis inuentor 7.d
æris genus auro pretiosius 222.d
æinaces Persicus, qualis 697.a
æta, petra, Sampsonis habitatio 161.c
æternius Fronto magister duarum legionum Alexandrinarum 956.f
æthiopes, populus 13.f
bello Ægyptios infestant 57.f
quomodo à Mose victi 58.d
æthiopas ab Ægyptiis circumcisionem accepisse 279.f
agaris insolentia ob conceptum infantem punitur 19.c
ablegatam vnà cum filio consolatur angelus 22.b
agatharchides historicus 1050.b
aggæus propheta 365.f. 366.c
agita Nabathæi facinus 935.b
agrorum terminos quis primus fixerit 7.c
agriculturam quis inuenerit ibid.
agrippa Aristobuli filij soboles 628. a. varia fortuna 629. vsque 637
M. Agrippæ in Iudæos benevolentia 398.d
Agrippa in Asiam mittitur 540.a
ab Herode magnificè exceptus epulum præbet populo 549.d
eius in Iudæos studium 562.b 584.e
Agrippa rex Herodem apud C. Caligulam accusat 638.c
accusati tetrarchias ac bona consequitur 638.f
conuiuio sumptuosissimo Cæsarem excipit 642.c
Iudæos reconciliat Caio 643.b
hortatur Claudium ad retinendū principatum 670.d
tergiuersator bilinguis ibid.
quæ beneficia à Claudio Cæs. acceperit 733.d
eius in Iudæam reditus 674.f
Silam vinctum adseruat 677.b
reliqua eius gesta vsque mortem 677.678.679.680. & 793.795.796. 801. 803. 804. 810. 811. 815. 816. 817. 832. 833. 864. 893. 906.907. 913
Agrippa filius Agrippæ 679.f
impetrat pontificiæ stolæ custodiam Iudæis 683.b. Chalcidi præficitur 690.d Claudio autor ut Iudæorum causam legitimè cognoscat 693.a Chalcidem aufert ei Cæsar, & multis aliis toparchiis donat ibid.b.
nuptias instruit ibid.
Galilææ parte donatur à Nerone 694.f. domum extruit 697.c. Neroniada nominat & munificus est 698.g
Magdala certat capere 1007. venit Tyrum cum Vespasiano 1030. b
Agrippæ regni fines qui 831.f
Agrippina Claudij Cæs. vxor 692.g. maritum veneficio tollit ibid. filium Neronem imperio præficit 694.b
Agrippium à quo conditum 746.e
Ainam inuadunt Hebræi, & fugantur 137.d. capitur & succenditur 138.d
Alabarchia magistratus 693.f
Alanorum nationis descriptio 985.a
irruptio in Mediam & Armeniam ibid.
albinus Iudæa præsidet 694.f
Iudæam latronibus explet 699.c
malus 702.b
albinus Rom. præfectus Iesum Anani filium misere mulctatum dimittit 961.c
albini procuratoris direptiones & iniustitia 121. per totum
alcimus in pontificatū succedit aliàs Iacimus dictus 421.a
profugit ad Demetrium ibid. perit 424.b
alexāder alabarcha mutuat pecuniā Agrippæ

Agrippa 630.d
Vide infrà Alexander Lysimachus
Alexander Antiochi Epiphanis filius bello aggreditur Demetrium 430.c *vincit* 432.e
Ionatha amicitiam ambit 430.e
Ionathan in summo honore habet 435. 4.
Ptolomeo Philometori hostis factus occiditur 447.f
Alexander Aristobuli filius Iudeam infestans à Gabinio vincitur 476.c
rebellans Romanos quot quot potest interficit 477.f
Hircano bellum infert 721.c
cum Gabinio pugnat 723.a
securi percutitur 723.f
alexãdri fictitij actus & fallacia 783.d
Vide Pseudalexander
alexander Herodis filius Roma reuersus duxit vxorem 549.c
accusatus à patre causam dicit, & reconciliatur 555.556.557.
calumnijs oppressus conijcitur in vincula à patre 568.f
reconciliatur patri per socerum 569.f
iterum calumnijs vrgetur ab Euricle aliisque 573.574.
& in carcerem detruditur ibid.
accusatus à patre Beryti, damnatur 578.f
strangulatur 580.b
alexander Herodis filius veneficij accusatur à patre 751.e
iterum accusatur 755.d
& in vincula conijcitur 756.b
accusatur 759.g
strangulatur 761.f
eius soboles 762.a
alexandri Herodis filij posteri in maiore armenia regnauerunt 793.g
alexander Iannæus Hyrcani filius, rex factus fratrem insidiantem interimit 456.c
circumuenit astu Ptolomæum Lathurum, à quo postea vincitur 457.g
iterum belligeratur contra eum 458.e
præliatur cum suis 460.c
cum Demetrio Eucæro ib.g
immanitatis causa Thracides dictus: aliáque gesta & mors 463.464. 713.714.715.716.
alexander Lysimachus Alabarcha solutus vinculis à Claudio 673.e
eius diuitiæ quantæ 690.b
alexander rex primus Machærunta ædificauit 980.e
quo tempore mortuus 1048.d
eius morte Iudæi Ægyptum & Phœnicen transiati 1049.b
alexander Philippi filius patri in regno succedens quas tulerit victorias 385.d
Damascum & Tyrum capit atque Gazam 384.d
pontificem Iadadum veneratur, & Hierosolymis deo immolat, Danielisque prophetiam interpretatur, & Iudæis quæcunque postularant concessit 385.e 816.b
eo mortuo quomodo regna eius occupata 386.f
Alexander Tiberij pater portam templi supra Corinthiam erassiori auro & argento perfudit 917.b
Alexander Veles rex 437.f
Alexander Zebinæ Demetrij victi loco rex constitutus fœderatur Hyrcano 451.d
in bello cadit ibid.
Alexandra Alexandri Iammæi vxor quomodo à moriturο marito instructa regnum seruarit & administrarit 463.b
morbus eius & mors 465.b
Alexandra Hyrcani filia, vxor Alexandri Aristobuli, infensa Herodi 512.b.513.b.
Alexandra Phasaeli filia 627.g 628.a
alexandria plus singulis mensibus quam Hierosolyma toto anno pendit Romanis 807.g
isdem quatuor mensium annonam ministrat 808.a
alexandria ciuitas post Romam maxima 903.b
alexandriæ portus descriptio 894.c
vrbis situs descriptus 807.g 808.a
alexandrinorum seditio contra Iudæos 816.b
alexandrini Vespasianum pro imperatore prompti agnoscunt 894
alexandrinorum fortitudo & præstantia in oppugnatione Hierosoly. 922.e
alexandrini quamdiu cesserint Iudæorum solennitatibus 1065
alexandrini seditionis autores, Apionis similes ibid.
alexandrium arx 472.f.476.c
alexas duxit Salomonem vxorem 583.b.223.f
iubetur ab Herode nobiles Iudæos se defuncto occidere 598.d
piè agit 600.b
alisas, alisæi 13.c
alisfragmuthosis rex contra pastores gerit bellum 1040.d
aliturus minorum actor 999.d
allus Samarita, libertus Neronis 631.a
althemus præ timore obriguit 744.c
amalecitæ gens 74.b
amalecitæ bellum Israelitis inferunt & vincuntur 75.d
amalecitæ Hebræos subigunt 153.d. *eorum rex captus & occisus* 185.a
amalecitæ quanto deus odio sit prosecutus, & quomodo Saulus eos extirpauerit 184.b
David cedit eos 207.f
amalecus nothus Aliphazæ filius 36.c
Amalecitis regio ibid.
Amanus quanto in honore apud Artaxerxem habitus, & quantum in Iudæos propter Mardochæũ concepit odium 375.a
consuluit contra seipsum 378.b
in crucem Mardochæo paratam sustollitur 380.a
& filij eius 382.a
Amarei filij quomodo Ioannem Gaddim interfecerint, & quas eius cædis pœnas dederint 428.c
Amarames Moysis pater & Aaronis, deum inuocans vt Hebræos redimat exauditur 55.b
Amaramus seditiosus exulat 632.c
Amarimus constituitur rex 284.f
obit diem suum, relicto principatu successore Achabo filio 285.b
amasius Abesolomi copijs præficitur 253.c. *impetrat veniam à Davide, cui gratulatur regni restitutionem* 236.e
constituitur præfectus exercitus 238.d. *occiditur à Ioabo* 238.f
amasias filius Ioasis regis Iudæ, vir bonus & pius patri in regnum succedit 315.b.316.c
paterna necis autores tollit, amalecitas, Idumæos & Gabelitas prælio vincit, & ad idola deficit 316.c
increpatur à propheta 317.a
minatur Ioæ regi, & prælio victus capitur interficitúrque 317.b
amasias sacerdos 298.a
amathus, Amathæ 14.d
amathus castrum ad Iordanem 459.b
ambitio quantum malum 215.b.per totum
M. Ambiuius præficitur Iudææ 619.a
amenophis regni terminus 141.b
amesses regni terminus ibid.
amiaz Achaz. fil. bello superatus à Zacharia trucidatur 321.f
aminadabus Leuita 171.c
ammanus, Ammanita 21.a
Hebræorum genti bellum inferentes malè excipiuntur 157.f 158.d
ammanitarum contumelia in Danidem 223.f
& quæ de eis vltio accepta 224.f. *excinduntur* 228.b
ammanitæ & Moabitæ socij mutuo sese occidunt 298.e
ammaus exusta 781.b
ammaus thermæ sanandis corporibus idoneæ 864.b
vide & Emmaus
ammonius insidiator Ptolemæi Philometoris occisus 437.a
amnon sororem Thamaram stuprat 228.g
occiditur à fratre Abesalomo 227.d

amorei cum ſuis regibus deleti 11. d. qui eorum ditionis termini ibid.
amoritis regio duabus & dimidiatribubus conceditur 118.a
amoſus Manaſſis filius regno paterno ſubſtituitur, quod propter impietatem non diu tenens occiditur 333.a
ananelus conſtituitur pontifex ab Herode 212.b
honore priuatur 513.a
reſtituitur ei 511.a
ananias Masbali pontifex cũ quindecim aliis crudeliter necatur 998.f
ananias mercator Iudæus regias mulieres Iudaicam religionem docet 685.a
ananias Nebedæi fil. pontificatum accipit 690.d
vinctus mittitur Romam 692.e
ananias nominatur Sedraches 346.a
ananias Oniæ filius copiis Cleopatræ præficitur 452.g.458.d
ananias Phariſæus Ioſephoſe opponit 1013.f
ananiæ pontificis liberalitas, eiúſque ſeruorum iniquitas 698.d 699.b. ipſius filius capitur à ſicariis 698.e
ananiæ pontificis domus incenditur 811.d
ananias pontifex cum Ezechia fratre, pontificibus aliis in cloacis latuit propter ſeditionem ibid. cum fratre interficitur 812.e
ananus anani filius pontificatum acquirit, & Iacobum lapidat 698. b
anani ſenioris felicitas ib. a
ananus Ionathæ filius Ceſtio portas prodere voluit 819.g
ananus Iudæorum dux vinctus Romam mittitur 692.e
ananus pontifex cum Hieroſolymitis bello contra Romanos ſe præparat 826.f
apparatum belli rurſus amittere noluit 829.a
milites contra Simonẽ Giotæ mittit ibidem e
ananus pontifex, eiúſque geſta 872. & 874.875. per totum.
anani mors Hieroſolymæ excidij principium 882.g. eiúſque virtutes celebratæ ibid.
anannus Sethi filius pontifex conſtituitur 618. eo priuatur 619.c
ananus Simonis ſatelles ad Titum profugit 956.c
anarabarches, pontifex Hebr. 84.b
anaxagagoræ Clazomenij mors 1079.f
anchus rex Gittæ 195.c.203.b
exercitum ducit in Hebræos 203.f. 206.d
andromacho amicitiã renunciat Herodes 567.g
andronicus Meſſalami filius orator 434.a
angelus, quale nomen 522.b
angelos cum mulieribus coiiſſe 8.c
anilei & Aſinæi Neerdenſium factiones 645. 646. 647. 648. per totum
an. mi vtide certiſſimum argumentũ colligatur 199.e
anna Helcanis vxor 165.b
annibas ſeditioſus plectitur 682. c
annius Minutianus 633.e.636.671.e
annius Rufus Iudææ præficitur 619. b
annus magnus quot annis conſtet 11. c
anni ſeptimi, quinquageſimi ſeu Iobeli remiſſio 96.b
anni quot ab exitu Iſraëlis ex Aegypto vſque ad templi Solomonis extructionem 700.d
anteÿ interitus 661.f
anthedo, poſtea Agrippias dicta 459. c
antigonus Aſiam occupat mortuo Alexandro 388.a
antigonus ariſtobuli filius cum patre transfugiens capitur 477.d
accuſat Cæſarem, Hyrcanum & Antipatrum 481.d
paternum regnum affectans profligatur 461.d
reducitur in regnum per Parthos 494.e. amputat Hyrcano auriculas 497.e. accuſatur Romæ, & placat pecuniis hoſtem 499.c
quomodo ab Herode oppugnatus ſit 500.c
& inde quomodo expugnatus & irriſus à Soſio 507.c
antonius Herodis pecuniis corruptus eum occidit 508.b.510.e. per totum. antipatrum & Hyrcanum accuſat 724.g vincitur ab Herode 729.d. rex conſtituitur 732.d. quã inſolens ex vnica victoria factus 738.d. dat ſe vinciẽdum Soſio 741. d. ſecuri percutitur ibidem.f
Antigonus Hyrcani fil. Samariæ obſidioni præficitur 452.b
quomodo à fratre & cur occiſus 454.f. 712.e
antiochia Mygdoniæ, vrbs 687.e
antiochia, Syriæ metropolis 852. c
antiocheni Demetrium electum recipiunt 437.d
antiocheni ſoli cum Sidoniis & Apamenis pepercerũt Iudæis cohabitatoribus ſuis 815.e
antiochenſium odium in Iudæos 398. c
antiochenſiũ petitiones apud Titum 976.e
antiochus antiochi Grypi filius victus & occiſus ab Antiocho Cyziceni filio 459.f
antiochus Antiochi Cyziceni filius ſupere: Antiochum Grypi, & ſuperatur inde ab Eucæro & Philippo fratribus ibidem. 460
antiochus Aſpendius ab Hyrcani filiis victus 711.g
antiochus Comagenæ rex 620.g. 678.d
antiochus Cyzicenus cum fratre Antiocho Grypo belligeratur 451.d
vincitur ab Hyrcano 452.g
occiditur à Grypi filio Seleuco 460.b
antiochus deus Alexandri fil. adoleſcens rex coronatur & amicitiam cum Ionatha init 440.a
trucidatur à Triphone ſuo tutore 447.b
antiochus Dionyſius Antiochi Grypi fil. Damaſci regno potitus quid geſſerit 462.a
eius cũ Alexandro & Arabibus bellum 715.e
antiochus Epiphanes Seleuci fil. & eius geſta contra Iudæos 407.g vſque 419.975. ad Elymaida vincitur 418.e
commiſſa regni cura Philippo moritur 419.b per totum, aliáque eius geſta 1087. 1088.1089. 1090
antiochi Epiphanis cum Ptolemæo Sexto contentio propter Syriam, & in Iudæam irruptio ſæua 708.d
antiochus Epiphanes quomodo ceperit Hieroſolymam 929.f. 934.e
antiochus Eupator Antiochi Epiphanis fil. rex conſtituitur 419.c
Bethſaritas expugnat 420.d
Philippum tutorem regnum inuadentem occidit 421.d
captus à Demetrio trucidatur 421.g
antioch. Eupator Antiochi Epiph. fil. quomodo Iudæam afflixerit 709.e
antiochi magni bellum cum Ptolemæo Philopatore, & beneficia in Iudæos 398.a
dat filiam Ptolemæo vxorem 401. a
Antiochi Pharanx loci nomen 716.a
antiochus Seleuci nepos Deus cognominatus 398.e
antioch. Soter, etiam Pius dictus frater Demetrij rex natus Tryphonẽ perſequitur & interficit 447.f
Simonem Matthiæ in amicitiam receptum conatur ſubigere, ſed infeliciter 448.a
oppugnat Hyrcanum Hieroſolymis, & cognominatur Pius 449. per totum. regno & vita priuatur ab Arſace 450.b
Seleucum Grypi vincit 460.a
antiochus Grypus qui & Philometor Demetrij Nicanoris fil. Alexandrum Zebinam bello occidit, & regnum Sy-

regnum Syriæ occupat, & Heracleonis insidiis occisus. 451.d
Antiochus à Agrippa & Sohemus Vespasiano in auxilium miserunt bina millia peditum, & sagittarios equites mille 834.f
Antipas Herodis fil. constituitur tetrarcha 599.a
affectat regnum 603.a
portionem paterni regni acquirit 611.e
Antipas pro Antipatro fratre rex constituitur testamento 771.f
tetrarcha instituitur 773.g
Antipas puer Antipatri Idumæi præfectus ab Alexandro 469.b
Antipas regij generis vir comprehensus custodiæ traditur 871.g
occiditur 872
Antipater Herodis fil. à patre vocatur domum 554.d
honoribus augetur 555.b
fratres crebris calumniis infestat ibid. 568.c.574.e
malicia eius 582.per totum.
eius in patrem insidiæ 585.a.587. 588
capitis damnatus vincitur 590.d
occiditur 599.d
ab Herode patre pellitur ciuitate 749.
fratribus insidiatur 751.d
prodigit 761.b
fratrum occisorum liberis etiam male vult, & conspirat contra patrem 762.c
veneno eum tollere conatur 766.c
aliis duobus fratribus calumnias struit 767.c. causam dicit 769. 770.per totum.
occiditur 773.f
antipater Idumæus Hyrcanum in regnum restituit 717.f.718.per totum, aliáque eius gesta 722
vsque 727
antipater accusatus, declaratur præfectus Iudeæ à Iulio Cæs. & Hierosolymorum muros reficit, & filiis suis præfecturas attribuit 725.c
antipater qui prius Antipas, quomodo se suósque euexerit, & Aristobulum regno eiecerit 469.c
Scaurum commeatu iuuat 475.f
eius authoritas, vxor & liberi 479.d
qualem operam nauarit Cæsari, aliáque eius gesta ibidem. & 480
dynasta & procurator Iudeæ constituitur à Cæsare 481.e
suos liberos ad gubernacula prouehit 483.b
antipater Salomes fil. accusat Archelaum 777.d
antipater Samaritæ Antipatri Herodis filij procurator 588.d
veneficium apparatum Herodi indicat 766.b
antipatris ciuitas ædificatur 559.f
Antiphilus cum suo fratre venenum apparerunt in Herodis interitum 588.f
Antiquitatum libri xx. quod tempus complectantur, & quæ historias 702.e
Antonia Drusi maioris vxor Germanici & Claudij mater Agrippæ dat mutuo pecuniam 630.f
eius fauor in Agrippam 634.e
eius prudentia 637.b
antoniæ ædificij Herodiani descriptio 919.c
antoniæ porticus incensa, & præsidium ex ea deturbatum 811.f
antonia turris ab Herode condita 544.f.624.d.746.d
antoniæ fundamenta subuersa 951.c
M. Antonij decreta pro Iudæis 488. per totum
M. Antonius, dux Ro. 476.c
in Asiam proficiscitur, & Herodem defendit 491.g.429.e
amore Cleopatræ captus Herodem, & Phasaelum tetrarchas constituit 494.a
ad regium fastigium eundem promouet 499.d
ab eodem pecuniis corruptus Antigonum è medio tollit 508.b.510.e
M. Antonius donatur ab Herode 510.c.
homo impurus 512.e
Herodi nimium indulget 516.d
multa indecore agit in gratiam Cleopatræ 518.b
subigit Armeniam 519.b
vincitur apud Actium à Cæsare 524.a
occisus 524.e. qualem operam Gabinio præstiterit 721.g
Herodem exulem regno Iud. præficit 734.b.propter Cleopatram multa facit indecore 742.a
antonius centurio à Iotapateno insidijs interemptus 850.d
antonius præfectus alæ equitum contra Romanos 831.b
eius gesta ibid.
antonius Primus Mœsia contra Vitellium cum legione tertia properat 901.f.eius gesta ib.
Vitellium interficit 893.d
in conflictu cum Vitellianis quatuor millia & quingentos amisit 902.c.
Romam properat ibid.
antonius Silo Taricheas missus cum duobus millibus sagittariorum 859.d
aod. vide Iodes
apachnæ regni termini 1040.b
apania obsidione liberata 727.c
apellæus mensis 370.a.409.b
aphrica unde sic denominata 24.e
aphri & Æthiopes quantum annuè pendant Romanis 807.e
apion Alexandrinorum legatus contra Iudæos 649.c
apion grammaticus res Ægyptiacas conscripsit 1060.b
eius portentosa mendacia de Iudæis & tota vita taxata ibidem. 1061.1062. per totum. & eius calumniæ & mendacia confutata 1063. 1064. per totum. propheta factus fabulam tragicam de Iudæis impudentissimè fingit 1065. 1066.1067.per totum.
Apobaterion locus 10.a
Apochis regni termini 1040.b
Apollodori Gazæorum ducis prælium cum Iamnæo, & mors 459.c
apollonius Antiochi dux, à Iuda Macchabæo victus occiditur 413.b
apollonius Dauus præfectus Alexandri filij Antiochi Epiph. 435.c
vincitur à Ionatha 436.b
appollonij Molonis mendacia de Iudæis 1065.1069.177.
apollonius senator sauciatur 672.e
apsanes Iudæis præficitur 159.a
aquila aurea supra portam posita deiicitur 596.b.772.c
aquila quare Romanorum insigne 838.b
aquila Caligulæ interfector 660.e
ara tabernaculi, & Arula suffumigatoria 83.g
arabia confinis Iudæa 469.c
arabes quæ ætate infantes suos circumcidant 21.f
arabes Hebræos subigunt 153.d. ab ipsis rursum caduntur 155.a
arabum prælium cum Herode 519.f
arabum Iudeam deuastantium sævitia 609.c
arabum gesta in Iudæa post mortem Herodis 781.b
arabes Iudæorum transfugarum viscera patefaciunt, aurúmque eximunt 939.f
aramus, aramæi 15.a
arami liberi quibus gentibus appellationem indiderunt ibidem
aranes ubi mortuus ibid.d
arasci templum 330.e
arbela vicus 1022.f
arbori interdicta quæ vis indita fuerit 5.e
arca Noe reliquiæ vbi seruentur 684.c
arca tabernaculi forma 82.f
arca in potestatem hostium venit 168.d. quantorum malorum his fuerit autor ad quos peruenit, & quomodo Hebræis reddita 169.b
arca transfertur Hierosolymam in templum Salomonis 263.b
arcades de antiquitate gloriantes, post Athenienses literis eruditi 1035.d
arce, alio nomine Arclipus, ciuitas 82.a
arce, quæ nunc Petra, ciuitas 110.b

archelais vicus conditur 613.f
archelaidis palmeta 619.a
archelaus Cappadocum rex 549.c 558.f. Herodem ad sanam mentem reducit 569.g. eius prudentia 756. 757.
Archelaus Herodis filius à patre regno praefectus ipsius funus curat 608.c. populose accommodat, & incidit in seditionem 601.g. 602.a accusatur apud Augustum 603.e ethnarcha non rex confirmatur ab Augusto 611.e. Glaphyram fratris defuncti vxorem ducit 613.f
accusatur apud Augustum & relegatur Viennam Galliae 614.a 784.b. venduntur eius bona 618.e à fratre falsò calumniatur 767.d rex constituitur 773.g. in seditionem incidit 775. 776. 781. quod non rebellasset quarta tributorum parte leuatus 785.a. eius reditus quanti ibid.b
Archelaus Magdati ad Titum profugit 956.c
Arethis, sexti ex fratribus Machabaei immania supplicia, eiusque cum insigni tolerantia sermones 1095. per totum
Aretas Arabum rex fugientem Hyrcanum recipit hospitem, oppugnationem Aristobuli cogitur intermittere 469.e. 470.b. cum Scauro foedus init 471.f
aretas qui antea Æneas constituitur Arabum rex 572.e. confirmatur 577.d
aretas Cœlesyriae regnum adipiscitur 472.d. 716.a. cum Herode bellatur 626.b. & Iudaeam infert bellum 716.a à Scauro mulctatur ccc. talentis 721.c
aretas Petraeus Romanis auxiliatur 609.a
argolica historia scriptores discrepantes 1034.f
ariphanes Grecus historicus Iudaeorum mentionem facit 1051.a
arietis instrumenti bellici descriptio 843.e
ariochus Nabuchodonosori satellitum praefectus 347.a
arion procurator Ioseph Tobiae fil. 405.
aristaeus Iudaeorum negotium agit apud Ptolomaeum Philadelphum 389.f
aristocratiam esse optimam administr. 123.b
aristotelis apud Clearchum verba de Iudaeis 1048.a
arius centurio confossus 608.d. 780.e
aristobuli odium erga fratrem Agrippam 730.a
aristobulus Agrippae frater, Iudaeorum causam agit apud Petronium 640. per totum
Aristobulus Aristobuli fil. adolescens pulcherrimus 514.d. ab Herode constituitur pontifex, & occiditur ab eodem 513.f. 514.g
Aristobulus Alexandri Iannaei fil. generosus 463.f. quomodo adsecutus sit regnum 405.b. obsessus ab Areta liberatur per Scaurum 471.c. quale donum Pompeio miserit, & controuersiam cum fratre apud eundem disceptauerit 471.e. quomodo à Pompeio tractatus 472.f vinctus abducitur Romam 475.e vinculis elapsus iterum capitur & mittitur Romam 477.d. veneno sublatus est 479.g
Aristobulus Herodis fil. reuersus Roma ducit vxorem 549.c. coniicitur in carcerem falsis calumniis oppressus 574.f. accusatus à patre Beryti damnatur 578.f. strangulatur 580.b
aristobuli filij Herodis, liberi qui 762.a. 793.f.
aristobulo Herodis filio Armenia minor à Nerone data 796.c
aristobulus Herodis frater, privatus mortuus filia vnica relicta 793.f
aristobulus Herodis dynasta Chalcidis fil. dominijs multis donatus à Ner. 694.f
aristobulus Hyrcani f. obsidioni Samariae praeficitur 752.b. quomodo imperarit & saevierit in matrem ac fratres 454.d. fratris cede pollutus moritur philellen dictus 455.g. primus diadema regium vsurpauit, & quomodo se gesserit in matrem & fratres 454.c. mors eius 714.a.
aristobuli & Hyrcani furor & contentio 930.a
aristobulus rex Chalcidis contra Antiochum 984.a
armenia regio 15.a
arnon fluuius 110.c
arphas vicus 834.a
arphaxades Arphaxadi 15.a
artabanus Vonone victo Parthorum regnum assequitur 620.e
artabanus à Vitellio victus 625.b. recuperato imperio foederatur Neroni ibid.d
artabani cum Asineo & Anileo reconciliatio & amicitia 646.a
artabanus regno pulsus restituitur per Izatem 627.c
artabazes rex Parthorum donatus Cleopatrae 742.c
artabazes Tigranis filius captus 519.b
artaxerxes regnum paternum accipiens quale conuiuium instruxerit 373.b. accusat vxorem & diuertit ab ea ibidem. ducit aliam nomine Estheram 374.b. Amanem in summis habet honore 375.a. eundem cruci suffigit 380.b. Iudaeos periclitantes liberat ibid.
Artaxias Tigranis filius regno non diu potitus pellitur 519.b
Artemisius mensis 259.c
arterius quemadmodum ex incendio per Lucium commilitonem seruatus sit 95.g
aruceus Arcen condidit 14.d
arudaeus, Aradus insula ibid.
aruntius praeconetur adit Germanorum militum impetum 663.b
arus vicus 609.c
aruum loci nomen 195.g
asamonaeorum gens Iudaeorum resp. statum mutauit 367.b
asamonis montis Galilaeae situs 818.c
asanus abiae filius regnum paternum accipit 282.c. eius pietas, & bellum cum Zareo Æthiopum rege ac victoria ibidem, mors 284.d. 285.b
ascalon capitur 146.a
ascalon Iudaeis semper inuisa 851.a. eius situs ibid.
ascalonitae quingentos & duo millia Iudaeorum apud se habitantium interfecerunt 815.d
ascalonitis quantum incommodi arca attulerit 169.c
aschanes eunuchus praepositus Hebraeorum nobilium curae obsequitur Danieli 346.b
aschanaxes aschanaxi 13.c
aser natiuitas 30.g. filij 52.d
aseritarum sors in Chananea 142.a
asia quingentas ciuitates vni rectori & consuli Romano parere 806.g
asinaeus & Anilaeus Neerdenses grassatores quomodo cum Artabano amicitiam ineunt 645. 646. 647. 648. 649. per totum
asiongaber, loci nomen 269.f
asoris ciuitas 152.c
asosra, buccina 97.b
aspersorium tabernaculi 81.a
asphaltites lacus repletus cadauerib. 890.a
asphaltites lacus Tiberiensi natura contrarius 891.b. eius descriptio ibid.
asphar lacus 428.b
asprenatis prodigium & interitus 661.d
assamonaei principatus quando desierit 508.b
assamonaeorum familiae quando & quandiu principatus Iudaeorum concessi. 701.a
assaracoldas Senacheribi filius patri succedit in regnum 330.e
assaron quantum contineat 83.d
assis regni termini 1040.b

Assuras,

aſſuras, Aſſyrij 14.f
aſſyriorum imperium quando diſſoluturum fuerit 331.c
aſtabarri populus 14.b
aſtapus fluuius 58.f
aſtartes templum 209.a
aſtartis rex Tyriorum, eiúſque ſucceſſores enumerati 1043.a
aſtoborra fluuius 58.f
aſtronomiæ qui primi inuentores 8.a
Athenienſes quando & quemadmodũ Romanis ſubiecti 405.d
athenienſibus nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.c
athenienſes religioſiſſimi creditι 1068 c. *ſcriptis legibus vtebantur* 1072. b
Athenio legatus Ptolemæi Euergetis ad Iudæos 402.d
Athenio dux Cleopatræ, Herodem repellit iam victorem 742.f
athrongæus vel athronges paſtor regnũ affectat 608.b.780.c
auaris vrbs Aegyptia 140.a.& e 1052.g
auguſti Cæſaris in Iudæos beneficia 562.d. *in Herodẽ odium & Aretam* 572.b. *reditus cum vtroque in gratiam* 577.d. *confirmat teſtamentum Herodis* 611.e. *in Italiã proficiſcitur* 729.e
auguſti mors, & quot annis imperarit 619.b
aulæ regiæ deſcriptio elegans 91.e
aulicæ deliciæ quæ 237.f
aurea terra, regio 269.g.271.a
Azael ab Adadoc cũ muneribus mittitur ad Eliſæũ, vnde ſe regem futurum cognoſcit 306.b. *contra Iſraelitas belligeratur & Hieroſolymitanos, à quo pacem redimit Ioaſus rex* 313.f *moritur* 316.a
Azarias propheta vaticinatur Aſani agmini 223.c
azarias compellatur Abdenago 346. a
azizus Emeſenorum rex Agrippæ iunioris ſororem duxit 693.b
azotum peſtis propter arcam detentã inuadit 169.b
azotum captum & concrematum 436. b
azymorũ feſtiuitas reſtauratur 323.d
azymorum feſtiuitatis inſtitutio 65.d. 93.b

B

Baaras loci, & herbæ deſcriptio 981.a
Babæ liberi occiduntur ab Herode 532.f
babel quid ſignificet 12.c
babylon locus cur ſit dictus ibidem
babylonis extructio 65.c
babylon in Cyri poteſtatem venit 352. a
babylonica captiuitas quando & quomodo acciderit 336.337.338.339. 340.341. *per totum.*
Babylonica turris inſtitutio 12.a. *& quanta fuerit* 12.b
babylonij Iudæos perſequuntur 649. e
Babyloniorũ antiquiſſimarum rerum memorabilium traditio 1035.f
Bacca vicus 833.g
Bacchides dux Demetrij contra Iudam Machabæum mittitur fruſtra 421.f. *mittitur iterum ac cum Iuda confligens vincit* 424.f. 425.d. *adigitur ad pacem cum Ionatha ineundam* 430.b
Bacchidis ſæuitia in Iudæos, & eius interitus 709.a
bactriani populus 15.a
badus qualis menſura 259.a
baonis regni termini 1040.b
Bagoas eunuchus 586.b
bagoſes copiarum Artaxerxis imperator quomodo Iudæos ob homicidium in templo factum tractarit 383.a
bagothous & Theodeſtes eunuchi coniurant necem Artaxerxis, & plectuntur 374.f
bathales Ammanitarum rex 343.g
baiæ, oppidulum Campaniæ, vbi & calidæ 638.d
bal quis deus fuerit 311.b. *ſacerdotes eius vniuerſi ſublati ibidem. ædes ipſius à fundamentis diruitur* 311. d
balachus Moabitarum rex Balamñ ad Iſraelitas execrandum mittit 112.d
baladas Babyloniorum rex amicitiam cum Ezechia inire cupit 331.c
balamus vates contra Dei mandatum profectus ab aſina compellatur 112 f. *bene precatur his quos execrari volebat* 113. *per totum malum conſilium dat Madianitis* 114. e
balſamus vbi naſcatur 270.f
balſamum vbi proueniat 473.b
Balthaſar Naboandel dictus arripit regnum Babylonicum 350. e. *ipſe cum ſuo regno in Cyri Perſarum regis poteſtatem venit* 352.a *occidit Adoniam* 254. b
banaias ſatellitibus præponitur 241.f *vnus fortium Dauidis* 243.f
banaias Salomonis copiis præficitur 254.f
banaothas & Thamnus occiſores Iaboſthi ſupplicio afficiuntur 216.e
barachas autor Iſraelitis vt captiuos Iudæos & Beniamitas dimittant 322.b
Baracus Hebræos in libertatem vindicat 152.e
baraſa expugnata concremata 417. c
baruchus Neri fil. Hieremiæ prophetæ ſcriba 337.a. *liberatur à carcere* 342.c
baris caſtellum, poſtea Antonia 717.c
baris mons 10.b
barzaphanes Parthorum ſatrapa Syriam obtinet 494.d.730.c
Baſanes Hieroboami totam familiam ſuſtulit 282.e. *regnum occupat* ibidem
baſanæ imoietas à Gimone propheta grauiter carpitur, ſed fruſtra, regnúmque ab hoſtibus infeſtatum tueri non valens moritur, Elano filio ſucceſſore relicto 283.f
Baſſus addit ſe Caſſio 727.c
batanæa, Trachonis & Auranitidis, partiúmque quarundam domus Zenonis centum talenta reditus erant 782.g.& 783.a
bathuel Nachoris filius 15.f
bathyllus Antipatri libertus venenũ hero adfert 767.b
batibij dictum 639.c
beelſephon ciuitas 65.c
begabri Idumææ vicus 890.e
beleaſtartus rex Tyriorum Hiramo patri ſucceſſit 1043.c
belli leges 129.e
beniaminis natiuitas & nominis ratio 24.c.f. *filij decem* 52.b
beniamitarum ſors in Cananea 141. e
beniamitæ poſt Ieſu ducis mortẽ quieti & agriculturæ ſtudent 146.b
beniamitarũ fortitudo & peritia militaris 148. c *cædes omnium vſque ad ſexcentos viros* 149.a *quomode ea tribus reſtituta* 146. d
berenice, locus 269.f
bernice Agrippæ filia 628.a. 673.e
bernice Coſtobari filia 628.b
bernice Polemoni nubit 693.e
bernice Salomes filia datur nuptum Ariſtobulo Herodis filio 549.c. *fit exoſa Glaphyræ* 564.b. *datur alij marito* 762.a
bernices ſupplicatio ante tribunal Flori, & eius vita pericula 801. c
bernice & Iudæ ad Ceſtium de Flori geſtis retulerunt 803.b
berotha ciuitas 139.b
beroſus Chaldæus de aſtronomia & Chaldæorum philoſophia Græcè ſcripſit 1043. g. *eius hiſtoriæ verba & compendium de Iudæis* 1044.a. *Græcos ſcriptores taxauit* ibidem
berſabe, ciuitas 288.d
berſabe puteus 21.d
berytus domicilium Romanorum 576. e
berytus Phœnices colonia Romanorũ 972.e
berytus quomodo ab Agrippa exor-

nata 678.b
Berzellæus quantis beneficiis inuerit Dauidem regno pulsum 233.b quam gratiam ei obtulerit rex 237.e
Beſarra oppidum 1007.e
Beſelel architectus 88.e.98.e
Bethſemmathe vxor Eſau 28.b
Bethalaga vicus 429.b
Bethel quid ſignificet 28.g
Bethenabem vicus 889.a
Bethleem toparchia 890.d
Bethmaus vicus 1003.e
Bethura locus 139.f
Bethſabes forma Dauidem ad adulterium pellicit 225.b
Bethſama vicus 170.g
Bethſamitarum prophani lxx. arcam contingentes moriuntur 171.b
Bethſana, quæ Scythopolis 418.a
bethſana ciuitas 141.g
Bethſuritarum deditio 420.d
Bettæa capta & prædata 222.c
Bezedel vicus cum turri inexpugnabili 832.a
bezethæ collis deſcriptio 919.g
Biblia quot annorum hiſtoriam complectantur 2.f
Bithynos, Cappadoces, Pamphylios, Lydos & Cilices Romanis tributa pendere 806.c
Borcæus Agrippæ legatus à Iudæis vulneratus effugit 819.d
Borceos vicus 833.e
Bouis cornupetæ noxa quomodo vindicanda 128.d
Boz columna veſtibuli templi 261.b
Boʒus quomodo Ruthem acceperit vxorem 163.e.164.a.
Britannicus Claud. Cæſaris filius 644.a
Britannicus Claudij ex Meſſalina f. Neroni priuigno in imperio poſthabitus 796.b
Britanni quomodo & quando Romanis ſubiugati 805.g.807.b
Broccus trib. plebis 670.b
Buccinarum excogitatio & vſus 97.b
Burrus præfectus prætorianorum militum 694.b

C

CAbrothaba locus 98.a
Cadmus Mileſius quo tempore hiſtoriam conſcribere inceperit 1034.e
Caduceatores ſacros eſſe & inuiolabiles 522.a
Cæcilius Baſſus occiſo Sexto Cæſare prouinciam occupat 488.f
Cæcilius Baſſus Sex. Cæſarem interficit & copias eius occupat 727.a
Cæcinna ab Antonio Primo rerum geſtarum nuncius ad Veſpaſianum mittitur 902.c
Cæcinna de proditione cogitat, & cum milite ad Antonium tranſfugit 902.a
Cadeſa ciuitas 140.b
Canopolis & forum quod vocatur materiarium à Ceſtio incenſum 819.f
Caron regio amomi ferax 684.c
Cæſar Iudæorum & Archelai conuentum diremit 782.f
Archelao tetrarchiam ſeu mediam regni partem dedit ib.
eius promiſſio Archelao facta ib.
reliquam regni dimidiam partem duas tetrarchias diuiſit ibid.g
cæſar quæ Salomæ largitus ſit 783.b
cæſar quas ciuitates Iudæorum regno auulſas Syriæ adiecerit ibid.
cæſaris liberalitas in duas filias Herodis virgines ibid.
cæſar falſum Alexandrum deprehendit ibid.f. eum remigum numero inſerit 784.b
cæſares vocatos imperatores Rom. 269.b
Cæſarea conditur 746.e.747.g
cæſarea Philippi dicitur Neronis 698.f
cæſarea Iudæa maxima ciuitas 854.f
cæſaria templa 747.a
cæſarienſium contumeliæ in mortuum Agrippam 680.a
cæſarienſes contra Iudæos apud Neronem victores 799.b
cæſarienſes omnes Iudæos apud ſe habitantes trucidant 813.f
cæſennius Gallus duodecimæ legionis ductor à Ceſtio in Galilæam miſſus 818.b. duo millia Galilæorum cædit ibidem.
cæſennius Patus rector Syriæ 974.a
cæſennius Patus Antiochum regem Comagenes apud Veſpaſianum defectionis accuſat 983.f
bellum mouet contra eum 984.a
vinctum Romam è Cilicia mittit ibid.e
cæſoniæ iugulata cum filia magnanimitas 667.c
caiaphas conſtituitur pontifex 619.c
cain quid ſignificet, ſacrificat, iugulat fratrem, totus malus, multa inuenit 6.d. eius poſteri 7.f
caius Agrippæ & Iuliæ fil. Auguſti adoptiuus 603.e
caius Cæſar Agrippam vinculis ſoluit, & tetrarchia Philippi tradita, regem appellauit 790.c
ei etiam Herodis tetrarchiam addidit ibid.d
caij vxor & filia occiſa 666.d
eius ingenium & mores 666.e
caius Cæſar Deum ſe vocari voluit 790.d
Petronium ob ſtatuas in templo locandas, Hieroſolymam miſit ibidem, e
caij litera ad Petronium 792.b
caius per dolum interemptus, quanto tempore imperauerit ibid.c
calebus explorator Chananæ 99.a
calidæ ad Baias 638.e
Calidæ ad Emmaunten 619.d
Calidæ apud Callirrhoen 598.a
Caligo tabernaculi qualis fuerit 88.g
C. Caligula conſtituitur Cæſar 627.c
C. Caligula Germanici fil. 734.e
deſignatur Cæſar à Tiberio 635.f
occiſo Tiberio fratre opprimitur & ipſe 636.b. Herodem cum coniuge mittit in exilium 638.g
quali fuerit ingenio 641.b. 643.e
Iudæis bellum illaturus reuocatur à Petronio & Agrippa 643.a
moritur ibid.f. eius in omnes ſeuitia, & diuini honoris vindicatio, inſaniæque tum coniuratio in ipſum, & eius interitus 652. vſque 660
callimander ab Hyrcano victus interiit 452.e
calliſtus Caligulæ libertus 657.c
calumniarum quanta vis 713.c
cambyſes Cyri filius patri in regno ſuccedit, & Iudæos à templi & vrbis ædificatione prohibet, moritur 359.a 360.b
campus regius, loci nomen 18.d
cana, loci nomen 519.f
cana vicus Galilææ 1005.b
cana ſeu Canatha 742.e
canathenſes ibid.f
candelabrum tabernaculi 83.e
capernaum fons, Nili vena eſſe creditus 861.c
caphar ſaba, campi nomen 559.f
caphartophan Idumææ vicus 890.e
capito centurio à Floro præmiſſus ad Hieroſolymitanos 800.c
capitolij templum à militibus direptis donariis incenditur 907.d
cappadoces populus 13.b
carmeli montis ſitus 852.f
carta, Meſopotamiæ ciuitas 15.c
carthaginenſium originis & fati deſcriptio 807.d
carus delicia Herodis 586.b
caſander occupat Macedoniam mortuo Alexandro 388.a
caſpia porta 625.a
Caſſius Chærea 653.654.655 per totum. occiditur 673.a
caſſius quæ geſſerit in Iudæa 476.a affligit Iudæos 489.b
caſſius Longinus Syriæ præſes 544.d
caſſius Iulio Cæſ. interfecto Syriam petit & quid geſſerit 727.728. per totum, occiſus 729.e
caſtor rerum iudaicarum ſcriptor 1065.
caſtoris Iudæi verſutia & dolus erga Titum 924.f
caſtra Iudæorum, locus 480.f
catullus Libyæ Pentapolitanis rector ſicariis calumniandi doctor erat 997.a

tria millia Iudæorum trucidauit 997.b
eius cruciatus & mors horrenda ibidem.d
ced.isa vrbs 441.e
celadus Augusti libertus 613.a
qua Cæsaris nomine cum falso Alexandro egerit 783.e
celer accusatus Romæ causam dicit, & plectitur 793.a
celer tribunus vinctus à Claudio Iudæis ad supplicium Hierosolyma mittitur 795.g
cendebæus præfectus vincitur à Sim. 448.a
cenizæus Hebr. in libertatem restituit 151.a
cestius Gallus Syriæ præses inuadit Galilæam 1015.b.1023.d
Cest. Festus à Claudio in Iudæam procurator præmissus 793.e
eius malitia 799.a
cestius Saulum cum cæteris legatum ad Neronem in Achaiam mittit 821.
chabelo terra cur sic dicta 267.e
chabolo vicus 1015.b.1016.c
Chærea Caij vxorem & filiam interficiendas curat 666.d
chalamas Syrorum transeuphratensiũ rex 224.d
chalebo donatur pars agri Hebronis 145.g
chaldæi, populus 14.g
chaldeorũ consensus cum sacris literis 1046.d
chamis patris irrisor 14.e
chananæus, chanaan 14.a
chananæorum terræ prestantia 98.e
charetis mors apud Gamalam 867.d
chariathiaris ciuitas 171.c
chasleus mensis 409.b.415.e
chebronis ciuitatis antiquitas 895.d
chelcias Oniæ fil. copiis Cleopatræ præficitur 452.g. moritur 458.e
cherubeis quid fuit 83.a
cherubinorum descriptio 263.e
chetim quid Hebræis significet 13.d
chetimus, & chetima insula ibid.
chetomene qualis vestitus 84.c
cheton quid significet ibid.
chettæi populus 14.d
chiramus operarius insignis 260.g
Christus & christiani 622.g.623.a
chusarthes Assyriorum rex Hebræos sibi subiicit 150.e
chusus, chusai 14.a
chusis amicus Dauidis constãtissimus quomodo se gesserit apud Abesalomum 230.c
cilla ciuitas 198.b
cilanos à Palæstinis bello vexatos Dauid iuuat ibid.
cinchares idem quod talentum 83.e
cinnyra, instrumentum musicum 243.a
cinyra fabula 659.d
circenses ludi 654.b
circumcisionis prima institutio 19.e. 21.e.
cisus Saulis pater 174.e
cithara quis inuentor 7.d
ciuitatem qui primas instituerit 7.c
claudius à militibus constituitur Cæs. 664.d
claudius Aggrippam ad senatum legatum mittit 792.d
Cl. Romæ contra Samaritas pronuncians tres eorũ nobilissimos interfici iussit 795.g
claudius quandiu imperium administrauerit 796.a. Agrippinæ vxoris Neronem primigenium in imperium cooptauerat ibid.
clearchus peripateticus Aristotelem præceptorem suum de Iudæis narrantem inducit 1047.e
clemens præfect. vrbanarum cohortiũ 655.c.
Cleopatra Antiochi filia nubit Ptolemæo Philopatori 401.a
cleopatra Flori vxor 702.b
cleopatra Ptolemæi Epiphanis filio datur nuptum Antiocho 401.a
cleopatra Ptolemæi Philometoris filia ducitur vxor ab Alexadro Antiochi, qui & Demetrius dictus 434.e
cleopatra Marc. Antoniũ in sui amorem pertrahit 493.f. 729.f. Mariamnem cum filio ad se vocat, & Antonium contrà Herodem incitat 513. vsque 645. 742.d. 988.d. contra omnes omnium opibus inhians 517.f. 742.a. Herodem ad stuprum solicitat 518.d. occiditur 524.e. 745.f
clitus Tiberiensis altera manu mulctatur 1012.a.828.e
cluuius 659.c
colossus Cæsaris 747.g
comagenensiũ ciuilis contentio 620.g 621.a
commeatus centum annorum qua de causa in Messada incorruptus manserit 988.c
conon Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
conuallis laudationis 298.f
conuentus ciuium quæ vtilitas 121.d
coponius Iudæis præficitur 616.b. 618.g
coponius procurator constitutus, Archelai finibus in prouinciam redactis 784.g
corban iuramenti explicatio 1047.a
corban, quomodo se liberent 109.c
corea, loci nomen 718.e
cores seditionem contra Moysem & Aaronem excitat 75.f
dat eius pœnas 107.f
Cornelius Faustus Syllæ filius qualem se præstiterit in expugnatione templi 474.e
corona triplex pontificis 86.a
correi, locus 172.d
corus mensura qualis 100.b. 336.f
costobarus Idumæa Gazæ præfectus ab Herode, lucro intentus, repudiatur ab vxore 532.b. eius violentia 699.b
costobarus & Saulus fratres vnà cum Philippo ad Cestium transfugiunt 821.g.
coturnices vbi copiosè inueniantur 72.e
cotys Armeniæ rex 678.d
crassus in Parthos proficiscens Hierosolymitanum templum spoliat periturus 478.e cum omnibus suis copiis perit 479.c
crassus in Syriæ prouinciam Gabinio succedens quid gesserit 723.b
cretenses moribus, non verbis erudiebantur 1072.a
cteſiphon, vrbs 650.b
cumanus Iudææ præses cõstituitur 690 d. 794.a. & quid sub eo Iudæis acciderit ibid. & 691.f. & 692.a. accusatur à Iudæis ibidem. exulat 693.a. 795.g
cuspius Eadus Iudæorũ regno præficitur 680.d. seditiosos punit 682.c. 690.a
cydoessa Tyriorum vicus 869.e
cyprus insula 13.d
cyprus præsidij locus in finibus Hierichuntis 816.a
cypros Herodis filia 627.f. alia Phasaeli filia 628.a
cypron, castellum 559.f. & 748.b
cypris Antipatri vxor 723.d
cyrenæi, Marmaridæ & terribiles Syres quemadmodum Romanis subditi 807.d
cyrus Persarum rex Babylonem & regem eius capit 352.a
cyrus Iudæis Hierosolyma repetere permittit, templúmque restituere, ac vasa tẽpli eis reddit, multáque præstat beneficia 357.d. 358.a. 365.d. perit 356.b

D

Dabaraeni vxorem Ptolemæi regij procuratoris inuadunt 1008.c
Dacchari herbæ descriptio 86.a
dagon, arx 448.d
dagon præcipitatus 169.a
dagonis templum exustum 436.e
dalale meretrix Sampsonis 162.b
Dalmatas bellicosissimos sub vna tantum legione Romanorum quietem agere 806.d
damascus à quo condita 15.a
damascus imperio Dauidis subiicitur 222.b
damascus à Metello & Lollio capta est 471.a
damascenorum in Iudæos seueritas 1000.c 1022.a. 992.d

dana oppidum 150.d.276.b
danaus Argiuorum antiquiſſ. 1041.g
Daniel vocatur Balthaſar, & cupit durius viuere propter valetudinẽ & ſtudia 346.a. inſomnia diuina 246.f. regi ſomnia interpretatur 347.f.348.a.
Balthaſaris viſionem in pariete explicat 351.d.
abducitur à Dario in Mediam & conſtituitur ſummus ſatrapa 352.b
inſidias patitur, ſed inſidiatores eius luunt pœnam 352.f.353.a
apud Ecbatana turrim ædificat ibid.e quàm carus Deo fuerit, & quantum cæteros prophetas ſuperauerit 353.e.354.355.
Danielis prophetia 415.f
danitarum ſors 142.a
danitæ à Chananæis ſedes mutare coacti 150.b
danus, fons Iordanis 18.b
danus naſcitur 30.f
filij eius 52.c
darabitta vicus 1023.c
Darius Artabani filius Neroni obſes miſſus 625.d
Darius Aſtyagis filius imperium Babyloniorum vaſtat, & Danielem abductum conſtituit ſatrapam, quem inuitus poſtea leonib. obiicit 352.b 353.a. hoſtes Danielis iiſdem obiicit, & deum eis prædicat ibid.
Darius equitum præfectus ſub Agrippa 810.g
Darius Hyſtaſpis filius rex Perſarum creatur, quæſtionem proponit quænam omnium rerum fortiſſima aut potentiſſima 360.b.& f
commonitus vero à Zorobabele Iudæos libertati inſtituit, & immunitati, vrbémque & templum reſtituere promittit & iuuat 262.e. 367.d
mortuus ſucceſſorem filium Xerxem reliquit ibid.f
dathamũ cum vniuerſa ſua familia terra debiſcit 107.c
Dauid filius Ieſſæi 164.e
Dauid qualis, & quomodo rex à Samuele vnctus prophetat, & Saulo furioſo hymnos occinit ad citharã 186.e.187.a ei⁹ magnanimitas 188 b. victoria de Goliatho 189.c
amatur à Sauli filia, & ſexcenta hoſtium capita à Saulo adfert & filiam eius vxorem ducit 190.e
ſocerum fugit 191.192. 193. per totum. ſpiculo ab eo petitur 192.a
accepto Goliathi gladio fugit in Gittam, & inſanum ſe fingit 195.c
fugit inde aliò atque aliò ibid.
Cillanis auxiliatur ac iterum Saulum effugit 198.199.201. per totum. cum Saulum occidere potuiſſet noluit 199.c. reconciliatur Saulo 200.a defuncti vxorem ducit 202.a Amalecitas prædatur 203.d
iungit ſe Ancho contra Hebræos 203.f 206.e abducuntur ei ambæ vxores captæ 207.b
Paleſtinos cædit & vxores recuperat 207.e. Sauli interfectorem ſupplicio afficit, & epitaphia ipſi ac Ionathæ conſcribit 211.d
rex vnius tribus declaratur, & cum Abnero pugnat 212.a
eius filij 213.d
Abnero fœdere iungitur & amicitia 214. c. interfectum luget 215.d. regnum in vniuerſum ei confertur 217. a. dominorum ſuorum occiſores punit 211.d.216.g.
quantæ copiæ ad eum in Hebronem conuenerint 217.a Iebuſæos illudentes capit 217. a. amicitiam cum Iramo parat, & Hieroſolyma ciuitatem Dauidis appellat 218.c. Paleſtinos ſuperat, & arcam Hieroſolymam transfert 219 per totum. Paleſtinos frangit & Moabitas Adrazarúmque Sophenorum regem 221.d. Thænonem in amicitiam recipit, Idumæam ſubigit, & officia diſtribuit 222.e. 241.e.
Ionathæ poſteros beneficiis affecit 223. b. legati eius iniuria à Naaſe afficiuntur, Syri, Meſopotamitæ, Ammanitæ deperduntur 223.e.224.e
Bethſaben adulteram facit & ducit vxorem, Vriamque interficidum curat 225.b. per totum. Ammanitas excindit 228.b. à filiis moleſtatur 227.e. per totum. Abeſalomum filium regem ſalutatum fugit 229.e
patienter audit conuiciantem Semeim 230.e. fugiens benigniter excipitur ab optimatibus regionis trans Iordanem 233.b. priorem filium aggreditur 233.d. occiſum luget 235.c. ignoſcit hoſtibus, & recipit regnum, ſalutatur rex 236.237.238. per totum. decem tribus ab eo deficiunt autore Sabæo 238.c. Paleſtinos vltimo fundit, hymnos ac muſicam inſtituit 242.f
fortiſſimi viri ipſius qui 243. per totum. populum recenſendo deum offendit 244.b è tribus malis inſtigendis peſtem eligit, & Oromnæ aream emit 244.e.245.c. templi extruendi locus ei indicatur, ad quod opifices & materiam comparat, filiúmque inſtruit Salomonem quomodo ſe debeat gerere natus imperium ibi.e. 246.b. alſioſus calefacit ſe Abiſaces accubitu 246.g
Solomonem confirmat regem, officiáque diſtribuit & tribus, tum templi vaſorúmque deſcriptionem tradit 248.249.a per totum.
Dauidis principum alacritas in contribuendo ad templi fabricam 250.b. quid ſub mortem Solomoni commiſerit 250.g.251.a
expirat ac ſepelitur, maximúſque cum eo theſaurus 251.c
Dauidici generis regum finis, & quot eorum fuerint 241.g
Debora prophetiſſa 152.d
Decimæ datæ 18.e.28 f.109.a
Decius Mundus quantum inſanierit in Paulinam 622.b
Delatoribus quid præmij fuerit apud C. Caligulam 662.b
Demetrius Demetrij filius amicitiam cum Ionatha init 436.d. Alexandrum vincit 437.e
Demetrius Eucerus Antiochi Grypi filius rex apud Damaſcum conſtituitur & Alexandrum Ianneum ſuperat 460.b. 461.a, contra fratrem pugnans captiuus ducitur ad Parthos ib.f
Alexandrum prælio ſuperat 715.a
Demetrius Gadarenſis libertus Pompeij 475.b.
Demetrius Nicanor rex 437.g
clementer agit cum Ionatha Iudæiſque 438.b. vincitur à Tryphone 440.d.
capitur à Parthis 443.f
dimittitur, & in regnum reſtituitur ab Arſace 450.c. vincitur, capitur & occiditur 451.d
Demetrius Phalereus quomodo bibliothecam Ptolemæo Philadelpho comparauerit 389.d. legem Iudæorum tranſcribendam curauerit 391.b
demetrio Phalereo in hiſtoria Iudæorum venia concedenda quòd Hebraice neſciuerit 1051.b
demetrius Seleuci filius regnum Syriæ occupat, Antiochúmque & Lyſiam occidit 421.f
Iudam occidit in prælio 425.e
Ionathæ amicitiam ambit 430.e
occiditur 432.f
dei caſtra locus 32.e
Deus Galilæorum clades Romanis dabat 848.b
Deus Iudæis omnem viam ſalutis ad interitum verterat 940.d
dei decretum contra omne Iudæorum genus 992.a
dei definitio apud Moſen 1073.f
dextra porrecta quid apud barbaros ſignificet 646.a
diagoras Melius in mortis periculo verſatus propter Athenienſes 1079.f
dido ſoror Pygmalionis regis Tyriorum in Africa Carthaginem ædificauit 1043.e
diebus ſingulis quid Deus conſiderit 4.b
diglath quid ſignificet 5.e
diluuij vniuerſalis deſcriptio 9.e
Dina Iacobi filia 31.b

ſtupra-

stupratur, quapropter Sicimitæ vniuersi trucidantur 33.e.34.a
Diodotus Tryphon Apamenus, vide Try.
Diogenes Alexandri amiciss. à Pharisæis interficitur 716.f
Dionisius Tripolitanus securi percussus 471.g
Diophantus notarius sceleratus 574.e
Disciplinæ militaris exemplum pulcherrimum 823.e
Disciplinas à Chaldæis ad Ægyptios, ab his ad Græcos esse deductas 17.c
Dissimilium communionem etiam naturam horrere 123.f
Dius in historia Phœnicum integerrimus 1042.d
Ditis mensis 9.a
Doecus mularum nutritor 195.b
occidit Abimelechum pontif. 196.f
Dolesus nobilitate potens à Gadarensibus interficitur 888.f
P. Dolabellæ decreta pro Iudæis 488.c
Domitianus cum multis Romanorum saluus euadit 902.e
à Mutiano productus populo rector insinuatur 903.a
Domitiano Germani subiiciuntur & Galli 975.f
Domitianus in triumpho Vespasiani & Titi eis adequitabat 979.d
Domitius Ænobarbus 694.a
Domitius Ænobarbi filius ibid.
Domitius Nero consalutatur Imperator 694.b. *fratrem, matrem, vxorem, virosque illustriss. trucidat* ibid.c
Cæsarea excludit Iudæos 696.f
Domitij Neronis vxor à marito occiditur 694.c
Domitij Sabini fortitudo 926.b
Dora Phœnices vrbs 1000.e
Dora ciuitatis situs 1067.b
Doras Hierosolymitanus pontificem perimit 695.b
Doris mater Antipatri Herodis filij accusatur veneficij, & quomodo se gesserit 588.d.766.b
Doritarum in Iudæos insolentia 675.f
Dorotheus hex. interpretibus additur 396.f
Dositheus Hyrcanum & Alexandram Herodi prodit 524.f
Draconis leges de supplicijs antiquissi. 1015.c
Druma Gedeonis concubina 155.f
drusilla Agrippæ filia 628.a
Drusium turris 747.e
Drusus Agrippæ filius 628.a
Drusus Neronis filius 629.634.e
Drusus turris 586.g
Drymos loci nomen 730.e
Dystrus mensis 132.e. 366.e. 881.f

E

Butius decadarchus sub Vespasiano 839.e. *Gamala occisus* 865.e
Ecdippon locus 731.b
Edom, vide Adomus
Edraus dux militum Ionathæ 293.c
Eglon Moabitarum rex qui Hebræos subiugarat, ab Iode interficitur 151.f
Ela capta & habitatores eius extincti à Syriæ rege 321.e
Elanus Basanæ filius altero regni anno occiditur, vna omnis eius soboles tollitur per Zamarem 284.d. & e
Elcana Iudæ copiarum dux captus 321.f
Elcias Magnus, legatus Iud. 640.f
Eleazarus pontifex 2.d
Eleazarus Moysis filius 61.e
Eleazarus Aaronis filius 107.g
fit pontif. 110.c
Eleazarus pont. moritur 145.b
Eleazarus Dodeiæ filius vnus fortium Dauidis 243.b
Eleazar quidam arreptitiorum medicus 258.a
Eleazarus Asranes Matthiæ filius 410.g. 411.a. *fortiter ab Elephanto confosso opprimitur* 420.c
Eleazarus phariseus homo seditiosus commutatur Hyrcano 453.d
Eleazarus quomodo pontificatum adeptus 392.a
Eleazarus thesauri templi custos quomodo pactus cum Crasso 478.d
Eleazarus Anani fil. pontifex constituitur vnius tantum anni 619.c
Eleazarus Boethi pontifex constituitur 613.e. *priuatur pontific.* ibid.g
Eleazarus gigas, quam vasto fuerit corpore 625.d
Eleazari Asamonæi filij fortitudo & mors 709.e
Eleaz. Dinei, latro 691.f. 695.a. 795.a 796.d
Eleazarus seditiosus exulat 682.c
Eleazarus Ananiæ pontificis filius, Romani belli seminarium fuit 809.g
reuocat Cæsaris hostias ibid.
Eleaz. Semei facinus memorabile 844.d
Eleaz. duo socij contra Manahemum 812.e
Eleazari Simonis filij factio 904.c 905.e
Eleaz. Simonis Gioræ socij mors 895.a
Eleazarus sicariorum princeps Massadam obtinet 985.e
eius ad suos oratio 989.f
altera oratio de immortalitate animæ 990.g. 991. 992. *per totum*
Elephantis quomodo pugnatum sub Antiocho Eupatore 419.f
Eleusa oppidum, Sebaste dictum 558.f
Eleutherus fluuius 742.b
Eleutheri equites 731.b
Eliabus architectus 78 b. 80.e
eliacias pontif. sub Iosia rege 333.f
Eliacimus Iosiæ fil. antea Ioacimus dictus accepit regnum paternum, sed tributarium iam factum Ægyptiis 336.a. *etiam Babyloniis tributum cogitur pendere* 336.e
occiditur 337.d
Eliacimus Ioachimi filius in pontificatum patri succedit 370.f
Elias propheta tempore Achabi quæ prænunciauerit & gesserit 285.e. 286.a. 287.288.289.298.299. *per totum. exemptus ex hominibus* 300.b
Eliæ epistola ad Ioramum Iosaphatiium sceleratum regem 307.b
Elieneus Cithæi filius pontificatum accepit 678.f
Elis pontifex princeps Hebræorum 163.c. *filij eius scelerati* 165.a
exitium suum cognoscit 166.a
ipsius & filiorum mors 166.d. & f.
Eliseus prophetiæ donum accipit, & Eliam comitatur 289.a
vaticinatur & aquam suppeditat 300.a
Ioramo Achabi filio 301.a
viduam à debitis liberat 302.d
Ioramo insidias Syrorum indicat & Adadum capere ipsum volentem eludit 302.d. 303.a
famis tempore vilitatem annonæ prænunciat 304.d
Adado mortem indicat ibid.e
Ieum vngit regem Israelitarum 308.b
Ioasus Ioazæ filius ad se ægrotum venientem consolatur 316.e
vita defungitur 315.g
cadauer occisi à latronibus in ipsius monumentum iniectum reuixit 316.a
Elymus, elymi 14.f
Emian zona sacerdotalis 84.a
Emmaus concremata 609.c
Emmaus vicus, Vide etiam Ammaus
Engaddi à sicariis inuaditur 887.f
Eniachin tribus sacrata 872.f
Enochi mors nemini cognita 9.d
Enos a ciuitas 7.c
Epaphroditus 2.b
Ephodes vestitus 85.b
Ephorus historicus Gallos & Hispanos prorsus ignorauit 1039.a
Ephorus Hellanicum in plurimis ostendit mendacem 1034.g
Ephremes in numerum Iacobi filiorum adoptatur pro patre Iosepho 53.e
Ephremi pars quæ cesserit 141.f
Ephremitæ Gedeoni bellum inferre conantes placantur 155.d

Ephremitis tribus quomodo Bethelem proditione ceperit 146.c
epicrates pecunia corruptus Scythopolim cum aliis aliquot ciuitatibus Iudæis prodit 452.e
epicureorum error refutatur 355.b
Epiphania ciuitas 14.d
epiphanes & Callinicus filij regis Antiochi Cæsennio Pato pugna forti obnituntur 984.c
à Vologeso Parthorum rege magnifice excipiuntur ib. e. Romam ad Vespasianum veniunt 985.a
epomidis descriptio 85.f
epulæ ferales Iudæorum 775.a
equitum Romanorum arma 836.d
equus Modius Varo succedit 1003.a
erebinthonicus vicus 937.b
erica prætorianorum Achaze præfectus occiditur 321.f
Esaias prodigium Ezechiæ regi exhibet 331.c. *obiurgat eundem propter thesauros Babyloniis monstratos* 331.d
esaiæ prophetiam cognouisse & credidisse Cyrum regem 357.c
esaiæ vaticinium depranatum 996.c
esaui natiuitas 26.d. *uxores* 27.a *circumuenitur à fratre* ibid.d *iratus fratri reconsiliatur* 32.f *partitur cum fratre habitationem, vocatúrque Adomus* 36.a
Esdras Iudæorum apud Babylonē de gentium pontifex, à Xerxe quæ & quanta impetrauerit 367.f. 368.a *quomodo populum mundauerit, & legem ei prælegerit, ac reipublic. reformarit, mortuúsque sit* 368. 369.370. *per totum.*
Escon puteus 26.g
Esther puella quali fuerit forma 374.b *ducitur uxor Artaxerxi, & coronatur regina* ibidem. *Iudæorum cladem futuram cognoscens regi indicat* 379.e *impetrat Iudeis vitam* 380.b
Essen, vestis qualis 85.c.90.b
Essenorum secta 617.c.785.786.787. *per totum. eorum mirabilis constantia, & virtus in bello cum Romanis* 787.e. *opinio de anima diuinitate* ibid.g. *aliud eorum & diuersum collegium* 788.d
Ethæus Gittheus Dauidis sectator præficitur exercitui 233.d
Eua quid significet 5.b *eius lapsus* 5.e
Euæi populus 14.d
Euaratus Cous 760.a
Euemerus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Euilas, Euila 14.b
Exodus Neronis libertus 635.a
Expolemo Græco in historia Iudæorum venia concedenda quod Hebraicè nesciuerit 1051.b
euphrates, fluuius 5.c
eurycles Lacedæmonius impostor maximus Herodem circumuenit, & domum eius subuertit 573.f.758.e. 759.f
euthychus Agrippæ libertus & auriga in vinculis detentus 631.b *aperit Neroni maleuolentiam Agrippæ* 633.a
eurychus, auriga Caij Cæs. 672.a
excæcantis aliquem pœna 128.c
eZecielis prophetia 335.f
ezecias Achaze filius regnum obtinet paternum Hierosolymis religionem collapsam restituit 323.per tot. *Palæstinos bello vincit* ibid. *à Senacheribo oppugnatur* 328.a *in summam adactus desperationē Esaiam implorat* 329.d *posteritatem à Deo exorat* 331.a *moritur* ibid.f
eZechias latronum princeps interficitur 725.f

F

Fabatus Augusti seruus 587.a
Febatus procurator Cæsaris, pecuniis corrumpitur 764.d
fabij centurionis fortitudo 720.b
fames ingens 305.e. 555.e
fati potentia nemo potest resistere 580.d
fauces locus 98.b
faustus Cornelius primus Hierosolyma conscendit 720.b
Felix Pallantis frater à Claudio ad Iudæos missus 795.g
felix præfectus militum Romanorum inuadens Phasaelū vincitur 491.a *Cl. Felicis procuratoris gesta* 796. *per totum. vide Cl. Felix*
ferrei montis situs 891.a
festus procurator successit Felici 798.a *vide Porcius*
festorum descriptio 92.f.93. *per tot.*
filij contumaces & proterui in parentes quomodo mulctandi 126.e
filiorum Israelis iura 121.
Flaccus Syriæ præses 629.f
Flauius Iosephus. vide Iosephus
Flauius Sylua in administratione Iudææ Basso succedit 985.d *contra Massadam militem mouet* ibid.& 986.g. *Massadam occupat & præsidium imponit, cum exercitu ad Cæsarem redit* 994.g
fletus, sylua 219.c
florus templi thesauris frustra inhiat, à cuius expugnatione depellitur 802.g
flori nouus dolus & amaritia in oppressione Hierosolymorum 802.f *mendacium apud Cestium* 803.per totum. *vide Gessius*
fortes vere qui 206.c
fortunatus Agrippæ libertus Romam missus à suo patrono 638.c
fratris uxorem ducere prohibitus 613.f
fratres veri, quos & interitus ipse sociauit 1097.a
frontonis gesta in custodia 968.b
Fructus intempestiuus & præmaturus 123.d
furij centurionis animositas 720.b
furum pœna 127.e

G

Gaba, quid significet 186.a *Gaba equitum ciuitas cur sic vocata* 831.f
gabaenorum iniuria in uxorem Leuitæ & quomodo ea propter mulctati 147.148.149. *per totum.*
gabaon vicus 238.f
gabaonitæ astu fœdus ineunt cum Iesu 138.f. *qui ipsis contra Hierosolymitarum regem succurrit* 139.e
Gabath, Saul vicus 907.d
gabinius præfectus militum Pompeij 473.c *eius gesta* 476.477.478. *per totum.*
gabinius Scauro succedens quid gesserit. clari 721.722. *per tot.* 980.e
gadara restaurata 720.f
gadaræ optimates legatos ad Vespasianum mittunt, seque dedunt 838.a
gadarenses Herodem frustra apud Cæsarem accusant 540.b
gada natiuitas 30.g *& filij septem* 52.c
gadus propheta Dauidi vnius è tribus malis offert electionem 244.d
galades colis & Galadena regio 32.e
galata à quibus denominati 13.a
Galba imperator creatus 893.c *in medio foro necatus* ibidem. 896.d
gales insectans Abimelechum Gedeonis nothum, proditur à Zebello 156.f
galgala quid significet 137.d
galilæa & regionis trans Iordanem quanti reditus fuerunt 782.g
galilæa minor quæ 832.f
galilæa veriusque descriptio ibid. *calamitas* 834. *per totum*
galilæa tota à Romanis subacta 870.e
galilæorum & Samaritanorum conflictus 794.g
galilæi contra Romanos 828.f
galilæi ab infantia pugnacissimi & omni tempore plurimi 833.a
Galilæorum quot millia Iaphe occisa 848.g
galilæorum noua inuenta & factiones Hierosolymis 897.b
gallia motus 890.b
gallia bellum desiit ibid.
gallia situs descriptus 806.e
galli centurionis facinus apud Gamalam 865.e

gallos ſub mille & ducentis militibus ſeruire, quibus penè plures habuerint ciuitates 806.g
gamala filius Ieſu 873.b
gamala ciuitas rebellat 863.a
eius ſitus ibid. & 864.
exciſa 868.b
gamalenſium fides in Romanos 1000 f.
gamalenſium cum Romanis acres conflictus 864.865.866.per tot.
gamalenſium cædes à Romanis 867.c
ganges fluuius 5.c
garizin mons 383.g
Gaulanitis regio deficit a b Agrippa 1013.a
Gazam nequeunt capere Iſraelitæ 146. a
gazei à Iamnæo obſeſſi captique 459.e
gazara Paleſtinæ vrbs à Salomone bis ædificata 268.d
Gedeon quomodo Hebræos ſeruitute exemerit 154.155. per totum.
quot filios habuerit 155.f
geman vici ſitus 794.f
gemello renunciat amicitiam Herod. 567.g.568.a
Geneſar lacus deſcriptus 619.d. 869. d. eiuſdem nominis deſcripta ibid.
gentium enumeratio quæ Romano imperio ſubduntur 805.806
Gentium qui verenda Iudæorum more circunciderunt, enumeratio 1047.a
gentibus ſingulis quomodo à ſuis autoribus nomina ſunt indita 12.f. 13. 14 per totum
geon fluuius, & quid ſignificet 5.d
geraſeni quomodo ſe erga Iudæos cohabitatores ſuos geſſerint 815.f
gergeſæi, populus 14.d
germanicus veneno ſublatus 621.a
germanicus qualibus moribus 634.b
germanicus Claudij Cæſ frater 964.a
germanus augur vinctus Agrippæ vincto vaticinatur 633.f
germani qualis gens 661.c
germanorum deſcriptio 807.a
eos octo tantum legionibus Romanorum domitos ibid.
germanorum agmina & bellum ciuile ab Antonio primo & Mutiano ſetur 893.d
Germani Capitolij collem occupant 902.e
germani viribus corporum laudati 962.g
germanorum magna ex parte defectio à Romanis 975.b
defectionis cauſa ibid.
gerſius Moyſis filius 61.e
geſſius Florus Iudææ procurator quomodo Iudæos ad arma contra Romanos capeſſenda compulerit 702 d
& quàm malus fuerit vir ibid.
geſſij Flori procuratoris qui Albino ſucceſſit, crudelitas, impudentia & verſutia 798.d
auaritia apud Cæſarienſes 796.d
noua crudelitas in Hieroſolymitanos 801.a. Vide etiam Florus
getheris Arani filius 15.d
getuli populus 14.b
gigantum reliquiæ in Hebrone 145.f
gigantum poſteritas à quibus perdomita 17.f
gimon propheta Baſani quæ mala ipſum maneant vaticinatur 283.f
ginæa vicus 833.d
Giſcala Galil. oppidulum indomitum 868.c
Giſcala ſuccéditur & diruitur 1001.e
giſcala à Ioſephi militibus diripitur, prædaque popularibus conceditur 828.per totum
giſcalorum ſtatus 1001.d
glaphyra Archelai Cappadocum regis filia nubit Alexandro Herodis fil. 549. c. *odio proſequitur Salomem* 564.b. *occiſo marito remittitur ad patrem cum dote* 583.c
nubit Archelao Herodis filio, Alexandri fratri 613.f
item Iubæ 614.d
eius ſomnium & mors ibid.e
gobolitis regio 36.d
godolias Acani filius præficitur reliquiis Hieroſolymorum 343.a
humaniter tractat Iudæos profugos ibi.
eiuſdem pietas, ſed illi noxia 344.a
occiditur ibid.
goliathi Gittæi ſtatura & inſolentia 187.e. *interitus* 189.c
gomor, Gomarenſes 13.a
gorgias à Iuda Machabæo victus 414.e
vincit Ioſephum Zachariæ 418.b
gorion filius Ioſephi, & Simon Gamalielis contra libertatis corruptores hortantur & concionantur 873.a
occiditur 885.
gotarzes Parthorum rex 688.a
gotholia Achabi filia, vxor Ieſrami Hieroſolymorum regis 306.g
Dauidis familiam quantum poteſt tollit & regnum adminiſtrat 311.g
312.a.& *regno & vita priuatur opera Ioadi* 312.per tot. & 313.a
græcorum & Iudæorum diſſidium 649.c
græcis turpiſſimum viſum Iudæis inferiores fore 797.f
græcos bis ternis faſcibus Romanorum obedire 806.a
Græcorum omnia noua & heri nupérque facta 1034.a
eorum regiones innumeræ corruptiones inuaſere rerum memoriam delentes, ibidem. Sera cognitio literarum ibidem
philoſophi primi Ægyptiorum, Chaldæorúmque diſcipuli 1034. e
græci poſteriores Timæum in plurimis mendacem oſtendunt ibid.g
græcis ab initio nulla cura fuit hiſtoriæ conſcribendæ 1035.b
græcorum hiſtericorum elegans deſcriptio 1034.1035.1036.1037.per tot.
græcorũ legislatores antiquiſſimi qui 1070.c
græcorum dij deſcripti 1077.& ſeqq. per totum. *eorum legislatores poetis poteſtatẽ dederunt vt quos vellent deos introducerent, rhetoribus verò vt decreta de reb. publicis, quæ vellent conſcriberent* ibid.
grando apud Ægyptios ante Moſen nunquam viſa 64.b
grapte cognata Iſatæ regis Adiabenorum aulam regiam Hieroſolymis ædificauit 897.e
gratus militum præfectus, Simonem Herodis filium obtruncat 608.a
ſuis ſuccurrit 608.e. 780.b
grauidam calce percutiens quomodo plectendus 128.a
gymnaſia Herodis 748.e

H

Hai vide Aina
Heberus Hebræorum auctor 15.a
hebræorum declinationis forma ibidem
hebræorum nullus regnante Salomone ſeruile opus faciebat 269.a
hebræi bis vltra Euphratem ducti captiui 345.d
hebron expugnatur, & conceditur Leuitis 145.f
hebronis oppidi antiquitas 17.d
hecatæus Abderita 1048.b.1050.a
hecatombæon menſis 110.c
hecatonmachi Alexandri Iamnæi 457 f
hellanicus ab Acuſilao de genealogiis multum diſcrepat 1034.g
helcanes Lenita & eius vxores ac liberi 169.b
helena Adiabenorum regina tranſit ad religionem Iudaicam 683.f
eius monumentum Hieroſolymis 913.c
helenæ Monobazi regis matris regia Hieroſolymis 920.c
Helias. vide Elias
heliopolis 53.a
helonis principetus Hebr. 159.b
heniochi Romanis ſubiecti 806.b
Heoron, arca tabernaculi 82.f
Herennius Capito procurator Iamniæ 630.c
Hermæus qui & Danaus denominatus 1052.d
Hermippus Græcus hiſtericus diligentiſſimus 1046.e

Hermogenes Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Herodes Agrippæ frater, rex Chalcidis 679.f
moritur 690.d
Herodes Antipatri filius 479.d
Hierosolymorum dux constituitur, Ezechiámque cum aliis prædonibus afficit supplicio 483.b
infantem ob cædem exosus dicit causam 484.b
præficitur Cœlisyriæ 485.b
Romanorum beneuolentiam captat & assequitur 489.e
Malichum trucidat 490.f
Antigonum Aristobuli profligat 491.d
uxores & liberos sibi parat, ac M. Antonium corrumpit ibid. e. & 492.a
accusatus tetrarcha constituitur 494.a
strenue pugnat ibidem.
elabitur ex hostium insidiis 496.b
difficilibus profectionibus exercetur usque Romam 498.d
rex Iudææ à senatu Roman. declaratur 499.c
ex Italia nauigat, & pugnat contra Antigonum 499.500
prodigiose seruatus bis 505.c.& f
Hierosolyma expugnat, & Antigonum capit 507.c
Antonio donat 508.a
Aristobulum pontificem occidit 513.e
à Cleopatra ad stuprum solicitatur 518.e
bellum Aretæ infert 519.d
concio ad milites 521.b
Hyrcanum occidit 525.a
quomodo amicitiam Antonij excusarit apud Cæsarem, & regnum ab eo obtinuerit 526.d
Mariamnem uxorem interficit & magnificè donatur à Cæsare 529.a. 530.b
necata à se uxorem luget miris modis 530.e
efferatur ad cædem amicorum quorumcunque & ad omnia mala inclinat 531.d.532.533
arces in suam tutelam extruit 535.a
fami urgenti succurrit 536.b
quomodo subditos in officio continuerit 537.g
Cæsaream condiderit, & à Cæsare sit muneratus 539.b.540.541
salutat Agrippam 54c.b
extruit templum Cæsari, & tributorum partem subditis remittit, & conuenticula populi prohibet, & Esseno magnificat 541.b
templum nouum edificat Hierosolymis sumptuosiss. 543.e
legem statuit de furibus nouam 545.f
nauigat ad Cæs. & reductis Roma liberis dat uxores, Agrippámque honorat 548.549
quartam tributorum partem suis remittit 553.d
ipsius familia domesticis agitatur dissidiis 554.c
filios suos apud Cæs. accusat 555.f
quinquennale certamen celebrat, arces condit 559.c
multáque alia 561.b
qualis ingenij, ibid. pecuniis destitutus Dauidis sepulchrum recludit 563.b
omnes coniunctos habet suspectos 565. 566. 567. 568. 569. à Syllæo iniquè accusatur apud Cæsarem 572.a
accusat filios apud consilium Berytense 578.a
strangulat 580.b
liberis ipsorum prospicit 583.f
quas ipse uxores habuerit & sobolem ib.627.f
Antipatrum damnatum in uincula conicit 595.e
morbo correptus testamentum conficit 595.f
morbus qualis fuerit 597.e
sub mortem liberalissimus & trudelissimus 598.b
uim sibi conatur inferre, & Antipatrum iubet occidi 599.d
testamento mutato moritur ac funeratur 600.c
testamento eius confirmato quantum filijs ipsius patrimonium superfuerit 611.e
præficitur Galilææ, & strenue agit 725.f. accusatur Hyrcano à maleuolis 726.b
uindicat patris mortem 728.e
eius victoriæ 729.b
accusatur ib.e
quomodo se gesserit in pugna contra Antigonum & Parthos 730.f 731.732. ædificat, & multis premitur malis 733.f
Romam nauigans iacturam facit ib.e. rex Iud. constituitur 734.b
Antigonum expugnat & latrones 735.a. & seq. fratris mortem ulciscitur 738.f
in gratia incidit pericula 739.b
Syros & Arabes uincit 742.e
conciliat sibi Iulium Cæs. 745.b
ædificat, amicos ac parentes honoribus afficit 746.747. 748. & seqq.
athletam & uenatorem agit ac bellatorem 749.d
dissidet cum filijs duob. & uxore 749.f.750. 751. conciliatur filijs 751.g
iterum dissidet cum ipsis 755.c
accusat filios apud Cæs. & Beryti 760.c. occidit 761.f.793.g
occisorum liberis prospicit 762.c
quot uxores & liberos habuerit 763.a
eius domus iterum conturbatur dissidijs 763.e
Pheoram extrudit 764.f
accusat filium Antipatrum 770.a
morbo corripitur lethali 771.g.772.a
crudelitas eius & mors 773.e
quomodo Romanum adduxerit exercitum 930.b
instaurat ciuitates 980.e.988.e
Herodes Herodis fil. Iuliada condit 618.f
tetrarcha fit. ibid.e. recipitur in amicitiam Neronis 619.d
quomodo perierit 620.c
Vitellij iram in se concitat 625.e
bello ab Aretæ superatur 626.e
Herodiadis amore capitur 626.b
uxoris importunitate in exilium detruditur 638.g
quali fuerit ingenio 677.f
Herodes Herodis fil. Tiberiadem & Iuliopolim condidit 789.b
à Caio Cæsare ob auaritiam increpitus, in Hispaniam cum ore fugit 790.d
quando decesserit & quos liberos reliquerit 793.f
Herodias Agrippæ soror, Herodis uxoris uxor 626.b
odio prosequuta fratrem se suúmque maritum in exilium coniicit 638.g. 649.a
eius exprobrationes & stimuli 790.c
Herodion conditur 497.b.732.748.c
Herodotum cuncti mendacem ostendunt 1035.a. Romanorum non meminisse 1038.g
Herodotus erroris argutus 279.a
Herodotus Halicarnasseus Iudæorum gentem non ignorauit 1047.a
Heroum oppidum 52.d
Hesiodus ab Acusilao in quàm magnis corrigatur 1034.g
Hettan prædium 272.a
Hezarbunis dux captus 155.b
Hieremiæ prophetæ uaticinium & epicedion Iosiæ conscriptum 335.f.& seqq.
damnatur, iterum absoluitur 336.f
aufugit 337.b
hieremias in carcerem coniectus torquetur 319.c
in cœnosum puteum præfocandus demittitur, uerum rursus liberatur. 339.f. non uult proficisci Babylonem 343.b. donatur magnis muneribus. & alia eius gesta ibid.a
hieremias consulens Ioanni Careæ abducitur ab eo in Ægyptum, ubi Ægyptijs captiuitatem indicat 345.c
eius uaticinia celebrata 929.e
hierichus urbs 112.a
excinditur, & restaurator ipsius duris

diris deuouetur 137.b
hierichus desolata 890.f
eius agri descriptio ibid.g
Hierichunti fons ex pestilenti & infrugifero saluberrimus, & feracissimus ab Helisaeo factus 891.d
Hierichunty agri bonitas 141.c.473.b.518.d
Hieroboamus Nabathaei filius vaticinio cognoscens se futurum regem populum ad defectionem solicitat, effugit Salomonis iram 274.c
decem tribuum rex eligitur & Sicimis habitat 276.a
duásque vitulas aureas facit, & templa ibidem b
brachium eius apoplexia tangitur & inde à pseudopropheta seducitur 277.g.278.a
filio suo egrotante quid responsi acceperit a propheta 280.b
contra Abiam ducit exercitum 281.a
vincitur ac moritur relicto regni successore Nadabo 282.c
familia eius cuncta tollitur ibid. e
Hieroboamus Ioz filius regnum Israelitarum excipit 316.b
Syriam suo regno licet impius adiecit ibidem. moritur Zacharia filio harede relicto 318.f
Hieronymus historicus Iudaeorum 1050.f
hierosolyma rex cum vicinis regibus occiditur 139.f
hierosolyma oppugnatur, inferioréque parte capitur 145.f
hierosolyma ciuitas Dauidis dicta, & quomodo exedificata 218.b
hierosolymorum thesauri auferuntur, moenia ad trecentorum cubitorum spacium diruuntur per Ioam 317.e
hierosolymorum captiuitatem qui propheta predixerint 335.f
hierosolymorum captiuitas, direptio, & à fundamentis vastatio 342. per totum
hierosolyma capitur ab Antiocho Epiphane, templúmque eius spoliatur & prophanatur 409.a
restituitur tam vrbs quam templum 415.d
hierosolyma & templum à Pompeio expugnata 473.c
hierosolyma diripitur à Parthis 497.d
hierosolyma eiúsque templum cur deus auersatus 695.d
hierosolyma ad summum felicitatis euasisse fastigium, & ad extremam esse deiecta miseriam 707.d
expugnantur ab Antiocho Epiphane 709.c
à Pompeio magno capiuntur 819.d
diripiuntur à Parthis 732.g
oppugnantur ab Herode 741.a
per totum
Hierosolyma Iudaeae vmbilicus, eiúsque situs 883.g
descriptio 912. e. per totum & 1049.
Hierosolyma bello, dominatione, seditione laborat 887.g
Hierosolyma quando & quoties capta vastata 969.e
quando in ea templum edificatum ibid. e. eius origo & finis ibidem f
Hierosolyma non idem vocc Iudaica quod Graeca significat 1059.d
Hierosolymitanis fame laborantibus succurrit Helena 686
Hierosolymitanorum supplicatio 795.b
Hierosolymitani officiose Agrippe, & Politiano obuiam prodiisse 803.e
Hierosolymitanorum & Romanorum seditio 811.a
Hierosolymitanorum luctus publicus 813.e
Hierosolymitanorum turba & indignationes propter Iosephum 856.d
Hierosolymitanorum miserabilis clades, & fuga ad Vespasianum 886.d.e
Hierosolymitani prima aggressione superiores 907.f
in legionem decimam excurrunt 909.a
eorum insidiae contra Romanos 911.b
seditiones perpetuae 920.d. per totum
conflictus cum Romanis 920.d.& seq.
pugnant circa machinas Romanorum 922.b
valde terrentur 926.e
eorum pertinacia 928.e
aurum deglutiunt 931.e
crudeliter afficiuntur 932
Romanos inuitos ad suum excidium coegere 933.b
Hierosolymitanorum calamitas, & clades miserrima 932.933
pertinacia crudelis 928.e
conflictus 935.e
fames 937.d
profugia ad Romanos 939.e
eorum qui transfugerunt, vna nocte viscera duorum millium patefacta sunt 940.a
famis incremẽtum horribile 941.c
Hierosolymitanorum quàm multa millia paucis diebus per vnam portam elata 941.a
egenorum quot millia portis eiecta ibidem b
conflictus cum Romanis circa aggeres 943. c. pugna magna & ferax 946.d
mendacia inter seditiosos 949.e
pertinacia insana ibid. pugna atrox circa custodias 950.d
pugna circa templum 952.d
dolus contra Romanos 953.b
fames 654.b. pugna circa porticus 956.a. circa templum 459.a
strages & fuga incenso templo 459.a. sex millia in porticum confugiunt, sèque saluare ex propheta falso seducuntur 459.g.960.a
plurimi confugiunt ad Titum 966.b. infinita multitudo venit ibid. strages crudelissima, incendium, fames captiuitasq; 967.968 per totum
Hierosolymitani soli quanta bonitas 141.e
Hiezecielis prophetia 335.f.338.e
hin, mensura qualis 88.d
Hippeni Iudaeos suos cohabitatores male tractant 815.d
hyppici turris descriptio 914.d
hippodromos locus 773.c
Hiramus Tyriorum rex, Salomoni quid ad templum Hierosolymis cõtulerit 1042.c. mulctatus quod Salomoni proposita enigmata soluere non potuit ibid.f. eius gesta ibid. Vide etiam Iromus
Hispani quando & quemadmodum Romanis subditi 806.g
Historia apud Barbaros solennior quam Graecos 1038.b
Historiae scriptori quae curanda 468.b
historiae veritatem à Iudaeis honorari, à Graecis vero negligi 707.a
Historia vere quod indicium 1035.e
Historiarum scriptoribus non idem scopus 1. in principio
Historicus mendax quantum à falsario instrumentorũ differat 1024.e
historicus quis laude dignus 706.f
historici quod officium 1024.f
Holocaustoma sacrificium cur dictum 91.a
homeri poemate nullum vetustius 1034. d. quomodo conseruatum ibid.
Homicidarum inuitorum asyla 18.d
Homicidij incerti inquisitio qualis fiat 122.f.123.a
Hominis creatio 4.e
Hominis aetatis quis terminus praescriptus 8.e.15.e
Homines quando degenerare à virtutibus ad vitia coeperint 7.c
Hominum commercia quibus vitanda 94.e
Hominum ingenium quàm sit malum 197.a
Homonoea, loci nomen 1020.e
Hortos pensiles à Nabuchodonosoro extructos 350.a
Hospitij reuerentia 20.2.147.d
Hyc vocis significatio 1040.e
Hyoscyami descriptio 86.b
Hyperbereteus mensis 92.c. 263.b. 286.b

Hyrcanium vicus 742.d
Hyrcanus Alexandri Iannæi filius constituitur pontifex 716.d
fœderatur fratri, & otiosam vitam elegit 468.d.& 717.d
cur ignauus habitus & fugerit ad Aretam 469. d
Scauri amicitiam frustra ambit 471.b. disceptat apud Pompeium cum fratre 472.a
redditur ei pontificatus 475. a. 481.e. honoratur ab exteris gentibus 482.d
honoribus ab Iulio Cæs. afficitur 486. a. capitur & amputantur auriculæ eius 497.e.732.e
à Parthis dimissus ad Herodem reuertitur à quo perfide tractatur 511.per totum
occiditur tandem ab eodem 525.a. 749.f
quali fortuna per omnem vitam fuerit agitatus ibid.
Hyrcanus primus eius nominis pontifex 624.d
Hyrcanus quomodo à Ptolemæo sororio tractatus & Antiocho Eupatore, tum gesta ipsius 710.f
eius felicitas 712.b
iterum fit pontifex 720.e.724.f
pontificatus confirmatur & regnum datur Iudæa 726.f
Hyrcanus Ioseph Tobiæ filius adolescens ingeniosus 404.405.406.per totum
eius gesta & mors 407.d
Hyrcanus Simonis Matthiæ filius effugit Ptolemæi insidias, & principatu potitur 448.c
oppugnatur ab Antiocho Sotere 449.a. pacem ab eo redimit ccc. talentis, Dauidisque thesaurum tribus millibus talentorum imminuit 449.g.450.a
vrbes ab hostibus ablatas recuperat, pacémque cum Rom. init 450. d. Samariam obsidet & radicitus tollit, eúmque deo colloquitur 452. per totum. eius felicitas & mors 454.a. somnium de filiis quale aliquando habuerit 456.b

I

Iabinus rex Hebræos opprimit, opprimitúrque ipse 152.c
Iabissa ciuitas, & Iabissenorum officium in Saulem & filios eius extinctos 209.b
Iabisius ciuitas capta, & omnes eius habitatores cæsi præter cccc. virgines 149.b
Iachin, columna vestibuli templi 261.b
Iacimus, vide Alcimus
Iacimus Zamaris filius eques 584.f
Iacobi filij Isaci natiuitas 26.d
præripit fratri benedictionem paternam 27.d
fugit fratris iram 28.b
dormienti visio offertur ibid.
& nuptias celebrat 30.c
visiones iterum 31.d
aufugit à socero 31.c
redit cum fratre in gratiam 32.f
luctatur cum spectro 33.b
Iacobus vocatur Israel ibid.
defodit Labani Deos 34.b
Iacobus partitur cum fratre hereditatem paternam 36.a
opulentia eius & felicitas 37.a
Iosephum luget 39.e
mittit filios frumentatum in Ægyptum 44. f. proficiscitur ipse etiam cum omni familia 51.d
moritur 53.d
Iacobus & Simon Iudæ Galilæi filij aguntur in crucem 690.c
Iacobus frater Christi lapidatur 698. b
Iacobi, rectoris Idumæorum proditio 894.g.895.a
iacobi septimi ex fratribus Machabæi supplicia & constantia 1096.b
iaddus filius Ioannis pontifex patris loco sit 383. b. Alexandro magno negat forum venalium rerum 384. d. placat eundem & impetrat quod vult 385.c
moritur 386.g
iadon propheta Hieroboami idololatriam obiurgat 278. c. discerpitur à leone 277.e
iahel, vide iale
iairus Galadenus, princeps Hebræorum 157.e
iale Syssarem occidit 153.b
ialus custos thesaurorum Dauidis 250.c
ianua regni termini 1040. b
iannæus Alexander. quære Alexander
iapha vicus 1016.d
iaphæ munitiones 848.a
iaphetus filius Noe 11.d
eius soboles quanta, & quibus gentibus nomina dederit 12.f.13.a
iaphthes accitur ad principatum Israelitarum 158.a
victor filiam suam deo mactat ibidem e
iar, mensis 259.e
iardan vicus 833.f
iason, alias Iesus, Oniæ pont. filius, pontificatum fratri extorquet 408. c
iason vt pontifex constituatur quantum numerarit Antiocho 1087.g
iauanes Iapheti filius 13.a
iazarus pontificatu priuatur 618.e
iazael propheta vaticinatur Iosaphate 298.c
iazoron vrbs spoliata & conflagrata per Iudam Machabæum 416.c
iberi, populus 13.b
ibes serpentibus infesta 58.d
ides scelus & supplicium 622.623
idumæa vnde dicta 36.a
Dauidi subdita 222.f
eius tumulus 779.g
Idumæi, quomodo circumcisionem & religionem admiserint 450.e
Idumæorum nationis descriptio 877
viginti millia cum ducibus quatuor Hierosolymam veniunt ibidem g
seditio & tumultus 880.g
Idumæi cum viginti quinque millibus contra Simonem Gioræ 894.f
Ioannis Leuiæ pecunias prædantur 897.e. ad Titum supplices veniunt 963.g. scelerata eorum facta repetita 980.a
Iebostus Sauli filius constituitur rex 212.c
amittit regnum 214.b
occiditur per insidias 216.c
sepelitur honorificè à Dauide 216.g
Iebusæi populus 14.d
Iebusæorum ludibrium in Dauidem male ipsis cessit 217.f
Iechonias, vide Ioachimus. nam binominis fuit
Iephthe. vide Iaphthes
Iesraela vrbs 288.c
Iesseus filius Obedæ 164.e
Iesseï filij qui 186.c
Iesus Christus describitur 621.f
Iesus Anani filius prædixit Hierosolymæ excidium 961.a
Iesus Damnæi filius fit pontifex 698.
Iesus Gamalielis filius fit pontifex 699.a
iesus dictus Oniæ frater pontificatu honoratus, & mox eo priuatus 408. b
iesus Naueci filius exercitui præficitur, & vincit Amalecitas 75.a
Chananæa explorationem indicat suis commilitonibus, & territo reddit animum 99.a
Moyses eum sibi successorem designat 118.c
prædicit, quæ gesturus erat 131.c
Chananæam explorat 134.b
iordanem cum exercitu superat 135.f
Hierichuntem sine labore capit 136.d
& Ainam excindit 138.d
Gabaonitis fœderatur, capitque quinque reges 139.b
reges Libano vicinos expugnat 140.c
munit ciuitates ibid. terram victoria quæsitam diuidit tribubus 141. per totum. præcipit eis vt reliquias Chananæorum tollant 142.c
moritur 144.f.145.a
iesus Phabetis filius pontificatu priuatur 537.d
iesu pontificis ad multitudinem Hierosolymitanam oratio 878.879.per totum
mors 881.c
eius virtutes celebrate 883.b

Iesu

Iesu Saphia filij facinora 1003. e. & 1008.1009.1020.1021. *per totum*
Iesus Sapphæ filius 822.d
Iesus Thebuthi sacerdas Titio sacra donaria tradit 966.c
Iesus Tobiæ filius quid gesserit 857. 858.860. *per totum*
Ieus Amasis fil. Ramatham expugnat, & inūgitur rex Israelitarum 308.b
Iezabelam & omnem Achabi & Ochoziæ cognationem tollit 310.a
Bali sacerdotes extirpat 311.d
contemptor & ipse numinis moritur Ioaza filio successore relicto 313.f
Ieus propheta arguit Iosaphatum 297. a
Iezabela quam mala mulier 285.d
minatur Eliæ interitum 288.c
Nabathum curat lapidibus obruendum 289.d
præcipitata de turri ab equitibus proculcatur 310.a
Ilys, ager qualis 71.b
Immundi qui Moysi 94.c
Impedimentorum custodibus æque ac pugnantibus prædam partiendam 207.f.208.a
Imperatores Rom. semper honorauerunt & ornauerunt templum Hierosolymitanum 940.e
Imperij Romani fines quousque 805.f. 837.b
Indorum mortis descriptio enarrata 991.c
iniuria maxima quæ 122.d
inuenta debere restitui 127.f
Inundationis vniuersalis descriptio 8.e
Ioabi cum Abenero pugna 212
Abenerum turpiter occidit 214.f. 215.a
exercitui præficitur Dauidis 222.f
Syros vincit 224.e
Dauidis nomine belligeratur fortiter 225.226. *per totum*
ingeniosum commentum fingit 228. b
Abesalomum interimit 234.c
Dauidem Abesalomum lugentem increpat 235.d
præfectura priuatur 238.d
Amasam interficit & Sabaum persequitur, capitque ipsius ad regem perfert, & restituitur pristinæ præfecturæ 238.f.241.e
populum censet 244.b
occiditur 254.e
Ioadus quomodo Gotholiam regno spoliat & occidit, Ioasumque regno præficit 312.a.313.a
studet templo restaurando & moritur 314.a
Ioachabis nativitas & quid significet 167.a
Ioacimus Iesu filius pontifex 367.f
Ioachimus Ioacimi fil. in regnum paternum constituitur 337.d
abducitur in captiuitatem Babylonem 338.a
liberatus è vinculis regia præficitur 350.c
Ioacimus Iosiæ, vocatur Eliacimus, accipit regnum patris tributarium Ægyptijs factum 336.b
tributarius etiam fit Babylonijs 336.d
occiditur 337.d
Ioacimus pontifex mortuus 370.g
ioannes, alias Hyrcanus. vide Hircanus
ioannes Ananiæ filius Gophnitica & Acrabatenæ regionum rector designatus 822.e
ioannes Asamonæi fil. occisus 710.b
ioannis Baptistæ interitus 626.f
Ioannes Careæ filius dux profugorum Hierosolymitanorum fideliter consulit Godoliæ 343.g
Ismaelem Godolia interfectorem persequitur 344.e
consulit Hieremiam, & ipsum in Ægyptum abducit 345.a
ioannes dux militum ionatha 293.e
iohannes Essæus Tamnam missus, vt toparchiam administraret 822.e
ioannes Gaddis Matthiæ fil. 410.g
Medabēsibus Amaræis occiditur 428.c
ioannes idumæorum dux ab Arabe quodam sagitta occisus 922.g
ioannes iudæ fil. in pontificatu succedit patri, & fratrem in templo occidit 384.c
moritur 383.b
ionathæ ac iudæ fratris ioannis interitum vindicat 382.e
Bacchidem adigit ad ineundum secum amicitiam 430.a
eius amicitiam tam Demetrius quam Alexander Antiochi Epiphanis ambiunt 430.e.431.b
Alexandro quàm fuerit gratus 434.f
vincit Apollonium Dauum 436.b
amicus fit Demetrio Nicanori 438.b
sociat se Antiocho Alexandri contra Demetrium 440.a
deseritur à suis, tamen vincit, & renouat fœdera 440.f
capitur per proditionem 444.d
occiditur ibid.g
Ioannis Leui filij Giscalensis facinora 1001.1003.1004.1005.1006.1013 1014.1016. *per totum. Giscalam Iosephi iussu muro cinxit* 823.b
eius proditio & doli varij 824.a
dolus nouus 826.b
fuga cum mille Syris fugitiuis 827. *ad defectionem incitat* 828.d
Titum fallere conabatur 869.d
Hierosolymam fugit 869.f
eius excusatio apud Hierosolymitanos 870.f
Hierosolymitanis exitij causa 876.a
malitio, crudelitas & gesta 887. 897.898.920. 923. 925. 931. 932. 933.936.940.943. *& seqq.*
Ioannis Leuitæ conflictus 905.a
Ioannis pontificis monumentum 920.f
Ioas seu Ioazes Ioazæ fil. patris regno potitur 316.a
moriens regnum filio Hieroboamo relinquit ibid.b
contemnit Amasiæ minas, quem capit in pugna 317.c
perit ibid.f
ioasus Ochoziæ filius quomodo à Gotholiæ sævitia seruatus, & rex constitutus 312.a
à religione deficit & legibus 314.d
Zachariam ioadi filium in ipso templo lapidat ibid.e
ægrotans occiditur 315.a
ioazarus dux missus contra iosephum Matthiæ filium 827.c
ioazarus iosepho insidiet 1013.c
ioazarus priuatur pontificatu 618.e
ioazas seu filius regnum paternum assequitur 313.g.315.b
Dei beneficio liberatus moritur 315. d
iosias iosiæ fil. regnum paternum capit, vir impius captiuus in Ægyptum abducitur & moritur 335.g 336.a
iobacchus torrens 33.b.111.d
iobel fil. Lamechi 7.d
iobelus quid significet 96.c
iobeli anni remissio & libertas ibid.
iochabel mater Moysis 55.f
iodes à Moabitis oppressos Hebræos libertati restituit 151.d
iohel Samuelis fil. quomodo se in principatu gesserit 173.a
ionas propheta vaticinatur Hieroboamo Amasiæ filio 318.a
quomodo ad Ninivitas missus sit; & in mare proiectus ac à ceto haustus post triduum vivus in terram reuomitus 318.c
ionia vnde sic dicta 13.a
ionici iudæi apud Agrippam queruntur Gentilium iniurias 550.e
ionum in iudæos odium 358.d
ionatas Ananiæ fil. 676.c
pontificatum oblatum respuit ibid.
& eius gesta 795.d
ionathas Asamonæi fil. Antiochi Epiph. filio reconciliatur, capitur à Tryphone & occiditur 710. c
ionathas Saulis filius castrum Palæstinorum expugnat 179.e
hostes vnico tantum armigero comitatus aggreditur 181.c
animositas & honestas 181.f
amor in Dauidem 191.c.193.c
fœdus cum eo 193.f

cadit in pugna contra Palæstinos 208.c
eius posteri quo honore à Dauide affecti 223.b
Ionathæ cuiusdam Sadducæi cum Phariſæis contentio 453.f
Ionathas homo viliſſ. prouocat ad ſingulare certamen Romanos 952.e
Pudentem equitem Romanum interficit, & à Priſco centurione ſagitta transfigitur ibid. & 953.a
Ionathas Matthiæ fil. 411.a
defuncto fratri Iudæ ſuccedit in imperij adminiſtratione 428.a
Ionathas Phariſæus 1013.f
inſidiatur Ioſepho, ſeruatur 1018. 1019. iterum inſidiatur eidem 1020.1021
Ionathas pontif. perimitur 695.c
Ionathas pontifex primus Maſſadam ædificauit, & nomen id impoſuit 987.d
Ionathas qui alias Ionadab, ſocius Ammonis 228.d
ſolatur Dauidem 227.f
Ionathas Samæ fil. ſternit virum ſex cubitorum 242.f
Ionathas ſicariorum princeps circa Cyrenen 996.e
eius ſupplicium 997.d
Ioppe à Ceſtij militibus capta, direpta & incenſa 818.a
bis à Romanis funditus excisa 855.g
eius ſitus deſcriptus ibid.c
Ioppenſium interfectorum quot millia 818.a
Ioramus Achabi fil. in regnum paternum ſuccedit 300.a
Moabitas expugnat 301.d
monitus ab Eliſæo cauet Syrorum inſidias 303.c
fame vrgente Eliſæum iubet interfici, cuius mandati eum mox pœnitet 304.b
liberatur ab obſidione Adadi 305.a
in oppugnatione Ramathæ ſagitta vulneratur 308.a
occiditur ab Ieu, & cadauer eius in agrum Nabothi proiicitur 309.e
Ioramus Ioſaphati fil. ſuccedit in regnum paternum 302.a
fratres & amicos paternos occidit 306.f
deficiunt ab eo Idumæi aliæque gentes aliquot 307.a
cognoſcit ſuum fatum ab Elia, & mortuus tractatur pro merito 307.f
Iordanis refertus mortuis 890.a
Iordanis fontes & curſus 861.a
Ieſabetha, Ochoziæ ſoror germana quomodo Ioaſum ſeruarit 311.g. 312.a
Ioſadochus pontifex Babylonem vinctus ducitur 342.e
eximitur vinculis 343.a
Ioſaphatus à commentarijs Dauidis 222.g
Ioſaphatus Aſani fil. in regnum paternum ſuccedit 285.c
præſidia vrbib. ſuis imponit, & collapſam religionem reſtituit 293.a. quantos habuerit exercitus paratos 293.c. increpatur ab Ieu propheta, pietatémque ac iuſtitiam colit 297.a
Ammanitas & Moabitas citra ſanguinem vincit 298.e
cum Ioramo bellum infert Moabitis 300.d
moritur 301.f
Ioſephus Antipatri filius 723.d
oppugnatur ab Antigono 499.f
quomodo perierit 504.e
arcani non ſatis continens 516.b
Ioſephus Salomes maritus Herodis mandatorum proditor occiditur 750.f
Ioſephus Cabæus pontifex 697.f
priuatur munere ibid.
Ioſephus Caiaphas, quare Caiaphas
Ioſephus Canæi vel Camydæ pontificatum acquirit 683.e
eo priuatur 690.c
Ioſephi Dalæi fatum miſerabile 459.e
Ioſephus Ellemi filius 597.d
Ioſephus & Ieſus pontifices cum aliis multis ad Romanos profugiunt 949.a
Ioſephus Gorionis filius belli dux contra Ceſtium 822.c
Ioſephus Herodis nepos occurrit Varo 609.e
Ioſephus Itaburij montis planiciem muro circumdedit 866.f
interfectus Gamala 867.c
Ioſepho Matthiæ filio quæ cauſa fuerit Antiquitatum Iudaicarum, & Belli Iudaici hiſtoriæ deſcriptionis 1.c.
ſuam hiſtoriam veracem affirmat & incorruptam 563.e
ipſius genus, filij inſtitutio & doctrina, profectio Romam 998
naufragium paſſus à Poppea benignè donatur, & mittuntur legati in Galilæam 999.d
committitur ea ipſius tutelæ 1003.b
in quibus verſatus ſit periculis 1004.1005. bello neceſſaria comparat, & oppida expugnat ibid.
Ioannis inſidias effugit & Ieſu latronum principis 1005.f
ignoſcit capto Ieſu, & eum Ebutio bellum gerit 1007.a
inſidijs, calumnijs varijs petitus euaſit 1008.1009.1010. per totum
deficientes Tiberienſes cohibet 1011.d. ciuitates munit 1013.a
inſidias patitur, & ſomnio conſolatur 1014.e
æſtutia eius in cognoſcendis inſidijs 1016.a
Ioannis conſilijs contra ipſum quomodo occurrerit 1017.e
Ionatham inſidiatorem ſeruat, & legatos mittit Hieroſolym. 1011.c
in ſalutis diſcrimen incidit 1019.f. accuſatur à Tiberienſibus & irridetur, eorúmque vrbem capit 1023. 1024. Simonem & Ionatham Hieroſolyma mittit 1024.b
calumnias falſi hiſtorici depellit ibidem, ſuam hiſtoriæ ſuæ veritatem adſtruit 1026.f
Sepphoritas ſeruat 1027.f
Tiberiada ſeruat, & Sepphorim capit, & profligatur à Romanis 1028. per totum. in pugna contra Silam prolabitur cum equo 1029.f
captus honorifice tractatur à Veſpaſiano Titóque, & captiuorum multos liberat, falsóque accuſatur 1030.e. vxores ducit, & liberos procreat 1031.f
qua diligentia quoque ordine bellum Iudaicum conſcripſerit 705. 706.707.708. per totum
Ioſephus Matthiæ filius vtriuſque Galilææ rector deſignatus 822.e
eius ſingularis induſtria ibid.
dolo Ioannis Giſcalæ ſubito oppreſſus 825.b
geſta contra Romanos 834.c
aduentu Veſpaſiani in Tiberiada confugit 838.f
primatibus Hieroſolymis è Tiberiade de rationibus belli ſcribit 835.b
Iotapatenis auxilio venit 839. 840.841.842. per totum.
eius machina excogitata contra arietis ictus 844.a
fortia facta 846.847. per tot.
quomodo è catenis liberatus per Titum & Veſpaſianum 991.b
eius prolixa oratio ad Hieroſolymitanos 927.928.929.930. per totum. in deditione in puteo deliteſcit 850.f
eius ſocij ipſum perſequuntur ib.
eius oratio philoſophica ad ſocios 852. a. eius ſocij cum ipſo cedas mutuas ſortiuntur 853.e
cum altero ſortem euadit ibid.
ad Veſpaſianum ducitur ibid.
vaticinatur Veſpaſiano imperium Romanum 834.c
fermè exanimatur 939.e
eius mater occiſum credens cruciatur animo ibid.
curato vulnere rurſus murum circuit hortando 939.e
mandata Titi Ioanni Hebraicè nunciat 948.a
eidem loquitur 949. per tot.
pro reliquis ciuitatis fruſtra obſecrat 963.b
Ioſephus Medicaſter defectionis auctor 1012.f

ter 1012.f
Iosephi filij Iacobi natiuitas 31.b
fratribus cur exosus 37.c
venditur in Ægyptum 39.c
solicitatur ad stuprum à domina 40.a
somnia explicat 42.a.43.d
è vinculis liberatur 43.c
præficitur Ægypto, nominatur Psontomphanecus 44.c
fratres capit ibid.
& miris exagitat modis 45.46. per totum. cognoscendum se ipsis exhibet 50.d
patri aduentanti occurrit 52.d
moritur, & ossa eius in Chananeam transferuntur 54.a
laudatur 1085.g
Iosephus apud Vespasianum accusatus 997.c. quinque millium annorum historiam Græco sermone contexuit 1033.a. eius historiæ certitudo 1037.c
dux ipse Galilæorum à Romanis captus ibidem
solutus vinculis cum Tito ad obsidionem Hierosolymorum profectus ibidem
Iosephus belli historiam primum Vespasiano & Tito obtulit, vt sibi testes essent 1037.e
Agrippæ regi eam dedit ibid.
Antiquitatis libros ex sacris literis interpretatus est 1038.a
Iosephus Simonis filius toparchiam administrat 822.e
Iosephus Tobiæ filius quemodo Ptolemæum Euergeten reconciliarit Iudæis 402.b
festinum eius responsum 402.e
vxores & liberi 403.e
Iosephus Zachariæ fil. præficitur præsidio Hierosolymorum 416.f
vincitur à Gorgia 418.b
Iosias Amasi filius patri in regnum succedit, optimam rempub. & veram religionem instituit sublatis idolorum aris & sacerdotibus 333. 334. per totum
moritur 335.e
Iosue, vide Iesus
Iothamus Oziæ filius vir pius patri in regno succedit, Ammonitásque tributa pendere cegit 310.e
filio Achazo successore relicto decedit 321.c
Iothanes Gedeonis filius parabolis ad Hebræos loquitur contra Amalechum 156.a
Iotape Sampsigerami regis filia 628.c
Iotapatæ situs descriptus 840.c
Iotapate excidium Hierosolymæ nunciatum quali lætitia vrbem repleuerit 856.a
Iotapatenorum conflictus acer cum Romanis 839.840.841.842.843.844.845. per tot. calamitas miserabilis 845.846.847
Iotapateni cuiusdam capti à Vespasiano constantia 849.f
Vespasiano produntur ibid.
demum expugnantur ibid. eorum quot millia occisa & capta 850.e
Ious mensis 110.c
Iozarus constituitur pontifex 597.d
priuatur eo 613.e
Iramus amicitiam cum Dauide init
Irenæus orator 603.b
Iris quid designet 11.a
Iromi cum Solomone amicitia & mutua eorum beneficentia 258.b.259.a
quibus donis fuit remuneratus à Salomone 267.d
Isacus nascitur & circumciditur 21.
ducitur sacrificandus 23.a
ducit vxorem 26.a
nascuntur ei gemini 26.d
Abimelecho exosus reconciliatur, & fodit puteos 27.a
fallitur ab vxore ibid. c. moritur 34.e
Isacharis sors 141.g
Isboseth, vide Iebosthus
Iseremoth locus 97.e
Isiacorum scelus & supplicium 622.a
Isidis statua & templum tollitur 623.c
Ismael Fabi filius pontificatu vix dum natio exuitur 619.c
Ismaelis Abrahami filij natiuitas & circumcisio 19.d
Arabum autor est 21.f
ducit vxorem, gignit fil. xij. 22.c
Ismael Phabæi filius constituitur pontifex 696.c
Ismael regij generis iudæus Godoliam interficit 334.b. quantam cædem etiam aliorum hominum fecerit præter Masphatenses abductos ibid.
Israel quid significet 33.c
Israelitæ inhumaniter tractantur ab Ægyptiis, necantur, & grauibus laboribus atteruntur 54.f. labor augetur 62. d. quantus eorum ex Ægypto migrantium numerus 65.d
transeunt mare rubrum 67.d
armis Ægyptiorum se muniunt 68.c
obmurmurant Moysi 71.d
coturnicibus pascuntur mannaque 72.e
ab Amalecitis prælio infestantur 74.b
collatio ad tabernaculi structuram 77.g. seditionibus agitantur & puniuntur 97.c.98.a
negatur eis ingressus in Chananæam 99.d
Israelitæ inscio Moyse cum Chananæis pugnantes vincuntur 75.a
quæ eis triginta octo annis in deserto obuenerint 109.110. quales milites fuerunt 110.f. Amoræos extinguunt 111. per tot. à Madianitorum puellis seducuntur 114.f
eos excindunt 117.e. Hierichuntem delent 136.g
item Ainam 138. d. partiuntur Chananæam. & quisque in suam sortem mittitur 141.d. commouentur inter se propter aram in ripa iordanis extructam 143.c. quomodo se gesserint post iesus mortem 145. e. omisso bello agriculturæ dant operam 146.c
eorum prælium cum Beniamitis 148.c
Chusarthi Assyriorum regi subiiciuntur octo annis 150.e. à Moabitis subiugantur, à Iode libertati restituuntur 151.c. iterum à Iabino opprimuntur 152.c. per Deboram redimuntur ibid. ab Amalecitis & Madianitis septem annis misere tractantur 153.d
restituuntur libertati per Gedeonem 154.f. sub Abimelecho male habentur 156.d
iam ab Ammanitis, sed per iaphthem liberantur 158.d
cæduntur à Palæstinis & fugantur 166.b
vindicantur in libertatem à Samuele 171.d
malè tractati ab Ammanitis liberantur à Saulo 178.a
cæduntur à Palæstinis 208.b
ciuili bello laborant 212
israelitæ quot annis post iesum nequiuerint Chananæos ex Hierosolymis eiicere 218.e
Reliqua ipsorum gesta sub regibus comprehenduntur. Ezechiam regem restituere religionem conantem condemnant, & prophetas occidunt 323.f
transferuntur in Mediam & Persidem, & quo tempore id factum 324.g
itaburius mons 141.g
situs 866.f
italiæ bella ciuilia 896.d
iehaciæ seu Hirenes concubinæ Ptolemæi Physconis sobrietas 1064
ithamari domus priuatur sacerdotio 254.c
ithobal Tyriorum ac Sidoniorum rex 311.d
iubal & eius inuenta 7.d
iuctas Heberi filius quos liberos habuerit 15.b
iucundus Herodis satelles falsò accusatus torquetur 574.b
iudæa latronibus expletur 698.d
iudææ regio vbi præstantissima 719.b
iudææ descriptio 833.d
iudææ nulla pars erat quæ non vnà cum Hierosolymis interiret 888.c

Iudæus viuus captus, Titi iussu crucifigitur pro muro Hierosolymæ 933.d
Iudæi quando primum cœperint appellari 372.b
Iudæis permittitur à Cyro redire Hierosolyma, & templum ibi ædificare iterum 357.b
impediuntur ab ædificando 360.a
à Dario Hystaspis filio liberi & immunes facti iuuantur in vrbis & templi restauratione, & quot eorum Hierosolyma reuersi sint 262.f
quando templum absoluerint 366.e
eorum reip. quæ forma fuerit & quomodo mutata ibidem
duas tribus Hierosolyma redire volentes per Asiam & Europam degere, reliquas verò decem vltra Euphratem esse 368.f
armati laborant 372.d
in summam calamitatem per Amanem deueniunt 376.a
quomodo à Bagose tractati 382.f
quomodo ab Alexandro Magno 385.d
quomodo sub Ptolemæo Philadelpho 392.b
& inde quomodo ab Asiæ regibus aliisque honorati 397.398
misere ab Antiocho Epiphane tractati 408.
vsque 419
sub Demetrio 422.a
cum Romanis primum fœdus ineunt 424.c. summa calamitate constituti post Iudæ casum 425.e
quando primum Romanis subditi 475.c. quibus honoribus & beneficiis ab iisdem affecti 485.e
Iudæorum cum Samaritis contentio propter templum 433.g.434.a
Iudæorum sectæ quot 442.d
Iudæi quàm sint religiosi 474.b
Iudæorum Cyrenensium & Asiaticorum legatio ad Cæs. propter Græcorum molestiam 561.d
Iudæi seditionem excitant 596.601 604 605.606.607.608. per totum
Iudæorum constantia pro tuendis legibus 621.b.640.a
Iudæorum miseriæ sub Felici 695.a
Iudæorum & Græcorum apud Alexandriam seditio 649.c
Iudæi malè à Babyloniis tractati Seleuciam migrant 649.e
Iudæorum & Philadelphensium dissidium 682.a
Iudæorum 20000. à seipsis contrita 691.a
eorum & alia clades ibidem
Iudæorum cum Syris dissidium 695.g
Iudæorum pontificatus & principatus successio & mutatio 700.c
Iudæorum epulæ ferales 775.a
Iudæorum contra Archelaum accusatio & petitio 781.f
Iudæi Petronio supplicant 791.b
Iudæorum tumultus sub Cumano & calamitas 794.a
Iudæorum & Syrorum seditio circa Cæsaream 797.d
Iudæorum sub Albino Hierosolymis seditio 798.b
alia sub Floro Cæsareæ 799.b
Iudæorum dispersio in totum 809.d
Iudæi legatos ad Florum & ad Agrippam regem mittunt 810.f
Iudæorum contentio cum Romanis ibidem
Iudæi contra Iudæos in Scythopoli 814.d
Iudæorum Alexandriæ occisorum quinquaginta millia 817.b
Iudæorum & Romanorum stragis in scenopegiis Hierosolymæ 818.e
Iudæorum victoria insignis contra Cestium 810.
vnde elati facti 830.e
Iudæi à Romanis profligantur 831.d. 848.c
Iudæorum clades ab Idumæis facta 882.b
Iudæorum circa sepulturam cura ibidem.f
Iudæorum in Massada immane facinus 994.b
Iudæorum apud Alexandriã & Thebas interitus 995.d
Iudæorum genus vetustissimum ex origine domestica 1033.a
Iudæorum cura conscribendæ historiæ 1036.a
Iudæorum cur rara mentio in Græcis historiis 1033.c.1038.b
eorum apud antiquissimos nomina 1040.g. eorum egressus ex Ægypto mille annis ante Iliacum bellum 1042.a
Iudæorum magnanimitas & clementia in quo consistat 188.e
eorum leges optimæ 1080.f
omnes populi eorum æmuli ibid.
Iudæorum fides & auxilia cõtra Ægyptios Rom. præstita 1064
merita Augusti Cæs. epistolis comprobantur ibidem
Iudæorum integritatis testimonia ab Alexandro, Ptolemæis omnibus & Senatu Romano, imperatoribúsque maximis facta 1064. 1065
Iudan Amasiæ regis mater 316.c
Iudas, Iudæi 14.b
Iudæ portio in terra Chananea 141.e
Iudæ natiuitas 30.f
consilium de fratris cæde vitanda 39.b
homo vehemens 46.d
filij tres 52.b
Iudæ tribus gesta post Iesu mortem 145.c
Iudam inter xij. fratres principatum obtinuisse 249.e
Iudas Asamonæ filius quid contra Antiochum vtrunque fecerit, & quomodo religionem instauraret ac perierit 709.c
Iudas Capsæi, vir strenuus 441.d
Iudas Eliasibi fil. in pontificatum patri succedit 382.e
Iudas Essæus propheta 713.c
Iudas Ezechiæ latronis filius Archelai regnum affectat 607.d
tumultum excitat 780.a
Iudas Gaulanites Galilæus seditionem inter Iudæos concitat 616.c
eius secta 617.b
Iudas Iairi latenter inter Romanorum manus effugit 983.d
iudas iudæ filius præfectus Simonis cum decem contubernalibus deliberat murum tradere Romanis 938.g
iudas Macchabæus 410.g
Patri in administratione succedit 412.d. Apollonium & Seronem præfectos superat & occidit ibid.e
Gorgiam & Nicanorem vincit 414.e
itidem Lysiam 415.b
templum purgat & instaurat ibid.d
vicinos molestos domat magnis stragibus 416.b
Nicanorem cum suis copiis delet 423.f. creatur pontifex, & fœderatur Romanis 424.b
cadit 425.e
iudas Sepphoræi sophista 772.e
iudas vates 455.b
iudicum status quis 178.b
iulia vxor Cæs. Augusti 559.d
iuliæ Augusti quid ab Herode legatum 589.f
iuliani centurionis fortitudo & fatum 947.a
iulius Cæsar Pompeium fugat, & bellum cum Ægyptiis gerit 479.f
amicus & beneficus est in Iudæos 482.a. parat expeditionem contra Scipionem & Catonem 485.d
occiditur 489.a
iulij Cæs. magnificentia, & liberalitas in Herodem 526.& seqq.
vincit M. Antonium 524.a
occidit eum cum Cleopatra 528.e
iulius Capella 1000.f
iulius Lupus Cæsoniam cum filia interficit 667.c
interficitur & ipse 973.b
Iupiter Olympius 652.e
Iurisiurandi modus 24.f
Izate regis filij & fratres Titio supplicant 964.d

L

Labanus Batuelis filius 15.f
doloſe cum Iacobo agit 30.c

perſe-

perſequitur fugientem generum 31. d
Laboſardachus Niglaſaris filius in paternum regnum ſuccedit 350. d
Lacedæmoniorum amicitia cum Onia pontifice 407.b
Lacedæmonij cum Iudæis ſocietatem & fœdus faciunt 442.b
Lacedæmonij quando & quemadmodum Romanis ſubditi 805.a
Lamechus, pater liberorum LXXVII. 7.d
Largius Lepidus decimæ legionis præpoſitus 956.f
Latopolis 65.c
Latronum cellunies Hieroſolymis 871.e 872.eorum facinora ibid.
Latronum turba in Iudæa 694.f.695. f.999 f
L. Lentuli decretum pro Iudæis 488 c
Lepidus à Caligula occiſus 653.f.656. e
Leproſi quatuor Syrorum caſtra urgente inedia inuadunt 304.f
Leproſorum conditio 94.c & quod alicubi ſint in precio ib.e
Leuces loci deſcriptio 988.f
Leui, militum præfectus 1013.b
Leuis natiuitas 30.e
vlciſcitur ſororis ſtuprum 34.a
filij ipſius tres 52.a
Leuias traditur 871.g
occiditur 872.a
Leuita vxor quàm nefandè à Gabaonitis tractata 147.c
Leuitæ eius prudentia ib.e
Leuitarum numerus 97.a
Leuitis ac ſacerdotibus ciuitates cum ſuo agro, & decimæ adſcribuntur 108.g.109.a
earum ciuitatum nomina 142.c
Leuitæ vſum veſtis lineæ impetrant 699.d
Leuitica tribus deo dicatur, cuis tabernaculi cura committitur 94.a
Lex Moyſis cur à poetis aut prophanis hiſtoricis non tractata 391.e. 397.c
Legis & præceptorum Dei pulcherrima explicatio 1073.1074.1075. 1076. 1077. per totum
Legis nomen apud Græcos olim non fuiſſe 1070.d
Leges Moyſis ad mores pietatemque pertinentes 121.a.122.
Liæ & Rachelis æmulatio 30.e
Libri duo & viginti apud Iudæos chronici 1036.e
Liberius Maximus iuſſu Veſpaſiani Iudæis ſtipendium indixit 983.d
Lybia dicitur Aphrica 24.d
Libys, Libya 14.a
Linguarum multarum cognitionem cur Iudæi non magni faciant 703. a
longæui cur primi homines 11.b
longinus tribunus à Iudæis occiſus 820.f
longini equitis Romani forte factum 924.e
Longini imanis Romani facinus 953. f.
Lotus adoptatur ab Abrahamo 15.g
captiuus abducitur 18.a
ſeruatur de excidio Sodomitarum 20.d filia cum patre coeunt ibid.f
Loti uxor in ſalis ſtatuam uerſa ibid.
Lucilius Baſſus legatus Herodium caſtellum capit 980.b
Macheruntа quoque 983.a
Iardem Syluam oppugnat 983.b
Lucius Annius Geraſam capit, & mille iuuenes interficit 893.a
Luctus tempus 126.d
Ludas, Ludi 15.a
Ludi Circenſes 654.b
luminum feſtiuitas, & eius inſtitutio 415.e.
lupus Alexandriæ rector ad Veſpaſianum ſcribit de ſeditione Iudæorum 995.e. templum Oniæ ablatis donariis claudit ibid.
luſtrandi populum modus 109.g.110.a
luſtrationis tabernaculi modus 88.c
lydda ciuitas à Ceſtio exuſta 818.e
lydi olim Ludi dicti 15.a
lyſanias Ptolemæo Mennæi patri ſucceſſit in regnum 490.d
interficitur à Cleopatra 519.a
lyſanias Parthos in Iudæos incitat 730.c
lyſia committit Antiochus Epiphanes filium ſuum, & bellum contra Iudæos 413.d
lyſias vincitur à Iuda Maccabæo 415.b
occiditur à Demetrio 421.g
lyſimachus fratrem ſuum occidit, & Gazam prodit 459.e
lyſimachus Helleſpontum occupat mortuo Alexandro 388.a
lyſimachi portentoſa de Iudæis mendacia confutata 1058.1059.1060. 1061 1069.1070.1077. per totum

M

Macedones tranſiſſe pedites mare Pamphylium 68.b
Macedones quando Romanis ſubditi 806.a
Macedones Ægyptios ſubiugarunt 1068.e
Maſchabæi natu maximi & primi inter ſeptem fratres ſupplicia crudeliſſima & ipſius cum inſigni tolerantia ſermones 1083. a. vbi hiſtoria Maccabæorum fratrum.
Machera dux Rom. legionum qua liber ſe geſſerit apud Herodem 503.d 738.b
Machir, tertij ex fratrib. Maccabæi conſtantia 1094.b
Macherunti Romanis perſuadent vt præſidio ſuo decedant 816.b
Macherus quomodo capta à Romanis 982.c. ſitus eius deſcriptus 980.c
Macho capta & depredata 222.c
Macro præfectus prætorianorum militum 633.b
Madianitarum filiæ Iſraelitas illiciunt ad delinquendum 114.115. per tot. caduntur cum ſuis regibus 117.f
Madianitæ Hebræos ſubigunt 153.d caduntur maxima ſtrage 155.a
Madiana ciuitas 59.d
Madus, Madei 13.a
Magnus campus regio 1014.e eiuſque deſcriptio 891.a
Magoges & Magoga populi 13.a
Magus Ægyptius pſeudoprophetes triginta millia hominum ſeduxit 797.a cum paucis fugit. ibid.d
Magi & latrones iterum Iudæos afflixerunt 797.c
Magorum turba in Iudæa 694.g 695.e
Malichus exactionum collector pro Caſſio 727.d
nouas res molitur & veneno tollit Antipatrum ibid.
luit pœnas 727.e.728.a
Malichi Arabum regis perfidia 494 a 733.b
Malchus Arabiæ rex Veſpaſiano in auxilium miſit quinque millia peditum, equites mille 834.f
Malichus Iudæorum dux 721.e
auxiliatur Gabinio contra Alexandrum Iannæum 476.c
Antipatrum veneno tollit 490
interficitur ibid.f
Malthace uxor Herodis moritur 778. e
Malorum hominum mos 594.b
Man vox interrogatiua 73.c
Manachaſes veſtis qualis 84.b
Manahemus Eſſenus Herodem puerum ſcholas frequentantem ſalutat regem 542 a
Manahemus Iudæ Galilæi fil. Maſſadam inuadit 811.g.812.a
veluti rex Hieroſolymam redit, & princeps ſeditionis ſit ibid.
interficitur 813.a
Manahemus occiſo Soleſmo regnum ſibi vindicat & Thapſenſes excindit, ac poſt à Phullopace redemptus moritur 320.b
Manaſſes Ioſephi filius 44.d.52.b
Manaſſes in numerum Iacobi filiorum adoptatur 53.e
cenſetur loco Leui 96.f
Manaſſa pars dimidia Chananæa 141.d
Manaſſes Exechiæ filius regnum paternum aſſequitur, impiiſſimus, & prophetarum occiſor capitur à Babyloniorum rege tandem in pri-

cipatum restituitur, & pietati studet prioribus mutatis moribus 332. per tot.
moritur relicto successore regni filio 332.g
Manasses Ioannis pont.fil.ducit uxorem Sanaballitis filiam Hicasovocitatam 384.b
Manasses fit pontifex 401.b
Manasses irans Iordanem missus, vt toparchiam administraret 822. e
mandra,locus 344.f
mane,quæ diei pars 4.c
manethon Ægyptius historicus 1039. d.eius historiæ compendium 1039. 1040.1041.per totum
manethon antiquitatem Iudæorum confirmat 1042.a
Ægyptiacam historiam se ex sacris literis interpretaturum professus 1052.a
eius historia emendata ibidem. & 1054.a
manethonis mendacia confutata 1053. 1054.1055.1056.1057.1061.per tot.
manna qualis cibus 72.g
manneus Lazari ad Titum profugit 941.a
manoches Zelotypus Sampsonis pater angelum excipit 160.a
mar locus cur sit vocatus 70.c
Mara quid significet 163.e.
m.Agrippa.vide Agrippa
marcus Alexandri Alabarcha fil. 673.e
m.Antonius.quare Antonius
m. Anton. Iulian. procurator Iudææ 956 f
mardochæus dux Iudæorum Babylone deducendorum Hierosolyma 363.f.367.d
mardochæus Esthere patruus 374.b
regi insidias prodit 374.g
Iudæorum calamitatem Esthera indicat 376.c
afficitur summo honore 379.b
Amanis potestatem & bona accipit 380.b
mare rubrum Iudæis transitum concessisse, & Pamphylium Macedonibus 67.e.68.b
marevas templi cur sic dictum 261.b
& quam fuerit capax,eiusque vsus ibid.
Mareone Græcis Samaria 285.a
maresa vrbs 283.a
mariæ Eleazari filiæ facinus horrendum comedentis filium 955.a
mariamne Agrippæ filia 628.a
mariamne Alexandri Aristobuli & xandræ filia,vxor.Herodis 512.b
occiditur à marito 530.b
mariamne Alexandri filia,vxor Herodis Antipatri 729.d
eius insolentia in maritum 750.a
occiditur 750.g
mariamne ab Archelao marito transit in thorum Demetry Alexandrini 693.f
mariamme Moysis soror 56.b
moritur 109.f
Mariammes turris descriptio 914.g.
Marisa ciuitas deuastatur 732.d
Marsonane,mensis 9.a.
Marsus Syriæ præficitur 676.e
defert Agrippam Claudio Cæs. 677.d
excipitur ab Agrippa, cui fit exosus 678.e.
Marsias Agrippæ libertus 630.b
Tiberij mortem patrono suo nunciat 636.d
Marthace Archelai mater moritur 605.e
Marullus præses Iudææ constituitur 637.c
Massabazanes quid 84.e
Massada castelli descriptio 887.f
Massatæ castelli situs descript. 986.g. 987. a. commeatus & apparatus qui decem millibus virorum sufficerent 988.c
Masiaemphthes pileus 84.e
Masphatis ciuitas, & quid significet 171.g
Matathias Asamonæi filius occidit Bacchidem, & duces expellit Iudeaac moritur 709.b
Mathanes Balis sacerdos trucidatur 313.b
matthias Anani fit pontifex 676.e
priuatur sacerdotio 678.f
matthias Apsalomi,vir strenuus 441. d
matthias Ioannis filius sacra prophanare renuit,veramque religionem fortiter tuetur 410.g. 411. per totum
instructis filiis moritur 412.d
matthias Margaloti seditionem mouet 596.a
exuritur viuus 597.e
matthias Margali sophista 772.b
matthias pontifex mittitur vt Simonem Giore Hierosolymam introducat 898.a
matthias Theophili constituitur pontifex 589.c.priuatur eo munere 597.c
matthio Boethi mors crudelissima 938.c
maxilla,locus 161.g.162.a
mazaca ciuitas 13.b
madabenses Amærai, Ioannem Gaddin interficiunt 428.c
expugnantur ab Hircano 450.d
medimnus Atticus & Siculus 100. b
medi populus 13.a
medi quod in Asia regnauerunt Græcia cogniti 1038.f
megassari facinus audax 935.b
megasthenes historicus 1045.b
mela legatus Archelai ad Herodem 575.a
melcha Aranis filia 15.d
Melchæ Saulis filia datur nuptum Dauidi, marito periclitanti succurrit 190.f.192.b. datur alij nuptum 202.a
ridet maritum 220.d
Melchisedecus rex Solymæ Abrahamam comitio excepit 18.d
meliis imposuit Pseudalexander 785. e
Memnonis sepulchri descriptio 790. g.791.a
Memphibostus Ionathæ filius humanissime à Dauide habitus 223.c
delatus Dauidi occurrit victori 237.a
Memphitarum deditio 724.c
Menander Ephesius singulorum regum actus apud Græcos & Barbaros conscripsit 1042.g
Menda ciuitas 335.d
Menedemus Philosophus 396.d
Menelaus,qui alias Onias, Simonis filius propter amissum pontificatum defecit à patrijs legibus 408.d
abducitur captiuus & occiditur 421.c
vide Onias
Mensa tabernaculi 83.b
Mensæ à Ptolemæo Philadelpho Iudæis donatæ descriptio 403.d
Mensis anni primus Moysi quis & cur 9.a
Mensuras quis excogitarit 7.c
Merue vnde dicta 58.f
Mesas,Mesanæi 15.a
Mesobus,Meschini 13.b
Mesopotamiæ difficilis transitus 24.f
Mese,Mesrai 13.f
mesraei filij quibus populis nomina imposuerunt ibid.
messala rhetor patrocinatur Herodi 493.g
messalina à marito Claudio Cæs.ob Zelotypiam trucidata 694.a
metbir,tunica pontificalis 84.f
metilius præfectus à cade reseruatus 813.d
metilius Romanorum præfectus legatos mittit ad Eleazarum ibid.b
micheas propheta, vulnerare ipsum nolenti male ominatur 291.e
Achabo malum nunciat, quare in carcerem coniicitur ibid.g
Achabo interitū prædicit 294.d
micheas propheta 336.g
michole vxor Dauidis.vide melcha
milesius arcis Damasci præfectus quomodo Philippum Grypi filium tractarit 462.a
militis cuiusdam facinus contra senatum Romanum 792.g
militis Rom. impudentia quamdam cladem Iudæis dederit 691.b
militis mosaicos libros discerpentis pœna ibid.c
militia qui non commodi 129.f
& qui ab ea immunes ibid.g & seq.

Mina quantum pendeat apud Iudæos 478.c
Miñæus Ægypti rex Memphis conditor 268.f
m.minucianus 660.a.671.e
miſael appellatur Miſaches 346.a
miſas Moabitarum rex propter negatum Ioramo tributum quo neceſſitatis peruenerit 300.c
miſenum oppidum 652.c
mithridates erarij Cyri præfectus 358.b
mithridates occiſus 473.b
mithridates Pergamenus Peluſium expugnat & Ægyptios vincit 480.b.*eius geſta* 724.a
mithridates quomodo ab Anilæo tractatus, quomodo ab vxore, déque eius victoria 648.d.*per tot.*
mnaſeas Gracus hiſtoricus 1051.a
moabita penitus fracti à Dauide 221.d
moabita & Ammanitæ ſocij, mutuo ſeſe interimunt 298.a
iterum ſternuntur & prædantur 301.d
moabus, Moabitæ 21.a
molonis mendacia de Iudæis 1061.d
monobazus Bazeos Adiabenorum rex quomodo Iudæſimum ſit amplexus 685.c
eius regnum 920.c
monobazus Monobazi filius prorex conſtituitur 684.f
rex fit 689.e
mons Samaron, locus 281.b
montem in alium locum deuolutum 319.f
mortem præter Dei voluntatem non venire 132.b
moſes, qualis fuerit vir 3
moyſis natiuitas 55.a
quomodo ſeruatus 56.b
cur ſic vocatus ibid.f
adoptatur à regina 57.b
moyſes diadema regium pedibus calcat ibid.c
præficitur exercitui Ægyptiorum & Æthiopas bello vincit 58.b
ducit Tharbin vxorem 59.b
fugit Ægyptios ibid.c
Raguelis filiab. opitulatur contra paſtores, ex quibus vnam ducit vxorem ibid.f. *conſpicatur rubum ardentem in Sina* 60.b
confirmatur ei liberatio Iſraelitarum 61.f
edit miracula, nemẽ Dei cognoſcit, redit in Aegyptum ibid.
edit prodigia apud Pharaonem 61.f.62.63
educit Iſraelitas ex Aegypto, & quantus eorum numerus 65.b
cuius ætatis fuerit cum eos educeret ibid.e
traduxit eos per mare rubrum incolumes 67.d
aquam amaram facit potabilem 70.71.a. *coturnices & mannam impetrat à deo* 72.e
ex petra aquam elicit 73.f
cum Amalecitis pugnat 75.b
decem præceptorum tabulas à deo acceptas populo exhibet 96.g
quadraginta diebus in Sina detinetur 97.c. *Aaroni fratri ſacerdotium confert* 87.e
dedicato templo victimas offert 89.a
in tabernaculo Deum conſulit 90.f
tribum Leuiticam Deo dedicat 94.a
cenſet omnes tribus præter Leuiticam, & ordinat profectioni bellóque neceſſaria 96.f. *mittit exploratores in Chananæam* 98.d
Coræ factionem compeſcit 104.d
eius iuſtitia 106.f. *luſtrat populum* 109.g. *Sehonem & Ogem reges delet* 11.per tot. *Madianitas cum ſuis regibus cædit* 117.e. *Ieſum ſibi deſignat ſucceſſorem* ibid.g
moriturus quid ſuis prædixerit 119.b. *quas leges præſcripſerit* 120.f
vſque 136
exhortatur Ieſum vt in Chananæos exercitum ducat 131.e
nube circundatus diſparuit 132.d
lugetur triginta diebus à populo ibidem f
Moyſes fabulosè dicitur fuiſſe leproſus 84.d
vir admirandus 99.f
Moſcos quinque librorũ ſcopus 1036.f
Moſes apud manethonem prius Oſarſiphus ſacerdos Oſireos dei Heliopolitani dictus 1053.g.1054.g
moſes Ægyptiis vir diuinus habitus 1056.d. *eius tempora quibus vixit deſcripta* ibid.
eius virtus & geſta 1070.1071. *per totum*
moſollani Iudæi nobile factum 1049.f
mucianus fert ſententiam contra Vaſten regem 373.f
mulierum potentia 361.f
mundi & vniuerſorum creatio 4.b
mundum prouidentia dei regi 355.a
mundus quomodo Paulinam conſtuprarit 622.f
murus triginta nouem ſtadiorum cum tredecim caſtellis circum Hieroſolymam triduo ædificatus 937.b
muſicorum inſtrumentorum Dauidis regis deſcriptio 242.g
mutiani & cæterorum rectorum petitiones 895.g
mutianus Romam ingreditur cum exercitu 902.g

N

Naamis vxor Abimelechi Bethlemita & quid ſignificet 163.c
quomodo Ruthem inſtituerit 164.b
Naaſes Ammanitarum rex Hebræos crudeliter tractans à Saulo occiditur 178.b
Naaſes iunior Ammonitarum rex iniuria afficit Dauidis legatos 223.f
Nabatæi Nabatæa regio 22.c
Nabalus vecors & malus conuiciatur Dauidi 200.g
quid ſignificet 201.c
moritur ibid.f
Nabla, inſtrumentum muſicum 243.a
Nabrodes, qualis vir 11.f.14.b
Nabuchodonoſorus rex Babylonis bello infeſtat Nechaum Ægypti regem 335.d
Ioacimum occidit, & Hieroſolymitanorum præſtantiſſimos Babylonem abducit 337.d
duces eius qui vrbem Hieroſolyma ceperunt 341.b
quomodo captum Sedeciam tractarit 142.e
Hieroſolyma penitus excindenda, & templum ſpoliandum, populúmque Babylonem traducendum curat 342.a
Cœlen Syriam ac Ægyptum perdomat 345.c
iudæorum nobilium quorundam pueros inſtituit & caſtrat ibid.f
ſomnium, cuius erat oblitus, vult ſibi indicari & explicari. quod facit Daniel 346.f. *moritur* 349.c. *geſtorum eius repetitio* 350. d. *poſterorum eius finis* 352.a
Nabuthus propter negatum regi fundum lapidibus obruitur 289.d
Nabuzardanes mittitur Hieroſolyma ad templum ſpoliandum 342.a
Nacebus Arabum dux cæſus 571.e
Nachores Serugi filius 15.c. *quot habuerit liberos* ibid.
Nadabus Hieroboami filius accipit regnum paternum cum paterna malitia, occiditúrque cum omni familia 282.d
Nain vicus 894.d
Nais à Caſne condita 7.d
Nais vicus 691.e
Narbatha regionis ſitus 799.f
Narbathene toparchia à Ceſtij equitibus vaſtata 818.a
Naſamones quomodo Romani ſubiugarint 807.d
Nathan propheta 220.e
mittitur ad Dauidem increpandum 226.e. *indicat quomodo Adonias ſibi regnum vſurparet* 247.c
Naumi prophetia de exeidio Niniuitarum 321.a
Nazarai deo deuoti 109.b
Neceſſitate in bello nihil pugnacius 839.g
Neceſſitate laborantes ſublenare, homini decentiſſimum & deo gratiſſimum 205.e
Nechias qui & Pharao Saram rapuit 928.f
Nechaos Ægypti rex contra Babylonios proficiſcens impeditur à Ioſia, quem occidit 355.a

captiuum abducit Ioacum filium eius 336.a
Nechaum bello petit Nabuchodonosorus 336.e
vincit ibid.
Neemias quantum inuerit Iudæos apud Xerxem 371.d
Neerda vrbs 644.c
Nemrod. vide Nabrodes
Nephani singulare certamen cum fortissimo Palæstinorum 242.e
Nephthalimi natiuitas 30.f
filij eius 52.c
Nepthalitarum sors 142.a
Neronis gesta & præcipue contra Iudæos 795.g
Neronis imperium quandiu duraverit 893.b
Nero contemptor nationis Iudæorum 968.e
Nero indignatur ob res minus prospere gestas in Iudæa 830.a
Vespasianum ad regendos exercitus in Syriam mittit ibid.c
Nero, quare Tiberius & Domitius
Neronias dicitur Cæsarea Philippi 698.f
Nerus cur Iudæi abstineant 33.c
Nettra & Philippi fratrum fortia facta 844.e
Nicanor perfidus contra Iudam Macchabæū pugnans, cum suo exercitu victo extinguitur 423.f
Nicanor amicus Tyri sagitta vuln. 920.g
Nicaule regina Ægypti 269.a
Nicolaus Damascenus Iudæorum patronus 398.e
Nicolai Damasceni historia de Herode culpatur 563.c
Nicolai Damasceni legatio nomine Herodis ad Cæsarem 575.g
sententia de duobus eius filiis damnatis 578.f
actio contra Antipatrum Herodis filium 591.c
patrocinatur Archelao 604.e
Nicolaus Damascenus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Nicolai rhetoris oratio pro Iudæis Ionicis 550.g
Iudæos coram Cæsare arguit, & reges purgat 782.f
Nigro Peræa qui Idumæam regebat, à Iudæis mandatum vt ducibus pareret 822.d
Niger Idumæa rector in Salis oppidum Idumæa confugit 831.f
iterum fugit 832.a
Niger Peræa, Silas Babylonius & Ioannes Essenus, duces Iudæorum contra Romanos 831.b
quomodo occisus 885.c
Nigliſar Abolamarodachi filius regnum paternum accipit 350.d
Nilus fluuius 5.d
Nilus usque ad Elephantinem navigabilis 894.b
Ninum quis condiderit 14.f
Ninus regia Assyriorum 330.d
Nisan, mensis 9.a. 64.g. 93.a. 366.f
Nisibis regio 687.e
Nisibis vrbs 644.d
Noba oppidum sacerdotum 195.a
excinditur cum vniuersis habitatoribus 196.f
Nobilitas generis nulla inter Iudæos 104.f
Nobilitatem generis vnde Iudæi discernant 989.a
Noë vel Nochus vir pius scelleratorum commercia fugit 8.c
Noe quomodo arcam construxerit & è diluuio sit seruatus 8.e
eius filij quales 11.d
vini vsus repertor inebriatur 14.e
Norbani interitus 661.e
Nubis supra tabernaculum præsentia quid significarit 97.b. 99.c
Numidius Quadratus Syriæ procurator 692.b
& eius gesta 793.c
Nymphydius homo nequiss. 893.c

O

Obadamus arcam hospitatur 220.a
Obedes filius Bozi & Ruthes 164.e
Obedias iumentorum Achabi curator, vir pius, prophetas liberat 286.e
quomodo vxor eius vidua per Elisæum sit à debitorum molestiis liberata 302.b
Obelas propheta captiuos Beniamitas & Iudæos liberat 322.a
Obedas seu Obodas Arabum rex 766.b. superat Alexandrum Hyrcani 714.d
Ochobatus militum Ionathæ dux 293.f
Ochosias Achabi fil. regnum paternum accipit 295.f
ex casu moritur 299.b
Ochosias Iorami fil. paternum regnum recipit 307.g
sagitta ictus ab Jeu perit 309.e
cognati ipsius interimuntur 310.f
Octauia Claudij Cæs. filia 694.a
Officiosi quando plerunque sint homines 205.e
Ofilius Phasaelum monuit de insidiis cauendis, & iuuat eum 495.f
Oges rex excinditur 111.e
quantus vir fuerit & quanta eius ditio ibid.
Olda prophetissa vaticinatur Iosiæ regi 334.b
Olueti mons 695.e
Olurus vicus 895.b
Olympus ad Cæs. mittitur 760.c
Olympius Jupiter 652.e
Onias & Dositheus Judæi duces liberauerunt Alexandriam 1064.c
Onias Jaddi filius patri in pontificatum succedit 386.g
Onias Onia fil. templum in Ægypto ædificat 435.a
Onias Onia fil. pontifex quanta mala fecerit Hierosolymis propter Tobiæ filios ciuitate eiectos 708.a
Onia, filij Simonis amicitia cum Ario Laconum rege 407.c
Menelaus dici voluit 488.c
vide Menelaus
Onias Simonis Justi fil. pont. 392.a 401.b
Onias alius pont. 407.a
Onias Simonis pontifex à Ptolemæo rege Ægypti impetrat locum condendo magnifico templo 996.a
Onia pro Cleopatra regina bellum suscipientis gesta 1064
Onias, vir iustus qui pluuiam precibus impetrarat, lapidibus obruitur 470.d
Onia regio 480.a
Ophnes sceleſtus filius Elis 164.f. 165.a
Ophrès Abrahami filius occupat Libyam 24.d
Opobalsamum vbi & quomodo proueniat 473.b
Optimatum administratio Hierosolymis qualis & quamdiu 173.d 367.a
Ordeum, frugum omnium vilissimum 154.e
Oribus rex occisus 155.b
Orientis totius nobilitatem præcipuam in Italia seruire 807.c
Orodes Artabani fil. Parthorum rex constituitur 620.g
Oseas rex Israelis constituitur, vir impius 323.a
vinus capitur ab Assyriis, & transfertur cum vniuerso regno Israelitarum in Mediam & persidem 324.g. 325.a
Otho imperator declaratus milites suos contra Vitellij exercitum duxit 893.d. 896.d
semet occidit ibid.
Othonis imperij termini ibid.
Otrus Armeniæ dominus 15.a
Oza attingens arcam exanimatur 219.g
Oza percussio, locus ibid.
Ozias Amasiæ fil. regnum Juda patre mortuo capit 317.g
natura bonus & gnauus multis deuictis gentibus vrbem restaurat 319.a
deficiens à pietate lepra percussus moritur 319.f. 320.a

P

Pacorus rex Mediæ 688.a
coniugem & concubinas captas ab Alanis centum talentis redemit 985.c
Pacorus Parthorum rex contra Judæos pergit 730.d
Pacorus Pacori regis pincerna explorat Judæam ibid.
insidia-

insidiatur Phasaelo 495.c.730.g 731.a
& Herodi 731.g
rex Syriam occupat 494.d
occiditur 503.d
Patina Cæs. uxor 694.a
Palæstinæ situs, & eius gentis odium in Hebræos 66.a
Palæstinos Sampson vexat 161.c
Palæstinorum contra Hebræos expeditio & victoria 166.b
arcam è suis finibus remittunt Hebræis 170.c
Palæstini cum Iudæis præliantes nunc vincunt, nunc vincuntur 165.166. 172.173
iterum bellum eis inferunt 187.d
cæduntur 189.d
denuo reintegrant bellum, sed infeliciter 191.g
Cillanorum agrum inuadunt 197.g
Sauli ditionem inuadunt 199.a
eum cum filiis occidunt 208.e
Palæstinos Dauid superat 219.c
penitus subigit 221.c
Pallas Neronis libertus 696.f
Palmarum fructus præstantia 619.a
Palmyra urbs 268.f
Pamphylium mare Macedonibus transitum præbuisse 68.b
Panes propositionis 83.d.93.f
Panium, locus 541.c.746.g
Panij pulchritudo naturalis Agrippæ diuitiis accurata 860.g
Pannichis concubina 757.g
Paphlagones populus 13.c
Papinius tribunus 655.c
Pappus Antigoni dux quid contra Herodem gesserit 505.d.739.c
occiditur 740.b
Paradisi descriptio 5.b
Parricidium quam graue sit crimen 593.c
Parthi Antigonum reducunt in regnum Hyrcanumque cum Phasaelo captiuos abducunt 494. e. 496.a
Hierosolyma diripiunt 497.c
profligantur 503.d
Parthorum mutabilitas 619.f
Parthi Armeniam bello amittunt 625.b
Paschæ institutio & celebratio 65.a 93.a.136.b.602.a
Pasini castrum 15.a
Patriæ causa nihil non faciendū 206.a
Paulina quomodo à Mundo constuprata 622.f
Paulinus Lupo in administratione Alexandriæ succedit 996.d
templum Omæ penitus spoliat, & inaccessum facit ibid.
Pausanias Cerastæ fil. Philippi Macedonis interfector 383.c
Peccata unde maxime nascātur 184.e
Pecoribus olim omnis barbarorum possessio constabat 60.b
Pecuniam publicam nullam esse Iudæis, quam sacram illorum templi 478.f
Pecuniam votiuam vbi deposuerint Iudæi 644.d
Pedanius legatus 760.e
Pedanij equitis forte factum 952.a
Pelusium vrbs 184.c.894.b
Pelusium capitur 480.d.724.c
Pentecostes festiuitate Iudæos iter non facere 450.b
Pentecoste unde dicta 778.g
Peræa regionis descriptio 833.c
Percussus in rixa quomodo vindicandus 128.a
Persæ populus 14.f
Persarum mos in bibendo 373.d
Persarum lex de uxoribus ibid.e
Persarū cōtra Græcos expeditio 1034.e
contra Ægyptios 1068.b
Persæ in Asia regnauerunt 1038.f
Persicarum rerum scriptores probatissimi inter se discordant 1035. a
Pestis quam sæua inuaserit Dauidis regnum propter recensitum populum 244.f
Petephres liberaliter tractat Iosephum 39.f
Petilius Cerealis proconsul Germanos ad sobrietatem coegit 975.e
Petra magna, locus 198.g
Petra, quæ olim Arce, ciuitas 110.b
Petra, quæ Receme 117.e
Petronius Ægypti præfectus Herodem iuuat famis tempore 536.c
Petronius præses Syriæ constituitur 649.f
gratificatur Iudæis cum suo periculo 641.d
Petronij epistola ad Doritas pro Iudæis 675.f
Petronij aduentus terribilis ex Antiochia in Iudæam 790.e
Petronius Iudæos adhortatur ad Cæsaris statuas recipiendas 791.b
Phaceias Manaemi filius, patri in regnum & crudelitatem succedit, trucidatur 320.d
Phaceias Romeliæ fil. vir impius, regnum Israelitarum occupat ibid.
Achazem oppugnat 321.d
Phalec quid significet 15.b
Phalegus Heberi filius ibid.
Phanisius Samuelis filius è rure abstractus ad pontificatum 872.f
Phanasius pontifex à seditiosis constituitur 700.b
Phanuel locus cur sic dictus 33.c
Pharaones cur Ægyptiorum reges dicantur, & quando sic appellari desierunt 268.f
Pharaothes Ægypti rex Abrahami coniugem concupiscit 17.a
Pharaothis duritas & malitia in Hebræos 61. 62. 63. 64. 65. *per totum*
dimissos insequitur 65. f
cum omni exercitu deletus 67.f
Pharæ filij duo 52.b
Phari insulæ descriptio 894.c
Pharisæorum secta 442.d
autoritas 453.b.463.e
Pharisæorum secta qualis 585.f
Pharisæi 617.e
Pharisæorum existimatio 716.e
& quomodo se gesserint regnante Alexandro ibid.
Pharmuthi mensis 64.g
Pharnaces patrem Mithridatem Ponti regem occidit 473.b
Phasaelus Antipatri fil. 723.d
præficitur multitudini 725.a
superat Felicem 729.a
accusatur à Iudæis ibid.e
circumuenitur à Pacoro 730.g
occidit sese 732.e
Phasaelus ciuitas 748.c
Phasaelus, turris & oppidum 560.a 606.b.748.b.779.b.914.e
Pheroræ Antipatri filio committitur cura commeatus 502.c
donatur ei caput Pappi præcisum 506.a
assequitur tetrarchiam 541.b
Herodis filiam vnam respuit uxorem ducere 564.b
alteram eius ducit ibid.
Pheroras Antipatri fil. Herodem fratrem accusat ipsius filio 565.b
Salomen accusat Herodi 565.f
dissidet fictè cum Antipatro patris filio 585.c
moritur, & uxor eius accusatur veneficij 587.d
Pheroras Antipatri filius 723.d
quid gesserit 736.f
odit Herodis filios 754.g
accusat Salomen 755.c
seipsum prodit & reconciliatur Herodi 757.g
reuocatur ab eodem & moritur 764.f
Pheroræ uxoris insolentia 763.c
Phiala lacus 860.f
Philadelphensium cum Iudæis dissidium 682.b
Philippus Ptolemæi Minnæi filius 723.g
Philippus Amyntæ filius cæsus 659.d
Philippus Antiochi Grypi fil. Syriæ parti impetans Antiochum Cyzicenum superat 459.g.460.a
cum fratre Demetrio pugnans totius Syriæ dominus constituitur 461.f
Philippus Archelai frater, quamobrem à Varo Romam præmissus 782.a
Philippus Herodis filius constituitur tetrarcha 599.f
succurrit fratri Archelao 610.b
portionem regni paterni consequitur 611.e
calūniatur à fratre Antipatro 767.c
Philippo Herodis filio quæ regiones cesserint 782.g

Cæsaream ad Iordanis fontes & Iuliadem condidit 789.b
Philippus Herodis frater moritur, & quam honestus fuerit vir 625.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ copiarum præfectus 584.f
Philippus Iacimi filius Agrippæ præfectus 1001.f
quomodo in periculis seruatus, eiúsque gesta 1003.a.1012.d
filiæ eius duæ in excidio Gamalæ seruatæ 868.b
Philippi Macedonis interitus 383.d
Philippo vni amicorum committit Antiochus Epiphanes regnum & filij tutelam 419.b
regnum affectans afficitur supplicio 421.d
Philistinus, Philistini 14.c
Philo Iudæorum legatus à Caligula repulsus 649.e
Philo historicus 1051.b
Philosophiæ tria genera apud Iudæos 784.g
Philosophi apud Indos Calani, apud Syros Iudæi dicuntur 1047.g
Philosophorum de Deo discordes sententiæ 1072.f
Philostephanus Ptolemæi Lathuri dux 457.g
Philostratus historicus 1045.b
Phineas sacræ pecuniæ custos 966.d
Phinees Zambriam occidit, & exercitui contra Madianitas præficitur 116.f.117.c
Phinees domus sacerdotio donatur 254.e
Phinees filius Elis pontificis malus 164.f
Phineeses legatur ad Rubelitas & Gaditas cum reliqua dimidia tribu 143.e succedit patri in pontificatum 141.b
Phison fluuius, & quid significet 5.c
Phœbus Agrippæ legatus à Iudæis interemptus 816.c
Phœnicibus pecuniæ amor Græcorum commercium fecit 1038.e
Phœnicum antiquissima rerum memorabilium traditio 1035.g
testimonium de Iudæis 1039. c. 1042.1043. per totum
Phœnicum historiæ 1046.a
Phora quid significet 5.c
Phrates Parthorum rex humaniter tractat Hyrcanum 511.d
à suo filio occisus 619.f
Phraates Phraatis filius parentem occidit & matri miscetur, exul perit 619.f.620.a
Phruræa festi dies 382.d
Phryges populus 13.c
Phutes Phuti 13.g
Physcon Ptolemæi Epiphanis filius 488.a
Pilatus à Tiberio in Iudæam missus 789.c
Cæsaris imagines Hierosolymæ intulit ibid. quæ cum Iudæis Cæsareæ egerit ibid. Hierosolymis statuas iterum aufert ibid.f
Iudæorum tumultus propter Cæsa. imagines 789.c
tumultus alius ob Corban thesaurum sacrum ibid.f
Pileus pontificis qualis 86.a
Pinea ligna ex terra aurea 271.a
Piso legatus Pompeij 473.f
Pistus nobilis defectionis à Romanis autor 1000.f.1005.c
Pitholaus Hierosolymorum præfectus 476.c.723.c, transfugit ad Aristobulum 477.b
occiditur à Cassio 479.d
Placidi & Iosephi velitationes circa Ptolemaida 1015.c
Placidus tribunus in exercitu Vespasiani 834.b. in Galilæam maximam multitudinem occidit 837.d
à Iotapata repulsus aufugit ibid.
quomodo Itaburium montem occuparit 866.g
gesta contra Gadarenses 888.d
Platane, vicus Sydoniorum 760.f
Plato veritatem de deo proferre timuit 1071.f.1076.d. Mosen imitatus 1079.b
Plinthines situs 894.b
Plistorum apud Dracos secta 618.b
Polemon, Ponti regulus 678.d
Polemon circumcisionem admittit & Bernicem ducit vxorem 693.e
Politianus tribunus cur à Cestio Hierosolymam missus 803.c
eius oratio & gesta ibid.
Pollio Pharisæus Herodi amicus 510. b.541.f
Polybius Megalopolitanus historic. 1065
Polycrates Lacedæmoniorum nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Pompeius qualibus muneribus honoratus, & quæ gesserit 471.e
eius virtus 474.g
Pompeius Magnus Hyrcani & Aristobuli causam cognoscit 718.d
Hierosolyma capit 719.e.720.b
Q. Pompeius cos. 672.a
Pompeij malitia in oppugnandis Iudæis 808.d
Pondera quis inuenerit 7.c
Pontificis connubium & puritas 95.e
Pontificis ornatus qualis 84.b
Pontificis summi qualis electio 1073. c
Pontifices Hierosolymis qua fraude creati sint 872.c
Pontificum & sacerdotum dissidium 696.c
Pontificum iniquitas 698. d. origo, & qui ad eam dignitatem admittantur, quótque fuerint ab Aarone vsque ad finem belli Iudæorum cum Romanis 700.a.701
Pontificum templi Solomonis enumeratio 342.f
Pontificatus quando primum ad plebeios translatus 475.d
Pontificatum solere perpetuum esse 513.e
Pontificiæ stolæ custodia apud quos fuerit 624.c. repetitur à Fado 682.d
Pontius Pilatus Iudææ præsidet 619.d
Iudæos afficit contumelijs 621.b.623.g
accusatur à Iudæis & redit Romam 624.a
Popedius 654.f
Poppæa Neronis vxor 697.e.999.d
Portius Festus Iudææ procurator, & quæ sub eo sint gesta 696.e. quære Festus
Posidonij mendacia de Iudæis 1065
Prætoriam milites 668.d
Prætorij in castris Rom. descriptio 835.e
Prandium quæ hora faciunt Iudæi sabbato 1020.d
Principes singuli dedicato tabernaculo quid donarint 90.d
Priscus centurio Ionatham Iudæum sagitta transfigit 953.a
Priscus sextæ legionis dux à Iudæis occisus 820.f
Procymatium vnde dictum, & quomodo extructum 538.f
Procymia 747.f
Prodigia excidium Hierosolymæ præcedentia 960.c
Propheris & pontificibus scilis potestas data historiæ condendæ 1036.a
Prophetico spiritu vbi multi sint correpti 192.f
Proseucha domus precationis 1020.c
Protagoras ab Athenienses vix mortem effugit 1079.f
Prouidentia dei mundum & omnia regit 355.a
Pseudalexandri gesta 612.c
quomodo deprehensus ab Augusto & remex factus 613.d
vide etiam Alexander falsus
Pseudopropheta Hieroboami seductor 277.b
Ptolemæus Agrippæ & Bernices procurator à Ioanne Giscaleo spoliatus 824.f
Ptolemæus Epiph. moritur 407.g
Ptolemæus Euergetes Philopatoris filius quomodo ab Onia irritatus 401.b
& iterum reconciliatus ei per Iosephum 402.c
Ptolemæi Euergetis gesta post captam totam Syriam 1064.b
Ptolemæus Galilææ ab Herode præfectus interficitur 503.c
Ptolem. Herodis procurator 564. a
Ptolemæus Lagi Soter dictus Alexandro mortuo Ægyptum occupat & Hierosolyma 388.a
traduxit Iudæos in Ægyptum 388.d

eius pugna cum Demetrio circa Gazam 1048.c
irruptio in Hierosolymam die sabbathi 1050.d. liberalitas & beneuolentia erga Iudæos 1064.b
Ptolemæus Lathurus Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ filius auxiliatur Samaritis 452.d
dissidens cum matre regno priuatur 452.g. 456. obsidet Ptolemaidem 457.d. Asochim oppidum capit, Alexandrúmque Iamneum vincit, & quanta eius sæuitia 458.a
Ptolemæus Mennæus quomodo se à supplicio apud Pompeium redemerit 471.g.472.a
Ptolemæus Mennæus Damascum bello vexat 464.g
Aristobuli coniugem & liberos quomodo tractarit 480.a
moritur 494.d
Ptolemæus Minnæi filius 716.a
Ptolemæus Philadelphus I.
Iudæos in Ægypto seruientes liberos dimittit, & legem Moysis in linguam Græcam magnis muneribus transferendam curauit 389. vsque 397
Ptolemæus Philometor Ptolemæi Epiphanis 408.a. succurrit suo genero Alexandro seu Demetrio 436.e
duobus diadematibus coronatur simul, vincitque Alexandrum, & moritur 438.c
Ptolemæi Philometoris & Cleopatræ vxoris liberalitas erga Iudæos 1064.c
Ptolemæus Philopator 398.g
moritur 407.g
Ptolemæi Physconis immanis crudelitas & iniustitia 1064.d
pœnitentia ibid.
Ptolemæus Simonis Asamonæi gener socerum occidit, & alia scelerata committit 710.f
quomodo oppugnantem Hyrcanum eluserit, cuius matrem & fratres interfecit 448.e
Ptolemæi dicti Ægypti reges 222.a
Ptol. vnde Alexandrini reges dicti 269.a
Ptolemais bis expugnata 458.c.f
Ptolemaidis situs descriptus 790.f
Ptolemais duo millia Iudæorum apud se habitantiũ interfecit 815.d
Ptolemaidenses à Iuda Macchabæo victi 416.f
Puellarum hæreditas 125.a
Pueri sitientis astutia & fallacia contra Romanos 962.b
Puerperarum purgationis tempus 95.a
Purgatio post coitum cum vxore 94.d
Purificationis leges 94.a
Puteoli vrbs 652.c
Putei bituminis 18.a
Putiphares. vide Petephres
Pythagoras Samius æmulatus Iudæorum scripta 1046.f
multas Iudæorum leges transtulit in suam philosophiam ibid.
Pythagoræ & aliorum stoicorum de diuina natura sententia 1071.e
Pythium templum ædificatur 560.b

Q

Quadrigæ solis sublatæ à Iosia 354.g
Quercus Mambre 20.a
Quercus Ogis 19.b
Quinquagesimi anni remissio 96.b
Quintiliæ fortitudo 655.a
Quintilius Varus Syriæ præfectus 602.c
cognoscit causam Antipatri 590. vsque 594. & inde seditiosos Iudæos expugnat 609.b
Quirinus ab Augusto mittitur ad censendam Iudæam & Syriam 616.b

R

Rabatha ciuitas 111.f
Rabatha capta diripitur 228.b
Rachabe speculatores Hebræorum tuetur a vi Chananæorum, & securitatem ab hostibus impetrat 135.a
incolumitatem promissam recipit, & munifice donatur 137.a
Rachelis pulchritudo 29.b
æmulatio erga sororem 30.f
mariti complexum sorori vendit, furatur idola patris 31.a
eius astutia 32.d
mors ex partu 34.c
Ragaus Heberi filius 15.c
Raguel, qui & Ietheglæus, sacerdos, filiam suam Moysi adoptato tradit vxorem 60.a
Moysi ob victoriam gratulatur, & consilium dat ei distribuendorum officiorum 97.c
Ramatha ciuitas 165.b
Rapsacis Senacheribi copiarum præfecti insolentia 328.c
ipse cum exercitu diuinitus deletus 330.d
Rasis Damascenorum rex Achacem bello petit 321.d
quem mox Syrorum rex impugnat ib. & occidit 322.d
Rebecca Batuelis filia 15.f. petitur in connubium Isaco 24.e
parit geminos 26.d
fallit maritum 27.c
Receme vrbs quæ aliàs Petra 117.e
Recemus rex ibid.
Repudij libellum mittere maritis non vxoribus ex lege permissum 532.d
Rex quis & qualis sit 125.b
Regis potentia 361.c
Regum imperium quamdiu durauerit apud Iudæos 367.b
Regum virtutes præcipuæ quæ 251.d
Regibus non licet esse ignauis 206.d
Regibus subditi quæ ferant 173.g
Rhegines populus 15.c
Rhinocolura 733.d
Rhiphates, Rhiphatæi 13.c
Rhoa petra 149.c
Roboamus Solomoni in regnum succedit, insolens in populum 274.f
decem tribus regni amittit 275.f
quot & quas vrbes condiderit 278.b
item arma comparauit, fœderibúsque suum auxit regnum, & ductis xviij. vxoribus liberos gignit, adque impietatem deficit ibid.
dedit vrbem Susaco 279.d
pro aureis scutis amissisærea substituit & moritur ibid.f
Roma sub Vespasiano creuit & floruit 975.a
Romanorum in Iudæos beneficia 398.c
Romani quibus honorib. & beneficiis Iudæos affecerint 485.e. & inde
Romanorum dissidium inter se 427.
Romani Germanos captiuos vbique circunduxere 807.a
Romani in præsidio Massadæ interfecti à Iudæis 809.f
Romanorum stratagema in oppugnando templum 820.a
Roman. quot millia à Iudæis cæsa 821.f
Romanorum quantus fuerit exercitus contra Iudæos 834.e
ipsorum castrorum descriptio 835.c
Romanorum industria in seruis domesticis instituendis 835.a
disciplina militaris 999.e
Romani omnia, præter Ciscalam, ceperunt 863.a
Romani muro Hierosolymæ potiuntur, eiúsque partem maximam diruunt 923. d. cum Iudæis acriter confligunt ibid. & 625.d
alterum murum capiunt 925.d
Romanos sancta Iudæorum reuereri 927.f. per legem Iudæorum multa de suis moribus derogasse 930.d
illacrymasse incendio Hierosolymæ 933.c. ab incendio defendunt 935.c
Hierosolymam capi desperant 936.d
Romani intra xxi. dies aggeres extruunt 942. c. pugnant cum Iudæis circa aggeres 943.f
Antoniam magna pugna obtinent 846.c. circa custodias pugnam atrocem instaurant 950.d
Romanorum notitia sero ad Græcos peruenit 1038.g
Romus, Romæi 14.b
Rooboth puteus 26.f
Rubelitæ & Gaditæ altare construunt super ripa Iordanis 143.c
Rubelus, alias Ruben nascitur 38.e
eius pietas in fratrem Iosephum 38.c

ſe ac fratres proditionis inſimulates excuſat 45.b
eius filij quatuer 52.a
Rubrius Gallus Sarmatas ſuperat 976.b
Rufus magiſter equitum 779.e
Rufus præfectus militum Archelai 607.b
Ruta mirabilis magnitudinis in regia Macheruntis deſcripta 981.a
Ruthes amor erga ſocrum ſuam, & eius fortuna 163.f.164.a

S

Saba Æthiopum regia, quàm valida vocatur poſtea Meroe 58.b
Sabæus ſeditioſus perſuadet decem tribubus defectionem à Dauide 238.b
Sabas, Sabei 14.a
Sabathes, Sabatheni ibid.b
Sabactas, Sabacteni ibid.
Sabathes Commentarienſium princeps 241.f
Sabba menſis 110.c
Sabbæus orator ſupplicio addicitur 434.c
Sabaticus annus 486.f
Sabbaticus amnis à Tito ſpectatus 976.c
Sabbathum & eius vacatio à laboribus ſeruatur 4.f.719.f
Sabbatum magno malo obſeruatum 411.d. *negligendum aliquando* ibid.& 428.d
Sabbion Alexandram Herodi prodit 321
Sabecus exercitus Syrorum præfectus vulneratur & moritur 224.g
Sabinus procurator Syriæ Hieroſolymis regiam occupat 603.a *vexat Iudæos propter auaritiam ſuam* 779.f
Sabini Syri forma, habitus & fortitudo inſignis 945.d
Sabinus Romæ capitolium nocte occupans occiditur 902.e
Sabuchadus eunuchus indicat regi, crucem in Amanis ædibus extructam pro Mardochæi ſuſpendio 379.g
Sacchæus transfuga Ioſepho prodit inſidias Ioannis 1017.b
Sacerdotis ſacrificaturi habitus 84.b
Sacerdotum caſtitas & connubium 95.c
Sacerdotum & pontificis cum eorum veſtitu & inſignibus deſcriptio 918.e
Sacerdotum immunitas 53.b
Sacerdotum mos Hieroſolymis 898.d
Sacerdotum nobilitas apud Iudæos 1036.a
nuptiæ ibid.
Sacerdotibus quæ cedant 109.a
Sacrificiorum genera quibus fiant modis. 90.91.92.93.94. *per totum*
Sacrorum ſcriba 54.c
Sadæus Xerxis præfectus 371.e
Sadocus pontifex conſtituitur 222.g. 241.f.250.c
Saddocus nouas res molitur 616.c
Sadducæorum ſecta 442.d.617.c.784.g
Salampſo Herodis filia 627.f
Salmanaſar Cutheos in Iudæam transfert 345.e.364.g
Salmanaſaris contra Iſraelitas victoria 359.a
Salome, aliàs Alexandra, vxor Ariſtobuli, ſoluit vinculis fr. mariti defuncti 456.b
Salome qua Iulia Auguſti coniugi teſtamento reliquerit 789.a. *eius reditus erant ſexaginta talenta* 783.b
Salome Antipatri filia 723.d. *ſoror Herodis prodit Ioſephum maritum ſuum fratri* 517.b. *alteri marito Coſtobaro repudij libellum mittit* 532.b. *odium exercet in Herodis filios & earum vxores* 553.c.594.f. *accuſatur Herodi* 566.b. *Alexæ iungitur connubio* 583.b
Salome vxor Herodis moritur 619.a
Salomon promittitur Dauidi ſucceſſor & templi extructor 220.g *naſcitur* 227.g. *inſtruit eum pater* 246.b. *conſtituitur rex* 248.a. *quomodo regnum nactus ſe de hoſtibus ſit vltus* 254.b. *regis Ægypti filiam ducit vxorem* 255.c. *petit à deo & accepit ſapientiam* ibid.e. *controuerſiam mulierum duarum diiudicat* 250.d. *toparchas quos habuerit & quantas diuitias ſapientiámque ac philoſophiam* 256.f. *coniurationes & incantationes compoſuit* 257.f *eius cum Iromo amicitia & materiæ cædendæ petitio & conceſſio* 258.259. *per totum. templum cum vaſis quomodo extruxerit & arcam eò tranſtulerit* 256. *vſque* 266. *ſomnium videt & regiam extruit cum domo regina* 265.g.266. *quibus donis remunerauerit Iromum* 1042.d
Hieroſolyma muris & turribus inſtauraſt & vrbes condit 268.c *ingentes theſauros ex Aurea terra & aliunde accipit* 271.a *quali ſatellitio ſtipatus inceſſerit* ibid.g *quanta opulentia Hieroſolyma auxerit* 272.b *deficit à pietate, ac ducit vxores* DCC. & *concubinas* CCC. 272.d *prædicitur ei filium ipſius pœnas proſe daturum* ib. *multis haſtibus à deo excitatis inſiſtatur* 275.a *moritur Roboama ſucceſſore regni relicto* 274.e *quo tempore ædificauit templum Hieroſolymis* 1042.b
Salpadis filiarum hereditatis ius 118.f
Saltis regis geſta 1039.f
Saltus Libani, aula Salomonis 270.c
Sameas propheta Hieroboamo minatur 379.c
Sameas vir iuſtus accuſat Herodem & vaticinatur Iudæis mala imminentia 484.d
Samarei populus 14.d
Samaræa quæ Mareotæ unde dicta 285.a
Samaria ab Hyrcano expugnata ſolo æquatur 452.e
Samaria vrbs, vide Sebaſte 531.b
Samariæ regionis deſcriptio 833.d *& quid à Iudæa diſcrepet* ib.
Samaritæ qui ante Chutræi 386.a
Samaritarum odium in Iudæos 36.b *accuſantur apud Darium* ib.c
Samaritæ Iudæos infeſtant 401.a *Iudæos ſe eſſe negant agentes feliciter* 410.c
Samaritarũ diſſidium cum Iudæis propter templum 433.g
Samaritanorum facinus in feſto Azymorum 619.a
Samaritanorum ſeditio 623.f
Samaritanorum & Iudæorum diſſidium 691.d
Samoſata capitur 738.e
Samoſata ciuitatis ſitus 983.g
Sampſigeramus Emeſinorum rex 678.d
Sampſon quid ſignificet, & quomodo natus 160.c *connubium & geſta eius* 160.d
Samuelis natiuitas & prophetia 165.c *conſilium de libertate recuperanda* 111
Samuel ſenio grauatus filiis reip. adminiſtrationem concedit 171.d
Samuel propheta Saulum inungit regem 175.d. *oſtento indicat Hebræis deum iratum propter regem petitum* 179.a *Saulum docet Amalecitarum internecionem* 183.d *eidem regni amiſſionem nunciat* 185.d. *Danidem vngit regem* 186.e *moritur* 200.b. *ab inferis reuocatus per ventriloquam* 204.e
Sanaballetes Darij præfectus dat filiam ſuam Nicaſo vxorem Manaſſi fratri Iaddi pont. 383.b *deficit à Dario, Manaſſi templum & ſacerdotium confert moriturque* 384.e
Sanctum quæ tabernaculi pars 82.a
Sanctum Sanctorum ibid.
Sinagarus princeps Hebræorum 152.b
Sanguinis eſus interdicitur 11.a.94.b
Sapha, loci nomen 385.d
Saphanus ſcriba 333.g
Saphera oppidum 476.g
Sapientes qui Iudæis 703.a
Sappha vicus 781.b
Sara Aranis filia 15.d
Sara Abrahamo marito ſimulam adducit prolis procreandæ gratia 19.b *nunciatur ei partus ſterili* ibid. *expellit*

expellit Agarem cum puero 22.a
moritur 24.b
Sarabazanes 365.b.366.d
Saramalla Syrus Phasaelo insidias indicat 371.d
Sarepta oppidum 285.f
Sareptana vidua fiducia 225.g.226.a
Sardonyches xii. cum vestitu pont. 90.a. quibus inscripta sunt nomina filiorum Iacobi, in Essene 85.d
quæ virtus eis insit & quando cessarit 90.b
Sarmatæ Istrum transgressi præsidium Romanum & Fonteium Agrippam interficiunt 976.a
proximas regiones totas peruastant ibid.
Satum quantum capiat 305.g
Saturninus legatus 760.e.762.b
Saturninus Syriæ præses 571.c
eius sententia in filios Herodis 578.d
Saulus affinas patris quærens à Samuele rex constituitur 175.c.176.f
quàm decora fuerit statura 174.e
vincit Ammonitas 178.a
Palæstinos superat, & aram extruit 181.f. quot liberos habuerit 183.b
Amalecitas delet, & regi parcens peccat 185.a
regno exuitur 186.a
numine priuatur, & fit dæmoniacus 186.g.187.a commouetur contra Dauidem 189.e. insidiatur vitæ ipsius 190.a.192.a. Dauidi reconciliatur 200.a
consulit ventriloquam 204.c
fortitudo eius 205.g.206.a
cadit una cum suis filiis in prælio 208.f. ipsius progenies datur ad supplicium Gabaonitis 242.a
eius violentia 699.b
Scaurus Hyrcanum in societatem recipit, & obsidione liberat 471.c
cum Areta fœdus init 475.f
in Syriam præses missus pecuniis corrumpitur ibid.
Aretam mulctat 721.c
Scena, locus 33.e
Scipio Alexandrum Aristobuli percutit securi 479.g
Scopas dux Ptolemæi Epiphanis 399.a
Scopi loci descriptio 908.d
Scythæ populus 13.a. à Græcis qui Pontum navigant cogniti 1038.f. Anacharsim à Græcia redeuntem quare interfecerint 1080.a
Scythopolis ciuitas 141.g
Scythopolis ciuitas Decapoleos maxima 856.g
Scithopolitarum immanitas 1000.b
Scythopolitæ Iudæorum tredecim millia perfidiosè interficiunt 814.f
Scythopolitarum clades enarrata 992.c
Sebas fil. Ilia, vnus fortium Dauidis 243.e
Sebaste conditur 476.f. olim dicta Samaria 452.b.531.b. expugnata & diruta 711.g
Sebastæni, equitum ala sub Cumano 795.a
Sebastenorum contumelia in mortuum Agrippam 680.a
Sebast. portus 768.d
à quo sic dictus 590.c
Sedecias Ioachimi patruus rex constituitur 338.b. eruditur ab Hieremia & Exechiele, sed frustra ibid.c
expugnata vrbe capitur cum vxoribus & liberis, crudeliterq; tractatur 341.c. moritur 343.a
Sedecias pseudopropheta cornib. ferreis sibi aptatis quid Achabo vaticinatus sit 294.g
Sehon rex negato Hebræis transitu, prælio vincitur & occiditur 111.a
Seianus Neroni insidians occiditur 632.d
Seir quid significet 632.d
Selene, alias Cleopatra, Syriæ regina Tigranem offendit 465.a
Selennarus Senacheribi filius patris interfector 330.c
Selesinus Iabesi filius Zachariam Hieroboami occidit, & regnum occupat, quod trigesima post die amittit interfectus 320.b
Seleucia vrbs à quo condita & denominata 649.e
Seleucus Antiochi Grypi filius patri succedens cum patruo Antiocho Cyziceno belligeratur eúmque necat 459.g. vincitur ab Antiocho Pio, & in Cilicia cum amicis concrematur 460.a
Seleucus Asiæ rex opes Iudæorum sacerdotio auxit 1087.a
Seleucus Babylonem mortuo Alexandro occupat 388.a
Seleucus Nicanor quos honores & beneficia Iudæis exhibuerit 398.b
Seleucus Soter Antiochi magni fil. 406.f
Semechonitis lacus descriptio 863.b
Semeis conuiciatur Dauidi 238.e. eidem gratulatur victoriam & regnum 236.d
occiditur 255.b
Senaar campus 12.c
Senacheribus Assyriorum rex Hierosolyma & Ezechiam eorum regem oppugnat 328.a per totum, re infecta domum se recipit 329.e. à filiis suis ipsius occiditur 330.d
Senacherib. rex Assyr. quomodo fugatus 929.c
Senatus contra Claudium in Capitolium conuenit 792.c
Senatus Romani & plebis dissidium 671.c
Senis cuiusdam magnanimitas 503.a
Senis cuiusdam seueritas 737.b
Sevius Gallus Syriæ præses 100.e
Cn. Sentij Saturnini oratio 664.e
Sephoris vrbs Galilææ 607.e.1016.e 1023.c. capta incendio absumitur 609.b.781.a
Sephoris cum tribus aliis ciuitatibus à Iosepho deficiunt & recuperantur 827.d
Sepphoris ciuitas Galilææ maxima 832.e
Sepphoritæ à Sedutiensis molestantur 1000.e
Sepphoritarum fides erga Romanos, bellum mouent suo malo 1027.d
Sepphoritæ à Iosephi militibus spoliantur prædaque reddatur 828.e
Sepphoritæ Ptolemaidem ad Vespasianum pacati veniunt 832.c
Septimus annus 711.c
Septimi anni remissio 96.b
Septimi diei obseruatio 719.f
Septuaginta Interpretes legem tantum Iudæorum in Græcam linguam transtulisse 2.d
Septuaginta interpretes legis transferendæ causa ad Ptolemæum Philadelphum mittuntur 403.a. quomodo excepti & tractati 395.396.397 per totum
Serebæus dux Iudæorum Babylonem deducendorum Hierosolyma 363.g
Serpentis inuidia, & quomodo Euam seduxerit 5.d. mulctatio 6.c
Serpentes volucres Ægypti 58.c
Serugus Ragai filius 15.c
Sethon qui & Ægyptus denominatus 1052.c
Sethus filius Adami 7.f. eius filij quales, & quas artes inuenerint ibid.
Sextus Cæsar præses Syriæ 483.d.725.g. interficitur à Cæcilio Basso 488.f
Sextus Cerealis quintæ legionis præpositus 956.f
Sica qualis gladius, & sicarij vnde dicti 697.a. eorum impia facinora 698.e
Sicarij Hierosolymis palàm latrocinantur 597.c
eorum fraus ib.
Sicariorum in Massada crudelitas 887.f
Sicella loci nomen 202.b
donatur Dauidi à Saulo 203.d
diripitur & incenditur ab Amalecitis 207.a
Sicima vrbs 33.e
Sicima caput Samaritarum 386.c
Sicima capta & solo æquata 157.a
Sicimitarum exitium ib.
Sicimitis parcit Saulus 184.c
Sicimitæ quid petierint ab Alexandro Magno 386.d
Siclus numus qualis 88.c
Sideralis scientiæ quis inuentor 8.a
Sidonius, & Sidon vrbs 14.c
Sidonij materiam præstant Iudæis ad templi ædificium 764.c
Signi dandi auctoritas penes quos Roma 666.c

Sila militib. Agrippæ præficitur 675. d. offendit Agrippam 676.f occiditur 679.f
Sila Tiberiensium dux 1005.c.1019. f
Silas Iosepho de insidiis & perfidia Ioannis Giscaleni scribit 826.c
Silo dux Roma. exercitus 500.a.734.e corruptus deprehenditur 500.c. 735.d
silus vrbs 140.d
Simeonis natiuitas 30.e vindex ingenium, filij sex 52.a
simeoni quæ terræ portio cesserit 141. e
simeonitidis tribus facta post Iesum mortuum 145.c
simonis Asamonæi filij gesta 710.d
Simon Boethi filius pontifex constituitur 537.c priuatur sacerdotio 589.c
simon Camithi annuum pontificatum administrat 619.c
simon Cantharæ constituitur pontif. 675.c. priuatur eo 676.c
simon Cyprius magus 693.d
simon Essæus Herodi somnium explicat 614.b
simon Galilæus defectionis arguitur 784.g. propriæ sectæ sophista erat ib.
simon Gamalielis filius struit insidias Iosepho 1013. d. capitur à Iosep. 1024.a
simon Gioræ filius Romanos apud Bathoron inuadit 819.a Acrabatenam toparchiam tyrannide opprimit 820.a cum latronibus qui erant Massadæ Idumæam populatur ibid.b ex Acrabatena toparchia pulsus est ab Anano pontifice 894.a. eius gesta ibidem & 895.896.897.904. 905. per totum 914.g. 920.a.931.f. 932.g. 938.e. 946.c.962.963. 964. 965.966.967. 968. 969. 970. 971. per totum
simon Herodis seruus regnum affectans obtruncatur 607.g.608.a
simon Iustus pontifex 392.a.401.b 407.d. eius filij tres, omnes pontifices 408.c
simon Matthes Matthæi fil. 410.g strenuè iuuat fratrem Ionatham 429.a.& f
simon Matthiæ Ioannis filius præficitur exercitui, mittitur auxilio Galilæis & hostes vincit 416.e
simon quidam Essenus Archelai somniorum interpres 784.c
simonis filij Cathlæ oratio ad pontifices 880.b
simonis Sauli filij & totius familiæ suæ fatum miserabile 814.f
simonias vicus. 1007.c
sinæ mons 60.b.95.c
sinæus mons 288.d
sinæi populus 14.d
Sis, nomen clini & quid significet 298.c
sisa Danidis fit Scribæ 222.g
sisines Syriæ ac Phœnices præfect. 358. c. conatur templi ædificium inhibere 359.c
sobacchis Chetthræus strenue pugnans contra gigantes victoriam reportat 242.d
socratis mors & mortis causa 1079. e
sodomitarum felicitas, reges & prælia cum Assyriis 17.e excidium ipsorum 20.c
sodomiticæ terræ descriptio 892.f
sogana Arabum vicus 1019.c
sogane & selencia rebellant 863.b earum situs ibid.
sohemus Ituræus Herodis mandata vxori eius aperit 527.g interficitur 529.g
Sohemus rex Emesæ contra Antiochum 984.a
Solomona mater nobilis septem puerorum 1095.f eius animosa oratio ad Iacobum filium natu minimum 1096.c
Solomonæ matris Macchabæorũ laudes 1097. 1098. & seqq. eius immania supplicia & insignis tolerantia 1099.1100
Solyma quæ Hierosolyma 18.d.218.d
Somnia cur deus immittat 43.g
Sophaces vnde dicti 24.e
Sophira regio 269.f
Sophistæ concitant tumultum 772. a
Sosius prouinciam cum exercitu ab Antonio accipit 504.d. Antigonum supplicem factum irridet & vinctum custodit 507.d Hierosolymis discedit 508.a quomodo se gesserit in expugnandis Hierosolymis 740.d
Spadones abominandos 129.b
Spasini castrum 684.b.685.a
Speluncæ Galilææ quomodo expugnatæ ab Herode 502.d
Speluncæ latronum quales fuerint 736.g
Stola pontificia quando fuerit deprompta & à quibus custodita 544.c
Stratonis turris, postea Cæsaria 535.a. 695.g.696.a ædificatur 538.c
Stratopedum munimentum incensum 812.d
Subditi quomodo contineantur in officio 537.g
Supplicandi mos apud Syros 292.b
Susa scribis præficitur 241.f
Susacus Ægyptiorum rex Hierosolyma spoliat 222.c contra Reboamum ducit exercitum 279.b. Hierosolymam in deditionem accipit, templúmque spoliat ac thesauros Solomonis aufert 279.d
& quomodo imbelles notauerit ibid.
Syllæus ambito Salomones connubio frustratur 566.e latronibus Trachonitis auxiliatur & creditam pecuniam Herodi reddere non vult 570.f.571.d defert Cæsari Herodem 571.g.572. accusatur apud eundem per Nicolaum, & damnatur capitis 576. b.577.b. iterum accusatur 586.g.587.a
Syllæus procurator Obodæ 755.c
Syene puteus 26.g
Syria subditur Danidis imperio 222. b. Iudæos apud se habitantes occidit 992.d
Syrus Mesopotamiæ rex vincitur 224.e
Syri populus 15.a Iudæorum ciuitates vastant 813.g
Syrorum cædes 817.g
Syrorum cum Græcis dissidium & reconciliatio 649.g.650.a
Syrorum cum Iudæis dissidium 696.a
Syrorum vici & ciuitates enumeratæ quæ à Iudæis vastabantur 813.g
Syrorum auaritia & crudelitas 940. a
Sysares dux Iabini exercitus quomodo occisus 158.b

T

Tabernaculi vasorum descrip. 82.83
Tabernaculi institutio & extructio 98.e eius interpretatio 86.f illustratio 88.c
Tabernaculo dedicato quæ dona principes singuli contulerint 90.d
Tabernaculi perfectionis modus 96. g
Tabernaculorum festinitas 92.d
Talentum quot minas contineat 83. e
Tanis Ægypti vrbs 17.d
Tarichearum situs 857.f
Tarichearum incolæ quingenti & sex millia ceciderunt 862.b
Teglaphalassar Assyriorum rex quomodo Israelitas tractarit 320.e auxiliatur Achazæ contra Syros 322.d
Tempestatis horrendæ descriptio 881. a
Templum in Garizin extructum 383.f.386.f
Templum Chuthæorum Garizin quando desolatum 450.d
Templi structuræ apparatus 259.a exordium & tota cum vasis descriptio 259.c.260. 261. 262. per totum templo absoluto infertur arca 263. c
Templum Solomonis spoliatum & concrematum quando 342.a
Templum Hierosolymæ instauratur 364.f 365.d

365.d. spoliatur & prophanatur ab Antiocho 409.c.
restituitur & repurgatur à Iuda Macchabæo 415.d
Templi Hierosolymitani descriptio 915.f.916.917.918.per totum
Templi incensi fatalis dies 957.d
causa & principium ibid.
tempus à prima constructione per Solomonem vsque ad excidium 958.g
Templi Hierosolymis constructio & sacrorum ratio exposita 1066
ianuarum descriptio 1067.c
Tephthee Garsensis sacinus 935.b
Terebinthi circa Chebron miraculosa antiquitas 895.e
Terentius Rufus rector militiæ à Tito relictus 972.b
Terminos terræ non mouendos 123.c
Terra vera, qualis 4.d
Terræ motus ingens in Iudæa 520.e
Terræ Oniæ 724.c
Testes qui sint, qui minus 122.e
Testis falsi pœna ibid.
Thadamora vrbs 268.f
Theno Amathenorum rex cum Dauide amicitiam init 222.d
Thamanius occiditur 284.g
Thamara Dauidis filia, Abesalomi germana 218.f
stupratur à fratre Amnone 228.g
Thamna & Thamnitæ 160.c
Thamna oppidum 145.b
toparchia 890.d
Tharbis Æthiopum regis filia Moysi nubit 59.b
Tharrus Nachori fil. Abrahami pater 15.c. migrat Carrhas ibidem moritur ibid.
Tharsices Æthiopum rex 330.a
Tharsis, Tharsenses 13.c
Tharsis Ciliciæ vrbs ibid.
Thaumastus Caij seruus 633.d
oblatæ Agrippæ aquæ quam gratiam acceperit ibid.
Theatri Rom. descriptio 659.b
Thebethus mensis 370.a
Thecoa vicus 1031.b.894.g
Thella vicus 832.g
Themosis regis gesta 1040.e
Theodectes poeta cur glaucomate infestatus 397.d
Theodorus Zenonis filius impedimenta Iannæi diripit 459.b
Theodori contra Alexandrum Hyrcani gesta 714.b
Theodosius orator supplicio addict. 434.c
Theodotus Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophilus Anani fit pontifex 627.c
submouetur pontificatu 675.b
Theophilus Græcus Iudæorum mentionem facit 1051.a
Theophrastus Iudæorum & Tyriorum meminit 1046.g
Theopompus Athenienſium nobilitatem fœdare tentauit 1051.c
Theopompus cur mente motus 397.e
Thermusa Pharaonis ancilla, & vxor mala 619.f
Thermutis, regis filia Moysen educat 56.d. adoptat eum 57.b
Theudas præstigiator seducit Iudæorum vulgus 689.f
Theudio Antipatri auunculus 766.c
Theudio Doridis frater 588.e
Thiras, & Thires populus 13.b
Thobelus & eius inuenta 7.d
Thobelus, Thobeli populus 13. b
Thobiæ filij Antiocho Epiphani autores vrbis Hierosolymorum expugnandorum 708.e
Tholomæus latronum princeps plectitur 682.c
Thraces populus 13.b
Thraces asperrimos Rom. subditos 806.c
Thraces propter vicinitatem Græcis cogniti 1038.f
Thucydides in multis tanquam fallax accusatur 1035.b
Thuri, mensis 263.b
Thygrammes, Thygrammæi 13.c
Tiberias vrbs 1023.c
à quo condita & nominata 619.d
Tiberiadis seditio & secta tres 1000.e
Tiberias iterum rebellauit Iosepho, & iterum recuperatur 827.e
Tiberienses Vespasiano se dedunt 859.d
Tiberiensis lacus Asphaltiti natura contrarius 891.b
Tiberiensium defectio quomodo prohibita 1011.c
Tiberiensibus spoliatis præda redditur 828.f
Tiberius Alexander Iudæa præficitur, ac Iudæ Galilæi filios crucifigit 690.b
Tiberius Alexander à Claudio procurator missus 793.f
præcipuus exercitus rector apud Titum 907.a.956.e
Tib. Claudius vide Claudius.
Tiberius Drusi filius, Tiberij Neronis nepos, occiditur 636.b
Tiberius Nero Cæsar constituitur 619.b. Isiacos & Iden supplicio afficit 623.b
petit amicitiam Artabani 625.c
quantus fuerit cunctator 631.c
morbo correptus designat successorem 634.e
mathematicorum studiosissimus 635.d
moritur ibid.
Tiberij imperium quanto tempore steterit 790. b
Tigranes Armeniorum rex quid gesserit 464.g
Tigris fluuius 5.c
Timagenes Græcus rerum Iudaicarum scriptor 1065
Timæus rex Ægypti 1039.e
Timidius defert Popedium Caio 654.f
Timotheus Ammanita pugnat contra Iudam Macchabæum sæpeque vincitur 416.c
Tirithaba vicus 623.f
Tiridates Armeniæ rex 688.a
Tiro, veteranus miles Herodem honestè monens occiditur 761.e
Titus Frigius quintædecimæ legionis præpositus 956.f
Titus imperator semper miseratus Iudæos 706.c
cum exercitu Alexandriam peruenit 834.e
ob famam patris vulnerati perturbatur, & perturbatione iterum liberatur 845.a
Titus Vespasiani filius Iapham expugnat 848.a
Iotapatam capit 949.g
item Giſchalam 870.f
Taricheas excindit 861.d
Gamalam ingreditur, Ioannem Leui persequitur 870.b
proficiscitur ab Alexandria Cæsaream 903.d
eius expeditio contra Hierosolyma & exploratio vrbis 904.b
vrbem acriter 907.908.& seq. 920. 921. 922. 923
fortitudo eius & prudentia cum misericordia 924.925.931 f. & seqq.
muros vrbis oppugnat & expugnat 925 f. 926
captiuis manus amputat 933.934.a
pugnat fortiter 936.a
periclitatur ibid.
eius gesta & virtutes 936. 937. per totum. 944. vsque 954.955.f. vsque 960.962. vsque 977.988.989
Titus Syriæ præses reconciliatur Archelao 570.d
Toparchiæ Iudæa ordine enumeratæ 833.g
Tormentorum bellicorum vis mirabilis descriptio 845.b
Trabs ex solido auro in templo Hierosolymitano 478.c
Trachonitæ bis deficientes ab Herode rediguntur sub imperium 558.e
Trachonitis regio 15.a
Trachonitidis latrocinia & quomodo ab Herode sublata 539.d
Traianus decimæ legionis rector contra Iapham ciuitatem à Vespasiano missus 848. a. Tiberiadem missus vt ciuium animos experiretur 857. e
ad Titum Taricheas missus 859.c
cunctis trans Iordanem deuictis se Vespasiano iungit 890.f
Trebellius Maximus 666.b
Troglodytarum fœminæ gregum curam gerunt 59.f
Troianarum rerum notatio 1034.c

Tryphonis scurræ dictum in Hyrcanum 405.g
Trypho tonsor garrulitatis pœnas luit 579.f.761.d
Tymius Cyprius 628.a
Tyrannidis natura 665.b
Tyrannus, Herodis stipator falso accusatur 574.759.d
Tyrannus & Priscus præfecti castrorum cum pluribus equitum magistris à Floro pecunia corrupti 819.f
Tyridates rex Armeniæ ferme in acie ab Alanis captus effugit 985.c
Tyriorum in re nauali peritia, & pugna contra Assyrios 325.e
Tyrij Iudæos apud se habitantes partim vinctos custodiæ tradunt, partim trucidant 815.d
Tyriorum publica litera & historia 1042.b
Tyronis libertas in loquendo quanto ipsi malo fuerit 579.e
Tyrus, ædificium Hyrcani filij Iosephi 407.e
Tyrus quando condita 259.e

V

Valerianus Decadarchus Tiberiadem missus à Vespasiano vt populum conciliaret 857.c
Valerius Asiaticus 660.a.671.e
eius generosum dictum 664.b
Valerius Gratus Iudæa præficitur 619.c
Vardanes Artabani filius Parthorum rex bellum Izatæ indicit occiditúrque 687.g.688.a
Varus Syriæ præses 768.g.776.f.777.d
quid gesserit in Iudæa 780.f
Varus Agrippæ iunioris regiæ præfectus eiúsque malitia 1002.a
Vari procuratoris Agrippæ perfidia & crudelitas in legatos Batanæorum 815.g
Vaste regina vxor Artaxerxis 373.d
incidit in regis indignationem & repudiatur 374.a
Velum tabernaculi & templi 81.g. 82.a
Veneficiorum pœna 128.b
Venditius dux Rom. quomodo se gesserit in bello contra Antigonum 500.a.734.e
Vētriloquorū vaticinia qualia 204.c
Veranius trib. plebis 670.b
Veritatis potentia omnium summa 262.c
Vespasiani & Titi erga Iudæos animi quales 398.c
Vespasianus cum Agrippa in Iudæam venit 1030.a
Vespasiani imperatoris laudes, & expeditio in Syriam 830.b
Sephoritis auxiliatur 834.b
gesta eius in Iudæa passim habentur 857. 838. *vsque* 845. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. & 860. 861. *vsque* 870. & 885. *vsque* 902.
Vespera quæ diei pars 4.c
Victimæ salutares 90.e
Victimæ sint integræ 96.a
Vicus in Galilæa minimus, supra quindecim millia colonorum habet 833.b
Vindex cum optimatibus Galliæ à Nerone deficit 890.b
Vini potentia 360.g
Vitæ humanæ terminus 8.e.15.e
Vitellius Syriæ præses Iudæis impetrat rursus stolæ pontificiæ custodiam 544.d.624.f. *beneficus est in Iudæos* 624.c. *exuitur prouincia* 649.f
Vitellij pugna circa capitolium 893.d 902.d. *mors* ibid.
Vitellij victoria apud Bebiracum contra Othonem 896.d
Vitellius cum exercitu ex Germania Romam proficiscitur ib.e
Vitellius Cæcinnam cum magna manu Antonio primo obuiam mittit 901.f. *exercitus totus deletus* 902.b
Vitri apud Memnonis sepulchrum natura miraculosa 791.a
Volumnius, Syriæ præses 571.a
eius sententia in Herodis filios 578.e.761.a
Vologesus Parthorum rex 688.a
Tito auream coronam mittit ob deuictos Iudæos 976.f
Vonones Parthorum regnum consequitur 620.c
amittit ibid.
Vna dies, pro, prima dies 4.c
Vra, Chaldæorum vrbs 15.d
Vriæ virtus, & quomodo à Dauide periculis fuerit obiectus vt occideretur 225.c
Vrbem quis primus condiderit, & instituerit 7.b
Vses Damasci conditor 15.a
Vxores plures permittere Iudæorum leges 583.d
Vxores quando, & quales ducendæ 125.a

X

Xaloth vicus 832.g
Xanthicus mensis 9.a.64.g.93.a
Xerxes Darij filius paterni regni hæres in Iudæos benefícus, quicquid petierunt Esdras & Neemias gentis suæ nomine concedit 367.f. 368. 369. 370. 371. 372. *per totum. ei mortuo succedit filius Artaxerxes* 372.a

Z

Zabadis magistratus 298.a
Zabelus dynasta 437.f
Zabulonis natiuitas 31.b. *filij* 52.b
Zabulon ciuitas Galilææ à Cestio direpta & incensa 817.e
Zabulonitarum sors 141.g
Zacharias Hieroboami filius patri in regnum succedit 318.f
sexto regni mense occiditur 320.b
Zacharias Ioadi pont. filius in ipso templo lapidibus obruitur 314.e. 884.c
Zacharias propheta 365.f
Zacharias supremus Israelitarum dux Amiam Achazæ filium superatum trucidat 321.f
Zamares Elamum regem cum vniuersa familia tollit, & se regem constituit, quo regno septem diebus potitus seipsum exurit 284.e
Zambrias alienigenæ se miscens & Moysi obloquens occiditur à Phinee 116.f
Zaræus Æthiopum rex Asano bellum inferens vincitur 283.b
Zaraza Amanis vxor mali consilij marito autor 378.b
Zebis dux captus 155.b
Zelotæ cum Idumæis plebem mactant 883.d
Zelotæ insidiis, vxorem Simonis Giocæ rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum scelerata facta repetita 986.e
Zelotæ insidiis vxorem Simonis Giorę rapiunt 896.a
metu perculsi eam remittunt ibidem c
Zelotarum dominatio, causa excidij Hierosolymitani 904.b
eorum immania supplicia ibidem
Zenon Cotyla Philadelphensium tyrannus 448.g.711.d
Zenodorus Trachonitarum præfectus, latrociniorum fautor, ditione priuatur 539.d
moritur 540.g.746.b
Zipheni Dauidem Saulo prodere conantur 198.e
Zona pontificis qualis 84.f
Zoor rufulcum 20.f
Zopyrion Græcus non obiter Iudæorum mentionem facit 1051.a
Zorobabel soluta quæstione Darium voti commonefacit 362.e
reducit Hierosolyma dimissos à Dario Iudæos, eíque patrocinatur 363.c
princeps Iudæorum captiuorum 358.d.363.f

FINIS.